

THE VĀMANA PURĀṆA

CRITICALLY EDITED BY
ANAND SWARUP GUPTA, M A, SASTRI
Asstt Director, Purāna Department, Kashiraj Trust

ALL-INDIA KASHIRAJ TRUST
FORT RAMNAGAR, VARANASI (INDIA)

1967

Published with the Financial Assistance from the
Ministry of Education, Government of India

All rights reserved

Price: Rs 125/-

PRINTED BY RAMASHANKER AT THE TARA PRINTING WORKS, VARANASI
AND PUBLISHED BY SRI RAMESH CHANDRA DE, GENERAL SECRETARY,
ALL-INDIA KASHIRAJ TRUST, FORT, RAMNAGAR, VARANASI (INDIA)

CONTENTS

Abbreviations and Diacritical Marks	...
Foreword	1-11
Introduction—	
English	III-XXXIX
Sanskrit	xli-xlix
Concordance with other Editions	li lxiii
Adhyāya-Contents of the Text (अध्यायविषयसूची)	lxv-lxx
Critical Text (Adh 1-23)	1-168
Saro-māhātmya Text (स. मा.)	164-292
Critical Text (Adh 24-69)	293-690
Appendix 1 (Variants from Mysore Telugu MS)	691-722
Appendix 2 (Vāmana-Purāna Quotations from the Nibandhas)	723 752
Appendix 3 (Parallel Ślokas of the Cr. Edns. of Vāmana-P and Mahābhārata)	753 762
Appendix 4 (Subject Concordance of the Vām -P. with the Other Purāṇas and the Epics).	763 771
Addenda et Corrigenda	772 776
Errata	776-778
Verse-Index (श्लोकार्थसूची)	1 97
Index of the Additional Ślokas	99-118

ABBREVIATIONS AND DIACRITICAL MARKS

तु = तुलना करणीया (compare, cf)

द स = दृष्टिसंचार (Haplography)

द्र = द्रष्टव्यम् (see, vide)

पा वि = पाठान्तरविवरणम् (Critical footnotes on variants)

मुवे = वामनपुराणस्य मुद्रितवेङ्कटेश्वरसंस्करणम् (The Printed Venkatesvara Edition of the Vamana Purana, Bombay, A D 1929)

ले प्र = लेखप्रमाद (Scribal error)

स मा = सरोमाहात्म्य-अध्याय (Adhyaya of the constituted Saro-mahatmya text of the Vamana Purana)

Adh = Adhyaya (s).

Const = Constituted text of the Vamana Purana as contained in the Critical Edition, comprising both the Critical Text and the Siro-mahatmya Text

corr = As corrected in the Corrigenda or Errata

Cr = Critical Text of the Vamana Purana as contained in this Critical Edition

Śl or śl = Śloka (-s)

Veñk = Venkatesvara Press Edition of the Vamana Purana

— In the text this underline indicates an emendation. (इयम् अधोरेखा गृहीतपाठे हस्तलेखपाठस्य संपादकद्वारा संशोधन सूचयति)

~~~~ This wavy line in the text indicates that the reading is less than certain (इयं वक्ररेखा पाठस्यानिश्चयात्मकता सूचयति).

[ ] Besides their normal uses, enclose additions to MS readings (हस्तलेखपाठेऽतिरिक्तसन्निवेशाय)

( ) Besides their normal uses enclose superfluous letter in MS-readings (हस्तलेखपाठे लेखप्रमादेन लिखितानामधिकांशराणां सन्निवेशाय)

* * (In the MS-readings) indicate syllables lost through injury to a MS (हस्तलेखपाठे नष्टान्यक्षराणि)

* (In the Critical footnotes) indicates an additional or substitute passage (पाठान्तरदिप्पिणोषु प्रदत्तो हस्तलेखानामधिकोऽंशः)

→ = 'for (कृते, स्थाने)

○ = 'omit (s) or 'omitted' missing' (नास्ति, न विद्यते)

= = - This pair of two parallel lines put above a reading shows that the reading is cancelled by the scribe and is substituted by another reading. (हस्तलेखपाठोपरि प्रदत्तम् एतद् रेखाद्वयं तस्य पाठस्य लेखकेन निराकरणं तस्य स्थाने च अन्यपाठस्य निवेशनं सूचयति)

FOREWORD

August 15, 1947 heralded the Independence of India after a long spell of foreign domination, perhaps the longest in the history of any country. India came back to Indians with numerous indelible scars as mementos of foreign rule and fresh and bleeding wounds of the partition.

It was now the turn of the Ruling Princes of India, who ruled over 48% of the total area of the Indian territory to make their contribution of sacrifice to the building up of a Democratic State of Unified India.

The Princes responded to the call of the late Sardar Vallabhbhai Patel and ungrudgingly agreed to the integration of their States in the greater interest of the motherland. They had been ruling over their people for ages, some of them tracing their origin to hoary antiquity. The Princes who had defended their people at the time of invasion, led them at the time of war and nursed them with paternal care, now stepped aside to give them an opportunity to manage their own affairs, and agreed to work shoulder to shoulder with them in their task of nation-building. The integration of 576 States was completed in two and a half years which would have otherwise taken decades to accomplish.

The Princes now busied themselves in different walks of national life and changed their sphere of activity in conformity with the time. I for myself took up the work of reorienting the Sanskrit learning and Sanskritic culture in loyal adherence to the long established tradition of my House.

The Government of India helped me in setting up the All-India Kashiraj Trust with the specific object of promoting Sanskrit learning and reorienting the Sanskritic culture. I am grateful to the Late Sardar, the then Home Minister, and Sri K. M. Munshi, the Law Minister, for their kind help and guidance.

I started with the study of the Puranas because in the field of Sanskrit literature the Puranas occupy a unique place both by their bulk extending over four hundred thousand verses and by the richness and variety of their contents. They provide as unrivalled documentation of the religious and social history of India covering a myriad facets of the evolving cultural movements of thought and action from the earliest times to the late medieval period. They have acquired the status of National Literature, incorporating materials accumulated in different times and places but casting them in a surprisingly unified mould of metaphysical, religious and social idealism. They are equally rich in theology and ritual, in the description of the social classes, the beliefs of the people, their religious practices and round of daily duties. They also offer detailed documentation of the geography and topography of the land in the form of the descriptions of its mountains and rivers, countries and people, and above all, the tirthas or the holy places which sanctified the great river valleys and plains, the hilly tracts and the forest regions of India.

The Puranas cast the metaphysical truths in the mould of suitable legends aiming not at brevity but amplification, caring not so much for succinctness as for clarity and popular comprehension and appeal.

The literature stands in need of extended studies and interpretation by Indological scholars as well as those who are attracted to the ancient religious and metaphysical systems of India. It provides a field for research in the cultural history of India in ancient and medieval period. The two great Epics of India, *Rāmāyaṇa* and *Mahābhārata*, had already attracted the attention of Indological scholars which has resulted in their scientific and critical studies but the great encyclopaedic literature of India—the *Purāṇas* had remained neglected and uncared for so far.

When the study of the *Purāṇas* was taken up it was found that the texts were contaminated with varying interpolations, textual variations and accretions. Some scholars were of opinion that we should employ the vulgate texts for the purpose of study and propagation but we came to the conclusion that at the first instance the text should be carefully edited after the critical examination of the manuscript-material available. Though it is not possible to reconstruct fluid texts like the *Purāṇas* literally and restore them to their original form, still we can reach the oldest or at least the sufficiently old form of the text on the basis of available manuscripts. So it was decided to bring out critical editions of all the eighteen *Mahāpurāṇas*. The project is a long term one and likely to involve heavy expenditure. Yet we have taken up this venture.

We are extremely grateful to the International Congress of Orientalists for approving our scheme by the following resolution passed by it at its (1) Moscow Session in 1961:—

"This present 25th International Congress of Orientalists expresses gratification at the starting of critical editions of the *Purāṇas* by the Kashiraj Trust of Varanasi on the lines of the *Mahābhārata* by the Bhandarkar Oriental Research Institute of Poona and the *Rāmāyaṇa* by the M. S. University of Baroda and hopes that international co-operation will be forthcoming for the efficient execution of this important work", and again by re-affirming it in its (2) Delhi Session in 1964 by passing the resolution:—

"This XXVI Session of the International Congress of Orientalists welcomes the undertaking by the All-India Kashiraj Trust at Banaras of the *Purāṇa Project* for the critical edition of all the *Purāṇas* and critical studies related to the *Purāṇas* in all aspects, and recommends that persons and institutions interested in Oriental Research lend their support and co-operation in the undertaking."

We have great pleasure in presenting our first publication of the Series, the Critical Edition of the *Vaṃana-Purāṇa*, to the XXVII Session of the International Congress of the Orientalists at Ann Arbor, Michigan (U.S.A.). We hope scholars will kindly give their valuable suggestions so that we may be able to adopt them in subsequent publications. With this publication we hope a new interest would be created in the study of the *Purāṇas*.

The translations of the present text of the *Vaṃana-Purāṇa* in Hindi and English are also in the press and are expected to be out shortly.

We express our gratitude to the Government of India and the Government of the Uttar Pradesh and the Government of Mysore for their financial assistance which has been a great encouragement and help to us.

FORT RAMNAGAR

July 31, 1967.

VIBHUTI NARAIN SINGH

Maharaja Banaras

INTRODUCTION

The Vāmana Purāṇa occupies the fourteenth place in the list of the Mahāpurāṇas, as is mentioned in the Vulgate Text as well as in a number of the manuscripts of the Vāmana Purāṇa itself—'चतुर्था गणनयाद्गुणवत्' (Venk. edn., 95 36a). It is named after Vāmana (the Dwarf), the first human Avatāra of Viṣṇu. The other Mahāpurāṇas named after some Avatāra of Viṣṇu are the Vārāha Kūrma and Matsya, which are respectively named after Vārāha (Boar), Kūrma (Tortoise) and Matsya (Fish) Avatāras of Viṣṇu. The Vāmana is the only Avatāra named Purāṇa which contains a detailed and comprehensive account of the Avatāra (Vāmana) which gives it its name. Besides giving the detailed account of the Vāmana Avatāra, and dealing with such important Purāṇic topics as the Bhuvana Kśā, worship of Viṣṇu and Śiva, Devī Māhātmya, birth of Skanda, wars between the Devas and the Asuras, account and māhātmya of Kurukṣetra and its tīrthas, vratas, and several important ākhyānas or episodes, it contains several special topics of its own which could not be traced in other Purāṇas.

The Vāmana Purāṇa does not contain narrow sectarian views, nor does it prescribe the bearing of various sectarian marks which are undoubtedly

much later developments in the sphere of the sectarian cults. It does not even mention Tulasi, a plant sacred to Viṣṇu, whose leaf is used in the worship of Viṣṇu. It is not mixed with elements of *tantricism* as some of the other Purāṇas, such as the Agni, Brāhma vaivarta and the Garuḍa, are. All these facts tend to show that the Vāmana is an important Purāṇa and belongs to an early age of the Purāṇic compilations. From the point of view of the extent of its text it is a small Purāṇa, its available text consisting of only 6000 ślokas or even less. Perhaps on account of the small extent of its text, and due to its lacking in some of the five characteristics of a Mahāpurāṇa, some scholars are inclined to call it a Upa purāṇa rather than a Mahāpurāṇa. But a large number of ślokas from the Vāmana Purāṇa (or the Vāmana Mahāpurāṇa) are found quoted in the Dharmasāstra Nibandhas, and most of these ślokas are contained in the Vulgate Text and in the available MSS of the Vāmana Purāṇa. So the present Vāmana Purāṇa may safely be called a Mahāpurāṇa, though it has undergone several revisions and redactions. It deserves, therefore, a serious study by the scholars of Ancient Indian Culture and religion.

THE VULGATE TEXT OF THE VĀMANA PURĀṆA

The vulgate text of the Vāmana Purāṇa has been available in the following four printed editions (two Devanāgarī and two Bangālī)

1. The Devanāgarī edition printed by the Jagad-dhiteechu Press Poona, in Śaka 1808 (A D 1886). It is based on five or six manuscripts, as is mentioned in the Publishers' preface, but no account or any detail of these manuscripts is given, nor they are referred to in the footnotes consisting of a few variants or *pāṭhāntaras*. This edition contains also some explanatory footnotes here and there. It also contains an errata in the beginning. It seems to be the basis of the other three editions.

2. The Bangālī edition prepared by Śrī Mahendranātha Pāṇi on behalf of the Nirapekṣa. Dharma samācāriṇī Sabhā, Calcutta and printed by the Sāndrānātha Press, Calcutta, in Samvat 1950 (A D 1893). It is accompanied with a Bangālī translation which is printed below the text.

3. The Bangālī edition of Śrī Paṇcanāna Tarkyaṭa, printed by the Bangavāsi Press Calcutta, in Bangālī year 1314 (A D 1908). It is also accompanied with a Bangālī translation.

4. The Devanāgarī edition of the Venkateśvara Press, Bombay, published by Śrī Khemarāja Śrīkrishṇadāsa in Śaka 1851 (A. D 1929).

In spite of our best efforts no Vāmana Purāṇa

editions printed in other than these two scripts (Devanāgarī and Baṅgālī) could be available.

The text of all these four editions is almost the same, and contains 95 Adhyāyas. The Veṅkaṭeśvara Press edition seems to be a mere copy of the Jagad-dhitecchu Press edition but leaving the errata and some of the explanatory footnotes of the latter. It is the latest of all the four editions. The other three editions being now almost extinct, the Veṅkaṭeśvara edition is the only edition which is now generally used by the scholars, and read by the religious Hindus. But that too has now become out of stock, and no fresh edition is expected to be printed in the near future.

The Defects of the Vulgate Text

The Vulgate text of the Vāmaṇa Purāṇa in no way can be said to be a correct one or based on sufficient manuscript-data. Some of its defects may be briefly mentioned as follows :—

(1) Many readings do not seem to be based on manuscript evidence.

(2) Archaic grammatical irregularities have often been emended and regularised.

(3) There are many lacunas in the vulgate text which break its sense and continuity, but which are supplied by almost all the manuscripts of the Vāmaṇa Purāṇa which have been collated and consulted by us.

(4) The extent of the vulgate text as 95 Adhyāyas (in all the four editions) containing 5815 ślokas (in the Veṅkaṭeśvara edition, by counting) is not corroborated by the Kashmiran, Baṅgālī and South Indian versions of the Vāmaṇa Purāṇa, for the extent of text in all these three versions of the Vāmaṇa P. is much less.

The Two Baṅgālī Editions

The Two Baṅgālī editions of Calcutta (viz. that of Maheśācandra Paṇḍita, and the other of the Baṅgavāsī Press) seem to be the mere copies of the Devanāgarī edition of the Jagad-dhitecchu Press, Poona. They do not represent the Baṅgālī version of the Vāmaṇa Purāṇa text and are not therefore, based on the Baṅgālī MSS, as may be clear from the following facts :—

(1) The text of the Baṅgālī Version as contained in the Baṅgālī MSS collated by us omits the entire *Saro-māhātmya* portion (Venkt. edn. 22. 47-49 51, end) which is in the form of the interlocution between Sūta Lomaharṣana and the Rṣis of Kurujāṅgala. But both the above mentioned Baṅgālī editions contain the whole of the *Saro-māhātmya* like the two Devanāgarī editions.

(2) The omissions or lacunas in both the Baṅgālī editions are the same as in the two Devanāgarī editions. For instance :—

उपानयुगलं छत्रं लवणामलकादिकम् ।

आपदे वामनमीयै दातव्यानि विपश्चिता ॥

मासि भाद्रपदे दद्यात् वायसं मधुसर्पिणि ।

हृषीकेशमीजनार्थं लवणं सगुदौदनम् ॥

(95. 38-39 in all the four editions)

In this Adh (95) the mode of Viṣṇu-worship is prescribed for all the twelve months of a year (beginning from the month of Māgha). But there is no mention of the month of Śrāvaṇa in all the four editions of the vulgate, as is clear from the two ślokas (38, 39) quoted above. But in all the MSS of the Vāmaṇa Purāṇa, including the three Baṅgālī MSS which we have collated, the following śloka appears between these two ślokas (38 and 39).—

घृतं च क्षीरकुम्भांश्च घृतयेनुं फलानि च ।

आवणे क्षीरमीयै दातव्यानि विपश्चिता ॥

The Baṅgālī MSS also contain this verse for Śrāvaṇa, which is conspicuous by its absence in both the Baṅgālī editions.

(3) There are some verses in the Baṅgālī editions as well as in the Devanāgarī editions which are not available in any of the MSS including the Baṅgālī MSS, except in one or two Devanāgarī MSS of later date. For instance :—

सथैव प्रतिपूज्योऽहौ पत्रकुट्टमलपल्लवैः । (95 19 ab)

This line is omitted in all the MSS including the Baṅgālī MSS, except in a Devanāgarī MS (our ३२ 2) from the British Museum, London. But it is given in both the Baṅgālī editions as well as in the two Devanāgarī editions.

Thus it is clear that the two Bāṅgālī editions of the Vāmana Purāna do not represent the Bāṅgālī version of the Vāman Purāna text, but contain the same text as the two Devanāgarī editions

The Venkatesvara Edition

The Devanāgarī edition of the Venkatesvara Press, Bombay, is now the only edition which is generally used both by scholars and by the common people. But unfortunately it is not free from textual corruptions, and unsupported additions and omissions. It has got the following textual defects —

(1) It contains certain readings which are not supported by MSS, for instance, 34.50 c reads सस्वत्या तदा स्नात्वा, but all the collated MSS read सन्निहत्या for सरस्वत्या here

(2) It has certain omissions and lacunas which break the sense or are not corroborated by or go against the preceding and the following text of the Vāmana Purāna. For instance in its Adh 37 in the description of the Saptasārasvatī tīrtha (यत् सप्त सरस्वत्य एकीभूता वहन्ति च 37.17cd) only ~~सप्त~~ Sarasvatīs are described in Śl 19.38, and the description of the seventh Sarasvatī is missing, but it is given in all the MSS after Śl 33

(3) It has certain superfluous ślokaś or lines which are not found in the MSS

(4) In many places archaic grammatical forms have been emended according to the Paninian rules

(5) It contains many serious printing or editorial mistakes which confuse the sense, e.g. —

एतस्यापि भवान्मन्त्रे सरसोऽहं निमज्जित । (48.19 cd)

(All MSS read भवान्मन्त्रे, which is the correct reading, the J P edition also contains this correct reading)

छिन्ने शिरसि दैत्येन्द्रो निपात सकुञ्जर

यया समहिप. कीञ्चो महासेनेन संहत. ॥ (56.52)

Here यया is the correct reading for यया (in 52c, which is given in all the MSS. But the J P. edition also reads यया and the mistake has been copied in the Venk. edn also.

But such defects of the Venkatesvara edition are almost common to all the four editions, for J.P. edition has generally been the basis of all the three editions.

In spite of these defects of the four editions of the vulgate text, we have to admit the fact that these editions did the pioneer work in disseminating the Purāna among the scholars and the common people, which otherwise would have remained buried in the manuscripts, and thus they have served a very useful purpose, for which we all should be grateful to the editors and the publishers of these editions. Very few manuscripts could be available to their editors, and the modern method of textual criticism was almost unknown or was not so well known in their times. So these editions had to be based on the scanty manuscript data to which the editors could have any access. These editors, however, often adopted a reading, not according to any recognised textual principles, but generally according to their predilections and preconceived ideas of what a correct text should be.

But now, we can have at our disposal a large number of scientifically prepared Descriptive Catalogues of manuscripts, which give us full details and information about the manuscripts of old works, such as the Epics and the Purānas, and the science of textual criticism has fairly advanced. Scholars, therefore, now try to base their study of old works like the Purānas on the critically edited texts of these works. And a time may come when the vulgate text of every old work will be replaced by its critical text. This is more true in the case of the Purānas which are called the Vedas of the laity, and which are widely read and studied. Every Puranic text, therefore, needs its critical edition for its proper study and research. Dr V. S. Sukthankar in the Prolegomena to his Critical Edition of the Ādi-Parvan of the Mahabharata has discussed in details the various aspects of the Mahabharata Critical Edition and the principles which he adopted for constitution of his text. Thus, he has first shown the way of properly

editing a critical text. He is in fact the pioneer or the *pathi kṛt* in the field of the modern Indian

textual criticism. The later critical editors of ancient Indian texts, therefore, owe him a *pati pati*.

THE CRITICAL EDITION OF THE VĀMANA PURĀṆA

The present edition of the Vāmana Purāṇa, published by the All India Kashuraj Trust, is not only the first Critical Edition of the Vāmana Purāṇa, but also the first critical edition of a Purāṇa text. The critical edition of the Mahābhārata has generally been our guide in preparing this edition, but certain changes had also to be introduced both in the text and in the critical apparatus.

The main change in the presentation of the text is that the additional text of the *Saromaḥātmya* (which is available only in the Devanagari MSS of the North and one Telugu MS of the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, and is omitted both in the Bangali MSS and the South Indian MSS and a part of it in the Kashmirian MSS also, and which, therefore we have not included in our main constituted text) has not been relegated to the Appendix, but has been inserted in the middle of the main text in the same place where it is given in the Devanagari MSS, but its nature as an additional text has been shown by separately numbering its Adhyāyas, and marking them as अ मा (सरोमाहृतम्). Rest of the additional passages of the collated MSS which have not been included in the main text or in the adopted *Saromaḥātmya* text have been generally given in the critical footnotes as starred passages and bear continuous serial numbers. There are certain other passages also which are quoted in the Dharmasastra Nibandhas and are ascribed to the Vāmana Purāṇa, but they could not be traced in the printed editions of the vulgate or in the MSS of the Vāmana Purāṇa. All such passages (numbering 200 ślokaś and 10 half-ślokaś or lines) are noted in the Appendix.

As regards the method adopted for giving the critical footnotes containing the variants or *pañtanāras*, omissions, substitutions and additions etc., the main innovation which we have made is the Sanskrit medium which has been adopted in place of the English medium which the Critical

Editions of the Mahābhārata and the Rāmāyaṇa have adopted. The abbreviations for MSS are given in the Devanagari letters, but the numbers are given in Arabic figures, thus we have अ १, अ १, २१ etc. and not Ś १, B १, D १, etc. Then again, the number of an Adhyāya or of a śloka is given in the Devanagari numerals, all other numbers are given in Arabic numerals. Besides, we have used certain signs or symbols (such as ○ denoting omission and lacuna, and → denoting 'for' to minimise the use of language. The list of these symbols and marks has been given in the beginning of this edition.

The present Critical Edition of the Vāmana Purāṇa contains 69 Adhyāyas forming the critical text and 28 Adhyāyas as the additional text called the *Saromaḥātmya* which has been inserted in the critical text between its Adhyāyas 23 and 24 as is the case in the North Indian Devanagari MSS of the Vāmana Purāṇa. The Kashmirian MSS also insert this text of the *Saromaḥātmya* here but omit its first portion of nine Adhyāyas containing the first *Vāmana-carta*.

For the purpose of constituting the text 20 MSS have been collated which had been selected out of some 30 MSS procured from the various Libraries and Institutes of India and abroad on the basis of an Inventory of the Vāmana Purāṇa MSS supplied by Dr V. Raghavan from Madras, which was also later on published in the 'Puraṇa' Bulletin, IV. 1 (Jan., 1962).

The 20 MSS which were collated are —

- 1 Śarada MS,
- 3 Kashmirian MSS,
- 3 Bangali MSS,
- 11 Devanagari MSS,
- 1 Telugu MS
- 1 Nandī Nagari MS

In spite of our best efforts we could not have any Uriya, Maithili and Nēvari MSS, nor we could get any Grantha or Malayalam MSS, although we wrote to certain places of South India, such

as the Keral University Library Trivandrum, Sarasvatī Mahal Library Tanjore, Govt Oriental Manuscripts Library, Madras and Oriental Institute, Trapatī, but no Granth or Malayalam MSS were available there So we had to go without

them and had to depend for the South Indian version on the two collated MSS, from South India, which have been included in the Critical Apparatus and on a later-on received Telugu MS from the Mysore Oriental Institute.

THE CRITICAL APPARATUS

The following MSS forming the Critical Apparatus were collated —

North Western Version Kashmirian MSS

प 1 = Śārada MS 21 224 No 327709 from the Banaras Hindu University Library, Varanasi

का 1 = MS No 4012 (Steine Catalogue) from Sri Raubir Sanskrit Research Institute Jammu (Kashmir) procured through the kind courtesy of Dr Karan Singh Maharaja of Jammu and Kashmir With a Sanskrit Commentary by Pandita Rāmacandra Bhaṭṭa of Kashmir

का 1 = MS No 3571 (Steine) from Sri Raghubāth Sanskrit Library Jammu

का 2 = MS No 227/425 (Mikar Collections) from the Bharatiya Itihāsa Samśodhaka Mandala, Poona

North Eastern Version Bangālī MSS

का 1 = MS No 3533 17 B 3 from the Asiatic Society Library, Calcutta (H P Sastri's Catalogue Vol V No 3989)

का 2 = MS No 216 from the Baṅgiya Sāhitya Parisad Calcutta

का 3 = MS No 2056 from the Baṅgiya Sāhitya Parisad Calcutta

Devanāgarī MSS of Central und Western India
दे 1 = No 54/183 from the Sarasvatī Bhandara, Fort Ramnagar,

दे 2 = No 14 351, from the British Museum, London (Microfilm)

दे 3 = No 1447, from the Pennsylvania University (U S A) (Microfilm)

दे 4 = No 78 of 1882 83 from the B O R I, Poona

दे 5 = No 19 of 1873 74, B O R I Poona

दे 6 = MS Wilson 127, Bodleian Library, Oxford. (Only *Bhuvana Kōsa* Chapters collated from it) (Microfilm)

दे 7 = E 3584, India Office Library, London

दे 8 = E 3585, India Office Library, London (only *Bhuvana Kōsa* Chapters collated)

दे 10 = Keith 6815 India Office Library London

दे 11 = No 53/183, Sarasvatī Bhandara Fort Ramnagar

South Indian MSS

दे 1 = Telugu MS No D 2263 Government Oriental Manuscripts Library Madras

दे 9 = Devanāgarī MS, No 8B5 (Catalogue No.), (P M 2463), Adyar Library, Madras

न 1 = Nandī Nagarī Palm leaf MS from the Śringerī Maṭha, Mysore

DETAILED ACCOUNT OF THE MANUSCRIPTS

प 1

Varanasi, Banaras Hindu University Library, Q 21 224, No 32709 Substance country made thick paper Appearance old Script Śārada writing bold and fair Number of folios 2171, first and the last folio missing Size 32 x 24 cm, Lines to a page 22 and letters to a line 24 on an average Ślokaś not numbered, Adhyāyas num

bered upto its Adh 32 only Corrections very rare, no marginalia Text from 1 15 cd to 95 91 of the Venkaṭesvara edition, but om its Venk Adh 23 31 containing the *Vāmana carita* of the *Sarvamahatmya* Śī 95 28ab (Venk edn.) omitted, but 95 28cd—35 repeated after 95 87 It uses पखण in place of the पखुखर of the Devanāgarī MSS

It begins as —

“अद्भुत । घनान्वकारिताशो वै प्राबृद्धकालोऽतिरागवान् ।

त हृष्टा दक्षतनुजा प्राबृद्धकालमुपस्थितम् । श्रोत्राय वाक्पय
वेदेश सती समग्रय उदा ॥ (— Venk and Cr 115 ab, 16)

It ends as —

नम कारणवामनाय यो वदेमियत द्विज । तस्य विष्णुपद
मोक्ष ददाति सुरजित ॥ वाचकाय प्रदातव्य गोभू स्वर्गविभूषणम् ।
वित्तशाय न कर्तव्य कुर्वन् यदा...

(Venk 95 89 ab, 90 cd, 91)

का

Jammu (Kashmir), Sri Ranbir Sanskrit Research Institute, MS No. 4012 (Steine Catalogue) Undated Substance Country made paper. Script Kashmirian Devanagari, contains a Sanskrit commentary by Pandita Rāmacandra Bhaṭṭa of Kashmir, which is written both above and below the text, the text is written in bold letters, and the commentary is written in smaller letters. Size 34 2×18 cm Number of folios 405, ten folios, 91 100, missing, the text at the end of folio 90 is “समागसोऽह द्विज दूरतस्या कुरुव मे प्रोदरग भुगोन्द्र । ददस्व दानं मम यमनीपित चरामि येन निजिने सुनिर्वृतं” (Venk 18 24, Cr 19 24) and the text at the beginning of folio 101 is “य सा हिमवत पुत्रो भवेनेन्द्रा सपोयन । उमानात्नी य तस्या सा कोशाज्जितं तु कोशिकी” (Venk 21 3, Cr 22 3) Adhyāyas and ślokas are numbered throughout. The text is complete except the Venk Adh 23—31 which, as in शा 1, are omitted. Several bigger Adhyāyas are split into smaller ones, and so (the remaining) 86 Adhyāyas of the Venk, edn become 114 Adhyāyas in का. The text in some places seems to be emended by the Commentator.

After its Adh 50 (corresponding to Venk. Adh 50 and our Cr Adh 24) it gives the following colophon —

इति वामनपुराणे दशमाहास्ये उपासकवे पञ्चागतमोऽध्यायः ।
सरोपाहास्य समाप्तम् ॥ पूर्वाभि समाप्तम् ॥

After the end of the Venk text (that is, after Venk 95 92) 7 additional ślokas containing the names and the order of the eighteen Purāṇas are given, which are followed by 4 ślokas of *phala śruti*, after which 9 ślokas containing the *Anukramanī* or a table of contents are given.

The text ends here, after which the following colophon appears —

इति श्री वामनपुराणे दशमाहस्यं संहिताया वामनमहिमाभि-
वर्णने पुराणमाहास्यपुराणास्तरसकीर्तनानुक्रमगदर्शनं नाम अनु-
दर्शोत्तर शततमोऽध्यायः ॥ वामनपुराण समाप्तम् ॥

The names of the eighteen Purāṇas and the *anukramanī* are not found in the other MSS of the Vām P

Five folios are also appended containing an index of the names or topics of its 114 Adhyāyas, which begins as —

अध्यायानां वामेन सूचीपत्रं प्रत्यवे पुराणप्रतिपाद्यायै सप्तद्वि-
प्रवृत्तये ।

The *Sūcīpatra* is followed by the following colophon —

इति वामनपुराणे दशमाहस्यं संहिताया पुनस्त्यनारसवादे
वामनमाहास्ये वामनपुराणमाहास्यानुक्रमगदर्शनं नाम
नवमाध्यायः ॥ समाप्ता वामनपुराणसूचिकापनी ॥ शुभमस्तु सर्वतः
सर्वदा सर्वदा ॥ श्रीविजयमाय नमः ॥

(This *Sūcīpatra* will be given in the Appendix).

This commentary was written in the times of Maharaja Ranbir Singh of Kashmir; but the present MS seems to be copied later on from the original MS of the commentator, containing both the text and the commentary, as is indicated by the lacuna of certain ślokas of the text, while their commentary is given there.

का 1

Jammu, Sri Raghunatha Sanskrit Library, MS No 3571, dated Samvat 1919 (A. D 1862). Substance country-made paper. Script Kashmirian Devanagari. Number of folios 1-159. Size 36 8 × 22 5 cm. 16 Lines to a page, and 36 40 letters to a line. Ślokas and Adhyāyas numbered in another hand. Corrections are made above the words and in the margin. In the middle of the first page a rectangular space 12 × 6 cm is left blank, perhaps intended for some illustration. The text is complete, here also the Venk, Adh. 23-31 are omitted. This MS gives certain additional ślokas of its own, some of which are meant to supply the lacuna in the text. It also gives certain readings which are peculiar to it only, e.g. in Venk 44 15ab (Cr. स. मा. 23 15ab) it reads

'स्यागुवत् सस्यितो यस्मात् तस्मात् स्वाध्वीश्वर. स्मृत' while all other MSS read 'स्याध्वीश्वरे स्यितो' for 'स्यागुवत् सस्यितो'. It also sometimes corrects or emends its own readings by marking or cancelling the former reading by putting two pairs of parallel lines (= =) above it

Like ॥ 1 it also repeats Venk 95 28cd 35
after 95 87

Its last colophon and the post colophon statement is as follows —

इति श्रीवानमपुराणे वामनचरित संपूर्ण समाप्तम् श्री शुभ
भूयादिति मंगल लेखनानां पाठनानां च मंगल मंगल सर्वलोकानां
भूमौ भूपतिमंगलं अमृष्टिकदिशिष्ये बद्धद्विष्टरघोमुख या गतिं लेखना
यान्ति ता वात्येवदिदं दूषक । कण्ठेन लिखितं शास्त्रं यत्नेन परि-
पालयेद् तैसां रक्षेत्रान्द्रोदरे रक्षेत्रिणिलब्धनात् मूर्खहृते न
दातव्यमेव वदति पुस्तक ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं
मया यदि शुद्धमस्ति वा मम दोषो न दोषये ॥ आद्यसंयोगात्
मतिविभ्रमाद् वा चर्यसंहानं लिखिते मया न दृष्टव्यं सर्वं परिशीलनीयं
प्रायेण मुमुक्षुं हि ये लिखति । सहजराग पठितं रक्षेत्रात् कर्मो-
मध्ये शुभमस्तु सर्वजगताम् ।

It seems to have been copied from some Śārada original as it has in some places confused between the Śārada letters द and च which are almost similar in Śārada

का 2

Poona, Bbāratīya Itihāsa Samsodhaka
Mandala, Mirkar Collections No 227/25 Dated
Samvat 1785 (A D 1728) Substance country
made paper Script Devanagari Number of
folios 271, folios missing nil. Extent of the text
Adhyāyas 84, the 9 Adhyāyas of the Vāmana
carita being omitted, as in वा १ वाच का १. Ślokas
not numbered, Adhyāyas are numbered in words
and sometimes in figures also Writing bold and
very clear, seems to be written in two hands
Folios 1 to 17 written in bolder letters but in
lighter ink, the writing here is very clear and
correct, but from folio 18 upto the end of the MS
the writing and the shape of the letters द न भ च,
द etc differs, the writing here is not so bold and
mistakes also occur In colophons and proe for
mulas alternate letters are coloured red Marginal
corrections and additions or alternate readings also
occur. In corrections yellow pigment or *laritāla*

has been used Folio 271A left blank, but on 271B is written वामनपुराण समाप्त ॥

There is a marginal note on folio 66A—on the *śloka*

समुन्नत पद्भिर्द्वारवीर्य ॥ त्रिभिर्गभीरस्त्रिषु च प्रलम्ब ।
रक्तस्तथा पञ्चसु राजपुत्र कृष्णश्चतुर्भिर्लिभिरानतोऽपि॥

(Venkt 21 53 54 Cr 22 52 53)

as वक्ष १ कुक्षि २ वक्ष ३ घ्राण ४ स्तब्ध ५ ललाट ६ etc

Last colophon and the post colophon —

ॐ ॥ इति श्री वामनपुराणे वामनधरित्री सङ्ख्ये समाप्त ॥ ८८ ॥
 ॐ भगल लेखकानां च पाठकानां च भगलम् ॥ भगल सर्वलोकानां
 भूमी भूपतिभगलम् ॥ शुभमस्तु लेखकपाठकश्रोतृभूषणम् ॥ सत्सत् ॥
 श्री विजयमदित्यशङ्कराब्दा ॥ १९८५ ॥ ..सुति ॥ १५५५५ ॥
 गुरी ॥ मया प० लालू जयरामेन लिखितमिदं पुराणम् ॥
 ॐ वामनपुराणं समाप्त ॥

In the first few Adhyayas it sometimes agrees with the two South Indian MSS, ३९ and ११, and sometimes also with ३४ and ३७. But after these Adhyayas, it generally agrees with the other three Kashmirian MSS and sometimes with ३५ also.

५१

Calcutta, Asiatic Society, No 3533 71 B 3
(H P Śāstris Catalogue, Vol V, No 3989)
Dated Śaka 1729 (A, D 1807), Appearance fresh
Substance country made thick and yellow paper
Characters Bāṅgālī in a modern hand Size 55 x 14
cm Number of the folios 167 Lines per page 7
(2 upper, 3 middle, and 2 lower) letters per line
about 76, about 15 or 16 ślokas per page Text
complete except the *Sara-māhātmya* Adhyāyas
which have been omitted Ślokas not numbered
In place of the first eleven ślokas of the first
Adhyaya (Venk and Cr 1, 1 11) it gives 64 lines
or 32 ślokas of its own, and then begins 1 12 of
Venk and Cr (See Critical Apparatus on pp 2,3 of
the Text) In the end it omits all the 8 ślokas
given in the Venk edn after the end of the
विविक्कमवृत्ति (95 84)

Last colophon and the post colophon —

इति श्री वामनपुराणे विविक्तमचरित समारंभे ॥ श्री हृदि धारणे
श्री दुर्गागरणे । गङ्गान्दा १७२६।५।१४ श्रीहरि गणे ॥
श्रीराम धारणे ॥

ब 2

Calcutta, Bangiya Sahitya Parishad, No 216 Substance countrymade yellowish paper, Not dated Script Baṅgālī Size 48 × 12 cm (written portion 33 × 5 cm) Lines 8 per page letters 65 a line No corrections, no marginalia Number of folios 173, but folios 1 and 93 111 are missing Text at the end of folio 92 corresponds to Venk 65 63 (Cr 39 63), and at the beginning of folio 112 it begins as शिवरो नमस्ते । दासोऽस्मि तुभ्य हरपाहि शम्भु पापक्षय मे कुरु लोकनाथ (Venk 70 53) It also substitutes the same slokas as 1 in place of the Venk & Cr. 1 111 It also omits all the *Sarva-mahatmya* chapters of the Venk. edn and ends after the end of the द्विविक्रमचरित (Venk 90 84) like ब 1

Last colophon and the post colophon —

इति वामनपुराणे विविक्कमचरित समाप्त । हरये नम । ओहुरि चरण ।

ब 3

Calcutta, Bangiya Sahitya Parishad, No 2086 Substance countrymade paper Appearance old Size 39 × 8 cm, a portion meas ring 5 × 3.5 cm left blank in the middle of each page, and there is a hole in the middle of this blank portion Lines 6 to a page, letters 60 to a line on an average No corrections and marginalia Some folios in the beginning and some in the end very much worn out, some folio numbers are also worn out No corrections, no marginal notes The text on some worn-out folios illegible Right marginal portion of almost every folio worn out Text upto 91 34 of Venk edn, incomplete the first few folios being very much worn-out or injured, slokas 1 10, 14 30 of the first Adhyayas are quite illegible The text is legible from 1 10 of the Venk and Cr edn as —

पुराण वामन वक्ष्ये क्रमादिक्षितमादित । प्रवचन स्थिर कृत्वा ऋगुष्व मुनिस्तम । पुरा कृत सती देवी मन्दरप महेश्वरम् । उवाच वचन हृष्टा श्रीमकालपुराणस्थितम् ॥ श्रीम प्रवृत्त देवेश न च वे विद्यते गृहे । पर बातलप्री श्रीमे प्रोक्तोनी गमिष्यत ॥

Thus in its beginning portion, it differs from ब 1 and ब 2

It has many long lacunas or illegible portions The text goes upto Venk 91 34, after which the folios are worn-out and injured

दे 1

Fort Ramnagar, Sarasvatī Bhaṅḍāra Library, No 54/183 Substance countrymade thick yellow paper Script Devanāgarī. Folios 180 (on 180A only four lines, 180B Blank) Size 33 × 14 cm, (13" × 5.5, 8") Lines 10 12 to a page, letters 45 50 to a line No corrections, no marginalia Seems to be written in different hands, some Adhyāyās are numbered in figures and not in words Ślokas numbered in folios 28 39, and 55 68 only which all are of whitish coloured paper Text complete Number of *Grantha*s noted as 7000 No date is given in the colophon statement, but on folio 1A the following is written

काया भद्रिनरो बभूव सुप्रहृष्ट गोपालदास कृती ।
तल्लूटु मुक्त (?) सतामनुवत् श्रीरामचन्द्राभिष ॥
शुक्ला वामनक पुराणमखिल तैनापित सज्जते ।
श्री नारायणदीक्षिताय विदुषे श्रीवामन प्रोक्तये ॥१॥
स्फुलिता वामनमिद श्रीपाणवमुक्तके वर्षे स्थापयशुक्लीय
पयोऽन्यकवासरे ॥२॥

And on the back side of the last folio (180) is written —

नारायणानुवृत्तचित्तशुभो नारायणाष्टाक्षरज जपक ।
नारायणार्चनमखरीक्षितश्च तदाप नारायणदीक्षिताख्याम् ॥

So it must have been written in or about V S. 1867 (श्रीपाणवमुक्तके वर्षे) or A D 1810 It contains some lacunas marked by (dots) on folios 177 and 178 1

दे 2

London British Museum, No 14 351 (A microfilm copy of this MS was procured and collated) Dated Samvat 1845 (A D 1788) Substance paper, folios 304 Text complete, extent of the text like that of the Venk edn except Venk. 84 10 89 9 which it omits (F 273 B) Generally gives correct readings

Beginning —

शैलोत्तराज्यमविविध बलेरिन्नाय यो ददौ । नमस्तस्मै सुरेशाय
हरावामनरूपिणे । (Like Venk)

End also like Venk

Last colophon

कल्याणमस्तु स्वतः १८४५ वर्षे पौषपदी गोमेवासरे
क्षितिमिदं पुस्तकं शुभ मे मतं कृष्णराम बघानन्द तु पुस्तकं छे
द्वाप्तममद मेवावा । छे । शुभं भवतु ।

34

Pennsylvania, U S A , University Library, MS
No 1447 Microfilm Dated Šaka 1679 (A D 1957)
Fol 03 132 Text complete like Venk

Colophon —

इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदसंवादे वामनपुराण समाप्त
श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ श्रीजगन्नीराम भट्टेन लिखित ॥ ६ ॥ छ *
यादृश लिखित दृष्ट्वा सादृश लिखित मया ॥ अबद्धो वा सुबद्धो वा
मम दोषो न विद्यते ॥ भग्नपृष्ठकलेट्टीवस्तद्वहिर्योमुख ॥ कष्टेन
लिखित ग्रन्थ यत्नेन परिपालयन् ॥

शके १६७६ ने या प्रवर्त्तमाने ईश्वरनाम सधरसरे दक्षिणायने
सरहतो कार्तिके मासि कृष्णपक्षे ५ बुधवासरे पुष्यनक्षत्रे ब्रह्मनाम
योगे तृत्विने समाप्त ॥ ग्रन्थसंख्या ६००६०० ॥

44

Poona Bhandarkar Oriental Research Institute
No 78 of 1882 83 Date of writing the MS V S
1714 (A D 1657), it was purchased by one
Śamkara for his own use in Samvat 1812 for
rupees ten as is mentioned in another hand writing
after the post colophon statement Substance
thick in ingenious paper Script Devanāgarī S ze
26 x 15.5 cm Folios 245 Lines 11 13 to a page
letters 32 to a line Text complete its extent
being equal to that of the Venk edn Some
Adhyayas are in disorder Venk 84 10 88 27
wrongly written after Venk 36 23 ab (F 93 B),
and 46 51 ff after 88, 27 (F 105 A) Adhyayas
and slokas are not numbered A marginal note
is given in regional language in the last folio No
marginal title of the Vāmana Purana Writing is
bold, clear and beautiful The latter portion
written in a different hand Forms of some letters
and combinations of letters seem to be quite old
and unique *Prsthā-mātras* are also used mostly in
the beginning Gives some good readings

Last colophon —

इति वामनपुराणं पर्यवसितं समाप्तम् ॥ श्री शिवमस्तु
 छेपकवाटकयो कल्याण भूयात् ॥ श्री सदाशिव सत्यं छे ॥ छ ॥
 सवत् १७१४ वर्षे आश्विन वदि १ भृगुदिने लिखितो मन्त्र ॥
 वामनपुराणाप्य ॥ यादव पुत्रक द्वाया वादव लिखित मया ॥
 यदि शुद्धमनुष्य वा मम दोषो न दीयते ॥ १ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥
 छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ श्री ॥ श्री ॥ व ॥ इत्यादि इदं पुस्तक
 कल्याणार्थं महत् ॥ ॥ ॥ ॥ सवत् १८०१ १२ न
 कातिक वदी ७ मया शंकर कपाराकरेण ॥ इदं वामनपुराण

રૂપૈઆ ૧૦ આપિને સ્વકીય ક્રીત છે ॥ પત્ર ૨૪૫ શ્લોકસંખ્યા
૧૦૫૪૫ છે

On the sl 'तस्माद् यो ब्रूवाक्यान्ति शृणुयाद् विदधाति वा
स सद्यः सिद्धिमाप्नोति यथा वैरोचनो बलि' (Vcok 95 94)
this Ms gives the following marginal note —

પ્રાપ્ત માતાપિતાનિ 'શેવા' કરે' આગ્યપાછે 'તે' પ્રાણી તુણ
અવતાર ના 'પાપ' વાંસે । એક શો ને બાધપે છો ને તારે 'ન'
પોતે તરે ॥ તથા વંચી રાજાને' મમવાને કહુ જે' તુ માતા'
પિતા ની શેવા કરે છે 'ત' અનન્ય્ય મત્તિ ચે 'દીન' આશુ ગૌ ।
તુ ॥ જારગી ને મે તમે વર અપો જે તારે વાળે etc

45

Poo a Bhadrakar Oriental Research Institute,
No 19 of 1873 74 Dated V S 1839 (A D
1782) It was written in Bkauer (Rajasthan) by
Purohita (Priest Śrīkrṣṇa for the use of Maharaja
Rawal Jī Śrī Malaraja Substance country made
paper Size 30 × 12.5 cm The last folio is
numbered 203 number of folios missing are 45,
118 122, Nos 182 199 doubled Lines to a
page 10 11, letters to a line 42-48 No folio is
injured or worm eaten The text complete, extent
of the text line that of the Venk edition Neither
the Aḍhyayas nor the śloka are numbered The
use of yellow pigment is rare marginalia nil

This MS seems to be written very carelessly. It is full of spelling mistakes. Instead of writing वाम पु it writes वाराह पु or वाराह on the left upper corner of the first 7 folios.

Last colophon

इति वामनपुराण समाप्त । सपूर्ण वामनपुराण । श्रुम भवतु ।
कल्याणमस्तु । श्रीरस्तु । श्री श्री श्रीः । स्वस्ति श्री माहााराजा
चिरा माहााराजा । श्री श्री ५ रावत जी मूल राणीश्वचचार्य । श्री
बोका नेरमखे । सवत १८३६ मोती आसादवदे १३ पयोदरया ।
प्रलित मोरित भीकृष्ण । श्रीरावजी रोख्याणकु बो नेत्र
मन्यापवधोनी सहि । श्री । ७०००

46

Oxford Bodleian Library Positive microfilm
of MS Wil on 127 Devanagari Folios 115 It
was written in Kasi (Banaras) in Samvat 1819
(A D 1762)

Last colophon —

इति श्री धामनपुराण समाप्तम् । स्वत् १८१६ समये
चैबादिमासे कृष्णपक्षे द्वितीये वार शुक्र २ कारीमप्ये चौलम्नामध्ये
लिखा--लिखि

Only the *Bhūrāṇa Kōśa* chapters have been collated from it

दे 7

London India Office Library No. Eg 3584
Dated Samvat 1862 (A D 1805) Substance
country made paper Devanāgarī Folios 170
Lines 12 per page letters 48 per line Text
complete its extent being equal to that of the
Venk edn Ślokas are not numbered Adhyāyas
are numbered sporadically No marginalia no
corrections Letters are clear Scribal errors
occur here and there Some ślokas or portions of
ślokas are left unwritten by mistake Some
lacuna marked with dots and small lines Presen-
ted to the Library by H T Colebrook

This MS (दे 7) gives more special readings of
its own than any other MS The following may
be cited as a few instances —

(References are from the Cr text)

स मा 14 2cd 3ab

पूर्वात्वा नारम्भा रुधिरपेति न श्रुत्म् ॥

पितरस्तर्पितास्तेन तथैव च पितामहा ।

(All MSS with a few variants)
In place of these two lines दे 7 reads —

आपूर्व्य यु(रु)धिरपेति पितरस्तर्पितास्तथा ।

स मा 26 24ab

पित्राऽपरञ्जिता तस्य तेन सा परिपालिता ।

दे 7 reads —

पितृर्हानन्तर पृथ्वी तेन सा परिपालिता ।

स मा 26 39cd

दत्त्वा शुक्रं च द्विपुणं सुखेन गयत द्विगम् ।

दे 7 reads —

दत्त्वा शुक्रंश्चावाध सुखेनाय प्रणीयताम् ।

Some of its special readings seem to be the
result of emendations

After the end of the text of the Venk edn
(i.e. after Venk 95 92 Cr 69 16) दे 7 gives the
following additional ślokas —

महापातकयुकोऽपि युक्तश्चैवोपपादकै ।

विष्ण्वाले च वदनं य करोति च मानम् ॥

महाभारतशास्त्राणि पुराणाणि तथैव च ।

श्रुत्वाऽप्युपपुराणाणि विष्णुशास्त्राण्यनेकश ॥

पूर्वोक्तानि च पाषाणि नाशमायान्ति सर्वशः ।
संख्यलयास्त्यनेकानि नात्र कार्या विचारणा ॥

वाचक व्यसमूर्ति य कल्पयित्वा ददाति य ।

धेनुरोष्माणि च शास्त्राणि सप्ताजानि च गोघन ॥

अश्वदियानश्वाय कमल तथा प्रवालकी ।

( ) शुभमलङ्कारमनुत्तमम् ॥

वाचकाय च यद्दत्तं विष्णुमुद्दिश्य भक्तिम् ।

यदानं तत्पितृभ्यश्च देवदेवस्य च किञ्च ॥

प्रीतये जायते नित्यमिति विष्णो मशासनम् ।

भारतस्येतिहासस्य पुराणस्य च वाचनम् ॥

य करोति हरेभ्ये तेन तुल्यो द्विजोऽस्ति क ।

तस्मात्पूज्यो नमस्कार्य सततं भक्तितयै ॥

अवगाद् विष्णुसदनं कोटियज्ञफलं लभेत् ।

इदं पुराणमखिलं पुरस्स्येन च भाषितम् ॥

य शृणोति नरो भक्त्या विष्णुलोकं स गच्छति ॥

Then follows the colophon —

इति श्री वामनपुराण संपूर्णं द्वाभ्यम् । सवत् १८६२ मिति
चैत्र शुदि ११ शुभवारो दिवसि वामनपुराण संपूर्णः

दे 8

London Indian Office Library No Eg 3585
Not dated Paper Devanāgarī Folios by
counting 208 folio No 16 repeated folio No 17
also numbered as 16 Folio numbers wrong upto
the end Folios from No 190 (correct No 192)
not numbered upto the end the last folio
numbered 106 in some other hand (correct number
208) Lines 12 to a page letters 41 42 per line,
Ślokas and Adhyāyas are not numbered Letters
clear and bold No corrections nor *śrama-dandas*
Text complete Presented by H T Colebrook,

End —

अश्वदियानश्वाय च उपानखकत्तलम् तथा मावादिकं द्वाद-
शलङ्कारमनुत्तमं वाचकाय च दत्तं विष्णुमुद्दिश्य भक्तिम् च
etc (Like दे 6 and दे 7)

इति वामनपुराणं समाप्तम् । श्रीकृष्णाय नमः श्रीरामकृष्णाय

Only the *Bhūrāṇa Kōśa* Chapters have been
collated from it

दे 10

London, India Office Library. No Keith 6815, Aufrecht 40 Dated Sathvat 1773, Śaka 1639 (A D 1717) Substance paper, Devanāgarī. Size 28 × 15 Cm Lines 10 per page, letters 35 per line. Folios 325, folio No 198 missing, No of folios 29, 199, 273, 289 doubled Folio 325 B left blank, Corrections very rare Text complete like Venk

In its latter portions, specially in the Adhyāyas corresponding to Cr Adhyāyas 38 etc it often agrees with Kashmirian MSS But it largely agrees with दे 3 and also with मुदे *Prīṭha matrā* also used Photo-copy collated

Last colophon —

इति श्री वामनपुराण समाप्त ॥७॥ ॥संवत् ॥१७॥७३॥
वर्ष शके ॥१६॥ ३०६॥ प्रवर्तमाने दीपवित्ताद्वादर्श भृगोदी
काशीरामेणात्मपटनार्थं परीक्षितये च मूल्येन पट्टितमिदं वामन-
पुराणः ॥७॥ श्रीरतु ॥७॥

दे 11

Fort Ramnagar, Varanasi, Sarasvatī Bhandara Library, No 53/183 Not dated Substance con-
ntry made thick yellowish paper Devanāgarī Letter small but clear, writing very far Size 37 × 15 Cm Lines 15 to a page, letters about 70 to a line Folios 106 Text complete, extent same as of Venk edn Ślokas are numbered It often agrees with दे₁ even in corruptions and scribal mistakes, but it sometimes agrees with दे₄ and दे₇ also It seems to be a conflated MS

It begins as —

श्री गणेशाय नमः ॐ नमो भगवते वासुदेवाय, and then the first śloka same as of दे₁

End —

After 'इति श्री वामनपुराणे त्रिविक्रमचरित समाप्तम्' (Folio 106 B, line 12) it reads as follows —

पुलस्त्य उवाच ॥ महापातकयुक्तो यश्चोपायैः युक्तो निष्कालये
वाचनं कारयिष्यति मानव ॥१॥ महाभारतस्यास्त्राणि पुराणानि
तथैव च श्रुतान्युपपुराणानि विष्णुशास्त्राण्येव ॥२॥ पूर्वोक्तानि
च पापानि अनुक्तानि च यानि च सप्तशतयितेनाग्निना
नात्र कार्या विचारणा ॥३॥ वाचक व्यासमूर्ति य कल्पित्वा
ददाति य ॥ धेनुरोष्याणि कक्षाणि तथाऽन्नानि च गोधन ॥४॥

अथादियानयुग्य च उपानलचक्रम्बल etc like दे 6,7,8,10.

Then the following colophon —

इति वामनपुराणे कवस्तुतिस्तुतिम् । and then in Hindi 'सूचीपत्र होय गया'

हे 1

Madras, Government Oriental Manuscripts Library, No D 2268 Substance paper characters Telugu. Folios 164 Size 25 × 16 cm Lines 21 to a page. Condition much injured In the beginning 12 folios are lost Some folios also missing in the end Text incomplete, it begins from Venk and Cr 647d and ends in Venk. 94 68 c (चत्वारिंशत् पदा), and then no folios The colophon after its previous Adh (corresponding to Venk Adh 93) is as follows —

इति श्रीवामनपुराणे वामनशत्रुभावे ब्रह्मोक्तस्तो नाम
अध्याय ॥ ८७ ॥

It omits, like दे 2, the Venk text 84 10-89 9, but agrees with दे 1 2 3 10 in other respects.

Although it is a South Indian MS, yet like the other South Indian MSS of the Vām P. (e.g. दे 9 and न 1) it does not omit the *Saro-māhatmya* Adhyāyas, in this respect it agrees with Devanāgarī MSS of the North

दे 9

Madras, Adyar Library Catalogue No 8 B 5, P M 2463 Not dated Paper Devanāgarī, (Microfilm collated) Folios 136 (?) Text complete, but the *Saro-māhatmya* chapters are omitted Number of Adhyāyas 67, the last Adh (67) corresponds with the last Adh (95) of the Venk. and the Cr Adh 68 *Granthas* 4750

It gives the South Indian version of the Vāmāna Purāṇa text, and mostly agrees with a Telugu MS (our दे₂) lately procured from Mysore (detailed below) Like the other two South Indian MSS (न 1 and दे₂) it also gives an additional passage of four lines (1*) after our Cr 11 and substitutes Cr 1. 3 7 by a passage of 12 lines (3*)

It begins as —

नारायण नमस्कृत्य नर पैत्र नरोत्तमम् ।
देवी सरस्वता भ्याम उतो जगदुत्प्रेक्ष्य ।

Then Cr 1 1, and then the Additional passage 1*, then Cr 1 2, and then a passage of 12 lines in place of the Cr 1 37, as mentioned above

After Venk 95 46 (Cr 68 35) it gives some 12 lines in the end as follows —

यद्वा तद्वा प्रिय सर्वं विष्णवे प्रमविष्णवे ।
दत्त्वा कामानवाप्नोति विविधान् मानवो मुचि ।
प्रज्ञादो दानवान् धर्माननुशास्य तमादरात् ।
ययौ स्वाध्रम पुण्य दानवो भक्तिभाविता ।
धो पुरस्त्य उवाच ।

इदं पुराणं परमं पवित्रं शृणोति भक्त्या नियतात्मवान् सदा ।
स मुक्तपापं पदमव्ययस्य विष्णोः स यातीह देवदुर्लभम् ।
श्रीसूत ।

पुरस्त्योऽपि हि धर्मात्मा नारदस्य यथातथम् ।
आदिश्य कामनास्य हि तीर्थयात्रा ययौ वशी ।
नारदोऽपि कृतार्थोऽसौ मनसा चिंतयद्भरिम् ।
गत्वा तु ब्रह्मसदनं ब्रह्मणे स न्यवेदयत्
पुराणं पुण्यमारोग्यं सर्वसिद्धिकरं परम् ।
श्रेयस्करं . . . (Last few words injured)

Then it writes

समाप्तं

न 1

Mysore, Śārada Pīṭha Sringerī Maṭha, Palm-leaf MS, procured through the courtesy of Śrī Jagadguru Śaṅkarācārya of the Śārada Pīṭha, Sringerī Maṭha. Written in Nandī nagarī letters. Appearance old. Folios 163, Folio No 110 and the last few folios missing. Size 55 5 × 35 cm (17 3" × 1 6"). Two holes on two sides of a folio 6 lines per page, and about 100 letters per line. Writing fair but letters are very small. *Saromābatmya* Chapters omitted. Text incomplete, extends upto Venk 92 55 only. Venk Adh 91 corresponds to its Adh 63 of which the colophon is — इति श्रीवामनपुराणे शुक्लसंवादे त्रिपट्टिच्छब्दाः ॥

It begins like वे१. It has the same नारायण-नमस्तकम् mantra in the beginning and the same additional and substitute passages as in वे१ mentioned above.

It ends as —

सुखलक्ष्यस्य देवदेवो ये प्रागास्तु तवाभुना ।
भविष्यन्ति महापापं हास्ये यस्यामि सर्वदा ।

दानान्ब्रविदस्तानि धाढ्यामथोनिमाणि च ।

तथा दानान्ब्रविभिनि दास्यन्ति तपस कन

(= Venk 92 54 55)

After this the folios are missing

Manuscripts Consulted

Besides the above mentioned collated MSS, the following manuscripts have been consulted but not included in the Critical Apparatus, and their readings and other details have been compared with the allied collated MS) —

1 MS No 4418 of the Gujarat Vidyasabha, Ahmadabad. It agrees with न१ noted above.

2 MS G 844 58 B 8 (H P Śāstrī's Catalogue, Vol V, No 3990). Characters modern Kāśmīrī. It generally agrees with न१.

3 MS No C-433 from the Government Oriental Library, Mysore. Characters Nāgarī. It seems to be a copy of some Telugu MS of the Vāmana Purāṇa, and agrees with our न१, in both of these MSS the Venk text from 84 10 to 89 9 (containing the four *Yamunastotras* and the mahātmya of a few tirtha in connection with *Prahlada yatra*) is omitted.

4 A Palm leaf Telugu MS, No S P 4037, from the Oriental Research Institute, Mysore, a photo-copy of which was procured here. Size 32 × 35 cm. Folios 1 to 165. Folio 121 is in a different hand writing, and seems to be a copy of the original F 121 which is slightly damaged and can still be seen in the photo-copy as wrongly placed between folios 100 and 101, about 5 cm of the palm leaf is broken on the left hand side thus removing the folio number. In the margin of the folio 137B there is the note — 'वामनपुराणं नारायण-भक्ता पुस्तकम्', indicating the name of its owner, except this, there is no other reference to the scribe or the date of copying.

This Mysore Telugu MS (न१ 2) is allied with वे१ and न१ the two South Indian MSS which we have collated and omits all the *Saromābatmya* Adhyāyas, like them. It is, therefore, quite different from the collated Madras Telugu MS (न१). It mostly agrees with वे१ (Adyar Devanāgarī MS). In the beginning it has the same *Namasakṣara-*

mantra and the same following śloka as दे० It begins as —

‘शुभमस्तु । सौन्दर्यपते नमः ॥
नारायण नमस्तु नर चैव नरोत्तमम् ।
देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो धर्मं (दे० जयं) मुदीरयेत् ॥
त्रैलोक्यराज्यमाच्छिद्य बलेन्द्रियाय यो ददात् (— दे० नः) ॥
नमस्तस्मै सुरेशाय छद्मधामनरूपिणे ।

After this it has also the same additional and substitute śloka as दे०

It has also the same additional lines in the end after Venk 95 46 as दे०, with the following few variants —

दे०	ते०
L 3 दानवान्	विशिवान्
L 4 स्वमाश्रय	स्वाश्रयं
पुत्रस्य जवाच	पुत्रस्य
L 6 देव°	देहि
श्रीसुत	सुत

It (ते०) gives the following colophon and the post colophon statement —

इति श्री वामनपुराणे विष्णुपुण्ययोगवस्तु कथन नाम पट्टितमोऽध्यायः ॥ इति श्री वामनपुराणं स न विष्टे । विष्णुकिंप्रि विस्मयविचित्रा मृत्पुण्यं किंप्रवक्ष्येद्वपुषम् । हस्तवेगजममुद्रिपुर्वं पुराणमाचमृतात् । शुभमस्तु श्री सौन्दर्यपते नमः । श्री सरस्वत्यै नमः ।

This MS (ते०) has been compared with दे०, and the variants noted, which will be given in the Appendix

5 Śaradā paper MS No 330188, from the Banaras Hindu University Library. It is dated Śaka 1444 (A D 1522) and so it is the oldest MS of the Vām P. acquired so far. Its size is 24 × 20.5 cm and is very clearly written. It contains 186 folios. The text is complete. It also omits the *Īmāna-carita* of the *Saroma-hātmya* like the other Kashmirian MSS.

This Śaradā MS (शा 2) completely agrees with शा 1. It also repeats the same śloka (Venk 95 28 cd 35) after Venk 95 87 as शा 1.

It begins as —

ॐ स्वस्ति ॥ ॐ नमो वामनाय ॥ ॐ नमो विष्णवे ॥ ॐ नमस्तत्त्वतः ॥ ॐ नारायणं नमस्तु नरं चैव नरोत्तमम् । देवीं

सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् । ॐ नैलोत्पराज्यमाच्छिद्य बलेन्द्रियाय यो ददात् । श्रीवराय नमस्तस्मै छद्मधामनरूपिणे ॥ पुत्रस्य पुत्रमासीनमाश्रये वाग्विदा वरम् । नारद परिपन्नञ्च पुराणं वामना श्रयम् ।

Its text ends as —

नमो नमः (शा 1 only नमः) कारणं वामनाय नित्यं (शा 1 नित्यं) यो वदेनियतं द्विज । तस्य विष्णुपदं (शा 1 also विष्णुपदं but कारा विष्णु पदं) मोक्षं ददाति सुरयुजित ॥ वाचकाय प्रयातव्यं गोधूम् (corrected as गोधूम्, शा 1 also गोधूम्, but वा 1 गोधूम्) स्वर्णं विष्णुपदम् । वित्ताश्रयं न कर्तव्यं कुर्वन्मृदाविनाशकम् । नित्यं च पठन्मृश्वत्सर्वापापप्रणशनम् । अमृताद्विदितं विप्रं सर्वश्रेष्ठं प्रणयकम् ॥ ॐ ॥ (In शा 1 the text after कुर्वन्मृश्वत्सर्वा missing on account of the loss of the last folio)

The last colophon —

इति श्रीवामन पुराणे वामनवर्जितं सम्पूर्णं समाप्तम् ॥ श्री शुभं भूषादिति ॥ (वा 1 also gives this same colophon),

The post colophon statement like का 1 with the following few variants —

का 1	का 2
चन्द्राष्टिर्	चन्द्रमुष्टिर्
L या गतिं रूपकः	Omitted in शा 2

This Śaradā MSS has been compared with शा 1. Both have almost the same text, except a few orthographical variants

6 10 Five Devanāgarī MSS Nos B 1581 to B 1587 (D 10419—D, 10423) all belonging to the Sarasvatī Mahāl Library Tanjore. The details of the last two Adhyāyas of these MSS were supplied by the Library. In extent of the text they (except D 10420) generally agree with दे०, न 1 and ते०, all of which omit the whole *Saroma-hātmya* text. These Tanjore MSS name their last Adhyāya numbering 65 or 67 (and corresponding to Venk Adb 95) as विष्णुपुण्ययोगवस्तुसूक्तवन्म्. The Mysore Telugu MS (ते०) also gives the same title to its last Adhyāya.

11 13 Details of three Devanāgarī MSS, Nos 9931, 11814 and 16103, from the Prācya Vidyā Samsthāna, Rajasthan, were obtained.

But all these three MSS are incomplete. Their text is allied with some of our collated Devanāgarī MSS of the Northern India.

Grouping of the Manuscripts

According to their general agreement in readings, omissions, additions etc the MSS have been arranged in the following Groups —

Group I = Kashmirian Group का 1 2 कार का 1 2
(दे 5 also often agrees in readings with this Group),

Group II = Bengali Group ब 1 2 3

Group III = Devanāgarī MSS and the Telugu MS,

दे 1, with which they generally agree.
दे 1 2 3 10 दे 1 दे 10 sometimes agrees with G I)

Group IV = दे 4 7 11 (These MSS sometimes agree with G II दे 4 7 often agree with each other दे 11 sometimes agrees with दे 1 even in corruption and mistakes)

Group V = South Indian MSS (other than दे 1) —
दे 2 दे 9, न 1,

TESTIMONIA

The following serve as the testimonia of the Vāmana Purāṇa —

1 The Sanskrit Commentary by the Kashmirian Pandita, Rāmacandra Bhaṭṭa contained in the Kashmirian MS of the Vāmana Purāṇa कार

This Commentary was written in Kashmir during the reign and under the patronage of Ranbir Singh as the commentator himself mentions —

भास्वत् पुराण व्याख्यानं मार्कण्डेय तत् परम् ।

वामनारूपे पुराणेस्मिन् व्याख्यानार्थं कृत्वायम् ॥

श्रीसद्गुरुपदाम्बोजमधुने रामचन्द्रक ।

लब्धवर्णं कृतस्थानं पुण्ये कश्मीरमण्डले ॥

सोय समग्रमुक्तिवार्धिराजेन महात्मना ।

नुन श्रीरणवीरेण सद्भाद प्राप्नुयात् सताम् ॥

The commentary ends —

इति श्री पण्डित भट्ट रामचन्द्र विरचिते वामनपुराणव्याख्याने चतुर्दशधिकाः शततमोऽध्यायः (F. 406 B)

This is the only known and available Sanskrit commentary on the Vāmana Purāṇa. Besides giving lucid and clear explanations of the difficult portions of the text it mentions certain important variants or *paññantaras* also and explains and discusses them, e.g. —

तदेतेषां महादेव स्फुटं त्रैलोक्यविन्दकम् ।

रूपं ज्ञान विवेकं च वदस्व स्वेच्छया विभो ॥

Here for the reading 'त्रैलोक्यविन्दकम्' of our Critical Text the MS कार reads 'त्रैलोक्यवेदक', and the commentary explains it as 'त्रैलोक्याय वेदकं शब्द'

and then says 'आदान्तरे विन्दकं विचारक' it explains रूपं ज्ञान विवेकं च as 'रूप इतिरादि, ज्ञान तयोरेक्यस्य, विवेकं दत्तापनं विचारं' (Folio 271 A)

2 Parallel Adhyāyas and ślokas of the Vāmana Purāṇa found in other Purāṇas as well as in the Mahābhārata

These parallel Adhyāyas and ślokas have been searched in all the other Mahāpurāṇas and the Mahābhārata. They are given in the Appendix

3 Vāmana Purāṇa ślokas found quoted in *Dharmasāstra Nibandhas* and *Smṛti tikas*

These quotations indicate the nature of the Vāmana Purāṇa text in the times of the writers of these Nibandhas and Tikas

We have collected these quotations, identified most of them and also have arranged them topic wise. They will be given in the Appendix.

The following are the *Nibandhas* and the *Smṛti tikas* from which Vāmana Purāṇa quotations have been collected —

1. आचारसूत्रम्,
2. आचाररत्न,
3. आचारार्दय,
4. कालतत्त्वविवेचन,
5. कालविवेक,
6. कालसार of Gadādhara
7. कृत्यकल्पवच,
8. इत्यस्तलाकर of Candesara
9. चतुर्वर्गचिन्तामणि,
10. जयसिंहकल्पद्रुम,
11. तीर्थचिन्तामणि of Vacaspati Misra
12. त्रिस्थली वेद of Nārāyaṇa Bhaṭṭa,
13. दानमयूख of Nīla kapiṭha
14. दानसागर of Vallabhasena
15. एतद्वैत निर्णय or द्वैतनिर्णय of Saṅkara Bhaṭṭa
16. त्रिपात्रार-प्रदीप,
17. नृसिंहप्रसाद (तीर्थार) of Dalapatirāja
18. भगवत्पादिकावलि,
19. वर्षाधिकारमुदी of Govindānanda,
20. विद्यानपादिकावलि
21. विद्यानपादिकावलि
22. वीरविशोक्त of Mitra
23. मुक्तिविचारमुदी of Govindānanda,

24 पृथ्वादिरोमणि, 25. आदित्याय मुने of Govindānanda, 26 समयमूत्र, 27 स्मृतिचन्द्रिका of Devanna Bhaṭṭa, 28. स्मृतितत्व of Raghunandana 29 स्मृति-मुक्ताकल of Vardyaśāstra Dikṣita, 30. पराशरस्मृति-टीका of Mādhavācārya, hence called पराशरमाधव, 31 याज्ञवल्क्यस्मृति-टीका of Aparārka

Some of these Nibandhas and Tīkās belong to 12th and 13th centuries A D No manuscripts of the Vāmana-Purāṇa belonging to such early date have yet been available Hence the importance of these Nibandhas and their quotations

In the Appendix they will be noted and referred to in their chronological order

Dr R C Hazra in Appendix I (pp 296 298) and Appendix II (p 337) of his 'Purāṇic Records on Hindu Rites and Customs' has given a list of some 20 Nibandhas in which verses from the Vāmana Purāṇa have been quoted Most of these Nibandhas have been included in the above list, but some of the Nibandhas, as आदिविवेक of Śūlapāni and हरिमहिमलस of Gopālabhaṭṭa, could not be available

4 The list of contents of the Vāmana Purāṇa given in the Nārāyaṇa Purāṇa (I 105 3 12)

5 The Śūcīpatra (index of contents) appended

TEXTUAL PROBLEMS OF THE VĀMAN PURĀṆA

1. Extent of the Vāmana Purāṇa text

The first problem in the textual reconstruction of the Vāmana Purāṇa which confronts us, is concerning the extent of its text Its vulgate text, as represented by the Venkātāśvara Press edition, consists of 95 Adhyāyas and 5815 ślokaś The position of the collated manuscripts in this respect is, however as follows

(A) All the Kashmirian manuscripts (सु०, सु०२, सु०३, सु०४, सु०५) omit all the nine Adhyāyas (23 to 31) of the Venk-eda, which contain the first Vāmana-carita narrated by Suta Lomaharṣaṇa to the Ṛṣis, but included in the सरोपाहास्य extending from Venk 22 47 to 49-51 This first Vāmana-carita is, therefore, the secondary Vāmana-carita version as compared with the main Vāmana-carita version of the Vām P, narrated to Nārada by Pulastya, the main narrator of the Vām P, and

to the commentary of Rāmacandra Bhaṭṭa It gives, with serial numbers of the Adhyāyas, the names or contents of all the 114 Adhyāyas of the text of हारा MS

This Śūcīpatra will be given in the Appendix

6 The Vāmana Purāṇa-Kāthāśūcīkā (an epitome of the Vāmana Purāṇa) as contained in the Telugu MS of the India office Library, No Keith 6816, page 28, bound in book form, size 19 × 16 cm, neatly written, date about A D 1685 It has been transcribed in Devanāgarī in our Purāṇa-Dept

It begins as—

वामनपुराण पूर्वभाग सूचिका ॥१॥ प्रथमाध्याये पुलस्त्यनारद
स्वादिः । तत्र पुलस्त्य प्रति नारदेन कृतं प्रश्न विषयः । मगवता
विष्णुना कथं वामनत्वाज्ञीकार इत्येकं प्रश्नः । वैष्णवोभूत्वा प्रह्लाद-
जिदशैः कथं युद्धं कृतवान् दाधायिण्या सद्गुपत्त्या । कथं देहत्यागः
पुनर्यशस्त्रत्वेन (१) वरणमित्येकः प्रश्नः ॥

It ends (p 28) —

८३॥ पुराणनिगमन । पुराणप्रभाववर्णन । पुराणस्य
सर्वोपदीयत्व निरूपणकथन । पुराणपठने पल्लुतिकथन च ।
इयं वामनपुराणकथासूचिका समाप्त ॥

According to a note on the fly leaf of the volume, this is a transcript from a MS of the Brown Collection at Madras (Vide Catalogue)

given in its last chapters from Venk Adh 73 to 95 (Cr Adh 47-58), in the form of the वामनमाधुर्माव and विक्रमचरित The recently acquired Śārada MS from the B H U Library, dated Śaka 1444 (A D 1522) also omits these nine Adhyāyas (23 31)

(L) All the three collated Bengali MSS (one from the Asiatic Society of Bengal, and the other two from the Boṅgīya Sahitya Parishad, Calcutta), and the three South Indian MSS (one Devanāgarī MS, from the Adyar Library, Madras, one Nandī Nāgarī MS from the Srīgerī Māṭha Mysore, and the Mysore Telugu MS) omit the whole intervening interlocation between the Sūta and the Ṛṣis beginning from Venk 22 47 and going up to the end of Adh 49 (सु मा 1 28) It is to be noted here that no Grantha or Malayalam MSS of the Vāmana Purāṇa exist in the Sarasvatī

Mahāl Library, Tanjore, Govt Oriental Manuscripts Library, Madras, and the Keral University Library, Trivandrum

The five Devanāgarī MSS (Nos D 10419-D10423) of the Sarasvatī Mahāl Library Tanjore also seem to omit these Adhyāyas, for they contain 65 or 67 Adhyāyas only

This interlocution of the Sūta and the Rṣis (from Venk 22 47 to 49.51), whole of which is found omitted in both the Bengali and the South Indian collated MSS, comprises the following topics —

(1) *Adh 22 47 60* (स. मा. Adh 1) This portion of Venk Adh 22 deals with the description and the *māhātmya* of the *Sikhanu-tirtha*

(2) *Adhs. 23-31* (स. मा. 2-10) The first or the secondary Vāmana-carita, which is mostly similar to the Vāmana carita of the Matsya Purāṇa (244-246) and of the Harivamśa, Bhavisya Parvan, and seems to be adapted from these

(3) *Adhs 32-42* (स. मा. 11-21). The description and Māhātmya of the tirthas of Kurukṣetra, which is almost similar to the Māhātmya of Kurukṣetra and its tirthas given in the Āraṇyaka parvan, Adhs. 81 ff, and the Śalya Parvan, Adhs. 37 ff, of the Mahābhārata (Cr Edn)

As already mentioned above, this Māhātmya is related by Sūta to the Rṣis in the Vām P but in the Mbh, Āraṇyaka Parvan, it is related by Pulastya to Bhīṣma, where Pulastya addresses Bhīṣma as नख्यत्र (81 23a), राजद् (81 21c), चर्मज (81 46a) etc, which addresses are quite appropriate for Bhīṣma. But in many and sometimes in the majority of the collated MSS of the Vām P too we find the same readings नख्यत्र (Venk 35 2c), राजद् (Venk 34 42c), and चर्मज (Venk 35 42a) as addresses used for the Rṣis by Sūta, which shows that these chapters of the Vām P, might have been based on the Mbh. The Padma Purāṇa, Ādi Kh, Adhs 26 ff, has also this Māhātmya, which is almost similar to the Māhātmya of the Mbh. There, Nārada is speaking to Yudhiṣṭhira, and hence the above addresses (नख्यत्र etc) are also appropriate there. Some of the śloka of

these chapters of the Vām P, are also similar to the śloka of the Kurukṣetra-Māhātmya of the Nāradiya Purāṇa (NP II. 64, 65) or adapted from them. Hence it seems that in adding these chapters (32-42) in the Vām. P, the compiler might have utilised both the Mahābhārata and the Nāradiya Purāṇa.

(4) *Adhs 43 49* (Cr, स. मा. 22-28) These contain the description and the Māhātmya of the *Siva-linga* established around the *Sikhanu-tirtha*, which is a part of the *Prthūdaka-tirtha*; related by Śaṇatsumārā to Mārkaṇḍeya. These chapters could not be traced in the Mahābhārata or in the other Purāṇas. But in connection with the Māhātmya of *Prthūdaka-tirtha* the Mahābhārata (III. 81. 127) says: 'नीत सन्तुमारेण व्यावेन च नृक्षमना' Does it show that these chapters might have been contained in the Śaṇatsumārā Samhitā of the Skanda Purāṇa?

All these chapters in no way form an essential part of the main theme—the description and Māhātmya of Kurukṣetra and its *Prthūdaka-tirtha*, related by Hari to the gods, where they (the gods) are advised to worship the *Pitṛas* for obtaining their mind born daughter, Menā, as Himavān's wife. The main theme rather breaks by these intervening chapters and the thread is again taken up in chap 50 (Cr Adh 24). But all these chapters are given in all the Devanāgarī MSS of Northern India, and also in the collated Telugu MS, 1, of the South.

The Kashmirian MSS, like the Devanāgarī MSS of Northern India, introduce after Venk 22 46 the interlocution between the Sūta and the Rṣis; and in these Kashmirian MSS also one of the questions, which the Rṣis put to the Sūta, is regarding the birth of Vāmana ('उत्पत्तिं वामनस्य च' Venk 22 48c). This query of the Rṣis is given in all the Northern Devanāgarī MSS and in the Telugu MS (1) and also in all the Kashmirian MSS, as noted above. But while the Devanāgarī and the Telugu MSS, relate the first Vāmana carita also, in reply to this query, the Kashmirian MSS, while containing the query about the birth of Vāmana, omit this Vāmana carita. So this omission of the Vāman-carita by the Kashmirian MSS, seems to be a

deliberate one, keeping in view the main Vāmana-carita of the Vām P., which is given in all the manuscripts of the Vām P. in the last 23 chapters, without exception

Now the position about the extent of the text of the Vām P. comes to this — Either we have to retain the whole of the interlocution of the Sūta and the Rṣis, as has been done in the Northern Devanāgarī MSS, and the collated Southern Telugu MS (ते 1) or we have to omit the whole of it from Veñk 22 47 upto the end of Adh 49, as has been done in the collated Bengali and the South Indian MSS (other than the Telugu, ते 1). But unless we collate or consult some Grantha or Malayalam MSS also, which are not yet available as already noted above, we cannot be sure about the real extent of the Southern text of the Vāmana-Purāna. Moreover, quotations from these chapters are given in some of the old *Nibandhas* (Dharmaśāstra-Digests), e g Kṛtya-Kalpaturu (Tīrtha Kānda) of Lakṣmīdhara, which is perhaps the oldest available *Nibandha*, belonging to the 12th century A D. The Tīrtha Kānda of the Caturvarga cintāmaṇi of Hemādri is not yet available. Vaidyanātha Dīkṣita, a South Indian *Nibandhakāra*, also quotes some ślokas from Veñk Adh 34 of the Vām P. in the Āhnikaprakaraṇa of his *Smṛti muktāphala*. So, nothing can yet be said with certainty about the exact nature of the extent of the Vām P. text in South India. Under such circumstances it would not be safe to exclude these 27 Adhyāyas totally from the constituted text of the Vām P., simply on the basis of the scanty evidence available from Bengal and the South. And as already discussed above, only the first *Vāmana-carita* cannot be omitted on somewhat misleading evidence of the Kashmirian MSS. So we have to retain in some form or other the whole portion containing the interlocution of the Sūta and the Rṣis.

Moreover, interlocution between the Sūta and the Rṣis in the Vāmana-Purāna seems to be referred to by the Nārādīya-Purāna also as follows —

इत्येतद् वामन नाम पुराणं सुविचित्रकम् ।
सुबल्लेन स्यात्स्यात् नारदाय महात्मना ॥

ततो नारदतः प्राप्तं व्यासेन सुमहात्मना ।
व्याघ्रात्तु छन्दबाधेनैव तच्छिष्यो रोमहर्षणा ॥
स चाख्यास्यति विप्रैर्मनो नैमिषेयेष्व एव च ।

एव परम्पराप्रति पुराणे वामनं द्रुमम् ॥ (NP I 105.17-19)

Hence it may be assumed that there also existed some text of the Vāmana-Purāna which was narrated by Sūta Romaharṣaṇa to the Rṣis of the Naimisya forest, and the above-mentioned 27 Adhs are remnant of that text of the Vām P., which somehow might have crept in the existing text of the Vām P. which is narrated by Pulastya to Nārada, thus filling in the lacuna created by some lost portion of this Pulastya-Nārada Vām P. Many of the ślokas of this lost portion are found quoted in the various *Nibandhas*, which are not traceable in the printed editions and the available manuscripts of the Vāmana-Purāna.

The Purānas have always served as the real encyclopaedia of the Hindu religion, and as such they have been revised from time to time, adding and incorporating in them whatever new or additional material could be available to the compilers and revisers of the Purānas in a particular period and place. The compilers and (or) the redactors of the Purānas always retained and interpreted the old, but they were never averse to the new, rather they welcomed the new currents of thoughts and thus kept the Purānas up-to-date and really useful for the Hindu society. In this way their extent has increased from two lacs to four lacs of ślokas. And on account of these timely additions of the new material the Purānas have been more popular and have been more widely read and recited than even the Epics. Such timely additions made by the compilers or the redactors should, therefore, be considered as the great merit of the Purānas, and should be treated as the valuable literary treasure worthy to be preserved, and should not be discarded, unless there are very strong grounds for their exclusion, or unless they are proved as interpolated by the whims of some scribes or readers and reciters.

The real extent of the Vāmana-Purāna is said to be of ten thousand ślokas ('दशसहस्रवक्त्रम्' N P.

1 105 1) According to the Nārāḍīya Purāṇa it had also the उत्तरभाग called the बृहद्वायनपुराण which consisted of the four Samhitā, viz. Māheśvari, Bhṛṅgavati, Gaurī and Gāṇeśvari, of one thousand ślokas each—

इत्येव पूर्वभागोऽस्य पुराणस्य त्वोदितः ।
मृग्वहोऽस्योत्तरं भागं बृहद्वायनसहस्रम् ।
माहेश्वरी भागवती गौरी गणेश्वरी तथा ।
चतस्रः सहस्राध्यायं दृष्टव्यं साहस्रसंख्यया ॥

(NP 1. 105.13-14)

But this Uttarbhāga, known as the Brhad-Vāmaṇa-Purāṇa, has not yet come to light, though quotations from the Brhad Vāmaṇa are found in some of the *Dharmasāstra Nibandhas* (e.g. Viramitrodaya Pūjāprakāśa, and Ācāraṭna Devapūjā-prakaraṇa) and also in some works on the Kṛṣṇa-bhakti (such as of Jīvaśaṁkara and Rupaśaṁkara)

So we have to be satisfied with the remaining extant *Purāṇa-bhāga* only, which should have traditionally an extent of about 6,000 ślokas. A large number of such Vām P ślokas are found quoted in the Nibandhas as are not available in the printed texts and the available manuscripts of the Vāmaṇa Purāṇa. But unless we get sufficient manuscript-evidence for them, they cannot be included in the constituted text, they can be given in the Appendix only.

(C) Two MSS, ६ 2 and ६ 1, and also a Devanāgarī MS, No C-433 of the Govt Oriental Library, Mysore, omit Veñk 84.10-89 9

(D) In some MSS the Veñk Adh. 14 is split into two Adhyāyas, while in some MSS Veñk. Adhs. 83 and 84 have been combined

According to the MSS, then, the following extent of the Vām P. Text is available —

- 1 Extent—Veñk edn
- 2 Veñk Adh 14th split into two Adhyāyas.
- 3 Veñk Adh 83 and 85 combined
- 4 Veñk Adhs 84 10-89 9 omitted (६ 2, ६ 1).
- 5 Veñk Adhs 23-31 (first Vāmaṇa-cariṭa) omitted (६ 1 : ६ २ वा ६ 1 : ६ 2)
- 6 Veñk Adhs 22 47-49 51 (*Saro-māhātmya*) omitted (६ 1-3, ६ 2, ६ 3, ६ 1)

Arrangement of Adhyāyas in the Const Text

The arrangement of the Adhyāyas in our Constituted Text is as follows.—

- 1 Veñk Adh 14 has been split into two Adhyāyas—14 and 15
2. Veñk. Adh 83 and 84 have been combined into one Adhyāya (Adh 57)
3. *Saro-māhātmya* (Veñk 22 47-49 51) has been excluded from the main text, but has been given along with it in the same place where it occurs in the Devanāgarī MSS and ६ 1, and numbered separately. The last 14 ślokas of the Veñk Adh 22 (śl 47-60) form the first सरोमाहात्म्य (स. मा) Adh in our Constituted Text
- 4 Veñk. Adh 95 (last Adh) has been split into two Adhyāyas (68, 69) in the Constituted Text. Adh 68 ends at Veñk. 95 84 where the *Triskrama-cariṭa* ends, and Adh 69 comprises the remaining ślokas and a few more ślokas, and contains the *phala-śruti*

Brief Concordance of the Adhyāyas

The following is a brief concordance of the Adhyāyas of the Constituted Text with the Veñk. Text —

Const Text	Veñk Text
1—14	1—14. 57.
15	14 58—14. 122
16—22	15—21.
23	22. 1-46.
स. मा. 1	22 47-50
स. मा. 2—28	23—49
24	50
25—63	51—95 84
69	95 85 ff.

Prose passages in the Const. Text

स. मा. 5	541 syllables (<i>Adhikṛas</i>)
स. मा. 23	464 syllables
Adh. 39	400 syllables
Adh. 44	59 syllables
Adh. 44	163 syllables
Adh. 66	1144 syllables

Total 2771 syllables (= 57 ślokas)

Number of Slokas in the Const Text

Critical Text (Adhs 1-69)	= 4563 Slokas
Whole Text Prose (2771 syllables)	= 87 Slokas
Saro-māhātmya (स. मा. Adhs. 1-28)	= 1228 Slokas
Total	= 5878 Slokas

2 Lacuna in Extant Vām. Text

During the course of the transmission of the text of the Vām P. some portions of it seem to have been irretrievably lost. E. g. —

(1) The names of the rivers rising from the two Kula parvatas, *Mahendra* and *Suktimat*, are missing in the Vulgate text and also in all the MSS of the *Vāmana Purāṇa*. In the *Bhūṭana kośa* chapters of the *Purāṇas* seven *Kula parvatas* (mountain ranges) of *Bhārata-varṣa* and the rivers rising from each of them are mentioned. In the *Vāmana Purāṇa*, too, seven *Kula parvatas* are mentioned as follows —

महेन्द्रो मलय सद्य य (इ) किमरुधरवतः ।

विन्ध्यश्च पारियात्रश्च सप्तत्र कुलपर्वता ॥ (13-14-15)

But the rivers rising only from the five Kula-parvatas—*Pāriyātra*, *Rkṣa*, *Vindhya*, *Sahya* and *Suktimat*—are mentioned (13 23 33), and even here also rivers actually rising from the *Malaya* are wrongly mentioned as rising from the *Suktimat* —

कृदमाळा ताम्रपर्णा वन्धुला चोत्तकावती ॥

हृन्नी चैव मुदामा च य (इ) किमरुधरवत्स्विना । (13-32-33)

(v 1 सिन्धी for हृन्नी; मुदामा and सदा for मुदामा)

Thus actually the text containing the names of the rivers rising from the *Suktimat* and the *Mahendra* is missing in the *Vāmana Purāṇa*.

(2) Among the rivers rising from the *Himavat* (13 20cd 23 ab) the names of the two important great rivers, *Gaṅgā* and *Sindhu*, are found missing, but they are mentioned in other *Purāṇas*, e. g. *Matsya* (114 20), *Markandeya* (57 16) and *Vāyu* (45.94).

(3) The first two pādas of *Veṅk* 40 24 of the *Vāmana-Purāṇa* are missing in all the collated manuscripts as in the *Veṅk* edn and so here the construction and the sense are loose, as will be

clear from the following —

तदा सरस्वती यन्ता विश्वामित्रेण भीमता ।

अवच्छेदोऽगिदोन्मिथ वीय सवत्सर तदा ॥ २२

अथर्षयश्च देवाश्च गन्धर्वाश्चरसत्तदा ।

सरस्वती तदा दृष्ट्वा बभूवुर्भृशदुःखिताः ॥ २३

तस्मिन्तीर्थवरे रम्ये शोणितं समुपावहत् ॥ २४

Here the Śl 24 has its last two pādas only.

The first two pādas have been lost. But the *Mahābhārata* (IX 42 1ab) supplies this lost text of the *Vāmana-Purāṇa* —

तदा सरस्वती यन्ता विश्वामित्रेण भीमता ।

अवच्छेदोऽगिदोन्मिथ वीय सवत्सर तदा ॥ (41 37)

अथर्षयश्च देवाश्च गन्धर्वाश्चरसत्तदा ।

सरस्वती तदा दृष्ट्वा बभूवुर्भृशदुःखिताः ॥ (41 38)

एव बलिष्ठापवाहो लोके ख्यातो ब्रह्माधिप ।

भगवच्छ पुनर्मार्गं स्वयमेव सरितां वर ॥ (41 39)

Adh. 41 ends here, and then —

येशम्पायन उवाच

सा यन्ता तेन मृद्वेन विश्वामित्रेण भीमता ।

तस्मिन्तीर्थवरे शुभ्रे शोणितं समुपावहत् ॥ (42.1)

Here the texts of the *Vāmana-Purāṇa* and *Mahābhārata* are almost similar, but the first two pādas of 42 1 of the *Mbb.* are not found in the *Vām P.* which are necessary to complete the sense of the last two pādas of Śl 24 (Adh 40) of the *Vām P.* In the *Mahābhārata* the name of the तीर्थवर, referred to in the third pāda of its 42 1 above and also in the third pāda of Śl 24 (Adh. 40) of *Vām. P.* (as quoted above), rightly and immediately precedes as *बलिष्ठापवाह* (in 41 39ab), but it is also missing in the *Vām P.* here.

[But in some places *Vām P.* also supplies a lost text of the *Mbb.*, e. g. in *Mbb.* III 81 58 60 (Cr), the text of 59ab is perhaps incomplete in sense but *Vām P.* 36 8cd (Veṅk) completes this sense, cf also the *Nārāyaṇa P.* II 65.62 ab.]

(4) In the first *Vāmana carita* of the *Vāmana-Purāṇa*, 28 17 (Veṅk) reads as follows —

दैत्यानामपि सर्वेषां ममैवे मधुवन्दे ।

बभूव तेजसो हानिर्यथोक्त परमात्मना (v 1 परमेष्ठिना) ॥

But in this *Vāmana-carita* of the *Vām-P.*, there is no such previous mention by *God Viṣṇu*. *Matsya Purāṇa*, however, supplies this lacuna as follows —

गर्भस्य मयि पुत्राणां सप्त योजिममविष्यति ।

तेजस्तत्त्व इति च करिष्ये मा व्यथो कथाः ॥ (244 48)

And then the similar text as in the Vām.-P.,
(Veñk 28.17) :

दैवत्वानामप्य सद्यो गर्भस्य मधुसूदने ।

अथ तेजसो हानिर्नपौक परमेष्ठिना ॥ (244 52)

So the Matsya Purāna text is complete in this respect.

In the second Vāmana Carita of the Vāmana

Purāna also we have the complete text —

सोदरे ह्यर्ध दास्ये संमविष्यामि वै यदा ।

तदा निस्तेजसो दैवता समविष्यन्त्यसंशयम् ॥ (Veñk. 76.43)

And then :—

देवमाह स्थिते देवे उदरे बामनाकृतौ ।

निस्तेजसोऽपुत्र बाता यपोक विश्वयोनिना ॥ (Venk. 77-1)

There are other similar lacunas in the Vāmana-Purāna text All of them cannot be discussed here for want of space

PRINCIPLES ADOPTED FOR CONSTITUTION OF THE VĀM. P. TEXT

(References are given from the Veñk. edn. of the Vām P. but supplemented, where necessary, by the references from the Constituted Text)

In constituting the text one of the primary considerations has been that the constituted text should have at least some sense. Nīla Kantha in his Commentary of the Mbh (III 83) remarks, 'पाठादयोर्यथोक्तं बलीयान्' and hence 'पाठादयो बलीयान्'. It may be assumed that ancient authors, compilers, or the redactors of the Purānas composed, compiled and redacted such texts as must have had some sense, though the sense of some of these texts might have become obscure or vague during the course of their transmission, owing to the corruptions or whimsical changes in these texts due to the scribal carelessness or ignorance.

Keeping this main consideration of a proper sense in view, the probably genuine or the old text has been constituted on the following principles :

1. The evidence of the majority of the MSS is generally accepted

2. The evidence of the majority of the Groups or the Versions is accepted, even if the total number of MSS of these Groups or Versions may be in minority as compared to the number of the remaining MSS

3. The reading common to the geographically distant Groups or Versions is preferred. E. g. :—

(1) In उत्तरेण 'कुपोर्ध्व' (13 5a) कुपोर्ध्व is the reading in G. I and G. V only, but it has been adopted on account of the more geographical distance of these two Groups (Cr. 13.5c)

(2) In 'सद्योनेना' (21 18c) सद्यो मेना is the reading in G I and MS n 1. So it is adopted (Cr. 22, 17 c).

Some MSS have सुतां for सद्यो, which, however, seems to be an emended reading

(3) In 'एष विष्णुसहासि देवादीनां हनिष्यति' (54.73 cd) हरिष्यति is the reading for हनिष्यति in G I and V, and it is also a more suitable reading here in this context. It is, therefore, adopted (Cr. 28. 72cd).

4. In constituting the text of a Śloka or a group of Ślokas, the reading of one Group or MS are, as far as possible, not mixed up with the reading of other Groups or MSS.

5. If the different Groups or MSS contain diverse readings in a text, then the evidence of that Group or MS is accepted which gives a correct or a more suitable reading, e. g. in 57,91 ab (Cr 31,91 ab) the Bengali Group only gives a correct reading, and so it is adopted. [See below 7. (5)].

Here it may be noted that the Kashmirian Group often gives a correct or more suitable reading. It also supplies some missing texts— [See below 18. (1), (2)].

6. Sometimes a correct text is preserved only in one MS or in a very few MSS irrespective of the age of the MS or MSS ; In that case, naturally, this correct text or reading is adopted. E. g. :—

(1) इष्टाग्निना सधैवान्ये देवाद्याः प्रवर्ध गताः ॥ (5 9cd).

Here इष्टा is the reading given in most of the MSS, which is clearly wrong and has no sense. The correct reading इष्टग्निना is given in n 1 only, and it is also confirmed by the reading इष्टोऽग्निना given in दे 4. So इष्टग्निना is adopted (Cr. 5. 9 cf).

- (2) दुष्कां चामसादेन दुष्कृतेन च कर्मणा ॥
पशोऽप्य वषतेऽस्माकं वयश्च ब्रह्मरक्षसा ।

(40 34 35, स मा. 19 33)

Here चामसादेन is the reading given only in दे 7, all other MSS read च मसादेन which has no appropriate sense here, and seems to be an emended reading. In the Mbh (Cr Edn, IX 42 16a) too, चामसादेन is the reading adopted, though it is marked by a wavy line.

- (3) यत्र पूर्वं (वै १) स्थितो ब्रह्मा दक्षिणे च महेश्वरः ॥

रुद्रपत्नी पश्चिमतः पद्मनाभोऽधो स्थिता ।

मध्ये ह्यनन्तरं त्रैलोक्यव्यापि दुर्लभम् ॥ (41 22cd 23)

Here दक्षिणे is the reading in दे 7 only. All other MSS have ऋषीणां for दक्षिणे. But दक्षिणे is the correct reading here for other three gods are associated with the remaining three directions. So the reading of दे 7 (दक्षिणे) is adopted (Cr स मा 20 24cd, 25). The reading ऋषीणां is unaccountable here and perhaps has no sense in this context.

In this connection compare also Mahābhārata, Cr edn, III 81 146 150 where all these four Deities—Brahmā, Rudra-Patni, Umapati or Mahēśvara and Padmanabha—are mentioned as residing in the Anaraka tīrtha.

- (4) तामसस्य मनोः पुत्रो दन्तष्वज इति श्रुतः ।

स पुत्रार्थी बुहावाग्नौ स्वमांसश्चरिष्यति ॥

अरणीनि रोमकेयाश्च स्नायुमज्जायकृद्घनम् ।

श्रुतं च चित्रको राजा (दन्तष्वजः) मुदा रथं वेति नः श्रुतम् ॥
(72 57 58)

Here चित्रको, चित्रयो, चिन्तुशो etc. are the readings given in all the MSS except न I which reads चित्रगो (locative of चित्रगु which means चित्रमानु or अग्निः; गो = मानु or रश्मिः). This reading (चित्रगो) of न I seems to be the only correct reading here. So it is adopted (Cr 46).

7 If the reading of certain MSS is confirmed by some preceding or following text of the Vāmana Purāna, then that reading is adopted in spite of the majority evidence going against it. E.g. —

- (1) बहवोऽप्यो हरं दृष्ट्वा सद्युर्वैगतो मुने ।

सा द्रुवायाः सन्निधौ सीता नाम शरत्कृती ॥ (2 5)

सद्युः, सद्युः etc. are the readings given in the majority of the MSS, but दे 9 gives the reading दृष्टुः which seems to be the only correct and proper reading here, as it is confirmed by the second half of this sloka itself. (Cr 5 2).

- (2) तद्वीर्यं (व १ मानुषी) राक्षसपुरं तदग्रं च मयेच्छया ॥
(15 38cd)

Here नष्ट is the reading in several MSS, (व 1-3 दे 1 2 10), meaning that the city of Sukeśin was destroyed by the rays (मानुषी) of the Sun, but दृष्ट is the reading in several other MSS, which is confirmed by the next sloka (39) —

स (पुरः) मानुषा तदा दृष्टः क्रोधाध्मातेन चक्षुषा ।

निपताम्यरादु ब्रह्म क्षीणपुण्य इव प्रह ॥

Here the reading दृष्टः is given in all the MSS, and these readings दृष्टः and निपतः here refer to the city (पुरः) of Sukeśin, as is clear from the following slokas 40 43, 59 and 61 of this Adh., the word पुरः has been used in masculine by MSS in 15 8. So in the above text (15 38cd) the reading दृष्टः is more appropriate than नष्टः (Cr 16 38).

- (3) ततो विनाकृता देवाः सेनानायेन शयुना ।

दानवेन्द्रेण विक्रम्य निशुम्मेन पराजिताः ॥ (21 12)

किं विता रय (स्या १) दुरेन्द्रेण निशुम्मेन दुरात्मना । (15ab)

सा शक्रपातः सवेबोऽप्य बन्धिष्यति य मुतम् ।

स हनिष्यति दैत्येन्दुः शम्भुं च रुद्रासुतम् ॥ (20)

Here in Venk 21 12d (Cr 22 11d) महिषेण is the reading for निशुम्मेन in several MSS, in 15 b some MSS read निशुम्मेन, some (दे 2 4 ते 1) read शम्भुमेन, but 7 MSS of different versions read महिषेण, in 20d (Cr 22 19d) महिषः is the reading for शम्भुमेन in most MSS. Between these two readings—निशुम्मेन (or शम्भुमेन) and महिषः—the reading महिषः is however supported by 51 7c (Cr 25 7c) (पुत्रं महिषवन्दारं, all MSS) and 51 18 d (Cr 25 18 d) (महिषपत्नौ महिष्यति, all MSS) and also by Adh 58 (Cr 32) in which the battle between Skanda and Mahiṣa is narrated.

It seems that there were two different demons of the same name Mahiṣa, the one was the son of the demon Rambha from a mahiṣī or she buffalo (cf 17 51 ff, Cr 18 50 ff) who was the associate of the demons Śumbha, Niśumbha, Raktabiṣa etc., and was killed by Goddess Kātyāyanī (cf Adh

19-20; Cr. 20-21 and 55. 1-18; Cr. 29 1-19); while the other Mahiṣa was the brother of the demon Tāraka (cf. 58. 85; Cr. 32. 84), and an associate of the demons Andhaka, Tāraka, Bāna (Bali's son) etc. (58. 45 ff; Cr. 32. 42 ff) who was killed by Skanda (58. 87ff; Cr. 32. 86ff). The two Mahiṣas have been confused, and निशुम्भेन (or शुम्भेन) is the resultant wrong reading in Adh. 21 (Cr. 22), the scribes or the readers who substituted the wrong reading निशुम्भेन (or शुम्भेन) for the right reading मदिषेण might have thought that because Mahiṣa had already been described in the previous Adh. (20, Cr. 21) as killed by Kātyāyanī, he could not again possibly be mentioned in Adh. 21 (Cr. 22) as a participant in a later war with Skanda.

(4) वैरासे च यदाऽऽत्मा मङ्गलस्य दिनं भवेत् ॥
यदा स्नानं यत्र कृत्वा युक्तो भवति पातकैः ॥ (41.24-25)

Here यदा यत्नो (for यदाऽऽत्मा) is the reading in the Kashmirian MSS only, besides these, दे 1 4 11 also read यदा यत्नो. The reading of the Kashmirian MSS (यत्नो for यदाऽऽत्मा) is supported by the further text of 41.28 cd—अन्यथापि यदा यत्नो मङ्गलेन मन्त्रियति—, where यत्नो is the reading in all the MSS. So यत्नो or यत्नो is the correct reading (स.मा. 20.26cd).

(5) When Skanda was anointed by the gods as the General of their armies to fight with the demons Tāraka, Mahiṣa, etc., he was given various Gāpas or attendants by the Devas, Nāgas, Yakṣas, Parvatas (such as Himavāna and Vindhya), Sarasvatī (i.e. Nadi), Kuṣṭhā, Kṛttikā, Rṣis, and also by the Tīrthas such as Pṛthūjaka, Cakra-tīrth, Gayāśīras, Kanakhala, Puṣkara, Mānasa and Auśanasa (cf. 57. 60-91; Cr. 31. 60-91). Now 57.91 ab reads as follows:—

रद्वीयनस्य मादात् सतोऽन्यात् मातरो ददुः ।

Here अन्यात् is the reading in the Venkṭeḍn and also in several MSS; 91b then will mean, according to this reading, that 'the Mātr-s then (सतो), gave [to Skanda] the others (i.e. the other Gāpas); or 'the Mātr-s gave [to Skanda] others than these (सतोऽन्यात्)' in the Kashmirian MSS and in दे. 4. न 1 the reading is 'सतोऽन्यात् मातरो ददुः' where अन्यात् (= अन्याः) seems to be corrupt and has no clear sense in this context. In

the Bengali MSS व 1-3, however, we have the reading 'सतोऽन्ये मातरो ददुः', which means—'then the others (i.e. the other Tīrthas) gave [to Skanda] the Mātr-s or the female attendants'. The following text (57.91cd-102ab), in which the other Tīrthas such as Soma-tīrtha, Prabhāsa, Indra-tīrtha, Uḍapāna, Saptā-sārasvata, Nāga-tīrtha, Kurukṣetra etc., are mentioned as giving various Mātr-s (female attendants) to Skanda, supports this reading of the Bengali MSS.

Hence the reading of the व MSS only—'सतोऽन्ये मातरो ददुः' (Cr. 31.91b)—is correct and appropriate here. The word 'मातरो' here is an object of the verb 'ददुः', the nominative form (Prathamā) has been used here in 'मातरो' for the accusative form (Dvītyā).

(6) At the time of the departure of Skanda to fight with Mahiṣa and other demons, Hari pronounced *svastyayana* (benediction) on him for his well-being and victory (58.14-25; Cr. 32-14-25). Śloka 18 of this *svastyayana* runs as follows —
मरौचिरिषि शुक्र शुक्रस्य ऋतुर्वसिष्ठो भृगुर्जराय ।
भृगाङ्गबलौ बुधवादि मङ्गलं मरुपयः सप्त दिशि रिषिताम् ॥ (58.18)

Here in 18c 'भृगाङ्गब' is the reading for 'भृगाङ्गब' in the Kashmirian MSS. Now 'भृगाङ्गब' means the planet Mercury (बुध) as he is regarded the son of Mṛgāṅka or the Moon. But the name of a planet is out of place here among the names of the Rṣis. Moreover, in this context, the planet Mercury or Budha has already been mentioned earlier in Śl. 17 as follows:—

दिशाकरः स्वस्तिहरोऽस्तु ते सदा सोमः सभोमा सद्भो शुभम् ।
काव्यं सदा स्वस्तिहरोऽस्तु द्वयं शनैश्च स्वस्त्वयं करोतु ॥

Budha (भृगाङ्गब), therefore, cannot again be repeated here. So 'भृगाङ्गबः' (Sage Mārkaṇḍeya), the reading of the Kashmirian MSS, is more appropriate here.

8 When the reading of a MS or of several MSS is also supported by some external source or testimony, then that reading is adopted. E.g. :—
(1) नमो नमस्तेऽस्तु यत्राग्रे नमोऽस्तु ते वामनमीनमूर्ते । (3.22ab)

Hara praises Viṣṇu in 3.14-23. In 3.22ab as quoted above वामनमीनमूर्ते (न 1), माधवमीनमूर्ते (दे 9), and माधवमीनमूर्ते (का 2 व 1-2 दे 4) are the variants

for वामनमीनमूर्त्तं The reading माघवमीनमूर्त्तं, however is supported by the Nārādīya Purāṇa also as follows :—

श्वेतगङ्गां नरां लाल्वा यः परयेच्छ्वेतमाघवम् ।
मत्स्याख्य माघव चैव श्वेतदीर्घं स गच्छति ॥ 13
श्वेतमाघवमालोक्य समीपे मत्स्यमाघवम् ॥ 14ab
...
आघाय तदणं रूपं माघव मत्स्यमाघवम् ।
प्रणम्य प्रयतो भूत्वा सर्वान् पश्यान् विमुञ्चति ॥ 16
(N P, II 56)

So this reading माघवमीनमूर्त्तं is preferred to the other readings, and is therefore, adopted

(2) वीरमद्रायं चिष्ये चक्र क्रोधात् सगन्धवाः ॥
तपापतन्त शतकर्षकस्य सुदर्शनं मेघव गणेश्वरस्तु ।
धूलं परित्यज्य क्षारा चक्रयथा मधु मीनवपुः सुरेन्द्र ॥ (4 48cd 49)

Here in the MSS शा कारा. का । 'यथा मयो वीर (कारा. वीर) वपुः सुरेन्द्रम्' is the variant for 'यथा मधु मीन-वपुः सुरेन्द्र'. (Cr 4 98 d) But these are the two contradictory readings The reading 'यथा मधु मीनवपुः सुरेन्द्र,' however, has some support in the Skanda-Purāṇa (V III 9 36 39) as follows —

स विवेश महाराज भूतलं समुरोत्तमम् ।
दानवान्तकरो देवः सर्वदैवतपूजितः ॥ 36
मीनरूपधरो देवो लोभ्यामास चार्णवम् ।
वेदाश्च ददौ तत्र पात्राळे निश्चिदान् मधु ॥
तौ च दैत्यौ महावीरौ दृष्टवान् मधुपदनम् ।
महावीरो महाबाहू यस्यामास वेदांश्च ॥
तौ च दैत्यौ = मधुकैटभौ; cf. ibid 38 cd)

But no source has yet been available in support of the reading 'यथा मयो वीरवपुः सुरेन्द्रम्'.

(3) नागदन्तास्थिशृङ्गाणां तत्क्षणाच्छुद्धिरिष्यते । (14 64ab)

Chapter 14 of the Vām. P deals with the ways and means of purifying various articles of daily use This *Dharmasūtra* topic is also included in several other Purāṇas, such as the Mārkaṇḍeya and the Vāyu. In the above half-śloka the purification of ivory, bone and horn is mentioned Here तत्क्षणात् is the reading in most of the MSS of the Vām. P. and in two MSS of the Mārkaṇḍeya also, which have been collated up till now. This reading, however, carries no sense, for it only means that these articles are purified immediately But

two MSS व 2 3 read तत्क्षणात्, meaning thereby that these articles are purified by scratching or abrading (√तक्ष) This reading तत्क्षणात् is confirmed by the Yajñavalkya Smṛti, Ācārādhyāya, Śl 185—'तक्षणं दासशृङ्गारम्' and the Mitākṣarā explains it as 'तक्षणं तावन्मात्रावयवापनयनम्'. The Vāyu-Purāṇa (78 52) makes this reading certain by using the synonym अवलेखन for तक्षण—तथा चर्मास्थिदाकरां शृङ्गाणां चावलेखनम्'.

Thus the reading तत्क्षणात् is proved to be a correct one, and is, therefore, adopted (Cr. 15 7 ab) inspite of the majority MSS-evidence going against it In fact, 'तत्क्षणात्' seems to be a wrong emendation of the *lacio difficilio* 'तक्षणात्'

(4) In 13 2 5 (Cr 13 2 5) of the Vāman-Purāṇa the names and the position of the nine divisions or *Vargas* of Jambū Dvīpa are given The nine *Vargas* of the Jambū Dvīpa are — 1. Ilāvṛta, 2 Bhadrāśva 3 Hiranvān, 4 Kimpurusa, 5 Bhārata, 6 Harivarṣa, 7 Ketumāla, 8. Rāmyaka, and 9 Kuru varṣa

Now in the MSS of the Vām P. a confusion exists between the position of the two *Vargas*, viz. Hiranvān and Kimpurusa. The text of the Veñk. edn is as follows —

पूर्वदक्षिणतो वर्षो हिरण्मात्रं राक्षसेश्वर । (13 3 cd)
पूर्वमुत्तरतो रम्यो वर्षं किमुवष. स्मृत ॥ (5cd)

[v. l — 3c) to be given and discussed below —3d) हिरण्मात्रं (most MSS), हिरण्यो (G I or Kashmirian MSS) for हिरण्मात्रं —5c) पूर्व उत्तरतो (G III or दे 1 2 3. 10 ते 1), पूर्वोत्तरे (G V or the two South-Indian MSS), उत्तरपूर्वतो (व 1 2) for पूर्वमुत्तरतो]

In 3c, only the two MSS दे 4 7 read पूर्व उत्तरतो वर्षो (दे 4 पूर्व उत्तरतश्चापि) for पूर्वदक्षिणतो वर्षो, all the other MSS have the same text as that of the Veñk. given above. In 5 cd one MS कारा. gives somewhat different reading as 'भारवाद्भुते वर्षं किरीटप मनोरमम्', and the ten MSS (शा 1. का 1 2 व 3 दे 4 8 11) omit 5 cd altogether, so that the text containing the name and position of Kimpurusa Varṣa is missing in these ten MSS, except in दे 4 which gives after 3 cd an additional half-śloka—पूर्वदक्षिण-तश्चापि किरीटो वर्षं उच्यते ।'

So, according to these readings the positions of the two Varṣa s may be summed up as follow—

Hiranvān (or Hiraṇya) Varṣa :

Situated { in East-South (according to all MSS except ३ 47);
in East North (according to ३ 47 only)

Kimpuruṣa (or Kinnara) Varṣa :

Situated { in East-North (or North East) (Most MSS)
in East-South (according to ३ 4 only)
(to the North of Bhārata (भारत) only),

Thus, there is the confusion between the positions of these two Varṣa s. In order to ascertain their right positions and then to decide the correct reading we have to depend on the evidence of the other Purāṇas. Several Purāṇas contain the chapters on the *Bhugola* or *Bhuvana-Kośa*, and in those chapters the position of each of the nine Varṣa s of Jambu-dvīpa is also given.

The right position of each of these two Varṣa s—Hiranvān and Kimpuruṣa—can be ascertained only when studied in relation to the different positions of the other Varṣa s also. Fortunately, the Purāṇas, containing the *Bhuvana-kosa* chapters, are almost unanimous as regards the position of the nine Varṣa s of Jambu dvīpa. The Viṣṇu Purāṇa (II 1 1532, 2 11 15) gives the following account of these nine Varṣa s —

“The first ruler of Jambu-dvīpa was Āgnīdhra, who was the son of Priyavrata and grandson of Manu Svāyambhuva. Āgnīdhra had nine sons, viz 1 Nābhī, 2 Kimpuruṣa, 3 Harivarṣa, 4 Ilāvṛta, 5 Rāmya, 6 Hiranvān, 7 Ruru, 8 Bhadrāśva and 9 Ketumāla. There were also the nine Divisions or Varṣa s of Jambu-dvīpa which were known by the names of their Varṣa parvatā, i. e. the Parvatā-s or Mountains which separated these nine Varṣa s from each other. Āgnīdhra gave each of these nine Varṣa s to each of his nine sons as follows :—

1. *Hima-Varṣa* (i. e. the Varṣa containing the Himaṇ mountain) to Nābhī, whose grandson was Bharata, after whose name this Varṣa began to be known as *Bhārata Varṣa* ;
2. *Hemakūṭa-Varṣa* to Kimpuruṣa, and so this

Varṣa was also known as *Kimpuruṣa-Varṣa* ;

3. *Nisādha Varṣa* (i. e. the Varṣa containing the Nisādha Varṣa Parvata) to Harivarṣa, and so it was also known as *Harivarṣa-Varṣa* ;
4. The Varṣa containing the Meru in the middle was given to Ilāvṛta, and hence it was known as *Ilāvṛta Varṣa* ;
5. The Varṣa containing the *Nīla Varṣa-parvata* was given to Rāmya, and was known as *Rāmyaka Varṣa* ;
6. *Sveta Varṣa* (containing the *Sveta Varṣa-parvata*) was given to Hiranvān, and hence was also known as *Hiranvān* or *Hiranmaya-Varṣa* ;
7. The Varṣa situated in the North of the *Srī-gaṇā Parvata* was given to Kuru, and hence was known as *Kuru Varṣa* or *Uttara-Kuru* ;
8. The Varṣa situated to the East of the Meru was given to Bhadrāśva and was *Bhadrāśva Varṣa* ;
9. The *Gandhamādana Varṣa* (situated to the West of the Meru) was given to Ketumāla and hence was known as *Ketumāla Varṣa* .”

It is now clear that *Kimpuruṣa-Varṣa* contains the *Hemakūṭa Varṣa parvata*, and is, therefore, associated with it. Similarly, *Hiranvān Varṣa* contains the *Sveta Varṣa parvata* and is, therefore, associated with it. The same account of these Varṣa s and Varṣa parvatā s are given in the other Purāṇas also which contain the *Bhuvanakośa* chapters.

Now the positions of the *Varṣa parvatā s* are mentioned in the Viṣṇu Purāṇa as follow —

हिमवान् हेमकुटश्च निषधमास्य दक्षिणे ।

नीलः श्वेतश्च गङ्गा च उत्तरे शरपर्वताः ॥ (II. 2 10)

(अस्य = मेरो ; *ibid.* ६। 7-9)

The Garuḍa Purāṇa (54.8) also mentions the same positions of these Varṣa parvatā s, and in the same words as the Viṣṇu-Purāṇa. Other Purāṇas also corroborate these positions.

So *Kimpuruṣa Varṣa* which is associated with the Hemakūṭa is situated to the South of Meru, or to the South East (East South) as given in the MS ३ 4 of the Vāmana-Purāṇa. And similarly, *Hiranvān Varṣa* (v. l. *Hiranmaya-Varṣa*, Viṣṇu P. II 2 13, *Hiraṇya Varṣa*, Kashmirian MSS of the

Vāmana Purāṇa), is situated to the North of the Meru, or to the North East as given in the two MSS दे 4 7

Thus the reading of दे 4 7 is correct as regards the position of Hiraṇyā-Vaṛṣa, similarly the reading of दे 4 is correct regarding the position of Kimpurūṣa Varṣa

According to the readings of दे 4 7 (for the position of Hiranya Varṣa) and the reading of दे 4 (for the position of Kimaara or Kimpurūṣa Varṣa) the positions of these nine Varṣas of Jambu Dvīpa in the order of the Directions from the Meru then would be as follows

- 1 In the Middle of the Jambu Dvīpa—Hāvṛta Varṣa (with the Meru)
- 2 In the East (of the Meru)—Bhadrāśva Varṣa (with the Mālyavat)
- 3 In the East North—Hiraṇyāt Varṣa (with the Śveta Varṣa Parvata),
- 4 In the East South—Kimpurūṣa Varṣa (with the Hemakuṣa),
- 5 In the South—Bhārata Varṣa (with the Himavat)
- 6 In the South West—Harivarsa Varṣa (with the Niṣadha)
- 7 In the West—Ketumāla Varṣa (with the Gandha mālana)
- 8 In the West North—Ramyaka Varṣa (with the Nila),
- 9 In the North—Kuru Varṣa (also called Uttarāṣ Kuravaḥ according to the Viṣṇu and some other Purāṇas) (with Śrngavat)

Thus, according to the reading of दे 4 the description of the positions of these nine Varṣas ends with the North, as in the other Purāṇas. Those MSS of the Vam P (including दे 7) which omit the mention of Kimpurūṣa Varṣa also end this description with the North. But in the MSS which mention Kimpurūṣa Varṣa as situated in the North-East this description ends with the North East and not with the North.

The readings of दे 4 7 regarding the position of Hiraṇyāt Varṣa and of दे 4 regarding the position

of Kimpurūṣa or Kimpurūṣa Varṣa are, therefore, correct, while the readings of the remaining MSS for the position of these two Varṣas—mentioning Hiraṇyāt as situated in the East South and Kimpurūṣa in the North East—are not corroborated by the other Purāṇas

The Garuḍa Purāṇa however, gives the following positions of these two Varṣas—

पूर्वदिशिगो वषो हिरण्यान् वृषमप्यथ ॥

दत्त किपुरुषो वषो मेरोर्दिशिगत स्मृत

भारतो दक्षिणे प्रोक्तो हरिर्दिशिगपक्षिमे ॥ (GP, 55 1 2)

The Garuḍa Purāṇa text (55 1 cd) for the position of 'हिरण्यान्' Varṣa tallies with the text of the majority of the Vāmana Purāṇa MSS. But this text of the Garuḍa Purāṇa is wrong for, the position of the स्वत Varṣa Parvata with which the Garuḍa Purāṇa associates हिरण्यान् (in 54 11) is given in the north of the Meru in the GP itself (54 8 ef) 'नील श्वेतश्च गङ्गा च उत्तरे वषोर्वता'. The position of the 'किपुरुष' Varṣa is given in the South, which nearly agrees with the reading of दे 4 of the Vam P in this respect

9 Sometimes an originally correct reading becomes corrupt during transmission, and then later on this corrupt reading is also wrongly emended, or the correct reading itself, if it happens to be a *facto difficilis* is wrongly emended. In that case the original correct reading is settled (a) by the help of some other proceeding or following slokas or (b) by the help of some other external evidence or (c) by the context and sense. Eg—

(1) आरव्य वरुणीं तास्तु समुद्रैश्च सर्वैश्च ॥

(65 115cd, Cr 39 115cd)

Here 'वरुणी' is the reading in several MSS, in some MSS however the *Anuvāṛṇa* had disappeared and the reading therefore has become 'वरुणीतास्तु' which has been emended in some other MSS however, as 'वरुणीतास्तु'. But cf Ś 119 (Cr 31 120)

हृत्वेकमुत्ता वचनं वृषम्या अरुणीं च ।

समावृताः प्रज्ञा यन्मोक्षपन्थी शीतार्धमुत्तमान् ॥ (65 119)

The reading 'वरुणी तास्तु' in 115 cd, therefore,

confirmed, and the other readings 'बलभीतास्तु', 'बहुभीतास्तु' are corrupt or wrongly emended

- (2) शतद्रवा रुक्मिपाथ पापवतसमूषका ।
(13.39 ab, Cr. 13 38 cd)

These are the peoples or Janapadas of the Uttarāpatha. In the Kashmirian MSS we have the reading 'शीतद्रवा' for 'शतद्रवा'. But in the Märk-P. (57.37a) the reading is 'शतद्रवा'. So, in 39a above 'शतद्रवा' (शतद्रु+अण) is the correct reading, 'शीतद्रवा' is a wrong emendation and is, therefore, corrupt

- (3) वरा सीतावन गच्छेन्नियतो नियतायन ॥
(35.44 cd Cr same)

The Venk reading 'सीतावन' is contained in दे 1 2, वे 1 also, but in some MSS the reading is 'सीतवन' and in some other MSS (दे 4.7) it is 'शीतवन'. It is clear here that the reading 'सीतावन' got corrupted as 'सीतवन' and then again this latter reading was emended as 'शीतवन'

Or, reverse may be the case. The original reading might have been the 'शीतवन', which was corrupted as 'सीतवन', and then 'सीतवन' was emended as 'सीतावन'. In the Cr. Edn. of the Mbh. (III 81.) we have also the reading 'शीतवन'. The Venk edn. in 34.5 cd. (स. मा 13 5 cd) also reads 'पुण्यं शीतवनं नाम सर्वकल्पनायनम्'. This reading 'शीतवन' here (in 34.5 cd of the Venk edn) is contained in या 1. का 1 2 दे 4 10 also, but दे 2 3 read 'सीतवन' and दे 1 7.11 read सीतावन

Several MSS of the Vām P viz या 1 का 1.2. दे 1.5.11. read in 35 44c 'शिववन' for 'सीतावन'. But the reading 'शिववन' is not found in the MSS of the Mbh.

- (4) ईशं वरेण विविधेन वरं वृक्षोऽथमेव वृक्षान् वृक्षिणः ।
मनुष्यमेवोऽपि वरसहस्रस्य वा पुत्र दुर्धनं वृक्षरिणि ॥

(76 15)

Here 'नरेन्द्रवर्ष' (= वरवर्षा) is the reading in दे 11 and व 3 for 'मनुष्यमेव', which gets corrupted or wrongly emended as 'नरेन्द्रवर्ष' (in Kashmirian MSS and दे 5), and नरेन्द्रवर्षा etc. (Cr 50 15).

- (5) हनौ पुनर्वसुभोको नाशः मैत्रुदाहृतम् ॥ (80 7 cd)

Here the मैत्र Nakṣatra is mentioned as the

nose of the Nakṣatra Puruṣa Viṣṇu Mitra is the lord of the constellation Anurādhā; so here Anurādhā has been supposed as the nose of the Nakṣatra Puruṣa. It is the reading in several MSS also. But 80 5a reads as 'उर' (उर 1) संस्था चानुराषा' and again in 80 17c we have 'अनुराषासु वसोऽय' and in the Matsya P also 'अनुराषासु उत्तरयममेव पूज्यम्' (Adh 54). So the reading 'मैत्र' above is wrong. But in some MSS we have the reading 'मैत्र' for 'मैत्र'. Pitr-s are the lords of the constellation Maghā, and in 80 24a we have 'मयासु नासिका पूज्या'. So the constellation Maghā is the nose of the Nakṣatra Puruṣa, and 'मैत्र' is the correct reading in 80 7 d (Cr 54 8b) above, which was easily corrupted orthographically as 'मैत्र'.

10 Older or less familiar readings are preferred E.g. —

- (1) वैलोक्ष्यरात्रमाच्छिद्य चलेरिन्द्राय यो ददौ (1 1)

Here 'आच्छिद्य' is the reading in the MSS of G. III and G V, 'आहृष्य' in the MSS of the Kashmirian group and 'आक्षिप्य' is the reading in का 2. दे 4 5.7. The reading 'आक्षिप्य' in the sense of 'taking off' or 'taking away' seems to be older or less familiar than आच्छिद्य or आहृष्य; Monier Williams refers the use of आक्षिप् in this sense to Mahābhārata. So this reading आक्षिप्य is preferred here

- (2) ब्रह्महत्याऽपि संप्राप्ता मां प्रतीच्छ विज्ञोचन ॥
(4 4cd)

Here in 4c 'ब्रह्मवर्ष्या' is a variant in several MSS. This reading is preferred to 'ब्रह्महत्या' which is a more familiar reading. Compare also :

- दुस्तप परवर्ष्याऽपि स्ववर्ष्याऽप्यविदुस्तप ॥
(17.49 cd ; cr 18 48 cd)

Where all the MSS read परवर्ष्या and स्ववर्ष्या.

- (3) 'नामिरयानं द्रुमाकारं' (6 99 a)

Here the reading 'नामिरयानं' is contained in दे 1-4 9 10 also. But the MSS या 1. का 1.2. व 1.2. दे 11 read 'नाहृषयानं' (meaning the place where the lower garment is tied (from √नहृ)). The reading 'नाहृषयानं' being less familiar, besides being contained in different versions, is, therefore, preferable (Cr 6 99 a)

11. *Grammatical aberrations* abound in the Epics and the Purāṇas. They are sometimes due to their archaism, sometimes to the influence of Prakṛta, but mostly they are due to some metrical exigencies, for, grammatical correctness has often been sacrificed for the correctness of metre. But such grammatical aberrations are often found changed to their regular Pāṇinian forms in several MSS, and sometimes they are even wrongly emended in some other MSS, *hiatus* between two vowels is also generally removed by the insertion of such particles as *तु, च, हि* etc., similarly, cases of *double sandhi* are found emended by change of construction or in some other ways. *Hiatus, double sandhi* and other *grammatical aberrations* are, therefore, older than such emendations.

In the constitution of the text, therefore, *hiatus* should be preferred to vowel *sandhi* or to the insertion of particles (*तु, च, हि* etc.), and the irregular *double-sandhi* to the regular Pāṇinian *Sandhi*, similarly, other grammatical aberrations, if not proved to be the scribal mistakes, should be preferred to their regular Pāṇinian forms. E.g. —
(1) *Hiatus*

तैविमिभा वनवदा मेच्छाचार्याश्च मागशः ॥ (13 19 cd)

The Venk reading 'मेच्छाचार्याश्च' is also contained in some of the MSS, but some MSS, have the reading 'मेच्छा चार्याश्च', while the MS दे 4 reads 'मेच्छा भार्याश्च'. Now it is clear that this reading of दे 4 containing the *hiatus* must be the original one, for an attempt seems to be made later on to remove the hiatus by inserting the particle 'च', and thus the reading 'मेच्छा भार्याश्च' became 'मेच्छा चार्याश्च'. But this emended reading 'मेच्छा चार्याश्च' is wrong according to the rules of the *Sandhi*s, so it was further emended to become 'मेच्छाभार्याश्च'.

Thus मेच्छा भार्याश्च > मेच्छा चार्याश्च > मेच्छाभार्याश्च must have been the process. Hence the original reading was 'मेच्छा भार्याश्च', which contained the *hiatus*, although the *sandhi* was regular according to the grammatical rules of Pāṇini (Cr. 13 19ab).

(2) *Dou'le-Sandhi*

ज्योतिर मयी हि नौरिवाले सरिज्जे ।

तस्योपरि च देवेशो ब्रह्मा वैदेन्द्रमुत्तमम् ॥

वर्णिक्काकारमस्तुच स्थापयामास सचम ।

(11 31 32 ab, Cr 11 31 cd-32)

The reading in दे 4 is 'तस्या (मया) उपरि', while in दे 7 it is 'तस्यामुपरि' for 'तस्योपरि' in 31c. Both these readings are the results of a later attempt to emend the *double-sandhi* existing in 'तस्योपरि' which is the reading in most of the MSS also. This reading can be analysed as follows —

तस्योपरि < तस्या उपरि < तस्याः उपरि.

Thus, the reading 'तस्योपरि' containing a *dou'le-sandhi* in तस्या उपरि is older and is therefore preferable. The reading 'तस्योपरि' is probably due to the metrical exigency. Cf also —

राजन् मृदाऽबलाऽस्माक नन्दयन्तीति विभृता ।

तस्यायै चैव वसुधा अस्माभिरपिता नृप ॥ (Cr.39 60-61)

Here also MSS read 'तस्यायै', only ऋण, emends it as 'तदयै',

(3) *Grammatical aberrations* (other than those of *sandhi*s)

(a) *Ḷṅga-ṽyatya* (Reversion of gender)

(i) तवो गतायां शरदि मङ्गदे चैव केरावे । (27 ab)

All the MSS here read 'अपरीते शरदि' for 'गतायां शरदि'. The word 'शरद्' (Autumn) in Sanskrit is feminine, so the reading 'अपरीते शरदि' in masculine is a case of *Ḷṅga-ṽyatya*, and may be original or older reading.

(ii) 'ब्रजलु योपिलु चतुष्येषु' (3 32a, Cr Same)

Here 'ब्रजलु' is also a case of *Ḷṅga-ṽyatya*, which is perhaps resorted to owing to the *anuprās* in the combination 'ब्रजलु योपिलु'. But दे 4 7 emend it as 'यान्तीषु योपिलु'.

(iii) स एष नूनं तपती इति कृत्यको नात्र विचारणाऽस्ति ॥
(65 117 cd)

The reading in most of the MSS and in the majority of the versions is 'विचारमस्ति' for 'विचारणाऽस्ति'. The word 'विचार' (masculine) is used here as neuter and so is emended as 'विचारणा'. The reading 'विचारमस्ति' is therefore, preferable (Cr 39 118 cd)

(iv) पञ्चमं मुलमवधीत् (2 32d)

Here most of the MSS read 'पञ्चमोऽयं मुखोऽ
ब्रवीत्', which is preferable (Cr 2 31d)

(b) *Vācana vyatyaya* (Reversion of number)

मया पूर्वं मया पूर्वं विवदन्तो परस्परम् ।
आगम्योचुर्महेशाय ब्रह्मणे माधवाय च ॥

(58 106, Cr 32 105)

The reading 'कुजु' in plural is used here for the two persons (Indra and Skanda) as the reading 'विवदन्तो' shows. It is given in most of the MSS and versions. The reading 'कुजु' here is due to the metrical exigency only and is preferable

(c) *Vāhakti-vyatyaya* (Reversion of case)

(i) ह्यदत्तां नर स्नात्वा सर्वदत्त्वा च देवता ।
अग्निष्टोमादिरावस्य षष्ठं विन्दति मानव ॥

(36.48 स मा 15 46)

The reading in many MSS is 'अग्निष्टोमादिरावस्य' in 48 c, in which *ṭṭiya* or *catuṛthī* (instrumental or dative) has been used for the *sasthi* (or the genitive case). This reading is also similar to and thus corroborated by Mbh III 81 73. Compare also —

सतां पारित्यं गच्छेत् तोर्यं त्रैलोक्यविभक्तम् ।
अग्निष्टोमादिरावस्य षष्ठं प्राप्नोति भारत ॥

(Mbh III 81 10)

Compare also the following sloka of the Mbh

गमनादेश राजेन्द्र दीर्घसप्तमदितम् ।

राजपुत्राश्चमेपाभ्यां षष्ठं प्राप्नोति भारत ॥ (III 80 117)

Here also *ṭṭiya* or *catuṛthī* has been used for *sasthi*, as is indicated by the following text of the Mbh —

गत्वा हि भद्रया युवाः क्रुरेष्ठं क्रुरद्वर ।

षष्ठं प्राप्नोति च ददा राजपुत्राश्चमेपाभ्यां ॥ (III 81 6v 1)

Here we have the usual *sasthi* in 6 d

(ii) शम्भवाद्वायं च गच्छं वायं च महिषं बलात् ॥ (55 13 cd)

Here most of the MSS read as —

शम्भवाद्वायं (v 1 ० हृन्म्य) च गच्छं वायं च महिषं बलात् ।

(Cr 29 13 cd, corr)

where *Prathamā* (nominative) has been used for *dvitīyā* (accusative), which is perhaps due to the influence of Prākṛta in which the forms of nominative and accusative are generally the same, e.g. compare the reading 'निषय संदिदेश ह' (78.36a, Cr 52 37 d) which is given in most of the MSS.

(iii) 'बभूवुर्' वा 'येम्यन्ते' (65 106 a Cr 39 107a)

Here all the MSS except दे 7 9 give the above reading in which *catuṛthī* (dative) has been used for *ṭṭiya* (instrumental) as is clear by the reading 'येमे हि' given in दे 7 9. This reading of दे 7 9 is an emendation of the reading 'येम्यन्ते'.

(iv) सत शकुनिना पारिषद्द्वौ यक्षकन्यया ॥

(65 162 cd, 39 163 cd)

यक्षकन्यया is also the reading in most of the MSS. Here *ṭṭiya* is used for *sasthi*. This reading is also due to the metrical exigency.

(d) *Other Grammatical Aberrations*

(i) 'साध मां प्राह किं कुर्मो' (55 38a)

The reading in many MSS and versions (दे 1 3 10 व 1 3 व 1) is 'कुर्मि' for 'कुर्मो', in शा 1 का 1 2 and दे 4 the reading is करोमि, while in दे 7 it is 'कुर्मो'. The reading 'कुर्मि' is older or archaic and is, therefore, preferable to the other readings which are perhaps its emendations (Cr 29 38 a)

(ii) 'हसन्तो मुखं प्राह' (65 116c)

This reading in many MSS is 'मुखं हसतीं प्राह' (Cr 39 116c) which contains a grammatical aberration in 'हसती' (= हसन्ती). This reading is due to the metrical exigency, i.e. for avoiding a long 5th syllable in this *paṭa* of the *Anuṣṭup* metre, which should always be short according to the metrical rules ('पञ्चमं छन्दो सञ्चयं'). It has been emended by changing the construction as 'हसन्ती मुखं प्राह'.

(iii) पूर्वं गयेन विविधेन यय इष्टोऽधमेयः यतसः सुदधिगः ।
(76 15ab)

The reading 'इष्टो' is contained in several MSS also but 'यष्टो' is the reading in the majority of the Groups—in दे 5 7 11 शा 1 का 1 2 व 1 3 व 1 (Cr 50 15ab). How the reading 'यष्टो' occurs in so many MSS and versions is not certain. Is the reading 'इष्ट' an emended form of 'यष्टो' or is 'यष्टो' a corrupt form of 'इष्टो' or is the reading 'यष्टो' adopted for avoiding the *hiatus* in 'यय इष्टो' i, but cf. वायु पदं दुरीयेन (Cr 23 18 c)

(iv) इवाञ्जित्युदे भूत्वा हर स्तोत्रमुदरयत् ॥ (3 13)

Herein 'हर' खोत्रदीरयत्' (Cr 3. 13cd) the reading 'उदीरयत्' is grammatically irregular according to the rule of the Pāṇini-grammar it should have the *ḍḡma* व्यट् and the form should be then उदैरयत् as given in the reading of the Veñk, and some of the MSS. But the reading 'उदीरयत्' being irregular and also being contained in the majority of the MSS is older and 'उदैरयत्' is an emended reading.

Readings having grammatical aberrations occur in large number in the Vāmana Purāṇa as in the Epics and the other Purāṇas. The above are only a few illustrations to show how such older irregular uses were being regularised in the MSS by the scribes or the readers.

12 Sometimes some MSS and even the majority of MSS contain grammatically wrong readings which are generally due to the ignorance of the scribes and therefore are not really old grammatical aberrations or archaic forms. Such grammatically incorrect readings are adopted in their grammatically correct forms. E.g. —

(1) घनिष्ठा चैव दधिमया श्रोत्रपादाद्युक्तव्यम् । (5 41ab)

The reading श्रोत्रपाद meaning here the श्रोत्रपादा (or माद्रपादा) Nakṣatra is wrong. According to the rule of Pāṇini 'जि श्रोत्रपादानाम्' (VII 3 18) the *erddhā* in the *uttara pada* (second member of the compound 'श्रोत्रपाद') is correct only when the word 'श्रोत्रपाद' means born under the Nakṣatra श्रोत्रपाद. So in the sense of the Nakṣatra श्रोत्रपाद (or श्रोत्रपद and also श्रोत्रपच if we add अणू or षच् here in *vartha*) 'श्रोत्रपाद' is the only correct form. MSS give here various readings such as श्रोत्रपच, श्रोत्रपच, श्रोत्रपद (दे 10 only) श्रोत्रपाद, and श्रोत्रपाद. Out of these readings the correct reading is श्रोत्रपद or श्रोत्रपच (Cr 5 41 ab)

(2) ब्रह्मचर्यं सदा स्तय्यं चर्यं शानं च राक्षस ।

निपयो धर्मवेदित्वाप्यो धर्मो प्रचक्षते ॥ (11 22)

Here 'प्रचक्षते' is the reading in almost all the MSS also. But it is grammatically wrong, the correct form should be in passive as 'प्रचक्षते'. This correct reading 'प्रचक्षते' is given only in two MSS दे 1 10. The correct form 'प्रचक्षते' is adopted

(Cr 11.22 d), though it is a grammatical aberration for the correct Pāṇinian form 'प्रख्यायते'.

(3) According to the rule an अनुस्वार when occurring in the middle of a *pada* should invariably be changed into the परस्वरा, but in most of the MSS except the Śāradā MSS, अनुस्वार is not changed into the परस्वरा. Similarly according to the *Sūtra*s 'रप्यान् नो ण समानपदे' (VIII 4 1) etc न् should be changed to ण, and according to the *Sūtra*s (VIII 3 57 etc.) र् should be changed to र्. But in the MSS owing to the scribal whims these changes are not regular and uniformly made consequently such forms as 'शोभनाय' (All MSS) occur. The rules of *Sandhi*s according to the *Sūtra* 'श्रोत्रबुनास्तु' (VIII 4 40), 'लोठि' (VIII 4 60), 'नरुल्लभ्ययान्' (VIII 3 7) 'छि च' (VI 1 73) etc, also are often subjected to the scribal ignorance, carelessness or whims. And such readings therefore as 'ब्रह्मन् रैल्लभ्ये' (Vam P 8 3ca), 'मगवान् लोट' (3 40c), 'मगवान् जात' (2 19c) etc occur in the MSS. In such cases grammatically correct readings only are adopted either from the MSS or by emendation.

13 In the case of the text of the prose for *mulas*, containing उवाच, ऊचद्ध, ऊचु also MSS are not uniform. Some give as 'पुलस्त्य उवाच', some 'पुलस्त्य उ०' and some as 'पुलस्त्य' (generally Śāradā MSS). Even a particular MS also does not always observe the uniformity in this respect. Sometimes wrong readings as 'दिवा उवाच' are given. In the constituted text however the uniformity is followed in this respect and 'पुलस्त्य उवाच' 'दिवा ऊचु' etc are given.

14 In course of time MSS often simplify an original difficult reading by rightly or wrongly changing its form or by substituting an easier synonym for it. A difficult reading (*action-difficult*), therefore is held to be older, and hence it is preferable according to the recognised principles of textual criticism. E.g. —

(1) इत्योपासकमय्या नम्या स्नानमाचरेत् ।

मासि मार्गशिरे स्नानं द्वादशाब्दं दक्षिणा खडा ॥

(16 39)

The mode of Rudra worship to be performed

in each month is described in this chapter. The general procedure is—(a) उपवास on the *Āṣṭamī* (b) स्नान with गोमूत्र, गोमय, गोदूध, गोदधिसू etc., on the *Natamī*, (c) Rudra worship with some herbs or flowers, (d) धूप or incense, (e) नैवेद्य, (f) दक्षिणा and lastly (g) नमस्कार to a particular form or aspect of God Rudra, such as *Vṛāpakṣa*, *Hṛanyakṣa*, *Sthānu* etc. Separate names or forms of Rudra are prescribed for each of the twelve months, similarly separate articles or *dravyas* to be used for performing these various *angas* of व्रतार्चा in each month are prescribed (16 30 65)

Here, in the śloka 16 39 (quoted above) this reading of 39cd—‘मासि मार्गशिरे स्नानं व्रतार्चां दधिवा स्मृता’—is given only in the *Veñkṭ* edn. But here the article with which the स्नानं is to be performed is not mentioned, then the अर्चा or worship of Rudra is to be performed with some herb or flower, and not with दधि or curd which should be used for the स्नान as other similar articles—गोमूत्र (32b), गोमय (35a), पयस् (i.e. गोदूध or cow milk) (37a)—have been prescribed for the स्नान in the months of भाद्रपद, भास्वपुष्य and कार्तिक respectively. So the *Veñkṭ* text of 39cd is clearly wrong. Now in the MSS व 3 and न 1 we have the following reading in its place—

‘मासि मार्गशिरे स्नानं दध्नादर्चां मद्रया स्मृता ।’

(Cr 17.38 cd., corr.)

The reading ‘स्नानं दध्ना’ is given in the majority of the MSS, and so it is correct and also quite appropriate, but ‘मद्रया’ is the reading in व 3 and न 1 (न 1 मद्रया) only, which means that the अर्चा is to be performed with ‘मद्रा’. The word ‘मद्रा’ in this context is a synonym for the names of several herbs as *Kṛṣṇā*, *anantā*, *aparāṇṇā*, *rāṇā*, etc. (‘मद्रा विदो नमः सरिति ऋक्षे । इक्ष्वाणन्तापलाय, Hemaçandra Anekārtha Samgraha, also of M W Dictionary under the word ‘मद्रा’). Any of these herbs is quite appropriate for the worship (अर्चा) of Rudra, and so the reading ‘मर्चां मद्रया स्मृता’ also seems to be a correct one. The reading ‘मद्रया’ has several variants in the MSS, such as दध्या, दधिया, दध्ना, मद्रया, दध्या etc., which are the results

of the efforts on the part of the scribes to simplify the *lactio difficilior* ‘मद्रया’. In the variant ‘मद्रया’ (given in व 1 2 only) ‘मद्रा’ is also the name of several herbs, but मद्रा is more preferable, and it is mentioned in two distinct versions also.

(2) भुक्त्वा वदचनं स्कन्दो मयूरं प्रोक्ष्य वत्सनात् ।

प्रदक्षिणं पादचारी कर्तुं वर्णितोऽभ्यगात् ॥

(58 103)

The reading ‘प्रोक्ष्य’ means ‘त्यक्त्वा’ or leaving discarding etc. Many MSS read प्रोक्ष्य in its place. It is a difficult reading but it seems to be the correct reading. It is formed from प्र + √क्ष् and means ‘pushing away’ etc. (See M W. Dictionary). It was not easily intelligible, and so it was changed to प्रोक्ष्य, प्रेक्ष्य etc. in the MSS. (Cr 32, 102 ab)

(3) मुद्गरे विधेये जाते पाद्यमादाय वेगवान् ।

प्रविधेयं नयम्याय सं प विन्देद वनेषु ॥ (8 22)

Here प्रासमाविष्य is the reading in व 2 दे 4 7 9 न 1. The word ‘आविष्य’ here means ‘swinging’ (आ + √व्यप् = ‘to throw’, ‘to fling’, ‘to swing’—M W. Dictionary). The Use of ‘आ + √व्यप्’ in the sense of ‘to swing’ is referred to the Mahābh Compare also—

सं पाद्यमाविष्य यदां प्रयत्नं विधेयं दैत्याः स बलेश्वरम् ॥

(10 42cd)

So the reading ‘आविष्य’ being a *lactio difficilior* is preferable here in 8 22 also

15 In the domain of knowledge ideas often develop gradually, and knowledge generally becomes more and more improved and detailed in course of time. So the text containing less improved or less detailed ideas may be an earlier one, and hence it is preferable to that which contains more improved or detailed ideas. E.g.—

मद्रा मुनिभिर्पुरातनकारी मानु यतो भूमिमुदो इत्यथ ।

युद्धम एका सह मानुजेन कुर्वन् सर्वे मन ध्रुवमावह ॥

(14 23)

Here, in the Kashmirian MSS and also in दे 1 3, 10 ‘यनिपुद्गुदेवः’ is the reading for ‘सह मानुजेन’. This reading ‘यनिपुद्गुदेवः’ adding यनि and पुद्गु to the list of the seven planets, seems to be a later

improvement The reading 'सह मानुजेन' is there fore, preferable

16 As far as possible break of symmetry (prakrama bhanga) is avoided in setting a text. E.g. —

पृथ्वी सगन्या सरसास्तथापः सत्यशंखायुज्वलनः सुतेजा ।
नमा सयन्द् महा सहेव यच्छन्तु सर्वे मम सुप्रभातम् ॥
(14 26)

Here in the reading 'सुतेजा' (qualifying स्वलनः) there is a break of symmetry, as all the other qualities of the remaining *Mahabhūta*s are compounded with सह (which becomes 'स' in a compound). But in many MSS we have the reading 'सुतेजा' also, which is in symmetry with the other readings 'सगन्या' 'सरसा' 'सत्यशं' and 'सयन्द्' and also with 'महा सहेव'. So the reading 'सुतेजा' is more suitable here than 'सुतेजा'

17 Sometimes a text is omitted only in a few MSS, but the omission is justified by the preceding or the following text In such case that omission is adhered to E.g. —

नाथयामास सा (= कात्यायनी) यव दानव महिषासुरम् ।
नमरं रक्तबीजं च तथाऽज्यान् सुरकण्टकाद् ॥ 38

नादर उवाच
कक्षासी महिषो नाम रक्तबीजादयश्च के ।
काऽसौ कात्यायनी नाम या जघ्ने महिषासुरम् ॥ 39
नमरं रक्तबीजं च तथाऽज्यान् सुरकण्टकाद् ।
कक्षासी महिषो नाम कालो जातश्च कल्य सा ॥ 40
कक्षासी रक्तबीजादयो नमरं कस्य चात्मजा ।
एतद्विस्तरतस्ततः यथावद् वक्ष्यमर्हसि ॥ 41
(Adh 17 38 ff, Cr 18 38 ff)

Here the half śloka 39 ab is omitted in some MSS (व 3 रे 9 न 1) The omission is justified by the following text of 39 cd 41 which is more in conformity with śl 38 The text of 39 ab, here, is obviously superfluous

18 Sometimes the MSS of only a certain Group supply a missing text In that case the additional text given in these MSS, supplying the lacuna, is adopted E.g. —

(1) अमोघ्याः सुविहा फणो मार्बाण्डु च कुक्कुटा ।
पतितापविन्दनश्रण्डालापापमाध ये ॥ (Venk. 14 82)

Here a list of those persons is given whose food is prohibited to be taken Among these *Mārjāra* (literally meaning 'a cat') and an 'Ākhu' (literally meaning 'a mouse') are also included. The reading मार्बाण्डु is given in the Venkt edn. only Most of the MSS read 'मार्बाण्डु' which is grammatically wrong These *abhaya* persons are defined in the same order in Śloka 84 92 (Cr 15 27-36) After the definition of *Mārjāra* in śl 86 (Cr 15 29) *Ākhu* is defined in śl 87 (Cr 15. 30) and then immediately after it, *Kukkuta* is defined in śl 88 in the Venkt edn as well as in all MSS except those of the Kashmirian Group (G 1) (Cr śl 32) The Kashmirian MSS give the following additional śloka between the definitions of *Ākhu* and *Kukkuta* —

य परेषां हि मर्माणि निहन्तस्मिन् भाषते ।
नित्यं परगुणदेवी स शान इति कथ्यते ॥

Now on the basis of this additional text of G 1 MSS we can reconstruct the text 'मार्बाण्डु कुक्कुटा' (14 82b) as 'मार्बाण्डुकुक्कुटा' (Cr 15 25b) Here the original reading— श— was wrongly written as श्व and thus the text has become corrupt in almost all the MSS But the definition of 'श्व' or 'शान' is missing in the printed text as well as in the MSS Only the Kashmirian MSS have supplied this missing or lost text, which also leads to the construction of the correct text in śl 14 82b as shown above by suggesting the substitution of 'श्व' for 'श्व'.

(2) In Adh 56 (Cr Adh 30) of the Vām P the battle between Goddess Kātyāyanī and two Asura s, Śumbha and Niśumbha, and their great Army Commander, Raktabīja, is narrated When Raktabīja with his large army attacked Goddess Candikā (Kātyāyanī) she roared the lion's roar and then from the different parts of her body the various *Mātr*s (or *Sakt*s) were produced The following *Mātr*s or various forms of the Goddess are described or mentioned in the Venkt-edn. śl 3 12 and in the MSS of the Vamana Purāṇa - 1 ब्रह्मणी from the mouth of the Goddess, 2 माहेश्वरी, 3 क्षौमाणी (the *Sakt*s of Kumara or Skanda), 4 वैष्णवी from her two arms, 5 शारदी from her back,

6 नारसिंही from her heart and 7 शिवा or शिवद्वी from her body. The text of 56 20 cd 22 ab of the Venk. edn reads as follows —

महाबलक्षेपस्तमयावात् नारसी तथाऽन्यामसुरांश्चकार ॥ 20 cd
माहेश्वरी शूलविदारितोत्सङ्गकार दण्डोश्च परोश्च वैष्णवी ।

यन्मया कुमारो कुलियोन चण्डी (१) दुन्देन चजेण वराहकृपिणी ॥ 21
नखैर्विमिश्रानपि नारसिंही अष्टादशरूपि रघुदूतो । 22 ab

In 21c all the MSS read 'चैन्द्री' (Cr 30 21c) for the Venk reading 'चण्डी'. So according to the MSS the 'ऐन्द्री' is also included among the *Matr*s mentioned here. Now compare the similar text of the Devī Mahātmya (9 37cd 40) of the Mar kandeaya Purana —

असुरांस्तथा काशी शिवद्वी तथाऽपरात् ॥ 37cd
क्षीमारीयकनिर्मिता कैचिल्लेशमहासुता ।
ब्रह्माणोमन्त्रवृत्तेन सोपेनात्ये निपाकृता ॥ 38
माहेश्वरीनिवृत्तेन भिन्ना मेतुस्त्वयाऽपरे ।
वाराहीतुङ्गव्यातेन केचिल्लूणांकृता भुवि ॥ 39
खण्ड खण्ड च चक्रेण वैष्णव्या दानवा हृता ।
चजेण चैन्द्रीहस्तामविमुक्तेन तथाऽपरे ॥ 40

(Devī Mahātmya, Aḍb 9)

Here in 40c 'चजेण चैन्द्री' is equal to the reading 'कुलियोन चैन्द्री' (MSS) in 21c of the Vām P above. Thus, the MSS reading 'चैन्द्री' is fully confirmed. But in the description of the birth of the *Matr*s in 56 312a b (Cr 30 312) of the Vām P no mention of the birth of 'ऐन्द्री' is made either in the Venk edn or in the MSS. So the text containing the mention of the birth of 'ऐन्द्री' seems to be lost. But fortunately we have here the following additional text after Ś 56 8ab in all the Kashmirian MSS (G 1) —

यथाकुटीयतस्तथा नानाऽङ्गकारभूयिता ।
जाता गजेन्द्रपृष्ठस्था माहेश्वरी स्तनमण्डलत् ॥

So, according to this additional text in the MSS the *Matr* माहेश्वरी (i.e. ऐन्द्री) was born from the *stana manḍala* (breast-orb) or the rounded breast of Goddess Cāṇḍikā. Thus the lost text mentioning the birth of the *Matr* ऐन्द्री has been supplied by the Kashmirian MSS only, and it is adopted (Cr 30 8)

( ) पृथोदाद् दिगुणः शोको द्यौः (१) दो दिगुणस्ततः ॥ 37 cd
समुद्राद् दिगुणः शाकः शाकाद् दुष्पान्निचक्षमः ॥ 38 ab

Here in 38a 'समुद्राद्' is the reading in all the MSS, which leads to the supposition that there might also have been the reading 'समुद्र' (?) immediately preceding the reading 'समुद्राद्', so that this reading 'समुद्राद्' in 38a might have some propriety here.

Now in all the Kashmirian MSS (G 1) and also in ६ 2 we have the following text in place of the above text of Ś 37cd —

पृथोदाद् दिगुणः शोकाः शौचद्वीपो निशाचर ।
सतोऽपि दिगुणः शोकाः समुद्रो दक्षिणतः ॥

This additional or the amplified text 'सतोऽपि दिगुणः शोकाः समुद्रो दक्षिणतः' of the Kashmirian and ६ 2 MSS for the shorter text 'द्यौः दो दिगुणस्ततः' of the remaining MSS immediately preceding the text 'समुद्राद् दिगुणः शाकः' (in 38a) supplies a lacuna and corroborates the reading 'समुद्राद्' (in 38a) as quite appropriate (Cr PI. 38, 39ab)

19 Sometimes a text is found displaced in the MSS and so its sense does not fit there. In such case that displaced text is restored to its proper place required by the sense and context according to the principle 'पाठकमादर्थक्यो बलीयार्थ' (cf., Nilakanṭha's Comm. on Mbh. Vana Parva, 83 203ff),

Compare the following text (Venk 11 31 42) —

योजनानां प्रमाणेन यथाऽहोरात्रोदितयथा ।
जलोपरि यदीह हि नौरितारो सरिजले ॥ 31

स्थानानि शीरसस्थानि कृतवांश्च प्रभापति ।
तत्र मये च हृतवाङ्मन्दूरोपमिति श्रुतम् ॥ ३३
तत्कल्पं योजनानां च प्रमाणेन निगद्यते ।
ततो बह्वर्निधिं क्षारो वायवो दिगुणः स्थितः ॥ 34
तत्पार्ष्णि दिगुणः प्लवो वायव्यः संप्रतिष्ठितः ।
दक्षिणदिगुणोदधे वायवो वलयाकृतिः ॥ ३५
दिगुणः शाकमल्लिकार्जुनो दिगुणोऽस्य मरोदधिः (यैः १) ।
सुरोदो दिगुणस्तस्य हस्माच दिगुणः कुशः ॥ 36
पृथोदो दिगुणश्चैव पुण्डरीकाद् प्रकथितः ।
पृथोदाद् दिगुणः शोको द्यौः (१) दो दिगुणस्ततः ॥ 37*
समुद्राद् दिगुणः शाकः शाकाद् दुष्पान्निचक्षमः ।
दिगुणो दक्षिणतो यत्र रोषर्देहो हरी ॥ 38
तस्मात् पुच्छरद्वीपा स्वादूतस्तदनन्तरम् ।

कोऽप्यधस्तो लक्षणा द्वौ पञ्चाशच्च राशस ॥ 41 cd
 पुष्करद्वीपमानोऽयं तावानन्ते मरोदधि ।
 लक्षमण्डकदाहेन समन्तादभिपूरितम् ॥ 42

(That is, the extent of पुष्करद्वीप is *four crores and fifty two laes* of *yojanas*, and of the *same* extent is the *last Ocean* स्वादूद, and the *space* of *one lae* of *yojana*s is filled all round by the *अण्डकदाह*)

Then the total extent of all the seven Dvīpa-s and Samudras together with the extent of the *Anta Kāṭāla* comes to *fifty crores* of *yojana*s, as shown below —

Total extent of the first १५ } Dvīpa-s and Samudra-s (from अम्बुद्वीप to शीराणिच)	40,95 00 000 Yojana-s
Extent of पुष्करद्वीप	4 52 00 000
Extent of स्वादूद	4,52 00 000
Extent covered by अण्डकदाह	1 00 000
Grand Total	50 00 00 000

Thus, this total extent *fifty crores* of *yojana*s comes to be the same as the total expanse of the Earth which is also mentioned as *fifty crore yojana*s 'पञ्चाशत्कोटिराशया' (Śl 31)

According to this calculation, therefore, the text in Śl 41cd 42 ab which gives the extent of पुष्करद्वीप and स्वादूद is quite correct. But the text in 39cd—'एते च दिगुणा सर्वे परस्परमवस्थिता' must also refer to the extent of the पुष्करद्वीप and of the स्वादूद for both are mentioned here in the immediately preceding text of 39 ab as 'तस्माच्च पुष्करद्वीप स्वादूदस्तदनन्तरम्'. But, in fact the text of the line 39 cd—'एते च दिगुणा सर्वे परस्परमवस्थिता'—refers to the extent of the first six Dvīpa-s and the *Anta Kāṭāla* (the *space* between the line 41 ab—'अम्बुद्वीपात् तस्माच्च यावत्शीराणिचरन्त'—

The text of the line 39 ab, therefore, occurs in a wrong place. Its proper place should usually be after the line 41 ab as the text two lines 41 cd and 42 ab mention the extent of the पुष्करद्वीप and its surrounding Ocean स्वादूद. Line 39 ab therefore, should be restored to its proper place, i.e. after 41 ab

The constituted text of the śloka from 37 cd to 42 cd of the Veñkt text, then, would be as follows —

द्वीतोदाद दिगुण प्रोक्त कोऽद्वीतो निशाचर ।
 ततोऽपि दिगुण प्रोक्त समुद्रो दधिसंस्थित ॥ 37
 समुद्राद् दिगुण धाक शार्ङ्गद दुग्धान्वितम् ।
 दिगुण सन्धितो यत्र शेषपर्यङ्को इति ॥
 एते च दिगुणा सर्वे परस्परमपि स्थिता ॥ 38
 चत्वारिंशदिमा कोऽप्यो लक्षार्ध नवति स्मृता ।
 योजनानां राशसेन्द्र पञ्च चाति सुविस्तृता ।
 अम्बुद्वीपात् तस्माच्च यावत्शीराणिचरन्त ॥ 39
 तस्माच्च पुष्करद्वीप स्वादूदस्तदनन्तरम् ।
 कोऽप्यधस्तो लक्षणा द्वौ पञ्चाशच्च राशस ॥ 40
 पुष्करद्वीपमानोऽयं तावदेव तथोदधि ।*
 लक्षमण्डकदाहेन समन्तादभिपूरितम् ॥ 41

[* The reading 'तावदेव तथोदधि' (Cr 11 38 42) is given in MS. शा। का. का 1 2 दे 2 but दे 7 reads 'तावदन्ततथोदधि' ; दे 4 reads 'तावानन्ततथोदधि']

20 Sometimes a reading, even if it occurs in all the MSS, has to be emended, so that the text containing that reading may give a correct and appropriate sense (The emendation is indicated in the constituted text by an *underline* below the emended reading)

Compare the following text of the Vam P Adh 11 (already quoted above) —

तस्यापि दिगुण त्वथो नाश्रय समविधित ।
 तत्तत्सिद्ध्युत्सोदय बाधतो बलयाकृति ॥ 35 ॥
 दिगुण धारमल्लिहो दिगुणोऽस्य मरोदधि ।
 ह्योदो दिगुणस्तस्य तस्माच्च दिगुण कुत्र ॥ 36 ॥

[Here, the reading 'मरोदधि' is given in all the MSSal o]

The sense of this text is quite confusing. It may mean —

Either

The Dvīpa स्वयम् is double of that (i.e. of the धारमल्लिह, referred to in 34 cd, and is situated on the outside. Then the ह्युत्सोदय is also [situated] outside in a circular form — Śl 35 'The धारमल्लिहो is double [of the extent of ह्युत्सोदय] The मरोदधि (which ?) is double of this (say) (i.e. of the धारमल्लिह) The ह्योदो is double of that (say) (i.e. of the मरोदधि !), and the कुत्रोदय is double of that (ह्योदो) — Śl 36,

Or

"The हसुरसोद situated outside in a circular form is double (द्विगुण, 36b) [of the वसुधोप] ॥ 35 cd The शाल्मलिदोप is double (द्विगुण, 36b) of this (asya) (i e of the हसुरसोद) The Mahodadhi सुरोद is double of that (tasya) (i e of the शाल्मलि दोप), and कुशदोप is also double of that (tasmāt, i e from सुरोद)" .

Here as we see the *first* sense is confusing The *second* sense is some what more reasonable But the defect in this latter sense also lies in the fact that the word Mahodadhi (महोदधि) will have to be construed with the following word सुरोद as its 'case-in apposition', but this breaks the symmetry, as no such qualifying word has yet been used for the names of the other Oceans, mentioned before सुरोद, as their 'case in apposition'. Moreover, the word 'महोदधि' if construed with 'सुरोद' will become quite redundant or superfluous. Hence the text is defective in every respect. But if we emend the word 'महोदधि' as 'महोदधे' (*asmā* or genitive), the sense of the whole text will be quite clear and appropriate (See Cr 11 36d corr)

There are also a few other readings which have been emended

21 There are certain readings which may be considered as *less than certain*. Such readings may be of any of the following three categories —

(A) Readings which have almost equal manuscript evidence any of them may be adopted, therefore in the constituted text in the absence of any deciding factor

(B) A reading which, even if it is contained in the majority or even in all the MSS, does not give an appropriate and correct sense, but against which no internal or external evidence is available and which, in the absence of some such sound grounds, cannot also be emended

(C) A reading which is contained in only a single MS or only in a few MSS but which gives a suitable and correct sense, while the other readings, though contained in a largest number of MSS or groups do not have any proper sense,

such reading is considered as *less than certain*, if it cannot be ascertained whether this reading is genuine or an emended one, if it is proved to be an emended reading then it is discarded

All such *less than certain* readings, when adopted in the constituted text, are marked with a wavy line (~~~~~)

A few illustrations of such readings are given below —

(A)—

(1) साधुवाद तदा चकुर्द्वैत्यदानवयूयया ॥ (10 22 cd)

Here साधुवाद ददुर्द्वैत्य[ ] is also the reading for 'साधुवाद तदा चकु' But both of these two readings have nearly equal manuscript evidence. So, any of them may be adopted in the constituted text, if there is not any deciding factor in favour of any one of them

(2) ब्रह्मेश वायसास मुद्गारेवञ्जलिभै ॥ (10 26 cd)

Here the MSS contain several different readings in the transposed order, for वञ्जलिभै, such as कुडारे (शा 1 का 2 कुडरे,) रषि मुद्गारे (का 1), कुणपैरषि (का 2), कणपैरषि (व 3 दे 9) and 'परिवैरषि' (न 1) The reading 'वञ्जलिभै' is given only in the Devanāgarī MSS of G I

कुडार, कुणप, कणप, परिष are all weapons of war and any one of them may be meant here. There is no deciding factor of sense context etc in favour of any one of them. So any reading which is adopted will be considered as *less than certain*

(3) रैग्यो मरीचिश्च्यवनो रिभुश्च कुर्वन्नु सवै मम सुप्रमातम् ॥ (14 24 cd)

The reading 'रिभु' is also contained in वे 1 and in several Devanāgarī MSS. But it is wrongly spelt here. Its correct form is 'रिभु' as is given in वे 4 for sometimes ऋ is found wrongly written as रि in manuscripts. Other readings are 'रुशग' (दे 11), त्रिशकु (दे 7), निपङ्गु (शा 1 का 1 2) 'रयद्गु' (व 1 3) etc. Any of these readings may fit here

(B)—

(1) वायसाधवि कुर्वन्ति नीहानि ऋषिपुण्य ।
वायसाध स्वपन्थेये श्वी गर्भमपलया ॥

(Cr 17 18)

Here the reading 'वायसाध स्वप्नयेते' (in C) is given in the majority of MSS and versions but it does not give a happy sense. Still it has been adopted in the strength of the MSS evidence and is marked by a wavy line to indicate that it is *less than certain*.

(१) गोरोचनायुक्तगुडेन चैव देव सवालम्ब च दृक्ष्येतु ।
प्रोयस्व दीनोऽस्मि भवोत्सवमोक्ष मञ्जोक्तनाश प्रकुण्वन् योग्यम् ॥
(16 46)

The reading 'प्रोयस्व दीनोऽस्मि भवोत्सवमोक्ष' is given for 'प्रोयस्व दीनोऽस्मि भवोत्सवमोक्ष' in almost all the MSS. But the reading 'भवोत्सवमोक्ष' here is not perhaps justified by sense. And if there is no other evidence or ground against it, it is then, to be adopted in the constituted text on the ground of the manuscript evidence. It is not yet certain how this reading 'भवोत्सवमोक्ष' occurs here. It needs support from some external source also which is not yet available. So the reading remains *less than certain* (See Cr 17 4)

(C)—

(1) चान्देवु शालिर्दिपदेयु विप्रमदुष्यदे गोक्ष यथा मृगेन्द्र
(12 50 ab)

The reading 'चान्देवु शालिर्दिपदेयु विप्रमदुष्यदे गोक्ष यथा मृगेन्द्र' does not give any proper sense. The other readings are 'चान्देवुष्यदेयुष्वेव यथा मृगेन्द्र' and 'चान्देवुष्यदे गो क्षयदा मृगेन्द्र'. The latter reading ('चान्देवुष्यदे गो क्षयदा मृगेन्द्र') is contained in the MS de 2 only, and it has an appropriate sense also and therefore is decidedly a better reading. But it is not certain whether this reading is genuine or emended. So it is *less than certain* (see Cr 12 50 b)

(2) वन रत्नाया च सङ्घन इति वि देवमातरम् ।
पुत्र जनयेत शरं सवदोपविविधम् ॥ (34 13)

Here almost all the MSS except de 7 read 'पौत्रा च' for 'सङ्घन' in 13a above, de 7 reads 'द्वया च'. Now the reading 'पौत्रा च' has no sense here. The reading 'द्वया च' as given in de 7 is quite appropriate, but it is just possible that it may be an emended reading here. So if the reading 'द्वया च' is adopted on the ground of its suitability, it will be a *less-than-certain* reading (Cr C, Ma. 13 13 ab)

The principles adopted for the constitution of the Vāmaṇa Purāṇa Text have been briefly discussed and illustrated here. But there is no royal road to the reconstruction of an old and fluid text like the Purāṇa. The editor has often to exercise his own discretion which the conflicting evidence of the material at his disposal may make it unavoidable. An ideal and genuine text, if it is ever possible to reconstruct such a text may require repeated trial and may be subjected to repeated error, before it may claim to be the genuine or even the oldest possible text, and even then it may not satisfy every reader, for his sense of what should be and what should not be may differ from that of the editor. The present Critical Edition of the Vāmaṇa Purāṇa is an humble attempt in this direction. It is now left to the scholars to improve upon it.

We have tried to make this Edition useful for the Purāṇic study and research by adding certain Appendices besides detailed List of Contents, Concordance of the Adhyāyas, Critical Notes on some readings of the constituted text and an alphabetical Index of the Śloka lines (*Śloka-rāhas*).

The Appendices contain the following —

- 1 Important variants from the Mysore Telugu Manuscript (de 2),
- 2 Grammatical aberrations contained in the Text,
- 3 Anuṣṭubh and non anuṣṭubh metres used in the constituted Text,
- 4 List of parallel topics of the Vāmaṇa Purāṇa contained in the other Purāṇas and the Mahābhārata,
- 5 List of parallel ślokas of the Vāmaṇa Purāṇa available in the other Purāṇas and the Mahābhārata,
- 6 List of the Vāmaṇa Purāṇa ślokas found quoted in the various Nibandhas and Smṛitiśikṣas,
- 7 List of varṣas, janapadas, deśas, oceans, mountains, rivers, forests, tīrthas, flora and fauna, and of the personal names of Asura, Deva, Rṣis, kings etc mentioned in the Vām. Purāṇa,

Additions and corrections are given in the *Addenda et Corrigenda*, and the printing errors, if any, are corrected in the *Errata*

* * * *

I express my heartfelt gratitude for the occasional advice and suggestions received from a number of scholars, and for the help and co-operation received from the staff of our Purāna Department in preparing this Edition. The Press also deserves our sincere thanks for its co-operation and ungrudging efforts in printing this Edition in time.

His Highness Maharaja Vibhuti Narain Singh, M A, D, Litt, Chairman of the All India Kashiraj Trust, regularly guided and supervised the

Purana Department
All India Kashiraj Trust
July 30, 1967

work. Dr R K Sharma, Asstt Advisor, Sanskrit, Ministry of Education, Govt of India, who is an ex-officio member of our Purāna Committee, personally attended the meeting and gave his valuable suggestions in finalizing the Scheme.

Thus with the *ahuti*s offered by so many worshippers of Sarasvatī this sacred *Sārasvatā yajña* has been performed. May we preserve and nourish this spirit of *yajña* by dedicating ourselves to the service of the Purana Purusa. May we enlighten and purify ourselves by the study of the Puranas.

यथा पापानि पूयन्ते गङ्गात्वारिषाह्वात् ।

तथा पुराणश्रवणाद् दुरितानां विनाशनम् ॥ (Vam P)

ANAND SWARUP GUPTA

‘पुराण सर्वशास्त्राण प्रथमं ब्रह्मणा स्मृतम्’

भूमिका

महापुराणेषु वामनपुराण तु चतुर्दश वर्तते । ('चतुर्दश वामनमाहुरस्यम्', वाम० पु० ६९.११.५) । अस्य पुराणस्य प्रचलितपाठ इदानीमुपलभ्यमानेषु चतुर्षु मुद्रितसंस्करणेषु प्राप्यते । तानि च चत्वारि संस्करणानि यथा—जगद्धितेच्छु-
प्रेस (पूना) संस्करणम्, १८०८ शकाब्दस्य, श्रीमहेशचन्द्र
पालसम्पादित वङ्गाक्षरसंस्करणम्, १९५० विक्रमाब्दस्य
(१८१५ शकाब्दस्य), श्रीपञ्चाननतर्करत्नसम्पादित वङ्गसंस्-
करणम्, १३१४ वङ्गाब्दस्य (१८३० शकाब्दस्य), वैकं
देधरप्रेससंस्करणम् च, १८५१ शकाब्दस्य ।

एतेषु चतुर्विधं संस्करणेषु समान एव पाठ उपलभ्यते,
सर्वत्र समानैवाध्यायानां संख्या आनुपूर्वी च, श्लोकानां च
संख्यापि प्रायः समानैव । एतदतिरिक्तं, पाठसाम्यमपि तेषु
वर्तते । अनेनैतदनुमीयते यद् जगद्धितेच्छुप्रेससंस्करणमाधारी-
कृत्यान्धानि त्रीण्यां संस्करणानि मुद्रितानि, अन्यथा कथं
मेतत् सम्भवेद् यद् वामनपुराणस्य वङ्गाक्षरमातृकास्वनुपलभ्य-
मानोऽणविशतयध्यायात्मकं सरोमाहात्म्यं नाम ग्रन्थो वङ्गाक्षर-
मुद्रितपुस्तकेषु प्राप्यते । जगद्धितेच्छुप्रेससंस्करणमपि 'कायस्थ-
लिपिलिखितानि पुस्तकानि पञ्चपाणि सम्पाद्य' एव निर्मित-
मासीत्, न तु तस्य सम्पादने विभिन्नप्रदेशेषु विभिन्नलिपिषु
च लिखितान्यन्यानि मातृकापुस्तकानि पाठसाधोमूलत्वेना
धारीकृतानि, न च पाठनिर्धारणाय पाठसमीक्षाविज्ञानमाश्रित्य
केचिन्नियमास्तदानीं तैस्तैः सपादकैरवाधारिता आसन्, प्रत्युत

प्रायः स्वरुच्यनुसरणैव तैः सपादनं कृतम् । अतः, एतेषु
मुद्रितपुस्तकेषु प्राप्ते वामनपुराणस्य प्रचलितपाठो न यथेष्टं
प्रामाण्यमारोढुं शक्नुयात् ।

वामनपुराणस्य प्रस्तुतं समीक्षितमथवा पाठसमीक्षात्मकं
संस्करणं भारतवर्षस्य विभिन्नप्रदेशेषु विभिन्नासु च लिपिषु लिखित-
विशतयधिका मातृका उपलभ्य तासां चाक्षरशः पाठसंवादनं
कृत्वा, धर्मशास्त्रनिबन्धेषु स्मृतिटीकासु चोद्धृतां वामनपुराणस्य
श्लोकाश्च सकलस्य, वामनपुराण श्लोकानां महाभारते अन्य-
पुराणेषु चोपलभ्यमानैः समानैः श्लोकैस्तुलना च कृत्वा पाठ-
समीक्षाविज्ञानसम्मतान् कतिचिन्नियमाध्यावधार्य निर्मितम् ।
पुराणानि खलु पूर्वं तु मुखपरम्परयैव पौराणिकैः स्तैः विभिन्न
प्रदेशेषु प्रचारितानि, स्वहचिं लोकहचिं चाभिमन्य सैस्तत्र
बहवो नवोना अथा अपि प्रक्षिप्ता इत्यनुमातुं शक्यते । कालान्तरे
च यदा तत्त्वप्रदेशेषु तानि पुराणानि लेखकद्वानि कृतानि तदा
देशभेदेन कालभेदेन च तेषु बहवः पाठभेदाः, अध्यायक्रम-
विपर्ययाः, अध्यायानां श्लोकानां च न्यूनाधिक्यमपि सञ्जातम् ।
पुराणग्रन्थानां च ततोऽनेका पाठसरणयोऽभवन् । परन्तु
पुराणानां विभिन्नास्वपि पाठसरणिषु तेषां मौलिकं प्राचीनतमं
वा स्वरूपमनुत्प्लूतं वर्तते । सम्पाद्यग्रन्थस्यैतादृशं मौलिकं
प्राचीनतमं वा स्वरूपमनुसंधातुमेव पाठसमीक्षाविज्ञानं प्रवर्तते ।
वामनपुराणस्य प्रस्तुतपाठसमीक्षात्मकसंस्करणनिर्माणेऽपि तदेव
लक्ष्यं दृष्ट्यग्रे स्थापितम् ।

पाठसमीक्षोपकरणम्

अस्य संस्करणस्य सपादनाय वामनपुराणस्य निम्नोद्दिष्टा
हस्तलेखा संपादिता आसन् —

काशमीरहस्तलेखा

का १ = काशीहिन्दुविश्वविद्यालयस्य ग्रन्थागारात् प्राप्त
शारदालिपिहस्तलेखः, संख्या 21 774/3 770०

का २ = काशीहिन्दुविश्वविद्यालयस्य ग्रन्थागारात् प्राप्त शार-
दालिपिहस्तलेखः, स 33018९ ग्रन्थलेखनकाल-
शकान्या १४४४ अस्मिन्नेव हस्तलेखे निर्दिष्टो

कारा

= जम्मू (काशमीर) नगरस्थवीरगजोदरसूतगोच-
स्थानात् प्राप्त काशमीरहस्तलेखः प रामचन्द्रभट्ट
कृतया चरकटोकायाः संक्षिप्तः । टीका वैद्य
महाराजराजवीरमहाराजकाले तस्यैव च प्रणय-
निर्दिष्टा आसीत् । संख्या 4012 (स्टोन कौटलाग)

का ३

= जम्मूस्थानीयवीरगुप्तायसंस्तुतग्रन्थागारस्य, हस्तलेख-
संख्या 3571 (स्टोनकौटलाग); सन्वत् १६१६

का 2 = पुष्पस्तनस्यस्य भारतीय इतिहाससंशोधनमण्डलस्य, न 1
संख्या 227/425 (मित्रिहस्तग्रहस्य) सवद
१७८२.

वङ्गदेशीया वङ्गलिपिहस्तलेखा

ब 1 = बलबतास्थानीय एशियाटिकसाम्राटि-ग्रन्थागारस्य,
स 3533 17 B 3 स १७२६.
ब 2 = बलबतास्थानीय-वङ्गीयसाहित्यपरिषद-स 216
ब 3 = वङ्गीयसाहित्यपरिषद, स. 2086.

मध्यदेशीया देवनागरीहस्तलेखा

दे 1 = वाराणसीमण्डलान्तर्गतगुरुग्रामनगरस्थसरस्वतीमण्डा -
रस्य, स 54/183

दे 2 = लखनऊस्थानीयइंडिअन्सूबियमसंस्थायाः, स 14. 351
(माद्वोफिलिप्रति), सवद १८४५

दे 3 = एशेरिफादेगस्य पेन्सिलवेनिया विश्वविद्यालयस्य,
सं 1447 (माद्वोफिलिप्रति) स १६७६

दे 4 = पुष्पस्तनस्य मण्डलनगराध्यक्षीयसंस्थानस्य,
1882-83 वर्षस्य स 751 सवद १७१४

दे 5 = मण्डलनगराध्यक्षीयसंस्थानस्य, 1873-74 वर्षस्य,
स. 19. सवद १८३६.

दे 6 = बालबतास्थानीय बोडलिप्रन ग्रन्थागारस्य, विल्लन
127 (माद्वोफिलिप्रति) (प्रथम हस्तलेखस्य
श्रुतनवीनीया अध्याया एव संवदिता)

दे 7 = लखननगरस्थस्य इंडिया आर्किव-ग्रन्थागारस्य
सं E. 3584 सवद १८६२

दे 8 = इंडियाआर्किव-ग्रन्थागारस्य, स. E. 3585 (प्रथम
श्रुतनवीनीयाध्याया एव संवदिता)

दे 10 = इंडियाआर्किव-ग्रन्थागारस्य, कोथ 6815
(कोटो स्टेट प्रति) स १६३६

दे 11 = दुर्गरामनगरस्थसरस्वतीमण्डलनगराध्यक्षीयस्य,
स 53/183.

दाक्षिणात्य हस्तलेखा

क्ष 1 = मद्रासनगरस्थवर्तमानमैन्टोरोपियन-मैन्टोरोपियन-ग्रन्था
गारस्य वेनगुनिफिहस्तस्य, सं. D. 2263.

क्ष 2 = मद्रासस्थवर्तमानग्रन्थागारस्य देवनागरीलिपिहस्त
लेख, कैडला नं. 8135 (PM 2463)

वामनपुराणस्य ग्रन्थपरिमाणानिर्दिष्टपत्रको विमर्शः

१. वामनपुराणस्य ग्रन्थपरिमाणम्

वामनपुराणस्य पाठाधिष्ठाने अन्त्य पुराणस्य ग्रन्थपरि-
माणनिर्णयको विचार प्रथमं स्मृतेति । चैट्टेष्टेष्टमे-
संस्करणे वर्तमानेऽस्य पुराणस्य ग्रन्थे ९५ अध्याया ५८१५

न 1 = मैसूरदेशीयशृंगेरीमठस्य प्रातः तात्पत्रेषु लिखितो
नन्वेनागरीलिपिहस्तलेखः ।

ते 2 = मैसूरदेशीयप्राच्यशोधसंस्थानस्य तात्पत्रेषु
लिखितः तैत्तृयुलिपिहस्तलेखः, स. S. P. 4037
(कोटो प्रति प्राप्तान) (अथ हस्तलेख ग्रन्थहस्त
लेखनाटकवादनकालात् पञ्चात् प्रातः, अतोऽस्य पाठ
भेदा परिणिष्ट प्रवृत्ता संगति । अथ हस्तलेखस्य
पाठसरणिः पूर्वोक्तात् ते 1 हस्तलेखस्य पाठसरण्या
प्रविद्यते, ते 9 हस्तलेखस्य न 1 हस्तलेखस्य च
पाठसरण्या सह साम्यमवहति ।

संवादितहस्तलेखानां वर्गविभागः

एतेषां हस्तलेखानां पाठसाम्यं ग्रन्थलोपं ग्रन्थाधिक्यं
ग्रन्थपरिमाणादिकमाधारीकृत्य निम्नलिखितेषु वर्गेषु
विभागः कृतः —

१ प्रथमो वर्गः = बामनहस्तलेखा (ता 1. 2. वारा वा 1.2.)
(दे 5 हस्तलेखोऽपि अनेन वर्गेण सह बन्धित
स्थलेषु नूतनतया बन्धितः भागिकेन संवदति)

२ द्वितीयो वर्गः = वङ्गलिपिहस्तलेखा (ब 1. 2. 3).

३ तृतीयो वर्गः = देवनागरीलिपिहस्तलेखा (दे 1. 2. 3. 10)
ते 1 हस्तलेखाश्च (दे 10 हस्तलेखः बन्धित
प्रथमवर्गेण सह संवदति)

४ चतुर्थो वर्गः = दे 4. 7. 11. (इमे त्रयो हस्तलेखा कदाचिद्
द्वितीयवर्गेण सह संवदन्ति, दे 4. 7 हस्तलेखो
प्रायः समानो स्त, दे 11 कदाचिद् दे 1 हस्त
लेखेन सह लेखनप्रमाणादिविधि संवदति)

५ पञ्चमो वर्गः = ते 1 बन्धिता दाक्षिणात्यहस्तलेखा (ते २, १)

वामनपुराणरत्नोक्तद्वरणवन्तो निबन्धग्रन्था

आहलभाषाभूमिकाया १६-१७ पृष्ठयोर्निर्दिष्टेषु निबन्धेषु
स्मृतिदोषास्तु चोद्भूता वामनपुराणस्य श्लोका अस्माभिरिदं
संकलिता पाठनिर्धारणे च विनिवृत्ताः । ते च श्लोका
अग्रे २ परिशिष्टे प्रदत्ता सन्ति ।

श्लोकाश्च विद्यन्ते । अत्र संवादितहस्तलेखानां स्थितिस्तु
अभिन्नं विषये इत्थं वर्तते —

(क) सर्वेषु बामनहस्तलेखेषु सरोमाहात्म्यान्तर्गतं
नवध्यायपर्यन्तं वामनचरितं (चैट्टेष्टेष्टमे संस्करणम्, अ० २३-

३१) न विद्यते । इदं वामनचरितं कुरुवाङ्मले लोमहर्षणसूतेन ऋषिभ्यः कथितम् । वामनपुराणस्य मुख्यौ सवादकर्तारौ पुलस्त्यनारदौ । वामनपुराणस्य अन्तिमेषु कतिचिद् अध्यायेषु वर्तमानं वामनचरितं पुलस्त्येन नारदाय समाल्ल्यातम् । अतः इदमेव पुलस्त्योक्तं वामनचरितं वामनपुराणोक्तं मुख्यं वामनचरितमिति, तदपेक्षया च उत्तरभारतीयदेवनागरीहस्तलेखेषु तथा तदनुवर्तिषु पूर्वनिर्दिष्टेषु मुद्रितसंस्करणेषु वर्तमानं सरो-माहात्म्यान्तर्गतं वामनचरितं च गौणमिति वक्तुं शक्यते ।

(ख) सर्वेषु त्रिषु बङ्गलिपिहस्तलेखेषु तथा ते, वर्तितेषु सर्वेषु दाक्षिणात्यहस्तलेखेषु च सम्पूर्णं एव सूतर्षिसवादात्मकं सरोमाहात्म्यं (स.मा) नाम सप्तविंशत्यध्यायात्मकं (वेंकटे० २२ ४७ ४९ ५६) ग्रन्थो न वर्तते । दक्षिणभारतीयतञ्जौरनगरस्थस्य सरस्वतीमहलाख्यग्रन्थालयस्य पञ्चसु देवनागरीहस्तलेखेष्वपि (D 10419—D 10423) इमे सरोमाहात्म्यं नामका अध्याया न वर्तन्ते इति तत् प्राप्तात् तेषां विवरणाद् अवगम्यते, तेषु तु वामनपुराणस्य ६५, ६७ वा अध्याया एव वर्तन्ते ।

सूतर्षिसवादात्मके अस्मिन् सरोमाहात्म्यग्रन्थे निम्नलिखिता विषया वर्तन्ते—

(१) वेंकटे० २२ ४७ ६० (अस्माकं स मा १) अत्र स्थाणुतीर्थस्य माहात्म्यं वर्णनं च वर्तते ।

(२) वेंकटे० अ० २३-३१ (स मा २-१०)—प्रथममथवा गौणं वामनचरितं अत्र वर्तते । इदं वामनचरितं मत्स्यपुराणोक्तेन (अ० २४४-२४६) वामनचरितेन हरिदशोक्तेन (मविष्यपर्व, अ० ६५ ७२) वामनचरितेन च सह बाहुल्येन साम्यमावहति । अतः इदमनुमात्रं शक्यते यत् त एव वामनचरिते अस्य वामनपुराणवामनचरितस्याधारभूते आस्ताम् ।

(३) वेंकटे० अ० ३२ ४२ (स मा ११-२१)—अत्र कुरुक्षेत्रवर्षिणा तीर्थानां वर्णनं माहात्म्यं च विद्यते । इदं कुरुक्षेत्रतीर्थानां वर्णनं माहात्म्यं च महाभारतग्रन्थस्य पाठ-समीक्षात्मकसंस्करणस्य आरण्यकपर्वणि (८१ प्रभृतिषु अध्यायेषु) शरद्वर्षिणि (३७-४२ अध्यायेषु) च वर्तमानेन

कुरुक्षेत्रतीर्थानां वर्णनेन माहात्म्येन च सह नितान्तं साम्यमावहति ।

वामनपुराणे इदं कुरुक्षेत्रतीर्थमाहात्म्यं सूतेन ऋषिभ्यः कथितम्, महाभारते तु पुनः पुलस्त्येन भीष्माय कथितम्, यत्र च पुलस्त्येन भीष्म 'नरव्याघ्र' (८१ २३a), 'राजन्' (८१ २१०), 'धर्मज्ञ' (८१ ४६a) इत्यादिरूपेण संबोधितः, भीष्माय च एतानि संबोधनानि तत्र सगतानि सन्ति । परन्तु वामनपुराणस्य बहुतमेषु कदाचिच्च सर्वेषु हस्तलेखेषु समानं श्लोकेषु 'नरव्याघ्र' (वेंकटे० संस्क० ३५ २०), 'राजन्' (वेंकटे० संस्क० ३४ ४२०), तथा 'धर्मज्ञ' (वेंकटे० संस्क० ३५ ४२a) इत्यादीनि संबोधनानि ऋषिभ्यः सूतं प्रयुक्तानि विद्यन्ते । अनेन प्रतीयते यदेते अध्याया (वेंकटे० ३२-४२) महाभारतमाधारीकृत्य निर्मिताः । अस्यांशस्य केचिच्छ्लोका नारदपुराणोक्तं कुरुक्षेत्रमाहात्म्यस्य (उत्तरार्द्धे अ० ६४, ६५) श्लोकैः समाना विद्यन्ते । अतः, वामनपुराणस्य अयमंशः महाभारतनारदपुराणभ्यां संगृह्य निर्मितः स्यात् । मूलवामनपुराणे च पश्चात् संयोजितं इत्यनुमानं सुकरम् ।

(४) वेंकटे० अ० ४३-४९ (स मा २२-२८)—एतेषु अध्यायेषु प्रायेण स्थाणुतीर्थममितं प्रतिष्ठितानां शिवलिङ्गानां माहात्म्यं कथितम् । एतच्च माहात्म्यमत्र सनत्कुमारेण मार्कण्डेयाय मुनये कथितं वर्तते । एते अध्याया महाभारते अन्येषु पुराणेषु न प्राप्ता अस्माभिः । परन्तु पृथूदकतीर्थमाहात्म्यविषये महाभारते उक्तम्—“गीतं सनत्कुमारेण व्यासेन च महात्मना” (३ ८१ १२७), किमनेन इदं संभावयितुं शक्यं यद् वामनपुराणस्य एते अध्याया (वेंकटे० ४२-४९) पूर्वं स्कन्दपुराणस्य इदानीमनुबलभ्यमानायां सनत्कुमारसंहितायां विद्यन्ते स्म ।

पुनः सर्वे एव एते सरोमाहात्म्याध्याया (वेंकटे २३-४२) वामनपुराणे देवेभ्यो हरिणा प्रोक्तस्य कुरुक्षेत्रमाहात्म्यस्य पृथूदकतीर्थमाहात्म्यस्य च अन्तरङ्गभूता न विद्यन्ते, प्रत्युत एतैरध्यायैः प्रधानं कथासूत्रं विच्छिन्नं विधत्ते, यच्च वेंकटे० २२ अध्यायानन्तरं ५० अध्याये एनारारम्भः । काश्मीरहस्तलेखा उत्तरभारतीयदेवनागरीहस्तलेखा इदं

वैकटे० २२ ४६ अनन्तर स्तुतिर्षिस्वादात्मरामन्ते आरम्भे च देवनागरीहस्तलेखेष्विव कादमीरहस्तलेखेष्वपि ऋषयः स्तुतं वामनोत्पत्तिविषयकं प्रदर्शनं पृच्छन्ति ('उत्पत्तिं वामनस्य च' वैकटे० २२.४८०) । परन्तु कादमीरहस्तलेखेषु ऋषीणां प्रश्नस्य समाधानरूपेण न कुत्रचिदपि सूत्रेण वामनोत्पत्तिविषयकमाख्यानं कथितम्, देवनागरीहस्तलेखेषु च तद् वर्तते । अतः कादमीरहस्तलेखेषु अप्यस्य सरोमाहात्म्यान्तर्वर्तिनो वामनचरितस्य प्रधानं वामनचरितमपेक्ष्य बुद्धिपूर्वकोऽर्थः लोपः कृत इति प्रतिभाति, अन्यथा कथं तत्र वामनोत्पत्तिविषयके प्रदर्शने वर्तमाने तत्समाधानग्रन्थस्य लोपो विद्येत ।

तस्मात् वामनपुराणस्य ग्रन्थपरिमाणविषयिका स्थितिस्त्विथं वर्चितुं शक्या—

अस्मामि उत्तरभारतीयदेवनागरीहस्तलेखानुसृत्य सर्वे एव सरोमाहात्म्याध्याया वामनपुराणे इदानीं स्वीकार्या, अथवा बृहहस्तलेखानां दाक्षिणात्यहस्तलेखानां च साक्ष्यमङ्गीकृत्य सर्वे एवैते सरोमाहात्म्याध्यायातिरस्कार्या, इति विचारणीयम् । सरोमाहात्म्यान्तर्गतं केवलं वामनचरितमात्रं तु तिरस्कर्तुं न शक्यम् यतस्तद्विषये कादमीरहस्तलेखमपामप्यसिद्धिर्गर्ह्यते । पुनश्च, अस्मामि वामनपुराणस्य केचिद् ग्रन्थलिपिर्हस्तलेखा मलयालमलिपिहस्तलेखाश्च नाद्यापि संभासा । अतः इदानीं दाक्षिणात्यपाठसरणौ वामनपुराणस्य क्रियन्मात्रं ग्रन्थपरिमाणं वस्तुतः भवितुं शक्यमिति निश्चेतुं न शक्यते । अन्यच्च, कृत्यकल्पतरुममृतिषु केचिच्च पुराणेषु धर्मशास्त्रनिकम्बग्रन्थेषु सरोमाहात्म्याध्यायानां श्लोका उद्धृता प्राप्यन्ते । दाक्षिणात्यो वैद्यनाथदीक्षितोऽपि स्वरचिते स्मृतिसुक्ताफन्नामके निबन्धे आदिक्रमरूपेण सरोमाहात्म्यान्तर्गतस्य वैकटे० ३४ अध्यायस्य काश्चित् श्लोकान् समुद्धरति ।

अपि च नारदपुराणेऽपि वामनपुराणग्रन्थस्य स्तुतिर्षिस्वादात्मकत्वं निर्दिष्टम्, तद् यथा—

'इत्येतद् वामनं नाम पुराणं सुविचित्रम् ।

पुलस्त्येन समाख्यातं नारदाय भद्रात्मना ॥

ततो नारदतः प्राप्तं न्यासेन सुमहात्मना ।

भ्यासात् छन्दबाधैश्च तच्छिष्यो रोमहर्षण ॥

स चाख्यास्यति विभेभ्यो नैमिषेभ्य एव च ।

एव परम्पराप्राप्तं पुराणं वामनं शुभम् ॥

(नारद-भु १ १०४ १७ १६)

अतः, इदमनुमीयते यत् स्तुतिर्षिस्वादात्मकमपि वामनपुराणं कदाचिद् वर्तते स्म, स्तुतिर्षिस्वादात्मका पूर्वातिर्दिष्टा सरोमाहात्म्याध्यायाश्च तस्यैव स्तुतिर्षिस्वादात्मकस्य वामनपुराणस्यान्तर्वर्तिनो बभूवुरित्यपि समाख्यते, पुलस्त्यनारदस्वादात्मकस्य वामनपुराणस्य कालान्तरे केचिदशा प्रणष्टा आसन् इत्यपि अनुमीयते, यतः निकम्बग्रन्थेषु उद्धृता वामनपुराणस्य बहवः श्लोका इदानीं पुलस्त्यनारदस्वादात्मके वामनपुराणे न प्राप्यन्ते । स्तुतिर्षिस्वादात्मकस्य वामनपुराणस्य सरोमाहात्म्याध्याया पृथक्त्वेन सरक्षिता कालान्तरे च पुलस्त्यनारदस्वादात्मके वामनपुराणे समथिता इत्यपि च संभावना वर्तते ।

अस्या स्थितौ वामनपुराणग्रन्थात् सरोमाहात्म्याध्यायानां नितान्तं निराकरणं न युक्तम् प्रतिभाति । नापि तेषां वामनपुराणस्य मौलिकग्रन्थरूपेण स्वीकरणमुचितं प्रतीयते, ब्रह्मपाठसरणौ दाक्षिणात्यपाठसरणौ च तेषामनुपलभ्यमानत्वात् । अतः, अस्मामि स्तुतिर्षिस्वादात्मकोऽखिलः सरोमाहात्म्यग्रन्थो मध्यमार्गमाश्रित्य वामनपुराणग्रन्थमध्ये एव यथोचितं यथास्थानं च पृथक्त्वेन धृतं, येन देवनागरीहस्तलेखेषु प्राप्ता अध्यायानामानुपूर्वीं न विच्छिन्ना भवेत् ।

पुराणवाङ्मयं तु हिन्दुधर्मस्य विश्वकोश इव विलसति, अत एतद्वाङ्मयं देशकालानुसारेण पुराणकारे पुराणसंग्रहाङ्के पुराणगात्रकैः सूत्रैश्च सदोषितं परिवर्धितं परिवर्धितं च, येनास्य धर्मकोशस्य युगानुसारिणोभिर्विचारधाराभिः सह सामञ्जस्यमनुष्णं तिष्ठेत् । एते महानुभावा परम्परागतं पुराणज्ञानं पुराणश्रुतिं च यत्नतः संरक्षन्तोऽपि काले काले प्रचञ्चितामि नूतनविचारधाराभिस्तत्त्वज्ञानं तच्छ्रुतिं चोपवृद्धित्वन्तः, न तु ते वा नूतनविचारधारास्तिरस्तेष्वन्तः, येन पुराणानां पुराणत्व ('पुरा यत्र अनिति' 'पुरा यत्र नव भवति' इत्यादि स्वच्छं) सरक्षितं वर्तते । अनेनोपवृद्धिर्हन्तेतुना पुराणवाङ्मयस्य ग्रन्थमार्गं प्रष्टुमिमांश्च चतुर्लक्षं यावत् ।

पुराणवाङ्मयस्यैव मष्टिरूपवृद्धिर्वा सर्वथा नोपेक्षा—

नस्माकम् । अतः सुषुप्तप्रमाणाभावे पुराणेषु प्रचलिताशाना सर्वथा निराकरणं न युक्तं स्यात् । तथापि समुपलब्धहस्त-
लेखानां प्रामाण्यमपेक्ष्य पुराणेषु वर्तमानं कश्चिद् ग्रन्थो यदि मौलिकत्वेन सद्विधं प्रतिभाति तदा तं सद्विधं ग्रन्थमपि पुराणसंस्करणे यथावद् अन्तर्भाव्य मौलिकग्रन्थात् तस्य पृथक्च सूचनीयमिति विचारपद्धतिमनुसृत्यैव अष्टाविंशत्यध्यायात्मकं सरोमाहात्म्यनामको(स मा) ग्रन्थो वामनपुराणस्य प्रधानग्रन्थमव्ये एव पृथक्त्वेन सन्निवेशितोऽस्माभिर्न तु ग्रन्थान्ते परिशिष्टरूपेण घृत इति विभावयन्तु सुधिप ।

वामनपुराणस्य वास्तविकं ग्रन्थपरिमाणं दशसहस्रं श्लोकात्मकं कथ्यते ('दशसाहस्रसंख्यकम्' नार० १ १०५ १) बृहद्वामनपुराणख्यया चतुःसहितात्मकं उत्तरभागोऽपि वामन पुराणस्यासीत् पुरेति नारदपुराणदेवावगम्यते । स च भागं चतुःसहस्रश्लोकात्मकं आसीद् यथा च —

शृण्वतोऽस्योत्तर भागं बृहद्वामनसंज्ञकम् ।

गोहृष्टरी भागवती सौरी गाणेधरी तथा ॥

चतस्रं सहितश्चात्र पृथक् साहस्रसंख्यया ॥

(नार० पु० १ १०५ १३ १४)

परन्तु बृहद्वामनसंज्ञकोऽयमुत्तरभागो नाद्योपलभ्यते, यद्यपि तस्य श्लोका यत्र तत्र निबन्धेषु उद्धृता प्राप्यते । अवशिष्ट पूर्वभाग एव वर्तमानवामनपुराणरूपेणोपलभ्यते । अनयव उपलब्धवामनपुराणस्य ग्रन्थपरिमाणं षट्सहस्रश्लोकात्मकमापतति । वामनपुराणस्य एतादृशा अपि बहवः श्लोका निबन्धेषु समुद्धृता वर्तन्ते, ये नेदानीं वामनपुराणस्य मुद्रितेषु हस्तलिखितेषु वा पुस्तकेषु प्राप्यन्ते । एतादृशा श्लोका अस्माभिः पृथक् समुद्गीता, परिशिष्टे च प्रदत्ता सन्ति, यतः, एते श्लोका हस्तलेखसाध्याभावाद् वामनपुराणग्रन्थमव्ये सन्निवेशं नार्हन्ति ।

(ग) वामनपुराणस्य द्वयोर्हस्तलेखयोः (दे० ते १)

'तथा गवर्गमेष्ट ओरियन्टल लाइब्रेरी मैसूर' स्थानात् प्राप्तं देवनागरीहस्तलेखे (C-433) च वैकटे ८४.१० ८९.६ अंशात्मको ग्रन्थो न विद्यते ।

संक्षेपतो हस्तलेखानामाधारेण वर्तमानवामनपुराणस्य निम्नलिखितो ग्रन्थपरिमाणभेदोऽप्राप्यते —

१ उत्तरभारतीयदेवनागरीहस्तलेखेषु ग्रन्थपरिमाणं वैकटे मुद्रितग्रन्थपरिमाणं तुल्यं वर्तते ।

२ वैकटे अ ८४.१० ८९.६ ग्रन्थो दे० ते १ हस्त लेखयोर्न विद्यते ।

३ वैकटे २३ ३१ अध्यायाः (सरोमाहात्म्या-नामं वामनचरितम्) कारपीरहस्तलेखेषु न विद्यन्ते ।

४ वैकटे अ २२ ४७ ४९ ५१ प्रथ (सरोमाहात्म्यम्) बह्वहस्तलेखेषु दाक्षिणात्यहस्तलेखेषु (ते १ वर्जयित्वा) न विद्यते ।

वामनपुराणस्य प्रस्तुते पाठसमीक्षात्मकसंस्करणे (पा स स) अध्यायानां विन्यास इत्थं वर्तते—

१ वैकटे अ १४, द्वयोर्ध्याययोर्विभक्त (पा स स - अ. १४, १५)

२ वैकटे अ ८३, ८४ एकत्र समेलित (पा स स - अ. ५७)

३ सरोमाहात्म्य (स मा) नाम ग्रन्थो वामनपुराणस्य मुख्यग्रन्थात् पृथक् कृत, परन्तु एष मुख्यग्रन्थेन सहैव तस्मिन्नेव स्थाने सन्निवेशित, यत्र एष उत्तरभारतीयदेवनागरीहस्तलेखेषु प्राप्यते, केवलमस्य प्रथम अध्यायसंख्यया (१ २८) मुख्यग्रन्थाय अध्यायसंख्याया पृथक् दत्ता । वैकटे २२ अध्यायस्य अन्त्या १४ श्लोकाः (श्लोक ४७ ६०) स मा अ १ रूपेणान्न पा स संस्करणे सन्निविष्टा वर्तन्ते ।

४ वैकटे अ ९१ द्वयोर्ध्याययोर्विभक्त (पा स स - अ. ६८, ६९) वैकटे ९१ १ ८४ = पा स स अ ६८ अत्र त्रिविक्रमचरितं समाप्यते । ततोऽवशिष्टाः श्लोकाः = पा स स अ ६९, अत्र ६९ अध्याये षट्श्रुतिर्वर्तन्ते ।

२ पाठसमीक्षात्मकसंस्करणं वैकटेऽत्र-
संस्करणयोर्ध्यायसंवाद

पा स सं.	वैकटे स
१—१४	= १ १४ ५७
१५	= १४ ५८ १४ १२२
१६—२२	= १५ २१
२३	= २२ १ ५६
स मा १	= २२.४७ ६०

स मा २२८	= २३ ४६	अ ४४	१६३ अक्षराणि
२४	= ५०	अ ६६	११०४ ”
२५ ६८	= ५१ ६५ ८४		
६६	= ९५ ८५ त	योग	= २७३१ अक्षराणि (= ८६ श्लोका)

३ पाठसमीक्षात्मकग्रन्थे गद्याशा

अध्याय सत्या	गद्याशा
स मा ५	५४१ अक्षराणि
स मा २३	४६४ ”
अ ३९	४०० ”
अ ४३	५९ ”

४. पाठसमीक्षात्मकग्रन्थे श्लोकसंख्या

पाठसमीक्षामते ग्रन्थ (अ १ ६९)	= ४१६३ श्लोका
गद्याशा	= ८६ श्लोका
समीक्षात्म्यम् (स मा १ २८)	= १२२८ श्लोका
योग	= ५८७७ श्लोका

वामनपुराणपाठनिर्धारणाय स्वीकृता सिद्धान्ता.

[अस्मिन् पाठसमीक्षात्मकसंस्करणे वामनपुराणस्य यथासंभव प्राचीनतमपाठनिर्धारणाय पाठसमीक्षाविज्ञानमाधित्वं ये सिद्धान्ताः प्रभावधारितास्ते ब्रह्म प्रतीयन्ते । एषा निम्नानि तु भ्रातृलक्षणान्धमिकायामेव दृष्टव्यानि]

- हस्तलेखानाम् अधिकतमसंख्याया साक्ष्य पाठनिर्धारणे प्रायः स्वीकृतम् ।
- हस्तलेखसंख्यापेक्षया पूर्वनिर्दिष्टानां हस्तलेखवर्णानाम् अधिकतमसंख्याया साक्ष्य प्राथम्येन स्वीकृतम् ।
- तत्रापि दूरतरदेश्यवहितयोर्हस्तलेखवर्गयोः साक्ष्य प्राथम्येन स्वीकृतम्, यथा काश्मीरहस्तलेखदाक्षिणात्यहस्तलेखवर्गयोः प्रामाण्यमुत्तरभारतीयदेवनागरीहस्तलेखवर्गहस्तलेखवर्गयोः प्रामाण्यापेक्षया समीचीनतरत्वेन हेतुना स्वीकृतम् ।
- कस्यचित् श्लोकस्य श्लोकसमूहस्य वा पाठनिर्धारणे यथासंभव विभिन्नहस्तलेखानां हस्तलेखवर्गाणां च पाठानां साङ्ख्यं विवर्जितम् ।
- यदि हस्तलेखानां हस्तलेखवर्गाणां वा पाठानां परस्परविभिन्नता वर्तते तर्हि स एव पाठो गृहीतो योऽर्थसमस्या साधु प्रतीयते, यथा ३१ अध्यायस्य २१b श्लोके वज्रवर्गस्य पाठ एव सुसंगतः, अतः स एव तत्र गृहीतः । अन्यत्र प्रायेण काश्मीरवर्गस्य पाठ एव सुसंगतो वर्तते, तस्मात् स एव पाठो गृहीतः ।
- कदाचिदर्थदृष्ट्या व्याकरणदृष्ट्या च साधु पाठ कुत्रचिदेव हस्तलेखे सुरक्षितः प्राप्यते । अस्यां स्थितौ
- बहुना हस्तलेखानां पाठाननादित्य स एव पाठ समीचीनत्वेन गृहीतः ।
- यदि केचाम्बिद्वहस्तलेखानां पाठ पूर्वापरसदभेदेन सह सवदति ततो बहुतरहस्तलेखपाठापेक्षया स एव पाठ समीचीनत्वेन स्वीकृतः ।
- यदि कस्यचिद् हस्तलेखस्य हस्तलेखसमूहस्य वा पाठो हस्तलेखसाक्ष्यपेक्षया केनचिद् बाह्यसाक्ष्येण समर्थिततरो भवति तदा स एव पाठः स्वीकृतः ।
- कदाचिद् साधुमूलपाठोऽपि बकचुपरम्पराया लेखनपरम्पराया वा अष्टो जायते, कालान्तरे च स अष्टपाठ अज्ञानात् शोधितः सन् अष्टतर सजायते, अथवा साधुपाठ एव काठिन्याद्भेतो कदाचित् सरलीक्रियते, सरलीकरणे च स शुद्ध पाठोऽपि कदाचिदशुद्धो जायते । अस्यां स्थितौ साधुमूलपाठपूर्वापरग्रन्थसाहाय्येन केनचिदुपलभ्यमानबाह्यसाक्ष्यसाहाय्येन अर्थादिस्मर्या वा निश्चीयते ।
- केषुचिद्वहस्तलेखेषु आगतानां प्रचलितपाठानामपेक्षया अन्येषु हस्तलेखेषु तत्स्थले आगतानामप्रचलितपाठानां प्राचीनतरवाच्यमेव ग्रहणं कृतम् ।
- पुराणेषु महाभारतादिषु च अपाणिनीया प्रयोगा बहुतो

वर्तन्ते । एते प्रयोगास्त्रय कदाचित् प्राचीनत्वेन हेतुना, कदाचित्प्राकृतमापमभावहेतुना आगता, परन्तु प्रायेण बह्वोऽपाणिनीयप्रयोगारम्भेऽनुरोधेन पुराणादिषु प्रयुक्ता सन्ति, यत व्याकरण-शुद्धयपेक्षया छन्दशुद्धिरेव पुराणादिषु प्रायेण सरक्षिता दृश्यते, युक्त चैतत्, यत सूत्रादिभिः पुराणवाचकैः छन्दशुद्धिरेव प्रायेणापक्षिता आसीत् । परन्तु पुराणानां लेखनकाले एतादृशा अपाणिनीयप्रयोगां लेखकैः पुराणपाठकैर्वा बहुषु हस्तलेखेषु पाणिनीयव्याकरणदृष्ट्या सशोषिता आसन् । कदाचिच्च तेऽपाणिनीया प्रयोगा स्वैरसंशोधनहेतुना अशुद्धतरा अपि सञ्जाता । तु च हि इत्यादिनिपातानां प्रयोगेण द्वयोः स्वरयोर्मध्यां विवृतिस्तु हस्तलेखेषु प्रायेणापसारिता वर्तते, द्वि संधिरपि बहुधा कयाचिद् युक्त्या सशोषिता दृश्यते । अतः केपुचिद् हस्तलेखेषु उपलभ्यमाना अपाणिनीयप्रयोगा तत्रैव स्थले अन्यहस्तलेखेषु प्राप्तानां सशोषितपाणिनीयप्रयोगाणामपेक्षया प्राचीनतरा इति तु निःसन्देहं वक्तुं शक्यते । पुराणपाठनिष्ठित्यै च पाणिनीयप्रयोगाणां अपेक्षया अपाणिनीयप्रयोगा एव मौलिकत्वात् प्राज्ञा वर्तन्ते । एते अपाणिनीयप्रयोगाश्च—(क) स्वरविवृति (ख) द्वि संधि, (ग) लिङ्गव्यत्यय, (घ) वचनव्यत्यय, (ङ) विभक्तिव्यत्यय, (च) कालव्यत्यय, (छ) वैदिकप्रयोगा—इत्यादिरूपेण पुराणेषु प्राप्यते । वामनपुराणेषु एतादृशा बहव प्रयोगास्त्रय तत्र हस्तलेखेषु विद्यन्ते । अतः पाठनिर्धारणे पाणिनीयप्रयोगापेक्षया अपाणिनीयप्रयोगा एव प्रायेण प्राचीनतरत्वात् मौलिकत्वाच्च गृहीता ।

१२. परन्तु कदाचित् केपुचिद्धस्तलेखेषु लेखकानां प्रमादात् अज्ञानाद्वा मौलिका पाणिनीया साधुप्रयोगा अपि अपाणिनीया इत्वा विद्यन्ते । एतादृशे स्थले पाणिनीया साधुप्रयोगा एव गृहीता ।

१३. 'उवाच' आदिषु सद्भेदवाक्येषु विषये हस्तलेखेषु नैक-

रूपता विद्यते । केपुचिद् 'पुलस्त्य उवाच', केपुचिद् 'पुलस्त्य उ', केपुचिच्च 'पुलस्त्य' इत्येव वर्तते । एकस्मिन्नेव हस्तलेखेऽपि कदाचिदस्मिन् विषये नैकरूपता विद्यते । प्रस्तुतसंस्करणे तु सर्वत्र 'पुलस्त्य उवाच' 'देवा उक्तु' इत्यादि पाठ एव स्वीकृत ।

१४. हस्तलेखेषु क्लिष्ट पाठ प्रायेण लेखकैः कालान्तरे सरलपर्यायादिना सरलीकृत्यते । अतः सरलपाठापेक्षया क्लिष्टपाठ एव प्राचीनतरत्वात् स्वीकृत ।

१५. मानवज्ञान कालान्तरे क्रमशो विस्तरमाप्नोति । अतो विस्तृतज्ञानविषयकस्य ग्रन्थस्यापेक्षया अविस्तृतज्ञानविषयकस्य अल्पतरविस्तृतज्ञानविषयकस्य वा ग्रन्थस्य ततः प्राचीनतरत्वमनुमातुं शक्यते । अतएव येषु हस्तलेखेषु अविस्तृतज्ञानसूचको अल्पतरविस्तृतज्ञानसूचको वा पाठ उपलभ्यते, स पाठ, अन्यहस्तलेखेषु तत्स्थाने वर्तमानात् विस्तृतज्ञानसूचकात् पाठात् प्राचीनतर इति वक्तुं शक्यते, अतो हेतोः पूर्वोक्त प्राचीनतर पाठ एव एतादृशे स्थले स्वीकृत ।

१६. पाठनिर्धारणे प्रक्रमभङ्गस्य यथासमव परिहारं कृतम् ।

१७. कदाचित् कश्चिद् ग्रन्थः केपुचिदेव हस्तलेखेषु अविद्यमानो भवति, शेषेषु सर्वेषु स ग्रन्थोऽवाप्यते, परन्तु यदि पूर्वापरसंदर्भेण तस्य ग्रन्थस्य अविद्यमानतैव समर्थ्यते, तदा स ग्रन्थो बहुषु हस्तलेखेषु विद्यमानोऽपि सन् न गृहीत ।

१८. कदाचित् बहुतरेषु हस्तलेखेषु कश्चन नष्ट पाठः, कस्यचिदकस्य वर्गस्य (विशेषतः कारगौरवर्गस्य) हस्तलेखेष्वेवोपलभ्यते । एतादृशे स्थले अस्य वर्गस्य हस्तलेखेषु विद्यमानः स पाठो गृहीतः, यतः पूर्वापरग्रन्थेन तस्य विद्यमानता समर्थ्यते ।

१९. कदाचित् कश्चिद् ग्रन्थो हस्तलेखेषु स्थानव्यत्ययाद् अपुनस्तस्थाने लिखितो वर्तते, अस्यां स्थितौ 'पाठक्रम-दर्शकमो बलीयान्' (महाभाष्ये वनपर्व ८३ २०३, नीलकण्ठगीका) इति वचनानुसारेण स पाठ अर्थसंदर्भो सप्रतिमनुसृत्य युक्तस्थाने संनिविद्यते ।

२०. कदाचित् कश्चित् पाठ सर्वेषु हस्तलेखेषु उपलभ्यमानोऽपि सन्नर्थसङ्गतं वाङ्मसाक्ष्यं च व्यभिचरति, अस्या स्थितौ तस्य असंगतपाठस्य अर्थसङ्गतमित्युक्त्य सशोधनं कृतम् । सशोधितपाठस्य च सशोधनसूचनार्थं तस्याथ रेखा (—) प्रदत्ता । एतादृशा संशोधितपाठाश्चात्र विरला एव सन्ति ।

२१. केचित् पाठा हस्तलेखेषु सदृग्वा अनिदिचता वा वर्तन्ते । ते च त्रिविधा सन्ति, यथा—

(क) यदि द्वयोः पाठयोर्विषये हस्तलेखानां साक्ष्यं प्रायेण तुल्यं वर्तते, निनिगमकसाक्ष्याभावोऽपि च तत्र वर्तते, तदा तयोः पाठयोः कश्चिदपि एकतर पाठं ग्रहीतुं शक्यते,

(ख) यदि कश्चित् पाठो बहुतरेषु हस्तलेखेषु वर्तमानोऽपि सन् युक्तमर्थं न ददाति, तथा तस्य पाठस्य विरुद्धं किञ्चिदन्तसाक्ष्यं, वाङ्मसाक्ष्यं वापि नोपलभ्यते, तदा स पाठः अर्थदृष्ट्या सदृग्भोऽपि सन् गृहीतः ।

(ग) यदि कश्चित् पाठः कस्मिंश्चिदेकस्मिन्नेव हस्तलेखे केषुचिदेव हस्तलेखेषु वा विद्यते, अर्थदृष्ट्या च स पाठः संगतोऽपि प्रतीयते, परन्तु एतादृशः पाठो मौलिकः सशोधितो वेति न निश्चीयते, तदा स पाठः सदृग्भोऽपि

सन् अर्थदृष्ट्या गृहीतः । परन्तु यदि स लेखकैः पाठकैश्च संशोधितः पाठ इति निदिचतं भवति, तदा स पाठः अर्थदृष्ट्या संगतोऽपि सन् सशोधितपाठत्वात्तिरस्कृतः । अस्मिन् संस्करणे एतादृशानां सदृग्भानां पाठानामधो बकरेखा (--) प्रदत्ता ।

एवं वामनपुराणपाठनिर्धारणे ये सिद्धान्ता प्रस्तुत-संस्करणस्य संपादनाय स्थिरीकृतास्तेऽत्र संक्षेपेण वर्णिताः । परन्तु अस्थिरपाठवतां पुराणसदृशानां प्राचीनग्रन्थानां पाठनिर्धारणाय कश्चिदपि राजपथो न वर्तते । हस्तलेखानां परस्परं साक्ष्यविरोधे सति संपादकाय प्रायः स्वविवेकादृते नान्यं पन्थां विद्यते । पुराणानां कश्चिदादर्शः प्राचीनतमो मौलिको वा पाठोऽप्यनुसंधातुं शक्यते इत्यत्रापि सदेहो वर्तते, संपादकदृष्ट्या एतादृशस्य पाठस्य संभावनायामपि स पाठः सर्वेषामेव विदुषा सन्तोषमावहेदित्यपि वक्तुं न शक्यते लोकानां विभिन्नरुचित्वात् । वामनपुराणस्य प्रस्तुतः पाठसमौक्षात्मकः संस्करणं तु अस्यां दिशि केवलं विनम्रप्रयास एव ।

इदं संस्करणमनेकैः परिशिष्टैः कतिपयानि सूचिभिश्च संयोजितं, येनैव पुराणानामध्ययनेऽनुसंधानकार्ये च किञ्चित् साहाय्यं प्रयच्छेत् । परन्तु संस्करणस्यास्य प्रामाणिकत्वे उपयोगित्वे च सुविध एव प्रमाणम् ।

कृतज्ञताप्रकाशनम्

अस्य संस्करणस्य निर्माणे वैविधद्विंशति सह विमर्शं कृतं, पुराणविभागस्थैर्यैः सहकारिभिश्च सहयोगः प्रदत्तः, तेभ्यः सर्वेभ्य एव कृतज्ञता प्रकाशयाम । वामनपुराणस्य ग्रन्थसिंहाजलिबिम्बे, समीक्षोपकरण (Critical Apparatus) बिम्बे च हस्तलेखानां सम्बन्धे च मद्रासविश्वविद्यालयस्य संस्कृतविभागाध्यक्षैरस्मत्पुराणसमितिसदस्यैश्च डा. जे. राघवनमहोदयैः, भण्डारकरप्राच्यशोधसंस्थानस्यैर्महोद्धारतसम्पादकैः डा. पी. एल. वैद्यमहोदयैः, डा. आर. एन. दाण्डेकर-महोदयैश्च या सम्मतयः प्रयताः, तदर्थं तेऽतीव धन्यवादाहार्हाः सन्ति । समीक्षोपकरणनिर्माणकार्ये प्रफसशोधनादिकार्ये च

शिष्टादिनिर्माणकार्ये च अस्मत्सहकारिणा डा. मंगासागरराय महोदयेन अन्यैश्च सहकारिभिर्मयिजिरन्तरमक्लिष्टं च साहाय्यं कृतं तदर्थं तेभ्यो हार्दिकीं कृतज्ञता प्रकाशयाम ।

काश्मिराज्यसंस्थापकः काश्मिरेशमहाराजः डा. विद्युतिनारायणसिंहमहोदया वामनपुराणस्य पाठसमौक्षात्मकं संस्करणनिर्माणकार्ये सर्वदेवः पथवेक्षितवन्तः, काले काले च स्वसम्मतप्रदानेन मार्गदर्शनेन च अस्मिन् कार्ये महत् साहाय्यं प्रदत्तवन्तः, अस्मत्पुराणसमिति सदस्या केन्द्रीयशिक्षा-मन्त्रालयस्था श्री डा. रामकरणशर्मा महोदया वामनपुराणस्य पाठसमौक्षात्मकसंस्करणनिर्माणयोगेजना समर्थितवन्तः तद्विषये च उपयोगिनः विमर्शं कृतवन्तः, वाराणसेया पण्डितराजः श्री

राजेश्वरशास्त्रिणः, श्री पं. हरिरामशुक्लमहोदयाः, श्री पं. विद्यनाथशाम्बिदातारमहोदया, वाराणसेयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य भू.पू. उपकुलपतिमहोदयाः श्री डा. सुरेन्द्रनाथशास्त्रिणश्च पाठ-समीक्षात्मकसंस्करणस्यास्य ग्रन्थपरिमाणाद्विषये उपयोगिनः परामर्शान् प्रदत्तवन्तः; काशिराजन्यासस्य महामन्त्रिणः श्रीमेशचन्द्रदेवमहोदयाः परिशिष्टादिविषये काले काले स्वसम्मतिप्रदानेन बहुविधसाहाय्यापादनेन च अस्मानुपकृत-

वन्तः । एतदर्थम् एते महानुभावाः परमपण्यवादमर्हन्ति ।

एवम् अनेकैः सारस्वत्युपासकैरस्मिन् परमपावने महति सारस्वतयज्ञे विविधा आहुतयः प्रदत्ताः । अनेन सारस्वतयज्ञेन भगवान् पुराणपुरुषं संप्रीयतामिति प्रार्थयामहे ।

काशिराजन्यासीयः

पुराणविभागः

आनन्दस्वरूपगुप्तः

८ श्रावण, शक १८८९

ŚLOKA CONCORDANCE OF THE VĀMANA-PURĀṆA EDITIONS

(वामनपुराणस्य मुद्रितसंस्करणानाम् श्लोक-संवादः)

A

CONCORDANCE OF THE NUMBER OF ŚLOKAS OF THE ADHYĀYAS OF THE FOUR PRINTED EDITIONS
OF THE VULGATE TEXT OF THE VĀMANA PURĀṆA

(वामनपुराणस्य प्रचलितपाठस्य चतुर्णां मुद्रितसंस्करणानां प्रत्यध्यायं श्लोकसंख्या-संवादः तुलना)

(For the description of these Editions see Introduction एषां चतुर्णां संस्करणानां

विवरणम् आङ्गलभूमिकायां वर्त्तते)

Adhyāyas	I Jagad dhitecchu- Press Ed.	II Bangali Ed. (M. C. Pal)	III Bangali Ed (Doṅgavāṁṭ Press)	IV Veñk. Ed.
अध्याया	अपद्धितेच्छु प्रेस, पूना, संस्करणम्, देवनागरी	वङ्गाक्षरसंस्करणम् (महेशचन्द्रपालमण्डादितम्)	वङ्गाक्षरसंस्करणम् (पञ्चाननकर्करसनसपादितम्, बंगवासी प्रेस)	वङ्गाक्षरसंस्करणम्
	श्लो० सं० (No of Ślokas)	श्लो० सं० (No. of Ślokas)	श्लो० सं० (No of Ślokas)	श्लो० सं० (No. of Ślokas)
१७	31	30	31	31
२	56	56	56	56
३	51	51	51	51
४७	55	55	57	57
५	61	61	61	61
६	107	107	107	107
७	65	65	65	65
८	72	72	72	72
९७	53	52	52	52
१०	57	57	57	57
११	58	58	58	58
१२७	58	57	57	57
१३	59	59	59	59
१४	122	122	122	122
१५७	63	62	62	62
१६	66	66	66	66
१७	73	73	73	73
१८७	36	37	37	37
१९७	42	42	43	43
२०	51	51	51	51
२१	62	62	62	62
२२	60	60	60	60
२३	21	21	21	21
२४	38	38	38	38

वामनपुराणम्

	I	II	III	IV
Adhyāyas	Jagad dbitecchu Press Ed	Bangali Ed. (M C Pal)	Bengali Ed बङ्गादर संस्करण	Venk Ed
अध्याय	जगद्विदेष्टु प्रेस, पूना, (संस्करण देवनागरी)	बङ्गादर संस्करण (महेशचन्द्रपाल सम्पादित)	(पंचाननतर्करत्नसम्पादित, वगवादी प्रेस)	वेण्कटेश्वर प्रेस संस्करण
	श्लो० सं० (No of Slokas)	श्लो० सं० (No of Slokas)	श्लो० सं० (No of Slokas)	श्लो० सं० (No of Slokas)
२५*	22	22	23	22
२६	Prose + 1 Sloka	Prose + 1 Sloka	Prose + 1 Sloka	Prose + 1 Sloka
२७*	37	37	36	36
२८	17	17	17	17
२९	48	48	48	48
३०	44	44	44	44
३१	97	97	97	97
३२	24	24	24	24
३३	21	21	21	21
३४	50	50	50	50
३५	56	56	56	56
३६	80	80	80	80
३७	38	38	38	38
३८	23	23	23	23
३९	39	39	39	39
४०	45	45	45	45
४१	32	32	32	32
४२	30	30	30	30
४३	89	89	89	89
४४*	38	39	39	39
४५	31	31	31	31
४६	59	59	59	59
४७*	162	163	163	163
४८	35	35	35	35
४९	51	51	51	51
५०	13	13	13	13
५१	7०	75	75	75
५२	69	69	69	69
५३	62	62	62	62
५४	78	78	78	78
५५*	86	85	86	86
५६	72	72	72	72
५७	104	104	104	104
५८	121	121	121	121

Adhyayas अध्याया	I Jagad-abitecchu Press Ed जगद्वितेच्छु प्रेस, पूना, (संस्करणम्, देवनागरी)	II Bengali Ed (M C Pal) बङ्गाशरसंस्करण (महेशचन्द्रपालसम्पादितम्)	III Bengali Ed (Bangavasi Press) बङ्गाशरसंस्करणम्, पञ्चाननतर्करूपपादितम्, बंगवासीप्रेस,	IV Venk Ed वेङ्कटेश्वरप्रेस, संस्करणम्
	श्लो० सं० (No of Ślokas)	श्लो० सं० (No of Ślokas)	श्लो० सं० (No of Ślokas)	श्लो० सं० (No of Ślokas)
५६	47	47	47	47
६०*	78	77	78	78
६१	77	77	77	77
६२	59	59	59	59
६३	86	86	86	86
६४	79	79	79	79
६५	168	168	168	168
६६	64	64	64	64
६७	59	59	59	59
६८	65	65	65	65
६९	161	161	161	161
७०*	94	95	94	94
७१	42	42	42	42
७२	76	76	76	76
७३*	54	53	54	54
७४	50	50	50	50
७५	52	52	52	52
७६	49	49	49	49
७७	57	57	57	57
७८	88	89	89	89
७९*	84	84	84	84
८०	39	39	39	39
८१	33	33	33	33
८२*	46	46	48	48
८३	33	33	33	33
८४	50	50	50	50
८५*	83	84	84	84
८६	121	121	121	121
८७	49	49	49	49
८८	28	28	28	28
८९	59	59	59	59
९०	48	48	48	48
९१	115	115	115	115
९२	66	66	66	66
९३	15	15	15	15
९४*	75	76	76	76
९५*	92	92	92	92

A NOTE ON THE DIFFERENCE IN THE ŚLOKA
NUMBERS OF CERTAIN ADHYĀYAS IN THE
FOUR EDITIONS

*Add १. Both the Bāṅgālī editions contain the 'नारायण नमस्तुभ्य' śloka, but in M C Pal Ed this śloka is given after its first śloka (which is identical with the first śloka of the Venk Ed) and is numbered as 2, but in the Pañcānana Ed this śloka is given in the beginning and is not numbered. The two Devanāgarī edns omit this śloka.

The M C Pal edition has wrongly omitted to number its two ślokas (२० and २१) and so the number of ślokas in its first Add is 30.

*Add ४. The J P Ed and the M C Pal Ed omit the ४०th of the Venk Ed. The other difference in the number of the ślokas is due to the difference in numbering of the ślokas by combining one or more lines of a certain śloka with the preceding or the following śloka.

*Add ६, १२, १५, १८, १९, २५, २७, ४४, ४७, ७०, ७३, ७८, ८२, ८५ and ९४. In all these Adhyāyas the difference in the number of the ślokas in these editions is due to the difference in their numbering of the ślokas.

*Add ३५. The Vaṅga Edn of M C Pal omits sl ८६ of the other editions.

*Add ६०. The same edn omits sl ६० of this Add of the other editions.

*Add ६५. The two Devanāgarī edns (J P and Venk) insert the colophon 'इति श्रीत्रिविक्रमचरित समाप्त' after their sl ८५, but this colophon is missing in the two Bāṅgālī editions.

चतुर्थे संस्करणेषु तारकाङ्कित्यायानां श्लोकमंख्या-
भेदविषये टिप्पणी

*अ. १. अत्र द्वयोरपि वङ्गसंस्करणयोः प्रारम्भे 'नारायण नमस्तुभ्य' इत्यादि श्लोको वर्तते परन्तु देवनागरीसंस्करणयोरपि श्लोको न विद्यते। महेशचन्द्रपालसम्पादिते वङ्गसंस्करणेऽपि श्लोक 'त्रैलोक्यराज्यमाच्छ्रिय' इति प्रथमश्लोकस्य पश्चात् श्लोक २ रूपेण वर्तते, वग्यासीधेस-संस्करणे तु प्रारम्भे एवायं श्लोको वर्तते सत्या चास्योपरि न प्रदत्तः।

महेशचन्द्रपालसंस्करणेऽनवधानात् २०, २१ श्लोको संख्यारहितौ वर्तते, अतोऽत्र श्लोकानां संख्या ३० वर्तते।

*अ. ४. ऋद्धितेच्छुभेससंस्करणे महेशचन्द्रपालवङ्ग-संस्करणे च वैकटे. संस्करणस्य ४७०० श्लोकाद्धो न विद्यते। अन्यत्र च एषु संस्करणेषु कचित् कचित् श्लोकसंख्यालेखनपद्धतौ भेदो विद्यते, यथा कस्यचित् श्लोकस्य पूर्वार्धस्थोचरार्धस्य वा पूर्वश्लोकेन सह उत्तर-श्लोकेन सह वा संयोजनमिति।

*अ. ९. ९, १२, १५, १८, १९, २५, २७, ४४, ४७, ७०, ७३, ७८, ८२, ८५, ९४—एषु सर्वेषु अध्यायेषु उक्तप्रकारेण श्लोकसंख्यालेखनपद्धतिभेदवृत्त एव श्लोकसंख्या भेदो जातः।

*अ. ५५. महेशचन्द्रपालवङ्गसंस्करणे अन्येषां संस्करणानां ८६ संख्याक श्लोको नास्ति।

*अ. ६०. अस्मिन्नेव संस्करणे अन्येषां संस्करणानां श्लो० ६० नास्ति।

*अ. ९५. उभयोरपि देवनागरीसंस्करणयोस्तयोः श्लो० ८४ परत 'इति श्रीत्रिविक्रमचरित समाप्त' इति पुष्पिका विद्यते, परन्तु उभयोरिव वङ्ग-संस्करणयोरपि पुष्पिका न विद्यते।

B

CONCORDANCE OF ADHYĀYAS AND ŚLOKAS OF CRITICAL EDITION OF THE VĀMAṆA PURĀṆA
WITH THOSE OF THE VEṢKATEŚVARA EDITION

(वामनपुराण पाठसमीक्षात्मक (पा. स.) संस्करणस्य अध्यायानां श्लोकानां च वेङ्कटेश्वर (वें) संस्करणेन सह संवादः)

Cr. Ed. (पा. घ. श्ल.)	Venk. Ed. (वें. श्ल.)	Cr. Ed. (पा. घ. श्ल.)	Venk. Ed. (वें. श्ल.)	Cr. Ed. (पा. घ. श्ल.)	Venk. Ed. (वें. श्ल.)
अ० १	अ० १	४००	४१०	१०	१००-११०
१-११	१-११	.....	४२०	११	११०-१२०
२०१०	२०१०	४३-४७	४३-४७	१२	१२०-१३०
.....	२००-२१०	अ० ५	अ० ५	१३	१३०-१४०
२००	२१०	१-४१	१-४१	१४	१४०-१५०
२००	२१०-२२०	४१०	४१०	१५	१५०-१६०
२१००	२२००	४१०	४१०	१६	१६०-१७०
२१०	२१०	४१०	४१०	१७	१७०-१८०
२१००	२१००	४१०	४१०	१८	१८०-१९०
२१०	२१०	४१०	४१०	१९	१९०-२००
.....	२१०	४३-४१	४३-४१	२०	२००-२१०
२१	२१०-२१०	अ० ६	अ० ६	२१-२००	२१-२००
२१	२१०-२१०	१-१००	१-१००	२००	२००
२१	२१०-२००	अ० ७	अ० ७	२००	२००
२०-१०	२०-११	१-११	१-११	२१-२२	२१-२२
अ० २	अ० २	२००	२००	अ १०	अ १०
१-११०	१-११०	२००	२००	१-१०	१-१०
.....	११०-११०	२००	२००	११	११-११
११०	११०	२००	२००	१२	१२-१२
११-११	११-११	.....	.....	१३	१३-१३
अ० ३	अ० ३	१२०-१२	१२०-१२	१४	१४-१४
१-१०	१-१०	अ. ८	अ. ८	१५	१५-१५
११०-११	११०-११	१-१०	१-१०	१६	१६-१६
११०	११०	११	११	१७	१७-१७
११-११	११-११	११	११	१८	१८-१८
अ० ४	अ० ४	११	११	१९	१९-१९
१	१	११-१२	११-१२	२०	२०-२०
२	.....	अ. ९	अ. ९	२१	२१-२१
१-११	१-११	१-१०	१-१०	२२	२२-२२
.....	११-११	११	११	२३	२३-२३
४१०	४१०	११	११	२४	२४-२४

Cr. Ed. (पा. घ. सं.)	Verkh. Ed (वै. सं.)	Cr. Ed. (पा. घ. सं.)	Verkh. Ed. (वै. सं.)	Cr. Ed. (पा. घ. सं.)	Verkh. Ed (वै. सं.)
४००f	४१ab	२६cd २७ab	२७	२२cd २३ab	२३
४१ab	२६ab	२७cd-२८ab	२८	२३cd २४ab	२४
४१cd	४१cd	२८cd २९ab	२९	२४cd २५ab	२५
४२-४८	४२-४८	२९cd ३०ab	३०	२५cd	२५ab
		३०cd-३१ab	३१	.. ..	२६cd
अ १२	अ १२	३१०-३२ab	३२	२६	२७
१-४४	१-४४	३२०-३३ab	३३	अ १५	(अ. १४)
२२१-२	२२	३३cd-३४ab	३४	१-३०	२८-८७
२२०f	२६ab	३४-०f	३५	३१	.....
२६ab	२६cd	३४ab	(द्विपदगणक) ३५ab	३२-३८	८८-९४
२६०f	२७	३५	३६cd	३६	.....
अ १३	अ १३	...	(प्रत्यये) ४०-४३	४०-४३	९५-११८
१-३	१-३	३७ab	३७ab	४४ab	११६ab
४७ab	.....	३७cd-३८ab	३८	.....	११६cd
४८cd २ab	४	३८cd ३९ab	३९	४४cd	११६०f
२०१	२७ab	३९cd ४०ab	४०	४५ ४७	१२०-१२२
.....	४८cd	४०cd ४१ab	४१	अ १६	अ १५
६	६	४१cd-४२ab	४२	१-४७	१-४७
७३-१	७	४२cd-४३ab	४३	४८-९७	.....
७०-८३b	८	४२cd-४३ab	४४	४८cd	४८ab
८०cd-९३b	९	४३cd-४४ab	४५	४९	४८cd-४९ab
९०cd १०ab	१०	४४cd ४५ab	४६	५०	४९cd-५०ab
१००cd-११ab	११	४५cd ४६ab	४७	५१	५००f
११०cd १२ab	१२	४६cd-४७ab	४८	५२ ५३	५१-५२
१२०cd-१३ab	१३	४८-९७-४९ab	४९		
१३०cd-१४ab	१४	४९०f	५०	अ १७	अ १६
१४०f १५ab	१५	५०-२८	५१ ५२	१ १७	१-१७
१५०f १६ab	१६			१८-१	१८
१६०-१७ab	१७	अ १४	अ १४	१८०-१९ab	१९
१७०cd १८ab	१८	१-४६	१-४६	१९cd-२०ab	२०
१८०cd १९ab	१९	४०-१	४७	२००cd-२१	२१०-१
१९०cd २०ab	२०	४० १	४८ab	२२ २३	२२ २३
२००cd २१ab	२१		(अ-२२) २२-१	२३-१	२३
२१०-२२ab	२२	४८ab	४८cd	२३० २४ab	२४
२२०-२३ab	२३	४८cd-२९ab	४९	२४-२	२५
२३०-२४ab	२४	४९०-१ २०ab	५०	२५ २८	२५ २८
२४०-२५ab	२५	२०-१ २१ab	५१	२६-१	२७
२५०-२६ab	२६	२१-१ २२ab	५२	२६०-४०ab	२६

Or Ed. (पा स स)	Verbk Ed (व स)	Or Ed (पा स स)	Verbk Ed (व स)	Or Ed. (पा स स)	Verbk Ed (व स)
Yood Ytab	Y2	2Eod 30ab	30	2E1	2E2
Y1od Y2ab	Y3	30od 31ab	31		
Y2od Y3ab	Y4	31od 32ab	32	अ 23	अ 22
Y3od Y4	Y4 f	32od 33ab	33	1 Yab	1 Yab
Y4 Y5	Y5 Y6	33od 34ab	34	Yod	
Y5a-d	Y6	34od 35ab	35	Yab	Yod
Y6ef Y6ab	Y7	35od 36ab	36	Yod Y6ab	Y7
Y6od Y7ab	Y8	36od 37ab	37	Yab Y7ab	Y8
Y7od Y8ab	Y9	37 d 38	38a f	Yod Y7ab	Y9
Y8od Y9ab	Y10		38ab	Yod Y8ab	Y10
Y9od Y10ab	Y11	38ab	38od	Yod Y9ab	Y11
Y10od Y11ab	Y12	39od	Y0ab	Yod Y10ab	Y12
Y11od Y12ab	Y13	Y0ab	Yod	Y1od Y11ab	Y13
Y12od Y13ab	Y14	Y0od	Y1ab	Y2od Y12ab	Y14
Y13od Y14ab	Y15	Y0ef	Y1od	Y3od Y13ab	Y15
Y14od Y15ab	Y16	Y1 Y2	Y2-Y3	Y4od Y14ab	Y16
Y15od Y16ab	Y17	अ 1E	अ 1C	Y5od Y15ab	Y17
Y16od Y17ab	Y18	1 30	1 30	Y6od Y16ab	Y18
Y17od Y18ab	Y19	अ 20	अ 1E	Y7od Y17ab	Y19
Y18od Y19ab	Y20	1 25	1 25	Y8od Y18ab	Y20
Y19od Y20ab	Y21	20ab	20ab	Y9od Y19ab	Y21
Y20od Y21ab	अ 10	20od Y20ab	20od	Y10od Y20ab	Y22
अ 1C	1 15	2E Y4	2 Y3	Y11od Y21ab	Y23
1 15	1 15			Y12od Y22ab	Y24
10a-d	1 10			Y13od Y23ab	Y25
10ef Y10ab	1 10	अ 21	अ 20	Y14od Y24ab	Y26
10od Y10ab	1 10	1 15	1 15	Y15od Y25ab	Y27
10od Y10ab	20	1	1 15	Y16od Y26ab	Y28
20od Y10ab	21	10-15	1 15	Y17od Y27ab	Y29
21od Y10ab	22	Y0a		Y18od Y28ab	Y30
22od Y10ab	23	Y0bod	3Eab	Y19od Y29ab	Y31
23od Y10ab	24	Y1 Y2	3Ed	Y20od Y30ab	Y32
24od Y10ab	25	अ 22	Y0 Y1	Y21od Y31ab	Y33
25od Y10ab	26	1-10	अ 21	Y22od Y32ab	Y34
26od Y10ab	27	1-10	1-10	Y23od Y33ab	Y35
27od Y10ab	28		1-10	Y24od Y34ab	Y36
28od Y10ab	29		1-10	Y25od Y35ab	Y37
29od Y10ab	30		1-10	Y26od Y36ab	Y38
30od Y10ab	31		1-10	Y27od Y37ab	Y39
31od Y10ab	32		1-10	Y28od Y38ab	Y40
32od Y10ab	33		1-10	Y29od Y39ab	Y41
33od Y10ab	34		1-10	Y30od Y40ab	Y42
34od Y10ab	35		1-10	Y31od Y41ab	Y43
35od Y10ab	36		1-10	Y32od Y42ab	Y44
36od Y10ab	37		1-10	Y33od Y43ab	Y45
37od Y10ab	38		1-10	Y34od Y44ab	Y46
38od Y10ab	39		1-10	Y35od Y45ab	Y47
39od Y10ab	40		1-10	Y36od Y46ab	Y48
40od Y10ab	41		1-10	Y37od Y47ab	Y49
41od Y10ab	42		1-10	Y38od Y48ab	Y50
42od Y10ab	43		1-10	Y39od Y49ab	Y51
43od Y10ab	44		1-10	Y40od Y50ab	Y52
44od Y10ab	45		1-10	Y41od Y51ab	Y53
45od Y10ab	46		1-10	Y42od Y52ab	Y54
46od Y10ab	47		1-10	Y43od Y53ab	Y55
47od Y10ab	48		1-10	Y44od Y54ab	Y56
48od Y10ab	49		1-10	Y45od Y55ab	Y57
49od Y10ab	50		1-10	Y46od Y56ab	Y58
50od Y10ab	51		1-10	Y47od Y57ab	Y59
51od Y10ab	52		1-10	Y48od Y58ab	Y60
52od Y10ab	53		1-10	Y49od Y59ab	Y61
53od Y10ab	54		1-10	Y50od Y60ab	Y62
54od Y10ab	55		1-10	Y51od Y61ab	Y63
55od Y10ab	56		1-10	Y52od Y62ab	Y64
56od Y10ab	57		1-10	Y53od Y63ab	Y65
57od Y10ab	58		1-10	Y54od Y64ab	Y66
58od Y10ab	59		1-10	Y55od Y65ab	Y67
59od Y10ab	60		1-10	Y56od Y66ab	Y68
60od Y10ab	61		1-10	Y57od Y67ab	Y69
61od Y10ab	62		1-10	Y58od Y68ab	Y70
62od Y10ab	63		1-10	Y59od Y69ab	Y71
63od Y10ab	64		1-10	Y60od Y70ab	Y72
64od Y10ab	65		1-10	Y61od Y71ab	Y73
65od Y10ab	66		1-10	Y62od Y72ab	Y74
66od Y10ab	67		1-10	Y63od Y73ab	Y75
67od Y10ab	68		1-10	Y64od Y74ab	Y76
68od Y10ab	69		1-10	Y65od Y75ab	Y77
69od Y10ab	70		1-10	Y66od Y76ab	Y78
70od Y10ab	71		1-10	Y67od Y77ab	Y79
71od Y10ab	72		1-10	Y68od Y78ab	Y80
72od Y10ab	73		1-10	Y69od Y79ab	Y81
73od Y10ab	74		1-10	Y70od Y80ab	Y82
74od Y10ab	75		1-10	Y71od Y81ab	Y83
75od Y10ab	76		1-10	Y72od Y82ab	Y84
76od Y10ab	77		1-10	Y73od Y83ab	Y85
77od Y10ab	78		1-10	Y74od Y84ab	Y86
78od Y10ab	79		1-10	Y75od Y85ab	Y87
79od Y10ab	80		1-10	Y76od Y86ab	Y88
80od Y10ab	81		1-10	Y77od Y87ab	Y89
81od Y10ab	82		1-10	Y78od Y88ab	Y90
82od Y10ab	83		1-10	Y79od Y89ab	Y91
83od Y10ab	84		1-10	Y80od Y90ab	Y92
84od Y10ab	85		1-10	Y81od Y91ab	Y93
85od Y10ab	86		1-10	Y82od Y92ab	Y94
86od Y10ab	87		1-10	Y83od Y93ab	Y95
87od Y10ab	88		1-10	Y84od Y94ab	Y96
88od Y10ab	89		1-10	Y85od Y95ab	Y97
89od Y10ab	90		1-10	Y86od Y96ab	Y98
90od Y10ab	91		1-10	Y87od Y97ab	Y99
91od Y10ab	92		1-10	Y88od Y98ab	Y100
92od Y10ab	93		1-10	Y89od Y99ab	Y101
93od Y10ab	94		1-10	Y90od Y100ab	Y102
94od Y10ab	95		1-10	Y91od Y101ab	Y103
95od Y10ab	96		1-10	Y92od Y102ab	Y104
96od Y10ab	97		1-10	Y93od Y103ab	Y105
97od Y10ab	98		1-10	Y94od Y104ab	Y106
98od Y10ab	99		1-10	Y95od Y105ab	Y107
99od Y10ab	100		1-10	Y96od Y106ab	Y108
100od Y10ab	101		1-10	Y97od Y107ab	Y109
101od Y10ab	102		1-10	Y98od Y108ab	Y110
102od Y10ab	103		1-10	Y99od Y109ab	Y111
103od Y10ab	104		1-10	Y100od Y110ab	Y112
104od Y10ab	105		1-10	Y101od Y111ab	Y113
105od Y10ab	106		1-10	Y102od Y112ab	Y114
106od Y10ab	107		1-10	Y103od Y113ab	Y115
107od Y10ab	108		1-10	Y104od Y114ab	Y116
108od Y10ab	109		1-10	Y105od Y115ab	Y117
109od Y10ab	110		1-10	Y106od Y116ab	Y118
110od Y10ab	111		1-10	Y107od Y117ab	Y119
111od Y10ab	112		1-10	Y108od Y118ab	Y120
112od Y10ab	113		1-10	Y109od Y119ab	Y121
113od Y10ab	114		1-10	Y110od Y120ab	Y122
114od Y10ab	115		1-10	Y111od Y121ab	Y123
115od Y10ab	116		1-10	Y112od Y122ab	Y124
116od Y10ab	117		1-10	Y113od Y123ab	Y125
117od Y10ab	118		1-10	Y114od Y124ab	Y126
118od Y10ab	119		1-10	Y115od Y125ab	Y127
119od Y10ab	120		1-10	Y116od Y126ab	Y128
120od Y10ab	121		1-10	Y117od Y127ab	Y129
121od Y10ab	122		1-10	Y118od Y128ab	Y130
122od Y10ab	123		1-10	Y119od Y129ab	Y131
123od Y10ab	124		1-10	Y120od Y130ab	Y132
124od Y10ab	125		1-10	Y121od Y131ab	Y133
125od Y10ab	126		1-10	Y122od Y132ab	Y134
126od Y10ab	127		1-10	Y123od Y133ab	Y135
127od Y10ab	128		1-10	Y124od Y134ab	Y136
128od Y10ab	129		1-10	Y125od Y135ab	Y137
129od Y10ab	130		1-10	Y126od Y136ab	Y138
130od Y10ab	131		1-10	Y127od Y137ab	Y139
131od Y10ab	132		1-10	Y128od Y138ab	Y140
132od Y10ab	133		1-10	Y129od Y139ab	Y141
133od Y10ab	134		1-10	Y130od Y140ab	Y142
134od Y10ab	135		1-10	Y131od Y141ab	Y143
135od Y10ab	136		1-10	Y132od Y142ab	Y144
136od Y10ab	137		1-10	Y133od Y143ab	Y145
137od Y10ab	138		1-10	Y134od Y144ab	Y146
138od Y10ab	139		1-10	Y135od Y145ab	Y147
139od Y10ab	140		1-10	Y136od Y146ab	Y148
140od Y10ab	141		1-10	Y137od Y147ab	Y149
141od Y10ab	142		1-10	Y138od Y148ab	Y150
142od Y10ab	143		1-10	Y139od Y149ab	Y151
143od Y10ab	144		1-10	Y140od Y150ab	Y152
144od Y10ab	145		1-10	Y141od Y151ab	Y153
145od Y10ab	146		1-10	Y142od Y152ab	Y154
146od Y10ab	147		1-10	Y143od Y153ab	Y155
147od Y10ab	148		1-10	Y144od Y154ab	Y156
148od Y10ab	149		1-10	Y145od Y155ab	Y157
149od Y10ab	150		1-10	Y146od Y156ab	Y158
150od Y10ab	151		1-10	Y147od Y157ab	Y159
151od Y10ab	152		1-10	Y148od Y158ab	Y160
152od Y10ab	153		1-10	Y149od Y159ab	Y161
153od Y10ab	154		1-10	Y150od Y160ab	Y162
154od Y10ab	155		1-10	Y151od Y161ab	Y163
155od Y10ab	156		1-10	Y152od Y162ab	Y164
156od Y10ab	157		1-10	Y153od Y163ab	Y165
157od Y10ab	158		1-10	Y154od Y164ab	Y166
158od Y10ab	159		1-10	Y155od Y165ab	Y167
159od Y10ab	160		1-10	Y156od Y166ab	Y168
160od Y10ab	161		1-10	Y157od Y167ab	Y169
161od Y10ab	162		1-10	Y158od Y168ab	Y170
162od Y10ab	163		1-10	Y159od Y169ab	Y171
163od Y10ab	164		1-10	Y160od Y170ab	Y172
164od Y10ab	165		1-10	Y161od Y171ab	Y173
165od Y10ab	166		1-10	Y162od Y172ab	Y174
166od Y10ab	167		1-10	Y163od Y173ab	Y175
167od Y10ab	168		1-10	Y164od Y174ab	Y176
168od Y10ab	169		1-10	Y165od Y175ab	Y177
169od Y10ab	170		1-10	Y166od Y176ab	Y178
170od Y10ab	171		1-10	Y167od Y177ab	Y179
171od Y10ab	172		1-10	Y168od Y178ab	Y180
172od Y10ab	173		1-10	Y169od Y179ab	Y181
173od Y10ab	174		1-10	Y170od Y180ab	Y182
174od Y10ab	175		1-10	Y171od Y181ab	Y183
175od Y10ab	176		1-10	Y172od Y182ab	Y184
176od Y10ab	177		1-10	Y173od Y183ab	Y185
177od Y10ab	178		1-10	Y174od Y184ab	Y186
178od Y10ab	179		1-10	Y175od Y185ab	Y187
179od Y10ab	180		1-10	Y176od Y186ab	Y188
180od Y10ab	181		1-10	Y177od Y187ab	Y189
181od Y10ab	182		1-10	Y178od Y188ab	Y190
182od Y10ab	183		1-10	Y179od Y189ab	Y191
183od Y10ab	184		1-10	Y180od Y190ab	Y192
184od Y10ab	185		1-10	Y181od Y191ab	Y193
185od Y10ab	186		1-10	Y182od Y192ab	Y194
186od Y10ab	187		1-10	Y183od Y193ab	Y195
187od Y10ab	188		1-10	Y184od Y194ab	Y196
188od Y10ab	189		1-10	Y185od Y195ab	Y197
189od Y10ab	190				

Cr. Ed. (पा. स. सं.)	Veñk. Ed. (सं. सं.)	Cr. Ed. (पा. स. सं.)	Veñk. Ed. (सं. सं.)	Cr. Ed. (पा. स. सं.)	Veñk. Ed. (सं. सं.)
स. मा. अ. ३	अ. २४	७-३६	७-३६	७ab	७ab
१-१३	१-१३	म. मा. अ. ७	अ. २८	७cd	.....
१४	१४a-d	१-१३	१-१३	७ef	७cd
१४ab	१४ef	१४ ab	१४	८-२४	८-२४
.....	कथा उपाख	१४of	१४	स. मा. अ. १२	अ. ३३
१४ol	१४ab	१४-१६	१६-१७	१-१३b	१-१३b
कथा उपाख	.....	म. मा. अ. ८	अ. २९	९cd	.....
.....	१४ol	१-२२	१-२२	.....	९ol
१६-२८	१६-२८	२३	२३	७-२१	७-२१
म. मा. अ. ४	अ. २९	२४	.....	स. मा. अ. १३	अ. ३४
१-३३b	१-३३b	२४a	.....	१-१७	१-१७
७ol-c	.....	२४bcd	२४abc	१८-२८	१८
६ab	७cd	.....	२४d	१८ef	१६ab
६ol	.....	२६-४६	२६-४८	१६	.....
१०-१२	८-१०	म. मा. अ. ९	अ. ३०	२०	१६ol
१३	१३a-d	१-४४	१-४४	२१-२१३ol	२०-२३
१४	१४ef १२ab	१-४४	१-४४	२१ef	२१ (विवरणायक)
१५	१३ol-१३ab	१-४४	१-४४	२७-३६	२७-३६
१५ab	१३ol	स. मा. अ. १०	अ. ३१	४०३	४०३
.....	१४ १५ab	१-४४	१-४४	४०८	.....
१५ol	१४ol-१५ab	१०-२८	१०	४०८	४०५
१७	१५ol-१७ab	१०-२८	११	४०८	४०५
१८	१७ol-१८ab	१२-२१	१२-२२	४१ab	४०८
२०	१८ol-२०ab	.....	२३-२४	४१ol	४१
२१	२०ol-२१ab	२२-२६	२३-२६	४२ २०	४२-२०
२२	२१ol-२२ab	२७	.....	.....	.....
२३ab	२२ol	२८ ३१	२० ३३	म. मा. अ. १४	अ. ३५
२३ol	२३ab (बंध. लोकात्तरे दाय नंसा न बन्धे)	.....	१४ (विवरणायक)	१-२६	१-२६
.....	२३ol	३२-३३	३३ ३३	म. मा. अ. १५	अ. ३६
म. मा. अ. ५	अ. ३६	३३ol	३३ol	१-३०	१-३०
.....	अ. लोकात्तरे दाय	३४ ८३	३४ ८८	३३ol	३३
कथा उपाख	कथा उपाख	८४ab	(८६ विवरणायक)	३३ol	३३ (विवरणायक)
१	१	८४ol	८०	३३-३४	३३ ३६
म. मा. अ. ६	अ. ३७	८४ol	८१-८३	३३ol	३७
१६	१६	म. मा. अ. ११	अ. ३७	३३ol	३८ (विवरणायक)
.....	लोकात्तरे दाय	१६	१६	३७-३८	३८-३०

Cr. Ed. (पा. सं. सं.)	Verhk. Ed. (वै. सं.)	Cr. Ed. (पा. सं. सं.)	Verhk Ed. (वै. सं)	Cr. Ed (पा. सं. सं.)	Verhk. Ed.- (वै. सं.)
स मा. अ. १६	अ. ३७	३१०८ ३४ab	३५	स मा. अ. २३	अ. ४४
१-३३	१-३३	३४ d	३६ab	१-२६	१-२६
३४a	३४a	.....	३६०८-३७ab	.....	२७ab
३४b-३५a	.....	३४१b	३७०८	२७ab	२७०८
३४bcd	३४bcd	३४०८	.....	.....	२८
३६-३८	३५-३७	३६	३८	२७० f	२९
३६-४०१b	३८a-f	३७-४३	३६-४५	३८-३५	३०-३७
४००८	.....	.....	.....	.....	.....
स मा. अ. १७	अ. ३८	स मा. अ. २०	अ. ४१	गद्यं	गद्यं
१-१९ab	१-१९ab	१-६ab	१-६ab	३६	३६
.....	१९०८	६०८	.....	स मा. अ. २४	अ. ४५
.....	सोमहर्षण खवाव	६ef	६०८	१-३१	१-३१
१९०८	२०ab	७-९ab	७-९ab	.....	.....
२०ab	.....	९०८-१०ab	.....	स मा. अ. २५	अ. ४६
२००८-२३	२००८-२३	१०८	१०८	१-४ab	१-४ab
.....	.....	११-२२	१०-२१	४०८ ७ab	१७-१९
स. मा. अ. १८	अ. ३९	२३	.....	७०८	४०८
१-१२	१-१२	२४-३२	२२-३२	७-१५	५-१२
१३a-d	१३	स मा. अ. २१	अ. ४२	१६a-d	१३
१३ef-१४ab	१४	१-३०	१-३०	.....	१४-१६
१४०८-१५ab	१५	.....	.....	७०८	२०ab
१५०८-१६ab	१६	स मा. अ. २२	अ. ४३	१६ef	२००८
१६०८-१७ab	१७	१-२२	१-२२	१७-३८	२१-४२
१७०८	१७ab	.....	२३	३९a	४३a
१७०८-१९ab	.....	२३-३८	२४-३९	३९bcd-४०a	.....
१९०८	१८०८	३९a-d	४०	४००८	४३bcd
२०-४०	१९-३९	.....	४१	४१-४५	४४-४९
.....	.....	३९०-f	.....	.....	.....
स मा. अ. १९	अ. ४०	४२ (वै. संस्करणस्य ४००८	स मा. अ. २६	अ. ४७	अ. ४७
१-२३	१-२३	तथा ४२ab समावेश)	१-३ab	१-३ab	१-३ab
२४ab	२४ab	४३	४३	३de	...
२४०८-२५ab	२५	४४-६०८	४६-६२	४३	३d
२५०-f	२६	.....	नार्य ऊतु	४३१	४-३१a-d
२६-२९	२७-३०	६०८f	६३ab	३२ab	३१ef
३०a-d	३१	नार्य ऊतु	.....	३३-१०१	.....
३०ef-३१ab	३२	६१ab	६३०८	१०२a	१०१a
३१०८-३२ab	३३	६१०-f	६४	१०२b	.....
३२०८-३३ab	३४	६२-८६	६५-८६	१०२d	१०१b

Cr. Ed. (पा. म. सं.)	Venk. Ed. (वै. सं.)	Cr. Ed. (पा. म. सं.)	Venk. Ed. (वै. सं.)	Cr. Ed. (पा. म. सं.)	Venk. Ed. (वै. सं.)
१०२६	१०१८	१०२६	१०२६	अ ३२	अ ५८
१०३-१४१	१०२-१४०	.....	१०८	१-७८	१-७८
१४२-८८	१४१	१८-७७	१६-७८	७६६	७६६
१४२६	१४२६	अ २९	अ ५२	७६६	७६८
.....	१४२८	१-१८	१-१८	८०	८०
१४३-१९३	१४३-१९३	३६	३६१-८१	८१६	८१६
स. मा. अ २७	अ. ४८	पुनस्त्य प्रमाण	.....	.....	८१८
१-१२	१-१२	४०६	.....	.....	८२६
स. मा. अ. २८	अ ४९	४०८	३६६	८१८	८२८
१-१३	१-१३	४१ ४१६	४०-४१६	८१८	८२८
.....	४४-४२	४१८	.....	८२-१२०	८३-१२१
४४-४६	४१-४१	४७	४२८	अ ३३	अ ५९
अ. २४	अ ५०	४८ ८८	४६ ८६	१-४७	१-४७
.....	वाचस्पत्य प्रमाण	अ ३७	अ ५६	अ. ३४	अ ६०
.....	१	१३-८	१	१-१७	१-१७
१४३६ प्रमाण	.....	१८१-१३६	२	१८	.....
१-४	२-४	२०८-१३६	३	१६-७६	१८-७८
१३-८	१	३०८-४३६	४	अ ३२	अ ६१
२-६	७३६	४०८-४३६	५	१-३३	१-३३
१३६	७८	१०८ १३६	६	बहोला	.....
१०८-७३६	८	१०८-७३६	७	३४-७७	३४-७७
७-६	९	७८	८३६	.....	अ ६२
८-११	१०-१३	८	.....	अ. ३६	१-३६
अ २१	अ ५१	९३६	८०८	१-३६	.....
१-७२	१-७२	१०८-१०३६	९	.....	मातर प्रमाण
अ. २१	अ ५२	११-११	१०	२७	२७
१-७३-७८	१-७३-७८	१७	.....	.....	पुनस्त्य प्रमाण
४७-७८३	.....	१८-७१	१७-७२	२८ २६	२८ २६
४७८०	४७८०	अ. ३१	अ ५७	अ ३०	अ ६३
२०-७१	४८-१६	१-१००	१-१००	१-४०	१-४०
अ २७	अ ६३	१०१३-८	१०१	४१६	४१
१-१२	१-१२	१०१६	१०२३६	४२-७०	४२-७०
अ २८	अ ५४	१०३	१०३८-१०३३६	७३६	.....
१-२६	१-२६	१०३	१०३८-१०३३६	७३८	७३६
२७-८	२७	१०४	१०४-८	७३	७३८-७३६

Cr Ed (पा स स)	Veñk Ed (वै स)	Cr Ed (पा स स)	Veñk Ed (वै स)	Cr Ed (पा स स)	Veñk Ed (वै स)
७३	७३०८-७३०८ab	४४०८	४४०८	४०८a-d	~४६
७४	७३०८ ७४ab	४६ ४६	४६ ४६	४०८f	४० ४१
७५	७४०८ ७५ab	४०८ab	४०८ab		४२ ४३
७६	७४०८ ७६ab	४०८d		४१ ४२	४४ (द्विचरणसक)
७७	७६०८ ७७ab	४०८f	४०८d	४३ab	४५
७८	७७०८ ७८ab	४१ ४६	४१ ४६	४३०८ ४४ab	४६ab
७९	७८०८ ७९ab			४४०८	
८०ab	७९०८	अ ४२	अ ६८	४५ ४७ab	४६०८
८००८	८०	१ १६	१ १६	४७०८	४७ ७४
८१-८६	८१-८६	हर उवाच	गतिगोत्र उवाच	४८-७६	प्रत्यक्ष उवाच
		१७-३४ab	१७-३४ab		७६ १६१
अ ३८	अ ६४	३४०८ ३६		७७ १६२	अ ७०
१ ४३	१ ४३	३७ab	३४०८	अ ४४	१ ३२
४४a-d	४४	३७०८ ३८ab	३६	१ ३२	३३ ३६
४४ef ४४ab	४४	३८०८ ३९ab	३७	३३ ३६	३४ ३४
४४०८	४६ab	३९०८-४०ab	३८		३५-७७
४६	४६०८	४०८f ४१ab	३९	३७-७९a-d	७८ef
४७-७९	४७ ७९	४१०८ ४२ab	४०	८० ८०	७८-८८
अ ३९	अ ६५	४२०८ ४३ab	४१	८१a d	८९
१ ८३	१ ८३	४३०८ ४४ab	४२	८१ef	९०ab
८४		४४०८ ४५ab	४३	गद्य	गद्य
८५ १२०	८५ ११६	४५०८ ४६ab	४४	८२ ८६	९००८-८४
गद्य	गद्य	४६०८ ४७ab	४५	अ ४१	अ ७१
१२१ १३८	१२० १३७	४७०८ ४८ab	४६	१ ४२	१ ४२
१३९ab	१३८ab	४८०८ ४९ab	४७	अ ४१	अ ७१
१३९०८		४९०८ ४०ab	४८	१ ४२	१ ४२
१३९ef	१३९०८	४००८	४९	अ ४६	अ ७२
१४० १६६	१३९ १६८	४१ ६६	४० ६५	१ ११	१ ११
अ ४०	अ ६६	अ ४३	अ ६९	१२ab	१२ab
१ ६४	१ ६४	१	१	--	१२०८
अ ४१	अ ६७	२ ६	२ ६	१२०८	१३ab
१ ३७ab	१ ३७ab	१०	१० ३०	१३	१३०८
३७०८ ३८	~३७०८ ३८	११ ३१	गद्य	१४	१४a-d
३८ ४१	३८ ४१	गद्य	गद्य	१५-७६	१५ef
४२	४२-४३ab	३२ ३६	३१ ३५	अ ४७	१५-७६
४३	२३०८ ४४ab	३७-३८ab	३६	१ २६	अ ७३
४४	४४०८ ४५ab	३८०८	३७	१ २६	१ २६
४५ab	--	३९ ४६	३८ ४८	२७ab	२७ab

Cr. Fd. (पा. प. म.)	Veñk. Ed. (वे. म.)	Cr. Ed. (पा. प. म.)	Veñk. Ed. (वे. म.)	Cr. Ed. (पा. प. म.)	Veñk. Fd. (वे. म.)
.....	२७०१ २६ab	८३	८४	अ. ५७	अ. ८३
२७०१	२६०१			१-३१	१ ३१
२८-४६	३० ४८	अ. २४	अ. ८०	३२	३२५-८
४७	...	१ ४	१ ४	३३ab	३३८६
.....	४६-४०	२	४३-८	...	३३
४८ ४९	४९-४४	६	४८६ ५ab	(अ. ५७)	अ. ८४
अ. ४८	अ. ५४	७	५०१ ७ab	(पा. ५२-१-६)	१-६
१-४०	१-४०	८ab	५०८		(= ८६.१-६)
		८०८	c (प्रिचरणायक)	३३०८	१०१b
अ. ४९	अ. ५०	६ab	...	३४१b	१०८८
१-४२	१-४२	६०८-१०ab	६	३४०८ ३४ab	११
		१०८८-३३ab	१०	३४०८-३३ab	१२
अ. ५०	अ. ५६	११०६	११	३४०८-३५ab	१३
१-१२३-८	१-१२	१२-२६ab	१२-२६ab	३४०८-३६ab	१४
१२८६	.....	२६०८	.....	३६०६	१५
११-१२३ab	११-१२३ab	...	२६०८	४० ६०	१७-३७
१२३	.....	३०-३६	३०-३६	४११b	३८ab
१२३	१२३	अ. ५५	अ. ८१	४१०६ ४२ab	...
१३४६	१३४६	१-२३१b	१-२३१b	४२०८	३८०८
		२३०८		४३-७४	३८-४०
अ. ५१	अ. ७३	२२-२६	२२-२६	अ. ५८	अ. ८५
१-२३	१ २३	२७१b	३०८१	१-२३	१-२३
		२७०८-२८ab	२७	२४१b	२४१b
अ. ५२	अ. ७८	२८०८-२९ab	२८	...	२४०८-२४१b
१-२३	१-२३	२८०८-३०ab	२८	२४०८	२४०८
२३	...	३०८१	३०१b	२४-४१	२६ ४२
२४ ४४	२४ ४४	३१-३३	३१-३३	४२३b	४२३०
४२३b	...			४२०	४३१b
...	४४२	अ. ५६	अ. ८२	४२८	४४८
४४०८-७८ab	४४०८-७८ab		४२८-८३-८	४२८-८३-८	४४८-२
७८०८	-	१-१४	१-१४	८३८६	...
...	७७०८	१२३b	१२ (प्रिचरणायक)	८३	८३
७८-८०	७८-८६	१२०८-१२३b	१६	१२३३ ७७७	...
		१२०८	१७ (प्रिचरणायक)	८३	...
अ. ५३	अ. ७९	१७-२६	१८ २७	अ. ६६	अ. ८६
१-८३	१-८३	२७-२८	१८	१-२७	१ २७
८३-८४	८३	२७-८	१८ (प्रिचरणायक)	२८३b	- २८ (प्रिचरणायक)
८३-८६	८३ (प्रिचरणायक)	२८-४६	३० ४८	२८०६	२८

Cr. Ed. (पा. स. सं.)	Veñk. Ed. (वै. सं.)	Cr. Ed. (पा. स. सं.)	Veñk. Ed. (वै. सं.)	Cr. Ed. (पा. स. सं.)	Veñk. Ed. (वै. सं.)
२६	३०	xuod-xuab	२६	७२bod-७३a	७२
३०ab	३१ab	xuod-xu	६०	७३bod-७४a	७३
३०cd	३२ab	६०-१०५	६१-१०६	७४b	७४a
३१ab	३१cd	१०६-१०७ab	१०७	.....	७४b
३१०-f	३२०-f	१०७od-१०८ab	१०८	७४od-७५	७४od-७५
३२-८०	३३-८१	१०८od-१०९ab	१०९	अ ६८	अ. ९५
८१	...	१०९od-११०	११०	१-१८	१-१८
८२-१२१	८२-१२१	१११-११४	१११-११४	.....	११ab
अ ६०	अ. ८७	पुनस्त्य उवाच	...	११ab	११cd
१-४४ab	१-४४ab	११५	११५	११cd-२०ab	२०
४४d-४६a	...	अ ६५	अ. ९२	२०cd-२१ab	२१
४६b	४४d	१-३	१-३	२१cd-२२ab	२२
४६od-४७ab	४५	४	...	२२cd-२३ab	२३
४७od-४८ab	४७	४-२६	४-२८	२३cd-२४ab	२४
४८od-४९ab	४८	३०a-d	२६	२४od-२५ab	२५
४९od-५१	४९	३०ef	.....	२५od-२६ab	२६
अ. ६१	अ. ८८	३१-३३	३०-३२	२६cd-२७	२७
१-५५ab	१-५५ab	३४ab	३३ab	.....	२७ab
५५d-१०१	...	३४ef	३३od	(पा. ५६. ४-१२)	(२८od-३०)
१०b	५५d	३४-५१	३४-५०	२६	३८
१०cd-११ab	६	५२	.....	३०-४२	३६-५१
११cd	१०ab	५३-६८	५१-६६	.....	५२
११a	१०० (= ६०)	अ ६६	अ. ९३	५३-५१	५३-६१
११b	१०d (= ७b)	१-२	१-२	...	६२
१२-२६	११-२८	३५	...	५३a-d	६४
अ ६२	अ. ८६	६-११	३-८	५३ef-५४ab	६५
१-५६	१-५६ (१-६ = ८४ १-६)	गद्य	गद्य	५४od	६६ (द्विचरणामका)
अ. ६३	अ. ९०	१२-१८	६-१५	५५	६७
१-४८	१-४८	अ ६७	अ. ६४	५६-७०	६८-८३
अ. ६४	अ. ६१	१-८	१-८	...	पुनस्त्य उवाच
१-१६०	१-१६०	...	६ab	७१	८४
.....	१६१	६१-१	६८d-१०	अ. ६६	(अ. ९०)
१६१	१७१	१०-४६	११-४७	१-३	८५-८७
.....	१७b	४७-४८	.....	४-१२	२८od-३७
१७ab	१७od	४८-४९a-d	४८-४९	१३	८८
१७-cf	१८	४९ef	४९	१४	८९a
१८-४५ab	१६-४५ab	४९-७०	४९-७०	.....	८९od-१०१
.....	४५od	७०b	.....	१४b	~ ९०b
४५od-४६ab	४७	७०od-७१a	७०od	१४d	९०od
४६od-४७ab	४८	७१ab-७२	७१	१५ १६	९१-९३

ADHYĀYA CONTENTS

अध्यायविषयसूची

अध्याय	प्रत्यक्षविषय श्लोक संख्या	विषय	पृष्ठाङ्का
१	30	हरललितम्—वर्षानर्गन, शरस्य जीमूतकेतुत्वम्	1-6
२	55	हरललितम्—शरद्वर्णन, शरस्य सत्या सह मन्दर गिरी निवास, दक्ष यज्ञोपक्रम, शरस्य कपालित्वे हेतुवर्णनम्	7 12
३	61	हरललितम्—शरस्य कपालित्वे हेतुवर्णनम् (पूर्वतोऽनुवृत्तम्)	13 18
४	57	हरललितम्—सती मृत्यु शिवस्य कोपाद् गणानामुत्पत्ति, दक्षयज्ञविध्वसनम्	18-23
५	61	हरललितम्—दक्षयज्ञविध्वसनम् (पूर्वतोऽनुवृत्तम्), कालरूपिशिवस्वरूप कथनम्, राशिरूपैकादिकथनम्	23 29
६	107	वदरिकाश्रमे वसन्तश्रीप्राप्ति, नरनारायणतप प्रसङ्गे वामस्य अनङ्गस्य प्राप्तिरुचयनम्, वामस्य अनङ्गत्वप्राप्ति	30-41
७	65	उर्वशीनिर्माणम्, प्रह्लादस्य राज्याभिषेक, प्रह्लादस्य नैमिषतीर्थयात्रा, नरनारायणाभ्या सह प्रह्लादयुद्धम्	42-49
८	72	नरनारायणाभ्या सह प्रह्लादयुद्धम् (पूर्वतोऽनुवृत्तम्)	49-56
९	52	अन्धकस्य देवै सह युद्धप्रसङ्गे देवदानववाहनचरणेनम् अन्धकस्य देवै सह युद्धम्	57-63
१०	57	अन्धकस्य देवै सह युद्धम् (पूर्वतोऽनुवृत्तम्)	63 70
११	58	सुकेशिशृत्तान्ते ऋषिभिस्तस्मै धर्मोपदेश, सुकेशिशृत्तान्ते ऋषिभिर्देवादीनां द्वादशयोगीनां धर्मकथनम् सुकेशिशृत्तान्ते भुवनकोशवर्णनम्, सुकेशिशृत्तान्ते एकविंशतिनरकवर्णनम्	70-77
१२	56	सुकेशिशृत्तान्ते नरप्रदत्तमैकथनम्, सुकेशिशृत्तान्ते कृतघ्ननिन्दाया रज्जातिषु पदार्थानां प्रधानत्वकथनम्, सुकेशिशृत्तान्ते कृतघ्ननिन्दा	77-85
१३	58	सुकेशिशृत्तान्ते जम्बूद्वीपवर्णकथनम्, भुवनकोशे भारतवर्षस्य द्वीपा, भारत वर्षस्य पर्वता भारतवर्षस्य नद्य, भारतवर्षस्य जनपदा	85-94
१४	56	सुकेशिशृत्तान्ते ब्रह्मचारिधर्मकथनम्, सुकेशिशृत्तान्ते सदाचारव्ययनम्	91-102
१५	67	सुकेशिशृत्तान्ते भोग्यान्नकथनम्, द्रव्यशुद्धिकथनम्, द्रव्यशुद्धि शीघ्र च, गृहस्थसदाचारकथनम्, अभोग्यलक्षणम्, शीघ्रलक्षणम्, वर्णाश्रमधर्मैक्यनम्	102 109
१६	63	सुकेशिशृत्तान्ते सुकेशिशृत्तान्तम् सूर्येपातनम् पुनरापेण च	110-116
१७	61	सुरादीनां शयनविधि, अश्वयशयनद्वितीयाश्रयनम्, वृष्णाष्टमीव्रते स्नानार्चनम्	116-123
१८	72	देवानामङ्गेषु विविधवृक्षाणामुत्पत्ति अरण्यव्रते वेशारचनम् वैष्णवपञ्जर-स्तोत्रम्, कात्यायनीचरिते महिषोत्पत्ति, महिषस्य राज्याभिषेक	123 130
१९	37	कात्यायन्या प्रादुर्भाव, देवै वृत्ता कात्यायनीस्तुति, कात्यायनीचरिते अगस्त्येन विन्यस्य निम्नीकरणम्	131 136
२०	44	कात्यायनीचरिते चण्डमुण्डाभ्या महिषं प्रति देव्यः गुरूपवर्णनम्, महिषा-सुरेणदूत सप्रेषणम्, दूतेन देव्यै महिषामुरसन्देहनिवेदनम्, महिषा-सुरस्य युद्धाय समुपोग	136-143

अध्याय	प्रत्यध्याय श्लोक संख्या	विषय	पृष्ठाङ्का
२१	52	देवीमहिषासुरवृद्धम् महिषासुरवध	148 150
२२	61	द्वेष्ट्या पुनरुत्पत्तिविषयक प्रश्न अपरमहिषपीडितदेवाना इरे समीप गमनम् कुरुक्षेत्रनिर्माणकथनप्रसङ्गे सवरणतपतीवृत्तात्	150-157
२३	45	कुरुक्षेत्रनिर्माणवृत्तान्त कुरुक्षेत्रवृत्ता ते पृथूदकतीर्थकथनम्	158-16३
स मा १	14	ब्रह्मसर प्रमाणकथनम् सरोमहिमा	164-165
स मा २	21	वामनचरितम्—दैत्यराज्ये बनेरभिषेक घनेरिवयवर्णनम्	165-167
स मा ३	38	वामनचरितम्—इत्यपेन सह देवाना ब्रह्मलोकगमनम्	167-171
स मा ४	23	वामनचरितम्—ब्रह्मण उपदेशेन देवाना इवेतर्ह्युपगमनम् तत्र तपश्चरण च	171 173
स मा ५	गद्य + 1	वामनचरितम्—कश्यपकृतो नारायण-स्तव	173 175
स मा ६	36	वामनचरितम् विष्णुना देवेभ्योवरप्रदानम्, अदित्या तपश्चरणम् अदिति वृत्ता विष्णुस्तुति	175 178
स मा ७	16	वामनचरितम्—विष्णुना वरप्रदानम्, अदितिगर्भे विष्णो स्थिति	179 180
स मा ८	4९	वामनचरितम्—दैत्यतेजोनाश प्रह्लादेन अदितिगर्भस्थस्य विष्णो स्तुति	181 185
स मा ९	44	वामनचरितम्—वामनावतार, ब्रह्मकृता वामनस्तुति वामनस्य बनेरध्वर प्रति प्रस्थानम्	186-189
स मा १०	91	वामनचरितम्—वामनेन पद्मत्रयपरिमितभूमियाचनम्, स्वस्य सर्वदेवमय विराडुरुपप्रदर्शनम् वामनस्य त्रिविक्रमस्य, यत्ने पातालगमनम्	190 193
स मा ११	24	मार्कण्डेय कृत सरस्वतीस्तोत्रम् मार्कण्डेयस्य सरस्वती प्रति कुरुक्षेत्रप्रवेशाय प्राथना	199 202
स मा १२	21	कुरुक्षेत्रमहिमा, कुरुक्षेत्रस्य तीर्थेषु भ्रमणाय नियमविधानम्	202 २०4
स मा १३	50	कुरुक्षेत्रस्य सप्त वनानि तद्यत्र कुरुक्षेत्रतीर्थानि	204 208
स मा १४	56	कुरुक्षेत्रतीर्थानि	209 214
स मा १५	78	कुरुक्षेत्रतीर्थानि	214 221
स मा १६	40	कुरुक्षेत्रतीर्थानि, तत्र सप्तसारस्वतीतीर्थवर्णनम्	221 225
स मा १७	23	मङ्गलकृत्यान्	225 227
स मा १८	40	कुरुक्षेत्रतीर्थानि (पूर्वतोऽनुवृत्त)	228-232
स मा १९	43	यसिष्ठापवाहतीर्थोत्पत्तिरुचनम् यसिष्ठापवाहतीर्थोत्पत्ति	232 336
स मा २०	34	कुरुक्षेत्रतीर्थानि	236-239
स मा २१	30	कुरुक्षेत्रतीर्थानि, तत्र प्राची सरस्वतीमाहात्म्यम्	240-242
स मा २२	86	प्रक्षोत्पत्तिरुचनम् सानिहृत्यसरोत्पत्ति सप्तर्षिणा बालरिख्याना चोत्पत्तिस्तपत्रय शररेण ऋषीणा धर्मज्ञानपरीक्षणम् ऋषिभिः शररस्य लिङ्गपातनम् ब्रह्मण ऋषिभ्यो ज्ञानोपदेश	243-2०2
स मा २३	36	ब्रह्मवृत्ता शिरस्तुति हस्तिरूपधरेण हरेण दारवनाद् लिङ्गरूपनयन सरपाशैः निवेशन च देवेभ्योऽभिषेक वृत्त शिवस्तव	2०2 257
स मा २४	31	स्थाणुनीर्थस्थाणु वट स्थाणुलिङ्गमाहात्म्यम्	2०8-2०0
स मा २५	56	स्थाणुनीर्थमभितो विविधलिङ्गाना प्रतिष्ठा सेवा साहात्म्य च	2०1 2०6
स मा २६	163	स्थाणुनीर्थमाहात्म्यप्रस्तावे वेनचरितम्, पृथोचैना राज्याभिषेकश्च, स्वपि वृत्तारणाय प्रयुज्यप्रयत्न ऽ वृत्तुना सारितेन वेनेन वृत्ता शिवस्तुति	256 283
स मा २७	35	वेनवृत्तशिवस्तवस्य साहात्म्यम् ऽ स्थाणुनीर्थस्य साहात्म्याद् वेनादीना स्वर्गप्राप्ति	284 287

प्रकरणम्	श्लोक-संख्या	विषयः	पृष्ठाङ्कः
३७	86	अन्धकवृत्तान्तः, प्रह्लादेन कामसतप्रायः अन्धराय दण्डकाख्यानकथनम्, शुक्रदुहित्रे अरजायै दण्डकेन चित्राङ्गदाया आख्यातकथनम्, चित्राङ्गदा ख्यानम्	410-419
३८	79	चित्राङ्गदाख्याने विश्वरूपगो यानरताप्राप्तिः, चित्राङ्गदाख्याने वेदवती कथा चित्राङ्गदाख्याने नन्दयन्त्रीकथा, चित्राङ्गदाख्याने जाधालिकथा, जाधाले नन्दयन्त्रीकथा, नन्दयन्त्रीदेवत्वोर्ध्वत्तान्तः, जाधालिजटामोचन-वृत्तान्तः	419-428
३९	169	गाढयवृत्तान्तः, चित्राङ्गदाया वेदवत्यै स्ववृत्तान्तकथनम्, वेदवतीवृत्तान्तः, इन्द्रयाम्नादिभिः वन्यानामन्वेपणम्, घृताचीवृत्तान्तः, कपिना जाधालि जटामोचनम् कपिस्वरूपस्य विश्वरूपेण शापमोचनम्, इन्द्रयुम्नादीनां सप्तगोदावरे आगमनम्, कन्याभिः शिवस्य स्तवनम्, सप्तगोदावरे सर्वेषां मेकजः समेलनम्, घृताच्या चित्राङ्गदाया आधासनम्, कन्याचतुष्टयविवाहः	428-446
४०	04	दण्डकेन अरजाधर्षणम्, शुक्रेण दण्डरायः शापप्रदानम्, अन्धकायः प्रह्लादस्य परदारपत्नीपदेशः, अन्धकेन शिवसमीपे दूतप्रेषणम्, अन्धकस्य हरेण सह युद्धोद्योगः	447-454
४१	69	नन्दिना गणनामाह्वानम्, आगतानां गणना वर्णनम्, गणेशो हरिहरस्य शानोपदेशः, गणेश्य सदारीवरूपदर्शनम्, ऐक्यज्ञानेन गणानां निर्धूत पापत्वम्, हरगणैर्मन्दराच्छादनम्	454-461
४२	66	अ धकेन सह युद्धाय हरस्य प्रयाणम्, रुद्रगणानां दानवैः सह युद्धम्, सुहृण्डवधः कुजम्भदुर्वेषधनहरादीनापवधश्च, गणैः सह दानवानां युद्धम्	462-471
४३	162	शुक्रेण संजीवनीविद्याप्रयोगः, नन्दिना सह दानवानां युद्धम्, शर्वेण शुक्रस्य स्वजठरे संनिवेशनम्, शुक्रहता हरस्तुतिः, शुक्रेण हरोदरे विश्वदर्शनम्, हरजठरात् शुक्रस्य निर्गमनम्, प्रमथामराणां दानवैः सह युद्धम्, हरस्य नृत्य दानवानां पराजयश्च अन्धकस्य हरवेपेण पार्दवीसमीपगमनम्, भयत्पार्दव्या इवेतार्ककुसुमगुल्मे तिरोभावः प्रमथामरयोर्दानवैः सह युद्धम्, इन्द्राय अग्निना शक्तिप्रदानम् अम्भशक्त्योर्ध्वं युद्धम्, मातङ्गे रसचित्रकथनम् मातङ्गेरिन्द्रस्य सौत्वम्, शक्रेणानुसृत्यविपातः, कुजम्भजम्भवधः	471-489
४४	95	अन्धरयुद्धम् अन्धरस्य शिवश्लेन विभेदनम्, अष्टभैरवमङ्गलचर्चिका नामुत्पत्तिः, शिवस्य नेत्राग्निना अन्धकस्य शोषणम्; अन्धककृता शिवस्तुतिः, अन्धरस्य शृङ्गित्वम्, शिवेन देवादीनां विसर्जनम्, अर्ककुसुमात् पार्दव्या प्रादुर्भावः, अन्धककृता पायतीगुतिः	490-502
४५	42	मलयपर्वते इन्द्रहृतं धर्मः, इन्द्रस्य दानवैः सह युद्धम्, इन्द्रस्य पाकशासनत्वादिकथनम् इन्द्रस्य गोत्रभिरवकथनम्, इन्द्रस्य गोत्रभिरवकथने दितिजन्मरूतामुत्पत्तिः	502-507
४६	76	स्वार्थमुवे मन्वन्तरे मरुतामुत्पत्तिकथनम्, स्वारोविषेऽन्तरे मरुतामुत्पत्तिः, उत्तमस्यान्तरे सप्तमरुतामुत्पत्तिः, तामसेऽन्तरे सप्तमरुतामुत्पत्तिः; रैवतेऽन्तरे सप्तमरुतामुत्पत्तिः, चाश्रुपेऽन्तरे सप्तमरुतामुत्पत्तिः	507-516

अध्याय	प्रविष्ट्याय श्लोक संख्या	विषय	पृष्ठाङ्काः
४७	51	बलिमयादिदानानां देवै सह युद्धम्, देवासुरयुद्धम्, देवानां बालनेमिना सह युद्धम्, बालनेमिना सह विष्णोर्बुद्धम्, बालनेमियय	517 524
४८	50	बलिनागादीनां देवै सह युद्धम्, बले स्वर्गोचय, स्वर्गे प्रह्लादगमनम्, बले वतैक्योपदेशशुश्रूषा, प्रह्लादकृत वतैक्योपदेश	524 529
४९	52	त्रैलोक्यलक्ष्या बलिसप्तशतगमनम्, इवेतादिलक्ष्मीचतुष्टयोत्पत्तिवचनम्, लक्ष्मीचतुष्टयविभागवचनम् महाप्रज्ञादिनिधीना वर्णनम्, जयधिया बलिदहे प्रवेश, जयधिया युक्तस्य बलेवैभववचनम्	530 536
५०	49	प्रायश्चित्तार्थमिन्द्रस्य महानदीतटे आगमनम्, इन्द्रस्य महानदीतटे तपश्चर्या, पापमुक्तस्य शक्तस्य मातुराधये आगमनम्, अदिते तपस्या वासुदेवस्तथन च, वासुदेवेन तस्या पुत्रत्वप्राप्तिम्; सनेजसोश्चैन वासुदेवस्या दित्युदरे प्रवेश	537 543
५१	57	प्रह्लादेन अदित्युदरे विष्णोरवतारवचनम्, बलेवैकुण्ठाक्षेपयात्रा, बलिं प्रति प्रह्लादस्य शाप, बलिकृत प्रह्लादस्यानुनय, प्रह्लादस्य बलिं प्रत्युपदेश	544-550
५२	90	प्रह्लादतीर्थयात्रावर्णनम्, प्रह्लादतीर्थयात्रायां धुन्धुनिविक्रमयोरारयानम्; धुन्धोरारयाने महदादिलोमानां वचनम्, धुन्धोरारयाने धुन्धोनाशाय वामनप्रादुर्भावं, वामनेन धुन्धोरैहसदस्यान् प्रति स्ववृत्तान्तवचनम्; वामनाय धुन्धोर्धनादिदानेच्छा, वामनस्य त्रिविक्रमरूपधारणम्, धुन्धोरैहपुत्रवसो रूपप्राप्तिवृत्तान्ते प्रेतवर्णनम्, वनिना त वृष्टेन प्रेतेन प्रति स्ववृत्तान्तवचनम्, प्रेतेन श्रवणद्वादशीदानमाहात्म्यवचनम्, गयया पिण्डनिर्वपणेन प्रेतत्वमुक्तिवचनम्, पुरुरवस पूर्वजन्मनि सुरुपप्राप्ति	550 560
५३	83	नक्षत्रपुरुषवचनवर्णने गच्छत्रपुरपारवर्णनम्, नक्षत्रपुरपूजाविधानम्, नक्षत्रपुरवचनमाहात्म्यम्	561 570
५४	39	प्रह्लादतीर्थयात्रावर्णनम्, प्रह्लादतीर्थयात्रायां जलोद्भवाख्यानम्	570-575
५५	33	चक्रप्रदानवचनम्, उपमन्युवृत्तान्त, श्रीदामवृत्तान्त, हरेण विष्णवे चक्रप्रदानम्, हरस्य विरूपाक्षत्वम्, श्रीदामो वध	576 580
५६	46	प्रह्लादतीर्थयात्रायां विविधतीर्थानां वर्णनम्	580 586
५७	74	प्रह्लादतीर्थयात्रायां गजेन्द्रमोक्षणस्तवप्रसङ्गे त्रिहृदगिरिवर्णनम् त्रिहृदपर्वत वृष्टस्यसरसि माहेण गजप्रहणम्, गजेन कृत विष्णुस्तोत्रम्, गजेन्द्रमोक्ष णम्, मजमाद्वयोरुद्धार ताभ्यां यरप्रदान च, गजेन्द्रमोक्षस्तवस्य प्रशंसनम्	586 594
५८	84	सारस्वतस्तोत्रप्रसङ्गे विष्णुपञ्जरस्तोत्रम्, सारस्वतस्तोत्रवचनप्रसङ्गे राक्षसवृत्तान्त, राक्षसप्रस्तेन मुनिना अग्ने प्रार्थना सारस्वत स्तोत्रम्, राक्षसमुत्तेन मुनिना राक्षसायोपदेश	594 603
५९	121	महेश्वरोक्त पापप्रशमन स्तव	603 616
६०	51	अगस्त्योक्त पापप्रशमन स्तव	616 621
६१	29	यज्ञार्थं बले कुरुक्षेत्रे आगमनम्, बलिप्रज्ञावसरे कुरुक्षेत्रस्यमुनीनां पलाय नम्, वामनजन्तः ब्रह्मणा कृता वामनस्तुति वामनस्य जातकर्मादिका क्रिया वामनस्य बलेरुपचरे गमनायेच्छा वामनस्य भरद्वाजाय स्वनिवासस्वात्मकधनोपक्रम	622-624
६२	59		625 631

अध्यायः	प्रवर्ण्यार्थः श्लोक-संख्या	विषयः	शृङ्खला
६३	49	वामनेन स्वस्यविविधरूपेण विविधस्थानेषु निवासस्थानम्, वामनस्य सुरताङ्गलाय प्रस्थानम्	632 637
६४	115	बलिगुप्तसनादे बलिगुप्तसनादे कोशसारसुतस्य कथा	638 653
६५	68	वामनस्य बलियज्ञनादे प्रवेशः वामनेन बने भूमे पदत्रययाचना, वामनेन विशङ्करूपप्रदणम्, वामनस्य विशङ्करूपम्, वामनस्य त्रिविधमत्वम्, वागेन वामनः प्रति बलिद्वन्द्वविषयकः प्रदत्तः, वामनेन बलये व्यप्रदानम्, बने पातालगमनं वामनस्य स्वर्गगमनं च	653 662
६६	18	वामनस्य ब्रह्मलोके पूजा तथा ब्रह्मणा कृता स्तुतिश्च विष्णो वामनरूपेण स्वर्गे निवासः	662-668
६७	76	बने पाताने निवासः, सुदर्शनचक्रस्य पातान् प्रवेशः, बलिद्विता हरेश्चन्द्रस्य स्तुतिः, ब्रह्मादेन बलिं प्रति विष्णुभक्तेर्निष्पुभक्तानां च प्रशस्तस्थानम्	669 677
६८	71	बने ब्रह्मादेः प्रति पूजादानादिविषयकः प्रदत्तः, विष्णोः पूजने विहितपुष्पादीनि, पूजादानादिवर्णनम्, प्रतिमासं विविधानि दानानि दानप्रतिधिः, विष्णुवायतननिर्माणमहिमा ब्रह्मादेन विष्णुभक्तिमहिमा कथनम्, धृष्टवाक्यानुसरणमहिमा	677 686
६९	16	फलश्रुतिकथनम्	687 690

अथ श्रीवामनपुराणम्

१

नारायण नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमम् ।

देवीं सरस्वतीं व्यास ततो जयमुदीरयेत् ॥

त्रैलोक्यराज्यमाश्रिप्य बलेरिन्द्राय यो ददौ ।
श्रीधराय नमस्तस्मै छद्मवामनरूपिणे ॥ १
पुलस्त्यमृषिमासीनमाश्रमे वासिन्वा वरम् ।
नारद परिपप्रच्छ पुराण वामनाश्रयम् ॥ २
कथं भगवता श्रयन् विष्णुना प्रभविष्णुना ।
वामनत्वं धृतं पूर्वं तन्माचक्ष्व पृच्छत ॥ ३
कथं च वैष्णवो भूत्वा प्रह्लादो दैत्यसत्तमः ।

त्रिदशैर्गुपुधे सार्धमत्र मे सशयो महान् ॥ ४
श्रूयते च द्विजश्रेष्ठ दक्षस्य दुहिता सती ।
शक्रस्य प्रिया भार्या धमूष वरवर्णिनी ॥ ५
त्रिमर्थं सा परित्यज्य स्वशरीरं वरानना ।
जाता हिमवतो गेहे गिरीन्द्रस्य महात्मनः ॥ ६
पुनश्च देवदेवस्य पत्नीत्वमगमच्छ्रुता ।
एतन्मे सशय छिन्धि सर्ववित् त्वं मतोऽसि मे ॥ ७

वै १

[वा१ पुस्तके प्रथमपत्रस्य नष्टं वात् प्रथमाध्यायस्य ११४ श्लोका न सन्ति व३ पुस्तके ११० १४३० श्लोका विमि भसितत्वादिहेतुना प्रायः १० नष्टा अपाठ्या वा सन्ति व१ २ पुस्तकयोः भस्य अध्यायस्य १११ श्लोका न सन्ति तेषां स्थाने अन्ये ३२ श्लोका सन्ति (इ ११ श्लोकस्य पा वि) वे१ पुस्तके ११२ पत्राग नष्टं वात् १५ अध्याया न सन्ति ।]

[आरम्भे लेखकं ललितानि देवतानामस्कारवाक्यानि—कारा ॐ श्रीगारवा जयति ॥ ॐ श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमो वामनाय ॥ का१ ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमो वामनाय ॥ का२ ॐ नमः परमात्मने श्रीपुराणगुरुवात्तमाय ॥ व१ ॐ नमो गणपतये ॥ दे१ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमः परमात्मने श्रीपुराण गुरुवात्तमाय ॥ दे२ ५ ७ ९ श्रीगणेशाय नमः ॥ दे३ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमः परमात्मने श्रीगुरुवात्तमाय ॥ दे४ श्रीगणेशाय नमः ॥ छ१ ॐ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ ॐ नमो वामनात्मने त्रिवाय च ॥ दे१० ॐ नमः श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमो भगवते श्रीवासुदेवाय ॥ दे११ श्रीगणेशाय नमः ॐ नमो भगवते वासुदेवाय न१ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीविद्यानाराय नमः ॥ शुभमस्तु ॥]

नारायणमित्यादितमस्कारमग्नं शा कारा का१० दे१ न१ पुस्तके पु विपद्यते -c) का० चैव (->गाव)

१ अथ श्लोक का० दे१ पुस्तकयोः ६ श्लोकात्पर दे४ पुस्तके व ७ श्लोकस्य पूर्वार्धत् पर वतते (लेखकप्रमा त्) -a) कारा का१ आह्वय दे१ ३ १ ११ न१ आच्छिद्य (->आश्रिप्य) -b) दे१ न१ [ध/रणात् (->दे१) -c) दे१ ३ १ ११ नमस्तस्मै गुरुणाय -d) दे१ ३ १० ११ सग (->छय)

१ श्लोकात्पर दे१ न१ अधिकम्—

16 किं छत्रं नि नु रत किमु तिलवमहो कुण्डले कोस्तुभ वा चक्रं वा वारिज वेत्यमरगुवतिभिर्यद् बलिद्विपदेहे ।
ऊर्ध्व मोतो सलाते अर्वाति हृदि करे नाभिदेशेऽप्य हृष्ट पायात् तद्रोऽकिञ्चि स द्युत्तरिपुवर्धमान वमेण । [4]

[-1) दे१ विप (->छत्र) दे१ विप (->रत) दे१ महो वा खण्डितम् -2) दे१ वर खण्डितम् न१ दे१ (हे ?) (->देहे) -3) दे१ व (->[य]व) -4) दे१ विन्व ध खण्डितम्]
२ दे२ c) 1) 0 a) दे१ मुख (->श्रुति) -b) का२ आसने (->प्राथमे) वा वाग्मिना (->वाग्मिना) दे१ वर (->वर) -1) दे१ 9 न१ ह्रस्व (->ऽय)

२ श्लोकात्पर कारा दे४ अधिकम्— नारद उवाच
३ दे१ न१ 0 -a) दे४ विमय रूपमुत्पद्य -b) दे२ सवपीतिना (->प्रभविष्णुना) c) दे० वृत् दे१ कृत (->वृत्) -1) दे४ गम श्रुति (->ममाग्न्य)

४ दे१ न१ 0 -b) का२ दानवोत्तम (->दैत्यसत्तम) -c) का१ द४ ५ ७ गुप्यते (->गुपुधे) d) का० दे४ तज (->प्रज)
५ दे१ न१ 0 वा१ दे४ कारा ab, cd मध्ये अधिकम्—
2- पुनश्च देवदेवस्य पत्नीत्वमगमच्छ्रुता । (->ab)

[कारा गमच्छ्रुता का१ गमच्छ्रुता (->गमच्छ्रुता)]
६ दे१ न१ 0 -1) दे११ वा (->सा)
७ दे१ न१ 0 का२ दे४ ab 0 कारा का१ दे३ अत्र ab
४ श्लोकस्य ab, cd मध्ये वतते -b) दे४ ०-छुम् (->छुम्भा) -c)

व. १.८

तीर्थानां चैव माहात्म्यं दानानां चैव सत्तम ।
 प्रदानां विविधानां च विधिमाचक्ष्य मे द्विज ॥ ८
 एवमुक्तो नारदेन पुलस्त्यो मुनिसत्तमः ।
 श्रोवाच वदतां श्रेष्ठो नारदं तपसो निधिम् ॥ ९

कारा व१ दे० ५७ न१ एत मे, दे० - एव मे (→एतन्मे), कारा व१।
 सेतु (→विधिम्) -d) दे० सर्वज्ञम् (→सर्वज्ञिन्), कारा व१।
 दे० मतो हि (→मतोऽपि)

दे० न१ पुस्तकयो ३७ स्तोत्रानां स्थाने—

३० पुण्यमहितां पुण्या धृक्पद्मपट्टिताम् ।
 भुक्त्वा स्मृत्वा पठित्वा च सर्वपापं प्रमुच्यते ।
 ज्योत्स्नवाहता देव कथमासीमहेधर ।
 कथं दास्यमीति देवी जुहावामतनु मत् । [4]
 पतित मुनिप्रागाच वयं विद्वान् च श्रुतिन ।
 हिमवद्-गुहिला बस्मागुपमे महेश्वरम् ।
 कुमारमत्र तद्द यवाद् वत्सुर्हंसि ।
 विपुर धातित बस्मादन्वयत्र निपतितः । [8]
 नापयन्तराम्या च प्रह्लादो दानवेश्वर ।
 युधुपे विष्णुमत्तोऽपि देवैरपि दुष्टतन ।
 बद्धो बलिः कथं चैव वामनाह्विता स्वयम् ।
 कथं वाञ्छितपुत्रत्वमगमत् परमेधर । [12]

[-1] दे० 'पुण्या' 'ताम्' खण्डितम्, -4] दे० देवी
 तनु' खण्डितम् -6] दे० दुहिला (→दुहिला), दे० 'श्वर
 (→श्वर) -7] दे० 'वत्सुर्हंसि' खण्डितम् -8] दे० 'विपुर
 खण्डितम् 11] दे० 'बलि' खण्डितम् -12] दे० 'वा'
 (→वा)]]

८ -b) दे० न१ देवानामुपसतम् -c) दे० चैव माहात्म्य
 (→विविधानां च) -3] दे० न१ विधिमास्थाहि, दे० विधिना
 बृहि (→विधिमाचक्ष्य), दे० न१ नो (→मे), दे० तत प्रभो
 (→मे द्विज)

८ श्लोकात्पर दे० 10 न१ अधिकम्—

4* एतदाक्याहि सकलं प्रपूज्य मुनिसत्तम ।
 एत मे सदायं द्विजिप सचक्षिद् त्वं मतो मम ।

[-2] दे० एतन्, न१ एव (→एत) 2=७ cd]

९ दे० १८-१०० (१८) -a) व३ छल (→उक्तो)
 -b) का० दे० न१ भगवानुपि (→मुनिसत्तम) -d) का० व३ दे० न१
 तपसा (→तपसो), व३ दे० तिपि (→निधिम्)

पुलस्त्य उवाच ॥

पुराणं धामन वक्ष्ये प्रमाणविश्रुतादितः ।
 अवधानं स्थिरं कृत्वा शृणुष्व ह्यनिसत्तम ॥ १०
 पुरा हैमवती देवी मन्दरस्थं महेश्वरम् ।

॥ वा० दे० ०, दे० न१ पुलस्त्य, दे० पुलस्त्य प ।

१०. दे० ० (३ ६ पा. वि.), दे० न१ ०. -b) दे०
 निदचन (→निधिम्) -c) दे० धवधानतया सर्व -1] वा०
 दे० शृणु त्व (→शृणुष्व)

११. -a) दे० इदं सति, व३ किल सती (→हैमवती) -c)
 दे० स्थित (→वचन), -d) कारा व१, दे० ११ शीघ्र
 परमदाक्षिणम्.

१-११ स्तोत्रानां स्थाने व१, पुस्तकयोऽभिन्न पाठ —

५० ॥ नमो गणपतये ।

नमस्तस्मै महायाम यस्य सम्पन्नाय चन्द्रनातः ।
 यातायस्त प्रनुवन्ति विजयस्तपोऽनिता ।

व्यास उवाच ।

बर्धनिप्रारदं धीमान् भगवान् सात्वतो मुनि ।
 पर्यटन् विविधानं सोकास्तापसानां तथायाम् । [4]
 यवो लोभहिंसायां पुलस्त्यो यव तिष्ठति ।
 त दृष्ट्वा दूरतस्त्वेव ज्वलन्तमिव भास्वर ।
 ज्वलन् ज्वलन्तश्चुत्तारं सर्वं सोऽजयच ।
 सांयात् किं राज्ञे वाग्मिर्मूर्तिमान् तप्यते तप । [8]
 स्वाध्यायविभक्ततर निर्मलं सम्पन्ना दया ।
 धयया सर्वदेवाणि शिवेना ब्राह्मणो तनु ।
 शीतयन्ति पर धाम शान्तं शान्तपदाश्रये ।
 यथाधमे प्रहस्यन्ते हिंसा प्रापि समन्तत । [12]

सत्त्वक्या धर्मो सत्त्वात्यक्त्वा वैर स्वभावाच्च ।
 धर्मिष्ठितं कुण्डलं पुलस्त्य मुनिपुत्रम् ।
 प्रगम्य शिरसाऽभ्येत्य भगवान् नारदो मुनि ।
 उवाच तं प्रहृष्टास्यो मुनि अयं जरेति च । [16]
 सोऽपुनराय तदा शीघ्रमुपविश्य यद्विचिन्त ।
 प्राचीनिरिन्द्रिययाय पत्रच्छाद्यमवधारय ।
 कथमागमन् भ्रात किं कार्यं करवाणि ते ।
 सर्वलोकहिंसायां तदास्थाहि महायुगे । [20]
 नारद उवाच ।

शृणु मुने महाभावं भगवन्मन्त्रकारम् ।
 धन्योऽसि कृतकृत्योऽसि मान्योऽसि भूतामपि ।
 ब्रह्मणा चाहितं सद्यो दसो ब्रह्मविदा वर ।
 मुनिवन्द्या प्रवृत्तिचक्षुषेमे तुष्ट (१) जायमजः । [24]

उवाच वचनं दृष्ट्वा ग्रीष्मकालमुपस्थितम् ॥ ११
ग्रीष्मः प्रवृत्तो देवेश न च ते विद्यते गृहम् ।
यत्र वातातपौ ग्रीष्मे स्थितयोर्नो गमिष्यतः ॥ १२
एवमुक्तो भवान्या तु शंकरो वाक्यमब्रवीत् ।
निराश्रयोऽहं सुदति सदाऽरण्यचरः शुभे ॥ १३

तस्या वन्या समुत्पद्य धर्मादिभ्यो भवानम् ।
ददौ स भगवान् दक्षस्तर्का प्रकृतिं परा ।
वक्तिमाया सती ब्रह्मरूपस्य भव प्रभुः ।
किमाचरेन्महाप्रातः सतिताम्रेमविह्वलः । [28]

पुनस्तथ उवाच ।

साधु साधु महाप्रातः सतिस्ते विमलोजिता ।
यदहं स्मारितो विप्र पुण्यमास्थानमुत्तम ।
प्रत्यस्तवया महर्षेऽयं कृतो लोकमलापहः ।
शिवशक्तयोः कदा यत्र गीता सर्वमलापहाः । [32]
पुराण वामनाथश्च सर्वार्थगुमनिवारण ।
धन्य यशस्य स्वर्ग्यश्च सर्वार्थपरिहृतिः ।
नारायणकरोषेत शिवशक्तिशोभितः ।

पवित्रं परमं रम्य सर्ववेदसमन्वित । [36]
कथयामि महाप्रातः शृणुष्ववाहितो मय ।
शान्त्याना मुक्तचित्ताना मुकुन्दचरन्निधिगा ।
शिवविष्णोस्तेभ्योना वक्तव्यं पुरतो महत् ।
अनाचारवताश्चैव धर्मद्विपान्तया मुने । [40]

नास्तिकानां पुस्त्यात्तु न प्रकाश्य कदाचन ।
एतद्वच पुरा ब्रह्मन् ब्रह्मण पश्योनिना ।
कथितं लिखितं महा पुराणं ब्रह्मसमिता ।
पञ्चादेतच्च वक्तव्यं पुराणं लोमहर्षयोः । [44]

कथयामि यथावृत्तमारितः शृणु मे मुने ।
पुरा देवासुरे युद्ध तारकाचर्मशानुरी ।
पराजिता सुरा जग्मु शरणं कमलोद्भव ।

स तु तेषां महद्दुःखं विनाशं कमलोद्भव । [48]
क्षिप्तयासां महर्षे देवतां हितवारण ।
असुराणां विनाशश्च सुराणां परितोषन ।

सर्वार्त्मब्रह्मं कुमारच नाभ्यस्मात् कदाचन ।
विचिन्तयितुं सुरैः साकं प्रापितं शङ्करो विभु । [52]
उपयेमे सतीमाया देवानां हितवाम्भया ।
स तु तामुपमयया नैकव वसति व्यधात् ।

मनीषीरेषु कोशेषु पञ्चतैषु गुह्येषु च ।
विनीडे भगवात्पु देव सत्या सह जयदगुरुः । [56]
हेमन्त मिथिरन्ध्रं नित्यं पुण्यमुखेच्छया ।

इत्युक्ता शंकरोऽप्य वृक्षच्छायासु नारद ।
निदाघकालमनयत् समं शर्वेण सा सती ॥ १४

निदाघान्ते समुद्भूतो निर्जनाचरितोऽद्भुतः ।
घनान्धकारिताशो वै प्रावृट्कालोऽतिरागवान् ॥ १५ व. १.

वसन्ते च समायतो रामया सह राक्षसः ।
सर्वसुखप्रदे रम्ये स्थाने पुण्यलताश्रमे ।
नातापुण्यसमाकीर्णं नातापक्षिनिनादिते । [60]
श्रृंगपल्लवितैश्चापमरुद्भिस्तुल्योन्मिषितैः ।
दधवाक्षुद्रमाकीर्णं पारिजातवनाद्वृते ।
देवी देव तदोवाच पति योगेश्वरं विभु ।
जितासनं जितकोपं काममोहविर्वाजितं । [64]

[ब० पुस्तके 1-31 पट्टक्य. खण्डिता. -32] ब० सर्वां मला°
(→सर्वमला°) -36] ब० 'समन्तत' (→'समन्वित'), -51)
ब० शर्वार्त्मब्रह्म (→सर्वार्त्म°). -58] ब० वामना (→रामना°).]

११ स्तोत्रात् पर न० सप्तिकम् -श्रीदेवी.

१२ -a) दे० सप्रवृत्तोऽय (→ग्रीष्म प्रवृत्तो). -b)
दे० (वै ?) (→च), दे० [मे ?], दे० 3.10 मे (→मे). -0)
ब० पर (→यत्र), दे० शा(बा?)तातये (→यातातये); दे० 1.2.10
श्रीधरी, दे० 7 प्रो(श्री?)धरी, (→श्रीधरे). -d) कारा, का० 1.2
दे० 7.11 स्थिताया मे (→स्थितयोर्नो)

१३ -a) का० भव सत्या, दे० 3.10 भवान्मृतत्, दे०
वच सत्या, दे० नवमस्या (→भगवत्या तु); ब० 1.2 ता (→तु).
-c) का० विप्रायाह हि, + निराश्रयोऽहं (→निराश्रयोऽहं). -d)
दे० 3.10 अरण्येचर, दे० अरण्यपर (→अरण्यचर), दे० 7 सति
(→शुभे)

न० 1, ab, cd मध्ये अधिकम् -शकर ।

१४ -b) ब० 1.2 वनराजिषु (→वृक्षच्छायासु); दे० न०
वृक्षच्छाया समाश्रिता d) ब० दे० न० सर्वेण (→सर्वेण).

१५ -a) का० निदाघान्त, दे० निरावतो (?)
(→निदाघान्त), ब० 1.2 दे० 1.2 °द्वृते (→°द्वृत्ते). -b) ब० 1.3
दुर्जनस्य समो(ब० °धु ?) द्भुत, ब० पञ्चमस्य समुदत, दे०
दुर्जनाचरितो, दे० न० दुर्जित (दे० °न) समयोद्भुत, दे०
नि + ५ ८ रिताद्भव c) ब० 1.2 °रित शश्वत्, का० °रिताधो
वै, दे० °कारे सज्जते, दे० न० °रितोसो, (सी ?) वै (→°रिताधो
वै). -d) वा० 1 °कारे (°ते ?), दे० 7 °काले (→°कालो); ब० 1.2

. १. १६

त दृष्ट्वा दधतनुजा प्रावृद्धकाळमुपस्थितम् ।
 प्रोवाच वाक्यं देवेशं सती सप्रणयं तदा ॥ १६
 विवान्ति वाता हृदपावदास्या
 गर्जन्यमो तोयधरा महेधर ।
 स्फुरन्ति नीलाम्रगणेषु विद्युतो
 वाञ्छन्ति केकारयमेव वर्हिणः ॥ १७
 पतन्ति धारा गगनात् परिच्युता
 वका बलाकाश्च सरन्ति तोयदान् ।
 कदम्बसज्जर्जुनकेतकीद्रुमाः
 पुष्पाणि मुञ्चन्ति सुमास्ताहताः ॥ १८

°तिवेग°, दे० °तिवेग°, दे० न० नि (न० [ति]) रोप°, (→[अ] विराग°), का० °ल समागमद्, दे० ३.१० °ल समागत, दे० °तिर्ल-
 बोधने (→लोडितरागवान्).

१६. -१) का० दे० °तयदा, ब० २ °दृष्ट्वा (→तनुजा).
 -०) ब० दे० न० उवाच (→प्रोवाच), दे० सा देवी (→देवेश).
 -८) दे० देव (→सती); बा० सप्रणयं (→सप्रणय)
 अत पर शा० बारा न० ब० २ दे० ५.१० प्रचिकम्- सत्युवाच

१७. दे० १७ b 'धरा' इत्यस्य १८ b 'वरन्ति' इति
 पर्यन्तं नास्ति (ह. स.). -१). शा० बारा का० दे० ५.७ वर्हिण, दे० ५.१०
 निवान्ति (→निवाप्ति), दे० पुष्पाणि (?) तस्या (→हृदपावदास्या).
 -८) दे० [अ] वे (→[अ] प्र)मी, शा० महेधर, का० दे० ५.१०
 महेश (→महेधर). -०) ब० २ स्फुरन्ति नीलास्तवलेपु विद्युतो, दे०
 स्फुरन्त्यमो चाय वका सविद्युतो, न० स्फुरन्त्यनीलास्तवमलाश्च
 विद्युतो. -८) शा० वास्यन्ति, ब० १.२ का० दे० ५.५ वासन्ति, दे० ५.१०
 न० व (वा ?) सन्ति, दे० वदन्ति (→वासन्ति), शा० का० दे० ५
 °रवमत्, का० °मलमत्, दे० न० °रवणेन, दे० °स्तमेव
 (→°रवमेव).

१८. दे० ५.१० ab 'बलाकाश्च' इति पर्यन्तं खण्डितम् -८) ब० २
 प्रवृत्त (→प्रवर्त्तित), दे० परिच्युता (→परिच्युता) b) ब० २ विरा
 (बा० स) जित, दे० भजन्ति, दे० ३.१० न० वसन्ति (→सरन्ति) -०)
 न० 'नीपा' (→°सज्जर्जु'), बा० २ °केतकीयना, दे० ५.७.१० न०
 °केतकीय, दे० °केतकीयना (→°केतकीयना). -८) ब० २
 समास्तानि, दे० ३.१० हि (दे० ३) मास्तौ हि, दे० वनाति
 रेणुभिः. दे० न० वनेषु रेणव (न० रेणुन्) (→सुमास्ताहता),
 का० समानि बुधैर्न्यस्तमानि रेणुभिः, +गृहीतपाठवत्; दे० मुञ्चन्ति
 पुष्पाणि सर्वं परागैः.

श्रुत्वैव मेघस्य ददं तु गर्जितं
 त्यजन्ति हंसाश्च सरांसि तत्स्थानात् ।
 यथाश्रयान् योगिगणाः समन्तात्
 प्रवृद्धमूलानपि सत्यजन्ति ॥ १९
 श्मानि यूथानि घने मृगाणां
 चरन्ति धावन्ति रमन्ति शंभो ।
 तथाऽचिराभाः सुतरां स्फुरन्ति
 पश्येह नीलेषु घनेषु देव ।
 नूनं समृद्धिं सलिलस्य दृष्ट्वा
 चरन्ति श्वास्तरुणद्रुमेषु ॥ २०

१९. -१) बा० सुगर्जितं, ब० २ दे० सुगर्जितं (→तु गर्जितं).
 -८) बा० व्रजन्ति (→त्यजन्ति), शा० बारा, बा० स्वसराणि (→च
 सराणि), ब० २ त्यजन्ति हंसा सरांसि गतिगणा, दे० त्यजन्ति हंसा
 सज्जान् सरीरगणात्. -०) बारा समन्त (→समन्तात्); बा०
 नीचोपता(?) सत्युवाच यथा, +यथाश्रयान् योगिगणा समन्तात्,
 बा० २ नीचोपता सत्युवाच (ब० °पात्) यथाश्रय, दे० ५.७.१०
 नीचोप(दे० नीचोप, दे० वाचोप)तात् (दे० °प्रतो) सत्युवाच य(दे०
 त)यथाश्रयान्. -८) शा० काय, बा० प्रवृत्त (→प्रवृद्ध), का०
 °नीडावि (→°मूलानपि).

२०. ब० १.२. c-10, दे० b 0; दे० न०. c1 0.
 -८) बा० ब० दे० ५.७ तदा, न० यथा (→वने). -८)
 दे० ३.१० त्यजन्ति, दे० त्यजित, दे० c°c, दे० ११ रमन्ति, न० भ्रमन्ति
 (→चरन्ति), बा० दे० धावन्ति सरां (बा० °पां ?) सत्य
 वृद्धो दुता, (बा० गृहीतपाठोऽपि टिप्पण्या भिन्नलेखे वर्तते);
 बा० २ धावन्ति नासति (ब० [ति]) विरतं
 च नूनं. -०) शा० काय. का० दे० ११ तदा विरवान् सुतरां
 र (शा० भ) वन्ति. -८) शा० काय, का० दे० ५.१०
 (→पश्येह). -०) बा० दे० ३.१० ११ मलिनस्य (→सलिलस्य);
 दे० स्फुरन्ति श्वास्तरुणद्रुमेषु, +गृहीतपाठवत्, दे० ७ नूनं समृद्धि
 (न० °प्या) मलिनस्य विरहा (दे० °प्या), दे० न०
 नूनं समृद्धि (दे० °प्या) मलिनस्य वृष्टा (न० काष्ठा). -८)
 दे० न० स्फुरन्ति (→चरन्ति), शा० दुता, दे० ५.७ [अ] सत्य
 (दे० °पा) (→सूत्रात्), शा० काय, दे० ३.१० तद्वगा द्रुमे, दे० मलिन
 द्रुमे, दे० न० °अ (न० °स्त्व) रणकणोऽपि, दे० °स्तमनोद्गमे
 (→तरुणद्रुमे)

उद्युच्चवेगाः सहसैव निम्नगा
जाताः शशाङ्काङ्कितचारुमौले ।
किमत्र चित्रं यदनुज्ज्वलं जनं
निपेव्य योषिद् भवति त्वशीला ॥ २१
नीलैश्च मेघैश्च समावृतं नभः
पुष्पैश्च सज्जं मुकुलैश्च नीपाः ।
फलैश्च ध्रुवाः पयसा तथापगाः
पत्रैः सपत्रैश्च महासरांसि ॥ २२
इतीदृशे शंकर दुःसहोद्भूते
काले सुरोद्रे ननु ते प्रवीमि ।
गृहं कुरुष्वान्न महाचलोचमे

दे१ ३.१.१०. २० b, c मध्ये श्रवितम्—

७८ धावन्ति ह्यष्टानि वनस्तलीषु
सर्वां भुवस्तोयदसप्रवृद्धया ।
राजन्ति शब्धानुवृत्तस्यपुरुकम्

[-1] दे१ ह्यष्टानि (-ह्यष्टानि) -2] दे१ प्रावृत्ति (-तोयद-), दे१
सप्रवृद्धा, दे२ सप्रवृद्धा (-सप्रवृद्धा). -3] दे१ मुकुल (-मुकुलम्)]

ब१ 2. b चरणान्तर श्रवितम्—

७८ वाताभिधान्तर्मितानाम्बुनिष्टा
स्फुरन्ति धूरस्तस्वोद्विहृते ।

२१ a) ब२ दे१ ३.१.१० उद्युत् (-दे१ २.१० °व),
ब१ उद्युत् (-उद्युत्) b) दे१ २.१० भूले (-भूले)
-c) ब१ १२ यदि दुर्जन (-यदनुज्ज्वल), शा१ कारा का१ दे, जल
(-जन) -d) ब१ भवतु खशीला, ब० भवती (ति?) मुकुलीला
(-भवति त्वशीला), शा१ कारा का१ २ दे१ ५.१.१० ध्रुवन्ति (दे२
स्वर्गन्ति) नीचा (का२ मावा) नु (शा१ का१ दे१ °व) गला हि वासिष्ठा.

२२ का२ दे१ ७. ३. ०. -a) दे१ च (-चु), शा१
कारा का१ ब१ २ दे१ ३.५.१०.११ नीलेषु (ब१ २ नीलेषु) मेघेषु
समात्रि (ब१ २ स्थि) तं नभः. -b) शा१ कारा का१ ब१ २ दे१ ५.५.
१.१० पुष्पेषु (-पुष्पेषु), दे१ सज्जं (-सज्जं), शा१ कारा का१ २
ब१ २ दे१ ५.१.१० मुकुलेषु (-मुकुलेषु), ब१ २ दे१ नीप (-नीपा).
न१ पुष्पे सरोजमुकुलैश्च नीप -c) शा१ कारा का१ २
ब१ २ दे१ ५.१.१० फलेषु (-फलैश्च), शा१ कारा का१ २
ब१ २ दे१ ५.१.१० च श्रीः, दे१ ध्रुवा (-ध्रुवा), शा१ का१
पयस्तथा, दे१ १० च पयस्तथा, दे१ पयस्तथा (-पयसा
तथा). -d) का२ दे१ १ पत्रैश्च पदमैश्च, दे१ ३. १० पत्रेषु
पदमेषु, दे१ १ पत्रेषु पदमैश्च (-पत्रैः सपदमैश्च).

सुनिर्वृता येन भवामि शंभो ॥ २३
इत्थं त्रिनेत्रः श्रुतिरामणीयकं
श्रुत्वा वचो वाक्यमिदं बभाषे ।
न मेऽस्ति वित्तं गृहसंचयार्थं
मुगारिचर्मावरणं मम प्रिये ॥ २४
समोपवीतं भुजगेधरः शुभे
कर्णेऽपि पत्रश्च तथैव पिङ्गलः ।
केयूरमेकं मम कम्बलस्त्वहि-
द्वितीयमन्यो भुजगो धनंजयः ॥ २५
नागस्तथैवाश्वतरो हि कङ्कणं
सव्येतरे तक्षक उचरे तथा ।

व. १.

दे१ c, d मध्ये श्रवितम्—

४८ सत्त्वेषु सर्वेषु समाश्रिताश्रयाः
२२ इतोकात् पर का२ दे१ ४ १.१० प्रविकम्—
७८ सुदुस्तर सप्रति वर्षकालः ।

[का२ समाहरन् (-मुकुलसुर)]

२३ -a) दे१ ईश्वरिणे (-इतीदृशे), दे१ दु खणे (-दु.खे).
-b) शा१ काले स, का२ कालेऽस्ति, (-काले सु), ब१ २ काले च, दे१
न१ कालेऽस्ति (-काले सु), ब१ २ भन (-ननु), दे१ सपुत्र, न१ सुपुत्र
(-ननु दे), दे१ न१ विषेहि (-प्रवीमि). -c) दे१ न१ गजनाय
(-कुम्भार), शा१ कारा का१ °चले मे (-°चलोचमे). -d)
शा१ दे१ सुनिर्वृता (-°वृत्ता), का२ शकर (-शशो)

२४ -a) न१ विणे (-विने), ब१ दे१ १ °णी (दे१ °नी) य
(-°णीयक). -b) न१ च ता (-यवो), का२ भाष्, +वाक्य
(-वाक्य), शा१ °मिम (-°मिद) -c) ब१ २ वट्ट (-गृह).
दे१ ५.१.११ सत्त्वार्थं (-सत्त्वार्थ). -d) का२ गजेन्द्र (-मुगारि);
शा१ कारा का१ °मावृतक गृह प्रिये, ब१ २ सुपय, चर्मावृतश्चायं
प्रिये, दे१ २ ११ मुगारिचर्मावृतदेह (दे२ °हिक) का प्रिये, दे१ ३.१०
°मावृतदेहि प्रिये, दे१ मुगेन्द्रचर्मावरणस्त्वहि प्रिये.

२५. -a) दे१ यतो (-भमो), शा१ कारा का१ दे१ ३.५.१०.११
फणी, का२ प्रिये, +युमे, दे१ सया, दे१ न१ शुभं (-शुभे). -b) का२
कर्णे च, ब१ कर्णे हि, ब२ दे१ कण्डे हि, दे१ कर्णे हि (-कर्णेऽपि);
ब१ २ पयस्तथा (?) (-यवस्तथा), शा१ कारा का१ २ दे१ ५.१.१० न१
तक्षक, ब१ तक्षक (-पिङ्गल) -c) शा१ कारा का१ दे१ ५.१.१० मैको
(-°मैक), दे१ १ कङ्कणम् (-कम्बलम्), दे१ केयूर मे श्वेतारस्तद्विहि
द्वितीयमन्यो

२६ -a) ब२ दे१ नाग (-नागम्); ब२ दे१ श्वेततरो
(-श्वेततरो), का२ [-य]स्वतरो सक्कल, दे१ [-य] न

नीलोत्पि नीलाञ्जनतुल्यवर्णः

श्रीणीतटे राजति सुप्रतिष्ठः ॥ २६

पुलस्त्य उवाच ।

इति वचनमधोप्रं शक्रात्सा मृदानी
श्रुतमपि तदसत्यं श्रीमदाकर्ण्य भीता ।

अवनितलमवैष्य स्वामिनो वासकृच्छ्रात्
परिवदति सरोरं लज्जयोच्छ्वस्य चोष्णम् ॥ २७

देव्युवाच ।

कथं हि देवदेवेश प्रावृट्कालो गमिष्यति ।

इति श्रीवामनपुराणे प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥

वृक्षमूले स्थिताया मे सुदुःखेन वदाम्यतः ॥ २८

शकर उवाच ।

घनावस्थितदेहायाः प्रावृट्कालः प्रयास्यति ।

यथाम्बुधारा न तव निपतिष्यन्ति विग्रहे ॥ २९

पुलस्त्य उवाच ।

ततो हरस्तद्वधनखण्डमुन्नत-

मास्त्र सस्यौ सह दक्षकन्यया ।

ततोऽभवन्नाम तदेश्वरस्य

जीमूतमेतुस्त्विति विभ्रुतं दिवि ॥ ३०

(→ हि), शा१ दे० वक्रणो, का१ ककरो, न१ कम्बल, दे० केवल
(→कङ्कण) -b) शा१ कारा का१ ब१ २ दे० तक्षकमुत्तर, का२ दे०
तक्षकमुत्तर, दे० २, १० तक्षकमुत्तर (→तक्षक उत्तर), दे० न१
सख्ये करे दक्षिण उत्तमस्तया -c) दे० हि (→ [प्र] पि)
-d) दे० न१ तले (→ तटे), का२ न१ सुप्रतिष्ठित (→सुप्रतिष्ठ)

॥ दे० ब२, ०, दे० पुलस्त्य उ, न१ पुलस्त्य.

२७ -a) दे० नमकाय, दे० न तयोद्गात (→ नमदोष),
का२ भवानी (→मुदानी) -b) का२ हित, +श्रुत, दे० ५ श्रुत,
दे० सत (→श्रुत), शा१ आकाश, का१ आकाश
(→आकर्ण्य); ब१ २ भात्या (→भीता) -c) न१
मवेत्य (→मवेत्य), ब२ हस्तात् (→कृच्छ्रात्) -d)
न१ न च (→परि), का२ च देव, दे० मुरेय, दे० तवेय,
न१ तदै (दे०) स (→सरोय), ब० लज्जया तस्य (→लज्जयो
च्छ्वस्य), का१ शो (सो ?) एव, दे० नेष्ट (→चोक्षम्)

॥ दे० न१ देवी, दे० शैविष्णो(बु) वाच दे० सतो उवाच

२८. -a) दे० तत्त्व (→ कथं हि), शा१ कारा का१
ब१ २ दे० ३ ५ १० किमेव सति; ब१ 'स्थि' तापास्तु,
-b) दे० ७ वृक्षमूले (→ प्रावृट्कालो) -c) दे० ७
प्रावृट्काल (→ वृक्षमूले), शा१ कारा का१ दे० ३ ५ ९ १०
न१ 'यास्तु, ब२ 'या तु (→ 'या मे) -d) शा१ कारा का१
समुद्र, ब१ ० समुद्र, दे० ३ ५ समुद्र, दे० मुद्रुष स,
दे० मुद्रुषे (→मुद्रुषेन), शा१ का१ ब(का१ त)राज्यम्
कारा ब१ २ दे० ३, ५, ९ वदाम्यत, न१ तदाव्यय, दे० वदाम्यत,
दे० वदाम्यत (→ वदाम्यत)

॥ दे० न१ शकर

२९ -a) दे० 'देहस्य (→देहाया) ब१ धनसवमनोपाय,
ब० चत स च मनोपाय, दे० पुननी परिवारवर्द्धि, न१ मेघस्योपरि
चार्वाङ्गि -b) ब१ ० तथा काल, न१ वर्षकाल, (→प्रावृट्काल),
का२ गमिष्यति, ब१ ० प्रयास्यति (→प्रयास्यति) -c) का२ यथाय
पारा, न१ एषा तु धारा (→यथाम्बुधारा) -d) का२
दे० निष, शा१ कारा का१ दे० ३ निष् (→निष), दे०
पतिष्यन्तीह, न१ निपतिष्यति (→निपतिष्यति)

॥ दे० न१ पुलस्त्य

३० -a) ब१ ० दे० ५ त (→तद्), शा१ कारा का१
ब१ ० दे० ५ ७ मण्डल (→मुन्नत) -b) शा१ का१ दे० सत्याय,
कारा सत्याय, का१ दे० ७ बमाद, ब१ प्रारम्भ, ब२ आध्याय
(→प्रावृट्) का१ दे० ७ देव (→भार्य) -c) ब१ २ तदैव
तस्य, दे० तदोद्वलस्य, दे० १० न१ महेश्वरस्य (→तदैवस्य), -d)
दे० 'काश्च (→केतुश्च), दे० ११ भुवि (→दिवि)

पुष्पिका—शा१ का१ इति श्रीवामनपुराणे वामनप्रादुर्भावि,
कारा इति वामनपुराणे हरल्लित, ('ते ?) का२ ब१ २ दे० ३ ९ ११ ५
इति श्री (दे० १) [श्री] वामनपुराणे, दे० ७ इति श्रीवामनपुराणे
हरल्लिते, मुने इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदसहादे हरल्लिते
अध्यायनाम—शा१ का१ दे० हरल (दे० 'ला) लिता (दे० 'त),
कारा वर्षावर्षेण नाम, का० ६ ९ १० न१ हरल्लितो (दे० न१ 'त,
दे० १० 'त) नाम, ब१ ० दे० सर्वप्रतिती (ब० 'ता, दे० 'त) नाम,
अध्यायसत्याय—प्रथमोऽध्यायः.

पुलस्त्य उवाच ॥

ततस् त्रिनेत्रस्य गतः प्रावृट्कालो धनोपरि ।
लोकानन्दकरी रम्या शरत् समभवन्मुने ॥ १

त्यजन्ति नीलाम्बुधरा नभस्तलं

वृक्षांश्च कङ्काः सरितस्तटानि ।

पद्माः सुगन्धं निलयानि वायसा

रुर्विपाणं कलुषं जलाशयाः ॥ २

विकासमायान्ति च पङ्कजानि

चन्द्रांश्चो भान्ति लताः सुपुष्पाः ।

नन्दन्ति हृष्टान्यपि गोकुलानि

सन्तश्च संतोषमनुव्रजन्ति ॥ ३

[व३ २-७ a, E १८ ab, ३६-४६ खण्डितम्]

॥३९ धीगुलस्तथा, न१ पुलस्त्य .

१ -१) दे० न१ त्रिनेत्रं (→त्रिनेत्रं) -b) का२ धनोपवान्, व१ २ धनोदय (→धनोपरि) -०) व१ २ नेत्रां, न१ जनां (→लोकां), शा१ कारा, का१ दे१ ७ करा (→करी), दे० पतानन्दधरा (→लोकानन्दकरी)

२ का२ दे१ ७.० -b) वा२ दे१ ९ ११ कारा, न१ कोका (→कङ्का), दे१ वृक्षाश्च पुष्पाणि सरितस्तटानि -०) शा१ कारा का१ पद्मा सुगन्धात् (वा१ ०-गा), व१ २ पद्मा सुगन्धि, दे१ ९ पद्मानि गन्ध, न१ पद्मानि बन्ध (→पद्मा सुगन्ध), दे० न१ पङ्कजो (→वायसा) -d) न१ हविर्बिमान (→हविर्बिपाण) दे० कृपा (१) (→जलत्), दे० ११ श्रया (→शया), का२ दे१ हविर्विपाणानि शिखी च (दे१, प्र) बर्हात्, दे१ महोत्तव वै विविधा (वा १) जलाशया

३ व२. ७b 'नमः' 'भान्ति' ०, का२ दे१ d ० -b) का२ व१.२ दे१ ५.१ १० ११ विकास (→विकास) -b) दे१ गजसाशयेधो (१), चन्द्रांश्चो, चन्द्रांश्चो, दे१ १ चन्द्रांश्चो (→चन्द्रांश्चो), शा१ कारा, का१ २ दे१ दान्ति, दे० ९ न१ जालि- (भान्ति), का२ गृहीत पाठवत्, +च धन्या, दे१ सर्वा (→सुपुष्पा) -०) दे० १.७ हृष्टानि (→हृष्टानि) -d) दे० न१ श्व (→धनु), दे० ११ प्रवन्ति (→प्रवन्ति)

४ -a) शा१ वा२ दे० १.७ सरः सु (दे१ स), दे१ सरल (→सर-

सरस्तु पद्मा गगने च तारका

जलाशयेष्वेव तथा पयांसि ।

सतां च चित् हि दिशां सुरैः समं

वैमल्यमायान्ति शशाङ्कान्तयः ॥ ४

एतादृशे हरः काले मेघवृष्टाधिवासिनीम् ।

सतीमादाय शैलेन्द्रं मन्दरं सधुपाययौ ॥ ५

ततो मन्दरपृष्ठेऽसौ स्थितः समक्षिलतले ।

रराम शंभुर्भगवान् सत्या सह महाद्युतिः ॥ ६

ततो व्यतीते शरदि प्रतिबुद्धे च केशवे ।

दक्षः प्रजापतिश्चेष्टो यष्टुमारभत क्रतुम् ॥ ७

द्वादशैव स चादित्याञ्च शक्रादींश्च सुरोत्तमान् ।

सकश्यपान् समामन्त्र्य सदस्यान् समचीकरत् ॥ ८

वै २.८

स्तु), वा२ पद्मानि (→पद्मा), दे१-३.९.११ सर सु (दे१ ११ स) पद्म, व१ २ सर सुपुष्प (→सरस्तु पद्मा), दे१ हसा (→पद्मा), का२ नरो (→गगने), दे१ बलाहका (→च तारका) -b) वा२ दे१ ७ सु (का२ दे१ स) चित्तवृत्त्या हि दा (का२ दे१ स) म प्रयान्ति -०) का१ हि (→च), कारा का१ वि, दे० च (→हि), का२ दे१ तथा निशास्थेयु दिशा मु०, दे१ तथा हि सत्ये (१) नि (वि १) दिशा मु०. -d) दे० नैर्मल्यं (→वैमल्यं), वा१ हिमागु (→धयाङ्गु)

५ -३) दे१ ०व्यभि (→०ह्ये), दे१ हरो हृष्टा (→हर काले) -b) दे१ ७ मेघवृष्ट्याधिवासिते, का२ मेघवृत्त्या विवर्जिते

६ -१) दे१ तव (→ततो), दे१ ९ [च] व (→[च]तो) -b) का२ स्विता, न१ तत (→स्विता) -०) दे१ ३ ५ १० देवे स, दे१ चिबीट (→रराम), दे० ररामेश्वरु भगवान् -d) का१ देव्या (→सत्या), दे० सत्यानुवहितस्त

७ दे० २.० -३) दे१ गताया (→व्यतीते) -b) शा१ कारा का१ २ दे१ ३.५ १ १० प्रबुद्ध चैव (→प्रतिबुद्ध च) -०) दे१ ९ प्रजापति (→प्रजापति) -d) शा१ का१ व३ दे१ आरभते (→आरभत)

८ दे० ० -a) दे१ ०वापि (→०वीव), व१ २ सहार्थि का१ समारुष्टा (→स चादि), -b) व१ २ दे० न१ मुखस्तमान् (→च सुरोत्तमान्). -०) दे० उपा (→समा०).

२६

अरुन्धत्या च सहित वसिष्ठ शसितनरम् ।
 सहानसूययाऽग्निं च सह धृत्या च कौशिकम् ॥ ९
 अहल्यया गौतम च भरद्वाजममायया ।
 चन्द्रया सहित ब्रह्मन्पिमित्रिरस तथा ॥ १०
 आमन्य कृतवान्दक्ष सद्म्यान् यज्ञसमदि ।
 विद्वान् गुणसपन्नान् वेदवेदाङ्गपारगान् ॥ ११
 धर्मं च स समाहूय भार्ययाऽहिंसया सह ।
 निमन्य यज्ञवाटस्य द्वारपालत्वमादिशत् ॥ १२
 अरिष्टनेमिन चक्रे इष्माहरणकारिणम् ।
 भृगु च मन्त्रसंस्कारे सम्यग्दक्ष प्रयुक्तवान् ॥ १३
 तथा चन्द्रमस देव रोहिष्सा सहित शुचिम् ।

९ दे० १० वसिष्ठ इत्यादि १०० सहित इति पञ्च नान्ति
 (ह स) -a) या० कारा वा० दे० ३ १० ११ तु (→च) -b)
 या० वा० संतत० कारा वा० दे० ११ सागत० (→गति०)
 -c) गा० का० वा० दे० १ ५ ७ ११ तै० [घ] नुयया (→[घ]
 नयया) ब दे० ११ वा० (→[घ] नि व) d) गा० वा०
 ध्या दे० ११ वृवा (→ध्या) दे० ११ तु (→च)

१० दे० abc० (द ६ पा नि) १) वा० दे० गा० ता
 (दे० न्या) युत दे० ३ १० अहिल्या दे० सतायुत (→अहिल्या)
 वा० समाव गौतमं चैव -b) वा० दे० १ समाव वा० समावि
 (ब२ ० नि) वा० दे० ११ सागा (दे० ० सा) रिक् (→समावया) d)
 या० वा० तगा (→तगा)

११ -a) दे० तु तगा (→तुतगा) १) गा० वा० दे० १ ५
 १ १० ११ श्रमणि (→संसदि) -c) या० वा० दे० १ ५ ७ ११
 सन्त्यान् दे० विशिज्ञान्, न० विज्ञान (→विज्ञान) कारा नानाविध
 गुणयुक्तान्, -d) दे० श्रमणि (→श्रमणि)

१२ -a) दे० धम चैव दे० सम व (→धम व स) -१)
 वा० दे० ध्या (→[घ] हिंसया) - १) कारा रसाद दे० ११ ध्या
 (→निमन्य) -d) वा० दे० पानं तम्, दे० १ १० ध्यावायम्
 (→पानत्वम्)

१३ वा० दे० १ cd० -c) दे० इगाधं न० इगाधं
 (→धृष्टं) या० वा० वा० तगा दे० ३ १३ ११ सदा (→सदा)
 -d) दे० ३ युक्त (दे० ० युक्त) (→सदा) या० वा० वा० दे०
 १० ११ cd मये अति-

१०० वा० तांति ब्रह्मन्पिमित्रिरसं तथा ।

भृगुसप्तमंस्कारे सम्यग्ग प्रयुक्तवान् ॥

धनानामाधिपत्ये च युक्तवान् हि प्रजापति ॥ १४
 जामातुदहितृथैव दौहित्राश्च प्रजापति ।

सशकरा सती मुक्त्या मखे सर्वान् न्यमन्त्रयत् ॥ १५

नारद उवाच ॥

किमर्थं लोकपतिना धनाध्यक्षो महधर ।

ज्येष्ठ श्रेष्ठो वरिष्ठोऽपि आद्योऽपि न निमन्त्रित ॥ १६

पुलस्त्य उवाच ॥

ज्येष्ठ श्रेष्ठो वरिष्ठोऽपि आद्योऽपि भगवाञ्छिव ।

कपालीति विदित्वेशो दक्षेण न निमन्त्रित ॥ १७

नारद उवाच ॥

किमर्थं देवताश्रेष्ठ शूलपातिरितिलोचन ।

-१) कारा तव मुनिम् (→दक्षम् ऋषिम्) -२) वा० दे० ११
 मिश्रान् (→मुश्रान् ०)]

१४ -१) वा० तगा (→तगा) दे० दगा (→देव) -b)
 वा० कारा का० दे० १ ११ सयुत (→सहित) -c) वा० दे० १
 १ (च०) दे० ३ १० १० पयस दे० ११ १० पयस (च०) (→१० पयस)
 -d) वा० प्रयुक्त (→युक्त) गा० वा० वा० दे० ११ युक्ता सर्वाद्
 (→युक्तवान् हि) कारा तगा दक्ष प्रयुक्तेषां

१५ दक्षोक्तान् कारा -प्रतिवृत्

१६ एवमेतु कार्येषु युक्ता त्वान्वयापति

१५ व दे० abc० -१) कारा वा० दे० ३ जामातुम्
 (→जामातु) गा० वा० दुस्तर चैव कारा वा० दे० ३ ५ ७ दहितृथैव
 (→दहितृथैव) -d) गा० वा० वा० चान्याद् (→मखे) दे० ३
 निम (→यम्)

१६ दे० ११ नारद दे० ३ नारद उ

१६ -१) दे० प्रतिना (→विषय) दे० ११ पानां (→पतिना)
 -१) वा० न० प्रवृत् दे० भूतां दे० सोदा (→ध्या) -d)
 कारा ध्या (→ध्या) वा० मयवात् वि (→न निमन्त्रित)

१७ वा० व ३० दे० शो पुत्रस्य न० पुत्रस्य दे० १
 पुत्रस्य उ

१७ व १० - १) दे० ११ सदा (दे० ११) कारा
 ध्या (→ध्या) दे० प्रयु (→प्रयु) - १) वा० विनिर्दिष्टो
 वा० च विचार दे० विनिर्दिष्ट दे० न० विनिर्दिष्टो (→विनिर्दिष्टो)

१८ वा० ० दे० नारद दे० ११ नारद

१८ - १) गा० वा० वा० दे० दक्ष (दे० ११) यष्ट, न०
 देवता (→देवता) -b) दे० ११ महधर (→निमन्त्रित)

२३१

ततो विनिर्जितं शुश्रूषांनिना पश्योनिना ।
 तस्यावधोमुखो दीनो प्रहाक्रान्तो यथा शशी ॥३०॥
 पराजिते लोकपतौ देवेन परमेष्ठिना ।
 क्रोधान्धकारित रद्र पञ्चमोऽथ ह्युरोऽग्रवीत् ॥३१॥
 अह ते प्रतिनानामि तमोमूर्ते त्रिलोचन ।
 दिग्वासा धृपभारुढो लोकक्षयकरो भवान् ॥ ३२॥
 इत्युक्त शकर क्रद्धो वदन योरचक्षुषा ।
 निर्दग्धकुलमस्त्वनिश ददर्श भगवानज ॥ ३३॥
 तत्स्त्रिनेत्रस्य समुद्भवन्ति
 वक्त्राणि पञ्चाय सुदर्शनानि ।
 श्वेत च रक्त कनकायदात
 नील तथा पिङ्गजट च शुभ्रम् ॥३४॥
 वक्त्राणि दृष्ट्वाऽर्कसमानि सय

३० दे० ० -b) दे० १० बह्वर्षाणि न० पश्योनिना +
 परमेष्ठिना (→पश्योनिना) -d) न० राहुर्वा (→अग्रवा^०)
 ३१ दे० ० -c) ब० भ० (→र०) दे० क्रोधान्धकारितो
 रद्र -d) ब० पञ्चमोऽथ मुखम् (?) ब्रवीत्, दे० १० पञ्चमं
 मुखमग्रवीत्
 ३२ दे० ab ० -१) बा० दे० त्वां (→ते) -c) बा०
 कारा दे० ११ धृपमा^० बा० धृपमा^० + धृपभा^० (→धृपभा^०) -d)
 दे० पञ्चकरो (→क्षयकरो)
 ३३ [ब० पुस्तकयो ३३ ४५ श्लोका न सति (हस)]
 -a) दे० इच्छो (→मुढो) -b) का० ह्यपश्यत् दे० ४ ११० ब्रह्माणं
 (→भृगु) दे० १३ वृषा^० (→चक्षुषा) -c) बा० तु (च?) रित
 का स ह्युच य तु शृणु दे० गु निजन् (?) (→त्वनिज) -d) व०
 भगवान् जन दे० १० भगवानजम् दे० १ न० भगवान्हर (→भग
 वानर)
 ३४ -१) व० दे० १ न० बोधात् (→तत्प०) दे० न० विरोध^०
 (→विरोध^०) बा० वयुहुर (→भवन्ति) -b) व० पञ्चायि (→प
 ञ्चाय) बा० कारा बा० न० व० दे० ३ १० ह्युद्गहानि (→मुद्ग
 नादि) -c) बा० कारा बा० दे० ३ १० सित य दे० गितेव (→श्वेतं
 च) -d) व० पङ्कजट दे० ३ १० पिङ्गखर दे० पिङ्गनाभ न० पिङ्गलक
 (→पिङ्गजट) दे० मुहु^० (→य मु^०) बा० कारा बा० दे० ३ १०
 रौम् (→मुहुषम्)
 ३५ -३) दे० [य]स्त्रिभिर्नामि वाक्पय दे० [य]व भवत्य
 मौढात् न० [य]स्त्रिभिर्नामि मोग्यात् (→[य]स्त्रिभिर्नामि ह्य)

पैतामह वक्त्रमुवाच वाक्यम् ।

समाहृतस्याथ जलस्य बुद्बुदा
 भवन्ति किं तेपु पराक्रमोऽस्ति ॥३५॥
 तच्छ्रुत्वा क्रोधयुक्तेन शक्रेण महात्मना ।
 नर्याग्रेण शिरश्छिन्नं ब्राह्म पश्यवादिनम् ॥ ३६॥
 तच्छिन्नं शकरस्यैव सव्ये करतलेऽपतत् ।
 पतते न कदाचिच्च तच्छकरकराच्छिर ॥३७॥
 अथ क्रोधाघृतेनापि धृष्टनाऽवभुतकर्मणा ।
 स्पृष्टस्तु पुरुषो धीमान् कवचो कुण्डली शरी ॥३८॥
 धनुष्पाणिर्महाबाहुर्वीणशक्तिधरोऽव्यय ।
 चतुर्भुजो महातूणी आदित्यसमदर्शन ॥३९॥
 स प्राह गच्छ दुष्यं मा त्वा शूलिन् निपातये ।
 भवान् पापसमायुक्त पापिष्ठ को जिघासति ॥४०॥

शा० का० दे० मुञ्जानि (→समाज) का० तस्य (→सय) -b)
 दे० वाचम् (→वक्त्रम्) दे० वक्त्रम् (→वाक्यम्) गा०
 बा० १२ दे० ३ १० १० पितामहो वाक्यमुवाच वदम् -ab) व० वक्त्राणि
 ह्युक्तानिभिर्नामि भवे न केरित चित्तमितो(?) वाच वक्त्र -c) बा० बा०
 क्षुब्धेन चात्स्याय कारा क्षुब्धस्य तस्याय बा० क्षितप्रतिपुस्य दे०
 मोधेन वात्स्याजार(?) दे० इच्छस्य तस्याय (→समाप्तस्याय)
 बा० जनस्य दे० तलस्य (→जलस्य) -d) गा० कारा का० दे० ११
 तेऽय का० तस्य दे० तेन (→तेन) दे० [य]पि (→[य]स्ति)
 ३६ बा० ० -c) व० क्षणित -c) दे० नखेनोत्तत (?) नीप
 -d) बा० वाक्कम्, दे० भापकम्, दे० वाक्पि यत् (→वाक्पिन्)
 दे० ब्रह्मगोष्ठ्यलज्जमत न० बाह्य पञ्चमुखेपु यत्
 ३७ व० ० -c) बा० cd ० -b) व० क्षणित -b) दे० मध्ये
 (→तस्ये) दे० न० [य]भवत् (→[य]पतत्) -c) न० पञ्चात
 (→पतते) दे० क्वाचिन्न पतति दे० न० क्वाचिन्न पतति (त?)
 -d) बा० कारा बा० दे० ३ १० १० तन् वरतलात्छि
 ३८ बा० १२ ० -c) व० क्षणित -a) बा० कारा बा० घन्य
 (→मय) दे० ३ १० [य]य (दे० १०) (→[य]पि) -d) दे०
 न० गने (→गने)
 ३९ बा० ० -c) व० क्षणित -a) न० चतुर्बाहु^० (→महा
 बाहु^०) -b) न० वक्त्र^० (→वाक्पिन्) -c) बा० दे० १० व० दे० १
 वृग[ ] न० वृगो (→वृगो) -d) न० ह्यान्वित्य (→ह्यान्वित्य)
 ४० बा० ० -c) व० क्षणित दे० ab ० -d) ११ cd ०
 -a) बा० दे० १० त्वाह (→प्राह) -b) दे० न० न (→मा) दे० न० मू

इत्युक्तः शंकरस्तेन पुरुषेण महात्मना ।
 त्रपायुक्तो जगामाथ रुद्रो बदरिकाश्रमम् ॥ ४१
 नरनारायणस्थानं पर्वते हि हिमाश्रये ।
 सरस्वती यत्र पुण्या स्यन्दते सरितां वरा ॥ ४२
 तत्र गत्वा च तं दृष्ट्वा नारायणमुवाच ह ।
 भिक्षां प्रयच्छ भगवन् महाकापालिकोऽस्मि भो ॥ ४३
 इत्युक्तो धर्मपुत्रस्तु रुद्रं वचनमब्रवीत् ।
 सर्व्यं भुजं ताडयस्व त्रिशूलेन महेश्वर ॥ ४४
 नारायणवचः श्रुत्वा त्रिशूलेन त्रिलोचनः ।
 सर्व्यं नारायणभुजं ताडयामास वेगवान् ॥ ४५
 त्रिशूलाभिहतान्मार्गात् तिलो धारा विनिर्ययुः ।
 एका गगनमाक्रम्य स्थिता ताराभिमण्डिता ॥ ४६
 द्वितीया न्यपतद् भूमौ तां जग्राह तपोधनः ।
 अत्रिस्तम्भात् समुद्भूतो दुर्वासाः शंकरांशतः ॥ ४७
 तृतीया न्यपतद् धारा कपाले रौद्रदर्शने ।

तस्माच्छिशुः समभवत् संनद्धकवचो युवा ॥ ४८
 श्यामावदातः शरचापपाणि-
 र्गर्जन्यया प्रावृषि तोयदोऽसौ ।
 इत्थं ब्रुवन् कम्य विशातयामि
 स्कन्धाच्छिरस् तालफलं यथैव ॥ ४९
 तं शंकरोऽभ्येत्य वचो वभाषे
 नरं हि नारायणबाहुजातम् ।
 निपातयैनं नर दुष्टवाक्यं
 ब्रह्मात्मजं सूर्यशतप्रकाशम् ॥ ५०
 इत्येवमुक्तः स तु शंकरेण
 आद्यं धनुस्त्वाजगवं प्रसिद्धम् ।
 जग्राह तृणानि तथाऽक्षयाणि
 युद्धाय वीरः स मतिं चकार ॥ ५१
 ततः प्रयुद्धौ समुभ्रं महाबली
 ब्रह्मात्मजो बाहुभवथ शार्वः ।

व. २. ५१

(→मूलिन्) - ०) शा। का। भवान्याप्य समा^० दे। भवान्यापि समा^०
 (→भवान्यापसमा^०), का। १.१.१ युक्त (→युक्त), का.२ भवान्याप-
 युतो यस्मात्, दे.९ भवान्याप्यसमुक्त

४१ ब। २ दे. ०, ब.३ खडित, दे.११. ab ०. -b) दे। म-
 शक (→महात्मना). -०) शा। कार। का। २५ पाप^०, का.२ तपो^०,
 दे.१.४.१० त्रिपा^०, दे.११ द्विपा^० (→अपा^०)

४२ ब। २.२. दे. ०, ब.३ खडितम् -b) दे.९ न। व (→हि),
 दे.१.३.१० लये (→अये). -०) दे.९ पूर्णा (→पुण्या).

४३ ब। २.२. दे. ०, ब.३ खडित. -d) दे.१.४.५ कपालिकोस्मि,
 मुने, कारुणिकस्मि (→कापालिकोऽस्मि).

४४ ब। २.२. दे. ०, का.१. d ०, ब.३ खडित. -d) दे.१ महेश्वर,
 +महेश्वर (→महेश्वर)

४५ ब। २. ०, का.१. abc ०, दे.२.४.७. ab ०, ब.३ खडितम्.
 -b) का.१. दे.३.१० महेश्वर (→त्रिलोचन), शा। कार. का.२ दे.५
 त्रिलोचने (शा। ना) य धर्मज. -०) शा। कार. का.२ दे.३.७ कोष-
 मुलेन लोहगैत्रे (दे.१ त्रिलेन) -d) शा। कार। का। २ दे.३.७ त्रिलेना
 (दे.१ लोहगैत्रा)मि (बा.२ य) हतो मुने.

४६ ब.३ खडितम्. -a) दे.४ पूलापामि^०, दे.११ त्रिशूलेन (→
 त्रिशूलाभि^०), शा। कार. का। १.१.२ दे.३ तस्मात्त्रिशूलाभिहताय (शा।
 का.१ ता) -b) न। त्रिपा (→तिलो), शा। कार. का.१.२ दे.१
 विनिर्यता, दे.४ प्रवर्तिता (→विनिर्ययु). -०) शा। कार. का।

दे। ३.५.१० प्रावृषि, का.२ दे.१ प्रावृष्य, दे.४ धामन्य (→धाकम्य).
 -d) दे। २.५.१० मण्डितम् (दे.२ ता) (→मण्डिता), दे.४ त्रिपता
 नादाभिनिन्दिता

४७ ब.३ खडितम् -a) दे.९ चाप^० (→न्यप^०), ब। २
 दे.४.७ न। भूमा (→भूमी) -b) का.२ दे.१ जग्राह (→जग्राह). -०)
 दे.४ अनिपत्या (→अत्रिस्तम्भात्) -d) का। १.१.२ रासज, दे.९
 रासज, ० न। रासज (→रासज).

४८ ब.३ खडित, दे.१ cd ० -a) का.२ त्वप^० (→न्यप^०).
 -d) कार। का। २.९.१० द कवचो (→द्वकवचो).

४९ ब.३ खडित, दे.१. ० -a) कार। श्यामो^० (→श्यामा^०).
 -b) ब। हि (→[म]ली). -०) का। त्रिपात^०, दे.१.५.१० विनात^०,
 दे.९ तुशात^० (→विवात^०) -d) दे.११ क व त्रित (→स्कन्धाच्छिर).

५० ब.३ खडित, दे.१. ० -a) दे.१ [म]वेत्य, दे.२.३.५.१०
 [म]वेत्य (→[म]म्वेत्य) -०) शा। कार। का। त्वर, का.२ ज्वर,
 न। चर (→नर)

५१ ब.३ खडित, दे.१. ०. -b) दे.४ श्वाज^० (→श्लवाज^०).
 -०) शा। कार। का.१.२ ब। बागमि (→तृणानि). -d) न। तर्षव
 (→वीर व)

५२ ब.३ खडित, दे.१. ०. -a) शा। कार. का। प्रयुद्ध,
 का.२ दे.३ प्रयुद्धो, दे.९ न। प्रसिद्धो (→प्रयुद्धो), दे.९ सहस्र (→सुमुष).
 -b) कार। -भवेत्, दे.९ दितव च (→भवच्च), शा। कार. का।

• २. ५१

दिन्यं सहस्रं परिवत्सराणां

ततो हरोऽभ्येत्य विरञ्चिमूचे ॥ ५२

जितस्त्वदीयः पुरुषः पितामह

नरेण दिव्याद्भुतकर्मणा बली ।

महाप्रपत्कैरभिपत्य ताडित-

स्तदद्भुतं चेह दिशो दशैव ॥ ५३

ग्रहणा तमीशं वचनं वभाषे

नेहास्य जन्मान्यजितस्य शंभो ।

पराजितश्चेज्यतेऽसौ त्वदीयो

नरो मदीय. पुरुषो महात्मा ॥ ५४

इत्येवमुक्तो वचनं त्रिनेत्रश्-

चिक्षेप सूर्ये पुरुषं विरिञ्चेः ।

नरं नरस्यैव तदा स विग्रहे

चिक्षेप धर्मप्रभवस्य देवः ॥ ५५.

इति श्रीवामनपुराणे द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥

शार्ङ्गिण, व₁ २ दे₁₁ शर्व, दे₉ मूलो (→शर्व) -d) का२.३
 दे_{1-३} १ १० हरेणवि (→हरोम्बेत्य), शा₁ का२. २ दे₉ न₁ विरि^०
 (→विरि^०), व₁ २ ० सप्तत्वे, का२ दे₁ ३.१० ० हवे (→मूचे).

५२ श्लोकस्य स्थाने न_१ पुस्तके—

13* तत् प्रसिद्धो परमस्य शम्भो

परमज्यो विध्यते किं गृहोक्त्या ।

जन्मन्ययो ह्यन्यतमे यदीश

सतो हरेऽभ्येत्य विरिञ्चिभूवे ॥[४]

५३ ब३, खलित्. -a) का३ दे०, १^महो (→१^मह), दे११
 जित्तालपदीस पुण्या रितामह. -b) का३ दे०, ब१ दे०, दे० हूँ
 (→नेने), ब१ र्णो, दे० वतात् (→वो). -c) ११ महत् (→महा-),
 बा३, पुपट्, दे० बुगद्धो, (→पुष्टट्), का३, दे० [-प्र]मिपाय,
 बा३, [-प्र]मिप, दे० [-प्र]मिप (→[-प्र]मिप). -d) दे०
 यास्ततो (→यास्तमो), ब३ दे० दे०, दे० ११ जेव (→जेव्).

[illegible]

नश्येद् (?) , का₁ ईरा (→नरो), का₁ त्वदीयो (→मदीय), न₁
नरा मदीयेन भूश महात्मना.

दे११. ab, cd मध्ये अधिकम्—

14७ पराजयो विद्यते किं भृषोक्त्या

जन्मन्त्यथा ह्यन्यतमे यदीश ।

इत्येवमुक्तोय पितामहेन

वाङ् तथास्त्वन्यत्तमो स्वयंभो ॥

न1, ab, cd मध्ये अधिकम्—

15६ इत्येवमुक्तं स पितामहेन वाऽं तथैवेति जगत् सृष्टम् ।

५५ ब३. खचित्. -अ) कार. ब१.२ दे१-५.९.१० उत्पत्ता
(→उत्पत्ते), कार. ब१.२ दे१-५.९.१० न१ विनेव (→विनेवन्). ब)
ब१ स्थणे, ब३ सत् (→भूयै), ब१ पुश्वो (→पुश्वः); ब१ कार.
क१. ब१.२ दे१-५.९.१० विरिचि दे१ विरिच, न१ विरिचि(ञ)
(→विरिचि). -०) क२ दे१; भव^० (→भट^०), कार. क१.३ तदास्य,
दे१ तदासु (→तदा ह), न१ मरो तदास्य तनु(ञ)प्रवत्त. -द)
ब१ कार. प्रभव स, दे१ ३ प्रवरस्य, दे१ प्रमुत्स्य (→प्रमत्तस्य).

पुष्पिका—व३. खलिते वा। ७।१.२ दे१-३.५.७.१०.११ न१ इति
 श्रीवामनपुराणे हलखिते, वा४. इति वामनपुराणे नारदपुत्रस्य-
 संवदे हलखिते, व१.२ इति श्रीवामनपुराणे वामनप्रभुमवि हल-
 खिते, दे० श्रीवामनपुराणे, मुदे. इति श्रीवामनपुराणे धुतस्य-
 नारदसंवादे हलखिते. अध्यायनाम—वा२ ३५.७, वा। वा४.
 वा। ३ दे१.३.५.१०.११ नरोत्तमिप्रलयो नाम, व१ दे२.९ न१ नरोत्ति-
 नाय. अध्यायसंख्या—वा। वा४. वा। ३ दे१-५-९-११ न१
 नरोत्तोष्याय; वा। ११११.

पुलस्त्य उवाच ।

ततः करतले रद्रः कपाले दारणे स्थिते ।
संतापमगमद् ब्रह्मन्धितया व्याकुलेन्द्रियः ॥ १
ततः समागता रौद्रा नीलाङ्गनचयप्रभा ।
संरक्तमूर्द्धवा भीमा ब्रह्महत्या हरान्तिकम् ॥ २
तामागतां हरो दृष्ट्वा पत्रच्छ विकरालिनीम् ।
काऽपि समागता रौद्रे केनाप्यर्थेन तद्वद ॥ ३
कपालिनमथोवाच ब्रह्महत्या मुदारुणा ।
ब्रह्मवध्याऽपि संप्राप्ता मा प्रतीच्छ त्रिलोचन ॥ ४
इत्येवमुक्त्वा वचनं ब्रह्महत्या विधेय ह ।
त्रिशूलपाणिनं रद्रं संप्रतापितविग्रहम् ॥ ५

[व३ अर्थ सपूर्णऽप्याय कण्ठित ।]

॥ दे१ न१ पुलस्त्य , दे१ २ पुलस्त्य उ

१ -a) गा१ का१ ३३ तत (→तत) न१ दृष्ट्वा (→दृष्ट) न१

-b) न१ तद् ब्रह्म भोषणं शिव -c) का२ तीव्र (→ब्रह्मण) न१
हरस्तापमतीबाध -d) न१ ब्रह्मण (?) (→पितृत्या) दे१ ३ ५ १० ११
[आ]कुलितेन्द्रिय (→व्याकुलेन्द्रिय) गा१ कारा का१ चिन्ताया
कुलितेन्द्रिय

२ दे१ रद्रं 'हरान्तिकम्' इत्यारम्भ 'ब्रह्महत्या इति पर्यन्त
नास्ति (ह स) -a) का२ व१ २ दे११ रौद्रो (→रौद्रा) -b) का२
दे१ न१ 'सम' (→'व्यय') -c) दे१ सुरक्त' (→सरक्त'), व१
तीव्रा, दे१ ६४ (→भीमा) -d) का२ भवान्तिक, दे१ मुदारुणा
(→हरान्तिकम्)

३ दे१ ० (ह २ पा जि) -b) व१ विह्वलान्ता, दे१
नितरपमिषा (→विकरालिनीम्). -c) व१ २ रौद्रि (→रौद्रे) न१
कस्य ख धोरुण्यानि (?) -d) का२ व१ केनास्पर्थेन, दे१ ९ केन
पार्थेन, न१ केन कार्येण (→केनास्पर्थेन)

४ दे१ ab ० (ह २ पा जि) -b) न१ [आ]ति
(→हुं) -c) गा१ कारा का१ २ दे१ ५ न१ 'हत्या' (→'वध्या')
-d) दे१ न१ संप्रतीच्छ (→मां प्रतीच्छ)

५ -b) गा१ कारा, का१ व१ २ दे१ ३ ५ १० त (→ह)
-c) का२ रौद्रा (→रद्र)

६ -a) गा१ कारा व१ दे१ ५ तस्तु, न१ ० तो हि (→'तत्र')

ब्रह्महत्याभिभूतश्च शर्वो वदरिकाश्रमम् ।

आगच्छन् ददर्शार्थं नरनारायणाष्टपी ॥ ६

अदृष्ट्वा धर्मतनयौ चिन्ताशोकसमन्वितः ।

जगाम यमुनां स्नातुं साऽपि शुष्कनलाऽभनत् ॥ ७

कालिन्दी शुष्कसलिला निरीक्ष्य वृषनेतनः ।

प्लक्ष्मना स्नातुमगमदन्तर्द्धानं च सा गता ॥ ८

ततो नु पुष्करारण्यं मागधारण्यमेव च ।

सैन्यवारण्यमेवासौ गत्वा स्नातो यथेच्छया ॥ ९

तथैव नैमिषारण्यं धर्मारण्यं तथेक्षरः ।

स्नातो नैव च सा रौद्रा ब्रह्महत्या व्यमुञ्चत ॥ १०

सिरित्सु तीर्थेषु तथाश्रमेषु

वै ३

-b) कारा द्रो, दे१ शिवो (→शर्वो) -c) दे१ ३ ५ ७ १० प्राय-
च्छद्री (दे१ ५ 'न्तो'), दे१ द्वापत्य स (→प्रागच्छन्) कारा [अ]न
(→[अ]क) न१ प्रागत दृष्ट्वाते तो

७ -a) दे१ न१ स दृष्ट्वा (→अदृष्ट्वा) -b) का२ ० पचयण
(→समन्वित) -c) न१ स ययो (→जगाम) -d) दे१ स (सा?)
हि, न१ सा नु (→सावि)

८ -c) न१ ता (प्ला?) क्षोषा (→प्लक्ष्मना) -d) दे१ ७
नु (→च) कारा [अ]गमत् (→गता)

९ -a) गा१ कारा व१ ततोय व१ ० गतोय (→ततो नु)
-b) व१ २ दे१ ७ मगधा (→मागधा) कारा ० धमारण्य तथेक्षर,
-c) दे१ न१ गत्वा च सैन्यवारण्य -d) दे१ ईश (→गत्वा)
दे१० श्यातो (→स्नातो) न१ शकरोक्षो (→गत्वा स्नातो) व१
दे१ ३ ७ १० यदृच्छया (→यथेच्छया)

१० -a) व१ निमिषा, दे१ न१ नैमिषा (→नैमिषा)
दे१ न१ ० रण्ये (→रण्य) -b) दे१ ० रण्यवर्मा ० (ह स),
दे१ ० धर्मारण्य ० (ह स) दे१ न१ ० रण्ये (→रण्य) कारा
मागधारण्यमेव च -c) कारा गत्वा स्नातो न (→स्नातो
नैव च) का२ दे१ ७ न चापि दे१ न१ न चास्य (→नैव च) व१ २
रौद्रो (→रौद्रा) -d) कारा व१ विमुञ्चति, दे१ न मुञ्चति
(→व्यमुञ्चत)

११ -a) का२ सर्वाणु, न१ तीर्थेषु (→तीर्थेषु) -b) का२
दिन्येषु वनेषु, दे१ देवेषु वनेषु (→देवावतनेषु), गा१ कारा का१

पुण्येषु देवायतनेषु शर्वः ।

समायुतो योगयुतोऽपि पापा-

न्नावाप मोक्षं जलदध्वजोऽसौ ॥ ११

ततो जगाम निर्विण्णः शंकरः कुरुजङ्गलम् ।

तत्र गत्वा ददर्शाय चक्रपाणिं खगध्वजम् ॥ १२

तं दृष्ट्वा पुण्डरीकाक्षं शङ्खचक्रगदाधरम् ।

कृताञ्जलिपुटो भूत्वा हर स्तोत्रमृदोरयत् ॥ १३

हर उवाच ।

नमस्ते देवतानाय नमस्ते गरुडध्वज ।

शङ्खचक्रगदापाणे वासुदेव नमोऽस्तु ते ॥ १४

नमस्ते निर्गुणानन्त अप्रतर्क्याय वेधसे ।

ज्ञानाज्ञान निरालम्ब सर्वालम्ब नमोऽस्तु ते ॥ १५

दे० १०.११ सर्वत (→गर्भ) -०) का२ मोक्षमवाप (→योगयुतो-
ऽपि), दे० सर्व (→प्राप्त) -०) शा१ कारा का१ दे० ३.५ १०.११
वृषभ (→जलद), का२ न योगयुतो जलजोद्भवो भवात्, दे० ना-
वाप मोक्ष जलजोद्भवदृष्टा (सो?), दे० तथा न मुक्तो जलमो (जो?)
मृद्वैशो

१२ -०) दे० न१ स जगाम (→गतो जगाम), का२ दे०
ततोऽत्रागमि (दे० दिति) तो विष्णु -०) का० व१ ३.५ जगल, दे०
जगम (→जङ्गलम्) -०) दे० [न्ना]यु (→[अ]य) -०) का२
कुरुध्वज व१ गत्वा गति दे० वृषध्वज, दे० चतुर्भुज, दे० विपटध्वज,
दे० १० खगलित्यम् (→खगध्वजम्), व२ चक्रिण गवडध्वजम्

१३ -०) दे० स (→त) -०) व१ भूत (→धटव)
-०) कारा का१ दे० २.४.१० हर, दे० हरि (रि?) (→हर), कारा
व१ २ उदरयत्, शा१ का१ उरोरयत्, दे० उवाच ह (→उदोरयत्)

॥ दे० २ ५.७ हर उ, दे० न१ हर

१४ -०) का२ देवतानाय (→देवतानाय) -०) व१
नारायण (→वासुदेव)

१५ -०) दे० न१ नमोस्तु (→नमस्ते) दे० पुष्पलन्ताय, दे०
निर्गुणानन्ताय, दे० निर्गुणानन्द (→निर्गुणानन्ता) -०) व१ पश-
हस्ताय, का१ त्वप्रतर्क्याय, दे० अप्रतर्क्याय (→अप्रतर्क्याय)

१६ व१ २ ०. (ह.१) -०) का२ दे० योगयुक्त, दे०
रजतोयुक्ता (क?) (→रजोयुक्त), दे० पुण्ड, न१ पु (यु?) क
(→युक्त) -०) का२ ब्रह्ममूर्ते नमोस्तु ते

रजोयुक्त नमस्तेऽस्तु ब्रह्ममूर्ते सनातन ।

त्वया सर्वमिदं नाथ जगत्सृष्टं चराचरम् ॥ १६

सत्त्वाधिष्ठित लोकेश विष्णुमूर्ते अधोक्षज ।

प्रजापाल महाबाहो जनार्दन नमोऽस्तु ते ॥ १७

तमोमूर्ते अहं ह्येव त्वदंशक्रीडसंभयः ।

गुणाभियुक्त देवेश सर्वव्यापित्व नमोऽस्तु ते ॥ १८

भूरियं त्वं जगन्नाथ जलाम्बरहुताशनः ।

वायुर्मुद्भिर्मनश्चापि शर्वरी त्वं नमोऽस्तु ते ॥ १९

धर्मो यत्नरतपः सत्यमहिंसा शौचमार्जवम् ।

क्षमा दानं दया लक्ष्मीर्ब्रह्मचर्यं त्वमोश्चर ॥ २०

त्वं सङ्गाधृतुरो वेदास्त्वं वेद्यो वेदपारगः ।

उपवेदा भवानीश सर्वोऽसि त्वं नमोऽस्तु ते ॥ २१

१७ व१ २ ०. -०) शा१ कारा, का१ त्वया (→सत्त्वा-
-०) दे० विष्णु (→विष्णु), का२ मूर्तिर (→मूर्ते), शा१ का१
दे० ७ ह्यधो, दे० त्वयो (→अधो) -०) दे० ११ महादेव (→महा-
बाहो)

१८ व१. दे० १० ०. -०) शा१ कारा, का१.२
दे० ४.५.७.११ न१ मूर्तिर (दे० दिति), दे० मूर्ते (→मूर्ते), -०)
शा१ कारा का२ दे० २.५.७.११ न१ त्वदश (→त्वदश-०) शा१
का१ २ दे० २.५.७ भियुक्तो, दे० त्विदेवेशयुक्ते (अयु पाठ), न१ भियु
(यु?) क (→भियुक्त)

१९ दे०. ab ०. -०) न१ भूतिर (→भूरिय) -०) दे०
न१ जलानिल (→जलाम्बर), शा१ का१ २ दे० १० हुताशन, कारा,
व२ हुताशना, दे० हुताशनी (→हुताशन) -०) दे० न१ वाक्
च (→वायु), दे० चापि (→चापि) -०) दे० सर्वतस्व, न१ सर्व-
सत्त्व (→सर्वरो त्व)

२० का१ ०. -०) व१.२ ज्यो, दे० यष्ट, दे० ययो, न१
सर्व (→धर्मो), शा१ कारा, यत्नरतपो ह्य सत्यम् -०) दे० ३.१०
सत्य (→शौच) -०) न१ ज्यो दया च दान च -०) शा१ ०
(?) श्रर, व१ २ दे० १ मीश्वर (→मीश्वर)

२१ का१. ० -०) दे० त्व वेदा सायन्तत्त्वावर. -०) शा१
कारा, वेद्यो, दे० २ विद्या (→वेद्यो), दे० १ पारो (→पारग),
-०) व१ २ दे० १.११ न१ उपवेदा (→उपवेदा), व१ दे० १ न१ ईश,
दे० ११ यज्ञ (→ईश) -०) दे० शिष्टोति, न१ सर्वत (व?)
(→सर्वोऽसि)

नमो नमस्तेऽच्युत चक्रपाणे
 नमोऽस्तु ते माधवमीनमूर्ते ।
 लोके भवान् कारुणिको मतो मे
 ब्राह्मण्य मा केशव पापनन्दात् ॥२२॥
 ममाशुभं नाशय त्रिशहस्रं
 यद् ब्रह्महत्याऽभिभवं बभूव ।
 दग्धोऽस्मि नष्टोऽस्म्यसमीक्ष्यकारी
 पुनीहि तीर्थोऽसि नमो नमस्ते ॥२३॥
 पुलस्त्य उवाच ।
 इत्थं स्तुतश्चक्रधरः शंकरेण महात्मना ।
 प्रोवाच भगवान् वाक्यं ब्रह्महत्याश्रयाय हि ॥२४॥
 हरिरुवाच ।
 महेश्वर शृणुष्वेमां मम वाचं कलम्बनाम् ।

ब्रह्महत्याश्रयकारं शुभदा पुण्यवर्धनीम् ॥ २५
 योऽसौ प्राह्मण्डले पुण्ये मदंशप्रभवोऽच्ययः ।
 प्रयागे वसते नित्यं योगशायीति विद्युतः ॥ २६
 चरणाद् दक्षिणात्तस्य विनिर्याता सरिद्वरा ।
 विद्युता वरणेत्येव सर्वपापहरा शुभा ॥ २७
 सन्यादन्त्या द्वितीया च असिरित्येव विद्युता ।
 ते उभे तु सरिच्छ्रेष्ठे लोकपूज्ये बभूवतुः ॥ २८
 ताभ्यां मध्ये तु यो देशस्तत्क्षेत्रं योगशायिनः ।
 त्रैलोक्यप्रवरं तीर्थं सर्वपापप्रमोचनम् ।
 न तादृशोऽस्ति गगने न भूम्या न रसातले ॥ २९
 तत्रास्ति नगरी पुण्या ख्याता वाराणसी शुभा ।
 यस्यां हि भोगिनोऽपीश प्रयान्ति भवतो लयम् ॥३०॥
 निलासिनीना रशनास्वनेन

वै, ३

२२ -b) शा१ कारा का१ दे१ ३ ५ १० न१ वामन* (→ माधव*) कारा 'मत्स्य', दे१* विष्णु* (→मान*) दे१ माधवमीन कूर्म, न१ वामनमीनकूर्म -०) दे१ न१ मृ (म?) तोसि (→मतो मे) -d) दे१ पाश* (→पाप*) शा१ का१ बद्धात्, का२ दे१ वचनवात् (→वचनात्)

२३ -b) दे१ सुरेण (→बभूव) -०) शा१ का१ प्रसमीक्ष*, का२ अपराध्य (→असमीक्ष्य) -d) व१ २ दे१ ४ ७ ९ ११ न१ नाथोसि (→तीर्थोसि)

॥ दे१ ०, शा१ का१ न१ पुलस्त्य दे१ २ पुलस्त्य च

२४ -a) का२ व१ दे१ १० एव (→इत्थं), दे१ विश्वम्भ (→चक्रधर*) -०) व१ २ दे१ ७ ९ न१ वाचय भगवान् (→भगवाद् वाचय) -d) दे१ ९ सवावह (→शयाय हि)

॥ न१ ० दे१ ९ हरि, दे१ हरिश्च

२५ -b) का१ सुवप्रदा, दे१ कुतस्त्वना, दे१ कु(?)तस्त्वना, दे१ कतरिष्य (→कतरत्वना) -०) दे१ सयकारी, दे१ सयकरा (→सयकरी) -d) का२ सुवता, व१ सुवता (→सुवदा) शा१ कारा का१ वर्धनाम् (→वर्धनीम्)

२६ -a) दे१ ३ १० ब्रह्माण्डके, न१ ब्रह्मजले (→प्राह्म-ण्डके) दे१ पुण्ये (→पुण्ये) -b) न१ प्रसाद* (→मदण*) व१ दे१ [-य] व्यय (→[-म]व्यय) का२ od चरणयोर्भ्यत्पात् -०) न१ प्रयागे(ते?) +प्रायेण, दे१ प्राशये (→प्रयागे) दे१ वसति (→वसते) -d) का२ भोगभायो (→भोगजायो)

२७ दे१ dO -a) न१ तत्र (→तस्य) -b) न१ निर्याता च (→विनिर्याता) -c) दे१ वःपु* (→वःपुते) का२ [-ए] व (→[-ए]व)

२८ दे१ aO -a) शा१ कारा का१ दे१ सन्याद् द्वितीया दन्त्या न (कारा तु, का१-श्च) दे१ १० सरिद्वत्या द्वितीया च, मुने, सरिद्वत्या द्वितीया च -b) मुने प्राप्ति* (→प्रति*), दे१ क्षतीत्येव च (→प्रसिरित्येव) -०) दे१ ३ व (→तु) का२ न१ सरिद् (व) ज्यैष्ठ्य (→सरिच्छ्रेष्ठ) न१ भवेते सरिता धातु

२९ दे१० मुने efO -a) का२ व१ ० दे१ ३ ४ ७ १० तयो, दे१ तेरा (→ताम्या) दे१ तु मध्ये (→मध्ये तु) न१ देवो (सो?) (→देशत) -b) न१ वतते (→तजव) का१ साम्बिन (→द्या यिन) -०) न१ प्रमवा (व?) स्तीव (→प्रवर तीर्थ) -d) व१ दे१ विमोचनम् (→प्रमोचनम्) -e) का२ न तत्त्वमोसि दे१ ७ न तादृश हि, दे१ ९ न तादृशति (→न तादृशोऽस्ति) -f) का२ दे१ भूमौ (→भूम्या)

३० -a) तत्र सराजते गगा, दे१० न तादृगास्ति नगरी -b) दे१ प्रत्या, दे१ तत्र दे१ नाम्ना दे१० पुण्या (→ख्याता) दे१ धृता (→धुता) -०) न१ यस्या हि (→मस्या हि) दे१ न१ भोगिनो (→भोगिनो) -d) दे१ प्रवता लय दे१ वरदालय, व१ भवदालय (→भवतो लयम्)

३१ -a) व२ दे१ ४ ५ रसता* (→रशना*) -b) का१ स्वर, दे१ स्वर, दे१ स्वन (→स्वनर) कारा श्रुतिस्वरैरागप्रयनिरिक्तता

श्रुतिस्वनैर्ब्राह्मणपुंगवानाम् ।

शुचिस्वरत्वं गुरवो निश्चयम्

हास्यादशासन्तु मुहुर्मुहुस्तान् ॥ ३१

व्रजस्तु योपितु चतुष्पथे

पदान्यलक्तारुणितानि दृष्ट्वा ।

ययौ शशी विस्मयमेव यस्यां

किञ्चित् प्रयाता म्थलपश्चिनीयम् ॥ ३२

तुङ्गानि यस्यां सुरमन्दिराणि

रुन्धन्ति चन्द्रं रजनीमुखेषु ।

दिवाऽपि सूर्यं पवनाप्लुताभि-

र्दीर्घाभिरिव सुपताकिष्काभिः ॥ ३३

भृङ्गाश्च यस्यां शशिकान्तभिचौ

प्रलोभ्यमानाः प्रतिविम्बितेषु ।

आलेख्योपिद्विमलाननाञ्जे-

प्यीयुर्भ्रमात्रैव च पुष्पकान्तरम् ॥ ३४

परिश्रमश्चापि पराजितेषु

नरेषु संमोहनखेलनेन ।

यस्यां जलक्रीडनसंगतासु

न स्त्रीषु शंभो गृहदीर्घिकासु ॥ ३५

न चैव कश्चित् परमन्दिराणि

रुणद्धि शंभो सहसा श्रुतेऽधान् ।

न चावलानां तरसा पराक्रमं

करोति यस्यां सुरतं हि हृक्त्वा ॥ ३६

पाशप्रन्निर्गजैर्नागां दानच्छेदो मदच्युतौ ।

यस्यां मानमदौ पुंसां करिणां यौवनागमे ॥ ३७

प्रियदोषाः सदा यस्यां कौशिका नेतरे जनाः ।

नाम् - ०) कारा ग्रति, दे० ५.७ मुचि (→मुचि), का२ शुचिस्वर
नै, बा१.२ सुचिस्वर, दे० शुचिस्वरत्वं, न१ शुचिस्वरत्वं (→शुचिस्वरत्वं);
का२ दे० सुचि, न१ च नरा (→सुरवो) -d) शा० का० ह्य (का०
ह्य) शा० (?) दशासन्तु (शा० सन्तु), न१ हास्यादशा सन्ति (?), मुहे.
हास्यादशा सन्ति, दे०. म्थलपुत्रम् (→हास्यादशासन्तु), शा० दे० ३.५.
१० ११ ता, बा१.२ ताद, दे० त (→तात्), कारा. मात्स्यादशासन्तुमु-
ह्यदशासन्तु.

३२ -a) दे० १.७ यात्रीषु (→वज्रत्सु), व२ योपितु (→
योपितु), दे० पावनि (→पवनि) -०) दे० सशी (→शशी) -d)
दे० १.५.७.७ किञ्चित् (→किञ्चित्), शा० कारा का० ब२ दे० ५.७
प्रयाता, दे० न१ प्रयुज- (→प्रयाता)

३३ दे०. ३३० 'मन्दिराणि' इत्यत्र पर ३९० 'मन्दिराणि'
इति पर्यन्त नास्ति (ह स) व२ d) -a) न१ पुरि(?) (→सुर-),
-b) का० हगदि, दे० निम्बन्ति (→ह-वन्ति), का० चन्द्रो (→चन्द्र-)
-०) दे० ३.१०.११ पवनाभिरिव (दे० १.१०.११ पवनाभि, दे० पवनोद्धि (वि३ ७)-
वामि, दे० पवता स्तुताभि (?) (→पवनाप्लुताभि) -d) का०
चिवाभि, दे० दुर्वाभि (→दीर्घाभि)

३४ दे०. ० (ह स., द. ३३९१ वि). शा० कारा का० १.२
बा१.२ दे०, d) -a) का० 'कान्त' (→'कान्त'). -b) का०
का० 'विम्बितासु, बा१.२ 'विम्बितेषु' (→'विम्बितेषु'). -०) दे० १.१०.११
(मान्य) -d) दे० भ्रमन्त्र (→भ्रमात्रैव), दे० 'कान्तरे' (→
'कान्तरे' -d) दे० न१ 'वितामिनीना वदनाम्बुषेण मुहुर्मुहुर्भ्रमिरे
भ्रमन्त' (न१ त्वन्ता)

३४ श्लोकात्पर दे० न१ अधिकम्—

१६० काव्येषु चन्द्रो न नरेषु शम्भो
दण्डस्तथा योमिषु न जनेषु ॥

[-१) न१ काव्य- (→काव्येषु) -२.) दे० नो (→न).]

३४ श्लोकात्पर शा० अधिकम्—

१७६ वतासु धर्मस्वनाकुलासु सुपुत्रिषुपुत्रासु विकारिणीषु ॥

३५ दे०. ० (ह स.; द. ३३९१ वि), शा० कारा का० १.२

बा१.२ दे०, न१ bc) -a) का० बा१.२ दे०, परिश्रमश्चापि, का० दे०

न१ परिश्रमश्चापि (→परिश्रमश्चापि), दे० विनाजितेषु, न१ वनाजितेषु

(→पराजितेषु). -b) दे० समोदन (→समोहन), दे० ३.४ 'लेखनेन

(→'खेलनेन). -d) का० सगो, दे० वाले (→शम्भो) -od) कारा.

परिश्रम यान्ति पराजितेषु निषासु शम्भो गृहदीर्घिकासु

३६ दे०. २. ० (ह स., द. ३३९१ वि) -a) का० न ह्यव,

दे० मध्ये स (→न चैव), का० दे० पुर, का० दे० सुर (→पर).

-b) कारा श्रुते स्नात, का० दे० श्रुते त्वा, बा० रि (श्रु?) वेज्जान्,

दे० १० (श्रु?) दे० शात् (→श्रुतेऽज्ञान्), दे० ३ सह मास्तेष्वर्गा, दे०

सहसागपत्, दे० भवदासनेच्छाद्, न१ सहसावनेच्छाद् (→सहसा श्रुते-
ज्ञान्). -d) का० कश्चित् (→यस्या).

३७ -b) दे० 'धेनान्मदच्युतौ, न१ 'धेनो मदच्युतौ (→'धे-
नो मदच्युतौ). -०) शा० का० १.२ बा१.२ दे०, १.१०.११ न१ 'मद, दे०

'मदा (→'मदो). -d) दे० दे० त्वनागमे (→यवनागमे).

३८ दे० १. ०. -१) का० दे० दृष्ट, दे० दृष्टि (→'प्रिय');
दे० ३ येषा, दे० यय (→यस्या). -b) का० को? यिका (→'कौ-

तारागणेषु कुलीनत्वं गद्ये वृत्तच्युतिर्विभो ॥ ३८
भूतिवृन्धा विलासिन्यो भुजंगपरिवारिताः ।
चन्द्रभूषितदेहाश्च यस्यां त्वमिव शंकर ॥ ३९
ईदृशायां सुरेशान वाराणस्यां महाश्वमे ।
वसते भगवाँल्लोलः सर्वपापहरो रविः ॥ ४०
दशाश्वमेधं यत्प्रोक्तं मर्दंशो यत्र केशवः ।
तत्र गत्वा सुरश्रेष्ठ पापमोक्षमवाप्स्यसि ॥ ४१
इत्येवमुक्तो गरुडध्वजेन
वृषध्वजस्तं शिरसा प्रणम्य ।
जगाम वेगाद् गरुडो यथाऽसौ
वाराणसीं पापविमोचनाय ॥ ४२
गत्वा सुपुण्यां नगरीं सुवीथीं
दृष्ट्वा च लोलं सदशाश्वमेधम् ।
स्नात्वा च तीर्थेषु विमुक्तपापः

स केशवं द्रष्टुमुपाजगाम ॥ ४३
केशवं शंकरो दृष्ट्वा प्रणिपत्येदमब्रवीत् ।
त्वत्प्रसादाद् हृषीकेश ब्रह्महत्या क्षयं गता ॥ ४४
नेदं कपालं देवेश मद्वस्त्रं परिमुञ्चति ।
कारणं वेदि न च तदेतन्मे वक्तुमर्हसि ॥ ४५
पुलस्त्य उवाच ॥
महादेव उचः श्रुत्वा केशवो वाक्यमब्रवीत् ।
विद्यते कारणं ह्य तत्सर्वं कथयामि ते ॥ ४६
योऽसौ ममाग्रतो दिव्यो हृदः पशोत्पल्लेर्धुतः ।
एष तीर्थवरः पुण्यो देवगन्धर्वपूजितः ॥ ४७
एतस्मिन्प्रयेरे तीर्थे स्नानं शंभो समाचर ।
स्नातमात्रस्य चायैव कपालं परिमोक्ष्यति ॥ ४८
ततः कपाली लोके च त्यातो ह्य भविष्यति ।
कपालमोचनेत्येवं तीर्थं चेद भविष्यति ॥ ४९

वै. ३.

शिवा). -०) का२ कुलीन(न ?)त्व (→कुलीनत्व) -d) का२
मतिरु, ब२ मले (य?), दे२, ३, १० मेवे, दे० न (य?) य (→गद्ये),
वा२ दे१ बभौ (→विभो), दे४ भाववृत्तश्च चोचति.

३९ दे१. ab ०. -a) कार. भूति लब्धा, दे२ वृत्ति
लब्धा, दे४ भूत लब्धा, दे१ भ्राति लब्धा (→भूतिलब्धा), शा१
कारा. विवासिन्य (→विवासिन्य). -b) शा१ कारा. का१ वार-
णा, दे४ पातिता (→वारिता). -०) न१ देशीया (→देशाश्व),
वा२. अनताग्रदभूपाग्र. -d) का१ दे० तमिव, ब२ भूमिव(?)
(→त्वमिव), वा१ शकर, ब२ दे१ शकर (→शकर).

४० -a) दे० ईशानाया (?) (→ईशानाया). -b) दे० न१
महाभुजे, दे१० महाश्वमे (→महाश्वमे). -०) दे१ अण्वाय वसते
लोल -d). वा१ दे० न१ हरि (→रवि).

४१ -a) कार. दशाश्वमेधो य प्राक्तो. -b) वा१ स (य?)
देशो (→मर्दशो).

४२ का२ दे३. b. ०.

४३ -a) दे१ स त्वायु (→त्वायु-), का२ सुतीर्थ, दे११
सुरम्या (→सुतीर्थ). -b) ब२ लोतां, दे० तीर्थ (→लोत),
वा२ लोलच (→लोत स-), दे२ लोना सदाश्वमेधमा

४४ -a) दे१-३ शकर केव दृष्टा (व्यत्याजेन). -b) दे०
एवम् (→इदम्). -०) ब२ प्रकाशत् (→प्रसादात्).

४५ दे१०. a. ०. -b) वा१ दे० मद्वस्त्राद्, न१
अवस्त्राद् (→मद्वस्त्र) -०) वा१.२ दे१ वेद (→वेदि), दे१ नैव तत्,
दे२, ५, १० नैवत्, दे३ नैवाय, न१ न च यत् (→न च ह्य),
वा१ कारा का१ न तव कारण वेदि. -d) शा१ का१.२ दे१-५
तन्मे ह्य (→एतन्मे), कारा तन्मे वक्तु त्वमर्हसि

४६ शा१ वा१ दे० न१ पुलस्त्य, दे१.२ पुलस्त्य व.
४७ दे२ od ० -०) का२ भद्र, दे१ देव, दे० तन,
दे१० बह्व (→ह्य).

४८ दे२. ab ०. -a) दे० मागत (→अग्रत). -b)
दे० हृष्ट (→हृद), का२ पचयति (→पचोत्तयति), दे० पचयतेषु ते
(→पचोत्तयतेषु), दे१. २. १० ११ वृत्त (→वृत्त), -०) का२
दे१ एततीर्थवर पुण्य, दे४ एषु तीर्थेषु वै पुण्य. -d) का२ दे१
पूजित (→पूजित).

४९ -a) दे१. १० ११ पुण्य (→तीर्थ). -b) का२. वा१.२
दे२, ३. ५, १० शासनमा, दे१ रोष(व)नमा (शमो सामा). -०)
ब२ दे० स्नात (→स्नात), दे२ स्नानमानेन (→स्नात-
मात्रस्य), दे१ धर्मे, दे० अनेन (→अर्चय). -d) दे० कपाल
(→कपाल) दे१ भावयति (→भावयति).

४९ शा१ कार. वा१ दे१. od ०. -a) का२ [य] विम्व,
दे१ त्वं (→च) -b) वा१ भविष्यति (ति?) (→भविष्यति). -०)
का२ दे१ मोचनं नाम (→मोचनेत्येवं), न१ एव (→एवं), -d)

पुलस्त्य उवाच ।॥

एवमुक्तः सुरेशेन केशवेन महेन्द्रवरः ।

कपालमोचने सस्त्रौ वेदोक्तनिधिना मृने ॥ ५०

इति श्रीधामनपुराणे तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

स्तारस्य तीर्थे त्रिपुरान्तन्मय

परिच्युतं हस्ततलात् कपालम् ।

नाम्ना यभूयाथ कपालमोचनं

तत्तीर्थवर्यं भगवत्प्रसादात् ॥ ५१

४

पुलस्त्य उवाच ।॥

एवं कपालो संजातो देवस्य भगवान्हरः ।

अनेन कारणेनासौ दक्षेण न निमन्त्रितः ॥ १

कपालिजायेति सतीं विज्ञायाथ प्रजापतिः ।

यज्ञे चार्हापि दुहिता दक्षेण न निमन्त्रिता ॥ २

एतस्मिन्नन्तरे देवीं द्रष्टुं गौतमनन्दिनी ।

जया जगाम शैलेन्द्रं मन्दरं चारुवन्दरम् ॥ ३

तामागतां सती दृष्ट्वा जयामेकामुवाच ह ।

किमर्थं विजया नागाज्जयन्ती चापराजिता ॥ ४

सा देव्या वचन श्रुत्वा उवाच परमेश्वरीम् ।

गता निमन्त्रिताः सर्वा मत्ते मातामहस्य ताः ॥ ५

समं पित्रा गौतमेन मात्रा चैवाप्यहस्यया ।

का२ तीर्थं चैतत्, व० न१ तीर्थश्चाय (→तीर्थं चेद), व१ भविष्यति (ति?) (→भविष्यति)

॥ १ ॥ का१ व१ दे० न१ पुलस्त्य दे१ २ पुलस्त्य उ

५० -a) दे१ महादेवो (→केशवेन) -0) का२ दे१ स्तातो (→सत्तो) -d) का२ दे१ ७ तता दे० पुन न१ मुनि (→मुने)

५१ -b) न१ पाणि (→हस्त)

पुष्पिका—कारा व१ दे१ 'श्री' ० दे० 'इति श्रीधामनपुराणे ०, शा१ कारा का१ दे१ ३ १० इति श्री (कारा दे१ [श्री]) धामनपुराणे पुलस्त्यनारदसंवादे अध्यायनाम—शा१ का१ दे१ ३ ५ ७ १० हरललिते (दे१ ०) नाम कारा हरललिते कपावमोचन नाम का० हरललिते नामाध्याय, व१ हरललिते वामनप्रादुर्भावे, व२ हरललिते दे१ हरललित, दे० कपालमोचन नाम न१ वाराणसीमाहात्म्ये कपालमोचन नाम अध्यायसंख्या—का२ ० दे१ द्वितीयोऽध्याय, दे१ अध्यायसंख्या केवलम् प्रकृतं वतते—॥३॥ अस्म्यन् तृतीयोऽध्यायः ।

४

[व३ पुस्तके प्रथमोऽध्यायः खण्डितः ।]

॥ १ ॥ का१ व१ दे० न१ पुलस्त्य, दे१ पुलस्त्य उ

१ -a) दे१ ७ सपातो (→सजातो) -b) का२ व१ २

दे१ ७ भगवत्प्रसादात् (→भगवान् हृत्) दे० देव स भगवत्प्रसादात्

२ का२ मुने ० -a) दे० न१ कपालिनर्चयति (→कपालि-

जापेति) -0) व१ २ यज्ञार्हाणि, दे१ यज्ञार्हाणि चापि, दे१ यज्ञार्हाणि, दे० यज्ञार्हाणि, न१ यज्ञार्हाणि (→यज्ञार्हाणि)

३ दे० ० -a) शा१ व१ दे१ ३ ५ दे० (→देवी) -b) शा१ व१ दृष्ट्वा (→दृष्टुं) शा१ दे१ ५ ० नन्दनी (→नन्दिनी) -0) का२ नाम स (?) (→जगाम) -d) दे१ ११ चिरं (→चाहं)

४ दे० ० -a) व१ गौतमि (→तामागता) -b) दे० ४ जा(ज?) याम् (→जयाम्), दे१ एताम्, न१ एवम् (→एकाम्)

४ श्लोकात्तर शा१ प्रथिकम्—

१८* नागतां हरिदेका त्वमावाता वरवर्णिनी ।

का२ प्रथिकम्—

१९* विहाय विद्विला बा१ तात्वेकाकिनी सति ।

५ -b) का२ वनादे (→जवाव), शा१ दे० २ १ ० दवतो (→श्वरीम्) -0) दे० एता (→गता) -d) कारा सति (→मधे)

६ -b) दे१ ४ १० [प्र]हिल्यया (→[प्र]हिल्यया) शा१ मात्रा चाय त्वरन्वित (ता?), कारा जनन्याश्लयया समम्, का१ मात्रा चाहिल्यया सट्, का२ व१ २ मात्रा चाप्यनुत्तरया, दे० मात्रा [चै]वाप्यनुत्तरया, दे० ११ मात्रा चाप्यनुत्तरया न१ समानाच्यनुत्तरया -0) दे० प्रष्टुं (→दृष्टुं) -d) व१ दे० ५ ११ न१ ० लुका (→लुका)

अह समागता द्रष्टुं त्वां तत्र गमनोत्सुका ॥ ६
 किं त्वं न व्रजसे तत्र तथा देवो महेश्वरः ।
 नामन्त्रिताऽसि तातेन उताहोस्विद् व्रजिष्यसि ॥ ७
 गतास्तु ऋषयः सर्वे ऋषिपत्न्यः सुरास्तथा ।
 मातृष्वसः शशाङ्कश्च सपत्नीको गत क्रतुम् ॥ ८
 चतुर्दशसु लोकेषु जन्तो ये चराचराः ।
 निमन्त्रिताः क्रतौ सर्वे किं नासि त्व निमन्त्रिता ॥ ९
 पुलस्त्य उवाच ॥
 जयायास्तद्वचः श्रुत्वा वज्रपातसमं सती ।
 मन्थुनाऽभिप्लुता ब्रह्मन् पञ्चत्वमगमत् ततः ॥ १०
 जया मृता सती दृष्ट्वा क्रोधशोकपरिप्लुता ।
 मृच्छती वारि नेत्राभ्यां सस्वरं विललाप ह ॥ ११

७ -a) मुने न त्व (-त्व न) कारा किं त्व न तत्र व्रजसि,
 दे० त्व तत्र किं न व्रजसि -b) शा० कारा का० न च (-तथा) का०
 दे० देव (-देवो) -c) शा० कारा का० निमन्त्रिता (-नामन्त्रिता),
 न० किं देवी (-तातेन) -d) का० गमिष्यसि (-व्रजिष्यसि), का०
 ततो हास्य व्रजिष्यसि

८ -a) का० आगता, दे० १ न० गताश्च (-गतास्तु) कारा
 मुनयः (-ऋषयः) दे० ऋषयोऽपि गता सर्वे -b) कारा मुनिपत्न्यः,
 दे० १५ ६६ (-ऋषिपत्न्यः) शा० का० १ दे० ३ ५ १ १० ११ तथा सुपुत्र,
 न० शुभ्रास्तथा (-सुरास्तथा) -c) शा० कारा का० मातृष्वसा (शा०
 १५) दे० मातृष्वसा, दे० मातरश्च, न० मातृष्वसु (-मातृष्वसु)
 -d) का० दे० श्रुत्वा, दे० श्रुत्वा (-मन्थुम्)

९ -a) b) सञ्चितम् -d) का० दे० ५.१ वा त्व न, दे० ३ च
 त्व न (-नासि त्व)

१० -a) १० न० पुलस्त्य, दे० पुलस्त्य उ
 १० -b) दे० १० पातोषम (-पातसम) दे० सर्वं शशिनिमा-
 नना -c) शा० का० [अ] विप्लुता, दे० विप्लुता (-[अ] विप्लुता)
 -d) दे० १ न० तदा (-तत)

११ शा० कारा का० ० -a) दे० सती मृता जया (-जया
 मृता सती) -c) का० विमुच्य (-मुच्यते) -d) व० दे० ३.५.१०
 सुस्वर (-सस्वर)

१२. शा० कारा का०. ab ०, दे० अत्र १२^a 'जया' इत्या-
 रम्भ १२^a 'दृष्ट्वा' इति पर्यन्त नास्ति (ह स), दे० अत्र १२^a 'जया'
 इत्यारम्भ १२^a 'श्रुत्वा' इति पर्यन्त नास्ति (ह स) -c) ब० १० दिति
 स्वस्त्य, दे० ११ एतदित्युक्ता, न० एतदित्युक्ता (-एतदित्युक्ता)

आक्रन्दितधर्नि श्रुत्वा शूलपाणिभ्रिलोचनः ।
 आ. क्रिमेतदित्युक्त्वा जयाभ्याश्चमुपागतः ॥ १२
 आगतो ददृशे देवी लतामिव वनस्पतेः ।
 कृतां परशुना भूमौ श्लथाङ्गी पतिता सतीम् ॥ १३
 देवीं निपतिता दृष्ट्वा जयां पप्रच्छ शङ्करः ।
 किमियं पतिता भूमौ निरुक्तेव लता सती ॥ १४
 सा शङ्करवचः श्रुत्वा जया वचनमब्रवीद् ।
 श्रुत्वा मरुस्या दक्षस्य भगिन्यः पतिभिः सह ॥ १५
 आदित्याद्यास्त्रिलोकेषु सम शक्रादिभिः सुरैः ।
 मातृष्वसा विपन्नेयमन्तर्दुःखेन दह्यती ॥ १६
 पुलस्त्य उवाच ॥
 एतच्छ्रुत्वा बचो रौरं रुद्रः क्रोधाप्लुतो वभौ ।

१३ दे० १० ० (ह स द्र १२ पा वि) -a) कारा सा
 सती, का० आगत्य, (-आगतो) -b) दे० वनस्पते (-वनस्पते)
 का० श्लथाङ्गी पतिता सतीम् -c) का० परिश्रुता (-परशुना)
 -d) का० सस्ताङ्गी (-श्लथाङ्गी), न० पतिता स तथा सती,
 कारा c) पादयोर्व्यत्यास

१४ दे० ० (ह स, द्र १२ पा वि) दे० a ० (ह स
 द्र १२ पा वि) -d) का० निरुक्तेव, का० निरुक्तेव (-निरुक्तेव)

१५ दे० a ० (ह स द्र १२ पा वि) -a) का० २ शङ्क-
 रस्य (-सा शङ्कर) -c) का० मधेय दक्षस्य, व० मरुस्या दक्षस्य
 ब० मान्यस्या (?) दक्षस्य दे० ३ ५ मये स्वामिना दे० १० मये च
 स्वाभ्या, दे० १ न० मये हि (दे० १०) दक्षस्य, दे० मये तु देवस्य
 (-मरुस्या दक्षस्य) -d) का० दे० भगिन्य (-य ?) दे० भगिनी,
 दे० भगिनी (-भगिन्य) न० समम् (-सह)

१५ श्लोकात्पर दे० ग्रथिकम्—

२०६ निमन्त्रता गता सर्वा न तयाह सह स्वया ।

१६ -a) शा० कारा का० ३ दे० ३ ५ आदित्यास्त्रिषु लोकेषु,
 दे० आदित्यास्त्रिषु लोकेषु दे० १ आदित्यास्त्रिलोकेषु -b) न०
 गता (-सम) दे० सुपुत्र (-सुरै) -c) कारा दह्यती, का०
 दह्यति, दे० २ दह्य (दे० १५) ती (-दह्यती) का० मातृ
 (मन्त?) दुःख न सह्यती

१७ शा० का० १ ३ दे० १ पुलस्त्य, दे० पुलस्त्य उ
 १७ -a) ब० दे० ३ ५.१० तच्छ्रुत्वा (-एतच्छ्रुत्वा) -b)
 दे० [अ] वचत् (-वभौ) -c) दे० बोधस्य (-बुद्धस्य), दे०

. ५: १९

क्रुद्धस्य सर्वगात्रेभ्यो निश्चेरः सहसाऽर्चिषः ॥१७
 ततः क्रोधात् त्रिनेत्रस्य गात्ररोमोद्भवा मृने ।
 गणाः सिंहहृता जाता वीरभद्रपुरोगमाः ॥ १८
 गणैः परिवृतस्तम्भान्दराद्रिमसाद्ययम् ।
 गतः कनरालं तस्माद् यत्र दक्षोऽयनत् क्रतुम् ॥१९
 ततो गणानामधिपो वीरभद्रो महानलः ।
 दिशि प्रतीच्युत्तराया तस्यौ शूलधरो मृने ॥२०
 जया क्रोधाद् गदा गृह्य पूर्वदक्षिणतः स्थिता ।
 मध्ये त्रिशूलधृक् शर्वस्तस्यौ क्रोधान्महामुने ॥२१
 मृगारिचदनं दृष्ट्वा देवाः शक्रपुरोगमाः ।
 ऋषयो यक्षगन्धर्वाः त्रिमिदं स्तित्यचिन्तयन् ॥२२
 ततस्तु धनुरादाय शराश्चाशीत्रिषोपमान् ।
 द्वारपालस्तदा धर्मो वीरभद्रमुपाद्रिवत् ॥ २३

०गात्रेषु (→०गात्रम्या) -d) बारा बा१ निष्प्रतु, दे१ निष्प्रतु, दे० ५
 (→निश्चेरः), दे१० पावकात्रिष, ब२ सहसा त्रिष (→सहसाऽर्चिषः)

१८ दे११ अत्र १=d 'वीरभद्र' इत्याख्य २० b 'वीरभद्र'
 ह्यस्माद् पूर्व २० a पर्यन्त नास्ति (ह स) -a) दे१ न१ विष्टेय
 (→त्रिनेत्र), दे११ ततः क्रोधात्तराया -b) दे१ गात्ररोमान्दरोद्भवा,
 न१ गृहीतपाठवत्, +गात्रोर्म्यङ्गिज्जिनि -c) ब२ ०मुना
 (सा?) (→०मुना)

१९ दे११ ० (इ १८ पा वि) बा१ d ० (ह य)
 -a) दे११ तस्य (→तस्माद्) -b) शा१ कारा बा१ २ दे१ मन्दरा-
 द्रे, दे१ श्रादरात् (→मन्दरात्) शा१ कारा बा१ हिमालय, दे१ ५
 हिमालय, दे१ त(हि?) महाह्वय (→हिमालयम्), दे१ मन्दराद्रि
 समाम्यगात्, न१ मन्दराद्रिमहाह्वयम्, -c) बा१ ब१ २ दे१ ९ ततः,
 दे१ गदा (→ततः) बा१ कनकल, न१ गृहीतपाठवत्, +कनकल (पार्थ
 सगोषन) (→कनकल)

२० दे११ a ० (इ १८ पा वि) बा१ १b ० (ह
 म) -c) शा१ का० दे१ ५ ५ दिशि प्रवृत्तराया च, बा१ ० दिशि प्रती
 (ब२ ० ति) च्युत्तराया, दे१ दिशि प्रतीच्युत्तराया -d) ब२ (महा)
 मुने (→मुने)

२१ दे१ ० -a) का१ गणा, दे१ गण (-जया) -b)
 बा१ कारा का१ पूर्व (→पूर्व) का१ दे१ स्थित (?), का१ दे१
 स्थिता (→स्थिता) -c) शा१ का१ २ दे१ ५, ७, १० ११ ०श्रुत्
 (→०श्रुत्), दे१ शम्भु (→शर्व) -d) न१ तस्य (?) (→तस्यौ),
 का१ दे१ ४ ७ १० मुद्रो (→मोषाद्), दे१ ४ ७ १० ०श्रुत् (→०मुने)

तमापतन्तं सहमा धर्मं दृष्ट्वा गणेश्वरः ।
 कर्णेकेन जग्राह त्रिशूलं बह्निमन्निभम् ॥ २४
 कर्णिकं च द्वितीयेन तृतीयेनाथ मार्गणम् ।
 चतुर्थेन गदा गृह्य चर्ममण्डवद् गणः ॥ २५
 ततश्चतुर्थजं दृष्ट्वा धर्मराजो गणेश्वरम् ।
 तस्यावष्टभुजो भूत्वा नानापुधधरोऽव्ययः ॥ २६
 राङ्गचर्मगदाप्रासपरस्वधराङ्कुशं ।
 चापमार्गणभृत्स्यौ हन्तुकामो गणेश्वरम् ॥ २७
 गणेश्वरोऽपि संक्रुद्धो हन्तुं धर्मं सनातनम् ।
 ववर्ष मार्गणांस्तीक्ष्णान् यथा प्राङ्पि तोयदः ॥२८
 तावन्मोन्वं महात्मानो शरचापधरो मृने ।
 दधिरारणसिक्ताङ्गौ विशुक्वाविष रेजतुः ॥ २९
 ततो वरास्त्रैर्गणनाथकेन

२२ -a) दे१ ०वाहल (→०वदन) -c) दे१ ३ १० देव
 (→पशः)

२३ -a) बा१ ततातत, दे१ न१ सतत (→तततु) -b)
 बा१ बा१ २ दे१ ३ ५, १०, ११ दराणांस्ती (→गदाप्रासः) -c) दे१
 ततो, दे१ न१ तथा (→तदा)

२४ -a) दे१ तया (→तमा) -b) बा१ दे१ ४ वीर-
 भद्रो (→धर्म दृष्ट्वा) न१ महेश्वर (→महेश्वर) -c) ब० दे१
 कार (?) केन (→करेकेन) -d) बा१ ब१ दे१ ३ ९ ११
 धर्म, ब२ अर्द्ध (?) (→वर्द्ध), न१ ०धम (→०धर्म)

२५ -a) दे१ न१ स(→च) -b) न१ मार्गण (→मार्गणम्),
 दे१ तृतीयेन तथा शरान्

२६ दे१ ०d ० -a) दे१ ततः चतुर्थजिन् दृष्ट्वा -c) दे१
 तथा चतुर्थजो, न१ तथा चापटुजो (→तस्यावष्टभुजो)

२७ दे१ ०. -a) दे१ ०तिर (?) , न१ ०धरा (→०गदा),
 बा१ ब१ दे१ ११ ०पाण (दे१ ११ ०ध) (→०प्रासः) -b) का१
 दे१ ११ ०परस्व (→०परस्व), का० दे१ न१ ०धराङ्कुशं (का०
 ०गदा), दे१ ०धराङ्कुश (→०धराङ्कुश) -c) बा१ दे१ सङ्गचर्मगदा
 पाण दृष्ट्वा दण्ड सङ्गुण्ट -c) दे१ न१ ०धृक् (→०धृत्)

२८ -a) न१ वारभद्रो (→गणेश्वरो) -c) दे१ ववर्ष (?)
 (→ववर्ष), ब१ माङ्ग (?) गार् (→मागवान्)

२९ -a) दे१ तदा (→ताव), न१ मुद्रुषु (→महा-
 त्मानो) -b) दे१ विष्टिमुपविप्रतो -c) का१ दधिरारणावसवाङ्गौ,
 -d) दे१ किशुकी इव (→किशुकाविष)

जितः स भर्मः तरसा प्रसद्य ।

पराङ्मुखोऽभूद्विमना मूनीन्द्र

स वीरभद्रः प्रविवेश यज्ञम् ॥ ३०

यज्ञवाटं प्रविष्टं तं वीरभद्रं गणेश्वरम् ।

दृष्ट्वा तु सहसा देवा उत्तस्थुः साधुधा मृने ॥ ३१

वसवोऽष्टौ महाभागा ग्रहा नव सुदारुणाः ।

इन्द्राया द्वादशादित्या रुद्रास्त्वेकादशैव हि ॥ ३२

विश्वेदेवाश्च साध्याश्च सिद्धगन्धर्वपन्नगाः ।

यक्षाः किंपुरुषाश्चैव रक्षाश्चक्रधरामृता ॥ ३३

राजा वैवस्वतादंशाद् धर्मक्रीतिंस्तु विधुतः ।

सोमवंशोद्भवश्चोमो भोजक्रीतिर्महासुतः ॥ ३४

दितित्ता दानवाश्चान्ये येऽन्ये तत्र भ्रागताः ।

ते सर्वेऽभ्यद्रवन् रौद्रं वीरभद्रमुदायुधाः ॥ ३५

तानापतत एवाशु चापवाणधरो गणः ।

अभिदुद्राव वेगेन सर्वानेव शरीत्करैः ॥ ३६

ते शस्त्रवर्षमतुलं गणेशाय समुत्सृजन् ।

गणेशोऽपि वराम्त्रैस्तान् प्रचिच्छेद विभेद च ॥ ३७

शरैः शस्त्रैश्च सततं बध्यमाना महात्मना ।

वीरभद्रेण देवाद्या अवहारमकुर्वत ॥ ३८

ततो विवेश गणपो यज्ञमध्यं सुविमृत्तम् ।

जुह्वाना ऋषयो यत्र हवींषि प्रवितन्वते ॥ ३९

ततो महर्षयो दृष्ट्वा मृगेन्द्रवदनं गणम् ।

भीता होत्रं परित्यज्य जग्मुः शरणमच्युतम् ॥ ४०

तानातोदचक्रमुद् दृष्ट्वा महर्षींश्चस्त्रमानसान् ।

६. ४. ४

३०. -a) दे१.३.१० मुपे (→ततो) -b) का२ जितस्तु, दे१
जितोप (→जित स), दे१ न१ सहसा (→तरसा), ब१.२ दे१ न१
प्रष्टुष (→प्रसद्य), -c) गा१ का१ प्रववमुक्षो, वारा, स प्राङ्मुखो
(→पराङ्मुखो); दे१ विगतो (→विमना), -d) दे१ मध्य (→यज्ञम्).
३१ -a) का२ ब१ दे१.१.११ न१ वाटे (दे११ 'प्रेषु) (→वाट).
गा१ वारा, का१.२ दे१.३.५.१०.११ तु (→तत) -c) दे२ व (→तु).
-d) दे१ सहसा, न१ सकृता (→साधुधा)
३२ -a) दे१ भाग (→भागा) -d) का२ दे१.१० रदा
एका, दे१ छात्रैर्वा (→रुद्रास्त्वेका), ब१.२ दे१ तु (→हि)
३३. -a) दे१ तथा साध्या (→च साध्याश्च), दे१ अश्विनो
मरुतस्तारा, -b) का२ मरुतगन्धर्व, दे१ न१ सिद्धा गन्धर्व (→सिद्ध-
गन्धर्व), दे१ विन्नरा (→पन्नगा) -c) दे१ सिद्धा (→यक्षा), का२
दे१.१.१० न१ भूता (→वैव) -d) गा१ वारा, का१.२ ग्रहा, दे१
न१ सद्गता (→रक्षा), गा१ वारा, का१ वज्रवरा (→चक्रधरा)
३४. गा१. यव ३४.०१-३४.०८ (-समा-इत्यन्त) नास्ति
(द. स.). -a) दे२.४.१० दृष्ट्वा, दे१ मुने, दे१ एता(?), दे१ राज्ञो
(→राजा), का१ वैवस्वतो वंशाव (?), दे१ वैवस्वता वदय, दे१ विव-
स्वतो वंशाव, दे१ वैवस्वतावाण (→वैवस्वतावाण). -b) का२
धनरथेति विधुत, ब१.२ धर्मक्रीतिरिति धुत, दे१.१० विधुषा ये च
विधुता, दे१ मनोरथे च विधुता, दे१ न१ इन्द्रपुत्रेति वि(दे१ 'भ्न इति)
धुतः. -c) का२ 'ऋषयाम्यो, का२ दे१ 'ऋषयाम्यो, दे१.४.१०
'ऋषयाम्यो, दे१ 'ऋषयाम्यो (→'ऋषयो). -d) का२ दे१ भोज-
क्रीतिविभवेना, दे१ क्रीतिवन्तो महासुता, न१ भूरिक्रीतिमहासुतः.

३५. का१.०८ (द. ३४ वा. वि.) -a) गा१ वैव (→वाये),

दे१ अतिवीर्यवला भूता, -b) न१ च (→[च]न्ये), वारा येनै वैव,
का१ तत्र ये वै, ब२ ये चान्येव (→दे१ये तत्र) -c) दे१.३.५.७.९-११
न१ 'भ्यद्रवन् (→'भ्यद्रवन्), दे१ वीरा, दे१ न१ युद्ध (→रौद्र), का२
सर्वे तेभ्यद्रवन् मुदा. -d) दे१ 'पुष (→'पुषा)
३६ -a) ब२ [च]न्यो (→[च]न्यु) -b) दे१.१० वान-
चार, दे१.१० वारा (→वाराणां)
३७ -a) का२ ते सर्वे, दे२ ततोर्वा (→ते शरव), दे१ ते
सर्वशरणाय दे१ तरयय च यमुतल (अष्ट पाठ). -b) दे१
विनाशाय (→गणेशाय), का२ दे१ समासुज्व (→समुत्सृजन्), दे१
गणेशापासुजस्तदा -c) दे१ शरास्ता (ताम् ?) तान् (→वारास्थ-
रान्). -d) दे१.३.५.७.१० तानिचच्छेद च (→तान् प्रचिच्छेद), दे२
शतो(१० ?)त्वर (→विभेद च)

३८ -a) दे१ तत (→तत), दे१ तित [वि-
(→तारश्च) -b) दे१ मदा (श?) (→महा) -c) दे१ ते वेदा
न१ विदपाणा (→देवाद्या) -d) गा१ का१ ब१ दे१.५.७.१०
त्वार, दे१ न१ त्वपहार (→भवहार), ब१.२ भगवतुच (ब१ 'वा) नृ,
दे१.१० शरीरयन्, न१ विमोचयन् (→प्रमुत्तं)

३९ -a) गा१ गणपो (→गणपो) -b) का२ दे१.७
यज्ञवाट, न१ गण्ययन (→यज्ञमध्य), दे१ सुविस्तार (→मुविमृत्तम्).
-c) गा१ वारा, का१.२ हृत्वा च, ब१ जनाना (?) (→मुह्यन्ता),
का२ मुनेषो (→ऋषयो) -d) ब१.२ दे१ प्रवितन्वते (ब१ 'नु) ते, दे१
प्रवितन्वते, दे१.३.१० प्रवितन्वते (→प्रवितन्वते), दे१ हवि शिर्षं
वितन्वते.

४०. का१ दे१. ०. -c) दे१ ततो (→भीता), दे१ होत्रं,
दे१ पात्र (→होत्रं).

१. ४. ४०

न भेतव्यमितीत्युक्त्वा समुत्तस्यौ वरस्युधः ॥४१॥
 समानस्य ततः शङ्खं शरानग्निस्त्रिषोपमान् ।
 मुमोच वीरभद्राय कायावरणदारणान् ॥ ४२॥
 ते तस्य कायमासाद्य अमोघा वै हरेः शराः ।
 निपेतुर्भुवि भग्नाशा नास्तिस्त्रादिव याचकाः ॥४३॥
 शरांस्त्वमोघान्मोघत्वमापन्नानीहस्य केशवः ।
 दिव्यैस्त्रैर्वीरभद्रं प्रच्छादयितुमुद्यतः ॥ ४४॥
 तानस्त्रान्वासुदेवेन प्रक्षिप्ताङ्गणनायकः ।
 वारयामास शूलेन गद्या मार्गणैस्तथा ॥ ४५॥
 दृष्ट्वा विपन्नान्यस्त्राणि गदां चिक्षेप माधवः ।
 विशूलेन समाहत्य पातयामास भूतले ॥ ४६॥
 मुशलं वीरभद्राय प्रचिक्षेप हलापुधः ।

४१ दे२. od ०. -a) दे० तानेतात् (→तानातान्),
 ब१ २ दे० न१ °धृक् (→°धृत्), का१ दे० ततो महर्षयो दृष्ट्वा. -b)
 दे० महाति (→महर्षि), का२ तय (?) (→अस्त-), ब१ २ सु-
 लक्षणम् दे० न१ तरक्षेणान् (→अस्तमागसाव्) -c) दे० हो (?)
 तस्य (→वेतस्य) -d) ब१ दे० १.५. समा° (→समु°), का२ दे० ११
 भूता°, दे० धृता° (→वरा°)

४२ दे२ ० -a) दे० धनु शक्त्या (→रुद्र शङ्खं).
 -b) दे० ५.५ सन्निविषो°, दे० १० गृहीतपाठनत्, + प्रागोविषो° (→स-
 निविषितो°) -d) दे० °दारिण्य (→दारणम्)

४३ -a) का१ कायाम् (→कायम्) -b) दे० ह्यमोघा
 (→अमोघा), का१ हरेभ्य (°शत?) रा (→हरे शरा). -c) दे०
 नमसा (भग्नशरा?), दे० भग्नाशा (→भग्नशा) -d) शा१ का१
 दे० १ पावका (→याचका), (शा१ 'याचका' शब्दस्योपरि 'वेदा'
 इत्यर्थो लिखित)

४४ दे० ० -a) श१ शरालु माधव का२ दे० १.११ श
 रानमोघान् (→शरास्त्वमोघान्), दे० मोघित्वं (→मोघत्वम्) -b)
 का२ दे० ११ मोघास्तात् पतितान् (→मोघत्वमापन्नात्)

४५ -a) का२ दे० ११ द्र (दे० ११) क्षाणि, दे० सस्त्राणि
 (→वाक्त्राण्य) -b) का२ दे० १.११ क्षितानि (→प्रक्षितान्) -c)
 दे० रुद्रा (→रुद्रा)

४६ -a) दे० केशव (→माधव) -c) शा१ कारा, का१
 समाहत्य (→समाहृत्य). -d) दे० तात् गण (→भूतले)

४७ श्लोकात्पर दे० ३.५.१० अधिकम्—

२१७ वा गदा विफ (दे० °पु) ल दृष्ट्वा लाङ्गल प्राणिपद्वि ।

४७ दे० ३.५ ab ०. दे० १० पूर्वार्धेतिपाठोऽर्थवत्साध . -a)

लाङ्गलं च गणेशोऽपि गद्या प्रत्यवारयत् ॥ ४७॥
 मुशलं सगदं दृष्ट्वा लाङ्गलं च निवारितम् ।

वीरभद्राय चिक्षेप चक्रं क्रोधात् खगच्चक्रः ॥४८॥
 तमापतन्तं शतसूर्यकल्पं

सुदर्शनं वीक्ष्य गणेश्वरस्तु ।

शूलं परित्यज्य जगार चक्रं

यथा मधुं मीनवपुः सुरेन्द्रः ॥४९॥

चक्रं निर्गीर्णं गणनायकेन

क्रोधातिरक्तोऽसितचारुनेत्रः ।

मुरारिरभ्येत्य गणाधिपेन्द्र-

मुक्षिष्य वेगाद् भुवि निष्पिपेप ॥५०॥

हरिवाहुरुवेगेन विनिष्पिपेस्य भूतले ।

शा१ कारा का१ २ दे० न१ मुशल (→मुसलं). -b) शा१ कारा.
 का१ सचिक्षेप, का२ चिक्षेप च, ब१ प्रति (वि?) क्षेत्र, दे० स चिक्षेप
 (→प्रचिक्षेप).

४७ श्लोकात् पर मुवे. अधिकम्—

२२८ पूर्ववत्मुशलापात् वीरभद्रो न्यवारयत् ।

४८ -a) शा१ कारा का१ २ दे० ३.७.१० न१ मुशल (→मु-
 शल); दे० १.३ स हत, दे० २.५.७ सहज, दे० १० स महत् (→समद). -b)
 दे० न१ निवारित (→निवारित) -d) दे० चक्रो (?) (→चक्रं).

४९ -a) का२ तदापतन्तं (→तमापतन्तं), का२ दे० ११ स
 हि, दे० बह्वि°, दे० शर° (→शत°), ब१ २ °सन्निभ (→°कल्प
 -b) शा१ कारा, का१ दे० ३.५.१० प्रेष्य (→वीक्ष्य), दे० रुद्रा, न१
 तथा (→पु); दे० वीरभद्रो गणेश (→वीक्ष्य गणेशस्तु). -c)
 शा१ कारा दे० जगाल, का२ निर्गीर्ण, ब१ २ जिगीर्ण, दे० ३ जगार,
 दे० निर्गीर्ण, न१ जगाम (→जगार) -d) ब२ दे० १ तथा (→यथा);

शा१ कारा का१ २ मयो, दे० विपु, दे० मयो (यो?), दे० मधुर्
 (पु?), न१ यको (→मधु), शा१ का१ दे० वीर°, कारा, चोर°
 (→मीन°), दे० पुत (→°बु); दे० खगेन्द्र (→सुरेन्द्र), शा१
 कारा, का१ दे० १.२.१० सुरेन्द्र (→सुरेन्द्र).

५० -a) दे० न१ चक्र (→चक्रं), दे० निवृत्त, न१ निर्गीर्ण
 (→निगीर्ण) -b) का२ दे० १.१० बोधाभिरुक्त (का२ रु) रिमत°,
 ब१ २ बोधातिरुक्तसित°, दे० बोधातिरुक्तसित°, न१ बोधाभिचक्र-
 सित° (→बोधातिरुक्तसित°). -c) मुरादिद् (→मुरारि); दे०
 प्रमेति (→प्रमेत्य). -d) का२ दे० १.७ उपाय, ब१ २ उपाय, न१
 उपाय (?) (→उत्तिष्य), कारा, दे० १.११ वि वि° (→निवि°).

५१ -a) दे० हरेद् (→हरि-). -b) ब२ विनाशस्तत्

५. ५. २

सा तु जाता मरिच्छेष्टा सीता नाम सरस्वती ॥ २
 एकादश तथा रुद्राग्निनेत्रा वृषवैतनाः ।
 कान्दिशीका लयं जग्मुः समभ्येयैव शंकरम् ॥ ३
 निवेदयन्ति नौ च साध्याश्च मस्तोऽनलभास्कराः ।
 समासाद्य पुरोडाशं भक्षयन्तो महामुने ॥ ४
 चन्द्रः सममृक्षगर्णैर्निशां समुपदर्शयन् ।
 उत्पत्यास्त्रं गगनं स्पमधिष्ठानमास्थितः ॥ ५
 कश्यपाद्याद्य ऋषयो जपन्तः शतस्त्रियम् ।
 पुष्पाञ्जलिपुटा भूत्वा प्रणताः सम्मिता मुने ॥ ६
 असकृद् दक्षदक्षिता दृष्ट्वा रुद्रं नलाधिस्पृम् ।
 शक्रादीनां सुरेशानां कृपण विललाप ह ॥ ७
 ततः क्रीधाभिभूतेन शंकरेण महात्मना ।

तेषु (?) (→मुमुषु) का२ दे१ ते ततो, न१ वेगता (तो ?)
 (→वेगता) -c) दे१ सा च जाता, न१ सा च लना (→सा तु
 जाता) -d) का० सीता, दे१ धाम्ना, न१ जाता (→सीता)

३ -a) कारा तप (→तप) -b) न१ शिरोना (→निनेत्रा)
 -c) दे१ कान्दिशीका (→कान्दिशीका) दे१ स देवी कलयन्तश्च
 -d) ना१ कारा का१ ते समेष्ट्याद्य का० ब१ दे१ समभ्येते (त्यं ?)
 व, दे१ २ १० समभ्येष्ट्याद्य, दे१ समावेष्ट्ये (?) (→समभ्येष्ट्ये) दे१
 जामु सवे महेश्वरम्

४ -a) दे१ विश्वदेवादिनीं साध्या -b) दे१ १ भारवा
 (→महती) दे१ भारव (→भारव) -c) कारा समासदु,
 का० समासदु, दे१ समासत, दे१ समासत दे१ अवश्य तु, न१
 समासत -d) दे१ भग्न मस्तो (→भग्नमस्तो) का१ महामने
 (→महामने)

५ -a) दे१ वृ (कृ ?) का०, दे१ कृष्णं न१ कृष्णं
 (→कृष्णं) दे१ वृ (कृ ?) से (स ?) मुमुष्य गरी -c) का०
 शास्त्र (→शास्त्र) -d) दे१ अश्नुत, दे१ अश्नुत (२)
 (→आश्रित)

६ -a) का० ब१ २ दे१ मुनयो (→कृषयो) -b) व१
 रुद्राध्याय, +ह्रिय (→ह्रिय) -c) का० न१ पुटो (→पुटा)
 -d) न१ प्रणिता (→प्रणता) दे१ नतास्ते (→णता स)

७ दे१ १ ७a - ७b (इ ग) -a) का० इक्षि
 (→क्षि) का१ कश्यप (→कश्यप)

८ दे१ १० (इ ७पा वि) का१ ८० प्रहारैर इत्या
 रस्य नाति (इ स) -c) ब१ २ कर्, दे१ हस्त (→जल) दे१
 हस्त प्रहारैर (→जलप्रहारैर) -d) का१ बहोवि (→बहो वि)

तत्रप्रहारैरमरा बहवो विनिपातितः ॥ ८
 पादप्रहारैरपरे विश्लेनपरे मुने ।
 दृष्ट्वाग्निना तपैवान्ये देवाद्याः प्रलयीकृताः ॥ ९
 ततः पूषा हर वीक्ष्य विनिग्नन्तं सुरामुरान् ।
 श्रोधाद् वाह प्रसार्याय प्रदुत्रान् महेश्वरम् ॥ १०
 तमापतन्तं भगवान् संनिरीक्ष्य त्रिलोचनः ।
 वाहुभ्यां प्रतिग्राह करैर्गर्जेन शंकरः ॥ ११
 कराम्यां प्रगृहीतम्य शंभुना शुमतोऽपि हि ।
 करादङ्गुलिभ्यो निक्षेत्तस्मृगधाराः समन्ततः ॥ १२
 ततो वेगेन महता अंशुमन्तं दिवाकरम् ।
 भ्रामयामास सततं सिंहो मृगशिशुं यथा ॥ १३
 भ्रामितम्यातिवेगेन नारदाशुमतोऽपि हि ।

९ दे१ १० ७b (इ ७पा वि) -a) वा१ तप
 (→तप) न१ अमरे, +बारे (→अमरे) -c) वा१ का१ २
 ब१ २ दे१ २ ५ १० ११ रुद्राग्निना, दे१ रुद्राग्निना (→रुद्राग्निना)
 -d) ना१ कारा का१ २ दे१ ३ ५ १० ११ प्रत्य गता, दे१ प्रत्य
 मता (→प्रत्यकीकृता) ६ श्लोकात्तर दे१ अक्षिप-

२३८ ऋषयश्च ततो भगवा ततो पूषा ततोऽमुरान् ।

१० -a) न१ २ दे१ न१ ततोऽमुरान्, ब१ तत पुरा
 (→तत पूषा) दे१ हर्, न१ हल, +हर (→हर) दे१ हर वीक्ष्य
 विनिपुत -b) दे१ तपयिष्य (→विनिपुत) दे१ मने मुरा
 (→मुरामुरान्) -c) दे१ बाहु (→बाहु)

११ -a) का० सहसा (→अपवृत्त) -b) ब१ २ महेश्वर,
 दे० ३ लोचन, न१ विपुलपुष्प (→विपुलपुष्प) -c) ब१ २ परि
 (→प्रति)

१२ -a) का१ दे१ १ न१ नृगाम्या (→कराम्या) -b)
 दे१ नारदाशु (→शमनाशु) दे१ शमना धामितस्य हि, न१
 शमना धामितोऽपि हि -c) का१ निभु (→निक्षेप) -d) दे१
 मृग धारा (→मृगधारा) १२ श्लोकात्तर ब१ अक्षिप-

२४० शिरास्त्रसर्वाङ्गमनुमन्त महेश्वरः ।
 शिरास्त्रोत्सर्जनमप्यतोऽपि ॥ (२५१५)

१३ -a) का० दे१ १ सहसा, दे१ न१ महार (→महता),
 -b) वा१ कारा का१ बाहुमन्त, ब१ २ ग्रहीत्वा तं, दे१ २ अशुमन्तं,
 दे१ न१ त्वनुमन्त (→अशुमन्त) -c) दे१ सतत, दे१ सहसा
 (→सतत) -d) ब१ २ शिशुमूय, दे१ मृगशिशु, न१ मृगशिशु
 (→मृगशिशु)

१४ -a) का० अव, दे१ अवि, दे१ वातु (→प्रति)-b) दे१

धुञ्जौ हम्पत्यमापन्नो वृष्टितस्नायुगन्धनौ ॥ १४
रुधिराधुतमर्गङ्गमंशुमन्तं महेश्वरः ।
सनिरीक्ष्योत्तमजैनमन्यतोऽभिजगाम ह ॥ १५
तत्स्थु पूषा विहसन् दशनानि निदर्शयन् ।
प्रोवाचैव हि कापालिन् पुनः पुनरथेश्वरम् ॥ १६
ततः क्रोधाभिभूतेन पूष्णो वेगेन शङ्कना ।
मुष्टिनाहत्य दशना पातित्वा धरणीतले ॥ १७
भग्नदन्तस्तथा पूषा शोणितामिष्युत्ताननः ।
पपात भुवि नि सङ्गो वज्राहत इवाचलः ॥ १८
भगोऽभिबीक्ष्य पूषाण पतितं रुधिरोल्लिखितम् ।
नेत्राभ्यां घोररूपाभ्यां वृषघ्नमवैक्षत ॥ १९

त्रिपुरन्नस्तत कृद्धस्तलेनाहत्य चक्षुषी ।
निपातयामास भुवि क्षोभयन्मर्दयता ॥ २०
ततो दिवाकराः सर्वे पुरस्कृत्य शतक्रतुम् ।
मरुद्भिश्च हुताग्नेश्च भयाजग्मुर्दक्षो दक्ष ॥ २१
प्रतिपातेषु देवेषु प्रह्लादाद्या दितीश्वराः ।
नमस्कृत्य तत सर्वे तस्थुः प्राञ्जलयो मुने ॥ २२
ततस्त यज्ञघाटं तु शकरो घोररक्षुषा ।
दर्शय दग्धं कोपेन मर्मादिवैन सुरासुरान् ॥ २३
ततो निलिखिरे वीराः प्रणेमुर्दुष्टुस्तथा ।
भयादन्ये हर दृष्ट्वा गता वैषम्यतल्लयम् ॥ २४
त्रयोऽन्यत्रिभिर्नैर्द्वैः सह समरं कृत ।

वै. ५. २

भ्रामयामास (→भ्रामितस्याति) -b) व२ वेदाण्ड० तोपि
(→आरदागुप्तोपि) का२ न१ तदा, दे० तथा (→[अ] पि हि)
-c) का० चापयो (नो ?) (→चापयो)

१५ -a) व१ २ °रावर्ग, दे ५ °रानुत (→°रानुत) दे १
°रावर्ग (→°रानुत) -b) दे १ °रानुत (२ ?) (→°रानुत)
-c) न१ स निरीक्ष्य ससैन्यम् -d) का२ [अ]पि, दे३ हि
([प्र]ति) न१ मण्डुनाभिजगाम ह

१६ -a) गा१ का२ व१ तत स, दे१ ततश्च (→ततश्च)
का२ शङ्कना (→विहसन्) -b) व० द द्वा (१ ?) १०, दे१ दशनाग्र
(→°नानि) का० व१ ° श्वरगवद् (व१ °त), दे१ १ प्रदगवद्
(→विहसन्) दे३ द१ (१ ?) नात् तत दगवद् -c) वा१
का२ व१ दे३ प्रोवाचैव (दे३ °हे) हि, का० उवाचाभ्येहि, न१
प्रोवाच हृदि (→प्रोवाचैवहि) दे३ वापाल न१ कापालि
(→भापाविन्) -d) गा१ का२ का१ दे३ १० घयो (दे०
°यो ?) श्वरम् (→पथेश्वरम्)

१७ -b) दे३ देवेन (→देवेन) -c) दे१ मुष्टिनाहम् (?),
न१ मुष्टिनाहम् (→मुष्टिनाहम्) दे३ दना (→°ना) -d)
का० दे० १ पतित्वा (→पातित्वा)

१८ -c) दे१ १५ b-१६ १ 'भयोर्जि' इत्यन्त नास्ति (ह स
?) -b) दे३ १० हरिष (→°रिता) -c) दे१ पतितो
(→पात) -d) दे३ वज्राहत (→वज्राहत)

१९. -a) व१ दे३ १ न१ भगोपि शोच्य व० भग्न (नो ?)
पि शोच्य, दे३ भगो निरीक्ष्य, दे३ हृत्पि शोच्य (→भयाभिबीक्ष्य)
-ab) गा१ का२ व१ २ दे३ २.२.२ पतित वृषण, दे३ १०.११
पतितं वृषाण (→वृषाणं पतित) -d) वा१ का२ व१ दे३ ३.३ १०

वृषमन्त्रजयैशत, का२ वृषमन्त्रजयवैशत, दे३ धूमरेतुमर्दयत
२० -a) दे१ १ विपुत्रारिस् (दे१ °रैम् ?) (→विपुत्रारिस्),
का२ दे३ तथा (→तत) -b) का२ दे१ ११ घूलेन (→तलेन)
-d) न१ देवताम् (→देवता)

२१ -a) व२ दिवाकराद् (?) (→दिवाकरा) -b) व१
पुरस्कृत्या (→पुरस्कृत्य) -c) दे१ युतादिवैन (→हुताग्नेश्च) -d)
का२ दे१ ११ भग्नो जग्मुर् (दे१ १ जग्मुर्) (→भयाजग्मुर्), दे३
दिग (→दक्ष)

२२ -a) का१ दे३ ५ प्रतिजा (या ?) तेषु, न१ प्रतिष्ठानेषु
(→प्रतिष्ठानेषु) का० दे१ ११ न१ सर्वेषु व१ दे३ वेदे (व्यत्यात ?)
पु (→देशेषु) b) का२ दिते मुना (→दितोश्वरा) -c) व२
साम्य, दे१ १ न१ सर्व (वै ?) (→सर्व)

२३ -a) गा१ का२ व१ ° तद् (→त) c) वा१ का२
वा१ ° दे३ दन्, दे१ श्यय (→दग्धुं) -d) का२ दे१ ११ न१
सवालैव, व१ २ पयसवद् (→सवालैव) का० दे१ ११ मुपस्तादा (दे१
°तत) व१ मुप हित व० मुप हि तत् (→मुपमुप्राद्)

२४ का० दे१ ११ ab० (ह स) -a) का२ देवा
(→वीरा) दे१ १० न१ ततो निलिख्यु (न१ स्तु) रन्ते -b) दे३
मुष्टु (→°ष्टु)

२५ -a) व१ दे१ ११ पतन्येनस्, व२ दे३ १० तताम्य,
दे३ ततो हट न१ ततो हट (→प्रयाज्जय) वा१ का२ व१
निनेर्दक्षु (→निनेर्दक्षु) -b) गा१ का२ व१ मुष्टु सर्व समरं कृत,
का२ दे१ ११ समरं कृतं वैशत, व१ ° साम्य (म्या?) मुपमर्दयत, दे३ १०
न१ सप (न१ साम्य) दगमर्दयत, दे३ सम्यग्मसमर्दयत -c) दे३

१. ५. २५

दृष्टमात्रास्त्रिनेत्रेण भस्मीभूता भवनक्षणात् ॥ २५
 अग्नौ प्रणष्टे यज्ञोऽपि भूत्वा दिव्यवपुर्मयः ।
 दुद्राव विह्वलयतिर्दक्षिणातहतोऽम्बरे ॥ २६
 तमेवानुससारेक्षापमानम्य वेगवान् ।
 शरं पाशुपतं कृत्वा कालरूपी महेश्वरः ॥ २७
 अर्द्धेन यज्ञवादान्ते जटाधर इति श्रुतः ।
 अर्द्धेन गगने शर्वः कालरूपी च कथ्यते ॥ २८
 नारद उवाच ॥
 कालरूपी त्वयारयात् शंभुर्भगनगोचरः ।
 लक्षणं च स्वरूपं च सर्वं व्याख्यातुमर्हसि ॥ २९
 पुलस्त्य उवाच ॥
 स्वरूपं त्रिपुरघ्नस्य वदिष्ये कालरूपिणः ।

०मान (→०माग), न१ निण^० (→निने^०) -d) का२ दे१ भस्म-
 शेवात्र लक्षणात्, व१ २ भस्मीभूताभवनक्षणात्, दे३ ५.९ न१ भस्मी
 (न१ ०लो) श्रुतोऽभवनक्षणात्

२६. -a) का२ व१ २ दे३ ७.११.११ न१ दले (→धन्वी);
 का१.२ दे१ न१ प्रणष्टे (→प्रणष्टे). -b) दे९ मुने (→मूण). -c)
 शा१ का१ दे१ विस्लव^०, व१ विक्रू^० (→विस्लव^०), दे९ राक्षानुगति^०,
 न१ या (?) प्रियगति (→विस्लवगति). -d) दे९ न१ तत्क्षणा-
 द्यम् (दे९ ०त्) र मुने.

२७. -b) दे१ शरात् (→पापव), दे३ आदाव (→आनम्य),
 न१ प्राचावम्य (?) व (→चापमानम्य). -c) न१ गृह्य (→कृत्वा)
 -d) कारा, दे९ न१ ०रूपे, दे३ ०रूपि (→०रूपी)

२८. -a) दे३ पुरं (?) , दे१ क्षपाने (?) (→अर्द्धेन).
 -b) का२ रमुत्, दे१ श्रुति, दे९ श्रुतम् (→श्रुत). -c) व१
 शर्चं च, दे३ अर्द्धेन (→अर्द्धेन); दे३ ९ शर्वं (→शर्व) -d) का२
 दे९.११ ०रूपी (→०रूपी व).

॥ दे३. ०. शा. का१ दे९ न१ नारद, दे१ नारद च. .

२९. दे३. ०. -a) दे९ न१ कालरूपस्त (न१ ०त्) मात्वात्,
 -b) दे९ न१ शमीर (→शमर); शा१ कारा का१ व१.२ दे३.९
 न१ ०गोचरे (→०गोचर) -c) कारा तल्लग (→लक्षग च). -d)
 कारा, न१ आद्यानुत्, दे९ विस्वातुम् (→आद्यातुम्).

॥ शा१ का१ न१ पुलस्त्य; दे१ पुलस्त्य च. दे९ श्रीशुक्लस्य.

३०. दे१. od ०. दे१. ३० od-३. १. ०d ०. -a) दे३. ११
 ०रघ्नश्च (→०रघ्नस्य), शा१ का१ व वदिष्ये, कारा, व वदिष्यामि,
 दे३ कायकामोर (दे१ ?) (→त्रिपुरघ्नस्य). -b) शा१ कारा, का१

येनाभ्यर्चं मुनिश्रेष्ठ व्याप्तं लोकहितेषुना ॥ ३०
 यत्राश्विनी च भरणी कृत्तिकायास्तथाशक्रः ।
 मेघो राशिः कुजक्षेत्रं तच्छिरः कालरूपिणः ॥ ३१
 आग्नेयांशास्त्रयो ब्रह्मन् प्राजापत्यं कवेर्गृहम् ।
 सौम्यार्द्धं वृषनामेदं वदनं परिकीर्तितम् ॥ ३२
 मृगार्द्धमाद्रादित्यांशास्त्रयः सौम्यगृहं त्विदम् ।
 मिथुनं भुजयोस्तस्य गगनाथस्य शूलिनः ॥ ३३
 आदित्यांश्च पुष्यं च आश्लेषा शशिनो गृहम् ।
 राशिः कर्कटको नाम पाशवं मरुविनाशिनः ॥ ३४
 पिष्यंश्च भगदैवत्यमुत्तरांशश्च केसरी ।
 सूर्यक्षेत्रं विभोर्ब्रह्मन् हृदयं परिगीयते ॥ ३५
 उत्तरांशास्त्रयः पाणिशिवत्राधं कन्यका त्वियम् ।

वदस्य, व१.२ दे१.९ गदिष्ये, न१ वदता (→वदिष्ये). -c) दे३ यथा
 (→येन). -d) दे९ ०हितेच्छय, न१ ०हितेस्मिता (→हितेषुना).

३१. दे१. ० (दे३ ३ पा. वि) -a) कारा, घन (→यव),
 दे१ अश्विनी भरणी चैव. -b) दे१ कृत्तिकाशो ० ० ० ०. -c) दे३.९
 मेघ- (→मेघो) -d) दे३ ०रूपिणा (→०रूपिण). -od) दे१ गृह
 मरु विनाशकोर्गोचरे (दे१ ?) पतिवदितम्

३२. दे३. ३२ ० 'सौम्य' इत्यारम्य ३३ ० 'सौम्य' इति पर्यन्त
 नास्ति (दे३ स). -b) दे९ ०रूप्य (→०रूप्य), व१ शुभो (→कवे),
 का२ इह (→गृह). -c) दे९ स म्याधं (→सौम्यार्द्धं), दे९ न१ वृषभ
 (न१ ०भा) स्वेद (→वृषनामेद).

३३. दे३. ३३. ० (दे३ ३२ पा. वि). -b) दे३. ९ ०मिद गृहम्
 (→गृह त्विदम्). -c) व१.२ दे१ मिथुनो (→मिथुन); दे३ न१
 मिथुनो (न१ ०न) व शुभो तस्य -d) व३ गगनात्तर, दे९ गगन-
 तस्य (→गगनरस्य).

३४. -a) व३ न१ आदित्याय व (→आदित्यायाम्), कारा,
 दे९ पुष्यश्च, का२ पुष्याह्वम्, दे१ पुष्यर्षेद् (→पुष्य च). -c) कारा,
 का२ दे३. ५. २. १० अश्लेषा, दे९ आश्लेष (→आश्लेषा) -d) दे३
 पाशवं, दे३. १० पाशवं (→पाशवं), दे३ ०विपातिन (→०विनाशिन).

३५. -a) का२ पिष्यं वृषाकागुना व. -b) व१. २ दे३
 ५. १ केसरी (→केसरी), का२ उत्तराश्लेषदेव च. -c), शा१ कारा,
 का१ दे३ ब्रह्मो (→विभो), का२ राशि सिंहो रवे धेन. -d) का२
 हृदयं कालरूपिण.

३६. -a) का२ त्रयो हस्त (→त्रय पाणि), दे९ न१ उत्त-
 रायास्त्रय पादा. -b) न१ चित्रादा (→चित्रार्धं); का१ व१

पुलस्त्य उवाच । ४४

स्वरूपं तव वक्ष्यामि राशीनां शृणु नारद ।
यादृशा यत्र सचारा यस्मिन् स्थाने वसन्ति च ॥ ४५ ॥
मेघ. समानमूर्तिश्च अनाविकधनादिषु ।
सचारस्थानमेवास्य धान्यरत्नाकरादिषु ॥ ४६ ॥
नयशाद्वलसङ्गवसुधाया च सर्वश ।
नित्यं चरति कुष्ठेषु सरसा पुलिनेषु च ॥ ४७ ॥
वृष* सदृशरूपो हि चरते गोकुलादिषु ।
तस्याधिवासभूमिस्तु कृषीवलधराधय ॥ ४८ ॥

४५ -b) दे० चैव (→चुष्टु) -c) दे० सचारा (→सचारा) दे० यादृशो वन सचारा (?) -d) बा० दे० ते (→च)

४६ -a) बा० मेघजामिन (→मेघ समान) का० रूप, दे० मृत (→मूर्ति) -b) दे० ४ कुपादिषु दे० त्वज्जामिक (→अज्जामिक) बा० रसादय (→धनादय) न० तयाज्जामिक आलिप्त -c) दे० ३ ५ १० ११ न० सवर (→सवार) का० सवार स्थान (न ?) मेपस्य कारा सचारस्थानमेवादे० दे० सचारमेवास्य मुने -d) दे० १० रत्न (→रत्ना)

४७ का० दे० १ न० ० -a) दे० ३ ५ १० शाद्वल (→शाद्वल) बा० सङ्गने (सङ्गन) -b) कारा वसुधाया निवासनम् c) बा० वसति बा० रति (ति) स्यात् (→चरति) बा० स्वन्वेप (सङ्गने ?) बा० सङ्गने (→कुल्लेषु)

४८ ४७ श्लोकयोः नम शा० का० दे० ३ ५ १० ११ पुस्तकेषु शब्दं वर्तते—

सचारस्थानमेवास्य धान्यरत्नाकरादिषु ।

नयशाद्वलसङ्गवसुधाया च सवर्ग ॥

नित्यं चरति कुल्लेषु सरसा पुलिनेषु च ।

मेघ समानमूर्तिश्च अनाविकधनादिषु ॥

कारा पुस्तके ४७ श्लोकस्य पूर्वार्धसचाराधयोर्व्यास

बा० पुस्तकयोः ४६, ४७ श्लोकयोर्व्यास

४८ -a) शा० कारा बा० दे० ३ ५ १० रूपेषु का० बा० न० रूपोपि (→रूपो हि) बा० वृषस्तु वृषरूपस्तु c) का० पासो भूमिस्था, बा० २ वासस्तु मुने दे० वासभूमिषु, न० वासभूमिषु (→वासभूमिषु) कारा च (→उ) -d) बा० हृषीवर, दे० कृषीवल (→कृषीवल) न० चत्ताधरा (→चत्ताधरा)

४८ श्लोकात्तर दे० न० अधिकम्—

नयशाद्वलसङ्गवसुधाया च सवर्ग (= ४७३b)

स्त्रीपुंसयोः सम रूप श्रय्यासमपरिग्रहः ।

वीणावाद्यधृष्ट मिथुन गीतनर्तकश्चित्रिषु ॥ ४९ ॥

स्थित श्रीडारतिनित्यं विहारारवनिरस्य तु ।

मिथुन नाम विख्यात राशिद्वेधात्मक स्थित ॥ ५० ॥

कर्कि कुलीरेण सम. सलिलस्थ प्रकीर्तितः ।

केदारवापीपुलिने विविक्तावनिरव च ॥ ५१ ॥

सिंहस्तु पर्वतारण्यदुर्गकन्दरभूमिषु ।

वसते व्याधपट्टीषु गह्वरेषु गुहासु च ॥ ५२ ॥

ब्रीहिप्रदीपिकरा नाथारूढा च कन्यका ।

४९ का दे० ab ० a) दे० ३ पुंसोऽत्र (→पुंसो) बा० २ सम (व० सो) रूपे न० समे रूपे (→सम रूप) -b) दे० ५ १० यद् मुने प्रहम् (→यद्) -c) का दे० गण्डवत् (→वाद्यधृष्ट) दे० निनामिथुन दे० निनामवत् मिथुनो (पुनो ?) दे० वादनकृमिषु न० वादनकृमिषु (→वाद्यधृ मिथुन) दे० मिथुनो (पुनो) -d) बा० दे० गीति- दे० सेते (→ति) दे० १ १० न० नर्वन (→नर्वन)

दे० न० १० ० d) सन्धे अधिकम्—

२५* मिथुन नामतो जय नराया च शुभप्रभम् ।

[दे० नामत्तर (→नामतो)]

५० का० बा० दे० ४ १ ० d) दे० न० ४६ श्लोकस्य ab, cd सन्धे अधिक पाठादरेण रहितम् सागतम् -a) का० दे० ५ १० स्थित बा० स्थिति (→स्थित) का० बा० स्थितस्तु -b) रति (ति ?) यत्, दे० रति वत् दे० रतिस्थाने (→रतिस्थान) दे० न० श्रीडारतिस्वा (न० ध्वा) तसो -b) का० दे० २ ४ १ विहारवति तामु च (दे० तु, दे० वा) बा० २ विविक्तावनिल (बा० व) स्य तु दे० मुने विहार घ (मुने ष्व) निकस्य तु, दे० न० विहारवतिनाम्यो -d) दे० ३ १० स्थित (→स्थित)

५१ -a) कारा कर्क, का० दे० १ न० कर्को (→कर्क) बा० कुलीरेण (→कुलीरेण) दे० समा (→सम) दे० कर्को कुलीर रूपे -c) का० बा० ३ दे० १० पुलिने (→पुलिने) -d) दे० जातिरे (→वतिरे) दे० वतिरेषु च (→वतिरेषु च) का० दे० नीचर (→रेव च) न० विमलवार एव च

५२ का० ० -a) बा० यर्षासन्धेय बा० पर्वतारण्ये (→पर्वतारण्य) -b) बा० दुर्गे (→दुर्ग) बा० वादन, दे० वानर, दे० वंश (→कन्दर) का० दुर्गाधयनादिषु -c) दे० १ वसति (→वसते) दे० व्यास- न० चान (→व्यास) शा० कारा दे० न० वल्लीषु (→पल्लीषु) -d) कारा कुहरेषु, दे० निर्जरेषु (→गह्वरेषु)

चरते स्त्रीरतिम्याने वसते नड्वलेषु च ॥ ५३

तुलापाणिश्च पुरुषो वीध्यापणविचारकः ।

नगराध्यानशालासु वसते तत्र नारद ॥ ५४

अध्रवल्मीकसंचारी वृश्चिको वृश्चिकाकृतिः ।

त्रिषगोमयकीटादिपापाणादिषु सस्थितः ॥ ५५

धनुस्तुरङ्गजघनो दीप्यमानो धनुर्धरः ।

वानिशूरास्त्रनिद्धीरः स्थायी गजरथादिषु ॥ ५६

मृगास्यो मकरो घट्टन् वृषस्कन्धेक्षणाङ्गजः ।

मक्ररोऽसौ नदीचारी वसते च महोदधौ ॥ ५७

रिक्तकुम्भश्च पुरुष, स्कन्धधारी जलाप्लव, ।

इति श्रीवामनपुराणे पञ्चमोऽध्यायः ॥५॥

धृतशालाचरः कुम्भःस्थायी शौण्डिकसद्मसु ॥ ५८

मीनद्वयमथासक्तं मीनस्तीर्थान्विसंचरः ।

वसते पुण्यदेशेषु देवब्राह्मणसद्मसु ॥ ५९

लक्षणा गदितास्तुभ्यं मेपादीनां महामुने ।

न कम्यचित् त्वयारयेयं गुह्यमेतत्पुरातनम् ॥६०॥

एतन् मया ते कथितं सुरपे

यथा त्रिनेत्रः प्रममाथ यज्ञम् ।

पुण्यं पुराणं परमं पवित्र-

माख्यातवान्पापहर शिष्यं च ॥ ६१

२५५

५३ -अ) वा १ २ ३ ॥ या हि, दे० इह्य, दे० यो हि, दे०
 वीच-न, न० इह्य- (→ग्रही-) का२ दे० ४ °प्रदीप- (→°प्रदीपि-)
 का२ °कथार, वा २ °कावार, दे० °कावार (→°कथार) -ब)
 ब२ नावास्ठाद्य, दे० ३ भावास्ठाद्य (→नावास्ठाद्य) दे० काम्बवा
 (→अम्बवा) -०) दे० ७ परति (→चरले) दे० [अ] पर (→र्रो)
 का२ दे० शव- (→रति-) -३) शा। का२ न० त (न० त्रि)
 इलेय, का२ दे० पल्लवेयु, ब० मल्लेयु, दे० तल्लेयु (→मल्लवेयु)

(→^०स्वन्धेननाङ्गज)

पुलस्त्य उवाच ।

६. १ हृद्भयो ब्राह्मणो योऽसौ धर्मो दिव्यवपुर्मुने ।
दाक्षायणी तस्य भार्या तस्यामञ्जनयत्सुतान् ॥ १
हरिं कृष्णं च देवर्षे नारायणनरौ तथा ।
योगाम्बासरतौ नित्यं हरिकृष्णौ बभूवतुः ॥ २
नरनारायणौ चैव जगतो हितकाम्यया ।
तप्येतां च तपः सौम्यौ पुराणावृषिसत्तमौ ॥ ३
प्रालेयाद्रिं समागम्य तीर्थे वदरिकाश्रमे ।
गृणन्तौ तत्परं ब्रह्म गङ्गाया विपुले तटे ॥ ४

[बः क्षण्डितोऽयं अध्यायः]

॥ १ ॥ १. पुलस्त्य, दे१. २. पुलस्त्य उ०

१. -a) शा१, कारा का१ व१ २ दे१ ५ १० बहुवचो,
(शा१ ३ बहुवचो) ब्राह्मणो योऽसौ -b) शा१ कारा का१ व१
दे१ २ ५ १० ० बहु तदा (→०चपुमुने) -c) शा१ कारा का१
दे१ २ ५ १० ११ तस्य भार्या त्वहिंसा च -d) दे१ का१ आञ्जनयत्
(→अञ्जनयत्) दे१ गुराण (→गुतान्)

२. -a) दे१ १ हरि- (→हरि) -b) कारा दे१ १ १० नर-
नारायणौ (→नारायणनरौ) -c) का१ वेदाम्बात, दे१ १ योगे-
म्यात (→योगाम्बात), दे१ १ हृत्तौ (→०रतौ) -d) शा१ हरि
(→हरि)

३. -a) दे१ १ गणिवे (→०नो वेव), न१ नारायणनरौ चैव
-c) का० दे१ न१ अतयेता, व१ दे१ १ अतय (दे१ ०व्या) ता, व१
सुतयेता (→तयेता व) दे१ तथा योम्यो (यो १), दे१ तप-
सोम्यो, दे१ तत सोम्यो, दे१ ११ न१ तप सोम्यो (न१ ०म्य) (→तप
सोम्यो) -d) दे१ न१ पुराणवृषिं दे१ ५ १० पुराण ऋषिं, दे१
पुष्पावृषिं (→पुराणावृषिं)

४. -a) दे१ ११ प्रतपाद्रि (→प्रालेयाद्रि), कारा दे१ ०मस्य,
का१ ०मस्य+म्य, = ब०-साय (→०मस्य) -b) दे१ वृहत्, दे१
गुणीतो (→गुणता), दे१ ब्रह्मन् (→ब्रह्म) -d) व१ २ तरिता,
दे१ सोताया, दे१ बढया, न१ ऋताया (→गङ्गाया) दे१ पुनिते
(→विपुले)

५. -c) दे१ तपता (→तपसा) -d) शा१ कारा, का१ २

नरनारायणाभ्यां च जगदेतच्चराचरम् ।
तापित तपसा ब्रह्मन् शुक. श्वेनं तदा ययौ ॥ ५
संशुन्धस्तपसा ताभ्यां श्लोभपाय शतक्रतुः ।
रम्भाद्याप्सरस. श्रेष्ठा. प्रेयत्स महाश्रमम् ॥ ६
कन्दर्पश्च सुदुर्धर्पश्चूतङ्कुरमहायुधः ।
समं सहचरेणैव वसन्तेनाश्रमं गतः ॥ ७
ततो माधवकन्दर्पां ताश्चैवाप्सरसो वराः ।
धर्षाश्रममागम्य विचिकीडुर्ध्वेच्छया ॥ ८
ततो वसन्ते संग्रामे किशुका ज्वलनप्रभाः ।

व१ २ दे१ ३ ५ १० सतोभ परम, दे१ १ शुकः श्लोभ पर (→शक-
शोभं तदा)

६. दे१ १ ० -a) दे१ शुकद्वय, व१ सलुस्य (→सलुष्वय).
-b) शा१ कारा व१ न१ श्लोभ (न१ व०) माय, का१ दे१ २ ४ ५ १०
श्लोभनय, दे१ समनय (→सोमनय) -c) कारा ०द्यप्सरसा,
दे१ १ १० ०मप्सरस, दे१ ०द्यप्सरसा, दे१ न१ ०द्या अप्सर, मुने.
०मप्सरसा (→०द्यप्सरस), का१ प्रोता, व१ दे१ श्रेष्ठा, दे१ ३ ३ १०
श्रेष्ठा, (→अश्रेष्ठा) -d) शा१ ०मस्यपुत्र, का१ प्रययत्यो, दे१ प्रययत्स
(→प्रेययत्स), दे१ मुने (→०मने), कारा, प्रेययत्स तदाश्रमम्, व१ २
प्रययत्समहाश्रमम्, दे१ प्रेययत्समसादनं, दे१ अप्रेययत्स आश्रम, दे१
प्रेययत्स महाश्रमम्, व१ १ प्रेययत्समहाश्रमम्

७. दे१ १ ० -a) क० दे१ १ ० दुर्धर्पश्च दे१ १ दुर्धर्पा
(→०दुर्धर्पस) -b) दे१ भूताङ्कुर (→भूताङ्कुर), का१ ०समा दे१
०सहा (→०महा) दे१ ०युय (→०युय) -३) दे१ ३ ५ ११
[→जा] युयुं (दे१ ११ यमा) गत (दे१ ०ता), दे१ [→जा] अम ययौ
(→[→जा] अम गत)

८. दे१ १ ab ० -a) का१ नारद (→माधव) -b) का१
दे१ ३ १० ता चैव, दे१ न१ ते चैव (→ताश्चैव), कारा, ०स वरा,
का१ दे१ न१ ०ता वरा (का१ व०) व१ २ ०स युमा, दे१ ५-५. १०
०ता वरा (दे१ ३ ०रा) (→०सो वरा). -c) कारा, [जा] साय,
न१ [जा] माय (→[जा] गम्य), का१ व१ दे१ १ प्रचिकीडुर, न१
प्रचिकीडुर, (→विचिकीडुर).

९. -b) व१ २ ज्वलन, दे१ २ ज्वलता (→ज्वलन-). -c)
व१ निजश्रा, दे१ न१ निजश्रा, दे१ निजश्रा, दे१ निजश्रा (→निजश्रा),

निष्पन्नाः मततं रेणुः शोभयन्तो धरावलम् ॥ ९
 शिशिरं नाम मातङ्गं विदार्य नरसैरिव ।
 वसन्तकैसरी प्राप्ताः पलाशकुसुमैर्मुने ॥ १०
 मया तुषारौघकरी निजितः स्वेन तेजसा ।
 तमेव हसतेत्युचैः वसन्तः कुन्दकुड्मलैः ॥ ११
 वनानि कर्णिकाराणां पुष्पितानि विरेजिरे ।
 यथा नरेन्द्रपुत्राणि कनकाभरणानि हि ॥ १२
 तेषामनु तथा नीपाः किङ्करा इव रेजिरे ।
 स्वामिसंलब्धसंमाना भृत्या राजसुतानिव ॥ १३

वाच. सततं, व२ सततां, दे० घतयो (→सतत), -३] वा१ दे०
 'यतो, दे० 'याना (→'यन्तो); का२ दे० रगतलं, व२ दे० धरातले
 (→धरातलम्)

१०. -b) शा१ विषाद्यं, का२ निवार्यं (→विदार्यं), दे०
 कन्दैर (→नखरैर) -०) दे० १.३.५ क(व?)ततं (→वसन्त-); वा१.२
 दे० १.७.११ 'नैषापो (→'कैसरी), दे० प्राप्ता (→प्राप्त).

११. -a) का२ माया, दे० ततो न१ तथा (→मया), का२
 दे० ३.७.९ न१ गुणारणिकरी (दे० कर, दे० करो, दे० वाच, न१ करं),
 वा१.२ तमालस्तु (व२ तुषारैस्तु) करो, दे० १० तु (पुष्प) पारोषकरो
 (→तुषारोषकरो) -b) वा१ निजित ००, का२ दे० निजित स्वेन,
 वा१.२ 'निजिवस्तन, दे० निजिव स्वेन, न१ निजिता स्वेन (→निजित.
 स्वेन), शा१ वा१ कारा, दे० ३.११ कर्मणा (→वैजता) -०) कारा, तमिव
 (→तमेव), वा१ कारा, वा१ दे० हसते लोभे, वा१.२ हसते वो (व२
 नो) चै, दे० १.३.१० 'महसत लोभे, दे० सहसल्लोभे, दे० हसतीवोच्च,
 न१ वासतोशाय (→हसतेत्युचै), दे० ० सतीवतमेवोच्च. -३] दे०
 'कुसल (→'कुसलं) दे० वसन्त कुसल वस्तुकोः ('लं ?)

१२. का२ दे० १.७. ०१ ०. -३] दे० 'करणा (→'कारणा).
 -०) दे० १.३.५ 'पत्राणि, दे० न१ पुत्राणां (→'पुत्राणि). -३] न१
 कणवक्ता (→कनका?); शा१ वाच. का१ वा१.२ दे० १.३.३.१० धं,
 न१ व (→हि).

१३. का२ दे० १.७. ab ०. -b) वा१ 'करणीक, वा१
 'कणवक्ता (→'करा इव); दे० रेजिरे (→रेजिरे). ०) का२ 'संभद्र'
 वा१ 'संभ्रज्य', दे० 'संभ्रज्य' (→'संभ्रज्य'); वा२ दे० १.११ न१
 'सम्माना, दे० 'संमाना (→'संमाना). -३] का२ दे० राजप्रिया
 इव, दे० १.२.१० राजमुतारिव दे० राजमुता इव, दे० राजमुतेनिव
 (→राजमुतानिव).

१४. -३] वा२ 'चोचलता, दे० 'चोचलता, दे० 'चोचल

रक्ताशोकवना भान्ति पुष्पिताः सहसोज्ज्वलाः ।
 भृत्या वसन्तनृपतेः संग्रामेऽमुक्प्लुता इव ॥ १४
 मृगचृन्दाः पिञ्जरिता राजन्ते गहने वने ।
 पुलकामिर्वृता यद्वत् सज्जनाः सुहृदागमे ॥ १५
 मञ्जरीभिर्विराजन्ते नदीकूलेषु वेतसाः ।
 वक्तुकामा इवाहुल्या कोऽस्माकं सदृशो नगः ॥ १६
 रक्ताशोककरा तन्नी देवयै किञ्चुकाऽङ्घ्रिका ।
 नीलाशोककचा श्यामा विकासिकमलानना ॥ १७
 नीलेन्द्रीवरनेत्रा च ब्रह्मन् निलयफलमतीना ।

वै. ९.

स-, दे० न१ 'शोकवना (→'शोकवना) -b) कारा व२ पुष्पिता
 (→पुष्पिता). वाच. मस्रो' (→'सहस्रो'). -०) व२ (पु.)
 मुत्वा (→'मुत्वा) -३] शा१ कारा का१ वा२ दे० १.३.५ १० संग्रामा
 (→संग्रामे), का२ [-य] सन्नुता, वा१ [-य] सन्नुता, व२
 [-य] सुखयता, दे० १.३.५ [-य] सुखयता, दे० उक्षिता, दे० [-य]
 सुखयता, दे० १.३.५ [-य] सुखयता, (→[-य] सन्नुता)

१५. a) शा१ 'असृष्टय', वाच. का२ मुद्रयता, वा२ दे०
 मृगयता, दे० मम मुद्रता न१ विमुद्रता (→'मृगमुद्रता'), का२ वा२ न१
 मञ्जरीता (दे० वे) (→'पिञ्जरिता'). वाच. मृगाप्रिता सुमययौ,
 का१ मृगमृग सज्जिता, दे० नायमसारमयय. -b) दे० राजतीवने
 (→'राजन्ते गहने) -३] शा१ वाच. वा१ दे० १.३ 'वामिभृता, का१
 'कानिगता, का२ दे० १.१० 'कामिहता, दे० 'कामिभृता (→'कामि-
 र्वृता), दे० वाचत् (→'यद्वत्'), वा२ पुनहाति ०० यद्वत् दे० सजात-
 पुलका यद्वत्. -३] शा१ मुञ्जना, दे० मुहृद, दे० बचव (→'सज्जना').

१६. a) व२ मञ्जु', न१ मय' (→'मञ्जु'), वा२ वा१.२
 दे० न१ व्य (वा२ वरे) रात्रन्त (→'विपजन्ते). b) दे० १.२.३.७
 वेतसा (→'वेतसा'). -०) वा१.२ बह', दे० वक्तु (→'वक्तु-'),
 दे० 'काम (→'कामा), दे० [-य] ज्ञूत्यो, दे० [-य] ज्ञूत्या
 (→[-य] ज्ञूत्या). -३] दे० के' (→'को'), दे० 'या नगा,
 दे० 'यानम, दे० 'शो नर. (→'शो नग).

१७. -३] वा२ न१ 'करी, दे० 'घरा (→'घरा'), दे० घन्ती
 (→'घन्ती). -b) शा१ दे० १.३.५.७ 'वाहिका (दे० वा), वा१ 'कविया,
 न१ 'का घरा (→'वाहिका'), दे० देवयै सुकवाहिका. -०) व२
 'नीवा (→'नीता), वा१ 'चोकाहुता, वा२ दे० १.३.५.१० 'चोकाहुता,
 वा१.२ 'कच, दे० १.७ 'चोक व (दे० 'कु) वा (→'चोककचा);
 वाच. हृषा (→'श्यामा'); दे० नीलाशोककचामा. -३] का२
 दे० १.५.१ विकासि (→'विकासि').

१८. दे० १.१. ab ०. दे० ३. bod ०. -५] दे० नीलेन्द्री'

अपत्नीकं तदाऽस्त्रेण उन्मादेनाभ्यताडयत् ॥ २७
ततो हरः श्रेणाय उन्मादेनाशु ताडितः ।
निचचार तदोन्मत्तः काननानि सरांसि च ॥ २८
स्मरन् सतीं महादेवस्तयोन्मादेन ताडितः ।
न शर्म लेभे देशपं वाणयिद्ध इव द्विपः ॥ २९
ततः पपात देवेशः कालिन्दीसरितं मुने ।
निमग्ने शंस्रे आपो दग्धाः कृष्णतमागताः ॥ ३०
तदाप्रभृति कालिन्द्या मृद्गाडननिर्मं जलम् ।
आम्यन्दत् पुण्यतीर्था सा केशपाशमिगावनेः ॥ ३१
ततो नदीषु पुण्यासु सरस्सु च नदेषु च ।
पुलिनेषु च रम्येषु बापीषु नलिनीषु च ॥ ३२

पर्वतेषु च रम्येषु काननेषु च सानुषु ।
विचरन् स्वेच्छया नैव शर्म लेभे महेश्वरः ॥ ३३
क्षणं गायति देवपं क्षणं रोदिति शंकरः ।
क्षणं घ्यायति तन्वङ्गां दक्षकन्यां मनोरमाम् ॥ ३४
घ्यात्वा क्षणं प्रथपिति क्षणं स्वप्नायते हरः ।
स्वप्ने तथेदं गदति तां दृष्ट्वा दक्षकन्याम् ॥ ३५
निर्घृणे तिष्ठ किं मृदे त्यजसे मामनिन्दिते ।
मुग्धे त्वया विरहितो दग्धोऽस्मि मदनाग्निना ॥ ३६
सति सत्यं प्रकुपिता मा कोपं कुरु सुन्दरि ।
पादप्रणामावनतमभिभाषितुमर्हसि ॥ ३७
थ्र्यसे दृश्यसे नित्यं स्मृश्यसे वन्यसे प्रिये ।

व. ६.

२८. बा. 2. 2. ab. ०. दे. 4. cd. ०. -a) न। यथा (→ततो);
का. 2 न। हट्, दे. 11 हरं (→हट्); बा. 2 दे. 7. 9 न। स्मरेण
(→श्रेण), दे. 1 [-म]स्त्रेण (→[-म]म) -b) दे. 1 उन्म^०, दे. 4
हृन्मा^०, दे. 11 र्मन्मा^० (→उन्मा^०); दे. 2 [-म]म ता^०, दे. 3 प्रता^०,
दे. 9 [-म]मिता^०, न। [-आ] यु (यु^०) ता^०, (→[-म] यु ता^०).
-c) का. 2 मदी^०, दे. 1. 3 ततो^० (→ततो^०).

२९. दे. 4 ab. ०. -b) दे. 9 ततो^० (→ततो^०); दे. 9 तापित^०
(→ताडित) -c) दे. 3 [न] निगधाय (→न शर्म लेभे). -d) ता।
भातयिद्ध, दे. 3 वाणयिद्ध (→वाणयिद्ध)

३०. -b) का. 4 बालिन्द्या, दे. 4 कालिन्दी (→बालिन्दी-),
का. 4, सरितो, का. 2 सलिल (→सरित), -c) दे. 9 निमग्न
(→निमग्ने). दे. 9 शंकरत् (→शंकरे), ता। का. 4 बा. 1. 2
दे. 4. 5. 7. 9-11 न। बापो (→बापो). -d) का. 2 दग्धा, दे. 1 दग्धा
(→दग्धा), दे. 9 'पोदग्धा' इति सङ्गिष्टम्, का. 4. मरुतव
(→हृत्तव), दे. 1 नता (→नता).

३१. -a) बा. 2 दे. 1 कालिन्दी (→कालिन्द्या). -b) बा. 2
हृन्मा^० (→मृद्गा^०), दे. 10 न (य य) निर्मं (→न निर्मं). -c)
का. 4. बा. 2 दे. 1 बस्यन्त, बा. 2 भारन्त, दे. 3 साहि मे, न। सत्यन्त
(→भासन्त), बा. 2 'तीयानि', दे. 11 'तीयानि' (→'तीर्थां सा').
-d) बा. 2 बेरापास, दे. 1 बेरा(कोश)पासम्, दे. 2-4 बेरापास (दे.
१ ता), न। बेरापास- (→बेरापासम्), बा. 2 [-इ] बास्यन्, बा. 2 न।
विमोक्ते (न। विमोचिनी), दे. 1 [-इ] बायना, (→[-इ] बायने)

३२. बा. 2 दे. 1 त. ०. -a) दे. 1 मदी^० (→मदी^०). -b)
दे. 1 सरस्सु (→सरस्सु), ता। का. 4. बा. 1 दे. 1. 3. 5. 10. 11 सरस्सु,
का. 2 हरेषु, बा. 2 दे. 9 नदीषु (→नदेषु). -c) न। समुद्रोदय
(→च रम्येषु), दे. 1 रम्ये नदीदते पुण्ये. -b) न। सलिलो^० (→नलिनी^०);

दे. 4 नलिनी तथैव च.

३३. बा. 1 दे. 9. 9. ०. -b) बा. 2 बा. 1 दे. 4 स (→च); दे. 9
[-आ] यमेयु च, न। सरस्सु च (→च सानुषु). -c) का. 2 विचरत्
(→विचरत्), का. 2 शर्म (→नैव) -d) बा. 2 नैव (→शर्म).

३४. बा. 2. 2. ab. ०. -b) बा. 1. 2 दे. 4 रोदति (→रोदिति).
-b) का. 2 दे. 1 गायति, बा. 1 १००८, दे. 1 घ्याति स्म (→घ्यायति)

३५. -a) का. 1 का. 4 तां स्वपि (बा. 1 १५) ति, दे. 1. 2
च स्वर (दे. १ रि) ति, दे. 3. 5. 11 च (दे. 11 न) स्वपिति, दे. 10 न।
स्वपिति च (→प्रस्वपिति). -b) दे. 4 हट् (→हट्) -c) दे. 1
तथेत्, दे. 1 तथैव, न। तथैव (→तथैव), बा. 2 गदति, बा. 1 दपिता
(→गदति). -d) ता। का. 4. बा. 1 दे. 3. 10. 11 दृष्ट्वा दक्षस्य, का. 2
दृष्ट्वा सा दक्षं, बा. 1 दृष्ट्वा स दक्षं, दे. 2 तां दृष्ट्वा [दक्षं] (→ता दृष्ट्वा
दक्षं)

३६ -a) का. 1 निर्घृन्, दे. 2 निघणे (→निघृणे), दे. 3 तिर्यकं,
न। तिष्ठति (→तिष्ठ वि). -b) का. 4 त्यजसीमम्, बा. 1 तत्रत्येकम्,
बा. 2 दे. 9 न। त्यजत्येक (दे. 9 म) (→त्यजसे माम्), का. 4. [-म]
निन्दितम् (→[-म] निन्दिते), दे. 4 कि मा त्यजति योगिने. -c)
बा. 1 मृदे (→मुग्धे), दे. 9 'वि' ... ती' सरस्य -d) दे. 2. 4 विरह्य^०
(→मदना^०).

३७. का. 2 दे. १. ०. दे. 4. cd. ०. -a) दे. 4 पुपित
(→पुपिता), दे. 2 सति सत्येयु कुपिता, दे. 10 सत्यं प्रकुपिता ८०,
मुदे. सत्य प्रकुपिता देवि -b) का. 1 दे. 1 द्रव, न। प्रचि, +पुष
(→पुष); दे. 1 सरस्य पाठ. -c) न। नताम् (→नतम्). -d)
बा. 1 'तीकिन्' (→आपिन्)

३८. बा. 2 दे. १. ०. -a) ता। स्वीये, का. 4. दे. 9 स्तूपने,
बा. 1 भूयने, दे. 1 ५यने (→भूयने), दे. 1 हयने, दे. 9 दृश्यसे

६ ३८

आलिङ्गयसे च सतत किमर्थं नाभिमापसे ॥ ३८
 विलपन्त जन दृष्ट्वा कृपा कस्य न जायते ।
 विशेषतः पतिं बाले ननु त्वमतिनिर्घृणा ॥ ३९
 त्वयोक्तानि वचास्येव पूर्वं मम कुशोदरि ।
 विना त्वया न चीवेयं तदसत्यं त्वया कृतम् ॥ ४०
 एवोहि कामसतयं परिप्यज सुलोचने ।
 नान्यथा नश्यते ताप सत्त्वेनापि शपे प्रिये ॥ ४१
 इत्थं विलप्य स्मरन्तान् प्रतिमुद्रन्तु तत्क्षणम् ।
 उत्कूजति तथाऽरण्या मृक्तरूढं पुनः पुनः ॥ ४२
 तं कूजमानं विलपन्तमारात्
 समीक्ष्य कामो वृषकेतन हि ।
 विन्याध चापं तरमा विनाम्य
 सतापनाम्ना तु शरेण भूय ॥ ४३

(→इत्यर्थे) -b) का१ वरपसे दे३ वरपसे न१ तुष्यते (→मन्थते)
 दे३ तुष्यते तुष्य ००० -d) गा१ [-घा]म्ये (→[वा]मि°)
 ३९ का२ दे३ १० ० -a) ब२ पतिस्त्वाने (→पतिं बाले)
 -d) दे३ १० न तु (→ननु) ब१ ननु त्वमपि दे३ नूनं वमसि न१
 ममवमसि (→ननु त्वमपि)
 ४० का२ दे३ ० दे३ a b ० -a) ब१ दे३ तयो°
 (→त्वयो°) गा१ का ब१ २ [-ए]व (→[ए]व) -b) ब२ २
 स्मृतु (→पूर्वं) -c) कारा दे३ १० त्वया विना (→विना त्वया)
 दे३ जीवेहि (→जीवेय) -d) का१ सव (→सव) दे३ मया
 (→मया)

४१ का२ दे३ ० -b) गा१ दे३ परिप्यज दे३ दृष्टिबज
 दे३ परितप्य (→परितप्य) -c) न१ पाप + ताप (→ताप)
 -d) ब१ २ नाभि- (→नाभि) का१ प्रिये + वपे प्रिये दे३ प्रिये
 शपे (→शपे प्रिये)

४२ दे३ का२ दे३ ० b) दे३ न१ उद्वज (→उद्वज्जु)
 -c) का१ उमृच्छति (→उमृच्छति) ब२ दे३ न१ त (दे३ स) शरम्ये
 दे३ उदारम्य (→उदारम्य) -d) हा कारा का१ दे३ १ न१ मुक्तरूढः
 दे३ समुक्तरूढ (→मुक्तरूढ)

४३ का२ दे३ ० -a) का१ त मूछं दे३ न१ उत्कूज°
 (→स कूज°) दे३ विपुलन्तम् (→विलपन्तम्) -b) न१ माणो
 (→कामो) कारा केतनं शक्र दे३ केतुन हि (→केतनं हि) -c)
 दे३ ११ विन्याध (→विन्याध) ब२ दे३ १ न१ विनाम्य (→विनाम्य)

सतापनाम्नेन तदा स विद्वो
 भूय स सतमवरो बभूव ।
 सतापयथापि जगत्समग्रं
 घृत्कृत्य घृत्कृत्य विवासाते म् ॥ ४४
 त चापि भूयो मदनो जघान
 विजृम्भणास्त्रेण ततो विजृम्भे ।
 ततो भ्रशं कामशरं विरुद्धो
 विजृम्भमाणं परितो भ्रमथ ॥ ४५
 ददर्श यथाधिपतमन्तुजं
 पाञ्चालिकं नाम जगत्प्रधानम् ।
 दृष्ट्वा त्रिनवो धनदस्य पुत्र
 पार्श्वं समम्येत्य वचो नभापे ।
 भ्रातृव्यं वक्ष्यामि वचो यदयं
 तत् त्वं कुरुभ्यामितविक्रमोऽसि ॥ ४६

-d) दे३ ३ तु (→तु)

४४ का२ दे३ ० -a) गा१ तापसि कारा तप
 हि, दे३ तया च (→तया स) दे३ विने + ज (→विद्वो) -b) दे३
 नितात न१ भूयो (→भूय स) दे३ सतत (→सततरो) -c)
 ब१ सन्ततयन्, सन्तापितम् (→सतापयन्) दे३ १० समस्तं (→समम्)
 -d) दे३ घृत्कृत्य न१ उत्कृत्य (→घृत्कृत्य) न१ तुक्कृत्य दे३ ०००
 (→घृत्कृत्य) गा१ विनास° ब१ २ विवासा° (ब२ सि°) दे३ विनास°
 न१ विशोष° (→विवासा°) ब२ तेस्मात् दे३ सतुस्म? (→तेस्म)

४५ का२ दे३ ० -a) ब१ मान (→मानो) ब२
 ००० दे३ जयेन (→जघान) -b) दे३ विजृम्भ° (→विजृम्भ°)
 ब१ २ दे३ जयमे दे३ व्यजृम्भन् न जुजुमे (→विजृम्भे) -c)
 कारा हरो (→सतो) गा१ का१ दे३ विरुद्धो कारा न१ विविशो
 दे३ ३ विरुद्धो (दे३ शो) दे३ विनीतो (→विनुषो) -d) दे३ १ न१
 वक्ष्यामि (→विजृम्भ°) दे३ पतितो (→परितो) का१ दे३ ११ भ्रमथ
 (→भ्रमथ)

४६ का२ दे३ ० -a) दे३ ११ प (दे३ ११ प) गा° (→यसा°)
 दे३ ३ स मून (→समूज) b) न१ पाञ्चालिक (→पाञ्चालिक) -c)
 दे३ न१ विरोधो (→विरोधो) -d) कारा भ्रातृव्य- दे३ भ्रातृव्य
 (→भ्रातृव्य) ब१ दे३ ११ वक्ष्यामि (→वक्ष्यामि) -f) दे३ तत्त्व
 दे३ तत्त्व (→तत्त्व त्व) दे३ वामित° (→व्यामित°) गा१ का१
 हि (→[वा]मि)

पाञ्चालिक उवाच ।॥

यन्नाथ मां वक्ष्यसि तत्करिष्ये

सुदुष्करं यद्यपि देवसंघैः ।

आज्ञापयस्वातुलवीर्यं श्रमे

दासोऽस्मि ते भक्तिपुतस्तथेश ॥ ४७

ईश्वर उवाच ।॥

नाशं गतायां वरदाम्बिकायां

कामाग्निना प्लुष्टसुविग्रहोऽस्मि ।

विजृम्भणोन्मादशरैर्विभ्रितो

धृतिं न विन्दामि रतिं सुरं वा ॥ ४८

विजृम्भणं पुत्र तथैव ताप-

मुन्मादमुग्रं मदनप्रणुन्नम् ।

नान्यः पुमान् धारयितुं हि शक्नो

मुक्त्वा भवन्तं हिततः प्रतीच्छ ॥ ४९

॥ ४७ ॥ ४७. ०. १. पाञ्चालिक उ, २. न. पाञ्चालिक.

४७. का२ दे१. ०. -a) दे१ य (ग) नाथ, दे२ यथात
(→यथावत्) -o) दे१ 'पयस्वस्त्रिल' दे११ 'पयस्वस्त्रिल' न. 'पय-
स्वानुल' (→'पयस्वानुल'). -d) दे२ वास्यामि (→दासोऽस्मि), का१
'युक्त' (→'युत'), दे२ १ तवेय (दे१ 'य') (→तथेश).

४८. का२ दे१. ०. १. न. ईश्वर, का२ शिव उवाच, दे२ शकर
शकर उवाच, दे१ शकर

४८. का२ दे१. ०. -a) ब. नावङ्गताय, ब. नासङ्गताया,
दे१ नाथ स(?)ताया (→नाशं गताया). शा. वनदाम्बिकाया, दे१ व (द)
रदाम्बिकाया, दे२ वरदाम्बिकाया, दे१ वरवर्गिकाया (→वरदाम्बिकाया).
-b) शा. मष्टु. कार. प्लुष्टस्त्रि, का१ विदुः, दे१ न. ततु.
(न. स), दे२ तापित (→प्लुष्टु) -o) शा. विजृम्भणो,
ब. विजृम्भणो, दे१ विजृम्भितो (→विजृम्भणो); दे२ न. 'शारेण
भ्रितो, दे१ 'शारेण भूतो (→'शरैर्विभ्रितो) -d) का१ रत, दे१ शर
(→रति), दे२ ४.१० सुख च, दे१ तद्वै (→सुख वा).

४९. का२ दे१. ०. -a) शा. का१ स जृम्भण, कार.
तजृम्भण, दे१-३ उत्तजृम्भण (दे१ ग) (→विजृम्भण). -b) कार.
मदनप्रणुन्नम्, का१ मम आनु नाम, दे१ मदनप्रणोत (→मदनप्रणु
पद्य) -o) दे१ गोप्य (→नाग्य), ब. प्रमाद (→पुमान्),
ब. १.२ न. वार (→वार). -d) न. मुम्भित्ता आनु (→मुक्त्वा
भवन्तं हि), दे१ प्रपद्य (→प्रतीच्छ).

॥ ४९ ॥ ४९. ०. शा. का१ दे१ न. पुलस्त्य, दे२ पुलस्त्य च.

पुलस्त्य उवाच ।॥

इत्येवमुक्तो घृषमच्चजेन

यक्षः प्रतीच्छत् स विजृम्भणादीन् ।

तोषं जगामाशु ततस्त्रिशूली

तुष्टस्तदैव वचनं वभापे ॥ ५०

हर उवाच ।॥

यस्मात्त्वया पुत्र सुदुर्धराणि

विजृम्भणादीनि प्रतीच्छितानि ।

तस्माद्वरं त्वां प्रतिपूजनाय

दास्यामि लोकस्य च हास्यकारि ॥ ५१

यस्त्वां यदा पश्यति चैत्रमासे

सृष्टेन्नरो वार्चयते च भक्त्या ।

वृद्धोऽथ बालोऽथ युवाथ योपित्

सर्वे तदोन्मादधरा भवन्ति ॥ ५२

६. ५२

५०. का२ दे१. ०. १. का१ दे२ १० प्रतीच्छत्, दे१.२
प्रतिपद्य (दे२ व) दे१ प्रपद्य, दे१ प्रती ६६ (→प्रतीच्छत्),
का१ 'नादीन्' (→'णादीन्'). -o) शा. दे१ देवा (→लोर्व),
शा. दे१ ११ 'म(मा?)स्त्र', ब. १.२ दे१ 'मास्त्र', दे१ 'मास्त्र' (→'माशु'), दे१
तथा (→तत). -d) शा. का१ २ दे१.१ तदेव, कार. ब. तद्वै,
दे१.१ तमेव, न. तदानी (→तदैव), न. प्रहसत् (→वचन), दे१ च
साधो (→वभापे).

५१. न. ०. शा. का१ ईश्वर, कार. शिव उवाच, दे२ हर
च; दे१ हर.

५१. का२ दे१. ०. २. ०. -b) शा. का१
'नादीनि' (→'णादीनि'), दे१ 'नि .....नि' खडितम् -o) कार.
वरं तै, ब. वर त्वा, ब. वर त्वा, दे२ वर तत्, दे१ वर, त्वा, न. १
वर त्वा (→वर त्वा) -d) दे२ तु (→च), शा. का१ ब. दे२.३
'कारी, दे१ 'काम' (→'कारी')

५२. का२ दे१. ०. -a) दे१ 'यस्त्वा' 'यस्यति' खडितम्;
दे१.१ न. सदा (→यदा), ब. दे१ पश्यति (→पश्यति), ब. २ 'माग-
(→'भासे). -b) दे२. न. सृष्टा, ब. सृष्टे (→सृष्टेय); शा.
का१ नरोबाह, दे१ नरोबाह, दे१ न. नरो बाह (→नरो
वार्च), का१ भव्य (→भक्त्या) -o) ब. वृद्धाव (→वृद्धोऽथ);
ब. २ बालोऽथ युवा च, दे२ बालोऽथ युवाच (→बालोऽथ युवाच).
-d) दे२ तै वै तयो, ब. सर्वे तद्य, न. सर्वस्तयो- (→सर्वे तदो-),
का१ 'करो, दे१ 'परो, न. 'त्वरा (→'धरा')

६. ५३

गायन्ति नृत्यन्ति रमन्ति यश्च
 वाद्यानि यन्तादपि वादयन्ति ।
 तवाग्रतो हास्यचोऽभिरक्ता
 भवन्ति ते योगयुतास्तु ते स्युः ॥ ५३
 ममैव नाम्ना भविताऽसि पूज्यः
 पाञ्चालिनेशः प्रथितः पृथिव्याम् ।
 मम प्रसादाद् वरदो नराणां
 भविष्यसे पूज्यतमोऽभिगच्छ ॥ ५४
 इत्येवमुक्तो विष्णुना स यश्चो
 जगाम देशान् सहस्रैव सनान् ।
 कालञ्जरस्योत्तरतः सुपुण्यो
 देशो हिमाद्रेरपि दक्षिणस्थः ॥ ५५
 तस्मिन् सुपुण्ये विषये निविष्टो

५३. का२ दे७. ० -३) व१ नमन्ति (→रमन्ति); वा१
 दे१ यथा (→यय). -b) दे७ वाद्यतिसम्पत्ति (→वाद्यानि यन्ता).
 -०) दे२ यतो वात्य (→प्रतो हास्य), व१ वल्ता (→रक्ता).
 -३) वारा. व२ दे१ भवन्ति ते वा१ भवन्त्यतो (→भवन्ति ते), व१
 °वतास्तु, व२ °वतास्तु, दे१ °पुनापि (→पुतास्तु), दे७ भवन्ति
 योगान्तिवदेवतरे.

५४. का२ दे७. ०. -३) कारा तवैव (→यमैव), शा१
 कारा. का१ प्रपूज्य, दे७ सुपूज्य, न१ -सि तुष्टो (→सि पूज्य).
 -b) दे२.४ °लिकोव, दे२ °लिकोव (→°लिकोव); का१ प्रथिता
 (→प्रथित). -०) न१ प्रतापाद् (→प्रसादाद्), दे२ वरदो (→वरदो).
 -३) वा१ °प्यते, दे१ °प्यसे, दे२ °प्यसि, दे३ °प्यति (→°प्यते),
 शा१ -वगच्छ, दे१ १ हि यत्, न१ हि गच्छ (→°भिगच्छ).

५५. का२ दे७. ab ०. का१. cd ०. -b) का१ 'सहस्रैव
 सनान्' इति खण्डितम् -०) का२ दे७ कार्त्तिक, दे२ कालात्, दे७
 जालज (→कालञ्ज), न१ सपुण्यो (→सुपुण्यो)

५६. -a) का१ 'तस्मिन्सुपुण्ये' खण्डितम्, दे७ गुपुर्गे (→गुपुण्ये).
 -b) का२ दे२.७.९ वद (→वद), वा१ का१ २ वा१.२ दे१-३ १०.११
 [-अ]ति (→[अ]ति), दे७ तस्यो (→तेसो), दे२ वद प्रसादा-
 भिमुखो बभूव -०) का२ दे७ तस्माद् (→तस्मिन्), का२ प्रयातो
 (→प्रयाते), दे७ न१ विष्टो (→विनेतो), दे७ देवो विधिर्पुण्यरि-
 मयगच्छ. -cd) दे२ ततोऽसौ भगवान् संभुगमदः (→भगवताम्).
 ५७. -a) दे७ मदव दृष्टा (→मदवो गत्वा). -b) न१
 मुगके (→मुगके), दे७ °तन (→°तनम्). -०) दे१ [-अ]

रुद्रप्रसादादभिपूज्यतेऽसौ ।

तस्मिन् प्रयाते भगवांसिन्नेत्रो

देवोऽपि विन्ध्यगिरिमभ्यगच्छत् ॥ ५६

तत्रापि मदवो गत्वा ददर्श वृषकेतनम् ।

दृष्ट्वा प्रहर्षुकामं च ततः प्रादुद्रवद्दरः ॥ ५७

ततो दाहवनं धोरं मदनाभिसृतो हरः ।

निवेश ऋषयो यत्र सपत्नीका व्यनग्निताः ॥ ५८

ते चापि ऋषयः सर्वे दृष्ट्वा मूर्च्छां नतभवन् ।

ततस्तान् प्राह भगवान् मित्रा मे प्रतिदीयताम् ॥ ५९

ततन्ते मौनिनभ्यः मय एव महर्षयः ।

तदाश्रमाणि सर्वाणि परिवक्राम नारद ॥ ६०

तं प्रणिष्टं तदा दृष्ट्वा भार्गवात्रेययोपितः ।

प्रश्नोभमगमन् सर्वा हीनमत्स्याः समन्ततः ॥ ६१

पह्लुं, दे११ न१ पह्लुं (→पह्लुं-), कारा. दे१.७ काम तं, वा२
 दे१ २.५.१०.११ कामत्र (→काम त्र). -३) दे७ °द्रे हर, मुने.
 °द्वे हर (→द्वेदर), दे१ ततो दुद्रव दार, °दे७ न१ ततो-
 वान्तवाहृत्.

५८. -a) व१ ततो (तो ?) सुदारण (ग ?) (→ततो
 दाहवनं), दे७ धोर- (→धोर). -b) दे२ °विष्टो, दे२ °नुसृतो,
 न१ °विष्टो (→°विष्टो) -०) कारा. निवेश मुनयो, वा२ दे१.७.९
 प्रविशेषर्षयो, न१ प्रविश्य ऋषयो (→निवेश ऋषयो). -३) दे११
 सर्व (→°सर्व), व२ °रित, दे२.७ °रित (→°रित),
 न१ सपत्नीका पतिव्रता.

५९. -a) दे७ न१ तदापि (→ते चापि), कारा. दे७ मुनयः
 (→ऋषयः), दे१ सर्व, दे७ सर्व (→सर्व). -b) दे३ °सर्व
 (→भवन्). -३) दे७ मेघ (त ?) प्र (→मे प्रति), न१ मित्रा
 मेघ प्रदीयता.

६०. -a) दे१ सर्व (→तस्मिन्). -b) दे१ तस्युर्व, दे७
 सर्व ते व (→सर्व एव). -०) न१ तदा (→तत्) का१ व१ २
 दे२.३.५ [-आ] श्रमणि (→[-आ] श्रमणि), वा१ कारा. का१
 दे१-३.५.१०.११ पुण्यनि, (→सर्वार्थि); दे७ तदाश्रमनां पुण्यत्र.
 -३) दे७ °वक्राम (→°वक्राम), कारा. दार (→नारद).

६१. दे१. cd ०. -a) दे७ प्रवृत्त (→प्रविष्ट). -b) का१
 भार्गवादि, दे११ लिङ्ग वात्रेय (→भार्गवात्रेय). -०) का२
 दे७ भुक्ता (→सर्वा). -३) दे७ नार भुक्ता, न१ हीनसत्त्वा
 (→हीनसत्त्वा).

श्रुते त्वरुन्धरीमेकामनसूयां च भामिनीम् ।
 एताभ्यां भर्तृपूजासु तच्चिन्तासु स्थितं मनः ॥ ६२
 ततः संक्षुभिताः सर्वा यत्र याति महेश्वरः ।
 तत्र प्रयाप्ति कामार्चा मदविह्वलितेन्द्रियाः ॥ ६३
 त्यक्त्वाश्रमाणि शून्यानि स्वानि ता मुनियोषितः ।
 अलुजगृम्यथा मत्तं करिण्य इव कुञ्जरम् ॥ ६४
 ततस्तु ऋषयो दृष्ट्वा भार्गवाङ्गिरसो मुने ।
 श्रोधानिन्तामृष्यन्सर्वे लिङ्गोऽस्य पततां भुवि ॥ ६५
 ततः पपात देवस्य लिङ्गं पृथ्वीं विदारयन् ।
 अन्तर्द्धानं जगामाथ त्रिशूली नीललोहित ॥ ६६

ततः स पतितो लिङ्गो विभिद्य वसुधावलम् ।
 रसातलं विवेद्याशु ब्रह्माण्डं चोर्ध्वतोऽभिनत् ॥ ६७
 ततश्चाल पृथिवी गिरयः सरितो नगाः ।
 पातालशुभनाः सर्वे जङ्गमानङ्गमैर्धृताः ॥ ६८
 संक्षुब्धान् भुवनान् दृष्ट्वा मूलोकादीन् पितामहः ।
 जगाम माधवं द्रष्टुं क्षीरोदं नाम मागरम् ॥ ६९
 तत्र दृष्ट्वा हृषीकेशं प्रणिपत्य च भक्तितः ।
 उवाच देव भुवनाः किमर्थं क्षुभिता विभो ॥ ७०
 अथोवाच हरिर्ब्रह्मन् शर्वो लिङ्गो महर्षिभिः ।
 पातितमन्त्य भारता संचाल वसुंधरा ॥ ७१

व. ६

६२. दे४ ०. -a) दे२ घट० (→स्वर०) -b) का१
 अनसा सा, दे२ अनुसूया (→अनसूया), धा३ ता सती
 (→भामिनीम्) -c) दे१ एतासा, दे३.१० एतयो, दे४ एतास्या (?)
 (→एताभ्याम्), दे७ भर्तुं (→भर्तुं), न१ येन ताभ्यां भर्तृपूजा. -d)
 दे९ तच्चिन्ता स० (→तच्चिन्तासु), का१ रिवर (→स्थित)

६३ -a) बा१ दे४ १० संक्षोभिता, दे१ सुक्षुभिता, दे९
 संक्षुभियां (→सक्षुभिता) -b) बा१ दे२.४.५.१० यत्र- (→यत्र)
 -c) दे१ ३ तत (→तत्र); का२ बा१ २ दे७ ९ न१ प्रयाप्ति (→प्रयाप्ति)
 -d) का२ बा२ दे७ सदा, दे९ न१ तदा (→मद)

६४ दे४ ab ०. -a) दे९ 'त्यक्त्वाश्रमाणि' इत्यशोड-
 स्पष्ट, दे९ न१ पुण्यानि (→शून्यानि), दे७ त्यक्त्वाश्रमाश्रमाभ्युभयम्
 -b) शा१ कारा का१ स्वानि स्वानि च, का२ स्वामिनो मुनि, दे७
 स्वकास्ता मुनि, दे९ मुदिता मुनि- (→स्वानि ता मुनि-) -c)
 दे७ भनय० (→अनुब०) -d) का२ बा३ करेणुरिव, न१ करिण्यश्चैव
 (→करिण्य इव).

६५ श्लोकार्धर दे२ ४ अथिकम्—

२५ ऋषिपत्न्यस्तथा दृष्ट्वा तस्या (दे२ ०) समारचयन् ॥

६५. -a) कारा. स्तु मुनयो, दे४.७ स्तुभृषयो (→स्तु
 ऋषयो), दे१ ऋषिपत्न्यस्तथा दृष्ट्वा. -b) बा१ रसा, बा२ रसात्
 (→रसो) -c) दे७ वृषा (→पृथ्वी). -d) दे१.४.१० लिङ्गमा-
 (→लिङ्गोत्प), दे५ पतित (→पतता).

६६. -b) कारा. लिङ्ग, दे७ लिङ्गे (→लिङ्ग), दे२.३.९
 विदारयत् (→विदारयन्) -c) बा१ जगन्नाथ, दे१ जगत्कर्ष, दे७
 जगामाशु (→जगामाथ) -d) न१ नीलया तदा (→नीललोहित).

६७. -a) का२ ततस्तु, दे१ ५.७ १० ततस्तत् (→तत्तत्),
 का२ दे१ ६.७.१० तं लिङ्ग, दे३ तं लिङ्गो (→तो लिङ्गो).

-b) दे२ विवर, दे४.७ निमिष, दे५.१० विषेय (→विमिष),
 -c) कारा दे९ १० ावा, बा३ ावन्त (→शातु), का२
 विवेद्याशु तदा चोष्या, दे४ विवेद्याशु च ब्रह्माण. -d) बा१ दे५.१०.११
 ब्रह्माण्डे (→ब्रह्माण्ड), का१ चैव तोभितद; बा२ चोर्ध्वतानिनत्,
 दे५.११ चोर्ध्वतो नभ (→चोर्ध्वतोऽभिनत्), दे४ प्रयशोर्ध्व महाभुने.

६८ -a) बा१ शुविर्वा, बा१ वसुधा (→शुविर्वा) b)
 बा१ २ ुतमा, दे९ न१ तोर्गवा (→तो नगा) -c) शा१
 दे७ ९ पाताल, बा१ २ पाताला (→पाताल-), का१ बा१ न१ भवना,
 दे७ भुवन (→भुवना), दे७ सर्व (→सर्वे), दे४ पातालानि च
 सर्वाणि -d) शा१ कारा का१ दे१ ३.५.१०.११ भाभिता, बा१ २
 मेर्तुल, दे४ मे सह, दे७ मेर्तुल (→मेर्तुला)

६९. -a) दे७ संक्षुब्ध, न१ संक्षुब्ध- (→संक्षुब्ध), दे७
 भुवन (→भुवनम्) -b) दे७ लोकादि (→लोकादीन्), न१
 लोकादीन् प्रवितामह -c) दे२ द(ह?) द्वा (→द्रष्टु) -d) न१
 क्षीराब्धि (→क्षीरोद)

७० -a) न१ गत्वा (→दृष्ट्वा) -b) कारा स, दे४ तु
 (→च), न१ ब्रह्म(ह्मा?) लोकपितामह -c) का२ देव (→देव),
 दे२.५.१० भुवना, दे४ ७ भुवन (→भुवनम्) -d) बा१ दे२
 क्षोभिता, दे४ क्षोभित (→क्षुभिता)

७१ -a) दे११ हरि ब्रह्मा (→हरिर्ब्रह्मन्), दे४ देव, दे५
 ब्रह्मे (→ब्रह्मन्) -b) का१ शर्वो लिङ्गो, का२ दे९ न१ शर्वलिङ्ग
 (दे९ न१ ङ्गो), दे१ शर्वो लिङ्गो, दे४ शर्वो लिङ्ग, दे७ शर्वो लिङ्ग
 (→शर्वो लिङ्गो) -c) का२ दे२ ४.७ पतित (→पतितम्), कारा,
 भारतात्, बा१ २ दे१.९ न१ भारतात् (→भारता). -d) बा१ २
 च (बा१ वा) सिला भुवनान्तर दे९ न१ चलिता (दे९ ता)
 भुवनार्थना.

६. ७२ ततस्तद्दधुततम भुत्वा देव. पितामह. ।
 तत्र गच्छाम देवेश एयमाह पुनः पुनः ॥ ७२
 तत. पितामहो देव. केशवश्च जगत्पतिः ।
 आजगमतुस्तद्गुदेशं यत्र लिङ्गं भवम्य तत् ॥ ७३
 ततोऽनन्तं हरिर्लिङ्गं दृष्ट्वास्तु खगेश्वरम् ।
 पातालं प्रविशेसाथ विस्मयान्तरितो बिभुः ॥ ७४
 ब्रह्मा पद्मविमानेन ऊर्ध्वमाक्रम्य सर्वतः ।
 नैवान्तमलभद् ब्रह्मन् विस्मित. पुनरागत ॥ ७५
 विष्णुर्गत्वाऽथ पातालान् सप्त लोकरायाण. ।
 चक्रपाणिर्विनिष्क्रान्तो लेभेऽन्तं न महाद्युने ॥ ७६
 विष्णुः पितामहश्चोभौ हरलिङ्गं समेत्य हि ।
 कृताञ्जलिपुटौ भूत्वा स्तोतु देवं प्रचक्रतुः ॥ ७७

७२ -a) ब१ त ०, दे१ तम^० (→तद^०). -b) ब१ २ दृष्ट्वा
 देव, दे१.५ ११ धुत्वा देव (दे११ ५), दे१ देव धुत्वा, न१ धुत्वा
 लोक (→भुत्वा देव) -c) का२ दे१.५ न गच्छाम (→गच्छाम)
 -d) का२ दे१ देवेभ्य (→देवेश), बा२ दे१ पुन ०० (→पुन पुन)

७३ -a) दे१ ७ देव (→देव) -b) दे१ के० ३ अ,
 न१ केशवस्तु (→केशवश्च) -c) बा१ तम^०, दे१ तम^० (→तु) (→तमु^०),
 न१ अगच्छता तमुदेश -d) दे१ लिङ्गो (→लिङ्गं) दे१ तु (→तत्)
 ७४ -a) कारा दे१ [अ] नन्तो, का२ दे१ ७ मान, दे१
 नान, दे१ लिङ्ग, न१ ब्रह्मा (→[अ] नन्त), दे१ दृष्ट्वा (→लिङ्गं)
 -b) दे१ तमा^० (→दृष्ट्वा^०) -c) दे१ ० शोय (→वेशाय)
 -d) का१ ० पात्वरि^० ब१ ० पीत्वरि^०, दे१ ० पात्वरि^०, न१ ० पात्वरि^०
 (→० पात्वरि^०)

७५ -a) दे१ ७ १ हस^० (→पप^०) -b) दे१ सुष्व^० (→ऊर्ध्व^०)
 दे१ जवापोषं महाद्युने -c) का१ दे१ २ ५ १० ब्रह्मा (→ब्रह्मन्) दे१
 नैवान्तं प्रातवान् ब्रह्मा, दे१ पाता नैवान्तमालोक्य, न१ नैवान्तमगमद्
 ब्रह्मन्

७६ -a) दे१ दृ (→[अ] ब), कारा दे१.५ ११ न१
 पाताव, दे१ पातालान् (→पातालान्) -b) दे१ सर्व^०, दे१ दृ^०
 (→सप्त^०) का२ ० गग (→यग) -c) न१ विनिष्क्रान्तो (→विनि
 ष्क्रान्तो) -d) दे१ लिङ्ग न च (→लेभेन्त न), दे१ लिङ्ग न लभते
 मुने, न१ लिङ्ग न लभते भुवि

७७ -a) दे१ चो (बा ?) सो (→चोभो) -b) का२
 हरि^० (→हर^०) दे१ समेत्य (→समेत्य), दे१ ३ ५ १० ह, दे१ ह,
 दे१ न१ च (→हि) -c) दे१ ७ ११ न१ १ पुटौ (→पुटौ), दे१

हरिब्रह्माणावूचतुः ॥

नमोऽस्तु ते शूलपाणे नमोऽस्तु वृषभध्वज ।
 जीमूतवाहन कवे शर्मा ज्यम्बक शंकर ॥ ७८
 महेश्वर महेशान सुवर्णाक्ष वृषाकपे ।
 दक्षयज्ञक्षयकर कालरूप नमोऽस्तु ते ॥ ७९
 स्वमादिरस्य जगतस्त्वं मध्यं परमेश्वर ।
 भवानन्तश्च भगवान् सर्वगतस्त्वं नमोऽस्तु ते ॥ ८०
 पुलस्त्य उवाच ॥

एवं संस्तूयमानस्तु तस्मिन् दारुवने हरः ।
 स्वरूपी ताविदं वाक्यमुवाच वदतां वरः ॥ ८१
 हर उवाच ॥
 किमर्थं देवतानाथौ परिभूतकर्म त्विह ।

भूत्वा (→भुत्वा) -d) दे१ ० ४ ७ १० न१ स्तोत्र (→स्तोत्रु),
 दे१ ५ ७ १० देवो (दे१ वेद) प्रब (दे१ ०) कनु, दे१ न१ देवस्य
 चक्रुः (→देव प्रचक्रुः)

७८ -a) दे१ ० दे१ हरिब्रह्माणावूचतुः, दे१ हरिब्रह्माणा ऊचुः,
 दे१ हरिहरिब्रह्माणावूचतुः, दे१ हरिब्रह्मा ऊचतुः, दे१ हरिब्रह्माणा

७८ -b) ब१ नमो (म ?) स्ते, दे१ न ० स्ते, दे१ १ न१
 नमस्ते (→नमोस्तु) -c) का२ दे१ ११ ० वाहन (→वाहन) शा१
 कारा का१ २ कास्त, दे१ कामा (दे१), दे१ ११ केतो, दे१ कपे, दे१ १०
 कवि (→कवे)

७९ -a) ब१ ० दे१ १ ११ हरे^०, दे१ सुरे^० (→महे^०), दे१
 व्याघ्रान्तर हरेस्तान -b) का१ स्ववर्णाक्ष, दे१ सुवर्णाक्ष (→सुव-
 र्णाक्ष), शा१ कारा का१ ० दे१ ११ मुषध्वज (दे१ ११), दे१ १०
 वृषाकपि (→वृषाकपे) -d) शा१ कारा का२ ब१ ० दे१ ११ ० ह
 (→ह्य)

८० दे१ १० ० -b) का१ मध्य स्व, दे१ त्व मध्ये (→त्व
 मध्य) शा१ का२ दे१ ११ ० श्वर (दे१ ११) (→श्वर).
 -c) दे१ ० नन्दभ (→नन्दभ), कारा दे१ ० भन् (→भान्).
 -d) शा१ कारा का१ ० सवर्गस्त्य, दे१ १ सर्वगत्य (→सर्वगत्य).
 ७८ शा१ का१ न१ पुलस्त्य, दे१ श्रीपुलस्त्य

८१ -a) न१ माने तु (→मानस्तु) -b) दे१ ५ हर
 (→हर) -c) दे१ ३ ५ १० पितृवन्द्य, दे१ ५ तामिर (→पी ताविद)
 -d) दे१ १ न१ प्रोवाच (→उवाच), का२ दे१ ५ वर (→वर)
 ७८ दे१ ० ४ १ न१ ०, शा१ का१ हर, दे१ हर ०
 ८२ दे१ ०, दे१ ११ ed ०. -b) का१ परिभूत, न१ परि

कृत्वा तु चातुराश्रम्यं स्वमेव भवनं गतः ॥ ९२ ॥
 गते ब्रह्मणि शर्वोऽपि उपसंहृत्य त तदा ।
 लिङ्गं चित्रवने सूक्ष्मं प्रतिग्राप्य चचार ह ॥ ९३ ॥
 निचरन्त तदा भूयो महेशं कुसुमायुधः ।
 आरात्स्थित्वाऽग्रतो धन्वी संतापयितुमुद्यतः ॥ ९४ ॥
 ततस्तमग्रतो दृष्ट्वा क्रोधाभ्मातदृशा हरः ।
 स्मरमालोकयामास शिखाप्राचरणान्तिरुम् ॥ ९५ ॥
 आलोकितस्त्रिनेत्रेण मदनो ध्रुतिमानपि ।
 प्रादक्षत तदा ब्रह्मन् पादादारभ्य कथन् ॥ ९६ ॥
 प्रदक्षमानौ चरणौ दृष्ट्वाऽसौ कुसुमायुधः ।

उत्ससर्ज धनुः श्रेष्ठं तज्जगामाय पञ्चधा ॥ ९७ ॥
 यदासीन्मुष्टिर्मध्यं तु रक्मपृष्ठं महाप्रभम् ।
 स चम्पकतरुर्जातं सुगन्धाढ्यो गुणाकृतिः ॥ ९८ ॥
 नाहस्थानं शुभाकारं यदासीद्ब्रह्मभूषितम् ।
 तज्जातं केसरारण्यं बहुलं नामतो मुने ॥ ९९ ॥
 या च कोटी शुभा ह्यासीदिन्द्रनीलविभूषिता ।
 जाता सा पाटला रम्या भृङ्गराजिविभूषिता ॥ १०० ॥
 नादोपरि तथा मुष्टौ स्थानं शशिमणिप्रभम् ।
 पञ्चमुल्माऽभवज्जाती शशाङ्ककिरणोज्ज्वला ॥ १०१ ॥
 ऊर्ध्वं मुख्या अधः कोट्योः स्थानं विद्रुमभूषितम् ।

९३ -a) ६२ तं 'स्वमेव' इत्यस्यानन्तरं '६० तं -स्वरो मुने ६१० यावत् पाठ पुरातनतः प्रमाणतः ब१ शर्वोऽपि, ब० सर्वापि, दे१ ५ सर्वोपि, दे२ सर्वोपि (→सर्वोपि) -b) दे१ द्युम् (→ज्युम्) दे२ सत्सु दे३ १ सत्सु, दे११ सत्सु (→सत्सु) ब१ २ स तथा, दे१ ३ १ ११ न१ सत्सदा (→सत्सदा) -c) ब२ त्रिमुने दे२ दाक्षणे, दे३ चैत्रवने, न१ चित्र वने (→चित्रवने)

९४ -a) दे१ तथा (→तदा) -b) दे२ महेशो (→महेश) -c) का१ सिखाप्राप्तो, दे२ स्थित्वाग्रतो दे२ स्थित्वाग्रतो, दे१ स्थित्वाग्रतो, दे११ स्थित्वा ततो (→स्थित्वाग्रतो) दे१ न१ भगविश्वामित्रो भवो

९५ दे१ ० -a) दे३ तमग्रतो, दे२ तमग्रतो (→तमग्रतो) -b) ब१ शृङ्ग, ब० हृङ्ग, दे१ न१ हृङ्गो (→हृङ्गा) -c) दे२ 'या ६६ (→यामास) -d) दे२ ३ ५ १ शिखाप्रा (दे० 'या) चर (→शिखाप्राचरण)

९६ दे१ ab ०, का१ ० 'तदा इत्यारम्भ ६७ ० 'उत्ससर्ज इत्यत्र ० (ह स) -a) दे१ त्रिष्टो (→त्रिनेत्र) -b) ब१ २ [अ] य (→[अ] यि) -c) दे१ १ प्र (→प्रा) दे१ ततो (→तदा) दे१ ततस्तमग्रतो दृष्ट्वा -d) दे१ पागारभ्यन्त (→पादा शरभ्यन्त) दे१ न१ काष्ठवत् (→कथवत्)

९७ का१ ab ० -a) दे१ श्रेष्ठो प्रसङ्गो तु (→श्रेष्ठो चरणौ) -b) दे१ 'दुष्मा (→दुष्म) -c) न१ प्रादक्षत (→उत्स सर्वो) -d) दे१ त जग (→तज्जगाम)

९८ -b) शा१ कार दे१ २ १० ११ 'ब' न तद्वत्, का१ 'ब' न तद्वत्, ब२ 'ब' न तद्वत्, दे१ ३ 'ब' न तद्वत् (→'ब' न तु बन्तम्) दे१ 'ब' न तद्वत् (→'ब' न तु बन्तम्), दे१ 'ब' न, न१ 'दुष्म (→प्रभम्) -c) न१ पञ्चक (→पञ्चक) दे१ न१ 'रत्नं (दे१ 'भ'?) (→जात) -d) ब१ शु [भा ?] कृति, ब० भुजाकृति,

दे१ ० मरा (दे२ वा) कृति, दे२ महाकृति, दे२ [म] दणा कृति (→मुगाकृति)

९९ -a) शा१ कार दे११ नाह, का२ नाभि, नह, दे१-४ न१ नाभि (→नाह) ब१ शुभाकार, ब२ शुभाकार (→शुभाकार) दे१ नाभितस्तथा शुभाकार -b) शा१ का२ दे१ १ बक, का१ रत्न, दे११ बर (→बन्तम्) -c) दे१ न१ त जात, दे१ त जात (→तज्जात) का१ केसर, ब२ दे१ १ केसर (→केसर), का१ रम्य, ब१ ३ दे१ १ न१ रम्ये, (→रम्य) -d) दे१ १ न१ बहुतो (→बहुतो) ब१ ३ नामतो वने, दे१ १ नाम नामत, दे१ न१ नामतो नम (दे१ ग) (→नामतो मुने)

१०० शा१ दे१ cd ० -a) शा१ पो व कोटी, ब१ या च कोटी, दे१ यया कोटी, दे१ यय कोटी, न१ चापकोटि (→या च कोटी) शा१ का१ २ दे० नासीद, कार नाप, ब१ २ न१ नासीद, दे११ आसीद (→आसीद) -b) कार शकनोत्तमविभम् -c) न१ पाटली (→पाटला) -d) का२ भृङ्गराजि, दे१ भृङ्गराजि (→भृङ्गराजि)

१०१ -a) दे१ केगाये, दे१ नायो, दे१ रावो, दे१ नामो, न१ नाम्यो (→नाहो), ब१ 'पर्ययो, ब० 'परि शयो, दे१ परित्यक्त, न१ परित्यक्त (→परि शयो) ब१ मुष्टौ ६० मुष्टौ दे१ मुष्ट न१ मुष्टि (→मुष्टौ) -b) शा१ कारा का१ ३ दे१ ३ ५ १० ११ चन्द्र (→शर्णि) -c) दे१ पञ्चवर्णा, दे१ पञ्चवर्णा (→पञ्चवर्णा) दे१ भवजाता, दे१ [व] भव जाती (→[अ] भवजाती)

१०२ -a) कारा का० दे१ ऊर्ध्व, का१ दे१ ६ ११ ऊर्ध्व (दे१ व, दे१ ३) (→ऊर्ध्व), शा१ कारा का० मुष्टा (शा१ 'व्या) यय, दे१ मुख्यावयो, दे१ मुख्यावय, दे१ मुष्टारण, न१

तस्माद्बहुपुटा मल्ली संजाता विविधा स्मृते ॥ १०२
 पुष्पोत्तमानि रम्याणि सुरभीणि च नारद ।
 जातियुक्तानि देवेन स्वयमाचरितानि च ॥ १०३
 सुमोच मार्गणान् भूम्यां शरीरे दक्षति स्मरः ।
 फलोपगानि वृक्षाणि संभूतानि सहस्रशः ॥ १०४
 चूतादीनि सुगन्धीनि स्वादूनि विविधानि च ।

हरप्रसादाज्जातानि भोज्यान्वपि सुरोचयैः ॥ १०५
 एवं दग्ध्वा स्मरं रुद्रः संयम्य स्वतनुं विभुः ।
 पुण्यार्थी शिशिराद्रिं स जगाम तपसेऽज्ययः ॥ १०६
 एवं पुरा देववरेण शंभुना
 कामस्तु दग्धः सधूरः सचापः ।
 ततस्त्वनङ्गति महाधनुर्दूरो
 देवैस्तु गीतः सुरपूर्वपूजितः ॥ १०७

क. ६.

इति श्रीवामनपुराणे पटोऽध्यायः ॥६॥

मुष्टेचर (→मुष्ट्या प्रच), शा. कट्या, वारा. का. १.२ व. १.२ कोट्या (का. १.२), दे.३ कोशा, दे.३ कोष्टे, दे.४.९ न.१ कोट्या, दे.१ कोष्टा (→कोष्ट्यो). -b) व. १.२ विमत^० (→विद्रुम^०). -c) दे.१ प्रस्मात् (→तस्मात्); दे.१ बहुपटा, दे.४ बहुमता, न.१ बहुविधा (→बहुपुटा), दे.४.९ न.१ वल्ली (→मल्ली), व.२ प्रसष्ट पाठः.

१०३. -a) व. १.२ दे.१-३.५.७ °पगानि (दे.१.५ °णि), दे.४.९ न.१ °पमानि, दे.१० °पगानि(णि) (→°तमानि), दे.३ रम्यानि (→रम्याणि) -b) का. १.२ °भोति (→°भोणि). -c) व.२ दे.३ °मुक्तानि, दे.१ °मुक्तानि (→°मुक्तानि), दे.९ देवेन (→देवेन) -d) व.२ [-प्रा] रधि^० (→[-प्रा] चरि^०).

१०४. दे.१.२ ०. -a) दे.३ मुमुचे (→मुमोच); व.२ माङ्गण(?), न.१ मार्गण (→मार्गणान्), शा. कारा. वा. १.२ भूमो, व. १.२ रम्य, दे.३ रम्यान् (→भूम्या), दे.४ काम कामे दहमाने. -b) दे.३ शरीरे (→शरीरे), का. १.२ दक्षति स्मर, व. १ यत् पतत स्मर, व.२ यत् पतच्छर (→दक्षति स्मर), दे.१ शरीरे ०००० स्मर, दे.४ मुमोच भुवि मार्गणान्. -c) दे.३ पुष्पोपमानि, दे.११ न.१ फलोपमानि (→फलोपगानि), का. १ युक्तानि, दे.३ वृक्षानि (→वृक्षाणि), दे.४ कामापगान् वृक्षास्ते, दे.१ फलपुष्पोपगान् वृक्षा. -b) दे.१ ताहि, दे.१ तात्र (→°तानि).

१०५. दे.१.२ ab ०. -a) व.२ कृता^०, दे.१ कृता^० (→कृता^०); दे.३ सुरपानि (→सुराभ्योनि). -b) दे.३ च फलानि वा (→विविधानि च). -c) दे.४ °दजाता^० (→°दाज्जाता^०). -d) व. १

भोशानि, दे.३ भोम्यानि (→भोज्यानि)

१०६. -a) व. १.२ दे.११ दग्धा, दे.१ दग्धं (→दग्ध्या), दे.२ रुद्रो (→रुद्र) -b) का. २ सु^० (→स्व^०), कारा प्रभुः (→विभु) -c) दे.४.९ ११ पुण्यार्व, न.१ पुण्य तु (→पुण्यार्वी), शा. कारा. का. १.२ स्व, दे.१.५ न.१ च (→स), दे.९ शिशिरं तत्तलं (→शिशिराद्रिं स). -d) दे.३ तपसो (→तपसे)

१०७. -b) व. १ काम स, दे.४.७ काम प्र- (→कामस्तु). -c) व. १.२ दे.४ ७ ९ न.१ प्रतस्तु (→ततस्तु), शा. नङ्गति (→[न] नङ्गति), शा. कारा. का. १.२ दे.२.३.५.१० देवं स्तुतो देववरे (शा. १.२) स्तु (कारा. °भ्य) पूजित, दे.१ देवं स्तुतो देववरे सुपूजिता, दे.४.७ न.१ देवैस्तु (न. १) गीत सुर सर्व (दे. १ °भूय, न. १ °धर्व) पूजित.

पुष्टिका—शा. का. १.२ दे.१-३.५.११ इति श्री (दे. १ [श्री]) वामनपुराणे पुनस्त्यनारदसंवादे वामनप्राप्तुर्भावे, कारा. व.२ इति वामनपुराणे, व. १ इति वामनप्राप्तुर्भावे, दे.४.९ न.१ इति श्रीवामनपुराणे, दे.१ इति श्रीवामनपुराणे हृतलिते. अध्यायनाम—व. १.२. ०, शा. कारा. वा. १.२ दे.१.२.५ ११ कामदाहो नाम, दे.३.९ न.१ कामदहन (दे.३ १०) नाम, दे.४ प्रगङ्गदहो नाम, दे.१ कामनिर्दहो नाम. अध्यायसंख्या—व. २. ०, शा. वा. १.२ व. १ दे.२-५ ७.९.११ न.१ पटोऽध्याय, कारा. तसमो (षष्ट्यो ?) अध्याय, दे. १ ॥६॥

पुलस्त्य उवाच ।
 ततोऽनङ्गं विभ्रुष्ट्वा ब्रह्मन् नारायणोऽमुनिः ।
 प्रहस्यैवं वचः प्राह कर्त्तुं इह आस्यताम् ॥ १
 तदधुन्यत्त्वमीक्ष्यास्य कामो विस्मयमागतः ।
 वसन्तोऽपि महाचिन्ता जगामाशु महासुने ॥ २
 ततश्चाप्सरसो दृष्ट्वा स्वागतेनाभिपूज्य च ।
 वसन्तमाह भगवानेहोहि स्थीयतामिति ॥ ३
 ततो विहस्य भगवान् मञ्जरीं कुसुमावृताम् ।
 आदाय प्राक्सुवर्णाङ्गीमूर्वोर्नाला विनिर्ममे ॥ ४

[व३ क्षणितोऽयम् अध्यायः]

॥ ३ ० ॥ दे० ना पुलस्त्य

१ -a) दे० ह्रीर, दे० विभ्रु (‘ध्रु’ ?) दे० विभ्रि
 (→विभ्रु) -b) दे० ब्रह्मा (→ब्रह्मन्) दे० [म] व्यय (→मुनि)
 -c) व११ विहस्यैवं वा० व० दे० १०.११ विहस्यैवं व० सहस्यैवं
 दे० प्रहस्यैवं दे० न१ प्रहस्यैवं (→प्रहस्यैवं) दे० ३ ध्रुवा (→प्राह)
 -d) व० दे० १.२ १०.११ ते० न१ इत आस्यताम्, व० इह आस्यताम्,
 दे० ३.४ इह आस्यता, दे० हत (?) भास्यता (→इह आस्यताम्)

२ का० १० ‘वसन्तो इत्यारम्भ ३ b ‘पूज्य च इति यावत् ०
 (१० स०) -a) का० तदधुन्यत् स०, दे० १ ततोऽनुकूलं,
 दे० ११ त (दे० ११ स्व) द० मुदत्वं, दे० ततो शुभं च, दे० १० ततो
 मुदत्वं, न१ ततो वृत्तं (→तदधुन्यत्) का० १ व्यास्य दे०
 १ व्यास्य, दे० न१ १ व्यास्य (→१ व्यास्य) -b) व० ३ भगवत्
 (→भगवत्) -c) दे० न१ ततश्चिन्ता (→महाचिन्ता) -d) वा०
 जगाम मु कारा जगाम स का० जगामाशु (यु ?) न१ जगाम च
 (→जगामाशु) दे० जगाम सहस्र सुने

३ का० ab ० (१० स० १० २ पा० वि०) -a) दे०
 ततस्व (→ततश्चापि) -b) दे० १ नाहाय पूज्य दे० १ नाहाय
 (→१ नाहाय) -d) कारा इह, व० ३ दे० ३.५ १०.११ ते० इत
 (→इति)

४ का० ४ cd इत्यारम्भ ५ इत्योक्त यावत् ० -a) न१
 विहस्य (→विहस्य) -b) वा० का० दे० ११ मञ्जरी (→मञ्जरी)
 दे० कृता (→कृताम्) -c) वा० कारा का० आदाय तु, दे०
 आदाय, दे० न१ आदायमाह, (→आदाय प्राक्) व० ३
 आदाय आस्य (व० आदायमाह सु) वर्णाङ्गी -d) दे० न१

ऊरुद्धवा स कन्दर्पो दृष्ट्वा सर्वाङ्गसुन्दरीम् ।
 अमन्यत तदाऽनङ्गः किमिय सा प्रिया रतिः ॥ ५
 तदेव वदनं चारु स्वक्षिभ्रुकटिलालरुम् ।
 मुनासावशाधरोष्टमालोक्नपरायणम् ॥ ६
 तावेवाहार्यविरली पीवरौ मग्नचुक्रौ ।
 राजतेऽस्याः कुचौ पीनौ सज्जनविष सहतौ ॥ ७
 तदेव तनु चार्वङ्ग्या वलित्रयविभूषितम् ।
 उदरं राजते श्लक्ष्णं रोमावलिबिभूषितम् ॥ ८
 रोमावली च जघनाद् यान्ती स्तनतटं स्थियम् ।

५ वृत्तौ बाला (→वृत्तौ बाला) वा० का० व० १ विनिर्ममे दे०
 विनिर्ममो (‘मो ?) (→विनिर्ममे)

५ का० ० -a) दे० १० ॥ ऊरुद्धवा दे० ११ कुट्ट (ह)
 तात (→ऊरुद्धवा) -c) ११ अमन्यते स तदाऽनङ्ग -b) दे०
 म, दे० मा (सा ?) (→सा)

६ -a) का० तावेव (→तदेव) व० दे० १.१ वचन
 (→वचन) -b) कारा का० १ दे० १०.११ ते० स्वक्षिभ्रु, दे०
 शुभ्रक्षि (→स्वक्षिभ्रु) दे० १ लकाम् (→लकम्) -c) वा०
 कारा का० ३ मुनास विम्याधरो (वा० १ १०) व० न१ नासावशाध
 वृष्ट -b) वा० १ यन्म न१ १ यन्, ते० १ याम् (→याम्) -cd)
 दे० १ मुनासा (दे० १ याम्) वगाधरो (दे० १ यो) वृष्टलोक्नपरायण
 (दे० १ याम्) दे० मुनासाव (व ?) वाधरोल्लुप्तलोक्नपरायणम्

७ -a) वा० का० १ वाह्यं, कारा १ वा जति, व० ३
 दे० १ वा चपि (→वाह्यं) न१ ते हाय (→वाह्यं) वा०
 कारा का० ३ दे० विवृली (→विरली) दे० तवो (?) वहायविरली
 -b) दे० १ वा (→मान्) -c) वा० कारा का० १ रावतेऽस्या
 (का० १ ते लो), व० ३ राजतेऽस्या, दे० रेजुव, दे० १
 रेजतेऽस्या (→रावतेऽस्या) -d) दे० सस्थितौ (→सहते)

८ का० ० वा० व० १ दे० cd ० -a) वा०
 कारा व० ३ दे० तदेव मय, व० तदेव वाय, दे० तनुरेखा च
 (→वाय १) दे० न१ तदेव तव (→तदेव तनु) -b) दे० १ यन्
 (→यन्) दे० १ पिता (→पितम्) -c) दे० १ सुन (→स्तनग)
 -d) दे० रोमावृत्ति (→रोमावलि) दे० १ पिते (→पितम्)

९ -a) वा० कारा का० ३ वलित्रय, दे० वलि च, दे० न१
 १ वली (→वली च) दे० विभूषा, दे० १ यन् (→जघनाद्)

राजते भृङ्गमालेव पुलिनात् कमलाकरम् ॥ ९
जघनं त्वतिविस्तीर्णं भात्यस्या रशनाश्रुतम् ।
क्षीरोदमयने नद्धं भुजंगेनेव मन्दरम् ॥ १०
कदलीस्तम्भसदृशैरूर्ध्वमूलैरथोरभिः ।
विभाति सा सुचार्वङ्गी पद्मकिञ्जल्कमन्निभा ॥ ११
जानुनी गृध्रगुल्फे च शुभे जह्वे त्वरोमशे ।
विभातोऽस्यारतया पादावलक्तकममत्तिवयौ ॥ १२
इति संचिन्तयन् कामस्तामनिन्दितलोचनाम् ।
कामातुरोऽमी संजातः स्मितान्यो जनो मुने ॥ १३
माधवोऽप्युर्वशीं दृष्ट्वा संचिन्तयत नारद ।

किंस्वित् कामनरेन्द्रस्य राजधानी स्वयं स्थिता ॥ १४
आयाता शशिनो नूनमियं कान्तिर्निशाधये ।
रविरश्मिप्रतापार्तिभीता शरणमागता ॥ १५
इत्थं संचितयन्नेव अवष्टभ्याभ्ररोगणम् ।
तस्यौ मुनिरिव ध्यानमास्थितः स तु माधवः ॥ १६
ततः स विस्मितान् सर्वान् कन्दर्पादीन् महासुने ।
दृष्ट्वा प्रोवाच वचनं स्मितं कृत्वा शुभ्रव्रतः ॥ १७
इयं मनोहर्मभूता कामाप्सरस माधव ।
नीयतां सुरलोकाय दीयतां वासवाय च ॥ १८
इत्युक्ताः कम्पमानास्ते जग्मुर्युवोर्वशीं दिवम् ।

व. ७.

-b) वा१ का१ तुङ्ग, कारा का२ तुग, दे२.३.५ ते१
याति, दे१ न१ पीन- (→यान्ती), दे१ °तटया, दे२ ते१ °तटे
त्वियम्, दे३ °तटयम्, दे४ °तटान्तिव, दे१.९ न१ °तटा त्विय
(→°तट त्वियम्). -c) दे१.३ ते१ भजते (→राजते). -d) वा१
पुलिन्दाव, का१.२ पुलिङ्गाव (?), दे१.९ पुलिने (→पुलिनात्),
न१ वमतोत्तरम् (→कमलाकरम्).

१० -b) दे१ भावते (→भात्यस्या), वा१.३ दे१.४.१० ते१
न१ रशनाश्रुत, दे५ रशनाश्रु, दे११ रशनाश्रुत (?)
(→रशनाश्रुतम्) -c) का१ °ने नदः, दे२ °ने नद (?), दे५
°नोदभूत, दे१ °नेनार्ध, न१ °ने नद (→°ने नद) -b) कारा,
वा१.३ दे१.७ न१ भुजगे° (→भुजंगे°).

११ -a) दे१.४.७.१० न१ °सहरा, दे५ °सहरा (→°सहर्षः).
-b) दे१ ऊर्ध्वमूलं, दे३ ऊर्ध्वमूलं, दे४ ऊर्ध्वमूलं, दे५ ऊर्ध्वमूलं,
दे१ °मूलं (→ऊर्ध्वमूलं), दे१.३.५ तपो° (→धर्मो°), दे१०
ऊर्ध्वमूलस्ततोर्ध्वं, न१ ऊर्ध्वमूलं तपुर्ध्वे (?). -c) दे१ न१ सा तु
(→सा तु -), दे१.४ चारुचर्वाङ्गी (→सा सुचार्वङ्गी), दे१ विभाति
साधु चर्वाङ्गी. -d) दे१.७ °सप्रभा, न१ °सभिर्न (→°सञ्जिभा).

१२ -a) वा१.२ °गुल्फो, दे२ °गुल्फे (?) (→°गुल्फे).
-b) वा२ दे१.९ न१ जह्वे शुभ्रे (दे१ °शे), दे१ उभ (भे ?) जह्व
(→शुभ्रे जह्वे), वा१ कारा त्वरोमशे, वा२ त्वरोमशं, वा१.२ दे१
त्वलोमशे (वा२ °शे), दे१ ह्यरोमशे, दे२ त्वरोमशे, दे४ ह्यरोमशे, न१
त्वरोमशे, वा१ च रोमशे (→त्वरोमशे). -c) वा१ वा२ विभाते,
का१ विभाति (स्व?), दे१.३.५.१० ते१ विभात्य- , दे१ विभातो,
दे१ देजाते (→विभातो-), दे१ तु तथा (→[अ] स्वास्तया).
-d) दे१ °षिता, दे१.४.७ °मितां, दे१ °मितां (→°तिषीं),
का१ बलं गृध्रगुल्फयो (?), वा२ अलक्तकसर्पशर्म, न१ चतस्रध-
समतिवयो.

१३. -a) दे१ इतीव चिन्तयन्, दे१ न१ इति वर्णयन्
(→इति संचिन्तयन्) -b) न१ सा (→°स्ताम्), दे१ °लोचना
(→°लोचनान्). -c) दे१ °रोसीव वामोपि (→°रोसीं सजात).
-b) दे१ °तान्य (→°तान्यो), दे१ नरो (→°नरो).

१४. -a) दे१ ह्यवशी (→°युर्वशीं). -b) वा१ वापरा.
का१.३ दे२.३.५ १०.११ संचिन्तयति, दे१.९ संचिन्तयत (→°संचिन्तयत).
-c) दे२ किञ्चित्, दे१ केय (→°किञ्चित्). -d) दे१ °धानी°
(→°धानी), दे१ त्विव स्थिता, दे१ उपस्थिता (→स्वयं स्थिता).

१५ -a) का२ पयात, वा१ वा (वा ?) याता, दे१.११ न१
प्रायाता, दे२.३ १० सजाता, दे१ अन्वस्या, दे१ प्रागता (→प्रायाता),
न१ शयिना (→शयिनो) -ab) दे४ ह्न त्रिया (→नूनमिय).
-c) दे२ यतो याति, दे४ महातापात्, दे१ प्रतापाचि-, न१ प्रतापादि
(→प्रतापाचि-) -d) दे१ °वीना, दे१ °हीना (→°भीता).

१६ -a) दे१ °यत्वेव (→°यत्वेव), न१ एवम् (→°एव).
-b) वा१ सवन्त (→°सवन्त) -c) दे४.९ °वर- (→°रिव)

१७ -a) वा१ वापरा का१ २ दे१ तत्तत्, दे४ तत तु-
(→तत स), न१ ततश्च सहिताम् सर्वान् -b) वा१ दे- °मुनि,
दे५ °वन (→°मुने) -d) वा१ यय (→°रिमते), दे१ शुभ्रव्रता, दे४
तु मुव्रत, दे१ शुभाश्रुत (→°मुव्रत)

१८. दे२. ab ०. a) दे४ एता, दे११ इत्थं (→°इत्थं),
दे४ मनोहर् (→°ममाह°) दे४ °मभूता (→°मभूता) -b) वा१ माधव,
दे१-३ ५.१०.११-मानवी, दे४-मानव (→°माधव), वा२ काम्या वाप्सरसा
वरा, दे१ काम माधव वाप्सरः, न१ कामतश्चाप्सरसता -c) दे४
नय वा (→°नीयता); वा१ °लोकाय, दे४ °नक्तिं त्व (→°लोकाय).
-d) दे४ तु (→°च)

१९. दे२. ab ०. -a) वा१ का२ इत्युक्ताः, का१.३ दे४.१

प्रोवाच धर्मसंप्रसूतं स वाक्यं वाक्यकोविदः ॥ ३५
प्रह्लाद उवाच ॥
भगवन्कानि तीर्थानि पृथिव्यां कानि चाम्यरे ।
रसातले च कानि स्युरेतद् वक्तुं ममार्हसि ॥ ३६
च्यवन उवाच ॥
पृथिव्यां नैमिषं तीर्थमन्तरिक्षे च पुष्करम् ।
चक्रतीर्थं महाबाहो रसातलतले विदुः ॥ ३७
पुलस्त्य उवाच ॥
श्रुत्वा तद्भार्गववचो दैत्यराजो महाघृणे ।
नैमिषं गन्तुकामस्तु दानवानिदमब्रवीत् ॥ ३८
प्रह्लाद उवाच ॥
उत्तिष्ठस्व गमिष्यामः स्नातुं तीर्थं हि नैमिषम् ।

३९. -३) दे० 'छाव' ($\rightarrow$ 'छाव'), दे० न० गमिष्याम, दे०

वै. ७. ३६

द्रक्ष्यामः पुण्डरीकाक्षं पीतधासममच्युतम् ॥ ३९

पुलस्त्य उवाच ।

इत्युक्ता दानवेन्द्रेण सर्वे ते दैत्यदानवाः ।

चक्रुर्ध्रुवगमतुलं निर्जग्मुश्च रसातलात् ॥ ४०

ते समभ्येत्य दैतेया दानवाश्च महाबलाः ।

नैमिपारण्यमामत्य स्नानं चक्रुर्मुदाम्बिताः ॥ ४१

ततो दितीश्वरः श्रीमान् मृगन्यां स चचार ह ।

चरन् सरस्वतीं पुण्यां ददर्श विमलोदकाम् ॥ ४२

तस्या दूरे महाशापं शालवृक्षं शरैश्चितम् ।

ददर्श बाणानपरान्मुखे लग्नान् परस्परम् ॥ ४३

ततस्तानद्भुताकारान् बाणान् नागोपवीतकान् ।

दृष्ट्वाऽतुलं तदा चक्रे क्रोधं दैत्येश्वरः किल ॥ ४४

स ददर्श ततोऽदृष्टात्कृष्णाजिनधरो मृगी ।

समुन्नतजटाभारौ तपस्यासक्तमानसौ ॥ ४५

तयोश्च पादयोर्दिव्ये धनुषौ लक्षणाश्विते ।

शार्ङ्गमाजगवं चैव अक्षय्यौ च महेषुधौ ॥ ४६

तौ दृष्ट्वाऽमन्यत तदा दाम्भिकाविति दानवः ।

ततः प्रोवाच वचनं तावुभौ पुरुषोत्तमौ ॥ ४७

किं भवद्भ्यां समारब्धं दम्भं धर्मविनाशनम् ।

क्व तपः क्व जटाभारः क्व चेभौ प्रवरायुधौ ॥ ४८

अथोवाच नरो दैत्यं का तेचिन्ता दितीश्वर ।

सामर्थ्यं सति यः कुर्यात् तत्संपद्येत तस्य हि ॥ ४९

अथोवाच दितीशस्तौ का शक्तिर्युवयोरिह ।

मयि तिष्ठति दैत्येन्द्रे धर्मसेतुप्रवर्तके ॥ ५०

तर्ष्याम (→तर्ष्याम). -०) का१ व३ द्रक्ष्याम, का२ ईश्याम, दे१ द्रक्ष्य मा (?) (→द्रक्ष्याम) -d) का१ पीतवास समच्युतम्, न१ पीतान्तरसमच्युतम्.

॥ शा१ का१ दे१ न१ पुलस्त्य, दे२ पुलस्त्य च .

४० -a) शा१ का२ न१ इत्युक्ता (→इत्युक्ता). -b)

दे३ दानव (?) (→दानवा). -०) बा१.३ ततस्ते हृष्टमनसो. -d)

दे३ नित्ययुत् (→निजम्सु), का१ व२ न१ तल, का२ तलम्, +

तलात् (→तलात्). .

४१ -a) दे३ ते समेत्य य (→ते समेत्य), दे३ दैतेयो

(?), का२ दे३.१ दैतेया (→दैतेया), दे३ तत समस्तदैत्येन्द्रा -b)

दे३ वत (→वत) -०) दे३ शारण्यम् (→शारण्यम्); का१

व२ दे३.१ १० षम्य (→गत्य)

४२ -a) शा१ कारा का१ दे३.१ दैत्येश्वर, दे३ दितीश्वर

(→दितीश्वर) -b) शा१ कारा का१.२ पुण्या, दे३ ऋतव्या, दे३

मुगन्यो, दे३ ५.१.१ ११ मुगन्य, दे३ १० मुगन्य (→मुगन्या), बा१.३

मुगन्याया (→मुगन्याय), शा१ का१.२ सपथार, दे३ वं सपथार, दे३

स चकार (→स चकार). -०) दे३ वकीत् (?) (→वक्त्), दे३ स

५८ ती (→तारवती) -d) शा१ दे३ दकात् (?) (→दकाय)

४३ -a) कारा, तस्मात्तोरे, दे३ तस्य दूरे (→तस्या दूरे),

बा१ स्वाया, व२ शाखा (→शाख) -b) का२ बा१.२ दे३ न१

शास्त्र, दे३.१ शास्त्र (→शास्त्र) -०) का१ बाणानिबधन् (→बाण-

नपपय). .

४४ व२. cd. -b) दे३ ते१ पवीतवान्, बा१ दे३

पवीतवान्, दे३ १ न१ पमा (पमा ?) बुधात् (→पवीतकाच)

-०) का१ दृष्टा तु स, दे३ दृष्टा तं तु (→दृष्टाऽतुलं), बा१ कर्के (य)

(→चर्के), दे३ दृष्टा ताम्रमदा चर्के, न१ दृष्टाद्भुत तया चर्के, -d)

दे३ कौशत् दैत्येश्वरस्तदा

४५. व२. ०. -a) दे३ ततोऽमन्यत (→ततोऽमन्यत). -b)

शा१ का१.२ दे३ मुने, दे३ वरौ (→मुनी). -०) दे३ समुन्नत (स ?),

दे३ धीरौ बद्धौ (→समुन्नत). -d) दे३ तपसा (→तपस्या)

दे३.१ न१ वैतलो, दे३ चैतलो (→मानसो) -cd) बा१ तपस्या-

सततहृदयो समुन्नतजटाधरो

४६. -०) दे३ शार्ङ्गम (→शार्ङ्गम), दे३ चैवम् (→चैव),

दे३ शार्ङ्गं चक्र गदा चैव. -b) बा१.३ शार्ङ्गयो, दे३ हास्तयो

(→अश्वयो), शा१ यौ (→य).

४७ -a) दे३ तया (→तया). -b) का१ दम्भिकाविति,

दे३.१ नास्तिकाविति (→दाम्भिकाविति), दे३ दानवं (→दानव)

-०) दे३ च्यवन (→च्यवन). -d) दे३ दृष्टा ती (→तावुभौ)

४८ -a) दे३ ५.१ १० ते१ रब्धो (→रब्ध) -b)

बा१.२ दे३.१ १.१० ते१ दम्भो, दे३ वन, दे३ वत (→दम्भ), न१

कर्म (→धर्म), दे३ १ ते१ शान, दे३ शक (→शानम्) -०)

दे३ धृत पीत (→वत्तत च), शा१ शार (→शार). -d) दे३ १

चेमे, दे३ न१ चैते (→चेमौ), दे३ १ न१ युधे, दे३ युधे (?)

(→युधौ)

४९ -b) का२ दितीश्वर, व२ दे३ दितीश्वर (→दितीश्वर)

-०) शा१ कारा सामर्थ्यं, का१ सामर्थ्यं, दे३ परावं (→सामर्थ्य);

शा१ कारा का१.३ प्रति य, बा१.३ दे३.१० सति य, दे३ इति य

(→सति य) -d) दे३ सपथ सदस्य हि.

५०. -a) बा१ धाम्नी (?) (→शस्त्री). -०) व३

दैत्येन्द्रो, दे३.१.१ दैत्येन्द्र, दे३ दैत्येन्द्र (→दैत्येन्द्र).

नरस्त प्रत्युवाचाय आवाम्ना शक्तिरुजिता ।
न कश्चिच्छब्दनुयाद् योद्धु नरनारायणौ युधि ॥५१॥
दैत्येश्वरस्तत क्रुद्ध प्रतिज्ञामारुरोह च ।
यथा कथचिज्जेष्यामि नरनारायणौ रणे ॥ ५२ ॥
इत्येवमुक्त्वा वचन महात्मा
दितीश्वर स्थाप्य पर वनान्ते ।
नित्य चाप गुणमाविकृष्य
तलध्वनि धोरतर चकार ॥ ५३ ॥
ततो नरस्त्वानमव हि चाप
मानम्य बाणान् सुनहन्विशताग्रान् ।
मुमोच तानप्रतिपै पृषत्कै
श्चिच्छेद दैत्यस्तपनीयपुङ्ख ॥ ५४ ॥
छिन्नान् समीक्ष्यथ नर पृषत्कान्

दैत्येश्वरेणाप्रतिमेन सत्ये ।
क्रुद्ध समानम्य महाधनुस्ततो
मुमोच चान्यान् विविधान् पृषत्कान् ॥ ५५ ॥
एक नरो द्वौ दितिजेश्वरश्च
त्रीन् धर्मसुसुचतुरो दत्तीश ।
नरस्तु बाणान् प्रमुमोच पञ्च
पट् दैत्यनाथो निशितान् पृषत्कान् ॥ ५६ ॥
सप्तर्षिमुखो द्विचतुश्च दैत्यो
नरस्तु पट् त्रीणि च दैत्यमुखः ।
पट्त्रीणि चैक च दितिश्वरेण
मुक्तानि बाणानि नराय विप्र ॥ ५७ ॥
एक च पट् पञ्च नरण मुक्ता
स्त्वष्टौ शरा सम च दानवेन ।

वै ७ ५

५१ -a) दे१ स ततत (-नरस्त) -b) दे१ ह्यावाम्ना
दे१ ह्यावाम्ना बा१ नवावाम्ना (-भावाम्ना) दे१ न१ ०रहित ते
(-रुजिता) -०) ब२ जेतु (-याद्) -d) दे१ १ इम
दे१ क्रुते न१ धर्म +नर (-नर) का१ ०नौ रणे दे१ १ न१ ०ण
युधि दे१ ०ण विन्मु (-०णी युधि)

५२ का१ ० -a) का२ तप दे ० प (-तत)
पा१ का२ मुद्धो दे१ मृष (-मुद्ध) -b) व दे१ ०हृविह, ब२
०हृदिह, दे१ ०रोह ह (-०रो० व) -d) पा१ बा ०ण रणे
बा१ ०णी युधि दे१ ०नौ नरे, न१ ०नौ मुने (-०नौ रणे)

५३ -a) ब२ वचन (त) (-वचन) -b) का१ दितिश्वर
स्थाप्य तुल बल तप दे१ नितिश्वरस्तौ बलहस्त (?) नाजे -०)
दे१ विनाम्य दे१ निष्टुल न१ विनाम्य (-वित्तव्य) दे१ आधिष्ठ्य
दे१ आधिष्ठ्य (-आधिष्ठ्य) -d) का१ तस्य दे तल (-तत)
दे१ मुण् (-ततव) का ०नि (नि ?) धोरतर दे१ ०नि धोरत
दे१ ०नि धोरतर दे ०नि धोर (नि) तर (-०नि धोरतर) दे१
तलान्तानिर्घोषत् वकार (?)

५३ इत्येवमुक्त्वा ब२ अधिकम्—

27 ०ह्यावाम्नायसत्ताय शराव् अवोवा (?) ।

५४ -a) दे१ नरम्ना ते१ [म]नरम्ना (-नरस्त्वा) -b)
दे१ बाणोभ (-बाणान्) पा१ यद्गोताग्रान्, दे१ १०.११ ते१
यद्गोताग्रान् (-यद्गोताग्रान्) बा१ आनम्य बाणान्मुद्रया विजता
ग्रान्, कारा आनम्य बाणान्मुद्रया मुषोच, -०) दे१ मुष्यो व शान्
(-मुषोच शान्) दे१ ५ ०प्रतिपै (-०प्रतिपै) पा१ बा पुषद्

कै१, दे१ वृषत्कान् (-पृषत्कान्) कारा यद्गोताग्रान्मु
पृषत्कान् -१) दे१ दय (-दत्तस) दे१ ०पुले (-०पुद्ध)

५५ दे१ ५५ a इत्यारम्भ ५५ b यावत् -a) व
निरीक्ष्याय (-समीक्ष्याय) पा१ कारा का पुषत्कान् (-पृष
त्कान्) ते१ नरपृषत्कान् (-नर पृषत्कान्) -b) दे१ १ सप्तर्षिणेन
(-अप्रतिमेन) बा१ सत्या (-सत्ये) -०) व ० धनुस्ततो
ज्यान् दे१ धनु ततोरो (-मगधनुस्ततो) -d) पा१ कारा
बा१ ० बाणान्, बा१ पापेन (-बाणान्) पा१ बा पुषत्कान्
कारा पुषत्कान् (-पृषत्कान्)

५६ दे१ ० वा ०d ० -a) दे१ एव दे१ एवो (-एव)
कारा बा१ दे१ १ न१ नरस्तु (-नरम्) -b) दे१ स्त्रीन् (?)
(-त्रीन्) बा१ पुनरा (-०पुनरा) -d) कारा बा पुषत्कान्
दे पुषत्कान् (-पृषत्कान्)

५७ दे१ ० दे१ ५ ०d ० -a) पा१ बा१ दे१ ३
१०.११ ते१ सप्तर्षि (-सप्तर्षि) पा१ मुखै दे१ मुख्यान् (-मुख्यो)
बा१ न नव व दे१ ११ द्विचतुश्च (-द्विचतुश्च) पा१ बा २ बा१ दये
बा१ दत्या दे१ विवो (-द्वयो) दे१ सप्त सप्तर्षिचतुश्च दयो (?)
-b) दे१ नरम् (-नरस्तु) पा१ प त्रीनव दे१ पट्त्रीणि
(-पट्त्रीणि व) बा१ दत्तमुष्य दे१ तापत्रेण दे१ न१ तीपत्रेण
दे१ नित्यमुख्ये (-दत्तमुख्ये) -०) दे१ पञ्चसहस्राय त्रीश्वरेण
बा१ २ पट् त्रीणि चैक दितिजेश्वरेण -d) दे१ नरा स (-नरम्)

५८ दे१ ० दे१ ५ ab ० -a) ब२ एव ब२ दे१
एकम् (-एक व) पा१ बा१ ० कारा एक व पट् ब नरेण

पट सप्त चाष्टौ नर पण्णेण
द्विसप्रति दैत्यपति ससज्जं ॥ ५८
शत नरस्त्रीणि शतानि दैत्य.
पट् धर्मपुत्रो दश दैत्यरान् ।
ततोऽप्यसत्पयेयतरान् हि बाणान्
मुमोचतुस्तौ सुभृश हि कोपात् ॥ ५९
ततो नरो बाणगणैरमर्यै
रवास्तरद्भूमिमथो दिश रम् ।
स चापि दैत्यप्रवर पृषत्कै
धिच्छेद वेगात् तपनीयपुहै ॥ ६०

मुक्त -b) दे१ मुष्टौ वय व 'वर्ण' त्व (-त्वर्ण' गरा)
दे२ ते१ पव (-सप्त) -b) शा१ कारा का१ व१ दे१ ५ ११ न१
द्रा' (-द्रा') शा१ कारा का१ दे१ ५ ११ 'वसति' (-'वसति')
५९ दे१ ० -०) दे१ ततोह (-ततोऽप्य') शा१ का१
'यनरोहि' दे१ 'जितराहि' (-'यतपहि') व१ बाणा(ण?)व
(->बाणान्) दे१ ततोऽप्यसत्पये जितपामुमुचतु (?) -d) व१
मुमुचतु (-मुमुचतु) का१ स (-मु)
व१ २ ५६ श्लोकस्य a b मध्ये अधिकम्—
२८ *द्रासति दयति सतज
शतप्रररणीणि शतानि दत्य ॥ [- ५८ d ५६ a]
दे१ ५७ ५६ इकोबाना स्थाने—
२९ *स चपिसत्पया द्विकुत्तव दयो
नरस्तु पठनीनपि तीव्रवेग ।
पट श्रेष्ठ सत्पयादितोभरेण
मुक्ता पृषत्कस्तुतराय विप्रे । [4]
एकत्र पटक च नरेण मुक्ता ।
हाष्टौ त्रय सप्त च दानवेन ।
पट सप्त चाष्टौ दशदत्तपराज
ततो ह्यसत्पयेयतरान् हि बाणान् । [8]
कोपाभि राक्षिपितुः क्षमतात् ।

६० दे१ ० -३) दे१ दे१ ततो व (न ?) रो (-ततो
नरो) व१ २ नारायण' (-नरो बाण') -b) व१ 'तरत्' दे१
'किरत्' (-'तरत्') दे१ 'मियो' (-'मयो') शा१ का१ २ दे१ ११
'दिश' कारा दिगोष्ट्री व१ दिगो नभः व१ दिगो नभः स दे१ 'द
(दि ?) शत्रु न१ दिश स (-दिश क्षम्) -०) दे१ दय प्रवर
(->दत्यप्रवर) शा१ कारा का१ २ पुषद्वीय' (-'पृषद्वीय')
६१ -a) दे१ पव (-पटव) व१ वीरो का१ वीरो

तत पतस्त्रिभिर्वीरौ सुभृश नरदानवौ ।
युद्धे वरास्त्रैर्बुध्येता घोररूपै परस्परम् ॥ ६१
ततस्तु दैत्येन वरास्त्रपाणिना
चापे निपुक्त तु पितामहाश्वम् ।
महधरास्त्र पुरपोत्तमेन
सम समाहत्य निपेतुस्तौ ॥ ६२
ब्रह्मास्त्रे तु प्रशमिते प्रह्लाद क्रोधमूर्धित ।
गदा प्रगृह्य सरसा प्रचस्कन्द रथोत्तमात् ॥ ६३
गदापाणि समायान्त दैत्य नारायणस्तदा ।
दृष्ट्वाऽथ ऋततथैक नर योद्धमना स्वयम् ॥ ६४

(->वीरौ) -b) व१ दे१ १ न१ सुविर् दे१ वेरुतु (-'सुवृर्')
वा१ नारदा (द ?) तथा (-'नरदानवौ') -०) शा१ कारा का१ २
दे१ ३ ५ १० ११ ते१ तदा व१ २ मुपे दे१ न१ मुष्टौ (-'मुष्ट') ग१
का१ दे१ ११ वरास्त्रौ (दे१ 'रथो') (-'वरास्त्रर') दे१ मुष्पत्तौ
(->मुष्टपेता) -३) शा१ कारा का१ २ दे१ १० ११ 'ह्यौ' (-'ह्यौ')
६२ -a) शा१ का१ २ च दत्य' कारा तु दत्य'
(->वरास्त्र') -b) ग१ का१ चापे निपुक्त कारा चाप्रात्यमुक्त
व१ २ चापेन मुक्तस्तु, दे१ चापे निपुक्त च दे१ चापेन मुक्तस्तु, न१
नराय मुक्तस्तु (-'चापे निपुक्त तु) व१ २ न१ 'महारा' (-'महा
स्त्रम्) -०) दे१ ब्रह्मास्त्रमुप न१ माहेच्छरोत्त' (-'महेच्छरास्त्र')
दे१ 'मैग' (-'मैग') -d) दे१ सम समाहार दे१ समस्तमाह्य
दे१ १० ११ ते१ सम समाहत्य न१ सम महारा व (-'सम समाहत्य'),
व निपु' दे१ तु वे' (-'निपे') दे१ 'तुस्तौ' (-'तुस्त')

दे१ १० १० ८d मध्ये अधिकम्—

३० *नरस्तु चापे परमागुपे पुन

युयोज नापयमस्त्रमुपम् ।

ते१ मुपे १० ८d मध्ये अधिकम्—

३१ *नरस्तु चापे परमागुपे पुन—

युयोज नापयमस्त्रमुपम् ॥

दत्ताधिपिताय पुनमहारा—

नानेयमात्रो युयपमुक्त ॥ [4]

६३ -१) व१ ब्रह्माण्डेव तु, दे१ ब्रह्मस्त्रतु, दे१ ७ ७ ब्रह्म
भोरव (-'ब्रह्मास्त्र तु) व१ ब्रह्माण्डेव (ते१ प्रशमिते न१ ब्रह्मणा
स्त्रण शमिते -०) व१ दे१ ३ ५ ९ ते१ प्रह्लाद (-'प्रह्लाद') -३) दे१
प्रचस्कन्द व प्रचस्कन्द (-'प्रचस्कन्द')

६४ -a) व१ दे१ १ 'पाणिनमा' दे१ न१ 'पाणि तमा'
(->'पाणि समा') दे१ 'पाणौ' (-'पाणौ') -०) का१ दे१ २ १०
दृष्ट्वा दत्त (-'दृष्ट्वा') -३) दे१ नरयो'तु' (नर योद्ध')

ततो द्वितीयः सगदः समाद्रवत्
सशार्ङ्गपाणिं तपसां निधानम् ।

ख्यातं पुराणपिम्बुदारविक्रमं
नारायणं नारद लोकपालम् ॥ ६५

इति श्रीवामनपुराणे सप्तमोऽध्यायः ॥७॥

८

पुलस्त्य उवाच ।

शार्ङ्गपाणिनमायान्तं दृष्ट्वाऽग्रे दानवेदवरः ।
परिभ्राम्य गदां वेगात् मूर्ध्नि साध्यमटाडयत् ॥ १
ताडितस्याथ गदया धर्मपुत्रस्य नारद ।
नेत्राभ्यामपतद् वारि वह्निवर्षनिभं ध्रुवि ॥ २
मूर्ध्नि नारायणस्यापि सा गदा दानवार्पिता ।

जगाम शतधा ब्रह्मशैलशृङ्गे यथाऽश्वनिः ॥ ३
ततो निवृत्त्य दैत्येन्द्रः समास्थाय रथं द्रुतम् ।
आदाय कार्मुकं वीरस्तृणाद् धाणं समाददे ॥ ४
आनम्य चापं वेगेन शार्ङ्गपत्राञ्जिलीमुखात् ।
सुमोच साध्याय तदा क्रोधान्धकारिताननः ॥ ५
तानापतत एवाशु बाणांश्चन्द्रार्द्धसन्निभान् ।

व. द.

६५. दे२ ० -०) ब२ स [गद], दे४.५ स गदा (→
सगद), शा१ समवृणाद्, ब१।१ समन्वितो, ब२।१ समन्वितो (→
समाद्रवत्). -b) शा१ ब१।१. ब१।१.२ दे३ स (→स-), ब१।१.२ शार्ङ्गचाप,
दे१.३.१० वे१ शार्ङ्गबाणं (→शार्ङ्गपाणिं), दे१ सतर्ज बाणं (→ससा-
र्ङ्गपाणिं), ब१।१ तपसा, दे४ न१ तपसो (→तपसा). -०) कारा.
ध्यात (→ध्यात), ब१ "ण्यं", दे१ "णस्य" (→"णसि") -d) ब१
६६६ (→नारद)

पुलिप्ता—शा१ ब१।१.२ ब१ दे३-५.७.९.१० ११ वे१ न१ इति
श्रो कामनपुराणे, कारा. ब२ दे१.९ इति वामनपुराणे, मुदे. इति श्रो
वामनपुराणे पुनरत्यनारदस्योदे अध्यायनाम—शा१ ब१।१.२
दे१-३ ५.११ वे१ न१ प्रह्लादयुद्ध नाम कारा. नरप्रह्लादयुद्ध नाम, दे१
प्रह्लादयुद्धावयवयुद्ध नाम, दे१ नरनारायणप्रह्लाद दे१० प्रह्लादयुद्ध.
अध्यायसंख्या—कारा दशमाध्याय, दे१.१० अध्यायसंख्या नास्ति;
दे१ ॥७॥, अन्येषु सप्तमोऽध्यायः

८

[ब२. प्रथमश्लोक ५१ श्लोक यावत् ०] दे२. २१ ०
त ५२ ० यावत् २१ पत्राणां नष्टत्वात् खण्डितम्, दे१ ५६ त ७२
ab यावत् ०]

६६. दे०. ०) शा१ ब१।१ न१ पुनरत्य, दे१.२ पुनरत्य च.
१. -०) ब१।१ शर्ख (→शार्ङ्ग), न१ पाणि तमां
(→पाणिनमां). -b) ब१ दि ६ दे, ब२ द्विदिने
(→दानदे). -d) दे१ मूर्ध्नो (→मूर्ध्नि), शा१ कारा.

का१.२ दे३.११ कोषाद्, दे१ मध्यम्, न१ मध्याम् (→साध्यम्).
२. -०) दे१ अग्रम् (→अग्रतः) -d) ब२ "वर्षा"
(→"वर्ष"), दे१ यदा (→निष), न१ "मत" (→"निर्म").

३. दे१. cd ०. -०) दे१ स तथा (→तथा). -d)
दे१ "पुत्रे" (→"शृङ्गे"), दे४ [अ] शरीः (→[अ] शरी).

४. दे१ ०. -b) शा१ कारा. ब१।१.२ न१ निवृत्तो, दे१
निवृत्त, दे१ निवृत्त्य (→निवृत्त्य). -b) ब१.२ रथं गत (→रथ
द्रुतम्). -d) ब१ वीर (→वीरस), शा१ स्तृणाद् धाणं, दे१ न१
तृणं (न१ "ण") बाणान् (→नूणाद् बाणं).

५. दे१ ab ०. -a) दे४ आयम्य शार्ङ्गपत्राञ्च. -b)
दे३ "पात्राद्" (→"पात्र"), ब१.२ शिलासिताद्, न१ शिलासिताम्
(?) (→शिलीमुखाद्), दे४ तीक्ष्णपद्मं प्रमुमोच त, दे१ शूद्रपत्रा-
ञ्चरुद्रिताद्. -c) दे१ सदाव (→साध्याय), दे४ साध्याय च तदा
ब्रह्मन्. -d) शा१ कारा ब१.२ क्रोधान्धोकारिताननं, दे१.४.१०
क्रोधान्धोकारिताननं, दे१ बाधकारी (?) ता नर, दे१ क्रोधान्धोकारि-
ताननं (?), दे१ क्रोधो दाकारिता तत (?), न१ क्रोधान्ध
निवृत्ताननं.

६. -a) दे१ एवाशो, न१ एवाव (→एवाशु) -b) दे१.९
बाणो (→बाणान्), दे१ १ चन्द्रार्ध (→चन्द्रार्ध), ब१.२ दे१ न१
"सन्निभे" (→"सन्निभम्"). -d) ब१.२ दे१.३.५ न१
नविभेद, दे१.१ त विभेद (→निविभेद), ब१.२ दे१.३ न१ दानव, दे१
दानवे (→दानवम्)

८. १ चिच्छेद बाणैरपरैर्निर्विभेद च दानवम् ॥ ६
 ततो नारायणं दैत्यो दैत्यं नारायण. शरैः ।
 आविष्येता तदाऽन्वोम्यं मर्मभिर्द्विरचिन्नमैः ॥ ७
 ततोऽन्वरे संनिपातो देवानामभवन्मुने ।
 दिदक्षुणा तदा युद्धं लघु चित्रं च मुष्टु च ॥ ८
 ततः सुराणां दुन्दुभ्यसु त्ववाद्यन् महास्वनाः ।
 पुष्पवर्षमनौपम्यं मुमुबु. साध्यदैत्ययोः ॥ ९
 ततः पश्यत्सु देवेषु गगनस्थेषु तावुभौ ।
 अयुष्येता महेष्वासौ प्रेक्षकरीतिवर्द्धनम् ॥ १०
 वरन्धतुस्तदाकाशं तावुभौ शरवृष्टिभिः ।
 दिशश्च विदिशश्चैव छादयेता शरोत्करैः ॥ ११
 ततो नारायणश्चापं समाकृष्य महासुने ।

विभेद मार्गणैस्तीक्ष्णै. प्रह्लादं सर्वमर्मसु ॥ १२
 तथा दैत्येदवरः क्रुद्धश्चापमानम्य वेगवान् ।
 विभेद हृदये बाहोर्वदने च नरोत्तमम् ॥ १३
 ततोऽस्यतो दैत्यपते. कार्मुकं मुष्टिन्धनात् ।
 चिच्छेदैकेन बाणेन चन्द्रार्धाकारवर्चसा ॥ १४
 अपास्यत धनुश्छिन्नं चापमादाय चापरम् ।
 अधिज्यं लाघवात् कृत्वा वर्षं निशिताञ्शरान् ॥ १५
 तानप्यस्य शरान् साध्यच्छिन्त्वा बाणैरवारयत् ।
 कार्मुकं च क्षुरग्रेण चिच्छेद पुत्पोचमः ॥ १६
 छिन्नं छिन्नं धनुर्दैत्यस्त्वन्धन्यत्समाददे ।
 समादत्तं तदा साध्यो मुने चिच्छेद लाघवात् ॥ १७
 संहिन्नेष्वथ चापेषु जग्राह दितिजेदवरः ।

७ -a) दे१ ५ ११ नारायणो (→नारायण) दे१ दित्य, दे१
 विदो (→विदो) -b) दे१ दैत्यो (→दैत्य) दे१ पय (→पय) दे१
 वान (→वार) -c) कारा का१ दे१ ३ ११ ११ अविष्येता, दे१
 अविष्येता, दे१ अविष्येता (→अविष्येता) दे१ तथा (→तथा) दे१
 -d) दे१ १० मर्मभिर्द्विर, दे१ मर्मभिर्द्विर, दे१ ११ मर्मभिर्द्विर
 (→मर्मभिर्द्विर)

८ -a) दे१ ८ तदा विन, दे१ तथा विन (→तदा युद्ध)
 -d) दे१ युद्ध (→चित्र) बा१ सुवत (→मुष्टु च)

९ -b) गा१ का१ स्ववा, कारा प्रावा, दे१ तवा, दे१ ३
 नैष्ठा दे१ तु वा (→त्ववा) का१ स्वव, दे१ ३
 सुवा (→स्ववा) -c) दे१ पुष्पवर्षम् (→पुष्पवर्षम्)

१० -a) दे१ ३ ५ १० ११ तौ दैत्येषु (→दैत्येषु) -b)
 दे१ मनेषु (→मनेषु) -c) गा१ का१ दे१ ३ अयुष्यता (→
 अयुष्यता), बा१ २ ध्वासा दे१ ध्वासा, दे१ ध्वासा (→ध्वासा)
 -d) बा१ २ ईक्षितु, दे१ ७ ईष्य (दे१ ध्वासा) हा, न१ ईक्षिता
 (→प्रसक्त) दे१ ७ वदन्तो (→वदन्तम्) दे१ वीणाकप्रियवर्धनम्

११ -a) बा१ ० तथाप्येन, न१ तथाकाश (→तदाकाश)
 -d) वाच [नार्]छादयेता, का१ २ छादयन्तो (→छादयेता)

१२ -d) दे१ प्रह्लादो, दे१ प्रह्लादि, दे१ ११ प्रह्लाद
 (→प्रह्लाद)

१३ -a) का१ २ दे१ ३ ५ ११ दे१ ११ तदा (→तथा)
 -c) बा१ २ दे१ वदने (→हृदये) का१ वादुर, दे१ बाहो (→बाहो)
 -d) बा१ २ दे१ हृदये च (दे१ तु) (→वदने च) दे१ वद सर्वम्
 सयु च (?)

१४ -a) दे१ ततोत्तमो, दे१ तत साध्यो (→ततोऽस्यतो),
 दे१ ५ पते (→पते) -b) गा१ वचनात्, बा१ ० बन्धने
 (→बन्धनात्) -d) दे१ चन्द्रार्धाकार (→चन्द्रार्धाकार) दे१
 चन्द्राकरेण (→चन्द्रार्धाकार)

दे१ १४ ab, cd मध्ये त्लोक १३ पुनरावृत्त

१५ -a) गा१ कारा अपास्य तत, बा१ दे१ ३ १० ११
 अपास्यत, दे१ अपास्यत (→अपास्यत) दे१ चित्र (→छिन्न) -c)
 बा१ अविष्ट, बा१ अविष्ट, दे१ अविष्ट दे१ अविष्ट, (→अविष्ट)
 दे१ ता(?)ववात्, दे१ लाघ ६० (→लाघवात्) न१ प्रतिष्ठलाघव
 कृत्वा -d) दे१ निशिता शर (→निशिताञ्शरान्)

१६ -a) का१ बा१ दे१ ताता (बा१ पय) गत्य, २ दानवस्य
 (→दानवस्य) -b) दे१ ११ रिपत्वा (→छिन्त्वा), बा१ भवात्त-
 वद, बा१ भवात्तवद, दे१ ७ १० १० न१ भवात्किद (→भवात्तवद)
 -d) बा१ धनुर्दैव (→सुदुर्ग)

१७ -a) बा१ २ दे१ दिदक्षुच्छिन्न (→दिदक्षुच्छिन्न),
 बा१ शरान् (→शरान्) -b) दे१ स्वपदम्यत्, न१ अत्यन्त-
 (→स्वपदम्यत्) -c) गा१ समापत्त (→समापत्त) दे१ १२
 साध्यो (→साध्यो) -d) दे१ मुनि, दे१ ११ मुनि (→मुने)

१८ बा१ २ १० cd आरम्य २० ab यावत् ० (ह त)
 -a) कारा सच्छिन्ने दे१ २ ६ ७ १ विद्विने (→सच्छिन्ने) दे१
 च (→[अ]य) -b) दे१ ७ १ १ १ वप्राहातो (दे१ पय) विद्विनेवद
 -c) दे१ दाण (→दाण) -d) कारा का१ दे१ ७ सर्वं लोहं,
 बा१ सर्वलोहं, दे१ ७ सर्वलोहं (→सर्वलोहं), दे१ मया हृद
 (→मयं हृदम्).

परिघं दारुणं दीर्घं सर्वलोहमयं दृढम् ॥ १८
 परिगृह्णाथ परिघं आमयामास दानवः ।
 आम्यमाणं स चिच्छेद नाराचेन महामुनिः ॥ १९
 छिन्ने तु परिघे श्रीमान् प्रह्लादो दानवेभ्यः ।
 मुद्गरं आम्य वेगेन प्रचिक्षेप नराग्रजे ॥ २०
 तमापतन्त बलवान् मार्गर्द्धशभिर्भुने ।
 चिच्छेद दशधा साध्यः स छिन्नो न्यपतद्भुवि ॥ २१
 मुद्गरे नित्ये जाते प्रासमाविध्य वेगवान् ।
 प्रचिक्षेप नराग्रयाय त च चिच्छेद धर्मजः ॥ २२
 प्राप्ते छिन्ने ततो दैत्यः शक्तिमादाय चिक्षिपे ।
 ता च चिच्छेद बलवान् क्षुरग्रेण महातपाः ॥ २३

छिन्नेषु तेषु शस्त्रेषु दानवोऽन्यन्महद्भुतः ।
 समादाय ततो वाणैरघतस्तार नारद ॥ २४
 ततो नारायणो देवो दैत्यनाथ जगद्गुरुः ।
 नाराचेन जवानाथ हृदये सुरतापसः ॥ २५
 संभिन्नहृदयो ब्रह्मन् देवेनाद्भुतकर्मणा ।
 निपपात रथोपस्थे तमपोवाह सारथिः ॥ २६
 स सज्जा सुचिरेणैव प्रतिलभ्य दितीश्वरः ।
 सुदृढ चापमादाय भूयो योद्धुमुपागतः ॥ २७
 तमागत सनिरीक्ष्य प्रत्युवाच नराग्रजः ।
 गच्छ दैत्येन्द्र योत्स्यामः प्रातस्त्वाह्निकमाचर ॥ २८
 एवमुक्तो दितीशस्तु साध्येनाद्भुतकर्मणा ।

६. ८.

१९ ब ० (इ १८ पा वि) - ०) ब१ ८७ च ८६ तु,
 प्र (→स) - १) द५ ना * वेग (→नाराचेन) ८३५ मुने
 (→भुनि)

२० ब० ab ० (इ १८ पा वि) - १) ब१
 ८५ ७९ ११ न१ च (→तु) दा१ कारा का१.२ परिघप्रच्छ, ८६
 परिघे तस्मिन्, दे० परिघश्रीमाद् (→परिघे श्रीमाद्) - २) दे०
 नारदेभ्यः (→दानवभ्यः) - ०) ब१.२ आमयामास, दे० आम्य
 वेगेन दे१ प्राह वेगेन (→आम्य वेगेन) - ३) दे१ स (→प्र)
 का१ नराग्रजे ब१ नराग्रज दे१ ८७ १० नरोत्तमे (→नराग्रजे)

२१ दे० ० परगत ४२ ० परण यावत् सङ्क्षिप्तम् - ३)
 दे१ यावत् च (→आगतन्तं) दा१ कारा का१.२ भगवान् (→भव
 वान्) - ४) दे० बहूमिद् (→दहूमिद्) - ०) दा१ कारा का१.२ दे१
 शतधा, दे० सहसा (→दशधा) दे१ * * * * * साध्य - ३)
 दा१ का१ दे० सक्षिप्ते (→सक्षिप्ते) दा१ क्षातद्, का१ न पतद्,
 दे१ [न] पतद् (→स्पतद्)

दे१ ५. ab, cd मध्ये १६ 'चिच्छे' महामुनि दयत
 'नराग्रजे' २० d यावत् पाठो द्विचतु

२२ दे० ० (इ २१ पा वि) - ३) दे० वित्तवे (→वित्तवे)
 - ४) दा१ कारा का१.२ दे१ ३५ १०.११ ते१ पाशमाग्राय ब० प्रास्य
 माग्राय (→प्रासमाग्राय) दे० भीयवान् (→भेयवान्) - ०) का१
 नराग्रया ब१ * ते१ नराग्रया, दे० नरे माय (→नराग्रयाय) - ३)
 दे१ स विच्छेद च, दे० ते च विच्छेदे दे० त च विच्छेद, न१ त च
 विच्छेद (स) (→त च विच्छेदे).

२३ दे० ० (इ २१ पा वि) - ३) दा१ कारा का१.२
 ब० दे१ ५ ५.१०.११ ते१ पागे दिन्ने, दे१ प्रागे (वि) दिन्ने (→प्रागे
 दिन्ने) दे१ ५ दैत्य (→दैत्य) - ४) दे१ निवृत्त दे३ चाण्डाल

दे१ वेगवान् (→चिक्षिपे) - ०) ८६ ता स, दे० ते च (→आ च)
 दे० चित्त (→चिच्छेद)

२४ दे० ० (इ २१ पा वि) - ३) दे१ ३७ वे१ महा
 वतु, दे१ महामुने (→महद्भु) - ०) न१ वागान् (→वागी)
 - ३) दे१ अतः तस्तार, दे० अघतस्तार, न१ प्रमुद्रायाव (→अघ
 तस्तार)

२५ दे० ० (इ २१ पा वि) b) दे० जगद्गुरु (→जगद्
 गुरु) - ०) ब१ * दे१ ३५ ७९ न१ जवानाय, दे० जगन्नाथ, दे० जपा
 नाथु (→जवानाय) - ३) ना१ का१ ब१ * तापस कारा तापन,
 दे१ ८१० न१ तापन दे१ भाजसा दे१ तापन (→तापस)

२६ दे० ० (इ २१ पा वि) का१ दे१ cd आरम्य २६
 ab यावत् ० (इ स) - ३) दे१ मेहाव (?) (→ब्रह्मन्)
 - ४) दे१ साध्येन (→देवेन) - ०) दे३ पश्य (→परदे)

२७ का१ दे० ० (इ २६ पा वि) दे० ० (इ २१
 पा वि) - १) दे१ सना वा (→स सना) दे१ हचिरेणैव, दे० १०
 ते१ तु चिरेणैव न१ सुचिरेणाय मुदे त्वचिरेण (→मुचिरेणव)
 - ४) दे३ अर (→अर) - ०) ना१ स दृढ (→मुदृढ) - ३)
 दे० [प्र] मया (→भूवा) न१ उग्रामय (→उग्रामय)

२८ का१ दे० ० (इ २६ पा वि) दे० ० (इ २१
 पा वि) - ३) ना१ तपा, दे० तपा (→तमा) - ४) दे०
 प्रयत्नाय (→अयुवाय) दे१ ५ अत (→अत) - ०) का१ दे०
 न१ योत्स्याय (→योत्स्याय) - ३) दे१ तत (→प्रातः) न१
 [मा] चरे (→माचर)

२९ दे० ० (इ २१ पा वि) का१ दे१ ab ० (इ
 २६ पा वि) - ०) दे१ स गत्वा (→जगाम) ब० परये, दे१
 पारये दे० पारम्य (→पारम्य) - ३) ब१ * दे१ ५-११ व्याघ्रदे

८. २९ जगाम नैमिषारण्यं क्रियां चक्रे तदाऽऽह्निकीम् ॥ २९
 एवं पुष्यति देवे च प्रह्लादो ह्यसुरो मुने ।
 रात्रौ चिन्तयते युद्धे कथं जेष्यामि दाम्भिकम् ॥ ३०
 एवं नारायणेनाऽसौ सहापुष्यत नारद ।
 दिव्यं वर्षसहस्रं तु दैत्यो देवं न चाजयत् ॥ ३१
 ततो वर्षसहस्रान्ते ह्यजिते पुत्पोचमे ।
 पीतवाससमभ्येत्य दानवो वाक्यमब्रवीत् ॥ ३२
 किमर्थं देवदेवेश साध्य नारायणं हरिम् ।
 विजेतुं नाऽयं शक्नोमि एतन्मे कारणं वद ॥ ३३
 पीतवासा उवाच ॥
 दुर्जयोऽसौ महानाहुस्त्वया प्रह्लाद धर्मजः ।

साध्यो विप्रवरो धीमान् मृधे देवास्तुरैरपि ॥ ३४
 प्रह्लाद उवाच ॥
 यद्यसौ दुर्जयो देव मया साध्यो रणाजिरे ।
 तत्कथं यत्प्रतिज्ञातं तदसत्यं भविष्यति ॥ ३५
 हीनप्रतिज्ञो देवेश कथं जीवेत् मादृशः ।
 तस्माच्चयाप्रतो विष्णो करिष्ये कायशोधनम् ॥ ३६
 पुलस्त्य उवाच ॥
 इत्येवमुक्त्वा वचनं देवाग्रे दानवेश्वरः ।
 शिरःस्नातस्तदा तम्वौ गृणन् ब्रह्म स्नातनम् ॥ ३७
 ततो दैत्यपतिं विष्णुः पीतनासाऽब्रवीद्वचः ।
 गच्छ जेष्यसि भक्त्या तं न युद्धेन कथंचन ॥ ३८

(→विषया चक्र) व_१ २ न_१ तदाह्निकी, दे_१ तयाह्निकी, दे_१ १ तदा
 ह्निका (दे_१ १का) (→तयाह्निकीन)

३० दे_१ ० (द २१ पा वि) दे_१ ५ 'ति देवे च' &
 ह्यपारम्य 'पुष्य ३१ ७ यावज्जाति (इ स) -a) दे_१ ५ वेन, दे_१
 न_१ देवेन, दे_१ ५ देवेन (→देवे च) -b) वा_१ वा_१ २ ह्यसुरेश्वर,
 कारा दानवेश्वर, व_१ [अ]यासुरो मुने दे_१ ३ १० [अ]यासुरम्
 (दे_१ १०) मुने (→ह्यसुरो मुने) व_२ प्रह्लादेव (?) सुतो मुने
 -०) दे_१ चिन्तयतो (→चिन्तयते) दे_१ ३ (यु १) द न_१ युद्ध (→युद्धे)
 दे_१ ३ रात्रौ चिन्तयामास -d) व_१ दाम्भिक, दे_३ दाम्भिको
 (→दाम्भिकम्)

३१ दे_१ ० (द २१ पा वि) दे_१ ५ ab 'एव पुष्यत
 ० (द २१ पा वि) -b) व_१ समापुष्यत व_१ २ दे_१ ९ तदा
 पुष्यत (दे_१ ९) ति, न_१ तदा युद्धत (→सहापुष्यत) दे_१ ५ नारद
 (→नारद) -०) व_१ दिव्य वर्ष (→दिव्य वर्ष) दे_१ ५ दिव्यवर्ष^०
 (→दिव्य वर्ष^०) -३) दे_१ ३ दैव्या (→दैवी) दे_१ ९ मैव (→देव)
 दे_१ ३ च प्रापते, दे_१ ५ ह्य नाजयत् (→न चाजयत्)

३२ दे_१ ० (द २१ पा वि) व_१ १ दे_१ ९ न_१ ह्यजिते,
 दे_१ ९ स्नाजिते (→ह्यजिते)

३३ दे_१ ० (द २१ पा वि) -b) दे_१ ५ साध्य
 (→साध्य) -d) दे_१ ५ मपेतत् (→एतमे)

३४ दे_१ ० (द २१ पा वि), व_१ पीतवाससा उवाच दे_१
 पीतवासा च दे_१ पीतवाससा दे_१ न_१ पीतवासा (दे_१ ९) सा

३५ व_१ ० (द २१ पा वि) -३) दे_१ [अ]सौ (→असौ) &&&&
 (→[अ]सौ महाबाहू) -b) व_१ दे_१ ५ ९ वर्षव (→धर्मव)
 -०) वा_१ कारा का_१ २ साध्योऽन, व_१ २ साध्योऽन, दे_१ ७ ९ न_१
 साध्यानां (→साध्यो वि) -d) व_१ ५ वृषे, दे_१ ५ मया,

न_१ देवो (→मुधे)

३६ दे_१ ० (द २१ पा वि) वा_१ दे_१ न_१ प्रह्लाद
 ३५ दे_१ ० (द २१ पा वि) -a) व_१ ५ 'योपेव दे_१
 'यो देवो, दे_१ न_१ 'यो देवो (→'यो देव) -b) दे_१ ५ साध्यो (→
 साध्यो) -०) व_१ न_१ तदा (→यत्) व_१ २ 'भाव, न_१ 'नाय
 (→ज्ञात) -d) दे_१ ५ वाक्य (→प्रसत्य)
 ३६ दे_१ ० (द २१ पा वि) -३) व_१ २ 'प्रतिज्ञा
 (→'प्रतिज्ञो) -b) दे_१ ५ जीवेत् मादृश (?) (→जीवेत् मादृश)
 -०) दे_१ ५ नवापतो (→'तवाप्रतो) दे_१ ५ विष्णो (→विष्णो) -d)
 दे_१ ३ ५ ११ न_१ 'शोधनम् (→'शोधनम्)

३७ दे_१ ० (द २१ पा वि) वा_१ कारा का_१ दे_१ न_१
 पुलस्त्य

३७ दे_१ ० (द २१ पा वि) -३), व_१ २ दे_१ ७ एव
 मुक्त्वा तु (→इत्येवमुक्त्वा) -b) दे_१ ५ 'वेषर (→'वेषर)
 व_१ देवाय (दे_१ →देवाग्रे) -०) वा_१ शिरसा तदा, दे_१ ५ १० ११
 शिरस्तातस्तदा, दे_१ ५ शिरस्तातस्तदा, दे_१ ५ शिरस्तातस्तदा,
 शिरस्तातस्तदा, दे_१ ५ शिरस्तातस्तदा, न_१ शिरस्तातस्तदा,
 शिरस्तातस्तदा (→शिरस्तातस्तदा) -d) दे_१ ११ 'शृण्वन्, व_१ ५
 (→गृणन्)

३८ दे_१ ० (द २१ पा वि) -a) दे_१ ५ 'पतिविष्णु, दे_१
 'पति विष्णु (→'पति विष्णु) -b) व_१ ५ 'वासा, दे_१ ५ 'वासा
 (→'वासा) दे_१ ५ वयोऽवीद (→[अ]वयोऽवीद) -०) व_१ ५
 तोष्यति (→जेष्मति) वा_१ कारा, का_१ २ भक्त्या तु दे_१ ७ त भक्त्या,
 दे_१ ५ भक्त्या (→भक्त्या त) -d) दे_१ ५ पुनश्च, दे_१ ५ न पुनश्च,
 दे_१ ५ न पुनश्च, दे_१ ५ न पुनश्च (→ न पुनश्च), वा_१ व_१ २ दे_१ ३ ७ १०
 कदाचन (→कथंचन)

प्रह्लाद उवाच ।

मया जितं देवदेव त्रैलोक्यमपि सुव्रत ।

जितोऽयं स्वल्पसादेन शकः किमु धर्मजः ॥ ३९

असौ यद्यजयो देव त्रैलोक्येनापि सुव्रतः ।

न स्थातुं स्वल्पसादेन शक्यं किमु करोम्यज ॥ ४०

पीतवासा उवाच ।

सोऽहं दानवशार्दूल लोकानां हितराम्यया ।

धर्मं प्रवर्त्तापयितुं तपश्चर्यां समाश्रितः ॥ ४१

तस्माद्यदिच्छसि जयं तमाराधय दानव ।

तं पराजेष्यसे भक्त्या तस्माच्छुभ्रूप धर्मजम् ॥ ४२

पुलस्त्य उवाच ।

इत्युक्तः पीतवासेन दानवेन्द्रो महात्मना ।

अप्रवीद्वचनं हृष्टः समाहूयाऽन्धकं मुने ॥ ४३

प्रह्लाद उवाच ।

दैत्याश्च दानवाश्चैव परिपाल्यास्तवयान्धक ।

मयोत्सृष्टमिदं राज्यं प्रतीच्छस्व महाभुज ॥ ४४

इत्येवमुक्तो जग्राह राज्यं हैरण्यलोचनिः ।

प्रह्लादोऽपि तदाऽगच्छत् पुण्यं बदरिकाश्रमम् ॥ ४५

दृष्ट्वा नारायणं देवं नरं च दितिजेश्वरः ।

कृताञ्जलिपुटो भूत्वा वनन्दे चरणौ तयोः ॥ ४६

तमुवाच महातेजा वाक्यं नारायणोऽन्यथा ।

किमर्थं प्रणतोऽसीह भामजित्वा महासुर ॥ ४७

प्रह्लाद उवाच ।

कस्त्वां जेतुं प्रभो शक्तः कस्त्वत्तः पुरुषोऽधिकः ।

ॐ. दे०. ० (इ. २१ पा. वि.), शा. वा. न. प्रह्लाद.
३९. दे०. ० (इ. २१ पा. वि.), बा. २ दे० ५. ७. ११ न. १
०. १. ३. ५. ३६, ४० श्लोकयोः क्रमव्यत्यासः. -b) दे० सुव्रत
(→सुव्रत).

४०. दे०. ० (इ. २१ पा. वि.). -a) दे० सह देवैश्च,
दे० न. कोतो यो ह्यजयो (→असौ यद्यजयो). -b) बा. त्रैलोक्येऽपि,
दे० १. ३. १०. १. त्रैलोक्येष्वपि, दे० ७ न. त्रैलोक्यमपि (→त्रैलोक्येनापि),
पा. बा. २ दे० ३. ५. ७. १०. ११ तैः सुव्रत, दे० न. मेव्रत (→सुव्रत). -c)
व. २ न. जेतु, दे० विजेतु, तैः इत्यमर (→न स्थातु). -d) बा. २
शक्य, दे० शक्य, दे० शक, दे० शक्त (→शक्य). बा. २ करोम्यज,
बा. करोम्यज, दे० ३. १०. १. न. तैः शक्त, दे० करोम्यज, दे० ७ न.
धर्मज (दे० ७) (→करोम्यज), न. शक्तं किमर्थं धर्मजम्.

ॐ. दे०. ० (इ. २१ पा. वि.). शा. वा. दे० न.
पीतवासा (पा. २) स. दे० पीतवासा, दे० पीतवाससा.

४१. दे०. ० (इ. २१ पा. वि.). -a) बा. २ वहि,
दे० न. (स ?) हि (→सोऽह). -b) शा. काय. बा. २ दे० ३. ५.
१०. ११ तैः लोकानामनुकम्पया. -c) बा. रा. प्रवर्त्तापितुं सङ्घर्षं, का.
धर्मं प्रवृत्तं सारयितुं, बा. २ दे० ३. ५. ११ धर्मप्रवर्त्तन (बा. १) यिनु
(बा. १), बा. २ धर्मं प्रवर्त्तयामि, दे० धर्मं प्रवर्त्तं ०००, दे० धर्मं
प्रवर्त्तापितुं, दे० १०. ११ तैः धर्मं प्रवर्त्तापयितुं, दे० धर्मं प्रवृत्तं यात
यु. न. धर्मं जगद स्थापयितुं. मुने. धर्मप्रवर्त्तनायां. -d) दे० ७
समाहित, न. समाहित, समाश्रित (→समाश्रित).

४२. दे०. ० (इ. २१ पा. वि.). -a) पा. १. ५. २,
काय. दे० १. ११ न. यदो (→यदि); दे० वपश्च (→वयं). -b)

व. २ तमवो (→तमवो), दे० दानव (→दानव). -c) दे० ११
तपसा (→तपसा), दे० १. १. ११ त (→तपस्यते) -d) दे० तस्मा
युपस्य ० संज्ञ.

ॐ. बा. २. ०, पा. १. १. १. पुलस्त्य; दे० पुलस्त्य ०.
४३. -a) दे० इत्युक्त, दे० ११ इत्युक्त्वा (→इत्युक्त), शा.
बा. रा. बा. २ दे० १. ४. ७. १० वरुण (→वासेन). -b) बा. २
दे० १. १. १. महात्मना (→महात्मना). -c) दे० दैव्य (→हृष्ट).
ॐ. शा. वा. न. प्रह्लाद, दे० धीपुलस्त्य.

४४. -a) दे० दित्याश्च (→दैत्याश्च) -b) का. १. १. १. तवया-
न्धका, बा. १. १. १. तव ० चक, दे० ११ तवयान्धका (→तवयान्धक). -c)
दे० ३. ५. १. मया सृष्टम् (→मयोत्सृष्टम्), बा. १. १. १. राट्ट (→राट्ट). -d)
पा. दे० १. ४. ७. १० प्रतीच्छस्व त्व, दे० प्रतीच्छस्व (? (→प्रतीच्छस्व);
का. दे० ५. १. १. दे० महा (ल) (→महा).

४५. -a) दे० उता (→उता) -b) बा. १. १. १. राट्ट
(→राट्ट), दे० १. ५. १. लोचनि (नि), दे० १. ५. १. लोचन, तैः १. १.
०० (→लोचनि). -c) बा. रा. हि (→[म]ति), दे० १. १. १. प्रह्ला-
दोपि (→प्रह्लादापि), दे० १. १. १. अगच्छत् (→अगच्छत्).

४६. -b) दे० वी (→वी), दे० १. १. १. अर, दे० १. १. १. अर (→
अर). -c) बा. १. १. १. इत्वाञ्जलि (→इत्वाञ्जलि). -d) न. १.
प्रगम्य (→वदन्ते).

४७. -a) पा. १. १. १. तेज (→तेज). -c) बा. १. १. १. बाणदोऽसीह,
दे० प्रणतोऽसीह, दे० प्रणतो होमात् (→प्रणतोऽसीह). -d) दे० १.
मम (→माम-), दे० १. १. १. महासुर, दे० मुरोत्तम (→महासुर).

ॐ. पा. बा. १. १. १. प्रह्लाद दे० १. १. १. प्रह्लाद ०.
४८. दे०. १. १. १. ०. -a) बा. १. १. १. तेज (→तेज); दे० १.

८. ४८

त्वं हि नारायणोऽनन्तः पीतवासा जनार्दनः ॥ ४८
 त्वं देवः पुण्डरीकाक्षस्त्वं विष्णुः शार्ङ्गचापधृक् ।
 त्वमव्ययो महेशानः श्लाघतः पुरुषोत्तमः ॥ ४९
 त्वा योगिनश्चिन्तयन्ति चार्चयन्ति मनीषिणः ।
 जपन्ति स्नातकान्त्वा च यजन्ति त्वा च याज्ञिकाः ॥ ५०
 त्वमच्युतो हृषीकेशश्चक्रपाणिर्धराधरः ।
 महानीनो हयगिरास्त्वमेव वरकच्छपः ॥ ५१
 हिरण्याक्षरिपुः श्रीमान् भगवानथ सूकरः ।
 मत्पितुर्नाशनकरो भवानपि नृकेसरी ॥ ५२
 ब्रह्मा त्रिनेत्रोऽमरराट् हुताशः

ब्रह्म, दे० शक्ति (→गत्) -०) दे०१ नारायण (→नारायणो)
 दे०१ ५ [अ] नन्त (→[अ]नन्त) -०) दे०१ ईन (→ईन)
 ४९ दे० १ अ ० -०) का० २ दे०११ देव (→देव) -०)
 दे०१ ५ विष्णु (→विष्णु) शा०१ कारा का०१ पूव (→पूव) -०)
 दे०१ महेशान (→महेशान) -०) दे०१ आ ००० ता (→न
 शाश्वत)

५० -०) दे०१ व स्तुवन्ति (→चिन्तयन्ति) -०) कारा
 वरचयन्ति, व०१ २ स्तुवन्ति च (→चार्चयन्ति) दे०१ मोक्षधरस्तात्र दे,
 दे०१ मोक्षिणो धीतकम्पा, न०१ तवा नैव मर्त्य -०) दे०१ व्यव
 ५ (→अवन्ति) दे०१ ह्यवन्ति होमिणस्तवा तु, दे०१ स्तुवन्ति
 मुनयस्तवा च, न०१ जपन्ति त्वा जपसक्ता -०) व०१ कारा याज्ञिका,
 का०१ याज्ञिका, व०१ यजिन, व०१ दे०१ (दे०१ य) जिन, दे०१
 यज्वन (→याज्ञिका) दे०१ जयन्ति त्वा तु याजिन, न०१ जपन्ति
 त्वा च याज्ञका

५१ -०) व०१ पाण्डुर (→पाण्डुर), दे०१ धराधर, दे०१
 ०व(व) राधर दे०१ गवाधर, (दे०१ ०) दे०१ धरोधर (→
 धराधर) -०) का०१ समानीनो (→महानीनो) दे०१ गिरास (→
 गिरास) -०) दे०१ २ ५ ११ कच्छप (→कच्छप)

५२ -०) व०१ भवान् परम, व०१ म ०० वन ५, व०१ म
 ० वायु समूह (?) दे०१ भगवात् (नम ?) अ, दे०१ भगवान्मार्ग,
 दे०१ भगवाकच्छ दे०१ त्व च माधव, दे०१ भगवा (म) मय दे०१
 भवान् आत्, दे०१ भगवान् काव्य, न०१ भवान्मदन (→भगवान्मय)
 व०१ ३ दे०१ २ ४ ५ ७ १० सूकर (→सूकर) दे०१ भगवान्मपुत्रक
 -०) का०१ उत्पत्ति (→मत्पितुर्) व०१ २ नाश (व०१ २) न करो,
 दे०१ नाशक (दे०१ का) रो (→नाशनकरो) -०) व०१ भवानपि
 हि, दे०१ ३ १० ११ व०१ भगवानपि (→भगवानपि) व०१ ३ दे०१ केसरी
 (→केसरी)

प्रेताधिपो नीरपतिः समीरः ।

सूर्यो मृगाङ्कोऽचलवृद्धमाद्यो

भवान् विभो नाथ रामेन्द्रकेतो ॥ ५३

त्व पृथ्वी ज्योतिराकाशं जल भूत्वा सहस्रशः ।

त्वया व्याप्तं जगत्सर्वं कृत्वा जेष्यति माधव ॥ ५४

भक्त्या यदि हृषीकेश तोषमेपि जगद्गुरो ।

नान्यथा त्वं प्रशक्योऽस्मि जेतु सर्वगताव्यय ॥ ५५

भगवानुवाच ॥

परितुष्टोऽस्मि ते दैत्य स्तवेनानेन मुनत ।

भक्त्या त्वनन्यथा चाहं त्वया दैत्य पराजितः ॥ ५६

५३ दे०१ ११ d ० -०) दे०१ त्रिनेत्रा दे०१ त्रिनेत्रा
 (→त्रिनेत्रो) व०१ भगवान्, व०१ मयवान्, दे०१ वरपद (→[अ]
 मरराट) दे०१ हुताशन (यन ?), दे०१ हुता, दे०१ हुताग (→हुताग)
 -०) दे०१ नर, दे०१ वारि, दे०१ नीर (→नीर) दे०१ समीर,
 दे०१ न०१ गमोरण (→समीर) -०) व०१ वल, दे०१ न०१ जल (→
 [अ] जल) शा०१ कारा का०१ २ दे०१ ११ भावा, दे०१ भाव, न०१
 भाव (→भावा) दे०१ सूर्य शशाको जलवृद्धमाद्य -०) व०१
 का०१ २ व०१ भवति नृ (व०१ भो), कारा, भवन्ति दे०१ भवान्निवा,
 दे०१ भवान् नो, दे०१ भवान् विभो (→भवान्निवो) व०१ दे०१ ७ मृकेतु
 (दे०१ तो) दे०१ मृको वा, दे०१ मृकेतन (→मृकेतो)

५४ दे०१ ० शा०१ कारा का०१ २ ab ० -०) दे०१ ते
 [भा] काग, दे०१ सकाग (→[भा] काग) दे०१ त्व पृथ्वी जल
 ज्योति, दे०१ त्व भू च्युति ख जलत्व -०) व०१ जल भूताश्च सह
 स्र, दे०१ जलभूतानि सप्त, दे०१ आकाश भूत्वा सहस्र -०)
 दे०१ माधव (→माधव)

५५ दे०१ ० -०) दे०१ ३ हृषीकेश, दे०१ हृषीके *
 (→हृषीकेश) -०) व०१ यामि, दे०१ ४ मेति (→मेति) -०)
 कारा का०१ २ व०१ ५ दे०१ ७ त्वा (→त्व), शा०१ दे०१ ४ १० प्रशक्तोति,
 कारा का०१ २ प्रशक्तोति व०१ प्रशक्त्यामि, व०१ प्रशक्त्यामि व०१ प्रश-
 क्त्यामि दे०१ प्रता * मि, दे०१ प्रशक्त्यामि, दे०१ प्रशक्त्यामि
 (→प्रशक्त्यामि) न०१ नान्यथा त्वा प्रतीक्षामि -०) का०१ २ दे०१ ३
 गताव्यय व०१ दे०१ ७ न०१ गताव्यय, व०१ गताव्यय, दे०१ गता
 व्यय (→गताव्यय)

५६ दे०१ ० का०१ श्रीभगवानुवाच, दे०१ श्रीभगवान्, दे०१
 श्रीनारायण.

५६ दे०१ ० -०) कारा न०१ दैत्य, दे०१ दैत्य (?),
 दे०१ दैत्य (→दे०१ दैत्य), -०) दे०१ भक्त्या त्वनन्यथा चाहं,

परानितश्च पुत्सो दैत्य दण्ड प्रयच्छति ।
दण्डार्थं ते प्रदाम्यामि वर वृणु यमिच्छसि ॥ ५७

प्रह्लाद उवाच ।

नारायण वर याच्ये य त्व मे दातुमर्हसि ।
तन्मे पाप लय यातु शरीर मानस तथा ॥ ५८

वाचिक च जगन्नाथ यच्चया सह युष्यत ।
नरेण यद्यप्यभवद् वरमेतत्प्रयच्छ मे ॥ ५९

नारायण उवाच ।

एष भवतु दैत्येन्द्र पाप ते यातु सख्यम् ।
द्वितीय प्रार्थय वर त ददामि तनासुर ॥ ६०

प्रह्लाद उवाच ।

या या चायेत मे मुद्धि सा सा विष्णो त्वदाश्रिता ।

दे१ मत्स्या त्वन्यथा सोऽहं न१ मत्स्या त्वन्यथा चाहम् -d)
दे१ ०ते (-यता०)

५७ दे१ ५७-७२ b यावत् ० -a) व१
०जित्वा दे१ ०जितस्तु (-०जित्वा) -c) व१ ३ दे१ ७ न१
दण्डार्थं दे१ दण्डार्थं (-दण्डार्थं ते) व१ ३ दे१ प्रयच्छामि दे१
प्रयास्यामि (-प्रदास्यामि) -d) व१ २ वृणुष्व दे११ वृणुष्व
(-वृणु) दे१ यमिहसि दे१ न यदि (दे१ दा) च्यसि
(-यमिहसि)

५८ दे१ ० वा१ का१ न१ प्रह्लाद

५८ दे१ ० (द ५७ पा वि) -a) का ०य१
(-०यग) -b) व१ ३ यत्मे दे१ २ य वा मे दे१ चेच मे,
दे१ ११ ते१ यत्वे मे न१ यमे वा (-यत्वे मे) ० न१ यन्मे
(-यत्मे) दे१ पापलय दे१ न१ पाप क्षय (-पाप लय)

५९ दे१ ० (द ५७ पा वि) a) व१ वाचिक न१
वाचक (-वाचिक) दे१ तु (-च) -b) का युद्ध(दण्ड?)ता व१
दे१ ७ युद्धपत्त (दे१ ता) (-युध्यत) -c) का१ व१ ३ दे१ ७
न१ यक्षाय दे१ ३ १० ते१ यक्षाय (-यक्षाय) -d)
दे१ ३ १ ७ ते१ न१ एव (दे१ ०) दे१ एत (-एतत्)

६० दे१ ० दे१ सगवानुवाचः दे१ नारायणोवाचः दे१ न१
नारायण

६० दे१ ० (द ५७ पा वि) -b) व१ यातु
(-यातु) -०) व१ मय (-वर) -d) व१ त च दक्षि दे१
एत (तं द ?) दामि दे१ प्रयच्छामि दे१ १० ११ त (तं द ?) ददामि
दे१ दे१ ददामि (-तं ददामि) दे११ ददा (-ददा०) व१ २ यत्ते
मगधि वरते

दयार्चने च निरता त्वचिन्ता त्वत्परायणा ॥ ६१
नारायण उवाच ।

एव भविष्यत्यसुर वरमन्य यमिच्छामि ।
त वृणीष्व महाबाहो प्रदास्याम्यविचारयन् ॥ ६२

प्रह्लाद उवाच ।

सर्वमेव मया लब्ध त्वत्प्रसादादधोक्ष्ण ।
त्वत्पादपङ्कनाभ्या हि ख्यातिरस्तु सदा मम ॥ ६३

नारायण उवाच ।

एवमस्त्वपर चास्तु नित्यमेवाक्षयोऽप्यय ।
अनरधामरथापि मत्प्रसादाद् भविष्यति ॥ ६४

गच्छस्व दैत्यशार्दूल स्वमावाप्त क्रियारत ।
न कर्मबन्धो भवतो मच्चित्तस्य भविष्यति ॥ ६५

वै न

६१ दे१ ० गा१ का१ न१ प्रह्लाद दे१ २ ५ प्रह्लाद उ
६१ दे१ ० (द ५७ पा वि) -a) व१ ३ स्वभावया
(व१ ०य) दे१ तवाभिता द१ तवाभया (-तवाभिता) -०) गा१
कार का१ तवा० (-देवा०) दे१ नाच (-०दे च) दे१ रमता
(-निरता) -d) व१ दे१ ३ ४ ७ न१ ०जित्वा दे१ ० ०वि[७]
(-०जित्वा) दे१ ०यग (-०यग)

६२ दे१ ० गा१ दे१ न नारायण दे१ नात् उवाच दे१ ५
नारायण उ

६२ दे१ ० (द ५७ पा वि) १) गा१ ०यति पर
कार का१ व ०य्यपर (-य्यवहुर) -b) व१ दे१ योद
(दे१ ०दि) चस दे१ प्रयच्छसि (-यमिहसि) -c) व१ वृणुष्व
दे११ वृणुष्व (-वृणुष्व)

६३ गा१ का१ न१ प्रह्लाद दे१ प्रह्लाद उ

६३ दे१ ० (द ५७ पा वि) -a) दे१ सचयेव व१ सच
मेतत् (-सचमेव) -b) वा तत् (-तत्) -) दे१ ०यकजयो
दे१ ०यकजयुगे (-यकजयाम्) -j) का१ दे१ ९ रति० व१ ३
वात्ति० दे१ ४ ७ ११ न१ मक्ति (-ह्यति०) गा१ कार का१ २
युगा दे१ महा (-सगा)

६४ गा१ का१ दे१ न१ नारायण दे१ नारायण दे१ नारायणोवाच

६४ दे१ ० (द ५७ पा वि) -a) वा१ का१ व१ दे१ ७
एवमस्तु दे१ एवमेव (-एवमस्त्व) ते१ वास्तु (-वास्तु) -b)
व१ २ क्षयाव्य व१ क्षरोव्य दे१ क्षरोव्य (-क्षरोव्यव)
-०) दे१ ०आति (-०आति) -d) व१ दे१ ५ ०यति (-०यति)
६५ दे१ ० (द ५७ पा वि) गा१ कार का१ २ व१ ३
दे१ ४ ७ १० न१ गच्छ त्वं (-गच्छस्व) -b) का१ स्वस्य व१ न१

८. ६६

प्रशासयदमूर्न् दैत्यान् राज्यं पालय शाश्वतम् ।
स्वजातिसदृशं दैत्यं कुरु धर्ममनुचमम् ॥ ६६

पुलस्त्य उवाच । ॐ

इत्युक्तो लोकनाथेन प्रह्लादो देवमब्रवीत् ।
कथं राज्यं समादास्ये परित्यक्तं जगद्गुरो ॥ ६७

तमुवाच जगत्स्वामी गच्छ त्वं निजमाश्रयम् ।
हितोपदेष्टा दैत्यानां दानवानां तथा भव ॥ ६८

नारायणेनैवमुक्तः स तदा दैत्यनायकः ।
प्रणिपत्य विष्णुं तुष्टो जगाम नगरं निजम् ॥ ६९

दृष्टः समाजितश्चापि दानपैरन्धकेन च ।
निमन्त्रितश्च राज्याय न प्रत्यैच्छत्स नारद ॥ ७०

राज्यं परित्यज्य महाभुरेन्द्रो
नियोजयन् सत्पथि दानवेन्द्रान् ।

ध्यायन् स्मरन् केशवमप्रमेयं
तस्यौ तदा योगविशुद्धदेहः ॥ ७१

एवं पुरा नारद दानवेन्द्रो
नारायणेनोत्तमपूत्रेण ।

परजितश्चापि विमुच्य राज्यं
तस्यौ मनो धातारि सन्निवेश्य ॥ ७२

इति श्रीयामनपुराणे अष्टमोऽध्यायः ॥८॥

त्वमा* (→स्वमा*), कारा ०रते, ब१३ दे१ ०पर, दे१ ०रता
(→०रता) -०) तौ कर्मवाया (→ कर्मबन्धो) दे१ भविता
(→ भवतो)

६६ दे१ ० (इ ५७ पा वि) -a) शा१ कारा का१ २
प्रशासयद (का१ ०पद +एव) दैत्यत्वं, ब१३ प्रशासयदन् दैत्यान्, दे१
प्रशासयत्वं तादृश्यान्, दे१ प्रशासयद्व्या (दैत्या ?), दे१ प्रशासयन्
दैत्यान् दे१ प्रशासयत्वं तादृश्यान्, दे१ प्रशासयत्वं दानुर्दैत्यान्,
न१ तत्त दैत्य प्रशासयत्वं -b) दे१ राजा (→राज्य) दे१
वास्व (र) त (→शाश्वतम्) -०) का१ स्वजातौ (→स्वजाति०)
ब१३ विहित (→सदृश) ब१ दे१ धर्म (→दैत्य) -d) ब१ दैत्य-
गुणो दे१ दैत्यगुणो, (→धर्मगुणो)

६७ ब१ २ दे१ ०, शा१ का१ न१ पुलस्त्य
६७ दे१ ० (इ पा वि १७) -a) ब१ ३ ०पातेन,
ब१ ०पाते ० (→पातेन) -०) दे१ ५५ राज्ये (→कथ
राज्य) का१ समादास्ये दे१ समादासो, दे१ समादास्ये
(→समादास्ये) -d) दे१ ०त्यक्तु, न१ ०त्यज्य (→त्यक्त)

६८ दे१ ० (इ० १७ पा० वि०) -b) कारा का१ ब१ ३
दे१ ३ ५ १० तौ न१ ०धमम् (→धर्मम्) -d) ब१ तदा (→तदा)

६९ दे१ ० (इ ५७ पा वि) -b) दे१ तथा, दे१
तथा (→तदा) दे१ ०नायक (→०नायक) -०) ब१ ३ दे१ ७
प्रभु हृष्टो, दे१ विष्णुं तुष्टो न१ सुवतुष्टो (→विष्णुं तुष्टो) -d) दे१
न (र) नर (→नगर)

७०. दे१ ० (इ ५७ पा वि) -a) ब१ ३ दे१ तौ
न१ हृष्ट (→दृष्ट), का१ समाजितम्, दे१ सनातनम्, दे१
सन्निवेश्य, ब१ सन्निवेश्य (→समाजितम्), दे१ [ध] द

(→[ध]पि) -b) दे१ दानवेन (→दानवेन), दे१ [ध]
घनेन, न१ [ध] घनेन, (→[ध] घनेन), दे१ वा (→ध)-
०) का१ तदा राजा (→च राज्याय) -d) कारा का१ ब१ न१
प्रत्यैच्छत्, दे१ प्रतीयेत (→प्रत्यैच्छत्), ब१ दानव (→नारद)

७१ दे१ ० (इ० ५७ पा० वि०), शा१ कारा का१ bcd
० -a) दे१ राज्य (→राज्य), ब१ महाभुरेन्द्रो खण्डितम्,
ब१ २ नियोज्य (ब१ ५) यत्तु, दे१ स सत्ये स्थितो, दे१ नियोज्य
सत्ये, दे१ सुता पुरेशो (→महाभुरेन्द्रो) -b) का१ दे१ ३ ५
नियोजयत्, ब१ २ ततोचिक, ब१ ततोचिक, दे१ नियोज्य त,
दे१ अथ तथा, दे१ १० न्योजयत् (→नियोजयत्) दे१ ३ न१
सत्पथि (→सत्पथि) ब१ ०रेन्द्र, दे१ ७ ०रेन्द्र (→०रेन्द्राव)

७२ दे१, ab ० (इ ५७ पा वि) शा१ कारा का१
a ० -b) शा१ कारा का१ ० ०पाते, ब१ ३ दे१ ५ १० ११
०पुत्र (→०पुत्र) -०) दे१ विमुक्तप्राण्य (→विमुक्तप्राण्य) -d)
दे१ ११ मनो (→मनो) दे१ न (स ?) निवेश्य (→सन्निवेश्य)

७२ इतिशालर ब१, ७२ bc द्विपुत्रम्

पुष्टिका—शा१ का१ ३ ब१ ३ दे१ ५ ११ न१ इति श्रीयामन
पुराणे कारा ब१ दे१ इति यामनपुराणे ब१ इति श्रीयामनपुराणे
यामनपुराणोक्ति, दे१ १० इत्यार्यश्रीयामनपुराणे मुखे इति श्रीयामन-
पुराणे पुत्रत्वनारदसंवादे अध्यायनाम—शा१ कारा का१ २
दे१ १ प्रह्लादवत्प्राणम्, दे१ ५ १० प्रह्लादवत्प्राणो नाम, दे१
प्रह्लादवर नाम दे१ प्रह्लादवत्प्राणिनाम् दे१ प्रह्लादवरतो
नाम् दे१ ११ प्रह्लादान्तरे अध्यायसंख्या—दे१ ५ १० ०-
शा१ का१ २ ब१ ३ दे१ १ न१ प्रह्लादोपायः कारा एकादशोपायः
दे१ ११ ५१, दे१ अष्टोपायः, दे१ नवमोपायः, दे१ सप्तमोपायः,

६. १० शक्रस्यासु तथैवान्ये लोकपाला महौजसः ।
आरुह्य वाहनं स्वं स्वं सायुधा निर्यपुर्वहिः ॥ १०
देवसेनाऽपि च समं शक्रेणाद्भुतकर्मणा ।
निर्जगामातिवेगेन गजवाजिरथादिभिः ॥ ११
अग्रतो द्वादशादित्याः पृष्ठतश्च त्रिलोचनाः ।
मध्येऽष्टौ वसवो विश्वे साध्याश्चिमस्तां गणाः ।
यक्षविद्याधराद्याश्च स्वं स्वं वाहनमास्थिताः ॥ १२
नारद उवाच ॥ ॐ

रुद्रादीनां वदस्वेह वाहनानि च सर्वशः ।
एकैकस्यापि धर्मज्ञ परं कौतुहलं मम ॥ १३

१०. कारा. ० -a) दे१। शक्रस्य तु (शक्रस्यासु) -b)
ब२ ०जसा, दे१ ०जसा (→ ०जस) -c) दे१ रवरव (→स्व स्व).
-d) ग१। ब१ ३ दे१.३.५.७ स्वा (ब१.३ सा) युधानि यपुर्वहि, दे२
सायुधानिपुर्वह्यं (?), दे३ ससैत्या निर्यपुर्वहि, दे१ तथैव निर्य-
पुर्वहि, दे१० स्वायुधानि बहिर्ययुः.

११. -a) शा१। कारा ग१। २ सा देवसेनापि, दे१ देवसेना
पापि (→देवसेनाऽपि च) -३) न१। निर्ययो (→निर्जगाम) -d)
दे१ ०स्यापुला (→०स्यादिभिः)

१२. -a) दे१ मस्तो (→अग्रतो). -b) दे३ ०स्तु
(→०स्तु), शा१। कारा ग१। २ दे१ ५.१०.११ तौ त्रिलोचन
(→त्रिलोचना) -c) का१। विप्र (→विश्वे), दे३ मध्ये चाष्टौ च
वसव. -d) ब२.३ दे१.३.७ न१ साध्याश्च, दे३ साध्या (?) च,
दे१ साध्याविग्- (→साध्यावि-). दे३ ०गण, भुवे. ०गणै
(→०गणा). -e) ब१.२ ०ग्रापि, दे१ ०वैव, न१ ०भ्रातृ
(→०भ्रात्र). -f) ब३। मल्लिता (→मास्थिता)

ॐ शा१। का१। दे१ न१ नारद, दे१ २ नारद उ.

१३. दे१ १३ ० 'एकैकस्यापि' इत्यारम्भ १४ d 'पूर्वशः'
इति यावत् नास्ति (ह. स.). -a) दे१ रुद्राः (→रुद्राः); ब१ ३
वदस्व (?) (ब२ स्व) स्व, दे३ वद त्व मे, दे१ वदस्व त्व, दे१
वसा स्वे स्वे (→वदस्वेह) -c) दे३ तु (→च). ब३ सर्वे
(→सर्वस्य) -d) कारा दे३ हि मे, ब३ हि न (→मम)

ॐ दे१ ० (ह. स. १३ द्र. पा वि), शा१। का१। दे१ न१
पुलस्त्य, दे२ पुलस्त्य उ, दे३ पीलस्त्य उच (वा ?) च

१४ -a) ब३ दे३ शृणु त्व (→शृणुत्व) -b) ब३ वैव
(→०वपि). -c) दे३ समस्तानि (→समासेन) -d) दे३.७ ह्यै
(दे१ ०ह्यै) ० (→०ह्यै), न१ ०स्यापि (→०स्यानु).

१५. ब१.२ ab ० -a) शा१। का१। धनुर्हस्तलोत्पन्न,

पुलस्त्य उवाच ॥ ॐ

शृणुष्व कथयिष्यामि सर्वेषामपि नारद ।
वाहनानि समासेन एकैकस्यानुपूर्वशः ॥ १४
रुद्रहस्तलोत्पन्नो महावीर्यो महाजवः ।
श्वेतवर्णो गजपतिर्देवराजस्य वाहनम् ॥ १५
रुद्रोरुसंभवो भीमः कृष्णवर्णो मनोजवः ।
पीण्डको नाम महिषो धर्मा राजस्य नारद ॥ १६
रुद्रकर्णमलोद्भूतः श्यामो जलधिसंज्ञकः ।
शिशुमारो दिव्यगतिः वाहनं वरुणस्य च ॥ १७
रौद्रः शकटचक्राक्षः शैलाकारो नरोत्तमः ।

वा१। भुने हस्तलोत्पन्न, का२। दे१ ३.५.१० धनुर्हस्तलोत्पन्नं, ब२। दे३
रुद्रहस्तलोत्पन्न, दे१। चतुर्हस्तलोत्पन्न. -b) शा१। कारा. ग१। २
दे१ ३.५.१०.११ ०सत्व, ब२। दे१ ०वीर्य (→०वीर्यो), शा१। कारा.
का१.२। दे१ ३.५.७.११ ०गजम्, ब३। न१ ०जव (→०जव). -c)
शा१। कारा ग१। २ ब१.२ दे१.३.५.१०.११ ०वर्णं महावीर्यं, ब३। ०वर्णं
महाकाय, दे३ ०वर्णं मत्वा वीर्यं (?), दे१ ०वर्णं गजपति, न१
०वीर्यं इति यो (→०वीर्यो गजपति)

१६. -b) शा१। का१। २ ब१.२ दे३ रुद्रौजसमव भीम,
कारा रुद्रौजसो भवं भीम, दे१ ३ रुद्रौजसमव भीम, दे१ रुद्रा तु
(तु ?) समवो भीम, दे१ रुद्रौजसमव भीम -b) शा१। कारा
का१.२। ब१ ३ दे१.३.५.७.११ ०वर्णं (→०वर्णो), शा१। कारा. का१.२
ब१.३ दे१.११ मनोजवम्, दे१.३.७.१० महाजवं (→मनोजव). -c)
शा१। कारा का१। २ ब१.२ दे१.३.५.७.११ पीण्डक (→पीण्डको), शा१।
कारा. का१। २ ब१.३ दे१.३.५.७.११ महिष (→महिषो)

१७. -a) शा१। कारा. का१। २ ब१.२ दे१ ३ ५ ७ न१ मतो-
द्भूत, ब३ ०समुद्भूत (→०मलोद्भूत). -b) शा१। कारा का१.२
ब१ ३ दे१.५.७.११ श्याम, न१ श्यामा (→श्यामो), दे१ ०जवत्वि
(→०जवत्वि). शा१। कारा का१। २ ०समभवम्, ० जराकम्, ब२.३
दे१.२.५ न१ ०सतकम्, दे३ ०सतिकम्, दे१ ०भग्नलम् (→०सतक).
न१ जवत्वसतकम्. -c) शा१। कारा का१। २ ब१ ३ दे१.३.५.७.११ ०गति
(→०मारो), शा१। कारा का१। २ ब१ ३ दे१.३.५.७.११ ०गति
दे१ ०गति (?) (→०गतिरु). -d) दे३ तु (→च).

१८. -a) शा१। कारा का१। २ दे१.३.५.७.११ न१ रौद्र
(→रौद्र), शा१। कारा ग१। २ ०वनाक्ष, का२। चक्राक्ष, ० चक्राक्ष,
ब१ ३ दे३.५ ०चक्राक्ष, दे३ ०चन्द्राक्ष, दे३ ०चक्राक्ष, दे३ ०चक्राक्ष,
न१ ०चन्द्राक्ष (→०चक्राक्ष). -b) शा१। कारा. का१.२ ब१.३
दे१.३.५.७.११ ०चार (→०चारो), शा१। कारा. ग१। २ ब१ ३

वनवायसकादम्बा गोमायुश्चापदाकुला ॥ ३८
 पिशाचमुनिसंकीर्णा दुस्तरा प्राकृतैर्जनैः ।
 रथैश्चै सतरन्तः शूरास्ता प्रणगाहिरे ॥ ३९
 आगुल्फादवमज्जन्तः सूदनन्त परस्परम् ।
 समुत्तरन्तो वेगेन योधा जयधनेप्सवः ॥ ४०
 ततस्तु रौद्रे सुरदैत्यसादने
 महाहवे भीरुभयकोरेऽथ ।

रक्षासि यथाश्च सुसंग्रह्याः

पिशाचयूथास्तवभिरेभिरे च ॥ ४१

पिबन्त्यसुग्गाढतर भटाना

मालिङ्गथ मासानि च मक्ष्यन्ति ।

वसा विलुम्पन्ति च विस्फुरन्ति

गर्जन्यथान्योन्यमयो वयासि ॥ ४२

मुञ्चन्ति फेत्काररवाञ्छिवाथ

क्रन्दन्ति योधा भुवि वेदनार्ताः ।

शम्भ्रप्रतप्त्वानि पतन्ति चान्ये

युद्ध इमशानप्रतिम नभूच ॥ ४३

तस्मिञ्छिवा योररवे प्रवृत्ते

सुरासुराणा सुभयकरे ह ।

युद्ध नभौ प्राणपणोपविद्ध

द्वन्द्वेऽतिशम्भ्राक्षगतो दुरोदरः ॥ ४४

हिरण्यचक्षुस्तनयो रणेऽन्धको

रवे स्थितो वानिसहस्रयोनिते ।

मचेभप्रश्रुम्यितमुग्रतेनस

वे ६४

(→चकाङ्क्ष) -८) काण व१ दे२ ३ ५ वरं, दे१ न१ चण्ड°
 (→वन) दे१ वका (→वन) -द) न१ वृता (→वृता)

३९. का२ ab० व१ दे१ ७ a० -a) शा१ शिवार
 वसु°, दे१ ९ पिशाचगण° (→पिशाचमुनि) -b) दे१ व१ प्र०
 (→प्र०) -८) दे१ ७ सच° (→सत्त°) -d) व१ २ दे१ ता तु
 दे१ ९ स्तातु (→ता प्र)

४० -a) व१ २ दे१ ते१ देवमज्जन्त (→देवमज्जन्त)
 व१ २ आगुल्फादे (व१ °वे) न सज्ज (व१ °ज) न दे१ ते१ आगुल्फा
 (व१ °ल्फ) द (ते१ °दे) वमज्जन्त दे१ उमज्जन्तो निमज्जन्त -८)
 न१ त (त ?) मु° (→समु°) -d) दे१ गजराजि° न१ जयमायो°
 (→योधा जय°) दे१ °वचेष्या (→वचेष्यव)

व२ b ० मध्ये अधिकम्—

आगुल्फादव सज्जन्त सुरारणा तु जगाहिरे (≈४० a ३६ d)

४१ -a) दे१ दैत्या न१ °दैत्य° (→दैत्य°) व१ २
 सतस्तु दैत्यसुरसिद्धसाधने दे१ सतस्तु दैत्यासुरदेवयूने दे१
 सतस्तु दैत्येभ्यरदेवसाय (द ?) ने -b) व१ °मये व२
 °मय, न१ °रवे (→हरे) व२ मोर°, दे१ न१ भोम°
 (→भोम°) दे१ ९ र तण दे१ °र तु, न१ °र तवा (→°र व)
 -८) व२ य (र ?) क्षासि (→रक्षासि) व१ सस° (→सुस°)
 न१ रणे (→सुस°) -d) दे१ तु (द ?) यायजि° (→यूयात्त्व°)

४२ -a) व२ पिबन्ता° (→पिबन्त्य°) व१ °तर
 (→°तर) शा१ का१ व१ २ तटानाम्, दे१ कटास्ताव (→भटा
 नाम्) -b) दे१ तु (→व) -८) दे२ न१ वासा, दे१ ववा

(→वसर) -d) व१ दे१ ५ ७ न१ गजन्त°, दे१ गत त° (→गजन्त्य°)
 दे१ गजन्त्यथाये च रणे पिशावा दे१ गजन्तथायेव तदा वयासि
 दे१ गजन्तथाये च यवैव हिता (सिंहा)

४३ -a) व१ २ फूल्कार° दे२ केवार्° (→फल्कार°)
 दे१ ५ ९ न१ फूल् (दे१ न१ फेल्) कारत्° (→फेल्कारवान्) -b)
 दे१ भुवि (→भुवि) दे१ °नासि दे१ नात्ता° (→°नात्ता°) -८)
 न१ प्रतपानि (→प्रतपानि) दे१ १० पिबन्ति (→पतन्ति) -d)
 दे१ °गान (→°गान)

४४ -a) दे१ ७ ९ न१ तण (न१ °था) (→सिवा) व१ २
 दे१ ३ ५ °तर व२ °वारे (→°रवे) -b) दे१ (ह) सु° (→सु°) का२
 °रेह (व) व१ ° दे१ ३ ५ °रे हि, दे१ न१ °रो हि, दे१ °रोति
 दे१ °रोति (→°रे ह) दे१ (ह) सुभयकरे हि (→सुभयकरे ह)
 -८) व१ -३ दे१ ४ ९-११ का१ ° न१ युद्ध (→युद्ध) दे१ युद्धव भू (→युद्धं
 वभौ) गा१ °पणेर° व१ २ दे१ °वतोप° दे१ ७ °वनाप° (→
 °वतोप°) का१ पणेर विद्ध दे१ °वनापविष्य न१ °वन व्याप
 (→°वतोपविद्ध) -१) व१ युद्धव व° इत्येत दे१ द्रष्टु, दे१
 द्रष्टु हि (→द्रष्टु) दे१ गास्त्राजमनो ते१ शरतो जगतो न१
 गस्त्राचक्षुतो (→गस्त्राचक्षुतो) दे१ ३ °दरम् (→°दर) न१
 युद्धेति शस्त्राचक्षुतो दुरोदर°

४४ श्लोकार्त्तरं दे१ अधिकम्—

३२ ८ हिरण्यसासं तनयो रणक्षताधी सतो वक्रः ।

युयुधे देवमुष्यैरव तवावैरपि दवर्त ॥

४५ -a) काण व१ दे१ °वतोप, दे१ ४ °रतोप,
 दे१ °वृते (?) दे१ °वस्य (→°वस्यु°) दे१ सतो वक्रे, व१ रतोपये

मन्दाकिनीवेगनिर्भा वहन्तीम्
प्रवर्तयन्तो भयदा नदीं च ॥ ५०
त्रैलोक्यमाकाशमिस्त्रवेगेः
सुरासुरैर्नारद संप्रयुद्धे ॥
पिशाचरक्षोगणपुष्टिवर्धनी-

सुचर्तुमिच्छद्भिरस्मन्दो रमौ ॥ ५१
वायन्ति तूर्याणि सुरासुराणाम्
पश्यन्ति रस्त्या मृनिसिद्धसंघाः ।
नयन्ति तानप्सरसा गणाध्या
हता रणे वेऽभिमुखास्तु शूराः ॥ ५२

इति श्रीवामनपुराणे नवमोऽध्यायः ॥६॥

१०

पुलस्त्य उवाच । ॥

ततः प्रवृत्ते संग्रामे भीरूणा भयवर्धने ।
तद्वत्साहो महाबापमादाय व्यसृजच्छरान् ॥ १
अन्धकोऽपि महावेगं धनुराकृष्य भास्वरम् ।

पुरन्दराय चिक्षेप शरान् नर्दिणवाससः ॥ २
तायन्योन्य सुतीक्ष्णाग्रैः शरैः संततपर्वभिः ।
रश्मपुट्खैर्षहावेगैराजघ्नतुरभावपि ॥ ३
ततः क्रुद्धः शतमुखः कुलिशं भ्राम्य पाणिना ।

वै १०.

धरैस्तु तीक्ष्णैरभिजातपद्मयो

मन्दाकिनी वेगनिभा वहन्तीम् ।

प्रवर्तयन्तो भयदा नदीं च

ह्यनैरमादैरभिजातव्यस्त ॥

५० श्लोकात्पर कारा अधिक—

* सुरासुरा प्राणविनाशहेतु

युद्ध प्रवृत्तस्तु मुनीन्मयम् ।

५१ -a) दे० 'सह' (→'वेग') b) व१ २ दे० 'युद्ध',
दे० ७ 'युद्ध', दे० ३ 'युद्ध' दे० ४ 'युद्ध', दे० ५ 'युद्ध' (?), दे० ६ 'युद्ध'
(→'युद्ध') -c) शा० 'व्यास' ग, कारा 'व्यास' गण० का०
'यसोम' (→'रसोम') दे० व१ 'वर्द्धिनी' (→'वर्धनी')
-d) दे० चरुतुम्, न१ प्रहृष्टम् (→चरुतुम्) का० दे० ३ ५ ७
अवधनरी, न१ अलघुनी (→अधनरी) कारा अलघुमयी घोर
तरो नरोकृता

५१ श्लोकात्पर दे० अधिकम्—

३३ * तस्मिन्सादा लोकव्यकरे रणे ।

५२ -a) दे० वाय त्रिरागणि (→वायन्ति तूर्याणि) -b)
शा० वीर्या, दे० सिद्धा, ते० वेत्या (→वस्त्या) व१ मुनिविद्धि,
दे० मुनिविद्धि (→मुनिविद्धि) -c) न१ वृष्यान्त (→व्यान्त),
शा० 'लो गणाप्राप्त, कारा 'लो गणाप्राप्त, व१ 'लो रणाप्राप्त, का०
'लो वनादि, व१ २ दे० ४ 'लो रणाप्राप्त, दे० ५ 'लो रणाप्राप्त, दे०
न१ 'लो गणाप्राप्त (→'लो गणाप्राप्त) -d) 'गा हताम् (वीर)

रणे, कारा का० हताम् (महा) रणे न१ हतारिगा (→हता रणे),
का० कारा 'हतास्तु (→'मुखास्तु)

पुलिश—शा० कारा का० ३ दे० १ ५ ७ न१ इति श्री (कारा
[धी]) नामपुराणे व१ २ इति श्रीवामनपुराणे भैरवप्रादुम्बि व३
***** पुराणे भैरवप्रादुम्बि; दे० ७ ९ इति (दे० [धी]) नामन-
पुराणे भैरवप्रादुम्बि मुने इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदसंवादे
अध्यायनाम—गा० कारा का० १ दे० ३ ५ ७ न१ दे० नारद नाम
व१ २ दे० ७ ९ ० दे० धरुपुट नाम अध्यायसंख्या—कारा
द्वयोऽध्याय व१ २ प्रथमाध्याय दे० १ ०, अथेतु नवमोऽध्याय

१०

६० दे० ० गा० व१ न१ पुनस्त्य दे० पुनस्त्य च
१ -a) व३ स्वप्ने ० -b) गा० कारा का० ३ व१ २
महाबाप (→महाबाप) -d) कारा प्राकृत्य (→आदाय)
२ -a) दे० 'वेगो (→'वेग') -b) कारा प्राकृत्य
(→आहृत्य) व१ दे० १ ५ भारत (व१ 'भारत', व३ भागुर, दे०
सत्वर (→भास्वरम्) -d) का० 'वासस, + 'वासस
(→'वासस)
३ -a) व१ ३ गरीरुद्वयं, दे० ७ सुतोषमासं (→भुतोषमासं),
व२ ३ मुष्टु (→शरी) -c) दे० पयं (→रश्मि) -d) दे० ११
आजम्बु (→आजम्बु)
४ -a) का० व० 'मुखा (→'मखा) -b) दे० ५ *

१०.४ विक्षेप दैत्यराजाय तं ददर्श तयान्धकः ॥ ४
 आजघान च बाणौघैरस्त्रैः शस्त्रैः स नारद ।
 तान् भस्मसात्तदा चक्रे नगानिव हुताशनः ॥ ५
 ततोऽस्तिवेगिनं यज्रं दृष्ट्वा धलवता वरः ।
 समाप्स्तुत्य रथात्तस्यै भुवि बाहुसहायवान् ॥ ६
 रथं सारथिना सार्धं साधध्वजसङ्करम् ।
 भस्म कृत्वाय कुलिशमन्वकं समुपाययौ ॥ ७
 तमापतन्तं वेगेन मृष्टिनाहत्य भूतले ।
 पातयामास धलवान् जगर्ज च तदाऽन्धकः ॥ ८
 तं गर्जमानं वीक्ष्याथ वासवः सायकैर्दृढम् ।
 वर्षं तान् वारयन् स समभ्यायाच्छतक्रतुम् ॥ ९
 आजघान तन्नेनेभं कुम्भमध्ये पदा करे ।

जानुना च समाहत्य विपाणं प्रबभञ्ज च ॥ १०
 वाममुष्ट्या तथा पार्श्वं समाहतयान्धकस्तवरन् ।
 गजेन्द्रं पातयामास प्रहारैर्जर्जरीकृतम् ॥ ११
 गजेन्द्रात् पतमानाच्च अप्स्तुत्य शतक्रतुः ।
 पाणिना वज्रमादाय प्रविशेशामरावतीम् ॥ १२
 पराङ्मुखे सहस्राक्षे तद् दैवतबलं महत् ।
 पातयामास दैत्येन्द्रः पादमुष्टितलादिभिः ॥ १३
 ततो वैरस्वतो दण्डं परिभ्राम्य द्विजोत्तम ।
 समभ्यधावत् प्रह्लादं हन्तुकामः सुरोत्तमः ॥ १४
 तमापतन्त बाणौघैर्वर्षं रविनन्दनम् ।
 हिरण्यकशिपोः पुत्रश्चापमानस्य वेगवान् ॥ १५
 ता नाणवृष्टिमतुलां दण्डेनाहत्य भास्करिः ।

(→भ्राम्य) -d) न। द (त ?) ददर्श (→त ददर्श)

५ व२ ५८ श्लोका ० (ह स) -b) या। धर्मेऽश्वर स, कारा धर्मेर्वयं स, का। व। २ दे। न। धर्मे धर्मेऽश्वर, दे। ३ धर्मेऽश्वर स, दे। ७ धर्मेऽश्वर स (→अश्वर धर्मे स) -c) व३ तान् भस्मात् (→ताभस्मसात्) दे० कदा (→तदा), दे० स तानि भस्म साच्चक -d) व३ नगानिव, दे० म। नृगानिव, दे। १० नागानि (दे। १०) व, दे० क्या (ना ?) नीव (→नगानिव)

६ व० ० (ह स ४ ५ पा वि) -a) दे० १० वेगित (→वेगिन) व गक (→वज्र) -b) व३ वर, दे। वर (→वर) -c) का। समुत्पुत्य, का० समाप्स्तुत्य (→समाप्स्तुत्य) का० रथं (→रथात्), न। रथात्तस्यै ० -d) न। महाबाहु (→भुवि बाहु)

७ व० ० (ह स ४ ५ पा वि) -a) दे। रथिना (→रथिना) -b) या। न। व। ३ दे। ५, ७, ११ न। साध (व। ५) यज्र (→साधध्वज) -c) दे। स (→[व] य), दे। ८ कुलिशो (→कुलिश) -d) वा० ध्वज (य ?) व, दे० सवन्तु, दे। ७ सङ्क (→सङ्क)

८ व० ० (ह स ४ ५ पा वि) -d) व। व०००, दे। वार्ज ० (→वर्जं व) या। वार व। २ व। दे। ११ न। तथा (→तदा)

९ -a) दे० मार्ग (→मान) -b) दे० ७ न। हर्ष (→हृदय) -c) दे। ७ त (→तान्) या। वार व। ३ दे। ७, १०, ११ दे। वारयितु, व३ वारयय, दे। वारयय, दे। वारयय (→वारयय) -d) या। समभ्यायात्, व। व३ सवभ्याय, दे। धम्मगत, दे। ३ १० दे। धम्मयात् स, दे। ७ स (दे० मा) म्या यात्, दे। धम्मनपि, न। धम्मगच्छर (→समभ्यायात्)
 १०. या। कार. का. २ दे. न। तदा, दे। ३, १०, ११ त।

या (→या) दे। ३-१० दे। कर्म् दे० कार, दे। बली (→करे) -d) दे। ह (→व) दे० विपाणं प्रवतज्जावत्, दे। विपाणं च प्रभञ्ज व, न। विपाणस्य वभञ्ज ह

११ -a) दे। २ दे। वाममध्य, दे० [वा] ममस्य (व), दे। मम मुष्ट्या दे० तत्र मुष्ट्या (→वाममुष्ट्या), दे० तदा (→तथा), व० पार्श्व (रथ ?) दे० ६ ७ ११ पार्श्व (→पार्श्व) -b) दे। केश्वर (→कलवर) व। दे। तरत्, व० तर, दे। वरत्, न। तत (→त्वरत्) -d) दे० भक्तरी (→जर्जरी)

१२ -a) का० दे० पात्य, व३ पात्य, व३ पताय (→पत) कारा मानय, व३ मा ८ व, न। मानस्तु (→मानाव) दे। पतस्तु गजे द्रवत् -b) दे। सोऽपुत्य, न। पतय व (→पतयतु) -c) दे० कच (→वज्र)

१३ -a) व। पुरजिता (ते ?), व३ परजिते (→परजुते), व३ दे। स्ताभ्ये (→स्तान्) -b) दे। ३ हर्षं तद्, न। तन्मातु (→हर्षवत्) -d) दे। ११ पदा (→पार)

१४ -a) दे। ११ वीरस्वत (→वीरस्वत) -c) दे। ३ न। तमस्य, व० समुप (→सममस्य), दे० प्रह्लादो (→प्रह्लाद), दे। व (य ?) मुदिन तु प्रह्लाद -d) वार व। ३ [म]मुदिनस्य (→सुरोत्तम)

१५ -b) दे। ४ दे। वितम्बुद्, दे। वत (न ?) दमुद् (→रविनन्दन) -c) या। कर्परो, दे० ५ ७ वधितो (→वधितो) -d) व३ मानस्य (→मानस्य)

१६ -a) दे० तुमुतां (→मुता) -b) व। दे० २, ११ भास्कर, (दे० रा) (→भास्करि) -c) दे। ३ पात, दे। ११ न।

शातयित्वा प्रचिक्षेप दण्ड लोकभयंकरम् ॥ १६
 स वायुपथमास्थाय धर्मराजकरे स्थितः ।
 जज्वाल कालाग्निनिभो यद्वद् दग्धं जगत्त्रयम् ॥ १७
 जाज्वल्यमानमायान्त दण्ड दृष्ट्वा दितेः सुताः ।
 प्राक्रोशन्ति हतः कष्ट प्रह्लादोऽयं यमेन हि ॥ १८
 तमाक्रन्दितमाकर्ण्य हिरण्यास्तुतोऽन्धकः ।
 प्रोवाच मा भैष्ट मयि स्थिते कीड्य सुराधमः ॥ १९
 इत्येगमुक्त्वा वचन वेगेनाभिससार च ।
 जग्राह पाणिना दण्ड हसन् सव्येन नारद ॥ २०
 तमादाय ततो वेगाद् भ्रामयामास चान्धकः ।
 जगर्ज च महानादं यथा प्रावृषि तोयदः ॥ २१
 प्रह्लाद रक्षित दृष्ट्वा दण्डाद् दैत्येधरेण हि ।

साधुवाद ददुर्हृष्टा दैत्यदाननयुधपाः ॥ २२
 भ्रामयन्त महादण्ड दृष्ट्वा भाग्यसुतो मृने ।
 दुःसहं दुर्धरं मत्वा अन्तर्धानमगाद् यमः ॥ २३
 अन्तर्हिते धर्मराजे प्रह्लादोऽपि महामृने ।
 दारयामास बलान् देवसैन्य समन्ततः ॥ २४
 वरुणः शिशुमारस्थो बद्ध्वा पार्श्वैर्माहसुरान् ।
 गदया दारयामास तमभ्यागाद् विरोचनः ॥ २५
 तोमरैर्जम्भसपक्षैः शक्तिभिर्मार्गणैरपि ।
 जलेश साडयामास मुद्गरैः कणपैरपि ॥ २६
 ततस्त गदयाऽभ्येत्य पातयित्वा धरातले ।
 अभिदुत्य वनन्धाथ पार्श्वैर्मत्तगज बली ॥ २७
 तान् प्राशाञ्छतथा चक्रे वेगाच्च दनुजेश्वरः ।

व. १०

भ्राम् (→शात°) दे० तु लि°, दे० १४ लि° (→प्रवि°) -दं दे०
 लोके (→लोक)

१७ -a) दे० १० पदम् (→१०पयम्) -b) ब२ ०बोज
 (→०राज) शा० कारा का० २ ०करित, ब२ ०करे स्थित, दे०
 ०करन्तु (→०करे स्थित) -c) शा० का० ज्वालकालाग्नि
 सन्निभो दे० ज्वालकालानलनिभो -d) शा० कारा का०
 तद्वद्गु दे० दग्धं युग्म (→यद्वद्गु)

१८ -a) ब२ ०त्यमा ६७ भान्त (→०त्यमानभान्त)
 -b) दे० न० दृष्ट्वा दण्ड (→दण्ड दृष्ट्वा) दे० दिते सुत न०
 दितोद्वर (→दिते सुता) -c) शा० प्राक्रोशन्ति (?) कारा
 आनोश्म का० आनोश्मन्ते ब० प्राक्रोशन्ति दे० आनोश्म लि, न०
 प्राक्रोशुम् (→प्राक्रोशन्ति) -d) दे० प्रह्लादे (→प्रह्लादोप)
 दे० यमो न हि (→यमेन हि)

१९ दे० १० cd ह्यारम्भ २१ ab यावत् ० (ह स)
 -a) दे० तव (→तमा) का० आकय (→आकण्य) -b) दे०
 हेर (→हिर°) ब० ०व्याप्तो (→०व्याप्त) -d) दे० कोय सति
 (→स्थिते कोय) दे० ०राधम (→०राधम)

२० दे० ० (ह स द १६ पा वि) -a) दे० इत्युक्त्वा
 वचन दैव्यो -b) कारा तम् दे० ह (→व) -d) शा०
 का० १-दे० २ ५ १० ते० सव्यहस्तेन (→हसन् सव्येन) कारा सव्येन
 दागधोक्क दे० ७ हसन् मध्ये ननाद च

२१ दे० ab ० (ह स द १६ पा वि) -a) ब० २
 महादण्ड (→तमादाय) -c) ब० महादा (→महानाद)

२२ दे० ० -c) शा० कारा का० २ दे० ३ ५ १० ते०

तदा चतुः, दे० ददुर्हृष्टा, न० ददुर्हृष्टा (→दुर्हृष्टा)

२३ दे० २३ cd ह्यारम्भ २४ ab यावत् ० (ह स)
 -b) दे० ११ दनुजतो (→भाग्यसुतो) -c) दे० दुस्तर, न० दुर्ह
 (→दु सट्) न० दु सट् (→दुर्धर) -d) दे० शमोद्यम (?) दे०
 गतो यम, न० यमो गत (→अगाद् यम)

२४ दे० ab ० (ह स द २३ पा वि) -a) ब२ धर्मराजो
 (→धमराजे) -b) न० ११ दे० वारम्भ दे० हास्या (→दारपा°)

२५ -a) दे० वि (वि ?) शु° (→विशु°) -b) दे०
 असुर (→असुराद) -c) दे० ३ ७ ताड° (→दार्°)

२६ दे० cd ० -a) ब० १० ०तकार (→०सत्तर्क)
 -b) ब० माङ्गण (→मार्गण) -d) कारा का० कुडारे
 (→मुद्गरै) शा० का० कुडारेण कारा मुद्गररणि का० भणि
 मुद्गरै ब० कुल (ब०+ण) रणि दे० ३-५ १० ते० वचननिर्भे,
 दे० कणपैरपि न० परिवैरपि (→कणपपरि)

२७ दे० d ह्यारम्भ ३० a यावत् ० (ह स)
 -a) दे० न० ताद (→त) दे० हला ब० दे० १ १ १ [अ]
 म्यपदम् (→[अ]म्येत्य) -c) दे० भयम् (→अभि°) ते० ह्युय
 (→हुय) दे० ३ १ १० ते० ब्रवन्त्या (→ब्रवन्धाव) -d) न०
 मत्त (→मत्त) ब० बल दे० बलि (→बनी)

२८ दे० ० (ह न द २७ पा वि) ब० २ d ह्यारम्भ
 ३० c अभ्येत्य यावत् ० (ह स) -b) शा० कारा का० २
 तर्दव (→वेगाच्च) ब० वेगाच्चुत्तरोक्षर ब० दे० ६ ७ वेगाद्वचन
 रोक्षर दे० १ १० ते० वेगाच्चुत्तरोक्षर न० वेगाच्चवचनर -c)
 कारा त (→व) -d) न० साध्य (→मये) दे० नारद (→नारद)

६.१०. २८

वरुणं च समभ्येत्य मध्ये जग्राह नारद ॥ २८
ततो दन्ती च मृद्धाभ्यां प्रचिक्षेप तदाऽन्धयः ।
ममर्द च तथा पद्भ्यां सवाहं सलिलेश्वरम् ॥ २९
तं मर्द्यमानं वीक्ष्याथ शशाङ्कः शिशिरांशुमान् ।
अभ्येत्य ताडयामास मार्गणैः कायदारणैः ॥ ३०
स ताड्यमानः शिशिरांशुवाणै-

रवाप पीडां परमां गजेन्द्रः ।
दुष्ट्य वेगात् पयसामधीशं
मुहुर्मुहुः पादतलैर्ममर्द ॥ ३१
स मृद्यमानो वरुणो गजेन्द्रं
पद्भ्यां सुगाढं जगृहे महर्षे ।
पादेषु भूमिं करयोः स्पृशंश्च
मूर्ध्निमृष्टाल्य वलान्महात्मा ॥ ३२
मृष्टाङ्गुलीभिश्च गजस्य पुच्छं

कृत्वेह वन्धं भुजगेश्वरेण ।
उत्पाद्य चिक्षेप विरोचनं हि
सकुञ्जरं खे सनियन्तुवाहम् ॥ ३३
क्षिप्रो जलेशेन विरोचनस्तु
सकुञ्जरो भूमितले पपात ।
साङ्गं सयन्त्रार्गलहर्म्यभूमि
पुरं सुकेशेरिव भास्करेण ॥ ३४
ततो जलेशः सगदः सपाशः
समभ्यधावद् दितित्वं निहन्तुम् ।
ततः समाक्रन्दमनुत्तमं हि
स्रक्तं तु दैत्यैर्घनरावतुल्यम् ॥ ३५
हा हा हतोऽसौ वरुणेन वीरो
विरोचनो दानवमैन्यपालः ।
प्रह्लाद हे जम्भकुनम्भकाद्या

२९. ब२ दे० ० (ह. स. द. २७, २८ पा. वि.). -a) का२ ब१.३ तौ ततो दन्तीव, दे१ ततश्च वीक्ष्य, दे१ वेगादन्तीव (→ततो दन्ती व), कारा. दे१-३.१० ते दन्ताभ्यां, का१ ऋगाभ्यां, + दन्ताभ्यां (→मृद्धाभ्यां). -b) व१ प्रति° (→प्रवि°), का१ ब३ दे२.३ १० तौ तथा व्यय, दे१ तथा (व) व्यय, दे१ तथाप्य (प) य (→तथाप्यय). -c) दे१ तदा (→तथा). -d) ब१.३ दे१.५. १.१० तौ न१ सगद (→सपाश).

३०. दे२ तौ. ०, दे० ६ ० (ह. स. द. २७ पा. वि.). ब२. ० 'अभ्येत्य' यावद् ० (ह. स. द. २८ पा. वि.) -a) दे१.३.१० मर्द्य (→मर्द्य). -b) व१ वाम् (→माव). -d) का१ ब२.३ दे१-३.५.१० कायदारणैः, व१ ० (→कायदारणैः).

३१. -a) दे१-३ तौ मुव°, दे१० मव° (→तावत्), का२ ब१.३ दे१-५.१.१० ११ तौ न१ 'जाले' (वारुणैः) -b) का१ मवाप्य (→मवाप), दे० पुष्टि, न१ मुष्टि, दे१.७ तं स (→पीडा), दे१.७ दु (दे१ दु) विनाय (→नरमा) -c) कारा. दुष्टेति, का२ इष्टम्, व१ इष्टम्, द१ निवृष्टय, दे२.३.१० क्लिष्टम्, दे१.७ पिष्ट य, दे० न१ पुष्टयु (न१ 'श्च'), तौ कृष्टम् (→दुष्टम्). -d) तौ ध्या (पा ?) दत्ते (→पादतले).

३२. -a) धा१ कारा का१.२ दे१-५.१.१० तौ न१ स (का१ स) मर्द्य° (न१ 'म') (→स मुव°), दे१.११ मापो (→मानो). -b) दे० पादे (→पदयौ). -c) धा१ पाविपु (→पादेषु), दे० पादेन भूय कट्टे सुयं य. -d) धा१ कारा. का१.२ उत्तोय, व१ दे१०

उल्लास्य, व३ उत्ताप्य, दे१ आतोष्य, तौ उत्तराय (→उल्लास्य), दे० मदान्य, न१ महात्म्य (→महाला).

३३. -a) दे० स (→च), दे१ गजस्य (अ ?), दे० न१ गजेन्द्र- (→गजस्य). -b) कारा. कृत्वात्, ब२ कृत्वेह, दे१ कृत्वेह, दे१ कृत्वेह- (→कृत्वेह). -c) का१.२ व१ उत्ताप्य, दे२ ६.१.११ उत्ताप्य, न१ उत्तराय (→उल्लास्य). -d) व३ स विपन्नराह, दे१ प्रविभिन्नदल, तौ स निर्वृत्वाह, न१ स चल्य नवानि (→सनियन्तुवाहम्).

३४. दे१. ४-तं 'न विरो.....सुकेशे' ० (ह. स.). -c) धा१ कारा. का१.२ य (कारा. स, का२ क) हृष्ट°, दे० हर्षां स, न१ साग स, दे१.३ स्वपांस (दे१ सं), मुवे, स्वपांस- (→साष्टं स-); धा१ ब३ भूमि, ब२ न१ भूमि (→भूमि), दे१ जलसन्तार- सहर्म्यभूमि -d) का१ ब२ सुकेशे, व३ सुकेशे, दे० सुकेशे, दे१ सुकेशे, न१ सुकेशे (→सुकेशे).

३५. -a) दे० सहसा (→सगद); न१ 'चाप' (→पाश). -b) धा१ का१ धावद् (→धावद्). -c) दे० 'अव्ययमुत्तमं', दे१ 'अव्ययमुत्तम' (→अव्ययमुत्तमम्); दे०.१० तं (→हि). -d) ब१.३ दे०.१० न१ मुक्तं हि, दे१ ७७७, दे१.७ चक्रुः (→मुक्तं कु), दे१ मुक्त, दे१.७ दैत्या, दे१.१ दैत्य (→दैत्यैः), ब२ घट (न ?) राज°, दे१ वनराव° (→घनराव°).

३६. -a) दे१.२.६ वि (वी ?) रो (→वीरो). -b) व३ वीरो (→वीरो), दे१ 'पालाद', (→पाला). -c) धा१ हे जम्भक°, व३ हेरम्भकु° (→हे जम्भकु°); कारा. का१.२ कुकुम्भकाद्या

रक्षध्वमभ्येत्य सहान्धकेन ॥ ३६

अहो महात्मा धलवाञ्जलेशः

संचूर्णयन् दैत्यभटं सचाहम् ।

पाशेन वद्ध्वा गदया निहन्ति

यथा पशुं वाजिमखे महेन्द्रः ॥ ३७

श्रुत्वाय शब्दं दितिजैः समीरितं

जम्भप्रधाना दितिजेश्वरास्ततः ।

समभ्यधावस्तवरिता जलेश्वरं

यथा पतङ्गा ज्वलितं हुताशनम् ॥ ३८

तानागतान् वै प्रसमीक्ष्य देवः

प्राहादिस्तृण्य वितत्य पाशम् ।

गदां समुद्भ्राम्य जलेश्वरस्तु

दुद्राव तान् जम्भमुखानरातीन् ॥ ३९

जम्भं च पाशेन तथा निहत्य

तारं तलेनाश्रनिसंनिभेन ।

पादेन दृत्रं तरसा कुजम्भं

निषातयामास धलं च मुष्ट्या ॥ ४०

तेनार्दिता देववरेण दैत्याः

संप्राद्रवन् दिक्षु विमुक्तशस्त्राः ।

ततोऽन्धकः सत्वरितोऽभ्युपेयाद्

रणाय योद्धुं जलनायकेन ॥ ४१

तमापतन्तं गदया जघान

पाशेन वद्ध्वा वरुणोऽस्तुरेशम् ।

तं पाशमारिष्य गदां प्रगृह्य

चिक्षेप दैत्यः स जलेश्वराय ॥ ४२

तमापतन्तं प्रसमीक्ष्य पाशं

गदां च दाक्षार्माणनन्दनस्तु ।

विवेश वेगाद् पयसां निधानं

ततोऽन्धको देवधलं ममर्द ॥ ४३

ततो हुताशः सुरशत्रुसैन्यं

व. १०.

व३ दे१.७.१ न१ कुजम्भ शीघ्र, व१ ७७७ काया (→कुजम्भ-काया)

३७ -a) व१.३ दे१.७ न१ सली (→अहो) b) शा१ कारा का१ २ व१ ३ दे१ ३.५.१० ते१ भटान्, न१ बल (→भट), शा१ कारा का१ २ व१ ३ दे१ ३.५.१० ते१ न१ स (न१ तु) वाहान्, का१ २ स (हि) वाहान्, व१ ३ दे१.११ सचाहन् (→सचाह) -d) शा१ कारा का१ २ व१ ३ दे१-३.५.१० ते१ न१ पशून् (→पशु), दे१ महान् (→महेन्द्र)

३८ -a) व१ २ तु (→[अ]व) -b) दे१ जम्भे, दे१ जगत (→जम्भ-) -c) दे१ स्वरित जलेश (→स्वरिता जलेश्वरम्) -d) व३ दे१ ७ हुताश (→हुताशनम्)

३९ -a) व१ २ तमापतन्तं, व३ दे१ तानापतन्तं, दे१ तानापतो ई, न१ तानापतन्ताम् (त ?) (→तानागतान्), दे१ चैव (→वै प्र), व३ स तामी° (→प्रसमी°) -b) शा१ दे१ प्रह्लादिन्, का१ व३ दे१ प्रह्लादम्, न१ प्रह्लादम् (→प्राह्लादिम्), व१ ३ दे१ ७ पाशान् (→पाशम्), न१ प्रह्लादमुत्थानविभिद्य पादाद् -c) दे१ ३ परिधाम्य, दे१ समुत्पृण्य (→समुद्भ्राम्य), दे१ जलेश्वरस्त, दे१ जलेश्वरेश्वरः (→जलेश्वरस्तु) -d) दे१ तव (?) (→दुद्राव), शा१ कारा, का१ २ जघेन (→अरातीन्)

४०. -a) दे१ जृम्भ च, दे१ वरुण्य (→जम्भ च), शा१ कारा का१ २ व१ ३ दे१ ६.१०.११ ते१ निहत्य, दे१ [अ] निहत्य

(→निहत्य) -b) कारा धोर, व१ भाव, दे१ ७ तथा, दे१ तान (→तार), दे१ तरया° (→तलेना°); दे१ २ सनिभान (→सनिभेन). -c) का१ व१ दे१ ११ न१ वृत्त (त ?) (→वृत्त), का१ दे१ उरसा, दे१ ११ तरसा (त) (→तरसा), दे१ कुजम्भ, दे१ ११ (च) कुजर, न१ सजम्भ (→कुजम्भ) -d) कारा बलरय (→बल च), शा१ मुख्या, कारा मुख्याद्, व१ १ मुख्य, दे१ मुख्य (→मुष्ट्या), दे१ पराश्र वृष्ट्या (→बल च मुष्ट्या)

४१ शा१ का१. od -a) दे१ १ दितो दैत्य? (→दित्ता देव°), दे१ दित्वा (→दैत्या) -b) दे१ समाद्रवन्, दे१ सप्रा-द्रवु (→सप्राद्रवन्), शा१ १२ (के ?) शम्, का१ कारा कैसा, दे१ १ १ शारय (→शार्या) -c) व१ ३ च (→स-), व१ दे१ ३.१० ते१ छु°, व१ ३ स° (→स°), दे१ ३ [अ]भ्युपेयाद्, व१ २ न१ [अ]भ्युपेयाद्, का१ २ [अ]भ्युपेयाद्, + [अ] भ्युपेयाद्, दे१ ह्युपादो (→[अ]भ्युपेयाद्) -od) कारा ततोऽन्धको वीक्ष्य बल प्रमग्न-मग्नदिवन् नीरपाति बलीयाद्

४२ शा१ कारा का१. ab -b) दे१ [अ] सुरेशम् (→[अ] सुरेशम्) -c) न१ च गृह्य (→प्रगृह्य)

४३ -a) दे१ ६ ७७७ तन्त (→तमापतन्त) -b) दे१ १ नन्द-नेन, दे१ १ नन्दनं त, न१ १ नन्दनस्ता (→नन्दनस्तु) -c) दे१ २ पयसा (सा ?) (→पयसा) -d) व१ ३ ममर्द (→ममर्द)

४४ -a) का१ शम्भयाद्, दे१ शम्भयाद् (→शम्भयाद्).

, १०. ४४

ददाह रोषात् पवनावधूत ।
 तमभ्ययाद् दानवविश्वकर्मा
 मयो महाबाहुद्वयोर्वीर्यं ॥ ४४
 तमापतन्त सह शम्भरेण
 समीक्ष्य बह्नि पवनेन सार्धम् ।
 शक्त्या मय शम्भरमेत्य कण्ठे
 संताड्य जग्राह ग्लान्महर्षे ॥ ४५
 शक्त्या स कायावरणे विदारिते
 समिन्नदेहो न्यपतन् प्रथिव्याम् ।
 मयः प्रज्ज्वाल च शम्भरोऽपि
 कण्ठाबलम्ने ज्वलने प्रदीप्ते ॥ ४६
 स दक्षमानो दितिवोऽग्निनाऽथ
 सुविस्वर धोरतरं रुराव ।

-d) बा ३ दे १ न१ भाव (बा ० °लाञ्छ) विदुषवीय, दे ५ भाव
 विदुषकमा (→बाहुद्वयोर्वीर्यं)

४५ -a) दे१ सत्ताम्वरेण, दे१ महता स्वनेन, न१ सहसा
 स्वरेण (→सह शम्भरेण) -o) दे१ मय (→मय) दे१ सत्वर,
 न१ सत्वर (→गम्बर) -d) बा१ कारा का१ सत् प्रज्ज्वाह बा२
 मत्ताय जग्राह (→सत्ताय जग्राह), बा१ बलवान्, दे१ बलो
 (→बलाद) कारा ममद (→महर्षे)

४६ -a) दे१ दा(स ?) बा ०, दे१ सकोप° दे१ हताया°
 (→स काया°) ते१ सकाम, मुने सकोप (→सकाया) गा१ विगारितो,
 न१ विगारित (→विगारितो) -b) बा१ बा१.२ दे१.३ ५-१ १० न१ स
 निम्न° (→समिन्न°) बा१ निप ० त (→न्यपतन्) -o) दे१ ०६
 प्र° (→मय प्र°) बा१ कारा का१ २ स ज्ज्वाल (→प्रज्ज्वाल)
 कारा दे१ स (→च) बा१ ३ दे१ ३ ५.११ सवर (→गम्बर.)
 -d) बा१ ० दे१ ३ ४ १० ते१ कण्ठे वि, दे१ कण्ठे वि, दे१ कण्ठे च
 (→कण्ठाव) बा१ ज्वलतो (→ज्वलने)

४७. -a) बा१ कारा का० दे१ सत्सिद्, दे१ स (स ?)
 दित्, दे१ स (स ?) दत्त° (→स दत्त°) कारा नितिवोऽग्निना
 तु बा१ नितिवो (बा० °यो) च यत्किना, बा१ दितिवोऽग्निनाये, दे१
 नितिवोऽग्निना स (→नितिवोऽग्निनाय) -b) बा१ कारा बा१
 सविस्तरं, बाॠ बाॠ ० दे१ ३.५ १०-११ ते१ सुविस्तर, बा१ सविस्तर,
 दे१ सुविस्तर (→सुविस्तर) बा१ बा१ ३ दे१ ३ ५ १०-११ ते१
 न१ रत्न (→रत्न) बा१ रत्न° दे१ विराव दे१ राव, दे१ तु
 (ह ?) राव (→राव) -o) दे१ १ सिंहाभिपन्नो, दे१ सिंहाभिपन्नो,

सिंहाभिपन्नो विपिने भयैव
 मचो गज. क्रन्दति वेदनाचर्च ॥ ४७
 स शब्दमाकर्ष्य च शम्भरस्य
 दैत्येश्वरः क्रोधविरक्तदृष्टिः ।
 आ. किं किमेतन्ननु केन युद्धे
 जितो मय. शम्भरदानवश्च ॥ ४८
 ततोऽब्रुवन् दैत्यभटा दितोश्च
 प्रदक्षते क्षेप हुताशनेन ।
 रक्षस्व चाभ्येत्य न शक्यतेऽन्यै
 हुताशनो वारयितुं रणाग्रे ॥ ४९
 इत्थं स दैत्यैरभिनेदितन्तु
 हिरण्यचक्षुस्तनयो महर्षे ।
 उद्यम्य वेगात् परिघ हुताश

न१ सिंहेन भिन्नो (→सिंहाभिपन्नो) दे१ न१ विपिने (→विपिने)
 -d) बा१ ३ दे१ ३ ५.१० ११ न१ मत्तज्ज्वा (→मचो गज) बा१
 वेदनार्च (→वेदनात्)

४८ दे० ० -a) गा१ कारा का१ स गम्भ (→
 गम्भ) बाॠ ३ दे१ ५ सवरस्य (→शब्दमाकर्ष्य) -b) बाॠ विरिक्त°,
 बाॠ विरिक्त° (→विरिक्त°) -o) देॠ ० त्कि, देॠ तत् कि (→धा
 कि) बाॠ देॠ एतेन तु, बाॠ एतेन च, न१ एतत्तव (→एतत्तनु),
 देॠ किमेतदित्याह च सोऽब्रुवन्ति -d) देॠ मुने (ह ?) वित
 शम्भरमानदद देॠ पराजित गवरो मा बन्ध, देॠ जितो मय
 सवर (?) मा बन्ध, न१ जितोऽप्य गवरोऽप्यवन्धम्

४९ -a) देॠ २ मितो (→दितो) -b) बाॠ चैव,
 बाॠ चैव, बाॠ ज्ये (ह ?) देॠ ३.५ १०-११ [म]नेन, देॠ तेन (→हय)
 -o) देॠ रत्नत्वम्, न१ रत्न त्व धा° (म ?) (→रत्नत्व
 धा°) बाॠ कारा बाॠ ३ शक्यतेऽन्यो बाॠ सहायेऽन्यो, देॠ ३ ५०-११
 शक्यते मो देॠ शक्यतेऽन्यो, न१ राक्षसेऽन्यो (→शक्यतेऽन्यो) -d)
 बाॠ बाॠ देॠ ११ न१ हुताशन (→हुताशन)

५० बाॠ d ० -a) नॠ हि (→स) बाॠ
 बाॠ २ देॠ नॠ भोतिन (→भोतिन) -b) बाॠ बाॠ देॠ
 चनो, देॠ हृष्टे (→चकु) -d) देॠ ३ समाश्रय, देॠ १ नॠ
 समाश्रय (→समाश्रय) बाॠ देॠ ३.५ १०-११ तेॠ विह इति, देॠ विह
 विहति (→विह विह), बाॠ स (→हि) बाॠ ३ विह विह
 बुध्नि, देॠ विह बन्ध स दैत्य, देॠ विह विह विहति (→विह
 विह बुध्नि) बाॠ ० चरानन्तरं ४८ d) विह विह ।

समाद्रवत् सिष्ठं सिष्ठं ध्रुवन् हि ॥ ५०

श्रुत्वाऽन्धकस्यापि वचोऽन्यथात्मा
संकुद्रचित्तस्त्वरितो हि दैत्यम् ।

उत्पात्य भूम्यां च विनिष्पिपेय
ततोऽन्धकः पावकमाससाद ॥ ५१

समाजघानाथ हुताशनं हि
वरायुधेनाथ वराङ्गमध्ये ।

समाहतोऽग्निः परिमुच्य शम्बरं
तदाऽन्धक स त्वरितोऽभ्यधावत् ॥ ५२

तमापतन्तं परिधेयं भूय,
समाहनन्मूर्ध्नि तदाऽन्धकोऽपि ।

स ताडितोऽग्निर्दित्तियधरेण
भयात् प्रदुद्राव रणाजिरादि ॥ ५३

ततोऽन्धको मास्तवन्द्रमात्करान्
साध्यान् सस्त्राधिवसून् महोरगान् ।

यान् याञ्जशरेण स्पृशते पराक्रमी
पराङ्मुखांस्तान् कृतवान् रणाजिरात् ॥ ५४

ततो विजित्यामस्तैन्यमुग्रं
सेन्द्रं सस्त्रं समयं ससौमम् ।

संपूज्यमानो दनुपुंगवैस्तु
तदाऽन्धको भूमिमुपाजगाम ॥ ५५

आसाद्य भूमिं करदानं नरेन्द्रान्
कृत्वा यशे स्थाप्य चराचरं च ।

जगत्समग्रं प्रविशेश धीमान्
पातालमग्नं पुरमश्मकाहम् ॥ ५६

वै. १०.५

५१ वा१ का१ अ० -a) दे१ कस्ताव (→श्रुत्वा), वा१
कारा का१ अ० (→अपि) न१ महत्त्वा (→[अ]भ्यथात्मा)
-b) वा१ ३ ससूच्य, दे१ १ न१ अयुच्य, दे१ ह्यमुच्य (→संकुद्र)
दे१ ३ दैत्य (→दित्तिय) दे१ रगित (→त्वरित) दे१ ११
पावक (→दैत्यम्) -c) का१ उत्पात्य दे१ ४ ७ न१ उत्पाद्य
(→उत्पात्य) वा१ २ दे१ १ १ अपि, न१ अग्नि (→च वि) का१
दे१ ४ ७ नि पिपेय (→निष्पिपेय)

५२ वा१ कारा का१ od -a) दे१ स (→हि)
-b) वा१ कारा का१ २ [मा]ह्वरगं दे१ [अ]पि चरागं
(→[मा]य वराङ्ग) -c) वा१ २ हतोऽग्नि, दे१ १ १ हितोऽग्नि
(→होतुः) दे१ समिधाय (→परिमुच्य) -d) दे१ तदा, दे१ १
न१ तदा (→तदा) वा१ २ अन्धकेन, दे१ अन्धक स (→अन्धक स)
वा१ त्वरितो (हि उत्पन्न भूम्यामपि) (→त्वरितो) दे१ [अ]
म्यधावत् (→[म]म्यधावत्)

५३ वा१ कारा का१ ab -a) वा१ २ समं
(→समा), न१ परिमुच्य तेन (→परिधेय भूय) -b) दे१ ५
समाहृत, दे१ समग्रहृत, न१ समाहृतो (→समाहृतः) का१
वा१ २ दे१ ५ तदा (→तदा) वा१ ३ दे१ ४ ७ [म]न्वकोऽग्नि, न१ [म]
न्वकेन (→[म]न्वकोऽपि) -c) वा१ कारा का१ समाहितो
दे१ ५ सताडितो (→स ताडितो) -d) दे१ ११ तदा (→भयात्)
वा१ कारा का१ २ दे१ ५ रणाजिराद् बहि, दे१ ३ रणाजिरे हि, दे१

रणाजिरात्, दे१ रणाजिरात्, दे१ रणाजिरान्तरात् (→रणा
जिरादि)

५४ -a) दे१ ४ वायुयेन्द्र (→मास्तवन्द्र) -b)
वा१ ३ सस्त्रास दे१ देवाश्च (१) दे१ महत्वाग्धि, दे१ सस्त्राग्नि,
न१ सस्त्राश्च (→सस्त्राधि) दे१ महोरगाश्च (→वसून्-
होरगात्), दे१ साध्या देवाश्च वसून् महोरगात्, मुच्ये साध्यान्वसून्
धिमहमहोरात् -c) कारा नरे स, वा१ ३ दे१ १ १ न१ करेण
(→धरेण) वा१ २ पराक्रमात् दे१ पराङ्मुखात् (→पराक्रमो) -d)
दे१ ३ जिरे (→जिराद्) दे१ साध्याः कृत्वा नमुनो रणाजिरात्

५५ -a) दे१ जित्वा (→जित्या) दे१ ततो विजि
त्याम रणेन्वकोऽग्नि -b) दे१ सार्क (→सेन्द्र) वा१ २ दे१ समय
(→समय), दे१ सार्क (→ससौमम्) -c) दे१ ११ ससूच्य
(→ससूच्य) वा१ धनु (→दनु), दे१ च (→नु) -d) वा१
ततो (→तदा)

५६ -a) वा१ २ दे१ ३ ११ आगात् (→आसाद्य), दे१
परदानवेन्द्र, दे१ वरमानवेन्द्रान् (→करदानवेन्द्रान्) -b) न१
कृत्वाऽन्धक (क १) (→हत्वा वशे) -c) वा१ ३ समरा (→समग्र)
-d) वा१ पातालमग्न, दे१ अगाधमग्न, न१ अगाधाय (→पाताल-
मग्न) कारा दे१ अश्मकाह्वयम्, वा१ ३ अश्व (अश्व १) कत्, वा१
अश्मकाह्व, दे१ अश्मकाह्व, दे१ अश्मकाह्व, दे१ अश्वकानुद
(→अश्मकाह्वम्)

तत्र स्थितस्यापि महाऽसुरस्य
गन्धर्वविद्याधरसिद्धसंघाः ।

सहाप्सरोग्रिभिः परिचारणाय
पातालमन्वेत्य समावसन्त ॥ ५७

इति श्रीवामनपुराणे दशमोऽध्यायः ॥१०॥

११

नारद उवाच ॥

यदेतद् भवता श्रोतं सुकेशिनगरोऽम्भरात् ।
पातितो भुवि सूर्येण तत्कदा कुत्र कुत्र च ॥ १
सुकेशीति च कथासौ केन दत्तः पुरोऽस्य च ।
किमर्थं पातितो भूम्यामाकाशद् भास्करेण हि ॥ २

पुलस्त्य उवाच ॥

शृणुष्यावहितो भूत्वा कथामेतां पुरातनीम् ।
यथोक्तवान् स्वयंभूर्मा कथ्यमानां मयाऽनघ ॥ ३
आसीन्निशाचरपतिर्विधुत्केशीति विश्रुतः ।
तस्य पुत्रो गुणज्येष्ठः सुकेशिरभवत्ततः ॥ ४

५७. -०) दे१ अस (स ?) रौनि (→अप्सरोग्रि), व१
°वाह्या (ता ?) य, दे१ °वारणाः (→°वारणाय), -०) दे१
पाताल (स)म् (→पातालम्), व१ २ सदा° (→समा°), व१
दे२ °वसन्त, व३ °वसन्ति, दे३, १० विवेग, दे१ °वहंत, मुने °वस-
न्म (→°वसन्त)

पुष्पिका—शा१ का१, २ दे२, ३, ५, ११ ते१ न१ इति श्रीवामन-
पुराणे, कारा, दे१ इति वामनपुराणे, व१ ३ दे२, ५ इति श्री (व२ ३
[श्री]) वामनपुराणे भैरवप्राकृति (दे१ भैरवे), दे१ इति वामनपुराणे
अन्यकवित्रये, मुने, इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदसंवादे, अध्याय
नाम—व१ ३ दे१, ५, ७, १०, शा१ कारा, का१, २ दे२, ३, ५, ९, ११ ते१
न१ अन्यक (दे१ अन्यकानुर)विजयो नाम अध्यायसंख्या—
दे२, ७, शा१ का१, २ दे२, ३, ५, ७ ते१ न१ दशमाध्याय, कारा तयो-
दशोऽध्याय, व१ ३ दे१ द्वितीयोऽध्याय, दे१ ॥१०॥, दे११ त्रयोविधाय

११

॥ दे२, ७, का१ नारद उ, न१ श्रीनारदः.

१ -०) शा१ का१, २ सुकेशि° (→सुकेशि°) दे१ ५, ७ °पुरम्व-
रात्, दे१, °न ५ °रोम्बरात् (त ?), दे१ °नगरेम्बरात् (→°नगरो-
म्बरात्), व२ ३ सुकेशिन (?) पुरोऽम्बरात्, -०) व२ दे१ ५, ७
पातित (→पातितो) -०) शा१ कारा का१ २ तत्कदा क च केन
च, व१ तत्कदा क च कुत्र च, व२ तत् कदाश् (?) च कुत्र च,
व३ तत् कदा केन कुत्रचित्, दे१, ३ तदावयव द्विजेतम्, दे२ तत्कदा
कुत्र केन च, दे२, ५ तदावयव च कुत्र हि (दे१ °वित्), दे१ समावसन्
च कुत्र च, न१ तत्कदावयव कुत्र च.

२. -०) शा१ कारा, का१ ३ च कत्याली, दे१ कथं वासी
(→य कथासौ), व१ ३ सुकेशि° कथासौ, -०) व२ दत्तो वरो-
ऽस्य च, दे१, ३ दत्तवरश्च त, दे१ दत्तं पुरोत्तमम्, दे१ दत्तो (त ?)
पुरोत्स्य च, दे१ दत्तं पुरोत्तमम् (?) (ह्यसि ?) (→दत्तं पुरोत्स्य च),
दे१ दत्त केनास्य वी पुरम् -०) दे१ कि पुन (→किमर्वा) दे२ ५,
७-७ पातित (→पातितो) का१ दे१ भूमौ (→भूम्या) -०) दे१
पुर खाद्, न१ निमर्ष (→भ्रातृनात्), दे२ ह (→हि)

दे१ ab, cd मध्ये अथिकम्—

३५५ कि रिव (रिवत् ?) भय परो लोके किम् वेह द्विजोत्तम ।
केन पूषस्तवा हस्तु केनासौ सुखमेष्यति ॥ (= ११, १०).

॥ शा१ का१ न१ पुलस्त्य दे२ पुलस्त्य उ, दे१ श्रीपुलस्त्य.

३ -०) दे१, ५, ७ ते१ त्व तत्परो (→त्वावहितो) -०)
व१ २ यथोक्तवा तु भूम्या वै, व३ यथाकृतवान्भूम्या, दे१, ३-५ ते१
यथा भुता मया पूर्व, दे२ यथा सुत स्ववभूत, दे२, ७ न१ यथोक्त-
वाहितमि (दे१ °वित्तिद) भूम्या, दे१ प्रसष्टम्, दे१ यथा भुत्वा
कथा पूर्व, दे१ यथोक्तवाभवाभूम्या, -०) व१ २ दे२, ७ °मानं,
दे१, ७ °माना, दे१ °माण, दे१ °माय (→°माना), व१, २ दे२, ७
मया मुने, व३ दे२, ३, ७ ते१ महापुने, दे१ मया निप (→मयावप)

४ -०) व१ विद्वत् (→विद्वत्°) व२ °केतेति (→°केषीति),
दे२ विभुता (→विभुत्) -०) व३ जातो, दे१ ५, ७, दे१ पुने
(→पुनो), का१ व१ दे२, ५ न१ °वष्ट (→°वष्ट) -०) दे१
सुकेशो, दे१ सुकेशी (→सुकेशि-), कारा दे१ २, ५ भवन्मुने,
व३ अवयवत्, दे१ प्रवयवमुत्, दे१ ते१ न१ प्रवयवमुत्, दे१ इति
तत्तुत् (→अभवत्तत्).

तस्य तुष्टस्तथेशान पुरमाकाशचारिणम् ।
 प्रादादजेयत्वमपि शत्रुभिश्चाप्यवध्यताम् ॥ ५
 स चापि शक्रात् प्राप्य वर गगनग पुरम् ।
 रेमे निशाचरै साह्रं सदा धर्मपथि स्थित ॥ ६
 स कदाचिद् गतोऽरण्य मागध राक्षसेधर ।
 तत्राश्रमास्तु ददशे ऋषीणा भावितात्मनाम् ॥ ७
 महर्षीन् स तदा दृष्ट्वा प्रणिपत्याभिवाद्य च ।
 प्रत्युवाच ऋषीन् सर्वान् कृतासनपरिग्रह ॥ ८
 मुकेशिरुवाच ॥
 प्रष्टुमिच्छामि भवत सशयोऽयं हृदि स्थित ।
 कथयन्तु भवन्तो मे न चैवाज्ञापयाम्यहम् ॥ ९

किं स्विच्छेय परे लोके किम् चेह द्विजोत्तमा ।
 क्वन पूज्यन्तथा सत्सु केनासौ सुखमेधते ॥ १०
 पुलस्त्य उवाच ॥
 इत्थ मुकेशिवचन निशम्य परमर्षय ।
 प्रोचुर्दिमृश्य श्रेयोऽर्थमिह लोके परत्र च ॥ ११
 ऋषय उचु ॥
 श्रूयता कथयिष्यामस्तव राक्षसपुगव ।
 यदि श्रेयो भवेद् वीर इह चाश्रम चाप्ययम् ॥ १२
 श्रेयो धर्म परे लोक इह च क्षणदाचर ।
 तस्मिन् समाश्रित सत्सु पूज्यस्तेन सुखी भवेत् ॥ १३
 मुकेशिरुवाच ॥

ब ११ १

५ -a) दे१ तुष्टो दे१ पुत्र दे१ तुष्टा (->तुष्ट) दे२
 महे (->तत्ते) -b) शा१ दे१ परम् (->पुरम्) ब३ ऋषि
 दे१ ३ ४ ७ रि यत् दे१ रिष्ठो (->रिणम्) -c) दे१ ८ न१
 प्रदाद् (->प्रादात्) का१ ह्वेग न१ दि यः (?) (->दजेय) ;
 दे१ ३ ते१ मिति (->मपि) ; दे१ ७ दशो राक्षसमुत्थाय दे१ प्राप
 (तत्र) ऋषेयचमपि दे१ प्रदा सदा ऋषेयचमपि -d) दे१ ४ ७
 पक्षिभिर्वापि दुपमप

६ का१ cd ० -a) शा१ सर्वापि दे१ त चापि (->स
 चापि) दे१ शक्र (->शकटात्) -c) ब१ मेरे (->रेमे) दे१
 चर (->चर) -d) ब१ ३ दे१ न१ पये दे१ ३ ९ पति
 (->पयि)

७ का१ ab ० -a) दे१ स वैकटा (->स कदाचित्)
 -b) दे१ ३ दानवे (->राक्षसे) ; दे१ मागधा राक्षसेधरा -c)
 शा१ कारा का१ २ दे१ आश्रम तु, का१ आश्रम स ब१ आश्रम्यास्तु,
 दे१ ९ आश्रम्यान् न१ आश्रमाश्र (->आश्रमास्तु) -d) दे१
 मुनीनां (->ऋषीणां)

८ -a) का१ वैकटा (->स तत्र) -b) कारा का१ ब२
 प्रणिपत्या दे१ ६ प्रणिपि (दे१ पा) त्यां (->प्रणिपत्यां) ; दे१
 प्रणिपत्य यवाकम् -c) का प्रप्रश्न च (->प्रपुत्रात्) कारा
 दे१ मुनीन् (->ऋषीन्)

९ का१ मुकेशि उवाच दे१ मुकेशि दे१ मुकेरी उवाच
 दे१ ९ न१ मुकेशि

९ -a) दे१ दृष्टुम् (->प्रष्टुम्) कारा का१ भवतां दे१
 भगवत्, दे१ भवता (->भवत) -b) ब२ [य]ह, ब३ दे१ न१
 ये दे१ ये मे (?) (->[य]य) -c) ब१ २ मा (->मे) -d)

का१ चैवाज्ञाप (->चैवाज्ञाप) का१ ब२ ३ दे१ चैव ज्ञाप दे१ चैव यो
 ६ दे१ चैव च (->चैवाज्ञाप)

१० -a) दे१ ५ ७ ८ ते१ न१ किच द्वय दे१ कि तत्
 नय दे१ कि च श्रेय (->किस्वि द्वय) शा१ पर दे१ पुरो दे१
 परो (->परे) -b) ब३ किम्वा तेह दे१ किमपुन दे१ किमुवेह
 (->किमु चेह) दे१ त्तम दे१ त्तमा (->त्तमा) c) ते१
 गम्बु (->सत्सु) दे१ केनाप्यय सदा सयु -d) दे१ केनाय
 (->केनासौ) दे१ एषते (->एषते)

११ -a) दे१ मुकेशी (->मुकेशि) b) न१ विमृश्य
 (->निशम्य) c) ब१ ३ प्राह (->प्रोचु) का१ ब२ ३ दे१ ३ ६ ८
 विमृश्य (->विमृश्य) -d) दे१ महि (->इह)

१२ -a) ब३ दे१ ८ विष्यामि (->विष्याम) -b)
 दे१ पुग ६ (->पुगव) -c) कारा का१ युद्ध श्रेयो दे१ यत्
 श्रेयो दे१ यत् श्रेयो हि दे१ ९ यच्छ्रेयो हि, न१ यो हि श्रेयो (->
 यद्धि श्रेयो) -d) शा१ का१ न१ चाप्यय का१ दे१ ८ चाप्यय दे१
 वापय ते१ चापय (->चाप्ययम्)

१३ -a) दे१ श्रयान् (->श्रेयो) ब३ दे१ ८ धम (->धमा)
 शा१ का१ दे१ परो (->परे) -b) दे१ दाभवत् ते१ दासस
 (->दाचर) -c) ब१ ३ दे१ ५ ६ ८ ९ ते१ न१ समाश्रिते ब२
 धमाश्रिते दे१ समाश्रिता (->समाश्रित) ते१ सत्सु न१ गम्बु
 (->सत्सु) -d) शा१ कारा का१ २ दे१ ३ पूज्य (शा१ ज) ते
 च (->पूज्यस्तेन)

१४ दे१ ० शा१ का१ दे१ ९ न१ मुकेशि दे१ मुकेशि दे१
 मुकेशिरुवाच

११.१४ किं लक्षणो भवेद् धर्मः क्रिमाचरणसत्क्रियः ।

यमाश्रित्य न सीदन्ति देवाद्यास्तु तदुच्यताम् ॥ १४

अपय ऊचुः ।*

देवानां परमो धर्मः सदा यज्ञादिका क्रियाः ।

स्वाध्यायवेदवेत्तृत्वं विष्णुपूजारति. स्मृता ॥ १५

दैत्यानां बाहुशालित्वं मात्सर्यं युद्धमतिक्रिया ।

वेदनं नीतिशास्त्राणां हरभस्तिरुदाहृता ॥ १६

सिद्धानामुदितो धर्मो योगयुक्तिरनुत्तमा ।

स्वाध्यायं ब्रह्मविज्ञानं भक्तिर्द्वाभ्यामपि स्थिरा ॥ १७

१४ -b) दे० सदो (→ किमा^०), दे० वरत (→ वरण^०)
का० सत्कृत, दे० ५२ सतिश्या (दे० या) (→ सतिशय) -c)
ब० दे० १ समा^०, दे० तामा^० (→ यमा^०) -d) दे० वेदवास्तु (?)
दे० देवादा यत्, दे० देवादाश्च (→ देवादास्तु)

ॐ दे० शृपय उ, दे० शृपयोजान, दे० ४ शृपिराव दे०
न० कपय

१५. -a) ब१ ३ दे१७ द्वि (दे१७ व) परो धर्म, दे० ४
पत्न्या धर्मा (-परोधर्म धर्म) -b) दे० ४ यथादिका, दे० यथा-
प्रिता (-यथादिका), दे० सदा यथाविवान्वित -c) ब१ छात्राध्य, दे०
स्वाध्याय, दे० १९ स्वाध्याय, ते। एव यप (-स्वाध्याय) ब१ ३ दे० १
५९ ते। ० तत्त्व (ब१ ० तत्त्व) वेदित, दे० तप नै दिव्य (-
वेदित्वेत्त्व) दे० स्वाध्याय (वेद) तत्त्वविज्ञान -d) कपरा
रहिततया ब१ ३ दे० १ रति (ब१ ० रति) रमूति (ब० ० रति) दे० ४
ते। इति धुति दे० ४ रति तत्त्व, दे० रति धुति (-रति
रमूति)

१६ -a) दे० ८ बहूँ (→बाहूँ) बा० शालित, दे०
 ०मालित (→०शालित) -b) दे० ३९ घाश्व, दे० एवय
 (→मासव) व२३ दे० ३९ दे० १० सध्या (→सत्तया)
 -c) शा० कार का० ० ब२३ निरन, बा० १५८ वरन, दे०
 मरन दे० सेवन दे० बरन, दे० खिन, दे० १५ मि (दे० १५)
 वर (→दे० न) -d) दे० हरमिक, ना० हरमिक (→हरमिक)

१७ क० d ० -a) दे० उचितो, दे० न१ आदितो
(→उचितो) -b) व१ 'सिद्धि', दे० 'भुक्ति' (→'भुक्ति')
-c) भार० दे० ५ १ न१ स्वाध्यायो (→स्वाध्याय) -d) व३
स्थिता, दे० ४ ६ * (→स्थिरा), दे० भक्तिविद्यया हृदये तथा,
दे० ३ वे१ भक्तिविद्यया हृद्रे (दे० १ श्रृ० तथा, दे० भक्तिद्विभ्याम $\leftarrow$
स्थिरा

उत्कृष्टोपासनं श्रेयं नृत्यवाधेषु वेदिता ।

सरस्वत्यां स्थिरा भक्तिर्गान्धर्वो धर्म उच्यते ॥ १८

विद्याधरस्त्वमतुलं विज्ञानं पौरुषे मतिः ।

विद्याधराणां धर्मोऽयं भवान्यां भक्तिरेव च ॥ १९

गन्धर्वविद्यानेदित्वं भक्तिर्मानौ तथा स्थिरा ।

कौशल्यं सर्वशिल्पानां धर्मः किंपुरुषः स्मृतः ॥ २०

ब्रह्मचर्यमसानित्यं योगाभ्यामरतिर्दृढा ।

सर्वत्र कामचारित्वं धर्मोऽयं पैतृकः स्मृतः ॥ २१

ब्रह्मचर्यं यत्ताश्चित्त्वं जप्यं ज्ञानं च राक्षस ।

१८ -a) वः 'उक्त्वा', 'सन्' खडित वः वल्कले
पातना, देः उक्त्वापातन (→उक्त्वापातन), वः देः नः वेद्य
(→गद्य) -b) देः ग नः दिव्य (→दिव्य), देः गुण (→गुण्य),
कारा 'वाचदि', देः 'वादेयु', देः 'वासायु' (→'वाचेयु') देः
वादिता, देः वेतिता (→वेदिता). -c) वः 'स्वरा' (→'स्वरा'),
वः *२, देः बुद्धि (→भक्ति) -d) देः गन्धर्वो (→गन्धर्वो)

१९ -a) दे० ३.५.७ न० विद्या(दि०[वा])वारि^०, दे० विद्या-
वारि^० (→विद्यावारि^०), दे० अमल (→अनुवृत्त) -b) व३ ^०पे मति,
दे० १ ^०पे मति, दे० ^०प मति (→^०पे मति) -c) व२ ^०पयद
स (→वरागा) व० धर्माह, दे० धर्मद (→धर्माश्रय) -d)
व३ भवान्सा (→भवान्सा), व२ एव तु दे० उत्तमा (→एव च)

२० -a) का० कारा व २ ३ दे० १० न० गान्वर्षं (→गान्वर्षं),
 शा० वैदित, का० वैचल, दे० वैदिते (→वैदितल) -b) व ३
 भक्तिभातो, दे० भक्तिभाति (→भक्तिभाति), व ३ सिरा तया
 (→तया सिरा), न० भक्तिभाति (→भक्तिभाति) -c) व ३ ३
 दे० १ १ न० कोशल, दे० ३ कोशल, दे० कोशल्य (→कोशल्य), शा०
 व ३ ते० गान्वर्षा, दे० ४ १ १ विधाना दे० वसुधा, +विधाना (→
 गान्वर्षाणा) -d) न १ पय (→पय) कारा व ३ दे० १ कपुष्य
 दे० १ कपुष्य (→कि पपुष्य) दे० स्थित (→स्मृत)

२१. दे० ० -b) दे० ० म्याते (→ ० म्यास) दे० दृष्टं
(→ दृष्टा) -३) ग० का० का० २ दं गिक, दे० पलक ?
(→ पलक) दे० स्मृत ०

२२ का० ० -३) शा० कारा का० दे० प्रित्ताशिवं,
दे० ४ वना हलव, दे० ३ तै। तवाशिव, दे० ७ उगमित्व दे० धमानित्व,
न० धनाशिव (-प्रताशित्व) -४) दे० ३ तै। तव्य ज्ञान, दे०
ज्ञान जय्य, दे० ७ जय्य स्वान (-जय्य ज्ञान) शा० दे० रावश्व,
दे० ३ तै। रावश्व (-रावश्व) दे० ४ जय्य स्वान सर्वतु तु -५) कारा,
दे० ३ ७ ३ "सावन", ४३ "सापान", दे० ६ ७ "मो धम" (-सायस्य)

११. ३१ जलोपरि महीयं हि नौरिवास्ते सरिज्जले ॥ ३१
 तस्योपरि च देवेशो ब्रह्मा शैलेन्द्रमुत्तमम् ।
 कर्णिकाकारमत्युच्चं स्थापयामास सत्तम ॥ ३२
 तस्येमां निर्ममे पुण्यां प्रजां देवधत्तुर्दिशम् ।
 स्थानानि द्वीपसंज्ञानि कृतवांश्च प्रजापतिः ॥ ३३
 तत्र मध्ये च कृतवाङ्मृद्वीपमिति श्रुतम् ।
 तद्वत् योजनानां च प्रमाणेन निगद्यते ॥ ३४
 ततो जलनिधी रौद्रो बाह्यतो द्विगुणः स्थितः ।
 तस्यापि द्विगुणः प्लक्षो बाह्यतः संप्रतिष्ठितः ॥ ३५

°माफता, काय. °मानता, का. माफ(न)ता, का. २ व. २.५.७ न. १
 °पायुता, व. १ °पायु (या) ता, व. ३ °रीरता, व. ४ °पायत, व. ५
 °कायुता (→°पायता). -०) दे. मही०६, दे. मही चैवं
 (→महीय हि). -०) दे. नौरिवासीत्, न. १ रंरिवास्ते (→नौरि-
 वास्ते), व. ४ ०००६, व. ४ जलोपरि, व. ५ सरि जले (→सरि-
 ज्जले).

३२. व. ४. ab ०. -३) दे. तस्या (तु) परि च, दे. ४
 तस्या उपरि, दे. तस्यामुपरि (→तस्योपरि च), व. २ गवाविषो
 (→च देवेशो) -b) दे. शैलेन्द्रसत्तम (→शैलेन्द्रमुत्तमम्). -०)
 व. २ सवर्णिकारम्, दे. कर्णिका (र) कारम् (→कर्णिकाकारम्);
 दे. मत्युप, दे. मत्युत् (१), दे. मत्युत्, दे. मत्युत् (→मत्युत्),
 -०) गा. कारा. का. १. २. ४ सत्तम, व. १ सत्तम (→सत्तम).

३३. -३) कारा. व. २ तस्येमा, व. ३ तस्य मा, दे. ३. ५ स
 येमा, दे. ३. ७ तस्येमा (→तस्येमां), कारा. पुण्या, दे. दुख, न. १
 पुण्या (→पुण्या), दे. तस्यापे निर्मिता पुण्या. -b) कारा. दे. ३. ९
 न. १ प्रजा देव (दे. °पा), व. १. २ दे. प्रजा देव (→प्रजा देव),
 व. ३ दे. न. १ चतुर्दश, दे. चतुर्विध (→चतुर्विधम्). -०) दे. २ ते
 द्वि° (→द्वीप°).

३४. -३) दे. तस्येमा कृतवान् देवो. -b) कारा. का. १
 इति व्रत, दे. न. १ इतिश्रुत, दे. इति श्रुतं (→इति श्रुतम्). -०)
 गा. वार. का. १. ३. ६ ४. ९ न. १ तल्लत- (→तल्लत) -०) गा.
 °नेन (→°नेन).

३५. व. १. २. cd ०. -३) गा. वार. का. १. २ दे. १. ३
 निधि शारो, व. १ °निधि रौद्रो (?), दे. ४ °निपा रौद्रो, दे. ५
 °निधि रौद्रो (→°निधीरौद्रो) -b) व. १ वतयाहति, व. २ द्विगुण
 श्रुत, दे. ३ द्विगुण (गो?) हित, दे. ३ द्विगुणो स्थित (→द्विगुण
 स्थित).

दे. ४. ab, cd मध्ये ३४ श्लोक पुनरावृत्त.

ततस्त्विधुरसोदश्च बाह्यतो वलयाकृतिः ।
 द्विगुणः शालमलिद्वीपो द्विगुणोऽप्य महोदधिः ॥ ३६
 सुरोदो द्विगुणस्तस्य तस्माच्च द्विगुणः कुशः ।
 घृतोदो द्विगुणश्चैव कुशद्वीपादपकीर्त्तितः ॥ ३७
 घृतोदाद् द्विगुणः प्रोक्तः क्रौञ्चद्वीपो निशाचर ।
 ततोऽपि द्विगुणः प्रोक्तः समुद्रो दधिसंज्ञितः ॥ ३८
 समुद्राद् द्विगुणः शाकः शाकाद् दुग्धास्थिरुत्तमः ।
 द्विगुणः संस्थितो यत्र शेषपर्वङ्गगो हरिः ।
 एते च द्विगुणाः सर्वे परस्परमपि स्थिताः ॥ ३९

३६. दे. ३. ०. का. १. ab ०. -३) व. १. २ ततस्त्विधु°
 दे. ४ ततस्त्वधु° (→ततस्त्वधु°) -०) व. १ शालमलि, व. २
 दे. ३. ५. ७ शाल्मी (→शाल्मी-). -०) दे. १ °णोस्ति, न. १ °णश्च
 (→°णोस्ति).

३७. दे. ३. ०. व. १. ३ दे. १. १. cd ०. -३) दे. सुरोदे.
 दे. ३ गुरोप, दे. ४ गुरोद (? (→गुरोरो). -b) दे. १ द्विगुण
 (→द्विगुणः) -०) दे. २ द्विगुण शाक, दे. ३ बागुणश्चैव (→द्विगुण-
 र्चैव). -०) दे. ४. ० °द्वीपाच प्र° (→°द्वीपाचम्), दे. ५ कुशद्वीपा
 प्रकीर्त्तित.

दे. ५. १ ab, cd मध्ये अधिचम्—

३८. सावानेव घृतोदस्तु विस्तारद्वयवाहति ।
 दे. ३ पुस्तके ३७ श्लोक. बह्वर्ष मावृत्त्य पाठान्तरे सह इव वतते—

३६ ० गुरोरो द्विगुणस्तस्य तस्माच्च द्विगुणः कुशः ।

सावानेव घृतोदस्तु विस्तारद्वयवाहति ।

घृतोदो द्विगुणश्चैव कुशद्वीपाच कीर्त्तित ।

घृतोदा(१)द्विगुणस्तस्य तस्माच्च द्विगुणः कुशः । [४]

सावानेव घृतोदस्तु विस्तारद्वयवाहति ।

घृतोदोबागुणश्चैव कुशद्वीपाच कीर्त्तित ।

घृतोदा द्विगुणस्तस्य तस्माच्च द्विगुणः कुशः ।

सावानेव घृतोदस्तु विस्तारद्वयवाहति । [४]

घृतोदा द्विगुणश्चैव कुशद्वीपाच कीर्त्तितः ।

३८. दे. ३. ०. व. १. ३ दे. ३. ४ दे. १. १. cd ०. -३) व. १. ३ न. १
 घृतोदो, दे. ४ घृतोदा (→घृतोदाद्), वार. चैव, व. १. ३ दे. १. ३ ४ दे. ३
 न. १ कोचो (व. १ कोच) (→प्रोक्त). -b) व. १. ३ दे. ३. ४ न. १
 र्ध्वो (दे. १ °ध्वो) दो (दे. ४. ० °ध्वो) द्विगुणस्त, दे. ५ दुग्धादाद्विगुण-
 स्तत.

३९. दे. १. १. ०. -३) गा. शाका, व. १ ००, दे. ३
 पाक (→पाक). -b) दे. ४ दुग्धास्थिरुत्तम, दे. ५ दुग्धास्थिरुत्तम

॥ ४८ ॥ रौरवाद्यास्ततो रौद्रः पुष्करो घोरदर्शनः ॥ ४८

सुकेशिरुवाच ॥

कियन्त्येतानि रौद्राणि नरकाणि तपोधनाः ।

कियन्मात्राणि मार्गेण का च तेषु स्वरूपता ॥ ४९

श्रुण्व ऊचुः ॥

मृणुष्व राक्षसश्रेष्ठ प्रमाणं लक्षणं तथा ।

सर्वेषां रौरवादीनां संख्या या त्वेकविंशतिः ॥ ५०

द्वे सहस्रे योजनानां ज्वलिताङ्गारविस्तृते ।

रौरवो नाम नरकः प्रथमः परिकीर्तितः ॥ ५१

तप्तप्रमयी भूमिरधस्ताद्विज्ञापिता ।

(→०द्वीपे) -०) या१ कारा का२ दे०.८ दुर्ष (दे० ८ ०^६र्ष), दे१ दुर्दृशी, दे२ तदर्थ, दे३ दुर्दृशी, दे४ दुर्दृशी, वे१ दुर्दृशी, न१ दुर्धर्ष (→दुर्दृशी); ब२ विहितो (→रहितो). -३) ब२.३ दे२.३.५-८ न१ घोर- (→घोर); दे१.३.५ वे१ कर्मा^०, दे० कर्मा तु^०, दे३ कर्मानु^० (→कर्मानु^०).

॥ दे१ श्रुण्व उवाच; दे१ न१ श्रुण्व.

४८. -३) का१ [तमित्राण्यवर द्वी] दे० -b) दे० ८ ०^६र्ष, दे० ४८ वा (→नरका). -०) या१ ब३ घास्तयो (ब३ घा), दे० ०^६स्ततो (→घास्ततो); ब३ दे० रौद्रा (→रौद्र). -३) दे० पुष्कर, दे१ पुष्करे (पुष्करो), दे० ४.७ ०^६र्षाणा (→०^६र्षाणा).

॥ या१ दे१.७ न१ सुकेशि; दे० सुकेशि. दे० सुकेशि उवाच. ४९. का१. ०. -३) या१ कियते-; का२ दे१.५.७ कियति (दे० १.५ ०^६), दे० कियते- (→कियन्ते) -b). या१ का२ ब२ दे० १.४ ०^६ कालि (→बाणि). -०) दे० मार्गेण, न१ मार्गेण (→मार्गेण) -d) ब३ का वा (→का व).

॥ दे०. ०. या१ दे०.२ न१ श्रुण्व; दे० श्रुण्व उवाच.

५०. दे०. ८ ०. -३) ब३ दे० मृणु त्व (→मृणुत्व); दे०.७ रासत श्रेष्ठो (दे० ७ ०^६) (→रासतश्रेष्ठ) -b) दे० 'तप्तता' ०. -०) दे० श्लोकेण (→श्लोके) -३) मण्ड, दे० दे० तक्षय, दे० संख्या (→संख्या वा).

५१. दे०. ८ ०. -३) ब१ सहस्र- (→सहस्रे). -b) दे० ज्वलिताङ्गारि^०, दे० ज्वलताङ्गार^० (→ज्वलिताङ्गार^०), का१ दे० विस्तृते, दे० २.५ ०^६ विस्तृत (→विस्तृते).

५२. -३) दे० न१ तन (→तप्त-), का१ भये, दे० ८ ०^६ मी (→मनी). -०) वे१ द्वितीय (→द्वितीयो). -d) दे० ७.७ न१ हस्त (दे० ७ ०^६), दे० हस्त (→हस्त).

द्वितीयो द्विगुणस्तस्मान्मारौरव उच्यते ॥ ५२

ततोऽपि द्विःस्थितश्चान्यस्तामिस्रो नरकः स्मृतः ।

अन्धतामिस्रको नाम चतुर्थो द्विगुणः परः ॥ ५३

ततस्तु कालचक्रेति पञ्चमः परिगीयते ।

अप्रतिष्ठं च नरकं घटीयन्त्रं च सप्तमम् ॥ ५४

असिपत्रवनं चान्यत्सहस्राणि द्विसप्ततिः ।

योजनानां परिस्त्र्यतमष्टमं नरकोत्तमम् ॥ ५५

नवमं तप्तकुम्भं च दशमं कूटशाल्मलिः ।

करपत्रस्तपैकोक्तस्थाऽन्यः श्वानभोजनः ॥ ५६

संदंशो लोहपिण्डश्च करम्मसिकृता तथा ।

दे०. ८b, ०d मध्ये मावृता—

॥ द्वितीयो (?) द्वे सहस्रे ये यवाना ज्वलितापार विस्तृत्ये रौरवो नाम नरकः प्रथमः परिकीर्तितः ॥

ततस्तप्तमयी भूमिरधस्ताद्विज्ञापिता । (= ५१-५२ ॥b) ।

५२. -३) दे० २.४ वे१ ततोऽपि- (→ततोऽपि), ब२ द्वि स्थित, ब३ ८ ०^६ स्मृत, दे० ४.७ विस्तृत (→द्वि स्थित), वे१ सप्तत (→अष्टम); दे० ततोऽपि द्विगुण (?) तप, दे० ततोऽपि द्विगु- वर्णान्त, दे० ततोऽपि चान्यस्तामिस्रः. -b) दे० नरका (क ?) स्मृत, दे० नरक स्मृत (→नरकः स्मृत). -३) या१ का२ द्विगुणः पञ्च, ब१-३ दे० ४.७ न१ द्विगुणोत्तर, दे० द्विगुण स्मृत (→द्विगुण पर)

५३. -३) दे० ततस्तु (→ततस्तु), का१, का१ दे० १.४. ० ७ ०^६ त्वेति, वे१ त्वेति (→त्वेति). -b) दे० पञ्चम (→पञ्चम) -०) मुने. तपाष्ट (→च नरक), का१. अष्टपिण्डश्च नरको. -d) का१, घटीयन्त्र, दे० घटीयन्त्र, दे० पटं यन्त्र, वे१ घट- यन्त्रा (→घटीयन्त्र), का१. सप्तम (→सप्तमम्).

५४. -३) या१ अय (→अयति), ब३ दे० न१ चान्य, दे० चान्य (→चान्य), -b) का१ सहस्र परिगीयते, ब१ सहस्राणि [द्वि] सप्त (ता) ति. -d) दे० अष्टके (→अष्टम); दे० नरकायम (→नरकायम).

५५. -३) का१ तप्तकुम्भ, दे० तप्तकुम्भ, दे० न१ तप्तकुम्भ (→तप्तकुम्भ), दे० तप्तकुम्भ च दशम. -b) ब२ कूट, दे० ८ ०^६, दे० ८ ०^६ कूट, वे१ का१, का१ २ ब१.३ दे० घात्वलि, दे० घात्वलि (→घात्वलि). -०) दे० पत्र (→पत्र), दे० तपैयन्त्र, दे० तपैयन्त्र, न१ तपा नोक्त (→तपैयन्त्र). -३) दे० १.५ तपयन्त्र, दे० तपयन्त्र, दे० तपयन्त्र (→तपयन्त्र), ब१. श्वान- भोजन, दे० श्वानभोजन, दे० ८ ०^६ श्वानभोजन, दे० श्वानभोजन (→श्वानभोजन), न१ तपा श्वानभोजन.

५६. ब१.२ cf ०. -३) या१ मन्त्रे, का२ संज्ञो, ब३

धोरा धारनदी चान्या तथान्मः कृमिभोजनः ।
तथाऽष्टादशमी प्रोक्ता धोरा चैतरणी नदी ॥ ५७
तथाऽपरः शोणितपूयभोजनः

धुराग्रधारो निश्चितश्च चक्रकः ।
संशोषणो नाम तथाप्यनन्तः
प्रोक्तास्तस्मै नरकाः सुकेशिन् ॥ ५८

इति श्रीवामनपुराणे एकादशोऽध्यायः ॥

१२

मुकेश्वरवाच ॥

कर्मणा नरकानेतान् केन गच्छन्ति वै कथम् ।
एतद्ब्रुवन्तु विप्रेन्द्राः परं कौतूहलं मम ॥ १

संदर्भः, दे१ संदर्भो (→संदर्भो), शा१ दे१ लोहपिण्डश्च, दे१ लोहपादश्च, न१ लोहपिण्डश्च (→लोहपिण्डश्च). -b) कारा. °सिकर, दे१ °सिकर (→°सिकरता) -o), दे१ तथा क्षार, दे१.३.७ धोरा कारा (दे१ °रो), (→धोरा क्षार-), दे१ दुर्गा, दे१ चान्यो, दे१ पूर्वा (?) (→चान्या), दे१ धोराक्षरादिनामान्या. -d) का१ दे१-३.७. ते१ तथान्या, का१ तथान्या, दे१ तथान्या, दे१.७ तथान्या, न१ तथा (वा) न्य (→तथान्या); का१ °भोजना, दे१-३.७ ते१ °भोजना, दे१.७ °भोजनम् (→°भोजन) -o) दे१ तवाष्ट° (→तवाष्ट°); दे१.७ °दशम (→°दशमी).

५८. -a) दे१.७ धोपि° (→धोपि°), दे१.७ पर ७७७, दे१.७ शा ७७७ (→पूयभोजन) -b) दे१.७ तु (?) रात्रि°, दे१ क्षुरोण°, दे१ धुराम° (→धुराण°), दे१.७.७ न१ चक्र, दे१ च चक्र, दे१.७.७ च (दे१.७ च ?) नग (दे१ °क), दे१ नरक (→चक्र). -o) दे१.३.७.७ ते१ तवापि धान्ते (दे१.७ न) (→तवाप्यनन्त), न३ इत्येक विवर्तितकारणम् (?). -d) शा१ कारा. का१.३ ब१ प्रोक्तास्तस्मै, दे१ प्रोक्तास्तस्मै, दे१ प्रोक्तास्तस्मै (→प्रोक्तास्तस्मै); दे१ नरकाः (→नरकाः); कारा. ब१ दे१ सुकेशिन्, ब३ सुकेशिन् (→सुकेशिन्); ब२ दे१ प्रोक्तास्तस्मै नरका सुकेशिन् (दे१ °पि).

ब१.३ ५८ ७७ स्वाने पाठ —

● धुराग्रधारो निश्चितश्च चक्रसोपगो नाम तथाप्यनन्तः ।
ब३ पाठस्तु

धुराग्रधारनिश्चितश्च चक्रसोपगो नाम तथाप्यनन्तः ।

पुष्पिका—शा१ का१ ३ दे१-३.७.७ ते१ न१ इति धो (दे१.७.७ [धो]) वामनपुराणे भुवनकोषे, कारा. ब२ दे१.७ इति धो कारा. ब२ [धो] वामनपुराणे, ब१.३ इति धो (ब३ [धो]). वामनपुराणे

ऋषय ऊचुः ॥

कर्मणा येन येनेह यान्ति शालकटंकट ।
स्वरूपफलमोगार्थं नरकान् भेदयुष्व तान् ॥ २

वै. १२

भैरवप्रादुर्भावि, दे१ धोवामनपुराणे, मुने. इति धोवामनपुराणे पुनस्त्यनारदकवादे. अध्यायनाम—ब१.३ दे१.७.७. शा१ का१ दे१ ३.७.७.७ ते१ न१ पुनरुद्गोपवर्णनं नाम, कारा. सप्तद्वीपाक्षिनरक-निर्देशो नाम अध्यायसंख्या—दे१.७.७.७. शा१ का१ ३ दे१.७.७.७ न१ मुने, एकादशोऽध्यायः; कारा. चन्द्रसोऽध्याय, ब१-३ दे१ तुतीसोऽध्यायः; दे१ १११, ते१ द्वादशोऽध्यायः ।

१२

॥ शा१ का१ दे१.७ न१ सुकेशिन्, दे१ सुकेशिन्, दे१ सुकेशिन् उवाच.

१. -b) ब१.३ भेद द्विधा, ब३ केचित्, दे१ न नरा, दे१ मानवा, दे१ के३१ वै, दे१ के च ते, न१ के च वै (→के च वै). -o) न१ एव (→एतद्); शा१ वदन्ति, का१ दे१ ३.७.७ ते१ वदत (→वदन्तु), ब१.३ भेद विधा (→विद्वेदा) -d) ब३ हि न, दे१ हि मे (→मम).

॥ का१ दे१.७.७ न१ ऋषयः दे१ ऋषय ऊ, दे१ ऋषय उवाच.

२. -b) दे१ °कट, दे१ °कट, दे१ न१ °कटे (→°कट), शा१ कारा का१.३ यान्ति शा मलकट(श्च ?)कट् -c) ब३ दे१.७ याग्रा (दे१ °स्या) अ कर्म°, दे१ कर्मया कर्त° (→स्वकर्मकर्त°), न१ °भोगार्थं (→°भोगार्थं) -d) ब३ दे१ नरकास्तान्, दे१ मारकारच, दे१ न१ नरकाश्च (→नरकाश्च), ब३ ऋषय भे, दे१.७ ऋषय तत्, दे१ ऋषय तत्, दे१.१ ऋषय तत्, दे१ ऋषय तत् (→ऋषय तत्).

वेददेवद्विजातीनां यैर्निन्दा सततं कृता ।
 ये पुराणेतिहासार्थान् नाभिनन्दन्ति पापिनः ॥ ३ ॥
 गुरुनिन्दाकरा ये च मखविघ्नकराश्च ये ।
 दातुर्निवारका ये च तेषु ते निपतन्ति हि ॥ ४ ॥
 सुहृदम्पतिसोदर्यधामभृत्यपितासुता ।
 याज्योपाध्याययोर्वैद्य कृतो भेदोऽधर्ममिथः ॥ ५ ॥
 कन्यामेकस्य दत्त्वा च ददत्यन्यस्य येऽधमाः ।
 करपत्रेण पाठ्यन्ते ते द्विधा यमकिंकरैः ॥ ६ ॥
 परोपपापजनकाश्चन्दनोशीरहारिणः ।
 बालव्यजनहर्चरः करम्मसिस्तताश्रिताः ॥ ७ ॥

३. -a) ब१.३ दे४.५ देवदेव°, दे१.३.७ न१ देवदेव°, दे९ वचदेव°, ते१ वेददेव° (→वेददेव°) -d) ब३ दे६.११ अभिनन्दन्ति (→भातिनन्दन्ति).

४. -a) दे९ गुरोर्निन्दा° (→गुरुनिन्दा°), ब१ °स्ता (→°कृता), दे९ येन (→ये च). -b) ब२ दे६.११ °निन्दा° (→°विघ्न°). -c) का३ निन्दाकरा, दे९ विकारका, दे७ निरोधका (→निवारका). -d) ब१ ३ ठेपे(खे ?)तेषु (→तेषु ते नि); दे९ निवतति हि, दे७ निपतन्ति च (→निपतन्ति हि)

५. दे१. ०. -a) सा१ का१.२ सुहृद प्रति, कारा संहर्दं धत्ति, दे९ सुहृदं ° लि (→सुहृदप्रति°), ब१ सुहृद (यो ?) पित° ब२ सुहृदप्रति° (→सुहृदप्रति°), सा१ दे३.५ सौम्यं (दे९ °य°), का१.२ सौम्यं, (→सौम्य-), दे९ ते१ °सौम्यं (→°सौम्य°). -b) बा१.२ २ पितृसुता, ब१ दे९ १० ते१ न१ °पितासुतं (न१ ते), दे९ °पितृसुता, दे९ °पितामहा, दे९ °सुतासु च (→°पितासुता-), c) सा१ बा१.२ का१.२ दे९ ३.१० ते१ याज्याध्याययोर्वैद्य (दे९ ३-१० ते१ °वैद्य-), दे९ याज्याध्याययोर्वैद्य, दे९ पित्र्योपाध्यायारवैद्य -d) सा१ बा१, का१.२ १२ हर्चरं (→[प]वर्ममिव).

६. दे१. १० ०. -a) ब३ [अ]व (→च). -b) सा१ ४.२ दे९.३० दम्भ°, दे९ दम्भा° (→दम्भ°), दे९ सोऽस्य (→योऽस्य). -c) का१ यावन्ते (→यावन्ते), न१ निरीक्ष्यन्ते (अ यावन्ते). -d) दे९ द्विधा (→द्विधा), दे९ कारकै (→°विकरै)

७. न१. ०, दे९. ०० ०. -a) दे९ °ता ये च (→°जनता); दे९ परायासरा ये च. -b) ब१.३ बभूवो° (→बभूवो°), ब२ बभूवोर्गि° (→बभूवोर्गी°). -c) सा१ बा१ °हत्तार, ब१.३ हर्ता च (→°हर्तारः). -d) सा१ बा१ श्रित, (→°श्रिता), बा१ करम्मसिस्तताश्रित, +पृथग् बभूवोति य.

निमन्त्रितोऽन्यतो भुङ्क्षते श्राद्धे दैवे सपैतृके ।
 स द्विधा कृष्यते मृदस्तीक्ष्णतुण्डैः स्वमोचमैः ॥ ८ ॥
 मर्माणि यस्तु साधूनां तुदन् वाग्भिर्मिकृन्तति ।
 तस्योपरि तुदन्तस्तु तुण्डैस्तितृण्ति पत्रिणः ॥ ९ ॥
 यः करोति च पैशुन्यं साधूनामन्यथा मतिः ।
 वज्रतुण्डनखा जिह्वामार्कर्षन्तेऽस्य वायसाः ॥ १० ॥
 मातापितृगुरूणां च येऽवज्ञां चक्रुरुद्धताः ।
 मज्जन्ते पूयविष्मूत्रे त्वप्रतिष्ठे हाधोमुखाः ॥ ११ ॥
 देवताऽतिथिभूतेषु भृत्येष्वभ्यागतेषु च ।
 अशुक्लवस्तु येऽनन्ति मालपिश्रणिमातृषु ॥ १२ ॥

८. दे९ न१. ०. -a) दे९.११ न्यमन्त्रितो (→निमन्त्रितो); दे९ निमन्त्रितस्व नो भुङ्क्षते. -b) का१ दे९.२ दैवे च, ब१.३ दे९.४.१० दैवेच (→दैवे स-), ते१ श्राद्धादावपि (→श्राद्धे दैवे स-). -c) दे९.३.५.६-१०.११ ते१ मर्मां (→मर्मा); ब१.२ कृष्यते सोऽस्यो मृद-.

९. दे९ न१. ०. -a) ब३ कर्माणि (→मर्माणि). -b) दे९ तीक्ष्ण- (→तुदन्), दे९ त्वग्भिः (→वाग्भिः). -c) सा१ बा१, ब१.२ तुद(का१ °)स्तस्ते, ब३ तु दन्तश्च, दे९.१० ते१ श्रन्तस्तु (→तुदन्तस्तु). -d) ब३ दे९ पत्रिण (→पत्रिण), दे९.११ तीक्ष्ण-तुण्डै पत्रिणः.

१० -a) ब१ [य करोति च]. -b) दे९ वल, दे९ जन (→मति) -c) न१ वक्° (→वच°); बा१.२ 'तुण्डैर्नैतृ' (→'तुण्ड-नखा'), सा१ दे९.३.४.१० ते१ 'निभा (दे९.३.४ 'भा'), ब१.२ 'नलै', दे९ 'लघाव, दे९ 'नला (→'नला). -d) बा१.२ २ आकर्षन्तस्य, दे९ आकर्षन्तस्य, दे९.७ आकर्षन्तस्य, दे९ आकर्षन्तस्य (→आकर्षन्तस्य).

११. -a) ब३ दे९.७ मातापितृ° (→मातापितृ°), का१ दे९.९ पितृमातृ°, दे९ ते१ मातृपितृ° (→मातापितृ°), ब१.२ दे (→च) -b) ब१ धवर्गा, ब२ स्वर्गा (→देवर्गा), दे९ बभूवो-मुक्ता, दे९ कुर्बुरदता (→चक्रुर्दता). -c) बा१.२ दे९.१ मज्जन्ति (→मज्जन्ते). -d) ब१ त्वप्रतिष्ठे, दे९ त्वं श्रतिष्ठे (→त्वप्रतिष्ठे), सा१ बा१.२ दे९ 'मुक्ष' (→'मुक्ष'); ब३ त्वप्रतिष्ठे त्वमातृमुखा, दे९ ते पतिपत्यवरोमुखा, दे९ ते प्रतिपत्य-धोमुखा, दे९ त्वप्रतिष्ठोत्पयोमुखा.

१२. -a) ब१.२ दे९.४.७ न१ भूतेषु (→°भूतेषु) -b) ब२ दे९.४.७ न१ भूतेषु (→°भूतेषु). -c) दे९ धमूको ये तु शान्तं. -d) सा१ बा१.२ ब३ दे९ °पिश्रणि° (→°पिश्रणि°); दे९ 'मिषे' (→°पिश्रणि-).

दुष्टास्तृकूपनिर्यासं भुञ्जते त्वधमा इमे ।
 सूचीमुत्ताश्च जायन्ते क्षुधार्चा गिरिविग्रहाः ॥ १३
 एकपदवस्तुपविष्टानां विषमं भोजयन्ति ये ।
 विद्भोजनं राक्षसेन्द्र नरकं ते व्रजन्ति च ॥ १४
 एकमार्घप्रयातं ये पश्यन्तश्चार्थिनं नराः ।
 असंविमज्य भुञ्जन्ति ते यान्ति श्लेष्मभोजनम् ॥ १५
 गोव्राघ्नानामनयः स्पृष्टा यैरुच्छिष्टैः क्षपाचर ।
 क्षिप्यन्ते हि करास्तेषां तपकुम्भे सुदारुणे ॥ १६
 सूयैन्दुतारका हृष्टा यैरुच्छिष्टैश्च कामतः ।

तेषां, नेत्रगतो बहिर्धम्यते यमकिंकरैः ॥ १७
 मित्रजायाथ जननी ज्येष्ठो भ्राता पिता स्वसा ।
 जामयो गुरवो वृद्धा यैः संस्पृष्टाः पदा नृमिः ॥ १८
 वृद्धाङ्गप्रयस्ते निगडैर्लोहैर्वह्निप्रतापितैः ।
 क्षिप्यन्ते रौरवे घोरे ह्याजानुपरिदाहिनः ॥ १९
 पाचमं कृशरं मांसं वृथा भुक्तानि यैर्नरैः ।
 तेषामयोगुडाङ्गस्थाः क्षिप्यन्ते वदनेऽद्भुताः ॥ २०
 गुरुदेवद्विजातीनां वेदानां च नराधमैः ।
 निन्दा निशामिता यैस्तु पापानामिति कुर्वताम् ॥ २१

वै. १२.

१३. न१. ab ०. -a) ब१ २ इष्टा (ब१ [६]) पूय^०,
 ब३ देशर पूय^०, दे१,३,५,६,१०,११ इष्टास्ते पूय^०, दे९ इष्टास्तृकूप^०,
 दे१ इष्टा वै पूय^० (→इष्टाक्षकूप^०), दे४ विष्टा पूयव^० (→इष्टा-
 सपूय^०), दे५ इष्टास्ते पूय (वि) निर्यासा, दे७ विष्टास्तृकूप निर्यासा.
 -b) बा१. तेषमा (→त्वधमा) दे४ तेषमा द्रुव, दे९ नरकैज्यमे
 (→त्वधमा इमे).

१४ -a) न१ ०पदम् (→०पस्तृ^०). -०) दे३ ते
 विद्भोजं, दे९ विद्भोजनं (→विद्भोजनं).

१५. -a) ब१ एकसार्धं, दे४ एकता (ते) सा^०र्धं (→एक-
 सार्धं), ते१ एकसार्धं, न१ एकसार्धं (→एकसार्धं-), दा१ प्रयाते
 ये, ब२ ३ दे१-३ ५,१०,११ प्रयाताश्च (ब१ ये, दे२ ०ना), दे९ प्रयातं ये
 (→प्रयातं ये), ते१ प्रयाताश्च, न१ प्रयातं (→प्रयातं ये), ब१ दे४
 एवसा (दे४ शो)र्धप्रयाताश्च. -b) ब३ पश्यन्त, दे२ निरक्षन्त, दे४
 नैरक्षन्त, दे५ पश्यन्त, दे६ वसन्त, न१ वसन्त (→पश्यन्त); ब१ चाविनं
 (→चाविनं); ब३ दे२ ६,७,९ नरम् (→नरा). -०) ब३ भन्त, दे४
 भन्तं (→भन्तं-), दे११ भविम्य च भुञ्जन्ति. -d) दे१ ये यान्ति, ते१
 यान्ति ते (→ये यान्ति); ब३ भोजनं, दे२ भोजन (→भोजनम्).

१६. बा१.२. cd ०; दे३ १६ cd इत्यारम्भ १७ ab इति
 यावत् नास्ति. -a) दे७ इष्टा (→इष्टा) -b) दे७ मस्तुतिर्द
 दे११ यैरुच्छिष्टैः (→यैरुच्छिष्टैः); दे३ नराधमैः, दे३ च कामता,
 दे१,१० विपाचर, दे९ निपाचर (→विपाचर). -०) बा१ निरक्षस्ते
 च, दे९ हि नरास्ते तु (→हि नरास्तेषां). -d) न१ ०णम्
 (→०णै).

१७. ०३. ab ०. (इ. १६ या वि.) ब१ सूयैस्त्व^०
 (→सूयैस्त्व^०), दे७ तु तारकाद (→तु तारका), ते१ तारकाद
 (→तारका), बा२ इष्टा, ब१ दे१,६,७ इष्टा (→इष्टा); दे१
 अक्षयः (→इष्टा). -b) दे१ ० ६ दे१ यैः (→यैरुच्छिष्टैः);
 बा२ दे१,७,९ न१ तु (→च).

१८ -a) बा१-३ निव (→निव-), दे१ जा यथा, दे३ जाया
 तु, दे१ मायाय-, दे७ जायाय-, दे९ जातार्घ्य (→जायाय).
 -b) ब३ [६६] स्वसा, दे१ पितामुता, दे९ निरुत्सवा (→पिता
 स्वसा). -०) ब३ दे५,११ यामयो, दे७,९ जातयो (→जामयो), दे९
 न१ गुरुवृद्धा ये (दे९ ये) (→गुरवो वृद्धा). -1) दे९ न१
 सस्पृष्टास्तु (→नै सस्पृष्टा). दे१- विमि, दे११- विमि (→विमि).

१९. दे२ ९ cd ० -a) दे७,९ न१ निगडैः (→निगडैः),
 -b) दे९ न१ सोह (→सोहैर) -०) ब२ नरक (→रौरवे), दा१
 बा१. बा१.२ अगारपरिमण्यस्था. -d) ब३ दे३ ते१ न१ भाजानु^०
 (→ह्याजानु), दा१ बा१. बा१.२ तिष्ठत्याजानुपरिदाहिन (बा१ ०त).
 न१ पुस्तके पूर्वाद्धोत्तरार्धयोः अन्वयस्यातेनार्थं पाठ —

३८ ० नियन्ते रौरवे घोरे ह्याजानुपरिदाहिन ।
 बद्धाङ्गप्रयस्ते निगडैर्लोहैर्वह्निप्रतापितैः ।

२०. बा१. बा१.२ दे२. ०. -a) ब१ इपर, ब२,३
 दे१,३ ६ इपरा, दे७,१० इपरा (→इपरा). -b) ब१ मक्तानि
 (→भुक्तानि), दे९ न१ यैर्वि (→यैर्नरैः) -०) दे७ इष्टा नरा,
 दे९ न१ ०गु (दे९ ०ग) इष्टत (→गुडास्तसा) -3) दे५,९,११. न१
 सिप्यन्ते, दे७ इष्ट्यते (→सिप्यन्ते), ब१ नाद्रमुता, दे९ नाद्रमुता,
 दे९ निद्रमुता, दे९ निद्रमुता, न१ नाद्रमुते (→नाद्रमुता)

२० इत्येवम् स्थाने दा१ बा१.२ प्रप पाठ —
 ० यैः तारकमन्यवा प्रोक्तगुरवि (बा१. बा२ ०दि) द्रुमवतया ।
 प्रतस्तस्तिनारातेयो सिप्यन्त वरन्तेषु ता (बा१ तै) (बा२ ०युना).
 [बा२ वरन्तेषुना (→वरन्तेषु ता)].

२१. -a) बा१. बा१.२ विद (→विद-) -b) दा१ बा१.
 बा१.२ दे२ देवताना, बा१.२ दे७,९ न१ देवतां च (→वदना च).
 -०) दे३ ३-निव धृता, दे१ निवामिते (→निवामिता), दे९ न१
 निन्दा मृता वः पालिर्द. -3) बा१-३ दे१-२,३,९,१०. नायमि, दे३
 नायमि, दे७ नायमि, दे९,११ ०प्रति- (→नायमि).

१२.२२ तेषां लोहमयाः क्रीला वह्निवर्णाः पुनः पुनः ।
 श्रवणेषु निखन्यन्ते धर्मराजस्य किंकरीः ॥ २२
 प्रपादेयकुलारामान् विप्रवेशमसभामठान् ।
 कूपवापीतडागांश्च भट्कृत्वा विध्वंसयन्ति ये ॥ २३
 तेषां विलपतां चर्म देहत क्रियते पृथक् ।
 कर्षिकाभिः सुतीक्ष्णाभिः सुरैर्द्रव्यमर्किकैः ॥ २४
 गोब्राह्मणार्कमर्गिन च ये वै मेहन्ति मानवाः ।
 तेषां गुदेन चान्द्राणि विनिःकृन्तन्ति वायसाः ॥ २५

सुपौषणपरो यस्तु परित्यजति मानवः ।
 पुत्रभृत्यकलत्रादिन्धुवर्गमक्रिञ्चन् न ।
 दुर्मिक्षे सभ्रमे चापि स श्वभोज्ये निपात्यते ॥ २६
 शरणागतं ये त्यजन्ति ये च बन्धनपालकाः ।
 पतन्ति यन्त्रपीडे ते ताड्यमानास्तु किंकरीः ॥ २७
 क्लेशयन्ति हि विप्रादीन् ये ह्यकर्मसु पापिनः ।
 ते पिबन्ते शिलापेषे शोष्यन्तेऽपि च शोषकैः ॥ २८
 न्यासापहारिणः पापा बध्यन्ते निगडैरपि ।

२२ -a) ता१ कारा वा१ लोहमया (वा१ १५) दे० लोहमयि, दे१ बह्निमया (-लोहमया) -c) दे० निपगन्त, दे० ११ निप(दे० १७)भ्यन्ते, ते० निखन्या तु (-निखन्-यन्ते) दे० भुवक्वपु विगन्त्येते ते-) दे० किंकरीस्तु भयकर

२३ -a) का१ ०लया०, (-कुला०) ब१ ०गृहारामान्, दे० गृहाराम (-कुलारामान्) कारा वा१ २ दे० १ १०, ११ वे१ ०राम (-०रामान्) -b) दे१ ०सभाश्रयान्, दे० ०सभासये, दे० ०मनसभा, न१ ०सत्ता मज्जन् (-०सभामठान्) -c) का१ २ वा१ दे० १० वापीकूपान् (-०कूपवापी०), दे० १३ ७ ते० ०तडागानि (-०तडागांश्च), दे१ वापीकूपहृदगानि -d) दे० ११ न१ न वा (-भट्कृत्वा) दे१ रुधाणि, दे० मठाणि, (?) (-भट्कृत्वा वि)

२४ -a) दे० विलु० (-विल०), दे० ११ चर्म (-चर्म) -b) दे० निहत (-क्रियते) -c) वा१ ब० कर्षिकाभिः, दे० कर्षिकाभिः, दे० कटकाभिः, दे० १० कर्त्तरीभिः, न१ वलिकाभिः (-कर्षिकाभिः) दे० कर्षिकाभिस्तु तीक्ष्णाभिः -d) दे० सुरैः, न१ सुरैर्द्रव्यमर्किकैः (-सुरैर्द्रव्यमर्किकैः)

२५ -a) दे० ०कर्मणि च, दे० ०कर्मलोपात्, न१ ०कर्मलोपि (-०कर्मणि च) कारा वा विप्रयकर्मणि च -b) वा१ ३ न१ अभि दे० ये प्र दे० ये द्व (-ये वै) दे१ बाह्यगा (-साववा) -c) वा१ का१ २ गुदेषु चान्द्रा (का१ ०चान्द्राणि, वा१ ० गुदेभ्य (?)चान्द्राणि, दे० २ ४ गुदेभ्यश्चान्द्राणि दे० गुदेभ्यश्चान्द्राणि (-गुदेन चान्द्राणि) दे० तेषामात्मस्य नेत्राणि, न१ गुदेन तेषां नेत्राणि -d) कारा विनिःकृन्तन्ति, वा१ ३ विनिःकृन्तन्ति, ब१ २ विनिःकृन्तन्ति दे० विनिःकृन्तन्ति, दे० विनिःकृन्तन्ति न१ विनिःकृन्तन्ति च (-विनिःकृन्तन्ति)

२६ -a) दे० ११ उपो० (-रूपो०) -b) ब१ २ ०जन्ति (-०जन्ति) -c) कारा दे० ११ मित्र (-०मित्र०) -d) दे० ३ सभ्रमे दे० नरकं न१ सभ्रमे (-सभ्रमे) वा१ दे० १० वापि (-वापि) -f) वा१ का१ २ वा१ २ दे० १३ स श्वभोजी, ब१ ३ श्वभोज्ये, दे० ११ पशुभोजी, दे० स श्वभोजी, दे० १० स श्वभोजी, ते०

सर्पाद्योते, (-स श्वभोज्ये) वा१ निपातिते (-निपातिते) कारा सोष्येन यमर्किकैः

२६ श्लोकात्पर कारा अधिकम्—

३९ ४ वधुत्व दानि मुखात्तरवामात्मसुते शुभा ।

२७ -a) वा१ का१ ० दे० ११ त्यजन्ति ये, ब१ त्यजति यो, दे० १ ३ ते० त्यजन्तीति, दे० न१ त्यजन्ति (-ये त्यजन्ति) -b) ब१ यत्र बान्धव, दे० १ ५ वधुत्वम्, दे० न१ य (न१[य])श्च बन्धुन (-येव बन्धनं), ब१ दे० न१ ०लक, दे० ०लिका (-०लका) -c) न१ पतते (-पतन्ति), ब१ मन्त्रपीडे ते, ब१ ते यन्त्रपीडे, दे० १३ १० ते० यन्त्रपीडे वै (दे० १० ते), दे० यन्त्रपीडे ते, दे० यन्त्रपीडे, दे० ११ यत्र पीडयन्ते, न१ यन्त्रपीडते (-यन्त्रपीडे ते), दे० पतन्तिश्च पीडन्ति -d) वा१ ताड्यमानान् (नास्तु ?) किङ्करी, ब१ दे० ता (दे० वि) क्लेशये यमर्किकैः, न१ पीडितो यमर्किकैः

२७ श्लोकात्पर न१ अधिकम्—

४० ४ एतस्य ते भवेत्तेषां यैरिमे दुःखता कृता ।

२८ -a) दे० ये क्लेशयन्ति, दे० क्लेशयन्ति हि, दे० कुशयति (?) हि (-क्लेशयन्ति हि) -b) वा१ कारा का१ २ पापकर्मसु, वा१ येऽकर्मसु, दे० १ ३ ११ ते० त्याग्यकर्मसु, दे० ५ ८ १० त्याग्यकर्मसु, दे० ये विक्रमसु, दे० ये विक्रमसि (मि ?) दे० ये च वर्मसु न१ प्रथमसु (-येऽकर्मसु) -c) वा१ पिबन्ते, का१ पिबन्ते, का१ पिबन्ते, दे० पतन्ति, दे० पीडयन्ते दे० पिबन्ते, ते० पिबन्ते (-पिबन्ते) वा१ कारा का१ २ दे० १ ३ ५ ८ १०, ११ ये शिलावा वै (दे० वै) दे० शिलावा वै, दे० शिलापेषे, न१ शिलापेषे (-शिलापेषे) -d) वा१ शोषयन्तेऽपि ब१ शोषयन्ते, दे० शोषयन्ते, दे० शोषयन्ते वै (-शोषयन्तेऽपि) वा१ कारा का१ २ हि (-च) वा१ गोपकैः, ब१ दे० गोपकैः, दे० शोषये (-गोपकैः).

२९ -a) दे० श्लाता० (-श्लाता०) न१ ०हृत्पे (-०हृत्पि), दे० पापाद् (-पापा०) -b) दे० बाध्यन्ते, दे० विध्यन्ते (-बध्यन्ते) दे० निपात० (-निपात०) -c) वा१ का१ २

१२.३७ क्षिप्यन्ते घृकमक्षे ते नरके रजनीचर ॥ ३७
 स्वर्णस्तेयी च ब्रह्मघ्नः सुरापो गुरुत्वल्पगः ।
 तथा गोभूमिहृत्तारो गोस्त्रीवालहनाश्च ये ॥ ३८
 एते नरा द्विजा ये च गोषु विक्रयिणस्तथा ।
 सोमविक्रयिणो ये च वेदविक्रयिणस्तथा ॥ ३९
 कूटसभ्यास्त्वद्यौचाश्च नित्यनैमित्तनाशकाः ।
 कूटसाक्ष्यप्रदा ये च ते महारौरवे स्थिताः ॥ ४०
 दशवर्षसहस्राणि तावत् तामिस्रके स्थिताः ।
 तावच्चैवान्धतामिस्रे असिपत्रवने ततः ॥ ४१
 तावच्चैव घटीयन्त्रे तमहुम्भे ततः परम् ।

प्रपातो भवते तेषां यैरिदं दृष्टं कृतम् ॥ ४२
 ये त्वेते नरका रौद्रा रौरवाद्यास्तनोदिताः ।
 ते सर्वे क्रमशः प्रोक्ताः कृत्यन्ते लोकनिन्दिते ॥ ४३
 यथा सुराणां प्रवरो जनार्दनो
 यथा गिरीणामपि शैशिराद्रिः ।
 यथासुधानां प्रवरं सुदर्शनं
 यथा खगानां चिन्तातनूजः ।
 महोरगाणां प्रवरोऽप्यनन्तो
 यथा च भूतेषु मही प्रधाना ॥ ४४
 नदीषु गङ्गा जलजेषु पद्मं

°बोक्तो च, दे२.७ °बोक्तो च, दे२ °बोक्ता च, दे२ °बा कौच, ते१ °बोक्तोपि (→°बोक्तोच-), न१ तदेव किमिभोजना. -०) दे२ ११ कपन्ते (→क्षिप्यन्ते), व३ पुष (→वृक्ष), कारा. °भक्ष्यते, दे१ °भक्ष्येयु (→°भक्ष्यते), दे२ वृषभक्ष्यते (→वृक्षभक्ष्यते ते), दे२ °चर (→°चर), दे२ ते नरा रजनीचर

३८ शा१ कारा. का१.२ दे२-६-११ न१ भुवर्णस्तेयी, दे२ भुवर्णस्तेयी (च) (→स्वर्णस्तेयी च), व१-३ दे२ विप्रघ्न, दे२ तदापा, दे२ विप्र भी (→वृहन्). -०) दे२ भूमि ह (र) तां च, दे२ काजिहृत्तारो (→भूमिहृत्तारो). -०) शा१ गोरवं बाल°, दे२ गोच-पाल°, ते१ गोभोभिर्वा (→गोक्षोबाल°), कारा. हलाश्र, का१.२ दे१-३,५-७-९ ११ ते१ न१ हलाश्र, दे२ -हृणश्र (→हृलाश्र)

३९. दे१ ९ परगानन्तर ४० ० °यावत् ० (ह सं.), व१.२. ०० ०. (ह. न.) -३) न१ ये वै (→एवे). -०) व२.३ पिष्ट°, दे२ मोदव°, दे२ गोष्ट°, ते१ घेषु (→गोषु°) -०) दे२.५ देव° (→वेद°).

४०. दे१० ०, दे१. १० ० (ह. सं. ३. ३६ पा. वि.), -०) व२ कूटवाचाय, दे२ कूटवाल्याय दे२.११ कूटमध्याय, दे२ कृत्मान्याय (?), दे२ कूटमध्यायलो[चाय] न१ कूटकृता, -०) दे२ °नैमित्त° दे२. ० (→°नैमित्त°), दे२.४ °नाशना (→°नाशना), व२ नित्यनैमित्तनाशका°, दे२.४,५,६,११ °साक्षि° (→°साक्ष्य°), दे२-प्रदा (→प्रदाये). -३) व१: °वे स्थिप, दे२.५ °वस्थिता (→°वस्थिता).

४१. व३. १० ०, दे२. १० ०० ०. -३) दे२ न१ यावत् (→सावत्). -०) दे२ °सक (→°सके). -३) पा१ तावत्तेषां, व२. ३, ७, ११ तावत्तेषां, का२ दे२ तावत्तेषां, व१. तावत्तेषां, व३ तावत्तेषां, दे२ व१ तावत्तेषां

वाष° (→तावच्चैवान्व°). -०) शा१ कोरा. का१.२ दे२ ६.७.११ त्वसि° (→स्यसि°), दे२ त्वसिपत्रे (→स्यसिपत्र-), व३ गत°, दे२ तथा, दे२.९ स्थित (→तत).

४२. दे२.३ ते१ ०; शा१ कारा का१.२ दे२ न१ ०० ०. -३) शा१ कारा का१.२ व१.३ दे२.७.९.११ न१ तावत्तेषां, दे२.५ तावत्तेषां, दे२.१ तावत्तेषां (→तावच्चैव) -०) का२ °कुम्भी (→°कुम्भे), दे२ गदा पर (→तत पर) -०) व१.२ प्रयातो (व१ °ता) भवते तेषां, दे२ तेषां प्रयातो भवति, दे२.७ प्रयातो हि भवतेषां, दे२ प्रयाते भवति तेषां, -३) व१.३ दे२.११ यैरिदं, दे२ यैरिदं, दे२ यैरिदं (→यैरिदं), व१-३ दे२.११ न१ दुष्टता इत्या, दे२.६ दुष्टता इत्या (→दुष्टत इत्या).

४३. शा१ कारा का१.२ दे२ ०; दे२.३. १० ०. -३) व३ येन ते, दे२.१ पच्येते, न१ एते वै (→ये त्वेते), व१.२ दे२ घोरा (→रौद्रा), न१ प्रको° (→तत्तेषां) -०) व३ दे२ इत्यन्तो (→इत्यन्ते), व२.३ दे२.७ ११ न१ °निन्दके, दे२ °निन्दित (→°निन्दिते).

४४. -०) कारा. शैशिराद्रि, व१ शैशिराद्रि, व३ शैशिराद्रि, दे२ शैशिराद्रि, दे२ शैशिराद्रि (→शैशिराद्रि); दे२ यथा गिरीणां प्रवरो हिमाद्रि, -०) दे२ भुवना (→[वा]भुवना), दे२ प्रवर (→प्रवर), दे२ °चैन (→°चैन). -०) व१.३ तथा (→यथा), दे२ वेगानां (→क्षपानां) -०) व१.२ दे२ °गानां (→°गानां); व२.३ दे२ °वरोक्षु, व२ °वरोक्षु (→°वरोक्षु). -०) दे२ भू[वि] (→भू[वि]), व१ महीप्रधाना, दे२ [मही]प्रधान, दे२ वरो मनुष्य (→मही प्रधाना), दे२ यथापूतेषु तेषां प्रधानम्.

४५. व३. ०, न१. १० ०. -०) व१. °मुत्से°, +°मत्से° (→°मुत्से°), दे२ हरो सुविभक्ति, दे२ हरोरिदं (→हरोरिदं-मत्से). -०) पा१ °जङ्गलां च, व२. २. °जङ्गलां च, व२. ३

१२. ५०

नारीषु रम्मा श्रमिणां गृहस्थः ॥ ५०
 कुशस्थली श्रेष्ठतमा पुरेषु
 देशेषु सर्वेषु च मध्यदेशः ।
 फलेषु चूतो मुकुलेष्वशोकः
 सर्वापधीनां प्रवरा च पथ्या ॥ ५१
 मूलेषु कन्दः प्रवरो यथोक्तो
 व्याधिष्वजीर्णं क्षणदाचरेन्द्र ।
 श्वेतेषु दुग्धं प्रवरं यथैव
 कार्पासिकं प्रावरणेषु यद्वत् ॥ ५२
 कलासु मृत्प्या गणितज्ञता च
 विज्ञानमृष्येषु यथेन्द्रजालम् ।
 शाकेषु मृत्प्या रत्विजः काकमाची
 रसेषु मुख्यं लवणं यथैव ॥ ५३
 तुङ्गेषु तालो नलिनीषु पम्पा

वनौकसेष्वेव च ऋक्षराजः ।
 महीरुहेष्वेव यथा वटश्च
 यथा हरो ज्ञानवतां वरिष्ठः ॥ ५४
 यथा सतीनां हिमवत्सुता हि
 यथाजुनीनां कपिला वरिष्ठा ।
 यथा वृषाणामपि नीलवर्णा
 यथैव सर्वेष्वपि दुःसहेषु ।
 दुग्धेषु रौद्रेषु निशाचरेषु
 नृपातनं वैतरणी प्रधाना ॥ ५५
 पापीयसां तद्वदिह कृतमः
 सर्वेषु पापेषु निशाचरेन्द्र ।
 ब्रह्ममोमादिषु निष्कृतिर्हि
 विधेते नैवास्व तु दुष्टचारिणः ।

५१. १. a ○ -a) कारा. ६.१.७ पुरेषु (→पुरेषु).
 -b) ब२ देवेषु (→देशेषु) -0) ब१ २ चूतो, २३ दूतो, २७ जूत,
 (→जूतो), २७ ७ ११ मुकुलेषु कोश, २७ न१ कुसुमेष्वशोक (→
 मुकुलेष्वशोक) -d) २३ पथ्य, २७ पथ्य (→पथ्या)

५२. -a) २१ कर्म (→कर्म), २१ प्रवरं (→प्रवरो),
 का१ यथोक्त, २३ यथोक्ता, २१ यथोक्तं (→यथोक्तो) -b) शा१
 कारा. का२ ब१ २७ ११ ११ न१ [-म] जीर्ण (→[-म] जीर्ण). -0)
 न१ खलेषु (→श्वेतेषु), २६ दुग्धं (→दुग्ध), २१ सत्येषु मुरया प्रवरा
 यथैव. -d) शा१ का१ २ २७ ०७ हि, व२ ०७ हि, २३ ०७ हि
 (व), २३ ०७ हि, २७ ०७ हि (→०७ेषु)

५३. न१ d छडितम् -a) ब२ २६ कलासु (→कलासु),
 २७ पुष्या (→मुष्या), व१ तगता च, ब२ ०७ कृता च, २७ ०७ तथा
 च, २१ तजता तथा, न१ तजताव (→तजता च) -b) शा१
 विज्ञातं (न ?) (→विज्ञानं), व२ ०७ मुख्य, २६-३ ०७ मुख्य हि,
 २६ ७ ०७ मुख्य च, मुने ०७ मुख्य तु (→मुख्येषु), ब१ ३ यथेन्द्रजाल,
 २६ यथैव जालम् (→यथेन्द्रजालम्) -0) ब२ गानेव (→शाकेषु),
 शा१ का१.२ मुख्य (→मुष्या) ब१ धपि, २१ त्वय (→त्वपि),
 शा१ कारा का१ २३ ३ ६१ कायमाचो, का२ कायमाचो, २६ काय-
 माच (?), २६ कायमाचो, २७ कायमाचो (→कायमाचो). -d)
 ब१ ७७ पु, २७ मरौचि- (→रौचेषु), २७ तथैव (→यथैव).

५४. न१. ab छडितम् -a) शा१ कारा. का१ २ ब१ ३
 २३ ३ ७.७-११ ११ ११ फलेषु (→तुङ्गेषु), ब१ ताले, २१ ३ ताल,

२७ नाल (→तालो), शा१ पय, का१ पय, व३ पुष्पा, २७
 पञ्चज (→पम्पा). -b) शा१ बालो नरे, कारा बालो कर्पि, का१
 बलीयसे (?), का२ तनारो (→वनौकसे), २६ तु (→च),
 २६ शध्य (→श्वेत), २७ तथा वनौकषु च ऋक्षराज. -d)
 ब१ हरो ध्यान, २६ हरे ज्ञाने (?) (→हरो ज्ञानं).

५५ न१ पुस्तके ५५ ० 'देव' इत्यारम्भ ५६ a 'कृतम'
 इति पर्यन्त छडितम् -a) व१ च, ब२ २७ [च] पि (→हि) -b).
 ब१ यथा गिरौता, ब२ यथा गविता, २६ यथा (हि)जुनीनां, २७
 यथा कुलीना, २६ यथाकुलीना (→यथाजुनीनां); शा१ कारा. का१.१
 २ कपिलो (→कपिला), का२ यथा मुनीनां कपिलो वरिष्ठ. -0) शा१
 वृषा, ब२ श्वपी (→वृषा), शा१ यथा वृषाणामपि, कारा. यथैव
 वनौकषु, व१ यथा च वनौकषु (→यथा वृषाणामपि). -cd) शा१
 २ ०७ तथैव, का२ ब१ ३ २७ ११ ११ ०७ ०७ (का२ २७ ०७,
 २६ ११ ०७) तथैव (→०७ यथैव) -d) २३.७.११ वनौकषु (→
 सर्वेषु) -e) कारा. ब३ सर्वेषु (→रौद्रेषु), व१ ०७रेन्द्र, २३.७
 ०७रेषु, २७ ०७रेन्द्र (→०७रेषु) -f) कारा दयातना, का१ दयातना,
 ब१.२ दयातनं, व३ २६ ११ ११ दयातन, २३.३.७ यथा नवी, २३
 न पावन, २३ नृपवतां, २६.११ नृपावर (२६ ११ ११) (→नृपातन)

५६. २७ १. a. ef ○. -a) शा१ कारा तद्वदिह, २७ यद्वदिह,
 २६ तद्वदिह, २७ यद्वदिह (→तद्वदिह); शा१ इत्यपि, कारा. इत्यपि,
 २६ इत्यपि (→इत्यपि). -b) शा१ कारा. का१.२ मुख्य (→या-
 पेषु), का१ ब३ ०७रेन्द्र, २७ ०७रेन्द्र (→०७रेन्द्र) -0) २६ स्वारक्षु
 (→ब्रह्मणं); २६ ०७रेन्द्र (→रौचेषु) कारा. तालु (→तलि).

न निष्कृतिश्चास्ति कृतमवृत्तेः

सुहृत्कृतं नाशयतोऽन्दकोदिभिः ॥ ५६

इति श्रीवामनपुराणे द्वादशोऽध्यायः ॥ १२ ॥

१३

मुकेतिरुवाच ।

भवद्विरुदिता घोरा पुष्करद्वीपसंस्थितिः ।

जम्बूद्वीपस्य संस्थानं कथयन्तु महर्षयः ॥ १

अपय ऊचुः ।

जम्बूद्वीपस्य संस्थानं कथ्यमानं निशामय ।

नयमेदं सुविस्तीर्णं स्वर्गमोक्षफलप्रदम् ॥ २

-d) शा1. ०रिणो, दे1 ०रिणो (→०रिण) -e) बा1 बा1 3 दे2.5. 6.10 बापि (→बासि), दे1 कृत * * * (→कृतमवृत्ते). -f) बा1.2 ०तेन्द, बा3 ०तेन (→०तोन्द), दे1 सुहृद्भिषा * * * तावकोदिभिः.

पुष्पिक—शा1 कार. का1.2 बा2.3 दे1-3.5.6 न1 इति श्री (कार. बा2.3 दे1 [श्री]) वामनपुराणे, बा1 दे7 इति श्रीवामन-पुराणे भैरवप्रादुर्भावे, दे4 इति श्रीवामनपुराणे भैरवे, दे9 श्रीवामन, मुवे. इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदवादे. अध्यायनाम—बा1-3 दे4. 0, शा1 का1.2 दे1-3.5.6 न1 कर्मविपाकी नाम, कार. पुष्कर्मविपाकी नाम, दे7 नरकस्वरूपवर्णन नाम. अध्यायसंख्या—दे5. 0, शा1 का1.2 दे2.3 7.9.10 न1 द्वादशोऽध्याय, कार. पौंड-शोऽध्याय, बा1-3 दे4 चतुर्थोऽध्याय, दे1 ॥ १२ ॥, दे11 एकादशो-ध्याय.

१३

१. दे10. cd 'द्वीप.....महर्षय' 0; न1. bod 'ध्वर...शुभ' खण्डितम्. -a) बा1.2 दे7 कथिता, दे4 गदिता, दे6 मुदिता (?), दे10 उदिता (म) (→उदिता). -b) दे10 पुष्कर (?) (→पुष्कर), दे2.5 ०स्तिता (दे5 ०ति), दे7 ०स्तिता (→०स्तिता). -c) शा1 कार. दे4 जम्बु (?) (→जम्बु), बा1 द्वीप (?) * (→द्वीपस्य).

६ दे10. 0; बा3 पुलस्त्य उवाच; दे4 मध्योवाच, दे7.9 न1 क्षपय.

२. -a) कार. दे1 जम्बु, दे10 * * (→जम्बु),

मध्ये त्रिवलावृत्तो वर्षो भद्राश्वः पूर्वतोऽदृश्यतः ।

पूर्वं उत्तरतश्चापि हिरण्यो राक्षसेश्वर ॥ ३

पूर्वदक्षिणतश्चापि किंनरो वर्ष उच्यते ।

भारतो दक्षिणे प्रोक्तो हरिर्दक्षिणपश्चिमे ॥ ४

पश्चिमे केतुमालश्च रम्यकः पश्चिमोत्तरे ।

उत्तरे च कुरुवर्षः कल्पवृक्षसमावृतः ॥ ५

व. १३. ५

का1 सस्वार, +संस्थानं (→संस्थानं). -c) दे7 नवम शुचि, दे9 नवमेदं तु (→नवमेदं तु).

३. कार. cd 0, न1 cd 'वर्षो.....श्वर' खण्डितम्. -a) दे2 तिला (?) (→तिला). दे8 ०वृते (→०वृत्ते), दे9 देशो (→वर्षो) -b) का2 बा2.3 दे5 ते1 भद्राश्व, दे2 भेदाश्व (→भद्राश्व), बा3 पूर्वतो (→पूर्वतो), बा1.2 स्मृत, दे7 स्थित, न1 मत (→[य]स्मृत). -c) शा1 का1 2 बा1-3 दे1-3.5.6.8 11 ते1 न1 पूर्वदक्षिणतो वर्षो, दे7 पूर्व उत्तरतो वर्षो. -d) बा1 3 दे1.3. 6.7 8 हिरण्यम्, दे2.10 ते1 हिरण्यम्, दे5 हिरण्यम् (?) (→हिरण्यो), बा1.2 दे2 ०श्वर (→०श्वर).

४. कार. 0, शा1 का1 2 बा1 3 दे1-3.5-11. ab 0; न1 abc 'पूर्व.....प्रोक्तो' खण्डितम् -c) दे3.5 भारते (→भारतो); दे1.9 दक्षिण (दे9 ०णा) (→दक्षिणे), दे2 प्रोक्ता (?) दे3, [प्रो] क्तो (→प्रोक्तो).

५. -a) दे1 न1 * * * केतु (?) (→पश्चिमे केतु), दे1 ०तालश्च (→०तालश्च) -b) दे1.2.5.10 ते1 चम्पक, दे3 पञ्चज (→रम्यक); कार. भारतो दक्षिणे तथा, दे7 ताम (?) पश्चिम उत्तरे -c) बा2 दे1 3.5.10 ते1 उत्तरेण, बा3 उत्तरे [तु], दे4 उत्तरे तु (→उत्तरे च), का2 बा1 3 दे1-8 10 ते1 कुरोर् (→कुरु); कार. कुरोर्वर्ष, दे2 कुरोर्वर्षा (→कुरुर्वर्ष), -d) नाप. ०वृत्तम् (→०वृत्त); न1 कल्पवृक्ष समाहित.

४. श्लोकान्तरं कार. प्रथिकम्—

44* भारतादुत्तरे वर्षे किं पौष्य मनोरमम् ।

तस्मादुत्तरतो जेय हरिर्वर्ष महाभयम् ।

१३. ६ पुण्या रम्या नवैवैते वर्षाः शालकटंकट ।
 इलायताद्या ये चाष्टौ वर्षं युक्तैव भारतम् ॥ ६
 न तेष्वस्ति युगावस्था जराभृत्युभयं न च ।
 तेषां स्वाभाविकी सिद्धिः सुखप्राया ह्यत्यन्तः ।
 विपर्ययो न तेष्वस्ति नोत्तमाधममध्यमाः ॥ ७
 यदेतद् भारतं वर्षं नवद्वीपं निशाचर ।
 सागरान्तरिताः सर्वे अगम्याश्च परस्परम् ॥ ८
 इन्द्रद्वीपः कसेरुमांस्ताम्रवर्णो गभस्तिमान् ।
 नागद्वीपः कटाहश्च सिंहलो वारुणस्तथा ॥ ९

कुक्ष्यर्षादुत्तरे च हिरेयो राक्षसेश्वर ।

ततो रम्यवर्षं तु मेरुमध्यमिलावृतम् । [४]

५ श्लोकात्तरं ब१.३ दे१-३.७-१० तै१ न१ ग्रथिकम्—

४५० उत्तरपूर्वतो वर्षः किं पुरुष इति स्मृत ।

[-३) दे१-३.१० तै१ पूर्व च(३६ दे२ तै१ १ मु)सत्तलो रम्यो, दे१
 पूर्वोत्तरे महावर्षं न१ पूर्वोत्तरे तथा वर्षे. -b) दे१-३.१० तै१ वर्षं
 किं पुरुषः स्मृत, दे१ न१ किं पुरुषो नामतो मत.]

६. न१ 'वर्षा'.....चाष्टौ ब' bed खण्डितम्. -a)
 दे३ वर्षा, दे३-८ न१ [-म] रम्या. (-रम्याः) का१ जैतै (-जैते);
 न१ नवे ते वै (-नवैवैते); दे१ पुण्या नवैव प्रवर. -b) ता१
 जलं, वारा, का३ ब१.२ दे१.३.६.९ तै१ सालं (-शालं); ता१
 दे१० शालकटङ्कुट, कारा, का३ शालकटङ्कुटा, दे३ शालकटङ्क,
 दे१ शालकटङ्के (-शालकटङ्कुट); दे२ तेषां शालकटङ्कणक (?)
 -०) दे१ पैठाष्ट, दे१ ये चाष्टा (-ये चाष्टौ). -d) ता१ कारा,
 ब१ ब२.३.१.७.१० वर्षा, दे२ न१ वर्षे-(-वर्ष); ब२ दे२.७ मुक्तैव,
 ब३ मुक्ता (स्वा ?) च (-मुक्तैव), दे३ वर्षं मुक्तैव ०.

७. -a) ब३ युगावस्था, दे१ युगावस्थं (-युगावस्था). -०)
 दे१ युद्धो (?) (-सिद्धि). -d) दे१ प्राप्या (-प्राया), ब१.२
 ह्यनेपत (?), दे१ सपर्यत, दे२ न्य यनत, दे१ च यस्त
 (-ह्ययस्त). -c) दे३ ते पश्चि (?) (-तेष्वस्ति).

८. न१. abc खण्डितम्. -a) ता१ यदेतत्, का१ यदेतत्,
 +यदेतत् (-यदेतत्); दे३ भारतं (-भारत). -b) वारा. ०भेदं
 (-द्वीप); ब१.२ निगमय (-निशाचर); दे२ नवद्वीपा नवावरे
 (?). -०) दे१ द्वीपम् (-सर्वे). -d) दे१.९ ह्यगम्यान्, दे३.७
 ह्यगम्यान्, दे१ तै१ तै[ग]म्यान् (-अगम्यान्).

९. -a) न१ इन्द्रद्वीपम्. (-इन्द्रद्वीप); ता१ ब२सौवः
 ब१.२ न१ कसेरुम्, वारा. दे१.९ कसेरुम्, दे२.३ कसेरुम् (-कसे-

अयं तु नवमस्तेषां द्वीपः सागरसंयुतः ।
 कुमाराख्यः परिख्यातो द्वीपोऽयं दक्षिणोत्तरः ॥ १०
 पूर्वं किराता यस्यान्ते पश्चिमे यवनाः स्थिताः ।
 आन्ध्रा दक्षिणतो वीर तुरुष्कास्तपि चोत्तरे ॥ ११
 ब्राह्मणाः क्षत्रिया वैश्याः शूद्राश्चान्तरवासिनः ।
 इज्यायुद्धवणिज्याद्यैः कर्मभिः कृतपावनाः ॥ १२
 तेषां संव्यवहारश्च एभिः कर्मभिरिष्यते ।
 स्वर्गापवर्गप्राप्तिश्च पुण्यं पापं तथैव च ॥ १३
 महेन्द्रो मलयः सद्यः शुक्तिमान् क्रशपर्वतः ।

ह्यान्). -b) दे१.२.३.६.८.१०-११ तै१ ताम्रपर्णं, दे२ ताम्रपर्णं
 (-ताम्रपर्णो); दे३ ताम्रपर्णी गणितमान्. -०) दे१.३.६.८ न१
 नागद्वीप-(-नागद्वीपो); दे१.३.६ -कटाहश्च, दे३ कसेरुम्, दे१
 कटाहश्च (-कटाहश्च). -d) ब१.२ दे१.९ से (ब१ से) (दे३ 'सिं
 हलो (-सिंहलो); ता१ कारा. का१ वरुणस्, दे१ वरुणस्
 (-वारुणस्).

१०. न१. d ०. -b) का१ दे३ द्वीपाः (?) (-द्वीपः).
 -०) कारा. कुमाराख्य, ब३ कुमाराखं (?), दे३.८.९ कुमाराख्या
 (-कुमाराख्य).

११. न१. ab ०. -a) ब३ यस्यान्ते, दे२ दृश्यन्ते
 (-यस्यान्ते). -b) मुदे. स्मृता. (-स्थिता). -०) का२ दे१.८.
 ८.११ धम्मा, ब२ ०० (-प्राप्त्या). -d) दे१ तुरुष्कास्
 (-तुरुष्कास्); कारा. दे१.९ एभि (-एभि).

१२. -b) ता१ युद्धम् (-युद्धाव); ता१ तूतर्त्तं कारा.
 का१.२ दे१.३.६.८.१०.११ तै१ रस्तर्त्तं, दे१ चान्तर्त्तं, दे१ च
 तलं (-चान्तर्त्तं). -०) दे१ ह्या (ह), दे३ ह्या, दे३.९ इष्ट्या
 (-इष्ट्या); ता१ का१ -वणिज्याः (?), कारा. ०वणिज्याभिः,
 ब२ ०वणिज्यावरे, दे१ ०वणिज्यावरे (-वणिज्यावरे). -d) वारा.
 का१ ०पावना, दे१.७ ०पावना, दे१ ०पावना, दे१ कर्मभिरिष्ट-
 तपोवना..

१३. न१ bed खण्डितम्. -a) ब३ दे१.९ न१ एषा, दे१
 एवं (-तेषां); ब३ सव्यवहारम्, दे१.३ वै व्यवहारम्, दे१.८ न१
 संव्यवहारम् (-संव्यवहारम्). -b) दे१.९ यानि, दे१ एष
 (-एभि); ब१.२ विविध्यते (-विनिर्व्यते). -०) दे३ ०००
 (-प्राप्तिम्). -d) ब३ पुण्यावरे, दे३ ००० व (-पुण्यं वारं).

१४. -a) दे२ तार्यं (-ह्यर्त्तं). -b) ब२.३ दे१ यस्मि-
 न्मात् (-मुत्तिमान्); ता१ ब१.३ दे१० ह्यम्, दे१ ह्यम् (-ह्यम्).

विन्ध्यश्च पारियात्रश्च सप्तात्र कुलपर्वताः ॥ १४
 तथान्ये शतसाहस्रा भूधरा मध्यवासिनः ।
 विस्तारोच्छ्रायिणो रम्या विपुलाः शुभसाननवः ॥ १५
 कोलाहलः सर्वैश्चाजो मन्दरो दुर्दराचलः ।
 वातंथमो वैद्युतश्च मैनाकः सरस्तथा ॥ १६
 तुङ्गप्रस्थो नागगिरिस्तथा गोवर्धनाचलः ।
 उज्जायनः पुष्पगिरिरुर्बुदो रैवतस्तथा ॥ १७
 ऋष्यमूकः सगोमन्तश्चित्रकूटः कृतस्मरः ।

श्रीपर्वतः कोङ्कणश्च शतशोऽन्येऽपि पर्वताः ॥ १८
 तीर्थमिश्रा जनपदा म्लेच्छा आर्याश्च भागशः ।
 तैः पीयन्ते सरिच्छ्रेष्ठा यास्ताः सम्यङ् निशामय ॥ १९
 सरस्वती पञ्चरूपा कालिन्दी सहिरपवती ।
 शतद्रुधन्विका नीला वितन्तीरावती कुङ्कुः ॥ २०
 मधुरा हाररावी च उशीरा धातुकी रसा ।
 गोमती धृतपापा च बाहुदा सप्तपद्मती ॥ २१
 निश्चिरा गण्डकी चित्रा कौशिकी च वधूसरा ।

व. १३

-०) ब.३ पट्टिपत्र (→पारियात्र). -d) दे. सप्तत्र. दे. सप्तते (→सप्तात्र). शा. १°वांता →पर्वता)

१५ -a) दे. अयान्ये (→अयान्ये). दे. दत्ता (→दत्ता), दे. २°साहस्र (→साहस्र). -b) ब. भूधरा, दे. भूधरा (?) (→भूधरा). -०) श्रविणो (→च्छ्रायिणो) -d) ब. ५५५ (→विपुला) : शा. १°मानव, का. २°मानवा, व. ३°साबला, दे. ५-७°सानवा (→सानव) : व. १ विपुला ५५५ नव, दे. विपुला शुभसानन, न. १°ला शुभसानन' खण्डितम्

१६ न. १. 'कोला' इत्यारम्भ 'दुर्दरा' ab इति यावत् खण्डितम् -a) दे. ४.१० ते. १ (→स-), ब. ३°विप्राजो (→विप्राजो) -b) वारा. का. २ दुर्दरा, व. १.३ दे. ७.७ दर्दरा, ब. ३ धुरा दे. १.३ ५.८. १०.११ ते. १ दुर्दरा (दे. १० रे) (→दुर्दरा) -०) व. १ वारिवाहो, दे. १. ३.५.१० वातधूमो, दे. २ वातधूमो, दे. १ वाताधूमो, दे. ३ वातधूमो (दे. ३°नो) (→वातधूमो). -d) व. १ स्मरस्त, ब. २ स्मरस्त (→सरस्त).

१७. -a) शा. १ का. १ न. १ नाम', कारा. व. ३ दे. राम' दे. ३ नाम' (→नाम') -b) ब. ३ दे. १.७ गोवर्धनो (→गोवर्धनो) : व. ३ व (→?) न, दे. ३ गिरि (→[प्र]वल) -०) कारा. का. १. १.२ दे. १.२.४.७.१० ते. १ उज्ज (दे. १०°ज्जा)यन्त, व. ३ उज्जयिन, दे. ३ उज्जयिन, दे. ३ उज्जयिन (र), दे. ३ ८ ११ उज्जयिन (→उज्जयिन) : दे. ३ पुष्प' दे. १ पुष्प' (→पुष्प'). दे. ३ ऊर्जयमाना पुष्पगति. -d) ते. १ रुद्रो (→रुद्रो), दे. ३ रुद्रा रैवतस्तथा, न. १ रुद्रो रैवतस्तथा.

१८. न. १. 'मन्तस्'.....'द्व' abo खण्डितम् -a) दे. ५.८ मन्तस् (→मन्तस्) -b) शा. १ का. १ कूट, दे. ५.८ कूर (→कूट), शा. १ कारा का. १.२ कृताकृत, व. २ कृत मन, दे. ३ कृत स्मर, दे. ५.८ कृत स्मर (→कृत स्मर). -०) का. १. १.३ कोकणक, दे. १० कोङ्कणक, दे. ३ कोङ्कणक (→कोङ्कणक) -d) शा. १ [म] म्येय, (?) का. १ [म] म्येय, व. १ [म] म्येय, दे. ४.७ [म] म्येय (→म्येय).

१९. दे. १.८ ०. -b) शा. का. १.२ दे. ३.१० म्लेच्छाचार्या (दे. ३° र्य), कारा व. १.७-११ म्लेच्छाचार्या व. २ स्नेहचार्या व. ३ म्लेच्छा चार्या, दे. १.८ स्नेच्छादत्ता (दे. १°वा) र्या, दे. २ म्लेच्छा चार्या, न. १ म्लेच्छाचार्या (→म्लेच्छा चार्या) : का. १ भार्गव, +भागा (→भागा). -०) दे. १० ते. १ ते (→तैः) दे. ३ पी (प) यन्ते, दे. ३ पयन्ते, दे. ११ पियन्ते, दे. ९ प्रियन्ते (→पीयन्ते). -d) शा. १ कारा का. १.२ दे. ३.५.८-१०-११ ते. १ या सम्यक् ता, दे. ३ प्रापस्तु (→प्रापता सम्यक्), व. ३ रतायना (→निशामय)

२०. दे. १. ०. न. १. २० a 'द्व' इत्यारम्भ 'रावी च' २१ a इति यावत् खण्डितम् -a) कारा सप्त' (→प-), दे. १ गूरा, दे. ३°स्प (?) (→स्प) -b) शा. का. १.२ दे. ५.८-१०-११ ते. १ च (→स-) -०) दे. ३ वाण्डका (→वाण्डका), दे. ४ लीसा, दे. ९ वाष्वा (→गीता) -d) व. १ दे. ५.८ वितस्ते (→वितस्ते), दे. ३.१० [ये] रा वता (दे. १०°त) (→[ये] रावती), दे. ३ कुङ्कु (→कुङ्कु).

२१. दे. ५. 'हार' इत्यारम्भ 'वधूसरा' २२ b इति यावत् प्राप्ति, (र सं). दे. १. ०. न. १. २ ० (द २० पा. वि). -a) व. ३ मधुरा ५५, दे. ३ मधुराहा च, दे. ३ मधुराहार (→मधुरा हार). कारा भादी (→रावी) -b) व. १ दे. ५.८-१०-११ उशीरा, न. १ सागरा (→उशीरा), शा. १ कारा का. १.२ व. ३ दे. ५.८-११ धातुकी, दे. ३ धातुका, दे. ३ धातुकी, दे. ३ गतको (→धातुकी), दे. ३ शा, दे. ३ सरा (→रसा). -०) का. १.२ दे. ४ धृत' (?) , दे. ३ पुष्प' (→धृत') -d) शा. १ का. १ बाहुदा, दे. ४.१० बहू (दे. ४°त) वा (→बाहुदा) : कारा स+सा, का. २ दे. ३ ते. १ सा, दे. ३ न. १ च, दे. ३ स (→स-) : दे. ३ ३ वृषपद्मती, दे. ३ ८ दश (दे. ३°अ) द्वाती (→वृषपद्मती).

२२. -a) कारा नि चिरा, का. १ निश्चिरा, व. ३ निश्चिरा, द. ३ ७ १० ते. १ निश्चिरा, दे. ३ ९-१० निश्चिरा, न. १ निश्चिरा (→निश्चिरा). -b) दे. ३ ३ ते. १ कौशिकी, दे. ५.८-११ कौशिक्या,

वेणा वैतरणी चैव सिनीवाहुः कुमुद्वती ॥ २८
 तोया चैव महागौरी दुर्गन्धा वासिला तथा ।
 विन्ध्यपादप्रसूताश्च नवः पुण्यजलाः शुभाः ॥ २९
 गोदावरी भीमरथी कृष्णा वेणा सरस्वती ।
 तुङ्गभद्रा मुप्रयोगा वाह्या कावेरिरेव च ॥ ३०
 दुग्धोदा नलिनी रेवा वारिसेना कलस्थना ।
 एतास्तवपि महानयः सद्यपादविनिर्गताः ॥ ३१
 कृतमाला ताम्रपर्णी यञ्जुला चोत्पलावती ।

सिनी चैव मुदामा च शुक्तिमत्प्रभवास्तिग्माः ॥ ३२
 सर्वाः पुण्याः सरस्वत्यः पापप्रशमनास्तथा ।
 जगती मातरः सर्वाः सर्वाः सागरयोषितः ॥ ३३
 अन्याः सहस्रशश्चात्र क्षुद्रनद्यो हि राक्षसः ।
 सदाकालवहाश्चान्याः प्रावृट्कालवहास्तथा ।
 उदह्मध्योद्भवा देशाः पिबन्ति स्वेच्छया शुभाः ॥ ३४
 मत्स्याः कुशुद्राः कुणिवृण्डलाश्च
 पाञ्चालमन्दायाः सह कोसलाभिः ॥ ३५

६. १३.

शा. कारा का२ ० कुङ्कु (कारा का२ ० कु) का१ ० बुन्ती दे०
 'पाली' (→बाहु)

२९. दे० ab ० -a) व१ तोया (→तोया) शा. कारा
 का१ २ दे० ३ ५ ८ १० ते० रेवा, दे० *** (→चैव) का१ घोप, +
 गोरी (→गोरी) दे० *** रो दे० ***** (→महागौरी)
 -b) व१ ३ दु (व२ [३]) गन्धा तु, दे० दुर्गन्धान् दे० दुर्गावती,
 दे० न१ दुर्गा चान्त (→दुग्धोदा वा) कारा वलिना (→वासिला)
 -c) दे० १० प्रसूता च (→प्रसूताश्च) -d) दे० पुण्य (→पुण्य)
 न१ जला (→जला) कारा निवा (→शुभा)

३०. -a) गा१ कारा का१ २ भीमरथी (→भीमरथी)
 -b) गा१ का२ व३ दे० २ ४ ५ ७ १० ११ न१ कृष्ण (→कृष्णा) शा१
 वोणा व१ वेणा व२ ३ वेहा दे० वध्य, दे० १० वेणा दे० ४ ७ न१
 देवी (→वेणा) व१ ३ दे० ४ ७ १० वरिस्वती, दे० ३ ते० सखितो
 (→सरस्वती) -c) व३ दे० ४ ६ ८ १० ११ त्रिपादमरा दे० ३ ते० वि
 (दे० वि) गमरी (→तुङ्गभद्रा) गा१ कारा का१ २ मुप्रयोगा च
 व१ २ यप्रयोगा (→मुप्रयोगा) -d) कारा गुह्या (→वाह्या)
 दे० कावेरिरेव (→कावेरिरेव)

३१. -a) दे० दुग्धोदा दे० १० दग्धोदा (→दुग्धोदा) व२
 नलिनी दे० नलिना, दे० नलिहा (→नलिनी) व१ दे० ३ ते० चैव
 (→रेवा) -b) व१ ३ दे० भीला व२ ० सित, दे० ९ १० न१
 सीला दे० ० (के) का (→केना) दे० कुलस्थना (→कल
 स्थना) -c) व१ दे० एतास्तवपि दे० ३ १० ते० एताश्चपि दे० ४
 एता ग्रवि (→एतास्तवपि) व१ गम्भूपादा, व२ ३ दे० न१ सह
 मूलाव, दे० सहपागाव, दे० सहपृङ्गाव (→सहपा)

३२. -a) व३ कृतमाला दे० कृतमाला (→कृतमाला)
 व१ दे० ताम्रपर्णा, व३ दे० ताम्रपर्णी दे० १० न१ ताम्रपर्णी (→ताम्र
 पर्णी) -b) व१ वन्मुखा, व० ३ दे० ९ १० न१ कर्णजा दे० ८ ११
 वन्मुना (→वञ्जुला) व१ २ [य] प्युलला, व३ दे० ९ १० न१
 [य] प्यु (व३ घु) लला दे० ३ ४ ८ ते० उलला (→चोत्पला)

-c) व३ दे० ३ बुनी, व३ दे० १ निनी, दे० सति (→सिनी) कारा
 का२ मुषावा, दे० १० न१ सगमा (→मुषावा) -d) शा१ का१
 दे० ११ मुक्ति, व१ दे० ३ राक्ति, दे० मुक्ति दे० मुक्ति (→मुक्ति)
 दे० इमा (→रिमा)

३३. -a) गा१ सरस्वत्या (→सरस्वत्य) -b) दे० ३ प्र
 (ना) सम (→प्रशम) -c) शा१ व१ दे० ४ ७ योषिता
 (→योषित)

३४. व२ def ० -a) व१ ग्रन्थ (→ग्रन्था) -b)
 व२ ३ यो (→नयो) व२ राक्षस (→राक्षस) व२ निगावर
 (→हि राक्षस) -c) व२ सर्व (→सर्व) व२ १० सदाकालवहा
 + निरन्तरवाहित्य (→सगकालवहा) -e) कारा उदह्मध्यो,
 व१ ३ एते मध्यो, व२ १० उदह्मध्यो (→उदह्मध्यो) शा१ कारा
 का१ २ दर्या व२ दिव्या (→दद्या) दे० दुर्लक्षया स्वसलिला,
 (१) मुवे मध्यदगाद्भवा एता -f) का२ व३ न१ वेच्छया
 (→स्वेच्छया) व३ स्मृता (→शुभा)

३५. दे० ab मत्स्या काश्चैव इति यावन्नास्ति
 -a) दे० ८ यत्स्या (→यत्स्या) शा१ कारा का१ २ मुकुबा,
 व१ कुस्तल, व३ दे० ८ १० ११ कुशुद्रा दे० कुणिया, दे०
 कुशुद्रा दे० कृतिङ्गा, न१ मुकृष्ण (→मुकृष्णा) का१ कुलि, +
 मणि, व१ ३ दे० ८ १० ११ न१ कुलि (व३ ०ल) (→कुणि) व१
 दे० ४ ७ कुत्त (दे० ७ ७) लान्, दे० कातला (→कुण्डला) दे०
 ३ ते० यस्या (दे० ७ ७) कुमुदा किल कुण्डलाश्च -b) व१ ३
 दे० ३ ५ ६ ८ १० ११ ते० पञ्चाल (→पाञ्चाल) कारा कास्या,
 शा१ का१ ० दे० ४ ५ ७ ते० कास्या दे० कास्या, मुवे काश्चैव
 (→काश्च) गा१ का१ कोसलाभि व१ ३ दे० ८ ११ कोश (व२ ०प)
 लाभि दे० ४ १० ते० कं (दे० १० को) व (दे० १ ० रि) लक्ष, दे०
 कोलकाभि (→कोसलाभि) न१ पाञ्चालकोपा सह वृत्तलाभि ।

३५ स्तोत्रापर का१ ग्रन्थिकम्—

४६ ० एतज्जन स्वातृतर पिबन्ति
 हृष्यन्ति भूमी त्रिन्वि यदेव ।

११. १६

वृकाः शबरकौवीराः सम्बलिङ्गा जनास्त्रिवमे ।
 शकाश्चैव समशका मध्यदेश्या जनास्त्रिवमे ॥ ३६
 वाहीका वाटधानाश्च आभीराः कालतोयकाः ।
 अपरान्तास्तथा शूद्राः पल्लवाश्च सखेटकाः ॥ ३७
 गान्धारा यवनाश्चैव सिन्धुसौवीरमद्रकाः ।

३६. -a) व३ दे० वृक, न१ वृष (->वृका). व१ शर्व (->शर्वक). दे१ 'क'तया, दे० 'कोवीरा', दे० न१ 'कोरण्या' (दे० 'को') (->'कोवीरा') -b) वा१ वाय का१.२ सम्बलिङ्गा (काय 'लिङ्ग'), व१-२ सर्वलिङ्गा, व३ सर्वलिङ्गा, दे० १०-११ सर्व-
 कालिङ्गा, दे० शम्भुलिङ्गा, दे० स्वभुलिङ्गा (->सम्बलिङ्गा), दे०
 जरायवा, दे० क्षयास्त्रिवमे, न१ जरास्त्रिवमे (->जरास्त्रिवमे). -c)
 दे० न१ मागवा राससखेट, दे० ४-७ तै० मुने ममेका मध्यदेशा या
 (मुने.देशीया) -d) का१ २ व१-३ दे० देश' (का१ व३ दे० 'शा')
 (->'देश्या') काय चोना सह पटप्वरे, दे० ३ तै० आ (दे० ३ ष)
 भीरा शाब्धवाणका, दे० वाभीरा वाटवाणका, दे० आभीरा बाल-
 तोयका, दे० महादेशास्तयापरे, न१ मध्यदेशास्तयापरे

अस्य श्लोकस्य ab स्थाने दे० ४ तै०—

47* वृका शका व (दे० ३) वरकोत्याश्च

भलिङ्गवङ्गाजनास्तयैव

ab स्थाने कारा.—

48* वृका ससौवीरकस्तुलिङ्गं

सत्पावय पल्लवगण्डिकाश्च ।

३६ श्लोकात्तर कारा. प्रविशम्—

49* मत्स्या किराट कुल्याश्च मध्यदेशा जना इमे ।

३७. दे० ४. ab ०. -a) दे० बलिङ्गा, तै० न१ बलि
 (न१ 'ह्ला')का (->बलिङ्गा), दे० वाट', दे० पाट', न१ पाटु
 (->पाट'). -b) दे० ३ १०-१० तै० न१ 'तोयका' (->'तोयका').
 -c) व१ दे० शपराण्त्सु, दे० शपराण्त्सु (->शपराण्त्सु); दे० तया
 (->तया). -d) व३ दे० २५ तै० वल्गवा, दे० ४ पल्ला (दे० 'ह्ला')
 वास (->पल्लवा); दे० चर्म', दे० रम' (->च तः); दे० प्रह्लाद-
 मनेरका, न१ बट्टश्च समवेकटा.

३८. न१ a ० -a) वा१ का१.२ गान्धारा, व२.३ गावरो,
 दे० ३ तै० ग (दे० ३ गा) शर्वा (->गान्धारा); वा१ योव' (->यव') -b) दे० १०-१० सिर' (->सिन्धु'), व१ 'सौलि' (->'सौवीर'); का१ व१.२ दे० १०-१० तै० 'मद्रका' (->'मद्रका').
 -c) वा१ काय. का१ वीरतवा, का१ वीरतवा, +वीरतवा, व१ दे०

शातद्रवा ललित्याश्च पारावतसम्पूकाः ॥ ३८

माठरोदकधाराश्च कैकेया दशमास्तथा ।

क्षत्रियाः प्रातिर्विषाश्च वैश्यशूद्रकुलानि च ॥ ३९

काम्बोजा दरदाश्चैव बर्षरा ह्यङ्गलौकिकाः ।

चीनाश्चैव तुपाराश्च बहुधा बाह्यतोदराः ॥ ४०

शातत्रवो (व१ 'वि-'), व३ शातत्रवि-, व३ सामुद्रवा, दे० शातद्रवा,
 दे० शातत्रवो, तै० शातद्रवा, न१ शातद्रवा (->शातद्रवा) वा।
 कारा. व१। वलिङ्गा, का१ प्रलिङ्गा, व१.२ व (व१ 'न') लिङ्गा, व३
 सनिन्मा, दे० तुलिङ्गा, दे० १०-१० लिङ्गा (दे० १० 'च्छा') व।
 तै० लवीया, न१ लालिका (->ललित्या). -d) शप-
 पावता, दे० १ पारावत- (->पारावत-). दे० 'सम्पूका', दे० 'शूद्र-
 पिका (?)', दे० 'सम्पूका', न१ 'सम्पूका' (->'सम्पूका')

३९. -a) दे० मठरो', दे० मठरो' (?) (->माठरो');
 व१.२ 'कावा', व३ 'कावा', दे० १० 'आ (दे० 'मा') ना', न१
 'भारा' (->'भारा'), दे० माभल्लावरदाश्च. -b) दे० १ के
 (दे० के) कया (->कैकेया). वा१ काय. का१.२ दश (वा१ 'छ')
 ना, दे० २.३ १०-१० न१ दशना (दे० 'ता') व। दे० दशका' (->दश-
 मा). दे० ३ स्विता (->दया). -c) दे० १० क्षत्रिया (->क्षत्रिया).
 वा१ का१.२ व१.३ दे० ३.३-३.३-१० तै० प्रवि' (व१ वे) स्वा, दे०
 प्रतिविषा, दे० न१ प्रतिविषासु (->प्रतिर्विषासु); शप-
 क्षत्रियापनिविषाश्च, दे० १ क्षत्रियोपरि (दे० वि) वैषाश्च. -d)
 वा। कारा. का१ वैश्य शूद्र', व१ दे० ३ तै० तया शूद्र', काय.
 का१. दे० वैष्या शूद्र', दे० १० वैश्यशूद्र', न१ वैष्याशूद्र'
 (->वैश्यशूद्र').

४०. [दे० बहुधा ४० तै० दशारम्भ ४२ इति यावन्नास्ति.]
 -a) दे० काम्बोजा, तै० काम्बोजा (->काम्बोजा); व१ वरगा, व३
 दशवा (->दशवा). -b) वा१ का१.२ सर्वरा (?)', व३
 सबरा (?), दे० बर्षरा (->बर्षरा); काय. मंगवर्षिका, व१
 ह्यङ्गलीकिका, व३ ह्यङ्गलीकिका, व३ दे० १० हं (दे० ३ ह्य) गले-
 मिका, दे० ताम्रपिका, दे० १० काह्लोकिका, तै० ह्यङ्गलीकिका,
 न१ काह्लोकििका (->ह्यङ्गलीकिका); दे० बर्षराहं व र्षिका-
 -c) वा। कारा व३ दे० ३.३-३.३ न१ शोणा, व३ शोणा, व१
 दे० ३ तै० वेगा, दे० वेगा, दे० १० रोणा, दे० नीचान् (->नीचान्).
 कारा. मुखाणां (?), दे० ३ दे० १० मुखाणां (->मुखाणां).
 -d) कारा. बहुधा, व३ बहुधा (->बहुधा), दे० भावतो', दे०
 व (वा ?) ह्यतो', दे० भावतो' (->भाह्यतो'); व१.२ 'षपा. दे० ३
 'दका' (->दका); दे० तयावे च बहु (ह ?) कया.

१३. ४६ माला मगधगोनन्दाः प्राच्या जनपदास्त्वमे ।

पुण्ड्राश्च केरलाश्चैव चौडाः कुल्याश्च राक्षस ॥ ४६

जातुपा मृषिकादाश्च कुमारादा महाशकाः ।

महाराष्ट्रा माहिषिकाः कालिङ्गाश्चैव सर्वशः ॥ ४७

आभीराः सह नैपिका आरण्याः शवराश्च ये ।

४६ वे। ० -a) शा। का। १ २ गोनिन्दा, व३ दे। ३ १० मानन्दा, दे१ १० सोन(दे१० 'म')-ग (-गोन-ग) कारा माला मगधमानन्दा, दे। १ मा (दे। ता) सवासगधमानन्दा -b) शा। कारा का। २ व२ त्वमे दे। १ इमे (-त्वमे -c) व२ पुत्राय दे। पुत्र(ग्य ?) ग दे१ ६ पुत्रो, दे१ आग्राय, न। मुञ्जाय (-मुञ्जाय), व। केरलाश्च, दे। केरलाश्चैव, दे१ ८ के (दे१ को) लादाश्चैव (-केरलाश्चैव) -d) शा। कारा बोदा (कारा 'षा'), का। २ वेन, व। बोदा, व० बोला, व३ देवा, दे। १ न। वे (दे। व) ला, दे। ५ माते, (?) दे। ६ बोडा (-बोडा) दे१ कुम्भाय (-कुम्भाय) शा। कारा व। २ व। २ दे। ६ ६ न। राक्षसा (-राक्षस) दे१ अस्मन्नाभोगवन्दा

४७ इतिहात पर दे१ अविषम्—

५० ६ मं विराहकेकुल्याश्च ६५ राक्षस ।

४७ वे। ० शा। कारा का। १ २ दे। ३ ० -a) शा। कारा का। २ दे। ६ ६ १० जातु (कारा 'दू') पा, व। जातुसा, व३ जातुपा(ना), दे। जानुकी, दे० ३ जातुका, दे। जातुपा (-जातुपा) व। तुषिका, व३ नायि (सि ?) वा, दे। ३ मृषका, दे१ मृषिका, दे१ ८ मृषिका (-मृषिका) दे। मृषिका प्रत्या (-मृषिकादाश्च) -b) शा। का। २ कुमारा, दे१ मयभाना, न। मयामारा (?) (-कुमाराय), ग। का। २ महासका, व३ महासका, दे१ महा दवा (र) (-मराका) दे। १ कुमा (दे। वे)रा दुर्दुष्ट दवा -c) दे। माहिषिका (-माहिषिका) -d) दे। कुलिङ्गा दे। १० कलिङ्गा, दे१ कालिका (-कालिङ्गा) दे१ ६ मंगा (?) (-सर्वा)

४८ वे। ३ वे। ० -a) व० दे१ अभीरा (-आभीरा), व। सहा, दे१ सद, दे। सर्व (-सह) व। ३ वी(वी ३)वीरा, व० वैसया, दे। ६ ६ राक्षसा, दे। वीरीणा, दे१ न। वीरी (न। 'षा) वा, दे१ ६ वैसया, मुवे वैसया (-वैसीषा) -b) व३ मारुटा, दे। मरुष, दे१ मारुष (-मारुषा) व० ३ सव चा, दे१ प्रवरा (-प्रवरा) -c) व। बलिन्दा, व० ३ बलिन्दा, दे१ १० पुत्रिन्, दे१ ६ बलिन्दा, दे१ वा लिन्दा (-बलिन्दा) दे१ ६ विन्दा (-विन्दा), शा। कारा

वलिन्ध्या विन्ध्यमौलेया वैदर्भा दण्डकैः सह ॥ ४८

पौरिकाः सौशिकाश्चैव अश्मका भोगवर्द्धनाः ।

वैषिकाः कुन्दला अन्ध्रा उज्जिदा नलकारकाः ।

दाक्षिणात्या जनपदास्त्वमे शालकट्कट ॥ ४९

सूर्पारका कारिवना दुर्गास्तालीकटैः सह ।

का। २ व३ दे१ ६ वैलेया, दे। मृनीया, दे। मृनीया, दे१ मृनीय-, दे१ मृनीया (-मृनीया), न। वलिन्ध्यामृनीया -d) दे१ वैदर्भा, दे१ वैदर्भा (-वैदर्भा), दे१ दुम्बक, न। वगुर्गु (-दण्डकै)

४९ वे। ३ वे। ० -a) शा। वैषिका, कारा का। वैषिका, का। २ वैषिका (-वैषिका) का। २ मं (मौ ?) पिका, व। २ वैषिका, व३ वैषिका, दे। सौरिका दे१ ६ ६ वैषिका, दे। १० सौरिका, दे१ सौरिका (-सौरिका) -b) शा। का। म (का. २ वा) स्वका, व२ तुम्बका, दे। कुज्जिका (-अश्मका) शा। कारा का। १ भोगवर्द्धना, दे१ भागवर्द्धना (-भोगवर्द्धना) -c) शा। कारा का। १ वैषिका, का। २ वैषिका, व३ सौरिका, दे१ ६ ६ वैषिका, दे। १० वैषिका, न। मौरिका, न। मौरिका (-वैषिका) शा। कारा का। कुन्दला, व० कुन्दला, व० कुन्दला, व३ ३ कुन्दला वा (व३ व) न्दा, दे। १० कुन्दला न्दा, दे१ ६ ६ कुन्दला न्दा, न। कुम्भाज (-कुम्भाज न्दा) दे१ नगद्धा कुम्भाजान् -d) दे१ उज्जिन्, दे१ ६ उज्जिन् (-उज्जिन्) व० सल, दे१ ६ ६ न। मन् (-नल) -e) व। दे। दक्षिणात्या (दे। 'त्वा) दे१ दक्षिणात्या (-दक्षिणात्या) -f) कारा दे। इमे, दे। धमी, दे१ त्वमी (-त्वमे) कारा दे१ सल, व३ सल (-सल) कारा दे। वटा, दे१ न। कटे (-कट)

५० -a) शा। कारा का। २ दे। ५ नृपारका, व। दे। १ नृ (दे१ नृ) पारिका, व३ नृपारका (-नृपारिका) शा। कारा का। ३ वाटभाना, व। वाटभाना, व० ६ ६, दे। ६ ६ वाटभाना, दे१ ररी वावा, (-वाटभाना), व३ नृपारिका वाटभाना (?) -b) शा। कारा का। २ दे। ६ ६ १० वे। नलीकट, दे१ नलीकट, दे१ ६ ६ स्वा (दे१ वा) लीकट (-नलीकट) व। दुर्गास्तालीकट सह, व३ दुर्गास्तालीकट सह, दे१ दुर्गास्तालीकट सह -c) व। प्रवीणा, व० प्रवीणा, व३ प्रवीणा, दे१ ६ ६ पुलाया, दे१ पुलाया, न। पुलाया (-पुलाया) कारा सल, व। २ दे। १ ० वा (दे। नि) नि, व३ सल, दे। २ ३ सल, दे१ ६ ६, व३ सल (-सल) व३ वाटभाना, दे१ मनीषावा (-मनीषावा) -d) दे। समवा, (-मासवा) दे१ ९ समवा, दे१ ६ ६ समवा

शुलीयाः ससिनीलाश्च तापमास्त्रामसास्तथा ॥ ५०
 कारस्करास्तु रमिनो नासिक्यान्तरनर्मदाः ।
 भारकञ्चाः समाहेयाः सहस्रारखनैरपि ॥ ५१
 वात्सेयाश्च सुराष्ट्राश्च आवन्त्याद्याधुदैः सह ।
 इत्येते पश्चिमामाशां स्थिता जनपदा जनाः ॥ ५२
 कारुपाश्चैकलव्याश्च मेकलाद्वोत्कलैः सह ।

(→क्षामशास्त्रं), दे० ३ स्मृता (→तथा).

५१. दे० ०. -a) गा० १।१.२ दे० ०.०.०.० को (दे० वा)
 रत्न (गा० १।२ दे० ०.०) रास्तु, कार. कारस्करास्तु, ब०
 कारस्करास्तु, दे० कारस्करास्तु, (→कारास्करास्तु) कार.
 रमिनो, ब० रमिनो, ब० रमिनो, ब० रमिनो, दे० रमिनो,
 दे० ३ रमि (दे० ३) नो, दे० ३.१.१० रमि (दे० ३) नो, दे० ३
 रमिनो, दे० रमिता, न० रमि • (→रमिता). -b) ब० ३
 नासिक्य (ब० ३) स्तर, दे० ३.१.१० नासिक्यास्तु यु (दे० ३),
 दे० ३.०.० नोमि (दे० ३) ध्यान्तर, दे० नासिक्यान्तर, दे०
 नासिक्यान्तर (→नासिक्यान्तर) कार. दे० नार्मदा (→
 नर्मदा). -c) ब० ३ भारकञ्चा, दे० ३.३.०.०.० भारकञ्चा, दे०
 मार्गकञ्चा, दे० मानुकरञ्चा, दे० दाक्षकञ्चा, दे० ३ मार्गकञ्चा, न०
 दाक्षकञ्चा (→भारकञ्चा) गा० समाहेया, ब० ३ मुमाहेया,
 दे० समहेया (→समाहेया), दे० ३ स्वरं सह (→स्वरंरपि).

५२. दे० ०. -a) ब० ३ इत्यारम्भ ५३ ० यावत्प्रतिष्ठित (ह. स.).
 -b) ब० ३ वक्ष्यामि, ब० ३ यामि, ब० वहीयामि, दे० ३.१.
 १० वात्सीयामि, दे० वात्सीयामि, दे० ३.०.० वत्सपोमि, न० वात्सीयामि,
 दे० वात्सीयामि (→वात्सीयामि). -b) दे० धनव्या, न० धानव्यान्
 (→धानव्यान्) दे० धनुर्द, दे० धानर्द, दे० धनुर्पि (→धानुर्द).
 -c) न० इत्येवं (→इत्येवे), ब० ३ मा • गा०, दे० ३ मासाया
 (→मासाया) -d) गा० १।२ ब० ३ जन् (→जान्).

५३. दे० ०. -a) abo ०. (ह. स. ५२ वा वि.).
 -b) दे० ३ कारपा, न० ३ कारपा, दे० ३ कारपा, (→कारुपा),
 ब० ३ चैवक्या, दे० ३ चैवक्या (→चैवक्या). -b) ब० मेक
 ००, ब० ३ मेकला, दे० ३ मेकला, न० मेकला (→मेक-
 ला) दे० ३ न० कोलनै, दे० ३ कोपनै (→कोलनै). -c) ब०
 उत्तमास्ता, दे० उत्तमास्ता, दे० उत्तमास्ता, दे० ३ उत्त
 मार्गा (→उत्तमार्गा), ब० ३ दग्गा, ब० ३ दग्गा, ब० ३ दग्गा
 ५, दे० दग्गा (→दग्गा) -d) गा० १।२ दे० ३.३.०.० गोता, ब० ३ गोत (→गोता), कार. निम्बरे, ब०
 दे० ३ किन्करे, ब० ३ दे० ३ किन्किर्य, दे० ३ किन्किर्य, दे०
 के कस्तुरी, न० के कस्तुरी (→किन्किर्य).

उत्तमर्णा दशार्णाश्च भोजाः किन्करैः सह ॥ ५३
 तोशला कोशलाश्चैव त्रैपुराश्चैकलास्तथा ।
 तुरुमास्तुम्बराश्चैव वहनाः नैपथैः सह ॥ ५४
 अनूपास्तुण्डिकेराश्च वीतहोत्रास्त्वन्तयः ।
 सुकेरी विन्ध्यमूलस्थास्त्वमे जनपदाः स्मृताः ॥ ५५
 अथो देशान् प्रवक्ष्यामः पर्वताश्रयिणस्तु ये ।

दे० १०. ab, cd मध्ये अधिकम्—

51c अनूपास्तुण्डिकेराश्च वीतहोत्रा सहस्रव्यं वत्सन्तयः का.

५४. दे० ०. -a) न० ३ 'तैपुरा' इत्यारम्भ 'चैव' ० यावत्प्रतिष्ठित
 (ह. स.). -b) ब० ३ दे० ३ तोस (ब० ३) ता, दे० ३ तोस, न०
 कोशला (→तोशला). गा० ३ न० कोमला, ब० ३ दे० ३
 कोस (ब० ३) ताम्. (→कोमला). -b) कार. चैवक्या,
 दे० ३.१.१० चैवक्या, ब० ३ चैवक्या, दे० ३.१.१० चैव (दे० ३)
 कान्, दे० ३ चैवक्या, दे० ३ चैवक्या, दे० ३ चैवक्या (→चैव-
 क्या). -c) कार. तुरुमा, ब० ३ तुरुमा, ब० ३ दे० ३ न० तुरु-
 मा (दे० ३) ताम्, दे० ३.३.३ तुरुमा, दे० ३ तुरुमा, दे० ३ तुरुमा,
 दे० ३ तुरुमा, दे० ३ तुरुमा, दे० ३ तुरुमा, दे० ३ तुरुमा (→तुरु-
 मा), गा० ३ कार. १।२ दे० ३ तुरुमा, ब० ३ तुरुमा, ब० ३ तुरु-
 मा, दे० ३ तुरुमा, दे० ३ तुरुमा (→तुरुमा) -d) ब० ३ (३)
 तुमा, ब० ३ रभमा, ब० ३ बडमा, दे० ३ बहेवा, दे० ३ बडमा, दे०
 बडमा, दे० ३.१.१० न० बडमा, दे० ३ बडमा (→बडमा), दे० ३ नोपरी,
 दे० ३ नोपरी, दे० ३ नोपरी (→नैपथै).

५५. दे० ०. -a) दे० ३. cd ०. -b) गा० ३ कार १।२ धनुर्मा,
 ब० ३ धनुर्मा, दे० ३ धनुर्मा, दे० ३ धनुर्मा, दे० ३ धनुर्मा
 (→धनुर्मा); ब० ३ मुण्डिकरा, दे० ३ मुण्डिकरा, दे० ३ मुण्डिकरा
 (→मुण्डिकरा); न० धानूपास्तुण्डिकेरा -b) दे० ३.१.१० न०
 वीत, दे० ३ वीत (→वीत); दे० ३.१.१० होमा (→होमा), कार
 धनव्या, ब० ३ धनव्या, दे० ३ धनव्या, दे० ३ धनव्या (→धन-
 व्या), दे० ३ वीतहोत्रा (सहस्र) धनव्या. -c) दे० ३ सुकेरी, दे०
 सुकेरी, दे० ३ सु (ह. स.) बेये, न० सुकेरी (→सुकेरी); दे० ३ बन्ध
 (→विन्ध्य), ब० ३ धनुर्व्या, दे० ३ धनुर्व्या (→धनुर्व्या),
 न० धनुर्व्या (→विन्ध्यमूलस्था). -d) कार. इमे
 धानपरा जना.

५६. दे० ०. -a) ब० ३ धन्य, ब० ३ धन्य, ब० ३ दे०
 धन्य, दे० ३.१.१० दे० ३ धन्य (दे० ३) धन्य, दे० ३ धन्य (→धन्य);
 कार. प्रवक्ष्यामि, ब० ३ प्रवक्ष्यामि, प्रवक्ष्यामि, दे० ३ प्रवक्ष्यामि
 (→प्रवक्ष्यामि). -b) गा० ३ धन्य (→धन्य); कार. ब०

निराहारा हंसमार्गाः कुपथास्तङ्गणाः खशाः ॥ ५६

कृथमावरणाश्चैव ऊर्णाः पुण्याः सहहुकाः ।

त्रिगर्ताश्च किराताश्च तोमराः शिशिराद्रिकाः ॥ ५७

इति श्रीवामनपुराणे त्रयोदशोऽध्यायः ॥ १३ ॥

१४

शृणु उक्तुः ।

अहिंसा सत्यमस्तेयं दानं क्षान्तिर्दमः शमः ।

शकार्पण्यं च शौचं च तपश्च रजनीचर ॥ १

दे०-६-१-११ च (→नु) दे० पर्वतास्तां श्वे बुवि. -०) ११ निरा
०० (→निराहारा) : व३ सभागांश्च, ११ वधभागांश्च (→हंसमार्गाः).
दे० ११ विररा हंसमार्गाश्च. -०) वा१ का२ दे० त (दे० तु) गथाश्च
सा, कारा. का१ दे० तङ्गणास्तथा, दे० तगेवेरमा, दे० तगेण दवसा
(→स्तङ्गणा खशा), ११ कुपथास्तुवसा दवसा.

५७ वे० abc सङ्कतम्, दे० ab ०. -०) का१ कथा
(कथा-?), व२ कच, व३ ००, दे० कु ०, दे० व० (→कुप),
११ कुजा (→कुप-), व३ वा ० दे० १० प्रव (→प्रव-). -b)
का१ कुर्णा, व१ जन्वा, दे० जन्दा, व३ जन्वा, दे० ३-८ ऊर्णा-
(→ऊर्णा) : व१ पुन्वा, व२ पुन्वा, व३ प्रन्वा, दे० प्युष्टा, दे० ३
पुष्टा, दे० ५८८ पू (दे० पो) गा, दे० १० पुन्वा, ११ पुर्वी
(→पुन्वा) : कारा. का२ सहहुका, का१ सहहुका, दे० ३-६
सहहुका, दे० सहहुका, दे० सहहुका, दे० सहहुका, दे० १० समदवा
(→सहहुका), दे० ऊर्णावासवभृङ्गिका. -०) दे० निमवाप् (→नि-
गर्ताश्च). -०) वा१ कारा. का१ शिशिराद्रिका (वा१ 'द्रि' का,
दे० शिशिराद्रिका, व१ शिशिराद्रिका, व२ शिशिराद्रिका, व३
शिशिराद्रिका, दे० ३-६-१० वे० शिशिराद्रिका, दे० शिशिराद्रिका,
दे० शिशिराद्रिका, दे० शिशिराद्रिका, दे० शिशिराद्रिका
(→शिशिराद्रिका)

५८. -०) वा१ इमे त्वयोक्ता, का२ इमे तु प्रोक्ता, व३
००० भोक्ता (→इमे त्वयोक्ता) : वा१ कारा. का१ मुविना, व२
मुवितासद्, दे० न। सवितासद्, दे० सवितास (→मुवितासद्).
-b) कारा. कुमागां, दे० क्मागां (→कुमागां), वा१ 'वेतु', व१-३
दे० न। 'वेतु', दे० व दे०, दे० 'वेतु', दे० 'वेतु'. -०)
दे० ३-८ धर्मदेताम्, दे० याद कुमागां (→देवकुमागां), दे० एतेषु

इमे त्वयोक्ता विषयाः सुविस्तराद्

द्वीपे कुमारे रजनीचरेश ।

एतेषु देशेषु च देशधर्माश्च

संकीर्त्यमानाञ्च शृणु तत्त्वतो हि ॥ ५८

दशज्ञो राक्षसश्रेष्ठ धर्मोऽसौ सार्ववर्णिकः ।

ब्राह्मणस्यापि विहिता चातुराश्रम्यकल्पना ॥ २

सुकेशिरुवाच ।

कर्म विद्यते निरन्तर, न१ एते प्रदेशे प्रवदेत् सधर्माद्. -०) दे० ताद
(→सं-), वा१ सकोर्ति (→संकीर्त्य) : व२-३ तद्वतो (→तत्त्वतो) :
दे० ३ ते० (→हि), दे० विप्रादिभिश्च विभिरेतदव्ययम्.

पुल्लिका—वा१ का१ दे० ३-५-१० इति श्रीवामनपुराणे भुवन-
कोशे, बाप. इति वामनपुराणे भुवनकोशवर्णने, का२ इति श्रीवामन-
पुराणे, कर्णद्वीप निर्माणे, न१ इति वामनपुराणे भैरवप्रादुर्भावे, व२ ३
इति वामनपुराणे, दे० ६-८ इति वामनपुराणे भुवनकोशे, दे० इति श्री-
वामनपुराणे, न१ इति श्रीवामनपुराणे सुकेशिवर्तिते. अध्याय-
नाम—वा१ का१ ३ व२-३ दे० ६-१० ०, बाप. कुमागोद्वीपवर्णने
नाम, दे० भुवनकोशो नाम, न१ भुवनकोशवर्णने नाम. अध्याय-
संख्या—दे० ६-८-१० ०, वा१ का१-३ १-१ न योरोसोऽध्यायः,
कारा. सतदसोऽध्याय, का२ व१ ३ पञ्चमोऽध्याय, दे० ११ १११,
दे० १ १२ ।

१४

॥ वा१ न१ शृणु, दे० शृणु ऊः, दे० शृणुयोवाच.

१. -b) व२ द्वारं (→दानं), दे० ३-५-११ दानं, दे० तापो
(पो ?) (→शान्ति). -०) दे० ११ सवर्णं (→सर्ववर्णं).

२. -०) दे० ११ दशज्ञो (पो ?) (→दशज्ञो). -b) व२
सार्ववर्णिक, दे० सार्ववर्णिक (→सार्ववर्णिक). -०) दे० धर्म
(→धर्म), दे० वि ० वा, दे० १-११ विहितो (→विहिता). -०) दे० १०
न१ व३ (→वापुः), दे० न१ 'धर्म' (→'धर्म'), वा१ कारा.
'धर्मना', दे० ११ 'धर्मना' (→'धर्मना').

॥ वा१ का१ दे० न१ सुकेशिः, दे० सुकेशिः, दे० सुकेशोवाच
दे० सुकेशिः.

१४. १२ सम्यक् संप्रीणयेद् भक्त्या सदाचाररतो द्विजः ॥ १२

सुकेशिरुवाच ॥

सदाचारो निगदितो युष्माभिर्मम सुव्रताः ।

लक्षणं श्रोतुमिच्छामि कथयध्वं तमघ मे ॥ १३

श्रुपय ऊचुः ॥

सदाचारो निगदितस्तव योऽस्माभिरादरात् ।

लक्षणं तस्य वक्ष्यामस्तच्छृणुष्व निशाचर ॥ १४

शृहस्थेन सदा कार्यभाचारपरिपालनम् ।

न ह्याचारविहीनस्य भद्रमत्र परत्र च ॥ १५

यज्ञदानतपासीह पुरुषस्य न भूतये ।

भनन्ति यः समुल्लङ्घ्य सदाचारं प्रवर्तते ॥ १६

दुराचारो हि पुरुषो नेह नामुत्र नन्दते ।

कार्यो यतः सदाचरि आचारो हन्त्यलक्षणम् ॥ १७

कर्मणा -d) व 1 3 नर, दे 1 3 द्विज, दे 11 द्विजा (→द्विज)

॥ शा 1 का 1 दे 7 न 1 सुकेशि दे 1 2 सुकेशि, दे 4 सुकेश्यु
वाच दे 9 सुकेशी

१३ -a) व 1 3 दे 1 2 5 7 10 ते 1 °चारेति (→°चारे नि),

व 1 3 दे 1 3 5 10 ते 1 पदित, दे 7 कवित, न 1 -गवता (→गदितो)

-b) दे 7 9 सुव्रत (→सुव्रता) -d) दे 1 4 7 9 न 1 तदघ, दे 3

त्वमघ (→तमघ) दे 1 ते (→मे)

॥ शा 1 का 1 दे 7 9 न 1 श्रुपय, दे 4 श्रुपय उवाच

१४ -a) व 1 दे 7 11 °चारेति (→°चारे नि) -b) दे 7 तव

(→तव) -c) का 1 2 वक्ष्यामि, व 3 दे 1 3 7 वक्ष्यामि (→वक्ष्यामि)

-d) दे 7 तव शृणु त्व, न 1 सशृणुष्व (→तच्छृणुष्व)

१५ -a) दे 11 °पालयद् (→°पालनम्) -d) दे 1 4 6 8 8

(→परत्र च) व 1 2 दे 7 वा (→च)

१६ -a) वा 1 कारा व 1 1 1 मयो (→य 1) शा 1 कारा

दान (→दान) व 1 तपोहिता, +तपासीह (→तपासीह) -b)

दे 9 पुहपरयाज्ञ (→पुहपरय व) शा 1 कारा का 2 व (→न) दे 7

भूतये (→भूतये) -c) दे 9 भवन्ति (→भवन्ति) दे 10 य, दे 11 ये

(→य) -d) वा 1 कारा व 1 सदाचारे (→सदाचार)

१७ इतोवात्सर वा 1 धधिमम्—

52० स एक प्रपते सत्य दसपुत्रादंगारपात् ।

१७ -b) दे 4 नेहामुत्र च (→नेह नामुत्र) दे 1 3 5 10 11

नन्दते, दे 7 विन्दति (→नन्दति) -c) दे 7 मति बुपात् (→भायं

तस्य स्वरूपं वक्ष्यामः सदाचारस्य राक्षस ।

शृणुष्वैकमनास्तच्च यदि श्रेयोऽभिवाञ्छसि ॥ १८

धर्मोऽस्य मूलं धनमस्य शाखा

पुष्पं च कामः फलमस्य मोक्षः ।

असौ सदाचाररतः सुकेशिन्

संसेवितो येन स पुण्यभोक्ता ॥ १९

ब्राह्मे मूढर्ते प्रथमं विबुध्ये-

द्वसुस्मोद् देववरान् महर्षीन् ।

प्राभातिकं मङ्गलमेव वाच्यं

यदुक्तवान् देवपतिस्त्रिनेत्रः ॥ २०

सुकेशिरुवाच ॥

किं तदुक्त सुप्रभातं शंकरेण महात्मना ।

प्रभाते यत् पठन्मर्त्यो मुच्यते पापबन्धनात् ॥ २१

यत्न) व 1 3 ह्यत (→यत्न) व 1 3 °वार (→°वारे), दे 4

दोषानाचारकर्ता च -d) दे 9 ह्याचारे (→ह्याचारे)

१८ -a) व 1 2 तस्य रूपं, दे 9 तस्यैव रूपं (→तस्य-
स्वरूपं) दे 1 3 वक्ष्यामि (→वक्ष्यामि) -b) दे 9 लक्षण (→लक्षणं),

-c) शा 1 व 2 3 दे 7 11 शृणुष्वैकं (→शृणुष्वैकं) दे 1 10 त च,

दे 2 3 त्व च, दे 4 त तु, दे 9 11 तत्त्वं, न 1 तव (→तत्त्व) -d)

दे 1 2 5 10 11 ध्यो हि (→धेयोमि)

१९ -a) व 1 3 दे 4 7 एव (→एवम्), व 1 दे 3 शाखा,

दे 9 शाखो (→शाखा) -b) दे 4 काम (→काम) -c) दे 7

°चतु (→°तव) व 1 3 सुकेशी (→सुकेशिन्) -d) दे 11 रामं

मनो, न 1 सर्वाविता (→सर्वेविता), दे 7 7 11 मुमुक्षु (→तत् पुष्पं)

२० -a) व 3 दे 7 ब्राह्मणे (→ब्राह्म), वा 1 कारा, वा 1 2

दे 1 2 प्रपते (→प्रपन्ते), दे 7 प्रबुध्येत (→विबुध्येत) -b) दे 4

सत (→सतु) दे 9 °स्मर (→°स्मरेद्) दे 1 3 5 9 10 11 °वर्

(→°वराद्) व 1 मुनीन्व (→महर्षीन्) दे 7 भ्यात्वा स देवात् वरदा-

स्महर्षीन् -c) दे 11 प्राभातिक (→प्राभातिक), वा 1 कारा वेदु,

वा 1 वाज्य, +पाठ्य, वा 2 योग्य, व 1 3 दे 7 9 10 न 1 भाव्यं

(→वाच्यम्) -d) वा 1 कारा व 1 2 निरीय (→निवेन)

॥ शा 1 का 1 दे 7 न 1 सुकेशि, दे 2 सुकेशि, दे 9 सुकेशी

२१ -a) दे 11 °प्रभाते (→°प्रभातं) -c) वा 1 व 1 2

व 1 2 य पठेत्, दे 3 7 11 यत्न्य, न 1 सदाचर (→यदाचर), व 1 3

दे 7 पाठ्य, व 3 पापं (→मर्त्यो) -d) व 1 3 दे 1 7 9 न 1 °वर्ष्यं

(→°वर्ष्यतात्)

१४.२८

इत्थं प्रभाते परमं पवित्रं
पठेत् स्मरेद्वा मृणुयाच्च भक्त्या ।
दुःस्वप्ननाशोऽनघ सुप्रभातं
भवेच्च सत्यं भगवत्प्रसादात् ॥ २८
ततः समुत्थाय विचिन्तयेत्
धर्मं तयार्थं च निहाय शय्याम् ।
उत्थाय पञ्चाद्वरित्युदीर्यं
गच्छेत् सदोत्सर्गमिधिं हि कर्तुम् ॥ २९
न देवगोब्राह्मणवह्निमार्गे
न राजमार्गे न चतुष्पथे च ।
कुर्यादथोत्सर्गमपीह गोष्ठे

पूर्वापरां चैव समाश्रितो गाम् ॥ ३०
ततस्तु शौचार्थमुपाहरेन्द
मुदे त्रयं पाणितले च मत्त ।
तथोभयोः पञ्च चतुस्तथैकां
लिङ्गे तथैकां मृदमाहरेत् ॥ ३१
नान्तर्जलाद्राशंस मृषिकस्थलात्
शौचापदिष्टा शरणात् तयान्या ।
वल्मीकमृच्चैव हि शौचनाय
प्राद्या सदाचारनिदा नरेण ॥ ३२
उदङ्मुखः प्राङ्मुखो वापि विद्वान्
प्रह्वाल्य पादौ भुवि संनिविष्टः ।

२८. -a) दे० प्रवर विचित्र (-परम पवित्र) -b) दे० ॥
भक्त्या (भक्त्या ?) (-भक्त्या) -c) ब० भवति, दे० धन सु-
दे० न च सु, न० [-अ] पि च सु- (-अ) नघ सु), दा० का०
ब० दे० ॥ न० सुप्रभाते, दे० सुप्रभातो (-सुप्रभात) -d) दे० सु-
(-अ) दे० भव्य (-सत्य)

२९. का० ०. (का० २६-३० प्रसारवशात् ०,
किन्तु धनयो टोका धन वर्तते) -a) दा० बा०-३ ब० दे० न्तयेव,
बा० २ दे० न्तयेत्तु (-न्तयेत्तु) -b) बा० २ धर्मं (-धर्मं), दे० ॥
तयार्थ (यं ?) (-तयार्थं) दे० शाठ्य, न० सर्वं (-गय्याम्)
-d) दे० २ तथा, न० तत (-तदा) दे० ॥ स सो (सौ ?) चादि
(-सदोत्सर्गं), दे० च (-हि)

३०. का० ० (अ २६ पा वि.) -a) दे० न (-न),
दे० मार्गे, दे० मार्गे च (-मार्गे न), दा० न० चतुष्पथेन (-
चतुष्पथे च) -c) दे० तथा (-प्रयोः) दे० विहाय (-प्रयोः)
दे० गोष्ठ, दे० गोष्ठ (-गोष्ठ) -d) बा० दे० ३ पूर्वा परां,
ब० सर्वान्तर, ब० दे० पूर्वपर (-पूर्वपर) दे० न० सर्वान्तर
(दे० गा) स्वेव (दे० च) (-पूर्वपरान्तर) दे० ३ ५-१० नैव
(-चैव) ब० समाश्रिताना, दे० ७ समाश्रिता (दे० गा), दे० ॥
समाश्रितो या (-समाश्रितो गाम्)

३१. -a) दे० उदाहर (-उपाहरेत्) -b) दे० तिलो मुदे
(-मुदे त्रय), दा० का० का० दे० न० त्रय (-त्रय), मुदे त्रय
(-च सत्त) -c) दे० तथोभयो, दे० ॥ तथोभयोः (-तथोभयोः)
दे० २ चतुस्तथैका, दे० ५-१०-११ वे० ॥ न० चतुस्तथैका, दे० चतुस्तथैका
(-चतुस्तथैका), मुदे, तथोभयो सत्त तथैवपादयो. -d) दे० यदेका
(-तथैका), बा० दे० न० आहरेत्, दे० ३ दे० आहरेत्

(→आहरेत्).

३२. -a) ब० ३ दे० १ १ न० भवत् (-भान्तु),
का० दे० १ न० मृषिकस्थलात्, ब० मृषिकास्थलात्, दे० ३-५-१० वे०
मृषिकस्थलात् विहाय (मृषिकस्थलात्) -b) दा० का० का० ब० २
शौचापदिष्टा (-शौचापदिष्टा), दा० ३ शरणा (का० ०णां)
तयान्या, बा० ब० शरण तयान्या, दे० ३ शरणगतान्या, दे० शरण-
प्रसन्ना, दे० ७ शरणा (दे० शरण) सदाचार, दे० करणात्तयान्या,
न० वरस्तयान्या (-शरणात्तयान्या), मुदे. विहायशौचापदिष्टा-
गतान् -c) का० का० ३ बा० ३ दे० १ १ १ वे० वल्मीकं
(-वल्मीकं) बा० २ दे० १ न० मृच्चैव, ब० मृच्चैव, दे० मृच्चैव
(-मृच्चैव), बा० शौचनाय, दे० शौचनाय, दे० शौचनाय, न०
शौचनाय, मुदे. मुदेवे सदा (-शौचनाय) -d) दे० ॥ एतेन
(नरेण ?) (-नरेण).

(अन मुदे. पाठस्य इत्यारम्भे सह धनोभिलषत्वं)

३३. दा० का० ० ०

-a) दा० 'प्राङ्मुखो वापि विद्वान्' अस्यष्टम्, बा० ३ नास्तिक का०
प्राङ्मुखमिति, बा० प्राङ्मुख एव चारी, बा० प्राङ्मुखो वा
तयासी, वे० प्राङ्मुखतोपि विद्वान्, मुदे प्राङ्मुखोपि विद्वान् (-
प्राङ्मुखो वापि विद्वान्) दे० शौच विहायप्राङ्मुख प्राङ्मुखोवा, दे० १
न० शौचापदिष्टा (न० ०णां) प्राङ्मुखोदङ्मुखश्च दे० 'प्राङ्मुखो
?', न० 'दङ्मुख' प्राङ्मुखो वा. -b) का०. वाच्य पादावचिज्य
सम्बन्ध, दे० प्रशान्त्य पदो पुनिसूचित्य, दे० प्रशान्त्य पदो च कर्तौ
स्थितित्वा. -c) बा० ३ दे० 'परेता' (-परेता), न० बाङ्ग (-
बाङ्ग), दे० मथेली (-मथेली), दे० समावर्तेन [व ?] सत्तेनकेन.
-d) दा० का० का० दे० ३ ५-१० वे० मुख विहाय परिमुञ्च्य च
दि (दे० १ वे० बाङ्ग), बा०-३ चाम्य विहाय परिमुञ्च्य (ब० परि-

समाचमेदद्विरफेनिलाभि-

रादौ परिमृज्य मृक्षं द्विरद्विः ॥ ३३

ततः स्पृशेत्त्वानि शिरः करेण

संभ्यामुपासीत ततः क्रमेण ।

केशास्तु संशोष्य च दन्तधावनं

कृत्वा तथा दर्पणदर्शनं च ॥ ३४

कृत्वा शिरःस्नानमयाङ्गिकं वा

संपूज्य तोयेन पितृन् सदेवान् ।

होमं च कृत्वा लभनं शुभानां

कृत्वा बहिर्निर्गमन प्रशस्तम् ॥ ३५

दूर्वादधिसर्पिरेयोदकुम्भं

धेत्तुं सक्तसां वृषभं सुवर्णम् ।

मृद्गोमयं स्वस्तिकमक्षतानि

मुष्ट) च द्वि (व२ चादं), दे० मुद्रावुता सपरिमृज्य हस्तौ, दे०
भ्रात्य परामृज्य पुनर्वि (द्वि ?) वार.

३४ कारा. b ०. ना. d ०. -a) दे० बाणि
(→बाणि), दे० काराङ्गुलीभि (→शिरः करेण) -b) शा१ का१.२
ब१.३ दे० १ सप्या च (ब१.३ दे० १ तु, दे० १ तु) निर्वत्य (ब१.३ दे० १
निर्वृत्य, दे० निर्वृत्य) (→संभ्यामुपासीत), का२ दे० १ न१ करेण
(→क्रमेण) -c) ब१.३ केशानि, दे० १.५.१०.११ ते० केशाश्च
(→केशास्तु), दे० १ तु (→च), शा१ °धाकृतम् (→°धावन)

दे०, ab, cd मध्ये अधिकम्—

५५ * पञ्चाङ्गिका स्वा क्रियते नरेण

३५ -a) शा१ कारा का१.२ ब१ अपाङ्गिकं, दे० अपा-
ङ्गिकं (→अपाङ्गिक), शा१ कारा का१.२ ब१ न१ च (→भा). -b)
कारा. सत्यं, न१ स मृत- (→संपूज्य) दे० १ देवेन (→तोयेन)
-c) दे० भव * * * (→तमन शुभानां) -d) दे० १ सतो
(→कृत्वा)

कारा ab मध्ये अधिकम्—

५६ * सप्या च निर्वाहं तत क्रमेण (= ३४ b)

३६. -a) कारा ब१.३ दे० ५ दूर्वा दधि, दे० न१ दूर्वादधौ
(→दूर्वादधि), कारा भ्राज्य (सर्पि) दे० १ दूर्वासर्पिर्दधि (दे०
सर्पि) तोयकुम्भ (दे० १ भे) ते० सर्पिश्च दूर्वादधितोयकुम्भ -b) कारा
वृषभ (→वृषभं) का२ सर्पणं (→सुवर्णम्) -c) न१ मनोमय
(→मृद्गोमय), शा१ कारा का१.२ वक्षताभि, दे० वक्षताभि (→
वक्षताभि) -d) शा१ का१ दे० साजा, का२ साजाव, दे० जालाव,

लाजामधु प्राद्वणकन्यकां च ॥ ३६ *

श्वेतानि पुष्पाण्यथ शोभनानि

हुताशनं चन्दनमर्कविम्बम् ।

अश्वत्थवृक्षं च समालमेत

ततस्तु कुर्यान्निजजातिधर्मम् ॥ ३७

देशानुशिष्टं कुलधर्ममायं

स्वगोत्रधर्मं न हि संत्यजेत ।

तेनार्थसिद्धिं सष्टपाचरेत्

नासत्प्रलापं न च सत्यहीनम् ॥ ३८

न निष्ठुरं नागमशास्त्रहीनं

वाक्यं वदेत्साधुजनेन येन ।

निग्यो भवेन्नैव च धर्ममेदी

संगं न चासत्सु नरेषु कुर्यात् ॥ ३९ व. १

(→साजा-): ब१.३ [-घ] (मु) च (→मधु); का२ ब१.२ दे० ५. १ १० ते० कन्यकार्थ दे० सर्पिश्च (→कन्यका च)

३७. शा१ कारा का१.२ d ० (र स). -a) शा१
का१.२ दे० ११ पुष्पाण्यथ, दे० १ दे० पुष्पाणि (दे० १ नि) च (→पुष्पा-
ण्यथ), ब१.३ दे० १ अश्वत्थ (दे० १ स च) पुष्पा (दे० १ °प्य)
शोभना (दे० १ न) शोभो च -b) दे० अश्वत्थ, न१ अर्कविम्बं
(→अर्कविम्बम्) -c) दे० १ मर्कं च (→वृक्ष च), दे० १ लमेत.
(→°लमेत) -d) दे० १ ३ ५ १० ११ ते० कार्यो (→कुर्यात्), दे० १ १०-
११ ते० धर्म (→धर्मम्)

c चरणान्तर कारा अधिकम्—

५७ * नेनैत सूर्यं न विषु न भानि

भिन्नानि सत्यासतमाजानानि

३८ शा१ कारा का१.२ abc ० (ह स) -a) ब१ °धर्म-
मुष्ट्य, दे० १ ३ ७ ते० अश्वत्थधर्म (→धर्ममश्वत्थ) -b) दे० न१ च न
(→न हि), दे० परित्य (→हि सत्यं) -c) दे० न१ नागार्थं
(→तेनार्थं), ब१ °लमेत, दे० १ १० °लरेतु (→°लरेत) -d) ब१
न हि (→न च) का२ सत्प्रहीनम्, दे० सत्सु नरेषु कुर्यात् (→
सत्यहीनम्) -cd) दे० नागार्थसिद्धिं समुपेत्य न वसतोत्य
भूत (?)

३९ -a) दे० नाम न (→नागम्) -b) दे० वार्स
(→वाक्य), कारा न चाप्यसद्भासमाभिधानम् -c) शा१ कारा
का१.२ इव (→निग्यो) ब१ हि (→च) दे० १ भेदे, दे० १ भेदी,
(→°भेदी) -d) दे० १ जनेषु (→नरेषु)

क्षौर च रिक्तासु जयासु मांसम् ।
 पूर्णासु योषित्परिवर्जयेत्
 भद्रासु सर्वाणि समाचरेत् ॥ ४८
 नाभ्यङ्गमर्के न च भूमिपुत्रे
 क्षौर च शुके रविजे च मांसम् ।
 वृषेषु योषिन् समाचरेत्
 शेषेषु सर्वाणि सदैव दुर्यात् ॥ ४९
 चित्रासु हस्ते श्वणे च तैल
 क्षौर निशासाम्भमित्सु वर्ज्यम् ।
 मूले मृगे भाद्रपदासु मांस
 योषिन्मयाहृत्चिकुर्योचरासु ॥ ५०
 सदैव वर्ज्यं शयनमुदक्शिरासु
 तथा प्रतीच्या रत्ननीचरेण ।

शुञ्जीत नैवेद्यं च दक्षिणासुखी
 न च प्रतीच्यामभिमोदनीयम् ॥ ५१
 दवालय चैत्यतरु चतुष्पथ
 विप्राधिक चापि गुरु प्रदक्षिणम् ।
 मात्स्यान्नपान वसनानि यत्नतो
 नान्यैर्धृताश्चापि हि धारयद् शुच ॥ ५२
 स्नायाच्छिरस्स्नानतया च नित्य
 न कारणं चैव विना निशासु ।
 ग्रहोपरामे स्वजनापयत्त
 मृक्त्वा च नन्मर्शगतं शशाङ्के ॥ ५३
 नाभ्यङ्गित कायमुपमृशेच्च
 स्नातो न कशान् शिथुनीत चापि ।

५४

दे३ च रिक्ता (का ?) पु (मु ?) (→च रिक्तासु) दे१ मयासु
 दे३ भद्रासु दे१ जया च (→जयासु) -०) बा१ योषां +योषित्
 दे३ योषां (→योषित्) बा१ २ दे१ 'वज्रोपा' दे१ ५-१० दे१ 'वज्र
 येव' (→'वज्रयेत्' -d) दे१ ३० भ्राणि (→भ्राणसु) दे१ ३
 सर्वासु (→सर्वाणि) दे१ ३ ५-१०-११ दे१ सप्ताचरेण (→सप्ताचरेत्)
 ४९ -b) बा१ २ क्षार (→क्षौर) दे१ शुके शुकेन मांसम्
 (→शुके रविजे च मांसम्) -०) शा१ का = वृषे (बा१ 'द' पु,
 दे१ ७ वृषे च दे१० वृषे पु (→वृषेषु) बा१ वृषे स्त्रिय नैव (→वृषेषु
 योषिणः) शा१ क्षार बा१ २ 'व्येत व २ 'चरेत्' (→'चरेत्')
 ५० -a) गा१ का = व३ श्वणेण दे१ ५-७-११ दे१
 श्वणे न (→श्वणे च) बा१ = तिल च (→च तैल) -b) व =
 क्षार (→क्षौर) शा१ बा१ 'सा ह्यभित्सु' दे१ न१ 'छा'मिषसु
 (न१ 'लु) (→'छा'स्त्वभित्सु) -०) दे१ ४ न१ भ्रम (→भ्रमः)
 दे१ 'पण्य' (→'पणासु) दे११ साय (→सांसम्) -d) दे१ न१
 योषां दे१ योषा (→योषित्) दे१ मयासु, दे१ महा (→मया)
 दे१ ५ नृत्तिकरोत्तयसु, दे१ नृत्तिकरोत्तयसु, दे१ उत्तरद्वितिकासु
 (→द्वितिकयोचरासु)

५१ दे३ b ० -a) बा१ दे१ ५-१० दे१ 'गये' (→गयन्)
 दे३ सुदक (→सुदक) बा१ बा१ ३ दे१ ५-१० दे१ न१ शिर
 दे१ 'रिक्ट' (→'रिक्ता') दे१ सव वय तदुद्विगिरत्तया -b) दे१
 ७ न१ पयत्त (→प्रतीच्याप) दे१ रा(र?) (ह) जनो (→रजनी)
 -०) दे१ 'मुर्ध' (→'मुर्धो) -d) न१ नापि (→न च) दे१ ७
 प्रतीच्या (→प्रतीचीयम्) दे३ ऋपि दे१ न१ अपि दे१ न च (→

अपि) बा१ ३ 'शुञ्जी' (→'शुञ्जी')
 ५२ -a) दे१ 'तव' दे१ 'तनु' न१ 'वन' (→'तर्ह) बा१ ३
 दृष्ट्य दे१ ०००० (→चतुर्दश) b) बा१ काय (पि?)
 दे३ बापि (→बापि) बा१ प्रवभ्यात् +प्रणिगम् (→प्रणिगम्)
 -०) शा१ क्षार बा१ मात्स्यान् (क्षार 'पु) पानद्, दे३ ३
 गाल्यप्रदान (→मात्स्याप्रदान) दे३ च सवनानि न१ वसन च
 (→वसनानि) -d) बा१ ३ नान्यैर्धृताश्चापि दे१ ११ नान्यैर्धृ
 ताश्चापि मुने धृतानि चाप्य (→मा'यधृताश्चापि) दे१
 शिववेदे (→हि धारयेत्)

५३ -a) बा१ 'पयापि दे१ ते१ 'मवा (ते१ 'यो) च दे३
 'पयास' (→'पया' च) दे३ ७ न१ दे१ स (→च) -b) शा१ बा१
 २ बा१ ३ दे१ ३ ५ १०-११ दे१ निष्कारणं दे३ ७ क्षारणं दे१ नो कारणं
 (→न कारण) बा१ चैव +न च दे१ ९ १० नैव (→चैव) बा१ शुषो
 बा१ २ दे३ ४ १०-११ दे१ महा दे१ सग (→विना) -०) दे१ ९ प्रहो
 (→प्रहो) गा१ क्षार बा१ २ दे१ ११ 'मिपाते बा१ दे१ ० 'पयापि
 दे१ 'मिपाते दे१ 'पिपाते न निपाते (→'पयापि) ब ३ ग्रहोपरा
 नेषु क्षताभित्ताप दे३ ग्रहोपराग स्वजनाभिवात् -d) बा१ ३ दे१
 मुक्ता (→मुक्ता) दे१ निर्वं ऋषा (→च जन्मत्) बा१ का
 'नत क्षाण्ड' (बा१ 'के) (→मते क्षाण्डे)

५४ -a) बा१ ३ दे१ नाभ्यङ्गित (ब३ 'ति) त (→नाभ्य
 ङ्गित) दे३ 'लुगेत (→'लुगेव' -b) दे१ च (→न) दे१ का
 (तया) पि दे१ ९ न१ बापि (→बापि) -०) क्षार बा१ ३
 दे३ ७-१० नैवाभ्यर्च-का१ वस्त्रेण च नैवाभ्यर्च (→नैवाभ्यर्च)

१४.५४

गात्राणि चैवाम्बरपाणिना च

स्नातो विमृज्याद् रजनीचरेत् ॥५४॥

वसेच्च देशेषु सुराजकेषु

सुसहितेष्वेव जनेषु नित्यम् ।

अक्रोधना न्यायपरा अमत्सराः

कृषीवला द्योपधयश्च यत् ॥ ५५

न तेषु देशेषु वसेत् बुद्धिमान्

सदा नृपो दण्डवत्स्वशक्तः ।

जनोऽपि नित्योत्सववद्भवैः

सदा जिगीषुश्च निश्वाचरेत् ॥ ५६

इति श्रीशामनपुराणे चतुर्दशोऽध्यायः ॥ १४ ॥

१५

ऋषय ऊचुः ।

यच्च वर्ज्यं महाबाहो सदाधर्मस्थितैर्नरैः ।

यद्भोज्यं च समुद्दिष्टं कथयिष्यामहे वयम् ॥ १

-d) गा१ स्नातोऽव, कारा का१ दे१ न१ स्नातो व, व१२ दे१
स्नातो न, दे११ स्नातो व (→स्नातो वि) गा१ कारा दे१ ० भुज्यात्
(→भुज्यात्)

५५ व१ ३ दे१ ०d ० -१) दे१ ३ वसेत् (→वसेत्),
गा१ कारा का१ ३ सुराज, दे१ तु राज (→सुराज) -b) गा१
कारा का१ २ सदास्ये (→सुसहिते) कारा सुगीलकेषु, दे१०
जनेषु नित्य (→जनेषु नित्यम्) व१ ३ बुद्धोत्सवो (व१ ०) दण्ड
करित्वशक्त, दे१ वसेत् लोकेषु सुबुद्धिमत्सु -c) गा१ कारा
का१ २ दे१ न१ त्वमत्सरा (दे१ ०त्स), दे१ ३ विमत्सरा, दे१ [व]
स्वपूरा (→स्वमत्सरा) -d) दे१ ०वत्स (→०वत्स) गा१
कारा का१ २ दे१ ५ १०-११ ह्यो (दे१ तो १) यष (का१ ० दे१ ३ ५
०वि) ज्ञातव्यं न१ ह्यायश्च यत् यत् (→ह्योपधयश्च यत्)

५४ श्लोकाद् परं मुनेः श्रविकम्

६२ ० इवापस्तु वैद्यो धनिकश्च यत्

सद्भोज्यमस्तत्र वसेत् नित्यम् ।

५६ व१ ३ ab ० -a) गा१ कारा का१ २ वसेत्, न१
वसेषु (→वसेत्) दे१ येत्, दे१ विद्वान् (→बुद्धिमान्) दे१ न य
(तु १) नृपोऽपि वसेत् यत् -b) गा१ का१ ० न यो नृपो कारा
नृपो न यो दे१ १ भवेन्नृपो (→सदा नृपो) गा१ कारा का१ २
दण्डवत्, दे१ दण्डकर (→दण्डवत्) दे११ वाक् न१ अशक्त
(→अशक्त) -c) दे१ जनसु, दे१ न१ जनेषु (दे१ ०प्य) (→जनो
नि) -d) कारा ०d वरणयो नमस्यत्याह

भोज्यमन्नं पर्युषितं स्नेहाक्तं चिरसंभृतम् ।

अनेहा ब्रीहयः श्लक्ष्णा विकाराः पयसस्तथा ॥ २

शशकः शल्यको गोधा श्वाविधो मत्स्यकच्छपो ।

पुष्पिका—गा१ का१ २ दे१ ३ ५ १०-११ ते१ मुने ० —कारा
इतिशामनपुराणे ऋषिसुकेतिशब्दादे, व१ दे१ इतिथी वामनपुराणे
भैरवप्रादुर्भावे, व१ ३ इति वामनपुराणे, दे१ न१ इति द्योवामनपुराणे,
दे१ इति श्रीवामनपुराणे अध्यायनाम—कारा कुमारी-
द्वीपाचारवर्जनं नाम, दे१ न१ सदाचारलक्षण (न१ निर्मयो) नाम,
दे१ सदाचारो नाम अध्यायसंख्या—कारा दण्डवत्स्वशक्तः व१ ३
दे१ दण्डवत्स्वशक्तः दे१ १ नयोऽप्योऽप्यश्च दे१ न१ चतुर्दशोऽध्याय

१५

० व१ ३ दे१ ० गा१ का१ दे१ न१ ऋषयः, दे१ ऋषयोऽव
१ -a) दे१ सत्त (→यत्) -b) न१ परे (→स्थिते)
का१ व१ २ दे१ स्थितैर्नरे (→स्थितैर्नरे) -d) दे१ ०महो
(→०महो)

२ दे१ ab 'पर्युषितं स्नेहाक्तं' ० -b) का१ स्नेहाक्तं
(→स्नेहाक्तं) व१ दे१ १० ११ ०सुवृत्त, दे१ ०सत्पित (→०सुवृत्तम्)
-c) का१ सत्पित, व१ स्नेहाक्त, दे१ सुस्नेहा, न१ मत्स्येहा (→
मत्स्येहा) न१ चेटा (→शल्यका)

३ -a) व१ २ शल्यको, दे१ १ ११ शल्यको (→शल्यको)
कारा दण्डको, का१ ० श्वाविधो (कच्छ ०तो), व१ दे१ श्वा (व१
श्वा) विध (दे१ ०धा) व१ २ ३ समेधा (दे१ ०धो), व१ दे१ ५ ५ ५
१० ते१ समेधा (दे१ ०धो, दे१ ०धो), दे११ समेधो (→श्वा वधो) -c)
गा१ कारा का१ २ विलासकादीनि व१ ३ विदलकादीनि, दे१ वल्कव

तद्वद् द्विदलकादीनि भोज्यानि मजुरवबीत् ॥ ३
मणिरत्नप्रवालाणां तदन्वृत्ताफलस्य च ।
शैलदात्मयानां च वृणमूलौपधान्यपि ॥ ४
शूर्पधान्याजिनानां च सहतानां च वाससाम् ।
वलकलानामशेषाणामभ्युना शुद्धिरिष्यते ॥ ५
सस्नेहानामधोष्णेन तिलरुलेकेन वारिणा ।
कार्पासिकानां वस्त्राणां शुद्धिः स्यात्सह भस्मना ॥ ६
नागदन्तास्थिशृङ्गाणां तक्षणाच्युद्धिरिष्यते ।

पुनः पाकेन भाण्डानां मृन्मयानां च मेघ्यता ॥ ७
शुचि मैक्ष कारुहस्तः पण्य योपिन्मुख तथा ।
रथ्यागतमविज्ञात दासवर्गेण यत्कृतम् ॥ ८
वाक्प्रशस्तं चिरातीतमनेकान्तरित लघु ।
चेष्टित बालवृद्धानां बालस्य च मुख शुचि ॥ ९
कर्मान्ताङ्गारशालासु स्तनधयमुता स्त्रियः ।
वाग्विप्रो द्विजेन्द्राणां सतप्राश्चाम्बुनिन्दवः ॥ १०
भूमिर्विशुध्यते खातदाहमार्जनगोक्रमै ।

वै ११

अभाणि दे० द्विदलकानि न० द्विरत्नकानि (→द्विलकानि)
-द) न० मनु (→मनु)

३ श्लोकात्पर का१ अधिकम्—

६३४ खड्गो ह्रस्वः पञ्चम । पञ्च पञ्चनखा मय्या

४ दे० ११ d O (ह स) -a) व० दे० ३ ५ ७ ९ १० दे०
न० ११ वस्त्र व० १२ वस्त्र दे० १२ वस्त्र, दे० ११ वस्त्र (→१२ वस्त्र) दे० ११
प्रवालौघ (→प्रवालानां) -b) दे० तु दे० न० ११ दे० ११ वा
(→व) -c) दे० ३ मय्या न० ११ म (म ?) यानां (→मय्यानां)
-d) दा० ११ कारा का० १२ दे० ११ मूलो न० ११ मूलो (→मूलो)
का० ११ मय्यानां + धोपधान्यपि व० धोपधानि च दे० धोपधा
मपि (→धोपधान्यपि)

५. दे० ११ a O (ह स) -a) व० मूलो दे० १२ मूलो
दे० ४ १० मूलो दे० सपि (→मूलो) व० ११ धान्याजि (त) नागाज
व० ११ धान्याजिनां च दे० ४ ७ १० दे० ११ धान्याजिनां च (→धान्या
जिनानां च) -b) दा० ११ कारा का० १२ रत्नदल दे० ४ ७ ७ ७ ७
(→रत्नदलानां च) -c) दे० ११ श्लोकानां (→श्लोकाणां) -d) व० ११
नाग्यवत् (→मय्यानां)

५ श्लोकात्पर दे० ११ अधिकम्—

६४४ पुनः पाकेन भाण्डानां (दे०+मृन्मयानां) च मेघ्यता ।
(-७ od)

६. दे० ११ d O -b) दे० ११ कान्तेन (→कान्तेन) दा०
वापि तम्, का० १२ वापि त (का० २ य) व० १३ दे० ३ ५ ७ ९ १० ११
वा (दे० ११ वा) वि (दे० ११ रि) कम् (→वारिणां) -d)
दे० ३ ७ १० दे० ११ बहिरम्बुना दे० ११ सहभस्मना +सहमृत्ना (→
सहभस्मना)

७ दे० ११ od O (६ श्लोके प्रागतम्) -a) दे० ११ गज
(→गजा) दे० ११ दास्य (→शृङ्गाणां) -b) दा० ११ कारा का० १२
वा दे० ५ ७ ९ ११ दे० ११ तलागाव (→तलागाव) -d) कारा

मृन्मयानां (→मृन्मयानां) दे० ३ दे० ११ एष्यता दे० ११ एष्यता
(→मेघ्यता)

c) दे० ११ od O -d) कारा का० १२ दे० ११ शुचि
दे० ११ शुद्ध (→शुचि) कारा व० ११ मय्य व० ११ मय्य दे० ११ मय्य
(→मय्य) दे० ११ हस्ता (→हस्ता) -b) दा० ११ कारा का० १२ पुण्य
वा दे० ११ पुण्य दे० ११ पुण्य (→पण्य) का० ११ योविप्रमुख + योपि
मुख (→योविप्रमुख) -c) दे० ११ गज (→रथ्या) कारा य
जात (→अविज्ञात)

९ दे० ११ वाक् मुख ab od O (ह स) -a) दे० ३
वाक्प्रशस्त (→वाक्प्रशस्त) दे० ५ ७ १० ११ दे० ११ चिरातीत दे० ११ विपरीत
(→चिरातीत) दे० ११ एक लङ्घि (न० पञ्चलङ्घि) विहित
-b) दे० ११ कान्तरिते न० ११ कान्तरित (→कान्तरित) -d) दा० ११
कारा का० १२ व० ३ दे० ५ १० ११ दे० ११ तु (→व) दा० ११ शुचि
(→शुचि)

१० -a) दा० ११ कर्मान्ताङ्गार का० १२ कर्मान्ताङ्गार दे० ११ कर्मान्त
गोर् दे० ११ कर्मात्कर न० ११ कर्मान्ताङ्गार (→कर्मान्ताङ्गार)
कारा व० ३ दे० ११ शालाज दे० ३ ११ धान्यास्तु (→शालाज)
-b) व० ११ स्तनधय (→स्तनधय) दा० ११ का० ११ मुता दे० ३ ३ ५
मुता (→मुता) दे० ११ स्तनधयमपि स्त्रिय (दे० ११ मुता) -c)
का० ११ वाग्विप्रो दे० ११ वाग्विप्रो न० ११ वाग्विप्रो (→वाग्विप्रो)
-d) दा० ११ कारा का० १२ दे० सतपा व० ११ सतपा दे० ११ सतपा
न० ११ सतपा (→सतपा) दे० ४ ७ ९ न० ११ वापि (→वाम्बु) दे० ११ विदावर
(→विदावर)

११ -a) कारा फल व० ३ खाना (ता ?) व० दे० ४
लेखाव, दे० लेखाव दे० वाग न० ११ हात (→हात) -b) कारा
का० ११ दास, दे० सह (→दाह) दे० ११ धान्य (जि ?) व० दे० ४ ७
धावन (→धाम्जन) का० ११ गोमय + गोक्रमै, व० ३ गोक्रमाव
दे० ११ गोमय (→गोक्रमै) -c) दे० ११ उल्लेखाव (→उल्लेखाव)

लेपादुल्लेखनात् सेकाद् वेश्मसमार्जनार्चनात् ॥ ११
 केसकीटावपन्नेऽन्ने गोघ्राते मक्षिकान्विते ।
 मृदम्युभस्मक्षाराणि प्रक्षेमव्यानि शुद्धये ॥ १२
 औदुम्बराणां चाम्लेन क्षोणेन व्रुपुसीसयोः ।
 भस्मान्मुभिश्च कांस्यानां शुद्धिः प्लावो द्रवरप च ॥ १३
 अमेघ्याक्तस्य मृचौषैर्गन्धापहरणेन च ।
 अन्येषामपि द्रव्याणां शुद्धिर्गन्धापहारतः ॥ १४
 मातुः प्रसवणे वत्सः शकुनिः फलपातने ।
 गर्दभो भारवाहित्वे श्वा मृगग्रहणे शुचिः ॥ १५

रथ्याकर्दमतोयानि नावः पथि तृणानि च ।
 मारुतेनैव शुद्धयन्ति पक्वप्रेकचितानि च ॥ १६
 मृतं द्रोणाढकम्यान्नमेघ्यामिच्छुतं भवेत् ।
 अप्रमुदुष्टप संतपाज्यं क्षेपस्य प्रोक्षणं स्पृष्टम् ॥ १७
 उपचासं त्रिरात्रं वा दूषितान्नस्य भोजने ।
 अज्ञाते ज्ञातपूर्वे च नैव शुद्धिर्विधीयते ॥ १८
 उदकयाश्चाननगनांश्च सूतिकात्त्यावसायिनः ।
 स्पृष्ट्वा स्नायीत शीचार्यं तथैव मृतहारिणः ॥ १९
 सत्नेहमपि संस्पृश्य सवासाः स्नानमाचरेत् ।

दे१ सेकं (→सेकात्). -d) का१ ३ ब१ ३ दे३.११ । समार्जनार्ज-
 नात्, न१ । समार्जनार्च (च्य ?) वं (→समार्जनार्चनात्).

१२. -a) दे१ 'कीटाव' दे१ 'कीटाव' न१ 'कीटाव' (→
 'कीटाव'), शा१ का१.२ 'पत्रान्ते, ब१ ३ 'पत्राव', (→'पत्रे च') दे१.९
 न१ 'पन्ने च (→पन्नेऽन्ने). -b) ब१.२ निघ्राते, दे१ गोघ्राते, दे१
 गोघ्राते, दे११ गोघ्राते (→गोघ्राते). -c) दे१.५.११ मृदुत्तु (→'मृद-
 म्मु'), दे१.११ न१ 'क्षराणि (→'क्षाराणि), दे१ मृदं भस्माग्रहणानि.

१३. a) दे१.११ ब१.३, दे१ ३ ७-१० उदुम्ब (→'औदुम्ब'),
 दे१ वास्तेन, न१ चात्रेण (→'वास्तेन'). -b) दे१ सारेण (→'सारेण'),
 शा१ 'वप' (→'वपुः') ब१ दे१ 'शीसयो (→'सीसयो'). -c)
 दे१.३.५.१० भस्माद्विश्वैव, दे१.११ भस्मादिभिश्च (→'भस्मान्मुभिश्च'),
 दे१ कात्स्य (लोहा) वा (→'कात्स्याना'). -d) कारा प्लवसीद्रव्यं,
 दे१ 'वचापाद्रव्यं' (→'प्लावो द्रव्य'), ब१ ३ दे१ तु (→'च')

१४ -a) दे१ 'गमेघ्याक्त' (→'गमेघ्याक्त'), ब१ मृते
 ई, दे१ मुद्योमै (→'मुद्योमै'). -b) शा१ कारा का१ ३ शुद्धिर्गन्धा-
 पकर्मणात्. -c) का१ इक्षुपु, का१ इक्षुपु, +द्रव्याणां, न१
 द्रव्याणां, ब१ तद्द्रव्य, दे१.५ ७.९-११ न१ तद्द्रव्यं (दे१ ११ 'ते')
 (→'द्रव्याणां')

१५ -a) शा१ का१ ३ दे१.१०.११ प्रल (शा१ 'ध' बने, ब१
 दे१.७ प्रलवले, ब१ प्रलन (ल ?) वले, दे१ प्रलवनात्, न१ प्रल-
 वर्णात् (→'प्रलवले'). -b) ब१ कुशनि (→'शकुनि'), ते१ 'धातने
 (→'धातने'). -c) दे१ सारं, दे११ वारं (→'भार'). -d) दे१
 वी मृगवधे (→'मृगग्रहणे').

१६. दे१ ०. -b) ब१ दे१.१० गाव पवि, दे१ गोश्च पव्या,
 दे१ नावपव, न१ नावा पव- (→'नाव पवि') -c) दे१.५.७ माह-
 ताकेण (→'माहतेनैव'), ब१.३ शुद्धयन्ते (→'शुद्धयन्ति'). -d) दे१
 'व्यानि (→'वितानि'), दे१ तु (→'च').

१७. दे१. २.०. ०. -a) शा१ रात, कारा. न१ रात, ब१
 मृत, दे१० पक्व (→'पक्व'), शा१ कारा. का१ द्रोणाधिक, ब१
 द्रोणाधिक, दे१ दे१ द्रोणाढक, न१ द्रोणाधिक (→'द्रोणाढक-'), का१
 चान्नं, ब१ 'स्यायं, न१ धान्य (→'स्यान्'). -b) ब१ २ 'लेवेद,
 ब१ ते१ सने (→'भवेत्'). -c) दे१ उख्य (→'उदुल्य'), दे१
 तपयाज्यं (→'सन्तपाज्य'). -d) दे१ पुन (→'स्पृष्टम्').

१८. -a) कारा. का१ दे१.७.१०.१० 'वास (→'वास');
 कारा. स्यात् (→'वा'). -b) दे१ दूषितस्यान्न- (→'दूषितान्नस्य');
 दे१.७-१० 'भोजनात् (→'भोजने'). -c) का१ ब१.३ दे१ १० ते१
 ज्ञाता- (→'ज्ञाते'), शा१ दे१ ज्ञानं (→'ज्ञातं'), शा१ का१
 दे१.३.१० ते१ ब१ वा (→'च'). -d) दे१ * सिध्यते (→'विधीयते').

१९. -a) ब१.२ 'स्नानं', ब१ 'चाण्डालं', दे१.१० 'स्नानं',
 दे१ 'स्नेहं', दे१ 'स्नानं' (→'श्चानं'), दे१ 'नमस्तिव, न१ 'अव्याज
 (→'नम्याज'), कारा. चरण्याचमुगतात्प, दे१ उदकया जलमादय,
 -b) शा१ का१ २ पूककाल्यं, कारा. ब१ दे१.१० सूतिकात्मा, दे१
 पूतिकात्मा (→'सूतिकात्मा'), ब१ 'चायिका, दे१ न१ 'सायिना
 (→'सायिन') -c) ब१ स्नानो च (→'स्नायीत'), ब१ शौचान्नं,
 दे१ शुद्धयर्थं (→'शौचार्य'). -d) का१ 'हारिण, + 'हृत्कार, न१
 'भ्राजिण (→'हारिण').

२०. -a) दे१ सवेहं (→'सखेहं'), शा१ ब१ ३ 'मिह
 (स्वि ?) (→'मिह'). -b) ब१ ३ दे१.७.९ न१ सवे (ब१ ३ 'वे)
 ल (→'सवाला'), कारा. स्नान समाचरेत्, मुने जलमाविसेत्, दे१०
 स्नानमाचरेत् + जलमाविसेत् (→'स्नानमाचरेत्'), कारा. बार स्नानं
 समाचरेत् -c) दे१ ते१ आचम्येति (→'मै') च, न१ दावप्य न तु
 (→'दावप्यं तु'); का१.२ दे१.११ निस्तेह, दे१ अस्तेहं (→'निस्तेह').
 -d) शा१ गमावप्यार्कं, का१ गमावप्यार्कं, दे१ गमावप्यार्कं
 (→'गामावप्यार्कं'); कारा. ब१.२ दे१ वा (→'च'), दे१ 'मीसवेत्
 (→'मीसव च').

पितृदेवार्चनाद्वीनः स पण्डः परिगीयते ॥ २८
 दम्भार्थं जपते यश्च तप्यते यजते तथा ।
 न परत्रार्थमुद्युक्तो स मार्जारः प्रकीर्तितः ॥ २९
 विभवे सति नैवाति न ददाति जुहोति च ।
 तमाहुरासुं तस्यान् श्रुत्वा कृच्छ्रेण शुद्ध्यति ॥ ३०
 यः पोषा हि मर्माणि निकृन्तन्निव भापते ।
 नित्यं परगुणद्वेषी स श्वान इति कथ्यते ॥ ३१
 सभागतानां यः सभ्यः पक्षपातं समाश्रयेत् ।
 तमाहुः कुक्कुटं देवास्तस्याप्यन्नं विगर्हितम् ॥ ३२
 स्वधर्मं यः समुत्सृज्य परधर्मं समाश्रयेत् ।
 अनापदि स विद्वद्भिः पतितः परिकीर्त्यते ॥ ३३
 देवत्यामी पितृत्यामी गुरुभक्त्यरतस्तथा ।

गोत्राङ्गणस्त्रीवधकृदपविद्धः स कीर्त्यते ॥ ३४
 येषां कुले न वेदोऽस्ति न शास्त्रं नैव च व्रतम् ।

ते नग्नाः कीर्तिताः सद्भिस्तेषामन्नं विगर्हितम् ॥ ३५

आश्वत्थानामदाता च दातुश्च प्रतिषेधकः ।

शरणागतं यस्त्यजति स चाण्डालोऽधमो नरः ॥ ३६

यो धान्यवैः परित्यक्तः साधुभिर्ब्राह्मणैरपि ।

हुण्डाशी यश्च तस्यान् श्रुत्वा चान्द्रायणं चेत् ॥ ३७

यो नित्यकर्मणो हानिं कुर्यान्नैमित्तिकस्य च ।

श्रुत्वाच्च तस्य शुद्ध्येत विरात्रोपोषितो नरः ॥ ३८

गणकस्य निपादस्य गणिकाभिपजोस्तथा ।

कदर्यस्यापि शुद्ध्येत विरात्रोपोषितो नरः ॥ ३९

दे१ ११ (३) परि° (→परि°)

२९ -a) दे२ दमादीं (→दमादीं), दे१ ९ यजते,
 दे१ ११ जायते (→जयते) -b) कारा दे१ तपते (→तप्यते)
 शा१ बा दे२ १० ते१ पठते व० ३ दे१ ९ ११ जा, (दे१ ११ °य) ते,
 दे४ च तपन्, दे१ तापयेत् (→यजते) -c) शा१ काय का१ २
 परार्थं मूढ, दे४ न च पुण्यार्थं, दे१ न परास्वार्थं, दे१ न परस्वार्थं,
 (→न परस्वार्थं) दे४ ७ ९ न इत्युक् (→उत्तुल) -d) शा१
 कारा का१ २ व१ ३ दे१ ५ १० ११ ते१ मार्जारं परिकर्तित, दे४
 स मार्जरो नराधम

३० -a) दे१ नैवार्यं (→नैवाति) -b) दे१ ११ कु (कु ?)
 होति (→जुहोति) व१ दे१ ४ ५ ७ ते१ न१ च, दे१ नो (→न):
 दे४ न जुहोति ददाति च -c) व१ मारुतु, व३ मारु (→मारु)
 ३१ व१ ३ दे१ ७ ९ ११ ते१ न१ ० -c) शा१ °गणा°
 (→°गुण°)

३२ व२ cd ० -a) दे४ लोकानां, दे१ य शश्वत्
 (→य शश्वत्) -d) दे४ ७ तस्यैवाच (→तस्याप्यन्न)
 ३३ व२ ० -a) व३ दे४ ९ परित्यज्य (→समुत्सृज्य)
 -b) दे१ °धर्मं (→°धम) कारा का१ ० व३ दे४ ९ १० न१ समा
 चरेत्, दे१ ३ ११ ते१ समाश्रयेत् (→समाश्रयेत्) -c) शा१ कारा
 का१ २ मनादत (→मनापरि) -d) व१ ३ दे४ परिकीर्तित, दे१
 परिगीयते (→परिकीर्त्यते)

दे१ ३७ श्लोकस्य ab, cd सव्ये पुनरावृत्तम् (= ३२ cd,
 ३३ ab)

३४ दे१ ० -a) कारा का१ व१ ३ दे१ ५ ७ ११ ते१

वेद°, व० देव°, + वे° (→देव°) -b) का० °मन्त्रवृत्त°,
 व१ २ °पत्युत्पन्नं, व३ वाक ०० दे३ ३ °वदमुत्पन्नं, दे१ ५ ११
 °भक्त्युत्पन्नं, दे४ °वदमुत्पन्नं (प्र ?) क, दे१ °वदमुत्पन्नं, दे१
 °वदमुत्पन्नं, ते१ °वदमुत्पन्नं (→°भक्त्युत्पन्नं) न१ देवैरत्ययो तथा
 -c) ते१ गोश्राद्धाणि च ० ० कार -d) व१ ३ दे४ ७ ९ प्रवत्त
 (व३ ३ °व्य) ते, दे० न१ प्रकीर्त्यते (→स कीर्त्यते)

३४ श्लोकात्तर व१ अधिकम्—

६६७ मनादि स विद्वद्भिः पतितः परिकीर्त्यते (= ३२ cd)

३५ शा१ कारा का१ २ व१ ३ दे१ ५ ७ ११ न१ ० -b)

दे४ द (→च) -c) दे२ तेनया (→ते नग्ना)

३६ -a) दे४ ७ आशार्क्यं, दे१ न१ आशार्क्यं (न१ °क) र
 (→आशार्क्यानां) -b) दे१ ५ ७ ११ दार (हु ?) (→दातु) -d)
 शा१ कारा का१ २ दे४ ७ ९ न१ चण्डालो (दे१ °ला) (→चाण्डालो),
 ते१ चाण्डाल स (→स चाण्डाल) गा१ दे४ नरोधमं, कारा व१ ३
 नराधम, दे२ ३ १० ते१ [ध] धनो जन (→[न] धनो नर)

३७ -a) दे१ अति (→परि) दे१ यो बाधयाम्परित्यज्य
 -b) दे१ सह (→सति) -c) दे१ ९ यय (→यय) दे४ तत्रा
 (स्य?) च (→तस्यास्य)

३८ दे२ ७ ० -a) शा१ कारा का१ २ कमहानि च
 व२ कमगा हानि (→कर्मणो हानि) -b) दे१ ४ ११ हु (→च)
 -c) व३ मुक्तार्थं (र्ष ?) (→मुक्त्यान्) व२ दे१ शुद्ध
 (→शुद्धपत) -d) दे१ द्विज (→नर)

३९ शा१ व१ ३ दे२ ५ १० ते१ न१ ० -b) दे१ ११
 गणिका (°या) (→गणिका) का२ दे१ ११ भिषज (→भिषको)

नित्यस्य कर्मणो हानिः केवलं मृतजन्मसु ।
 न तु नैमित्तिकोच्छेदः कर्त्तव्यो हि कथंचन ॥ ४०
 जाते पुत्रे पितुः स्नानं सचैलस्य विधीयते ।
 मृते च सर्ववन्धूनामित्याह भगवान् भृगुः ॥ ४१
 प्रेताय सलिलं देयं बहिर्दग्ध्वा तु गोत्रजैः ।
 प्रथमेऽह्नि चतुर्थे वा सप्तमे वाऽस्थिसंचयम् ॥ ४२
 ऊर्द्ध्वं सचयनात्तेषामङ्गस्पर्शो विधीयते ।
 सोदकैस्तु क्रिया कार्या संशुद्धैस्तु सपिण्डजैः ॥ ४३
 विषोद्वन्धनशास्त्राम्बुबहिषातमृतेषु च ।
 घाले प्रज्वालि संन्यासे देशान्तरमृते तथा ॥ ४४
 सद्यः शौचं भवेद्दीरं तच्चाप्युक्तं चतुर्विधम् ।

४०. -a) दे० मो नित्य (→नित्यस्य), दे० हाल (→हानि). -b) दे० कृतं (→मृतं). -c) घा० कारा. नित्यं, का० नित्यं, +ननु, दे० ननु (→ननु), दे० 'तत्कोच्छेदः, दे० 'तत्कोच्छेदः' (→'तत्कोच्छेदः'). -d) कारा. न, (→हि): दे० कदाचन (→कथंचन). दे० हृदिषणापठ, c, d मध्ये पुनरावृत्तम्—
 67* कुर्यान्नैमित्तिकस्य तु ।

मुत्पत्ता त तस्य शुद्धयेत त्रिप्राप्तोपेक्षितो नरः ।

गणकस्य वि (नि ?) पादस्य गणिकाया भिपजस्तथा ।

कदम्बस्यापि शुद्धयेत त्रिप्राप्तोपेक्षितो नरः ॥ [4]

नित्यस्य कर्मणो हानिः केवलं मृतजन्मसु ।

न तु नैमित्तिकोच्छेदः कर्त्तव्यो हि कथंचन ॥ (= ३८, ३९).

४१. -a) दे० ताते (→जाते). -b) व० ३ सचैलस्तु, दे० ३.५.१०.१० ते० न० सचैलस्तु (→सचैलस्य). -c) व० ३ मृते हि (→मृते च).

४२. -b) व० ३ शुचिर्दग्ध्वा, दे० बहिर्दग्ध्वा तु, दे० ११ बहिर्दग्ध्वा तु, दे० बहिर्दग्ध्वा (→बहिर्दग्ध्वा तु); घा० व० ३.५.२.७ ते० च (→तु), कारा. वा० स्वगोत्रं (→तु गोत्रं) -d) दे० न० 'सचय (→'सचयम्').

४३. -a) दे० सचयनात्तेषां, दे० सचयनात्तेषां (→सचयनात्तया). -c) कारा सापेक्षस्तु, दे० ११ मो (दे० सा) दग्धे, दे० १० साद (य ?) केतु (→सोदकैस्तु). -d) दे० ३.५.१०.११ ते० प्रशुद्धैस्तु, दे० साशुद्धैस्तु, दे० साशुद्धैस्तु (→संशुद्धैस्तु), दे० ३.५.१०.११ ते० 'पिण्डजैः' (→'पिण्डजैः').

४४. -a) व० १ ते० नृमोदधनं, दे० विमोदधनं च (→विमोदधनं), कारा 'गवाक्ष', व० 'गवाक्ष', + 'गवाक्षम्' (→'गवाक्षम्') -b) व० ३ 'आत', न० 'आते' (→'आतः'). -c) घा० बाल्ये, दे०

गर्भसावे तदेयोक्तं पूर्णकालेन चेतरे ॥ ४५
 ब्राह्मणानामहोरात्रं क्षत्रियाणां दिनत्रयम् ।
 पट्ठात्रं चैव वैश्यानां शूद्राणां द्वादशाहिकम् ॥ ४६
 दशद्वादशमासाह्माससंख्यैर्दिनैश्च तैः ।
 स्वाः स्वाः कर्मक्रियाः कुर्युः सर्वे वर्णा यथाक्रमम् ॥ ४७
 प्रेतमुद्दिश्य कर्त्तव्यमेकोद्दिष्टं विधानतः ।
 सपिण्डीकरणं कार्यं प्रेते आवत्सराक्षरैः ॥ ४८
 ततः पितृत्वमापन्ने दर्शपूर्णादिभिः शुभैः ।
 प्रीणनं तस्य कर्त्तव्यं यथा श्रुतिनिर्दिशनात् ॥ ४९
 पितुरर्थं समुद्दिश्य भूमिदानादिकं स्वयम् ।
 कुर्यादेनास्य सुप्रीताः पितरो यान्ति राक्षस ॥ ५० व. १५.

न० बाल- (→बाले) कारा. प्रव्रज्याः, व० ३ प्रावाजि, दे० ११ प्रव्रजि (→प्रवाजि), दे० न० सन्वावि (→सन्वासे), दे० ३.५.७ बाले प्रव्रजिते चैव. -d) दे० 'मुदेयवा' (→'मुदेयं तथा').

४५. -a) दे० वीर (→वीर) -b) दे० तयापु, दे० ११ तयापु (→'तयापु') -c) दे० ३ गर्भे (→गर्भ-), दे० ३.५.११ तदेयोक्तं (→तदेयोक्तं). -d) दे० ३ पूर्व (→पूर्व-), घा० कारा का० ३ तदा करोतु, दे० ३.५.११ ते० न० व० करोतु (→कालेन चेतरे).

४६. -c) व० ३ मय, व० ३ दे० ३ मयि, दे० मयि (→वैव). -c) व० ३ दे० द्वादशाहिकं, दे० द्वादशाहिकं, दे० ३ दशाहिकं (→द्वादशाहिकम्)

४७. -a) घा० का० दे० ३.५.११ न० 'मासार्ध', दे० मस्यार्ध (→'मासार्ध-') -b) व० ३ दे० ३.५.१० ते० न० गति (→व० तं) -c) व० ३ तुष्टे, दे० स्वा स्वा, दे० स्वे स्वे, दे० तोय-न० स्व स्व (→स्वा स्वा), मुदे. काले (→कर्म-), दे० ३ 'क्रिया (→'क्रिया) -d) दे० सर्व- (→सर्व)

४८. घा०. bcd O (ह स) -c) दे० ३.५.११ ते० ते (→वार्ध) -d) कारा का० ३ प्रतस्य वस्तु, व० ३ प्रतस्या (व० 'स्व) वस्तु, दे० कार्यं संवत्सं, दे० ३ न० कार्यमावत्सं (→प्रेते प्रावत्सं), दे० ३.५.११ 'स्वराज्ये' (दे० न० 'स्वराज्ये') (→'स्वराज्ये')

४९. घा० abc O (ह.स), दे० कृतव्य + नात् cā O. (ह.स.) -a) कारा घातना (→आतय). -b) व० ३.५.११ 'प्रीणं' (→'प्रीणां'), व० व०, दे० ३.५.१० ते० दिने (→तुर्गै) -c) व० ३.५.११ 'प्रीणय' (→प्रीणन) -d) न० तथा (→यथा), घा० कारा. दे० 'दर्शनं' (→'दर्शनात्')

५०. दे०. पितु ..... + नास्य abcd O. (ह.स.). -a) व० ३ दे० पित (दे० 'प ३) रक्ष, दे० पितर स्वात्, न० पितृनय

५. १०६

यद् यद्विषयं किंचिद् यथास्य दयितं गृहे ।
तच्च गुणवते देयं तदेवाक्षयमिच्छता ॥ ५१
अध्येतव्या ब्रवी नित्यं भाव्यं च विदुषा सदा ।
धर्मतो धनमाहार्यं यष्टव्यं चापि दत्तितः ॥ ५२
यच्चापि कुर्वतो नात्मा जुगुप्सामेति राक्षस ।
तत् कर्तव्यमशङ्कते यन्न गोप्यं महाजने ॥ ५३
एवमाचरतो लोके पुरुषस्य गृहे सदा ।
धर्मार्थकामसंप्राप्तिः परब्रेह च शोभनम् ॥ ५४
एष तद्ब्रूतः प्रोक्तो गृहस्थाश्रम उत्तमः ।
वानप्रस्थाश्रमं धर्मं प्रवक्ष्यामोऽवधारयताम् ॥ ५५

अपत्यसंततिं दृष्ट्वा प्राज्ञो देहस्य चानतिम् ।
वानप्रस्थाश्रमं गच्छेदात्मनः शुद्धिकारणम् ॥ ५६
तत्रारण्योपभोगैश्च तपोभिश्चात्मक्यणम् ।
भूमौ शय्या ब्रह्मचर्यं पितृदेवातिथिक्रिया ॥ ५७
होमस्त्रिपवर्णं स्नानं जटावल्कलधारणम् ।
घन्यस्नेहनिषेधित्वं वानप्रस्थविधित्वव्यम् ॥ ५८
सर्वसङ्गपरित्यागो ब्रह्मचर्यममानिता ।
जितेन्द्रियत्वमावासे नैकस्मिन् वसतिश्चिरम् ॥ ५९
अनारम्भस्तथाहारो भैक्षान्नं नातिक्रोपिता ।
आत्मज्ञानावबोधेच्छा तथा चात्मावबोधनम् ॥ ६०

(→पितृव्यं), ब१ धत्त, +अर्थ (→अर्थ), -b) दे३.५७ यानादिकं, न१ गोदानकं (→कोषादिकं), -c) ब१ दत्त्वा ब्राह्म तत् प्रीता, ब२ कुर्वाण्यस्तत् प्रीता, ब३ कुर्वाणेनास्य पितरः, -d) ब३ सुप्रीता (→पितरः), ब१.३ दे५.७ सन्ति (→याति), ग१ राक्षसम् दे५.७ राक्षस (→राक्षस).

५१. दे१. d ○. (ह सं). -b) दे१ यथास्य (य्य?) (→यथास्य), -d) ब२ इच्छता, दे१.११ इच्छत (→इच्छता).

५२. दे१. ○. दे१. adc ○ (ह. स.). -a) दे१ ३ १० ते १२व्यो (→ययो), -b) ब२.३ दे१.१० ते१ वेदाश्च, दे१.११ ताव च (→भात्य च), दे१ महाव्यत्य विषा सदा, -d) ब३ चापि, दे१.११ चापि. (→चापि).

५३. दे१ a ○ -b) दे५.७ यदापि, दे१ यदापि, न१ यदापि (→यथापि), दे१.११ धर्मार्थकाम यथापि कुर्वतो नात्मा, -b) दे१.११ जुगुप्सामिति (→जुगुप्सामेति), दे१.११ राक्षसा (→राक्षस), -d) दे१.११ न१ यथा (→यत्), ब१.२ यत्नमेव-शुभ्रजने

५४. का१. cd ○ -a) शा१ एकं (→एकं), ब१ दे१ याचारत, दे५ आचरते (→आचरत), -b) ब२ गृहे यत्, दे१ विषयेत (→गृहे सा), -c) ब३ सवित्ति, दे१.११ यं प्राप्त (→संप्राप्ति), दे१ धर्मार्थकामसन्ति. -d) दे२.५.३.१० ते१ न१ शोभना, दे१ शोभने (→शोभनम्).

५५. का१. ab ○; दे१. cd ○. (ह. स.). -a) दे१ बुद्धयनुद्देशा (→एष तद्ब्रूत), दे१.११ प्रातो, दे१ प्रोक्त (→प्रोक्त), -b) शा१ दे१.१.११ श्रमम् (→श्रम), दे१.११ ज्यते (→ज्यत), -c) ब३ यमार्थकाम, दे५ प्रत्यस्व ते धर्मं, दे१.११ प्रत्यस्व धर्मं ते (→प्रत्यस्व धर्मं), कारा. का१. ब१.२ दे१.१०.११ श्रमं (→श्रमं), -d) ब१ प्रवक्ष्यामि, दे५ वक्ष्यामि, न१ कथयामि

(→प्रवक्ष्यामि); ब१ निबोधत, ब२ निबोद तत् (→[→अ] वधारयताम्).

५६. दे१. ab ○. -a) दे१ सतति. (→सतति), -b) दे१.११ शसो (→प्राप्तो), ब१.२ वार्तति, दे१ न१ चारति, दे१ चारति (→वानतिम्).

५७. -a) ब२ तत्राण्यो, दे१ तत्र वन्यो (→तत्रारण्यो), दे१.१० भोर्दे (→भोर्दे), -b) शा१ कारा. का१.२ दे१.५.३.१०.११ न१ श्रमं, दे१.१० ते१ श्रमं (→श्रमं), -c) ब१ श्रमं (→श्रमं), -d) शा१ कारा. का१.२ ब१ दे१.३.५.१०.११ क्रिया (→क्रिया)

५८. -a) शा१ कारा का१ दे१ होम (→होम); शा१ कार दे१.५.१०.११ न१ निषवग, का१.२ [→अ] निषवग (→निषवग), -b) का१ दे१ धारिण (→धारिण), -c) दे१ विदेधित्वं, दे१ निषेधित्व (→निषेधित्व), -d) दे५ स्थिति, दे१ ह्य (→श्रम्यम्).

५९. [५९-६६ यावत् ब३ ब्रह्मणम्] -b) ब३ चर्यसमान्विता, दे१.११ चर्यस्य (दे१.११ मानिता, दे१ चर्यसमावि (नि ?) ता (→चर्यसमान्विता) -c) दे१ ब्राह्मणो (→ब्राह्मणे), -d) दे१.५.१०.११ वसते चिरम् (→वसतिश्चिरम्).

६०. ब३ ब्रह्मणम् -a) ब१ २ तथा हारे (ब२ १६ (दे१ ?)), दे१ तथा पानो (→तथा हारो) -b) शा१ का१ २ भैक्षं नैवाति, ब१ भैक्षये (वं ?) नाति, ब२ भैक्ष्यामे नाति, दे१.५.११ भै (दे१.११ भै) क्षात्र नाति, दे१ भिक्षासे नाति, दे१ भैक्षार्थनाति, न१ भैक्षारो नाति (→भैक्षार्थ नाति), दे५ नाति (→नाति), कारा. भैक्ष्यामे नैकनाति. -c) ब१ २ आ (ब१ ना) त्याजान (ब१ ना) विषो चेष्टा, -d) ब१ २ आत्मविशोपन (→आत्मावबोधनम्).

पुलस्त्य उवाच ।

ततः सुकेशिर्देवर्षे गत्वा स्वपुरमुत्तमम् ।
समाहूयाग्रवीन् सर्वान् राक्षसान् धार्मिकं वचः ॥ १
अहिंसा सत्यमस्तेयं शौचमिन्द्रियसंयमः ।
दानं दया च धान्तिदच ब्रह्मचर्यममानिता ॥ २
शुभा सत्या च मधुरा वाङ् नित्यं सत्किया रतिः ।
सदाचारनिषेचित्वं परलोकप्रदायकाः ॥ ३
इत्थुर्मुनयो महान् धर्ममायं पुरातनम् ।
सोहमाज्ञापये सर्वान् क्रियतामनिकल्पतः ॥ ४

पुष्टिमा—पा० वा० २ दे० ३ १० वे० ११ इति श्री वामनपुराणे,
कारा ब० दे० इति वामनपुराणे ब० दे० ४ इति श्रीवामनपुराणे
भैरवप्रभुमवि, दे० इति श्री वाराह (?) पुराणे दे० श्रीवामनपुराणे
अध्याय नाम—ब० दे० ४ ०, पा० वा० १ दे० ४ ५ १०, ११
वे० ११ सुकेश्यनुतासनं नाम, कारा सुकेशाचारानुतासन नाम
दे० वनपुत्रप्रथमवचनो नाम अध्यायसंख्या—दे० ०, पा०
वा० दे० ३, १० वनपुत्रोप्याय, कारा एकोनविंशोप्याय, ब० दे०
सप्तमोप्याय, नवमोप्याय, दे० ११ त्रयोविंशोप्याय, दे० १० ॥ १४ ॥

१६

॥ पा० ११ पुनस्त्य दे० पुनस्त्य उ, दे० श्री पुनस्त्य
१ —) पा० वा० २ दे० ५ १० सुकेशी (→मुकेशी)
-b) पा० वा० वा० ११ दे० ३ ५ १०-१०-११ वे० गत्वा
पुरमुत्तमं—d) दे० (वच) धार्मिकं ब० धर्मिको (→धर्मिक)
२ —c) दे० दम धान्तिदच (→च धान्तिदच) —d) दे०
‘समानिता (→‘समानिता)
३ —a) दे० गुह्य (→गुह्य) ब० च सत्या (→सत्या च)
-b) पा० वा० वा० धार्मिकं, दे० ६-१०-११ वाङ् नित्य,
(→वाङ् नित्य) दे० गति (→गति) दे० वमनित्य क्रिया रति
-c) दे० चारं (→चार) दे० निषेचित्वं (→निषेचित्व) —d)
दे० दायिका, दे० ११ दायकम् (→दायका)
४ दे० ० —b) कारा सदातनं (→पुरातनं)
—) दे० ११ धारणाय (→धारणाय) —d) दे० ११ ‘वसना
(→‘वसना)

पुलस्त्य उवाच ।

ततः सुकेशिवचनात् सर्व एव निशाचराः ।
त्रयोदशाङ्ग ते धर्म चर्कुरुदितमानसाः ॥ ५
ततः प्रवृद्धिं सुतरामगच्छन्त निशाचराः ।
पुत्रपौत्रार्थसंयुक्ताः सदाचारसमन्विताः ॥ ६
तज्ज्योतिस्तेजसस्तेषां राक्षसानां महात्मनाम् ।
गन्तु नाशकनुवन् सूर्यो नक्षत्राणि न चन्द्रमाः ॥ ७
ततस्त्रिभुवने ब्रह्मन् निशाचरपुरोऽभवत् ।
दिवा चन्द्रस्य सद्यः क्षणदाया च सूर्यवत् ॥ ८

॥ पा० ११ पुनस्त्य दे० पुनस्त्य उ, दे० श्रीपुनस्त्य
५ दे० १०-१० इत्यारम्भ ६ १० वाचप्रतिष्ठि (ह सं) —a) दे० ४
मुकेशी (→मुकेशी) —b) पा० दे० निशाचर, (दे० ५)
(→निशाचर) दे० सवतिव निशाचरम् —c) पा० वा०
वा० दे० दगाङ्गतो, ब० दे० १० दगा ० तो, ब० दगा (दे०)
० दगा ते दे० ४ ११ दगा ते, दे० दगातो, दे० दगा
तत (→दगा ते) दे० धर्म (→धर्म)
६ दे० cd ० दे० १०-१० (ह सं ३ ५ वा वि) —a)
ब० प्रवृद्धि, दे० ५ ११ प्रवृत्तिम्, दे० समृद्धि (→प्रवृद्धि) दे० ११
मनुष्यम् (→मनुष्यम्) —b) पा० वा० ७ धारणाय दे० धारणाय
(→धारणाय) —c) ब० ३ ‘पौत्रार्थ’ (→‘पौत्रार्थ’)
७ —a) ब० तज्ज्योतिस्, दे० ११ तजाति (?) (दे० ११ तिस्र),
दे० ३ ते। ततस्ते दे० तत गु, दे० १० ततस्तु, न० तज्ज्योतिस्
(→तज्ज्योतिस्) कारा दे० ३ ४ १० तज्ज्या ब० दे० ११
‘तज्ज्या’ (→‘तज्ज्या’) —c) ब० ३ दे० १०-११ न० तज्ज्योतिस्,
दे० तज्ज्योतिस् (→‘तज्ज्योतिस्’), ब० सूर्यो (→सूर्यो) —d) दे० न
नक्षत्रं, न० नक्षत्रा ० (→‘नक्षत्राणि’) ब० च चन्द्रमा
(→‘चन्द्रमा’)
८ दे० cd ० —a) ब० दे० ५ १० पुनस्त्य, दे० ११
पुनस्त्य (→‘पुनस्त्य’) —b) ब० दे० ४ १० वे० पुनस्त्य (ब० १०)
विना, दे० पुनस्त्य, दे० तज्ज्योतिस् (→‘तज्ज्योतिस्’) —c) कारा
चन्द्रे, ब० ३ दे० ५-१०-११ वे० ११ पुनस्त्य (→‘पुनस्त्य’), पा०
दे० ५ १० वे० चारं (→‘चार’) —d) दे० गु (→‘गु’) ब० ३
दे० ५-१०-११ वा० ११ चन्द्रवत् (→‘चन्द्रवत्’)

न ज्ञायते गतिर्व्योम्नि भास्करस्य ततोऽम्बरे ।
 शशाङ्कमिति तेजस्त्वादमन्यन्त पुरोचमम् ॥ ९
 स्य विकास विपुश्चन्ति निशामिति व्यचिन्तयन् ।
 कमलाकोषु कमला मित्रमित्यवगम्य हि ।
 रात्रौ विकसिता ब्रह्मन् विभूतिं दातुमीप्सव ॥ १०
 कौशिका रात्रिसमय बुद्धा निरगमन् किल ।
 तान् वायसास्त्वदा ज्ञात्वा दिवा निव्रन्ति कौशिकान् ॥ ११
 स्नातकास्त्वापगास्वेव स्नानजप्यपरायणा ।
 आकण्ठमग्रास्तिष्ठन्ति रात्रौ ज्ञात्वाऽथ वासरम् ॥ १२

९ -a) व १३ न नायेत दे १११ नात्वाये (?)
 (-न ज्ञायते) दे १११ गति वा ङि (?) दे ४ गतिश्चन्ति (-गति
 व्योम्नि) दे १ न १ (न-य) नायत ततो ज्योत्स्व -b) दे १७ न १
 भास्कराभ्या (दे १९का) (-भास्करस्य) दे ९ भास्कराभ्यान्तरेम्बरे
 -0) ग १ का २ व १ ३ दे १ ५ ७ १० ११ गणाङ्गमिव तै गणाङ्गमिव
 (-गणाङ्गमिति) दे ९ न १ तवसा (-तैवत्वात्) -d) दे ९
 हासयन्ति (-अमन्यन्त)

१० ग १ का १ का १ २ व ३ दे १ ४ ५ ११ शस्त (का १०ला)
 काम (दे १०) व १ २ स्वन्त (व २०) काल दे ३ १० तै १ स्व
 विकारं दे १ न १ सभिकारं दे ९ सौनिकागा (-स्व विकार) वाय
 व्यमुच्यन्त दे ११ ग्रपि मुच्यन्ति (-विमुच्यन्ति) -b) ग १ न १ दे ९
 निशामिव (दे ९ भव) दे ११ निग्राभे (दे ११ नि) घ (-निग्राभिति)
 दे ४ ७ ग्रम्य (दे ४ नि) चिन्तयन् (दे ४ यत्) दे ११ च चिन्तयन् (?)
 (-व्यचिन्तयन्) -0) दे ३ ३ तै १ करे घ (-करेण) दे ४
 पथानि (-कमला) -d) कारा का १ दे ३ ५ १०-११ तै १
 ह्यपि व २ ३ ह्येव (-ह्येव) -f) का विभूति + विभूति
 व २ नि श्रुति दे ११ विभ्रति (-विभ्रति) दे ११ दान
 (-रात्रौ) दे ११ नीगव (-नीगव)

१० ab, cd मध्ये कारा अधिकम्—

६९० रात्रौ कदमय सूर्यो काले ह्याविभवत्तु

१० श्लोकान्तर दे २ क्षणायाम् पुरोचम

{ - 00-00) पुनरावृत्तम् (इ च)

११ -a) दे १ कौशिको (-कौशिका) -b) व ३ बुद्ध्या
 (दृष्टा ?) दे ४ नात्वा दे १ मत्वा (-बुद्ध्या) दे ४ ये निगता दे १
 यो निर्गता (य ?) ए दे ९ न १ निगमयन् (-निरगमन्) -0) दे १
 हं (-तात्) -d) व १ २ [-अ] निव्रन्त (-निव्रन्ति) का १
 कौशिका (-कौशिकान्)

१२ -a) व १ २ स्नातकास् (-स्नातकास्) ग १ का १

न व्ययुज्यन्त चक्राश्च तदा वै पुरदर्शने ।
 मन्यमानास्तु दिवसमिदमुच्चैर्ब्रुवन्ति च ॥ १३
 नूनं कान्ताविहीनेन केनचिच्चकपत्त्रिणा ।
 उत्सृष्ट जीवित शून्ये पृथक्त्य सरितस्त्वदे ॥ १४
 ततोऽनुकृपयायितो विवस्वास्तीव्ररश्मिभिः ।
 सत्तापयञ्जयन् सर्वं नास्तमेति कथंचन ॥ १५
 अन्ये वदन्ति चक्राहो नूनं कथिन् मृतो भवेत् ।
 तत्कान्तया तपस्तप्त भर्तृशोकार्चया वत ॥ १६
 आराधितस्तु भगवास्तपसा वै दिवाकरः ।

व १५

का १ २ व १ २ एव (कारा ग्रा) दकाश्रव दे १ घापगास्वेव दे ५ ११
 सूयकाश्रव दे ३ तै १ न १ वायसा (दे ३ ०) श्रव (-वायसास्वेव)
 -b) दे १ स्नाता (-स्नान) -0) दे ९ शार्कम् (-शार्कम्)
 दे ५ ११ ति (दे १ वि) ह्यन्ते (-तिष्ठन्ति) -d) का २ दे ३ ७ रात्रि
 (-रात्रौ) दे ९ नात्वाधि (-नात्वाधि) दे ११ वासयन् (-वासय)

१३ -a) का २ विमुच्यन्त वा २ व ३ व्यमुच्यन्त दे ४
 न्यमुच्यन्त (-व्यमुच्यन्त) व ३ दे ५ ७ १० चक्राङ्गास् (-चक्राङ्ग)
 -b) व १ प्लव (-प्लव) -0) दे १ नासु दे ९ नास्त
 (-नास्तु) -d) दे ३ व्रजन्ति (-व्रजन्ति) दे १ हि (-व)

१४ -a) दे १ २ काव (-काव) तै १ विषागेन
 (-विहीनेन) -b) व १ चक्राणिना दे ४ च पत्त्रिणा (-चक्र-
 पत्त्रिणा) -0) ग १ उच्छिष्ट व १ दे १ उच्छिष्ट (-उच्छिष्ट) दे ४ ७
 दृष्ट्य दे ९ न १ मये (-मये) -d) ग १ न १ हृत्स्व का १ हृत्स्व
 व कृत्वा व ३ उच्छिष्ट दे ४ पूज्य दे १ प्रवृत्त तै १ दुक्त्य (?)
 (-हृत्स्व)

१५ -a) व १ ततोऽम्बरे दे ९ ततोऽम्बरे न १ तवय (-ततोऽम्बरे)
 दे २ कपया (-कपया) -0) दे २ सत्तापय (इ ?) (-सत्तापय)
 व १ सत्तापयन्तु गन्धवान् -d) दे ११ नास्ति (-नास्त)

१६ व ३ ० -a) व १ चक्राङ्गो दे १ २ ४ ५ ७ १० तै १ न १
 चक्राङ्गा दे ३ चक्राङ्गास् (-चक्राङ्गो) -b) दे ९ किंचित्
 (-किंचित्) दे ११ मतो दे ३ नृपो (-मृतो) घा १ वा
 दे १ ५ ९ ११ [-अ] भवत् (-भवेत्) -0) दे १० कान्ताया
 (-कान्तया) -d) व १ ० कान्तया च यद् दे ११ कर्त
 या किल दे ३ ७ १० कान्तया तत दे ४ बोव (ज ?) या तत दे ९
 कान्तयेति च (-कान्तया वत)

१७ व ३ ab ० -a) व १ ० दे १ ७ न १ च (-च)
 -0) दे ५ ११ निव्रिय दे ३ १० तै १ न १ निव्रि दे १ निव्रि

१. १५. १७ तेनासौ शशिनिर्जिता नास्तमेति रविर्ध्रुवम् ॥ १७
यत्किनो होमयात्रासु सह ऋत्विग्भिरध्वरे ।
प्रावर्त्तयन्त कर्माणि रात्रावपि महाधुने ॥ १८
महाभागवताः पूजां विष्णोः कुर्वन्ति भक्तितः ।
रवौ शशिनि चैवान्ये ब्रह्मणोऽन्ये हरस्य च ॥ १९
कामिनश्चाप्यमन्यन्त साधु चन्द्रमसा कृतम् ।
यदियं रजनी रम्या कृता सततसौमुदी ॥ २०
अन्येऽध्रुवैल्लोकगुलरस्माभिश्चक्रभृद् वशी ।
निर्व्याजेन महागन्धैरर्चितः कुसुमैः शुभैः ॥ २१
सहस्रश्या महायोगी नभस्यादिचतुर्ष्वपि ।
अशून्यशयना नाम द्वितीया सर्वकामदा ॥ २२
तेनासौ भगवान् शीतः प्रादाच्छयनमुच्चमम् ।

(→निर्जिता). -d) कारा कवचन, व १ ०००० (→रविर्ध्रुवम्).

१८. -a) शा १ कारा का १ २ दे २ १० १० तौ यत्किनो, व १ यत्किनो, दे १ ५-११ यत्किनो, दे २ यत्किनो (?) (→यत्किनो).
-b) शा १ कारा, का १ २ व १ ३ दे २ ५-२ १० सहस्रविभिरध्वरे, दे १ ११ महाधुनेनयाध्वरे. -c) दे १ प्रावर्त्तयन्ति, ते १ प्रावर्त्तयन्त (→प्रावर्त्तयन्त)

१९. -a) व १ भागवत, दे १ ११ भागवता (→भागवता), दे १ पूजा (→पूजा) -c) दे १ ध्याय (→ध्याये), कारा. रवेभ्र रागिनश्चाप्ये -d) का ३ ब्राह्मणान्ये, व १ २ ब्रह्मणोऽप्य, दे १ तौ ब्रह्मणेभ्ये (→ब्रह्मणोभ्ये), दे १ तु (→च)

२०. -a) दे १ केति, दे ११ कामिना (→कामिना), शा १ कारा, का १ दे १ यपि मन्यन्ते (→वायमन्यन्त) -b) का १ व १ दे १ साधु (व १ ५) चन्द्रमसाकृत (व १ ६त, दे १ ६ति). -d) व २ हृतासु उत कौमुदी, दे १ हता न सततकौमुदे

२१. -b) दे १ समभिः (→असमभिः), दे १ न १ शुक् (→शुद्ध) -c) व २ महान् (→महा), दे १ १ भाद्र (→भाद्र), ते १ सुवै (→मुषै)

२२. -a) दे ११ महस्रश्या (→सह सश्या). -b) व १ नभस्यादि, दे १ नभस्यादि (→नभस्यादि), शा १ कारा का १ ३ चतुष्टय (कारा ५), दे १ चतु (दि १) क्षपि (→चतुर्वर्षि). -c) शा १ कारा, का १ ३ दे १ रागना (→रागन). -d) शा १ कारा, का १ द्वितीया, का ३ द्वितीया (→द्वितीया), शा १ कारा, का १ कामिना, का ३ कामिना (→कामिना).

२३. -a) व २ केनासौ भगवान् ०. -b) दे १ श. (य १)

अशून्यं च महाभोगैरनस्तमितशेखरम् ॥ २३

अन्येऽध्रुवन् ध्रुवं देव्या रोहिण्या शशिनः क्षयम् ।

दृष्ट्वा तमं तपो धोरं रुद्राराधनकाम्यया ॥ २४

पुण्यायामक्षयाष्टम्यां वेदोक्तविधिना स्वयम् ।

तुष्टेन शंभुना दत्तं वरं चास्यै यदृच्छया ॥ २५

अन्येऽध्रुवन् चन्द्रमसा ध्रुवमाराधितो हरिः ।

व्रतेनेह स्वखण्डेन तेनाखण्डः शशी दिनि ॥ २६

अन्येऽध्रुवच्छाङ्गेन ध्रुवं रक्षा कृतात्मनः ।

पदद्वयं समम्यर्च्य विष्णोरमिततेजसः ॥ २७

तेनासौ दीप्तिमांश्चन्द्रः परिभूय दिवाकरम् ।

अस्माकमानन्दकरो दिवा तपति सूर्यवद् ॥ २८

सादा (→प्रादात्). -a) शा १ का १ ३ व १ ३ अन्येऽध्रुवे (व १ ३ ५), दे १ ७ पत्या ध्रुवं, दे १ न १ यत्सून्य (→अध्रुव च), शा १ का ३ व १ ३ दे १ १ भाद्र, दे १ योगी (→योगैः); कारा. अन्ये ओष्ठुर्मा- भागा -d) शा १ का १ ३ अनन्तमिव, दे १ न वास्तमि, दे १ अनन्तमित, न १ वास्तमि (→अनन्तमित), कारा ५ खिचर (→शेखर), दे १ ११ शेखरे, दे १ तत्वर (→शेखरम्)

२४. -a) व १ ह्या, दे १ ६ ११ महा (→ध्रुव) दे १ देवा (→देव्या) -b) दे १ रोहिण्या (→रोहिण्या), दे १ क्षये (→क्षय) -c) दे १ रुद्रा (→तपो), दे १ न १ धोर (→धोर) -d) ते १ रुद्राय (→रुद्राय)

२५. -a) शा १ का १ ३ सुण्याया कृष्णा, व १ ३ पुण्या- नामभ्या, दे १ ११ सुण्यायामक्षया, दे १ पुष्पमक्षयम्, न १ पुष्पा क्षयम् (→पुण्यायामक्षया). व १ तस्या (→[या]ष्टम्या), कारा. कृष्णाष्टम्या सुण्याया. -b) दे १ ७ १ १० न १ ध्रुव (→स्वयं) -c) व १ ३ ५ ७ दत्ता वरा, व ३ दत्ता रमा, दे १ दत्तावर, दे १ न १ दत्तो वरा (→दत्ता वर) व १ ३ ह्यवै, दे १ धर्स्टे, दे १ यत्वे, दे १ श्लाघ्यो (ष्यो ?), न १ वाल्ये (→वाल्से)

२६. दे १ ०. -c) व १ नैल्य, व २ जैहाव (→नैल्य). -d) दे १ तेन खण्ड, न १ तेनाखण्ड (→तेनाखण्ड), ते १ अनखण्ड शतो दिवि

२७. -b) दे १० नून (→क्षय); शा १ दे १ शालया, दे १ ११ शालना (→शालमन). -c) न १ इन्द्र (→इन्द्र) -d) दे १ ११ रापत (→रमित)

२८. -a) न १ तेनास्ते (→देवास्ते). -d) दिवा (यां) (→दिवा).

लक्ष्यते कारणैरन्यैर्वहुभिः सत्यमेव हि ।
 शशाङ्कनिर्जितः सूर्यो न विभसति यथा पुरा ॥ २९
 यधामी कमलाः श्लक्ष्णा रणदृष्टङ्गाणावृताः ।
 विकचाः प्रतिभामन्ते जातः सूर्योदयो ध्रुवम् ॥ ३०
 यथा चामी विभासन्ति विकचाः कुमुदाकराः ।
 अतो निज्ञायते चन्द्र उदितश्च प्रतापवान् ॥ ३१
 एवं संभाषतां तत्र सूर्यो वाक्यानि नारद ।
 अमन्यत क्रिमेतद्धि लोको वक्ति शुभाशुभम् ॥ ३२
 एवं संचिन्त्य भगवान् दध्यौ ध्यानं दिवाकरः ।
 आसमन्ताज्जगद् ग्रस्तं त्रैलोक्यं रजनीचरैः ॥ ३३

२९. -a) दे० एतश्च, दे० ध्रुवन्त (तत् ?) (→तत्त्वते);
 ब० बन्ते (ग्रन्थे ?), दे० १.११.११ -रन्थे, दे० ३.११.११ -रन्थे
 (→ग्रन्थे) -c) निश्चित (→निश्चित); दे० १.११.११ ध्रुवो
 (→सूर्यो) -d) ब० पुरा यथा (→यथा पुरा).

३०. शा० कारा, का० यथा (कारा ?) स्य कलिका, का०
 दे० ११ यथाञ्जकलिका, ब० २ यथाञ्ज विकसिता, दे० यथाञ्ज (?) कनि-
 का, दे० ३.११.११ यथा कुल (दे० ११) लिका, दे० १० यथा पदाकरा, दे०
 यथाञ्जवत्तिका (→यधामी कमला). -b) ब० रणा (→रणदृ).
 शा० १.११.११ ३ भागा कृता, दे० ३.११.११ गणाश्रिता, कारा,
 गणोद्भूता, का० गणो कृता, दे० १.१० गणकुला, दे० गणोद्वरा.
 (→गणावृता), न० रणा दृष्टङ्गाणावृता. -c) ब० १ भापन्ते,
 दे० भासते, दे० भासते (→भासते). -d) ब० ३ दे० न० १ द्यौ
 (ब० ११) (→दयो), दे० १.११.११ ध्रुव (→ध्रुव).

३० श्लोकस्य ab, cd, का० मन्थेऽधिकम्—

७०८ धामोदयति मर्यादा गन्धर्वाभारकोलजा ।

शनैः शनैरसो धामि पद्मा प्रतिजलाशयम् ॥

३१. -a) दे० यतो (→यथा), दे० २.११.११ बान्ते, दे० १०
 बाप्यो (→बाप्यो), कारा, ब० ३ दे० विभासन्ते, दे० १.१० दे० विभासन्ते,
 दे० विगाहन्ते (→विभासन्ते) -b) दे० विमुष्य (→विकचा), दे०
 कुमुदाकरा (→कुमुदाकरा). -c) शा० ब० १.११.११ तु (शा० १)
 होपेर, कारा, सधापा, ब० ३ ततो वै, ब० ३ ततो वै, दे० १.११.११ तुतो
 खेर (→मतो वि-), दे० १.११ जा (दे० ११ ता (जा ?) मते (→शायते).
 -d) कारा, उदितोऽय, ब० ३ उदितोऽय (→उदितोऽय), ब० ३
 प्रतापिता (→प्रतापवान्)

३२ -a) का० संभाषते, संभाषता, दे० संभाषता
 (→संभाषता), कारा, एवं संभाषमाणाना -b) शा० भूयै, कारा
 मतेर, ब० १ भूयै, ब० २ भूयै (→भूयै), दे० नाराय (→नि नारद).
 -c) कारा, नामस्य, दे० एवमेव (→अमन्यत) -d) दे० वदति पा,

ततस्तु भगवाञ्ज्ञात्वा तेजसोऽप्यसहिष्णुताम् ।
 निश्वाचरस्य वृद्धिं तामचिन्तयत योगवित् ॥ ३४
 ततोऽज्ञासीध तान् सर्वान् सदाचाररताञ्छुचीन् ।
 देवमात्मणपूजासु संसक्तान् धर्मसंयुतान् ॥ ३५
 ततस्तु रक्षःश्वयक्त् तिमिरद्विपकेसरी ।
 महांशुनखरः सूर्यस्तद्विधातमचिन्तयत् ॥ ३६
 ज्ञातवांश्च ततश्चिद्रं राक्षसानां दिवम्पतिः ।
 स्वधर्मविच्युतिर्नाम सर्वधर्मविधातकृत् ॥ ३७
 ततः क्रोधाभिभूतेन भातुना रिपुभेदिभिः ।
 भातुभी राक्षसपुत्रं तद् दृष्टं च यथेच्छया ॥ ३८ व. १

दे० वक्ति ६० (→वक्ति शुभा).

३३. -b) दे० १.११.११ प्रभा (→प्रभा), दे० १.११.११ कर
 (→कर). -c) ब० ३ य (ब० ३ आ) समस्ताञ्च, कारा, दे० आ
 समताञ्च (→प्रसमस्ताञ्च), ब० ३ दृष्टं, ब० ३ श्रस्त, दे० भ्रान्तं, दे०
 श्रस्त (→प्रस्त), दे० १.११ ह्वाश्रस्तं, दे० रवस्तव (→जगदप्रस्त);
 दे० समताञ्च युगाय वदस्, दे० समताञ्च ह्वाश्रस्तवदस् (?).

३४. -a) शा० ततस्तु (स्तु ?), दे० तत स, दे० ततोऽय
 (→ततस्तु). -b) दे० तेजसा, दे० तेजसा (→तेजसो), शा० कारा, का०
 ब० ३ दे० १.११ [अ] प्रसहिष्णुताम्, दे० प्रसहिष्णुता, दे० महांशुनखरं, न०
 महांशुनखर (→[अ] प्रसहिष्णुता). -c) ब० नैता (→निता),
 दे० वराणा, दे० वरस्य (→वरस्य), दे० न० वृद्धि (→वृद्धि
 ता) -d) दे० चिन्तयन्तव (→चिन्तयन्तव), शा० कारा, ब० ३ दे० ११
 योगिवत्, दे० यानि (नि ?) वत्, दे० योगवत् (→योगवत्).

३५. -a) दे० ३ जातवान्, दे० ३.११ जातवा च (→[अ]
 जासीच्च), दे० ततोऽय जातवान् सर्वान् -b) दे० ३.११ 'पावत'
 (→पावतता) -d) ब० ३ सदाकाञ्च (→सदाकाञ्च), ब० ३ दे०
 सविद्यता (→सुव्याता).

३६. -a) दे० १ तत ४ राक्षसवृत्त. -b) दे० १.११
 (→द्विप) -c) शा० कारा का० महाशुभि खर (कारा, १६),
 दे० १.११ महाशुभखर, दे० मत्तल (न०) गुणस्य, दे० महाशुभखर, +
 नखर (→महाशुभखर). -d) शा० विधातु (→विधातु).

३७ -a) दे० त (→त), दे० १.११ तप (दे० [११] दिव्यं
 इ ?) (→ततश्चिद्रं) -c) दे० 'धर्म' (→धर्म).

३८. -b) ब० ३ विप्र, दे० न० गिरि (→गिरि), दे० ३.११
 'भेदिता' (→भेदिभिः). -c) ब० भातुना, दे० ३.११ तद् भोतं
 (दे० ३.११), दे० यमिभिः, दे० ३.११ भोम तद् (→भातुमी). -d) ब० ३
 दे० ३.११ तद्वत्, दे० ३.११ तत् तद्वत् (→तद्वत्), दे० ३.११ (→च).

१५. ३६ स भानुना तदा दृष्टः क्रोधाध्मातेन चक्षुषा ।
 निपपाताम्बराद् भ्रष्टः क्षीणपुण्य इव ग्रहः ॥ ३९
 पतमान समालोक्य पुरं शालकटङ्कटः ।
 नमो भवाय शर्वाय इदमृचैरुदीरयत् ॥ ४०
 तमाक्रन्दितमाकर्ण्य चारणा गगनेचरा ।
 हाहेति चुम्बुशुः सर्वे हरभक्तः पतस्यसौ ॥ ४१
 तचारणवचः शर्वः श्रुत्वान् सर्वगोऽवयवः ।
 श्रुत्वा संचिन्तयामास केनासौ पात्यते भुवि ॥ ४२
 ज्ञातवान् देवपतिना सहस्रकिरणेन तत् ।
 पातित राक्षसपुर ततः क्रुद्धस्त्रिलोचनः ॥ ४३
 क्रुद्धस्तु भगवन्त त भानुमन्तमपश्यत् ।
 दृष्टमात्रस्त्रिणेत्रेण निपपात ततोऽम्बरात् ॥ ४४

३९ -a) ब३ स भानुमात्, दे४ ७ तत् भानुना (→स भानुना)
 दे९ सया (→तदा) दे४ ५ ७ दृष्ट (दे५ ७ दृष्ट) -c) दे३ दृष्ट
 दे४ भ्रष्ट दे७ दृष्ट दे९ कट (→भ्रष्ट) -d) दे३ तीक्ष्ण (→क्षीण)
 न१ सुषुप्त (→शुच) (→दृष्ट)

४० -a) दे३ ३ ते१ एत (दे३ ३) देतह, दे४ १० पत (दे४
 १०) दे४ ३ तत् मुवे एवेतत् (→पतमान) -b) ब३
 ७७ दे४ ११ ० कर दे५ १० ० द (दे५ १०) दे९ न१ ० कटि ते१
 ० कटम् (→कट) दे४ पुर राक्षसपुत्रावा -c) ब३ न (ग) वाय,
 दे४ ३ ५ १० ११ ते१ हृष्य (→भवाय) ब४ २ दे४ ४ सर्वाय ब३ द्वाय
 (→गर्वाय) -d) दे७ यत् ते१ १ ह (→हृत्) बाप उदीरयत्,
 बा४ २ ब३ दे३ ११ न१ ० दीरयत्, दे४ २ दारयत् (→दीरयत्)

४१ -a) ब३ ३ दे४ १ १० ते१ तमा (→तमा) दे९
 भालोक्य (→आलोक्य) -c) ब३ ३ दे४ ७ [-३] लु (दे७ १ ल्)
 चुम्बुशु (→[३]ति चुम्बुशु)

४२ -a) दे४ चारणाद् (→चारण) बा४ बाप बा४ २
 ब४ ३ सर्व दे४ ५ ११ सब (→भाव) -b) ते१ धृतत् (त ?)
 (→धृतवान्) ब३ दे३ सव्यगो ते१ सव्यगो (→सव्यगो)
 -d) बा४ दे४ पतिता बाप न१ पातितो ब३ पातयेत्
 दे४ ११ याचितो (→प्रापते)

४३ -b) दे९ न१ तु (→तद्) -c) दे४ पातिते (→पातित)
 ४४ -a) दे४ स (→शु) बा४ भगवन्तं बाप भगवां
 सतत बा४ भगवन्तं दे४ ४ १० ते१ भगवान् दृष्टुम् (→भग
 वन्त त) -b) दे७ भगवन्त (→भगवन्त) -c) ब४ दृष्टमात्र
 (→दृष्टमात्र) बा४ बाप दे४ १० ते१ निनेत्रण (→निनेत्रण)

गगनात् स परिभ्रष्टः पथि वायुनिषेविते ।
 यदृच्छया निपतितो यन्मृक्तो यथोपलः ॥ ४५
 ततो वायुपथान्मुक्तः किंशुकोज्ज्वलविग्रहः ।
 निपपातान्तरिक्षात् स वृत्त किन्नरचारणैः ॥ ४६
 चारणैर्वेष्टितो भानुः प्रविभात्यम्बरात् पतन् ।
 अर्द्धपक्व यथा तालात् फल कपिभिरावृत्तम् ॥ ४७
 ततस्तु ऋषयोऽभ्येत्य प्रवृत्तुर्मानुमालिनम् ।
 निपतस्व हरिक्षेत्रे यदि श्रेयोऽभिवाञ्छसि ॥ ४८
 ततोऽग्रधीत पतन्नेव विवस्वास्तास्तपोधनान् ।
 किं तत् क्षेत्र हरेः पुण्य वदन् शीघ्रमेव मे ॥ ४९
 तमृचुर्धनयः सूर्यं मृशु क्षेत्र महाफलम् ।
 साम्प्रत वासुदेवस्य भावि तच्छकरस्य च ॥ ५०

४५ -b) ब४ वायु, दे७ वायुर (→वायु) ब३ निषेविते दे४
 ११ ते१ निषेवित (→निषेविते) -c) ब३ यदृच्छा दे९ समुद्रपथ
 (→यदृच्छया) दे४ निपतितो (→निपतितो) -d) बा४ ब४ यथोपलः,
 (→यथोपल) दे७ यन्मुक्त इवोपल, दे९ हते मुक्ता मया पला

४६ -a) ब४ वायु (→वायु) दे४ ११ पथा मुक्त
 (→पथान्मुक्त) -c) दे४ रिताव (→रिशात् स) -d) बा४
 किन्नर (→किन्नर)

४७ दे७ cdO -a) ब४ दे४ ३ ५ १० न१ ते१ अगुनि
 (→चारणैर्) ब४ विष्टितो (→वेष्टितो) -b) ब४ दे७ ७ प्रति
 (→प्रवृत्त) दे९ प्रविहात् (→प्रविहात्) बा४ दे७ ७ पतन्
 (→पतन्) -c) बाप बा४ २ दे४ ५ १० ११ ते१ ग्रह दे९
 धर्म (→अर्द्ध) दे४ वातात् (→वातात्)

४८ -a) दे४ मृशु (→मृशु) -d) ब३ प्रलेप
 (→प्रवृत्त) -c) ब३ निप (त ?) लु, दे४ १० निपतस्व
 (→निपतस्व) बा४ हरिक्षेत्र, दे७ हरे धर्मे (→हरिक्षेत्र) -d)
 दे७ यथा हि (→यथोपि) ब४ २ दे४ वाञ्छित (→वाञ्छित)

४९ -a) ब३ ० निने, दे४ ११ निने दे७ १ निने (→निने)
 -b) दे४ ७ न१ भो (→तत्) बा४ ब४ दे३ धनत्, दे४ ७ न१
 धना (→धनत्) दे९ पतयो (नो ?) दत्त (→प्रापेयान्) -c)
 ब४ लेने (→लेने) -d) दे४ १० क्षीण (→क्षीण) ब४ च (→च)

५० बा४ बाप बा४ २ दे७ सर्व (दे७ २) दे९ क्षेत्र
 (→क्षेत्र) -b) दे७ मृशु (→क्षेत्र) -c) बाप समत (→क्षेत्र)
 -d) ब३ भारती, बा४ बाप बा४ २ ब४ २ दे४ ३ ७ ११ बा४ भावि
 (→भावि) दे७ धा (→ध), ब४ दृष्टयत् य भानुमन्

योगशायिनमारम्य यावत् कश्चनदर्शनम् ।
 एतत् क्षेत्र हरे पुण्य नाम्ना वाराणसी पुरी ॥ ५१
 तच्छ्रुत्वा भगवान् भानुर्भवनेत्राग्नितापित ।
 वरणायास्तत्रैवास्यास्त्वन्तरे निपपात ह ॥ ५२
 तत प्रदहति तनौ निमज्ज्यास्या लुलङ् रवि ।
 वरणाया समभ्येत्य न्यमज्जत यथेच्छया ॥ ५३
 भूयोऽसि वरणा भूयो भूयोऽपि वरणामसिम् ।
 लुलङ्खिष्येन्नवहृद्यात्तौ भ्रमतेऽलातचक्रवत् ॥ ५४
 एतस्मिन्नन्तरे ब्रह्मन् ऋषयो यक्षराक्षसा ।
 नागा विद्याधराश्चापि पक्षिणोऽप्सरसस्तथा ॥ ५५
 यावन्तो भास्कररथे भूतप्रेतादय स्थिता ।
 तावन्तो ब्रह्मसदन गता वेदयितुं मुने ॥ ५६

ततो ब्रह्मा सुरपतिं सुरैः साधं समभ्यगात् ।
 रम्य महेश्वरावाम मन्दर रविकारणात् ॥ ५७
 गत्वा दृष्ट्वा च दवेक्ष्य शकर शूलपाणिनम् ।
 प्रसाद्य भास्करार्याय वाराणस्यामुपानयत् ॥ ५८
 ततो दिवाकर भूय पाणिनादाय शकर ।
 कृत्वा नामाम्य लोलति रथमारोपयद् पुन ॥ ५९
 आरोपित दिनकरे ब्रह्माऽभ्येत्य सुकश्चिनम् ।
 सवान्धव सनगर पुनरारोपयद् दिवि ॥ ६०
 समारोप्य मुकुंदि च परिष्वज्य च शकरम् ।
 प्रणम्य कश्चव दध नैराज स्थगृह गत ॥ ६१
 एव पुरा नारद भास्करेण
 पुर मुकुंशेर्धुवि सन्निपातितम् ।

६ १५

५१ -a) दे० योगिन् (→योगिन्) दे० शालिन (→शालिन) दे० प्रासाध (→प्रास्य) -d) दे० ११ पुरी (→पुरी) ब० २ नागा वा (ब० वा) एणमोश्चरम् ।

५२ -a) दे० ११ सुत्वा (→शुत्वा) -b) दे० १३ ३ ५ ७ ९ १० दे० भेत्त्राग्नि (→भेत्त्राग्नि) वा० तापित (त ?) (→तापित) -o) वा० का० ब० ३ वारणायाम्, दे० ९ वारणस्यात् (→वारणायाम्) दे० वाम्यास (स्यात् ?) (→वास्यास) -d) दे० ५२ अन्तरे दे० त्वन्तरे (→त्वन्तरे)

५३ दे० १० ० -a) ब० ३ प्लवपति दे० प्लवि (व ?) c) दे० ३ प्रहृष्टते (→प्रदहति) दे० ३ तौ भानौ (→तन) का० तत प्रहृष्टमाताया दे० प्रदहन्त्या तनौ तन -b) दे० निमज्ज्यास दे० भमज्ज्यास्या (→निमज्ज्यास्या) का० ब० ३ दे० ५ लुलङ्, व लुलङ्, दे० ३ ललङ् दे० ज्वलन्, दे० ९ पतद् (→पुलङ्) दे० ३ भुवि (→रवि) -o) वा० का० वा० वा० का० ३ दे० वाराणस्या (→वराणाया) -d) ब० न्यमज्ज (ज्व ?) त ब० ३ दे० ९ १० तौ न० निमज्जति दे० ३ ११ निमज्ज (दे० ज्व) त दे० निममज्ज (→न्यमज्जत)

ab वरणानन्तरं दे० ५३ श्लोकस्य ५२ अत ५३ b यावत् पुनरावृत्तम्

५४ दे० ५ ab ० -a) वा० का० दे० ११ भूयोऽसि दे० भूयोऽसि (→भूयोऽसि) का० वारणा दे० वारण दे० वारणो (→वरणा) -b) वा० का० दे० ११ भूयोऽसि का० ब० १ भूयोऽसि दे० तौ भूयोऽसि (→भूयोऽसि) का० वारणा दे० वरणा (→वरणा) वा० का० दे० ११ भवि मुने असी (→पसि) -o) व दे० नून ब० ३ दे० लुलङ्, न० लालङ् (→लुलङ्) वा० का० ब० ३ दे० १० ११ त्रिनेत्र (→त्रिलोचन) वा० बल्लुपान्तो (→तौ ?) ब०

दे० वीक्ष्यात्तौ (→वल्लुपान्तौ) -d) तौ भ्रमते (→भ्रमते) ब० ३ वात दे० ११ ताल (→[स]ताल)

५५ b) दे० ५ मुनयो (→ऋषयो) ५६ का० ० ० -a) दे० ११ एको दे० ९ पय (→रये) -b) का० तथा (→स्थिता) -o) तद * (→सदन)

५७ ब० ab ० b) दे० ५ साय (→साय) दे० १० तव (→गात्) -d) ब० ३ कारय (→कारणात्)

५८ -a) वा० [घ] य दे० दे० ११ व (दे० ३) वन्देः (→च दे० दे०) का० गत्वा दे० च त दृष्ट्वा -b) दे० सुत (→धूत) वा० पाणिनाम् दे० पाणिना (→पाणिनम्) -o) दे० ११ प्राय (→प्रसाद्य) -d) ब० ३ दे० ३ ५ १० ११ तवम् दे० थाम् (→नवम्)

५९ -o) ब० नमोऽस्य दे० नाम तु (→नामास्य) दे० लोकेति (→लोकेति) -d) वा० का० पुट दे० प्रभु (→पुन)

६० -a) वा० १० रोप्यते ब० ३ रोप्यते दे० १० रोपते (→रोपिते) -b) दे० ० केनि (→केनि) -o) दे० ९ वान्य वल्ल (त ?) (→वान्य व) -d) का० ब० ३ दे० निव (→दिवि)

६१ -a) दे० मुकुंदि समारोप्य -b) का० परिष्वज्य + परिष्वज्य ब० परिष्वज्य दे० प्रणमन न परिष्वज्य (→परिष्वज्य) दे० तु (→च) मुने गकर (→गङ्करम्) -o) ब० ३ दङ्कर चैव (→दे० दे०) -d) दे० ११ वराय (→वराय) ब० ३ दे० ३ दे० तु (→स्व) वा० गता दे० ययो (→गत)

६२ -a) दे० एव पुरा भास्करनारदेन -b) वा० दे० तौ मुने दे० मुने दे० मुने (→मुनेदे०) ब० ३ पातितम्,

८९१ दिवाकरो भूमितले भवेन
क्षिप्तस्तु दृष्ट्या न च सप्रदग्ध ॥ ६२
आरोपितो भूमितलाद् भवेन

भूयोऽपि भातु प्रतिभासनाय ।
स्वयम्भवा चापि निशाचरेन्द्रस्
त्वारोपित खे सपुर सन्धु ॥ ६३

इति श्रीवामनपुराणे षोडशोऽध्याय ॥१६॥

१७

नारद उवाच ॥
यानेतान् भगवान् प्राह कामिभि शशिन प्रति ।
आराधनाय दवाभ्या हरीशभ्या वदस्व तान् ॥ १
पुलस्त्य उवाच ॥
शृणुष्व कामिभि प्रोक्तान् त्रयान् पुण्यान् कलिप्रिय ।
आराधनाय शर्वस्य कश्वस्य च धीमत ॥ २

दे११ न१ पातित तु (दे१ च) -३) दे१ क्षिप्रस्तु (→क्षितस्तु)
ब१३ दे२ ३५७१० ते१ दृष्टा (→दृष्ट्या) कारा का१ ब१३
दे१ ५११० ते न१ [म] नल दे१ जल (→न च)

६३ -b) ब१ दे१ 'प्रापणाय' (दे१ 'या') दे१ 'भासमान'
(→'भासनाय') -०) दे१ ११ बापि (→बापि) -०) कारा दे१
आरोपि' दे१ ११ स्वरोपि' न१ सस्थपि' (→चारोपि') शा१ कारा
बा१ स (→धे) ब१ ३ दे१ बाधव (ब१ 'या') (→सज्जु)

पुष्पिका-शा१ बा१ * दे१ ३५१०-११ ते१ इति श्री (दे१ ११
[श्री]) वामनपुराणे मुकेशिचरिते कारा इति वामनपुराणे पुर
भाकरपत्तने ब१ ३ दे१ १ इति श्री (ब१ ३ [श्री]) वामनपुराणे
शैलप्रभुपुत्रि व इति वामनपुराणे दे१ वामनपुराणे न१ इति
श्री वामनपुराणे मुने इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदसंवा
ने शिचरिते अध्यायनाम-ब१ ३ दे१ १ ० शा१ बा१ * दे१ ३
१०-११ ते१ सोलाय (ग१ सोलाय) जनन नाम कारा सोलायतेति
नाम दे१ ३ सोलायजनन दे१ न१ मुनेचरिते नाम अध्याय
संख्या-शा१ बा१ * दे१ ५.१० ० कारा विनोष्याय ब१ ३ दे१
अष्टमोष्याय दे१ ३ चतुःशोष्याय दे१ ३ न१ षोडशोष्याय

१७

॥ दे१ न ० दे नार उ दे१ योनार

यदा स्थापाढी सयाति त्रजते चोचरायणम् ।
तदा स्वपिति दवेशो भोगिभोगे श्रिय पति ॥ ३
प्रतिमुने विभौ तस्मिन् दवगन्धर्वगुहका ।
दवाना मातरश्चापि प्रमुप्राधाप्यनुत्तमात् ॥ ४
नारद उवाच ॥
कथयस्व सुरादीना शयन विधिमुत्तमम् ।

१ दे१ ० -३) दे१ यात् कृतान्, ते१ यनो तान्, न१
याने (ते १) न (→यानेतान्) शा१ दे१ ते१ भाह (→प्राह) b)
ब१ गति (→गति) -३) बा१ दे१ ४५१०-११ इत् (→तात्)

॥ शा१ न१ पुलस्त्य ३ दे१ नार दे१ योनुत्तम
२ -a) दे१ शृणुष्व (→शृणुष्व) दे१ ११ बविभि दे१
कामिभि (→कामिभि) -b) बा पूर्णान् (→मुप्यान्) ग१ 'प्रिय',
दे१ 'प्रियान्' (→'प्रिय') -०) दे१ २१ ११ सवस्य (→सवस्य)
-०) बा 'वि'वस्य' ० दे१ महात्मन (→ध धीमत)

३ -a) बा१ दे१ ५१११ स्थापाढी ब१ स्थापाढी न१ स्थापा
(→स्थापाढी) ब१ सदाति (→सयाति) दे१ ४१० यन्प्राढी रवि
प्राप्य (दे१ प्राप्ता) दे१ यन्प्राढी न सयाति -b) दे१ दजति दे१ बर्तते
(→प्रजते) ग१ दे१ ११ उत्तरयणात् कारा दे१ दणिगयनम् दे१
न१ उत्तरयणे (→उत्तरयणम्) ०) दे१ देवोऽग्रे (→देवते) -०)
शा१ भोगिभोगे दे१ ११ भाति भोग दे१ भोग * दे१ भविभोगे
(ग १) (→भोगिभोगे)

४ -a) दे१ प्रवि' (→प्रति') ग१ कारा प्रवे (→विनो)
-b) शा१ कारा बा१ ब१ ३ दे१ ३५ दवा (→देव-) -०) दे१ ६९
न१ मुतु (दे१ ० तु) तु (→प्रमुतात्) शा१ कारा बा१ * भविता
दे१ ११ अथनु (→आयनु)

॥ शा१ दे१ न१ नार दे१ नारनेवाच
५. -a) न१ मुरेयान (→मुराणेना) -b) ब१ * स्वान
ब१ दे१ स्वयन (→नयने) दे१ स्वने विनिमुत्तमम् -०) शा१

सर्वमनुक्रमेणैव पुरस्कृत्य जनार्दनम् ॥ ५

पुलस्त्य उवाच ।

मिथुनाभिगते सूर्ये शुद्धपक्षे तपोधन ।

एकादश्यां जगत्स्वामी शयनं परिकल्पयेत् ॥ ६

शेषाहिभोगपर्यङ्कं कृत्वा संपूज्य केवलम् ।

कृत्योपवीतकं चैव सम्यक्संपूज्य वै द्विजान् ॥ ७

अनुज्ञां ब्राह्मणेभ्यश्च द्वादश्यां प्रयतः शुचिः ।

लब्ध्वा पीताम्बरधरः स्वस्ति निद्रां समानयेत् ॥ ८

त्रयोदश्यां ततः कामः स्वपते शयने शुभे ।

कदम्बानां सुगन्धानां कुसुमैः परिकल्पिते ॥ ९

चतुर्दश्यां ततो यथाः स्वपन्ति सुखशीतले ।

सौवर्णपङ्कजकृते सुरास्तीर्णोपधानके ॥ १०

पौर्णमास्यामृमानाथः स्वपते चर्मसंस्तरे ।

वैयाघ्रे च जटाभारं समुद्रग्रन्थान्यचर्मणा ॥ ११

ततो दिवाकरो राशिं संप्रयाति च कर्कटम् ।

ततोऽमराणां रजनी भवते दक्षिणायनम् ॥ १२

ब्रह्मा प्रतिपदि तथा नीलोत्पलमयेऽनघ ।

तल्पे स्वपिति लोकानां दर्शयन् मार्गमुत्तमम् ॥ १३

विश्वकर्मा द्वितीयायां तृतीयायां गिरेः सुता ।

विनायकश्चतुर्थ्यां तु पञ्चम्यामपि धर्मराट् ॥ १४

पष्ठ्यां स्कन्दः प्रस्वपिति सप्तम्यां भगवान् रविः ।

कात्यायनी तथाष्टम्यां नवम्यां कमलालया ॥ १५

दशम्यां भुजगेन्द्राश्च स्वपन्ते वायुभोजनाः ।

एकादश्यां तु कृष्णायां साध्या ब्रह्मन् स्वपन्ति च ॥ १६

वै. १६.

का२ दे१.५.११ सर्वाभिनु°, वारा. दे१ सर्वं चानु° (→सर्वमनु°)

६० दे० ०, शा१ का१ न१ पुलस्त्य, दे२ पुनस्त्य उ .

६. -a) दे० ०'येव गते, दे११ ते१ ०'नामिमुखे (→०'नाभिगते).

-b) दे११ शुक्ले (→शुक्ल-), दे२.३ तपोधना (ना ?) (→तपोधन).

-d) दे१.११ ०'कल्पयन्, दे२.३.५.१० ०'कल्पते, ते१ ०'कल्पते (→०'कल्पयेत)

७. -a) दे१ शेषाहिभोग°, दे० शेषभोगाक°, न१ शेषभोग

हि (→शेषाहिभोग°), व३ पर्यङ्के दे० ३ पर्यङ्क (→पर्यङ्क) -b) व३

मुक्तं (→कृत्वा), दे० सामुप्य (→संपूज्य), दे० ३ केवल (→केवल)

-c) शा१ का१ व१ दे० तृतीयवीत (व१ दे० ०'ति) क, व३ ततोऽ-

वीतकं, दे० दृष्टेयवीतक, दे० सत्वेय वीतकं, दे० १० दृष्ट्वा पवित्रक

(दे० कां ?) (→दृष्ट्वोपवीतक) -d) दे० १० ते१ संपूजयेद् (→

संपूज्य दे०); व१ ३ दे० १.५.७.११ न१ च, दे० तान् (→दे०)

८. -b) दे० प्रयता (→प्रयत). -c) शा१ दे० लज्जा, दे० तथा,

दे० बद्ध- (→लब्ध्वा), व१.३ ०'घरं (→०'पर). -d) शा१ वारा.

का१.२ स्वस्तिम्, दे० ते१ स्वस्थ- (→स्वस्ति), व१ ३ दे० १० ते१

समानयत्, दे० १.३.५.७.११ समानयन्, दे० समनयेत्, न१ समाधयेत्

(→समानयेत्).

९. -a) दे० १.११ त्रयोदश्या (→त्रयोदश्या) -b) वारा.

स्वपिति, दे० शेषे च (→स्वपते). -c) दे० कर्ममाता (→कदम्बानां),

वारा. दे० १.११ ०'नयोनां (→०'नयानां) शा१ ०'वलितां, व१ ०'वल्ते,

दे० ०'वलितां (→०'कल्पिते).

१० -a) व१.३ दे०. १० न१ तथा (→ततो). -b) शा१

शयने तले, वारा शयनेवने (→सुखशीतले). -d) दे० ११ ०'स्तीर्णप-

दे० ०'स्तीर्णपि (→०'स्तीर्णपि-), का१ दे० ०'धानके (→०'धानके).

११. -a) का२ व३ दे० ३ ५ पूर्ण° (→०'पीर्ण°) -b) वारा.

स्वपिति चर्म°, दे० शेषे चर्मम् (→स्वपते चर्म°), दे० १ सप्तरे (→०'सत्तरे).

-c) व२ ३ दे० १ न१ स (→च), व१ दे० ०'भारे (→०'भार). -d)

व१ समुद्रग्रन्थास्य चर्मणा, व२ समुद्रग्रन्थास्य चर्मणा, दे० समुद्रस्था-

स्य चर्मणा, न१ समुद्रग्रन्था न चर्मणा

१२. -a-b) दे० १.११ राविन (→रावि स-), दे० कर्कटे (→कर्क-

टम्). -d) व३ भवेत्सद्, दे० यावते (→भवते), शा१ वारा. का१.२

०'यने, दे० ११ ०'यन (→०'यनम्)

१३. -a) व२ ब्रह्म (→ब्रह्मा), दे० तथा प्रतिपदि ब्रह्मा,

मुने. ब्रह्मा तथा प्रतिपदि. -b) दे० १ तमेनच, दे० १ मवेन च

(→०'मवेनच) -c) न१ तने (→तले), दे० १ स्वपति (→स्वपिति).

-d) व१ २ दे० मानम्, व३ मानम् (→मार्गम्)

१४. -c) दे० २.९ व (→तु)

१५. -a) व१ ३ दे० न१ स्कन्द स्वपिति च, दे० च स्वपिति

स्कन्द, दे० स्वपति च स्कन्द (→स्कन्द प्रस्वपिति) -b) दे० २ ४

हरि, दे० परि (→रवि) -c) न१ बालाभिवी (→बालाभिवी).

-d) दे० तथा (→नया).

१६. -a) वारा. व१.३ ०'नेन्द्रास्तु, दे० ०'नेन्द्रा, दे० ०'नेन्द्रा

(→०'नेन्द्रा). -b) दे० शेषे, दे० ११ स्वपते (→स्वपते), दे० ११

वायु° (→वायु°), दे० १ भोजनं (→०'भोजना)

१६. १७ एष क्रमस्ते गदितो नभादौ स्वपने मृने ।
 स्वपत्सु तत्र देवेषु प्रावृट्कालः समाप्यौ ॥ १७
 कङ्काः समं बलाकाभिरारोहन्ति नगोत्तमान् ।
 वायसाश्चापि कुर्वन्ति नीडानि ऋषिपुंगव ।
 वायसाश्च स्वपन्त्येते श्रुतौ गर्भभरालसाः ॥ १८
 यस्या तिथ्या प्रस्वपिति विश्वकर्मा प्रजापतिः
 द्वितीया मा शुभा पुण्या अशून्यशयनोदिता ॥ १९
 तस्या तिथावर्च्य हरि श्रीवत्साङ्क चतुर्थजम् ।
 पर्यङ्कस्थं सम लक्ष्म्या गन्धपुष्पादिभिर्मुने ॥ २०
 ततो देवाय श्रद्धायां फलानि प्रक्षिपेत् नृमात् ।
 सुरभीणि निवेद्येत्थं विज्ञाप्यो मधुसूदनः ॥ २१

यथा हि लक्ष्म्या न विजुज्यसे त्व
 त्रिविक्रमानन्त जगन्निवास ।
 तथाऽस्त्वशून्य शयनं सदैव
 अस्माकमेवेह तव प्रसादात् ॥ २२
 यथा त्वशून्यं तव देव तत्पं
 समं हि लक्ष्म्या वरदाच्युतेऽह ।
 सत्त्वेन तेनामितवीर्यं विष्णो
 गार्हस्थ्यनाशो मम नास्तु देव ॥ २३
 इत्युच्चार्य प्रणम्येऽह प्रसाध च पुनः पुनः ।
 नक्तं शुद्धीत देव्यं तैलक्षारविर्वर्जितम् ॥ २४
 द्वितीयेऽहि द्विजायाय फलान् दद्याद् विचक्षणः ।

१७ -a) गा० एष, दे२ ९ एष (→एष) दे४ ७ कथितो
 (→गदितो) -b) ब१ ३ दे२ निपाय, दे२ नागादौ न१ नरादौ
 (→नभादौ), गा० दे२ ३ १० १० न१ स्वपते कारा स्वपता, ब२
 स्वपणे (पने ?) दे४ शयन (→स्वपने) दे२ सुराट् (→मुने) -c)
 ब३ मुनेषु दे२ (→स्वपत्सु तत्र) -d) दे४ समाव्रजेत् (→समाप्यौ)

१८ -a) गा० कक (का ?) कारा दे२ १४ १० बका,
 का१ बका, +कक न१ केका (→कङ्का) दे२ ११ (व) तप
 (→सम) न१ बलाकाश्च (→बलाकाभि) -b) गा० का१ सरोहन्ति,
 का२ प्ररोहन्ति दे२ नारोत्ति न१ माराहति (→नारोहन्ति)
 दे२ ११ न१ नगोत्तम (→नगोत्तमान्) -c) का१ कुवतो दे४
 नीडानि (→कुवन्ति) -d) ब१ नीडानि दे४ अयले (→नीडानि)
 कारा दे४ ९ मुनि (→ऋषि) -e) ब१ दे४ ५ वायस्यदेव (→वाय
 साश्च) गा० ब३ दे२ १० स्वपत्येव ब० स्वपत्येत दे० ४ स्वपत्येव,
 दे२ (परि) स्वपत्येते न१ स्वपत्येव (→स्वपत्येते) -f) ब३
 राव दे२ ११ कतो दे२ ततो (→श्रुतो) गा० कुरा +नरा,
 न१ भवा (→भरा)

१९ इनेवानन्तर कारा ग्रथिकम्—

७१ ७ मयुराः समन्ताः सम्पन्नापति ने कदा कत्रम्

१९ -a) कारा दे२ ४ ९ १० ते न१ तिथौ (→तिथ्या)
 कारा प्रस्वपिति ब२ प्रमुपति दे२ न१ स्वप (न० पि) ति च
 (→प्रस्वपिति) -c) दे२ वा (→ता) गा० तुभारण्या ब३
 शुभा प्रोता दे२ मराण्या (→शुभा पुण्या) -d) गा० दे२ ३
 १०-११ मुमुष्य, कारा ब१ मुमुष्य (ब१ पि) ब० मुमुष्य,
 ब१ मुमुष्य ब० मयूर, ब३ मयूरा दे४ मयूरा दे२ मयूरा
 दे२ स्वपत्य (→स्वपत्य) कारा दे२ २ ५ ११ न१ तपोनेतिता

(दे२ ता, दे० ता) (→यनान्तिता)

२०. -a) का२ दे२ ११ तिथ्याम् (→तिथौ) गा० कति
 (?) हरि, ब३ लचयिता (→[य]र्च्य हरि) -c) दे२ ११ समालस्य,
 दे४ सलस्योक्त (→सम सलस्या) -d) दे४ गुणी (→मुने)

२१ -b) दे२ १० मुषी, + क्मात्, मुने मुषी (→क्मात्)
 -c) दे२ १० निवेद्यार्थं (→निवेद्यार्थ)

२२. -a) ब० दे२ ७ ९ न१ यथा तु, ब३ तथा च (→यथा
 हि) ब० विमुय नेत्र ब३ विमुयस्तेव, दे२ ११ विमुयस्ति त्व, दे४
 विमुयस्ते त्व, दे२ विमुयस्ते त्व (→विमुयस्ते त्वम्) -b) दे२
 आनद (→आनन्) न१ जगन्नि, + जगन्नि (→जगन्नि) -c)
 गा० दे२ ४ ९-१० तयात्वे दे० ३ ययात्वे, (→तयात्वे) दे० ३ गर्य
 (→शयन) -d) ब१ ३ दे२ ३ ७ १० त्वामाकम्, दे४ हस्माकम्
 (→हस्माकम्) दे० एवम् (→एव)

२३ -a) गा० ययात्वे कारा ययात्वे, दे० यया न, दे२
 ययात्वे दे२ ययात्वे (→ययात्वे) दे० ययन तवेव (→तव देव
 तत्वे) दे० ३ तत्वे दे२ ११ त्वत्वे दे० त्वत्वे (→तत्वे) -b) दे२ ११
 (तुल्य) सम, दे० (स्वल्प) सम (→सम) गा० कारा ब१ ३
 दे२ ३-५ १० १२ छपल मुने (→अस्माक्युते) -c) गा० मितरीह,
 ब१ ३ दे० प्यतिवीर्य, दे० पि प्रसीद (→मितवीर्य) दे० ब० (न)
 दे० वीर्य (→विष्णो) -d) कारा द्वा, दे० वासो (→वागो)
 गा० ब१ दे० ३ १० न ममालु, कारा ब० दे० न१ मम मालु,
 दे२ ११ मम वातु, दे० ममतातु (→मम नास्तु)

२४ -a) दे२ १० च दे० (→प्रणम्ये) -b) दे२ ५
 (→च) c) दे० ३ शुक (→नक्त)

२५ -a) ब१ ब३ द्विजायाय दे० द्विजायाय, दे० द्विजा-

लक्ष्मीधरः प्रीयतां मे इत्युच्चार्य निवेदयेत् ॥ २५
अनेन तु विधानेन चातुर्मास्यव्रतं चरेत् ।
यावद् दृष्टिकराशिस्थः प्रतिभाति दिवाकरः ॥ २६
ततो विबुध्यन्ति सुराः क्रमशः क्रमशो ह्यने ।
तुलास्येऽर्के हरिः कामः शिवः पञ्चादिविबुध्यते ॥ २७
तत्र दानं द्वितीयायां मूर्तिर्लक्ष्मीधरस्य तु ।
सशय्यास्तरणोपेता यथा विभवमात्मनः ॥ २८
एष व्रतस्तु प्रथमः प्रोक्तस्तव महामुने ।
यस्मिन्धीर्णे विद्योगस्तु न भवेदिह कम्पचित् ॥ २९
नमस्ये मासि च तथा या स्यात्कृष्णाष्टमी शुभा ।

युक्ता मृगशिरैव सा तु कालाष्टमी स्मृता ॥ ३०
तस्यां सर्वेषु लिङ्गेषु त्रिविधं स्वपिति शंकरः ।
वसते संनिधाने तु तत्र पूजाऽध्याया स्मृता ॥ ३१
तत्र स्थायीत वै विद्वान् गोमूत्रेण जलेन च ।
स्नातः संपूजयेत् पुष्पैर्धत्तूरस्य त्रिलोचनम् ॥ ३२
धूपं केसरनिर्यासं नैवेद्यं मधुसर्पिणी ।
प्रीयतां मे विरूपाक्षस्त्वित्युच्चार्य च दक्षिणाम् ।
विप्राय दद्यान्नैवेद्यं महिरण्यं द्विजोत्तम ॥ ३३
तद्वदाश्वपुत्रे मासि उपवासी जितेन्द्रियः ।
नवम्यां गोमयस्नानं कुर्यात्पूजां तु पङ्कजैः ॥

व. १९

ग्रह (→द्विधाध्याय). -b) शा। कार. वा। १.२ वा. १-३ दे। १. ७.८
वे। फनं (→कनाद), दे० ये शुक्लानि पत्नानि तु, न। दद्यान्नाना-
पत्नानि च -d) दे। निवेदयेत् (→निवेदयेत्).

२६. -b) दे। १-१०. ११ चातुर्मास्य (→चातुर्मास्य). -c) न। यदव (→यावद्).

२७. -a) दे। तत सुरा व्यबुध्यन्ते. -b) शा। कार. वा। १.२ सर्वे वे (→अमरा), दे। मूने, दे० मुने (→मुने) -c) शा। वा। १.२ वा। ३ दे। १-३. ५. ७. १०. ११ वे। तु (→[-अ] कं): वा। ३ दे। हरि (व३ १२) मूर्त्ये, दे। ११ हरि कामासु, दे० २.३-५. १० वे। हरि पूर्व, दे। ४ न। हरि कामा, दे० रवि कामो (→हरि काम). -d) वा। १-३ दे। १.३.५-७. १० वे। काम, दे। ११ तत (→तत्र): वा। प्रशादि, व३ दे। पतादि- (→पञ्चादि-), वा। व३ दे। १.४. ५. १०. ११ विबुध्यन्ति (→विबुध्यते), दे। यथा सर्वेऽपि जायन्ति, दे। यथा सर्वो विबुध्यन्ते, न। यथा सर्वे व्यबुध्यन्ते.

२८. -b) वा। १-३ दे। मूर्ति, दे। भूति, दे० भक्ति, न। मूर्ते (→मूर्तिरु, कार. वा। ३ दे। १. १० न। च (→चु) -c) शा। कार. वा। ३ ध्यायास्त्यस्तं, व२.३ दे० २. ५ ध्याया चास्तं, दे० ध्याया चास्तं, न। स्वरास्त्यस्तं (→सप्तधास्त्यस्तं), व३ दे० १ पता, दे। १ पित, दे० न। पितो (→पिता).

२९. -a) वा। दे। एवं (→एव), दे। १ न। एवद् वतं तु प्रथमं. -b) दे। १. ७-९ प्रोक्त (→प्रोक्त), दे। मया (→मया-), -c) दे। विद्योगश्च (→विद्योगस्तु).

२९. शोकाग्र कार. प्रविकम्
हृति माधनपुत्राणे ध्यायन्त्ययनव्रतकथन नादैकविद्योपध्याय ।

३०. दे०. O. -a) दे। २ नमस्य (→नमस्ये), व३ तु दे० ३ हि (→अ), दे० तदा (→तदा). -b) वा। दे० ५. १० यादा, दे। ११ मायो (१), दे। यत्तदा, न। यस्यां (→या स्यात्). -c) वा। मुक्ता,

दे। यथा (→युता), वा। दे० १ गरीरुव (→गरीरुव); कार. मृगशीर्षेण मुत्तं. -d) दे० [अ] पि (→तु), दे० कामाष्टमी (→कामाष्टमी).

३१. दे०. abc O. -b) दे। ११ स्याति (→स्वपिति), व३ ३ वेत्तव, दे। वेत्तव (→यकर). -c) व३ रमते (→वसते), व३ दे। सन्निधानस्तु, दे। सन्निधानस्तु, न। सन्निधानस्तु (→सन्निधाने तु).

३२. वा। १.२ दे। c d O. -a) शा। कार. वा। मन्दि-
द्वान्, वा। न (दि) विद्विद्भि, व३ च विद्विद्भि, व३ न विद्विद्भि, दे० न तद्विद्वान्, दे० ततो वि-, दे० न विधिना, दे० न श्रुतिविधि (→त वै विद्वान्) -b) दे० वा (→व) -c) शा। कार. वा। १.२ दे। १.३.११ तत (→स्तात), वा। कार. वा। १.२ दे० २.३-५. ११ प्रपूज (→प्रपूज) -d) व३ (अ) बुद्धयस्य, दे। उन्मत्तस्य, न। पुत्तूरस्य (→पत्तूरस्य), दे। १.३.११ त्रिलोचन (→त्रिलोचनम्).

३३. दे० वे। def O: दे० ef O. -a) शा। वा। पूज, दे० मूर (→पूज), दे० वेत्तारि, दे० केत्तार (→वेत्तार) -b) दे० न विप (→नैवेद्य), वा। मातु (→मत्तु), दे० सत्पिपा (→सत्पिपी). -c) दे० विप्रुयासी, दे० विरूपासी (→विरूपास्य). -d) वा। दे० १. ७ इत्तु (→इत्तु), दे। १.३.११ च दक्षिणम्, दे। तु दक्षिणम्, दे० प्रदक्षिणम् (→च दक्षिणम्), दे० दक्षिण च तिला स्मृता.

३४. दे० वे। ०-१ O. -a) दे० १ तथा वा (→तद्वत्). -c) वा। १.२ दे० गोमय, दे। गोमय (→गोमय-), -d) वा। ३ दे० न। पूजां च (→पूजा तु), दे। चत्तै (→चत्तै), दे। १० पूजा कुर्यात्तु पङ्कजैः. -c) न। पूज (→पूज), वा। व३ दे। १. १० न।

१६ ३५ धूपयेत् सर्जनिर्यास नैवेद्य मधुमोदकै ॥ ३४
 कृतोपवासस्त्वष्टम्या नवम्या स्नानमाचरेत् ।
 प्रीयता मे हिरण्याक्षो दक्षिणा सतिला स्मृता ॥ ३५
 कार्तिके पयसा स्नान करवीरेण चार्चनम् ।
 धूप श्रीवासनिर्यास नैवेद्य मधुपायसम् ॥ ३६
 सनैवेद्य च रजत दातव्य दानमग्रे ।
 प्रीयता भगवान् स्थाणुरिति वाच्यमनिष्टुरम् ॥ ३७
 कृतोपवाससप्तम्या नवम्या स्नानमाचरेत् ।
 मामि भार्गवशिरे स्नान रुद्रार्चा भद्रया स्मृता ॥ ३८
 धूप श्रीवृद्धनिर्यास नैवेद्य मधुनोदनम् ।

निर्यासि (→निर्यास) -f) दे १ भोवक दे० न० भोदका
 (→भोवकै)

३५ दे० ० दे० ३: abc ० -a) का० दे० ५ ५ ९
 न० इत्यो (→इत्यो) गा० का० २ भ्राष्टम्या दे० ५ ५ ९ ११ भृष्टम्या
 (→भृष्टम्या) -b) दे० नवम्या ० (४ ४) दे० स्नान चैव
 सप्ताचरेत् -d) का० दक्षिणा (→दक्षिणा) शा० कारा का०
 मत्तित दे० ३ ५ ११ च तिला दे० न० कसिता (→सतिला)

३६ दे० ० गा० cd ० -b) दे० वाचन (→वाच
 नम्) -c) ब० ध्यावा ० दे० श्रीवृद्ध (→जीवातम्)

३७ गा० दे० ० -a) न० नवेद्य रजत दान -b)
 कारा का अग्रदे दे० अग्रदे दे० मयर्ज (→अग्रदे) -c) का०
 दे० अग्रवा दे० भगव (→भगवान्) -d) न० स्वाणुम् (→स्वाणुर)
 दे० इति वाच्यम् न० अभिवाद्यम् (→इति वाच्यम्) दे० मरामुने
 (→मरामुने)

३८ गा० ० -a) ब० दे० १ ११ इत्यो (→इत्यो)
 -c) ब० मागरीय दे० मृगारिरे (→मागरीरे) कारा स्नान माग
 णिरोमासि -d) कारा का० दध्वाव ब० दे० ५ १० ११ दे०
 न दध्वाव ब० दर्माव दे० दध्वाव (→दध्वाव) कारा का०
 लु (कारा का) दध्वा ब० दे० लु या दे० ५ ५ ११ ह्या या दे० ५ १०
 दे० ह्या दे० ह्या दे० अग्रम मुदे दध्वा (→अग्रम) कारा
 का ० दे० १ ११ स्मृत (→स्मृता)

३९ गा० ० -a) दे० रूप (→रूप) दे० १ ११ न० श्री
 वत्स (दे० वत्स) (→श्रीवत्स) ब० नियति (→नियति) -b) दे०
 वत्सो (→मधुनो) कारा स्नान ब० ३ न० वी (न० वी) दन
 ब० वत्स दे० ३ भोव दे० भोव (→भोवनम्) -c) कारा

सनैवेद्या रक्तशालिर्दक्षिणा परिकीर्तिता ।
 नमोऽस्तु प्रीयता शर्वस्त्विति वाच्य च पण्डितै ॥ ३९
 पौषे स्नान च हविषा पूजा स्याचगैर शुभै ।
 धूपो मधुकनिर्यासो नैवेद्य मधु शङ्कुली ॥ ४०
 समुद्रगा दक्षिणा प्रोक्ता प्रीणनाय जगद्गुरो ।
 वाच्य नमस्ते दवेश अयम्भकति प्रकीर्तयेत् ॥ ४१
 माघ कुशोदकस्नान मृगमदन चार्चनम् ।
 धूप रुद्रम्वनिर्यासो नैवेद्य सतिलोदनम् ॥ ४२
 पयोभक्त सनैवेद्य सत्कम प्रतिपादयत ।
 प्रीयता मे महादेव उमापतिरितोरयेत् ॥ ४३

का० ० दे० १ न० सनैवेद्या ब० ० सनैवेद्यो दे० १० सनैवेद्या (→सनि
 वेद्या) दे० रन (→रक्त) -c) ब० दे० सवत दे० सवत
 दे० गव (→गवत) -f) कारा न० इति दे० प्रति (→प्रति)

४० गा० ० -b) दे० ३ ५ ११ पूज्य (→पूजा) ब०
 स्यात्पुण्येण च ब० ३ दे० १ स्यात्पुण्येण च (ब० दे० १) दे० ११
 स्यात्पुण्येण (नगर ?) शुभ दे० ३ स्यात्पुण्ये शुभै (→स्यात्पुण्ये
 शुभ) -c) कारा दे० १ १० दे० मधुक (→मधुक) ब० निर्यास
 (→निर्यास) -d) दे० ५ ९ ११ शाङ्कुली दे० ३ सत्कुली दे०
 शङ्कुली (→शङ्कुली)

४१ गा० ० -a) दे० ५ ११ न० समुद्र दे० ३ समुद्रा
 (→समुद्रा) दे० प्रोक्ता (→प्रोक्ता) -c) कारा का० दे० ५ ११
 वाच्यो (→वाच्य)

४१ नोकात्तर न० अयम्भकम्—

७२ ५ नमोऽस्तु प्रीयता सन इति वाच्य च पण्डितै ।

४२ गा० ० -a) ब० दे० पुण्य (दे० ५) (→पुण्यो
 दन) -b) ब० मृगमदन ब० पुण्येण च पुण्येण च पुण्येण च
 ब० १० पुण्येण ब० न० पुण्येण (→पुण्येण) कारा पुण्येण
 का० ० पुण्येण दे० वाचनम् दे० सिवावन (→वाचनम्) -c)
 कारा दे० ३ ११ न० धूप (→धूप) का० ० दे० निर्यास (दे० ५)
 (→निर्यासो) d) कारा का० ब० दे० ३ ५ ११ तिल दन, ब०
 तिलोक्त (→तिलोक्तम्)

४३ गा० ० -a) दे० पय (वी ?) द्रुत दे० ५ ९ पय
 द्रुत (→पयोदक) का० दे० १० लु दे० च (→लु) -b) ब० ३
 देवाय दे० द्रुतम् न० स उष्णा (→दध्वाव) -d) ब० पति
 (→पति) ब० इतीत्यय दे० ११ इतीत्यय दे० उनीत्यय
 (→इतीत्यय)

एवमेव समुद्दिष्टं पदभिर्मीमेस्तु पारणम् ।
पारणान्ते त्रिनेत्रस्य स्नपनं कारयेत्कृमात् ॥ ४४

गोरोचनायाः सहिता गुडेन

देवं समालम्ब्य च पूजयेत् ।

प्रीयस्व दीनोऽस्मि भवन्तमीश

मच्छोकनाशं प्रकुरुष्व योग्यम् ॥ ४५

ततस्तु फाल्गुने मासि कृष्णाष्टम्यां यतत्रत ।

उपवासं समुदितं कर्तव्यं द्विजसत्तम ॥ ४६

द्वितीयेऽह्नि ततः स्नानं पञ्चगव्येन कारयेत् ।

पूजयेत्कुन्दकुसुमैर्धूपयेत् चन्दनं त्वपि ॥ ४७

नैवेद्यं सधृतं दद्यात् ताम्रपात्रे गुडोदनम् ।

दक्षिणां च द्विजातिभ्यो नैवेद्यसहितां मुने ।

वासोद्युगं प्रीणयेच्च स्त्रमुच्चार्य नामतः ॥ ४८

चैत्रे चोदम्बरफलैः स्नानं मन्दारकार्चनम् ।

गुग्गुलुं महिषाख्यं च घृताक्तं धूपयेद् बुधः ॥ ४९

समोदकं तथा सर्पिः प्रीणनं विनिवेदयेत् ।

दक्षिणा च सनैवेद्यं मृगाजिनमुदाहृतम् ॥ ५०

नाट्येश्वर नमस्तेऽस्तु इदमुच्चार्य नारद ।

प्रीणनं देचनायाय कुर्याच्छ्रद्धासमन्वितः ॥ ५१

वैशाखे स्नानमुदितं सुगन्धकुसुमाम्भसा ।

पूजनं शंकरस्तोक्तं चूतमञ्जरिभिर्निभो ॥ ५२

धूपं सर्वाज्ययुक्तं च नैवेद्यं सकलं घृतम् ।

व. १९.

४४ शा. ०. -a) ब। ३ दे। १० एवमेक (व३ ०b)
(→एवमेव). b) दे२ बहिर (→पश्चिम). -c) ब। परा ८ २
(→आर्यालो). ब। ३ निराश्रय, दे। ४ १-११ तै। त्रिनेत्रस्य (→त्रिने
त्रस्य) -d) कारा ब। ३ दे२ स्नान, दे२ स्नान व (→स्नान)

४५ शा. ०. दे। १० ab ० -a) वारा ० चनीया
सहिता गुडेन, ब। ३ दे२ न। ० चनाया (न। ०) सहा (दे। ०)
गुणेन, व३ ० चनायन्दनकुसुमैस्तु, दे२ ० चनाय (सहाय) गुणेन
शेव, दे। ५ ११ चना (दे। ०) व (दे२ ०) सहाय गुणेन, दे२ ४ तै।
० चनाया सहिता गुडेन, मुने ० चनायुक्तगुडेन शेव -b) वारा
ब। ३ दे२ पूजयेत्, ब। १ पूजयेच्च, दे। ११ पूजयेत्, दे२ पूजयेत्
(→पूजयेत्) -b) दे२ गोरोचनाया गुप्तमाग (य) मासि पवित्र
येत -c) व३ भवार्थम् (→भवार्थम्), ब। १ ब। ३ दे२ १० तै।
ईश (→ईश) -d) कारा. ब। ३ व (वारा वि) वाक्पाणि,
ब। ३ धनोत्पन्न, व३ मय्येवनाय, दे। ११ गम वाक्पाणि, दे२ ५ न।
दशोक्त (न। ० वमा) नाव, दे२ वापामि मे (→मच्छोकनाश), दे२
बुल्लाय (→प्रबुल्लय), व३ रायं, व३ यो।, दे। ११ वेन्द्र, दे२
योग्य, तै। योगिन् (→योग्य)

४६ शा. ०. -a) कारा. ब। ३ दे। १० फाल्गुने
(→फाल्गुने). -b) वारा. ब। ३ दे२ ३ दे। १० ११ न। यतत्रत
(ब३ ०, ब३ १० ०), दे२ ३ तै। जितवने, दे२ हृद वत (→
यतत्रत). -c) न। समुद्दिष्ट (→समुद्दिष्ट)

४७ शा. ०. -a) दे२ ३ द्वितीयेन, दे२ द्वितीयेन
(→द्वितीयेन), दे। ११ रनावा (→रनावा) -d) वारा ब। ३
दे। १० ११ चन्दनैर्धूप, दे२ ३ १० चन्दन व (दे। ०), दे२ न। चन्द
नम्, (→चन्दनं त्वपि), दे२ नैवेद्यानो हित मुन.

४८ शा. ० -b) ब। ३ ब। ३ दे। ३-५-७ गुडोदनं (दे।
११ ०) (→गुडादनम्) -c) दे२ दक्षिणति, दे। दक्षिणा तु
(→दक्षिणा च) -d) ब। ३ नैवेद्यं, दे। ५ नैवेद्य (→नैवेद्य); ब।
ब। ३ दे२ न। ० सहितं, दे। ३ ५-११ सहिता (→सहिता) -c) दे२
च प्रयेद् (→प्रीययेच्च) -f) दे२ गुडम् (→गुडम्), कारा. ब। ३
नारद, ब। ३ दे२ नाम च, दे। ३ ५-११ नामद, दे२ मायवं, तै। मानद,
न। मानव (→नामत)

४९ शा. ० -a) दे२ ३ ० बलं, दे। १० तै। ० बलं
(→फलं) -c) ब। ३ दे। ४ १०-११ न। गुग्गुलु (→गुग्गुलु),
कारा ब। ३ ब। ३ दे२ १० पाय (→पाय), दे२ तु (→च)
-d) दे। पुत्र (→कुष)

५० शा. ० -a) दे२ शीतोदक (→समोदक) -b)
व३ प्रीणनं च (→प्रीणनं वि-) -c) कारा दक्षिणा (→दक्षिणा),
दे। तु (→च), कारा दे२ सनैवेद्य (→सनैवेद्य)

५१ शा. ०. -a) ब। नाट्येश्वर, ब। ३ नाट्येश्वर, दे। ११
नाट्येश्वर, दे२ नाट्येश्वर, दे२ नाट्येश्वर, तै। नाट्येश्वर (→नाट्येश्वर)
-c) दे२ देवनायस्य, दे। १० देवतायां (→देवतायां) -d)
दे२ भात्या (→थद्या-)

५२ शा. ० -a) ब। ३ दे। १० उजित (→उजितं) -b)
वारा गुग्गुलु (→गुग्गुलु), दे२ ० मुशितामसा (→मुशितामसा)
-c) न। पूजनं (→पूजनं) -d) न। मञ्जरि (→मञ्जरि),
कारा ब। ३ दे। ३-५-१० विभो, दे। ११ मुने (→विभा).

५३ -a) शा. ब। ३ दे। ३-५-१० तै। पूत, ब। ३ पूत, दे२
पूत (→पूत), ब। ३ सज्जयिष्य पीयूष, ब। ३ सज्जयिष्य पीयूष, दे। ३-५-१०
सूत्रास्तुपुत्र, ब। ३ दे। ३-५-१० तै। सज्जयिष्य निपासो, दे२ सज्जयिष्यं व,

१६ ५५ नामजप्यमपीशस्य कालमेति विपश्चिता ॥ ५३
जलकुम्भान् सनैवेद्यान् ब्राह्मणाय निवेदयेत् ।
सोपवीतान् सहाभ्राष्टांस्तच्चिचैस्तपरायणैः ॥ ५४
ज्येष्ठे स्नानं चामलकैः पूजाऽर्ककुसुमैस्तथा ।
धूपयेत्तत्त्रिनेत्रं च आयत्यां पुष्टिकारम् ॥ ५५
सक्तुंश्च सघृतान् देवे दध्नाक्तान् विनिवेदयेत् ।
उपानयुगलं छत्रं दानं दद्याच्च भक्तिमान् ॥ ५६
नमस्ते भगनेत्रघ्न पूष्णो दशननाशन ।
इदमुच्चारयेद्भक्त्या प्रीणनाय जगत्पतेः ॥ ५७

दे० न० कुर्वास्तर्पणं च (→सर्वाज्ययुक्तं च) -b) दे० घृत, दे० स्मृत
(→घृतम्) -c) घा० का० २ यदेशस्य, कारा त्वेशस्य (→अपीयस्य)
-d) का० दे० १० ते० शालघ्ने, दे० ११ कोलघ्ने (→कालघ्ने),
दे० ११ श्वित, दे० १० श्वित (→श्वित्त)

५४ -a) दे० नैवेद्य (→नैवेद्यान्) -c) दे० १२ २ ५ सोप-
वीता (दे० १०), दे० ३ ते० सवज्जाने (→सापवीतान्), शा०
कारा का० २ सहलास्या, ब० ३ महाभाद्या, दे० ३ ते० वहाभाद्या,
दे० सभभास्या, दे० महानुष्णान्, न० महानुष्णान् (→सहाभाद्यान्)
-d) न० सतिदेस्तु परायण

५५ -a) ब० ३ दे० ७ स्वाप, दे० चम (→चाम) -
शा० कारा का० २ ब० ३ दे० ३ ५ ७-११ ते० न० पूजयेत् (→पूजयेत्),
शा० का० दे० ३ ५ १० ते० हस्तेन च, कारा हस्तेन, का० उप,
+ हस्तेन च, ब० २ भव (ब० २) नेत्र च, दे० न० भगनेत्रघ्न (→हस्ति-
नेत्र च), दे० धूपकुसुमैर्बुलि -d) शा० का० दे० ३ ते० वृषाङ्ग,
कारा न० ब० दे० ७ न० वृषाङ्ग, ब० २ वृषाङ्ग (→वृषाङ्गा),
ब० ३ दे० ३ ५ १० ११ पुष्टिकारम् (→पुष्टिकारम्), दे० धूपदेवर्गि-
नाकम्

५६ -a) शा० कारा का० २ दे० १ ५ ७ ११ न० सतच,
ब० ३ दे० शक्तुं (→सक्तुं) शा० कारा का० २ सघृता देवा,
दे० सघृतान्देवे, दे० सघृतान्देवे (→सघृतान्देवे), दे० देवेदे सघृतान्
सक्तुं -b) ब० दध्नाक्तान् (वि) ति, दे० दध्नाक्तान् ति,
दे० दध्नाक्तान् (→दध्नाक्तान्ति) -d) ब० च भक्तिमान्, दे०
रक्षित (→च भक्तिमान्)

५७ -a) ब० भव (ब०) ने (→भगने) -b) दे०
दस्तानि (→दधानान्) -d) दे० श्विते (→श्विते)

५८ ब० ३ दे० ed O -a) दे० न० उचित (→उचित)
-b) ब० ३ दे० उचित, दे० अर्पयेत् (→अर्पयेत्) -c) कारा यत्तु,

आपाटे स्नानमुदितं श्रीफलैरर्चनं तथा ।
धूपचक्षुसुमैः शुक्लैर्धूपयेत् सिलहकं तथा ॥ ५८
नैवेद्याः सघृताः पूपाः दक्षिणा सघृता यवाः ।
नमस्ते दक्षयज्ञघ्न इदमुच्चारयेत् ॥ ५९
श्रावणे मृगमोज्येन स्नानं कृत्वाऽर्चयेद्भरम् ।
श्रीशृङ्गत्रैः सफलैर्धूपं दद्यात् तथाऽमुष्मम् ॥ ६०
नैवेद्यं सघृतं दद्यात् दधि पूपान् समोदकात् ।
दध्योदनं सकृसरं मापधानाः सशङ्कुलीः ॥ ६१
दक्षिणां श्वेतद्वयभं धेनुं च कपिलां शुभाम् ।
कनकं रक्तवसनं प्रदद्यात् ब्राह्मणाय हि ।

ब० पुस्तुर्, दे० पुस्तुर् (→धूपर्), दे० धूपै, दे० १० इवर्ण,
न० शुद्धे (→शुक्ल) -1) दे० अर्पयेत् (→धूपयेत्), शा०
का० सिलहक, दे० ११ सिलहक, दे० सल्लि (दे० ३) लि, दे० ३ सिलहक,
दे० १० सिलहक (ह) का, ते० सवर्क, न० सिलहक (→सिलहक), दे०
अर्चयेत्सुसुमैस्तथा

५९ -a) शा० कारा का० २ ब० ३ नैवेद्या, ब० ३ दे० ३ १०
ते० नैवेद्य (→नैवेद्या), का० दे० ३ ४ ७ १० न० सघृता ६ पूपा,
दे० ११ सघृता पूपा, दे० सघृता धूप (धूप) पा (→सघृता पूपा)
-b) दे० ११ दक्षिणी (पा १), दे० दक्षिणा (→दक्षिणा), दे० ११
च पा (→यवा) -d) दे० उच्चारयेत् तत्, दे० उच्चारयेत्तत्, न०
उच्चारयेत् धूप (→उच्चारयेत्तत्)

६० -a) कारा मृगमोहेन, का० मृगमोहेन, का० मृग-
मोहेन, दे० ११ मृगमोहेन, दे० ३ १० मृगमोहेन दे० मृगमोहेन च, दे०
मृगमोहेन (वर्) च, दे० मृगमोहेन, न० मृगमोहेन (→मृगमोहेन)
-c) दे० ३ ते० धावत् (→धायत्), दे० ३ १० सकल (→सकल),
दे० धोक्वस्य कने धूप -1) दे० ३ दीर्घ (→धूप)

६१ -b) शा० कारा का० २ ब० ३ दक्षिणां-न (कारा
पु), दे० ३ ५ ७ ११ ते० दधि पूपास्य (दे० १० लु), न०
हविर्धूपस्य (→दक्षिणां स- कारा हवि श्रीवामनपुराणे
योऽन्योऽन्यथाः) -c) ब० ३ दे० ३ ७ दध्नाक्त (→दध्नाक्त)
दे० ३ १० सघृता, ब० ३ दे० ७ ७ दधि (दे० ३ ७) दधि (दे० ३ ७),
दे० ३ ७, ब० च इतर, न० च दध्या (→सघृता) -d) दे० ११
सावधाना, दे० सावधाना, दे० सावधाना, न० धेनुं च (→माय
धाना), दे० ११ १० धेनुली, दे० १० धेनुली (→धेनुली)

६२ -a) का० २ दे० ११ दक्षिणा (→दक्षिणा), दे० न०
धूपस्य, दे० धूपस्य च (→धूपस्य) -b) ब० धेनुमर्चनान्तथा.

गङ्गाधरेति जप्तव्यं नाम शृङ्गोदय पण्डितैः ॥ ६२
अमीभिः पट्भिरपरैर्मसैः पारणमृत्तमम् ।
एवं संवत्सरं पूर्णं संपूज्य वृषभध्वजम् ।

अथयान् लभते कामान् महेश्वरवचो यथा ॥ ६३
इदमुक्तं व्रतं पुण्यं सर्वाध्यकरं शुभम् ।
स्वयं रुद्रेण देवर्षे तत्तथा न तदन्यथा ॥ ६४

इति श्रीवामनपुराणे सप्तदशोऽध्याय

१८

पुलस्त्य उवाच ॥

मासि चाश्वयुजे ब्रह्मन् यदा पञ्चं जगत्पतेः ।
नाभ्या निर्याति हि तदा देवेष्वेतान्यथोऽभवन् ॥ १
कन्दर्पस्य कराग्रे तु कदम्बश्चारदर्शनः ।

तेन तस्य परा प्रीतिः कदम्बेन विवर्द्धते ॥ २
यक्षाणामधिपस्यापि मणिभद्रस्य नारद ।
वटश्चः समभवत् तस्मिन्त्य रतिः सदा ॥ ३
महेश्वरस्य हृदये धत्तूरनित्यः शुभः ।

वे. १७

-०) ब१ ३ दे१ रत्न° (->रत्न°) -d) शा१ कारा दे४ वै,
ब१ ह, ब२ दे१ च (->हि) -०) दे१ यत्तव्य (->यत्तव्य)

६३ -a) दे१ ११ धमाभि, दे१ धामादी (?) (->अमीभि)
ब१ सङ्ग्रि, दे३ अङ्ग्रि (->पट्भिर) -b) शा१ कारा का१ ३
उत्तम (->उत्तमम्) -३) ब२ °यान्दपते, दे१ °याश्च तभेद, न१
°तान् सभते (->°यान्त्तभते) दे४ १० लोकाद् (->धामाद्) -f)
दे४ °निपेक्षितान् (->ध्वजो यथा)

६४ -b) दे३ सर्वासायपर शुभ, दे१ न१ सर्वपाशमयकर
-d) ब३ तु त्व° (->सद°)

मुत्पिप्सा-शा१ कारा बा१ २ ब३ दे१ ३ ५ ९ ११ ते१ न१ इति
(६१ [इति]) श्री (कारा ब२ ३ दे१ [श्री]) वामनपुराणे कारा
बा१ २ दे४ ७ इति श्री (ब० [श्री]) वामनपुराणे भैरवप्रादुर्भावे मुने
इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदसंवादे अध्यायनाम-बा१ ३
दे४ ७ ०, शा१ का१ २ दे१ ३ ५ १० ते१ न१ ब्रह्मरूपवगङ्गितोया
कालाष्टमी (न१ का३ वङ्गो) व्रत नाम (शा१ बा१ २ व्रतकथा, बा२
व्रतकथा नाम), कारा कालाष्टमी व्रताभिधान नाम, दे१ घुतिकला
ष्टक नाम अध्यायसङ्ख्या-शा१ का१ २ दे३ ५ १० षोडशाध्याय,
कारा द्वाविंशोऽध्याय, बा१ ३ दे४ नवमोऽध्याय, दे१ ११ पञ्चदशोऽध्याय,
दे३ ११ १५१, दे१ १० ते१ न१ सप्तदशोऽध्याय .

१८

॥ शा१ दे१ न१ पुलस्त्य, दे३ पुलस्त्य च .

१ -a) शा१ कारा. का१ २ दे१ ५ ११ मासे (->मासि),
दे१ बा३° (->बा३°), दे३ १० बादयुजि (->बा३युजे) -b) शा१

कारा का१ २ पाद-, न१ प्रीति (->यदा), दे३ ते१ प्रजापते,
दे३ प्रजापते, न१ जगत्तये (->जगत्तये) -०) कारा नभि, का२
बा१ २ दे३ ३ ९ नाभ्या दे१ ५ ११ न१ नाभ्य (->नाभ्या) दे१ निर्याति
(->निर्याति) -d) शा१ का३ देवेभ्यो ता-, कारा देवेभ्योन्वा-,
का१ देवेभ्योन्वे, बा१ देवेभ्यन्वा-, ब२ दे३ प्रीति, दे१-३ ५.१०.११ ते१
देवोत्ताना (दे१० °न), दे१ देवेभ्यन्वे-, दे३ देवजेता (->देवेभ्येता-),
शा१ °भ्योभ्यवान्, कारा °भ्योभ्यवान्, का१ °भ्योभ्यवान्, बा१
°भ्योभ्यवान्, बा१ °भ्यया भवान् ब२ °करो भवत्, ब३ °भ्योभ्यवान्,
दे० °भ्योभ्यवान्, दे३ °भ्योभ्यवान् दे४ °पु समभ, दे१ तथा भवेत्,
दे१० ११ °भ्य (दे१० °न) यो भवत्, न१ यवाभवत् (->°भ्योभ्यवान्)

२ -b) शा१ कदम्बा, दे१० वटपश (->कदम्बवत्), दे३
°दर्पना (->°दर्शन) -) बा१ इति, +तेन, दे१ तत्र (->तेन)
शा१ सुरु दे० अथवा, न१ अक्षिका (->अथवा) -३) शा१ कदम्बे
(->कदम्बे?), दे४ °नाभिर्वदते दे१ °नाभिर्वयते (->°न विवर्द्धते)

३ -) दे० °ध्यानि (->°ध्यानि) -) बा१ मणिभा,
ब२ मणिभा, दे१ मासिभा° (->मणिभा°) -) दे३ वटश्च (->वट-
वृत्) दे१ ११ °वसत् (->भवत्) -d) दे१ ११ अस्मिन्नस्य, दे
जातीरमस्त, दे१ स्वस्मिन्स्तथा, दे१ न१ तस्मिन्नस्य (->तस्मिन्स्तस्य),
बा१ २ दे१ गति सदा ब३ रतिस्तदा, दे१ रति शुभा (->रति सदा)

४. -a) दे० माहो° (->महो°), बा१ ३ दे१ विषये, दे४ विष-
याद्, दे१ विषयो (->हृदये). -b) कारा धत्तूर°, ब२ ३ धत्तूर°,
दे१ धत्तूर° (->धत्तूर°), कारा °विटगी, दे१ विषय, दे१ हृदय
(->°विटप), ब३ स्मृत (->शुभ) -०) दे३ राजादी, दे१ स यात्,

१७. ४ संजातः स च शर्वस्य रतिकृत् तस्य नित्यशः ॥ ४
 ब्रह्मणो मध्यतो देहजातो भरकतप्रभः ।
 खदिरः कण्टकी श्रेयानभवद्विश्वकर्माणः ॥ ५
 गिरिजायाः करतले कुन्दमुत्सस्त्वजायत ।
 गणाधिपस्य कुम्भस्थो राजते सिन्धुवारकः ॥ ६
 यमस्य दक्षिणे पाद्वे पालाशो दक्षिणोत्तरे ।
 कृष्णोद्गम्बरको रुद्राजातः क्षोभकरो वृषः ॥ ७
 स्कन्दस्य बन्धुजीवस्तु रघोरश्च तथ एव च ।
 कात्यायन्याः शमीजाता विष्वोलक्ष्म्याः करेऽभवत् ॥ ८
 नागानां पतये ब्रह्मच्छरस्तम्बो व्यजायत ।

दे१० स जात (→सजात), शा१ तर्ज, दे३ भव, दे१ स तु (→स च),
 ब१ १२ दे१ सर्वस्य, ब३ शर्वस्य, दे२ शर्वस्य (→शर्वस्य) -d)
 दे१ न। प्रीतिकृत्, दे११ रतिकृत् (→रतिकृत्), दे४ तेलस, दे१
 श्वस, न१ वराह (→नित्यस्य)

५ -a) ब२ मध्यतो ब्रह्मणो (→ब्रह्मणो मध्यतो); दे४
 मध्यमाद (→मध्यतो); दे देहाय, दे देहा (→देहाय) -b)
 ब३ महवक (→भरकत) -0) दे३ खदिर (→खदिर), दे४
 कण्टकी (→कण्टकी), दे४ श्वेता, दे१ न१ श्रेयान् (→श्रेयान्) -d)
 दे४ [ब] भवद्वि (→भवद्वि)

६ -b) ब३ कुम्भस्य जायते, दे१ कुम्भस्यजातम्, दे१
 कुम्भजातम् (→कुम्भजातम्) -0) ब२ पितृस्य दे४ पितृस्य
 (→पितृस्य) -d) ब२ ३ राजत (→राजते), दे२-५-११ १० सिन्धु
 (→सिन्धु)

७ -b) ब१ २ दे१ ११ न१ पालाशो (→पालाशो), कारा
 दे१ ११ दक्षिणोत्तरे (→दक्षिणोत्तरे) -0) कारा ह्युद्गम्बरो, ब२ ह्युद्ग
 को, दे१ त्ववरको, दे१ धृष्टको, न१ धृष्टको (→धृष्टको), ब१
 रौद्र, दे३ ४-११ रौद्रो (→रौद्रो) -d) ब३ दे२ ४ १० ते [य]
 ध्वस्य, दे१ न१ गुन (→वृष)

८ -a) ब१ २ दे१ ११ न१ स्कन्दस्य, दे४ स्कन्दस्य (→स्कन्द-
 स्य), ब२ दे१ जीवस्य, ब१ ३ दे१ ४ १० ते जीवस्य (→जीवस्य)
 -0) शा१ दे१ ११ न१ कात्यायन्या (→कात्यायन्या), ब१ ३ समी
 (→समी), दे४ जातो (→जाता) -d) ब१ ३ दे१ ११ द्यम्बाभ-
 वस्तरे, दे१ द्यम्बास्तया करे (→द्यम्बा रतेभवत्)

९ -a) शा१ दे१ ५ मुखतो, कारा च प्रभो, ब१ २ ते
 प्रभो, दे२ ३ प्रभुतो (→प्रभो), दे४ नागानां पतुरेतेष्वे -b)
 कारा ब१ दे४ तम्बो (→तम्बो), ब२ जायते, दे१ जातय
 (→जायत) -0) दे२ ११ विद्यते, दे१ बाहुते, दे१ वितते

वासुदेर्विराजते पुच्छे पृष्ठे दूर्वा सितसिता ॥ ९
 साध्यानां हृदये जातो वृक्षो हरितचन्दनः ।
 एवं जातेषु सर्वेषु तेन तत्र रतिर्भवेत् ॥ १०
 तत्र रम्ये शुभे काले या शुक्लैकादशी भवेत् ।
 तस्यां संपूजयेद् विष्णुं तेन खण्डोऽस्य पूर्वते ॥ ११
 पुष्पैः पत्रैः फलैर्वापि गन्धध्वजैः रसान्वितैः ।
 ओषधीभिश्च मुख्याभिर्यावत्स्याच्छरदागमः ॥ १२
 घृतं तिला व्रीहियवा हिरण्यकनकादि यत् ।
 मणिमुक्ताप्रवालानि यत्राणि विविधानि च ॥ १३
 रसानि स्वादुकट्वम्लकपायलवणानि च ।

(→विस्तृते), दे३ ४ पृष्ठे (→पुच्छे) -d) दे३ ४ पुष्ठे (→
 पृष्ठ), ब३ सितसिता सितसिता, दे२ सितसिता, दे१ सितसिता, सितसिता (→
 सितसिता)

१० -a) दे१ ११ हृदये, दे४ हृदयाय (→हृदये) -b)
 शा१ वृक्षो हरिः, कारा. ब१ २ ब१ न१ वृक्षो हरिः, दे१ वृक्षो-
 दहर्षि (→वृक्षोहरिः), शा१ दे१ चन्दनः (→चन्दन) -0)
 ब१ ३ दे१ एवमेषु, दे३ ते। न१ एव सर्वेषु, दे४ एव च तेषु (→एव
 जातेषु), दे३ ते। न१ जातेषु (→सर्वेषु) -d) दे४ तेन (→तेन)

११ -a) ब१ २ दे४ १-११ न१ तस्मिन् (→तत्र) -0) ब३
 तस्या (→तस्या), ब१ सजयते, ब२ ३ सजयते, दे१ सजायते (→सज-
 यते) दे४ विष्णु (→विष्णु) -d) शा१ कारा काः ५ १३
 दे३ ३ ५ १० ते तेना, दे४ न१ तेन (दे४ तेना) दे१ व्रत- (→व्रत)
 ब१ न१ खण्डस्य पूर्वते, ब२ खण्डस्य पूर्वते, दे४ खण्डोत्तरे, दे२ ३
 ते। खण्डोत्तरे (→खण्डोत्तरे पूर्वते), दे१ व्रतखण्डस्य पूर्वते

१२ -a) ब१ २ दे१ १० ते। न१ पूर्व (→पूर्व) -b)
 दे४ वृक्षो हरिः (→वृक्षो हरिः) -0) दे१ ११ ११ न१ प्रीति
 (→प्रीति) -d) दे१ गम (→गम), दे२ यावदात्मनोदरम्

१३ -a) ब१ ३ दे१ १, ११ तिलाय, दे४ न१ तिलं
 (→तिला), कारा. ब३ दे२ ४ ५ १० न१ व्रीहियवा (→व्रीहियवा)
 ब१ २ दे१ यवमन्त्रादि (दे१ ह्य) (→व्रीहियवा), ब२ दे१ ३ १
 ११ ते। न१ हिरण्य (→हिरण्य-), ब१ २ दे१ कानि, ब३
 कानि, दे३ कानि (→कानि यत्) -0) दे४ मुक्ता
 (→मुक्ता); दे१ १, ११ प्रवालानि (→प्रवालानि)

१४. ब१. ५० ०. -a) दे१ ३ ११ रक्तानि (→रक्तानि),
 शा१ स्वाद (→स्वादु) -d) न१ लवणानि (→लवणानि), दे१ ०
 च (→हि)

१७. २४ अस्मिन्वीर्णे व्रते व्यक्तं परितुष्यन्ति देवताः ।
 धर्मार्याकाममोक्षावास्तवक्षयाः संभवन्ति हि ॥ २४
 एतानि ते मयोक्तानि व्रतान्युक्तानि कामिमिभिः ।
 प्रवक्ष्याम्यधुना त्वेतद्वैष्णवं पञ्जर शुभम् ॥ २५
 नमो नमस्ते गोविन्द चक्रं गृह्य सुदर्शनम् ।
 प्राच्यां रक्षस्व मां विष्णो त्वामहं शरणं गतः ॥ २६
 गदां कौमोदकीं गृह्य पद्मनाभामितयुते ।
 याभ्यां रक्षस्व मां विष्णो त्वामहं शरणं गतः ॥ २७
 हलमादाय सौतन्दं नमस्ते पुरुषोत्तम ।
 प्रतीच्यां रक्ष मे विष्णो भवन्तं शरणं गतः ॥ २८

२४ २३ ab ० -a) वार ० श्रीर, दे० श्रीर (→ श्रीर)
 दे० १० हि व्यक्तं तु, दे० १० व्रते सम्यक्, दे० व्रत व्यक्त, दे० दिव्यवते
 (→ व्रते व्यक्त) -b) दे० वेदिता (→ देवता) -c) दे० भोक्षा
 (मि) वा (→ भोक्षाया) -d) दे० वक्ष्या (→ वक्षया) दे०
 भवन्तु न, न० भवन्ति च (→ भवन्ति हि)

२५ -a) व० १३ दे० मया प्रा०, व० गानि प्रो (→ ते मयो)
 -b) दे० ११ कामिमि, दे० कामिमि (→ कामिमि) -c) दे० वक्ष्यते,
 दे० ११ अयेतद् (→ येतद्) -d) दे० पञ्जर (→ पञ्जर)

२६ दे० od ० -a) दे० १० देवेग (→ गोविन्द) -b)
 व० २ प्रदंसनम्, दे० १० मुदंसनम् (→ मुदंसनम्) -c) दे० प्रवक्ष्या रण
 (→ प्राच्या रक्षस्व) दे० वं (→ मां) -d) न० भवत (→ त्वामहं),
 दे० भगवद्धरणागतम्

२७ दे० २० ० -a) दे० मादका (→ मोदनी), न० वंमो-
 दनी गदा गृह्य -b) वा० १ नामस्य, का० १ नामसि (→ नामसि),
 दे० बुद्धेत्वविदारिणी -c) दे० वाम्याया राग (→ वाम्या रक्षस्व),
 वा० १० ११ मे (→ मां) -d) वार दे० भवन्त (→ त्वामहं)

२८ दे० २० ० -a) दे० २-३-१० वे० पण०, न० सङ्ग
 (→ हण०), दे० १-१० वे० सपदं, दे० दरेण, दे० संनदे (→ सोलन्द)
 -b) दे० ११ गार्हमादाय [व?] धनुस्त्र नारायण
 हरे -c) व० ३ दे० १० वे० मा (दे० स्व मा) विष्णो, दे० गोविन्द
 (→ मा विष्णो) -d) वा० वार का० २ दे० ३-१० वे० त्वामहं,
 दे० व (ग) वं, न० त्वामस्मि (→ भवन्तं)

२९ -a) व० ३ मुन, दे० १-१०-११ मुन (→ मुनय),
 वा० का० २ व० ३ दे० वामनं, दे० ११ गतव (→ गतव) -c)
 वा० का० २ दे० १०-११ उतरयन्, वा० उतरयन् (→ उतरयन्),
 -d) व० गता, दे० गतं (→ गतं).

सुसलं शातनं गृह्य पुण्डरीकाक्ष रक्ष माम् ।
 उत्तरस्यां जगन्नाथ भवन्तं शरणं गतः ॥ २९
 शार्ङ्गमादाय च धनुस्त्रं नारायणं हरे ।
 नमस्ते रक्ष रक्षोभ्य ऐशान्यां शरणं गतः ॥ ३०
 पाञ्चजन्यं महाशङ्खमन्तर्गोष्ठ्य च पङ्कजम् ।
 प्रभूय रक्ष मां विष्णो आप्रेष्यां यज्ञसूकर ॥ ३१
 चर्मं सूर्यशतं गृह्य खड्गं चन्द्रमस तथा ।
 नैर्ऋत्यां मां च रक्षस्व दिव्यमूर्ते नृकेतसि ॥ ३२
 वैजयन्तीं प्रगृह्य त्व श्रीवत्सं कण्ठभूषणम् ।
 वायव्यां रक्ष मां देव अवधरीषं नमोऽस्तु ते ॥ ३३

३० -a) व० २ दे० वारुण्य (→ वारुण्य), व० चर्मणि,
 व० २ दे० चर्मणि, (व० १णि), व० चर्मन्, दे० ३-११ धनु, दे० धनु,
 वे० १ धनु, न० वे० वारु (→ व धनुस्त्र) -b) वा० १ यगो हरि,
 वा० १ यगो हरि, + वगच्छुत्, वारु, यग हरे, व० यग हरे,
 दे० ११ यगो हरे (→ यग हरे) -c) वा० का० २ दे० ३-१०-११
 वे० यग- (→ रक्ष) -d) दे० ३-१० वे० न० हान्या, दे० वीर्यायां
 (→ ऐशान्या), दे० गत (→ गत)

३१. वा० od ० -b) व० २ अतर्वां, व० अतर्वां
 (१), दे० मयाकोष्ठ्य, दे० १० वे० अनुकोष्ठ्य, दे० अनुकोष्ठ्य, दे० अनु-
 ध्याय, न० अतर्वा (→ अतर्वा), दे० तु (→ व), दे० वारु
 (→ पञ्कजम्), दे० मध्येव पङ्कज वरम् -c) दे० विष्णो, दे० न०
 नाय (→ विष्णो) -d) दे० ३-१० वे० न० वाम्या, दे० ह्यानेयां,
 (→ आन्या), दे० दिविगूकर, न० शरण गत, व० दे० १-१०-११ यग-
 दूत (→ यज्ञसूकर)

३२ वा० ab ० -a) व० ३ दे० ३-१० वे० वं, दे० व०
 (→ चर्म), व० ३ सूर्यशतं, दे० नमस्तथा, दे० न० सूर्यव (→ सूर्यशतं),
 दे० ११ गृह्य (→ गृह्य) -b) वारु वेग्नयम्, व० २ वग्नयम्, व०
 दे० वग्नयम्, दे० ११ वग्नयम्, दे० ३ चर्मवत्, दे० चर्मवत्, न० वग्नय
 (→ वग्नयम्), वे० स्वच्छ वग्नयं तथा -c) दे० नैर्ऋत्य, दे० १०
 नैर्ऋत्या (→ नैर्ऋत्या), वा० विगि मा राग, दे० मां व रागं, न०
 राग मां देव (→ मां व रागम्) -d) दे० विष्णो (→ विष्णो), व०
 श्रीवत्, दे० ११ श्रीवत् (→ श्रीवत्), व० नृकेतरे, व० नृकेतरे, व०
 नृकेतरे, दे० ३-१० नृकेतरे (दे० १०) (→ नृकेतरे)

३३ -b) दे० धीवत् (→ धीवत्) -c) दे० वायव्यं
 (→ वायव्या) -d) दे० ह्य (→ धर्म).

१७ ४४ क्रमश्चैव रम्भश्च यक्षं मालवतं प्रति ॥ ४४ ॥
 एकं निमग्नं सलिले ग्राह्यरूपेण वासवः ।
 चरणाभ्यां समादाय निजवान यथेच्छया ॥ ४५ ॥
 ततो भ्रातरि नष्टे च रम्भः कोपपरिप्लुतः ।
 बहौ स्वशीर्षं संक्षिप्य होतुमैच्छन् महानलः ॥ ४६ ॥
 ततः प्रगृह्य केशेषु खड्गं च रविसप्रभम् ।
 छेचुकामो निजं शीर्षं वह्निना प्रतिपेषितः ॥ ४७ ॥
 उक्तश्च मा दैत्यवर नाशयात्मानमात्मना ।
 दुस्तरा परवक्ष्याऽपि स्ववध्याऽप्यतिदुस्तरा ॥ ४८ ॥
 यच्च प्रार्थयसे वीर तद्दामि यथेप्सितम् ।
 मा त्रियस्य मृतस्येह नष्टा भवति वै कथा ॥ ४९ ॥

कारा. [-अ]प्यनिपचकी, का। [-अ]प्यनिपचमी, +^०को, दे३
 ह्यनिपचम (→[-अ]प्यनिपचमी -०) दे३ 'रम्भश्च खड्गितम्
 -०) व१ यक्षमणि', दे३ ११ यक्षमाल', दे३ ३य (व्यवहृतम्) भाव',
 दे३ यक्षपाल', दे३ यक्षभाज', दे३ यक्षामूल' (→यक्ष माल')

४५ -४६) दे३ एव निमग्नरूपेण ग्राह्यमात्रा वासव.
 -०) शा। समादाय, दे३ समागृह्य (→समागत्य) -०) दे३
 निजस्थाने (→निजपाल)

४६ ३) शा। कारा का। २ मग्न (→मग्न) -०) दे३ ९
 न१ होष' (→कोप'), शा। 'परिप्लुता दे३ 'समाचित दे३। 'परिप्लुत
 (→परिप्लुत) -०) दे३ ११ न१ स शीर्षं (→रवशीर्षं) -०) दे३
 न१ ह्युप (→होतुम्), दे३ महाबल (→महाबल)

४७ -४८) दे३ कोपस्त (रव?) (→केशेषु) -०) व३ खड्ग
 (→खड्ग) शा। वाप का। २य रविमुद्रप्रभम्, व३स्वरतिसप्रभं दे३च रवि
 सप्रभम्, दे३ ११ व रवि सप्रभम्, दे३ ९ वाद्यनिमग्नम्, न१ रविमग्नम्
 (→च रविसप्रभम्) -०) व३ होतु, दे३ वृत्तु (→वृत्तु) -०)
 व३ दे३ ब्रह्मणा (→ब्रह्मणा) दे३ ४^०पेत, दे३ 'पणित (→पणित)

४८ -४९) शा। मा क्षिप्य, दे३ वैद्यवर मा (→मा दैत्य
 वर) -०) दे३ ११ अमुप, दे३ दु ० रा (→दुस्तरा) दे३ व
 (→प्रणि) दे३ दे३ दक्ष्या (?) दक्ष्यान्पतिदुस्तरा दे३ स्वात्म
 वध्या तु कि पुन

४९ -४९) व३ यस्तव (→यव) दे३ धीर (→धीर) -०)
 व३ दे३ ३५ दे३ वदामि (→ददामि) दे३ ता^० (→यवे^०) -०)
 शा। क्षिप्य, दे३ ११ मृतस्य (→मृतस्य), दे३ ३ 'येव (→येव)
 -०) दे३ ११ नष्टा (→नष्टा)

५० -५०) व३ पवी, दे३ विष्ट, न१ वर (→यवो) -०)
 व३ दे३, व३ दे३ पव, दे३ ११ हाने (→येने) दे३ वेत, दे३ तु

ततोऽग्नवीह वचो रम्भो वरं चेन्मे ददासि हि ।
 त्रैलोक्यविजयी पुत्रः स्यान्मे त्वत्तेजसाऽधिकः ॥ ५० ॥
 अजेयो दैवतैः सर्वैः पुमिदैतैश्च पावकः ।
 महाबलो वायुरिव कामरूपी कृतास्त्रजित् ॥ ५१ ॥
 तं प्रोवाच कविर्ब्रह्मन् बाढमेवं भविष्यति ।
 यस्या चित्तं समालम्ब्य करिष्यसि तत्. सुतः ॥ ५२ ॥
 इत्येवमुक्तो देवेन वह्निना दानवो ययौ ।
 द्रष्टुं मालवतं यक्षं यक्षैश्च परिवारितम् ॥ ५३ ॥
 तेपा पन्ननिधिस्तत्र वसते नान्यचेतनः ।
 गजाश्च महिषाश्चाश्वा गावोऽजाविपरिप्लुताः ॥ ५४ ॥
 तान् दृष्ट्वैव तदा चक्रे भावं दानवपार्थिवः ।

(→इ) -०) शा। 'विजये (→विजयो) -०) न१ स्वादे, +स्वा
 न्मे (→स्वाप्ने) शा। व३ मतस्तेज' (→मे त्वस्तेज'), दे३ 'तेजसो'
 (→तेजसा')

५१ -५२) दे३ अजयो (→अजेयो) -०) शा। दे३ पुमि
 दैत्यव व३ पुमि कुलैव दे३ ४ १० ते। पुमि दैत्य (दे ते। त्व) अ (→पुमि
 दैत्यैव) व३ दे३ पावक (→पावक) -०) व३ दे३ महाबाहु
 रिव क्षोमात् -०) कारा कृतास्त्रजित्, व३ दे३ ११ महाबलित्,
 न१ महागुर (→कृतास्त्रजित्)

५२ -५३) दे३ तमो', दे३ तव' (→त प्र') व३ रविर
 (→वरिर) -०) दे३ बाढमेव, दे३ इत्येव (→वाढमेव) -०)
 दे३ तस्या (→यस्या) व३ दे३ मव (→वित्त) दे३ ९ १० ते। 'यव्य,
 दे३ 'ल ८ (→'लव्य) -०) व३ दे३ १० ते। करिष्यति,
 व३ दे३ करिष्यात (दे३। 'सि), दे३ करिष्याति, दे३ पन्ननिधि, मुने
 मरिष्यति (→चरिष्यति), व३ दे३ ततोमुर, व३ दे३ ३५ ३५.७ ११ ते।
 न१ ततोमुर (→त त मुत)

५३ -५४) दे३ देवय (→देवेन) -०) व३ दे३ ब्रह्मण
 (→देवेन) -०) व३ मर्ज', दे३ मान', दे३ भाज' (→मान') दे३
 'नते वृते (→वत मल) ते शा। वग' (→वग')

५४ -५५) व३ व३ चेतना, दे३ न१ चेतना (न१। 'ता), दे३
 'तेजसा (→चेतना) -०) दे३ १ गजाय, दे३ १० गजा ०
 (→गजाय) व३ दे३ महिष, दे३ १० महिष्य' (→महिष्य) व३ दे३
 दे३ दद्या, व३ दे३ वाय, दे३ न१ पव (→पाव्या) दे३ गजाश्च
 महिषाश्च -०) व३ गावो', (→गावो'), दे३ 'प्लुता, दे३
 'प्लुता (→प्लुता)

५५ -५५) शा। तां ० -०) दे३ ४ ११ ता दृष्टा, दे३ न१ तां
 दृष्टा (→तान्दृष्टा) व३ सदा (→सदा) -०) व३ ताव' (→माव),

महिष्यां रूपयुक्ताया त्रिहायण्यां तपोधन ॥ ५५
 सा समागाच्च दैत्येन्द्रं कामयन्ती तरहिनी ।
 स चापि गमनं चक्रे भवितव्यप्रचोदितः ॥ ५६
 तस्यां समभवद् गर्भस्तां प्रगृह्णाथ दानवः ।
 पातालं प्रविवेशाथ ततः स्वमचनं गतः ॥ ५७
 दृष्ट्वा दानवैः सर्वैः परित्यक्तश्च बन्धुभिः ।
 अकार्यकारकेत्येवं भूयो मालवत गतः ॥ ५८
 माऽपि तेनैव पतिना महिषी चारुदर्शना ।
 रामं जगाम तत् पुण्य यश्मण्डलमुत्तमम् ॥ ५९
 ततस्तु वसतस्तस्य श्यामा सा सुपुत्रे मृने ।
 अनीचनत्सुतं शुभ्रं महिषं कामरूपिणम् ॥ ६०

दे॥ ११ पायिवा (→पायिष) या॥ बारा बा॥ भवितव्यप्रचोदितः,
 -ab) दे॥ तावद्गृहा तदा धनत्रे विभावस्या न पायिष -०) ब३ रूप
 पत्न्यायां, दे३ रूप (स) युक्तया, दे३ भावयुक्तया (या) (→रूप
 युक्तया) -०) बा३ दे॥ ३ ५ १० ११ न॥ ह्यायव्या (→ह्यायव्या) दे॥
 विभावस्या, दे॥ वसिताया, दे॥ विभावसा (→विभावसा) दे॥
 शोभिता (→शोभित)

बारा ०१ पाटलु—

७७ ० श्यामाभिजाया महिष्या भाव मन्ममाहित

बा॥ ०१ पाटलु—

७८ ० महिष्या ह्यामायाय दृष्टचित्तो भवतः

५६ या॥ बारा बा॥ ० -१) दे॥ समागाच्च स (→सा
 समागच्च) -b) ब३ न॥ काममता, दे० कामयती, दे॥ काममता
 दे॥ ९ काममत्त (→कामयन्ती) दे॥ तरहिनी, दे॥ तप
 रिनी (→तरहिनी) -०) बा३ दे॥ ११ न॥ चापि (→चापि)
 -१) दे॥ प्रवितव्य ०, बा॥ दे॥ प्रवेदित, दे॥ ४ १० न॥ प्रया
 (दे॥ १०) दित (→प्रचोदित)

५७ दे० ० -१) दे॥ ११ तस्या (→तस्या) -b) ब३
 स (→सा) -१) दे॥ गत (→गत) या॥ बारा बा॥ २ ततो
 दृष्ट्वा दानवै

५८ दे० ० -१) या॥ बारा बा॥ ० सत ए, ब३ दृष्ट्वा,
 दे० ३ ५ दे॥ दृष्ट्वा (→दृष्ट्वा) बा॥ २ तावद् (→तावद्) -b) न॥
 स्वभानुभिः (→स्व भानुभिः) -०) या॥ ११ न॥ चक्रे (→चक्रे)
 ह्येव, दे० चक्रे ह्येव, दे॥ १० न॥ चकार ह्येव, दे॥ १० न॥
 ह्येव (→चकार ह्येव) -१) बा॥ मणि, दे॥ मान (→मान)
 ५९ -१) बा॥ पतिना (→पतिना) -b) या॥ महिषे
 (→महिषे) दे॥ पतिना (→पतिना) -०) दे॥ पूर्ण (→पूर्ण)
 ब३ स वसतस्तस्य, दे॥ स वसतस्तस्य, दे॥ स वसतस्तस्य

एतामृतमतीं जातां महिषोऽन्यो ददर्श ह ।
 सा चाम्यगाद् दितिवर रक्षन्ती शीलमात्मनः ॥ ६१
 तमुन्नामितनासं च महिषं वीक्ष्य दानवः ।
 खड्गं निष्कृत्य तरसा महिषं समुपाद्रवत् ॥ ६२
 तेनापि दैत्यस्तीक्ष्णाम्यां शृङ्गाभ्यां हृदि ताडितः ।
 निर्भिन्नहृदयो भूमी निपपात ममार च ॥ ६३
 मृते भर्तारि सा श्यामा यक्षणां शरणं गता ।
 रक्षिता सुखरुः साध्वी निवार्य महिषं ततः ॥ ६४
 ततो निवारितो यक्षैर्हयारिर्मदनातुरः ।
 निपपात सरो दिव्यं ततो दैत्योऽभवन्मृतः ॥ ६५

ब३ ७७

६० -b) या॥ दे० सा श्यामा, दे० ३ सा(सा?)मा सा
 (→श्यामा सा) बा॥ -तनुमे, ब३ तनुमे, दे० ४ १० पु (दे॥ १०) वने
 (→तनुमे) -०) ब३ ० दे० सुभ्र (→सुभ्र)

६१ ब३ ab एता महि ० -a) या॥ एतामृनु-
 मती, दे॥ ११ युवा तनुमी, दे० एता नु मति(?) न॥ एता नु मती
 (→एतामृनुमती), दे॥ ११ जाता (→जाता), दे॥ जातमाने गुते
 तस्मिन्, -b) ब३ दे० महिषास्यो (ब३ ष्यो) (→महिषोऽन्यो), या॥
 नो, बारा बा॥ २ दे॥ ५ ११ न॥ ताव्, दे॥ हा (→ह) -०) बारा
 ब३ न॥ सा (बा॥ स) चाम्यापाद्, दे॥ ११ नवाम्यापाद्, दे० भवाम्यामां
 (→सा चाम्यापाद्), बारा दैत्यवर, बा॥ दितिवर (→दितिवर)
 -d) ब३ रमन्ती (→रमन्ती) या॥ पूर्ण (→पूर्ण).

६२ -a) दे० समुपाद्, दे० समुपाद् (→समुपाद्), दे० १ मव
 (→मित), ब३ ३ दे॥ नाग(बा॥ १०) च, ब३ बासच (→नासच)
 -०) दे॥ ११ वरु (→वरु) बा॥ ० दे० ४ १० नि दृष्ट्वा, ब३ ३ दे०
 विदृष्ट्वा, दे॥ ५ ११ विदृष्ट्वा (→विदृष्ट्वा) -d) या॥ दे० ३ १० ते
 महिषं समु, बा॥ स हनु समु, ब३ महि समु, दे० महिषास्यु
 (→महिषं समु) दे॥ पाद्रवत् (→पाद्रवत्)

६३ -a) दे० तेनैव (→तेनैव) -०) दे० समिन्
 (→निमिन्) -d) दे० पतात स (→निमिन्)

६४ -a) दे० न मे भर्तारि (→मृते भर्तारि या) -b)
 द३ श्यामा (→श्यामा) -०) दे० मुष्टी रणिता (→रणिता
 मुष्टी) दे० साध्वी, ब३ दे० ३ १० ते, बा॥ २, दे० सा स
 (→साध्वी) दे० गता (→गत)

६५ -a) ब३ निवृत्तो, दे० निवारितुर् (→निवारितो)
 -b) दे० श्यामि, दे० ह्यामि, दे० महिषा (→ह्यामि)

१७ ६७ नमरो नाम विरथातो महाबलपराक्रमः ।
 यक्षानाश्रित्य तस्यौ स कालयन् श्वापदान् ह्वने ॥ ६६
 स च दैत्येश्वरो यक्षैर्मालवटपुरस्तैः ।
 चितामारोपित' सा च श्यामा त चारुहृदं पतिम् ॥ ६७
 ततोऽग्निमध्यादुचस्थौ पुरूपो रौद्रदर्शनः ।
 व्यद्रावयत् स तान् यक्षान् रघुप्राणिर्भयकरः ॥ ६८
 ततो हतास्तु महिषाः सर्व एव महात्मना ।
 श्रुते संरक्षितार हि महिष रम्भनन्दनम् ॥ ६९
 स नामत स्मृतौ दैत्यो रक्तरीचो महाह्वने ।

योऽजयत् सर्वतो देवान् सेन्द्ररुद्रार्कमास्तवान् ॥ ७०
 एव प्रभाया दनुषगवाते
 तेजोऽधिकरत्नं यमौ हयारि ।
 राज्येऽभिपिक्तश्च महाऽसुरेन्द्रै-
 र्विनिर्णितैः शम्भरत्तारकायैः ॥ ७१
 अशक्नुवद्भिः सहितैश्च दैवैः
 सलोकपालैः सहृताशमास्त्रैः ।
 स्थानानि त्यक्तानि शशीन्द्रभास्करै-
 र्धर्मश्च दूरे प्रतियोचितश्च ॥ ७२

इति श्रीवामनपुराणे अष्टादशोऽध्यायः ॥१८॥

६६ -३) गा. बारा बा. १. चामरो बा. नवरो दे१०
 समरो (→नमरो) -०) बा. १. यक्षमाश्रि°, दे१० दक्षमाश्रि°
 (→यक्षानाश्रि°) गा. का. २ दे१ ५.९.११ सा, दे० ३ १० सा (→स)
 -०) बा. ३ कलमय, दे१ ५.५.११ ते। पाचयन्, दे० ३ पलमय (→बाज
 यरो) बा. ३ दे० ते। स्वापान्, बा. ३ दे० ११ स्वापान्, दे० ३ दृपदान्, दे०
 श्वापान् दे० स्वापान् (→श्वापान्) बा. ३ दे० ५ बने, दे० ३ च ते
 (→मुने) बा. १. कालक्रम यन् बने दे१० बाल गमयतो बने

६७ -३) गा. सर्व (→सच) -०) बा. मणिवट,
 बा. २ मालवट, दे० ४ १०.११ न। मालावट दे० मानवट दे० मालवट
 (→मानवट) दे० ३ पुरस्सर (→पुरस्सरै) -०) दे० ३ पितो बा. ३
 (→पित सा च) -०) बा. ३ दे० ३ सा श्यामापमरति, बा. ३
 श्यामाकाशुपमरति दे० श्यामा पचत्वमागता दे० सा श्यामाह
 हलति

६८ -३) दे० १० ततो मध्यात्तमुतस्यो -०) दे० ३ र°
 (→रौ°) -०) गा. बारा द्वावयत्, बा. ३ दे० ७ विगवयत्,
 बा. ३ न। विगवयत् (→व्यगवयत्) दे० ३ यगवान्, न। स ता बा.
 (→स तासांवा) -०) दे० ११ बड्या° (→सह्या°) दे० ३ ते।
 महायत् (→मयकर)

६९ -३) दे० भूता (→हता) दे० ३ पुरषा (→महिष)
 दे० ततस्तु निहता यगा.. -०) दे० महात्मना (→मरानना)
 -०) गा. बारा बा. २ दे० ३ ५.१०.११ निना (→हते) बा. ३
 रं रौ° (→महर्षि°)

७० -३) दे० नामत, दे० नाम [त ?] (→नामत)
 -०) दे० ३ बीजा दे० ३ बीजो (→बीजो) -०) बा. ३ दे० ३ जेदु,
 दे० ३ न। दे० (→[य]वयत्) दे० ३ शम्भुतां दे० ३ न। शम्भु

(न। [कुव] नाव, दे० ११ सभ्यं देवान् (→सर्वतो देवान्) -०)
 दे० ३ स्रष्टा (→सेन्द्ररुद्रार्क°) दे० ३ रत्ना (→भारताव)

७१ -३) बा. ३ दे० ५ १०.११ प्रभायो (दे० ३ ता) (→प्रभाया)
 दे० ११ पुगव (बा ?) ते दे० ३ १० पुगवो (→पु गवाते) -०)
 दे० ३ पिता (→पित) बा. ३ दे० ३ गुरार (→रुपारि) -०) बा.
 दे० ३ ७ ३ पिक्त (दे० ३ ता) रतु (→पिपित्तव) बा. ३ दे० ३
 सार (→गम्बर°)

७२ -३) बा. ३ दे० ३ ७ ३ न। जितप्रभ (बा. ३ क°)
 सहितोपि (बा. ३ तम्) (→सह्यनुवद्भिः सहितः) बा. ३ दे० ३
 दवते (→देव) -०) बा. ३ स्थानानि (→स्थानान्) बा. ३ मुदपि
 दे० ३ मुक्तानि + त्यक्तानि (→त्यक्तानि) दे० ३ न। गुहारी दे० ३
 गनीऽभास्वर (→भागी भास्वर) दे० ३ न। स्थानं परित्यज्य
 न। सभोस्था -०) दे० ३ १० ११ नर्मत्य न। यमो (→यमम्)
 दे० ३ मधुभुतं दे० ३ दूर न। दूर (→दूरे) बा. ३ दे० ३ प्रह्लो जितम्
 बा. ३ दे० ३ न। प्रज्ञा हितोवत् (न। ३ मोय) दे० ३ सह्लो हि सोमम्
 (→प्रत्ययितम्)

पुष्पिमा- गा. बा. ३ दे० ३ ५.१०.११ ते। न। इति धोषाय
 पुराले बारा बा. ३ दे० ३ इति वामनपुराले बा. ३ दे० ३ इति धोषाय
 (दे० महावामन) पुराले भरतपुत्रादे दे० धोषायपुराले मुने
 इति धोषायपुराले पुनस्तथा बा. ३ दे० ३ अध्यायनाम्-बा. ३
 दे० ३ ५.१०.११ गा. बा. ३ दे० ३ ५.१०.११ ते। न। महिषासुरेति
 नमि (दे० [नाम]) बारा महिषवामनरत्नं जादृहताय
 अध्यायसंख्या-दे० ३ ७ गा. बा. ३ दे० ३ ५.१०.११
 बारा बाराहितमोषाय बा. ३ दे० ३ ५.१०.११ दे० ३ ५.१०.११
 भाय दे० ३ न। मृष्टागोषाय, दे० ३ ५.१०.११ ॥१८॥

पुलस्त्य उवाच ॥
 ततस्तु देवा महिषेण निर्वृताः
 स्थानानि संत्यज्य सराहनापुधाः ।
 जम्बुः पुरस्कृत्य पितामहं ते
 द्रष्टुं तदा चक्रधरं ध्रियः पतिम् ॥ १
 गतरा त्वपश्यन्ध मिथः सुरोत्तमौ
 स्थितौ खगेन्द्रासनशंकरौ हि ।
 दृष्ट्वा प्रणम्यैव च सिद्धिसाधकौ
 न्यवेदयंस्तन्महिषादिवेष्टितम् ॥ २
 प्रमोऽधिसूयेंद्रनिलाग्निवेधसां
 जलशशकादिषु चाधिकारान् ।
 आक्रम्य नाकाक्षु निराकृता वयं
 कृतावनिस्था महिषासुरेण ॥ ३

१६

ॐ याः १। १। पुनस्त्य उ, दे० पुनस्त्य उ, दे० श्री पुनस्त्य

१ -a) दे० ११ ११ निर्वृता (ता ?) (→निर्वृता) -b)

ब३ स ८ हना (→सथाहना) -c) ब३ स, दे० ततो (→त)
 -d) दे० गन्- (→गन्), दे० धर (→धर), बारा एमागति
 (→यिव पति)

२ -a) बारा बा० गत्वा • पश्यन्, बा० दे० त

(दे० ११) पश्यन्मागि, दे० ते चाप्यासन्त (→गत्वा त्वपश्यन्)

दे० ११ ११ सुरोत्तमे (दे० ११) (→सुरात्तमा), दे० न।

ततस्तु ते (न। १०) पश्चिमत सुरोत्तमो -b) बा० दे० ११ स्थिता

(तौ?) (→स्थितौ) खगेन्द्रामरं ब३ खगेन्द्रामरं (→खगेन्द्रासनं),

दे० ११ स्थिता (तौ?), बारा 'यं तौ (तौ?) हि, दे० 'यं करो घृ',

दे० 'यं करो हृ', (→'यं करो हि) -c) ब३ हि दे० घ, +न (→

घ), बा० दे० ११ ११ तौ सिद्धं (→सिद्धं) -d) बा० ३ त मं,

(→तन्मं), बा० बा० ब३ दे० ३.११-११ महिषादि, बारा दे०

न। महिषस्य (→महिषादि-)

३. -a) बा० बा० ३ प्रमोह, बारा प्रमू प (→प्रमाधि-),

ब३ प्रमोधि, दे० न। वित्तय (→प्रमाधि), ब० दे० ३.३.११

सूयेंद्र (३?) (→सूयेंद्रं), दे० न। 'देवता (न। १०) (→'देवता)

-b) दे० ११ गणै- (बने-), बा० दे० ३.१० यदास्मिन्, ।

एतद् भवन्तौ शरणागतानां
 श्रुत्वा वचो भूत हितं सुराणाम् ।
 न चेद् व्रजामोऽथ रसातलं हि
 संकल्पमाना युधि दानवेन ॥ ४
 इत्थं मुरारिः सह शंकरेण
 श्रुत्वा वचो विष्णुतचेतसरत्नान् ।
 दृष्ट्वाऽथ चक्रे सहसैव कोपं
 कालानिरूपो हरिरव्ययात्मा ॥ ५
 ततोऽनुकोपान्मधुसूदनस्य
 सशंकरस्थापि पितामहस्य ।
 तथैव शक्रादिषु दैवतेषु
 महर्द्धि तेजो वदनाद् विनिःसृतम् ॥ ६
 तथैरतां पर्वतवृट्सन्निभं

दे० १६

दे० ११ ११ चक्रादिषु बा०, दे० चक्रादिषु बा० (→मागिषु बा०) -c)

बा० ३ दे० चक्रम्, बा० दे० नाकं तु, दे० ११ नाकाक्ष (→नाकाक्षु)

-d) बा० बारा बा० ३ दे० वनस्या, बा० [अ] धरवा (→ [घ]-

वनिस्था)

४. -b) बा० दृष्ट, दे० भूत- (→भूत) -c) दे० न।

मयात् (→न चेत्), बा० [अ] द (→[घ] द), दे० ११ रसातल

(→रसातल) -d) बा० कालि [सं], दे० ३ ११ सत्त्व्यं,

दे० न। मनि-यं (→सत्त्व्यं) बा० ३ दे० याद (→युधि)

५ -a) दे० बन्ध (→दं), बा० बा० सुधार (→सुधारि)

-b) बा० दृष्टिर्वेदिता ब, बा० ब्रह्मपुराणमाना, न। निष्ठुरपतता

स्त (→विष्णुतचेतसरत्नान्), बा० चतन तेन, बारा दे०

चेतनास्तात्, दे० ३ १० उ। चेतना हि (→चतसरत्नान्) -c)

बा० दृष्टि, दे० ३ १० न। दृष्ट्वा (न। च) (→दृष्ट्वा) -d)

बा० अस्त्य, दे० ११ 'चक्रो (→'वत्ता)

६ -a) बारा ततस्तु, बा० ततो- (→ततोऽनु) -c) न।

तथैव (→तथैव), दे० ११ ३००० [→दं वज्र] -d) बा० बारा

बा० ३ बा० दे० ३.१ न। महर्द्धि, दे० मनेधि, बा० महर्द्धि (→महर्द्धि)

बा० 'तेजा (→'तेजो); न। वदनाक्ष (→वदनाक्षि)

७. -a) बा० ३ तथै (बा० ३) कथं (बा० ३), दे० ३.११

५.७

जगाम तेजः प्रवराश्रमे मुने ।
 कात्यायनस्याप्रतिमस्य तेन
 महर्षिणा तेज उपाकृतं च ॥ ७
 तेनर्षिसृष्टेन च तेजसा वृत्तं
 ज्वलत्प्रकाशार्कसहस्रतुल्यम् ।
 तस्माच्च जाता तरलायताक्षी
 कात्यायनी योगविशुद्धदेहा ॥ ८
 माहेश्वराद् वक्त्रमयो ध्रुव
 नेत्रत्रयं पावकतेजसा च ।
 याम्येन केशा हरितेजसा च
 भुजास्तथाष्टादश संप्रजज्ञिरे ॥ ९
 सौम्येन युग्मं स्तनयोः सुसंहतं
 मध्यं तथैन्द्रेण च तेजसाऽभवत् ।

तथैकतां, दे३ तथैव, दे४ तथैकता, दे५ तथैक (स१), न१ तथैकता (→तथैकता). -b) शा१ कारा. का१.२ ०धितं मुने, दे१.११ ०धमेयु, न१ ०धय मुने (→०धमे मुने) - दे१ प्रमत्तस्य दे२.४.१० [-अ]प्रतिमतेन, दे५ ११ [-अ]प्रतिमत्तस्य, दे९ प्रतिमत्तस्य (→[अ] प्रतिमत्तस्य), व१.२ दे१ चेतसा (दे१ ०ग्), दे२३ ४.१० तेजसा (→तेन). -d) दे१ ०कृत तु, न१ ह्रतं च (→हृत च), व१.२ [-आ] कर्मणं तेज उपाकृत च, दे४ तेजस्तया तच्च समीकृत मुने, दे९ महर्षिणा सर्वमुपाकृत च.

८ -a) दे३ तेनर्षि, दे१ देवर्षि (→तेनर्षि), दे५ भव, दे११ नव (→न च), दे९ नृता (→नृत) -b) शा१ का१ दे१ ज्वलत् (→ज्वलत्), दे१ प्रकाशार्क (→प्रकाशार्क), दे९ ०तुल्य (→०तुल्यम्) -0) न१ क्रमत् (→तरत्), व१.३ दे१ ९ न१ आयतेशया (→आयताक्षी), दे४ तस्याच्च सा पद्मनिवेशया हि. -d) न१ पोषित (→योग वि०) दे४ ०देव्या (०दे१)

९. दे१० cd इत्यारम्भ ११ वाक्त् ०. (ह स.) -a) शा१ का१ दे१ माहेश्वराद् (→माहेश्वराद्), दे९ ०मावाञ्च (→०मवो च), दे१ माहेश्वराणां च मवा वल्लव -b) दे९ वल्लवम् (→तेननय). व१.२ [-अ] भूत्, दे१ [ह्र] भूत् (→व) -0) व१ ३ दे९ याम्याश्च, व२.२ दे५ न१ याम्याश्च (दे-च) (→याम्येन) दे९ न१ ०तेजसाश्च (→तेजसा च) -d) दे४ तस्या भुजाष्टा (→भुजास्तथाष्टा)

१० दे१० ०(ह स.३.६ पा वि) -a) शा१ का१.२ दे९ ०सहित, व२ ३ ०समुत्, दे९ ०सहिते, दे४ ०सगतं (→०सहत्) -b) शा१ का१ दे५.७ तथैन्द्रेण (तथैन्द्रेण), व१ २ तथै (व१ ०धे) शेन च सहतायुग्मो, दे१

ऊरू च जह्वे च नितम्बसंयुते
 जाते जलेन्द्रस्य तु तेजसा हि ॥ १०
 पादौ च लोकप्रतितामहस्य
 पद्माभिकोशप्रतिमौ ध्रुवयुतः ।
 दिवाकराणामपि तेजसाऽगुलीः
 कराङ्गुलीश्च वसुतेजसैव ॥ ११
 प्रजापतीनां दशनाश्च तेजसा
 याक्षेण नासा श्रवणौ च मास्तात् ।
 साध्येन च ध्रुवगुलं सुकान्तिमत्
 कन्दर्पवाणासनसन्निभं धर्मौ ॥ १२
 तथर्षितेजोत्तममृचमं महन्-
 नाम्ना दृष्टिचामभवत् प्रसिद्धम् ।
 कात्यायनीत्येव तदा धर्मौ सा

तथैन्द्रेण च सहतायुग्मो. -0) व३ दे१.३ उच्छ्र, न१ उच्छ्र (→ऊरू च), शा१ कारा. व१ वसे मु, व१.२ दे१ संहव, दे१.५.११ जघ -थ(दे३ ०य) (→जघे च), वारा. का१.२ व१ दे२.३.५.७ ते ०संयुत, व२ ०स्यता, दे१.११ ०समुत्ता (→०समुत्ते). -d) शा१ कारा. व१.२ दे१.३.५.११ ते जाते (→जाते), दे९ हि (→तु), कारा. व१ भुव (→हि), व१ ३ जलेचन्द्रस्य तु (व३ च) तेजसा हि, दे४ जलेचन्द्रस्यैव च तेजसा भुव, दे२ जातो जलेन तु तेजसा हि.

११. दे१० (ह स.३.६ पा वि). ०. -a) व१.३ दे१ तु (→च). -b) कारा. राजोव, व१.२ यवालि (व२ ०वि), व३ यवालि (→यवालि), दे१.११ ०वात् (→०काय), दे१ यवालिपेको (वेन) युग्मो ध्रुवयु -0) दे९ मज्जुति. (→अगुती). -d) शा१ कारा. व१.२ व३ दे१.५.७.११ न१ यवात्तेजसा च (कारा. तु, ना हि).

१२. -a) दे१ दशन (न१?) वि-, दे४ दशनारतु (→दशनाश्च). -b) शा१ का१ व१.२ दे१.७.१० ते याक्षेण, का१ यक्षेण, यवालेन, दे३ याक्षेण, दे९ न१ वा (न१ द) शेन (→याक्षेण), दे१ वा सा, दे१ दातो (→मास्त), दे२.४.७.९ न१ श्रवणे (→श्रवणो). दे३ [-अ] व (→च) -0) का१ दे२.३ साध्येन तु, दे४ साध्येन तद् (→साध्येन च), दे१ ११ ध्रुव (→ध्रुव), दे१ स्व, दे९ स, न१ च (→ध्रुव). -d) शा१ ०सन्निभ, दे४ ०सन्निभ (→०सन्निभ).

१३. दे१.२ ०. -a) शा१ कारा. का१.२ दे१.५.११ तवापि व२ ३ तथ (य ?) वि-, दे३ ते १ तथैव, दे४ तथैव, दे९ तथ हि, न१ तथैव (→तथैव), कारा तेजोवृत्त, दे१.११ तेजोम (?)

नाम्ना च तेनैव जगत्प्रसिद्धा ॥ १३
 ददौ त्रिशूलं वरदस्त्रिशूली
 चक्रं मुरारिर्वहणश्च शङ्खम् ।
 शक्तिं हुताशः श्वसनश्च चापं
 तूणीं तथाक्षय्यशरीरं विषग्वान् ॥ १४
 वज्रं तथेन्द्रः सह घण्टया च
 यमोऽथ दण्डं घनदो गदां च ।
 प्रह्लादश्रमालां सरुमण्डलं च
 कालोऽसिमुग्रं सह चर्मणा च ॥ १५
 हारं च सोमः सह चामरेण
 मालां समुद्रो हिमवान् मृगेन्द्रम् ।
 चूडामणिं कुण्डलमर्द्धचन्द्रं
 प्रादात् कुटारं वसुशिल्पकर्त्ता ॥ १६
 गन्धर्वराज्ञो रजतातुलिमं

पानस्य पूर्णं सदृशं च भाजनम् ।
 भुजंगहारं भुजगेधरोऽपि
 अम्लानपुष्पामृतवः स्रजं च ॥ १७
 तदाऽतितुष्टा सुरसचमानां
 अट्टाट्टहासं मुमुचे त्रिनेत्रा ।
 तां तुष्टुबुद्धेववराः सहेन्द्राः
 सविष्णुरुद्रेन्द्रनिलाग्निभास्कराः ॥ १८
 नमोऽस्तु देव्यै सुरपूजितायै
 या संस्थिता योगविशुद्धदेहा ।
 निद्रास्वरूपेण महीं वितत्य
 तृष्णात्रया क्षुद्रं भयदाऽथ कान्तिः ॥ १९
 श्रद्धा स्मृतिः पुष्टिरयो क्षमा च
 छाया च शक्तिः कमलालया च ।
 धृतिर्दया भ्रान्तिरधेह माया

दे. १८. २

(→तेजोत्तम-), दे० महा- दे० मुद्गर (→महर्) -b) वा० चा-
 प, ब० गन्धा, दे० ११ प्राणा, दे० नाम्ना (→नामाना), पा०
 बा०. बा० २ बा० ३ दे० २-४-१०-११ प्रसिद्धा (→प्रसिद्धम्) -०) दे०
 बभौ वरा (→तदा बभौ).

१४ न० १. cd ० -a) न० ददौ त्रिशूली श्व वाममुत्तम
 -b) दे० न० पापं (→पापं) -१) बा० ३ दे० १० तूणाववा-
 (दे० पा), दे० ५ तूणं तवा, दे० तूर्णस्तवा, दे० तूणा च वा (→तूणा
 तवा), बा० १ पावे, दे० १० पावे (?) (→पावे)

१५ -a) दे० समुद्रादयश्च, दे० तस्त्रिखण्डाश्च (→सह
 घण्टया च) -b) बा० ३ दे० १-२ न० १ [य] लि (→[य] य) -३)
 दे० य (→य) -१) बा० पुमं (→उग्र), द० यमगा (→यमगा)

१६ -३) दे० हरेभ सोम (→हारं च सोम) -३) द० (स)
 हिमं (→हिमं), बा० दे० ११ मृगेन्द्र (बा० ३), न० नोद
 (→मृगेन्द्र) -३) पा० बा०. बा० २ दे० ११ च मु, दे० गुर,
 दे० न० गुरं (→गुरुं), बा० ३ दे० निलि (बा० १५) बोद
 (→निलिपत्ति)

१७. -१) दे० रजतो, न० रजताव (→रजतानु) ।
 बा०. क्लृप्तं (→निलि). -b) दे० पूर्वं (→गुरुं), दे० १० मुद्रुत
 (दे० १०) च, दे० सन्दिता, दे० न० गुप्तं च (→सन्दिता च)
 दे० १० भाजं, दे० भाजते (→भाजन) -१) दे० हारो (→हारं).
 -३) बा० क्षामानं (→क्षामानं), बा० १ पुनं, दे० ३ पुनं
 (→पुनं) दे० ११ क्षाम, +क्षाम, दे० न० क्षयश्च (→क्षयश्च),

दे० स्रजा (→स्रजं च), दे० हि (→च), दे० स्रजमुत्तमा च
 (→श्रुतश्च स्रज च)

१८. -३) पा० तवाति-, बा० तदा हि, दे० तदाभि-
 (→तदाभि-) दे० ३ सत्तमा ता, दे० १० सत्तमा सा, दे० सत्तमा
 त (→सत्तमाता). -b) दे० ततोत्र, दे० १० महाट्ट (→अट्टाट्ट),
 दे० त्रिनेत्रा, दे० त्रिनेत्रा (→त्रिनेत्रा). -०) दे० गणा, दे० न०
 वरा (?) (→वरा), दे० महद्गा (→महद्गाता) -d) बा०
 दे० ३.५.११ चन्द्रं (→चन्द्रं), दे० निता स (→निताभि).

१९ १) दे० जिता वा (→जिताई) -b) दे० सा
 स्थिता (→स्थिता) -०) दे० विचिन्त्य (→वित्तय) -d) पा०
 बा०. बा० २ तृष्णा तृष्णा, बा० २ दे० तृष्णात्रया, बा० तृष्णा
 (तवा) तृष्णा, द० तृष्णात्रया, न० तृष्णा तृष्णा (→तृष्णा तृष्णा);
 दे० ३.५.१० य (→[य]य)

दे० १६ रजताव पर १६ cd पातृत्तम्—

२० -१) बा० प्रता (→प्रता), दे० तु (पि) (→पुष्टि),
 बा० क्षमाय, दे० क्षमा च (→क्षमा च) -b) बा० ३ दे० [य]य
 गति, दे० १० न० त (दे० १०) गति (→य गति); दे० क्षुन्नी-
 क्षमा, न० क्षमात्रया (→क्षमात्रया); दे० वा (→च). -०)
 पा०. बा० ३ धृतिर्मात्राभि, बा० २ दे० धृतिर्मात्राभि, बा०
 धृतिर्मात्राभि, दे० १० मेधाभि (दे० १० स्मृति) क्षात्रा,
 (→धृतिर्मात्रा भाभि); बा० २ दे० ३.५.११ य वेद माया, दे० ३

नमोऽस्तु देव्यै भवरूपिकायै ॥ २०
ततः स्तुता देववैर्मृगेन्द्र-
मारुक्ष देवी प्रगताऽवनीध्रम् ।
विन्ध्यं महापर्वतमुच्चशृङ्गं
चकार यं निम्नतरं त्वगस्त्यः ॥ २१
नारद उवाच ॥
किमर्थमद्रि भगवानगस्त्य-
स्तं निम्नशृङ्गं कृतवान् महर्षिः ।
कस्मै कृते केन च कारणेन
एतद् वदस्वामलसत्त्ववृत्ते ॥ २२
पुलस्त्य उवाच ॥
पुरा हि विन्ध्येन दिवाकरस्य
गतिर्निरुद्धा भगनेचरस्य ।
रविस्ततः कुम्भभवं समेत्य

होमावसाने वचनं वभाषे ॥ २३
समागतोऽहं द्विज दूरतस्त्वां
कुरुष्व मामुद्धरणं धुनीन्द्र ।
ददस्व दानं मम यन्मनीषितं
चरामि येन त्रिदिवेषु निर्वृतः ॥ २४
इत्थं दिवाकरवचो गुणसंप्रयोगि
श्रुत्वा तदा कलशजो वचनं वभाषे ।
दानं ददामि तव यन्मनसस्त्वमीष्टं
नार्थी प्रयाति विमुक्तो मम कश्चिदेव ॥ २५
श्रुत्वा वचोऽमृतमयं कलशोद्भवस्य
प्राह प्रभुः करतले विनिधाय मूर्ध्नि ।
एषोऽद्य मे गिरिवरः प्ररुणद्धि मार्गं
विन्ध्यस्य निम्नकरणे भगवन् यतस्व ॥ २६
इति रविवचनादथाह कुम्भजन्मा

ते। अयो महा (ते। ह) तो (ते। ०ते) (→अयेह माया)
व३ भयभावनादे, दे। २.५.११ भवकल्पनायै (दे० ०ते), दे। १.१.१० ते।
अवितव्यतादे (→भवकल्पिकार्ये)।

२१. -a) न। तु देवी (→भृगेन्द्रम्). -b) दे। प्रगता,
दे० च गता, ते। प्रगता (→प्रगता-). -b) व३ दे०५ महीध्र, दे। १.११
वनात्, दे० ३.५.१० ते। वनात् (दे० ०त ?) (→[अ]वनीध्र),
न। भृगेन्द्रमारुक्ष गता महेन्द्र. -c) दे० ०भग (→०शृग), दे। ह्यगस्त्य
(→व्यगस्त्य)।

॥ दे० नारद उ, न। नारद.

२२. -a) दे० अगतिम् (→अगस्त्यम्). -b) दे। १.५.११
तस्मिन् न। सन्निम्न (→तं निम्न), वा। न। महर्षे (→महर्षि).
-c) दे। १० करिम् [न] (→करि), दे० कदा (→कृते). -d)
वा। कार, वा। यतद्, व३ यतद् (→एतद्), व३ दे० सत्त्वयुक्तं
व३ सत्त्वयुक्तं, दे। ११ सत्त्वयुक्तं, दे० वित्तयुक्तं (→सत्त्वयुक्तं).

॥ दे० धी पुनरत्य, न। पुनरत्य.

२३. -a) दे। पुरादि- (→पुरा हि). -b) दे० हि रदा
(→निरुद्धा).

२४. -a) दे। १.५.११ दूरत स्त्वा, दे० दूरतस्त्व, दे० न।
देशत (→दूरतस्त्वा) -b) न। दुर त्व (→दुरत्व), वा।
वा। मे प्रोद्धरण, वा३ दे० मेवो (वा३ ०यो) दूरण,
दे। ३.५.११ विप्रोद्धरण, न। मा शुद्धरण (→मामुद्धरण).
दे० कुरुष्व सोपुद्धरणं द्विवेद. -c) दे० समीहितं (→मनीषित).

-d) काय. ०विवे सु, दे० ०विवेन (→०विवेषु), दे० निर्भय
(→निर्वृत).

[काय. पुस्तके १६ अध्यास्य २५ अतोकादारम्य २२ अध्यास्य
२ श्लोक यावत् पञ्चाणामभावात् छडितम्]

२५. व२. ०. -a) वा। का३ व३ ०तय (वा। ०गि) योगि,
व३ सगयोगि (हु), ०सगि श्रुत्वा, दे० न। सगताय (→सप्रयोगि).
-b) दे० प्रोतस् (→श्रुत्वा), दे० ०थोनिरतो (→०जो वचन).
-c) न। नार्थ (→नार्थी).

२६. दे०. ०० ०. -a) दे० न। सस्य, दे० ०त्वं (→०भय).
-b) वा। का३ ३ व३ दे०५-१० ०तत्, न। पुटं (→०तत्), दे। ११
पूजा, दे। पूजा (→पूजि). -c) वा। एष प (प ?), वा। एषोऽ
प (→एषोऽप), दे। ११ न। मा (→मे), दे० निरु, दे० दुर
(→प्ररु), व३ मार्गात् (→मार्ग). -d) व३ न। विष्णोस्य,
दे० विष्णोस्य, मुदे. विष्णुस्य (→विष्णुस्य), दे० विष्णु (→निम्न).
व३ भगवान् (→भगवत्); व३ नतस्व (→यतस्व).

२७. दे०. ab ०. -a) दे० इति वचनवाह कुम्भजन्मा.
-b) दे० मयादि- (→मया हि); रवे त्वाहाह तं तं (→मया
हि नीचशृङ्ग). -c) वा। अविध्यते, + यमद्विषाजो,
वा३ दे० २.३ अविध्यति, दे० मयेव (→अविध्यते), दे। ११
महीधरी, दे० मरान्यो (→महीधरी). -d) वा। वा३
दे० चरण, वा। चरणं (→चरण-); वा। का३ ३ ०वपुः

कृतमिति बिद्धि मया हि नीचशृङ्गम् ।
 तव किरणजितो भविष्यते महीध्रो
 मम चरणसमाश्रितस्य का व्यथा ते ॥ २७
 इत्येवमुक्त्वा कलशोद्भवस्तु
 सूर्यं हि संस्तुय विनम्य भक्त्या ।
 जगाम संत्यज्य हि दण्डकं हि
 विन्ध्याचलं वृद्धवपुर्महर्षिः ॥ २८
 गत्वा वचः ग्राह मुनिर्महीध्रं
 यास्ये महातीर्थवरं सुपुण्यम् ।
 वृद्धोऽस्म्यशक्तश्च तवाधिरोहं
 तस्माद् भवान् नीचतरोऽस्तु सद्यः ॥ २९
 इत्येवमुक्तो मुनिसत्तमेन
 स नीचशृङ्गस्त्वभवन्महीध्रः ।
 समाक्रमन्वापि महर्षिमुख्यः

यितस्य कार्यात्, ब 1.2 'समाश्रितो हि वा व्यथा च, (ब२ [ब]), दे२.३ समाश्रितस्य [का] ते व्यथा, दे० अयतश्च [का] व्यथा ते

२८ -a) दे० भवस्य (→भवस्तु). -b) दे० 1.11 सूर्यं (→सूर्य), दे० १ न० प्रतिस्तु (दे० 'ष्ट) य (→हि सख्य), गा० १। ३ दे० १.३ 5.10-11 न० विनम्य (→विनम्य), दे० 1.11 -दण्ड्या (→भक्त्या). -c) दे० 2.7.9 न० च, दे० तु (→हि) गा० का० १.३ दण्डवानि, ब३ दण्डक च, दे० 1.10 दण्डक (दे० वे) तु (दे० हि) (→दण्डक हि).

२९ -a) दे० यास्याम्यह, दे० याम्यं महा, दे० मामो महा. (→यास्ये महा) -c) दे० वृद्धोऽस्मि, दे० वृद्धपारम्य (→वृद्धोऽस्म्य), दे० राको न (→[अ]वतश्च), दे० 'विरोहो (→'विरोहं). -d) दे० न० भवाय (→स्तु सद्य).

३० -b) न० मुनीन्द्र (→महीध्र). -c) गा० दे० 2.११ न० तै० समाक्रमन् (न० का) हि (→समाक्रमन्वापि), दे० न० 'मुख्य (→'मुख्य). -b) ब० १ दे० १.७ न० वाक्यं, दे० ३ दे० शैल (→विन्ध्य), दे० मुनिराट, दे० मित्राह (→स्वित्त्रमाह). दे० ३.३.११ तै० निन्ध्य (→जैव).

३१. बा० cd. -a) ब० १.२ यावत्, दे० ११ यावद (दि?) (→यावत्); दे० इत्येवमुक्त्वा भगवान् जगाम, -b) दे० स (→मुष्टि); ब० सौम्यमुपाजगाम (→पर्वतवपु मुतीर्थात्), दे० रिं स याम्यां धीतवपु मुतीर्थात्. -c) ब० ११११, दे०

प्रोह्यह्य विन्ध्यं त्विदमाह शैलम् ॥ ३०
 यावत् भूयो निजमाव्रजामि
 महाश्रमं धीतवपुः सुतीर्थात् ।
 त्वया न तावत्स्वह वर्धितन्यं
 नो चेद् विशप्स्येऽहमवज्ञया ते ॥ ३१
 इत्येवमुक्त्वा भगवाज्जगाम
 दिशं स याम्यां सहस्रान्तरिक्षम् ।
 आक्रम्य तस्यै सहितां तदायां
 काले व्रजाम्यत्र यदा मुनीन्द्रः ॥ ३२
 तत्राश्रमं रम्यतरं हि कृत्वा
 संशुद्धजाम्बूनदतोरेणान्तम् ।
 तत्राय निक्षिप्य विदर्भपुत्रीं
 स्वमाश्रमं सौम्यमुपाजगाम ॥ ३३
 कृतावृत्तौ पर्यकालेषु नित्यं

तावत् परि-, दे० तावदि न (→तावत्स्वह), दे० बर्धनीयं (→वर्धितन्य). -d) ब० ३ दे० 1.१० न (→नो) दे० वेत्ति, न० चेदि (→चेदि). गा० विष स्ये, दे० 1.११ विषये (→विषाप्ये), ब० ३ स्वमवज्ञायात्, दे० मम आश्रमज्ञात् (→[म] हमवज्ञया ते); दे० त्वा (→ते).

३२. बा० ०. ब० १ दे० ०.००. -a) दे० भगवद् (→भगवात्). -b) ब० ३ 'रीय, दे० न० 'रिषाद् (→'रिषम्). -c) दे० सहसा (→सहिता). -d) दे० १ न० व्रजाम्य (दे० न). (→व्रजाम्यत्र), दे० न० यदा (→यदा). का० दे० मुनीन्द्र (→मुनीन्द्र).

३३. बा० ०. ब० ३ दे० ०.००. -a) दे० सौम्यं न० सौम्य (→रम्य) -b) दे० 'जम्मा (→'जाम्मा). -c) ब० ३ दे० न० अपि (→अप्य), बा० ३ निक्षिप्य (→निक्षिप्य); गा० बा० २ 'पुत्र, का० दे० 'पुत्र, +पुत्री (→'पुत्री) -d) ब० दे० महा (→स्वमा).

३४. दे० ३, मस्य पाठ -a) गा० बा० २ पर्वतकार्यमेव, बा० पर्वतितेयुं कि नित्य, ब० दे० ३.७.१०.११ तै० पर्वं (ब० 'पर्व) कार्येणु नित्य, दे० न० सर्ववपुःषु धीमान् (न० नित्य) (→पर्ववपुःषु नित्यम्). -b) बा० सम्यधरे, दे० ३ सदेवरे, दे० ततोर्वर-, दे० तै० तप (तै० 'द) न्तरे (→सम्यधरे), ब० कोप्रमसा, ब० स्वाश्रममा, दे० ११ मायममा, दे० ३.४ या (दे० 'स्या) यममा, दे० वायममा (→ह्यायममा); ब० 'वना, दे० ३.३.१० न० धावरेल-

१८. ३४

तमम्भरे ह्याश्रममावसत् सः ।
 शेषं च कालं स हि दण्डकस्थस्
 तपश्चचारामितकान्तिमान् मुनिः ॥ ३४
 विन्ध्योऽपि दृष्ट्वा गगने महाश्रमं
 वृद्धिं न यात्येव भयान्महर्षेः ।
 नासौ निवृत्तेति मतिं विधाय
 स सस्थितो नीचतराग्रशृङ्गः ॥ ३५

एवं त्वगस्त्येन महाचलेन्द्रः
 स नीचशृङ्गो हि कृतो महर्षे ।
 तत्सोर्ध्वशृङ्गे मुनिस्तनुता सा
 दुर्गा शिता दानवनाशनार्यम् ॥ ३६
 देवाश्च सिद्धाश्च महोरगाश्च
 विद्याधरा भूतगणाश्च सर्वे ।
 सर्वाप्सरोभिः प्रतिरामयन्तः
 कात्यायनीं तत्पुरपेतशोकाः ॥ ३७

इति श्रीवामनपुराणे एकोनविंशोऽध्यायः ॥१६॥

२०

पुलस्त्य उवाच ॥
 ततस्तु तां तत्र तदा वसन्तीं
 कात्यायनीं शैलवरस्य शृङ्गे ।

अपश्यतां दानवसत्तमौ द्वौ
 चण्डश्च मुण्डश्च तपस्विनीं ताम् ॥ १
 दृष्ट्वैव शैलादवतीर्य शीघ्र-

(→मावसत्स) -०) का। व३ दे७ षष्ठ (ब० छ) (→गेव)
 दे७ तु (→हि), दे१ व (→च) १३ ११ दण्डकस्थ, दे१ तपश्चरत्
 वे, दे७ दण्डकस्थ, दे७ दण्डक (→दण्डकस्थस्) -३) व१ ० दे१ ७ ११
 चकार (→चचार) दे७ [षा] नि० (→[ष] मित) व१
 कीर्तिमान् स (→कीर्तिमान् मुनि) दे१ विधिं समुल्लभ्य तु कान्तिमान्
 स, दे७ स्वयं चचारमितकान्तिमास्तप

३५ शा। का। दे७ ०० ० -३) गा। वा। व१
 दे७ ३ ५१० ११ गगने (→गगने) -४) दे७ वृद्धि (→वृद्धि) दे७
 [ए] व तथा (→[ए] व भयात्) दे१ महर्षि (महर्षे) -०)
 वा१ तस्या (→नासी) दे१ निवर्तते (→निवृत्तति) ब० मति
 व३ हृति (→मति) -३, वा स्त१ व, दे७ स्व (→स) दे१
 सस्थितौ (→सस्थितौ)

३६ -१) दे१० महा(शृङ्ग) (→महा) -४) न१ विहितो
 (→हि कृतो) -०) वा१ व३ दे१ तस्योव व१ ० दे७ तस्यो (दे७
 पो) व० (→तस्योष्य) दे७ स० कृता (→संस्तुता) -३) गा।
 वा१ ० दे१ ५ १० ११ नागनाय, व१ ० दे७ भूतनाय (→नागनाय)

३७ -१) ब० दे१ ११ सिद्धा स (→सिद्धास) -०) वा
 दे७ न१ सदा (न१ हो) व० दे१० सदा (→सदास) व३
 प्रतिवासयन्त, दे७ प्रतिगलवत, न१ परिवारयत (→प्रतिपमयन्त)
 -३) न१ विनी (→विनी), दे७ अ पीते (→अपीते)

पुष्पिका—गा। वा। ० दे१ ३ ५ १० ११ इति श्रीवामनपुराणे
 देवीमाहात्म्ये व१ इति श्रीवामनपुराणे भैरवप्राकृति, व० ३ इति
 वामनपुराणे दे१ १ न१ इति श्रीवामनपुराणे, दे७ श्रीवामनपुराणे
 वामने मुवे इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदसंवादे देवी
 माहात्म्ये अध्यायनाम दे७ देवीमाहात्म्य अध्यायसरया—
 व३ दे७ १ ०, गा। वा। ० दे७ अष्टादशोऽध्याय, व१ ० दे७ एकादशो
 अध्याय, दे१ ११ सतदशोऽध्याय १७, दे० १७, दे७ न१ एकोनवि
 (न१ वि) शोऽध्याय, दे१० १७

२०

[वारा पुस्तके ६१-१०० पत्राणि नष्टानि, धर्मोपनिषदा-
 पत्राणामभावात् नष्ट]

३७ ब० ० शा। वा। न१ पुलस्त्य, दे७ पुलस्त्य च दे७
 श्रोतुस्त्य

१ -०) दे१ सग (→सग) -४) दे१ विनी, दे१ विनी
 (→विनी) -०) दे७ न१ दशरतुर (→धनयता) व३ सतनी
 (→सतनी) -३) व१ मुण्ड (→मुण्ड) स० १० पी भृग, दे७
 ना व, दे७ पी भृग, दे१ पी ता (→पी ताम्)

२ -३) गा। वा। ० हृष्टा व (→हृष्टा) दे१ धवताय
 (→धवताय) -४) व३ दे७ ५० पीता (→पीता) दे७ ५.१० ११

माजगमतुः स्वमवनं सुरारी ।
 दृष्ट्वोचतुस्तौ महिषासुरस्य
 दूताविदं चण्डमुण्डौ दितीशम् ॥ २
 स्वस्यो भवान् किं त्वसुरेन्द्र साम्प्रत-
 मागच्छ पश्यामि च तत्र विन्ध्यम् ।
 तत्रास्ति देवी सुमहानुभावा
 कन्या सुरुपा सुस्सुन्दरीणाम् ॥ ३
 जितास्तया त्रयोधराऽलकैर्हि
 जितः शशाङ्को वदनेन तन्या ।
 नेत्रैस्त्रिभिस्त्रीणि हुताशनानि
 जितानि कण्ठेन जितस्तु शङ्खः ॥ ४
 त्तनौ सुवृचावथ मयचूचकौ
 स्थितौ विजित्येव राजस्य कुम्भौ ।
 त्वां सर्वजेतारमिति प्रतर्क्य
 कुचौ स्मरेणैव कृतौ सुदुर्गां ॥ ५

पीनाः सशस्त्राः परिधोषमाश्च
 भुजास्तयाऽष्टादश भान्ति तस्याः ।
 पराक्रमं वै भवतो विदित्वा
 कामेन यन्त्रा इव ते कृतास्तु ॥ ६
 मर्घ्यं च तस्यास्त्रिवलीतरङ्गं
 विभाति दैत्येन्द्र सुरोमराजि ।
 भयातुरारोहणकातरस्य
 कामस्य सोपानमिव प्रयुक्तम् ॥ ७
 सा रोमराज्ञी सुतरां हि तस्या
 विराजते पीनकुचावलम्बा ।
 आरोहणे त्वद्भयकातरस्य
 स्वेदप्रवाहोऽसुर मन्मथस्य ॥ ८
 नाभिर्गभीरा सुतरां विभाति
 प्रदक्षिणाऽस्याः परिवर्तमाना ।
 तस्यैव लावण्यगृहस्य मुद्रा

भुवन (→भवन), ब1.3 दे1 सुराणा (→सुरारी) -d) दे4 हुता-
 विमो, दे7 हुता त्विद (→दूताविदः) दे9 ण्डावितीयम् (→ण्डौ
 दितीशम्).

३. -a) ब1.2 सुस्यो, दे7 भुगो (→स्वस्यो), ब1 (शा)
 क्षिणमु, ब2 क्षिममु, दे3 गृण्मु, दे3 भृण्मु (→किं त्वमु)
 -b) ब1 स्वानच्छ, दे3 आगच्छ, दे7 त्वागच्छ (त) (→शागच्छ),
 ब3 दे9 गच्छाम, दे4 गच्छाम, न1 -तागच्छाम (→पस्याम), शा1
 ब1.2 चय च, ब3 दे4.9 न1 च पश्य (→च तत्र), ब1 विन्ध्या
 (→विन्ध्यम्). -o) ब1 महानुभावा, ब3 महारवभावा (→महानु-
 भावा). -d) ब1.2 स्वरूपा (→सुरुपा).

४ -a) शा1 ब1.2 ब1.3 दे3.4.9.10 जितस्तया, दे3 जितस्तया
 (→जितास्तया), शा1 ब1.2 दे3.3.10 धरोलकैर्हि, दे9 धरोलकेन,
 न1 बहालकैर्हि (→धरोलकैर्हि). -b) शा1 ब1.2 तास्या, दे1.
 9.11 तस्या, दे3 तस्य (→तस्या). -c) दे1 स्तेपि (→स्त्रीणि),
 दे1 शवान् (→शानि). -d) दे4 जिताश्च, दे9 न1 जितास्तु
 (→जितानि), ब1.3 दे4.7 च (→तु), शा1 ब1.2 बन्धु
 (→यङ्ग).

५ -a) ब1.3 दे1 4.7.9.11 घनौ, न1 घनौ, +स्तनौ
 (→स्तनौ), ब1 दे1 न1 श्रवणम्, ब2 चरमम्, ब3 विव [मय],
 दे10 भवमय, मुने. भवनिम् (→भवमयः) दे10 ब्रूचको
 (→ब्रूचको). -b) शा1 ब1.3 दे1.2 4.5.9 विजित्येव (→विजित्येव).
 -c) दे1.9 तौ, दे10 त्वं (→त्वा). -d) दे1 न1 कृतौ (→कुचौ);

का1 ब2.3 दे7 स्मरेणैव (→स्मरेणैव); दे7 सुदुर्गा (→सुदुर्गा).
 ६. -a) शा1 पीना सशस्त्रा, ब1.2 दे7 पीना सुवृक्षा,
 दे2 पीनाशस्त्रा, दे4 पीना प्रवृक्षा, न1 पीना सुवृक्षाः (→पीनाः
 वृक्षाः) ब2 भयम् (→भयम्). -b) दे3 भुजौ (→भुजाश्च).
 -d) ब2 यलाहव (?), दे3.3 यन्त्राह (ह ?) ब, दे4 यलाहव,
 दे9 देना इव (→यन्त्रा इव), ब2 हुतास्तु (→कृतास्तु).
 ७ -a) दे3.5 मर्घ्य (→मर्घ्य), दे7 यस्या (→तस्या),
 का1 गुरा (→तरङ्ग) -b) दे9 सरोम (→सुरोम); दे4
 राजी, दे9.10 राजि (→राजि) -c) शा1 ब1.2 दे1.5.11
 भयातदा (शा1 तुता, दे3 तया) कातरस्य दृष्टा, ब1.2 दे2.4.10
 दे1 भयातदा (दे4 ता) रोहणकातरस्य, दे7 भयातदाकोतुणकातरस्य,
 दे9 तया (तु) दुरारोहणकातरस्य. -d) ब1.3 दे10 कामेन
 (→कामस्य)

८ -a) दे9 स (→सा); न1 राजि (→राजी); दे1.3.5.10
 नितरा (→सुतरा) -b) दे9 वलीत (→कुचाव-). -c) का1
 भारोहिणी, +स्ते (→भारोहिणी); दे3 वेद (→स्वर). -d) दे7 वेद-
 प्रवाह, दे9 न1 स (न1 शु) स्वेदप्रवाह (→स्वेदप्रवाहो), ब2 स्मर-
 दे9 इव (→सुर).

९. -a) दे1.11 नाभिम्, दे7.9 नाभौ (नाभिः);
 दे2.7.9 गभीरा (→गभीरा); ब1 क्षण्डितम्, दे3 नितरा (→
 सुतरा). -b) ब1.3 दे3.7 क्षण्डितस्या, दे1.11 क्षण्डितस्या,

११६

कन्दर्पराज्ञा खयमेव दत्ता ॥ ९
 विभाति रम्यं जघन मृगाक्ष्याः
 समन्ततो मेखलयाऽवजुष्टम् ।
 मन्याम तं कामनराधिपस्य
 प्राकारगुप्तं नगरं सुदुर्गमम् ॥ १०
 वृत्तावरोमौ च मृदू कुमार्याः
 शोभेत ऊरू समनुचमौ हि ।
 आवासनार्थं मकरध्वजेन
 जनस्य देशविष सन्निविष्टौ ॥ ११
 तज्जानुयुग्मं महिषासुरेन्द्र
 अङ्गोन्नतं भाति तथैव तस्याः ।
 सृष्ट्वा विधाता हि निरूपणाय

श्रान्तस्तथा हस्ततले ददौ हि ॥ १२
 जङ्घे सुवृत्तेऽपि च रोमहीने
 शोभेत दैत्येश्वर ते तदीये ।
 आक्रम्य लोकानिव निर्मिताया
 रूपार्जितस्यैव कृताधरौ हि ॥ १३
 पादौ च तस्याः कमलोदराभौ
 प्रयत्नवत्सौ हि कृतौ विधात्रा ।
 आज्ञापि ताभ्या नररत्नमाला
 नक्षत्रमाला गगने यथैव ॥ १४
 एषस्वरूपा दनुनाथ कन्या
 महोग्रशस्त्राणि च धारयन्ती ।
 दृष्ट्वा यथेष्ट न च विप्र का सा

दे४ दक्षिणा मा, ते१ दक्षिणस्यो (→दक्षिणाश्रया) दे१ १० ११
 भाता (→माना) -०) दे० दृष्टम्, न१ गृह स (→गृहस्य)
 -१) दे० रसाश्रय (→रासाश्रय), न१ गत्या (→दत्ता)
 १० दे२ ३. ०८ -३) दे४ तात्वा, दे९ नम्र (→रम्य)
 -०) ब१ मेखलाया, दे९ मेखलाया (→मेखलाया) ब१ न्दष्ट,
 ब३ सुवृष्ट ब३ न्दष्ट, दे१ ३ ५ ११ ते१ न्दष्ट, दे४ तिष्ठत्,
 दे९ भिजुष्ट, दे१० वृष्ट (घृ) घृष्ट, न१ मुकुट (→वजुष्टम्) -०)
 शा१ का१ २ ब३ मन्ये मत, दे१ ११ मात्या (दे११ श्या) मत दे४ १०
 मन्ये ह्यह दे९ न१ मन्यामहे (→मन्याम त) -०) ब१ प्रकार (→
 प्राकार) -०) ब२ ३ दे१ १० गुह्य, दे४ मुक्त, दे९ पुर्ण (→गुप्त) शा१
 सुदुर्गम का१ ब२ दे१ सुदुर्गम, ब१ स्वदुर्ग (→सुदुर्गम्)

११ दे२ ३ ० -३) का१ ११ वृत्ता ऊरोर्मे दे१ वृत्ता
 यधमौ, न१ वृत्तावरोमा (→वृत्तावरोमौ) ब३ च मृदू (श्च) व० दे४
 ११ च मृदू (→च मृदू) -०) दे४ ऊरु लु शोभेत दे९ न१ ऊरु लुभौ
 दैत्य (→शोभित ऊरु लु) ब१ च सन्नतमौ हि, ब२ दे१ च अनुत्तमौ
 हि, दे४ ९ न१ मनुत्तमौ हि (→समनुत्तमौ हि) -०) दे१ आवास
 हेतो (→आवासनार्थ) -०) दे१ देशादिभि, ते१ देशानिव (→देशा
 निव) दे४ शोपदिष्टौ (→सन्निविष्टौ)

१२ -०) दे२ ४ १० ह्ययुग्म, दे९ न१ प्रत्युग्म (→अङ्गोन्न) -०)
 शा१ का१ २ यथा, ब३ दृष्ट, दे१ ३ ११ न१ स्रष्टा, दे१ स्रष्टौ
 (→स्रष्टा) शा१ का१ २ ब१ ३ दे१ १ विधात्रा (का२ +
 ता) दे४ विधात्र (→विधात्रा) -०) दे९ हि निरूपणाय
 शान्ता, मरुष्टम् -०) ब१ सतत् (→आलस्य) ब१ ३ दे१ ३ ७ ९
 ११ न१ तसौ (→तले) ब१ ० प्रतीहि (→दत्तौ हि)

१३ ते१ ०८ -३) का२ जगे, ब३ दे३ ३० (→जङ्घा)
 ब१ ३ दे१ विवृत्त, दे२ मु वृत्त, दे४ [च] पि वृत्ते (→सुवृत्त) -०)
 ब१ ३ दे१ तस्यास्तु दे२ ३ १० ते१ लुभे च दे४ लुभे त्व, दे९ लुभे
 न१ लुभेच (→लुभे च) दे२ ३ १० दैत्येश्वरते (→दैत्येश्वर ते) दे१०
 त्वदीये (→तदीये) -०) ब२ ३ आनम्य, दे१० आगम्य (→आक्रम्य)
 दे१ ११ नि च (→निच) दे२ निमित्तौ ये दे९ निर्मितौ ये, मुने
 निर्मिते ये (→निमित्ताया) -०) शा१ दे१ ५ ११ रूपार्जितस्यैव, दे२
 ३ १० रूप विजित्ये (दे३ १०) व मुने [च] रूप विजित्यैव (→रूपा
 जितस्यैव) शा१ दे९ कृताधरौ, ब१ ३ दे१ कृतोधरौ (ब३ ० री), दे३ ३
 कृतोधरौ (→कृताधरौ) -०) दे४ आगुल्फाना वृत्ता विधात्रा
 रूपान्निर्वायेव कृते धरे हि, दे९ श्राद्धतामावहता विधात्रा रूपान्निर्वायेव
 कृतौ पराधरौ न१ श्राद्धतामावहता विधात्रा रूपान्निर्वायेव कृतौ
 धरौ हि

१४ दे२ ३ ० -३) दे१ ९ तु (→च) शा१ का१ २
 लोपमानी, दे१ लोदगमानी (→लोदगमानी) -०) शा१ ब२
 दे४ ४ ११ तस्यो (→तत्तौ) -०) ब१ दे४ ५ शान्तिताम्या,
 दे४ नायेव तस्या दे९ जायेत साम्या, दे२ ३ शान्तिताम्या, दे१० ते१
 आशापि तस्या, न१ मायेव साम्या (→आशापि साम्या) -०)
 दे१ ११ तस्यैव (→यवव)

१५ दे२ ० -३) का२ त्वरूपा, दे४ वरूपा (→त्वरूपा),
 दे३ ननु नाथ, न१ दनुजैर् (→दनुनाथ) का२ कन्या (→कया)
 -०) न१ शान्तिताम्या (→शान्तिताम्या) -०) दे४ यथेष्ट (→यथेष्ट)
 दे९ नुप (→न च) दे१ विप्र, दे४ ४ १० ते१ विप्र, न१ विप्र (?) (→
 विप्र) न१ कासो दे४ का (→कासा) -०) दे२ ३ १० तया, दे९

१६. २२

स दुन्दुभिर्वाक्यमुवाच विप्र ।
 कुमारि दूतोऽस्मि महासुरस्य
 रम्भात्मजस्वाप्रतिमस्य युद्धे ॥ २२
 कात्यायनी दुन्दुभिर्मभ्युवाच
 एद्येहि दैत्येन्द्र मयं विमुच्य ।
 वाक्यं च यद्रम्भसुतो वभाषे
 वदस्व तत्सत्यमपेतमोहः ॥ २३
 तथोक्तवाक्ये दितिजः शिवाया-
 स्त्यज्याम्बरं भूमितले निपण्णः ।
 सुखोपविष्टः परमासने च
 रम्भात्मजेनोक्तमुवाच वाक्यम् ॥ २४
 दुन्दुभिरुवाच ॥
 एवं समाज्ञापयते सुरारि-
 स्स्वां देवि दैत्यो महिषासुरस्तु ।

यथामरा हीनबलाः पृथिव्यां
 भ्रमन्ति युद्धे विजिता मया ते ॥ २५
 स्वर्गं मही वायुपथाथ वन्याः
 पातालमन्ये च महेश्वराद्याः ।
 इन्द्रोऽस्मि रुद्रोऽस्मि दिवाकरोऽस्मि
 सर्वेषु लोकेष्वधिपोऽस्मि बाले ॥ २६
 न सोऽस्ति नाके न महीतले वा
 रसातले देवभटोऽसुरो वा ।
 यो मां हि संग्राममुपेयिवांस्तु
 भूतो न यक्षो न विज्रीविपुर्यः ॥ २७
 यान्येव रत्नानि महीतले वा
 स्वर्गेऽपि पातालतलेऽथ मुग्धे ।
 सर्वाणि मामथ समागतानि
 वीर्यार्जितानिह विशालनेत्रे ॥ २८

-a) दे२.४ ध्यागत्व (→ग्रन्थत्व) -b) दे१ युद्धुर्भि (→सुदुर्भि).
 -c) दे१.११ कुमार (→कुमारि), दे१ ०तोस्म्यहमासु (→०तोस्मि
 महासु). -d) दे१ शुभासुर (→रम्भात्मज); दे१ लो [के ?]
 (→युद्ध).

२३. -a) दे१ न१ कात्यायिनी (न१ ०नी) (→कात्यायनी),
 शा१ का१.२ दे१ ५ इत्युवाच, दे१.११ अम्भगत्वा (→अम्भुवाच). -b)
 शा१ ब२.३ मुच्य (→०मुच्य). -d) दे१ मोह (→०मोह).

२४. -a) ब१ अयोक्तवाक्ये, ब३ तथोक्तवाच्य, दे२ ४
 सास्तु (दे१ ३) वाक्याद्, दे१० तथोक्तवाक्यो (→तथोक्तवाक्ये);
 दे३ दितिवा, दे१ दितिजे (→दितिज), दे३ विवा वा (→शिवाया).
 -b) का१ दे२-४.१.१० त्यजस्वावर, दे१.११ त्यज्यागर (→त्यज्याम्बर),
 दे२ निषेग, दे११ निषण (→निषण्ण). -c) दे१.११ पविष्ट
 (→०पविष्ट); दे१ ४, दे१ ता (→च). -d) ब३ वाक्य (→वाक्यम्)
 दे३. ab मध्ये मधिकम्—

१० • रसातले देवभटो सुरो वा ।

यो मां हि संग्राममुपेयिवास्तु युद्धे विप्लवतः जिजीविषुर्न ॥

यान्येव रत्नानि महीतले वा (= २७ b—२८ a)

॥ दे१ दुर्भिरुवाच, दे१ न१ दुर्भि.

२५. -a) दे२ इव (→एवं) -c) दे१ ०वाचरा
 (→यथामरा). -d) दे१ मयातो (→मया ते).

२६. -a) ब३ दे२.३ स्वर्गाद्, दे१.५ स्वर्गा, दे१ १० न१
 स्वर्गो (→स्वर्गो); शा१ का२ ब१ दे१ मही (→मही), शा१ का२

ब१.२ दे१० ०वाच, दे२ ०वाच, दे३ ०वाचत्व (→०वाच), शा१
 ववाद्, का२ वदान, ब३ दे१ रम्या (→वस्या) -b) बा२ ०मन्यव,
 दे१ मध्ये च (→०मध्ये च), शा१ का१.२ महेश्वरेण, ब१ परेतुस्य, ब२
 परेशस्य, ब३ गुरेशस्य, दे१.१० महेश्वरोऽस्मि, दे१.५ महेश्वरस्य,
 न१ नरेश्वरस्य (→महेश्वरावा). -c) दे१ पाताला स्वे परमेश्वरस्य
 [वा]. -d) दे१.११ सर्वेषु (?) (→सर्वेषु), ब२ दे१ ०विज्रीवि
 (→०विज्रीवि).

२७ दे१.३.१०. ० d ०. -a) ब१.३ न मेति (→न सोस्ति);
 दे१ न१ लोके (→नाके), दे१ च (→वा). -b) दे१ न१ देवि
 (→देव); दे१ १० स्वर्गं (दे१० ३) वि पातालतलेषु युद्धे (दे१० मुग्धे)
 -c) दे१ उपेयितास्तु, दे१ मुष्टे विप्लवतः, दे१.११ उपेयिवा हि, न१
 उपेय भूतो (→उपेयिवास्तु) -d) शा१ भूतानुयज्जीव, का१
 भूतानुयज्जीव, भूतानुयज्जीवस्तु, का२ भूता न यजोणि, ब३ हतो
 न यक्षो न, दे२.४ युद्धे विप्लवो न, न१ यथाप्रसिद्धोच (→भूतो
 न यक्षो न).

२८. दे१.३.१०. ab ०. -a) दे१ यान्येव रत्नान्येव स्वर्ग-
 तले, दे१ धान्यानि रत्नानि मही तले ब१. -b) दे१ भूमी च (→
 स्वर्गेऽपि), शा१ का१.२ दे१ न१ ०तलेषु, दे१.११ ०तले वि (→०तलेषु)
 -c) दे१ ५-११ तान्येव, दे१० मामथ (→मामय). -d) शा१
 वीर्यार्जि-ब२ वीर्यार्जि-दे१.५ वीर्यार्जि, दे१ वीर्यार्जि (→वीर्यार्जि-
 दे१.११ ab मध्ये मधिकम्—

११ • रसातले देवभटो सुरो वा यो मां हि संग्रामे न च कोऽपि कष्ट्य.

स्त्रीरत्नमग्र्यं भवती च कन्या
 प्राप्नोऽस्मि शैल तव कारणेन ।
 तस्माद् भजस्वेह जगत्पतिं मां
 पतिस्तवाहोऽस्मि विभुः प्रभुश्च ॥ २९
 पुलस्त्य उवाच ।
 इत्येवमुक्ता दितिजेन दुर्गा
 कात्यायनी प्राह मयस्य पुत्रम् ।
 सत्यं प्रभुर्दानवराट् पृथिव्यां
 सत्यं च युद्धे विजितामराश्च ॥ ३०
 किं त्वस्ति दैत्येण कुलेऽस्मदीये
 धर्मो हि शुल्काख्य इति प्रसिद्धः ।
 तं चेत् प्रदद्यान्महिषो ममाथ
 भजामि सत्येन पतिं हयारिम् ॥ ३१
 श्रुत्वाऽथ वाक्यं मयजोऽग्नवीक्ष
 शुल्कं वदस्वाम्बुजपत्रनेत्रे ।

२९. -a) दे० स्त्रीवाचं (→स्त्रीरत्नम्) ब० 'मय्य', दे० ११
 'रत्न', दे० 'मय्य' (→'माय'), दे० ११ च (दे० ११ 'व') सतीह (→
 भवती च) -0) दे० १० तौ भजस्वेह (→भजस्वेह) -3) या०
 तवाहोऽस्मि, दे० ३ तवाह च, दे० तवाहश्च (→तवाहोऽस्मि) दे०
 प्रभु [च] (→प्रभुश्च)

श्री शा० का० ११ पुलस्त्य, दे० पुलस्त्य उ० दे० श्री पुलस्त्य .
 ३०. -a) दे० उक्ता (→उक्ता) -b) दे० ११ कात्यायनी
 (→कात्यायनी), व० यमस्य (→मयस्य) -0) दे० सत्यप्रभुर्
 दे० सत्य पतिर (→सत्य प्रभुर्) दे० ११ पृथिव्या (→पृथिव्या)
 -d) दे० मुखे, दे० युद्ध (→युद्ध), का० दे० ११ १० 'तामराश्च',
 न० 'तामराश्च' (→'मराश्च')

३१. -a) दे० ११ त्वस्ति, दे० किं त्वस्ति (→किं त्वस्ति),
 का० दे० ११ ११ तौ मदीये (→[अ] मदीये) -b) या० शु
 काख्य, दे० ११ ११ शुल्का (दे० ११ 'वला' र्यं (→शुल्काख्य) -0) व०
 सच प्र०, ब० सच (दे०) प्र०, दे० त त्वेव्यं (→त त्वेव्यं), या० दद्या
 (→दद्यात्), दे० गुरोमां (→ममाद्य) -d) दे० गुरारि
 (→हयारिम्).

३२. -a) का० सपनो, व० यमजो, दे० म० जो (→
 मयजो), दे० न० तां (→च) -b) या० शु ब (→गुल्क),
 दे० ११ ११ ११ 'स्वायत्', का० 'स्वायत्' (→'स्वायत्'), या०

दद्यात्स्वमूर्धानमपि त्वदर्थे
 किं नाम दुःकं यदिहैव लभ्यम् ॥ ३२
 पुलस्त्य उवाच ।
 इत्येवमुक्ता दनुनायकेन
 कात्यायनी सखनमुनदित्वा ।
 विहस्य चैतद्वचनं वभाषे
 हिताय सर्वस्य चराचरस्य ॥ ३३
 श्रीदेव्युवाच ।
 कुलेऽस्मदीये मृणु दैत्य शुल्कं
 कृतं हि यत्पूर्वतैः प्रसह्य ।
 यो जेष्यतेऽस्मत्कुलजां रणाग्रे
 तस्याः स भर्ताऽपि भविष्यतीति ॥ ३४

पुलस्त्य उवाच ।
 तच्छ्रुत्वा वचनं देव्या दुन्दुभिर्दानवेश्वरः ।
 गत्वा निवेदयामास महिषाय यथातथम् ॥ ३५ दे० १६.

का० व० दे० ११ ११ पप० (→पप०) -0) व० दे० दद्या, न० कुर्यात्
 (→दद्यात्) -d) या० शु क (→गुल्क), दे० ११ १० यदि ह्येव,
 मुन च यदस्य (→यदिहैव)

श्री शा० का० ११ २०. ०. दे० न० श्रीपुलस्त्य .

३३. शा० का० ११ २०. ० -a) व० दित्ताय (→दनुनाय०)
 -b) न० कात्यायनी (→कात्यायनी), व० न० स (व० शु) स्वरम्
 (→सखनम्), दे० सखनित्वा, न० उम्नदित्वा (→उन्नदित्वा) -0)
 दे० न० चैन (→चैतरे) -d) व० ११ जित्वा च (→हिताय)

श्री दे० ०. या० का० ११ २० २० २० २० दे० ११ २० दे० श्री
 देवी; न० देवी

३४. -a) व० दे० ११ मदीये (→[अ] मदीये), या० शु क,
 दे० ११ ११ शुल्क (→शुल्क) -b) दे० ११ च (→हि), न० सत् (→यत्),
 दे० ११ नर (→तरे) -0) दे० ११ 'कुलजा' (→'कुलजा') -d)
 या० का० ११ 'स्या' समतां च दे० ११ 'स्या' समतां (२) नि, दे०
 'स्येव भता हि, दे० १० 'स्या' पति सोपि (→'स्या' समतांति)

श्री या० न० पुलस्त्य, दे० पुलस्त्य उ० दे० श्री पुलस्त्य उवाच

३५. -a) दे० ११ दैत्ये (→देव्या) -b) दे० देव वे०
 (→दानवे) -d) दे० महिषाख्य (→महिषाय) का० दे० ११
 यथाय (→यथातथम्).

१६. २५ स चाभ्यगान्महातेजाः सर्वदैत्यपुरःसरः ।
आगत्य विन्ध्यशिखरं योद्धुकामः सरस्वतीम् ॥ ३६
ततः सेनापतिर्दैत्यो विष्णुरो नाम नारद ।
सेनाग्रगामिनं चक्रे नमरं नाम दानवम् ॥ ३७
स चापि तेनाधिकृतश्चतुरङ्गं समूर्जितम् ।
वलैकदेशमादाय दुर्गां दुद्राव वेगितः ॥ ३८
तमापतन्तं वीक्ष्याथ देवा ब्रह्मपुरोगमाः ।
ऊर्चुर्वाक्यं महादेवीं वर्म ह्यध्वन्ध चाश्विके ॥ ३९
अथोवाच सुरान् दुर्गां नाहं बध्नामि देवताः ।
क्वचं कोऽत्र संतिष्ठेत् ममाग्रे दानवाधमः ॥ ४०

३६. -a) शा1 का2 दे7.11 सचाम्यागा°, का1 सचा-
म्यागा°, +ग° दे2 सचीम्यागा°, दे10 सचाम्यागा° (→स चाम्यागा°).
दे1 दैत्य (→तेजा). -b) दे1 11 सैत्य° (→दैत्य°).
-c) दे2-4.9 न1 शाकृत्य (→भागत्व). -d) न1 कामा
(→काम): शा1 भ्रम्रतत्रताम्, का1 भ्रम्रचारु, का2 भ्रम्र, +
भ्रत तत्रताम् (→भ्रम्र सरस्वतीम्).

३७. -a) शा1 का1.2 पति (→पतिर), का1 दैत्य
(→दैत्य). -b) शा1 का1.2 विधुर, दे1 3.5.9 11 विधु (दे1.11 पु)
र1 दे7 ते1 चधुर, न1 विधुर (→विधुर), ब1.2 दे1 नामत,
ब3 दानव, दे5 नारद (→नारद). -d) शा1 का1.2 चामर,
ब2 3 नवम, दे1.10.11 नवर (→नवर), दे2.3 नारद
(→दानवम्).

३८. -a) दे1 11 सर्वापि तेना°, दे1 सनाप तेना°
(→सर्वापि तेना°), ब1.2 पणित, दे2.3 पणिकृत, दे3 पणित, न1
पणित (→पणित). -b) ब2 चतु ७ ग, न1 चतुरंग
(→चतुरङ्ग). ब1 सहार्जित, ब3 सम्पूजित, दे1 लो जित, न1
बलो जित (→सम्पूजितम्). -c) ब1 बनेक°, ब2 बनेक°, दे1
रनेक° (→बनेक°). दे2 3.7 ते1 भ्रातृवाय (→भ्रातृवाय). -d)
ब1 वेगित, दे2.3-10 वेगत (→वेगित).

३९. -b) दे4 देवब्रह्म° (→देवा ब्रह्म°) -c) दे3
ऊधु साव (→ऊधुर्वाक्य): ब1.2 दे7.9 दैवि (→दैवी°). -d)
शा1 का1.2 धर्मवन्धा (का1 द्वा) भवाधिके, ब1 दे9 धर्मवाध
चाधिके, ब2 धर्म चारत्रचाधिके, ब3 धर्ममावध चाधिके, दे1.5.10.11
धर्मवन्धनमाधाय, दे4 धर्मवावचाधिके, दे7 धर्म धारत्र चाधिके,
दे9 धर्म चावधचाधिके, न1 धर्मवन्धासि धर्मिके.

यदा न देव्या कवचं कृतं शस्त्रनिर्वहणम् ।
तदा रक्षार्थमस्यास्तु विष्णुपञ्जरमुक्तवान् ॥ ४१
सा तेन रक्षिता ब्रह्मन् दुर्गा दानवसत्तमम् ।
अबध्यं दैवतैः सर्वैर्महिषं प्रत्यपीडयत् ॥ ४२
एवं पुरा देववरेण वंशुना
तद्वैष्णवं पञ्जरमायताह्वाः ।
प्रोक्तं तथा चापि हि पादघातै-
र्निषूदितोऽसौ महिषासुरेन्द्रः ॥ ४३
एवंप्रभावो द्विज विष्णुपञ्जरः
सर्वासु रक्षास्वधिको हि गीतः ।

४०. -b) शा1 का1.2 ब1-3 दे5.9.10 न (ब1 दे3 ना)
बध्नामि च, दे1.11 नावस्त्वामि च, दे9 न च बध्नामि, न1 नावबध्नामि,
(→नाह बध्नामि). -c) शा1 का1 2 दे1.5 9-11 कव (→क्वच):
ब1 नात्व, ब2 नाम, दे1 नातु (→कोव): शा1 का2 दे1.5.10-11
स ऋतिष्ठे (दे11 ऋ), दे9 ना तिष्ठे, का1 ब2 सतिष्ठे
(→सतिष्ठत्) -d) शा1 दे5.7 धमा (→धम).

४१. -b) दे4 कृ ७, न1 वृत्त (→कृतं), दे2 4.9 ते1
निर्वहणं (→निवारण). -c) दे1 भ्रातृवास्तु (→सभुस्तु): शा1
ते1 न1 विष्णु (→विष्णु); का1 ते1 पचरम् (→पञ्जरम्).

४२. -b) ब1 दे7 दानवमुत्तमम् (→दानवसत्तम). -c)
दे11 भवदा (→भवध्य): शा1 का1 प्रतिपीडय, ब1.2 दे1
प्रत्यबोधयत् (दे7 न), ब3 ते1 ना प्रत्यपेययत्, दे1.5.11
प्रत्यपीड (दे3 ध) यत्, दे10 प्रत्यपीययत् (→प्रत्यपीडयत्).

४३. -c) का2 दे1.11 तथा, दे2 तथा (→तथा), ब1.2
दे4.7.11 पादघातं, ब3 पादघातं, दे2.3 देयुहरी, दे9 वादवाहं
(→पादघातं). -d) शा1 का2 समूदितो, दे2.3 दे11 निषूदि
(दे11 हि) तो, दे9 निषेवितो (→निषूदितो): ब1 मुष्ट स,
ब2 दे2.3.7.9 न1 मुष्टस्तु, दे4 मुष्टय, दे5 मुष्टे ७
(→मुष्टेय).

४४. -b) का2 सर्वास्व- (→सर्वास्व), शा1 रक्षास्व°,
दे1.11 रक्षास्व°, दे7 रक्षास्व°, दे9 रक्षास्व° (→रक्षा-
स्व°), दे9 धिक कतेषु गीत (→धिकोहि गीत). -c)
दे1 5.11 रि (दे5 ७) ति, दे3-4.10 ते1 भुवि (→भुवि).
-d) दे1 11 यस्या हि तस्मैऽयि, दे3 यस्यास्ति तस्मैऽयि

कस्तस्य कुर्याद् युधि दर्पहानि

यस्य स्तितश्चेतसि चक्रपाणिः ॥ ४४

इति श्रीवामनपुराणे विंशोऽध्यायः ॥२०॥

२१

नारद उवाच ॥

कथं कात्यायनी देवी सानुगं महिषासुरम् ।
सवाहनं हतवती तया विस्तरतो वद ॥ १
एतच्च संशयं ब्रह्मन् हृदि मे परिवर्तते ।
विद्यमानेषु शस्त्रेषु यत्पद्मधां तममर्दयद् ॥ २
पुलस्त्य उवाच ॥

शृणुष्वावहितो भूत्वा कथामेतां पुरातनीम् ।
वृत्तां देवयुगस्यादौ पुण्यां पापभयापहाम् ॥ ३
एवं स नमरः क्रुद्धः समापतत वेगवान् ।
सगजाधरयो ब्रह्मन् दृष्टो देव्या यथेच्छया ॥ ४
ततो बाणगणैर्देव्यः समानम्याय कार्मुकम् ।
ववर्ष शैलं धारौपैर्द्यौरिवाम्बुदधृष्टिभिः ॥ ५

ब. २०.

(→यस्य स्तितश्चेतसि).

पुत्रिपत्नी—शा. का.1.2 व.2.3 दे.7.10 वे। इति श्री (व.2 [श्री])
वामनपुराणे, व.1 इति श्रीवामनपुराणे भैरवप्रादुर्भावे, दे.1-5-11 न।
इति श्री (दे.1 [श्री]) वामनपुराणे देवी (दे.1 कात्यायनी) माहात्म्ये,
दे.9 श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदसंवादे, युवे इति श्रीवामनपुराणे
पुलस्त्यनारदसंवादे अध्यायनाम—व.1 दे.2-4 7.9 वे। न। ०।
शा. का.1.2 दे.10 व.72 देवी (व.72 श्रीदेवी) माहात्म्यपरिकीर्तन
नाम, दे.1.5.11 परिकीर्तन नाम. अध्यायसंख्या—दे.5-7 ०। शा.
का.1.2 दे.3.10 एकोनविंशोऽध्याय, व.1 ३ दे.4 द्वास्तोऽध्याय, दे.1 न।
षष्ठदशोऽध्याय, दे.2.11 ॥१६॥ दे.9 वे। न। विंशोऽध्याय.

२१

[नारद. पुस्तके ६१-१०० पत्राणामप्रायाद नष्टोऽयमध्यायः]

॥ दे.२ नारद उ; न। श्री नारद.

१. -अ) व.2 न। कात्यायिनी (→कात्यायनी) -ती) व.1 2
दे.1 ॥ विस्तरतो (दे.1.11 ०) (→विस्तरतो); दे. व. (→वद).
२. -अ) व.1 दे.2-4 वे। यय च, दे.9 एय मे, न। एव (व ?)
मे (→एतच्च); व.1 दे.5-9 वे। न। संयय (→संयय). -b) दे.7
वर्द (→हृदि) व.1.2 दे.9 संप्रति, व.3 मे प्रति- (→मे परि-). -c)
व.2 ००० यद् (→नेषु शस्त्रेषु यद्); दे.7 शस्त्रेषु (→शस्त्रेषु).
-d) व.1.2 दे.7 तं ह्यमर्दयत्, दे.1.11 तममर्दयत् (दे.1 ०); दे.3
यमर्दयत्, दे.4 वे। यममर्दयत् (→तममर्दयत्); दे.9 यद् यस्मात्
यमर्दं ह, न। यत्पद्मधां त (व ?) (शस्त्रेषु) यमर्दं ह.
॥ शा. न। पुलस्त्यः; दे.२ पुलस्त्य उ; दे.३ धीनुस्त्य.

३ दे.२. ०d ०. -a) शा. ०कामिभिः, व.1.2 ०
हितो (→वहितो); न। ब्रह्मन् (→भूत्वा). -०) शा. बालादेव
(?), का. वृत्तमेव, दे.1.11 वृत्ता देव, दे.9 वृत्ता देव (→वृत्ता
देव), न। २ दो (→द्वयौ) -d) दे.1.11 पुण्य (→पुण्या);
व.1 ०महा, व.2 ०वहा, दे.11 ०वह्य (→पहाम्).

४. दे.२. ० -a) शा. व.1 एवं स वामुर, व.2 दे.9 एवं
सवामर, दे.1.11 एव स नमर, दे.२ स एवमवर, + ०, दे.३ स एवममुद,
दे.4 स एव नमर, न। तथा व नमर (→एवं स नमर); दे.1.11
शुद्ध (→क्रुद्ध) दे.३ नमरं क्रुद्धं, + नमरक्रुद्धा (→नमर क्रुद्धः)
-b) शा. ०यतोति, + ०पतत (→पतत). -०) दे.१ गताय-
दे.11 गताय, दे.५ गताय- (→गताय-). -d) व.1 दृष्टो, दे.२ दृष्टो,
दे.11 दृष्टो (→दृष्टो); व.३ महच्छया, दे.४ यद् (ह ?) च्छया
(→यथेच्छया).

५. -a) व.३ ३ दे.1-2.5.10.11 देव (→बाण), व.1-3 दे.10
०गो, दे.11 ०गो (गो ?) (→०गैर्गु); शा. व.2 दैव्यो, व.1.2
दे.३.5.9 11 वे। न। दैव्यान्, व.३ दैव्या, दे.४ देवी (→दैव्य),
दे.७ वृत्तो देवामुराणे. -b) दे.४ ४ वे। समदाया (→समानम्या);
दे.५ कामुदे (→कार्मुकम्). -०) व.१ ववर्ष, दे.९ ववर्षा- (→ववर्ष);
दे.३ देवी, दे.४ दैव्यान्, दे.७ दैव्य, दे.९ ववर्ष, दे.१० दैव्यान्, वे।
देवि, न। शस्त्राद् (→शैल), व.३ दे.२-4.9-10 वे। न। बाणैर्
(→पाणैर्), दे.1.5.11 ववर्ष सायदेस्तीयर्ग- -d) दे.1.11 दैव-
बाणु, न। वारिवानु (→दौर्गत्याम्); दे.३ दृष्टोपेक्षितानुदं.

१०६ शरवर्षेण तेनाथ विलोक्याद्रिं समावृतम् ।
 क्रुद्धा भगवती वेगादाचकर्ष धनुर्वरम् ॥ ६ ॥
 तदनुदानवे सैन्ये दुर्गया नामितं बलात् ।
 सुवर्णपृष्ठं विषमौ विद्युदम्बधरेषिव ॥ ७ ॥
 शणैः सुररिपुन्यान् खडगेनान्यान् शुभ्रवत् ।
 गदया मृसलेनान्यान्धर्मणाऽन्यानपातयत् ॥ ८ ॥
 एकोऽप्यसौ बहून् देव्याः केसरी कालसंनिभः ।
 विधुन्वन्केसरसटां निपूदयति दानवान् ॥ ९ ॥
 कुलिशमिहता दैत्याः शक्त्या निर्भिन्नवक्षसः ।

लाङ्गलैर्दारितग्रीवा विनिष्कृत्ताः परश्वधैः ॥ १०
 दण्डनिर्भन्नश्चिरसधकविच्छिन्नवन्धनाः ।
 चेष्टुः पेतुश्च मम्बुश्च तत्यजुश्चापरे रणम् ॥ ११
 ते वध्यमाना रौद्रया दुर्गया दैत्यदानवाः ।
 कालरात्रिं मन्यमाना दूद्रुवर्भयपीडिताः ॥ १२
 सैन्याग्रं भग्नमालोक्य दुर्गामग्रे तथा स्थिताम् ।
 हृष्ट्वाजगाम नमरो मत्तकुञ्जरसंस्थितः ॥ १३
 समागम्य च वेगेन देव्याः शक्तिं स्मृमोच ह ।
 त्रिशूलमपि सिंहाय प्राहिणोऽु दानवो रणे ॥ १४

६. सा₁ का₂ ब_{1,3} दे_{1,5,7,9,11} तो₁ न₁ मुवे ○

७ -a) ब१.३ दे१ एवृत्त, दे१ ॥ तदा मु० दे० अनुस्वर,
न१ क्रुद्धया (→सद्वनुर), ब१ दे० १.१० ॥ दानव, दे० दानव
*, दे० दैवत, दे० न१ दानव (→दानवे), ब१ दे० १.५-९ ॥ न
सौ (ब० एत्वं) स्व, दे१ साप (→हस्ते) -b) दे० १.१० ॥ दुर्गाया
(→दुर्गाया), शा० दे० दे० न (दे० नत्) मित, ब१.३ आमित,
ब२ दे० शक्ति, दे० १.५ १० ॥ न१ शक्ति, दे० शश्वत (→नामित)
-c) ब२ सुवर्ण (→सुवर्ण-); ब१ एषुट, दे० एषुट, दे०
एषुट, मुने. एषुट (→एषुट); ब२ विवरो, दे० सौ विवर्ति
(→विवरो) -d) दे० द्रव्या (द्रा०) वने (→दम्बुवने-),
न१ ऐश्वर्य (→ऐश्वर्य).

८. -a) वा१। सुखि (रि २) पून, न१-श्रैव त्रिपुत्र (→सुखि-
पून), दे३ [-य] न्या, दे३ [-य] न्यात् (→[-अ] न्यान्). -b) धा१
का२ छङ्गन्यास्यञ्जुभ्रत, दे२-4 दे३ ताडयामास मुञ्ज (दे३ १३) त
दे२ 4 ता, दे२ 7-9 न१ छङ्गन्यास्यञ्जुभ्रत (दे३ १३तान्, न१ १३ता)
-c) वा२ मुपले, दे२ 4-5-7-10-11 मुपले (→मुपलेते) दे३ वृन्नास
(→ध्रम्यात्) -d) ब२-3 चर्मणात्यन्त, दे३ 4 न१ सम्मन्तेते, दे३-
चर्म (दे३ १३म्मे) ताव्यात् (→चर्मणात्यन्त) दे३ न्यान् (ध्रयात्)

९. -a) व१ एकाग्र(य)हो, न१ वकोयसो (→एकोयसो)
ब१-३ वल (→बल्लू); दे१ ५९ दैल्यान, न१ दैल्यान (→दैल्या)
-b) ब२ २ दे१० केसरी (→केसर), ब३ पविग्रह (→पवित्र)
-c) दे१ विपुल्लव, दे११ विपुल्लव (→विपुल्लव), व१ दे१ ९ केसरि,
ब२-३ केसर, न१ केसर (→केसर-), दे१ ५ व१ १८, दे१ ५-भ्या,
दे११, मदाव, न१, मद्र (→मद्रा-), -दं) शां का, ब२ ३ दे१ १०-११
निपु (दे१ ०°य, दे१० ०°दे) दयति, दे१ नित्तदेयति (→निपुदयति)

१०. -a) दे५.१ दैव्या (→दैव्या) -b) दे५ निर्मल (→ निर्मल); व२ रास, दे५ ११ वल्लभ, दे५ वल्लभ (→वल्लभ)
-c) शा. क०.१ व०.२ दे५.१ लाङ्गल (→लाङ्गल), व५ दालि-
दे५ १ न५ दालि (दे५ दालि), दे५ दालि, दे५ दालि

(→दाहित-): दे२ वै१, दे९ न१ दैत्या (→ग्रीवा) -द१ शा१ विनिकृता, का१ विनिकृता, ब२ दे१ दे१ विनिकृता, दे२ ३ द्विधा कृता, दे३ विनिकृता, न१ भिन्ना कृता (→विनिकृता), दे२ ४ ७ पर (दे२ °र) स्व०, दे१० पर, +रेध० (→परध०).

११. बा. ab 'सिर'... 'चित्र' ० -a) दे० निर्मिर्ण
(→सिर्मिर्ण), का१२ 'सिरसा, दे३ 'सिरसा (→सिर्सस्य)
-b) दे३ 'बव' , ना 'हङ्ग' (→बव') : दे१ 5.11 'निर्मिर्ण',
दे३ 'निर्चित्र' , दे१ 'निर्मिर्ण' (→विचित्र') . शा१ 'कन्दरा,
का१२ बा२ दे१ 11 'बावरा, दे५ 7 'कवरा, दे१० 'धन्व' , वे१
बन्वना (→बन्वना) -c) शा१ वे१, दे१० 'बा२ दे१ १०
वे१, दे११ 'वेतु (→वेतु), दे१ 35 मरा (दे१ 'त' ब्र, दे१ ०
(इ. स. दे१ हतयो, दे० मयुधु (→मयुधु), ना 'वेतु शुविग्यामपदे
-d) दे१ 11 तपस (→तपस), दे१ दुर्गमिरे तथा सिन्तात्

१२. दे०. ○ -a) व₁ वष्यमाना, व₂ वष्यमात
 (-वष्यमाना), वा₁ का₁ ३ वा₁.२ दे०-१० रोद्राया, दे०-४ रोद्रास्या,
 तो. ह्रास्व, वा₁ रोद्रेया, मुवे. ह्रात्वा (-रोद्र्या). -b) का₂
 व₁ २ दे० तो। दुर्गाया (-दुर्गाया), दे० रित°, दे० दित्व° (-देत्व°).
 -d) दे० भव° (-भय°)

१३. दे० ab ०. -a) ब० २-३ सेनाग्र, दे० ९ सेनाग्र,
 दे० १०.११ सेनाग्र (→ सेनाग्र). -o) शा० का० १.२ नमरो, दे० ११ नमरो
 (→ नमरो). -d) दे० द्वि० ७, दे० ३.३.९ ते० न० 'द्वि०', दे० १-१०,
 'चूवार' दे० 'द्वार', दे० १ 'कुंठार' (→ 'कुंठर'), बा० ३ दे० 'भा
 स्थित', बा० ३ दे० 'कास्थित', दे० ४.५-१० 'कास्थित' (दे० ५, दे० १० 'ता'
 दे० 'सन्धिग्र' (→ 'सस्थित').

१४. दे०. ०. -a) घा१ का१.२ व१ ३ व१०.११ समागत्य
(→समागम्य), व१ दे१ स समागत्य वेगेन, न१ सगत्य वाय वेगेन.
-b) घा१ दे१ ४ देव्या, का२ व१ ते१ देव्या (→देव्या), दे१ उवाच
(→मुमुक्षु). -०) व२ हित्वाय (→सिद्ध्यै). -d) दे१ प्राहस्यद्
(→प्राहिणोद्).

एतेऽन्ये च महात्मानो दानवा बलिनां वराः ।
 कात्यायनीमाद्रवन्त नानाशस्त्रास्त्रपाणयः ॥ ३३
 तान् दृष्ट्वा लीलया दुर्गा वीणां जग्राह पाणिना ।
 वादयामास हसती तथा डमरुकं वरम् ॥ ३४
 यथा यथा वादयते देवी वाद्यानि तानि तु ।
 तथा तथा भूतगणा नृत्यन्ति च हसन्ति च ॥ ३५
 ततोऽसुराः शस्त्रधराः समभ्येत्य सरस्वतीम् ।
 अभ्यन्तंस्तान् जग्राह केशेषु परमेश्वरी ॥ ३६
 प्रगृह्य केशेषु महासुरांस्तान्
 उत्पत्य सिंहात् नगस्य सासुम् ।
 ननर्त वीणां परिवादयन्ती
 पपौ च पानं जगतो जनित्री ॥ ३७

३३. -a) दे० वेते^० (→एते^०) ; शा. का. १.२ तत्, ब. १.२
 सह, ब. ३.१ चैव, दे. न. १ ज्ञान्ये, दे. ११ नव (→[अ] न्ये च) ;
 वे. १ एत एव महात्मानो. -b) ब. १ ब्रह्मिण (न ?), दे. ११ बलिनी
 (→बलिनी), का. वर, +^०, ब. पूरा, (→वरा) -c) दे. ४
 कात्यायिनी (→कात्यायनी), दे. ११ बन्तो (→वन्तो). -d) दे. ३
 वे. १ नागाय शस्त्रपाणय

३४. -a) दे० देवी (→दुर्गा) -b) दे० वीणा (→वीणा)
 -c) ब. २ दे० महती दे० ह. ६ ती, दे. सहस्रा (→हसती) -d)
 ब. ३ यथा (→तथा), न. १ न्येनेव (→डमरु-), ब. १.२ दे० नावत
 (दे० नी), ब. २ नान्वन, दे. १० ११ ना (दे० १०) स्वन, न. १
 नागुर्ग (→नग वरम्), दे. ११ तयावदपि कामुकम्

३५. -a) ब. ३ वादयेत्सा, दे. वादयती (→वाद्यते) -b)
 शा. का. १.२ दे. १०.११ च (→तु) -c) ब. ३ दूत^० (→भूत^०) ;
 न. १ पणान् (→पणा) -d) दे. विहसन्ति (→च हसन्ति) ; दे. ११
 य समरे नृत्यन्ति च

३६. -a) दे. तत्पत्नी, दे. तया^० (→तता^०) ; दे. [अ]
 मण (→[अ] मुण) ; दे. ४ वे. १ समभ्येत्य (→सावधपरा) -b)
 दे. ४ वे. १ देवी ता तु (→समभ्येत्य) -c) शा. का. १.२ अग्नि
 (वा. १२) निष्पद्य, दे. अभ्यन्तस्ताम, दे. ११ अभ्यन्त तान, न. १
 अभ्यन्त तांश्च (→अभ्यन्तस्तांश्च), शा. का. २ ब. ३ दे. १० ११
 वे. १ सा देवी (→जग्राह). -d) शा. का. १.२ ब. ३ दे. १०.११ जग्राह,
 वे. १ देवेषु (→केशेषु).

३७. -a) दे. १.१ गुरास्तां (दे. स्ता), दे. गुरास्ताम् (→
 गुरास्ताम्) -b) शा. दे. ३ उतु (दे. ३) स्व (→उत्पत्य) ; ब. ३ दे.
 विद्वन् न-दे. १० सिंहात् नु (→सिंहात् न-); न. १ माताम् (→सासुम्)
 -c) दे. २ वीणा (→वीणा). -d) ब. ३ जगतो (→जगती)

ततस्तु देव्या बलिनो महासुरा
 दोर्दण्डनिर्धृतविशीर्णदर्पाः ।

विस्रस्तवस्त्रा व्यसवश्च जाताः

ततस्तु तान् वीक्ष्य महासुरेन्द्रान् ॥ ३८

देव्या महौजा महिषासुरस्तु

व्यद्रावयद् भूतगणान् सुराग्रैः ।

तुण्डेन पुच्छेन तयोरसाऽन्यान्

निःश्वासवातेन च भूतसंघान् ॥ ३९

नादेन चैवाशिनसन्निभेन

विषाणकोट्या त्वपरान् प्रमथ्य ।

दुद्राव सिंहं युधि हन्तुकामः

ततोऽभिनका क्रोधवशं जगाम ॥ ४० व. २०.

३६ स्तोत्रात्पर दे. अधिकम्—

४३ * देव्या महौजा महिषासुरस्तु विद्रावयद्भूतगणान्साग्रैः ।

३८. -a) दे० २ (→गुरा) -c) शा. का. १.२ ब. ३
 दे. १.१ १०.११ वे. १ विस्त्र, दे. विस्त्र (→विस्रस्त-) दे. ३
 ख^०, दे. १०.११ वे. १ व्यस्त्र (→व्यस्त्रा -d) का. १.२ दे. १०.११
 ततस्तु, दे. ६ ६ ह, दे. ३ ख^० स्तु दे. ह्यस्तु, न. १ जनास्तु (→तत-
 स्तु) न. १ गुरेन्द्र (→गुरेन्द्रान्)

४४ दे. ३ c.b मध्ये अभिनम्— निरायुषाश्चैव हतप्रज्ञाया

३९. न. १ od ० -a) दे. महौजा (→महौजा) ; दे.
 गुरास्त्र (→गुरस्तु) -b) ब. ३ दे. ११ विद्रावयद् (दे. ११ वे.), दे. ११
 व्यद्राव वत् (→व्यद्रावयत्), दे. ११ गणा (→गणान्), दे. ३ ३ १
 नसाग्रैः, दे. ११ वराग्रैः (→सुराग्रैः) न. १ निरायुषाश्चैव हतप्रज्ञाया. -c)
 वा. ३ तयो (?) जसास्यान्, दे. ३ वे. १ तयं च (दे. ११) सा व(वे. १),
 दे. ४ तयोरसा च (→तयोरसास्यान्) -d) शा. सिंहात् (→सिंहात्)

दे. ab ३६ स्तोत्रान्तरपरिणतया पठितमत्रापि पुनरावृत्तम्
 ४०. ब. ३ दे. १.१ १०.११ वे. १ ० ; न. १ ab ० -b)
 शा. ब. ३ वे. १ विषाण (→विषाणा), शा. विषाणकोट्या इति
 खडितम् शा. का. ब. न्य (वा. १२) न्य परान्, दे. ४ वे. १ विषमन्, दे.
 च परान्, दे. बलवान् (→त्वपरान्) ; दे. ३ मयाव (→प्रमथ्य) -c)
 दे. ११ दुद्राव (→दुद्राव), दे. ६ ६ हतु^०, दे. १० प्रतिहतु^०, वे. १ मयिष्यन्
 (→मुपि हतु^०) -d) ब. ३ [अ] विद्रा (→[अ] विद्रा).

३६ स्तोत्रात्पर ब. ३ दे. १.१ १०.११ वे. १ मुत्. मयिष्य—

४५ * वि देव्यं सङ्घट्टेव सीतया ।

२०. ४०

ततः स कोपादध तौक्ष्णभृद्भः

क्षिप्रं गिरीन् भूमिमशीर्णयच ।

संशोभयंस्तोयनिधीन् घनांश्च

विष्वंसयन् प्राद्रवताथ दुर्गाम् ॥ ४१

सा चाथ पाशेन बन्ध दुष्टं

स चाप्यभूत् क्लिन्नकटः करीन्द्रः ।

करं प्रचिच्छेद च हस्तिनोऽग्रं

स चापि भूयो महिषोऽभिजातः ॥ ४२

ततोऽस्य शूलं व्यसृजन् मृडानी

स शीर्णमूलो न्यपतत् पृथिव्याम् ।

शक्तिं प्रचिक्षेप हुताशदत्तां

सा कुण्ठिताप्रा न्यपतन् महर्षे ॥ ४३

४१. न० ८ ० -a) दे० ११ १ न० १ ततस्तु, दे० ११ तथैव
(→ततः सः) ते० नो (ज्यो) पायस्य (→कोपादध) -b) दे० १
दृष्टो (ते० 'ष्ट'), दे० ४ हसो (→क्षिप्रं), व० ३ दे० २ ७
ते० गिरि (→गिरीन्), व० १ गिरिस्त्वसिन् (→गिरीन्मृत्सिन्) दे० ४
मशी (दे० घृ) र्ययस्य, दे० १० मशीर्ययस्य ते० 'मशिर्यय' ६४, न०
'मशीर्ययस्य' (→'मशीर्ययस्य') -c) शा० का० २ 'यतोय', दे०
'यस्तोय' (→'यस्तोयः') शा० निदो (घो ?) घनाञ्च, व० २ दे०
'निधि' घनाञ्च, दे० ४ ते० 'निधाञ्च सर्वाय', दे० 'निधि घनाञ्च'
(→'निधीय घनाञ्च'), दे० सशोभयस्तोयन् शराञ्च सर्वाय -d) दे०
दुर्गा, दे० दुर्ग (→दुर्गा)

४२. दे० d ०, ते० ab० चरगु मध्ये मध्ये खडितम् -a)
व० सा चार्थ, दे० ४ विधाय, दे० वाचाय, दे० सावाय (→सा चार्थ)
दे० गुष्ट (→गुष्ट) -b) दे० वाप्यभूत्, दे० वाप्यभूत् (→वाप्य
भूत्) व० २ दे० ५ ७ ११ ते० निष्, व० क्षिप्रं (→क्षिप्रं) दे० १०
'कर' (→कट) -c) दे० करि (→कर) शा० 'क्षेप' (→क्षेप)
व० ३ दे० ७ न० वपनिनो (दे० 'ना') प्र (दे० 'रया', दे० 'प्रा', न० 'प्रा')
(→च हस्तिनोऽग्रं) -d) शा० का० २ व० १ -[च] नि, न० हि
(→[च] नि) का० अस्मितात्, + अभिजात (→अभिजात)
दे० ab मध्ये अधिका-

४३ * ततो महादैत्यवतो प्रसह्य

४३. दे० ५ ०, दे० cd ० -a) शा० निवृत्त
(→न्यपतत्), दे० ३-१० ते० भवानी, दे० तवानी (→मुडानी) -b)
शा० का० १ दे० ४ वी (शा० घृ) र्णं स्रम् (का० दे० ५) को, व० सशो-
भयतो, दे० २ सशोभं (दे० 'शो') मूलो, दे० सशोर्णमूलो (→सशो-

चक्रं हरेर्दानवचक्रहन्तुः

क्षिप्रं त्वचक्रत्वष्टपागतं हि ।

गदां समाविध्य धनेश्वरस्य

क्षिता तु भग्नान्यपतत् पृथिव्याम् ॥ ४४

जलेशपाशोऽपि महामुरेण

विपाणतुण्डाग्रस्तुप्रणुनः ।

निरस्य तत्कोपितया च मृत्तो

दण्डस्तु यान्यो बहुखण्डतां गतः ॥ ४५

वज्रं सुरेन्द्रस्य च विग्रहेऽस्य

मृकतं सुसूक्ष्मत्वष्टपाजगाम ।

संत्यज्य सिंहं महिषासुरस्य

दुर्गोऽपि क्लृप्ता सहसैव पृष्ठम् ॥ ४६

चक्रं, ते० 'स शीर्णमूलो न्यपतत्' इति खडितम् -c) दे० ११ प्रचि-
च्छेद (→प्रचिच्छेद), दे० २ 'वर्त', दे० 'वचना', दे० १० 'यता' (→'यता')
-d) व० ३ दे० ११ कुण्ठिताप्रा (दे० ११ 'प्रा'), व० ३ खण्डिता, व०
११ कुण्ठिताप्रा (→कुण्ठिताप्रा) दे० पृथिव्या (→महर्षे), व०
ते० न्यपतन्महर्षे इति खडितम्

४४. व० ३ दे० ७ ० -a) दे० दानव' (हं), (→'दानव'), का०
दे० ११ 'हनु', व० ११ 'हनु', व० २ 'हस्त', दे० ३ 'हनु' (→'हनु')
व० शिपय, व० २ दे० २-५-११ क्षिप्र, व० क्षिता (→क्षिता), का०
त्वचक्र, दे० ३ ५ च वक्र, दे० हि चक्र, दे० १० च वक्र, न० च वक्र -
(→त्वचक्र-), दे० ३ तमुपा, दे० पुतरा (→त्वमुपा), व० २
वपाम (→वपति), ते० निक्षिप्य चक्र तमुपागतं हि -c) का० २ दे०
११ गदा (→गदा) दे० ११ 'माविष्य' (→'माविष्य') -d) व० २ दे०
क्षिता, दे० ३ क्षिता घृ- (→क्षिता घृ), दे० रादा (→भगना)

४५. व० ३ ० -a) दे० 'रयेन', ते० सु * (→'सुरेण') -b)
दे० ११ 'सुर' (→'सुर'), दे० 'प्रनुज', ते० 'प्रनु नो' (→'प्रनुज')
-c) व० २ दे० निरस्य तात्, दे० ३ ५-१०-११ ते० निरस्यता, दे० निरस्य
ता, दे० ते० निरस्य (ते० 'क') ता (→निरस्य तात्) दे० कोपिताया,
दे० ११ कोपि तया, दे० १० कोपित * (→कोपितया), व० १० दे०
प्रमु (दे० 'पु') क्तो, न० च मुक्ता (→च मुक्ता) -d) दे० २ ददस्य,
दे० ददोपि (→दण्डस्तु), दे० २ ते० ख (दे० १) षतागत, दे०
खण्डिताप्रा (→खण्डिता गत)

४६ -a) व० ३ दे० ७ च विग्रहो (दे० 'ह') रय, दे० ११ तथै
वमुक्त (→च विग्रहेऽस्य) -b) दे० ११ मुक्त, दे० ११ श्रप (→मुक्त)
दे० तु (→मु) -c) शा० सान्यज्य, दे० * रत्यज्य (→सत्यज्य)
दे० ११ हित (→सिंह).

इति श्रीवामनपुराणे एकविंशोऽध्याय ॥२१॥

२२

नारद उवाच ।॥

पुलस्त्य कथ्यतां तावद् देव्या भूयः समुद्भवः ।

महत्कौतूहलं मेऽद्य विस्तराद् ब्रह्मवित्तम ॥ १

पुलस्त्य उवाच ।॥

श्रूयतां कथयिष्यामि भूयोऽस्याः संभव मृने ।

शुम्भासुरवधार्थाय लोकानां हितकाम्यया ॥ २

या सा हिमवतः पुत्री भवेनोढा तपोधना ।

उमा नास्मा च तस्याः सा कोशाज्ञाता तु कौशिकी ॥ ३

संभूय विन्ध्यं गत्वा च भूयो भूतगणैर्वृता ।

शुम्भ चैव निशुम्भं च वधिष्यति वरायुधैः ॥ ४

नारद उवाच ।॥

ब्रह्मस्त्वया समारूढाया मृता दक्षात्मना सती ।

सा जाता हिमवत्पुत्रीत्येवं मे वक्तुमर्हसि ॥ ५

यथा च पार्वतीकोशात् समुद्भूता हि कौशिकी ।

न। cd मध्ये अधिकम्—

87 * "ततस्तु रौतस्य हि सानुमुत्तमं"

पुष्टिका—शा। क। २ दे। ३ ५ ९ ११ इति (दे९ इति) श्री (दे। ११ [श्री]) वामनपुराणे देवीमहात्म्ये, ब। २ इति श्री (ब। २ [श्री]) वामनपुराणे भरवप्रादुर्भावे महिषासुरवधे, ब३ इति श्रीवामनपुराणे महिषासुरवधे दे। इति श्रीवामनपुराणे भरवप्रादुर्भावे, मुवे इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनाट्यसवादे देवीमहात्म्ये अध्यायनाम—ब। ३ दे१० शा। का। २ दे३ ४ ९ न। महिषासुरवधो नाम, दे। २ ५ १० ११ तै। महिषासुरवध अध्यायसंख्या—दे। ५ ७ ० शा। का। तै। विंशोऽध्याय, का२ दे३ विवर्तितमोऽध्याय, ब। ३ त्रयोदशोऽध्याय दे। १० १२ ० दे३ ११ ११६ दे९ न। एकविंशोऽध्याय

२२

[कारा ११-१०० पत्राभागात्प्रात् क्षर्य ग्रन्थायस्य १-२ श्लोकोऽनष्टौ]

॥ कारा ० शा। श्रीनारदः । दे२ नारद उ न। नारद

१ कारा ० b) दे२ भूयस्तस्या दे२ देगा भूय (?)

दे१० भूयो देव्या (→देव्या भूय) न। ० भूय (→० भूय) -०)

दे२ मेव (→मेव) -a) दे११ विस्तराद् (→विस्तराद्) -d) शा।

का। ० सप्तम दे। ५ वित्तम (→वित्तम)

॥ शा। न। पुलस्त्य, कारा ०, दे९ श्रीपुलस्त्य

२ कारा ० ब। २ दे२ ab ० -०) दे९ महा

(→शुम्भा) दे२ विवाशाय (→ववादाय), ब। २ दे२ वधाय सर्वदेव्यानाम्

३ -a) दे२ सा या, दे२ माया (→या सा) -b) दे२ ३ हरे (दे२ १०) गोडा दे२ भवातो च (→भवेनोढा) शा। का। २ ब३ दे२ २ ४ ५ १० तपोधन (दे२ १० न) ब। ० दे२ वपस्विनी, दे३ तपोधना (→तपोधना) -०) कारा का। २ दे२ १ नाम्नी (→नाम्ना) ब। न (न ?) स्मात् (→नाम्ना च) ब२ दे२ ९ तु, ब३ [ग्र] य (→च) ब३ तस्या (→तस्या) -d) ब। ३ दे२ स्यात्, (ब३ रस्योद्) दे३ [ग्रा] सीत् (→सा) दे। २ च (→तु) का। कौशिका (→कौशिकी)

४ -a) ब। ३ दे२ न। तु (→च) दे२ सा भूयो विन्ध्यग-मत् -b) न। योग (→भूत) दे९ पमावृता (→पमावृता) -d) दे२ ३ ११ वधिष्यामि दे९ न। हनिष्यति, (→वधिष्यति) शा। का२ वरायुधैः, ब। वराम्बे न। वरायुधा (→वरायुधैः)

॥ शा। न। नारद, दे९ श्री नारद

५ -a) शा। ब्रह्मस्तु या, का२ ब्रह्मस्त्व या, दे२ ११ ब्रह्मस्त्वया (→ब्रह्म स्त्वया) ब। मम, व. ममा (→समा) -०) शा। कारा का। २ समूता, ब२ ३ ब। ० ४ ५ ९ १० सजाता (→सा जाता) -d) दे२ ४ त्वे ता मे, दे९ न। त्वेता मे (→त्वेव मे)

६ ब। ६ ७ श्लोकां ०. (इ स) -१) दे। या या (→यवा) दे। ३ ९ १० हि, दे९ न। तु (→च) दे। शोका, न। देहाद् (→कोशाद्) -b) दे२ ४ हि (→हि) -०) दे३ हितवती,

यथा हतवती शुम्भ निशुम्भ च महासुरम् ॥ ६
 वस्य चेमौ सुतो वीरौ रयातौ शुम्भनिशुम्भकौ ।
 एतद् विस्तरतः सर्वं यथावद् वक्तुमर्हसि ॥ ७

पुलस्त्य उवाच ॥३॥

एतत्ते कथयिष्यामि पार्वत्याः संभव मुने ।
 मृषुष्वावहितो भूत्वा स्कन्दोत्पात्तिं च शाश्वतीम् ॥ ८
 रतः सत्या प्रणष्टाया प्रज्ञाचारित्रते स्थितः ।
 निराश्रयत्वमापन्नस्तपस्तप्तु व्यवस्थितः ॥ ९
 स चासीद् देवसेनानीर्देवदर्पविनाशनः ।
 शिवरूपत्वमास्थाय सैनापत्यं समुत्सृजत् ॥ १०

दे१ हिमवती दे२ हि भवती (?) (→हलवती) ~d) दे३ 'मुने'
 (→सुरम्)

७ ब१ ० (ह स द्र ९ पा वि) -a) बा१ सुरो
 (→सुतो) ब२ दैत्यो (→वीरो) -b) बा१ ध्याती, ब२ वीरो
 दे१ दैत्यो (→ध्यातो) बा१ 'निशुम्भवद्' (→निशुम्भकौ) -c)
 शा१ कारा का१ • दे१ ३ ५ १० ११ न१ तत्त्वत ब२ दे१ विस्तरत
 (ब२ स) (→विस्त रत) कारा का१ सर्वे (→सर्व)

७ इतोकात्तर दे१ ३ ते१ मुने अथिकम्—

८८७ भगवत्स्वप्नसाधेन देव्याप्रतिमुत्सृजम् ।

श्रुतं विस्तारतो ब्रह्मि पावत्या सम्भव मुने ॥

[-१) ते१ अद्भुत (→उत्तमम्) -२) दे३ श्रुति (→श्रुत)]

३३ बा१ न१ पुलस्त्य दे३ पुनस्त्य द्र दे३ श्रीपुलस्त्य

८ -a) दे१ ३ दिव्येषां स (→एतत्त) -b) दे३ सुमहा
 (→सम्भव) -d) बा१ रक्तो (रक्तो ?) हाति दे१ ३ सत्त्ववृत्ति
 (→स्ववृत्ति) दे३ तु (→व)

९ ब१ दे३ ०० ० -१) गा१ कारा का
 ब१ ३ दे१ ३ ५ १० ११ न१ प्रवृत्त्या का१ प्रवृत्त्या, + प्रवृत्त्या
 (→प्रवृत्त्या) -b) दे१ १ कारी (→चारि) गा१ व्रत (→
 व्रते) -c) बा१ दे१ ३ ५ ११ 'अमचम्, दे३ 'अमिचम्' (→अच
 तम्) गा१ आगता न१ आगता (→आगत)

१० -१) दे३ सगरीर (→स काशीर) दे१ 'सेवानि
 (→सेनानीर) दे३ 'विनाशन, दे११ 'विनाशक' (→विनाशन)
 -c) बा१ कारा विना (→विग) दे३ विगस्त्य समाधाय न१
 विगस्त्य समाधाय -d) गा१ दे३ १० ११ न१ सेना (→सैन्य)
 बा१ वा० दे३ समावृज्य ब० दे३ समुत्प्रेक्ष्य दे३ समुत्प्रेक्ष्य
 दे३ भवावृज्य, दे११ समुत्प्रेक्ष्य दे३ समुत्प्रेक्ष्य (→समुत्प्रेक्ष्य)

ततो निराकृता देवाः सेनानाथेन शंभुना ।
 दानवेन्द्रेण विक्रम्य महिषेण पराजिताः ॥ ११
 ततो जग्मुः सुरेशानं द्रष्टुं चक्रगदाधरम् ।
 श्वेतद्वीपे महाहंसं प्रपन्नाः शरणं हरिम् ॥ १२
 तानागतान् सुरान् दृष्ट्वा ततः शक्रपुरोगमान् ।
 विहस्य मेघगम्भीरं प्रोवाच पुरुषोत्तमः ॥ १३
 किं नितस्त्वसुरेन्द्रेण महिषेण दुरात्मना ।
 येन सर्वे समेत्यैवं मम पार्श्वमुपागताः ॥ १४
 तद् युष्माकं हितार्थाय यद् वदामि सुरोत्तमा ।
 तत्कुर्वन् जयो येन समाश्रित्य भवेद्भि वः ॥ १५
 य एते पितरो दिव्यास्त्वग्निष्वात्तेति विश्रुताः ।

वै २१

११ -a) गा१ कारा का१ २ ब१ ३ दे३ ३ ५ १० ११ ते१
 विना (→निरा) -b) दे१ सम्भुना, दे३ विह्वला (→धंभुना).
 -d) ब१ ३ दे१ ४ १० ते१ निशुम्भेन (→महिषेण) दे१ विराजिता
 (→पराजिता)

१२ -a) ब३ वायु (→जग्मुः) ब२ 'पाना (→'शान)
 -b) ब१ विष्णु (→द्रष्टुं) -c) दे१ ३ शक्र (→श्वेत) दे१
 समाश्रित न१ महाविष्णु (म्णु ?) (→महाहस)

१३ -a) दे१ ४ तत समागतान्दृष्ट्वा, दे३ हरिस्तानागति
 दृष्ट्वा न१ ततस्तानागतान् दृष्ट्वा -b) दे१ ३ ते१ ४ १० न१ देवान्
 (→तत) दे३ ११ पुरोगमान् (→पुरोगमान्)

१४ दे१ १४ ३ इत्यारम्भ १४ ३ वायव्य ० (ह सं) -a)
 कारा दे१ विजिता (दे१ 'त) स्वा, बा१ किजितास्तु, दे३ विजिता
 एव दे३ जिता मूय (→निजितास्त्व) का१ सुरेन्द्र, दे१ ४ सुरेन्द्रेण
 (→[अ] सुरेन्द्र) दे३ निजितस्त्व पुरेजाना -b) बा१ दे३ १०
 निशुम्भेन, ब३ वयमेव, दे३ २ ४ ते१ शुभेन व (→महिषेण)
 -c) गा१ का१ २ दे३ ३ १० ११ 'ल्लेव, ब३ 'ल्लेव दे३ 'ल्लेव (→'ल्लेव)
 बा१ येन सर्वे मद्भ्येत्य -d) बा१ (एवं) मम (→मम) दे३
 न१ समागता (→उत्तमता)

१५ दे३ ab ० (द्र १४ पा वि) -a) न१ मद् (→तद्)
 -b) न१ तद् (→यद्) -c) न१ मया (→जयो) दे३ यान्,
 मुने यद्भि (→येन) -d) बा१ 'द्वित, ब० ३ 'तव, दे३ ११ 'द्विषुर्व,
 दे३ १० तु य (→'द्वि व)

१६ -a) बा१ बाव का१ ० बा१ यत्र ते (→य एते)
 गा१ कारा न१ बा० १ दे३ ५ १० ११ देवा, दे३ लिता (?)
 (→'लिता) -b) कारा दे३ अग्निष्वात्तेति, दे३ ३ बध्यवा
 (दे०'पा) लेति न१ एव(?) अग्निष्वात्तेति (→त्वग्निष्वात्तेति) दे३ न१

२१. १७ अमीषां मानसी कन्या मेना नाम्नाऽस्ति देवताः ॥ १६
 तामाराध्य महातिथ्यां श्रद्धया परयाऽमराः ।
 प्रार्थयध्वं सतीं मेनां प्रालेयाद्रेरिहार्यतः ॥ १७
 तस्यां सा रूपसंयुक्ता भविष्यति तपस्विनी ।
 दक्षकोपाद् यया मृकतं मलयजोचितं प्रियम् ॥ १८
 सा शंकरात् स्वतेजोऽंशं जनयिष्यति यं सुतम् ।
 स हनिष्यति दैत्येन्द्रं महिषं सपदानुगम् ॥ १९
 तस्माद् भञ्जत पुण्यं तत् कुरुक्षेत्रं महाफलम् ।
 तत्र पृथुदके तीर्थे पूज्यन्तां पितरोऽन्यथाः ॥ २०
 महातिथ्यां महापुण्ये यदि शतपराभवम् ।

जिहासतात्मनः सर्वे इत्थं वै क्रियतामिति ॥ २१
 पुलस्त्य उवाच ।
 इत्युक्त्वा वासुदेवेन देवाः शक्रपुरोगमाः ।
 कृताञ्जलिपुटा भूत्वा पत्रच्छुः परमेश्वरम् ॥ २२
 देवा ऊचुः ।
 कोऽयं कुरुक्षेत्र इति यत्र पुण्यं प्रथूदकम् ।
 उद्भवं तस्य तीर्थस्य भगवान् प्रवर्षीतु नः ॥ २३
 केयं प्रोक्ता महापुण्या त्रयीनामृतमा तिथिः ।
 यस्या हि पितरो दिव्याः पूज्याऽस्माभिः प्रयत्नतः ॥ २४
 ततः सुराणां वचनामनुसरिः कैटभादनः ।

विधुता (ता ?) (→विधुता) -d) शा। मोना (→मेना)
 शा। नाम्नाति- दे। २४ न। नाम्नाति (→नाम्नाति) व३
 दे। २४ ११ ११ ते। देवता, दे० विधुता (→देवता)

१७ -a) शा। कारा व। तामा, दे। तामा, दे। तामा
 (→तामा) शा। का। तिथ्या, दे० तिथ्य, दे० न। भक्त्या
 (→तिथ्या) -b) व३ गुरा, दे० मया (→[अ] मया) -c)
 शा। कारा दे० सती, व। ३ दे। ४-९ ते। सुता, दे० ततो (→सती)
 शा। दे। ४ एता (दे। ता) (→मेना) -d) शा। कारा का-
 ० द्रिहातिन (का० त) का। द्रिहातिन + द्रिहातिन + व।
 ० द्रिहातिन, व३ द्रिहातिन, दे० द्रिहातिन दे० द्रिहातिन,
 (→द्रिहातिन)

१८ -a) दे० तया (→तस्या) कारा व३ सा रूपसपत्ना,
 दे। ४ सा तपसा युक्ता, दे० स्वरूपसयुक्ता (→सा रूपसयुक्ता) -b)
 दे० न। तिवनी (→तिवनी) -c) का० दे। ३ यया (→यया) व३
 व्यक्त, दे० मुक्ति (?) (→मुक्ति) -d) व३ न। वलवजी०, दे०
 अत्यजत जी०, दे। १ अमल जी० (→अमलजी०)

१९ -a) व२ स (→सा) का। ० त्वेतेजोऽन, व० त्वेतेजोऽन
 व३ सुतोहा * दे। २ ते। त्वेतेजोऽन, दे० १० व त्वेजोऽन,
 दे० सुतोहा दे। १ त्वेतेजोऽन, न। त्वेतेजोऽनो (→त्वेतेजोऽनो)
 व। शता (ता ?) श्रुतस्वतो हा, दे० सा शक्रस्य तेजो -b)
 शा। ध्वल्य का। ध्वल्य + ध्वल्यति (→ध्वल्यति) का। समुत्, व३
 समुत्, दे० न। स युत् (→य सुतम्) -c) दे० स हरि० (→स
 हरि०) -d) दे। १० ते। शुभ व (→महिष), दे० अपदानु
 गम्, न। सपदानुग व। सपदानुग (→सपदानुगम्)

२० -a) दे। द्वाक्ष (व) त पुण्य तद, दे० द्वाक्ष
 पुण्य तद (?) + गच्छ तत्पुण्य तद, दे० द्वाक्ष पुण्य
 तद, दे० द्वाक्ष तत्पुण्य, न। द्वाक्ष तत्पुण्य (→द्वाक्ष

पुण्य तत् -b) दे। १ वृत्त (→वृत्त) -c) दे० तस्मिन्वृत्त,
 न। तत् वृत्त (→तत् वृत्त) -d) शा। पूजित, कारा, दे० १०-११
 पूज्यता, का। व० दे० न। पूज्यते (→पूज्यता) दे। पूज्यतो-
 निवेद्य, दे० ३ पूज्यतामिकावर

२१ -a) शा। तिथ्या, का। तिथी, व३ तीर्थी, दे०
 तीर्थ (→तिथ्या) दे० पुण्य (→पुण्ये) -b) का। व३ शक्र
 (→शक्र), दे० शक्रा परं भव (→शक्रपरभवं) -c), व।
 जिहत्वा, व३ जिह्वा सखा, व३ जिह्वा सखा, दे० ३ न। वचनाया
 (न। या), दे० १०-११ जिहत्वा (दे० या), व३ वचनाया,
 (→जिहासत), कारा आमान सर्वे, दे। ३ १० आमान सर्वे,
 ते। आमान सर्वे, न। आमानसर्वे (→आमान सर्वे) -d) व। २ द
 वे, दे। २ ४ दे। इच्छन्, दे० इच्छन्, न। द्वाक्ष त (→द्वाक्ष व)

२२ -a) शा। पुनस्त्य, दे० पुनस्त्य उ .
 २२ -b) कारा दे० न। दलुक्ता, व। इत्येवमुक्त्वा
 (→इत्युक्त्वा) -c) का। २ व२ ३ दे० ४ पुतो (→पुता)
 -d) व० पत्रच्छ (→पत्रच्छ)

२३ -a) दे। ४ कि तत्पुण्य पवित्र व कुरुक्षेत्रे वृत्त
 दकम् ते। कि तत्पुण्य क्षीरमिति यत्र पुण्य प्रथूदकम् -c) व। ३
 तद्वत्, दे० उत्तर (→उद्भव) दे० तेष्य (?) न। तद, दे० १०
 (→तद्वत्) -d) दे० १० भगवत् (→भगवत्)

२४ -a) व३ कोऽय (→केय) दे० पुण्यां, दे० पुण्य
 (→पुण्या) -b) दे० तया (→तया) -c) दे० तस्या
 (→तस्या) शा। का। दे (का। द) व्या, कारा देव,
 दे। ४ १० देवा, न। देव्या (→दिव्या) -d) दे० १०
 ते। द्वाक्ष पूज्या, दे० ११ द्वाक्ष पूज्या (→पूज्याऽस्माभिः)

२५ -a) का। दे० न। वचन (→वचनाद) -d) दे०

कुहक्षेत्रोद्भव पुण्य प्रोक्तवास्ता त्रिधीमपि ॥ २५

श्रीभगवानुवाच ।

सोमशोद्धवो राजा ऋक्षो नाम महाबल ।

कृतम्यादौ समभवदृक्षत् सवरणोऽभवत् ॥ २६

स च पित्रा निजे राज्ये बाल एवामिषेचित ।

धाल्येऽपि धर्मनिरतो मद्भक्तश्च सदाऽभवत् ॥ २७

पुरोहितस्तु तस्यासीद् वसिष्ठो वरुणात्मज ।

स चास्याध्यापयामास साङ्गान् वेदानुदारधी । ॥ २८

ततो जगाम चारण्य त्वनध्याये नृपात्मज ।

वक्तव्य (→प्रोक्तवान्) ब१ दे११ स्तिवीन (दे११ ०म) पि दे१
तिथीनपि दे१ न१ तथा तिथि (→तिथीमात्र)

॥ २६ दे१ १० ११ भगवानुवाच न१ भगवान्

२६ -a) दे१ नाम (→राजा) -b) व३ तानो दे१ दृ
(क्ष ?) व्यो दे१ सक्मयो (→कृतो) दे१ ७७ न१ नाम्ना
(→नाम) ब२ दे११ ०वल (दे११ ०ला) (→०वन) -c) न१ समा
वृत्ते (→समभवत्) -d) दे१ दृ(दृ?) छा० दे१ न१ ऋक्षा० दे१
दृष्ट्या दे१ वृत्ता० दे१ रक्षा० (→रक्षा०) व३ ऋक्षा० (→
ऋक्षा०) दे१ भवत् दे१ ११ महात् (→अभदत्)

२७ -a) दे१ पुत्रा (→पित्रा) दे१ निज राय (→निजे
राये) b) दे१ द्या० (→द्या०) व१ ०पविषु दे११ ०पवित
(→०पवित) -c) दे१ बाल्यो (→बाल्ये) दे१ ५ शम्भ
(→धम्म) गा धममि० कारा धर्माभि ब२ धर्माभि
(→धर्माभि) -d) व१ ० दे१ भक्त स (दे१ सत्)
(→भक्तश्च)

२८ कारा दे१ cd ० -a) दे१ ०तत्र दे११ ०तस्य
(→०तस्तु) शा१ कारा का१ २ अभुत् (→आवीत्) -b) दे१
०मय (→०मय) -c) शा१ ब१ २ व१ बाध्यं ब३ दे१ ५ १०
तम० दे१ बाध्यो (→बास्या०)

२९ कारा दे१ ab ० -a) ब१ ३ दे१ ५ ७ ११ तै१
०रथ्ये (→०रथ्य) -b) दे११ स्त्वनाध्यत्वे न१ मृगध्याय (→नद
ध्याये) दे१ ०जुज (→०त्वज) -d) कारा का१ २ दे११ वसिष्ठ
दे१ १० वसिष्ठ (→वसिष्ठ) ब१ ० त तपोनिधि ब३ स्तु तपोनिधि
दे१ ५ १० तप्तो निधि दे१ तप्तोनिधि दे१ अवचरन् (→तपसा
निधिम्)

३० दे१ ० -a) व तमा (→ततो) ब१ ० मृग
व्यासमियात् ब३ मृगया समीयात् दे१ ३ तै१ न१ मृगस्य व्यास्या

सर्वकर्मसु निक्षिप्य वसिष्ठं तपसां निधिम् ॥ २९

ततो मृगयान्याक्षेपाद् एकाकी विजनं वनम् ।

वैभ्राज स जगामाथ अथोन्मादनमभ्ययात् ॥ ३०

ततस्तु कौतुकाविष्टः सर्वतुङ्गमुने वने ।

अविष्टः सुगन्धस्थ समन्ताद् व्यचरद् वनम् ॥ ३१

स वनान्तं च ददृशे फुल्लकोकनदावृतम् ।

कङ्कारपद्ममुदै कमलेन्द्रीवरैरपि ॥ ३२

तत्र क्रीडन्ति सततमप्सरोऽमरकन्यकाः ।

तासां मध्ये ददर्शाय कन्या सवरणोऽधिकाम् ॥ ३३

व २१

(न१ ०) त दे१ ११ मृगवधे याम्ये (दे११ ०म्यात्) दे१ मृगव्या
समयात् दे१० मृगान् वधिष्यामि (मृगयान्याक्षेपात्) -b) ब१ ३
दे१ ५ ७ १० न१ वाजितावनम् (ब१ २ दे१ ०न्वित) (→विजन वनम्)
-c) ब१ २ दे१ ३ तै१ वीजुज च (ब१ २ तै१ स) दे१ स वी वनं
(→वैभ्राज स) -d) व१ २ मनो (ब२ ०यो) मावनमप्यव, ब३
दे१ ११ मनोमा० (दे१ ०दे) नमस्तुज (ब३ पा) वृ, दे१ ५ १० तै१
मनोमादेन तमुने दे१ मनोन्मादनक तथा न१ मनोन्मादकनाश्रमम्

३१ दे१ ० -a) का१ २ दे१ ५ ०विष्ट दे१ ०विष्ट
(→०विष्ट) -c) दे१ स्ववि० (→अवि०) दे१ गुमेवत्य दे१
सुगन्धैत (→सुगन्धस्थ) -d) शा१ वनम् (→वनम्)

३२ दे१ cd ० -a) शा१ कारा का१ २ ब१ ३ दे१ ७
न१ स वनान्ते च ददृशे का१ स वनान्ते च दर्शाय (?) दे१ ५ तै१
विचरन्नेव ददृशे मुने सवनात् ददर्शाय -b) दे१ ५ सर (→फुल्ल)
का१ ०न सर + ०नवृत्तम् (→नदावृतम्) दे१ पुरा शवर
शोभिका दे१ प्रोफुल्लकुसुमावृत, न१ प्रफुल्लकुसुमावृत -c)
गा१ कारा का१ ३ ब१ २ दे१ ३ तै१ ०कुमुदे (→०कुमुद)
ब३ व०दुरोपकुमुदे

दे१ ० d मध्ये अधिकम्—

३३-३४ स कस्याभ्यासमास साधन्येनानुसारोः ।

ततो जगाम चारण्य मृगयाय नृपात्मज ॥ (= २८ cd
२६ ab)

३३ दे१ ० -a) ब२ तत मीन्नु (→तत्र क्रीडन्ति) ?
ब३ शततो (→सतत) -b) ब३ ०सर०(सर ?) [अ] दे१ ०गण
(→मर०) -c) शा१ गा१ तासां मध्येददृशे कारा का० ब१ ३
दे१ न१ तासां मध्ये च ददृशे दे१० तासां च मध्ये ददृशे -d) का१
दे१ ५ ११ ०रथो (→०रथो?) दे१० ०चिकं (→०चिकाम्)

६. २१. ३४ दर्शनादेव स नृपः काममार्गणपीडितः ।
 ज्ञातः सा च तमीश्वरैव कामवापातुराऽभवत् ॥ ३४
 उभौ तौ पीडितौ मोहं जग्मतुः काममार्गणैः ।
 राजा चलासनो भूम्यां निपातत तुरङ्गमात् ॥ ३५
 तमभ्येत्य महात्मानो गन्धर्वाः कामरूपिणः ।
 सिपिचुर्वारिणाऽभ्येत्य लब्धसंघोऽभवत् क्षणात् ॥ ३६
 सा चाप्सरोमिरुत्पात्य नीता पितृकुलं निजम् ।
 तामिराश्वासिता चापि मधुरैर्वचनाम्बुभिः ॥ ३७
 स चाप्यारुह्य तुरगं प्रतिष्ठानं पुरोचमम् ।
 गतस्तु मेरुशिखरं कामचारी यथाऽस्मरः ॥ ३८
 यदाप्रभृति सा दृष्टा आर्क्षिणा तपती गिरौ ।

३४. -a) दे१ नृपति, दे० न नृप (→स नृप). -b) व१.२ दे१ °वागनि, व३ दे० ११ °भार्गण, दे१ ३ ते१ °वाणे (दे१ °ने) न (→°मार्गण-). -c) व१.३ दे१ कथा, दे१-४ ते१ तथा, दे१० न१ जाता (→जात) : व१.२ दे१ च सा, दे२ स त, दे१-४ सा त, दे०-११ सा वा (दे० व) (→सा च) : सा१ काय. का१-२ व१.२ दे१ ते१ समीक्ष्य, दे१ ४ श्वेदश्वेव (→तमीश्वरैव). -d) व१.२ व१.३ दे१ वागान्तरा (→वागानुत्पत्तिः) : दे११ श्रवणम्, न१ वलात् (→अभवात्).

३५. -a) व३ उभौ त, दे१ ततोति- (→उभौ तौ) -b) व३ °मोहितो (→°मार्गणं) : दे१ कामवागसमातुलो. -c) दे१ वलात्, दे१ वलात् (→चलात्), व१ राजा मोहयुतो भूत्वा, व२-३ राजा चला-सनी (व३ लातसी) भूत्वा, दे१ विचवाल (ला ?) सनातमात्, दे१ राजाचतोपमो हर्ष्यान्.

३६. -a) दे१ (स्व) महात्मानो (→महात्मानो) -b) व१ दे१-१० गन्धर्वा (→गन्धर्वा). -c) दे१ ३ वारणा, न१ वारणा (→वारिणा), दे१ सोव, मुने तेन (→[अ]मेल्य)

३७. -a) दे१ ११ वा (दे१ वा) प्सरोपि, न१ चापसा हि, (→चापसरोपिणः) : सा१ व१.१ व१.३, दे१-१० न१ उपाय, व३ दे३ उपाय, दे१-४-११ उपाय (→उपायस्य). -b) व३ °यस्या (→°यस्या) : व१ दे२-१ सित (दे२ °ता) भापि (→°मिता वापि) -d) व१ वचनादिभिः, व२ वचनादिभिः (→वचनाम्बुभिः)

३८. -a) दे१ चाप्या दे१० बाप्या (→बाप्या) -b) दे१ ३ दे१ मुप्रतिष्ठ, दे१ मुप्रतिष्ठ, दे१ प्रतियान, दे१ न१ प्रविष्टत स्व (→प्रतिष्ठानं) : दे१-४ ते१ पुरोचमम् (दे१ °म) (→पुरोचमम्) -c) सा१ वारु का१-२ गत गुमेर, दे१-३ गतमु केर, दे१ घगमकेर, न१ ततत केर (→गतत् केर). -d) दे१ ३ तसा (→यसा) : सा१ वारु का१ दे११ मन (→[म]मत्).

तदाप्रभृति नास्नाति दिवा स्वपिति नो निशि ॥ ३९
 ततः सर्वविद्वद्यग्रो विदित्वा वरुणात्मजः ।
 तपतीतापितं धीरं पार्थिवं सप्तमं निधिः ॥ ४०
 समुत्पत्य महायोनी गगनं रविमण्डलम् ।
 विवेश देवं तिमांशुं ददर्श स्यन्दने स्थितम् ॥ ४१
 तं दृष्ट्वा भास्करं देवं प्रथमम् द्विजसत्तमः ।
 प्रतिप्रणमितथावौ भास्करोणाविशद् रथे ॥ ४२
 उच्चलज्जटाकलापोऽसौ दिवाकरसमीपगः ।
 शोभते वारुणिः श्रीमान् द्वितीय इव भास्करः ॥ ४३
 ततः संपूजितोऽर्चाद्यैर्भास्क्रेण तपोधनः ।
 पृष्ट्वागमने हेतुं प्रत्युवाच दिवाकरम् ॥ ४४

३९. -a) सा१ प्रभृति (→प्रभृति), व३ दे३ दृष्ट, दे० दृष्टा (→दृष्टा). -b) सा१ व१ भापिण, व१ दे१ स्वपिति, व३ दे३ अस्या च (दे० तु), व३ चापिण, दे१ ४-१० ते१ चापुण, दे३ बातेण, न१ वक्षिण (→वक्षिण), दे१-३ तापसी (→तपती). -c) व३ मुपिति, दे१० स्वपति (→स्वपिति), व१ ३ दे१-४-१० ते१ वा (→तो) : दे० न स (→निनि)

४०. -a) दे१ सत्वं (→पर्वः) : दे१ मिद (→°विद-). -b) दे३ °यन (→°लज). -c) व१ सती, दे१ सपती, दे३ तपति (→तपती-). व१-३ दे१ वक्षित (→वक्षित), सा१ वारा. का३ दे३-१-१० निधि (→निधि).

४१. -a) व३ °त्य (→°लस्य) : दे३ मया (→°महा). -b) व३ दे१ गगने (→गगन) -c) व३-३ दे३-१ निवे (व३ दे३ वि) इव (→विवे), सा१ °त्यमातु (→क्षिमातु), -d) दे१ गगने (→ददर्श).

४२. -a) दे१-१ स (→ते); दे३ नादं, दे१ भास्कर (→भास्कर). -b) सा१ काय. व१-३ दे१ न१ प्रथम, व१ नवाय, व३ दे३ प्रागम्, (→प्रथमम्). दे१-४ ते१ प्रागममवरोत्तर, -c) सा१ °प्रथम्य, दे१ °प्रागपि (→°प्रथम्य) -d) व३ विमुदये, दे१ °प्य ०३०, दे३ °य सरपि, दे३ °न सरपि, दे१ विराहपि, दे३ °न सरपि, ते१ तदा दृष्टि, न१ विराहये मुने-प्यसावृपि (→विदग्धये).

४३. -a) व१ °विज (→व्रज), सा१ °कानो, व१ °काने, (→°कानो).

४४. -a) वारा दे१ ते१ न१ मया, व३ मया, दे३ मया (→मया). -b) दे१ °यता (→°यत). -c) दे१ दृष्ट्वा (→दृष्ट्वा).

समायातोऽस्मि देवेश याचितुं त्वां महाद्युते ।
 सुतां संवरणस्यार्थं तस्य त्वं दातुमर्हसि ॥ ४५
 ततो वसिष्ठाय दिवाक्रेण
 निवेदिता सा तपती तनूजा ।
 गृहगताय द्विजपुंगवाय
 राज्ञोऽर्पितः संवरणस्य देवाः ॥ ४६
 सावित्रिमादाय ततो वसिष्ठः
 स्वमाश्रमं पुण्यसुपाजगाम ।
 सा चापि संस्मृत्य नृपात्मजं त
 कृताञ्जलिर्वारुणिमाह देवी ॥ ४७
 तपत्युवाच ॥
 घ्नन् मया स्येदमुपेत्य यो हि
 सहाप्सरोमिः परिचारिकाभिः ।

दृष्टो ह्यरण्येऽमरगर्भतुल्यो
 नृपात्मजो लक्षणतोऽभिजाने ॥ ४८
 पादौ शुभो चक्रगदासिन्धौ
 जङ्घे तयोरु करिहस्ततुल्यौ ।
 कटिस्तथा सिंहकटिर्यथैव
 क्षामं च मध्यं त्रिनलीनिबद्धम् ॥ ४९
 ग्रीवाऽस्य शङ्खाकृतिमादधाति
 शूजौ च पीनौ कठिनौ सुदीर्घौ ।
 हस्तौ तथा पद्मलोद्गवाङ्गौ
 छत्राकृतिस्तस्य शिरो विभाति ॥ ५०
 नीलाश्र केशाः कुटिलाश्र तस्य
 कर्णौ समांसौ सुसमा च नासा ।
 दीर्घाश्च तस्याङ्गुलयः सुपर्वाः
 पद्म्यां कराभ्या दशनाश्च शुभ्राः ॥ ५१

व. २१.

४५. -a) दे१० सम (मां ?) (-समा°) -b) का२ मद्वा (-सम्रा°) दे१ मते दे४ मुने (-मुने°) -c) दे११ °स्वार्थं (-°स्वार्थं) -d) शा१ तस्य तु, वार१ व२ दे९ तस्मै ता, व१३ शुभ्य ता, दे१ मा च त्व, न१ तपती (-तस्य त्व)
 ४६. -a) दे१ गदा° (-गृहा°) -c) शा१ रात्रौ कुल, वार१ राजर्षित, व३ रात्रौश्च तत्, दे४ राजायत, दे१ रात्रौश्च तत्, दे९ राजक्षित, (-रात्रौश्च तत्) : शा१ कारा का१२ दे३११ न१ संवरणाय (-सवरणाय) : शा१ कारा का२ दे३११ न१ देव का१ देव, +तैव, दे१४ चैव, दे१० देवा, दे११ देव्या (-देवा°) ते। 'वरणस्य चैव' इति खण्डितम्
 ४७. -a) दे१३५ दे१ सावित्रिमादाय वचो (दे३ ततो) वसिष्ठः -b) न१ तमा° (-स्वमा°) दे१४ तम, व३ वतो (-वृता°) -c) दे११ वृषा° (-वृषा°) शा१ त्व (-त°) -d) व१ वृत्तानि (-वृत्तानिर्द ?) (-कृताञ्जलिर्द)

४८. -a) शा१ का२ व२ दे११०११ वेदम्, कारा -रन्ध्रम्, का१ पितम्, व१ देवम्, दे३९ ध्येदम्, दे११ वेद, न१ -धेदम् (-धेदम्), कारा व११२ व२३ दे३११ न१ जेतया हि, व१ दे१ जेतया या हि, दे११ मुख तया हि (-जेतया योहि) -b) व१२ दे१ सवा° (-सहा°) दे१४ ते। विल ई भुजे यने, दे९ न१ समुत्पन्नम् (-परिवारिकाभिः) -c) शा१ हिरण्येशः, व३ चरस्याम्, दे१४१ न१ रत्नस्यम्, दे१ मया चाम- (-ह्यरण्येशः), दे९ न१

-तुल्यरूपो, दे११ -मर्भतुल्यो (-गर्भं तुल्यो) -d) दे१४ °त्वञ्च (-°त्वञ्च) शा१ का१२ दे३१११ न१ [-ञ] विजाने, दे१ [य] विजाने, दे९ [य] विजाने (-[य] विजाने)

४९. -a) दे१ गदाभिः, दे९ गदाभिः (-गदाभिः) दे१, चिह्न (-चिह्नो) -b) दे१ जघा (-जघे) दे१ हस्ति°, दे४ कुम्भ° (-हस्त°) -c) व१२ दे१ कटिर्यथा सिंहकटिर्यथैव, व३ दे९ कटि स्तवा केसरिणा यथैव, दे१४ कटिर्यथा केसरिगस्तैव, दे३ क (वि) डिस्तया सिंह कटिर्यथैव, दे१० कटिस्तया सिंहगतिर्यथैव, न१ कटिस्तया सिंहगति यथैव -d) दे११ वद्ध (-मध्य) दे१ स्काम च सत्वादि बलीनि दिव्य

४९ श्लोकात्तर शा१ कारा का१२ ग्रथिकम्—
 १०० वसस्तर्द हेमशिलातलाभ ।
 ५० -a) दे१ शीवाच (-श्रीवास्य) दे३ 'वृति' (-कृति°) -b) व३ °तलो, दे१ °सयो (-°वलो) शा१ दे११ °वाङ्गा, कारा का२ °वाभो, दे१ °वाङ्गी (-°वाङ्गी) -c) कारा °कृति रस्य (-°कृतिस्तस्य) दे९ चिनाकिर्द तस्य शिरो विभाति
 ५१ -a) दे१ शीलाच, दे१ शीलाच, (-शीलाच) दे९ केना, का१ दे१ केना (-केना) -b) दे३ त्वमासो, दे३१० समालो, दे९ न१ समानो (-समालो), दे९ न१ तु (दे९ व) सप्ता (-सुसप्ता) दे२ वासा (-नासा) -c) दे१० दीर्घा च (-दीर्घाश्च) का१२ स° (-सु°) -d) दे११ दृक् च, दे१० दशनम् (-दशनाश्च) शा१ कारा का१२ दे१० शुभा, व१ शुभा, दे१ युक्ता (-युक्ता)

२१. ५३

समृद्धतः पदभिरुदारवीर्य-
स्त्रिभिर्गभीरस्त्रिषु च प्रलम्बः ।
रक्तस्तथा पञ्चसु राजपुत्रः
कृष्णश्चतुर्भिस्त्रिभिरानतोऽपि ॥ ५२
द्राम्यां च शुद्धः सुरभिश्चतुर्भिः
दृश्यन्ति पद्मानि दर्शय चास्य ।
धृतः स भर्ता भगवन् हि पूर्वं
तं राजपुत्रं भुवि संपिचिन्त्य ॥ ५३
ददस्व मां नाथ तपस्विनेऽस्मै
गुणोपपन्नाय समीहिताय ।
नेहान्यकामां प्रवदन्ति सन्तो

५२. दे० ००. -a) ब० पञ्चिर्, ब० दे० सञ्चिर्, दे० ० प (५) द्भिर् (→पद्भिर्). -b) दे० गरीया (→गभीर-). दे० १० ब (५) (→च); पा० 'लम्ब', का०. 'लम्बो, दे० 'हृत्स्व' (→'लम्ब'). -c) दे० ३ सप्त (→पञ्च); दे० १ पुत्रा (→'पुत्र'). -d) दे० द्यापतोपि, दे० उरतोपि (→भारतोपि).

का०. ab, cd मध्ये अर्थिकम्—

११० सराजुनो नितसविलासो.

५३. का०. b ०. -a) ब० दे० न (→च); का० मुक्ता, ब० दे० ११ मुक्त (दे० ११ क), दे० रक्त, न० मुक्ता (→मुक्ता). दे० स्वरतिष् (→मुक्तिष्). -b) दे० ४ कल्पेन, दे० परमो (→हृत्स्वति); दे० पद्माति (→पद्मति); ब० तवे (दे० ?) व चास्य, दे० दत्ते यथास्य, न० तने परोक्ष (→दर्शय चास्य); दे० हागतो (न) मे पद्मतिष्ठ ताया, दे० ११ ईतो हमे पद्मतिष्ठ तस्य -c) दे० समस्ता (→समता). पा० का०. ब० १२ भगवत्, दे० हि नव (ति) हि, दे० ११ भवन् हि (→भावति). -d) पा० का० ब० १२ दे० ११ परम (→मुक्ति-); ब० १२ दे० प्रियन्त्य (ब० 'न्य') (→प्रियन्त्य).

५४. का० ब० १२ दे० ३-७ न०. b ०. दे०. b, d ०. -a) दे० 'मुष्य', दे० ३-७ 'मुष्य, न० मुष्या (→'नष्ट्रदे'). -b) ब० समो (→समो), दे० समान मे भवता प्रत्ये -c) पा० का० ब० १२ गुणारत्नं, ब० १२ नेहति बाया (ब० भाव), ब० दे० ३ दे० ३ हरे (दे० न) हृत् (दे० त) कामं, दे० १० स्त-हृत् (दे० 'ति) कामा (दे० 'मा), दे० ११ नेहति बाया (→नृत्त-कामा). -d) का०. ब० मां (→तथा); दे० विने, न० विरो (→विरो), दे० ३ 'बध, दे० 'पत्त (→'पत्त').

का०. a, b मध्ये अर्थिकम्—

दातुं तयाऽन्यस्य विभो क्षमस्व ॥ ५४

देवदेव उवाच ॥

इत्येवमुक्तः सवितुश्च पुत्र्या
ऋषिस्तदा च्यानपरो बभूव ।
क्षत्वा च तत्रार्कस्तुतां सकामां
मुदा युतो वाक्यमिदं जगाद ॥ ५५
स एव पुत्रि नृपतेस्तनुजो
दृष्टः पुरा कामयसे यमय ।
स एव चायाति ममाश्रमं वै
प्रक्ष्वात्मजः संवरणो हि नाज्ञा ॥ ५६

५२० परोक्ष दान ननु बन्धकाया पर्याय कोत्ये च विरोधनाय ।
विरोधनाया पान धन कुलोत्तं.

५४ इतोकारं ब० १२ अर्थिकम्—

५३० न चित्तोर्गोर्भ्यो मयसां विप्र

५४ इतोकारं ब० अर्थिकम्—

५४० दानुनयांस्त्रिभिर्योऽपि (१) एतन्ने हृत्स्वतिष्ठति

५४ इतोकारं ब० अर्थिकम्—

५५० मां दत्तवान् वेदित्.

५६ ब० १०. पा० पुत्रस्य, का०. ब० १२ दे० ३-७-१०-११

पुत्रस्य उवाच; दे० योजयुदेव; न० देवदेव.

५५. -a) ब० मुक्त, दे० मुक्तो (→मुक्त), ब० स वि-
(→सवि); का०. स पुत्र्या (→च पुत्र्या). -b) दे० स्या
(→तथा) -c) ब० जातस्तापेनार्कं मुत मुक्तायां, ब० जातस्त-
मेवार्कं मुता मुक्तायां, ब० जानन् तामर्कमुतां सक्षामां, दे० ३-१०-११
न० जाने (दे० ११ न) 'न' उवाच (दे० 'ति) तं (न० 'ति) कामां,
दे० जातमुतामेव मुतां सकामां, दे० अ(न्या ?) न इतो ह्यत मुत्तं
सकामां. -d) पा० मुक्तायां, का० मुक्तायां, ब० १२ मुक्तायां,
ब० दे० ३-१० मुक्तायां (→मुक्तायां), ब० ३ जाय (→जाय-).
दे० मुक्तं (d) मध्ये अर्थिकम्—

५६० नात्वा च तामुतायां सकामां.

५६. -a) ब० पुत्रा, दे० पुत्रि (→पुत्रि); ब० मुक्ति
(→मुक्ति); मुने. निरिक्तमर्थकम्. -c) दे० ३ एव (→एव);
पा० का०. ब०. ब०. मुक्ति, दे० ३ जायति, दे० प्यायति, दे० ३
जायति, ब० जायति (→जायति); का० उवाचयं वै, दे० स्याय-
यन्, दे० ३ जाययन् (→स्यजाययं वै). -d) दे० कृत्वा
(→कृत्वा); दे० ३ हि (→हि).

अथाज्ञगाम स नृपस्य पुत्र-
स्तमाश्रम ब्राह्मणपुत्रवस्य ।
दृष्ट्वा वसिष्ठं प्रणिपत्य मूर्ध्ना
स्थितस्त्वपश्यत् तपतीं नरेन्द्रः ॥ ५७
दृष्ट्वा च तां पद्मविशालनेत्रां
ता पूर्वदृष्टामिति चिन्तयित्वा ।
पप्रच्छ केय ललना द्विजेन्द्र
स वारुणिः प्राह नराधिपेन्द्रम् ॥ ५८
इयं विवस्वदुहिता नरेन्द्र
नाम्ना प्रसिद्धा तपती प्रयिव्याम् ।

मया तवार्थाय दिवाकरोऽर्धितः
प्रादान्मया त्वाश्रममानीनिन्ये ॥ ५९
तस्मात् समुत्तिष्ठ नरेन्द्र देव्याः
पाणिं तपत्या विधिवद् गृहाण ।
इत्येवमुक्तो नृपतिः प्रहृष्टो
जग्राह पाणिं विधिवत् तपत्याः ॥ ६०
सा त पतिं प्राप्य मनोऽभिराम
सूर्यात्मजा शक्रसमप्रभावम् ।
रराम तन्वी भवनोत्तमेषु
यथा महेन्द्रं दिवि दैत्यकन्या ॥ ६१

इति श्रीवामनपुराणे द्वाविंशोऽध्याय ॥२२॥

५७ -a) व२३ दे० [आ] यु, दे० १० [ए] व, न०
[अ] य (-अ) व० अथाज्ञगामतपस्य (स्य) पुत्र, दे० अथाज्ञा
मापुत्रस्य पुत्र -b) वा० दे० १० तदा, दे० तस्मात् (-तमात्)
-c) वा० प्रण० (-प्रणि०) -d) वा० वारा वा० २ दे० ११
न० स्थिता तु दे० ३ स्थित तु (-स्थितस्तु)

५८ -a) दे० विपाल० (-विपाल०) दे० पत्रा, दे० नैत्रं
(-नेत्रा) -b) कारा स न० त (-ता) व० ६०० हृष्टा
दे० १० ता दृष्ट्वा (पूर्वा ?) (-ता पूव दृष्ट्वा) दे० ११ विवयित्वा
(-चिन्तयित्वा) -c) दे० मितपा (-ललना) दे० स पाविष
(-द्विजेन्द्र)

५९ -a) वा० विवस्वादुहिता, + विवस्वदुहिता,
दे० सवितुदुहिता दे० ११ विवस्वदु दुहिता (-विवस्वदुहिता)
-b) दे० तपतीति भूम्या (-तपती प्रयिव्याम्) -c) व० तवासीपि
(-तवार्थाय) व० २ करोति व० ३ अर्चित, (-करोर्भित)
-d) दे० प्रातः मया, न० प्रातः मया (-प्रातःमया) वा०
कारा वा० ० स्व, दे० १० च (-तु) वा० मानि नित्ये +
मानित्ये, दे० १ भवतीता, दे० मानित्यो, मय सीमा दे० १०, ११
मानित्ये, न० मानित्याय, मुने मानित्यम् (-मानित्ये)

६० -a) दे० ३ समुत्तिष्ठ, दे० त्वमुत्तिष्ठ (-समुत्तिष्ठ) -b)
दे० न पद्या (-तपत्या) -c) दे० ४ मुहृष्टो (-प्रहृष्टो)

६१ -a) व० २ दे० रामा, व० ३ रम्या (-राम) -c)
व० रराम तेनैव गृहोत्तमेषु, व० २ दे० ११ रराम तां भुवनोत्तमेषु,
व० ररज तन्वी भवनोत्तमेषु दे० १५ रेमे शोतन्वा भ (दे० १५)
वनोत्तमेषु, मुने रेमे च तेनैव गृहोत्तमेषु -d) वा० दे० २ महेन्द्र,
दे० महेन्द्रो (-महेन्द्र) वा० कारा वा० ० दे० १० यथा महेन्द्र
निति देवक्या, व० यथा महेन्द्र निति देवक्या

पुत्पिका-वा० वा० ० दे० इति श्रीवामनपुराणे उमासम्भवे
तापदे, कारा इति श्रीवामनपुराणे, व० ३ इति (श्री व० ३ [वी])
वामनपुराणे उमासम्भवे, दे० ११ ११ न० इति (दे० [इति]) श्रीवामन
पुराणे उमासम्भवे, दे० ३ इति श्रीवामनपुराणे देवीमाहात्म्ये, दे०
इति श्रीवामन पुराणे कुमारसम्भवे दे० १० इति श्रीवामनपुराणे तारत्ये
उमासम्भवे मुने इति श्रीवामनपुराणे पुत्रस्तवनास्त्वभावे तापत्ये
अध्यायनाम वा० सवाम्ने नाम कारा तपती विवाहो नाम,
दे० ११ तापत्योनाम न० तापपुराणां नाम, मुने उमासम्भवे नाम
अध्यायसंख्या-दे० ०, वा० वा० ० दे० ३ १० एकाविंशत्याय
कारा बह्मविहितमोष्याय, व० ३ दे० प्रथमाध्याय, दे० न० विना
ध्याय, दे० १० द्वाविंशतिमोष्याय

देवदेव उवाच ।

तस्यां तपत्यां नरसत्तमेन

जातः सुतः पार्थिवलक्षणस्तु ।

स जातरुमादिभिरेव संस्कृतो

विचर्तुताज्येन हुतो यथाऽग्निः ॥ १

कृतोऽस्य चूडाकरणश्च देवा

विश्रेण मित्रावरुणात्मजेन ।

नवाब्दिकस्य व्रतबन्धनं च

वेदे च शास्त्रे विधिपारगोऽभूत् ॥ २

ततश्चतुःषडभिरपीह वयंः

सर्वज्ञतामभ्यगमत् ततोऽसौ ।

० धा। का। २ देव उवाच, कारा श्रीमन्वापुवाच, दे। देवदेव
च, दे० श्रीवापुदेव न। देवदेव

१. -a) ब। नरोत्तमेन (-नरसत्तमेन) -b) ब। जत,
+जात (→जात) ब३ 'तपस्यगन्ध', दे। ४ न। 'तपस्येन'
(→'तपस्यगन्ध') -c) दे। ३ कस्तुत (-संस्कृत) -d) धा। का।
का। ३ ब२ दे। ३ १ १० स्वर्षत, ब३ न्यवर्षत, दे। ३ ह्यवर्षत, दे। ४ [अ]
व्यवर्षत, दे। १० वर्षत (-विवर्षत), दे० धाज्येव (-धाज्येन) दे। ३
[अ] पि (-[अ] पि) न। यथाहमग्नि (-हुतो यथाग्नि)

२ ब। २ दे० १० -a) दे। ३ ४ कृत च, दे० कृत तु, दे।
हुत तां (हु ?) (-हुतोऽस्य), दे० मुता (-मुता), दे। ४ १०
'कर', दे। १। 'करणे' (-'करण'), दे। २ १० तु (-च), धा।
कारा ब। ३ २ न्यवे, दे। ३ देवो, दे। १० देवो (-देवा) -b) दे।
विदेन (-विश्रेण) धा। कारा का। २ दे० ११ राजो, ब३ मित्रा
(→मित्रा) -c) दे। २ नवावि (दे० 'हि) ब०, दे० न वादिक,
दे। ११ न वादिक (-नवादि), दे० वाचन (-वाचन) दे० तु
दे। ११ वे (दे ?) (-च) -d) दे। देवे (-वेदे), ब। २ परि
(→विधि), दे। ३ वे। 'पारगस्तु' (-'पारगस्तु'), दे। नेदे
पारगस्तु व पारगस्तु

ब। दे० ०, दे० मध्ये पञ्चमम्—

१० ० इत यथावद्विचारित (दे० 'हि) तस्तु (तां तु)

३ -a) धा। पट्टि (-पट्टि) दे। ३ ४ वे। अनेत,
दे० अनेत (-अनेत) दे। ३ वे। वयं, दे० ३ ४ वयं (-वयं)

ख्यातः पृथिव्यां पुरुषोत्तमोऽसौ

नाम्ना कुरुः संवरणस्य पुत्रः ॥ ३

ततो नरपतिर्दृष्ट्वा धार्मिकं तनयं शुभम् ।

दारत्रियार्थमकरोद् यन्नं शुभकुले ततः ॥ ४

सौदामिनीं सुदामस्तु सुतां रूपाधिकां नृपः ।

कुरोरथीयं व्रतान् स प्रादात् कुरवेऽपि ताम् ॥ ५

स तां नृपसुतां लब्ध्वा धर्मार्थाविविरोधयन् ।

रेमे तन्व्या सह तथा पौलोम्या मधवानिव ॥ ६

ततो नरपतिः पुत्रं राज्यभारक्षमं बली ।

विदित्वा यौवराज्याय विधानेनाभ्यपेक्षयत् ॥ ७

ततो राज्येऽभिमिक्षत् कुरुः पित्रा निजे पदे ।

-b) कारा अभ्यगवद्विचारित, दे० योगमगात्ततोऽसौ, दे० न। एव समत
तोऽसौ (-अभ्यगवद्विचारित) -c) दे। ११ यान (त ?) (-ख्यात),
दे। ३ वे। न। 'तमोय', दे० 'तमेन', दे० 'तमेन' यथा (-'तमोऽसौ')

४ -a) दे० 'पति' (-'पतिर') -b) दे० न। स्वक, दे। १०
स्मृत (-'भुम्भ'), दे। ४ वे। पुत्र त पौलोम्यिकम्. -c) दे। ११
श्रुत (-'भुम्भ') दे। तथा (-सत) न। यत् कुलपुत्रेण.

५ दे। १० 'वा' 'ताम्' अ-द्विचारस्य १० स्तोत्रानन्तर
'देवदेवजयान' इति यावत् ० -a) दे। ४ वे। सौदामिनी च (-
सौदामिनी); ब३ वे। च (-चु). -b) दे। ३ ४ वे। मुता (-मुता),
दे। ३ ५ वे। 'विधा' (-'विधा'), दे। ३ ४ १ ११ नृप (-नृप) -d)
बा२ दे० स्यादात् दे० सोम्यदात्, दे। ११ ता प्रादात् (-स प्रादात्)
धा। कारा वा० दे। १ १ ११ वे। पित्रा (-[अ] पि ताम्)

६ दे। १० ० -b) दे। ४ स्वर्षाव, दे० धर्मोपय,
दे। ० धमात् (-धमायौ); दे० अत्र रोपयत् (-अविरोधयत्) -c)
ब। मेरे (-रेमे); दे। सत्या (-सत्या). -d) दे। सर्व, न।
मत्त (-मत्त)

७ दे। १० ० -a) ब। २ कुर्व पित्रा (-नरपति)
-b) ब। चक्र (-चक्र); धा। कारा 'लार', दे० 'भाष्य', दे।
'कार' (-'कार')

८ दे। १० ० -b) धा। दे० निज (-निजे); न।
पित्रा पौत्र निजे पदे -c) बा३ मरतो (-स मरतो), दे। ५-११

पालयामास स महीं पुत्रवच स्वय प्रजा ॥ ८
स एव क्षेत्रपालोऽभूत् पशुपाल स एव हि ।
स सर्वपालरक्षासीत् प्रनापालो महानल ॥ ९
ततोऽस्य बुद्धिस्त्वना कीर्तिलोक गरीयसी ।
यात्रकीर्ति सुसथा हि तावद्वास सुरै सह ॥ १०
स त्वेव नृपतिश्रेष्ठो याथातथ्यमपेक्ष्य च ।
निचचार महीं सर्वा कीर्त्यर्थं तु नराधिप ॥ ११
ततो द्वैतवन नाम पुण्य लोकश्चरो वली ।
तदासाध सुसतुष्टो विवशाभ्यन्तर तत ॥ १२
तत्र दर्वी ददर्शाथ पुण्या पापविमोचनीम् ।
यज्ञा ब्रह्मण पुनी हरिनिह्ना सरस्वतीम् ॥ १३

सुदर्शनस्य जननीं हृद कृत्वा सुविस्तरम् ।
स्थिता भगवतीं कूले तीर्थकोटिमिराण्डिताम् ॥ १४
तस्यास्तज्जलमीक्ष्यैव स्नात्वा प्रीतोऽभवन्नृप ।
समाजगाम च पुन ब्रह्मणो वेदिमुचराम् ॥ १५
समन्तपञ्चक नाम धर्मस्नानमनुत्तमम् ।
आसमन्ताद् योजनानि पञ्च पञ्च च सर्वत ॥ १६

दवा ऊचुः ॥

न्यित्यो वेदय सन्ति ब्रह्मण पुत्पोचनम् ।
येनोत्तरतया वेदिर्गदिता सर्वपञ्चका ॥ १७
देवदध उवाच ॥

व २३

१। स पात्रयामास मही -d) दे० न। गितुं ते। ०० (→पुत्र)
या। काय बा। ० हि, ब३ स (→च) दे० ३७ ते प्रजा स्वय
दे० तना स्वयम्, न। सना स्वय (→स्वय प्रजा)

९ दे० १० ० -a) दे० एव (→एव) बा३ लोक
(→लोके) -०) दे० ३ स एव राजाज्ञा दे० स सबकाल
पालत्र ते। स एव च ००० ध -d) दे० ३ ते। प्रजा दे० ०
या (→प्रजा); या। बा। दे० ११ बली (→बल)

१० दे० १० ० -a) दे० तना (→तत); दे०
विधि (→बुद्धि) -b) मुने हस्तिम् (→भीतिर) न। वनीयसी
(→गरीयसी) -d) दे० मुने तया (→गुरे)

११ दे० १० ० -a) बा३ न। मत्सर्व दे। मत्सर्व
दे० मत्सर्व (→सत्सर्व); या। व दे० ५-७ न। वृत्ति
(→वृत्ति) -b) बा। न। दे० ११ बा। यया (→यया); बा।
दे० मत्सर्व (→भी) स्व व दे० ४ ते। अमन्यत दे० विचारयत् न।
मत्सर्व व (→मत्सर्व व) -d) बा। भीत्यर्थं बा३ प्रत्ययात्
(→भीत्यर्थ); बा३ बा३ दे० ७ ११ न स (→मु)

१२ दे० १० ० -a) दे० गितुं ते दत्त (→द्वैत)
ते। ० ००० (→चत नाम) -b) दे० ३ लोचनर दे।
लोचनर (→लोचनर) बा३ दे० ४९ ते। न। वगी दे० १ प्रमु
(मु २) (→वनी) c) बा३ तनासाध य दे० ३५ ते। तनासा
बलि दे० तनासाध मु दे० ११ तनासाधुने (→तनासाध मु); बा।
हृष्टो दे० हृष्टो (→हृष्टो)

१३ दे० १० ० -a) ते। देवी व सन्धितम्
-१) ते। ०० (→गुण्या) काय बा। बा३ दे। विमो
चनी दे० न। विमोचि (न। च) नी दे० ११ विमोचनी (→विमोच
नीम्) -०) दे० सना दे० ११ स्वना न। प्रजा (→प्रजा)

-d) दे० वत् (→हृत्)

१४ दे० ० ० ३ ते ३ ० ३ दे० ३७ ते। मुने
०० ० -b) ते हृद (→हृद); बा३ दे० ४७९ ते। न।
सुविस्तरम् (→सुविस्तरम्) -०) या। काय बा। स्थिता
बा३ स्थितो न। स्थिता (→स्थिता); या। काय बा३ वती
(→वती) दे० न। लोके (→लुके) -d) या। काय माण्डिता
बा। माण्डिता (→माण्डिता)

१५ दे० ० ० -a) बा३ स दे० ५० तु (→तत) दे० ४
ते जलसाधय दे० जनमये तु (→जनमये) -०) दे०
[अ] व (→च) बा३ दे० ३ समाजगाम पुन -d) बा। दे० ३
उत्तमा (→उत्तमा)

१६ दे० ० ० -a) बा३ बा३ दे० २ ते न। स्वमन्य
(→समन्त) -d) बा३ स्वय (→स्वय)

१७ दे० १० ० दे० देवा एवाच न। देवा

१७ दे० ० ० -a) बा३ दे० ४७ ते। विम
न्या (→विमन्य) दे० देवय (→देवय) बा३
दे० ५००११ ते न। देव दे० वेदि (→वृत्ति) -b) बा३
दे० ४ ११ सत्तम (→सत्तम) -०) या। काय बा। बा३
येनोत्तर तया दे० ११ येनोत्तर (दे० ११) त (दे० ११) या दे०
येनोत्तरतया दे० येनोत्तर तया न। स्वयोत्तरा यया (→येनोत्तर
तया) बा३ दे० ४५११ ते। न। वेदी दे० दे० दे० ७ दे०
(→वेदि) -०) दे० गतिव (→गतिव) या। काय बा। दे०
पञ्चक दे० ५ ते। पञ्चके (→पञ्चक)

१७ दे० १० ० या। बा३ दे० ११ देव उवाच काय बा।
योमपवानुवाच दे० ११ हरि, दे० ४ हरिवाच दे० देवा ऊचु
दे० देव न। देवय

२३ १८

वेदयो लोकनायस्य पञ्च धर्मस्य सेतवः ।
 यासु यदं सुरेदेन लोकनाथेन शंभुना ॥ १८
 प्रयागो मध्यमा वेदिः पूर्वा वेदिर्गयाशिरः ।
 विरजा दक्षिणा वेदिरनन्तफलदायिनी ॥ १९
 प्रतीची पुष्करा वेदिस्त्रिभिः कुण्डैरलंकृता ।
 समन्तपञ्चका चोक्ता वेदिरेवोचराऽप्यया ॥ २०
 तममन्यत राजर्षिरिदं क्षेत्रं महाफलम् ।
 करिष्यामि कृषिष्यामि सर्वान् कामान् यथेष्टितान् ॥ २१
 इति संचिन्त्य मनसा त्यक्त्वा स्यन्दनमुत्तमम् ।

१८ -a) दे० १० ४ दप (→वेद्य) -b) वा० कारा
 वा० २ सेविता, दे० १० ११ सर्वत, दे० १० ११ सवश, दे० वेदत
 (→सेतव) -c) वा० हृष्ट, +चेष्ट, वा० २ हृष्ट दे० हृष्ट, दे०
 यासु, दे० लुष्ट, दे० इष्ट (→गृष्ट), दे० सुरदेनो (→सुरेदेन)

१८ शुक्लानन्दर दे० शपिकम्—

देवदेव उवाच

१९. -a) दे० ३ ते० प्रयागो (→प्रयागो) व० दे० वेदी
 (→वेदि) -b) वा० का० २ दे० ११ पूर्व (→पूर्वा), दे० ११ वेदी
 (→वेदि) वा० का० २ यदा (→यदा) दे० १० सुर (→सुर),
 दे० १० पूर्वा वेदपय शिवा -c) दे० विरजा, दे० विरजा,
 (→विरजा), दे० ११ वेदी (→वेदि) -d) दे० ह्यनन्त (→घनन्त)
 दे० दायिना (→दायिनी)

२० -a) दे० पुष्करो (→पुष्करा), व० दे० १० ११ न।
 वेदी (→वेदि) -b) दे० कृता (→कृता) -c) कारा दे०
 न। समन्त (→समन्त) व० दे० ३ न। पञ्चक, दे० ४ १० ते०
 पञ्चके, (→पञ्चके), वा० दे० १० ११ न। चोक्ता, व० वाप्या,
 दे० चोक्ता (→चोक्ता) -d) दे० सेविता चोत्त (→वेदिरेवोत्त)
 दे० ३५ यदा दे० ३ ते० [प्र] यवा, मुने तथा (→[प्र] व्यया)

२१ -a) वा० तर्प, व० दे० १० ११ तर्प, दे० ताम्
 (→तम्) व० समन्तपञ्च रात्रिषु -b) दे० कृष्णम् (→इष्टं धेनू)
 व० महत् (→महा) -c) वा० वा० का० २ सर्वनाहं
 (→करिष्यामि); वा० वा० का० २ दे० ५ १ कृषिष्यामि दे० [इ]
 ह गतिदान, न। कृषि कृष्यान् (→कृषिष्यामि) -d) वा० दे०
 यथेष्टितान्, दे० ११ यथेष्टितान् (→यथेष्टितान्)

२२. -c) व० नीलसंयमपुत्र, दे० नीलसंयमपुत्र, दे०
 नीलसंयम (म?) गुता (→नीलसंयमपुत्र). -d) दे० १० स्वरयान,
 दे० ४ २ ते० स्वरयान, दे० ४ स्वरयान, दे० १० स्वरयान
 (→स्वरयान)

चक्रे कीर्त्यर्थमतुलं संस्थानं पार्थिव्यभः ॥ २२
 कृत्वा सीरं स सौवर्णं गृह्य स्तुष्ट्वं प्रभुः ।
 पौण्ड्रकं याग्यमहिषं स्वयं कर्षितुमुद्यतः ॥ २३
 तं कर्षन्तं नरवरं समभ्येत्य शतव्रतः ।
 प्रोवाच राजन् किमिदं भवान् कर्तुमिहोद्यतः ॥ २४
 राजाऽप्रवीत सुरवरं तपः सत्यं हमां दयाम् ।
 कृपामि शौचं दानं च योगं च ब्रह्मचारिताम् ॥ २५
 तस्योवाच हरिर्देव कस्माद्बीजो नरेश्वर ।
 लब्धोऽष्टाङ्गेति सहसा अवहस्य गतस्ततः ॥ २६

२३ -a) व० ३ दे० १० सीर (→सीर) दे० वा सवर्ण,
 दे० ११ सौवर्णिक (→स सौवर्ण) -b) व० प्रव्य (→गृह्य);
 वा० २ पुत्र, दे० पुत्र, दे० विभु (→प्रभु) -c) दे० ३ ते० मुप्य
 (दे० ३) यमय (→पौण्ड्रक याग्य) -d) व० यमाक
 (→स्वय क) व० कीर्तयितु (→कर्षितु)

२४ दे० ७ (हस) वा० कारा वा० २ ४b ० -a)
 वा० स (→स); वा० ३ दे० १० ११ कृपय, दे० कृपय, दे० मर्षत
 (→वपन्त), वा० ३ ते० नरवर, दे० नरवर्त (→नरवर) -b)
 दे० ३ ब्रह्मचार, दे० पार्थिव्य (→समभ्येत्य) -c) वा० वा०
 वा० २ तमुवाच तत शरी, दे० ११ प्रवाच किमिदं राजन् -d)
 वा० कारा वा० २ किमिदं वृष (कारा ०५) से (वा० १० ११) नर,
 दे० ३ भवान् कर्षितुमुद्यत

२५ -b) दे० १० तत (→तत), वा० ३ ते० शमा, दे० १०
 दया (→शमा) दे० दया, दे० १० शमा (→दयाम्) -c)
 दे० कर्षन्ति (→कर्षन्ति) मुने नीलसंयमे च (→नीलसंयमे च);
 दे० ४ ते० कृपाम् नृपयान -d) दे० गृह्य चारो
 (→ब्रह्मचारिताम्)

२६ -a) व० ३ दे० ३ ते० त प्रोवाच, दे० त प्रोवाच,
 दे० ११ तमुवाच (→तस्यवाच) दे० हरिर्देव (→हरिर्देव) -b)
 दे० कर्षन्त, न। वर्य (→नरमा) दे० ५-१० बीज, दे० बीजे,
 न। बीज (बाज?) (→बीजो) वा० व० दे० ४ ११ श्वर
 (→श्वर) -c) वा० दे० तस्योष्टाङ्गति, दे० ५ ४ ते० तस्य स्वयेति,
 दे० तस्येति (?), दे० तस्यमात्रेति, दे० तस्यमात्र (हे?) ति, दे० ११
 नद्यो न गच्छ (?) (→तस्योष्टाङ्गति), वा० तस्योष्टाङ्गति इति वक्तव्य
 -d) वा० वा० श्वरयान (ता० स्वर), वा० सावर्णय, दे० ४ १०
 ते० श्वरयान, न। तं श्वरयान (→श्वरयान); वा० ततो गत
 (→गतस्तत)

गतेऽपि शक्रे राजर्षिरहन्यहनि सीरशृक् ।
 कृपतेऽन्यान् समन्ताच्च सप्रत्रोशान् महीपति ॥ २७
 ततोऽहमध्रुव गत्वा कुरो किमिदमित्यथ ।
 तदाऽष्टाङ्ग महाधर्मं समाख्यात नृपेण हि ॥ २८
 ततो मयाऽस्य गदित नृप बीजं क तिष्ठति ।
 स चाह मम देहस्य बीजं तमहमध्रुवम् ।
 देहह वापयिष्यामि सीरं कृपतु वै भवान् ॥ २९
 ततो नृपतिना बाहुर्दक्षिणः प्रसृतं कृत ।
 प्रसृतं तं भुजं दृष्ट्वा मया चक्रेण वेगत ॥ ३०
 सहस्रधा ततश्छिद्य दत्तो युष्माकमेव हि ।
 तत सव्यो भुजो राक्षा दक्षश्छिन्नोऽप्यसौ मया ॥ ३१

तथैवोरुयुगं प्रादान्मया छिन्नौ च तावुभौ ।
 तत स मे शिरः प्रादात् तेन श्रीतोऽस्मि तस्य च ।
 वरदोऽस्मीत्यथेत्युक्ते कुरुर्वरमयाचत ॥ ३२
 कुरुत्वाच ॥
 यावदेतन्मया कृष्टं धर्मक्षेत्रं तदस्तु च ।
 स्नातानां च मृतानां च महापुण्यफलं त्विह ॥ ३३
 उपवासं च दानं च स्नानं जप्यं च माधव ।
 होमयज्ञादिकं चान्यच्छुभं ध्याय्यशुभं विभो ॥ ३४
 त्वत्प्रसादप्रीतिं यः शङ्खचक्रगदाधर ।
 अक्षयं प्रवरे क्षेत्रे भवत्वत्र महाफलम् ॥ ३५
 तथा भवान् सुरैः सार्धं समं देवेन श्रुतिना ।

वै २२

२७ -a) दे० ब२ (→शक्रे) वा१ कारा का१ २ ब१ ३
 दे० १० ११ नृपति ब२ सहसा (→राजर्षि) -b) ब३ दे० सीर^१
 दे० वार^१ (→सीर^१) शा१ कारा का१ न१ ०धृत दे०
 ०धृत (→शृक्) -c) ब१ २ दे० २ ५ १० ११ कृपतेत्यर्थः ब३ कृ
 तेन्य दे० कृपते गा ते० कृवतोन्त्यान् (→कृपतेऽयावत्) शा१ कारा
 का१ २ कृष्य (का१ ०प) ते (कारा ववति) मृसमुत्ताय (वा१ ०ताम्य
 का१ २ ०शाय कारा ०त्वात्) -d) शा१ का१ २ दे० ११ को (को?)
 शाद (→कोशात्) वा१ का१ २ ०पतिम् कारा ०पते दे० १० ०पती
 (→०पति)

२८ -a) शा१ कारा का१ २ ध्रुव (→ध्रुव) दे०
 ह (ग ?) वा (→गत्वा) -b) शा१ कारा का१ २ कुरं (→कुरो)
 कारा ०मित्यथ का१ ०मित्य च का ०मित्यथ ब२ ०मित्यथ
 (→०मित्यथ) -c) दे० ४ ते० तणाष्टगो (→तणाष्टाङ्ग) दे० ४ ते०
 ०धम (→०धम) -d) दे० ४ ९ ते० ०ध्यातो (→०ध्यात)

२९ -a) दे० मयाभि (→मयास्य) -b) दे० नृपाय वय
 स (→नृप बीजं वय), ते० पु (ह्य ?) तिष्ठति (→वय तिष्ठति) -c)
 ब० देहव (→देहस्य) -d) का१ दे० ११ कुरुवन् (→ध्रुवम्)
 -e) दे० वापयि^१ दे० वा वपि^१ (→वापयि^१) -f) ब३ दे० १ १०
 शीर दे० शीर (→सीर); ब० कृपति दे० कपतु दे० कृष्यतु
 (→कृष्यतु) शा१ कारा का१ २ वा (→वै)

३० -b) ब१ २ दे० ४ १ १० ते० न१ कर (→कृत) -c)
 दे० प्रवर (→प्रसृत) -d) का० ब१ दे० ३ ५ ९ ते० महा (→मया);
 ब१ २ दे० ११ वेगित दे० वेगिना (→वेगत)

३१ दे० ३१ ०त-३२ ०त 'तत-मयाचत' ० (ह स)
 -a) दे० १० सत्था तं (→सहस्रधा) शा१ कारा का१ २ ततोऽस्मि

ब१ ३ साव (ब३ ०धि) क्षिय दे० ३ प्रविच्छेद, दे० व्यतिक्षिप दे०
 त्व वक्षिणे (→तत्तच्छिद्य) दे० सह धेयाय विच्छेद न१ सहस्रधाप
 विच्छेद -b) दे० ततो न१ तापो (→दत्तो); दे० ४ मुने पञ्चादेक
 (मुने य मादेक) भुजो भवत् -c) दे० ४ सय भुज (→सव्यो
 भुजो) दे० ४ राजा दे० रातो (→रजा) -d) दे० ४ ददो
 (→दत्त)

३२ दे० ३ १० मया प्राप्तं ० (ह स) दे०
 ०त ० -d) दे० तु (→व) -e) शा१ का१ २ [च] क्तो ब२ [च]
 क्त (→[च] क्त) दे० ४ १ वरदोऽस्मीत्युक्ताया दे० न१ वरदोऽस्मीति
 चाप्युक्त -f) दे० वीर (→धर) ब१ २ भयाचतं (ब२ ०क्त)
 (→भयाचत) दे० ४ कृष्य वचनमत्रवीत्

छे दे० ०; न१ कुरु

३३ -a) का१ यावदात दे० यावदेव न१ यवदेव
 (→यावदेतत्) दे० महा (→मया); दे० ३ कृष्ट (→कृष्ट) -b)
 दे० ११ तदेव (→तत्तत्तु) दे० ५ व दे० न (→व) -c) शा१
 कारा का१ २ स्नातानामस्तु गोति (→द) दे० महा (→महा)
 दे० ३ ते० वज दे० ४ १ त्वज (→विह)

३४ -a) दे० ४ १ ते० ०वाच (→०वाच) -b) ब३
 दान (→जय) -c) ब३ ३ होम दे० ३ ४ १ ते० न१ होमो
 (→होम) ब१ २ जया^१ (→यता^१) दे० यज्ञादिक (→यज्ञादिक)
 दे० १० ध्यायत् (→चान्यात्) -d) शा१ ब३ न१ चापि (→यापि)

३५ -c) दे० ४ भयाव (→भयव) -d) दे० परव च
 (→भयत्वय); ब३ महत् (→महा)

३६ -a) ब१ ० त्वय दे० न१ भावान् (→भवान्); वाप
 भयवत्तत् साद -b) ब१ १ दयन (→देवेन) कारा वधुना

पूर्वं प्रजेयं प्रपितामहेन
सृष्टा समं भूतगणं समस्तैः ।
मही जल वह्निःसमीरमेव
खं त्वेवमादौ विवभौ पृथुदकः ॥ ४४

तथा च सर्वाणि महार्णवानि
तीर्थानि नद्यः स्रवणाः सरासि ।
संनिर्मितानीह महाशृजेन
तच्चैवमागात् सलिलं महीषु ॥ ४५ वं २२

इति श्रीवामनपुराणे त्रयोविंशोऽध्याय ॥२३॥

४४ शा० कारा का० १ २ ० (द्र ४३ पा वि) ते०
ह्रीं खण्डितम् -a) दे० पूर्वा, न० पूर्वं (->पूर्वं)
दे० ३ ते० नदीय, न० प्रजेय (->प्रजेय) -b) व० सृष्टा, दे० १० सृष्टा
(->सृष्टा), दे० समं (->समस्तं) ते० स्र ४४४४ त गणं समस्तं
-c) दे० मही (->मही) व० जल (->जल), व० समीरणेन, दे०
समीरमेव (->समीरमेव) -d) व० श्रुत्वेव, व० सत्त्वेव, दे० वे
त्वेव, दे० सत्त्वेव, दे० न० पदेव (->सत्त्वेव) दे० प्रवभौ
(->विवभौ); दे० ४ १ ० दक (->दक) ते० 'भौ पृथुदक' खण्डितम्
४५ शा० कारा वा० १ २ ab ० (द्र ४३ पा वि) व०
cd ० -a) दे० सर्वत्र (->सर्वाणि) दे० महार्णवाश्च दे० महार्ण-
वादि (->महार्णवानि) दे० ४ ते० सर्वं तथा तोषयरा महान्त -b)
व० ३ श्रवणा दे० ४ सवना (->स्रवणा) व० पृथिव्या (->सरासि)

-c) व० ३ दे० ११ त (->स) शा० का० १ राजा कृत (का० १०)
वापि, कारा राजा कृत तेन दे० न० सुनिर्मिता (न० १०) येन, ते०
खण्डितम् (->संनिर्मितानीह) -d) शा० कारा का० १ सत्त्वे (का० १०)
व मार्ग, व० स पदेवमागात्, व० दे० ३ स देवमार्ग, दे० ५ १० ११ ते० स
चैत्यमार्ग, दे० त न० (?) ह्य मार्ग, दे० तच्चैत्यमागात् (->तच्चै-
वमागात्) शा० वा० १ व० ३ दे० ५ १० ११ ते० न० हि तेषु,
कारा हि तस्य (->महीषु); श्रुत पर व० ३ दे० न० पुस्तकेषु 'सरो-
माहात्म्य' नामका अष्टविंशतिरध्याया (मुने २२-४७ ४६-५१)
न वर्तन्ते

पुष्पिमा-कारा इति वामनपुराणे अध्यायनाम-कारा
कुरु त्रयोविंशतिनाम अध्यायसंख्या-कारा एकोनविंशोऽध्याय
[मुद्रिते वें० पुस्तकेऽध्यायानुकांशु चान् अध्यायसमस्तितरिति]

अनन्तरं कारा पुस्तके एव अध्यायसमाप्तिवृत्तते शा० वा० १ २ दे० ५ १० पुस्तकेयु
२३ ४५ अनन्तरम् ऋषि-लोमहर्षणसवादा मवा अन्त्ये १४ श्लोका वर्तन्ते ततश्चाध्यायसमाप्ति सरोमाहात्म्य
नाम्ना वर्तते । ऋषि-लोमहर्षणसवादात्मक सरोमाहात्म्य नाम्ना प्रसिद्ध प्रकरण (वें २२ ४७-४६ ५१)
व० ३ दे० ३ न० पुस्तकेयु (अर्थात् वगणादे दक्षिणाल्पाठे च) न विद्यते । तत् सरोमाहात्म्य प्रकरण त्वनादे
अधिकपाठरूपेण दीयते । ऋषि-लोमहर्षणसवानामके सरोमाहात्म्यनामकेऽस्मिन् प्रकरणेऽन २८ अध्याया सन्ति ।
तेषामनन्तरं वामनपुराणस्याध्यायानुविधिशोऽध्याय प्रारभ्यते

सरोमाहात्म्यम्

१

देवदेव उवाच ।॥

सरस्वतीद्वयोरन्तरे बुरुजाङ्गले ।
मृनिप्रवरमासीन पुराण लोमहर्षणम् ।
अपृच्छन्त द्विजवरा, प्रभाय सरस्तदा ॥ १
प्रमाण सरसो ब्रूहि तीर्थानां च विशेषत ।
देवतानां च माहात्म्यमुत्पत्तिं वामनस्य च ॥ २
एतच्छ्रुत्वा वचस्तेषां रोमहर्षसमन्वित ।
प्रणिपत्य पुराणर्षिरिदं वचनमब्रवीत् ॥ ३
लोमहर्षण उवाच ।॥

ब्रह्माणमग्न्य कमलासनस्य

विष्णु तथा लक्ष्मिसमन्वित च ।

रुद्र च दध प्रणिपत्य मूर्ध्ना

तीर्थं महद् ब्रह्मसरं प्रवक्ष्ये ॥ ४

रन्तुकादौजस यावत् पावनाच्च चतुर्मुखम् ।

सरं सनिहितं प्रोक्तं ब्रह्मणा पूर्वमेव तु ॥ ५

कलिद्वापरायोर्मध्ये व्यासेन च महात्मना ।

सरप्रमाणं यत्प्रोक्तं तच्छृणुष्व द्विजोत्तमा ॥ ६

विश्वेश्वरादस्थिपुरं तथा कन्यां नरद्वयी ।

यापदोषवतीं प्रोक्तां तावत्सनिहितं सरं ॥ ७

मया श्रुतं प्रमाणं यत् पठ्यमानं तु वामने ।

ॐ गा१ का१ ३ देव उवाच कारा श्रीभगवानुवाच दे१ ४ ते१
कृष्य ऊतु दे१० देवा ऊतु

१ -b) गा१ का दे१ ५ १० आगले (दे१ स) (-आङ्गले)
-c) का२ मुनि (-मुनि) -d) दे१ ३ प्रप्रदक्ष्य दे१ पप्रच्छुस्ते
दे१०-११ पृच्छस्तेती (-अपृच्छन्त) दे१ ०वर (-वरा) -f)
गा१ कारा का१ प्रभव का दे१ १०-११ प्रभव (-प्रभाव); कारा
दे१ ४ ते१ सरस्वत्या दे१०-११ तु (दे१ स ?) रससप्तमं, मुने
शुरस्तमा (-सरस्तमा)

१ इतोकारपर गा१ कारा का१ ० मुने अघिकम्-कृष्य
ऊतु

२ -b) दे१ तु (-च) दे१ विशेषण (-विशेषत) -c)
दे१ तु (-च) गा१ कारा का१ २ देवानां चैव (-देवतानां च)
-d) दे१ तु (-च)

३ -b) दे१० रोम + लोम (-रोम) दे१ ४ ते१ सान्नि
र्जलोमहर्षण -c) दे१ ५ पुराणसि (-पुराणसि) -d) दे१
भद्रवत् (-प्रब्रवीत्)

ॐ गा१ का२ दे१ नो (गा१ से) महर्ष उवाच कारा रोम
हर्षण उवाच दे१ लोमहर्षणि

४ -a) दे१ ४ १ ते१ दैव (-भाय) -b) दे१ तु (-च)

मुने विष्णु च लक्ष्मीसहितं तदैव -d) गा१ कारा का१ २ दे१०
तीर्थं वरं तो महाब्रह्म (-महद् ब्रह्म) दे१ १ प्रवक्ष्ये (-प्रवक्ष्ये)

५ दे१ ३ ते१ ब्रह्मणा प्रोक्तं ५३-६० (इ स)
a) गा कारा का१ २ दे१० ११ चा (दे११ गा) सि (-यावत्)
-b) कारा का१ ० पावनं च ते१ प्राक्ता (गा?) च्च (-पाव
नाच्च) -c) दे११ सनिहित (-सनिहित) दे१ प्रोक्तो दे११ प्रोक्ता
(-प्रोक्त)

६ दे१ ३ ते१ ० (इ स द्र ५ पा नि) -a) दे१ ११
कलिर (-कलि) -b) दे१ तु (-च) -d) दे१ ५ त दक्ष्यन्तु
(-तच्छृणुष्व)

७ -a) दे१० विश्वेश्वर (-विश्वेश्वराद); गा१ कारा का१ ०
द्विवरा दे१ ५ १०-११ ते१ दक्षिणुर (-दक्षिणपुर) -b) दे१
जगद्वती दे१ राजद्वती दे१ जगद्वती दे११ चरद्वती (-चरद्वती)
-c) दे१ यावदोषण (व?) c (-यावदोषवती) -d) दे११
यावत् (-यावत्) गा१ सारा दे११ गुर (-सर)

c -a) गा१ कारा का१ वेद का१ ५ दे१ ४ ते१ तत्
दे१० तु (-यावत्) दे१० प्रमाण + पुराण (-प्रमाण) तो मया
श्रुतं पुराणं तत् -b) गा१ कारा का१ ० पृच्छयमानं दे१० कथं
मान (-पठ्यमानं) गा१ कारा का१ ० धराजले दे१ १० वामन
(-वामने) दे११ प्रथमं ननु वामने ते१ सवमानं वामने -c) दे१ ४

तच्छृणुष्वं द्वित्रश्रेष्ठाः पुण्यं वृद्धिकरं महत् ॥ ८
 विश्वेश्वराद् देवरा नृपावनात् सरस्वती ।
 सरः संनिहितं क्षेत्रं समन्तादर्थयोजनम् ॥ ९
 एतदाश्रित्य देवाश्च ऋषयश्च समागताः ।
 सेनन्ते मुक्तिकामार्थं सर्गायें चापरे स्थिताः ॥ १०
 ब्रह्मणा सेवितमिदं सृष्टिकामेन योगिना ।
 विष्णुना स्थितिकामेन हरिरूपेण सेवितम् ॥ ११

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये प्रथमोऽध्यायः ॥१॥

२

ऋषय ऊचुः ।

ब्रूहि वामनमाहात्म्यमुत्पत्तिं च विशेषतः ।
 यथा वलिर्नियमितो दत्त राज्यं शतक्रतोः ॥ १

वे१ शृणुष्वन्तु (→शृणुष्व)

९. -a) शा१ कार१ का१ २ दे१ विद्वेस्वर (→विद्वेस्वर-
 राद१) शा१ का१ दे१ देव (दे१ क) यनि (शा१ न), दे१ ४ ५ १०-११
 देव वराद (→देववरा) -b) शा१ कार१ का१ दे१ १०-११ पावनी व,
 का१ ३ पावती (व), दे१ पावताय (→पावताय) शा१ का१ २
 दे१ वतीम् (→वती) -c) दे१ एतत् (→सर), दे१ १० प्रोक्त, +
 नैव, मुने प्रोक्त (→अय)

१०. दे१ ८० (हं) -a) दे१ ३ वे१ मायुष्य
 (→मायुष्य), दे१ ४ विवृषा (→देवाय) -b) दे१ मुक्तं
 (→मुक्ति) -c) शा१ का१ व परे (→वारं)

११. -b) दे१ ३ छ (दे१ छ) दृष्टं (→सृष्टि), दे१ यागिना
 (→योगिना)

१२. -a) शा१ कार१ का१ २ तु (→व) -b) कार१ दे१
 वेव्यते व (दे१ सर), का१ वेव्य तीर्थ (→वेव्य तीर्थ), दे१ मयत्र
 (→महादेवा) -c) दे१ शृणु त्वं (→स्वाश्रुत्व)

१३. -a) दे१ ११ मायवी (→मायवी) -b) दे१ ३ हुह
 (→हुह), दे१ ३ स्मृतं (→स्मृत) -c) दे१ क (ह ?) दृष्टं, दे१ १
 दृष्टं (→दृष्टं)

१४. -a) शा१ का१ व (का१ का) दे१, कार१ का१ दे१ का
 (दे१ का) रणु (→रणु) -b) का१ दे१ ५ 'मन्त्र' लक्षितम्
 शा१ का१ दे१ रामहृदयननुसृतम्, दे१ ४ वे१ रामहृदय
 व (दे१ व) यवात् (→रामहृदयननुसृतम्) -c) दे१ ११ 'येष्ट'
 (→येष्ट) -d) दे१ प्रवातेष्ट (→प्रवातेष्ट)

रुद्रेण च सरोमण्यं प्रविष्टेन महात्मना ।
 सेव्य तीर्थं महातेजाः स्थापित्वं प्राप्तवान् हरः ॥ १२
 आद्यैषा ब्रह्मणो वेदिस्ततो रामहृदः स्मृतः ।
 कुरुणा च यतः कृष्टं कुरुक्षेत्रं ततः स्मृतम् ॥ १३
 तरन्तुकारन्तुकपोर्यदन्तरं
 यदन्तरं रामहृदाचतुर्भुजम् ।
 एतत्कुरुक्षेत्रसमन्तपञ्चकं
 पितामहस्योच्चरवेदिरुच्यते ॥ १४

लोमहर्षण उवाच ।

मृणुष्वं मुनयः प्रीता वामनस्य महात्मनः ।
 उत्पत्तिं च प्रभाव च निवासं कुरुजङ्गले ॥ २

वे. २३

पुष्पिका - शा१ का१ दे१ ११ इति श्रीवामनपुराणे, कार१ इति
 वामनपुराणे, का१ दे१ ५ इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये, दे१ १०
 इति वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये, दे१ इति श्रीवामनपुराणे उवा-
 चम्, वे१ इति श्रीवामनपुराणे ब्रह्मदत्तसरोमाहात्म्ये, मुने इति श्री
 वामनपुराणे पुलस्त्य नारद सवादे सरोमाहात्म्ये अध्याय
 नाम - शा१ का१ सरोमाहात्म्य नाम, कार१ कुक्षेत्रप्रमाण नाम,
 दे१ १०-११ सर (दे१ सरतो) माहात्म्य अध्यायसंख्या - शा१ का१
 दे१ ३ मुने. द्वितीयोऽध्यायः, कार१ तिस्रोऽध्यायः, का१ वे१ तिस्रोऽध्यायः,
 दे१ १० ॥ २३ ॥ दे१ ११ ॥ २३ ॥, दे१ ११ द्वितीयोऽध्यायः (दे१ २३ अध्या-
 यस्य पुष्पिकानगरं स्थितिः)

२

सरोमाहात्म्यसमन्तपञ्चकं वामनवनिर्दिष्टं (स मा अध्याय
 २-१०) शा१ कार१ का१ ३ पुस्तकेषु न कते वषाठे दातिमाय
 पाठे च सम्पूर्णमेव सरोमाहात्म्यं वास्तव्यं तु पूर्वमुक्तमेव

१. वे१ अध्यायः, दे१ अध्यायः, दे१ अध्यायः

२. वे१ सविम्वः दे१ लोमहर्षणः, दे१ लोमहर्षणः

३. वे१ १० ब्रह्मिन् -a) दे१ ४ मृणुष्वन्तु (→शृणुष्वं)
 दे१ ११ अध्यायः, वे१ नय (→मुनय), दे१ सर्वं, दे१ वे१ प्रीता
 (→प्रीता) -b) दे१ ११ प्रवारं, दे१ १० प्रवारं (→प्रवारं) -c)
 वे१ १० स (→निवासः) दे१ वे१ १० जङ्गले (→जङ्गले)

नाथयं दानवव्याघ्र हिरण्यरुशिपोः कुले ।
प्रसूतस्यासुरेन्द्रस्य तत्र कर्मदमीदृशम् ॥ १६
निशितस्तवया रात्रन् दैत्येन्द्रः प्रपितामह ।
येन भुक्तं हि निखिलं त्रैलोक्यमिदमव्ययम् ॥ १७
एवमुक्त्वा तु सा देवी लक्ष्मीर्दैत्यनृप पत्निम् ।
प्रतिष्ठा वरदा सेव्या सर्वदेवमनोरमा ॥ १८

तुष्टाश्च देव्यः प्रवराः द्वीः कीर्तिर्द्युतिरेव च ।
प्रभा श्रुतिः क्षमा भूतिर्ऋद्धिर्दिव्या महामतिः ॥ १९
श्रुति स्मृतिरिडा कीर्तिः शान्तिः पुष्टिस्तथाक्रिया ।
सर्वाश्चाप्सरसो दिव्या नृचर्गीतविशारदाः ॥ २०
प्रपद्यन्ते स्म दैत्येन्द्रं त्रैलोक्यं सचराचरम् ।
प्राप्तमैश्वर्यमतुलं बलिना ब्रह्मवादिना ॥ २१

इति श्रीयामनपुराणे सरोमाहात्म्ये द्वितीयोऽध्याय ॥२॥

३

ऋषय ऊचुः ।

देवानां ब्रूहि नः कर्म यद् वृत्तास्ते पराजिताः ।

कथं देवतिदेवोऽसौ विष्णुर्वामनता गतः ॥ १ वं २४
लोमहर्षण उवाच ।

१६ वे। a 'या दा तया d तत्र 'गम्' खडितम्
-0) दे। प्र० (→प्र०)
१७ वे। a वि सख' तया od हि यम्
खडितम् दे। 11 od -3) दे। 11 विवेक', दे। विवेक
दे। विवेक' (→विवेक'), दे। 10 11 राजा (→राजव) -b)
दे। 'मह' (→'मह') -0) दे। 3 वे। युक्त (वे। ०ऊ) (→युक्त)
१८ वे। od खडितम् -a) दे। 11 'मुक्ता' (→'मुक्ता')
-b) दे। लक्ष्मी (→'लक्ष्मी') दे। वे। 'पति' (→'पति') दे।
लक्ष्मी' खनि ग्राम् -0) दे। 10 11 देवी (→'देव्या') -1)
दे। 'देव' दे। 11 'देव्ये' (→'देव') दे। 'रमा' (→'रमा')

१९ वे। 0 वे। दा 'या' खडितम् -1) दे। तुष्टाश्च
दे। 11 मष्टाश्च वे। मष्टाश्च (→'मष्टाश्च') दे। 10 11 दैत्य- (→'दैत्य')
दे। 10 11 प्रवरा दे। प्रवरा (→'प्रवरा') -b) दे। तु (→'तु')
-0) दे। 3 गति (→'गति') -1) दे। 4 10 11 देव्यो (→'देव्या')
दे। मतिरुति दे। 10 मतिरुति दे। 11 मतिरुति (→'मतिरुति')

२० वे। 0 खडितम् -1) दे। 3 युतिविद्या स्मृति कीर्ति
दे। युति स्मृतिरुति कीर्ति, दे। 11 युति स्मृति गति (ति 7)
पुष्टि, दे। 10 युति स्मृतिरुति कीर्ति, वे। युतिस्मृतिविद्याकीर्ति..
-b) दे। 3 11 पुष्टिगति, दे। 10 यदा पुष्टि (→'यदा पुष्टि') दे।
दिव्या (→'दिव्या') -0) दे। ० 'दिव्या' दे। ० 'दिव्या' (→'दिव्या')
दिव्या), दे। 10 11 सर्वाश्च दे। (दे। 11 दि) व्यो नृपत्य -0) दे। 3 वे।

युत्य, दे। 10 11 सर्वा (→'सर्वा')
२१ वे। 0 'प्रा तु' खडितम् -a) दे। वे। प्रवराश्च द्वा
दे। 3 प्रवराश्च तु, दे। 10 11 प्रत (दे। 11 'प्रा') पतं तु, दे। 7 प्रवराश्च तु
(→'प्रवराश्च स्म') दे। 5 11 दैत्येन्द्र (→'दैत्येन्द्र') -0) दे। 3 सत
(→'प्रात') -1) दे। 5 11 'वारिणा' (→'वारिणा')
पुष्टिपरा-दे। 4 वे। इति श्री (दे। [श्री]) यामनपुराणे
सरोमाहात्म्ये दे। 10 11 इति श्री (दे। 11 [श्री]) यामनपुराणे, दे।
इति श्रीयामनपुराणे उवाचनो (वे?) सरो माहात्म्ये, मुने
इति श्रीयामनपुराणे पुनरुक्तपरा-सवादे सरोमाहात्म्ये अध्याय
नाम -दे। 4 वे। 0 दे। 10 11 सरोमाहात्म्ये दे। बलिर्ऋ
प्रातिनाम अध्यायसख्या-→ 4 5.0, दे। 10 11 २३ दे। वे।
चतुर्विंशोऽध्याय, दे। तृतीयोऽध्याय, दे। 11 ॥२२॥

३

३ वे। 0 दे। ऋषयोवाच दे। ऋषय
१ वे। 0 'विष्णोर्वामन' खडितम् -a) दे। 3 5-10 11 वे।
वे (→'न') -b) दे। 2 प्रवृत्ता, दे। यद् इह, दे। 11 यद् इह
(→'यद् इह') दे। 7 तं पराजितं (→'तं पराजितं') -0)
दे। 7 देवार्ति, दे। 10 देवार्ति (→'देवार्ति') दे। 11 'देवत्य'
(→'देव्योऽसौ') -1) दे। 5 11 विष्णोर् (→'विष्णुर्'), दे। 5 11
'रूपिण' (→'रूपिण गत')
३ दे। ऋषयोवाच, दे। लोमहर्षण, दे। लोमहर्षण

वै २४ २ बलितस्य च त्रैलोक्यं दृष्ट्वा देवः पुरंदरः ।
मेरुप्रस्थं ययौ शक्रः स्वमातुर्निलयं शुभम् ॥ २
समीप प्राप्य मातुश्च कथयामास ता गिरम् ।
आदित्याश्च यथा युद्धे दानवेन पराजिताः ॥ ३
अदितिरुवाच ।
यद्येवं पुत्र युष्माभिर्न शक्यो हन्तुमाहवे ।
बलिर्विरोचनमुतः सर्वैश्चैव मरुद्गणैः ॥ ४
सहस्रशिरसा शक्यः केवल हन्तुमाहवे ।
तेनैकेन सहस्राक्ष न स हन्येन शक्यते ॥ ५
तद्वत् पृच्छामि पितरं कश्यपं ब्रह्मादिनम् ।
पराजयार्थं दैत्यस्य बलेस्तस्य महात्मनः ॥ ६
ततोऽदित्या सह सुराः संप्राप्ताः कश्यपान्तिकम् ।

तत्रापश्यन्त मारीचं मुनिं दीप्ततपोनिधिम् ॥ ७
आद्यं देवगुरुं दिव्यं प्रदीप्तं ब्रह्मवर्चसा ।
तेजसा भास्कराकारं स्थितमग्निशिखोपमम् ॥ ८
न्यस्तदण्डं तपोयुक्तं बद्धकृष्णाजिनाम्बरम् ।
वल्कलाजिनसधीतं प्रदीप्तमिव तेजसा ॥ ९
हुताशमिव दीप्यन्तमाज्यगन्धपुरस्कृतम् ।
स्वाध्यायवन्तं पितरं यधुध्मन्तिमानलम् ॥ १०
ब्रह्मादिसत्यनादिसुरासुरगुरुं प्रभुम् ।
ब्राह्मण्याऽप्रतिमं लक्ष्म्या कश्यपं दीप्ततेजसम् ॥ ११
यः स्रष्टा सर्वलोकानां प्रजानां पतिरुच्यते ।
आत्मभावविशेषेण तृतीयो यः प्रजापति ॥ १२
अथ प्रणम्य ते वीरा, सहादित्या सुरर्षभा ।
ऊचुः प्राञ्जलयः सर्वे ब्रह्माणिमिव मानसाः ॥ १३

२ वै। देव मेरु b० सञ्चितम् -a) दे। तु (-च)
दे१ बलिं त्रैलोक्यतस्य तु -a) दे। ३ गङ्गा (-मेरु) ; दे२ ५ १० ११
°सर्वं दे१ °पृष्ठ (-°प्रस्व)

३ वै। ab 'मा यथा' सञ्चितम् -b) दे३ १ गिरम्,
दे४ दयां (-गिरम्) -c) दे५ १ १० ११ घातिर्य स (-°घातिर्यश्च)
मुने राणे सर्वे (-°यथा युद्धे) -d) दे५ १ ११ °जित
(→°जिता)

४ वै। सञ्चितम्, दे१ घातिर्य

४ वै। cd 'विरो म' सञ्चितम् -a) वै। बली (-°बलिर्)
दे१ वीरो (-°विरो) -d) दे१ सर्वैश्च (-°सर्वैश्चैव)

५ वै। b 'बल मे' cd 'साग व्यते'
सञ्चितम् -a) दे। ५ १० ११ शक्यं (-°शक्य) -b) दे५ १० ११
वै। 'मेव हि' (-°माहवे) ; दे। स च प्र (शा ?) यव केव दे३ ययो
नाम्नेन वेनाचि दे४ विष्णुना वेवेनेन हि -c) दे। स ० खान
(→°सहस्रगण) -d) दे१० हन्तु नाम्नेन, दे५ ११ जेष्टु नाम्नेन दे१
दे१ ११ (-°न स हन्येन)

६ वै। cd दैत्य त्वन सञ्चितम् -a) दे५ १० ११
पृच्छामि (-°पृच्छामि) -b) दे५ °घातिर्य (-°घातिर्य) -c)
दे५ ११ °यथा, दे१ वै। °यथाय (-°यथाय) -d) दे५ ११ देव
हस्यं (-°वेनेतस्य)

७ वै। cd सञ्चितम् -a) दे५ दैत्या, दे५ १ १० ११ नित्या
मुने देवा (-°[स] नित्या) -c) दे५ ११ पदपति मुने यत्सप्र
(→°यत्सप्र) ; दे१ बाघीन (-°माघीन) -d) दे५ दीप्त दे५ ११ दीप्त
(→°दीप्त) ; दे१ °पन (-°निधि)

८ वै। cd तेजसा °सञ्चितम् -a) दे५ १० ११
वेद (-°देव) -b) दे५ १ ११ प्रणेता (-°प्रणेता) दे५ १ ११ वै।
°वर्चसा, दे५ १० तेजसा + °वचसा मुने तेजसा (-°वचसा) -c)
दे५ °रावाताप मुने °रावाता (-°रावाता) -d) दे५ ३ स्थिता
वशिष्ठ, दे५ १० ११ अंगारानि, दे५ मूर्धाभिर्न (-°स्थितमग्नि)

९ वै। न्यस्तदं a इत्यारम्भ १३ b पयन्त सञ्चितम् -a)
दे५ यस्त, दे० नस्ते (-°यस्त) दे५ ११ यमदण्डोपमे दण्ड
-b) दे५ १ दण्ड, दे५ ११ न ० (-°यद) -d) दे५ १३ सर्वोक्त
(→°प्रणेता)

१० वै। सञ्चितम् (इ ६ पा वि) -a) दे। ४ हुताग
वह्नीयमानम् -b) दे। ३ घाघ (-°घाघ) ; दे५ ११ °नस्य
(→°गच) -d) दे१ °बालिन (-°बालिन)

११ वै। सञ्चितम् (इ ६ पा वि) -a) दे। ब्रह्मावर
सखाय, दे५ १० ११ ब्रह्मवाग्निमत्पुत्र, दे१ ब्रह्मवाग्नि सखायाने -b)
दे५ १० यरावर (-°युगावर) ; दे१ विप्रो (-°प्रभु) -c) दे५ १
ब्रह्मवाग्नि, दे५ ५ १ ११ ब्रह्मवाग्नि (-°ब्रह्मवाग्नि)

१२ वै। सञ्चितम् (इ ६ पा वि) -b) दे। ३ °पुनर्न,
दे५ °रच्यते, दे५ १० ११ °रतम् (-°रतम्) दे५ प्रजापतिरुच्यते
-d) दे। ३ ५ १० ११ [-य] य (-°य)

१३ वै। ab सञ्चितम् (इ ६ पा वि) -a) दे५ ११ दीप्त,
दे५ १० देवा + दीप्ता (-°दीप्ता) -b) दे। ५ १ १० ११ सृष्टिर्मा
(→°सृष्टिर्मा) -c) वै। प्रोष्टु (-°ऊष्टु) -d) दे। ५ १० ब्राह्मणा

विष्णुनाय, मुने ब्रह्मवाग्नि नाम्ना

४ २५ तस्या सभायामास्ते स ब्रह्मा लोकपितामहः ॥ २५
 सुरासुरगुरुः श्रीमान् विद्यया वेदमायया ।
 उपासन्त च तत्रैव प्रजानां पतयः प्रभुम् ॥ २६
 दक्षः प्रचेताः पुलहो मरीचिश्च द्विजोत्तमाः ।
 भृगुरत्रिर्वीरसिष्ठश्च गौतमो नारदस्तथा ॥ २७
 विद्यास्तथान्तरिक्षं च वायुस्तेजो जलं मही ।
 शब्दः स्पर्शश्च रूपं च रसो गन्धस्तथैव च ॥ २८
 प्रकृतिश्च विकारश्च यच्चान्यत् कारणं महत् ।
 साङ्गोपाङ्गाश्च चत्वारो वेदा लोकपतित्तया ॥ २९
 नयाश्च ऋतनश्चैव सङ्कल्पः प्राण एव च ।
 एते चान्ये च बहवः स्वयंभुवः सप्त ॥ ३०
 अयो धर्मश्च कामश्च क्रोधो हर्षश्च नित्यसः ।

शुक्रो बृहस्पतिश्चैव संवर्चोऽथ बुधस्तथा ॥ ३१
 शनैश्चरश्च राहुश्च ग्रहाः सर्वे व्यवस्थिताः ।
 मरुतो विश्वकर्मा च वसवश्च द्विजोत्तमाः ॥ ३२
 दिवाकरश्च सोमश्च दिवा रात्रिस्तथैव च ।
 अर्द्धभासाश्च मासाश्च ऋतवः पट् च संस्थिताः ॥ ३३
 ता प्रविश्य सभा दिव्यां ब्रह्मणः सर्वकामिकाम् ।
 कश्यपस्त्रिदशैः सार्द्धं पुत्रो धर्मभृतां वरः ॥ ३४
 सर्वतेजोमयीं दिव्यां ब्रह्मर्षिगणसेविताम् ।
 ब्रह्मया श्रिया सेव्यमानामचिन्त्या विगतकृमाम् ॥ ३५
 ब्रह्माणं प्रेक्ष्य ते सर्वे परमासनमास्थितम् ।
 शिरोभिः प्रणता देवं देवा ब्रह्मर्षिभिः सह ॥ ३६
 ततः प्रणम्य चरणौ नियताः परमात्मनः ।
 विष्टुक्ताः सर्वपापेभ्यः शान्ता विगतरुमपाः ॥ ३७

दे० १० ११ सर्वे ते (→बृहद्गु) -०) दे० १ आस्तेऽप्य (→आस्ते स)
 २६ दे० १ ab 'माय' विद्य खण्डितम् -१) दे० १० बराचर°
 (→सुरासुर°) -b) दे० ५ ११ विद्ये देव, दे० देविर्दिवि दे० १०
 विद्ये (यो) वेद, ते० १० य देव (→विद्यया वेद) -०)
 दे० ३ उपास (दे० १०) तस्तत्र, दे० उपासत (त ?) ह्यु,
 दे० १० उपासते च (→उपासना च) ते० उपासन्तस्तत्र तत्र
 -d) दे० शुभ, दे० १० विष्णु (→प्रभुम्)
 २७ दे० १ a 'दक्ष' प्र खण्डितम् ते० 'रदस्तया' ते खण्डितम्
 -b) दे० ५ ११ 'जोत्तम' (दे० ११) (→'जोत्तमा' -d)
 दे० १० (→क्षमा)
 २८ दे० १ a 'विद्या' ते 'ग'वस्तथैव च' खण्डितम्
 -a) दे० स्वयात° (→तथापत्ति°) -०) दे० गन्धस्पर्श च
 (→गन्ध रसाश्च)

२९ दे० १ cd 'त्वारो' प खण्डितम् -a) दे० विकाराय
 (→विकाराय) -०) दे० १० त्वारो (→पत्वारो) -d) दे० १०
 पत्तिम् (→पत्तिम्)

३० दे० १ ३०-३१ ० (ह स) -१) दे० ३ तपसि
 (→नयाश्च); दे० १० वयम् (→वतवयम्) दे० ११ वयं (→वयं) -b)
 दे० सकल, दे० सक्त्या (→शकल) दे० सक्त्याप्राण, दे०
 सक्त्याकाल (→शकल प्राण) दे० १० य (→एव) -d) दे०
 स्वायम्भुव° (→स्वयम्भुव°)

३१ दे० १ ०. (ह ३० या वि) -a) दे० ५ १० ११
 यो ह्यर्षि (→अयो धर्मश्च) -b) दे० हर्ष च (→हर्षश्च), दे०

तदेव च (→च नित्यस)

३२ दे० १ ३२० मरुतो इत्यारम्भ ३३१ 'संस्थिता'
 यावत् ० (ह स) ते० १० वस जोत्त खण्डितम् -a)
 दे० १० शानि° (→शानि°) दे० १० तथा राहुश्च (→च राहुश्च) -d)
 दे० ३ वसन्तश्च (→वसन्तश्च)

३३ दे० ४ ७ ० (ह स, द ३२ या वि), ते० १० खण्डितम्
 -b) दे० दिव (→दिव्या) -०) दे० १० (→मासाश्च) -d)
 दे० ११ ऋतव पट (→ऋतव पट) दे० ३३ यः (ह ?) (→यः च)

३४ दे० १० १० भूतार खण्डितम् -a) दे० १० ११ स
 (→या) -b) दे० ३४ सार्व (→सर्व) दे० ३४ -यामिर्षी, दे०
 कामि, ते० -कामिम् (→कामिना) -०) दे० ४ १० १० विन्दे
 गच्छ, दे० ११ विन्दे सर्वे (→विन्दे साद) -d) दे० ५ ११ पुत्रैः
 (→पुत्रो)

दे० १० पात्रे 'वदन्तस्य गुण इदं' शब्दार्थम्

३५ -१) दे० ३ ब्रह्म, ते० ब्राह्म (→ब्राह्मणा) -d)
 दे० १० सप्त दे० १० (→कन्याम्) दे० ११ अचिन्त्या विगत
 कलमा

३६ दे० १० १० प्रगता दे खण्डितम् -१) दे० १० प्रगते (→प्रग्य
 ते) -b) दे० सचित्य (→प्रारिच्य) -d) दे० ११ देव (→देवा)

३७ दे० १ ० 'सर्वपापं' खण्डितम् -१) दे० ५ १० ११ स
 (दे० १० स) स (दे० १०) इय (→प्रगम्य) -b) दे० ११ चोद्वयम्
 (→पराय) -०) दे० १० 'मासना' (→मासना); दे० देवा नत्वा
 महात्मन -d) दे० ५ १० ११ सर्वे, ते० रिचता (→गान्ता); दे०
 बभूवुर्नतवन्मता .

दृष्ट्वा तु तान् सुरान् सर्वान् कश्यपेन सहागताम् । आह ब्रह्मा महातेजा देवानां प्रभुरीश्वरः ॥ ३८

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

४

ब्रह्मोवाच ।

यदर्थमिह संप्राप्तं भवन्तः सर्वे एव हि ।
चिन्तयाम्यहमप्यग्रे तदर्थं च महाबलाः ॥ १
भविष्यति च वः सर्वं काङ्क्षितं यत् सुरोत्तमाः ।
घलेर्दानवगुण्यस्य योऽस्य जेता भविष्यति ॥ २
न केवलं सुरादीनां गतिर्मम स विश्वकृत् ।
त्रैलोक्यस्यापि नेता च देवानामपि स प्रभुः ॥ ३
यः प्रभुः सर्वलोकानां विश्वेशश्च सनातनः ।
पूर्वजोऽयं सदाप्याहुरादिदेवं सनातनम् ॥ ४
सं देवापि महात्मानं न विदुः कोऽप्यसाविति ।

३८. ते। ० 'महा ब्रह्मा' खण्डितम् - १) दे। ३ ४ ते। सुष्ट
(→ तु ताव)

मुष्टिका—दे। ५-१० ११ ते। इतिथी (दे। ११ [थी]) वामनपुराणे
सरो (ते। सुष्ट ?) माहात्म्ये, दे। १ इति श्रीवामनपुराणे उपासभवे
सरोमाहात्म्ये, मुवे इति श्रीवामनपुराणे पुनस्त्वनादसवादे
सरोमाहात्म्ये अध्यायनाम—केवलं न विदुः अध्याय-
संख्या—दे। १० चतुर्विधोऽध्यायः, दे। ११ तृतीयोऽध्यायः, दे। ११ ॥ २ ॥

४

१. ते। ० 'अप्यग्रे' खण्डितम् - ३) दे। ३ ५ ७ अप्यग्रम्,
दे। ४ शत्रुघ्नम् (→ अप्यग्रे) - ४) दे। ३ ५ ७ ते। एतदर्थं (→ तदर्थं
च), दे। २ महाबल (→ महाबला) .

२. - ३) दे। ७ ११ वच (→ च व), - ४) दे। ११ तत् (→ यत्),
- ५) दे। ४ दैत्येन्द्रं, ते। ४ ६ द्रं (→ दानव?) - ७) दे। ११ यस्य
(→ योऽस्य), दे। ११ तेना- तेना- (→ जेता).

३. - १) दे। ५ ७ १० ११ सुरारोणा (→ सुरादीनां), - ४)
दे। गतियमां (→ गतिर्मम), - ५) दे। तेनाय, दे। ४ ते। नेताय,
दे। जेतासौ (→ नेता च).

देवानस्मान् श्रुतिं विश्वं स वेत्ति पुरुषोत्तमः ॥ ५
तस्यैव तु प्रसादेन प्रवक्ष्ये परमां गतिम् ।
यत्र योगं समास्थाय तपश्चरति दुश्चरम् ॥ ६
धीरोदयोत्तरे कूले उदीच्यां दिशि विश्वकृत् ।
अमृतं नाम परमं स्थानमाहुर्मनीषिणः ॥ ७
भवन्तस्तत्र वै गत्वा तपसा संसितव्रताः ।
अमृतं स्थानमासाद्य तपश्चरत दुश्चरम् ॥ ८
ततः श्रोष्य सघुष्टां स्निग्धगम्भीरनिःस्वनाम् ।
उष्णान्ते तोयदस्थेय तोयपूर्णस्य निःस्वनाम् ॥ ९
रक्तां घुष्टाक्षरां रम्यामभयां सर्वदा शिवाम् ।

व. २५

४. दे। ०८ ०, दे। ४ ६ ० - ४) दे। ३ ते। विश्वं यत्र,
दे। १० विश्वस्य च, दे। ११ विशेष्य (→ विश्वेसाय), दे। ३ ५ ७ ते। सनातन
(दे। १० ११) (→ सनातन) - ५) दे। २ सर्वतो, दे। ३ ५ ११ ते। पूर्वज
(→ पूर्वजो), दे। ४ ते। मम (→ सदा-), दे। ३ ५ १० ११ ते। प्रादु
(→ [न] प्याह)

५. ३) दे। ३ ते। त देवा हि, दे। २ त देवाश्च, दे। देवास्त
तु (→ त देवापि) - ४) मुवे. कोऽस्य ता? (→ कोऽप्यता?) - ५) दे। ४
श्रुतिम् (→ श्रुति), दे। १० ११ च विश्वं च (→ श्रुतिं विश्वं) - ०८)
दे। श्रुतिं विश्वं सर्वं (→ श्रुतिं विश्वं स)

६. - ४) दे। ७ ११ प्रवक्ष्ये (→ प्रवक्ष्ये) - ५) दे। ५ यदि, दे। ११
य प्र- (→ यत्), - ६) दे। ७ ११ तु कर (→ दुश्चरम्)

७. दे। ३ ०, ते। 'दयोत्तरे' खण्डितम्, मुवे. ०८ ० - ३)
मुवे. कूल (→ कूले)

८. दे। ३ मुवे. ०, दे। ३ ०८ ०, ते। ४ 'तदुश्चरं' खण्डितम्,
- १) ते। ततस्तत्र (→ भवन्तस्तत्र), - ४) दे। ११ ते। संसितं
(→ ससितं).

९. ते। ३ ४ ६ 'नस्य नि' खण्डितम्, मुवे. ०८ ० - ३)
दे। श्रोष्यत, दे। १० श्रुष्टां- (→ श्रोष्यत), दे। सघुष्टा, दे। १० सघुष्टा
(→ संघुष्टा), - ४) दे। २ शेषं (→ स्निग्धं).

१०. - ३) दे। ५ पुण्या (→ पुष्टा), दे। ३ ५ ११ ० (दे। ११ ०) व्या
क्षरा (→ ०ष्टाक्षरा), दे। ३ रम्या (→ रम्या), - ४) दे। १० भयमा

ब्रह्मचर्येण मौनेन स्थाने वीरासनेन च ।

क्रमेण च सुरा. सधे तप उग्र समास्थिता ॥ २२

कश्यपस्तत्र भगवान् प्रसादार्थं महात्मनः ।

उदीरयत वेदोक्त यमाहु. परम स्तवम् ॥ २३

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये चतुर्थोऽध्याय ॥४॥

५

कश्यप उवाच ।

नमोऽस्तु ते देवदेव एकशृङ्ग वृषाच्चै
सिन्धुवृष वृषाकपे सुरवृष अनादिभय
रुद्र कपिल विष्वक्सेन सर्वभूतपते ध्रुव
धर्माधर्म वैकुण्ठ वृषावर्त्त अनादिमध्यनिधन

२२ ते। १० -b) दे२३ ते। रमान दे४५१० रवान
(→स्थाने) दे१ ध्यानेन नियमेन च -d) ते। १० (→तप)
दे५११ तपो योग, दे१ तपो धोर (→तप उग्र) दे४ समास्थिता,
दे१ समास्थिता (→समास्थिता)

२३ ते। खण्डितम् -b) दे। ३ तत् (दे३ तत्) प्रसाद
(→प्रसादाय) -) दे। ३५१० उदीरयमसु, मुने उदीरयम
(→उदीरयत) दे। ३५ देवोक्तं (→वेदोक्त)

पुष्पिका—ते। खण्डितम्, दे। ५१० इति श्री (दे। ११[श्री])
वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये दे१ इति श्रीवामनपुराणे उमासखे
सरोमाहात्म्ये मुने इति श्रीवामनपुराणे पुनस्तनारवकवादे
सरोमाहात्म्ये अध्यायनाम ० अध्यायसंख्या—दे४५०
दे। ५२ (२५२) दे। १२५॥ दे३ मुने पञ्चविंशोऽध्याय दे१
चतुर्थोऽध्याय, दे। १० १२५॥

५

६६ दे५११ ते। ० दे२ कश्यप उ दे१ कश्यप

-१ दे५११११ नमोजुते देवदेव ० ते। एकशृङ्ग ०
दे। १० वृषाच ० दे। ३ ३३ नमोऽस्तु ते देवदेव दे१ ३३ नमोजु
देवदेवाय, दे४ वृषाच, दे। ११ वृषाचि (→वृषाच)

-२ दे३ सिन्धु वृष ०; वृषाकपे ०; दे। सुरवृष ०;
ते। सभव ० दे१ वृषाकपि सिन्धुवृष दे। १० वृषासिन्धु ते। ६६
सिन्धु (→सिन्धुवृष) दे१ वृषाकपे (→वृषाकपे) दे३ वृष
(→वृष) दे३ सभव (→सभव)

धनञ्जय शुचिश्रव. पृश्नितेन. निजजय [5]
अमृतेशय सनातन त्रिधाम तुषित महात्त्व
लोकनाथ पन्ननाम विरिञ्चे यद्वरूप अक्षय
अक्षर हव्यसुच खण्डपरशो शक्र मुञ्जकेश
हस महादक्षिण हृषीकेश मूक्षम महानियमधर

व २१

-३ ते। हस कपिल ० दे५ ते। विष्वक्सेन ० दे। ३२
ते। सर्वभूतपते ० दे। ११ सर्वभूतपे विष्वक्सेन (→यातेन)

-४ ते। पन्नाम ० "निपत्त" ० दे। ३ घर्म दे४ ५ घम
घम दे१ घमवार (→धर्माधम) दे। १ वैकुण्ठ (भ पा) (→वैकुण्ठ)

-५ दे१ धनञ्जय ० ते। पुनितेन निजजय ० दे४ १०
ते। श्रव दे श्रवा (→श्रव) दे४ १०११ वृष्ण (दे१ श्रम
दे। १ श्रि) दे। १५४ १-तेज ०; दे। १० तेज (→तेज) दे। १०११
जय दे। निजत ० नय (?) (→निजजय)

-६ दे। ३५१० ते। अमृतेशय (→अमृतेशय) दे३ सनातन
(→सनातन) दे३ विधान दे। १० विदामा ते। गुणम मुने विदामम्
(→त्रिधाम) दे। ५१११ खित दे३ नुषित (→नुषित) दे४ महात्म
दे३ महावज्र, दे१ महावत दे। १० महानन (→महात्त्व)

-७ ते। पन्ननाम विरिञ्च खण्डितम् दे३ नाथ (→नाथ);
दे। २४ विरञ्च दे३ विस्तर च दे। १० विरञ्च दे। ११ विरिञ्चे (→विरिञ्च)
दे१ विरिञ्चात् (→वृक्षरूप) दे३ ११ अक्षय दे५ अक्षया ते। अक्षर
(→अक्षय)

-८ ते। शक्र मुञ्जकेश खण्डितम् दे। दगाशर दे३ अक्षर
दगाशर दे३ अक्षर दगाशर दे३ शय अक्षर दे। ११ अक्षर दक्ष
(→अक्षर) दे३ १० अक्षर दे। मुञ्ज मुने मुञ्ज (→मुञ्ज) दे३
पराशो दे३ पराश दे३ पराश ते। परशु (→परशु) दे४
चक्र (→चक्र) दे४ कुण्ड (→कुण्ड)

-९ दे४ श्रुती (→श्रुती); दे१ विपम (→विपम) दे। ११
शर (→शर) ते। नियममाधय (→नियमधर)

२६ १ विरज लोकप्रतिष्ठ अरूप अग्रज धर्मज धर्मनाम [10]
गमस्तिनाम शतक्रतुनाम चन्द्ररथ सूर्यतेजः
समुद्रवातः अजः सहस्रशिरः सहस्रपाद
अधोमुख महापुरुष पुरुषोत्तम सहस्रबाहो
सहस्रमूर्तेः सहस्राक्ष सहस्रसंभव सहस्रसत्त्व
त्वामाहुः । पुष्पहास चरम त्वमेव वौषट् [15]
वषट्कारं त्वामाहुरग्रथं मखेषु प्राशितारं सहस्रधारं
च भुञ्च भुवश्च स्वश्च त्वमेव वेदवेद्य ब्रह्मशय
प्राज्ञणप्रिय त्वमेव द्यौरसि मातरिश्वाऽमि

धर्मोऽसि होता पोता मन्ता नेता होमहेतुस् त्वमेव
अग्रज विश्वधाम्ना त्वमेव दिग्भिः सुभाण्ड [20]
इज्योऽसि सुमेधोऽसि समिधस्त्वमेव मतिर् गतिर्
दाता त्वमसि । मोक्षोऽसि योगोऽसि । सृजसि ।
धाता परमयज्ञोऽसि सोमोऽसि दीक्षितोऽसि दक्षि-
णाऽसि विश्वमसि । स्वविर हिरण्यनाभ नारायण
त्रिनयन आदित्यवर्ण आदित्यतेजः महापुरुष [25]
पुरुषोत्तम आदिदेव सुविश्रम प्रभाकर
शमो स्वयमो भूतादिः महाभूतोऽसि विश्वभूत

-10 दे१ ३ विर (दे१ १५) जा, ते१ एज मुदे विरज
(→विरज) दे१ ३ ५ ११ प्रतिष्ठा (→प्रतिष्ठ) दे१ २ अतप, दे३ तप,
ते१ क्षणितम् (→अक्षय) दे० अग्रज, दे३ अग्रह, दे११ अग्रजा, ते१
क्षणितम् (→अग्रज) दे१ शिपिविष्ट (→अरूप अग्रज), दे१ ११ धर्म
नाम (दे१ १५) भव्यभुज ते१ धर्मनाम धर्मनाम (→धर्मज धमनाम)

-11. दे१ ३ ते१ 'गमस्ति तुनाय' ०, दे१ 'शतक्रतुनाय'
०, दे१ १० कण्ठभुज गम', दे३ अष्ट पाठ, मुदे हव्यभुज गम'
(→गम') दे३ गमस्तिनाय दे१ १० ११ गमस्तिनाम (दे१ १५) भ
(→गमस्तिनाम) दे१ ११ वतुनाय (→वतुनाय) दे३ १० ११ चटप
(दे३ १५) र, दे३ 'गमस्तिनाम इत्यस्य प्राक् चटप' वतते (→चट
प) दे० १ तेज (→तेज) -12 दे३ रिन् इत्यारम्भ सहस्र
१४ यावन्नास्ति (हस) ते१ हस शिरः सह' ०, दे३ १० ११ वास
(→वास), दे० धाज दे० अजर, दे११ अजा (→अज) दे० गिर
दे० गिरा -13 दे३ प्राय मुख, दे० प्राय मुख दे३ प्रायमुख,
ते१ प्राय मुख, दे० १० अयोमुख (→अयोमुख) दे३ 'पुरुषपुरुषा
(→पुरुष) दे० पुरुषोत्तम (→पुरुषोत्तम) दे० सहस्रबाहो ० दे३
'बाहु (→बाहो) ४ दे० ८०८ मूर्ते (→सहस्रमूर्ते), दे३
सहस्राक्ष (→सहस्राक्ष) दे० 'समय (→समय) दे३ १० ११ मुने
विरज (→सहस्रसत्त्व)

- 5 दे३ ११ पुष्पहास दे३ (वेगविद विरज त्वामाहुः) पुन
हास (→पुष्पहास) दे० वरम दे० ०, दे११ चरमा (→चरम)
दे३ त्वामेव दे० त्वाम् (→त्वमेव) दे११ वषट् ०

-1८ दे१ ० दे० 'वार (→वार) दे० त्वमेव (→त्वा
माहुः) दे३ ते१ अग्र (→अग्रपद) दे० मुखेषु (→मखेषु) दे० तार
(→तार) दे० ८ १० 'त' (→सहस्र)

-17 दे१ ० दे० ४ ते१ भूय भूय वसन् त्वमेव ब्रह्मण्य
(दे३ ३ 'म') दे३ सहस्रधारं बभूव भूयनायमेव भूभुत वेन्देवा,

दे३ १० मुखे सहस्रवार बभूव भूवन्म भूनायमेव भूभुत वेन्देव त्वमेव
(मुखे ब्रह्मण्य)

-18 दे० ०, दे३ ब्राह्मणप्रिय ०, दे३ मातभि मातरि
श्वांसि (→मातरिश्वांसि)

१९ दे० १ ० ते१ पाता (→पोता) दे३ हत्वा (→हत्वा),
दे३ ३ ते१ होम्' (→होम) दे३ होम्यहोतस् (→होमहेतुस्)

-2०. दे० ०. दे० १ ते१ ब्रह्मात्र धाम्ना (दे१ ५ भा, ते१
'न्त्या) दे३ अग्रयज्ञ धाम्नासि दे३ १० ११ अष्टपा (दे३ १५)
विश्वधाता दे० अष्टपात्र विश्वधाम्नासि (→अष्टपात्र विश्वधाता) दे०
मुखे क्षत्रिभिः, दे११ [-अ] नि (→दिग्भिः) दे० स्वभाण्ड
(→सुभाण्ड)

-२१ दे३ इज्योऽसि ० दे० ब्रह्मोऽसि ते१ इज्योऽसि
(→इज्योऽसि) दे० स्वमेधो (→सुमेधो) दे३ सविधस, दे३ सुमे
धस, दे० ८ ८ ८ (→समिधस) दे३ १० मुखे पतिर् (→मतिर्),
दे० मति (→मतिर्,)

-२२ दे३ मोक्षोऽसि, दे० माशंसि (→भोषोऽसि) दे१ सजसि
(→सृजसि)

-२३. दे३ 'सोमोऽसि ०, दे३ यतोऽसि (→योऽसि)

-24 दे० ४ ते१ विश्वमसि ०, दे११ स्वविरा (→स्वविर),
दे१ नाम, दे३ ५ १ १० ११ धर्म (→धाम्ना); दे३ नारायण
(→नारायण)

-२५ दे० १८ कृत (दे३ १५) यत्, दे० कृतयत् (→कृत
यत्), दे३ ३ १ १० क्षादिवय (→क्षादिवय); दे० ४ ते१ 'वेना
(→तेज); दे३ महादेव, दे० ८ ८ ८ (→महापुरुष)

-२६ दे० ८ ८ ८ ८, ते१ ८ ८ पोतय (→पुरुषोत्तम),
दे० मुखे भूयिन्म दे३ १० ११ भूमिन्म (→भूमिन्म) दे३ ममात्वर,
दे३ १० ११ मुखे त्रिविक्रम (दे११ 'म') प्र (दे३ १० प्रा) आकर (दे३
'र') (→प्रमाकर)

-27 दे३ १० सहं, दे११ स्वर्ग दे० राघु (→संभो),

अदितिर्देवमाता च एतमेवार्थमुत्तमम् ।
 पुत्रार्थं वरदं प्राह भगवन्तं वरार्थिनी ॥ ५
 देवा ऊचुः ॥
 निःश्रेयसार्थं सर्वेषां दैवतानां महेश्वर ।
 ज्ञाता भर्ता च दाता च शरणं भव नः सदा ॥ ६
 ततस्तानववीद्विष्णुर्देवान् कश्यपमेव च ।
 सर्वेषामेव युष्माकं ये भविष्यन्ति शत्रवः ।
 मूहूर्त्तमपि ते सर्वे न स्थास्यन्ति ममाग्रतः ॥ ७
 हत्वाऽसुरगणान् सर्वान् यज्ञभागाग्रभोचिनः ।
 हव्यादांश्च सुरान् सर्वान् कव्यादांश्च पितृनपि ॥ ८
 करिष्ये विरुधश्रेष्ठाः पारमेष्ठ्येन कर्मणा ।
 यथायातेन मार्गेण निवर्तय्यं सुरोत्तमाः ॥ ९

५. -b) दे० ३४ एवमेवा, दे० १० एवदेवा (→एतमेवा)
 -c) दे० १ पुत्रार्थं (→पुत्रार्थं) -d) दे० भगव त्वा (→भगवन्त)
 छे दे० देव (वा?) ऊचु (उ?) दे० देवा ऊचु (उ?)
 ६ दे० ११. ७ 'सर्वेषां' इत्यादस्य 'मि' च '७' b पायत्त ० (ह स)
 -a) दे० निःश्रेयसार्थं च, दे० नि श्रेयसार्थं (हि), (ह स) दे० नि श्रय
 साय (→नि श्रेयसार्थं) दे० सर्वज्ञा (→सर्वज्ञा) -b) दे० ११. ११
 वे० देवतानां (→दैवतानां), दे० ११. १०. ११ वे० महेश्वर (दे० १२
 (→महेश्वर) -c) दे० ३. ७ वे० ज्ञाता (→ज्ञाता) दे० १० कर्ता
 (→दाता) -d) दे० भगवन्, दे० भवत, दे० भगवान् (→भव न)
 ९ इत्येतावत्तरं मुखे अधिकम्—सोमहर्षण उवाच .

७ दे० ११ ab ० (ह ६ पा वि) दे० १० ef ० -b) दे०
 देवास्ता स्वयं (?) दे० ३ वे० देवास्तास्वयं, (→देवान् इदम)
 -c) दे० १० मपि (→मि), -d) दे० ११ भवन्ति हि (→भविष्यन्ति)
 -e) दे० ३ सर्व (→सर्व) -f) दे० ११ सदा (→ममा)

८ -a) दे० १० करिष्ये देवता (दे० १०) सर्वान् (दे० १०) वा)
 -b) दे० यज्ञभागाग्रभोचिनान् -c) दे० हव्यादां (→हव्यादा)
 दे० ११ a, b मध्ये घटिष्यम्—

१०. ७ ये वास्ये देवमात्रं करिष्ये देवता सर्वान्
 ९ -b) दे० पारमेष्ठिन, दे० १० सार्वभौग, दे० ११ सार्वभौग
 (→पारमेष्ठिन) -c) दे० १०. ११ 'पतेन', वे० १० न (→यातेन)
 छे दे० सोमहर्षण च दे० सोमहर्षणिरवाच

१०. वे० ११. ab 'देवेनविष्णुना' खण्डितम्, -a) दे० वायुदेवे
 (→वुदेवेन), वे० उरुन (→उरुन) -c) दे० ११ मनसा (दे० ११ सा)
 (→मनस) -d) दे० ११ विरुधमम् (→स्य त प्रभु), दे० विरु

सोमहर्षण उवाच ॥

एवमुक्ते तु देवेन विष्णुना प्रभविष्णुना ।
 ततः प्रहृष्टमनसः पूजयन्ति स्म तं प्रभुम् ॥ १०
 विधेदेवा महात्मानः कश्यपोऽदितिरेव च ।
 नमस्कृत्य सुरेशाय तस्मै देवाय रंहसा ॥ ११
 प्रयाताः प्राग्दिशं सर्वे विपुलं कश्यपाश्रमम् ।
 ते कश्यपाश्रमं गत्वा कुक्षेत्रवनं महत् ॥ १२
 प्रमाद्य ह्यदितिं तत्र तपसे तां न्ययोजयन् ।
 सा चचार तपो घोरं वर्षाणामपुतं तदा ॥ १३
 तस्या नाम्ना पुनं दिव्यं सर्वकामप्रदं शुभम् ।
 आराधनाय कृष्णस्य वाग्जिता वायुभोजना ॥ १४
 दैत्यैर्निराकृतान् दृष्ट्वा तनयान्पितृसत्तमाः ।

(→प्रभु)

११ दे० ३ b ० -a) दे० ११ 'त्यान (→त्यान), वे०
 'वामहात्म्या' ख डत. -b) दे० कश्यपा (→कश्यपो); दे० ११
 वे० 'मिव (→रेव) दे० तु (→च) -c) दे० १०. ११ नमस्कृत्या
 (→नमस्कृत्य) -d) दे० ११. ११ रहसि (→रहसा)

१२ -a) दे० ४. ७ प्राग्दिश (→प्राग्दिश), वे० 'याता'
 प्राग्दिश खण्डितम् -c) दे० १० कश्यपा (→कश्यपो) -d) दे० १०. ११
 क्षेत्र, वे० क्षेत्रे (→क्षेत्र) वे० 'वनं महत् खण्डित

१३ -a) दे० ३ प्रयासात्, दे० सप्रसादा, दे० प्रसादात्,
 दे० १०. ११ सप्रसादा, वे० १० सप्रसादा (→प्रसादात्); दे० १०
 (→दिति); दे० ३ वे० सर्व (→सर्व) -b) दे० ११ ता न्ययोजयन्,
 दे० ३ तान्वावाजयन्, दे० स-योजयन्, दे० सनियोजयन् (→ता न्ययो-
 जयन्) -c) दे० ११ सनयोजयन् योगेन

दे० ab मध्ये घटिष्यम्—

१०. ७ 'अदितिर्देवमाता च एवमेवार्थमुत्तमम् ।

पुत्रार्थं वरदं प्राह । (= स मा ६ ५ abc)

१४ दे० ११. ab ० -b) दे० ११ 'फन (→प्रद) -c)
 वे० 'मारास्ताय ह' ख डत -d) दे० ११ वाग्जिता, दे० ११ देवमाता
 (→वाग्जिता) दे० ११ भोजना (→भोजना)

१५ दे० ११. cd ef ० -a) दे० ११ 'इत, दे० १० 'इत'
 (→इत) -b) दे० ३ वे० सप्रसादा, दे० १०. ११ नमसो (→नम-
 यात्); दे० ३ 'सत्तमा', दे० 'सत्तम, दे० 'सत्तमम् (→सत्तमा);
 वे० 'वृषिसत्तमा' खण्डितम् -d) दे० १० प्रयाता (→प्रयाता)

२७ २७ ये पश्यन्त्यखिलाधारमीशानमजमव्ययम् ।
 न पुनर्जन्ममरणं प्राप्नुवन्ति नमामि तम् ॥ २७
 यो यज्ञो यज्ञपरमैरिज्यते यज्ञसस्थितः ।
 तं यज्ञपुरुषं विष्णुं नमामि प्रभुमीश्वरम् ॥ २८
 गीयते सर्ववेदेषु वेदविद्धिर्विदां गतिः ।
 यतस्मै वेदवेद्याय नित्याय विष्णवे नमः ॥ २९
 यतो विश्वं समुद्भूतं यस्मिन् प्रलयमेव्यति ।
 विश्वोद्भवप्रतिष्ठाप्य नमस्तस्मै महात्मने ॥ ३०
 आब्रह्मस्तम्भपर्यन्तं व्याप्तं येन चराचरम् ।
 मायाजालसमुद्भूतं तद्गुपेन्द्रं नमाम्यहम् ॥ ३१

योऽत्र तोयस्वरूपस्यो विभर्त्यखिलमीश्वरः ।
 विद्यं विश्वपतिं विष्णुं तं नमामि प्रजापतिम् ॥ ३२
 मूर्त्तं तमोऽसुरमयं तद्विधो विनिहन्ति यः ।
 रात्रिजं सूर्यरूपी च तद्गुपेन्द्रं नमाम्यहम् ॥ ३३
 यस्याक्षिणी चन्द्रसूर्यो सर्वलोकलभाशुभम् ।
 पश्यतः कर्म सततं तद्गुपेन्द्रं नमाम्यहम् ॥ ३४
 यस्मिन् सर्वेश्वरे सर्वं सत्यमेतन्मयोदितम् ।
 नानृतं तमचं विष्णुं नमामि प्रभवाव्ययम् ॥ ३५
 यद्येतत्सत्यमुक्तं मे भूयश्चातो जनार्दन ।
 सत्येन तेन सकलाः पूर्वन्तां मे मनोरथाः ॥ ३६

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये पत्रोऽध्याय ॥६॥

२७ -a) दे३ ५.७.११ य (→ये) दे१ प्रविद्या, दे११
 पर्याप्त्या (→पर्याप्त्य) ; दे१ 'त्यखिलायां' खण्डितम् -d) दे११
 नमामि (→नमामि)

२८ -a) दे१ यो यज्ञं, दे१ ६० यो (→यो यज्ञो)
 दे१ ६ यज्ञो यज्ञपरायणे, दे१ १०.११ यो यर्गयन्तपुरुष -b) दे१
 इत्येते, दे१ सिध्यते, दे११ ईज्यते (→ईज्यते) दे१० आस्थित
 (→सस्थित) -c) दे१ यज्ञ (→यज्ञ) दे१ प्रभुते (→प्रभुमो)

२९ दे१ od, दे१० d, -a) दे१ १० 'वेदविद्धि, दे११
 'वेदे हि (→'वेदेषु) -b) दे१० ११ विपरिचरतं (→विद्या गति) -c)
 द० दे१ वेदविद्याय, दे१ वेदविद्याय, दे११ दशदशाय (→वेदवेद्याय)
 -d) दे१ ११ विष्णवे जि (दे११ 'वि' ण्यवे नमः, दे१ तमो
 नित्याय विष्णवे

३० दे१ ० दे१० ab, -a) दे१ 'दृष्टुते (→'दृष्टुते)
 -b) दे१ दे१ प्रभुते (→प्रलय) -c) दे११ विष्णो (→
 (→विष्णो)

३१ -a) दे१ १०.११ ब्रह्मवि, दे१ ८ ब्रह्म
 (→ब्रह्म) ; दे११ 'रत' (→'स्तम्भ') -c) दे१ ५.१०
 मायाजाल, दे१ मायाजाला, दे११ मया जाल (→मायाजाल) दे१ ११
 समुद्भूतं, दे१ समुद्भूतं (?) (→समुद्भूत)

३२ -a) दे१ ५ य तोयस्व, दे१ ११ तोयस्वरूप, दे१ यो जि
 स्तो य स्व, दे१० तोयस्वणे (→योऽत्र तोयस्व) -b) दे१ १०
 ईश्वर (→ईश्वर) -c) दे१ ११ विद्य (→विद्य) -d) दे१
 ० न (→त न), दे११ जगत्पति (→प्रजापति)

३३ -a) दे१ ११ वर्तमाना (→मूर्त्तं तमो) दे१ 'सुरेय्य
 (→सुरमय) -b) दे१ १० तद्विद्या, मुने तद्विद्या (→तद्विद्यो) ;
 दे१ ११ तद्विद्या विहित मन, दे१ तद्विद्याविनिहन्ति न -c) दे१
 'स्या य (→'रूपी च)

३४ दे१ ० (ह स) -a) दे१ सूयत्रो (→चन्द्रसूर्यो)
 -b) दे१ ५ लोक (→'लोक) -c) दे१ पश्यति (→पश्यत) -d)
 दे१ १० एते त (→समुपेन्द्र)

३५ -a) दे१ सर्वेश्वर (→सर्वेश्वरे) दे१ सर्व, दे१ ५.१०.११
 नित्य (→सर्व) -c) दे१ ११ ना (दे११ मा) भूत, दे१ नाश्वे
 (→नाश्वत) -d) दे१ ५.१०.११ ते प्रभुम् (→प्रभुमा)

३६ -a) दे१ १० यदेतत् (→यस्तत्), दे१ सर्वयुक्त
 (→सत्यमुक्त) दे१ ११ दे१ 'रत' (→'स्तम्भ') -c) दे१ भू
 भ्रातो, दे१ भूयश्च तो (→भूयश्चातो) -c) दे१ सकल, दे१ ५.१०.११
 सकला (→सकला) -d) दे११ पूर्वन्ता (→पूर्वन्तां) दे१ ११
 मनोरथ (दे१ ११) (→मनोरथा)

पुष्पिपा-दे१ इति वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये ('हमे ?)
 वामनप्रादुर्भावे, दे१ ५.१०.११ दे१ इति श्री (दे११ [यो]) वामन
 पुराणे स (दे१ ५) रोमाहात्म्ये, दे१ इति वामने सरोमाहात्म्ये, दे१
 इति श्रीवामनपुराणे उमाशम्भरे, मुने इति श्रीवामनपुराणे पुनस्त
 मारुत वादे सरोमाहात्म्ये अभ्यायनाम-वेष्ट्यपि नाति, अध्याय
 संख्या-दे१ ५.५.५.० दे१ १०.१ २७.१ दे१ मुने सतर्विगीम्भार,
 दे१ यतोऽध्याय, दे१ १ २६.१, दे१ अष्टाविंशोऽध्यायः

लोमहर्षण उवाच ॥

एवं स्तुतोऽथ भगवान् वासुदेव उवाच ताम् ।
अद्वयः सर्वभूतानां तस्याः संदर्शने स्थितः ॥ १

श्रीभगवानुवाच ॥

मनोर्थास्त्वमदिते यानिच्छस्यमिवाञ्छितान् ।
तांस्त्वं प्राप्स्यसि धर्मज्ञे मत्प्रसादान्न संशयः ॥ २
शृणु त्वं च महाभागे वरो यस्ते हृदि स्थितः ।
मद्दर्शनं हि विकलं न कदाचिद् भविष्यति ॥ ३
यथेह त्वद्वने स्थित्वा त्रिरात्रं वै करिष्यति ।
सर्वे कामाः समुद्ध्यन्ते मनसा यानिहेच्छति ॥ ४
द्रुस्थोऽपि वनं यस्तु अदित्याः स्मरते नरः ।

७

॥ दे२ श्रीभगवान्, +लोमहर्षण उवाच, दे१ लोमत उवाच
१. -a) दे११ स्तुतो ॥ (-स्तुतोय) -b) दे११ ताम्
(-ताम्). -c) दे२ षट्पदा (-षट्पद) -d) दे२ तस्य, दे११ तस्या
(-तस्या); दे२ सदर्शने (-सदर्शने); दे१ स्थित, दे२ स्थिता
(-स्थित).

॥ दे१.४.५ भगवानुवाच, दे२ श्रीभगवान्.
२. -a) दे१ 'स्त्वमदिते' (-स्त्वमदिते). -b) दे१ यानि-
च्छस्य^० (-यानिच्छस्य^०). दे२.१०.११ यानिवाञ्छयिष्यति (दे२ 'सि')
वाञ्छयिष्यति; दे१ यानि वेद्यन्ति वाञ्छताम् -c) दे२ प्रसादान्न (प्र) म
(?) (-प्रसादान्न), दे२ तस्य (-तस्य)

३. -a) दे१. वृणु त्वं च, दे१ शृणुष्वेह, दे११ शृणुष्वं च
(-शृणु त्वं च). -b) दे२ ६० यस्ते (ह) हृदि (-वरो यस्ते
हृदि); दे११ स्थित (-स्थित). -c) दे११ मद्दर्शनं (-मद्दर्शन);
दे१ विकलं (-विकल)

४. दे१. ab. O. -a) दे२ ४ ते१ मन्त्रे (-स्त्वद्वने). -c)
दे२.५ काम (-कामा); दे२ (प्र) प्रसिद्धयति, दे२.१०.११ प्रसिद्धयति,
दे१ समुद्ध्यन्ति (-समुद्ध्यन्ते). -d) दे२ मानसाद् (-मनसा), दे२.
१०.११ यानिच्छस्यति (दे१.१० 'सि') ते१ यानिहेच्छस्यति (-यानिहेच्छस्यति).

५. -b) दे१.३ ते१ हृदि, दे१ हृदि, दे१ रं रित्या, (?)
दे२.१०.११ योदित्या (-यदित्या); दे११ स्मरते (-स्मरते) d)
दे१ स्मर (-स्मर).

६. -a) दे२.१०.११ ययैव (-ययैव); दे२.१०.११ वा

सोऽपि याति परं स्थानं किं पुनर्निवसन् नरः ॥ ५

यथेह ब्राह्मणान् पञ्च त्रीन् वा द्वावेकमेव वा ।

भोजयेच्छ्रद्धया युक्तः स याति परमां गतिम् ॥ ६

अदितिरुवाच ॥

यदि देव प्रसन्नस्त्वं भक्त्या मे भक्तवत्सल ।

त्रैलोक्याधिपतिः पुत्रस्तदस्तु मम वासवः ॥ ७

हृतं राज्यं हृतश्चास्य यज्ञभाग इहासुरैः ।

त्वयि प्रसन्ने वरद तत् प्राप्नोतु सुतो मम ॥ ८

हृतं राज्यं न दुःखाय मम पुत्रस्य केशन ।

प्रपन्नदायविभ्रंशो बाधां मे कुरुते हृदि ॥ ९

ब. २

श्रीभगवानुवाच ॥

(दे१० ब्र)ह्मणान् प (-ब्राह्मणान् पंच). -b) दे१ त्रीन् वा (ते)
द्वावे^०, दे१ श्रीन्वा ० र्वं (-त्रीन् वा द्वावे^०), दे१.३.७ ते१ प (-वा).
-c) दे१० स त्विया (-श्रद्धया), दे२.१० युक्त (-युक्त).

॥ दे१ अदितिरुवाच.

७ ते१. ० 'त्रैलोक्याधि' संप्रतिम्. -a) दे२.७.१० ते१
देव (-देव), दे२ प्रसन्नस्य, दे२.१०.११ प्रसन्नप्र (-प्रसन्नस्त्वं).

-b) दे१ भक्त्या (-भक्त्या मे), दे१ 'वत्सल', दे२ 'वत्सल'
(-वत्सल) -c) ते१ 'पति' (-पति), दे११ पुत्रो (-पुत्र).

-d) दे१ न तत्त्वं च, दे२ तत्तत्त्वस्तु च, दे११ सत्त्वस्तु च
०, (-सत्त्वस्तु मम), दे१ वासव (-वासव)

८ -a) दे१ हृतस्यास्य, दे२.१०.११ हृतं वास्य (-हृतस्या-
स्य) -b) दे१. ७ 'भागे महा', दे११ 'भागमिहा' (-भाग इहा).
-c) दे१ वरदे (-वरदे) -d) दे१ तत्त्वस्यापि, दे१ संप्राप्नोतु
(-सत्त्वस्यापि), दे२ तत्त्वस्यापि, सुतोत्तम

९ ते१. १० 'किं व प्र' छदितम्. -a) दे१ ०, दे१ च
(-न) -b) दे१ प्रयत्नादाय, दे१. ७ सप्तन (दे१ ला) दाय,
दे२.१०.११ सप्तनदाय (-प्रयत्नादाय); दे१ 'निप्रया', दे११ 'निययद्',
ते१ निप्रयातो (-निप्रयातो). -c) दे१ वाप्य, दे२.५ वाप्या मा
(दे१ मे), दे२ पीडा तु, दे११ तयाय (-वाप्या मे), दे२.१०.११ मम
(-द्विरे).

॥ दे२.६.७ ते१ श्रीभगवानुवाच.

२८-१० कृतः प्रसादो हि मया तव देवि यथेप्सितम् ।
स्वांशेन चैव ते गर्भे संभविष्यामि कश्यपात् ॥ १०
तव गर्भे समुद्भूतस्तस्ते ये त्वरातयः ।
तानहं च हनिष्यामि निवृत्ता भव नन्दिनि ॥ ११

अदितिरुवाच ॥

प्रसीद देवदेवेश नमस्ते विश्वभावन ।
नाहं त्वामुदरे वोढुमीश शङ्क्यामि केशव ।
यस्मिन् प्रतिष्ठितं सर्वं विश्वयोनिस्त्वमीश्वरः ॥ १२
श्रीभगवानुवाच ॥

अहं त्वां च बहिष्यामि आत्मानं चैव नन्दिनि ।
न च पीडां करिष्यामि स्वस्ति तेऽस्तु ब्रजाम्यहम् ॥ १३
इत्युक्तवान्तां हिते देवेऽदितिर्गर्भं समाधे ।
गर्भस्थिते ततः कृष्णे च चाल सकला क्षितिः ।
चरुम्परे महाशैला जम्भुः क्षोभं महावधयः ॥ १४
यतो यतो दितिर्याति ददाति पदमुचमम् ।
ततस्ततः क्षितिः खेदान्ननाम द्विजपुंगवाः ॥ १५
दैत्यानामपि सर्वेषां गर्भस्थे मधुसूदने ।
यभूव तेजसो हानिर्यथोक्तं परमेष्ठिना ॥ १६

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥

१०. -a) दे० प्रसा (सा ?) यो (→प्रसादी). -b) दे० १
°प्सित (→°प्सितम्). -c) दे० ११ चैव (→चैव). -d) दे० केशपाद
(→कश्यपात्).

११. -a) दे० त ०, दे० एव (→तव); दे० १०, १०, १० ते
गर्भे, दे० ११ गर्भे (→गर्भे); दे० १२ °भूते, दे० °भूत (→°भूत)
-b) दे० १०, १०, १० सुपारय (→स्वरातय) -c) दे० निहनि,
दे० १०, १० निहनि, दे० १० हि हनि, ते० च वनि (→च हनि) -d)
दे० १०, १० निवृत्ता, दे० १० निवृत्ता (→निवृत्ता), दे० १०
नन्दिनी, ते० अदिति (→नन्दिनि).

॥ दे० ०.

१२. -a) दे० साह (→नाह), दे० ११ सोढुम् (→वोढुम्).
-b) दे० १२ प्रतिष्ठिते, दे० प्रतिष्ठिते, ते० प्रतिवृत्ते (→प्रतिष्ठितं).
-c) दे० ईश्वर, दे० ११ ईश्वर (→ईश्वर)

॥ दे० १०, १०, १० भगवानुवाच

१३. दे० ०, ते० b) शङ्कितम् -c) दे० च त्वां
(→त्वाव); दे० हवि (→यहि) -b) दे० १-३ स्वात्मानं, दे०
ह्यात्मान (→पात्मान), दे० चापि (→चैव); दे० नन्दिनी
(→नन्दिनि).

१३ शृङ्गारदरं अधिकम्—

१७४ दे० लोमहर्षणि, दे० १०, १० लोमहर्षण उवाच.

१४. -a) दे० इत्युक्ता- (→इत्युक्ता); दे० नन्दिने, दे० ११
नन्दिनी (→नन्दिने); दे० १०, १० देवो (→देवे). -b) दे० १०, १०
[अ] दितिर्गर्भं, दे० १०, १० तिर्गर्भं (→[अ] दितिर्गर्भं); दे० १०, १०
[अ] ददे (→[अ] ददे) -c) दे० तत कृष्णे रिवते गर्भे.
-d) दे० क्षिति (→क्षिति). -e) दे० जम्भु. (→जम्भु), दे०
चय, दे० १० चय, दे० १० चय (→१० चय).

१५. -b) दे० १०, १० ललित पद (→पदमुचमम्). -c)
दे० ११ क्षिति (→क्षिति) -d) दे० नमस्ते (→ननाम), दे० द्विजपुंगव,
दे० १०, १० च द्विजोत्तमा (दे० १०), दे० च द्विजातय
(→द्विजपुंगवा).

१६. -b) दे० गर्भस्थमृतु (→गर्भस्थे मृतु). -d)
दे० १०, १० परमात्मना, दे० १० परमात्मन (→परमेष्ठिना).

पुष्पिण्या—दे० इतिवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये वामनप्राप्तुर्भावे,
दे० १०, १० इतिवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये, दे० १० इति वामनपुराणे
सरोमाहात्म्ये, दे० १० इति वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये, अध्याय
नाम—दे० १० धारितव्यप्राप्तिनाम अध्यायसंख्या—दे० १०, १०
दे० १०, १०, दे० १०, १०, दे० १०, १०, दे० १०, १०, दे० १०, १०,
ते० एकोनविंशोऽध्यायः.

विरोचनं च तनयं बलिं चासुरनायकम् ॥ ११
जम्भं कुजम्भं नरकं बाणमन्यास्तथासुरान् ।
आत्मानमुर्वीं गगनं वायुं वारि हुताशनम् ॥ १२
समुद्रादिसरिद्वदीपान् सरांसि च पशून् महीम् ।
वयोमनुष्यान्खिलांस्तथैव च सरीसृपान् ॥ १३
समस्तलोकस्यारं ब्रह्माणं भवमेव च ।
ग्रहनक्षत्रताराश्च दक्षाद्यांश्च प्रजापतीन् ॥ १४
संपश्यन् विस्मयाविष्टः प्रकृतित्यः क्षणान् पुनः ।
प्रह्लादः प्राह दैत्येन्द्रं बलिं वैरोचनि तवः ॥ १५
तत्संज्ञातं मया सर्वं यदर्थं भवतामियम् ।
तेजसो हानिरुत्पन्ना मृण्यन्तु तदशेषतः ॥ १६
देवदेवो जगद्योनिर्योनिर्जगदादिजः ।
अनादिरादिर्विद्यस्व श्रेण्यो वरदो हरिः ॥ १७
परावराणां परमः परापरसत्तां गतिः ।

प्रभुः प्रभूणां मानानां समलोकगुरोर्गुरुः ।
स्थितिं कर्तुं जगन्नाथः सोऽचित्त्यो गर्भतां गतः ॥ १८
प्रभुः प्रभूणां परमः पराणा-
मनादिमध्यो भगवाननन्तः ।
त्रैलोक्यमंशेन सनाथमेकः
कर्तुं महात्माऽदितिजोऽवतर्णः ॥ १९
न यस्य रुद्रो न च पद्मयोनि-
नन्द्रो न सूर्येन्दुमरीचिमिथाः ।
जानन्ति दैत्याधिप यत्स्वरूपं
स चासुदेवः कलयावतर्णः ॥ २०
यमक्षरं वेदविदो वदन्ति
विशन्ति यं ज्ञानविभूतपापाः ।
यस्मिन् प्रविष्टा न पुनर्भवन्ति
तं चासुदेवं प्रणमामि देवम् ॥ २१

(→[वा]ल्लिखत्). -०) दे१ तु, दे१ स (→च); दे११ तनयं (→
तनय). -०) दे१ ८०० यः (→[म]मुस्तायक).

१२. -३) दे१ जम्भं नरकं बाणनायकः दे१०११ जम्भं
(दे११ भो) नरकबाणायात्. -०) दे१०१०११ यन्मात्रं वा-
सुरास्ततो (दे१ लि.) -०) दे१०१०११ गगनं वायुं, दे१ गां च
गगनं (→यत्तं गगनं); दे१ (प्रात्या) आत्मानमुर्वीं (य) पश्यन्. -०)
दे१०१०११ मनस्तोय, दे१ वायुमंभो (→वायु वारि).

१३. -३) दे१० समुद्रादि- (→समुद्रादि-); दे१०१०११ मृण्यम्
(→सरिद्वद्) दे१०१०११ सरिद्वद् (→दीपान्); दे१ समुद्रादि ह्यमृतसरित्.
-०) दे१ ४ निखिलात्, दे१ अखिलात् (→अखिलात्).

१४. -०) दे१ वा (→च). -३) दे१ पश्यन् (→ग्रहन-),
दे१०१०११ वे१ सारायात् (→सारायम्) -०) दे१ ८००, दे१०१०११ वे१
क्षणीर्भव (→क्षणीर्भवम्); दे१ वे१ प्रजापति (→प्रजापतीन्).

१५. -०) दे११ सारथुर (→साराय पुन). -०) मुने.
वैरोचन (→वैरोचनि).

१६. -३) दे१०१०११ वत्स (→वत्स स). दे१ आने
(→आत), दे१ सादं (→सर्वं) -०) दे१ सर्वं (→सर्वं);
दे१० वे१ वद, दे१ वद, दे१० जम्भं (→दय) -०) दे१ वे१ वाहनि
समुद्राया, दे१ वे१ वाहनि (→वे१ वाहनि) -०) दे१०१०११ त्वष्टृपुत्र
(दे१ वे१) मयेवत,

१७. -०) दे१ वादि य, दे१० वे१ वादि य (→वादिन)
दे१०१०११ जगत्सदृश प्रभु.

१८. -३) दे१ पद. (→पद-); दे१०१०११ वे१ पदना
(→पदना). दे१०१०११ पदना (→पदना). -०) दे१० वे१
परावरयपति, दे१ परावरयता पति, दे१० परावरयता पति, मुने,
परावरयता पति. -०) दे१० प्रभु (→प्रभु). -०) दे१०
गुरुं (→गुरु) -०) दे१० रिपत (→रिपति). -०) दे१० सो रिपता,
दे१०१०११ सो रिपता, मुने. ह्यदिता (→सो रिपता); दे१०१०११ गर्भ-
प्रभु (→गर्भता गतः).

१९. -३) दे१०१०११ पर पदना (→प्रभु. प्रभूणां); दे१०१०
११ परतो महात्मा स (→परम- पराणां). -०) दे१ जगन्तं (→जगन्त-
तः). -०) दे१ ह्येव (→मयेव). -०) दे१०१०११ रिपता
(→[वा] रिपता).

२०. -३) दे१ नायं च (→न यस्य), दे१ योनि (→
योनि) -०) दे१० न वे१ रुद्र (→वे१ रुद्र न). -०) दे१ वे१ वत्स
(→पद यत्स्वरूप).

२०. -३) दे१ वत्स (→वत्स) -
१०० न यस्य रुद्रो न च पद्मयोनिर्नन्द्रो (→२० ८).
२०. -३) दे१० वत्स (→वत्स) -
१०० योर्जगत्सर्वं भूतल्लोकतो जगत् पूर्वं जितं महे (ये) य ।
य सर्वयोगिभ्य जगत्प्रायास स वायुदेव कनयावतीर्ण ॥

२१. -०) दे१०१०११ वयं च, दे१ संज्ञात- (→य ज्ञात-).
-०) दे१ सर्वं जितं (→य ज्ञात-). -३) दे१ वद, दे१ निर्वय, दे१
वादि, दे१०१०११ वा (दे११ वा) व (→वे१ व).

भृतान्यशेषाणि यतो भवन्ति
 यथोर्मयस्तोयनिधेरजस्तम् ।
 लयं च यस्मिन् प्रलये प्रयान्ति
 तं वासुदेवं प्रणतोऽस्म्यचिन्त्यम् ॥ २२
 न यस्य रूपं न बलं प्रभावो
 न च प्रतापः परमस्य पुंसः ।
 विज्ञायते सर्वपितामहायै-
 स्तं वासुदेवं प्रणमामि नित्यम् ॥ २३
 रूपस्य चक्षुर्ग्रहणे त्वगेषा
 स्पर्शग्रहित्री रसना रसस्य ।
 घ्राणं च गन्धग्रहणे निपुक्तं
 न घ्राणचक्षुः श्रवणादि तस्य ॥ २४
 स्वयंप्रकाशः परमार्थतो यः
 सर्वेश्वरो वेदितव्यः स युक्त्या ।
 शक्यं तमीदृमनघं च देवं

२२. दे४ अ-८. 'ताम्'.....'प्रण-' इति यावत् खण्डि-
 तम्. -b) दे१ यतोर्मयोस्तोयनिधेरजस्तम्. -c) दे१ ते (ल १) ये
 (→लये), दे१० प्रलय (→प्रलये). -d) दे१ प्रणमामि नित्य
 (→प्रणतोऽस्म्यचिन्त्यम्).

२३. दे१-३ ते। मुने. ०. -a) दे११ बल- (→बल). -b)
 दे४ न बाणि जाति (→न च प्रताप) -d) दे१.५.१० 'स्म्यचिन्त्यं
 (→'मि नित्य).

२४ -a) मुने. रूप व (→रूपस्य), दे३.१० वसु-
 (→वसुर्), दे११ त्वच व (→त्वगेषा) -b) दे३.१० ११ 'ग्रहीता,
 मुने. 'ग्रहेऽतो (→'ग्रहित्री), दे३.१०.११ रसाग्र (→रसस्य) -c)
 दे१-३ य त्वच, दे११ वसु (→गन्ध) -d) दे१-३ ते। श्रवणे हि
 (→श्रवणादि-), दे१ श्रोत्र च क्षण्णहणे निपुक्तं, मुने. त्वग्भाग-
 वत्पुं न तानि यस्य.

२४ श्लोकात् पर दे१ २४८ ब्राह्मणम्—

२५ दे१ ३.७ ते। मुने. a b ०. -b) दे३ शु युक्त्या
 (→शु युक्त्या). -c) दे१ तमाद्यम्, दे४ स्वमीक्यम् (→तमीक्यम्),
 दे३ शक्यं तं स्वयमय च देव, दे३ शक्यतमेवाचामनघ च देव, दे४
 भक्त्याध्यायः सत्त्वमुत्पया च, दे३ आचकारत्वयाद्यमयवदेवदेव १,
 दे११ शक्यस्तमीमनघ देवदेव, ते। ह्यनाद्यन्तमन्तदेव, मुने ह्यनादि-
 मयं त्वनघ च देव -d) दे१.३.५.१० ते। ततोऽह्, (→नतोऽह्),

प्राद्यं नतोऽहं हरिमीशितारम् ॥ २५
 येनैकदंष्ट्रेण समुद्रद्वयेयं
 धराञ्चला धारयतीह सर्वम् ।
 शेते प्रसित्वा सकलं जगद् य-
 स्तमीदृममीशं प्रणतोऽस्मि विष्णुम् ॥ २६
 अंशवतीर्णेन च येन गर्भे
 हृतानि तेजांसि महाऽसुराणाम् ।
 नमामि तं देवमनन्तमीश-
 मशेषसंसारतरोः कुठारम् ॥ २७
 देवो जगद्योनिरयं महात्मा
 स षोडशांशेन महाऽसुरेन्द्राः ।
 सुरेन्द्रमातुर्जठरं प्रविष्टो
 हृतानि वस्तेन पलं वपुषि ॥ २८
 बलिरुवाच ॥
 तात कोऽयं हरिर्नाम यतो नो भयमागतम् ।

मुने. नमाम्यह ते (→प्राद्यं नतोऽह्).

दे१. २४ श्लोकात् परमधिकम्.

१००५ तं वासुदेवं प्रणतोऽस्म्यचिन्त्यम्. (= २२).

२४ श्लोकात् पर मुने. अधिकम्—

१०१६ लोकीकृत्या भवमीतिनाशनम्.

२६. ते। a '...क दंष्ट्रेण समुद्रद्वयेयं' खण्डितम्. -a) दे११
 'द्वयोऽश्व (→द्वयेय). -b) दे३ धारा चला, दे१० चलाचला
 (→धाराचला-), दे१ 'ती * (→'तीह); मुने. विरव (→सर्वम्).
 -c) दे३ ३ ते। एतद्, दे१ स ते (→'शेते); दे३.११ गृहीत्वा, दे१ प्रसित्वा
 (→प्रसित्वा), दे१ एत (जगद्) प्रसित्वा, मुने. इद च हतार् (→'शेते
 प्रसित्वा), दे१ च, ते। यद् (→य) -d) दे१ त * * * दे३.१० ११
 तमाद्य', ते। ततस्त' (→तमीक्य'), दे१ नित्य (→विष्णु).

२७. -a) दे१ गर्भे येन (→'येन गर्भे). -c) दे१ विष्णु-
 मय च, दे३ देव्य सच, ते। वेदप्रपञ्च. (→देवमन्त-); दे१ नमामि
 तं चेश्वरमीश्वराणां.

२८. -b) दे१ ३.५.७ ते। 'सुरेन्द्र, दे११ 'सुरेन्द्री (→'सुरेन्द्रा)
 -c) दे१.३ ते। स एव (→'सुरेन्द्र-); दे१.७ 'जठरे (→'जठर). -d).
 दे११ च पूर्वं (→वपुषि); दे१.३ भूतानि घत्त न (दे१ तव) बलानि
 पुसा, ते। भूतानि * * * स बलानि पुसा.

* दे३ बलस्वाच

२९. -a) दे११ जात (→जात). -d) दे३ [च] चिकः

सन्ति मे शतशो दैत्या वासुदेवभलाधिकाः ॥ २९ ॥
 विप्रचित्तिः शिवि. शक्रुरय. शंकुस्तयैव च ।
 ह्यशिरा अथशिरा भङ्गकारो महाहनुः ॥ ३० ॥
 प्रतापी प्रथशः शंभुः कुक्कुराश्च दुर्जयः ।
 एते चान्ये च मे सन्ति दैतेया दानवास्तथा ॥ ३१ ॥
 महानला महावीर्या भूभारधरणक्षमाः ।
 एषामेकैकशः कृष्णो न वीर्यादेन समित ॥ ३२ ॥
 लोमहर्षण उवाच ॥
 पौत्रस्यैतद् वचः श्रुत्वा प्रह्लादो दैत्यसत्तमः ।
 सन्नोधध बलिं प्राह वैकुण्ठाक्षेपवादिनम् ॥ ३३ ॥
 विनाशमुपयास्यन्ति दैत्या ये चापि दानवाः ।
 येषां त्वमीदृशो राजा दुर्बुद्धिरविवेकवान् ॥ ३४ ॥
 देवदेवं महाभागं वासुदेवमजं विभुम् ।

(→[प्र] पिका)

३० -a) दे५ विप्रवि ० दे७ विप्रचित्ति, दे१० विप्रचित्ति
 (→विप्रचित्ति) मुवे सभुर (→गकुर) -b) दे५ १० ११
 यम कुम्भम्, दे५ ध्रुव शकुस, (→ध्रुव शकुस) दे५ दे (→च)
 -c) दे५ महा, दे५ अथ (→ह्यथ) दे७ आशिरा, दे५ अह
 कारो (→अशिरा) -d) दे५ मह (ह ?) कारो (→भङ्गकारो)
 दे५ ११ दे५ १० (→हनु)

३१ -a) दे५ १० ११ घातापि (→प्रतापी) दे२ सप्त,
 दे३ ते१ प्रमस, दे१० प्रमस, दे५ मुवे प्रवा (दे५ स) (→प्रवा)
 दे५ (कुम्भ) शंभु, मुवे ध्रुव (→गम्भु) -b) दे५ ते१ मुवे
 कुक्कुराश्च (ते१ स) दे५ कुक्कुराश्च, दे५ १० ११ कुम्भराव ध्रु, दे५
 कुक्कुराश्च (→कुक्कुराश्च) -c) दे५ [अ]पि (→च) -d) दे५
 दैतेया (→दैतेया)

३२ -a) दे५ महाभाग, दे५ महोत्साह (→महावीर्य) -c)
 दे५ एकमे, दे५ एषा वै (→एषामे) दे५ किकरा (→कैका)
 -cd) दे५ १० कृष्णेन (→कृष्णो न) -d) दे५ १० ११ वीर्यबल
 (→वीर्यादेन), दे५ सम्मत, दे५ १० सम्मत, दे५ ११ सलित (→समित)
 कृष्णे लोमहर्षण उ, दे५ लोमहर्षण

३३ -a) दे५ शोभय, दे५ १० शोभस्ते (→शोभस्ते) -b)
 दे५ ५ १० ११ युगव (→सप्तम) -d) दे५ १० (→ते१)

३४ -b) दे५ दत्ताया, दे५ दत्तायते (→दैत्या ये) -c)
 दे५ १० तेपा (→तेपा)

३५ -a) दे५ देव (→देव); दे५ महादेव (→महाभाग)
 -c) दे५ ५ त्वाते (→त्वाते); दे५ ४ सद्गता (→सद्गता)

त्वामृते पापसङ्कल्प कोऽन्य एवं वदिष्यति ॥ ३५ ॥
 य एते भवता प्रोक्ताः समस्ता दैत्यदानवाः ।
 सन्नद्धकास्तथा देवाः स्थावरान्ता विभूतयः ॥ ३६ ॥
 त्वं चाहं च जगच्चेद साद्रिद्रमनदीवनम् ।
 ससमुद्रद्वीपलोकोऽय यश्चेदं सचराचरम् ॥ ३७ ॥
 यस्याभिवाद्यवन्द्यस्य व्यापिनः परमात्मनः ।
 एकाशाशकलाजन्म कस्तमेव प्रवक्ष्यति ॥ ३८ ॥
 ऋते विनाशमिष्टुसं त्वामेकमविवेकिनम् ।
 दुर्बुद्धिमजितात्मानं वृद्धानां शासनातिगम् ॥ ३९ ॥
 शोच्योऽह यस्य मे गेहे जातस्तव पिताऽयम ।
 यस्य त्वमीदृश. पुत्रो देवदेवावमानकः ॥ ४० ॥
 तिष्ठत्यनेकसंसारसपातीवविनाशिनि ।
 कृष्णे भक्तिरहं तावदवेष्यो भवता न विम् ॥ ४१ ॥

३६ -a) दे५ एते व (→य एते); दे५ ११ न (अ ?) वते
 (→भवता) -b) दे५ १० समस्त (→सप्त ता) -c) दे५ दानवा
 (→देवा) दे५ सन्नद्धागम् (→सन्नद्धागम्) -d) दे५ १० ११ स्व
 (दे५ १०) जातय, दे५ च भूतय (→विभूतय)

३७ -b) दे५ १ १० ११ नद (→वन) -c) दे५ लोकान्,
 दे५ १० ११ लोकान् (→लोकान्) -d) दे५ यन्त्रेण यच्च नेङ्गति,
 दे५ यचे (चे) ह यच्च नेङ्गति, दे५ यदेव यच्च नेङ्गति, दे५ १० ११
 लीलया यो दयाति हि, दे५ येना यच्च नेगि (?) दे५ यच्चैङ्गति
 यच्च नेङ्गति

दे५ २७ योवात् परमात्मकम्

३८ ० यच्चेण यच्च नेङ्गति तात्पर्यं यो विभक्ति हि
 ३८ -a) दे५ ३ ते१ यथा, दे५ ११ यथा (→यथा) दे५ ३
 वाय, दे५ वाय (→वाय) दे५ ३ ३ ते१ यच्चय (→यच्चय)
 -c) दे५ ३ एषाग स (दे५ ता) मुवे एषाग (→एषाग)
 दे५ यथा (→यथा) -d) दे५ १० वन्द्यते (→वन्द्यते)

३९ -a) दे५ ह्ये वि, दे५ ह्यचित्ति (→ह्ये वि)
 दे५ निहित, दे५ ३ ह्य ह्य ह्य ते१ अह (→अहियु) -c) दे५
 प्रमादि, दे५ ११ प्रमादि (→प्रमादि)

४० -a) दे५ हि (→अ) ह दे५ १० गेह (→गेहे)
 -b) दे५ ५ ५ घ घ, दे५ घन (→अ) घम -d) दे५ ३ ५
 देवा (→देवा) दे५ भावक (→भावक)

४१ -a) दे५ तिष्ठत्य (→तिष्ठत्य) -b) दे५ ते१ सच
 ताव (ते१ घ), दे५ सप्त ००, दे५ यथाचिरे, दे५ ११ ० यतोय,
 मुवे सद्गता (→सपातीय) दे५ १ १ नागिनी (→नागिनी)

न मे प्रियतरः कृष्णादपि देहोऽयमात्मनः ।
इति जानात्ययं लोको भवांश्च दितिनन्दन ॥ ४२
जानन्नपि प्रियतरं प्राणेश्वरोऽपि हरिं मम ।
निन्दां करोपि तस्य त्वमकुर्वन् गौरवं मम ॥ ४३
विरोचनस्तत्र गुरुर्गुस्तस्याप्यहं बले ।
ममापि सर्वाङ्गतां गुर्नारायणो हरिः ॥ ४४
निन्दां करोपि तस्मिंस्त्वं कृष्णे गुरुगुरोर्गुरी ।
यस्मात् तस्मादिहैव त्वमैश्वर्याद् भ्रंशमेव्यसि ॥ ४५

स देवो जगतां नाथो बले प्रभुर्जनार्दनः ।
न त्वहं प्रत्यवेक्ष्यस्ते भक्तिमानत्र मे गुरुः ॥ ४६
एतास्मात्रमप्यत्र निन्दता जगतो गुप्तम् ।
नापेक्षितस्त्वया यस्मात् तस्माच्छापं ददामि ते ॥ ४७
यथा मे शिरसश्छेदादिदं गुस्तरं बले ।
त्वयोक्तमच्युताक्षेपं राज्यभ्रष्टस्तथा पत ॥ ४८
यथा न कृष्णादपरः परित्राणं भवार्णवे ।
तथाऽचिरेण पश्येयं भवन्तं राज्यविच्युतम् ॥ ४९

च. २६

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये अष्टमोऽध्यायः ॥८॥

—०) दे॥ ४८४- (→इच्छो) दे॥ ४८५ (व्यो ?) भक्त (लो ?)
व्यह यावत् —d) दे॥ १ भवेयो (→भवेययो)

४२. —a) दे॥ १० तर (→तर), दे॥ ११ (प्रह) कृष्णाद्
(→कृष्णाद्) —b) दे॥ २ देह, दे॥ ३ देहे (→देहो); दे॥ ३ ५ १० ११ ते।
महात्मन (→अ) यमात्मन —d) दे॥ भवाभ्या (→भवाभ्या),
दे॥ ११ जायम, दे॥ १२ नन्दन, दे॥ १३ जायम (→नन्दन)

४३. दे॥ ३ ७ ते। ० दे॥ ३ ० d ० —b) दे॥ ११ हरिमर्म
(→हरि मम)

४४. दे॥ ० —०) दे॥ ३ तामपि, दे॥ ३ १० ते। नमामि
(→ममामि) —d) दे॥ ३ गुरु (→गुरु), दे॥ ३ ते। नारायण
(→नारायणो); दे॥ ३ ९ हरिम् (→हरि)

४५. —a) दे॥ तस्य (→तस्मिन्), दे॥ ३ गु (→त्व) —b)
दे॥ ३ हर्ष, दे॥ ३ हर्षो (→हर्षो) —०) दे॥ ७ १० ११ इदंशर्षाद्
(→इहैव त्व) —d) दे॥ ७ १० ११ श्रविषाद् (→ऐश्वर्याद्); दे॥ ३
एव्यसि, दे॥ १० एव्यसि, + एव्यसि (→एव्यसि)

४६. —a) दे॥ देवो स (→स देवो) दे॥ जगतो (→जगता)
—b) दे॥ ३ वन, दे॥ ३ वनेद् (→वने); दे॥ ५ १० ११ मम (→प्रभु)
दे॥ ३ नार्दन (→नार्दन) —०) दे॥ ११ नत्वंह (→नत्वंह), दे॥ १०
३ नत्वं (→३ नत्वं) —d) दे॥ ३ १० ११ तिमाम्भ्यो, दे॥ ३ प्रोदिमात्
(→मत्तिमात्); दे॥ ३ नान (→अन); दे॥ ३ गुह (→गुरु)

४७. —a) दे॥ १ तावाभ्या (→तावन्मायम्); दे॥ १ भय
(→भयम्) —b) दे॥ निन्दते (→निन्दता) दे॥ ११ जगता (→जगतो).
—०) दे॥ न वेक्षित, दे॥ ११ नापेक्षितम्, मुने. नापेक्षित
(→नापेक्षितम्), दे॥ ११ नयो (→त्वया); दे॥ १२ तस्माद् (→यस्माद्)
—d) दे॥ भाव (→तस्माद्)

४८. —a) दे॥ १० तवा (→यथा) —b) दे॥ ३ गुह (→गुरु-),
ते। श्रत (→तर), दे॥ १० वच, दे॥ ११ वय (→बले). —०)
दे॥ ३ दा त्वि, दे॥ १० त्तापि (→ता त्वि); दे॥ ३ ते। यदोक्त
(दे॥ ३ यदोक्त) मनुना त्वं —d) दे॥ ३ राज्य, दे॥ ११ राज्य
(→राज्य) दे॥ ३ भट्ट (→भट्ट), दे॥ ३ ते। भापि तु (दे॥ ३ द)
(→भा पत)

४९. —०) दे॥ १० ११ पश्येयं (→पश्येय)

पुष्पिना—दे॥ इतिवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये वामनप्रादुर्भावे,
दे॥ ३ ५ १० ११ ते। इति धी (दे॥ ३ ११ [धी]) वामनपुराणे सरो-
माहात्म्ये, दे॥ इति वामने सरोमाहात्म्ये, दे॥ इति धी वामनपुराणे
उत्तारभागे सरोमाहात्म्ये मुने इति धीवामनपुराणे पुनस्तत्पाराद-
सवादे सरोमाहात्म्य अध्यायनाम—दे॥ वलितागानाम अध्याय-
सङ्ख्या—दे॥ ३ ५ ५ ०; दे॥ १० १२६१, दे॥ ३ नवविंशोऽध्याय, दे-
॥ १२६१, दे॥ ३ नितीप्याय, मुने एवोक्त-
नितीप्याय ॥१२६॥

लोमहर्षण उवाच ।*

इति दैत्यपतिः श्रुत्वा वचनं रौद्रमप्रियम् ।
प्रसादयामास गुरुं प्रणिपत्य पुनः पुनः ॥ १

बलिहवाच ।*

प्रसीद तात मा कोपं कुरु मोहहते मयि ।
बलावलेपमूढेन मयैतद्वाक्यमीरितम् ॥ २
मोहापहतचिञ्चानः पापोऽहं दितिज्ञोचम ।
यञ्चमोऽस्मि दुराचारस्तत्साधु भवता कृतम् ॥ ३
राज्वभ्रंशं यशोभ्रंशं प्राप्स्यामीति ततस्त्वहम् ।
विषण्णोऽस्मि यथा तात तथैवाविनये कृते ॥ ४
त्रैलोक्यराज्यमैश्वर्यमन्यद्वा नातिदुर्लभम् ।
संसारे दुर्लभास्तात गुरवो ये भवद्विधाः ॥ ५

६

* ६.१ लोमहर्षणिरुवाच, ६.११ लोमहर्ष उवाच
१. -b) ६.११ गुरोर्वचनम् ६.१० गुरोर्वचन, +रौद्र, ६.१
वचन चैवम् (→वचन रौद्रम्).

२. ६.१.१. २-३ इलोकौ ०; ६.१ त ६.३ यावत् ०
(६.४). -b) ६.३ अरपष्टम् -०) ६.४ बलेन, ६.१० बले च
(→बलेन).

३. ६.१.१. १. ० (६.२ पा वि). -३) ६.११
विज्ञान (→विज्ञान) -d) ६.११ उत्तम (→उत्तम)

४. ६.१.१. १. ० (६.२ पा वि) -३) ६.३ अरपष्टम्
-०) ६.५ मया (→मया) -d) ६.१० विनये, ६.३ [अ]विनय (→
[अ]विनये), ६.३ कृत (→कृते)

५. ६.१.१. १. ० (६.२ पा वि) -३) मुने श्रीलोक्य-
श्वर्यमन्यद्वा -b) ६.४ ब्रह्मणि, ६.१० ब्राह्मणि, +ब्राह्मणि (→ब्रा
ह्मणि) ६.१ विमोह न दुर्लभम्

६. ६.१. १. ० (६.२ पा वि). -३) ६.१०.११ तात
प्रसीद न कोप -०) ६.१ तिरतोप (→स्वल्कोप), ६.११ तव
कोपहि ना ह (६.१) ६.१ (६.१) -d) ६.११ पतित्ये (६.११
पतो) न सापत्नः.

* ६.१.३ प्रह्लाद उ; ६.१ प्रह्लाद.

[६.१.३-६.३ यावत् मध्ये मध्ये बहून् सङ्ख्यतम्]

७. ६.१. १. १. ० (६.२ पा वि). -३) ६.१०.११ तात
प्रसीद न कोप -०) ६.१ तिरतोप (→स्वल्कोप), ६.११ तव
कोपहि ना ह (६.१) ६.१ (६.१) -d) ६.११ पतित्ये (६.११
पतो) न सापत्नः.

प्रसीद तात मा कोपं कर्तुमर्हसि दैत्यप ।
त्वत्कोपपरिदग्धोऽहं परितप्ये दिवानिशम् ॥ ६

प्रह्लाद उवाच ।*

वत्स कोपेन मे मोहो जनितस्तेन ते मया ।
शापो दत्तो विवेकश्च मोहेनापहतो मम ॥ ७
यदि मोहेन मे ज्ञानं नाधिर्गं स्यान्महासुर ।
तत्कथं सर्वगं जानन् हरिं कञ्चिच्छपाम्यहम् ॥ ८
यो यः शापो मया दत्तो भवतोऽसुरपुंगव ।
भाव्यमेतेन नूनं ते तस्मात्त्वं मा विपीद वै ॥ ९
अद्यप्रमृतिं देवेशे भगवत्यच्युते हरौ ।
भवेथा भक्तिमानीशे स ते प्राता भविष्यति ॥ १०
शापं प्राप्य च मे वीर देवेशः संस्मृतस्तवया ।

७, ६.३ मोहो, ६.१ जातो (→मोहो) -b) ६.३ जनि ७, ६.१०
जानत (→जनिता) ६.१ मोहेन जनितस्तवयि. -०) ६.३ दागो दगो,
६.१० मुने दत्तो (मुने 'त' शापो (→दागो दत्तो); ६.३ कथं
(→कथं) -d) ६.११ मोहो (→मोहे-), ६.१ कृतो, ६.३
हृतो (→हृतो), ६.३ मोहे वापहतो मम.

८ ६.१ ०; ६.३ =b 'स्यान्म' इत्यारम्भ ६.१० 'स्मात्'
यावत्, ६.१ १.१.१. ० सङ्ख्यतम् (६.३ पा वि) -३) ६.१०
मोहो (→मोहे) -b) ६.१० न दित, ६.३ नाधित (→नाधित)
-०) ६.११ तत्कथं (→तत्कथं), ६.३ जात (→जानन्) -d) ६.१०
कञ्चित् (→कञ्चित्)

९. ६.३ चरगमारम्भ 'तस्मात्त्वं', यावत् ० (६.३ पा वि);
६.१ सङ्ख्यतम् (६.३ पा वि) -३) ६.३ नून, ६.१ योग, ६.१० योग
(→योग) -b) ६.३ भवता दैत्य, ६.१ भवते गुरु, ६.१० भवतो
दैत्य (→भवतो गुरु), ६.१ पुंगव, ६.११ पुंगव (→पुंगव) -०)
६.१० ते नून (→नून ते), ६.११ भाव्यमेष नून ते -३) ६.३
मा (→मा)

१० ६.१ ३-d (६.३ पा वि) -३) ६.३ देवो,
६.१ देव (→देवो), ६.३ भगवान्भगवते हरि, ६.१ भगवते
भगवान्हरि. -०) मुने भवेत्सर्व (→भवेत्सर्व), ६.३ भवतो, ६.१
भवा तात (→भवा तात) -३) ६.३ तव, ६.१ सर्व (→सर्वो)

११. ६.१. १. ०; ६.१ सङ्ख्यतम् (६.३ पा वि). -३)

तथा तथा वदिष्यामि श्रेयस्त्वं प्राप्स्यसे यथा ॥ ११

लोमहर्षण उवाच ॥

अदितिर्वरमासाद्य सर्वकामसमृद्धिदम् ।
क्रमेण ह्युदरे देवो वृद्धिं प्राप्नो महायज्ञाः ॥ १२
ततो मासेऽथ दशमे काले प्रसव आगते ।
अजायत स गोविन्दो भगवान् वामनाकृतिः ॥ १३
अवतीर्णं जगन्नाथे तस्मिन् सर्वांशेऽथरे ।
देवाश्च सुमुचुर्दुःखं देवमाताऽदितितया ॥ १४
वचुर्याताः सुखस्पर्शा नीरजस्कमभून्ममः ।
धर्मे च सर्वभूतानां तदा मतिरजायत ॥ १५
नोद्वेगश्चाप्यभूद् देहे मनुजानां द्विवीचमाः ।
तदा हि सर्वभूतानां धर्मे मतिरजायत ॥ १६
तं जातमात्रं भगवान् ब्रह्मा लोकपितामहः ।

जातकर्मादिकां कृत्वा क्रियां तुष्टाय च प्रभुम् ॥ १७

ब्रह्मोवाच ॥

जयाधीश जयाजेय जय विश्वगुरो हरे ।
जन्ममृत्युजरगतीत जयानन्त जयाच्युत ॥ १८
जयाजित जयाशेष जयाव्यक्तस्थिते जय ।
परमार्थार्थ सर्वज्ञ ज्ञानवैयर्थ्यनिःसृत ॥ १९
जयाशेष जगत्साक्षिज्ञगत्कर्तृजगद्गुरो ।
जगतोऽजगदन्तेश्वर स्थितौ पालयते जय ॥ २०
जयापिल जयाशेष जय सर्वहृदिस्थित ।
जयादिमध्यान्तमय सर्वज्ञानमयोत्तम ॥ २१
सुसुक्ष्मिरनिर्दिश्य नित्यहृष्ट जयेश्वर ।
योगिभिर्मूर्च्छिकाभैस्तु दमादिगुणभूषण ॥ २२
जयातिसूक्ष्म दुर्ज्ञेय जय स्थूल जगन्मय ।

व. ३

दे४ मद्योर, दे५ मान्वीर, दे१० मा वीर दे११ भगवान् (→मे वीर)
-दे११ स (→स्व) दे१० प्राप्स्यते (→प्राप्स्यते)

॥ दे२ लोमहर्षण उ; दे१ लोमहर्षणि

१२ ते१ खण्डितम् (द्र ७ पा वि) -१) दे१० अदितेर
(→अदितिर), दे१ १ ११ वनं (→वनं) -०) दे१ १० क्रमेणवा
(दे१० १०) हरिवृद्धि, दे१ स कमेणोदरे देवा, दे११ कमेणोदरे वृद्धि
-०) दे१ १० ११ देव (→वृद्धि)

१३ ते१ bcd खण्डित (द्र ७ पा वि); दे१ ३ ७ cd ०
-०) दे३ माये ते(?) , दे१ १० माये च (→मासेऽथ) -०) दे३
प्रस्तुत, दे१ ११ प्रसव दे१ प्रसव (→प्रसव)

१४ दे१ ३ ७ ० ते१ खण्डितम् (द्र ७ पा वि) -०)
दे३ सर्वो (→सर्वो)

१५ ते१ aod खण्डित (द्र ७ पा वि) -०) दे११ देवु
(→वयु) -०) दे३ ५ १० विरं (→नारं); दे३ ७ तत,
(→नम) -०) दे३ मतिर (→मतिर)

१६ दे१ ०; दे३ bcd 'ना द्विवो जयाय' छवि
तम् -०) दे३ नोद्वेगं प्राप्स्यते, दे३ नोद्वेगश्चाप्यभूद्, ते१ ०००
पावबुद्धे -०) दे१० मानवानां (→मनुजानां) -०) दे३ तदादि
(→तदा हि)

१७ -०) दे१ १ ११ ० (→विं) -०) दे१ ११
इय (→विंय), दे१ ११ त (→च) मुने प्रभु (→प्रभु)
छे दे३ ब्रह्मा उवाच

१८ -०) दे१ ११ जय दान (दे१ १०) दे१ जयदेव (→जया-
धीश) दे१ ७ व्यक्त (→अजेय) दे१० जयाजवा आद्य ईशवा
जयाव्यक्त -०) दे१ १ १० जयसर्वात्मकाय, (दे१ ०त्मक दे१०
०त्मक) दे११ जयाजेयसु सर्व -०) दे१ १ १० ११ जयजम
(→जगन्मृत्यु) -०) दे१ आनन्द (→अनन्त)

१९ -०) दे११ व्यक्त (→व्यक्त) दे३ स्थितो (→
स्थिते) -०) दे३ (जय) परं (→परं) -०) दे१ ०००, दे११
कृपाय (→मोहाय); दे१ ३ १० ते१ निश्चित, दे३ निश्चय, दे३
निश्चय (?) (→निश्चय)

२० दे३ इत्यारम्भ २१ a जगत् ab पावत ० -०) दे१ ७
अजेय (→अजेय) -०) दे१ ११ ० वृत्ते दे१ कृता (→वृत्तर)
-०) दे१ ते१ इत्याद्य, दे३ दन्तसु मुने तत्राय (→दन्तेषु)
दे३ मति जगदिन शोते -०) दे१ ३ ११ पालयत (→पालयते)
दे३ स्थितो पालयते व्यय

२१ दे३ ab ० -०) दे१ १० ते१ जगत्सर्व (→जय
सर्व) दे१ ११ स्थित (→स्थित) -०) दे१ १० ११ जय (→मय)

२२ -०) दे११ इष्ट (→इष्ट) -०) दे१ ७ मुक्त
(→मुक्ति) -०) दे३, जगत्साक्षि (?) , दे१ रणादि, दे११
दगादि (→मोहादि) दे१ ०य, दे११ ०यम् (→०य)

२३ -०) दे१ ३ दुर्ज्ञेय, दे१ दुर्ज्ञेय (→दुर्ज्ञेय) -०) दे१ ३ ५
ते१ जगत्सर्व (→जगत्सर्व); दे१० ०मयी (→०मय) -०) दे१ ३ ७
जयसर्व, दे१० जयसर्व, ते१ जगत्सर्व (→जय सर्व); दे३

सोऽहं तथा करिष्यामि यथेन्द्रो जगतः पति ।
मविष्यति सहस्राक्षः सत्यमेतद् ब्रवीमि वः ॥ ३५
ततः कृष्णाग्निं ब्रह्मा हृषीकेशाय दत्तवान् ।
यज्ञोपवीतं भगवान् ददौ तस्य बृहस्पतिः ॥ ३६
आपाहमददाद् दण्डं मरीचिर्ब्रह्मणः सुतः ।
कमण्डलुं वसिष्ठश्च कौशु चौरमथाङ्गिराः ।
आसनं चैव पुलहः पुलस्त्यः पीतवाससी ॥ ३७
उपतस्थुश्च तं वेदाः प्रणवस्वरभूषणाः ।
शास्त्राण्यशेषाणि तथा सारययोगोक्तयश्च याः ॥ ३८
स वामनो जटी दण्डी छत्री धृतरम्भण्डुलः ।
सर्वदेवमयो देवो बलरश्चरमभ्यगात् ॥ ३९

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये नवमोऽध्याय ॥९॥

यत्र यत्र पदं त्रिधा भूभागे वामनो ददौ ।
ददाति भूमिर्विवरं तत्र तत्राभिपीडिता ॥ ४०
स वामनो जडगतिर्मुदु गच्छन् सपर्वताम् ।
सावित्रीदीपवतीं सर्वा चालयामास मेदिनीम् ॥ ४१
बृहस्पतिस्तु शनैर्मार्गं दर्शयते शुभम् ।
तथा श्रीडाविनोदार्थमतिजाड्यगतोऽभवत् ॥ ४२
ततः शेषो महानागो निःसृत्वासौ रसातलात् ।
साहाय्यं कल्पयामास देवदेवस्य चक्रिणः ॥ ४३
तदद्यापि च विरचातमहर्विलमनुचमम् ।
तस्य सदृशनादेव नागेभ्यो न भय भवेत् ॥ ४४

वे ३

३५ -b) दे१ अग पति (→जगत पति) -d) दे१ ३
वे१ व, दे१ वे (→व)
३६ -a) दे११ तथा (→तत) वे१ ब्रह्म (→ब्रह्मा) -b)
दे१ ऋषी (→हृषी) वे१ हृषीकेश ॥ ३५ वात् -d) दे१ तस्य
(→तस्य)

३७ वे१ b मरीचिर्ब्रह्मण तथा ef पुल ससी खडितम्
अत परमपि अध्यायात् यावत् बहून् खडितम् -a) दे१ अय ॥
दण्ड, दे१ अयदण्ड (→अयदादण्ड) -b) दे१ ब्रह्मणस्वक (→ब्रह्मण
सुत) -) दे१ ब्रह्म च (→वसिष्ठश्च) -d) दे१ ३ कुणाधीर (दे१
रम्), दे१ कश्यपी (दे१ नी) र वे१ कुणाधीर (→क वधीर) वे१
अङ्गिर (→अङ्गिरा) -) दे१ असन (→आसन) दे१ पुलह
(→पुलह) -f) दे१ १० ११ तित (→पीत)

३८ वे१ a c d खडितम् (दे१ ३७ वा वि) -a) दे१ वे
(→तत); दे१ वेण दे११ देया (→वेदा) -b) दे१ प्रणवस्वर, दे१ १०
प्रणवोच्चार (→प्रणवस्वर) दे१ वे१ भूषण (→भूषणा)
-d) दे१ आसनास (→शोकोत्तम) दे१ तत्रा (→चक्र)

३९ वे१ a-d खडितम् (दे१ ३७ वा वि) -) मुन
वेद (→देव) दे१ सवमयो देवदेवो

४० वे१ a d ० १ वे१ b ० खडितम् (दे१ ३७ वा वि)
-0) दे१ भूमि (→भूमि) -d) दे१ ११ [अ]ति, दे१ वे१
[अ]ति (→[अ]ति)

४१ वे१ ०; वे१ a b ० खडित (दे१ ३७ वा वि) -a)
दे१ (व) स (→स) b) दे१ गच्छत् (→गच्छत्) दे१ पर्वतात्

(→पर्वतात्) -0) दे१ ४ ७ सावि (→सावित्री) दे१ ४ ० वना
(→वती)

४२ वे१ a ० खडितम् (दे१ ३७ वा वि) a) दे११
सानकी (→सानी) -b) दे१ शुभा (→शुभम्) -c) दे१ ३ तस्य
(→तस्या) -d) दे१ ० विनोदार्थ (→विनोदार्थ) -d) दे१
मतिजाड्यगतो तो भवत् दे१ ३ मतिजाड्यगत (दे१ त) तो भवत् दे१
मतिजाड्यगतो भवत् दे१ १० ११ म (दे१ १० ग) ति (दे१ नि) जल
गतिभवेत् दे१ मतिजाड्यगतित्वमो मुने मतिजगति साभवत्

४३ वे१ ० वे१ ० खडितम् (दे१ ३७ वा वि) दे१ ३
a d ० -a) दे१ भागो दे११ भागो (→भागो) -b) दे१ ११
निवृत्त्या (→निवृत्त्या) दे१ ७ ० तन (→तनवत्)

४४ वे१ ०; वे१ a d खडितम् (दे१ ३७ वा वि) -a)
दे१ १० ११ वे१ तस्या (→तस्या) दे१ विस्वात (→विस्वात)
-b) दे१ १० ११ महाविपुलमुत्तमम्, दे१ महावनमुत्तमम् -d)
दे१ सस्य गन्धवाद्य नगीनात् आवा पुं सभवेत् (?)

पुष्पिका दे१ इति वामनपुराणे सरमाहात्म्ये वामन
प्रादुर्भावे दे१ ३ ५ १० इतिप्रो (दे१ [नी]) वामन पुराणे स (दे१
सा वे१ मु) रो माहात्म्ये दे१ इति वामन सरमाहात्म्ये मुने इति
वीवामनपुराणे पुनस्त्वयारम्भवा सरमाहात्म्ये अध्यायनाम
दे१ ५ १० वे१ ० दे१ वामनप्रादुर्भावा नाम, दे११ सरमाहात्म्य
अध्यायसरत्या -दे१ ४ ५ ११ वे१ ०, दे१ १० ११ ० ११ दे१ भागत
समाध्याय, दे१ नवमाध्याय, मुने त्रिआध्यायः

लोमहर्षण उवाच ।

३१ सपर्वतवनामूर्ध्या दृष्ट्वा संक्षुभितां वलिः ।
पप्रच्छोशनसं शुक्र प्रणिपत्य कृताञ्जलिः ॥ १
आचार्य क्षोभमायाति साक्षिभूमिधरा मही ।
कस्माच्च नासुरान् भागान् प्रतिगृह्णन्ति वद्वयः ॥ २
इति प्रष्टोऽथ वलिना काव्यो वेदविदां वरः ।
उवाच दैत्याधिपतिं चिर ध्यात्वा महामतिः ॥ ३
अवतीर्णो जगद्वेदिनः कश्यपस्य गृहे हरिः ।
वामनेनेह रूपेण परमात्मा सनातनः ॥ ४
स नूनं यज्ञमायाति तव दानवपुंगव ।
तत्पादन्यासविधौभादिषं प्रचलिता मही ॥ ५
कम्पन्ते गिरपथेमे क्षुभिता मकरालयाः ।
नेयं भूतपति भूमिः समर्था वोढुमीश्वरम् ॥ ६

१०

[अस्मिन् अध्याये ते१ मन्त्रे वदन् खडितम्]

ॐ ते१ खडित, दे२ लोमहर्षण उ दे१ लोमहर्षण

१ ते१ १ 'सर्व' ओ खडित -d) दे११ सडु खितो
(→सधुमिता) -०) दे२ ११ पप्रच्छो (→प्रप्रच्छो)

२ दे१ ० ते१ ३ आचार्य सया ओ खडित -b)
दे२ १० ११ भूगृह्णा (→भूमिधरा) -३) दे० बाहव (→बहव)

३ दे१ ३b ० ते१ ० 'दे' ति खडितम् -b) दे१
कोव्यो (→काव्यो)

४ ते१ ० वा ह खडितम् -a) दे२ ०वलि
(→योगिन) -०) दे१ इह वामन (→वामनेनेह)

५ -a) दे१ सभूतो (→स नूनं); दे० 'या (राव) याति
(→मायाति) -b) दे३ पुंगव (→पुंगव) -०) ते१ * त्
(→तत्) दे१ ०'यासो (→'यासो') दे२ १०-११ यस्य वा (दे११
०'द' प्रति (दे११ 'कि' धरात्

६ -a) दे१ सर्व, मुवे चैव (→चैवे) दे१ कल्पयोगिनि
मय -b) दे२ १० ११ ससुखा (→सुभिता) दे२ ०लया
(→लया) -०) दे२ वृत्त, दे२ १०-११ ते (दे११ नैनं) (→नेय)

७ -a) दे१ ३ १० गन्धर्व (→गन्धर्वा) -०) ते१
०नैवि (→नैव) दे२ पुति (→पुतिर) -d) दे१ ३ [स]नत

सदेवासुरगन्धर्वा यक्षराक्षसपन्नगा ।
अनेनैव धृता भूमिरापोऽग्निः पवनो नमः ।
धारयत्यसिलान् देवान् मनुष्यांश्च महासुरान् ॥ ७
ह्यमस्य जगद्वातुर्माया कृष्णस्य गह्वरी ।
धार्यधारकभावेन यया सपीडित जगत् ॥ ८
तत्सन्निधानादसुरा न भागार्हाः सुरक्षितः ।
सुजते नासुरान् भागानपि तेन त्रयोऽग्नयः ॥ ९
शुम्भस्य वचनं श्रुत्वा हृष्टरोमाऽब्रवीद् वलिः ।
धन्योऽहं कृतपुण्यश्च यन्मे यज्ञपतिः स्वयम् ।
यज्ञमभ्यागतो ब्रह्मन् मत्तः कोऽन्योऽधिकः पुमान् ॥ १०
यं योगिनः सदोयुक्ताः परमात्मानमव्ययम् ।
द्रष्टुमिच्छन्ति देवोऽसौ ममाध्वरमुपेक्षति ।
यन्मयाचार्य कर्त्तव्यं तन्ममादेष्टुमर्हति ॥ ११

(→गम) -०) दे१ ३ ते१ ०ल देवो (दे१ वा) (→०लान् देवान्)

-f) दे१ ३ ते१ ०'सुर, दे१ ०बल (→०सुरव)

८ -b) दे२ १०-११ दुरत्यया (→गह्वरी) -d) दे१ ३ १० ११

ते१ यया (→यया) दे० सपीडन (→सपीडित)

९ -a) मुवे ब्रभुवा (→ब्रभुवा) -b) दे२ भागार्हा

नासुरोत्तमा, दे२ भागहार्य सुरोत्तमा, दे१ भागहानि सुरोत्तमा,

मुवे भागहार्य सुरोत्तमा -c) दे१ भूयते (→भूयते), दे१

योगान् (→भागान्) -d) मुवे वै ते (→तेन) दे१ ३ ते१ न इत

च तयामय

१० -a) दे१ तस्या (→श्रुत्वा) -b) दे१ हय (→हृष्ट)

-०) दे१ ०पुन्य (→०पुण्यन्) -d) दे१ ३ १०-११ यतो (→यन्मे)

दे११ जगत्पति (→यज्ञपति) ते१ य***य (→यज्ञपति स्वय)

-०) दे२ ०'न्या' (→'मय्या') -f) दे१ [क]न्य, दे० ३ बान्य

दे१ ३य (→मत्त) ते१ न काव्योऽधिकः पुमान्

११ -a) दे१ ५ १ योगिन (→योगिन) दे१ ३ ११ तवायुक्ता

(→सदोयुक्ता) ते१ 'नि ***यु' (→'गिन तवोयु') -०)

दे१ ४ ते१ देवेनो (→देवोत्तो) -d) दे२ ममाध्वरम्, दे१ ममाध्वरम्,

ते१ ममाध्वरम् (→ममाध्वरम्) दे१ ०वोपति, दे१ ११ ते१

उपेक्षति, दे१ १० उपेक्षति (→उपेक्षति) -०) ते१ तन्य (→यन्म)

-f) दे२ ते१ सयास्यातु, दे१ ४ ममाध्वरम् (→ममाध्वरम्)

शुक्र उवाच ।

यज्ञभागशुभो देवा वेदप्रामाण्यतोऽसुर ।
 त्वया तु दानवा दैत्य यज्ञभागशुभः कृताः ॥ १२
 अयं च देवः सत्त्वस्य करोति स्थितिपालनम् ।
 विमृष्टं च तथाऽयं च स्वयमस्ति प्रजाः प्रभुः ॥ १३
 भर्तास्तु बन्दी भविता नूनं विष्णुः स्थितौ स्थितः ।
 निदित्वैवं महाभाग कुरु यत् ते मनोगतम् ॥ १४
 त्वयाऽस्य दैत्याधिपते स्वरूपकेऽपि हि वस्तुनि ।
 प्रतिज्ञा नैव वोढव्या वाच्यं साम तथाऽफलम् ॥ १५
 कृतकृत्यस्य देवस्य देवार्यं चैव कुर्वतः ।
 अलं दद्यां धनं देवे त्वेतद्वाच्यं तु याचतः ।

॥ १२ ५ शुक्र उ. दे१ शुक्रः.

१२. -a) दे११ शुक्रो (→शुक्रो) -b) दे१ देवप्र°
 (→वेदप्र°), दे३ ११ सुप्र, दे३ ते। गुर (→गुर) -c) दे० ११
 देव्या (→देव्य)

१३ दे१ ०. -a) दे० ४ देव (→देव) -c) दे२ ते।
 विमृष्ट (→विमृष्ट) दे३ ३ तथा पञ्च, दे३ ५ १० ११ तद्वान्ते
 (→तथाय च) -d) दे१ स्व ० मति, दे३ स्वयमस्ति, दे३
 त्वया मति, दे१ स्वयमस्ति (→स्वयमस्ति), दे३ गुणा (→प्रभु)

१४ -a) दे३ १० त्वया तु भविता देवा (दे३ दिवा),
 दे१ ११ स्वयानुवरो भविता -b) दे३ विष्णु, दे३ ७ ११ विष्णु
 (→विष्णु), दे१ स्थिति (→स्थित) -c) दे३ निदित्वैव, दे३
 निदित्वैव, ते। निदित्वैव (→निदित्वैव); दे३ १० महापञ्च, ते।
 महाभाग (→महाभाग) -d) दे१ वल (→यत्ते)

१५ -a) दे३ त्वया तु, दे३ ११ त्वया च, दे३ १० त्वया च
 (→त्वयाय), ते। पति (→पति) दे३ त्वया दैत्याधिपते -b)
 दे१ ०कोपि (→वेदप्र°), -c) दे१ वाच, दे३ वाच (→वाच्य)
 दे१ वाच तथा, दे११ सोमत्तया (→गाम तथा)

१६ -a) दे३ देवस्य ०. -b) दे३ १० चापि
 (→चैव) -c) दे३ ५ १० ११ नाव दानुमह देव, दे३ नाव दानु
 पत्ते(न?)दे३ (दे३?), ते। नाव दद्या धन देको -d) दे३ १०
 त्वया वाच्य, दे३ तद्वाच्य, ते। स्वतद्राज्य (→स्वतद्राज्य) -e)
 दे३ भूयस्य (→भूयस्य) -f) दे१ गुर, ते। गुर (→गुर)

१७ -b) दे३ याचित, दे११ याचत (→याचित) -c)
 ते। ना. किं सङ्घितम् दे३ १० देनेन, दे३ देनेन, दे११ देनेने,
 भुवे देनेन (→देवस्य) -d) दे३ संसारयाहृति, दे३ स्वमा-

कृष्णस्य देवभृत्यर्थं प्रवृत्तस्य महासुर ॥ १६

वल्लिवाच ।

प्रबन् कथमहं भूयामन्तेनापि हि याचितः ।
 नास्तीति किम् देवस्य संसारस्वाधारिणः ॥ १७
 व्रतोपवासैर्विविधैर्यः प्रभुर्गृह्यते हरिः ।
 स मे वक्ष्यति देहीति गोविन्दः किमतोऽधिकम् ॥ १८
 यदयं सुमहारम्भा दमशौचगुणान्वितः ।
 यज्ञाः कियन्ते यज्ञेशः स मे देहीति वक्ष्यति ॥ १९
 तत्तापु सुकृतं कर्म तपः सुचरितं च नः ।
 यन्मां देहीति निश्चयः स्वयमेव वदिष्यति ॥ २०
 नास्तीत्यहं गुरो वक्ष्ये तमभ्यागतमीधरम् ।

रोहोषहारिणम्, दे१ १० ११ संसारपथहारिणम् (दे१ ० ना, दे११ ० ना)

१८ -b) दे१ ते। पुत्रार्थाद्ये, दे३ ७ प्रभुर्गृह्यते (→प्रभु-
 गृह्यते), ते। 'हरि' सङ्घितम् -c) दे३ १० सचेदं, दे११ सवैव°,
 ते। सङ्घितम् (→समेव°) -d) दे१ पितृ (→पितृकम्)

१९ ते। b, d सङ्घितम् -a) दे३ यदयं (→यदयं),
 ते। ०रम्भ, (→०रम्भ), दे३ १० ११ यतोऽतिकरणादेव, दे३ यदयं
 राजपूजाया -b) दे३ १० ११ पुत्रि वीच, दे३ सद्यो च (→दम
 शौच) -c) दे१ कृते (→कियन्ते); दे३ ५ ११ देवेश, दे३ १०
 देवस्य, भुवे देवस्य (→यज्ञेश) -d) दे३ १० ११ मा (→मे)

२० ते। b 'तत्' ... 'तप' तथा c'd 'मीध' .....
 हरि. सङ्घितम् -a) दे३ तत्ता ०, दे३ तत्ता तु (→तत्तापु),
 दे११ स्व° (→मु°) -b) ते। ० मा (→च न) -c) दे३ १०
 ११ मन्वया दत्तमीधर (दे११ ० स) -d) दे३ १० ११ स्वयमाया
 (दे११ ० घा) स्यते (दे११ ते) हरि.

२१ दे३ १० ११ c'd ०. ते। ab 'नास्ती' ... 'तम',
 ० 'त्वाम' घ्यामि सङ्घितम्. -a) दे३ ४ गुरु (→गुरो)
 -b) दे३ ५ १० ११ इयमा (→तमस्या) -c) भुवे 'घ्यामि'
 (→०वेह) -d) दे३ तनुं नास्ति जने वचिद, ते। न नास्तीति न
 मे वचिद

२१ इत्येतत्तर दे३ १० ११ भुवे अधिकम्—
 १०२० तदेतद्राज्यं प्राप्तं नृपस्यमदितं कनम् ।

यतोऽस्मिन्दि यनेवो याचते नो जनाहं ॥

निब्रूमद्विभयस्य नैव दत्तमभ्यागच्छितम् ।

स मे वक्ष्यति देहीति गोविन्दः किमतोऽधिकम् ॥ ४

१ २२ प्राणत्याग करिष्येऽहं न तु नास्ति जने कचित् ॥ २१ ॥
 नास्तीति यन्मया नोक्तमन्येषामपि याचताम् ।
 वक्ष्यामि कथमायाते तदद्य चामरेऽच्युते ॥ २२ ॥
 श्लाघ्य एव हि वीराणां दानाद्यापत्समागमः ।
 न बाधाकारि यदानं तदङ्ग षलवत् स्मृतम् ॥ २३ ॥
 मद्राज्ये नासुखी कश्चिद् दरिद्रो न चातुरः ।
 न दुःखितो न चोद्विग्नो न शमादिविवर्जितः ॥ २४ ॥
 हृष्टस्तुष्टः सुगन्धी च वृषः सर्वसुखान्वितः ।
 जनः सर्वो महाभाग स्मिन्महाह सदा सुसी ॥ २५ ॥
 एतद्विशिष्टमन्नाहं दाननीजफलं लभे ।

विदितं मुनिशार्दूल मयैव त्वन्मुखाच्छ्रुतम् ॥ २६ ॥
 मत्प्रसादपरो नूनं यत्नेनाराधितो हरिः ।
 मम दानमवाप्यासौ पुष्पाति यदि देवताः ॥ २७ ॥
 एतद्भीजकरे दाननीजं पतति चेद्गुरौ ।
 जनार्दने महापात्रे किं न प्राप्तं ततो मया ॥ २८ ॥
 विशिष्टं मम तदानं परितुष्टाश्च देवताः ।
 उपभोगाच्छ्रुतगुणं दानं सुखकरं स्मृतम् ॥ २९ ॥
 मत्प्रसादपरो नूनं यत्नेनाराधितो हरिः ।
 तेनाभ्येति न सदेहो दर्शनादुपकारकृत् ॥ ३० ॥

[पठे -1) दे३, (→वाञ्छित) मुने मून वान न सशय
 (→मूनमस्तद्वित फलम्) -3) दे३ 11 'मय्यच' (→'मय्यरमे' दे३
 10.11 तदास्याम्य' (→'दास्यामेवा')]

२२. ते। ३ 'नास्तीति' तथा b-d 'न ता च्युते' खण्डितम् -0) दे३ 11 'मयेति' (→'मापते') -d) दे३ तदयमम च्युते, दे३ तदस्यावचनेच्युते, दे३ तदस्यावचनमुच्यते दे३ 10 तमेवा म्वागतेच्युते दे३ 11 तमेमस्यागतेच्युते ?

२३. ते। b-d 'बाप दय खण्डितम् -a) दे३ एव (→एव) दे३ 10 11 धीराणा (→वीराणा) -b) दे३ दानत्यागि दे३ दानार्थः, दे३ दानादस्ताव, दे३ 11 दानवास (→'दानाव्यासत') दे३ ५८, दे३ ५९, दे३ ११ 'गता' (→'गम') -c) दे३ 11 न चैवार्थं सप्त दान -d) दे३ ३ तदयं ब्रह्म' (→'तदङ्ग वल') दे३ 11 तदागमभवत् कथम्, दे३ तदन्ते फलचलकम्, ते। ६६ ब्रह्मणस्मृतम्

२४. ते। b-d 'न दारि ञ्मो नश खण्डितम् -1) दे३ मद्राज्ये ना' दे३ न मे राज्ये दे३ 11 न चेद्राज्ये (→'मराज्ये ना') b) दे३ चातुर (→'चातुर') -0) दे३ 10.11 नास्तिपितो दे३ न हृषितो (→'न दुःखितो') -d) दे३ ५.७ 10 11 प्रसाद' (→'वमादि') २५. ते। ३-0 'धी च महा खण्डितम् -1) दे३ पुष्ट (→'पुष्ट') -b) दे३ ३ दत्त दे३ हृष्ट (→'पुष्ट') दे३ 10 ११ गुणावित (→'सुखान्वित') -0) दे३ १४ यत, दे३ ५९ जना (←'जन') दे३ 10 ११ 'भोज' (→'भोग')

२६. ते। ३-0 एतं विदितं d मुखाच्छ्रुतम् खण्डितम् -a) दे३ ३ विशिष्टमन्नाह, दे३ विशिष्टपात्राव दे३ विशिष्टपात्रोपि, दे३ 10 विशिष्टमन्नाह, दे३ 11 विशिष्टपात्राव (→'विशिष्टमन्नाह') -b) दे३ ११ फलं लभे, दे३ 10 11 'फलं मया दे३ ११ फलं महत् (→'फलं लभे') -0) दे३ ११ 'आहूत' (→'आहूत') -d) दे३ 10.11 मयैव (→'मयैव') दे३ मुखात् च्युत

(→मुखाच्छ्रुतम्)

२७. दे३ ५ 10 11 ते। ३-0 खण्डितम् -1) दे३ ३ तद (→'मत्') दे३ ३ नित्य (→'नून') -b) दे३ 'यननी' (→'यनेना') दे३ यनेनाराधित मुनि -0) दे३ ३ 'धिय' (→'ध्यात') दे३ ममनामकारण दे३ तेनाप्यन न सदेहो -d) दे३ ३ यदि पुष्पाति देवता, दे३ दानादुपकारकृत्

२८. दे३ ३ ते। 0 -a) मुने 'वर' (→'वरे') दे३ दान (→'दान') -b) दे३ 10 पति, दे३ 11 वपति (→'पतति') दे३ 10 चेद्गुरौ (→'चेद्गुरौ')

२९. दे३ २४ 0 दे३ ३ ७ ab 0 ते। ३-0 विणि सुखं खण्डितम् -a) दे३ 10 ते दान दे३ 11 दान (→'तदान') -b) दे३ 10 ११ पुष्पाति, दे३ ११ पुष्पाति (→'पुष्पात्र') -0) दे३ ११ गुण, दे३ ११ गुणाव (→'गुण') -d) दे३ ११ मद्राज्य, दे३ 10 11 मद्राज्य, ते। ३ मद्राज्य (→'मद्राज्य') दे३ ३ दाना श्लाघ्यतरस्त्वहम् दे३ दान श्लाघ्यतर तत्

दे३ 10 'ab, od मध्ये अचिकम्-

10-६ मम दानमवाप्येय यदि पुष्पाति देवता ।

मम दानमवाप्येय यदि पुष्पाति देवता ॥ (= २७)

३०. दे३ ३ ते। ३-0 'व्यपन्न' शाना' खण्डितम् -a) दे३ ३ तद (→'मत्') दे३ ३ ४ नित्य, दे३ ११ सूप, ते। ३ (→'सूप') -b) दे३ ११ 'येते' (→'यन्त्र') -0) दे३ ३ तेनाप्यन, दे३ ११ तेनाप्येय (→'तेनाप्येय') -d) दे३ ११ दानो दूयकातकृत्

दे३ ab, od मध्ये अचिकम्-

10-६ मम दानमवाप्येय यदि पुष्पाति देवता । (= २७ od)-

वराभेयं दूयगुणाद्वानाव्याव्यतरस्तुह ॥ (= २६ od)
 तत्प्रसादपरो नित्य यत्नेनाराधितो हरिः ।

तेनाभ्येति न सदेहो दर्शनादुपकारकृत् ॥ (= ३०)

अथ कोपेन चाम्येति देवभागोपरोधतः ।
मां निहन्तुं ततो हि स्याद् वधः श्लाघ्यतरोऽच्युतात् ॥ ३१ ॥
एतज्ज्ञात्वा मुनिश्रेष्ठ दानविन्मर्रेण मे ।
नैन भाव्यं जगन्नाथे गोविन्दे समुपस्थिते ॥ ३२ ॥

लोमहर्षण उवाच ।

इत्थेवं वदतस्तस्य प्राप्तस्तत्र जनार्दन ।
सर्वदेवमयोऽचिन्त्यो मायागामनरूपधृक् ॥ ३३ ॥

तं दृष्ट्वा यज्ञवाटं तु प्रविष्टमसुराः प्रभृम् ।
जग्मुः प्रभावतः क्षीमं तेजसा तस्य निष्प्रमाः ॥ ३४ ॥
जेपुश्च मृनयस्तत्र ये समेता महाध्वरे ।
वमिष्ठो गाधिजो गगो अन्ये च मुनिसचमाः ॥ ३५ ॥
बलिधैवाखिलं जन्म मेने सकलमात्मनः ।
ततः संक्षोभमापन्नो न कश्चिद् किंचिदुक्तवान् ॥ ३६ ॥
प्रत्येकं देवदेवेशं पूजयामास तेजसा ।
अथासुरपतिं प्रह्नं दृष्ट्वा मुनिवरांश्च तान् ॥ ३७ ॥

वै ३१ ॥

३१ वे० १०-८ 'चाम्ये तो हि' खण्डितम् -a) दे० कोपेन (न) (-कोपेन) दे० चाम्यति, दे० चाम्येति (-चाम्येति) -b) दे० भोगो, दे० १० ११ भागा (-भोगो) दे० १० १० धितम् (-धत) -c) दे० ११ मा निहन्तु, दे० मा हन्तु च (-मा निहन्तु), दे० हि स्याद् (-हि स्याद्) -d) दे० १० १० मया, दे० १० ११ ततोऽच्युतात्, दे० १० ११ ततोऽच्युतात्, दे० १० ११ ततोऽच्युतात्, दे० १० ११ ततोऽच्युतात्

३१ इतिवातर दे० १० ११ मुने भविष्यम् -

१०५ • समाहन्तु ह्यपीवै ग वध वै समुपस्थित ।

[दे० समाहन्तु, दे० १० ११ समाहन्तु (दे० १० ११) (-समाहन्तु)]

३२ वे० १० १० 'म' ध्व खण्डितम् -a) दे० १० १० एव (-एतत्) ; दे० मुनि यष्ट (-मुनिश्रेष्ठ) b) दे० १० १० (पा) न वे (-रेण मे); दे० १० १० न, दे० १० १० ने (-मे) -c) दे० १० १० नैव वाच्य, दे० १० १० ए, दे० १० १० नैव भाव्य, दे० १० १० त्वया वाच्य (-नैव भाव्य), दे० १० १० प्राय (-प्राये) -d) दे० १० १० गोविं •, दे० १० १० गोविं (-गोविन्दे); दे० १० १० प्रायते (-परिवर्ते)

३३ • लोमहर्षण उ० ; दे० लोमहर्षण उवाच

३३ वे० १० १० 'वन्तस्तस्य' खण्डितम् -b) दे० १० १० मया, दे० १० १० तत्र, दे० १० १० त्वया प्राय, दे० १० १० • • • • • न (-प्रायतव) दे० १० १० (-ईन) -d) दे० १० १० मया (-माया)

दे० १० १० मुने a, b मध्ये भविष्यम् -

१०६ • यज्ञवाटमुपगत ।

सहैवामरकृन्तुं सृष्ट्वापिपुनरुत्तर ।

बलि पुनरवापेन मुक्तं निजमुपरोहितम् ।

मां च याचिषुमस्येति यतो गेहागतो हरि । [४]

स यथास्मिच्छया सर्व ।

[-१] दे० १० १० गत् (-गत) -२] दे० १० १० • • • • • (-कृन्तुं) -३] दे० १० १० बलि, + बलि (-बलि) -४] दे० १० १० त्वया, दे० १० १० मां (-मां च); दे० १० १० ततो, दे० १० १० त्वया (-भवो); दे० १० १० गेहा

(-गेहात्) -५] दे० १० १० सर्व (-सर्व)]

दे० १० १०, b मध्ये भविष्यम् -

१०७ • यज्ञवाटमुपगत ।

सहैवामरकृन्तुं सृष्ट्वापिपुनरुत्तर ।

यन्मया सर्वमेतत्तत्र प्राप्य तस्य विपश्ये ।

बलि पुनरवापेन मुक्तं निजमुपरोहितम् । [४]

समायाचिषुमस्येति ततो गेहागतो हरि ।

स यथास्मिच्छया सर्व ।

दे० १० १०, c मध्ये भविष्यम् -

१०८ • एवाच दर्शयामि विर भ्यात्वा स भाव्य ।

भवतोर्गो जगदीनि बद्धास्व गृहे हृदि ।

वामनदेह रूपेण परमात्मा सनातन ।

स त्वं यममायाति तव दानवपुत्र । [४]

पुनरुच दे० १३ इतिवातरं भविष्यम् -

१०९ • एव तु वृषतस्तस्य प्रातस्तत्र जनार्दन ।

३४ वे० १० १० 'त दृष्ट्वा' खण्डितम् -a) दे० १० १० दृष्ट्वा (-दृष्ट्वा) -b) दे० १० १० १० (दे० १० १०) प्रभु (-प्रभु) -c) दे० १० १० प्रभाव, दे० १० १० प्रभाव (-प्रभावत) -d) दे० १० १० निरस्य, दे० १० १० निरस्य (-निरस्य)

३५ -a) दे० १० १० दृष्ट्वा, दे० १० १० दृष्ट्वा (-दृष्ट्वा) -b) दे० १० १० ध्वर (-ध्वरे) -c) दे० १० १० गगो, मुने गगं (-गगो) -d) दे० १० १० ह्ये लु, दे० १० १० चाम्ये, मुने चाम्ये (-चाम्ये च); दे० १० १० पुनरा, दे० १० १० सतमा (-सतमा)

३६ -b) दे० १० १० मया (-मया)

३७ -b) दे० १० १० त्वया (-त्वया) -c) दे० १० १० प्र •, दे० १० १० दृष्ट्वा (-दृष्ट्वा) -d) दे० १० १० दृष्ट्वा, दे० १० १० मुनि (-मुनि)

दे० १० १०, b मध्ये भविष्यम् -

११० • न बलिं च किंचिदुपगतम् । (= ३६ d)

एतच्छ्रुत्वा तु गदितं वामनस्य महात्मनः ।
 वाचयामास वै तस्मै वामनाय महात्मने ॥ ४७
 पाणौ तु पतिते तोये वामनोऽभूद्वामनः ।
 सर्वदेवमय रूप दर्शयामास तत्क्षणात् ॥ ४८
 चन्द्रसूर्यां तु नयने यौः शिरश्चरणी क्षितिः ।
 पादाङ्गुल्यः पिशाचास्तु हस्ताङ्गुल्यश्च गुह्यरूपाः ॥ ४९
 रिधेदेवाश्च जानुस्था जङ्घे साध्याः सुरोचमाः ।
 यक्षा नखेषु संभूता रेखास्त्रपसरस्तथा ॥ ५०
 दृष्टिर्दृष्टान्यशेषाणि केशाः सूर्याश्वः प्रभोः ।
 तारका रोमकूपाणि रोमेषु च महर्षयः ॥ ५१
 बाहवो निदिशस्तस्य दिशः श्रोत्रे महात्मनः ।
 अधिनौ श्रवणे तस्य नासा वायुर्महात्मनः ॥ ५२

४७ ठे। ० (इ ४१ पा वि) -१) दे१ वचन
 (→गति) -०) दे१ वच(व?)वा? (→वाचय?) दे१ १० ११ दनो
 तस्मै महाबाहु, दे१ वाचयामास तस्मै -०) दे१ पदव, दे१ १० ११
 पदवयम् (→महात्मने)

४८ ठे। ० (इ ४१ पा वि) -१) दे१ पति *
 (→गति) -०) दे१ ३ भूतभावन (→[भा]भूतवान्न)

४९ ठे। ० (इ ४१ पा वि) -१) दे१ च (→तु)
 -०) दे१ ४ (→तु) -०) दे१ हस्ता (गुह्यस्ता) गुह्यश्च
 (→हस्ताङ्गुल्यश्च)

५० ठे। ० (इ ४१ पा वि) -०) दे१ ३ तम (→तमा)
 -०) दे१ ३ यगा नखेषु, दे१ यगाभ्यागेषु, दे१ १० ११ यगाभ्यागेषु (→यगा
 नखेषु); दे१ ३ सभूता, दे१ १० सभूता (→सभूता) -०) दे१ रेखाभ्या
 दे१ रेखास्त्र, दे१ १० रेखास्त्र, दे१ ११ विरास्त्र, मुन रेखाभ्या
 (→रेखास्त्र)

५१ ठे। ० (इ ४१ पा वि) -०) दे१ दृष्टिर्व्याप्य, दे१
 दृष्टिर्व्याप्य, दे१ दृष्टी विप्लवा (→दृष्टिर्व्याप्य) -०)
 दे१ ११ प्रभा (→प्रभो); दे१ ११ अस्तवा (→धव प्रभा) -०)
 दे१ प्रभातास्त्ररूपाणि -०) दे१ रोमेसु तु (→रोमेसु च)

५२ ठे। ० (इ ४१ पा वि) -०) दे१ वायो (→वाहो);
 दे१ विन्ति, दे१ ११ विन्ति (→विन्ति) -०) दे१ १०
 नाता (→माता); दे१ १० ११ महात्म (→महात्मन)

५३ ठे। ० (इ ४१ पा वि) -०) दे१ धम सनाता
 दे१ १० ११ धमसमाप्ता (→धम समाप्ता)

५४ ठे। ० (इ ४१ पा वि) -०) दे१ (या)वाचिर्दृ

प्रसादे चन्द्रमा देवो मनो धर्मः समाश्रितः ।
 सत्यमस्यामवद् वाणी निहा देवी सरस्वती ॥ ५३
 ग्रीवाऽदितिर्देवमाता विद्यास्तद्वलयस्तथा ।
 स्वर्गद्वारममूर्त्त्यं त्वष्टा पूषा च वै भुवौ ॥ ५४
 मृते वैश्वानरश्चास्य वृषणौ तु प्रजापतिः ।
 हृदयं च परं ब्रह्म पुंस्त्वं वै कश्यपो मुनिः ॥ ५५
 पृष्ठेऽस्य वसवो देवा मरुतः सर्वसधिषु ।
 वधस्त्रले तथा रदो धैर्यं चास्य महार्णवः ॥ ५६
 उदरे चास्य गन्धर्वा मरुतश्च महानलाः ।
 लक्ष्मीर्मेषा धृति कान्तिः सर्वविधाश्च वै कटिः ॥ ५७
 सर्वज्योतीर्नापि यानीह तपश्च परमं महत् ।
 तस्य देवाधिदेवस्य तेजः प्रोद्भूतवृत्तमम् ॥ ५८

(→ग्रीवाऽदितिर्) -०) दे१ विद्यापुष्टि, दे१ १० ११ विद्यास्तु व
 (→विद्यास्तद्व) दे१ तया (→तथा) दे१ विद्यास्त च वत तथा
 -०) दे१ मैत्रे, दे१ १० नेत्र (→मैत्र) -०) दे१ भुवौ (→भुवौ)
 ५५ ठे। ० (इ ४१ पा वि) -०) दे१ मते (→मुते)
 -०) दे१ मृ (→च) -०) दे१ ११ त्व क (→पुंस्त्वं) दे१ ११
 वस्यतो (→मरुतयो)

५६ ठे। ० (इ ४१ पा वि) -०) दे१ वृष्टये, दे१ १०
 वृष्टये दे१ ११ वृष्टय (→वृष्टय) -०) दे१ ३ मरुत (→मरुत)
 दे१ ३ पव (→पव) -०) दे१ ३ १० वन स्थित (→वनस्थित)
 दे१ १० द्य (→द्यौ) -०) दे१ ३ वीष दे१ १० वीर्य (→वीर्य)
 दे१ ३ तस्य दे१ वास्य (→वास्य); दे१ ३ १ महात्मन, दे१ १०
 महात्मना (→महार्णव)

दे१ ३ १० ११ १, ० मध्ये अस्तिम्—
 ११२० सवाग्राज्यो ज्योतिर्वातीति विमनादमा
 [दे१ १० अक्षरा (→१० अक्षरा) दे१ ११ योनिर्द (→ज्यो
 तिर); दे१ १० प्रभो (→प्रभा)]

५७ ठे। ० (इ ४१ पा वि) -०) दे१ ११ वायु
 (→वायव्य) दे१ ११ वायु (→वायव्य) १) दे१ ३ मरुत (→मरुत)
 दे१ महात्मन दे१ महात्मन (→महात्मना) -०) दे१ ३ नीति
 (→नीति) -०) दे१ ३ वैश्वान (→वैश्वानर)

५८ ठे। ० (इ ४१ पा वि) -०) दे१ ३ १० वस्यतो
 तिरदो देव (दे१ ३ व), दे१ ३ वस्यतोतीति (दे१ ३) यानीहि (दे१ ३)
 -०) दे१ ३ मरु, दे१ ३ मरु, दे१ ११ मरुत (→मरुत) -०) दे१ ३
 देवाति (→देवाति) -०) दे१ ३ व, दे१ ३ व (→वैर्य);

दे१ ३ तम (→तमय); दे१ ३ व प्रोद्भूतवयव्य

वे. ३१ ६४ तनौ कुक्षिषु वेदाश्च जानुनी च महामखाः ।
 इष्टयः पञ्चवधास्य द्विजानां चेष्टितानि च ॥ ५९
 तस्य देवमयं रूपं दृष्ट्वा विष्णोर्महात्मनः ।
 उपसर्पन्ति ते दैत्याः पतङ्गा इव पावकम् ॥ ६०
 विश्वरस्तु महादैत्यः पादाङ्गुष्ठं गृहीतवान् ।
 दन्ताभ्यां तस्य च ग्रीवामङ्गुष्ठेनाहनद्धरिः ॥ ६१
 प्रमथ्य सर्वानसुरान् पादहस्ततलैर्विशुः ।
 कृत्वा रूपं महाकायं संजहाराशु मेदिनीम् ॥ ६२
 तस्य विक्रमतो भूमिं चन्द्रादिव्यौ स्तनान्तरे ।
 नभो विक्रममाणस्य सविधदेशे स्थिताबुधौ ॥ ६३
 परं विक्रममाणस्य जानुभूले प्रभाकरौ ।
 विष्णोरास्तां स्थितस्यैतौ देवपालनकर्मणि ॥ ६४
 जित्वा लोकत्रयं तांश्च हत्वा चासुरपुंगवान् ।
 पुरंदराय त्रैलोक्यं ददौ विष्णुररुक्रमः ॥ ६५

५९ तै. ० (द्र ४१ पा वि) -a) दे. १ १० सनौ,
 दे. ११ स्तन (-तनी) दे. ११ कुक्षिषु (-गुक्षिषु) -o)
 दे. १ १० ११ पञ्चवधाश्च (-पञ्चवधाश्च)

६० तै. ० (द्र ४१ पा वि) -b) दे. ११ रूप
 (-विष्णोर्) दे. १ १० ११ महाकाय (दे. १) (-महात्मनः)
 -o) दे. १ १० १० नोपसर्पन्ति ते दे. ११ उप (दे. १ पा) सर्पं ततो
 (-उपसर्पन्ति ते) -d) दे. ११ पावका (-पावकम्)

६१ तै. ० (द्र ४१ पा वि) दे. १ ११ अ 'व' इत्यारभ्य
 ७५ अ गवत् -a) दे. १ ११ अ, दे. १० पञ्चु (-विष्णु) -o)
 दे. १ १ दत्तास्य दे (त) दत्तास्य (-दन्ताभ्यां) दे. १ शोवा
 (-श्रीवा)

६२ दे. १० (द्र ६१ पा वि) तै. ० (द्र ४१ पा वि)
 -o) दे. १ काय, +काल (-काय)

६३ दे. १ तै. ० (द्र ६१ तथा ४१ पा वि) -b)
 दे. ११ नासरे (-भान्तरे) -o) दे. १ ३ धनो, दे. ११ तस्य (-नभो)
 -d) दे. १ ३ धनो स्थितो बुधौ

६४ दे. १ तै. ० (द्र ६१ तथा ४१ पा वि) -b) दे. १ जानु
 (-जानु) -o) दे. १ ३ रास गृहीताला (दे. १ त) दे. १ रास
 स्थितस्यैतौ दे. १ रास्ता गृहीताला दे. १ रास्ता स्थितस्योभौ
 (-रास्ता स्थितस्योभौ) -d) दे. १ यत्न (-देव)

६५ दे. १ तै. ० (द्र ६१ तथा ४१ पा वि) -a) दे. १
 हङ्ग दे. १० कल्प, दे. ११ कल्प (-तांश्च) -b) दे. १ हत्वा

सुतलं नाम पातालमधस्ताद्वसुधातलात् ।
 बलेर्दत्तं भगवता विष्णुना प्रमविष्णुना ॥ ६६
 अथ दैत्येधरं प्राह विष्णुः सर्वेधरेधरः ।
 यत् त्वया सलिलं दत्तं गृहीतं पाणिना मया ॥ ६७
 कल्पप्रमाणं तस्मात् ते भविष्यत्यायुरुत्तमम् ।
 वैवस्वते तथाऽतीते काले मन्वन्तरे तथा ॥ ६८
 सार्वर्णिके तु संप्राप्ते भवानिन्द्रो भविष्यति ।
 इदानीं युवनं सर्वं दत्तं शक्राय वै पुरा ॥ ६९
 चतुर्गुण्यवस्था च साधिका ह्येकसप्ततिः ।
 नियन्तव्या मया सर्वे ये तस्य परिपन्थिनः ॥ ७०
 तेनाहं परया भक्त्या पूर्वमारामितो बले ।
 सुतलं नाम पातालं समासाद्य वचो मम ॥ ७१
 यसासुर ममादेशं यथावत्परिपालयन् ।
 तत्र देवमुखोपेते प्रासादशतसंकुले ॥ ७२

(→हत्वा) -d) दे. १ पञ्चमी, दे. १ ३ 'व' इत्यारभ्य
 दे. १ ११ दे. १ तै. ० (द्र ६१ तथा ४१ पा वि) -a) दे. १
 सुतल (-सुतल) -b) दे. १ 'तलम्' (-तलात्) -d) दे. १
 प्रभु (-प्रभम्)

६७ दे. १ तै. ० (द्र ६१ तथा ४१ पा वि)
 दे. १ ३ ५ ७ ०; दे. १ तै. ० (द्र ६१ तथा ४१
 पा वि) -b) दे. १ त्वामुरोतम् (-त्वामुत्तमम्)

६९ दे. १ तै. ० (द्र ६१ तथा ४१ पा वि) दे. १ ३ ७
 ७ ० -a) दे. १ ३ यु (-यु) दे. १ सप्तत (-सप्तते) -o)
 दे. १ १० ११ दत्त (-सर्व) -d) दे. १ १० ११ सर्व (-दत्त) दे. १० तत्,
 दे. १ ११ शत्रु (१) युवे तव (-पुरा)

७० दे. १ तै. ० (द्र ६१ तथा ४१ पा वि) -a) दे. १
 चतुर्गुण्यवस्था, दे. १ चतुर्गुण्यवस्था, दे. १ चतुर्गुण्यवस्था
 -b) दे. १ ३ प्रा (दे. १ म) दास ह्येक, दे. १ साविकारेक (-सावि
 का ह्येक) -o) दे. १ ११ ह्यते (-सर्व) -d) दे. १ एतस्य (-नै
 तस्य) दे. १ पुर (-परि)

७१ दे. १ तै. ० (द्र ६१ पा वि) -a) दे. १ परया
 (-परया) -d) दे. १ १० ११ दाय (-साय)

७२ दे. १ तै. ० (द्र ६१ पा वि) -b) दे. १ तप
 (-तप) -o) दे. १ १० देवापुरो (दे. १ ०) के दे. १ देव
 मुखोपेते, दे. १ देवपुरा ये ते (-देवमुखोपेते) -d) दे. १ ११ प्रासाद
 शतसंकुले

३१ ८८ क्रिया कृता च या काचिद् विधिनाऽविधिनापि वा ।
सर्वं तदक्षयं तस्य भविष्यति न सशय ॥ ८३
ज्येष्ठे मासि सिते पक्षे एकादश्याष्टपौषित ।
द्वादश्या वामन दृष्ट्वा स्नात्वा विष्णुपदे हृदे ।
दानं दत्त्वा यथाशक्त्या प्राप्नोति परम पदम् ॥ ८४

लोमहर्षण उवाच ।

बलेर्वरमिमं दत्त्वा शक्राय च त्रिविष्टपम् ।
व्यापिना तेन रूपेण जगामादर्शनं हरि ॥ ८५
शशास च यथापूर्वमिन्द्रस्त्रैलोक्यमूर्धनित ।
निःशेषं च तदा कालं बलिं पातालमास्थित ॥ ८६

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये दशमोऽध्यायः ॥१०॥

८३ तै. a-c क्रिया तदं खण्डितम् दे ab ०
-a) दे५ कृता कृता (→क्रिया कृता) -b) दे५ ११ [-अ]ति
महात्मना दे१० च महात्मना (→विधिनापि वा)

८४ तै. a-c मासि द्वा तवा d दत्त्वा रम
खण्डितम् a) दे५ १०-११ ज्येष्ठमासे दे ७ ज्येष्ठमासे (→ज्येष्ठ
मासि) -b) दे ७ पितृता (→पितृ) -d) दे५ १०-११ तवा
(→हृदे) -e) दे५ १०-११ दत्त्वा तोय दे दत्त्वा दान (→दान
दत्त्वा) दे५ शक्त्या, मुने शक्ति (→शक्त्या)

॥ दे२ लोमहर्षण उ ; दे७ लोमहर्षण

८५ तै. a-c -म ना ते खण्डितम् -a)
दे५ १०-११ बलेर्दानमिदं, दे५ ३ बलेवर (दे५ ३) मिदं मुने
बलयेष्टु वर (→बलेर्वरमिमं) -b) दे५ ४ यय दे५ ३ ययि
(→यय च) -d) दे५ ११ जगाम (→जगामास)

८६ तै. a-b खण्डितम् a) दे५ प्राप्ते दे५ शशास दे५
शशास दे५ १ शस्तेय (→शशास) दे५ शक्त्या यथाकाम -b) दे५
३ १०-११ भूयित (→भूयित) -c) दे५ ३ काम (→काल)
दे५ १०-११ शक्त्या यथा (दे५ ३) काम (दे५ ३ शशास) दे५ शिष्ये
च यथा कामात् -d) दे५ १२ १० भविष्यति दे५ ११ साप्ति (→
भविष्यति) दे५ देवगववसस्तुत

८६ श्लोकात्पर दे२ ग्रन्थिकम्—

११३ * शिष्ये च तथा कामात् देवगववसस्तुत

८७ तै. ab इये हात्म्यं तथा d वै ज्येष्ठे खण्डितम्

इयेतत् कथितं तस्य विष्णोर्माहात्म्यमुत्तमम् ।
वामनस्य शृण्वन् यस्तु सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ ८७
बलिप्रह्लादसंवादं मन्त्रितं बलिशुक्रयो ।
बलोर्विष्णोश्च चरितं ये स्मरिष्यन्ति मानवा ॥ ८८
नाथयो व्याधयस्तेषां न च मोहाकुलं मन ।
भविष्यति द्विजश्रेष्ठा पुंसस्तस्य कदाचन ॥ ८९
च्युतराज्यो निजं राज्यमिष्टप्राप्तिं वियोगवान् ।
समाप्नोति महाभागा नरः श्रुत्वा कथामिमाम् ॥ ९०
ब्राह्मणो वेदमाप्नोति क्षत्रियो जयते महीम् ।
वैश्यो धनसमृद्धिं च शूद्रः सुखमवाप्नुयात् ।
वामनस्य च माहात्म्यं शृण्वन् पापैः प्रमुच्यते ॥ ९१

-a) दे५ इयेतद्वदेवस्य (दे५ ३) दे५ इयेव देवदेवस्य -c)
दे५ १०-११ शृणोयस्तु (→शृण्वन् यस्तु) दे५ यो वामनस्य शृणुयात्
मुने शृणुयाद्यो वामनस्य

८८ तै. a-d खण्डितम् -a) दे५ १०-११ बले (दे५ ३)
(→बलि) दे५ शंवादो (→शंवाद) -b) दे५ ७ वै शक्रयो
(→शुक्रयो) -c) दे५ ७ कथितं दे५ ७ रितं ते कथि *
(→चरितं) -d) दे५ शान्ता (→मानवा)

८९ तै. c-d खण्डितम् -a) दे५ १० यज्ञा (→यज्ञेया)
-b) दे५ न तु मोहो दे५ न मोहेना (→न च मोहा) -c) दे५
भविष्यति (→भविष्यति) दे५ १०-११ श्रेष्ठ (→श्रेष्ठा) -d)
दे५ पुंसस्तस्य दे५ ३ पापं तस्य दे५ पुरुषाणां दे५ १ पुंसस्तस्य
(→पुंसस्तस्य) दे५ च न (→चन)

९० तै. c-d खण्डितम् -a) तै. * * * ज्यो (→च्युत
राज्यो) दे५ १०-११ च्युत (दे५ ३) राज्य तथा राज्य दे५ १० राज्य
च्युतस्त्वायाय -b) दे५ १०-११ योग (→इष्ट) दे५ विजोति
(→वियोगवान्) -c) दे५ १०-११ श्वाप्नोति दे५ समाप्नोति
(→समाप्नोति) दे५ १०-११ सप्ताश्वान्, दे५ महाभाग दे५ महाभाग्यं,
दे५ यथाभाग्य (→महाभाग) -d) दे५ ११ निमात् (→निमाद्य)

९१ तै. १५ १०-११ ef ० तै. bc सति तं
खण्डितम् -b) दे५ ४ जपति सत्रियो महीम् -c) दे५ १०-११ शूद्र
(दे५ ३) श्वार दे५ ७ शूद्रि श्वार (→शूद्रि च) -d)
दे५ ४ दे५ १ शूद्रतमम् (→महानुभाव) दे५ १०-११ शूद्रस्य
(दे५ ३) दे५ ७ शूद्र शूद्रतमम् -e) दे५ ४ त (→च).

दारुण्यवस्थितो बद्धिर्भूमौ गन्धो यथा ध्रुवम् ।
 तथा त्वयि स्थितं ब्रह्म जगच्चेदमशेषतः ॥ ८
 अकाराक्षरसंस्थानं यत् तद् देवि स्थिरास्थिरम् ।
 तत्र मात्रात्रयं सर्वमस्ति यद् देवि नास्ति च ॥ ९
 त्रयो लोकास्त्रयो वेदास्त्रयविधं पावकत्रयम् ।
 त्रीणि ज्योतीनि वर्णाश्च त्रयो धर्मादयस्तथा ॥ १०
 त्रयो गुणास्त्रयो वर्णास्त्रयो देवास्तथा ऋमात् ।
 त्रैधातवस्तथाऽवस्थाः पितरश्चैवमादयः ॥ ११
 एतन् मात्रात्रयं देवि तत् रूपं सरस्वति ।
 विभिन्नदर्शनमाद्यां ब्रह्मणो हि सनातनीम् ॥ १२

८ -a) द१ दारुणा (→दारुण्य) -b) द१ भूयो, द११ भूमौ (→भूमौ) कारा ध्रुव (→ध्रुव) द२ ४ तै१ भूयो च परमाणव, द१ भोमाश्च परमाणव -c) द१० ब्रह्मन् (→ब्रह्म)

९ -a) द४ अकार [म?] क्षर स्थान, द१ अकाराद्यालय स्थान -b) द११ यत्तदव द२ ५ ७ १० यत्र दवि, द३ येतद्वि, द४ यत्त दवि (→यत्तद्वि) द२ ३ स्थिर स्थित, तै१ स्थिर स्थित (→स्थिरास्थिरम्) -c) द२ मात्रात्रय, द१ मात्रात्रय (→मात्रात्रय)

१० -a) द११ त्रयो वेदाश्च त्रैविध -b) द११ तथा च, द२ त्रैविध्य, द३ त्रिविध (→त्रैविध्य) द३ ४ तै१ पावकास्त्रय (→पावकत्रयम्) -c) द११ ज्योतीनि, तै१ ज्योति नि (→ज्योतीनि) कारा का१ वर्णाश्च, द३ विश्वाश्च (→वर्णाश्च)

११ -a) कारा द० ४ तै१ त्रय शक्तयो (→त्रयो वर्णा) -b) द११ त्रैलोक्या, त्रयो शेषा, तै१ त्रयो लोको (?) (→त्रयो देवा) ना१ का० त्रय ऋमाद्, कारा द४ तथा ऋमा द० ३ तै१ यथा ऋमा, द१ त्रय ऋमा (→तथा ऋमाद्) -c) द४ त्रयो लोका, द१ यत्र दिव्या, मुखे त्रि धातव (→त्रैधातव) ; द२ ३ तै१ त्रयो लोकास्तथा विद्मे -d) कारा द१ पितरोऽह्निमादय, का१ पितरश्चैवमादय द० ४ तै१ पितरो ह्यह्निमादय

१२ -a) द३ एत (→एतत्) -b) कारा रूप तव, द११ त्रय रूप (→तव रूप) -c) कारा दर्शनास्याद्या, द११ दर्शना (ना ?) माद्या, द३ दर्शनामाद्या, द१ मायात्माद्या, मुखे दर्शना आद्या (→दर्शनामाद्या) -d) द२ ३ तै१ त्र (द३ वा) ह्यह्निमादय, द१ ब्रह्मणेद् (→ब्रह्मणे हि); कारा त्रिता द० तै१ त्रिता, द४ त्रिता, द१ त्रित (→त्रितो)

सोमसंस्था हविःसंस्था पाकसंस्था सनातनी ।
 तास्त्वद्बुद्धारणाद् देवि क्रियन्ते ब्रह्मवादिभिः ॥ १३
 अनिर्देश्यपदं त्वेतद्वद्भावाश्रितं परम् ।
 अकार्यार्थं दिव्य परिणामविवर्जितम् ॥ १४
 तत्रैतत् परमं रूपं यत्र शक्य मयोदितम् ।
 न चास्येन न वा निहाताल्लोप्यादिभिरुच्यते ॥ १५
 स विष्णुः स ब्रह्मा चन्द्रार्कज्योतिरेव च ।
 विश्वावासां विश्वरूप विश्वात्मानमनीश्वरम् ॥ १६
 साहस्यसिद्धान्तवेदोक्तं बहुशाखास्थिरीकृतम् ।
 अनादिमध्यनिधनं सदसच्च सदेव तु ॥ १७

१३ -a) द१ सस्था क० (→सस्था ह०) वा१ कारा का१ ० द० ४ ७ सस्था (→सस्था) -b) वा१ कारा का१ ० द० ४ सस्था (→सस्था) वा१ का१ सनातनी, कारा द० ३ तै१ सनातना, द४ च सत्तमा, द१ च सत्तमा (→सनातनी) -c) द२ ३ तै१ तामु ह्यु, द१० ११ त्वस्त्वद् (→साहस्यद्) द२ ४ ७ १० रूपम्, द३ तै१ ऐन (→ऐनाद्) द१ ब्राह्मणा (→ब्रह्मणा)

१४ द१० ० -a) ना१ कारा का१ २ द० ४ ७ तै१ अनिर्देश्य (वा१ श) (→अनिर्देश्य), द२ ४ ७ तै१ तथा चाप्यद् (→पद त्वेतद्) -b) द४ ७ स्थित (→श्रित) द४ पर, द१ वर (→परम्) -c) ना१ कार्यालय, द१ कार्यालय, (→कार्यालय)

१५ द१० ab ० -a) का१ तव, द३ ४ तव, द३ तारे (→तव) द११ रूप (→रूप) द१ तवैव शतार रूपम् -b) द० यत्ते (→यत्ते) द१ ५ ११ त्रयो (→त्रयो) द० ४ ७ ११ दित (→दितुम्) -c) वा१ का१ द२ ५ ७ ११ चास्येन, द१ ११ न चास्येन द१० तथा येन (→न चास्येन) वा१ कारा का१ २ ३ ५ १० ११ तव, तै१ न (→न वा)

१६ -a) द२ ७ त्रिविधो, द० ४ तै१ त्रयो (→तत्र त्रयो) -b) वा१ द१ चत्राको (का१ ?), कारा का१ द१ चत्राको (→चत्राको) का१ धृति, +धोति (→ज्योति) -c) वा१ का० विध (→विधाय) द३ विस्वाश्च (→विश्वरूप) -d) द० ५ ११ नाम मोक्षर द२ ४ तै१ न सहे (द३ श्वरम् (→तमनीश्वरम्))

१७ -a) का१ वेदोक्ते, द० ५ १० ११ वेदित्व (→वेदोक्त) -b) कारा का१ तै१ शास्त्र (तै१ श) (→शास्त्रा) -c) द० ५ ११ शस्यत्वा, द३ शस्यत्वा (→शस्यत्वा); द२ ५ तै१ तवैव (→तवैव) कारा द१ तद् (→तु)

एक त्वनेकधाप्येकभाववेदसमाश्रितम् ।
 अनारय षड्गुणाख्य च वहारय त्रिगुणाश्रयम् ॥ १८
 नानाशक्तिविभावश्च नानाशक्तिविभाषकम् ।
 सुखात् सुख महत्सौख्य रूप तत्त्वगुणात्मकम् ॥ १९
 एव देवि त्वया व्याप्त सकल निष्कल च यत् ।
 अद्वैतानस्थित ब्रह्म यच्च द्वैते व्यवस्थितम् ॥ २०
 येऽर्था नित्या ये विनश्यन्ति चान्ये
 येऽर्था स्थूला ये तया सन्ति सूक्ष्माः ।
 ये वा भूमौ येऽन्तरिक्षेऽन्यतो वा
 तेपा देवि त्वच्च एवोपलब्धि ॥ २१

यद्वा मूर्तं यदमूर्तं समस्तं
 यद्वा भूतेष्वेकमेकं च किञ्चित् ।
 यच्च द्वैते व्यस्तमूर्तं च लक्ष्यं
 तत्सषट्त्वं त्वत्स्वरैर्व्यञ्जनैश्च ॥ २२
 एव स्तुता तदा देवी विष्णोर्जिह्वा सरस्वती ।
 प्रत्युवाच महात्मान मार्कण्डेय महामुनिम् ।
 यत्र त्व नेच्यसे विप्र तत्र यास्याम्यतन्निता ॥ २३

मार्कण्डेय उवाच । ॥

आद्य ब्रह्मसरः पुण्य ततो रामहृद स्मृतः ।

वे ३२ २

१८ -a) दे३ 'भेक ना दे४ १ 'नैक ना (→'भेकधा);
 कारा दे१ ३ ४ १ 'येक (→'येक) दे२ एकवमेक नायेक ते१ एकव
 मेक नायेक -b) दे ५ १० ते१ भावभेद दे१ भावभावन (→'भाव
 वे') दे१ छत (→'श्रितम्) - दे१ १० ११ यवाख्या (दे५ 'ष्य)
 (→'अवाख्य) का१ च गुणा + षट्गुणा दे५ यत्गुणा? (→'षट्गुणा)
 -d) दे० वपटकार दे१ तत्त्वान्य (→'ब्रह्माख्य) दे ३ ते१ 'व्यय
 दे० 'व्यय (→'व्यय)

दे२ ab cd मध्ये अधिक्य—

११६० साक्ष्यसिद्धात्समाश्रितम्

१९ दे१० a ○ दे३ cd ○ -a) कारा 'विभावन
 दे१ 'विभावज दे२ ४ ते१ 'मतानेक दे१ 'धरातेक दे११
 'विभावन (→'विभावज) -b) दे१ ४ ते१ शक्तिर्वैभव (दे१ ३ ते१
 वैभाव) भावि च (दे३ ते१ 'क दे३ 'का) दे१ शास्त्र दशोपकारक
 -c) 'गा१ कारा का२ सुख्या (कारा 'ष्य) सुख का१ सुखामुख
 मुवे सुखासंख्य (→'सुखासुख) दे२ ४ १० ते१ मरा (→'महत्)
 -d) कारा तव दे० ते१ तच्च (→'तत्त्व) दे० ४ १ ते१ निदे 'पिच
 भाष्यते दे१० * शासक (→'गुणामकम्)

२० दे३ ○ -a) कारा निवि दे५ १० दिशि (→'देवि)
 शा१ प्राप्त (→'व्याप्त) -b) शा१ का२ दे१ २ १० ११ निष्क
 (दे१ ११ नि का दे५ १० नि क) ल (→'सकच) शा१ का
 दे१ ५ १० ११ सकल जगत (→'निष्कच च यत) - ते१ यद्
 भाव? (→'ब्रह्माख्य) - १) 'गा१ का२ चादत्त दे१ ११ चादिते ते१
 च द्वैत (→'च द्वैते)

२१ दे५ १० ab वादे सन्ति ○ (ह स)
 -a) दे१ ११ यथा दे२ येर्वा (वे) (→'येर्वा) 'गा१ का१ २ चन^०
 (→'वित') -b) दे१ मेवा दे११ * या (→'येर्वा) दे१ ४

विनश्यति दे१ च सूक्ष्माति (→'तया सन्ति) -d) दे१ ५ १० ११
 * लवत, दे० सर्वे त्वेकम्, दे३ त१ सर्वेषां त्वम्, दे४ १ सर्वे त्वता
 (→'देवि त्वत्) दे० एको^० (→'एवो')

२२ दे१ ५ ११ a यदमूर्तं ○ -a) कारा यद्वा
 (→'यद्वा) कारा दे२ २ १ १० त१ यच्च दे४ यैश्च (→'यद्वा) -b) का२
 'तेष्वेकमेक दे१ ११ 'तेष्वेकमेक (→'तेष्वेकमेक); द२ कर्माणि कश्चित्,
 मुवे कर्मास्ति किञ्चित् (→'एक च किञ्चित्) -) शा१ यच्चद्वय
 व्यस्तमूर्त लोल यतो (?) कारा द१ यदि (द१ 'दे' व्यस्ति स्मातो
 सेष्यतावा का० यच्च (ब) द्वै दव्यस्ति भूतले सेयतो वा दे५ ५ ११
 यद्वा दव्या (द५ 'व्य) स्ति लेख्येभ्यतोवा द२ ३ ४ ते१ ये वै दिव्या ये च
 (द४ ते१ 'व) शास्त्रिकतो वा द१० यद्वा दव्येभ्यस्ति लेख्येभ्यतो वा
 मुवे यद्वा देवेभ्यस्ति लेख्येभ्यतो वा -d) दे५ ५ १० ११ तत्सबध
 द२ ४ ते१ त सबध (→'तत्सबध); शा१ ते१ त्वत्पुनरुद्, द२ १ वत्तरुद्,
 द३ त्वत्सत्तरुद्, द१० त्वत्तरुद् (→'त्वत्सत्तरुद्) द३ य (→'व्य)

२३ -d) का१ २ मार्का^० (→'मार्का^०) -e) दे५ ५ १० ११
 त्वमिष्यसे द० तेनेच्यसे (→'च नेच्यते) -f) ते१ ततो (→'तत्र)
 द२ यास्या * त^० (→'यास्याम्यत^०)

॥ २२ मार्कण्डेय उवाच ।

२४ द२ १ cd ○ -a) दे१ ११ प्राय ते१ प्राय
 (→'प्राय) द२ १ 'सर (→'सर) -b) दे१ २ ५ १ १० ११ नागहृद
 (दे२ 'द) (→'रामहृद) दे५ ५ १० ११ स्मृत (→'स्मृत) -c)
 द३ ४ ते१ ऋषिणा कुष्णा (→'कुष्णा ऋषिणा) -d) कारा
 तन द३ परय (→'हरय) दे५ ५ १० ११ 'न वेगाद्या द२ ४ ते१ 'न त
 (द३ 'स) याहि द१ वट गाढ मुवे 'न वै याहि (→'न वै गाढ)
 -f) का२ पुण्य पुण्य^० द२ पुण्या पुण्य^० (→'पुण्या पुण्य^०); द२
 'तरोत्तम द३ 'तरोत्तम द४ 'तरोत्तर, दे१ 'तत च सा (→'जला

ॐ ३२ २४ कुरुणा ऋषिणा कृतं कुरुक्षेत्रं ततः स्मृतम् । तस्य मध्येन वै गार्दं पुण्या पुण्यजलावहा ॥ २४

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये एकादशोऽध्यायः ॥ ११ ॥

१२

लोमहर्षण उवाच ॥

इत्युपैर्वचनं श्रुत्वा मार्कण्डेयस्य धीमतः ।
नदी प्रवाहसंयुक्ता कुरुक्षेत्रं विवेश ह ॥ १
तत्र सा रन्तुकं प्राप्य पुण्यतोया सरस्वती ।
कुरुक्षेत्रं समाप्लाव्य प्रयाता पश्चिमा दिशम् ॥ २
तत्र तीर्थसहस्राणि ऋषिभिः सेवितानि च ।
तान्यहं कीर्तयिष्यामि प्रसादात् परमेष्ठिन ॥ ३
तीर्थानां स्मरणं पुण्यं दर्शनं पापनाशनम् ।
स्नानं मुक्तिकरं श्रोक्तमपि दुष्कृतकर्मणः ॥ ४

वहा) तै१ पुण्या सरस्वतीनाम्
पुष्पिकर—२१ ५ ॥ अत्र अध्यायसमाप्तिर्नास्ति, शा१ का१ ०
२२ ३ १० तै१ इतिश्री (दे० [श्री]) वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये, कारा
इतिश्री वामनपुराणे ब्रह्मसरोमाहात्म्ये, दे१ इति वामने सरोमाहात्म्ये,
दे१ इतिश्रीवामनपुराणे उमात्मने सरोमाहात्म्ये, मुवे इति श्री
वामनपुराणे पुनस्तत्पराद्वयवादे शरोमाहात्म्ये अध्यायनाम—
कारा सरस्वती स्तोत्र नाम, दे१ सरस्वतीस्तोत्र सप्ताहम्
अध्यायसंख्या—दे१ ४ १ ०, शा१ का१ २ त्रयोविंशोऽध्याय
१२३१, कारा एकविंशोऽध्याय, दे१ ११३१, दे१ द्वित्रिंशोऽध्याय, तै१
त्रयस्त्रिंशोऽध्याय, मुवे द्वित्रिंशोऽध्याय

१२

॥ शा१ का१ लोमहर्षण दे१ लोमहर्षणस्वाच

१ -a) का१ दे१ १ ११ इत्येव (→इत्येव) -b) शा१
धीमत, दे१ धीमत, दे१ धीमत (→धीमत) -c) दे१ संयुक्त
(→संयुक्ता) -d) शा१ कारा का१ विवेश सा दे१ निवेश ह,
दे१ प्रवेश ह, तै१ प्रवेश सा (→विवेश ह)
२ -a) दे१ ३ ४ तै१ तत (→तत) -c) दे१ ११ समाप्त्य
दे१ समाप्त्या (→समाप्लाव्य); दे१ त रंतुक तथा पुण्य -d) दे१
पश्चिम (→पश्चिमा)
३ -a) दे१ ५ ११ तोय (→तीर्थ) -b) दे१ तै१ यानि स,

ये स्मरन्ति च तीर्थानि देवताः प्रीणयन्ति च ।
स्नान्ति च श्रद्धावानाश्च ते यान्ति परमा गतिम् ॥ ५
अपवित्रं पवित्रं वा सर्वावस्था गतोऽपि वा ।
यः स्मरेत् कुरुक्षेत्रं स बाह्याभ्यन्तरं शुचिः ॥ ६
कुरुक्षेत्रं गमिष्यामि कुरुक्षेत्रे वसाम्यहम् ।
इत्येव वाचमुत्सृज्य सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ ७
ब्रह्मज्ञानं गद्याश्राद्धं गोघ्नं भरणं तथा ।
वासः पुंसां कुरुक्षेत्रे हृत्किरुक्ता चतुर्विधा ॥ ८
सरस्वतीरूपद्वयोर्देवनाघोर्पदन्तरम् ।

२४ ऋषिस, दे१ मुनिम (→ऋषिभि) -d) दे१ ०ष्ठिता
(→०ष्ठित)

४ -b) दे१ ११ ० (प्र) तावत् (→०नाशनम्) -c) दे१ १०
पुष्पिकर (→मुक्तिकर) -d) दे१ ३ तै१ अति (→अति) दे१ ५ १ ११
तै१ दुष्कृत (→दुष्कृत) का१ दे१ ०कर्मणा (→०कर्मण)

५ -a) दे१ १० स्मरन्ति (→स्मरन्ति) ब) का० तीर्थानि
दे१ १० तीर्थानां (→तीर्थानि) -b) शा१ प्रणयति, दे१ ४ तै१ प्रण
मति (→प्रीणयति) -c) शा१ कारा का१ २ मादति, दे१ ५ ११
स्नानि ६, दे१ ३ ४ स्नानि च दे१ शांति (→स्नानि) च

६ -b) शा१ दे१ १० वस्था (→वस्था) -c) दे१ ३ १०
तै१ पुनरीकाश (→पुनरीकाश) शा१ कारा का१ य स (शा१ स)
रेतु कुरुक्षेत्र दे१ स्मरेत्तु कुरुक्षेत्रम् -d) शा१ कारा ०भ्यन्तरे,
का१ ०भ्यन्तरा (→०भ्यन्तर)

७ -a) दे१ अवस्थामि (→गमिष्यामि) -c) दे१ ४ ११ तै१
प्रत्येक (दे१ ०का), दे१ इत्येव, दे१ प्रत्येक, दे१ १० अथेन, मुवे अथेन
(→इत्येव) ब) या + वचम्, दे१ २ ५ ११ वासम् (→वासम्)

८ -a) दे१ गद्याश्राद्ध दे१ गया ६ द (→गद्याश्राद्ध)
-b) शा१ कारा का० ०ष्ठित, दे१ ५ ११ (→०ष्ठित) शा१ कार
का१ २ दे१ ५ १० मृज (→तथा) -c) शा१ वास (→वास), दे१ ५
०क्षेत्र (→०क्षेत्र) -d) दे१ मुक्तिरेवा (→मुक्तिरेवा)

९. कारा ०द्वय (→०द्वय) -b) शा१ वाप का१ ३

तं देवनिर्मितं देशं ब्रह्मावर्तं प्रचक्षते ॥ ९
 दूरस्थोऽपि कुरुक्षेत्रे गच्छामि च वसाम्यहम् ।
 एवं यः सततं धृयात् सोऽपि पापैः प्रमुच्यते ॥ १०
 तत्र चैव सरस्नायी सरस्वत्यास्तटे स्थितः ।
 तस्य ज्ञानं ब्रह्ममयमुत्पत्स्यति न संशयः ॥ ११
 देवता ऋषयः सिद्धाः सेवन्ते कुरुजङ्गलम् ।
 तस्य संसेवनाश्रित्यं ब्रह्म चात्मनि पश्यति ॥ १२
 चञ्चलं हि मनुष्यत्वं प्राप्य ये मोक्षकाङ्क्षिणः ।
 सेवन्ति नियतात्मानो अपि दुष्कृतकारिणः ॥ १३
 ते विमुक्ताश्च कलुषैरनेकजन्मसंभवैः ।
 पश्यन्ति निर्मलं देवं हृदयस्थं सनातनम् ॥ १४

दे१ ३ १० ११ द्वयोर्नचोर. (→देवनचोर.) -०) शा१ देशो (→देव)
 -d) शा१ ब्रह्मान च (→ब्रह्मावर्त), शा१ दे१ ११ प्रचक्षते
 (→प्रचक्षते)

६ श्लोकात्सर दे१ धातुत पाठ —

११७ * दूरस्थोऽपि कुरुक्षेत्रे मुक्तिरुक्ता चतुर्विधा ।

सरस्वतीहृदस्थोऽर्चनधोऽर्चनराम ।

त देव निर्मित देश ब्रह्मावर्तं प्रचक्षते । (= १० & ८ od ६d)

१० -a) शा१ कारा का१ २ दे१ २ ४ ५ १० ११ °क्षत्र (→°क्षेत्र)
 -b) शा१ कारा का१ २ दे१ २ ५ १० ११ गमिष्यामि, दे१ गच्छामि तु
 (→गच्छामि च) -३) दे१ ७ तव (→तोषि)

११ दे१ ab ० दे१ od ० -a) दे१ ५ तत्रैव च दे१ ४ ७
 ते१ तत्र वै स- दे१ तत्र * स (→तत्र चैव); दे१ ५ १० ११ यस्मिन्, दे१ ४ ७
 ते१ अस्तेदोर (→सर स्नायी) -d) दे१ ११ उत्पत्स्यति, दे१ ४ १० ते१
 भविष्यति, दे१ अयोध्या, दे१ १० उत्पत्स्यते (→उत्पत्स्यति)

१२ दे१ ab ०, दे१ od ० -b) दे१ सेवत दे१
 सेवति (→सेवते); कारा का१ ० दे१ ते१ °जगत् (→°जगत्)

१३ दे१ ० -b) दे१ ३ °वाशिनि (→°वाशिनि)
 -०) कारा का१ दे१ ४ सेवते, दे१ ११ सेवति दे१ सेवति दे१ १०
 वसति (→सेवति) -d) कारा कपि, का१ ये च, दे१ ११ अपि
 (→अपि); दे१ ३ ५ ११ दुष्ट- (→दुष्ट-); दे१ ४ -कर्मण
 (→कारिण)

१४ दे१ ab ० -b) दे१ ४ °नेकजन्म (→
 °नेकजन्म)

ब्रह्मवेदिः कुरुक्षेत्रं पुण्यं साक्षिहितं सरः ।
 सेवमाना नरा नित्यं प्राप्नुवन्ति परं पदम् ॥ १५
 ग्रहनक्षत्रताराणां कालेन पतनाद् भयम् ।
 कुरुक्षेत्रे मृतानां च पतनं नैव विद्यते ॥ १६
 यत्र ब्रह्मादयो देवा ऋषयः सिद्धचारणाः ।
 गन्धर्वाप्सरसो यक्षाः सेवन्ति स्थानकाङ्क्षिणः ॥ १७
 गत्वा तु श्रद्धया युक्तः स्नात्वा स्थाणुमहाहदे ।
 मनसा चिन्तितं कामं लभते नात्र संशयः ॥ १८
 नियमं च ततः कृत्वा गत्वा सरः प्रदक्षिणम् ।
 रन्तुकं च समासाद्य क्षामयित्वा पुनः पुनः ॥ १९
 सरस्वत्यां नरः स्नात्वा यक्षं दृष्ट्वा प्रणम्य च ।
 पुष्पं धूपं च नैवेद्यं दत्वा वाचमुदीरयेत् ॥ २०

१५ -a) शा१ °वेदि- दे१ ३ १० ११ ते१ °वेदि- (→°वेदि), दे१
 ११ °क्षत्र (→°क्षेत्र) -b) दे१ सनिहृत, ते१ सनिहृत (→साक्षिहित);
 शा१ सरा, दे१ सर (→सर) -०) दे१ सेवमा *, दे१ सेवमाना
 (→सेवमाना)

१६ -a) कारा नक्षत्रग्रह (→ग्रहनक्षत्र) -b) का१
 °न भय, + °नाङ्ग्य (→°नाङ्ग्यम्) -०) दे१ ५ ७ १० ११ °क्षेत्र-
 (→°क्षेत्रे) दे१ तु (→च) -d) दे१ न विधीयते (→नैव विद्यते)

१७ -a) का१ ब्रह्मा (→°ब्रह्मा) -b) दे१ मुनय
 (→°मुनय) -०) शा१ का१ दे१ ५ १० ते१ °आप्सरसो (→°आप्सरसो)
 -d) शा१ कारा का१ दे१ ४ ते सेवते (→सेवति) का१
 स्थान (→°स्थान)

१८ -a) दे१ ४ ते१ मुनय (→°मुनय) शा१ कारा
 दे१ युक्ता (दे१ °क्ते) (→युक्त) -b) दे१ ५ ११ स्थान (→°स्थान)
 दे१ काल, दे१ कार्य (→°कार्य) -d) कारा लभते (→लभते)

१९ -a) शा१ कारा का१ २ दे१ ५ १० ११ नरा (→सत्त)
 दे१ शुचिर्भूत्वा ततो गत्वा -b) शा१ कारा सत्र गत्वा का१ २
 गत्वा हय, दे१ ११ कृत्वा सर, दे१ गत्वा (त्वा ?) सर, दे१ सर
 कृत्वा, दे१ १० सर गत्वा (→गत्वा सर) -०) दे१ त रन्तुक
 (→रन्तुक च) दे१ १० सहाता (→समासा) -d) दे१ १० क्षयि
 (→क्षामयि)

२० -b) दे१ ४ तु (→च) -d) दे१ ३ ते१ कृत्वा (→कृत्वा),
 दे१ ४ ७ ते१ वाणम् (→वाचम्)

३३-२१ तव प्रसादाद् यक्षेन्द्र वनानि सरित्तथ याः । अमिष्यामि च तीर्थानि अवित्रं दुरु मे सदा ॥ २१

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये द्वादशोऽध्यायः ॥ १२ ॥

१३

अपय ऊचुः ॥

वनानि सप्त नो ब्रूहि नव नद्यथ याः स्मृताः ।
तीर्थानि च समग्राणि तीर्थस्नानफलं तथा ॥ १
येन येन विधानेन यस्य तीर्थस्य भूत् फलम् ।
तत् सर्वं विस्तरेणेह ब्रूहि पौराणिकोत्तम ॥ २
लोमहर्षण उवाच ॥
शृणु सप्त वनानीह कुरुक्षेत्रस्य मध्यतः ।
येषां नामानि पुण्यानि सर्वपापहराणि च ॥ ३

२१ -a) का१ प्रसाद (या ?) च^०, दे१० प्रसा • च^०,
(→प्रसादाच्च^०) -b) दे१ सरिताश्रया, दे० ३ ते१ सरितस्तथा, दे०,
सरितश्च सा (→सरिताश्च या) -c) का१ गमिष्यामि च, दे० ४ ते१
अ (दे१ ८) मतो मय (→अमिष्यामि च) -d) दे० ४ हविष्ण
(→अविष्ण) दे० ४ सर्वदा (→मे सदा)

२१ इतिवच दे१ पाठ —

118८ वनानि सप्त तीर्थानि नव नद्यथ या स्मृता ।

त्वय्यर्पित्तत्वाणि हविष्ण दुरु सर्वदा ।

पुरिपत्रा—गा१ इति श्रीवामनपुराणे, का१ दे१ ११

इति वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये, का१ दे१ ३० १० ते१ इति
श्री वामनपुराणे सरोमाह्ये वा० इति श्री वामनपुराणे
सरस्वतीसरोमाह्ये, दे१ इति वामने सरोमाहात्म्ये, दे०
वामनपुराणे उमासम्भवे, मुने इति श्रीवामनपुराणे पुनस्त्यतार
सत्वादे सरोमाहात्म्ये अध्यायनाम—गा१ सरोमाहात्म्य नाम,
मन्वेपु ० अध्यायसंख्या—दे० ४ ०, गा१ का१ ३
अनुविरोध्याय, का१ शक्तिगतमोघ्याय, दे० अष्टमोघ्याय, दे० एका
दशोघ्याय, दे० ११ ३११, दे० अष्टम ११, दे० त्रयस्त्रिंशोघ्याय.

१३

॥ गा१ अपय १ दे० नारद उ० दे० १ ते१ नारद उवाच .

१ -a) दे० वनानि (?) (→वनानि); का१ दे० ४ १ १०-११
तव मे, दे० ३ ते१ वनतो (→वत तो) -b) गा१ दे० १० ते१
तव, दे० ११ न च (च), दे० ३ तव (→वच), दे० ३-४ १० ते१
वा (→वा); दे० वन नद्यथ सप्तका -c) दे० ११ तव, दे०

काम्यकं च वनं पुण्यं तथा दितिवनं महत् ।
व्यासस्य च वनं पुण्यं फलकीवनमेव च ॥ ४
तत्र सूर्यवनस्थानं तथा मधुवनं महत् ।
पुण्यं शीतवनं नाम सर्वकल्मषनाशनम् ॥ ५
वनान्येतानि वै सप्त नदीः शृणुत मे द्विजाः ।
सरस्वती नदी पुण्या तथा वैतरणी नदी ॥ ६
आपगा च महापुण्या गङ्गा मन्दाकिनी नदी ।
मधुचवा धामुनदी कौशिकी पापनाशिनी ॥ ७

तदा (→तवा)

२ -a) दे० तत्सत्त्व (→तत्सर्व); दे० विचारितेह
(→विस्तरेणेह)

॥ गा१ लोमाहा ३ दे० लोमहर्षण

३ -a) दे० एवा (→वैवा) -b) दे० ११ सवा^० (→सर्व^०)

४ दे० ११ व्यासस्य^० इत्यारम्भ ४ b भद्र इति वाच्य

० (४ ४) -a) गा१ का१ काम्य, दे० कामिक

(→काम्यक); दे० वन (→व वन) -b) गा१ का१ विष्णु,

दे० नीति^० (→दिति^०) -c) दे० ११ वचन (→व वन) -d) गा१

का१ ३ कपद, दे० ११ वचन^०, दे० वचन^०, दे० ३ ० सो^०

(→वचन^०), दे० वचन (→वचन)

५. दे० ११ ० (४ ४ वा वि) -a) दे० ११ तवा (→

तव) का१ दे० ११ वन (→वन) -b) दे० पुण्य (→पुण्य); का१

सीत^०, दे० ११ सीता^०, दे० ३ सीत^०, ते१ वचन (→वचन); दे०

वचनम् (→वचन) -c) दे० ११ काम्य^० (→काम्यक); दे० आपगे

(→आपगा)

६ -a) दे० पुण्यान्वे^० (→वनान्ये^०); ते१ सप्त

(→व सप्त) -b) दे० ४ ५ - ११ नदी (दे० नी, दे० वा), दे० ३ ३

तानि (→नदी); दे० ४ ते१ शृणुतु (→शृणुत)

७ ते१ १३ सप्तम दे० ३ १३ ० -a) दे० ३ ११ वाच्य

(दे० वा) च, दे० वाच्य, दे० यमुना च (→वाच्य च); दे०

तथा (→तवा) -b) दे० ३ तवा (→तवा); दे० तवा (→तवा)

-c) गा१ का१ वा ४ १ १ मधुचवा (का१ ३) (→मधुचवा);

गा१ का१ व्यावर्तनी, वा१ व्यावर्तनी, दे० ११ व्यावर्तनी, दे० ३

ते१ व्यावर्तनी, दे० ४ वा१ (दे० वाच्य) नदी (→व्यावर्तनी) -d)

गा१ दे० आपनी (→आपगा)

द्वपद्मती महापुण्या तथा हिरण्वती नदी ।
वर्षाकालवहाः सर्वा वर्जयित्वा सरस्वतीम् ॥ ८
एतासामुदकं पुण्यं प्रावृट्काले प्रकीर्तितम् ।
रजस्वलत्त्वमेतासां विद्यते न कदाचन ॥
तीर्थस्थ च प्रभावेण पुण्या ह्येताः सरिद्वराः ॥ ९
शृण्वन्तु मृनयः प्रीतास्तीर्थस्नानफल महत् ।
गमनं स्मरणं चैव सर्वकल्मषनाशनम् ॥ १०
रन्तुकं च नरो दृष्ट्वा द्वारपालं महाबलम् ।
यथं समभियाद्यैव तीर्थयात्रा ममाचरेत् ॥ ११
ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा नाम्नाऽदितिष्वनं महत् ।
अदित्या यत्र पुत्रार्थं कृतं घोरं महत्तपः ॥ १२
तत्र स्नात्वा च दृष्ट्वा च अदितिं देवमातरम् ।

पुत्रं जनयते शूर सर्वदोषविपरिजितम् ॥
आदित्यशतसंकाशं विमानं चाधिरोहति ॥ १३
ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा विष्णोः स्थानमनुचमम् ।
सवनं नाम विख्यातं यत्र सनिहितो हरिः ॥ १४
विमले च नरः स्नात्वा दृष्ट्वा च विमदेष्वरम् ।
निर्मलं स्वर्गमायाति रुद्रलोकं च गच्छति ॥ १५
हरिं च यलदेव च एकत्रासप्तमन्वितौ ।
दृष्ट्वा मोक्षमवाप्नोति कलिकल्मषसंभवैः ॥ १६
ततः पारिप्लवं गच्छेत् तीर्थं त्रैलोक्यविश्रुतम् ।
तत्र स्नात्वा च दृष्ट्वा च ब्रह्माणं वेदसंयुतम् ॥ १७
ब्रह्मवेदफलं प्राप्य निर्मलं स्वर्गमाप्नुयात् ।
तत्रापि सप्तमं प्राप्य कौशिक्या तीर्थसंभवम् ।

वे ३

८ -a) दे११ वृषद्मती (→द्वपद्मती). -b) दे११ हिरण्वती
दे३ वीतरणी, दे१ हिरण्वती, ते१ हिरण्वती (→हिरण्यती) -)
दे१२ मृदा (→मृदा) -d) दे१५ ११ ते१ मृती (→मृती)

९ -c) शा१ कारा का१ दे१ ४ १० ११ रज्ज्वात्म्य (→रज्ज्वा
त्व) -e) शा१ कारा का१ २ दे१ ३ ५ ७ १० ११ प्रभावेन दे२ प्रभा
(स) वेन (→प्रभावेण) -f) शा१ होत, दे० ४ ते१ एता (→ह्येता)

१० -a) दे१ शृण्वन्ति (→शृण्वन्तु) -b) दे११ तीर्थं
(→तीर्थ)

११ -a) शा१ कारा वे (→च) दे१ रन्तुकं तु सरस्वती
-b) दे१ पाल (→पाल) -) दे१ ११ यथ (→यथा) दे१
प्राया च (→प्रायश्चित्त) -c) कारा का२ दे१ ५ ७ १० ११ रज्ज्वा
(→रज्ज्वा)

१२ -a) दे१ २ ते१ गच्छति, २४ गच्छेत्, दे१ गच्छति
(→गच्छेत्); दे१ ५ १० ११ राजेन्द्र, दे१ ३ ७ ते१ विप्रेन्द्र (दे१ ३, दे१
३, (→विप्रेन्द्र) -c) शा१ यात्रि, कारा चान (→यत्र)
का३ पुण्या दे१ ३ ते१ पुत्रार्थं, (→पुत्रार्थ) -d) दे१ महत्तप, दे१
महत्तप (→महत्तप)

१२ श्लोकान्तरं शा१ अधिकम्-तत्र यात्राया

१३ [१३ श्लोकम् ० चरणमारम्भ दे१ १०
पाठ नास्ति] -a) शा१ कारा का१ २ दे१ ५ १० ११ ते१ च पीता
च, दे१ तथा पीता, मुने य सपुत्र्य (→च दृष्ट्वा च) -b) शा१
दे१ अदिति, दे० ४ ते१ अदिति (→अदिति) ते१ वेद (→देव)
-c) दे१ दृष्ट्वा (→पुत्र); दे१ पुत्र (→पुत्र)

१४ दे१ १० (द १३ पा वि) -a) दे१ ३ ते१
गच्छेत्, दे१ गच्छेत् दे१ गच्छेत् (→गच्छेत्) दे१ ४ ते१ विप्रेन्द्र
(दे१ ३) (→विप्रेन्द्र) -b) शा१ विष्णु, दे१ ४ ७ ते१ विष्णु
(→विष्णु) दे१ विष्णुस्थानकमुत्तम -c) दे१ ४ ते१ स (दे१ स)
तत (→सवन) दे१ सवनोत्तमविद्यान

१५ दे१ १० (द १३ पा वि) का२ ० -a)
दे१ शूर (→शूर) -b) दे१ तु (→च) -) दे१ ४ ७ ते१ निर्मल
(→निर्मल) -d) दे१ स (→च)

१६ दे१ १० (द १३ पा वि) का२ ab ० -a)
दे१ हर (→हरि) -b) का१ एकत्रासा + ० वा कारा एकत्रास,
दे१ ११ एतासां वा, दे१ तावेकासा, दे१ ते१ तावेकासा, दे१ तावेकासा,
दे१ एकात्रासा मुने [य] एकात्रासा (→एकात्रास) दे१ ४ ७ ते१
समन्वितौ (→समन्वितम्) -c) दे१ ४ ते१ मुनेवि (दे१ ४ वि)
मुनेवि दे१ तु निरवाप्नोति, मुने दोषान्मुनेवि (→मोक्षमवाप्नोति)
-d) दे१ आशन (→समर्पण)

शा१ का१ दे१ ११ १० ११ मध्ये अधिकम्—

११ स सवनं नाम विख्यातं यत्र सनिहितो हरिः

१७ दे१ १० (द १३ पा वि) -a) शा१ का२
पारिप्लवं (→पारिप्लवं) -c) शा१ कारा का१ २ तत (→तत्र)

१८ दे१ १० (द १३ पा वि) -a) दे१ ११ ब्रह्मावेद, दे१ ३ ७
ते१ ब्रह्मवेद, दे१ ब्रह्मवेद (→ब्रह्मवेद) वा० वाप्य (→प्राप्य)
-b) दे१ ७ ११ ते१ निमल (→निमल) दे१ फलम् (→स्वगम्)
-c) दे१ ३ सप्तम (→सप्तम) दे१ तस्य दे० ४ ७ ते१ पुण्य (→प्राप्य)
-d) वाप्य दे१ ४ ७ ११ ते१ कौशिक्या (→कौशिक्या) -e) दे१ तु,

१६ संगमे च नरः स्नात्वा प्राप्नोति परमं पदम् ॥ १८
 धरण्यास्तीर्थमासाद्य सर्वपापविमोचनम् ।
 क्षान्तिमुक्तो नरः स्नात्वा प्राप्नोति परमं पदम् ॥ १९
 धरण्यामपराधानि कृतानि पुरुषेण वै ।
 सर्वाणि क्षमते तस्य स्नातमात्रस्य देहिनः ॥ २०
 ततो दक्षाश्रमं गत्वा दृष्ट्वा दक्षैश्वरं शिवम् ।
 अक्षमेधस्य यज्ञस्य फलं प्राप्नोति मानवः ॥ २१
 ततः शालूकिनीं गत्वा स्नात्वा तीर्थं द्विजोत्तमाः ।
 हरिं हरेण संयुक्तं पूज्य भक्तिसमन्वितः ।
 प्राप्नोत्वभिमतोल्लोकान् सर्वपापविजितान् ॥ २२
 सर्पिर्दधि समासाद्य नागानां तीर्थं क्षुत्तमम् ।
 तत्र स्नानं नरः कृत्वा मुक्तो नागभयाद् भवेत् ॥ २३

दे१ त (→च) -d) दे३ ते। परमा गतिः, दे४ ७ प्रियसगम्
 (→परम पदम्)

१९ दे३ १०. ० (इ १३ पा वि) दे३ ते। ० -a)
 का। धरण्या, दे१ ७ धृष्या (दे१ ७ ध्या) (→धरण्या) -b) दे४
 ० प्रप्राप्त्य, दे१ ० प्रमोचन (→विमोचनम्) -d) दे१ ७ प्राप्ति
 (दे१ प्राप्नोति) परमा गतिम्

२० दे३ १०. ० (इ १३ पा वि) -a) दे४ ४ ते।
 धरण्या, दे१ धरण्याम्, मुने अरये (→धरण्याम्) मुने चापं
 (→धरण्या), दे३ ४ ते। ० यथा ये (→० यथाणि) -b) दे४ ४ ते। हवा
 हि (→हस्तानि) दे४ ४ ते। पुरयेण वै, दे१ पुरये रदि (→पुरयेण हि)
 -c) दे४ ४ ते। सर्वज्ञानं (→सर्वाणि) का१ २ वाचते, दे४ क्षम्यते
 (→क्षमते); दे४ ४ ७ ते। तत्र (→तत्र) -d) का१ दे११ स्नानं
 (→स्नातं) शा१ एता [न] माप्नोति मानवा

२१ दे३ १०. ० (इ १३ पा वि) -a) का२ दक्षाश्रम दे३
 लक्षाश्रम (→दक्षाश्रम) शा१ कारा का१ २ गच्छेत् (→गत्वा) -b)
 दे३ शिवः, ४ शुभ (→शिवम्) -d) दे१ फल प्राप्ति (→फलमाप्ति)

२२ दे३ १०. ० (इ १३ पा वि) दे३ ते। a-d) ० -a)
 शा१ सातुर्विनी, का० सातुर्विनी, दे१ ७ शालूकिनी (→शालूकिनी),
 दे३ यज्ञेय, दे४ ७ गच्छेत् (→गत्वा) -b) शा१ कारा का१
 तीर्थं (→तीर्थं) दे द्विजोत्तम (दे४ ० म) (→द्विजोत्तमा) -d)
 दे४ ११ पूजासक्ति (→पूज्यसक्ति) दे१ ७ पूजयित्वा तु भक्ति -
 -c) दे४ ४ ७ अस्मिन् (→अस्मिन्तान्); दे३ लोके, दे३ ४ ७ ते। लोभ
 (→लोकात्) f) दे४ ४ ७ विवर्जित (दे३ ० त) (→विवर्जितान्)

२३ दे३ १०. ० (इ १३ पा वि) -a) दे४ ११ सर्वम् (→

ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा द्वारपालं तु रन्तुकम् ।
 तत्रोप्य रजनीमेकां स्नात्वा तीर्थवरे शुभे ॥ २४
 द्वितीयं पूजयेत् यत्र द्वारपालं प्रयत्नतः ।
 ब्राह्मणान् भोजयित्वा च प्रणिपत्य क्षमापयेत् ॥ २५
 तत्र प्रसादाद यक्षेन्द्र मुक्तो भवति किलिवपैः ।
 सिद्धिर्मथाऽभिलषिता तथा साद्धं भवाम्यहम् ।
 एवं प्रसाद्य यक्षेन्द्रं ततः पञ्चनदं व्रजेत् ॥ २६
 पञ्चनदाश्च रुद्रेण कृता दानवभीषणाः ।
 तत्र सर्वेषु लोकेषु तीर्थं पञ्चनदं स्मृतम् ॥ २७
 कोटितीर्थानि रुद्रेण समाहृत्य यतः स्थितम् ।
 तेन जैलोक्यविख्यातं कोटितीर्थं प्रचक्षते ॥ २८
 तस्मिन् तीर्थं नरः स्नात्वा दृष्ट्वा कोटीश्वरं हरम् ।

सत्वरि, दे१ सर्पिर्दधि (→सर्पिर्दधि) -b) दे११ नामतीर्थमनुत्तमम्
 २४ दे३ १०. ० (इ १३ पा वि) -a) कारा गच्छेत्,
 दे४ ११ गच्छेत्, दे४ ४ ते। गच्छेत्, दे३ गच्छेत् (→गच्छेत्);
 दे४ ३ ते। विप्रेन्द्र (→विप्रेन्द्रा) -b) कारा च रन्तुकम्, का२
 त्वरन्तुक, दे१ हरक (→तु रन्तुकम्) दे३ ३ ते। नरकोटारन्तुकम्
 -c) दे४ ४ ते। तत्रापि (→तत्राप्य)

२५ दे३ १०. ० (इ १३ पा वि) -a) कारा द्वितीये (→द्वितीयं)
 व३ पूजयेत्, दे३ ४ ७ ते। पूज्य त (→पूजयेत्), कारा दे४ ४ ७ ११
 तत्र (→यत्र), मुने तत्रद्वितीयं संपूज्य -c) दे४ ४ ११ ते। ब्राह्मण (→
 ब्राह्मणान्) दे४ ७ तु (→च) -d) दे१ प्रसादयेत् (→क्षमापयेत्)

२६ दे३ १०. ० (इ १३ पा वि) -a) दे३ 'पञ्चनद'
 क्षत्प्रम् -b) दे४ ४ ७ ते। [अ] ह सर्व (→चर्वणि) -d) पा।
 कारा का१ ० दे१ सतारे च (दे१ ७) दे३ तथा साद्धं, मुने सतारे त्वां
 (→तथा साद्धं) मुने लगाम्यहम् (→भवाम्यहम्) दे४ ११ सतारेण
 भवाम्यहम् -f) का१ पाचनद (→पचनद)

का१ ०, d) मध्ये अस्मिन्—
 १२० ० विद त्वमनुग्रहात्, तवेभ्यविमुक्तम्.

२७ दे३ १०. ० (इ १३ पा वि), दे४ ० -a)
 दे१ ७ तस्य (→तदाय), दे३ तु (→च) -b) दे४ ११ भोरणा
 (→भोरणा) -d) पा। तेन (→तीर्थं)

२८ दे३ १०. ० (इ १३ पा वि) -a) दे१ दृष्टु
 (→दृष्ट्य) -b) दे४ ११ समाद्ध (दे४ ११ ३) एव, दे१ समाहृत्य, मुने
 समाहृत्य (→समाहृत्य), दे४ ११ यतस्तिता, दे४ ४ यतस्तत, दे१
 यत स्थित (→यत स्थितम्)

२९. दे३ १०. ० (इ १३ पा वि), शा१ कारा का१ २

पञ्चयज्ञानवामोति नित्यं श्रद्धासमन्वितः ॥ २९
तत्रैव वामनो देवः सर्वदेवैः प्रतिष्ठितः ।
तत्रापि च नरः स्नात्वा ह्यग्निदोमफलं लभेत् ॥ ३०
अश्विनोस्तीर्थमासाद्य श्रद्धावान् यो जितेन्द्रियः ।
रूपस्य भागी भवति यशस्वी च भवेन्नरः ॥ ३१
वाराहं तीर्थमाख्यातं विष्णुना परिकीर्तितम् ।
तस्मिन् स्नात्वा श्रद्धानः प्राप्नोति परमं पदम् ॥ ३२
ततो गच्छेत् विप्रेन्द्राः सोमतीर्थमनुत्तमम् ।
यत्र सोमस्तपस्तप्त्वा व्याधिमुक्तोऽभवत् पुरा ॥ ३३
तत्र सोमेश्वरं हृष्ट्वा स्नात्वा तीर्थपरे शुभे ।
राजसूयस्य यज्ञस्य फलं प्राप्नोति मानवः ॥ ३४
व्याधिभिश्च विनिर्मुक्तः सर्वदोषविवर्जितः ।

सोमलोकमवामोति तत्रैव रमते चिरम् ॥ ३५
भूतेश्वरं च तत्रैव ज्वालामालेश्वरं तथा ।
तातुमौ लिङ्गावभ्यर्च्य न भूयो जन्म चाप्नुयात् ॥ ३६
एकहंसे नरः स्नात्वा गोसहस्रफलं लभेत् ।
कृतशौचं समासाद्य तीर्थसेवी द्विजोत्तमः ॥ ३७
पुण्डरीकमवामोति कृतशौचो भवेन्नरः ।
ततो मृद्ववटं नाम महादेवस्य धीमतः ॥ ३८
उपोष्य रजनीमेकां गाणपत्यमवाप्नुयात् ।
तत्रैव च महाप्राद्वी यक्षिणी लोकाविश्रुता ॥ ३९
स्नात्वाऽभिगतवा तत्रैव प्रसाद्य यक्षिणीं ततः ।
उपवासं च तत्रैव महापातकनाशनम् ॥ ४०
कुरुक्षेत्रस्य तद् द्वारं विश्रुतं पुण्यवर्द्धनम् ।

बं ३४.

दे० ११ २६ b-३० ० ० (इ स) -b) दे० हरि (-हरम्)
-दे) दे० नित्यश्रद्धा (-नित्य श्रद्धा)

३० दे० १० ० (इ १३ पा वि) दे० ० या० कारा
का० २ दे० ११ ८-० ० (इ २६ पा वि) -a) दे० वामन देव
(-वामनो देव) -b) दे० प्रतिष्ठित (-प्रतिष्ठित) -c) दे०
तत्प्राप्तो (-तत्प्राप्ति च) -d) या० कारा का० २ दे० ११ ८ वि०
(-शुद्धि)

३१ -a) दे० ११ ८ (दा० ११) जितेन्द्रिय (-जितेन्द्रिय) -b)
या० का० २ या (ता० का० २) द्वायी (या० १०) कारा
श्रद्धानो, दे० ११ यद्वावत्यो, दे० श्रद्धाभक्तो, दे० श्रद्धायुक्तो (-श्रद्धा
वाप्नोति) -c) मुखे रूपवाग्भ्यामनुत्तमम् -d) दे० ३ स यशस्वी
(-यशस्वी च) दे० ४ दे० १ न सगम, दे० जितेन्द्रिय (-भवेन्नर)

३२ -a) या० कारा दे० ११ वाराह, का० २ दे० ११ १०
वाराह, दे० वाराह (-वाराह) का० २ दे० ११ १० ११ विष्णु
(-प्राप्तपत्त) -b) कारा पवित्रम्, दे० ३ ३ ३ दे० १ ० पवित्र
(-कीर्तितम्) या० यद्वावत्यो (-यद्वावत्यो) -d) दे० १ ० प्रवर्त
(-प्राप्नोति) दे० ४ ३ दे० १ परमा पति (-परम पदम्)

३३ -a) दे० ३ स यशस्वी (-यशस्वी) कारा दे० ४ दे० १ गच्छेत्
(-गच्छेत्) दे० ३ ३ दे० १ विप्रेन्द्र (दे० ३ ३) (-विप्रेन्द्र)

३४ दे० ४ दे० १ ० b ० -d) या० कलमा (-कल
मा), या० दे० मानवा (-मानव)

३५ -a) का० २ दे० ३ व्याधिभिश्च (-व्याधिभिश्च)
-d) या० का० २ दे० तीर्थपरे, कारा दे० १० चन्द्रण, दे० ११ उपोष
(दे० १) (-उपोष्य), दे० ४ १० दे० निर्वाण (दे० ११) परमे (दे०

०) चिरम् (दे० ३ ३, दे० ३ ३)

३६ -b) दे० ३ जाला (-ज्वाला) -c) या० कारा
का० २ तातुमौ लिङ्गम् (कारा मा), दे० ३ ३ तो तु लिङ्ग (दे० ३ ३)
सम, दे० ३ ३ १० दे० तार्दग्य सम (-तातुमौ लिङ्गाव) -d)
दे० ४ दे० १ भवमाप्नु (-जन्म चाप्नु)

३७ श्लोकात्तर कारा अविक्तम्—

१२१ ० ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा एकहस्तमनुत्तमम्

३७ -a) या० कारा का० २ ० हस्ते (-हस्ते), का० २
(-नर) -c) दे० ११ इत दे० ३ ३ रुम (-रुत) -d) का० २ तीर्थमेव
(-तीर्थमेवो), या० कारा का० द्विजोत्तमा, दे० द्विजोत्तम
(-द्विजोत्तम)

३८ -a) दे० १० पुण्डरीकम् (-पुण्डरीकम्) -b) का०
कृतशौच, +० चो, दे० कृतशौच, दे० कृतशौच (-कृतशौचो) -c)
दे० १ मुख, दे० ११ भुज (-भुज) दे० प्राप्य (-नाम) -d) दे०
धोमते (-धोमते)

३९ -a) दे० ३ दे० १ तत्रापि (-उपोष्य) -b) या० दे०
गण (दे० १ १) पत्यम् (-गाणपत्यम्) -c) दे० ३ ३ १० दे० महाभाग,
दे० महाभाग (-महाप्राद्वी)

४० दे० ३ दे० ३ ३ ० -a) या० स्नातोपि गत्वा,
कारा स्नातोभिगच्छेत्, का० २ सतो +स्नात्वाभिगत्वा, का० २ स्नातो
भिगत्वा, दे० ११ स्ना (त्वा) लोभिगत्वा, दे० ४ १० दे० स्नात्वाभिगत्वा,
दे० ५ स्मृतोभिगत्वा (-स्नात्वाभिगत्वा) -b) दे० ३ तत प्रसाद्य
यक्षिणी -c) दे० ४ पु (-च)

४१ -a) दे० ४ १० त द्वार (-तद्द्वार) -b) दे० ४ दे० १

४४ ४१ प्रदक्षिणमुपावर्त्य ब्राह्मणान् भोजयेत् ततः ।
 पुष्करं च ततो गत्वा अम्यर्च्य पितृदेवताः ॥ ४१
 जामदग्न्येन रामेण आहूतं तन्माहात्मना ।
 वृवकृत्यो भवेद् राजा अश्वमेधं च विन्दति ॥ ४२
 कन्यादानं च यस्तत्र कारित्वा वै करिष्यति ।
 प्रसन्ना देवतास्तस्य दास्यन्त्यभिमत फलम् ॥ ४३
 कपिलश्च महायक्षो द्वारपालः स्वयं स्थितः ।
 किञ्च करोति पापानां दुर्गतिं च प्रयच्छति ॥ ४४
 पत्नी तस्य महायक्षी नाम्नोदूखलमेखला ।
 आहत्य दुन्दुभिं तत्र भ्रमते नित्यमेव हि ॥ ४५

सा ददर्श स्त्रियं चैकां सपुत्रा पापदेशनाम् ।
 तामुवाच तदा यक्षी आहत्य निशि दुन्दुभिम् ॥ ४६
 युगन्धरे दधि प्राश्य उपित्वा चाच्युतस्थले ।
 तद्वद् भूतालये स्नात्वा सपुत्रा वस्तुमिच्छति ॥ ४७
 दिवा मया ते कथिंशं रात्रौ भक्ष्यामि निश्चितम् ।
 एतच्छृत्वा तु वचनं प्रणिपत्य च यक्षिणीम् ॥ ४८
 उवाच दीनया वाचा प्रसादं कुरु भामिनि ।
 ततः सा यक्षिणी तां तु प्रोवाच कृपयान्विता ॥ ४९
 यदा सूर्यस्य ग्रहणं कालेन भविता कश्चित् ।
 सन्निहत्या तदा स्नात्वा पूता स्वर्गं गमिष्यति ॥ ५०

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये त्रयोदशोऽध्यायः ॥ १३ ॥

पुष्प पुष्पविषयम् - ०) सा। कारा का। २५। १ ते। तथा (कारा
 'तः) कृत्य (वा। 'त्वा), दे। उपावृत्त्य, दे। ५। १ तयावृत्त्य दे। १०
 -उपवृत्त्य (-उपावर्त्य) - ०) कारा मोक्ष यत्नतः, दे। ५
 ते। मोक्ष भवितुं, मुने भोजयेत्ततः (-भोजयेत्ततः) - ०) दे। ५
 तु (-च) कारा गच्छेद् (-गत्वा) - १) गा। भविष्यां का। २
 भविष्यां, दे। ५। १० ते। हास्यम् (-हास्यम्)

कारा त्वे, cf मध्ये धक्कितम्—

१२२ ० दधिना गलितोष्णमुच्यते नात्र सगव-

४१ इत्येवात्तर कारा धक्कितम्—

१२३ ० वाद्येयमवाप्नोति वृषो वा ह्यग्नौ भवेत्

४२ - ०) वा० आहत तत्, दे। ५। १ यत्नतः, दे। ५ -
 ते। ह्यग्नौ (दे। 'ह) तत्, दे। १० इतत्तत् (-आहत तत्) - ०) दे। ५ -
 ते। यत्नतः, दे। विप्रा (-रात्रा) - ०) दे। वाद्यमेव (-धध
 मेव)

४३ - ०) दे। तु (-च) दे। ११ यत्नतः, दे। तत्तत्, ते।
 ये तत् (-यत्नतः) - ०) गा। च, दे। वा (-वे) - ०) दे। १
 देवता (-देवताम्) - १) गा। कारा का। २ प्राप्ताति (-प्राप्तयेति)

४४ - ०) दे। ११ कारिता (-रचितम्) - ०) वा। पात्रो कारा
 का। २ सग, दे। ५। १ यत्नतः (-रचितम्) - ०) वा। पात्रो (दे। १)
 नां (-पात्राणां) - १) दे। ५। १ मुक्ति (-मुक्तिः), दे। न (-च)

४५ - ०) दे। ११ यत्नतः (-यत्नतः) - ०) गा। कारा
 का। २ - [च] त्र (गा। का। २) यत्नतः, दे। ११ [च] दूषण, दे। [च]
 दूषण, दे। यत्नतः, दे। दूषण, दे। दूषण, (-[च] दूषण)
 - ०) गा। आहत्य (-आहत्य) दे। दुम्भि (-दुम्भिः) दे। सानु,
 दे। ५। १ गा। तु, दे। सानु (-सन्तः) - १) वे। सग (-सगते)

४६ दे। ११ ० ० - १) दे० स (-सा) दे। ११ चैक्यं,
 दे० ५। १ त्वेवा दे० वीका (-वीका) - ०) वा। सपुत्रा, + 'म', दे।
 सपुत्रा (-सपुत्रा); वा। पाद? (-पाद?) - ०) दे। ५। १ तया (-
 तया) दे० ५। १ यक्षी (दे। 'नी) (-यक्षी) - १) गा। कारा का।
 आहत्य (-आहत्य) गा। कारा दुन्दुभि निशि (-निशि दुन्दुभि)

४७ दे। ११ ० - १) कारा दधिप्राश्ये, दे। ११ दधि
 प्राश्य, दे। नर स्नात्वा (-दधि प्राश्य) - ०) दे। चाच्युत, दे।
 चाच्युत, दे। चाच्युत, ते। चाच्युत (-चाच्युत) - ०) दे। यत्नतः
 दे। यत्नतः (-यत्नतः) - ०) दे। ५। १ यत्नतः दे। यत्नतः (दे।)
 (-यत्नतः) - १) गा। मया (-यत्नतः); गा। वा० दे। ५
 दधति कारा दधति (-दधति)

४८ दे। ११ ० - १) कारा रात्रौ (-रात्रौ) - ०)
 कारा निवा (-रात्रौ) गा। कारा का। २ दधति, दे। ५। १ यत्नतः
 दे। यत्नतः, तां यत्नतः (-यत्नतः) ०) दे। तु (-च)

४९ - ०) दे० ५। १ विनवाग्नेया (दे० 'ना', दे। 'न)
 दे। विनवाग्नेया (-ग्नेया वाचा) - ०) दे। ५। १ यत्नतः
 (-यत्नतः) - ०) दे० ५। १ यत्नतः (-यत्नतः) दे० ५। १
 यत्नतः यत्नतः गा। तु, दे। तत विनवाग्नेया - १) दे० ५। १
 यत्नतः दे। यत्नतः (-यत्नतः)

५० - ०) दे। ११ यत्नतः सूर्यग्रहणं - ०) कारा दे। ११
 सन्निहित्य, (दे। ११) यत्नतः सूर्यग्रहणं (-यत्नतः) दे। ततः (-
 ततः) दे। ११ यत्नतः (-यत्नतः) - १) दे। यत्नतः (-यत्नतः)
 यत्नतः - गा। कारा का। २ दे। ५। १ यत्नतः इति योवाय-
 नुपुत्रे सरोमाहात्म्ये, दे। इति योवाय-सरोमाहात्म्ये, दे। योवाय-

३३. ६ अत्यूचुः परमप्रीता रामं हर्षपुरस्कृताः ॥ ९
 तपस्ते वर्द्धतां पुत्र पित्रभक्त्या विशेषतः ।
 यच्च रोषाभिभूतेन क्षत्रघ्नस्तदितं त्वया ॥ १०
 ततश्च पापान्मुक्तस्त्वं पातितस्ते स्वकर्मभिः ।
 हृदाश्च तव तीर्थत्वं गमिष्यन्ति न संशयः ॥ ११
 हृदेष्वेतेषु ये स्नात्वा स्वान् पितृत्सर्पयन्ति च ।
 तेभ्यो दास्यन्ति पितरो यथाभिरुपितं वरम् ॥ १२
 ईप्सितान् मानसान् कामान् स्वर्गवासं च दास्यतम् ।
 एवं दत्त्वा वरान् विप्रा रामस्य पितरस्तदा ॥ १३
 आमन्य भार्गवं प्रीतास्तत्रैवान्तीर्हतास्तदा ।
 एवं रामहृदाः पुण्या भार्गवस्य महात्मनः ॥ १४
 स्नात्वा हृदेषु रामस्य ब्रह्मचारी शुचित्रतः ।

राममभ्यर्च्य श्रद्धावान् विन्देद् बहु सुवर्णकम् ॥ १५
 वंशमूलं समासाद्य तीर्थसेवी सुसंयतः ।
 स्ववंशसिद्धये विप्राः स्नात्वा वै वंशमूलके ॥ १६
 कायशोधनमासाद्य तीर्थं त्रैलोक्यविश्रुतम् ।
 शरीरशुद्धिमाप्नोति स्नातस्तस्मिन् न संशयः ॥ १७
 शुद्धदेहश्च तं याति यस्माच्चावर्तते पुनः ।
 तावद् भ्रमन्ति तीर्थेषु सिद्धास्तीर्थपरायणाः ।
 यावन्न प्राप्नुवन्तीह तीर्थं तत्कायशोधनम् ॥ १८
 तस्मिंस्तीर्थे च संप्लान्य कार्यं संयतमानसः ।
 परं पदमयामोति यस्माच्चावर्तते पुनः ॥ १९
 ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रास्तीर्थं त्रैलोक्यविश्रुतम् ।
 लोका यत्रोद्भूताः सर्वे विष्णुना प्रभविष्णुना ॥ २०

दे१.५ ७.११ जला (→जला). -b) दे१ रामश्च विरक्तत्वा. -c)
 दे१.७.११ नितर (→परम-). -d) दे१ ३ ११ राम- (→राम), शा
 कारा पयिष्ठुता, दे१ समन्विता (→पुरस्कृता)

१०. -a) दे१ ११ रोषा (→रोषा). -d) दे३ 'दित'
 (→'दित').

११. -a) दे१ ततस्तु पापमुक्तस्त्व. -b) काप याजिता,
 दे१.३.१०.११ ते। पतितास् (→पातितान्) -c) दे५ वंतेष
 (→च तव).

१२. -a) दे१.११ हृदेषु (→हृदेषु). का२. दे३ ४ ७ वे।
 य (→वे). -b) दे३ ४ ७ ते। तर्पयि(दे३ इ) ध्यति, दे५ तर्प-
 यन्ति य (→तर्पयन्ति च). -c) दे३.३ ७ ते। तस्य, दे४ तदा
 (→तेभ्यो) -d) दे३ 'लितित (→'लितित), दे३ ४ ७ फव
 (→वरम्)

१३ -a) दे१ २.११ इप्सितान् (→ईप्सितान्), वा१ दे१.२.४
 ७.१० मन्वान् (→मानवान्) -b) दे१.५ स्वर्गा (→स्वर्ग),
 दे४ तु (→च)

१४ दे१. ११. ०. -a) दे३ ३ रामस्य, मुने. राम तु
 (→रामस्य), दे१ पीता (→प्रीता). -b) दे३ [अ]तरंयु दे५
 [अ]तयितो (→[अ]न्तरिता) -c) दे१.११ 'हृदा' (→'हृदा'),
 वा१ पुण्या, +पुण्य-, दे१ पुण्या (→पुण्या)

१५. दे१ ०१. ०. -a) दे१.११ हृदेषु (→हृदेषु) -b)
 वा१ शुचित्रतम्, दे४ शुचित्रतम्, दे१ मुनिप्रितं (→गुचित्रत) -c)
 दे३ सम्यय- (→ सम्ययः), दे३ ३ दे१ राम सम्ययः (दे३ 'स्य'
 तया. -d) वा१ दत्त्वा (→विन्देत्)

१६. दे- ०. -a) दे१.५.११ व (य) व्य (→वयं). -b)
 ते। 'सयुत (→'सयत). -c) दे१ ११ स्ववंशसिद्धये विप्र, दे३.३ ५ ते।
 स्ववंशमुद्देष्टिषा, दे४ स्ववंशमुद्दे विप्र, दे१० स्ववंशमुद्दे विप्र.
 -d) कारा स्नायाई, दे३ ३ ५.११ ते। स्नात्वा च (→स्नात्वा वै),
 दे३ ३ ५.११ ते। [य]व (दे१.११ 'व) सप्तक (दे१.११ 'के, दे३ 'क'
 (→वयमूलके)

१७ दे१. ११. ०. -b) दे३ तीर्थ- (→तीर्थ) -d) दे३
 स्नात (→स्नात)

१८. दे- cf ०. -a) कारा. तदाति, दे१ ५.१०.११ ते।
 सयाति (→त याति) -b) दे३ ३ स्नाताम्, दे४ य स्नात्वा, दे३.११
 तस्मात् (→परमात्मा), दे३ शुच (→शुच) -c) दे३ अवति,
 ते। भ्रमन्ति (?) (→भ्रमन्ति) -d) दे३ ४ ते। सर्व- (→सिद्धा);
 दे३ ४ ते। 'यय (→'यया) -c) दे३.४ ते। प्राप्नुयामि
 (→प्राप्नुवन्तीह) -f) दे४ तीर्थ (→तीर्थ); वा३ 'शोषने
 (→'शोषनम्)

१९. दे१. ०. -a) वा१ कारा, वा१.२ दे४ तु (→च);
 दे११ तस्मिन् तीर्थे वगत्याय. -b) दे३.४ वाम, दे३.१० ते। कार
 (→वाय) -c) दे३ ४ परम पदमा (दे४ 'ममा) ध्यति.

२० -a) दे१ गच्छेत्, वे। गच्छा (→गच्छेत्) -c)
 दे३ [य] घता (→[य] द्यूता), वा१ लोका (का ?) य व धृता
 सर्वे, दे३ लोका यया धृता सर्वे, दे१ लोकाशोद्धृता सर्वे, वे।
 लोकाशोद्धृता सर्वे. -d) दे१ प्रभु (→'प्रभु').

दे१.११. ११. ०. ०. ०. मन्वे ध्ययिष्यन्-

११.११ ६ शरीरशुद्धिमाप्नोति स्नाते (दे१ स्नाते) कस्मिन् न
 संशयः .

लोकोद्धार समासाद्य तीर्थस्मरणतत्पर ।
 स्नात्वा तीर्थेरे तस्मिन् लोकान् पश्यति श्लाघतान् ॥ २१
 यत्र विष्णुः स्थितो नित्य शिवो देव सनातन ।
 तौ देवौ प्रणिपातेन प्रसाद्य मुक्तिमामुयात् ॥ २२
 श्रीतीर्थं तु ततो गच्छेत् शालग्राममनुचमम् ।
 तत्र स्नातस्य साक्षिष्य सदा दयी प्रयच्छति ॥ २३
 कपिलाह्रदमासाद्य तीर्थं त्रैलोक्यविश्रुतम् ।
 तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च दैवतानि पितृ स्तथा ॥ २४
 कपिलाना सहस्रस्य फल विन्दति मानव ।
 तत्र स्थित महादय कपिल वपुरास्थितम् ॥ २५
 हृष्ट्वा मुक्तिमवाप्नोति ऋषिभि पूजित शिवम् ।
 सूर्यतीर्थं समासाद्य स्नात्वा नियतमानस ॥ २६

२१ -a) दे१ २ १० ११ ते१ नोका (दे१० °क) द्या (दे११ ते१ °द्वा) र (→तोकोद्धार) -b) का१ २ दे१ ५ १० तीर्थ (→तीर्थ) -d) शा१ कारा का१ २ दे१ ५ १० ११ लोक (→लोकोद्धार) दे१ प्राप्नोति (→पश्यति) शा१ कारा का१ २ दे१ ५ १० ११ °श्वतम् (→श्लाघतम्)

२२ दे१ ab द्विरवृत्तम् -a) दे१ ३ ते१ ब्रह्मा (→विष्णु) -b) दे१ ३ ते१ देव (→शिवो) दे१० च स्नाश्वत (→सनातन) दे१ शिवदेवं सनातन -c) दे१ ३ ते१ ततो देव (दे१ °वी) प्रगमेन -d) दे१ प्रसाद (→प्रसाद्य)

२३ -b) का१ ३ दे१ ४ शा (का१ ३ शा) लिखा (दे१ °वा) म (→शालग्रामम्) दे१ कलापि ग्राममुत्तमम् -c) गा१ दे१ ४ १ ते१ यत्र (→तत्र) -d) गा१ दे१ ३ ५ ते१ सन्त्येव (दे१ °दव) का१ २ महादेवो दे१ तत्र देवो (→तत्र देवो)

२४ -a) दे१ १ °हृत् (→°ह्रद) -c) दे१ ११ तत (→तत्र) -d) दे१ दवताया दे१ १ दवताश्च ते देवताश्च (→दवतानि) दे१ पितृन् तथा ते१ पितृस्तथा (→पितृस्तथा)

२५ -b) शा१ विन्ति (→विन्ति) -) का दे१ सत्र (→तत्र) दे१ २ ४ ते१ स्थितो दे१ ११ स्थित (→स्थित) दे१ ४ १ ते१ °देव (→°देवं) -c) का१ का दे१ ३ ५ १ कपिल (→कपिल) दे१ ३ ५ १० ११ °न्रदम् (दे१ °ल) दे१ °स्थित (→°स्थित) ते१ च पुराधितः (→अपुरास्थित)

२६ शा१ कारा का१ अवाप्नोति दयन्तर b चरणान्तरम् २७ c °अवाप्नोति इति यावत् ० (ह म) दे१ ०४ मारुत्य २८ d यावत् ० दे१ अवाप्नोति दयन्तर b चरणान्तरम् २८ c अवाप्नोति इति यावत् ० (ह स) -a) का१ गल कारा का१ पठिम् (→मुक्तिम्) -b) दे१ नै१ मुनिभि (→ऋषिभि)

अर्चयित्वा पितृन् दद्यानुपवासपरायण ।
 अग्निष्टोममवाप्नोति सूर्यलोक च गच्छति ॥ २७
 सहस्रकिरण देव भातु त्रैलोक्यविश्रुतम् ।
 हृष्ट्वा मुक्तिमवाप्नोति नरो ज्ञानसमन्वित ॥ २८
 भवानीवनमासाद्य तीर्थसेवी यथाक्रमम् ।
 तत्रामिपेक कुर्वाणो गोसहस्रफल लभेत् ॥ २९
 पितामहस्य पित्रतो ह्यमृत पूर्वमेव हि ।
 उद्गारात् सुरभिर्जाता सा च पातालमाश्रिता ॥ ३०
 तस्या सुरभयो जाता तनया लोकमातरः ।
 तामिस्तम्बकल व्याप्त पाताल सुनिरन्तरम् ॥ ३१
 पितामहस्य यत्रतो दक्षिणार्थमुपाहता ।
 आहता ब्रह्मणा ताश्च विभ्रान्ता विवरेण हि ॥ ३२

२७ दे१ ३ ५ ० (इ २७ पा वि) गा१ कारा का१ ab c ० (इ २७ पा वि) -b) दे१ पुत्रवास (→उपवास) दे१ °समन्वित (→परायण) -d) कारा गिवलोक, दे१ ३ ते१ स्वर्गलोक (→सूर्यलोक) दे१ ११ स (→च)

२८ दे१ ४ ० दे१ abc ० (इ २७ पा वि) -a) दे१ °किरणो (→°किरण) दे१ देवो (→देव) -b) दे१ भातुर्नैलोक्य विश्रुत -d) दे१ ३ १ ते१ सायम् (→नरो)

२९ शा१ कारा का१ ° भवानीय समा° दे१ भगवद्भवनमा° दे१ ते१ भवद्भवनमा° दे१ गगाभवनमा° (→भवानीवनमा°) -) का तथा (→तत्र)

३० -b) ते१ स्वमुत्त (→ह्यमृत) दे१ सत्र (→पूव) -c) शा१ कारा का१ दे१० शोभरात् (→उद्गारात्) दे१ सुरभो (→सुरभि) -d) दे१ ११ सान (→सा च) कारा का१ २ मास्थिता (→आश्रिता)

३१ -a) गा१ कारा का१ ° तस्या (गा१ °त्य) समूह यथाया (गा१ का °त्य) दे१ ३ ५ ते१ तस्या सहस्रपितास्तत्र दे१ तस्या समुत्ताया गाव (?) -b) गा१ सायता कारा का१ संधृता वा मुमुत्ता दे१ तेन मा दे१ ३ ते१ तन्मुत्ता दे१ वियता मुत्र मातर (→तनया) गा१ दे१ ५ भातरा ते१ मानस (→पातर) -c) दे१ एतत (→तत्) -d) दे१ त ते१ स (→मु)

३२ -) दे१ ११ यने (न ?) ता दे१ ५ यने ता (→यत्रतो) -b) दे१ °णाव (→°णाव) गा१ उपायता (?) दे१ मुपाहता दे१ उपाहता (?) दे१ ३ १ ते१ उपाहता दे१ उपायता (→उपाहता) -c) दे१ ते१ पादया (→पाहता) शा कारा का१ दे१ ५ १ १० ब्रह्मणा (→ब्रह्मणा) मुने ते च (→ताश्च) गा१ कारा का१ ° सपाह (गा१ °ह वा °ह) ता ब्रह्मणा च (कार ता) -d) गा१ वा वियन्ता कारा निष्पन्ता का१ दे१ निष्पन्ता दे१ ४ ते१ विभ्रान्ता (→विभ्रान्ता) का१ दे१ ३ ३ (→इ)

सर्वव्याधिधिनिर्मुक्तो ब्रह्मानाग्निर्भवेद् ध्रुवम् ।
माहृतीर्थं च तथैव यत्र स्नातस्य भक्तित ॥ ४३
प्रजा विवर्द्धते नित्यमनन्तां चानुयाचिष्यम् ।
ततः शीतनं गच्छेन्नियतो नियताशनः ॥ ४४
तीर्थं तत्र महाप्रिया महदन्यत्र दुर्लभम् ।
पुनाति दर्शनादेव दण्डकं च द्वितोचमाः ॥ ४५
केशानभ्युक्ष्य वै तस्मिन् पूतो भवति पापतः ।
तत्र तीर्थवरं चान्यत् स्नानुलोमायन महत् ॥ ४६
तत्र निशा महाप्राज्ञा निद्रासस्तीर्थतः परा ।
स्नानुलोमायने तीर्थे निशास्त्रीलोक्यविश्रुते ॥ ४७
प्राणायामनिर्हरन्ति स्नानुलोमानि द्वितोचमाः ।

पूतात्मानश्च ते विप्राः प्रयान्ति परमा गतिम् ॥ ४८
दद्याद्यमेधिकं चैव तत्र तीर्थं सुविश्रुतम् ।
तत्र स्नात्वा भक्तियुक्तस्तदेव लभते फलम् ॥ ४९
ततो गच्छेत् श्रद्धावान् मानुष लोकाविश्रुतम् ।
दर्शनात् तस्य तीर्थस्य मुक्तो भवति क्लिप्तिवैः ॥ ५०
पुरा कृष्णमृगास्तत्र व्याधेन शरपीडिताः ।
विगाह्य तस्मिन् सरसि मानुषत्वमुपागताः ॥ ५१
ततो व्याधाश्च ते सर्वे तानपृच्छन् द्विजोचमाः ।
मृगा अनेन वै याता अस्माभिः शरपीडिताः ॥ ५२
निमग्नास्ते सरः प्राप्य क्व ते याता द्विजोचमाः ।
तेऽब्रुवस्तत्र वै प्रष्टा वयं ते च द्विजोचमाः ॥ ५३

वै ५३

४३ -b) वा१ कारा वा१० दे१ ॥ ब्रह्मानाग्निर्भवेद् ध्रुवम्
(कारा वा१ ० मा), दे२ ४ वे१ ब्रह्म प्राप्नोति वै ध्रुव, दे१० ब्रह्म
प्राप्नोति वै ध्रुवम्, मुने ब्रह्म प्राप्नोति निश्चितम् -c) दे१ मनु०
(→मातु०) दे० ५.१० तीर्थं (→तीर्थं) दे३ तु (→च) -d)
दे२ ४ वे१ स्नातस्य पुरेव हि

४४ -a) दे२ ३ वे१ पूजा (→प्रजा) -b) वा१ चानुया,
दे० ४ वे१ चानुयाद (→चानुयाद) -c) वा१ कारा वा१०
दे१ ५ ११ मनु०, दे० ३ वे१ सीता०, दे१० सीता० (→सीत०) -d)
दे१ ५ ११ तासन (→तासन)

४५ -a) वा१ कारा वा१० महप्रिया मुने च विप्र जा
(→महप्रिया) -b) कारा तयाच (→महत्) कारा चायन दे१०
अयन्त वे१ मत्पर्य (→मत्पर्य) -c) वा१ पुरानि(?) (→पुनाति)
-d) दे१ ५.११ तम (→तमा) कारा दृष्टव तत्र सतमा,
दे१ ५ ११ दृष्टे च द्विजोचम दे० ४ वे१ पुरुषमेव विर्गति (वे१
तीर्थ), दे१ रत्ना दे० द्विज तम

४६ -a) दे१ अमुपुते (→अमुपुते वै) दे१ २, १०.११
अस्मिन्, दे३ ४ चोस्मिन्, दे१ ते अस्मिन्, वे१ वैस्मिन् (→वै त
स्मिन्) -b) वे१ तापन (→प्रातः) -c) दे० सत्र दे१ तत्र
(→तत्र), दे१ ११ तीर्थं (→तीर्थं), दे० वाच्यं दे३ चार्त्स्मिन्, दे०
काय, दे१ काय (→काय) -d) वा१ रत्न दे० ५ १० वे१
पुना, दे१ पनुन (→स्वानु), दे१ ४.१०.११ वे१ लोमान, दे०
लोमान (→लोमान्यन), दे१ स्थानलोमहर् मन्

४७ -a) दे१ ५ ११ विप्र, दे३ विप्र (→विप्रा) दे० रागा
(→प्रागा) -b) वा१ केशप्राद (→केशप्रा) -c) वा०
दे१ ५ ११ स्नानुलोमायने (दे० वै) तीर्थं, दे० ४ वे१ पुना लोमानयने,
दे१ स्थानलोमानयने, दे१० अविनोमायने तीर्थं -d) दे० ४ वे१
तीर्थं तत्रैकविश्रुते

४८ -a) दे१ ११ व्याम, दे३ व्यामे (→व्यामं) वा१
निरहति, दे० निराहार (→निहरन्ति) -b) कारा स्नानुलोमानि
सत्तमा -c) दे१ विप्र जा (→ते विप्रा)

४९ वे१ cd ० -b) वा० स्वविद्यु, दे१ तु
विद्यु (→सुविद्यु) -c) दे१ ५ ११ पुता, दे१ पुतो, मुने मुत
(→युक्त)

५० दे१० ab ० -a) दे० ४ वे१ गच्छेत्ति (→गच्छेत्त)
-b) दे१ ११ मातुपे (→मानुप)

५१ -a) दे१ ११ कृष्ट, दे३ वे१ कृत (→कृष्ट) दे३
मुगा (→मृगा) दे३ ४ तस्य दे११ अ (आ) १ त (→तत्र)
-b) मुने व्याधेन (→व्याधेन) कारा व्याधेर्मांगणपीडिता,
दे१ ५ ११ व्याधेन परिपीडिता -c) कारा व्याह दे१ ५ १०.११
वे१ अ(पि)गा कणाह (→विगाह) दे० सरस्वस्मिन्, दे३ वे१
सरस्वस्मिन्, दे० तु साधस्मिन् (→तस्मिन् तस्य) -d) वा
मानुष्यत्वं, वे१ मनुष्यत्वम् (→मानुष्यत्वम्)

५२ -a) दे० ५.१०.११ cd ० -b) दे१ ११ वे१ cd ० -c)
दे० ३ वे१ व्याधा च (→व्याधाय) -d) वे१ नाम (→नाम)
वा० दे० वृद्धन्ति दे१ ११ वृद्धत् (→[च] वृद्धत्) वा१ दे१ ११ वे१
तमा (→तमान्) -c) दे० ४ ना याता (→वै याता) दे१०
मुगानेर्भयो याता मुने मुगा क्व नृपयो याता

५३ दे१ ५. ११ ०, वे१ ab ० -a) दे१० निमग्नान्
(→निमग्नान्) -b) दे० ४ कि त वा(दे० याता), मुने कि तद् वृत्
(→वृत् ते याता) -c) वा१ ते मृ० +वेद्युव (→वेद्युव) दे० ३
वे१ तात् दृष्टा (→वै दृष्टा) -d) वा१ वक्ष्ये, कारा वक्ष्य, वा१
वक्षो ये +वय ते च (→वय त च) दे० ४ वे१ वयं ते द्विजसत्तमा-

३५४

अस्य तीर्थस्य माहात्म्यान्मानुपस्त्वमुपागताः ।

तस्माद् यूयं श्रद्धावानाः स्नात्वा तीर्थे विमत्सराः ॥ ५४

सर्वपापविनिर्मुक्ता भविष्यथ न संशयः ।

ततः स्नात्वाथ ते सर्वे शुद्धदेहा दिवं गताः ॥ ५५

एतत् तीर्थस्थ माहात्म्यं मानुपस्य द्विजोत्तमाः ।

ये शृण्वन्ति श्रद्धावानास्तेऽपि यान्ति परां गतिम् ॥ ५६

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये चतुर्दशोऽध्यायः ॥११॥

१५

लोमहर्षण उवाच ॥

मानुपस्य तु पूर्वेण क्रोशमात्रे द्विजोत्तमाः ।

आपगा नाम विख्याता नदी द्वितनपेविता ॥ १

श्यामाकं पयसा सिद्धमाज्येन च परिप्लुतम् ।

ये प्रयच्छन्ति विप्रैर्म्यस्तेषां पापं न विद्यते ॥ २

५४. दे१.५. ०; दे१ ab ०; दे११ bcd ०. -a) दे११

माहात्म्यं (→माहात्म्याय) - ०) या१ श्रद्धावाना (→श्रद्धावाना)
- ३) या१ स्नात्वा, का२ दे१० स्नात्वा (→स्नात्वा), या१ कारा का१ २
[अ] रिमर्त्ता, दे१ द्विजोत्तमा, दे१० विमर्त्ता (→विमर्त्ता)

५५ इत्येवमुक्तः दे१ अधिकम्—

128c तेषु वस्तुनः तादृशं वचने द्विजसत्तम ।

सर्वपापविनिर्मुक्ता भविष्यन् न संशयः ।

५५ दे१ ०; दे११. abc ० -a) दे१ इत्येवमुक्त
वचने. -b) दे१ भविष्यति (→भविष्यति), दे१ श्रद्धावाना प्रवर्त्ता.
- ०) दे१.५ स्नात्वा च, दे१ स्नात्वा तु (→स्नात्वात्र) - ३) दे१
दे१ (→दे१), दे१ शुद्धदेहा गता दिव, दे१ मुक्ता दे१
दिवं गता.५६ -b) दे१ मानुपा इति द्विजोत्तमा. -d) दे१० याता
(→यान्ति), दे१.५ १ ते ते यान्ति परमा गति, दे१० तेषु याता
परा गतिम्.पुत्तिना या१ कारा का१ २ दे१-३-५-१० ११ ते। इति धी
(कारा [धो]) वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये, दे१ इति श्यामामने
सरोमाहात्म्ये, दे१ धी वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये, मुने इति धी
वामनपुराणे पुनः स्वनामदेवयादे सरोमाहात्म्ये अज्यायनाम—
या१ का१.५ दे१ ५-१-१०-११ ते। ०, कारा. तीर्थेर्वा न नाम.
अज्यायसंख्या—दे१.२.४-५. ०, या१ का१.२ पदविनोप्याय,
कारा पदविनोप्याय, दे१ मुने. पदविनोप्याय, दे१ प्रयो-
दोप्याय, दे१० ॥११॥, दे११ पद्याय ॥११॥, ते पदविनोप्याय.

१५

॥ दे१ लोमहर्षणि.

१. -a) दे१ मानुप (→मानुप); कारा ० (→तु). -b)
दे१ गोप (→गोप).
२. -a) या१ का१ दे१ श्यामाकं (→श्यामाकं); दे१ विदि,
दे१ मिथ (→सिद्ध) -b) दे१ तु (→च) - ०) दे१.५ ११ विप्रैर्म्यो
ये प्रयच्छन्ति.३. -a) दे१ च (→तु) -b) दे१ पापाना. (→पापाना).
-c) या१ का२ दे१ सर्वे (→सर्व-); या१ कारा. का१.५ १ तमुक्ता
(→समुक्ता) -d) दे११ भविष्यति (→भविष्यति).४. -a) दे१.५ १० ११ स्मरन्ति पितरस्तस्य, दे१.५ ११ स्मरन्ति
यान्ति पितर (दे१ तस्य), दे१ एव वदन्ति पितर. -b) दे१ ११
स्मरन्ति, दे१ स्मरन्ति ०, दे१ तस्य च (→स्मरन्ति च). -c) दे१.
११ (तव स्नातो) अस्माकं कुले पौत्रा (दे१ पुत्र). -d) या१
पात्राणि, दे१.११ पौत्राणि वा, दे१.५ ११ पौत्राणि (→पौत्राणि वापि).
दे१.११. ab, cd मध्ये अधिकम्—

129c तस्माद्युयं श्रद्धावाना स्नानतीर्थं विषयताः ।

सर्वपापविनिर्मुक्ता भविष्यन् न संशयः ।

इत्येवमुक्ते वचने ब्राह्मणेन विमर्त्ता ।

[- १) स्नान (→स्नान) - ३) दे११ प्रमर्त्ता (→विमर्त्ता)].

५. दे१. ab ०. -a) दे१ ११ नदी (→११ नदी). -b)

दे१० [अ] स्मरन्ति तस्य, दे१ तस्य स्मरन्ति, (→तस्य सर्व-)
- ०) या१ देवास्तु (→देव नृणा) -d) या१ कारा. का१.५ ११

३६ १८ दुर्गा कात्यायनी भद्रा निद्रा माया सनातनी ॥ १८
कलस्या च नर स्नात्वा दृष्ट्वा दुर्गा तटे स्थिताम् ।
सप्तरगहनं दुर्गं निस्तरेन्नात्र सशय ॥ १९
ततो गच्छेत् सरक त्रैलोक्यस्यापि दुर्लभम् ।
कृष्णपक्षे चतुर्दश्या दृष्ट्वा दय महेश्वरम् ॥ २०
लभते सर्वकामाश्च शिवलोक स गच्छति ।
तिष्ठ कोट्यस्तु तीर्थाना सरक द्विसप्ततमा ॥ २१
रुद्रकोटिस्तथा कूपे सरोमण्ये व्यवस्थिता ।
तस्मिन् सरे च य स्नात्वा रुद्रकोटिं स्मरेन्नर ॥ २२
पूजिता रुद्रकोटिश्च भविष्यति न सशय ।
रुद्राणा च प्रसादेन सर्वदोषनिर्वर्जित ॥ २३

ऐन्द्रज्ञानेन संयुक्त पर पदमवाप्नुयात् ।
इडास्पद च तत्रैव तीर्थं पापमयापहम् ॥ २४
अस्मिन् मुक्तिमवाप्नोति दर्शनादय मानव ।
तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च पितृदेवगणानपि ॥ २५
न दुर्गतिमवाप्नोति मनसा चिन्तित लभेत् ।
कदारं च महातीर्थं सर्वकल्मषनाशनम् ॥ २६
तत्र स्नात्वा तु पुरुष सर्वदानफल लभेत् ।
किरूप च महातीर्थं तत्रैव भुवि दुर्लभम् ।
तस्मिन् स्नातस्तु पुरुष सर्वयज्ञफल लभेत् ॥ २७
सररुम्य तु पूरण तीर्थं त्रैलोक्यविश्रुतम् ।
अन्यजन्म सुनिख्यात सर्वपापप्रणाशनम् ॥ २८

-३) दे१ नित्या दे११ ०० (→निर्ग) दे१ सनातना (→सनातनी)

१९ -३) का कलस्या दे१। कुलस्या (→कलस्या) कारा
दे१ तु (→च) -b) दे ५-7 11 दुर्गा (दे ०) (→दुर्ग) दे ३ 10
तट (→तटे) -३) दे 11 'सि' (दे 1 स्ता) रजान दे १ स्तरेणान
(→स्तरेणान)

१९ ab अनन्तर दे १८ ०० पुनरावृत्तम्

२० -३) दे ४ ठे। गच्छेद्दि (→गच्छेत्) -b) का
त्रैलोक्य (→त्रैलोक्य) दे१ विधुत् (→विलम्ब)

२१ -३) गा। कारा का • दे१ 10.11 यन (→यन)
दे१ 11 'नामा' दे१ 'नामा' (→कामा' -b) वा दे१ 10
च दे१ तु (→स) -३) वा मरके (→मरके)

२२ -३) दे ४ दृष्ट दे१ ह दे१ 11 दृष्ट (→ह) दे१
तन (→तन) -१) गा। कारा वा। दे१ ० सरं (→सरो)
गा। कारा वा। दे१ ३ 5 11 'रिप्ता' (दे 11 'रि')
(→'रिप्ता') दे१ तस्मिन्नेव प्रतिष्ठिता -०) वा दे ४ ठे। सरति
दे 11 सरे ० (→सरे च) ठे। च (→य) -३) दे१ 'कोटि'
(→'कोटि') दे१ ठे। सरे (दे१ ठे। नर (→स्मरेन्नर)

२३ -३) दे पूजि ० (→पूजिता) दे ० 'कोटि' दे१
कोटिस्तु (→कोटि' -b) दे१ 10.11 पूजयित्वा दृष्ट्वा

[२३ ab अनन्तर दे१ मातृकायामुद्धृता इतोवा धर्ममातृ
कायु ५७ धर्मपत्न्य ३३ ०० कारम्य वद धर्मपत्न्य २७ 'नोक
यावत् उल्लिखिते । पाठविरण तत्र च दृष्टव्यम् । दे१ मातृकायां तन्मन्त्र
प्रस्तुतवर्णनं कृतम्]

२४ -३) वा। ठे। रं (→रं) दे१ ५-7 10.11 'यानेन

(→ज्ञानेन) दे१ संयुक्ता (→संयुक्त) -b) गा। परम वामानु
यात् -०) गा। कारा का। इ'स्यापि च दे१ 5 1० इ'स्या' च
दे१ इ'स्या' (दे१ दे१ इ'स्या' दे१ इ'स्या' तु दे१ इ'स्या'
(→इ'स्या' च) -१) दे१ 5 7 11 तीर्थं दे१ तीर्थ (→तीर्थ)

२५ गा। कारा वा। • दे१ 5.10.11 २४ ह श्वराम्य २९
५ इतिपात ० (ह स) -३) दे ३ ठे। यस्मिन्, दे१ यत्
दे१ तस्मिन् (→अस्मिन्) -०) ठे। च विधि ? वा च (→विधि
च) -३) दे ठे। विदुम् (→विदुः), दे१ विदुगा देवतानि च

२६ गा। कारा वा। • दे१ 5 10.11 ३ ० (ह २५ वा
वि) दे१ ० १ ० -b) दे ३ ठे। विहित मनसानुयात्, दे१ न
विहितमनसानुयात् - ०) दे१ केनार दे१ केनार (→केनार), दे१
तु (→च)

२७ दे१ १०.११ ० दे१ ११ ० १ ०; दे१ ११ ० -३)
दे१ स्नात्वा च दे१ स्नात्वा तु -b) दे१ च वेगुं
(→सर्वगण) -०) दे१ १० कुर्वन् (→किर्वन्) -३) दे१ विपत्ति
(→विपत्ति) -०) दे१ स्नातस्य दे१ स्नात गु (→स्नातुः)
दे१ 'यान्य' (→'यान्य')

२७ इतोवापन्तर दे१ अवि-
13०८ किर्वन् च मयतीर्थं तत्रैव भुवि दुर्लभम् ।
मस्मान्पितृगणानन्तरं च २७ इतोवा पुनरावृत्तं तत्रै ।

२८ -३) दे१ नरं दे१ सनं (→नरं) -०)
गा। कारा वा। • दे१ 5 11 मनीषं भुवि दे१ धर्म पत्न्ये दे१
दे१ १० धर्म जन्म भुवि दे१ धर्म जन्म गु स्नातम् (→धर्मजन्म गु)
-३) दे१ ४ 7 'प्रमाणम्' (→'प्रमाणम्')

१३६ ४१

ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा नागस्य हृदमुत्तमम् ।
 पौण्डरीके नर. स्नात्वा पुण्डरीकफलं लभेत् ॥ ३९
 दशम्यां शुक्लपक्षस्य चैत्रस्य तु विशेषतः ।
 स्नानं वर्षं तथा श्राद्धं मुक्तिमार्गप्रदायकम् ॥ ४०
 ततस्त्रिविष्टप गच्छेत् तीर्थं देवनिषेवितम् ।
 तत्र वैतरणी पुण्या नदी पापप्रमोचनी ॥ ४१
 तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च शूलपाणिं वृषध्वजम् ।
 सर्वपापविशुद्धात्मा गच्छत्येव परा गतिम् ॥ ४२
 ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा रसावर्त्तमनुत्तमम् ।
 तत्र स्नात्वा भक्तियुक्तः सिद्धिमामोत्यनुत्तमम् ॥ ४३
 चैत्र शुद्धचतुर्दश्या तीर्थे स्नात्वा ध्रुवपके ।

पूजयित्वा शिवं तत्र पापलेपो न विद्यते ॥ ४४
 ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा फलकीवनमुत्तमम् ।
 यत्र देवा समन्धर्वा साध्वाश्च ऋषयः स्थिताः ।
 तपश्चरन्ति विभुल दिव्य वर्षसहस्रकम् ॥ ४५
 ह्यद्रव्या नर. स्नात्वा तर्पयित्वा च देवताः ।
 अग्निष्टोमातिरात्राभ्यां फलं विन्दति मानवः ॥ ४६
 सोमक्षये च सम्प्राप्ते सोमस्य च दिने तथा ।
 य. श्राद्धं कुरुते मर्त्यस्तस्य पुण्यफलं शृणु ॥ ४७
 गयाया च यथा श्राद्धं पितृन् श्रीणाति नित्यशः ।
 तथा श्राद्धं च कर्त्तव्यं फलकीवनमाश्रितैः ॥ ४८
 मनसा स्मरते यस्तु फलकीवनमुत्तमम् ।

३९ [४१ श्लोकादारभ्य ४५ पर्यन्तं ते। ०८ चरणयो पाठ
 प्रायः खण्डितः] -a) दे० ३ ते० गच्छेत् (ते० वि) दे० १० गच्छेत्
 (त) (-गच्छेत्) दे० ११ रात्रे दे० १० विप्रं (→विप्रं) -b) दे० नागां (→नागस्य) ना० कारा का० नागहृदय
 मुत्तमम् -०) दे० ११ पी (दे० ११ पुण्डरीकाय स्नात्वा दे० ४१
 स्नात्वा च (दे० ४१ ५) पुण्डरीकस्य दे० १० पण्डरीकाश्रित
 (दे० १० पण्यस्य) स्नात्वा मुने पुण्डरीकाश्रित स्नात्वा -d) दे० ४
 यशस्य फलमानुवात्, दे० पौण्डरीकपदं लभेत्

४० ते० ०८ स्नानं मुक्तिं खण्डितम् (दे० ४१
 पा वि) -a) दे० ३ ते० पदे च (→पक्षस्य) -b) दे० च
 (त) नस्य (→चैत्रस्य) -०) दे० ३ तपस्तथा दे० जप्य तथा
 मुने जपस्तथा (→जप तथा) -d) दे० मार्ग (→मार्ग)

४१ ते० ०८ वैतरणी प्रमोः खण्डितम् (दे० ४१
 पा वि) -a) दे० ५.११ तत्र (→ततः), दे० त्रिविष्टपं (→त्रि
 विष्टप) -b) दे० वैतरणी (→देव), दे० त्रिविष्टपं (→त्रि
 विष्टप) -d) का 'प्रमोचनी' (→प्रमोचनी)

४२ या० कारा का० ० ते० ०८ य परा
 खण्डितम् (दे० ४१ पा वि) -a) दे० स्नात्वा च हृदं
 (→स्नात्वा च हृदं) -d) दे० ५.११.१०.११ गच्छेत् (दे० यालेव)
 परमा गतिम्

४३ या० कारा का० २. १०. ० दे० ४५ ब ह्यारभ्य ४७
 यावत् ० (दे० ४५), दे० ०८ खण्डितम् (दे० ४१ पा वि) -a)
 दे० ३ ते० गच्छेत् (→गच्छेत्) -b) दे० ४ ते० 'वत्तमु' (→वत्त
 मु) -०) का० दे० ४ 'वत्त' (→वत्त) -d) ना० दे० ४.११
 'मुत्तमम्' (→मुत्तमम्) दे० मुक्तिमार्गमुत्तमम्

४४ दे० ० (दे० ४५ पा वि) -a) दे० चैत्रे पुण्यचतुर्दश्या

-b) या० कारा का० १. ११. ११ (कारा 'प' त्रिपके, दे० ह्यारभ्य
 ते० ह्यारभ्यके (→ह्यारभ्यके) -d) ते० 'तेतो' (→तेतो)

४५ दे० ३ ० (दे० ४५ पा वि) -a) दे० ३ ते०
 गच्छेत् (→गच्छेत्) -b) ना० फलकीवनम्, दे० फलकावनम्,
 दे० ५ फलकीवनम् (→फलकीवनम्) -०) दे० ते० तत्र (→तत्र)
 -d) ना० कारा का० १. २. ५. १०. ११. ११ तत्र ऋषयः (→ऋषयः),
 दे० तथा (→स्थिता) -f) ना० का० दे० 'सहस्रिकम्' (→सहस्रिकम्)

४६ -१) ते० ह्यद्रव्या (→ह्यद्रव्या) -b) दे० तु
 (→च) दे० देवता (→देवता) -०) ना० का 'मादिरात्राभ्यां
 कारा का० 'मादि (का० 'ति) याना दे० ११ 'मादिरात्राभ्यां दे० ३
 'मादिरात्राभ्यां दे० 'मादिरात्राभ्यां दे० १० ते० 'मादिरात्राभ्यां (→
 'मादिरात्राभ्यां) -d) ना० विन्ति दे० वन्ति (→विन्ति),
 ना० दे० मानवा (→मानवा)

४७ श्लोकांन्तरं दे० अधिपम् -

१३१० ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा फलकीवनमुत्तमम् ।

रसावर्त्तमुत्तमम् ।

तत्र स्नात्वा शिवं तत्र सिद्धिमामोत्यनुत्तमम् ।

चैत्रपुण्यचतुर्दश्या तीर्थे चैत्रपुण्ये ।

पूजयित्वा शिवं तत्र पापलेपो न विद्यते । (दे० ४५-४६)

४७ -a) दे० ४ तु (→च) दे० सोमतीर्थं (→च सम्प्राप्त)
 -b) दे० ११ सोमस्य (→सोमस्य च) -०) कारा तत्र दे०
 मर्त्या (→मर्त्य)

४८ -१) दे० तु (→च) -०) दे० ४ ते० ५ (दे० ५)
 कुर्वते (→च वत्तम्) -d) कारा एतन्ति (→एतन्ति),
 दे० ५.११ 'मादिरात्राभ्यां दे० ३ दे० ४ ते० 'मादिरात्राभ्यां (→
 'मादिरात्राभ्यां)

४९. -a) दे० ४ ते० संमरते (→संमरते) -b) या०

३६ ४१

ततो गच्छेत विप्रेन्द्रा नागस्य हृदमुत्तमम् ।
 पौण्डरीके नरः स्नात्वा पुण्डरीककल लभेत् ॥ ३९
 दशम्या शुक्लपक्षस्य चैत्रस्य तु विशेषतः ।
 स्नानं जपं तथा श्राद्धं मुक्तिमार्गप्रदायकम् ॥ ४०
 ततश्चिष्टविष्टं गच्छेत् तीर्थं देवनिषेवितम् ।
 तत्र चैतरणी पुण्या नदी पापप्रमोचनी ॥ ४१
 तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च शूलपाणिं वृषध्वजम् ।
 सर्वपापनिशुद्धात्मा गच्छत्येव परा गतिम् ॥ ४२
 ततो गच्छेत विप्रेन्द्रा रसावर्तमनुचमम् ।
 तत्र स्नात्वा भक्तियुक्तः सिद्धिमाप्नोत्यनुचमाम् ॥ ४३
 चैत्र शुक्लचतुर्दश्या तीर्थे स्नात्वा ध्रुवपके ।

पूजयित्वा शिवं तत्र पापलेपो न विद्यते ॥ ४४
 ततो गच्छेत विप्रेन्द्रा फलकीवनमुत्तमम् ।
 यत्र देवाः सगन्धर्वाः साध्याश्च ऋषयः स्मिताः ।
 तपथरन्ति विपुलं दिव्यं वर्षसहस्रकम् ॥ ४५
 ह्यद्वत्या नरः स्नात्वा तर्पयित्वा च देवताः ।
 अग्निदोमातिरात्राभ्यां फलं विन्दति मानवः ॥ ४६
 सोमक्षये च सम्प्राप्ते सोमस्य च दिने तथा ।
 यः श्राद्धं कुरुते मर्त्यस्तस्य पुण्यफलं मृणु ॥ ४७
 गयाया च यथा श्राद्धं पितृन् प्रीणाति नित्यशः ।
 तथा श्राद्धं च कर्तव्यं फलकीवनमाश्रितैः ॥ ४८
 मनसा स्मरते यस्तु फलकीवनमुत्तमम् ।

३९ [४१ श्लोकादारभ्य ४५ पर्यंतं ततो। cd चरणयो पाठ
 प्रायः खण्डितः] -a) दे३ ते। गच्छेद्वि (दे३ णि) दे१० गच्छेत्
 (त) (→गच्छेत्) दे११ रात्रे, दे५-१० विप्रत्र (→विप्रत्रा)
 -b) दे५ नागना (→नागस्य) शा१ कारा का२ नागहृदम
 नुत्तमम् -0) दे११ पो (दे११ पु) षडीकाय स्नात्वा दे० ४१
 स्नात्वा च (दे१ ७ तु) पो (दे१ ५) षडीकाय, दे५ १० पौण्डरीकायसि
 (दे५ ष्यस्य) स्नात्वा मुने पुण्डरीकाभ्यासि स्नात्वा -d) दे२ ४
 यत्रस्य फलमानुयात, दे१ पौण्डरीकाय तत्रेद

४० ते। cd 'स्नानं मुक्तिं' खण्डितम् (इ ४१
 पा वि) -a) दे३ ते। 'पूने च (→पूनास्य) -b) दे१ च
 (त) यस्य (→चैत्रस्य) -0) दे१ ३ तास्तथा दे१ व्यस्य तथा
 मुने ज्ञास्तथा (→ज्वा तथा) -d) दे३ भागे (→भागं)

४१ ते। cd 'वत प्रमो' खण्डितम् (इ ४१
 पा वि) -a) दे५ ११ वत (→वतस) दे१ विविष्टाण (→वि
 विष्टा) -b) दे१ ते। देवैर (→देव) दे१ निमित्तम् (→निवे
 वितम्) -d) बा२ प्रमोचिनी (→प्रमोचनी)

४२ शा१ कारा का१ ०; ते। cd 'व परा'
 खण्डितम् (इ ४१ पा वि) -a) दे१ स्नात्वा च हृद्वा
 (→स्नात्वाच हृत्वा) -d) दे५ १०-११ गच्छेच्च (दे१ यात्येव)
 परमं गतिम्

४३ शा१ कारा का१ ० ab ०; दे५ ४५ b श्रवणम् ४७
 न पावत ० (इ ४५); ते। cd खण्डितम् (इ ४१ पा वि) -a)
 दे५ ते। गच्छेद्वि (→गच्छेत्) -b) दे५ ४ ते। 'वर्तनम्' (→वर्त
 नम्) -0) का२ दे५ ४ 'वृत्त' (→वृत्त) -d) शा१ दे५ ११
 वृत्तम् (→वृत्तम्), दे१ बुद्धिमाप्नोत्यनुत्तम

४४ दे० ० (इ ४५ पा वि) -a) दे१ चैत्र शुक्लचतुर्दश्या

-b) शा१ कारा का१ ० दे१ ११ प्र (कारा णि) लेपके, दे१ हस्तलेपके,
 ते। हृदपके (→हृदपके) -d) ते। 'लेपो' (→लेपो)

४५ दे५ १ ० (इ ४५ पा वि) -a) दे५ ३ ते।
 गच्छेद्वि (→गच्छेत्) -b) शा१ फलकीवनम् दे० फलकीवनम्,
 दे५ ५ फलकीवनम् (→फलकीवनम्) -c) दे५ ते। वत (→वतः)
 -d) शा१ कारा का१ ० दे५ २ ४ ५-१० ११ ते। ऋषयः (→ऋषयः),
 दे५ तथा (→स्थिता) -f) शा१ बा२ दे५ 'सहस्रकम्' (→सहस्रकम्)

४६ -a) ते। ह्यद्वत्या (→ह्यद्वत्या) -b) दे५ तु
 (→च); दे५ देवता (→देवता) -c) शा१ बा 'मान्यश्रामां',
 कारा का१ भा१ि (का१ णि) यज्ञाना दे१ ११ 'मानिराश्रामां', दे५
 'मानिराश्रम' दे१ 'मातिराश्रम्या' दे१० ते। 'मातिराश्रम' (→
 'मातिराश्रम्या) -d) शा१ वि०-नि ० व० व०-नि (→वि०-नि);
 शा१ दे० मातवा (→मातवः)

४७ श्लोकादन्तर दे५ अक्षिपम्—

१३१८ ततो गच्छेत विप्रत्रा फलकीवनमुत्तमम् ।

रसावर्तमनुत्तमम् ।

तत्र स्नात्वा भक्तियुक्तः सिद्धिमाप्नोत्यनुत्तमम् ।

पौण्डरीकाय नदीं च पापलेपके ।

पूजयित्वा शिवं तत्र पापलेपो न विद्यते । (= ४४-४६)

४७ -a) दे५ तु (→च) दे५ सोमतीर्थ (→च सप्राप्तं)

-b) दे५ ११ सोमतीर्थ (→सोमस्य च) -c) कारा तत्र, दे५
 मर्त्या (→मर्त्यं)

४८ -a) दे५ तु (→च) -0) दे५ ४ ते। व (दे५ ३)
 वृत्तं (→व कर्तव्य) -d) कारा वृत्तं (→वृत्तं);
 दे५ ११ भाषित्री (दे५ ते) दे५ १ ते। भाषित (→भाषितं)

४९ -a) दे५ ४ ते। मर्यादा (→मर्यादे) -b) शा१

तस्यापि पितरस्त्वमि प्रयास्यन्ति न सशयः ॥ ४९
तत्रापि तीर्थं सुमहत् सर्वद्वैरलकृतम् ।
तस्मिन् स्नातस्तु पुरो गोसहस्रफल लभेत् ॥ ५०
पाणिश्राते नरः स्नात्वा पितृन् सतर्प्य मानवः ।
अवाप्नुयाद् राजसूय सारयं योगं च निन्दति ॥ ५१
ततो गच्छेत् सुमहतीर्थं मिश्रकृच्छ्रचमम् ।
तत्र तीर्थानि मृनिना मिश्रितानि महात्मना ॥ ५२
व्यासेन मृनिशार्दला दधीच्यर्थं महात्मना ।
सर्वतीर्थेषु स स्नाति मिश्रके स्नाति यो नरः ॥ ५३
ततो व्यासवन गच्छेन्नियतो नियताशन ।
मनोऽनवे नरः स्नात्वा ह्यद्वा दवमणि शिखम् ॥ ५४

फलके^० (→फलको^०) -०) गा१ कारा का१० तस्य वै दे१ 5
10-11 तस्यैव (→तस्यापि) दे१ वृत्ति तस्यापि पितर

५० -१) दे११ सुम (स) हृत् (→सुमहत्) -b) दे३
सर्वां वै। सर्वं (→सर्वं) -०) दा१ अद्वा तु, कारा स्नात्वा तु,
दे१ स्नातस्त्र (→स्नातस्त्र)

५१ -१) दा१ कारा का१ 2 दे१ 5 11 योनिश्रा (का
गा, दे३ १२) ते (→पाणिश्राते) का१ 2 दे१ 5 11 नर (→नर)
-०) दे१ श्रियं सारय (→राजसूय) -d) दे१ सारय दे१ सारय
(→सारय); दे१ 5 11 योगश्च (→योग च)

५२ -१) का१ गच्छेत्, दे१ 3 10 वै। गच्छेत् (दे३ १३)
(→गच्छेत्) -b) दा१ दे१ 2 5 7 तीर्थमिष (दे१ ५ १३) व दे३
वै। तीर्थं वर्त्तनं (→तीर्थं मिश्रय) -१) दा१ कारा का१ 2
मिश्रितानि (→मिश्रितानि)

५३ -१) ab ० -३) दे१ 4 7 10 वै। गाईल
(→गाईल) -b) दा१ दधीच्य दे१ 3 10 दध्याय दे१
दधिच्य, दे१ वै। दधीच्येन (→दधीच्येन) गा१ कारा का
उत्तमत्ता, का१ उत्तमत्ता +महोत्तम (→महोत्तम) -०)
दे१ 5 11 तत्र (→तत्र) दे१ 5 11 य वै। च (→च) दे१ 5 11
सत्यम्, दे१ 4 10 स्नातो (दे१ १०) वै। स्नातु (→स्नाति) -d)
दे१ 5 11 मिश्रिके दे३ विषके (→मिश्रिके); दा१ नर (→नर)

५४ -०) दे१ हट (→वर्त्तन) दे१ 4 वै। मत्वा (→गच्छेत्)
-b) दा१ नियतो, दे१ 3 वै। नतस्यो (→नियतो); वै। तस्य
(→तस्य) -d) दा१ हटा (→हटा); दे१ 5 7 10 वै। देव
(→देव); दे१ 4 10 वै। मनोपिण दे१ मनोपिण (→मणि
पिण)

मनसा चिन्तित सर्वं सिध्यते नात्र सशयः ।
गत्वा मधुवटीं चैव दद्यात्सीर्थं नरः शुचिः ॥ ५५
तत्र स्नात्वाचैवेद् देवान् पितृश्च प्रयतो नरः ।
स देव्या समनुज्ञातो यथा सिद्धिं लभेन्नरः ॥ ५६
कौशिक्या, सगमे यस्तु ह्यपहत्या नरोत्तमः ।
स्नायीत नियताहारः सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ ५७
ततो व्यासखली नाम यत्र व्यासेन धीमता ।
पुनशोऽभिभूतेन देहत्यागाय निश्चयः ॥ ५८
कृतो देवैश्च विप्रेन्द्रा, पुनस्तथापितस्तदा ।
अभिगम्य खलीं तस्य पुनशोकं न विन्दति ॥ ५९
हिन्दुच कृपमासाय तिलप्रस्थं प्रदाय च ।

यै ३६

५५ -b) दे१ सिध्यते दे१ सिध्यते (→अभिपद्यते)
दे१ वै न दे१ व न वै। च न (→चान) -०) गा१ तट वन, कारा
दे१ 4 वै। मधुवन का१ 2 मधुवट दे१ 5 11 मधुवटी, दे१ 10 मधुवटी
(→मधुवटी) -d) गा१ कारा का१ ० दे१ 3 4 7 11 स्ती (का१
2 ती) यै (→स्तीथ); दे३ धुति (→धुति)

५६ -०) का१ रत्वा च ये दे१ 5 10 11 स्नात्वा च
दे१ 4 वै। स्नात्वा तदा (→स्नात्वाचैवेद्) -b) का१ प्रयतो
(→प्रयतो)

५७ -१) दे१ 5 7 11 कौशिक्या (→कौशिक्या) दे१ 3
वै। तीर्थ (→पस्तु) -b) दे१ 5 7 ह्यपहत्या (दे३ १२) दे१ 11
दलत्या (→ह्यपहत्या) दा१ दे१ 11 तमा (→तम) -०)
दे१ 4 वै। स्नाति यो दे१ स्नाति (→स्नायीत)

५८ -०) दा१ कारा का१ ० दे१ 5 10 11 खलीं गच्छेत्
(→खलीं नाम) -d) दे१ 3 गाव नियता वै। गायनिग्रय
(→गाव निग्रय)

५९ -१) दे१ 11 कृतो (→कृतो) वा० देवस्य दे१ देवस्य
(→देवस्य) गा१ वा विप्रेन्द्र दे१ 5 10 11 विप्रेन्द्र, दे१ 4 वै। राजे
(→विप्रेन्द्र) -b) दे१ तस्य, दे१ 4 तस्य (→तस्य)
वा० पुनस्तथापितस्तदा दे१ पुन न तु तोषित तत्र वै। ६० ६०
त तया -०) दा१ मति (→मति) दे१ मत्वा (→गम्य); दे१
खली (→खली)

६० -१) का१ क्रिय, +क्रियत् क०, दे१ दत्तमह, वै।
कि दत्तं क०, मुने कि दत्तक० (→क्रियत् क०) -b) दे१ तु (→
च) दा१ कारा का१ ० प्र(गा१ च) तस्येद्, दे१ 5 10 11 य यो (दे१
यो) यवान् (→प्रयाय च) -०) दे१ 3 वै। गच्छेत्, दे१ गच्छेत् (→

३६ ६२ गच्छेत परमां सिद्धिं ऋणैर्मुक्तिमवाप्नुयात् ॥ ६०
अहं च सुदिनं चैव द्वे तीर्थे भुवि दुर्लभे ।
तयोः स्नात्वा विशुद्धात्मा सूर्यलोकमवाप्नुयात् ॥ ६१
कृतजप्यं ततो गच्छेत् त्रिषु लोकेषु विश्रुतम् ।
तत्राभिषेकं कुर्यात् गङ्गायां प्रयत्नः स्थितः ॥ ६२
अर्चयित्वा महादेवमश्वमेधफलं लभेत् ।
कोटितीर्थं च तत्रैव दृष्ट्वा कोटीश्वरं प्रभुम् ॥ ६३
तत्र स्नात्वा श्रद्धाधानः कोटियज्ञफलं लभेत् ।
ततो वामनकं गच्छेत् त्रिषु लोकेषु विश्रुतम् ॥ ६४
यत्र वामनरूपेण विष्णुना प्रभविष्णुना ।
बलेरपहृतं राज्यमिन्द्राय प्रतिपादितम् ॥ ६५
तत्र विष्णुपदे स्नात्वा अर्चयित्वा च वामनम् ।
सर्वपापविशुद्धात्मा विष्णुलोकमवाप्नुयात् ॥ ६६

ज्येष्ठाश्रमं च तत्रैव सर्वपातरुनाशनम् ।
तं तु दृष्ट्वा नरो मुक्तिं संप्रयाति न संशयः ॥ ६७
ज्येष्ठे मासि सिते पक्षे एकादश्यामुपोषितः ।
द्वादश्यां च नरः स्नात्वा ज्येष्ठत्वं लभते नृषु ॥ ६८
तत्र प्रतिष्ठिता विप्रा विष्णुना प्रभविष्णुना ।
दीक्षाप्रतिष्ठासंयुक्ता विष्णुप्रीणनतत्पराः ॥ ६९
तेभ्यो दद्यान् श्राद्धानि दानानि विविधानि च ।
अश्वयाणि भविष्यन्ति यावन्मन्वन्तरस्तिथिः ॥ ७०
तत्रैव कोटितीर्थं च त्रिषु लोकेषु विश्रुतम् ।
तस्मिंस्तीर्थे नरः स्नात्वा कोटियज्ञफलं लभेत् ॥ ७१
कोटीश्वरं नरो दृष्ट्वा तस्मिंस्तीर्थे महेश्वरम् ।
महादेवप्रसादेन गाणपत्यमवाप्नुयात् ॥ ७२
तत्रैव सुमहत् तीर्थं सूर्यस्य च महात्मनः ।

गच्छतः. -d) गा। कारा का। ३ दे२ ४ ते। मुतो मुक्तिं, दे३ मुतो मुक्तिं, दे११ मृगोमुक्तिं, मुवे. ततो मुक्तिं (->श्रार्थमुक्तिं).
६१. दे२. ०; दे११ bed ०. दे४. d ०. -a) कारा महा, वा३ दे११ अहं च, दे२ ३ अह्ना च, दे३ खन च (->अह्न च), दे३ ३ [अ]मुदित (->मुदिन) -०) दे१.११ तपस्तप्त्वा, दे३ ततो स्नात्वा (->तयो स्नात्वा), दे४ विश्रुत (->विशुद्धा-)
६२ दे४ ab ०. दे४ od ० -a) कारा, कृतजप्य, का१ कृतजप्य, +कृतजप्य, दे१ ५.१०.११ कृतजप्य, दे२ मृगधु च, दे३ मृगधु, दे२ दे३मृगधु च, मुवे कृतधुय (->कृतजप्य) -b) ते। विष्णुलोके सु. (->त्रिषु लोकेषु) -d) दे१.११ प्रयत्न, दे३ द्वागत, दे३.४ ते। प्रगत (दे४ च) (->प्रयत्न)
६३ दे१ ० -d) दे४ विभुम् (->प्रभुम्)
६४ दे१ ०
६५ -०) दे११ रपहत, ते। परेहृत (->रपहत), दे३ राज्ये (->राज्य)
६६. -b) दे४ ४, ते। पूज, दे२ शर्ज (->अर्च), दे४ ४ ११ तु, दे२ हि (->च) -d) गा। सर्व, +विष्णु, दे१ विष्णो (->विष्णु-)
६७ दे३ ३ ते। od ० -३) गा। देव्या, बारा ब्रम्बा, गा। द्वा, का३ येया (->ज्येष्ठा-); दे४ तु (->च) -०) गा। कारा का। २ तेषु, दे४ ११ त च (->तं तु); दे४ ७ त द्वा च नरो मुक्ति. -d) गा। सभायां, दे११ सभायां (->सश्रयां); दे१.५.११ नरोत्तमम्, दे१ नात्र सद्य (->त्र सद्य)

६८ -a) गा। दे५.७.१० ज्येष्ठमासे (दे१ ति) (->ज्येष्ठे मासि).
-b) दे११ कादश्यां, ते। कादशि- (->कादश्या-); गा। मुपोषि-
ताम्, दे३ मुपोषत (->मुपोषित). -०) का। दे४ तु (->च);
दे४ ११ नर- (->नर) -d) गा। का३ दे२ ७ ते। श्रेष्ठत्वं
(->ज्येष्ठत्वं), गा। त्रिषु (->त्रिषु).
६९. -a) दे१० प्रतिष्ठित (->प्रतिष्ठित). -०) दे१०.११
दिग्मा (->दीक्षा-)
७०. -a) कारा द्यानि, दे२.११ यद्वाणि (->याद्वाणि).
-b) कारा, श्राद्धानि (->श्रद्धानि) -०) गा। दे४ ५.११ ब्रश्यानि,
दे३ ब्रश्यानि (->ब्रश्यानि). -d) दे१.११ स्थिता, दे२.७
स्थित (->स्थिति)
७१. -०) गा। कारा. का। ३ तत्र तीर्थे (->तस्मिंस्तीर्थे);
दे४ ११ नर- (->नर).
७२. -a) गा। श्वरे (->श्वर); का। दे२ ते। ततो
(->नरो). -d) गा। दे३ ते। गण, दे२ याग (->आयग)
७३. -१) गा। महातीर्थं, दे११ महातीर्थ (->महातीर्थ)
-b) दे४ सूर्यस्य तु, दे५ सर्वस्य च (->सूर्यस्य च), दे४ ११ कोटि-
यज्ञफलं लभेत् -०) दे४.१० ते। युत (->युक्त) -d) दे४
सूर्यलोकं स गच्छति
दे४ ११ ab, od मध्ये वाकृत-
१३२ *कोटीश्वरं नरो दृष्ट्वा तस्मिंस्तीर्थे महेश्वरम्। (= ७४ ३ b)
७३ इतोवाहनस्वरं दे२. अविष्णुम्--

तस्मिन् स्नात्वा भक्तिपुक्त सूर्यलोके महीयते ॥ ७३
ततो गच्छेत विप्रेन्द्रास्तीर्थं कल्मषनाशनम् ।
कुलोत्तारणनामान विष्णुना कल्पित पुरा ॥ ७४
वर्णानामाश्रमाणा च तारणाय सुनिर्मलम् ।
ब्रह्मचर्यात्पर मोक्ष य इच्छन्ति सुनिर्मलम् ।
तेऽपि तत्तीर्थमासाद्य पश्यन्ति परम पदम् ॥ ७५

ब्रह्मचारी गृहस्थश्च वानप्रस्थो यतिस्तथा ।
कुलानि तारयेत् स्नात सप्त सप्त च सप्त च ॥ ७६
ब्राह्मणा क्षत्रिया वैश्या शूद्रा ये तत्परायणा ।
स्नाता भक्तियुता, सर्वे पश्यन्ति परम पदम् ॥ ७७
दूरस्थोऽपि स्मरेद् यस्तु कुरुक्षेत्रं सवामनम् ।
सोऽपि सुविश्रामवाप्नोति किं पुनर्निवसन्नरः ॥ ७८

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये पञ्चदशोऽध्याय ॥१५॥

१६

लोमहर्षण उवाच ॥

पवनस्य हृदे स्नात्वा दृष्ट्वा देव महेश्वरम् ।
विमुक्तः कलुषैः सदैव शैव पदमवाप्नुयात् ॥ १
पुनश्चोकेन पवनो यस्मिंस्त्रीनो धमव ह ।

ततः सत्रहर्षकैर्देवैः प्रसाद्य प्रकटीकृत ॥ २
अतो गच्छेत अमृत स्थानं तच्छूलपाणिनः ।
यत्र दैवैः सगन्धवैः हनुमान् प्रकटीकृत ॥ ३
तत्र तीर्थे नरः स्नात्वा अमृतत्वमवाप्नुयात् ।

133८ ततो गच्छेत विमुक्तः (?) सुनिर्मलं चैव शैव भुवि कुलमे ।
सपस्तत्र (?) विमुक्तः सारणं सुपुलकमवाप्नुयात् ।

७४ -a) दे२ ३ ते१ गच्छति मुने गच्छेच्च (-गच्छत)
दे३ ते१ विप्रन्द्र (-विप्रन्द्रास) -b) दे२ ७ तीर्थ (-तीर्थ) -c)
शा१ दे१ ५ १०-११ ते१ कुलोत्तार (ते१ त) (-कुलोत्तार) दे२ ४ ते१
सहस्रं य मुने क नाम्ना (-नामान) -d) दे२ ४ ते१ कल्पित
(→कल्पित)

७५ -a) दे२ ५ १० ते१ od -b) दे१ तारण (-तारण)
दे१ १५ य सुनिर्मले (दे१ १५) दे२ ७ यारु निमित्त दे२ ५
विनिमित्त (-य सुनिर्मलम्) ते१ तारण म निमित्तम् -d) शा१
का२ यदिच्छति कारा का ये चेच्छति दे१ य इच्छति (-य
इच्छन्ति); दे१ ११ निमित्तम् (-निमित्तम्) -e) दे१ ५ ११ त
तीर्थम् (-सतीर्थम्) दे३ स मासाद्य (-मासाद्य) -f) दे१ ५ ११
यस्मिन्ति (-पश्यन्ति) दे२ ४ ते१ परम पदमागच्छ

७६ शा१ ० दे२ ३ ते१ od -a) दे१ ब्रह्मचारी
(→ब्रह्मचारी) -c) दे१ कुलास्तारणं स्नात्वा

७७ शा१ ० -b) कारा का१ २ दे१ ५ १० ११ ते१
स्त्रिय दूढाश्च तत्परा -c) दे१ तत्र (-तत्र) कारा का१ २
दे१ २ ५ १० ११ तीर्थ (दे१ १५) स्नाता भक्तियुता (का१ दे१ १५)
-d) दे१ ५ ११ यस्मिन्ति दे२ प्रयान्ति (-पश्यन्ति) दे१ ५ ११ मा
पति (-स पदम्)

७८ -a) दे२ ४ ते१ स्मरेद् (-स्मरि) -b)

दे२ ४ ते१ ० -b) कारा का१ २ दे१ ५ १० ११ ते१ इति श्री
श्री वामनपुराणे पुलस्त्यनारसंवादे सरोमाहात्म्ये अध्यायनाम
कारा तीर्थयात्रानाम अध्यायसंख्या दे२ ५ ७ ० शा१ का२
सर्वविशेषाया कारा पर्वतशतमोख्याय का१ पर्वतो ? दे१
॥१४४॥ दे२ ४ मुने पदविशेषाया दे१ १३६॥ दे१ १३५५
॥१४४॥ ततः सर्वविशेषाया ॥१३७॥

पुष्पिका-शा१ कारा का१ २ दे१ ५ १० ११ ते१ इति श्री
(कारा दे१ ५ ११ ते१ [श्री]) वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये मुने इति
श्री वामनपुराणे पुलस्त्यनारसंवादे सरोमाहात्म्ये अध्यायनाम
कारा तीर्थयात्रानाम अध्यायसंख्या दे२ ५ ७ ० शा१ का२
सर्वविशेषाया कारा पर्वतशतमोख्याय का१ पर्वतो ? दे१
॥१४४॥ दे२ ४ मुने पदविशेषाया दे१ १३६॥ दे१ १३५५
॥१४४॥ ततः सर्वविशेषाया ॥१३७॥

१६

लोमहर्षण कारा रोमहर्षण उवाच

१ दे ० दे२ b o d -) वा (औ) पवनस्य
दे ५ ६ नस्य दे१ पवनस्य (-पवनस्य) -c) शा१ कारा
कल्पये सर्वं दे१ ४ ५ १० ११ सवकुपु (-कपुपु सव)
२ -b) दे२ ३ ते१ ० -c) दे१ लोनी पवन दे१ योऽस्मिन्
लोनी (-यस्मिन्लोनी) -d) मुने स्नुवा त भक्तियुत
३ शा१ दे२ ४ ते१ ० -a) दे१ १० ततो (-ततो) दे१ १०
गच्छेत्ति (-गच्छेत) दे१ १० हनुमान् (-हनुमान्) दे१ ततो गच्छेत्ति
-b) दे१ ११ तस्मिन् (-तस्मिन्) -c) दे१ हनुमान् (-हनुमान्)
४ दे२ a ० ते१ a b ० -a) दे३ पवनस्य हृदे

३७ ४ कुलोच्चारणमासाद्य तीर्थसेवी द्विजोचमः ॥ ४
 कुलानि तारयेत् सर्वान् मातामहपितामहान् ।
 शालिहोत्रस्य राजपंतीर्थं त्रैलोक्यविश्रुतम् ॥ ५
 तत्र स्नात्वा विमुक्तस्तु कलुषैर्दहसंभैः ।
 श्रीकुञ्जं तु सरस्वत्या तीर्थं त्रैलोक्यविश्रुतम् ॥ ६
 तत्र स्नात्वा नरो भक्त्या अग्निष्टोमफलं लभेत् ।
 ततो नैमिषकुञ्जं तु समासाद्य नरः शुचिः ॥ ७
 नैमिषस्य च स्नानेन यत् पुण्यं तत् समाप्नुयात् ।
 तत्र तीर्थं महारयात् वेदवत्या निषेवितम् ॥ ८
 रावणेन गृहीतायाः केशेषु द्विवसत्तमा ।
 तदधाय च सा प्राणान् मृष्ये शोककथिता ॥ ९
 ततो जाता गृहे राज्ञो जनकस्य महात्मनः ।

सीता नामेति विख्याता रामपत्नी पतिव्रता ॥ १०
 सा हता रावणेनेह विनाशयात्मनः स्वयम् ।
 रामेण रावणं हत्वा अभिषिच्य विभीषणम् ॥ ११
 समानीता गृहं सीता कीर्तिरात्मवता यथा ।
 तस्यास्तीर्थं नरः स्नात्वा कन्यायज्ञफलं लभेत् ॥ १२
 विमुक्तः कलुषैः सर्वैः प्राप्नोति परमं पदम् ।
 ततो गच्छेत् सुमहद् ब्रह्मणः स्थानमुत्तमम् ॥ १३
 यत्र वर्णावरः स्नात्वा ब्राह्मण्यं लभते नरः ।
 ब्राह्मणश्च विशुद्धात्मा परं पदमवाप्नुयात् ॥ १४
 ततो गच्छेत् सोमस्य तीर्थं त्रैलोक्यदुर्लभम् ।
 यत्र सोमस्तपस्तप्त्वा द्विवराज्यमवाप्नुयात् ॥ १५
 तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च स्वपितृन् दैवतानि च ।

स्नात्वा - ०) दे० हृष्टवत्त्वम्, दे० ४ हृष्टमूलम् (→प्रमृष्टवत्त्वम्)
 -d) दे० ११ 'सवि' (→'सवी') शा० कारा का० दे० १७ 'समा'
 (→'सम')

५ -a) दे० ४ ते० कुल तारयेत् सर्वं, दे० कुलास्ता तारयेत्
 सर्वान् -b) दे० ४ ते० 'मह' (→'महान्') -०) दे० 'गात्र'
 (→'शालि') दे० ४ ११ राजपंथं (→'राजपथ')

६ -a) शा० कारा का० २ स्नाथी (→'स्नात्वा') कारा
 स्यात् (→'तु') -b) ते० दे० (→'देह') -०) का० 'राजकु'
 दे० ३ 'कुम्भ' च दे० 'कुञ्ज' तु ते० 'कञ्च' च (→'कुञ्ज' तु)
 शा० कारा का० २ सरस्वत्या दे० समासाद्य (→'सरस्वत्या')
 -d) दे० 'पावन' (→'विशुक्त') दे० तीर्थसेवी नरः शुचि

दे० ३ ab, cd मध्ये प्रथमेव श्लोकं पूर्वाशोत्तराध्यायो व्यत्यासेन
 बाहृतः ।

७ दे० ० -b) शा० दे० ४ ते० 'हस्मिन्' (→'प्रश्निन्') -
 का० ततो निषेवितुश्च तु, दे० ४ ते० ततोऽप (दे० ४) नैमिष कुञ्ज

८ -a) दे० ४ तु (→'च') दे० स्नाने तु (→'स्नानेन')
 -b) दे० ३ तु (→'तत्') दे० यत्नतः सन्धानुयात् -०) शा० तीर्थं
 महात्मा, कारा का० १ २ १ १ १ १ १ १ तीर्थ (दे० १४) महात्मात् दे० ७
 तीर्थमहात्मात् (→'तीर्थं महात्मात्') -३) दे० देवस्य (→
 वेदवत्या)

९ -a) शा० रावणे च (→'रावणेन'), दे० गृहीतया ते० गहि
 ताया (→'गृहीताया') कारा गृहीतया रावणेन -b) दे० १ ११ 'सप्तम'
 (दे० 'म') (→'सप्तमा') दे० ४ १ च द्विजोत्तमा (→'द्विजसत्तमा')
 -०) दे० तत् (→'सा') -d) शा० ना० दे० मुनीन दे० ४ ते० अमुष्य
 (→'मुष्ये') शा० कारा का० १ २ दे० ११ 'कपिला' (→'कपिता')

१० -a) दे० गृहे जाता (→'जाता गृहे') -d) दे० पति-
 व्रता (→'पतिव्रता')

११ -a) शा० १ दे० हता (→'हता') शा० कारा का० २
 दे० १ १ १ १ १ १ 'नैव' (→'नैह') -b) दे० ४ १ ते० तदा (दे० 'था'),
 दे० शिव (→'स्वयम्') -०) दे० रामे च (→'रामेन') -d) दे० ४
 १ ते० अभिषिच्य (→'अभिषिच्य')

१२ -a) शा० कारा का० २ सा सीता तु (→'समानीता');
 शा० कारा का० १ नीता (→'सीता') -b) का० मुने 'यन', का० २
 'वता, दे० 'यन', (→'वता') दे० तथा, यया, दे० तथा (→'यया')
 -०) दे० ४ १ ते० तत्र (→'तस्या') -d) दे० ११ कत्मा (सा ?)
 युज (य ?), दे० ३ ते० कन्यायाश्च (→'कन्यायश्च'), दे० १ १ १ १
 भवेत् (→'तमेव')

१३ -a) दे० ११ विमुक्त (→'विमुक्त') -०) दे० १ १ १ १
 गच्छत् दे० ३ ते० गच्छेद्भि, दे० १ गच्छेत् (→'गच्छेत्')

१४ -a) दे० वर्णावरः, दे० ३ १ १ १ १ वर्णावरः, दे० वर्णा-
 पर (→'वर्णावर') -b) शा० ब्राह्मणं, दे० ब्रह्मण्य (→'ब्राह्मण्य')
 दे० ४ १ ते० महत् (→'नर') -०) शा० ब्रह्मण्य (→'ब्राह्मण्य')

१५ -a) १ १ १ १ १ १ १ १ ते० ततो (दे० तत्र) गच्छेत्सोम
 तीर्थं -b) दे० १ १ १ १ १ १ १ १ त्रैलोक्येति (→'तीर्थं त्रैलोक्यं') -d) दे० 'राजम्', (→
 'राज्यम्') का० भवास्तथा (→'सवानुयात्') दे० ७ द्विवराज्य
 मातवात्

१६ -a) दे० ३ वं (→'च') -b) दे० ३ १ ते० स्नात् विवृ
 (→'स्वपितृन्') शा० का० १ २ देवतानि च, दे० ४ ते० देवतावर्णि

निर्मलः स्वर्गमायाति कार्त्तिक्यां चन्द्रमा यथा ॥ १६
सप्तसारस्वतं तीर्थं त्रैलोक्यस्यापि दुर्लभम् ।
यत्र सप्त सरस्वत्य एकीभूता वहन्ति च ॥ १७
सुप्रभा काञ्चनाक्षी च विशाला मानसदेवा ।
सरस्वत्योपधनामा च सुवेणुर्निमलोदका ॥ १८
पितामहस्य यजतः पुष्करेषु स्थितस्य ह ।
अध्वन् ऋषयः सर्वे नाथं यज्ञो महाफलः ॥ १९
न दृश्यते सरिच्छ्रेष्ठा यस्मादिह सरस्वती ।
तच्छ्रुत्वा भगवान् प्रीतः सप्साराथ सरस्वतीम् ॥ २०
पितामहेन यजता आहूता पुष्करेषु वै ।
सुप्रभा नाम सा देवी तत्र रयाता सरस्वती ॥ २१

तां दृष्ट्वा मुनयः प्रीता वेगयुक्तां सरस्वतीम् ।
पितामहं मानयन्तीं ते तु तां बहु मेनिरे ॥ २२
एवमेवा सरिच्छ्रेष्ठा पुष्करस्था सरस्वती ।
समानीता वृद्धेने मङ्गणेन महात्मना ॥ २३
नैमिषे मुनयः स्थित्वा शौनकाद्यास्तपोधनाः ।
ते पृच्छन्ति महात्मानं पौराणं लोमहर्षणम् ॥ २४
कथं यज्ञफलोऽस्माकं वर्तता सत्पथे भवेत् ।
ततोऽध्वरीन्महाभागः प्रणम्य शिरसा ऋषीन् ॥ २५
सरस्वती स्थिता यत्र तत्र यज्ञफलं महत् ।
एतच्छ्रुत्वा तु मुनयो नानास्वाध्यायवेदिनः ॥ २६

(→देवताभि च) -०) शा. बा. १. ५. १०. ११ निर्मुक्त
कारा विमुक्त, दे३ ३ ते. १. ५. १०. ११ निर्म (दे३ भा) ०५ (→निर्मल) दे३
मायाति (→मायाति) -०) दे. १. ५. १०. ११ वामन (→वदमा)

१७ -a) ते. १. ५. १०. ११ तीर्थ (→तीर्थ) -b) दे. १. ५. १०. ११ मोहन (→
दुर्लभ) -०) शा. बा. १. ५. १०. ११ स्वत्या, दे. १. ५. १०. ११ स्वत्या (→स्वत्य)
-०) शा. बा. १. ५. १०. ११ एक (→एक) (→एकी) शा. बा. १. ५. १०. ११ भूता दे३ भूत
(→भूता) दे३ भवन्ति (→वहन्ति)

१८ -a) दे३ सुप्रभा (→सुप्रभा) दे३ काचनार्था च दे३
काचनार्था, दे. १. ५. १०. ११ काचनार्था च (→काचनार्था च)
-b) शा. बा. १. ५. १०. ११ का. १. ५. १०. ११ विमला (→विमला)
गा. १. ५. १०. ११ मानसी, दे३ ३. ५. १०. ११ मानस (→मानस) दे. १०. ११
हवा (→हवा) दे. १. ५. १०. ११ विशाला सुमरीहवा -०) का. १. ५. १०. ११
माया च, दे. १. ५. १०. ११ स्वतोयनाम्नी (दे३ भा) च, दे. १. ५. १०. ११
(→स्वतोयना नामा च) -०) शा. बा. १. ५. १०. ११ का. १. ५. १०. ११
सुप्रभा, दे. १. ५. १०. ११ सुवेणा (→सुवेणुर) दे. १. ५. १०. ११ विमलाहवा (→विमलोदका)

१९ -b) शा. बा. १. ५. १०. ११ क्वास्थितस्य (→पु
स्थितस्य) दे३ ३. ७. १. १. च, दे. १. ५. १०. ११ सवतेव सतस्य ह
-०) दे. १. ५. १०. ११ मुनय (→ऋषय) -०) दे३ महत् (→महा) दे३ ३. ११
ते. १. ५. १०. ११ फल (→फल)

२० ते. १. ५. १०. ११ bod ० शा. बा. १. ५. १०. ११ od
० -a) शा. बा. १. ५. १०. ११ सति (→सति); ते. १. ५. १०. ११ पुष्पलोपा (→सरिच्छ्रेष्ठा)
-b) शा. बा. १. ५. १०. ११ का. १. ५. १०. ११ पुष्करस्था, दे३ ३. ५. १०. ११ पुष्करा च (दे३ तु) दे. १०
पुष्करा च (→पुष्करादिह) -०) दे३ च (→[य]न)

पा. ०८ स्वाध्याय—

१३४ * इति देवच मुत्वा ब्रह्मगानाहिता स्वयम्

२१ दे३ ०. १. ५. १०. ११ का. १. ५. १०. ११ ab ० दे. १. ५. १०. ११ &

० -b) दे३ ४. ७. १० हवाहता, ते. १. ५. १०. ११ स्वाहता (→प्राहता); मुने च
(→वै) -०) कारा स्वप्रभा (→सुप्रभा) -०) दे३ तत्रा
(→तत्र)

२२ -a) दे३ त (→ता); दे३ प्रेता (→प्रीता) -b)
दे वेद (→वेग) दे. १. ५. १०. ११ मुक्ता (→युक्ता) -०) दे३ पितामह
(→पितामह) शा. बा. १. ५. १०. ११ मानयन्ती, का. १. ५. १०. ११ मानयन्त, दे३ मानयतां
(→मानयन्ती) -०) शा. बा. १. ५. १०. ११ कारा का. १. ५. १०. ११ कीर्तिता बा. १. ५. १०. ११
कीर्तिभि, दे. १. ५. १०. ११ कीर्ति, दे. १. ५. १०. ११ तद् (→ते तु ता)

२३ २३ od ता. १. ५. १०. ११ यावद दे३ ० (ह रं) -a)
शा. बा. १. ५. १०. ११ सति (→सति) -०) शा. बा. १. ५. १०. ११ श्वन
(→श्वेन) -०) शा. बा. १. ५. १०. ११ सक (शा. बा. १. ५. १०. ११) ऐन का. १. ५. १०. ११
मावच्छेन (→मकरोन)

कारा b, c मध्ये प्रथिकम्—

१३५ * स्वप्रभा नाम विमला सुप्रभादायिनी शिवा ।

२४ दे३ ० (द २३ पा वि) -a) शा. बा. १. ५. १०. ११ मुनय,
दे३ मुन * (→मुनय) -b) दे. १. ५. १०. ११ श्वना (→श्वना) -०)
दे. १. ५. १०. ११ पुराण (→पौराण) कारा रोम (→लोम)

२५ दे३ ० (द २३ पा वि) ते. १. ५. १०. ११ d ० -a) का. १.
५. १०. ११ क्लोस्माक + वरोस्माक दे३ ४ ते. १. ५. १०. ११ फल विदम् (→फलोऽस्माक)
मुने कथ न स्वाद्य यनफल -b) शा. बा. १. ५. १०. ११ कारा का. १. ५. १०. ११ सकलो,
दे. १. ५. १०. ११ सत्यो (→सत्ये) दे. १०. ११ मुने (→भवेत्) दे३ ४ ते. १. ५. १०. ११
वर्तता भवेत् -०) दे. १. ५. १०. ११ [य] बुवन् (→[य]ब्रवीत्) शा. बा. १. ५. १०. ११
का. १. ५. १०. ११ भाग, दे३ ४ ते. १. ५. १०. ११ भागात् (→भाग) -०) शा. बा. १. ५. १०. ११
का. १. ५. १०. ११ ऋषि, कारा ऋषि, दे३ मुनि (→ऋषीन्)

२६ दे३ ० (द २३ पा वि) ते. १. ५. १०. ११ d ० -०) दे३
ना * (→नामा) दे. १. ५. १०. ११ स्वाध्याय (→स्वाध्याय)

३७ २७ समागम्य ततः सर्वे सस्मरन्ते सरस्वतीम् ।
 सा तु ध्याता तत्तत्त्र ऋषिभिः सत्रयाजिभिः ॥ २७
 समागता प्लावनार्थं यज्ञे तेषां महात्मनाम् ।
 नैमिषे काञ्चनाक्षी तु स्मृता मङ्गणकेन सा ॥ २८
 समागता कुरुक्षेत्रं पुण्यतोया सरस्वती ।
 गयस्य यज्ञमानस्य गयेष्वेव महान्तुम् ॥ २९
 आहूता च सरिच्छ्रेष्ठा गययज्ञे सरस्वती ।
 विशालां नाम ता प्रादुर्भूयः सशितृता ॥ ३०
 सरित् सा हि समाहूता मङ्गणेन महात्मना ।
 कुरुक्षेत्रं समायाता प्रविष्टा च महानदी ॥ ३१
 उत्तरे कोशलाभागे पुण्ये देवार्पितेति ।
 उद्दालकेन मुनिना तत्र ध्याता सरस्वती ॥ ३२
 आजगाम सरिच्छ्रेष्ठा तं देशं मुनिकारणात् ।

पूज्यमाना मुनिगणैर्नृल्ललाजिनसंवृतैः ॥ ३३
 मनोहेति विख्याता सर्वपापक्षयावहा ।
 आहूता सा कुरुक्षेत्रे मङ्गणेन महात्मना ।
 ऋषेः समाननार्याय प्रविष्टा तीर्थमुत्तमम् ॥ ३४
 सुवेषुरिति विख्याता वेदारे या सरस्वती ।
 सर्वपापक्षया ज्ञेया ऋषिसिद्धनिषेविता ॥ ३५
 सापि तेनेह मुनिना आराध्य परमेश्वरम् ।
 ऋषीणामुपकारार्थं कुरुक्षेत्रं प्रवेशिता ॥ ३६
 दक्षेण यज्ञता सापि गङ्गादारे सरस्वती ।
 निमलोदा भगवती दक्षेण प्रकटीकृता ॥ ३७
 समाहूता ययौ तत्र मङ्गणेन महात्मना ।
 कुरुक्षेत्रे तु कुरुणा यजिता च सरस्वती ॥ ३८

२७ दे० ० (इ २३ पा वि) ते० ab ० -b) दे०
 स्रम * तु दे० ३ स्रमरन्ति, दे० स्रमरन्त्या, दे० स्रमरन्ते, दे०
 स्रमन्तु (→स्रमरन्ते) -c) दे० ११ -तु (→तु) -d) कारा
 मुनिभि (→ऋषिभि)

२८ दे० ० (इ २३ पा वि) -३) दे० ३ ते० १ गयया
 (→गयता), शा० कारा का० २ पावनार्थं, दे० प्लवनायं, दे० ते०
 प्लवनार्थं (→प्लावनार्थं) -b) शा० कारा का० २ यज्ञ, दे० ११
 यज्ञ (→यज्ञ) -c) दे० ३ नैमिषात् (दे० ३) (→नैमिषे) दे० ते०
 नैमिषे (→नैमिषी तु) -d) शा० कारा का० २ दे० १ १० ११
 मङ्गणे (शा० ३, कारा ३) न (शा० ३) महान्तम्

२९ दे० ० (इ २३ पा वि) दे० ३ cd ० -a) दे० ३
 ते० १ गयस्य दे० १० गयया (→गयता) -b) दे० ३ प्रयताय (→पुण्य
 तोया) -d) दे० ४ १० ते० १ गयया च, दे० १ गयेष्वेव (→गयेष्वेव)
 दे० ५ ११ ऋतु दे० १० ऋतौ (→ऋतुम्)

३० दे० ३ ab ० (इ २३ पा वि) दे० ३ ab ० -a)
 शा० सरि (→सरित्) -b) दे० ३ ४ ते० १ गयया या (→गययता)
 -c) शा० दे० ११ विशाला, कारा का० २ दे० ३ विमला, दे० विशाल
 (→विशाला) दे० नाम्ना (→नाम) -d) दे० ३ मुनय (→ऋषय)
 दे० १० शशित (→शशित)

३१ -a) दे० ११ सरि (→सा वि) दे० ११ आहूतो
 (→आहूता) -b) शा० मकरेण, कारा मकनेन दे० ११ मकरोन
 (→मकरोन) -c) का० २ समाहूता, दे० ३ समाया (या ?) ती,
 (→समायाता) -d) दे० ३ प्रति (दे० ३) श्रेष्ठा (→श्रेष्ठि)

३२ -a) कारा दे० कोशला (→कोशला) -d) दे० ११

या (ता ?) ता (→ध्याता)

३३ -३) शा० सरि (→सरित्) -b) दे० १ ११ तद्वत्
 (→त दे०)

३४ दे० १० मुने ३४ b कारस्य ३४ a इति यावत् ० दे०
 cd अस्मत्पु -a) शा० कारा का० २ २ येति (→हृतेति) दे० ३
 (→वि) दे० १ गयतो (→गयता) -b) दे० ११ क्षयावहा, दे०
 १ क्षयावहा (→क्षयावहा) -c) शा० का० दे० ११ क्षेव (→क्षवे)
 -f) दे० ३ प्रतिष्ठा (→प्रविष्टा)

दे० ab, cd मध्ये अधिकम्—

१३६ ६ आहूता च सरिच्छ्रेष्ठा गययज्ञे सरस्वती ।

विशाला नाम ता प्रादुर्भूय सशितृता । (= ३०)

३५ का० २ cd ० दे० ३ a ० (इ २३ पा वि)
 -c) दे० ३ क्षयकरी (→क्षया जया) -d) का० २ दे० ३ मुनि
 (→ऋषि)

३६ का ० -b) दे० ४ ह्याराध्य, ते० स्ताराध्य
 (→आराध्य) -3) दे० ४ ते० सरस्वत्या (→कुरुषेण) ते० प्रवे
 शत (→प्रवेशिता)

३७ का ab ० दे० ३ cd ० -a) दे० ३ यता दे० ११ य
 * ता (→यज्ञता) दे० ३ यापि दे० ४ ते० ३ यापि, दे० पूर्व, दे० १० साति
 (→सावि) -d) दे० ३ दक्षिणे (→दक्षेण) दे० ११ प्रगटी, दे०
 प्रकटी (→प्रकटी)

३८ दे० १ ० -३) दे० ३ हृव (→हृता) -c) दे० ३
 १ क्षेव, ते० १ क्षव च (→क्षेव तु) -d) शा० कारा का० २
 दे० ४ ५ १० ११ यजता, ते० यजिता (→यजिता) दे० ३ तु (→च)

सरोमध्ये समानीता मार्कण्डेयेन धीमता ।

अभिप्लूय महाभागां पुष्पतीयां सरस्वतीम् ॥ ३९ ॥

यत्र मङ्गणकः सिद्धः सप्तसारस्वते स्थितः ।

नृत्यमानश्च देवेन शंकरेण निवारितः ॥ ४० ॥

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये षोडशोऽध्यायः ॥१६॥

१७

ऋषय ऊचुः ।

कथं मङ्गणकः सिद्धः कस्माज्जातो महानृपिः ।

नृत्यमानस्तु देवेन किमर्थं स निवारितः ॥ १ ॥

लोमहर्षण उवाच ।

कश्यपस्य सुतो जज्ञे मानसो मङ्गणो मुनिः ।

३९ -a) शा. का. सरोमध्ये, दे. समाराध (→सरोमध्ये)
-b) दे. ३.७ तै. मार्कण्डेय महात्मना (दे. ७); दे. मार्कण्डे ७ न
धीमता -o) शा. अभिप्लूय, का. २ दे. १.५ ॥ अभिप्लूय, दे. प्रवि-
प्लूय (→अभिप्लूय); दे. ३ तै. महाभाग (→महाभागा) -d)
शा. दे. १.२.४.७.१० ॥ तीया (→तीया); दे. ४ ७ १० ॥ सरस्वती
(→सरस्वती).

४०. दे. २ ५ ७.१० तै. ०. -b) शा. सारस्वती, दे. ४
सारस्वती (दे. १०) (→सारस्वते), दे. स्थिता (→स्थित)
-d) दे. १.११ मङ्गणो वि (→शंकरेण).

पुष्पिका—शा. का. २ दे. ३ १० तै. इति श्रीवामनपुराणे
सरोमाहात्म्ये, कारा दे. ११ इति वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये, दे.
इति वामने सरोमाहात्म्ये, दे. वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये, दे.
श्री वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये, मुने, इति श्रीवामनपुराणे पुनर्व-
नारदसवादे सरोमाहात्म्ये अध्यायनाम—शा. का. १.२ दे. ५.७.१०.
११ तै. ०, कारा. सप्तसारस्वत नाम अध्यायसंख्या—दे. २.५.१०
०, शा. सप्तविंशोऽध्याय ॥२७॥, कारा. षट्त्रिंशत्तमोऽध्याय, का.
अष्ट, +सप्तविंशोऽध्याय, का. २ अष्टविंशोऽध्याय, ॥२८॥, दे. ष
॥३५॥, दे. ३ ॥३७॥, दे. षतुर्दशोऽध्याय, दे. १ अध्याय ॥३५॥, तै.
एकोनचत्वारिंशोऽध्याय ॥३६॥, मुने सप्तविंशोऽध्याय

१७

॥ शा. दे. ऋषय .

स्नानं कर्तुं व्यवसितो गृहीत्वा बलकलं द्विजः ॥ २ ॥

तत्र गता ह्यप्सरसो रम्भाद्याः प्रियदर्शनाः ।

स्नान्ति रुचिराः स्निग्धास्तेन सार्धमनिन्दिताः ॥ ३ ॥

ततो मुनेस्तदा क्षोभाद्रेतः स्फुल्लं यदम्भसि ।

तद्रेत. स तु जग्राह कलशे वै महातपाः ॥ ४ ॥

१. -a) कारा. मन्त्रक, दे. मङ्गणक. (→मङ्गणक.). -b)
दे. ४ तै. महातपे (दे. ५), दे. महामुनि (→महानृपि). -o)
दे. ४ तै. तुल्य कुर्वन् शंकरेण. -d) दे. सन्नि (→च नि).
॥ शा. लोमहर्षण; दे. लोमस उवाच, दे. लोमहर्षण.

२ -a) दे. २.४ ७ तै. कश्यपाव (→कश्यपस्य), का. २ दे. २.५
यतो (दे. १०) (→जने). -b) दे. नाम्ना सो (→मानसो);
कारा. मङ्गणो (→मङ्गणो). -o) दे. ३ स्नानं कर्तुं (→स्नान कर्तुं);
शा. निव (→व्यव) -d) दे. ३ द्विजा (→द्विज).

३. -d) कारा. मन्त्र, दे. ४.७ तै. चाप (ह्यप). -b)
दे. ११ र(म) स्नाय्या (→रम्भाया), दे. ७.११ दर्शना, दे.
दर्शन (→दर्शना). -o) दे. ४ स्नात्वे (दे. १०) व, दे. ३ स्नात्वे
च, दे. १ स्नात्वेन (→स्नायन्ति); दे. ४.५.११ रुचिरा- (→रुचिरा);
दे. ५.११ निन्दिता, दे. ४.१० तै. -कारा (→स्निग्धा), का. रुचिरा-
कारा (→रुचिर स्निग्धा), दे. स्नानयन्ति रुचिराकारा. -d)
दे. ४.१० तै. मुक्तबला (→तेन सार्धम्), दे. ४ तै. ह्यनि (तै. १०)
निन्दिता (→अनिन्दिता); दे. दिव्यासो ह्यनिन्दिता.

४. -a) दे. तदा (→ततो). -b) का. दे. रेतस्फुल्लं;
दे. ११ रेत सेव (→रेत स्फुल्लं), का. ३ दे. १.५.१०.११ तदम्भसि,
कारा दे. तदाम्भसि (→यदम्भसि). -o) दे. २ तपेते, दे. ३ तदत्रा
(→तदत्र) दे. ३ तै. समनुग्रह (→य तु जग्राह), दे. तद्रेतस तु
जग्राह, मुने ष्यावो जग्राह तद्रेत. -d) शा. कलुपे (→कलवे);
का. ४ (→वै), दे. ३ समानिपद, तै. समानिपद (→महातपा),
दे. प्राक्षिपद कलशे मुनि, मुने, कलवे व्यक्षिपत्तया.

सप्तधा प्रविभागं तु कलशस्यं जगाम ह ।
 तत्पर्वयः सप्त जाता विदुषान् मरतां गणान् ॥ ५
 वायुवेगो वायुबलो वायुहा वायुमण्डलः ।
 वायुज्वालो वायुरेतो वायुचक्रश्च वीर्यवान् ॥ ६
 एते ह्यपत्यास्तस्यर्धोररयन्ति चराचरम् ।
 पुरा मङ्गलकः सिद्धः कुशप्रणेति मे श्रुतम् ॥ ७
 श्वतः किल करे विप्रास्तस्य शाकरसोऽस्तवत् ।
 स वै शाकरसं दृष्ट्वा हर्षाविष्टः प्रनृत्तवान् ॥ ८
 ततः सर्वे प्रनृत्तं च स्थावरं जङ्गमं च यत् ।
 प्रनृत्तं च जगद् दृष्ट्वा तेजसा तस्य मोहितम् ॥ ९
 ब्रह्मादिभिः सुरैस्तत्र ऋषिभिश्च तपोधनैः ।

विज्ञप्तो वै महादेवो मुनेरर्थे द्विजोत्तमाः ॥ १०
 नार्यं नृत्वेद् यथा देव तथा त्वं कर्तुमर्हसि ।
 ततो देवो मुनिं दृष्ट्वा हर्षाविष्टमतीव हि ॥ ११
 सुराणां हितकामार्थं महादेवोऽभ्यभाषत ।
 हर्षस्थानं किमर्थं च तवेदं मुनिमत्तम ।
 तपस्विनो धर्मपथे स्थितस्य द्विजसत्तम ॥ १२
 ऋषिरुवाच ।

किं न पश्यसि मे ब्रह्मन् कराच्छाकरसं सुतम् ।
 यं दृष्ट्वाऽहं प्रनृत्तो वै हर्षेण महताऽन्वितः ॥ १३
 तं प्रहस्याब्रवीद् देवो मुनिं रामेण मोहितम् ।
 अहं न निस्स्य विप्र गच्छामीह प्रपश्यताम् ॥ १४

५. -a) शा. सतवा, ते। सतवा (-सतवा) का. तद
 (-गु) -d) दे. ३ ते। जतात्र (-विदुषान्), शा. का. दे. १ ११
 मरता, कारा दे. १० मरतो (-मरता), दे. ३ ते। गणा (-गणान्)

६ -b) दे. १ वमुष् (-वायुम्) -c) दे. ५ १० ११ 'कालो
 (दे. ३ ते) दे. ३ ते। 'ज्वाला, दे. १ 'ज्वरो (-'ज्वालो), का.
 दे. ४ ५ १ १०-११ 'रता (-'रतो) -d) दे. १ 'वशाश्च, दे. ११ 'चक
 (?) अ (-'चक्रश्च)

७ -a) दे. ११ जयन्त, दे. ४ तनया, दे. ३ च पुत्रा
 (-ह्यपत्या), दे. १० ते। तस्यर्धस्तनया एते -b) दे. ५ धारय
 (-धारयन्ति) -c) कारा मङ्गलक, दे. १० ते। मङ्गलण (-
 मङ्गलक) -d) शा. कारा का. २ गुठारेणैति मे श्रुत, दे. ५ ११
 ते। कौमारिणैति विभुत

८ -a) दे. ४ ११ ते। क्षतात् (-क्षत) दे. ३ ते। कर-
 तये (-किल करे) शा. का. २ विप्र (-विप्रात्) -b)
 दे. ३ ते। ह्यमुत्, दे. १ [अ] श्वत् (-[अ] खत्) -c) शा.
 सर्वे (-स वै) -d) दे. ४ हर्षात् (-हर्षा-) शा. वृष्ट, दे. ४ धृष्ट
 (-निष्ठ) शा. कारा का. २ च, दे. १० ११ स (-प्र)

९ -a) दे. ११ सर्वे, दे. १ सर्व- (-सर्वे) कारा
 प्रनृत्त हि, दे. १ प्रनृत्तद्वै, दे. ३ प्रनृत्तस्य, दे. ३ नृत्त वै (-प्रनृत्त
 च) -b) दे. १ वै (-यत्) -c) शा. का. ते। प्रनृत्त
 (-प्रनृत्त) दे. ३ वै, दे. ३ त (-च) दे. ३ ते। जगम (-च जगद्)
 -d) शा. का. २ मोहित जगत्, कारा मोहितं तत, दे. १ तस्य
 मोहिते (-तस्य मोहितम्)

१० -a) दे. ३ देवे (-सुरैः), दे. ४ ते। तत्र ब्रह्मादि-
 निदिबै. -b) कारा दे. ४ मुनिभिः (-ऋषिभिः) -d) शा.

कारा का. १ प्रय, दे. ३ धर्वा (-धर्वे)

११. दे. ३ ab देव तथा ○ (इ स), दे. ११ cd १२ ef
 ○ -a) दे. १ न हि (-नाय) ते। वृत्ते दमा (-नृत्तेष्वया)
 -b) दे. ३ वल्लुम् (-कलु'म्) -c) दे. ४ देवा (-देवो) -d)
 ते। हर्ष' (-हर्षा'), दे. ३ ते। वमु (दे. १ 'भू) तर, दे. १ अनतर,
 मुने -मति तदा (-धनोति हि)

१२ दे. १ ○ (इ ११ पा वि) -a) दे. ११ 'कामार्थं
 (-कामार्थ) -b) दे. ३ [अ] त्व' (-[अ] त्वम्). -c) दे. ३ ते।
 'मात् (-'त्यत्) दे. ४ हर्ष (य ?) तात् (-हर्षत्वाय) -d) दे. ११
 त चैव, दे. ३ ते। तद्विद, दे. १० तवेव (-तवेव) दे. ११ 'सत्तम, दे. ५
 'तत्तम (-'सत्तम) -e) दे. ५ ११ 'पयि दे. ३ ते। 'पय (-'पदे)

१२ श्लोकात्तर कारा अधिकम्—

१३ ४ ऋषिरुवाच त देव शाकर लोकगकरम्

श्लो कारा ○ दे. ऋषि

१३ -b) शा. कर स्वा' (वा ?), का. करात् शाक, 'त-
 करशाक', का. करशाक', दे. ५ ११ क्षता छक्' (-कराच्छक्)
 दे. ४ 'रत्त (-'रत्त) शा. धुत्, +मुत्, दे. २ १ ते। धृत्, दे. ३
 स्थित (-सुत्त) -c) शा. कारा का. १ दे. ५ १०-११ च
 (-[अ] ह) कारा प्रनृत्तोद्, दे. १ प्रनृत्त च, दे. ११ प्रनृत्तो वै, ते।
 प्रनृत्तो वै (-प्रनृत्ता वै) -d) दे. ३ ते। च सप्तन्वित, दे. ४ पु
 सप्तन्वित (-महतान्वित)

१४ -b) दे. ३ मुनि-(-मुनि) शा. मुनिराज्ञम्, का.
 मुनिराद् रात्र, +मुनि मा गच्छ (-मुनि रामेण) का. मोहितं, +
 'ता (-मोहितम्) -d) शा. प्रपश्य ता (?), दे. ३ १ १०-११ ते।
 प्रपश्य माम् (-प्रपश्यताम्)

एवमुक्त्वा मुनिश्रेष्ठं देवदेवो महाद्युतिः ।
अहङ्गुल्यग्रेण विप्रेन्द्राः स्वाहृमुष्टं ताडयद् भवः ॥ १५
ततो भस्म क्षतात् तस्मान्निर्गतं हिमसन्निभम् ।
तद् दृष्ट्वा व्रीडितो विप्रः पादयोः पतितोऽब्रवीत् ॥ १६
नान्यं देवादहं मन्ये शूलपाणेर्महात्मनः ।
चराचरस्य जगतो धरस्त्वमसि शूलधृक् ॥ १७
त्वदाश्रयाथ दृश्यन्ते सुरा ब्रह्मादयोऽनृत्य ।
पूर्वस्त्वमसि देवानां कर्ता कारयिता महत् ॥ १८
त्वत्प्रसादात् सुराः सर्वे मोदन्ते ह्यकुतोभयाः ।
एवं स्तुत्वा महादेवमृषिः स प्रणतोऽब्रवीत् ॥ १९

भगवंस्त्वत्प्रसादाद्भि तपो मे न क्षयं ब्रजेत् ।
ततो देवः प्रसन्नात्मा तमृषिं वाक्यमब्रवीत् ॥ २०
ईश्वर उवाच ॥
तपस्ते वर्द्धतां विप्र मत्प्रसादात् सहस्रधा ।
आश्रमे चेह वत्स्यामि त्वया सार्द्धमहं सदा ॥ २१
सप्तसारखते स्नात्वा यो मामर्चिष्यते नरः ।
न तस्य दुर्लभं किञ्चिदिह लोके परत्र च ॥ २२
सारखतं च तं लोकं गमिष्यति न संशयः ।
शिवस्य च प्रसादेन प्राप्नोति परमं पदम् ॥ २३

व. ३८

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये सप्तदशोऽध्यायः ॥१७॥

१५. -a) दे१ उत्ता (→उक्ता); ते१ मुनि (→मुनि);
दे१-२-४-११ °श्रेष्ठ (दे१ °ष्टो) (→°श्रेष्ठ). -b) दे१ °मुनि (→°द्युति)
-c) दे१-११ °सातोण (→°व्यगण); दे१-५-११ विप्रय (→विप्रेन्द्र)
-d) दे१ २ ५-१० ते१ स्वाहृष्ट, दे२ साहृष्ट (→स्वाहृष्ट); शा१
का१-२ ताडयद्भवः, दे१ ५-७-१०-११ ताडितोभवत्, दे४ समताडयत्
(→ताडयद् भवः).

१६. -a) दे१ ह्य (क्ष?) रत् (→शतात्). -शा१ का१-२ तस्य
(→तस्मात्). -b) शा१ निजित, का२ विरमुत (→निर्गत) -c)
शा१ का१ दे१-२ ५-७ ते१ त (→तद्), दे३ पीडितो (→व्रीडितो)
दे१ विप्रा (→विप्र). -d) दे२ ४-७ ते१ पादयोस्सत स्थित.

१७. -a) दे१ ५-७-१० नात्यद्, दे२ नाय (→नात्य). -b)
दे२-४-७ ते१ ह्यदा परतर महत् -c) दे१-७ ते१ गुरामुत्स्य
(→चराचरस्य), दे१ मास्तो (→जगतो) -d) दे१ ५-११ पर,
दे२ ३ ते१ गुर (→चर), का१ का२ पूलधृक् (→पूलधृक्)

१८. -a) दे१ त्वयाश्रयाय, दे१ क्व (वि ?) दाश्रयाश्र (→
त्वदाश्रयाय); दे१ महस्यन्ते (→च दृश्यन्ते) -b) दे१ देवादयो
(→ब्रह्मादयो), शा१ का२ दे१ ५-११ महो, का१ धर्मयो, का१ महो, +
हामो (→°अ) नय. -c) शा१ का१ का१-२ दे१ ४-७ ते१
सर्वम् (दे१ °र्व) (→पूर्व) शा१ त्वमस्य (→त्वमसि) -d) का१
दे१ ३ ४-११ महाय (→महत्)

१९. दे१ ते१ मुने. cd इत्यारम्भ २० d यावत् ○ -)
दे२ तदं (→स्वर्ग); दे१ ५-११ प्रसादा (→प्रसादात्) -b) दे१
हो (→हो) -c) दे१ शुला (→खुला). -d) दे१ ऋषिभि
(→ऋषि स); दे२-३ [°अ]भवत् (→[°अ]प्रीतो)
१९ शूलधृक् ab, प्रनन्तर ते१ मुने ऋषिकम्—

138 c गुरामुत्स्य पाथीय न तपो मे दृष्टेभ्यः ।

[दे२ ३, १० अय अधिकश्लोक २० श्लोकयानन्तरमधिकश्लोकेण
आगत —1) दे१० ते१ जगतो (→वाधीतो)]

२०. दे१ ते१ ○ : दे०. cd ○. -a) दे१ प्रसादेन
(→प्रसादादि). -b) दे० अथय, दे१-१ स्तपता (→न अय); दे१
भयो मे न करोय महत्.

॥ का१ दे१ ४-७ ते१. ○. दे० ईश्वर उ मुने लोमहर्षण
उवाच.

२१. -c) दे१ वक्ष्यामि (→वत्स्यामि) -d) दे१-११ इव,
दे२ अय (→अह), दे१ तया (→सदा)

२२. -c) दे१ नर्त. (→नर) -c) दे१ दुर्लभ (→दुर्लभ)

२३. का१ cd ○. -a) दे१ ११ सारखते (→सारखत)
शा१ का१ का२ दे१ ५-१० ११ ते१ ते लोक, दे१ ये लोक (→स सोव)
-b) का१ का२ दे१ ४ १० ११ ते१, गमिष्यति (→गमिष्यति)
-c) दे१ पु (→च). -d) का१ प्रादुर्बति पर पदम्, दे१ प्रादुर्वा
लत्वा गतिम्

मुष्टिका—शा१ का१ का१-२ २ ३ ते१ इति श्रीवामनपुराणे
स (दे२ °सा) रोमा (शा१ °म) हात्म्ये, दे१ ११ इति वामनपुराणे
सरोमाहात्म्ये, दे४ इति वामने सरोमाहात्म्ये, दे१ श्रीवामनपुराणे
सरोमाहात्म्ये, मुने इति श्रीवामनपुराणे पुनस्वनातरदसदादे सरो-
माहात्म्ये, अध्यायनाम—का१ मङ्गलसिद्धिर्नाम अन्त्येपु नास्ति.
अध्यायसंख्या—दे२ ४ ५. ○. शा१ मङ्गलविशेषाया, का१
सप्तविंशतमोऽध्याय, का१-२ एकोनविंशोऽध्याय, दे१ शा१ १३६१, दे२,
१३६१, दे१ १ अध्याय १३६१, दे१ पंचदशोऽध्याय, ते१ चत्वारिंशो-
ध्यायः, मुने. मङ्गलविशेषाया.

१८

४ शा₁ कारा का₂ दे₁ 4 5 10-11 हरो^० (→हरो^०)
-b) दे₂ 3 ते₁ मोह (→मोक्ष) का₁ दे₂ 3 ते₁ भवान्मुखात्

पुरा वै दण्डकारण्ये राक्षसेण महात्मना ।
वसता द्विजशार्दूले राक्षसास्तत्र हिंसाताः ॥ ५
तत्रैकम्य क्षिरच्छिन्नं राक्षसस्य दुरात्मनः ।
क्षुरेण शितधारेण तत् पपात महावने ॥ ६
रहोदरस्य तल्लघ्नं जह्वाया वै यदच्छया ।
वने विचरतस्तत्र अस्थि भित्त्वा विवेश ह ॥ ७
स तेन लग्नेन तदा द्विजातिर्न शशाक ह ।
अभिगन्तु महाभ्राज्जस्तीर्थान्यायतनानि च ॥ ८
स पुतिना बिस्रयता वेदनाच्चो महाभूमिः ।

९ -३) दे११ वतो (-वतो) शा१ का१ न स्वपिति
न विश्रमि(वा२ स)ति कारा न स्वपिति विश्राम्यति, दे२ ३ ते१ स तु
तेनापि श्रवता, दे४ स पतिवापि श्रवता, दे१० स तु तेनापि श्रवता

जगाम सर्वतीर्थानि पृथिव्यां यानि कानि च ॥ ९
ततः स कथयामास ऋषीणां भवितात्मनाम् ।
तेऽब्रुवन् ऋषयो विप्रं प्रयाह्वीशनसं प्रति ॥ १०
तेषां तद्वचनं श्रुत्वा जगाम स रहोदरः ।
ततस्तथैश्वर्यं तीर्थं तस्योपस्पृशतस्तदा ॥ ११
तच्छिरश्चरणं मुक्त्वा पपातान्तर्जले द्विजाः ।
ततः स विरजो भूत्वा पूतात्मा वीतरुलम्पः ॥ १२
आजगामाश्रमं प्रीतः कथयामास चाखिलम् ।
ते श्रुत्वा ऋषयः सर्वे तीर्थमाहात्म्यमुत्तमम् ।
कपालमोचनमिति नाम चक्रुः समागताः ॥ १३
तत्रापि सुमहतीर्थं विश्वामित्रस्य विद्युत्तम् ।
ब्राह्मण्यं लब्धवान् यत्र विश्वामित्रो महामुनिः ॥ १४

तस्मिंस्तीर्थेऽपरे स्नात्वा ब्राह्मण्यं लभते ध्रुवम् ।
ब्राह्मणस्तु विशुद्धात्मा परं पदमवाप्नुयात् ॥ १५
ततः पृथुदकं गच्छेन्नियतो नियताशनः ।
तत्र सिद्धस्तु ब्रह्मर्षी रूपदुर्गुर्नाम नामतः ॥ १६
जातिसरो रूपदुग्स्तु गङ्गाद्वारे सदा स्थितः ।
अन्तर्कालं ततो दृष्ट्वा पुत्रान् वचनमब्रवीत् ।
इह श्रेयो न पश्यामि नयध्वं मां पृथुदकम् ॥ १७
विज्ञाय तस्य तद्भावं रूपद्वोस्ते तपोधनाः ।
तं वै तीर्थं उपानिन्युः सरस्वत्यास्तपोधनम् ॥ १८
स तैः पुत्रैः समानीतः सरस्वत्यां समाप्नुतः ।
स्मृत्वा तीर्थगुणान् सर्वान् ग्राहेदमुषिमत्तमम् ॥ १९
सरस्वत्युत्तरे तीर्थं यस्त्यजेदात्मनस्तनुम् ।

वै ३

-b) दे१ वेदनाभौ, दे३ देवनात्तौ (→देवनात्तौ) -d) शा१ च (त), का२ दे२, ७ १० -चिह्न (→च)

१०. -b) दे४ मुनीनां (→ऋषीणां), का२ °लवान्, + लनाम्, दे१ ११ °लना (→°लनाम्) -c) दे४ मुषयो (→ऋषयो) दे५, ५ ११ निप्रग, दे२ ३ १० ते विप्र (→विप्र) -d) दे१ २ ११ प्रयाह्वीष, दे३ प्रयात्वोष, दे४ प्रयातोष, दे७ प्रयाहि औष (→प्रयाह्वीष)

११ -b) शा१ कारा का१ २ दे१ ४ १० ११ हरोदर (→रहो दर), -c) शा१ का२ ततश्चौशनसं तीर्थं, कारा प्रासश्चौशनस तीर्थं, का१ ततश्चौशनस तीर्थं, दे१ ५ ११ तज्ज्चौशनस तीर्थं, दे२ ते१ तथा (ते१ तरय) ग्रौशनस तीर्थं, दे३ तथा औशनसते ७७ दे४ ततश्चौशनस तीर्थं, दे१० तस्य औशनस तीर्थ -l) शा१ कारा का१ २ ते१ तस्याप (→तस्योप) -d) °स्वृष्वत्, दे३ °स्पृषा(त) त (→°स्पृ शत), दे४ तथा (→तथा)

१२ -a) दे४ तच्छिरो जपन, दे२ ते क्षिप्रश्चरण, मुने तच्छिर शरण (→तच्छिरश्चरण) -b) दे४ जगामा (→गपाता), शा१ का१ दे४ ५ ते१ द्विज (→द्विजा) -) दे१ ५ ११ ततो (→तत), दे१ ३ ५ १० ११ ते१ विरजो (→विरजो), कारा °भूत (→भूत्वा) d) दे५ पूता ल्वावीत, ते१ पूतो विगत (→पूतात्मा मोत)

१३ -c) दे२ ३ ते१ श्रुत्वा ते ऋषयः, दे४ श्रुत्वा ते मुनयः, दे१ तच्छ्रुत्वा ऋषय (→ते श्रुत्वा ऋषय) दे५ तीर्थं (→सर्वं) -d) दे५ सर्वं (→तीर्थं) -e) दे३ °लोचनम् (→°लोचनम्) f-) का१ समागत, + °गता, दे४ समाहिता, दे१ समागत (→समागता)

१४ -b) दे१ ११ वै श्रुत, दे१ स्थित (→विद्युत्तम्) -c)

दे४ ब्राह्मण (→ब्राह्मण्य) -d) दे४ विश्वामित्र मुविभुत

१५ -a) दे० तीर्थं नर (→तीर्थंनरे) -c) दे११ ब्राह्मण मुचि (→ब्राह्मणस्तु वि) -d) दे४ नर (→नर)

१६ -b) दे५ °ताशना (→°ताशन) -c) कारा यत्र, दे२ ४ ते१ यत (→तत्र) दे३ सिद्धस्तु (→सिद्धस्तु), शा१ का१ २ दे१ ७ १० ११ ते१ ब्रह्मर्षि, दे० ३ ५ ब्रह्मर्षि (दे० ३ °र्षि), दे४ निप्रवि (→ब्रह्मर्षी) -d) दे१ ११ सुपङ्कनय, दे२ ५ ते१ ऋषगुर्नाम, दे१ स्वयो नाय, मुने ऋषङ्कुरिति (→स्वङ्कुर्याम)

१७ दे३ ते१ c-f) दे१० मुने ८f) -a) शा१ जातिसर (→जातिसरो) दे१ ११ वपगुस्तु, दे२ ४ ऋषय (दे४ °गु) स्तं, दे३ ऋषि गत्वा, दे५ वपगुस्तु, ते१ रिषगुस्तु (→रूपगुस्तु) -b) दे४ °द्वार, दे० °द्वार (→°द्वारे), दे३ ते१ समाहित, दे४ समाहित, दे५ ११ सगन्धिका (→सगन्धित) -c) दे१ ७ °काले (→°काल) -c) शा१ श्रेयो नु (→श्रेयो न) -f) कारा का१ न शुद्ध (→नयध्व)

१८ दे२ १० ते१ मुने ० -a) दे१ त तथायात, दे४ तस्य स भाव, दे१ त तथा यात (→तस्य तद्भाव) -b) कारा का१ शयगास्ते, दे२ जपगुते, दे४ रोगगास्ते, दे१ गुपय ते (→स्वगोस्ते) -c) दे२ ते (→त) -d) दे१ २ ४ ५ ७ °षव (→°षवा)

१९ दे२ १० ते१ मुने ab) -a) दे२ सदावीन, दे१ समावीन (→समावीन) -b) शा१ कारा का१ समा (शा१ म) लुता (→समाप्नुत) -d) शा१ °मुत्तम, का१ सतमा, दे१ ५ ११ °सत्तमा (→°सत्तम)

२०. दे२ cd. ० -a) कारा झूले, का२ तीरे (→तीर्थं),

३६. १६ पृथुदके जप्यपरो नूनं चामरतां ग्रजेत् ॥ २०
तत्रैव ब्रह्मयोन्यस्ति ब्रह्मणा यत्र निर्मिता ।
पृथुदकं समाश्रित्य सरस्वत्यास्तटे स्थितः ॥ २१
चातुर्वर्ण्यस्य सृष्ट्यर्थमात्मज्ञानपरोऽभवत् ।
तस्याभिध्यायतः सृष्टिं ब्रह्मणोऽन्यत्कञ्चनमनः ॥ २२
मुखतो ब्राह्मणा जाता बाहुभ्यां क्षत्रियास्तथा ।
ऊरुभ्यां वैश्यजातीयाः पद्भ्यां शूद्रास्ततोऽभवन् ॥ २३
चातुर्वर्ण्यं ततो दृष्ट्वा आश्रमस्थं तत्ततः ।
एवं प्रतिष्ठितं तीर्थं ब्रह्मयोनीति संज्ञितम् ॥ २४
तत्र स्नात्वा मुक्तिकामः पुनर्योनिं न पश्यति ।

दे१.५.११ सरस्वत्यास्तु तीरे यं. -b) दे१.५.११ सत्यजेद् (→सत्य-
जेद्) -०) दे१ °कोनयं (→°के जप्यं), शा१ °पुरो (→°परो).
-d) दे१.११ तेनाय दारण भवेत्, दे३.१० नैतस्य मरणं भवेत्, दे४.५
न तस्य (दे५ तेनाय) मरण भवेत्, दे७ नैन स्वमरणं भवेत्.

२१. दे२. ०. -a) दे४ °योनीति, दे७ °योन्यस्तु (→°यो-
न्यस्ति). -b) का१ यत् (→यत्र), कारा. निर्मितम्, का२ दे३.४.७
ते१ वै पुरा (→निर्मिता). -०) दे४ समासाय, दे७ समाख्य
(→समाश्रित्य). -d) दे७ सरस्वत्या (→सरस्वत्या); का१.३
स्थिता, दे१.१ स्थितम् (→स्थित).

२२ -a) शा१ दे१.११ °बर्णस्य (→°वर्ण्यस्य). -b) दे१.११
आत्मवान्, दे५ आत्मज्ञान°, दे७ आत्मज्ञान° (→आत्मज्ञान°), दे४
भवेत् (→[अ] भवत्). -०) दे१ ५.७.११ तस्यापि ध्यायत (दे५ °त)
(→तस्याभिध्यायत), दे७ तस्याधिध्ययत सृष्टि -d) शा१
°जन्माना (→°जन्मान).

२३. -a) दे२ याता (→जाता). -b) दे१.११ बाहुभ्यां
(→बाहुभ्यां), दे२ क्षत्रिया स्थिता, दे३ ते१ क्षत्रियास्थिता (→
क्षत्रियास्तथा) -०) दे४ °जातीया (→°जातीया). -d) दे३ पूर
(→पूरा), का२ दे३ ते१ ततोभवत् (→ततोऽभवत्)

२४ -a) दे१.११ चातुर्वर्ण्यं (→चातुर्वर्ण्यं) -b) कारा.
आश्रमस्थ स्थितस्ततः, दे७ आश्रमा स्थापितास्ततः, दे४ ४ ते१
आश्रमाणां स्थितिं त (ते१ य) या, दे५ आश्रमस्थ स्थितास्ततः. -०)
दे७ प्रतिस्थित (→प्रतिष्ठित) -d) दे१.११ ब्रह्मनागेति सज्जितम्,
दे२ ३ ते१ ब्रह्मणे (दे३ को ?) निवसितम्, दे४ ब्रह्मानिर्गतिं स्थित,
दे७ ब्रह्मानिर्गते ब्राह्मण.

२५ -a) शा१ कारा, का१.२ दे१ ५.११ °कामो (→°काम)
-b) शा१ कारा का२ पुनर्योनिं, दे७ ७ पुनर्योनिं (→पुनर्योनिं)

२५ श्लोकात्पर शा१ अधिकम्—

तत्रैव तीर्थं विख्यातमवकीर्णंति नामतः ॥ २५
यस्मिन् तीर्थे वको दाल्भ्यो धृतराष्ट्रमर्मणम् ।
जुहाव बाह्नैः सार्धं तत्रानुष्यत् ततो नृपः ॥ २६

अपय ऊचुः ।

कथं प्रतिष्ठितं तीर्थमवकीर्णंति नामतः ।
धृतराष्ट्रेण राज्ञा च स किमर्थं प्रसादितः ॥ २७

लोमहर्षण उवाच ।

अपयो नैमिषेया ये दक्षिणार्थं ययुः पुरा ।
तत्रैव च वको दाल्भ्यो धृतराष्ट्रमयाचत ॥ २८

१३९ * धृतराष्ट्रेण राजा च..... ।

२५ श्लोकात्पर कारा. अधिकम्—

१४० * धृतराष्ट्रेण राजा च वकदाल्भ्य प्रसादित ।

२५ श्लोकात्पर का१ अधिकम्—

१४१ * धृतराष्ट्रेण राजा च निचकर्महतात्मना ।

२६. -३) दे१ ते१ तस्मिन् (→यस्मिन्); कारा. वकदाल्भ्यो,
दे१ वकोदाल्भ्यो, दे१ वाको दार्णो (→वको दाल्भ्यो) -b) दे२.३ ते१
राष्ट्रं वै विष्य (दे३ चित्य) धर्षणात्, दे४ धृतराष्ट्रं विचित्र्य वै, दे७
राष्ट्रं वैचित्रिपरिणम्, दे१० धृतराष्ट्राखिलधर्षणम्, मुने. राष्ट्रं वैचित्र्य-
धर्षणात्. -०) दे२-४ १० बाह्नौ (→बाह्नौ), दे१ ११ जुहाव
हव्यबाह्व, ते१ जुहाव ब्राह्मणा (सर्वे) सार्धं. -d) शा१ का१.२ तत्र
शुद्ध ततो नृप, कारा. तत आद्यं नृपेय च, दे१.११ मया बुध्येत सो
नृप, दे४ तत्रानुष्य ततो नृप, दे७ तमयुज्यस्ततो नृप.

॥ शा१ अथय; दे७ अथि.

२७. -a) दे७ प्रतिस्थित (→प्रतिष्ठित). -b) दे१.५ ११
अनुकीर्णति, दे४ अवकीर्णति (→अवकीर्णति). -०) का१ दे२ ४ १०
ते१ राजा स, दे१ ११ राजा (स) च (→राजा च), दे७ ह्वे राष्ट्रं
द्विजो राजा. -d) का१ दे२ ४ १० ते१ किमर्थं न, दे७ कथं तेन
(→स किमर्थं).

॥ शा१ लोमहर्षण; दे७ लोमहर्षणि.

२८. शा१ कारा का१.२ दे१.५ ७-१० ११ वै (दे५ नि) निमिष-
प्र अथयो. -b) दे७ दक्षिणार्थमुपययु -०) शा१ का१.२ वकदा-
ल्भ्योपि (→च वको दाल्भ्यो), कारा तत्रापि वकदाल्भ्योपि -d)
शा१ कारा. का१.२ दे१ ५.११ प्रयागदीप, दे४ अयाचित (→अयाचत).

का१. ०८ स्थाने पाठ —

१.४२ * धृतराष्ट्रं महोपासं महद्विबिहितध्वरम् ।

तत्रैव च वको दाल्भ्यो मुनिमस्य उपाश्रित ।

क्षेम किमिति राजेन्द्र धृतराष्ट्रमयाचत ।

तेनापि तत्र निन्दार्थमुक्त पञ्चनृत तु यत् ।
 तत्र श्रीधेन महता माममुच्छृत्य तत्र ह ॥ २९
 दृष्टुं महातीर्णं अरुणीर्णेति नामत ।
 जुहान धृतराष्ट्रस्य राष्ट्र नरपतेस्तत ॥ ३०
 दृश्यमाने तदा राष्ट्रे प्रवृत्ते यज्ञकर्मणि ।
 अधीयत ततो राष्ट्र नृपतेर्दुष्टेन वै ॥ ३१
 तत म चिन्तयामास प्राज्ञगम्य विधेयितम् ।
 पुरोहितेन मयुक्ते रत्नान्यादाय मर्षय ॥ ३२
 प्रसादनार्थं मिश्रम्य द्रव्यहीनं ययौ तदा ।
 प्रसादित म रामा न तुष्ट प्रोवाच त नृपम् ॥ ३३
 प्राज्ञणा नावमन्त्या दुरूपेण विमानता ।

अनृपातो प्राज्ञणस्तु हन्यान् विपुलम् ॥ ३४
 एवमुक्त्वा म नृपतिं राज्येन यशसा पुनः ।
 उत्थापयामास ततस्तस्य राज्ञो हिते स्थितः ॥ ३५
 तस्मिन्नीर्ये तु य स्थाति श्रद्धयानो नितेन्द्रिय ।
 स प्राप्नोति नरो नित्य मनसा प्रितित फलम् ॥ ३६
 तत्र तीर्थं सुविख्यातं यायात् नाम नामत ।
 यस्येह यज्ञमानस्य मधु सुमाव वै नदी ॥ ३७
 तस्मिन् स्नातो नरो भक्त्या मुच्यते मर्षस्त्विष ।
 फल प्राप्नोति यस्तस्य अधमेधस्य मानस ॥ ३८
 मधुवनं च तत्रैव तीर्थं पुण्यतमं द्विजैः ।
 तस्मिन् स्नात्वा नरो भक्त्या मधुना तर्पयेन् पितॄन् ॥ ३९

तत्रापि सुमहतीर्थं वसिष्ठोद्वाहसंज्ञितम् । [तत्र स्नातो भक्तियुक्तो वासिष्ठं लोकमानुयात् ॥ ४०]

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये अष्टादशोऽध्यायः ॥१८॥

१६

अथय ऊचुः ॥

वसिष्ठस्यापवाहोऽसौ कथं वै संभूय ह ।

किमयं सा सरिच्छ्रेष्ठा तमपि प्रत्यवाहयत् ॥ १

लोमहर्षण उवाच ॥

विश्वामित्रस्य राजपुत्रेर्वसिष्ठस्य महात्मनः ।

भृशं वैरं बभूवेह तपःस्पृहाकृते महत् ॥ २

आश्रमो वै वसिष्ठस्य स्थाणुतीर्थे बभूव ह ।

तस्य पश्चिमदिग्भागे विश्वामित्रस्य धीमतः ॥ ३

यत्रेष्ट्वा भगवान् स्थाणुः पूजयित्वा सरस्वतीम् ।

स्थापयामास देवेशो लिङ्गाकारां सरस्वतीम् ॥ ४

वसिष्ठस्तत्र तपसा शीररूपेण संस्थितः ।

तस्येह तपसा हीनो विश्वामित्रो बभूव ह ॥ ५

सरस्वतीं समाहूय इदं वचनमब्रवीत् ।

वसिष्ठं पुनिशार्दूलं स्वेन वेगेन आनय ॥ ६

इहाहं तं द्विजश्रेष्ठं हनिष्यामि न संशयः ।

एतच्छ्रुत्वा तु वचनं व्यथिता सा महानदी ॥ ७

४०. दे३. abo ०. -a) दे३ 'महतीर्थ' (-'महतीर्थ').
-b) दे३ वसिष्ठ वाह, दे३ ४ वै वसिष्ठोद्वाह, दे३ वसिष्ठोद्वाह
(-'वसिष्ठोद्वाह'), कारा. वसिष्ठस्यापवाहकम्. -c) का३ २ दे३ १०
'मुक्तो' (-'मुक्तो'). -d) दे३ ११ वसिष्ठ (दे३ ४) (-'वासिष्ठ').

पुष्पिका-शा३ कारा. का३ २ दे३ १०.११ वै इति श्री
(कारा. दे३ ११ वै { श्री } वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये, दे३ इति श्री
वामने सरोमाहात्म्ये, दे३ वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये, मुवे. इति श्री
वामनपुराणे पुनस्तथानाद्वर्तवादे सरोमाहात्म्ये. अध्यायनाम-
कारा. तीर्थवाचनाम, अथय अध्यायनाम न वर्तते. अध्याय-
संख्या-दे३ ५-१०. ०, शा३ का३ २ विशेष्याय, कारा. अष्ट-
विंशतमोऽध्याय, दे३ २ अ. ॥३७॥, दे३ १३८॥, दे३ मोक्षोऽध्याय,
दे३ ११ अध्याय ॥३७॥ वै एकवचनारिषा, मुवे एकोनवचनारिषोऽध्याय.

१८

१. १b 'बभूवह' इत्यस्यानन्तर ० वरणमारम्य 'बभूवह'

३b इति यावत् शा३. ०. (१. सं.) -a) दे३ वसिष्ठस्य
(-'वसिष्ठस्या-'); का३ 'वायोसो, दे३ ११ 'वासालो, दे३ 'वाहो वै
(-'वाहोऽसौ') -b) दे३ ५-११ क्षिप (दे३ ४) वेगो, दे३ किमयं तु,
दे३ ४-१० वै महावेगो (-'कथं वै सं-').

॥ शा३. ० (१. १५ वि.), दे३ लोमहर्षणि.

२. शा३. ० (१. १५ वि.), दे३ d ०. -a) दे३

राजपि (-'राजपि') -c) दे३ बभूव ह, दे३ ११ बभूवह (-'बभूव-
वेह'). -d) कारा. तपसि, का३ २ तपस्ये (का३ ११) व, दे३ ११
तपस्ये च, दे३ तपस्यार्थ-; वै तपसिदो (-'तप स्यार्थ-'); दे३
-कृत (-'कृत'), का३ २ महात् (-'महात्').

३. शा३. ab ० (१. १५ वि.); दे३ ab ०. -a) दे३
अय (अ?) मे, दे३ १० आश्रमे (-'आश्रमो'); दे३ वसिष्ठस्य, दे३
वसिष्ठस्य (-'वसिष्ठस्य') -b) दे३ २ वै तीर्थ (-'तीर्थ-').
दे३ ११ वारुणीय (-'वारुणीय-'). -c) दे३ १ आश्रमे (-'आश्रमे').
-d) शा३ धीमता दे३ धी ६ त, (-'धीमत')

४. दे३ ७. cd ० (१. सं.) -a) शा३ यनैव, वारा
यनेतो (-'यनेतो')

५. -b) दे३ ११ सं स्थित, दे३ स्थितं (-'स्थित-'). -c)
दे३ १५ तस्येहत्वं (दे३ 'स्य'), दे३ तस्येह (-'तस्येह-'). -d) दे३
विश्वामित्र (सो?) (-'विश्वामित्रो')

६. -b) दे३ ४ वै त्विद (-'इद') -c) दे३ वसिष्ठे,
दे३ ६ वसिष्ठ (-'वसिष्ठ') -d) शा३ कारा. दे३ ४. ७. १० वै
चानय (-'चानय')

७. -a) दे३ ११ इहाज्ञान, दे३ ३ वै इहानीतं, दे३ इहा-
यान्, मुवे. इहायात् (-'इहाहं त'), दे३ १० मुनि (-'मुनि-'). -d)
शा३ कारा. का३ २ दे३ ५-१०. ११ नदी किल (-'महानदी').

तथा तां व्यथितां दृष्ट्वा वेपमानां महानदीम् ।
विश्वामित्रोऽब्रवीत् क्रुद्धो वसिष्ठं शीघ्रमानय ॥ ८
ततो गत्वा सरिच्छ्रेष्ठां वसिष्ठं मृनिस्तप्तमम् ।
कथयामास रुदती विश्वामित्रस्य तद् वचः ॥ ९
तपःक्रियाविशीर्णां च भृशं शोकसमन्विताम् ।
उवाच स सरिच्छ्रेष्ठां विश्वामित्राय मां वह ॥ १०
तस्य तद् वचनं श्रुत्वा कृपाशीलस्य सा सरित् ।
चालयामास तं स्थानात् प्रवाहेणाम्भस्तदा ॥ ११
स च कृलापहारेण मित्रावरुणयोः सुतः ।
उद्धमानश्च तुष्टाव तदा देवीं सरस्वतीम् ॥ १२
पितामहस्य सरसः प्रवृत्ताऽपि सरस्वति ।

व्याप्तं त्वया जगत् । सर्वं तवैवाम्भोमिरुत्तमैः ॥ १३
त्वमेवाकाशमा देवी मेघेषु सृजसे पयः ।
सर्वास्त्वापस्त्वमेवेति त्वत्तो वयमधीमहे ॥ १४
पुष्टिर्विस्तव्या कीर्तिः सिद्धिः कान्तिः क्षमा तथा ।
स्वधा स्वाहा तथा वाणी तवायचमिदं जगत् ॥ १५
त्वमेव सर्वभूतेषु वाणीरूपेण संस्थिता ।
एवं सरस्वती तेन स्तुता भगवती तदा ॥ १६
सुखेनोवाह तं विप्रं विश्वामित्राश्रमं प्रति ।
न्यवेदयत्तदा खिन्ना विश्वामित्राय तं मृनिम् ॥ १७
तमानीतं सरस्वत्या दृष्ट्वा कोपसमन्वितः ।
अयान्विपत् प्रहरणं वसिष्ठान्तकरं तदा ॥ १८

६. ४०

८. दे२.५-ab ०: दे१.११ cd ०. -b) दे३ वेपमानः, दे१ वेपमाना, दे११ वय (१७?) माना (→वेपमाना). -c) शा। दे३. १० [अ] वदत् (दे३ दत्) मृदुतो, का। [अ] नवे (व?) मृदुतो, दे३ महाक्रुद्धो, दे१ [अ] ब्रवीत् मृदुतो [→अ] ब्रवीत्मृदुतो).

९. दे१.११,ab ० -a) शा। सरि (→सरित्) -c) दे३ रुदती, दे१ रुदती (→रुदती).

१०. -a) दे१.११ तपे, दे३.७ तत (→तप-), का२ दे१.५-१०.११ हृषां (दे३ शा), दे१ कृपा- (→विद्या-), का१ -विशीर्णा, दे१.१० ११ -विषयां य, दे३ विबुधा च, दे१ [अ] वकीर्णा (→विशीर्णा च); दे३ ३ ते। तां मूर्धशह वि (ते। १५) वीर्णा, दे३ ता मूर्धसाहस्वीर्णा. -b) दे३ ४.७ ते। चित्ता, दे११ मृशो (→मृश); का१ दे१ मन्वित (→मन्विता) -c) शा। सा, का२ दे३-४.७ १० ते। सा (→स). -d) दे३ माह्वे, दे३ मावह (→मा वह).

११. -c) शा। वारा. का१.२ दे१.५-१०.११ प्वावयामास (→वावयामास); दे१० तात् स्थान (→त स्थानात्) -d) शा। का१.२ दे१.५-७.११ नाम्भस्त, ते। नाम्भो (→नाम्भस्त); दे३ तया (→तया).

१२. -a) शा। कारा. का१ सर्व- (→स च). -b) दे१ मैत्रावरुणं प्रहृत, दे३ ३ ते। मैत्रावरुणमप्युत (दे३ ता) दे३ ७ मैत्रावरुणौ (दे१ १०) हृत (दे३ १०). -c) दे३-५.७ वहमानम्, दे३ बाहमानम्, ते। बाहमानम् (→उद्धमानम्). -d) दे३ देवी (→देवी); दे३ सर ० ती (→सरस्वती)

१३. शा। कारा. ab ०. -a) का१.२ सिरा, दे३ यस्त्य (→सरसः). -b) का२ रुदती, रुदति, दे३-५.११ रुदती, दे३ रुदती (→रुदति). -c) दे३ तया (→त्वया). -d)

दे१.११ तवैवाम्भो, दे३ वृजिताम्भो, दे३ ते। वृजिताम्भो, दे१ तवैवाम्भो (→तवैवाम्भो).

१४. -a) शा। वारा. का१.२ दे१.१०-११ कायमा, दे३ वरा (→[आ] वातमा); दे३ ३-५.११ देवि (→देवी). -b) दे३ मेघेषु (→मेघेषु); दे३ सृजते, दे३.७ सृजते (दे१ १०) (→सृजते); दे१.११ जन, दे३ य (म?) प (→पय). -c) दे३-५ ते। चाप. (दे३ पत्) (→त्वाप); शा। कारा का१.३ सर्वाय स्नाययति प्रोत्था, दे१ सर्वायाम्भस्त्वमेवेति. -d) दे१ त्वया (→त्वतो); शा। वयोमहो (हि?) मुने वहामहे (→अधीमहे); दे३ त्वतो ये (म) वायो म(न्य)ते, दे३ ते। त्वतो य मामधीमहेत्.

१५. -a) शा। का१.२ बुद्धि, दे३ पुष्टि (→पुष्टि); ते। तया (→तया); कारा पुष्टि पुष्टिमूर्तिर्बुद्धिः. -b) दे३.३ ते। शान्तिस्मा, दे३ शान्ति सभा, दे३ कान्तिस्मा (→कान्ति क्षमा); कारा. गति (→तया) -c) शा। का२ स्वाहा धुषा, का१ स्वाहा स्वधा (→रवधा स्वाहा); कारा कीर्ति स्वाहा स्वधा वाणी. -d) का२ त्वम्यायतम् (→तवायतम्).

१६. -a) दे३ मयेव (→स्वमेव). -d) दे१.११ तथा (→तया).

१७. -c) शा। निवेदयत्, दे३ नारेदयत् (→न्यवेदयत्); दे३ ३ [अ] चित्ता, दे३ मत्वा, ते। चित्ता (→चित्रा).

१८. -a) शा। वारा. का१ दे३.५-११ समा (→तमा) -b) दे३ बोध (→भोय); दे१.११ निवृत्ता, दे३ निवृत्त (→निवृत्त). -c) शा। का२ सतोभ्यस्व (शा १०), कारा. का१ सतोभ्यस्व, दे३ ३ ते। सदा पैद्यत्, दे३ मयावैद्यत्, दे१ मयावैद्यत् (→मयाविपत्).

० १६ तं तु क्रुद्धमभिप्रेक्ष्य प्रह्वहत्यामवाचदी ।
 अपोवाह वसिष्ठं तं मध्ये चैवाम्भसस्तदा ।
 उभयोः कुर्वती वाक्य वञ्चयित्वा च गाभिजम् ॥ १९
 ततोऽपवाहितं दृष्ट्वा वसिष्ठमृषिसत्तमम् ।
 अग्रवीत क्रोधरक्ताक्षो विश्वामित्रो महातपाः ॥ २०
 यस्मान्मा सरिता श्रेष्ठे वञ्चयित्वा विनिर्गता ।
 शोणितं वह कल्याणि रक्षोग्रामणि सयुता ॥ २१
 ततः सरस्वती शृणा विश्वामित्रेण धीमता ।
 अवहच्छोणितोन्मिश्रं तोयं संवत्सरं तदा ॥ २२
 अपर्ययथ देवाश्च गन्धर्वाप्सरसस्तदा ।
 सरस्वती तदा दृष्ट्वा वभूवुर्मृगदुःखिताः ॥ २३
 तस्मिंस्तीर्थवरे पुण्ये शोणितं समुपावहत् ।

१९ दे० ० -a) शा० वारा का० १० तं क्रुद्धं समभि
 प्रक्ष्य, दे० ३ तु क्रोधावर्ति प्रक्ष्य -०) तै० अपोवा (व०) हत्
 (→अग्रोवाह) वारा का० दे० ३ ५.१०.११ वी च (→त) -d)
 वारा नैवाम्भस, दे० ११ तस्मी व स (त०), दे० ३ तै० न पयस,
 दे० वामनस (→वैवाम्भस), दे० ५ ११ तत्त (→तप) वा० दे०
 मध्येन स्वात्मसत्तत -f) वारा वचयन्ती (→वञ्चयिता)
 दे० तु (→च)

२०. -a) शा० ततो प्र, वारा त चाप (→ततोऽप)
 -०) दे० ४ तै० आपत् (→अग्रवीत)

२१ दे० ३ तै० od ० -a) दे० ३ यस्मात्तस्मात्सरि
 च्छे -b) दे० ० र्णतो (→र्गता) -०) दे० कल्याणो, दे० कल्याणि
 (→कल्याणि) -d) का० रतोया येष्टसयुता, दे० ग्रामो
 राखसयुत, दे० रक्षोगमनियविता, मुने रसोग्रामसयुता

२२ दे० ३ तै० ab ० -०) दे० आवहत् (→अवहत्)
 -d) गा० तवत्सरे २ ४ तै० स (दे० सा) त्वरित (→श्वत्सर)
 वा० का० २ तथा (→रता)

२३ -b) गा० वारा दे० तथा (→तदा) -ab) दे०
 अत्र सरस्वती शृणा विश्वामित्रेण धीमता -०) दे० ७ ११ तथा दे०
 तप (वृथा) (→तदा) -d) दे० ३ तै० दुःखिता य (तै० 'स्त) वा,
 दे० दुःखिता शृण (→मृगदुःखिता)

दे० ab, cd मध्ये मयिकम्—

१४३ • यत्र देवाश्च यत्राश्च गन्धर्वाप्सरसस्तदा ।

२४ दे० 'समुपा' शोणित २४-२५ ० (द स)
 -a) दे० ३ म्ने, दे० १० रम्ये (→पुण्ये) -b) दे० ११ समुपावहत्,
 दे० समुपावहत्, (→समुपावहत्) -d) वा० दे० ३ समुपावता

ततो भूतपिशाचाश्च राक्षसाश्च समागताः ॥ २४
 ततस्ते शोणितं सर्वे पिबन्तः सुखमासते ।
 त्रमाश्च समुद्रं तेन सुखिता रिगतज्वराः ।
 नृत्यन्तश्च हसन्तश्च यथा स्वर्गनिवस्तथा ॥ २५
 कस्यचित्त्वथ कालस्य ऋषयः सतपोधनाः ।
 तीर्थयात्रा समाजग्मुः सरस्वत्यां तपोधनाः ॥ २६
 ता दृष्ट्वा राक्षसैर्धरैः पीयमानां महानदीम् ।
 परित्राणे सरस्वत्याः पर यत्नं प्रचक्रिरे ॥ २७
 ते तु सर्वे महाभागाः समागम्य महाजताः ।
 आहूय सरिता श्रेष्ठाभिर्दं वचनमब्रुवन् ॥ २८
 किं कारणं सरिच्छ्रेष्ठे शोणितेन हृदो ह्ययम् ।
 एवमाकुलता यातः श्रुत्वा वेत्स्यामहे वयम् ॥ २९

(→च समागता)

२५ दे० a ० (द २४ वा वि) b-०) दे० ११ पिबन्त, दे०
 पिबन्ते, दे० १० पिबन्ति (→पिबन्त) दे० ३ सते (→शासते)
 -०) मुने हसाश्च (→मुहाश्च) दे० ४ तै० तु (→च) वा० वारा
 का० दे० ५ १० ११ तेन समुद्रं (→समुद्रं तेन) -d) वा० वारा
 का० २ सुखितो (→सुखिता) -०) दे० ३ सतमभ्य, दे० नृततश्च
 (→नृत्यतश्च) -f) दे० वर्ग (→स्वर्ग), दे० तया (→तथा)

२६ दे० ११ bod ० -b) दे० ४ तै० मुनय (→ऋषयः),
 दे० ७ तु, दे० ३ वे, दे० च, तै० तु (→च) दे० १० शतवीरवात् (→
 सतवीरवा) -d) वारा सरस्वत्या (→सरस्वत्या) दे० पुत्रिवाता
 (→तपोधना)

२७ दे० ११ abe ० -b) दे० सरस्वती, दे० महानदी
 (→महानदीम्) -०) दे० ४ तै० परित्राणु (→परित्राणे) वा० वारा
 सरस्वत्या, दे० महानद्या (→सरस्वत्या) -३) दे० वयम् (→पर),
 वा० यत्तु (→यत्त)

२८ -०) मुने आग्रिख (→आहूय) वा० सरिता (→
 सरिता) -d) का० दे० ४ अग्रवीत् (→अब्रुवन्)

२९ -b) वा० का० २ वृत्तो ह्यय वा० वृत्तो ह्यय, +वृत्तनिर्ण,
 दे० हृदोऽयम्, दे० हृदो स्वय, दे० ११ हृदोऽहम् (→हृदो ह्यय) वारा
 'निगितेनावृता ह्यसि दे० सेविता नोदरस्य च दे० सेविता नारर
 स्वय, तै० सेविता नो धरस्वय -०) वा० का० ३ तै० यातां,
 वारा दे० याता, दे० ५ ११ यात, दे० ७ या (दे० जा) ता, दे० याती,
 दे० १० यात, +जात (→यात) -d) वा० का० पश्यामहे, वारा
 का० दे० ४ १० तै० पुच्छामहे, दे० वक्ष्यामहे, (→वेत्स्यामहे)

०. ५२

शोधयित्वा तु तत्तीर्थं प्रयस्ते तपोधना ।

मोक्षार्थं रक्षसां तेषां सगमं तत्र कल्पयन् ॥ ४०

अरुणायाः सरस्वत्याः सगमे लोकविश्रुते ।

त्रिरात्रोपोषितः स्नातो म्रियते सर्वकिल्बिषैः ॥ ४१

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये एकोनविंशोऽध्यायः ॥१६॥

२०

सोमहर्षण उवाच ॥

सद्ब्रह्मास्त्र चत्वारो दर्शिता आहूताः पुरा ।

प्रत्येकं तु नरः स्नातो गोसहस्रफलं लभेत् ॥ १

यत्किञ्चित् क्रियते तस्मिन्प्रपत्तीर्थे द्विजोत्तमाः ।

परिपूर्णं हि तत्सर्वमपि दुष्कृतकर्मणः ॥ २

शतसाहस्रिकं तीर्थं तथैव शक्तिं द्विजाः ।

उभयोर्हि नरः स्नातो गोसहस्रफलं लभेत् ॥ ३

सोमतीर्थं च तत्रापि सरस्वत्यास्तटे स्थितम् ।

यस्मिन् स्नातस्तु पुरतो राजसूयफलं लभेत् ॥ ४

रेशुकाश्रममासाद्य श्रद्धधानो त्रिवेन्द्रियः ।

मातृभक्त्या च यत्पुण्यं तत्फलं प्राप्नुयान्नरः ॥ ५

ऋणमोचनमासाद्य तीर्थं ब्रह्मनिषेवितम् ।

४० -a) दे३ च (→तु) -d) दे३ ४ वे। तद दे३ तम,
मुने चाप्य (→तत्र) दे३ ते। कल्पयन् (→कल्पयन्)४१ -a) दे३ सरस्वत्या (→सरस्वत्या) -b) दे३
विश्रुता (→विश्रुते) -c) दे३ स्नातो (→स्नातो)४२ -b) दे३ ४ वे। ह्यधर्म (→धर्म) गा। प्रति (→प्रत्यु)
-d) दे३ ४ प्राप्नोति (→आप्नोति) गा। मानवा (→मानव)४३ -c) गा। मात्यम्बर (→मात्यम्बर), का. दे३ ३ १० वे। माताम्बर
(→मात्याम्बर) -d) दे३ स्वर्ग (→स्वर्ग) दे३ ४ वे। श्रोत्रि
(→शिवति) बा. स्वर्गं शिवतिमुपाययुमुष्पिशा-गा। बा. १. दे३ ३ १० वे। इति श्रीवामनपुराणे
स (दे३ हा) रोमाहात्म्ये बा. १. दे३ ४ इति वामनपुराणे सरो
माहात्म्ये, दे३ वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये मुने इति श्रीवामनपुराणे
पुनस्तथारत्नवेदि सरोमाहात्म्ये अध्यायनाम-बा. १. सारस्व
रगाभ्येने नाम मन्त्र्यु नास्ति अध्यायसंख्या-दे३ २ १० १०,
गा। बा. १. निषोष्याय ॥३०॥, बा. १. एकोनविंशोऽध्याय, बा.
एकविंशोऽध्याय, दे३ १४०॥ दे३ ४ वारिणोऽध्याय, दे३ सप्तविं
शोऽध्याय ॥१३०॥ दे३ ११ अध्याय ॥३०॥, दे३ १३ वारिणोऽध्याय

२०

छे गा। सोमहर्षणः दे३ सोमहर्षण ३, दे३ १। सोमहर्षण

१ -b) दे३ १ ११ वे। रविगा, दे३ ४ रविगा, दे३ रविगा

(गा १) (→रविगा); गा। धम्मता, दे३ ५ ११ वे। षाह (वे १६)
हा, दे३ ४ निमिता, दे३ निमित्त (→माहाहा); बा. १. षाह
दर्शिता पुरा -c) का. दे३ १० च (→तु); दे३ प्रत्येकेषु (→प्रत्येकं तु);
गा। स्नात, दे३ ३ १ ११ स्नात्वा दे३ स्नात्वा, +स्नातो (→स्नातो)२ दे३ ४ २५ -४० ०, दे३ ७ ०० ० -a) दे३ बर्त
यत् किञ्चित् क्रियते -b) दे३ ब्रत, दे३ तस्मिन् (→तत्र) -c)
दे३ ११ पूर्णा (→पूर्व) -d) दे३ ११ कर्मणा (→कर्मण)३ दे३ २ १७ ०, दे३ ४ ० (३ २ पा वि) -c) गा।
सर्व, बा. १. सर्व (→सर्व) -b) दे३ १० तदीय (→तदीय); दे३
वातिक (→यतिक) -c) दे३ ५ १० 'रिद्धि च स्नातो, दे३ १ 'रिद्धि च
स्नाति, दे३ 'रिद्धि विस्तारो, दे३ १० मुस्तातो (→'रिद्धि नर स्नातो)४ दे३ ४ ० (३ २ पा वि) -b) दे३ सार (→सर्व)
-c) दे३ १ सत्यम् (→यतिगन्तु); गा। बा. १. दे३ १० च (→तु)
-d) दे३ गोसहस्र (→राजसूय)५. गा। मासाद्य एव न पर ३ चत्वार्यारम्भ १ ३ बा. १
नास्ति (१ ३) -a) मुने 'दृष्ट' (→धर्म) -b) दे३ ४ वे।
श्रद्धाया (→श्रद्धाया) दे३ ४ वे। त्रिवेन्द्रिया (→त्रिवेन्द्रिय) -c)
दे३ १ १० १० (→च) -d) दे३ १० पुण्यं (→धर्म)६. गा। १ ० (१ १६, २ पा वि), गा। बा. १. ३
दे३ १० हा मुने, cd ० -b) गा। बा. १. ३ दे३ १ १० ११ तीर्थं

श्रणैर्मुक्तो भवेन्नित्यं देवर्षिपितृसंभ्रतः ।
कुमारस्यामिपेरुं च ओजसं नाम निश्चुतम् ॥ ६
तस्मिन् स्नातस्तु पुरुषो यशसा च समन्वितः ।
कुमारपुरमाप्नोति कृत्वा श्राद्धं तु मानवः ॥ ७
चैत्रपक्षां सिते पक्षे यस्तु श्राद्धं करिष्यति ।
गयाश्राद्धे च यत्पुण्यं तत्पुण्यं प्राप्नुयान्नरः ॥ ८
सनिहत्यां यथा श्राद्धं राहुग्रस्ते दिवाकरे ।
तथा श्राद्धं तत्र कृतं नात्र कार्या विचारणा ॥ ९
ओजसे ह्यक्षयं श्राद्धं वायुना कथितं पुरा ।
तस्मात् सर्वप्रयत्नेन श्राद्धं तत्र समाचरेत् ॥ १०
यस्तु स्नानं श्रद्धान्नैव यच्छा करिष्यति ।

ब्राह्मणवेदित - ०) दे० ३ ॥ ऋण, दे० २ एण, (-ऋणैर) - ३)
दे० ११ ऋणव (-ऋणवे) - ०) कारा [न]तिपेके (-[न]
मिपेक); दे० ११ तु (-च) - १) शा। कारा का। २ कुमार,
दे० ३ ॥ अजस, दे० ३ अर्जस (-ओजस)

७ - ८) दे० ११ तु (-च) - ०) दे० कुमार, दे० ३ कुमार
(-कुमार); शा। कारा का। २ कां (शा। कु) मारलेक
(-कुमारयुक्) - ८) शा। कारा का। २ दे० ११ १० ११ स्नान
तु (कारा च), दे० दानानि (-श्राद्धं तु)

८ दे० ३ ० - ८) दे० चैत्र (-चैत्र), दे० ११ पृष्ठपा
(-पृष्ठपा); शा। कारा का। २ दे० ११ १० ११ युक्त (-चित्ति)
- ०) दे० ११ तु (-च) - ८) का० दे० ११ १० ११ फलं (-पुण्य)

९ मुखे ०८० - ८) कारा सनिहत्या, का० सानिहत्या,
दे० सनिहत्या (-सनिहत्या) - ८) दे० ११ मुखे वायुना कथित पुरा
- ०) दे० इत (-इत)

१० मुखे ०८० - ८) शा। कारा का। २ कुमार, दे०
यत्त (?), दे० अर्जस (-ब्राह्मण) शा। कारा का। २ दे० ११ १० ११
प्रयय, दे० स्वयय (-ह्ययय) - ८) दे० ३ दे० कथित वायुना पुरा

११ - ८) कारा का। याद (-स्नान) शा। श्राद्धाग्नयु,
दे० ११ पृष्ठपा (दे० शा। (-श्रद्धान्न) - ८) दे० पृष्ठपा
(-पृष्ठपा); दे० समाचरेत् (-करिष्यति) - ८) शा। कारा
का। २ दे० ११ १० ११ अक्षयम् (-अक्षयम्); शा। कारा का। २
दे० ११ १० ११ शोदकं (-उदक)

१२ - ८) शा। कारा का। २ नद (-वट) - ०)
दे० ११ देवो (दे० देव) (-देव); दे० ११ स्थितस्तत्र (-स्थितो
यत्र) - ८) दे० ११ धरं यत्र (-धरं स्थय)

१३ - ८) दे० यत्र (-यत्र); दे० स्नात्वा च पीत्वा
(-स्नात्वाचैषिष्य) - ८) दे० देवदेव (-देवदेव) - ०) दे० ११
गाणा, दे० ३ दे० ११ गाणा (-गाणा); शा। कारा गगनायव
माप्नोति - ८) शा। देवते (-देवते)

अक्षय्यमुदकं तस्य पितृणामुपजायते ॥ ११
तत्र पञ्चवटं नाम तीर्थं त्रैलोक्यनिश्चुतम् ।
महादेवः स्थितो यत्र योगमूर्तिधरः स्वयम् ॥ १२
तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च देवदेव महेश्वरम् ।
गाणपत्यमवाप्नोति दैवतैः सह मोदते ॥ १३
कुरुतीर्थं च विख्यातं कुरुणा यत्र वै तपः ।
तमं सुचोरं क्षेत्रस्य कर्षणार्थं द्विजोत्तमाः ॥ १४
तस्य धीरेण तपसा तुष्ट इन्द्रोऽश्ववीद् वचः ।
राजर्षेः परितुष्टोऽसि तपसाऽनेन सुव्रत ॥ १५
यज्ञं ये च कुरुक्षेत्रे करिष्यन्ति शतक्रतोः ।
ते गमिष्यन्ति सुकृतांल्लोकान् पापनिर्वर्जितान् ॥ १६

१४ - ८) शा। कारा का। २ दे० ११ १० ११ क्षेत्रं (-तीर्थ)
दे० ११ तु (-च) - ८) दे० ११ १० ११ कुरुयत्र च वै स्थित - ०)
दे० ११ तु (-च) दे० तीर्थस्य (-योनस्य) - ८) दे० तपोधना
(-द्विजोत्तमा)

१५ - ८) दे० ११ तस्मात् (-तस्य) - ८) शा। तुष्ट, दे०
तुष्टयु, दे० तुष्ट (तुष्ट) - ८) दे० राजर्षे, दे० राजर्षे (-राजर्षे)
दे० तुष्टेस्मिन् (-तुष्टेस्मिन्) - ८) शा। तेन (-[अ] तेन)

१६ श्लोकालर का। अधिकम्—
१४६ ८ वर वरय भद्र ते यत्तं मन्त्रसि वतते ।
कुरुक्षेत्राच्च

वरप्रणेत्य चैवमस्तु तीर्थं कथात्पिदमुत्तमम् ।
मन्त्राणेत्यि पर चापि वर स्वतोऽप्यदे विप्रो ।

१५ श्लोकालर दे० अधिकम्— कुरुक्षेत्राच्च
१६ श्लोकालर दे० अधिकम्—

१४६ ८ तत शरीरमवली ० बृद्धि यत्त विप्रिपितम् ।
१६ - ८) का। दे० १० यत्र च ये, दे० ३ दे० कुरो ये च, दे०
दानार्थिकं (-यत्र ये च); दे० ३ दे० ८, दे० ११ क्षेत्रं (-क्षेत्रे) - ८)
दे० ११ १० ११ करिष्यन्ति (-करिष्यन्ति) - ८) गतवन्तु, दे० नरा प्रभो
(-गतवन्तो) - ८) दे० ११ य मर्याति (-गमिष्यन्ति); दे० ३ दे०
मुक्तं (-मुक्तान्) - ८) दे० ४ दे० लोक (-लोकान्)

१६ श्लोकालर का। अधिकम्—
० इष्ट जवाच ।

१४७ ८ वर वरवतुष्टयत्त वर वा (?) युत ह्यनयम् ।
विप्रो हि भवता लोको वय चापि परस्वयो ।

कुरुक्षेत्रे
किं नामैः फल स्वामिप्रतो विरामिष च ।
इत्युक्तवन्तं तं शैव्य विन्दयामस्त स्वपतिः । [४]

१६ अवहस्य तत शक्रो नगाम त्रिदिव प्रभु ।
आगम्यागम्य चैतेन भूयो भूयोऽवहस्य च ॥ १७
शतक्रतुरनिर्विण्णं पृष्ट्वा पृष्ट्वा नगाम ह ।
यदा तु तपसोप्रेण चर्क्य दहमात्मन ।
तत शक्रोऽब्रवीत् प्रीत्या ब्रूहि यच्च चिकीर्षितम् ॥ १८

कुरुखाच । ॥

ये श्रद्धान्तास्तीर्थेऽस्मिन् मानवा निवसन्ति ह ।
ते प्राप्नुवन्तु सदनं ब्रह्मण परमात्मन ॥ १९
अन्यत्र कृतपापा ये पञ्चपातऋषिता ।
अस्मिन्तीर्थे नरा स्नात्वा मुक्ता यान्तु परा गतिम् ॥ २०
कुरुक्षेत्रे पुण्यतमं कुरुतीर्थं द्विजोचमा ।

१७ -b) दे० प्रो० दे० पुन {→प्रभु} -0) दे० ३ ते० ।
अगम्यागम्य दे० अगम्यागम्य {→अगम्यागम्य} ; गा० वारा
वा० ० चैतेन दे० नवन {→चैवन} -d) दे० ० भूयो० {→भूयो
भूयो०} दे० तु दे० ह {→च} दे० ३ ते० वयसि {→वहस्य च}

१८ -a) दे० अनिविष्ट दे० अनिविष्ट {→अनिर्विण्ण} ।
-b) दे० ११ पु० {→११} द्वा द्वा दे० द्वा द्वा दे० द्वा द्वा दे० द्वा द्वा
{→द्वा द्वा} -d) गा० वारा वा० दे० ५ ११ सतप्त
दे० ० चर्क्य दे० व्यकप {→चकप} -e) गा० वारा वा०
दे० ५ १० ११ प्रीतो {→प्रीया}

दे० ५ ० ० मध्ये अधिकम्—

१४८ • ते प्राप्नुवन्ति सन् ब्रह्मण परमात्मन ।

अन्यत्र कृतपापा देवपाप {→११ ab २० cd}

१९ -b) गा० वारा विवरति {→निवसन्ति} वारा वा०
दे० १० ते हि दे० व {→ह} -0) गा० वारा वा० दे० ५ १० ११
प्राप्नुवन्ति {→प्राप्नुवन्ति} ; २ तत्रोक् • सन् दे० ते तत्राप्नुवन्ति
सन्

२० गा० वारा वा० २० ० नरा इत्याख्य २२ १ अत्र
इति पर्वनां नास्ति {ह त} -a) गा० वारा वा० पापो यो
दे० १० पापार्थे {→पापा ये} -b) गा० वारा वा० दे० च वारा वा०
{→पञ्च} दे० वयसि {→वहस्य} -c) दे० ५ ५ १० ११ नरा
{→नरा} दे० ५ ५ १० स्नाता {→स्नाना} -d) दे० यान्ति
{→याग}

२१ गा० वारा वा० ० {→२० पा वि} -a) दे०
तीर्थ {→तीर्थ} ; दे० १० पुण्यते वा० दे० ५ ११ पुण्यते
{→पुण्यतम} b) दे० १० तीर्थ {→तीर्थ} ; वा द्विजाम
{→द्विजोत्तम} -c) दे० १० पुण्यतम, दे० ते पान्तिमुक्त
{→पान्तिमुक्त} -d) वा वरं वयमाज्याद

त दृष्ट्वा पापमुक्तस्तु परं पदमवाप्नुयात् ॥ २१
कुरुतीर्थे नर स्नातो मुक्तो भवति किल्बिषै ।

कुरुणा समनुज्ञात प्राप्नोति परम पदम् ॥ २२

सर्गद्वारं ततो गच्छेत् शिवद्वारे व्यवस्थितम् ।

तत्र स्नात्वा शिवद्वारे प्राप्नोति परम पदम् ॥ २३

ततो गच्छेदनरक तीर्थं त्रैलोक्यविश्रुतम् ।

यत्र पूव स्थितो ब्रह्मा दक्षिणे तु महेश्वर ॥ २४

रुद्रपत्नी पश्चिमतः पञ्चनाभोचरे स्थित ।

मध्ये अनरक तीर्थं त्रैलोक्यस्यापि दुर्लभम् ॥ २५

यस्मिन् स्नातस्तु मुच्येत पातकैरपातकैः ।

वैशाखे च यदा पृष्ठी मङ्गलस्य दिन भवेत् ॥ २६

२२ गा० वारा वा० कुरुक्षेत्र ० {→२० पा} -b)
दे० ३ १० ते० तीर्थे {→तीर्थ} ; दे० ५ १० ते० स्नाता {→स्नातो}
वा० ० मध्ये अधिकम्

१४९ • इत्युक्तं स वृषा तपस्तपस्तपेति च ।

संयुयाह नव कोपि वासमन करोति च ।

२३ गा० वारा वा० २ दे० ० -b) ते० व्यवस्थित {→
व्यवस्थित} ; दे० निवार व्यवस्थित -0) दे० च द्वारे ते० द्वारेण
{→निवारि} ; दे० द्वारेण तत्र स्नात्वा च

२४ b) दे० त्रैलोक्य {स्यापि} विभूतं {→त्रैलोक्यविभूतं}
-0) दे० तत्र {→यत्र} दे० ५ १० १ ते० पूव {दे० १० १०} {→पूव}
-d) गा० वारा वा० दे० ५ १० ११ ते० श्रुणोतां {→श्रुणोतां} ; गा०
वारा वा० दे० ५ ५ १० ११ च {→चु}

२५ श्रुणोतां दे० अधिकम्—

१५० • यत्र पूव स्थितो ब्रह्मा श्रुणोतां तु महेश्वर {→२५ cd}

२५ दे० b ० -a) ते० पुरी {→पत्नी} -0) दे० ३
ते० अनरक दे० वासमन {→वासमन} ; दे० तद् मध्ये स्या स्त
रक तीर्थ -d) दे० त्रैलोक्यविभूतं

२६ दे० ० ते० पत्नी इत्यस्य अनन्तरं वैशाखे ० इत्या
ख्य २५ b वातकै वातक ० {ह त} -a) गा० वारा वा०
दे० ५ ५ ११ स्नातास्तु {→११} {→स्नातास्तु} ; गा० वारा वा०
दे० ५ १० ११ पुण्या वा० दे० पुरी ते० पुरीते {→मुच्यते} -b)
गा० मुच्यते ते० पत्नी वारा मुच्यते सवातकै वा० मुच्यते
{→११} वातकै वा० दे० ५ १० मुच्यते च {वा तु} वातकै दे० ११
प्रमुच्यते {→११} ते० वातकै -c) दे० तु {→च} ; गा० वारा
वा० पत्नी वा० दे० ५ १ {→११} {→पत्नी} -d) दे० पुरी
ति {→ति} भवेत्

काम्यकस्य तु पूर्वेण कुञ्ज देवेर्निपेवितम् ।
तस्य तीर्थस्य सभृतिं विस्तरेण ब्रवीहि न ॥ १

मृष्यन्तु मुनयः सर्वे तीर्थमाहात्म्यमुच्यते ॥
 प्रहरीषां चरितं श्रुत्वा मुक्तो भवति किल्बिषैः ॥ २
 नैमिषेयाश्च रूपयः गुरुक्षेत्रे समागताः ।
 सरस्वत्यास्तु स्नानार्थं प्रवेशं ते न लेभिरे ॥ ३
 ततस्ते कल्पयामासुस्तीर्थं यज्ञोपवीतिरुम् ।
 शेषास्तु मुनयस्तत्र न प्रवेशं हि लेभिरे ॥ ४

छं० दे० ते० ऋषय का० ऋषिवाच

१ -a) दे॥ कस्य^० (→काम्यक^०); दे० सर्वेण
(→पूर्वेण) -b) शा॥ कारा वा॥ २ दे० कुड दे० कुज दे०
कुड दे० कुट्ट(?) (→कुज); शा॥ वेदे कारा वेद^० ते० देव
(→वेदे^०); दे० विनिमित्तम् (→निपवित्तम्) -b) दे० कुडस्य
(→तार्पस्य) -d) मुदे ब्रवीतु (→ब्रवीहि)

ॐ॥ लोमः उवाच ॥ दे॥ ते॥ लोमहृषणि

२. -a) दे० ४७ तै। ऋषय (-मुत्तय) -d) दे० सव
पापै प्रमुच्यते

३ -a) द० 10 नमिपि (→नमिपे) दे ३ ते। ये (→अ)
नार दे० मुनय (→मृणय) -b) दे० 7 10-11 ते। १०
(→१०); दे० १० गता (→गता) -c) दे० 11 स्वव्यासु दे० ३ ते।
स्वव्यासु तु (→स्वव्यासु); दे० स्नापय तु सरव्या -d) त
सर्वद (→प्रवेर), दे० 5 10-11 न व दे ३ ते। १० वै दे० 7 न
(→न) दे० ७ वेष्टिरे (→वेष्टिरे)

४ दे० ०। बा२ दे० ७ सतसु (→सतस्वे) -b)
 या० यम (→यमो) दे० ५ ७ १०-११ से० प्वितिसु (दे० ११) ना
 (→प्वितिसु) d) बा२ दे० ११ प्रवेग हि न दे० ७ प्रवेग
 न हि (दे० ११) (→न प्रवेग हि) दे० ११ भिरे (→सेभिरे)

५. -a) तै न तु (→तु), दा। वा। म जाता, वाता
वा३ मा (वा२ म) याता, दे। २.५ १०.११ मायावत्, दे। मातरमात्
(→मातावत्) -b) दे। ५ १०.११ तावत् (→यावत्), दे। तो०

रन्तुकस्याश्रमात्तावदु यावत्तीर्थं सचक्रकम् ।

प्राक्ष्णैः परिपूर्णं तु दृष्ट्वा देवी सरस्वती ॥ ५
हितार्थं सर्वविप्राणां कृत्वा कुञ्जानि सा नदी ।

प्रयाता पश्चिम मार्गं सर्वभूतहिते स्थिता ॥ ६
पूर्वप्रवाहे य स्नाति गङ्गास्नानफलं लभेत् ।

प्रवाहे दक्षिणे तस्या नर्मदा सरितां वरा ॥ ७
पश्चिमे तु दिशाभागे यमुना सञ्चिता नदी ।

यदा उत्तरतो याति सिन्धुर्भवति सा नदी ॥ ८
एव दिक्षाप्रवाहेण याति पुण्या सरस्वती ।
तस्या स्नात सर्वतीर्थे स्नातो भवति मानव ॥ ९

(→तीर्थ) साः कारा वाः - दे० प्रत्युक्तं दे० ॥ अनन्तान्
दे० १ अचक्र (→सचक्रम्) - ०) दे० ॥ पूर्यन्तु दे० ३ वे०
पूर्यन्तु च (→पूर्यन्तु) - d) दे० ३.४ १०-११ देवी सरस्वती
(→देवी सरस्वती)

६ -a) दे 10: हिताय (→हितार्थ); -b) दे 10 इत्ता (→इत्ता); गा: मारा बा: १, २, ४, ५, 10, 11 कुजानि सा दे 3 वे: कुज (डे: खो) निगा (→कुजानि सा); दे 3 वे: नगे दे 4 तग (→नगे) -c) दे 11 प्रयातो (→प्रयाता); दे 15 पश्चिमा (दे 5 मे) 7 दक्षिण (→पश्चिम); दे 11 मारा (→मारा) -3] दे 7 भूला (→भूलत); गा: दे 1 3 रियता (दे 3 ता) (→रियता)

७ -a) दे॥ पूर्व (→पूर्व) दे॥ वा (→य) वा॥ सा
ति दे॥ स्नावात्, वे॥ स्नावात् (→स्नाति) -o) वे॥ प्रवाह
(→प्रवाह) दे॥ द॥ दे॥ दक्षिण (→दक्षिणे) -d) दे॥
वरा (→वप)

८ दे० है। $od \ O \rightarrow a$ का निगे; दे० निगा
 दे० निगा $(\rightarrow निगा)$ -b) दा; दाया बा; बायिका
 दे० 10-11 बायिता $(\rightarrow मयिता)$ दे० मयिता तु रमयिता -c)
 कारा दे० कोतर, बा. दे० 10 है। छुतर, दे० छुतर $(\rightarrow जतर)$
 -d) दे० सिप $(\rightarrow सिपु)$

९ -a) काय रिणे का... दे: 10.11 गिऱा (-गिऱा):
 वा: का प्रवाहेत (→प्रवाहेत) -b) वा: ०ति, दे: 3.3
 वे: हति, दे: 10.10 मति (→मति) -c) दे: 3 मयः (→मयः):
 दे: 7 10-11 तीय (→तीर्थ) -d) वा: मानवा (→मानव)

॥ ५२ २२

प्राचीं दिशं निपेवन्ते सदा देवाः सवासवाः ।
ये तु श्राद्धं करिष्यन्ति प्राचीमाश्रित्य मानवाः ॥ २२
तेषां न दुर्लभं किंचिदिह लोके परत्र च ।
तस्मात् प्राची सदा सेव्या पञ्चम्यां च विशेषतः ॥ २३
पञ्चम्यां सेवमानस्तु लक्ष्मीवाञ् जायते नरः ।
तत्र तीर्थमौशनसं त्रैलोक्यस्यापि दुर्लभम् ॥ २४
उशना यत्र संसिद्ध आराध्य परमेश्वरम् ।
प्रहमण्येषु पूज्यते तस्य तीर्थस्य सेवनात् ॥ २५
एवं शूत्रेण मुनिना सेवितं तीर्थमुत्तमम् ।

ये सेवन्ते श्रद्धाघानास्ते यान्ति परमां गतिम् ॥ २६
यस्तु श्राद्धं नरो भक्त्या वर्त्मस्तीर्थे करिष्यति ।
पितरस्तारितास्तेन भविष्यन्ति न संशयः ॥ २७
चतुर्ध्रुवं ब्रह्मतीर्थं सरो मर्यादया स्थितम् ।
ये सेवन्ते चतुर्दश्यां सोपवासा वसन्ति च ॥ २८
अष्टम्यां कृष्णपक्षस्य चैत्रे मासि द्विजोत्तमाः ।
ते पश्यन्ति परं सूक्ष्म यस्मान्नावर्तते दुनः ॥ २९
स्थाणुतीर्थं ततो गच्छेत् सहस्रलिङ्गशोभितम् ।
तत्र स्थाणुवटं दृष्ट्वा मुक्तो भवति क्लिबिषीः ॥ ३०

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये एकविंशोऽध्यायः ॥२१॥

२२. दे३ तो। ० -a) दे५ निपेवते, दे१० निपेवन्त
(→निपेवन्ते), दे२ ७ प्राचीं (दे० ९) निपेवति सदा -b) दे२ तथा,
दे४ तदा, दे७ तज (→सदा). -d) दे१० भान्ते (→मान्वा)

२३ दो० abc O. -a) काय दे३ ४ ७ ते३ न तेपा
(→तेपा न), दे३ ११ ६ ल्वम, दे३ ७ ४ ४ (→दुल्वम) -b) दे३ ५ ७
(→ब). -c) दे३ ते३ प्राची (→प्राची), दे३ ते३ देवी (→देव्या)
-d) दे३ ५ (→ब)

२४. -a) गा० का०. का०.२ स्थान (बा० १०) माथेग
(→सेवमासतु). -b) गा० का० २ दे० १०.११ च (दे० ११ गु. दे०
तु. दे० १० च) अथर्वर (→आवृत्ते नर), बा० सुलभमागन्धर्वर.
-c) बा० तस्य (→तत्र); गा० का० १ दे० १ ७ मु (दे० गो, दे० जो)
दानस (का० १०) (→भीगन्धर्व), दे० तत्पु तीर्थ सोगन्धर्व, दे० गोर्व
मं शनस तत्र -d) गा० बा० प्राति (का० १०) स्वाधि च, बा०
प्रातिस्तरथ च (→पैतृकस्वयाधि), बा० प्रातिस्तस्याधि दुर्लमा

२४ ab, cd मध्ये वायु अधिकम् - दर्शनायस्तु

२५. दे. ०८० -a) वा। बा। वा। : दन्तावास्तु
 (→जाना यत्र) -०) वा। बा। वा। : ग्रहावा (बा। वा।
 ०) प्रमुच्यन्ते, दे३ वे। ये हि मध्ये विपुज्य (वि। शिष्य)ने, दे३
 ग्रहमध्ये लघोच्यते, दे३ ग्रहमध्ये पुरा प्राप्त, दे३० ग्रहमध्येपूच्यते स.
 -d) दे३ वे। सन्नास्तीव (→तास्य तीर्थ^०)

२६. -a) बारा एतत्, दे: ॥ एव (→एवं) -c) बा: दे: ऐवन्ति, दे: ऐवन्त (→ऐवन्ते) -d) दे: ॥ याति (→यान्ति).

२७ -a) शा: कारा का: यश्च (→यस्तु); वा: नए,
दे: नतो (→नरो) -b) दे: भरिष्यति (→करिष्यति)

२८ -a) दे१० तीर्थ (→तीर्थ) -b) शा१ वात का१२
दे१ ५ ११ स (दे१ ११ स) र्व, दे१ निव, दे१० यत्र (→सरो) -c)
दे१ ११ सेवति (दे११ ०१) (→सेवन्ते) -d) दे२ ५ ११ वे१ पाव
(→पावा), दे४ भवन्ति, दे१ भवेति (→वसन्ति)

२९ -a) दे० अट्टम्या (→अष्टम्या) -b) दे० मागे (→मासि) -c) दे० ५ परं (इय ?) ति ते, दे० ये पदवति (→ते पदवति) दे० ५ १ ते० ब्रह्म (→ब्रह्म) -d) दे० मावद (→आस्माद), दा० बारा बा० दे० ३५ नावतने, दे० १३ नावतने (→नावतने), दे० नावतने यत् पु०

३० -a) वात का। 'तीव' (→'तीव') -b) दे०॥
सह्य (→सह्य) -) दे०॥ 'वत, दे० 'वत (→'वत)

उपनिषत्—वा. वार. वा. २. २. १०-११ वै. इति श्री
(वार. वा. ११ [श्री]) वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये, दे. इति वामने
सरोमाहात्म्ये दे, वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये, दे; श्रीवामनपुराणे
सरोमाहात्म्ये, भुवे इति श्रीवामनपुराणे पुस्तक्यनारदवादे सरो-
माहात्म्ये अध्यायनाम—वार. प्राचीनरत्नतोमाहात्म्य नाम,
पश्येत् नक्षि अघ्यायसहस्रा—दे. १०, ११। इतिगोष्पाय,
वार. एववर्गारिगोष्पाय, वा. ॥३२॥, वा. ३ त्रयसितोष्पाय
॥३२॥, दे. ॥ चप्याय ॥४०॥, दे. ॥३२॥, दे. १० ॥४२॥, दे.
एवमर्निर्वातितोष्पाय, वै. वसुध्वर्गाया ॥४०॥, भुवे
इतिवर्गायाय..

२३. ३० तामु श्रोते स यस्माच्च तेन नारायणः स्मृतः ॥ २९
विबुद्धः सलिले तस्मिन् विज्ञायान्तर्गतं जगत् ।
अण्डं विभेद भगवांस्तस्मादोमित्यजायत ॥ ३०
ततो भूरभवत् तस्माद् भुव इत्यपरः स्मृतः ।
स्वः शब्दश्च तृतीयोऽभूद् भूर्भुवः स्वेति संक्षितः ॥ ३१
तस्माच्चेजः समभवत् तत्सन्निवृत्तिर्येषं यत् ।
उदकं शोषयामास यत्तेजोऽण्डविनिःसृतम् ॥ ३२
तेजसा शोषितं शेषं कललत्वमुपागतम् ।
कललाद् बुद्बुदं वैयं ततः काटिन्यतां गतम् ॥ ३३
काटिन्याद् धरणी ज्ञेया भूतानां धारिणी हि सा ।

(का. दे० न) रा इति प्रोक्त, दे० आपो वै नारायण, दे० श्रोते नरस्य मा तनव -b) शा० काय का० २ दे० १०-११ आपो वै नरसूतव, दे० इत्येव नातुशुभम्, दे० इत्येवा नाम शुभम्. -d) दे० ११ 'यज' (-'यज')
३०. -a) शा० विबुद्ध, दे० ३ विबुद्ध, दे० १०-११ ते० विबुद्ध-(-विबुद्ध) -b) शा० काय का० विज्ञायान्तर्हित, दे० १० जगन्मन्तर्गत, दे० विज्ञायान्तर्गत, दे० ११ शोषयामास (-विज्ञायान्तर्गत) -c) दे० १३ ते० भिन (दे० ३ 'भिन' ति (दे० ३ 'ति'), दे० ५ विभिन, दे० ११ नि (वि ?) भिन (-विभेद) -d) शा० 'जायते' (-जायत)

३१. -a) दे० भूत् (-भूत्) -b) शा० भुव इत्यपि च, काय. का० भुव इत्यपि च, दे० भुव इत्यपर, दे० भुव इत्यपर (-भुव इत्यपर). -c) काय स्व शब्दस्तु, दे० स्वपरित, दे० ११ स्वशब्दश्च (-स्व शब्दश्च) -d) दे० ३ ते० 'भूर्भुव' इति, दे० 'भुव' इति (-'भुव' स्वेति), दे० ५-१० ते० सज्जिता (दे० १० 'ता'), दे० ११ सज्जिता (-सज्जित)

३२. -a) दे० १० तस्मा तज, दे० तस्मात्तज (-तस्मात्तज). -b) दे० वरेण्य तु यत्, दे० ११ वरेण्यज (-वरेण्य यत्). शा० काय का० २ सविबुद्धरेण्य च यत् -d) शा० काय. का० २ अण्डात्तेजो, का० अण्ड तेजो, + ह्यडात् तेजो, दे० यज्जडात् (यज्जडात् ?), दे० ३ यज्जडात् (दे० य), दे० यो यज्जडात्, दे० १० यज्जडात् तेजो, दे० ११ यज्जडात्तेजो (-यज्जडात्तेजो). दे० तेजोऽजाय (स ?) इति सूत्र

३३. -a) दे० गोपित, दे० ११ गोपित (-गोपित) -b) दे० कललत्व, दे० कललत्व, दे० कललत्व, दे० (क) कललत्व (-कललत्व) -c) दे० ५ कललता (-कललता); काय 'दुर' जात, दे० १० ते० 'दुरो' जते (दे० 'ने') (-'दुर' जय); दे० कलता वै दुरो जते. -d) दे० काटिन्य, दे० कटिन्य (-काटिन्य)

यस्मिन् स्थाने स्थितं ह्यण्डं तस्मिन् संनिहितं सरः ॥ ३४
यदाद्यं निम्नतं तेजस्तस्मादादित्य उच्यते ।
अण्डमप्ये समुत्पन्नो ब्रह्मा लोकपितामहः ॥ ३५
उत्वं तस्याभवन्मेरुर्जरायुः पर्वताः स्मृताः ।
गर्भोदकं समुद्राश्च तथा नद्यः सहस्रशः ॥ ३६
नाभस्थाने यदुदकं ब्रह्मणो निर्मलं महत् ।
महत्सरस्तेन पूर्णं विमलेन वराम्भसा ॥ ३७
तस्मिन् मध्ये स्थाणुरूपी वटवृक्षो महामनः ।
तस्माद् विनिर्गता वर्णा ब्राह्मणाः क्षत्रिया विशाः ॥ ३८
शूद्राश्च तस्मादुत्पन्नाः शुश्रूषार्थं द्विजन्मनाम् ।

३४ -a) दे० काटिन्या (-काटिन्या), शा० काय. का० २ जात, दे० जते (?), दे० ११ यज (-जाय) -b) दे० ११ मू (भू?) -c) (-भूताना), शा० का० २ घर (का० रि) नी, दे० ३ दे० ३ कर (दे० ३ 'रि') नी (-धारिणी) -c) शा० काय. का० २ रिपतमण्ड, दे० स्थितोऽण्ड (-स्थित ह्यण्ड); दे० अस्मिन् तस्मिन् य स्मात्, दे० ११ अस्मिन् तस्मिन्तस्मिन् -d) दे० ११ तस्मात्, दे० तस्मात्ता (-तस्मिन्), शा० सत्ता (-सर.).

३५ -a) दे० यदाद्यनि सूत्र, दे० यदाद्यनि सूत्र, दे० ब्रह्म-
यस्मिन्, दे० १० यदाद्य नि सूत्र, दे० ११ (स) यदाद्यनि स (य?) त
(-यदाद्य नि सूत्र) -b) शा० आदित्य (-आदित्य) -c) दे०
अण्डम्, दे० ११ अण्ड (-अण्ड). -d) दे० ३ ब्रह्म (-ब्रह्मा)

३६. -a) दे० तस्य (-तस्या); शा० काय. का० २
दे० १०-११ तस्योत्पत्ति (दे० ११ 'त्पत्ति') भेद (का० + सेतु) रज्जवत्,
ते० उच्यतेतस्मात् भवमेव. -c) दे० ११ 'द्वय' (-द्वय)

३७ -a) शा० काय का० २ दे० १० 'स्थानादुत्पत्ति', दे०
'स्थानात्' उद (-'स्थाने यद्'), ते० नाभस्थाने • यदुदकं.
-b) काय. नि सूत्र, दे० निर्गत (-निर्गत). -c) दे० तेन पूर्णं,
दे० ११ तेन पूर्णं, दे० १० तेन पूर्णं (-तेन पूर्णं). -d) दे० वराम्भसा,
दे० व (व?) रज्जवत्, दे० वराम्भसा, दे० वराम्भसा (-वराम्भसा)

३८ -a) दे० १० तस्य (-तस्मिन्); काय दे० 'रुद्रो', दे०
'रुद्र' (-'रुद्रो') -b) दे० व • (-वट'), शा० महालक्ष्मी, शा०
दे० ५-११ महालक्ष्मी (दे० ५ 'ता'), दे० महा • ना, दे० १० महालक्ष्मी
(-महालक्ष्मी). -c) दे० ब्रह्मा, दे० 'आद्यात्', (-आद्या)

३९. दे० cdO. -b) दे० द्विजन्मना, ते० द्विजन्मना

४३. ५१

न वेत्सि देवि तत्त्वेन धर्मस्य गहना गतिः ।
नैते धर्मं विजानन्ति न च कामविवर्जिताः ॥ ४९
न च क्रोधेन निर्वृक्ताः केवलं मूढबुद्धयः ।
एतच्छ्रुत्वाऽऽस्मीद देवी मा मैवं शंसितव्रतान् ॥ ५०
देव प्रदर्शयात्मानं परं कौतुहलं हि मे ।
स इत्युक्त उवाचेदं देवी देवः स्मिताननः ॥ ५१
तिष्ठ त्वमत्र यास्यामि यत्रैते मुनिपुंगवाः ।
साधयन्ति तपो धीरं दर्शयिष्यामि चेष्टितम् ॥ ५२
इत्युक्त्वा तु ततो देवी शंकरेण महात्मना ।
गच्छस्वेत्याह मुदिता भर्चारं श्रवनेश्वरम् ॥ ५३

४९. -a) दे४ देव (→देवि). -b) का१ दे१ ३ वे१ गहना गतिम्, दे४ गहनागते (→गहना गति). -c) दे३ नैत (→नैते)

५०. -a) दे१ २.४ बोधवि. (→बोधेन), दे३ वज्रिता (→निमुक्ता) -b) वा२ दृढ (→मूढ). -c) दे१.४ वे१ सा तच्छ्रुत्वा, दे३ सा तच्छ्रुत्वा (→एतच्छ्रुत्वा); शा१ का१ भवा (का१ व) देवी, दे१० [अ] ब्रवीद्देव (→[अ] ब्रवीद्देवी); कारा. देवो श्रुत्वा ब्रवात्याह. -d) का१ दे१.३.५ मामेवं (→मामेव), शा१ का१ सति मुवत्, कारा. का२ ते१ ससितव्रत (ते१ तान्), दे३ वद ससित, दे३. १०-११ ससितव्रता, दे१ वद ससिता, मुवे. ससितव्रतम् (→ससितव्रतान्).

५१. -a) शा१ कारा. का१.२ प्रवद (का१ ९२) धर्मस्य, दे३ ११ प्रवदवानां (→प्रवदवात्मान). -b) शा१ कारा. का१ ३ दे३.११ फलार्थं (दे३.११ फलस्य) तस्यैव वद. -1b) दे१ देव दृढे पातस्त्व फलस्य तस्यैव भव -c) दे१ इत्युक्तं (→इत्युक्त) -d) दे१ ४ वे१ देवदेव, दे३ ११ देवी देव, दे१ देवी देव (→देवी देव), दे१ सनातन, दे३ ११ सिम्गा (दे१ ९१) नन, दे१ स्मितानना, (→स्मितानन).

५२. -a) दे३ तिष्ठ त्वाम्, वे१ तिष्ठ त्वम् (→तिष्ठ त्वम्) -b) शा१ यास्यामि (→यास्यामि); शा१ का१ २ यत्र ते (→यत्रैते); दे११ ९ पुंगव (→पुंगवा). -c) दे३ समी, दे३ दान (→दान), दे११ ९ धीरं (→धीरं)

५३. -a) वा२ दे११ वे१ इत्युक्त्वा (→इत्युक्त्वा); दे१.३ व ततो, दे१ सा तया (→तु ततो). -c) दे१.३ वे१ गच्छामी, दे११ तच्छ्रुत्वा (→तच्छ्रुत्वा). -d) शा१ ९ शिष्ये, कारा का१.३

यत्र ते मुनयः सर्वे काष्ठलोष्टसमाः स्थिताः ।
अधीयाना महाभागाः कृतग्निसदनक्रियाः ॥ ५४
तान् विलोक्य ततो देवो नग्नः सर्वाङ्गमुन्दरः ।
वनमालाकृतापीडो युवा भिक्षाकपालभृत् ॥ ५५
आश्रमे पर्यटन् भिक्षां मुनीनां दर्शनं प्रति ।
देहि भिक्षां ततोक्त्वा ह्याश्रमादाश्रमं ययौ ॥ ५६
तं विलोक्याश्रमगतं योषितो ब्रह्मवादिनाम् ।
सकौतुकस्वभावेन तस्य रूपेण मोहिताः ॥ ५७
प्रीतोः परस्परं नार्य एहि पश्याम भिक्षुकम् ।
परस्परमिति चोक्त्वा गृह्य मूलफलं बहु ॥ ५८

दे३.७-१०.११ ९ शिष्ये (→९ शिष्यम्)

५४. -b) दे१ ३.११ वे१ वाय (दे१ ९१) लोष्ट (दे१ ११) (→काष्ठलोष्ट), शा१ का१ दे३ ११ समास्थिता, दे१.७ समास्थिता (दे१ ९१) (→समा स्थिता). -c) दे१ प्राप्ते (→प्राप्ते); दे१ ९ भागा (→भाग) -d) शा१ कारा. वा२ दे३.१०.११ कृतग्नौ (→कृतग्नौ); दे३ प्रिया (→प्रिया).

५५. -a) दे१ नग्न (→नग्न) -b) शा१ ९ मुन्दरा (→मुन्दर). -1b) दे११ तान् विलोक्य ततो देवो नग्न सर्वम् (ग?) मुन्दर. -c) शा१ ९ माल्या (→माला); दे१ पीड, दे३ पीडो (→पीडो). -d) वे१ भिक्षो (→भिक्षा); दे३.३ १ वे१ ९ धृत् (→९ धृत्).

५६. -a) दे३.१० भि ता (→भिता) -b) वा१ कारा. का१.२ दे३ १०.११ मुनीनामाश्रम (→मुनीना दानं) -c) दे३.११ चोत्ता (→चोत्ता). -d) शा१ कारा. का१ २ दे३.१०.११ तपधनार्थं, दे१ सोयमादा, वे१ आश्रमादा (→आश्रमादा).

५७. -a) दे१ ४ वे१ ९ धम गत्वा (→९ धमगतं), दे३ वं योष्यायस्मत्ता. -b) दे१.२.४ वे१ पत्नी या, दे३ पत्न्यां, दे३ पत्न्या (तो) य (→योपिता). -c) दे१ ९ कुंभुरा (→कुंभुरा). -d) दे१ माहित (→माहित).

५८. दे३ नार्य, दे११ नार्य (→नार्य). -b) दे३ ३ पश्याम (→पश्याम). -c) कारा. वे१ इतीवाक्या, का२ दे३ इति प्रोक्त्वा, दे३ इती चोत्ता, दे३ इतीत्युक्त्वा, दे३ इति चोक्त्वा (→इति चोक्त्वा). दे११ परस्परम्(?) मिति चोत्ता. -d) दे३ वद (→वद).

३ ७०

हृन्मतामिति संभाष्य काष्ठपापाणपाणयः ॥ ६७
पातयन्ति स्म देवस्य लिङ्गमुद्धृत्य भोषणम् ।
पातिते तु ततो लिङ्गे गतोऽन्तर्धानमीश्वरः ॥ ६८
देव्या स भगवान् रुद्रः कैलास नगमाश्रितः ।
पतिते देवदेवस्य लिङ्गे नष्टे चराचरे ॥ ६९
क्षोभो भूभूय सुमहान्दुर्गणां भावितात्मनाम् ।
एवं देवे तदा तत्र वर्तते व्याकुलीकृते ॥ ७०
उवाचैको भूनिवरस्तत्र बुद्धिमतां वरः ।
न वयं विनाः सद्भावं तापसस्य महात्मनः ॥ ७१
विरिञ्चि शरणं यामः स हि ज्ञास्यति चेष्टितम् ।

योषित्, दे३ ३ वे। सुभूय स मुपोषिता -०) दे५ हृन्मता, दे३
हृन्मता (→हृन्मता)

६८. -०) शा। का२ दे३ ७.११ च (→स्म), दे। देवेश
(→देवस्य) -b) शा। कारा का१ लिगमुद्धृत्य, का२ लिग-
मुद्धृत्य, दे। ४ लिग (दे। १४) मूर्खं वि-, दे३ ७.११ लिगमुद्ध
(दे। १४) त (→लिङ्गमुद्धृत्य), वे। लिङ्गमुद्धृत्यविषयम् -०)
शा। कारा का२ पतिते (→पातिते), वे। तदा (→ततो) -d) का३
दे३ ततो (→गतौ), शा। भोषण (→भोषण)

६९ -०) दे। ३ वे। देव्या ब्रह्मा भगवान्, दे३ ७ देवो
(दे३ देव्या) सहायो भगवान्, दे४ देव्या सह स भगवान्, दे५ दवा ७८
स भगवान् -b) शा। कारा का३ दे३ २ कैलास, दे। ४ ५ १० ११
कैलास (दे। १८) (→कैलास), शा। दे। भाषिता (दे। १४)
दे४ ११ भाषित (→भाषित) -०) दे३ पातिते, वे। पतिते
(→पतिते) -d) शा। लिङ्गते वे (?), कारा विने तस्मिन् का।
विने वं तु, कारा लिङ्गेऽन्ते, दे। ३ वे। लिगमुद्ध (→लिगे मुद्ध)

७० -०) शा। भोषो, दे३ शोभं (→शोभो), दे३ सुमहत्
(→सुमहाय) -b) दे३ तात्मना (→तात्मनाम्) -०) दे। ४
वे। विदित्वा वे, दे३ १०-११ देव त (दे। १४) वा (→देवे तम्),
दे३ एवं ज्ञात्वा तदा ७७ -d) का। वर्तते, दे। ४ वर्तते, दे३ वे।
वर्तते (→वर्तते), दे। ३ वे। व्याकुला स्मृता, दे। व्याकुला
स्मिता, दे३ ७ १०-११ व्याकुला (दे३ वे?) इतो (→व्याकुलीकृते)

७१. -b) दे३ पता वच (→पता वर) -०) शा।
कारा दे३ १०-११ वे। विष, दे३ विष (→विष) -d) दे३ तपस्य
(→तपस्य)

७२ -०) दे३ विरचि, दे। विरच, दे३ १० विरचि (दे३ वि),
दे३ ब्रह्मण, दे। विरचि (→विरचि) -b) दे। ११ त्वासेति (?)

एवमुक्ताः सर्व एव तपसो लज्जिता भूयम् ॥ ७२
ब्रह्मणः सदनं जग्मुर्देवैः सह निषेवितम् ।
प्रणिपत्याथ देवेशं लज्जयाऽधोमुखः स्थिताः ॥ ७३
अथ तान् दुःखितान् दृष्ट्वा ब्रह्मा वचनमब्रवीत् ।
अहो भूभ्या यदा सूर्यं क्रोधेन कृषीकृताः ॥ ७४
न धर्मस्य क्रिया काचिज्ज्ञायते मृदुबुद्धयः ।
श्रूयतां धर्मसर्वस्वं तापसाः क्रूरचेष्टिताः ॥ ७५
विदित्वा यद् बुधः क्षिप्रं धर्मस्य फलमाप्नुयात् ।
योऽसायात्मनि देहेऽस्मिन् विस्मिन्त्यो व्यवस्थितः ॥ ७६
सोऽनादिः स महास्थाय, पृथक्त्वे परितुष्टितः ।

(→ज्ञास्यति), दे३ चेष्टिता (→चेष्टितम्) -०) शा। का३ उक्ता,
कारा उक्ता (→उक्ता) -d) दे। ४ वे। मुनय भविष्यन्ति, दे३
श्रूयन्तीहिता श्रूय

७३ -०) दे३ ब्रह्मण, दे। ११ ब्रह्मण (→ब्रह्मण) -b)
दे। ४ वे। देवे सर्वे, दे३ सह देवैः (→देवे सह) -d) दे३
वर्तितानो (→वर्तितानो)

७४ -०) दे३ अहोमुक्ता, दे३ भयोमुक्ता, दे। ११ अहो मुक्ता
(→अहो मुक्ता) कारा यदा (→यदा)

७५ -०) दे३ धर्मता, मुने धर्म च (→धर्मस्य), शा। कारा
का३ दे३ क्रिया काचित्, दे३ क्रिया वर्तित, दे३ क्रिया वर्तित,
दे। ११ क्रिया वर्तित (→क्रिया काचित्) -b) शा। कारा. का। ३
जानते, दे३ ५ १० जानते, दे३ जानीष्व, दे। ११ जानीते (→जायते),
शा। मूल (दे३) (→मूल) -०) दे३ श्रूयते (→श्रूयते),
दे। ११ मन (→धर्म) -d) शा। तपसा, का। तपसा, दे३ तपसा
(?) (→तपसा), शा। कारा का३ दे३ ७ १०-११ धर्म
(दे३ दे३ ११ धर्म) न, दे३ धर्म (→धर्मता)

७६ -०) दे३ बुद्धय, दे३ बुद्धय, दे३ बुद्धय
(→यद् बुध) -०) शा। योसो वात्मनि, कारा का३ योसो वा
त्मा हि, दे। योसो वात्मनि (→योसोवात्मनि) -d) शा। कारा
का३ रिवत रवयम्, दे३ (यद्) रवय रिवत, वे। श्रवयित्वा
(→श्रवयित्वा)

७७ -०) शा। कारा का३ २ मोहदृश्य, दे३ १०-११ मोहय
(दे३ १०) रण (दे। ११) न, दे३ भगवान्मोहात् (→भगवान्मोहात्),
दे। सोवाहिरम् महत् स्थाणु (?) -b) दे३ बुद्धय (→बुद्धय),
कारा प्रवृत्ति, दे३ स्तवित (?) (→प्रवृत्ति) -०) दे। ११ धर्मिन
(→धर्मानेन) -d) दे३ वे। विष, दे३ ७ विष (दे३ ७) (→धर्म)

मणिर्यथोपगानेन घत्ते वर्णोज्ज्वलोऽपि वै ॥ ७७
तन्मयो भवते तद्वात्माऽपि मनसा कृतः ।
मनसो मेदमाश्रित्य कर्मभिश्चोपचीयते ॥ ७८
ततः कर्मवशाद् भुङ्क्ते संमोगान् स्वर्गनारकान् ।
तन्मनः शोधयेद् धीमान् ज्ञानयोगाद्युपकर्मः ॥ ७९
तस्मिन् शुद्धे ह्यन्तरात्मा स्वयमेव निराकुलः ।
न शरीरस्य संक्षेपैरपि निर्दहनात्मकैः ॥ ८०
शुद्धिमाप्नोति पुरुषः संशुद्धं यस्य नो मनः ।
क्रिया हि नियमार्थाय पातकभ्यः प्रकीर्तिताः ॥ ८१

यस्मादत्याविलं देहं न शीघ्रं शुद्धयते किल ।
तेन लोकेषु मार्गोऽयं सत्पथस्य प्रवर्तितः ॥ ८२
वर्णाश्रमविभागोऽयं लोकाध्यक्षेण केनचित् ।
निर्मितो मोहमाहात्म्यं चिह्नं चोत्तमभागिनाम् ॥ ८३
भवन्तः क्रोधकामाभ्यामभिभूताश्रमे स्थिताः ।
ज्ञानिनामाश्रमो वेदम अनाश्रमयोगिनाम् ॥ ८४
क च न्यस्तसमस्तेच्छा क च नारीमयो भ्रमः ।
क क्रोधमोदृशं घोरं येनात्मानं न जानय ॥ ८५

६. ४

दे१ ० ज्वलति, वे१ ० जलोपि (→ ० ज्वलोपि).

७८. -a) दे११ तन्मया (→तन्मयो); कार. भवति (→भवते). -b) दे१ स्थित (→कृत). -c) घा१ कार. का२ मनसोमान्, दे११ मनसो भेद (→मनसो भेद). -d) घा१ का१ २ दे१ ० दीयते, वार ० हीयते, दे१ ० हो ० वे (→० कोयते).

७९. -a) दे१ सत (?), (→ततः); दे३ ० तं, दे१-१० भुङ्क्ते (→भुङ्क्ते). -b) दे१ स्वतोमान्, दे२ ४ वे१ स्वमोगान्, दे१-१० यद्भोगान्, दे११ समोगान् (→संमोगान्); दे३ दुःखमोगान् सर्वं नार-कात् (?). -c) दे२ तन्मत्, दे१० तन्मय (→तन्मय); घा१ का२ दे१-१०-११ साधयेद् (→शोधयेद्). -d) घा१ वार का१-२ ० योगाम्नु०, दे१ ० योगाद्, दे३ ० योगाय०, दे३ ० योगास्तु०, दे३-१०-११ ० योगमु० (→० योगास्तु०); दे१ ज्ञानयोगसमाश्रितः.

८०. -a) दे१० तस्मिन् शुद्धि- (→तस्मिन् शुद्ध); दे१ ४ वे१ विभुर्जात्मा, दे१ विभुर्ह्यात्मा (→सुन्दरात्मा). -c) घा१ स (→स-). -d) दे१ साप (→[अ] पि); मुवे ० नात्मव (→० नात्मव).

८१. -b) दे११ सयुद्धो (→सयुद्ध); दे३ यम (→यस्य); वे१ वै (→सो). -c) घा१ कार. का१-२ न क्रिया नियमार्थाय, दे१ क्रिया हि नियमार्थाय, दे३-१०-११ क्रिया नियमनार्थाय, दे१ ध्रियते धामनार्थाय. -d) घा१ दे१ प्रकीर्तित, का१ दे११ प्रकीर्तिता, दे१ प्रवर्तिता (→प्रकीर्तिता).

८२. -a) दे१ अयं, दे१ अयं (→अयं); दे११ देह (→देह). -b) घा१ शुद्धि वे, वार. मुदधति (→मुदधते); दे१ न शीघ्रं मोहप्रमानुपाय, दे३ ३ वे१ न शुद्धि मोहप्रमानुपाय, दे१ न शीघ्रं शुद्धिमानुपाय. -c) दे३ लोके प्रमाणाय (→लोकेषु मार्गं). -d) घा१ कार. का१-२ सत्यात्म्य (कार. ०त्), दे१ सत्यात्म्य

(→सत्यस्य), घा१ का१-२ दे३-१०-११ प्रवर्तक (दे११ ०त्), दे३ प्रवर्तत (→प्रवर्तित).

८३. -b) का२ दे१-१०-११ ०त्वेन (→०त्वेन). -c) घा१ निमित्तो-माह १, वार. निमित्तमाह, का२ निमित्त मोहः, दे१-५-१०-११ वे१ निमित्त मोहः (→निमित्तो मोहः); दे३ ० माहात्म्यं, दे१ ० माहात्म्ये (→माहात्म्य). -d) दे१ उद्धृतो, दे३ ५-७-११ तः निवृत्तो (→निवृत्त को).

८४. दे१ यय इत्येक ६५ इत्येकस्य ab, cd मध्ये पाठः. -a) दे११ भवति, वे१ भवत (→भवन्तः); घा१ वार. का२ ० मोहा-भ्यां, दे१ ० कामाया (भ्यां ?) (→० कामाभ्यां). -b) वार. [अ] भिभूता, दे१-३ तः [आ] चाश्रमां, दे३ [अ] निभू (य) ता (→अभिभूता); दे१ स्थिता, दे३ स्थिता (→स्थिता); दे१ मोघा वै याथ्ये स्थिता (?). -c) दे११ तानि (→तानि); दे१-३-७ वे१ ०थम (→०थमा); दे३ वेत्स (→वेत्स). -d) घा१ वने ह्यायम-, वा१ वन ह्यायम-, का२ वने कायम-, दे१-३ वस्ममायम-, दे३ वेत्स मा मम-, दे३ वेत्सामयम- (?), दे३ वेत्सामयम च, दे३ वस्ममायम-, वे१ वेत्सामयम- (→वस्मामयम-); कार. ह्यायमो योगिनि वन.

८५. -a) दे१ स (→च), घा१ वार. का१-२ क सत्यात्म (वार ०त्, का१ ०त्) ता तुच्छा, दे३ ११ क सत्यात्म [दे३ स] मल्लच्छा. -b) दे१ ०त्वयो (?) (→०मनो); घा१ वार. का१-२ ० क च (वार वा) नानामयता (दे११ वम) दे३ वयन्तः ० ० भा१ (?) -c) दे१ २-४-१० वे१ क कोय ईदृशो घोरो, दे३ क कोय इदृ (इ ?) तां (यो ?) घोरो, दे३ क कोय ईदृशं घोरं. -d) दे११ वेना (→वेना), दे३ याजते, दे३ जायते, दे३ वे१ जायते, दे३ जायते, दे३-१०-११ जायते (दे११ ०त्) (→जायत).

६५ इत्येकस्य ab, cd मध्ये दे१-३. ध्वजम् —

१५९८ वस्मत् कोयकामाभ्यां मोघा वै याथ्ये स्थिता

भाविनायाथमं वेत्स वेत्सामयमं च योगिनाम् । (= ६४)

यत्क्रोधनो यजति यद् ददाति
यद् वा तपस्तपति यज्जुहोति ।

न तस्य प्राप्नोति फलं हि लोके
मोघं फलं तस्य हि क्रोधनस्य ॥ ८६

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये द्वाविंशोऽध्यायः ॥२२॥

२३

सनत्कुमार उवाच ।॥

ब्रह्मणो वचनं श्रुत्वा ऋषयः सर्व एव ते ।
पुनरेव च पप्रच्छुर्जगतः श्रेयकारणम् ॥ १

ब्रह्मोवाच ।॥

मच्छामः शरणं देवं शूलपाणिं त्रिलोचनम् ।
प्रसादाद् देवदेवस्य भविष्यथ यथा पुरा ॥ २

८६ -a) वा१ यत् क्रोधो, का१ यत्क्रोधेन, दे१ ३ य
क्रोधनो, दे१ य क्रोधवान् (→यत्क्रोधनो), कार१ का१ दे१ यजते
(→यजति), वा१ दे१ १० ते१ यच्च ददा (वा१ ददा)ति, दे१ ४ यच्च
ददाति (नित्यं), दे१ यद्दास (→यद्दाति) -b) दे१ यत्
(→यद्दा) वा१ दे१ ३ ७ ते१ तप्यति, कार१ तप्यते (→तपति) का१
दे१ यच्च जुहोति, दे१ १० च यज्जुहोति मुने यच्च जुहोति (तस्य)
(→यज्जुहोति) दे१ तपस्तप्यति यज्जुहोति -c) वा१ न कृत्य
(→न तस्य) दे१ प्राप्नु (नो १) ति नो तत्तस्य फलं स लोके, दे१ ४
ते१ प्राप्नोति नो (दे१ तेन) तस्य (दे१ ४ ते१ तस्य) फलं स लोके (दे१
ते१ के, दे१ के), दे१ ११ न (दे१ स) तस्य हितं न प्राप्नोति फलं
शूलोके, दे१ १० न तस्य चा (दे१ १० न) श्रेयसि फलं स दे१ १० हि लोके, मुने
प्राप्नोति नैव विमोहं फलं हि लोके -d) कार१ मोघं थम, दे१
शोय फलं, ते१ साधफलं, (→मोघ फलं) दे१ ५ १० ते१ कोपनस्य
(→क्रोधनस्य), मुने मोघं फलं भवति तस्य हि कोपनस्य

पुत्रिपत्ता-वा१ का१ दे१ ३ १० ते१ इति श्रीवामनपुराणे
सरोमाहात्म्ये, कार१ दे१ ४ ११ इति वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये,
दे१ वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये, दे१ श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये,
मुने इति श्रीवामनपुराणे पुनस्तप्यनारदसवादे सरोमाहात्म्ये
अध्यायनाम-कार१ स्वामुनिगवर्जने मुनिमोहोनाम
ध्वन्यं नास्ति अध्यायसंख्या-वा१ दे१ ४ ०, कार१
विषयार्थोऽध्यायः, का१ ॥२३॥, का१ चतुर्विंशोऽध्यायः ॥२३॥,
दे१ ३ १० ॥२३॥, दे१ मुने, त्रिचत्वारिंशोऽध्यायः, दे१ विचलितमो-

इत्युक्ता ब्रह्मणा सार्द्धं कैलासं गिरिमुचमम् ।
ददशुस्ते समासीनमुमया सहितं हरम् ॥ ३
ततः स्तोतुं समारब्धो ब्रह्मा लोकपितामहः ।
देवाधिदेवं वरदं त्रैलोक्यस्य प्रभुं शिवम् ॥ ४

ब्रह्मोवाच ।॥

अनन्ताय नमस्तुभ्यं वरदाय पिनाकिने ।

ध्याय, दे१ ध्याय ॥२३॥, ते१ पञ्चवर्त्तारिंशोऽध्यायः-
ते१ अध्यायसंख्यानन्तरम् अधिकम्-॥श्रीरस्तु॥

२३

॥ वा१ ते१ सनत्कुमार दे१ सनत्कुमार उ१ दे१ सनत्कुमार
१ -a) दे१ ब्राह्मणो (→ब्रह्मणो) -b) दे१ ४ ते१ मुनय
(→ऋषय) -c) दे१ तु (→व)

॥ दे१ ब्रह्मो वाच दे१ १० ब्रह्मा उवाच

२. ते१ २३ इत्यारम्भ ४ 'नोकार' 'ब्रह्मोवाच' इति वाच्य
○ (ह स) -a) दे१ देव (→देव) -b) दे१ ४ ११
पाणि (→पाणि) -c) दे१ भविष्यति, दे१ १० भविष्यामी (→
भविष्यथ)

३. ते१ ० (ह २ पा वि) -a) दे१ ब्रह्मण (→ब्रह्मणा)
-b) दे१ ४ -वर (दे१ २) (→वत्तमम्)

४. ते१ ० (ह २ पा वि) -a) वा१ कार१ का१ दे१
१० ११ सत (→तत) दे१ सतो लुप्तमहारेण -b) दे१ ४ ब्रह्मणार
वेष्टित (दे१ न) -c) वा१ कार१ का१ दे१ देवाधि (→देवाधि)
-d) वा१ कार१ का१ दे१ ५ १० तिवं प्रभु, दे१ गिन् प्रभु
(→प्रभु तिव)

॥ दे१ ते१ ० (ह २ पा वि) दे१ ४ १० ब्रह्मा उवाच
५ -a) दे१ अनन्ताय (→अनन्ताय) -c) दे१ ७

महादेवाय दधाय स्थाणवे परमात्मने ॥ ५
 नमोऽस्तु भुवनेशाय तुभ्य तारक सर्वदा ।
 ज्ञानानां दायको दधस्त्वमेक पुष्टोत्तम ॥ ६
 नमस्ते पद्मगर्भाय पद्मेशाय नमो नम ।
 घोरशान्तिस्वरूपाय चण्डशोभ नमोऽस्तु ते ॥ ७
 नमस्ते देव त्रिशेश नमस्ते सुरनायक ।
 शूलपाणे नमस्तेऽस्तु नमस्ते विश्वभाजन ॥ ८
 एव स्तुतो महाद्भो ब्रह्मणा ऋषिभिस्तदा ।
 उवाच मा भैरवजत लिङ्ग वो भविता पुन ॥ ९
 क्रियता मद्रव शीघ्र येन मे प्रीतिरुत्तमा ।
 भविष्यति प्रतिष्ठाया लिङ्गस्यात्र न संशय ॥ १०

ये लिङ्ग पूजयिष्यन्ति मामक भक्तिमाश्रिता ।
 न तेषा दुर्लभ किंचिद् भविष्यति कदाचन ॥ ११
 सत्रपात्रमेव पापाना कृतानामपि जानता ।
 शुद्धयते लिङ्गपूजाया नात्र कार्या विचारणा ॥ १२
 युष्माभि पातित लिङ्ग तारयित्वा महत्सर ।
 सानिहत्य तु विरयात तस्मिंश्शीघ्र प्रतिष्ठितम् ॥ १३
 यथामिलपित काम तव प्राप्स्यथ ब्राह्मणा ।
 स्थाणुनीम्ना हि लोकेषु पूजनीयो दिवौकमाम् ॥ १४
 स्थाणुनीधरे स्थितो यस्मात्स्थाणुनीधरस्तत स्मृत ।
 य स्मरन्ति सदा स्थाणु ते मुक्ता सर्वकिल्बिषै ॥ १५
 भविष्यन्ति शुद्धदहा दर्शनान्मोक्षगामिन ।

५४

० देवाधि (→देवाय)

६ दे ०d ० -३) दे भुवनशाय दे१ भवनेशाय
 दे१ भुवनेशाय वे१ भुवनेशाय (→भुवनेशाय) -३) दे११ पतना
 (→ज्ञानाया) -८) दे१ एव (→एक)

७ दे० ० -५) वा१ काय वा१ हस्तप्रस्थाय वे
 नमः दे१ पद्मपात्र नमोऽस्तु वे दे१ कृपते गायिते नमः दे११
 हस्तपात्राय वे नमः दे१० हस्तपात्रायिते नमः -०) वा१ काय वा१
 ० घोरशय शान्तिरूपाय दे१ वे१ घोरपातन पापस्य दे११० घोर
 पातित पापस्य -८) दे१ वे ० दे१०११ दण्ड (→चण्ड)

८ -३) वा१ दे१ ६ दे१ (→विशेष) -५) मुदे पूर ०
 (→पूर) -०) दे१ पाणि (→पाणे)

९ -५) दे१ ते मुनय (→भूयसि) काय का१
 दे१४ ते तदा (→सदा) -०) दे मा भै ब्रज दे१ मादेवजत
 दे१ माभै ००० (→मा भैवजत) दे११० उवाच ताव प्र (दे१० व)
 ब्रजत दे११ उवाच ता ताव ब्रजत -८) दे१ ०० (→लिङ्ग वो);
 वा१ काय का१ २ व दे१ नो (→वो); दे१ पुर (→पुरा); दे११
 लिण्वो (दे१ ०००) भवत्पुत्र

१० -५) वा१ का ते (→मे) -०) वा१ प्रतिष्ठानं
 काय वा१ २ प्रतिष्ठानं दे१ प्रतिष्ठानं दे१ प्रतिष्ठानं दे१ प्रतिष्ठानं
 (→प्रतिष्ठानं) -८) वा१ काय वा ० लिप्यस्त (का ०) न
 काय दे१ ३ वे१ लिङ्गस्य नात्र संशय दे१ विन स्यात् न
 संशय

११ -५) दे१ माश्रिता (→माश्रिता)

१२ -५) वा१ काय का१ २ दे११०११ ब्रति (→एव)

-५) का१ २ दे११०११ ब्रति जानता दे१ ३ ७ वे१ प्रतिष्ठानता
 (→अत्र जानता) -३) वा का१ दे१ ७ गुदपत्ते (दे१ ०११)
 (→गुदपत्ते) दे१ पूजाया मुदे पूजाया (→पूजाया)

१३ -३) दे१ ७ पतित (→पातित) -५) वा१ वा१ २
 दे१११ सारयित्वा का१ सारयित्वा, दे१ स्वरयत्न (→सार
 यित्वा) वा१ मन्त्रव का१ महे (?) स्वर वा मन्त्रव
 (→महत्वर) - १) वा सत्रिहृत्वा का१ सत्रिहृत्वा वा१
 दे१ ३ ५ सत्रिहृत्वा का सारयित्वा (→सत्रिहृत्वा) वा१ का१ गु
 (→गु) -८) दे१ प्रतुत वे१ प्रतिष्ठता (→प्रतिष्ठित)

१४ -३) वे१ तदा (→यदा) वा१ काय का१ दे
 ० लिखित दे१ ५ १० ० लिखित दे१ लिखित (→लिखित); वा
 काय का१ २ वम दे१ वामान् (→काम) -५) दे१ तदा
 (→तत) वा१ प्राप्तयति का१ प्राप्तयति (→प्राप्तयति) काय
 ब्राह्मण वा वमन दे१ वाक्त्रा (→ब्राह्मण) -३) वा१
 दे१ ६ ते स्वाणु- (→स्वाणु) का१ दे१ ३ ५ वे१ नामा (वे१ ०)
 (→नाम्ना) वे१ वृ (→हि) दे१ ४ वे१ सोमेस्मिन् (→सोमेस्मिन्)

१५ -३) वा१ स्वाणुनीधरे काय स्वाणुनीधर वा१
 स्वाणुनीधर वा१ दे१ त स्वाणु (वा१ ३ वे१ ०) धरे दे१ स्वाणो
 (३ वे१) धरे (→स्वाणुनीधरे) दे१ विना (→स्वित्ता) -५) वा
 दे१ स्वाणुनीधर तत स्मृत काय तस्मात्स्वाणुनीधर स्मृत दे१
 स्वाणुनीधर इति स्मृत दे१ ३ ५ तत स्वाणुनीधर स्मृत दे१
 तत स्वाणुनीधरे मत -०) दे१ वम (→वम) -८) वा१
 मुक्ता (→मुक्ता); दे१ पातित (→पतित)

१६ -३) दे११० गुददेश भवत्पुत्र दे१ भवति पत्र

४४. १६ इत्येवमुक्ता देवेन ऋषयो ब्रह्मणा सह ॥ १६
तस्माद् दाख्यन्ताद्धिक् नेतुं समुपचक्रमुः ।
न तं चालयितुं शक्तास्ते देवा ऋषिभिः सह ॥ १७
श्रमेण महता युक्ता ब्रह्माणं शरणं ययुः ।
तेषां श्रमाभितप्तानामिदं ब्रह्माऽब्रवीद् वचः ॥ १८
किं वा श्रमेण महता न यूयं वहनक्षमाः ।
स्वेच्छया पातितं लिङ्गं देवदेवेन शूलिता ॥ १९
तस्मात् तमेव शरणं यास्यामः सहिताः सुराः ।
प्रसन्नश्च महादेवः स्वयमेव नयिष्यति ॥ २०
इत्येवमुक्ता ऋषयो देवाश्च ब्रह्मणा सह ।
कैलासं गिरिमासेद् रुद्रदर्शनकाङ्क्षिणः ॥ २१

देवास्तु. -०) दे११ उक्त्वा (→उक्ता). -८) दे१३ ते१ मुनयो (→ऋषयो).

१७. -०) दे१३ ते१ तस्माद् (→तस्माद्); या१ दाखनं, का१ दाखनं, +दाख्यन्ताद्, का२ दाखनं, दे१४ ते१ च म (दे१४ पु) वनात् (→दाख्यन्ताद्); दे३ लिपं (ते) (→लिङ्ग). -०) या१ कारा. का१२ न ते चालयितुं शक्ता (का१ ०), दे२७ न च चालयितुं शक्तासु, दे३ ते१ न तस्मात्तयितुं वा (ते१ यु) का, दे१ ततश्चालयितुं शक्त्वासु, दे१० तं चालयेनुमयतासु. -८) या१ का१२ तम्, कारा. तद् (→ते); दे१३ ७ ते१ ऋषि सतमा (दे१ ०), दे४ मुनिसतमा (→ऋषिभिः सह).

१८. दे३. bod ०. -०) दे१३ श्रमेण (→श्रमेण); दे१ युक्ता, दे११ शक्त्वा (→युक्ता). -०) या१ कारा वा१ लिप्ताना, वा२ दे१० श्रमाया, दे४ युक्ताना (→तप्ताना); दे१३ मय (दे२ ८) (→[६]२).

१९. -८) दे३ किं वा, दे४ किं व, दे७ ते१ किं व (→किं वा); दे११ महतो (→महता). -b) दे३ तो यूयं, ते१ न यूयं (→न यूयं). -०) दे११ स्वतया (→स्वेच्छया); या१ दे३ पतितं (या१ ०) (→पातितं). -८) या१ कारा. वा१ स्वय (→देव).

२०. -b) दे३ सहिता, दे११ पातं (→सहिता) -०) दे३ देवं (→देव) -८) या१ कारा. वा१ २ दे३१० स नैष्यति ते१ नयिष्यति (→नयिष्यति); दे३११ सय एव स ने(दे३ ०)प्यति.

२१. -८) दे१ उक्ते, दे३०११ उक्त्वा (→उक्ता); दे४ इत्येव मुनयो देवा. -०) दे१ कैलास (→कैलास); या१ कारा. का१२ दे३७१० आवाय (→मासेद्).

२२. -८) या१ वा१ दे३० ते देव, दे४ देव तं, दे७ देवेतं (→तं देव). -०) दे११ ब्रह्मणं (→ब्रह्मणं); या१ १२मी, कारा.

न च पश्यन्ति तं देवं ततश्चिन्तासमन्विताः ।
ब्रह्माणमृचुर्मुनयः क्व स देवो महेश्वरः ॥ २२
ततो ब्रह्मा चिरं ध्यात्वा ज्ञात्वा देवं महेश्वरम् ।
हस्तिरूपेण तिष्ठन्तं मुनिभिर्मनसैः स्तुतम् ॥ २३
अथ ते ऋषयः सर्वे देवाश्च ब्रह्मणा सह ।
गता महत्सरः पुण्यं यत्र देवः स्वयं स्थितः ॥ २४
न च पश्यन्ति तं देवमन्विष्यन्तस्ततस्ततः ।
ततश्चिन्तासमन्विता देवा ब्रह्मणा सहिता स्थिताः ॥ २५
पश्यन्ति देवीं सुप्रीतां कमण्डलुविभूषिताम् ।
प्रीयमाणा तदा देवी इदं वचनमब्रवीत् ॥ २६
श्रमेण महता युक्ता अन्विष्यन्तो महेश्वरम् ।

१२मिं, का१२ ०रनय, दे२ ४ ०यों नाम (→मुंनय); दे१ ब्रह्माण-मानाम, ते१ ब्रह्माण च यो नाम. -८) दे२ क्व स, ते१ क्व च (→क्व स).

२३. दे३. od ०. -b) या१ कारा. का१२ दे३३०११ देवदेवं (→ज्ञात्वा देवं). -८) दे३ मानस (→मानसैः); दे१ सुतं (→स्तुतम्); दे३ मुनिभिर्मनसैः नय.

२४. दे३. ०. -३) दे१४ ते१ मुनयः (→ऋषयः). -०) दे३११ सर (→सरः); दे१ पुण्य (→पुण्यं). -८) दे४ स्थित स्वयं (→स्वयं स्थित); दे३ यत्र देवं स्वयं स्थितं

२५. दे३. ०; दे३. ab ०. -८) दे१ पश्यन्ति (→पश्यन्ति); दे१४ देवं व, दे३१० ते१ ते देव (→तं देव). -b) का२ अन्विष्यन्त ततस्ततः, दे३३४ ते१ पन्वि (दे३ ते१ ०) यंत दृष्टस्ततः -०) या१ ततश्चिन्तासमन्विता देवा, दे३ ततश्चिन्तासमन्विता देवा, दे११ ततश्चिन्तासमन्विता देवा -८) या१ तता, वा१ तता, +नियता, दे३१० तथा (→स्थिता).

२६. दे३. ab ०. -८) दे३११ देवा (दे३१ ०), (→देवो); वा१ स्वनेतो, दे३ मुनयः, दे३ युक्ता (१), दे३ मुनि (→मुनयो). -b) दे४ कमण्डलुविभूषिता (→कमण्डलुविभूषिता). -०) दे३१०१० ते१ प्रीयमाणा, दे३११ प्रीयमाना (→प्रीयमाना); ते१ ततो (→ततो); दे३१४ देवा, दे३१० देवात्, ते१ देव, मुने, देवी (→देवो); दे३ प्रीयमाना स्थिता देवात्. -८) दे३ ४७ ते१ [अ] बुध्द (→महेश्वर)

२६ इतोवातार दे३१४ ते१ मुने. कपिष्वम्—

१५७ * क देवि मातृदेवो हत्यते धर्मदा सम ।

[दे३३ ते१ धर्मदा सम (दे३ ०) मा], दे४ धर्मदा स्थित. (→धर्मदा सम) दे३ क देवो त वातृदेवि धीरा धर्मदास्य (१)].

२७. या१. def ०; दे३३३ दे३. od ०. -b) दे३३३

पीयताममृतं देवास्ततो ज्ञास्यथ शंकरम् ।
 एतच्छ्रुत्वा तु वचन भवान्या समुदाहृतम् ॥ २७
 सुखोपविष्टास्ते देवाः पणुस्तदमृतं शुचि ।
 अनन्तरं सुखासीनाः पप्रच्छुः परमेश्वरीम् ॥ २८
 क स देव इहायातो हस्तिरूपधरः स्थितः ।
 दर्शितव्यं तदा देव्या सरोमध्ये व्यवस्थितः ॥ २९
 दृष्ट्वा देवं हर्षयुक्ताः सर्वे देवाः सहर्षिभिः ।
 ब्रह्माणमग्रतः कृत्वा इदं वचनमब्रुवन् ॥ ३०
 त्वया त्यक्तं महादेव लिङ्गं त्रैलोक्यवन्दितम् ।
 तस्य चानयने नान्यं समर्थं स्यान्महेश्वर ॥ ३१

अभिवक्तो, दे१ ह्यग्नेपतो, दे१ स वेपतो (→अभिव्यक्तो) -०)
 या१ पीयता, दे११ प्रीयतां (→पीयता) -३) वा१ तय, का२
 गृहीतपादवत्, + तयो (→ततो), दे१ त इष्यथ महेश्वरम् -०)
 दे० च (→यु) -६) दे१ दृष्ट्वा (→दृष्टम्)

दे१ ४ वे१ मुने ab, cd मध्ये अधिकम्—

160 ० ततस्तु इष्या विष्टा देवी वचनमब्रवीत् ।

अग्नेवाय महाभागास्त इष्यथ महेश्वरम् ।

[-२) वे१ अग्नेवाय (→अग्नेवाय) दे१ प्रनय(?) ते१ इष्यामि
 (→इष्यथय)]

२८ वे१ ०, गा१ a ० -३) दे१ मुखा (→मुखा)
 -b) दे१ ययी (→ययु), दे११ तय (→तय) गा१ वा१ दे१ ४ १
 मुचि (→मुचि) -०) दे१ ४ विभ्रताभ्र, दे१ भावताभ्र (→अन
 न्तर), दे१ समासीना, दे१ सुखासीना (→सुखासीना) -३)
 दे१ ५ १ श्वरम् (→श्वरीय)

२९ -a) दे१ देह (→देव), वे१ क देवो गृह्यातो b)
 दे१ ५ रे (→पर) दे१ स्थित (→स्थित) -३) दे१ ५
 स्थिता (→स्थित)

३० -a) दे१ युक्त (→युक्त) -b) वा१ महर्षिभिः,
 दे१ ५ १ १० ११ वे१ सखाख्या (→सहर्षिभिः) -०) दे११ ब्राह्मणा
 (→ब्रह्मणः) दे१ अग्रत (→अग्रत) -३) वा१ दे१ ११ अग्रवीत्
 (→अग्रवत्), दे१ ४ वे१ वचन त्वि (वे१ इदं मयवत्)

३१ -a) दे१० व्यक्तं (→व्यक्त) b) दे१ १० ११ त्रैलोक्य
 (→त्रैलोक्य), या१ वाय वा१ ० विपुत, दे१ विदति, दे१ वन्ति,
 दे१ १० ११ उत्तमम् (→वन्तितम्) -०) दे१ तस्या (→तस्य),
 दे१ ३ ४ वे१ ह्य, दे१ वा (→वा), या१ वाय वा१ २ कोन्य,
 दे१ वाय (→वाय) -३) दे१ समर्थ (→समर्थ), वा१
 दे१ ४ ११ श्वर, दे१ श्वर, दे१ श्वर (→श्वर)

इत्येवमुक्तो भगवान् देवो ब्रह्मादिभिर्हरः ।
 जगाम ऋषिभिः साहं देवदाहवनाश्रमम् ॥ ३२
 तत्र गत्वा महादेवो हस्तिरूपधरो हरः ।
 करेण जग्राह ततो लीलया परमेश्वरः ॥ ३३
 तमादाय महादेवः स्तूयमानो महर्षिभिः ।
 निवेशयामास तदा सरःपार्थं तु पश्चिमे ॥ ३४
 ततो देवाः सर्व एव ऋपयश्च तपोधनाः ।
 आत्मानं सफलं दृष्ट्वा स्तवं चक्रुर्महेश्वरे ॥ ३५
 नमस्ते परमात्मन् अनन्तयोगेने लोकसाक्षिन्
 परमेष्ठिन् भगवन् सर्वज्ञ क्षेत्रज्ञ परावश्यकम्

३२ -a) दे१ उक्त (→उक्तो), दे१ वक्तो (→भगवान्)
 -b) का२ दे१ १ देवा (→देवो), दे१ सह (→हृष्ट) -०) दे१ ४
 मुनिभिः (→ऋषिभिः) -३) का२ देवो दाह, दे१ देवा दाह
 (?) (→देवदाह?), दे१ ३ ५ १० वनाश्रय (दे१ य) (→वनाश्रयम्)

३३ दे१० ३३ b - ३४ a ० (ह स) -०) या१
 का१ दे१ त तु, वा१ तत्तु, दे१ तदा (→ततो) का१ करेण तत्तु
 जग्राह -३) दे१ श्वर, दे१ श्वर (→श्वर)

३४ दे१० a ० (इ ३३ वा वि) -a) का१
 दे१ ४ ५ ११ तत्तु, दे१ ताव (→तम्) -b) दे१ ११ वे१ सम्य
 (→स्वूप) -०) दे१ सय (→तय) -३) दे१ १ ७ बट (दे१ ० टा)
 (→सर) दे१ ३ ते१ पादवैति (→पादवैतु)

३५ १) दे१ देवा (→देवा) -b) दे१ ४ मुनय
 (→ऋषय) -०) दे१ ५ ११ वे१ सक्त (→सक्त), दे१ कृत्वा
 (→दृष्ट्वा) -३) दे१ ३ १ १० वे१ स्तोत्र, दे१ ४ व (→स्तव), दे११
 वक्तु (→वक्तु) वा१ शिषु, दे१ ५ १० ११ वे१ श्वर, दे१० श्वर
 (→श्वरे)

३६ इनेकातर गा१ वा१ २ दे१ अधिकम्—ऋषय ऋषु
 [या१ का१ ऋषय]

-१) गा१ वा१ वा१ २ अ नम परमात्मने, दे१ नमस्ते
 परमात्मन् दे१ ११ अ नमस्ते परमात्मन्, दे१ अ नमस्ते परमात्मन्
 वेनात्, (→नमस्ते परमात्मन्) गा१ वा१ का१ २ अनन्ताय, दे१
 अनन्तस्थिति, दे१ ३ ह नमन्ताम् (→अनन्तयोगेने) या१ वा१ का१ २
 अनेकलोक-साक्षिणे (→लोकसाक्षिन्)

-२) दे१ ११ परमेष्ठिन् भगवन् ०) दे१ भगवन् ०) दे१
 क्षेत्रज्ञ ०) दे१ ३ १० वे१ परवचन ०) या१ वा१ का१ २ परमेष्ठिने
 (→परमेष्ठिन्), या१ वा१ का१ २ भगवत् (→भगवत्) दे१ सर्वज्ञ,
 दे१ सर्वज्ञ (→सर्वज्ञ), दे१ क्षेत्रज्ञ (→क्षेत्रज्ञ)

५४. ३७

ज्ञानज्ञेय सर्वेश्वर महाविशिष्ट महाविभूते
महाक्षेत्रज्ञ महापुरुष सर्वभूतावास
मनोनिवास आदिदेव महादेव सदाशिव [5]
ईशान दुर्विज्ञेय दुराराध्य महाभूतेश्वर
परमेश्वर महायोगेश्वर त्र्यम्बक महायोगिन्
परब्रह्मन् परमज्योतिः ब्रह्मविदुत्तम ॐकार
वपट्कार स्वाहाकार स्वधाकार परमकारण

-3. दे३ ज्ञानतय, दे११ ज्ञानदोष (→ज्ञानतय), दे३ ३ ५
“विरश्च (दे३ १०) दे३ “विरश्च, दे३ “विश्चे, मुवे “विरश्चे (→
“विरश्च); दे३ ४ ११ महाभूत (दे३ १०) “ता) दे३ महाविभूते दे३ महा
भूते (क्षेत्रज्ञ ज्ञेय सर्वेश्वर महायोगे च महाभूत क्षेत्रज्ञ) (→महा
विभूते)

-4 शा३ कारा क्षत्रज, दे३ महाक्षेत्रज्ञ, का३ २ दे३ ११ क्षत्रज,
दे३ महाक्षेत्रज्ञ (→महाक्षेत्रज्ञ), का३ सर्वभूतावास, दे३ ३ ११ सर्वभूते
श्वर (दे३ १२) (→सर्वभूतावास)

-5 दे३ ३ १० ०, दे३ ११ मनोनिवास ०; दे३ ११ महादेव
०; दे३ जगन्निवास (→मादिदेव)

-6 दे३ ३ १० ०; दे३ [अ]दुर्विज्ञेया दुराराध्य (→दुर्विज्ञेय
दुराराध्य), दे३ महाभूतेश्वर (→महाभूतेश्वर)

-7. तै३ परमेश्वर ० शा३ कारा का३ १ मादिव्योमेश्वर,
दे३ ११ परमेश्वर, दे३ मादिदेव (→परमेश्वर); दे३ योगेश्वर, (→
योगेश्वर) दे३ त्र्यम्बक, दे३ ५ ११ कार, तै३ त्र्यम्बक (→त्र्यम्बक)
शा३ महायोगिन्, का३ योगिन् (→महायोगिन्)

-8 दे३ ० दे३ ११ परब्रह्मन् ० शा३ कारा परं ब्रह्म,
कारा परब्रह्मन् सदाशिवान्, का३ दे३ ५ १० परब्रह्म (दे३ १०) “ह्या) दे३
परमब्रह्म (→परब्रह्मन्); का३ तै३ पर ज्योति (→परमज्योति)

-9 दे३ ० दे३ ११ वपट्कार ०; दे३ ३ कार, दे३ ११
स्वरा (→अस्वरा) तै३ ८ १२ स्वाहाकार; दे३ पर परम
कारण (→परमकारण)

10. दे३ सर्वगत दानं ०, दे३ सर्वगत सर्वदानं, दे३ [अ]
सर्वगता (→सर्वगत सर्वदानं); दे३ ५ १० तै३ “दानं (→दानं);
शा३ सर्वगता; दे३ सर्वहास, दे३ ५ १० तै३ सर्वगत (→सर्वगत);
कारा सर्वदेव, दे३ ८ २ देव, दे३ ११ सर्वदेव (→सर्वदेव); शा३ दे३
सर्व तै३ भगता (→भगता)

-11 दे३ ३ ५ १० तै३ “पुषावि” ०; शा३ कारा का३ १ दे३
पुषावि (→पुषावि); शा३ का३ २ पुषाम, कारा स्वकावन्

सर्वगत सर्वदाशिव सर्वशक्ते सर्वदेव अज [10]
सहस्रार्चिः प्रपार्चिः सुधामन् हरधाम अनन्तधाम
संवर्त संकर्षण बडवानल अग्नीधोमात्मक
पवित्र महापवित्र महामेघ महामायाधर महाकाम
कामहन् हंस परमहंस महाराजिक महेश्वर
महाकायिक महाहंस भवक्षयकर सुरसिद्धार्चित [15]
हिरण्यवाह हिरण्यरेत. हिरण्यनाभ हिरण्याप्रवेश

(→सुधामन्) शा३ कारा का३ मनोहरधाम, का३ सवमनोहरधाम,
दे३ हरिधामन्, दे३ अचिरम (→हरधाम) शा३ अन्तधाम, कारा
दे३ ३ तै३ भवन्तधामन् का३ अन्तधाम, दे३ अन्तधामा मुने
वचवर्त (→भन्तधाम)

-12 दे३ ११ “सर्वत” ०; दे३ सर्वत, दे३ सर्वतसर्वत, दे३
सर्वतक (→सर्वत) दे३ सकर्मण (→सर्वकर्षण) दे३ १ बडवाने,
(दे३ १०) दे३ बडवानल (→बडवानल); कारा का३ १ दे३ ३
भाषि ० (→अग्नी)

-13 दे३ पवित्र ०; दे३ ११ “महामेघ ० मुवे महामामा-
घर ० शा३ कारा का३ १ दे३ ४ ७ महामाम ०, दे३ पवित्र
(→पवित्र) दे३ अक्षपवित्र (→महापवित्र) का३ महामेघ, दे३
महानया हृन्त्येय नय, दे३ महामेघ, दे३ महामेघ (→महामेघ);
दे३ महा ० बिम्बा महेश्वर महा ००, दे३ महामाम, दे३ महाराजि
कामेश्वर महामाम, दे३ महाराजिकमहेश्वर, दे३ महाराजिक
महेश्वर महामाम, मुवे महा ०० (→महामाम)

-14 शा३ कारा का३ १ दे३ कामहन् ०; शा३ कारा
का३ १ दे३ ११ “हंस परमहंस ० दे३ ७ महाराजिक ०; दे३ ४ ५
“महेश्वर ०; दे३ कामहन् (→कामहन्); दे३ हंस (→हंस); दे३
परमहन् (→परमहन्); दे३ भवक्षयकर, दे३ महाराजिक (→महा
राजिक) दे३ कर्मणा (→महेश्वर)

-15 दे३ ० दे३ ७ महामामुक् महारहं ० दे३
महारह (→महारह); दे३ भवक्षयकर, दे३ भवक्षयकर
(→भवक्षयकर) दे३ ११ सुरसिद्धार्चित (दे३ १०) (→सुरसिद्धार्चित)

-16 शा३ कारा का३ २ दे३ हिरण्यवाह ०; दे३ हिरण्यरेत
०; शा३ कारा का३ २ हिरण्याप्रवेश ०; दे३ ३ १३ दे३ हिरण्य
वाहो, दे३ हिरण्यरेत (→हिरण्यवाहो); कारा दे३, हिरण्यरेत, दे३
हिरण्यवाहो (→हिरण्यरेत); शा३ हिरण्यनाभ, दे३ ४ हिरण्यनाभ, दे३
हिरण्यनाभ (→हिरण्यनाभ); दे३ हिरण्यरेत (→हिरण्यवाहो)

सनत्कुमार उवाच ॥

४५ १ अथोवाच महादेवो देवान् ब्रह्मपुरोगमान् ।
ऋषीणा चैव प्रत्यक्षं तीर्थमाहात्म्यमुत्तमम् ॥ १
एतत् सानिहितं प्रोक्तं सरः पुण्यतमं महत् ।
मयोपसेवित यस्मात् तस्मान्मुक्तिप्रदायकम् ॥ २
इह ये पुरुषाः केचिद् ब्राह्मणाः क्षत्रिया विशः ।
लिङ्गस्य दर्शनादेव पश्यन्ति परम पदम् ॥ ३
अहन्यहनि तीर्थानि आसमुद्रसरासि च ।
स्थाणुतीर्थं समेष्यन्ति मध्यं प्राप्ते दिवाकरे ॥ ४
स्तोत्रेणानेन च नरो यो मा स्तोष्यति भक्तित्व ।
तस्याहं सुलभो नित्य भविष्यामि न संशयः ॥ ५

२४

॥ पा० १। सनत्कुमारः २५ सनत्कुमार उ०

१ b) पा० का० ब्राह्मणान् ब्रह्म^० (→देवान् ब्रह्म^०); वारा
ब्राह्मणान्पूर्वगान्

२ -a) दे० एते (→एतत्); कारा का० २२३७ ते।
सनिहित दे० सनिहित (→सनिहित) -0) दे० १७ मये
(→मयोप); दे० ३० ते० ०वेति (→सेवित) -d) दे० ६०
(→तस्मान्)

३ -a) दे० विहाय (→इह ये) -d) दे० यास्यन्ति, दे०
यास्यन्ते (→यस्यन्ति); दे० परमे (दे० ?) (→परम)

४ -b) पा० वारा का० १२ ये, दे० १७ ह्य
(→भा); पा० वारा का० ० समुद्र, दे० सायुद्रात् (→समुद्र)
-0) दे० १०११ तीर्थे (→तीर्थ); दे० समेष्यन्ति (→समेष्यन्ति)

५ -a) दे० ३१० ते० सतत, दे० ११ सोता ये (→च नरो)
-b) दे० ५१० ये दे० ११ ० (→सो); पा० सुष्यन्ति, दे० १०११
स्तोष्यन्ति (→स्तोष्यन्ति) -d) दे० ११ भविष्यति (→भविष्यामि)

६ -b) दे० गत प्रभ, दे० गत प्रभो, दे० जगप्रभा
(→गत प्रभु) -0) दे० १४ देवता (→देवता); दे० पौत्र
(→पौत्र)

७. दे० ७७ इत्यारम्भ ६३ यावत् ० -a) दे० १४ ०
(→०तर); दे० रगता (→स्वर्ग); दे० ततो देवा पुन स्वर्ग -b)

इत्युक्त्वा भगवान् ह्यो ह्यन्तर्धानं गतः प्रभुः ।
देवाश्च ऋषयः सर्वे स्वानि स्थानानि भेजिरे ॥ ६
ततो निरन्तर स्वर्गं मानुषैर्मिश्रित कृतम् ।
स्थाणुलिङ्गस्य माहात्म्यं दर्शनात्स्वर्गमाप्नुयात् ॥ ७
ततो देवाः सर्व एव ब्रह्माणं शरणं ययुः ।
तानुवाच तदा ब्रह्मा किमर्थमिह चागताः ॥ ८
ततो देवाः सर्व एव इदं वचनमब्रुवन् ।
मानुषेभ्यो भय तीव्रं रक्षत्माक पितामह ॥ ९
तानुवाच तदा ब्रह्मा सुरास्त्रिदशनायकः ।
पाशुना पूर्यता शीघ्र सरः शक्रे हितं कुरु ॥ १०
ततो वर्षं भगवान् पाशुना पाकशासनः ।

पा० वारा का० निवित, का० निवित, दे० मिथित, दे० ३ पयित,
दे० मिथिता ते० बाथम (→मिथित); दे० ४ इत (→इतम्)
-0) दे० २४१० माहात्म्य (→माहात्म्य) -d) दे० स्वर्ग
(→स्वर्ग) पा० आप्तुम् (→माप्नुयात्) -0d) वारा वारा
रक्षाणुविगस्य आप्तुर्वद् समत

८ दे० ३५ ते० ०; दे० ३ ०; पा० वारा का० ० -0d
० -a) दे० १० ततो देवपय सर्व, दे० ११ ततो देवा सपत्यर्वा
-0) दे० ११ ततो (→तत्) -d) दे० वाराता (→वागता)

९ दे० ०; पा० वारा का० २ दे० ab ० -b) दे० ११
अब्रवीत् (→अब्रुवत्); दे० वचन वब्रुवन् -c) दे० १०११
तीर्थ, दे० १० तीर्थे (→तीर्थ) -d) दे० मह (→मह)

१० दे० ० -a) दे० ततो (→तत्) -b) पा०
स्वगविन्ता, दे० ५७१०११ ते० देव (दे० ३) विदता (→गुप्त
विदता); वारा नायका, दे० ३५७७ ते० नायकम् (→नायक)
-0) वारा वारा ० पाशुना (→पाशुना) -d) दे० ५१०११ ते०
सादे (दे० ११ ० ०) (→सर) दे० ७ सनिहित दे० सनिहित
(→गक हित); दे० ७ मह (→मह)

११ -b) वारा वारा ० पाशुना (→पाशुना); दे० ११
पाशुनाय, ते० पाशुनायम् (→पाशुनाय) -0) दे० सतार
(→सतार); दे० पूरयामाण (→पूरयामाण) -d) दे० ० ०, दे० ३ ते० ते०, दे० पाको दे० ५१०११ ते०, दे० ते० १ (→ते० १)

तर्पयेच्छूद्रया युक्तः स ग्रीणाति युगत्रयम् ॥ २७
यावन्मन्वन्तरं प्रोक्तं यावद्विज्ञस्य संस्थितिः ।
तावत्प्रीताश्च पितरः पिबन्ति जलम्लुचमम् ॥ २८
कृते युगे सान्निहत्यं त्रेतायां वायुसंज्ञितम् ।
कलिद्वापरयोर्मध्ये कूपं रुद्रहदं स्मृतम् ॥ २९
चैत्रस्य कृष्णपक्षे च चतुर्दश्यां नरोत्तमः ।
स्नात्वा रुद्रहदे तीर्थे परं पदमवाप्नुयात् ॥ ३०
यस्तु वटे स्थितो रात्रिं ध्यायते परमेश्वरम् ।
स्थायोर्वैट्प्रसादेन मनसा चिन्तितं फलम् ॥ ३१

३१. -१) वारा दे० मटे यस्तु (→यस्तु मटे); दे० सिवते (→सिवतो); दे० रागो, दे० रावि (→रावि); दे० यस्तु सियतो मटे रावि. -२) दे० विस्तरेय, दे० ध्यायन् (→ध्यायते) -०) वा० स्थाने वट^०, वा० स्थानवट^० (→स्थागोवट^०) -ते) वाप. समडे (→यस्तु); दे० समेत (→काम)

सनत्कुमार उवाच ।

स्थाणोर्वटस्योत्तरतः शुक्रतीर्थं प्रकीर्तितम् ।
स्थाणोर्वटस्य पूर्वेण सोमतीर्थं द्विजोत्तम ॥ १
स्थाणोर्वटं दक्षिणतो दक्षतीर्थमुदाहृतम् ।
स्थाणोर्वटात् पश्चिमतः स्कन्दतीर्थं प्रतिष्ठितम् ॥ २
एतानि पुण्यतीर्थानि मध्ये स्थाणुरिति स्मृतः ।
तस्य दर्शनमात्रेण प्राप्नोति परमं पदम् ॥ ३
अष्टम्या च चतुर्दश्या यस्त्वेतानि परित्रमेत् ।

पदे पदे यज्ञफलं स प्राप्नोति न संशयः ॥ ४
एतानि मुनिभिः साध्वैरादित्यैर्वसुभिस्तदा ।
मरुद्भिर्वह्निभिश्चैव सेवितानि प्रयत्नतः ॥ ५
अन्ये ये प्राणिनः केचित् प्रविष्टा स्थाणुमुत्तमम् ।
सर्वपापविनिर्मुक्ताः प्रयान्ति परमा गतिम् ॥ ६
अस्ति तत्संनिधौ लिङ्गं देवदेवस्य शूलिनः ।
उमा च लिङ्गरूपेण हरपार्थं न मुञ्चति ॥ ७
तस्य दर्शनमात्रेण सिद्धिं प्राप्नोति मानवः ।

व

पुष्टिका—दे० पुष्टिका ० पा० का० * दे० १० तै० इति
श्रीवामनपुराणे सरोमाहाम्ये कारा दे० ३५ ॥ इति वामनपुराणे
सरोमाहाम्ये दे० श्रीवामनपुराणे सरोमाहाम्ये भुवे इति श्रीवामन
पुराणे पुनस्तपनारदसंवादे सरोमाहाम्ये अध्यायनाम—कारा
स्थाणुलिङ्गमहिमानाम् अन्यहस्तलेषु अध्यापनात् नास्ति
अध्यायसंस्कारः—पा० दे० अध्यायतस्या नास्ति कारा चतुश्चत्वारि
सप्तमोऽध्यायः का० ॥ ३५ ॥ वा पटविशोऽध्यायः ॥ ३६ ॥ दे० ३
१० ॥ ४५ ॥ दे० ३ ४२ ॥ दे० द्वितीयोऽध्यायः दे० ११ अध्याय ४२
तै० सप्त चत्वारि ॥ ४३ ॥

२५

श्रीपा० तै० सनत्कुमारः, दे० सनत्कुमारः ०

१ -b) दे० ३ १० ११ पुष्टि (→पुष्टि) -d) पा० कारा
का० ध्योम (→धोम) दे० ३ १० तमा (→तम)

१ श्लोकान्तर दे० प्रतिकम्—

166 ●स्तात्वा हृदये तीर्थं द्विजोत्तमा ।

२ -a) पा० वटी कारा वट का० २ दे० वटा दे० ११
वटय तै० वट (→वट) ; तै० पश्चिमतो (→पश्चिमतो) -b) पा०
दक्षिणीयं, दे० ह्मा●र्व (→ह्मातार्थं) ; पा० का० २ प्रशस्तिम्
कारा महाकनम् (→महाकनम्) -c) पा० का० दे० ११ वट, कारा
वटे, दे० ३ १० तै० वट (→वटा) ; दे० ३ ह्मागो ●● पश्चिम
व मुवे स्थाणो पश्चिमदिशिगे -d) तै० तु विष्टति
(→प्रतिष्ठितं) दे० सन् ●● प्रकीर्तितम्, मुवे ननुतस्य गण स्मृत

३ -a) दे० एषां तु (→एषानि) ; दे० ४ स्थाणवि (दे०

पा०) (→तीर्थानि) -b) दे० ११ मध्य (दे० ११ ध्य) (→मध्ये)
-d) दे० ३ १० (→परम)

४ दे० ३ १० तै० cd ० ; दे० ३ मुवे cd १६ श्लोकान्तर
मागतानामधिकश्लोकानामपि वरते a) दे० अष्टम्या (→अष्टम्या) ; दे०
तु (→च) दे० चतुर्दश्या (→चतुर्दश्या) -b) दे० यस्त्वेतानि, तै०
यस्त्वेतानि (?) (→यस्त्वेतानि) -c) दे० यात्रा (→यत्र) -d)
वा दे० स प्राप्नोति (→स प्राप्नोति) दे० ११ प्राप्नोति न हि साय

५ -दे० ३ १० तै० ० ; दे० ३ मुवे १६ श्लोकान्तर
मागतानामधिकश्लोकानामपि वरते -b) पा० का० २ वटुभि
(→वसुभि) दे० ५ १० ११ तथा (→तथा) -d) दे० मे वितानि
(→सेवितानि)

६ -दे० ३ १० तै० ० ; दे० ३ मुवे ab चरणौ १६ श्लोका
नन्तरमागतानामधिकश्लोकानामपि वरते -a) दे० प्रयेवि (→प्रये
वे) -b) दे० ३ स्थान (→स्थाणु) -c) का० विनिमुक्ता
(→विनिमुक्ता) दे० वे सव पापनिमुक्ता -d) कारा परमं
पदम् (→परमा गति) ; दे० ३ १० परमा गति

७ दे० ३ १० तै० १० ; दे० ३ मुवे १६ श्लोकान्तरमात्रेण
रूपेणमागतानामधिकश्लोकानामपि वरते -a) दे० तत्संनिधौ निग, दे०
तत्संनिधौ ६०, दे० तत्संनिधौ निग (→तत्संनिधौ निग) -c)
दे० ३ उमा सा तै० उवाच (→उमा च)

८ -a) का० दे० ३ १० तस्य (→तस्य) -c) दे० प्राप्नोति
(→प्राप्नोति) -c) कारा चातरे, दे० दक्षिणे (→उत्तरे) ; कारा
दे० १० भागे (→पार्श्वे) -d) दे० ४ एतदेव, दे० १० एतदेव (न)

तस्य चोत्तरदिग्भागे लिङ्गं पूज्य विभीषणः ।
 अन्नरथामरथैव कल्पयित्वा बभूव ह ॥ २०
 आपादस्य तु मासस्य शुद्धा या चाष्टमी भवेत् ।
 तस्या पूज्य सोपवासी ह्यस्तत्त्वमवाप्नुयात् ॥ २१
 खरेण पूजितं लिङ्गं तस्मिन् स्थाने द्विचोत्तम ।
 तं पूजयित्वा यत्नेन सर्वकामानवाप्नुयात् ॥ २२
 दूषणस्त्रिशिराश्चैव तत्र पूज्य महेश्वरम् ।
 यथाभिलषितान् कामानापनुतौ मृदान्वितौ ॥ २३
 चैत्रमासे सिते पक्षे यो नरस्तत्र पूजयेत् ।
 तस्य तौ वरदौ देवौ प्रपच्छेतेऽभिधाञ्छितम् ॥ २४
 स्वाणोर्वटस्य पूर्वेषु हस्तिपादेश्वर शिव ।

तं दृष्ट्वा मृच्यते पापैरन्यजन्मनि संभयैः ॥ २५
 तस्य दक्षिणतो लिङ्गं हारीतस्य ऋषेः स्थितम् ।
 यत् प्रणम्य प्रयत्नेन सिद्धिं प्राप्नोति मानवः ॥ २६
 तस्य दक्षिणपार्श्वे तु वापी तस्य महात्मनः ।
 लिङ्गं त्रैलोक्यविख्यात सर्वपापहरं शिवम् ॥ २७
 वङ्गालरूपिणा चापि रद्रेण सुमहात्मना ।
 प्रतिष्ठित महालिङ्गं सर्वपापप्रणाशनम् ॥ २८
 भुक्तिदं मुक्तिदं प्रोक्तं सर्वकलिवपनाशनम् ।
 लिङ्गस्य दर्शनाच्चैव अग्रिष्ठोमफलं लभेत् ॥ २९
 तस्य पश्चिमदिग्भागे लिङ्गं सिद्धप्रतिष्ठितम् ।
 सिद्धेश्वरन्तु विख्यात सर्वसिद्धिप्रदायकम् ॥ ३० व ४

२० -a) दे० तस्य चोत्तरं, दे० तस्य चोत्तरं, दे० तस्या चोत्तरं (→तस्य चोत्तरं) -b) दे० पूज्य (→पूज्य); दे० ११ विभीषण (→विभीषण) -d) वारा कला मायत का० कल्पयित्वा, +बभूव यावत् (→कल्पयित्वा); दे० कल्पयित्वायावत्, दे० कला यित्वाय वावत्

२१ या० २१ ० सोपवासी ह्यारम्य ४० ० 'गुण्य' ह्यस्त नारित -b) दे० ११ शुक्लायां (→शुक्ला या) दे० या शुक्लाष्टम्यो भवेत् -c) दे० तस्या (→तस्या); दे० ३ ५ १० वे० पूज्य (→पूज्य); वारा सोपवासी (→सोपवासी) -d) वा० ० दे० ३ ५ १० ११ वे० च (→क्षि)

२२ या० वारा ० -a) दे० १० पूर्व पूर्णति (वे० १०) र लिङ्ग, दे० खरेण पूजितं लिङ्गं दे० पूर्णं पूजितं लिङ्गं, दे० ५ पूर्वेषु (दे० १०) पूजितं लिङ्गं दे० खरेण पूजितं लिङ्गं दे० १० पूर्णं पूजितं लिङ्गं -b) दे० ३ १० वे० तस्मात् (→तस्मात्); दे० ३ १० वे० स्थानात् (→स्थाने); दे० ४ १ १० वे० तस्मात् (→तस्मात्) -c) वा० २ प्रवा (→प्रयत्नेन) -d) वा० ० सर्वान् (→सर्व)

२३ या० ० -a) वा० २ दे० त्रिशिरः (→त्रिशिरः) -c) दे० तस्या (→यथा); दे० ४ [य] भित्ति (दे० १०) विज्ञान (→[य] भित्तिविज्ञान) -d) वा० ० दे० अवाप्तु, दे० प्राप्नुवन् दे० अवाप्तु, वे० अवाप्तु (→आप्तुतौ)

२४ या० ० -a) वारा दे० ११ पैरं मासे, वा० दे० ५ १० पैरं मासि (→पैरं मासे) -d) दे० यच्छात्राणां पितृ (→)

२५ या० ० -b) दे० हरिवं (?) (→हरितं); दे० निर्वं, दे० रिक्त (→निर्व) -d) दे० १ अन्यत्रमवमुद्रवै

२६ या० वारा ० १ दे० b, d ० -b) दे० तस्या (→तस्य); दे० मुने (→मुने); वे० रम्यम् (→रिक्तम्) -c) दे० ३ वे० तत्, दे० य (→यत्) दे० प्रयत्नेन, दे० प्राप्नोति (→प्रयत्नेन) -d) दे० १ आनोति (→प्राप्नोति)

२७ या० ० -a) दे० ३ वे० दक्षिणत (→दक्षिण); दे० ७ तस्यापि दक्षिणे पार्श्वे -b) वा० ० हारीतस्य, दे० ३ वापी तस्य दे० ७ पिपीन (दे० १०) तस्य (→वापी तस्य); दे० तस्मात् (→तस्मात्) -d) दे० रम्य (→रिक्तम्); दे० सर्वसिद्धिप्रदायक

२८ या० ० १ दे० २५-३० द्वावा ० -a) दे० रुपि, दे० ११ वापि (→वापि) -b) वा० २ वदनायु, दे० १० वद्रेण वे० वद्रेण च (→वद्रेण यु) -d) वा० ० दे० ११ विज्ञानं (→प्रज्ञानम्)

२९ या० दे० ० -a) वा० ० मुक्तिं मुक्तिं दे० ६ मुक्तिमुक्तिप्रद (→मुक्तिं मुक्तिं) दे० लिङ्ग (→प्रोक्तं) -b) दे० ३ ७ वे० १० वारं (→विनिर्वाणं) -c) वारा वा० २ दे० ३ ५ १० ११ वे० तस्मात् (→तस्मात्) -d) वारा वापि, वा० २ दे० ३ ५ १० ११ वे० ह्यष्टि (→ह्यष्टि) वा ३ वे० (→तस्मात्)

३० या० वारा दे० ० १ वा० ० bcd ० -a) दे० १० दक्षिण (→दक्षिण) -b) दे० रिक्त, दे० रिक्त (→रिक्त)

२५ ३५ तस्य दक्षिणदिग्भागे मृक्पण्डेन महात्मना ।
 तत्र प्रतिष्ठित लिङ्ग दर्शनात् सिद्धिदायकम् ॥ ३१
 तस्य पूर्वे च दिग्भागे आदित्येन महात्मना ।
 प्रतिष्ठित लिङ्गवर सर्वकिल्बिषनाशनम् ॥ ३२
 चित्राङ्गदस्तु गन्धर्वो रम्भा चाप्सरसा वरा ।
 परस्पर सानुरागौ स्थाणुदर्शनकाङ्क्षिणौ ॥ ३३
 दृष्ट्वा स्थाणु पूजयित्वा सानुरागौ परस्परम् ।
 आराध्य वरद देव प्रतिष्ठाप्य महेश्वरम् ॥ ३४
 चित्राङ्गदेखर दृष्ट्वा तथा रम्भेश्वर द्विज ।
 सुभगो दर्शनीयश्च कुले जन्म समाप्नुयात् ॥ ३५
 तस्य दक्षिणतो लिङ्ग वज्रिणा स्थापित पुरा ।

तस्य प्रसादात् प्राप्नोति मनसा चिन्तित फलम् ॥ ३६
 पराशरेण मुनिना तथैवाराध्य शकरम् ।
 प्राप्त कवित्व परम दर्शनाच्छकरस्य च ॥ ३७
 वेदव्यासेन मुनिना आराध्य परमेश्वरम् ।
 सर्वज्ञत्व ब्रह्मज्ञान प्राप्त देवप्रसादत ॥ ३८
 स्थाणो पश्चिमदिग्भागे वायुना जगदायुना ।
 प्रतिष्ठित महालिङ्ग दर्शनात् पापनाशनम् ॥ ३९
 तस्यापि दक्षिणे भागे लिङ्ग हिमवतेश्वरम् ।
 प्रतिष्ठित पुण्यकृता दर्शनात् सिद्धिकारकम् ॥ ४०
 तस्यापि पश्चिमे भागे कार्तवीर्येण स्थापितम् ।
 लिङ्ग पापहर सद्यो दर्शनात् पुण्यमाप्नुयात् ॥ ४१

३१ वा० का० ० का० १ a cd ० दे० १ १० cd
 ० -b) दे० मान्कडन (→मुक्कडन); वा० १ मान्कडनेन धीमता

३२ वा० बा० ० दे० १ १० ab ० -a) का० १ पश्चिम
 (→पूर्व च) -d) दे० १ ५ वे० १ कल्मष (→किल्बिष)

वारा पुस्तके ३० ३२ इत्येकानां स्थाने इमा इत्येवो
 वर्तते—

१६६ तस्य पश्चिम दिग्भागे आदित्येन महात्मना ।

प्रतिष्ठित निगवर दर्शनात् सिद्धिदायकम् ।

तस्य पश्चिमदिग्भागे मान्कडनेन धीमता ।

प्रतिष्ठितनिगवर सर्वकिल्बिष नाशकम् ।

३३ वा० ० दे० १ cd ० -a) दे० १ दस्य दे० १ दसु
 (→दस्तु) -b) दे० ३ चाता रता (→चाप्तरता) -d) दे०
 १ वासिना (→वासिणो)

३४ वा० ० दे० १ ab ० -b) वा० १ रागो (→रागो)
 दे० १ अतिश्रद्धावमावितो -c) दे० ३ ३ १० ११ वे० १ मायम् (→माय
 ष्य) -d) वारा प्रसृष्टापि (→प्रतिष्ठाप्य); दे० ३ महेश्वर (→महेश्वर)

३५ वा० ० -a) दे० १ वि र लक्षितम् १) दे० १०
 १ श्वर (→श्वर) -c) दे० १ गुजरा (→गुजरा) वा० १ दान मय
 दे० १ दानातस्य (→दानवीर्य) -d) दे० ३ कातजम् दे० ३ मुने
 (→मुने ष्य); जन्म दे० ३ तपानुयात् दे० ३ तपानुयात्
 (→तपानुयात्)

ab cd चरणयोर्मध्ये वा० १ अतिश्रद्धा—

१६९ मुखागतो पुण्यवता ।

३६ वा० ० -a) दे० १ तस्य (→तस्य) -b)
 का० १ चक्षिषा दे० वलिना दे० १० पश्चिमा (दे० १० १०)
 दे० १ गकम् दे० १ पश्चिमा (→पश्चिमा); दे० ३ परा (→परा)
 -c) दे० ३ ३ १० ११ वे० १ स्रप्रात (दे० १० ११ १०) (→प्राप्नोति)

३७ वा० ० -a) दे० ३ पराशरेण दे० १ पराशरेण
 (१) (→पराशरेण) -b) दे० ३ तपानुयात् तु शकर -d) वारा
 वा० १ वै दे० १ तु (→च)

३८ वा० ० -a) दे० १ व्यासेन (→व्यासेन) -c)
 दे० ३ वरात्र (→सर्वत्र); दे० ३ तथा प्राप्त दे० ३ ब्रह्मण्य (→ब्रह्म
 ज्ञान) -d) दे० ३ प्राप्त (→प्राप्ति); दे० १० देवा (→देव) दे० ३ देव
 देव प्रसादत दे० ३ प्राप्त प्राप्त प्रसादत

३९ वा० ० दे० ३ ३ १० cd ०; वे० १ bod ० -b)
 दे० ३ ३ १० लिग हिमवतेश्वर दे० ३ वायुना जगदायुना -d) दे० ३
 हेमातवनाग -d) दे० ३ प्रतिष्ठित पुण्यकृता दानाविधि
 माप्नुयात् । तस्यापि उत्तरे ति० दानादारागानम्

४० वा० दे० ३ ३ १० वे० १ b ० -b) दे० ३ हिमवतेश्वर
 (→हिमवतेश्वर) -c) वा० ३ प्र स्य सर्वज्ञम् वारा पुण्य
 वता वा० दे० ३ पुण्यकृता दे० ३ पुण्य ०० (→पुण्यकृता) -d)
 दे० ३ सिद्धिदायक (→सिद्धिदायक)

४१ दे० ३ ३ ३ ३ ० -c) वा० ३ वर (१) दे०
 सत्यम् (→सत्य) -i) दे० ३ दत्त दे० ३ सिद्धि (→पुण्य)

ab, cd चरणयोर्मध्ये दे० ३ अतिश्रद्धा—

१७० वाराध्य तपानुयात् सिद्धि देव प्रसादत

तस्याप्युत्तरदिग्भागे सुपाशं स्थापितं पुनः ।
 आराध्य हनुमांश्चाप सिद्धिं देवप्रसादतः ॥ ४२
 तस्यैव पूर्वदिग्भागे विष्णुना प्रभविष्णुना ।
 आराध्य वरदं देवं चक्रं लब्धं सुदर्शनम् ॥ ४३
 तस्यापि पूर्वदिग्भागे मित्रेण वरुणेन च ।
 प्रतिष्ठितौ लिङ्गवरो सर्वकामप्रदायकौ ॥ ४४
 एतानि मुनिभिः साध्वैरादित्यैर्वैसुमित्तथा ।
 सेवितानि प्रयत्नेन सर्वपापहराणि वै ॥ ४५
 स्वर्णलिङ्गस्य पश्चाच्च ऋषिभित्तस्वदर्शभिः ।
 प्रतिष्ठितानि लिङ्गानि येषां संस्था न विद्यते ॥ ४६
 तथा ह्युत्तरतलस्य यावदोद्यवती नदी ।

सहस्रमेकं लिङ्गानां देवपश्चिमतः स्थितम् ॥ ४७
 तस्यापि पूर्वदिग्भागे बालखिल्यैर्महात्मभिः ।
 प्रतिष्ठिता रुद्रकोटिर्यावत्संनिहितं सरः ॥ ४८
 दक्षिणेन तु देवस्य गन्धर्वैर्यक्षकिन्नैः ।
 प्रतिष्ठितानि लिङ्गानि येषां संस्था न विद्यते ॥ ४९
 तिस्रः कोट्योऽर्धकोटी च लिङ्गानां वायुरग्रवीत् ।
 अमर्यादाः सहस्राणि ये रुद्राः स्थाणुमाश्रिताः ॥ ५०
 एतज्ज्ञात्वा श्रद्धधानः स्थाणुलिङ्गं समाश्रयेत् ।
 यस्य प्रसादात् प्राप्नोति मनसा चिन्तितं फलम् ॥ ५१
 अकामो वा सकामो वा प्रसिद्धः स्थाणुमन्दिरम् ।
 निष्कृतः पातक्यैरैः प्राप्नोति परमं पदम् ॥ ५२ ६.

४२ दे३ अ ०, दे१ पुस्तके घास इति वस्तुतत्पर्यं ४१
 शोषस्य ab, cd चरणयोर्मध्ये आगत -a) वा१ दे३ १० तस्याप्यु
 त्तरो भागे, दे१ तस्यापि चोत्तरे भागे, दे१ तस्यापि उत्तरे पाशं -b)
 वारा सुपाशं स्थापितं ययो, वा१ दे३ सुपाशं स्थापितं पुन, वा२
 स्वपाशं स्थापितं पुन, दे० उमा पाशं च पुन, दे१ ७ बाधुता
 स्थापितं पुन (दे१ १) -c) वा१ दे१०.११ चाग्नि, वा२ स्थाणु,
 दे१ ४ प्राय (दे३ ११, दे१ ११), वे१ स्वाय (→वाग्) -d)
 दे१ सिध (→देव)

४३ -०) दे३ ११ परम (→वरद) -d) दे१ २ चक्रमध्ये, दे१ १०
 चक्र (दे१ १०) मध्ये, दे१ सवर्ग चक्र, दे१ चक्र लेखे (→चक्र लेख)

४४ -३) दे१ तरुण (→तरुण) -b) दे१ ३.५ १०.११
 वे१ इन्द्र (→मित्र) -c) दे१ ४ वे१ प्रतिष्ठिते, दे१ प्रतिष्ठित
 (→प्रतिष्ठित), दे१ ४ वे१ वरे (→वरी) -d) दे१ ४ वे१ प्रयागे
 (दे३ १०) (→प्रयागे)

४५ -३) वा१ वा० एताभिः, वे१ पुनाति (→एताभिः),
 दे१ सव (→साध्वै) -०) दे१ रविनाति (→सेवितानि) -d)
 दे१ च, दे१ तु (→च)

४६ -०) वा१ स्थाणुलिङ्गस्य पश्चात्, वा२ स्वर्णशृंगस्य
 पश्चात्, दे१ ३ वे१ स्वयम्भूतिङ्गं यथा स्थाणु, दे० ० ० ० ० यथा
 स्थाणु, दे१ स्वर्णलिङ्गस्य पश्चात्, दे१ ११ स्वयम्भूतिङ्गस्य यथा स्थाणु,
 दे१ १० स्वयम्भूतं ताना स्थाणु -b) दे१ मुनिभिः (→ऋषिभिः), वा१
 वा२ वा० उत्तरदिग्भिः, दे१ १ ० ० ० ० (→उत्तरदिग्भिः)
 -d) दे१ वे१ (→वे१), वा१ उत्तर, च कम्पा (→संस्था)

४७ -३) दे१०.११ तस्या ह्यु (→तथा ह्यु), वा१ वा२
 वा१ २ दे१० च (→तस्य), दे१ तस्यैवोत्तरतलस्य, दे१ तस्यात्तरता-
 श्रव, दे१ तया उत्तरपाशं तु -b) दे१ यावत्तोय, दे१ यावत्तोय
 (→यावत्तोय) -०) दे३ एक, (→एक); वे१ सहस्रनामकं
 लिङ्ग -d) दे१ तय (→देव), दे३ स्थिता (→स्थितम्).

४८ -३) दे१ सप्तशतितलस्य -b) दे१० वालि
 (→बाल) -०) दे११ प्रतिष्ठित (→प्रतिष्ठित) -d) दे१ विट,
 दे३ सरा (→सर)

४९ -३) दे१ च (→तु) -b) दे१ सह (→यत);
 वा१ विष्टुरै, वा१ विष्टुरै, + विष्टुरै (→विष्टुरै) -d) वा१
 वा१ ० भूतो (वा१ वा२ ११) येषां न विद्यते, वा२ येषां भूतो न
 विद्यते, दे१ सत्यं न विद्यते

५० -३) दे१ कोटि च (→कोटी च) -b) वे१ लिपानि
 (→लिङ्गानां) -०) वा२ ये संस्थाता, वा१ २ दे१ १० ११ वे१
 अनन्याता (→अनन्यता) -d) वा२ वे१ द्वा, वे१ वे१ द्वा (१),
 मुने यद्वा (→ये द्वा); दे१ ५ १० ११ वे१ स्थान (→स्थाणु),
 दे१ ५ १० ११ वे१ स्थान (→स्थाणु) दे१ क्षात्रिता (→क्षेत्रिता);
 दे१ द्वा स्थाणुसमाश्रिता

५१ -३) दे१ एत मन्वा (१), दे३ एतमन्वा (→एत-
 मन्वा); वा१ १ ११ पाना (दे१ ११ पाना), वा२ पान (→पान)
 -b) दे१ सप्तशत (→सप्तशत) -०) वा१ वा२ वा१ दे३ ७
 वे१ तस्य (→तस्य) दे१ प्राप्नोति (→प्राप्नोति) -d) दे३
 निश्चित (→निश्चित)

५२ -b) वा२ प्रति (वि१) द्वा, दे१ ४.१० वे१ प्रविष्ट,
 दे१ प्रविष्ट (→प्रविष्ट) -०) दे३ वीर्यो वीर्य (→पातक्यैः).

तस्मिन् ब्रह्मा समुद्भूत सर्वलोकपितामह ॥ ३
 तस्मान्मरीचिरभवन्मरीचे. कश्यप सुत.।
 कश्यपादभवद् भास्वास्तस्मान्मनुरजायत ॥ ४
 मनोस्तु ध्रुवत पुत्र उत्पन्नो मूखसमय ।
 पृथिव्या चतुरन्ताया राजासीद् धर्मरक्षिता ॥ ५
 तस्य पत्नी यमूवाथ भया नाम भयावहा ।
 मृत्योः सत्साक्षादुत्पन्ना कालस्य दृष्टिता तदा ॥ ६
 तस्यां समभवद् वेनो दुरात्मा वेदनिन्दक ।
 स दृष्ट्वा पुनर्वदन क्रुद्धो राजा यन ययौ ॥ ७
 तत्र कृत्वा तपो घोर धर्मेणाष्टस्य रोदसी ।
 प्राप्तवान् ब्रह्मसदन पुनरावृत्तिदुर्लभम् ॥ ८
 वेनो राजा समभवत् समस्ते क्षितिमण्डले ।

दे० १० धन्व० दे० वद० (वज्र ?) दे० ११ मय्य० (मय ?) (→प्रप्र)
 -०) काय का० दे० ब्रह्म (→ब्रह्मा); दे० समुत्पन्न (→समुद्भूत)

४ -३) दे० भगवन् (→जगवन्)

५ -३) काय ध्रुवत दे० स्तवत (?) दे० ११ सुतपुत्र
 (→भु) ध्रुवत; दे० मनोस्तु धननामाभूत् -३) दे० १० मूख
 (→मूख); दे० पुनो मुक्तसमुद्भव -०) दे० १० ११ वे० पृथिव्या
 चतुरन्ताया -०) दे० १० ११ वे० राजा (दे० जा) वमस्य र
 (दे० रा) वि (दे० वि) वा(दे० वि)

६ -३) वा० मय दे० ११ वे० माया (→मया);
 दे० ११ वे० (→वरा) -०) दे० मय्यो (→मयो) -३) दे०
 तथा (→तथा)

७ दे० ३ वे० सप्त ७ द= ० ०; (र तं) -३) वा०
 काय का० दे० १० वे० दे० दे० (→वे०)
 -३) वे० दे० (→वे०) -०) दे० सत्प्रा यन यन -३) दे०
 ध्रुवो, दे० १० ध्रुवो (→ध्रुवो)

८ दे० ३ वे० abo ० (न ७ वा वि) -३)
 लब्ध (→लब्ध); -३) दे० १० रोदसी (→रोदसी) -३) वा०
 काय का० यन (→ब्रह्म); भुवे प्राप्तवान् तद परं प्राप्त -३)
 वा० प्राकृत्य (→प्राकृति)

९ -३) वा० काय का० वे०, का० वे०, वे०, दे० ११
 वे० (→वे०) -३) दे० समपे महिमण्डले -३) दे० ३ १० वे०
 वे० १० वे० (→वे०); दे० ३ वे० गुत (→[मा]लक)

१० -३) दे० प्रेयसा (→प्रेयसा); दे० यपोय
 यामात तन् -३) काय दे० दे० (→वे०); दे० सम

त मातामहदोषेण तेन कालात्मजात्मज ॥ ९
 योषयामस नगरे दुरात्मा वेदनिन्दक ।
 न दातव्य न यष्टव्य न होतव्य कदाचन ॥ १०
 अहमेकोऽत्र वै वन्द्य पूज्योऽह भवता सदा ।
 मया हि पालिता युय निवसन्व यथासुखम् ॥ ११
 तन्मत्तोऽन्यो न देवोस्ति युष्माक य परायणम् ।
 एतच्छ्रुत्वा तु वचनमृषयः सर्व एष ते ॥ १२
 परस्पर समागम्य राजान वाक्यमनुवन् ।
 भुति प्रमाण धर्मस्य ततो यज्ञः प्रतिष्ठित ॥ १३
 यज्ञैर्विना नो प्रीयन्ते दवा स्वर्गनिवासिन ।
 अग्नीता न प्रयच्छन्ति वृष्टिं तस्यस्य वृद्धये ॥ १४
 तस्माद् यज्ञैश्च दैवैश्च धार्यते सचराचरम् ।

वे ४०

महिमण्डले -०) दे० होतव्य (→यष्टव्य) -३) दे० यष्टव्य
 (→होतव्य)

११ -३) काय पूय दे० ३ वे० योग्य दे० मान्य
 (→वन्द्य) -३) काय वयो (→पूज्यो); दे० वे० (→[प्र]ह);
 दे० ४ ११ भवता (→भवता) -०) दे० मयापि (→मया हि); दे०
 रक्षिता (→पालिता) -३) वा० न (→नि); दे० ११ वसन्व य
 (→निवसन्व)

१२ -३) दे० मतो (→मत्तो); वा० तमत्तो न
 दे० तस्मात्प्राम्यन वे० तन्मत्तो योग्य (→तमत्तोऽन्यो न) दे० बोधो
 (→दे०) -३) दे० ३ यत दे० वा० दे० न (→य) दे०
 परायणा (→परायणम्)

१३ -३) दे० समागम्य (→समागम्य) -०) वा० दे०
 भुति (→भुति) दे० प्रमाण (→प्रमाण) -३) वा० तयोर्
 काय का० तयो दे० मूय (→ततो); वा० काय का० यत दे० ११
 यत दे० यता (→यत) वा० का० दे० प्रतष्ठिता (का० तात)
 (→प्रतिष्ठित)

१४ -३) वे० विना नो (→विना नो); काय प्रीयन्ते नो
 विना यर्नर दे० प्रीयन्ते तितरो यर्नर -३) दे० सप्त दे० नाष्ट
 (→स्वप्न) -३) दे० ३ १० वे० सप्तय य विवृ (दे० १०) द
 (दे० १०) दे० दे० सप्तयवृ विवृ दे० ३ वृ द सप्त (य ?)-
 ३) दे०

१५ -३) दे० यन स दे० ११ वे० यन (→यर्नर); दे० १
 १० वे० दे० ११ यन (→दे० यन) -३) दे० यन स (→यन स)

७ १५ एतच्छ्रुत्वा क्रोधदृष्टिर्वेनः प्राह पुनः पुनः ॥ १५
न यद्व्यं न दातव्यमित्याह क्रोधमूर्च्छितः ।
ततः क्रोधसमाविष्टा ऋषयः सर्वे एव ते ॥ १६
निजघ्नुर्मन्त्रपूर्वैस्ते कुशैर्वज्रसमन्वितैः ।
ततस्त्वरजके लोके तमसा संवृते तदा ॥ १७
दस्युभिः पीड्यमानास्तान् ऋषींस्ते शरणं ययुः ।
ततस्ते ऋषयः सर्वे ममन्युस्तस्य वै करम् ॥ १८
सव्यं तस्मात् समुत्तमैः पुरुषो ह्रस्वदर्शनः ।
तमूर्ध्वऋषयः सर्वे निपीदतु भवानिति ॥ १९
तस्मान्निपादा उत्पन्ना वेनकल्मषसंभवाः ।
ततस्ते ऋषयः सर्वे मन्मथुर्दक्षिणं करम् ॥ २०

—d) शा। कारा का। २ दे। १५ पीन, दे। ११ वेण, ते। वेनो (→वेन),
ते। प्रात (→प्राह)

१६. —b) दे२ मूर्च्छित (→मूर्च्छित) —d) दे। मुनय
(→ऋषय)

१७ —a) दे। ३ ५-७ निर्जघ्नुर, दे। विनिघ्नुर (→निजघ्नुर)
दे। मित्र (→मन्त्र), शा। कारा का। २ तु, दे। च, दे। त (→ते).
—b) शा। कारा का। १० दे। ११ यन, दे। जल (→वज्र) दे।
समन्वितौ (→समन्वित) —c) शा। त्वराजके, दे३ त्वराजके ?
दे। ११ त्वा (त्व ?) राजके (→त्वराजके)

१८ शा। १८ कारम् १६५ यावत् ० (ह स) —a)
कारा का। २ तु, दे। ७ च (→ताव) —b) शा। कारा का। १०
दे। २५ ऋषीस्ताव, दे। १५ ऋषीप्र, दे। २५ ऋषीस्ता, प्रजास्ता
(→ऋषीस्तो)

१९ शा। ० (ह स, ३ १८ पा वि), ते। १६ d
'निपीदतु इत्यारम्भ २० ० सव इति यावत् ०
(ह स) —a) दे। सव्यादमात् (→सव्य तस्मात्) दे। समुत्तम
(→समुत्तमो) —b) दे। १० पु ० (→पुत्रो) —c) दे। मुनय
(→ऋषय) —d) दे। निपीदाव (→निपीदतु), दे। द्रह
(→इति)

२० शा। abc ० (३ १६ पा वि) ते। abc ० (३
१६ पा वि) —a) दे। तस्या (→तस्मात्), का. २ दे। ७ निपादा
(दे३ ०६) तु (दे३ तु) तस्या (→निपादा तस्या), दे। ११ तस्या
(→तस्या) —b) कारा का। वेणु, का२ दे। वेणो, दे। १५ *
दे। ११ वेण- (→वेन-), दे। सवय (→सवया) —c) कारा तु

मध्यमाने करे तस्मिन् उत्पन्नः पुरुषोऽपरः ।
वृहत्सालप्रतीकाशो दिव्यलक्षणलक्षितः ॥ २१
धनुर्बाणाङ्कितरुध्रध्वजसमन्वितः ।
तमुत्पन्नं तदा दृष्ट्वा सर्वे देवाः सवासवाः ॥ २२
अभ्यपिञ्चन् पृथिव्यां तं राजानं भूमिपालरुम् ।
ततः स रज्जयामास धर्मेण पृथिवीं तदा ॥ २३
पित्राऽपि रज्जिता सस्य तेन सा परिपालिता ।
तत्र राजेतिशब्दोऽस्य पृथिव्या रज्जनादभूत् ॥ २४
स राज्यं प्राप्य तेभ्यस्तु चिन्तयामास पार्थिवः ।
पिता मम अधर्मिणो यश्चक्षुच्छित्तिकारकः ॥ २५
कथं तस्य क्रिया कार्या परलोकसुखावहा ।

(→ते)

२१ —b) दे। ३ ते। पुरुषोत्तम (→पुरुषोत्तर) —c) शा।
कारा का। २ मिर, दे। ३ मिर, दे। पाल-, दे। १०-११ शाल-
(दे। ११ ०८) (→साल-) —d) दे। ३ ते। पूजित (→लक्षित).

२२ —b) दे। ११ चक (अ) (→वक), शा। कारा का। २
पुञ्ज (→पञ्च); शा। तमन्विता (→समन्वित) —c) दे। ११
तद (→व)

२३ —a) शा। मरिचचन्, दे। मन्त्रचन्, दे। ११ मन्त्र
विच्य (→अभ्यपिञ्चन्), दे। ३ ते। पृथिव्यात्, दे। पृथिव्यास्ते
(→पृथिव्यां त) —b) शा। का। २ दे। ११ भुवि, कारा का. २ दे।
चन- (→चमि), दे। पालन (→पालक). —d) दे। ११ पृथिवी
(→पृथिवी)

२४ —a) दे। २ १० पित्रा वि, दे। ११ पित्राव-, दे। विवेक-
(→विषय); दे। ४ -रज्जिता, ते। -रज्जित (→-रज्जिता);
दे। मित्र (?) ह्यन्तर पुत्रो —b) शा। कारा का। २ येन
(→तेन) —c) दे। ७ १० ततो (→तत्र), दे। ३ ते। मन्त्र
(→मन्त्रोद्य) —d) दे। पृथिवी, दे। १० पृथिव्या (→पृथिव्या)

२५ —a) दे। ३ राज्य वै (→स राज्य), दे। २ १० वैत्यलु, दे।
वराय (→वेत्यलु); ते। राज्य प्राप्य च वैत्यलु —c) दे। मनास्य,
दे। मम ह- (→मम ह-); कारा मममिदो मम पिता —d)
शा। 'व्युच्छति (?)', दे। १०-१० 'विच्छित' (→'व्युच्छित')
दे। ११ मन्मथुरित्यतिशङ्कम् ।

२६ —a) का२ दिया, ते। कृपा (→क्रिया); का२ शर्मा
(→कार्या) —b) दे। ३ ते। 'लोक' (→'लोक-'); का२ दे। 'वहा'

इत्येवं चिन्तयानस्य नारदोऽभ्याजगाम ह ॥ २६
तस्मै स चासनं दत्त्वा प्रणिपत्य च प्रष्टवान् ।
भगवन् सर्वलोकस्य जानामि त्वं शुभाशुभम् ॥ २७
पिता मम दुराचारो देवत्राक्षणनिन्दकः ।
स्वकर्म्मरहितो मित्र परलोकमवाप्तवान् ॥ २८
ततोऽग्निराधारदत्तं ध्यात्वा दिव्येन चक्षुषा ।
स्लेच्छमध्ये समुत्पन्नं ध्ययकुष्ठसमन्वितम् ॥ २९
तच्छ्रुत्वा वचनं तस्य नारदस्य महात्मनः ।
चिन्तयामास दुःखार्चः कथं कार्यं मया भवेत् ॥ ३०
इत्येवं चिन्तयानस्य मतिर्जाता महात्मनः ।
पुत्रः स कथ्यते लोके यः पितृस्त्रायते भयात् ॥ ३१

(दे॥ २६) (→विदा) -0) वा२ इत्येव (→इत्येवं); दे३ चिन्तया
हर (→चिन्तयानस्य) -d) वा॥ नारदोऽभ्या, + नारदोमि
(→नारदोभ्या).

२७ -a) दे३ तस्मै स (→तस्मै स); दे॥ चासनं, +आसनं
(→आसतनं); दे३ दृष्टा (→दत्त्वा) -b) दे३ तु (→च)

२८. -b) दे३ वेद (→देव) -0) दे३ धर्म (→धर्म),
दे३ विप्र (→विप्र); दे३ स्वकर्म्मणा हृतो विप्र. -d) दे३ भवा-
ज्याय (→भवाप्तवान्) दे३ परलोकमुत्पाय

२९ इतोकारात् दे३ अधिवन्-

171० इत्येव चिन्तयानस्य भवात् ? वा ।

२९ -a) दे३ तु (→तु) -0) वा२ वा॥ २ दे३ ५-10
समुत्पन्न (→समुत्पन्न) -d) दे३ दे३ वा२, दे३ वयम् (→वयम्)
वा२ दे३ ५-10. समन्वित, दे३ नानुसृत (→समन्वितम्)

३०. दे३ ३ दे३ चिन्तया ३०८ इत्यारम्भ ३१b 'महा-
त्मा' इति यावत् 0 (ह सं) -d) दे३ २ मम कार्यं कथं वात्

३१ दे३ ३ दे३ ab 0 (ह ३० वा वि) -a) वा२
इत्येव (→इत्येवं); वा॥ वा२ वा२ २ चिन्तयामास (→चिन्तयान-
स्य) -0) वा२ सोऽह (→सोऽह) -d) दे३ ३ कथ्यते, दे३
वा२ दे३ ११ स्वारयते, दे३ वा२ दे३ (→वा२)

३२ दे३ ३-५, १० दे३ od 0 -a) वा२ स पुत्र,
दे३ मन्त्रा (→स मन्त्रा) -b) दे३ दृष्टव्यमार्त्तं मुनिम्. -d) वा॥
वा॥ वा२ वा॥ तनुयसं मुने (वा२ 'तु नो'), वृत्ति दे३ स्वर्ग-
मनो वदेत्, वा२ यः स्वर्गोर्मातोर्व स तु धर्मिर्हितं प्रति.

३३ वा॥ दे३ वा२, दे३ नारद

३३. -a) वा२ वा२, वा२ (→वा२); वा॥ वा॥ २ दे३ ३-११ द

एवं संचिन्त्य स तदा नारदं प्रष्टवान् मुनिम् ।
वारणं मत्पितृस्तस्य मया कार्यं कथं मुने ॥ ३२

नारद उवाच ।

गच्छ त्वं तस्य तं देहं तीर्थेषु बहू निर्मलम् ।
यः स्थाणोर्महर्षीर्यः सरः सन्निहितं प्रति ॥ ३३
एतच्छ्रुत्वा तु वचनं नारदस्य महात्मनः ।
सचिवे राज्यमाधाय राजा स तु जगाम ह ॥ ३४
स गत्वा चोत्तरां भूमिं स्लेच्छमध्ये ददर्श ह ।
उदरोमेण महता क्षयेण च समन्वितम् ॥ ३५
ततः श्रोत्रेण महता संतप्तो वाक्यमब्रवीत् ।
हे स्लेच्छा नौमि पुरुषं स्वगृहं च नयाम्यहम् ॥ ३६

दे३, वा२ त प्राप्य, दे३ ३ तद्देह (→त देह) -b) वा॥ वा२
वा॥ २ तीर्थं बहू विनिमित्त, दे३ तीर्थं वै निर्मलं बहू -0) वा२
वा२ (→यत्र); दे३ ३ ५-१० दे३ स्तातो (दे३ 'तो') (→स्थाणोर);
दे३ ५ महातीर्थ (→महत् तीर्थ) -d) वा॥ वा॥ २ स तु, वा२ नय,
(→वा२); दे३ ३-१० सन्निहित (→सन्निहित); दे३ सराणोर्हितं प्रति
३४ -0) वा२ प्राप्य (→प्राप्य); दे३ ५-१० दे३
चिन्तयामास त दे३ -d) दे३ दृष्टव्यस्य (→प्राप्य स तु); दे३ ३-१०
दे३ वा२ (→तु); दे३ वा२ वा२ विनाश

३५ इतोकारात् वा२ अधिवन्-

172० तं दे३ चिन्तयानुत्तं पुष्करक्षय जगाम स ।

दे॥ ३४ इतोकारात् परमधिकम्-

173० चिन्तयामास तं दे३ दृष्टव्यस्य (?) जगाम ह ।

३५ -a) दे३ त दृष्टा, दे३ तस्य दृष्टा (→य गत्वा); वा२
चोमर्त्त भूमि, +चोमर्त्त भूमि, दे३ ५-१०-११ दे३ स (दे३ प्रो) सर दे३
(→चोमर्त्त भूमि) -0) दे३ रोमिण (→रोमिण); दे३ ५-१०-११
दे३ त स्लेच्छ (→मग्ना) -1) वा॥ वा२ वा॥ २ दे३ ११ वा२
(→वा२); दे३ तु (→च); दे३ वनाश्रित (→वनाश्रित)

वा॥ वा॥ ० -b, d) मग्ना अधिवन्-

174० चिन्तयामास तं दे३ पुष्करक्षय जगाम ह

३६ -a) वा॥ दृष्टव्य (→दृष्टव्य) -b) दे॥ वा२
(→वा२) -0) दे३ ३-१० दे३ हा, दे३ ३-११ मी (→दे३);
दे३ ३ दे३ स्लेच्छ, दे३ ३ स्लेच्छ रोमि, दे३ स्लेच्छरोमि,
(→स्लेच्छ रोमि); दे३ दे३ पुत्र, दे३ पुत्रे (→पुत्र); वा२
हे स्लेच्छ नौमर्त्तं पुत्रम्, दे३ यन्मर्त्तं पुत्रम् (?) -d) दे३
दृ ३ वा, दे३ दृ ३ वा (→दृ ३ वा)

३६ तत्राहमेनं निरुज करिष्ये यदि मन्यथ ।
तथेति सर्वे ते म्लेच्छाः पुरुषं तं दयापरम् ॥ ३७
ऊजुः प्रणतसर्वाङ्गा यथा जानासि तत्कुरु ।
तत आनीय पुरुषान् शिविकावाहनोचितान् ॥ ३८
दत्त्वा शुल्कं च द्विगुणं सुखेन नयत द्विजम् ।
ततः श्रुत्वा तु वचनं तस्य राज्ञो दयावत् ॥ ३९
गृहीत्वा शिविकां क्षिप्रं कुरुक्षेत्रेण यान्ति ते ।
तत्र नीत्वा स्थाणुतीर्थं अवतार्य च ते गताः ॥ ४०
ततः स राजा मध्याह्ने स स्नापयति वै तदा ।
ततो वायुरन्तरिक्षे इदं वचनमब्रवीत् ॥ ४१

३७ -a) शा. का. २ एत ते। अन्य ? (→एत) कारा
दे१ विरज, का. १ नीरोग, दे२ विरज (→निरुज) -b) दे। ११
मन्यते, दे२ ११० मन्यथा (→मन्यथ) -c) दे। ११ सर्वतो (→सर्वे
ते) -d) शा. का. २ दे२ ५११ ते (→त)

३८ -b) दे१ यत्न (→यथा) दे११ ते। त (→तत्)
-c) दे११ स त (→तत्) दे११ आनह्य ? (→आनीय) शा. पुनया
(→पुण्यान्) -d) का. २ दे२ ४१ "बहो" (→"बाहो") शा.
"बहोचिता" (→"बाहोचिता")

३९ -a) कारा च शुल्क, ते। शुल्क + शुल्क च (→शुल्क
च) दे२ यदि गुण दे१ उवाचार (→च द्विगुण) -b) कारा नयत
स्वित, दे। [मा]नीय तद् वच दे२ ५१० ते। [मा]नी (दे२ ९१)
मत् (दे२ ९१) द्विज, दे१ [अ] य प्रणीयता मुदे [मा]नीयता द्विज
(→नयत द्विजम्) -c) दे१ ते तच्छुल्या (→तत् शुल्का) दे११
च (→च)

४० -a) दे१ गृहीत (→गृहीत्वा) दे१ पुत्र दे१ रत्न-
(→क्षिप्र) -b) दे११ "त" (?) न ग (→"लेखन"), का. कारा
कुरुक्षेत्रेण याति (का. कुरुक्षेत्रं ययाति) का. २ कुरुक्षेत्रं नयन् तदा
दे१ कुरुक्षेत्रं नयन्ति (ति ?) स -c) दे१ ३ ते। यत्न (→यथा), ते.
नत्वा (→नीत्वा) शा. कारा का. २ दे२ ५१०११ ते। "तीर्थ
(→"तीर्थ") -d) का. २ ते। नवतीर्थ (→नवतार्य), शा. का. २ च
ती गतो दे१ ३१० ते। ततो गता (दे२ ३१० "त" दे२ गतागतो
(→च ते गता) दे२ वचनायते तो ततो.

४१ -a) दे१ यत्न (→तत्) -b) दे२ न (→त);
दे१ १० त स्नापयितुमुद्यत -c) कारा दे११ अन्तरिक्षात्, दे२ ३
अन्तरिक्ष (→अन्तरि ?), दे१ ततोन्तरिक्षो वायु -d) दे२ ३

मा तात साहस कार्पोस्तीर्थं रक्ष प्रयत्नत. ।
अय पापेन घोरेण अतीव परिवेष्टित. ॥ ४२
वेदनिन्दा महत्पापं यस्यान्तो नैव लभ्यते ।
सोऽय स्नानान्महतीर्थं नाशयिष्यति तत्क्षणात् ॥ ४३
एतद् वायोर्वच. श्रुत्वा दुःखेन महताऽन्वितः ।
उवाच शोकसतप्रस्तस्य दुःखेन दुःखितः ।
एष घोरेण पापेन अतीव परिवेष्टित. ॥ ४४
प्रायश्चित्तं करिष्येऽहं यद्वदिष्यति देवताः ।
ततस्तदा दवता. सर्वं इदं वचनमब्रवीत् ॥ ४५
स्नात्वा स्नात्वा च तीर्थेषु अभिषिञ्चस्व वारिणा ।

तत (→इद)

४२ -a) शा. का. १ मातामहोत्कर्षकर कारा मत्
महोत्कर्षकर -b) दे११ तीर्थ (→तीर्थ) -c) शा. कारा. का. २
एतद् पापेन दे२ ११ एव पापेन (→अयं पापेन) -d) दे२ १ ह्यतीव
(→अतीव) शा. दे१ पर (दे१ १०) वेष्टित, कारा दे२ परिवेष्टित,
दे२ ३ ते। सर्ववेष्टित (→परिवेष्टित)

४३ -a) दे१ पापो (→पाप) शा. का. २ देवदेवो
महात्मानो (का. २ "दे") कारा देवदेवो महात्मान -b) शा. का. २
यद्यतो, कारा यदर्थ, दे२ १ यस्यात् दे२ १० यस्यान्तो (→यस्यान्तो);
कारा दृश्यते दे१ विष्टते (→लभ्यते) -c) शा. का. २ योस्य
कारा योव दे२ योय दे१ सोस्य (→सोय) शा. का. २ स्नात्वा,
कारा स्नाति (→स्नानात्) दे२ ५ महातीर्थ, दे११ महतीर्थ
(→महतीर्थ) -d) कारा दे११ नागमिष्यति (→नागमिष्यति)

४४ शा. कारा का. १ od of O -b) दे२ [अ]
न्विता [→[अ] न्वित] -c) दे१ एवं (→एव) -d) दे२ ५
ह्यतीव (→अतीव), दे२ परमेष्टित, दे११ परिवेष्टित (→परिवेष्टित);
दे२ महता हि समावृत..

४५ दे२ ab O -c) शा. कारा का. २ दे२ तु (→
त) शा. १, व, कारा का. २ सर्व (→सर्व) -d) दे२ मन्वीव
(→मन्वीव)

४६ कारा od O -a) दे१ तु (→च), दे२ ४ १०११
ते। तीर्थं त्वं (→तीर्थं तु) दे२ स्नात्वा च तीर्थं स्नयिष्य -b)
कारा का. ह्यभिषिञ्चस्व, दे१ अभिषिञ्च त्व (→अभिषिञ्चस्व)
-c) दे१ योजतो जालकं यावद्, दे२ १ यो (दे१ २५) यतो (दे१
२५) श्मुक यावद्, दे२ अञ्जतो अञ्जक यावद्, दे२ रजता कुर्ब

ओजसा चुलकं यावत् प्रतिहृले सरस्वतीम् ॥ ४६
 स्नात्वा मुक्तिमवाप्नोति पुरुषः श्रद्धयान्वितः ।
 एष स्वपोषणपरो देवदूषणतत्परः ॥ ४७
 ब्राह्मणैश्च परित्यक्तो नैष शुद्धयति कश्चित् ।
 तस्मादेन समृद्धिंश्च स्नात्वा तीर्थेषु भक्तिः ॥ ४८
 अभिषिञ्चस्व तोयेन ततः पूतो भविष्यति ।
 इत्येतद्वचनं श्रुत्वा कृत्वा तस्याश्रमं ततः ॥ ४९
 तीर्थयात्रा ययौ राजा उद्दिश्य जनकस्वकम् ।
 स तेपु प्लावनं कुर्वन्तीर्थेषु च दिने दिने ॥ ५०
 अभ्यषिञ्चत् स्वपितरं तीर्थतोयेन नित्यशः ।
 एतस्मिन्नेव काले तु सारमेयो जगाम ह ॥ ५१

यावत् दे१० अ (मा १) गतो तु * कं यावत्, तैः ओजसो लोकं
 यावत्, मुने आगतो लुप्तं यावत् -d) दे१ २ १० तैः प्रतिहृत्वा
 दे३ ५ १ ॥ प्रतिहृत्वा (→प्रतिहृत्वे) वा१ दे३ ५ १ ॥ तैः सरस्वती
 (→सरस्वतीम्)

४७ कारा ab ० -c) वा१ तु (→रव) दे५ 'जोषण'
 (→'जोषण') -d) दे१ विष्णु (→देव')

४८ -a) दे५ ब्राह्मणेषु (→ब्राह्मणैश्च) -b) दे५ नैव
 (→नैव) -c) दे१ १० तस्याश्रमं दे५ तस्मादेव (→तस्मादेन)
 -d) दे५ ८० (→स्नात्वा) दे५ तीर्थेषु (→तीर्थेषु)

कारा ४८ ab ० d मध्ये ग्रन्थिकम्—

१७५ * स्नात्वा स्नात्वा च तीर्थेषु ग्रन्थिष्वश्रवणारिणा ।
 अमरवस्तुलुकं यावत् तैरेममभिषिञ्च च ।

तीर्थनामभसा यावत् प्रतिहृत्वे सरस्वती

४८ स्वीकार् दे११ परमधिकम्—

१७६ * एतेषु स्रवनं १ कुर्वन् तीर्थेषु यत्नितः ।

४९ दे५ ० -d) वा१ वा३ तस्याभिमतः, दे१ तपश्चम
 (→तपश्चम)

५० -b) दे१ पितरं (→पितरं) -c) कारा दे१ ३ १०
 तैः तेषाम्प्लावनं, दे१ तेषु प्लावनं दे१ तेषु प्लावनं (→तेषु प्लावनं)
 दे५ इत्या (→कुर्वन्)

५१ -a) वा३ ग्रन्थिष्वश्रवणं, तैः ग्रन्थिष्वश्रवणं (→ग्रन्थि
 ष्वश्रवणं), दे५ ११ स (→स्रव), दे५ ग्रन्थिष्वश्रवणं पितरं -b) दे५
 तीर्थ (→तीर्थ), दे५ 'तोयेन (→'तोयेन) -c) दे५ च (→च)

५२ -a) दे५ मते दे५ ५ गठः, तैः वटे (→मते) वा१
 कारा वा३ २ कुलपति, दे५ कोनपति (→'कुलपति' -b) वा१

स्याणोर्मते कौलपतिर्देवद्रव्यस्य रक्षिता ।
 परिग्रहस्य द्रव्यस्य परिपालयिता सदा ॥ ५२
 प्रियश्च सर्वलोकेषु देवकार्यपरायणः ।
 तस्यैव वर्तमानस्य धर्ममार्गे स्थितस्य च ॥ ५३
 कालेन चलिता बुद्धिर्देवद्रव्यस्य नाशने ।
 तेनाद्यर्मेण युक्तस्य परलोकगतस्य च ॥ ५४
 दृष्ट्वा यमोऽप्रवीह वाक्यं श्रयोनिं व्रज मा चिरम् ।
 तद्वाक्यानन्तरं जातश्चा वै सौमन्धिके वने ॥ ५५
 ततः कालेन महता श्वयूथपरिवारितः ।
 परिभूतः सरमया दुःखेन महता घृत ॥ ५६
 त्यक्त्वा द्वैतवनं पुण्यं सान्निहत्य ययौ सरः ।

कारा वा१ * पूव कश्चित् द्विजोत्तम -c) दे१ सर्वस्य (→द्रव्यस्य);
 वा१ कारा वा१ * बभूव देवद्रव्यस्य -d) दे५ ३ परिपालयिता
 (→परिपालयिता)

५३ तैः ५३ d वम इत्यारम्भ ५४ ० 'युक्तस्य' इति
 यावत् ० (ह स) -a) दे१ प्रियः स तैः प्रियस्य (→प्रियश्रवणं);
 दे१ 'लोकस्य (→'लोकेषु) -b) दे५ देवा कार्या परायणा, दे१
 सवर्गमपरायणा -c) दे१ तस्यैव (→तस्यैव) -d) दे१ १० ११
 'मार्गे' (→'मार्गे') दे५ तु (→च)

५४ तैः abc ० (द ५३ वा वि) -b) दे१ देवद्रव्य
 विनाशने -c) दे१ ११ तेन (→तेना)

५५ -a) दे११ वाक्य (→वाक्य) -b) कारा वा१
 दे३ ३ स्व (→स्व) दे१ स्रवणं (→मा चिरम्) -c) दे११
 तद्वाक्य (→तद्वाक्यम्) कारा वा१ जातः, दे१ तात (→
 जात) -d) स इत्या (→इत्या वै)

५५ स्वीकार् कारा ग्रन्थिकम्—

१७७ * इत्यनेनैव विचरन् स्वयमेव परिवारितः

५६ b) दे५ स्व (→स्व) -c) वा१
 वा१ * दे१ स्रवणयो कारा दे५ १ स्रवणं, दे५ स स्रवणं, दे५
 सरमयो (वा १) (→सरमया)

५७ दे१० ५७ d स्वाणो इत्यारम्भ ५८ ० 'द्वैतु' इति
 यावत् ० (ह स) -a) वा१ कारा वा१ यत्, वा१ यत्तु,
 दे५ ११ एव (→यत्तु) दे५ ११ वचनं (→द्वैतवनं) -b) कारा
 दे१ सन्निहृत्वा दे५ सन्निहृत्वा, दे५ सन्निहृत्वा (→सन्निहृत्वा); दे५ सरो
 ययी (→ययी सर) -c) दे५ स्वाणी (→सरमयो); दे५ ३ प्रतिहृ
 (→प्रतिहृ); दे५ माता तु, दे५ माने तु (→मानस्तु) -d) दे५

सर्वत. पाणिपादान्त सर्वतोऽक्षिशिरोमुख ॥ ६५
 सर्वत. श्रुतिमल्लोके सर्वमावृत्य तिष्ठसि ।
 शङ्कर्कर्ण महाकर्ण दुष्मकर्णाङ्गालय ॥ ६६
 गजेन्द्रकर्ण गोकर्ण पाणिकर्ण नमोऽस्तु ते ।
 शतजिह्व शतावर्त शतोदर शतानन ॥ ६७
 गायन्ति त्वां गायत्रिणो ह्यर्चयन्त्यर्कर्मविणः ।
 ब्रह्माणं त्वा शतक्रतो उदंशमिव मेनिरे ॥ ६८
 मूर्त्तौ हि ते महामूर्त्तं समुद्राम्बुधरास्तथा ।
 देवता. सर्व एवात्र गोष्ठे गाव इवासते ॥ ६९
 शरीरे तव पश्यामि सोममग्निं जलेधरम् ।
 नारायण तथा सूर्यं ब्रह्माणं च बृहस्पतिम् ॥ ७०

भगवान् कारणं कार्यं क्रियाकारणमेव तत् ।
 प्रभवः प्रलयश्चैव सदसच्चापि दैवतम् ॥ ७१
 नमो भवाय शर्वाय वरदायोऽग्ररूपिणे ।
 अन्धकासुरहन्त्रे च पशूनां पतये नमः ॥ ७२
 त्रिजटाया त्रिशिर्षाय त्रिशूलसक्तपाणये ।
 त्र्यम्बकाय त्रिनेत्राय त्रिपुरस्र नमोऽस्तु ते ॥ ७३
 नमो मुण्डाय चण्डाय अण्डायोत्पत्तिहेतवे ।
 डिण्डिमासक्तहस्ताय डिण्डिमण्डाय ते नमः ॥ ७४
 नमोऽर्ध्वैशदंष्ट्राय शुष्काय विरुताय च ।
 धूम्रलोहितकृष्णाय नीलग्रीवाय ते नमः ॥ ७५
 नमोऽम्बुप्रतिरूपाय विरूपाय शिवाय च ।

वे. ४७.

बारा ४७, ८६ मध्ये ग्रथितम्—

178 ८ उभावज्जगदेहावर्षुता (त ?) गार्धरीरेके ।

६६ -३) शा. बारा का. २ दे. श्रुतिमात्र, दे. ११ पुचि-
 मात्र (→श्रुतिमात्र) -४) दे. ११ तिष्ठति (→तिष्ठति) -८)
 दे. ११ गायत्रि (→गायत्रि) -९) दे. ११ चय (दे. ११ वा) (→चय)
 दे. ११ दुष्मकर्णं नवालय

६७ दे. १७ द-३६ ८ ० -४) दे. गोलिकर्ण (→
 पाणिकर्ण) -८) दे. ३ शतजिह्वा, दे. ३ शताननजिह्वा, दे. शतोदर
 (→गतजिह्वा) -८) का. शतार्ध, दे. शतजिह्वा (→शतोदर),
 दे. दानान, दे. शतानन, दे. शतानन (→शतानन)

६७ शतोवासरं बारा ग्रथितम्—

179 ८ अनन्तानन्तगतोऽयं महाकृतं नमास्तु ते ।

६८ दे. ० -३) शा. गायत्री ८, बारा का. २ गाय
 त्रिणो, दे. १ गायत्री, दे. १ गायत्रिणो, दे. १ गायत्रिणो (→गाय
 त्रिणो), दे. १ गायत्रिणो गायन्ति -४) दे. ३ ह्यर्चयन्त्यर्कर्मविण,
 दे. ३ ह्यर्चयन्त्यर्कर्मविण, दे. १० ह्यर्चयन्त्यर्कर्मविण, दे. ११ न्यर्च
 ०००० मयिण, दे. ११ ह्यर्चयन्त्यर्कर्मविण -८) दे. ब्रह्मणम्
 (→ब्रह्मणम्) शा. बारा का. २ दे. ११ त्वा (→त्वा) बारा दे.
 शतक्रतो (→शतक्रतो) दे. ३ दे. शतक्रतो ब्रह्मणे (दे. ११, दे. ११)
 त्वा (दे. ११), दे. शतक्रतो त्वा ब्रह्मणे -८) गा. का. २ ऊज
 यमिव, दे. १ ऊजयमिव, दे. ११ दे. ऊजय त्वा (दे. ११, दे. ११)
 मिह (दे. ११) (→ऊजयमिव), बारा ऊजयमिव नमोस्तु ते

६९ दे. २० -१) गा. बारा का. २ मूर्त्तौ हि (बारा [अ])
 वि, त्वं, दे. ११ मूर्त्ति हि (दे. ११) वे, दे. ११ मूर्त्ति व वे, दे. ११ मूर्त्तं वे

(→मूर्त्तौ हि ते) शा. बारा का. २ महामूर्त्तौ (कारा मूर्त्तौ)
 (→महामूर्त्तौ) वे. १ दे. महामूर्त्तिक मुद्रा -४) दे. समुद्राय, दे. १३
 १०.११ वे. समुद्राय (→समुद्राय) ; कारा पुरस्तथा, दे. १३ १०
 वे. घरा तथा (→घरास्तथा) -८) दे. १ पर्वता (→देवता)
 -८) शा. का. १ गोत्रेण बहुतामसां, कारा गावे ते शिक्षया समा,
 वा. गोत्रिणे बहुतामस

७० -१) शा. का. १ शरीरे (→शरीरे), कार. वे. तु
 दे. न च (→तव) -४) दे. ११ जग्नि, दे. ११ ग्रथि- (→ग्रथि)
 -८) कारा बवि (→तथा)

७१ -३) शा. का. २ दे. १ भगवद् (→भगवान्) -४)
 शा. बारा का. २ दे. १ च (→तत्) -८) बारा का. १ प्रभव (→
 प्रभव) -८) शा. दे. वाचि- (→वाचि)

७२ -१) दे. ११ शर्वाय (→शर्वाय) -४) दे. १ दारिद्र्य,
 दे. ११ दारिद्र्य (→दारिद्र्य)

७३ -३) वे. १ त्रिजटाया (→त्रिजटाय), दे. १ त्रिनेत्राय
 (→त्रिनेत्राय) -४) शा. बारा दे. ११ त्रिशूल- (→त्रिशूला)
 गा. बारा का. २ शक्ति (→शक्त)

७४ -३) दे. १ गुणाय, दे. १० दहाय (→मुद्राय) -४)
 कारा काशस्त्री (→काशस्त्री) -८) दे. १ डिण्डि (→डिण्डिमा),
 वा. बारा का. २ दे. ११ शक्ति (→शक्त) -८) दे. १३ १०.११
 वे. डिण्डि (→डिण्डि)

७५ -४) दे. १ शुक्लाय, दे. १ शुक्लाय, वे. १ शुक्ले, दे. ११
 शुक्लाय (→शुक्लाय), दे. १ तु (→तु), दे. १ शुक्लायिनीताय च. -८)
 वे. १ दृष्टाय (→दृष्टाय) -८) दे. १ गीताय (→गीताय)

७६ -१) शा. का. २ दे. १ नमोस्तु, दे. १ नमोऽ-

४७ ७४

सूर्यमालाय सूर्याय स्वरूपध्वजमालिने ॥ ७६
 नमो मानातिमानाय नमः पटुतराय ते ।
 नमो गणेन्द्रनाथाय धृपस्कन्धाय धन्विने ॥ ७७
 सक्त्रन्दनाय चण्डाय पर्णधारपुटाय च ।
 नमो हिरण्यवर्णाय नमः कनकवर्चसे ॥ ७८
 नमः स्तुताय स्तुत्याय स्तुतिस्थाय नमोऽस्तु ते ।
 सर्वाय सर्वभक्षाय सर्वभूतशरीरिणे ॥ ७९
 नमो होत्रे च हन्त्रे च सितोदग्रपताकिने ।
 नमो नम्बाय नम्नाय नमः कटकटाय च ॥ ८०

(→नमोस्तु) दे० 'प्रोति' (→'प्रति') -b) दे० ३ ते० वि (दे० ति) शाय (→सिवाय) दे० तु (→च) दे० शिवाय च हराय च -d) का० 'द्विज' + 'ध्वज' (→'ध्वज')
 ७७ -a) दे० ३ ते० मानातिमानाय दे० मानाभिमानाय, दे० मानाभिमानाय, दे० १० नावा (या) भिरा (रा) माय, दे० ११ मानाभिमानाय (→मानातिमानाय) -b) दे० पटुतराय (→पटुतराय) दे० १० च (→ते) दे० नम यदुपपदे नम -c) का० गलेन्द्र, दे० ११ नागेन्द्र, ते० मुणेन्द्र (→गलेन्द्र) -d) का० कारा का० २ धमिले (→धन्विने)

७८ दे० 'नम' ७८ d इत्यारम्भ स्तुत्याय ७६a यावत् ० -a) का० कारा का० २ दे० ५ ११ धनुन्दमाय (→सक्त्रन्दनाय) का० कारा का० २ दण्डाय (→चण्डाय) दे० ध्रुवदमायायाय -b) दे० ५ ११ कर्ण (→पर्ण) का० कारा का० १ मटाय, दे० ३ पराय (→पुटाय) दे० तु (→च)
 दे० ८d स्थाने—
 १८० e नमो हिरण्यवर्णाय नमः कनकवर्णाय नमः ।
 ७८ ध्रुवात्पर दे० ध्वजिक्—
 १८१ e नमो गणेन्द्रनाथाय धृपस्कन्धाय ते नमः । (= ७७ cd)

७९ दे० ५ ० (३ ७८ पा वि) -१) का० कारा का० २ दे० स्तुताय (→स्तुत्याय) का० कारा का० २ स्तोत्राय (→स्तुत्याय) -b) का० कारा का० २ स्थाने (का० 'प्र') कारा स्थान (→स्थाय); दे० स्तुतायस्तु (→स्तुतिरदाय) -c) का० कारा का० १ भक्ताय, दे० ११ भक्त्याय (→भक्त्याय)

८० -a) दे० ५ ११ धारे (→होय) का० हर्षे (→हृय) -b) का० १ दे० सितोन्म, दे० (हं) सितोन्म, दे० ५ ११ मित्रोदग्र (→सितोन्म), दे० ११ प्रतापिने (→महापति) -c) दे० ५ १० दे० नम्बाय (→नम्बाय) दे० ५ १० ११ दे० मन्नाय

नमोऽस्तु कृशनाशाय शयितायोत्थिताय च ।
 स्थिताय धावमानाय मुण्डाय कुटिलाय च ॥ ८१
 नमो नर्चनशीलाय लयवादित्रशालिने ।
 नाट्योपहारलुब्धाय मूखवादित्रशालिने ॥ ८२
 नमो ज्येष्ठाय श्रेष्ठाय बलातिनलघातिने ।
 कालनाशाय कालाय सप्सारथ्यरूपिणे ॥ ८३
 हिमवदुद्दिष्टुः कान्त भैरवाय नमोऽस्तु ते ।
 उशाय च नमो नित्यं नमोऽस्तु दशबाहवे ॥ ८४
 चितिभस्मप्रियायैव कपालासक्तपाणये ।

(→नम्नाय) -d) दे० कटकटाय तु (→कटकटाय च)

८१ -१) दे० नमोस्तु ते (→नमोऽस्तु) दे० क्लेश, दे० कष्ट (→कृत्) का० का० कृपनाथाय (→कृपनाथाय); का० नमोस्तु कृपनाथाय का० नमः कृपनाथाय -b) का० कारा का० १ पतितायो, दे० १० ते० गपतायो, दे० ३ गपतायो, दे० का० नाशो (→शयितायो) दे० तु (→च) -c) का० कारा का० ३ यावमानाय दे० ३ १० धामसाराय, का० धर्मसाराय (→धामसाराय) -d) दे० कुण्डिलाय, दे० कुटिलाय (→कुटिलाय)

८२ दे० १० 'लय' c१ b इत्यारम्भ 'कालाय' c२ ० एव यावत् ० (३ स) का० २ दे० १० ८d ० (३ स) -१) का० कृपाय (→कृपाय) -b) का० कारा का० १ नमो (→नम) -c) का० नाशो, दे० नाश, दे० ११ मायो (→नाट्यो), का० कारा का० १ मुण्डाय (→मुण्डाय) -d) का० गुर, दे० मुख (→मुख)

८३ दे० २ abo ० (३ स ३ c२ पा वि) -१) दे० नमः श्रेष्ठाय ज्येष्ठाय -b) दे० १० ११ पतिने (→पतिने); दे० बलाय स्वजातिने -c) का० कारा का० १ नाश (→नाश) दे० (रा० का०) लयय कलाय दे० कलाय ० य का० १ -d) दे० नम, दे० शर (→धव)

८४ -१) दे० हिने (?) (→हिम) का० दे० ५ ११ उद्दिष्टु (→उद्दिष्टु) दे० ५ १० ११ दे० भवे (→भान्त)

८५ -१) का० कारा का० १ चिति (का० 'ता') भस्मप्रिये का० दे० चित्तप्रियाय, दे० चित्तप्रियायप्रिये -b) का० कारा का० १ कपालासक्त (कि० ?) कारा दे० कपालासक्त (→कपालासक्त) -c) दे० ११ विमो c१ c१ (→विमोपमाय); दे० १० ११ प्याय (→भीमाय) -d) दे० ३ १० दे० हिम, दे० ५ ११ हिम (दे० 'हि'), दे०

विभीषणाय भीष्माय भीमत्रयधराय च ॥ ८५
नमो विकृतवक्त्राय नमः प्लुतोग्रदृष्टये ।
पक्काममासलुब्धाय तुम्भिधीणाप्रियाय च ॥ ८६
नमो घृषाङ्कवृक्षाय गोघृषाभिरुते नमः ।
कटङ्कटाय भीमाय नमः परपराय च ॥ ८७
नमः सर्ववरिष्ठाय वराय वरदायिने ।
नमो विरक्तरक्ताय भावनायाश्चमालिने ॥ ८८
विमेदमेदमिन्नाय छायायै तपनाय च ।
अघोरघोररूपाय घोरघोरस्तराय च ॥ ८९
नमः शिवाय शान्ताय नमः शान्ततमाय च ।

बहुनेत्रकपालाय एकमूर्धे नमोऽस्तु ते ॥ ९०
नमः क्षुद्राय लुब्धाय यज्ञमागप्रियाय च ।
पञ्चालाय सितान्त्राय नमो यमनियामिने ॥ ९१
नमश्चित्रोरुघण्टाय घण्टाघण्टनिघण्टिने ।
सहस्रशतघण्टाय घण्टामालाविभूषिणे ॥ ९२
प्राणसघट्टभवाय नमः किलिकिलिप्रिये ।
हुहुकाराय पाराय हुहुकारप्रियाय च ॥ ९३
नमः समसमे नित्य गृहवृक्षनिकेतने ।
गर्भमासशृङ्गालाय तारकाय तराय च ॥ ९४
नमो यज्ञाय यजिने हुताय प्रहुताय च ।

मीम् (→मीम) दे० तु (→च)

८६ -a) दे० वित्त (→विहृत) दे० ३५ ११ -नकाय
दे० नकाय दे० वक्तव्य (→नकाय) दे० नामाविधुतवक्त्राय
-b) दे० लङ्कङ्किताय वक्षिणे दे० १० वनप्रान्तीग्रदृष्टये दे० ११ नमः
घृ (घृ) लोपदृष्टये -c) दा० काय का० ११ २ दे० पञ्चम
(→पञ्चम) -d) दा० काय का० दे० ७ तुम्भो दे० तुम्भो
(→तुम्भो); दे० तु (→च)

८७ दे० ० ते० ab ० -a) दे० ३ वृषा (दे० १०) ग
(→वृषाङ्क) दे० ० द (दे० ०) दृष्य दे० १२ राय दे० वृषाय
दे० १० ११ वृषाय (→वृषाय) -b) का० वृषाभिरुते
दे० ३ ५-१० ११ वृषाभिरुते (→वृषाभिरुते); दे० गोवृषाय (नि)
मते नमः दे० वृषाभिरुते नमः -d) दे० पराय तु (→पराय
च); दे० ३ ५ १० ते० नमः पञ्चवा (दे० १०) य च

८८ दे० ० -a) दे० ३ परिष्ठाय दे० ० रिष्ठाय (→
परिष्ठाय) -b) का० धारिते (→धारिते) -c) दे० ३ १० ते०
वक्त्राय दे० वक्त्राय (→वक्त्राय) दे० नमो विरक्ताय -d)
दे० धारिते (→धारिते)

८९ दे० ab ० -b) दा० का० १२ छाया भवातराय च
का० का० छायाय वातराय च दे० छायायै वननाय तु दे० छायाया
पतनाय च दे० ११ एकमूर्धे नमोऽस्तु ते ते० स्वायै वननाय च

९० -d) दे० ७ मूर्धे (→मूर्धे)

९१ दे० ० -a) दे० क्षुद्राय दे० क्षुद्राय (→क्षुद्राय)
-c) दा० पाञ्चालाय (→पाञ्चालाय); का० पञ्चालाय दे० पञ्चाल
क्षुद्राय (→सिताक्षुद्राय); दे० पञ्चालोपसिताक्षुद्राय -c) दे० ३ ते०
नमो यमनियामिने दे० नमो यमनियामिने

९२ दे० १ घण्टा २२ b इयारम्भ घण्टाय २२ c इति
यावदास्ति (ह स) -a) दा० का० १० दे० ११ ते० विमानु कारा
विभात दे० विमानु (→विमानु) दे० नकाय (→घण्टाय)
-b) दा० का० का० १२ घटि दा० ३ घटा (→घण्ट); का०
निघुष्टिने दा० [म] तिघुष्टिने (→निघुष्टिने) -d) दे०
विभूषणे (→विभूषणे) दे० घण्टागालाविभूषण दे० घण्टागाला
विभूषण, दे० १० घण्टागालाविभूषणे

९३ -a) दा० ३ प्राण दे० १० प्राणि (→प्राण) का०
सघट दे० १० सघट दे० ३ सघट (→सघट) का० घण्टाय दे० ३ १०
ते० गघाय दे० नगाय (→गगाय) -b) दा० ३ ३ ५ ते०
वित्तिलि दे० विलिक्लि दे० कौलिदुल (→विलिक्लि); दा०
न्रिय का० का० १२ दे० ५ प्रिय (→प्रिये) -c) दे० ११ हुहुकार
(दे० ११) का० राय दे० हुहुकाराय दे० हुहुकाराय दे० हुहुकाराय
ते० महुहुकाराय (→हुहुकाराय) दे० हुहुकारप्रियाय दे० हुहुकार
पाराय -d) दा० हुहुकार दे० हुहुकार दे० हुहुकार दे०
हुहुकार दे० हुहुकार दे० हुहुकार दे० हुहुकार दे० हुहुकार दे०
हुहुकार (→हुहुकार); दे० तु (→च)

९४ -a) दा० का० का० १२ दे० स (का स) मवते
दे० ११ स (दा० ११ स) मवत (→मवतने) -b) का० का० दे०
नितेत्त दे० १० ११ नितेत्त (→नितेत्तने) -c) का० का०
गवमास दे० ४ गवमास दे० ११ गवमास दे० १० गर्भमास ते०
गवमास (→गवमास)

९५ -a) दा० यजिने (→यजिने) -b) दे० ११ हिताय
(→हृताय) -c) दे० धारिते (→धारिते); दा० धारिते (→धारिते)
-d) दे० ३ हृषाय दे० तपाय दे० मध्याय (→मध्याय); दे०
पतनाय मुखे पतनाय (→पतनाय) दे० हृषायकृष्णाय तु ते०

७ ६४ यज्ञवाहाय हव्याय तप्याय तपनाय च ॥ ९५
 नमस्तु पयसे तुभ्य तुण्डाना पतये नम ।
 अन्नदायान्नपतये नमो नानान्नभोजिने ॥ ९६
 नम सहस्रशीर्षाय सहस्रचरणाय च ।
 सहस्रोधतशूलाय सहस्राभरणाय च ॥ ९७
 बालानुचरगोत्रे च बाललोलाविलासिने ।
 नमो बालाय वृद्धाय क्षुब्धाय क्षोभणाय च ॥ ९८
 गङ्गाहलितकेशाय मृञ्जकेशाय वै नम ।
 नम पटुर्मतुष्टाय त्रिकर्मनिरताय च ॥ ९९
 नम्रप्राणाय चण्डाय कृशाय स्फोटनाय च ।
 धर्मोत्काममोक्षणा कथ्याय कथनाय च ॥ १००

अव्याय तपनाय च

९६ -१) शा० वारा का० नम स्तु० (वा का०
 स्ते ?) वयस्तप्याय दे० नमोऽस्तु पयसाग (रा ?) ते दे० नमो स्तुताय
 तप्याय दे० नामस्तदाय तप्याय ते० नमस्तुभ्या स्वतुभ्य भुवे
 नमस्तुभ्याय तुभ्याय -b) शा० वारा का० भट्टाना दे० तुण्डाना
 दे० १० तदना (-तुण्डाना) -d) दे० भोजिते (-भोजिते)

९७ दे० od O -b) गा० वार्याय (-वर्याय)
 दे० तु (-च) -0) दे० भूनाय (-भूनाय) दे० सहस्रोपात्त
 (-सहस्रोपात्त) -d) दे० सहस्रभरणाय तु

९८ -a) वा वातानुचर दे० वातानुचर (-वाता
 नुचर), का० दे० ५ ते० भोजिते (-भोजिते) -b) वारा ते (-च)
 -0) दे० वृषाय (-वृषाय) -d) शा० वारा का० क्षुब्धाय
 दे० ११ कृशाय (-क्षुब्धाय) दे० ११ १० क्षोभणाय दे० क्षोभणाय
 दे० ११ भोक्षणाय (-भोक्षणाय) दे० तु (-च)

९९ -b) वारा दे० ते ते (-च) -0) दे० पृथुष्य ते०
 निष्ठाय (-पृथुष्य) -d) दे० ते० विष्मन् (-विष्मन्), दे०
 तु (-च)

१०० दे० O -a) गा० वारा वा० नम (वाच भ)
 नम्राणाय दे० नम्रप्राण प्र (-नम्रप्राणाय), दे० रणाय
 (-वराय) -b) दे० १० कृशाय (-कृशाय) गा० वारा
 का० स्ते (?) टनाय (-स्तुटनाय) -3) शा० वा० दे०
 कथ्याय दे० कथ० (-कथ्याय), दे० वा नाय (-कथ्याय)

१०१ -a) दे० गोप्याय (-गोप्याय), दे० गुणाय च
 साक्षाय दे० साक्षाय ००००० दे० साक्षाय साक्षा ०००००
 -b) दे० ते० गुणाय (-गुणाय), दे० समनाय च -d)
 दे० ११ रणाय (-रणाय)

साह्वयाय साह्वयमुख्याय साह्वययोगसुराय च ।
 नमो विरथरथ्याय चतुष्पथरथ्याय च ॥ १०१
 कृष्णाजिनोत्तरीयाय व्यालयज्ञोपवीतिने ।
 एकत्रसधानकेशाय हरिकेश नमोऽस्तु ते ।
 श्रमिकाश्रमिकनाथाय व्यक्तान्वक्ताय वेधसे ॥ १०२
 कामकामद्वामन्न तृप्तामन्नविचारिणे ।
 नम सर्वदयापन्न कल्पसरयाविचारिणे ॥ १०३
 महासत्त्व महामाहो महानल नमोऽस्तु ते ।
 महामेघ महाप्रलय महाकाल महाद्युते ॥ १०४
 मेधावर्च युगावर्च चन्द्रार्कपतये नम ।
 त्वमन्नमन्नभोक्ता च पक्वमुक् पानोत्तम ॥ १०५

१०२ दे० १०११ ते० od O -b) दे० १०११ ते०
 हरि (दे० १०१) केन नमोस्तु ते -0) शा० वा वर (शा० १०१)
 शवन० का० वरवद० दे० वरवद० (-वरवद०) -0) दे०
 श्रमिकाश्रमिकनाथाय दे० श्रमिका विष्मनाय -d) दे० वरुण०
 (-व्यक्ता)

१०३ दे० od O -a) दे० कामो (-काम), दे० १०
 ते० कामज (-कामज) -b) दे० गुणाय (-गुणाय) -0)
 वारा सय दे० सय (-सय) दे० ते० दयापन्न (-दयापन्न)
 गा० नम सर्वदयापन्न -d) दे० १०११ ते० क (दे० १०) वा
 (-कल्प) दे० १०११ ते० सत्या (-सत्या), दे० सत्यापि,
 दे० सत्यापि (-सत्यापि)

१०४ श्लोकान्तर दे० श्रमिवन्-

१०४ नम सर्वदयापन्न कल्पसत्यापिचारिणे ।

१०४ -a) दे० महासत्त्व दे० महासत्त्व (-महासत्त्व)
 -0) दे० १०११ ते० च (दे० १०) रण्य दे० रण्य दे० १
 वयस्य (-मगस्य) -3) शा० दे० १० वरि (-वरे)

१०५ -a) दे० महा० (-मेघा) -b) शा० दे०
 कृशाय (-कृशाय), शा० वा दे० ११ नयने वा० नयने
 दे० ते (-पतये) दे० पत्न्यक नयनोपम वा० वरुणा
 प्रोत्तिरे नम -0) शा० त्वमन्नभोक्ता गोप्या च का० त्वमन्न
 भोक्ता गोप्या च वा त्वमन्नभोक्ता भोक्ता च -d) गा० वारा
 पक्व मुक्तपान (वाच नि) वा वरुण मलय सत्य वा
 यज्ञ भोक्ता पयोक्त दे० ते० पक्वमुक्त पानात्तम (दे० १०) दे०
 पक्वमुक्त पानोत्तम दे० पक्वमुक्त पानात्तम दे० पक्वमुक्त पानोत्तम

१०५ श्लोकान्तर वाच श्रमिवन्-

१०५ चतुर्विधास्तदा त्वं त्वं च विधातये मया ।

जरायुजाण्डजायैव स्वेदजोद्भिदजाय ये ।
त्वमेव देवदेवेश भूतग्रामश्चतुर्विधः ॥ १०६
स्रष्टा चराचरस्यास्य पाता हन्ता तथैव च ।
त्वामाहुर्ब्रह्म विद्वांसो ब्रह्म ब्रह्मविदां गतिम् ॥ १०७
मनसः परमज्योतिस्त्वं वायुज्योतिषामपि ।
हंसतृक्षे मधुकरमाहुस्त्वां ब्रह्मवादिनः ॥ १०८
यजुर्मयो ऋद्धमयम्त्वामाहुः साममयस्तथा ।
पठ्यसे स्तुतिभिर्नित्यं वेदोपनिषदां गणैः ॥ १०९
ब्राह्मणाः क्षत्रिया वैश्याः शूद्रा वर्णावराथ ये ।

त्वमेव मेघसंधाय विद्युतोऽशनिगर्जितम् ॥ ११०
संवत्सरस्त्वमृतवो मासो मासाथमेव च ।
युगा निमेषाः काष्ठाश्च नक्षत्राणि ग्रहाः कलाः ॥ १११
वृक्षाणां ककुभोऽसि त्वं गिरीणां हिमवान् गिरिः ।
व्याघ्रो मृगाणां पततां ताक्ष्योऽनन्तश्च भोगिनाम् ॥ ११२
क्षीरोदोऽप्सुदधीनां च यन्त्राणां घटुरेव च ।
वज्रं प्रहरणानां च व्रतानां सत्यमेव च ॥ ११३
त्वमेव द्वेप इच्छा च रागो मोहः क्षमाक्षमे ।
व्यवसायो धृतिर्लोभः कामक्रोधौ जयाजयौ ॥ ११४ इ. ४०

१०६. -a) बारा. जरायुजोः, दे० ३.७-१० तै० जरायुजा,
दे० जरा युजा (→जरायुजा-), दे० ३.५-१० वाण्डजाय, दे० चैव
०० (→-जण्डजायैव). -b) दे० ३ स्वेदोद्भिदजाय ते नमः, दे०
स्वेदजा लङ्घिवाय ये, दे० १० स्वेदोद्भिदजाय ते नमः, दे० स्वेदोद्भिद
जायैव ब्रह्मजा, तै० स्वेदोद्भिदाय नमः. -d) दे० ५ विधा
(→विधः), दे० भूतग्राम चतुर्विधम्

१०७. -b) बारा दे० ११ हतां (→हत्ता); दे० हत्ता पाता,
दे० प्रतिहतां (→पाता हत्ता) -c) दे० ब्र ०००० (→ब्रह्म-
विद्वांसो). -d) दे० ४ १० तै० पर (दे० ३) ब्रह्मविदा गतिः, दे०
०००० विदां गतिः, दे० ११ त्वं च ब्रह्मविदा गतिः

१०८. -a) बारा मानस, दे० तमसा (→मनसः); शा०
दे० ११ परमा, का० दे० २ तै० परमं (दे० ५) (→परम-), दे०
योजि (→ज्योतिः). -b) दे० ५ १०-११ तै० ज्योतिस्त्व ज्योतिषामपि
(दे० ११ ०ति), दे० सत्रायुज्योतिषामपि -c) शा० का० दे० १ ११
तै० हलो, बारा हन् (→हन्) गा० बा दे० ४ १ १०-११ तै० वृक्षो,
कार कृन्, दे० २ वृषा, तै० वृष्यो (→-वृष) मुखे मधुकर (→
मधुकर). -d) मुखे प्रादु (→प्रादु)

१०९ श्लोकस्वर कारा, का० दे० अधिकम्—

१८४ ० गायन्ति त्वा सुरभ्यः सामगा ब्रह्मवादिनः ।

१०९. -a) दे० ३ तै० यजुर्गृह- (तै० ५), दे० ५ १०-११
यजुर्गृहा (→यजुर्मयो); दे० ३ १० तै० धेनुब्रह्म, दे० धेनुवर,
दे० शिष्टकथ (→श्वरमकत्वाय); बारा. बा० यजुर्मय-
युर्मयत्वा, दे० यजुर्मयो ऋद्धमय -b) बारा का० साममय
(→साममय); दे० ४ तै० स्वामाहुर्मुनयस्तथा, दे० १०-११ त्वमाहु-
तिमयस्तथा, दे० सामसतिमयस्तथा. -c) दे० क्षम्ये, तै० यदा स
(→पञ्चमे); दे० ११ प्राप्यते (दे० ०) स्तुतिभिर्नित्य (दे० १) गा०
-d) दे० ११ व (दे० ५) तस्यो (→तेतो)

१०९ परं दे० ab, cd मध्ये अधिकम्—

१८५ ० यजुर्मयोऽष्टमयस्य सामाश्रितिमयस्तथा ।

११० -b) शा० कारा. का० दे० ५-११ -पराय, दे०
नराय (→-नराय), दे० तथा (→च ये) -d) बा० विद्युते
(०ति) दनिः, दे० ३ तै० विद्युच्चैव तु, दे० विद्युस्तनित-
(→विद्युतोर्गतिः).

१११ -a) दे० वतवो (→वृत्तवो). -b) दे० मासा (→
मासो); दे० मासाह- (→मासाह), दे० तु (→च) -c) दे० ५.११
युगानिमेषा (दे० ११ ०या), दे० युगानिमेष- (→युगा निमेषा), दे०
काष्ठानि (→काष्ठाश्च) -d) दे० ग्रहास्तथा, तै० महावला, मुखे.
ग्रहा बला (→ग्रहा बला)

११२ श्लोकार्थं कारा अधिकम्—

१८६ ० अगोमुखोऽप्योराय विद्युव सरश्चमस्तथा ।

११२ -a) शा० बारा बा० २ ककुभोऽसि, दे० ककुभोऽसि,
दे० ११ ककुभासि (→ककुभोऽसि). -b) तै० हि भवान् (→हिमवान्).
-c) दे० व्याघ्रो मृगमाणां (ना) च -d) शा० बारा. बा० तासौ,
दे० ३ तथो (→ताथ्यो); दे० भोगिन् (→भोगिनाम्), दे० तास्यो
नामस्य भोगिनाम्

११३. दे० ०d ० a) शा० कारा. बा० २ क्षीरोदस्यो,
दे० क्षीरोदायुः, दे० तै० क्षीरोदो ह्युः, दे० ११ क्षीरोदोऽयुः (→क्षीरो-
दोऽयुः), बारा त्वं, दे० तु (→च) -d) दे० नयाग, तै० मन्त्राणां
(→यन्त्राणां); दे० तु, दे० वा (→च) -e) शा० कारा का० २
वज्र, दे० वज्र, तै० वज्रा (→वज्र); बारा त्वं, दे० तु (→च).
-d) दे० व्रतानां (→व्रतानां) दे० तु (→च).

११४ -a) दे० तमेवा दे० ११ त्वमेवा (→त्वमेव); दे० त्वमेव
च द्वेप इच्छा -b) शा० दे० ५.१० तै० मोहः, दे० ५.३.५ मोह-
(दे० ५) (→मोह); कारा. क्षमा, का० २ तया, दे० क्षमा, दे० ११
क्षमो (क्षो ?) (→क्षमे)

११४ त्वं शरी त्वं गदी चापि खट्वाक्षी च शरासनी ।
छेत्ता भेत्ता प्रहर्ताऽसि मन्ता नेता सनातनः ॥ ११५
दशलक्षसंयुक्तो धर्मोऽर्थः काम एव च ।
समुद्राः सरितो गङ्गा पर्वताश्च सरासि च ॥ ११६
लतावल्लीयस्तृणौषधयः पशवो मृगपक्षिणः ।
द्रव्यकर्मगुणारम्भः कालपुष्पफलप्रदः ॥ ११७
आदिश्रान्तश्च वेदानां गायत्री प्रणवस्तथा ।
लोहितो हरितो नीलः कृष्णः पीतः सितस्तथा ॥ ११८
कद्रुश्च कपिलश्चैव कपोतो मेघकस्तथा ।
सर्वर्षश्चाप्यवर्णाश्च कर्त्ता हर्त्ता त्वमेव हि ॥ ११९

त्वमिन्द्रश्च यमश्चैव बहूणो धनदोऽनिलः ।
उपप्लवश्चित्रभानुः स्वर्भानुर्भानुरेव च ॥ १२०
शिक्षाहौत्रं त्रिसौपर्णं यजुषां शतद्वयम् ।
पत्रि च पवित्राणां मङ्गलानां च मङ्गलम् ॥ १२१
तिन्दुको गिरिजो वृक्षो मुद्गं चाखिलजीवनम् ।
प्राणाः सत्त्वं रजश्चैव तमश्च प्रतिपत्पतिः ॥ १२२
प्राणोऽपानः समानश्च उदानो व्यान एव च ।
उन्मेषश्च निमेषश्च क्षुतं जृम्भितमेव च ॥ १२३
लोहितान्तर्गतो दृष्टिर्महावक्त्रो महोदरः ।
शुचिरोमा हरिश्चन्द्ररूपकेशश्चलाचलः ॥ १२४

११५ -a) शा० कारा का० २ रथो, दे० ३ शरीर
(→शरी) -b) शा० कारा का० २ त्व (→च) दे० वरासनी
(→शरासनी); दे० खट्वाक्षी भर्त्ता रथो -c) दे० भर्त्ता, दे०
नेता (→भेत्ता), दे० भेत्ता छेत्ता (→छेत्ता भेत्ता) दे० ३ ते।
प्रहर्ता च (→प्रहर्तासि) -d) गा० का० भर्त्ता भर्त्ता, कारा
भर्त्ता भर्त्ता, वा० भोक्ता भर्त्ता (→भन्ता भेत्ता)

११६ -a) दे० १० लक्षण (→लक्षण) -b) गा०
दे० ७ ११ ते। धर्मोऽर्थ, का० धर्मोऽर्थ, दे० धर्माया (→धर्मोऽर्थ)
दे० काम (→काम) -c) शा० सरिता (→सरितो) -d) दे०
पर्वता च, दे० पत्तलानि (→पत्तलाश्च)

११७ -a) दे० १ वल्य, दे० १० वल्य, दे० १० वल्य (→वल्य)
गा० दे० १० तृणौषध्या, दे० १० ००० (→तृणौषध्या) -b) दे०
पक्षिण (→पक्षिण) -c) दे० १० १० ते। पुष्ट, दे० द्रव्य (→
द्रव्य) कारा ज्ञेय (→कर्म) -d) गा० कारा का० २ दे० १०
ते। काल (→काल) गा० दे० ११ प्रण, दे० प्रण (→प्रण)

११८ -a) दे० चान्तरय (→चान्तरय), दे० ११ देवाना
(→देवाना) -b) दे० ११ सदा (→सदा) -c) दे० ११ रोहितो (→लोहितो)
दे० रोहितो (→रुहिता) -d) कारा सितोऽनिल (→सितरत्नका)

११९ -a) गा० कारा का० २ वज्र, दे० वज्र, दे० ११ वज्र
दे० ११ वज्र (दे० ११ वज्र), दे० तिम्रश्च (→कद्रुश्च) -b) दे०
माघवत् (→मेघवत्) गा० का० २ कालासि वस्तथा, कारा
कपोतोऽसि वत् पुनः -c) कारा का० २ दे० ११ पु (का० स्व)
कर्त्ता (→सर्वर्ष) ; दे० वाय (→वाय) -d) दे० कर्त्ता भर्त्ता
(→भर्त्ता हर्त्ता); दे० च (→हि)

१२० -b) दे० ११ ० रथो (→वज्रो) दे० ११ धनो-
नल (→धनोऽनिल) -c) दे० ११ १० ते। सप्त भानु, दे० वाय
भानु (→चित्रभानु) गा० उपप्लवश्चित्रभानु -d) दे० ००
रेव (→भानुरेव)

१२१ दे० ३ ते। १२१a-१२१b यावत् ० (ह ह)
-a) गा० का० शिक्षा, दे० १० शिक्षा (→गिष्ठा) कारा दे० १०
होत्र (→होत्र) गा० कारा का० त्रिसौपर्ण (→त्रिसौपर्ण); दे०
शिक्षा हि त्व च सौपर्ण -b) दे० याजुष (→यजुषा)

१२२ दे० ३ ते। ० (इ १२१ पा वि) -a)
दे० दशो (→दशो) दे० तिम्रको गिरिको वृष -b) गा०
का० मुद्ग वा, दे० मुद्गलो (→मुद्ग वा); गा० दे० प्रीतिनाम,
दे० जीवक, दे० ११ जीविनम् (→जीविनम्) -c) दे० प्राण
(→प्राणा) दे० ११ सत्त्वं (→सत्त्वं) -d) गा० का० २ दे०
प्रतिपत्पते (दे० १० पत्ति), कारा प्रतिपत्पते दे० प्रतिपत्पते, दे० ११
प्रतिपत्पति (→प्रतिपत्पति)

१२३ दे० ११ ११ ab ० (इ १२१ पा वि) दे० ०
० -a) दे० ११ प्राणोपान (→प्राणोपान) -b) दे० ११ उगम,
दे० ११ उगम (→उगमो) गा० व्यानमेव (→व्यान एव) -c)
ते। उन्मेषश्च (→उन्मेषश्च), -d) ते। ०० (→क्षुत) गा० का०
वा (→च)

१२४ -a) गा० कारा का० २ लोहितो (कारा त) कर्त्ता
(का० ११, कारा १०) वृष्टि, दे० लोहितान्तर्गतो वृष्टि, दे० १०
लोहितान्तर्गतो वृष्टि, दे० लोहितान्तर्गतो वृष्टि -b) दे० महावक्त्रो
(→महावक्त्रो) -c) गा० कारा का० २ वाय, दे० १० भूवी,
दे० ३ भूवी, दे० भूवी (→भूवि) दे० ०००० (→हस्तिमयूर)

गीतवादित्रनृत्यज्ञो गीतवादित्रकप्रियः ।
मत्स्यो जालो जलौकाश्च कालः केलिकला कलिः ॥ १२५
अकालश्च विकालश्च दुष्कालः काल एव च ।
मृत्युश्च मृत्युकर्ता च यक्षो यक्षभयंकरः ॥ १२६
संवर्त्तकोऽन्तरुश्चैव संवर्त्तकबलाहकः ।
घण्टो घण्टो महाघण्टी चिरी माली च मातलिः ॥ १२७
ब्रह्मकालयमाप्नोनां दण्डी मृण्डी त्रिमृण्दण्डकृ ।
चतुर्गुणश्चतुर्वेदश्चातुर्होत्रप्रवर्त्तकः ॥ १२८

१२५. -a) दे११ गति- (→गोल-), शा१ वायन (→वादित्र-), शा१ दे११ तो वृत्तो (→मुख्यज्ञो) -b) दे३ वादित्र (→वादित्रक-), दे३ १० तो प्रिय (→प्रिय) , दे१ गिरि- वादनप्रिय -c) शा१ का१ मत्स्या , वे१ मच्छो (→मत्स्यो) दे१, ७ १० तो जलो, दे३ जल (→जालो) शा१ वार. शा१ २ दे१ ५. ११ जलं का (वा२ का) च (→जलौकाश्च) दे१ मत्स्यो जाला जले याग्यो -d) शा१ कल, दे१ कल, दे१० काल- (→काल) : शा१ कोलि, वार का१, ३ दे१ ३ तो केलि, दे३ कोल, दे१ कलि- (→केलि-) का२ कल, दे१ ६ का- , दे१ किता (→कला), शा१ कारा कल , शा१ २ किल, दे१ रव (→कलि)

१२६ -a) दे३ श्रवणश्च (→श्रवणप्रिय) , दे१ श्रवणप्रिय का२ -b) शा१ दुष्काल- , दे३ ११ दु काल- , दे१ ३. ४ ७ दु काल (→दुष्काल) , दे१ वायनाशन (→काल एव च) -c) दे१ मृत्यु- मृत्युश्च कर्ता च, दे३ ८८० मृत्यु का क (?) तां च, दे१ मृत्यु मृत्युश्च कर्ता च, दे११ मृत्युश्च मृत्युकात्ता च -d) शा१ कारा पत्नी (शा१ ०तो) (→पत्नी) दे१ ५ १० तो पत्नी यत् (दे१ ०) भयंकर .

१२७ दे३ तो d ०. -a) दे१ सवर्त्तकोन्तरश्चैव -b) शा१ दे११ बवाहका , दे३ ३. ७ बलाहक (→बलाहक) . -c) शा१ पञ्चापटो , कारा शा१ २ पञ्चापटो, दे१ ७ पञ्चापट, दे३ घण्टा घण्टा (→महाघण्टी) . -d) वार वर- , शा१ वीरो, मुने. वरो (→विरो) : शा१ वा२ चिरा (वा२ ०री) माली च मातलि, दे१ पञ्चापटवलेन हि, दे१ शारमं तिवनाचलि .

१२८ -a) दे३ ००००, दे१ यमायन (?) (→यमा- प्रोनां) . -b) दे३ ०००० (→दण्डी मृण्डी) : शा१ वार का१ २ त्रिमृण्दण्ड (वार ०धुत) , दे३ त्रिमृण्दण्ड दे१ त्रिमृण्दण्ड, दे११ त्रयर्णम् (→त्रिमृण्दण्ड) -c) शा१ वार वा१ २ चतुर्वेदश्च, वे१ ००० गत् (→चतुर्वेद), शा१ वार का१ २ चतुर्वे (शा१

चातुराश्रम्यनेता च चातुर्वर्ण्यकरस्तथा ।
नित्यमक्षप्रियो धूर्तो गणाध्वक्षो गणाधिपः ॥ १२९
रक्तमाल्याम्बरधरो गिरिको गिरिकप्रियः ।
शिल्पं च शिल्पिनां श्रेष्ठः सर्वशिल्पप्रवर्त्तकः ॥ १३०
भगनेत्राक्षुश्चण्डः पूष्णो दन्तविनाशनः ।
खाहा खधा वपट्कारो नमस्कारो नमो नमः ॥ १३१
गूढनतो गुह्यतपास्तारकास्तारकामयः ।
धाता विधाता संधाता प्रथिव्या धरणोऽपरः ॥ १३२ वं. १०.

०र्षो, कारा. ०र्षा) हत् (→चतुर्वेदश्च) . -d) दे३ ३. ७ चतुर्वे (→चतुर्वेद), शा१ प्रवर्त्तका, दे३ प्रवर्त्तक (→प्रवर्त्तक) .

१२९ -a) शा१ कारा. शा१ चतुराश्रम्य, दे१ ११ च (दे११ का१) तुराश्रम्य (→चतुराश्रम्य) . -b) शा१ कारा. शा१ २ चातुर्वर्ण्य, दे१ ५. १० ११ चातुर्वर्ण्य (दे११ ०र्षा) (→चातुर्वर्ण्य) -c) दे३ ३ १० तो नित्यमयः, दे१ नित्यमय (०र्ष) दे३ नित्यभक्त, दे१ नित्यभक्त (→नित्यमय) : शा१ कारा. का१ २ मूर्तिर, दे१ ५. १० तो मूर्ति (→धूर्तो) -d) दे३ गणाधिकं (पर) (→गणाधिप) .

१३०. -a) दे१ माल्याम्बर ००० (→माल्याम्बरधरो) . -b) शा१ वार. शा१ २ गिरिको, दे१ गिरिको, वे१ ००० (→गिरिको), वार. दे१ २ १० गिरिक, दे१ गिरिक तो गौरक- (→गिरिक-) , -c) शा१ शिल्पं च (?) , दे१ शिल्पि, दे११ शिल्पिको (?) , मुने. शिल्पी च (→शिल्पि च), शा१ शिल्पिन, दे११ शिल्पिना (→शिल्पिना) : दे३ श्रेष्ठ, दे११ श्रेष्ठ (→श्रेष्ठ) -d) दे३ ७ तो ०शिल्पि (→शिल्पि) . शा१ वार का१ २ प्रबोधक (→प्रवर्त्तक) .

१३१ -a) दे३ ३ यन्तु (→चण्ड) , दे१ भावनत्रयकुश- षड, वे१ भगनेत्र ०००० -b) शा१ पूष्णोद्, दे१ पूर्ण (→पूष्णो) . दे१ ०र्षक (→दन्त) : दे११ विनाशन (→विनाशन) -c) दे३ ३ खाहाशर (→खाहा खधा-) , वे१ वार (→कारो) . -d) वे१ नमस्कार (→नमस्कारो)

१३२. -a) दे३ ३ गूढनतो, दे१ गूढनतो, वे१ ००० तो (→गूढनतो), शा१ कारा. शा१ २ दे१ गूढतपा (→गूढतपा) . -b) दे३ ३ तारकम् (→तारका) -d) शा१ शा१ २ दे१ दुषिष्य (→दुषिष्य) . शा१ वा२ वरणो यमा (का२ ०म) , कारा. का१ वरणोयम, दे३ ४. १० तो वररो पर (दे१ ०म) , दे३ ११ वरणोयम (दे१ ०म) (→वरणोयम)

१३२ ब्रह्मा तपश्च सत्यं च व्रतचर्यमथार्जवम् ।
 भूतात्मा भूतकृद् भूतिर्भूतमव्यमवोद्भवः ॥ १३३
 भूर्भुवः स्वर्गतं चैव ध्रुवो दान्तो महेश्वरः ।
 दीक्षितोऽदीक्षितः कान्तो दुर्दान्तो दान्तसंभवः ॥ १३४
 चन्द्रावर्चो युगावर्तः संवर्चकप्रवर्तकः ।
 गिन्दुः कामो ह्यणुः स्थूलः कर्णिकारस्रजप्रियः ॥ १३५
 नन्दीमृगो भीममृगः सुमृगो दुर्मृगस्तथा ।
 हिरण्यगर्भः शकुनिर्महोरगपतिर्विराट् ॥ १३६
 अधर्महा महादेवो दण्डधारो गणोत्कटः ।
 गोनर्दो गोपतारश्च गोउपेश्वरवाहनः ॥ १३७

त्रैलोक्यगोप्ता गोविन्दो गोमार्गो मार्ग एव च ।
 स्थिरः श्रेष्ठश्च स्थाणुश्च विक्रोशः क्रोश एव च ॥ १३८
 दुर्वारणो दुर्वपहो दुःसहो दुरतिक्रमः ।
 दुर्द्वयो दुष्प्रकाशश्च दुर्दृशो दुर्जयो जयः ॥ १३९
 शशाङ्कनलशीतोष्णः क्षुत्क्षणा च निरामयः ।
 आधयो व्याधयश्चैव व्याधिहा व्याधिनाशनः ॥ १४०
 समूहश्च समूहस्य हन्ता देवः सनातनः ।
 शिखण्डी पुण्डरीकाक्षः पुण्डरीकवनालयः ॥ १४१
 ज्यम्बको दण्डधारश्च उपद्रष्टुः कुलान्तकः ।
 विषापहः सुरश्रेष्ठः सोमपास्त्व मत्पते ।

१३३. -b) दे५ व्रतचर्याम् (→व्रतचर्यम्) ते। अथा
 हविम् (→अथार्जवम्) -c) दे५ तातात्म (भूतात्म ?) (→भूतत्मा),
 दे१० भूति (→भूत)। शा। कारा का। २ दे११ भूतिर, दे१ भूतो
 (→भूतिर) -d) दे५ भवोद्भव (→भवोद्भव)

१३४. -a) दे५ ११ भुवम् (→भुव स्वरः), दे५ भुत, दे५
 हत (→हर्त) -b) दे५ ३ ते। ध्रुवो (→ध्रुवो), दे१ [उ] दन्तो,
 ते। दान्ति (→दान्तो), दे५ महेश्वर. (→महेश्वर) -c) दे५
 दक्षिणतो (→दक्षिणत)। शा। कारा का। २ दे५ ५ ११ दक्षिण
 (का। ११) (→[अ]दीक्षितो), दे५ ५ कोतो (→कान्तो) -d) दे१
 सण्य (→संभव)

१३५. -a) शा। कारा का। २ दे५ ७ चण्डावर्तो (→चण्डा-
 वर्तो), ते। गुण ६६ (→युगावर्त) -b) का। २ दे५ ३ ७ १० ते।
 संवर्त स, ते। ६६६ क- (→संवर्तक) -c) शा। कारा का। १
 मिथु, दे५ विन्दु (→विन्दु) दे१ काम्यो (→काम्यो), शा। दे।
 ह्यणु (→ह्यणु) दे१ स्थूल (→स्थूल) -d) दे५ ७ कर्णिकार
 (→कर्णिकार) शा। कारा का। २ -धर- (→स्रज)

१३६. ते। a 'नन्दिमुक्तो भी-' तथा b 'दुर्मृग इति खादतम्'
 -a) शा। दे५ नन्दि (→नन्दि) -b) शा। कारा मोहोरग
 (→महोरग)

१३७. ते। a 'धर्ममहा' तं खडितम् -a) शा।
 वा। धर्महा देवदेवो, वा। वा। धर्महा देवदेवश्च -b) दे१
 दण्डधार (→दण्डधारो) -c) शा। कारा का। २ दे१ गोनर्दो
 दे५ गोनर् (→गोनर्दो) शा। कारा का। २ गोपतारश्च, दे१ ग-
 प्रताप (→गोप्रताप)

१३८. ते। abo ० -a) दे५ गोविणो (→गोविन्दो)
 -b) शा। गोमार्ग, दे१ गो ६६, दे५ ६ मार्ग (→गोमार्गो), दे५ गु
 (→गु); दे१० गो ६० मार्ग एव च (?) -c) दे५ ११ स्थिर
 (→स्थिर); दे५ तथा स्थाणु (→च स्थाणुश्च) -d) शा।

कारा का। २ विक्रोश कोष्ठ (कारा ७दुर) एव च, दे १० नि
 (दे१ नि) कोष कोष एव च

१३९. ते। a 'रणो यहो' तं 'जय' खडितम् -a) शा।
 का। २ दुष्कारणो, कारा का। दुष्कारणो (का। ११) (→दुर्वारणो);
 दे५ दुर्विययो (→दुर्विपहो) -b) दे१ रतिक्रम (→दुरतिक्रम)
 -c) दे५ दुर्द्वयो (शो ?) दे१ दुर्द्वर, ते। छदो (→दुर्द्वयो); शा।
 कारा का। २ दे१ दुष्प्रकाश, दे५ ११ प्रकाशम् (→दुष्प्रकाशम्)
 -d) दे१ -दुर्द्वयो (→दुर्द्वयो) शा। कारा का। २ दुर्जयो (कारा
 ११) नय (→दुर्जयो जय)

१४०. दे५ cd ०, ते। a 'शाणाङ्क' तं 'व्याधिनाशन'
 खडितम् -a) शा। कारा का। १ दे५ ५ शीतोष्ण (→शीतोष्ण);
 दे१ शाणाङ्क सप्रीतोष्ण. -b) कारा का। १ क्षुद् (→क्षुद्); दे५
 गुणाय, दे५ १० गुणाय, दे१ गुणाय (?) (→गुणा च) शा। जरा
 मयाः वा। वा। २ दे५ १० जराय, दे५ निरामय, दे५
 जराय, दे५ ६ राय, दे१ जराय (→निरामय) -d) शा।
 कारा का। १ व्याधियो (शा। ११), दे५ व्याधियो, दे५ ६६
 मुने व्याधि (→व्याधि), दे५ व्याधिप्रशान्ति मा (वा?) एव

१४१. दे। ० -a) दे५ ३ समूह, ते। ६६ हस, दे५
 स महा (→समूह) दे५ गन्धर्व ६६६, मुने समूहमात्रमूहम्
 -b) कारा का। हर्ता, दे५ हत (→हर्ता) -d) दे१ धनानय
 (→नयनाय)

१४२. -a) कारा त्वम् (→च) -b) दे५ ४ ते। उप
 हण्ड (दे५ ४), दे५ उपद्रव (→उपद्रव) -c) शा। निराय
 प, का। २ निराय, दे५ ४ १० ते। निराय (दे५ ११) म, दे५
 विषाकर्ष, दे५ विषाकर्ष, दे५ ११ विषाणय (→विषाणय) -d)
 दे५ २ ४ १० ११. गुरथ (→गुरथ) दे५ १० ११ सोमाम्

अमृताशी जगन्नाथो देवदेव गणेश्वरः ॥ १४२

मधुश्च्युतानां मधुपो ब्रह्मवाक् त्वं धृतच्युतः ।

सर्वलोकस्य भोक्ता त्वं सर्वलोकपितामहः ॥ १४३

हिरण्यरेताः पुरुषस्त्वमेकः

त्वं स्त्री पुमांस्त्वं हि नपुंसकं च ।

भालो युवा सविरो देवदंष्ट्रा

त्वन्नो गिरिविधकृद् विश्वहर्ता ॥ १४४

(→सोमपत्न्यः), शा। का। २ दे१ मरुत्पति, दे३ मरुत्वं ते, दे१ २ ते। मरुत्पत्य(दे१ °त्वा)ते (→मरुत्पति) कारा सोमपो मरुता पति -०) शा। का। अमृतास्यो, वारा का२ अमृतासो, दे१ ११ अमृता शो (शो ?), दे१ अमृतपो (→अमृताशी) -f) शा। कारा का। २ देवदेवो, मुवे देवदेव (→देवदेव), दे३ गणेश्वर (→गणेश्वर)

१४२ श्लोकात्पर दे१ १ मुवे अधिकम्—

187 * विषाग्निपा सोमपात्र शीरपा प्राज्यपास्तवा ।

[दे३ अयमधिकारा od, of चरणयोर्मध्ये जागत -1) दे१ विषाग्निपा, (→विषाग्निपा)]

१४३ दे१ ०, शा। का३ दे१ ११ d ० -a) मुवे मधुरा (→मधुपो) दे३ मधुश्च्युताना मधुपस् -b) शा। कारा का१ त्वमेव धृतिरच्युत, का२ त्वमेव धृतमच्युत, दे३ ब्रह्मवाक् (वाक्) त्व धृतच्युत, दे१ ११ त्वमेव तु धृतच्युत (दे१ ११ °त), दे३ त्वमेवधृत ? इच्युत, दे१ १० त्वमिव च धृतच्युत, ते। * * * त्व धृतच्युत -d) का। सर्वलोकस्य भोक्तृ . -od) कारा सवस्य लोकस्य च पावस्तवम्

१४३ श्लोकात्पर स्थाने दे१

188 * मधुश्च्युतानामप्रयगस्तत्वमेव सर्वस्य लोकस्य चराचरस्य ।

१४३ श्लोकात्पर का१ अधिकम्—

189 * सर्वप्रभुत्वात्तत्त्व सर्वस्य सर्वदर्शन ।

१४४ -a) शा। हिरण्यरेता, वारा हिरण्यगर्भ, ते। * * * * (→हिरण्यरेता), शा। दे१ पुण्य (→पुरुषस्य) कारा त्वमेव, का१ पुण्य, का२ त्व * * (→त्वमेवस्) -b) दे१ त्व (→त्वं) शा। का१ त्व औपुसी त्व हि नपुंसकं च, कारा त्व कापुमासो हि नपुंसकस्तव वा२ * औपुसी त्व हि नपुंसक च दे३ औपुमानिह, दे१ त्व औ पुमांश्चैव नपुंसकश्च, दे१ १ औपुसास्त्वं हि न पुण्य वा -c) दे१ १ स्यावरो (दे१ °र) (→सवविरो), कारा विश्वत्पव, दे१ ३ १ १० औपदंष्ट्रस् (दे१ १० °ष्ट्रा), दे३ लोकदर्श, ते।

त्वं वै धाता विश्वकृतां वरेण्यस्

त्वां पूजयन्ति प्रणताः सदैव ।

चन्द्रादित्यौ चक्षुषी ते भवान् हि

त्वमेव चाग्निः प्रपितामहश्च ।

आराध्य त्वां सरस्वतीं वाग्लभन्ते

अहोरात्रे निमिषोन्मेषकर्त्ता ॥ १४५

न ब्रह्मा न च गोविन्दः पौराणा ऋषयो न ते ।

वै ३७

* * * * * (→देवदंष्ट्रा) -d) कारा त्व वै गिरीपो विश्वकृद् विश्वहर्ता, दे१ ३ ते। त्वन्नो (दे१ °न्तो) गिरिविश्वकर्त्ता त्वमेव, दे३ ५ १ १० त्वन्नो (दे१ ० °त्वा) नि (दे१ ० °त्वा) रि विश्वकृद्विश्वकर्त्ता, मुवे त्वन्ते गिरिविश्वकृद्विश्वकर्त्ता

१४५ -a) दे१ त्व विश्वकृद् (→त्व वै धाता); दे३ ३ ५ ते। विश्वकृता, दे१ १० विश्व * तो (→विश्वकृता), शा। का। २ दे३ वरेण्य (→वरेण्यस्) b) दे३ * जति (→पूजयन्ति), दे३ ३ प्रणता स्म देव, दे३ प्रणतोस्मि देव, ते। * * * * * त्व देव (→प्रणता सदैव) -c) ते। चक्षुषा मे (→चक्षुषी ते) शा। भवान् कारा भवेता, का१ ज्वलन्ती, दे३ ३ १० भवाहि, दे३ भवाग्नि, दे३ ते। भवागी, दे१ हि देव (→भवान् हि) -d) शा। वा२ ह् (वा२ [अ]) यय त्वमेवाग्निं परितो महाश्च, कारा हृदयि-स्त्व परितस्त्व महाश्च, का१ त्वमेवाग्निं परिता ? वा महाश्च, दे३ * * * * * प्रपितामहश्च, दे३ त्वमेवाग्निं प्रपितामहश्च, दे१ हृदय त्वाग्निश्च पितामहश्च, दे१ ११ हृदय त्वमेव चाग्निं प्रपितामहश्च, ते। त्वमेव चाग्निश्च पितामहश्च -e) शा। वारा का१ स (कारा सा) रस्वता, का२ सरस्वत्या (→सरस्वती); शा। वा स ? भवेत्, कारा, भजन्ते, का१ २ वास य (का१ °म) त्, दे३ वाय सभन्ते, दे३ चात-मन्ते (→चाग्न सभन्ते), दे३ आराध्य त्वा सरस्वता * * * * * दे१ सरस्वती वाग्लभन्तुस्य, ते। प्राप * * * * * स्वतीं वाचा सभन्ते, मुवे सरस्वती वाग्लभन्तुस्य -f) शा। का१ २ निमेषो (का२ °मिषो) प्रत्येकं त्वा (→निमिषोन्मेषकर्त्ता); वारा प्रत्येकं त्वा कावकला-विहोगम्, दे१ अहोरात्राणि निमिषोन्मेषकर्त्ता

१४६ -a) शा। त्व, कारा त्वा, दे३ तव (→त); का२ दे१ त्वा (दे१ न) च ब्रह्मा न च गोविन्द -b) शा। दे३ पौराण, कारा दे१ ११ पौराणम्, वा। पौराणम्-पुत्राणा, दे१ १० पौराणा, ते। पौराण्या (→पौराणा) -c) दे१ महात्स्य (→माहात्म्यम्); वारा दे१ ११ विदिन, दे३ विदित्वम् (→वेदितुम्); दे१ ११ वाक्य, ते। दन्तो (→रता), गा। माहात्म्यं विदित्वं रता -d) शा। काय.

०७ १४६

माहात्म्यं वेदितुं शक्ता याथातथ्येन शंकर ॥ १४६
पुंसां शतसहस्राणि यत्समावृत्य तिष्ठति ।
महतस्तमसः पारे गोप्ता मन्ता भवान् सदा ॥ १४७
यं विनिद्रा जितश्वासाः सत्त्वस्थाः संयतेन्द्रियाः ।
ज्योतिः पश्यन्ति युञ्जानास्तस्मै योगात्मने नमः ॥ १४८
या मूर्त्यथ सूक्ष्मास्तेन शक्या यानि दर्शितुम् ।
ताभिर्मा सततं रक्ष पिता पुत्रमिवौरसम् ॥ १४९
रक्ष मा रक्षणीयोऽहं तवानध नमोऽस्तु ते ।
भक्तानुकम्पी भगवान् भक्त्याह सदा त्वयि ॥ १५०

का१ २ दे११ याथातथ्येन (→याथातथ्येन) का१ २ कर, दे१ ११
शकर (→शकर)

१४७ दे१ ० [१४७ १४८ श्लोको १४० श्लोकान्तर
भागते] -a) दे१ पुसा यश्वतराणि -b) शा१ कारा तिष्ठति
दे१ ति ००, दे१ ००० (→तिष्ठति) दे१ समावृत्य तु तिष्ठति -c)
दे११ पारो (→पारे) -d) का१ मन्ता (→मन्ता); दे११ भवेष्ट्या
(→भवान् सदा)

१४८ दे१ ० (२ १४७ पा वि) -a) का० ये दे१ ११
त (→य); का१ जितश्वासा, दे१ ३ ते१ विनि (दे१ ३ नि) आसा,
दे१ ११ जित (?) आसा (→जितश्वासा) ते१ स ००
(→सत्त्वस्था) का१ संयतेन्द्रिया, +या, दे१ १० सजितेन्द्रिया, दे१
समर्थाय (→संयतेन्द्रिया) -c) दे१ ज्योतिः पश्यति दे१
वतिपश्यन्ति, दे१ ज्योतिषा पति (→ज्योति पश्यन्ति) ते१ युञ्जान
(→युञ्जाना)

१४९ श्लोके दे१ a b मध्येऽधिकम्—

१५० सत्त्वस्था पुसा सत्त्वस्थाः ।

१४९ -a) दे१ या मूर्त्यः सुम्पमा ते ते या भूत [यश्व
सुं] स्मास्ते -b) शा१ ये न का० ये नि दे१ ६ नि (→या
नि); दे१ न महा याति दशनम् -c) शा१ कारा वा० दे१ ११
वहिवा (वा हा) का१ ताभिर्मा (?) दे१ तमिमं ते१ ताभिर्मा
(→ताभिर्मा) -d) शा१ निविरोक्षा दे१ निविरोक्षा (?) (→निविरो
क्षय)

१५० -a) शा१ का० रक्षणीयोह भवता, कारा
रक्षणीयोह भवन्, ते१ रक्ष ०००० ह, भवे रक्षमा रक्ष
णीयो य -b) शा१ तवानुय, दे१ ३ भवानध (दे१ ३) दे१ नवनय
ते१ भवनेय? (→तवानय) -c) दे१ भक्तानुगायो (→भक्तानु
कम्पी) दे१ भगवान् (→भगवान्) -d) दे१ बह च (→बह);
सा (→सा)

जटिने दण्डिने नित्य लम्बोदरशरीरिणे ।
कमण्डलुनिपङ्गाय तस्मै रुद्रात्मने नमः ॥ १५१
यस्य केशेषु बीमृता नद्यः सर्वाङ्गस्तन्निधु ।
कुक्षौ समुद्राश्चत्वारस्तस्मै तोयात्मने नमः ॥ १५२
समक्ष्य सर्वभूतानि युगान्ते पर्युपस्थिते ।
यः शेते जलमण्यस्थितं प्रपद्येऽमुशायिनम् ॥ १५३
प्रविश्य वदनं राहोर्ध्वः सोम पिबते निशि ।
ग्रस्त्यर्कं च स्वर्गान् रक्षितस्तव तेजसा ॥ १५४
ये चात्र पतिता गर्भा रुद्रगन्धस्य रक्षणे ।

१४० श्लोकात् पर दे१ अधिकम्—

१५१ पुसा पतसहस्राणि य समावृत्य तिष्ठति ।
महतस्तमसः पारे गोप्ता मे सोस्तु नित्यदा ।
य विनिद्रा जितश्वासा सत्त्वस्था समर्थाय ।
ज्योतिषा पति युञ्जानास्तस्मै योगात्मने नमः ।
(= १४७, १४८)

१५१ -a) शा१ कारा का० नन्दिने, दे१ ११ जटिने ते१
ज ०० (→जटिने) ते१ ०० ने (→जटिने) -b) दे१ शत
भक्तो ते१ शरीरिणम्, भुवे तथा कशो (→शरीरिणे) -c)
दे१ ते१ वमण्डलु (→कमण्डलु) ते१ निरङ्गाय (→निपङ्गाय);
दे१० दीर्घजित् मरान्द्र

१५२ शा१ का ०००; दे१ ०० -a) ते१ के जो
सङ्घितम् दे१ १ जोभूता (→जोभूता) -b) दे१ पता (→नय);
शा१ कारा वा० करिषता (शा१ ००) (→करिषु) -d) कारा
तम्य विश्रामने नम का१ तम्य ते भूतये नम

१५३ शा१ कारा का० ० -a) दे१ सत्य (→सत्र
द्य); दे१ सर्व एतानि, ते१ ००० तानि (→सर्वभूतानि) -b)
दे१ समुपस्थिते (→पर्युपस्थिते) -c) ते१ वनेने? (→न वनेने);
दे१ १ मयस्तु (→मयस्तम्) -d) ते१ प्रादेष्टु (→प्राद्यष्टु)

१५४ -a) कारा वा दे१ सन् (→वदन); कार
का१ रुद्र, दे१ ११ (११ १) रुद्र (→रुद्र) -c) दे१ व्रतारण्य,
दे१ प्रवक्ष (→प्रवक्ष्य) दे१ सर्गसत्यकार्कान्द्र -d) शा१
दे१ २ रक्षतक (→रक्षतक) दे१ रक्षितता; का१ दे१ १० ते
ते च (→तव); दे१ भूत्वा सोमाभिराणु

१५५ -a) दे१ ३ १० ते१ वातु (→चात्र) दे१ १० गर्भार
(→गर्भा) -b) शा१ का१ १ गर्भस्य दे१ ० धाय दे१ १० सोतस्य
(→गन्धस्य) दे१ १ ते१ दण्डि (→रक्षणे) कारा रक्षनम् रुद्रय,
दे१ शुभ रक्षन् रक्षता, भुवे रक्षतोऽस्य रक्षन् -c) दे१ ११

नमस्तेऽस्तु स्वधा स्वाहा प्राप्नुवन्ति तद्भुते ॥ १५५
येऽङ्गुष्ठमात्रा, पुरुषा देहस्थाः सर्वदेहिनाम् ।
रक्षन्तु ते हि मां नित्यं ते मामाप्याययन्तु वै ॥ १५६
ये नदीषु समुद्रेषु पर्वतेषु गुहासु च ।
वृक्षमूलेषु गोष्ठेषु कान्तारगहनेषु च ॥ १५७
चतुष्पथेषु रथ्यासु चत्वरेषु सभासु च ।
हस्त्यश्वरथशालसु जीर्णोद्यानालयेषु च ॥ १५८
ये च पञ्चसु भूतेषु दिशासु त्रिदिशासु च ।

चन्द्रार्कयोर्मध्यगता ये च चन्द्रार्करश्मिषु ॥ १५९
रसातलगता ये च ये च तस्मात् परं गताः ।
नमस्तेभ्यो नमस्तेभ्यो नमस्तेभ्यश्च नित्यशः ॥ १६०
येषां न विद्यते संख्या प्रमाणं रूपमेव च ।
असंख्येयगणा रुद्रा नमस्तेभ्योऽस्तु नित्यशः ॥ १६१
प्रसीद मम भद्रं ते तव भागवतस्य च ।
त्वयि मे हृदयं देव त्वयि बुद्धिर्मतिस्त्वयि ॥ १६२
स्तुत्वैवं स महादेवं विरराम द्विजोत्तम ॥ १६३ वं ५७

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये पञ्चविंशोऽध्याय ॥२६॥

नमस्तेभ्य (→नमस्तेऽस्तु), दे० ३ गुप्ता (→स्वधा) -d) दे०
प्राप्नुवन्तु (→प्राप्नुवन्ति) शा० वा० ततःकृते (वा० वा०) कारा
का० २ दे० १ वे० तद (दे० वा०) कृतं, दे० नदन्तु ते, दे० १० मुद तु
ते (→तदकृतं)

१५६ -a) दे० मान (→माना), दे० ७ पुरुषो (दे० वा०) (→
पुरुषा) -b) दे० तदह १, वे० देहिस्था (→देहस्था), दे० ५-१०-११
ते० धरदेहिनाम् (→सर्वदेहिनाम्) -c) दे० रक्षन्ते (→रक्षन्तु),
दे० ४ १० वे० देहिना (दे० वा०) (→देहिना) -d) वा० २
४ ५ १०-११ वे० मामा, दे० समा (→मामा) कारा का० २ च,
दे० ११ वे० दे० व (→व)

१५७ -d) दे० कान्तारे गहने बने

१५८ -b) शा० चतुरेषु (→चत्वरेषु) शा० सभासु
का० सभासु +सभासु (→सभासु)

१५९ शा० 'चन्द्रार्क' १५८ d इत्यारम्भ 'ये च'
१६० a पयन्तु (ह स), कारा का० 'ये च' १५८ d इत्यारम्भ
'ये च' १६० a पयन्तु (ह स) -c) दे० येषु (→ये च) -c)
शा० चन्द्रार्कमध्यगता ये च, कारा, का० चन्द्रार्कमध्यगता ये च

१६०. शा० कारा का० २ a -d) कारा दे० तस्य-
स्तु (→तेभ्यश्च)

१६१. दे० १६१ a 'विद्यते' इत्यारम्भ १६२ d पयन्तु नास्ति

-b) दे० प्रमाण (→प्रमाण) शा० कारा का० २ दे० ११ वा
(→व) -c) दे० नसंख्या ये (→नसंख्येय) शा० कारा का०
दे० ११ गुप्ता (→गता) -d) दे० तेभ्य सु, दे० तेभ्यो हि, दे० १०
तेभ्यस्तु (→तेभ्योस्तु)

१६२ दे० ab (३ १६१ पा वि) -a) शा०
का० प्रसाद (→प्रसीद) -b) दे० नव (→नव), कारा का०
भागवतस्य च, दे० भागवतस्य च (→भागवतस्य च)

१६२ ह्योक्तस्तर कारा अधिकम्—सगत्तुमार उवाच

१६३ -a) शा० दे० ११ स्तुत्वैव (→स्तुत्वैव), दे० ३ वे०
स्तुत्वैव (वे० वा०) त्व (वे० त) (→स्तुत्वैव स), दे० ३ महाभाग,
दे० महाभाग (→महादेव) -b) दे० विरराम (→विरराम)
दे० ५-११ द्विजोत्तम (→द्विजोत्तम)

पुष्पका शा० कारा का० २ दे० ३ ५ १०-११ वे० इति श्री
वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये, दे० ४ इति वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये,
दे० श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये अध्यायनाम—शा० वा० २
दे० ५-१०-११ वे०, ० कारा वेणुस्तुतिनाम, दे० वेणुस्तुतिनाम, दे०
महादेवस्तुतिनाम अध्यायसंख्या—शा० दे० ५ ० कारा
सतत्त्वत्वारित्तमाध्याय, का० ११७११, का० कर्तृविशेषाध्याय,
दे० ३-१० ११७११, दे० ११७११, दे० चतुर्धर्म्या, दे० अध्याय
११७११, वे० एकोनचत्वारिंशोऽध्याय ।

২৭

२१ एषोऽपि पापनिर्मुक्तो भविष्यति न संशयः ॥ २१ ॥
 प्रसादान्मे महाबाहो शिवलोकं गमिष्यति ।
 तथा स्तवमिमं श्रुत्वा मुच्यते सर्वपातकैः ॥ २२ ॥
 कुलक्षेत्रस्य माहात्म्यं सरसोऽस्य महीपते ।
 मम लिङ्गस्य चोत्पत्तिं श्रुत्वा पापैः प्रमुच्यते ॥ २३ ॥
 सनत्कुमार उवाच । ॥
 इत्येवमुक्त्वा भगवान् सर्वलोकनमस्कृतः ।
 पश्यता सर्वलोकानां तत्रैवान्तरधीयत ॥ २४ ॥
 स च श्वा तत्क्षणादेव स्मृत्वा जन्म पुरातनम् ।
 दिव्यमूर्त्तिधरो भूत्वा त राजानमुपस्थितः ॥ २५ ॥
 कृत्वा स्नानं ततो वैन्यः पितृदर्शनलालसः ।
 स्थाणुतीर्थे कूर्टेन शून्या इष्ट्वा शोकसमन्वितः ॥ २६ ॥
 हृष्ट्वा वेनोऽप्रधीद्व वाक्यं ह्येण महताऽन्वितः ।

दे१ काय° (→भाप°)

२२ गा१ काय बा१ २ दे४ ५ ॥ ० (द १६ पा वि)

—०) वे१ यथा (→तथा), वे० तवम् (→तवम्)

२३ गा१ काय बा१ २ दे४ ५ ॥ ० (द १६ पा वि)

—b) वे१ पते (→पते)

छा१ सनत्कुमारः, वे१ सनत्कुमारः उवाच

२४ —०) दे१ ४ वे१ देवानां (→लोकानां)

२५ —a) गा१ काय बा१ २ स च श्वा (काय बा१ २

स्व), दे४ विमत्ताद् (→स च श्वा) —०) दे२ ३ मूर्त्तिव (दे० ७व)

रो (→मूर्त्तिधरो) —d) दे५ स्थित (→स्थित)

२६ गा१ काय बा१ २ ०d ० —a) गा१ काय वेणु,

का१ वेण (का० ७व) दे१ ११ वेण्य (→वण्य) —b) गा१

काय बा१ २ पुत्र, दे० ५ १० ११ वे१ विमुक्त (→विमुक्त) —c) दे१ ११

तीर्थ (→तीर्थी), दे० कुटि (→कुटी) —d) दे० लोक°

(→लोक°)

२७ गा१ काय बा१ २ ०; दे४ ab ० —a) दे१ ११

वे१ सतीश्वरः दे१ १० [ज]श्वीतरो (→वेनोऽश्वीरः), दे० स

हृदयश्वीरः —b) दे० ता०० (→ता००) दे० राजा

हृदयस्थितः —०) दे० मुद्रण (→मुद्रण), दे० टाट (→टट)

२८ गा१ काय बा१ २ ०; दे० २० c-२६ b ०

(द ८) —a) दे० श्वेतिगी (→श्वेतिगी), दे० स्थितो

(→स्थित), दे० स्थितिपिबो नित्यं च —b) दे० ३ तीर्थस्य (दे० ३

सत्पुत्रेण त्वया वत्स त्रातोऽहं नरकार्णवाद् ॥ २७ ॥
 त्वयामिपिञ्चितो नित्यं तीर्थस्थपुलिने स्थितः ।
 अस्य साधोः प्रसादेन स्थाणोर्देवस्य दर्शनात् ॥ २८ ॥
 मुक्तपापश्च स्वलोकं यास्ये यत्र शिवः स्थितः ।
 इत्येवमुक्त्वा रानानं प्रतिष्ठाप्य महेश्वरम् ॥ २९ ॥
 स्थाणुतीर्थे ययौ सिद्धिं तेन पुत्रेण तारितः ।
 स च श्वा परमा सिद्धिं स्थाणुतीर्थप्रभावात् ॥ ३० ॥
 विमुक्तः कलुषैः सर्वैर्जगाम भवमन्दिरम् ।
 राजा पितृभूणैर्मुक्तः परिपाल्य वसुधराम् ॥ ३१ ॥
 पुत्रानुत्पाद्य धर्मेण कृत्वा यज्ञं निरर्गलम् ।
 दत्त्वा कामाश्च विप्रेभ्यो भुक्त्वा भोगान् पृथग्विधान् ॥ ३२ ॥
 सुहृदोऽप्य श्रूणैर्मुक्त्वा कामैः संतर्प्य च स्त्रियः ।
 अभिपिच्य सुतं राज्ये हस्तक्षेत्रं ययौ नृपः ॥ ३३ ॥

२९ (→तीर्थस्य) दे० स्थित (→स्थित), —०) वे१ प्रसादेन

(→भक्त्य साधो) —d) दे० ११ विनास्य (→देवस्य)

२९ गा१ काय बा१ २ ०, दे० ab ० (द २० पा वि)

—b) दे० मार्ये (?) वव (→मार्ये वव) —०) दे० ११ छटा

(→जलता) —d) दे० ११ वाय्य (→वाय्य)

३० दे० १ ० —b) दे० तत (→तत) —c) गा१ सर्वभा,

कारा सर्वभा, गा१ प्रायश्च, का० दे० स बाय, दे० स गला (→स

च श्वा), दे० ७ परमा (दे० ७म) (→परमा) —d) दे० ११ तीर्थ

(→तीर्थ)

३१ दे० ab ० —a) काय विमुक्ता, दे० विमुक्ता

(→विमुक्ता) —०) दे० वैष्य (→राजा), का० श्वेनोऽश्वीरः, दे०

४ श्वेनोऽश्वीरः, दे० ११ ता (णि) रौमु स (→श्वेनोऽश्वीरः) —d)

दे० परिणीय (→परिणीय)

३२ —a) दे० ११ यमेण (→यमेण) —b) दे० यज्ञाद्

(→यमेण), दे० निरर्गलाद् (→निरर्गलाद्) —c) दे० स (→स)

—d) दे० मुक्त्वा (→मुक्त्वा), दे० कामाद् (→कामाद्)

३३ —a) गा१ दे० मुद्रणैः श्वेनोऽश्वीरः, का० श्वेनोऽश्वीरः,

गा० श्वेनोऽश्वीरः, का० श्वेनोऽश्वीरः, दे० ११ ता (णि) रौमु स (→श्वेनोऽश्वीरः)

हृत्वा दे० श्वेनोऽश्वीरः, दे० श्वेनोऽश्वीरः, दे० ११ ता (णि) रौमु स (→श्वेनोऽश्वीरः)

दे० बा, दे० तु (→स), दे० बा (दे० १) सत्तायं वस्तुना. —c)

दे० १० अभिपिच्य (दे० १० विच्य) (→अभिपिच्य)

तत्र तदवा तपो धीरं पूजयित्वा च शंकरम् ।

आत्मेच्छया तनुं त्यक्त्वा प्रयातः परमं पदम् ॥ ३४

एतत्प्रभावं तीर्थस्य स्थाणोर्यः शृणुवाग्रः ।

सर्वपापविनिर्मुक्तः प्रयाति परमां गतिम् ॥ ३५

इति धीवामनुपुराणे सरोमाहात्म्ये सप्तविंशोऽध्यायः ॥ २७ ॥

२८

मार्कण्डेय उवाच ।

चतुर्मुखांनामुत्पत्तिं विस्तरेण ममानय ।

पृथ्वीधराणां च तथा श्रोतुमिच्छा प्रवर्तते ॥ १

सनत्कुमार उवाच ।

शृणु सर्वमन्त्रोपेण कथयिष्यामि तेऽनघ ।

ब्रह्मणः स्रष्टुकामस्य यद् दृष्टं पञ्चजन्मनः ॥ २

उत्पन्न एव भगवान् ब्रह्मा लोकपितामहः ।

ससर्ज सर्वभूतानि स्थावरानि चराणि च ॥ ३

३४ -a) दे१ तप (->तत्र) -b) दे३ तु (->च) -c) दे३ आत्मज्ञानाद्, दे१ आत्मेभु या (->आत्मेच्छया)

३५ -a) दे३ एव (->एतद्) -c) दे३ 'निर्मुक्ते' (->'निर्मुक्त') -d) दे१ ते१ 'म' पदम् ('मा गतिम्')

पुष्पना-वा१ कारा, का१ २ दे१ ३-५ ७ १० ११ ते१ इति श्री (दे१.५.११ [श्री]) वामनपुराणे सरोमाहात्म्ये, मुने इति धीवामनुपुराणे सरोमाहात्म्ये पुनरख्यनादसन्नादे अध्यायनाम-कारा वेणुसिद्धिर्नाम. अन्य पुस्तकेषु नास्ति अध्यायसंख्या-वा१ दे१ ५ .०. कारा. अ१- चत्वारिंशोऽध्यायः, का१ ११ ३८ ११, वा१ एकोन पत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ३६ ॥, दे१ ३ १० ॥ ४८ ॥, दे१ पञ्चमाध्यायः, दे१ ११ ॥ ४४ ॥ ते१ पञ्चशो (चाशो ?) अध्यायः ॥ ५० ॥, मुने. अध्वत्वारिंशोऽध्यायः.

२८

३६ दे१ ०. वा१ मार्कण्डेयः वा१ ३ दे१ मार्कण्डेय उवाच दे१ मार्कण्डेय उ१ ते१ श्री मार्कण्डेय

१. दे१ ०. (६ अध्याय ४६ स्तो० ३९ वा वि) -a) दे१ 'मु' स्रष्टु (->'मु' स्रष्टा) -b) वा१ कारा वा१ दे१ १० ते१ विस्तीर्णन, का१ विस्तीर्ण, -गं च (->विस्तरेण) -c) दे१ ३ १० ते१ प्रप्नो (दे१ कृप्री, दे१ विंध्य, दे१ १० ते१ विष्णो) अत्राणां च तया, दे१ तथा ब्रह्मणमणां च. -d) दे१ प्रवर्तत (->प्रवर्तते).

पुनश्चिन्तयतः सृष्टिं जज्ञे कन्या मनोरमा ।

नीलोत्पलदलश्यामा तनुमध्या सुलोचना ॥ ४

तां दृष्ट्वाभिमतां ब्रह्मा मैथुनायाजुहाय ताम् ।

तेन पापेन महता शिरोऽशीर्यत वेधसः ॥ ५

तेन शीर्णेन स ययौ तीर्थत्रैलोक्यविश्रुतम् ।

सामिहत्यं सरः पुष्पं सर्वपापक्षयावहम् ॥ ६

तत्र पुण्ये स्थाणुतीर्थे ऋषिसिद्धनिपेक्षिते ।

सरस्वत्युचरे तीरे प्रतिष्ठाप्य चतुर्मुखः ॥ ७

३६ दे१ ०. वा१ ते१ सनत्कुमारः, दे१ सनत्कुमार उ.

२ -c) वा१ स्रष्टुम्, दे१ ७ सृष्टिम् (->स्रष्टुम्)

३ -b) वा१ 'पितामह' (->'पितामह') -d) दे१ तु (->च)

४. -a) दे१.५ चिन्तयत (->चिन्तयत) -b) दे१ कन्या (->कन्या). वा१ रमा (->रमा) -d) दे१ वक्त्र, दे१ वक्त्र (->तनुः), दे१ ११ लोचना. (दे१ ११) (->लोचना)

५ -a) दे१ क्षुभितो (->[अ] क्षिप्ता) -c) दे१ ११ पुनाय (->पुनाया) -d) दे१ सिरः, दे१ सिरा (->गिरः), दे१ तस्य वै (->वेचत)

६. दे१. ०d 'पुष्प' 'वहम्' स्रष्टुम् -a) दे१ ततः (->तेन); वा१ शीर्णेन, दे१ शीर्णेन (->शीर्णेन) -b) दे१ ११ तीर्थ (->तीर्थ) -c) कारा वा१ दे१ ११ सामिहित्य, वा१ दे१ ११ सामिहित्य (वा१ ११), ते१ सान्निध्य (->सामिहित्य) -d) दे१ ११ सर्व (->सर्व)

७ -a) दे१.७ पुण्यतमे (->पुण्ये स्थाणु-). -b) दे१ विदित्पुनित्वे -c) दे१ 'समे तीर्थ' (->'सरे तीर्थ'), -d) वा१ प्रतिष्ठाप्य, दे१ प्रतिस्थाप्य (->प्रतिष्ठाप्य), दे१ ३.५.७.११ 'मु' स्रष्टु, दे१ १० 'मु' स्रष्टु (->'मु' स्रष्टु).

आराधयामास तदा धूपैर्गन्धैर्मनोरमैः ।
 उपहारैस्तथा हृद्यै रौद्रसूक्तैर्दिने दिने ॥ ८
 तस्यैवं भक्तियुक्तस्य शिवपूजापरस्य च ।
 स्वयमेवाजगन्नामथ भगवान् नीललोहितः ॥ ९
 तमागतं शिवं दृष्ट्वा ध्रुवा लोकपितामहः ।
 प्रणम्य शिरसा भूमौ स्तुतिं तस्य चकार ह ॥ १०
 ब्रह्मोवाच ॥
 नमस्तेऽस्तु महादेव भूतमन्त्र भवाधय ।
 नमस्ते स्तुतिनित्याय नमस्त्रैलोक्यपालिने ॥ ११
 नमः पवित्रदेशाय सर्वकल्मषनाशिने ।
 चराचरगुरो गुह्यगुह्याना च प्रकाशकृत् ॥ १२

रोगा न यान्ति भिषजैः सर्वरोगविनाशन ।
 रौरवानिनसंवीत वीतशोक नमोऽस्तु ते ॥ १३
 वारिकह्योलसंशुब्धमहाबुद्धिविपद्दिने ।
 त्वन्नामजापिनो देव न भवन्ति भवाधयाः ॥ १४
 नमस्ते नित्यनित्याय नमस्त्रैलोक्यपालन ।
 शंकरायाप्रमेयाय व्याधीना शमनाय च ॥ १५
 परायापरिमेयाय सर्वभूतप्रियाय च ।
 योगेश्वराय दवाय सर्वपापक्षयाय च ॥ १६
 नमः स्वाणवे सिद्धाय सिद्धवन्दिस्तुताय च ।
 भूतससारदुर्गाय विध्वरूपाय ते नमः ॥ १७
 फणीन्द्रोक्तमहिम्ने ते फणीन्द्राद्गन्धारिणे ।

८ -b) दे३ पुण्यपूरी, दे११ पूरैर्गन्धैः (→पूरांगन्धैः) दे३
 हरे (→रमे) दे३ धूपपुण्यनिधिं पुण्य -c) दे३ ११
 उपकारं (→उपहारं) ते३ ववा (→तया) ते३ हृद्यै (→हृद्यै)
 -d) दे३ ४ १ १० हृदं (→रोद्रं)

९ -a) दे११ तस्यैव (→तस्यैव) दे३ वर्तामानस्य (→वर्तित
 युक्तस्य) -b) का१ दे३ ४ १ १० रत्नस्य (→परस्य) दे३ तु
 (→य) -c) दे३ स्वयमेव जगन्नामो -d) शा१ लोहित
 (→लोहित)

१० -b) दे३ ब्रह्म (→ब्रह्मा) शा१ महः, दे३ मह
 (→मह)

छंदे३ ० दे३ ब्रह्मा उवाच

११ दे३ बोद ० -b) शा१ कार का१ पा (कार
 का२ पा) व्यय (पा या), दे३ ११ पाय य, ते३ पायय
 (→पायय) -c) कार स्तोत्रं स्तुति दे३ स्तोत्रं च (→स्ते
 स्तुति) -d) शा१ कार का१ पावन दे३ ११ पावने, दे३
 पाविने (→पाविने)

१२ दे३ a ० -a) ते३ देवाय (→देहाय) -b) शा१
 कार का१ दे३ पावन, दे३ ३ पावने (→पाविने) -c) दे३
 पुत्रे (→पुत्रे) दे३ पुष्ट (→पुष्ट) -d) दे३ १ पुष्टकापुष्टते
 वित (दे३ सुपुत्र)

१३ -a) दे३ निषये, दे३ निषय (→निषये) दे३ रोगात्
 कान्तिपत्रे -b) दे३ रोगैः (→रोग) दे३ ११ नागन, दे३
 नाशिने, दे३ १० नागना (→नागन) -c) दे३ गोरवा
 (→गोरवा) -d) शा१ कार का१ २ वातलोक, दे३ लोकद्वय,

दे३ १० वीतागोक (→वीतशोक)

१४ ते३ od ० -a) का१ सद्यश्चे, दे३ सद्यश्च,
 दे३ १० स(द्य?)या, दे३ सद्यश्च, दे३ सद्यश्च (→सद्यश्च) -b)
 शा१ का१ महाभुज, दे३ दहाभुज (→महाभुज) दे३ विपद्दिने,
 दे३ विपद्दिने, मुने विपद्दिने (→विपद्दिने) का१ महाभुजविपद्दिने
 दे३ महाभुज विपद्दिने -c) दे३ व्यापितो (→व्यापितो) -d)
 का१ मयाधया, दे३ ११ भवाधया (दे३ ११) (→मयाधया)

कार ab, od मध्ये मक्षिकम्—

१२ ० त्रैलोक्य दाहमापात्र भूतिभूष नमोस्तु ते :

१५ ते३ ab ० -a) शा१ कार का१ नमो नमस्ते
 नित्याय -b) का१ दे३ ११ पावन दे३ ३ पाविने, दे३ पाविने,
 दे३ १० नागन (→पावन) -c) का१ दे३ ३ ११ प्रमेयाय (→
 प्रमेयाय) -d) शा१ कार का१ दे३ व्यापिते दे३ व्यापिते,
 (→व्यापिते) शा१ का१ गमनाय च, कार ते गमनाय च का१
 दे३ गमनाय च (→गमनाय च) दे३ व्यापिते परमात्मने

१६ दे३ od ० -a) कार का१ दे३ ११ परावर्ति
 गमाय, दे३ १० दे३ पराय परिवेयाय

१७ शा१ का१ दे३ ५ ११ ab ० -a) कार दे३ १०
 नम स्वाग्ने प्रसिद्धाय, दे३ निष्ठ रदारोव विद्वाय (१), दे३ नमस्ते
 नाय सिद्धाय ते३ नम स्वाणु च सिद्धाय -b) ते३ हृदये
 (→सिद्ध) -c) दे३ पुष्ट (→भूत) -d) दे३ विष्णुनाय
 (→विष्णुनाय)

१८ दे३ ab ० शा१ फणीन्द्रो, दे३ फणीन्द्रो, ते३ मणीन्द्रो
 (→फणीन्द्रो) दे३ ११ भवे (→भवे) दे३ कविप्रोदायपरिषद

जर्जस्तवशराय मास्कराय नमो नमः ॥ १८
 एवं श्रुतो महादेशो प्रदानं प्रादं प्रकरः ।
 न च मनुष्यत्वा कस्यो भाविन्येषं वदामन ॥ १९
 पुरा वराकल्पे ते यन्मयाऽपहृतं त्रिरः ।
 श्रुतुं न च तद्भूत वदामिप्रतिपत्ति ॥ २०
 अस्मिन् गात्रिदौ शीर्षे विज्ञानि मम भक्तिः ।
 प्रतिज्ञाय विदुष्यं सर्वपापैर्मक्षिष्यमि ॥ २१
 श्रुत्वा मेन च पुरा स्वपापं प्रेरितः स्मिन् ।
 तेनाहं स्वपापं पुनरा मृगानां देवर्षिभ्यः ॥ २२
 दीर्घकालं तस्मात्परा ममः मंनिदौ स्मिन् ।

शुभशान्तं ततः कर्तुं तं प्रवीयां ममाकरोः ॥ २३
 महावं सर्वमृगानां मनसा कल्पितं स्वया ।
 गोऽप्रवीतृत्वा तदा त्पूषामा मप्रं तन पाप्मनि ॥ २४
 यदि मे नाप्रवत्स्वन्पत्न्यः कस्याप्यहं प्रजाः ।
 त्वर्षीकोक्तं नैवामि तदन्तः पुरुषोऽप्रजाः ॥ २५
 मातुरेष वने ममो विषयः कुरु मद्विदुः ।
 ग सर्वमृगानमृगं दद्यादीव प्रजापति ॥ २६
 यैरिमं प्रकरोतु सर्वं मृतमामं चतुर्विधम् ।
 गा. मृगमात्रा. क्षुपिणाः प्रजाः गताः प्रजापति ॥ २७
 विमघचिषो प्रहन् गदगा प्राद्वर्त्तया ।

४६-२८

स भक्ष्यमाणस्त्राणार्थी पितामहमुपाद्रथत् ॥ २८
 अथासां च महावृत्तिः प्रजानां संविधीयताम् ।
 दत्तं ताम्यस्त्वया ह्यन्नं स्थावराणां महौषधीः ॥ २९
 जङ्गमानि च भूतानि दुर्बलानि बलीयसाम् ।
 विहितान्नाः प्रजाः सर्वाः पुनर्जगृह्यथागतम् ॥ ३०
 ततो ववृधिरै सर्वाः प्रीतियुक्ताः परस्परम् ।
 भूतश्रमे विवृद्धे तु तृष्टे लोकसुरौ त्वयि ॥ ३१
 समुत्पिष्टुं जलात् तस्मात् प्रजाः संष्टवानहम् ।
 ततोऽहं ताः प्रजा दृष्ट्वा विहिताः स्वेन तेजसा ॥ ३२
 क्रोधेन महता युक्तो लिङ्गमुत्पाद्य चाक्षिपम् ।

(वि०) पवो राजन्, दे० १० विप्रस्तवस्तदा वहासन्, मुने विप्रस्तवस्त
 वा ब्रह्मन् -b) कारा दे० १ ५ १० ते तदा (-तया) -0) दे० १ ५
 १० ते १ स (दे० १ प्र) भक्ष्यं (दे० १ क्ष), दे० ११ स सिध्यं (-स भक्ष्यं),
 दे० १ मागात् प्रां (-मागसां)

२९ -a) शा० आवा महीमतो, कारा अवागहेमु नो, का०
 पितामह यतो, का० प्रवामहे ततो, दे० १ आसा (दे० १ आ) महामते,
 दे० १ अवागन्मा महौ, दे० १ अन्न सन्मा महौ (-प्रवागन्न च महौ)
 का० २ भुति (-भुति) का० २ दे० ३ च (-स), शा० का० २ भीयते
 (-भीयता) -0) शा० का० २ दत्तास्तां (-दत्त तां); शा०
 हित, वा०, हिता, का० २ हत, दे० १ वास (-वाञ्च) दे० १ तत
 ताम्योऽन्नमसृजद् -d) शा० कारा का० २ भ्यन्नम्, दे० १ गि च
 ०९, दे० १ गं महौ (-गं महौ) दे० १ ओषधिव्यापराणि तु.

३०. -a) दे० तु (-च); दे० १ जङ्गमाना च भूतानां
 -b) दे० १ पुर्वाणं (-दुर्बलां); दे० १ बलीयसो (-बलीयसाम्)
 -0) शा० का० २ दे० १ हितास्ता, दे० ३ ११ ते १ हितास्य (दे० १ णि)
 (-विहिताना)

३१ -b) दे० १० प्रतिं (-प्रीतिं) शा० कारा
 का० २ तवो (कारा ० यो) पयो (-परस्परम्) -0) शा० कारा
 का० २ भूतश्रामश्च ववृधे, दे० ११ भूतश्रमे विवृद्धे तु -d) दे० ११
 दृष्टे (-मुष्टे) दे० १ सुरो (-पुरो) शा० त्वयि (-त्वयि)

३२ -a) दे० १ ददति (-समुत्ति) -b) शा० कारा
 का० २ समुष्टवान्, दे० १ दक्षितवान्, दे० १ समुष्टवान्, दे० १ सतिष्टवा
 (-समष्टवान्); दे० १ हनम् (-नह्य) -0) शा० हतां,
 दे० १ हन्ता (-हं ता) -d) शा० नः संहिता स्वेन,
 कारा संहिता स्वेन, का० संहता स्वेन, दे० ३ ते विहि (दे०
 १) तास्तेन, दे० ११ विहितान्येन (-विहिता स्वेन)

तत् क्षिप्तं सरसो मध्ये ऊर्ध्वमेव यदा स्थितम् ॥ ३३
 तदा प्रभृति लोकेषु स्थाणुरित्येव विधृतः ।
 सङ्गृह्य दर्शनमात्रेण विमुक्तः सर्वकलियपैः ॥ ३४
 प्रयाति मोक्ष परमं यस्मान्नावर्तते पुनः ।
 यथेह तीर्थे निवसेत् कृष्णाष्टम्यां समाहितः ॥ ३५
 स मुक्तः पातकैः सर्वैरगम्यागमनोद्भवैः ।
 इत्युक्त्वा भगवान् देवस्तत्रैवान्तरधीयत् ॥ ३६
 ब्रह्मा विद्युद्रपापस्तु पूज्य देवं चतुर्मुखम् ।
 लिङ्गानि देवदेवस्य समृजे सरमध्यतः ॥ ३७
 आद्य ब्रह्मसरः पुण्य हरिपार्श्वे प्रतिष्ठितम् ।

३३ -b) शा० का० २ दे० १ जलाय (का० त्व, +ज्य),
 (-जलाय) शा० कारा का० २ दे० १० ते १ आ (का० या दे० १०
 ते १ वा) सिपुत् (का० ते १ त) दे० १ विचक्षणम्, दे० ११ व्यक्तियम्
 (-वाक्षिपम्) -0) दे० १ सक्षिप्य (दे० १ क्ष) (-वक्षिप्य) शा०
 सारसो का० २ च सरो (-सरसो) -d) का० भुव, दे० १ ऊर्ध्वं
 (-ऊर्ध्वं) दे० १ पुरा (दे० १ र) स्थित (-यदा स्थितम्)

३४ दे० ३ ० -a) दे० १० लोकेऽस्मिन् (-लोकेषु)
 -b) शा० कारा का० २ दे० ३ ११ ते १ स्थितेव (-स्थित्येव); शा०
 कारा का० २ दे० १ विधृतम् (दे० १ क्ष) (-विधृत) -d) दे० १ पातकै
 (-कलियपै)

३५ श्लोकानन्तर दे० प्रतिकम्—
 १९४ ६ प्रयाति मोक्ष परमं यस्मान्नावर्तते पुन ।
 यथेह तीर्थे निवसेत्कृष्णाष्टम्या समाहित ।

३५ दे० ३ ० -0) दे० १ प्रवान्ति (-प्रयाति); कारा
 दे० १० परम मोक्ष (दे० १ स्वप्न) (-मोक्ष परम) -b) दे० ३ ११
 नापास्ति ते (-नापावते) -0) दे० १ यथेह (-यथेह) -d) शा०
 समाहिता, दे० १ विधेयत (-समाहित)

३६ -a) दे० ३ १ विमुक्त (दे० १ क्ष) (-स मुक्त); दे०
 मोरे (-सर्व) b) शा० कारा दे० ११ [प्र]गम्यं (-[प्र]
 गम्या) -0) शा० इत्युक्त्वा (-इत्युक्त्वा); दे० १ देव (-देव).

३७ -a) दे० १ ब्रह्मा (-ब्रह्मा) -b) दे० ३ ते १ विप्र
 (दे० १ वा) (-विप्रम्) -1) शा० सव्ये (-सव्ये); दे० ३
 ते १ सरो, मुने सारं (-सरं) दे० १ मध्यम् (-मध्यतः)

३८ -a) दे० ३ अयं (-आय) -b) दे० ३ दे० १० हरे,
 दे० १ हरे, दे० १ हरे (-हरे) -0) दे० १ चने (दे०
 १ क्षि) (-सद्वन) -d) दे० १ १ ह्य (दे० १ वा, दे० १ वा) अयं,

द्वितीयं ब्रह्मसदनं स्वकीये ध्यात्रमे कृतम् ॥ ३८
तस्यैव पूर्वदिग्भागे तृतीयं च प्रतिष्ठितम् ।
चतुर्थं ब्रह्मणा लिङ्गं सरस्वत्यास्तटे कृतम् ॥ ३९
एतानि ब्रह्मतीर्थानि पुण्यानि पावनानि च ।
ये पश्यन्ति निराहारास्ते यान्ति परमा गतिम् ॥ ४०
कृते युगे हरेः पार्श्वे त्रेतायां ब्रह्मणाश्रमे ।
द्वापरे तस्य पूर्वेण सरस्वत्यास्तटे कलौ ॥ ४१
एतानि पूजयित्वा च दृष्ट्वा भक्तिसमन्विताः ।
विमुक्ताः कलुषैः सर्वैः प्रयान्ति परमां गतिम् ॥ ४२

शा. १. १. २ तृतीयं वासव कृतम्, कारा स्वकीये वासवान्वितम्,
दे. ३ तृतीयं चाश्रमेऽधिकम्, दे. ७ सरस्वत्याश्रमे कृतम्

३९. दे. ab ०. -a) दे. तस्यैव (→तस्यैव) -0)
दे. चतुर्थ- (→चतुर्थी), का. १ दे. ३. ७ तै. ब्रह्मणे (→ब्रह्मणा) -d)
दे. १० स्थितम् (→इतम्)

४०. -a) दे. १० इत एतानि (→एतानि ब्रह्म), दे. ७ पुण्या
प्या (प्या ?) यतनानि च, ते. १ पु (प्या ?) तुण्यतराणि च, +
पुण्यान्तु- (गु ?) पवनानि च

४१. -a) दे. ३ इति (→इते), का. २ हरे (→हरे) -b)
कारा ब्रह्मणा, दे. विजया, दे. ११ ब्रह्मणे (→ब्रह्मणा), दे. ११
अश्रम (→अश्रमे) -d) दे. कृतो (→कलौ)

४२. -a) दे. ५ ते. तु (→च) -b) कारा
दे. ३. ४. ७. ११ तै. समन्वित (→समन्विता) -0) शा. कारा का. २
दे. ४. ७ विमुक्त (→विमुक्ता) -d) दे. सर्वे (→सर्वे); दे. ४. ७
परमं पदम् (→परमा गतिम्)

४३. -a) दे. ४ स्वयमुवा सृष्टिकाले -b) दे. १. ० तै. पूजि
तश्च, दे. पूजितास्तु (→पूजितस्तु), दे. महेश्वर (→महेश्वर) -0)
शा. पार्श्वे (→तीरे) -d) शा. तेना, कारा वा. १. २ नादा-
(→नाम्ना)

४४ श्लोकान्तर दे. ७. १०. ११ मुखे अधिकम्—

१९५ * त पूजयित्वा यत्नेन सोपवातो जितेन्द्रिय ।

अपम्यागमनैर्दोर्ध्वं मुच्यते नान सद्यः ।

सहस्रेतामुने प्राप्ते स्वागोदेवसमोपत ।

पूजितं मुमूर्क्षुर्लभं तत्रापि च चतुर्मुखम् । [४]

[-१] दे. ११ त्वं (→त). -३] दे. ४. ७. ११ तत्र (→तत); दे. ४.

७. १०. ११ समोपत (→समोपता). -४] दे. ४ तु (→च)].

सृष्टिकाले भगवता पूजितस्तु महेश्वरः ।
सरस्वत्युत्तरे तीरे नाम्ना ख्यातश्चतुर्मुखः ॥ ४३
तं प्रणम्य श्रद्धावानो मुच्यते सर्वकिल्बिषैः ।
लोलासंकरसंभूतैस्तथा वै भाण्डसंकरैः ॥ ४४
तथैव द्वापरे प्राप्ते स्वाश्रमे पूज्य शंकरम् ।
विमुक्तो राजसौमैर्वैवर्णसंकरसंभवेः ॥ ४५
ततः कृष्णचतुर्दश्यां पूजयित्वा तु मानवः ।
विमुक्तः पातकैः सर्वैरभोज्यस्वाज्ञसंभवेः ॥ ४६

४४ -a) दे. प्रणम्य त (→त प्रणम्य), दे. प्रणम्य श्रद्धावानस्तु
-b) दे. पातकै (→किल्बिषै) -0) कारा लोले संकरे का.
दे. ३. ५. ११ लो (दे. ११ लो) लाघवत्, दे. १० लाला. शंकर, दे.
लालसंकर, दे. नादा संकर, ते. लोलासंकर (→लोलासंकर)
दे. ५ -संभूते (दे. ते), मुखे -संभूत (→संभूते) -d) दे. तथैव,
दे. तथैव (→तथा वै), दे. ३. ५. १० तै. भातु (→भाण्ड); शा.
कारा का. १. ३. ५. ७. १० तै. -संकरे, मुखे संकरम् (→संकरे)

४५ श्लोकस्य ab, cd मध्ये दे. अधिकम्—

१९६ * सर्वे प्रयान्ति परमां गतिं किल्बिषैः ।

४५. दे. १० ab ० -a) कारा तथैव, दे. ३. ३ तै. तथा वै
(→तथैव), ते. वैश्वानरे (→वै द्वापरे) -b) दे. (स)
स्वाश्रम, दे. ११ स्वाश्रम (→स्वाश्रमे); दे. ३. ३ तै. पूर्वं, दे. प्राप्य, मुखे
प्राप्य (→पूज्य) -0) कारा विमुक्ता, दे. विमुक्त (→विमुक्तो)
-d) दे. ३. ३ तै. प्राप्य त (→वर्णम्)

४६ श्लोकान्तर दे. अधिकम्—

१९७ * त पूजयित्वा यत्नेन सोपवातो जितेन्द्रिय ।

प्र(म?) गम्यात्तन्मर्दवैर्यमुच्यते नाऽन सद्यः ।

तत्र तत्रागुणे प्राप्ते स्वागोदेवसमोपत ।

पूजितं मुमूर्क्षुर्लभं तत्रापि च चतुर्मुखम् । [४]

४६ -a) दे. ४. ७. १०. ११, दे. तथैव च (→तत इत्यर्थः);
दे. चतुर्दश्या (→चतुर्दश्या) -b) शा. दे. तु मानवा (दे. ०. ४),
कारा का. ३ मानव, दे. च मानन (→तु मानव). -0) दे. ३
तै. विमुक्ता (→विमुक्त) -d) शा. स्थातुस्त्वमवै, दे. ४. ७. १०
संभवे (→स्वाश्रमसंभवे); कारा दे. अमोय्यात्तन्मर्दवै, दे. ४. ७. १०
स्वाश्रमसंभवे.

कलिकाले तु संप्राप्ते वसिष्ठाश्रममास्थितः ।
चतुर्मुखं स्थापयित्वा ययौ सिद्धिमनुत्तमाम् ॥ ४७
तत्रापि ये निराहाराः श्रद्धावाना जितेन्द्रियाः ।

पूजयन्ति महादेवं ते यान्ति परमं पदम् ॥ ४८
इत्येतत् स्थाणुतीर्थस्य माहात्म्यं कीर्तितं तव ।
यच्छ्रुत्वा सर्वपापेभ्यो मुक्तो भवति मानवः ॥ ४९

इति श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये अष्टाविंशोऽध्यायः ॥२८॥

समाप्तं सरोमाहात्म्यम् ।

४७. -a) देः कालि° (->कलि°) -b) देः, -संस्थित, देः
भव, दे१० प्रास्थिता (->प्रास्थित), वा१ कारा वा१.२ वसिष्ठ
स्वाश्रमे स्थित, दे११ वसिष्ठा स्वाश्रमास्थिता. -c) दे११ स्थापयति
(->स्थापयित्वा). -d) दे१.११ अनुत्तमम् (->अनुत्तमम्).

४८. दे१. द्विरावृत्तम्. -a) दे१ यो (->ये) -b) दे१
मानो (->माना). -d) दे१.७.११ °मा यतिम् (->°म पदम्).

४९. -a) कारा इत्येव (->इत्येतत्), वा१ कारा. का१
स्वाणु° (->स्वाणु°). -b) दे१ तव कीर्तितम् (->कीर्तित तव).
-c) वा१ कारा. का१ य, दे१ वे१ तत् (->यत्). -d) वा१
दे१ मानवा, दे१० मानव (->मानव).

पुष्पिक-वा१ का१.२ दे१ ५-११ ते। इति श्री (का१ दे१.४-११
[श्री]) वामनपुराणे, कारा दे१.१० इति श्री (कारा. [श्री]) इति
श्रीवामनपुराणे सरोमाहात्म्ये अध्यायनाम-वा१ वा१.३
दे१.५-७-१०-११ ०, कारा. चतुर्मुखेश्वरमहिमा नाम, दे१ सरोमाहा-
त्म्यसमाप्तिर्नाम. अध्यायसंख्या-वा१ दे१.५-११. ०, कारा.
एकोनपञ्चाशत्तमोऽध्याय, वा१ ॥३६॥, वा१ ॥४०॥, दे१ ३.१०
॥४६॥, दे१ ॥४६॥, दे१ पष्ठोऽध्याय, ते। एकपञ्चाशोऽध्याय,
मुने एकोनपञ्चाशत्तमोऽध्याय.

अतः पर वा१ का१.२ दे१-५-११ अधिकम्-॥ सरोमाहात्म्यं
समाप्तम् ॥

देवदेव उवाच ॥३॥

एवं पृथूदको देवाः पुण्याः पापभयापहः ।
तं गच्छन्मं महातीर्थं यावत् संनिधिनो धितम् ॥ १ ॥
यदा मृगशिरोरुक्षे शशिसूर्यो बृहस्पतिः ।
तिष्ठन्ति सा तिथिः पुण्या त्वक्षया परिगीयते ॥ २ ॥
तं गच्छन्मं सुरश्रेष्ठा यत्र प्राची सरस्वती ।

२४

[अत्र सरोमहात्स्यानन्तरं वामनपुराणस्य क्तविशदध्याय
मारग्य भव्याष्टौ प्रारभ्यते]

प्रथमस्तोत्रालुर्वं गा। वारा का। २ दे। १ ५ ७ ११ तै। न।
पुल्लेगु शशिवर्म्- सनकुमार उवाच ।

१९८ • ततोऽप्रवीद् देवस्तु तीर्थं

यस्माद् भवानेकप्रथा प्रयाति ।

पृथुस्तेत्येव च नाम पुण्यं

भविष्यते तीर्थवत् पृथिव्याम् । [४]

[दे० न। सनकुमार उवाच ० : दे। सनकुमार उ दे। तै।
सनकुमार]

-१) दे। ११ देव • र सुतीर्थं (→देववरस्तु तीर्थं) -२) गा।
यस्माद् भवानेक प्रतिप्रयाति वा। यस्माद् भवात्रय प्रतिप्रयाति
का० यस्माद् भवात्रयकपति प्रयाति दे। ३ ५ ७ ११ यस्माद्
भवानेकप्रथा प्रयाति (दे० ३ १० ० लि) दे। यस्मिन् भवो जिव्यतया
प्रयाति, न। भवानेकप्रथा प्रयाति -३) दे। तस्य (→पुण्य)
-४) दे। भविष्यती (→भविष्यते); दे। ४ ७ ११ तै। तीर्थवर
(→तीर्थवत्) दे। ३ ५ ७ १० ११ पृथिव्या (→पृथिव्या)]

छे दे। ५ ७ १० तै। न। ० : का। श्रीवचनानुवाच

१ -३) दे। एकं (→एवं); गा। वारा का। २ दे। ५ ७ १०
११ तै। पृथुदकं (→पृथूदको); वा। देव (→देवा) -४) गा।
का। २ दे। ५ ७ ११ तै। पुण्य, दे। पुण्या (→पुण्य);
गा। का। २ दे। ५ ७ ११ तै। भयाह (→भयाह) -०)
दे। न। वर (→तीर्थ); दे। महातीर्थं (→महातीर्थं) -८) वा।
यावत्संनिधिनो धितम्, न। तिष्ठन्ति निबोधत, का० यावत्संनिधिनो
धितम्, न। यावत् निबोधत निबोधत(?), दे। ३ १० तै। यावत्संनिधिनो

पितृनाराधयध्वं हि तत्र श्राद्धेन भवितव्यः ॥ ३ ॥
ततो मृगशिरश्चर्चनं श्रुत्वा देवाः सवासवाः ।
समाजगमुः कुरुक्षेत्रे पुण्यतीर्थं पृथूदकम् ॥ ४ ॥
तत्र स्नात्वा सुराः सर्वे बृहस्पतिमचोदयन् ।
विशस्व भगवन् ऋक्षमिमं मृगशिरं हरु ।
पुण्या तिथिं पापहरा तव कालोऽयमागतः ॥ ५ ॥

वै ५

निबोधत, दे। यावत् तन्निबोधत, दे। ११ यद् विख्यात निबोधत दे।
यद् सा तन्निबोधत, दे। यावत्सर्वे निबोधत, न। या रसा ता
निबोधत

२ -३) का। दे। १० मृगशिरस्तु, वा। मृगशिरं श्रुते,
न-मृगशिरं तु, दे। मृगशिरं श्रुते, दे। ५ ७ ११ मृगशिरं श्रुते, दे।
मृगशिरं तु तै। मृगशिरस्तु (→मृगशिरं श्रुते) दे। यद्यतीर्थे
हि नसने -४) दे। ३ ५ १० शशिवर्म् दे। वदमूर्ध्नि, (→शशिवर्म्)
-०) मुवे पूर्वा (→पुण्या) -८) दे। ३ [न] वदया दे। मत्तया,
दे। वासया, तै। वासया (→वसया) दे। परिगच्छते (→परिगीयते)

३ -४) दे। पुण्या (→प्राची) -०) दे। ३ तै। प्रायपय
त्व (→प्रायपयध्वं) गा। का। २ दे। ३ ५ ७ १० तै। च
(→हि)

३ श्रौतान्तर दे० अधिकम्—पुनस्त्य

४ -३) गा। का। २ तै। मुष्टिर्वच श्रुत्वा, दे। ११ मुष्टि
वचन श्रुत्वा -४) गा। वारा का। २ सर्वे, दे। ३ १० दृष्ट्वा, दे।
श्रुत्वा, न-दृष्ट्वा (→श्रुत्वा) दे। ११ देवा सर्वे (→श्रुत्वा देवा); दे।
श्रुत्वा देवा समापय -०) न। नृक्षेत्रं (→नृक्षेत्रं) दे। कुपते
पुण्यत्वे -८) गा। का। २ वा। दे। ५ ७ १० पुण्य (→पुण्य)
दे। ७ तीर्थं (→तीर्थं)

५ -३) वा। दे। ७ ९ न। तस्मिन् (→तत्र) -०) गा।
का। २ विवेक, वा। विवेक, दे। ३ १० तै। विवेक, दे। ७
विवेक (दे। ३) दे। विवेक (→विवेक); गा। वा। दे। ७
१०-११ भगवान् (→भगवन्); दे। दण्ड, दे। वच (→वचन) -८)
वा। मय, दे। ३ ७ १० तै। दण्ड, दे। ३ (→दण्ड); वा। दे। ५ ७ ९ तै।
न। मृगशिरं (→मृगशिरं); गा। वा। ० दण्ड (→दण्ड); दे। ३ दण्ड
वच (→वचन) दण्ड -८) वा। ३ पुण्या तिथिं पापहृत्, दे।

११-२८ सतारकं हि महिषं विदध्वं निहतं रणे ॥ २८
 इत्येवमुक्त्वा देवेन ब्रह्मणा सेन्द्रकाः सुराः ।
 जग्मुः स्वान्येव धिष्ण्यानि सद्यो वै विगतज्वराः ॥ २९
 उमामपि तपस्वन्तीं हिमवान् पर्वतेश्वरः ।
 निवर्त्य तपस्तप्तात् सदारो ह्यनयद् गृहान् ॥ ३०
 देवोप्याश्रित्य तद्रीद्रं प्रप्तं नाम्ना निराश्रयम् ।
 विचचार महायौलान् मेरुप्राडयान् महामतिः ॥ ३१
 स कदाचिन्महाशैलं हिमवन्त समागतः ।
 तेनाचितः श्रद्धयाऽसौ तां रात्रिमवसद्धरः ॥ ३२

(→स्व स्व हि) -b) ब२ स्वान्तो, दे१ स्वान वो (→स्वान मो)
 दे१ विगते (→विगत) -c) ब१ २ सतारका (→सतारक) दे१
 पुण्य (→महिष) -d) ब२ विदध्वं, दे१ विदध्व, दे१ ७ बुध्प्य,
 दे१ विवृष्य (→विदध्व), न१ महिष (→निहत), दे१ गणो (→रणे)
 दे१ विदधेहि निहतय

२९ शा१ कारा का१ दे१० ० -a) का२ ०मुक्त्वा
 (→मुक्त्वा), दे१ इत्येवमुक्त्वा (→इत्येवमुक्त्वा) -b) दे१ ब्रह्मणा
 (→ब्रह्मणा), दे१ ब्रह्मणा सद्योनिता -c) दे१ स्वामि
 (→स्वामि) ब१ धिष्ण्यानि (→धिष्ण्यानि) -d) का० ब१ ३ दे१
 न१ सर्व (→सद्यो) दे१ सर्वं मुदितमानसा

३० -a) दे१ उमापु प्रा, दे१ उमा तप (प ?)
 (→उमामपि) -b) ब२ पर्वतेश्वर, दे१ पर्वतेश्वर, दे१ पर्व
 (तपस) तैश्चरे (→पर्वतेश्वर) -c) दे१ निवर्त्य तपस्तप्तात्
 -d) शा१ कारा का१ २ दे१ गृह (→गृहान्) दे१ प्राश्नास्थाधानयन
 गृह (?), दे१ न१ वाधमाद (न१ ०वा) नयद् गृह
 दे१ cd स्थाने इत्य वक्तव्य—

201९ निवर्त्यस्तस्मादानयामास तां गृह ।

३० श्लोकात्पर दे१० अथिकम्—

202६ देवोप्याश्रित्यब्रह्मन्त नाम निरोक्षयन्द् गृहान् ।

३१ -a) शा१ कारा का१ दे१वोप्यतपस्वत्, दे१३ दे१वोप्या
 (दे१ ०व्या)श्रित्य दे१ देवोप्याश्रित्य, दे१० दे१वोप्याश्रित्य (→दे१वोप्याश्रित्य)
 -b) का२ ब्रह्मन् (→ब्रह्म), ब१ दे१ १० नाम (→नाम्ना) कारा
 का१ दे१ ३ ०धमम् (→धमपय) -c) का२ दे१० ०जितात्
 (→०जितात्) -d) कारा मेरो प्राश्नयो, का१ मेव प्राश्य, ब१ २
 दे१ मेरुप्रा (ब१ ०प्रा)स्थान्, ब१ मेरुप्रास्थान्, दे१ ७ न१ मेरु (दे१ ०)
 प्राश्नय, दे१ मेरु प्राश्नय (→मेरुप्राश्नय) ब१ २ महायुति, दे१
 महं प्रति (→महामति)

३२ ब१ २ cd ० -b) दे१ ०मति (→०मति) -c)

द्वितीयेऽहि गिरीशेन महादेवो निमन्त्रितः ।
 इहैव तिष्ठन् विमो तपःसाधनकारणात् ॥ ३३
 इत्येवमुक्त्वा गिरिणा हरश्चरे मतिं च ताम् ।
 तस्यावाश्रममाश्रित्य त्यक्त्वा वासं निराश्रयम् ॥ ३४
 वमतोऽप्याश्रमे तस्य देवदेवस्य शूलिनः ।
 तं देशमगमत् काली गिरिराजसुता शुभा ॥ ३५
 तामागत हरो दृष्ट्वा भूयो जाता प्रियां सतीम् ।
 स्वागतेनाभिसृज्य तस्यौ योगरतो हरः ॥ ३६
 सा चाम्येत्य वरारोहा कृताञ्जलिपरिग्रहा ।

दे१ सतीवित (→तेनाचित) -d) दे१ त (→ता) का१ दे१ ११
 वर, दे१ शिव (→हर)

३३ -a) ब१ ३ तेनाचित (ब१ ०तो) (→द्वितीयेऽहि)
 ब१ गिरिशेन (→गिरिशेन) -b) दे१ ०व (→०देवो) -c)
 शा१ तिष्ठन् (→तिष्ठन्) -d) ब१ दे१ ०कारमा (→कारणात्)

३४ दे१ ३४-३६ ० दे१ ३४ ० 'ममा' इत्यात्म्य ३५
 ० कालो इत्यन्त नास्ति -b) दे१ हत् (→हर) ब१ ३ मतिमुप
 (ब१ ०राम्) दे१ न१ मतिं तप (→मतिं च ताम्) -c) शा१ तया
 वाधम, कारा का१ तर् (का१ ०दे)वाधम, दे१ तया च ताम् (?),
 दे१ ३ ३ १०-११ दे१ तया वाधम, न१ तस्यौ वाधम (→तस्यावाधम)
 -d) दे१ ३ ३ १० दे१ तया वाधम, न१ तस्यौ वाधम (→तस्यावाधम)
 दे१ ३ ३ १० दे१ ०धमम्, का० ०धम (→०धमम्)

३४ ३श्लोकात्पर कारा अथिकम्—

इति यामनपुराणे उमातप साधन नाम द्विपञ्चासमीत्यायः ।
 पुनस्तथ जप्याय ।

३५ दे१ ० (र ३४ पा वि) दे१ ab ० (र ३४
 पा वि) -a) शा१ कारा का१ दे१० [अ] पा, दे१ हि (→[अ]
 नि); शा१ कारा का१ ० दे१ ७ ११ न१ तन (→तप्य) -c) शा१
 का१ दे१ देशमगमत् (→देशमगमत्) -d) शा१ कारा का१ ०
 गिरिराजसुता वै शुभा

३६ दे१ ० (र ३४ पा वि) -a) ब१ न१ हरेर
 (→हरे) -b) दे१ ५ ११ जाता प्रिया (दे१ ०वा) (→जाता प्रिया);
 दे१ भूयो जातप्रिया सती -c) दे१ योग रतो, दे१ योगगती, दे१
 जागती (→योगरतो)

३७ -a) दे१ त चाम्ये, दे१ त चाम्येत्य, दे१ वा चाम्येत्य
 (→सा चाम्येत्य) दे१ वरारोहा, न१ वरारोह (→वरारोहा) -b)

वन्दे चरणौ द्वौवौ सखीभिः सह भामिनी ॥ ३७
ततस्तु सुचिराच्छर्वः समीक्ष्य गिरिकन्यकाम् ।
न युक्तं चैवमुक्त्वाऽथ सगणोऽन्तर्दधे ततः ॥ ३८
साऽपि शर्ववचो रौद्रं श्रुत्वा ज्ञानसमन्विता ।
अन्तर्दुःखेन दहन्ती पितरं प्राह पार्वती ॥ ३९
तात यास्ये महारण्ये तप्तुं घोरं महत्तपः ।
आराधनाय देवस्य शंकरस्य पिनाकिनः ॥ ४०
तथेत्युक्तं वचः पित्रा पादे तप्यैव निष्ठृते ।
ललितारया तपस्तेपे हराराधनकाम्यया ॥ ४१

तस्याः सख्यस्तदा देव्याः परिचर्या तु कुर्वते ।
समितकुशफलं चापि मूलाहरणमादितः ॥ ४२
विनोदनार्थं पार्वत्या मृन्मयः शूलधृग् हरः ।
कृतस्तु तेजसा युक्तो भद्रमस्तिवति साऽब्रवीत् ॥ ४३
पूजां करोति तस्यैव तं पश्यति मुहुर्मुहुः ।
ततोऽस्यास्तुष्टिमगमच्छ्रद्धया त्रिपुरान्तकृत् ॥ ४४
वडूरुपं समाधाय आपाटी मुञ्जमेखली ।
यज्ञोपवीती छत्री च मृगाजिनधरस्तथा ॥ ४५
कमण्डलुव्यग्रकरो भस्मारुणितविग्रहः ।

वै. ५१

३७ प्रहा, दे० प्रहा, दे० प्रह (→प्रहा). -०) व२३ वन्द
(→वन्दे), दे० देवो, दे० न० चैव, दे० रते (→रौवौ). -०) दे०११ सखिभिः, दे० सखिभिः (→सखीभिः), व०२ भामिनी
(→भामिनी), व० सखीभिः मृदुभाषिणी.

३८. -०) दे० सुचिरं सर्वं, न० सुचिरं सर्वं (→सुचि-
र्यच्छर्वं). -०) दे०११ समाशर- (→समीक्ष्य). -०) व० न मुक्त-
श्रैय, दे० न युता चैव, न० न युक्तेव (→न युक्त चैव); दे० न
युक्तेव श्रुत्वा. -०) व० सगणोऽन्तर्दधे शिव, दे० समतर्दधे तत, दे० न
सगणोऽन्तर्दधे (दे० १०) हृत्, दे० सगणोऽन्तर्दधे (ह) तत.

३९. -०) शा० कारा. का० शर्व, का० सर्व, दे० शर्वा,
दे०२५ दे० शर्व- (→शर्व-), दे० सापि सर्वगत इद, दे० सापि सर्वगत
इदं तु -०) दे०११ न्वितं (→न्विता) -०) का० भन्तमुःखेन
(→अन्तर्दुःखेन), कारा, दहती, दे० दहती, दे० मुखती (→दहन्ती)

४०. -०) दे० तात दास्ये (→तात दास्ये); शा० कारा
का०२ दे०११ न० रण्यं (→रण्ये) -०) व०१३ दे० तप्या, दे०
तत (→तप्य), दे० महत्तप, दे० तपो महत्, दे० महातपा
(→महत्तप). -०) दे० महत्तप, दे०११ पिनाकिना (→पिनाकिन),
दे० पिनाकिन शंकरस्य च

४१. -०) का० तप्येयुक्त, व० तप्येयुक्ता, दे० तप्येयुक्ता
(→तप्येयुक्त); दे०११ पित्र्या (→पित्र्या). -०) व० सख्यापि
(→सख्येव); दे०१३ विस्तृत, दे० हि (वि?) रतुवे (→विस्तृते); दे०
पादे चैकन सखिता -०) दे०११ काम्यया (→काम्यया)

४२. -०) शा० कारा. व०१२ ता स्म, दे० ताया, दे०११
न० तास्य (न० स्म), दे० भिय- (→वत्सा); दे० ततो देव्य, न०
तदा देव्या (→तदा देव्या); व० ता सत्यं युष्मा देवा, व०२३
ता सत्यं तदा देवा, दे० उभायाश्च ततो देवा. -०) व०१२ चर्या
स्म, व० चर्या (प्र) स्म, दे० चर्यं तु, दे० चर्यास्मि, दे०११ चर्या व,
न० चर्या तु (→चर्या तु) -०) शा० कारा. का० समितकुशं,

दे० समितकुश- (→समितकुश-); कारा फल वरि- व० गलासच,
व०२३ फलचापि, दे० कनोपादि, दे० फलाभादि, न० फलाम्नादि-
(→कन चापे) -०) दे०११ मूलाहरणम् (→मूलाहरणम्), शा०
नादित (→मादित)

४३. -०) शा० कारा. व०१२ विनोदनार्थं, दे० विनोदार्थं
तु (→विनोदनार्थं). -०) शा० कारा व०१३ मृन्मय (→मृन्मय);
कारा व०२५ दे०१० मृदर, व०२५ दे०१० न० ध्रुवर, दे०३३ ११
त० ध्रुवर (→ध्रुवर) -०) व०१३ दे०११ न०
इत स (दे०११ न० तु) तेजो युक्तश्च (दे० १०), दे०१३ दे०
कृतस्तु तेजोयुक्तस्य, दे० इत स तेजो (ते ?) युक्तस्तु, दे० ततश्च
तेजोयुक्तश्च, दे०१० कृतश्च तेजोयुक्तश्च -०) व०३ रदो मस्तिवति (?)
दे० रदो मस्तिवति, दे०२५ १० दे० रदो मे (ते० मा) स्तिवति, दे० इदं
सापि, दे०११ नद्रम सति (१), न० भ्रम मे स्तिवति (→रदो मे
स्तिवति), दे०११ न० न० च, दे० सो (→सा), दे० स्वमिति न
द्रमस्तिवति चाब्रवीत् (?)

४४. -०) दे० पूजा (→पूजा) -०) दे० पश्यन्ति, दे०
पश्यन्ती (→पश्यति), दे०१० ६६ (→मुहुः) -०) व०२३ ततो सा, दे०
नतोस्या (→ततोस्या), शा० कारा का०२ दष्टिम् (→मुष्टिम्);
दे०११ तस्योतोऽप्यतुष्टिमयम् -०) शा० कारा का०२ दे०११
प्रातक (→प्रातकृत्)

४५. -०) दे०१५ दे० वडू (→वडू), शा० कारा सपा-
दाय, दे०११ न० समाधाय (→समाधाय) -०) का०२ श्यापट
(→श्यापटी), दे० न० मुजिमेखला (दे० १०) (→मुञ्ज
मेखली) -०) दे०११ यतो (→यतो), दे० कीति- (→कीती),
शा० शत्रे (→शत्रो). -०) व०३ दे० यरी, दे० वरा (→धर);
का०२ तदा, का० तदा, तथा (→तथा)

४६. -०) दे०३ व्यग्रकरो (८१), दे० व्यग्रकरो, दे० श्रोतकरो
(→व्यग्रकरो) -०) दे०३ दे० तस्या (दे० १०) रणिष्ठा, दे०

१. ४६ प्रत्याश्रमं पर्यटन् स तं काल्याश्रममागतः ॥ ४६
तमुत्थाय तदा काली सखीभिः सह नारद ।
पूजयित्वा ययान्धार्यं पर्यपृच्छदिदं ततः ॥ ४७

उभोवाच ॥

कस्मादागम्यते मिश्रो कुत्र स्थाने तवाश्रमः ।
क च त्वं प्रतिगन्तासि मम शीघ्रं निवेदय ॥ ४८

मिशुरुवाच ॥

ममाश्रमपदं बाले वाराणस्यां शुचित्रते ।
अथातस्तीर्थयात्रायां गमिष्यामि पृथूदकम् ॥ ४९

मस्मात्पुण्ड्रि^० (→मस्मात्पुण्ड्रि^०) -०) दे३ श्रव्य (→धम);
शा१ वारा का१ २ पर्यटन्, दे२ पर्यटन, दे११ न१ पर्यटन् स
(→पर्यटन् स) दे२ प्रत्याश्रमपर्यटन (?). -८) वारा का१ २ दे२
सकाश्याश्रम, व१ ३ वन्याश्रम स, दे३ ३ १० ते१ * वा (दे३
ते१ क२) त्यागम-, दे३ न१ काल्याश्रम (→त वायाश्रम)
शा१ नत्ता (→नत्ता), दे३ * काल्याश्रममागत, दे२ सतरया
पार्थमागत, दे११ * काल्याश्रममागत

४७ -२) व१ समुत्थाय, दे२ प्रमुत्थाय (→तमुत्थाय)
-८) शा१ वारा सादरा, का१ २ सान्द्र (वा० र), दे१ ५ नारद
(→नारद) -०) व१ तया^० (→यथा^०). -८) दे१ वय, दे२ तत्त्व(?),
दे३ हन (?) (→तत), दे२ पर्यपृच्छत मिश्रक, दे११ मये(?)
पृष्ठमिदतत

॥ वारा ०, शा१ दे२ उमा उवाच, न१ उमा

४८ -३) दे११ मित्रे (→मित्रो) -८) व१ ३ दे२ १ १
न१ कस्मिन् (→कुत्र), दे२ स्वदाश्रम (→तवाश्रम) -०) व२ ३
वय वा स (व२ स), दे२ कि स्थान, दे२ स च वय, न१ वय चि
(?) स, मुने कुतस्व (→नय स व), व२ ३ दे२ ३ १० ते१ न१
परि^० (→प्रति^०) -८) दे३ सम (→मम); दे११ प्रतिवेदय
(→निवेदय)

॥ दे२ मिश्रक, न१ मिश्र

४९ व३ ० -३) दे३ ममाश्रमं विजान्ती^०, दे२ ममाश्रमं
पद भाष्ये, दे११ ममाश्रम ०० वान -८) दे२ ते१ रिमा (→रते)
-०) वारा वयार, व१ तयत, व० योय, दे२ वय, दे२ ५ ते१
न१ वयतत, दे२ प्रयित, दे२ १० वयित, दे११ प्रयत (→अवात),
दे० वयतततीर्थं यत्रावा, दे२ वयतततीर्थं यत्रावा -८) दे२ गमिष्यन्
(→गमिष्यामि)

॥ व३ ०, दे२ उभोवाच, दे२ ते१ शीघ्रेणुवाच, न१ ते१

५०. व३ ० -३) दे२ तव, न१ तव्य (→तव) -८)

देव्युवाच ॥

किं पुण्यं तत्र विप्रेन्द्र लब्धासि त्वं पृथूदके ।
पथि खानेन च फलं केषु किं लब्धवानसि ॥ ५०
मिशुरुवाच ॥

मया खानं प्रयागे तु कृतं प्रथममेव हि ।
ततोऽथ तीर्थे कुशाग्रे जयन्ते चण्डिदेश्वरे ॥ ५१
वन्धुपुत्रे च कर्कन्धे तीर्थे कनकले तथा ।
सरस्वत्यामप्रिकुण्डे भद्रायां तु त्रिविष्टपे ॥ ५२
कोनटे कोटितीर्थे च कुन्नके च कुशोदरि ।

शा१ वारा व१ २ लब्धासि स, व२ २ दे२ १० ते१ मया (व२ स?)
सि स, दे२ यदगतासि (→लब्धासि स), दे२ पृथूदके (→पृथूदके)
-०) शा१ वारा व१ पृथुस्त्वानेपु, व२ पृथुस्त्वानेपु, दे२ ३ ४ ११
पथिस्त्वाने, दे२ पथिस्त्वानेपु, न१ प्रतिस्त्वाने (→पथि स्त्वाने). -८)
शा१ वारा व२ २ स (→कि); दे२ भरि (→नसि)

॥ व३ ०, दे२ मिश्रक, दे२ मिश्रक, दे३ न१ मिश्र

५१. -३) शा१ वारा व१ २ दे११ ते१ मया स्नात (दे११
त?), व२ मया स्नात, दे२ १ माचस्नात (→मया स्नात); दे२ हि
(→वृ) -८) व२ जमनि (→एव हि); दे२ वृत्त प्रथमं वृत्त (त?)
हि, दे२ न१ नैमिषे वृत्तमेव हि -०) शा१ व२ २ ततोपु, वारा
तत सु, व२ ततोपु, व२ ततोपु, व२ ततोपु, दे२ न१
ततोपु- (→ततोपु); व२ कुन्नाग्रे, दे२ ३ कुन्नाग्रे, न१ वन्धास्त्रे
(→कुन्नाग्रे), दे२ स्वतीर्थे तु ततो देवि, दे२ ततोपुर्वतोपुश्चाग्रे (?),
दे२ ततपुर्वतोपुश्च जयन्, दे२ ततपुर्वतोपुश्च जयन् च, दे११ ततपुर्वतोपुश्च
तीर्थे वृत्ता ते (कुन्नाग्रे ?) -८) व२ जयन्, दे२ न१ जयन्ती,
दे२ जयन्, दे२ जयन्ते (→जयन्ते); शा१ वारा व२ २ वयिष्ये, दे२
वयिष्ये, न१ वयिष्ये (→वयिष्ये)

५२ -१) शा१ वारा व२ २ वृद्धे च तीर्थे, व२ २ वृद्धे च तीर्थे-
म्यां (व२ वृद्धे), व२ २ वृद्धे च तीर्थे, दे२ वृद्धे तु वन्धाया, दे२
वृद्धे च वन्धाया, दे२ न१ वृद्धे च व (न१ व) ताया, दे११ वृद्धे च
कर्तुया(?) (→वृद्धे च वन्धाया), दे२ वृद्धे च वन्धाया -८) शा१
वृद्धे च वन्धाया, दे२ वृद्धे च वन्धाया, दे२ न१ वृद्धे च वन्धाया, दे२
वृद्धे च वन्धाया (→वृद्धे च वन्धाया) -०) व२ ३ दे२ वृद्धे च वन्धाया
(दे२ वृद्धे) -८) व२ २ दे२ २ वन्धाया, दे११ वन्धाया तु (→वन्धाया
तु); व२ वयिष्ये (→वयिष्ये)

५३ दे११ ०. -१) शा१ दे२ १० कोनटे, वारा व२ २
कोनटे, व२ २ कोनटे, व२ कोनटे, दे२ ३ कोनटे (दे० कोनटे), दे२
कोनटे, दे२ कोनटे, दे२ कोनटे (→कोनटे); दे२ तु (→व) -८) दे२ ३

निष्कामेन कृतं खानं ततोऽभ्यागां तवाश्रमम् ॥ ५३
 इहस्थां त्वा समाभाष्य गमिष्यामि पृथूदकम् ।
 पृच्छामि यदहं त्वां नै तत्र न क्रोद्धुमर्हसि ॥ ५४
 अहं यत्तपसात्मानं शोषयामि कुशोदरि ।
 वात्येऽपि संयततनुस्तत्तु इलाध्यं द्विजन्मनाम् ॥ ५५
 किमर्थं भवती रौद्रं प्रथमे वयसि स्थिता ।
 तपः समाश्रिता भीरु सन्नयः प्रतिभाति मे ॥ ५६
 प्रथमे वयसि स्त्रीणा सह भर्त्रा मिलासिनि ।
 सुभोगा भोगिताः काले व्रजन्ति स्थिरयौवने ॥ ५७

वै१ तापके च दे० १० तपके च दे० कुञ्जया तु, दे० कुञ्जने, दे०
 कुञ्जाम् च दे० कुञ्जामेन न० कुञ्जाय तु (→कुञ्जके च) -०)
 व३ नित्यमेतद्, दे० निष्कामेन (→निष्कामेन) गा० स्ताने
 (→स्तान) -d) शा१ दे० तताभ्याग, व१ ३ दे० ततोभ्यागाद्,
 दे० ततो भागा (→ततोभ्यागा) गा० तु वा धमम्, दे० ३
 तताधमम्, न० तताधमम् (→तताधमम्)

५४ दे० cd ० -a) व३ इहस्तं त्वा, दे० इह व त्वा,
 दे० ११ इहस्था त्वा (→इहस्था त्वा); दे० पृथ्व (→प्राप्य) -b)
 दे० पृथूदका (→पृथूदकम्) -०) शा१ यदहं त्वां दे० यदहं त्वा
 ह (?), दे० वरूत्वा वै (→वरूत्वा वै) -d) दे० तत्र, दे० ११
 तत्र (→तत्र) व३ ग्रहीति (→ग्रहीति)

५५ दे० ० -a) व३ दे० ५ यत्तपसा (→यत्तपसा) दे०
 स्थान (→आस्थान) -b) दे० शेष० (→गोप०) -०) दे० न०
 सयत (→सयत) दे० न० तत्तु, दे० ननु (→तनु) -d)
 दे० ३ वै१ तप (दे० ५), व५ १० तत, दे० ११ तत्र (→तत्तु) व१ २
 तत् ? (व३ तत्र) श्लाघ्य त्वप्रजन्मनाम्, दे० यशुष्य त्वप्रजन्मना,
 दे० न० श्लाघ्य नस्त्वप्रजन्मनाम्

५६ दे० ० -a) दे० ११ भवता (→भवती)
 -b) दे० ३ वै१ ययौ मे (→प्रथमे); दे० वयुरस्थिता,
 दे० ११ वयसि स्थिते (→वयसि स्थिता) -०) दे० ११ तपा, दे० १०
 तप (→तप) दे० सत्तास्थिता (→समाश्रिता) गा० भोजन (?)
 दे० ११ भानु (→भोर) -d) शा१ सश्रिय (→साश्रय) दे० मे
 महत् (→भाति मे)

५७ -b) व१ सहमन्त्र, दे० ३ वै१ मर्ता सह (→सह भर्ता),
 दे० सिना, दे० सिनि, दे० सिनी, दे० सिना (→सिनि) -०)
 दे० ११ तु ता खण्डितम् कां सुभोगा, व सुभोगा, व३
 सुभोगी, दे० सुभोगा, दे० सुभोग्या, वै१ सुभोगा (→सुभोगा), गा०

तपसा वाञ्छयन्तीह गिरिजे सचराचराः ।
 रूपाभिजनमैश्वर्यं तच्च ते विप्रते बहु ॥ ५८
 तत् किमर्थमपास्यैतानलकाराञ्च वटा धृताः ।
 चीनांशुकं परित्यज्य किं त्व वल्कलधारिणी ॥ ५९
 पुलस्त्य उवाच ॥
 ततस्तु तपसा वृद्धा देव्याः सोमप्रभा सखी ।
 मिश्रवे कथयामास यथावत् सा हि नारद ॥ ६०
 सोमप्रभोवाच ॥
 तपश्चर्यां द्विजश्रेष्ठ पार्वत्या येन हेतुना ।

दे० १० भोगिता, व१ २ भोगिता, दे० ५ ९ भोगिता, दे० ११ भोगिन,
 दे० भोगिभि वै१ भोगिका (→भोगिता) व१ २ वामा व३ काला,
 दे० ५ ९ १० वै१ न० काला (दे० ९), दे० वालो दे० ११ काली (→
 काले) -d) दे० वसियति स्थित० (→व्रजन्ति स्थिर०)

५८ -a) दे० २ वाञ्छयन्तीह, दे० १ वा क्षपतीह, दे० ११ वा तु
 यन्तीह (→वाञ्छयन्तीह) -b) शा१ ० चरा, दे० १ ० चर, दे० ९
 न० ० चरे (→० चरा) -०) दे० ११ ऐश्वर्यं (→ऐश्वर्यं) -d) दे०
 तत्र (→तत्र) का२ विप्रं (च?) ते दे० ० ० ०, दे० १० वतते
 (→विचते)

५९ -a) शा१ अपस्यैताम्, दे० व्युत्स्यताम्, दे०
 अपास्यैताम्, वै१ मयास्यैताम् (→मयास्यैताम्) -b) दे० [न]
 लकार (→प्रलकारम्) शा१ कार का२ व३ दे० ३ ११
 वटाधृता, व१ २ वटाधृता (व३ ० ताम्), दे० ११ वटाधृता, दे०
 पटाधृति (→वटा धृता) -०) दे० नीचा, दे० चिन्ता (→चीना)
 -d) गा० कि त्वे, दे० कि च दे० त्व कि, न० तत्कि (→कि त्व)
 दे० ११ ० धारिणी (→धारिणी)

॥ शा१ न० पुलस्त्य; दे० पुलस्त्य च दे० श्रीपुलस्त्य उवाच

६० -a) का१ तपसा + वयसा (→तपसा) व१ २ वृद्धा
 (→वृद्धा) -b) दे० ११ देव्या दे० ११ देवा (→देव्या) -०) दे० ११
 मिश्रवे (→मिश्रवे), -d) व१ ३ साधि (→सा हि) शा१ कारा
 का१ २ सादरम्, दे० नारद (→नारद)

॥ कारा ० गा० न० सोमप्रभा का१ २ दे० ४ १० ११
 सोमप्रभा उवाच दे० सोमप्रभा उ

६१. -a) शा१ तपश्चर्या, व१ १ वै१ तपश्चर्या, दे०
 तपश्चर्या (→तपश्चर्या) -b) वै१ पावत्यापि न (→पावत्यापि)
 -०) शा१ त शृणुतु, व३ दे० तच्छृणुतु, दे० त शृणु त्वम्

१ ६१ त शृणुष्व त्विय काली हर भर्तारमिच्छति ॥ ६१

पुलस्त्य उवाच ।

सोमप्रभाया वचन श्रुत्वा सकम्प्य वै शिर ।

विहस्य च महाहास भिक्षुराह वचस्त्विदम् ॥ ६२

भिक्षुरुवाच ।

वदामि ते पार्वति वाक्यमेव

कन प्रदत्ता तव बुद्धिरेषा ।

कथ कर पल्लवकोमलस्ते,

समेष्यते शर्वकर ससर्पम् ॥ ६३

तथा दुकूलाम्बरशालिनी त्व

भृगारिचर्मामिवृत्तसु रुद्र ।

त्वं चन्द्रनात्ता स च भस्मभूषितो

न युक्तरूप प्रतिभाति मे त्विदम् ॥ ६४

पुलस्त्य उवाच ।

एव वादिनि विप्रेन्द्र पार्वती भिक्षुमब्रवीत् ।

मा मैव वद भिक्षो त्वं हर सर्वगुणाधिक ॥ ६५

शिवो वाप्यथवा भीम सधनो निर्धनोऽपि वा ।

अलङ्कृतो वा दवेशस्तथा वाप्यनलङ्कृत ॥ ६६

यादृशस्तादृशो वापि स मे नाथो भविष्यति ।

निवार्यतामय भिक्षुर्विवक्षु स्फुरिताधर ।

न तथा निन्दक पापी यथा शृण्वन् शस्त्रिप्रभे ॥ ६७

पुलस्त्य उवाच ।

इत्येवमुक्त्वा वरदा समुत्पातुमयैच्छत ।

(→त शृणुष्व) गा० का २ स्वयं दे० १० तै० महा दे० इय
(→त्विय) -d) दे० भर्तार हरमिच्छति

६१ दे० न० ० गा० दे० पुलस्त्यः दे० पुलस्त्य च

६२ दे० ० -a) गा० वचने (→वचन) b-) वा०
दे० सङ्कल्प्य वै च सङ्कल्पयन् (→सकम्प्य वै) दे० श्रुत्वा सौ गवित
यथा -0) गा० कारा का० वा० २ दे० ११ सु (→च)

६३ कारा दे० १० गा० दे० न० भिक्षु

६३ -a) वा० वमा (दा?) दि (भि?) ते वमा (द?)
मि (→वर्त्म) गा० वाच्य (?) दे० वावती दे० वावति
(→वावति) गा० कारा का० २ दे० १० वाक्यमेव व० वाच्य
मेव न० वाच्यमेव (→वाक्यमेव) -b) गा० का कि ते कारा क
वा का० कि व (→केन) कारा प्रदत्ता का० प्रदत्ता + प्रदत्ता दे०
प्रदत्ता (→प्रदत्ता) दे० ११ नव (→तव) -) गा० कारा का० २
वया (→कथ) दे० ४ तै० न० कोमलपल्लवस्ते (→पल्लवकोमलस्ते)
दे० कार्य मुमुक्षे भुज एव एव -d) गा० समेष्यते दे० सामाष्यते
(→समेष्यते) दे० १० सव० दे० ११ हाव (→पाद०) दे० ६० प्य
दे० ११ समेष्यम् (→समेष्यम्)

६४ -a) गा० कारा वा दुकूलं (→दुकूलं)
दे० १० पारिनि दे० पारिनि (→पारिनि) दे० त्वा (→स्व)
-b) दे० मुगारि दे० १ मुगारि दे० १ मुगारि (→मुगारि) दे०
इत दे० इत (→कृत) व० न० व दे० १ स (→म) -)
दे० चन्द्रनात्ता (→चन्द्रनात्ता); दे० सु (→च); वा० ३ दे० १० स्फुरितो
(दे० १०) (→स्फुरितो) -d) ४ मुक्तरूपं दे० न मुक्तरूपं दे० ११
व (च) भस्मभूषितं (→न दुक्तरूपं); न० प्रतिभाति (→प्रतिभाति);
दे० मस्तिव दे० मेघुता दे० मे हि (→मे लिप्यम्)

६५ न० ० गा० दे० १० पुलस्त्यः दे० २ पुलस्त्य च
६५ -a) दे० वदति न० वृषति (→वादिनि); गा० कारा
वा दे० १० विप्र- दे० देवर्षी दे० विप्र-ने (→विप्र-) -b)
दे० निमुक्त इवोत्त (→निमुक्तवत्) -0) गा० मैव (→मैव)
दे० निमोस्त्व (→निमोस्त्व) -d) व० ३ पित (→पितृ)

६६ -a) दे० शिवा (→शिवो) दे० न० भीम (न०) दे०
वा १० (→न० भीम) -b) दे० १० [च] व वा (→[च] वि
वा) -0) दे० न० सात्वतो (→अलङ्कृतो) दे० देवा दे०
दे० दिव्यादा (→देवेन) -d) गा० दे० त्वया वा वा० वा० ३
न० त्वया (→तया वा) दे० सग वागो मम शिव

६७ ते ef ० -a) वा० २ वा स (→वापि) -b)
व दे० १० भर्ता (→नाथो) दे० ११ भविष्यति (→भविष्यति) -0)
वा० भरा (→प्रय) दे० भोह (→निमु) -1) दे० ११
(→पर) -c) दे० ११ निवृत्ता (→निन्दक) गा० कारा का०
पापो (→पाप) १) दे० तथा (→तथा) दे० ११ १० न० योदा
(→शृण्वन्) वा० ११ प्रभा दे० ११ ११ प्रभो (→प्रभो) दे०
यथा पशु शृण्वन् शस्त्रिप्रभो

६८ दे० १० ० गा० न० पुलस्त्यः दे० पुलस्त्य च० दे०
श्रीगुरुवच

६८ तै० ० -a) दे० प्रत्येवमुक्त्वा दे० न० इत्येवमुक्तो
दे० ११ इत्येवमुक्त दे० ११ त्वा (→इत्येवमुक्त्वा); वा० वचन दे०
न० वरने (न० १२) (→वरण) -b) गा० कारा समुत्पा
(कारा १०) मुक्तरूपं (गा० १०) वा० ३ समुत्पातुमदोय (का०
१०) (→त्वा) वा० ३ समुत्पातुमदोय दे० समुत्पातु
पादेष्व दे० समुत्पातु इत्येव वा दे० ११ समुत्पातुमदोय न०

ततोऽत्यजद् भिक्षुरूपं स्वरूपस्योऽभवच्छिवः ॥ ६८

भूत्वोवाच प्रिये गच्छ स्वमेव भवनं पितुः ।

तवार्थाय प्रहेष्यामि महर्षीन् हिमवद्गृहे ॥ ६९

यच्चेह रुद्रभीहन्त्या मुन्मयशेधरः कृतः ।

असौ भद्रेऽश्वरेत्येवं ख्यातो लोके भविष्यति ॥ ७०

देवदानवगन्धर्वा यथाः क्रिपुर्ह्योरगाः ।

पूजयिष्यन्ति सततं मानवाश्च शुभेऽन्तरः ॥ ७१

इत्येवमुक्ता देवेन गिरिराजसुता मुने ।

जगामाम्बरमाविश्य स्वमेव भवनं पितुः ॥ ७२

शंकरोऽपि महातेजा विमृज्य गिरिकन्यकाम् ।

प्रधूदकं जगामाथ स्नानं चक्रे विधानतः ॥ ७३

ततस्तु देवप्रवरो महेधरः

प्रधूदके स्नानमपात्कल्पमपः ।

कृत्वा सनन्दिः सगणः सवाहो

महागिरिं मन्दरमाजगाम ॥ ७४

आयाति त्रिपुरान्तके सह गणैर्ब्रह्मर्षिभिः सप्रभि-

रारोहस्युलको बभौ गिरिवरः संहृष्टचितः क्षणात् ।

चक्रे दिव्यफलैर्जलेन शुचिना मूलैश्च कन्दादिभिः

पूजां सर्वगणेश्वरैः सह विभोरद्वित्रिनेत्रस्य तु ॥ ७५ वै. ५१

इति श्रीवामनपुराणे पञ्चविंशोऽध्यायः ॥२५॥

समुत्पातुमिषेय स. -०) ब३ ततस्त्वज्रजत्, दे३ ततोऽत्यजत्
(→ततोऽत्यजत्). -०) व१ स्वरूपो, दे३ मुष्पूरयो (→स्वरूपयो-);
दे३ भव (→[भ]भवत्); व१ ३ दे३ १ न हृत्, दे३ भव (→शिव).

दे३ ११ ab, od मध्ये पुनरावृत्तम्—

203 क निवार्यतामय भिक्षु ***सुखिताथरा ।

६९. -a) ब३ हरोवाच, दे३ ते३ न३ ततो (दे३ ०) तो
वाच (→भूत्वोवाच); दे३ ११ प्रियोगच्छ, दे३ प्रिया गच्छ, दे३ प्रिया
गच्छ (→प्रिये गच्छ). -b) दे३ १० भुवन (→भवन); ब३ स्वमेव
भवत्पितु. -०) दे३ तवार्थाय, ते३ तवार्थेय (→तवार्थाय); शा३
कारा वा३ १ प्रणे०, दे३ प्रह०, दे३ प्रह०, न३ प्रहि० (→प्रह०).
-०) शा३ कारा. का३ २ दे३ न३ गृह (→गृहे); दे३ महर्षीनिव
गृहदे

७०. -a) कारा वा३ २ ब३ २ यच्चेह, ब३ यच्चेह, दे३ ७
न३ यश्च, दे३ यस्त्वेय, (→यच्चेह); दे३ भद्र, दे३ १० ब३, +भद्र
(→भद्र); शा३ कारा. का३ २ मा कृत्वा, दे३ ईहत्या, ते३ मा हत्या,
न३ ईहत्यान् (→ईहत्या) -b) शा३ कारा. का३ २ मुन्मय, ब३
मुन्मया (→मुन्मय); शा३ श्वेश्वर, दे३ न३ त्वोश्चर (→श्वेश्वर).
दे३ छा (→कृत) -०) शा३ भद्रश्चरेत्येवो, ब३ भद्रश्चरोत्येव
दे३ भद्रेश्वर इति, न३ भद्रेश्वरश्चेति (→भद्रश्चरेत्येव)

७१. दे३. od ०. -a) न३ ० गणर्व (→०गणर्व) -b)
व३ दे३ ५ यथा, दे३ ११ यथा (→यथा); दे३ ० रण (→०रणा)
-०) दे३ ११ पूजयाम्यन्ति (?) (→पूजयिष्यन्ति); दे३ समन (→सतत).
-०) शा३ कारा. वा३ २ यमेऽन्तरः, दे३ यमेऽन्तरः (→शुभेऽन्तरः)

७२. -a) ब३ जकत्वा (→जकत्वा) -b) दे३ न३ शुभा
(→मुने). -०) शा३ जगाम वरम् (→जगामाम्बरम्); व३ -या
वित्य (→आविश्य). -०) दे३ ११ स्व(य)मेव (→स्वमेव); दे३
भुवन (→भवन).

७३. -a) शा३ ० तेज (→०तेजा). -b) ब३ विमृज्या, ब३
विमृज्य, दे३ न३ विमृज्य दे३ विमृज्य, (→विमृज्य) -०) दे३
ततो गत्वा (→जगामाथ); कारा. प्रधूदके जगामान.

७४ -a) दे३ ० प्रवरो (→०प्रवरो). -b) दे३ ५. ७. ७ प्रधूदक-
(→प्रधूदके), दे३ निरस्ता (→अपास्त); दे३ 'स्ता.....प.'
खण्डितम्, दे३ २ ते३ कृत वे (ते३ ५) न तदा स्नानमपात्त (ते३ स्ते)
सर्वकल्पिय (ते३ ०) -०) दे३ क्षणादी, दे३ ११ आगामि, न३
सनन्दी (→सनन्दि). -०) दे३ सवाहो (→सवाहो); दे३ ० गिरि
(→०गिरि); दे३ सनन्दिरम् (→मन्दरम्).

७५. -a) शा३ भाषाति, दे३ भाषाति, दे३ भाषाते, दे३ ७
न३ भाषाते (→आयाति); दे३ त्रिपुरान्तके, ते३ त्रिपुरान्तके
(→त्रिपुरान्तके), दे३ ३. १० पर्यायुते, दे३ ७ ७ पर्यायुते, ते३ पर्यायुते,
मुने पर्यायुते (→ब्रह्मर्षिभिः) -b) कारा न३ सरोहद्, दे३
ध्यानार्हो, दे३ सहोन्त (?) (→भारोहद्); दे३ मनसाधिक, दे३ पुन
(त ?) को वहै (→पुनको बभौ); दे३ ० चित्तं (→०चित्त);
दे३ हं (?) वातुरित्यवहणुलक सहृष्टचित्त भाषाद्. -०) दे३ पर्व
(→चक्र); दे३ ० जनेन (→जनेन), दे३ पूर्वं, दे३ ११ पूर्वं. (→पूर्वं),
दे३ ७ सनन्दी, न३ स्वकन्दा (→च कन्दा). -०) शा३ पूजा,
का३ पूज, +पूजा (→पूजा); दे३ विभो हरे विनेने तु स, दे३ कृत
विभो हरेत्येव त्रिनेत्रस्य तु (→विभोरद्वित्रिनेत्रस्य तु).

पुलस्त्य उवाच ।❁

ततः संपूजितो रुद्रः शैलेन प्रीतिमानभूत् ।
सस्मार च महर्षीस्तु अरुन्धत्या समं ततः ॥ १
ते संस्मृतास्तु ऋषयः शंकरेण महात्मना ।
समाजगुर्म्महेशैलं मन्दरं चारुमन्दरम् ॥ २
तानागतान् समीक्ष्यैव देवस्त्रिपुरनाशनः ।
अभ्युत्थायामिषुज्यैतानिदं वचनमब्रवीत् ॥ ३
धन्योऽयं यर्वतश्रेष्ठः श्लाघ्यः पूज्यश्च दैवतैः ।
धृतपापस्तथा जातो भवतां पादपङ्कजैः ॥ ४

पुष्पिका—गा. का. ३ दे. १११० न. इति श्री (दे. [श्री])
 मांलपुराणे उमासम्भे, कारा ब. ३ दे. १ ते। इति श्री (कारा ब.
 [श्री]) वामनपुराणे, ब. ३ इति श्री (बन्[श्री]) वामनपुराणे
 उमासम्भे, दे. ३ श्री वामनपुराणे, दे. १ वामनपुराणे उमासम्भे,
 दे. ११ इति वामनपुराणे सरोमाहास्ये मुखे इतिश्रीवामनपुराणे
 पुनस्तुतवत्सवदे उमासम्भे अध्यायनाम—गा. का. ३
 दे. ११११ ते। मन्दरगिरिप्रवेशो नाम, कारा उमावत्प्रदान मन्दर-
 गिरिप्रवेशो नाम; ब. ३ दे. १०. ०, दे. ३ उमावत्प्रदानमन्दर-
 गिरिप्रवेशो नाम अध्यायसङ्ख्या—गा. दे. ३०, कारा
 निष्काशसप्तमोऽध्याय, ॥१३१॥, ३ द्विवावत्प्रियाय, ब. ३
 तृतीयोऽध्याय, दे. ॥१३१॥, दे. ३ अथवा ॥१३१॥, दे. ३ अथवा
 ॥१३१॥, दे. ३ तृतीयोऽध्याय, दे. १ नवमोऽध्याय, दे. १० ॥१३१॥, दे. ११
 ॥१३१॥, दे. ३ त्रिषावोऽध्याय, न. चतुर्विंशोऽध्याय, मुखे एक
 पञ्चाशत्तमोऽध्याय

23

छी वा० न। पुनस्त्व, दे० पुनस्त्व च, दे० श्री पुनस्त्व उवाच
 १ -a) दे०। मृगजिते (→मृगजिते); दे० ह्यः, दे०। वृद्ध
 (→वृद्ध) -b) दे०। पोतेन, दे०। पोषेन (→पोषेन) -c) वा०।
 संसार च, न०। (अन्तु) सम्सार च, दे०। सम्सार तु, ते। सम्सारश्च
 (→सम्सार च) दे०। महर्षेः, दे०। महर्षे च, न। महर्षिभ्य (→
 महर्षिभ्युः) दे०। स सम्सार च महर्षे, दे०। स सम्सार महर्षिभ्य -d)
 दे०। न। सम्मजितान्, दे०। समजितान् (→समं जित)

२. -६) शा. ते संस्पृता तु, ब. ते (न) संस्पृता तु, ब. ते संस्पृतास्तु, मु. संस्पृतास्ते तु (→ते संस्पृतास्तु); दे. मुनय (→ऋषय), दे. ते स्मृता ऋषय सर्वे, -०) शा. ^०ते (→^०ते)

३ -०) दे० तापयतांनु, दे० मायतास्तांनु (→तानागतानु)।

स्वीयतां विस्तृते रम्ये गिरिप्रस्थे समे शुभे ।
शिलासु पद्मवर्णासु श्लक्ष्णासु च मृदुष्वपि ॥ ५

पुलस्त्य उवाच ॥३॥

हृत्थेवमुक्ता देवेन शंकरेण महर्षयः ।
सममेव त्वरुन्धत्या विरिशुः शैलतातुनि ॥ ६
उपधिष्ठेपु ऋषिषु नन्दी देवमग्नप्रणीः ।
अम्यादिना समभ्यर्च्य स्थितः प्रयतमानसः ॥ ७
ततोऽब्रवीत् सुरपतिर्धर्म्यं वाक्यं हितं सुरान् ।

दे० सामादरीव (→समोदरीव) -b) दे० देवासु (→देवसु) मा० दे०
 °नाशना (→°नाशन) -od) व० ३ [अ] भिगूडरानादि, दे० [अ]
 पि पुव्व इद, न० [अ] य सउय इद (→[अ] भिगूडरानादि)

४ -a) दे० धर्मो (→धर्मोऽयः); दे० पर्वतश्रृङ्गा, दे०
पितर श्रेष्ठ, दे०। असन्तुष्ट (→पर्वतश्रृङ्गा) -b) रा० वाच
का० २ इत्यधिनोपसर्ग (→इत्यधिनोपसर्ग) -c) न० धूत (→धूतः);
अ० पापा (→पापः)

५ -a) दे। ह्यावता (→स्वीयतां) सा। विस्वता
(→विस्वतो) -b) दे। प्रत्य, दे। मृष्ट (→प्रश्ने) -c)
दे। ३ वे। गवायु (→गिवायु) -d) सा। का२ दत्तशायु, व।
पुत्रोयु च (→भूयशायु च)। सा। वा२ व। ३ दे। ७ मृष्टु च, का।
दे। १० मृष्टु च, व। दे। ३ न। मृष्टुच्य दे। सभायु च, दे। मृष्टु वा
(→मृष्टुच्य)

ॐ दे॥ ७ ०, शा॥ वा॥ न॥ पुलस्त्य, दे॥ १ पुलस्त्य ७

६. पा०। ८ अष्टम्यम् -a) पा०। वा० दे 10-उ कला
(→उला) -c) पा०। दे० सममेव ंत्व (दे० ह्य), व०-३ दे० 7
समदेश्य त्वं (→सममेव त्वं) -d) दे० शाह(मु?) 7 न। भूमीनि
(→साधुनि) दे० विनि पुंरूपमिति

७ -a) दे० मुनिपु (→हृषिपु) दे० सप्तर्षिहृषिपु -b)
 ब० मुनिदेव, दे० सान्निदेवो (→सन्निदेव) -c) पा० बा०
 सर्वादिना, बा० सर्वा, +ध्यादिना, ब० दे० सर्वादिना, ब० दे०-11
 स्रध्यादिनि (→अध्यादिना) -d) दे० प्रसादो (→प्रसवो)

८. वः $\text{cd} \bigcirc -b$) वा. २ ते. धर्म वाच्यं, वा. ३ दे. धर्म वाच्यं, दे. धर्म वाच्यं, दे. वाच्य धर्म्यं, दे. वचं वाच्यं ($\rightarrow$ धर्म्यं वाच्यं), दे. (वि) हितं, दे. हिते ($\rightarrow$ हितं), दे. धुमं, दे. गुरे, दे. नः एत

अयप्रभृति धन्योऽसि शैलराड्य सत्तमाः ।
संशुद्धदेहोऽस्यैव यद् भवन्तो ममाजिरम् ॥ २७
आत्मसंसर्गसंशुद्धं कृतमन्तो द्विजोचमाः ।
दृष्टिपूतं पदाक्रान्तं तीर्थं सारस्वतं यथा ॥ २८
दासोऽहं भवतां निप्राः कृतपुण्यथ साप्रतम् ।
येनार्थिनो हि ते युयं तन्ममाज्ञातमर्हथ ॥ २९
सदारोऽहं समं पुनर्मृत्यैर्नष्टमिरच्यथाः ।
किंकरोऽसि स्थितो युष्मदाज्ञाकारी तदुच्यताम् ॥ ३०
पुलस्त्य उवाच ।
शैलराजवचः श्रुत्वा ऋषयः सशितनताः ।

ऊचुरज्जिरसं वृद्धं कार्यमद्रौ निवेदय ॥ ३१
इत्येवं चोदितः सर्वैर्ऋषिभिः कश्यपादिभिः ।
प्रत्युवाच परं वाक्यं गिरिराजं तमद्भिराः ॥ ३२
अङ्गिरा उवाच ।
श्रूयतां परितःश्रेष्ठ येन कावेण वै वयम् ।
समागतास्त्वत्सदनमरन्ध्रतया समं गिरि ॥ ३३
योऽसौ महात्मा सर्वात्मा दृश्यन्नुक्षयंकरः ।
शंकरः शूलशृङ्ग शर्वस्त्रिनेत्रो वृषवाहनः ॥ ३४
जीमूतकेतुः शत्रुघ्नो यज्ञभोक्ता स्वयं प्रभुः ।
यमोश्चरं वदन्त्येके शिवं स्थाणुं भवं हरम् ॥ ३५

२७ -३) दे३ (रात्रे) धन्योऽसि, दे११ धन्योऽसि (→धन्यो-
सि) -b) याः ऐताना त्वच, ब१ दे३ शैलराजम्, ब३ शैलराज
(च) घ, दे१ ४-१० शैलराजसि, दे३ शैलराजसि (→शैलराज्य)
-०) याः दे११ सगुदय, दे११० सगुद (→सगुद) दे३ [-य]
घ ६, दे३ [-य] यथा (→[-य] दैव) -द) दे११ ६०० लो,
दे३ प्रासवतो, न१ मयवतो (→मयवतो)

२८ दे१ d ० -a) ब३ आत्मसंसर्गः, दे१ ४-१० न१
मयवतो, दे१ ६०० सर्ग (→आत्मसंसर्गः) दे३ -सगुद, दे३ न१
सगुद (→सगुद), दे११ आत्मसगुदसर्ग -०) दे१ शूल
(→शूल), ब३ दे११ मयवतो (→मयवतो) -द) दे१ तथा
(→यथा) दे१ 'स्वतो यथा' खण्डितम्

२९ दे१ d ० -a) दे१ 'दासोऽहं' खण्डितम् 'याः दे११
निप्रा (→निप्रा) -b) ब३ पुण्यवच (→पुण्यवच) -०) न१
येनार्थिनो, दे१ येनार्थिनो (?) (→येनार्थिनो) दे३ न१ वै (→वै)
-द) याः तमाज्ञा- (या?), ब१-३ दे१, ३-१० तमाज्ञा, दे३ तमा
(या) पु, दे१ वा ममा (→तममा) दे३ अहं (→अहं);
काय तदानुमिहर्हय

३० दे१ घटपट्टम् दे१ d ० -a) दे१ राम (→राम)
-b) दे३ ते, न१ नृपति, दे३ नृपति, दे३ वृत्ति (→नृपति) दे३ ३
दे१ [-य] व्यापा (दे१ 'य'), दे३ [-य] य० (→[-य] व्यापा) -
दे३ निजरो (→निजरो) दे३ १० न१ युष्मता (न१ 'य' या) (→
युष्मता)

३१ दे१ - ०) याः का, न१ पुलस्त्य च, दे३ यो पुलस्त्य
३२ दे१ Od 'वृद्ध' .... द' खण्डितम्) दे३ वच
(न) (→वच) -b) दे३ तं वचि (→वचि) -०) दे३
[-य] गिरि (→[-य] गिरि), दे३ ३ विप्रं (→वृद्ध) -d) ब३ दे३

३-११ [-य] व, दे१ मयवे (→मयवे); दे३ निवेदय (→निवेदय)

३२ दे१ d ० -a) दे१ इत्येव (→इत्येव), याः चाङ्गिरा,
ब१ स्मोदित, दे३ १-१० ते, नोदित, दे३ चोदित (→चोदित) -b)
दे३ मुनिभिः, न१ ऋषय (→ऋषिभिः); काय दे३ ११ नासना
(→नसना), ब३ ऋषिभिः तपताम्बर, दे३ १० कश्यपादिभिः
ऋषिभिः -०) याः काय, का३ दे३ ११ वरं, ब३ ३ दे३ १० न१
गुम (→गुम) -d) दे३ ३ राजवर, दे३ राज वरं, दे३ राजवतं,
दे३ १ राजवत (→राज वत-)

३३ काय न१ ०- दे३ अङ्गिरा च, दे३ ११ अगिर उवाच,
दे३ अगिरा; दे३ अगिर ऊचु

३३ दे१ Od 'स्वतः' ... 'समं' खण्डितम् -b) याः दे११
वायेन वै, दे३ नायागता (→वायेन वै) -d) तं गिरा (→गिरि)

३४ दे१ Od 'धृष्ट' ... वृषया खण्डितम् -a) दे११
योऽसौ (यो) (→योऽसौ) ब३ खण्डित, दे३ सजाता, दे३ देवेता (→
सजाता) -b) दे३ १० 'य' खण्डित, तं 'मयवतो' (→मयवतो)
-०) काय 'पुलस्त्यम्', का३ ३ दे३ 'पुलस्त्यम्', दे३ १ 'पु' (धृष्ट?)
वचम् (→पुलस्त्यम्) न१ पुलस्त्यवच वचु -१) ब३ ३ दे३
विरोधा (→विरोधे) दे३ वृषवाहिनवाचय .

३५ दे१ घटपट्टम् दे१ Od 'वर' ... शिव खण्डितम्
-a) का३ 'वेनु', दे३ 'वेला' (→वेनु); दे३ घटपट्टम्, दे३ यनया,
न१ यनयो (→यनयो); दे३ मेघवेनु यनवेनु, -b) दे३
धुव (→धुव) -०) दे३ ३-११ त (दे३ घ) मोषरं (दे३ ११ 'र'
(→मोषर); याः काय का३ ३ दे३ ११ [-य] दे३, ब३ न१
[-य] (→[-य] दे३) -d) का३ दे३ ३-४-५- ११ स्वाणुः, न१ स्वाण,
(→स्वाणु); ब३ दे३ न१ हर भवम्, दे३ ३-१० दे३ वरं हयम्
(→वरं हयम्)

२. ३६ भीममुग्रं महेशानं महादेवं पशोः पतिम् ।
 वयं तेन प्रेषिताः स्मस्त्वत्सकाशं गिरीश्वर ॥ ३६
 इयं या त्वत्सुता काली सर्वलोकेषु सुन्दरी ।
 तां प्रार्थयति देवेशस्तां भवान् दातुमर्हति ॥ ३७
 स एव धन्यो हि पिता यस्य पुत्री शुभ पतिम् ।
 रूपाभिजनसंपत्त्या प्राप्नोति गिरिसत्तम ॥ ३८
 यावन्तो जङ्गमा गम्या भूताः शैल चतुर्भिधा ।
 तेषां माता त्वियं देवी यतः प्रोक्तः पिता हरः ॥ ३९
 प्रणम्य शंकर देवाः प्रणमन्तु सुता तव ।
 कुरुष्व पाद शत्रूणां मूर्ध्नि भस्मपरिच्छिद्यम् ॥ ४०

३६ ते। ०० ते। 'सज्जस' छडितम् -०) दे०
 वग- (→ वग) -b) दे० मह (→ महा), दे० २५ पशोपति
 दे० यति प्रभु, दे० न० पशु पति (→पशो पति) -०) शा। का।
 ब० ३ प्रेषिता स्व, दे० प्रेषितास्तु, दे० प्रेषितामा (→प्रेषिता स्मय),
 दे० ते वय प्रेषितास्तेन, न० तेनैव प्रेषितास्मेह -०) ब० २ सुरपय,
 व० सुरेश्वर (→गिरीश्वर)

३७ -०) शा। दे० ३.१० ते। न० सा त्वत्सुता, ब० दे०
 यावत्सुता, दे० या त्वत्सुता (→या त्वत्सुता) -b) कारा 'लोकेषु'
 (→'लोकेषु') -०) दे० या (→ता) -०) शा। कारा, का। २
 ब० ३ तदभवाद्, ते। 'छडितम्' (→ता भवाद्) शा। का। ब० ३
 दे० ४.११ ११ ते। महसि (→महर्षि)

३८ दे० ११ ३०-४३ ० (ह सं), -०) ब० सवा ० न्यो
 हि पिता, ब० स एव वन्यो (वत्स) हि पिता, दे० स एव वन्युर्भविता
 -b) शा। शुभ पतीन्, दे० शिव पति, दे० १० पति शुभ (→शुभ पतिम्)
 -०) 'जिबन्' (न) (-'जिबन्') का। 'सपत्य, + 'त्वा, दे०
 सम्पत्त्या, दे० न० 'वैषन्' (-'सपत्त्या) -०) ते। 'प्राप्नोति नि
 इति छडितम् शा। 'सत्तमा (→'सत्तम)

३९ दे० ११ ० (३ ३० पा वि) -०) ते। पार्वती
 (→पार्वती) शा। गम्य, + 'ग्या, दे० १ भूता, दे० सर्व, दे० १० गम्या
 (→गम्या) -b) दे० तथा शैल, दे० शैलराज, दे० १० भूता शैल,
 ते। भूताशैल (→भूता शैल) दे० १ विषा, ते। विष (→विषा)
 -०) शा। ब० ३ मातास्त्वय, ते। माता त्वय (→माता त्वय)
 -०) ते। 'प्रोक्तः पिताह' इति छडितम्, दे० 'ते। यया (→यत)
 दे। पितामह, दे० विहारा (→पिता हर)

४०. दे० ११ ० (३ ३० पा वि) -०) शा। शङ्कर देवा,

याचितारो वयं शर्वो वरो दाता त्वमप्युमा ।
 वधूः सर्वजगन्माता कुरु यच्छ्रेयसे तव ॥ ४१
 पुलस्त्य उवाच ।
 तद्वचोऽङ्गिरसः श्रुत्वा काली तस्यावधोमुखी ।
 हर्षमागत्य सहसा पुनर्देव्यमुपागता ॥ ४२
 ततः शैलपतिः प्राह पर्वतं गन्धमादनम् ।
 गच्छ शैलानुपामन्य सर्वानामन्तुमर्हसि ॥ ४३
 ततः श्रीघ्नतरः शैलो गृहाद् गृहमगाजवी ।
 मेर्वादीन् पर्वतश्रेष्ठानाञ्जुहाव समन्ततः ॥ ४४
 तेऽप्याजगमुस्त्वरारवतः कार्यं मत्वा महत्तदा ।

दे० शंकर देव, न० शंकर देवी (→शंकर देवा) -b) दे० प्रणमन्तु
 (→प्रणमन्तु) -०) न० करोति (→कुरुष्व) ते। यावत्सुता (?)
 (→याव शत्रूणां) -०) ब० तस्य (→गम्य)

४१ दे० ११ ० (३ ३० पा वि) -०) शा। दे० ४ सर्वो,
 दे० १० सर्वो, ते। सर्व (→सर्वो) -b) दे० वर (?) (→वरो),
 शा। का। 'त्वमप्युमा, दे० भवाम्यत (→त्वमप्युमा), दे० वरो
 देवेच्छ्रेयसे -०) शा। कारा का। २ यत (→यच्छ्रेयसे)
 -०) दे० यद्वरो वते, दे० ३ ते। यत्तेन (दे० 'ते), दे० यद्वरो वते,
 दे० तव ययसे (→यच्छ्रेयसे)

४२ दे० ११ ० (३ ३० पा वि) शा। का। दे० न० पुलस्त्य,
 दे। पुलस्त्य स दे० श्रीपुलस्त्य

४३ दे० ११ ० (३ ३० पा वि) -०) दे० हर्षम् (→हर्षम्),
 का२ दे० ३ १० १० ते। भगव्य, दे० भगव्य (→भगव्य)

४४ दे० ११ ० (३ ३० पा वि) -०) शा। कार
 का। 'त्वत्' (→गच्छ); ब० शैलान्तमन्य, ब० शैलान्तमन्य, दे०
 शैल समामन्य, दे० शैलास्त्वामन्य, दे० शैलास्त्वामन्य (→शैलान्तु-
 पामन्य) -०) कारा ते। भगवन्तुम् (→भगवन्तुम्); दे० सवत्ताहन्तु-
 महसि, दे० स सर्वानामनुमहसि, दे० तुगमागन्तुमहसि

४५ -०) कारा श्रीघ्नतर, दे० श्रीघ्न(दे०)तर (→श्रीघ्नतर);
 शा। का। ३ ब० ११ शैलान् (→शैलो) -b) शा। कारा ब० ३
 जयाद् (ब० न), दे० जव (→जवो); दे० ब्रह्मन्तुमहसि वरो -०)
 शा। कारा ब० ३ दे० १० मेर्वादीन्, दे० मेर्वादीन् (→मेर्वादीन्),
 दे० सवत्ताहन्तुमहसि, दे० मेर्वादीन् सवत्ताहन्तुमहसि -०) दे०
 भगवन्तुम् (→भगवन्तुम्)

४५ -०) दे० तथा, दे० देव्या (→देव्या) -b) दे०
 हि सत्तम, दे० महत्तु (→महत्तम) -०) कारा. बालेन्य च

विविशुर्विस्मयाविष्टाः सौवर्णेभ्यासनेषु ते ॥ ४५
उदयो हेमकूटश्च रम्यको मन्दरस्तथा ।
उद्दालको वारुणश्च वराहो गरुडासनः ॥ ४६
शुक्तिमान् वेगसानुश्च दृढभृङ्गोऽथ शृङ्गवान् ।
चित्रकूटस्त्रिकूटश्च तथा मन्दरकाचलः ॥ ४७
विन्ध्यश्च मलयश्चैव पारियात्रोऽथ दुर्दरः ।
कैलासाद्रिर्महेन्द्रश्च निपधोऽञ्जनपर्वतः ॥ ४८
एते प्रधाना गिरयस्तथाऽन्ये क्षुद्रपर्वताः ।
उपविष्टाः सभायां वै प्रणिपत्य श्रुत्वांश्च तान् ॥ ४९
ततो गिरीशः स्वां भाषां मेनामाहूतवांश्च सः ।

समागच्छत कल्याणी समं पुत्रेण भामिनी ॥ ५०
साऽभिवन्द्य श्रुवीणां हि चरणांश्च तपस्विनी ।
सर्वान् ज्ञातीन् समामाप्य विवेक्ष ससुता ततः ॥ ५१
ततोऽग्निषु महाशैल उपविष्टेषु नारद ।
उवाच वाक्यं वाक्यशः सर्वानाभाप्य सुखरम् ॥ ५२
हिमवानुवाच ॥

इमे सत्पर्वयः पुण्या याचितारः सुतां मम ।
महेश्वरार्थं कन्यां तु तच्चावेद्यं मयस्तु वै ॥ ५३
तद् वदष्वं यथाप्रज्ञं ज्ञातयो युयमेव मे ।
नोहृद्द्वय युष्मान् दास्यामि तत्क्षमं वक्तुमर्हथ ॥ ५४

बं. ५२

ब३ न१ ०तेन शुभे (→०तेनेषु ते)
४६. शा० ०. -b) दे१ तस्यैको, न१ दैवतो (→रम्यको); दे३
मन्दर (→मन्दर); दे३ ते१ तथा (→तथा). -०) बा३ छद्मको,
ब१ तद्दालको, ब३ चरुणाजको (→ज्जालको); दे१ ते१
वराणश्च, दे१ न१ वारुणश्च (→वारुणश्च) -d) दे१-१० न१ बाणहो (→वराहो), वारा. गरुडासन, दे१ गरुडासन,
दे१ गरुडम्वन (→गरुडासन)
४७. शा०. ab ०. -a) बा३ दे१ ते१ मुक्तिमान्,
ब३ ३ शक्तिमान्, दे१ मुक्तिमान् (→शुक्तिमान्); ब१-२ सानुवेगन्,
दे१ स्विस्सामुन्, न१ हेमवानुन् (→वेगवानुन्). -b) दे१-३
ते१ [य]दि, दे३ च, (→[य] च); दे१ दृढभृङ्गोऽथ शृङ्गवान् -०)
दे१ चित्रकूटश्च दृढश्च. -d) शा० बा३ ब३-३ दे१-२,२-१०,११ ते१
न१ मन्दरकाचल, ब१ मन्दरकाचल, दे३ [अ] न्ये क्षुद्रपर्वता, दे१
मन्दरपर्वत (→मन्दरकाचल)
४८ दे३ ते१ मुदे. ०. -b) दे११ पारियात्रो (→पारियात्रो).
ब३ ३ दे१-१०,११ [य] व दुरन्त, ब१ पदलर, दे१-३ [य] व दुर्दर
(→[अ] व दुर्दर). -०) ब३ दे१-२,२ कैलाशीन्द्रि, दे१ शैल सान्द्र-
(→कैलासाद्रि) -d) दे१ निपेको (→निपका), ब१ [य] शुंग
(→[य] ज्ञान)
४९. दे३ ते१ मुदे. ab ०. -b) दे१ द्यौ (→द्युम्) -c)
दे१ सभायां (→सभाया). -d) शा० काय. का० २ तपस्विना
(काय. न), ब१-३ दे१ न१ श्रुवीस्तु ताव, दे१ मुनीस्तु ताव, दे१
न१ श्रुवीन्मुताव (→श्रुवीश्च ताव).
५०. शा० काय. का० २०d. ०; दे१-३ ते१ d ०. -a) दे३
गिरिष, दे३ हिमाद्रि (→गिरीश); दे१ ता (→त्वा). -b) दे१
न१ चाहूतवान् (→माहूतवान्); शा० का० २ व्याज व, का०
०वास्तव्य, ब१-३ ते१ ०वाज (ते१ स)ता, दे१ वा च, दे१ ०वास्तुत

(→०वाज स) -०) ब३-३ दे१-२ ५-१ समागच्छतु, दे३ समागता तु,
दे१ समागच्छस्व (→समागच्छत); दे१ बल्याणि (→बल्याणी).
-d) बा३-३ भाविनी, दे३ भामिनि (→भामिनी).
५१. काय. बा० २. ab ०; दे१-३. ते१ a ०. -a) ब१-३
सापि (ब१ ०मि) मधु, दे३ सापिवन्द्य, दे३ भामि * च, दे३-११
साभिवाच, दे३ सानुवीश्य (→साभिवाच), शा० बा० ३ दे३-४ च,
दे३ तु (→हि) -b) ब३ वराणां हि, दे३ वराणां च, दे३ वराणां च,
दे३ वराणां च दे११ वराणां च (→वराणां च). -०) दे३-१० ज्ञातोन्
सर्वान् (→सर्वान् ज्ञातोन्); दे३ सुखमाप्य (→समामाप्य) -d) दे३
विवेप (→विवेप), दे३ स्वशुता, दे३ स्वशुता, दे३ ससुता, दे११
समु (सु३) ता (→ससुता); वारा. च सा, दे३ ३ तव, मुदे. तदा
(→तत).

५२. -a) ब३ ततोऽग्निषु, दे१ ततो दिशु (→ततोऽग्निषु);
दे३-४ ०तेन, दे१ ०तेनेषु (→०तेन); न१ तत शैलेषु सर्वेषु. -०)
ते१ वाक्येषु (→वाक्येषु). -d) शा० समुत्तर, काय. बा३ दे३ ११
सत्वर, ब३ दे३ सत्वर (→मुत्तरव). दे३ सर्वान्ताव पर्वताव प्रति.
छाया ०. शा० हिमवान्, न१ हिमवान्, दे३ हिमवान् च

५३. -०) शा० काय. का० २ कात्यायि, ब३ बल्याणी,
दे३-११ कन्याश्च (दे३ ०मु), दे११ कन्या स्थ (→कन्या तु); ब३ २
महेश्वराव (ब१ ०न्व) बल्यास्तु -d) ब३ तत्त्वा, दे१ न१ तच्च
(→तच्चा); शा० काय. का० १ [आ] स्थेय, बा३ [य]क्षय
(→[आ] वेय), दे३ भवत्सर्व, दे१ भवन्मुते, न१ भवन्निधि
(→भवन्मुते).

५४. -a) शा० प्रज्ञे, दे१-१० ०व्याय, दे३ ते१ ०वयं, दे१
न१ प्रज्ञा (→प्रज्ञ). -b) दे३ तु, दे३ वै (→मे) -d) शा०
सामं, दे१ द्यौ, न१ दानं (→साम); दे३ वसनेषु ते (→वस्तुमर्हथ).

विसर्जयामास शनैः शैलराट् ऋषिपुंगवान् ॥ ६५
 तेऽप्याजग्मुर्महावेगात् त्वाकम्य महदालयम् ।
 आसाद्य मन्दरगिरिं भूयोऽवन्दन्त शंकरम् ॥ ६६
 प्रणम्योर्चुर्महेशानं भवान् भर्चाऽद्रिजा वधूः ।
 सन्नद्धकास्त्रयो लोका द्रक्ष्यन्ति धनवाहनम् ॥ ६७
 ततो महेश्वरः प्रीतो हृनीन् सर्वाननुक्रमात् ।
 पूजयामास विधिना अरुन्धत्या समं हरः ॥ ६८
 ततः संपूजिता जग्मुः सुराणां मन्त्रणाय ते ।

तेऽप्याजग्मुर्महेशं द्रष्टुं ब्रह्मविष्ण्वन्द्रभास्कराः ॥ ६५
 गेहं ततोऽभ्येत्य महेश्वरस्य
 कृतप्रणामा विविशुर्महर्षे ।
 सस्मार नन्दिप्रमुखान्ध सर्वा-
 नभ्येत्य ते वन्द्य हरं निपण्णाः ॥ ७०
 देवैर्गणैश्चापि धृतो गिरीशः
 स शोभते मुक्तजटाप्रभारः ।
 यथा वने मर्जकदम्बमध्ये
 प्ररोहमूलोऽथ वनस्पतिर्वै ॥ ७१ च. ५

इति श्रीवामनपुराणे पद्मविंशोऽध्यायः ॥२६॥

(६२ °राज) मुनिपुंगवान्, ६३ °राट्पितृमान्, ६४ °राट् नरपुंग-
 वान् (→°राट्पितृमान्).

६६ -a) ६६ तप्य° (→तेप्य°); शा. कारा वा. १.२
 ६६.५.११ °वेगा (→°वेगात्). -b) ६७ वाक्यम्, ६८ वाक्यम्,
 ६९.११ [य] व्याक्यम्, ६९ व्याक्यम् (→व्याक्यम्); वा. महदालयान्,
 ७० महदालयान्, ६१ ३ ७ ११ तौ महदालयम्, ६१ महदालयम् (→मह-
 दालयम्), शा. कारा. का. १.२ कृत्वा इत्य ह्रालयम्. -c) ६७
 वासाद्य (→आसाद्य). -d) शा. [अ] वन्दन्त, वा. वधु
 ष, वा. ३ वदति, वा. [अ] व्यावन्त (?), ७२ [अ] स्तुवन्त,
 ६१ २ [अ] व ६ त, ६३ [अ] वदत, ६४ [अ] नमत, ६५.७
 वा. [अ] वदत, ६९ नारद, मुने [अ] पश्यन्त (→[अ] वन्दन्त).

६७ -a) ६७ [उ]क्त (→[ऊ]उ); वा. २ ६४ महादेव,
 ६७ महात्मान् (→महत्मान्) -b) ६८ काता, ६९ तौ कर्ता, ६९
 भक्ता (?), (→भक्ता), ६९ मुतावप्रभु, ६१ [अ] द्रिगुता वधू ?
 (→[अ]द्रिजा वधू) -c) ६७ सन्नद्धास्तु, ६९ दपतीग, न. १
 पञ्चमि (→सन्नद्धास्तु) -d) शा. गल, का. १ गन, + वृत्, ६७
 वेन (→धन-) शा. कारा का. २ वा. ३ ६१.७-१० तौ न. १ -वाहन,
 ७२ -वाहन, ६४ ६ हर (→वाहनम्).

६८ -b) ६९.१० ऋषीन्, तौ महोन् (?) (→मुनीन्).
 ६९ ३ तौ वपशमात् (→धनुक्रमात्) -d) ६९ तौ श्रमं (→सम).
 वा. ३ मुने (→हर).

६९. -c) ६९ २ तौ तप्य° (→तेप्य°); वा. ३
 मव (→हर); ६९ १ प्रष्टु (→प्रष्टु) -d) शा. का. २ विष्ण्वेन्द्र
 ६४ विधिचर (→विधिचन्द्र). वा. १ भास्करे. (→भास्करा).

७०. -a) शा. का. २ गेहे (का. २ °हे) ततोऽभ्येत्य, वा. ३

मुह्यन्तोऽभ्येत्य, वा. ३ ततो ७ मभ्येत्य, ६१ ४.१० तत समभ्येत्य, ६९
 ततो गृहं प्रेत्य, ६१ तत सप्ताभ्येत्य, ६९ न. १ ततोमप ह्ये (न. १ न्ये)त्य
 (→गेह ततोऽभ्येत्य). -b) वा. ३ दहदुर (→विदिवुर) -c)
 शा. ६९.११ सस्मार (→सस्मार); वा. नन्दी प्रवमात्र, वा. नन्दी
 प्रमात्र (→नन्दिप्रवमात्र). -d) ६७ त (→ते); शा. कारा.
 का. १ २ वधु (शा. धु)र (→वधु); शा. कारा. का. २ निपण्णं,
 ६९ निपण्णा (?), ६७ निपण्ण (→निपण्णा).

७१. -a) ६१ २ तौ महेश, ६१.७ गणेश (→गिरीश).
 -b) ६७ स्वशोभत पितृ, ६९ भक्तो विमुक्तश्च, ६९ न. १ स (न. १)
 शोभतामुक्त- (→स शोभते मुक्त-); ६९ °जटाप्रभार, ६४ °जटाप्र-
 भार, ६९ न. १ °जटाप्रभार, ६९ तौ °जटाप्रभार (६१ °ता) र,
 ६१.१ °जटाप्रभागा (→°जटाप्रभार) -c) ६९ वनं (→वने);
 ६१ सर्वकटक°, ६४ सर्वकटुम् (→सर्वकटम्) -d) ६१.३ प्रारोह°,
 ६१ ९ प्ररुह° (→प्रारोह°); शा. °मूलेश, तौ °वालोय- (→°मूलोय);
 ६१.३.१० वा (→वै)

मुपिपत्ता-कारा. वा. २ इति श्री (कारा वा. २ [श्री])वामनपुराणे
 उमाविवाहे, शा. का. २ ६१.३.५ १० ११ न. १ इति श्री (६१.५.११[श्री])
 वामनपुराणे उमासम्भवे गौरीविवाहे, ६४ इति वामने उमासम्भवे,
 ६९ तौ श्रीवामनपुराणे उमासम्भवे, ६९ श्री वामनपुराणे उमासम्भवे
 गौरीविवाहे, मुने. इति श्रीवामनपुराणे पुनस्त्वप्यारसवादे उमासम्भवे
 गौरीविवाहे अध्यायनाम-शा. वा. १ २ ६१.५ १.१०.११ न. १. ०;
 कारा हिमालयमहर्षिसकवन नाम, का. २ ६९ तौ गौरीविवाहो
 नाम, वा. उमासम्भवो नाम, अध्यायसंख्या-शा. ६९ ०; कारा.
 वसुधवावागमोऽध्याय, तौ वसुधवावागमोऽध्याय, का. १ १४२११,
 का. २ निचलाखिलोऽध्याय, वा. ३ वसुधोऽध्याय, ६१ १४३११, ६९
 १४४६१, ६९ १०१४११, ६९ तुलीयोऽध्याय, ६९ दशमोऽध्याय, ९ न. १
 पर्ववयोऽध्याय, ६१ अध्याय १४४११, मुने. पञ्चासतमोऽध्याय .

तत्तलस्मिन् महाशैले देवमाताऽदितिः शुभा ।
 सुरभिः सुरसा चान्याथकुर्मण्डनमाकुला ॥ ५
 महास्थिशेखरी चारुरोचनातिलको हरः ।
 सिंहाजिनी चालिनीलभुजगकृतकुण्डलः ॥ ६
 महाहिरत्नबलयो हारकेयुरनूपुरः ।
 सप्रभृतजटाभारो वृषभस्थो विराजते ॥ ७
 तस्याग्रतो गणा, स्वैः खैराहूढा यान्ति वाहनैः ।
 देवाश्च प्रपद्यते जगद्गुह्यताम्रपुरोगमाः ॥ ८
 वैनतेयं समारूढः सह लक्ष्म्या जनार्दनः ।

২৭

१ -a) दे१ सनागतान् (-समागतान्) -b) दे१ १०
विभो, दे५ ११ विभो (-विभो) दे१ नदीवाह्यातवाग्विभु, दे१
भाविदह्यातिवाग्विभो, न१ नदिनाह्यातवाग्विभो -d) शा१ कारा
का१ २ परिबध्य प्रपौडयन्, दे१ ४ १ परिबध्ययम् (दे१ २५) पीडयन्
२ -a) दे१ ब्राह्मण (-ब्राह्मण) दे१ ४ वय (-नत्वा)
-b) दे१ परिबध्य (-समागाय) -c) दे१ अलोपयान्, दे१
अलोपयान् दे१ शालोकयन्, न१ ततोपयान् (-शालोकयान्)
दे१ शालोक्य सुरोपोयन् -d) शा१ कारा का१ २ दे१ सम (दे१ १०)
माय (दे१ १०) वय (दे१ १०), व१ ३ दे१ ३ व (व० ३४) भाव
यत् (व० १०, व० ३ १०), दे१ सभवे यत्, दे१ समविपत् स, न१
सभापयत् (-सभापयत्)

३. -अ) दे० ज्यति (→जय) -ब) दे० देवभद्र (→बीरभद्र)
-c) दे० शौभा (?) दे० छंभा, दे० न। शंभ (→शंभा)
शा। कारा का। २ पताश्रयि, दे० पत साध (→पतादाश्र)
-d) शा। विवधु (→विविधु) ब। १ दे०। मन्दराज्यम्, दे०
मन्तराज्यम् (→मन्तराज्यम्)

४ दे० abc ० -a) दे० तत्समाय (→तत्सवामाय)
-b) दे० कौशाय (→कौशाय) दे० दैवतं द्यु (→सह दैवतं)
-c) द्या० वारा का० २ द्यु, दे० ५ ११ सव (→शव) -d)
द्या० वैवाहिके, का० व० २ दे० वैवाहिकी (→वैवाहिक)

५. -a) वा० तस्मात्, वे० तस्मै (→तस्मिन्) ब० ०ईत्, वे० ०ईतो (→०ईते) -b) दे० ०मातादिभि (→०मातादिभिः)

वा१ का२ दे१ शुभं (दे१ भा) (-शुभा) -० ब१ सुरति,
 दे७ सुरभो, दे११ श्वरति (?) (-शुभिः) दे१५ वे१ सुरस्य,
 दे१० सखसा (-शुरसा) वा१ का१२ सुरसास्तवाप्राप्त कारा
 सुरसाधास्तवा पात्या -० वा१ का१२ चकुर्मिषडमाकुला, ब३
 चकुर्मिषूलसद्विषया, दे९ चकुर्मिलतमाकुला, दे११ चकुर्मिलतमाकुला,
 वा१ चकुर्मिषलमाकुला

६ दे० १-१६ ० -a) शा। का० १ दे० २ 10-11
महासिंह (दे० 10/हि) मिखरी (दे० 11 रा), ब० महासिंहखरी दे०
महा मिखरखरी (→महासिंहदेखरी) -b) ब० न० १ लोबना
(→रोबना) -c) शा। का० २ चालिनाल, बाप का। रासिंह
भासो (का० लो), ब० दे० १ चालिनील, दे० बालनील, दे० ब्याल
नील, न० १ चापूनील (→चालिनील) -d) का० १ कुण्डल, बा०
कुण्डल, दे० कुण्डल (→कुण्डल) -cd) दे० सिंहाजनी व लीनी
पलना हुल कुण्डल

७ दे० ० (इ ६ पा वि) -३) दे० ५ महाहि
(→महाहि) दे० १२ला० (→१२ला०) भुवे १२य (→१२ययो)
-४) दे० १२र (→१२र) ३ दे० ११-१२र, दे० ११, दे० १२र
(→१२र) -५) व३ दे० समु (व३ व) स३, दे० समुल
(→समुल) -६) दे० ४ न वृषस्यो (→वृषस्यो) दे० ४
वृष (→विषस्यो)

८. दे० ० (द १५ दि) -०) दे० प्रथमो (→प्रथमो)
-३) दे० ११ गम (→११गम)

९ दे० ० (इ १वा वि) -a) पा०। शरद का।
ब। 2 दे० 10 वीनवेय (बः ०य) (→वीनवेय) -b) दे० 7 न।

प्रयाति देवपार्श्वस्थो हसेन च पितामहः ॥ ९
गजाधिरुढो देवेन्द्रशूलं शुक्लपटं विभुः ।
धारयामास विततं शय्या सह सहस्रदृक् ॥ १०
यमुना सरिता श्रेष्ठा बालव्यजनमुत्तमम् ।
श्वेतं प्रमृष्ट हस्तेन कच्छपे संस्थिता ययौ ॥ ११
हंसकुन्देन्दुसंकाशं बालव्यजनमुत्तमम् ।
सरस्वती सरिच्छ्रेष्ठा गजारूढा समादधे ॥ १२
श्वेतवः पट् समादाय कुसुम गन्धसयुतम् ।
पञ्चवर्णं महेशान जग्मुस्ते कामचारिणः ॥ १३

लक्ष्या सह (→सह लक्ष्म्या) शा। जनार्दना (→जनार्दन) -d)
वा। हताब्द (→हसेन च)

१० दे० ० (द्र ६ पा वि) -a) ब१ गजाधिरुढो
दे१ गजाधिरुढो, दे२ गजाधिरुढो व (→गजाधिरुढो) -b) दे१।
वृज (→छत्र) वा। शुक्लपट, दे१ शुक्लपट (→शुक्लपट) वा। ३
दे१ ३ ५ १० वे१ न१ विभो (वे१ दे१० ते१ १०) (→विभु) -c)
वा। ३ दे१ ११ न१ वित (दे११ ११ न१) त (दे१ ११) (→वितत) -d)
शा। कारा वा। २ दे१ ३ ५ १० ११ वे१ त (दे१ ३ ते१ मा, दे११ म)
हृदाया वा। सह शय्या (→शय्या सह) दे१ ४ ५ ७ १ धृक्
(→०दृक्)

११ दे० ० (द्र ६ पा वि) शा। कारा का१ २ ११
०-१२ b ० (द्र त) -a) दे१ यमुना, दे१ य १ १ (→यमुना)
वा। चरिता दे१ सरित (→सरिता) -b) दे१ तावव्यजनम्, दे१०
बालव्यजनम् (→बालव्यजनम्) -c) दे१ ३ ११ स्वे (दे११ स्वे)
त (दे१ ११) (→स्वेत) -d) दे१ सविता दे१ न स्थिता, दे११
संस्थिता न१ न समा (→संस्थिता), वा। ३ हंसकुन्द (ब१ ०त्)
महेश्वर

११ श्लोकान्तर दे१ पुस्तके अधिकम्—

२०४ १ द्वितीयमेव सकाश बालव्यजनमुत्तमं ।

१२ दे० ० (द्र ६ पा वि) शा। कारा का१ २ १०
० (द्र ११ पा वि) -a) दे१ ७ न१ द्वितीय मेव सकाश -d)
वा। ३ दे१ ७ न१ ०द्रे (→०द्रे), दे१ गजा हृदसि माधवे

ab, cd चरगोममध्ये दे१ पुस्तके अधिकम्—

२०५ ४ श्वेत प्रमृष्ट हस्तेन कच्छपे संस्थिता ययौ ।

१३ दे० ० (द्र ६ पा वि) -a) न१ पद्ममादाय (→
पद्ममादाय) -b) दे११ युताम् (→युतम्) -c) ब१ ०दृक्, दे१ ११
०वर्णादि (दे११ ०वर्णादि) दे१ ०वर्णादि (→०वर्णादि) शा। महेशान, कारा

मत्तमैरावणनिभं गजमारुह्य वेगवान् ।
अनुलेपनमादाय ययौ तत्र प्रयुदकः ॥ १४
गन्धर्वास्तुम्भरुष्टा गायन्तो मधुरस्वरम् ।
अनुजग्मुर्महादेवं वादयन्तश्च किन्नराः ॥ १५
नृत्यन्त्योऽप्सरसश्चैव स्तुवन्तो मुनयश्च तम् ।
गन्धर्वा यान्ति देवेशं त्रिनेत्रं शूलपाणिनम् ॥ १६
एकादश तथा कोट्यो रद्राणां तत्र वै ययुः ।
द्वादशैवादितीयानामष्टौ कोट्यो वसूनपि ॥ १७
सप्तपष्टितथा कोट्यो गणानामृषिसत्तम ।

प्रकृतौ, दे१ ४ १० ते१ महेशानं (दे१ ०वर्णादि) (→महेशान) -d)
दे१ ५ ०वर्णादि (दे१ ०वर्णादि), न१ ०वर्णादि (→०वर्णादि)

१४ दे० ० (द्र ६ पा वि) -a) का१ २ न१ मत्तमे
रावणं, दे१० उत्तमैरावणं, दे१ उत्त वैरावणं (→उत्तमैरावणं)
-b) दे१ ३ गजमारुह्य दे१ गजमारुह्य (?), दे१ गजमारुह्य
(→गजमारुह्य) -c) वा। दे१ अनुजो (वा। ल) पन (→अनु
लेपन) -d) शा। कारा का१ २ १०वर्णादि (वा। वं) (→तत्र), दे१
प्रयुदक, दे१ प्रयुदक, दे११ प्रयुदक (→प्रयुदक)

१५ दे० ० (द्र ६ पा वि) -a) शा। तुम्भरं, कारा.
का१ २ न१ तुम्भरं, ब१ तुम्भरं, दे१ तु पुरं (→तुम्भरं) -b)
वा। २ स्वरं (ब१ ना) (→स्वर) -c) कारा महेशानं,
दे१ महादेवो (→महादेव) -d) वे१ किन्नरा (→किन्नरा)

१६ दे० ० (द्र ६ पा वि) दे१ cd ० -a) शा।
वा। नृत्यन्तो, कारा का१ २ न१ ३ १० नृत्यन्तो (का१ दे१ ३ १०),
वा। नृत्यन्ति दे१ अनुत्तम्यो (→नृत्यन्तो), वे१ रद्राणां (→रद्रा
णां) -b) दे१ ७ ययु न१ वे (→य ययु) -c) दे१
यान्ति गच्छन्ति न१ अनुगच्छन्ति, (→गन्धर्वा यान्ति) -d) कारा
का१ २ दे१ ११ ०वर्णादि (→०वर्णादि)

१७ दे० ० (द्र ६ पा वि) दे१ ab ०, दे१ वे१ hod
० -a) दे१ एकादशा (→एकादशा) -b) दे११ वं, न१ वा
(→वं) -c) वा१ द्वादशैव (→द्वादशैव) शा। कारा का१ २ ०वर्णादि
(→०वर्णादि) दे१ न१ द्वादशैव त्रिनेत्राणां, दे१ अष्टौ कोट्यो वसून
पि -d) शा। कारा का१ ३ अष्टौ वै वसवो ययु, वा। यष्टौ कोट्यो
वसूनपि, दे१ वसूनानामृषीणां, दे१ त्रिनेत्राणां च द्वादश

१८ दे० ० (द्र ६ पा वि), दे१ वे१ a ० -a) दे१ ३
०वर्णादि (→०वर्णादि) b) दे१ श्वेतं, वे१ श्वेतं (→श्वेतं),
दे१ ४ १० ते१ ०वर्णादि (→०वर्णादि) -c) वा। २ दे११ चतु

२३ १८ चतुर्विंशत् तथा जग्मुर्मूर्धणीणामूर्ध्वरेतसाम् ॥ १८
 असंख्यातानि यथानि यक्षकिन्नररक्षसाम् ।
 अनुजग्मुर्महेशान विवाहाय समाकुलाः ॥ १९
 ततः क्षणेन देवेशः क्षमाधराधिपतेस्तलम् ।
 संप्राप्तास्त्वागमन् शैलाः कुञ्जरस्थाः समततः ॥ २०
 ततो ननाम भगवास्त्रिनेत्रः स्थावराधिपम् ।
 शैला प्रणेमुरीशानं ततोऽसौ मुदितोऽभवत् ॥ २१ ॥
 सम सूरैः पार्षदैश्च विवेश घृषकेतनः ।
 नन्दिना दर्शिते मार्गे शैलराजपुरं महत् ॥ २२

विगत (ब० ०५) (→चतुर्विंशत्) गा० का० १ व० दे० १० तपा
 (→सया) दे० मुनीनाम्, दे० १० गगानाम्, (→शृङ्गीणाम्)

१९ -a) दे० असंख्यातानि (→असंख्यातानि) दे० यु(त)
 यानि, दे० १०० (→युयानि) -b) ब० किन्नर (→किन्नर) -c)
 दे० ११ जप्यु (→जप्यु) -d) शा० कारा विहायि, का०
 विहाय (का० ०५) (→विवाहाय) ब० समाकुला दे० समाकुल
 दे० १२ समाकुला (दे० ११ ०५) (→समाकुला)

२० -a) दे० क्षणेन, दे० क्षण्य (→क्षणेन) ब० वेदेन, दे०
 न० वेदेन (न० ०५) (→वेदेन) -b) ब० दे० क्षमाधराधिपति, दे०
 स्थावराधिपते, दे० क्षमाधराधिपते (→क्षमाधराधिपते); गा०
 का० १ व० पुरम्, दे० तु स, न० मुत (→सतम्) -c)
 गा० का० दे० ११ संप्राप्तानामाम्, कारा संप्राप्तोन्म्यागमन्, का०
 दे० १३ १० ते, स(दे० १० स)प्राप्तश्च (दे० १३) गमन्, ब० ३ संप्रा
 प्तस्त्वागमन्, दे० स प्राप्य स्वागत न० संप्राप्य स्वागत (→संप्रा
 प्यस्त्वागमन्) दे० ०५ (→ऽसा) -d) ब० रस्ता (→रस्ता)

२१ -a) गा० का० १ [प्र]नत् स कारा नत स
 (→नराय) -b) दे० ने ने वम् खण्डितम् -c) गा० दे० १५ त
 (→न०ता) -d) न० वी(→[म]स) कारा ब० मरेत्, दे०
 मरत् (?) (→[म]मरत्)

२२ दे० ११ cd ० -a) दे० पुटे (→पुटे); गा० ब०
 पास्त्रेक्ष, दे० पारिण्ते (→पारिण्ते) -c) दे० देगिते, दे० दगिते
 (→दगिते); दे० भाग (→भा०) -d) ब० प्रविश (→न०राय)

२३ दे० ११ ab ० -a) ब० पायति (→पायति);
 दे० जीमूत कपरायात्(?) -b) ब० इत्येव (→इत्येव); दे०
 नपरे (→नपरे) -c) ब० ३ दे० १० निज (→निज) -d) गा०
 कारा ब० ३ दे० दानभ्याकुलमवत्, ब० दर्शनभ्याकुलमवत्,
 ब० दर्शने भ्याकुलमवत्, ब० न० दान भ्याकुलमवत्, दे० ३ १०

जीमूतकेतुरायात् इत्येवं नगरस्त्रियः ।
 निजं कर्म परित्यज्य दर्शनव्याप्तमभवत् ॥ २३
 मात्स्यार्द्धमन्या चादाय कोपौकेन भामिनी ।
 केशपाशं द्वितीयेन शरुराभिमुखी गता ॥ २४
 अन्याऽलक्तकरागाढा पाद कृत्वाङ्गलेक्षणा ।
 अनलक्तकमेक हि हरं द्रष्टुमुपागता ॥ २५
 एकेनाक्षणाञ्जितेनैव श्रुत्वा भीममुपागतम् ।
 साञ्जना च प्रगृह्णान्या शलाका सुष्ठु धावति ॥ २६
 अन्या सरसनं वास. पाणिनादाय सुन्दरी ।

वर्नाया वा (दे० ०५) हता भवत्, दे० वर्नायाहताभवत्, दे०
 वर्नायोविताभवत्, दे० वर्नायाकुलमवत्, दे० १ न० चाहताभवत्

२४ -a) ब० मात्स्य, ब० मात्स्य, दे० ते० मात्स्ये (→
 मात्स्ये) गा० मन्या (→मन्या) कारा न्याय, ब० ३ दे० ११
 त्याय, ब० ३ न० प्रायय ते० च दे० (→चान्या); दे० १० मात्स्य
 दाम समागय दे० प्रायय मेखला धामे -b) गा० कारा ब० ३ दे०
 भाविनी (गा० ०५) का० दृष्टीताभवत् + भावि न (→भाविनी)
 -c) दे० भार (→भार) -d) गा० ब० ०५, कारा ब०
 ०५, दे० ११ शुषी (→शुषी) दे० मता, दे० सता (→गता)

२५ -a) ब० [प्र]लक्तक दे० १ [म] र (दे० १०) लक्
 (→[म]लक्तक) कारा ०५, ब० ०५, +रगाढ, ब० ३
 ०५, दे० १५ ते० ०५, न० ०५ (→०५) -b)
 दे० ३ ते० पाते (दे० ०५) (→पात); दे० मुता (→मुते) -c)
 ब० एव (→एव) ब० च (→हि) दे० घनलक्ष्मिणा हि -d)
 कारा ब० (→ब०) दे० इत्येव (→इत्येव)

२६ -a) दे० ११ [म] क्षा (दे० ११) क्षा जिते, दे० [म]ज
 जिते (→[म]क्षजिते) दे० एकेनाक्षिनेनासा ते। एकेना
 जितेन -b) गा० स्वात्ता कारा ब० गुहा (→गुहा) दे० १
 शिव (→शिव) -c) गा० ब० ३ दे० १ साजने ब० सजने प
 दे० सा ०० च, दे० १० साजने च न० साजने (→साजने च)
 ब० साजनेनैव प्रगृह्णाना, दे० साजने च प्रगृह्णाना -d)
 गा० शिवाका, दे० दासकी (→दासकी) ब० प्रतिपाति
 ब० प्रस्थापति दे० १ न० संस्थापति, दे० गुह्य कारा (→गुह्य
 कारा) ब० दासका प्रतिपापति, दे० सनारी प्रस्थापति

२७ -a) गा० ३ ०० न०, कारा दे० सारनं, का० ३
 दे० न० सारन, ब० स मू स दे० सार सार, दे० सारन (?)
 दे० ११ सारन (?) (→सारन); दे० दास (→दास) -d) दे०

प्रायो व्याङ्गलिता भवन्ति सुहृदः

कन्याविवाहोत्सुकाः ॥ ३४

प्रसाध्य देवीं गिरिजां ततः स्त्रियो

दुकूलशुक्लाभिष्टुताङ्गयष्टिकाम् ।

आत्रा सुनामेन तदोत्सवे कृते

सा शंकराभ्याशमथोपपादिता ॥ ३५

ततः शुभे हर्म्यतले हिरण्यमे

स्थिताः सुराः शंकरकालिचेष्टितम् ।

लङ्कतो (→धमालङ्कतो) -०) शा. ५३ दे० न१ व्याकुल्य (शा. १९, ५३ ०ल) स (न१ ०ल) मुपागता (शा. १९), दे० व्यक्त सधुमित स्थिता (→व्याकुल्य समुपागता) दे० गिरिजा (→गिरय), दे० पूजां विना (→पूजादिना) व२ दे० दवता, दे० १ न१ देवतात् (→देवता) -०) दे० प्रपाम्ति (→भवन्ति) दे० [उ] लुका, दे० [उ] लुक् (→[उ] लुका)

३५ व३ ed ० -३) कारा प्रसाध्य, ते० प्रसाध्य (→प्रसाध्य), दे० देवी (→देवी) -०) ब१ 'शुकोभि', दे० 'तत्र-कामि', दे० 'शुक्लेन', दे० 'शुक्लति' (→'शुक्लानि'), शा. कारा का. १२ बाबा व मुक्तमिष्टताङ्गयष्टिकाम्, दे० दुक्तममुक्तादिष्टताङ्गयष्टिकाम् -०) शा. कारा का. २ नवोत्सवे, दे० सवोत्सवा, दे० सवोत्सवे, दे० सोयो (तता?) स्वयो (→तदोत्सवे), दे० न१ इत्या (→कृते) ते० आत्रा सुनामेन तथा सवेताव -०) का. २ दे० ते० 'भ्यास (→'भ्यास'), दे० ३ अयो (यो?) ह्य, दे० ११ अयोप, ते० अयोप (→अयोप)

३६ व३ ab ० -३) दे० शुभं हर्म्य, दे० शुभे हर्म्य (→शुभे हर्म्य), दे० हिरण्यमे (→हिरण्यमये) -०) दे० स्थिता (→स्थिता), दे० सया (→मुपा) दे० कलिचेष्टित, दे० कलिचेष्टित, दे० कालिचेष्टित (→'कालिचेष्टितम्') -०) का. २ देवा, पि, दे० ५.१० देवापि, दे० देवश्र (→देवापि) का. २ इत्या, व१ ह्याङ्गयो, दे० ५.१० ११ न१ इत्या (दे० ११ व) ग्या (→इत्या-ङ्गयो); शा. कारा पश्यन्ति देवा (कारा व) रस (कारा स) मयकृताग (कारा यो), का. १ पश्यन्ति देवा (?) पि सल-कृताग -०) व३ 'गुष्ट, दे० 'गुष्ट, दे० ११ 'कुष्ट, न१ 'सष्ट (→'कुष्ट)

३७ -३) शा. कारा. का. १ अय (→अय), दे० ११ बादा (→बीडा), दे० २ ५.१० विविता (→विविन्ता), शा. सकुसम, दे० कुसुमित (→सकुसुम) दे० 'अरमते, न१ 'अरमयो (→अरमते), शा. कारा. का. १२ वारिणा, दे० वारि (रि?) गो, दे० वारण, दे०

पश्यन्ति देवोऽपि समं कृशाङ्गचा

लोकानुजुष्टं पदमासता ॥ ३६

यत्र क्रीडाविचित्राः सकुसुमतरवो वारिणो विन्दुपातै-
गन्धाढ्यैर्गन्धचूर्णैः प्रविरलमवनौ गुण्डितौ गुण्डिकायाम् ।
मुक्तादामैः प्रकामं हरगिरितनया क्रीडनार्थं तदाऽध्वन्त्
पथात् सिन्दूरपुञ्जैर्विरतचित्तवैश्वकतुःश्मां सुरकाश्मां ॥ ३७

एव क्रीडा हरः कृत्वा समं च गिरिकन्यया ।

आगच्छद् दक्षिणां वेदिमृषिभिः सेवितां दृढाम् ॥ ३८

न१ वारि, शा. विन्दुपातैः दे० विन्दुपातैः (→विन्दुपातैः), दे० यत्र क्रीडा विचित्रा सकुसुममपोषिणो विन्दुपातैः -०) शा. कारा का. १ दे० २१ गवादी, व२ दुग्धादी, दे० गन्धायै (→गन्धाढ्यै) व१ 'विन्द', दे० 'पूर्ण' (→'पूर्ण'), कारा दे० धर्मात्, व१ ३ अवनौ, व३ व (व?) वन, दे० वतनौ, दे० अय नौ (तो?), न१ अय नौ (→अवनौ); शा. कारा. का. १२ क्रीडि (कारा ०) तो (शा. तो, का. २ ता) दक्षिकायाम्, व१ ३ गुण्डितौ गुण्डिताया, व२ मोडितौ गुण्डिकाया, दे० १ गुण्डितौ गुण्डिकायाम्, दे० क्रीडितौ गुण्डिकायाम्, दे० मिडितौ कन्दरायु, दे० क्रीडितौ गिरि-कायाम्, न१ मोडितौ मडितायु (→गुण्डितौ गुण्डिकायाम्) -०) दे० 'दाम्य' (→'दाम्य'), दे० २ ५ १ 'तनयो (दे० 'यो') दे० 'मुताया (→'तनया) शा. कारा का. १२ तदा (का. १ 'था) गवा (का. २ 'गा), व२ न१ तदाम्, दे० ३ तदाम्, दे० वदुस्तान्, दे० तदा वृ (भूत?), दे० तदाम्, दे० वदुस्तै, दे० तदाम्, दे० तदाम्, दे० तदा प्रयम् (?) (→तदाम्) -०) शा. पथात् सिन्दूरपुञ्जैः, का. १ पथात् सिन्दूरपुञ्जैः, दे० पथात् सिन्दूरपुञ्जैः, न१ पथात् सिन्दूर-पुञ्जैः (→पथात् सिन्दूरपुञ्जैः); शा. का. १२ [-म] वितविततं, कारा [प्र] विचितविततं, का. १ विचितविततं, दे० [-म] वि० त विन्दुनै, दे० [अ] विचितविततौ (?), दे० [-म] विचितविततं, दे० [-म] विचितविततं, दे० [-म] विचितविततं; शा. वदुस्तान् स्मां सुरकायाम्, कारा व१ वदु (का. १ 'व्य) र स्मा सुरकायाम्, व२ ३ दे० १ वदु स्मा सर-कायाम्, दे० न१ विदुस्तैश्चकतु स्मा (न१ स्तां) (→चकतु स्मां सुरकायाम्).

३८. -३) शा. क्रीडा, दे० ११ क्रीडा (→क्रीडा), दे० क्रीडा (→क्रीडा) -०) दे० ता, व१, दे० १ न१ हि (→च), दे० हर-का (?) म्या (→गिरिकन्यया) -०) दे० आच्छा (→आगच्छद्) -०) वारा मुनिभिः (→श्रमिभिः), न१ तया (→दृढाम्); दे० श्रमिभिः निसेवितां.

एतदीयो हि सौमग्यो दचोऽस्मद्गोत्रमेव हि ॥ ५४
इत्येवमुक्ते वचने प्रभुमोच घृषध्वजम् ।
मालिनी नित्रगोत्रस्य शुभचारित्रमालिनी ॥ ५५
यदा हरो हि मालिन्या गृहीतधरणे शुभे ।
तदा कालीमुखं ब्रह्मा ददर्श शशिनेऽधिकम् ॥ ५६
तद् दृष्ट्वा क्षोभमगमत् शुक्रच्युतिमवाप च ।
तच्छुक्र बालुकायां च खिलीचक्रे ससाध्वसः ॥ ५७
ततोऽब्रवीद्दुरो ब्रह्मन् न द्विजान् हन्तुमर्हसि ।
अनी महर्षयो धन्या बालखिल्याः पितामह ॥ ५८
ततो महेश्वराक्यान्ते समुच्यस्तपस्विनः ।

अष्टाशीतिसहस्राणि बालखिल्या इति स्मृताः ॥ ५९
ततो विवाहे निर्वृत्ते प्रविष्टः कौतुकं हरः ।
रेमे सहोमया रात्रिं प्रभाते पुनरुत्थितः ॥ ६०
ततोऽद्रिपुत्रीं समवाप्य शंभुः
सुरैः समं भूतगणैश्च दृष्टः ।
संपूजितः पर्वतपार्षिणेन
स मन्दरं शीघ्रमुपाजगाम ॥ ६१
ततः सुरान् ब्रह्महरीन्द्रमुखात्
प्रणम्य सपूज्य यथाविभागम् ।
विमर्ज्य भूतैः सहितो महीध-
मध्यावसन्मन्दरमष्टमूर्तिः ॥ ६२

इति श्रीवामनपुराणे सप्तविंशोऽध्याय ॥ २७॥

एतदीये (→एतदीयो), दे४ तु (→हि) कारा सौमग्यो, व२ ३
दे१ ५ १० सोमग्य (→सौभाग्यो) -d) दे१ ५.१० दत्त (→दत्त)
कारा [अ] स्मद्गोत्र, दे१ ५ १ १० ते१ यद्गोत्र, न१ [अ] स्मद्गोत्र
(→[अ] स्मद्गोत्रम्) व१ न१ एव हि (→एव हि)

५५ कारा ० -a) दे११ उक्तो (→उक्त), दे११ वचनो
(→वचने) -b) व१ ३ °मुमोच (→°मुमोच), दे१ ३ मुमोच वृषभ-
ध्वजम् -d) व१ दे१ ९ शुभा (→शुभ), व१ ३ °कारण, का१
दे१ १ °चारित्र्य (→°चारित्र)

५६ दे१० न१ ० -a) ते१ हरो हि, का१ हरस्य
(→हरो हि), शा१ मालिन्या (→मालिन्या) -b) का१ दे१ ३ ९ गृहीत
(वा१ °ते) (→गृहीत) -c) दे१ तदा (→तदा) कारा बाल्या
(→काली) दे१ ५ °मुखे (→°मुख)

५७ -a) शा१ कारा वा१ २ दृष्ट्वा च (का१ स), दे१ स
हस्त, दे१ १ ११ न१ स दृष्ट्वा दे१ दृष्ट्वा (→तद् दृष्ट्वा), शा१ (च) क्षोभ,
वा१ ३ दे१ मोह, दे११ मोक्ष (?) (→क्षोभ), दे१ ते१ न१ शुक्ल
(→शुक्ल) -c) दे१ स न१ शुक्ल (न१ °ल) -d) शा१ खिले
दे१ खिल, न१ खिल (→खिली) शा१ ससाध्वसा, कारा स साधुस,
दे१ स साध्व स, न१ स साध्वस (→ससाध्वस)

५८ -a) दे११ ते१ नरो, न१ हर (→हरो) न१ ब्रह्मा
(→ब्रह्मन्) -b) दे१ १ °हन्तु-°मात्रात्, शा१ न१ मोक्ष
(दृ) (→हन्तु) -c) दे१ स हर्षयो (→महर्षयो) दे१ ब्रह्मा, दे१
-सिन्ध्या, न१ चान्ये (→चान्या) -d) वा१ २ दे१ बालि खिल्ला (दे१
ल्या) (→बालखिल्या)

५९ -a) दे१ वाक्सात्, दे१ वाक्सास्ते, दे११ वाक्सास्ते.
(→वाक्सास्ते) -b) शा१ कारा का१ २ न१ तपोधना (→तप-
स्विन) d) वा१ ३ बाल (बालि) खिल्ला, दे१० (प्र) बालखिल्या
(→बालखिल्या), दे१ तपोधना, न१ पितामह (→इति स्मृता).

६० -a) वा१ ३ दे१ ५.११ निवृत्त (वा१ च) (→निवृत्त),
दे१ ततो महेशो मेधा दे, न१ ततो विरिचवाक्यते -b) दे१
प्रविष्ट (→प्रविष्ट) -c) दे१ सहजया, न१ सहजया (→सहोमया),
दे१ २ सादं, दे१ १ रात्रौ (→रात्रि), दे१ तवैव होम महोरगि d-
दे१ प्राप्त स्व (→प्रभाते)

६१ -a) वा१ रुद्र (→शम्भु) -b) वा१ दे१ १० तवै
(→सुरै) का१ गृहीतपाठवद्, +गर्ग (→°गर्ग) शा१ च दृष्टि,
का१ च दृष्ट, दे१ ३ प्रहृष्ट, दे१ प्रष्ट, वा१ प्रविष्ट (→च दृष्ट)
-c) दे१ ३ सर्वत (→पर्वत) d-वा१ ३ दे१ ३ ५ १० ते१ स्वमन्द
(वा१ दे१ १० °पिच) र (दे१ र) (→स मन्दर) शा१ क्षीम, दे१ क्षीयं,
दे११ शास्त्रम् (→शीघ्रम्) दे११ युगा (→उष्मा)

६२ -a) वा१ स्वरात् (→सुरात्) दे१ न१ विविधवत्
(→°हरीन्द्र) -b) दे१ प्रसाद्य (→प्रणम्य) वा१ ३ वि (व३ वि)
हार, दे११ विनागम् (→विभागम्) c) का१ २ वा१ ३ दे१ २ ५ ९ १०
विषुष्य, वा१ विषर्ज (→विषर्ज्य), दे१ भूतो (→भूत), दे१ महर्षि,
दे१ न१ हिमाद्रि (→महीध्रम्) -d) दे१ मध्य, दे१ [अ] वा, न१
मन्ये (→मन्या)

पुष्पिका—शा१ का१ २ दे१ ३ ९ १० ते१ इति श्रीवामनपुराणे
उमासम्पदे, कारा दे१ इति वामनपुराणे, वा१ इति श्री वामन-

पुलस्त्य उवाच ।

१. ततो गिरौ वसन् रुद्रः स्वेच्छया विचरन् मृने ।
विश्वकर्माणमाहूय प्रोवाच कुरु मे गृहम् ॥ १
ततश्चकार शर्वस्य गृहं स्वस्तिकलक्षणम् ।
योजनानि चतुःषष्टिः प्रमाणेन हिरण्यम् ॥ २
दन्ततोरणनिर्व्यूहं मुक्ताजालान्तरं शुभम् ।
शुद्धस्फटिकसोपानं वैदूर्यकृतरूपकम् ॥ ३

पुराणे उमाविवाहे, ब२.३ दे॥ इति वामनपुराणे उमासम्भवे, दे॥
इति वामने उमासम्भवे, दे॥ इति वामनपुराणे उमासम्भवे सरोमहात्म्ये,
गौरीविवाहे, दे॥ इति श्रीवामनपुराणे उमासम्भवे सरोमहात्म्ये,
न॥ इति श्रीवामनपुराणे, मुने. इति श्री वामनपुराणे पुलस्त्य
नारदसंवादे उमासम्भवे. अध्यायनाम—ब१.३ दे॥ ५.१०, गा॥
का॥ दे॥ ३-१०.११ गौरीविवाह, कारा. का॥ ३ ते॥ गौरीविवाहो
नाम, दे॥ गौरीविवाहोत्सवो नाम, न॥ उमाविवाहो नाम.
अध्यायसंख्या—गा॥ दे॥ ३ ०, कारा. पञ्चरात्रसमोऽप्याय,
का॥ १४३॥, का॥ ३ अप्याय १४४॥, ब१.३ पञ्चमोऽप्याय, दे॥
चतुर्थोऽप्याय, दे॥ पञ्चदशोऽप्याय, दे॥ न॥ पञ्चविंशोऽप्याय, दे॥
१४३॥, दे॥ १४६॥ मुने. त्रिपञ्चाशत्समोऽप्याय .

पुष्पिकान्तर दे॥ पञ्चिकम्—उमाविवाह समाप्त ॥

२८

कृ० गा॥ दे॥ १. पुलस्त्य ; दे॥ १.५ पुलस्त्य च.

१. -b) गा॥ कारा. ब॥ १ तथा (→मुने); दे॥ ३ वे॥
तस्मिन् स्वेच्छया मुने. -d) गा॥ कारा. का॥ ३ ब॥ दे॥ ३-५-१०.११
वे॥ स (वे॥ प्रा) बोद्ध (→प्रोवाच), ब२.३ दे॥ मृगहम् (→
गृहम्).

२. -a) ब२.३ च वरे (→चकार); ब२.३ दे॥ १-११ सर्वस्य
(→शर्वस्य). -b) दे॥ साक्षिन्, दे॥ सप्तगां (→सप्तगणम्)
-c) दे॥ योजनाना (→योजनानि).

३. -a) गा॥ कारा. का॥ ३ दोन्, ब॥ दान्, न॥ दत्तं
(→दन्तं). कारा. का॥ दे॥ ३.५.७.११ निर्व्यूह (दे॥ ३), दे॥ निर्व्यूहं
(→निर्व्यूह). -b) दे॥ मुक्ताजालान्तरम्. -c) दे॥ ३.५

सप्तकक्षं सुविस्तीर्णं सर्वैः समुदितं गुणैः ।
ततो देवपतिश्चक्रे यज्ञं गार्हस्थ्यलक्षणम् ॥ ४
तं पूर्वचरितं मार्गमनुयाति स शंकरः ।
तथा सतस्त्रिनेत्रस्य महान् कालोऽभ्यगान्मुने ॥ ५
रमतः सह पार्वत्या धर्मापेक्षी जगत्पतिः ।
ततः कदाचिन्नमार्थं कालीत्युक्ता भवेन हि ॥ ६
पार्वती मनुनाविष्टा शंकरं वाक्यमब्रवीत् ।

गुण (→गुह), दे॥ सोमानं, न॥ सोपान- (→सोपान). -d)
ब१.३ वैदूर्यमानं (→वैदूर्यकृतं), दे॥ तोरण (→रणम्).

४. -a) गा॥ का॥ दे॥ ४.९ सप्त कक्ष (दे॥ ९, दे॥ ९),
(→सप्तकक्ष). दे॥ विस्तीर्ण (→विस्तीर्ण) -b) ब२.३ सर्वं,
दे॥ सर्व (→सर्व). ब१.३ दे॥ गणं (→गुणं) -c) ब२.३ वेदं
(→देव), ते॥ ततो चकार मुरजति. -d) का॥ ब२.३ दे॥ ४.१०
गार्हस्थ्यं (→गार्हस्थ्यं).

५. -a) ब२.३ तत्पूर्वं, दे॥ तत् पूर्वं, दे॥ तत् पूर्वं (→तत् पूर्वं).
-b) दे॥ ३ संकाया, दे॥ शकर (→शकर). गा॥ अनुयाति स
शकर, कारा. का॥ अनुयाति शकर, दे॥ अनुयाति हि शङ्कर.
-c) ब१.३ दे॥ न॥ तवासत, दे॥ तथा सति (→तथा सत) दे॥
तवासत हरितेवस्य -d) ब॥ दे॥ महत् (→महात्). दे॥ ४.१० वे॥
नालोऽ(दे॥ सो)र्यं (→कालोऽप्याय), दे॥ मुने (→मुने)

६. ब१.३ c) ०. -a) ब१.३ रमते, दे॥ रमत (→रमत)
-b) गा॥ कारा. ब॥ ३ दे॥ बर्मा (का॥ ३) रमते (कारा ३, दे॥ ३), दे॥ ३ नमस्ते, दे॥ बर्मा रमते, न॥ बर्मा रमते (→
बर्मा रमते); गा॥ कारा. ब॥ ३ दे॥ जगत्पति (→जगत्पति) -c)
दे॥ ३.५-१० वे॥ धर्मापेक्ष, दे॥ ३ नमस्ते, न॥ नमस्ते मुने, ब्रह्मापेक्ष,
(→नमस्ते) -d) दे॥ बर्मा (→बर्मा), गा॥ ब॥ ३ द्युक्ता,
दे॥ द्युक्ता, दे॥ ३ द्युक्ता (→द्युक्ता); दे॥ ३ च तेन (→भवेन);
दे॥ बर्मा रमते तेन हि, ते॥ यामित्युक्ता भवेन हि.

६ ततोवासरं कारा. पञ्चिकम्—

२०७८ तदावसरं बर्मा रमते पञ्चिकेन जलितम् ।

७. -b) दे॥ ३ शङ्कर (→शंकर). -c) दे॥ ३ शङ्कर
(→शंकर), ब२.३ गुरात्मन् (→गुरुना विद्) -d) दे॥ ३ बर्
(→बर्मा); दे॥ ३ परमुना (→परमुना) -e) ब२.३ बर्मा (→?)

इय प्रदीयतां मह्यं भगिनी मेऽस्तु कौशिकी ।
त्वत्कौशसंभरा चेय कौशिकी कौशिकीऽप्यहम् ॥ २५
ता प्रादादिति संश्रुत्य कौशिकीं रूपसंयुताम् ।
सहस्राक्षोऽपि ता गृह्य विन्ध्य वेगाज्जगाम च ॥ २६
तत्र गत्वा त्वयोवाच तिष्ठस्वात्र महानले ।
पूज्यमाना सुरैर्नाम्ना रयाता त्व विन्ध्यवासिनी ॥ २७
तत्र स्थाप्य हरिर्देवीं दत्त्वा सिंहं च वाहनम् ।
भवामरारिहन्त्रीति उक्त्वा खर्गमुपागमत् ॥ २८
उमाऽपि तं वरं लब्ध्वा मन्दरं पुनरेत्य च ।

प्रणम्य च महेशानं स्थिता सविनयं मुने ॥ २९
ततोऽमरगुरुः श्रीमान् पार्वत्या सहितोऽप्ययः ।
तस्यै वर्षसहस्रं हि महामोहनके मुने ॥ ३०
महामोहस्थिते त्रे भुवनार्थेऽलुल्लुहताः ।
चुक्षुः सागराः सप्त देवाश्च भयमागमन् ॥ ३१
ततः सुराः सहैन्द्रेण ब्रह्मणः सदनं गताः ।
प्रणम्योत्तुर्भहेशानं जगत् क्षुब्धं तु किं त्विदम् ॥ ३२
तानुवाच भवो नून महामोहनके स्थितः ।
तेनाक्रान्तास्त्विमे लोका जग्मुः क्षोभ दुरत्ययम् ॥ ३३

२५ -a) व३ दे३ ११ ते१ १६ (→इय) व३ तु दीयता
(→प्रदीयता), दे१ ९ देवि, दे३ न१ देवी (→मह्य) -b) दे१ नोस्तु
(→मेऽस्तु) ना१ कौशिकी, व३ कौपिकी, दे११ कौशिकी (→कौशिकी)
-c) वा१ कोणे व३ कोप (→कोण) ; न१ सभवाद (→सभवा)
-d) व३ कौशिकी, व३ कौपिकी, दे१ ७ कौशिकि (दे१ १०), दे१०
कौशिकी (→कौपिकी) व३ कौपिको (→कौशिकी) दे१ ३ ३ १०
[म] प्यम् (→[म] प्यम्)

२६ -a) कारा सा (→सा), व३ प्रादादिति (→प्रादा-
दिति), दे१ सश्रुत्य, दे३ च युत्वा, न१ सश्रुत्वा (→सश्रुत्य) वा१
का१ २ प्रादादिति च (वा१ १०) सश्रुत्य -b) व३ कौपिकी, दे३
कौशिकी, दे१० कौशिकी (→कौशिकी) -c) दे३ ते (→ता) दे१
शुस (स ?) (→शुस) -d) दे११ जातमहा, वा१ व३ दे३ ५ ७
जगाम ह (→जगाम च)

२७ -a) ना१ का१ २ दे३ ५ ९ ते१ त (दे३ स) योवाच
कारा जगामेता दे१ वचोवाच (→स्वयोवाच) -b) वा१ तिष्ठगता,
कारा वा१ दे१ तिष्ठत्वत्र, दे३ ३ ते१ तिष्ठ त्व वै दे३ १० तिष्ठ जात्र
(→तिष्ठत्वात्र), १ ३ दे३ ५ १० ते१ महाचले, दे३ महामुन (→महा
मुने) -c) दे३ माना (→माना) ते१ ६ ५ ५ मा दे३ ५ [म]
मरणार्थ (→मुरैर्नाम्ना) -d) व३ ३ दे३ ९ न१ प्रयाता दे३ नाम्ना
त्व, दे१ स्थातले (→स्थाता त्व)

२७ श्लोकात्पर कारा वक्षिक्म्—

209*नविष्यसि ह्यरा(हरी?)ता त्व पविर्णाय क्षयकारिणी

२८ दे३ ab ० -a) दे३ स्थाप्य (→स्थाप्य), व३
हरि + दद (→हरि) दे११ देवी (→देवी) -b) दे३ सिंह
दत्वाय वाहनम् -c) वा१ कारा का१ २ भवत्वमरि, दे३ भूयो
ममारि (→भवामरारि); व३ दे३ ३ ७ हन्त्री च, ते१ ६ ५ च

(→हन्त्रीति) -d) कारा प्रोच्य का० उवा व३ दे१ न१ प्रोक्त्वा
दे३ ३ [ह] युक्त्वा दे३ पञ्चाव, दे१ न१ प्रोता (→उक्त्वा) कारा
जगामत, व३ दे११ जगामता (दे११ १०) (→जगामत)

२९ -a) दे३ उदाहृत (→उमापि तं) दे३ पितर (→त
वर) दे३ ५ ६ लब्ध्वा (→वर लब्ध्वा) -b) व३ २ मर्दि (व३ १०)
दे३ मन्दिर दे३ ६ ६ ६ (→मन्दिर) वा१ वा३ दे३ पुनरेत्य च (दे३
तु) कारा पुनराययी, का१ पुनरेत्य च + पुनरायगत (→पुनरेत्य च)
-c) दे३ तु (→च), व३ महेशाना, ना महेश्व (→महेशान) -d)
न१ सानुनय (→सविनय); दे३ स ते सानुनय मुने

३० वा१ ० -b) व३ सहित, दे१ सहिते (→सहित)
व३ ३ प्रभु (→[म]व्यय) -c) दे११ (उ) त (र) स्यो
(→तस्यो) व३ तु (→हि) -d) दे३ ७ मोहनके, ते१ ६ ६ ६ के
(→मोहनके); का१ बने (→मुने)

३१ -a) दे३ मोह (न), दे११ न१ मोहे (→मोह) दे३ ३
ते१ रौद्र (→रुद्र) -b) ते१ भुवन (→भुवना) दे३ वेव
(→वेतु) -c) वा१ उतुतु (→उतुतु) न१ सर्व (→सत्ता)
-d) का० देवाश्च, दे१ देवाना (→देवाश्च) दे११ नयम् (→भयम्);
वा१ का३ न१ जगामत कारा भाविता दे१ जगाम (→जगामन्)

३२ दे३ ० -a) ना१ का३ व३ दे३ ५ ९ १० ते१ न१
महेन्द्र (→सहेन्द्र) -b) दे३ गता (→गता) दे११ ब्रह्मगत्व सन
गता -c) दे३ म्योतु (उ ?) (→म्योतु) -d) व३ युग्धम्,
दे३ ११ मृद च (दे११ मृ) (→युग्धं तु) व३ ६ ६ ६ (→किं त्विदम्)

३३ दे३ ab ० -a) दे३ ततो, ते१ विवि (→भवो)
ते१ संश्रु (→श्रुत) -b) व३ दे३ स्थिता (→स्थित) दे३ महा
मोहे स्थित प्रभु -c) व३ ३ दे३ ७ न१ त्वमी (→त्वमे) -d)
कारा गता (→जग्मु); दे११ जग्मु क्षोभ दुरत्यय (?)

५. ३४ इत्युक्त्वा सोऽभवत् तूष्णीं ततोऽप्युचुः सुरा हरिम् ।
 आगच्छ शक्र गच्छामो यावत् तत्र समाप्यते ॥ ३४
 समाप्ते मोहने बालो यः समुत्पत्स्यतेऽवययः ।
 स नूनं देवराजस्य पदमैन्द्रं हरिष्यति ॥ ३५
 ततोऽमराणां वचनाद् विवेको बलधातिनः ।
 भयाज्ज्ञानं ततो नष्टं भाविकर्मप्रचोदनात् ॥ ३६
 ततः शक्रः सुरैः सार्धं बह्विना च सहस्रदृक् ।
 जगाम मन्दरगिरिं तच्छृङ्गे न्यविशत्ततः ॥ ३७
 अशक्ताः सर्व एवैते प्रवेष्टुं तद्भवाजिरम् ।
 चिन्तयित्वा तु सुचिरं पावकं ते व्यसर्जयन् ॥ ३८

३४. -१) नः इत्युक्त्वा (→इत्युक्त्वा); बः चागवत्, दे० ११
 व भवत्, दे० ३.५.७-१० ठे० त्वभवत्, दे० तुभवत्, नः ते भवत्
 (→सोभवत्); दे० ११ जप्या (→तूष्णीं). -२) दे० तत प्रोचुः,
 ठे० तत ऊचुः, नः तपेयूचुः (→ततोऽप्युचुः); दे० ११ ततोऽनुसुरा
 हर्ति -३) दे० तत्र (→शक्र). -४) शा० दे० ११ यावत्तत्र, दे०
 यावत्तत्र, दे० यत्र तत्र, नः यावन्मोह (→यावत्तत्र); नः *मा*
 (→समाप्यते).

३५. -१) दे० बाले (→बालो). -२) बः यत् (→य);
 का०, दे० ११ समुत्पद्यते (→समुत्पत्स्यते); दे० योऽनुत्पद्यते
 (→य समुत्पत्स्यते). -३) शा० का०. का० १.२ नून स (→स नून).

३६. -१) दे० वचन (→वचनात्). -२) दे० १.३.१० ठे०
 दिवोको, दे० महर्षे, दे० विवेको (को ?) (→विवेको); दे० ३.९ ठे०
 वा (दे० ज्वं) (→यत्न). -३) दे० भवाज्ज्ञान, दे० ततो ज्ञानं,
 दे० ११ भयान्न- (→भयाज्ज्ञान); शा० विभो, का०, वा०. वा०. विभो,
 नः तया (→ततो). -४) का० 'प्रचोद' (→'प्रचोद').

३७. -१) दे० ३.३ शक्र (→शक्र); नः साव (→सार्धं).
 -२) का० बह्विना स, दे० बह्वि नीत्वा (→बह्विना च); बः दे० ३
 'श्रुक्' (→'हृक्'). -३) बः ३ तप्युत्वा, दे० पस्यागे, दे० तप्ये
 (→तप्युगे); का०, स्वयत्तत, बः ३ निरवतिष्ठ (बः 'नुवा'),
 दे० ३.१० ठे० पथि सप्तम, दे० स्वयत्तत, दे० नः स्वयत्तत च,
 दे० स्वयत्तत (→स्वयत्तत); दे० तत्पथेय वै ततः (?)

३८. -१) बः सप्तम (→सप्तम). -२) दे० ३ यद्भवा-
 जिरम्, दे० यद्भवाजिरम् (→तद्भवाजिरम्); दे० तत्पथेयं भवा-
 जिरम्, ठे० बः संवित्पिप्पला मुनिर्, बः मुनिर् वित्पिप्पला तु,
 दे० सत्पिप्पला मुनिर् दे० ठे० वित्पिप्पला मुनिर्. -३) दे० ११ यावत्
 (→यावत्); दे० तु, दे० च, ठे० तं (→दे०); शा० निरवत्य
 (→स्वयत्तत).

स चाभ्येत्य सुरश्रेष्ठो दृष्ट्वा द्वारे च नन्दनम् ।
 दुष्प्रवेशं च तं मत्वा चिन्तां बह्विः परां गतः ॥ ३९
 स तु चिन्तार्णवे मग्नः प्रापश्यच्छंभुसन्ननः ।
 निष्कामन्तीं महापङ्क्तिं हंसानां विमलां तथा ॥ ४०
 असावुपाय इत्युक्त्वा हंसरूपो हुताशनः ।
 अव्यथित्वा प्रतीहारं प्रविवेश हराजिरम् ॥ ४१
 प्रविश्य सूक्ष्ममूर्तिथ शिरोदेशे कपर्दिनः ।
 प्राह प्रहस्य गम्भीरं देवा द्वारि स्थिता इति ॥ ४२
 तच्छ्रुत्वा सहस्रोत्थाय परित्यज्य गिरेः सुताम् ।
 विनिष्क्रान्तोऽजिराच्छब्धो बह्विना सह नारद ॥ ४३

३९. -१) दे० ११ भवान्येय, ठे० स चाभ्येत्य, नः ततोऽभ्येत्य
 (→स चाभ्येत्य). -२) दे० तु (→च). -३) बः 'वेस' (→'वेस');
 बः विर, दे० वन, दे० च तद् (→च तं), बः दे० १० दृष्ट्वा, दे०
 स्वा (→मत्वा). -४) का० बह्विभ्रिता (→चिन्ता बह्वि); शा०
 दे० ११ परा गता, बः परं गत, दे० परं तत, दे० पराहतः
 (→परा गत).

४०. -१) बः ३ च (→चु). -२) शा० प्रात स्वा, का०.
 दर्श, का० प्रातस्त्वा + प्रातःसीद, बः प्राति स्वाद, बः ३
 प्रातस्त्वा, दे० नः त्वरत्स्वा (नः ३) (→प्रातस्त्वा); शा० बः
 'सम्मत्', का०. का० १.२ दे० नः 'सप्तत', दे० 'बाहुन', दे० 'संमत्'
 (→'सप्तत'), दे० 'सप्तत' (→'सप्तत'). -३) दे० विपति, दे० विपत्ती,
 नः विपत्ती (→विमला); ठे० यथा (→तथा).

४१. -१) दे० ११ भामातुं (?) (→भामातुं); बः ३ 'पात'
 (→'पात'). -२) दे० विव' (→'हंस'); बः ३ 'रूपो' (→'रूपो');
 बः ३ दे० ७ नः विभावतु (→हुताशन). -३) दे० ११ प्रतो
 (दे० ११ 'ति' हार (दे० ११ 'रं') (→प्रतीहार). -४) बः हृद्यन्ते, दे०
 हृद्यन्ते (→हृद्यन्ते).

४२. -१) दे० 'मूर्ति' स, दे० नः 'मूर्ति' (→'मूर्ति').
 -२) दे० ११ बाह (→प्राह). -३) बः दे० ठे० शरविषया, नः द्वारं
 गता (→द्वारि स्थिता).

४३. -१) बः ३ दे० ७ स भूत्वा (→स भूत्वा); ठे० तु ततो
 (→सहस्रो). दे० एतद्भवा ततोऽभ्येत्य, दे० ततः भूत्वा ततोऽभ्येत्य.
 -२) शा० का०, का० १.२ निर बः (का० 'प्रा') नो (→नि-
 'प्रा'), शा० का०, का० १.२ निर (का० 'प्रा') (प्रा) (प्रा), बः ३
 'न' निरप्य, दे० दृष्टा (→'न' निरप्य); का०, प्रा, बः
 दृष्टु, दे० दूर (→दूर). -३) दे० ११ नारद (→नारद).

विनिष्क्रान्ते सुरपत्नी देवा मुदितमानसाः ।
शिरोभिरवनीं जग्मुः सेन्द्रार्कशशिपावकाः ॥ ४४
ततः प्रीत्या सुरानाह वदन् वार्यमाशु मे ।
प्रणामावनतानां वो दास्येऽहं वरमुत्तमम् ॥ ४५
देवा ऊचुः ॥
यदि तुष्टोऽसि देवानां वरं दातुमिहेच्छसि ।
तदिदं त्यज्यतां तावन्महामैथुनमीधर ॥ ४६
ईश्वर उवाच ॥
एवं भवतु संत्यक्तो मया भावोऽमरोत्तमः ।
ममेदं तेज उद्विक्तं कथिद् देवः प्रतीच्छतु ॥ ४७

पुलस्त्य उवाच ॥
इत्युक्ताः शंभुना देवाः सेन्द्रचन्द्रदिवाकराः ।
असीदन्त यथा मग्नाः पङ्के वृन्दारका इव ॥ ४८
सीदन्तु दैवतोऽप्येवं हुताशोऽभ्येत्य शंकरम् ।
प्रोवाच मुञ्च तेजस्त्वं प्रतीच्छाम्येव शंकर ॥ ४९
ततो मुमोच भगवांस्तद्रेवः स्कन्धमेव तु ।
जलं तुपान्ते वै यद्वत् तैलपानं पिपासितः ॥ ५०
ततः पीते तेजसि वै शार्वे देवेन बह्विना ।
स्वस्थाः सुराः समामन्य हरं जग्मुस्त्रिविष्टपम् ॥ ५१

४४. -a) दे० न१ विनिष्क्रान्ते, दे११ विनिष्क्रान्ते (→विनिष्क्रान्ते), दे११ उप ८ तो (→सुरपत्नी) -b) दे११ देवो (→देवाः) -c) ब१ दे११ अवनी, ब३ धवला (→अवनी). -d) दे० सेन्द्रा स शशि, न१ सेन्द्रार्का सवि० (→सेन्द्रार्कशशि०), दे११ पावका (→पावका).

४५. -a) दे० न१ देव (→प्रीत्या); दे० न१ प्राह (→प्राह). -b) दे० कायम् (→कार्यम्); ब२ वास्ये, दे० आग्ने, न१ प्रातु वै (→प्रातु मे). -c) ब१ प्रणामा, ते१ ८८८ (→प्रणामा०). दे० ३.५.१०.११ ते१ ० नरा (ते१ ८) वो हि, दे० ७ ० नतो वे (दे० ०) हि, न१ नतेम्यो हि (→नतानां वो); दे० प्रणामपतनाशो हि -d) शा० का१ २ [अ]ह दास्ये, दे० दास्योह, दे० दास्योह (→दास्येह), ब१-३ दे० ७ ० न१ दास्ये वरमुत्तमम्.

४६ न१ देवा .

४६. -a) दे० तुष्टोमि (?), दे११ तुष्टोमि (→तुष्टोमि). -c) ब१-२ दे० १० तदिह (→तदिह), दे११ त्याज्यतां (→त्यज्यतां); दे० अह (→तावत्) -d) दे० ५.११ ईश्वर (→ईश्वर)

४७ ब१ दे० ० शा० श्री ईश्वर ३ दे० ईश्वर उ. दे० ईश्वर-मीधरः दे० श्रीशिव ३ ते१ न१ ईश्वर .

४७. -a) दे११ भवतु, न१ भवति (→भवतु), ब२ स त्यक्तो, दे० व सत्य, न१ सत्यकुं (→सत्यको) -b) दे१ महाभावो, दे० महाभोगे, दे० मया भोग, दे० त्यक्त वा ह्, न१ मयासाव- (→मया भावो-), ब२ दे०-७ सुरोत्तम, दे० [म] मरोत्तम, दे११ [म] मरोत्तम (→[म] मरोत्तमा) -c) दे० तै म (मा ?) मक (→ममेव), दे० तै उद्विक्त (→तेज उद्विक्त). -d) ब१ ३ दे० ५.११ एव (→देव); का१ प्रतीच्छसि, +०, दे० ५.११ प्रतीक्षि (दे० च्छ) तु (→प्रतीच्छतु).

४८ ब१-२ ० शा० कारा, का१ न१ पुलस्त्य ३ दे० ११ पुलस्त्य उ. दे० श्री पुलस्त्य .

४८. -a) शा० दे० ११ इत्युक्ता (→इत्युक्ता) -b) दे० सदेन्द्र, ते१ सहचन्द्र- (→सेन्द्रचन्द्र-); दे० ३ ११ ०कर (→०करा) -c) ब२ दे० न१ आसीदन्त, दे० असीदन्त (→असीदन्त), दे११ मय (→मया) -d) कारा. सवि, दे० द्विज, ते१ प्रति (→इव); का१ पङ्के वृन्दारका, +दातवला इव, मुञ्च. पङ्के गावस्तथा सुरा .

४९. -a) शा० का१ २ वाय (का१ ०) लु, कारा. व्यायत्तु, ब१ वदन्तु (→सीदन्तु); ब१ २ ०तेष्वेव, दे० ०तेष्वेव (→०तेष्वेव). -b) दे११ हुताशो (→हुताशो), दे० शकर. (→शकरम्). -c) न१ उवाच (→प्रोवाच); ब१ देवस्य, ब३ त्व तेज (→तेजस्य). -d) दे० ३ ८.११ न१ [य]म (दे११ ०क-), दे० [य]ति (→[य]ति); दे० ५ शंकर (दे० ०र) (→शंकर)

५०. -a) दे० अमुञ्च (→मुमोच) -b) ब१-३ दे० ३ ५. १० ते१ स्कन्धम्, दे० स्कन्धम्, दे० न१ स्कं च (न१ ०)म् (→स्कन्धम्); कारा. ब२ ३ दे० न१ च, का१ तव (→तु) -c) कारा का१ २ ब१-३ दे० ३ ५. १० ११ तुपान्ते, ते१ तुपान्ते (→तुपान्ते); ते१ यदा (→यद्वत्), दे० जगत् मुञ्चतो यद्वत्, दे० न१ जि (न१ ज) गाल वृषभो यद्वत्. -d) दे० तोम (→तैल०), शा० ०तितम्, दे० १० ०तत (→०तित)

५१. -a) दे११ तत पाते, दे० ते१ ततोऽपि ते (→तत पीते); दे० १२ अमसि, दे० रभस, दे० रोषि, ते१ अनसि (→तेजसि); दे० १० तसस्तेजसि पीते वै. -b) ब२ शार्व, ब३ शार्व, दे० शार्व, दे० शार्व, दे० शार्व, न१ सर्व (→शार्व); दे० तेजसि (→देवेन). -c) कारा. ब२ सुस्था (→स्वस्था). -d) दे० बह (→हर); ब१-३ त्रिविष्टपम् (→त्रिविष्टपम्).

५४ ७० इत्युक्त्वा पर्वतसुता समेत्यापश्यदद्भुतम् ॥ ६९ ॥
 यत्तद्गङ्गमलादिव्यं कृतं गजमुखं नरम् ।
 ततः प्रीता गिरिसुता तं पुत्रं परिपश्यजे ॥ ७० ॥
 मूर्ध्नि चैनमुपाधाय ततः श्रवोऽभ्रवीदुमाम् ।
 नायकेन विना देवि तत्र भूतोऽपि पुत्रकः ॥ ७१ ॥
 यस्माज्जातस्ततो नाम्ना भविष्यति विनायकः ।
 एष विघ्नसहस्राणि सुरादीनां करिष्यति ॥ ७२ ॥
 पूजयिष्यन्ति चैनास्य लोका देवि चराचरा ।
 इत्येवमुक्त्वा देव्यास्तु दत्तवास्तनयाय हि ॥ ७३ ॥

(→जैतेवि) -b) या। कारा बा। २ बा. ३ दे. ३.११ स्व सुत, बा।
 स्वम्मा, दे। ३.१० ते। न। स्वस्तुत, दे. ९ स्व सुत (→स्वसुत) -c)
 का. २ दे। इत्युक्त्वा (→इत्युक्त्वा) दे. १ मुतो (→मुता) -d)
 दे। ३ सुतेव्य (→समेत्य) दे। १० मयेद इतमद्भुतम्, बा। ३ दे।
 समेत्य दृष्टोद्भुतम्

७० -a) का। बा. ३ दे. १ यत्त्वयम्, बा. ३ दे। ४.१० ते।
 यत्त्वयम् (→यत्त्वयम्), दे। ४.१० ते। दिव्य (→दिव्यम्) -b)
 दे। ४.१० ते। हृत (→हृतं), बा। गत (→गतम्), दे। ४.१० ते।
 मुतो (→मुत) दे। ४.१० ते। नर, न। हर (→नर) -c) दे।
 ०००० (→गिरिसुता) -d) दे. ३ त०८; दे. १० पुत्र त (→त पुत्र)

७१ -a) दे। ३ चैवम् (→चैवम्), बा। ३ दे. १.१० न।
 चैवम् (→चैवम्) -b) बा. ३ दे. ३ चैवम् (→चैवम्); बा. ३ इमा
 (→इमा) -c) दे। मया, न मया- (→मिता) बा. दे। ३.५ ते।
 न। देतो (→देवि) -d) बा. दे. १०.११ मया, दे। ३ ते। त्वाया, दे। १
 विना, दे. ३ त्व (त्व ?) या, दे. ३ त्वा (→तव); बा. ३ भूतो हि,
 दे. ३ भूतेन, ते। भूतेषु (?) (→भूतोऽपि); बा. विविता तेन पुत्रक

७२ -a) बा. ३ तस्मात् (→तस्मात्) बा. यात
 (→यात) -b) दे. ३ भविष्यति विनायक -c) दे। ३ ते।
 प्रमं, दे. ३ स व, दे। ३ एक (→एक) -d) बा. दे। ३.१० देवा
 (→मुत्त), बा. ३ दे. ३ हरि, दे। ३ ते। हरि (→हरि)

७३ -a) दे। १.११ भविष्यति (→भविष्यति), या।
 देवाय, बा. ३ चैव, बा. चैवाय, + चैव, बा. ३ चैवात् (?),
 दे। १.१० ते। देवाय, दे. ३ चैवाय, बा. ३ चैवाय (→चैवाय)
 -b) दे। ३.१० ते। देवि (→लोका); दे। ३ ते। लोका, बा. ३ दे।
 दे, दे. ३ लोका (लोका ?) (→देवि); दे. ३ च (→च)

सहायं तु गणश्रेष्ठं नाम्ना ख्यातं घटोदरम् ।
 तथा मातृगणा घोरा मृता विघ्नकराश्च ये ॥ ७४ ॥
 ते सर्वे परमेशेन देव्याः प्रीत्योपपादिताः ।
 देवी च स्वसुतं दृष्ट्वा परा हृदमवाप च ॥ ७५ ॥
 रमेऽथ शंभुना सार्धं मन्दरे चात्कन्दरे ।
 एवं भूयोऽभवद् देवी इयं कात्यायनी विभो ।
 या जघान महादैत्यौ पुरा शुम्भनिशुम्भकौ ॥ ७६ ॥
 एतन् तवोक्तं वचनं शुभाशयं
 यथोद्धवं पर्वततो मृडान्याः ।

-c) बा. देवि (→देव्या) -d) दे। ३.१० ते। १ व स हि दे. १ या
 यदि (→याय हि)

७४ -a) या। बा. ३ सहायस्व, कारा सहाय, बा. ३ सहा
 यस्व (→सहायस्व), दे। ३ सहायस्व (→सहायस्व); दे. ३ मुत्त (→मुत्त),
 बा. ३ दे. १ सहा (दे. १ दा) मं मातृग (दे. १ या) थं ह (दे. १ ह)
 -b) बा. ३ भविष्यति, दे. ३ घटोदर (→घटोदर) -c) दे।
 तयामात्मा, दे। ३ ततो मातृ (→तया मातृ) -d) बा. ३ मृत,
 दे. ३ भूतो (→भूता)

७५ -a) बा. ३ परमेशेन, दे. १ न। गणनाथ (→परमे
 शेन); दे. ३ देव्या (→देव्या); दे. ३ न। प्रीतो (→प्रीतो);
 दे. ३ रिता (→रिता) -c) बा. ३ दे. ३ त सुत, दे. ३.१०.११ न।
 स्व सुत (→स्वसुत) -d) दे। ह (→व); बा. ३ परमा मु
 माय च

७६ -a) बा. ३ दे. १ न। रमे व, दे। ३ रमे व (→रमे व)
 -b) बा. ३ मन्दरे (→मन्दरे) -c) दे. ३ हर्ष (→हर्ष); बा. ३ दे.
 भवं, दे. ३ मये, दे. ३.११ [य] मय, (→[य] मय); दे. ३ देवा
 (→देवो) -d) दे। त्वयं, दे. ३ हर्ष, दे। ३ हर्ष (→हर्ष);
 बा. ३ त्वयं, दे. ३ गुमा (→विभो) -c) बा. ३ मातृगणा (→या
 जघान); दे. ३ च दैत्यो (→महादैत्य)

७७ -a) बा. दे. ३ ते। एवं (→एवं); या। बा. ३ बा. ३
 गुमाय, दे। ३.१० न। गुमाय, दे। ३ गु (१) माय (→गुमाय)
 -b) कारा बा. दे. ३ यथोद्धवं, दे. ३ भूतो भव (→यथोद्धवं);
 दे. ३ प (या?) शंभुतो (→शंभुतो); दे. ३ भगव्या, दे। ३ भगव्या
 (→भगव्या); दे. ३ भूतोभरगादिगुप्त भगवो, दे. ३ भूतोभर ग
 ततो भगव्या, -c) बा. ३ दे. ३ हर्ष, दे. ३ हर्ष (→हर्ष); बा. ३
 लक्ष्मणहर्ष, बा. ३ घटोदरहर्ष, बा. ३ त्वायहर्ष, दे. ३ व ततो
 गार्ति, दे. ३ न। च महायहर्ष, दे। ३ च महायहर्ष (→च महायहर्ष)

खर्गं यशस्वं च तथाबहारि

आख्यानमूर्त्तिस्करमद्रिपुञ्जाः ॥ ७७

इति श्रीवामनपुराणे अष्टाविंशोऽध्यायः ॥२८॥

२६

पुलस्त्य उवाच ॥

कश्यपस्य दनुर्नाम भार्यासीद् द्वित्रसत्तम ।
 तस्याः पुत्रत्रयं चासीत् सहस्रांश्चाद् बलाधिकम् ॥ १
 ज्येष्ठः शुम्भ इति रयातो निशुम्भश्चापरोऽमुरः ।
 तृतीयो नमुचिर्नाम महाबलसम्पन्नितः ॥ २
 योऽसौ नमुचिरित्येवं रयातो दनुसुतोऽमुरः ।
 तं हन्तुमिच्छति हरिः प्रमृष्ट कुलिशं करे ॥ ३

-८) शा. कारा का. १ ग्राह्यातम्, दे. १ पुष्प, +
 ग्राह्यान् (→ग्राह्यान्)

पुष्पिका शा. कारा का. २ दे. ३ ५ १० ११ ते. १ इति
 श्री (कारा दे. ११ [श्री]) वामनपुराणे उमासम्भे, ब. ३ इति
 श्रीवामनपुराणे उमासम्भे भीरवप्रादुर्भावे, व. २ इति वामनपुराणे
 पारमहन्त्या संहिताया वैयासिक्या भीरवप्रादुर्भावे, दे. १ न. १ इति
 (दे. १ [श्री]) श्रीवामनपुराणे दे. ४ इति वामनपुराणे भीरवप्रादुर्भावे
 उमासम्भे, दे. १ श्रीवामनपुराणे उमासम्भे, दे. ९ श्रीवामनपुराणे, मुने
 इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदसंवादे उमासम्भे, अध्यायनाम—
 ब. १०, शा. कारा का. १ दे. १ ५ ११ विनायकोत्तिर्नाम, का. २ दे. ३ ७ ९ १०
 ते. १ विनायकोत्तिर्नाम, ब. १ उमासम्भवविधिर्नाम, दे. ४ समाप्ति
 र्नाम अध्यायसंख्या—शा. ब. २ दे. १ २ ४ ५ ११ ०, कारा पद्
 पञ्चासत्तमोऽध्याय, का. १ १४४११, का. २ अध्याय, १४४५११ ब. ५ अध्याय,
 दे. ३ १० अध्याय ॥१४४११, दे. १ पञ्चासत्तमोऽध्याय, दे. ९ सप्तविंशोऽध्याय, ते. १
 पद्पञ्चासत्तमोऽध्याय, न. १ सप्तविंशोऽध्याय मुने कपु पञ्चासत्तमोऽध्याय

२६

॥ शा. का. १ दे. १ ९ ते. १ न. १ पुलस्त्य दे. १ पुलस्त्य उ

१ -८) दे. ९ काश्यपस्य (→कश्यपस्य) शा. १ घनुर्नाम, ब. १ दे. ४
 दनुर्नामा, दे. ९ दनुर्नाम (→दनुर्नाम) -८) दे. ३ सत्तम (→सत्तम)
 -०) शा. १ तस्या, दे. १ तस्य (→तस्या) -८) दे. १ हासिद,
 दे. १ नासन् (→चासीत्) -८) का. १ सहस्राख्याद्, +सहस्राख्याद्,
 दे. १ न. १ सहस्राद् (→सहस्राधाद्), ते. १ बलाधिका (→बलाधिकम्)
 दे. ९ तपसाश्चबलाधिका .

त्रिदिवेशं समायान्तं नमुचिस्तद्गयादथ ।
 प्रविवेश रथं भानोस्ततो नाशकदच्युतः ॥ ४
 शक्रस्तेनाथ समयं चक्रे सह महात्मना ।
 अवध्यत्वं धरं प्रादाच्छत्रैरस्त्रैश्च नारद ॥ ५
 ततोऽवध्यत्वमाज्ञाय शस्त्रादस्त्राच्च नारद ।
 संत्यज्य भास्कररथं पातालमृषयादथ ॥ ६
 स निमज्जन्पि जले सामुद्रं फेनमृत्तमम् ।

दे. ५५

२ -८) दे. ११ शम्भु (→शुम्भ) -०) शा. १ नमुचिनाम,
 दे. ९ नमुचिर्नामा (→नमुचिर्नाम)

३ -८) शा. कारा का. २ ब. १ दे. ९ न. १ हलेव (→दश्येव)
 -८) दे. ९ (शा) ह्यातो (→ह्यातो), शा. १ धनुमुतोमुरा, दे. ९
 न. १ दनुमुतोसम, दे. ११ दनुमुतो बन्धु (→दनु मुतोऽमुर)
 -८) ते. १ य (→य)

४ -८) दे. ४ त्रिदिवेश (→त्रिदिवेश) -८) शा. १ नमुच्य
 स्तद्, ब. १ नमुचिस्तु (→नमुचिस्त), दे. ३ भया तथा (→भयादथ)
 -८) शा. का. १ नाथ कदा (का. १) च्युत, कारा बचकदाच्युत,
 दे. ३ नाशकदुच्यते, दे. ४ नाशपदच्युत (→भाशकदच्युत)

५ -८) दे. ९ पकस् (→शक्रस्), न. १ समर (→समय) -८)
 शा. कारा का. १, २ ब. १ दे. ३ ५ ९ ११ ते. १ प्रचक्र स (कारा का. १ २ च)
 महात्मना दे. १ १० प्रचक्र स महात्मना (दे. १) -८) दे. ११ अवध्यस्त्व
 (→अवध्यत्व) शा. कारा का. १, २ ब. १ दे. ४ तथा, दे. ९ न. १ तथा
 (→वर) -८) ते. १ वाङ्मुखैश्च नारद

६ का. १ ab ० -८) शा. १ [न] वष्यत्वमज्ञाय, दे. ३
 [अ] वष्यत्व माज्ञाय (→[अ] वष्यत्वमाज्ञाय) -८) दे. ३ १० शस्त्रैश्च
 श्चैश्च (→शस्त्रादस्त्राच्च), शा. १ ब. २ ३ नारद, दे. ४ समर, दे. ९ न. १
 दानव (→नारद) -८) दे. ४ सत्यगन्ध (→सत्यगन्ध), दे. १ २ भास्वर
 (→भास्कर) -८) कारा समयादथ, दे. १ ३ ५ न. १ उपपादय (दे. १
 ५) दे. ९ मृषयादथ, मुने उदयादथ (→उजयादथ), का. १ पाताल तु
 ययादथ, दे. ४ पपात जलमध्यत .

७ -८) शा. का. २ दे. १ सनिमज्जन्पि, व. २ सनिमज्जन्पि
 (→स निमज्जन्पि), दे. ३ जले (→जले) -८) ब. १ समुद्रं, दे. ११

८ ददशे दानवपतिस्तं प्रमुह्येदमब्रवीत् ॥ ७
यदुक्तं देवपतिना वासवेन वचोऽस्तु तत् ।
अयं स्पृशतु मा फेनः कराभ्यां शुद्ध दानवः ॥ ८
मृत्तनासाक्षिकर्णादीन् सममार्जं यथेच्छया ।
तस्मिञ्छक्रोऽमुत्रद् वज्रमन्तर्हितमपीश्वरः ॥ ९
तेनासौ भग्ननासास्यः पपात च ममार च ।
समये च तथा नष्टे ब्रह्महत्याऽष्टशद्वरिम् ॥ १०
स वै तीर्थं समासाद्य स्नातः पापादमुच्यत ।

समुद्र, दे० समुद्रे (→सामुद्र) व० फ०, व० फे० (→फ०) -०)
दे० वदशे (→ददशे) -०) व० दे० ३ ते० समुद्रहृदम्, व० तस्मि
ष्टवद्, न० समुद्रदिग्द (→त प्रमुह्यदम्)

८ -b) का० वचोस्तु तत्, + वचोस्तुतत्, दे० वचोस्तु त
(→वचोस्तु तत्) -०) व० २ स्पृशतु, दे० स्पृशतु, न० स्पृशतु
(→स्पृशतु) व० २ मा फेन (व० फे०), व० दे० मा फेन, दे० मा
फेन (→मा फेन) -०) का० का (क ?) राभ्या (→कराभ्या)

९ -a) शा० का० २ व० ३ दे० ३ ५ मुखनासादि,
कारा मुखनासास्य, दे० मुखेन साक्षि, दे० मुखे नासादि, ते०
मुखनासादि, न० मुखनासाक्षि (→मुखनासाक्षि), दे० कर्मादीन्
(→कर्मादीन्) -b) वारा स पत्सयं, का० स समायं, दे० ३ ५ ७
१० ते० समापूर्व, दे० सामपूर्व (→सममार्जं); दे० यथेच्छया
(→यथेच्छया) -०) दे० शपीश्वर, दे० शपीश्वर, न० शपीश्वर
(→शपीश्वर)

१० -a) शा० भग्ननासास्य, व० ३ दे० ७ ९ न० रुदनासास्य,
दे० ३ १० ते० रुदनासास्य दे० ११ रुदनासास्य (दे० ११ १२)
(→भग्ननासास्य) -b) शा० ममारच, दे० ममारच (व ?) दे०
ममारच (→ममारच) -०) व० ३ दे० ११ समये, दे० समये, दे०
समये वि, दे० ७ न० समये, दे० समये तु, दे० १० समयेन (→समये
च) दे० ३ लिट्, ते० लिट् (→नष्ट)

११ -a) शा० सर्वं तीर्थं समा, कारा तीर्थानि स समा,
व० सर्वं तीर्थं समा, व० दे० ५ ११ ते० सवैत (दे० ११ १२) तीर्थमा,
दे० सर्वं तीर्थं समा, दे० सर्वं तीर्थं समा, दे० ७ स चेंदुतीर्थमा, दे०
सर्वं तीर्थं समा, दे० १० स चैव तीर्थं समा, न० स च तीर्थं समा (→स
वै तीर्थं समा) -b) शा० वारा स्नात, दे० स्नान, दे० तत,
दे० स्नात (→स्नात) दे० ४ १० स्नात पापाभ्युप्यदे (दे० १० १०),
न० स्नात पापाभ्युप्यदे -०) दे० तस्य तौ (→तौ) दे०
हृदौ (→शरी) -०) व० ३ दे० ५ ते० हृद, दे० वीरी, न० हृदौ
(→हृदौ)

ततोऽस्य आतसौ वीरौ क्रुद्धौ शुम्भनिशुम्भकौ ॥ ११
उद्योगं सुमहत्कृत्वा सुरान् बाधितुमागतौ ।
सुरास्तेऽपि सहस्राक्षं पुरस्कृत्य विनिर्ययुः ॥ १२
जितास्त्वाग्र्यस्य दैत्याभ्यां सचलाः सपदानुगाः ।
शक्रस्याहृत्य च गर्जं याम्यं च महिषं बलत्र ॥ १३
वर्णस्य मणिच्छत्रं गदां चैव मारुतस्य च ।
निधयः पद्मशङ्खाद्या हतास्त्वाग्र्यस्य दानवैः ॥ १४
त्रैलोक्यं वशं चास्ते ताभ्यां नारद सर्वतः ।

१२ -a) दे० समुद्रा (→सुमहत्) -b) कारा देवा
(→सुरान्) दे० बाधितुम् रीती, दे० ७ ९ न० बाधितुमुच्यते
(→बाधितुमागतौ) -०) शा० कारा का० २ व० दे० ७ ११
सुरास्त्वपि, व० सुरास्त्वपि, व० सुरा अग्नि, दे० सुराभ्या (→सुरा
स्तेऽपि); का० सहस्राक्ष, + सहस्राक्ष, व० दे० ११ सहस्राक्ष (→सह
साक्ष) -०) शा० कारा का० २ विनिर्ययुः (→विनिर्ययुः)

१३ -a) दे० जितास्त्वौ, दे० जितास्त्वौ, न० जिताभ्या
(→जितास्त्वा) व० दैत्याना (→दैत्याभ्या) -०) व० ३ शक्रस्य
कृत्य (व० २ १२), व० शक्रस्याहृत्य, दे० शक्रस्याहृत्य (→शक्रस्या
हृत्य); दे० तु (→च) शा० गजे का० २ व० ३ दे० ४ ७ १० ११ ते०
गजे, दे० राजा (→गजे) -०) का० २ दे० ३ १० ११ ते० याम्यम्,
व० ३ दे० ७ १२ यमस्य, दे० याम्ययु (→याम्य च); शा० का० २ व०
दे० ३ ४ १० ११ ते० न० महिषी (→महिष)

१४ -a) दे० ११ वरुणास्य, न० वारुणा च (→वर
णस्य) शा० कारा व० २ महर्षयः, व० दे० ३ ५ ७ मणि
छत्रं (→मणिच्छत्र) -b) व० ३ दे० ११ ते० गदा (→
गदा), व० १ व० भारत व दै, + यमतेरपि, व० ३ वीराल (व०
द ?) स्व हि, दे० वीरालवस्य च, दे० वीराल (व ?) स्व तु, न० व०
मानुरस्य हि (→व० भारतस्य च) -०) दे० पद्मशङ्खा, दे० १०
गणपत्या (→पद्मशङ्खा) -०) दे० ११ वृता (→वृता) दे०
[या] हृत्य (→[या] हृत्य) शा० कारा हता दानवगुर्य

१५ -a) व० ३ दे० ५ १० ११ ते० त्रिलोकी (→त्रिलोक्य)
शा० कारा व० २ वामागरीत व० ३ दे० ५ १० ते० वरुणा चास्ते
(व० २ १२) दे० वच (व ?) ना वा (व ?) स्ते, दे० वामं चापि,
-b) व० वामा यो (व ?) स्ते, न० वाम चास्ते (→वाम चास्ते)
-०) दे० १० ते० मुने [य] यो (→ताभ्या) व० सतम्, दे० ३
ते० पतत, (दे० १०), दे० १० दैत्यो (→पतत) -०) कारा
व० ३ तो वामगुर, व० दे० ३ वामगुर, दे० ३ वामगुर
(→वामगुर) -०) कारा वामगुर, व० ३ दे० ३ ५ ७ १० ११

तदाजग्मुर्नहीपृष्ठं ददृशुस्ते महासुरम् ॥ १५
 रक्तरीजमयोबुस्ते को भवानिति सोऽब्रवीत् ।
 स चाह दैत्योऽस्मि विभो सचिवो महिषस्य तु ॥ १६
 रक्तरीजेति विख्यातो महावीर्यो महाभुजः ।
 अमात्यौ रुचिरौ वीरौ चण्डमुष्टाविति श्रुतौ ॥ १७
 तावास्तां सलिले मग्नौ भवाद् देव्या महाभुजौ ।
 यस्त्वासीत् प्रभुरस्माकं महिषो नाम दानवः ॥ १८
 निहत. स महादेव्या विन्ध्यशैले सुविस्तृते ।
 भवन्तौ कस्य तनयौ कौ वा नाम्ना परिश्रुतौ ।

ते। न। दृशते, दे३ ॥ दृश्याते (→दृशुस्ते)

१६ दे३ न। ०d ० -a) दे॥ रक्तरीजम्
 (→रक्तबीज), कारा अयोबुस्तां, दे३ अयावृत्ता (→अयोबुस्ते)
 -b) व३ सात्रवीद, दे३ ७ चाबुवद् (→सोत्रवीद्) -०) कारा
 देवारि (→स चाह) दे३ दैत्यास्मि (→दैत्योस्मि) शा। कारा
 विभो, का३ भवो, + विभो (→विभो) -d) कारा ते।
 च (→तु)

१७ -a) कारा दे३ ७ रक्तबीज इति ख्यातो -b)
 कारा दे३ महाभुज, दे३ महाभुज, दे३ महासुर (→महाभुज)
 -०) दे३ सचिवौ, न। च महा, + च तथा (→रुचिरौ) शा। कारा
 का। २ अमात्यावतिरोद्गो तो, दे३ ममापि सचिवौ वीरौ, दे३ अमात्या
 च महावीर्यौ -d) व। ३ दे३ चण्डमुष्टेति विभ्रुतौ, दे३ चण्डमुष्टाति
 विभ्रुतौ, दे३ चण्डमुष्टाविनिस्तृतौ, दे३ चण्डमुष्टाविति स्मृतौ दे॥ चद
 मंशविभ्रुतौ

१८ न। ० -b) ते। भवाद् दैव्यासहायुगौ -०) व। १
 दे३ ७ यन्नासीत्, व३ य आसीत् (→यस्त्वासीत्) -d) न।
 (स) महिषो (→महिषो)

१८ इत्योक्तत्वात् शा। कारा का। २ व्यक्तिम्—
 २१२ * अनेन बह्वो देवा समरेषु पराजिता ।

१९. न। ० -a) शा। कारा का। २ महादेव्यो,
 दे३ महा (तेजा) देव्या (→महादेव्या) -b) दे३ 'शतेति'
 (→'शतेति सु०'), दे३ विष्यादेस्तु विभ्रुत, दे॥ विष्या 'नलेति'
 विभ्रुते -d) का० दे३ ५ को वा नाम्ना, व। २ केन नाम्ना,
 दे३ क्लिप्तामनो, दे३ १० कि वा नाम्ना (→कौ वा नाम्ना) शा। को
 वा नाम्ना वि०, कारा को कं नाम्ना पिता पुत्र, का। को वा
 नाम्ना पितास्ति वा -०) दे३ ११ कि वीर्यं, दे३ किमरौ (→कि
 वीर्यौ) दे३ क (→कि) -f) शा। दे३ ७ ११ ते। न। अहं,
 दे३ १० अहं, + अहं (→अहंय)

किंवीया किंभभावौ च एतच्छसितुर्मह्यः ॥ १९

शुम्भनिशुम्भावृत्तुः ।

अहं शुंभ इति ख्यातो दनो. पुत्रस्तयौरसः ।

निशुम्भोऽयं मम भ्राता कनीयान् शत्रुपूगहा ॥ २०

अनेन बह्वो देवाः सेन्द्ररुद्रदिवाकराः ।

समेत्य निर्जिता वीरा येऽन्ये च बलवत्तराः ॥ २१

तदुच्यता कया दैत्यो निहतो महिषासुरः ।

यावत्ता पातयिष्याव. स्वसैन्यपरिवारितौ ॥ २२

इत्थं तयोस्तु वदतोर्नर्मायास्तटे स्मृते ।

३ ५५

॥ शा। वा० शुम्भनिशुम्भवृत्तुः दे३ शुभनिशुम्भवृत्तु दे३
 शुभ उवाच न। शुभनिशुम्भो

२० -a) व। ३ दे३ ७ ११ न। शुम्भेति विख्यातो (दे३ ०तो)

दे॥ शुम्भ इति ख्यातो (→शुम्भ इति ख्यातो) -b) दे३ दनु

(→दनो) -०) दे३ महाबाहु, दे॥ स (म ?) म भ्राता (→मम

भ्राता) -d) शा। कारा का३ कनीयाऽन्वयः सुदन्, का।

दे३ कनीयान् शत्रुपूगहा, दे३ ३ कन्याया शत्रुपूगहा, दे३ कनीया

शत्रुपूगहा, दे३ १० कनीयान् शत्रुपूगहा दे३ भ्राता शत्रुपूगहाय क,

न। कनीयाऽन्वयः सुदन्

२१. -a) शा। कारा का। २ बह्वो (→बह्वो); दे३

वीरा (→वीरा) -b) दे३ ५ ११ सेन्द्र रुद्र (→सेन्द्र

रुद्र) -०) दे३ १० म(स ?)मेत्य ते। सामाया (→समेत्य) न।

देवो (→वीरा) -d) व। येऽन्येपि, व३ ये चान्येपि, व३ दे३ १० ते।

ये चान्ये, दे३ ये च (वा ?) न्ये, दे३ ७ चान्ये (→येऽन्ये च); दे३

बलवत्तर, दे३ बलवत्तरा, दे॥ बलवत्तरा (→बलवत्तरा)

२२ -a) कारा दे॥ कया दैत्यो (दे॥ ०त्य), व। कया

दैत्या, दे३ ३ ७ १० ते। न। कय दैत्यो, दे३ कया दैत्यो (→कया

दैत्यो) -b) व। निहतो छण्डितम्, दे३ निहत्यो (→निहतो)

शा। ०युर (?) (→०युर) -०) कारा दे३ २ ५ १० ते। यावत्ता,

दे३ तावत्, दे३ यावत्, दे॥ याव ताम् (→यावत्ता) शा। कारा

का३ पातयिष्याम, का। न। पातयिष्यामि दे३ ११ पातयिष्याव

(दे॥ ०वा ?) (→पातयिष्याव) -d) शा। का। २ ०वातिताम्,
 कारा ०वातिता, न। ०वातिताम् (→०वातिता)

२३ ते। ० ० -b) दे। शुभे ते। 'मुने छण्डितम्

(→मुने) व। ३ तीरे नमस्कृत्य मुने, दे३ रेवातीरे ततो मुने, दे३

स्थाने नर्मदाया मुने, न। तीरे नर्मदाया (महा) मुने -०) व। २ ०वातात्,

दे३ ०वातिता (→०वातिता) दे३ बलमभ्यादिनिष्कातस -d) का३

चण्डमु दो व, व। ३ दे३ चण्ड (दे३ ०ण्डो) मुण्डश्च (→चण्डमुण्डो च);

स त्वा प्राह महाभागे प्रभुरस्मि जगत्त्रये ॥ ३२
यानि स्वर्गे महीपृष्ठे पाताले चापि सुन्दरि ।
रत्नानि सन्ति तावन्ति मम वेदमनि नित्यशः ॥ ३३
त्वमुक्ता चण्डमुण्डाभ्यां रत्नभृता कुशोदरि ।
तस्माद् भजस्व मां वा त्वं निशुम्भ वा ममालुजम् ॥ ३४
सा चाह मां विहसती शृणु सुग्रीव मद्वचः ।
सत्यमुक्तं त्रिलोकेशः शुम्भो रत्नार्ह एव च ॥ ३५
किं त्वस्ति दुर्निनीताया हृदये मे मनोरथः ।
यो मां विजयते युद्धे स भर्ता स्यान्महासुर ॥ ३६

३२ [अ] य (→[अ] पि) -d) दे३ ७० न१ [अ] हिमव
(→[अ] त्पि)

३३ व३ ० (इ ३० पा वि) व१ २ ३३ ०d ३४ ab ०
-a) व१ २ त्वा (व० त्व) हि रत्न (→यानि स्वर्ग) -b) शा१
कारा का१ २ ४ ७ ११ चापि, व१ २ चाप, न१ वारि (→चापि)
-c) दे३ सति (→सन्ति); दे४ ७ तानि सवापि मे सति -d) दे४
रत्नानि विविधानि च, दे४ रत्नानि मम वेदमनि

३४ व३ ० (इ ३० पा वि) व१ ० २ ७ ab ० -b)
दे३ ४ तै१ कुशोदर, दे११ कुशोदर (→कुशोदरि) -c) व२ बाहू,
दे११ भावा (→आ त्व) -d) दे११ निशुम्भ (→निशुम्भ)

३५ व३ ० (इ ३० पा वि) -३) व० सा चोह (?)
दे१ ४ १० तै१ स चाह (→सा चाह) दे१ मा (→मा) शा१ का१ ०
विहसती दे१ विहसता (→विहसती) -b) व१ सुवीर (→सुग्रीव)
-c) शा१ सत्यमुक्तम् (→सत्यमुक्त) दे१ त्रिलोकेश (→त्रिलोकेश)
-d) व२ रत्नादां, दे१ रत्न हि, दे३ रत्नार्ह (→रत्नार्ह) दे४ तु
(→य)

३६ व३ ० (इ ३० पा वि) -a) दे१ किं त्वस्ति दे३
कोटया (→किं त्वस्ति); दे४ दुर्निनीताया (→दुर्निनीताया) -b)
शा१ कारा का१ २ दे४ ७ हृदि मे दे, न१ हृदि चैव (→हृदये मे)
दे११ मनोरथा (→मनोरथ) -c) शा१ कारा का१ ० दे४ यो मा
जयति युद्ध च (दे४ ० न) तै१ योमा च जयते युद्धे -d) शा१ कारा
का१ २ भर्तास्ति दे३ भर्तास्या (→भर्ता स्याद) शा१ महासुर
कारा ममालुज, का१ २ व१ २ दे३-५ ७ १०-११ महासुर (→महा
सुर)

३७ व३ ० (इ ३० पा वि) -a) दे३ प्रोक्त (→
प्रोक्त); शा१ [अ] वलितस्ति, दे३ न विलोपि (→[अ] वलितस्ति)
-b) व१ २ योजयत् स, दे४ योजयेति (→यो जयत्) -c) दे३

मयाचोक्ताऽवललिप्ताऽसि यो जयेत् ससुरासुरान् ।
स त्वा कथं न जयते सा त्वमुत्तिष्ठ भामिनी ॥ ३७
साऽथ मां प्राह किं कुर्मि यदनालोचितं कृतं ।
मनोरथस्तु तद् गच्छ शुम्भाय त्वं निवेदय ॥ ३८
तयैवमुक्तस्त्वभ्यागा त्वत्सकाश महासुर ।
सा चाग्निकोटिसदृशी मत्तैव कुरु यत्नमम् ॥ ३९

पुलस्त्य उवाच ॥

इति सुग्रीववचनं निश्चयं स महासुरः ।
प्राह दूरस्थितं शुम्भो दानव धृत्रलोचनम् ॥ ४० व ५५

जयते दे१ न जयति (→न जयते) कारा स कथं त्वा न जयति
-d) दे४ ७ सात्वेनोत्तिष्ठ, न१ सात्वेनोत्तिष्ठ (→सा त्वमुत्तिष्ठ) व१ २
दे११ भामिनी (→भामिनी) दे३ साध्वी तत्सवीयतामिति

३८ व३ ० (इ ३० पा वि) -३) व१ सायो दे१ न१
सा च (→साऽथ) दे११ मा (→मा) दे३ कुर्मो दे१ कुर्मि (→कुर्मि)
शा१ कारा का१ २ दे४ सा (दे४ स) मा प्राह किं करोमि, दे३ दत्युक्ता
सा च मा प्राह -b) दे३ ३ तै१ यदि (→यद्) शा१ कारा का१ २
यदि (कारा ० द) नालोचितं पुरा दे१ यदि नालोचिता कृता दे१ ९
न१ यदनालोचितं कृतं -c) दे४ मनोरथो हि दे११ मनोरथकृत
(→मनोरथकृत) व१ २ मनोरथ (व२ ० य) त्व (व२ ० त्व) गच्छस्व,
दे१ मनोरथ तद् गच्छस्व

३९ व३ ० (इ ३० पा वि) -a) दे३ तयैवमुक्ताभ्या
भ्यागा, दे४ तयैव मुक्तस्त्वभ्यागा दे३ तयैवमुक्तस्त्वभ्यागा दे३ तयैव
मुक्ताभ्यागम्य दे११ तयैवमुक्ताभ्यागम्य तै१ तयैवमुक्तस्त्वभ्यागा, न१
तयैवमुक्तस्त्वभ्यागम्य -b) न१ समीप (→सकाम) व२ दे३ ५ ७
९ ११ तै१ महासुर, दे४ महासुर (→महासुर) -c) दे१ ४ १० तै१
सा चान्ति दे३ सा चापि (→सा चापि) का१ २ दे४ सट्ठी, दे१ ११
सट्ठा व२ ३ सट्ठा दे१० सट्ठा तै१ सट्ठा (→सट्ठी)
-d) शा१ कारा नन्वेव व१ ० नास्त्व दे३ गयैव दे१० मत्तैव
(→मत्तैव) न१ तत् क्षम (→यत् क्षमम्) का१ २ त्वमन्वेव कुरु क्षमम्

॥ व३ दे१ ३ १० मुने ० शा१ का१ २ दे१ न१ पुलस्त्य; दे४
पुलस्त्य उ दे३ श्रीपुलस्त्य

४० व३ ० (इ ३० पा वि) दे१ ३ १० मुने ab ० -a)
दे३ इति सुग्रीवे ४४४, न१ इति वचनं सम्पन्न -b) दे४ तु महासुर
(→स महासुर); दे३ ७ ४४ महासुर -c) दे१ ३ १० तै१ दूतं
त्वयि दे१ दूतमि दे१ दूत स्थित (→दूरस्थित) दे३ शत्रो
(→शुम्भो)

शुम्भ उवाच ।३३

धृमाक्ष गच्छ ता दुष्टा केशकर्षणविह्वलाम् ।
सापराधा यथा दासीं कृत्वा श्रीप्रमिहानय ॥ ४१
यश्चास्याः पक्षकृत् कश्चिद् भविष्यति महाबल ।
स हन्त्येवोऽविचार्यैव यदि हि स्यात् पितामहः ॥ ४२
स एवमुक्त शुम्भेन धृमाक्षोऽशौहिणीघ्नैः ।
वृत्तः पङ्क्तिर्महातेजा विन्ध्य गिरिमुपाद्रवत् ॥ ४३
स तत्र दृष्ट्वा ता दुर्गा आन्तर्दृष्टिरुवाच ह ।
एद्येहि मृदे भर्तार शुम्भमिच्छस्य कौशिकी ॥
न चेद् बलान्नयिष्यामि केशकर्षणविह्वलाम् ॥ ४४

३३ कारा ब३ दे० न१ ०; शा१ का१ ते१ शुम्भ दे० शुम्भ
४३ दे० शुभनिशुभात् दे१ शुम्भोवाच

४१ ब३ ० (द३० पा वि) -a) दे१ वा दुष्टा (→ता
दुष्टा) -b) दे१ विह्वल (→विह्वलाम्) -c) शा१ दे१ सापराधा
दे१ सापराध्य (→सापराधा) दे१ दाता (→दासी) -d) ब१
शिता (→श्रुत्वा) ब१ शिता शीघ्र हिमालये दे१ कृत्वा शारत्र
मिह्वताया

४२ ब३ ० (द३० पा वि) -a) दे१ ३ ते१ यस्यास्यात
दे० यस्या स्या (?) दे० न१ यत्तस्या (→यत्तारया) दे० पक्षक
किंचित् दे१ यशकृत्कश्चित् (→यशकृत्कश्चित्) -b) ते१ हनि
ष्यति (→भविष्यति) दे१ बलाबल दे१ गुरोऽगुर (→महाबल)
-c) शा१ कारा दे३ ४ [अ] विचार्यैव दे१ [अ] विचार्यैव (→
[अ] विचार्यैव) -d) दे३ ४ यद्विह (→यदि हि)

४२ श्लोकात्पर दे१ ३ अथिकम्-

213* गत्वोवाच तदा देवी यदि नागम्यते त्वया ।
नयिष्यामि तथा कृत्वा दासीमिव कृतागतः ।

४३ ब३ ० (द३० पा वि) दे१ ३ ते१ ४३३ धृमाक्षो
द्वयात्म्य ४३३ शुम्भेन हति यावत्प्राति (१ स) -b) शा१ न१
हिणी रात, दे हिनीपति (→हिनीगत)

४४ ब३ ० (द३० पा वि) दे१ ३ ते१ ४३३ पा
वि) -a) दे१ ३ तत्र दृष्ट्वा च सां दे१ स तत्र (न?)
दृष्ट्वा (→स तत्र दृष्ट्वा तां) दे१ ३ दुर्गा (?) (→दुर्गा)
-b) शा१ शा१ दे१ आन्तर्दृष्टि दे१ आन्तर्दृष्टि दे१ आन्तर्दृष्टि
(→आन्तर्दृष्टि) d) शा१ कारा शा१ दृष्ट्वा दे१ दृष्ट्वा
(→दृष्ट्वा) दे१ ३ कौशिकी (→कौशिकी) -e) शा१ दे१ मोचेत्
(→मोचेत्) दे१ नो चेद्बलात्वां नयिष्यामि दे१ न चेद्बलात्वां नयिष्यामि

श्रीदेव्युवाच ।३४

प्रेषितोऽसीह शुम्भेन बलान्नेतु हि मा किल ।
तत्र किं ह्यवला कुर्याद यथेच्छसि तथा कुरु ॥ ४५
पुलस्त्य उवाच ।३५
एवमुक्तो विभावर्या बलवान् धूम्रलोचनः ।
समम्यधावत् त्वरितो गदामादाय वीर्यवान् ॥ ४६
तमापतन्त सगद हुकारैर्णैव कौशिकी ।
सबल भस्मसाच्चक्रे शुष्कमग्निरिवेन्धनम् ॥ ४७
ततो हाहाकृतमभूजगतस्मिश्चरावरे ।
सबल भस्मसाक्षीत कौशिक्या वीर्य दानवम् ॥ ४८

दे१ नो चेद्बलात्प्रातिप्राति न१ नो चेद्बलात्प्रातिप्राति

४४ श्लोकात्पर दे१ ३ अथिकम्-

214* गत्वोवाच तदा देवी यदि नागम्यते त्वया ।

नयिष्यामि तथा कृत्वा दासीमिव कृतागतः ।

३४ शा१ कारा का१ २ यदे ४ ७ ११ देव्युवाच ब३ दे१ ३ ३
ते१ ० दे० योदेयो, न१ देवी

४५ ब३ ० (द३० पा वि) दे१ ३ दे१ ३ ते१ ३ ० (द३
४३ पा वि) -a) शा१ श्री (प्रे?) पितोऽस्येह, दे० प्रेषितास्येह न१
प्रेषितोऽसीति (→प्रेषितोऽसीति) -b) दे० बलाभैव (→बलाभैव)
दे० किल (→किल) -c) दे१ ३ ते१ तत्र (→तत्र) ब१ ह्यवला
दे१ ३ ते१ [अ] बला दे१ न१ त्ववना (न१ ला) दे० दुबला,
दे१ ३ त्ववला (→ह्यवला) का१ दे१ कुर्या दे० न१ कुर्या
(→कुर्याद)

३४ ब३ ३ ० शा१ का१ दे१ न१ पुलस्त्य, दे१ २ ४ पुलस्त्य ३;
दे१ वीरापायन उवाच

४६ ब३ ० (द३० पा वि) दे१ ३ १० ते१ मुचे ० d) -a)
दे१ विभावर्या, दे१ विचार्यैव दे१ विभाव (व?) यो (→विभावर्या)
-c) ब३ दे१ न१ धावत्तरितो दे१ धावत्तरितो दे१ धावत्
त्वरितो (→धावत्तरितो)

215* हुंकारैर्णैव त भस्मसाच्चरावन्विवा हन [मुदे तथा
(→तथा)]

४७ ब३ ० (द३० पा वि) दे१ ३ १० ते१ मुचे ० -a)
शा१ कारा का१ २ तमापात तु श (वां मु) गद ब१ ० दे१
तमापात व हन दे१ तमापात ० हन दे१ तमापात त हन
-c) दे१ १ हन (→हवन)

४८ ब३ ० (द३० पा वि) -a) दे१ ३ वर (→वरे) -b)
दे१ हवतो भस्मसाक्षीत -d) दे१ दानव दे१ दानव (→दानव)

तच्च शुम्भोऽपि शुश्राव महच्छब्दमुदीरितम् ।
 अयादिदेश बलिनी चण्डमुण्डौ महासुरौ ॥ ४९ ॥
 रुच बलिना श्रेष्ठं तथा जग्मुर्ध्वान्विताः ।
 तेषां च सैन्यमतुलं गजाश्वरथसंकुलम् ॥ ५० ॥
 समानगाम सहसा यत्रास्ते कोशसंभवा ।
 तदायान्तं रिपुनल दृष्ट्वा कोटिशतावरम् ॥ ५१ ॥
 सिंहोद्भवद् धुतमट. पाटयन् दानवान् रणे ।
 काश्चित् करप्रहारेण काश्चिदास्येन लीलया ॥ ५२ ॥
 नखैः काश्चिदाक्रम्य उरसा प्रममाथ च ।
 ते बध्यमानाः सिंहेन गिरिकन्दरवासिना ॥ ५३ ॥

४९ ब३ ० (इ ३० पा वि) दे१ ०तं ० -a) व१
 दे१० न१ त च, व० तत (-तच) -b) दे१ महास्वरम्, दे१
 महागन्धम् (-महच्छब्दम्)

५० ब३ ० (इ ३० पा वि) दे१ ० -a) शा१
 बारा चण्ड च, दे१ दृष्टु नु (-एव च) दे१ शब्दे (-एव) दे१
 कुए बलि च बलिना -b) ब१ २ दे१० न१ देव्या, दे१ ११ देव्या
 (-शवा) दे१ श्रेष्ठं ते च मरुतिवता -c) दे१ द्रुतम् (-अ
 तुल)

५१ ब३ ० (इ ३० पा वि) -b) दे१ सभाय,
 दे१ सभाय (-सभाय) -c) ब१ त (या) मयागत, ब२ दे१ ११
 ते१ समागत (दे१ ज्ञे) दे१ ९ तदागत, दे१ १ समागत (न१ ०त)
 (-तदायान्त) -d) ब२ शतावर, दे१ शतावर दे१ शतागत
 दे१ ११ शतावर (-शतावरम्) शा१ ब१ २ दृष्ट्वा कोशभरावर,
 कारा क शवा शान्तं वर का१ दृष्ट्वा कोशभरावर, +दृष्ट्वा पशुभया
 वह

५२ ब३ ० (इ ३० पा वि) -a) दे१ सिंहोद्भव
 मुतमट, दे१ सिंहोद्भवमुतमट, दे१ १ ११ सिंहोद्भवम् (दे१ ११ दू.)
 ततट (दे१ ११ ०), न१ सिंहोद्भवमुतमट -b) शा१ दे१ न१ पट
 यन्, (शा१ ०पट), कारा पातयन् (-पाटयन्) -c) शा१
 का१ २ दे१ ११ काश्चि (दे१ ११ वि ?) तन, ब२ दे१ काश्चिमुण्ड,
 (-काश्चिद्वर) -d) दे१ काश्चिदास्येन, न१ काश्चिद्वर
 (-काश्चिदास्येन)

५३ ब३ ० (इ ३० पा वि) -a) ब्राह्मण
 (-ब्राह्मण) -b) ब१ तरसा (-उरसा) दे१ १ १० ते१ उरसास्त
 पियाय च दे१ द्युतस्त्वाक्रममाय च -c) न१ मध्य (-वध्य)
 -d) ब१ काश्चिनी (-काश्चिनी)

५४ ब३ ० (इ ३० पा वि) -a) दे१ ९ ते१ देव्यानु

भूतैश्च देव्यनुचरैश्चण्डमुण्डौ समाश्रयन् ।
 तावाचं स्ववलं दृष्ट्वा कोपप्रस्फुरिताधरो ॥ ५४ ॥
 समाद्रवेता दुर्गा वै पतङ्गाविव पावकम् ।
 तावापतन्तौ रौद्री वै दृष्ट्वा क्रोधपरिप्लुता ॥ ५५ ॥
 त्रिधासा भ्रुकुटीं वक्त्रे चकार परमेश्वरी ।
 भ्रुकुटीकुटिलाद् देव्या ललाटफलकाद् द्रुतम् ।
 काली करालवदना निःसृता योगिनी शुभा ॥ ५६ ॥
 खट्वाङ्गमादाय करेण रौद्र-
 मसिञ्च कालाञ्जनकोशमुग्रम् ।
 संशुष्कमात्रा रुधिराप्लुताङ्गी,

वर, दे१ देव्यानु (नु ?) वर, न१ देव्या खवर (-देव्यानुचर),
 दे१ भ्रुकुटीं पदेयानुविनं न (?) -b) दे१ ३ समाश्रयम्, दे१
 महासुरौ, दे१ १० समाश्रयम् (-समाश्रयम्) -c) कारा धाव त
 स्व, ब१ दे१ २ ४ ७ १० ते१ तो चार्त्तं स्व, दे१ ३ तो चार्त्तं स्व, दे१
 तो चार्त्तं च, न१ तो चार्त्तं च (-तावाचं स्व) -d) ब२ कोपस्या
 (-कोपम्)

५५ ब३ ० (इ ३० पा वि) -a) दे१ ३ समाद्रवे
 (या) ता ते१ समाद्रवेता (-समाद्रवेता) शा१ ब१ २ समुद्र-
 द्रवता (का१ दुर) दुर्गा कारा सममद्रवता दुर्गा, न१ समाद्रवत
 उषातो -b) दे१ पातया (-पातया) दे१ ११ पावक (-पावकम्)
 -c) दे१ ३ १० तावापान्तौ ततो रौद्री, दे१ तावापतन्तौ दृष्ट्वा, दे१
 तावापान्त ततो रौ द्र(वे), दे१ तावापतन्तौ सा दृष्ट्वा -d) दे१
 दुर्गाकोप, दे१ दृष्ट्वा कोप (-दृष्ट्वा कोप) दे१ सममलित, न१
 परिप्लुता (-परिप्लुता)

५६ ब३ ० (इ ३० पा वि) -a) कारा का२
 ब१ २ दे१ १० निशिता, न१ निशिता (-निशिता) शा१ भ्रुकुटीं,
 दे१ ४ १० भ्रुकुटीं, न१ भ्रुकुटीं (-भ्रुकुटीं) शा१ का२ ब३
 दे१ ४ ११ चरे, का१ माते, दे१ का२ दे१ कृत्वा, दे१ रेखा, ते१ वक्रा,
 न१ वक्त्रा (-वक्त्र) -b) दे१ चकार (-चकार) -c) शा१
 भ्रुकुटीं दे१ ३ ४ १० न१ भ्रुकुटीं, दे१ ततो ध्रु (-भ्रुकुटीं) ब१ २
 तस्या (-देव्या) -d) दे१ फलकाद् द्रुतम् दे१ फलकोद्भव, ते१ न१
 फलकाद् द्रुतम् (-फलकाद् द्रुतम्) -e) दे१ वदना (-वदना) -f)
 दे१ २ योगिनी शुभा (दे१ भा), दे१ ३ योगिनी शुभा, दे१ ११ योगिनी
 शुभा (-योगिनी शुभा); दे१ निप्लुताङ्गी शिवा शुभा

५७ ब३ ० (इ ३० पा वि) -a) दे१ खट्वाङ्गमादि-
 मकरेण करेण रौद्र -b) दे१ २ द्रवित च कालीयमकोशमुग्रम्
 (ते१ २ द्रवित, दे१ १० ११ न१ द्रवित च कालीयमकोशमुग्रम्, दे१ द्रवित

५. ५५

नरेन्द्रमूर्ध्ना सजमुद्रहन्त्री ॥ ५७
 कांचित् खड्गेन चिच्छेद खट्वाङ्गेन परान् रणे ।
 न्यपुदयद् भृशं क्रुद्धा सरथाश्वगजान् रिपून् ॥ ५८
 चर्मकुङ्कुमं मुद्ररं च सधनुष्कं सघण्टिकम् ।
 कुञ्जरं सह यन्त्रेण प्रचिक्षेप मुखेऽम्बिका ॥ ५९
 सचक्रवर्चरथं ससारथितुरङ्गमम् ।
 समं बोधेन वदने क्षिप्य चर्वयतेऽम्बिका ॥ ६०
 एकं जग्राह केशेषु श्रीवायामपरं तथा ।
 पादेनाकम्य चैवान्यं प्रेषयामास मृत्यवे ॥ ६१

तु कालोत्तमकोपमाया, दे० अंसि च कटा सात्तमकोपमुग्रम्, दे० अंसि
 च कालोत्तमकोपमुग्रम्, दे० अंसि च कालोत्तमकोपमुग्रम् -०) सा।
 कारा वा। २ दे। ३ दे। सजुद्रहन्त्री, दे० सजुद्रहन्त्री, सजुद्रहन्त्री,
 न। सा सजुद्रहन्त्री (→सजुद्रहन्त्री), दे। ते। परिपुन्युताङ्गो
 (→परिपुन्युताङ्गो) -८) दे। ११ न। नरेन्द्रमूर्ध्ना (न। र्ध्ना),
 दे० नरेन्द्रमूर्ध्ना, दे० नरेन्द्रमूर्ध्ना - (→नरेन्द्रमूर्ध्ना)

५८ व३ ० (३ ३० पा वि) -८) दे० वय (च ?)
 न (→सङ्गन) -८) वा। कारा वा। २ वा। दे। २९ ११ दे। न।
 खट्वाङ्गेन (दे० नो) (→खट्वाङ्गेन) -८) दे० न्यपुदयद्
 (→न्यपुदयद्) दे० रणे (→रणे) -८) वा। कारा वा। २ ३ ५ ११
 दे। सरथाश्व, कारा दे० सरथाश्व, वा। सरथाश्व, वा. सरथाश्व
 (→सरथाश्व)

५९ व३ ० (३ ३० पा वि), दे० ० -८) दे। वयानुक,
 दे० ३ वयानु (दे० वा) वा, दे० ११ वयानुक - (→वयानुक), दे०
 वयानुकान् मुद्ररं, दे० न। वयानुकी मुद्ररं च -८) दे। ३
 सघण्टिकम् (→सघण्टिकम्), वा। सघण्टिकं मुद्ररं च (१), कारा
 सघण्टिकसघण्टिकम्, वा। सघण्टिकं सघण्टिकं, दे० सघण्टिकान् सघण्टि-
 टिकान्, दे० सघण्टिकान् सघण्टिका -८) दे० कुञ्जरान् (→कुञ्जर)
 वा। वा। २ सहयान्, कारा सहयान्, दे० सहयान् वा, दे० सह
 यानेन (→सह यानेन) -८) वा। सुते सदा, दे० सुतेतिवा
 (→सुतेतिवा)

६० व३ ३० ० -८) वा। कारा १०५८ (→१०५८)
 -८) दे० सत्तापि च (→सत्तापि) वा २ १०५८, दे० १०५८
 (→१०५८) -८) दे० ११ सम (→सम) -८) वा। दे० निज,
 दे० निज, दे० निज, दे० निज (→निज), दे० वयानु म्वरा,
 दे० वयानु निज (→वयानु निज) -८) वा।

६१ -८) वा। दे० एतं (→एतं) -८) दे० श्रीवायाम
 वारं, दे० श्रीवायाम वा (वा?) परं (सत्ता) -८) दे० (६३)
 वारं, दे० श्रीवायाम, न। श्रीवायाम् (वा) (→श्रीवायाम)

ततस्तु तद् वलं देव्या भक्षितं सल्लाधिपम् ।
 स्फूर्द्धृष्ट्वा प्रदुद्राव तं चण्डी ददशे स्वयम् ॥ ६२
 आजधानाय शिरसि खट्वाङ्गेन महासुरम् ।
 स पपात हतो भूम्यां छिन्नमूल इव द्रुमः ॥ ६३
 ततस्तं पतितं दृष्ट्वा पशोरिव विभावरी ।
 कोशमृत्कर्तव्यामास कर्णादिचरणान्तिकम् ॥ ६४
 सा च कोशं समादाय वन्य विमला जटाः ।
 एका न वन्धमगमत् तामुत्पाथ्याक्षिपद् भुवि ॥ ६५
 सा जाता सुतरा रौद्री तैलाम्यक्तशिरोरहा ।

६२. व३ ० -८) वा। भक्षितं, न। भक्षित (→भक्षित),
 दे। ३ ते। वयुवाधिरम् दे। १ न। स (न। ५) वयुवाधिर
 (दे। १०), दे। १० स गणधिर (→स वयुवाधिर) -८)
 वा। कारा ततो दृष्ट्वा, कारा चण्डी दृष्ट्वा, वा. वयुवाधिर, वा. दे० ते।
 दृष्ट्वा (→दृष्ट्वा), दे० तु दुद्राव, दे० प्रादवत्ता न। प्रादवत्ता
 (→प्रादवत्ता) -८) वा। कारा ता (→तः) वा. २ दे। ३ १० ते।
 चण्डी (→चण्डी), (दे० वयं वा, न। चण्डी (→त चण्डी), कारा
 ता चण्डीमतिमोवयाम्

६३ व३ ० -८) वा। कारा सा जधानाय
 (→जधानाय) -८) दे० खट्वाङ्गेन (→खट्वाङ्गेन) -८)
 दे० ततो (→हतो) -८) वा। दे० इव द्रुम, न। इव द्रुम
 (→इव द्रुम)

६४ -८) वा। कारा दृष्ट्वा स, न। ततस्तु (→ततस्तु) -८)
 वा। वयुवाधिर, दे० पशोरिव, दे। पशोरिव च (→पशोरिव), दे०
 विभावरी (→विभावरी) -८) वा. दे० पशोरिव, दे० १० को-
 मुत्कर्तव्य (→कोशमुत्कर्तव्य) -८) वा। कारा, दे० कर्णादि,
 (→कर्णादि)

६५ दे० ३० ० -८) वा। कारा वा। १०५८ (→१०५८),
 वा. ३ ततो कोश, वा. ततो कोश, दे। सा च कारं, दे० ते। सा च
 वा, दे० ११ ततो ततो कोशं, दे० सा च कारं (→सा च कारं)
 -८) वा। वयुवाधिरमवयाम् -८) वा। कारा वा। २ एका, वा।
 एका न (वा), न। एका न (→एका न) -८) वा. वयुवाधिर
 (→वयुवाधिर)

६६ दे० ३० ० -८) वा। दे० १० वा. ३, दे० १० वा. ३, दे० १०
 वा. ३ (→सा वा. ३), दे० १० वा. ३ (→१० वा. ३) वा. ३
 दे० १० वा. ३, दे० १० वा. ३ (→१० वा. ३) -८) वा. वा. ३
 इव द्रुम (→इव द्रुम) -८) वा. वा. ३ इव द्रुम (→इव द्रुम)
 वा. वा. ३ इव द्रुम (→इव द्रुम) वा. वा. ३ इव द्रुम (→इव द्रुम)
 वा. वा. ३ इव द्रुम (→इव द्रुम) वा. वा. ३ इव द्रुम (→इव द्रुम)

कृष्णार्धमर्धशुक्लं च धारयन्ती स्वकं वपुः ॥ ६६
 साऽब्रवीद् वरमेकं तु मारयामि महासुरम् ।
 तस्या नाम तदा चक्रे चण्डमारीति विश्रुतम् ॥ ६७
 प्राह गच्छस्य सुभगे चण्डमण्डाविहानय ।
 स्वयं हि मारयिष्यामि तावानेतुं त्वमर्हसि ॥ ६८
 श्रुत्वैवं वचनं देव्याः साऽभ्यद्रवत तापुमौ ।
 प्रदुदुवतुर्मयातीं दिशमाश्रित्य दक्षिणाम् ॥ ६९
 ततस्तावपि वेगेन प्राधावत् त्यक्तवाससौ ।
 साऽधिरुह्य महावेगं रासभं गरुडोपमम् ॥ ७०

कृष्णाः शुक्लवर्णं च, दे१ कृष्णाय तदप्यं शुक्लं च, न१ कृष्णादं
 शुक्लमयं च -d) न१ पुन (-वपु) दे१ धारयन्ती वपु
 रवकम्

६७ दे० ० -a) दे१ १० न१ वरमे (दे१ चै) क तु
 दे१ वरमे (केनर्ण) क तु, दे१ नद मे कर्तुं (-वरमेक तु) -b)
 न१ वारं (-मारं) -c) का२ तस्य, दे१० तस्या (-तस्या) ;
 व१ ० तत (त ?), दे१ सदा, दे११ न१ महा (-सदा)

६८ -a) शा१ प्राह गच्छस्य, दे१ प्राह गच्छेति, दे० सा
 प्राह गच्छ (-प्राह गच्छत्य) -b) दे११ नया (-नय) -c)
 दे० च (-हि) -d) दे० १ इहाहसि (-त्वमर्हसि)

६९ -a) बा१ २ दे० १ न१ युक्तेत्य, दे१ युक्तेद (-युक्तेव),
 -b) बा१ ३ दे० सा ह्य (बा१ ह्य, व१ प्या, दे० प्र) द्रवत, दे० ३
 ११ ते१ मार्यद्रवत, दे१ मारी बुद्रव, दे० न१ उपाद्रवत (-साम्य
 द्रवत) -c) बा१ ३ दे० ५ भयाती, दे० ११ भयातीं (-भयातीं) शा१
 का१ ० बुद्रवतुर्मयातीं तो, वार भयातीं तो द्रुदवतु, दे१ प्रदुदव
 तुर्मयातीं तो, दे० दृष्टा द्रुदवतु रतैतु, दे० प्रभू तो च भयातीं
 हि, न१ प्रदुती च भयातीं तो -d) बा१ (या) दिशम् दे० दिशाम्
 (-दिशाम्)

६६ श्लोके दे० ०, तं मध्ये श्रविकम्—

216 ६ दृष्टा द्रुदवतुस्ती तु

७० -a) शा१ कार का१ दे० ततस्तावपि, दे० ततो
 सावपि (-ततस्तावपि), दे० नेपिती न, दे० देवेन (-देवेन) -b)
 कार [-अ]धावता, का१ दे० प्राधाव, दे० प्राधावत्, दे० न१ प्रधा
 वत, दे० प्राधावत्, दे० प्राधाव्यात् (-प्राधावत), का१ मुक्तवाससौ,
 बा१ ३ दे० १ रक्त (बा१ ००) वाससा दे० ११ १० दे० त्यक्तवाससा
 (-त्यक्तवाससौ) -c) बा१ सापि ह्य, दे० सपिह्यस्य (-सापि
 ह्य), दे० महावेगे, दे० च वेगेन (-महावेगे) -d) बा१ नृपम
 (-रासभ)

यतो गतौ च तौ दैत्यौ तत्रैवायुययौ शिवा ।
 सा ददर्श तदा पौण्ड्रं महिषं वै यमस्य च ॥ ७१
 सा तस्योत्पादयामास विपाणं भुजगाकृतम् ।
 त प्रमृष्ट्य करेणैव दानवानन्वगाज्जवात् ॥ ७२
 तौ चापि भूमिं संत्यज्य जग्मतुर्गगनं तदा ।
 वेगेनाभिमुत्ता सा च रासमेन महेश्वरी ॥ ७३
 ततो ददर्श गरुड पद्मोन्द्र विपादिषु ।
 कर्कोटकं स दृष्ट्वैव ऊर्ध्वरोमा व्यजायत ॥ ७४
 भवान्मार्याश्च गरुडो मासपिण्डोपमो बभौ ।

७१ -a) बा१ यतो, दे० यतो (-यतो), कारा दे० १
 तु दे० न, दे० १० हि (-च); न१ तौ दैत्यौ च (-च तो दैत्यौ)
 -c) शा१ तदादर्श (-सा ददर्श); शा१ वारा का१ तत, दे० सदा
 (-तदा), बा१ पौत्र, दे० रौद्र (-पौष्ट) -d) दे० १ महिष
 (-महिष); बा१ दे० १ न१ तु (-च), शा१ महिष चैवमस्य च, दे०
 महिष वै समस्य च

७२ -a) दे० स (-सा); दे० न१ महिषस्य च शृंग तु
 (दे० तत्) -b) दे० न१ उत्पाद्य (-विपाण), दे० भुजगाकृतम्,
 दे० तु भुजाकृति (-भुजगाकृतम्) -c) कारा दे० ११ न१ तत्
 (-त) -d) शा१ दानवानुगाज्जवात्, का१ २ दानवानन्वगाज्ज
 वात् (का१ ०वान्), बा१ २ दानवान् सात् (बा१ ०वान्)गाज्जवात्, दे०
 दानवानन्वगाज्जवात्, दे० ११ दानवानन्वगाज्जवात्

७३ -a) शा१ [अ]भूमि, दे० १ भूमि (-भूमि) -c) दे०
 वेगेनाभि (-वेगेनाभि), दे० २ सृज्यास्या वै, ते१ सृज्यास्यो वै,
 न१ सृज्या चैव (-सृज्या सा च) -d) बा१ रासमेन, दे० रासमेन
 (-रासमेन)

७४ -b) कारा का१ दे० १० न१ पद्मोन्द्र (-पद्मोन्द्र);
 कारा बा१ दे० १ (कारा वि) खादिषु, का१ विपादित, बा१
 शिखादिषु, बा१ २ विपादिषु, दे० विपादितु दे० १० विपादिषु,
 दे० विनाशिन, न१ विपादित (-विपादिषु) -c) दे० न१
 सा (-सा); वारा दृष्टा ता (-दृष्ट्वैव) -d) शा१ कारा
 का१ २ नृपरोमा, बा१ २ रक्तनृपरोमा, बा१ नृपरोतो (-ऊर्ध्वरोमा);
 दे० व्यजायत, दे० व्यजायत, बा१ [-अ]व्यजायत (-व्यजायत)

७५ -a) शा१ बा१ २ तथा दृष्ट्वैव, कारा तथा दृष्ट्वा, का१
 तस्य दृष्ट्वैव, बा१ ३ दे० ३ ५ १० ११ ते१ भयातं (दे० ०त्ती)चैव, दे०
 भयातंमार्याश्च (-भयान्मार्याश्च), दे० ० रदो (-भारदो) -c)
 शा१ स्वपतताश्र, कारा का१ दे० स्वपतताश्र, बा१ ३ स्वपतताश्र,
 बा१ २ स्वपत (बा१ ०त्ता)श्रास्य, बा१ ११ स्वपतताश्र, दे० व्यतश्रास्य

कृता जगाम कौशिक्याः सकाशं मार्यया सह ॥ ८२
 समेत्य साधवीद् देवि शृङ्गतां शेखरोत्तमः ।
 ग्रथितो दैत्यशीर्षाभ्या नागराजेन वेष्टितः ॥ ८३
 तं शेखरं शिवा गृह्य चण्डाया मूर्ध्नि विस्तृतम् ।
 वधन्ध प्राह चैनां कृतं कर्म सुदारुणम् ॥ ८४
 शेखरं चण्डमुण्डाभ्या यस्माद् धारयसे शुभम् ।
 तस्माल्लोके तव ख्यातिश्चामुण्डेति भविष्यति ॥ ८५
 इत्येवमुक्त्वा वचनं त्रिनेत्रा
 सा चण्डमुण्डतृजधारिणी वै ।

इति श्रीवामनपुराणे एकोनविंशोऽध्यायः ॥२९॥

दिग्वाससं चाम्यवदत् प्रतीता
 निपूदय स्मारिबलान्यमूनि ॥ ८६
 सा त्वेवमुक्ताऽथ विषाणकोट्या
 सुवेगयुक्तेन च रासमेन ।
 निपूदयन्ती रिपुसैन्यस्य
 चचार चान्धानसुराश्चखाद ॥ ८७
 ततोऽम्बिकायास्तव चर्ममुण्डया
 मार्यां च सिंहेन च भूतसवैः ।
 निपात्यमाना दनुपुंगवाते
 ककुभिर्न शुम्भमुपाश्रयन्त ॥ ८८

(→मार्यायाः), शा। का। २ सा सकाशं मयेति ह, कारा सकाशं
 समये कृते, दे३ सकाशं सह मार्यया, दे११ सकार्यकर्मणा सह

८३ -a) कारा दे३ ते१ न१ देवो, दे९ देवी (→देवि) -b)
 दे३ गृह्यतो (→शृङ्गतां), ब१ शिखरोत्तम, दे३ शेखरोत्तम,
 (→शेखरोत्तम) -c) ते१ ग्रथितो (→ग्रथितो) दे९ ग्रथितश्च
 शीर्षाभ्या -d) दे९ वेष्टित दे११ वेष्टित (→वेष्टित)

८४ -a) ब१ शिखर दे३ ते१ शेखरो (→शेखरः), दे३ ततो
 (→शिवा) -b) दे३ ३ ते१ चामुण्डा (→चण्डाया), शा१ विस्तृते,
 कारा का१ २ ब३ दे३ १ न१ विस्तृते ब१ २ चारवे (→विस्तृतम्), दे३
 चडीमूर्ध्निमुविस्तृते, दे९ चडया मुविस्तृते, दे१० चडासुमुद्विस्तृतम्
 -c) दे३ ३ चैव प्राहेता (दे३ ता) दे३ न१ प्राह चैवैतां (न१ 'मा'),
 दे१ प्राह ये चैना, ते१ वै ६० हैता (→प्राह चैवैना) -d) दे३ न१
 पञ्चिकम्, दे३ णिउचर्म, दे९ चक कर्म (→कृत कर्म)

८५ -a) ब१ २ शिखर (→शेखर) -b) शा१ यद्धारयसे,
 ते१ यस्माद्धारयसे, दे११ यस्माद्धारयसे (→यस्माद्धारयसे), दे३ १ न१
 शुभे (→शुभम्) -c) दे३ १ तव (→तस्माद्), का१ तव ख्याति,
 दे३ ३ १ ते१ च विख्याति (ते१ 'ति'), दे३ तवाख्याति, दे९ पुविख्याता
 (→ख्यत् ख्याति)

८६. -a) व३ 'इ' न खण्डितम्; दे३ (च) वचन, न१
 वचन (→वचन), य१ २ दे३ ३ ५ ७ १० ते१ त्रिनेत्रा दे९ त्रिनेत्र
 (→त्रिनेत्रा) -b) ब१ ३ दे३ ३ ५ ७ १० ते१ न१ ता (→सा)
 दे३ ३ चण्डमुडा, दे३ चण्डमुडो (→चण्डमुण्ड-) कारा दे३ न१ 'वज्र'
 धारिणी च (कारा ता), ब३ 'संज्ञधारणादं' दे३ विनिहृत्य दे३, दे१
 'संज्ञधारिणी हि, दे११ 'संज्ञधारणावो (→'संज्ञधारिणी वै') -c)
 कारा, दिग्बन्धाय, दे३ दिग्बाध, दे३ दिग्वाससा (स), न१ ते१

दिग्वाससा (ते१ 'सा) (→दिग्वासस), कारा धम्यवदत् ब३ चाम्य-
 वदत्, दे३ चाम्यवदत्, न१ चाम्यवदत् (→चाम्यवदत्), ते१ न१ नीता
 (→प्रतीता) -d) दे३ ते१ न्यपूदयत्, दे३ निपूदयत्, न१
 निपूदयत् (→निपूदय), ब३ दे९ स्वानि, दे३ स्वायु, ते१ स्वाव-
 (→स्मारि), शा। का१ वतानि मूनि, ब३ वतान्यमूनि, दे९
 वामानियानि (?), दे९ वतानियानि (→वतान्यमूनि)

८६ श्लोके ते१ c, d मध्ये अक्षिकम्—

२१९* हस्ताभ्यां ते पूर्वजागम ।

८७ -a) शा१ का१ व१ उतार्य, कारा ते१ उता तु, दे३
 उता च, दे९ न१ उताय (→उतार्य) -b) दे३ १० सवेग, ते१
 सिंहेन (→सुवेग) दे९ 'मुल्लन (→'मुल्लन), दे३ ३ ते१ चराचरेण,
 दे३ तु रासमेन, दे३ च रासवे(?)न, दे३ स(?)रासमेन, (→च रास-
 मेन) -d) दे३ १० शरीरयत् (→चखाद) ब१ चराचरास्यानसुराश्च
 दुर्गान्, दे३ ३ ते१ चचार सैन्यान्सुराश्चखाद (ते१ 'खदम् ?), दे९
 चचार सैन्यान्सुरादोषयत्

८८ शा१ कारा का१ दे९ ० -a) दे३ ३ ते१ ततोम्बिका
 च, दे३ ततो निम्बिका (?), दे३ ततो निपात्य, न१ ततोम्बिकाया
 (→ततोम्बिकाया), का३ ब३ दे३ १० त्वय चण्डमुण्डौ, य१ २ न१ त्वय
 चण्डमुण्ड, दे३ ३ स्वयचण्डमुण्ड, दे३ त्वय चण्डमुण्डवोरु, दे३ ११ त्वय
 चण्डमुण्ड, ते१ स्वयचण्डमुण्डौ (→त्वय चर्ममुण्डया) -b) ब१ २
 माया बसि लेन, दे३ १ माया (दे३ माया) च सिंहेन, न१ यामार्या च
 शूरे (→मार्यां च सिंहेन) -c) दे३ निपात्यमाना(सि) (→निपात्य-
 माना) -d) ते१ ककुभिर्ना (→ककुभिर्न), ब१ २ सिंहमुपाश्रयन्ते, ब३
 शुम्भमुपाश्रयन्त, दे३ १ १० सिंहमुपाश्रयन्त (दे३ 'त, दे३ १० 'त'), दे३ शुभ-
 मुपाश्रयन्त, ते१ न१ शुभमुपाश्रये (न१ 'श्वत') (→शुम्भमुपाश्रयन्त)

पुलस्त्य उवाच ॥

५१ चण्डमुण्डौ च निहतौ दृष्ट्वा सैन्यं च विद्रुतम् ।
समादिदेशातिथल रक्तबीजं महासुरम् ।
अक्षौहिणीनां त्रिशङ्खः कोटिभिः परिवारितम् ॥ १
तमापतन्तं दैत्यानां बलं दृष्ट्वैव चण्डिका ।
मुमोच सिंहनादं वै ताम्यां सह महेश्वरी ॥ २
निनदन्त्यास्ततो देव्या ब्रह्माणी ध्रुवतोऽभवत् ।
हंसयुक्तविमानस्था साध्वसूत्रकमण्डलुः ॥ ३

मुष्पिडा—शा० का० बा० २ दे० ३-५ ७ १० ११ वे० न० इति
(दे० [इति] श्रो(का० दे० ११ [श्रो]) वामनपुराणे देवीमाहात्म्ये,
ब० २ इति श्रो (ब० [श्रो]) वामनपुराणे भैरवप्रादुर्भावे, ब० ३ दे० इति
(दे० [इति] श्रो (ब० [श्रो]) वामनपुराणे, दे० इति वामनपुराणे
देवीमाहात्म्ये धूम्रलोचनवधे, दे० इति वामने भैरवप्रादुर्भावे भुवे इति
श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारद उवाचे देवीमाहात्म्ये अध्यायनाम—
ब० ३ दे० १० वे० ०, शा० का० का० १ दे० ३ ५ ११ चण्डमुण्डवध, का० २
ब० ३ दे० न० भुवे, चण्डमुण्डवधो नाम, दे० धूम्रलोचनवधमुद्रस्वधो नाम
अध्यायसख्या—शा० का० ब० ३ दे० ११ ०, का०, सप्तपञ्चाशत्-
मोध्याय, का० अध्याय ॥४६॥, ब० २ दे० विगणितमोध्याय, दे०
॥४६॥, दे० ॥४२॥, दे० १० ॥४५॥, दे० सप्तमोध्याय, दे० न०
अष्टविंशोध्याय, वे० सप्तपञ्चाशदोध्याय भुवे यक्षपञ्चाशत्तमोध्याय .

३०

श्लो न० १. ०, शा० दे० वे० पुलस्त्यः दे० ४ पुलस्त्य ७, दे०
श्रीपुलस्त्य

१ -a) शा० व निहिलौ, दे० ७ विनिहिलौ, दे० ११ c निहिलौ
(→व निहिलौ) b) दे० ३ वे० सैन्य दृष्ट्वा(→दृष्ट्वा सैन्यं) दे० ७ तु
(→व), वे० विद्रुतं(→विद्रुत) -d) दे० १० रक्तबीजं(→रक्तबीजं);
ब० ३ दे० १ महासुरम्(→महासुरम्) -e) शा० वारा वारा०
विशिष्टः, ब० विगणित (→विगणित)

२ -a) ब० २ तमापतन्तं तु, दे० तमापतन्तं (→तमापतन्तं);
शा० वलैर (→वलयं) -e) दे० ११ नारदं (?) (→नारदं), दे०
हं, वे० च (→हं) -d) दे० ३ १० वे० का (दे० ब) व्या (→ताम्यां),
शा० महीधरो, दे० महीधर (→महीधरी)

३. ब० ३-१-४० ०. -a) ब० विनादस्या, दे० विन-
दस्या, दे० निनदस्या, दे० निनदस्या (→निनदस्या); ब० २

माहेश्वरी त्रिनेत्रा च वृषारूढा त्रिशूलिनी ।
महाहिवलया रौद्रा जाता कुण्डलिनी क्षणात् ॥ ४
कण्ठादय च कौमारी बहिपत्रा च शक्तिनी ।
समुद्भूता च देवर्षे मयुरवरवाहना ॥ ५
बाहुभ्यां गरुडारूढा ब्रह्मचक्रमदासिनी ।
शार्ङ्गनाथपद्मा जाता वैष्णवी रूपशालिनी ॥ ६
महोष्मशला रौद्रा दंष्ट्रोल्लिखितभूतला ।
वाराही पृष्ठतो जाता शेषनामोपरि स्थिता ॥ ७

ततस्तस्या, दे० तथा देव्या, दे० सतो देव्या, वे० ततो देव्या
(→ततो देव्या) -b) दे० ब्राह्मणी (→ब्रह्मणी) -d) दे० साक्षा
(→साक्षी)

४ ब० ab ० (द ३ पा वि) -a) ब० २ च नेत्रा,
(→त्रिनेत्रा) ब० २ त्रिनेत्राया (→त्रिनेत्रा च) -b) दे० वृषा
६८ निलोक्ती. -e) दे० रौद्रा, दे० ११ रौद्रा (→रौद्रा) -d) शा०
का० का० २ दे० जटा, दे० वा (→वाता); शा० वारा.
का० २ ब० ३ दे० न० म (वा० तु) इति (न० १०) नी (→मुण्ड
लिनी)

५ दे० ५०-९० ० -a) शा० कण्ठादत (य ?) च,
ब० ३ कण्ठादयं च, दे० ४ वे० वायोव जाता, दे० १० ततोव जाता
(→कण्ठादयं च), दे० मारीच (→कौमारी) -b) शा० का०
का० बहिपत्रा (वारा. १०) ब० ६८ पत्रार्थ, ब० ३ दे० १०
११ न० बहिपत्राय, दे० ३ ब (दे० वा) हंपवा च, दे० बहिपुत्राय,
वे० बहपुत्रा च (→बहिपत्रा च); ब० शक्तिनी (→शक्तिनी); दे०
बहिपत्रावसिनी -e) वारा ब० ३ दे० न० भूताय, दे० २ भूता
तु, दे० भूताय (→भूता च) -d) दे० मूखं (→मूर्ख);
दे० नर (→वर); शा० का० २ ब्राह्मणी (→ब्राह्मणी); वारा
गुरुणा वरापुत्रा

६ दे० ० (द ५ पा वि) -b) दे० ११ शक्तिनी, दे०
गणपत्या (→गणपतिनी) -d) दे० १ शक्तिनी (→शक्तिनी)

७ -a) दे० मयोगं (→मयोगं); शा० व० मुमुता,
वारा वा० दे० वे० मुमुता, ब० ३ मुमुता, दे० मुमुता, दे० ११
मुमुता (→मुमुता); दे० ११ रौद्रा (→रौद्रा) -b) ब० २ दष्टा,
दे० दष्टो (→दष्टी); दे० ललितं (→ललितं); दे० भूतं
(→भूतता) -d) ब० ३ दे० ७ शोभारि (→शोभारि)

घञाङ्कुशोधतकरा नानालंकारभूषिता ।
जाता गजेन्द्रपृष्ठस्था माहेन्द्री स्तनमण्डलात् ॥ ८
विशिष्यन्ती सदाक्षैर्प्रेर्यह्नस्रतारकाः ।
नखिनी हृदयाच्चजाता नारसिंही सुदारुणा ॥ ९
ताभिर्निपात्यमानं तु निरीक्ष्य बलमासुरम् ।
ननाद भूयो नादान् वै चण्डिका निर्भया रिपून् ॥ १०
तन्निनादं महच्छ्रुत्वा त्रैलोक्यप्रतिवूरकम् ॥ १०
समाजगाम देवेशः शूलपाणिस्त्रिलोचनः ।
अभ्येत्य बन्ध चैवैनं ग्राह वाक्यं सदाऽम्बिके ॥ ११
समायातोऽस्मि वै दुर्गे देवाज्ञां किं करोमि ते ।

८. अथ श्लोकः कदमोरसाहे (शा. १. नारा. का. १. २ पुस्तकेषु)
एव वर्तते.

९.- a) ब. १. ३ दे. सदापातैर्, न. सदापातैर् (→सदापतैर्);
दे. निशिपन्ती सदापाते. -b) दे. ३. ३. १ तारका, न. तारकाम्
(→तारका), दे. महानस्रतारका -c) न. नखिनी (→नखिनी).
-d) दे. सदाङ्गा (→सुदारुणा).

९ श्लोकात्परं दे. ३ प्रथिकम्—

220 ० ऊर्ध्वान्जाता तदैवेन्द्री गजराजोपरिस्थिता ।

१०. -a) दे. १० निपात्यमानं (→निपात्यमानं) -b) मुने
आसुर (→आसुरं). -c) ब. १. २ माद वै, दे. त चण्डो, न. ना ०
वै (→नादान्) -d) ब. १. २ न. भवदा रिपून्, ब. ३ दे. भवदान्
(दे. ० वा) रिपो, दे. भवदारिद्र्य (→निर्भया रिपून्), दे. दान-
वाना भवप्रदा. -e) शा. महापुत्रा, दे. महापुत्रा (→महच्छ्रुत्वा).
-f) नारा. दे. १ परि (प्रति°); दे. १ न. रूपकं (→पूरकं)

११. -a) शा. नारा. का. १. २ अभ्येत्यावन् (शा. १. १०० १),
दे. ११ अये ० वत (→अभ्येत्य बन्ध); शा. देवानां, दे. वै ० नां, दे. १
चैरानी (→चैरानां); ब. ३ दुर्गां त्रितेनामभ्येत्य -d) ब. १ तन्निनाद,
ब. २ दे. १०-११ तन्निनादं, दे. तन्निनादं (→तन्निनादं)

१२. -a) ब. १. २ दे. समायातोऽस्मि, ब. ३ दे. समायातोऽस्मि
मै, दे. समायातोऽस्मि ते, न. समायातोऽस्मि ते (→समायातोऽस्मि
मै). -b) शा. दैत्यानां, दे. देहानां (→देहानां); ब. २ किं
करोषि, दे. २. ३ विचरोऽस्मि (→किं करोषि) -c) दे. तु (→च).
-d) दे. देवा (→देव्या); दे. ११ देवोद्भवा (→देवोद्भवा).

१३. -a) दे. सा ग्राह, दे. साग्राह, दे. सा ग्राह (→सा
ग्राह); शा. न. देवैष (→देवेण). -b) शा. दे. ११ दे. न. दैत्येव,

तदाक्यसमकालं च देव्या देहोद्भवा शिवा ॥ १२
जाता सा चाह देवेशं गच्छ दैत्येन शंकर ।
ब्रूहि शुभं निशुभं च यदि जीवितुमिच्छथ ॥ १३
तद् गच्छध्वं दुराचाराः सप्तमं हि रसातलम् ।
वासवो लभतां स्वर्गं देवाः सन्तु गतव्यथाः ॥ १४
यजन्तु ब्राह्मणाद्यामी वर्णा यज्ञांश्च साम्प्रतम् ।
नोचेद् बलाबलेन भवन्तो योद्धुमिच्छथ ॥ १५
तदागच्छध्वमव्यग्रा एषाऽहं विनिपूदये ।
यतस्तु सा शिवं दैत्ये न्ययोजयत नारद ॥ १६
ततो नाम महादेव्याः शिवदूतीत्यजायत ।

ब. ५६.

नारा. दूत्येन, दे. दैत्येन, दे. ३, दे. दैत्येन, दे. ३ दैत्यो च (→दैत्येन).
-d) ब. २. ३ दच्छथ, दे. ग्रह्य (→दच्छथ).

१४. -a) ब. १ गच्छथ, दे. १ गच्छथ, दे. १ गच्छथ, दे. १
गच्छथ (→गच्छथ); ब. १. २ दे. १. १ दुराचारी (दे. १. १) (→दुरा-
चारा). -c) ब. ३ शर्म, दे. शर्म, दे. ३ स्वर्गं (→स्वर्ग). -d) दे. ३
हविर्बुध (→गतव्यथा)

१५. -a) शा. दे. १ यजन्तु (→यजन्तु); ब. १ ब्राह्मणा-
द्याम्, ब. १. २ ते। ब्राह्मणाद्यामी (ते। १) मो, दे. ब्राह्मणा सवै,
दे. ११ ब्राह्मणा धाम ? (→ब्राह्मणाद्यामी); दे. तजोच्छ्रयं
ब्राह्मणानां -b) दे. स्वस्वाद्य (→यज्ञाद्य); दे. नाना यज्ञाद्य
साम्प्रतम् -c) ब. १ लोचन, न. लोचनं (→लोचन). -d) ब. ३
दे. भवन्तो (→भवन्तो); ब. ३. ३ न. युद्ध (→योद्धु); ब. १. २ दच्छथ,
ब. ३ दच्छथ, दे. ग्रह्य (→दच्छथ).

१६. -a) शा. नारा. का. १. २ तदागच्छथ, दे. तदागच्छथ,
दे. तदागच्छथ, दे. तदागच्छथ, दे. तदागच्छथ, न. तदागच्छ ०
(→तदागच्छथ); न. अभ्यग्रा, सप्तमं, दे. युद्धाय, न. वाक्यग्रा
(→अभ्यग्रा) -b) दे. १ वैषा (→एषा); दे. वा (→वि-) -c)
दे. १. ३ ते। तदस्तु (→यजन्तु); दे. १. ३ ते। त (→सः); दे. १ दैत्ये,
नारा. दूत्ये, दे. दैत्यो, दे. ३ दैत्यो, दे. ११ दैत्ये १, ते। दैत्ये
(→दैत्ये); दे. यत निवस्तया देव्या, दे. ता निवस्तया दैत्ये,
दे. ३ त शिवा शिव दैत्ये -d) ब. १ भयोत्रयत मानद, ब. २ प्रयोज-
यत मानद, दे. दैत्येनायात्रि नारद, दे. नियोजयति नारद.

१७. -a) शा. नारा. का. १. २ देव्या (→देव्या); दे. तेनास्य
नाम लोकेऽस्मिन्. -b) न. व्यजायत (→व्यजायत). -d) दे. ३
योर्ध्यां दे. ३ योर्ध्यां, न. योर्ध्यां (→योर्ध्यां); नारा. ० सम-
न्विता (→० समन्विता) -c) ते। हि इत्या, न. हि इत्या

५६. १७ ते चापि शंकरवचः श्रुत्वा गर्वसमन्वितम् ॥
 हुंकृत्वाऽभ्यद्रवन् सर्वे यत्र कात्यायनी स्थिता ॥ १७
 ततः शरैः शक्तिभिरङ्कुशैर्वैः
 परश्वधैः शूलशुण्डिपट्टिशैः ।
 प्रासैः सुतीक्ष्णैः परिवैश्च विस्तृतै-
 र्वर्षतुदंत्यवरैः सुरेश्वरीम् ॥ १८
 सा चापि बाणैर्वरकामुकच्युतैश्च
 चिच्छेद शस्त्राण्यथ बाहुभिः सह ।
 जघान चान्यान् रणचण्डविक्रमा
 महासुरान् बाणशतैर्महेश्वरी ॥ १९
 मारी त्रिशूलेन जघान चान्यान्
 खट्वाङ्गपातैरपरांश्च कौशिकी ।
 महाजलक्षेपहतप्रभावाञ्च
 ब्राह्मी तथान्यानसुरांश्चकार ॥ २०

(→हुंकृत्वा) दे० [अ]व ? (→[अ]म्य-) न० यत् (→सर्वे).
 -f) शा० स्थिता (→स्थिता).

१८. -b) दे० ६.११ परश्वधै (→परश्वधै), शा० कारा.
 का० शूल° (→शूल°); दे० 'सर्कम' (→'मुमुक्षु') -०) शा०
 कारा का० २ दे० पाठे, ब० २ खट्वै, दे० पुन, दे० ११ प्राति-
 (→प्राति), दे० न० तु (→मु-), ब० ३ मुखार (→मुखोक्तं); दे०
 मु-, दे० तु (→च); दे० १ चिन्त (→चिन्तितं). -d) दे० १ दे० दैत्य-
 वरै, न० दैत्यपती (→दैत्यवरै), दे० १० सरस्वतीम् (→सुरेश्वरीम्).

१९. दे० ०३ ०. -a) शा० सा वै च, कारा. सापि स्व,
 का० सा वै स्व, का० सा चैव (→सा चापि) -b) दे० शस्त्राण्यपि,
 दे० शस्त्राणि तु (→शस्त्राण्यपि). -०) शा० का० २ ब० दे० विक्र-
 मान् (→विक्रमा). -d) दे० ११ महासुरा (→महासुरान्), शा०
 महेश्वरी (→महेश्वरी).

२०. -a) शा० हट्ट, कारा. का० मारी (कारा 'री'श्च)
 का० मारीश्च (→मारी); ब० माहेश्वरी त्रिशूलेन ***, ब० माहेश्वरी-
 शूलपरश्वधार्, दे० जघान दैत्यान् (परां), दे० मातेत्रिशूले
 (°ले) न तथा न चान्यान्, न० मारी त्रिशूलेन ज ८०००. -b)
 न० 'पा ०' (→पातैश्च) -०) शा० कारा. ब० न० महाजलक्षेप°,
 दे० माला धारणे° (→महाजलक्षेप°); दे० ११ हट्ट (→हट्ट-
 -d) दे० मारी चकार (→मारीचकार)

माहेश्वरी शूलविदारितोरसश्च
 चकार दग्धानपरांश्च वैष्णवी ।
 शक्त्या कुमारी कुलिशेन चैन्द्री
 तुण्डेन चक्रेण वराहरूपिणी ॥ २१
 नखैर्विभिन्नानपि नारसिंही
 अट्टाट्टाहासैरपि रुद्रती ।
 रुद्रस्त्रिशूलेन तथैव चान्यान्
 विनायकश्चापि परश्वधेन ॥ २२
 एवं हि देव्या विविधैस्तु रूपै-
 र्निपात्यमाना दनुपुंगवास्ते ।
 पेतुः पृथिव्यां भुवि चापि भूतैः
 ते भक्ष्यमाणाः प्रलयं प्रजग्मुः ॥ २३
 ते वध्यमानास्त्वथ देवताभि-
 र्महासुरा मातृभिराकुलाश्च ।

२१. -a) शा० माहेश्वरी° (→माहेश्वरी°); दे० ११ 'विदा-
 रितोरसश्च' (→विदारितोरसश्च). -b) शा० कारा. का० २ चकामि
 (→चकार); मुने. दावाश्च° (→दग्धान°), दे० महाश्च वैष्णवी, +
 'परांश्च कौशिकी' (→'परांश्च वैष्णवी'); दे० चक्रेण दैत्यान्परांश्च
 वैष्णवी. -०) दे० १० तु मारी° (→कुमारी°), मुने. चण्डी
 (→चैन्द्री). -d) शा० कारा. का० २ चण्डेन, दे० तुण्डेन, दे० ११
 रुधेन (→तुण्डेन); ब० चक्रेण (→चक्रेण).

२२. -a) दे० विभिन्नान्, दे० विभिन्नान् (→विभिन्नान्).
 -b) कारा चण्डाट्ट° न० ० टाट्ट° (→चण्डाट्ट°); ब० शिव°
 (→हट्ट°). -०) दे० ३ हटा (→हट्ट°); ब० २ चकार (→तथैव);
 ब० नापाय (→चान्यान्). -d) दे० विनायकाश्चापि (→विनाय-
 कश्चापि); दे० १३.४.५ परश्वधेन (→परश्वधेन).

२३. -a) शा० १० न० मुखर, कारा. का० २ दे० स्वर्ण°,
 दे० च हर्ष (→तु हर्ष). -b) ब० विपाद्यमाना, दे० विपाद्यमाना
 (→निपात्यमाना) -d) न० १०. (→ते); ब० २ वृत्त्यमाना, ब०
 तत्तमाया (→भक्ष्यमाया); ब० २ दे० १ च (→प्र-).

२४. ब० ३ दे० १०. ०. -a) शा० वेदयमाना, न०
 मध्य (प्य?) माना, (→मध्यमाना). -b) न० महासुरै-
 (→महासुरा), शा० मग्दभिरपुलाभ, दे० मातृभिरपुलाभ
 (→मातृभिरपुलाभ). -०) दे० तस्तेषामाङ्गाः, दे० तस्तेषामाङ्गाः

५६ २६

विभेद शूलेन तथाऽप्युरतः
 क्षतोद्भवान्ये न्यपतंश्च वक्त्रे ॥ २९
 ततस्तु शोषं प्रजगाम रक्तं
 रक्तक्षये हीनबलो बभूव ।
 तं हीनवीर्यं शतधा चकार
 चक्रेण चामीकरभूपितेन ॥ ३०
 तस्मिन् विश्रुते दनुसैन्यनाथे
 ते दानवा दीनतरं विनेदुः ।
 हा तात हा आतरिति श्रुवन्तः
 क यासि तिष्ठस्व मूहूर्चमेहि ॥ ३१
 तथाऽपरे विलुलितकेशपाशा
 विशीर्णवर्माभरणा दिगम्बराः ।
 निपातिता धरणितले मृडान्या

प्रदुद्रुर्गिरिवरमुद्य दैत्याः ॥ ३२
 विशीर्णवर्मायुधभूषणं तत्
 बलं निरीक्ष्यैव हि दानवेन्द्रः ।
 विशीर्णचक्राक्षरथो निशुम्भः
 क्रोधान्मृडानीं समुपाजगाम ॥ ३३
 खल्लं समादाय च चर्म भास्वरं
 धुन्वन् शिरः प्रेक्ष्य च रूपमत्याः ।
 सस्तम्भमोहज्वरपीडितोऽथ
 चित्रे यथाऽसौ लिखितो बभूव ॥ ३४
 तं स्तम्भितं वीक्ष्य सुरारिमग्रे
 प्रोवाच देवी वचनं विहस्य ।
 अनेन वीर्येण सुरास्त्वया जिता
 अनेन मां प्रार्थयसे बलेन ॥ ३५

दे३ न पते? व वक्त्रे, दे३ ७ ९ न्यपत (दे३ ९०) श्रण्डिवक्त्रे, न१
 ८ पतश्चण्डिवक्त्रे (→न्यपतश्च वक्त्रे)

३० ते१ b 'रक्त' आरम्भ ० 'वका' यावन्नास्ति -a)
 दे१ ३ दे१ स (→तु), कारा ९ स्वरोप (→स्तु शोष) -b) दे१० सीन°
 (→हीन°) -c) व३ ९ क्षत्रिभेन, दे१ ९ चित्रितेन (→भूषितेन)

३१. दे१ न१ ३१०-३१३ ०. -a) वा१ कारा का१ २
 व३ दे१ ४ ७ विनष्टे, वा१ २ विगच्छ, दे२ ३ १० ते१ निहस्ते, मुने हते वी
 (→विगच्छे); दे१ ९ बाले (→नाथे) -b) दे१ वे (→ते), दे१
 न१ दीनरथ, दे१ हीनबला (→दीनतर); दे१ बभूवु, वा१ वितेनु
 (→विनेदु) -c) व३ हा हा तदा, (→हा तात हा) व३ मात
 रिति, दे३ आतरिति, दे१ आत इति (→आतरिति); व३ वच यासि
 (→वृवन्त) -d) व३ तिष्ठस्व दे१ पु? यासि, दे१० क यास्मि,
 दे११ क (क?) याम, ते१ क याति (→क यासि), व३ स्वभ्यस्व?
 दे१ तिष्ठानु (तु?) (→तिष्ठव)

३२ दे१ न१ ० (इ ३१ पा वि) -a) दे३ ९ कैशपाश, दे३
 ९ कैशपाशा (→कैशपाशा) -b) शा१ कारा विशीर्णा° (→विशीर्णा°)
 शा१ कारा ९० का१ ९ 'केशा', का३ व३ 'वर्गा', दे१ ३ १० ते१
 'चर्मा', दे३ ९ वरणा° (→वर्मा°), वा१ कारा का१ २ वा१ ३ 'भरण
 क्षाम्ब (शा१ म्भ)रा', दे३ भरणक्षाम्बरा (→भरणा रिगम्बरा)
 -c) दे१ ९ तले (→तले) दे१० मृडान्या (→मृडान्या) -d) वा१
 श्रुदुद्रु (→श्रुदुद्रु), वा१ कारा, का१ २ गिरिवरलो हि, वा१
 गिरिवरमज्ज, व३ गिरिवरमायु, दे१ ७ गिरिवरमुय, दे३ गिरिवरालु
 प्र- (→गिरिवरमुय)

३३. दे१ न१ ab ० (इ ३१ पा वि); दे१० d ०. -a)
 का१ दे१ ३ १० ११ -वर्मा° (→वर्मा°); दे३ ९ भूषणां तद्, ते१ ९ भूषण
 तत् (→भूषण तद्) -b) दे३ बहल (→बल) वा१ २ च (→हि)
 दे१ ११ दानवेन्द्रा (→दानवेन्द्र) -c) वा१ व० ३ दे१ ५ ७ ११
 न१ विकीर्ण- (→विकीर्ण); शा१ दे३ ३.३.० ववराय (दे३ ९ क्षि), दे१
 वरशब्द, न१ ववराति (→ववराति); वा१ ३ दे१ ११ न१ न्यय (दे३
 ९ वे), दे१ ३ न्यये, दे३ न्ययी, दे१० न्यय (→न्ययी), दे३ विकीर्णववरा
 क्षययति (नि ?) शुभ, दे१ विकीर्णचक्रायुधक निशुम्भ.

३४ दे१० ab ० -a) दे१ स खल्लं (→क्षल्लं स°);
 दे३ स चर्म, दे१ च ९ र्म (→च चर्म), व३ दे१ ७ मायुर, दे१ ११
 भास्वर (→भास्वर) -b) दे३ प्रथ (→प्रथ) दे१ तु रूपम्,
 दे३ ९ रूपम्, दे१ न१ वरुणम् (→व रूपम्); न१ प्रथ
 (→प्रथया) -c) वा१ वा१ ३ दे१ ३ ५ १० स (दे३ स) स्तम्भ
 (दे३ १० स्तम्भ) मोह (शा१ ९), ते१ स्तम्भमोह, न१ स्तम्भमोह-
 (→स्तम्भमोह); व० रमर°, व३ रर°, दे१ ११ दार° (→द्वर°)
 -d) वा१ वा१ २ पने (→विने) व० लिखिते, दे१ लिखित
 (→लिखिते)

३५. -a) वा१ न१ स्तम्भितं, दे१ ११ तत् स्तम्भितं,
 ते१ त स्तम्भित (→तं स्तम्भित); दे१ च दंत्यमुप
 (→मुपारिमग्रे) -b) दे१ ९००० नं (→देवी वचन) -c) दे३
 जितास्ते, ते१ जितास्त्वया (→त्वया जिता) -d) दे१ वा, दे१
 ९ (→मा)

श्रुत्वा तु वाक्यं कौशिक्या दानवः सुचिरादिव ।
 प्रोवाच चिन्तयित्वाऽथ वचनं वदता वरः ॥ ३६
 सुकुमारशरीरोऽयं मच्छस्त्रपतनादपि ।
 शतधा वास्यते भीरु आमपात्रमिवाम्भसि ॥ ३७
 एतद् विचिन्तयन्नयं त्वा प्रहर्तुं न सुन्दरि ।
 करोमि युद्धि तस्मात् त्वं मां भवस्वायतेक्षणे ॥ ३८
 मम खल्वनिपातं हि नेन्द्रो धारयितुं क्षमः ।
 निवर्तय मतिं युद्धाद् भार्या मे भव साम्प्रतम् ॥ ३९
 इत्य निशुम्भवचनं श्रुत्वा योगीश्वरी मुने ।
 विहस्य भावगम्भीरं निशुम्भं वाक्यमब्रवीत् ॥ ४०
 नाजिताऽहं रणे वीर भवे भार्या हि कस्यचित् ।

भवान् यदिह भार्यायी ततो मां जय संयुगे ॥ ४१
 इत्येवमुक्ते वचने खल्वमुद्यम्य दानवः ।
 प्रचिक्षेप तदा वेगात् कौशिकीं प्रति नारद ॥ ४२
 तमापतन्तं निस्त्रिंश पङ्क्तिर्भर्हिणराजितः ।
 चिच्छेद चर्मणा सार्द्धं तदद्भुतमिवामभवत् ॥ ४३
 खड्गे सचर्मणि छिन्ने गदां गृह्य महासुरः ।
 समाद्रवत् कोशमवां वायुवेगसमो जवे ॥ ४४
 तस्यापतत एवाशु करौ श्लिष्टौ समौ दटौ ।
 गदया सह चिच्छेद क्षुरप्रेण रणेऽम्बिका ॥ ४५
 तस्मिन्निपतिते रौद्रे सुरशत्रौ भयंकरे ।
 चण्डाद्या मातरो हृष्टाश्चक्रुः किलकिलाध्वनिम् ॥ ४६ ब. ५६

३६ -a) शा. कारा का. १ २ व. १ २ दे. ५ १ १ १ १ श्रुत्वा
 स, दे. १ श्रुत्वा (→श्रुत्वा तु), न. वा ४ (→वाक्य) दे. १
 कौशिक्यो (→कौशिक्या) व. ३ श्रुत्वा वाक्यं कौशिक्या -b)
 तै. वान च (→पतव), दे. १ मा. दानवस्तत्परिणामि -c) दे. १ उवाच
 (→प्रोवाच)

३७ -a) शा. कारा का. १ २ सु (का. स) कुमार दे. १
 सुकुमार (→सुकुमार) दे. १ ३ १० शरीरोह, दे. १ शरीरोहते, दे. १
 शरीरे त्व, दे. १ शरीरोह, दे. १ शरीर ते दे. १ शरीरय, युगे शरीरा
 त्व (→शरीरोह) -c) शा. शतदा (→शतया), शा. याति ते,
 का. दे. १ १० वास्यते, दे. १ जायते (→वास्यते) का. ३ मोह दे. १
 भद्र (→मोह) -d) का. पचन + आमसायम् (→आमसायम्)
 दे. १ वाल्मि, न. १ अश्वनि (→[अ]श्वनि)

३८ -a) शा. ब. १ २ दे. १ ३ तै. एवं दे. १० एत (→एतत्)
 शा. दे. १० विचिन्तयन्नयं, व. २ विचिन्तयन्नयं, व. ३ हि चिन्तयन्नयं दे. १
 न. विचिन्तयन्नयं, दे. १ विचिन्तयन्नयं, दे. १ विचिन्तयेह त्वा (→विचि
 न्तयन्नयं), दे. १ एतद्धि चिन्तयित्विच -b) व. १ प्राहत्
 (→प्रहर्तुं) दे. १ प्रहर्तुं नैव सुन्दरि, दे. १ न प्रहर्तुं न सुन्दरि -c)
 दे. १ कि नाम (→करोमि) -d) दे. १ यथेक्षया (→[अ] यथेक्षणे)

३९ -a) शा. निपात तु व. ३ ३ निपातरु, दे. १ निपात वि
 (→निपात हि) -b) व. १ धारयितु (→धारयितु) -c) दे. १
 निवर्तय, न. निवारय (→निवर्तय) दे. १ १ न मनो (→मति), व. १
 मत्ता दे. १ ११ मुद्रया (→मुद्राद्) -d) दे. १ १० म * (→भव)

४० -b) शा. कारा का. १ ११ योगीश्वरा, दे. १ योगे
 श्वरी (→योगीश्वरी) -c) दे. १ विहस्य (→विहस्य)

४१ -a) दे. १ नाजिता हि, दे. १ ३ नाजिता हि (→नाजि
 ताह) दे. १ शीर (→धीर) -b) शा. भावे, व. १ २ दे. १ १ मवेत
 (→मवे) दे. १ नाजिताया (१) (→भवे भार्या), दे. १ न, दे. १ [अच]

(→हि) -c) शा. भवान्वा यदि भार्या सा, कारा भवती यदि
 भार्या स्या का. १ भवामि यदि वा भार्या, का. २ दे. १ भवान् वा यदि
 भार्यावां (का. १ शा), व. ३ दे. १ भवान् यदि हि भार्यायि
 (दे. १ शा), दे. १ भवान् यदीह भार्यायि, दे. १ भवान् यदि भार्यायि
 -d) व. ३ तन् मा, दे. १ रिता मा (→ततो मा)

४२ -b) दे. १ १० उद्भ्राम्य (→उद्यम्य) दे. १ १ सत्वर
 (→दानव) -c) दे. १ ततो (→तदा) दे. १ १ चैना (→वेगात्)

४३ -a) शा. ०८ सार्द्धं तस्मिन् खल्वितम् -a) दे. १ निस्त्रिंश-
 (→निस्त्रिंश) -b) दे. १ खल्व (→पङ्क्तिर्) दे. १ ३ ४ १० तै. बर्हिण-
 दे. १ बर्हिण (→बर्हिण) दे. १ ३ १० तै. वाजिनि, दे. १ १ न
 वासते (दे. १ स), दे. १ १ वाजितै, दे. १ वाजितै (→राजितै)

४४ -a) का. स चर्मणि, +णि, व. १ २ चर्मणि च, व. ३ स
 चर्मणि - न. सचर्म वि (→सचर्मणि) -b) न. गदा (→गदा)
 -c) तै. समाद्रवत् (→समाद्रवत्); शा. कोशमवात्, दे. १ कोशमवा,
 दे. १ मोचपरो, तै. कोशमवा, न. कौशिकीच (→कोशमवा) -d)
 व. १ वायुवेगे, दे. १ वायुवेगे (→वायुवेग) कारा का. १ २ जवात्, दे. १
 भवात् (→जवे) शा. समे जवात् व. १ समं जवात्, न. मनोजव
 (→समो जवे)

४५ -a) न. तमापतन्तमेवाशु -b) दे. १ १ करं
 (→करो) व. १ शिष्टो दे. १ श्लिष्टौ (→श्लिष्टौ) -c) दे. १ चर्मणि
 वास्य चिच्छेद -d) व. ३ तया (→रते) दे. १ क्षुरप्रेणाम्बिका
 रणे दे. १ क्षुरप्रेणाम्बिका मुने

४६ -a) दे. १ निपातिते (→निपतिते) -b) तै. सुर
 (→सुर), व. १ गृप, दे. १ शनो (→शनी) -c) शा. कारा का.
 व. १ ३ १ ३ ५ चण्डाद्या, दे. १ चण्डाद्या (→चण्डाद्या) दे. १ ३ ५
 दृष्टा (दृष्टात्) -d) तै. किलकिला (→किलकिला), दे. १ रव
 (→ध्वनि)

५६. ४७ गगनस्थास्ततो देवाः शतक्रतुपुरोगमाः ।
जयस्व विजयेत्युचुर्हृष्टाः शत्रौ निपातिते ॥ ४७
ततस्तूर्य्यवाघन्त भूतसर्पैः समन्ततः ।
पुष्पवृष्टिं च शृङ्खलुः सुराः कात्यायनीं प्रति ॥ ४८
निशुम्भं पतितं दृष्ट्वा शुम्भः क्रोधान्महामुने ।
वृन्दारकं समारुह्य पाशपाणिः समभ्यगात् ॥ ४९
तमापतन्तं दृष्ट्वाऽथ सगजं दानवेऽवरम् ।
जग्राह चतुरो वाणांश्चन्द्रार्धाकारवर्चसः ॥ ५०
धुरप्राम्यां समं पादौ द्वौ चिच्छेद द्विपस्य सा ।
द्राम्यां कुम्भे जघानाथ हसन्ती लीलयाऽम्बिका ॥ ५१
निकृत्ताभ्यां गजः पद्भ्यां निपपात यथेच्छया ।

४७. -b) ग१ पुरन्दर° (→शतक्रतु°) -c) दे१० वणिजके
विजयंत्युचु- -d) दे३ दृष्टा (→दृष्ट्वा); दे३ शत्रु- (→शत्रौ).

४८. -a) का३ ब१२ दे१ [अ] वादन्त (→ [अ]
वाद्यन्त). -b) दे३. सर्प (→सर्प) -c) दे३ तु (→च).

४९. दे३. ४६८-५०० ०. (द. स.) -a) ब२-३ दे३. ७-१०
निहंत, न१ निह * (→पतित); ग१ * द्वा (→दृष्ट्वा). -b) दे३
महागुर (→महामुने) -d) ब१-३ दे३. ५. १०. ११ तै१ प्राप्त, दे३ प्राप्त-
दे३ वसु- (→पात-); दे३ न्याणि (→न्याणि); वा१ कांरा. ब१
समाभ्यगात्, दे३ न१ समभ्यगात् (→समभ्यगात्).

५०. दे३. ३ ० (४६ पा. वि.), वे१. d क्षणितम्. -a)
वा१ दे१ दृष्टा च (→दृष्ट्वाय). -b) वा१ सपजे (→सपज) -d)
ब२ ३ चन्द्रार्ध° (→चन्द्रार्धा°).

५१ वे१. a, d सजितम् -a) ब१ दे३. सपौ (→
सप). -b) दे३ गजस्य (→द्विपस्य); दे३ ० चिच्छेद (→दो
चिच्छेद); वा१ कांरा ब१.२ चिच्छेद द्विपस्य सा, दे१० द्वौ विजये
द्विपस्य सा. -c) दे३ कुले(?), दे३ कुम्भे (→कुम्भे). -d) दे३
हसती ललिताम्बिका

५२. वे१. ३ क्षणितम् -a) दे१ निरुताभ्यां, दे३ निरुताभ्यां,
दे११ निरुताभ्यां, न१ निरुताभ्यां (→निरुताभ्यां). -b) ब१ नि *
पात (→निपपात) -c) ब१ सप्ता क्षात्ता, न१ सप्ताक्षान्ता
(→सप्ताक्षान्ता); दे३ बजो बजतमाक्षान्ता, वे१ बजबजतमाक्षान्ता.
-d) ब३ गैतराज (?) तिरो यथा, दे३ गैतराज पुत्र यथा, तै१
गैतराज ००० यथा, न१ गैतराजयुतो यथा.

५३. वे१. a b 'क्षया'..... स्थानुत'
क्षयितम्. -a) ब१ दे३ क्षय (→क्षया-); कांरा तत्समाक्षयिता-
भावात्, ब३ क्षयाक्षयितमार्ग्य, दे३ क्षया विनष्टावस्य. -b) वा१

शक्रवज्रसमाक्रान्तं शैलराजशिरो यथा ॥ ५२
तत्सर्वजितनागस्य शुम्भस्याप्युत्पत्तिप्यतः ।
शिरश्चिच्छेद वाणेन कुण्डलालंकृतं शिवा ॥ ५३
छिन्ने शिरसि दैत्येन्द्रो निपपात सङ्कुञ्जरः ।
यथा समहिपः क्रौञ्चो महासेनसमाहृतः ॥ ५४
श्रुत्वा सुराः सुररिपू निहतौ मृडान्या
सेन्द्राः ससूर्यमरुदप्रिववसुप्रधानाः ।
आगत्य तं गिरिवरं विनयावन्नप्रा
देव्यास्तदा स्तुतिपदं त्विदमीरयन्तः ॥ ५५
देवा ऊचुः ॥
नमोऽस्तु ते भगवति पापनाशिनि

कांरा का१ ब३ दे३. ११ [अ] म्युत्पत्तिप्यत, ब१ [अ] म्युत्पत्तिप्यत, ब३
[अ] म्युत्पत्तिप्यत, दे३ [अ] म्युत्पत्ति (रि) प्यत, दे३ [अ] य
पत्तिप्यत, तै१ [अ] म्युत्पत्तिप्यत, न१ [अ] योरात्पत्तिप्यत (→
[अ] म्युत्पत्तिप्यत). -a) वा१ दे३ मुने गिरि (मुने 'च'), दे३
कुण्डलोर्लंकृत शिवा, दे११ कुण्डलासङ्कृता शिवा.

५४. -a) दे३ स र्वैर्युद्धिप्रसारो, -c) ब२-३ दे३. १११ यथा
(→यथा), ब३ समहिप (→समहिप); वा१ मृडो, कांरा
मृडा, ब१ क्षोवाल, दे३ रसो (वा) (→क्षोचो). -d) दे३. १. १०
तै१ महासेन सहृत, दे३. १ महासेन समाहृत, न१ महा से ०००००.

५५. -a) वा१ वारा, दे३. १. १० तै१ युत्वा मुरा, ब३ दे३।
युत्वा ००, न१ ००० रा (→युत्वा मुरा), वा१ दे३ ३. ३ १० तै१
मुररिपू, कांरा दे३. २ मुररिपू, ब३ मुररिपू, न१ मुररि c (→
मुररिपू), वा१ कांरा दे३ निहत (वा१ न१ 'तो) न१ ०० तौ
(→निहतौ) दे३. १०. ११ मुडान्या (→मृडान्या); वा१ युत्वा मुरा
०००० निहतो मुडान्या -b) ब३ मरुदप्रिव, दे३ मरुदप्रिव,
दे११ मरुदप्रिव (→मरुदप्रिव) दे११ मरुदप्रिव (→मरुदप्रिव). -c)
दे३. ५ प्रा ता (दे३ 'ता) (→आपस्य); दे३ पा (→त), न१ विन
०००० (→विनयावन्नप्रा). -d) दे३ तया (→तया); न१ ००
स्तया (→देव्यास्तदा), वा१ कांरा, ब१ स्तुतिमुल, ब१ ब३ ३ तै१
स्तुतिमुल, का३ दे३ ३ स्तुतिमुल, दे३ न१ स्तुतिमुल (दे३ 'ताय),
दे३ स्तुति (दे३) पद, दे३. १० स्तुति मुल, + स्तुतिमुल (→स्तुतिपद);
दे३ ईरपय, दे३ ईरपय (→ईरपय)

॥ दे३. १० देवा उवाच
५६. न१ b ०. -a) वा१ दे३. १० 'नागिन', दे३. ११
'नाग' (दे३ 'ति) नो, तै१ 'नागि * (→'नागिनि). -b) कांरा.
'नागिनि, ब१. २ दे३ 'नागिनि, ब३. ११ 'नागिनि (→'नागिनि),

नमोऽस्तु ते सुररिपुदर्पशत्रुनि ।
 नमोऽस्तु ते हरिहरराज्यदायिनि
 नमोऽस्तु ते मखध्वजकार्यकारिणि ॥ ५६
 नमोऽस्तु ते त्रिदशरिपुध्वयकरि
 नमोऽस्तु ते शतमखपादपूजिते ।
 नमोऽस्तु ते महिषधिनाशकारिणि
 नमोऽस्तु ते हरिहरभास्करस्तुते ॥ ५७
 नमोऽस्तु तेऽष्टादशबाहुशालिनि
 नमोऽस्तु ते शुम्भनिशुम्भघातिनि ।
 नमोऽस्तु लोकातिहरे त्रिशालिनि
 नमोऽस्तु नारायणि चक्रधारिणि ॥ ५८
 नमोऽस्तु वाराहि सदा धराधरे

त्वा नारसिंहि प्रणता नमोऽस्तु ते ।
 नमोऽस्तु ते वज्रधरे गजध्वजे
 नमोऽस्तु कौमारि मयूरवाहिनि ॥ ५९
 नमोऽस्तु पैतामहहसवाहने
 नमोऽस्तु मालाविकटे सुकेशिनि ।
 नमोऽस्तु ते रासभप्रष्टवाहिनि
 नमोऽस्तु सर्वात्तिहरे जगन्मये ॥ ६०
 नमोऽस्तु विश्वेश्वरि पाहि विश्व
 निपूदयारीन् द्विजदेवतानाम् ।
 नमोऽस्तु ते सर्वमयि त्रिनेत्रे
 नमो नमस्ते वरद प्रसीद ॥ ६१
 ब्रह्माणी त्वमृडानी वरशिखिगमना शक्तिहस्ता कुमारी

दे३ सुम्भरि * पु दपनायिनि दे१ सुरारिपु दपनायिनि दे३
 नमोऽस्तु ते सुररिपुदर्पशत्रुनि -०) व३ **
 (→हरि) व१ ० दे३ ११ हृद्य व३ ० भय दे ० व *
 मुख (→मख) व१ २ दे३ ११ राय दे३ ० देव (→कार) *
 -०) दे३ व३ कारणे दे३ १० ११ -कारिणी (→कारिणि);
 वा१ कारा का१ २ मखध्वज (शा१ कारा ० व) भोपूदयारीन्
 (→मखध्वजकार्यकारिणि) ते१ नमोऽस्तु ते स्तम्भजपायकारिणि न१
 शतमखपादपूजिते

५७ -०) कारा नमोऽस्तु ते सुररिपुनाशकारिणि -०) व३
 * नाय (→विनाश) दे१ ० कारिणी (→कारिणि) -०) व३
 व३ दे३ १० हृद्य (→हृद) दे३ ** हृद्य ** दे३ ११ हर
 (→हरिहर) ; वा१ कारा का१ २ ० दे३ (→स्तुते)

५८ न१ ३ हृ मो खण्डितम् -०) दे ० गोमिनि
 (→पातिनि) b) दे३ नि ** (→निगुम्भ) दे३ ११
 पातिनि (→पातिनि) -०) दे३ नमोऽस्तु ते खण्डितम्
 वा१ का२ व३ नोर्वात्तिहरे (→लोकातिहरे) दे१ निपूतिनी
 (→निपूतिनि) दे३ ३ १० दे३ न१ नमोऽस्तु ते चार्तिहरे निपूतिनि
 -०) न१ नारायण (→नारायणि) दे१ ० धारिणी (→धारिणि)

५९ दे१ ० ab ० -०) व३ नमोऽस्तु (हे) व३ नमो
 * (→नमोऽस्तु) ते१ तारायि (→वाराहि) का२ धराधरे ता +
 धराधरे (→धराधरे); दे३ नमोऽस्तु तारायणि चक्रमर्दिनि -०)
 व३ दे३ व३ व (→त्वा) दे३ ५ नारसिंहो दे३ नारसिंह, दे३ न१
 नारसिंहा (→नारसिंहि) व३ प्रणता दे३ प्रणतो (→प्रणता) न१
 प्रणता नमोऽस्तुते खण्डितम् -०) दे३ ११ वज्रधरे व वज्रधार
 (→वज्रधरे); दे३ जगध्वजे दे३ गये ध्वजे दे३ नमोऽस्तु ते (→गज

ध्वजे) -०) व३ नमोऽस्तु (हे) (→नमोऽस्तु) व३ मयूर (वर)
 (→मयूर); कारा व३ दे३ १ ० वाहने दे३ ० वाहिनि न१ ० ० ०
 (→वाहिनि)

६० दे३ १ ab ० ; शा१ कारा का१ २ व१ १ a ० -०)
 व३ ३ दे३ १० ११ पैतामहि (→पैतामह) दे३ ३ वाहिनि (दे३ ० नी)
 (→वाहने) -०) व३ नमोऽस्तु माला विकटेयु कामिनि दे३ ११
 नमोऽस्तु माला विकटेशुके (दे३ का) धि (दे३ १) नि दे३ नमोऽस्तु
 नक्षत्रलदेवकेशिनि -०) व३ वृषभ (→रासभ) कारा दे३
 वाहने व३ ३ दे३ ते१ वाहिनि दे३ १ वाहिनि (→वाहिनि)
 -०) व३ जगप्रिये दे३ ३ जगन्मयि (दे३ ० यी) (→जगन्मये)

६० श्लोके कारा ० d मध्ये ग्रथिकम्—

२२१ * नमोऽस्तु कायायनि चण्डि शक्तिरि
 नमोऽस्तु कल्याणरज्यध्वजध्वजे ।

६१ शा१ कारा का१ २ ० -०) दे३ सवधरि न१
 विश्वेश्वर * (→विश्वेश्वरि) b) दे३ ३ १० ११ ते१ न१ निपूदयारि
 दे१ सदाय्यागो (→निपूदयारीन्) -०) दे३ नमोऽस्तु * (→नमो
 स्तु ते) व३ दे३ १ १० १० ते१ न१ सवधये दे ३ वमयि दे३ १ ० ०
 मयि (→सवधयि) d) न१ * रदे (→वरदे) न ० ० द
 (→प्रतीक)

६२ -०) शा१ कारा का२ व३ १ ब्राह्मी च त्व दे३
 ब्राह्मी भूतत्वं दे३ ब्राह्मी शिव दे३ १० ११ ब्राह्मी च त्व दे३ १० ११
 ब्राह्मी * त्व (→ब्रह्माणी च) न१ ० ० ० ० ० ० ० नी (→ब्रह्माणी
 त्व मृडानी); दे३ वरशिखिगमना (?) (→वरशिखिगमना); दे३ त्व
 च दे३ वी (→शक्तिहृत्ता) -०) व३ वाराहि (→वाराही); व३ ३
 दे३ १ त्व सदाय्या व३ हंसचक्र दे३ त्व सुवचनो दे३ १ त्व सुवचन

वाराही त्वं सुवक्त्रा खगपतिगमनावैष्णवी त्वं सशार्ङ्गो ।
 दुर्दृश्या नारसिंही घुरघुरितरवा त्वं तयैन्द्री सवच्चा
 त्वं मारी चर्ममुष्ण्डा शवगमनरता योगिनी योगसिद्धा ॥ ६२
 नमस्ते त्रिनेत्रे भगवति तवचरणानुपिता ये
 अहर हर्षनतशिरसोऽवनताः ।
 नहि नहि परिभवमस्त्यशुभं च
 स्तुतिबलिङ्कुसुमकराः सततं ये ॥ ६३
 एवं स्तुता सुरवरैः सुरञ्जुनाशिनी
 प्राह प्रहस्य सुरसिद्धमहर्षिवर्यान् ।
 प्राप्तो मयाऽद्भुततमो भवतां प्रसादात्
 संग्राममूर्ध्नि सुरशृङ्गजयः प्रमदात् ॥ ६४

इमां स्तुतिं भक्तिपरा नरोत्तमा
 भवद्भिरुक्तामनुकीर्तयन्ति ।
 दुःस्वप्ननाथो भविता न संशयो
 वरस्तथान्यो त्रियतामभीप्सितः ॥ ६५
 देवा ऊचुः ।
 यदि वरदा भवती त्रिदशानां
 द्विजशिष्टगोषु यतस्व हिताय ।
 पुनरपि देवरिपूनपरांस्त्वं
 प्रदह हुताशनतुल्यशरीरे ॥ ६६
 देव्युवाच ।
 भूयो भविष्याम्यसमुद्दितामना

(→त्व सुवक्त्रा); दे१। च (→स-), शा। दे१ 'शार्ङ्गो'; व३
 'शार्ङ्गो' (→'शार्ङ्गो') -०) कारा दुर्दृश्या, व३ दे१ ४ १० ते। दुर्दृश्या,
 दे१। दुर्दृश्या, न। १००० (→दुर्दृश्या) शा। व३। घनपरराक्ष्वा,
 कारा का३ घनपरराक्ष्वा, दे३ घुरघुरितरवा, दे३ घुरिघुरितरवा,
 दे३ रघुपतिविनिता, ते। घुरघुरितरवा, न। घुरघुरितरवा (→घुरघुरि-
 तरवा), दे३ ५ तयैन्द्री सवच्चो, दे३ तयैन्द्रीति संज्ञा (→तयैन्द्री
 सवच्चा) -०) शा। व३। २ 'मारी', कारा चागुष्ण्डा, दे३ त्वं मारी
 (→त्वं मारी), शा। व३। दे३ १० चर्ममुष्ण्डा, कारा च प्रवण्डा
 (→चर्ममुष्ण्डा) कारा सर', दे३ शिव' (→शिव'), व३ 'रुत,
 दे३ न। -गता (→रता), व३ २ योगसिद्धा नमस्ते, दे३ न।
 १०००००० दे३। योगिनि योगसिद्धा (→योगिनी योगसिद्धा)

६३ -०) व३ नमोस्तु (→नमस्ते), कारा ते तव
 पदयोऽ (→तव चरणान्), कारा १००० व३ ३ 'नुदता',
 दे३ ३ १० 'नुदित्वा' ये, दे३ न। 'नुदता' ये, दे३ ११ 'नुदित्वा
 ये, दे३ 'नुदता' ये, दे३ 'नुदता' ये (→'नुदित्वा' ये) -०) दे३ ४ ते।
 निरोपय' दे३ २ 'रि' सवच्चा, दे३ निरोपयवता (→'निरोप-
 वनता') कारा अहरहर्षनतशिरसोऽवनता रघ, व३ जय हृदिहर
 विनता निरोपवता, व३ जय हृदिहरनतशिरसोऽवनता, व३ मे घुद
 मुंश्चिनितागिरोभिरवनता, दे३ अहरहरे नतशिरस प्रममन्ति, दे३
 हृदिहर्षनतागिरनमस्ते, दे३ अहर्हृद विनत शरोपरा य नम्रा (?),
 न। हृदिहर अहर्हृद विनतशिरसो नमस्ते -०) शा। व३। नहि नहि
 परमस्ति धुमं चा(?), व३ नहि नहि परमस्त्यधुम चा(?), व३
 नहि नहि परमस्त्यधुमस्त्यधुम, दे३ नहि नहि पति (?) भवमस्त्यधुमं,
 व३ नहि नहि परमस्त्यधुमं वा, दे३ ३ १० ते। नहि नहि परमस्त्य
 धुमं सततं, दे३ नहि नहि परमस्त्यधुमं सततं, दे३ नहि नहि
 परमस्त्यधुमं वा, दे३ न। नहि नहि परमस्त्यधुमं प्रवहेत् -०) शा।

का। स्तुति व (का१ 'वि) ल, कारा ६००००, दे३ स्तुति बलि
 (त), दे३ तव बलि (→स्तुतिबलि-); कारा दे१। १०० (→करा);
 व३ शतज्जयान (→सततं ये); न। शत सुभत १ बलिङ्कुसुमकरा
 सतत ये

६३ श्लोकात्तर कारा अथिक्कम्-पुलस्त्य उवाच,
 ६४ -०) शा। का१ 'नाथी, व३ दे३ ३ ११ ते। 'नाथी, दे३
 (वि) नाथी, दे३ १० 'हृदी' (→'नाथी') -०) ते। प्रादात् प्रहस्य
 (→प्राह प्रहस्य), व३ 'वीर्या', दे३ 'वचा', दे३ 'पूज्या' (→
 'वचान्') -०) शा। 'शानुजयप्रसादात्', कारा 'शानुजयवितास्य',
 का। दे३ 'शानुजय प्रसादात्', का३ 'शानुजय प्रसादात्', 'शानुजय'
 प्रसादात्, दे३ 'शानुजय प्रमदात्', दे३ शानुजयप्रमोद', दे३ शानुजय
 प्रमोदात्, न। 'शानुजय प्रसादात्' (→शानुजय प्रमदात्), दे३
 संग्राममूर्ध्नि सह शानुजय प्रसादात्

६५. दे३ १० cd. -०) दे३ 'युता' (→'यरा') -०) -०)
 शा। कारा व३। २ कीर्तयन्ति (ये) (→कीर्तयन्ति); दे३ पयन्ति
 भवत्या हनुवीर्तयन्ति -०) दे३ बयोपिन्ता (→'बयोपिन्त')

६६ देवा.
 ६६ -०) न। १०० (→यदि) -०) दे३ देवि (→देव-);
 दे३ खिलान् (→भयान्) -०) दे३ हुताग्नि (→हुताग्नि-)
 दे३ 'शरीर' (→'शरीरे')

६७ दे३ न। दे३। १० शीरेषुत्वाच
 ६७ दे३ ३ १० ते। सुषे ० -०) दे३ १० अयमुत्ता (दे३
 'हृद', दे३ 'शुभोत्पान्दये, न। १०० मुत्ता १० (→अयमुत्पान्दना)
 -०) दे३ हृदय पु (→हृदयन), व३ 'यामन' १०, दे३ जना
 'यामन' (?) (→'यामनयामन') -०) शा। भवतामुरस्यप्रति
 पोषणेन, कारा भवतामुरस्यप्रतिपोषणेन, व३ २ 'यामनयामन'प्रति

हराननस्वेदजलोद्धवा सुराः ।

अन्धासुरस्याप्रतिपक्षे रता

नाम्ना प्रसिद्धा भुवनेषु चरिषा ॥ ६७

भूयो वधिष्यामि सुरारिहृत्तमं

संभूय नन्दस्य गृहे यशोदया ।

तं विप्रचित्तिं लवणं तथाऽपरो

शुम्भं निशुम्भं दक्षनप्रहारिणी ॥ ६८

भूयः सुरास्तित्ययुगे निराशिनी

निरीक्ष्य मारी च गृहे क्षतक्रतोः ।

संभूय देव्याऽमितस्तयधामया

घोषेन, व३ अन्धासुरस्य प्रतिपालने रता, दे३ मेधासुरस्य प्रतिपक्षे-
रता, दे३.४ अन्धासुरस्य प्रतिपक्षे रता, दे३ अन्धासुरस्य प्रतिपक्षे-
रता, न३ अन्धासुरस्य प्रतिपक्षे रता. -d) शा। चारिका,
का३ चरिका, दे३ चरिका (-चरिका)

६८. -a) शा। कारा. का३.२ दे३.११ भविष्यामि, दे३ न३
हविष्यामि (-वधिष्यामि); दे३ सुरारि (हता) (-सुरारि); दे३
उत्तर, दे३१ उत्तमा (-उत्तम) -b) कारा. जस्त्यामि
(-संभूय) दे३ घरोदया (-यशोदया). -c) शा। कारा. का३.२
तं विप्रचित्तिं लवणं, व३ तं विप्रचित्तिर (?) , व३ तान् विप्रचित्ति-
घर (?) , दे३.३.१० ते। तत्राकतीर्णलवणं, दे३ तदेव वृत्तं लवणं,
दे३ तथा प्रचण्ड लवणं (-तं विप्रचित्तिं लवणं); का३ दे३१ तवापरं,
व३ तवापर (-तवापरी). -d) कारा निशुम्भशुम्भो, दे३१ शुम्भ
***, ते। *** (-शुम्भ निशुम्भ); कारा. दवानं, दे३ दवान,
ते। दधुने (?) (-दवान-).

६९. -a) व३ सुरास्तय, दे३.३.१० सुरस्ता (दे३० स्त)
क्व, दे३ सुराप्रति (-सुरास्तित्य-); शा। निराशनी (वी ?), कारा.
निराशनी, का३ यदोत्थिता, का३ निराशनी, व३ निराशनाम्, दे३.११
निराशना, दे३ निराशा *, मुक्ते. निराशना (-निराशिनी); ते।
भूय सुरास्तय पुरो पुराशनाम्. -b) कारा. निर्भोजवेह तु
गृहे क्षतक्रतो (-निरीक्ष्य मारीच*) का३ निरीक्षिता च गृहे
क्षतक्रतो. -c) दे३.३.१० ते। देव्या इति, दे३ देव्या **,
दे३.१.११ देव्यामिति (-देव्यामित-), व३ सप्तभाग्या, दे३ शतधामया,
दे३ सप्तधामया, मुक्ते. सप्तधामया (-सप्तधामया), शा। का।
संभूय देव्यास्तितय (का३ ० न्य) धामया, कारा. संभूय हस्ये खलु
दुर्गमादुरं, दे३ संभूय देव्यास्तितयधामया. -d) दे३१ सुरात् (-सुरा);
का३.२ दे३.४ १.११ न३ भविष्यामि (-भरिष्यामि); दे३.१.१० ते। शाक-
समरं, दे३ शाकसमरं, न३ शाकचरितं (-शाकम्भरी वं). कारा.

सुरा भरिष्यामि च शाकम्भरी वै ॥ ६९

भूयो विपक्षपण्याय देवा

विन्ध्ये भविष्याम्युपिरक्षणार्थम् ।

दुर्वृचचेष्टान् विनिहत्य दैत्यान्

भूयः समेष्यामि सुरालयं हि ॥ ७०

यदाऽरुणाक्षो भविता महासुरः

तदा भविष्यामि हिताय देवताः ।

महालिरूपेण विनष्टजीवितं

कृत्वा समेष्यामि पुनस्त्रिविष्टपम् ॥ ७१

व. ५६.

पुलस्त्य उवाच ।

शाकम्भरी तत्र प्रया गमिष्य, दे३ भविष्यामि वसानुया तत्, दे३
सहा हरिष्यामि च कौशिका हवे.

६९ स्तोत्रस्य प्रथमचरणस्य 'युवे' इत्यन्तरं का३ अधिकम्—
222 * कुर्वन्ति विद्रावशमनक्रोके ।

कर्मक्षयार्थस्तवर्पं स्वपुष्टौ

त्रिविष्टोस्मिन् तमसा प्रदमे ।

संभूयाह क्षतैर्नैर्मुनीनां

[4]

प्राग्वानां कुर्वन्ती शत्रुगृहे

शाक्रीरुताङ्गोऽङ्गुलीशोरक्षा

कुर्वन् स्थितिं यामि शाकम्भरीति ।

७०. शा। कारा का३.२ दे३.११ न३ भूयोविपक्ष- व३ २
भूयोविपक्ष, दे३ भूयो विपक्षां (-भूयो विपक्ष-). दे३ भूयोविपक्षपण-
नाशनीनाम् -b) न३ ** (-विन्ध्ये); न३ भविष्यामिमु-
(-भविष्याम्युपि); दे३ ० र कारं (-रक्षणाई); दे३ श्रीमा
भविष्यामि हिताय देवा -c) न३ यसात् (-दैत्यान्). -d) शा।
दे३ १ जवं (-सय)

७१. दे३. ab ०. -a) दे३ यदा-, ते। यदा- (-यदा-);
कारा. व३.३ ते। न३ [-म] रगादयो (-[-म] रगादो); न३ भविता
महा. ० -b) व३.२ दे३ न३ देवा (-देवता) ० शा।
महावि, व३ महावि, दे३ महावि, दे३ महावि, दे३ महावि,
दे३ महा वि (-महावि), दे३ ० र (-जीवित). -d) व३ ३
निषिष्ट, दे३ निषिष्ट (-निषिष्टम्).

७१ श्लोकतर दे३ अधिकम्—'इति यो वामनपुराणे'

७१ श्लोकतर दे३ अधिकम्—

223 * महालिरूपेण विहीनजीवितं कृत्वा समेष्यामि
पुनस्त्रिविष्टपम् (७१ = ०d)

क्षे व३ ३ दे३.७.० शा। का३ ते। न३ पुलस्त्य; दे३.२ पुलस्त्य
उः दे३ श्रीपुलस्त्य .

ततो जगाम देवानां सकाशममित्युतिः ।
तैश्चापि प्रहितस्तूर्णं ब्रह्मलोकं जगाम ह ॥ ४
स गच्छन् कुटिलां देवीं ददर्श पथि पावकः ।
तां दृष्ट्वा प्राह कुटिले तेज एतत्सुदुर्जरम् ॥ ५
महेष्वरेण संत्यक्तं निर्दहेद् भुवनान्यपि ।
तस्मात् प्रतीच्छ पुत्रोऽयं तव धन्यो भविष्यति ॥ ६
इत्यग्निना सा कुटिला स्मृत्वा स्वमतमुचमम् ।
प्रक्षिपस्वाम्मसि मम प्राह वह्निं महापगम् ॥ ७
ततस्त्वधारयदेवी शार्वं तेजस्त्वपुपुष्व ।

हुताशनोऽपि भगवान् कामचारी परिभ्रमन् ॥ ८
पञ्चवर्षसहस्राणि धृतवान् हव्यभृक् ततः ।
मांसमस्थीनि रुधिरं मेदोन्म्रेतसी त्वचः ॥ ९
रोमश्मश्वक्षिकेशावाः सर्वे जाता हिरण्मयाः ।
हिरण्यरेता लोकेषु तेन गीतश्च पावकः ॥ १०
पञ्चवर्षसहस्राणि कुटिला ज्वलनोपमम् ।
धारयन्ती तदा गर्भं ब्रह्मणः स्थानमागता ॥ ११
तां दृष्ट्वा पञ्चजन्मा संतप्यन्तीं महापगाम् ।
दृष्ट्वा प्रपच्छ केनायं तव गर्भः समाहितः ॥ १२

वे. ५७ १

४. ते. ० ०. -b) व. १ ममित्युते, दे. १ ममित्युति, ते. १ मितार्द्रित (→ममित्युति) -०) व. १ मयिवा, दे. ३ -महित, दे. १ प्रापित (→प्रहित), दे. १० न. १ मेष्वारस्ततस्तूर्णं -०) दे. ३ मित-मह (→जगाम ह)

५. ते. १. b-d "शं...टिले" खडितम् -a) शा. १ सो गच्छ (→स गच्छन्) -b) शा. १ पथि (→पथि), दे. ४ पावक (→पावक) -०) दे. ९ एव (→एतत्) ; व. १-३.५-११ तेजो य मम दुर्जर, दे. ४ योय मम यु (?) दुर्जर, दे. ७ तेजोय मम दुर्जर

६. न. १ b ०. -a) ते. १ महेष्वरेण, न. १ महे * रस्य (→महेष्वरेण), का. १ रुचुक, +सत्यक्त, व. ३ सत्यक्त, दे. १० स त्वक्त (→सत्यक्त) -b) दे. ९ त्व पवनाति, दे. ११ भुवनार्द्र (→भुवनाति) -०) कारा तत (→तस्मात्) -०) व. १-३ दे. ७ पुण्यो (दे. १ 'प्ये), दे. ३ धान्यो (→धन्यो), दे. ९ भवतो यो भविष्यति, दे. ११ त व धन्यो भविष्यति

७. -a) शा. १ कारा का. १.२ दे. १ 'नोस्ता, दे. १ 'नोस्तु, न. १ 'ना स (→ना सा), दे. १ इत्यग्रे रात्रयं श्रुत्वा, -b) व. १ श्रुत्वा, दे. १० मत्वा (→रष्टृत्वा), कारा का. १ रवं मत्, दे. १ रवतु, दे. ९ रव वपु, न. १ वचन (→स्वमत), दे. ४ कुटिला मलमुत्तमम् -०) का. १.२ प्राप्तिप, ते. १ प्राप्तिपत्त्य (→प्रतिपत्त्य) ; व. १ [या]नन, व. २ [ज]नव (→[या]नन), दे. ४ प्रतिपत्ति प्रवाह मे, दे. ९ प्रतिपत्ति मे प्राज. -०) दे. १ वल्लिमात्र, दे. १ प्राह शार्व (→प्राह वल्लि); दे. १.३ ते. १ महापगम्, दे. १ सुरापगा, दे. ४ तवापगा, न. १ मापगा (→महापगा)

८. न. १ c-d-११ & पावक ० -a) शा. १ का. १ ततस्व, कारा तत तो (तततो ?), व. १ ततस्तु (→ततस्व-), शा. १ धारयेद् (→[य]धारयद्); दे. ४ ततो दधार तद्वरी, दे. १ ततो दधार सा देवी, दे. ९ ततस्तद्व्याह देवी, न. १ तं & १० भरद्वाज. -b) दे. १ सर्वे दे. १ साय (→शार्व), शा. १ तेजस्तु, दे. १ ते तेजस्व, दे. ११ ते ब्रह्म

(→तेजस्व-); शा. १ पुपुष्व, दे. १ [ज]पुष्वत्, ते. १ पूषम् (→[य]पुषुपत्) -०) व. १ 'रूपो (→'चारो'), का. १.२ 'भ्रमत् (→'भ्रमन्).

९. दे. १. ०. ३. न. १. ० (इ. = पा. वि.), दे. १. ३ ते. १. ab ०. -b) व. २ वृत् (→वृत्); कारा. दे. ५-११ हव्यवाहन (→हव्यभृक्त). -०) शा. १ कारा का. १ मेदस्त्वनाणि रेतसा, का. २ मेदोरेत्वर्न वसां त्वचम्, दे. १ मेदोन्तरत सीवच, दे. २ मेदो बूरेतसी त्वच, दे. ३ मेदोन्तरत सत्वच, दे. ४ मेदो भजाव तस्य हि, दे. ५ मेदो # रेतसीवच च (त्वच ?), दे. ७ मेदोवा रेतसत्वच, दे. १० मेदो गज्जाव तस्य हि, +मेदोभरेतसी त्व च, दे. ११ मेदोवा रेतसि त्वच, ते. १ मेदोन्तरति सीरत्वच.

१०. न. १. ० (इ. = पा. वि.). -a) शा. १ कारा. का. १.२ रोमत्वप (शा. १ 'र) सि, दे. ३ रोमस्त्वलि, दे. ९ रोमशक्त्याल, दे. १ रोमणि वधु, दे. १० रोमस्मयलि, दे. ११ धूरो मम वृषि (→रोम-श्मश्वक्षि) -०) व. १.२ लोकेस्मिन्, दे. ११ लोकेन (→लोकेषु). -०) दे. १ २ ते. १ ततो (→तेन); दे. १ नीतश्च (→गीतश्च); व. १ ३ दे. १ गीयते तेन पावक.

११. न. १ & ० (इ. = पा. वि.). -०) व. १ ब्रह्मणे, व. २ ब्रह्मण, दे. १.५-११ ब्रह्मण (दे. १ 'या) (→ब्रह्मण); शा. १ का. २ व. १.२ दे. १.३ & [या]गता (→ग्रामता).

१२. -a) दे. १ [ज]प्य (→पय); व. ३ तान्द्र्या पञ्चज-जन्मा, दे. १० ता दृष्ट्वा तदा ब्रह्मा, न. १ सा दृष्टा पञ्चजन्मासी. -b) व. १ सन्तर्पन्ती, दे. २ सतोतर्वल्लीप्यती, दे. ३ सतसतप्यन्ती, दे. ४.१० त्वां (दे. १० त्व) जर्वन्ती, दे. सीतर्वन्ती, दे. ९ अन्तर्वन्ती, ते. १ सतिप्यन्ती, न. १ सतर्वन्ती (→सतप्यन्ती), शा. १ महापयम्, कारा महापयम्, का. १ महापय, +महापय, का. २ दे. १ न. १ महापय (दे. १ महापय?) नां (→महापगाम्). -०) शा. १ दे. ३ पृच्छ (→प्रपच्छ) -०) दे. ३ तत्, दे. १ तं च (→तव), शा. १ ह्मिणा (→हित).

७ १३ सा चाह शाङ्कर यच्छृङ्खल पीतं हि वह्निना ।
 तदशक्तेन तेनाद्य निक्षिप्तं मयि सत्तम ॥ १३
 पञ्चवर्षसहस्राणि धारयन्त्या पितामह ।
 गर्भस्य वर्त्तते कालो न पपात च कर्हिचित् ॥ १४
 तच्छ्रुत्वा भगवानाह गच्छ त्वष्ट्रयं गिरिम् ।
 तत्रास्ति योजनशतं रौद्रं शरवणं महत् ॥ १५
 सर्वैर्न क्षिप मुश्रोणि विस्तीर्णं गिरिसानुनि ।
 दशवर्षसहस्रान्ते एतो बालो भविष्यति ॥ १६
 सा श्रुत्वा ब्रह्मणो वाक्यं रूपिणी गिरिसागता ।
 आगत्य गर्भं तत्पात्रं मूखेनैवाद्रिनिन्दनी ॥ १७

१३ a) दे० स च, दे० स तु (→सा च) बा० गकर, +
 वकर (→शाङ्कर) दे० सा चाह त सावन्ति -b) बा० दे० यत्तु,
 न० स्वप्न (→यत्तत); दे० ते० न० शुक्न (→शुक्ल) -c) व०
 [अ]व (→[अ]व) -d) बा० दे० निक्षिप्त, व० विक्षिप्त,
 दे० [भा]लिप्त हि, दे० प्रक्षिप्त (→निक्षिप्त) व० सत्तम, दे०
 सत्तम (→सत्तम)

१४ -b) पा० कारा का० न० धारयन्त्या, व० धार
 यामि (→धारयन्त्या) -d) पा० का० २ न व पय (का० ०५)
 हि, व० न च स्वे (५२ ०५) वत्, व० न चापतत्, दे० न चाप
 च्युति, दे० नावपलेत्, दे० न व बालेति न० न व पत्येत, मुने नाव
 पत्येति (→न पपात च); कारा न व क्वचन पश्यति, दे० ३ ते०
 न व बाहो विकर्षयान्, दे० न व बालेति कर्हिचित्

१५ -a) कारा ग्राह (→ग्राह) -b) दे० गच्छव
 (→गच्छ हव) दे० [अ] द्र गिरे (→उत्प गिरिम्) -c)
 पा० बाप बा० ० पय (→वय) -d) दे० ५ ७ १० ० वन
 (→०वन)

१६ -a) व० सर्वैव, दे० तत्र (→सर्वैव); पा० शिर्ष,
 बा० शिष्य (→शिष्य) पा० [म] प्रेणि (?) (→मुश्रोणि) -b)
 दे० विस्तीर्णं (विस्तीर्ण) (→विस्तीर्ण)

१७ न० १७३-१८० ० -a) दे० तत् (→सा);
 दे० ब्राह्मणे न० कुटिला (→ब्राह्मणे) -b) दे० मयिगी, दे०
 कुटिला व० ब्राह्मणे (→रूपिणी) व० शृङ्ग (→गिरि) -d) कारा
 का० ० व० दे० मुनेन (→मुनेन); दे० मुनेनैव महामुने

१८ न० ० (प्र १७५ वि) -a) पा० सा नो, कारा
 सा नो, दे० सातु (→सा तु) -b) बा० ब्रह्म+ब्रह्मणं, दे०
 ब्रह्मणं (→ब्रह्मण) पा० भा(सा?)वरा कारा बा० सागता,
 दे० भा(सा?)वरा (→सावयव) -c) बा० २ दे० धारयन्त्या,
 (→धारयन्त्या) दे० बापोमयो ब्रह्मापात् -d) पा० का० दे० ११

सा तु संत्यज्य त बाल ब्रह्माणं सहसागमत् ।
 आपोमयी मन्त्रवशात् सजाता कुटिला सती ॥ १८
 तेजसा चापि शार्वेण रौक्मं शरवणं महत् ।
 तन्निवासरताश्चान्ये पादपा मृगपक्षिणः ॥ १९
 ततो दशसु पूर्णेषु शरदशशतेष्वथ ।
 बालार्कदीप्ति सजातो बालः कमललोचनः ॥ २०
 उचानशायी भगवान् दिव्ये शरवणे स्थित ।
 मूखेऽहृगुष्ठ समाक्षिप्य क्रोद घनराडिव ॥ २१
 एतस्मिन्नन्तरे देव्यः कृत्तिका पट् सुतेजसः ।
 ददृशुः स्वेच्छया यान्त्योऽबाल शरवणे स्थितम् ॥ २२

समता (→सजाता)

१९ न० abo ० (प्र १७५ वि) -a) बा० दे० दे०
 सापि (→सापि) पा० शारवे(?) दे० (सा) सर्वेण, व० दे० ४ ११
 स (व० दे० शार्वेण (→शार्वेण) -b) पा० बा० ० ऐवय, व०
 दे० रौक्म (दे० ०५) दे० रात्र, दे० ११ रौक्म (→रौक्म); पा०
 का० २ दे० शरवणे व० ३ शरवण, दे० ४ शरवण, (→शरवण)
 पा० का० व० ३ [अ] भवत् दे० ११ [अ]भवत् (→महा); कारा
 पादपशु तेषु च -c) कारा ० ना च, व० ०५वापि दे० ०५व
 (→०५वापि) -d) कारा मृगपाक्षपक्षिणं

१९ श्लोकान्तरं दे० ग्रथिकद-

२२४ ० सुवर्गवर्गा ह्यश्वत्तजोवत्सममित

२० -a) दे० वयं (→पूर्व) -b) दे० सत्ता (→सत्ता);

कारा दे० व (→[अ]व) बा० ० शरत् सु(त्वं?)गतेष्वथ, व०
 शरत् सत्ततेष्वथ दे० ४ १० ते० ० शरत् (दे० १०) हि शरतेष्वथ,
 दे० शरवत्सुतेष्वथ -c) दे० रंवातो (→रंवातो) -d) दे०
 बालार्कमिदं, दे० व (सा?) स (तो) वमत (→बाल वमत);
 पा० ०५वापि (→०५वापि)

२१ बा० २ २१०-२२० ० -a) दे० उचानं
 (सान) (→उचानं) -b) दे० मूखे (→मूखे) पा० शरवने, व०
 दे० शरवने दे० ११ शरवणे (→शरवणे) -c) दे० १ न० [अ] वा
 (दे० १०) विप्य (→समाक्षिप्य) -d) दे० घन (→घन); दे०
 क्रोद स नराधिप

बा० २ २१ श्लोके ०५ स्थाने-

२२५ ० सत् शरवने बाल शरत् विप्य इतिवा ।

२२ बा० २ ० -a) बा० दे० ११ दे० ११ (दे० ११), दे०
 विप्य, दे० देना, मुने विप्या (→देव्य) -b) पा० देवता,
 न० तेन (→देवता) -c) दे० शरवने, दे० १० दृष्टव्यावत्,
 +शरवने (→शरवणे)

कृपायुक्ताः समाजगमुः यत्र स्कन्दः स्थितोऽभवत् ।
 अहं पूर्वमहं पूर्वं तस्मै स्तन्येऽभिचुकुशुः ॥ २३
 विवदन्तोः स ता दृष्ट्वा पश्वलः समाजयत् ।
 अवीमरंश्च ताः सर्वाः शिशुं स्नेहाच्च कृत्तिकाः ॥ २४
 भ्रियमाणः स तामिस्तु बालो वृद्धिमगान्धुने ।
 कर्त्तिकेयेति विख्यातो जातः स बलिनां वरः ॥ २५
 एतस्मिन्नन्ते प्रहसन् पावकं प्राह पद्मजः ।
 कियत्प्रमाणः पुत्रस्ते वर्त्तते साम्प्रतं गुहः ॥ २६
 स तद्वचनमाकर्ण्य अजानंस्तं हरात्मजम् ।
 ग्रीवाच्च पुत्रं देवेश न वेन्नि क्तमो गुहः ॥ २७

तं प्राह भगवान् यत्तु तेजः पीतं पुरा त्वया ।
 त्रैयम्बकं त्रिलोकेश जातः शरवणे शिशुः ॥ २८
 श्रुत्वा पितामहवचः पावकस्त्वरितोऽभ्यगात् ।
 वेगिनं मेपमारुह्य कुटिला तं ददर्श ह ॥ २९
 ततः प्रपच्छ कुटिला शीघ्रं क व्रजसे कवे ।
 मोऽश्रवीत् पुत्रदृष्ट्यर्थं जातं शरवणे शिशुम् ॥ ३०
 साऽश्रवीत् तनयो मघं ममेत्याह च पावकः ।
 विवदन्तौ ददर्शय स्वेच्छाचारी जनार्दनः ॥ ३१
 तौ प्रपच्छ किमर्थं वा विवादमिह चक्रयः ।
 तावृचतः पुत्रहेतो रूद्रशुक्रोद्भावाय हि ॥ ३२

बं. ३७.

२३. -a) दे३ कृपा युक्ता, दे३ रूपयुक्ता (→कृपायुक्ता)
 -b) दे३ [-म] रूत (→[-म] भवत्) -d) शा। तस्मै स्तन्ये
 भिचुकुशु, कारा. इतिस्तन्येभिचुकुशु, ब३ २ तस्मिन्नन्तेतिचुकुशु,
 ब३ दे३ ३ १० तौ तस्मैस्तन्यं वि (दे३ १० च) चुकुशु, दे३ दास्ये स्तन्य
 तु चुकुशु, दे३ दास्ये स्तुच्ये विचुकुशु, दे३ [-मा] दास्य इति चु-
 कुशु, न३ तस्मै दास्येति चुकुशु.

२४. -a) शा। विवदन्ती स, दे३ गुहोत्पाठवत्, +
 विवदन्ती स, दे३ विवदन्तीश्च, दे३ विवदन्तीश्च, दे३ विवदन्त्य स
 (→विवदन्ती स); शा। का२ दे३ ता (→ता); दे३ दृष्ट्वा (→दृष्ट्वा).
 -c) शा। अत्र ६ अत्र, ब३ अवीमरन्त, दे३ अवीमरन्त, दे३ अवि-
 मरन्त, तौ घयान्तर (→अवीमरन्त). -d) शा। का२ ब३-३
 दे३ ४ ९ न३ शिशु (→शिशु); दे३ ६ ७ तु (→त); ब३ कर्त्तिका
 (→कर्त्तिका)

२५. -a) ब३ भियं, ब३ त्रियं, ब३ त्रियं, दे३ ५.११ न३
 त्रियं (→त्रियं); न३ सती (→स ता); दे३ च (→तु). -b)
 ब३-३ काले (ब३ लो), दे३ बाल (→बालो), दे३ प्रेमम् (→वृद्धिम्)
 -c) शा। कारा. का२-२ दे३ २ ४-५ १० ११ तौ कर्त्तिकेय इति, दे३
 कर्त्तिकेय (→कर्त्तिकेयेति वि-) -d) दे३ बभूव (→जात स)

२६. -a) ब३ ३ दे३ ७ न३ ब्रह्मा (→ब्रह्मत्) -b) का। २
 दे३-३ ९ १० तौ न३ पद्मज, दे३ ११ ब्रह्म (→पद्मज). -d) दे३
 गुण, दे३ पुत्र (→गुह); दे३ साप्रत वर्त्तते गुह

२७. तौ. २७ b 'हरा इत्यारम्भ ३० ० सोऽन्तीव इत्यन्तर
 ०. -b) शा। कारा. का२ दे३ ५.११ अजानत (→अजानस्त),
 दे३ ३ ४ १० जानतपि हि वा (दे३ वा) रमजम्, दे३ जानतपि
 हरात्मजम्. -c) दे३ १० वल्लि (→पुत्र) ब३ दे३ ४ १० देवेश
 (→देवेश). -d) दे३ वेद (→वेत्ति); दे३ तनयं गुह, दे३ क्तम
 शुभ (→अतमो गुह)

२८. तौ. ३० (द. २७ पा. वि.). -a) ब३ य प्राह, दे३

तप्राह, दे३ ७ उवाच (→त प्राह); कारा. तेजो, दे३ १० प्रोत, दे३
 यस्ते, दे३ न३ यस्त, दे३ ११ यस्तु (→यत्तु) -b) कारा. यत्तु पीतं,
 दे३ पीतस्तेज, दे३ एतत् पीतं, न३ एत पीतं (→तेज पीत); शा।
 स्वरान्त्य, दे३ २ ४ न३ त्वया पुरा (→पुरा त्वया). -c) दे३
 त्रयविक, दे३ त्रयवक (→त्रयविक); दे३-४ ९ न३ किशो (→किश).
 -d) शा। ब३ दे३ ३ ७ १० वने (→वरो).

२९. ब३ २६-३० ०; तौ. ३० (द. २७ पा. वि.). -a)
 का। श्रुतोत्पाठवत्, + पितामहावाच्य (→पितामहवाच्य).
 -b) का। त्रितोः न३ त्वतितो (→त्रितितो); दे३ त्वगात्
 (→[-म] त्वगात्) -c) दे३ वेगिनो, दे३ ११ श्रुतिं
 (→वेगिनं) -d) ब३ कुटिलाभ, दे३ कुटिला च, दे३ कुटिला ता
 (→कुटिला त). दे३ ४ ७ च, दे३ हि (→ह).

३०. ब३ ३० (द. २६ पा. वि.); तौ. ३० ०. -b) शा।
 कारा का२ २ दे३ क्व शीघ्र (→शीघ्र क्व), दे३ कवे (→कवे), दे३
 शीघ्र त्व वृष्येतव (ता?), दे३ ११ शीघ्र व्रजत वेषक. -c) शा। का२
 दृष्ट्वा, दे३ दृष्ट्यर्थ (→दृष्ट्यर्थ). -d) ब३ २ दे३ १-५-९-११ तौ
 जात (→जातम्); शा। शिर, ब३ सर- (→शर-); शा। दे३-४ ७ १०
 वने (→वरो), ब३-२ दे३ ५-९-११ तौ शिशु (→शिशुम्).

३१. -a) तौ a 'ता' 'म' तवा b 'व' 'म' शर्व
 क्षण्डितम्. -b) दे३ तु (→त) -d) दे३ चार (?) (→चारी).

३२. -a) शा। कारा. का२ २ दे३ ७ ९ तौ वर (→वा).
 -b) न३ विवाह (→विवाद); शा। कारा. का२ २ [द]व
 (→[द]ह), शा। कारा. का२ २ चक्रुः, ब३ ३ दे३ ७-९ ११ न३
 चक्रुः, तौ चक्रुः (→चक्रय) -c) शा। का२ २ ब३-३ दे३ ५.९.११
 न३ स (→सो). -d) शा। चको, दे३ तौ श्रुतो, न३ रेतो, (→शुक्रो);
 शा। का२ [-च] रगतो यदि, कारा. [-च] रगतो ध्रुपम्, ब३ [-च]
 रगतस्तु या, ब३ भवाय तु, ब३ भवा यदि (→[-च] रगतस्तु हि).

३३ तावुवाच हरिर्देवो गच्छ त त्रिपुरान्तकम् ।
 स यद् वक्ष्यति देवेशस्तत्क्षुरध्वमसशयम् ॥ ३३
 इत्युक्तौ वासुदेवेन कुटिलाग्नी हरान्तिकम् ।
 समभ्येत्योचतुस्तथ्य कस्य पुत्रेति नारद ॥ ३४
 रुद्रस्तद्वाक्यमाकर्ण्य हर्षनिर्भरमानस ।
 दिष्टया दिष्टयेति गिरिजा प्रोद्धूतपुलकोऽप्रवीत् ॥ ३५
 ततोऽम्बिका प्राह हर दव गच्छाम त शिशुम् ।
 प्रष्टु समाश्रयेद् य स तस्य पुत्रो भविष्यति ॥ ३६
 वाढमित्येव भगवान् समुत्सथौ धृषध्वज ।
 सहोमया कुटिलाया पावकेन च धीमता ॥ ३७

३३ -b) शा। का गच्छ व कारा पुच्छ रं व ३ दे०
 ११ न। गच्छध्व दे। गच्छत (→गच्छत) शा। का ०रातिक
 (→०रातिकम्) -c) दे। यद्वक्ष्यति द० स यद्वक्ष्यति (→स
 यद्वक्ष्यति) -d) गा। स त कुर्वन् सशयम् कारा दे। तत्कुर्वा
 यामसशयम् का। तत्कुर्वावाप्तसशय च। तत्कुर्वन्वामसशयम् दे
 तत्कुर्वन्वा समसथ (मसथय?) दे० तदसुख न सशय

३४ -a) गा। [उ]क्त व दे। २७.११ [उ]क्तो (→
 [उ]क्त) b) दे० ३ हरान्तिके (→हरान्तिकम्) -c) शा
 रथ्य दे० स्य दे० स्व स्व (→तथ्य) -d) दे० ३४ तौ पुत्रो
 हि (→पुत्रति)

३५ -a) दे। ४ तौ तु (→तत्) -b) दे० ०मानसा
 (→०मानस) -c) का। गिरिज दे० ११ गिरिजा (दे० १५)
 (→गिरिजा)

३६ b) या कारा का। २ दे० १०.११ गच्छाव व। २ ते
 न। गच्छामि (→गच्छाम) दे० शुभ (→शिशु) -c) शा कारा
 का २ दे० न। द्रष्टु व दृष्ट दे० प्रष्ट (प्रु ?) दे० १० प्रष्टु
 (→प्रष्टु) दे० मया (→समा?) व व हि दे० त (?) (→स)

३७ -c) शा वा। २ सानया कारा तथा साह (→सगे
 मया) दे० कुटिलाया (→कुटिलाया) -d) दे० तु (→च)

३८ न। b ० -a) व। सप्रास्तात् व। सप्रास्ता
 दे। ३ तै। संप्राप्य दे। संप्रास्तात् (→सप्रास्तात्) का। १ वयं +
 ०यं दे। ७ ०यं (→०यं) दे। वयं शरय सप्राता -b) वा
 हरोषि + हरोषि (→हरोषि); शा। का। २ दे० १०.११ हरो मा कुटि
 लाय -c) दे। तु (→च); शा। ददुःख गिनुवात् च कारा
 ददुस्त गिनु कंत व। क्षायव ददुः स्कन् दे० गिनु ददुः

सप्राप्तास्ते शरवण हराशिकुटिलाग्निका ।
 ददुश्च शिशुक स च कृत्तिकोत्सहशायिन्म् ॥ ३८
 तत स बालकस्तेषा मत्वा चिन्तितमादरात् ।
 योगी चतुर्भुक्तिर्भूत् पण्डित स शिशुस्तपि ॥ ३९
 कुमार शकरमगाद् विशाखो गौरिमागम् ।
 कुटिलामगमच्छाखो महासेनोऽग्निमभ्ययात् ॥ ४०
 तत प्रीतियुक्तो रुद्र उमा च कुटिला तथा ।
 पावकश्चापि दवेश परा मुदमवाप च ॥ ४१
 ततोऽनुवन् कृत्तिकास्ता पण्डित किं हरात्मज ।
 ता अग्रधीद्वर प्रीत्या विधिबद वचन मुने ॥ ४२

वदत -d) शा। ०शाधिक दे० ३ शायित (→०शायिन); दे० कृति
 कोत्सगवर्तिन

३९ -a) दे। ४७९ तै। न। बालस्तेषा (→बाल
 कस्तेषा) -b) दे। ४ तै। तम्बन (दे० १५) श्रितित (दे० १५)
 मादरात् दे। तमलारिगितमानरात् दे० त स्मृत्वा चितित
 मादरात् -c) दे। ४७९१० तै। न। योगात् (→योगी) कारा
 चतुर्भुक्तिरभूतो -d) का पण्डित स गिनुस्त य दे। १० तै।
 शिशुस्तपि हि (दे। १० ०च) पण्डित

४० -a) दे० ४ व व कुमारोक्त -b) दे० विगाछे
 (→विशाखो) शा। कारा का। दे० ५.७.१०.११ गिरिवामपात्
 व। [अ] गातयामिका दे० गैरिमम्यात् (→गौरिमागम्)
 -c) गा कुटिला सोम गावे व दे० १० कुटिलामगमच्छाखो
 दे। कुटिलामगमस्ताने दे० कुटिलामगम गाखो दे० कुटिला पावका
 दालो -d) शा। नवमेयोऽग्निमम्यात् कारा का व। दे० १०
 ११ नवमेयोऽग्निमम्यात् व। १ निमेषोऽग्निमम्यात् दे। महासेनो
 सिमम्यात् न। मदा ८०० मम्यात्

४१ दे। ० वक्षा ४३ अ तु ० -b) दे० ३
 (व) मा (→उमा) -) गा दे० न दे० दे० (→दे०) -d)
 व। पराभुद (→पराभु) शा। का। न। क्षायव व कारा व।
 दे० ० अवा दृ दे० उतावत (→अवाव)

४२ दे। ० (४ ४१ वा वि) -b) दे। पण्ड (मु ?)
 स (→पण्डित) -c) व। ३ दे० ३.५ तै। ततोऽनुवन् व।
 सानवोत् दे० तामवोत् (→ता वरवोत्); व। १ वय (→हृत्)
 -d) गा। कारा का व। दे। ५.७.१०.११ न। विशेष व। मदेने
 व विगाछो दे० स एष (→विधिबद); शा। कारा का व। पण्ड
 (→मुने)

नाम्ना तु कार्त्तिकेयो हि युष्माकं तनयस्त्वसौ ।
कुटिलायाः कुमारेति पुत्रोऽयं भविताऽव्ययः ॥ ४३
स्कन्द इत्येव विख्यातो गौरीपुत्रो भवत्वसौ ।
गुह इत्येव नाम्ना च ममासौ तनयः स्मृतः ॥ ४४
महासेन इति ख्यातो हुताशस्यास्तु पुत्रकः ।
शारद्वत इति ख्यातः सुतः शरवणस्य च ॥ ४५
एवमेष महायोगी प्रविश्यां ख्यातिमेष्यति ।
पडास्यत्वान् महाबाहुः पण्डुखो नाम गीयते ॥ ४६
इत्येवमुक्त्वा भगवान् शूलपाणिः पितामहम् ।
सस्मार दैवतैः सार्द्धं तेऽप्याजगमुस्त्वरान्विताः ॥ ४७
प्रणिपत्य च कामारिष्मतां च गिरिनन्दिनीम् ।

दृष्ट्वा हुताशनं प्रीत्या कुटिलां कृत्तिकास्तथा ॥ ४८
ददृशुर्बालमत्पुत्रं पण्डुखं सूर्यसन्निभम् ।
मुष्णन्तमिव चक्षुषि तेजसा स्वेन देवताः ॥ ४९
कौतुकामिहृताः सर्वे एवमुचुः सुरोचमाः ।
देवकार्यं त्वया देव कृतं देव्याऽग्निना तथा ॥ ५०
तदुत्तिष्ठ वज्रामोघ्य तीर्थमौजसमन्वयम् ।
कुरुक्षेत्रे सरस्वत्यामभिपिञ्चाम पण्डुखम् ॥ ५१
सेनायाः पतिरस्त्वेव देवगन्धर्वकिनराः ।
महिषं धातयस्त्वेव तारकं च सुदारुणम् ॥ ५२
बाहमित्यत्र वीच्छर्वः समुत्तस्थुः सुरास्ततः ।
कुमारसहिता जग्मुः कुरुक्षेत्रं महाफलम् ॥ ५३

व. ५७. ५

४३. न। ० 'ण-तं व्य' ०. -३) ब। ३ [अ] पि
(→पु); शा। कार। का। २ ब। ३ दे३.१.१-११ न। कर्त्तिकेयेति
(→कर्त्तिकेयो हि) -४) शा। कार। का। २ व३ दे२.५ १० व भव-
त्वसौ, दे० तनयो ह्यसौ, न। तनयस्त्वय (→तनयस्त्वसौ), -०) का२
कुटिलाया, ब३ कुटिलयो (→कुटिलाया), -८) दे। ३-४ ते। शु
(दे३.४ ०) वि विप्रुत (→प्रविताऽप्यय),

४४. -३) दे० विपत्ता (→विख्यातो) -४) का। ब३ दे३.
१.१ भवति (→भवतु) -०) दे३ इह, दे१। गुरु (→गुरु), दे३ तु
(→च), -८) ब३ समासौ (→ममासौ).

४५. -३) दे। ३ ते। [न] वि विख्यातो, दे३ इति ख्यातो,
दे१। इति ख्यातो (→इति ख्यातो), -४) ब। दे० न। तु, दे० [अ]
स्य (→[अ] स्तु) दे३.३.४ हुताशनपुत्रो ह्यसौ, ते। हुताशस्य
हुतो ह्यसौ, -०) शा। कार। का। २ दे३.५-१०-११ शारद्वत, न। *
रजन्मा (→शारद्वत), -८) ब२ दे३.४ ७ ते। पुत्र, ब३ पुत्र, दे३
शुल, +पुत्र (→पुत्र); दे३ तु (→च)

४६. -३) दे० एवमेव (→एवमेव); ते। ०'योग (→योगी)
-०) दे३ इडास्य, पुत्रे. परत' (→पडास्य); न। ०'बाहो (→बाहु),
दे० पडास्य त्वं महाबाहु .

४७. -३) शा। उक्त (→उक्त्वा), -०) शा। सुस्मार
(→सस्मार); दे। ४ ते। द (दे। ३ ते। ३) वता (→दैवतै); दे। ४
ते। सर्वा (→सार्द्धं) -३) दे। ३ ते। ताम्र (→तैर्जि); दे३ ०'हुता',
दे३ [अ] ०'नित (→[अ] ०'नित).

४८. दे। ३ ते। ४८-४८ ०. -३) शा। कार। का। २

दे०.१० न। च कौमारी (कार. ०, दे३.१० ०रि), दे० १ महेशान (→च
कामारि). -८) ब३ कृत्तिका (→कृत्तिका).

४९. दे। ३ ते। ० (इ. ४८ वा वि.). -३) न। बल
(→बाल), -४) दे० ०'वर्ष (→०'सन्निभम्), -०) ब। मुष्णन्त,
ब३ मुष्णन्तम् (→मुष्णन्त), -८) दे० ते जिता (→देवता); दे०
तेजसाद्धेन ते जिता .

५०. -३) दे३.११ कौतुकामिदृ (→कौतुकामि-), शा। कार.
का। ०'हुता (→०'हुता), -४) दे० एव मूलु (→एवमूचु);
का। गृहीतवाचव, +सुरोत्तम, दे३। सुरोत्तम (→सुरोत्तमा) -८)
शा। का। ब। दे। ३ ते। देवा', का२ दिवा' (→देव्या'),
ब२ ३ दे३ १० ते। तथा (→तथा); कार. इत देवेन वक्षिन्ता,
दे३ हुता देव्या ल्याग्निना, दे० हुतमेवाग्निना यथा.

५१. -३) दे० उर्वतिष्ठ वज्रामस्तु. -४) शा। तीर्व
(→तीर्थ), का। कार. स्वीच, का। सर्वच, +सौजस्य, का२
स्वीच (→०'स्वीच); ब। ३ उत्तमम्, दे० शब्दयो
(→शब्दय). -०) शा। कार। का। २ ब२ ३ दे३.५-१०-११ ०'लेव
(→०'लेवे). -८) दे३.१ ०'विषमि, दे३ ५ ०'देवाम (?) (→०'विषमि);

५२. शा। कार. का। २ bc ०; दे०. cd ० -३) दे३
सेनाया (→सेनाया); दे। ४ ते। [न] ति, दे० [अ] पि (→[अ]
स्तु), -०) दे० एव (→एव), -८) दे३ तु (→च); शा। कार.
का। २ (→च सु).

५३. दे०. ०. -३) शा। [अ] ब्रवी, दे० [अ] ब्रुव
(→[अ] ब्रवीद); शा। सर्वा, दे० सर्व (→सर्व), -४) दे०
सुरोत्तमा (→सुरास्तत) -८) का। महाबलं, न। वपुत *
(→महाफलम्).

तत्रैव देवताः सेन्द्रा रुद्रप्रह्वजनार्दनाः ।

यत्नमस्याभिपेकार्थं चक्रमुनिगणैः सह ॥ ५४

ततोऽम्बुना सप्तसमुद्रवाहिनी

नदीजलेनापि महाफलेन ।

वरौपधीभिश्च सहस्रमृत्तिभि-

स्तदाभ्यपिञ्चन् गुहमच्युताद्याः ॥ ५५

अभिपिञ्चति सेनान्या कुमारे दिव्यरूपिणि ।

जगुर्गन्धर्वपतयो ननुतुश्चाप्सरोगणाः ॥ ५६

अभिषिक्तं कुमारं च गिरिपुत्री निरीक्ष्य हि ।

स्नेहादुत्सङ्गं स्कन्दं मृध्न्यजिघ्रन्मूढं ॥ ५७

निघ्नती कार्तिकेयस्य अभिषेकार्द्रमाननम् ।

भात्यद्रिजा यथेन्द्रस्य देवमाताऽदितिः पुरा ॥ ५८

तदाऽभिषिक्तं तनयं दृष्ट्वा शर्वो मुदं ययौ ।

पावकः कृत्तिकाश्चैव कुटिला च यशस्विनी ॥ ५९

ततोऽभिपिक्तस्य हरः सैनापत्ये गुहस्य तु ।

प्रमथांश्चतुरः प्रादाच्छत्रतुल्यपराक्रमान् ॥ ६०

घण्टाकर्णं लोहिताक्षं नन्दिसेनं च दारुणम् ।

चतुर्थं बलिनां मुरय रयातं कुमुदमालिनम् ॥ ६१

५४ दे० अ। ० -a) वी लवम, वं ३ दे० ३ तैवै, दे० तैवै, दे० तैवै (→तैवै) वे० सेन्द्र (?) न० सर्वा (→सेन्द्रा)
-b) दे० ११ सेन्द्रा (दे० ११^० दे०) (→दे०) दे० ११ ज्वार्दना
(→ज्वार्दना) -c) दे० यत्वं, दे० वे० ११ जम्बु (→यत्वं)
यं पम्बुहस्त्याभिर्येक्यं, -d) दे० ११ मुनिगरी (→मुनिगरी)

हरदत्तान् गणान् दृष्ट्वा देवाः स्कन्दस्य नारद ।
 प्रददुः प्रमथान् खान् खान् सर्वे ब्रह्मपुरोगमाः ॥ ६२
 स्थापुं ब्रह्मा गणं प्रादाद् विष्णुः प्रादाद् गणत्रयम् ।
 संक्रमं विक्रमं चैव तृतीयं च पराक्रमम् ॥ ६३
 उत्केशं पङ्कजं शक्रो रविर्दण्डकपिङ्गलौ ।
 चन्द्रोर्मणिं वसुमणिमश्विनौ वत्सतन्दिनौ ॥ ६४
 ज्योतिर्हुताशनः प्रादाज्ज्वलजिह्वं तथा परम् ।
 कुन्दं मुकुन्दं कुसुम त्रीन् धातानुचरान् ददौ ॥ ६५

६२ दे० d ० - ०) दे० वदुश्च, न१ अददु (→प्रददु)
 शा१ कारा का१ २ दे० १० ११ प्रमथान्वाद्य, व३ प्रमथान् सर्वान्,
 दे१ प्रमथान्वाग्वान्, दे५ प्रमथा ००, ते१ प्रमथान्वाद्य
 (→प्रमथान् स्वात् स्वाद्)

६३ -a) दे१ ते१ मल (→गण) दे० न१ षड्विं
 (न१ ०रि) चित्तान् प्रादात् -b) व३ कुतन्व, ते१ गुणत्रय
 (→गणत्रयम्) -०) शा१ सत्कम, दे१ सुकुम् (?) (→सक्रम) -d)
 दे१ तु (→च)

६४ -a) शा१ का१ २ दे० ११ उत्केशं कारा उत्केशो, व३
 उत्कृष्ट, व२ दे० ४ ५ ९ १० ते१ उत्केश (दे० ०श), दे० ७ न१ उत्केश
 (→उत्केशं) शा१ का१ २ अरवान्, कारा अरवां व१ दे० ५ ९ ११
 पङ्कजौ (→पङ्कज) कारा शक्रौ, दे० ११ शक्तौ (→शक्रौ) -b)
 व१ ३ रविर्दण्डकपिङ्गलौ, दे० १० ते१ रविर्दण्डकपिङ्गलो, दे० रवि
 (वि ?) दण्डकपिङ्गरी -०) शा१ चन्द्रो मणि, व१ चन्द्रो माल, दे०
 सदासणि (→चन्द्रो मणि) शा१ वायु का१ व१ ३ दे० ११ वसुमणि
 (व१ ०ज) (→वसु मणि) -d) शा१ कारा का१ २ व३ दे० १०
 मन्दतन्दिनौ, व३ बन्दिनानि, दे० वसन्दिनौ, दे० नन्दनानि,
 न१ चार्पनानि (→वत्सतन्दिनौ)

६५ -a) शा१ शोति, कारा का१ शोति (→ज्योति)
 व१ २ हुताशनं (→हुताशन) -b) शा१ कारा का१ २ व१ ३
 दे० ४ ते१ ज्वाताजिह्वं (→ज्वलजिह्वं) दे० १० पुरम् (→परम्)
 -०) शा१ कारा का१ २ व१ ३ दे० १० कुद निकुद व१
 कुदति (नि ?) कुद, दे० कुदमिकुन्दो दे० कुनूकुद, दे० ११
 कुदानिकुन्दौ (→कुन्द मुकुन्द) का१ दे० कुमुद (→कुसुम) दे०
 कुद व१ व सुदद व, न१ कुदं बुन्द्व सोद व -d) शा१ कारा
 का१ २ दे० ११ शीमता०, दे० शीक (?) पाता० (→शीमता०)
 दे० वंदी पाता वरा ददौ

६६ -०) दे० १० वक्रानुवक्रौ, दे० चक्रानुवक्रौ, दे० चक्रावक्रौ

चक्रानुवक्रौ त्वष्टा च वेधा तिस्रिरसुस्थिरौ ।
 पाणित्यजं कालकञ्च प्रादात् पूषा महाबलौ ॥ ६६
 स्वर्णमालं घनाहं च हिमवान् प्रमयोत्तमौ ।
 प्राददेवोच्छ्रितो विन्ध्यस्त्वतिशृङ्गं च पार्षदम् ॥ ६७
 सुवर्चसं च वरुणः प्रददौ चातिवर्चसम् ।
 संग्रहं विग्रहं चाग्निर्नागा जयमहाजयौ ॥ ६८
 उन्मादं शङ्कुर्णं च पुष्पदन्तं तथाऽम्बिका ।
 घस चातिघस बायुः प्राददनुचरायुभौ ॥ ६९

दे० १०

च, दे० ११ वक्रानुवक्र (→चक्रानुवक्रौ) शा१ दुष्टा व, व२ त्वष्टा,
 ते१ वृक्षा व (→त्वष्टा व) -b) का१ वेधास्तु स्थिर, व१ वेधेति-
 स्थिर, व२ वेधातिष्ठर, दे० २ ७ ते१ वेधातिष्ठर, दे० वेधातिष्ठर,
 न१ वेधातिष्ठि च (→वेधा तिस्रिर), दे० न१ सस्थितौ (→सुस्थिरौ)
 दे० वेधातिष्ठिगुरस्थिरौ -०) शा१ का१ २ प्राणि०, दे० ३ ७ ते१
 न१ प्राणि० (दे० ०त) (→प्राणि०) शा१ का१ च कान व, व२
 वनकच, दे० पातक व, दे० ४ ७ ९ ते१ कालिकं च (→कालकच),
 कारा प्राणित्यमर्धं काल व -d) शा१ कारा पूषा प्रादान्महाबलौ

६७ -a) व१ स्वर्णमालं, व३ स्वर्णमाल न१ स्वर्णमाल
 (→स्वर्णमाल) शा१ का१ २ व३ घनौ (व३ ०ता)कञ्च, कारा
 घनीक च व१ २ षडाहं (व३ ०ह)च दे० ११ घनान्व, न१ षडार्थं च
 (→षडाहं च) दे० स्वर्णमालधमाता(भ्र)च -b) शा१ च कान व, व२
 प्रमयो-
 त्तमौ, कारा प्रमय ददौ दे० प्रमयोत्तम (→प्रमयोत्तम) -०)
 दे० प्रादात् (→प्रादात्), शा१ कारा का१ २ दे० (का१ २)वोद्धि, व१
 देवो वृत्तो, व२ दे० १० न१ देवोच्छ्रितो, दे० ३ एवोवृत्तो, दे० देवो वृत्ति
 ते१ एवोवृत्तो (→एवोवृत्तितो); दे० प्रा तो० वृद्धितम् -d)
 दे० ४ १० ते१ वृष्ण (→वृष्ण), दे० त्वतिष्ठ (→वृष्ण) च पार्षदम्

६८ न१ ab वरुण 'व' ० -a) दे० ते१
 अवर्चसं दे० अवर्चसं दे० अवर्चसं (→सुवर्चसं); दे० तु (→च)
 -०) दे० संग्रहं (→संग्रहं) शा१ कारा का१ २ चाग्नि, का१ दे० ७
 चाग्नि, दे० चाग्नि, दे० चाग्नि ते१ चाग्नि मुदे बापि (→चाग्नि)
 -d) का१ नागो दे० ४ १० ते१ नागा न१ गणं (→नागा) व१ यत्
 (→जय) व१ दे० ४ ७ १० ते१ पराजयौ, दे० महानयं (→महा
 जयौ)

६९ -a) व३ ०वर्णच (→०कर्णच) -०) दे० सर्ववर्चि,
 दे० मस चाति- (→मस चाति-) दे० पर्वबायु, दे० नस पात्र, न१
 पस पात्र (→पस बायु) -d) व१ ३ ददौ (→प्रादात्)

७०. परिधं चटकं भीमं दहतिदहनौ तथा ।
प्रदार्वांशुमान् पञ्च प्रमथान् पण्डुखाय हि ॥ ७०
यमः प्रमाथमुन्माथं कालसेनं महामुखम् ।
तालपत्रं नाडिजङ्घं पडेवानुचरान् ददौ ॥ ७१
सुप्रभं च सुकर्माणं ददौ धाता गणेश्वरौ ।
सुवतं सत्यसन्धं च मित्रः प्रादाद् द्विजोत्तम ॥ ७२
अनन्तः शकुपीठश्च निकुम्भः कुमुदोऽम्बुजः ।

७०. -३) शा। चटकं, ब१ दे१-५.७-१०-११ वटक, दे९ चवट, ते१ वकट, न१६६क (→चटक), दे९ भूमी (→भीम). -b) कारा. दहति, ब१-३ दे१ ५.७-१०-११ ते१ न१ दा(दे३-७) दहति (→दहतौ); शा। कारा. दे९ दहनं (शा। ना), का२ दहतौ (नौ ?) (→दहतौ); दे९ बाह् विदहता तथा. -०) दे१-४ समदाह, ते९ स दरी (→प्रददौ); ब२ [अ]मु मान् च, ब३ [अ]मु मालो च दे९ [अ] मुमास च, दे९ [अ] मुमान् च (→[अ]मुमान्च). दे९ प्रतिदाह वपात्वं च. -d) दे९ प्रमथ, दे९ प्रयम(→प्रमदाह); ब१ तु, दे९-११ वै (→हि), दे९-७ ते९ पण्डुखाय हि (दे९ ७, दे९ च).

७१. -३) ब३ मल-, दे९-११ यम- (→यम), शा। कारा. का१-२ प्रमाद, ब३ दे९-४ न१ प्रमथं, ते९ प्रमदं (→प्रमथय); शा। कारा. का१-२ ते९ उन्मादं, दे९-११ उन्माय (→उन्माय) -b) शा। कारा. का१-२ ब३ दे९-११ न१ कालसेन(ब३ ७)मजा मुख, ब१ कातचैनं मजमुख, ब२ कालसेन गजमुख, ते९ न१ कातास (न१ ०) न मजा(न१ ०)मुख. -०) शा। तालपत्रं नाडिज(१)ङ्ग, कारा. बा१-२ दे९-११ ताल यन ना (बा२ ०)तालि (बा२ ०)ज, ब१ तालिजङ्घं महाजङ्घ, ब२ तालिजनं नाडिजङ्घ, दे९-३ तालपत्रं ताडिजं, दे९-१० तालपत्रं कावजङ्घं, दे९ ताल-जंघं नाडिजं, दे९ तालाकं महाजंघ, न१ तालकं चातिरत्नं. -d) दे९ सदैव (→सदैव), ते९ छायावानुचराद् ददौ.

७२. -३) दे९ प्रभ, दे९-११ सप्रभ (→सुप्रभ); शा। कारा. बा१-२ ब१ ३ दे९-५.७-१०-११ न१ सुप्रभमार्गे (→च सुप्रभार्गे). -b) शा। बा१-२ ब२ दे९ ७-११ विषादा धानवैश्वरी, कारा. विषादा प्रम-वैश्वरी, दे९ न१ विन (न१ ०) तादाव गणेश्वरी. -०) बा१ २ दे९-११ सुप्रभ, दे९ सुवत, दे९ प्रथम (भं ?) (→सुवतं), दे९ ३ ते९ ०'वत्तं, दे९ ०'वत (→०'वत्त) -d) दे९ मंत्र (→विन), शा। दे९ ०'तमा, बा१ दे९-१० ०'तम (→०'तम).

७३. ते९. ०d 'एकाश'....'किरीटी' ०. -३) शा। का१-२ पीतश, कारा. पीतश (→पीतश), ब३ धनन्त धर्वापीठ, दे९-३ धनोत्तरा कुपीठं, दे९ धनेन धनुषोभ, न१ धनन्त धनुषीर्य. -b) का१ विभुम्, +निर्भुम्, दे९ न१ विभुम्

एकाशः कुन्दी चक्षुः किरीटी कलशोदरः ॥ ७३
सूचीवक्त्रः कोकनदः प्रहासः प्रियकोऽप्युतः ।
गणाः पञ्चदशैते हि यदैर्दत्ता गुह्यस्य तु ॥ ७४
कालिन्ध्याः कालकन्दश्च नर्मदाया रणोत्कटः ।
गोदावरीः सिद्धयात्रस्तमसायाद्रिकम्पकः ॥ ७५
सहस्रबाहुः सीताया वज्रलयाः सितोदरः ।
मन्दाकिन्यास्तथा नन्दो विषाशायाः प्रियंकरः ॥ ७६

(→निकुम्भ), ब३ निकुम्भ कुम्भोदराच, दे९ ३ ते९ निकुम्भी मुख-दी- (ते९ ०) वज -.) शा। कुवरा, का१ दे९-३.७ कुनो (का१ ०)दा, का२ कुनद (→कुन्दी), शा। यन, का१-२ ब२ दे९-७.११ न१ चक, ब३ यक, दे९ चक्षु (→चक्षु); कारा. एकाश मन्त गावक, दे९ एकासकोनोदरक. -३) दे९ किरीटकलशोदर.

७४. ते९ खण्डितम् -३) दे९ सूचीवक्त्र, दे९ सूरीचक, दे९-११ गु (म) वीवक्त्र (→सूचीवक्त्र). -b) बा१-२ दे९-५.७-१० प्रभास (ब२ ०), दे९ प्रहास, दे९ प्राहास, न१ ० भास (→प्रहास); दे९ [अ]व्यय, दे९ [अ]व्यत (→[अ]व्युत). -०) दे९ ०'वैवेते (→०'वैते हि). -३) शा। कारा. का२ ब३ दे९ च, दे९ हि (→तु).

७५. ते९. ab खण्डितम्. -३) बा१-३ दे९-५.७-११ न१ कालिन्ध्या, दे९-३ कालिन्ध, दे९ कालिन्ध्या (→कालिन्ध्या); बा१ दे९ न१ कालिकन्दश्च, ब३ कालिकर्मश्च, दे९-३ कालिकर्मश्च, दे९ कालिकदच (→कालिकर्मश्च) -b) शा। बा१ नर्मदा धा, ब२ नर्मदा य, दे९ रेवया च (→नर्मदाया); शा। का१-२ रणोत्कट, ब१ रणोत्कटश्च, दे९ रणोत्कट, दे९ बागोत्कट (→रणोत्कट). -०) कारा. गोदावरी, बा१-२ दे९-५.७-१०-११ न१ गोदावरी, दे९ गोदावरी (→गोदावरी); कारा. पीत, बा१-२ दे९ पीत (ब२ ०), ब३ पीत, दे९ पीत (→पीत). -d) शा। ताम्रपङ्कजं, कारा. का१ तमसा धान्यपङ्कज (कारा. ०), का२ तमसा बाह् पङ्कज, ब१ तमसा साद्रिपङ्कजा, ब२-३ तमसा यद्रि (ब१ ०)रिन् पङ्कजा (ब२ ०), दे९ ३.४.१० तमसा साद्रि कम्पको, दे९ तमसा (का१) याद्रिपङ्कज, दे९ तमसा चाद्रिकम्पन, दे९ तमसाद्रिकं परं, दे९-११ तमसा पाद्रिपङ्कजा.

७६. दे९-१० bod ०, ते९. खण्डितम् -३) दे९ ०'बाह्, न१ ०'बाह (→०'बाह्); शा। कारा. बा१-२ ब२-३ सीताया, दे९-३ सीताया, दे९ सीता च, दे९ सीताया (→सीताया); दे९ हंतायाद्रि सीताया. -b) बा१-२ मुरताया, दे९ मंगुताया, दे९ मंगुताया (→मंगुताया). शा। कारा. का१ दे९-३-३ न१ सिखोरद. (शा। ०'च, दे९ ०'च), दे९ रणोत्कट

कुटिला तनयस्यादाद् दश शकवलान् गणान् ।
कराल सितकेश च कृष्णकेश जटाधरम् ॥ ८४
मेघनाद चतुर्दंष्ट्र विघ्नजिह्व दशाननम् ।
सोमाप्यायनमेवोघ्र देवयाजिनमेव च ॥ ८५
हसास्य कुण्डजठर बहुग्रीव हयाननम् ।
कूर्मग्रीव च पञ्चैतान् ददु पुत्राय कृचिका ॥ ८६
स्थाणुजङ्घ कुम्भवक्त्र लोहजङ्घ महाननम् ।

पिण्डाकार च पञ्चैतान् ददुः स्कन्दाय चर्यय ॥ ८७
नागजिह्व चन्द्रभास पाणिर्कूर्मशोशकम् ।
चापवक्त्र च जम्बूक ददौ तीर्थं पृथूदक ॥ ८८
चक्रतीर्थं सुचक्राक्ष मकराक्ष गयाशिरः ।
गण पञ्चशिख नाम ददौ कनखल स्वकम् ॥ ८९
यन्धुदच वाजिशिरो बाहुशाल च पुष्करम् ।
सर्वोजस माहिपक मानस पिङ्गल यथा ॥ ९०

८४. वे। ab ० -१) कार का१ तनयाव (का१ 'व)
का तनयस्याव दे१ ३ १० तनय (दे१० 'य) प्राणव, दे३ अस्पष्टम्
न१ तनयस्याव मुवे तनयाप्रादात् (→तनयस्यादात्) -b) शा।
कारा का१ २ ददौ शकं २ दश शकुं, ब३ दश चक्रं, वे१ १०
जिवाल शकं, दे३ अस्पष्टम्, दे९ पावशकं (→दश शकं), दे३ गुणान्
(→गणान्) -c) दे३ कराता (→कराल) का सितकेश मुवे
सितकेश (→सितकेश) दे९ विकराल कराल च -d) दे९ सितकेश
वे१ कृष्णाक्ष (→कृष्णकेश) दे१० धारजाटा (→जटाधरम्)

८५. वे। cd ० -२) शा। च चतुर्दंष्ट्र दे३ चतुर्दं
(→चतुर्दंष्ट्र) -b) व वे११ जिह्वा (दे११ 'ह्वा) (→जिह्वा)
दे९ गुणाननम् (→गणाननम्) -c) कारा दे ते सोमाप्यायि
(कारा 'यि) न वे१ सोमाप्यायि दे३ ४ सनाप्या (दे३ 'प्या)
जिन दे११ सोमाप्ययनं न१ सोमाप्ययनं (→सोमाप्यायन) शा।
कारा का१ २ एकाग्रं वे१ एकाग्रं (→एवोग्र) दे१ ११ एकाग्र
-d) शा। कारा का२ दवयाजिनं व३ दे३ ११ वे१ देवयाजि (व
'नि दे११ 'यि वे१ 'ज) न (→देवयाजिन) दे३ तु (→च)

८६. वे। d ०, दे९ ० -३) दे३ कुञ्जरवर (→कुण्डजठर)
-b) दे३ न१ मुष्टं दे३ १० मुष्टं (→वष्टं) -c) दे३
ते। कर्म (→कर्म) दे३ तु (→च) -d) व३ पशाय (→
पुशाय)

८७. वे। abc ० दे९ ab ० -३) शा। कारा
का१ ३ दे११ न१ स्थूलवर्द्धं पुण्ड्रवर्द्धं व३ ३ स्थाणुजङ्घं
कुम्भकेशं दे३ स्थूल नयपुन्यवर्द्ध -b) व३ वे१ (→तोहं),
व३ महावर्द्ध (→महाननम्) -c) शा। कारा का दे३ १०-११
वे१ न१ सिम्भारकं व३ पिण्डारकं दे३ पिण्डारक दे३
पिण्डारकं (→पिण्डानार) -d) शा। कारा का१ ३ बह्वय
(→चर्यय)

८८. शा। कारा का१ दे३ न१ cd ० -३) दे३ जिह्वा
(→जिह्वा) दे३ वे१ गुणानं दे३ ११ चन्द्राव (→चन्द्रभास),

दे९ नागजिह्व तदगम -b) शा। पशिकूर्म समशिकम् कारा
पाणिर्कूर्मशोशक का ० पाणिर्कूर्म समि (का 'यि) शकम्, व
पाणिर्कूर्म शशिकर दे३ ४ ते पाणिर्कूर्म समिशिकम्, दे३ पाणि
कुण्ड समिशिकम्, दे३ १०-११ पाणिर्कूर्मसमिशिकम् दे३ पाणि कुण्ड
समिशिक दे९ मणिकर्मसमाशक न१ पाणिकर्म गणप्रम -c) का०
दे११ नागवक्त्र व३ चापवक्त्र (→चापवक्त्र), का व३ ३ दे३ ३
स जम्बूक दे३ वे३ च सम्भू (वे३ 'म्भू) क दे३ ११ सर्वगण (→च
जम्बूक) -d) व३ दे३ ५ वे३ तीर्थ दे३ १०-११ तीर्थ (→तीर्थ),
व३ ३ दे३ ४ ते 'दकम् (→दकम्)

८९. शा। कारा का१ ० -३) दे३ शूलतीर्थ न३ चक्र
तीर्थ (→चक्रतीर्थ) व३ ३ स चक्राक्ष (व 'क्ष) दे३ ९ न३ स
(दे३ सु, दे३ च) चक्राक्ष (दे३ 'क्ष) दे३ १०-११ वे३ च चक्रा
क्ष (→चक्राक्ष) -b) व३ ३ दे३ ३ १०-११ वे३ न३ 'रावर्द्ध
(→रावर्द्ध) दे३ गयाशिरः दे३ ११ न३ गय (दे३ 'य) गिरः
दे३ महागिर ते गयाशिरम् (→गयागिर) -c) दे३ गणाय
(→गण) दे३ ५ 'शिवं दे३ गणत (→गणत) -d) दे३ 'खल
न३ 'कल (?) (→खल), दे३ ९ न३ स्वयम् (→स्वकम्)

९०. -३) दे३ 'दत्त न३ 'दत्त (→दत्त), शा।
वाजिगणो कारा का व३ ३ वाजि गिरो (व 'गि) व३
वागुशिव दे३ ४ ७ वे३ वाजिगणो दे३ १०-११ वाजि (दे३ 'जि)
गिरो (दे३ 'गि) दे३ वाट्पार्जि दे३ ११ वात सितो
(→वाजिगिरो) -b) शा। कारा का१ ३ व३ ३ दे३ १०-११
वात (कारा का दे३ 'जु) वात व३ वगमन दे३ वाट्पार्जि दे३
वट्पार्जि (→वाट्पार्जि), दे३ ७ पुष्कर (→पुष्कर), दे३ व३
पुष्कराक्षायम् -c) दे३ ३ सर्वोद्यो दे३ १०-११ दे३ ३ सर्वो
(दे३ दे३ 'यो) वयो दे३ सर्वोद्यो दे३ ३ न३ पुष्पा वयो (व३ 'यो)
दे३ ३ सर्वोद्यो (→सर्वोद्यो) व३ ३ माहिपक दे३ ३ व३ माहिप
(→माहिपक) -d) शा। कारा का ३ दे३ ७-११ मानस दे३
माहिप (→मानस) दे३ ३ वे३ गिरं न३ ३ जन (→गिरानम्)

५७ ६८

देवमित्रां चित्रसेनां ददौ रुद्रमहालयः ।
 कोटरामूर्ध्ववेणीं च श्रीमतीं बहुपुत्रिकाम् ॥ ९८
 पतिता कमलाक्षीं च प्रयागो मातरो ददौ ।
 सूपलां मधुकुम्भा च रपातिं दहदहा पराम् ॥ ९९
 प्रादात् खटकटा चान्या सर्वपापविमोचनः ।
 संतानिका विकलिता क्रमश्चत्वरवासिनीम् ॥ १००
 जलेश्वरीं कुक्कुटिका सुदामा लोहमेखलाम् ।

९८ दे. ३ वे. ० - ३) दे. नि० (-देव) दे.
 चित्रासना देवमित्रा -b) कारा हरी, बा. २ व. ३ रीट, न.
 हरी (-रुद्र) बा. महावल, व. मनालय, दे. हिमालय
 (-महालय) -c) गा. ऊर्ध्व वेग, व. मूर्ध्ववेणी, व. ऊर्ध्ववेग,
 न. पर्व बली (-उर्ध्ववेणी) -d) गा. बा. ३ श्रीमता (गा. ० ता)
 दे. श्रीमती न. तथा व (-श्रीमती) गा. बा. दे. १० बा.
 पुत्रिका, व. ३ गुड पुत्रिका न. बहुपुत्रिका (-बहु पुत्रिका)

९९ दे. ३ वे. ० - १) व. ३ दे. ५ १०-११ न. पतिता,
 दे. कलिता (-पतिता); बा. व. कमल(प)तापी, व. कमलापच
 दे. कर्मवापी च (-कर्मलापी च) -b) दे. प्रयागे (-प्रयागो)
 दे. ५ ११ मातर (दे. ९) दे. मायवा (-मातरो) -c) बा. ३
 मूलता (बा. ० ता, व. ० ता), दे. रूपता, दे. भूपणे (-भूपला);
 गा. कारा बा. २ व. ३ कुम्भी, दे. १० पिङ्गा (-कुम्भा) दे.
 स्वपदा बहुरुमाख्या -d) दे. १० शान्ति (-रपाति); गा. कारा
 बा. दहा (-रुद्रा); दे. पल, दे. वप (-पराम्); व.
 रपातिरुद्राख्य

१०० दे. ३ वे. ० - १) गा. कारा बा. ३ खटकटा,
 बा. ३ ना. सखटा दे. १ कटव (दे. ० ता), दे. घटपट (-खट
 कटा) दे. बाया दे. माला (-बाया) -b) दे. सग, न.
 घा० (-सव) -c) बा. सनामिका (-सनामिका); बा.
 तिमिका, दे. बा. कलिता, मुने व विकला (-विकलिता); दे.
 कलिकी कलिनीना च न. कलिका कलिनीना (?) -d)
 बा. कलाचत्वर, व. कलाच दूर, व. कलाच दूर, दे. ११ कमुका
 (दे. १० कलाच); दे. कमु चत्वर, दे. १० कमुचत्वर, दे. १० मुचत्वर
 दूर, न. कमुचत्वर, न. कमुचत्वर, मुने कमुचत्वर (-कम
 चत्वर); दे. मुचत्वरवातिता

१०१ दे. ३ वे. ० - १) बा. दे. ५ ११ ना. जलेश्वरी (दे. ० ता),
 दे. जलेश्वरी (-जलेश्वरी); गा. कारा बा. ३ दे. कुकुटिका (दे.
 ० ता) बा. कुकुटिका, व. ३ कुकुटिका, दे. कुकुटिका, मुने कुकुटिका (-

वपुष्मत्युल्लुकाक्षी च कोरुनामा महायनी ।
 रौद्राकर्कटिकातुण्डा श्वेततीर्थो ददौ त्विमा ॥ १०१
 एतानि भूतानि गणाश्च मातरो
 दृष्ट्वा महात्मा विनतातनूः ।
 ददौ मयूरं स्वसुत महाजवं
 तथाऋणस्ताम्रचूर्णं च पुत्रम् ॥ १०२
 शक्तिं हुताशोऽद्रिमुता च वस्त्रं
 दण्डं गुरु. सा कुटिला कमण्डलुम् ।

कुक्कुटिका) -b) गा. कारा बा. ३ व. ३ दे. ५ १०-११ सुदामा, दे.
 गुणा (→मुग्धा) दे. १० सोममेखला व. ३ दे. ११ सोममेख
 ला (-सोममेखला) -c) गा. दे. १० वपुष्मत्यु (दे. १० ० ता)
 लु (गा. ० ता) कापी च, बा. वपुष्मत्युलापी च, व. ३ वपुष्म
 तुलापी च, दे. १ न. वपुष्मत्यु (दे. १० लु) लुका (न. ला) पी
 च, दे. ५ वपुष्म ० लुकापी च दे. वपुष्मत्युलापी च
 दे. वपुष्मत्युलापी च -d) गा. बा. व. ३ कोरुनामा महायु
 (बा. ० ता, व. ० ता) ता (बा. ३ ता, व. ३ ता) पी
 व. ३ पी) दे. कुरुनामा महायनी, दे. कोरुना तम्रचूर्णी, दे. १०
 नोक नामाह मायिनी, न. कोरुना सा महायनी -e) गा. कारा
 बा. ० रौद्रा (बा. ० रौद्रा) रौद्रिका तुण्डा (बा. ० ता) बा. ३ रौद्रा
 मा (बा. ० ता) रौद्रिका (बा. ० ता) तुण्डा, दे. ५ रौद्रा रौद्रिका तुण्डा
 दे. रौद्रिका रौद्रिका तुण्डा, दे. रौद्रा रौद्रिका तुण्डा (?) दे. ११
 रौद्रा रौद्रिका रौद्रिका, न. रौद्रा रौद्रिका तुण्डा -f) दे. वेद,
 दे. ११ रौद्रा (-रौद्रा) दे. ११ रौद्रा, दे. १० रौद्रा, न. रौद्रा
 (-रौद्रा) गा. बा. ० दौ त्विमा, दे. दौ व. बाया, दे.
 दानिमा (-दौ त्विमा)

१०२ दे. ३ वे. ० - १) दे. नीतानि (-भूतानि):
 गा. कारा बा. ३ दे. ५ १० गणाश्च, दे. ११ व. ३ (-गणाश्च)
 -b) गा. विनतातनू दे. विनतातनू द्विगो (-विनता
 तनू) -c) दे. महाजवं (-महाजवं) -d) गा. त्वाम्र
 बा. त्वाम्र, व. ३ त्वाम्र (-त्वाम्र) बा. ३ त्वाम्र,
 त्वाम्र (-त्वाम्र) गा. बा. व. ३ त्वाम्र, दे. तु पुत्र, दे.
 तु पुत्र, दे. ११ व. ३ त्वाम्र (-व. तु पुत्र)

१०३ दे. ३ वे. ० - ३) गा. दे. गुला च (गा. ० ता) वस्त्रं,
 दे. गुला च वस्त्रं, दे. गुला च वस्त्रं, दे. ११ गुला च (बा. ० ता) वस्त्रं
 व वस्त्रं -b) बा. कटिका (-कुटिका) गा. कलाचत्वर
 (-कलाचत्वर) दे. दण्डं कुटिला कुटिलाचत्वर, -c) दे.
 माया वट, दे. माया वट, दे. माया वट (-माया वट); गा.

८. ५ इत्येवमुक्ते वचने कुमारेण महात्मना ।
 ह्यञ्ज निरीक्षन्ति सुराः सर्वे विगतसाध्वसाः ॥ ५
 शंकरोऽपि सुतस्नेहात् समुत्थाय प्रजापतिम् ।
 आदाय दक्षिणे पाणौ स्कन्दान्तिकमुपागमत् ॥ ६
 अथोमा प्राह तनयं पुत्र एषोहि शत्रुहृत् ।
 बन्दस्व चरणौ दिव्यौ विष्णोर्लोकनमस्कृतौ ॥ ७
 ततो विहस्वाह मुहुः कौऽयं मातर्बदस्व माम् ।
 यस्यादरात् प्रणामोऽयं क्रियते मद्विधैर्जनैः ॥ ८
 तं माता प्राह वचनं कृते कर्मणि पद्मम् ।
 वक्ष्यते तव योगं हि महात्मा गरुडध्वजः ॥ ९
 केवलं त्विह मां देवस्त्वत्पिता प्राह शंकरः ।

कुंवि हि देवता- ०) शा। कारा का। ३ दे० न। ब्रह्मणौ, व।
 ब्रह्मणो (→ब्रह्मणा). -d) शा। कारा का। २ व। दे० १ प्रमुना
 (→अनुना)

५. दे। ३ वे। ०; दे० ८८ ० -०) व। निरीक्षन्ति सुरा,
 व२ ३ निरीक्षन्ति (ब३ ०) सुरा, दे० १० निरीक्षन्ति सर्वा, न। निरी-
 क्षन्ति सुरा, मुने निरीक्ष्य तत्सर्वा (→निरीक्षन्ति सुरा), कारा
 निरीक्षन्ति मुखं देवा, दे० मुखतस्तुपिता सर्वे -d) व३ शाब्, दे०
 सिद्धा (→सर्वे), व३ वेगित, न। स्वचित (→विगत), कारा
 साधुता व३ ३ साध्वस (ब३ सा) (→साध्वसा)

६ दे। ३ वे। ० -b) न। समुत्था ॥ ३३३३ ति -०)
 दे० ११ पादौ (→पाणौ) -d) दे० ११ [अ]नीकम् (→[म]न्ति कम्),
 शा। कारा का। २ णत, व३ णत, दे० णत, दे० ११ णत, दे० १०
 णयो (→णमत)

७ दे। ३ वे। ०. -a) शा। दे० ५ अथोमा प्राह, न। अथो-
 मोमाय (→अथोमा प्राह) -b) कारा. न। एषोहि पुत्र, दे०
 पुनरेषोहि, दे० पुत्र ए (दे) एषोहि (→पुत्र एषोहि); दे० चाबदीत्
 (→शत्रुहृत्) -०) व। दिव्यो, दे० विष्णो (→दिव्यौ) दे० वदस्व
 किमोभ्रणौ -d) दे० १० दिव्यौ (→विष्णो); दे० नमस्कृत्यौ,
 न। नमस्कृत्यौ (→नमस्कृत्यौ)

८ दे। ३ वे। ० -a) दे० ५ गुरु, दे० गुरु- (→गुरु)
 -b) व३ योय (→योय), दे० मे (→माम्) -०) दे० प्रथ्व
 (→पथ्व); दे० १० यस्यात् (→[म]राह) -d) व। (स)मद्विधै
 (→मद्विधै); दे० नरै (→नरै)

९. १-३ वे। ०. -a) व३ तस्मातो, दे० समुमा, दे० मातर
 (→माता) -b) व३ दे० हृत्- (→हृत्ते); शा। कारा का। ३
 व। ३ कर्मन् (→कर्मन्) -०) व३ रजते व, दे० तव वक्ष्यति

नान्यः परतरोऽस्माद्धि वयमन्ये च देहिनः ॥ १०
 पार्थव्या गदिते स्कन्दः प्रणिपत्य जनार्दनम् ।
 तस्थौ कृताञ्जलिपुटस्त्वाज्ञां प्रार्थयतेऽच्युतात् ॥ ११
 कृताञ्जलिपुटं स्कन्दं भगवान् भूतभावनः ।
 कृत्वा स्वस्त्ययनं देवो ह्यनुज्ञां प्रददौ ततः ॥ १२

नारद उवाच ॥

यत्तत् स्वस्त्ययनं पुण्यं कृतवान् गरुडध्वजः ।
 शिखिध्वजाय विप्रैर् यन्मे व्याख्यातुमर्हसि ॥ १३
 पुलस्त्य उवाच ॥

शृणु स्वस्त्ययनं पुण्यं यत्प्राह भगवान् हरिः ।
 स्कन्दस्य विजयार्थाय महिपस्य वधाय च ॥ १४

(→वक्ष्यते तव), व३ दे० ५ १ ० ११ न। योय (→योय)
 १० दे। ३ वे। ab ० -a) व। दे० १ १ ० ११ मा देव,
 दे० देवस्तु, दे० मा देव, न। मे देव (→मा देव) -b) व३ तत्
 पित्, दे० ११ त्वत्पिता (→स्वत्पिता), व३ ३ [म]याह (→प्राह)
 -०) दे० नाय, दे० ५ नायव, दे० ११ नायव (→नायव); दे०
 [ज] स्माद् (→[अ]स्माद्धि) दे० न। तमाह विष्णुस्तस्माद्धि
 -d) शा। मयै च, दे० वन्ये तु (→अन्ये च); शा। दे० देहिना
 (→देहिता) दे० वयमित्येव नदिन, न। ५यमन्ये च देहिना

११ -a) व। गदित, व३ गदते, दे० गदिके (→गदिते)
 -d) दे। ३ स्वाज्ञा, दे० त्वज्ञो (→त्वाज्ञा)

१२ व३ ८८ ०; दे० १० ab ० -a) दे० ११ कृताञ्जलि
 (→कृताञ्जलि); दे० ५ १ ० १२ (दे० १२), दे० ११ १ ० १२ (→१ ० १२) -b)
 दे० १३ भावने (→भावने) -०) कारा, न। देव, दे० देव दे० देवा
 (→देवो) -d) शा। कारा का। २ व३ दे० ११ प्रमुना, का। प्रमुना, +
 [म] प्यनुना दे० त्वनुना (→ह्यनुना), का। च ददौ, दे० प्रदत्त
 (→प्रददौ)

१३ का। दे० नारद । दे० २ ४ नारद ० १ न। धीनारद
 १३. -a) व३ कृत्वा, दे० ११ शृणु (→यत्तत्); दे० पुण्य
 (→पुण्य) -d) दे० २ ४ १ त्व स्मादुम् (→व्याख्यातुम्)

१४ शा। का। दे० न। पुनस्त्य; दे० श्री पुनस्त्य, दे० १४
 पुनस्त्य ०

१४ -b) दे० ४ १ १ न। वराह, दे० यग (→यत्प्राह)
 -d) शा। कारा का। २ दे० १० ११ वधाय महिपस्य च
 १४ शोभाय परं कारा वधिष्य- श्री भगवानुवाच

१४ शोभाय परं व३ वधिष्य-
 २२८ ॥ स्मृति श्रितादिकामस्ते पशुनादेभ्य एव च ।

स्वस्ति ते कुरुतां ब्रह्मा पद्मयोनी रजोगुणः ।
 स्वस्ति चक्राङ्गितकरो विष्णुस्ते विदधात्वजः ॥ १५
 स्वस्ति ते शंकरो भक्त्या सपत्नीको वृषध्वजः ।
 पावकः स्वस्ति तुभ्यं च करोतु शिशिवाहन ॥ १६
 दिवाकरः स्वस्ति करोतु तुभ्यं
 सोमः समौमः सवुधो गुरुध्व ।
 काव्यः सदा स्वस्ति करोतु तुभ्यं
 शनैश्चरः स्वस्त्ययनं करोतु ॥ १७
 मरीचिरत्रिः पुलहः पुलस्त्यः
 क्रतुर्वसिष्ठो भृगुरङ्गिराथ ।

मृकण्डजस्ते कुरुतां हि स्वस्ति
 स्वरित सदा सम महर्षयश्च ॥ १८
 विश्वेदिवनौ साध्यमरुद्गणान्नयो
 दिवाकराः शूलधरा महेश्वराः ।
 यक्षाः पिशाचा वसवोऽथ किन्नराः
 ते स्वस्ति कुर्वन्तु सदोद्यतास्त्वमी ॥ १९
 नागाः सुपर्णाः सरितः सरांसि
 तीर्थानि पुण्यायतनाः समुद्राः ।
 महाधला भूतगणा गणेन्द्राः
 ते स्वस्ति कुर्वन्तु सदा समुद्यताः ॥ २०

वे. ५८.

स्वस्ति ते ब्रह्मादेभ्यस्त्वपादेभ्योऽनामय ।

प्राचीदिगुरस्ता वक्षी दक्षिणा दध्नायक ।

पातो प्रतीर्षीभवतु मुद्यायु पातु चोत्तरा । [4]

१४ प्लोकात्पर दे० अधिकम्—श्री हरि

१५. का. 1. cd. ०। १। d. ०. -a) कारा ब. 1-3 दे० ४ स्वस्ति, दे० स्वस्ति ते (→स्वरित ते); वे. 1 कुरुतां (→कुरुतां). -b) का. 2 दे० 1. 2. 7 वे. 1 न. 1 पद्मयोनि- (→पद्मयोनी); दे० 3. 7 -रयो (जो ?) (→रयो); दे० 11 णुणा (→णुण). -c) न. 1 परो (→परो) -d) दे० ३ ३३३, न. 1 विष्णु ते (→विष्णुस्ते); वे. 1 स्वस्ति वरा ३३३३. -cd) कारा. स्वस्ति चक्राङ्गितकरो विष्णुस्ते विदधात्वजः .

१६. वे. 1 ab. ०. -a) दे० 1-7 ब्रह्मा, दे० 1 न. 1 कुरुतां (→कुरुतां). -b) व. 2 वपुधो (→वपुधो); दे० 1 महा-यथा. (→वृषध्वज) -c) दे० तु (→च). -d) वा. 1 कारा. वा. 1. 2 व. 2. 3 दे० 1-7-10. 1 बाहन, दे० 11 न. 1 बाह्या, (→बाहन)

१७. दे० 1. ०. -a) वा. 1 कारा. का. 1. 2 वा. 1. 2 दे० 1 न. 1 करोतु ते सदा, व. 2 करोतु ते सदा, दे. 1 करोतु सर्वदा, (→करोतु तुभ्यं). -b) वा. 1 का. 1. 2 सवोमो (→समौम); व. 1 वपुधो गुरुध्व, दे० 1. 2 वे. 1 सवुधोपिराध, दे० सवधोपिर (→सवुधो गुरुध्व). -c) वा. 1 कारा. का. 1. 2 कवि (→काव्य); व. 1 करोतु, दे० करोतु (→करोतु).

१८. दे० 1. cd. ०. -a) दे. 1 पुलह, दे० 1 वपुधुः (→पुनस्त्य). -b) दे. 1. 3-4 वसिष्ठ एतेह (दे. 1 ति) तयागिर मुनि, वे. 1 वपुर्वसिष्ठ तयागिर मुनि, न. 1 वपुर्वसिष्ठो वपुर्वसिष्ठः. -c) वा. 1 मुकायस्ते, व. 1. 3 दे० 1-5. 7 वे. 1 मुकायस्ते, दे. 1 भृगुर-

जस्ते, न. 1 मृ. ० कजस्ते (→मृकण्डजस्ते), व. 1 कुरुतेहि स्वस्ति, दे० 1-3 वे. 1 कुरुतां हि मगलं, दे. 1 कुरुतां मगलं, दे० 1 कुरुता (न. 1 ता) हि (न. 1 हि) शास्ति (→कुरुता हि स्वस्ति) -d) दे. 1-4 वे. 1 महर्षय सप्त दिविस्थिताश्च ये, दे. 3 सदा हि ये सप्तमहर्षयश्च, दे. 7 सदा महर्षयो विष्णुशरीरधारिण, दे. 9 कुर्वन्तु ते स्वस्ति सदा महायथा, न. 1 कुर्वन्तु ते स्वस्ति सदा महर्षय. -cd) वे. 11 मृगाकरोतु तुभ्यं धनैस्त्वर. स्वस्त्ययनं करोतु

१९. दे० 1. ab. ०. -a) व. 1 विश्वेदिवनौ, दे. 4 विश्वेदिवनौ, वे. 1 विश्वे (देवा) दिवनौ (→विश्वेदिवनौ), वा. 1 णगायच, व. 2 णगायश्च ये, दे. 2 णगाययो (→णगाययो) -b) दे. 5 दिवाकरा, दे. 11 दिवाकर, (→दिवाकरा); कारा. का. 2 शूलधरो, दे. 3 शूल ३३, दे. 9 शूलकरा (→शूलधरा); कारा. का. 1. 2 दे. 1 महेश्वर (→महेश्वरा). -c) दे. 1. 3 वे. 1 पयोधो, दे. 4 पयो ह, दे. 9 पयो वज्र (→वपुधो); दे. 1 किन्नरा (→किन्नरा) -d) दे. 1-4 7 वे. 1 स्वा (→ते), व. 2 ते स्वरित कुर्वन्तु, दे. 9 शास्ति प्रकुर्वन्तु (→ते स्वस्ति कुर्वन्तु); दे. 1 सदा समुद्यता, दे. 3 वे. 1 सदोद्यता ह्यमी, दे. 4 सदोद्यतास्त्वमी (→सदोद्यतास्त्वमी).

२०. दे. 1. ०. व. 2 cd. ०. -a) दे. 3 वे. 1 नागा (दे. ३ ना) दे. 1 नाग (→नागा), व. 3 मुद्याय (→मुद्याय); वा. 1 सरिता (→सरित); व. 2 मुद्याय (→सरित) -b) दे. 3-4 वे. 1 पुण्यानि सदा, दे. 10 पुण्यानि ह्यदा (→पुण्यायतना), दे. 10 मुद्याय, + समुद्रा (→समुद्रा) -c) न. 1 महायथा (→महायथा); दे. 2-4 7-9 वे. 1 गजेन्द्रा, न. 1 महेश्वरा (→गजेन्द्रा) -d) दे. 2 3 7 वे. 1 ररा (→ते); दे. 9 स्वस्ति प्रकुर्वन्तु (→ते स्वस्ति कुर्वन्तु); दे. 9 सदा समुद्यता, दे. 10 सदा ० तात्पर्यमी, मुने सदोद्यतास्त्वमी (→सदा समुद्यता).

२१ स्वस्ति द्विपादिकेभ्यस्ते चतुष्पादेभ्य एव च ।
स्वस्ति ते बहुपादेभ्यस्त्वपादेभ्योऽप्यनामयम् ॥ २१
प्राचीं दिग् रक्षतां वज्री दक्षिणां दण्डनायकः ।
पात्री प्रतीचीं रक्षतु लम्बांशुः पातु चोचराम् ॥ २२
वह्निर्दक्षिणपूर्वां च कुबेरो दक्षिणापराम् ।
प्रतीचीमुचरां वायुः शिवः पूर्वोचरामपि ॥ २३
उपरिष्टाद् ध्रुवः पातु अधस्ताच्च धराधरः ।
मुसली लाङ्गली चक्री धनुष्मानन्तरेषु च ॥ २४

वाराहोऽभ्युनिधौ पातु दुर्गे पातु नृकेसरी ।
सामवेदध्वनिः श्रीमान् सर्वतः पातु माधवः ॥ २५
पुलस्त्य उवाच ॥
एवं कृतस्वस्त्ययनो शुभः शक्तिधरोऽग्रणीः ।
प्रणिपत्य सुरान् सर्वान् समुत्पतत भूतलात् ॥ २६
तमन्वेव गणाः सर्वे दत्ता ये हृदितैः सूरैः ।
अनुजम्भुः कुमारं ते कामरूपा विहङ्गमाः ॥ २७
मातरश्च तथा सर्वाः समुत्पेतुर्नभस्तलम् ।

२१. ब२ ०. -a) दे० स्वति (→स्वस्ति); कारा. व१ द्वि-
पदिकेभ्यश्च, व३ दे० १० द्विपादिकेभ्यश्च, दे० द्विपादिकेभ्योस्ते, न१
द्विपादिको यस्ते (→द्विपादिकेभ्यस्ते), या१ वारा दे० ११ चतुष्-
देभ्य (→चतुष्पादेभ्य), दे० तु (→च). -b) दे० ११ पदेभ्य
(→पादेभ्य). -d) दे० ११ त्वपादेभ्यो, वे० स्वपादेभ्यो,
(→त्वपादेभ्यो); कारा. व१ दे० १.५.७ वे० स्वनामय व३ ह्यनामय
(→[म] प्यनामय); दे० ६६० पिह्यनामयं, न१ पादेभ्यश्चाप्यनामय.

२२. ब२ ०. -a) या१ प्र (प्रा ?) की विप्रसता, दे० ३४
ते० प्राच्या ते रक्ष (दे० १५) ता (दे० १५), दे० प्राचीं ते रक्षता,
दे० ११ प्रावि दे० ११ विप्रसतो, दे० प्राचीं र रक्षता, दे० प्राचीं
तु रक्षता, मुवे. प्राविश रक्षता (→प्राचीं दिग् रक्षता). -b)
दे० ३ ते० दक्षिणाया यमस्तया, दे० दक्षिणाया तथा यम.
-c) या१ वारा. व१ २ ब१.३ दे० १०-११ पात्री प्रतीचीमवतु,
दे० प्रतीचीं दित्तायां नायो, दे० ४ ते० प्रतीचीं (दे० १०) प्या
दित्पया नायो, दे० न१ प्रतीचीं वरुण पातु, दे० वरुण प्रतीची-
मवतु -d) का१ दे० ११ शीतायु, व१ सुधायु, व३ लक्ष्मण-
दे० १० यज्ञेय (→लक्ष्मणाय); दे० १४ वे० उदीच्या यमराट् तथा,
दे० न१ धनेश्वर (न० शो) विप्रमुत्तप, दे० ६६० उत्तर दिग्.

२३. -a) या१ वह्नि (→वह्नि); ब१-२ दे० ५-१०-११
पूर्व (→पूर्वा); कारा दे० १० तु (→च) -b) वारा. व१ २ न१
नैष्ठ (कारा 'शु' वे० न० 'शित'), दे० कल्कादो (→नृकेसरी); या१
का१ २ दक्षिणोत्तराम्, वारा दक्षिणाम्, व१-२ दे० ७ दक्षिणां
परा (→दक्षिणपरा). -c) दे० १४ वे० प्रतीचीं (वे० १०) ह्युत्तर
(→प्रतीचीमुत्तर), या१ वायु. (→वायु).

२४. -a) दे० उपरिष्टा (→उपरिष्टात्), या१ वारा
व१.२ वन, व३ विधि, दे० १.५.७ वे० भुव, दे० ह्य (→भुव)
-b) ब१-२ दे० ४ ५ ह्यपत्तात् (दे० स्तो), दे० मयस्त्वो (→मय-
स्तात्); व३ यमधर, दे० पर ०० (→यमधर); -c)
दे० १४.५.७.१०-११ भुवलो (→भुवलो); दे० पातु, दे० १० वसी

(→वसी) -d) या१ धनुष्माध्वतरेषु च, दे० ३ वे० धनुष्मानु-
तरेषु च.

२५. -a) का१ ब१.३ दे० वराहोभ्यु- दे० वासवोभ्यु-
(→वाराहोभ्यु); ब१ ३-नि व (→निर्गो). दे० वरोमहान्युनिर्गो.
-b) व२ दे० नृकेसरी, व३ स केसरि (→नृकेसरी). -c)
दे० २ ४ वे० वायुदेवो (→सामवेद-), दे० धनु, दे० ३ ध्वनि, दे० वे०
ध्वनि (→ध्वनि). -d) व२ ३ दे० १० वे० सर्वेद (→सर्वेद);
दे० २ वे० केचव (→माधव); दे० पातु सर्वेद केचव.

२६. -a) का१ दे० न१ पुलस्त्य.

२६. -b) दे० ५ शुभ (→शुभ), दे० १० सत्य (→शक्ति),
या१ दे० ११ [अ]ग्रणी, दे० [अ]रणि (→[म]वर्गी) -c)
दे० नमस्त्युव (→प्रणिपत्य), व२ प्रमराट् (→सुराट्),
दे० सर्वां (→सर्वांश्च) -d) या१ कारा का१.२ दे० १० स (का१
स) मुत्तपात् भूतलात् (या१ लीत्), दे० ३ वे० सज्जगम च भूत-
लात्, दे० सज्जगम च नारद, दे० ११ न१ स (न१ स) मुत्तप्य स
(न१ तु) भूतलात्, दे० समुत्पत्य तु भूतलात्

२७. -a) व१ तमन्वेव, व२ तमन्वेव, व३ तमन्वेव, व४
दे० ३ १० वे० तमन्वे च, दे० २ तमन्वे च, दे० तमन्वे तु, दे० ३ १ न१
त(दे० ३) मन्वेव, दे० समुत्पत्य (→तमन्वेव); दे० देवगणा, दे० गुणा
सर्वे (→गणा सर्वे). -b) ब१-२ दे० १० दत्ता (व१ दे० ३) दत्ता
रक्षित (दे० ३) सुरैः, दे० सर्वे दत्ता मुत्तपात्, दे० दत्ता रक्षि-
मिपुरे, दे० ११ दत्तारक्षिते सुरैः, दे० देवराज मुनि सत्तया, न१
दत्ता रक्षिनि सुरैः -c) वारा पतिजम्भु (→पतिजम्भु);
दे० १० वे० कुमार त (वे० च), न१ कुमार तु (→कुमार वे)

२८. a) दे० मातरश्च तथा सर्वा, दे० मातरश्च रिग
सर्वा. -b) ब१ २ नमस्त्यव (→नमस्त्यव) -d) दे० १५ काम
(→पद्मा)

२९. -a) वे० तत्पत्य दीर्घ (→तत्पत्य गुरोर्घ); दे०
धम्पानां (→धम्पानां). -b) या१ रम्भे (→रम्भे), का१

समं स्कन्देन बलिना हन्तुकामा महासुरान् ॥ २८
ततः सुदीर्घमध्वानं गत्वा स्कन्दोऽग्रवीद् गणान् ।
भूम्यां तूर्णं महावीर्याः कुरुध्वमवतारणम् ॥ २९
गणा गुह्यवचः श्रुत्वा अवतीर्य महीतलम् ।
आरात् पतन्तस्तद्देशं नादं चक्रुर्भयंकरम् ॥ ३०
तन्निनादो महीं सर्वाभापूर्य च नभस्तलम् ।
विवेशार्णवरन्ध्रेण पातालं दानवालयम् ॥ ३१
श्रुतः स महिषेणाथ तारकेण च धीमता ।
विरोचनेन जम्भेन वृजम्भेनासुरेण च ॥ ३२
ते श्रुत्वा सहसा नाद वज्रपातोपमं दृढम् ।
किमेतदिति संचिन्त्य तूर्णं जम्बुस्तदान्धकम् ॥ ३३

गुरान्-गगाय, दे० ३ ते० वच (→गगाय) -०) शा० गणा, वारा
भूम्, दे० भूम्य, दे० अघ (→भूम्या); शा० ततो, ब२ हन्तु, दे० तूया
(→तूर्ण); दे० ३ ते० महादेवा (→महावीर्या) -०) दे० कुरुध्व-
मा(न ?)वतारणम्, दे० कुरुध्वमवतारणम्, दे० कुरुध्वमवतारणम्
३० -०) दे० गणा, दे० गुणा, दे० गत्वा (→गणा)
-०) शा० वा० अतर्जनी, कारा वेतर्जनी, दे० अवतीर्ण
(→अवतीर्य); दे० महीतलम् (→महीतल) -०) शा० आरा
त्यन्त तु संक्षेप, कारा आरात्पतन्तस्तद्देशं, दे० ४ ते० आरात्यं
तमम्येय, दे० आरह्य पर्वतास्तेषु, न० ६ [आ]रह्य पर्वतास्तेषु
-०) ब० ३ नद व न० नाग व (→नाद व), न० मरुद्वुत्त
(→भयंकरम्)

३१ -०) दे० १० ०० ० -०) शा० वारा वा० २ ते० ३
ते० सन्निनादो (दे० ००) (→सन्निनादो), दे० सर्वा, दे० सर्वाद्,
दे० ११ सर्वा (→सर्वा) -०) ब० २ न० नभस्तल (→नभस्तल)
-०) दे० [आ] नय (→[आ]नय)

३२ -०) शा० अतस्त, वा० अतस्त (→अतस्त); शा०
दे० १० महिषेणाथ, दे० ३ महिषेणाथ (→महिषेणाथ) -०) शा०
वारा वा० २ ब० २ दे० ११ विरोचनेन (→विरोचनेन); शा० वारा
वा० २ ब० ३ दे० १०-११ जम्भेन (दे० ११ ००), न० जम्भेन
(→जम्भेन) -०) शा० वारा वा० २ ब० ३ दे० ११ निकुम्भेन, दे०
न० निकुम्भेन, दे० ११ निकुम्भेन (→निकुम्भेन); दे० [अ]परेण व
(→[अ]परेण व)

३३ -०) शा० वा० २ ब० ३ दे० १०-११ श्रुत्वा व,
कारा श्रुत्वा तं, दे० तं श्रुत्वा (→तं श्रुत्वा); दे० मुमहा
(→मुमहा) -०) दे० न० विमि (न० ११) व विमि (→विमि)
(दे० ११ न० सविष्य (→सविष्य) -०) वा० तूर्णी, दे०

ते समेत्यान्धकेनैव समं दानवपुंगवाः ।
मन्त्रवामासुरुद्विग्नास्तं शब्दं प्रति नारदः ॥ ३४
मन्त्रवत्सु च दैत्येषु भूतलात् सूकराननः ।
पातालकेतुर्दैत्येन्द्रः संप्राप्तोऽथ रसातलम् ॥ ३५
स वाणविदो व्यथितः कम्पमानो मरुर्द्विदुः ।
अग्रवीद् वचनं दीनं समभ्येत्यान्धकासुरम् ॥ ३६

पातालकेतुरुवाच ।

गतोऽहमासं दैत्येन्द्र गालवस्थाश्रमं प्रति ।
तं विध्वंसयितुं यत्नं समारब्धं बलान्मया ॥ ३७
यावत्सूकररूपेण प्रविशामि तमाश्रमम् ।
न जानीं तं नरं राजन् येन मे प्रहितः शरः ॥ ३८

च. ५८

कु० (→तूर्णी), दे० १० तयाधिकम् (→तदाधिकम्)
३४ -०) शा० पुङ्गव (→पुङ्गवा) -०) शा० मन्त्र
वामास (→मन्त्रवामासु) -०) दे० ३ ते० सच्यन्द (→तं दान्द).
३५ -०) शा० ०० ० -०) ब० २ दे० १० पातालात्, ब० दानव
(→भूतलात्) शा० दे० सूकरानन (दे० १०) (→सूकरानन); दे०
भूतराजकरातयात् -०) शा० दे० ४ १ न० किन्तु (→किन्तु); दे० १०
दैत्येन्द्र (→दैत्येन्द्र). -०) दे० १० रसातलम् (→रसातलम्)
३६ -०) शा० ० -०) ब० २ व्यथितो (→विथितो), ब० व्यथित,
(?) दे० व्यथिता (→व्यथित) -०) शा० दे० १० [अ]न्धक (दे० १०
००) सुर, वा० [अ]न्धकसुरम्, अथवागुरम्, दे० [अ]न्धकसुर
(→[अ]न्धकसुरम्)

छा० वा० ० दे० ४ १ पातालकेतुर् दे० पातालकेतु,
न० पाता

३७ -०) शा० वा० २ ततोहम् (→गतोहम्); दे० ३ ते०
महामासुतम् (दे० १०) तन्, दे० महीहमासीदैत्येन्द्र, दे० गतोहम्बन्
दैत्येन्द्र -०) ब० २ दे० ११ न० तद्विध्वंसयितुं (दे० ११ ००), दे० तं
विध्वंसयितुं, दे० न हि विध्वंसयितुं (→तं विध्वंसयितुं); ब० २ दे० १०-११
मन्त्र, ब० यत्न, दे० न० यत्न (→यत्न) -०) ब० २ दे० १० समा
रब्धो (→समारब्ध)

३८ -०) दे० यावत्सूकरम् (→यावत्सूकरम्) दे० १ ०
व्यथेण (→व्यथेण) -०) शा० ब० २ प्रविशामि, दे० प्रविशामि
(→प्रविशामि); वारा ब० ३ दे० १० १० तदा (ब० २ ००, दे० १०)
धम (→तमाश्रमम्) -०) ब० अश्रमे ग, ब० दे० १० न जानीहं
(→न जान ह); शा० वारा वा० २ त्वहं, ब० २ जन (→नर);
ब० २ दे० ० प्रवृ (→रात्रवृ) -०) ब० २ दे० १० (→येन मे);
शा० प्रहृ (→प्रहित), शा० दे० ११ विर, दे० तरे (→रात्र)

३९. शरसंभिन्नजनुश्च भयात् तस्य महाजवः ।
 प्रणष्ट आश्रमात् तस्मात् स च मां पृष्ठतोऽन्वगात् ॥ ३९
 तुरङ्गसुरनिर्घोषः श्रूयते परमोऽसुर ।
 तिष्ठ किंठेति वदतस्तस्य शूरस्य पृष्ठतः ।
 तद्भयादस्मि जलधिं संप्राप्तो दक्षिणार्णवम् ॥ ४०
 यावत्पश्यामि तत्रस्नान् नानावेपाकुलीन् नरान् ।
 केचिद्भर्जन्ति धनवत् प्रतिगर्जन्ति चापरे ॥ ४१
 अन्ये चोत्तुर्वयं नूनं निम्नमो महिषासुरम् ।
 तारकं धातयामोऽथ वदन्त्यन्ये सुतेजसः ॥ ४२

३९. -a) शा. शिरः, दे२ शराः (→शरः); दे१.१ सभिन्नं, ते१ अभिन्न- (→संभिन्न-); शा. ब३ दे२ ते१ जनुश्च, का.१ जनुश्च, ब१ दे३ य (दे३ य)नुश्च, दे२ जनुश्च, दे२ न। सभिन्न (→जनुश्च) -b) शा. भयार्तस्य, दे१ भ(ह)यात्तस्य, दे२ भयार्तस्य (→भयात्तस्य); शा. दे१.१ जवान्, कार. का.१.२ ब१ दे३.९ न। जवात्, दे१.० जवा (→जव). -c) शा. का.१.२ ब१-३ दे३.१०-११ प्रपलाय्या (शा. सा, का.२ मा, ब१ नी, ब२ मो) यमात्, कार. पलायाम्यायमात्, दे१-३ प्रपष्ट आश्रमात्, दे१ न। पलायित्वा (न। लो)यमात्, ते१ प्रविष्ट आश्रमात् (→प्रगष्ट आश्रमात्); दे२ पलायमानोऽश्रमात्तस्मात्, -d) शा. सर्वता, दे१-३ ७ ते१ स ता स- (दे२ यो) (→स च मा); दे२ पृष्ठतोऽन्वगात्, दे१ ९ पुच्छतोऽन्वगात् (→पृष्ठतोऽन्वगात्).

४०. -a) दे२ तुरंगवर (→तुरङ्गवर). -b) दे१ परमो सुरा, दे२ परमेस्वर, ते१ परमासुर (→परमोऽसुर). -c) दे१ पुष्टत, (→पृष्ठत), दे१-३ १० ते१ सुकृतस्य च पृष्ठत, न। #####. पृष्ठत. -d) दे३ स इह(स?) याद् (→तदयमाद्). -e) का. ब१ दक्षिणार्णव (कार. त), दे२ दक्षिणार्णवि (→दक्षिणार्णव).

४१. -a) दे२-४ ते१ तत्रस्थो (→तत्रस्थान्); दे२ तावदा-
 क्ष्यामि (→यावत्पश्यामि) -b) कार. का.१.२ दे१ वेपाकुलीन्, ब२ वेपान् कुलीन्, दे२ [अ] वेपाकुलीन् (→वेपाकुलीन्), ब२ दे२-४ ते१ सुरान् (→नरान्) -c) दे३ ते१ मेघवत् (→घनवत्). -d) मुने प्रत्ये (→प्रति), शा. दे१.११ गजैतायपरे, का.१.२ ब१-३ दे३.१० गजैतायपरे, ब२ गजैतायपरे (→गजैन्ति चापरे), दे२ परिष्वज्य सया परे.

४२. -a) कार. दे१ भान्ये प्रोडु (→भान्ये चोडु), ब३ दे१-४ ते१ वय नीच, दे१ द्वय नीम, दे२ वयोवीर, न। वयं वीर (→वयं वृन्), ब१ २ भान्ये चोदीरवन्तोऽथ, -b) कार. दे१.४

तच्छ्रुत्वा सुतरां त्रासो मम जातोऽसुरेश्वर !
 महार्णवं परित्यज्य पतितोऽस्मि भयातुरः ॥ ४३
 धरण्यां विवृतं गर्तं स मामन्वपतद् घली ।
 तद्भयात् संपरित्यज्य हिरण्यपुरमात्मनः ॥ ४४
 तवान्तिकमुनप्राप्तः प्रसादं कर्तुमर्हसि ।
 तच्छ्रुत्वा चान्धको धाक्यं ग्राह मेघस्वनं धवः ॥ ४५
 न भेतव्यं त्वया तस्मात् सत्यं गोप्ताऽस्मि दानव ।
 महिषस्तारकश्चोभौ वाणश्च बलिनां वरः ॥ ४६
 अनाख्यायैव ते वीरास्त्वन्धकं महिषादयः ।

निम्नो, दे१ निजनीमो, ब३ विजानो (→निजानो) -c) शा. भान्यो व, ते१ यामो वा (→यामो). -d) शा. सुतेजसा, का.१ स्वतेजसा (→सुतेजस).

४३. का.१. ४३ द-४४ ० ० (द. स). -a) शा. तच्छ्रुता, ब१ तच्छ्रुता (→तच्छ्रुत्वा), दे२ जातो (→त्रासो). -b) का.२ दे१ महासुर, दे३.९ न। सुरेश्वर (दे२ रा) (→सुरेश्वर). -c) शा. महार्णवे (→महार्णवे). -d) दे३ भयातुरा, न। भयाकुल (→भयातुर).

४४. का.१. ४४ ० ० (द. ४३ पा. वि) -a) ब१.२ दे२ धरण्या, दे१.१० धरण्या (→धरण्या); ब१.२ विवृत, दे२ विवृत, दे१ विवृत, दे३ विवृत (→विवृत), ब१ गर्तं, दे२ गर्तं, दे३ न। गर्तं (दे३ र्म), दे१ गतं, दे२ हतु (→गर्तं). -b) दे२ समाम (य)न्, दे३ समतत्त्व, ते१ समन्तात्- (→स मामन्व-); ब१.२ दे१ ३ न। ते१ वयो (→वली) -d) दे१ पर (→पुर) दे३ आलना (→आरमन).

४५. -a) शा. तवान्तिकम्, न। त्वदन्तिकम् (→तवान्तिकम्) -b) का.१ अन्धको, +अर्हति (→अर्हति). -c) ब२ दे१ २ ४. ७ ते१ तच्छ्रुत्वा धाक्यं, दे३ तच्छ्रुत्वा धाक्यं (→तच्छ्रुत्वा धाक्यं). -d) शा. कार. का.१.२ ब३ मेघस्वर, दे१-४.७ ते१ मेघवर (→मेघस्वन).

४६. -a) ब१.२ भयात्तस्मात् (→त्वया तस्मात्). -b) ब२ सत्य गोप्तासि दे१ सत्यवाक्योपमि, दे२ वय गोप्तासि (→सत्य गोप्तासि), दे३.४.१० दानव (→दानव). -c) ब१ दे१-४.१० ते१ चोभौ, दे३ ११ चोभौ (→चोभौ). -d) दे१-४.१० १० न। ते१ बलिनन्दन (→बलिना वर).

४७. -a) शा. अनाख्यायैव, दे२ अनाख्यायैव (→अनाख्यायैव); न। अनाख्यायैव च ते जामु. -b) दे१-४ ते१ त्वंकाय (दे३

स्वपरिग्रहसंयुक्ता भूमिं युद्धाय निर्व्ययः ॥ ४७
यत्र ते दारुणाकारा गणाध्रुर्महास्त्रनम् ।
तत्र दैत्याः समाजगृहः साधुधाः सबला मुने ॥ ४८
दैत्यानापततो दृष्ट्वा कार्तिकेयगणास्ततः ।
अभ्यद्रवन्त सहसा स चोग्रो मातृमण्डलः ॥ ४९
तेषां पुरस्तरः स्थाणुः प्रगृह्य परिधं बली ।
निपूदयत् परबलं क्रुद्धो रुद्रः पशुनिव ॥ ५०
तं निघ्नन्तं महादेवं निरीक्ष्य कलशोदरः ।
कुठारं पाणिनादाय हन्ति सर्वान् महासुरान् ॥ ५१
ज्वालागुहो भयकरः करेणादाय चासुरम् ।
सरयं सगजं साश्वं विस्तृते वदनेऽक्षिपत् ॥ ५२

दण्डकश्चापि संक्रुद्धः प्रासपाणिर्महासुरम् ।
सवाहनं प्रक्षिपति समुत्पाद्य महार्णवे ॥ ५३
शङ्कुकर्णश्च मुसली हलेनाकृष्य दानवान् ।
संचूर्णयति मंत्रीव राजानं प्रासभृद् वञ्जी ॥ ५४
खड्गचर्मधरो वीरः पुष्पदन्तौ गणेश्वरः ।
त्रिधा त्रिधा च बहुधा चक्रे दैत्यदानवान् ॥ ५५
पिङ्गलो दण्डमुद्यम्य यत्र यत्र प्रधावति ।
तत्र तत्र प्रदृश्यन्ते राशयः शावदानवैः ॥ ५६
सहस्रनयनः शूलं भ्रामयन् वै गणाग्रणीः ।
निजधानासुरान् वीरः सवाजिरथकुञ्जरान् ॥ ५७
भीमो भीमशिलावर्षैः स पुरस्तरतोऽसुरान् ।

सं. ५८

वे) महासुरा . -०) न। 'परिग्रह' (→'परिग्रह'). -d) ब।
द्रुमो, दे० भुवि (→भूमि).

४८ -a) दे०-३) ते। न। तत्र, दे० तत (→यत्र); व३
ते दानवाकारा, दे०-३) ते (ते। तु) राधणाकारा (→ते दारुणा-
कारा). -b) दे० रणं (→गणा); ब२ महासुर, व३ महास्त्र, न।
महास्त्र (→महास्त्रनम्)

४९. -a) ब२-३) दे० दैत्याना पततो, दे०-४) दैत्याना
तु पतौ (→दैत्यानापततो). -b) शा। दे०-५) गणास्तत
(→गणास्तत). -d) का३ दे० स चोग्रो, दे०-४) सचोग्र, दे०
ते चोग्रा, दे० सर्वो दै, दे० स चोग्रा (→स चोग्रो). दे०-४) ते।
मातृमण्डलम् (→मातृमण्डल).

५०. -a) शा। सुर (→पुर) -b) दे० प्रग्रह (→प्रग्रह).
-०) शा। कारा. बा। निपूदय (शा। 'यति', कारा 'पत्'), वा२
दे० ते। न। न्यपूदयत्, वा२ दे०, न। नि-पूदयति. दे०-७
निपूदयत्, (→निपूदयत्). शा। ब२-३) दे० न। [-अ] रि बलं,
कारा. पत्विज (→परबलं). ब। न्यपदयत्पत्विज.

५१ -०) ब। २ कुठारपाणि, न। कुठार *** (→कुठार-
पाणिना). -d) दे०-११) ते। निहतं स (दे० सर्वान्) महासुरान्,
दे० निहतं सहस्रगुराव, दे०-११) नि (दे० नि) हति स्म महासुरान्

५२. का३. ५२ cd त ५३ ab ० -a) बा.रा. ज्वाला-
मालो, दे० शाला मुखो (→ज्वालामुखो), ब। २ हरकर, ब३
ह्यकर (→भयकर). -b) दे० बासुर, दे० भासुर (→बासुर)
-०) दे० गुरर्ष (→सर्ष); ब३ सगजैक्य (→सगज साधं).
-d) शा। विस्तृते (→विस्तृते). शा। बा. दे०-७) ते। [-अ] क्षिपत्,
दे०-११) [-अ] क्षिपेत् (→[-अ] क्षिपत्).

५३. वा२-ab ०. -b) शा। कारा. बा। दे०-३) न।

पासपाणि, व३ ते। प्रासपाणि, दे० ते। पासपाणि (→प्रासपाणि);
कारा. महासुरान्, दे०-११) महासुर (→महासुरम्) -०) कारा.
बाह्यान् (→बाह्यन्); दे० प्रक्षिपते (→प्रक्षिपति). -d) दे०-११
'साध' (→'साध्य'), शा। का३-२) ते। महार्णवम्, कारा. महार्णवे
(?) (→महार्णवे).

५४ दे० ५४ cd त ५५ मावत् ० (ह. सं.). -a) दे०-११
'कर्ण' च (→'कर्णश्च'); ब२ दे०-७, १०, ११) मुसली, व३ समरे, दे०-३
ते। फालेन, दे०-४) कालेन (→मुसली). -b) दे०-४) ते। समाकृष्य
च (दे० तु), दे० ज्वेनाकृष्य, न। हलेनादाय (→हलेनाकृष्य).
-०) शा। मन्त्रे च, का३-२) ब२ न। ते। मंत्री (ते। 'मन्त्री' च,
ब३ रदीव (?) (→मन्त्री); दे० चूर्णयामास मंत्री च. -d) ब।
प्रासभृदानी, व३ पासभृदानी, दे०-१०) ते। हो (दे०-३) दो। न-
वीर्यम् (→प्रासभृदानी); दे० न। गजानुप्राप्तं वृद्धक्री.

५५. दे०-४. ० (ह. ५४ पा. वि.). -a) ते। चर्मपरं
वीरो (→चर्मपरोकीर). -०) शा। बहुधा च (→च बहुधा).
-d) दे०-३) ते। स चक्रे दैत्यम्, दे० चक्रे दैत्यम्, दे०-११) चक्रे दैत्यम्
(→चक्रे दैत्यम्).

५६. -a) दे० पिङ्गले (→पिङ्गलो) -b) भुवे. भुवैर्ग्र
(→ग्रहभुवे); दे० प्रदृश्यन्ते (→प्रदृश्यन्ते). -d) व३ वासव-
(→राशय). शा। कारा का३-२) ब३-३) दे०-७, १०, ११) सर्व (दे० ह)
दानवै, दे० स च दानवा, न। ७ च दानवै (→सावदानवै).

५७. -a) दे० सहसा (→सहस्र-), दे० शूलं (→शूल).
-b) दे० भ्रामयन्, दे० भ्रामयित्वा (→भ्रामयन्); दे०-३) ते।
गणाग्रणी, दे० गुराग्रणी, न। गणाग्रणी (→गणाग्रणी). -०) दे०
निजधान, दे० निजस्तान (→निजधाना); दे० वीर (→वीर).
-d) ब३ कुवर् (→कुञ्जरम्)

५८. -a) ब। 'चर्ष', दे० 'चर्ष' (→'चर्ष'). -b) समुद्र,
दे० समुद्र (→समुद्र); शा। कारा. का३-२) ब३-३) दे०-७, १०, ११

५८ निजघान यथैवेन्द्रो वज्रधृष्ट्या नगोत्तमान् ॥ ५८
 रौद्रः शकटचक्राक्षो गणः पञ्चशिखो बली ।
 भ्रामयन् सुदूरं वेगाभिजघान बलाद् रिपून् ॥ ५९
 गिरिमेदी तलेनैव सारोह कुञ्जर रणे ।
 भस्म चक्रे महावेगो रथं च रथिना सह ॥ ६०
 नाडीजङ्घोऽङ्घ्रिघातैश्च मृष्टिभिर्जानुनाऽसुरान् ।
 क्रीलामिर्ध्वजतुल्याभिर्जघान बलवान् मुने ॥ ६१
 कूर्मग्रीवो ग्रीवयैश्च शिरसा चरणेन च ।
 लुण्ठनेन तथा दैत्यान् निजघान सवाहनान् ॥ ६२
 पिण्डारकस्तु लुण्ठेन शृङ्गाभ्या च कलिप्रिय ।
 विदारयति सग्रामे दानवान् समरोद्धतान् ॥ ६३

ततस्तस्यैवमतुलं बध्यमानं गणेश्वरैः ।
 प्रदुद्रावाथ महिषस्तारकश्च गणाग्रणीः ॥ ६४
 ते हन्यमानाः प्रमथा दानवाभ्या घरायुधैः ।
 परिवार्य समतात् ते युयुधुः कुपितास्तदा ॥ ६५
 हस्ताभ्यः पट्टिशेनाथ जघान महिषासुरम् ।
 षोडशाक्षस्त्रिशूलेन शतशीर्षो वरासिना ॥ ६६
 श्रुतायुधस्तु गदया विशोको मृसलेन तु ।
 वन्द्युदतस्तु शूलेन मूर्ध्नि दैत्यमताडयत् ॥ ६७
 तथान्यैः पापदैर्युद्धे शूलशकटपृष्ठिपट्टिशैः ।
 नाकम्पत् ताड्यमानोऽपि मैनाक इव पर्वत ॥ ६८
 तारको भद्रकाल्या च तथोलूखलया रणे ।

पुस्तारिण न। गुर त गणे (→गुरतरतो); शा। का० शरात् (→
 [य] मुपात्) दे० असुर सगणान्मुपात् -०) दे० तवेव (→यथैव)
 ५९ -३) शा। छ (→रौद्र); शा। का० वक्त्रा (का०
 'का) क्षो, का० दे। ३ ते। चक्राक्षो (→चक्राक्षो) -b) दे०
 'निष्ठे, दे० 'शिरो ते। 'शखो (→'निष्ठो) -d) दे। ५ ते।
 बलादेन, दे० महारिपून् (→बलाप्रियु)
 ६० -३) शा। 'भेदे का। दे० 'भेदी (→'भेदी) 'न।
 का। नलेनैव, ते। सारोह (→तलेनैव) -b) दे० रथ (→रथे)
 -c) दे० न। भस्मीचक्र (न। 'भ) (→भस्म चक्र) -d) दे। ३।
 ते। सा (→च)

६१ -a) दे। a० -a) व३ दे० न। 'जङ्घोनिपात,
 दे। ५ 'जघोनिपात (→जङ्घोनिघातै) दे० नारी जङ्घोनिघातगत्र
 b) दे। ११ न। जातुभि (→जातुना) व३ मुष्टिभि शत्रुणा सह
 -d) दे० न। बलवान् रणे दे० लवण रणे (→बलवान्मुने)
 ६२ दे। abc० -१) दे० कम्म (→कूर्म) शा।
 बा० का० [य] श्वग्रीवश्च दे० ११ [य] श्वग्रीव दे० १० ह्य
 ग्रीव (→श्वग्रीव) -b) दे० तु (→च) -c) शा। लुण्ठनेन
 का० लुण्ठेन च का० लुण्ठेन तु, का० लुण्ठेन व३ स्वकेन
 दे० १० उग्रव न। लुण्ठे च (→लुण्ठेन); शा। का० का०
 व३ ३ दे० १० ११ लण न। महा (→तदा) दे० वेगात्
 (→दत्यात्) -d) व। महामुपात् दे० सगणवान्, न। महा
 वक्त्रा (→स वाहनान्)

६३ दे। abc० -१) 'न। दे० ५ निडाकारस्तु, व।
 निडाकारस्तु, दे० पिण्डारकस्तु (→पिण्डारकस्तु) -b) दे० तु
 (→च) का० व३ दे० ३, ३, १० न। कलिप्रिय, दे० कलिप्रिया
 (→कलिप्रिय) -०) न। विना ३३ ति (→विनारयति) दे० ११

सग्रामो (→सग्रामे)

६४ -a) दे० ततस्तु तुमुर्नैव दे० १० ततस्तस्यैवमतुल
 मुने ततो ह्यैव स्वकेन -b) व। हन्यमानो (→बध्यमान)
 दे० रणे गर्भ (→गणेश्वर) -d) दे० १० तारकश्च दे० तारकस्तु
 (→तारकश्च); शा। का० का० दे० ३, ११ न। रणाग्रणी (→गणा
 ग्रणी); दे० तनवस्व गणाग्रणी

६५ -a) व। ३ दे० १, ११ न। ते। बध्यमाना दे०
 मध्यमाना (→ह्यमाना) -b) व। व३ दे० १, ११ न। ते।
 दावाणा (→दानवाभ्या) -०) 'न। वारा का। विनिवार दे० परिवार
 (→परिवार) का० सभेते तु दे० १, ११ समतास्ते दे० समन्तार्ये
 ते। सगन्ताव (→समतात् ते) -d) दे० प्रदुद्रितास्तु दे० कुपिता
 स्तथा दे० ११ कुपितास्तथा (→कुपितास्तथा); दे० ययुः कुपितास्तथा

६६ दे० d० -a) दे० हस्ताभ्य दे० हस्तारव
 न। ३३३ (→हस्ताभ्य) 'न। का० व३ दे० पट्टिशेनाथ दे०
 पट्टिशेनाथ दे० न। पट्टिशेनाथ ते। पट्टिशेनाथ (→पट्टिशेनाथ) -०)
 व३ दे० न। षोडशाक्ष, ते। षोडशाक्ष मुने षोडशाक्ष
 (→षोडशाक्ष)

६७ दे० abc० -a) दे० ३ ते। श्रुतायुधश्च (→श्रुता
 युधस्तु) -b) दे० १० च (→तु) -०) व३ दे० १, ११ ते। मृसलेन
 (→मृसलेन) -d) व३ 'दत्यात् (→'दयम्)

६८ दे० od० -a) दे० श्याय्यै (→श्याय) -
 -b) शा। शूलकलेष्टि, दे० न। शूलकलेष्टि, दे० ११ शूलकलेष्टि
 (→शूलकलेष्टि); 'न। वारा का० व३ 'पट्टिशे दे० न। 'पट्टि
 (→'पट्टिशे) -०) दे० ३ ते। नाकम्पत्ताड्यमानो दे० १०
 नाकम्पत्ताड्यमानोपि

६९ दे० ० -a) न। हन्वाभ्या (→भद्राभ्या)

वध्यते चैरुचुडाया दार्यते परमायुधैः ॥ ६९ ॥
 तौ ताडयमानौ प्रमथैर्मातृभिश्च महासुरौ ।
 न क्षोभं जग्मतुर्वीरौ क्षोभयन्तौ गणानपि ॥ ७० ॥
 महिषो गदया तूर्णं प्रहारैः प्रमथानय ।
 परानित्य पराधावत् कुमारं प्रति सायुधः ॥ ७१ ॥
 समापतन्तं महिषं सुचक्राक्षो निरीक्ष्य हि ।
 चन्द्रमुख्य सकुद्रो क्रोध दनुनन्दनम् ॥ ७२ ॥
 गदाचक्राङ्कितकरौ गणासुरमहारथौ ।
 अयुध्येता तदा ब्रह्मन् लघु चित्रं च स्पृष्टु च ॥ ७३ ॥
 गदा मृमोच महिषः समाविध्य गणाय तु ।

सुचक्राक्षो निज चन्द्रमुख्यसर्जासुर प्रति ॥ ७४ ॥
 गदा छित्त्वा सुतीक्ष्णारं चरं महिषमाद्रवत् ।
 तत उच्छुक्रशुद्धेत्या द्वा हतौ महिषस्तिवति ॥ ७५ ॥
 तच्छुत्वाऽभ्यद्रवद् बाणः प्रासमाविध्य वेगवान् ।
 जघान चक्रं रक्ताक्षः पञ्चमुष्टिश्चेतेन हि ॥ ७६ ॥
 पञ्चबाहुश्चेतेनापि सुचक्राक्ष यन्त्र सः ।
 बलवानपि बाणेन निष्प्रयत्नगतिः कृतः ॥ ७७ ॥
 सुचक्राक्ष सचक्रं हि बद्ध बाणासुरेण हि ।
 दृष्ट्वाद्रवद्गदापाणिर्मकराक्षो महानलः ॥ ७८ ॥
 गदया मूर्ध्नि बाण हि निजघान महानलः ।

-b) दे० न० ततोब्रह्मलया दे० तदब्रह्मलया, दे० तदोब्रह्मलया-
 दे० १० ११ ततो (दे० १० १०) ब्रह्मलया (→तयोब्रह्मलया) -o) दे०
 दे० वध्या ते (→वध्मते) का० २ वैव ब्रह्मया ब० ३ नैव (ब० ३) ब्रह्मया,
 दे० ४ १० [अ]नैक ब्रह्मया दे० [अ]नैकपञ्चमया (→चैकब्रह्मया) -d) दे० दार्यते दे० दायते (→दायते)
 ७० -a) ग० प्रमथे, ब० दे० प्रमथे दे० प्रमथे (→प्रमथे) -b) ब० दे० ३९ महासुर (→महासुरी) -o) दे०
 क्षोभे (→क्षोभे)
 ७१ -a) ब० हन्तुं (→तूर्णं) -b) ब० दे० १० प्रमथानपि, दे०
 प्रमथानपि दे० प्रमथ ०० (→प्रमथानपि) -o) ग० बारा
 ब० १० पुरो(वा० १०)पावद् दे० ३ परं पावत् दे० १०
 प्रयात्वेव (→पराधावद्); दे० पर्यधावत्परजित्य -d) ग०
 सायुध, दे० सायुध (→सायुध)
 ७२ -b) ग० बारा ब० १० दे० ३ न० स चक्राक्षो का० २
 मु(ग० स)चक्राक्षो ब० दे० १ सुचक्राक्षो दे० सुचक्राक्षो (→सुच
 क्राक्षो); दे० ह, दे० न० ब दे० १ ह (→हि) -o) दे० पञ्च
 महिषं ब्रह्म
 ७३ -a) दे० कृत् दे० गदा (→गदा); ग० दे० करो
 (→करो) -b) ब० करो दे० १ गुरो (→करो) -o) दे०
 गुरा (→गदा) -d) ब० ह (→घ)
 ७४ -a) ग० समाविध्य (→समाविध्य); ग० गणायितु,
 दे० गणायितु, दे० गणाप्रभु, न० गणायितु (→गणायितु) -o)
 ग० ग० ब० दे० न० सचक्राक्षो, ब० सुचक्राक्षो (→सुचक्राक्षो);
 दे० बल (→बल) -d) ब० दे० [उ] तस्यस्यगु दे० ३ १०
 दे० [उ] तस्यस्यगु, दे० [उ] तस्यस्यगु (→[उ] तस्यस्यगु)
 ७५ -a) ग० ब० सुतीक्ष्णं ब० बारा सुतीक्ष्णं,
 ब० सुतीक्ष्णं ब० दे० सुतीक्ष्णं, दे० सुतीक्ष्णं (→सुतीक्ष्णं)

गार) -b) ब० सचक्र (→महिष) ग० दे० ११ बारावत्
 (→भ्राद्रवद्) दे० बक्राक्ष महिषोदवत् -a) ग० बारा
 ब० न० ततस्तु ब० (ग० च) ब०, का० तत प्रभुर्गु; दे० तत
 ब्रह्म (→तत उच्छुक्रगु) दे० ततस्तु दे० प्रायोग
 ७६ न० cd o -a) दे० २ सञ्जुल्लाम्यद्रवद्, दे०
 सञ्जुल्लाम्यद्रवद् (→तञ्जुल्लाम्यद्रवद्) -b) दे० ११ न० पार्श्व,
 दे० प्राग (→पार्श्व); का० उदाम्य, दे० प्राप्य (→प्रा
 विध्य) -o) ब० २ चक्रार्थं ब० दे० २ ३ ९ दे० रक्ताक्ष (→रक्ताक्ष)
 दे० ५ ११ जघान च सुचक्राक्ष दे० स जघान सुचक्राक्ष -d) दे०
 दे० ब (→हि)
 ७७ -a) दे० १ त च (→पच); दे० १ गतेनारित, दे० १ गते
 नाय (→गतेनारित) -b) ग० बारा सुचक्राक्ष, ब० दे० १
 सुचक्राक्ष, दे० ४ दे० सुचक्राक्ष न० स चक्रार्थं (→सुचक्रार्थं) -d) दे०
 गतिर्गु (→गति इत)
 ७८ -a) ग० बारा ब० २ ब० दे० सुचक्राक्ष (→सुच
 क्रार्थं) ग० बारा ब० २ ब० दे० १० दे० १ सुचक्र
 (→सचक्रं) दे० सुचक्राक्ष चक्र हि -b) दे० ३ ११ दे० बद्र
 (दे० १२) दे० बद्र (→बद्ध) -o) दे० दृष्ट्वा चक्रपाणिर्
 -d) ग० ब० दे० १ मकराक्षो, दे० १ ग (दे० स) बक्राक्षो न०
 मकराक्षो (→मकराक्षो)
 ७९ दे० १० ब० ab od o दे० १० cd ef o ग०
 बारा ब० २ दे० १० cd o ब० ef o -a) ग० ब०
 दे० १ बालेयं ब० बालेय ब० बालेय दे० १ पतेन दे० १ बालेय,
 दे० १० पतेन, न० बालेय (→बालेय हि) -b) दे० १ मरुत्तं (महा
 बक्रा) -o) दे० रविगतेर्दे० ११ वेत्ताक्षी (→वेत्ताक्षी) -d)
 ब० सुचक्राक्ष, दे० ११ सुचक्रं ब० न० सुचक्रं (→सुचक्रार्थं); ब० ३
 दे० ११ न० मरुत्तं (दे० ब० १०) दे० तत्पाणुर (→महागु) -o)

७६ वेदनाचो मृमोचाथ सुचक्राक्षं महासुरः ॥
 स चापि तेन संयुक्तो व्रीडायुक्तो महामनाः ॥ ७९
 स संग्रामं परित्यज्य सान्निग्राममुपाययौ ।
 बाणोऽपि भकारालेखे ताडितोऽभूत्पराङ्मुखः ॥ ८०
 प्रमज्ज्यत वलं सर्वं दैत्यानां सुरतापस ।
 ततः स्ववलमीक्ष्यैव प्रभग्नं तारको वली ।
 खड्गोद्यतकरो दैत्यः प्रदुद्राव गणेश्वरान् ॥ ८१
 वतस्तु तेनाप्रतिमेन सासिना
 ते हंसवक्त्रप्रमुखा गणेश्वराः ।
 समातरथापि पराजिता रणे
 स्कन्दं भयार्त्ताः शरणं प्रपेदिरे ॥ ८२

शा१ सर्वापि, दे० तपापि (→स चापि), शा१ वा१ दे० १ न१ सयत्तो
 (→सयुक्तो) -f) शा१ कारा का१ दे० ७ महात्मना (→महामना)

८० दे० ३ ते० ०. -a) शा१ कारा वा१ ० त सग्राम, व०
 दे० सग्राम सं- (→स सग्राम) -b) शा१ कारा वा१ दे० १ न१
 सान्निग्राम, व० १ दे० शोलग्राम, व० ३ दे० १० शान्तिग्राम (→सान्निग्राम),
 दे० ५, ११ स्वतेनाप्रतिमेन ययो, व० स्वतेनाप्रतिमुक्तो ययो, -c) न१
 शंकराक्ष्यैव (→भकारालेख)

८१ दे० ३ ५ ते० १ ab ०. -a) शा१ कारा का१ ० दे० प्रभग्न्यत,
 व० १ दे० अभग्न्यत, व० ३ दे० प्रभग्न्यते, दे० १० बभज्जाति (?) (→प्रभ
 ज्यत) -b) व० ३ सुरतापस (व० १), दे० सुरतापि, दे० ११ सुर
 तापिता, दे० १ न१ सुरतापन (दे० न) (→सुरतापस) -c) दे० ११ ते०
 स्ववल (दे० ११ ते० १) वीक्ष्यैव (दे० १०), दे० ३ स्ववलमीक्ष्यैव (दे० १०)
 व, न१ स वलमीक्ष्यैव (→स्ववलमीक्ष्यैव) दे० ४ भग्नं वै स्ववल वीक्ष्य
 -d) दे० प्रभग्न, दे० ३ ते० प्रभग्न, दे० ४ तातो वै, दे० प्रभग्न, न१ प्रभग्न
 (→प्रभग्न) शा१ तारक (→तारको) -e) व० खड्गोद्यत, दे०
 खड्गोद्यत, न१ खड्गोद्यत (→खड्गोद्यत) दे० ५ दैत्य, दे० ११ दैत्य
 (→दैत्य) -f) का१ दे० प्रदुद्राव (→प्रदुद्राव) वा१ गणेश्वरम्,
 दे० ११ रणे सुरान्, न१ गणेश्वरान् (→गणेश्वरान्)

दे० ४ १० ते० मुने ab, c d अधिकम्—

229 * प्रभग्न्य तद्वत् सर्वं दैत्यानां ते गणेश्वरा ।

तिष्ठतस्ते भृशं क्रुद्धा दैत्यान्वद्रावयन् रणे ।

[-१) दे० ४ प्र(दे० ४) भग्न्यते वल (→प्रभग्न्य तद्वत्) वल
 दे० ४ वै (→वै) -२) दे० ४ १० ते० व (दे० ४) तिष्ठतस्ते (→तिष्ठ
 तस्ते)]

दे० ab, c d मध्ये अधिकम्—

भयान् गणान् वीक्ष्य महेश्वरात्मज-
 स्तं तारकं सासिनमापतन्तम् ।
 दृष्ट्वैव शक्त्या हृदये निभेद
 स भिन्नमर्मा न्यपतत् स्थित्याम् ॥ ८३
 तस्मिन्हते आतुरि भयदर्पो
 भयातुरोऽभून्महियो महर्षे ।
 संत्यज्य सग्रामशिरो दुरात्मा
 जगाम शैलं स हिमाचलारण्यम् ॥ ८४
 बाणोऽपि वीरे निहतेऽथ तारके
 गते हिमार्द्रि महिषे भयार्त्ते ।
 भयाद् विवेद्योद्यमपां निषान

230 * प्रतयतेवतुलं भव दैत्यानां पुलापित ।

८२ दे० १ ० -b) वा१ दे० ११ ते हस चक्रं, व० १ ते हु
 सचक्रं, व० ३ ते वस चक्रं, दे० ३ ते वसचक्रं, दे० ३ ते (वा) हसचक्रं,
 दे० ३ ते हसचक्रं (→ते हसचक्रं), दे० ३ शंकरप्रमथा वै गणेशा,
 ते० खड्गवक्त्रप्रमुखा गणेश्वरा, न१ शंकरप्रमथमुखगणेश्वराश्च
 -c) व० ३ दे० ४ १ १० १० न१ ते ता (→स) -d) व० ३ दे० ३ १ १०
 न१ ते० समागमन् (दे० ११ ते० १ ता), व० समागमन् (→प्रपेदिरे)

८३ -a) दे० ११ सदात्, दे० ११ भगवात् (→भगवात्)
 -b) दे० ११ सासिमप, दे० ११ चापि सप् (→सासितम्) का१
 आतपस (→आपतन्तम्) -d) का१ सतिन्यपतत्, दे० ११ न१
 भयार्त्ते (दे० ११) न्यपतत् (→भयार्त्ते न्यपतत्)

दे० ३ ते० ०, ते मध्ये अधिकम्—

231 * स्वर्धेन कामान्तसमिभेन ।

८४ -a) वा१ कारा का१ ३ दे० ४ १ १० न (दे० ४) स-
 दर्पो (→भयदर्पो) -b) दे० ४ १ ते० [अ]र्द्रो (→[अ]र्द्रो)
 -c) व० सदाभेतिरो (→सग्रामशिरो) व० ३ महात्मा
 (→दुरात्मा) -d) व० महिमाकलाय, दे० महिमाकलाय मुने
 स हिमाचल च (→स हिमाचलारण्य)

८५ -a) वा१ दे० ११ बाणोय, दे० बाणोऽपि (→बाणोऽपि)
 कारा का१ दे० ११ वीरो (→वीरे) व० निहतेषु, दे० ४ ते० निहते
 तु दे० निहतेषु (→निहतेषु) -b) वा१ हिमार्द्रि (?), व० ३ दे० १०
 हिमार्द्रि (→हिमार्द्रि) दे० महिषो (→महिषे) -c) वा१ का१ ३ भया
 द्विवेद्योद्यम (का१ ३) व० भयाद्विवेद्योद्यमपां, दे० भया हि
 वेद्योद्यमपां, दे० भयाद्विवेद्योद्यमपां, वा१ (→भयाद्विवेद्योद्यमपां) -d)
 व० गणेश्वरो, दे० ३ गणेश्वर (दे० ३) ते (→गणेश्वरते), व० वाध्यते, दे०

येनाधिक्षिपसे मां त्वं प्रुवं न मत्तिमानसि ॥ ९९
 तद्युवाच सहस्राक्षस्तपसोऽहं बलवान् गुह ।
 तं गुहः प्राह एषोहि युद्धस्य बलवान् यदि ॥ १००
 शक्रः प्राहाथ बलवान् ज्ञायते कृत्तिकासुत ।
 प्रदक्षिणं शीघ्रतरं यः कुर्यात् क्रौञ्चमेव हि ॥ १०१
 श्रुत्वा तदचनं स्कन्दो मयूरं प्रोह्य वेगवान् ।
 प्रदक्षिणं पादचारी कर्तुं तूर्णतरोऽभ्यगात् ॥ १०२
 शक्रोऽवतीर्य नागेन्द्रात् पादेनाथ प्रदक्षिणम् ।
 कृत्वा तस्यैव गुहोऽभ्येत्य मूढं किं संस्थितो भवान् ॥ १०३
 तमिन्द्रः प्राह कौटिल्यं मया पूर्वं प्रदक्षिणा ।

कृतोऽस्य न त्वया पूर्वं कुमारः शक्रमम्वीत् ॥ १०४
 मया पूर्वं मया पूर्वं विवदन्तौ परस्परम् ।
 प्राप्योचतुर्महेशाय ब्रह्मणे माधवाय च ॥ १०५
 अथोवाच हरिः स्कन्दं प्रष्टुमर्हसि पर्वतम् ।
 योऽयं वक्ष्यति पूर्वं स भविष्यति महाबलः ॥ १०६
 तन्माधववचः श्रुत्वा क्रौञ्चमभ्येत्य पावकिः ।
 पप्रच्छाद्रिमिदं केन कृतं पूर्वं प्रदक्षिणम् ॥ १०७
 इत्येवमुक्तः क्रौञ्चस्तु प्राह पूर्वं महामतिः ।
 चकार गोत्रमित्रं पश्चात्त्वया कृतमयो गुह ॥ १०८
 एवं भुवन्तं क्रौञ्चं स क्रोधात्प्रस्फुरिताधरः ।

वै. ५८.

(→येनाधिक्षिपसे). दे७.११ मा (→मा) -d) शा। कार। का।२
 बुधन्त मतिः ब।२ बुधन्त मतिः, दे। भुवन्ते मतिः (→भुवन् न मतिः),
 दे७ बुधा (बा ?) दभो भवानसि.

१००. दे७ ०. -a) दे२-४ ७ ते। न। सहस्राक्ष (→सह-
 साक्षसु) -b) बा। ब२-३ दे१ ५ ७-११ स्व (दे१। ५) तो (दे१। ५.११
 °तो) ह (→त्वतोऽह) -c) ब३ तस्यगुह, दे१ स गुह (→स गुह),
 दे११ गुहोहि (→एषोहि); ब।२ ते। प्राह एषोहि बुधस्य -d)
 बा। २ मया त्व, दे१। युद्धस्य, ते। वर्तसे (→युद्धपक्ष)

१०१. -a) दे१.२ ते। शक्र स प्राह, दे३ शक्रस प्राह, दे११
 शक्र प्राहाथ (→यस्य प्राहाथ) -b) शा। दे। ३ ५ ७ ते। ज्ञायते
 (→ज्ञायते), शा। °युवम्, दे। ११ स (हु?) त, ते। °युते (→°युत).
 -d) बा। यत्न (→य), ब३ दे३ शीघ्रम् (→क्रौञ्चम्)

१०२. -b) ब।२-३ दे७ न। सिखण्डि (-मयूरः) शा। प्राह,
 कार। स्वयं, का२ प्राह, +हाय, ब।२-३ ते। न। प्रेष्य, दे। ३ प्रोथ्य,
 दे२ प्रोक्ष्य (→प्रोक्ष्य); दे२ १० शस्तगात् (→वेगवान्) -c) दे७
 क्षितवान् (→पादचारी) -d) दे।-४.७ स त्वरित, दे३ तूर्णतर,
 ते। त्वरितम् (→तूर्णतर).

१०३. शा। कार। का।२ १०३० 'क' इत्यारम्भ १०४ 'क'
 यावतास्ति (इ स) -a) दे७ शक्रोपेतोऽस्य नागेन्द्रात् -b) दे।
 पाणिपाद, दे२-४.७ ते। पाणिपाद (→पादेनाथ), दे३ दे। प्रदक्षिणाम्
 (→प्रदक्षिणम्) -c) बा। गुहोभ्येत्य, +पप्रच्छाद्रि, दे।-४ ७ ते। गुह
 प्राह (→गुहोभ्येत्य) -d) बा। ३ दे१-५.७ ९-११ ते। न। मूढ (→मूढ);
 दे। स्थिरस्थितो, दे२ स्वरिस्थितो, दे३ स्वरिस्थितो, दे४.७ १० ते। स्वरिस्थितो
 दे५-११ त्व स्थितो (→संस्थितो).

१०४. शा। कार। का।२. ab ० (इ. १०३ पा. वि.)
 -a) दे३ 'त'.....ह' खण्डितम्; दे।-४ कौटिल्यात्, दे५ कौटिल्यो,
 दे। कौटिल्य (→कौटिल्य) -b) बा। २ दे२-४.७-१०-११ ते। प्रदक्षिण,

ब३ दे७ न। प्रदक्षिण (→प्रदक्षिणा). -c) शा। का।२ कृतोऽस्यय
 (शा। °मा), कार। इत्वास्यायान्, ब।२-३ कृतोऽस्मिन्, दे।-४ कृतो हि
 न (दे। °न), दे७ इतोपो न, दे१० इतोस्य तु, मुने इत्वात्य तत्
 (→कृतोस्य न).

१०५. -a) शा। कृतोति, कार। का। १। इतमिति
 (न। °र), का२ कृतैति तौ (?) (→मया पूर्वं) -b) दे५.७ तो वदंतं
 (दे५ °तो) (→विवदन्तौ) -c) शा। का२ ब।२-३ दे३ ७ ९-११ न।
 शापय्यो (दे७ °त्यो) बु, कार। का। गत्वाचतुः (→प्राप्योक्तु);
 ब३ महेतोय (→महेताय) -d) ब३ बहू नाप्यगोत्रि च

१०६. -a) दे३.७ ११ हरिस्कन्द ? ते। हरि स्कन्द (→हरि
 स्कन्द). -b) ब।२-३ दे३ अर्ह्य, दे।३ ते। जर्हत् (→अर्हति) -c)
 बा।२ यच्च, दे७ स्वय (→भ्योय); दे३ (प्र) वक्ष्यति (→वक्ष्यति);
 दे११ पूर्वव (→पूर्वं व), ब।२ वक्ष्यत्ययं य पूर्व स

१०७. -b) दे२.३ ते। मोधम् (→क्रौञ्चम्) का२ मध्येति,
 दे। ७ मध्येत्य (→मध्येत्य). -c) ब३ पप्रच्छाद्रिरि, दे७ पप्रच्छाद्रे
 इद, न। पप्रच्छाद्रिरित (→पप्रच्छाद्रिमिद) -d) बा। कृतं
 सर्वं, दे३ कृत्वा पूर्वं, दे३ इतपूर्वं, दे११ कृतपूर्वं (→इत पूर्व).

१०८. -b) का२ दे२ उक्त्वा, ब।२ उक्ते (→उक्त);
 दे७ स प्राह (→श्रीचस्तु) -b) दे७ गिरि (→प्राह); दे७ न।
 महामने (→महामति). -c) ब३ गोत्रमित्र, दे३ गोत्रमित्र, दे७
 गोत्रह (→गोत्रमित्र); शा। कार। का। २ ब।२ दे३.७.१०-११
 पूर्वं, दे७ ते। यत्र (→पप्राह) -d) दे३.५.७ ११ गुह (→गुह).

१०९. -a) दे३ १ ते। स्तुयन्त (→स्तुयन्त); ब३ दे।-३
 ते। क्रौञ्च तु, दे३ क्रौञ्चं तं, दे५ ११ क्रौञ्च स, न। क्रौञ्च्य (→क्रौञ्चं
 स) -b) दे३ क्रौञ्च, दे७ रोप- (→क्रोवात्) -c) शा। कार।
 का। २ क्रौञ्च (का२ °चि) त्याय, दे।-३ ५-७-१०-११ ते। कौटिल्यात्,
 दे७ कौटिल्यो (→कौटिल्यो). -d) शा। कार। दे७ समन्तत,

११० विभेद शक्त्या कौटिल्यो महिषेण समं तदा ॥ १०९
 तस्मिन्हस्तेऽथ तनये बलवान् सुनाभो
 वेगेन भूमिधरपार्थिवजस्तथागात् ।
 प्रहोन्द्रद्रुमस्तदशिववसुप्रधाना
 जग्मुर्दिवं महिषमोक्ष्य हतं गुहेन ॥ ११०
 स्वमातुल वीक्ष्य पत्नी कुमारः
 शक्तिं समुत्पात्य निहन्तुकामः ।
 निवारितशक्रधरेण वेगा-
 दालिङ्ग्य दोर्म्यां गुरुरित्युदीर्य ॥ १११
 सुनाभमभ्येत्य हिमाचलस्तु
 प्रगृह्य हस्तेऽन्यत एव नीतवान् ।
 हरिः कुमारं स शिखण्डिनं नय-
 द्रेगादिवं पद्मगञ्जपुत्रः ॥ ११२

ततो गुहः प्राह हरिं सुरेशं
 मोहेन नष्टो भगवन् विवेकः ।
 भ्राता मया मातुलजो निरस्त-
 तस्मात् करिष्ये स्वशरीरशोभम् ॥ ११३
 तं प्राह विष्णुर्नृज तीर्थवर्ष
 पृथुदकं पापतरोः कुठारम् ।
 स्नात्वौघवत्या हरमोक्ष्य भक्त्या
 भविष्यसे सूर्यसमप्रभावं ॥ ११४
 इत्येवमुक्तो हरिणा कुमार-
 स्त्वभ्येत्य तीर्थं प्रसमीक्ष्य श्रुतम् ।
 स्नात्वाच्यं देवान् सरविप्रकाशो
 जगाम शैलं सदनं हरस्य ॥ ११५

का१ महात्मना (→सम तदा)

११० -a) दे० हतेषि (→हस्तेऽथ) दे० त मागो (→सुनाभो)
 -b) दे० वीरेण (→वेगेन) दे० मुबलुतस्त्वयागात् (→पार्थिवज-
 स्तथागात्) दे० वेगेन पार्थिवजस्तथागात्, न१ वेगेन पद्माद्गु-
 हमासवाद -c) दे० गृहेऽन् (→दोर्म्यां) -d) दे० गुहः (→दिवः)
 दे० महिष वीक्ष्य (→महिषमोक्ष्य); दे० तत (→हत)

दे० ३ ते० ११० ab स्थाने—

233 तस्मिन्हस्तेऽथ तनयो बलवान् सुनाभो मुने ।
 हत्वा गुरुरिति वेगेन हिमाचलमध्याम्यगात् ।

१११ -a) ब२ स्वमातर वीक्ष्य ब३ स्वमातलेस्वप्न, ते०
 स्वमातर वीक्ष्य (→स्वमातुल वीक्ष्य); न१ बलात् (→वली) -b)
 वारा समुत्पत्य (→समुत्पात्य) -c) दे० शालस्य (→शक्तिङ्गस्य)
 दे० न१ गिरि (→गुह)

११२ -a) दे० पुत्रागम् (→सुनाभम्) ब१ एतयेव,
 ते० शन्येय (→अभ्येत्य) शा० वारा का० १० दे० १११ न१ हिमाचल
 (दे० ६) अ, दे० हिमाचल च (→हिमाचलस्तु) -b) शा० का०
 प्रगृह्य हस्तेऽन्यतपावनीत (शा० १०) वान्, वारा प्रगृह्य हस्ते
 सदनं निनाय, का० प्रगृह्य हस्तेऽन्यतपावनीतवान्, प्रगृह्य हस्तेन
 ग्यवीर्यतदात्, ब१ प्रगृह्य हस्ते(ह)स्यत एव नीतवान्, दे०
 दे० ११० ते० प्रगृह्य हस्तेन निनाय त च, दे० प्रगृह्य हस्ते
 स्यत नायत च दे० प्रगृह्य हस्तेऽन्यतपावनीतवान् -c) ब२ ३
 दे० ५-१० हरि (→हरि); दे० च (→स) शा० नय (यद्?)
 वारा स्वरा, का० ३ दे० नयद्, दे० १० ते० हि (→नयत्) -d)
 ब३ गिरि, दे० ३ ते० इम, दे० इव (→दिव); ब१ २ गजपुत्र, दे०
 -पद्मगज (→पद्मपुत्र)

११३ दे० ११३ते 'स्वशरीर' इत्यारम्भ मन्त्रायसमर्पितं यावत्
 श्लोका न सन्ति -d) दे० १० गुह (→गुह); दे० गिरि (→हरि),
 ब१ ३ सुरेश, ब२ न१ सुरेश, दे० स ईग (→सुरेश) -b) दे०
 नेष्टो (→नष्टो) शा० ब० दे० १११ भगवान् विवेक, दे० ३ ते० भग
 (ते० १०) सो विवेक, दे० भगवन् विवेकी, दे० ११ भगवा (दे० १०)
 ये विवेक, दे० ह्यभवद्विवेक (→भगवन्विवेक) -c) दे० प्रातः
 (→भ्राता) शा० मातुलजो, दे० ११ मातुलजो, मुने मातुलजो
 (→मातुलजो) ब३ विपट (→निरस्त) -d) शा० वारा
 का० ३ ब१ ३ दे० १११ न१ करिष्ये, दे० करिष्ये (→करिष्ये स्व);
 ब३ दे० न१ गोपयम् (→गोपय)

११४ दे० ० (दे० ११३ पा वि) -a) दे० ३ १० तमाह
 (→ततो प्राह) बॠ व्रजतीर्थं वर्ष, दे० द्विजतीर्थं वर्ष (→प्रज तीर्थवर्ष)
 b) बॠ दे० ३ ते० पापहर कुमार (दे० ३ १२), दे० पापहर कुमार,
 न१ पापहरो कुठार (→पापतरो कुठार) -c) दे० ११ स्नात्वौघ-
 (दे० १०) वया (दे० ११ त्वा) (→स्नात्वौघवत्या) बॠ हरि (→हर);
 दे० वारा (→वाराया) -d) दे० हरिष्ये चद्रमस प्रभावं

११५ दे० ० (दे० ११३ पा वि) -a) बॠ ३ वस्ते
 (→उत्तो) बॠ वारिणा (→हरिणा) -b) दे० शन्येय, न१
 शन्येय (→स्वभ्येत्य) बॠ दे० ३ ते० तीर्थो(दे० १०) तमपीय, दे०
 तीर्थं विधिना च, न१ तीर्थं स शन्येय (→तीर्थं प्रसमीक्ष्य) -c)
 वारा सुटविप्रकाशो, बॠ ३ सरविप्रकाश, न१ सुटविप्रकाशो (→सरवि
 प्रकाशो); दे० ३ ते० स्नात्वा तमामर्ष्यं शन्येयमुत्पाद (दे० १०)
 दे० स्नात्वाच्यं देवानामुत्पाद प्रभावं

सुचक्रनेत्रोऽपि महाश्रमे तप
 श्रचार शैले पयनाशनस्तु ।
 आराधयानो वृषभध्वजं तदा
 हरोऽस्य तुष्टो वरदो बभूव ॥ ११६
 दद्यात् स वज्रे वरमायुधार्थं
 चक्र तथा वै रिपुनाहुपण्डम् ।
 छिन्द्यायथा त्वप्रतिम करेण
 बाणस्य तन्मे भगवान् ददातु ॥ ११७
 तमाह शशुर्मज दत्तमेतद्
 वर हि चक्रस्य तवायुधस्य ।

बाणस्य तद्बाहुबलं प्रवृद्धं
 सङ्केतस्यते नात्र विचारणाऽस्ति ॥११८
 वरे प्रदत्ते त्रिपुरान्तकेन
 गणेश्वरः स्कन्दमुपाजगाम ।
 निपत्य पादौ प्रतिबन्ध हृष्टो
 निवेदयामास हरप्रसादम् ॥११९
 एव तवोक्त महिषासुरस्य
 वध त्रिनेत्रात्मजशक्तिभेदात् ।
 क्रौञ्चस्य मृत्युः शरणागतार्थं
 पापापह पुण्यविवर्धन च ॥ १२० वं ५५

इति धीवामनपुराणे द्वात्रिंशोऽध्याय ॥३२॥

११६ दे० ० (२ ११३ पा वि) -a) ब१.२ स चक्र
 नेत्रेऽपि ब३ सहस्रनेत्रेऽपि दे० २ ते० स चक्राक्षेऽपि दे० स० चक्राक्षेऽपि
 दे० तत सुचक्रनेत्रेऽपि दे० सुचक्रनेत्रेऽपि दे० सुचक्रनेत्रेऽपि दे० (→सुचक्र-
 नेत्रेऽपि) न१ तत (→तप) -b) ब१.३ चकार (→चचार) दे० ३ १
 गतो (→गते) -c) ब१.३ दे० आराधयामास वृषभध्वज दे० १०
 आराधयामास वृषभध्वज (→आराधयामास वृषभध्वज) ब१.२ दे० १०
 तया (→तदा) -d) दे० हरोऽपि (→हरोऽपि)

११६ श्लोकात्वर दे० अधिकम्—

२३४॥ सुचक्रनेत्रो वरमायुधार्थं क्रौञ्चात्कारी पुत्राद्विषद ।

११७ दे० ० (२ ११३ पा वि) -a) ब१.० ते० देवान्, दे० न१ देव (→देवान्) ब२ चक्र (→चक्र) व१
 परमायुधार्थं ब२ वरमायुधार्थं व दे० ३ ४ ते० वरदे० ते० ५
 परमायुधार्थं दे० हरमायुधार्थं (→वरमायुधार्थं) -b) दे० ४ १० ते०
 ब२ चक्रात्कारी दे० चक्रात्कारी दे० न१ चक्र तदानीं (→चक्र तदा
 वै) वा१ कार का० दे० ४ ५ ७ छन्द दे० ७ (→पण्ड)
 दे० ११ चक्रात्कारीते सुबाहुवद (→) ब१.३ दे० १० छिन्द्या यथा
 दे० ४ ते० सक्षिप्यते (→छिन्द्यायथा) ; वा१ दे० १ १०-११ त्वप्रतिम
 ब१.२ दे० १७ प्रतिम दे० २ ४ ते० त्व प्रदत्त (→त्वप्रतिम) ब३ छिन्दा
 यथा त्वप्रतिमकरणे -d) ब१ दत्त (→दत्त)

दे० ११७ श्लोक १२० श्लोकात्तरमात्रतु

११८ दे० ० (२ ११३ पा वि) -a) वा१ त्वमाह
 (→तमाह) वा१ दे० शम (→शर्म) वा१ ब्रज मे लग्नैतद्, कारा
 का० ब्रजमे लग्नैतद्, का० ब्रजविद्यमेतद् + ब्रजमे लग्नैतद्, ब१.२ न१
 ब्रजन्तमेव दे० ३ ब्रजन्तमेव दे० वरदत्तमेव ते० वर हि०
 (→ब्रज दत्तमेव) दे० तमाह शशुर्मज्जनं वर हि, दे० तमाह शशुर्मु

(समुर्व ?) अत तर हि -b) दे० ४ ते० दवामि (→वर हि)
 कारा चक्रण दे० ३ (दवामि) चक्रस्य दे० शक्रस्य (→चक्रस्य)
 कारा [आ]युधेन दे० [आ]युधार्थं (→[आ]युधस्य) -c) न१
 वाम्बर ब२ दे० १ १०-११ बाहुवद (→बाहुवद) ब३ हि वृद्ध
 (→प्रवृद्ध) -d) ब२.३ सङ्केतस्यते दे० ३ ते० सङ्केतस्यते दे० ११
 सङ्केतस्यते दे० सङ्केतके न१ सङ्केतके (→सङ्केतस्यते) ब१.२ दे० १०
 न१ विचारमस्ति ब३ दे० ३ ते० विचारमस्ति (→विचारणाऽस्ति)

११९ दे० ० (२ ११३ पा वि) -a) दे० ३ वरे
 प्रवृत्ते ते० बाहुप्रदत्ते (→वरे प्रदत्ते) -b) दे० गणेश्वर दे०
 मरुपुर (→गणेश्वर) -c) दे० निपाय पादौ दे० नित्य ययावौ
 (→निपाय पादौ) ब१.३ प्रतिपत्य दे० प्रतिपत्य न१ प्रतिपत्य
 (→प्रतिपत्य) -d) दे० हरप्रसाद (→हरप्रसादम्)

११६ श्लोकात्तर वा१ वा२ अधिकम्—

२३५॥ एव तवोक्त महिषासुरस्य बाणस्य तद्बाहुवद प्रवृद्धम् ।

सक्षिप्यतेनास्त्रविचारणास्ति वरे प्रदत्ते त्रिपुरान्तकेन ।

१२० दे० ० (२ ११३ पा वि) -a) ब१.३ दे० ३
 एतत्तवोक्त ते० ओ एतत्तवोक्त (→एव तवोक्त) -b) ब२.३ दे० २ ४
 ते० सक्षिप्यते (दे० २ ४ ते०) ना० (→अथ त्रिनेत्रा०) -c) दे० न१
 मृत्यु (→मृत्यु) दे० ३ गताय दे० १० गताय (→गताय) -d)
 दे० ४ ते० पापापह दे० पापापह (→पापापह) दे० २ ४ ते०
 विवर्धनार्थं (→विवर्धनं च)

१२० श्लोकात्तर दे० अधिकम्—

२३६॥ देवात् वर वरमायुधार्थं नौवान्तकारी रिपुनाहुवद ।

छिन्द्यात् यथा त्वप्रतिम करेण बाणस्य तन्मे भगवान् ददातु ।

(= ११७)

नारद उवाच ।

६.१ योऽसौ मन्त्रयतां प्राप्नो दैत्यानां शरताडितः ।
स केन वद निर्भिन्नः श्रेण दितिजेश्वरः ॥ १

पुलस्त्य उवाच ।

आसीन्मृषो रघुकुले रिपुजिन्हर्षे
तस्यात्मजो गुणमणैकनिधिर्महात्मा ।
शूरोऽरिसैन्यदमनो बलवान् सुहृत्सु
विप्रान्धदीनकृपणेषु समानभावः ॥ २
ऋतध्वजो नाम महान् महीयान्
स गालवार्थे तुरगाधिरुदः ।

पुष्पिका—दे३ ०, शा१ कारा. का१.२ दे१.११ इति श्री
(दे११[श्री])वामनपुराणे कुमारतन्त्रवे, व२ ३ दे१.४ इति वामन
पुराणे, व१ दे२ ३.१० ते१ न१ इति श्री वामनपुराणे, दे९ श्री
वामनपुराणे, मु०. इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदसंवादे.
अध्यायनाम—व३ ०. शा१ कारा. का१.२ व१ २
दे१.१०.११ महिषासुरतारककौचभेदनं (व१ 'नो) नाम, दे१-३
महिषासुरकौचभेदो (दे१ 'दे, दे३ 'द) नाम, दे४ ते१ न१
महिषासुर तारककौचभेदो नाम, दे९ तारकमहिषकौचवदो नाम,
मु०. महिषासुरतारककौचोपाख्याने कौचभेदनं नाम अध्याय-
संख्या—शा१ का२ व३ दे३-५ ०. कारा का१ ११४८११, व१
नवोविंश, व२ नवोविंशोऽध्याय, दे१.१० ११४८११, दे२ ११ ११४४११,
दे१ षोडशोऽध्याय, दे९ न१ एकविंशोऽध्याय, ते१ एकोनपठितमोऽध्याय,
मु० षष्ठ्यन्वशासतमोऽध्याय .

३३

श्लो शा१ का१ नारदः, का२ दे१.२-४ नारद उ; दे९ ते१ न१
श्रीनारदः .

१. -अ) व१ 'यता प्राप्ते, दे१-४ ते१ 'यमागतां, दे९ 'द्वय
प्राप्ते, न१ 'यता प्रोक्ते (->'यता प्राप्ते). -b) दे९ धरतीडित,
न१ पुरमादितः (->'शरताडित) -d) न१ 'जेश्वर (->'जेश्वर)
श्लो शा१ का१ दे१ ते१ न१ पुलस्त्यः दे१.२-४ पुलस्त्य उ.,
दे९ श्रीपुलस्त्य .

२. -a) दे९ गायत्रीमृतो (->'गासीन्मृषो'), दे१ ३ ते१ मुहं, दे४.
यदु, दे१० यदु+रघु (->'रघु'), दे१ महर्षे (->'महर्षे'), दे१-४
ते१ निजकर्मशुद (->'रिपुजिन्हर्षे'). -b) व२ गुणि (->'गुण'),

पातालकेतुं निजधान पृष्ठे
वाणेन चन्द्रार्धनिमेन वेगात् ॥ ३

नारद उवाच ।

किमर्थं गालवस्यासौ साधयामास सत्तमः ।
येनासौ पत्रिणा दैत्यं निजधान नृपात्मजः ॥ ४
पुलस्त्य उवाच ।

पुरा तपस्तप्यति गालवार्थ-
महाश्रमे स्वे सततं निविष्टः ।

पातालवेत्तुस्तपसोऽस्य विघ्नं
करोति मौढ्यात् स समाधिभङ्गम् ॥ ५

दे१-३.१० ते१ निजगुणवित्तो (->'गुणगणैकनिधिः'). -c) का२
'दैत्य', दे९ 'सत्तम' (->'सैन्य'); दे१-४ ते१ 'मयतो (->'दमनो'),
शा१ नारा का२ दे२.७.११ सुहृष्टो, व१ सुहृष्टो, +मुहृष्टो, व३ सुहृष्टो,
दे१-४.१० ते१ महृत्तु (दे४ 'स्तु) (->'मुहृत्तु) -d) व१ २
'प्रायं (व२ 'वि) सो-, दे१-४.१० ते१ 'प्राप्तदा', दे११ 'प्राप्त्यो-
(->'प्राप्त्यो-') दे१-४.१० ते१ कुशलो (दे२ 'लो)म (दे३ 'त दे४ 'प)
हिल पृथिव्या, मु० कृपयातिशय पृथिव्या (->'कृपणेषु समानभाव').
३. दे४ abc ०. -a) का१ दत्त, +श्रुतं, दे९ कृतं,
दे९ ११ कृतं (->'श्रुत'). व२ 'ध्वजा (->'ध्वजो'), शा१ का१ २
दे२.७.१०-११ महामहीय, व३ महामहीयान् (->'महान् महीयान्')
-b) का१ 'गार्धि' (->'गार्धि') -c) दे९ 'केतु' (->'केतु') -d)
व२ नाशेन (->'बाणेन'), व१.३ दे४ वेगवाद्, मु०. वेगस (->'वेगात्').

श्लो शा१ का१ दे९ न१ नारदः दे२ ३-५ नारद उ .

४. -a) व१ 'इवाहो (->'स्वातो). -b) व१-३ सत्तम,
दे९ सत्तमा, दे१ सतन (->'सत्तम'). -c) दे९ तूर्ण (->'दैत्य').
-d) दे९ नृपालज (->'नृपालज').

श्लो शा१ ते१ न१ पुलस्त्यः दे१ २ ४ पुलस्त्य उ; दे१ पुलस्त्यः
दे९ श्रीपुलस्त्य .

५. -a) कारा. दे९ तप्यत, दे९ तप्यन्ति (->'तप्यति'); दे९
गालवार्थं, दे९ गालवोऽर्थ, मु०. गालवार्थो (->'गालवार्थ'). -b) दे९
वेगवर्त, न१ स्वे सतत (->'स्वे सतत'), दे९ विनष्ट, दे११ निविष्ट,
न१ हि मष्ट, मु० निविष्ट (->'निविष्ट'). -c) न१ 'केतो (->'केतु')
दे९ 'कोधि, + 'कोस्य (->'कोस्य'), न१ विघ्न (->'विघ्न'). -d)
दे१-४ ते१ मोहान् (->'मौढ्यात्'), व१ भेद (->'भङ्गम्').

विद्यावसोः श्रीलमुणोपपन्ना
 आसीत्पुनर्ध्रीषु वरा त्रिलोके ।
 लावण्यराशिः शशिकान्तितुल्या
 मदालसा नाम मदालमैव ॥ १२
 तां नन्दने देवरिपुस्तरस्वी
 संकीडतीं रूपवतीं ददर्श ।
 पातालकेतुस्तु जहार तन्वीं
 तत्पार्थवः सोऽश्वरः प्रदत्तः ॥ १३
 हत्वा च दैत्यं नृपतेस्तनूजो
 लब्ध्वा वरोरुमपि संस्थितोऽभूत् ।
 दृष्टो यथा देवपतिर्महेन्द्रः
 श्रुत्या तथा राजसुतो मृगाक्ष्या ॥ १४

१२. -a) ब१.३ विश्वा (ब३ शु) युता, दे१.२ ११ विश्वावसो
 (→विश्वावसो), ब३ भिषो (→मुणो) -b) शा१ कारा.
 का१.२ दे३.७.१०.११ सुनगा, दे९ सुवरा (→यु वरा). -c) ब१।
 लाव न्यै, +ल्य, दे९ वरेण्य (→लावण्य). -d) शा१ कारा. ब१।
 दे३.७.११ तरोव (→तरोव).

१३. -a) दे१.२ नन्दना (नन्दा १), दे३.१० ते१ नन्दनाद,
 दे३.९ नन्दने (→नन्दने); दे९ पुंरि (→पुंरिषु). -b) शा१ दे९
 संकीडती (→संकीडती); दे९ न१ पुता (→पती); दे१.३.४ ते१
 सक्ता (दे१ ल्का) शिरूप प्रभु (दे९ प, दे१ ल्का) ता ददर्श, दे९ सक्ताति-
 रूपावयुतो ददर्श. -c) दे९ तन्वी (→तन्वी). -d) दे९ तत्पार्थव
 (→तत्पार्थव); शा१ का२ ब१ दे९ साध (→सोध)

१४. न१. b. ०. -a) दे१ हत्वा (→हत्वा); का१ ब१ दे९ [म]
 [म]रिद्वेय, दे९ देवत्य (→च देव); का१ सन्नेव + जो (→तनूजो)
 -b) कारा. परा तामपि, ते१ वरो नूनमपि, दे९ वरोष भुवि, दे१
 दरोमपि (?) (→वरोरुमपि); ब१ २ सविमोऽश्वर, दे३.५ -वस्थितो
 भूत, दे९ त विपतोव (?) भूत (→सविमोऽश्वर). -c) शा१ का२
 दृष्टा, कारा. स्वर्ग, दे१ ते१ दृष्टो (→दृष्टो); दे१ भित्ति (→भित्ति)
 -d) शा१ कारा. का१ ३ दे९ ११ शच्या, दे१ शच्या, दे१० प्राच्या
 (→म्याच्या), दे९ तया, दे११ स्तुतो (→पुतो); शा१ का१.२ दे९.७
 मृगाक्ष्या, दे१ मृगाक्ष्य, दे११ मृगाक्ष्य (→मृगाक्ष्य)

१४ श्लोकात्परं कारा अविक्तम्—

एति धीवामनपुराणे मदालसाकुलवायव्यो प्रभातो नाम
 निषण्णितोऽप्याय .

नारद उवाच ॥

एवं निरस्ते महिषे तारके च महासुरे ।
 हिरण्याक्षसुतो धीमान् किमचेष्टत वै पुनः ॥ १५
 पुलस्त्य उवाच ॥
 तारकं निहतं दृष्ट्वा महिषं च रणेऽन्धकः ।
 क्रोधं चक्रे सुदुर्बुद्धिर्देवानां देवसैन्यहा ॥ १६
 ततः स्वल्पपरीवारः प्रयुद्ध परिघं करो ।
 निर्जगामाय पातालाद् विचचार च मेदिनीम् ॥ १७
 ततो विचरता तेन मन्दरे चारुहन्दरे ।
 दृष्टा गौरी च गिरिजा सखीमध्ये स्थिता शुभा ॥ १८
 ततोऽभूत् कामयाणार्चः सहसैवान्धकोऽसुरः ।
 तां दृष्ट्वा चारुसर्वाङ्गीं गिरिराजसुतां वने ॥ १९

१५. शा१ का१ दे९ न१ नारद, दे१.२.४ नारद उ. .

१५. -a) दे९ ह्वे तु (→निरस्ते); दे१ महिष (→महिषे).
 -b) दे९ महाहरे, दे११ महासुर (→महासुरे). -c) दे११ पाप्मा
 (→धोमान्). -d) शा१ किमाचेष्टत ई, का१.२ ब१ दे९.५.११ किमा
 (दे११ * *) चेष्टत वै (दे९ * * *), दे९ किमचेष्टत य,
 (→किमचेष्टत वै); दे१० मुने (→पुन)

१६. शा१ ब१ दे९ न१ पुलस्त्य; दे९ पुलस्त्य; दे१.२.४
 पुलस्त्य उ. .

१६. न१. १६ cd-१७ ab ०. -a) शा१ कारा. का१ ब३ ३
 दे९.१०.११ न१ युता (→दृष्ट्वा) -b) दे१ तु (→च) -c) ब१
 दे९.९ कोष, दे९.११ कौच (→कोष); दे९ [म] य (→मु-). -d)
 ब१ दे९.४.१० ते१ दैवतानां (→देवतानां); शा१ का१.२ दे९.११ दैव्य
 (→देव), कारा देवानां सैन्यहामुः .

१७. न१. ab ० (२. १६ पा वि). -a) दे९ ततस्तत्पात्परी-
 वार. -b) दे९ परं (→करे). -c) ब३ मोदिनी (→मेदिनी).

१८. -a) दे९ विचरता दे१० विचरता (→विचरता). -c)
 दे९ मन्दर (→मन्दरे) -c) शा१ का१.२ गौरी च गिरिजा, कारा.
 गौरी गिरिसुता (→गौरी च गिरिजा) -d) शा१ कारा. ब१.२ दे९
 ३.५.७.१०.११ -मध्य- (→मध्ये); शा१ कारा. का१.२ -स्विता शुभा
 (→स्विता शुभा).

१९. -a) ब३ वगानार्त (→वगानार्त). -b) ब३ दे९ ५
 ७.११ वाण्य (दे९वोष) का० (→वाण्यवो). -c) शा१ त (→ता),
 दे९ वा तु (→चारु); दे९ सर्वाङ्गी (→सर्वाङ्गी) -d) दे११ पुता
 (→पुता); ब१ २ मुने, ब३ तया (→यने); न१ * * * * * यने.

अथोवाचासुरो मूढो वचनं मन्मथान्धकः ।
 कस्येयं चाहसर्वाङ्गी वने चरति सुन्दरी ॥ २०
 इयं यदि भवेन्नैव ममान्तपुरवासिनी ।
 तन्मदीयेन जीवेन क्रियते निष्फलेन किम् ॥ २१
 यदस्यास्तनुमध्याया न परिष्वङ्गवानहम् ।
 अतो विह्वलम रूपेण किं स्थिरेण प्रयोजनम् ॥ २२
 स मे वन्धुः स सचिवः स भ्राता साम्प्रदायिकः ।
 यो मामसितकेशा ता योजयेन् मृगलोचनाम् ॥ २३
 इत्थं वदति दैत्येन्द्रे प्रह्लादो बुद्धिसागरः ।
 पिपाय कणो हस्ताभ्या शिरःकम्पं वचोऽग्रीत् ॥ २४

मा मैवं वद दैत्येन्द्र जगतो जननी त्वियम् ।
 लोकनाथस्य भार्येयं शंकरस्य त्रिजालिनः ॥ २५
 मा दुरुष्व सुदुर्बुद्धिं सयः कुलविनाशिनीम् ।
 भयतः परदारोयं मा निमज्ज रसातले ॥ २६
 सत्सु कुत्सितमेवं हि असत्स्वपि हि कुत्सितम् ।
 शत्रवस्ते प्रकुर्वन्तु परदारवाग्वाहनम् ॥ २७
 किञ्चित् त्वया न श्रुतं दैत्यनाथ
 गीतं श्लोकं गाधिना पार्थिवेन ।
 दृष्ट्वा सैन्यं विप्रधेनुप्रसक्तं
 तथ्यं पथ्यं सर्वलोके हितं च ॥ २८

५३

२० -a) ब३ असुराव् (→असुरो) -b) दे१ ४ ते१
 °वाचुर् (→°वाचक) -0) दे१ यत्नेय, दे१ याचो (वे?) थं
 (→कस्येय) -d) दे१ वर (→वने) दे१ चरति, न१ धावति
 (→चरति) दे१ सुखरि (→सुन्दरी)

२१ -a) शा१ का१ २ कस्येयमस्तिरेव, कारा कस्येय
 माति रम्भेव, दे१ रूपयाचोनिधिर्नैव, दे११ कस्येयमस्तिरेव -b)
 काय, न मेन्त° (→ममान्त °) शा१ का१ दे११ °वासिनि, का-
 वासिनि, +°नी, ब३ दे१ ४ ते१ °वारिणी, दे१ °वासिनि (→
 °वासिनी) -0) दे१ ४ ते१ रूपेण, दे१ वीरेण, न१ वीर्येण (→
 जीवेन) -d) ते१ नि (?) कुलेन (→निष्फलेन)

२२ -a) ब३ ३ ३ ०, दे१ २२०-२३२० -a) ब१ २ दे१
 न१ यदस्यास्, दे१ यदस्यात्, ते१ अये°, +तपस्यास (→यदस्यास)
 -b) शा१ कारा का१ २ दे१० ते१ परिष्वक्त, दे१ ११ परिष्वज
 (→परिष्वङ्ग), दे१ ११ बाह्वन् (→वानह) न१ परिष्वजयथायह
 -0) न१ निदा (→विह्व) -d) ब१ त्विरणे (→स्थिरेण)

२३ दे१ ० (इ २२५ वि) -a) शा१ मेवढ, ब३
 मेवङ्क, दे१ ३ ते१ मे वुध (दे१ °ढ) (→मे वन्धु) -b)
 ब३ प्रभाता (→स प्राप्ता): दे१ ३ ते१ °रायक (→°रायिक)
 -0) का१ मे +थो माम्, ब३ यो मया, ब३ योसम् (समा?), दे१
 यो माम् न१ यो मे (→यो माम्): दे१ °केवा, मुवे °केवा
 (→°केवा) -d) दे१ योजयन् (→योजयते), दे१ °लोचना,
 दे११ °लोचन (→°लोचनाम्)

२४ दे१ २४०-२४५० (हस) -a) ब१ इद (→इत्थं),
 का१ दे१ १० ११ दैत्येन्द्र (→दैत्येन्द्रे) -d) ब१ २ °कम्पन् वचो,
 ब३ °कम्पन्वचो, दे१ °वच्यवचो, दे११ °वचं च चो (→°कम्पं वचो)

२५ दे१ ३५० (इ २४५ वि) -a) ब१ २ मा वि
 (ब३ °मे) व (→मा मैवं) -b) दे१ जगता (→जगतो), दे१

त्वय (→त्विय)

२६ -a) ब३ ३ दे१ ४ १० ते१ सुदुर्बुद्धिं दे१ सुदुर्बुद्धिं
 (→सुदुर्बुद्धि) -b) दे१ ४ १० ते१ बुद्धि, दे१ न१ त्व वं (→सय),
 ब३ दे१ २ १ १० ११ ते१ विनाश (ब३ वि) नीं (→विनाशिनी) -0)
 दे१ ३ ४ परदारस्य (दे१ °रात्र) ते१ पतिवारस्य, न१ पतिवार्य
 (→परदारस्य), दे१ भविता पतिवारोप -d) ब३ ते१ मा (दे१ मा)
 निमज्ज, दे१ मानिष्यज, दे१ ममानिर्ज, दे११ मा निवक्तु (→मा
 निमज्ज) दे१ रसातल (→रसातल)

दे१ २६०० मध्ये अक्षिपम्—

२३८ * भार्येय शंकरस्य त्रिजालिन ।

मा कुलस्य सुदुर्बुद्धिं बुद्धिं कुलविनाशनम् । (= २५०० २६५०)
 २७ -a) दे१ सालु, दे१ ११ सय (→सहस्र) -b)
 दे१ ३ ते१ मापत्स्वपि (→प्रसत्स्वपि) -d) दे१ °मयान (→°बाह्वन्),
 दे१ वरदानविमलान

२८ -a) शा१ का१ २ ब३ ३ किं दृष्ट्वा न श्रुतं दैत्यनाथ,
 कारा किं न त्वया समुद्र दैत्यनाथ दे१ * नव (?) जातो
 दैत्यनाथेह किन्तु, दे१ ४ नैव (दे१ च) जातो दैत्यनाथेह किन्तु
 दे१ ७ ११ किं न श्रुतं दैत्यनाथ * ७ ७ दे१ किं चित्तेवाश्रुतं दैत्य
 नाथ, दे१० नैव जातो दैत्यनाथेह किन्तु दे१ नैव नैव दैत्यनाथेह
 किन्तु b) कारा ब१ ३ श्लोक गीत दे१ ४ १० ते१ गीत श्लोको
 (→गीत श्लोक) -0) दे१ दृष्ट्वा (→दृष्ट्वा): शा१ कारा का१ नैव,
 का१ ब१ दे१ नैव, ब३ ३ दे१ ७ ११ चैवं ब१ पुत्रं (→सैन्य) शा१
 का१ विमल, कारा विमलु (→विप्र): ब१ किन्तु (?), ब३ ३
 चित्त दे१ ४ -यात्, दे१ चित्त, दे१ चित्ते, शा१ कारा का१ २
 दे१० ११ चित्ते ते१ -यात् (→वेत्तु) ब३ या धर्तुं, दे१ प्रवर्तकं
 (→प्रवर्तक) -d) ब१ दे१ ४ १० ते१ पथ्य तथ्य (→तथ्य पथ्य):
 दे१ न१ हित वा (→हित च)

६. २६ वरं प्राणास्त्याज्या न च पिशुनवादेश्वभिरतिः
 वरं मौनं कार्यं न च वचनमुक्तं यदनुत्तम् ।
 वरं क्लीबैर्भाव्यं न च परकलत्राभिगमनं
 वरं भिक्षार्थित्वं न च परधनास्वादमसकृद् ॥ २९
 स प्रह्लादवचः श्रुत्वा क्रोधान्धो मदनादितः ।
 इयं सा शत्रुजननीत्येवमुक्त्वा प्रदुद्रुवे ॥ ३०
 ततोऽन्वधावन् दैतेया यन्त्रमुक्ता इवोपलाः ।
 तान् रुरोध बलाघ्नन्दी वज्रोद्यतकुरोऽप्ययः ॥ ३१
 मयतारपुरोगास्ते वारिता द्रावितास्तथा ।
 कुलिशेनाहतास्तूर्णं जग्मुर्भीता दिशो दश ॥ ३२
 तानर्दितान् रणे दृष्ट्वा नन्दिनाऽन्धकदानवः ।

परिधेण समाहृत्य पातयामास नन्दिनम् ॥ ३३
 शैलादि पतितं दृष्ट्वा धावमानं तथान्धकम् ।
 शतरूपाऽभवद् गौरी भयात् तस्य दुरात्मनः ॥ ३४
 ततः स देवीगणमघ्नसंस्थितः
 परिभ्रमन् भाति महाऽसुरेन्द्रः ।
 यथा वने मत्तकरी परिभ्रमन्
 कोणुमध्ये मदलोददृष्टिः ॥ ३५
 न परिज्ञातवांस्तत्र का तु सा गिरिकन्यका ।
 नात्राश्रयं न पश्यन्ति चत्वारोऽभी सदैव हि ॥ ३६
 न पश्यतीह जात्यन्धो रागान्धोऽपि न पश्यति ।
 न पश्यति मदोन्मत्तो लोभाशान्तो न पश्यति ।

२९ -a) व१ प्राणत्याग, दे१ ॥ प्राण (दे१ ०णत्) त्यागो, दे१० प्राणास्त्याग (→प्राणास्त्याग्या), शा१ कारा का१ २ दे१०-११ न च रिपुविनाशेष्वभिरति, व१-३ न तु (व३ च) पिशुनविनाशेष्वभिरति, दे१-४ ते१ न च (दे१ ३ ते१ वत) परहिता स्वभिमत दे१ न च रि(पिशुन वा)पुविनाशेष्वभिरति (→नच पिशुनवादेश्वभिरति) -b) दे१ वत सता वर (?) वानुत्त, दे१ ४ ते१ वत सता वाच्य (ते१ ०न्य)मनुत्तम् (→न च वचनमुक्त यदनुत्तम्) -d) व१ ३ दे१ भिक्षार्थित्वं, ते१ भिक्षार्थिन (→भिक्षार्थित्वं), शा१ कारा का१ २ दे१ ७ १०-११ ०धनार्तां हि हरणम्, व१-३ ०धनास्वादनसत (व३ ०कृत), दे१ ०धनास्वादवचिता (→०धनास्वायमसकृत्)

३० -a) व१ २ प्रह्लादवचन, दे१ स प्रह्लाद वच (→स प्रह्लादवच) -b) शा१ कारा का१ २ दे१ ५ ७ १० ११ मदनापुर, व१-३ मदनान्वित, दे१ मन्यथादित (→मदनादित) -c) दे१ ४ १० सा स्कन्द, दे१ संशयुः, न१ स्कन्द (→सा शत्रुः) -d) ह्यव (→त्येवम्), व२ उक्त, दे१ ११ उक्ता (→उक्त्वा), दे१ [अ]विदुद्रुवे, दे१ प्रदुद्रुव (→प्रदुद्रुवे)

३१ -a) दे१ न१ तमन्व (→ततोऽन्व), व१ २ दैतेयो, दे१ ३ दैत्याय, दे१ दैतेये, दे१ दैत्या ये दे१ दैतेया, ते१ दैत्येत्र (→दैतेया) -b) शा१ पञ्चमुक्त, व२ ३ दे१ ३ ते१ यन्त्रमुक्त, दे१ क्षित्तो यन्त्र (→यन्त्रमुक्ता) व१ २ दे१ ३ ते१ इयोपल (व२ ०र) दे१ तु केवला (→इवोपला) -c) शा१ कारा का१ २ दे१ ३, ७, १० तास्तु कोषं, व१ ३ दे१ न१ त (दे१ ला, न१ तान्)रुरोध, दे१ ३ ते१ तानन्धरीय (→तानद्रावीय), दे१ सलवणु (?) नन्दी, दे१ ३ ते१ बलवाहु (→भलायन्तो), दे१ वषाकितकरो नन्दी, दे१ ११ ०००००००० नदी -d) व२ ३ चकोदत (→चकोदत), कारा ०करोदयत्, दे१ ०करोत्पय, दे१ १ ०करायया (?) न१ ०बलो-४-करोज्य

(→०करोज्य); दे१ ३ ते१ नन्दी चक्राङ्कितकर, दे१ बलवाह्वल-मन्ययात्

३२. -a) व३ मास्ताना, दे१ १ मया (?) तार (→मय-तार-), शा१ का१ २ ०तेमास्तु (→०तेमास्ते) -b) का१ ३, ४ द्राविता, का२ द्रविड, दे१ ३ ४ ते१ वारिता (→द्राविता). -c) व३ ०हिला (→०हिला) -d) ते१ भान्ता (→भीता); दे१ दित (→इत)

३३ शा१ १०८ ० -a) न१ ततो (→रतो) -b) दे१-३ ७ ते१ एव च (दे१ ०तु) (→दानव) -c) का१ ० पत्तिवेन (→परिधेण)

३४ शा१ १० ० -a) का१ ० दे१ १०, ११ शैलेय, दे१ ३ ते१ गैलाभि, दे१ शैले हि, दे१ शैलाद्रि (→गैलादि) -b) व१ ० धवमान (→धावमान). -c) दे१ शवल् (→शतल्), दे१ १ मवेद (→[अ]भवद) -d) दे१ १ ०यार्ता सा (→०यार्तस्य) दे१ १ ०पालना (→०पालन)

३५ -a) शा१ देवा, का२ देव, न१ देवी (→देवी), शा१ दे१ ३ संस्थित, दे१ ३ संस्थिता (→संस्थित) -b) व० सा हि, दे१ नाति, न१ तस्य (→नाति) -c) शा१ कारा का१ ० दे१ १ यथाऽ-बलो, व१ ३ दे१ यथाबलो, दे१ १० यथा बलो, न१ मया बले, (→यथा बले) -d) दे१ ४ ते१ विराजतेऽंता (→करोणुमध्ये) दे१ २ मदलोह, दे१ बलोल (→मदलोल)

३६ ते१ १० ० -a) व२ १ ०यता (→०यतवाह) -b) शा१ का२ [प्रा]श्रयण (→[अ]श्रयं) -d) दे१ हि, ते१ मा (?) (→[अ]सी)

३७ दे१ १०८ ० -a) दे१ ४ ते१ न पश्यन्तीह जात्यन्धः -b) दे१ १० जन्मन्तो हि (→रागान्धोऽपि) c) न१

सोऽपश्यमानो गिरिजां पश्यन्नपि तदान्धकः ॥ ३७
 प्रहारं नाददत् तस्मां युवस्य इति चिन्तयन् ।
 ततो देव्या स दृष्टात्मा शतावर्षा निराकृतः ॥ ३८
 कुट्टितः प्रवरैः शस्त्रैर्निपपात महीतले ।
 वीक्ष्यानन्धकं निपतित शतरूपा विभावरी ॥ ३९
 तस्मात् स्थानादपाक्रम्य गताऽन्तर्धानमम्बिका ।
 पतित चान्धकं दृष्ट्वा दैत्यदानययुधपाः ॥ ४०
 कुर्वन्तः सुमहाशब्दं प्राद्रवन्त रणार्थिनः ।
 तेषामापतता शब्दं श्रुत्वा तस्यौ गणेश्वरः ॥ ४१
 आदाय वज्रं पलवान् मधवानिव कोपितः ।

मदान्तो (→समीमतो) d) ब१ ३ दे१ १ तोभ^० (→तोभा^०)
 -०) बा१ स+सो दे१ स दे१ तां (→सो), बा१ ० पश्यमानो (→पश्य
 मानो) -f) ब० दे० ४ १ १० तयाधक, ते ॥ ३७ ॥ ३८, न१ न चाधक
 (→तान्धकः); दे१ प्रसन्नपि नागव

३८ ते। ab ० -a) दे१ ३ प्रवार, दे१ ३ प्रहार, दे१
 प्रहारात्, दे१ प्रचारं (→प्रहार) दे० प्रहारात् नारद वत्सा
 -b) बा१ युवस्या (→युवय); दे० ३ ह्य (→इति) -०) दे१
 देव्या तु (→ततो देव्या स) -d) बा१ कारा बा१ २ शतवर्षा
 बा१ शतवर्षा +विभावरी बा१ २ शतवर्षा, दे१ गतावर्ष, दे१ दे१
 शतावर्ष, दे१ १० विभावरी (→शतावर्षा)

३९ दे१ १० ०; ते। ३६ ० वीक्ष्या इत्यारम्भ ४१ ०
 'पतता यावन्तति -a) बा१ कुट्टित कारा कुट्टित, बा१ कु(?)
 ट्टित, दे१ ३ ४ १ १० मूर्ति (दे१ ता) ते। ३७ ० न१ प्रहत (→
 कुट्टित); दे१ ३ ७, न१ प्रवर्त (→प्रवर) -०) दे१ ११ निपतिते (→
 निपतित) -d) दे१ शन^० (→गत^०)

४० ते। ० (दे१ ३६ पा वि) -a) दे१ तया (→तस्मात्)
 दे१ ३ [म]नक्य (→[म]नाक्रम्य) b) दे१ ३ तगन्त^० (→
 गतान्त^०) दे१ ३ मय्यपाद (→प्रम्बिका) दे१ तदपठाने (?)
 मय्यपाद -d) दे१ ३ ४ देव^० (→दैत्य^०)

४१ ते। ab ० (दे१ ३६ पा वि) दे१ ० d ० -a)
 बा१ कुर्वन्त (→युवन्त) बा१ म-हृच्छब्द, दे१ ३ -महाना, दे१ १०
 -महाना, +महाना (→महाना) -b) बा१ प्रादरन्त दे१ ४
 प्रादरन्त (→प्रादरन्त) दे१ रसाहि, दे० ४ रसाहि (→रणा
 विन) -०) बा१ बा१ आपतत, बा१ प्रादरन्त, +प्रादरन्त दे१ ११
 प्रादरन्त (→प्रादरन्त)

दानवान् समयात् वीरः पराजित्य गणेश्वरः ॥ ४२
 समभ्येत्याम्बिकां दृष्ट्वा ववन्दे चरणौ शुभौ ।
 देवी च ता निजा मूर्त्तिः प्राह गच्छध्वमिच्छया ॥ ४३
 विहरध्वं महीष्ट्रे पूज्यमाना नरैरिह ।
 वसतिर्भवतीनां च उद्यानेषु वनेषु च ॥ ४४
 वनस्पतिषु वृक्षेषु गच्छध्वं विगतज्वराः ।
 तास्त्वेषुक्ताः शैलेभ्यः प्राणिपत्याम्बिका क्रमात् ॥ ४५
 दिक्षु सर्वासु जगमुस्ताः स्तूयमानाश्च किन्नरैः ।
 अन्धकोऽपि स्मृतिं लब्ध्वा अपश्यन्नत्रिन्दिनीम् ॥
 स्वबलं निर्जितं दृष्ट्वा ततः पातालमाद्रवत् ॥ ४६

ब. ५

४२ दे१ ० -b) न१ मख^० (→मख^०) -०) बा१ कारा
 बा१ २ समय, बा१ २ महा, बा१ १ १ मय्यन्त बा१ स तया, दे१
 सहयन् (→समयान्) बा१ धीर, दे१ ३ ते। वीर्य (→वीर) -d)
 दे१ ११ पराजित, दे१ पराजित्य, दे१ रणेजित्य (→पराजित्य)

४३ दे१ ab ० -a) बा१ समभ्येत्य चांबिका (म?)
 क, कारा बा१ २ सनेत्य चांबिका, बा१ समभ्येत्यानन्धक, दे१ ५ सम
 भ्येत्याम्बिका, दे१ ११ समभ्येत्याम्बिका (?) (→समभ्येत्याम्बिका) -०)
 दे१ ३ मूर्त्ति, दे१ मूर्त्ति (→मूर्त्ति) दे१ देवी याचनिमान् मन्त्रीम्
 -d) बा१ बा१ २ बा१ ३ दे१ १ ११ न१ स्वाहु, कारा भाह (→प्राह)
 बा१ श्लेष्मया (→श्लेष्मया) दे१ गेहाद् गच्छध्वमिच्छया

४४ -b) बा१ पूज्यमाग, +ता, दे१ पूज्यमाना (→पूज्य
 माना) बा१ नरैरिह, बा१ नरैरिह (→नरैरिह) -०) बा१ नवतिर,
 (→नवतिर) दे१ तु (→व)

४५ -a) ब० ० स्पतिषु (→स्पतिषु) दे१ दृश्ये
 (→वृक्ष) -b) न१ विगतज्वरा (→विगतज्वरा), दे१ विहरध्वं
 गतज्वरा -०) बा१ इत्येषु, दे१ ५ तास्ते (?) वम् (→तास्त्वेषु)
 बा१ बा१ २ उरुषा बा१ २ उरुषा (→उरुषा) -d) बा१
 उरुषा, दे१ वीर्या, दे१ उरुषा (→उरुष्या); दे१ [म]म्बिका
 (→[म]म्बिका)

४६ -a) बा१ सज्जम् (→जगमुस्ता) -b) दे१
 मानात् (→मानात्); बा१ सज्जम्, दे१ ३ [म] म किन्नर,
 दे१ १० तु किन्नर (→म किन्नर); दे१ रूपमाया विन्नर -०)
 बा१ स्मृति (→स्मृति) -d) दे१ अपश्य, दे१ मय्यन्त
 (→अपश्यन्); दे१ ३ ११ नन्दिनी, दे१ सन नन्दन, दे१ तव
 नन्दिनी (→अन्दिनिरीरी) -f) दे१ प्राणिनां दे१ ११ आदरन्त, दे१
 आदरन्त (→प्रादरन्त)

५६ ४७ ततो दुरात्मा स तदान्धको मृने
पातालमभ्येत्य दिवा न भुङ्क्ते ।

रात्रौ न शेते मदनेषु ताहितो
गौरौ स्मरन्कामनलाभिपन्नः ॥ ४७

इति श्रीवामनपुराणे त्रयविंशोऽध्यायः ॥ ३३ ॥

३४

नारद उवाच ॥ ३४

क गतः शक्रो ह्यासीधेनाम्ना नन्दिना सह ।
अन्धक योधयामास एतन्मे वक्तुमर्हसि ॥ १

पुलस्त्य उवाच ॥ ३४

यदा वर्षसहस्रं तु महामोहे स्थितोऽभवत् ।
तदाप्रभृति निस्तेजाः क्षीणवीर्यः प्रदृश्यते ॥ २

४७ -b) दे० नक्त (→भुङ्क्त) -c) ब० २ मदनेन
दाहितो न० १ मदनेषुतापितो (→मदनेषु ताहितो) -d) ब० १ ब०
दे० ११ कासवला, ब० २ कासवला, ब० ३ कामवला, दे० कामवला
(→कामवला) दे० १० चपन्न (→चिन्न) दे० गौरौ स्मरन्काम
नलोत्था नयत् न० गौरौ स्मरन् का ॥ रिषी द्विनेन्द्र

पुष्पिका—गा० का० २ दे० १० ११ न० इति श्री (दे० ११
[श्री]) वामनपुराणे भैरवप्रादुर्भावे, वारा ब० ३ दे० १ इति श्री
वामनपुराणे, ब० ३ दे० १ इति वामनपुराणे, दे० इति वामने, दे०
श्री वामनपुराणे, मुवे इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदवादि
भैरवप्रादुर्भावे अध्यायनाम—गा० का० ब० ३ दे० १० ११ दे०
न० ०; कारा अक्षकपराजयो नाम का दे० भैरवप्रादुर्भावे नाम
अध्यायसख्या गा० ब० ३ दे० ०, कारा चतुर्विंशतमोऽध्यायः,
का० ११४४ का० २ अध्याय ॥४६॥ ब० चतुर्विंशतमोऽध्यायः, ब०
चतुर्विंशोऽध्यायः, दे० १० १५६॥ दे० ११ ॥४५॥, दे० ११५६॥, दे०
चतुर्विंशोऽध्यायः, दे० सप्तदशोऽध्यायः, दे० न० द्वाविंशोऽध्यायः, दे०
पण्डितमोऽध्यायः, मुवे नवपञ्चाशत्तमोऽध्यायः

३४

छेदे ० गा० न० नारदः दे० ४ नारद उ; ते० श्रीनारदः
१ -a) ब० ३ [अ]या (ब० ३) मृत (→ह्यातात्) -b)
ब० ३ मेवात्मा (→मेनाम्ना) दे० नन्दिना (?) (→नन्दिना) -c)
दे० ३ दे० तन्मे ल्व (→एतन्मे)
छा० गा० का० दे० न० पुलस्त्यः, दे० २ १ पुलस्त्य उ दे० श्री
पुलस्त्य
२ -a) दे० ४ दे० १ वर्षसहस्रं हि दे० हतसहस्रांशुर (→वर्ष-

स्वमात्मानं निरीक्ष्याथ निस्तेजोऽहं महेश्वरः ।
तपोर्थाय तथा चक्रे मतिं मतिमता वरः ॥ ३
स महात्रतमुत्पाद्य समाध्यास्याभिनका विभुः ।
शैलादिं स्वाप्य गोप्तार पिचचार महीतलम् ॥ ४
महाद्रुमपितृवीरो महाहिक्वतुण्डलः ।
धारयाणः कटीदेशे महाशङ्खस्य मेखलम् ॥ ५

सहस्र तु -b) गा० का० ब० ३ दे० ११ ११ महामोह, दे० महामोहो,
दे० १० महामोहे (→महामोहे) दे० ४ १० ते० भव (→[अ]भवत्)
दे० महामोहात्तमोभवत् -c) ब० १ दे० निस्तेज (→निस्तेजा)
-d) मुवे हीन (→क्षीण) गा० का० ब० ३, कारा च (→अ)
२ द्वेकारार दे० भविकम्—पुलस्त्य

३ -a) ब० ३ स्वात्मान (→स्वमात्मान) दे० निरीक्ष्याथ
(→निरीक्ष्याथ) -b) गा० कारा का० २ दे० ११ निस्तेजो, दे० ३
निस्तेजो दे० निस्तेजो + प्रदृश्यते, दे० न० निस्तेजरक्त (→निस्ते
जोक्त) गा० महेश्वरम्, ब० १ महेश्वर (?) (→महेश्वर) -c)
दे० ३ दे० तदर्थाय तथा (ते० १) ते० १ तपोर्थाय मतिं, दे० तप्य
परमा (→तपोर्थाय तथा) -d) दे० तप्य दे० १० १० (→मति)

४ -a) गा० का० उत्ताप्य दे० ११ ते० उत्तप्य
(→उत्ताप्य) -b) ब० १ समाभाष्य (→समाभाष्य) ब० ३ प्रभु
(→विभु) -c) गा० गैलादि, दे० गैलादि (?) दे० १ गैलादि (?)
(→गैलादि) ब० मुरगोप्तार, दे० स्वाप्य गोमुखा (→स्वाप्य गोप्तार)
-d) दे० विचरार (→विचरार) गा० कारा का० १ दे० ११ महीतले
(→महीतले)

५ -a) दे० ३ मह (→महा); गा० १ मुनास्ति, ब०
मुनास्ति ३ (→मुनास्ति) दे० १० श्रीव (→श्रीवो) दे० न०
महाहिमुनिशीरो -b) दे० मण्डल (→कुण्डल) -c) गा०
का० २ ब० ३ दे० ११ ११ धारयाण, दे० ४ १० धारयाण, दे० धार
यत् तु, मुवे धारयाण (→धारयाण) -d) दे० १ ११ मेखलम्
(→मेखलम्)

कपालं दक्षिणे हस्ते सन्ध्ये गृह्य कमण्डलुम् ।
एकाहवासी षष्ठे हि शैलमातुनदीष्वतन् ॥ ६
स्नानं त्रैलोक्यमास्थाय मूलाहरोऽम्बुमोजनः ।
वाय्वाहारस्तदा तस्यै नववर्षशतं क्रमात् ॥ ७
ततो वीटां ह्येषे क्षिप्य निरुच्छ्वासोऽभवद् यतिः ।
विस्तृते हिमवत्पृष्ठे रम्ये समशिलातले ॥ ८
ततो वीटा विदार्यैव कपालं परमेष्ठिनः ।
सार्चिष्मती जटामध्यान्निपण्णा धरणीतले ॥ ९
वीटया तु पतन्त्याऽद्विर्दारितः क्षमासमोऽभवद् ।

६. -a) वा. ०००, दे३ कपाल- (→कपात्र) ; ब२ दक्षिणं (→दक्षिणे). -b) वा२ सन्ध्ये गृह्, ब३ सन्ध्ये गृह् (?), वे१ सन्ध्ये हस्ते, न१ बाये नैव (→सन्ध्ये गृह्). -c) वा२ एकाहवासी, दे३ एकाहवासी, वे११ ए०६६६ (→एकाहवासी); ब१.२ दे१-१-० वे१ दृष्टादि-, दे१० वृष्टेयु, +वृष्टि, भुव. वृष्टादि- (→वृष्टे हि). -d) वा१. बाय. वा१.२ शैल (वा१.०ला) जातु (→शैलजातु); ब२ 'नदीतट', ब३ दे१-३ वे१ 'नदीयु घ, दे१ 'नदीतट, दे३ न१ 'नदी-तटे (→'नदीष्वतन्').

७. -a) दे३ स्नानं त्रैलोक्यमास्थाय, वे१ स्नानं त्रैलोक्य-मास्थाय, न१ स्नानं त्रैलोक्यमास्थाय -b) वा१ दे३ मूलाहरोऽम्बु-मोजनं (वा१.०ला). -c) ब१-३ दे१-३ ॥ वे१ तथा (→तथा). -d) दे३ वा वर्षाणि वात क्रमात्

८. -a) वा१ ततो वीट्यं, वा१ ततो वीट्यं, दे३ ततो०६, वे१ ततो वीट्यं (→ततो वीट्यं); दे३ वृष्टे (?), (→वृष्टे); ब१.३ विरया (→विषय). -b) ब२ ००६६६ (→निरुच्छ्वासो); वा१.३ ब३ [य]भवद्वृत्ति, काय. [ज]भवद्वृत्ति, ब१ भवद्वृत्ति, ब२ [य]भवद्वृत्ति, दे१-३ ५ वे१ भवे (दे३ 'य')यदि (→[य]भवद्वृत्ति). -c) न१ हि ०००० (→हिमवत्) -d) दे३ रम्य- (→रम्ये), वा१. बाय. वा१.२ विषं, ब३ वृष्टिं (→वृष्टिं).

९. -a) वा१ काय. वा१.२ ब१-३ वीटां, वा१ वीटो, ब३ वीटाद्, वे१ वटां (→वीटा), दे३ वतो मयोजिर्न यैव, न१ ततोऽप्रविराज्यैव. -b) दे३ कपालं, न१ कपात्र (→कपात्र). -c) वा१ सार्चिष्मते, दे३ न१ या (न१ सा) वृष्टिर् (→सार्चिष्मती). -d) दे१-३ निपण्णा (→निपण्णा)

१०. -१) दे३ वीटया, दे१ वीटया (?), वे१ जटया, न१ वीटया (→वीटया); वा१. बाय. वा१.२ निरुच्छ्वास, ब१ नि-

जातस्तीर्थवरः पुण्यः केदार इति विश्रुतः ॥ १०
ततो हरो वरं प्रादात् केदाराय वृषध्वजः ।
पुण्यरुद्धिकरं ब्रह्मन् पापघ्नं मोक्षसाधनम् ॥ ११
ये जलं तावकं तीर्थं पीत्वा संयमिनो नराः ।
मधुमांसनिवृत्ता ये ब्रह्मचारिणो स्विताः ॥ १२
पण्यासाद् धारयिष्यन्ति निवृत्ताः परपाकतः ।
तेषां हृत्पङ्कजेष्वेव मलिङ्गं भविता ध्रुवम् ॥ १३
न चास्य पापामिरतिर्भविष्यति कदाचन ।
पितृणामश्रुयं श्राद्धं भविष्यति न संशयः ॥ १४

तन्पापविद् (?) , दे३.७.१० निपतन्पापविद्, न१ निपतं ह्यादि (→भु-पतन्पापविद्); दे३ विटपानिपतेत्यादि. -b) वा१. वारि वृष्टा-?, वा१. वारिताम्ना, +वारितम्ना, दे३ वारिता व (?), दे१.७ वारि-ताम्ना, न१ वारितं द्या- (→वारित क्षमा-); वाय. ततो, वा१. ततो, +ततो (→समो) -c) ब३ जात योयं, दे१-३ वे१ यावत्तीर्थं (→जावत्तीर्थं); दे३ पुण्यं (→पुण्य). -d) दे३ केदाराय, दे३ केना ० (→केदार); दे३ विपुष्टा (→विपुष्टा).

११. -a) ब३ हर (→हरो). -b) दे१-३ वे१ केदारे वृषध्वज. -c) दे३ पुण्यं (→पुण्य); दे३ श्रद्धिं (→श्रद्धिं). -d) दे३ पारं तव (→पारपं).

१२. -a) ब३ दे३ ये जलं, ब३ योजनं, दे३ ये पने, दे३ ये जलं (→ये पने); ब१-३ दे३ ४.७.१० तावके (दे३ 'यि') तीर्थं (दे३ 'यि'), दे३ पावनं तीर्थं (→तावकं तीर्थं). -b) वा१. बाय. वा१.२ संयमिनो (→संयमिनो); दे१.१ नर (→नर). -c) वा१. मधुमांस, दे३ मधुमांसं (→मधुमांस); ब३ दे१-३ वे१ निवृत्ताण्यु, दे३ निवृत्ताण्यु (→निवृत्ता ये). -d) दे३ ब्रह्मचारो, दे३ ब्रह्मचर्य- (→ब्रह्मचारि-); दे३ वृष्टे (?), (→वृष्टे), ब३ विषय (→विषय).

१३. -a) वा१. बाय. वा१.२ ब२.३ दे३ न१ पण्यासाद्, दे३ वे३ पण्यास (→पण्यासाद्). -b) वा१. निवृत्त (→निवृत्ता); दे३ पाकत (→पाकता). -c) दे३ 'यि'के, दे३ 'पि'पु- (→'पि'पु-); ब३ दे३ वे३ एष (→[ए])न. -d) ब२-३ दे३ न१ य (दे३ 'य') जिह्वा, दे३.३.४ वे३ जिह्वा (→मज्जिह्वा); दे३ मयु (→मयिजा).

१४. -a) वा१ न चाति (?), ब३ न चाति (→न चात्य); वा१. बाय. वा१.२ पापामिरति, ब१-३ पापे (ब३ 'ये') मिरति, दे३-४ वे३ पापेयु रतिर (→पापामिरतिर).

६० १५ स्नानदानतपांसीह होमजप्यादिकाः क्रियाः ।
 भविष्यन्त्यक्षया नृणा मृतानामपुनर्भयः ॥ १५
 एतद् वरं हरात् तीर्थं प्राप्य पुष्पाति देवताः ।
 पुनाति पुसा केदारस्त्रिनेत्रवचनं यथा ॥ १६
 केदाराय वरं दत्त्वा जगाम त्वरितो हरः ।
 स्नातुं भातुमुता देवीं कालिन्दीं पापनाशिनीम् ॥ १७
 तत्र स्नात्वा शुचिर्भूत्वा जगामाथ सरस्वतीम् ।
 घृता तीर्थयुते पुन्ये प्लक्षजा पापनाशिनीम् ॥ १८
 अवतीर्णस्ततः स्नातु निमग्नश्च महाम्भसि ।
 द्रुपदा नाम गायत्रीं जनापान्तर्जले हरः ॥ १९

१५ -a) व३ स्नानदान, दे० स्नान दान (→स्नानदान)
 व२ तपासि ह (→तपासीह) -b) दे० यथादि (→यथादि)
 -d) दे० न३ न पुनर्भय, वे३ ०००००० (→अपुनर्भय)

१६ -a) शा॥ कारा का१ २ दे० ७ १० ११ ते१ एव
 (→एतद्), वे३ ०००००० (→एतद्हर हरात्) व१ ३ तीर्थं
 (→तीर्थं) -b) वा० व२ ३ दे० ३ ते१ मुष्पाति, व३ दे० पुष्पाति,
 (→पुष्पाति) व३ दे० ११ देवता (→देवता) -c) व३ २ दे० ५
 पुस (व० व०) (→पुसा) -d) दे० ते१ केदार (→केदार) -d)
 व३ १ दे० ५ वे३ ११ त्रिलोच, व२ त्रिराज (→त्रिलोच); वे३ व ००
 ०० (→वचन यथा)

१७ वे३ १० -b) दे० त्वरिता दे० त्वरित (→त्वरितो)
 दे० जगामास्तिमो हर -c) वा० भातुमुता (?) व३ ३ भातुमुता
 व३ भातुमुता (?) (→भातुमुता) -d) दे० तां हती (?)
 (→वर्तिनी) दे० ३० नानासीम् (→वर्तिनीम्)

१८ व३ ० दे० ४ ते० ० -a) दे० घय (→तय) -c)
 व३ दे० ७ ११ न३ तीर्थं (दे० ११) दे० (→तीर्थं) व३ पुष्पा
 (→पुष्पं) -d) दे० वक्षपापनाशिनी

१९ वे३ ३ ० -a) दे० ३ ३ भवतीर्थ (→भवतीर्थ) ॥
 दे० तपा (→तप) -b) दे० विमग्नश्च, दे० निमग्नश्च (→निम
 ग्नश्च) दे० तपाम्भसि दे० ० हाप्सि (→महाप्सि) -c) वा०
 दे० द्रुपदानाम्, दे० द्रुपदानाम्, न३ द्रुपदा नाम (→द्रुपदा नाम)
 -d) वा० पञ्चपान्तर्जले हर, व३ वक्षपापनाशिनी हर.

१९ श्लोकान्तं दे० n३, c३ मध्ये अधिवृत्त—

२३७ ० तत्र स्नात्वा शुचि स्नात्वा जगामाथ सरस्वतीम् ।
 वृतां तीर्थवर्त पुन्यं ध्यात्वा पापनाशिनीम् ।

निमग्ने शङ्करे देव्या सरस्वत्या कलिप्रिय ।
 साग्रः संवत्सरो जातो न चोन्मज्जत ईश्वरः ॥ २०
 एतस्मिन्नन्तरे ब्रह्मन् भुवनाः सप्त सार्णवाः ।
 चेलुः पेतुर्धरण्या च नष्ट्रास्तारकै सह ॥ २१
 आसनेभ्यः प्रचलिता देवाः शक्रपुरोगमाः ।
 स्वस्त्यस्तु लोकेभ्य इति जपन्तः परमर्षयः ॥ २२
 ततः क्षुब्धेषु लोकेषु देवा ब्रह्माणमायमन् ।
 दृष्ट्वोचुः किमिदं लोकाः क्षुब्धाः सशयमागताः ॥ २३
 तानाह पञ्चसभूतो नैतद् वेदि च कारणम् ।
 तदागच्छत यो युक्त द्रष्टु चक्रगदाधरम् ॥ २४

अवतीर्णस्ततः स्नातु निमग्नश्च महाम्भसि ।
 (= १८, १९१५)

२० -a) दे० निमग्ने, दे० निमग्ना (?) दे० निमग्
 (→निमग्ने); दे० शङ्करे (→शङ्करे) वा० कारा वा० ० दे० दे०
 दिव्य, दे० दिव्य, वे३ दिव्या (→देव्या) -b) दे० नोत्प्रिय दे०
 कलिप्रिया (?) दे० ११ कलिप्रिय (→कलिप्रिय) -c) दे० ११
 साद्वै, दे० ११ साग्र, मुने सार्ण (→सार्ण) वा० वा० ० दे० ११ साद्वै
 (→जातो) -d) वा० न चोन्मज्जत ईश्वर, वा० न चोन्मज्जत
 ईश्वर दे० न चोन्मज्जत ईश्वर, दे० न चोन्मज्जत ईश्वर

२१ -a) व३ दे० ३ ५ १० ११ ब्रह्मा दे० ब्रह्म (→ब्रह्म)
 -b) व३ न३ सार्णवा (→सार्णवा) दे० ४ वे३ भुवनान्यर्णवा
 तया -c) दे० धरिण्या, दे० धरिण्या (→धरण्या) -d) वा०
 वा० ० दे० ११ नक्षत्र, दे० ३ ३ वे३ नक्षत्र, दे० स्नातु ह (→स्नातु)

२२ वा० वा० c३ ० -a) वा० प्रवेत्तुश्च
 (→प्रचलितान्) -d) वा० केतुश्च दे० वान्ति (→वान्ति)

२३ वा० १५ ० -a) दे० १० तत्र (→तत्र) दे० ११
 मध्ये (→मध्ये) दे० ३ वे३ श्रुत्वा देवा लोकेषु दे० श्रुत्वा
 लोकेषु ते देवा -b) वा० वा० १५ दे० ३ ११ अमुन्मज्जत, वा०
 भावन्त, दे० १० ०० वृत् (→भावन्त) दे० ११ दे० ११ भावन्त प्रदि (→
 द्रुपदानाम्) -c) व३ ० किमिदं लोका (→किमिदं लोका) -d)
 वा० श्रुत्वा दे० ११ श्रुत्वा (→श्रुत्वा); दे० श्रुत्वा ००००००

२४ -a) दे० ०००० संभूतो दे० साहव पद्मपुत्रो,
 न३ तानापर्य पद्मपुत्र -b) व३ न३ न तद्, दे० नैव (→नैव);
 दे० मु (→मु) -c) न३ तपाम्भसि (→तपाम्भसि); वा० कारा
 वा० ३ व ३ दे० वो युक्ता, व३ वो युक्ता, दे० १० १० ११ न३ वो युक्ता
 (दे० १०) (→वो युक्तं) -d) दे० ११ प्रवृत्, दे० वृत्ता (→वृत्ता)

पितामहेनैवमुक्ता देवाः शक्रपुरोगमाः ।
पितामहं पुरस्कृत्य मुरारिसदनं गताः ॥ २५

नारद उवाच ॥

कोऽसौ मुरारिर्देवेषु देवो यश्चो नु किन्नरः ।
दैत्यो राक्षसो वापि पार्थिवो वा तदुच्यताम् ॥ २६

पुलस्त्य उवाच ॥

योऽसौ रजःसत्त्वमयो गुणवांश्च तमोमयः ।
निर्गुणः सर्वगो व्यापी मुरारिर्मधुसूदनः ॥ २७

नारद उवाच ॥

योऽसौ मुर इति ख्यातः कस्य पुत्रः स गीयते ।
कथं च निहतः संख्ये विष्णुना तद् वदस्व मे ॥ २८

२५ -d) न१ शरण (→सदन)

२५ श्लोकात्तर दे१ ab, cd मध्ये ग्रथिकम्—

240 * स्वरस्यस्तु लोकेभ्य इति अपन्त परमर्ष्य (= २१ cd.)

२६ श्लोकात्तर दे१ ab, cd मध्ये ग्रथिकम्—

241 * स्वरस्यस्तु लोकेभ्य इति अपन्त परमर्ष्य ।

तल क्षुब्धे लोकेभ्य देवा ब्रह्माण्मधुवृद्ध ।

रुष्टो किमिदं लो ... (= २१ cd— २२ abc)

॥ दे० ० शा१ ते१ नारद, का१ दे० न१ श्रीनारद, दे१ २ ४

नारद उ

२६ दे० ० -a) दे० असौ, दे० योसौ (→योऽसौ)

दे० मु०रि (→मुरारि) -b) ब१ ३ दे० योय (→योऽनो नु)

-c) ब१ २ [अ] सी वा (→वापि) -d) दे० ११ न (→ना)

॥ शा१ का१ दे० १ ते० न१ पुलस्त्य; दे० १ पुलस्त्य उ

२७ -a) ब१ योय (→योऽसौ) दे० मय (→रज-), दे० ११

सत्त्वमयो(?) (→सत्त्वमयो) -b) दे० तमोमय (→तमोमय)

-c) शा१ का१ २ सक्षगोता यो, ब१रा सत्त्वगोता यो, ब१ सर्वतो

व्यापी (→सर्वगो व्यापी)

॥ शा१ का१ दे० १ ते० न१ नारद, दे० २ ४ नारद उ

२८ दे० ० -a) शा१ का१ कोसौ मनुजिति, कारा दे० २ १

ते० न१ को (दे० का) सौ मुर इति, का१ कोसौ मुररिति, (→योऽसौ मुर

इति) -b) दे० १० न१ च (→स) -c) शा१ सन्नित्त, कारा स

निहत, दे० विगित्त (→च निहत) ब१ सख्यो (?) (→सख्ये)

॥ दे० ० शा१ का१ दे० १ न१ पुलस्त्य दे० ४ पुलस्त्य उ;

दे० श्रीपुलस्त्य

पुलस्त्य उवाच ॥

श्रूयतां कथयिष्यामि मुरासुरनिर्वहणम् ।

विचित्रमिदमाख्यानं पुण्यं पापप्रणाशनम् ॥ २९

कथयस्सौरसः पुत्रो मुरो नाम दनुज्जवः ।

स ददर्श रणे क्षप्तान् दितिपुत्रान् सुरोत्तमैः ॥ ३०

ततः स मरणाद् भीतस्तप्त्वा वर्षगणान्बहून् ।

आराधयामास विभुं ब्रह्माणमपराजितम् ॥ ३१

ततोऽस्य तुष्टो वरदः प्राह वत्स वरं वृषु ।

स च वत्रे वर दैत्यो वरमेनं पितामहात् ॥ ३२

यं यं करतलेनाहं स्पृशेयं समरे विभो ।

स स मदस्तसस्पृष्टस्त्वमरोऽपि मरत्वतः ॥ ३३

व १०

२९ -a) दे० कथयिष्येह (→कथयिष्यामि) -b) शा१

कारा का१ २ मुने, दे० ४ १ १० ११ मुपु (→मुपु) न१ निर्वहण

(→निर्वहणम्) -d) दे० ४ १ १० ते० पुण्यद पापनाशनम्

३० -a) दे० काश्य (→कथय) -b) शा१ का१ २ दे० १

मुल्लाम (दे० भा), दे० ११ मनुनिम (→मुरो नाम), दे० ३ ते०

सनुज्जव, दे० न१ महासुर (→दनुज्जव); ब१ मुरासि दनुत्तर

-c) शा१ शक्र कारा का१ २ दे० १ ११ शत्रु ब१ ३ शम्भु (ब१

भुर) दे० ४ १० ते० भन्नाद् (→क्षत्ताम्) -d) शा१ कारा का१ २

ब१ ३ दे० १ ११ पुत्रो (→पुत्रात्) शा१ सुरोत्तमा, कारा

का१ २ ब१ ३ दे० ११ सुरोत्तम, न१ सुरोत्तमाद् (→सुरोत्तमे)

३१ -b) शा१ वर्षगणाद् (→वर्षगणात्) -c) दे० आरा-

धनाय स (→आराधयामास) -d) दे० ब्रह्मणा (→ब्रह्माणम्), दे० ३

* पराजित, ते० अपराजित (→अपराजितम्)

३२ -a) दे० न१ वरदस्तुष्ट (→तुष्टो वरद) -b) शा१

का१ २ वृषु -c) शा१ कारा का१ २ त स (-) -d)

शा१ कारा का१ एत ब१ दे० ४ १ १० एव, ब१ ३ दे० १ ३ ते० एतद्

(→एतं), ब१ दे० ४ पितामह, ब१ प्रदीपता, ब१ दे० पितामह

(→पितामहाद्)

३३ -b) दे० ११ मय (?) (→समरे) -c) ब१ समक्ष,

दे० ४ ते० मदस्तेन, न१ मे हस्तेन (→स मदस्त-) कारा सप्तमदस्त

सप्तमर्षि -d) दे० ४ ते० ह्यमरोय, दे० त्वमरो ना(?), न१

अमरो नि(?) (→त्वमरोऽपि); कारा मरत्वय, ब१ मि ६ स्पज, ब१

द्विपद्वज, ब१ प्रियवज, दे० ४ १० ते० द्विये (दे० भा) दज, दे०

प्रियतामज, दे० द्वियेव व, दे० ११ द्वियेवज (→मरत्वत),

षाढमित्याह भगवान् ब्रह्मा लोकपितामहः ।
 ततोऽभ्यागान्महातेजा सुरः सुरगिरिं बली ॥ ३४
 समेत्याह्वयते देवं यथं किन्नरमेव वा ।
 न कथिद् युयुधे तेन समं दैत्येन नारद ॥ ३५
 ततोऽमरावतीं क्रुद्धः स गत्वा शक्रमाह्वयत् ।
 न चास्य सह योद्धुं वै मतिं चक्रे पुरंदरः ॥ ३६
 ततः स करमुद्यम्य प्रविवेशामरावतीम् ।
 प्रविशन्तं न तं कथिन्निवारयितुमुत्सहेत् ॥ ३७
 स गत्वा शक्रसदनं प्रोवाचेन्द्रं सुरस्तदा ।
 देहि युद्धं सहस्राक्ष नो चेत् स्वर्गं परित्यज ॥ ३८
 इत्येवमुक्त्वा मुरुणा ब्रह्मन् हरिहस्तदा ।

स्वर्गाराज्यं परित्यज्य भूचरः समजायत ॥ ३९
 ततो गजेन्द्रकुलिशौ हतौ शक्रस्य शत्रुणा ।
 सकलत्रो महातेजाः सह देवैः सुतेन च ॥ ४०
 कालिन्या दक्षिणे कूले निवेश्य स्वपुरं स्थितः ।
 मृदधापि महाभोगान् युधुजे स्वर्गसंस्थितः ॥ ४१
 दानवाश्चापरे रौद्रा मयतारपुरोगमाः ।
 मरमासाद्य मोदन्ते स्वर्गे सुकृतिनो यथा ॥ ४२
 स कदाचिन्महीपृष्ठं समायातो महामुरः ।
 एकाकी कुञ्जाराढः सरयुं निम्नगां प्रति ॥ ४३
 स सरस्वातटे वीरं राजानं सूर्यवंशजम् ।
 ददृशे रघुनामानं दीक्षितं यज्ञकर्मणि ॥ ४४

३४. -a) ब१-३ इत्येव (→इत्याह). -b) ब१ ब्रह्म, +
 ब्रह्मा, ब२ ब्रह्म (→ब्रह्मा); शा१ दे१ पितामहा, ब३ दे१ पितामह
 (→पितामह). -c) शा१ दे१.११ न१ अभ्यागात् (→अभ्यागात्);
 दे१-४ वे१ ततोऽभ्या (दे१ अभ्या) गार्हितमुक्त्वा. -d) ब१ मुह, ब१
 मरु (→मुर); दे१ न१ सुरगिरि (न१ गिरि) (→सुरगिरि); ब२
 बली, न१ बली (→बली); दे१.४ वे१ निवमुत्पन्न वेगवात्.

३५. -a) शा१ कार. का१ दे१ न१ समेत्याह्वयते, ब१ समेत्याह्व
 ये (य?) ते, ब२ सम (मे?) स्वात्मयते, दे२-३ समेत्याह्वयते, दे३ समे-
 त्याह्वये मे (→समेत्याह्वयते), दे१ देवा, दे२-४ वे१ देवान् (→देव).
 -b) दे१.२ वे१ यशः (→यशः), शा१ का१ २ ब१-३ दे१.११ च (→वा);
 दे१-३ वे१ यज्ञान् (→एव वा). -c) दे१ युधयते (→युयुधे)

३६. -a) शा१ क्रुद्धा(?) (→क्रुद्ध). -b) दे३ चक्रम्
 (→चक्रम्); ब१ सदन(?) दे१ आह्वयन् (→आह्वयन्). -c),
 शा१ का१ २ स तेन, कार. न तेन, दे१.१० नानेन (→न चास्य);
 कार. स (→वै); दे१-४ वे१ न सोमे (वे१ ओमे) न सम योद्धु.

३६ श्लोकान्तर ब१ प्रथमम्—

२४२ * प्रोवाचेद महत्तवा...माह्वत ।

३७. -a) दे३ वीरम् (→वीरम्). -c) दे१ कथिद्, दे२ ४
 वे१ कथिद् स (→त कथिद्); त शा१ कार. का१.२ प्रविशन्तं तत्
 कथिद्. -d) शा१ कार. का१-२ न वारयितु (→निवारयितु),
 दे२-३.७ वे१ उत्सहे, दे३ उत्सह (→उत्सहेत्).

३८. -a) दे३ चक्रं (→चक्रं); ब२ सदन, दे१.१० यचनं
 (→सदन). -b) ब१-३ दे१-४ ९ न१ वेदं (→वेदं); शा१ ब१
 मरु, कार. ब१ मरुह, दे२.११ मरुह, दे३ मुहर् (?), दे१ मरुन्
 (→मरुन्); ब२ यथा (→यथा). -c) ब१ दे३ महत्तवा (दे३ श)

(→सहतास). -d) दे१.११ स्वर्गं (→स्वर्ग).

३९. -a) शा१ उक्त्वा, का२ उक्त्वा (→उक्त्वा);
 कार. दैत्येन (→मुहणा); दे३ इत्येवमुरुणा ब्रह्मन्, दे३ इत्येव
 मुरुणा प्रोक्तो, वे१ इत्येव मुरुणा ब१, न१ एवं मुरेण सप्रोक्तो,
 -b) दे३ इन्द्रो (→ब्रह्मन्); दे३ हयं हरि (→हरिहस्), वे१ इदं
 हरिहस्तदा.

४०. -a) दे३ ततो गजेन्द्र कुलिश. -b) दे१.११ हतौ
 (→हतौ); दे१-४ गृहीतौ शत्रुणा हरे; वे१ गृहीता शत्रुणा हरे.
 -c) दे३ सकललो, न१ सकलने (→सकललो) -d) दे१० देवै.
 सह (→सह देवै); ब१ २ दे४ तु (→च).

४१. -b) ब१ निवेश्य, ब२ निवेश्य स, दे११ निवेश्य च
 (→निवेश्य स्व-); दे११ पुरीं (→पुर-), शा१ ब३ ३ दे१-४ १० वे१
 हरि, दे३ सत (→स्थित). -c) कार. दे१ मुहर्वाणि, ब१
 महत्त्वनि, ब२ ३ दे१-३ महत्त्वनि, दे४-९ वे१ न१ महत्त्वनि
 (→मुहर्वाणि); दे३ महान् (→महन्). -d) दे३ सवत् (→संस्थित).

४२. -a) ब१ ३ दे१-३ ४ ९ दानवास्त्वपरे, वे१ दानवास्त्रिपुर
 (→दानवास्त्रिपुरे) ब३ रुद्रा (→रौद्रा). -c) शा१ मरुम्, का२
 दे१-३-१०-११ मरुम्, ब१ मरुम्, (→मरुन्). -d) दे१.३ स्वर्गं,
 दे३ स्वर्गं (→स्वर्ग); का२ स्वकृतिनो, दे११ सुकृतिना (→सुकृतिनो)

४३. -a) दे१ पृष्ठे (→पृष्ठ). -b) शा१ कार. ब१.२
 महर्भर (→महामरुन्). -c) शा१ का१ दे१.११ न१ सरयु-
 (→सरयु)

४४. -a) शा१ कार. ब१ सपत्न्यात्, दे३ स सर ८
 (→स सरपत्न्या), दे३ तदा (→तटे). न१ स तीरस्यस्तदा वीर.
 -b) ब३ दे३ यचनं (→यज्ञकर्मणि). -c) दे३ ददृशे (→ददृशे).

तमुपेत्यात्रवीद् दैत्यो युद्धं मे दीयतामिति ।
 नो चेन्नितर्ततां यज्ञो नेष्टव्या देयतास्त्वया ॥ ४५
 तमुपेत्य महातेजा मित्रावरुणसंभवः ।
 प्रोवाच बुद्धिमान् ब्रह्मन् वसिष्ठस्तपतां वरः ॥ ४६
 किं ते जितैर्नरैर्दैत्य अजिताननुश्रासय ।
 प्रहर्तुमिच्छसि यदि तं निवारय चान्तकम् ॥ ४७
 स वली शासनं तुभ्यं न करोति महासुर ।
 तस्मिञ्जिते हि विजितं सर्वं मन्यस्व भूतलम् ॥ ४८
 स तद् वसिष्ठवचनं निश्चम्य दनुषुंगवः ।
 जगाम धर्मराजानं विजितुं दण्डपाणिनम् ॥ ४९
 तमायान्तं यमः श्रुत्वा मत्वाऽवध्यं च संपुगे ।

४५. -a) शा० तमुपेत्य, का० तमुपेत्य, +त्या, व३ तमुपेत्या, दे० स तु प्रोत्वा (→तमुपेत्या) । न० वद (→[व] ब्रवीत्). -c) कारा. दे० १०.११ निवर्ततां, व० निवर्तता (→निवर्ततां); दे० यामो (→यज्ञो) -d) व० ३ न याज्या (व० १०), दे० १-११ ते० न० न पूज्या (→नेष्टव्या), दे० देयता (→देयतावृत्ति).

४६. -a) व० १.३ तमुवाच, व३ तमुपेत्य (→तमुपेत्य). -b) दे० मित्रावरुणयोः सुत. -d) व० ३ व (→व३ वि) सिष्टस् (→वसिष्ठस्); दे० ३-४ ते० तपता निधि (→तपता वर).

४७. -a) शा० का० १.२ जितैर्जितैर्, दे० जितैर्जितैर् (→जितैर् जितैर्), व० दैत्ये (→दैत्यै); दे० किं तैर्जितैर्महादैत्य -b) दे० सजिताननुश्रासय (?) -c) दे० ते० प्रहर्तुम् (→प्रहर्तुम्); दे० प्रहर्तुमिच्छसि हि यम् -d) शा० चान्तकम् (→चान्तकम्).

४८. -a) मुने. ते वै (→तुभ्यम्). -b) व० १.२ समन्तत, दे० ५ महासुर (→महासुर) -c) दे० तस्मिञ्जिते हरि जितं, दे० तस्मिञ्जिते जितं यद्भि, न० तस्मिञ्जितेभिजित. -d) कारा. दे० १-११.११ ते० न० सर्वमन्यच्च (नारा ११) भूतल, व० सर्व (भव) मन्यस्व भूतल.

४९. -a) व० ३.३ वसिष्ठ (→वसिष्ठ). -c) दे० ११ (तुभ्यम्) विजितु (→विजितु).

५०. -a) दे० नर, दे० वच दे० यम (→यम) -b) व० १.२ गत्वाऽप्येव, व० दे० ते० गत्वाऽप्येव, दे० गत्वाऽप्येव च, दे० गत्वाऽप्येव च (→गत्वाऽप्येव च). -c) व० १-३ दे० १-११ न० समा-ह्वय (→स समाह्वय). -d) शा० कारा का० १.२ दे० १-११ अम्य-गात्, व० ३ दे० १-११ गात्, (→आगमत्).

५१. -a) शा० का० १.२ समेत्य (?) (→समेत्य); व० ३ दे० १-११ न० प्रजितं (व० ११) च (→[प्र]जितव्य). -b) शा० का०

स समारुह्य महिषं केशवान्तिकमागमत् ॥ ५०
 समेत्य चाभिवाद्यैनं प्रोवाच मुरचेष्टितम् ।

स चाह गच्छ मामद्य प्रपयस्व महासुरम् ॥ ५१
 स वासुदेववचनं श्रुत्वाऽभ्यागात् त्वरान्वितः ।

एतस्मिन्नन्तरे दैत्यः संप्राप्तो नगरीं मुरः ॥ ५२
 तमागतं यमः प्राह किं मुरो कर्तुमिच्छसि ।

वदस्व वचनं कर्त्ता त्वदीयं दानवेऽवर ॥ ५३
 मरुत्वाच ।

यम प्रज्ञासंयमनाविष्टुतिं कर्तुमर्हसि ।
 नो चेत् तवाद्य छित्त्वाऽहं मूर्धानं पातये श्रुति ॥ ५४

तमाह धर्मराड् ब्रह्मन् यदि मां संयमाद् भवान् ।

वै. ६०.

व० ३ दे० ३-५ ७.१० मुर, व० मर, दे० मरु (→मुर). -c) शा० कारा. का० १.२ ममेव, व० माताव (?) , दे० मत्वा (→मामव); दे० १-४ ते० तमागच्छत (दे० ११) मरुह (दे० हम्). -d) दे० प्रपय त्वं (→प्रपयस्व).

५२. -a) दे० ३ ते० वासुदेवो (→वासुदेव). -b) व० ३ श्रुत्वाभ्यागात्तत्त्वान्वित, दे० १-४ श्रुत्वागात् त्वरान्वित, दे० ११ (श्रुत्वा) अभ्यागात् त्वरा(दे० ११)न्वित दे० अभ्यागात् त्वरान्वित, -c) दे० प्राप्तो (→दैत्य). -d) शा० सम्प्राप्ते, दे० यमस्य (→सम्प्राप्ते), शा० का० १.२ व० दे० १.१० मुर, व० मर, दे० १-४ ते० पुनः, दे० मुरा (→मुर).

५३. -a) दे० १-४ ते० समागत (→तमागत) -b) कारा. दे० मुर किं, व० किं मुरे, दे० किं मुरे, दे० किं मुरो, दे० किं मुरो (?), न० किं मुर (→किं मुरो); कारा का० १.३ दे० अर्हसि (→इच्छसि) c) व० गत्वा (→कर्त्ता) -d) ते० तदीय (→त्वदीय); व० दे० २ दानवेऽवर (→दानवेऽवर).

५४. -a) व० मरुत्वाच; व० ३ मुर च; दे० मुर उवाच; दे० मुर, दे० ११ मरुत्वाच.

५४. -a) शा० का० १.२ यम (→यम); न० संयमनी (→संयमनात्); दे० भवान् यम स्वमाधान. -b) दे० इच्छसि (→अर्हसि), दे० निवर्तकत्तुमर्हसि -c) ते० तवाद्य (→तवाद्य), व० छित्त्वा वृ, व० छेत्ताह, दे० छित्ताह, ते० स्थित्वाह (→छित्ताह). -d) व० ३ दे० १-३ पातयेद् (→पातये), दे० १-११ श्रुति पातये (→पातये श्रुति).

५५. -a) व० धर्मराज- (→धर्मराज), शा० कारा का० १.२ व० ३ दे० १-११ वाचं (→ब्रह्मन्) -b) शा० का० १.३ व० १-११ मा स्यनेव, कारा. तं स्यनेव, दे० मा स्यनेव, दे० मत्स्यनेव, दे० १०

५४ गोपायति मुरो सत्यं करिष्ये वचनं तव ॥ ५५
 मुरस्तमाह भवतः कः संयन्ता वदस्व माम् ।
 अहमेनं पराजित्य वारयामि न संशयः ॥ ५६
 यमस्तं प्राह मां विष्णुर्देवश्चक्रगदाधरः ।
 इवेतद्वीपनिवासी यः स मां संयमतेऽच्ययः ॥ ५७
 तमाह दैत्यशार्दूलः क्वासौ वसति दुर्जयः ।
 स्वयं तत्र गमिष्यामि तस्य संयमनोद्यतः ॥ ५८
 तमुवाच यमो गच्छ क्षीरोदं नाम सागरम् ।
 तत्रास्ते भगवान् विष्णुर्लोकनाथो जगन्मयः ॥ ५९
 मुरस्तद्वाक्यमाकर्ण्य प्राह गच्छामि देश्वरम् ।
 किं तु त्वया न तावद्वि संयम्या धर्म मानवाः ॥ ६०

स ग्राह गच्छ त्वं तावत् प्रवर्तिष्ये जयं प्रति ।
 संयन्तुर्वा यथा स्याद्वि ततो युद्धं समाचर ॥ ६१
 इत्येवमुक्त्वा वचनं दुग्धाब्धिभगमन्मुरः ।
 यत्रास्ते शेषपर्यङ्के चतुर्मूर्तिर्जनार्दनः ॥ ६२
 नारद उवाच ॥
 चतुर्मूर्तिः कथं विष्णुरेक एव निगद्यते ।
 सर्वगत्वात् कथमपि अव्यक्तत्वाच्च तद्वद ॥ ६३
 पुलस्त्य उवाच ॥
 अव्यक्तः सर्वगोऽपीह एक एव महामुने ।
 चतुर्मूर्तिर्नगनाथो यथा ब्रह्मस्तथा शृणु ॥ ६४
 अप्रतर्क्यमनिर्देश्यं शुक्लं शान्तं परं पदम् ।

(मा) सयमते, मुने. सयमने ना (→सयमार), दे०-रवात, मुने. महात् (→मवान्) -०) पा१ का१.२ बा१.२ दे०-११ गोपितासि पुर (दे० १०) सत्य, वार यो मा सयमते सत्य, व३ गोपाय मे वया शुक्लं, दे० ४ गोपायति मुरो सत्य, दे० देवानामुता सत्य, दे० १० न१ गोपितासि मुर (दे० १०) सत्यं.

५६. कारा व२ दे०-४-५-१० मुरत्, का१ व१ मरत्, दे० ११ मनुत् (→मुत्) -b) व३ क सयन्ता, दे०-४-१० ते० कोधि-कृत (दे० १०) त्व, (→क सयन्ता), दे० ४ १० ते० मे (→माम्) -०) व१ २ वृहस्प, दे० १-३-१० ते० न१ महेमेव (→वृहमेव), व१ २ पत्नियम, दे० विनिजित्य (→पराजित्य) -d) दे० वारयिष्ये (→वारयामि), दे० महीनिमा (→मे सदाय).

५७. ५६b-५८० 'देवश्च' इत्यारम्भ 'विष्णुर' इति यावन्नास्ति (इ. स) -३) दे० ग्राह (→प्राह): वारा यो, दे० ५-१०-११ ते० मे (→मा) -०) पा१: 'द्वीपनिवासा, दे० 'द्वीप(?) शिवाक्षी (→'द्वीपनिवासी') -०) न१ यो मा (→स मा): दे० [ब]न्धुत (→[ब]न्धव).

५८. व३. ० (इ. १७ पा वि), -b) दे०-४-१० ते० न१ कोतय (→युज्य) -०) दे० १० स्वय उत्रगमिष्याम, -d) ते० तत्र (→तस्य), पा१ का१ २ यम, वारा. यम (→[उ]त्त) ३, व१ तस्या (?) सयमतेवक, व३ तस्या सयममुत्सुक.

५९. व३. abo ० (इ. १७ पा वि), ते० १ 'मनुवाच य' चिह्नितम्

६०. -३) व१ मरत्, पा१ का१ व३ ३ दे०-५-१० ते० मुरत्, दे० ११ मनुत् (→मुत्) -b) दे० तत्र व (→वैरुव). -०) पा१: वारा का१ त्वया न य, का१ त्वया व न, व३ त्वया न * (→तु त्वया न). -d) दे० अय, दे० धर्म- (→धर्म).

६१. -३) दे० ग्राह (→प्राह): दे०-४ १० ततो मा, दे० ३ ते० त्वमी वा, दे० त्व नो वेत्, न१ स नो वा (→स्वं तावत्): कारा, स ग्राह स गच्छ तावत्. -b) दे० प्रवर्तिष्ये, ते० प्रवृत्तिष्ये (→प्रवर्तिष्ये); व१ २ स्वय प्रति, दे०-३ यमे मुरे (दे० १०) मुरे, दे० यमे मुरे, दे० जगत् पुन, ते० याम मुरे, न१ जगद पुर (→जय प्रति) -०) व१ २ समन्त त (व० १०) यया, व३ समन्त वा यया, दे०-४ ते० संयन्त वा (दे० १०) यया, दे० संवेत्त वा यया, दे० १० संयन्त वा (दे० १०) यया, न१ सयन्ता चायया (→सयन्तुर्वा यया), व३ स्याद वै, दे० ४ ते० वार्य (→स्याद्वि): दे० सयन्ता-यन्ता स्याद्वि -d) दे० वयो (→उत्त), का१ व३ मुर, व१ मुर (?) (→मुद), व३ दे० १० समाचरे, दे० (वमा) समाचरे, दे० समाचरे (→समाचर).

६२. -३) वारा. दे० उक्तो (→उक्त्वा) -b) व३ दुग्धाब्धि, दे० दुग्धाब्धि (→दुग्धाब्धि), दे० ११ वचनं (→क्षणवत्); पा१ का१ व१.२ दे० ३-१० ११ ते० मुर (→मुर)

छापा: ते० न१ नारद; दे० ४ नारद व; दे० कीनारद.

६३. -३) दे० ११ विष्णु- (→विष्णुर). -b) दे० एव (→एव). दे० यमोवेतिगद्यते. -०) दे० सर्वगत्वात् (→सर्व-गत्वात्). -d) पा१: कारा व३.२ व३ दे० धर्मवत्वात्, दे० ११ म * मन्वात् (→मन्वत्वात्): दे० मुदत (→मद वद).

छापा: का१ दे० व१ न१ पुनस्त्य; दे० ४ पुनस्त्य व०.

६४. -३) वारा धर्म्या (→धर्म्या), व१ सर्वगोरे व, दे० सर्वगो व्यानी (इ), दे० सर्वगो व्यानी (→सर्वगोरे) -३) व१ यम (→यया): दे० [अ]य (→अया)

६५. -३) व३ २ वृहस्पतिर्निरुद्ध -b) व३ सीत, दे० सीत (→सीत); व१ पर परं (→परं पर). -०) व३ देवाः (→देवा-

वायुदेवाख्यमव्यक्तं स्मृतं द्वादशपत्रकम् ॥ ६५

नारद उवाच ।

कथं शुक्लं कथं शान्तमप्रतर्क्यमनिन्दितम् ।

कान्यस्य द्वादशैवोक्ता पत्रका तानि मे वद ॥ ६६

पुलस्त्य उवाच ।

शृणुष्व गुह्यं परमं परमेश्वरभाषितम् ।

श्रुतं सनत्कुमारेण तेनाख्यातं च तन्मम ॥ ६७

नारद उवाच ।

कोऽयं सनत्कुमारेति यस्योक्तं ब्रह्मणा स्वयम् ।

तवापि तेन गदितं वद मामनुपूर्वशः ॥ ६८

पुलस्त्य उवाच ।

स्वः). -d) का२ १निकम्, व१ १वचकं, दे१ १निक, दे११ १मन्त्रक
(→१निकम्).

॥६५॥ ते१ न१ नारदः ॥ दे१.२.३ नारद उ .

६६. वा-३ दे१ न१ ab ०: -a) का१ मुक्त, दे२ शुक्ल
(→शुक्ल) -b) दे१-३ ते१ 'नारद उवाच' इत्यस्यान्तरमधिकम्—
वायुदेवेति किं नाम चतुर्मुक्तिः कथं पदम्. -c) शा१ कारा का१.२
का३अस्य, व३ का३अस्य (→कान्यस्य) दे१-४.१० ते१ द्वादशोक्तानि
(→द्वादशैवोक्ता). -d) शा१ का१.२ पत्रिकास्, दे१ परकास्
(→पत्रकाः) कारा पत्रिकास्वमे वद व३ पत्रकाणि च मे वद दे१-४ १०
ते१ पत्रकाणि महामुने, दे१ तस्योक्तं ब्रह्मण स्वय मे वद ?.

॥६७॥ का१ दे१ ते१ न१ पुलस्त्यः ॥ दे१.४ पुलस्त्य उ. दे१
श्रीपुलस्त्य

६७. -a) व२ गुह्य परम, दे१.१० वचन गुह्य, दे२-४ ७ ते१
परम गुह्य (→गुह्य परम) -d) का१ दे१० च यन्मम, दे१ श्रुत
मम, न१ तया मम (→च तन्मम).

॥६८॥ ते१ न१ नारदः, का१ दे१.२.४.५ नारद उः दे१ श्री
नारदः.

६८ -b) दे१ यवोक्त, ४यवोक्त, दे१ यवोक्त, दे१ तयोक्त
(→यवोक्त), दे१ ब्रह्मण (→ब्रह्मणा) -c) दे१ गदित (?)
दे१ गदित (→गदित).

॥६९॥ का१ दे१.७ ते१ न१ पुलस्त्यः ॥ दे१ २ पुलस्त्य उ. दे१
श्रीपुलस्त्य उवाच.

६९ -b) दे१ तस्या (→तस्या) -c) शा१ कारा.
का१.२ व२.३ दे१.७ साम्प्रत (→सञ्जात). -d) दे१ विचारक
(→विचारकम्).

धर्मस्य भार्याऽहिंसाख्या तस्यां पुत्रचतुष्टयम् ।

संजातं मुनिशार्दूल योगशास्त्रविचारकम् ॥ ६९

ज्येष्ठः सनत्कुमारोऽभूद् द्वितीयश्च सनातनः ।

तृतीयः सनको नाम चतुर्थश्च सनन्दनः ॥ ७०

सांख्यवेत्तारमपरं कपिलं बौद्धमासुरिम् ।

दृष्ट्वा पञ्चशिखं श्रेष्ठं योगयुक्तं तपोनिधिम् ॥ ७१

ज्ञानयोगं न ते दद्युर्ज्यायां तोऽपि कनीयसाम् ।

मानमुक्तं महायोगं कपिलादीशुपासतः ॥ ७२

सनत्कुमारश्चाभ्येत्य ब्रह्माणं कमलोद्भवम् ।

अपृच्छद् योगविज्ञानं तम्रुवाच प्रजापतिः ॥ ७३

ब्रह्मोवाच ।

७०. -a) दे१ सनत्कुमारो ह (→सनत्कुमारोभूद्). -c)
का२ दे१ नामस् (?), दे१ न१ नाम्ना (→नाम). -d) व१.३
सनन्दकः, दे१.७ सनातन (→सनन्दन).

७१. -a) दे१ ३ संख्या (→सांख्य). -b) कारा. दे११
बौद्धम् (→बौद्धम्); दे१ धापुरि, दे११ धापुरि (?) (→धापुरि).
-c) कारा. का१.२ व१.२ दे१ ज्येष्ठ (→ज्येष्ठ). -d) दे१ योगं
युक्ति (→योगयुक्त). दे१.२ द्विजोत्तम (दे१ १०), दे१ द्विजोत्तमं
(→तपोनिधि).

७१ श्लोकात्परं दे१ अधिकम्—ज्ञानयोनिति.

७२. -a) व१ २ तैर् (?) (→तैः) व३ ततस्ते वन्दनं
दत्त, दे१.४ ते१ ततस्तस्यासनं दद्याद्, दे१ तत स्वमासनं दद्युः,
न१ तत स्वयं सन दद्यात् -b) शा१ का१ २ दे१ १.१० ज्यायसो
(का१ दे१ १०)ति, व३ दे११ ज्या ३ सोपि, दे१ ३ ज्यायानपि, दे१
सर्वाति, ते१ ज्येष्ठाय न (→ज्यायांसोपि), व१ कनीयसा, व१.२
कनीयसा, व२ दे१ कनीयस, दे१ ५ न१ कनीयस, दे१ ३ ते१ कनीयसे
(→कनीयसाम्). -c) शा१ शान्तबुध्नं, व१ मानमुज्ज्व (?), व२
दे१.७ मानमुह्य (दे१.७ १०), व३ मानमुज्ज्व, दे१-३ ते१ मोनं (दे१
१०) मुक्तत्वा, दे१ मोन वैच, दे१० मोन मुह्य, न१ मानमुह्य, मुने.
मौन मुह्य (→मानमुह्य), व२ दे१ महायोगी, व३ सदायोगी, दे१
महायोगा (→महायोग). -d) का१ अपासत, व१ दे१-४.१० ते१
उवाच स, व२ उपासत, दे१ अपास्य तु, न१ अपास्य च (→उपा-
सत).

७३. -a) कारा. सनत्कुमारोऽभ्येत्य. -b) व१ ब्रह्मण्य
दे१ ब्रह्मणी (→ब्रह्मणं). -c) दे१ योगविद् ज्ञानं (→योगविज्ञानं).
॥कारा. व३ ०: दे१.१० ब्रह्मा उवाच; ते१ न१ ब्रह्मा.

कथयिष्यामि ते साध्य यदि पुत्रत्वमिच्छसि ।

यस्य कस्य न वक्तव्यं तत्सत्यं नान्यथेति हि ॥७४॥

सनत्कुमार उवाच ॥

पुत्र एवास्मि देवेश यतः शिष्योऽस्म्यहं विनो ।

न विशेषोऽस्ति पुत्रस्य शिष्यस्य च पितामह ॥ ७५ ॥

ब्रह्मोवाच ॥

विशेषः शिष्यपुत्राभ्यां विद्यते धर्मनन्दन ।

धर्मकर्मसमायोगे तथापि गदतः शृणु ॥ ७६ ॥

पुत्राग्नौ नरकात् त्राति पुत्रस्तेनेह गीयते ।

शेषपापहरः शिष्य इतीय वैदिकी धृतिः ॥ ७७ ॥

सनत्कुमार उवाच ॥

कोऽयं पुत्राग्नौ देव नरकात् त्राति पुत्रकः ।

कस्मान्छेयं ततः पाप हरेच्छिष्यश्च तद्वद ॥ ७८ ॥

ब्रह्मोवाच ॥

एतत् पुराणं परम मह्यं

योगाङ्गयुक्तं च सदैव यच्च ।

तथैव चोत्र भयहारि मानव

वदामि ते साध्य निशामयैनम् ॥ ७९ ॥

इति श्रीवामनपुराणे चतुस्त्रिंशोऽध्यायः ॥३४॥

७४ ब१.२ cd ○ -a) का२ ब१.३ दे३ माध्य, ते१ न१ साध्य (→साध्य) -b) शा१ कारा का१.२ ब१.३ दे३ ७.११.११ यदि पुत्र (ब३ 'नो) ति (ब३ 'ति) मे यच, दे३ यदि पुत्रत्वमेव मे -c) शा१ कारा का१.२ दे३ १०.११ शृणीषि कुप्ये तच्च, ब३ यदि शृणीषे नित्य, दे३ श्रवीमि कुप्ये तच्च, दे३ कथं यस्त्वनन्दनो(?) , न१ कथयस्त्वनन्दन मे -d) शा१ का१.० ज्ञान साध्यश्च तु (का२ म + तु)तो भव, कारा ज्ञान साध्यमुक्तो भवात्, ब३ गमना नाम्यमानस, दे३ १०.११ ज्ञान (दे३ ११ 'न) साध्य (दे३ 'स्ते) मुक्तो भव (दे३ 'वाव) न१ त २ एव नाम्ययेति हि

छदे३ १.२ ४.७ सनत्कुमार उ, दे३ ते१ न१ सनत्कुमारः.

७५ दे३ ११.५ b 'स्म्यह' इत्यारम्भ ७६.० 'योगे इति वादव नास्ति -a) ब१.० देवेश (→देवेश) -b) य- शिष्यो ह्यहं, दे३ १.० ते१ शिष्योऽस्मि ते (→शिष्योऽस्म्यह) न१ प्रभो (→विनो) -d) दे३ पितामह (→पितामह)

छदे३ ११.० दे३ ब्रह्मा उ, दे३ १० ब्रह्मा उवाच, ते१ न१ ब्रह्मा

७६ दे३ ११.१ abc ○ (ब्र ७५ पाणि) -a) शा१ कारा ब१.० दे३.७ पुत्रशिष्याभ्यां, ब१.३ मुक्तशिष्याभ्यां, दे३ ३ ते१ मुक्तपुत्राभ्यां, दे३ सत्यपुत्राभ्यां (→शिष्यपुत्राभ्यां) -b) शा१ धर्मनन्दन, दे३ धर्मनन्दन (→धर्मनन्दन) -d) ब१.० तच्चपि, ब३ तच्चपि, ब३ दे३ ३ न१ तच्चपि (→तथापि), ब३ दे३ १.० न१ वदत (→वदत)

७७ -a) न१ 'नाम्ना (→'नाम्नो) ब३.३ न१ नाता (→त्राति) दे३ ४ पुत्र पुत्रत्वात् त्राति, ते१ पुत्र न नरकात् त्राति -b) दे३ पुत्राग्नौ (→पुत्राग्नौ) -c) ब१.० ब३ दे३ शेष (→शेष) दे३ ११ शिष्य (→शिष्य) -d) शा१ ब१.० नृतीय, कार त्वितीय, ब३ इतीय (→इतीय) शा१ वैदिके (→वैदिके) छदा१ का१ दे३ १ न१ सनत्कुमार, दे३ ४ सनत्कुमार उ

७८ -a) ब१.० पुत्राग्नौ (→पुत्राग्नौ), ब३ कोय

पुत्राग्नौ, दे३ सोय पुत्राग्नौ -b) ब३ ३.३ त्राति, दे३ ३ ते१ यस्तस्मात् त्राति, दे३ यस्तस्मात् त्राति, दे३ यत् तस्मात् त्राति, मुने यस्तस्मात् त्राति च (→नरकात् त्राति) न१ पुत्रक (→पुत्रक) -c) ब१.० दे३ ४.१० ते१ तस्मात् (→कस्मात्) ब३ दे३ ५.१० ते१ न१ तया (→ततः) -d) दे३ ४ ते१ शिष्यो हस्ति, दे३ न१ हरेच्छिष्यम् (→हरेच्छिष्यम्)

छदा१ दे३ ब्रह्मा (दे३ 'ह्मा) उवाच न१ ब्रह्मा

७९ -a) दे३ नात पुराण (→एतत् पुराण) दे३ मह ययो(यो) (→मह्यं) -b) ब३ योगाङ्ग (→योगाङ्ग) दे३ ४.१० ते१ तथा सदैव (→सदैव यच्च), का१ ययोगयुक्त च सदैव यच्च, दे३ सयोगमत्पुत्रिकार सदैव न१ मयोत्तम मुक्तिपद सदैव -c) ब३ सदैव, न१ तथैव (→तथैव) ब३ दे३ ७.१०.११ भयहारि (→भयहारि) दे३ ४.१० ते१ पुण्य, दे३ च मान, न१ मानवा (→मानव), कार भयस्य चोत्रस्य विनाशि साध्य, दे३ न१ तत्र (न१ 'तत्र) ब३ चोत्र त्वय (?) कारि मानवा -d) ब३ ३ निगमयेत् (→निगमयेत्), दे३ ४.१० ते१ वदामि (दे३ 'वद?) ते (दे३ 'ति) नाम्य ते दे (दे३ 'न) न पाप, दे३ त्वमस्ति तत्साध्य नियामितत

७९ इतोवातर ते१ ब्रह्मिकम्—श्रीहृण्पापमस्तु

पुष्पिका—शा१ का१.० ब३ दे३ ७ ते१ इति श्रीवामनपुराणे, कारा दे३ १० न१ इति श्रीवामनपुराणे भैरवप्रादुर्भावे ब३.३ दे३.० ४.५ इति वामनपुराणे दे३ श्री वामनपुराणे दे३ इति वामनपुराणे सरोमहादेवे मुने इति श्रीवामनपुराणे पुनस्तत्पुत्राग्नौ भैरवप्रादुर्भावे अध्ययनात्—ब३.३ दे३ ४.१० ते१ न१ ○, शा१ ब१.० दे३ ११ भैरवप्रादुर्भावे, कारा पुनः शिष्योऽस्मिन्ना नाम; ब१.० दे३ भैरवप्रादुर्भावे नाम अध्ययनसंख्या—शा१ ब१.२ ब३ दे३ ३.३ ○, कारा पञ्चप्रादुर्भावे, का१ ११.०.११, ब१.० पञ्चविंशोऽध्याय, दे३ १० ११.०.११, दे३ पञ्चविंशोऽध्याय, दे३ ब्रह्मादोऽध्याय, दे३ न१ अष्टविंशोऽध्याय, दे३ ११ ११.०.११, ते१ एषपञ्चविंशोऽध्याय, मुने पञ्चविंशोऽध्याय

प्रक्षोवाच ।

परदाराभिगमनं पापीयांसोपसेवनम् ।
पारुष्यं सर्वभूतानां प्रथमं नरकं स्मृतम् ॥ १
फलस्तेय महापापं फलहीनं तथाऽऽनम् ।
छेदनं वृक्षजातीनां द्वितीयं नरकं स्मृतम् ॥ २
वज्यादानं तथा दुष्टमवध्यवधन्धनम् ।
विवादमर्थहेतुस्थं तृतीयं नरकं स्मृतम् ॥ ३
भयदं सर्वसत्त्वानां भवभूतिविनाशनम् ।

३५

॥ शा१ कारा का१ २ ०, बा१ २ ते१ पुनस्त्य उवाच, दे१ २
पुनस्त्य च; दे१० ब्रह्मा उवाच ना ब्रह्मा

१ दे१ ०८ ० -b) शा१ पापेवालोप°, दे१ ३ ते१ पापिना
मर्ति°, दे१ १० पापिनामुप° (-पापेवालोप°) -d) दे१ ५ ७ १० ११
मतम् (-स्मृतम्)

१ श्लोकात्पर दे१०. अधिकम्—

२४३ • पापिनामुपसेवनम्

२ बा१ ३ दे१ ना ० -a) दे१ ११ फलस्तेय (-फल-
स्तेय) -b) कारा का१ तथा वनम्, दे११ तयावनम् (-तयाऽवनम्)
-c) शा१ कारा का१ २ दे१ ११ पाटनं, दे१ पा • न (-छेदनम्)

३ ना ० -a) का१ वृक्ष, +वृत्त्या, बा१ चय्या°, दे१ ४
१ ते१ वज्यं (-वज्यां) बा१ चोय्यादि (वा ?) न तथा दृष्ट -b)
दे१ वज्यानां (-वज्यं) -c) मुने विवादो (-विवाद), शा१
कारा का१ २ अर्थमुच्छ च, बा१ ३ दे१ वज्यं (बा१ °व, दे१ °व्य)
हेतुत्व, दे१ ४ १० ते१ बान्धवं सार्धं (-अर्थहेतुत्व) -d) शा१
दे१ मतम् (-स्मृतम्)

अथ श्लोक दे१ द्विरावृत्तः ।

४ -a) दे१ भवदं (-भयदं) दे१ २ १ ते१ ना सर्वभूतानां,
दे१ सर्वकालाभ्यां (-सर्वसत्त्वानां) -b) कारा सर्वभूति, दे१ भव-
भूति, दे१ भवभूति- (-भवभूति) -c) बा१ ३ भ्र सन, दे१ २ ४
ते१ वज्यं, दे१ वज्यं (-भ्रसनम्); बा१ भूताच्चं (?), बा१ ३
धर्माच्च, दे१ ४ ते१ धर्मस्य (-धर्माणां) -d) दे११ चतुर्थं
(-चतुर्थं)

५ -a) दे१ पारण (-मारणम्), दे१ मित्रकौ • स्वा, दे१

अंशनं निजधर्माणां चतुर्थं नरकं स्मृतम् ॥ ४
भारणं मित्रकौटिल्य मित्र्याऽभिपन्नं च यत् ।
मिष्टकाशनमित्युक्तं पञ्चमं तु नृपाचनम् ॥ ५
यन्त्रः फलादिहरणं यमनं योगनाशनम् ।
यानयुग्यस्य हरणं षष्ठ्युक्तं नृपाचनम् ॥ ६
राजभागहरं मुढं राजजायानिपेयणम् ।
राज्ये त्वहितकारित्वं सप्तमं निरयं स्मृतम् ॥ ७
लब्धत्वं लोलुपत्वं च लब्धधर्मार्थनाशनम् ।

दे१ ११.

नित्यकौटिल्य (-मित्रकौटिल्य) -b) दे१ ११ मित्रायन, दे१ ११ मित्र-
यन, दे१० मित्रसन (-मित्रसनम्), दे१ ४ ते१ तथा (-च यत्)
-c) दे१ सष्टकाशनम्, दे१ मृपकाशिवम्, दे१० मुष्टकाशनम्, ना
मुष्टकाशित्वम् (-मिष्टकाशनम्), बा१ ३ दे१ ४ ते१ एवोक्त
(-इत्युक्तम्) -d) शा१ नृपाचनम्, बा१ २ तु नृपाचनम्, बा१ तुल्य-
पाचनम्, दे१ ४ ते१ कलनाशनम्, दे१ नृपाचन, दे१ ११ तु नृपाचनम्,
दे१० तु नृपाचनम्, ना तु नृपाचनम् (-च नृपाचनम्), दे१
पञ्चक नरक स्मृतम्

६ -a) ते१ पत्र (-यन्त्र) शा१ कारा का१ २ पुरोहित यन्त्र-
कर, बा१ २ पु(नाप्र)रोहण यन्त्रकर, बा१ पुरोहण पत्रकर, बा१ प्ररोहण
मत्तकर, दे१ प्ररोहणं पत्रकर, दे१ यन्त्राहत यन्त्रकर, दे१ पुरोहण
यन्त्र (र्ष) रं, ना यन्त्राहत यन्त्रकर, -b) दे१ यमने (-यमनं).
कारा योग्य° (-योग°) -c) का१ २ बा१ ३ दे१ २ ४ ५ ते१ युग्यस्य,
दे१ युग्यस्य (-युग्यस्य), दे१ यममुक्तय करणम्, ना यदयुक्तय
करणम् -d) का१ २ दे१ नृपाचनम्, दे१ ५ ११ नृपाचनम्, दे१
नृपाचनम्, दे१० नृपाचनम् (-नृपाचनम्)

७ दे१ ७a-cb ० -a) बा१ २ हूर पूर्व, बा१ २ हूर पूर्व, ना
हूर पूर्व (-हूर पूर्व), दे१ गज्याहूरण मोक्ष -b) बा१ भाष्य°
बा१ भाष्या° (-जाया°) -c) कारा राज, दे१ ४ १० ते१ ना
राज्ञाम् (-राज्ये) दे१ ३ अहितकृत्यं, दे१ १० अहितकारित्वं,
ते१ अहितकृत्यं, (-स्वहितकारित्वं), दे१ धनस्याहितकारित्वं -d)
दे१ ४ १ १० ते१ नरक (-निरयम्)

८ दे१ ab ० (द. ७ वा लि) -a) दे१ लुप्त्यं (-
लुप्त्यं), दे१ लुप्त्यामर्षनाशनम्, दे१ धर्माधर्मानुशासनम् -c)
कारा लौक्य°, बा१ नागा°, दे१ २ लाल°, दे१ लोल°, ते१ (वा) लाल°,

६१.८ लालामंकीर्णमेवोक्तमष्टमं नरकं स्मृतम् ॥ ८
विशेष्यं ब्रह्महरणं ब्राह्मणानां विनिन्दनम् ।
विरोधं बन्धुभिश्चोक्तं नवमं नरपावनम् ॥ ९
शिष्टाचारविनाशं च शिष्टद्वेषं शिशोर्वधम् ।
शास्त्रस्तेयं धर्मनाशं दशमं परिकीर्तितम् ॥ १०
पटङ्गनिघनं घोरं पाहुण्यप्रतिषेधनम् ।
एकादशममेवोक्तं नरकं सङ्ग्रहचमम् ॥ ११
सत्सु नित्यं सदा चैरमनाचारमसत्क्रिया ।
संस्कारपरिहीनत्वमिदं द्वादशमं स्मृतम् ॥ १२

न। दासी^० (→साता^०) -d) कारा तया, दे। युवै (→स्मृतम्)
९. -a) या। दे। विप्रोक्त, व। विशेष, व२ विप्राणा,
व३ विप्राण, दे। २ विप्रोक्त, दे३ वि (वि) पोक्त, दे। विप्रोक्त, दे३
विप्रोक्त, दे३ विप्रोक्त, दे३ न। विप्राण, दे३ विप्रोक्त, दे। विप्रोक्त
(→विप्रोक्त), व२ विप्रोक्त, व३ ब्रह्महरणम् (→ब्रह्महरणम्) -b)
व। अनिन्दनम्, दे-९ च निन्दनम् (→विनिन्दनम्) -c) या।
कारा बन्धुभिः (या। शो) ध्य, व। २ बन्धुभिश्चोक्त, दे-१०
॥ ब्रह्मभिश्चोक्त (→बन्धुभिश्चोक्तम्) -d) दे। २ नरपावनम्, दे३
नरपावनम्, दे३ नरपावनम्, दे३ न। नरपावनम्, दे। नरक स्मृतम्
(→नरपावनम्)

१०. -a) दे३ वि (वि) शिष्टा^० (→शिष्टा^०) -b) दे३ विप्रो
(→शिष्टा^०), दे। २ योर्वै (दे० च) ध्य, दे३ वे। योर्वैधम्
(→शिष्टोर्वैधम्) -c) व२ ३ धर्मनाशं (ब० ना), दे। ४ १० वे।
धर्मस्तेयं, दे। धर्मनाशं (न), दे३ न। धर्मनाशं (→धर्मनाशं)
-d) न। नरक स्मृतम् (→परिकीर्तितम्)

११ वे। cd ० -b) दे। न। पटङ्गनिघ्न^० (→पटङ्गनिघ्न^०),
व३ प्रतिषेधनम् (→प्रतिषेधनम्) ब० पटङ्गनिघ्नप्रतिषेधनम् -c)
कारा एकादशमोक्तं च, व३ एकादशमोक्तम् (१), दे। ४ एकादश
ममेवोक्तम्, न। एकादशममेवोक्तम् -d) या। सङ्ग्रहचमं, कारा
सङ्ग्रहचमं, न। स (स?) प्रसिद्धम् (→सङ्ग्रहचमम्)

१२ -a) दे। ४ १० वे। न। निष्ठा (→नित्यम्) दे
महा (→महा), दे। ४ वे। कोरम्, दे३ बन्ध्या, न। कोर्वं
(→कोरम्) -b) न। अनाचार्यम् (→अनाचार्यम्), दे३ वे। अना
चार्यम् (वे। ध्यम्) (→अनाचार्यम्) -c) व। ३ दे३ ३९ वे। न।
अतिरे (दे। शो) नरकम् (व। ३ ध्य) (→अतिरेकनरकम्) -d)
व३ ध्यं (→ध्यम्), कारा द्वादशमं स्मृतम्, दे। ४ वे। द्वादश-
ममेवोक्तम् (→द्वादशमं स्मृतम्)

१३ -b) व। परमार्थम् (१), व३ परमार्थम् (→परमार्थम्)

हानिर्धर्मोर्थकामानामपवर्गस्य हारणम् ।
संसेदः संविदामेत् त्रयोदशममुच्यते ॥ १३
कृपणं धर्महीनं च यद् यज्यं यच्च वह्निदम् ।
चतुर्दशममेवोक्तं नरकं तद् विगृहीतम् ॥ १४
अज्ञानं चाप्यसूयत्वमशौचमशुभावहम् ।
स्मृतं तत् पञ्चदशममसत्त्वचनानि च ॥ १५
आलस्यं वै षोडशममाक्रोशं च विशेषतः ।
सर्वस्य चाततायित्वमावासेऽग्निदीपनम् ॥ १६
इच्छा च परदारो नरकाय निगद्यते ।

त्य, कारा हानय (→हारणम्) -a) दे। ३ वे। संसेदः,
(→संसेदः), या। का० भर्तृहन्तृभ (व३ २ त्व) तदितम्, कारा
हन्तृत्वं भर्तृस्तदितम्, व। भर्तृहन्तृभ तदितम्, व। ० हन्तृ हन्तृ
भ्यम् (ब० च) तदितम्, व३ हन्तृहन्तृ (भ) तदितम्, दे-१ हन्तृ
हन्तृ च तदितम्, दे३ हन्तृ हन्तृ समर्थम्, न। हन्तृ हन्तृभ्यस्तदितम्
-d) व। दे। ३ १० तद् (व३ २ व। ३ तद्) तदितम्, दे।
नयोदशम् (→नयोदशम्) कारा उच्यते तयोदशम्

१४ व। ० ० -a) या। दे। ४ १० वे। न। कृपणम्
(→कृपणम्) -b) व। ३ (य) दुर्बलम् (→यद् यज्यं यच्च); व।
यत्तन्निष्ठम्, न। यत्तन्निष्ठम् (→यत्तन्निष्ठम्) -c) कारा
चतुर्दशं च तदितम्, दे। ४ वे। चतुर्दशं तदितम् -d) या।
तद् विगृहीतम्, व। न। सङ्ग्रहितम् (→सङ्ग्रहितम्), व३ नर
कं विगृहीतम्

१५ -a) कारा. घनूपावनम्, दे। ३ वे। अस्तुत्वनम्,
दे। १० अस्तुत्वनम् (→अस्तुत्वनम्) -b) या। कारा व। ० वातु-
भावहम्, व। ३ दे। न। वातुभा च वातु (→अस्तुत्वनम्); दे। १० वा-
तुभाभावहम् -c) व३ धृतम् (→स्मृतम्), दे। ४ वे। धृतम्
(→धृतम्); कारा स्मृतं पञ्चदशं तच्च -d) दे। ३ धृतम्
(→धृतम्), मुने ह (→च) दे। ३ अस्तुत्वनम्

१६ -a) व। ३ स्वाशोऽनम्, दे। ४ वे। षोडशम् (→षो
डशम्); कारा आनस्य दोषं धर -b) व। ३ आनस्य च,
दे। ३ आनस्य, दे। आनस्य तु, वे। आनस्य च (→आनस्य च)
-c) व। कारा व। ३ स्वर्गना, न। स्वर्ग ना (→स्वर्ग
ना) -d) व३ ३ ध्यम्, दे। ४ १० वे। ध्यम्, दे। ३ ध्यम्,
दे। ३ ध्यम्, न। ध्यम् (→ध्यम्)

१७ -a) दे। ४ तु (→च) -b) व। ३ नरकाय (→नरकाय)
-c) या। कारा व। ३ ध्यं (→ध्यम्); या। कारा व। ३ ध्यम्,
व। ध्यम् (१), व३ ३ ध्यम्, दे। ४ १० वे। ध्यम्, दे। ३ ध्यम्

ईर्ष्याभावश्च मत्स्येषु उद्धृत्तं तु विगर्हितम् ॥ १७
एतैस्तु पापैः पुरुषः पुत्रामाद्यैर्न संशयः ।
समुक्तः प्रीणयेद् देवं संतत्या जगतः पतिम् ॥ १८
प्रीतः सृष्ट्या तु शुभया स पापाद्येन मुच्यते ।
पुंतामनरकं धोरं विनाशयति सर्वतः ॥ १९
एतस्मात् कारणात् साध्य सुतः पुत्रेति गद्यते ।
अतः परं प्रवक्ष्यामि शेषपापस्य लक्षणम् ॥ २०
ऋणं देवर्षिभूतानां मनुष्याणां विशेषतः ।

पितृणां च द्विजश्रेष्ठ सर्ववर्षेषु चैकता ॥ २१
ओंकारादपि निर्वृतिः पापकार्यकृत्य यः ।
मत्स्यादश्च महापापमगम्यागमनं तथा ॥ २२
वृत्तादिविक्रयं धोरं चण्डालादिपरिग्रहः ।
स्वदोषाच्छादनं पापं परदोषप्रकाशनम् ॥ २३
मत्सरित्वं वाग्दुष्टत्वं निष्ठुरत्वं तथा परम् ।
टाक्तिवं तालवादित्वं नाम्ना वाचाऽप्यधर्मजम् ॥ २४
दारुणतवमधार्मिक्यं नरकावहमुच्यते ।

बं. ११. २

(→सत्येषु). दे० ईर्ष्याभावः स्वसाध्यत्वम्, न। ईर्ष्याभावः स्वसाध्यत्वम्.
-d) बाप. उद्धृतं तत्, बा२ धृष्टं तु, का। लघुत्वं तु, बा२ दे०-३ ते।
उद्धृतत्वं, न। उद्धृतत्वं (→उद्धृतं तु); दे० धृष्टत्वमिति गृहीतम्
१८. -a) बा२ एते (→एतैः). -b) बा२ पुत्रानाम् (?), बा२
पुत्रामाद्यैर्न (?), दे० पुत्रामाद्यैर्न दे० पापानां वै, न। पुत्रानां
वै (→पुत्रामाद्यैर्न); न। असंशयः (→न संशयः). -d) बा२
संयुक्तः, न। विमुक्तः, न। विमुक्तः (→संयुक्तः). -d) बा२
बा२.३ मत्स्ये तेन चाच्युतः, कारा, सत्यधर्मं च वै पतिम्,
बा२.३ सुते सततमच्युतः (बा२ 'मुच्यते'), बा२ सतत भक्तिवत्सलम्,
दे०-७.११ मत्स्ये तेन (दे०-११ 'तेन') चाच्युतम्.

१९. बा२.३ ab O. -a) दे० प्रीतः (→प्रीतः). दे० पृष्ट्या,
न। वृष्ट्या (→सृष्ट्या); बा२ तेन वा नरके धोरे -b) बा२ स
प्राणैर्न मुच्यते, दे० न। स मासाद्येन मुच्यते, दे० ॥ पादेनमुच्यते.
-d) बा२ का२.३ दे०-११ विनाशः प्राह (→विनाशयति)

कारा. पुस्तके १६ श्लोकेन पूर्वार्द्धोत्तरार्द्धयोः व्यत्यासेन पाठः
२५४७ पुत्रामनरकं धोरं विनाशः प्राह सर्वतः ।

पुत्रधृष्ट्या तु शुभया सत्सत्तापासत् मुच्यते ॥

२०. -a) दे० ते। साध्यः, दे० साध्या (→साध्यः). -b)
बा२ का२.३ दे० ७.१० ११ ते। न। तत् दे०-३ सत (→सुतः); बा२
तत्र, कारा. बा२.३ दे० ११ न। पुरो नि- (→पुरेति) -d) ते। ०६
भम् (→तस्यभम्).

२१. -a) बा२ गते, दे०-३ देयम्, दे० भोजनं, ते। दिवि,
न। रोप (→रुष्टम्); न। मनुजा- (ज ?) (→भूतलाम्) -b)
दे० मनुजानाम् (→मनुष्याणाम्); दे० २.४ मनुष्याणां पितृन्, दे०
पितृणां तु नृणाम्, ते। मनुष्याणां च पितृन्, न। पितृणां प्राणिना-
मपि. -c) बा२ सर्वार्थेषु धर्मेषु, दे०-४ न। तिस्रा (दे० 'प्रा') पर-
पक्षेभ्यः (न। 'वै'), दे० विनाशवन्पक्षेभ्यः. -d) बा२ का२.३
वैवतः, कारा, वैवता, दे०-३ वैवताम् (→वैवता)

२२. -a) बा२ बा२.३ मकारात्, दे० धोरात्- (→धोका
रात्). दे० नरनिर्वृतिः, ते। न। भवि निवृत्तः (→भवि निर्वृतिः);

कारा सङ्कल्पाभिप्रायः. -b) कारा 'कार्यकर', दे० ३.४
'कारी स्मृत (→'कार्यकृत'); दे० पापकार्यं कृत स्वयम्, दे०
पापकार्यं कृतम् य, न। पापकार्यं कृतमभम्. -c) का२ मत्स्यादश्च,
+नं, बा२ स्यात् स्यादश्च, बा२ स्यात् स्यादश्च, बा२ स्यादश्च, दे०-४.१०
ते। गुरोर्वा, दे० मत्स्यादश्च, दे० मत्स्यादश्च, दे० स्वसाध्यत्वम्, न।
स्वानसादः (अ) (→मत्स्यादश्च); न। मत्स्यापम् (→महापापम्)

२३. -a) दे० मतादि- (→वृत्तादि-); बा२ का२.३ दे०
-निष्ठितम्, दे० ३.१० ते। निष्ठितः (→निष्ठितम्); बा२ ०६, दे०-४.१०
ते। धोरः (→धोरम्). -b) दे० लवणादि- (→चण्डालादि-); बा२
दे० 'प्रतिग्रहम्', दे०-७ 'प्रतिग्रहः' (→परिग्रहः); बा२.३ दे०
बाण्डालादिपरिग्रहम् (दे० 'ह.'). -c) बा२ बा२.३ दे०-५.१० ते।
स्वदोषाच्छादनम् (→स्वदोषाच्छादनम्); दे० यावत् (→पापम्).
-d) बा२ 'वाच' (→'वाच')

२४. -a) बा२ तूखिल वाक्पदुष्टत्वम्, कारा. बा२ मूलं
वाक्पदुष्टत्वम्, का२ भूदि, +कूरत्वं वाक्पदुष्टत्वम्, बा२ मत्सरि-
त्वं वाक्पदुष्टत्वम्, बा२ ममवित्तवाक्पदुष्टत्वम्, बा२ दुर्द्विषित्वाक्पदु-
ष्टत्वम्, दे० वाग्दुष्टत्वं च मात्सर्यं, दे० वाचुरित्वाक्पदुष्टत्वं, दे० हर्ज-
नित्वाक्पदुष्टत्वम्, दे० ब्रुता वाचुरित्वाक्पदुष्टत्वं, दे० सत्सरित्वाक्पदुष्ट-
त्वम्, न। वाग्दुष्टत्वम्, दे० वाग्दुष्टत्वम् -b) दे० निष्ठुरः (र ?)
त्वम्, दे० ११ ०६ रत्वम् (→निष्ठुरत्वम्), बा२ कारा का२.३ दे०-११
न। सत्सरित्वाक्पदुष्टत्वम्, बा२ मत् (त ?) स्वरम्, बा२ सत्सरित्वाक्पदुष्ट-
त्वम्, दे० सत्सरित्वाक्पदुष्टत्वम्, मुने तद्वारे (→तद्वारे परम्), दे० निष्ठुर-
त्वमञ्जलम्. -c) बा२ कारा बा२.३ दौष्टित्वं, बा२ दे० दौष्टित्वम्,
बा२ वित्तं त्वं, बा२ दौष्टित्वम्, दे०-१० दौष्टित्वम्, दे० दौष्टित्वम्, दे०
दौष्टित्वम् (?), न। दौष्टित्वम्, मुने. दौष्टित्वं (→दौष्टित्वम्), बा२
सत्सरित्वाक्पदुष्टत्वम् -d) कारा. नाम्ना वाचादि धर्मजः, बा२.३
नामा वाचा (बा२ च) च धर्मजः, बा२ नामा वाचा च धर्मजः, दे०-३ नये-
वाचा च धर्मजः (दे० वा), दे०-१० नामवा (दे० 'वा') वा च धर्मजः
(दे० 'जम्'), दे०-११ नामा वाचा च धर्मजम्, न। नामावाचाधर्मजम्.

२५. -a) दे० दारुणत्वम् (→दारुणत्वम्); बा२.३ धर्म-

२५ एतैश्च पापैः संपुक्तः प्रीणयेद् यदि शंकरम् ॥ २५
ज्ञानाधिकमशेषेण शेषपापं जयेत् ततः ।
शारीरं वाचिकं यत् तु मानसं कायिकं तथा ॥ २६
पितृमातृकृतं यच्च कृतं यच्चाश्रितैर्नरैः ।
आतृमिर्धान्यैश्चापि तस्मिन् जन्मनि धर्मज ॥ २७
तत्सर्वं विलयं याति सधर्मः सुतशिष्ययोः ।
विपरीते भवेत् साध्य विपरीतः पदक्रमः ॥ २८
तस्मात् पुत्रश्च शिष्यश्च विशातव्यौ विपश्चिता ।

मिष्यम् (२३ °हम्), २३ ३-७-१० तै। अर्थात्मिकम्, २३ अर्थात्मिकम्
(→अर्थात्मिकम्) -b) शा। का। नरकापि (शा। १०) ६, ११
नरकावहा- (→नरकावहः); कारा. नरका कथिता इमे -0)
२३० तु (→च), २३ सम्पुक्त, २३ संपुक्त (→संपुक्त). -d) का।
श्रीमणे (मये ?) व, २३ पास्वेल, २३ पास्वेलम्, २३ श्रीणा (२)
स्व (→श्रीणोर्दे), शा। का। का। ११.२ २३.७ यदि सङ्कर, २३
तु दिवाकरम् (→यदि सङ्करम्).

२६. -a) कारा. शानतिकम्, २६ मुनाधिकम्, २६.१-१०
ऊनाधिकम् (२६ °का, २६ °कम्), २६ ब्रानाधिक, २६.१ शानाधिकम्
(→शानाधिकम्), २६.११ च क्षेत्रेण, २६ सुविध्यम् (→अशेषेण), २६
पुनाति शेषेण, न। शानाधिकेन विध्यम्. -b) शा। २३.३ तै।
न। शेष पापम्, २३.३ शेषात् पापम्, २६.७-१०.११ शेषात्पापम्
(→शेषपापम्); २३ पजेत् तत, २६ जयोत् स, २६.१ जयेत्तु (?)
(→अशेषेण). -0) २३ शरीर- (→शारीरम्); २३ मानसम्
(→आधिकम्), २३.३ २३.१० तै। च (→तु). -d) कारा.
कल्पम्, का. २३ न। कायिकम् (?), २३ कायिकम्, २३.३-१० तै।
सायिकम् (→कायिकम्); २३.३ २३.१० तै। च यत् (→तथा); २३
इत बाधा धृत नरे.

२७ २३.१० ०. -b) कारा. तस्या (→यन्त्रा°). -0)
कारा. नापि (→नापि). -d) २३ मयितु, न। कर्मणि (→अयन्ति),
२३। अयन्ति, न. धर्मज, २३ धर्मज (→धर्मज).

२८ -a) २३ विवत्तम् (→विवत्तम्); २३ २३.३ याति
(→याति) -b) कारा. २३.३ २३.३.३.३.३.३ सपम्, २३ तै। सपम्,
न। सुपम् (→सपम्); का. मुतमिष्यत, २३ पुत्रशिष्ययो
(→मुतमिष्यते) -0) २३ विपरीत (तं ?), २३ विपरीतम्
(→विपरीते); २३ वषेत्, २३ च तत्, २३ वाच, २३ अवाच,
२३० तै। च वेत् (→वेत्तु); २३.३ छन्दे, २३ साध्य, २३।
साध्य (→साध्य). -d) २३ विपरीते, २३.१० तै। विपरीत-
(→विपरीत); २३.२ पराक्रम, २३ परं किल, २३। पर- अयम्
(→अयम्).

एतदर्थमभिधाय शिष्याच्छ्रेष्ठतरः सुतः ।
शेषात् तारयते शिष्यः सर्वतोऽपि हि पुत्रकः ॥ २९
पुलस्त्य उवाच ॥
पितामहवचः श्रुत्वा साध्यः प्राह तपोधनः ।
त्रिः सत्पं तव पुत्रोऽहं देव योगं वदस्व मे ॥ ३०
तद्युवाच महायोगी त्वन्मातापितरौ यदि ।
दास्येते च तवः सूनृदायादौ मेऽसि पुत्रकः ॥ ३१
सनत्कुमारः प्रोवाच दायादपरिकल्पना ।

२९. -a) २३.३ स्वपुत्र (२३ °तो) शिष्यां हि, २३.३-१० तै।
पुत्रशिष्यो (२३ °प्यो, २३ °प्य) हि (२३ °च) (→पुत्रश्च शिष्यश्च), २३
पुत्रश्च सतिशिष्यश्च. -b) २३ विनितम्, २३ विनितम्, २३ २३.१-१०
तै। विनितम्, २३ विनितम् (→विपश्चिता), २३ विपश्चितो
(→विपश्चिता) -0) २३.१०.११ एतम्, २३ न। एवम् (→एतत्),
शा. कारा. २३.१२ २३ मयितु (२३ °म), २३.३ अविनाय, २३
अव्यापि (→अविनाय), २३ एवमंकर शिष्य. -d) २३ शर-
२३.१० तत (→तत्); २३ सुत् (→सुत्). -0) शा। का. २३.३
२३.२.३ शेषात्, २३ शेष- (?) (→शेषात्), २३ तारयते (→तारयते).
-f) शा। का. २३.३ २३.१०.११ सर्वं (२३ °ने) च
(→सर्वतोऽपि).

३०. ०. २३.३ २३.३ तै। न। पुनस्त्य, २३.३ २३.३ पुनस्त्य उ.

३०. -b) २३ शौच, २३ साध्य (→साध्य), २३ २३.११
तपोधन (२३ °ता), २३ तपोधिनि (→तपोधन). -0) २३.३
सत्यं हि, २३ मित्रपाद, २३.७-११ न। सत्यम्, २३ सत्यम्, २३
कि सत्यम् (→नि सत्यम्) -d) शा। वचन (→वचन); शा।
का. २३.३ २३.७.११ साम् (→मे)

३१. ३३. २३.३ शेषा (→शेषो). -b) २३.३ तै। तस्मात्,
२३ तस्मात्, २३ तस्मात् (?) , २३ १० स्वं शता (→स्वमाता°).
-0) २३ दाये तै (?), २३ हस्ते (→हस्ते); का. २३
प्राद (→च), २३ ३६ तै। सौम्य, २३ हस्त (ह ?) {→हस्त}.
-d) शा। शरीरो (→शरीरो); २३.३ तै। ह्यति (→ह्यति);
२३.३ २३.३ पुत्रक, २३ पुत्रक (→पुत्रक).

३२. -b) शा। २३.३ २३ °कल्पना, २३ °कल्पना
(→°कल्पना). -0) शा। २३.३ २३.३ य य हि, का. या या
हि, २३.३ ययि, २३.३ ययि हि (→ययि हि); शा। ययि (→ययि);
शा। २३.३ प्रोक्तम् (→प्रोक्ता). -d) शा। २३.३ २३.३ तने, २३.३
तं मे, २३.३ तं मे, २३.३ तं मे, २३.३ तं मे (→तं मे); २३.३ तै।

येयं हि भवता प्रोक्ता तां मे व्याख्यातुमर्हसि ॥ ३२
तदुक्तं साध्यमुरूपेण वाक्यं श्रुत्वा पितामहः ।
प्राह प्रहस्य भगवान् शृणु वत्सेति नारद ॥ ३३
ब्रह्मोवाच ॥
औरसः क्षेत्रज्ञश्चैव दत्तः कृत्रिम एव च ।
गृहोत्पन्नोऽपविद्धश्च दायादा बान्धवास्तु षट् ॥ ३४
अमीषु षट्सु पुत्रेषु ऋणपिण्डधनक्रियाः ।
गोत्रसाम्यं कुले वृत्तेः प्रतिष्ठा श्लाघती तथा ॥ ३५
कानीनश्च सहोदश्च क्रीतः पौनर्भवस्तथा ।

त्व स्यात्, दे१ मे स्यात्तुम् (→व्याख्यातुम्).

३३. -a) दे१ वदुक्तम् (→तदुक्तम्), ब१ मुवेन (→मुख्येन).
-b) दे१० युत्वा वाक्यम् (→वाक्यं धृत्वा); दे१ पितामह
(→पितामह). -c) दे११ यत्सेति, ब१ वहे सति (?) (→वत्सेति);
दे११ नारद (→नारद).

॥ ब१. दे१-४ वे१ ०; दे१ न१ ब्रह्म.
३४. -a) दे१-११ बरस, दे१० * रस (→औरस).
दे१ दत्त (→दत्त). -c) शा१ का१.२ * विद्धा ये (→विद्धव्य).
-d) शा१ बान्धव, का१ बान्धव, + वा (→बान्धवा); शा१
कारा. का१.२ ब१ २ दे१.७.११ न१ च (→नु), ब१ यत् (→यत्)
३५ श्लोकात्तरं ब१. अधिकम्-ब्रह्मोवाच

३५. -a) ब१ प्रमीया (→प्रमीयु) दे१ सत्सु (→षट्सु).
-b) शा१ वारा का१ पिण्डम् (→पिण्ड-), दे१-११
पयम् (→पयन-); शा१ वा१ दे१-१०.११ पिण्या (→
पिया); का१ ऋण पिण्ड धन क्रिया. -c) का१ २ दे१-७ साम्य-
(→साम्यम्), शा१ वारा. का१.२ ब१ २ दे१-७ कुलम् (→कुले);
शा१ दे१ ५-७-१० वृत्ति, दे१ वृत्ति (→वृत्ति); दे१ गोत्रसाम्यद्विकल्पे,
दे१ गोत्रसाम्यकुलं वृत्ति. -d) दे१ प्रविष्टा, दे११ * छा
(→प्रविष्टा); ब१ शास्त्रता (→शास्त्रती), वारा. भवेत्, दे१
तथा, +समा, न१ समा (→समा); दे१ प्रविष्टा शास्त्रती समा.

३६. -b) दे१ कीता, दे११ कृत (→कीत); दे१ पौनर्भव
(→पौनर्भव). -c) दे१.४ वे१ वारस (दे१ ०, वे१ ०) व, दे१
पारसवा (→स्वयं दत्त); शा१ परसव, का१ प, +पारसव, ब१-२
दे१ ७.१० ११ पारसव, दे१-२-४ वे१ स्वयं (दे१ ०) दत्त, दे१ *
(→पारसव). -d) शा१ पददायादाश्चान्धवा, वारा. का१
पददायादा बान्धवा, ब१ पद(द)दायादाश्चान्धवा, दे१.४ पददाया-
दाश्चान्धवा (दे१ ०), ब१ पददायादाश्चान्धवा, दे१-२ वे१ पदपुत्रास्तु
प्रकीर्तिता, दे१ पददायादाश्चान्धवा, दे१ पददायादाश्चान्धवा, दे१
पुनरायादाश्चान्धवा.

स्वयं दत्तः पारसवः पददायादाश्चान्धवाः ॥ ३६
अमीभिर्ऋणपिण्डादिकथा नैवेह विद्यते ।
नामधारक एवेह न गोत्रकुलसंमतः ॥ ३७
तत् तस्य वचनं श्रुत्वा ब्रह्मणः सनकाग्रजः ।
उवाचैषां विशेषं मे ब्रह्मन् व्याख्यातुमर्हसि ॥ ३८
ततोऽब्रवीत् सुसुरपतिर्विशेष शृणु पुत्रक ।
औरसो यः स्वयं जातः प्रतिविम्बमिवात्मनः ॥ ३९
ह्रीवोन्मत्ते व्यसनिनि पत्यौ तस्याज्ञया तु या ।
भार्या ह्यनातुरा पुत्रं जनयेत् क्षेत्रज्ञस्तु सः ॥ ४०

३६ श्लोकानन्तरं दे१ ३५, ३६ श्लोको पुनरावृत्ती.

३७. -a) दे१-४ वे१ ० प्रमीयाम्, दे१ प्रमीषु (→प्रमीषि).
-b) दे१ तथा (→तथा) -c) दे११ नासा (→नाम), कारा.
दे१ धारका (→धारक) -d) दे१.३.५ वे१ गोत्रं च (→न गोत्र-);
का१.२ दे१-५.७-११ वे१ न१ *सम्मत. (→सम्मत). ब१ २ गोत्र
कुलविस्मयत, दे१ नाम्नोत्र कुलसत्तमा.

३८. -a) वा१ ततोस्य, दे१ त तस्य (→ततस्य); दे१
ततस्तस्य वच श्रुत्वा -b) ब१ २ न१ ब्रह्माणम्, ब१ दे१ ब्रह्म-
णम् (→ब्रह्मण), ब१ वे१ *स्मज, दे१ प्रह (→प्रज). -c) दे१-
४ वे१ [र]न (→[र]ण); दे१-४ वे१ हि (→भे). -d) दे१.
४.१० मे स्यात्तुम्, वे१ व्याख्यातुम् (→व्याख्यातुम्)

३९. -a) शा१ प्रवीततो (→ततोऽब्रवीत्), दे११ पुत्र
(→पुत्र). -b) ब१ पुत्रका, ब१ पुत्रकम्, दे१.५.११ पुत्रक (→
पुत्रक). -c) दे१ शरसो, दे११ वे१ शरसो, दे१० * रसो
(→औरसो); दे१ ७.११ वे१ न१ [य]यम् (→य), शा१ कारा.
वा१ ततो, का१ रसतो, ब१-२ सुतो (→स्वयम्). -d) शा१
प्यना, दे१ *स्मज (→स्मन)

४०. -a) वा१-३ कनीवोत्पन्न (ब१ ०), दे११ कनीवे (ब१ ० ?)
मत्ते (→कनीवोन्मत्त); शा१ व्यसनिनः, ब१ स्य (व्य ?) सनिनि
(→व्यसनिनि); दे१ कनीवेदस्ते निवे पत्यौ -b) दे१.४ पती, दे१
दत्ते, दे१ स्वयम् (→पत्यौ); ब१.२ दत्ता, दे१ ३ तु य, दे१ तु या,
वे१ तु यम् (→तु या), न१ पत्यो जातस्तदात्मया. -c) शा१
वा१ २ ब१ दे१ भार्यायाम्, ब१.२ भार्याये, न१ भार्यां य (?), दे१
भार्यां त्व (→भार्यां ह्य); शा१ का१ भ्रातृपुत्रम्, का१ भ्रातृ-
पुत्रम्, +भ्रातृस्वयगाद, ब१ २ नात्तृपुत्रम्, ब१ *भ्रातृपुत्रम्,
दे१ नातुरा पुत्रम् (→[य]नातुरापुत्रम्); वारा. भ्रातापुत्रं च
भार्यायाम्, दे१ भार्यां त्वन्मयं पुत्र. -d) दे१.३ (न)क्षत्र-
(→क्षेत्र) वे१ स्मृत् (→तु य)

उक्तान्तौ प्रमोऽय हि आयसोस्तनयस्तव ॥ ५१
अद्यप्रभृत्ययं पुत्रस्तव ब्रह्मन् भविष्यति ।
इत्युक्त्वा जग्मतुस्तूर्णं येनैवाभ्यागतौ यथा ॥ ५२
पितामहोऽपि तं पुत्रं साध्य सद्दिनयान्वितम् ।
सन्तकुमारं प्रोवाच योग द्वादशपत्रकम् ॥ ५३
शिखासंस्थ तु ओङ्कार मेपोऽस्य शिरसि स्थितः ।
मासो वैशाखनामा च प्रथम पत्रकं स्मृतम् ॥ ५४
नकारो मृदसस्थो हि वृषस्तत्र प्रकीर्तितः ।

ब२ पितामह न१ पितामह+पितामही (→पितामहम्) -०) दे१
प्रमो ह्यप (→प्रमोऽय हि) -०) शा१ कारा का१ आनाय
न१ मावयो (→आवयो) गा१ तु तत कारा का१ तु सुत,
ब१ ३ दे१ १० ११ य (दे११ या) सुत (→तनय) दे१ [अ]स्त च
(→तव) का२ आचायस्तु सुतस्तव दे१ कुलजस्तनयस्तव

५२ -०) शा१ का२ य, ब२ [अ] ह (→[अ] य)
-०) दे१ तस्मिन् ब्रह्मन् भविष्यति -०) ब२ इत्युक्ता (→इत्युक्त्वा)
शा१ कारा का१ २ दे१ ५ ११ स्वर्ग (→तूर्ण) -०) दे१ जन्तं
(→येनैव) शा१ का१ २ ब१ दे१ ३ ४ ७ [घ] म्यागतौ दे१ ११
[मा] म्या गत (→[ज] म्यागतौ) ब१ दे१ पया दे१ १० तया
(→यथा)

५२ श्लोकात्पर कारा अधिकम्—पुलस्त्य उवाच

५३ -०) दे१ पितामहापि (→पितामहोपि) -०) ब१ *
सिद्धये रत ब१ दे१ १० व१ सद्दिनये रत, दे१ सावनयो रत दे१ ४ तौ
सानु (दे१ १० १०) न (दे१ १०) ये रत मुने य दिनयान्वितम्
(→सद्दिनयान्वितम्) -०) गा१ कुमार (→कुमार) -०) दे१
द्वाग्वा (→द्वाग्वा) ब२ दे१ ९ ११ पुत्रक (→पत्रकम्)

५४ ब१ ३ cd ० -०) दे१ २ तौ *स्था दे१ ५ ७ १० ११
न१ *स्थ (→*स्थ) शा१ तु औकार, कारा का१ तु ओकारे
दे१ २ ४ स ओकारो दे१ ३ स ओकारो, दे१ सर्वोकारो दे१ १० स या
* * तौ स्व ओकारो न१ तु ओङ्कारो (→तु ओकार) -०)
दे१ मेपोऽस्य दे१ ११ येपोऽस्य (→येपोऽस्य) ब१ २ स्थित
(→स्थित) -०) दे१ ५ * (→मासो) दे१ १० तु (→च) ब१
मावयस्तव ये मास, दे१ ४ तौ पत्र वैशाखमासे (दे१ ३) हि,
दे१ मावयस्तव तथा मास -०) दे१ १० ११ पुत्रक (→पत्रक) दे१ ४
तौ प्रथम परिकीर्तितम्, दे१ न१ ए (दे१ [ए]) तत्रप्रथम (दे१ ३)
पत्रकम् (दे१ ३)

५४ श्लोके ab cd मध्ये दे१ अतिक्रम—

२४५* मासो ह्यापादनामा च तृतीय पत्रकं स्मृतम् ।

ज्येष्ठमासश्च तत्पत्र द्वितीयं परिकीर्तितम् ॥ ५५
मोकारो भुजयोर्गुग्म मिथुनस्तत्र संस्थितः ।
मासो आपादनामा च तृतीयं पत्रकं स्मृतम् ॥ ५६
भकारं नेत्रयुगलं तत्र कर्कटकः स्थितः ।
मासः श्रावण इत्युक्त्यतुर्थं पत्रकं स्मृतम् ॥ ५७
गकारं हृदयं प्रोक्तं सिंहो वसति तत्र च ।
मासो भाद्रस्तथा प्रोक्तः पञ्चम पत्रकं स्मृतम् ॥ ५८
बकारं कवचं विद्यात् कन्या तत्र प्रतिष्ठिता ।

वे ६१

५५ ब२ दे१ ab ० -०) शा१ का१ ३ दे१ ११ नकार
(→नकार) शा१ कारा का१ २ दे१ ११ शिरसि प्रोक्त (कारा ०),
ब१ * तु ललाट हि, दे१ ३ तौ मुखसंस्थोपि दे१ [अ] य मुखे जयो,
दे१ न१ मुखसंस्थस्य (→मुखसंस्थो हि) -०) गा१ का१ * दे१ ११
वृषो (शा१ [पो]) रय शिरसि स्थित ब१ २ वृषभस्तत्र संस्थित,
दे१ ९ न१ वृषो राक्षसाहृत (दे१ ९) स्तैव च -०) शा१ कारा
का१ २ ब१ ३ दे१ १० ११ ज्येष्ठो (→ज्येष्ठ), कारा मासस्तु,
दे१ ४ ११ तौ मासस्य (→मासस्य) दे१ तत्पत्र (→तत्पत्र)

५६ -०) ब२ दे१ ३ ४ न१ मोकार ब१ नमो च, दे१
मोकारो दे१ मकारा तौ मोङ्कार (→मोकारो) -०) ब१ दे१ ७
१० मिथुन (→मिथुन) दे१ ७ ९ १० संस्थितम्, दे१ वृश्चिक +
संस्थित (→संस्थित) -०) ब१ ३ दे१ ४ ७ ९ तौ न१ ह्यापाद
इति (तौ ०) स्थि वि (न१ ०) वा ह्यात (दे१ ९) त -०) दे१
पुत्रक (→पत्रक)

५७ -०) का१ भकारे, दे१ भकारो (→भकार) दे१ ११
येन तौ तत्र (→नेत्र) कारा युगले, दे१ युगला (→युगल)
-०) दे१ ४ तौ ० टक स्मृत, दे१ ९ टकस्थित (→० टक स्थित)
-०) दे१ श्रावण (→श्रावण) -०) का२ पञ्चम (→चतुर्थं) दे१ पुत्रक
(→पत्रक)

५८ -०) ब१ १ गकारे दे१ गकार (→गकार), कारा
ब१ दे१ ४ १० तौ न१ हृदये ब१ हृदयो (→हृदय), दे१ गकार
श्रोत्रयुगल -०) दे१ ४ यत्र च, दे१ पुत्रकं (→पत्रकं) दे१ तत्र
सिंहस्य संस्थित -०) कारा ब१ ३ दे१ ४ ७ तौ न१ मा (ब१ ३)
श्रवण (दे१ ३, दे१ ३) (→भाद्रस्तथा) दे१ ११ प्रोक्ता दे१
वैव (→प्रोक्त) -०) ब१ ३ दे१ ४ ९ तौ न१ परिणीयते (→पत्रक
स्मृतम्)

५९ -०) शा१ ब१ २ का१ २ कवच (कारा ०), दे१
कवचा दे१ जठर (→कवच) का१ २ दे१ १० तौ विद्यात्
(→विद्यात्) दे१ बकारो हृदये सिद्ध (→ब१) मुने हृत्वा

५९ मासश्चाश्वयुजो नाम षष्ठं तत् पत्रकं स्मृतम् ॥ ५९
तेकारमस्त्रग्रामं च तुलाराशिः कृताश्रयः ।
मासश्च कार्तिको नाम सप्तमं पत्रकं स्मृतम् ॥ ६०
वाकारं नाभिसयुक्तं स्थितस्तत्र तु वृश्चिकः ।
मासो मार्गशिरो नाम त्वष्टम पत्रकं स्मृतम् ॥ ६१
सुकारं जघनं प्रोक्तं तत्रस्थश्च धनुर्धरः ।
पौषेति गदितो मासो नवमं परिकीर्तितम् ॥ ६२

(→कन्या) दे१ कन्याराशिद्वयं संस्थित -०) न१ मासा
(→मास) शा१ चाश्वयुजो, दे१ ३ चाश्वयुजि, दे१ ३ चाश्वयु
(ग्या) जो (→चाश्वयुजो); व१ ३ न१ नाम्ना, दे१ ४ प्रोक्त
(→नाम) दे१ मासश्चाश्विन दयुक्त, दे१ मासश्चाश्विन प्रोक्तो हि
-०) दे१ पत्रक, दे१ पुत्रक (→पत्रक); दे१ पञ्चम पत्रकं युषै

६० शा१ ० -०) दे१ ४ १० ते। मनसि प्रोक्त, कारा
दे१ भरतग्राम (कारा ०) च, दे१ ९ भरतग्राम च (→भरत
ग्राम च) -०) कारा राशि कृताश्रया, दे१ सप्तप्रसिद्धिा (→राशि
कृताश्रय); दे१ ३ ते। तुला तत्र च संस्थिता (दे१ ०) ०)
ते। तु (→च) ते। जेव (→नाम) -०) ते। सप्तक (→सप्तम)
दे१ पुत्रक (→पत्रक)

६१ अ) का। व, +वाकार, व३ वकारात्, न१ वकार
(→वाकार), दे१ ० सय तु (→सयुक्त) -०) दे१ मास (→स्थित);
व१ ३ दे१ ३ स (दे१ ५ सु) वृश्चिक, व२ सप्तमिक (→सु वृश्चिक)
-०) मुने ० शिरा (→० शिरा) -०) का। दे१ ५ ११ ते। त्वष्टक,
दे१ १० न१ श्रुतम् (→त्वष्टम्); कारा का। २ दे१ ३ ५ ११ ते। न१
पत्रकं मुने, व१ २ पत्रकमुच्यते, दे१ पत्रक (स्मृ) मुने, दे१ पुत्रकं स्मृत
(→पत्रक स्मृतम्)

६२ -०) व० स्वाकार (→सुवार) वारा जघने प्रोक्त,
व३ व कटि प्रोक्तो (→जघन प्रोक्त) -०) दे१ ३ १० ते। स्थं
च, दे१ ४ स्थ व, दे१ ५ च, दे१ ६ स्थ व, न१ स्वाकार (→स्थ-च),
दे१ ४ १० ते। पत्र, दे१ १ ० धर (→धर) -०) शा। दे१ ११ पो
(दे१ ११ प्रो) पोक्षिगदितो, दे१ ३ १० पोक्षो निगदितो, दे१ पोषे निगदितो,
दे१ ७ पुष्येतिगदितो, दे१ न१ पुष्येति (न१ ० नि) गदितो (→पौषेति
गदितो) -०) वारा पत्रमोरितम् (→परिकीर्तितम्)

६३ -०) दे१ देकारम्, दे१ १० देकारे, दे१ ११ हुकार
(→देकार); दे१ ३ ते। चाश्विन, दे१ ऊर्ध्व (→चोर्ध्व); कारा
दे१ ४ १० ते। युगले (→युगल) ०) शा। का। १ यन,
वारा तत्र (→[अ]यन); दे१ तत्रस्थमिदं जघने, दे१ ४ ते।
तत्रस्थमिदं जघने दे१ १ वकारोव कम स्थित -०) दे१ ४ ते।

देकारथोर्युगल मकरोऽप्यत्र संस्थितः ।
माघो निगदितो मासः पत्रकं दशम स्मृतम् ॥ ६३
वाकारो जानुयुग्मं च कुम्भस्त्रादिसंस्थितः ।
पत्रकं फाल्गुनं प्रोक्तं तदेकादशमुत्तमम् ॥ ६४
पादौ वकारो मीनोऽपि स चैत्रे वसते मुने ।
इदं द्वादशमं प्रोक्तं पत्रं वै वेशवस्य हि ॥ ६५
द्वादशारं तथा चक्रं पण्णाभि द्वियुतं तथा ।
त्रिव्यूहमेकमूर्तिश्च तथोक्तः परमेश्वरः ॥ ६६

मास (→माघ); व१ ३ दे१ न१ [अ]पिगदितो मास, दे१ ३
माघेति विख्यातो दे१ माघ इति प्रोक्तो दे१ [अ]पि कथितो मास,
ते। माघ इति ह्यतो (→निगदितो मास) -०) दे१ ३ ते। दशमं
पत्रक, दे१ पत्र द्वादशम दे१ पुत्रक दशम (→पत्रक दशमम्) शा।
तथा, दे१ उच्यते (→स्मृतम्); दे१ दशम पत्रमुच्यते

६४ -०) शा। कारा दे१ वाकार, का। दे१ न१ वकारो,
दे१ १ का (१) वारो (→वाकारो) वारा ० मुने च, व१ दे१ न१
युगल दे१ युगल तु (→युगल च) -०) व१ दम्भ (→कुम्भ);
वारा व० ३ दे१ तत्रापि, दे१ तत्र तु (→तत्रादि) -०)
दे१ ३ ते। एतत्साम्यं विज्ञाते हि वकारोऽप्यत्र संस्थित
-०) दे१ पुत्रक, ते। न१ पत्रक (→पत्रक) शा। दे१ ७ फाल्गुनं,
वा। फाल्गुन, +०) व१ ३ न१ फाल्गुन (→फाल्गुन); दे१ ३ ते।
कुम्भ, दे१ मास, न१ प्रोक्त (→प्रोक्त), व१ तदेकं (→तदेकं);
दे१ ७ तदे (दे१ ०) कादशम स्मृतम्

६५ -०) शा। व० ३ दे१ ३ ५ ते। न१ वकारो, दे१ वकारो
(→वकारो) दे१ मासोपि (→मीनोऽपि) कारा वकार पादोर्मोर्न-
-०) दे१ सा (→न); दे१ न१ चैत्रो (→चैत्र); दे१ वषट्ते, ते।
वसतो (→वसते) -०) व० इय, दे१ ३ इमं, दे१ इमा (मं ?),
दे१ तथा (→इय) गा। वा। ० व१ ३ दे१ द्वादश, दे१ १० ११
तु द्वादश, दे१ द्वादशम् (→द्वादशम्) व१ ३ पत्र (→प्रोक्त) -०)
व१ ३ प्रोक्त, दे१ पुत्र (→पत्र); दे१ तु (→हि)

६६ -०) शा। वारा पण्णाभिहायन, व१ पण्णाभिहाय
न, +पण्णाभाहायन, व० पण्णाभाहायन, व१ ० पण्णाभिहायन, दे१
पण्णाभिहायन, दे१ पण्णाभिहायन दे१ ० पण्णाभिहायन, दे१ ११
पण्णाभिहायन, न१ पण्णाभिहायन (→पण्णाभिहायन द्वियुत) -०) दे१
त्रिव्यूहं, दे१ त्रिव्यूहं, दे१ त्रिव्यूहं, दे१ त्रिव्यूहं, दे१ त्रिव्यूहं, न१ त्रिव्यूहं
(→त्रिव्यूहं); शा। व१ ३ दे१ ११ न१ रश्मि, दे१ १० रश्मि (→रश्मि);
दे१ मूर्तिहाय (→मूर्तिहाय) वारा एकमूर्तिहाय -०) दे१
सर्वोक्त, ते। सर्वोक्त (→सर्वोक्त) दे१ सर्वो (→सर्वो)

पुलस्त्य उवाच ॥

ततो मरारिभवनं समभ्येत्य सुरास्ततः ।
ऊचुर्देवं नमस्कृत्य जगत्सन्धिप्रकारणम् ॥ १
तच्छ्रुत्वा भगवान् प्राह गच्छामो हरमन्दिरम् ।
स वेत्स्यति महाज्ञानी जगत्सन्धिं चराचरम् ॥ २
तयोक्ता वासुदेवेन देवाः शक्रपुरोगमाः ।
जनार्दनं पुरस्कृत्य प्रजग्मुर्मन्दरं गिरिम् ।
न तत्र देवं न वृषं न देवीं न च नन्दिनम् ॥ ३
शून्यं गिरिमपश्यन्त अज्ञानतिमिरावृताः ।
तान् मूढदृष्टीन् संप्रेक्ष्य देवान् विष्णुर्महाद्युतिः ॥ ४

ॐ पा१ बा१ दे१ वे१ न१ पुनस्त्यः, दे१ २-४-७ पुलस्त्य उवाच .

१. -ॐ) दे१-३ वे१ 'रित् (दे० वं) च, दे१-४-१० 'रिभुवन,
दे११ 'रिभवनं (→ 'रिभवनं). -b) बा१. दे१ ३-९ वे१ न१ गुप
स्ता (वे१ 'या), ब३ गुरस्ताया, दे१ गुपस्ताया (→गुपस्ताय).
-०) दे११ 'देव (→ 'देवः) दे१ नमस्तुत्या (→नमस्तुत्य). -०) दे१
पा१ बा१. बा१-२ दे१-४-५-७-१०-११ 'तयोक्ता, ब३ 'शुम्भस्य, दे१
'तच्छ्रुत्वा, (→ 'संशुद्धि-).

२. -ॐ) ब३ दे११ भगवत् (→भगवान्). -b) ब३ हरिं
(→हरिं) -०) पा१ बा१ वेत्त (पा१ 'रित्) ति, ब१ वेत्स्यति
(→वेत्स्यति): पा१ बा१ का१-२ 'योगी (→'ज्ञानी) -०) दे१
जगत्सन्धि, दे१ य (य ?) शुक्र सः, दे११ मन्दोद (→जगत्सन्धि)

३. पा१ बा१-२ अ-०) ०. -ॐ) दे१-३ वे१ तयेलुत्ता
(वे१ 'क्या) (→ तयोक्ता). -०) बा१. ततो जग्मुस्ता देवा.
-०) बा१. मन्दर स ह्यस्तयम्, ब१ जग्मुं * रं गिरिं, दे१-३
जग्मुर्मन्दरं (दे१ 'मन्दरं) गिरिं, दे१ प्रजग्मुर्मन्दरं गिरिम्, दे१-१०-११
जग्मुर्मन्दरप्रपश्यन्, दे१ ते जग्मुर्मन्दरम्, वे१ प्रजग्मु म (दि)
गिरिं गिरिं, न१ प्रजग्मुर्मन्दर गिरिं, -०) दे१ स (→न). दे१ देव वृष
*, दे१ न देवं वृषं, दे१ देवं न वृषि (?), दे१ देववृषं, दे११
देववृषं, न१ देव वृषं (→देवं न वृषं) -०) पा१ न देवी न च,
दे१० न देवी च न (→न देवी न च); दे१ तत्रावापि मुनिं (न?) य.

४. -ॐ) पा१ बा१ का१-२ दे१-१०-११ भगवत्, ब३ भग-
वन्तः, ब३ भगवन्तः, दे१ च पश्यन्, दे१ न पश्यति (→भगवन्तः)
-b) दे१-१० ह्यज्ञानं, दे१ ह्यज्ञानं (→भगवन्तः). -०) दे१-४

श्रीवाच किं न पश्यन् महेशं पुरतः स्थितम् ।
तमूचुर्नैव देवेशं पश्यामो गिरिजापतिम् ॥ ५
न विप्रः कारणं तच्च येन दृष्टिर्हता हि नः ।
तानुवाच जगन्मूर्तिर्पूयं देवस्य सागसः ॥ ६
पापिष्ठा गर्भहन्तारो मृडान्याः स्वार्थतत्पराः ।
तेन ज्ञानरिपेको वै हतो देवेन शूलिना ॥ ७
येनाश्रितः स्थितमपि पश्यन्तोऽपि न पश्यथ ।
तस्मान् कायविशुद्धयर्थं देवदृष्ट्यर्थमादरात् ॥ ८
तमकृच्छ्रेण संमुद्राः कुरुष्वं स्नानमीश्वरे ।
धीरस्नाने प्रयुज्जीत सार्द्धं कुम्भशतं सुराः ॥ ९

तानुर्थं (?), दे१ ते१ तानुर्थं (→तान् मूढः); ब१ २ चेष्टान्, दे१ दृष्टि
(→दृष्टी); दे११ संप्रेक्ष्य (→संप्रेक्ष्य). -०) दे१-१०-११ देवो (→देवान्).

५. -b) ब३ महिम् (→महेशः); ब१-२ महेशानं पुरस्त्वतः.
-०) वे१ देवेश (→देवेशः). -०) ब३ गिरिजा (→गिरिजा-).

६. -ॐ) दे११ न विप्रः, वे१ निमग्न (→न विप्र); दे१ तत्र
(→तच्च). -b) ब३ ह्यज्ञानं, दे१ हतो हि न (→हता हि न).
-०) दे१ याति (→युयः); ब३ देवश्च, दे१ देवस्तु (→देवश्च); पा१
बा१ बा१ ३ भाग्या, दे१-३ वे१ यातया, दे१ सागसा, दे१ ११
सागसा, दे१ नागसा (→सागसा)

७. -ॐ) न१ 'भर्ता (→'हृत्भारो). -b) पा१ 'तत्पर
(→'तत्परा). -०) दे१ तत्र (→तेन); ब३ ज्ञानं, ब३ दे१ न१
ज्ञानं (→ज्ञान-); ब३ विविधो, ब३ विविधो (→ विविधो); ब१ २
दे१-१०-११ बा, ब३ च, दे१-४ वे१ हि, दे१ न१ यो (→यं). -०) ब३
हतो, दे१ हतो, वे१ हतो (→हतो), दे११ देवेन (→देवेन); ब३
शूलिना, दे१ शूलिना (→शूलिना); दे१ हतो देवशूलिना.

८. -ॐ) पा१ येनाश्रितः, बा१ येनाश्रितः, दे१ न१ येनाश्रित
(→येनाश्रित) -०) पा१ कायं (→कायं). -०) दे१ विष्टपर्वं,
दे१ दृष्टपर्वं (→दृष्टपर्वं)

९. ब३ द-१-०-० (द. सं.) -ॐ) बा१ तत्तु
(→तत्तु). -b) ब१ ३ दे१-१० ज्ञानम् (→ज्ञानम्), बा१
क्षेत्रं (→क्षेत्रः), दे११ कुम्भशान्ति यो (?) श्रय, -०) दे१-४-७-
९-११ वे१ 'स्नानम् (→'स्नाने), पा१ प्रयुज्जीत (?) त, दे१ प्रयु-
ज्जीत (→प्रयुज्जीत) -०) दे१ ४-१० वे१ न१ 'गार्ध (दे१-४ 'च-),
(→गार्ध), पा१ दे११ पुषः (?), ब१ दे१-२९ वे१ पुष (→पुष-).

व. ६२.

६२. १० दधिस्थाने चतुःपट्टिर्द्वित्रिंशद्विषोऽर्हणे ।
 पञ्चगव्यस्य शुद्धस्य कुम्भाः षोडश कीर्तिताः ॥ १०
 मधुनोऽष्टौ जलस्योक्ताः सर्वे ते द्विगुणाः सुराः ।
 ततो रोचनया देवमष्टोत्तरशतेन हि ॥ ११
 अनुलिम्पेत् कुङ्कुमेन चन्दनेन च भक्तितः ।
 पिल्वपत्रैः सकमलैः धत्तुरसुरचन्दनैः ॥ १२
 मन्दारैः पारिजातैश्च अतिमुक्तैस्तथाऽर्घ्येत् ।
 अगुरुं सह कालेयं चन्दनेनापि धूपयेत् ॥ १३
 जलपत्रं शतहृदीयं श्रग्भेदोक्तैः पदकर्मैः ।
 एवं कृते तु देवेशं पश्यध्वं नेतरेण च ॥ १४
 इत्युक्ता वासुदेवेन देवाः केशवमध्वच ।

विधानं तमकच्छस्य कथ्यतां मधुसूदन ।
 यस्मिंश्चीर्णे कायशुद्धिर्भवते सार्वकालिकी ॥ १५
 वासुदेव उवाच ।
 त्र्यहमुष्णं पिबेदापः त्र्यहमुष्णं पयः पिबेत् ।
 त्र्यहमुष्णं पितेतसर्पावोभुमशो दिनत्रयम् ॥ १६
 पला द्वादश तोयस्य पलाष्टौ पयसः सुराः ।
 पट्पलं सर्पिषः श्रोक्वं दिवसे दिवसे पिबेत् ॥ १७
 पुलस्त्य उवाच ।
 इत्येवमुक्ते वचने सुराः कायविशुद्धये ।
 तमकच्छरहस्यं वै चक्रुः शक्रपुरोगमाः ॥ १८
 ततो व्रते सुराधीर्णे विमुक्ताः पापतोऽभवन् ।

१०. व३ १६० ० (म. ६ पा. वि). -a) वा. ३
 ६.१० पट्टि (→ पट्टि). -b) वा. ३. १६. ० द्वावि-
 षां (वा. ३. १६. ०) विषो (वा. ३. १६. ०) हं, दे. द्वाविषां
 शुभं, दे. १० विषोऽर्हणे, दे. १० द्वाविषां (न. १०) स्मृता.
 -c) वा. ३. १६. ० पञ्चगव्यस्य शुष्कैः, वा. ३. १६. ०
 सपुष्पैः, दे. पञ्चगव्यं सपुष्पैः. -d) वा. ३. १६. ० कुंभः (→ कुम्भाः);
 वा. ३. १६. ० कीर्तिताः (→ कीर्तिता).

११. -a) वा. ३. १६. ० मधुनाष्टौ, दे. मधुनाष्टौ (१),
 दे. मधुनाष्टौ, दे. मधुनाष्टौ (→ मधुनाष्टौ). -b) वा. ३. १६. ०
 दे. १० सर्वतो, दे. १० सर्वतो, वा. ३. १६. ० सर्वतो, दे. १०
 स्मृता (→ मुत्ता). -c) दे. १० रोचनया (→ रोचनया); दे. १०
 वै (→ देव). -d) वा. ३. १६. ० तु (→ च).

१२. -a) वा. ३. १६. ० मन्दारैः, वा. ३. १६. ० मन्दारैः,
 दे. १० मन्दारैः (→ मन्दारैः). -b) वा. ३. १६. ० तु (→ च). -c) वा. ३. १६. ०
 (→ मन्दारैः). -d) वा. ३. १६. ० मधुनाष्टौ (१) मुत्ता, वा. ३. १६. ०
 मधुनाष्टौ, दे. १० मधुनाष्टौ (→ मधुनाष्टौ); वा. ३. १६. ०
 मधुनाष्टौ, दे. १० मधुनाष्टौ (→ मधुनाष्टौ).

१३. -a) वा. ३. १६. ० मन्दारैः, वा. ३. १६. ० मन्दारैः,
 मधुनाष्टौ (→ मधुनाष्टौ), दे. १० मधुनाष्टौ (१) मधुनाष्टौ, दे. १०
 मधुनाष्टौ, दे. १० मधुनाष्टौ (→ मधुनाष्टौ). -b) वा. ३. १६. ०
 मधुनाष्टौ, दे. १० मधुनाष्टौ (→ मधुनाष्टौ). -c) वा. ३. १६. ०
 मधुनाष्टौ, दे. १० मधुनाष्टौ (→ मधुनाष्टौ). -d) वा. ३. १६. ०
 मधुनाष्टौ, दे. १० मधुनाष्टौ (→ मधुनाष्टौ).

१४. a) वा. ३. १६. ० मन्दारैः, दे. १० मन्दारैः (→ मन्दारैः). -b) वा. ३. १६. ०
 मधुनाष्टौ, दे. १० मधुनाष्टौ (→ मधुनाष्टौ). -c) वा. ३. १६. ०
 मधुनाष्टौ, दे. १० मधुनाष्टौ (→ मधुनाष्टौ). -d) वा. ३. १६. ०
 मधुनाष्टौ, दे. १० मधुनाष्टौ (→ मधुनाष्टौ).

१०. ३. १६. ० देवस्य, दे. १० देवस्य (→ देवस्य). -d) दे. १०. ३. १६. ०
 (→ पश्यध्वं), वा. ३. १६. ० हि (→ च).

१५. -a) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 इत्युक्ता, दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता). -b) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 (→ देवाः); दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता). -c) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 (→ देवाः); दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता). -d) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 (→ देवाः); दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता).

१६. -a) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 इत्युक्ता, दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता). -b) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 (→ देवाः); दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता). -c) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 (→ देवाः); दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता).

१७. -a) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 इत्युक्ता, दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता). -b) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 (→ देवाः); दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता). -c) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 (→ देवाः); दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता).

१८. -a) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 इत्युक्ता, दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता). -b) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 (→ देवाः); दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता). -c) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 (→ देवाः); दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता).

१९. -a) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 इत्युक्ता, दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता). -b) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 (→ देवाः); दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता). -c) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 (→ देवाः); दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता).

२०. -a) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 इत्युक्ता, दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता). -b) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 (→ देवाः); दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता). -c) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 (→ देवाः); दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता).

२१. -a) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 इत्युक्ता, दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता). -b) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 (→ देवाः); दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता). -c) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 (→ देवाः); दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता).

२२. -a) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 इत्युक्ता, दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता). -b) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 (→ देवाः); दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता). -c) वा. ३. १६. ० वा. ३. १६. ०
 (→ देवाः); दे. १० इत्युक्ता (→ इत्युक्ता).

जटागुडाकेशखर्गभध्वजम् ।
 समाधवं हारसुजङ्गवक्षसं
 पीताजिनाच्छन्नकटिप्रदेशम् ॥ २९
 चक्रासिहस्तं हलयाङ्गपाणिं
 पिनाकशूलजगवान्वित च ।
 कपर्दखट्वाङ्गकपालयण्टा-
 सशङ्खटङ्काररवं मह्यं ॥ ३०
 दृष्ट्वैव देवा हरिशङ्करं तं
 नमोऽस्तु ते सर्वगताव्ययेति ।
 प्रोक्त्वा प्रणामं कमलासनाया-
 श्रकूर्मते चैकतरां निधुज्य ॥ ३१

दे७ लज गुडा^०, दे९ जटा डूडा^०, न१ जटागुडा^० (→जटागुडा^०), दे९
 ०केशात्र (→०केशात्र-), दे१ ३ दे१ स मुञ्ज (दे१ ०७) केत गच्छज्वज
 च. -०) दा१ कारा का२ दे२ उमाधव (दे२ ०२), का१ त माधव,
 दे२ ५-११ सोमाधव, दे७ सोमार्द वै, दे९ सोमाधव, न१ सोमान्वित
 (→समाधव), दा१ कारा का२ २ ब३ दे९ १० ११ ००पण (→०पण)
 -०) दा१ कारा का२ २ पिनाकिनाथ (का२ ०७) स^०, दे९
 पीताजिनाधित^०, दे९ पीताजिन छत्रं, दे११ पीताजिनछत्रं (→पीता-
 जिनाच्छन्न^०).

३०. -०) दे२ चक्राहि^० (→चक्राहि^०), दे९ ०० (→०हस्त);
 दे७ हलपूलं, दे९ चित्तिगाङ्ग^० (→हलगाङ्ग^०), दे१ ४.११ ते१
 ०पाणि (→०पाणि) -०) ब१ ३ दे२ ०गदाकृतच (→०गदाम्बि-
 तच), दे१ ३ ते१ जटाशिशूलजगदाकृत च, दे७ पिनाकशूलभ्रजङ्ग-
 भूषणम्, दे९ न१ पिनाकशूलजगदाधारिण (न१ ००) च -०) दे७
 कपर्दी, दे९ कर्प^० (→कर्प^०), दे९ वट्टाङ्ग^० (→०वट्टाङ्ग^०);
 दा१ दे१ ३ ते१ ०पण्ट (→०पण्टा) -०) दे७ ०धर (→०धर);
 दे११ सप्तशरहार सुमुख मह्यं.

३१. -०) दे७ ते१ ०शङ्करौ (→०शङ्कर), ब१.२ शत, दे२ ४
 ते२ च (→त) -०) ब१ २ न१ ०गते, दे९ ०ता, दे१० ०गते
 (→०गता-०) दा१ प्रोक्त, का२ दे७ ७.११ ते१ प्रोक्ता, ब१ ३
 दे१ २ १० प्रोक्त (→प्रोक्त्वा) ब३ दे१ ३ १० ते१ प्रणामा (→प्रणाम);
 दे९ ०नाथ्य (→०नाथा) -०) दे१ चक्षु, दे९ शम्भु
 (→चक्षु) ब३ [०]कतरा (→[०]कतरा); दे९ निधुज्यते, दे९
 निधुज्यते, ते१ न१ निधुज्यते (→निधुज्य).

३२. -०) दे९ तानेक^० (→तानेक^०) -०) ब१.२ सो^० (?)
 (→[०] स्म^०) -०) दे९ माधव, न१ माधमी (→आधमम्).

३३. -०) दा१ कारा, का१ २ ब३ दे९.१०.११ पश्यति, ब३

तानेकचित्तान् विज्ञाय देवान् देवपतिर्हरिः ।
 प्रशृङ्गाम्यद्रवचूर्णं कुरुक्षेत्रं स्वमाश्रमम् ॥ ३२
 ततोऽपश्यन्त देवेशं स्थाणुभूतं जले शुचिम् ।
 दृष्ट्वा नमः स्थाणवेति प्रोक्त्वा सर्वेऽष्टुपाविशन् ॥ ३३
 ततोऽब्रवीत् सुरपतिर्योहि दीयतां वरः ।
 क्षुब्धं जगज्जगन्नाथ उन्मज्जस्व प्रियातिथे ॥ ३४
 ततस्तां मधुरां वार्णां शुभाच वृषभध्वजः ।
 श्रुत्वोत्तस्थौ च वेगेन सर्वव्यापी निरञ्जनः ॥ ३५
 नमोऽस्तु सर्वदेवेभ्यः प्रोवाच प्रहसन् हरः ।
 स चागतः सुरैः सेन्द्रैः प्रणतो दिनवान्वितैः ॥ ३६
 तमूचुर्देवताः सर्वास्त्यज्यतां शङ्कर द्रुतम् ।

पश्यति (→[०] पश्यन्). -०) दे९ ०हते (→०हते), दा१ कारा.
 का१ २ दे९.१०.११ स्थित, ब२.३ शुचि, दे१ ४ ते१ ०पण (→शुचिम्).
 -०) ते१ मन (→०मन), कारा स्थाणवे हि, ब१ दे१.४ ७ १० ते१
 स्थाणवे तु (दे७ ते), दे९ स्थाणवे इति (→स्थाणवेति). -०) का२
 दे२ ७.११ ते१ प्रोक्ता (→प्रोक्त्वा); ब१ २ दे९ ते१ [०] पुपा^०, दे१
 [०] पुपा^०, दे७ पुपा^० (→पुपा^०); दे९ मोक्ष सर्वेऽष्टुपावयन्.

३४. -०) दा१ कारा, का१ ३ दे९.१० ११ न१ एहि नो, दे२
 एवेहि, दे९ मज्जते (→[०]हति) -०) दे७ तपता वर (→दीयता
 वर). -०) दे२ जगत्क्षुब्ध (→क्षुब्ध जगत्). -०) ब१ उन्मज्जय,
 दे११ उन्मज्जय (→उन्मज्जयस्व), ब१ ३ प्रियातिथि (?), ब३ जगत्ते,
 दे९ प्रियातिथे (→प्रियातिथे)

३५. -०) दे७ तत ता (→ततस्ता); दे९ वणां (→वाणी)
 -०) का१ सुसा (दा१) व, दे९ ५ सुभाय (→सुभाय); दे७ ०ज
 (→०ज्वन्). -०) दे७ ७ श्रुत्वा तस्यो (→श्रुत्वोत्तस्यो); दे९
 वेचोह (→वेगेन). -०) दे२ सर्व (→सर्व-०) दे९ व्यापी (→व्यापी);
 दे९ निरञ्जन (→निरञ्जन)

३६. -०) कारा का१ ब३ ३ दे९ १० देव^० (→सर्व-०). -०) ब३
 दे२ ते१ स हसन्, दे९ सखा (→प्रहसन्); दे९ हरि (→हर).
 -०) दा१ सर्वागत, कारा स चागत, का१ सर्वागत, +समाजित,
 ब१ २ स चागत, दे९ न१ समागत (→स चागत), कारा ब३ सर्व
 (→सेन्द्रैः) -०) दा१ ब१.२ दे७ प्रणतो, ब१ प्रणाम- (→प्रणतो);
 मुदे [०] न्वित (→[०] न्वितै)

३७. -०) ब१ न१ सर्व (→सर्वाश्च) -०) दा१ स्थिता,
 दे९ सहाता (→स्थय्यता); ब३ दे९ शङ्कर (→शङ्कर) -०) दे९
 महावत् (→महावत्), ब१ न्योलेक, +का, दे९ ते१ च दे सोका;
 दे९ देव तोषा (→यतो मोषा) -०) दे९ ३ ते१ क्षुद्रा, दे९

महाव्रतं त्रयो लोकाः क्षुब्धास्त्वचेजसावृताः ॥ ३७
 अथोवाच महादेवो मया त्यक्तो महाव्रतः ।
 ततः सुरा दिवं जग्मूर्हृष्टाः प्रयतमानसाः ॥ ३८
 ततोऽपि कम्पते पृथ्वी साग्निहोत्रापाचला मुने ।
 ततोऽभिचिन्तयद्भुजः किमर्थं भुमिता मही ॥ ३९
 ततः पर्यचरच्छ्रुती कुरुक्षेत्रं समन्ततः ।
 ददर्शयिषतीतीरे उशनसं तपोनिधिम् ॥ ४०
 ततोऽब्रवीत्सुरपतिः किमर्थं तप्यते तपः ।
 जगत्क्षोभकरं विप्र तच्छीघ्रं कथ्यतां मम ॥ ४१

चमु. दे१: कुब्जा (→क्षुब्जा); शा१: सत्तेजसा, ब१ ३ दे१ ते तेजसा
 (→त्वत्तेजसा); शा१: कार. का२ दे१-१० ११ [-अ] दिता, का१
 दिता (→[-आ] ५ता)

३८. -b) कार. दे१ त्वत् (→स्वत्), कार. दे१
 महाव्रत, दे१ महाव्रता, दे१ महावृ (?) ता (→महाव्रत)
 -०) दे१ पुरा (→पुरा), दे१ दिव (→दिव); दे१-४ ते१ प्राप्ता
 (→जग्मु). -३) दे१-४ ते१ प्रहृष्टा यतमानसा (दे१ १० स)

३९. -a) ब२ दे१ ४ १० ते१ ततो विकम्पते (वे१ ०ता), दे१
 ततोविकम्पते, न१ ततोविकम्पते (→ततोऽपि कम्पते). -b) दे१
 साग्नि, वे१ साग्नी (→साग्निः); दे१ साग्नि होत्रापाचला, मुने दे१ साग्नि-
 होत्रापाचला -०) शा१ का१.२ ब१-३ दे१-१०-११ न१ ह्यभिन्तयत्,
 दे१ ४ [अ] भिचिन्तयत्, दे१ [-अ] भ्यभिन्तयत्, दे१ [-अ] व्यभिन्त-
 यत्, वे१ [-अ] विचिन्तयत् (→[-अ] विचिन्तयत्), दे१ विप्रा
 (→वृद्ध). -३) न१ किमिय (→किमर्थ)

४०. -a) शा१ पर्यचल, कार. का१.२ दे१ पर्यचलत्,
 दे१.३ वे१ पर्यचलत् (→पर्यचलः), दे१ पूर्वं (→भूलो). -b) दे१.
 ११ ०क्षेत्र- (→क्षेत्रं), ब१ कुक्षेत्राग्रम गत. -३) का२ उशनस, +न,
 दे१.९ उशनसः, दे१ ११ उशन स (→उशनस). कार. तपोरतिम्,
 ब१.२ तपसां निधि (→तपोनिधिम्); दे१ ४ वे१ मुक्त च तपसां
 निधिम्.

४१. दे१. ४१ ० इत्यारम्भ ४२ b इति यावत्प्रसिद्ध
 (इ. स.). -b) ब१.२ तप्यते (→तप्यते) -०) शा१ का२ ०क्षोभ-
 करो, दे१ ०क्षोभकर (?) (→०क्षोभकर); न१ विप्र (→विप्र). -३)
 शा१ कथिता मम, दे१ मम कथ्यता, न१ कथ्यता मम (→कथ्यता
 मम).

छेदे. ०; शा१ उशनस उवाच का१ उशन •वाच का२ उशनो
 (च) यावत्, ब१.३ उशनोवाच, ब२ उशनोवाच; दे१.२.४ उशन

उशना उवाच ॥

तवाराधनकामार्थं तप्यते हि महत्तपः ।
 संजीवनीं शुभां विद्यां ज्ञातुमिच्छे त्रिलोचन ॥ ४२

हर उवाच ॥

तपसा परिहृतोऽस्मि सुतप्तेन तपोधन ।
 तस्मात् संजीवनीं विद्यां भवान् ज्ञास्यति तत्त्वतः ॥ ४३
 वरं लब्ध्वा ततः शुक्रस्तपसः संन्यवर्तत ।
 तथापि चलते पृथ्वी साग्निभूम्भगावृता ॥ ४४
 ततोऽगमन्महादेवः सप्तसारस्वतं शुचिः ।

वे. ११

४० (दे१ उ); दे१ न१ उशना .

४२. दे१.५.६ ० (इ. ४१ पा. वि.). -a) शा१ वारा.
 ब१.२ ०वर्माव, दे१ ०कार्यव (→०वर्माव) -b) दे१ [-अ] पि
 (→हि). -०) शा१ वारा. ब१.२ दे१ ११ न१ महा- (→शुभा),
 दे१ विद्या (→विद्या), ब१ तस्मात्संजीवनीं शुभा विद्या, दे१ १०
 तस्मात्संजीवनी विद्या, दे१ •सि(?) जीविनी विद्या. -b) दे१ ११
 त्रिलोचन (→त्रिलोचन).

छेदे. २.४.७ हर उ० (दे१ उ); दे१ श्रीशिव; न१ हर.

४३. -a) वे१ तपि (→परि-), ब१.३ दे१.४ ७-११ वे१
 न१ ०गुहोद्भू (→०गुहोद्भूति) -b) दे१.५ तपोधन (दे१ ०ने)
 (→तपोधन) -०) शा१ संजीवनी, कार. का१ ब२.३
 दे१ ५.७ ११ संजीवनी (दे१ ०ने) (→संजीवनी) -d) दे१
 ज्ञास्यति (→ज्ञास्यति), ब२.३ तत्त्वतः (→तत्त्वतः).

४३. इत्येतान्तर दे१.५.६.०.०.० मध्ये शावृत पाठ —

२४८ • जगत्क्षोभकर विप्र तच्छीघ्रं कथ्यतां मम ।

उशनोवाच

तवाराधनकामार्थं तप्यते हि महत्तपः ।

संजीवनीं महाविद्यां ज्ञातुमिच्छे त्रिलोचन ।

हर उवाच

तपसा परिहृतोऽस्मि सुतप्तेन तपोधन । (= ४१.७-४३ पृ)

४४. -a) ब१.३.१० लब्धः, दे१ लब्धं, दे१ लब्ध्वा
 (→लब्ध्वा), दे१.४ वे१ वरलब्धस्तत् शुक्र -b) शा१ सत्यवर्तत,
 दे१.३ वे१ सतिवर्तत, दे१ सत्यवर्तते, दे१ सत्त्वमल (→सत्यवर्तत)
 -d) दे१ साग्नि, वे१ साग्नि (?) (→साग्निः); दे१-४ वे१ भूता
 दे१ ११ होत्रा (→भूभृत्), ब१ [-अ] त्विता, वे१ [-आ] हुता (→[-आ]-
 हुता); न१ साग्निधर्ततसमुत्ता.

४५. -b) दे१ शीर्ष (→शतः); कार. दे१ शुचि, ब१.३
 दे१ शुचि, दे१ न१ मुने (→शुचि). -०) दे१.३ वे१ ई, दे१ तु

१.४१ ददर्श नृत्यमानं च ऋषिं मङ्गलसंज्ञितम् ॥ ४५
 भावेन पोष्यति बालवत् स
 भुजौ प्रसार्यैव ननर्च वेगात् ।
 तस्यैव वेगेन समाहता तु
 चचाल भूर्भूमिधरैः सहैव ॥ ४६
 त शङ्करोऽभ्येत्य करे निगृह्य
 प्रोवाच वाक्यं प्रहसन् महर्षे ।
 किं भावितो नृत्यसि केन हेतुना
 वदस्व मामेत्य किमत्र तुष्टिः ॥ ४७
 स ब्राह्मणः प्राह ममाद्य तुष्टि-
 र्येनेह जाता मृणु तद् द्विजेन्द्र ।
 बहून् गणान् वै मम तप्यतस्तपः
 संवत्सरान् कायविशोपधार्यम् ॥ ४८

(→च) -d) दे४ ७ मुनि (→ऋषि); दे१ ० ते१ ० तानक (→० तानित)
 ब१ २ दे१ ११ न१ मङ्गलकं स्थित ब३ मङ्गलकं रमृत (→मङ्गल
 सन्तित) ते१ ऋषिं वै मङ्गलसंज्ञकम्

४६ -a) भारा बोधायनि, का१ यो स्मयति, ब१ - यो नृत्यति,
 दे१ पोष्यति, दे१ पूजयति, दे११ पो सुवति, ते१ ये ध्याति (→पोष्य
 यति) ब१ २ दे११ बलवत्तर, ब३ बलेन वत्स, दे२ बाह्यवत्स, दे२ ७
 बालवत्सवत् (→बाह्यवत् स) -b) ते१ प्रसार्यैव (→प्रसार्यैव)
 -c) दे१ ० हलात्ता, दे१ ० हला च, न१ ० हलश्च (→० हला तु) -d)
 ब३ ० घरा (→० घटै.)

४७ -a) दे३ करो, दे१ बटौ (→बरे) -b) दे११
 वाच्य (→वाच्य) -c) ब२ ते१ किं भावतो, दे१ न१ विभावितो,
 दे११ विभावितो (→वि भावितो) ब० नृत्यते (→नृत्यसि) -d)
 गा१ कारा ब१ मायत्र, ब० दे१ १०११ मायत्र (→मामेत्य) दे१
 वदस्व मा किं किं (?) मयात्र तुष्टि, न१ वदस्व मामं किं
 किमत्र तुष्टि

४८ -a) गा१ बाद्य ब१ - दे१ १०११ न१ स (→त); ब१ ३
 ब्राह्मण, दे११ बाह्यन (?) न१ ब्रह्मण (→ब्राह्मण); दे१ ५ तुष्टि, ते१
 तुष्टि (→तुष्टि) -b) ब३ जातो, दे१ जात (→जाता) ब१ १ - स
 (→सत्), कारा ब१ द्विजेन्द्र, दे१ मुरेन्द्र (→द्विजेन्द्र) -c) दे१ ४ १०
 ते१ तप्यतो (ते१ ० ता) मे बहो यता णि -d) दे१ ४ १० ते१
 संवत्सर, दे१ १० १ वत्सवत्तर (→संवत्सरवत्); ब१ दे१ १०
 विशोपधार्य, दे१ विशोपधार्य, दे११ विशोपधार्य (→विशोपधार्य)

४९. दे१. cd ०. -a) गा१ ततोऽन, दे१ ततोऽन, न१ ततो-

ततोऽनुपश्यामि करात् श्वोत्थ
 निर्गच्छते शाकरसं ममेह ।
 तेनाद्य तुष्टोऽस्मि भृशं द्विजेन्द्र
 येनास्मि नृत्यामि सुभावितात्मा ॥ ४९
 त प्राह शंभुर्द्विज पश्य मह्यं
 भस्म प्रवृत्तोऽङ्गुलितोऽतिशुक्लम् ।
 संताडनादेव न च प्रहर्षो
 ममास्ति नूनं हि भवान् प्रमत्तः ॥ ५०
 श्रुत्वाऽथ वाक्यं घृषभध्वजस्य
 मत्वा मुनिर्मङ्गलको महर्षे ।
 नृत्यं परित्यज्य सुविस्मितोऽथ
 यवन्द पादौ विनयावनम्रः ॥ ५१

अन(?) (→ततोऽनु); दे१ ४ ते१ ० पश्यामि (→० पश्यामि);
 गा१ बरात्पतोक्त ब१ करोतुतेव, ब३ कराच्युतोत्थ, दे१ ४ ते१
 बरस्ततोत्थ, दे१ न१ करो श्वतो (न१ ० ता)वं (→करोतुततोत्थ)
 -b) ब१ २ दे१ ११ निर्गच्छत (दे१ १० ता) (→निर्गच्छते) ब१ दे१ ११
 ममेह, दे१ ३ ४ १ ते१ ममेह (दे१ ० ता) (→ममेह); दे१ निर्गच्छतो
 गा१ बरात्ताति शुक्ल -c) गा१ बारा ब१ १ - ब१ ३ दे१ १० वेनाति
 (→वेनाद्य); दे१ मुरेन्द्र, दे१ महेन्द्र (→द्विजेन्द्र) -d) दे१ ३ ४ ते१
 तता हि, न१ येनाद्य (→येनास्मि); ब३ ८ ० ० (→नृत्यामि); दे१
 विभावितात्मा (→सुभावितात्मा)

५०. दे१. ab ० -a) दे१ न१ मेघ, दे११ मह्यं (→मह्यं)
 -b) ब० भस्म (→भस्म) ब० ३ ० तोद्विजो (ब० ० ते१ कि, दे१ ४
 ते१ ० त बरोतोति (→० तोद्विजोति); ब१ ० तुर्व, ब० ० घट, +
 तुर्व, दे१ ० तुर्व, दे१ १० तुक्ता (→तुक्ताय) -c) दे१ ३ ४ ते१
 नखप्रहारं, दे१ न च प्रहर्षं, दे१ न बाह्यं हर्षं (→न च प्रहर्षा)
 -d) ब१ १ - नृत्य, ब१ १ - नृत्य (→नृत्यं) ब१ १ - विनयावनम्रत,
 दे१ भगवत्प्रमत्त (→हि भवान् प्रमत्त)

५१. -a) दे१ धृत्वाह (→धृत्वाह); दे११ वाच्य (→वाच्य);
 गा१ बाद्य ब१ १ - ब१ ३ दे१ ११ न१ ० ध्वजत (→० ध्वजत) -b)
 ब१ दे१ ३ ते१ मतो (ब१ ० ता) ? ब० ३ मुला (मुक्ता ?) दे१ गता
 दे१ १० नत्वा (→मत्वा); दे११ मुनि (→मुनि); दे१ मायवका
 (→मङ्गलका); दे११ मर्षि (→मर्षे) -c) दे१ स तं, न१ नृत्य (?)
 (→नृत्यं) गा१ सुविस्मितो, दे१ ३ पुर्विस्मितो (→मुर्विस्मितो)
 -d) गा१ ० नम्रा (→० नम्र)

तमाह शश्वर्द्धन गच्छ लोक
 त ब्रह्मणो दुर्गमव्ययस्य ।
 इदं च तीर्थं प्रवर पृथिव्या
 पृथुदक्म्यास्तु सम फलेन ॥ ५२
 सान्निध्यमत्रैव सुरासुराणां
 गन्धर्वनिधाधरश्चिराणां ।
 सदाऽन्तु धर्मस्य निधानमग्रे
 तारस्वत पापमलापहारि ॥ ५३
 सुप्रभा काञ्चनाक्षी च सुवेणुर्मिलोदका ।
 मनोहरा चौघवती विशाला च सरस्वती ॥ ५४
 एताः सम सरस्वत्यो निवमिष्यन्ति नित्यम् ।

सोमपानफल सर्वाः प्रयच्छन्ति सुपुण्यदाः ॥ ५५
 भवानपि कुरुक्षेत्रे मूर्तिं स्थाप्य गरीयसीम् ।
 गमिष्यति महापुण्यं ब्रह्मलोकं सुदुर्गमम् ॥ ५६
 इत्येवमुक्त्वा देवेन शक्रेण तपोधनः ।
 मूर्तिं स्थाप्य कुरुक्षेत्रे ब्रह्मलोकमगाद् वशी ॥ ५७
 गते मङ्गणके पृथ्वी निधला समनायत ।
 अथागामन्दरं शशुर्निन्मावसथ शुचिः ॥ ५८
 एतद् तरोक्तं द्विज शक्रस्तु
 गतस्तदासीत् तपसेऽथ शैले ।
 शून्येऽभ्यागाद् दृष्टमतिर्हि देव्या
 सयोनितो येन हि कारणेन ॥ ५९ व ६२

इति श्रीवामनपुराणे पदत्रयोऽध्याय ॥ ३६ ॥

५२. न₁ bod ० -a) दे० त प्राह (→तमाह) -b)
 दे० १० ख (→त); दे० बह्मणा दे० ब्राह्मणो (→ब्रह्मणो); दे० ३
 भावस्य भुवे एव यत्र (→अव्ययस्य) -d) दे० १ वै १० पृथुदक्
 म्यास्तुमहकृतं हि, दे० पृथुदक्म्यास्तु पल सधेत

५३. दे० ३ वै १ b ० दे० bc ० दे० bd ० -a)
 वाः 'मानेव (→मनेव) -) ब ३ दे० १ यगं दे० १ वै एतत्
 दे० ३३ दे० यस्मात् (→यत्) ब। गु दे० ४ वि दे० ११ नु, वै।
 हि (→[अस्तु] दे० ११ विधानम् (→निधानम्) दे० विधानमणा
 (→निधानमन्त्रं) -d) वै १ पृह हि (→पहारि)

५४. -a) ब३ सुप्रभा (→सुप्रभा) दे० ३ त। न₁ प्रभाता
 इलकाणी च दे० प्रभा ता कतरमां च -b) ब३ गुरेणावि(?) दे०
 शुद्धपुत्रि दे० १ गुप्तेनुवि (→गुप्तेनुवि) -c) वा। वारा का -
 ब। ३ दे० १० महोत्थ (→मनोहरा); दे० ३ ४ ११ चौघवती
 (→चौघवती) -d) दे० ११ विशालो (→विशाला); दे० गु (→व)

५५. -b) दे० वितर्ग (→निर्वर्ग); दे० ३ ४ वै।
 सदा दे० सदा (नित्यं) -) दे० ११ सोमग (→सोमग)
 -d) वा। ब। दे० देवरोति स वा रा दन्त्योतिगुं ब। ३ ददस्य
 (ब न्य) गुभं दे० दन्त्योतिगु दे० दन्त्यो हि दे० ११ दद(?)द
 गुभं न₁ दन्त्यातिगु (→प्रपद्यन्ति गुं)

५६. ब३ od ० -c) दे० ३ ९ वै। गमिष्यति दे० ३ ११
 न₁ गमिष्यति (→गमिष्यति); दे० महार्थ (→महागुण्य) -d)
 वा। वारा ब। ३ गुणमम्, ब गुणमं (→गुणमम्)

५७. ब३ ० -a) दे० उखे (→उखो) -b) वा।

वा० ब। ३ दे० १० तपोधन (→तपोधन) -d) दे० ऋषि (→वशी)

५४ श्लोकारर 'गा। धविच-

२४९ * स मे सुहृत्स मे वचु स भ्राता स पिता मय ।

यस्तामद्रिपुता गीत्र ममान्तिकमुपावदेत् ।

एव ब्रूति देत्येदं ध्येयं मन्त्रावके ।

येषाम्मोदनिधौ प्रह्लादो वापयमन्त्रोत् ॥[४]

५८. -a) दे० मङ्गणके दे० मङ्गण (→मङ्गणके
 (→मङ्गणके) दे० गुप्ति(?) (→गुप्ति) b) दे० प्रातव(?)
 (प्रातव) -d) दे० १० निजनां दे० ११ निजनां न₁ निजनां
 + मा (→निजमां); वा। ब। दे० ११ शुचि दे० ३ वै मुने
 दे० पुन (→गुप्ति)

५९. दे० abo ० -a) दे० ३ १० एवं (→एतत्); -b)
 वा। वारा ब। ३ तानीम्, दे० तानीम् (→तानीम्); वा। वारा
 ब। ३ दे० १० तपस्तपु, ब। तपुं च ब तपिषु च दे० ३
 तपस्तपु दे० तपे तु तौ तपस्तप (→तपस्तप); वा। वारा ब। ३
 दे० न₁ तप च तप (→तपे) -c) वारा ब। ३ दे० १० [अ]
 तपस्तपु, दे० [अ]तपस्तप (→[अ]तपस्तप); वा। ब। ३ दृष्टमपि
 (→दृष्टमपि); दे० १० हि+गु (→हि); दे० ददस्य दे० न₁ देव्या
 (→देव्या) -d) वा। संवीजिता येन वारा सन्ने जितस्तेन
 ब। ३ दे० न₁ सवी(दे० 'को)पितो य(दे० वं)न दे० ३ ४ वै सवी
 (दे० 'को)पितो येन, दे० स योपितो येन दे० संवीपितो वं दे० १० स
 योपितो येन वै संवीपितो येन (→संवीपितो येन).

नारद उवाच ॥

१ गतोऽन्धकस्तु पाताले किमेषेत दानवः ।
शक्रो मन्दरस्थोऽपि यच्चकार तदुच्यताम् ॥ १
पुलस्त्य उवाच ॥
पातालस्थोऽन्धको ब्रह्मन् वाद्धृषते मदनान्निना ।
सप्तविग्रह सर्वान् दानवानिदमब्रवीत् ॥ २
स मे सुहृत्स मे बन्धु स भ्राता स पिता मम ।
यस्तामद्रिमुता श्रीघ्न ममान्तिकमुपानयेत् ॥ ३

पुष्पिका—शा. नः इति श्रीवामनपुराणे भरवप्रादुर्भावे का. इति श्रीवामनपुराणे प्रादुर्भावे का. २ वः ३ देः इति श्री (व. ३ [श्री]) वामनपुराणे दे. इति वामनपुराणे दे. इति श्रीवामने भरव प्रादुर्भावे दे. इति वामनपुराणे सरोमाहाम्ये भरवप्रादुर्भावे दे. ७ श्रीवामनपुराणे दे. १० इत्याप श्रीवामनपुराणे भरवप्रादुर्भावे दे. ११ इति वामनपुराणे सरोमामो (?) भुवे इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्य नारदसवादे भरवप्रादुर्भावे अध्यायनाम्—शा. का. व. ३ दे. १ ५ ७ ११ तेल. ० का. २ भरवप्रादुर्भावे नाम दे मृतकजीवनी प्राप्नोति नाम दे. उद्यमानुत कजीवनीविद्याप्राप्तिनाम् अध्यायसंख्या—शा. व. ३ दे. १ २ ५ ० का. १५२ १ का. १५११ वः ३ दे. १ सप्तविंशति तपोऽध्याय दे. ३ १५११ दे. तुलसीध्याय दे. ७ ७ पञ्चविंशोऽध्याय दे. १० १६२ दे. ११ १५५५ तै. त्रिपटितमोऽध्याय भुवे द्विपटितमोऽध्याय ।

३७

॥ शा. दे. ७ तै. नारद दे. ५ ५ ७ नारद उ०; नः आ नारदः

१ -a) वः ३ दे. ११ ततोऽन्धकस्तु (दे. ११ ० तु) (-गतोऽव कस्तु) -b) दे. ३ दे. १ किमावपट्ट (-किमवपट्ट) दे. ७ मानव (-दानव)

॥ दे. १० ० ११ दे. १० ११ पुलस्त्य उ० २ -a) दे. वातामनस्थो (-पातामनस्थो) दे. ११ विप्र (-ब्रह्मन्) -b) दे. वाचते (वाद्धृषते) -c) दे. १ विग्रहाय (-विग्रह)

३ वः ३ ३ इत्येको ५ इत्येकस्यानन्तरमागतो शा. ३ १-४ ३ ० -a) दे. सुहृत्स मे (-सुहृत्स मे) दे. ३ भुप (-बन्धु) -b) दे. ११ पिता मम (-भ्राता मम), दे. ७ स मे भ्राता स मे पिता -c)

एव भ्रुवति दैत्येन्द्रे अन्धके मदनान्धके ।
मेघगम्भीरनिर्वाण प्रह्लादो वाक्यमब्रवीत् ॥ ४
येय गिरिमुता वीर सा माता धर्मतस्तव ।
पिता त्रिनयनो दध श्रुयतामत्र कारणम् ॥ ५
तव पित्रा ह्यपुत्रेण धर्मनित्येन दानव ।
आराधितो महादध पुत्रार्थाय पुरा किल ॥ ६
तस्मै त्रिलोचनेनासीद् दत्तोऽन्धोऽप्येव दानव ।
पुत्रक पुत्रकामस्य प्रोक्तस्तथ वचन विभो ॥ ७

दे. यस्तामसि मुता दे. योगवा कौणिकी तै. यस्तु मेद्रिमुता (-य तामसिमुता) -d) वः ३ उगानवत (-उगानवेत)

४ शा. ० (व. ३ वा वि) -a) दे. १ ६ तै. वदति (-वदति) व० दयेने दे. दयेन (-दैत्येन) -b) दे. १० मरुतातुरे (-मरुतातुरे) दे. ७ त्वधके मरुतातुरे, दे. ११ अथके गपताथके -c) वः ३ दे. १ निर्वाण (-निर्वाण)

५ -a) दे. ७ एव दे. १ चैय (-दैत्य); तै. तन्वी (-वीर) -b) दे. ३ सा माता तै. जवनी (-सा माता) -c) तै. त्रिलोचनो (-त्रिनयनो) का. दे. १ दे. दे. (-दैत्य)

५ श्लोकान्तर वः अथमेव श्लोक द्विरावृत्तः ।

६ -a) वः ३ तव (-तव) दे. ११ पित्रो (-पित्रा) का. वः ३ दे. ३ ४ ११ तै. न त्वपुत्रक व० अपुत्रेण दे. व पुत्रा (-ह्यपुत्रक) दे. ३ तवप ह्यपुत्रक -b) दे. १० ० तिष्ठव (-निवेत) दे. ७ दानव (-दानव) -c) वः ३ दे. १ ४ तै. हरो देव (दे. ३ ४ ७) दे. ३ महादेव दे. ३ मा ६ देव (-महादेव) व शृङ्खलापठवत् + पुत्रपुत्रकामस्य -d) दे. ७ पुत्राय कपताय किल

७ -a) नः तस्मा (-तस्मै) दे. प्रलोचने (-त्रिलो चने) वः नापि (-नासीद्) -b) शा. दत्तोऽन्धकस्तव दत्तोऽन्धकस्तव का. दत्त वस्तव वः १० दे. दत्तोऽन्धके (दे. ११ ति) दे. १ दत्तामोहव दे. दत्तोऽन्धक दे. १० दत्तोऽन्धकस्तु दे. ११ दत्ताय त्येव नः दत्तोऽन्धक व (-दत्तोऽन्धके) का. व. ३ दे. ४ ७ १० ११ तै. दानव (-दानव) -c) दे. पुत्र के दे. ४ ७ पुत्र (-पुत्रक); वः ३ कामस्य दे. १० कामाय (-० कामस्य) -d) शा. प्रोक्तस्तव वः प्रोक्तस्तव दे. ३ प्रोक्तस्तव दे. ७ दत्तेय दे. १० प्रोक्तस्तव दे. ११ प्रोक्तस्तव (-प्रोक्तस्तव); दे. ११ विभु (-विभो)

नेत्रत्रयं हिरण्याक्ष नर्मार्थमुपमा मम ।
 पिहितं योगमस्यस्य ततोऽन्धमभवत्तमः ॥ ८
 तस्माच्च तमसो जातो भूतो नीलघनस्वनः ।
 तदिदं गृह्यतां दैत्य ततोऽप्यिकमात्मजम् ॥ ९
 यदा तु लोकविद्विष्टं दुष्टं कर्म करिष्यति ।
 शैलोऽप्यजननीं चापि अभिवाञ्छिष्यतेऽधमः ॥ १०
 घातयिष्यति वा विप्रं यदा प्रक्षिप्य चासुरान् ।
 तदास्य स्वयमेवाहं करिष्ये कायशोधनम् ॥ ११
 एषमुक्त्वा गतः शम्भुः स्वस्थानं मन्दराचलम् ।

त्वत्पिताऽपि समभ्यागात् त्वामादाय रसातलम् ॥ १२
 एतेन कारणेनाम्बा शैलेयी भविता तव ।
 सर्वस्यापीह जगतो गुरुः शंभुः पिता ध्रुवम् ॥ १३
 भवानपि तपोयुक्तः शास्त्रवेत्ता गुणाप्नुतः ।
 नेदृशे पापमंकल्पे मतिं कुर्याद् भवद्विधः ॥ १४
 शैलोऽप्यप्रभुरप्यक्तो भवः सर्वैर्नमस्कृतः ।
 अजेयस्तस्य भार्येयं न त्वमहोऽमरार्दन ॥ १५
 न चापि शक्तः प्राप्तुं तां भवाञ्छैलनृपात्मजाम् ।
 अजित्वा सगणं रुद्रं स च कामोऽथ दुर्लभः ॥ १६

वै. ६

८. -a) ब३ हिरण्याक्ष, दे११ वै१ हिरण्याक्ष (→हिरण्याक्ष).
 -b) वा१ कारा. वा३ नर्मार्थमुप (कारा. का२ 'म) घननम्, का१
 ममार्थमुपयाततम (१), वा१ नर्मार्थमुपया सप्त, ब३ नर्मार्थमुपया
 सप्त, ब३ धर्मार्थं धर्मार्थं गृह्य, दे१-४ वै१ स नर्मम् (दे१ 'म) न
 (दे१ 'त, दे२ 'म) या मम, दे३ धर्मार्थमुपया मम, दे११ धर्मार्थ-
 मुपया गृह्य, न१ नामार्थमुपया मम. -c) दे३ पिहितं, दे११
 पिहितं (→पिहितं), ब१ 'सस्याय, दे११ 'सस्याय (→'संस्थस्य)
 -d) वा१ का१ २ ततोऽन्धमभवत्तमः, कारा. ततोऽन्धमभवत्तमः, ब३
 दे१० ततोऽन्धमभवत्तमः, ब३ ततोऽन्धमभवत्तमः, दे१३ ततोऽर्ध्वं (दे३-
 'व्य?) ममवत्तमः, दे३ ततोऽन्धमभवत्तमः, दे३ ततोऽन्धमभवत्तमः.

९. -a) कारा. जात (→जाता) -b) दे१ पुत्रो, दे१०
 भूतो (→भूतो), ब३ 'घन ६६, दे३ 'घन वव, दे११ 'घनस्तन
 (→'घनस्वन), वा१ भूतले निघनस्वना, कारा. भूत मेघघनस्वनम्,
 वा१.२ भूत (वा२ 'तो) लीनघनस्वन. -c) दे१ तमिम, दे११
 तदिदं (→तदिदं) -d) वा१ दे३ ३ ततोऽप्यिकमात्मजम्, ब३ ततो-
 प्यिक मात्मजम्, ब३ ततोऽप्यिकमात्मजम्, दे३ ततोऽप्यिकमात्मजम्,
 दे१११ ततोऽप्यिकमात्मजम्, दे३ ततोऽप्यिकमात्मजम्, दे१०
 ततोऽप्यिकमात्मजम्, +ततोऽप्यिकमात्मजम्, ते१ ततोऽप्यिकमात्मजम्,
 न१ ततोऽप्यिकमात्मजम्.

१०. दे११ १००-११० ०. -a) ब३ किञ्चिद्, न१ लोके
 (→लोकः) -b) वा१.३ दे३ दुष्ट [ब३ ६०] कर्म, दे१ ४ वै१ कर्म-
 चाय (→दुष्टं कर्म). -c) वा१ दे३.३ न१ 'जननी (→'जननी),
 कारा. ब३.३ दे३ चापि (→चापि). -d) वा१ ३ दे३.४.७ न१
 त्वभिवाञ्छिष्यतेऽधम (दे३ 'म), दे१.३ त्वभिवाञ्छिष्यतेऽधमः, दे३
 त्वभि मां क्षिप्यते मम, ते१ त्वभिवाञ्छिष्यतेऽधमः.

११. दे११.०. (दे१.० पा वि.) -a) दे३ वा (वि) (→वा),
 वा१ रिपुं, दे३ विप्रां (→विप्रा) -b) कारा. तेषुरान्, दे१.३.१०

चासुर, ते१ चासुरम् (→चासुराव्), दे३ न१ यदासौ क्षुभितो
 (दे३ 'ताव्) गुरान्. -c) वा१ तदासि (→तदासि), ब१ गुरुमेवाह,
 दे३ सद्य मेवाहं ते१ न१ वाप (→स्वयमेवाहं). -d) दे१-४.७ १
 (न१ 'म) शोधनम् (→वापशोधनम्).

१२. -b) ब३ ततस्व (→स्वस्थान). -c) वा१ पितासि,
 वा१ पिता स (→पितासि).

१३. -a) ब३ [-भा]त्मा, ब३ [-भा]या (→[-भा]म्बा).
 -b) कारा. शैलेयी भुवनेत्तव, दे१-३ वै१ शैलजा तव दानव (दे३ 'व),
 दे३ शैलजा ता व दानव, दे३ मातेय तव दानव, दे३ ११ न१ शैलेयी
 तव दानव. -c) ब३ दे३ सर्वस्यापीह (→सर्वस्यापीह); वा१ कारा.
 का१ २ भवतो, दे३ सर्वतो (→जगतो); ब३ सर्वस्यापि जगन्माता.
 -d) दे३ ध्रुव (→ध्रुव); दे३ तव, दे११ स्वयम् (→ध्रुवम्).

१४. -a) वा१ दे३ २ तवा युक्त, दे३ तवायुक्त, दे३ तयो-
 युक्त, दे११ ततो युक्त, न१ तयो पुत्र (→तपोयुक्त) -b) वा१
 शास्त्रे विन्ता, ब३ ३ शास्त्रविन्ता, ते१ शास्त्रवेत्ता (→शास्त्रवेत्ता).
 वा१ कारा. का१.२ दे३.१० ११ गुणाप्नुत (दे११ 'ता), दे३-४ ते१
 गुणाप्नुत, न१ गुणाप्नुता (→गुणाप्नुत). -c) दे३ नेदृशो(?),
 दे३ नेदृशे, न१ तदृशे (→नेदृशे) -d) दे३.३ -विधा (→विज)

१५. b) वा१ कारा का१.२ न१ सर्व, दे३ सर्व (→सर्व).
 -c) दे११ स्वत्स्य (→यत्स्य) -d) कारा. दे३ ३ [-म] मया-
 हन (दे३ 'ने), ब३ [म] मयाहंनम्, दे३ गुराणि (→[-अ] मयाहंन)

१६ -a) दे३ शक्ति (→शक्त), दे३-४ वै१ सम्प्राप्तु, दे३
 प्राप्तु त्वां (→प्राप्तु तां). -b) दे३-४ वै१ शैलराजात्मजा (दे३
 'जा) शुभां, दे३ तव शैलराजात्मजा. -d) वै१ तव (→स व);
 वा१ दे३.३ वै१ कामोऽथ, ब१ कामोऽथ, ब३ कामोऽथ, दे३ कामोऽथ
 (य?), दे३ कामोऽथ, दे३ कामोऽथ (→कामोऽथ); दे३ दुर्लभः, दे३
 दुर्लभ (→दुर्लभ), दे३ स व कामोऽथ स्वदुर्लभ.

१७ यस्तेरुत् सागर दोर्म्या पातयेद् ध्रुवि भास्करम् ।
मेरुमुत्पातयेद् चापि स जयेच्छूलपाणिनम् ॥ १७
उताहोस्विदिमा शक्या क्रिया कर्तुं नरैर्वलात् ।
न च शक्यो हरो जेतु सत्य सत्य मयोदितम् ॥ १८
किं त्वया न श्रुत दैत्य यया दण्डो महीपति ।
परस्त्रीकामवान् मूढ सराष्ट्रो नाशमाप्तवान् ॥ १९
आसीद् दण्डो नाम नृप प्रभूतनलवाहन ।
स च वने महातेजा पीरोहित्याय भार्गवम् ॥ २०
इंजे च विविधैर्वनैर्नृपति शुन्पालित ।

शुक्रस्थासीच्च दुहिता अरजा नाम नामत ॥ २१
शुन कदाचिदगमद् वृषपवाणमासुरम् ।
तेनार्चितश्चिर तत्र तस्यौ भार्गवसत्तम ॥ २२
अरना स्वगृहे बद्धि शुश्रूषन्ती महासुर ।
अतिष्ठ सुचार्वक्षी ततोऽम्भागाक्षराधिप ॥ २३
स प्रच्छ क्व शुक्रेति तमूच परिचारिका ।
गत स भगवान् शुनो याननाय दनो सुतम् ॥ २४
प्रच्छ नृपति का तु तिष्ठते भार्गवाश्रमे ।
तास्तमूचगुरो पुत्री सतिष्ठत्परजा नृप ॥ २५

१७ -a) न। प्रस्तेरुत् (→यस्तेरुत्) दे१। या (सा?) गदे
(→सागर) -b) व। भास्करं (→भास्करम्) -c) ता। मेरुमुत्तयेत्,
काय बा१। २ बा१ ३ दे१ १०-११ न। मेरुमुत्तयेत् (दे ७) दे ९
श्रुवत् उदितयेत् (→मेरुमुत्पातयेत्) -d) ता। जेय (→जयत्)

१८ -a) दे ० उपाहो (→उताहो), दे१ ४ ते इमां
दे० विवं (→इमां), बाया दे१-४ ठे। रात् दे० रात् (→
रात्वा) -b) दे१ ४ ठे। क्रिया (→क्रिया), बा१। बा दे१। न
बायात् (दे१। 'लात्) बाया प्रयात्वात् वा न्यात्वात्
बा१ मत्वात्, दे१-४ ठे। महाबल दे१ नम बनात् दे१ लो
बलात् दे० न। इतो बलात् दे ० न बाबलात् (→नरैर्बलात्)
-c) बा१। २ न। न तु दे१-११ ननु (→न च), दे १ १० ना (दे
न) तु (→तेन), बा१। ननु 'कयलोरो' जेत दे१ न च 'कयो हर्
जेतु', दे० न तु रात् हर् जेतु

१९ दे० न। cd ० -a) ता। जिनु या (→नि
त्वा) दे१० पूर्व +दत्य (→दत्य) दे१ न। मयाय सप्तन्यमि
-b) दे० न। कया दंष्ट्रसंविताम् -c) बा दे१ ३-१० 'कामया
मूढ' (बा१ 'को) बा१ 'बामसमूह दे१ ११ 'कामनामूढ' द१
'बामनो मूढ' १ 'बामनो मूढ' (→'बामनामूढ' -d) दे सराधा
(→सायदा) बा१ दे १ 'बामनाय' (दे१ 'बाय) (→'बामनाय')

२० -a) ता। बाया बा + दे१-११ न। बायोत् पुत्र
इत्यर्थे -b) ता। बाय बा१ + दे१-११ न। वृषपवां मरासुर
(ता। दे१। 'पा) -c) ता। तर् (→त च) दे१ चर् (→चर्च),
ता। बा दे १ १०-११ 'तेरा' न। 'तेरा' (→'तेरा' -d) दे
परोक्ष्याय (→'परोक्ष्याय) व भागवात् (→'भागवात्')

२१ -a) बा१ इव दे ३ इये व, दे१ बने व (→'नि
व) -b) दे१। 'पतित' (→'पतित') -c) दे१ दुर्ध कयचित्

गम्य -d) दे१ न। अरजा (→अरजा), दे१ वृषपवाणमासुर
दे१ ab cd मध्ये अर्चयाम्—

250 * शुक्रस्थानी वृषपर्व महासुर

स च यत्र महातेजा पीरोहित्याय प्रपन्नवान् ।

इति च विविधैर्वनैर्नृपति शुन्पालित ॥ (=२० ab-
२१ ab)

२२. ता। काय बा ०। दे१ ab ० -a) बा१
अगमं (→अगमत्) -b) न। आसुरि (→आसुरम्), बा१ २ वृषपर्व
महासुरम् -c) व निर दे१ [म] विर (→विर्) दे१। लक्ष्यो
दे१ रात् (→राय) -d) दे१ ११ 'सत्तम' (→'सत्तम')

२३ -a) बा१ अरजा दे१ न। अरजा (→अरजा), बा१
दे१ तु दृढे, बा१ च गृहे, न। लक्ष्यो (→लक्ष्य), दे१ निर (→निर्)
-b) बा१ शुश्रूषन्ती (→शुश्रूषन्ती), बा१ दे १ मरासुर दे१ १ महा
सुर (दे१ 'पा) (→मारासुर) -c) ता। बा१ दे१ ० 'बायाज्ञो
(→'बायज्ञो) -d) बा१ सतोषधर (→सतोषधर), दे१ ४
नपयि दे१ गुरधिप (→अनपयि)

२४ १) दे१ पृष्ठ (→पृष्ठ), न। शुक्रेति शुक्रे
शुक्रेति (→शुक्रेति) -b) दे१ प्रतिगतिरा दे१ १० 'निर
पतिरा दे१। परिवारवा न। परिवारत् (→परिवारिका) -c)
दे१ नान (→मात्रनाय)

२५ -a) दे१ पृष्ठ (→पृष्ठ), बाया कानु बा
काय दे१ बात्त दे१ लोत् (→'बा तु) -b) दे१ ११ 'बामन
(→'बामने) -c) ता। गुरो पुत्रा बा१ शुक्रगुरो दे१ गुरा गुरो
(→गुरो गुरो) -d) बा१ ता (→'ता-), दे१ न। [म] वत्
(→[म] वत्)

३६ ततोऽब्रवीच्च विरजां नाहं त्वां पार्थिनात्मज ।
 दातुं शक्ता स्वमात्मानं स्वतन्त्रा न हि योषितः ॥ ३६
 किं वा ते बहुनोक्तेन मा त्वं नाशं नराधिप ।
 गच्छस्व शुक्रशापेन समृत्यज्ञातिगान्धव ॥ ३७
 ततोऽब्रवीन्नरपतिः सुतु शुश्रूषेष्टितम् ।
 चित्राङ्गदाया यद् वृत्तं पुरा देवयुगे शुभे ॥ ३८
 विश्वकर्मसुता साध्वी नाम्ना चित्राङ्गदाऽभवत् ।
 रूपयौवनसंपन्ना पद्महीनेव पद्मिनी ॥ ३९
 सा कदाचिन्महारण्य सखीभिः परिवारिता ।
 जगाम नैमिषं नाम स्नातुं कमललोचना ॥ ४०

३६ -a) न₁ त (→च), व₁ २ अरजा (→विरजा) -b)
 व₁ नहि त्वा, दे₁ नाहं ते (→नाहं त्वा), दे₄ [मा]त्मज (→[मा]
 र्मज) -c) दे₁ १ शक्त्या (→शक्ता), व₁ ३ दे₁ ५ ७ ते₁ न₁ तयात्मानं,
 दे₉ तयात्मानं, दे₁₀ ११ त्वमात्मानं (→स्वमात्मानं) -d) व₁ २
 दे₁ ४ अस्तत्तया, व₂ दे₁ ९ ते₁ न₁ न स्वतन्त्रा, दे₅ स्वतन्त्रं न, दे₁₁
 स्वतन्त्रं न (?) (→स्वतन्त्रा न), शा₁ योषिता (→योषित)

३७ दे₁ ० -a) शा₁ कारा का₁ २ दे₅ १० ११ जाति-
 (→वा ते) -b) व₂ मय, दे₉ मा, मुने दान्क (→मा); शा₁ कारा.
 का₁ २ विनाश, व₂ त्व नाग (→स्व नाग), दे₂ धिप (→धित)
 -c) शा₁ कारा का₁ २ दे₅ १० ११ न₁ गच्छस्व (→गच्छस्व),
 दे₄ शापेन (→शापेन) -d) व₁ १ ० बान्धवै, दे₅ ० बान्धवा,
 दे₉ सप्रेत्य जातिबान्धवै

३८ -a) दे₉ सा नृपति (→नरपति) -b) शा₁ कारा
 का₁ २ सुतनो, व₂ सुतन्य, दे₇ सुतन्या, दे₁₁ सुतन्य (→सुतनु),
 दे₉ शुश्रूषु शुश्रूषु विचेष्टितम् -c) शा₁ दे₁ १० ११ न₁ चित्राङ्गदाय,
 का₂ चित्रागदायै, दे₃ चित्रागदाया (→चित्राङ्गदाया)

३९ -a) व₂ दे₂ ४ ७ विश्वकर्मा (→विश्वकर्मा) -b)
 दे₃ चित्रागता (→चित्रागता) -d) कारा ० सुत्वेव, दे₁ ३ ते₁
 ० हीना तु (→हीनेव)

४० -a) दे₁ ११ मा (→सा); व₂ ० पुत्र, दे₉ न₁ ० रण्ये
 (→रण्य) -c) दे₁ ३ ते₁ निमिष (→नैमिष) दे₉ ० द स्थाने
 इत्य वसिते—

251 * जगाम नैमिषा ययाम्याग नराचिप ।

४१ दे₁ ३ ते₁ ef ०, दे₉ ab ० -a) व₁ स्नातवं
 (→सा स्नातु) -b) दे₇ अयोध्यायां (→अयोध्यायाव), न₁ मही-
 श्वर (→नरेश्वर) -c) व₂ सदेव (→सुदेव); दे₉ ० वसयो

सा स्नातुमवतीर्णा च अयोध्यागान्नोऽश्वरः ।
 सुदेवतनयो धीमान् सुरथो नाम नामतः ॥
 तां ददर्श च तन्मूर्ध्नी शुभाङ्गो मदनातुरः ॥ ४१
 तं दृष्ट्वा सा सखीराह वचनं सत्यसंयुतम् ।
 असौ नराधिपसुतो मदानेन कदर्थ्यते ॥ ४२
 मदर्थे च धर्मं मेऽस्य स्वप्रदानं सुरुषिणः ।
 सख्यस्तामभूवन् वाला न प्रगल्भाऽसि सुन्दरि ॥ ४३
 अस्वातन्त्र्यं तवास्तीह प्रदाने स्वात्मनोऽनघे ।
 पिता तवास्ति धर्मिष्ठः सर्वशिल्पविशारदः ॥ ४४
 न ते युक्तमिहात्मानं दातुं नरपतेः स्वयम् ।

(→तनयो) -c) दे₁ स (→च) दे₉ सा ददर्शय तन्मूर्ध्नी -f)
 व₁ स सदा, दे₅ १ १० ११ न₁ शुभाङ्गी (दे₉ न₁ ० गी) (→शुभाङ्गी)

४२ -a) व₁ सवृत्त, व₂ सवृत्त्य, व₃ दे₇ सवृत्त, दे₁ ३ ९
 ते₁ सवृत्ता (दे₂ ० त्व), दे₁ १० सवृत्ता, दे₁ ११ न₁ सवृत्त (→त
 दृष्ट्वा), व₂ २ सा सखीराह, दे₂ सा सखीराह, दे₃ सा सखीर्येह,
 दे₇ सखीं प्राह, दे₉ स मह्युषि, दे₁₀ सा सखी प्राह, न₁ सा ०
 सखीराह (→सा सखीराह) -b) व₁ ३ दे₁ ५ ७ १० न₁ सत्व
 (→सत्त्व), दे₉ सवृत्त सत्यसंयुतम् -c) व₁ ० सुतो (→सुतो)
 -d) व₂ कदर्थ्यते, दे₁ च कृण्वते, दे₁₁ कदर्थ्यते (→कदर्थ्यते)

४३. -a) शा₁ कारा का₁ २ व₂ ३ दे₁₁ मदर्श, व₁ तदर्श,
 दे₃ यदर्श, दे₉ मगार्थ (→मदर्श), शा₁ का₁ धम मेत्या, कारा.
 का₂ धम मे स्याव, दे₁ स ० मेत्य (→धम मेत्य) -b) व₃
 सुप्रदान, न₁ सप्रदान (→स्वप्रदान); का₂ दे₉ ७ ११ स्वर्णिप,
 दे₉ ९ मुष्णिपि (दे₉ ० ऐ) (→मुष्णिपि) -c) का₁ दे₃ सत्य
 (→सत्य), शा₁ कारा का₁ २ व₂ ३ दे₁ ४ ५ ७ ९ ११ ते₁ न₁ बालि,
 व₁ बाल्ये, दे₂ ३ बाल (दे₃ ० लो) (→बाला) -d) व₁ ३ दे₁ ३ ७
 ते₁ न₁ यप्रगल्भासि, दे₁ ९ ह्यप्रगल्भासि (दे₉ ० णि) (→न प्रग-
 ल्भासि)

४४. -a) शा₁ कारा का₁ २ व₁ दे₅ १० ११ न₁ न (→ध-);
 शा₁ तवास्तीय (→तवास्तीह) b) न₁ धने (→नवे) -c)
 दे₇ तवापि (→तवास्ति) -d) व₁ शिन्नागो, दे₁ ४ १० ते₁ न₁
 सर्वगान्, दे₇ सर्वशिल्पि (→सर्वशिल्प); शा₁ ० विशारदा
 (→विशारद)

४५ -a) व₂ तेन (→न ते); व₁ ३ दे₉ युक्तमिवात्मानं,
 दे₃ युक्तमिहात्मानं, दे₁₁ युक्त मिहात्मानं, न₁ युक्त हि चात्मानं
 (→युक्तमिहात्मानं) -b) दे₁₁ दातुं नृपम ० हय. -c) दे₁ वद्वा

एतस्मिन्नन्तरे राजा सुरथः सत्यवाक् सुधीः ॥ ४५
समम्येत्याऽब्रवीदेनां कन्दर्पशरपीडितः ।
त्वं मृगधे मोहयसि मा दृष्ट्यैव मदिरेक्षणे ॥ ४६
स्वदृष्टिशरपातेन स्मरेणाभ्येत्य ताडितः ।
तन्मा कुचतले तल्पे अभिशायितुमर्हसि ॥ ४७
नोचेत् प्रधक्ष्यते कामो भूयो भूयोऽतिदर्शनात् ।
तत सा चारुसर्वाङ्गी राज्ञो राजीवलोचना ॥ ४८
वार्यमाणा सखीभिस्तु प्रादादात्मानमात्मना ।
एव पुरा तया तन्या परित्रात स भूपति ॥ ४९
तन्मात्मानमपि सुश्रोणि त्व परित्रातुमर्हसि ।
अरजस्काऽब्रवीद् दण्ड तस्या यद् वृत्तमुत्तरम् ॥ ५०

(→राजा) d) ब१.३ दे१ ७ ९ सत्यवाक् सुधि दे१ ३ सत्यक
(दे३ °का) शुचि दे१ सत्यवाक् सुध ते१ सत्यवात् शुचि
(→सत्यवाक् सुधी) न१ मु ३६६६६ नि

४६ का१ ब१ ३ ४६०-४७० ० (ह स) दे१ ८० ०
-a) दे१ एव (→एना) -b) गा१ °पीडिता (→पीडित)
-c) शा१ दे१ ११ हट्टैव कारा हट्टैव (→हट्टैव)

४७ का१ ब१ ३ ab ० (द ४५ पा वि) -a) दे१ ३
ते१, °बाणेन (→पातेन) दे१ त्वत्तदृष्टि (?) शरबाणेन दे१
त्वदृष्टिशरपातेन -b) दे१ १० न१ पीडित (→ताडित) -c) ब१ ३
दे१ ७ त्व मा (→तन्मा) शा१ कारा वा१ २ कुचतले दे१ १० कुच
तले दे१ न१ कुचतले (→कुचतले) शा१ कारा का१ २ दे१ न१ बलि
(→तल्पे) -d) शा१ कारा का१ २ [प्र]भिसारयितुम्, ब१ भूमिगा
पयितुम्, दे१ हृणिगापयितुम्, दे१ न१ त्वमिहासितुम्, (→प्रभिसारयितुम्)

४८ -a) शा१ प्रधक्षते कारा ब१ दे१ ३ ९ प्रधक्ष्य (दे१
°का) ते दे१ प्रधक्ष्यते (→प्रधक्ष्यते) -b) वा१ दे१ भूयोभूयोनि
भूयो भूयो नु दे१ भूयोति त्व (→भूयो भूयोति) -c) दे१ ४ मुचार्
दे१ मा चारु° दे१ तन्नरु° (→सा चारु°) -d) दे१ ५ १ १० न१
राज, दे१ राजा, दे१ ११ रज (→राती) दे१ ३ °लोचन दे१ °लोचन
(→°लोचना)

४९ -a) दे१ ११ वायमागा (नि) सखिभिस्तु -b) दे१ ३
आमन (→आमाना) -c) दे१ तया पुरा (→पुरा तया)
दे१ १० तन्यो (→तन्या) -d) दे१ परित्राम (→परित्रात)

५० -a) दे१ ५ ते१ त्वमपि (→मामपि) -b) ब१ दे१ ४
ते१ मा (→त्व) शा१ कारा का१ २ परित्रातुमिहाहं दे१ त्व यदि
शत्रुमर्हसि -c) ब१ वरजल्लववीत्, ब१ शरजल्लववीत्, दे१ न१ शर
रत्न (न१ °रत्न) ब्रवीत् (→अरजस्काऽब्रवीत्) -d) कारा वा१ ब१

किं त्वया न परिज्ञातं तस्मात् ते कथयाम्यहम् ।
तदा तया तु तन्वद्भ्यां सुरथस्य महीपतेः ॥ ५१
आत्मा प्रदत्तः स्वातन्त्र्यात् त्वत्तामशपत् पिता ।
यस्माद् धर्मं परित्यज्य स्त्रीभावान् मन्दचेतसे ॥ ५२
आत्मा प्रदत्तस्तस्माद्दि न विवाहो भविष्यति ।
विवाहरहिता नैव सुखं लप्स्यसि भर्तृवतः ॥ ५३
न च पुत्रफल नैव पतिना योगमेष्यसि ।
उत्सृष्टमात्रे शापे तु ह्यपोवाह सरस्वती ॥ ५४
अकृतार्थं नरपतिं योजनानि त्रयोदश ।
अपकृष्टे नरपते साऽपि मोहमुपागता ॥ ५५
ततस्ता सिपिचुः सरथः सरस्वत्या जलेन हि ।

ब. ६

दे१ ३ ९ न१ उत्तमम् (→उत्तरम्)

५१ -a) दे१ ९ तत् (→किं) दे१ परिज्ञा (न) व, दे१ ११ परि
ज्ञान (→परिज्ञात) -b) कारा तत्तं वयाम्यहम्, ब१ ३ त्वं श्रो
(ब३ °ना) तुमर्हसि दे१ ते१ तत्कथयाम्यहम्, दे१ ४ ७ त्वा (दे३ त)
कथयाम्यहम् (→ते कथयाम्यहम्) -c) शा१ कारा का१ २ ब१ ३
दे१ ५ १ १० न१ यत् (→तत्ता) शा१ त्वया व१ तदा ब३ भयात्
(→तया) -d) दे१ ५ पते (→°पते)

५२ दे१ ११ ० ० -a) दे१ प्रयत्न (→प्रवत्त) दे१ ३
ते१ स्वातन्त्र्य (→स्वातन्त्र्यात्) -b) शा१ तदशपत्, ब३ तामगमत्,
दे१ तमगतत् (?) दे१ तामागमत् (→तामगमत्) दे१ ततस्ताम
शयत्यता -d) शा१ कारा का१ २ °चेतसा दे१ ७ १ ११ °चेतने
(दे१ ११ °नो) (→°चेतसे)

५३ -a) दे१ प्रदत्त (→प्रवत्त) कारा ते (→हि) -b)
दे१ विवाह (→विवाहो) -c) ब१ विवाहविहिता, दे१ विवाहे रहिता
(→विवाहरहिता) दे१ नैव (→नव) -d) शा१ कारा का१
प्राप्यसि वा१ ब१ ३ दे१ ३ ते१ लप्स्यसि दे१ १० प्राप्यसि, दे१
लप्स्यसि (→लप्स्यसि) दे१ नवृत्त (→नवृत्त)

५४ -a) ब३ तत् (→च); दे१ चैव (→नैव) -b) दे१
यदि नो (→पतिना) शा१ ब३ दे१ ११ योगमिष्यसि (ब३ °ति) दे१
योगमेष्य (→योगमेष्यसि) -c) वा१ कारा का१ ° ब३ त, ब१ ३
ता दे१ तत् (→तु) -d) दे१ तु (त्व ?) पोवाह, दे१ भुवोवाह
(→ह्यपोवाह) दे१ सरस्वतीम् (→सरस्वती)

५५ श्लोकार्धर दा१ १ अधिकम्—प्रख्या उवाच

५५ -b) दे१ ७ न१ योजनानि (→योजनानि); दे१
चतुर्दश (→चतुर्दश)

५६ -a) ब० दे१ ता (→ता); शा१ ब३ सिपिचु, का१

३५ सा सिन्धुमाना सुतरा त्रिधारेणाप्ययाम्भसा ॥ ५६
मृतकल्पा महाबाहो विश्वकर्मसुताऽभवत् ।
ता मृतमिति विज्ञाय जग्मुः सरयस्तत्वरान्विता ॥ ५७
काष्ठान्माहृतुमपरा वह्निमानेतुमाकुला ।
सा च तास्वपि सर्वासु गतासु धनमुत्तमम् ॥ ५८
सज्ञा लेभे सुचार्वङ्गी दिशश्चाप्यवलोकयत् ।
अपश्यन्ती नरपतिं तथा स्निग्ध सखीजनम् ॥ ५९
निपपात सरस्वत्याः पयसि स्फुरितेक्षणा ।
ता वेगात् काञ्चनाक्षी तु महानद्या नरेश्वर ॥ ६०

विशिष्ट + सिपुष्ट का२ दे१ सिपिष्ट (→सिपिष्ट) दे१ ४ ७ ते१
सर्वा (→सस्य) -b) दे९ ज्वलेव (→ज्वलेन) -c) कारा का२
दे१ सा सिन्धुमाना ब२ सा सिन्धुमाना दे९ ११ स (दे११ स) सिन्धु
माना (→सा सिन्धुमाना) दे१ सुचिर (→सुतरा) -d) ब३
विशिराणाप्या स्वया दे१ ४ ते१ विनरेणाथ धारिता

५७ -a) दे१ ३ महोसाहो (दे२ ३ °हा) दे१० मदा (हा?)
बाहो ते१ ह्योसाहा (→महाबाहो) -c) ब३ दे१ ४ ते१ इव
(→इति) शा१ का१ २ चासाय कारा सताय (→विनाय) -d)
दे१ सर्वा (→सस्य) दे९ सुचार्वता (→स्वराज्यता)

५८ -a) ब१ ३ दे१ ४ ७ ते१ सा (दे१ ४ ब) ह (दे१ ४ °ह)
तु (दे१ ४ °तु) मपरा काष्ठान् (दे१ ३ ४ °काष्ठ दे१ °कष्ट) दे९
काष्ठान्माहृतुमपरा दे११ धनमुत्तममहाकष्ट b) ब१ ३ धनि
मानेतुम्, दे९ वह्निमाग तु (तु?) (→वह्निमानेतुम्) दे१ तु चानरा +
तु मासुरा (→माकुला) -c) दे१ तावपि (→तावदपि) -d)
न उत्तम (→उत्तमम्)

५९ -a) शा१ का१ २ च दे न (→गु); दे९ °तन्वगी
(→पञ्चदङ्गा) दे१० संज्ञा च लेभे चावङ्गी -b) कारा दिशश्चा
पि व्यलोकयत् दे१ ३ ते१ दिशश्च (दे२ °दृष्टि) स्वलोक्य च दे१ दिना
आनुवतोक्तयम्, दे९ ११ दिशाप्रायवतोक्तयम्, दे९ ७ दिशश्च व्यलो
कयत् (दे९ °यत्) न१ दिशश्चोपरिलोकयत् -c) न१ न पश्यति +
अपश्यन्ती (→अपश्यन्ती) -d) दे१ निपपात (→तथा लिपि)

६० -a) दे१ निपपात न१ स पपात (→निपपात)
ब१ ३ दे९ ते१ सरस्वत्या दे१ ३ ११ सरस्वत्या (दे९ °व्य) (→सर
स्वत्या) -b) शा१ का२ पयस्य स्फुरितेक्षणा कारा का१ पयस्वाकु
(कारा °स्फु) रितेक्षणा ब१ २ पिपासा स्फुरितेक्षणा ब३ पपात
स्फुरितेक्षणा दे१ ३ वयो (दे२ °पा?) निस्त्वतिक्षेपा (दे२ °पाद)
दे१ पयस्त्वितेक्षणा दे९ पयस्वु ६६ क्षेपा दे१ पयसि स्फुरिते

गोमत्या परिचिक्षेप तरङ्गकुटिले जले ।
तथाऽपि तस्यास्तङ्गाव्य विदित्वाऽथ विज्ञा पते ॥ ६१
महावने परिक्षिप्ता सिंहव्याघ्रभयाकुले ।
एव तस्या स्वतन्त्राया एषाऽवस्था श्रुता मया ॥ ६२
तस्मान्न दास्याम्यात्मान रक्षन्ती शीलमुत्तमम् ।
तस्यास्तद्वचन श्रुत्वा दण्ड शत्रुसमो बली ॥
विहस्य त्वरजा ग्राह स्वार्थमर्थक्षयकरम् ॥ ६३
दण्ड उवाच ॥
तस्या यदुत्तर वृत्त तत्पितृश्व कृशोदरि ।

मरे ते१ पयोभिर्वरितेक्षणा -c) ब३ तामगाद (→तां वेपात्)
दे१-४ ७ १० ते१ काञ्चनाक्षी दे९ कमताक्षी (→काञ्चनाक्षी) -d)
दे२ १० नरेश्वर दे९ नगेश्वर (→नरेश्वर)

६१ -a) दे९ गोत्र वा (→गोमत्या); का१ दे९ ५ व प्रवि
क्षप दे१ ते१ च परि तर (→परिक्षिप्य) -b) दे१ °कुटिलजले
(→कुटिले जले) -c) शा१ का१ २ दे१-४ ५ १० ते१ तथापि ब२
तथा तु (→तथापि) ब१ ३ दे१ ११ न भाव (→भाव्य) -d)
कारा सा दे१ च दे९ तु (→[म] य)

६२ -a) ब °क्षिता (→क्षिता) -b) शा१ ब१ ३
दे१-४ ७ ११ ते१ समाकुले (ते१ °ला) दे९ ह्याकुले (→भयाकुले)
-c) दे (प्र) तस्या (→तस्या) ग१ सुतन्त्राया ब२ स्वतन्त्राय
दे१ ३ ते स्वय तन (→स्वतन्त्राया) -d) ब१ यावत्स्या ब ३
एषा ४ स्या दे१ ३ ते१ या अवस्था दे२ च ७ वस्या (→एषावस्था)
दे१ मया श्रुता (→श्रुता मया)

६३ -b) दे१ ७ रक्षती दे९ एतत् (→रक्षन्ता) शा१
शुक्रम (→शोभनम्); दे१ श्रापन (→उत्तमम्) -d) शा१ वक्
(→शक्); दे९ वशी (→वली) -c) ब३ त्वज्ज दे१ [ब] त्वज्ज
दे९ न१ त्वजरा (→चरजा) -f) दे१ कर (→करम्); शा१
कारा का१ २ तथा (कारा °दा) स्वायशयङ्कर ब१ स्वाणुमान
शयङ्कर ब२ स्वार्थमार्थयकर ब३ स्वायमयशयङ्कर दे१ ३
त१ स्वार्थमार्थयकर (दे९ °र) दे१ स्वायमयशयङ्कर ब१
स्वायमयशयङ्करम्

६४ -a) का२ तस्मात् (→तस्या) दे९ यदुत्तम दे१
तदुत्तर (→यदुत्तर) शा१ का२ दत्त का१ दत्त + वृत्त (→वृत्त)
-b) दे९ १० न (→तत्) दे९ पिपासा (?) (→पितृश्व) दे९ ११
कृशोदरी (→कृशोदरी) दे१ तस्मिन् गृण्य सुदरी (रि?) -c)

६३ ७४ योनिता नैव पतिना तस्माच्छास्त्राद्गोऽस्तु सः ॥ ७५
इत्युक्त्वा स महायोगी भूयः स्नात्वा विधानतः ।
उपास्य पश्चिमा सन्ध्या पूजयामास शकरम् ॥ ७६
सपूज्य देवदेवेश ययौक्तविधिना हरम् ।
उवाचागम्यता सुभू सुदर्शी पतिलालसाम् ॥ ७७
गच्छस्व सुभगे देश सप्तगोदावर शुभम् ।
तत्रोपास्य महेशान महान्त हाटकेश्वरम् ॥ ७८
तत्र स्थिताया रम्भोरु रयाता देववती शुभा ।
आगमिष्यति दैत्यस्य पुत्री कन्दरमालिन ॥ ७९
तथाऽन्या गुह्यकस्तुता नन्दयन्तीति विधुता ।

अञ्जनस्यैव तत्रापि समेष्यति तपस्विनी ॥
तथाऽपरा वेदवती पर्जन्यदुहिता शुभा ॥ ८०
यदा तिस्र समेष्यन्ति सप्तगोदावरे जले ।
हाटकारये महाददे तदा सयोगमेष्यति ॥ ८१
इत्येष्युक्ता मुनिना वाला चित्राङ्गदा तदा ।
सप्तगोदावर तीर्थमगमद् त्वरिता तत ॥ ८२
सप्राप्य तत्र दवेश पूजयन्ती त्रिलोचनम् ।
समध्यास्ते शुचिपरा फलमूलाशनाऽभवत् ॥ ८३
स चर्चिर्ज्ञानसपन्न श्रीकण्ठायतनेऽलिखत् ।
श्लोकमेक महारयान तस्याश्च प्रियकाम्यया ॥ ८४

देवदेवेशम् -b) शा. कारा का. १. २ परिदेयापि दे. ३ परदेयापि
दे. १ न व देयापि न. १ परदेयापि (→परदेयापि) शा. कारा का.
पाणिनाम् का. २ पाणिने (→पाणिना) -c) दे. १ पतिता (→पतिता)
-d) दे. ३ ते. १ शोते (→शाला) दे. ३ ४ ते. १ मुगे हि स दे. ३
मुगे ७ हा दे. १ मुगे भव (→मुगेलु स)

७६ दे. ० -a) शा. इयुक्त (→इयुक्ता) दे. १
हा (→स) शा. कारा का. १. २ ब. ३ दे. १० महाभागी ते. १ महा
स्वागी (→महायोगी) -c) शा. सध्या (→सध्या)

७७ दे. २ ab ० -b) न. १ शिषम (→हरम्) ०)
शा. कारा का. २ [शा] गम्यता दे. १०-११ गम्यता दे. [आ]
गम्यता दे. १ गम्यता (→[शा] गम्यता); दे. ३ शुभ, दे. ३ मुष्टु दे. १
श्रीत्र (→मुष्टु) -d) कारा वा. १ मुदन्ती का. २ दे. ११ मुदन्ती वा.
दे. १ ४ ७ दन्ती दे. १० रुन्ती न. १ मुदन्ती (→मुदन्ती) दे. ३ लालसा
(→लालसा)

७८ -a) शा. कारा का. १ २ गच्छ त्वं (→गच्छस्व);
दे. ३ ते. १ देव (→देवा) -c) शा. कारा २ तर्वावा, कारा तत्र
तिष्ठ ब. २ तत्रवाय ब. ३ तर्वास्ते दे. ३ तर्वास्य (→तर्वास्य)
दे. ३ महेशान दे. ३ महेशान दे. १० महादेव (→महेशान) -d) शा.
प्रहते कारा अर्हती का. २ ब. २ अर्हती ब. ३ अर्हती न. १ प्रत्यस्व
(→महात्म)

७९ -a) ब. १ दे. ५ ११ स्थिताया ते. १ स्थितो मा (→स्थि
ताया) दे. ३ ३ रम्भोर (→रम्भोर) -b) ब. २ दे. ५ ७ वेद
(→देव) दे. ३ स्वातो मे वदती शुभा -d) दे. ३ पुनि (→पुनी)

८० ब. ३ दे. ३ ७ ते. १ ef ० -b) शा. का. २ दे. १०
दमयन्ती कारा का. १ दे. ७ मयन्ती (→मयन्ती) -c) शा.
का. २ मयन्त्यव ब. २ आगमि (ब. १ मे) प्यति ब. ३ वज्रनस्पति
दे. ३ मयन्त्यव भुवे वज्रनस्पति (→मयन्त्यव) शा. का. २ तरता

कारा का. १ तनया ब. १ २ दयत्य न. १ तयैव (→तत्रापि) -d) दे. ३
समेष्य स (→समेष्यति) -e) दे. ३ तत्र (→तत्र); दे. ३ देववती
(→वेदवती) -f) शा. कारा का. १ वत (→शुभा) दे. ३
पञ्चयस्य सुता शुभा

८० श्लोकान्तर दे. ३ प्रथिमम्—

२५२७ वृताची गमयन्ती समेष्यति शुभात्मना ।

८१ दे. ११ ० -a) दे. ४ ते. १ वत दे. ३ तदा (→
यत्) दे. ३ भविष्यति न. १ गमिष्यति (→समेष्यति) दे. ३ वराभिज
मुतेष्यति -b) शा. कारा का. १ २ दे. ३ गोदावरीजले दे. ३ गोदा
वर जलम् दे. ३ गोदावरीजले (→गोदावरे जले) -c) शा. हाट
कारे +ख्ये ब. १ हाटकार्य ब. ३ हाटकारे (→हाटकार्ये) दे. ३ देव
दे. ३ देवे (दे) (→देवे) -d) शा. का. २ तया (→तदा)
दे. १ ५ १० न. १ इष्यति (→एष्यति)

८२ दे. ११ ab ० -a) ते. १ बलिना (→मुनिना) -b)
ब. ३ ते. १ तया (→तदा) -c) दे. ४ वरीवीथ दे. ३ वर तीर
(→वर तीर्थ) -d) शा. १ प्रामात्रिता (→प्रामात्रिता)
दे. ३ ते. १ तदा (→तत)

८३ दे. ११ ० -a) कारा प्राप्य तत्राव दे. ३ सप्राप्ता
तत्र दे. ३ सप्राप्य देव (→सप्राप्य तत्र) -c) शा. समाध्यास्ते का.
समाध्यास्ते दे. ३ समुध्यास्ते न. १ समुपास्ते (→समध्यास्ते) न. १
कतत (→पर) -d) दे. ३ तदा न. १ तया (→[अ] भवद्)

८४ दे. ११ ab ० -a) ब. ३ ते व विज्ञाव दे. ३
वृषिर्ज्ञाव (→चर्चिर्ज्ञाव) शा. १ समन्त्रा दे. १० समन्त्र
(→समन्त्र) -b) शा. कारा का. १ २ श्रीकण्ठाय समन्त्र (कारा
प) यत्, दे. ३ ते. १ श्रीकण्ठाय ततो (दे. ३ ३ ७) प्रलिखत् (दे. ३
३ ७) दे. ३ श्रीकण्ठायतनेऽभवत् -c) ब. १ त्रेक (→एक) का. २
ब. १ दे. ३ १० ते. १ महात्मान ब. ३ तत्तद्व्यान दे. ३ न. १ महात्मा
(→महात्मान) -d) दे. ३ तस्यापि (→तस्याश्च)

न सोस्ति कश्चित् त्रिदशोऽसुरो वा
यक्षोऽथ मर्त्यो रजनीचरो वा ।
इदं हि दुरां मृगशावनेभ्या
निर्माजयेद् यः स्वपराक्रमेण ॥ ८५

इति श्रीवामनपुराणे सप्तत्रिंशोऽध्यायः ॥ ३८ ॥

इत्येवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम
द्रष्टुं विश्वं पुष्कारनाथमील्यम् ।
नदीं पयोर्ष्णीं मुनिवृन्दवन्धां
संचिन्तयन्नेव विशालनेत्राम् ॥ ८६

३८

दण्ड उवाच ।

चित्राङ्गदायास्त्वरजे तत्र सत्या यथासुरम् ।
स्मरन्त्याः सुरयं वीरं महात् कालः समम्यगात् ॥ १

८५. -a) दे१ ३ नमेस्ति, दे१ मर्त्येस्ति, दे११ नमोस्ति, न१ न वारित (-न सोस्ति). -b) दे१.३.४ वे१ न१ यसो न, दे११ जस्यो न (-यक्षोऽथ); दे१ मर्त्या (-मर्त्यो). -c) दे१.११ इम (-इदं) शा१ शावनेभ्या, दे१ शावनेभ्या, न१ शावनेभ्या (-शावनेभ्या). -d) शा१ निन्दाप्रदेष्ट, ब१ निम्नुज्जयेषु, ब३ दे१.२ निन्दाप्रदेष्ट (-निमज्जयेषु); ब२ सु० (-स्व०).

८६. -a) दे३ उक्ता (-उक्त्वा). -b) ब२ प्रभु, दे३ निम्नु (-निम्नु); ब२ प (पु०)कर, दे१ पुष्पा स (-पुष्कर-), ब१ दे११ नापमाय (दे११ या०), ब२ ईशमाय, दे३ नापमाय, दे१ नापमायम् (-नापमायम्). -c) शा१ ब१ दे१ ३.५ वे१ मर्त्यो, का२ दे१ न१ मर्त्यो, दे१ मर्त्या, दे११ नदी- (-नदी); दे११ ययोर्ष्णी (-ययोर्ष्णी) -d) दे१ ११ स चिन्तयन्नेव (-सचिन्तयन्नेव); शा१ नेत्रम्, दे३ नेत्रा (-नेत्राम्).

पुष्टिपक्ष-शा१ काय. का१.२ दे३.१० इति श्री (काय. दे३ [श्री]) वामनपुराणे भैरवप्रादुर्भावे दण्डो (काय. का२ ० षड्को) पाषाणे, ब१ दे३ ३ १.११ वे१ न१ इति श्री वामनपुराणे ब३ ३ दे३ इति वामनपुराणे, दे३ इति वामने, दे१ श्री वामनपुराणे. मुने. इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदवल्गवा भैरवप्रादुर्भावे दण्डापाषाणे अध्यायनाम-शा१ का१.२ ब१-३ दे३ ५.१०-११ वे१ न१ ०, काय. चित्राङ्गदासक्ये नाम, दे१ चित्राङ्गदाशरणे नाम अध्याय-संख्या-शा१ ब३ दे३.५.०, काय. सप्ततितमोऽध्याय, का१ ॥३१॥, का२ अध्याय ॥ ३२ ॥, ब१ २ दे३ अष्टविंशतितमोऽध्याय, दे३ १० ॥३१॥, दे३ ॥३२॥, दे१ चतुर्विंशत्याय, दे१ पर्वविंशत्याय, दे११ अध्याय ॥३६॥, वे१ चतुष्पष्टितमोऽध्याय, न१ पर्वविंशत्याय, मुने. त्रिपष्टितमोऽध्याय.

विश्वकर्माऽपि मुनिना श्रोमो वानरतां गतः ।
न्यपतन्नेरुशिखराद् भूषुष्टं विधिचोदितः ॥ २
वनं धोरं सुगुल्माढं नदीं शालकिनीमनु ।

वे. ६५

३८

छा१। काय. का१ दे११ दण्ड उवाच; का२ ० दण्ड उवाच; दे१.१ पुलस्त्य उ०; दे३ पुलस्त्य उवाच; दे३ दंड उ०; दे१ दण्डक; वे१ पुलस्त्य, न१ दण्ड.

१. -a) दे३ चित्राङ्गदायास् (-चित्राङ्गदायास्); ब१.२ सम (ब२ त्व १) रज (ब२ ०ज), दे१ त्वरजसु, न१ त्वजरे (-त्वजरे). -b) ब२ दे१ ११ न१ [-अ]सत्या (दे१ ०ये), दे१ सत्या, दे३ सत्य (-सत्या) -c) दे३ स्मरन्त्या (-स्मरन्त्या); दे३ सुरवे (-सुरवे). -d) शा१ ब३ महाकाल, ब१ महाकाल, वे१ महाकालो (-महाकाल); शा१ दे११ समा (दे११ ०म) म्यागात्, वे१ समत्यगात् (-समत्यगात्).

२. -a) शा१ ०कर्मणा (-०कर्मणि) -c) दे३ ०सिद्धतां (-०सिद्धरात्) -d) शा१ विधिचोदित, का२ विधि, +विधि-चोदित, दे३ विजितो(विजितो)दित, दे३ १.१० विजितोदित (-विजि-चोदित).

३ -a) काय. दे३ वने (-वन); काय. धोरे (-धोर). दे१ सुगुल्माय, दे१ सुवहल (-सुगुल्माय) -b) शा१ नदी, दे११ नदी (-नदी), दे३.११ शाव (दे३ ०ल) किनी, वे१ शावकिनी (-शावकिनी); दे३.३ वे१ तत, दे१ [-अ]नु, न१ प्रति(-[अ]नु); दे१ मानन्वी शावकीमनु -c) शा१ का१.२ शालेय, काय. शालेये, ब१ साधुरं, ब२ दे३ २ ४.१० ११ वे१ स त्वेवं, ब३ सद्गुरु, दे३ न१ शा (न१ सा)लेय (दे३ ०न). दे१ सावे • (-शालेय); काय. ०धेष्टे (-०धेष्टे); दे३ (कालोम्या)सर्वत्र पर्वतधेष्टे -d) काय.

६४ ३ शाल्वेय पर्वतश्रेष्ठ समावसति सुन्दरी ॥ ३
तत्रासतोऽस्य सुचिर फलमूलान्यथास्नत ।
कालोऽस्यगाह वरारोहे बहुवर्षगणो वने ॥ ४
एकदा दैत्यश्चादूल. कन्दराख्य. मुता प्रियाम् ।
प्रतिगृह्य समभ्यामात् ख्याता दववतीमिति ॥ ५
ता च तद् वनमायान्तीं सम पित्रा वराननाम् ।
ददर्श वानरश्रेष्ठ प्रतग्राह बलात् करे ॥ ६
ततो गृहीता कपिना स दैत्य स्वमुता शुभे ।
कन्दरो वीक्ष्य सक्तुद् खड्गमुद्यम्य चाद्रवत् ॥ ७
तमापतन्त दैत्येन्द्र दृष्ट्वा शाखामृगो बली ।

तथैव सह चार्वाङ्गचा हिमाचलमुपागत ॥ ८
ददर्श च महादव श्रीकण्ठ यमुनातटे ।
तस्याविद्रे गहनमाश्रम ऋषिर्वर्जितम् ॥ ९
तस्मिन् महाश्रमे पुण्ये स्थाप्य दववतीं कपि ।
न्यमञ्जत स कालिन्ध्या पश्यतो दानवस्य हि ॥ १०
सोऽजानत् ता मुता पुनो सम शाखामृगेण हि ।
जगाम च महातेजा पाताल निलय निजम् ॥ ११
स चापि वानरो दव्या कालिन्ध्या वेगतो हत ।
नीत शिवीति विख्यात दश शुभजनावृतम् ॥ १२
ततस्तीर्त्वाऽथ वेगेन स कपि पर्वत प्रति ।

ब१ ३ दे१ ३ ५ ११ षस्त (→वस्तति)

४ दे० ४३-४६ ० -१) गा१ ब१ दे१ सुचिर (→सुचिर)
ब१ तत्रासतोऽस्य सुचिर, दे१ ३ ते१ वस्ततोऽस्य तन (दे१ ६६)
सुचिर दे१ तत्रासतो व सुचि -b) शा१ ष्यवास्तित कारा
कनस्य तु का२ षिनस्तत न१ ष्यवास्तित (→ष्यवास्तित)
-०) ब२ दे१ ३ ११ दे१ न१ [घ]म्य (दे१ ३ म्या)पात दे१ ७
[घ]म्यगात् (→[घ]म्यगात्) ब१ दुरारोहे (→वरारोहे) -d)
दे१ गणात् (→गणो)

५ दे० ० (३ ४ वा वि) b) का सत्पत्न्या ब१ २
कन्दरास ब१ बुकरास (→कन्दरास्य) शा१ मुता (→मुता) का१
प्रियम् + प्रियाम् (→प्रियाम्) -०) दे१ प्रगृह्य च (→प्रतिगृह्य)
शा१ समाम्भ्यामात्, दे१ समाम्भ्यामात् (→समाम्भ्यामात्) दे१ ३ ते
प्रगृह्यसमगा (ते१ गात्) ख्याता -d) कारा गृहीतपात्रवत् + वेदवतीं
ब१ वेदमतीन्, दे१ वेदवतीं (→वेदवतीं) ब१ ३ घपि ब२ इव दे१ ३
विपि (→वृत्ति) दे१ ४ ते१ वरा देव्य (ते१ ष ?) ती विपि

६ -a) दे१ ३ ते१ सा (→सा), ब१ ३ दे१ ४ १० आयाता
(दे१ १०) (→आयाता) दे१ ३ सा च तद्वन याता दे१ ता तद्वन
मुतायाता दे१ ता तावद्दमयायाती, ते सा च चड्वनवाता b)
दे१ ४ ११ वरामना (दे१ १० ना) (→वरामना) दे१ समपिना
वरामनाम् ते समापित्रा वराङ्गना -०) शा१ दे१ ११ वानर
दे१ ना नर. (→वानर) -d) दे१ [घ]बला करे ते१ करेबली
(→बलाकरे)

७ -a) दे१ ३ १० ते१ गृहीता (→गृहीता) ब१ ३ दे१ ४ ७ १०
ते१ न१ बलिना (→कपिना) -b) शा१ कारा वा. * दे१ बलिना
(कारा ना) ब१ ३ दे१ ४ ७ ते१ कपिना दे१ कपिना दे१ कपिला
दे१ स्वसिता न१ स्वमुता (→स्वदय) शा१ मुमुता ब२ मुमुता
दे१ ३ ५ ते१ स्वमुता दे० न१ कपिना (→स्वमुता) ब१ वने ब१ ३

दे१ मुने दे१ शुभ दे१ करे (→शुभे) -०) शा१ सक्तुद् न१
सक्तुद् (→सक्तुद्) -d) दे१ [अ]वतीत् (→[अ]वतीत्)
८ -a) दे१ त पतन्त तदा दत्य -०) शा१ का२ ब१ ३
दे१ २ ४ ५ १० ते१ न१ तथैव ब१ तयापि दे१ अथैव (→तथैव) -०)
व चावङ्गो (→चावङ्गपा) -d) शा१ कारा का१ २ दे१ ५ १०
ममत् (→ममत्)

९ -a) दे१ ३ ते१ दिव्य (→दिव्य) -b) न१ श्रीकण्ठ
मूलपाणिनाम् -०) दे१ ७ तस्यापि (→तस्यापि) ब१ सदन दे१
गहने (→गहन) दे१ तस्माद्गहनमगमत्, न१ यमुनायास्तटे रम्ये
-d) दे१ स्नाश्रम (→आश्रम), दे१ मुनि (→कृषि)

१० -a) शा१ आश्रम (→आश्रमे) -b) दे१ पति
(→कपि) -०) शा१ निम (→न्यम) दे१ ३ कालिनी (→कालि
ना) -d) शा१ कारा का१ * दे१ १० कन्दरास ब१ वानरस्य
(→दानवस्य)

११ -a) दे१ सा (→स) दे१ ३ ५ १० ते१ [अ]जानत्
(→[घ]जानत्ता) दे१ सा न्यमञ्जत मे पुनो -b) शा१ दे१ सम
(→सम) दे१ तु (→हि) -०) ब१ ३ दे१ ३ ७ जगामाय (→जगाम
च) -d) दे१ निलये (→निलये) दे१ स्वक (→निजम्)

१२ -a) दे१ ११ आश्रमे न१ दातवो (→आश्रमे) शा१ दे१
न१ देव्या (→देव्या) -b) दे१ ११ देविना (→वेगतो) का१ बहु,
दे१ ४ १० ते१ मुष्ट दे१ हत न१ [घ]दपत (→दृष्ट) दे१ कालिन्ध्या
मिगतोदगत -०) ना कारा का१ २ दे१ ७ १० ११ ते१ न१ शिवेति
दे१ शिव (र) ति दे१ शिवेति दे१ शुभेति (→शिवेति) दे१ १०
व्याख्यात (→व्याख्यात) -d) शा१ का१ २ दे१ ७ १० वेत्ता (शा१
दप (१)) स्फोट (शा१ का१ २ १०) जनाश्रितम् (दे१ वृत्तम्) कारा
दे१ स्फोट जनाश्रितम्, दे१ दे१ शुभजनाश्रितम्

१३ -a) का वस्ततीर्त्वाय दे१ ३ ततो नोतोय दे१ ततोय

गन्तुकामो महातेजा यत्र न्यस्ता गुलोचना ॥ १३
 अयापयन्त् समायान्तमञ्जनं शुद्धकोत्तमम् ।
 नन्दयन्त्या समं पुत्र्या गतया निगमिषुः कपिः ॥ १४
 तां दृष्ट्वाऽमन्यत श्रीमान् सेय देववती ध्रुवम् ।
 तन्मे घृया भ्रमो जातो जलमञ्जनसंभवः ॥ १५
 इति संचिन्तयन्नेन समाद्रवत गुन्दरीम् ।
 सा तद् भयाच न्यपतन्नदीं चैव हिरण्यतीम् ॥ १६
 शुद्धको वीक्ष्य तनया पतितामापगाजले ।
 दुःखयोरुममात्रान्तो जगामञ्जनपर्वतम् ॥ १७
 तत्रासौ तप आस्थाय मौनत्रतपरः शुचिः ।

समास्ते वै महातेजाः सवत्सरगणान् बहून् ॥ १८
 नन्दयन्त्यपि वेगेन हिरण्यत्वाऽपवाहिता ।
 नीता देशं महापुण्यं कोशलं साधुभिर्युतम् ॥ १९
 गच्छन्ती सा च रदती ददृशे वटपादपम् ।
 प्ररोहप्रावृत्ततुं जटाधरमिवेश्वरम् ॥ २०
 त दृष्ट्वा विपुलच्छायं मिश्रभ्राम वरानना ।
 उपनिष्टा शिलापट्टे ततो वाचं प्रमुश्रवे ॥ २१
 न सोऽस्ति पुरुषः कश्चिद् यस्तद्भूयात् तपोधनम् ।
 यथा सतनयस्तुभ्यद्भूयद्वो वटपादपे ॥ २२
 सा श्रुत्वा तां तदा वाणीं विस्पष्टाक्षरसंयुताम् ।

वे ६४ २

गीतो, दे० ततो निष्पन्, दे० ११ ततोस्तोत्वा, दे० ११ ततो नीतोय,
 न० ११ ततो निष्पाम (→ततोस्तोत्वाय) -b) दे० ११ ततो पर्वत,
 दे० ११ ततो पर्वत, मुने कपिलवन (→वपि पर्वत) -0)
 दे० ११ ततो स्वरिता गन्तुकामो, दे० ११ तमात्रम गन्तुकामो, -1)
 दे० ११ मुनोचन (→गुलोचना)

१४ -a) गा० यान्तुम् (→यातम्) -b) गा० मञ्जन
 (→मञ्जन) दे० ११ गोतमम् (→गोतमम्) -0) गा० दे० ११
 मयन्या, वारा वा० ११ मयन्या, व० निदयन्या, व० मय-
 न्या, दे० ११ नयन्या, दे० नयन्या (→नन्दयन्या) -d) दे०
 गवा (ला?), दे० न० गवा (न० गा) दे० ११ गतो (→गत्वा);
 गा० (निप), व० ११ दे० ११ १०-११ 'मिषु (→मिषु), दे० ११ रपि
 (→रपि)

१५ -a) गा० मम तु, दे० मयते दे० ११ [-अ]वनत
 (→[-अ]मयत) -b) गा० सीय(?), व० सोय, दे० सेय (→सेय)
 दे० ११ श्रुवन् (→श्रुवन्) -0) दे० वृषा (→वृषा)

१६ -a) दे० एव (→इति), व० सचिन्तयन्नेव (?),
 दे० सचिन्तयन्नेव, दे० ११ सचिन्तयन्नेव, दे० सचिन्तयन्नेव (→सचि-
 न्तयन्नेव) -b) गा० वारा का० समुद्रवत्, व० समुद्रवत् (?)
 दे० समुद्रवत् (→समाद्रवत्) मुने सु-रि (→सु-रीम्) -c)
 दे० ११ स (→सा) दे० भयात्स (→भयात्स) -1)
 व० दे० न० मनु, व० दे० ११ ११ दे० सङ्घि दे० चापि दे० ११ च त
 (→चैव) गा० वारा का० ११ ११ हिरण्य (गा० व० ११ म) या
 दे० ११ हिरण्यती (→हिरण्यती) व० नदीमन्त्रि वलिनी

१७ -a) दे० ११ ततो तनयम् (→तनयो पतिताम्)
 -0) दे० दुष्प (→दुष्प) दे० ११ सप्तयुक्तो न० भयात्स (→भयात्स)
 (→समात्रान्तो)

१८ -a) दे० ११ ततोस्तो (→तनयां) -b) व० ११

दे० ११ ११ वर (→वर) -0) दे० समास्ते (→समास्ते) -d)
 व० सवत्सरात् (→सवत्सरगणान्)

१९ -a) गा० वारा का० ११ मयन्यापि, दे० मयन्यापि,
 दे० मयन्यापि, दे० ११ मयन्यापि (→मयन्यापि) -b) गा०
 हिरण्यत्वा यथाहिता, व० ११ हिरण्यत्वा (व० ११ यथा) यथाहिता (व०
 ११ ना) न० हिरण्यत्वायथाहिता -0) दे० ११ सय, दे० साधु
 (→महा) -d) गा० का० ११ सत, वारा व० ११ ११ कोशलं, व०
 कोसली, दे० वीराल (→वीराल) (→वीराल); दे० स्वातुमि (→
 साधुमि), व० वृष (→मुतम्)

२० -a) व० गच्छती सा, दे० गच्छती सा, दे०
 गच्छन्ती साय, दे० सा गच्छन्ती वा, व० सा गच्छन्ती तु (→गच्छन्ती
 सा च) -b) दे० न० ददा (→ददृशे); दे० पट्ट (→वट्ट) -0)
 व० दे० ११ ११ प्रा (व० पु) रोह (→प्ररोह) व० ११ प्रावृत्ततु, व०
 व्यावत्, तनु, व० प्रावृत्ततनु (→प्रावृत्त तनु) -d) व० ११ वार
 (→वर्)

२१ -a) गा० व० ११ विपुलच्छायं, वारा विपुल छाव,
 व० विपुलच्छाय, दे० विपुल चाय (→विपुलच्छाय) -b) वारा
 वराङ्गना (→वरानना) -c) दे० उपादिष्टा (→उपादिष्टा) गा०
 व० ११ दे० ११ पट्टे दे० ११ पट्टे (→पट्ट) -d) व० ११
 ततोराव, दे० तदावाय, दे० ततो वाय (→ततो वाय)

२२ दे० ११ ११ ११ -0) गा० व० ११ वरिष्ठ, व० वरिष्ठ
 (→नवोत्तरी) दे० ११ न सो (दे० ११ मो?) तत वशिष्ठपुत्र -b) न०
 यत्ते (→यत्ते) न० भूयात् (→भूयात्) -0) दे० ११ वट (→वट)
 वारा का० दे० ११ सुतनय (→सतनय) दे० ११ यत्ते, दे० रतम्, व०
 वत्तु (→मुष्म) दे० ११ भवा सा तनयो वत्तु, -d) का० उदद (?)
 दे० उदयो (→उदयो)

२३ -a) दे० ततो (→तन्); दे० वारा, दे० वारा (→वारा)
 -b) गा० विपुष्टा, दे० वरिष्ठ, दे० विपुष्टा (→विरिष्ठ)

६४ २३ तिर्यगूर्ध्वमधश्चैव सभन्तादवलोकयन् ॥ २३
 ददौ वृक्षशिखरे शिशुं पञ्चाब्दिकं स्थितम् ।
 पिङ्गलभिर्जटाभिस्तु उद्भ्रष्टं यत्नतः शुभे ॥ २४
 त विब्रुवन्त दृष्ट्वैव नन्दयन्ती सुदुःखिता ।
 ग्राह केनासि बद्धस्त्वं पापिना वद बालक ॥ २५
 स तामाह महाभागे बद्धोऽस्मि कपिना वटे ।
 जटास्त्वेवं सुदुष्टेन जीवामि तपसो बलात् ॥ २६
 पुरोन्मत्तपुरेत्येव तत्र देवो महेश्वरः ।
 तत्रास्ति तपसो राशिः पिता मम क्रतुध्वजः ॥ २७
 तस्यास्मि जपमानस्य महायोगं महात्मनः ।

जातोऽलिवृन्दसंयुक्तः सर्वशास्त्रविशारदः ॥ २८
 ततो मामब्रवीत् तातो नाम कृत्वा शुभानने ।
 जानासीति परिखाय तच्छृणुष्व शुभानने ॥ २९
 पञ्चवर्षसहस्राणि बाल एव भविष्यसि ।
 दशवर्षसहस्राणि कुमारत्वे चरिष्यसि ॥ ३०
 विंशतिं यौवनस्थायी वीर्येण द्विगुणं ततः ।
 पञ्चवर्षशतान् बालो मोक्षयसे बन्धन दृढम् ॥ ३१
 दशवर्षशतान्येव कौमारे कायपीडनम् ।
 यौवने परमान् भोगान् द्विसहस्रसमास्तथा ॥ ३२
 चत्वारिंशच्छतान्येव वार्धके क्लेशमुत्तमम् ।

-d) कारा ब१ ३ दे१ ४ ९ न१ °लोकयत्, दे२ ३ दे१ °लोकत
 (-°लोकयन्)

२४ दे१ २४०-२६० -a) दे१ दे१ वदय (-वददौ)
 -b) कारा पाचाब्दिक, ब१ ३ दे१ पञ्चाब्दिक, दे१ पञ्चाब्दिक (->
 पञ्चाब्दिक), शा१ स्तिराम, दे१ स्तुत (-स्थितम्) -c) दे३ ४ ११
 त (->तु) -d) दे१ उद्भवा (-उद्भवा)

२५ दे१ ० (इ २४ पा वि) -a) दे१ ४ हि बुवत्, दे१
 चावुवन्त (-विब्रुवन्त) -b) शा१ कारा दे१ ७ मयन्ती, का१ २
 दे१० दमयन्ती (-नन्दयन्ती) -c) शा१ न१ केनापि (-केनासि);
 ब१ बद्धस्त्वं, दे१ बद्धस्त्वं (-बद्धस्त्वं) -d) ब१ पापिना (-पापिना)
 का१ बालक, दे१० पोतक (-बालक)

२६ दे१ ० (इ २४ पा वि) -b) ब१ दे१ बद्धोऽस्मि
 (-बद्धोऽस्मि) -c) शा१ जटास्त्वेव, ब१ दे१ ३ ७ न१ जटास्त्वेव ब१
 जटाश्रय (-जटास्त्वेव), दे१ दु (->तु) ब१ जटामारेण गाडण

२७ -a) ब१ २ पुरोन्मत्तपुरो यत्र, ब१ पुरोन्मत्तापुरेत्येव, दे१ ४
 पुरे मनु पुरे वै (दे१ °ले) व दे१ ३ दे१ पुरामनुपुरे चैव दे१ पुर
 मनुपुरेत्येव दे१ पुरामनुपुरेत्येव, दे१ पुरामनुपुरे ह्यत्र, न१ पुरे मर
 पुरेत्येव -b) दे१ यत्र (->तत्र) कारा वृषण्वज, दे१ ११
 महेश्वरा (दे१ °र) (->महेश्वर) -c) ब१ ३ तत्रासौ दे१ ४ ११
 तै१ तत्रापि (-तत्रारित) दे१ च पयो (-तपसो)

२८ -a) ब१ २ तस्य (-तस्या) शा१ कारा का१ २ दे
 ४ ५ ७ १० तस्य° ब१ ३ तप° (->तप°) b) शा१ कारा का१ ०
 दे१ ५ ७ १० °योगात्, ब१ °वेगो (-°योग) -c) कारा
 जातोऽप्य°, ब१ जातासि° दे१ ततोऽस्मि° (-जातोऽस्मि°) ब१ २ °तकाश
 (-°संयुक्त), न१ जाबालि बद्धसंयुक्त

२९ -a) ब१ ब्रह्मवन्, दे१ ब्रह्मी (->ब्रह्मवीद) -b)
 का१ दे१ नम कृत्वा, का१ व० ३ दे१ ३ ११ नमस्कृत्य (ब१ दे१ °त्वा),
 ब१ जात दृष्टा दे१ ० म कृत्वा, दे१ नाम कृत्वा (?) (->नाम कृत्वा)
 -c) दे१ ३ जयोसीति, दे१ जयोसीति (-जाबालीति) दे१ ४ दे१
 परिखाय, दे१ परिख्यक्त (-परिखाय) -d) ब१ ३ दे१ न बरातने,
 दे१ शुचिमिते (->शुभानने)

३० दे१ ११ ३० ०-३१० ० (इ स) -a) शा१
 कारा दय° (->पच°) -b) ब१ २ चरिष्यसि (->
 भविष्यसि) शा१ कारा कुमारत्वे (शा१ °त्वे) चरिष्यसि -c)
 शा१ कारा पच° (->दय) -d) शा१ न१ भविष्यसि, दे१ २ ४
 तै१ भविष्यसि (->चरिष्यसि), शा१ कारा बाल एव भविष्यसि
 (शा१ °सि)

३१ दे१ ११ ० (इ ३० पा वि) -a) कारा का१
 दे१ ३ ५ ७ न१ विंगति (-विशति), दे१ ३ तै१ विनयस्थायी, ब१ २
 यौवनस्थस्य (->यौवनस्थायी) -b) ब१ ३ दे१ ५ ७ १० तै१ स्वा
 (दे१ ३ तै१ स्व) विवं (->वीर्येण) -c) शा१ कारा का१ २ ब१ २
 दे१ शत बालो, तै१ शत बाले (->शताय बालो) -d) ब१ २
 तै१ मोक्षयते (->मोक्षयते) कारा दृढ बन्धनम्, न१ बन्धन ध्रुव
 (->कल्पन दृढम्)

३२ दे१ ११ ३२०-३३० ० -a) कारा पच° (->दय°)
 -b) ब१ ० दे१ ३ ११ तै१ कुमार (ब१ °र) (->कौमारे) का१ दे१ १
 °पीडिताम् (->पीडितम्) -c) दे१ यौवनेऽनुमान् भोगात्, दे१
 यौवने परमे भोगा -d) ब१ दे१ न१ द्विसहस्र (->द्विसहस्र)
 शा१ समस्तथा तै१ समास्ता (->समास्तथा)

३३ दे१ ११ ० (इ ३२ पा वि) -b) ब१ २ दे१ ४ ७ ९

लप्स्यसे भूमिश्चप्याढ्यं कदम्बान्नभोजनम् ॥ ३३
 इत्येवमुक्तः पित्राऽहं बालपञ्चाब्देदेशिकः ।
 विचारामि महीपृष्ठं गच्छन् स्नातुं हिरण्यतीम् ॥ ३४
 ततोऽपश्यं कपिवरं सोऽवदन्मां वच यास्यसि ।
 इमं देववतीं गृह्य मूढ न्यस्तां महाश्रमे ॥ ३५
 ततोऽसौ मां समादाय विस्फुरन्तं प्रवल्ततः ।
 वटाग्रेऽस्मिन्नुद्भवन्व जटाभिरपि सुन्दरि ॥ ३६
 तथा च रक्षा कपिना कृता भीरु निरन्तरैः ।
 लतापार्श्वेऽहयन्त्रमध्यस्ताद् दुष्टबुद्धिना ॥ ३७

ते। न। वादि (ब। दे। १। १०) के (→वापके); शा। कारा. का। २
 अमुतम्, दे। अमुतम् (→अतमम्) -०) दे। १० आन्वये, ते।
 तस्या व, न। लप्स्यसे (→लप्स्यसे), वा। १० आन्वये, दे। ३.५-७
 वयमा, दे। शय्याया (→शय्याया) -०) दे। कन्दमूलोपभोजनम्,
 दे। १ कन्द नास्तु भोजनम्.

३४. -a) दे। १० (→उक्त). -b) दे। ३.१० 'देशिक',
 दे। १० 'देशि' (दे। १०) क, मुने 'देशिक' (→'देशिक'), दे। १०
 बाल पञ्चाब्दिवापिक -०) दे। १० विचार (→विचारामि), का।
 दे। १० (→'पृष्ठ') -०) दे। १० गच्छन्तं, ब। शाङ्कान्तं, दे।
 गच्छन्तं, दे। गच्छन् भूमि (→गच्छन् स्नातुं), ब। १ हिरण्यतीं,
 ब। हिरण्यतीं (→हिरण्यतीं)

३५. -a) शा। का। २ ब। १० [अ] पश्य, दे। ३.४ ११
 [अ]पश्य (→[अ] पश्य); ते। १० (→'वर') -b) ब। [अ]
 वदत (→[अ] वदत). -०) दे। १० वेद (→'देव'), ब। १०
 दे। १० (→'गृह') -०) शा। मूढ न्यस्ता, दे। ३.१० ते। गूढन्यस्ता,
 दे। गूढन्यस्ता, दे। गूढन्यस्ता (→'गूढ न्यस्ता'), दे। १० ते। न। मया
 (ते। १०) श्रमे (→महाश्रमे)

३६. -a) न। ततो मातनुयादाय. -b) शा। का। २ ब। १०
 दे। १० ततो तदा, वा। १० ततो तदा, ब। १० समस्त (→प्रय-
 तात). -०) ब। १० [अ] तिमिर्वचनम्, दे। १० ते। तेनोद्बद्धम्, दे।
 [अ]स्मिन्नुद्बद्ध, दे। १० [अ]स्मिन्नुद्बद्ध, न। [अ]स्मिन्नुद्बद्ध
 (→[अ]स्मिन्नुद्बद्ध). -०) दे। जटाभिरपि सुन्दरि, दे। १०
 जटाभिरपि सुन्दरि, दे। जटाभिरपि सुन्दरि, न। जटाभिरपि सुन्दरि.

३७. -a) न। [अ]पि (→'व'); दे। १० रक्ष (रक्षा);
 दे। १० लतापार्श्वेऽहयन्त्रा -b) दे। न। निरन्तरैः (न। १०), दे। १० अनन्तरा
 (→निरन्तरैः); दे। १० ते। कृत तोर निरन्तरम् -०) दे। ३.५-७
 अन्तं (→अन्तं) -०) का। मय्यस्ता, का। २ मय्यस्ता, +

अमेद्योऽयमनाक्रम्य उपरिष्टात् तथाप्यधः ।
 दिशां मुखेषु सर्वेषु कृतं यन्त्रं लतामयम् ॥ ३८
 संयम्य मां कपिवरः प्रयातोऽभरपर्वतम् ।
 यथेच्छया मया दृष्टमेतत् ते गदितं शुभे ॥ ३९
 भवती का महारण्ये ललना परिवर्जिता ।
 सनायाता सुचार्वङ्गी केन सायेंन मां वद ॥ ४०
 साऽत्रवीदङ्गनो नाम गुह्यकेन्द्रः पिता मम ।
 नन्दयन्तीति मे नाम प्रम्लोचागर्मसंभवा ॥ ४१
 तव मे जातके प्रोक्तमृषिणा मुदलेन हि ।

वे. ६३.

मय्यस्या, ब। मय्यस्या, दे। मय्यस्या (→मय्यस्यात्); ब। १०
 नीच (→'दुष्ट')

३८. -a) शा। ब। १० अमेध, दे। १० अमेध, ते। १० अमेधो
 (→अमेध); ब। १० यमनाक्रम्य, दे। १० यमनाक्रम्य (→यमनाक्रम्य).
 -b) दे। १० वच (→[अ]वच). -०) दे। १० दिशा-
 (→दिशा). -०) दे। १० लतामयम्, ते। १० व(ल)तामयम्
 (→लतामयम्).

३९. -a) दे। १० ललना, दे। १० संयम्य (→संयम्य मां); दे। १०
 वर (→'वर') -b) ब। १० प्रयातोमरं, ब। १० प्रयातो मेमं, दे। १०
 प्रयातोमरं (→प्रयातोमरं). -०) दे। १० ते। त्वया, दे। १० यथा
 (→मया), दे। १० दृष्टा (→'दृष्ट') -०) ब। १० दे। १० अतस्ते, दे। १०
 मस्त (→'एतत्'), दे। १० कथित (→गदित); शा। १० शुभं, ब। १०
 दे। १० १० मया (→युधे)

४०. -a) ब। १० भवता (→भवती). -b) का। २ दे। १०
 पति (→'पति'). -०) दे। १० मातापि (→'मातापि'), शा। १० ब-
 (शा। १०) वरङ्गी (→'वारङ्गी') -०) ब। १० दे। १० [अ]सायेंन,
 दे। १० सायेंन, दे। १० सायेंन, दे। १० न। [अ]सायेंन, दे। १० [अ]सायेंन
 नापि (→सायेंन), दे। १० ते। वा (→मा)

४१. ब। १० ab ०; दे। १० bc ०. -b) दे। १० मह (→मम).
 -०) शा। कारा. का। २ दे। १० मय्यन्तीति, दे। १० मय्यन्तीति च, दे। १०
 मय्यन्तीति (→मय्यन्तीति); ब। १० मय्यन्तीति नाम मे माता. -०) शा।
 प्रम्लोचा, का। प्रम्लोचा, +प्रम्लोचा, दे। १० प्राप्तावा (दे।
 १०), दे। १० प्रम्लोचा, (→प्रम्लोचा); दे। १० प्राप्तावा. वरो न हि.

४२. -a) दे। १० तव मे (→तव मे), दे। १० जन मे, दे। १० जनक
 (→जातके); दे। १० प्रोक्त (→प्रोक्त); दे। १० तव मे जग्यसमे. -b)
 शा। १० अपि (ति ?) वा (→'अपि'); दे। १० मय्यन्तीति (→मय्यन्तीति),

इय नेन्द्रेद्रमहिषी भविष्यति न संशयः ॥ ४२ ॥
 तद्वाक्यसमकारं च व्यनदद् देवदुनुभिः ।
 शिवा चाश्विनियोषा ततो भूयोऽब्रवीन्मुनिः ॥ ४३ ॥
 न संदेहो नरपतेर्महाराज्ञी भविष्यति ।
 महान्तं संशयं घोरं कन्याभावे गमिष्यति ॥
 ततो जगाम स ऋषिरेवमुक्त्वा वयोऽद्भुतम् ॥ ४४ ॥
 पिता मामपि चादाय समागन्तुमयेच्छत ।
 तीर्थं ततो हिरण्यत्याखीरात् कपिरयोत्पतत् ॥ ४५ ॥
 तद् भयाच्च मया ह्यात्मा क्षिप्तः सागरगाजले ।

तयाऽस्मि देशमानीता इम मानुषवर्जितम् ॥ ४६ ॥
 श्रुत्वा जाषालिरथ तद् वचनं वै तयोदितम् ।
 ग्राह सुन्दरि गच्छस्व श्रीकण्ठं यमुनातटे ॥ ४७ ॥
 तत्रागच्छति मध्याह्ने मत्पिता शर्वमर्चितम् ।
 तस्मै निवेद्यात्मानं तत्र श्रेयोऽघिलप्स्यसे ॥ ४८ ॥
 ततस्तु त्वरिता काले नन्दयन्ती तपोनिधिम् ।
 परित्राणार्थमगमद्विमात्रेयमुना नदीम् ॥ ४९ ॥
 सात्वदीयेण कालेन कन्दमूलफलाशना ।
 संप्राप्ता शकरस्थानं यत्रागच्छति तापसः ॥ ५० ॥

दे१ २ ४ ७ ११ ते१ च (-हि) -०) दे१ ११ महेद्रं (-नरेद्रं)
 ४३ -अ) दे१० तु (-च) -b) का१ २ दे१ १० न्यनदद्
 (का२ दे१ ९) व दुनुभिः, व१ ३ दे२ ४ घनदन्देवदुनुभिः,
 दे१ १ ११ मनन्य देवदुनुभिः, दे१ अवाह तय दुनुभिः, ते१ ननार
 देवदुनुभि -०) शा१ का१ व३ दे१ शिवावा (दे१ १०) शिवं,
 का१ व३ दे१ गिरा व शिवं, दे१ शिवावा शिवं, दे२ ३ ते१ शिवा
 आश्विनं, दे१ मुशिरा दिविं, न१ शिवाश्च दिवि (-गिरा चाश्विनं)
 शा१ दे१ ९ ते१ ० निषोषा (-० निषोषा) -d) दे१ तयो (-ततो)
 दे१ [अ] वदद् (-[अ] ब्रवीत्)

४४ दे१० ०d) ०; न१ ०f) ० -a) दे१ नरपति
 (-नरपते) -b) शा१ महाराह, दे१ १० महाराणा (-महाराज्ञी)
 दे१ ते१ भविष्यति (-भविष्यति) दे१ महान्त (-महान्त) शा१
 कारा का१ २ महार भय घोर -d) व२ ३ तस्यां (-कन्या)
 कारा व१ २ दे१ गमिष्यति, व३ भविष्यति दे१ ३ भविष्यति, दे१ ३ ४ ७ १ ११
 ते१ न१ समेच्छति (दे१ ३ ९ १) (-गमिष्यति) -e) कारा स
 मुनि, दे१ ३ ते१ सप्तपि, दे१ व शृष्टे (-स शृष्टि) -f) दे१ उत्ता
 (-उत्तावा); कारा का१ व३ दे१ ५ १० [अ] द्रुतम्, दे१ १
 [अ] द्रुतम् (-[अ] द्रुतम्), दे१ घर्मयुता वयोऽब्रवीत्

४५ -अ) व१ दे१ ११ मयापि (-यामपि) -b) न१ गया
 (-हमा) व१ ३ दे१ अयेच्छति, व२ दे१ ३ ११ प्रयेच्छति,
 दे१ समयेच्छत् ते१ अयेच्छति (-अयेच्छत्) -०) शा१
 दे१ तीर्थं न१ जहुं (?) (-तीर्थं) कारा पुण्य, दे१ तत्र, दे१ तोय
 (-ततो), शा१ कारा का२ हिरण्यस्य, व१ २ हिरण्य (व२ ० न्य)
 म्या, व३ हिरण्यस्य, दे१ सरत्तत्या (-हिरण्यत्या) -d) दे१
 तीर्याद, + तीर्याद, दे१ शीतार (-शीर्याद), व३ दे१ ३ ४ ७ १ ११
 ते१ [अ] (दे१ त) वा पतत् (-[अ] मोलतत्)

४६ -b) दे१ क्षिता, दे१ ११ क्षित (-क्षित); व३ सा

चारजा, व१ दे१ सागरजा, दे१ स्यागरजा (-सागरजा) शा१
 क्षित नदीजले -०) शा१ तपासि, का१ तपासि, + तपारि,
 व१ २ दे१ ७ तपासिम्, दे१ तपारिम् (-तपासिम्) -d) शा१
 का२ व० दे१ १० दद, दे१ दह (व ?) दे१ विवम, (-दम)

४६ श्रोकान्तर अधिकम्—दे१ ४ दण्ड उ दे१ ३ दण्डक
 उवाच दे१० मुने दण्ड उवाच

४७ -अ) दे१ ० प्रापतिर (-जाबालिर) -b) का२ दे१
 तयोदितम्, दे१ ११ तयोदितम् (-तयोदितम्) -०) दे१ गच्छ त्वं
 (-गच्छस्व) -d) दे१ ३ तेले (-३ तेले)

४८ -०) का१ गच्छति दे१ [अ] गच्छतु (-[आ] गच्छतु)
 दे१ ४ ते१ निरथ वै (-मध्याह्ने) -b) दे१ पिता मे
 (-मत्पिता) दे१ १० निव (-शर्व) -०) शा१ कारा का१ २ तस्मिन्
 (-तस्मै) व१ ३ निवेद्यायुद्, दे१ ५ ७ १० ११ निवेद्यायु त्व, दे१
 निर्वर्णायु त्व न१ निवेदयस्व त्व (-निवेद्यात्मान) -d) कारा
 व१ ३ दे१ ४ ९ ११ ते१ तत दे१ तत् (-तत्र) व१ ३ दे१ ४ ९ ११ ते१
 [अ] शिवप्स्यसे (दे१ ३ ते१ ० त्सि दे१ ० त्सि), व० दे१, न१ हि लप्स्यसे
 (दे१ ० त्सि) दे१ [अ] निपत्स्यसि (-[अ] निपत्स्यसे)

४९ -अ) कारा सा त्वरिता व१ तु दुरिता, न१ तद्
 प्रसिता (-तु त्वरिता), व१ तेन, व२ ३ दे१ ३ ते१ बलि, दे१ ७ १ ११
 न१ बाला (-काले) -b) शा१ कारा का१ २ दे१ ७ मरयन्ती, दे१
 नरयन्ती, दे१ १० दमयन्ती (-नन्दयन्ती) दे१ पयोनिधे (-तपोनि
 धिम्) -d) व१ विमात्र, दे१ ४ ७ १० ते१ हिमाद्रौ (-हिमाद्रे)
 दे१ ११ यमुना (-यमुना)

५० -अ) व१ व० ३ न१ दीर्घेण (-[अ] दीर्घेण)
 -b) शा१ का१ ० व१ ३ दे१ ११ न१ कलागिणे (व० न१, दे१ ११ नीम्),
 दे१ ७ कलागिणा (दे१ ० न) (-कलागिणा) -०) दे१ शाङ्कर
 (-शकर) -d) व१ ३ अय (-यय) शा१ दे१ ११ ते१ न१
 गच्छति, व१ [अ] गच्छतु व३ [आ] गच्छतु (-[आ] गच्छति)

ततः सा देवदेवेशं श्रीकण्ठं लोकवन्दितम् ।
 प्रतिबन्ध्य ततोऽपश्यदक्षरांस्तान्महासुते ॥ ५१
 तेषामर्थं हि विज्ञाय सा तदा चारुहासिनी ।
 तज्जगत्सुखदितं श्लोकमलिच्छवान्यमात्मनः ॥ ५२
 मुद्गलेनामि गदिता राजपत्नी भविष्यति ।
 सा चावस्थामिमां प्राप्ता कश्चिन्मां प्रातुमीधरः ॥ ५३
 इत्युच्छ्रिय शिलापट्टे गता स्नातुं यमस्वसाम् ।
 ददृशे चाथमवरं मत्तकोकिलनादितम् ॥ ५४
 ततोऽमन्यत सार्वर्षिर्नून तिष्ठति सचमः ।

इत्येवं चिन्तयन्ती सा संप्रविष्टा महाथमम् ॥ ५५
 ततो ददर्श देवामां स्नितां देववतीं शुभाम् ।
 संशुष्कास्यां चलन्नेत्रां परिमलानामिवाञ्जिनीम् ॥ ५६
 मा चापवन्तीं ददृशे यक्षजां दैत्यनन्दिनी ।
 केपमित्सेव संचिन्त्य समुत्थाय स्थितामवत् ॥ ५७
 ततोऽन्योन्यं समालिङ्ग्य गाढं गाढं सुहृद्यया ।
 पप्रच्छतुस्तयान्योऽन्यं कथयामासतुस्तदा ॥ ५८
 ते परिज्ञाततत्त्वार्थं अन्योन्यं ललनोत्तमे ।
 समासीने कथाभिस्ते नानारूपाभिरादरात् ॥ ५९

ब. ६५.

५१ -a) ब। दे। स (-सा) दे० देव त (-देवेश)
 -b) तै। शङ्कर (-श्रीकण्ठ), घा। पूजित (-वन्दितम्) -c)
 दे० स्वयम्भूत (?) दे० तै। पद्माद (-[अ]गदय) -d) दे। ३ ७ ९
 तै। न। [अ]गदयि (-[अ]गदयस्तावत्), वारा का। २ महासुते,
 व३ महासुते, दे३ ७७ मते (-महासुते)

५२ -b) ब। स (-सा); व। हासिनी (-हासिनी)
 -c) ब। ता० मुद्गल? रासुत ७७, व३ त राजासुदित श्लोक, व३
 त यामासुदित श्लोक, दे। ३ तै। जगत्सुखदित श्लोक, दे। जाया
 दितोदित श्लोक, दे३ जायाविवरित श्लोक, दे३ त जायासुदित
 श्लोक, दे। तत्पराया दिवं श्लोक, दे३ जायाविवरित श्लोक, न।
 तत्परायं नष्ट ७७ क. -d) दे० भगवत् (-भविष्यत्), व। श्लोक,
 दे। त्वय्य, दे। चाय्य, दे। धी त, दे० न। साम्य दे३ साम्य
 (-चाय्य)

५३ -a) दे३ मुद्गदेन (-मुद्गदेन), दे० न। सन्निष्टा
 (-गदिता) -b) घा। गता ग। दे३ ७ ११ न। भविष्यति, दे३
 भविष्यति, भविष्यति (-भविष्यति) -c) दे० १४ व, दे३ सवर्षा
 (-सा व); घा। प्राप्या, दे। प्रा ०, न। प्राप्ता (-प्राप्ता) -d)
 घा। दे। २ ५ ९ मा (-मा)

५४ ब२ d) -a) घा। व३ न। शिलापट्टे, दे३ शिला-
 पट्टे, दे३ शिलापट्टे (-शिलापट्ट) -b) तै। स्नातु (?) (-स्नातु),
 घा। यमसुसाम्, व३ दे। ३ ७ तै। न। यमासुता (दे। १०), दे३
 यमसुसाम् (-यमसुसाम्) -c) दे० ददर्श (-ददृशे), घा।
 त्वाथमवर दे३ त्वाथमवत्, दे३ त्वाथम रम्य (-त्वाथमवर);
 दे० ददर्श चात (?) मवत्

५५ ब२ ५५a-५५b) -a) घा। ततोमन्यत सोशदि,
 वारा सात्वन्मय सोशदि, व। ततोमन्यत साधुदि, व३ ततो
 मन्यत साधुदि, दे३ १० तै। स (दे३ १०) तो मन्यत साधुदि, दे३
 यतो मन्यत चाधुदि, दे३ यतो मध्यसमाधुदि, दे३ ततोमन्यतसाधुदि,

दे० ततोमन्यत सोशदि, दे० ततोमन्यत सोशुदि, दे३ न। ततोमन्यत
 साधुदि -b) दे३ तिष्ठति (-तिष्ठति), व। सवर्षा (-सत्तम),
 घा। वृत्ति तिष्ठ तम -c) घा। चिन्तयन्ती (-चिन्तयन्ती)

५६ ब। ५६b 'सिता' इत्यारम्भ ५६a 'देवेश' इत्यन्तं
 यावत्प्राप्तिः व२ ab) (इ ५५ पा वि) -a) घा। का३
 दे। ३ ४ ११ तै। देवाना, का३ सा देवा, का३ देवी तां, व। देवानां,
 दे० देवेश, दे० चायव न। देवापि (-देवानां) -b) घा। दे३ स्मिता
 (-स्मिता); दे। ३ ११ तै। गुणे, दे। गुणे (-शुभात्) -c) व२ ३
 दे। ३ ७ तै। शुभास्या चलने (व२ ३ ७) वा तु (दे० १७), दे३
 शुभस्य तु वले नेत्र, दे३ शुभस्याचलनेत्री च -d) वारा का।
 व२ ३ दे३ ३ ५ ९ न। म्स्तान, तै। अस्ता (-म्स्तानां), व२ दे३ ४
 तै। न। इयञि (तै। १६, न। १६) नीम् (-इयञिनीम्)

५७ ब। ० (इ ५६ पा वि) -a) घा। का३ व३
 दे। ४ ७ १० ११ न। [आ] पतन्ती (-[आ] पतन्ती) -b) घा।
 वारा का। ३ व३ दे० ७ न। तै। यक्षजा, दे० यक्षिणी (-यक्षजा),
 दे३ नक्षिण श्रम्यव दन्दिनीम् (-नक्षिणी) -c) दे३ इत्यपि
 (-इत्येव), दे३ ७ साधुत्वं (-साधुत्वं) -d) घा। दे। ३
 स्थिरा? दे३ ४ [अ]स्थिरा (दे३ १०) (-स्थिता?)

५८ ब। ० (इ ५६ पा वि); व२ ५८० धारम्भ ५८b
 यावत्प्राप्तिः -a) व० ३ दे। ४ ७ ९ तै। न। समादितय्य (-समा-
 लिङ्ग्य) -b) न। गाढाद् गाढ (-गाढ गाढ); दे३ ७ तत्त्वा
 (-तत्त्वा) -c) का३ पप्रच्छतुस्तया व० दे। ४ ७ ९ ११ तै। पप्र-
 च्छतया व३ यप्रच्छतया (?) दे३ पप्रच्छतुस्तो, (-पप्रच्छतुस्त-
 या) -d) व२ ३ दे। ३ ४ ७ ९ ११ तै। न। तत (-तत्त्वा)

५९ ब। ० (इ ५६ पा वि); व० ० (इ ५६ पा
 वि) -a) घा। व३ शान (-शान) -b) दे३ उत्तमे, दे३
 उत्तरे (-उत्तमे) -c) व३ दे३ ५ ७ ९ १० न। समासा (दे० १०)
 ते, दे। ३ तै। समासास्ते, दे३ समापदे (-समासीने), घा। कथा
 भ्यास्ते, व३ कथाभिस्तु, तै। कथानिर्ग (-कथानिस्ते)

६४ ६० एतस्मिन्नन्तरे प्राप्ताः श्रीकण्ठं स्नातुमादरात् ।
 स तत्त्वज्ञो मुनिश्रेष्ठो अक्षराण्यलोकयन् ॥ ६०
 स दृष्ट्वा वाचयित्वा च तमर्थमधिगम्य च ।
 मुहूर्तं ध्यानमास्थाय व्यञ्जनाच्च तपोनिधिः ॥ ६१
 ततः स पूज्य देवेशं त्वरया स ऋतुध्वजः ।
 अयोध्यामगमत् क्षिप्रं द्रष्टुमिदं वाङ्मयीधरम् ॥ ६२
 तं दृष्ट्वा नृपतिश्रेष्ठं तापसो वाक्यमब्रवीत् ।
 श्रूयता नरशार्दूल विज्ञिमिर्मम पार्ष्विव ॥ ६३
 मम पुत्रो गुणैर्युक्तः सर्वशास्त्रविशारदः ।
 उद्धृद्वा कपिना रानन् विषयान्ते तवैव हि ॥ ६४

६० ब। ० (द्र ५६ पा वि) ब० ० (द्र ५६ पा वि)
 ब३. ab ० -१) गा। दे। प्राप्ता, दे। प्राप्ता, दे९ प्राप्ता
 (→प्राप्ता) -b) दे। ४ श्रीकण्ठ (दे३०) वित (दे। १) मुनि,
 दे। श्री कण्ठ देवमादरात् दे१० वे। श्रीकण्ठ वाचिनु मुनि, दे११
 श्री कण्ठ द्रष्टुमात्रात् -०) ब३ दे। ४ ७ ११ वे। ऋतु(दे१०) तु
 ध्वजो, दे१ (एतस्मि) ऋतुध्वजो न। स तु स्नात्वा (→सतत्वज्ञो)
 -d) राया का। दे९ न। [म] वतोचयन्त् (→[अ] वतोचयन्त्);
 ब३ तयापश्यन्तोचयन्त्, दे। ४ वे। ततोप्यदया (दे० गा) पयान्
 (दे। ४ रात), दे। परमन्तोवापराणि च

६१ ब। ० (द्र ५६ पा वि) ब० ab ० (द्र ५६
 पा वि) -b) ब३ दे। ४-९ ११ वे। तदर्थ (→तमर्थ) ब३ अव
 गम्य, दे९ १० ग। अभिगम्य, दे११ अभिगम्यन्त् (→अधिगम्य) ब३
 वे, दे। तु (→च) -०) दे। ११ मुहूर्त-दे० तं (→मुहूर्त) -d)
 गा। व्यञ्जनाच्च ब० व्यञ्जनात् दे। व्यञ्जनाय दे९ व्यञ्जन्त, दे९
 (म) व्यञ्जनाय दे। व्यञ्जनाय, दे११ न ज्ञातम्, दे१० व्यञ्जानान्, वे।
 व्यञ्जितार्थ (→व्यञ्जनाच्च)

६२ ब। १ ० (द्र ५६ पा वि) -१) दे९ प्रपूज्य
 (→सम्पूज्य) -b) दे। न। स्वपयान् (→स्वपयान्) गा। सतपत
 द्विज, काय का। ० दपतो (बा। ० दतु, बा. ० दतु) द्विज (→न
 ऋतुध्वज) -०) गा। बारा का। ० दे १० तीर्थ (→तिर्थ)

६३ -१) गा। मुनि, बारा बा। ० यज, दे ९ मुन
 (→नर) -d) का ब३ दे ९ न। विज्ञप्ति (→विज्ञप्ति)

६४ -०) दे९ उद्धृद्वा (→उद्धृद्वा) ब। दे। ४ ७ वे। बनि
 यजेत (→अपिता राजन्) -d) ब३ [अ] न पैर हि, दे ५ १०
 निमो तय, दे। न। तु वि विमो (→तवैव हि)

६५ -१) गा। का। ३ दे ५ १० तं वा बारा न। त च
 ब। ३ तं वै, ब३ त मु, दे। तं तु (→त हि); बारा गतो

तं हि मोचयितुं नान्यः शक्तस्त्वचनयादते ।
 शकुनिर्नाम राजेन्द्र स ह्यस्त्रविधिपारगः ॥ ६५
 तन्मूनेर्वाक्यमारुर्ण्य पिता मम कृशोदरि ।
 आदिदेश प्रियं पुत्रं शकुनिं तापसान्वये ॥ ६६
 ततः स प्रहितः पित्रा भ्राता मम महाशुभः ।
 सप्राप्तो बन्धनोद्देशं समं हि परमर्षिणा ॥ ६७
 दृष्ट्वा न्यग्रोधमत्स्युच प्ररोहास्त्वदिदं मुह्यम् ।
 ददर्श वृद्धशिखरे उद्धृद्वा मृष्टिपुत्रकम् ॥ ६८
 ताथ सर्वाह्वातापाशान् दृष्टवान् स समतत ।
 दृष्ट्वा स मुनिपुत्र त स्वनटा सयत वटे ॥ ६९

(→नाम) दे। ११ ततो (दे। १०) वाचिनु नायः -b) बारा
 नाया (→उक्त), गा। नित्यनयात्, दे११ स्वतनयात्, न। वे
 तनयात् (→स्वतनयात्) -०) दे। ३ शकुनि (→शकुनि) -d)
 गा। सदिश्व (१) ब३ दे। ३ स ह्य, दे९ स ह्य स (→स ह्य स)

६६ -१) ब। त मुने, दे९ त मुनि, दे। त लवे (→तन्मुने)
 -b) दे। विनु (→विता) -०) गा। आदिदेश ब३ आदिदेशि
 (→आदिदेश) -d) दे० ५ १० शकुनि (→शकुनि); बारा तापसा
 न्वये, ब० तापसान्वये दे। ४ ७ १० नाम सान्वये दे। सान्वयितं,
 न। तापसावित (→तापसान्वये)

६७ -१) ब३ ता (→तत) गा। स ०० त, काय
 प्रत्यापित बा। स प्रहित, का. स सितर, +प्रहित, दे। ३ वे।
 प्राह (दे० हि) सि (दे० त) त, दे। प्रहित (→स प्रहित); रा।
 बा. दे९ पुत्र, ब३ पित्रा (→पित्रा) -b) बा. पिता तं दे।
 [म] म्यायना मा (१) (→म्यायना मय) -०) गा। का। ३ म
 (बा का) प्रात, बारा सयत न। सप्राप्तो (→सप्राप्त); ब३
 [म] म बारादे, दे। सयतो देवो (→वयनोर्ह)

६८ a) ब३ दे। ११ अतुष्टं दे९ अतुष्टं दे। अतुष्टं,
 दे। अत च (→अतुष्ट) -b) ब० पुरोहृद्वा, ब३ प्ररोहा
 स्त्वित (→प्ररोहास्त्वित); बारा प्ररोहास्त्वितुमुह्यम्, दे। प्ररोह
 स्तो हि मुह्यम् -d) गा। दे० उद्धृद्वा (दे। त) (→उद्धृद्वा दे।
 न। मुनि (→शकुनि); बा. वाक्ये दे१० ००० (→मुन्युच)

६९ दे१० ab ० -३) बा। ताभ सर लगामाग, दे। ४ वे। तवज्जलनयामाग, दे। ता बरन्ता माग(१) दे। ताभ
 बरन्तामाग, दे। ताभ सवन् लगामाग -d) दे। दृष्ट्वा ताभ
 समस्त -०) बारा च (→स); दे। य, न। त्वं (→तं) दे१०
 ०००० पुत्र तं -d) गा। का. य यज, बारा तु यज, बा.
 यजि (→यजन्); ब० संयुत (→सयत); बा। ३ मुने, दे। यने
 (→यने) दे११ वे। स्वनाम (दे११ गा) यनतं बने

तस्मिस्तदा स्वे तनये ऋतध्वज
स्त्राते नेन्द्रेस्त्र सुतेन धन्विना ।

जानलिना भारवहेन संयुतः ।

समाजगामाथ नदीं स सूर्यजाम् ॥ ७९

इति श्रीवामनपुराणे अष्टाविंशोऽध्यायः ॥३८॥

३६

दण्डक उवाच ॥

एतस्मिन्नन्तरे बाले वक्ष्यासुरसुते शुभे ।
समागते हरं द्रष्टुं श्रीकण्ठं योगिना वरम् ॥ १
ददृशाते परिस्नानसंशुष्ककुसुम विभुम् ।
बहुनिर्मालयसंयुक्तं गते तस्मिन् ऋतध्वजे ॥ २

७९ -a) का१ ब२३ दे२३ ते१ तथा, दे१ वाच (→तदा)
कारा [अ] स्मिन्, दे१ स्व, दे१० ते (→स्वे) दे१ ऋतुध्वज
(→ऋतध्वज) -b) ब१ स्थिते ब३ दे१३ ते१ ततो (→वाते)
वा१ स तेन (→मुने) -c) ब३ याबालिना, दे१२ जा (दे३ ज)
पालिना (→बाबालिना) दे१ स्वा० (→भार०) -d) ब१ सूर्यजा
(→सूर्यजा); वा१ • • • • • र स सूर्यजाम् कारा का१
स सूर्यजाम्नायु जगाम तापस

पुष्पिका—वा१ इति श्रीवामनपुराणे भैरवप्राप्तुभावे कारा
का१ दे१० इति श्री (कारा [श्री]) वामनपुराणे भैरवप्राप्तुभावे
दण्डकोपास्थाने, ब१ दे३७ इति श्रीवामनपुराणे ब२३ दे१०४
इति वामनपुराणे दे१११ इति वामनपुराणे भैरवप्राप्तुभावे, दे३
श्रीवामनपुराणे ते१ मुने इति श्रीवामनपुराणे पुनस्त्वनादवसंगे
न१ इति श्रीवामनपुराणे दण्डोपास्थाने अध्यायनाम—वा१
वा१२ ब१३ दे११७१० ते१ न१ ○ कारा ऋषिपुत्रमोक्ष नाम
दे१११ दण्डकोपास्थानम् अध्यायसंख्या—वा१ ब३ दे१५११ ○
कारा एकसततितमोष्माय, ब११ ॥५४॥ ब१० दण्डाय ॥५३॥
ब१ एकोनविंशतितमोष्माय, ब१० एकोनविंशतितमोष्माय, दे११०१६॥
दे१ ॥६३॥ दे१ एकोनविंशतितमोष्माय दे१ पञ्चमोष्माय, दे३ न१ सत
विंशतोष्माय, ते१ पञ्चपट्टितमोष्माय, मुने चतुःपट्टितमोष्माय

३८

[ब२ पुराते वरमध्याय ६४ शतोद्योगस्य अध्यायसमाप्ति
बाधद संप्रियतम्]

इति वा१ दे३ दण्डक, ब०३ ते१ दण्ड वक्ष्याव, दे१३६ दण्ड

ततस्तं वीक्ष्य देवेशं ते उभे अपि कन्यके ।
स्नापयेता विधानेन पूजयेतामहर्निशम् ॥ ३
ताभ्या स्थिताभ्या तत्रैव ऋषिरभ्यागमद् धनम् ।
द्रष्टुं श्रीकण्ठमव्यक्तं गालवो नाम नामतः ॥ ४
स दृष्ट्वा कन्यकायुग्मं कस्येदमिति चिन्तयन् ।

उ दे१ दण्ड उ, न१ दण्ड

१. -a) ब३ दे३ न१ बाले दे१ बालो, दे११ बाल (→बाले)
-b) दे३ व (प१) ता० (→यथा०) दे१३७ ते१ मुने, दे११ उभे
(→युभे) -c) दे३ हरि (→हर) -d) दे१४ ते१ त मुनि
(→श्रीकण्ठ)

२ ते१ d 'गते' इत्यारम्भ ७० 'मजात' इति पयतं नास्ति
(द स) -a) वा१ कारा का१३ ब१३ दे१५९ परिस्नानं,
ब१ परिस्ना ७, दे१ परिस्नाने (→परिस्नान) -b) दे१ 'समुक्त'
(→'समुक्त') दे३ 'विमल' (→'विमल') -c) दे३ समुक्तं
बहुनिर्माल्ये

३ ते१ ○ (इ २ वा वि) -a) वा१ ब०३ दे१-
तु ब१ तद् (→त) -b) कारा वा१० ब१ दे१६११० वर
(→वर्ग); न१ उभे अपि व कन्यके -c) वा१ स्नापयेतु (?) वा१
स्नापयेत, ब३ दे१४१ स्नापयेत (→स्नापयेत); दे३ न१ स्नापयेत
(११ ता) युविभस्ते -d) ब३ दे१४ पूजयेत (→पूजयेतम्)

४ ते१ ○ (इ २ वा वि) -a) दे११ ताभ्या तत्रैव
युताभ्या -b) दे३ ऋषिम्, दे१ मुनिम् (→ऋषिम्) न१ ऋषिभ्या
मगमद् धनं -c) दे३ धनम् (→धनम्) -d) दे३० रात्रौ न१
(दे३ नम) (→रात्रौ नाम)

५ ते१ ○ (इ २ वा वि) -b) दे११ वस्ये [२] मिति
विचिन्तयन् -c) ब३ दे१६१ मुनि (→युवि); ब१० दृष्ट्वा, दे
सागु (→स्नात) -J) दे३ निर्मले (→विमले)

प्रविवेश शुचि स्नात्वा कालिन्धा विमले जने ॥ ५
ततोऽनुपूजयामास श्रीरूढ गालवो मुनि ।
गायेते सुस्वर गीत यथासुरसुते तत ॥ ६
तत स्वर समाकर्ण्य गालवस्ते अजानत ।
गन्धर्वकन्यके चैते सदहो नात्र पिघते ॥ ७
सपूज्य देवमीशान गालवस्तु विधानत ।
कृतजप्य. समध्यास्ते कन्याभ्यामभिवादित ॥ ८
तत पप्रच्छ स मुनि कन्यके कस्य कथ्यताम् ।
कुलालङ्कारकरणे भक्तियुक्ते भवस्य हि ॥ ९
तमृचतुर्धनिश्रेष्ठ याथातथ्य शुभानने ।
जातो विदितवृत्तान्तो गालवस्तपवा वरः ॥ १०

६। १। ० (इ २ पा वि) a) कारा ततस्तु ब।
ततोऽर् (→ततोऽनु) -०) शा। ६५ गीयते का२ ६१ ११ गाय (वे?)
वे ६१ गायते (→गायेते) कारा गायते स्वरसमीत -३) ब। ३
यथासुर, ६५ यथा ७७ (→यथासुर) ६० जने (→तत)

७। १। ० (इ २ पा वि) -a) ६१ ११
(→तत), ६१-३ स (६२ स) गीतमाकर्ण्य ६४ तद् गीतमाकर्ण्य
(→स्वर समाकर्ण्य) -b) ६१ ३ गायत (वो?) इ मुने
पालवो इ (→गालवस्ते); का। अजानत ६३ प्रजानत (→अज्ञा
नत) -०) ६३ पव (→चैते) -d) ब३ न च ६० नव (→नार)
६१ ६ श्ले (→विपले)

८ -b) ६३ ७५७ (→गालवस); शा। कारा का। २ दे
१० ११ महामुनि (→विधानत) -०) ३ कृतजप्य (य?)
(→कृतजप्य) गा। का२ ६३ समध्यास्ते कारा समध्यास्त दे
१० समध्या (दे१० ११ ७) स्ते (→समध्यास्ते) -d) शा। कारा
का। २ कन्याभ्यामभिवादित ब। ७ कन्याभ्यामभि (ब। ११)
प्रीति ब३ कन्याभ्यामभिप्रीति

९ -a) शा। ब। २ दे३ पप्रच्छ (→पप्रच्छ) -d) व
६० भविष्यत ६१ भविष्यत (→भवस्य हि)

१० -a) १। १ ऊचतुर (→तमृचतुर) -b) वा
यथातथ्य + याथातथ्य ब। ३ दे३ १० ११ न। यथातथ्य (→याथा
तथ्य) -०) कारा का। २ दे३ ११ ११ तपवा ब३ जाते ब३ यातो
(→जातो) -d) ब३ तापस्य दे३ तपसा (→तपसा)

११ -a) ब३ स वरय ६१ सप्तमुख्य (य) न। स (स?)
प्रमुख्य (→सप्तमुख्य) -b) शा। संपूज्यते (→संपूजितो) ०) शा।
गौरे (सी?) च (→गौरीय)

समुप्य तत्र रजनीं ताम्बां सपूजितो मुनि ।
श्रावस्तथाय गौरीश सपूज्य च विधानत ॥ ११
ते उपेत्याश्रयास्थे पुष्करारण्यमुत्तमम् ।
आमन्त्रयामि वा कन्ये समनुज्ञातुमर्हथः ॥ १२
ततस्ते ऊचतुर्ब्रह्मन् दुर्लभ दर्शन तव ।
विमर्य पुष्करारण्य भवान् यास्यत्यथादरात् ॥ १३
ते उवाच महातेजा महत्कार्यसमन्वित ।
कार्तिकी पुण्यदा भावि मासान्ते पुष्करेण हि ॥ १४
ते ऊचतुर्ब्रह्म यामो भवान् यत्र गमिष्यति ।
न त्वया स्म विना ब्रह्मनिह स्यात् हि शक्यम् ॥ १५
वाढमाह ऋषिश्रेष्ठस्ततो नत्वा महेश्वरम् ।

वे ६५

१२ -a) शा। यातो, कारा यामि ६३ याते ६३ यास्ते
(→यास्ते) -०) ब। १ ६४ न। मा ६ ११ वा (या?) (→वा)
ब। ३ दे४ १० न। सपूज्यो ब३ सपूज्यो ६३ तपतो (→वन्ते) ६०
आमन्त्रयेह भवत्य १। अचत यामि वा तस्य १) ब। ६३ ३
१० १० १। सामनुज्ञातु न। मयानुज्ञातु (→समनुज्ञातु) का२ ब। ३
६३ ५ १० ११ न। ग्रहय (→ग्रहय)

१३ -a) ब० ३ दे१ तमृचतुर (→ते ऊचतुर) -०)
ब। ३ दे१ ५ १० १। पुष्करारण्ये (→पुष्करारण्य) -d) ६१
मादरम् (→मादरम्) ६४ भवान् यास्यथादरात् ६१ भवान्
याति सादरात् न। भवान् यास्ते (?) यथादरात्

१४ -a) शा। कारा का। २ स (→ते); ६१ ततोऽश्वीत्
(→ते उवाच); ६३ महामन्ते (?) (→महातेजा) b) ब। २ दे३ १०
महत्कारं ६३ महत्कारं ६३ १ सोऽकारं (दे ०४) मुने ब्रह्मकारं
(→महत् कारं) ब। ३ दे१ १० ११ समन्वित (दे १०) (→
समन्वित) ६० न। ऋषि परमार्थिक -०) कारा पुण्यदा
भाष्य ब३ पुण्यदाती दे (ब हि) ६३ पुण्यदा केता १। पुण्य
दाता वि (?) न। पुण्यदा भाति (→पुण्यदा भावि) -d) ब३
पुष्करे च हि, ६४ पुष्करेण हि (→पुष्करेण हि) ६३ ३ ५ १। पुष्करेण
(दे १० ११) च कार्तिके

१५ -b) ब३ गमिष्यते (→गमिष्यति) -०) शा। त्वया
स कारा दे० त्वया रवो ब। त्वयास्मिन्, ६३ त्वयाच ६१ ११
त्वयास्मद् (→त्वया स्म) -d) शा। कारा दे० न। न शक्यम्
ब। हि शक्यम् ब३ दे४ हि शक्यम् ६३ ३ १। शक्यते, ६१ ५ ७ ७
(→हि शक्यम्)

१६ दे१ a० -a) का२ २ दे४ १। न। मुनि

६२ १६ गते ते ऋषिणा सार्द्धं पुष्करारण्यमादरात् ॥ १६ ॥
 तथाऽन्ये ऋषयस्तत्र समायाताः सहस्रशः ।
 पार्थिवा जानपदाश्च मुक्तैकं तमृतध्वजम् ॥ १७ ॥
 ततः स्नाताश्च कर्तिक्यामृषयः पुष्करेऽप्यथ ।
 राजानश्च महाभागा नाभागेऽश्वाकुसुमुताः ॥ १८ ॥
 गालवोऽपि समं ताभ्यां कन्यकाभ्यामवातरत् ।
 स्नातु स पुष्करे तीर्थे मध्यमे धनुषाकृतौ ॥ १९ ॥
 निमग्नश्चापि दृष्टो महामत्स्यं जलेऽयम् ।
 षट्हीर्मित्स्यकन्याभिः प्रीयमाणं पुनः पुनः ॥ २० ॥
 स ताश्चाह तिमिर्हृग्धाः युयं धर्मं न जानथ ।
 जनापवादा घोरं हि न शक्तः सोढुमुत्पणम् ॥ २१ ॥

(→ऋषि^०) -b) दे० मत्वा, दे० वे० गत्वा (→नत्वा) -c) दे० ४ वे० १ च (→ते)

१७ -a) दे० १०-११ तथान्य (→तथाये) कारा दे० न० मुनय (→ऋषयश्च), दे० पुन (?) (→तत्र) -c) दे० २ जानपदाश्च, दे० ३ जानपदाश्च, दे० ११ जानपदाश्च, वे० जानपदाश्चैव मुने वा जानपदा (→जानपदाश्च) -d) दे० ४ वे० तु (→त) दे० ३ मुक्तैकान्त (→मुक्तैकं तम्) दे० मुतागमुषाश्च

१८ -a) दा० कारा का० तत्र (→तत) दा० का० वा० दे० स्नात्वा तु, कारा वा० न० स्नात्वा, का० स्नात्वा च दे० ३ स्नातु च, दे० स्नातु तु, वे० स्नातु तु (→स्नाताश्च) दे० तत स्नात्वा तु ऋषय -b) दे० पुष्करे मुख न० पुष्करे परे (→पुष्करेऽप्यथ) दे० पुष्करे पुष्करेऽप्यथ -d) दे० नाभागे^० (→नाभागे^०) दे० ३ इत्याकुषाजा, दे० इत्याकुषान्त (→श्वाकुसुमुता)

१९ b) दे० तत स्नातु (→बन्धुहान्त्वा) -c) दे० ३ वे० स स्नातु, दे० स स्नात्वा, दे० स स्नातु, दे० स्नातु तु (→स्नातु सः) दे० १ वे० पुष्करजले न० पुष्करमर्त्ये (?) (→पुष्करे तीर्थे) -d) कारा वा० दे० ३ घनुषाकृतौ, मुने धनुषा कृतौ (→धनुषाकृतौ)

२० दे० २० ०-२२ b ० -b) वा० जनागये दे० जलोद्भव (→जलेग) -c) दे० बहोति (→बहोतिर) -d) दे० १ वे० मुद्गमुद्ग (→पुन पुन)

२१ दे० ० (→२० वा वि) -a) दा० वा० स ताभ्या हृति मे मुष्या वा स ता सार्वेतिमुषा (?), वा० स ता भ्या (वा० वा) हृति (वा० वि) नि (वा० वि) मन्वा, दे० स ताभ्याह विनिर्मुता, दे० मुताग्रह विनिर्मुता, दे० वात्वाहृतिनिर्मुता -b) दे० ३ वे० ह्यं (→यूयं) दे० ३ वे० जानथ (→जानथ) -c) दे० १० स (→हि) -d) वा० दे० क (→न)

तास्तमुचुर्महामत्स्यं किं न पश्यसि गालवम् ।
 तापस कन्यकाभ्यां वै विचरन्तं यथेच्छया ॥ २२ ॥
 यद्यसावपि धर्मात्मा न विभेति तपोधनः ।
 जनापवादात् तत्किं त्वं विभेति जलमध्यगः ॥ २३ ॥
 ततस्ताश्चाह स तिमिनैव वेति तपोधनः ।
 रागान्वो नापि च भय विजानाति सुबालिष्ठः ॥ २४ ॥
 तच्छ्रुत्वा मत्स्यवचनं गालवो व्रीडया युतः ।
 नोचत्तार निमग्नोऽपि तस्यौ स विजितेन्द्रियः ॥ २५ ॥
 स्नात्वा ते अपि रम्भोरु समुत्तीर्य वटे स्थिते ।
 प्रतीक्षन्त्यौ मुनिवर तद्दर्शनसमृत्सुके ॥ २६ ॥
 वृत्ता च पुष्करे यात्रा गता लोका यथागतम् ।

२२ दे० ab ० (→२० वा वि) -a) दे० ३ तात्ता ऊचुर (→तास्तमुचुर) न० स ऊचुर्मुहामत्स्य -b) दे० ३.५ १० वे० पश्याम (दे० ५ वि), दे० पश्यम (→पश्यसि) -d) दे० वे० विवदत (→विचरत)

२३ वा० दे० १० २३ ०-२४ b ० (→३ स) -a) दे० १० सहा^० (→पश्यसि^०) -b) दे० विभेति (→विभेति) -c) दे० २ ४ १ जनापवादा किं त्व, दे० जनापवादा तत् किं त्व, दे० जनापवादात् स्थित, वे० जनापवादात् किञ्चित -d) वे० जाति^० (→जल^०)

२४ वा० दे० १० ab ० (→२३ वा वि) -a) दे० ४ वे० १ ततश्चाप्याह, दे० तत स ताभ्या (→ततस्ताभ्याह) दे० न० मुनिर् (→तिमिर्) -c) वे० रागाव्यो (→रागान्वो) दा० कारा वा० दे० १० ११ मानव भय (→नापि च भय); वा० रागाव्यानां न च भय, वा० रागाव्यो नैव च भय दे० रागाव्यो नापि तु ह्यं -d) वा० कारा वा० २ किं जानाति (→विजानाति) न० तवा-तिग (→मुतातिग)

२५ -b) कारा वा० ३ व्रीडया युत, दे० व्रीडया युत (→व्रीडया युत) -c) दे० निमग्नोऽपि (→निमग्नोऽपि)

२६ -a) वा० तेऽपि, वा० तेऽपि, दे० ३ वे० तपि, दे० १ वे० तपि, दे० १० स्नातेपि, वे० ३ वि (→तेऽपि) -b) वा० मया स्थिते (→वटे स्थिते) -c) वा० दे० १ ० न० प्रतीक्षन्त्यौ, दे० ३ प्रतीक्षन्त्यौ, दे० ५-१० प्रतीक्षन्त्यौ (→प्रतीक्षन्त्यौ) -d) दे० दन्वा न (→पदार्थं)

२७ -a) वा० दे० ३ वृत्ता तु, दे० वृत्ता तु वे० वृत्ता तु (→वृत्ता च) -b) वा० दे० ३ वे० ३ वे० लोके, वा० दे० ३ वे० ३ वे० लोके लोको (दे० ३, दे० ३) (→यता लोका); दे० वे० ३ वे० ३ वे० लोके (→यता लोका)

ऋषयः पार्ष्णिवाश्वान्ये नाना ज्ञानपदास्तदा ॥ २७
 तत्र स्थितैका सुदती मिश्रकर्मतनूह्रा ।
 चित्राङ्गदा सुचार्याङ्गी वीक्षन्ती तनुमच्यमे ॥ २८
 ते स्थिते चापि वीक्षन्त्यौ प्रतीक्षन्त्यौ च गालवम् ।
 संस्थिते निर्जने तीर्थे गालवोऽन्तर्जले तथा ॥ २९
 ततोऽभ्यागाद् वेदवती नाम्ना गन्धर्वकन्यका ।
 पर्जन्यतनया साध्वी धृताची गर्मसंभवा ॥ ३०
 सा चाम्बेत्य जले पुण्ये स्नात्वा मध्यमपुष्करे ।
 ददर्श कन्यात्रितयमुभयोस्तदयोः स्थितम् ॥ ३१
 चित्राङ्गदामयाम्बेत्य पर्यपृच्छदनिष्ठुरम् ।

कामि केन च कार्येण निर्जने स्थितवत्यसि ॥ ३२
 सा तामुचवाच पुत्री मां विन्दस्व सुखवर्धके ।
 चित्राङ्गदेति सुश्रोणि विख्यातां विश्वकर्मणः ॥ ३३
 साहमभ्यागता भद्रे स्नातुं पुण्यां सरस्वतीम् ।
 नैमिषे काश्चनासीं तु विख्यातां धर्ममातरम् ॥ ३४
 तत्रागताथ राज्ञाऽहं दृष्टा वै दर्भकेण हि ।
 सुरथेन स कामार्तो मामेव शरणं गतः ॥ ३५
 मयात्मा तस्य दत्तश्च सखीमिवार्यमाणया ।
 ततः शत्राऽस्मि तातेन विमुक्तास्मि च भूयुजा ॥ ३६
 मनुं कृतमतिर्भद्रे वारिता मुखेन च ।

द. ६५.

-०) न१ मुनय (→ऋषय) -d) कारा का२ व१ दे३ ११ जन
 पाम्ब, दे० ज्ञानवदे (→ज्ञानपदास्तदा), शा१ व१ ३ दे१ ४ ७ ठे१ न१
 तथा, दे० स्थित (→तदा)

२८ a) दे३ तत्रा- (→तत्र), शा१ व१ स्थितेका (→स्थि
 तैका) दे३ ठे१ मयवती, दे१ हस्ती, दे११ मुदति (→मुदती) -b)
 कारा दे३ १० न१ 'तनुमच्यवा, दे१ ११ 'तनुहृद् (?) , ठे१ 'तनु-
 हृद्वा (?) (→'तनुहृद्' -०) शा१ व१ दे३ 'चार्याङ्गी
 (→'चार्याङ्गी) -d) शा१ कारा का१ दे१ न१ वीक्षन्ती, का२
 दे१ ३ ११ वीक्ष(का२ 'क्ष्व)ती, दे३ वीक्षति (→वीक्षन्ती) शा१ का१ ३
 तनुमच्यवा, दे१ ४ ७ ठे१ तनुमच्यवा (→तनुमच्यमे)

२९ -a) शा१ वारा का१ ० सा स्थिता (→ते स्थिते) दे१ ४ ११
 ठे१ वारि, दे१० वारि दे३ ० पि, दे३ वा ० (→वारि) वारा का१ न१
 वीक्षन्ती, दे३ वीक्षन्ती (→वीक्षन्ती) -b) शा१ कारा व१
 व१ ३ दे१ न१ प्रतीक्षन्त्यौ (→प्रतीक्षन्त्यौ), दे१ ३ ठे१ गालव
 मुनितनयम्, दे११ च गालवाः०००० -०) व१ निर्जने (→निर्जने)
 -d) शा१ व१ ० तदा, वारा स्थित (→तथा)

३० -a) शा१ ठे१ वेगवती, दे१ १ न१ देववती (→वेद-
 वती) -०) शा१ का२ व१ ३ दे३ पर्यय (→पर्जन्य), शा१ कारा
 व१ ० दे३ १० गन्धवा (→तनया)

३१. -a) शा१ वारा व१ ३ तदा, दे१ ३ ठे१ पुत्रे (→पुत्रे),
 व१ ० स्नात्वा (→पुण्ये) दे११ स चान्येव सलुयेन, मुत्रे नूने
 पुण्ये सममेव -b) व१ पुण्ये मध्यमपुष्करे, न१ स्नात्वा पुष्कर
 मध्यमे -०) शा१ वारा, व१ ३ व१ दे३ ७ द्वितय (→त्रितय)
 -d) का१ सम्ये, +मोय, दे३ उभयो (रु) (→उभयोयुः) शा१
 का२ ३ तीरतोस्थित, कारा तीरगस्थित, व३ तथ्यो स्थित
 (→सदयो स्थितम्)

३२. -a) दे१ ४ ठे१ चित्राङ्गदा (दे३ 'चा) समम्बेत्य -b)

ठे१ पर्यपृच्छत (→पर्यपृच्छत) -d) दे३ वत्ये (→निर्जने) व१ ३
 दे३ न१ स्थितवत्यसि, दे११ स्थितवानसि (→स्थितवत्यसि).

३३ -a) व१ ३ तामाम्, व१ दे१ सा वाम्, दे२
 सतीम् (→सा वाम्), व१ ३ पुत्री, दे११ पु ० (→पुत्री) न१
 पुत्रा (?) ता, व१ ३ पुत्री (→पुत्री मां) -b) शा१ व१ ३
 दे३ ३ ठे१ 'वार्धके, दे१ वायुके, दे३ 'वार्धके (→'वर्धके'), व१
 विन्दस्व मदके सुतां -०) व३ विख्याता (→सुश्रोणि)
 -d) वारा व१ ३ दे१ ४ विख्याता, व३ स्वसुता, दे१ दुहित
 (→विख्याता)

३४ -a) दे३ अभ्यागता, दे३ अभ्यागता (→अभ्यागता).
 -b) वीक्षितपुण्या, दे११ पुण्या स्नातु (→स्नातु पुण्या) -०) शा१
 कारा का१ ३ नैमिष (→नैमिषे), दे१ व (→तु) -d) दे३ भानव
 (→मातरम्)

३५ -a) व१ तत्रागतोय राज्ञा हि, व३ तत्रस्था ३० राज्ञा,
 दे१ ३ ठे१ तत्रागता मुखार्हा, दे३ तत्रागतोह रताह, दे३ तत्रगता
 च राजा -०) व१ व१ ३ दे१ ७ ११ दृष्टा, व३ दृष्टा, +तात्वा, दे१ ३ ३ १०
 ठे१ दृष्टा (दे३ 'ष्ट) (→दृष्टा) दे३ गमनेन, न१ दर्भकेण (→दर्भकेण)
 -०) शा१ वारा का१ ३ मुख (वा१ 'थे) श्र, ठे१ मुखाम
 (→मुखेन) दे३ स ० मार्तो (→स कामार्तो) -d) दे३
 मायेक (→मामेव), शा१ गता (→गत)

३६ -a) व१ मयापितय, दे३ ३ स्नातस्व (दे३ 'भ), व१ ३
 दत्त (व१ 'ता) रय, दे३ दत्तस्तु (→दत्तम्) -b) दे३ पार्यमाणया
 (→पार्यमाणया) -०) न१ दत्तास्मि तातेन पुत्र -d) व१
 दे३ ११ ठे१ विमुक्तस्मि (→विमुक्तस्मि) न१ तु (→च)

३७ -a) शा१ मनुं (?) (→मनुं) -b) व१ ३ दे१
 हि, दे१ तु (→च) -०) दे३ १० गमयद् (→गमयं) दे११ यो-
 कण्डमाधर्म इन्द्रं -d) शा१ वारा व१ ३ दे१ ४ ११ ठे१ मोदावपे,

ददृशुः सर्वभूतानि स्थावराणि चराणि च ॥ ४७
ततो हाहाकृतं लोकैर्मा पत्नीं निरीक्ष्य हि ।
ऊचुथ सिद्धगन्धर्वाः कष्टं सेयं महात्मनः ॥ ४८
इन्द्रमुग्रस्य महिषी गदिता ब्रज्जणा स्वयम् ।
मनोः पुत्रस्य धीरस्य सहस्रजतुवाजिनः ॥ ४९
तां वार्षीं मधुरां श्रुत्वा मोहमस्म्यागता ततः ।
न च जाने स केनापि वृक्षश्लिघ्नः सहस्रधा ॥ ५०
ततोऽस्मि वेगाद् चलिता हृतानलस्येन हि ।
समानीतास्म्यहमिमं त्व दृष्टा चाद्य सुन्दरि ॥ ५१

पञ्चमस्थावराणि च

४८ -a) दे॥ ११ हाहाकृतो (दे॥ ११) (→हाहाकृत)।
दे॥ १ लोके, दे० लोको, न० लोका (→लोक) -b) वार्० च, न०
ह (→हि) -c) वार्० कारा का० १२ दे० १० ते (→त), -d) व० दे०
कच (→कष्ट), दे० सर्वं (→सेय)

४९ -b) व० विहिता (→गदिता), न० ब्राह्मणी स्वय
(→ब्रह्मणा स्वयम्) -c) ते० तनो (→मनो) व० १ राजस्तु,
३ तस्यैव, दे० ३ ३ ३, दे० १० धीरस्य (→धीरस्य) -d) दे०
यानु (?) (→सहस्र), वार्० दे० १२ वाजिन, दे० वाजिना
(→वाजिन)

५० -a) दे० वीणा (→वार्षी) -b) वार्० सोह (→मोह),
व० दे० न० अस्म्यागता (→अस्म्यागता) दे० नता (→तत), व०
मोह सम गत तत -c) वार्० वारा का० १० दे० न तु, दे० ननु,
न० तनु (→न च), दे० स्वकेनापि (→स केनापि), व० न च केन स
जाने वा

५१ -a) दे० नीतास्मि (→ततोऽस्मि), दे० ११ वेग
(→वेगाद्) -b) दे० पूता (→हृता) व० हृतानल स्येन हि
-c) व० १३ समानीतास्म्यहमि, व० समानीतास्म्यहत्वेन दे०
समानीतास्म्यहं माते, दे० ११ समानीतोस्मि मोगत्वा -d) वार्०
का० १२ दृष्टाद्यान सुन्दरि, वार्० वार्० दृष्टा वान सुन्दरि, दे० ३
तं ह (दे० ३) दृष्टा वान सुन्दरि, दे० ११ दृष्टा वानस्यमुन्दरि

५२ दे० ab ० -a) वार्० उत्तिष्ठ तु (→उत्तिष्ठस्व),
दे० गच्छाम (→गच्छाम) व० १ तदुत्तिष्ठ च गच्छाम, व० तदुत्तिष्ठव
गच्छाम, दे० ३ तत उत्तिष्ठ गच्छाम, दे० ते० तत (दे० १० ?)
उत्तिष्ठ गच्छाम, दे० तदुत्तिष्ठ स्व गच्छाम -b) व० गृच्छाम, दे०
गृच्छाम (→गृच्छाम), व० दे० के त्विमे (→क ह्येमे), दे० ३ ३ ३
क (दे० क) जने गच्छामे वरे, दे० क ह्यम ३ ह्यिमे ३ ३, दे० त्वा
वार्य के त्विमे त्विमे, दे० ३ ह्ये वर्य के त्विमे -c) वार्० वार्य

तदुत्तिष्ठस्व गच्छामः प्रच्छावः क इमे स्थिते ।
कन्यके अनुपश्ये हि पुष्करस्योत्तरे तटे ॥ ५२
एवमुक्त्वा वराहो सा तथा सुतनुकन्यया ।
जंगाम कन्यके द्रष्टुं प्रष्टुं कार्यसमुत्सुका ॥ ५३
ततो गत्वा पर्यगच्छन् ते ऊचतुर्मे अपि ।
याथातथ्यं तयोस्ताभ्यां स्वमात्मानं निवेदितम् ॥ ५४
ततस्ताश्चतुरोपीह सप्तगोदावरं जलम् ।
संप्राप्य तीर्थं तिष्ठन्ति अर्चन्त्यो हाटकेश्वरम् ॥ ५५
ततो बहून् वर्षगणान् वज्रमुक्ते जनास्त्रयः ।

वै. ६५

का० १२ -[अ] अनुपे ह्यहि, व० १ अनुपामे ह्यहि, व० स्वपमेवे
हि, दे० अनुपश्य हि, दे० अनुपमेहि, मुने अनुपश्येह (→अनुपश्ये
हि) -d) दे० -[उ]त्तमे (→[उ]त्तरे)।

५३ -a) दे० १० ११ न० उक्ता (→उक्त्वा) -b) दे० ३ ४
ते० तथा (→तथा), व० न० च (→तु), दे० मध्यया, न० मध्यमा
(→मध्यया) -c) दे० वार्य (→कन्यके) -d) वार्०
कार्य (→कार्यं) वार्० दृष्ट कार्यसमुत्सुका, व० १ वार्यं तत् प्रति
सोत्सुका, व० प्रष्टुं कार्यं च सोत्सुका, दे० ४ ते० प्रष्टुं कार्यं तु
बहुत्वाद्, दे० प्रष्टुं वार्यं च सोत्सुका, दे० न० प्रष्टुं कार्यं समुत्सुके,
दे० ११ दृष्टुं च यत् सोत्सुका।

५४ -a) दे० तत्वागत्वा, न० ततो गच्छद् (→ततो गत्वा),
दे० पर्यगच्छद्, दे० १० पर्यगच्छद्, (→पर्यगच्छद्) -b) दे० पर्यगच्छत
(→पर्यगच्छते) -b) दे० ते ऊचतुर्मे अपि, दे० ११ ऊचतुर्मे जने
अपि -c) वार्० दे० ३ ते० न० याथातथ्य (दे० ११ यत्) (→याथा-
तथ्य) दे० त्वाभ्या (→ताभ्यां), व० १ याथातथ्य त्वमात्मान -d)
वार्० कार्य का० स्वमा (वार्य मा) त्वा निवेदित (वार्० ता
(?), व० १ निवेदितमिदं मया, दे० स्वमात्मा न निवेदित, दे०
स्ववृत्तान्तमाधित ।

५५ -a) वार्० का० १२ ततस्ताम्र ततोपीह, वार्० वतस्त-
स्ततोपीह -b) वार्० वार्य का० १ दे० गोदावरी (→गोदावर)
-c) वार्० वार्य का० १ व० तीर्थ, व० १ दे० ४ ते० तीरे (→तीर्थ);
व० दे० तिष्ठन्त्यो (व० न्य), न० तिष्ठत (→तिष्ठन्त्य) -d) वार्०
वर्चन्त्यो, व० १ दे० ३ वर्चन्त्या, व० -[अ] वर्यन्तो, दे० तनुन्तो, न०
वर्चन्त्यो (→वर्चन्त्या), वार्० हाटकेश्वरम् (→हाटकेश्वरम्)।

५६ -a) दे० ततोऽनुवृत्तं ऋषिगणा -b) वार्० तै,
दे० ता (→ते); दे० वताप्रया, न० वर्यज (→वताप्रय)
-c) दे० ताप्रया च, दे० न समर्थम्, दे० ११ स उपर्य स
(→ताप्रयापर्य), दे० समुनि (→समुनि) -d) दे० १ वार्य

५५. ५६ तासामर्थाय शकुनिर्जाबालि सरुतध्वजः ॥ ५६
भारवाही ततः खिन्नो दशाब्दशक्तिके गते ।
काले जगाम निर्वेदात् सम पित्रा तु शकलम् ॥ ५७
वसिष्ठरपति श्रीमानिन्द्रधुम्नो मनोः सुत ।
समध्यास्ते स विज्ञाय सार्धपात्रो विनिययो ॥ ५८
सम्यक् सधृजितस्तेन सजाबालिर्द्वैतध्वज ।
स चैश्याकुसुतो धीमान् शकुनिर्भातुर्जोर्चितः ॥ ५९
ततो वाक्यं धुनि ग्राह इन्द्रधुम्नः ऋतध्वज ।
राजन् नष्टाऽबलास्माकं नन्दयन्तीति विश्रुता ॥ ६०
तस्यार्थे चैव वसुधा अस्माभिरदिता नृप ।
तस्मादुत्तिष्ठ मार्गस्व साहाय्यं कर्तुमर्हसि ॥ ६१
अथोवाच नृपो ब्रह्मन् ममापि ललनोत्तमा ।

स दे१ जाबालि सु दे२ जाबालिश्च (→जाबालि स) दे३
ऋतध्वज (→ऋतध्वज)

५७ -a) दे३ ते३ भिन्नो (दे३ ०ने) (→विन्नो) -b)
कारा दे३ दगा दगतके दे३ ५७१ दगात् दगतिके दे३ दगात्गतक
(?) (→दगात्गतिके) ते३ दगातीके गते दगात् -0) गा।
कारा बा१ २ दे३ १० निवद (→निवदात्) -d) वारा बा१ ०
दे३ ५११० ते३ न३ पित्रात् दे३ पित्रा हि दे३ ११ पित्रा च (→पित्रा
तु) गा। वारा बा१ ० शकले दे३ ३ ते३ न३ शकल (दे३ ३
०) दे३ ११ साकलि (→शाकलम्)

५८ गा। कारा बा१ २ ५८ ०d त ५६ यावत् ०
-a) दे३ ११ गैनात् (→श्रीमान्) -0) दे३ ३ ११ समाध्यास्ते
दे३ ११ समध्यास्ते (→समध्यास्ते) -d) बा१ दे३ साध्यापात्रो
दे३ ११ साध्यापात्रो दे३ ७ सर्वपात्रो ते३ सवपात्रो (→साध्यापात्रो)
बा१ विनिययेत (→विनिययो)

५९ गा। कारा वारा बा१ ० ० दे३ ५६ ०-६० b
० (द स) -b) दे३ ३ स जाबालिर दे३ जाबालि स (→स
जाबालि) दे३ १ ऋतध्वज (→ऋतध्वज) -d) बा३ धातुजो
चित दे३ धातुजोचित दे३ धुमुदालज (→धातुजोचित)

६० दे३ १० ० (द ५६ वा वि) -a) दे३ नृप
(→मुनि) -0) गा। वारा बा१ ० बा३ दे३ १० राजप्रष्टा गुलास्माकं
बा१ राजन् ऋषिस्मि वारमाकं बा१ राजन् दृष्टा (?) त्रिवारमाकं दे३
राष्ट्र नष्टा वलस्माकं दे३ ११ गत नष्टाबलास्माकं -d) गा। वारा
बा१ ० दे३ ७ मन्वन्तीति बा३ मन्वन्ती ह दे३ १० मन्वन्तीति दे३ ११
तन्वन्तीति (→मन्वन्तीति)

६१ -a) वारा तस्य दे३ १० तस्यार्थं मुने तस्य (→
तस्यार्थं) दे३ तस्यार्थं वसुधास्माभिर- -b) बा३ [वा]दिता (→

नष्टा कृतश्रमस्यापि कस्याह कथयामि ताम् ॥ ६२
आकाशात् पर्वताकारः पतमानो नगोचमः ।
सिद्धाना वाक्यमाकर्ण्य शार्णशिल्लं सहस्रधा ॥ ६३
न चैव सा वरारोहा विभिन्ना लाघवान्मया ।
न च जानामि सा कुत्र तस्माद् गच्छामि मार्गितुम् ॥ ६४
इत्येवमुक्त्वा स नृप समुत्थाय त्वरान्वितः ।
स्यन्दतानि द्विजाम्या स भ्रातृपुत्राय चार्पयत् ॥ ६५
तेऽधिरुख रथास्तूर्णं मार्गन्ते वसुधा क्रमात् ।
वदर्याश्रममासाद्य ददशुस्तपसा निधिम् ॥ ६६
तपसा कश्चित दीन मलपङ्कजटाधरम् ।
निश्वासायासपरम प्रथमे वयसि स्थितम् ॥ ६७
तमुपेयाव्रवीद् राजा इन्द्रधुम्नो महाभुजः ।

[म]दिता दे३ घटिता नृपसतम् -0) बा३ २ दे३ ५ १ ५ ते३ मार्गस्व
(→मार्गस्व)

६२ -a) व महा दे३ मुनिर (→नृपो) -b) दे३
[उ]त्तम न३ [उ]त्तमा (→[उ]त्तमा) -0) बा३ समस्यापि
दे३ समस्यापि (→श्रमस्यापि) -d) बा३ दे३ ७०८ दे३
कस्यापि दे३ ११ कस्य हि (→कस्याह) ते३ तस्य (→तस्य)

६३ -b) व दे३ पतमानो दे३ १ पतमाना (→पतमानो)
गा। नगोचमा (→नगोचम) -d) दे३ ११ (→वाय)

[व २ ५४ लोकागरम्य समाप्तिशायवप्रतिष्ठ]

६४ -a) दे३ ३ ते चैव दे३ ११ न चैव ते३ ते नैव (→न
चैव) -d) दे३ मच्छि (→गच्छामि)

६५ -a) बा३ धुयवत् (→इत्येवम्) बा३ नृप (→नृप)
-0) दे३ चानास्तु न३ स्यन्तास्तु (→स्यन्तानि) दे३ ५ न३
सा (→स) -d) वारा वारा बा१ ० भ्रातृ (→भ्रातृ) बा३
चापयत् न३ चापयत् (→चापयत्) दे३ भ्रातृपुत्र च चापयत्

६६ -a) गा। वा तेषिर्हृष्टरथात् बा३ दे३ १ ते३ तेषि
रुद्ध (दे३ ०) रथात् दे३ तेषिर्हृष्टरथात् दे३ १० ११ तेषिर्हृष्टरथात्
दे३ तेषिर्हृष्टरथात् वयम् (?) न३ तेषिर्हृष्टरथात् (→तेऽधिरुष्ट
रथात्) -1) गा। मापन्ता वारा वारा बा३ दे३ ५ ७ १० ते३ न३
मापन्तो वा मापन्त (→मापन्त) -0) दे३ मापन्त (→मापन्त)
-d) दे३ लपो (→तपसा)

६७ -a) बा३ दे३ वपित (→वर्णित) दे३ धीर (→दीनं)
-0) गा। निष्ठास दे३ विष्ठास (→निष्ठास) बा३ पाम
(→पास) -d) दे३ परमे (→प्रथमे)

६८ -a) बा३ समुत्तम (?) (→समुत्तम) -b) दे३
इन्द्रस्यो दे३ इन्द्रस्य दे३ ११ इन्द्रस्यो (→इन्द्रस्यो) -0)

तपस्विन् यौवने घोरमास्थितोऽसि सुदुश्चरम् ॥ ६८
 तपः किमर्थं तच्छंस किमभिप्रेतमुच्यताम् ।
 सोऽग्नवीत् को भवान् ब्रूहि ममात्मानं सुहृत्तया ॥ ६९
 परिपृच्छसि शोकार्तं परिसिद्धं तपोन्वितम् ।
 स ग्राह राजाऽस्मि विभो तपस्विन् शारुले पुरे ॥ ७०
 मनोः पुत्रः प्रियो भ्राता इह-वाकोः कथितं तव ।
 स चास्मै पूर्वचरितं सर्वं कथितान् नृपः ॥ ७१
 श्रुत्वा प्रोवाच राजर्षिर्मा शुश्रुस्व कलेवरम् ।
 आगच्छ यामि तन्वह्नीं विचेतु भ्रातृजोऽसि मे ॥ ७२
 इत्युक्त्वा संपरिव्रज्य नृप धमनिसततम् ।

गा१ का२ तपस्विनवना (का२ १०) वारा तपस्विना वन, का१
 तपस्विस्त्व वन, दे३ ४ १० तपस्विन् यं वने, न१ तपस्विन् किं वन (→
 तपस्विन् यं वने) व३ दे४ घोरे, (→घोरम्) दे९ तपस्ततं वृत घोर
 -d) व३ शारित्योस्मि (→शारित्योस्मि); का२ दे३ ११ ० दुष्कर,
 दे३ ३ दुष्कर (→दुष्कर)

६९ -a) गा१ का२ दे९ तत (→तप); गा१ तु श्वस (?)
 दे९ वरसि, दे११ तदश्वस, न१ त्व श्वस (→तच्छस); वारा
 तपस्विमं प तच्छस -b) दे४ तद् (→किम्) -d) न१ स्वमात्मान
 (→ममात्मान); दे९ सुहृत्तया (→सुहृत्तया)

७० -a) दे१ ४ १० दे१ ० पृच्छामि, न१ ० पृच्छति
 (→०पृच्छसि) दे१ शोकार्थं दे१ शोकार्तं, दे९ यत्कार्यं (→शोकार्तं)
 -b) व१ दे१ ० ४९ दे१ परिचुन व३ परिचुत दे३ परिचुन दे१
 परिचुन, दे११ परिचिन्तं, न१ परि उन (→परिचिन्तं) व३ दे९
 तपोनिधि (→तपोन्वितं) -c) मुचे बली (→विभो) -d) व१ ३
 साकले (→शाकले); दे९ तपस्वी सकले पुरे

७१ -a) गा१ दे३ पुत्र (→पुत्र), दे९ ज्यायाव (→भ्राता)
 -b) दे९ वसित, न१ वसित (→वसित) -c) व३ वारिम, दे३ वाले
 (→वास्ते); दे९ ० पतित (→०वसित); दे९ स वा ००००००
 -d) वारा मुनि (→मुनि)

७१ शोकार्तं पर दे९ पुस्तके अविद्यम्—

253० चित्राङ्गद्वयं सुपत्यस्तपस्यामि सुदुश्चरम् ।

७२ -a) दे१० राजवं (→राजर्षि) -b) दे९ मुखस्व
 (→मुखस्व) -c) व२ दे४ ५ ११ न१ याम (→यामि); मुने
 घागमिष्यामि (→आगच्छ यामि) -d) व१ ३ विनातुं, दे१ विचेतु
 (व ?) दे३ विचोरे, दे९ १ ११ विचेतु, न१ विरचेतु (→विचेतु);
 दे१ भ्रातृ यो (→भ्रातृयो)

७३ -a) गा१ वारा का२ २ स (गा१ घ) परिव्रज्य

समारोप्य रथं तूर्णं तापसाम्यां न्यवेदयत् ॥ ७३
 ऋतध्याः सपुत्रस्तु त दृष्ट्वा पृथिवीपतिम् ।
 प्रोवाच रानन्नेहोहि करिष्यामि तव प्रियम् ॥ ७४
 यासौ चित्राङ्गदा नाम त्वया दृष्टा हि नैमिषे ।
 समगोदावरं तीर्थं सा मयैव विसर्जिता ॥ ७५
 तदागच्छथ गच्छामः सौदेवस्यैव कारणात् ।
 तत्रास्माकं समेष्वन्ति कन्यास्तिस्रस्तथापराः ॥ ७६
 इत्येवमुक्त्वा स ऋषिः समाश्रयास्य सुदेवजम् ।
 शकुनिं पुरतः कृत्वा सेन्द्रघुम्नः सपुत्रकः ॥ ७७
 स्यन्दनेनाद्ययुक्तेन गन्तुं सहपचक्रमे ।

वे. ६५

(→सपरिव्रज्य) -b) दे३ वृषो, न१ वृषा (→वृष); गा१ वृष
 व० नि सन्ततम्, व३ तपस्विनश्च तत, दे९ वृष धमनि सपुत्रम्,
 दे१ ११ वृष धमनि सतत (दे११ २) -c) दे१ समारोप्य (→
 समारोप्य) दे१ रथे (→रथ) -d) गा१ न्यवेदयत्, दे३ निवेदयेत
 दे१ न्यवेदयत् (→न्यवेदयत्) दे९ तापसा ००००००, दे९ तपस्वी (?)
 म्या विनिर्ययो

७४ गा१ cd ०, दे९ ० -a) दे१ सपुत्रस्य
 (→सपुत्रस्य) -b) गा१ ० प्रियम् (→०पतिम्) -c) काप का१ २
 दे१० ११ मयैहि (→एहहि); दे१ [अ] प्रिय (→प्रियम्)

७५ दे१ ३ ४ ७३ ० इत्यारम्भ ७६ b यावन्नास्ति
 दे१ ७३ d 'साम' इत्यारम्भ ७६ c तीर्थं यावन्नास्ति
 -a) गा१ वारा का१ २ व१ ३ दे१ २ १ ११ न१ या सा, दे४
 यास्य दे३ ०० (→यासौ) -b) दे९ नैमिषे (→नैमिषे) -c)
 दे९ सप्तगोदावरे तीर्थं d) काप का१ व१ ३ दे९ १ १० न१
 विवर्जिता (→विसर्जिता) दे१ ३ सा गतागीह साम्प्रतम्

७६ दे१ ३ ४ दे१ ० (३ ७३ पा वि) -a) गा१
 [अ] गच्छाम, काप व१ ३ दे९ न१ [अ] गच्छा (→[अ] गच्छ);
 व१ दे९ १ गच्छाम (→गच्छाम) मुने आगच्छ घागमिष्यामि -b)
 व१ यादेवस्य (?) व३ सुदेवस्य, दे९ मरुदेवस्य दे९ सुदेवस्य हि,
 दे९ तस्मादेवस्य, दे९ साम्प्रतस्य, मुने तस्मादेव हि (→सौदेवस्य)
 -1) दे९ १० ११ [अ] परत (दे११ २) (→[अ] परत)

७७ दे१ ३ ४ दे१ ० (३ ७३ पा वि) -a) व१ ३
 मुनिं (→ऋषि) (व३ ० नि), -b) गा१ व१ ३ समाश्रयास्य (→
 समाश्रयास्य); काप व१ व१ स्वदेवस्य, व३ सुदेवस्य, दे९ सुदेवस्य
 (→सुदेवस्य) -c) गा१ परत (→पुरत) -d) व१ २ दे९ १ १
 सेन्द्रघुम्न सपुत्रकम्

७८ दे१ ३ ४ ab ०; दे१ ३ d ० (३ ७३ पा वि),

समगोदावरं तीर्थं यत्र ताः कन्यका गताः ॥ ७८
एतस्मिन्नन्तरे तन्वी घृताची शोकसंयुता ।
विचचारोदयगिरिं विचिन्वन्ती सुतां निजाम् ॥ ७९
तमाससाद् च कपिं पर्यपृच्छत् तथाप्सरसाः ।
किं बाला न त्वया दृष्टा कृपे सत्यं वदस्व मां ॥ ८०
तस्यास्तद् वचनं श्रुत्वा स कपिः ग्राह बालिकाम् ।
दृष्टा देववती नाम्ना मया न्यस्ता महाश्रमे ॥ ८१
कालिन्ध्या विमले तीर्थे मृगपक्षिसमन्विते ।
श्रीकण्ठावतनस्याग्रे मया सत्यं तवोदितम् ॥ ८२
सा ग्राह वानरपते नाम्ना वेदवतीति सा ।

-a) व१ स्मन्नेन सङ्कुतेन. -b) दे० यातुं (→गन्तुं); दे१० ०वन्तिरे (→०वक्रे) -c) दे१ ०गोदावरी- (→०गोदावर). -d) दे१-३-४
ते१ तत्र (→यत्र), दे१ वियता (→गता).

७८- श्रोकान्तरं कारा श्रविकम्—

इति वामनपुराणे दण्डकोपाख्याने कन्याचतुष्टय समागमो नाम
द्विसप्ततित्वोऽध्यायः । दण्डक धवाच.

७९. -०) कारा. ०गिरी (→०गिरि). -३) व१: व१
विचिन्वती (→विचिन्वन्ती): व१-३ दे१० निजा सुता (→घृता
निजाम्)

८०. -३) दे० व१ समाससाद्, दे११ तमाससाद् (→तमा-
ससाद्); व१-३ दे१-११ स कपि (व३ ०पिम्) (→य कपि) -b)
दे१-४ ते१ मयापसरा, दे१-१० मयापसरा, दे१० तमापसरा (→तया-
पसरा) -c) व१ सा (→न) -d) व१ मम+मा, दे१-४ ते१
मे (→माम्): दे१ वदाद्य मे (→वदस्व माम्).

८१. दे०. 'नाम' od इत्यारम्भ 'महाश्रमे' इति यावत्
खण्डितम्. दे०. -३) ते१ तु (→तत्). -b) कारा. बालिका,
दे३ बालिका (?) (→बालिकाम्). -०) का२ व३ दे१-३-१०-११
ते१ न१ दृष्टा (→दृष्टा); कारा व३ दे१० ११ वेदवती (→देववती);
व१-३ दे१ ४-११ ते१ न१ नाम (→नाम्ना). -d) व१-३ दे१ २-४
१०-११ ते१ न१ सा व, दे३ सा वा, दे३ सा वि- (→मया); व१
महामुन, न१ महाश्रमे (→महाश्रमे).

८२. -३) दे० 'कालिन्ध्या विमले' खण्डितम् -३) दे१-४-१०
ते१ न१ तीरे (→तीर्थे). -b) व१ ०पस, व१ ०पक्ष (→०पक्षि).
-c) दे१-३ श्रीकण्ठाव न (दे१ त ?) मयाग्रे.

८३. -३) व१ कारा व१-२ सा ग्राह (→सा ग्राह);
व१ वानरपती (?), दे१ ४ ते१ वानरवर (→वानरपते). -b)
का२ दे१-१० ते१ न१ देववती, दे१ न१ वेद (न१ देव) वती (→वेद-

न हि देववती ख्याता तदागच्छ व्रजावहे ॥ ८३
घृताच्यास्तद्वचः श्रुत्वा वानरस्तवविरतकमः ।
घृतोऽस्याः समागच्छन्दीमन्वेव कौशिकीम् ॥ ८४
ते चापि कौशिकीं प्राप्ता राजर्षिप्रवरास्त्रयः ।
द्वितयं तापसाम्नां च रयैः परमवेगिभिः ॥ ८५
अवतीर्य रथेभ्यस्ते स्नातुमभ्यागमन् नदीम् ।
घृताच्यपि नदीं स्नातुं सुपुण्यमाजगाम ह ॥ ८६
तामन्वेव कपिः प्रायाद् दृष्टो जाबालिना तया ।
दृष्ट्वैव पितरं ग्राह पार्थिवं च महाबलम् ॥ ८७
स एव पुनरायाति वानरस्तात वेगवान् ।

वती); व१ हिसा, दे० न१ [-द]मा (→[-द]हिसा). -c) का२
नाम्ना (→न हि); दे२-३-५-१० वेदवती दे११ वे० वती, (→देववती);
कारा. नाम्ना ख्याता देववती, न१ न हि सा देववत्याख्याता. -d)
व१-३ दे१ १० व्रजावहे, ते१ व्रजावह (→व्रजावहे).

८४. -३) दे३ घृताच्यात् (→घृताच्यात्). -b) व३ दे०
त्वविरतकमः, न१ त्वविरतकम (→त्वविरतकम). -c) दे० घृतो
स (?) (→घृतोऽस्या); व१: समागच्छेत् (→समागच्छत्). -d)
वा१ का२ अन्वेव, व१ स्नातुं, व३ सत्वेव, दे३ मये व, दे३ अन्वे
व, दे३ अद्य, ते१ अध्येव (→अध्येव), व३ कौशिकी (→कौशिकीम्).

८५. दे० ते१. b) c) -३) व१ काश्य- (→चापि), व३
कौशिकीम् (→कौशिकीम्); दे३ प्राजा (?) (→प्राजाः); दे३-१०
ते१ प्राजास्त्रयप्रवरास्तु, -b) दे३ सो(?) गत्या तन सादरात्
दे३ १० वयस्. ००००००, दे० राजती प्रवरास्त्रय. -c) कारा. व१
जगाम्ना, व३ दे३ १० ११ न१ द्वितयो (व३ ०यत्) (→द्वितयः); न१ ते
(→च); दे३ तापसाचल (→तापसाच्या व). -३) व३ पवनं
(→परमं); दे३-४ ते१ रयः पथवेगिभिः (दे३ ०न)

८६. -३) व३ अवतीर्य(?) (→अवतीर्य); ते१ रथे स्थले
(→रथेस्थले). -b) व३ अजगामन्दी (→अजगामन्दी)
-c) व१: घृताचि वि (?), व१-३ व१-३ दे३-१० घृताच्यापि (→घृता-
च्यपि), व१ दृष्टा (→स्नातु). -d) का२ दे३ १० सुपुण्या, व१ स्न-
पुण्या, दे० सा पुण्या (→सुपुण्या); दे११ जाजगा ०० (→जाजगामह)

८७. -३) दे३-३ सा ० रथे (दे३ ०रथे) व (→तामन्वेव);
दे३ (०) कपि (→कपि) -b) व३ दृष्टे, दे३ दृष्टा (→दृष्टो);
व१-३ दे३-१०-११ दृष्ट, व१-३ दे३ १० तदा, व१-३ म हि, व१
तत (→तया) -c) व१: कारा. व१-३ दृष्टा च, व३ दे३
घृतोऽपि, ते१ दृष्टो (→दृष्टव). -d) दे३ दुर्पत (→दुर्पत) -b) व३
८८. -३) व१-३ दे३ ३-४ ते१ न१ एव (→एव); व३ पुन,

६५. ६७

न च सोऽस्ति पुमान् कश्चिद् यो ह्युन्मोचयितुं क्षमः ।
 स ऋषेर्वाक्यमाकर्ष्य कपिर्जालिनीं जटा ॥ ९८
 शनैरुन्मोचयामास क्षणादुन्मोचिताश्च ताः ।
 ततः प्रीतो मुनिश्रेष्ठो वरदोमुदृतध्वजः ॥ ९९
 कपिं प्राह वृणीष्व त्वं वरं यन्मनसेप्सितम् ।
 ऋतुध्वजवचः श्रुत्वा इमं वरमायाचत ॥ १००
 विश्वकर्मा महातेजाः कपित्वे प्रतिसंस्थितः ।
 ब्रह्मन् भवान्वरं मद्यं यदि दातुमिहेच्छति ॥ १०१
 तत्त्वदचो महाघोरो मम शापो निवर्त्यताम् ।
 चित्राङ्गदायाः पितरं मां त्वष्टारं तपोधन ॥ १०२
 अभिजानीहि भवतः शापाद्धानरतां गतम् ।
 सुधृह्नि च पापानि मया यानि कृतानि हि ॥ १०३

९८. -a) शा१ बा४. क१.२ न मे (कारा. बा२ हो) रित
 पुरुष कश्चिद्, दे१.३ ते१ न वा (दे१ ते१ 'वा) रित पुरुष कश्चिद्,
 दे१ न स्वतोस्ति पुमान् लोके. -b) शा१ बा४. का१ न१ योष मो०,
 का२ यद्दि मो०, ब३ योमुन्मो०, दे१ यो हि मो० (→यो ह्युन्मो०)
 -c) बा४ स मुनेर्वाक्य, दे१ स चैतद् वाक्यम्, न१ ससंपर्किय
 (→संस्पर्शकियम्). -d) दे१ आपालिनी (→आवालिनी), दे१.३
 जट, दे१ जटा (→जटा).

९९. ब३ दे११ od ○. -b) का१ उन्मोचितम् (→उन्मो-
 चिताश्च); पा१ का१.२ च हि, दे१ श्रुता (→चरा) -c)
 शा१ बा४. बा१.३ प्रीतो मुनिवरश्रेष्ठो. -d) दे१ ऋतुध्वज
 (→ऋतुध्वज).

१००. ब३. d.○. -a) ब३ शृणुष्व, दे३ वृणुष्व, दे१०.११
 वृणुष्व (→वृणोष्व); पा१ बा४. का१.२ वरं ब्रह्म हि तन्वा त्व. -b)
 ते१ मानवे० (→मनवे०). -c) दे१ ऋतुध्वज० (→ऋतुध्वज०). -d)
 बा१ दे१.७ ते१ इद (→इद), दे१ परं (→वरः); दे१ वर वेदमयाचन.

१०१. -b) बा३ सप्रतिष्ठि (बा१ 'रित्य) त (→प्रति-
 स्स्थित), दे१ स कपित्वे प्रसिद्धि. -c) दे१ [-य] च (→मद्यं),
 ब३ ब्रह्मन् वरं भव (बा१) न मद्यं. -d) दे१ ४ यदेच्छति, दे१.७.१०
 न१ इहेच्छति, ते१ यदेच्छति (→इहेच्छति)

१०२. -a) बा३ तत् स्वस्ती, +तत्त्वा दत्तो, का२ दे१.३.
 ४.१० ते१ तत्त्वं दत्तो, बा३ तत् मुदत्तो, ब३ तत् सदत्तो (→तत्
 स्वस्ती) -b) बा४ दे१ निवर्त्यताम् (→निवर्त्यताम्). -d)
 पा१ दु, दे१ त (→मां). पा१ का२ बा१ दे१.१० तपोधन (→तपोधन)

कपिचापस्यदोषेण तानि मे यान्तु संक्षयम् ।
 ततो ऋतुध्वजः प्राह शापस्यान्तो भविष्यति ॥ १०४
 यदा घृताच्यां तनयं जनिष्यसि महारलम् ।
 इत्येवमुक्तः संहृष्टः स तदा कपिकुञ्जरः ॥ १०५
 स्नातुं तूर्णं महानद्यामवतीर्णः कुशोदरि ।
 ततस्तु सर्वं क्रमशः स्नात्वाऽर्च्यं पितृदेवताः ॥ १०६
 जगद्दृष्ट्वा रथेभ्यस्ते घृताची दिवमुत्पतत् ।
 तामन्वेव महावेगः स कपिः प्लवतां वरः ॥ १०७
 ददृशे रूपसंपन्नां घृताचीं स प्लवंगमः ।
 सापि तं बलिनां श्रेष्ठं दृष्ट्वैव कपिकुञ्जरम् ॥ १०८
 ज्ञात्वाऽथ विश्वकर्माणं कामयामास कामिनी ।
 ततोऽनुपर्वतश्रेष्ठे ख्याते कोलाहले कपिः १०९

१०३. -a) बा४. बा१ दे१.१०.११ कपि० (→कर्मि०),
 -b) बा४. का१ बा१ दे१ गत (→गतम्). -d) पा१ कारा.
 का१.२ न१ च (→हि)

१०४. -a) पा१ बा४. दे१ 'वापल' (→'वापल्य'). -c)
 कारा. बा१ दे१ ऋतुध्वजस्तत् (→ततो ऋतुध्वज).

१०५. -a) दे१० घृताच्या (→घृताच्या). -b) दे११ 'बल'
 (→'बलम्'), ब३ जनयिष्यति दानव, दे१ जनयिष्यति मानव -c)
 दे११ एवमुक्तं संब्रूय. -d) ब३ दे१ ४ ते१ तदा (→तदा);
 बा१ दे१.३.७ ते१ 'सत्तम (दे१ 'म) (→'कुञ्जरः); दे११ वानरोत्तम
 (→कपिकुञ्जर)

१०६. -a) ते१ स्नान (→स्नान); दे१.७.११ तूर्णं (→तूर्णं)
 -b) न१ अवतीर्ण (→अवतीर्ण). -d) दे१.३ ते१ लात्वा च, दे१
 लात्वा तु (→लात्वाच्यं).

१०७. -a) दे१.७ रथेस्ते हि (→रथेस्ते); दे१.११ 'तन्मना'
 तामन्वे, दे१ तामन्वेयाद्, न१ तामन्वेयाद् (→तामन्वेय). -d)
 ब३ प्रयताम्बर. (→प्लवता वरः).

१०८. -a) कारा. दे१ वरं (→वरो); दे१.११ 'तन्मना'
 (→'सम्पन्ना'). -b) दे१.११ घृताची द, दे१.१० घृताची च
 (→घृताची च); दे१ घृताची प्लवंगोत्तम. -c) ब३ बलिनां, दे१
 बलिना (→बलिनां).

१०९. -a) बा१ माया र्थ, दे१ माया त (→जात्यान्)
 -c) कारा. तदनु, बा३ ततोर्त (→ततोर्तु); दे१ नम्येऽनु परत-
 श्रेष्ठे. -d) दे१ स्थात, दे११ स्थात, दे१ स्थाते (→स्थाते); दे१
 रथे बोधते कपि (?)

रमयामास ता तन्वीं सा च त वानरोत्तमम् ।
 एव रमन्ती सुचिर सप्राप्तौ विन्ध्यपर्वतम् ॥ ११०
 रयै पञ्चापि तत्तीर्थं सप्राप्तास्ते नरोत्तमा ।
 मध्याह्नसमये प्रीता सप्तगोदावर जल ॥ १११
 प्राप्य विश्रामहेत्यर्थमवतेरुस्त्वरान्विता ।
 तेषा सारथयश्चाध्वान् स्नात्वा पीतोदकाप्लुतान् ॥ ११२
 रमणीये वनोद्देशे प्रचारार्थं समुत्सृजन् ।
 छाद्बलाढयेषु दशेषु मृहृत्पादव वाजिन ॥ ११३
 उमा समाद्रवन् सर्वे दवायतनमुत्तमम् ।
 तुरङ्गसुरनिर्घोषं श्रुत्वा ता योपिता वरा ॥ ११४

क्रिमेतदिति चोक्त्यैव प्रजग्मुर्हार्दकेधरम् ।
 आत्स्य बलमी तास्तु समुद्देशन् सर्वश ॥ ११५
 अपश्यस्तीर्थसलिले स्नायमानान् नरोत्तमान् ।
 ततश्चित्राङ्गदा दृष्ट्वा जटामण्डलधारिणम् ॥
 सुरथ हमती प्राह सरोहत्पुलका सखीम् ॥ ११६
 योऽसौ युवा नीलवनप्रकाश.
 सदृश्यते दीर्घध्रुज. सुरूपः ।
 स एव नून नरदेवसूनु
 र्यतो मया पूर्वतर पतिर्यः ॥ ११७
 यश्चैष जाम्यूनदतुल्यवर्ण.

वै ६४

११० दे० ११० ०-११६ b ० (इ स) -a) दे०
 रज्जवामास (→रमयामास) दे० तन्वी (→तन्वी) -b) व० नव
 व० चैन (→च त) दे० वानरेश्वर (→वानरोत्तमम्) -c) दे०
 सुचिर (?) (→सुचिर) -d) व० दे० ३४ वे० प्राप्तास्तै दे०
 सप्राप्तै दे० स प्राप्ता (→सप्राप्तै)

१११ दे० ० (→ ११० पा वि) -a) व० दे० ३५ ७
 १० ११ ते रयेषु चापि (दे० ११) (→११ पञ्चापि) दे० त तीर्थ
 (→तत्तीर्थ) व० न मयेष्ट वा (व० ११) पितृव (व० ११) तीर्थ दे०
 मयेष्टमावद तीर्थ -b) दे० ११ स्वे (→ते) -c) दे० ११ मध्याह्न
 (→मध्याह्न) : व० स्नात्वा व० दे० स्नात्वा दे० ३४ ९ ११ ध्यात्वा
 दे० १० ११ न० प्राप्ता (→प्रीता) -d) दे० १० ११ सारत्त्व
 (→११ गोदावर)

११२ दे० ० (इ ११० पा वि) -a) दे० ३४ ७ वे०
 प्राप्ता (दे० ११) (→प्राप्य) वारा दे० ११ विद्यम (→विद्याम) व०
 हेतुवन्, दे० हेतव्य (→हेतव्य) : दे० ११ प्राप्य विद्यम स्नातार्थ
 -b) दे० ११ अवातर (→अवतेर) दे० ३४ ७ ११ वे० ११ तुपान्ति
 (→स्वरान्विता) -c) व० सारथयश्चाध्वान् दे० ३४ ७ वे० सारथयो
 आध्वान् दे० सारथय साध्वान् दे० सारथयमुलोवान् (?) दे० ११ सारथ
 यो ह्यध्वान्, न० सारथयय्यध्वान् (→सारथयप्रध्वान्) -d) व०
 दे० स्नात न० सवन् (→स्नात्वा) : ११ पीतोदका व० ३४ ७
 पीतोदका दे० ३१ १० वे० पीतोदका दे० पीतोदका (→पीतोदका)
 दे० ३४ ७ वे० ११ युता (→युताव) व० स्नात्वा पीतोदका सुचिन्

११३ दे० ० (इ ११० पा वि) -a) दे० रमणीये दे० ११
 दे० रमणीये (→रमणीये) -b) दे० ३४ ७ वे० प्रचारार्थ दे० ११
 न० प्रचारार्थ (→प्रचारार्थ) -c) ११ वारा व० ११ पादलाप्य
 व० पादलाप्य (?) दे० ३५ ७ ११ पादलाप्य, वे० पादलाप्य दे० ११
 वलाप्य

११४ दे० ० (इ ११० पा वि) -a) दे० दृष्ट्वा
 (→दृष्ट्वा) का सव दे० स c (→सर्वे) -b) व० दे० ३४ ७ वे०
 देवालयमुत्तम -d) दे० त (→ता) : ११ दे० ११ व० व० दे० ११
 वे० ११ वरा (→११ वरा)

११५ दे० ० (इ ११० पा वि) -a) व० ३४ ७ ११
 धोक्त्वै (?) दे० धोक्त्वै दे० धोक्ता तु, न० धोक्त्वै (→धोक्त्वै)
 -c) ११ वारा का २ वदुमीतास्तु, व० दे० १० वदुमीतास्तु, दे० ११
 वदुमीतास्तु, दे० दानभीतास्तु (→वदुमीतास्तु) : दे० ११ प्रागम्य व
 मदाभीता -d) दे० १० ११ समुद्रो (दे० १० १०) ई (न० ११) ११
 त (न० ११) (→समुद्रवत्) ११ वारा का २ व० दे० ३५ ७ १० ११
 वे० सवत (→सवत)

११६ दे० ab ० (इ ११० पा वि) -b) व० स्नातु
 कामान्, दे० ३४ ७ वे० स्नातुताङ्गाव्, दे० ११ प्यवत्ताङ्गाव्, दे० ११
 स्नायमाना (दे० ११) न०, दे० ११ सवति न० स्नायमाना (→स्नाय
 मानान्) व० ३ सुरोत्तमान् (→नरोत्तमान्) : दे० ११ मया पुरयो
 त्तमान् -d) व० तण (→जटा) दे० ११ वारा (→वाराण) -c)
 नून हसती सुरथ प्राह -f) दे० १० सती (→सती) वे० नीरा
 तलन * सतीम्

११७ -b) वा दे० ११ स दृश्यते दे० ३४ ७ वे० सप्तपदे
 (→सप्तपदे) : ११ व० दे० ३५ ७ ११ स्वप्य (→सुप्य) : दे० ११
 ११ स्वप्य (→११ सुप्य) -c) वारा व० दे० ११ एष (→व)
 दे० ११ सुत (→सुत) -d) दे० दृष्टो (→दृष्टो) : दे० ३४ ७ वे० सुवति
 व० न० सुवतर (→सुवतर)

११८ -a) दे० ३५ ७ वे० मयैव (→मयैव) : व० ११ वतुल्य
 (→११ वतुल्य) -b) वारा वदुमीता व० वदुमीता (→वदुमीता)
 वारा वदुमीतास्तु, दे० ३५ ७ ११ व० वदुमीतास्तु (→वदुमीता)
 वदुमीता -c) व० एव (→एव) दे० ३५ ७ वे० व० व० व० व०

६५ ११७

येत नटाभारमधारयिष्यत् ।

स एष नून तपता वरिष्ठो

मृतमञ्जो नात्र विचारमस्ति ११८

ततोऽप्रवीदयो हृष्टा नन्दयन्ती सखीजनम् ।

एषोऽपरोऽप्यैव सुतो जानालिर्नात्र सशय ॥ ११९

इत्येवमुक्त्वा वचन बलम्या अवतीर्य च ।

समासताग्रत् शम्भोर्गान्त्यो गीतिका शुभाम् ॥ १२०

नमोऽस्तु सर्व शम्भो त्रिनेत्र चारुगात्र त्रैलोक्यनाथ

का१.२ ब३ दे१.५ तपसा दे३ तपसा दे११ पतिता ते१ वदता
 (→तपसा) ब१ दे१.४ ११ ते वरिष्ठ दे२ वरिष्ठ दे३ वरिष्ठ
 (→वरिष्ठो) -d) दे१ मृतमञ्जो ते१ मृतमञ्जो (→मृतमञ्ज)
 शा१ कारा बा१.२ दे१.४ ते१ विचारमस्ति (→विचारमस्ति)

११९ -a) ब३ मञ्जो (→मञ्जो) शा१ कारा का१.२ न१
 हृष्टा (→हृष्टा) -b) शा१ कारा का१.२ मदयन्ती दे३ १० दम
 यन्ती (→नन्दयन्ती) -c) दे३ एषो वरिष्ठ दे११ एषोपरस्वय
 (→एषोपरस्वय) ब३ सुते (→सुतो) -d) दे३ ३ बापा (दे१ ५)
 निर दे१ न१ प्रावाली (→प्रावालि)

१२० दे१ ०० -b) शा१ का१.२ बाहुम्य कार
 बाहुमि बा१ दे३ १० वडम्याम् दे३ मलम्या दे१ ११ न१ मलम्याम्
 (→मलम्या) शा१ कारा बा१.२ त्ववतीर्य (→प्रवतीर्य) दे३
 जलम्यावतीर्य च -c) कारा न१ समासताग्रत् ब३ दे३ ३ १०
 ते१ समासताग्रत् दे१ ११ समासताग्रत् (→समासताग्रत्) -d) ब३
 दे३ गायन्ती दे१ ते१ गायन्ती (→गायन्ती); शा१ कारा का१
 गीतिका शुभा बा१.३ दे१.४ १० गीतिका शुभाम्, दे३ गीतिका शुभा
 दे३ गीतिका शुभा दे३ गीतिका शुभा दे११ गीतिका शुभ ते१ गीतिका
 मृष्टान् (→गीतिका शुभा)

१२० श्लोकार्धत् शा१ कारा बा१.२ दे३ १० न१ अश्विम्—
 बन्धका ऊतु

-1) दे१.५ ११ ०; दे३ ० नमोस्तु ०; दे३ ११ चाणात्र
 ०; शा१ बा१ न१ नमोस्तु ते दे३ ५ नमोस्तु ते (→नमोस्तु);
 शा१ बा१ दे३ ५-७ सब (→गव) ब१.३ त्रिनेत्र दे३ त्रिनेत्र
 (→त्रिनेत्र); न१ त्रिनेत्र शम्भो (→शम्भो त्रिनेत्र) दे३ त्रिलोकी
 सगणोत्त (→त्रैलोक्यनाथ)

-2) दे३ उमापते ० शा१ कारा का१.२ ब१.३ दे३ ४
 ५ १० न१ पोर ०; दे३ पोर इत्याम्य द यन्ती निवमृष्टे इति
 वाच्य नास्ति दे११ कामाङ्गनाथन घोर ०; दे३ ३ ते१ उमापते
 (दे३ ५) (→उमापते) दे३ ४ कारा (दे३ ५) ते१ कारा
 (→पार); दे३ नाथन (→नाथन); दे३ ७ ते१ पोर (→पोर)

उमापते दक्षयज्ञविध्वंसकर कामाङ्गनाथन घोर
 पापप्रणाशन महापुरुष महोग्रभूते सर्व

सत्त्वक्षयकर शुभकर मोहघ्नर त्रिशूलधारिन्

स्मरते शुभावासिन् दिग्वास महाशङ्खशेखर [५]

चटाधर कपालमालाविभूषितशरीर वामचक्षु

वामद्वयप्रज्ञाव्यक्त भगवन्तो क्षयकर भीमसेन

महासेननाथ पशुपते कामाङ्गदहन चत्वरवासिन्

शिव महादय ईशान शंकर भीम भव

-3) दे३ ० शा१ कारा का१.२ ब१.३ दे३ पापप्रणाशन
 ० दे३ १० न१ ० प्रणाशन (दे३ १०) दे३ प्रणाशन +
 प्रणाशन दे३ प्रापदमना (→प्रापप्रणाशन) कारा का१ प्रभा
 (→महो) दे११ भूति (→भूत)

-4) दे३ ० शा१ शुभकर ०; दे३ ० भयकर
 (→क्षयकर); का१ दे३ शुभकर, दे३ शुभकर (→शुभकर) दे३ ४
 ते१ त्रिशूलधर (दे३ ५) न१ त्रिशूलिन् (→त्रिशूलधारिन्)

-5) दे३ ० ब१ स्मरति, ते१ स्मरण (→स्मरते) ब३ न१
 गुह्य (→गुहा) दे३ ३ ते१ धाम (दे३ ५) दे३ १० ११ धाम
 (→वासिन्) शा दिग्वास कारा बा१ दे३ ७ ११ न१ दिग्वास
 (बा१ १०) (→दिग्वास) कारा गङ्गाशेखर, दे३ महा० गेखर
 दे३ मङ्गाशिखर ते१ गुहे महा० गेखर (→महाशङ्खशेखर)

-6) दे३ ० शा माल (→माला) शा१ बा१ द४
 भूषित (→विभूषित); कारा विघ्न ब१ शिखर (→गरीर);
 शा१ कारा बा भोमवर्ण ब१ व्योमवर्ण दे११ बा० वग् न१
 वागवर्ण (→धामवर्ण)

-7) दे३ ० न१ प्रजापत्य ० ब१.२ भयमिष दे३ ४
 ते१ शुभितदेव दे३ १० न१ भोमवर्ण दे३ भोम ० (→भय
 देव) दे३ भयागो दे३ भयास दे३ भयागो (→भयागो) दे३
 भयकर दे३ भयकार (→क्षयकर)

-8) दे३ ० शा कारा बा१ दे३ ३ ते१ न१ नाथ (→
 महासेननाथ) न१ वसुधामो (→वसुधे); दे३ १० न१ कामाङ्ग
 (→कामाङ्ग) ब३ देहल मुञ्ज दाहिन् (→दहन); शा१ वम
 वासिन्, ब१ स्वेरावासिन्, दे३ चरावासिन् (→चरवासिन्)

-9) दे३ निव महापते ० दे३ ११ निव (→निव); शा
 दे३ महापते (शा१ ५) (→महादेव) ब३ स्वान (→ईशान);
 कारा भामेन ब१ भोमवर्ण दे३ भयभोम दे३ भोमवर्ण
 (→भोमवर्ण); दे३ ईशान शंकर भोम भव दे३ हर शङ्कर शिव
 स्वानो (→ईशान शङ्कर भोम भव)

घृषमध्वज वटिल प्रौढ महानाट्येश्वर भूरिरत्न [10]
 अविमुक्तक रुद्र स्त्रेश्वर स्थाणो एकलिङ्ग
 कालिन्दीप्रिय श्रीकण्ठ नीलकण्ठ अपराजित
 रिपुभयंकर संतोषपते वामदेव अघोर
 सत्पुरुष महाघोर अघोरमूर्ते शान्त
 सरस्वतीकान्त कीनाट सहस्रमूर्ते महोद्भव [15]

-10. वारा. बा.३ दे.३ वे। न। वृषध्वज (दे. १५),
 दे. सत्पुरुषज (→वृषध्वज), बा.३ कटकी, दे. ३.५ वटम, दे.१०
 वे। कटकी, दे. ३ वटली, दे.११ करयी, न। करटि (→वटिल); दे।
 प्रौढ, न। वरधर प्रौढ (→प्रौढ); वा। वारा. बा.३ ०० नाट-
 येश्वर, दे.३ महाना (दे.३ ००) वेश्वर, दे. महाबाहो घोषर, दे।
 महानदीश्वर, दे.१० महाबाहो ईश्वर (→महानाट्येश्वर), वारा. भूरि-
 रत्नमध्वज, बा. विभूतिरत्न, बा. दे.३.५.१० वे। न। भूतिरत्न (दे. ३ ००),
 दे. भूतरत्न (→भूरिरत्न).

-11. बा. विश्वकर, दे. अविमुक्तक (→प्रविमुक्तक); दे.१०
 मर (→रुद्र); दे. ३ रुद्रेश्वर, दे.१० मरेश्वर (→रुद्रेश्वर). १०-११
 पङ्क्तिस्थाने दे०—

०० मध्वज त्रिगुण विभूतयारविमुक्तकर एवात्रिलिङ्ग,
 वृषमध्वज रुद्र नीलवीर अघोर गगानेश्वर.

-12. दे. श्रीवण्ड ०; दे.११ शात श्रीवण्ड (→श्रीवण्ड);
 दे. नीलकण्ठ नीलवण्ड, दे. नीलकण्ठ, दे. श्रीनीलवण्ड (→नील-
 वण्ड); दे. धाराजित (→धाराजित).

-13. दे. 'संतोषपते वामदेव अघोर' ०; बा. विर (→विष्णु);
 वारा. बा. दे.५.११ न। ० 'दायकर, दे. ० नयकर (→भयकर); वा।
 सन्तोषपते, वे। सन्तोषपते, न। सन्तोषाजित सन्तोषनाथ (→सन्तोषपते);
 वा। बा. दे.११ वामदेवघोर, वारा. सन्तोषाजित वामदेव अघोर
 (→वामदेव अघोर)

-14. दे. ०; वा। वारा. बा.३ महाघोर अघोरमूर्ते
 शान्त ०; दे.११ अघोरमूर्ते ०; दे.३.०. शान्त ०; न।
 महादेव (→महाघोर); दे. ० ० ० मूर्ते, दे. अघोरापते, वे। अघोर ० ०
 (→अघोरमूर्ते), बा. राक्षसंघ, (वे। कालि) न। रंदा (→शान्त)

-15. वा। वारा. बा. ३ दे. ०; दे. ३.५.१० वे। 'कीनाट'
 ०; दे. 'सरस्वतीकान्त कीनाट सहस्रमूर्ते' ०; बा. दे.५.११ कीनाट
 (दे. ३ ००), दे. कीनाट, न। कीनाटक (→कीनाट); दे. महोद्भव,
 एहीद्भव, दे. न। अघोद्भव (→महोद्भव), दे.१०.१५.१६ पक्षो-
 ष्ठांशार, नाट्यमहोद्भव विभो कानाप्रै रुद्र (= १६)

-16. दे. ०; वा। वारा. बा.३ विभो कानाप्रै रुद्र रुद्र

विभो कालाप्रिष्ट रुद्र हर महीधरप्रिय
 सर्वतीर्थोधिवास हंस कामेश्वर केदाराधिपते
 परिपूर्ण मधुचुन्द मधुनिवासिन् कृपाणपाणे
 भयंकर विद्याराज सोमराज कामराज रत्नक
 अञ्जनराजकन्याहृदचलवसते समुद्रशायिन् [20]
 गजमुख घण्टेश्वर गोकर्ण ब्रह्मपोने

बं. ६५

०; बा. दे.५ वे। कालाप्रै (→कालाप्रिष्ट); दे.५ वे। रुद्रहर, न। हर
 रुद्र, दे. ३ ० ० रुद्र, दे.११ ० ० ० (→रुद्रहर); दे. ३ प्रिय (→ प्रिय)
 बा. महाराजप्रिय, दे.११ महीधरतीर्थ (→महीधरप्रिय); दे.१०. अथ
 स्थाने—सरस्वतीकान्त सहस्रमूर्ते हर महीधरप्रिय.

-17. दे. ०; बा. 'कामेश्वर केदाराधिपते' ०; दे. ३.५
 दे.१० 'हंस कामेश्वर' ०; वे। 'हंस' ०; दे.११ प्रिय (→सर्व) बा.
 सर्वतीर्थोधिवास, दे.३ सर्व तीर्थोधिवास (→सर्वतीर्थोधिवास);
 दे. कामेश्वर, दे. कामेश्वर (→कामेश्वर); दे. केदाराधिपति
 (→केदाराधिपते).

-18. बा. दे. ०; दे. ३ वे। परिपूर्णमधुचुन्द (दे. ३ ००)
 रुद्र (→परिपूर्ण मधुचुन्द); वा। वारा. बा.३ दे. मधु (वारा. बा.
 ०) रागिवासिन्, बा. मधुरागिवास, दे.५.५.१० वे। मधुनिवास, दे. ३
 मधुनिवास (→मधुनिवासिन्) वा। वारा. बा. ३ दे.५.११ कालाप्रै
 (→रुद्रगणेश)

-19. बा. दे. ०; वा. वे। 'सोमराज' कामराज ०; वारा. बा.३
 दे. 'कामराज' ०; वा। वारा. बा.३ दे. ५ 'रत्नक' ०; वा। वारा.
 बा. भयंकर, बा. ३ भयंकर, दे. ३ भयंकर, दे. ५.५.१० भयंकर भयं-
 कर, न। भयंकर भयंकर (→भयंकर); बा. कामराज (→कामराज);
 दे. ३ विद्याराज सोमराज कामराज (→विद्याराज सोमराज काम-
 राज); बा. दे. १० रत्नक, वे। रत्नक (→रत्नक)

-20. बा. दे. ०; वा. वारा. बा.३ दे. 'राजकन्याहृदचलवसते'
 ०; वा। 'राजवसते' ०; दे. ३.५ 'राजकन्या' ०; दे. 'राजकन्यावसते'
 ०; वा। अञ्जनराजकन्या, वारा. अञ्जनराजकन्या, बा.३ अञ्जनराज
 वसते, बा. अञ्जनराजवसते, दे. राजकन्यावसते, दे. अञ्जनवसते, दे.
 अञ्जनराजवसते, दे. १० न। अञ्जनावनवसते, वे। स्वज्ज्वावनवसते, मुने.
 महीधरराजकन्याहृदचलवसते (→अञ्जनराजकन्याहृदचलवसते).

-21. बा. दे. ०; वा. दे. ३.५.१० वे। 'घण्टेश्वर' ०; वा।
 गजमुख, बा. दे. ३.५.१० वे। गजमुख (दे. ३ ०), दे. गजमुख (→गज-
 मुख), दे. ३.१० घण्टेश्वर (→घण्टेश्वर), न। नटेश्वर गजमुख (→गज-
 मुख घण्टेश्वर).

१२० सहस्रवक्त्राक्षिचरण हाटकेश्वर नमोऽस्तु ते ॥
 एतस्मिन्तरे प्राप्ताः सर्व एवर्षिपार्थिवाः ।
 द्रष्टुं त्रैलोक्यकर्तारं ज्यम्बकं हाटकेश्वरम् ॥ १२१
 समारूढाश्च सुस्ताता ददृशुर्गोपितस्य ताः ।
 स्थितास्तु पुरतस्तस्य गायन्त्यो गेयमृचमम् ॥ १२२
 ततः सुदेवतनयो विश्वकर्मसुतां प्रियाम् ।
 दृष्ट्वा हृषितचित्तस्तु संरोहत्पुलको बभौ ॥ १२३
 ऋतध्वजोऽपि तन्वङ्गी दृष्ट्वा चित्राङ्गदां स्थिताम् ।
 प्रत्यभिज्ञाय योगात्मा बभौ मुदितमानसः ॥ १२४
 ततस्तु सहसाऽभ्येत्य देवेशं हाटकेश्वरम् ।

संपूजयन्तश्च यत्नं ते स्तुवन्तः संस्थिताः क्रमात् ॥ १२५
 चित्राङ्गदापि तान् दृष्ट्वा ऋतध्वजपुरोगमान् ।
 समं तामिः कृशाङ्गीभिरभ्युत्थायाम्भवादयत् ॥ १२६
 स च ताः प्रतिनन्दैव समं पुत्रेण तापसः ।
 समं नृपतिभिर्हृष्टः संविवेश यथासुखम् ॥ १२७
 ततः कपिवरः प्राप्नो घृताच्या सह सुन्दरि ।
 स्नात्वा गोदावरीतीर्थं दिङ्मुखो हाटकेश्वरम् ॥ १२८
 ततोऽपश्यत् सुतां तन्वीं घृताची शुभदर्शनाम् ।
 साऽपि तां मातरं दृष्ट्वा हृष्टाऽभूद्रवर्णिनी ॥ १२९
 ततो घृताची स्वां पुत्रीं परिष्वज्य न्यपीडयत् ।

—22. व३ दे१ ते१ 'सहस्रवक्त्राक्षि चरण' ०; न१ सहस्राक्ष-
 चक्राक्षिचरण (→सहस्रवक्त्राक्षिचरण). वा१ कारा का१.२ व३
 दे४.५.७.१० ते१ न१ ४ हाटकेश्वर (दे४ १०) (→हाटकेश्वर); व१ ३
 दे१.४ नमस्ते, दे१ नमस्ते, नमस्ते न१ शिवगमोन्मत्ते (→नमोस्तु ते)
 अत पर कारा. अक्षिकम्—इति यामनपुराणे षण्कोशस्थाने
 हाटकेश्वरपदस्तोत्रं नाम विसततितमोऽध्याय ॥

१२१. -b) वा१ कारा. का१.२ देवर्षि, दे१ एव हि
 (→एवर्षि) -०) वा१ कारा. का१.२ व३ दे५.९.१० न१ भर्तारं
 (→०भर्तार); दे१ द्रष्टुं त्रिलोककर्तारं. -d) दे१ शकं
 (→ज्यम्बक)

१२२. -a) दे१ सन्नुद्धाते च सुस्ताता -b) व३ दे१-३
 ते१ शुभा (→च ता). -०) वा१. दे४ स्थिताश्च, व१ स्थिता सु,
 ते१ स्थिता सु (→स्थितास्तु). -d) दे१ ते१ गीतम् (→गेयम्).

१२३. -a) वा१ व१ यदेवायतने जित (वा१ १), कारा
 प्राप्तादे सुख्यो राजा, व१ यदेवायं तेन चित्त. -b) वा१ मुता
 (→मुता); व१ ते१ प्रिय (→प्रिया), दे४ तां सुख्यं विश्वकर्म-
 मुता प्रियाम् -०) वा१ कारा का१.२ दे५.७ हृषितं, दे३ ऋषितं,
 (→हृषितं); दे१ च (→हु). वा१ दृष्ट्वा हृषितचित्तान्, ते१
 दृष्ट्वा कतिचित्ता नु. -d) वा१ दे१, पुलकात्रुभौ, दे१ ते१, पुलके
 बभौ (→पुलके बभौ).

१२४. -a) दे५.७ ऋतुध्वजो (दे१ ७) (→ऋतुध्वज);
 दे१ च (→[म] ति); वा१ वा१.२ अतर्पिततत्तन्वङ्गी, कारा. तन्वङ्गी
 वेपिता राजा -b) व१ शुभां (→रिपता). -०) वा१ प्रति (त्य?)
 भिज्ञाय (→प्रत्यभिज्ञाय). -d) दे१ ३ ते१ बलौ, दे२ बाता
 (→बभौ). वा१ मातरा (→मातर). -०)

१२५. दे१.८.८.०. -a) दे१ ३ ते१ तप प्राह समभ्येत्य,
 पुत्रे. तपस्तेति समभ्येत्य. -b) वा१ वा१.२ दे५.१० न१ देव ह,

कारा त देव (→देवेव). -०) व१ ज्यस्य ते, दे४ त्यसते, दे१
 प्रेक्षन्त, दे१ न१ कुसुमे (→ज्यस्य ते). -d) दे१ ४ ते१ सन्नुवन्त
 क्रमात्त, दे१ कुर्वन्त सन्नुति क्रमात्.

१२६. -a) व३ दे१ न१ ता (→तान्). -b) दे५.७
 ऋतुध्वज (→ऋतुध्वज). -०) व३ तामि सह (→समं तामि);
 दे५.३ इत्याङ्गीभि (→इत्याङ्गीभि). -d) वा१ का१ वानुथाय, दे१
 वानुच्छा (वा ?) य, दे१ वानुत्थाय, न१ वानुत्थाय (→वानुत्थाय);
 दे५.७.११ [म]म्यवाययत्, दे५ [म]म्यवाययत्, ते१ [अ]म्यवाययत्
 (→[म]म्यवाययत्).

१२७. -०) वा१ कारा. का१.२ व१ दे५ स च तां, दे३ तेवतां
 (?), दे१० सा च तान्, दे११ सानुता (→स च ता); व३ प्रतिनन्दैव,
 ते१ प्रतिनन्दैव (→प्रतिनन्दैव). -b) व३ तापसा (→तापसा) -d)
 वा१ कारा का१.२ प्रविवेश, दे१ विवेश च (→प्रविवेश).

१२८. -a) व१ प्रोतो (→प्रातो). -b) दे५ इतार्थं
 (→घृताच्या); दे५ मुर, दे१ सह हि (→तर्ह). -०) वा१ वा१
 वा१.२ स्नातो (→स्नाताय) -०) न१ गोदावरे (→गोदावरी-);
 व३ ०तीरे (→०तीर्थ). -d) वा१ वा१ दे१० न१ द, (वा१ दे१० न१
 दि) दृष्टु, वा१ दे१० न१ वा१. वा१ ददर्श (→दृष्टु).

१२९. -a) व३ [म] पश्यन्न तौ, दे१ [म] पश्यन्त्युतां
 दे३ [म]पश्यन्त्युता, दे१ पश्यन् ता (→[अ] पश्यन् मुता).
 दे५.११ तन्वी (→तन्वी) -b) वा१ वा१.२ व१.३ दे१.२ १.२.३ १०
 ते१ घृताची (→घृताची). -०) दे१ स्वा (→ता). -d) दे१ दृष्ट्वा
 (→दृष्ट्वा)

१३०. -a) दे५ घृताची (→घृताची); दे१० न१ तां (→स्वा).
 -b) वा१ वा१.२ दे११ न्यपीडयत्, दे१ [म]म्यपीडयत् (→म्यपीडयत्).
 -०) व१ सप्तगोदावरेण, व३ दे११ सेहार्द्र (व३ इ)
 वापनपना, दे१ सेहार्द्रलिप्यनपना, दे५.१० सेहार्द्रवापनपना,

स्नेहात् सगाम्पनयनां गृह्णत्वां परिजिघ्रती ॥ १३०
ततो ऋतध्वजः श्रीमान् कपिं वचनमब्रवीत् ।
गच्छानेतुं गुह्यकं त्वमञ्जनाद्रौ महाञ्जनम् ॥ १३१
पातालादपि दैत्येशं वीरं कन्दरमालिनम् ।
स्वर्गाद् गन्धर्वराजानं पर्जन्यं शीघ्रमानय ॥ १३२
इत्येवमुक्ते मुनिना ग्राह देववती कपिम् ।
गालवं वानरश्रेष्ठ इहानेतुं त्वमर्हसि ॥ १३३
इत्येवमुक्ते वचने कपिर्मारुतविक्रमः ।
गत्वाऽञ्जनं समामन्य जगामरपर्वतम् ॥ १३४
पर्जन्यं तत्र चामन्य प्रेषयित्वा महाश्रमे ।
सप्तगोदावरे तीर्थे पातालमगमत् कपिः ॥ १३५

वत्रामन्य महावीर्यं कपिः कन्दरमालिनम् ।
पातालादभिनिष्क्रम्य महीं पर्यचरञ्जवी ॥ १३६
गालवं तपसो योनिं दृष्ट्वा माहिष्मतीमनु ।
समुत्पत्त्यानयच्छीघ्रं सप्तगोदावरं जलम् ॥ १३७
तत्र स्नात्वा विधानेन संप्राप्तो हाटकेश्वरम् ।
ददशे नन्दयन्ती च स्थितां देववतीमपि ॥ १३८
तं दृष्ट्वा गालवं चैव समुत्थायाम्भवादयत् ।
स चार्चिष्यन्महादेवं महर्षीनभ्यवादयत् ।
ते चापि नृपतिश्रेष्ठास्तं संपूज्य तपोधनम् ॥ १३९
प्रहर्षमतुलं गत्वा उपविष्टा ययासुसम् ।
तेषूपविष्टेषु तदा वानरोपनिमन्त्रिताः ॥ १४० कं. ५५

दे३ स्नेहात्सहयनयना, दे४ स्नेहात्परितनयना, दे५ वाष्पं सुपूर्णनयनं,
दे६ स्नेहात् * * * नयना, -३) दे३ बहस्ता (?) (→मुहस्ता).

१३१. -३) वारा. दे३ ७ ऋत (दे३ तु) ध्वजस्ततः, का१
तत्त्ववृत्तध्वज (→ततो ऋतध्वज). -४) वा१. का२ कपे (→
कपि). -०) वारा. दे३ गुह्यकं तं, व३ महादेव (?), दे३.११ गुह्यक
त्वं (→गुह्यक त्व). -१) वारा. तमञ्जन, का१ व१ दे३.३.४.५ दे३
महाञ्जन, दे३ सप्तानुज, दे३ सहाञ्जनं, दे११ * * * * (→महाञ्जनम्);
व३ गुह्यक त्व महाञ्जनं, दे३ मञ्जनाद्रौ हिमाञ्जनम्.

१३२. व३. ०८ -०) वा१. दे३.११ न१ दैत्येश
(→दैत्येश). -४) दे३ ११ वीर, दे३ १० वीरे (→वीर), दे३ १० मं लिन,
दे३ १० मालिन (→मालिन). -०) दे३ स्वर्ग (→स्वर्गाय).

१३३. व३ दे३. ०; वा१. ab ०. -३) दे३.११ न१ उक्ती
(→उक्ती); वारा. इत्येव मुनिना श्रोतु. -४) दे३.२ देववती (→देव-
वती); वा१. का२ श्रोतुं देववती वपिम्. -०) वा१. दे३ १० धृष्ट
(→धृष्ट); दे३ गालववचन धृष्ट, दे३ सापवाद वानरश्रेष्ठ. -८) वा१.
का१.२ त्वमिहानेतुमर्हसि, वारा. त्वमिहानेतुमर्हसि.

१३४. व३. ०. -४) दे३.१.११ दे३ वपिन्द्राऽभितविक्रम.
-०) वा१. का१.२ दे३ स चामन्य, दे३ स्यातमन्य (→समामन्यम्);
वारा. मञ्जनामनयितुं. -८) वा१. वारा. वा१.२ 'माञ्जन'
(→मामर?).

१३५. व३. ०. -३) दे३ पर्वत (→पर्वण्य), वारा स्वतं
पर्वण्य चामन्य -४) वा१. वारा. वा१.२ दे३ महाश्रमे (→महाश्रमे)
-०) दे३ स सं (→सप्त-); वा१. वारा. वा१.२ व१ दे३.१.३.१० दे३
न१ 'गोदावरी' (→गोदावरे).

१३६. व३. ab ०; दे३ दे३. १३६ १-१३६ d ०
(द. द.). -३) दे३.३.३.११ महावीर्यं, न१ महावीर. (→महा-

वीर्य). -४) वा१. दे३ कपि-पि (?) (→कपि). -०) व३ [-म]ति-
निर्गम्य, दे३.७ [-म]तिनिष्क्रम्य, दे३ [-अ]पिनिष्क्रम्य, (→
[म]पिनिष्क्रम्य) -८) वा१. का१.२ तदा, वारा. ततः, दे३ १०
जवाद, दे३ ११ शवी (→जवी), दे३ मृगीपुत्रिचार स.

१३७. दे३ दे३. ० (द. १३६ पा. वि.). -३) दे३ ११
गालवो (→गालव); दे३ न१ तपसां (→तपसो). -४) दे३ हृष्टो
(→हृष्टा); वा१. १० मते (→मती). -०) वा२ दे३ न१ तमुत्थवा, व१
दे३ ११ समुत्थाय (→समुत्थय); वा१. वारा. का१.२ शिष्यं (→शीघ्रं);
दे३ १० समुत्थायत यत् शिष्यं, न१ समुत्थायततत् शिष्यं. -८) वा१.
वारा. वा१.२ व१ दे३.३.७ १० न१ 'गोदावरी' (→गोदावर).

१३८. दे३ दे३. ० (द. १३६ पा. वि.). -३) व१ जाला
(→जालाव). -०) वा१. वारा. का१.२ दे३ १० मदयन्ती (वा१ १०)
व१, दे३ ११ हा मदयन्ती, मुने दमयन्ती तां (→नन्दयन्ती व१); व१ दे३
वेदवती (→वेदवतीम्); व३ इव (→मपि)

१३९. दे३-४. दे३. ०८ -३) वा१. वारा. वा१.२ व३
दे३.७.१०.११, व१ ता(→त) -४) व१ [-म]त्यश्वपद, दे३.७ [-अ]
भ्यवन्ततो, न१ [-म]भिवन्य त (→[-अ]भ्यवादवत्) वारा ab रयाने
त इव गालव चाम्भवादयेतां पुत्रिमिदं -०) वारा स चाविबद्
महादेव, व१ दे३.१०.११ स धा (दे३ ११) वा शिष्य महादेव, व३ स चापि
महादेव, दे३ स चाम्भिवन् महादेव, दे३ न१ सर्वं शिष्या महादेव.
-८) दे३ १० सप्तर्षीन् (→महर्षीन्) -९) वा२ दे३ १० प्रपूज्य, न१ व
पूज्य (→सपूज्य); व३ दे३ ११ 'निधिम्' (→वपम्), दे३ सम पूज्य तपो-
धनं, दे३ संपूज्य तपसो धनम्

१४०. -०) दे३ तया (→तया) -८) दे३.११ वानरोपि
निमन्त्रित (दे३ ११) वा, दे३ ६.७ दे३ न१ वानरेण निमन्त्रिता .

६५. १४० समायाता महात्मानो यक्षगन्धर्वदानवाः ।
तानामतान् समीक्ष्यैव पुत्र्यस्ताः पृथुलोचनाः ॥ १४१
स्नेहाटनयनाः सर्वास्तदा सखिजिरे पितृन् ।
नन्दयन्त्यादिका दृष्ट्वा सपितृका वरानना ॥ १४२
सचाप्पनयना जाता विश्वकर्मासुता तदा ।
अथ तामाह स मुनिः सत्यं सत्यध्वजो वचः ॥ १४३
मा विपादं कृथाः पुत्रि पिताऽयं तव वानरः ।
सा तद्वचनमाकर्ण्य व्रीहोपहतचेतना ॥ १४४
कथं तु विश्वकर्माऽसौ वानरत्वं गतोऽधुना ।
दुष्पुत्र्या मयि जातायां तस्मात् त्यक्षे कलेवरम् ॥ १४५
इति संचित्य मनसा ऋतध्वजमुवाच ह ।
परित्रायस्व मां ब्रह्मन् पापोपहतचेतनाम् ॥ १४६

१४१. -a) दे१.३ तमाया (°या ?) ता (→समायाता).
-b) व१.१ किलपा (→°दानवा). -d) व१.१ क्षेत्रा, दे१ पुत्रस्ता
(→पुत्र्यस्ता); दे१ पितृ (→पुत्र्यु).

१४२. -a) दे१.४ ते। ता वै, दे१.१ ता (→सर्वा), -b)
व१.३ ता वै, दे१ सर्वा, दे१ पितृ, दे१ तान् वै, (→सदा); दे१.४
१ मुत्रं (→पितृन्), दे१ समाधेयं न तै मुत्रं, दे१ तदा स खजने
पितृन्, ते। ७५७ स तवे मुत्रं. -c) वा१.१ कार. का१.२ दे१.१०
मदयन्त्यादिका दृष्ट्वा, दे१.३ ते। मदयन्त्यादिको (का ?) दृष्ट्वा, दे१
मदयन्त्यायि तान् दृष्ट्वा, दे१ नन्दयन्त्यादिका दृष्ट्वा, मुने. दयन्त्या-
दिका दृष्ट्वा. -d) दे१ स्वमितस्ता, दे१ स ० तिक-, ते। सपि दृष्ट्वा,
न१ स्वपितृन् ता, मुने. पितृपुता (→सपितृका); का१.२ दे१.१० न१
वरानना (→वरानना).

१४३. -a) वा१.१ सानुवाक्यानां, कार. वा१.२ साम्ब-
वाक्यानां, का१.१ साम्बवाक्यानां, दे१ सानवरनयना, दे१ सभाप्यन-
यना (→संवाधनयना). -d) व१.१ सत्य ध्वजो, दे१ इतध्वजो
(→सत्यध्वजो), दे१ सत्यं सत्य वचो वचः.

१४४ -d) दे१ चेतन, दे१ चेतता (→चेतना).

१४५. -a) वा१.१ कर्षं वी, कारा कर्षं वा, वा१.२ दे१.१०
कष वै, दे१ कष वै (→कष वृ); दे१ विश्वकर्मां सन्, दे१ विश्वकर्मां
त (→विश्वकर्मांतां). -c) दे१.११ दुष्पुत्र्या (→दुष्पुत्र्या), दे१० मयि
(→मयि). -d) व१.१ तस्मात्माधेय कलेवरं, दे१ न तव स्वये
कलेवरं.

१४६. व१.१ १४६-१४७ ० (द. सं.). -a) दे१
मत्वायं (→मत्ता). -b) वा१.१ सत्यध्वजम्, दे१ ऋतध्वजम्

पितृन्। मर्तुमिच्छामि तदनुज्ञातुमर्हसि ।
अथोवाच मुनिस्तन्वीं मा विपादं कृथापुना ॥ १४७
भाव्यस्य नैव नाशोऽस्ति तन्मा त्याहीः कलेवरम् ।
भविष्यति पिता तुभ्यं भूयोऽप्यमरवर्द्धकः ॥ १४८
जातेऽपत्ये घृताच्यां तु नात्र कार्या विचारणा ।
इत्येवमुक्ते वचने मुनिना भाविततमना ॥ १४९
घृताची तां समभ्येत्य ग्राह चित्राद्वादां वचः ।
पुत्रि त्यजस्व शोकं त्वं मासैर्दशभिरात्मजः ॥ १५०
भविष्यति पितृस्तुभ्यं मत्तकाशात्र संशयः ।
इत्येवमुक्ता संहृष्टा बभौ चित्राद्वादा तदा ॥ १५१
प्रतीक्षन्ती सुचार्वङ्गी विवाहे पितृदर्शनम् ।

(→ऋतध्वजम्). -d) व१.२ दे१.४ ९ ते। °चेतसम्, दे१.११ °चेतता
(→°चेतनाम्).

१४७. व१.३ ०. (द. १४६ पा. वि.). -a) दे१.१० पितृन्
(→पितृन्); वा१.१ कार. का१.१ मर्तुम् (→मर्तुम्). -b) दे१.११ ते।
तव सन्तुमर्हसि. -c) दे१ मुनि, दे१० मुनेषु (→मुनिम्). -d)
वा१.१ कृथा कृथा, व१.२ दे१.४ ९.११ कृथापुना (→कृथापुना).

१४८. व१.३ ab ०. (द. १४६ पा. वि.). -a) दे१.२.४.७
ते। स (दे१ स) भाव्ये (दे१.७ °भाव्ये) न विनाशोस्ति. -c) दे१
तपिष्यति (→भविष्यति); व१.१ भूयो (→भूयो) -d) वा१.१
भूयोपि, दे१ भूयोपि, दे१ भूयो यो, न१ तुभ्यं वा. (→भूयोपि-); का१.
दे१ °कार्यं (दे१ °कृद्) कि, दे१ °वर्द्धकं, दे१ °वर्द्धके (→°वर्द्धकं).

१४९. -a) दे१ न१ जाते पुत्रे, ते। जातस्यो (→जाते-
स्यो); दे१.११ कृताच्यां तु (→कृताच्यां तु). -d) दे१ मुनिना ता
तवा पुन . दे१ मुनीना भाविततमना

१५०. -a) दे१ ता (व) (→ता). -b) दे१ न१ तव,
दे१.११ स्वर (→वच). -c) व१.३ दे१.३ ते। पतित्यजस्व (→पुत्रि
त्यजस्व) -d) का१.२ दे१.११ मात्मन, व१.१ मात्मने, दे१.११ आप्तम्
(→मात्मन)

१५१. दे१ १५१ d-१५२ ० ०. -a) दे१ तुभ्यो
(→तुभ्यं). -c) वा१.१ वा१.२ दे१ सन्तुम्, (→संहृष्टा).
-d) दे१ तदा (→तदा).

१५२. दे१.३ ० (द. १५१ पा. वि.). -a) वा१.१ प्रतीक्ष-
न्ती, वा१.३ दे१० प्रतीक्षत मु., दे१.३ ते। स्व प्रतीक्षत, दे१ सप्तो-
क्षत, दे१ स्व प्रतीक्षत, दे१ प्रतीक्षित मु., दे१ स्व प्रतीक्षत, दे१.११

सर्वास्ता अपि तावन्तं कालं सुतनुकन्यका ॥ १५२
 त्वैष्यन्त विवाहं हि तस्या एव प्रियेप्तया ।
 ततो दशसु मासेषु समतीतेन्याध्वरः ॥ १५३
 तस्मिन् गोदावरीतीर्थे प्रसूता तनय नलम् ।
 जातेऽपत्ये कपित्वाच्च विश्वरूपाम्बुच्यत ॥ १५४
 समभ्येत्य प्रियां पुत्रीं पयध्वजत चादरात् ।
 ततः प्रीतेन मनसा सस्मार सुरवर्द्धकि ॥ १५५
 सुराणामधिपं शक्रं सहैव सुरकिन्नरैः ।
 त्वष्टाऽथ संसृतः शक्रो मरुद्गणवृत्तदा ॥ १५६
 सुरैः सहैः संप्राप्तस्तत्तीर्थं हाटकाह्वयम् ।

समायातेषु देवेषु गन्धर्वेष्वध्वरस्तु च ॥ १५७
 इन्द्रद्युम्नो मुनिश्रेष्ठमृतध्वजमुवाच ह ।
 जानालेदीयतां ब्रह्मन् सुताकन्दरमालिनः ॥ १५८
 गृह्णातु विधिवत् पाणिं दैतेय्यास्तनयस्तव ।
 नन्दयन्तीं च शकुनिः परिणेतु स्वरूपवान् ॥ १५९
 ममेव वेदवत्यस्तु त्वाष्ट्रेऽथी सुरथश्च ।
 बाढमित्यब्रवीदृष्टो मुनिर्मनुसुवं नृपम् ॥ १६०
 ततोऽनुचक्रुः सहृष्टा विवाहविधिमुत्तमम् ।
 ऋत्विजोऽमूहं गालवस्तु हुत्वा हव्यं विधानतः ॥ १६१
 गायन्ते तत्र गन्धर्वा नृत्यन्तेऽपरसस्तथा ।

६. १५ ।

प्रतीदात सु, न। प्रतीदाती सु (→प्रतीक्षन्ती सु) दे। सर्वाङ्गी
 (→चार्वाङ्गी); मुवे स्व प्रत्येदात चार्वाङ्गी -b) बा२ विवाह,
 बा३ दे३ १ ते। विवाह, दे११ विवाहो (→विवाहे) -c) गा।
 कार बा३ दे१० ताम्रापि (→ता अपि) -d) न। तास्तन
 (→मुनुत)

१५३ दे३ १७० ० (द १५१ पा वि) -a) पा।
 प्रत्येप्तय, बा३ प्रत्ये (बा३ १५१) दान्त (बा३ ०१), दे३ प्रत्येप्तय,
 दे३ प्रतीक्षन्त, दे१० प्रतीक्षन्त, न। प्रतीक्षन्ति (→प्रत्येप्तय); दे११
 विवाह (→विवाह) -b) दे११ तस्य (→तस्या); बा३ प्रियेप्तया,
 दे३ प्रिये स्या (→प्रियेप्तया) दे३ सहृष्टा देवकान्तर

१५४ -a) बा३ गोदावरे (→गोदावरी); बा३ दे३ १०
 १० १० ते। न। तीरे (→तीर्थे) -b) बा३ दनं, दे३ जय, दे३
 दानं (→नय) -c) बा३ कपित्वाच्च (→कपित्वाच) -d) बा३
 दे३ [अ] प्यमुच्यत दे३ १० ते। [म] प मुच्यत (दे३ १०), दे३
 [अ] प्यमुच्यत, दे३ व्यच्यत, दे११ विमुच्यते (→[अ] प्यमुच्यत)

१५५ -a) पा। प्रिया पुत्री (→प्रिया पुत्री) -b) दे३
 पर्याप्तय (→पर्याप्तय) -c) गा। कारा दे३ १० दार्ढकि (दे३
 १०), दे३ १० दार्ढकि, दे३ १० दार्ढकि (→दार्ढकि)

१५६ -b) दे३ सनु (→सुर); बा३ १० दार्ढकि (→किन्नर)
 -c) पा। बा३ २ बा३ दे३ १० दृष्टा, कारा दे३ १ दृष्टो, दे३ त्वष्टा
 (→त्वष्टा); दे३ सन्तुत (→संस्तुत); दे३ ४ बा३ प्रात (→प्राको)
 -d) बा३ २ तथा (→तथा); दे३ ४ ते। शक्रो मरुद्गणवृत्त (दे३ १०)
 वृत्त (दे३ १०) दे३ शक्रो मरुद्गणवृत्त

१५७ -a) दे३ मुते (→मुते); पा। बा३ समुदे, कारा
 समुदे, बा३ समुदे, ससातेदे, दे३ ४ ते। महेऽ, न। ससाते
 (→महेऽ); बा३ मुते सकृत्त्रै सप्राप्त- -b) दे३ हाटकाह्वर
 (→हाटकाह्वर) -c) बा३ सप्राप्तता वेतु, दे३ समावेतु (→समा
 वावेतु) -d) पा। कारा दे३ [म] सप्राप्तता (→[म] सप्राप्तता); दे३,

न। गन्धर्वाध्वरसेषु च

१५८ -a) दे३ इन्द्रद्युम्नो (→इन्द्रद्युम्नो) गा। कारा
 का३ १० ध्वरो (→ध्वरो) -b) ते। जमापत (→जमापत इ)
 -c) दे३ ३ जमापत (→जमापत); गा। का३ जीयतां, दे३ द्विगत,
 दे३ १० जीयते (→जीयता) -d) गा। कारा बा३ दे३ १० सुता
 (→मुता), दे३ १० सुन्दर (→नन्दर)

१५९ -b) दे३ ३ १० १० ते। दे३ (दे३ १०) यतनया (दे३
 १०) दे३ ११ दैत्येया (दे३ १०) स्तनयस् (→दैत्येयास्तनयस्)
 -c) गा। कारा का३ १० दे३ ७ मयन्ती (गा३ १०), १-४ ११ ते।
 नन्दयन्ती, (दे३ १०) ते। १० मयन्ती (→नन्दयन्ती) दे३ ११ दे३ इव
 (→व) -d) कारा बा३ दे३ ४ १० परिणेतु, बा३ दे३ ११ परिणेतु,
 दे३ ३ ते। परिणेत (→परिणेतु) कारा बा३ २ दे३ १० न।
 मुकुषाव (→सवरूपवाव)

१६० बा३ दे३ ३ १० ते। १६० ०-१६१ d ० (द
 त) दे३ १६० ०-१६१ b ० (द स) -a) दे३ ७ महेद, दे३
 ममेव, न। ममेवं (→ममेव) पा। का३ देवकान्तर, दे३ ४ १० न।
 देवकान्तर (→देवकान्तर) -b) दे३ ४ त्वाष्ट्रेय (→त्वाष्ट्रेय)
 दे३ ४ १० (→व); बा३ दे३ ३ १० ते। हुत्वा हव्यं विधानतः, दे३ ४ त्वाष्ट्रेय
 सुरवत्य च -c) मुवे क्षोत्रि (→क्षोत्रि) -d) पा। बा३ मुनिमुत
 (→मनुमुत) पा। बा३ ० नृप, दे३ तत (→नृप)

१६१ बा३ दे३ ३ १० ते। ० (द १६० पा वि)
 -a) पा। कारा का३ १० ततोव (→ततोव); मुवे जलम् (→जलम्);
 न। सहसा मुवे व दृष्टा, (→सहृष्टा) दे३ वृष्टाकुले त दृष्टा
 -c) पा। कारा बा३ २ सताम (→सताम) -d) दे३ ११ ऋत्विजो
 गानवस्तु, मुवे ऋत्विजो गानवागात्र -d) दे३ ११ गृहेण दैत्य
 कन्या

१६२ पा। कारा बा३ दे३ १६१ a-१६२ b ०

५ १६१ आदौ जावालिनः पाणिर्गृहीतो दैत्यकन्यया ॥ १६२ मुनयो मुनिमादाय सपुत्रं जम्भरादरात् ।
इन्द्रधुम्नेन तदनु वेदवत्या विधानतः । भार्याश्चादाय राजानं स्वं स्वं नगरमागताः ॥ १६७
ततः शकुनिना पाणिर्गृहीतो यक्षकन्यया ॥ १६३ प्रहृष्टाः सुखिनस्तस्यः भुञ्जते विषयान् प्रियान् ।
चित्राङ्गदायाः कल्याणि सुरयः पाणिमग्रहीत् । चित्राङ्गदायाः कल्याणि एवं वृत्तं पुरा किल ।
एवं क्रमाद् विवाहस्तु निर्वृत्तस्तुमध्यमे ॥ १६४ तन्मां कमलपत्राक्षि भजस्व ललनोत्तमे ॥ १६८
वृत्ते मुनिर्विवाहे तु शक्रादीन् ग्राह दैवतान् । इत्येवमुक्त्वा नरदेवसु-
अस्मिन्तीर्थे भवद्भिस्तु सप्तगोदावरे सदा ॥ १६५ स्तां भूमिदेवस्य सुतां वरोरम् ।
स्थेयं विशेषतो मासमिम माधवमुत्तमम् । सुत्वनमृगाक्षीं मृदुना क्रमेण
वाढमुक्त्वा सुराः सर्वे जग्मूर्हृष्टा दिवं क्रमात् ॥ १६६ सा चापि वाक्यं नृपति वभाषे ॥ १६९

इति श्रीवामनपुराणे एकोनचत्वारिंशोऽध्याय ॥ ३६ ॥

(ह स) ; दे० १ १६० पा वि) -a) व३ दे० १ ते० गायन्ति (दे० १००), दे० जावन्ति (→गायन्ति). -b) व३ दे० १ ३ ४ नृत्यन्त्य, दे० १ ते० नृत्यन्त्य, दे० नृत्यन्त्य (→नृत्यन्ते), दे० तत (→तथा); न० नृत्यन्तेपारता यया -o) व३ दे० १ ३ ४ १० १० ते० जावालित्वा, दे० ३ जावालित्वा का३ न (दे० १०) (→जावालित्वा) -d) का३ व३ दे० ४ ५ ते० देवकन्यया, दे० १० १० १० १० (→दैत्यकन्यया)

१६३ गा० कारा का० ab ० (ह १६२ पा वि), दे० ab ० (ह १६० पा वि) दे० ० (ह स) दे० १० "इन्द्रधुम्ने" इत्यारम्भ "गृहीतो" d पर्यन्तमस्ति -a) व३ सङ्गच्छ (→तदनु); दे० इन्द्रधुम्नेन तनुया -b) दे० १ न० देववत्या (→देववत्या) -c) दे० पाणी, दे० १० पाणि (→पाणिम्) -d) दे० गृहीते (→गृहीतो) दे० श्वसं (→यन्), गा० १० कन्यया (→कन्यया)

१६४ -a) गा० कारा का० २ कल्याणा, व३ कल्याणो, व३ बन्ध्या, ते० न० कल्याणी (→कल्याणि); दे० ते० सुरय (→सुरय) -o) व३ विवाहं तु (→विवाहस्तु) -d) दे० निवर्त्य, दे० ११ निवृत्त, दे० विवृत्तम् (→निवृत्तम्) कारा ab, cd मध्ये अर्थिकम्—

254 • गावत्या इन्द्रधुम्नस्तु जावालित्वापुरीं गत ।

१६५ -a) गा० का० १ २ दे० मुनि (→मुनिर्); गा० का० दे० १० व (→मुनि); कारा वृत्त विवाहे स मुनि -b) व३ दे० ३ ५ ते० सप्तयान् (दे० १०), दे० १० देवताय, न० देवताय (→देवताय) -o) गा० का० १ २ दे० १० व (→मुनि) -d) गा० १० शोदावरे (→शोदावरे) का० दे० जले, सदा, दे० सदा, न० जले (→सदा)

१६६ -a) दे० १ [य]स्मात् (→स्मात्) -b) व३ शक्रवन् (→माधवम्) -c) व३ मुक्त्वाप्राथ (→मुक्त्वाप्राथ) -d) दे० गृष्टा (→गृष्टा)

१६७ -a) व३ मुनीन् (→मुनिन्) -b) व३ सपुत्रा (→सपुत्र)

१६८ -a) गा० व३ दे० ४ ७ ते० सङ्गृष्टा (→प्रहृष्टा); दे० सपुत्र, दे० ४ ते० सपुत्र, दे० सपुत्र (→सुखिनः); दे० ते० दे० तत (→तत्पु) -b) व३ भुञ्जते, दे० ४ ते० भुञ्जते, दे० न० भुञ्जते (→भुञ्जते), व३ न० विषयान् बहून्, दे० ३ ते० विषयेन्द्रियाय (→विषयाय प्रियान्). -o) दे० चित्राङ्गदायां (→चित्राङ्गदायां) -d) कारा वृत्तमेव, दे० ३ १० पूर्ववृत्त (दे० १०) (→एवं वृत्त) -e) दे० ४ ते० न० तस्मात् (→तस्मात्), दे० ११ १० पाणी (→पाणिनि)

१६९ कारा ० -b) दे० ११ वरेण्या (दे० १०) (→वरोरम्) -o) न० सुखाय (→सुखम्), दे० १० ११ ते० मृगाक्षी (→मृगाक्षी)

पुष्पिका—व२ ० गा० का० २ दे० इति वो(दे० १०) वामनपुराणे भैरवप्रादुर्भावे दण्डकोपाख्याने, कारा इति वामनपुराणे दण्डकोपाख्याने, व३ दे० इति वामनपुराणे, दे० इति वामने, दे० ११ दे० इति श्रीवामनपुराणे, दे० इति वामनपुराणे वामनप्रादुर्भावे, दे० श्रीवामनपुराणे, दे० श्रीवामनपुराणे दण्डकोपाख्याने, दे० ह्यार्य वामनपुराणे भैरव प्रादुर्भावे, व३ इति श्रीवामनपुराणे दण्डकोपाख्याने अध्यायनाम—गा० का० २ व३ दे० १ १ ११ ते० न० ०. कारा विवाङ्गदायिविवाहो नाम, दे० चित्राङ्गदाया परिषं नाम अध्याय सख्या—गा० व३ ३ दे० ५-० कारा चतु सप्ततितमोऽध्याय, व३ व३ ११५११, व३ ११५११, व३ विगतमाध्याय, दे० १ ४ विगतमोऽध्याय, दे० पञ्चोऽध्याय, दे० ११ पञ्चविंशोऽध्याय, दे० ११ ११५११, दे० ११ विगतोऽध्याय ११६११ (?) ते० पञ्चविंशोऽध्याय, मुने पञ्चपञ्चितमोऽध्याय ११५११

अरजा उवाच ॥

नात्मानं तत्र दास्यामि बहुनोक्तं किं तव ।
रक्षन्ती भवतः शापादात्मानं च महीपते ॥ १

प्रह्लाद उवाच ॥

इत्थं विवदमानां तां भार्गवेन्द्रसुतां बलात् ।
कामोपहतचित्तात्मा व्यथं सयत मन्दधीः ॥ २
तां कृत्वा च्युतचारित्रां मदान्धः प्रथिवीपतिः ।
निश्चक्रामाश्रमात् तस्माद् गतश्च नगरं निजम् ॥ ३
सागमि शुक्रसुता सन्वी अरजा रजसाप्नुता ।

४०

[ब२ पुस्तके अयमप्यायोऽपि नास्ति]

॥ वा०, व० न० अरजोवाच' दे० १७ अरजा उ० दे० अज
उवाच' दे० अरज उवाच

१ -a) दे० आत्मानं न च दास्यामि -0) व० रक्षन्ती,
दे० न सन्ती (→रक्षन्ती), दे० भवता, दे० भगवद् (→भवतः)
-d) व० २ दे० ११ व० आत्मा (ते० एव) न (→आत्मानं), दे०
त्वा च भूते (→च महीपते)

॥ दे० ४ प्रह्लाद उ० (दे० उ०), दे० १७ व० प्रह्लाद (दे० १०)
२ -a) व० इदं वि, न० इत्थं च (→इत्थं वि), दे० ५
मानां ता, दे० मानातां (→माना ता) -b) वा० कारा
वा० २ भार्गवस्य (→भार्गवेन्द्र-), दे० भार्गव त्वं सुत बलात्
-d) वा० दे० व्यथं सयति, व० दे० ते० व्य (दे० ते० वि) व्यसयत
(व० त्वं) (→व्यथं सयत)

३ -a) दे० च्युता (→च्युत्वा) व० दे० चारित्र्या
(→चारित्र्या) दे० ता मचास्तयासी ता -b) वा० कारा
वा० दे० १० १० न० मोहान्य (→मदान्य), दे० पुत्रियो, दे०
पुत्रियो, न० स वही (→पुत्रियो) -0) दे० निश्चक्राम्य
(→निश्चक्राम्य), दे० प्राथमा (→प्रमात्)

४ -a) दे० मुक्तं (→मुक्तं), वा० दे० ५ च्युता (→च्युता),
दे० दे०, न० यो (→सन्ती) -b) दे० चान्चुली (→चान्चुला)
-0) व० निगम्य, दे० निगम्य (→निगम्य) -d) दे० [अ] चो-
मुता, न० [अ] चोमुता (→[अ] चोमुता)

आश्रमादथ निरत्यं बहिस्तस्यावधोमुखा ॥ ४
चिन्तयन्ती स्वपितरं रुदती च मुहुर्मुहुः ।
महाग्रहोपतप्तेव रोहिणी शशिनः प्रिया ॥ ५
ततो बहुतिथे काले समाप्ते यज्ञकर्मणि ।
पातालादागमच्छुक्रः स्वमाश्रमपदं मुनिः ॥ ६
आश्रमान्ते च ददृशे सुतां दैत्य रजस्वलाम् ।
मेघलेखामिवाकाशे संधारारोगे रञ्जिताम् ॥ ७
ता दृष्ट्वा परिपन्नच्छ पुत्रि केनासि धर्षिता ।
कः क्रीडति सरोपेण सममाशीविषेण हि ॥ ८

व० ६६.

५. -a) दे० चिन्तयति (→चिन्तयन्ती) -b) व० ३ दे० ४०
न० रुदती (→रुदती); दे० ६६ मुहुः, दे० १० मुहुः ६६ (→मुहु-
मुहुः) -0) वा० का० उतले (ते०?) व० दे० ४ उतले, दे० ३ ५ ७०
उतले, दे० [अ] वृद्धे च (→उतले) -d) वा० दे० शशिनः,
दे० शशने (→शशिनः), दे० प्रिया (→प्रिया)

दे० ab, cd मध्ये अक्षिकम्—

255 ६ स्वमाश्रमपदमुनि ॥

६ -a) व० महो (→ततो), कारा 'तित्यं', न० 'गते
(→तिथे) -b) वा० सम्प्राप्ते (→समाप्ते) -0) वा० दे० [अ]
गमत् (→आगमत्) -d) वा० का० दे० तमाश्रमं, व० समा
श्रमं (?) (→स्वमाश्रमं); दे० पर (→पर), व० ३ दे० १० ११ प्रति,
न० मुनि (→मुनि)

७, दे० ३ व० ७३-६८ ० -a) दे० तु (→च), -b)
वा० कारा का० ३ मुता त्वं, व० ३ दे० मुता हो (दे० हो)
न०, दे० न० मुतामेव, दे० मुतामेवा (→मुतां दैत्य) -0) दे०
मेघलेखा, न० मेघलेखा, दे० मेघलेखा (?) (→मेघलेखा), दे०
हवाकाने (→हवाकाशे) -d) वा० शशिनः, दे० शशिनः (→
शशिनः); वा० दे० रञ्जिताम्, दे० रञ्जिता (→रञ्जिता)

८ दे० ६३ 'वृद्ध' इत्यादि ६८ 'दृष्टि' इति यावत्
नास्ति, दे० ३ व० ० (इ उ वा वि). -a) दे० स तु (→परि),
वा० 'पृच्छ' (?) (→पृच्छ) -b) वा० पा (?) पिता, दे०
परिणि (→परिता) -0) दे० कीदृशेव (→क्रीडति स), -d)
न० सपेण (→समपे), मुने. [आ] सपेण (→मासीकपेण)

एवं परकलत्राणि नयन्ति सुकृतीनपि ।
भस्मभूतात् प्राकृतास्तु महान्तं च पराभवम् ॥ १९
तस्मादन्धक दुर्धुर्दिर्न कार्या भवता त्वियम् ।
प्राकृताऽपि दहेनारी किमुताहोद्विन्दिनी ॥ २०
शंकरोऽपि न दैत्येश शक्यो जेतुं सुरासुरैः ।
द्रष्टुमप्यमितौजस्कः किमु योधयितुं रणे ॥ २१

पुलस्त्य उवाच ॥

इत्येवमुक्ते वचने क्रुद्धस्ताम्रेक्षणः श्वसन् ।
वाक्यमाह महातेजाः प्रह्लादं चान्धकासुरः ॥ २२

१९. -a) दे० नयन्ती (→नयन्ति), ब१.३ दे० ४.११ न०
सुकृतात् (दे० १२) पि, दे०.३ ते० सुकृतादपि (→सुकृतीनपि) -०)
गा० भस्म- (→भस्म-), गा० कारा का०.२ भूय, दे० -भूता, दे० ९
-भूतात् (→भूतान्), गा० दे० प्रहृतास्तु, ब३ प्राहता नु, दे० प्रयातीह
(→प्राकृतास्तु); ब० भस्मीकृताप्रागहृतात् -०) कारा. महत्प्र,
दे० महा तव (→महान्त व); दे० ११ [-अ] परा (→परा?);
वा०य (→नय).

२०. -a) ब० दे० १.१ न० हुबुडे (→हुबुडि); ब०
तस्मादङ्कवत् बुद्धि, दे० तस्मात् दण्डवद्वृत्ति. -b) दे० कार्य
(→कार्या); दे० धूवा (→त्वियम्) -०) दे० भवेत्, दे० दहे (?)
(→देहेत्). -d) ब० दे० किमु वा (→किमुत), गा० १ कारा,
ब० २ दे०.१० कि पुनर्गिर्युति (कारा. दे० १० १०) वा

२१. -a) ब० दैत्येन, दे० दैत्येय, दे० दैत्येन्द्र (→दैत्येय)
-b) ब० शक्या (→शक्यो). -०) गा० [-अ] मितौजस्क, ब० दे०
[-अ] मितौजस, ब० असितो यो सौ, दे० १० [-अ] मितौजस्क, न०
[-अ] मितौजा स (→[-अ] मितौजस्क), दे० ४ द्रष्टुं वा (दे० वा)
पि न शक्नोऽती, दे० १० द्रष्टुमपि न शक्नोऽती, दे० न द्रष्टुमपि
शक्नोती, दे० द्रष्टु सप्यस्यकोऽर्षि, दे० द्रष्टुमप्यमितौजसां

२१ श्रुतात्परं कारा अधिवच—

इति श्रुतानपुराणे दण्डरौपायानि दण्डविनारो नाम पञ्चसतति-
समोऽप्याय दण्डकोरुपान्यन समासम् ।

छे दे० पुनस्त्य क (दे० क), दे०.७ ते० न० पुनस्त्य
(दे० त्वत्).

२२ -a) दे० उक्त (→उक्तं). -b) न० बुद्ध (→बुद्ध);
दे० ११ मूषेयान (→ताम्रेक्षण). -०) दे० ३ बुद्धि (→दिव्य) -d)
प्रह्लादे (→प्रह्लादं), कारा. ब० दे० पाण्डको (→पाण्डका-); गा०
दे० ११ पुण (→पुण)

२३. -a) कारा. दे० ४ ते० कि मामसौ, ब० ३ दे०.१०.११
कि नामासौ, दे० कि न हरय, दे० वाको भाव, न० कि भवातो

किं ममासौ रणे योद्धं शक्तस्त्रिणयनोऽसुर ।
एकाकी धर्मरहितो भस्मारुणितविग्रहः ॥ २३
नान्धको विभियादिन्द्राजामरेभ्यः कथंचन ।
स कथं वृषपत्राश्वाद् विभेति स्त्रीमुखेयकात् ॥ २४
तच्छ्रुत्वाऽस्य वचो घोरं प्रह्लादः प्राह नारद ।
न सम्यगुक्तं भवता विरुद्धं धर्मतोऽर्थतः ॥ २५
हुताशनपतङ्गाभ्यां सिंहकोट्युगोरिव ।
गजेन्द्रमशकाभ्यां च रुक्मपापाणयोरिव ॥ २६
एतेपामेभिर्हृदितं यावदन्तरमन्धक ।

(→कि ममासौ), ब० रणे (→रणे) -b) ब०.३ शक्य, दे० ११ न०
शक्ति (→शक्त); गा० कारा का०.३ दे०.३.५.१०.११ त्रिणयनो
(→त्रिणयनो), ब० दे० १.९.११ [-अ] गुर (दे० ११ १२); दे० [-अ]
गुरी (?) (→[-अ] गुर) -०) दे० १० सहितो (→रहितो). -d)
न० भस्मारुणित (→भस्मारुणित)

२४ -a) कारा योग्यको (→मान्यको); दे० नापकोऽपि
मयाद्राज्यम्. -b) ब० दे०.३ ते० वानरेभ्य, ब० नरेभ्य, दे० नामु-
रेभ्य (→नामरेभ्य) -०) गा० कारा. पु(कारा प)नासात्,
का० पुनाशा, + ह्यात्, ब० पवातो, दे० पनासात् (→पनाश्यात्);
ते० स कथं वृष्टि उमन्तात्. -d) ब० विभेय, दे०.११ विभेयि
(दे० ११ पि) (→विभेयि); ब० दे०.३.११ ते० न० रवी (दे०.११ पि)
मुखेयकात् (ब० १०), ब० रनीयाव (मुखे ?) शगाव, दे० भीषणादणो
(→रनीमुखेयकात्)

२४ श्रुतात्परं अधिकम्—गा० पुनस्त्य; ब० पुनस्त्य उवाच.

२५ -a) गा० भुतासि वचो, ब० भुताव तु वचो, दे०
भूत्वा वचन्, दे० न० भुत्वात्यवचो (→भुत्वात्य वचो). -b) ब०
शक्य, दे० १ नारद (→नारद) -०) का० २, हृष्ट गहं न, दे०
सम्यगुक्त व, दे० ३ ते० न वर्य गहं (→न सम्यगुक्तव); ब० भवता
(→भवता). -d) गा० दे० [-अ] वित, ब० वच (→[-अ]
वत्).

२६ दे० cd ०. -३) ब० हुतायेन (→हुतायन-). -b)
गा० का० वित, दे० ११ सिंह (→सिंह-). -०) गा० कारा. ब० १
दे०.१.१० वृताताभ्या (→वृताताभ्या), गा० कारा. ब० तु
(→वृ). -d) का० दे० ३.३.१०.११ वरि (→वर्य).

२७. -a) न० यदीय (→एवेय). दे० ४ ते० न० एव
रहित, दे० एभिर्हितो (→एभिर्हित). -b) दे० ११ यावदन्तरमन्धक-
कम्, न० तरेदन्तरमन्धकम् -०) ब०.३ दे० ५.९.११ ते० न० नासि
(→नासित), दे० दावदेवायरो नासि. -d) दे० ४ दे० हि (→वा);

तावदेवान्तरं चास्ति भवतो वा हरस्य च ॥ २७
 वारितोऽस्ति मया वीर भूयो भूयश्च वार्यसे ॥
 शृणुष्व वाक्यं देवर्षेरसितस्य महात्मनः ॥ २८
 यो धर्मशीलो जितमानरोषो
 विद्याविनीतो न परोपतापी ।
 स्वदारतुष्टः परदारवर्जो
 न तस्य लोके भयमस्ति किञ्चित् ॥ २९
 यो धर्महीनः कलहप्रियः सदा
 परोपतापी श्रुतिशास्त्रवर्जितः ।
 परार्थदोषुरवर्णसंगमी
 सुखं न विन्देत् परत्र चेह ॥ ३०
 धर्मान्वितोऽभूद् भगवान् प्रभाकरः
 संत्यक्तरोपश्च मुनिः स वारुणिः ।

दे१ करस्य (→हरस्य); ब१.३ दे१.११ न१ वा, दे१ तु (→च),
 वारा. हरस्य भवतो वि. च.

२८. -a) दे३ भयो (→मया). -b) शा१ का१.२ दे३ वार्यते,
 ब३ वार्यवान्, (→वार्यसे). -d) दे१ प्रमितस्य, दे१ न१ वसिष्ठस्य
 (→प्रसितस्य), दे१ तदात्मन (→महात्मनः).

२९. -a) दे१.११ न१ 'रोषो (→'रोषो'). -c) ब१ स्व(?) राप^०
 (→'स्वदार'), दे३ (स) 'गुष्ट' (→'गुष्ट'), दे१.३.५ 'यज्जे', दे१ 'यजित'
 (→'यज्जी') -d) ब१ दैवात् (→लोके); वे१ नयम् (→भयम्)

३०. -a) ब१ 'घोतन' (→'हीन'); दे३.४ कलह, दे१ च
 कलितः (→कलह-); दे११ 'प्रिया (→'प्रिय-'). -b) ब३ श्रुतिशास्त्र^०,
 दे३.५ धृतमास्त्र^०, दे१ मुनिशास्त्र^० (→'श्रुतिशास्त्र^०'), शा१ 'वर्जिता
 (→'वर्जित-'). -c) शा१ का१.२ 'दारेषु, दे१ 'दारेषु (→'दारे-
 षु'); शा१ का३ परवर्ण^०, ब१ [य]नुवर्ण^० (→'प्रवर्ण^०'),
 दे३ 'संगमो, दे१ 'सयमो, न१ 'संगी (→'संगमो'), वारा
 परार्थदारा परवर्णसंगमो, ब१ परस्वहारी परदारतुष्टमो, ब३
 परादुदारेषु वरं तु संगमो. -d) शा१ वारा का१.२ ब१
 दे१.२ ४ ५.१०, ११ न (दे१.२ ४ ५ स) विन्देत् (ब१ दे३.११ 'च'); दे३
 स विन्देत् (?), दे३ स विन्देत् (→न विन्देत्); शा१ वारा का३
 दे१० नेहवा, ब१ इह च, दे१ ५.११ ने (दे१ ये) ह (→'चेह')

३० श्लोके दे१० 'परार्थदारे' इत्यनन्तरम् प्रथिकम्—

256० इत्येकमत्रपरस्मै नौवाच्यसाधकः ।

३१. -a) शा१ का१. ८८ ०. -b) ब१ सयुक्तं, दे११
 स सक्तं (→'संलक्त'), दे१ न१ तु (→'च'); दे१ तु दे११ न१ च
 (→'च'); वारा. का३ दे१ 'वार्णि' (→'वारणि'). -c) दे११ (न)

विद्याऽन्वितोऽभून्मनुरर्कपुत्रः

स्वदारसंतुष्टमनास्त्वगस्त्यः ॥ ३१

एतानि पुण्यानि कृतान्यपीभि-

र्मया निबद्धानि कुलक्रमोक्त्या ।

तेजोन्विताः

शापवरक्षमाश्च

जाताश्च सर्वे सुरसिद्धपूज्याः ॥ ३२

अधर्मऽयुक्तोऽङ्गसुतो यभूव

विभुश्च नित्यं कलहप्रियोऽभूत् ।

परोपतापी

नम्रविर्दुरात्मा

पराबलेषुर्नहुषश्च राजा ॥ ३३

परार्थलिप्सुर्द्विजो हिरण्यदक्

मूर्खस्तु तस्याप्यनुजः सुदुर्मतिः ।

अवर्णसंगी यदुरुत्तमौजा

विद्या^० (→'विद्या^०).

३२ शा१ का१ ०. -a) दे३ हृतानि (→'हृतानि'). -b)
 वारा. नयति बुद्धानि, ब१ मा(?)या निबद्धानि, दे१.४ तेन
 पापवद्धानि, दे३ नयावद्धानि, दे३ नयावद्धानि, दे३ नयाव विद्धानि,
 दे११ नयावबुद्धानि (?), न१ नपारकनानि (→मया निबद्धानि),
 वारा. 'क्रमोक्ता (→'क्रमोक्त्या') -c) का३ तेजोन्विता, दे१
 तेजोन्विता (→'तेजोन्विता'), वारा. पापद्विज^०, का३ पातल^०
 (→'पापवर'), ब१ 'व्यामात्र, ब३ [अ]नमात्र (→'नमात्र'),
 दे३ तेजोन्विताशापवरक्षमाश्च. -d) ब१ ३ दे१.२ ४ ५ जातास्तु,
 दे३ जातास्त, दे३ ततस्तु, वे१ जनेषु (→'जातार'), वारा पूर्व
 (→'सर्वे'); वारा 'सहृदा (→'पूज्या')

३३ शा१ का१ ab ०. दे३. d ०. -a) वारा. [अ]
 न्ववजो, का३ [य]-नक सुतो, दे३ [उ]रुपितो, दे३ [य]रि-
 सुतो, वे१ हिमसुतो (→[अ]ङ्गसुतो); दे३ परमुत्तमं सुता यभूव.
 -b) वारा विभुश्च, दे३ इ(?)मु[अ], दे३ इभूश्च, दे३ इभूश्च, दे३
 न१ इहम् (→'विभुश्च') -d) ब३ दे३.१ १ वे१ पराबलेषु (दे३ ११),
 दे११ परोपतेषु, न१ परार्थलिप्सु (→'परावलेषु'); दे३.१ १ नद्वि
 हि, दे३.३ वे१ सवकोहि (→'नद्विपत्र')

३३. -a) ब१ ००००० (→'अपवर्णितपुत्र'); ब३ १० (→'हर-
 -b) ब१ दे३.१ १ १ दे३ न१ मूर्खं, दे११ परंयु (→'मूर्खलु'), दे३
 [य]नुवर्ण, दे३ [य]नुवर्ण स (→[अ]नुवर्ण-); -c) दे३.३
 वे१ सुवर्णहारी, दे३ जातोऽप्यवर्णं, दे३ परममर्णो (→'अवर्णमर्णो'),
 वारा. ब१ दे३ यदु (दे३ १२) एतमोजा, दे३.३ वे३ स (दे३ म)

एते विनष्टास्त्वनयात् पुरा हि ॥ ३४
 तस्माद् धर्मो न संत्याज्यो धर्मो हि परमा गतिः ।
 धर्महीना नरा यान्ति रौरवं नरकं महत् ॥ ३५
 धर्मस्तु गदितः पुंभिस्तारणे दिवि चेह च ।
 पतनाय तथाऽधर्म इह लोके परत्र च ॥ ३६
 त्याज्यं धर्मान्वितैर्विस्त्यं परदारोपसेवनम् ।
 नयन्ति परदारा हि नरकानेकविंशतिम् ॥
 सर्वेषामपि वर्णानामेव धर्मो ध्रुवोऽन्धकः ॥ ३७
 परार्थपरदारेषु यदा वाञ्छां करिष्यति ।
 स याति नरकं घोरं रौरवं बहुलाः समाः ॥ ३८

दुरोत्तमोजा, दे० यदुत्तमोजा (?) (→यदुत्तमोजा). -d) वा।
 विनिष्टा, दे० विनिष्टु, दे०-४ ते० विनेष्टु (→विनिष्टा); दे०-४ ते०
 हनयात्, दे० त्वया, दे० हि पुरा, दे० त्वयात् (→त्वनयात्);
 दे० [अ]प्यधर्म, दे० पुरहित (→पुरा हि). -cd) व। नरेन्द्र-
 सङ्गो यदुत्तमोजो एते विनष्टास्त्वितिमन्वेष्टितास्तेनोविहीनाश्च
 स्वतार्त्वाहस्ताः ।

३५. -b) दे० धर्मोऽपि (→धर्मो हि); दे० परमा (→परमा).
 -o) दे०-११ याति (→यान्ति). -d) दे० नरकं रौरवं महत्.
 ३६. -a) सा० गदित, दे० गदित (→गदित); दे० पति
 (→पुति). -b) व १-३ दे०-५-१०-११ ते० हारण, न। साधन
 (→तारण); दे० नेह (→चेह). -o) ते० पतनाय (→पतनाय).
 दे० धर्म (→धर्म); दे० पावनाना स धर्मश्च. -d) व १,३ न। त्विह
 (→यह).

३७. -a) सा० वाच. का० वयायिभि पुष्पि, दे० धर्म-
 चित्तित्य (→धर्माचित्तित्य). -o) व १,२ दे०-४ १-७ ते० न। तु
 (→हि). -d) दे०-११ ते० विपति (→विपतित्य). -e) व १,२
 दे० २-४ १०-११ ते० एव (→एष); व ३ धर्माप्यं, दे० देवानाम्, दे०
 धर्माणाम्, दे० वर्णान्य (नाम् ?) (→वर्णानाम्). -f) न। एव
 (→एव), वाच धर्मोऽप्यवष्टु, व १, दे० धर्म (दे० धर्मो) ध्रुवोऽप्ये,
 दे० ४ ते० धर्म इहोऽप्ये, दे०-११ धर्मास्तु (दे० १) बोधक (→धर्मो
 ध्रुवोऽप्ये), व ३ धर्मानां ध्रुवोऽप्ये

३८. व १. ०, सा० वाच. का०-२ व ३ दे० १-११ न। ०d
 ०. -a) सा० वाच. व १,२ दे०-१०-११ परार्थं (→परार्थ-)
 -b) सा० व १,२ यदि, दे० ३ ४ ते० यत्तु, दे०-१ यत्तु (→यदा).
 सा० दे०-१०-११ न। वाञ्छा, दे० वाचा (?) दे० वाचा
 (→वाञ्छा); व ३ करोति हि, दे० १० स (दे० १) रिष्यति (दे०
 हि), वाच. नैव कुर्वीत वाञ्छन्, न। परं वाञ्छन् न चेत्वेत.

एवं पुराऽपुरपते देवर्षिरसितोऽज्ययः ।
 प्राह धर्मव्यवस्थानं खगेन्द्रावाक्याय हि ॥ ३९
 तस्मात् सुदूरतो वर्ज्यं परदारान् विचक्षणः ।
 नयन्ति निकृतिप्रज्ञं परदाराः परामवम् ॥ ४०
 पुलस्त्य उवाच ॥
 इत्येवमुक्ते वचने प्रह्लादं प्राह चान्धकः ।
 भवान् धर्मपरस्त्वेको नाहं धर्मं समाचरे ॥ ४१
 इत्येवमुक्त्वा प्रह्लादमन्धकः प्राह शम्बरम् ।
 गच्छ शम्बर शैलेन्द्रं मन्दरं वद शंकरम् ॥ ४२
 भिक्षो किमर्थं शैलेन्द्रं स्वर्गोपमं सकन्दरम् ।

३९. -a) व १ गुणा, दे० पुष्ट (→पुष्ट); वाच. दे०
 पतेर, दे० पति, दे०-१ पते (→पते). -b) दे० [या] सितोऽज्यय
 दे० [म]सितोऽज्यय, न। [अ]जितोऽज्यय (→[म]सितोऽज्यय).
 -d) दे० वेगेन्द्रा (→खगेन्द्रा), सा० वाच व १ दे० १० णाय व,
 दे०-१ येन हि (→णाय हि)

४०. -a) दे० यस्मात् (→तस्मात्); दे०-३ ते०
 तु (→यु); व १ [म] हृष्टो, दे०-१ मुहूर्तो (→मुहूर्तो). दे०
 [म] वर्ज्यं (?), दे० न। वर्ज्या, दे० वर्ज्या (→वर्ज्य). -b) दे०
 दार (→दारात्); सा० वाच. विचक्षण, दे० १ न। विचक्ष्यं,
 दे० ४ विचक्षणा (दे० एणत्) (→विचक्षण). -c) सा० व १ दे०
 निवृत्त, व १ निवृत्ति, व ३ दे० नि (दे० न) कृति, ते० निवृत्त-
 (→निवृत्ति); वाच. प्रज्ञ, व १ प्रज्ञा, व १ प्राप्य, दे० प्रज्ञ (?)
 (→प्रज्ञ). -d) व ३ भव भव (→परामवम्)

४० इतिरान्तारं वाच. प्रथिकम्—
 एतं वामनपुराणे शैलप्रादुर्भावे प्रह्लादवाक्यं नाम
 पदसंज्ञितमोऽध्यायः ।

४१. दे० ४ ०d-४२ ab ०. -a) दे०-११ मुक्त (→उक्त);
 व १ वचन (→वचने) -b) दे० वाह, दे०-१ वाह (→प्राह); सा०
 वाचका, वाच सौत्रक, दे० वाचक (→वाचक) -o) सा०
 व ३ दे० १०, ११ परोस्तेव, वाच व १ दे० १ न। परस्त्वेव (दे०
 १, दे० १) (→परोस्तेवो); व १ नहि, दे० नाया- (→नाह), दे०
 ते० समाचरेत् (→समाचरे).

४२. दे० ab ० (इ. ४१ वा. वि.) -b) दे०-१ शंकर
 (→शम्बरम्) -o) न। शैलेन्द्रं गच्छ सह्य. -d) दे० न।
 शंकर वद (→शंकरं वद). वा० वाच का०-२ व १,३ दे०-१०-११
 स्वर्गोपमं मुहूर्तरम्, दे० मन्दरे संकणयन्.

४३. व १,३ ab ०. -a) दे० मित्रो, दे० मित्रा (→मित्रो);

परिभ्रुङ्गसि केनाय तव दधो वदस्व माम् ॥ ४३ ॥
 विष्णुन्ति शासने मद्यं देवाः शक्रपुरोगमाः ।
 तन् किमर्थं निवससे मामनादृत्य मन्दरे ॥ ४४ ॥
 यदीष्टस्व शैलेन्द्रः क्रियतां वचनं मम ।
 येयं हि भवतः पत्नी सा मे शीघ्रं प्रदीयताम् ॥ ४५ ॥
 इत्युक्तः स तदा तेन शम्भरो मन्दरं द्रुतम् ।
 जगाम तत्र यत्रास्ते सह देव्या पिनाकपृक् ॥ ४६ ॥
 गत्पुत्राचान्धकुरन्यो याथावध्यं दनोः सुतः ।
 तमुत्तरं हरः प्राह शृण्वत्या गिरिकन्यया ॥ ४७ ॥

पा० का० दे० १०-११ मन्दर चैव (दे० १०-११ वर) गत्वा च, वारा
 गत्वा च मन्दरं द्रुहि -b) दे० ४ ॥ १० दे० स्वर्गानुत्थ (→स्वर्गोत्थम्),
 दे० सहस्र, दे० न० मुकुन्दरम् (→मुकुन्दरम्), पा० वारा. का०
 दे० १०-११ शक्र गिरिजा गिरि (वारा 'जा) घुवम्, वा०
 'जावत्' -c) दे० परी (→परि), पा० वा० १० 'शुद्धि', दे० ४
 'सुतसि', दे० ३ दे० 'रुपसि (→ 'शुद्धि), वारा केनायम्
 (→केनाय) -d) व० केन (→तव) वा० दे० दत्त, वा० दण्डो
 (→दत्तो)

४४ वा० दे० ४-७ वे० ४४ c-४५ d ० -a) वारा.
 पाठने मम विष्णुन्ति

४५ वा० दे० ४-७ वे० ० (४ ४४ वा वि.) -a) पा०
 दे० न० यरोष्ट (→यरोष्ट) दे० ५-११ जैलेन्द्र (→जैलेन्द्र) -c)
 पा० युव (→येव), का० पुनो (→यत्नो) -d) दे० वा (→सा)

४६ -a) वे० वगवेव (→तदा तेन) -b) व० सहदेव,
 दे० देव्या सह, न० मरुदेव (→सह देव्या), पा० 'वयुव', वारा
 'वयुव', दे० 'वयव' (→'वयुव')

४७ -a) दे० ३ 'वरो (→ 'वरो) -b) न० वनो
 (→वनो) पा० मुता (→मुता) -c) व० दे० तनुवर (→तनु-
 वर), पा० दे० हर, व० हर (→हर), वारा शृण्वत्या गिरि
 रत्नाया -d) पा० वा० ३ व० दे० २-१० न० शृण्वत्या
 (→शृण्वत्या) वारा वनरं प्राह स हर

४८ शोभायन्तरं पा० वारा वा० ३ अर्थकम् -मन्तरेव वराव
 ४९ -a) व० बंदरो (→मंदरो) -c) पा० तव, वे० ता
 (→तव), व० रक्तोपि ह, दे० ४ ७ ७ वकारि मं (→वक्तोपि),
 पा० वतन्, वारा रवायु (→रवायु)

४९ -a) दे० त व, दे० पया (→यव), दे० वीर्यम्
 (→वीर्यम्), दे० ११ वधायान वनीयता मे (?) -b) दे० ७ न०

ममायं मन्दरो दत्तः सहस्राक्षेण धीमता ।
 तत्र शक्रनोन्महं त्यक्तुं विनाश्यां दृष्टवैरिषः ॥ ४८ ॥
 यथाव्रीह दीयतां मे गिरिपुत्रीति दानवः ।
 तदेवा यातु स्वं कामं नाहं वारयितुं शमः ॥ ४९ ॥
 ततोऽब्रवीत् गिरिसुता शम्भरं मुनिसत्तम ।
 गृहि गत्वान्धकं वीर मम वाक्य विपश्चितम् ॥ ५० ॥
 अहं पताका संग्रामे भवानीश्वर्य देनिनौ ।
 प्राणघ्नूत परितीर्य यो जेष्यति स लप्स्यते ॥ ५१ ॥
 इत्येवमुक्तो मतिमान् शम्भरोऽन्धकमागमत् ।

दानव (→दानव) -c) पा० तदेवा, वा० तदेवा, न० वा, व० तदेवा
 (?), दे० तदेवा (→तदेवा), व० वतु (?) (→वातु), पा० वारा.
 वा० २ स्व कान्तं, न० ते काम (→स्व काम) -d) व० वेता
 (→नाहं), पा० वारा वा० २ दे० ११ वा (पा० ११ वा) र्पितुं
 (→वारयितुं) पा० वामा (→वाम)

५०. वा० दे० ३ वे० १० ab ० -a) दे० 'मुता
 (→मुता) -b) दे० ४-७ वतम्, दे० १० वतम् (→वतम्) -c)
 दे० स्वमपक (→स्वमपक), पा० वारा वा० दे० ४-१० न० वोर (→
 वोर) -d) व० दे० ४ विपश्चित, दे० प्रियायि (→विपश्चित)

५० शोभायन्तरं दे० अर्थकम्—

257 * संग्रामे (हु ?) मरानोपलता हि न ।

प्राणघ्नूत परितीर्य यो जे (दे ?) ध्यति स लप्स्यते ।

इत्येवमुक्तो मतिमान् शम्भरोऽन्धकमागमत् ।

समागम्यान्तोऽन्धरं स । (= ३१ ६-५२ c)

५१. -a) दे० वसन्त (→वसन्त), व० पताका, दे० ३-१० वे०
 पताका, दे० प्राणोद्विग्न (→पताका) -b) व० दे० ३ वे० वसन्त,
 व० वसन्त विहो (?), दे० [म]व (?) वरितो, दे० मुनीपिनं, दे० ३
 दे० वीर्य, न० वीर्य (→व वीर्य), पा० वारा वा० मरानो
 (वारा 'वीर्य' मरानोपलता, मरानोपलता (→मरानोपलता) मरानोपलता
 मरानोपलता -c) वा० प्राणघ्नूत, दे० ३-११ प्राणघ्नूत, दे०
 प्राणघ्नूत, दे० १० प्राणघ्नूत, न० प्राणघ्नूत (→प्राणघ्नूत) -d) पा०
 लप्स्यते, व० दे० ४ लप्स्यति, दे० लप्स्यते (→लप्स्यते), व० लप्स्यते
 म मर लप्स्यते, दे० वसन्त मे (दे ?) ध्यति लप्स्यते

५२. -b) व० लोचनो (→लंघनो), व० लोचन, दे० वा
 लोचन, दे० ११ लोचन, दे० लोचन (→लोचन) -c) दे० व
 वतु (→[म] वतु) -d) पा० दे० वरानोपलता, वारा

समागम्यान्नीदृ वाक्यं शर्वगौर्यैश्च भाषितम् ॥ ५२
 तच्छ्रुत्वा दानवपतिः क्रोधदीप्तोक्षणः खसन् ।
 समार्ह्यान्नीदृ वाक्यं दुर्योधनमिदं वचः ॥ ५३
 गच्छ शीघ्रं महाबाहो मेरीं सान्नाहिर्हीं दृढाम् ।
 ताडयस्व सुविश्रब्धं दुःशीलामिव योषितम् ॥ ५४
 समादिष्टोन्धकेनाथ मेरीं दुर्योधनो बलात् ।
 ताडयामास वेगेन यथा प्राणेन भूयसा ॥ ५५
 सा ताडिता बलवता मेरी दुर्योधनेन हि ।
 सत्वरं भैरवं रावं हराव सुरभी यथा ॥ ५६
 तस्यास्तं स्वरमाकर्ण्य सर्व एव महासुराः ।

समायाताः सर्वां तूष्णिं किमेतदिति वादिनः ॥ ५७
 यायातध्वं च तान् सर्वाणाह सेनापतिर्वली ।
 ते चापि बलिनां श्रेष्ठाः सन्नद्धा युद्धकाङ्क्षिणः ॥ ५८
 सहायका निर्ययुक्ते गजैरुष्टैर्हयै रयैः ।
 अन्धको रथमास्थाय पञ्चनल्वप्रमाणतः ॥ ५९
 श्वम्भकं स पराजितं कृतवुद्धिर्विनिर्ययौ ।
 जम्भः कुजम्भो हुण्डश्च तुहुण्डः शम्भरो बलिः ॥ ६०
 वाणः कार्तस्वरो हस्ती सूर्यशत्रुर्महोदरः ।
 अयःशंकुः शिविः शाल्वो धूपपर्वा विरोचनः ॥ ६१
 ह्यग्रीवः कालनेमिः संह्लादः कालनाशनः ।

गौर्यं शर्वस्य, व१ दे१ शर्वं गौर्याथ, व३ न१ सर्वगौर्याथ, व१-३
 व१ स (दे१ श) वं गौर्या च (→शर्वगौर्याथ).

५२. -a) दे१ तं (→तत्). -b) वा१ व३३ दे१० कोपं
 (→क्रोधं); व१ रत्नेक्षण (→दीप्तोक्षण); दे१-११ स्वयम्
 (→अक्षयं). -c) दे३ समागम्य (→समाहूय); वा१ का२ वाच,
 व१-३ दे११ द्राव्य (→वाचय).

५३. -b) वा१ भोरी, दे१-११ भेरी (→भेरी); वा१
 का२, का१, २ सं (कारा, का१) श्रमिकं, व३ स्कन्दोहि वी (?),
 दे३-११ न१ सनाहिको (दे११ न१) (→सनाहिकी), वा१ व३
 व३ दे१-११-१० दृढ (→दृढा). -c) व१ स विषय, दे१-४ व१ [अ]
 स विषय, दे१ गुनितसंज्ञा (→गुविषय); वा१ ताडयामास विषय.

५५. -a) दे१ [अ]न्धको नाथ(?) (→[अ]न्धके नाथ).
 -b) वा१ भोरी, दे११ भेरा (?) (→भेरी). -c) दे१ श्रेष्ठेन
 (→प्राणेन).

५६. -a) दे३ ताडिता या (→सा ताडिता). -b) दे३
 भोरी (→भेरी). -c) व१ दे१-४ १ व१ न१ सुत्वरं, व३ स्वपुरं, दे३
 सुत्वरं, दे३ सत्वर (→सत्वर); व१-३ दे१ भैरव नाद, दे१-४ व१
 भैरवाकारं (→भैरवं राव). -d) व३ चकार, दे१-३ व१ रौरव,
 दे१-११ ००० (→हरण); व१ दे१-१ न१ सरभी (दे१ भो), व३
 ० बली, दे१-४ व१ रासमी (→मुरमी).

५७. -a) दे१-३ व१ सवाहं, दे१-११ तस्यास्तं (→तस्यास्तं).
 वा१ गुरु, दे१-१ स्वयम् (→स्वरम्). -c) दे३ यात (→याता).
 -d) वा१ कारा, का१ संज्ञित, न१ बन्धित (→बाधित)

दे१ १७ य्लोकस्य ab द्विवचस्य.

५८. व१ तत् ०. -a) व३ दे१-३ १० न१ यथा
 (→याथा); वा१ कारा, दे१-१-११ न१ स (→य). -b) दे१-११
 वगी (→वकी) -c) न१ वेनापि (→वे नापि); दे११ बलिना

श्रेष्ठा, न१ बलिनास्ताता (→बलिना श्रेष्ठा). -d) दे३ कारिण
 (→कारिणि).

५९. व१ ० (दे१ १५ पा. वि.). -a) वा१ कारा, का१ २
 समायाता चमू सर्वा, दे१-१०-११ समायाता तत् सर्वं. -b) वा१
 रयै (→रुष्टै); दे१ रयैर्हयै (→रयै रयै). -c) दे११ अन्धका
 (→अन्धको); वा१ वनम् (→रथम्). -d) वा१ न१ स्व, का२
 दे१-३-११ न१ नल्वं, दे१ नल्वः, दे१ नल्वः (→नल्वः); व३ प्रमा-
 णकं (→प्रमाणत).

६०. व१ ० (दे१ १५ पा. वि.). -a) व३ दे१ ५-१०-११
 व१ श्वम्भवरथ, न१ श्वम्भकं च (→श्वम्भकं स) -b) दे१ वृत्तं
 (→वृत्तः); दे३ वृत्तं, न१ वृत्तं (→वृत्ति). -c) दे१-४ कुम्भ, दे३ जल
 (→जम्भ); व३ दण्डश्च. दे३ दण्डश्च, दे१ १ गुण्डश्च (→गुण्डश्च);
 वा१ कारा, का१, २ च (वा१ ना?) भ कुजम्भोराह, दे११ गुण्ड (अ)
 कुजम्भो हुण्डश्च. -d) व३ तुहुण्ड, +स (?), दे३ तुहुण्ड, व१
 व१ तुहुण्ड (→तुहुण्ड); वा१ कारा, का१ २ दे१ वगी (→वली).

६१. -a) वा१ कारा वा१ २ नातस्वरो, वा१ व१, +नात-
 स्वरौ, दे३ नातस्वरो, दे३ नातस्वरौ (→नातस्वरौ). -b) वा१ वरि,
 कारा, का१-२ ० वरि (→वर) -c) दे११ प्राय (→अव-).
 वा१ कारा, का१ सिर, का१ दे१ सिरा, व१ वा१ व, व१ विति
 (→विति); व१ दे१ न१ साल्व, व१ व१ साखी, दे३ साखी दे१०
 शव (→शाखी) -d) दे१ भूषां (→भूषा); दे३ ववा
 (→वन).

६२. b) वा१ कारा वा१-३ दे११ प्रह्लाद (दे११ पद),
 व१ चक्रादि, व३ सङ्क्रादि (→सङ्क्रादि); व१ बाणनाशन, व३
 वानरघण, दे३ वानरघण (→वानरघण). -c) वा१ कारा,
 वा१ दे११ सरम्भ (→सरम्भ); दे१-४ व१ सरम्भ (व१ स) श्वं
 वल्वो, दे३ स(अ)त्तम् (?) श्वं ०००, दे१ परम्भश्च ०००. -d)

६. ६२ शरमः शूलभद्रचैव विप्रचित्तिश्च वीर्यवान् ॥ ६२
 दुर्योधनश्च पाकश्च विपाकः कालशम्बरौ ।
 एते चान्ये च बहवो महावीर्या महाबलाः ।
 प्रजगृह्णन्तुका योद्धा नानापुधधरा रणे ॥ ६३

इत्थं दुरात्मा दनुसैन्यपाल-
 स्तदान्धको योद्धुमना हरेण ।
 महाचलं मन्दरमभ्युपेयिवान्
 स कालपाशावसितो हि मन्दीः ॥ ६४

इति श्रीवामनपुराणे चत्वारिंशोऽध्यायः ॥४०॥

४१

पुलस्त्य उवाच ॥
 हरोऽपि शम्बरे याते समाहूयथ नन्दिनम् ।
 प्राहामन्त्रय दौलादे ये स्थितास्तव शासने ॥ १
 ततो महेश्वचनान्नन्दी तूर्णतरं गतः ।

ब१.३ दे२.३ ५-७ ११ तै१ न१ बलो (दे२.३.११ 'लि, दे१० 'ले) वृत्तश्च
 दे१ (बलो) वृत्तश्चापि स, दे१ वृत्तश्चापि स (→विप्रचित्तिश्च)

६३. -३) शा१ कारा. का१.२ दे२.१० [-अ]य (→य)
 -b) शा१ विपाक, दे११ विपाका (→विपाक); दे१० 'बन्वर
 (→'शम्बरौ) -३) येते (→एते); दे१ तु (→च). -d) दे१
 'वीर्य', दे११ 'हावीर्य' (→'हावीर्य'). -०) कारा तै१ विज्यन्तु
 (→प्रजगृह्णन्तु); दे१ सत्तुका (→उत्तुका); ब१ युद्ध (→योद्धु)
 -b) न१ मुने (→रणे)

६४. -३) शा१ धनु, 'दे१ दनु (→दनु); दे१-४.७ 'दैन्य-
 पाल, दे१ 'सैन्यपाल, तै१ 'दैन्यपाल, न१ 'दैन्यपाला (→'सैन्य-
 पाल) -b) शा१ कारा. का१ २ दे१ १० तयान्धको (→तयान्धको).
 शा१ का२ युद्ध, (→योद्धु); दे१ ४ महारणे (→हरेण). -०)
 शा१ कारा का१ २ ब१ दे१ १०.११ तै१ न१ 'बल (→'चल). -d)
 ब३ दे३ [-अ]वसितो, (→[-अ]वसितो); ब३ [-अ] य, दे१-४.७.९ तै१
 [-अ]पि (→हि); न१ स कालपाशावसितो हि मन्दी

पुष्टिरूपः—शा१ कारा का१ २ दे१.१०.११ इति श्री (दे१.११
 [श्री]) वामनपुराणे भैरवप्रादुर्भावे, ब१ दे३.७ न१ इति श्रीवामन-
 पुराणे, ब३ दे१.२.४ तै१ इति श्रीवामनपुराणे, दे१ श्रीवामनपुराणे
 अध्यायनाम—ब१ ३.४ तै१ ०) शा१ कारा. का१.२ दे१ १०.११
 न१ मन्दीकरीष्य निर्वाण (न१ 'ओ) नाम, दे१.७ धन्वन्तेनाप्रवाणो
 नाम, दे१ अन्धकोपुत्रवपसकीर्तनः. अध्यायसंख्या—शा१ ब३ दे१ २
 तै१ ०; कारा. सप्ततितमोऽध्याय, का१ ॥४१॥, का२ अध्याय

उपस्पृश्य जलं श्रीमान् सस्मार गणनायकान् ॥ २
 नन्दिना संस्मृताः सर्वे गणनायाः सहस्रशः ।
 समुत्पत्य त्वरायुक्ताः प्रणतस्त्रिदशेश्वरम् ॥ ३
 आगतांश्च गणानन्दी कृताञ्जलिपुटोऽप्ययः ।

॥४१॥, ब१ दे१ एकत्रिंशोऽध्याय, दे३ एकत्रिंशत्तमोऽध्याय, दे४ ९
 न१ एकत्रिंशोऽध्याय, दे१ सप्तमोऽध्याय, दे१० अध्याय ॥४१॥,
 दे११ ॥४१॥, मुने. पदपठितमोऽध्याय.

४१

ब२. अयमध्यायो नास्ति; दे२ २६d इत्यारम्भ ४६ b याव-
 नास्ति.

छे शा१ दे१ ९ न१ तै१ पुलस्त्य, दे१ ४ पुलस्त्य च.

१. -३) ब१ समरे जाते, दे१-४.१० तै१ समरासन्न (दे१० 'ले)
 (→श्वरे जाते). -b) शा१ कारा. का१.२ [-मा] यु, दे११ न१ स (→
 [म]य). -०) शा१ कारा का१ दे३ ५.११ प्राहमन्त्रय, दे१० ब्राह्मन्त्रय
 (→प्राह्मन्त्रय). शा१ दे१ शैलादे (दे१० 'दे'), ब१ कृतले, दे१ शैलेन्द्र,
 दे३ शैलादीन्, मुने. शैलाद्यान् (→शैलादे). -d) दे१ शास मे
 (→शासने).

ब३. ०d स्थाने इत्थं वर्तते—

258 ० ब्राह्मन्त्रय शैलोदये स्थिताम् गताम् ।

२. -b) शा१ गता, दे१०.११ न१ तत (→गत), ब१
 नन्दोद्धृतस्तत, दे१ नन्दो तुण्णतरो भुवि, दे१ नन्दोऽवतार तत.
 -l) शा१ दे१ 'नायकम् (दे१ 'काम्) (→'नायकाय').

३. -b) दे१ सहस्रपा (→सहस्रपा) -०) शा१ समुत्पत्ये,
 कारा. का१ २ दे१० समुत्पत्य, ब१ समुत्पत्य (→समुत्पत्य);
 शा१ त्वरायुक्ता, तै१ त्वरायुक्ता, दे१ त्वरा युक्ता (→त्वरा युक्ता).
 -d) दे११ प्रणत (→प्रणता); शा१ कारा. का१ २ त्रिदशेश्वर

सर्वान् निवेदयामास शंकराय महात्मने ॥ ४

नन्द्युवाच ।

यानेतान् पश्यसे शंभो त्रिनेत्राज्जटिलाञ्चुचीन् ।

एते रुद्रा इति ख्याताः कोट्य एकादशैव तु ॥ ५

वानरास्यान् पश्यसे यान् शार्दूलसमविक्रमान् ।

एतेषा द्वारपालास्ते भन्नामानो यशोधनाः ॥ ६

पण्डुरान् पश्यसे यांश्च शक्तिपाणीञ्चिसिध्वनान् ।

पट् च पटिस्तथा कोट्य स्कन्दनाम्नः कुमारकान् ॥ ७

दे० ४ ते० त्रिनेत्रेभ्यः (दे० ५) , (→त्रिनेत्रेभ्यः)

४ -a) दे० आगतान् (→आगतान्) वारा गणेशानां ताम्रदे०

५ वारा ०, बा० नन्द्युवाच, +नन्दिस्त्वाच, व० दे० ३ ते० नन्दिस्त्वाच, दे० नन्दिस्त्वाच, दे० श्रीनन्दिस्त्वाच दे० नन्दिस्त्वाच नः नन्दी

५ दे० cd ० -a) बा० मातीताम्, दे० ३११ येन (दे० ११ ने?) तात्, दे० वतीताम् (→यानेतान्); बा० पश्य ह, बा० पश्य मे (→पश्यसे) -b) न० त्रिलो (→त्रिनेत्रे); दे० युचि (→युचीन्) -c) बा० (ए) इति (→एते) गा० ख्याताम्, दे० ११ ख्याता (→ख्याता) -d) बा० कोट्येभ्यः, बा० ३ दे० ५७१११ ते० न० कोट्य (व० ३) त्र्येना (→कोट्य एषा) न० हि (→तु)

६ दे० ab ० -a) बा० तान् (→यान्) गा० वारा बा० न० वानरास्यान् ये या (न० १) या भ (न० १) तात् दे० वातरास्यां समायाताम्, दे० वारागस्यान् पश्यय यात् -c) न० एते वै (→एते वा) बा० पातालात्, बा० दे० ११ पातालि, दे० ३ ते० पाताला, दे० ३ पाताला, दे० ३ पाताला, दे० ३ पाताला (→पातालास्ते) -d) बा० वारा बा० ताम्रनाम्नो, बा० मयमाता, व० मयमाता, दे० ३ ते० मयमाता, दे० ३ मयमाता, दे० ३ मयमाता (दे० ३) ते० मयमाता, दे० ३ मयमाता (→मयमाता); बा० वारा बा० १ बा० दे० ४११११ न० वयोपरा (→वयोपरा)

७ दे० d ० -a) दे० वास्तु, दे० (न०) वास्तु, दे० ११ न० वास्तु (→वास्तु) -b) वारा बा० पश्यष्टानु तथा, दे० पद च पटि तथा, न० ते पद पटि तथा (→पद च पटिस्तथा) -c) बा० स्कन्दनाम्नः, दे० स्कन्दनाम्नः न० स्कन्दनाम्नः (?) (→स्कन्दनाम्नः); दे० ११ न० कुमारका (→भुमारका)

८ दे० १०; दे० १०; दे० cd ० -a) बा० एता

एतावत्यस्तथा कोट्यः शाखा नाम पदाननाः ।

विशाखास्तावदेवोस्ता नैगमेयाश्च शंकर ॥ ८

सप्तकोटिश्चतुर्दशं शंभो अमी वै प्रमथोत्तमाः ।

एकैकं प्रति देवेश तावत्यो ह्यपि मातरः ॥ ९

भस्मास्फुरितदेहाश्च त्रिनेत्राः शूलपाणयः ।

एते शैवा इति प्रोक्तास्तत्र भक्ता गणेश्वराः ॥ १०

तथा पाशुपताध्याये भस्मप्रहरणा रिभो ।

एते गणास्त्वसंख्याताः सहायार्थं समागताः ॥ ११

बा०, वारा एतावत्, दे० ३ एतावत्, दे० तावत्यम्, दे० ११ एतावत्, दे० एतावत् (→एतावत्) -b) बा० वारा बा० ३ बा० दे० शाखानाम्, बा० शाखानाम् +शाखानाम्, दे० शाखानाम्, दे० ३ शाखानाम्, दे० ३ शाखानाम् (→शाखा नाम); दे० ११ पदानना (→पदानना) -c) दे० ३-३ विधाता, दे० ११ विधाता (→विधाता) दे० ता तदे, दे० ३ तव दे (→तावदे) -d) बा० दे० नैगमेया (व० ३) या भ, दे० नैगमेया च, न० नैगमेया (→नैगमेया); दे० शंकर (→शंकर).

९ दे० १० -a) बा० दे० १० वाटिगत, वारा बा० ३ बा० ३ दे० वाटिगता, बा० वाटिगता, दे० ११ वाटिगत, न० वाटिगता (→वाटिगत) -b) वारा च, दे० ३ दे (→वै); बा० दे० ११ प्रमथोत्तमा दे० ३ प्रमथोत्तमा (दे० ३) (→प्रमथोत्तमा) -c) बा० दे० ११ एकैक (→एकैक); दे० चैव (→प्रति) दे० ११ देवेन (→देवेन) -d) बा० दे० ३ तावत्यो, बा० तावत्या, न० तावत्यो (→तावत्यो) वारा तावत्यो हि मातरः, दे० तावत्यो ह ० तामर, दे० तावत्यो हि मातरः.

१० -a) दे० भस्म कुटिलं, दे० ११ तवास्फुरितं (→भस्मास्फुरितं) -b) दे० ११ न० त्रिलोका (दे० ११) (→त्रिनेत्रा) -c) वारा देवा, बा० देवा +देवा बा० देवा (→देवा); बा० प्रोक्त, +प्रोक्ता, बा० ३ ता स्वाता (→प्रोक्ता) -d) बा० तव भक्ता, दे० ३ ते० तव कोला दे० तवतो (चो ?) का, दे० तव बा(चो ?)का, दे० ३ तव भक्ता (→तव भक्ता) दे० तव भक्ता ते त्रिनेत्राः.

११ -a) दे० पाण्य (→पाण्यो) -b) दे० शूलपाणयो, दे० शूलपाण्यो, दे० ११ शूलपाण्यो (→शूलपाण्यो) -c) बा० गणास्त्वसंख्याता, +गणास्त्वसंख्याता, दे० गणास्तु मे स्वाता, दे० ११ गणास्त्वसंख्याता (→गणास्त्वसंख्याता) -d) बा० वारा बा० शहायार्थं, दे० ३-३ शहायार्थं (→शहायार्थं); बा० वारा बा० गुणगता, बा० सम गता, दे० शहायार्थं (→गुणगता)

७ ११ पिनाकधारिणो रौद्रा गणाः कालमुखापरे ।
तव भक्ताः समायाता जटामण्डलिनोद्धृताः ॥ १२
खट्वाङ्गयोधिनी वीरा रक्तचर्मसमावृताः ।
इमे प्राप्ता गणा योद्धुं महाप्रतिन उत्तमाः ॥ १३
दिग्वाससो मौनिनश्च घण्टाप्रहरणास्तथा ।
निराश्रया नाम गणाः समायाता जघद्गुरो ॥ १४
सार्धदिनेत्राः पद्माक्षा श्रीवत्साङ्कितवक्षसः ।
समायाताः खगारूढा वृषभध्वजिनोऽप्ययाः ॥ १५
महापाशुपता नाम चक्रशूलधरास्तथा ।

मैरवो विष्णुना सार्द्धममेदेनाधितो हि यैः ॥ १६
इमे मृगेन्द्रवदनाः शूलनाथधनुर्धराः ।
गणास्त्वद्रोमसंभृता वीरभद्रपुरोगमाः ॥ १७
एते चान्ये च बहवः शतशोऽथ सहस्रशः ।
सहायार्थं तवायाता यथा प्रीत्यादिशस्व तान् ॥ १८
ततोऽभ्येत्य गणाः सर्वे प्रणेष्टुर्गुपमध्वजम् ।
तान् करणैव भगवान् समाधात्स्योपवेशयत् ॥ १९
महापाशुपतान् दृष्ट्वा समुत्थाय महेश्वरः ।
संपरिष्वजताध्यक्षास्ते प्रणेष्टुर्महेश्वरम् ॥ २०

१२ -a) दे११ ०धारिणे (→०धारिणे) दे१० रौद्रा
(→रौद्रा) -b) ग१ गणा (→गणा), ग१ दे१ ०मुखा, दे०
०मुखा (→०मुखा) -c) का२ दे१ ११ तव भक्ता, दे१ तवा रक्ता,
दे० समता स, तै१ तवभक्ता, न१ तव भक्त्या (→तव भक्ता)
दे० समायाता, दे१ समायाता (→समायाता) -d) दे१ जटा,
दे० जटा (→जटा); ग१ ०का० ०मण्डलिनोद्धृता (ग१ मा),
कारा ०मण्डलिनोद्धृता, ब० ०मण्डलिनोद्धृता, दे१ ४ तै१ ०मण्डलिनो
धुना (→०मण्डलिनोद्धृता), दे१ जघद्गुरोधारिण

१३ दे० ab ० -a) ब१ ०धारिणे, दे१ ०योधिना,
न१ ०गणिनी (→०योधिनी), ब१ दे० वीरा (→वीरा) -b) दे१-३ १०
तै१ रक्तचन्दनम् (तै१ ०रक्त चित्ता), दे१ रक्तचन्दन चर्चिता, दे० रक्त-
चर्मसमावृता, न१ द्वेपिचर्मसमावृता -c) ब१ ३ दे१ ११ एते (→इमे)
दे० प्रोक्ता (→प्राप्ता) -d) दे० ०प्रतिपु०त्तमा, दे० ०प्रतिपु०त्तमा,
दे१ ०प्रतिपु०त्तमा, दे१ महाकृतिरनुत्तमा, तै१ ०प्रतिपु०त्तमा
(→०प्रतिपु०त्तमा)

१४ दे० cd ० -a) दे१ ४ दिग्वासिनो (→दिग्वासिनो)
ब० ४ दे१ ४ दे१ ४ तै१ मलिनप्र, दे१ ४ मलिनप्र (→मलिनप्र)
-b) दे१ ४ तै१ घण्टा दे० सङ्ग (→घण्टा) ब१ ३ दे१ ४ ११
तै१ घण्टा प्रहरणा (दे१ ११) परे -c) ग१ कारा ग१ ३ निरपश्रया,
(→निरपश्रया); दे१ गतो (→गता) -d) ब१ समायाता (→समा
याता); ब१ दे१ १० गुरो (→गुरो); दे१ समायाताश्रयविही (ते
विही ?) दे१ ४ तै१ समायाताश्च दे० (दे० स, तै१ ते) विही, दे१
समानोता जघद्गुरो

१५ ब१ दे० ३ ० दे० ३ ० ab ० -a) ग१ ४ का०
सार्धदिनेत्रा (का० ११), ब१ दे० ११ ११ सार्धदिनेत्रा (दे१ ११ ११),
दे१ सर्व दिनेत्रा (→सार्धदिनेत्रा); ग१ पद्माक्षा, ब१ दे० १
पद्माक्षा, दे० त्वद्माक्षा, दे१ पद्माक्षी, न१ पद्माक्षी (→पद्माक्षा)
-c) ग१ ग१ १ समायाता (→समायाता), दे१ ४ खगारूढा

वृषारूढा, तै१ खगारूढा पशुारूढा -d) ग१ कारा ब१ १
०ध्वजिनोपवा (→०ध्वजिनोऽप्यया); दे१ ४ तै१ ध्वजिनोऽप्ययास्तथा
दे० cd स्थाने इत्य वतते—

259 ० खगारूढा वृषभध्वजिनोऽप्ययास्तथा ।

१६ ब० ३ ० दे० ab ० -b) ब१ मृगेश्वरवदना,
दे१ ११ चक्रपाशुपतास्तथा -d) ग१ कारा ब१ ३ द्वितै, ब१ द्वि०
दे० ३ हृदं, दे० द्वि० (→द्वि०)

१७ ब० ३ ० -a) ब१ महेश्वरवदना, दे० १ १०-११ मृगेन्द्र-
वदना (→मृगेन्द्रवदना) -b) दे० ०वाग० (→०वाग०) -c)
दे० तत्रोम (→त्वद्रोम); दे१ ११ सप्रोता (→सप्रोता); न१ ११ ग्रेष्ठा
तवाप्रोता

१८ -a) कारा सहायार्थं, ब१ ३ दे० १०-११ तै१ ११
साहायार्थं दे० सहायार्थं, दे१ ११ साहाय्या (या०) दे० (→सहायार्थं);
दे० समा, तै१ तदा (→तदा) -j) दे० ११ ग्रीवा शीला दगम
ताम्

१९ ग१ कारा का० ० ०; दे१ ११ cd ० -b) दे०
३ ५-७ तै१ वृषभध्वजम् (दे० ११) दे१ ११ वृषभध्वजम् + वृषभध्वजम्
न१ परमेश्वरम् (→वृषभध्वजम्) -c) ब१ भास्वरेण, दे० ३ तै१
सत्कारेण, न१ तान् करेण (→तान् करेण); ब१ दे० ४ तै१ १
गगान् (→भगवान्) -d) ब१ समाधात्से, ब१ समध्वजो,
दे१ समाधात्से (→समाधात्से) ब१ दे० [३] गगान्
(→[३] गगान्)

२०. दे१ ११ -b) दे० ११ समुत्थाय (→समुत्थाय) -c)
ग१ कारा ब१ १ तागरि (कारा ०म) वज्रता (कारा ०म) ब१
ब१ सपरिवृततस्मिन्, ब१ दे० सपरिवृततस्मिन् (ब१ ११) ब१
[३] दे० ४ सपरिवृततस्मिन्, दे० सपरिवृततस्मिन् सपरिवृततस्मिन्
सपरिवृततस्मिन् ताव ध्वजान्, न१ सपरिवृततस्मिन् सपरिवृततस्मिन्
वज्रताभ्याम् -d) दे० प्रणेष्टुते दे० प्रणेष्टुम् (→प्रणेष्टुम्)

तत्तद्वद्वत्तमं दृष्ट्वा सर्वे गणेश्वराः ।
 सुचिरं विस्मिताश्चाथ वैलक्ष्यमगमन् परम् ॥ २१ ॥
 विस्मिताश्चान् गणान् दृष्ट्वा शैलादियोगिनां वरः ।
 प्राह प्रहस्य देवेशं शूलपाणिं गणाधिपम् ॥ २२ ॥
 विस्मितामी गणा देव सर्व एव महेश्वर ।
 महापापपतानां हि यत् त्वया लिङ्गनं कृतम् ॥ २३ ॥
 तदेतेषां महादेव स्फुटं त्रैलोक्यत्रिन्दुकम् ।
 रूपं ज्ञानं विवेकं च वदस्व स्वेच्छया विभो ॥ २४ ॥
 प्रमथाधिपतेर्वाक्यं विदित्वा भूतभावनः ।

२१. -a) कारा. 'तर' (→'तम'). -b) न१ दृष्ट्वा सर्व-
 गणेश्वर -c) व१.३ स (व३ गु) विस्मितास्तदा सन्त, दे१ ४.१०
 वे१ गुविस्मितास्तदा ह्यासन्, दे३ गुविस्मितास्तदा सन्त, दे१
 गुविस्मितास्तदा सन्त, दे३ गुविस्मिता स ता जाता, दे११ गुविस्मि-
 तास्तदास्तदा, न१ गुविस्मितास्तदा जाता -d) व१.३ दे१-५.१०-११
 वे१ न१ किमिदं चिन्तयस्त्विति (व३ 'यस्मिन्ति'), दे१ चिन्तेदिति
 चिन्तयन्

२२. -a) व३ गुविस्मिताय, दे१ विस्मितास्ताय (→विस्मि-
 तायाय) व१ तदा दृष्ट्वा (→गणनदृष्ट्वा) -b) पा१ वरा (→वर)
 -c) दे१.४.९ ग्राणिर, (→'पाणि'); व१ दे३ गणेश्वरम् (दे३ 'र')
 (→गणाधिपम्)

२३. -a) व३ विस्मिताया, दे१.४ वे१ विस्मिता हि, दे३ विस्मि-
 ता मे (→तिरिमतामी) दे१ विस्मितासंगिणा देव -b) दे१ देव,
 (→एव); व१.३ गणेश्वर, दे१.५.११ महेश्वर. (→महेश्वर). -c)
 मुने. यत् (→हि), दे११ महा + ० पताना हि. -d) व३ दे२.५ वे१
 य (→यत्), दे२.३ वे१ तदा (→कृता). मुने दत्तमालिङ्गनं यत्.

२४. -a) दे२ वे१ ८ ० वे१, मुने जात वेगा (→सवेवेगा);
 व१ 'बाहो' (→'देव'), दे३ वे१ मां मरुदेव स्फुटं, दे३ तदेतत् सदाभाग.
 -b) कारा 'वेदकम्, व१ 'चिन्तम्, दे१ २ ४ वे१ 'वृहकम्, दे१ 'वद-
 कम्, दे१० 'वृहकम्, दे११ 'विभु' (→'विन्दवन्'), दे३ वैतोष्यवृहक
 विभम्, दे१ सुदुर्लभोपवन्द्यम् -c) व१.३ दे३ विवेकश्च (→'विवेक
 च'), दे१ स्वज्ञानं विवेकं च, दे११ रूपं ज्ञानविवेकश्च, वे१ स्वर्णं ज्ञान
 विवेकं च. -d) वे१ २.४ वे१ तद्वद, दे३ तदस्य, दे३ वरद (→वरदस्).

२५. -b) पा१ 'भावना' (→'भावन'). -c) दे३ यथा
 (→'माता-'), व३ 'विवालिपम्, दे१ 'विच'ल्लुग, दे१ न१ 'विचलनम्,
 दे१.५.११ 'विचारणम् (दे४ 'ण') (→'विवालि').

यभापे तान् गणान् सर्वान् भावाभावविचारिणः ॥ २५ ॥

रुद्र उवाच ।

भवद्भिर्भक्तिमयुक्तैर्हरो भावेन पूजितः ।
 अहंकारविमूढैश्च निन्दद्भिर्वैष्णव्यं पदम् ॥ २६ ॥
 तेनाज्ञानेन भवतो नादृत्यामुविरोधिताः ।
 योऽहं स भगवान् विष्णुर्विष्णुर्वयः सोऽहमव्ययः ॥ २७ ॥
 नावयोर्वै विशेषोऽस्ति एका मूर्तिर्द्विधा स्थिता ।
 तदमीभिर्न रच्याग्रैर्भक्तिभावयुतैर्गणैः ॥ २८ ॥
 यथाहं वै परिज्ञातो न भवद्भिस्तथा ध्रुवम् ।

॥ कारा. ०; शा१ नन्व उवाचः दे१ २.४ रुद्र उ; दे१ वे१
 न१ रुद्र, दे३ श्रीरुद्रः दे३० श्रीरुद्रउवाच.

२६. दे३. २६ तं 'वैष्णव्यं' दत्तात्मन् ४६ b 'लोह' इति.
 मायव ०. -b) दे२ वे१ हरो (→हरो); शा१ पूजिता (→पूजित);
 दे३ विरा भेदेन पूजित. -c) दे४ अहंकार (→अहंकार-). -d)
 व१.३ विमूढि (→निन्दद्भिः).

२७. -a) व१ दे३.९.११ तेन ज्ञानेन (→तेनाज्ञानेन)
 बापा. भवतो, व१.३ दे३.५.७.११ वे१ न१ भवता (→
 भवतो) -b) कारा. [अ] नाहं यं नाबुधेयिता व१
 साहस्यम् विरोधितम्, व३ साहस्यम् विरोधितम्, दे१.३.४.११ वे१
 साहस्यम् हि (दे३ 'ति) निवारितम्, दे५.११ सा (दे११ स्वा) दृष्ट्या
 विधेयता (दे११ 'त'), दे१ साहस्यं यतिरोहिता, दे३ न१ साहस्यम् पु
 (न१ 'ति) रोहिता (न१ 'ता), -c) व३ योद्ध, दे३० सोहं (→योहं),
 दे११ योहं भगवता विष्णु. -d) दे३.३ ४ वे१ यथातो (→विष्णुर्न);
 दे३ अव्ययो (→अव्यय), व३ ०० य सोहमव्यय, न१ ००
 योहोहमव्यय.

२८. -a) व३ दे५.१० नावयति, दे३.३.४.७ वे१ नावयाम्
 व१ न१ नावयाम् हि (→नावयोर्). -b) दे१ मूर्तिरेवा, दे१.११ एक-
 मूर्ति, दे३ एतन्मूर्ति (→एकामूर्ति), कारा. द्विधाहता, दे१.७ विधा
 स्थिता, दे३ द्विधास्थिता (→द्विधा स्थिता) -c) वा२ दे१.३ ४.१०.११
 वे१ न१ गणा (दे११ 'ण'), दे३.७ गुणै (दे१ 'णा'), दे३ घृणा
 (→गण).

कारा ab, cd मध्ये प्रथिकम्—

260 ० या विष्णुर्भगवान् सोहं योहं स विष्णुरव्यय ।

२९. -a) दे१ यथाहं वै, न१ यथाहं वै (→यथाहं वै).
 -b) व३ रुद्र, दे३.३.४ वे१ रुद्रि, न१ ध्रुव (→ध्रुव), दे११ भवद्भि-
 र्च तथा उवाच. -c) व१ यावय्यं निगिडे यस्मात्, व३ यथाहं

नरकार्हा भवद्भक्ता रक्षामि स्वयशोऽर्थतः ॥ ३७
माऽयं वदिष्यते लोको महान्तमपवादिनम् ।
यथा पतन्ति नरके हरभक्तास्तपस्विनः ॥ ३८
व्रजन्ति नरकं धोरं ह्येयं परवादिनः ।
अतोऽर्थं न क्षिपाम्यथ भवतो नरकेऽद्भुते ॥ ३९
यन्निन्दन् जगन्नाथं पुष्कराक्षं च मन्मथम् ।
स चैव भगवान्धुर्वः सर्वव्यापी गणेश्वरः ॥ ४०
न तस्य सदृशो लोके विद्यते सचराचरे ।
श्चेत्तमूर्तिः स भगवान् पीतो रक्तोऽञ्जनप्रभः ॥ ४१

तस्मात् परतरं लोके नान्यद् धर्मं हि विद्यते ।
सार्विकं राजसं चैव तामसं मिश्रकं तथा ॥
स एव धत्ते भगवान् सर्वपूज्यः सदाशिवः ॥ ४२
शंकरस्य वचः श्रुत्वा शैवाद्याः प्रमथोत्तमाः ।
प्रत्युत्तुर्भगवन् ब्रूहि सदाशिवविशेषणम् ॥ ४३
तेषां तद् भाषितं श्रुत्वा प्रमथानामथेश्वरः ।
दर्शयामास तद्रूपं सदा शैवं निरञ्जनम् ॥ ४४
ततः पश्यन्ति हि गणाः तमीशं च सहस्रम् ।
सहस्रवक्त्रचरणं सहस्रभुजमीश्वरम् ॥ ४५ ६. ६१

रक्षार्थं यथार्थं, दे१३४ तै१ मम देहे धनान्त, दे१ त(र?)क्षिता
स्वयगोर्धता, दे१ वज्रिताभ्यर्थार्थतः, दे११ रक्षामिध यथोर्वतः, न१
प्रवृष्टा न प्रजापते

३८. शा१ कारा का१ cd ○ -a) शा१ वार
वा१ २ भा वां वदिष्यते (शा१ ०लो)लोके, वा१ ३ दे१ नाय व (दे१
०) दिष्यते (वा१ ०तो) लोको (वा१ ०के), दे१३४ ४७ तै१ एकाहारे
भवेद्यस्तु, दे११ ए दे व दिष्यते लोको, -b) शा१ वा१ २ दे१ अ-
वादिन, कारा अपवादतः, वा१ अपवादतः, वा१ मम वादानम् (→अप-
वादिन), दे१३४ ७ तै१ विष्णुमुक्तश्च (दे१ ०स्तु) यो भवेत्, दे१
महात्मनि वादिन, दे११ महत्तमवादान -0) वा१ ३ दे१ ११ वा१ यथा
पत (वा१ ०व)न्ति विषये, दे१३४ ७ तै१ एषां तौ सङ्गो लोके -d)
दे१ विष्णु (→हृत्), दे१३४ तै१ नाय वायां विचारणा

३८ श्लोकात्तर दे१ ४ अधिकम्—

261 • नरकार्हा भवद्भक्ता रक्षामि स्वयगोर्वतः ।

३९. शा१ कारा का१ दे१ ab ○ -a) दे१ वज्रन्ति
(→व्रजन्ति), वा१ ७ दे१ ११ नरके धोरे (→नरक धोर), दे१ ३ तै१
ना (दे१ ४ ०मा) यं वदिष्यते लोको, -b) वा१ ०दिन (→०दिन),
दे१ ३४ तै१ भेद पीत्र वचावत -0) कारा अतोह न क्षिपाम्यथ,
का१ अतोर्नय क्षिपाम्यथ, वा१ ततोर्मुनि क्षिपाम्यथ, वा१ अतोर्ज
निक्षिपाम्यथ, दे१ अतो हि न क्षिपाम्यथ, दे१ अतोर् निक्षिपाम्यथ
-d) वा१ अद्भुते, वा१ मद्भुते, न१ मयशो (→मयतो), वा१ ३ दुषे
(→-दु)र्भुते

४०. दे१ ३४ तै१ ४० a—४२ b ○; दे१ ४० c—
४२ d ○ -a) दे१ त (→यत्) -b) वा१ यन्मन्मथ, दे१
यन्मन्मथ, दे१ यन्मन्मथ (→यन्मन्मथ) -0) कारा दे१ स
एव, वा१ ३ दे१ १०.११ सर्वं (→सर्वं) वा१ सवा, +सर्वं,
न१ सन्धु (→सर्वं) -d) दे१ सण (→सर्वं); न१ गणेश्वर

(→गणेश्वर)

४१ दे१ ३४ ७ तै१ ○ (दे१ ४० पा वि) -a) वा१
एतस्य, वा१ नैतस्य, दे१ सदृश्य (→न तस्य), वा१ वदयो लोको
(→सदृशो लोके) -b) वा१ न (→स-) -0) दे१ स श्वेतमूर्ति
(→श्वेतमूर्ति स) -d) वा१ दे१ पीत- (→पीतो), वा१ वा१ ३ प्रभा
(→प्रभ), मुने पीतो रक्तो जगत्पति ।

४२ दे१ ७ (दे१ ४० पा वि) दे१ ३४ तै१ ab ○
(दे१ ४० पा वि) -a) वा१ परतरो (→परतर)
-b) वा१ दे१ नाम्य धर्म, दे१ नान्यदर्थं, न१ नान्यदर्थं, मुने
नान्यस्तस्य (→नाम्यधर्म) -0) दे१ राजसो (→राजसं),
कारा वर्ग (→वैव) -d) दे१ तै१ निद्रम, दे१ ११ मियत (→मियत),
वा१ सामासिकश्च तथा -0) वा१ दे१ १० दत्ते, वा१ दत्त, +पते
(→पते); दे१ १ स एव भगवान्धुर्वं -d) वा१ सर्वपूज्य, दे१ सर्व
पूज्य, न१ सर्व पूज्य (→सर्वपूज्य); वा१ शिवा (→०शिव), दे१
सर्वव्यापी महेश्वर

४३ -b) वा१ दे१ ३ ५ ७ १० तै१ न१ वीताया (→वीताया),
वा१ प्रमथोत्ततः, दे१ प्रमथोत्तमा (→प्रमथोत्तमा)

४४ -a) दे१ भाषित (→भाषित) b) शा१ प्रवेशरा,
वा१ दे१ ३४ ७ तै१ गुरेश्वर (दे१ ०), वा१ महेश्वर (→महेश्वर)
-d) शा१ कारा वा१ दे१ १०.११ तै१ सामासिक (कारा ०वा), वा१
दे१ ३४ स व (दे१ ०, दे१ ३४ ७ तै१) एव (→सदा तै१) कारा निरञ्जन
(→निरञ्जनम्)

४५ वा१ ○; दे१ ३४ तै१ ab ○ -a) वा१ नै (→हि)
-b) वा१ कारा वा१ २ दे१ १०.११ तमीशानं, वा१ तमीशं हि
(→तमीशं हि), वा१ दे१ गुरान्तम् (→गुरान्तम्); वा१ एषोर्वा विस्-
वान्तम् -0) वा१ वा१ १२ ०बन्धुप्ररणं, कारा ०बन्धुप्ररणं, वा१
०बन्धनयनं, दे१ ३४ ०बन्धनयन (→०बन्धनयनं) -d) दे१ ३४.
१० तै१ ऐश्वर्यम् (→ईश्वर्यम्)

४६ दण्डपाणिं मुदुर्दृश्यं लोकैर्न्याप्तं समन्ततः ।
 दण्डसस्याऽस्य दृश्यन्ते देवप्रहरणास्तथा ॥ ४६
 तत एकमुखं भूयो ददृशुः शंकरं गणाः ।
 रौद्रीश्च वैष्णवैश्चैव घृत चिह्नैः सहस्रशः ॥ ४७
 अर्द्धेन वैष्णववपुरर्द्धेन हरविग्रहः ।
 खगध्वजं वृषारूढं खगारूढं वृषध्वजम् ॥ ४८
 यथा यथा विनयनो रूपं घटो गुणाग्रणीः ।
 तथा तथा त्वजायन्त महापाशुपता गणाः ॥ ४९
 ततोऽभवचैकरूपी शंकरो बहुरूपवान् ।
 द्विरूपश्चाभवद् योगी एकरूपोऽन्यरूपवान् ।
 क्षणाच्छ्वेतः क्षणाद् रक्तः पीतो नीलः क्षणादपि ॥ ५०

४६ दे१ ४६ d 'हर-१० a चैक' ० -a) का१ मुदु
 दृश, का१ ब१ मुदुर्दृश्यं, दे१० मुदुर्दृश्यं, दे११ मुदुर्दृश्यं च (→मुदुर्दृश्यं)
 -b) शा१ का१ २ लोके व्याप्त, कारा व्याप्त लोके, दे३ लोक व्याप्त
 (→लोकैर्न्याप्तं) -c) कारा दोषदृश्यस्या, का१ दे२, १० दण्ड
 सस्याय, ब१ दण्डसस्या च दे३ ३ ४ ते१ दण्डसस्यानि दे२ न१ दण्ड
 सस्याय, दे२ दण्डसस्या तु (→दण्डसस्याऽस्य) -d) दे३ ४ ते१ प्रहर
 णानि च (→प्रहरणास्तथा)

४७ दे१ ० (द ४६ पा वि) -a) ब२ ३ दे१ ४ ७ ९
 ते१ न१ ततस्त्वेकं (→तत एकं) -d) शा१ का२ ब२, ब३ दे२ ५
 १० ११ ते१ घृत (→वृत्)

४८ दे१ ० (द ४६ पा वि) -a) दे२ ० धर
 (→वपु) -b) गा१ कारा का१ २ शिवं (→हरं) -c)
 दे२ ३ गणध्वज वृषारूढ, दे२ खगध्वज वृ ६ ६ ६ -d) दे२ ९ वृषा
 रूढ खगध्वजम्, दे३ ६ ६ ६ वृषध्वजम्, ते१ शक्तिं च विप्रलिनम्

४९ दे१ ० (द ४६ पा वि) -a) दे१ यथा विनयनो
 रूप, दे२ यथा यथा निगुणतो -b) दे२ रुद्र (→रूप), कारा
 ब१ ० गुणाग्रणी, ब१ दे११ गुणोगुणी, ब३ दे१० न१ गुणाग्रणी, दे१
 गुणाग्रणी, दे१ गुणाग्रणी, (→गुणाग्रणी) -c) दे३ त्वया, दे११ तथा
 (→तथा), कारा हेकाग्रन्त, ब१ १ १ गुणाग्रन्त, दे२ ५ ते१ ६ चकार
 (→स्वायत्त) -d) का१ १ पृथुः, १ पाथुः (→पाथुः)

५० ब१ ० ब३ दे२ ९ ते१ cd ० दे२ cdef ०
 -a) दे१ [म] भवश्चैकं, दे१ [म] भवश्चैकं, दे२ [म] भवनेकं,
 नः [म] भवद् एकं (→[म] भवश्चैकं) कारा ० रूप, दे
 ० रूपो दे१० रूपं (→रूपी) -d) दे१ १० एकरूपोय रूपवान्, दे
 एकरूपोय रूपवान् -c) ब३ देवतारूपाद् (→क्षणाच्छ्वेतः), ब३ रक्त
 (→रक्तः) -f) का२ पीतो नीलो, ब३ पीत नील (→पीतो नील)
 गा१ कारा का१ २ ब३ दे२ ५ ७ १० ११ ते१ न१ तस्यान्तः, दे१ तया

मिश्रको वर्णहीनश्च महापाशुपतस्तथा ।
 क्षणाद् भवति रुद्रेन्द्रः क्षणाच्छंभुः प्रभाकरः ॥ ५१
 क्षणाद्वाच्छंकरो विष्णुः क्षणाच्छर्वः पितामहः ।
 ततस्तद्भूततमं दृष्ट्वा शैवादयो गणाः ॥ ५२
 अजानन्त तदैक्येन ब्रह्मविष्णोशमास्करान् ।
 यदाऽमिन्नममन्यन्त देवदेव सदाशिवम् ॥ ५३
 तदा निर्धूतपापस्ते समजायन्त पार्षदाः ।
 तेऽप्येवं धृतपापेषु अमित्रेषु हरीश्वरः ॥ ५४
 प्रीतात्मा विनमौ शंभुः प्रीतिपुक्तोऽब्रवीद् वचः ।
 परितुष्टोऽस्मि वः सर्वे ज्ञानेनानेन सुयताः ॥ ५५

दसू(?) (→क्षणादपि)

५० श्लोकाद् पर दे२ ef द्विरावृत्तम्

५१ ब१ दे२ ० -a) का२ मिश्रको, ब३ मिश्रको, दे१
 मिश्रका (→मिश्रको); शा१ कमहीनाश्च (?) का२ वर्णहीनाश्च
 (→वर्णहीनाश्च) -b) कारा का१ ० दे२ ११ न१ पीता (→पीत)
 -c) दे१० राजेन्द्र (→रुद्रेन्द्र)

५२ ब१ ० -a) का० क्षणास्त, दे१ क्षणाच्च (→क्षणा
 चात्) दे२ क्षणाच्छंभुश्च विष्णुश्च, न१ क्षणाच्छंकरविष्णुश्च -b)
 शा१ कारा का१ ० श्वो, दे१ ५ अर्द्ध, दे२ अपि, ते१ चन्द्र (→धर्व)
 -c) न१ त (→तद्); कारा ततद्भूततमं दृष्ट्वा -d) कारा दत्त
 (→दृष्ट्वा) कारा का१ दे१ ४ ९ ते१ शैवाद्यो, ब३ देवादयो, दे३
 पार्षदायो, दे३ शैवाद्यो (→शैवाद्यो) दे२ ३ गुणा (→गुणा)

५३ -a) दे१-३ ते१ सया (ते१ ०) जानन्त भेदेन, दे४
 सयाजानन्त भवेत्तेन, मुने सयाजानन्त चयेन -b) दे२ ब्रह्मा (→
 ब्रह्म) दे१ विष्णीशशकरम्, दे२ १ विष्णीशशकरम्, दे२ ११ ते१
 विष्णीशशकरम्, दे१ विष्णीशशकरम् (→विष्णीशशकरम्)
 -c) ब३ यथाश्रीमयत्त, दे१ ४ ते१ यथा त्वदेवतामानन्त,
 दे२ ११ न यथाश्रीमयत्त, दे१ सान्निभमिति ते वै, दे२ न१
 यथाश्रीमयत्त -d) दे२ ५ ६ ७ ८ यथाश्रीमयत्त (→यथाश्रीमयत्त)

५४ -b) ब१ समानन्त (→समजायन्त); दे१ पार्षदा
 (?) (→पार्षदा) -c) दे१ ९ प्रवृत्त, ते१ दत्त (→प्रवृत्त) -d)
 कारा त्वमित्रेषु, दे३ मित्रेषु, दे४ मित्रेषु (?) (→मित्रेषु);
 ब३ दे१ ४ ७ ते१ न१ हरीश्वरम् (ब३ ० रा) (→हरीश्वर)

५५ a) दे२ विष्णु (→विष्णो) -b) ब१ प्रीतिपुक्तो,
 ब३ दे१ प्रीतात्मा, दे३ प्रीतिपुक्तो (→प्रीतिपुक्तो) -c) कारा
 वः सर्वान्, दे१ ४ ९ ९ ते१ सर्वान् (→व सर्वे) -d) रा१
 शानेनानेन, दे१ शानेनानेन (→शानेनानेन)

वृणुष्वं वरमानन्त्यं दास्ये वो मनसेषितम् ।
ऊजुस्ते देहि भगवन् वरमस्माकमीश्वर ।
मिन्दहृष्ट्युद्धवं पापं यत्तद् भ्रंशं प्रयातु नः ॥ ५६
पुलस्त्य उवाच ।
यादमित्यन्नवीच्छर्वश्चक्रे निर्धूतकलमपान् ।
संपरिष्पन्नता व्यक्तस्तान् सर्वान् गणयूथपान् ॥ ५७
इति विभुना प्रणतार्तिहरेण

गणपतयो वृषमेघरथेन ।
श्रुतिगदितानुगमेनेव मन्दरं
गिरिमवतस्य समध्ववसन्तम् ॥ ५८
आच्छादितो गिरिवरः प्रमथैर्वनार्भै-
रामाति शुक्लतनु रीश्वरपादजुष्टः ।
नीलाजिनातततनुः शरदभ्रवर्णो
यद्वद् विभाति चलयान् वृषभो हरस्य ॥ ५९ ॥ ६०

इति श्रीवामनपुराणे एकचत्वारिंशोऽध्याय ॥ ४१ ॥

५६ -a) शा। वृणुष्व, ब३ दे। १० वृणुष्व (→वृणुष्व)
शा। का३ वर मा नित्य, कारा का। मां वर नित्य (→वरमा
नित्य) -b) व। दास्ये वा, दे। दास्ये वो, न। दास्यामो (→दास्ये
वो), दे३ मनसीषितम्, वे। यन्मनेषितम् (→मनसेषितम्) -c)
शा। कारा का। २ दे३, १०, ११ वे। चोडु, व। लाचोडु, ब३ ततोडु,
दे३ तं चोडु, न। ततुडु (→ऊजुस्ते), दे३ भयवद् (→भावद्),
दे३ तं चोडुदेव भयवद् -d) दे३ शैला वात्मानिरोधर -e) व। ३
“हृष्ट्यामवेत्”, दे। ४ ७ वे। “हृष्ट्या महत्” (→“हृष्ट्युद्धवं”) -f)
व। ३ यत्तन्नाम, दे। ४ वे। यदाश तत्, दे। मनश्च तत्, दे३ गदनाप,
दे। ११ यत्ताद्भ्रंश, न। यत्त नाश (→यत्तद् भ्रंशं)

॥ कारा ० : शा। दे। ते। न। पुलस्त्य, दे। २ ४ पुलस्त्य
सः, दे३ श्रीपुलस्त्य ।

५७ दे३ ५७ ० इत्यारम्भ अध्यासमाप्ति यावत् नार्ति
-a) दे३ सर्व, दे। सधु, दे३ सर्व (→सर्व) -b) व।
निर्धूत (→निर्धूतं), दे३ चक्रे विगतकलमया -c) शा।
का। २ स (का। स) परि (का। ०यं) व्यापता व्यस्तान् (का।
०य), कारा सपर्यव्यजत व्यक्त, व। सपर्यव्यजताव्यक्त, व३
पर्यव्यजत चाव्यक्त, दे। ३ ५ ७ वे। सपर्य (दे। ०यं) व्यवजताव्यक्त,
दे। १ स परिष्पन्नता व्यक्त (?)

५८-६० ० (३ ५७गा वि) -a) व। वृत्त (→विभुता), वे। हारि
णा (→हरेण) -b) दे। गणपतयो रथमेघरथेन, दे३ ३ वे। गणपतय सह
(योषिण) मेघरथेन, दे। गणपतय सह वृषभस्त्रजेन, न। गणपतय सह
मेघरथेन (स्तेन) -c) शा। का। ३ मुनिर्गता पुनरेवममे (का० ०न्ते),
कारा का। मुनिर्गता पुनरेव रमन्ते, व। श्रुतिगदितानुसाररमन्ते,
व३ श्रुतिगदितानुगमेन रमन्तो, दे। श्रुतिगदितानुगमेन विभुदिविधेन,
दे। श्रुतिगदितानुगमेन हरेण, दे। श्रुतिगदितानुगमेन रमता, दे। १०
श्रुतिगदितानुगमे हरतद्विन्दो, दे। ११ श्रुति गदिता तु गमे (से) हर-

नन्दनो, -d) शा। कारा का। २ व। ३ दे। ४ ७ १० ११ वसन्त (दे। १०
न्त) (→१वसन्तम्) -e) दे३ श्रुतिगदितानुगमेन रमन्तो गिरि-
मवतस्य, दे३ श्रुति गति ता निगमेन विभुता च तन गिरिमवतस्य,
वे। श्रुति गदितानुगमेन विभुतावतेन गिरिमवतस्य, न। श्रुतिगदि
तानुगमेन राग्यतोर्विगतो गिरिद्विन्दवत् समध्ववसन्त, मुवे. श्रुति
गदितानुगमेन विभुतावतसेन गिरिमवतस्य

५९ दे३ ० (३ ५७गा वि) -a) शा। आच्छादित (→आच्छा-
दितो), दे३ गिरिवह (→गिरिवर), व३ प्रमथैर्गणादिभि, दे३ प्रमथै
र्नार्भै (→प्रमथैर्वनार्भै) -b) शा। ०जुष्टम्, व। ०जुष्ट, व३ ०जुष्ट,
दे३ ०जुष्टे, दे। ११ ०जुष्ट, न। ०जुष्ट (→०जुष्ट) -c) कारा नीलाजिनाट्ट-
तनु, का३ वे। नीलाजिनातत तनु, व। नीलाजिनाततनु, दे। ३
नीलाजिनाभ (दे३ ०न) ततनु, दे३ न। नीलाजिनावृततनु (→
नीलाजिनातततनु); दे। ०वर्णा, दे३ ०वर्ण (→०वर्णा), व। ३ स च
वधुवन्त (व३ ०र्ण) (→शरदभ्रवर्णा), दे३ शैलादिनीलाजिनाततनु
सप्तसर्वर्णा -d) व। यद्वद् (→यद्वद्); व। दे३ भवस्य, दे३ रहस्य
(→हरस्य)

मुनिर्गता-दे३ ०, शा। कारा का। २ दे। १० ११ इति श्री
(कारा दे। ११ [श्री]) वामनपुराणे भैरवप्रादुर्भावे, व। ३ दे। वे। न।
इति वामनपुराणे, दे३ ३ ७ इति श्री वामनपुराणे दे३ इति
वामने वरवकाशुरवत्पे, दे३ इति वामन भैरवप्रादुर्भावे अध्याय
नाम-व। ३ दे। ४ ९ वे। ०, शा। कारा का। २ दे३ १० ११ सदा
शिवदर्शन नाम, दे३ ३ मन्दारवेशा, दे३ मन्दापागुप्तपणाधियायमनो
नाम, न। सदाशिवविभूतयो नाम अध्यायसङ्ख्या-शा। व। ३
दे३ ३ ५ ९ १० ० : कारा वृष्टसततितमोऽध्याय, का। ११ ५७ ११,
का३ अध्याय ॥ ५६ ११, दे। द्वाविंशतमोऽध्याय, दे। द्वाविंशोऽध्याय;
दे३ अष्टमाध्याय, दे। ११ ११ ६३ ११, वे। सप्तपट्टिमोऽध्याय, न।
चत्वारिंशोऽध्याय, मुवे. सप्तपट्टिमोऽध्याय ।

पुलस्त्य उवाच ।

६८. १ एतस्मिन्नन्तरे प्राप्तः समं दैव्यैस्तथाऽन्धकः ।
मन्दरं पर्वतश्रेष्ठं प्रमयाश्रितकन्दरम् ॥ १
प्रमया दानवान् दृष्ट्वा चक्रुः किलकिलाध्वनिम् ।

४२

[४२. अथमध्याय खण्डित]

॥२॥ ॥१॥ ॥१॥ पुलस्त्यः, ॥१॥ ॥२॥ ॥१॥ पुलस्त्य उवाच ।

१. -a) दे१ मन्दरं (→मन्दर); व३ दैव्य, दे१ प्राप्ते
(→प्राप्त). -b) दे१.११ सम (म?), दे१ क्व (→सम), व३ प्राप्त,
दे१ दैव्ये (→दैव्य), का१. दे१.११ तदाव्यक्त (→तदाव्यक्त)
-c) दे१ मन्दरं पर्वतं, दे१.११ मन्दराव्यक्त (→मन्दर पर्वत). -d)
॥१॥ का१. व३ २ प्रमयाश्रितं (→प्रमयाश्रितं)

२. ॥१॥. ab ०. -a) दे१.२.४.७.१०-११ प्रमया, दे१
प्रमया (→प्रमया). -b) व३ दे१ ० किल (→किला). -c)
॥१॥ प्रमया, दानवा, दे१ प्रमया (→प्रमया); व३. अश्रितकन्दरा,
व३ चापि संवृद्धा (→चापि संवृद्धा). -d) व३ जम्बु, दे१ जम्बु, दे१
जम्बु, दे१ जम्बु, दे१ जम्बु (→जम्बु); दे१ वृष्य, दे१ वृष्य,
दे१ ११ सूर्या (दे१ ०) सूर्य (→सूर्या). -e) व३ ११ सूर्या (दे१ ०) सूर्य (→सूर्या).

३. -a) दे१ स त्वा, दे१ स वा (→स वा); दे१ नाहो,
दे१ नाहो (→नाहो). -b) व३ ३ दे१.१०-११ रोदसी, दे१ रोदसी
(→रोदसी); ॥१॥ दे१ प्रलयोपमा (दे१ ०), दे१ प्रलेपोपमा, न१
प्रलयोपमा (→प्रलयोपमा). -c) व३ वाममादर्यो, दे१ वापु-
मार्गस्था (→वाममार्गस्था). -d) ॥१॥ का१. व३ ११ विप्र-
नाथो, दे१.५.१ दे१ ११ विप्रनाथो (→विप्रनाथो); ॥१॥ विनायक
(→विनायक).

४. -a) व३ सम्य (०) स्य, दे१ सत्य, दे१ सत्य, दे१ सत्य
सम्यगात् (→सम्यगात्), ॥१॥ दे१ २.४ दे१ सम, दे१ सत्य
(→सत्य). -b) दे१.११ प्रमये (→प्रमये); दे१ अर्षि (→अर्षि)
-c) दे१ पर्वत (→पर्वत). -d) का१. दे१ दार्य (→दार्य);
दे१ वार (→वार), का१. व३, व३ दे१ तत (→तत).

अधोवाच दे१ अधोवाच—

२६२ • ते वृक्षतया ।

आपद्यतेतितां देवां वृक्षं न सन्ति तास्तदा ।

दे शोप्या वृक्षान् देवतो गेहं वृक्षतया ॥

प्रमथाथापि संरब्धा जघ्नुस्तृष्यनेकशः ॥ २
स चावृणोन्महानादो रोदसी प्रलयोपमा ।
शुश्राव वायुमार्गस्थो विप्रराजो विनायकः ॥ ३
समभ्ययात् सुसंकुद्धः प्रमथैरभिसंवृतः ।

आपद्यतेतितां देवां वृक्षं न सन्ति तास्तदा ।
देवा मोक्षयितास्तारि वेतेषा शान्तिगते । [४]
आपद्यतेतितां देवां वृक्षं न सन्ति तास्तदा ।
स सप्त सिद्धिमाप्नोति यथा वेदोक्तो बलि ।
इति श्रीवामनपुराणे श्री श्री विष्णुसंहिते समाप्तं

पुलस्त्य उवाच—

एतन्मया पुण्यतम पुराणं
तुभ्यं तथा नारदकोटितं वै । [८]

श्रुत्वा च कौल्या परया समेता

मत्स्या च विष्णो पदममुर्षित ।

यथा पापानि पूज्यते मृगावास्त्रिपाह्वयात् ।

तथा पुराणध्वजादुत्ताना हि नागान् । [१२]

न तस्य रोषा बाधते न विषं क्षतिं क्षारिणं ।

दूरीरे च कुले ब्रह्मन् यं भृगोति हि कामनं ।

इदं रहस्यं परमं तमोक्तं

न बाध्यमेव हस्तिक्षिप्राक्षे । [१६]

त्रिजल्य निग्राह्यतिरोनता स्ते

सद्वैशाखादत पातक्षे ।

नमो नमः कारयकारण्य

नारदनाममिदं विष्णुसंहिते । [२०]

धीयाङ्गव्यसिपदाचरण

नमोस्तु तद्वै पुरोतमाय ।

हर्षं वेदो नित्यं मनुष्यो हृष्टः भावयता ।

तस्य विष्णुपदोप दराति पुरुरजि । [२४]

वाचराय प्रसातव्योद्वृक्षविष्णुगद ।

वितराज्यं न न कर्तव्यं कुर्वन् यन्नागार्कं ।

विष्णुस्य च पञ्च शृङ्खलं सर्वसाधनाय ।

अमृता रक्षितं विप्रं सर्वसमाधायकम् । [२६]

इति वामनपुराणे पुलस्त्यनारदसंवासे वामनपुराणं समाप्तं

मन्दरं पर्वतश्रेष्ठं ददशे पितरं तथा ॥ ४
प्रणिपत्य तथा भक्त्या वाक्यमाह महेश्वरम् ।
किं तिष्ठसि जगन्नाथ सच्चिष्ठ रणोत्सुकः ॥ ५
ततो विष्णेशवचनाज्जगन्नाथोऽम्बिकां वचः ।
प्राह यास्येऽन्धकं हन्तुं स्येयमेवाग्रमत्तया ॥ ६
ततो गिरिमुता देवं समालिङ्ग्य पुनः पुनः ।
समीक्ष्य सस्नेहहरं प्राह गच्छ जयान्धकम् ॥ ७
ततोऽमरगुरोर्गोरी चन्दनं रोचनाञ्जनम् ।
प्रतिपन्थ सुसंप्रीता पादावेवाम्यवन्दत ॥ ८

गुप्त भवतु । कल्याणमस्तु । सम्मत १८४५ वि० पीपदी
८ भोजवासरे लिखितमिदं पुस्तकं शुभ । भट्ट कृष्णराम जयानन्द तु
पुस्तकं हे प्रादुर्भूते वाडा हे । शुभ भवतु । कल्याणमस्तु श्री ॥

४ श्लोकात्पर दे० पुस्तके १८-२० ब्राह्मत् पाठ (ह. स)

५. -a) कारा तदा (→तया) -b) दे० वाक्यमाह
(→वाक्यमाह) -c) व। तिष्ठति (→तिष्ठसि) दे० ९ °उत्सुक
(→°उत्सुक)

६ -a) दे० १.४.१० विष्णे (दे० १°) श्रवच (→विष्णेश
वचनात्) -b) व। जपनाथ (→जपनाथ) ; दे० १.९.११ [अ]
म्बिका, ते। [अ]म्बिका (?) (→[अ]म्बिका), मुने प्रति (→वच)
-c) दे० १.१०.१० याम (→यास्ये); दे० ११ चिक (?) (→[अ] चक),
दे० ११ हस्ते (→हन्तु) -d) व३ दे० १.१०.१० स्वयमेवां, ते। स्वयाम
वां (→स्वयमेवां)

७ -a) दे० १। स्वता (पा दे) (→मुता) दे० देवी (→देव)
-c) शा। कारा का१ २ सस्नेह वर, व३ दे० १० सस्नेह वर (दे० १०°),
दे० न। स (दे० ह?) स्नेह वच (→सस्नेहहर) दे० ४ ते। मुने
हर समीक्ष्य (दे० ३ तिसीक्ष्य मुने निरोप्य) सस्नेह -d) व३
तयान्धकम्, दे० तयान्धकम्, दे० ११ य वाचकम् (→जयान्धकम्)

८ -a) दे० सम (→सता), शा। का१ °गुरो, दे० ३ ते।
°गुरो, दे० ११ °गुरो (→°गुरो) दे० गौरा, दे० देवी, दे० ११ गौरी
(→गौरी) -b) व। ३ दे० ३ ते। रोचनोऽम्बलम्, दे० ४ वं तयो-
ज्जलम्, दे० रोचन ००, दे० १० रोचनाञ्जव (दे० १०°) (→रोच-
नाञ्जनम्) -c) शा। प्रत्यर्च्यार्वा, कारा का१ प्रत्यर्च्यार्च्य, का२
प्रत्यर्च्यार्च्य, व३ न। प्रतिपन्थ, दे० ४ प्रतिपिष्य, दे० ३ ते। प्रतिप-य,
दे० प्रतिपृष्ट, दे० ११ प्रतिपन्था- (→प्रतिपन्थ), शा। कारा वा१ २
दे० ११ ते। सुसंप्रीता, व। सम प्रीता (→सुसंप्रीता) -d) शा।
वा२ दे० पादावेवाम्यवन्दत, व३ दे० ४.१ ते। पादावेव लवद (दे०

ततो हरः प्राह वचो यशस्यं मालिनीमपि ।
जयां च विजयां चैव जयन्तीं चापराजिताम् ॥ ९
युष्माभिरग्रमत्ताभिः स्थेयं गेहे सुरक्षिते ।
रक्षणीया प्रयत्नेन गिरिपुत्री प्रमादतः ॥ १०
इति संदिश्य ताः सर्वाः समारुह्य वृषं विभुः ।
निर्जगाम गृहात् तटो जयेप्सुः शूलधृम् बली ॥ ११
निर्गच्छतस्तु भवनादीश्वरस्य गणाधिपाः ।
समंतात् परिवार्यैव जयशब्दांश्च चक्रिरे ॥ १२
रणाय निर्गच्छति लोकपाले

वै. ६८.

९) त (दे० ३°ता), दे० ११ पादावेवाम्यवन्दय

९. -a) दे० १। हरे प्राह, दे० (गिरिमुता) हर प्राह (→हर.
प्राह) -b) शा। कारा का१ ३ यशसा, दे० १.५.१० वयस्यां (दे०
°व्य) दे० न। पश्यन्तीं, दे० १० यस्या, दे० ११ यथाय (→यथास्य),
शा। मालिनेपि, दे० १.५.१० मा (दे० म) लिनीमिति, दे० १.१० न।
मालिनीं प्रति (→मालिनीमपि)

१०. न। ०८ ० -a) व३ च प्रमत्ताभिः (→वग्रम-
त्ताभिः) -b) दे० ११ गेहे (→गेहे) दे० °लित, दे० ११ °लितो
(→°लिते) -c) दे० रक्षणी(तया), दे० ११ रक्षणीय (→रक्षणीया)
-d) दे० गिरिपुत्री (→गिरिपुत्री), कारा व३ प्रमादतः, व।
प्रयत्नत (→प्रमादत)

११ -a) न। ता (→ता), न। सर्व (→सर्वा) -b)
दे० न। समारुह्यो (→समारुह्य) व। तत, दे० १.५.१० ते। न। प्रभु
(→विभु) -c) व। गृहात् (→गृहात्), व। ३ दे० १.२.५.१०
ते। न। हट्ट, दे० हट्ट (→गुष्ट) -d) कारा शूलधृम्, दे० १.१०
शूलधृम्, न। ०००० (→शूलधृम्), कारा व३ वशी (→वली);
दे० ४ ते। जयेप्सुते वृष्टतो गणा

११ श्लोकात्पर व। ३ अधिकम्—

263 ६ निवासय कुम्भतटे निजगाम स शुश्रूच ।

[-b) व। (स) वृक्षेण शङ्खेण मानसम्]

१२ -a) व। ३ दे० ४.१ ते। निर्गच्छत स्व (दे० ३° स्व, दे० ३
ते। स्व दे० ४° व) मुने वगच्छतस्य (→निर्गच्छतस्तु) दे० भवनात्
(→भवनात्) -b) दे० ११ गणाधिप (→गणाधिप) -c) शा।
परिवाहेय, व। ३ परिवार्यै (दे० ३° व) व (→परिवार्यै), दे० ४ ते।
समाप्रादा परीवार्य -d) दे० ११ न। शब्द (→शब्दम्)

१३ -a) दे० वलङ्घिनी (→रणाय नि°) -b) दे० ११

८-१३

महेश्वरे शूलधरे महर्षे ।

शुभानि सौम्यानि सुमङ्गलानि

जातानि चिह्नानि जयाय शंभोः ॥ १३

शिवा स्थिता वामतरेऽयं भागे

प्रयाति चाग्रे स्वनमुन्नदन्ती ।

कव्यादसंघाथ तथामिपैपिणः

प्रयान्ति हृष्टास्पृतितासुगर्थे ॥ १४

दक्षिणाङ्गं नखान्तं वै समकम्पत शूलिनः ।

शकुनिश्चापि हारीतो मौनी याति परादुमुखः ॥ १५

निमिच्चानीदृशान् दृष्ट्वा भूतभव्यभयो विभुः ।

शैलादिं ग्राह वचनं सस्मितं शशिशेखरः ॥ १६

हर उवाच ॥

नन्दिन् जयोऽयं मे भावी न कथंचित् पराजयः ।

निमिच्चानीह दृश्यन्ते संभूतानि गणेश्वर ॥ १७

तच्छंशुवचनं श्रुत्वा शैलादिः ग्राह शंकरम् ।

कः संदेहो महादेव यत् त्वं जयसि श्चात्रवान् ॥ १८

इत्येवमुक्त्वा वचनं नन्दी रुद्रगणांस्तथा ।

समादिदेश युद्धाय महापाशुपतैः सह ॥ १९

तेऽभ्येत्य दानवबलं मर्दयन्ति स्म वेगिताः ।

नानाशस्त्रधरा वीरा वृक्षानश्नयो यथा ॥ २०

ते वध्यमाना बलिभिः प्रमथैर्देत्यदानवाः ।

प्रवृत्ताः प्रमथान् हन्तुं कूटमुद्गरपाणयः ॥ २१

महेश्वरं (→महेश्वरे). -०) ब१ दास्तानि, दे१ सोम्यानि, दे१ हृष्टानि (→शुभानि). -१) दे१ तस्य (→संघो); दे१-४) तैः चिह्नानि शसन्ति जयाय तस्य (दे१ १५)

१३. -०) शा१ कारा, दे१ शिव (शा१ १५.) (→शिवा); शा१ कारा का१.३ शिवा, दे१ स्थिता (→स्थिता); ब१ वामतरे त (५१), दे१-३१ तैः वामतरे च, दे१ वामतरेयं, न१ वा१.३ देय (→वामतरेयं) -१) शा१ प्रयान्ति चाग्रं, ब१ प्रत्यङ्गुलं सु- व३ दे१ प्रयात्यग्रेषु- (दे१ १५), दे१ ३ तैः प्रा (दे१ १) यातयागे, दे१ प्रयात्ययागे, दे१ प्रव(या?) चोप्रे, दे१ प्रधानमुखं, दे११ प्रयाति चोप्रे, न१ प्रयात्यनुग्रं (→प्रयाति चाग्रे); शा१ कारा. का१.३ दे१-५. १.०-११ तैः न१ स्व (शा१ दे१ स दे१-४ तैः १५) रमु (शा१ दे१ ४ तैः १५, ब१ १५, ब३ दे१ ५५) नदन्ती (→स्वनमुन्नदन्ती). -०) दे१ नवार् (??) (→अव्यादः) का१ १५, १५, न१ १५, न१ १५ (→अव्यादः); शा१ का१.३ निमिपैपिणो, ब१ निवेति ५ (→निमिपैपिण). -१) न१ दुष्टा (→दृष्टा); ब१ दे१ तु (दे१ १५) पिता मुगायं, दे१ तुपितामिरावै, न तुपितामृषवै (→तुपितामृषवै).

१४. -१) दे१ दक्षिणागन्तं (→दक्षिणाङ्गं) -१) दे१ च (→तः) -०) दे१ धननि (→शकुनि), ब१ चमिन्, दे११ चाति- (→चार्ति) -१) दे१ याति (→याति).

१५. -०) दे१-४ तैः निमित्तमौदृशम् (→निमित्तानौदृशम्), दे१ निमित्तान्यव दृष्ट्वा, न१ निमित्तान्यव दृष्ट्वा -१) दे११ मू(शु)व (→मू(शु)व), ब१ दे१ भवत् (दे१ १५) (→भवत्); ब३ न१ प्रभु (→प्रभु). -०) दे१.६.१ वीलादि (→वीलादि); दे१० विस्मित (→विस्मित).

१६. -०) शा१ कारा. का१.३ दे१-११ हर उवाचः का१ दे१ हर उ; दे१ नीतकृष्टं घना, दे१० हृत्.

१७. -०) का१ [म] य मे भावी, ब१ ह्यभाविनः, ब३ दे१ मेव भावी, दे१ तैः न१ भावि (न१ १५) मेव, दे१ भास्तेऽयं, दे१ मे सम्भावी (→[अ] य मे भावी). -१) ब१ कर्त्तव्य (→न कथंचित्); दे१० पराभव (→पराजय). -०) दे१ हृष्टान्ता (→हृष्टान्ते). -१) ब१ गणेश्वर, दे११ महेश्वर (→गणेश्वर).

१८. ब३. bod ०. -०) ब१ तत्सुत (→संशुवचनं) -०) मुने. कदेहं व (→क सदेहं), ब१ दे१ ०८ देव, दे१ देव पुत्र, दे१ ४ १ तैः देव यत्न (दे१ ५५) (→महादेव). -१) ब१ यत्नं (→यत्न); शा१ कारा शास्त्रवत्, दे१ न१ दानवान् (→शास्त्रवान्); दे१.३ ४ तैः जय से (दे१ तैः सि) शान (दे१ तैः सात्व) वान् बहून्, दे१ शास्त्रवान् जयसे बहून्

१९. ब३. ०. -१) शा१ रुद्रगणा, दे१ न१ रुद्र स्वगणा (दे१ १५) (→रुद्रगणा); ब१ दे१ रुद्र, दे१ बोधे (?), दे११ शवीर (?) (→तथा) -०) दे१ समादिदेश (→समादिदेश). -१) दे१ पाशुपतैः, दे११ पाशुपतैः (→पाशुपतैः).

२०. -०) शा१ तेभ्ये, दे१ तेभ्यो (??), दे१-१०-११ तेभ्येत्य, तैः कथेत्य (→तेभ्येत्य) -१) दे१ ४ विनिपन्ति स्म, दे१ विनिपन्ति ते सः, दे१ विनिपन्तस्य, दे१ मर्दयन्ते स्म, तैः विनिपन्ताश्च (→मर्दयन्ति स्म); दे१-४ १ तैः न१ वेगिन (→वेगिता). -०) ब१ १ शास्त्रधरा वीरा, दे१ १ शास्त्रधरा, १५ वीरा (→शास्त्रधरा वीरा). -१) ब१ सतनुदा (→अनयो), दे१ नया (?) (→यया), दे१ १ नया (दे१ १५) ना (दे१ १५) दानयो यथा.

२१. -१) शा१ कारा. का१.३ ब३ दे१.१०.११ तावन्मानास्तु, ब१ तेऽस्मान्तास्तु, दे१ ते विध्यमाना, दे१.३ ते विध्यमाना, दे१ न१ देवव्यमाना (→ते विध्यमाना) -१) दे१.३ प्रमथे (→प्रमथे). -०) दे१ प्रमथान् (→प्रवृत्ता); ब१ प्रमथान् (→प्रमथान् हन्तुं).

ततोऽम्बरतले देवाः सेन्द्रविष्णुपितामहाः ।
 ससुर्याधिपुरोगास्तु समायाता दिदृक्षुवः ॥ २२
 ततोऽम्बरतले घोषः सस्वनः समजायत ।
 गीतावाधादिसंमिश्रो दुन्दुभीनां कलिप्रिय ॥ २३
 ततः पश्यत्सु देवेषु महापाशुपतादयः ।
 गणास्तद्दानवं सैन्यं जिघांसन्ति स्म कोपिताः ॥ २४
 चतुरङ्गमल दृष्ट्वा हन्यमानं गणेश्वरैः ।
 शोधान्वितस्तुहुण्डस्तु वेगेनाभिससार ह ॥ २५
 आदाय परिघं घोर पट्टोद्धमयसमयम् ।

राजतं राजतेऽस्थर्यमिन्द्रध्वजमिवोच्छ्रितम् ॥ २६
 तं भ्रामयानो बलवान् निजघान रणे गणान् ।
 रुद्राद्याः स्कन्दपर्यन्तास्तेऽभज्यन्त भयातुराः ॥ २७
 तत्प्रभमं बलं दृष्ट्वा गणनाथो विनायकः ।
 समाद्रवत् वेगेन तुहुण्डं दनुपुंगवम् ॥ २८
 आपतन्त गणपतिं दृष्ट्वा दैत्यो दुरात्मवान् ।
 परिघं पातयामास कुम्भपृष्ठे महाघलः ॥ २९
 विनायकस्य तत्कुम्भे परिघं पञ्चमूपणम् ।
 शतधा त्वगमद् ब्रह्मन् मेरोः कूट इवाग्निः ॥ ३० व. ९

२२ दे३ ३ ७ ते। २२ श्लाकमारम्भ २४ ab यावत् ०
 -b) दे३ इन्द्र (→सेन्द्र) न। पुरोगमा (→पितामहा) -c)
 व३ न। च (→तु) व। ससुर्यास्तु पुरोगादि, दे३ ससुर्यास्तु
 पुरोगाश्च -d) दे११ समायाति (→समायाता)

२३ दे३ ३ ७ ते। ० (द. २२ पा वि) -b) व। तुषन,
 व३ अस्वन, दे। सस्वन, न। सुरवन (→सस्वन) -c) व। संमर्का
 (→संमिश्रो) -d) कारा द्रष्टृभीना, दे। दुः भाता (→दुन्दु
 भीना), व। च निस्वन, दे। ४ ३ कलिप्रिय (→कलिप्रिय)

२४ दे३ ३ ७ ते। ab ० (द. २२ पा वि) -c) व। ३
 दे३ ते। तु (→तद्), दे। दानववत् (→दानव सैन्यम्) -d)
 दे। ४ ते। निजघान्ति (दे। ति) रम (ते। स) दे। जिघांसन्ति ज (?)
 (→जिघांसन्ति), शा। स, दे। ४ ते। तु न। * (→रम)

२५ -a) कारा का। २ दे। ३ ४ रङ्ग (→रङ्ग) -b)
 व। ३ दे। ४ ते। न। बध्यमान, दे। मध्यमान, दे। गण्य (य ?) मान
 (→हृष्यमान) दे। ४ तयायक (→गणेश्वर) -c) दे। कोषा
 नित (?) दे। कोष (पा ?) नित, दे। कोशमित्या (→कोषा-
 न्वित), शा। तुकाण्डस्तु, व। ३ दे३ ३ ते। तुदृक्षत्, दे। ४ तु (दे।
 तु) दृष्ट्वा, दे। तुदृक्षत्, दे३ त (?) पिण्डश्च (→तुहुण्डस्तु)
 -d) दे। [अ] तिससार ह, दे। [अ] तिसमाह (→[अ]
 तिसारा ह); दे। वेगादुत्पन्न वीथवाद्,

२४ श्लोकात् पर दे। ab, cd मध्ये अक्षिकम्—

264 * [तत्] परवत् देवे तु महापाशुपतायन (= २४ ab)

२६ -b) शा। कारा का। २ दे३ १० ११ पट्ट (पा। ट्टो ?,
 दे३ ट्ट, दे३ ट्ट, दे३ ट्ट) मदम्, दे३ पट्टदम् ते। पट्टदम् (?),
 न। कुटुर्वयम् (→पट्टोद्वयम्) व३ अयम्भय, न। अयोमय (→अय-
 मयम्) -c) का। दे३ १० राजन्, दे। ४ ते। राज (दे। ञ्य) ते

(→राजन्), शा। राजवीर्यस्य, दे। ४ ते। तस्य हस्तस्य (→राजते-
 त्वर्यम्) -d) शा। इवापितम्, का। २ व३ दे३ १० ११ इवापितम्,
 दे३ ३ ते। इवोद्भूतम् (→इवोच्छ्रितम्) दे३ १० इन्द्रध्वज इवोत्पित

२७ -a) कारा तं भ्रामयानो, दे३ तद्भ्रामयानो (→तं
 भ्रामयानो) -b) व। भ्रुगव् (→गणान्) -c) व। ३ दे। ४ ७
 ते। ह्यारीन् (→रुद्राद्या) व। ३ दे। ४ ते। पर्यन्तात् (→पर्यन्ता)
 -d) दे३ [अ] मज्जन्त (→[अ] मज्जन्त), व। ३ दित्वा, दे। तुद्य
 (→पुरा) न। ते भज्यन्त्यभयातुर (रा ?)

२८ -a) व३ भग्न स्वं, दे३ ३ ते। च भग्न, दे३ प्र (त्य)
 भग्न (→प्रभग्न) -b) दे३ विनायकम् (→विनायक), शा। कारा
 का। २ व। ३ दे३ १० ११ वध्य (शा। कारा ह्य्)मान गणेश्वरा
 (का। २ र.) -c) शा। समाद्रवन्त, का। २ समाद्रवन्त (→समाद्रवन्त)
 -d) शा। नाम्ना (?), व। त कुण्ड, व३ तन्वन्त दे। कुटुल (य ?),
 दे३ विह्वल, दे३ रुद्रश्च, ते। तद्गण्ड (→तुहुण्ड), शा। भवपुङ्गवम्,
 व। दनुनायकम् (→दनुपुङ्गवम्)

२९ -a) दे३ ११ भ्रातृपन्त (→भ्रातृपन्तम्) -b) दे३ ११ (हु)
 द्रव्या (→द्रव्यो) -c) व३ ताडयामास (→पातयामास) -d)
 व३ दे। ४ ७ ते। मध्ये (→गुष्ठ) दे। ४ ९ सु, दे३ ११ बला
 (→बल)

३० -a) का। २ तत्कुम्भ, व३ कुम्भे तत्, दे३ ३ १० ते।
 निपत (→तत्कुम्भे) -b) ते। पञ्चमूपणम् कारा दे३ वयम्नि-
 तम् (→वयम्नूपणम्) -c) का। व। दे। ३ ३ ७ [अ] स्वयम्
 (दे। न्त्वयम्) (?), व। त्वयाम्, दे। [अ] दगमत् (→त्वयाम्),
 -d) व। ३ व३ दे३ ७ ९ ते। न। कूटम्, दे३ कूट (→कूट) न।
 [अ] स्मिन् (→[अ] स्मिन्)

तुहुण्डमूर्दानमयो विभेद ॥ ३६
 हते तुहुण्डे विमुखे च राहौ
 गणेश्वराः श्रोधविषं मृमुक्षवः ।
 पञ्चैककालानलसन्निकाश
 विशन्ति सेनां दनुपुंगवानाम् ॥ ३७
 तां वक्ष्यमानां स्वचमूं समीक्ष्य
 धलिर्वली मारुततुल्यवेगः ।
 गदां समाविध्य जघान मूर्ध्नि
 विनायकं कुम्भतटे करे च ॥ ३८
 कुण्डोदरं भग्नकटिं चकार
 महोदरं शीर्णशिरःकपालम् ।
 कुम्भध्वजं चूर्णितसंधिवन्धं

घटोदरं चोत्तविभक्तसंधिम् ॥ ३९
 गणाधिपास्तान् विमुक्तान् स कृत्वा
 बलान्वितो वीरतरोऽसुरेन्द्रः ।
 समभ्यधावत् त्वरितो निहन्तुं
 गणेश्वरान् स्कन्दविशाखमुत्थान् ॥ ४०
 तमापतन्तं भगवान् समीक्ष्य
 महेश्वरः श्रेष्ठतमं गणानाम् ।
 शैलादिमामन्त्र्य वचो वभाषे
 गच्छस्व दैत्यान् जहि वीर युद्धे ॥ ४१
 इत्येवमुक्तो वृषभध्वजेन
 वज्रं समादाय शिलादसूनुः ।
 बलिं समभ्येत्य जघान मूर्ध्नि

वै. ६८

धर्तमयो * * *

३७ न। 'हते.....तु' खण्डितम्. -a) व। ३ तु कुण्डे, ते। सपण्डे (→तुहुण्डे); दे। विमुखे (→विमुखे); दे। ३ ते। तु, दे। ७ च (→च); दे। राहौ (तु) (→राहौ). -b) शा। ३ गणेश्वर. (→गणेश्वर); व। १ वक्ष (→विष). -c) शा। वारा. का। २ व। ३ दे। १० ११ न। पञ्चैव, दे। यत्नैव (→पञ्चैक). -d) शा। वारा. का। २ व। ३ विनायक (का२ 'मते'), दे। ७ ११ विष्यन्ति (→विशन्ति), शा। वनुं (→दनुं)

३७ श्लोके दे। १ 'कोष' इत्यनन्तरं ३६ श्लोकस्य द्वितीयपाद - 'गणाधिप राहुर्योत्सवर्जं पुनरुच्यते'.

३८ -a) शा। वारा. का। २ दे। ४ ते, दे। ३ ता (?), दे। ११ ना (? (→ता); शा। वारा. का। २ दे। १० ११ हृष्यमाना, व। ३ वक्ष्यमान (→वक्ष्यमाना); दे। ११ न। च (→स्व-); दे। ९ १० निरोक्ष्य (→समीक्ष्य); व। तद्वक्ष्यमान स्वबल विलक्ष्य. -b) दे। ३ बल (→बलि); दे। ४ ७ मारुतवेगुल्य, न। स्पर्शानुल्यवेग (→मारुततुल्यवेग) -c) दे। ३ क * (?) (→सपां), व। समाज-धान, दे। निजघान मूर्ध्नि, न। जघा स मूर्ध्नि (→जघान मूर्ध्नि). -d) शा। वारा. का। २ दे। ७ १० ११ 'तले, दे। ४ ते। 'कटे' (→'तटे'); दे। ३ क * * * दे। ७ ना विभेद (→करे च).

३९. -a) वारा. का। ३ दे। ९ १० ११ कुम्भोदर, व। * * * दरं (→कुण्डोदर); दे। ४ ७ ते। भग्नकर, दे। ९ भग्नकर (→भग्नकटि); दे। २ ५ ७ ९ ते। महोदर (→चकार) -b) शा। महोव (व ?) रं, दे। ७ मुक्षेति (→महोदर); व। वामशिर- दे। ११ शीर्णशिरं

(→शीर्णशिर), दे। ५ शीर्ण शिर * * * कपालम्, दे। ३ ते। शीर्ण शिरस्कन्धमहाकपालम्. -c) वारा. का। २ दे। ३ ५ ९ १० पूजित (→पूजित); दे। १ सविद्य (→सन्निवन्ध) -d) शा। घटोदरं, वारा. का। २ घटोदरं, दे। ७ पटादर, दे। १० वटोदर (→घटोदर); शा। वारा. का। २ दे। ७ १० ११ बापि (दे। ३ 'सि) विभिन्नसन्धिम् (दे। ११ 'विषय'), व। ३ दे। ४ ते। चोत्तविभक्तसन्धिम् (दे। ३ ते। 'न्धि') (→चोत्तविभक्तसन्धिम्).

४०. -a) शा। दे। ३ ४ १० न। गणाधिपा (→गणाधिपावः); व। सङ्ख्या, दे। २ तु हुत्वा, दे। ३ तु हुत्वा, दे। ४ ते। मुञ्जत्वा, व। च कृत्वा, मुने तु हृत्वा (→सं कृत्वा) -b) दे। वीरवर, दे। वीरभय, दे। ९ वीरतर (→वीरतर), व। दे। ९ सुरेन्द्र (→[अ]सुरेन्द्र). -c) शा। समभ्यधावत्, व। ३ समभ्यधावत्, दे। ३ ४ समेत्य धावत् (दे। १ 'वत्'), दे। समभ्यधावत् (?), ते। समन्धावत् (→समभ्यधावत्). -d) शा। विशाखमुत्थान्, का। २ विशाखमुत्थान्, दे। ३ विशाख-मुत्थान् (→विशाखमुत्थान्); दे। ७ गणेश्वरान् शाखविशाख-मुत्थान्.

४१. न। 'पौष्य....' खण्डितम्. -b) व। श्रेष्ठतर (→श्रेष्ठतम), -c) व। दे। ९ तदा, दे। ३ तदा, दे। ११ तत (→वच) -d) शा। गच्छसु (?), दे। १ स्व गच्छस्व (→गच्छस्व), व। ३ दे। ४ ९ १० ते। दैत्य (→दैत्यान्); व। युद्धे, दे। ३ युद्धे, दे। ५ ११ सभ्ये, दे। ७ युद्ध (→युद्धे).

४२. -a) वारा. का। २ व। ३ दे। ३ लते, दे। ११ मुक्षे (→उत्ते); दे। ११ (इ) वृषम् (→वृषम्). -b) दे। २ ३ ७ ते। वज्रं (→वज्र); शा। का। २ शिलाद (का। १ 'दि) तुलाम (का। १ 'मम्'), दे।

ततो हत स्वं तनय निरीक्ष्य
हस्ती तदा नन्दिनमाजगाम ।
प्रगृह्य बाणासनमुग्रवेग
निभेद बाणैर्मदपण्डकल्पैः ॥ ४९
गणान् सनन्दीन् वृषभश्चजास्तान्
धाराभिरैवाम्बुधरास्तु शैलान् ।
ते छाद्यमानासुरबाणजालै
विनायकाद्या बलिनोऽपि धीराः ।
सिंहप्रशुन्ना वृषभा ययैव
भयातुरा दुद्रुविरे समन्तात् ॥ ५०

४९ -a) दे१ ३ स्व, दे११ स्वे (->स्व) -b) शा१ नाम
(ग ?) (->हस्ती) -c) शा१ बाणानमु (?) का२ बाणासुर
ब३ बाण समु दे१ बागा २७, दे२ ४ बाणासनि दे३ बागान्वित
दे११ घातावन न१ वेगै शत (->बाणासन) ब१ 'वेगै' न१ 'वेगान्'
(->'वेगम्')

४९ श्लोके दे१० पुस्तके टीकाकरणे निरीक्ष्य इत्यनतर
अधिकम्—हस्ती नाम दुर्गैवपिता कोऽपि दानव

५० -a) का१ २ ब१ दे१ ४ १० ११ नन्दी (->नन्दी)
कारा स वृषभजास्तान् दे२ वृषभश्चजास्तान्, दे१ सवृषभश्चजा
स्तान्, दे१० वृषभश्चजास्तान्, दे११ वृषभश्चजास्तान् (->वृषभश्चजा
स्तान्) दे२ गणान् सनन्दि स वृषभश्चजानुण -b) दे३ ९ धरामि
(->धारामि) का१ 'धर + 'धरा' ब१ ३ दे१ ९ ११ न१ 'धर'
दे२ 'धरान्' दे३ 'धरा' (->'धरा') ब१ ९ तु वेगात दे१ सुशैलान्,
दे३ ३ तु शलम्, दे३ इय शैलम् (->तु शैलान्) -c) दे२ छेद्यमाणा
दे११ छद्यमाना (->छाद्यमाना) दे१ ४ ते१ दनुवाणजा (दे२ 'ना'
न१ दे२ १० परवाणजालै, दे१ ९ गुरवाण (दे२ 'ल') जालै (दे१ 'ले')
दे११ वरवाणजालै (->गुरवाणजालै) -d) दे२ विराधकाया
(->विनायकाद्या) दे३ बलिनोप ('य?'), दे१ बलिनोप दे११ बलि
नेऽपि (->बलितोपि) ब३ धीरा दे२ 'धीरा' दे३ धीर (->धीरा)
-e) दे१ ययैव (->ययैव) -f) दे२ विद्रुविरे (->दुद्रुविरे)

५० श्लोकस्य a b मध्ये कारा अधिकम्—

266 * सहायमास शर्महोत्रः
विश्वोत्तरिणः पितृपितृधारे

५१ -a) शा१ का२ परामुत्तान् दे२ परत्तरान्, दे३
परत्तरान्, ते१ पराजितान् (->परामुत्तान्) ब१ ३ दे१ ४ १
ते१ श्रेय (->वीर्य) दे१ कुमार (->कुमार) -b) दे१ ४ ते१
शक्ति, दे१० शक्ता (->शक्त्या); शा१ कारा का- प्रस (कारा 'प')
* त्कान्, ब१ विजिह्वान्, ब३ विजिह्वान्, दे१ ३ ते१ निशाताम्, दे२ नि-
ताम् (?), दे२ [अ] द्रुम्दकान्, दे१० द्रुम्दकान् (का?) न (->वृष

पराङ्मुखान् वीक्ष्य गणान् कुमारः
शक्त्या प्रपत्कानथ वारयित्वा ।
तूर्णं समन्वेत्य रिपु समीक्ष्य
प्रगृह्य शक्त्या हृदये विभेद ॥ ५१
अश्विनिभिन्नहृदयो हस्ती भूम्या पपात ह ।
ममार चारिषृतना जाता भूय पराङ्मुखी ॥ ५२
अमरारिबल दृष्ट्वा भग्न क्रुद्धा गणेश्वराः ।
पुस्तो नन्दिन कृत्वा जिघासन्ति स्म दानवान् ॥ ५३
ते वध्यमानाः प्रमयैर्दंष्ट्राधापि पराङ्मुखाः ।
भूयो निवृत्ता बलिनः कार्त्तस्वरपुरोगमाः ॥ ५४

(कात्) दे१ ४ ११ ते१ वा (दे११ वा) रयित्वा (->वारयित्वा) -c)
ब१ हन्तु, ब३ पूर्ण (->तूर्ण) ब१ ३ रिपु करेण दे२ रिपुग्यवेनु
(->रिपु समीक्ष्य) दे३ ते१ तूर्णं समन्वेत्य रिपुजनेषु दे२ न१ तूर्णं
तु पत्वा सुरपुङ्गवेषु -d) दे२ प्रगृह्य (->प्रगृह्य) ब१ ३ दे१ ४ १ ९
ते१ शक्ति (->शक्त्या) दे३ ३ ५ ते१ हृदय (->हृदये) ते१ प्रभेद
(->विभेद)

५२ -a) दे१ ४ शक्त्या (->शक्ति) शा१ 'हृदये' (->'हृद
ये') -b) ब१ हस्ति, दे१ हस्ता (->हस्ती) -c) ब१ कुमार ब३
दे१ ३ ते१ समरे (->भगमार) ब१ ३ दे१ ४ ते१ चापि (->चारि)
शा१ प्रसना, ब१ पुत्ता दे१ प्रतना (->पुत्तना); दे२ पतिव हस्तिन
रुद्धा न१ स चामरारिपुत्तना -d) शा१ यातोभूय, कारा का१ २
याताभूत्ता ब१ ३ न१ भूयो जाता, दे२ याता भूय, दे१ जात (ता?)
भूय (->जाता भूय) दे१ पराङ्मुखीना न१ पराङ्मुख
(->पराङ्मुखी) दे१ ४ ते१ मन्वेतो दनुपुङ्गव, दे२ दानवाश्च
प्रुद्भु

५३ -a) शा१ कारा का१ २ अम(कार 'यु')रागां
गण ब१ दे१ ९ समरपतिबल ब३ समरपतिबल दे१ ४ ते१
समरपतिगण, दे२ अमरारिगण, दे१० ११ अमरारि गण (->अम
रारिबल) -b) दे२ लग्न दे२ भग्न (->भग्न) शा१ वारा
का१ २ क्रुद्धा ब३ दृष्टा न१ क्रुद्ध (->क्रुद्धा) कारा का २ गले
श्वर (->गलेश्वरा) -c) ब३ दृष्टा (->क्रुद्धा) -d) भुवे
जिघासन्ता (->जिघासन्ति) शा१ सदानवान्, ब३ सुदानवान्, दे१
म दानवा भुवे व दानवान् (->स्य दानवान्)

५४ -a) शा१ कारा का१ २ दे२ १०-११ हयमाना दे१
वध्यमान (->वध्यमाना) दे३ प्रययै (->प्रमयै) -b) शा१
कारा का- ब३ दे१० ११ स्वपि, ब१ त्वति दे२ स्वपि, दे१ घातन्, न१
पेत (->घापि) -c) दे२ ११ [अ] विनाशते (दे११ 'ता')
(->निवृत्ता) -d) शा१ कान्तसुर (->कर्त्तस्वर?) दे१ कियन्ता
पुरोगमा, दे२ ३ ते१ कुवन्ताश्च पुरोगमा

५४ तान् निवृत्तान् समीक्ष्यैव क्रोधदीप्तेक्षणः श्वसन् ।
नन्दिपेणो व्याघ्रमुखो निवृत्तश्चापि वेगवान् ॥ ५५
तस्मिन् निवृत्ते गणपे पट्टिशाग्ररे तदा ।
कार्तस्वरो निवृत्ते गदामादाय नारद ॥ ५६
तमापतन्तं ज्वलनप्रकाशं
गणः समीक्ष्यैव महासुरेन्द्रम् ।
तं पट्टिशं भ्राम्य जघान मूर्ध्नि
कार्तस्वरं विस्वरमुज्ज्वलन्तम् ॥ ५७
तस्मिन् हते भ्रातरि मातुलेये
पाशं समाविष्य तुरंगमन्धरः ।

वयन्ध वीरः सह पट्टिशेन
गणेश्वरं चाप्यथ नन्दिपेणम् ॥ ५८
नन्दिपेणं तथा बद्धं समीक्ष्य बलिनां वरः ।
विशाखः कुपितोऽभ्येत्य शक्तिपाणिरवस्थितः ॥ ५९
तं दृष्ट्वा बलिनां श्रेष्ठः पाशपाणिरयःशिराः ।
संयोधयामास बली विशाखं कुक्कुटध्वजम् ॥ ६०
विशाखं संनिरुद्धं वै दृष्ट्वाऽयःशिरसा रणे ।
शासश्च नैगमेयश्च तूर्णमाद्रवतां रिपुम् ॥ ६१
एकतो नैगमेयेन भिन्नः शक्त्या त्वयःशिराः ।
एकतश्चैव शाखेन विशाखप्रियकाम्यया ॥ ६२

५५. दे५. d ○. -१) दे१ समीक्ष्यैव (→समीक्ष्यैव).
-b) ब३ *क्षणः (→क्षणः); दे१ कोषसरत्नलोचनः. -०) शा१
नन्दिपेणो, ब१.३ नन्दिपेणो, दे३ * वरणो, दे१ नन्दोदेवो, दे११
नन्दिपेणै (?) (→नन्दिपेणो), शा१ व्याघ्र (म ?) मुखो, ब३
नरम्बाय, दे३ व्याघ्रमुखो, दे१ नरम्बायो (→व्याघ्रमुखो). -d)
कारा. न१ बाति- (→चापि)

५६. न१ 'स्वर.....गदा' खण्डितम्. -b) कारा.
का१ २ दे१.९ न१ पट्टि (दे१ न१ दृ०) सा (न१ ०या) प्रकटे, दे२ पट्टि-
शाग्रकटे, दे१ पट्टिशाग्रकर, दे११ परिशाग्रकरे (→पट्टिशाग्रकरे); ब१ ३
न१ तथा (→तथा). -०) शा१ का१ ब३ कार्तस्वरे, दे२ दे१ कान्त-
म्बर. (→कार्तस्वर); शा१ का१ २ निवृत्ते च, कारा. निवृत्तोभूत्,
ब१ दे३ [अ] पि निवृत्तो, दे२ [अ] पि निवृत्ते; दे१ निवृत्तोऽग्री
(→निवृत्ते). -d) दे१ वीर्यवान् (→नारद).

५७. -b) शा१ कारा. का१ २ ब१.३ दे३.१०-११ तत, दे१
गणा (→गण); ब१.३ दे११ नरेन्द्र (→सुरेन्द्रम्). -०) शा१ कारा
का१ २ ब३ दे३ पट्टि (दे३ दृ०) स (→पट्टि), दे२ धाम्य (→भ्राम्य).
-d) शा१ ब१ ३ दे१.३ कान्तै, दे११ (त) कार्तं (→कार्तं); दे१
कर्तस्वर (→कार्तस्वर)

*५८. दे५. d. असत्यम्. -a) दे५ 'ससित' (→भ्रातरि); दे३
मातुलेय, न१ मातुलेय (→मातुलेये) -b) ब३ प्राग, न१ पां
(→प्राप), ब३ समये * (?) , दे१० समाज्य, न१ समा * *
(→समाविष्य); न१ गुर * (→गुरङ्ग-), कारा. *न्धर दे३.३ दे१
'नप्यज', दे३ * * * , न१ कन्द * (→*न्धर); दे३ गुरङ्गम स
(→गुरगन्धर). -०) न१ 'बबन्ध यीट' खण्डितम्, दे१ वारः,
दे२ १-७ दे१ वीर (→वीर); कारा. का१ ब३ न१ सह पट्टि
(न१ दृ०) वेन, दे३ वरदृष्टिगतं, दे११ सह्यादिवेण (→सह्यदृष्टेन).

-d) कारा. तमय, दे३ बाप्यय (→चाप्यय); ब१.३ दे१ नन्दिपेणं,
दे३ नन्दियेण (→नन्दिपेणम्).

५९. दे३ ० 'कुपितो' इत्याख्यम् दे३ d 'विशाख' यावन्नास्ति
(द. घं). -a) ब१.३ दे१ नन्दिपेण, दे३ नन्दिपेण, दे३ नन्दोपेणं, दे३
* * * * (→नन्दिपेण); शा१ कारा. ब१.३ ब१ दे३.१०-११ तदा
(→तथा). -०) दे३ दे१ रिपय, दे३ विशाख (→विशाख). -d)
का१ दे१ ३-४ दे१ उपस्थित, ब३ इत्येत, दे३ भय-शिरा, दे१ उप-
स्थित, दे३ अपस्थित (→प्रस्थित)

६०. दे३. a ○ दे३. abc ○ (द. ५६ पा. वि.). -a)
दे१.४ बलिना- (→बलिना). दे१.७ श्रेष्ठ (→श्रेष्ठ) -b) शा१ * *
पाणि. कारा. खड्गपाणि, का१ शक्तिपाणि, ब३ दे१ प्रासपाणि,
दे२ * * * * , दे१ प्रासपाणि (→पासपाणि); ब३ भय वरः,
दे१ भय शिर, दे१ उपस्थित. (→भय शिरा) -०) शा१ का१ दे१
स (→सं-); शा१ का१ बलि, ब१ दे३ बलि (→बली). -d) न१ कु
*र (→विशाखं).

६१. दे५. d ○. -a) का१ विशाखे (→विशाख), दे३
तसिं (→सतिं). -b) दे१ ४ दे१ रणे दृष्टा गणोत्तमा, दे३ दृष्टा
बलिना शिरसा रणे -०) दे३ शाखा (→शाख); ब३ नैगमधैव,
दे१ नैगमेयश्च (→नैगमेयश्च). -d) ब१ हनुमाद्रवत, ब३ दे११
तूर्णमाद्रवत, दे१-४ दे१ तूर्णं दु (दे३ ०) द्रुतु, न१ सभाद्रत
(व ?) त स (→तूर्णमाद्रवता), दे१ गुर, दे१ रिपुद (→रिपुद)

६२. दे३. a ○. -a) दे३ न१ नैगमेयेण, दे३.४ नैगमेये
(दे३ ०) ण, दे३ नैकसायेन (→नैगमेयेन). -b) ब३ दे१-३ दे१
भग्न (→भिन्न); दे३ * * * * (→भिन्न सत्त्वा); शा१ त्वयां, ब३
त्वयां, दे१.५ भय, दे३ भयं (→त्वयं). -d) दे१ * * *
(→भियं).

स त्रिभिः शंकरसुतैः पीड्यमानो जहौ रणम् ।
ते ग्रामाः शम्बरं तूर्णं प्रेक्ष्यमाणा गणेश्वराः ॥ ६३
पाशं शक्त्या समाहृत्य चतुर्भिः शंकरात्मजैः ।
जगाम विलयं तूर्णमाकाशादिव भूतलम् ॥ ६४
पाशे निराश्रवां धाते शम्बरः कातरैर्युगैः ।

दिशोऽथ भेजे देवपै कुमारः सैन्यमर्दयत् ॥ ६५
तैर्विध्यमाना पृथना महर्षे
सदानवी रुद्रसुतैर्गणैश्च ।
विपण्णरूपा भयविह्वलाङ्गी
जगाम शुक्रं शरणं भयार्ता ॥ ६६

इति श्रीवामनपुराणे द्विचत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४२ ॥

४३

पुलस्त्य उवाच ॥
ततः स्वसैन्यालक्ष्य निहतं प्रमथैरथ ।

अन्धकोऽभ्येत्य शुक्रं तु इदं वचनमब्रवीत् ॥ १
भगवंस्त्वां समाश्रित्य वयं पाशाम् देवताः ।

६३. दे. ०. ०. -a) ब। दे। स पत्रिभिः, दे० त पत्रिभि
(→त त्रिभिः); ब। शङ्करसुतैः, दे० शङ्कसुतैः (→शङ्करसुतैः)
-b) दे। रण जहौ, दे. ०००० (→जहौ रणम्). -c) दे० ते
प्राप्य, दे। ४ ते। सम्प्राप्य, दे० त प्राप्य (→ते प्राप्ताः); दे० शम्बर
दे। शङ्कर (→शम्बरः); ब। हन्तु (→हृत्). -d) वारा. प्रोक्ष्य-
माणा, ब। दे।-४ ते। रत मा (दे। धोमा) हि, ब३ दे० १०-१० न। र
(दे० त ?) क्षमाणा (दे० १०) (→प्रेक्ष्यमाणा); दे।-४ ९-११ दे।
न। गणेश्वरात्, दे० गणेश्वरात् (→गणेश्वराः).

६४ -a) ब३ दे० १०-११ प्राशं (→पाशं). -c) ब। विनय,
दे० ३ ते। निलय (→विलयः); ब। हन्तुं (→तूर्णं). -d) वारा.
काश. जगि (→हवः); वारा. वारा. ब। २ भूतये, दे० ०००
(→भूततम).

६५. दे. १. ०. -a) दे। निराहते००, दे० निराहते
पाशं, दे० १ ते। निराहते धाते, दे० निराहतायां वे, मुने. निरुते
धाते च (→निराहतां धाते). -b) दे। कातरैर्युगैः (→कातरैर्युगैः).
-c) दे० ३ गिराव (→दिशोऽथ). -d) दे। कुमार (→कुमारः);
वारा. ब। शङ्कराय, ब३ शङ्कराय, दे। ३.३-१०-१० न। शङ्कराय, वे।
शङ्कराय (→शङ्कराय).

६६. दे. ०. ०. -a) दे।-४ वे। ता, दे० ते (→तैः);
न। सा वध्यमाना ०००. -b) वारा. वारा. ब। ३ दे० ११
साश्वरं, ब। दे।-४.१० त दानव, दे० १० गुह्यनवा (→गुह्यनवाः);
ब३ दे० १० न। शङ्करं, दे।-४ वे। शङ्करं, दे. शङ्कसुतैः, दे० ११
शङ्करं तु (→शङ्कसुतैः); ब३ दे० न। शङ्करं, दे० १० शङ्करं (→शङ्करं);
दे० ११ ०००००० गणैश्च. -c) दे।-४ वे। विनयं, दे० विनयं,
दे० ११ विनयं (→विनयः); दे० विद्वत्ताङ्गा (→विद्वत्ताङ्गा).
-d) दे० मुषक, दे० मुषक (→मुषक).

पुष्पिना—वारा. वारा. ब। दे० १०-११ न। इति (दे० [इति])
थी (वारा. दे० ११ [थी]) वामनपुराणे भैरवप्राकृति, ब। ३ ब। ३
दे। ३-१ दे। इति थी (ब। ३ दे। ३ [थी]) वामनपुराणे, दे। इति
वामनपुराणे शङ्करावतारवर्षे, मुने. इति थी वामनपुराणे पुलस्त्य-
नारायणदे अर्ध्यायनाम—ब। ३ दे।-४ वे। न। ०, वारा. ब।
दे० ११ दैत्यतेनामङ्गा, वारा. दे० १० दैत्यतेनामङ्गा नाम, ब। २
दैत्यवैद्यमङ्गा, दे० ३ दैत्यराज्य, दे० गणनायदानवकुलं नाम,
मुने. दैत्यराज्यो नाम. अर्ध्यायसंख्या—वारा. ब३ दे० ३-३ ०,
वारा. नवतप्ततितमोऽध्याय, ब। ११५६११, ब। ११५७११, ब।
नवतप्ततितमोऽध्याय, दे० १५ नवतप्तितमोऽध्याय, दे० नवतप्तितमोऽध्याय, दे०
चत्वारिंशोऽध्याय, दे० ११५६११, दे० ११५७११, वे। षष्ठपठितमोऽध्याय,
न। एकचत्वारिंशोऽध्याय, मुने. षष्ठपठितमोऽध्याय.

४३

[ब३. भयमप्यायो नास्ति; दे० १० इतिशब्दस्य २१ पर्वनां
तथा दे० वे। १० इतिशब्दस्य ३३ पर्वनां ०.]

छे दे० ०, वारा. दे० वे। न। पुनस्तव, ब। शङ्कर उवाच,
दे।-४ पुनस्तव ।

धत परं मुने. पुनस्तव धातवम्
267५ ततः बुजम्भ व यमानय गते हते च धीम्ये प्रवर्धमंशारव ।
नस्तोऽप्यकोम्येयं मुने व युक्तमिदं वचः साधुनयस्तत्रावोत् ॥

१ ब। ३ दे। ३-१ वे। ० -a) वारा. मुनेर्व (→स्व
धैर्व); दे० तत धीयं ध्यानाय, दे० ततश्च धीयं विगत, न। ततश्च
धीयं धर्ष हि -b) दे० शङ्कर, न। शङ्कर (→निहर्तुः). -c)
दे० शङ्कर (→अर्ध्यायनाम), दे। धं मुने, दे० १० मुनें स
(→मुनें तु).

२ ब। ३ दे० ३-१. ३. ३. ०, दे० d. ०. -a) दे० न।

६६. २ अधान्यानपि विप्रपे गन्धर्वसुरकिन्नरान् ॥ २
तदियं पश्य भगवन् मया गुप्ता वरुविनी ।
अनाद्येव यथा नारी प्रमथैरपि काल्यते ॥ ३
कुञ्जम्भायाश्च निहता आतरो मम भार्गव ।
अक्षयाः प्रमथाधामी कुरुक्षेत्रफलं यथा ॥ ४
तस्मात् कुरुष्व श्रेयो नो न जीयेम यथा परैः ।
जयेम च परान् युद्धे तथा त्वं कर्तुमर्हसि ॥ ५
शुनोऽन्धकषच. श्रुत्वा सान्त्वयन् परमाद्भुतम् ।

वचनं ग्राह देवपे श्रद्धार्थिर्दानवेधरम् ।
त्वद्धितार्थं यतिभ्यामि करिष्यामि तव प्रियम् ॥ ६
इत्येषमुक्त्वा वचनं विद्यां संजीवनीं कविः ।
आचर्त्तयामास तदा विधानेन शचिवतः ॥ ७
तस्यामावर्त्यमानायां विद्यायामसुरेश्वराः ।
ये हताः प्रथमं युद्धे दानवास्ते समुत्थिताः ॥ ८
कुञ्जम्भादिषु दैत्येषु भूय एवोत्थितेष्वथ ।
युद्धायाम्यागतेष्वेव नन्दी शंकरमन्त्रवीत् ॥ ९

भगवन्तः, दे१। भगवत्त्वा (→भगवत्त्वा) -b) शा। वारा वा। २
वक्ष्यामि, दे। बाधा स (→आधाम्); दे१ देवतान्, न। दैवतान्
(→देवता) -c) शा। वारा वा। २ दे। तयाम्यान्, दे० दे।
अधाम्य (→अधाम्यान्); दे। १० देवपे (→विप्रपे), न। अन्यानपि
च विप्रपे, -d) वा। दे१०-११ गन्धर्वान् (→गन्धर्व); दे१-३ विप्रपे;
दे। किन्नरात् (→किन्नरान्); न। मन्त्रार्थानुरूपिन्नरान्
२ श्लोकानन्तरं दे२ १ अधिवम्—

208 • अन्तुःप्रास्तया गुह्यमप्यो वाक्यमञ्जवीत.

[दे२ सदा (→तथा); दे१ वचन (→वाक्य)]

३ -a) वा। सदीय, दे१-४ ते। सदिमा, दे३ न। तदि
(→तदिय); वा। दे३ १० भगवान्, दे३ भवन (→भगवत्) -b)
वा। दे१ १ न। मम, दे३ सम्य (मा ?), दे३ सव, दे३-१० ११ समा
(→मया) वा। दे३ ३ ते। गुप्ता, देॣ-युता (→गुप्ता), देॣ-४ ते।
विनी (दे। ३) (→विनी) -c) दे१० अनाद्येव (→अनादेव)
-d) वा। दे३ प्रथमे (→प्रमथे); दे३-म]य (→-अ]यि),
का। श्रुतीयादवत्, +बल्यते, वा। दे२ ३ ते। कल्प (का० दे३ ते।
ल्य) ते, दे३ न। बाध्यते (→काल्यते)

४ -c) शा। वारा वा। अक्षया (→अक्षया) वा। [आ]
सीत्, दे। -अ]वत् (→-अ]वी); वा। अक्षया प्रमथामय,
दे। अस्तव्याता ते प्रमथा, दे३ १ ते। अस्तव्याता प्रमथारते -d)
शा। वारा का। १ क्षेत्र (→क्षेत्र), शा। न। तथा (→यथा)

५ -a) कारा न श्रेयो, दे। २ ४ मन्त्रेयो, दे३ • तथा,
दे३ श्रेयोना, दे३ यक्ष्यो, मुने च तथा (→श्रेयो नो), वा। एषा कुरु
शुभ श्रद्ध, ते। तपसा कुरुष्व मन्त्रयो -b) शा। का। दे३ नो जीयेम,
कारा न जीयेम, का३ दे३ ते। नो जीयेम, वा। न जीयेत, दे। नो
जायते (म), दे। नो जीयेम, दे१ लजीयेमे (→न जीयेम) वा। ०परं
(→०परं), दे३ यथा न शायते परं. -c) वा। यमेन (→यमेम),
वा। दे३ यथा (→यथा), दे। जीयेम च परान् युद्धे (१) -d) दे३
यथा (→तथा); दे३ मन्त्र (→मन्त्र)

२ एवोत्थितः अधिवम्—दे३ २ युत्सव उ, दे३ युत्सव उवाच
ते। युत्सव .

६ -a) वा। ३ दे३ सतीम्ब (→सुबोम्ब) -b)
शा। वा। वा। दान्त्वयन्, दे३ सारवत् (→सारवत्), वा। परमाद्भुत,
दे३ ३ परमो गुह (→परमाद्भुतम्) -c) दे३ वदन (→वचन);
वा। विप्रपे, वा। दक्षय (→देवपे) -d) वा। ३ विप्रपि, देॣ-४
ते। ह्यंयन्, दे। मर्षि, (→मर्षि) -e) वा। ३ दे। ३ ११ ते।
तद्धि तीर्थ (वा। दे। तीर्थ) (→तद्धितार्थ); वा। ३ देॣ-४ ते। नमि
प्यामि, न। करिष्यामि (→यतिष्यामि), दे३ तथा कार्यं करिष्यामि
-f) वा। न। वीर (न। १२) कार्यं तव (न। १३) प्रियम्

७ -a) दे३ १ न। एवमुक्त्वा (दे३ तु) (→स्त्वेषमुक्त्वा)
-b) वा। कवे (→अवि) -c) दे३ अवर्त्त (→प्रावर्त्त), देॣ
तथा (→तथा) -d) दे३ विधिस्तु- (→विधानेन)

८ -a) वा। ३ दे३ १ १० ते। न। प्रावर्त्त (→प्रावर्त्त)
-b) वा। दे३ १ ते। अनुश्रेय (दे३ १२ ते। १२) दे३ सुत •
(→अनुश्रेय) -c) कारा वा। दे३ १ १ १० न। ते। प्रमथै, वा।
प्रथमे (→प्रथम) -d) वा। ३ दे३ १ १ १० ते। तं च सर्व (→दान
वास्ते) वा। समुत्थिता, दे३ समुत्थिता (→समुत्थिता)

९ दे० ० -b) शा। का३ उच्छ्रितेषु (→उच्छ्रितेषु)
वा। वा. दे३ [य] वि (→-अ] य) -c) का। वा। दे३ ३ ४ ते।
योर्यु समौ (→युद्धायाम्पौ), देॣ एव (→एव)

६ श्लोकात्तरं दे० ३ ते। अधिवम्—

209 • भगवन् ये मृता युद्ध दृश्यन्ते ते समुत्थिता ।

सामुत्थितवचः श्रुत्वा प्रमथानाह सत्वरम् ।

दृश्यता कारणं ह्येतद्भुतानामुत्थितो गणा ।

प्रमथारतन क्त्वा च भार्गव ददुस्तदा । [4]

सजीवन्मा जीवन्मत मुतान्दैत्यान्तुसव ।

प्रागप्य चावदन्तवै भागवस्य विधेःप्रितम ।

तत् कृच्छो हर ग्राह श्रुतीया नीयता कवि ।

शिष्याम्यह भवि गुहमिद दैत्यप्रवर्धकम् । [8]

महादेव वचो मह्यं शृणु त्वं परमाद्भुतम् ।
 अवचिन्त्यमसह्यं च मृतानां जीवन पुनः ॥ १०
 ये हताः प्रमथेदंत्वा यथाशक्त्या रणानिरे ।
 ते समुज्जीविता भूयो मार्गवेणाय नियया ॥ ११
 तदिदं तैर्बहादव महत्कर्म कृत रणे ।
 मनात् स्वल्पमेवेश शुकविद्यामलाश्रयात् ॥ १२
 इत्येवमुक्ते वचने नन्दिना कुलनन्दिना ।
 प्रत्युवाच प्रह्वः प्रीत्या स्वार्थसाधनमुत्तमम् ॥ १३
 गच्छ शुक गणपते ममान्तिस्सुपानय ।
 अहं तं मयमिष्यामि यथायोग समेत्य हि ॥ १४
 इत्येवमुक्तो रुद्रेण नन्दी गणपतिस्ततः ।

समानगाम दैत्यानां चमूं श्रुतिपृथ्व्या ॥ १५
 तं ददर्शोसुरश्रेष्ठो बलवान् हयवन्धरः ।
 संरुरोष तदा मार्गं सिंहस्येव पशुर्वने ॥ १६
 समुपेत्याहनन्नन्दी वज्रेण शतपर्वणा ।
 स पपाताथ नि सङ्गो ययौ नन्दी ततस्त्वरन् ॥ १७
 तत कुचम्भो जम्भश्च पलो वृत्रस्त्ययःशिराः ।
 पञ्चदानवशार्दूल नन्दिनः समुपाद्रवन् ॥ १८
 तयाऽन्ये दानवश्रेष्ठा मयहादुरोगमाः ।
 नानाप्रहरणा युद्धे गणनाथमभिद्रवन् ॥ १९
 तयो गणानामपिप कृत्यमान महाबलैः ।
 समपश्यन्त देवास्त पितामहपुरोगमाः ॥ २० च २६

[-१] दे० शृणु (→शृणु) तः स (→वे) -०] दे०
 सावर (→गत्वर) -३] दे० उरिता (→उरिता) -४] दे०
 वे। तान्त्र्या प्रमथे युवमा (वे। 'नो) एमा (वे। 'म) एन
 (वे। 'म) डर]

१० दे० नः। ab ० -b) बा। शृणु तं बा। दे० शृणुष्व
 ब३ दे० शृणुष्व (→शृणुष्व) -०] ब३ अवचिन्त्यमसह्य
 -८] बा। ३ विभो (→पुनः)

११ -०] बा। प्रमथे (→प्रमथे) बा० दे० दत्ता
 (→दत्ता) -b) बा। तथा (→यथा) बा। दत्त (→दत्ता),
 दे० पराजिता (→पराजिते) -०] दे० वे सार (→वे सार)

१२ -०] बा। ३ तत्त्वं (→तत्त्वं) दे०, वे न। वे मुने
 यत् (→वे) दे० देवा (→देवा) दे० तत्त्वं (२) दत्तमत्त
 -१] बा। कार्य (→कर्म), दे० रणे कृत (→रणे रणे) -८]
 बा। स शार्द, दे० रंशः शूर न आत् (→सज्जतं) बा। सज्जत
 सद्यमेव दे० सज्जता कन्यदेव, न। सज्जतकन्यदेव

१३ -०] दे० ॥ उल्ला (दे० ॥ उल्ला) (→उल्ला) -b) दे० ३
 नन्दिन (→नन्दिना) दे० नन्दिनम्, दे० नन्दिनम् (→नन्दिना)
 -८] बा। दत्तु, दे० (ता) प्रवृत्त (→प्रवृत्त) बा। न। विमु, दे०
 निव (→प्रवृत्त) -८] बा। स्वयं, +स्वायं (→स्वायं)

१४ दे० १५-१६] ० -१] बा। गृह दे० पुत्र
 (→गृह) -) बा। पुनःकार्य, दे० पुनःकार्य दे० हि
 अवचिन्त्य दे० ह्यारध्याम, दे० मयमिष्याम दे० मयमिष्याम
 (→मयमिष्याम) -८] बा। योष्यं (→योष्यं), बा०। उपेत्य हि
 दे० उपेत्य (य वः) (→उपेत्य हि)

१५ दे० ० (१ १५ वा वि) -०] बा। दे० १० मुने
 (→मुने) -८] बा। यत्तत् (→यत्तत्) बा। ३ युम (बा। ३)
 (→यत्तत्) -८] बा। ३ विषाया (→विषाया)

१६ दे० ० (१ १५ वा वि) -०] बा। कात् दत्त,
 बा। दत्त (→दत्त) -b) दे० बलवान् हय वं(ह)र,
 दे० बलवान्(य) मयंर, दे० बलवान् हि युगपत् दे० बलवान्
 मयंर -०] बा। ३ दे० सरोष, दे० स सरोष (→सरोष) दे०
 स त मार्ग (→त मार्ग)

१७ दे० ० (१ १५ वा वि) -०] बा। तमु (→तमु)
 दे। [या] हत नन्दि, दे० न। [या] हत नन्दि (→[या] हत नन्दि),
 बा। तमुत्त हतेनन्दि -b) मुने वज्रेणानिवेजय -०] बा।
 सपपाता, बा। स पपाताय बा० स पपात हि, बा। स पपात
 मु दे० समुपाता (→स पपाताय), बा। नि सङ्गो (→नि सङ्गो)
 -८] दे० यया (→यया)

१८ दे० ० (१ १५ वा वि) -b) बा। का० वृत्त,
 दे० १० [३] दत्त (→दत्त) मुने व सपपाता (→सपपाता),
 दे० १० वृत्तो वृत्त स्व (२) व पिता -०] बा। बा दे० १०-११
 'वाहता (दे० १०) (→वाहता) मुने स्वयं व रणपाता -८]
 बा। दे० द्वन्द्व (→द्वन्द्व)

१९ दे० ० (१ १५ वा वि) दे० ११०-२०] ०
 (१ ६) -०] बा। सपपाता दे० ० सपपाता (→सपपाता) बा।
 सपपाता (→सपपाता) -८] बा। ३ दे० १०-११ सपपाता, दे० सप
 पाता (→सपपाता) नः सपपातामुक्ता -८] बा। [या]
 सपपाता, बा। ३ सपपाता, दे० सपपाता (→सपपाता)

२० दे० ० (१ १५ वा वि) दे० ० (१ १५ वा वि)
 -०] बा। दत्त (→दत्त) -b) बा। उदमान, बा। स (यः)
 उदमान दे० ११ उदमान दे० बा। मुदमान (→मुदमान),
 दे० १० उपा बा। (→उपाता) -०] बा। का० बलं, बा।
 बलं, बा। ३ दे० १० (३ १६) दे० न। दे० १० (→दे० १०), बा।
 सपपाता दत्तान् -८] बा। बा। बा। ३ सपपाता दे० सपपाता

वृक्षगुल्मान् गिरीन् वल्लयः फलमूलौषधानि च ॥ ३६
स्थलस्थाश्च जलस्थाश्चानिमिषान्निमिषानपि ।
चतुष्पदान् सद्विपदान् स्थावरान् जङ्गमानपि ॥ ३७
अव्यक्ताश्चैव व्यक्ताश्च सगुणान्निर्गुणानपि ।
स दृष्ट्वा कौतुकाधिष्ठः परिवभ्राम भार्गवः ।
तत्रासतो भार्गवस्य दिव्यः संवत्सरो गतः ॥ ३८
न चान्तमलमद् घट्टंस्ततः श्रान्तोऽभवत् कपिः ।
स श्रान्तं वीक्ष्य चात्मानं नालमन्निर्गमं वशी ।
भक्तिमग्नो महादेवं शरणं समुपागमत् ॥ ३९

शुक्र उवाच ।

विश्वरूप महारूप विश्वरूपाक्षसूत्रधृक् ।

दे१ फलमूलौषधानि च.

३७. ब३. ab ०; दे१ 4. cd ०. -१) ब१ दे१-६-७
ते१ न१ जतं (→स्थल°); ब१ दे१-६-७ ते१ न१ स्थल° (→जल°).
-b) शा१ दे१ निमिषादनिमिषानपि, वारा निमिषान्निमिषानपि, वा१
दे१-४ न१ [-म]निमिषानि (दे१-४ °न) मिषानपि, दे१ दे१ निमिषान्निमिषा-
नपि, दे१ [-म] निमिषान्निमिषानपि, दे११ निमिषान्निमिषा (या?)
नपि. -c). शा१ दे१-११ सविपदा, ब१ सविपदान्, ब३ दे१ सवि-
पदान्, दे१ द्विपदाश्च (→स द्विपदान्) -d) ब१ स्थावरान् (→स्था-
वरान्); दे११ स्थावरसङ्गमनानि.

३८. -१) ब३ विद, दे१ चैव (म) (→चैव). दे१ [-म]
व्यक्ताश्च (→व्यक्ताश्च). -b) दे१-४ ते१ द्विपदोय चतुष्पद.
-c) शा१ कारा. का२ ब१-३ दे१ ७-१० न१ दृष्ट्वा (दे१० °तु
न१ °स) (→स दृष्ट्वा). -d) दे१० पार्थिव (→भार्गव). -e)
दे१ तत्रासतो, दे१ तत्रासतो (→तत्रासतो), दे१ भार्गवस्तु
(→भार्गवस्य)

३९. -१) ब१ न चान्तमलमेतत्, दे१-४ न चान्तमलमेतत्, दे१
सत्तमलमलमद्, दे११ न चाव * मलमलमद् (?) , दे१ न चैव
तमलो लोभ -b) शा१ तत श्रोतो (?) , ब३ दे१ न१ तत श्रान्तो
ते१ तत्रासतो (→तत्रासतो), शा१ ब१ दे१ [-म]भवत् (→[-म]
भवत्) दे१ कलि (→कवि). -c) दे१-३ सधाम्, दे१ न१
सुधाम्, दे१ अथवा, ते१ सधित (→स धान्ता); शा१ वारा. का१-२
ब१-३ दे१-३ न१ ईक्ष्य (→वीक्ष्य) -d) ब१-३ [-म]वसिर्गमं
वशी, दे१ ६-१० ते१ न वक्ष्येव (दे१°व्य) निर्गमम्, दे१ कालं निर्गमं
वशी. -e) दे१-४ ते१ ततस्त (दे१ °स, दे१ ते१ °सद्) स- (→नरण
स-); शा१ का१-३-३-११ न१ °तत्, कारा. °व्यो (→°गदय).
३९ श्लोकपर दे१ अचिकम्—

सहस्राक्ष महादेव त्यामहं शरणं गतः ॥ ४०
नमोऽस्तु ते शंकर शर्व शंभो
सहस्रनेत्राङ्घ्रिभुजं गभूषण ।
दृष्ट्वैव सर्वान् भुवनान्तोदरे
श्रान्तो भवन्तं शरणं प्रपन्नः ॥ ४१
इत्येवमुक्ते वचने महात्मा
शंभुर्वचः प्राह ततो विहस्य ।
निर्गच्छ भुवोऽसि ममाधुना त्वं
शिश्नेन भो भार्गवश्चन्द्र ॥ ४२
नाम्ना तु शुकेति चराचरास्त्वं
स्तोष्यन्ति नैवात्र विचारमन्यद् ।

● २७२ नमोस्तु ते शंकरशर्वशंभो सहस्रनेत्राङ्घ्रि मे ।

श्लो३. ०; शा१ दे१ न१ शुक्र; दे१ ४ शुक्र ख.

४०. दे१ बोधो ४० श्लोक ४१ ab ह्यस्यनन्दरूपं भाष्य-
-c) दे१ °रूपो (→°रूप). -b) दे१ °दृक् (→°दृक्); शा१ कारा.
वा१-२ दे११ विश्वस्य समु (वा१ °म) ज्वल, ब१ विश्वरूपाक्षो-
ज्वल, ब३ विश्वरूपाक्ष गुरोत्तम, दे१ विश्वरूपाक्षगुरुधृक्, दे१ विश्व-
रूपाक्ष ह्युत्कल, दे१ विश्वरूपाक्षगुरुज्वल, न१ सर्वरूपगुरुज्वल.

४१. -१) शा१ शिवः, दे१-३-७-११ सर्वं (→शर्वं). -b) शा१
का१-२ दे११ भुज (का१ °ज, का१ °जे) नमस्ते, कारा. दे१ ७ भुजायै
नम, ब१ भुजोद्वाह्ये, ब३ भव नमस्ते, दे१-४ सहस्रभूषण, न१ नमो
नमस्ते (→भुजगभूषण) -c) दे१-४ सर्व (→सर्वारं); दे१-५-७
ते१ भुवन (→भुवनान्); शा१ तदं *६, दे१ तयोत्तर (→तयोदरे).
-d) दे१-३ श्रान्तो (दे१ °तो) (→श्रान्तो); ब१ भवन्तं, भुवे. भव्यं
त्वा (→भवन्तं); शा१ कारा. प्रपदे (→प्रपन्न).

४२. -b) दे१-६-७ ते१ न१ तदा (→ततो); दे१ प्रहस्य, न१
वहस्य (→विहस्य). -c) ब१ दे१ सभां, दे१ सतां, दे१ न सां,
दे११ मया (→ममां). -d) शा१ शिश्ने (?) न (→शिश्नेन);
कारा. °दे१ चन्द्र, दे१ °वचनं (→°चन्द्र).

४३. ते१. ४३-४४ ० (ह. मं) -१) दे१ नाम
(→नाम्ना); न१ च (→तु); ब१ दे१-११ शुकेण, न१ शुकेति
(→शुकेति); शा१ दे१-३ न१ चराचरास्त्वं, दे१ चराचरास्त्वं, दे१
चराचराग्न्या, दे११ चराचरास्त्वं (→चराचरास्त्वं) -b) शा१
कारा. का१-२ दे११ नास्थन, ब१-३ दे१ नास्थन, दे१-४ नो वा
(दे१ °वा) न, दे१ नास्थन (→नैवात्र); शा१ विचारणीयम्, ब३
दे१ न१ विचारमति, दे१-६-१० विचाराणां स्याद् (→विचारमन्यद्).

एते हि बलिना श्रेष्ठा दानवा. प्रमथास्तथा ।
सयोधयन्ति देवर्षे दिव्यान्धाना शतानि पट् ॥ ५१
शतश्रुतमथायान्त वज्रपाणिमभिस्थितम् ।
वारयामास बलवान् जम्भो नाम महासुर ॥ ५२
शम्भुनामाऽसुरपति स ब्रह्माणमयोधयत् ।
महौजस कुजम्भश्च विष्णु दैत्यान्तःकारिणम् ॥ ५३
विवस्वन्तरणे शाल्वो वरुण त्रिशिरास्तथा ।
द्विपूर्धा पवन सोम राहुर्मित्र विरूपधृक् ॥ ५४
अष्टौ चे वसव रयाता धराधास्ते महासुरान् ।

ef ○ ब१ ३ ef ○ -a) दे१ १० तु (→च) कारा कुम्भ (→कुम्भ)
-b) का२ ह्लादो व३ ह्लादे (→ह्लादो) -c) कारा बलिना (→
बलिना) -d) व३ दे२ ४० न१ प्रमथात् दे३ प्रमथा (→प्रमथा)
ब१ ३ दे२ ४० [अथ (→तथा) -c) दे२ ३ न१ 'यतो (न१ 'त)
(→यन्ति) दे२ ३ न१ ब्रह्मर्षे दे० विप्रर्षे (→देवर्षे) कारा
मोधयन्तिस्व देवर्षे -f) कारा दिव्यान्धाना दे२ ३ ५ दत्तयाना
दे० दिव्यवय दे११ दयानाना (→दिव्यान्धाना)

५२ ब१ दे२ ab ○ ब३ ○ ते१ ab ○ (द्र ५०
पा वि) -a) दे१ २ ४ गणोक्त समायात दे३ गणत्कण्ठ समा
यात -b) दे१ ३ दम् दे२ ४० न१ श्रव दे३ तम् दे३ ११ दम्
(→प्रमि) -c) दे३ १० ११ स बल (→वतवान्) -d) ब१
कुजम्भो व (→जम्भो नाम)

५३ -a) दे१ ५ ९ ते१ शम्भुर (→शम्भु) -b) का१
ब्रह्मा + ब्रह्माण (→ब्रह्माण) -c) कारा तु (→च) ब१ श्रमय
कुजम्भश्च व३ दे१ ५ ९ ते१ मायामय (स३ 'य) कुजम्भश्च दे२
शाल्वश्च कुजम्भश्च दे३ शाल्वश्च कुजम्भश्च दे३ मायोयम्भकेनश्च
-d) दे१ विष्णु (→विष्णु) दे३ 'कारण (→'कारिणम्) दे१ ४
षण्णु (दे२ ३ 'षण्णु) दयाधि (दे३ 'मित्र) पस्त्वयाद

५४ दे३ a ○ -a) शा१ का१ विषयु (का१ 'स्व) स
३ विषयु सन दे१ ४ १० ते१ वस्वत (दे२ 'त) (→विषयुत)
त शा१भो कारा का१ शा१भो का२ शा१भो ब१ दे१ ३ ते१ सा
दे३ सा 'लो (ते१ 'ले) दे३ सा१भो (→शा१व) -b) का१
३ शशिरा दे३ विषयु ते१ शशिरा (→निशिरा) ब३ तत
(→तथा) -c) ब१ नवन दे३ भवन (→पवन) ना सोम दे३
साम (→सोम) -d) ब३ दे२ ३ सहमित्र (→राहु मत्र) ते१ 'हक
(→धृक्)

५५ दे२ ३ ते१ ५ ५ अष्ट द्वापरम् ५ ९ b 'गमा
वि मावद ○ दे१ ab ○ ब३ दे३ cd ○ -b)

अष्टावेव महेश्वासान् वारयामासुराहवे ॥ ५५
सरभ. शलभ पाक पुरोऽथ निप्रथु. प्रथु ।
वातापी चेलवलश्चैव नानाशस्त्रास्त्रयोधिनः ॥ ५६
विश्वेदवगणान् सर्वान् विष्वक्सेनपुरोगमान् ।
एक एव रणे रौद्र कालनेर्मिहासुर ॥ ५७
एकादशैव ये रुद्रास्तानेकोऽपि रणोत्कट ।
योधयामास तेजस्वी विद्युन्माली महासुर ॥ ५८
द्वावदिवनौ च नरको भास्करानेव शम्बर ।
साध्यान् मरुद्गणाञ्चैव निवातकवचादय ॥ ५९

शा१ का२ धाराधास्ते ब१ ते वराक्षा दे० धराधा ये दे११ धाराधास्ते
(→धाराधास्ते) ब३ महाहवे (→महागुप्त) -c) दे१ ब्रह्मर्षे
(→ब्रह्मर्षे) ब१ दे११ न१ महेश्वासा (→महेश्वासान्) d) शा१
दे११ धाराधामासु (गा१ दे१ 'स) राहवे (दे१ 'सगुणे) ब१
योधयामासुराहवे न१ धाराधामासुरासुरा

५६ दे२ ३ ते१ ○ (द्र ५५ पा वि) -a) कारा का१
दे१ ९ शरभ (→सरभ) दे३ प्राक (→पाक) -b) कारा
प्ररोवो ब३ मुरोवो दे३ पुरोवो दे११ मुरोव ब१ विरोव (→पुरोव)
दे३ विविध (→विप्रथु) -c) शा१ का१ २ दे१ वि (दे१ दे३ 'व्यव
श्रव दे१ चैवणश्रव द्वावलमाली (→चैवलश्रव) -d) गा१
दे१ नाना शास्त्र (दे१ 'शास्त्रा) स्तपोधवा कारा नाना शास्त्र
योरय का१ २ दे३ ९ ११ न१ नानाशास्त्रयोधना ब३ नानाशस्त्रव
रा रणे

५७ दे२ ३ ते१ ○ (द्र ५५ पा वि) -a) का१ ब३
विश्व (ब३ 'य) देवावगणान् सर्वान्, दे३ विश्वदेवगणा सच -b)
दे३ विश्वेदेव पुरोगमान्, दे३ विश्वेदेवपुरोगमा -c) दे३ ३ ते१
एकहक (→एक एव) दे१ ७ महारौद्र दे३ रणे रुद्र दे३ १० वने
रौद्र न१ रणे युद्ध मुदे (स) रणे रौद्र (→रणे रद्र)

५८ -a) दे१ ३ ४ ते१ रुद्रस्तु दे३ रुद्रस्तु (→ये रुद्रा)
-b) ब३ शानेकोय दे३ ते१ यशैकापि दे३ तेने कोपि दे३ ताने
कोहि (→शानेकोऽपि) दे११ कर (→कट) -c) का१ दे३
योधया (→योधया) दे३ १ ने (दे१) तरौ (?) (→तेजस्वी)

५९ -a) दे३ न१ उमाश्विनौ (→द्वावश्विनौ) दे१ ४ ११
नरक (→नरको) -b) शा१ 'नीग कारा 'नोव दे१ 'निक
(→नेव) कारा 'नोमुर ब३ दे३ ९ ते शङ्कर दे३ शम्बर
(→शम्बर) -d) ब१ 'चादय, दे३ 'चादय, दे३ ४ 'चोदय
ते१ 'चोदय (→'चादय) न१ निवातकवद्गना + निवात
कवचादय

एवं द्वन्द्वसद्वक्षणि प्रमथामरदानैः ।
कृतानि च सुराब्दानां दद्यतीः पट् महाभुजे ॥ ६०
यदा न शक्तिता योद्धुं दैवर्तैरमराण्यः ।
तदा मायां समाश्रित्य प्रसन्तः क्रमद्योऽप्ययान् ॥ ६१
ततोऽभवच्छैलपथं प्रावृद्धप्रसमप्रभैः ।
आवृतं वर्जितं सर्वैः प्रमथैरमरैरपि ॥ ६२
दृष्ट्वा शून्यं गिरिप्रस्थं प्रशंशच्च प्रमथामरान् ।
क्रोधादुत्पादयामाग रूढो जृम्भामयिकां वयी ॥ ६३

तथा स्पृष्टा दनुसुता अलसा मन्दभाषिणः ।
वदनं विकृतं कृत्वा मुक्तशस्त्रं विजृम्भिरे ॥ ६४
जृम्भमाणेषु च तदा दानवेषु गणेश्वराः ।
सुराश्च निर्ययुस्त्वं दैत्यदेहेभ्य आकुलाः ॥ ६५
मेघप्रभेभ्यो दैत्येभ्यो निर्गच्छन्तोऽमरोचमाः ।
शोभन्ते पद्मपत्राक्षा मेघेभ्य इव विद्युतः ॥ ६६
गणामरेषु च समं निर्गतेषु तपोधन ।
अयुच्यन्त महात्मानो भूय एवाविक्रोषिताः ॥ ६७ क. ६

६०.- -१) न। दृढ (→दृढः) -b) वा। दे।-४ वे। प्रम
(दे। °मा)दानां च, वा। प्रमथामरः, दे। प्रमथ २०, दे। प्रमथामर-
(→प्रमथामरः) ब।-३ दानयान्, दे। दानवै (→दानवै) -c) वा। ३ दे। सजातानि, दे।-४ वे। संजाताना (→हतानि च), दे।-४-५
गुणश्रृगा (→सुराश्रृगानां) वा। का२ हतानि यतुराब्दानां, दे।
हतानि यतुराणां तु, न। हतानि च गुरां दाना -d) वा। दद्यती, दे।
दा (व) नी, दे। दद्यती, दे। दद्यती(?), न। दद्यति (→दद्यती) ;
दे। महाभुज (→महाभुजे), दे। दद्यतिमहाभुजे.

६१.- -१) दे। दे। यदा योद्धु न शक्तास्ते, यदा न शक्ता-
स्त्वा योद्धु, दे।० यदा न शक्तास्ते योद्धु -b) दे। ३.७.१० वे। न।
दानवै (→दैवर्तै), वा। वा। दे।-२.१०.१० वे। न। [अ] मराण्यः,
वा। [अ]मराण्य (→[अ]मराण्य) -c) वा। [अ]मराण्यः, दे।
°मराण्य (→°मराण्य), दे।-४ मुत्तं द्या (दे। वा) दाय ते सर्वं,
दे। ३ वे। गुह्यमाश्रय वेगेन. -d) दे। ४.११ वे। पश्यते (दे।११ °ते),
(→पश्यते) वा। वा। [अ]व्यय, वा। [अ]व्ययम् वा [अ]
व्ययात्, दे। ४ वे। [अ]मराण्य, दे।१० [अ]व्ययान्, दे।११ [अ]व्यया
(→[अ]व्ययात्), दे। न। प्रपन्न समयोपपन्न

६२.- -१) दे।-४ वे। च तामि(दे। °ले)न्य, दे।-७ गैल-
पृष्ठ (दे। °ष्ठ), न। मेरुपृष्ठ (→गैलपृष्ठ), दे। ततो मय दाह-
पृष्ठ, दे।११ ततो रा च री (ते ?) मरुटं -b) न। प्रभं (→प्रभं),
वा। प्रवृद्ध समप्रभं, वा। प्रावृद्धाचरसमप्रभं, दे।-४ वे। दृश्य
प्रमथ (दे। °मथ) दैवर्त, दे। प्रावृत् तु च समप्रभं, दे। दारुपृष्ठ-
समप्रभं -c) दे। प्रवृत्तं, दे। प्रवृत्तं, दे। प्रवृत्तं (→प्रवृत्तं), न।
मरिचि (→मरिचि), वा। दे।११ समप्रवृत्तं दृश्य

दे। ११, ८८ मये बहिष्कृत्य—
275 ७ तताऽभवच्छैलपथं प्रवृद्धपुत्र(?) समप्रभं ।

६३.- -१) दे। दृष्ट्वा, दे। दृष्ट्वा (→दृष्ट्वा); वा। २ मरतं
(→मरतं); दे। °मर, दे।११ (प्रवर्त) प्रवर्त (→प्रवर्त) -b) वा। न।
पराश, दे। परतं (→पराशतः); दे। वे। प्रमथामरान्, दे।

प्रमथोत्तमान्, दे। प्रमथामरान् (→प्रमथामरान्) -c) वा। का२.
कोशं (→कोषाद्य) -d) वा। वा। २ जृम्भामयिका, वा। जृम्भामयिका,
दे। जृम्भामयिका, दे। ५ वे। जृम्भामयिका, दे। जृम्भामयिका, (→जृम्भाम-
यिका); न। दासी (→मरती), दे। देवो जृम्भामयिकान्वा.

६४.- -१) वा। तयास्पृष्टा, वा। दे।११ तदा स्पृष्टा, वा। ३
तयाद्य (वा ?)पृष्टा, दे।-४ तयास्पृष्टा, दे। तयास्पृष्टा, वे। तयास्पृष्टा,
न। तया व्याचा (→तया स्पृष्टा) -b) वा।-३ न। घालता (न।
°व्या), दे।१० दलता (→मालता); दे। °मालिता (→°मालिता).
-c) वा। घालनं, दे। वननं (→वदनं), वा। दे। न। विकृतं
(→विहृतं); दे। गत्वा (→हत्वा) -d) वा। का२. का। २ मुक्ता
(वा। °ता) गत्वं, वा। मुक्तागत्वा, दे। २.४.७ वे। न। मुक्तगत्वा,
दे। ११ मुक्त (दे।११ °वत्वा) गत्वा (→मुक्तगत्वा); वा। वा। दे। १.१०
विजृम्भिरे, दे। विजृम्भिरे (?) दे।११ ववभिरे (→विजृम्भिरे).

६५.- -१) दे।-४ वे। विजृम्भमाणेषु (→जृम्भमाणेषु
च) -b) दे। ३ (य)गोषरा, न। गोषर (→गोषरा). -d) दे।
दे। दैत्या (→दैत्यः); वा। दैत्येव बाहुना, दे। दैत्याबाहुना,
दे। ३ वे। दैत्या (दे। °दे) स्थायानुना, दे। दैत्याबाहुना, दे।
दैत्याबाहुना, दे।१० दैत्येव बाहुना (→दैत्येव बाहुना).

६६.- -१) दे। मरुटं (→मरुटं); वा। दे। २.३ दे। दे। (दे। °दे)
(→दैत्यः), दे। न। म। (न। मे) मरुटदेवे सद्यः -b) दे। निर्जं
(°मं)च्छता (→निर्गच्छन्तो); वा। न। मरुटमा, वा। नरुटमा,
दे। नरुटमा (→[अ] मरुटमा) -c) दे। १.४ °मराण्य, दे।
दे। मराण्य (→मराण्य). -d) दे। २.३ वे मेघेभ्य, (→मेघेभ्य).

६७.- -१) वा। [अ]रेषु, दे। [अ]मरेषु (→[अ]मरेषु);
दे। यमं (→यमः); दे।-२.४ वे। दैतामरणा सर्वं, दे। ततो मया-
मरा सर्वं -b) दे। ४ वे। निर्गताम्, दे। निर्गतेषु (→निर्गतेषु).
-d) दे। ३ मय, वे। मय (→मय), दे।-३.७.१० वे। [अ]मि.
(→[अ]मि); दे। मय (→मय).

६८. ६७ ततस्तु देवैः सगणैः दानवाः शर्वपालितैः ।
 पराजीयन्त संग्रामे भूयो भूयस्त्वहर्निशम् ॥ ६८
 ततस्त्रिनेत्रः स्वां संघ्यां सप्ताब्दशक्तिके गते ।
 कालेऽभ्युपासत तदा सोऽष्टादशभुजोऽप्ययः ॥ ६९
 संस्पृश्यापः सरस्वत्यां स्नात्वा च विधिना हरः ।
 कृताथो भक्तिमान् मूर्ध्ना पुष्पाञ्जलिमुपाक्षिपत् ॥ ७०
 ततो ननाम शिरसा ततश्चक्रे प्रदक्षिणम् ।
 हिरण्यगर्भेत्वादित्यमुपतस्थे जज्ञाप ह ॥ ७१
 त्वष्ट्रे नमो नमस्तेऽस्तु सम्पुगुचार्यं शूलधृक् ।
 ननर्त भावगम्भीरं दोर्दण्डं भ्रामयन् बलात् ॥ ७२

६८ -a) दे१-१ ते। ततो देववरं सर्वं, दे१ ततो देवं सह
 गच्छे. -b) शा१ ब१ ३ दे१ ३ ५ सर्वं, का२ सर्वं, + सर्वं (→गर्वं),
 ब३ पालिताः (→पालितैः) -c) ब१ दे९ पराजयन्त, दे११ पुण्य
 ज्ञात (जीयत ?) (→पराजीयन्त). ब३ संग्रामे (→संग्रामे)
 -d) दे१ भूय भु (?), दे१ भूयश्च (→भूयस्तु)

६९ श्लोकानन्तरं कारा प्रथिकम्-

इति धामनपुराणे मैत्रेयप्राप्तये द्रष्टव्यमुद्भवर्गन नामक
 सप्ततितमोऽध्यायः । पुनस्तदुक्त्वात् ।

६९ -a) ब१ दे३ ते। तत्र त्रिनेत्रं स्वा, दे० तत्राति नेत्र-
 स्वा, दे९ तत्र त्रिनेत्रं, न१ ततस्त्रिनेत्रं (→ततस्त्रिनेत्रं स्वां)
 -b) दे३ सना(?)ष्टं, दे३ अस्वाष्टं, दे३ शताब्दं (→सप्ताब्दं),
 शा१ कारा का१ २ ब१ ३ सप्तविंशतिके गते. -c) ब३ दे१ ५ ९
 न१ क्षुपास(दे३ परि)द, दे१ पुनस्त (→[अ]भ्युपासत) दे३ सदा
 (→दा) -d) शा१ चैष्टा, ब१ अष्टाष्टं, ब३ साष्टाष्टं, (→सोष्टाष्टं)

७० -a) शा१ ससृश्याप, दे३ ससृश्याप, दे३ ससृश्याप,
 दे११ ससृश्याप (→ससृश्याप), ब१ ३ दे१ ४ ७ ९ ते। सरस्वत्या
 (→सरस्वत्या) -b) दे३ तु (→च) -c) कारा कृताया, ब१
 पूजायै, ब३ कृतायै, दे९ कृतायै, न१ कृतायै (→कृताया), शा१
 दे३ मुनि, दे१ ११ मुनि (दे११ ई), दे३ मूर्त्तौ (→मूर्त्ता) -d)
 ब१ ३ पुष्पाञ्जलि (→पुष्पाञ्जलि), शा१ क्षाक्षिपत्, ब१ ३ दे३ ४ १०
 ते। न१ [अ]वा(ब३ वा)क्षिपत्, दे३ अवाक्षिपत्, दे३ समाक्षिपत्
 (→उपाक्षिपत्)

७१ -a) दे३ हरो (→ततो), दे३ ननास (?), दे९ नमस्व
 (→ननाम) -b) दे३ चक्रं (कु ?) (→चक्र) -c) ब१ गम्भ-
 र्नास्थि (→गम्भर्नास्थि) -d) ब१ उपतास्य, दे३ मुपतस्थे
 (→उपतस्थे), न१ जज्ञाप (→जज्ञाप), शा१ कारा का१ २ ब१
 दे३ ११ च (→ह)

७२ -a) कारा, दे३ १ ७ १ दण्डं, ब१ ३ दण्डो (ब१ ष्टे)

परिभृत्यति देवेशे गणाश्चैवामरास्तथा ।
 नृत्यन्ते भावसंयुक्ता हरस्यानुविलासिनः ॥ ७३
 सन्ध्यामुपास्य देवेशः परिभृत्य यथेच्छया ।
 पुद्गाय दानवैः साईं मतिं भूयः समादधे ॥ ७४
 ततोऽमरगणैः सर्वैस्त्रिनेत्रभुजपालितैः ।
 दानवा निर्निताः सर्वे बलिभिर्भयार्जितैः ॥ ७५
 स्वर्गं निर्जितं दृष्ट्वा मत्वाऽजेयं च शंकरम् ।
 अन्धकः सुन्दमाहूय इदं वचनमब्रवीत् ॥ ७६
 सुन्द आताऽसि मे वीर विश्वास्य. सर्ववस्तुषु ।
 तद्वदाम्यद्य यदाक्यं तच्छ्रुत्वा यत्क्षम कुरु ॥ ७७

(→स्वर्ग) -b) शा१ सन्ध्यातथा (?) (→सम्पुष्पायै), कार
 पुद्गु (→पुद्गु) -c) दे३ न व (न ?) तं (→नर्तत), दे३ १
 भा(दे३ सा)व गम्भीरो (→भावगम्भीरो) -d) दे३ दधे, दे९ न१
 दण्डात् (→दण्ड) ब१ भ्रामयेत् (→भ्रामयन्) दे३ ३ ते। वतो
 (→वचात्)

७३ ब१ ० -a) दे३ पर (→परि), दे३ भूयति
 (→भूयति), ते। देवेशो (→देवेशे) -b) दे३ ७ [अ]वरा,
 ब१ दे३ [अ]वरा, भुवे सुप (→[अ]मप) -c) दे३ भूयति,
 दे३ १० भूयति, दे९ भूयन्तो (→भूयन्ते), दे३ ११ ५ ते। पुद्गाय
 (दे३ ४ भू) (→समुपा) -d) दे३ १० विधासिन, न१
 विधासिन (→विलासिन) ब३ हरस्यान्ते निवासिन, दे३ हरस्या
 भुविधासिन.

७४ -b) ब३ भूयत्, दे३ भूय (→भूय) ब१ दे३
 यथेच्छया (→यथेच्छया) -c) दे३ मुदाय (→मुदाय), -d)
 का३ ब१ दे३ १० ११ दधे, दे३ दधो (→दधे)

७५ -a) दे३ ३ ते। मुरागैः (→[अ]मरगणैः) -c)
 दे३ निर्निता (→निर्निता) -d) ब१ भुगिभिः (→भुगिभिः)

७६ -a) ब३ स्वकीय, दे३ स्वं वत् (→स्ववत्) -b)
 ब१ ज्ञात्वा जय, दे३ मत्वा दे३ ११ विधासिन, दे३ जयजय, दे३
 मत्वा दे३ (→मत्वाऽजेय) -c) दे३ ११ भूयत् भुवे दमाहूय (?)
 -d) ते। वचन चेदमब्रवीत्

७७ श्लोकानन्तरं भुवे प्रथिकम्-अन्धक उवाच

७७ -a) दे३ आतासि (→आतासि) -b) दे३ विधा
 (वि)सी, दे३ १ न१ विधासी (दे३ १, न१ १ स्व) (→विधास्य),
 ब१ दे३ १ भूयत्, दे३ १ भूयत्, दे३ १ भूयत् (→भूयत्) -c) दे३
 यत् (→तत्), दे३ १ ते। तन्वा वदा (दे३ १) वि, दे३ १ संदाम्यत्
 (→उदाम्यत्) दे३ तत् (→यत्) -d) दे३ त्व (→तत्),
 शा१ यत्क्षम कुरु, ब१ ३ दे३ ४ ७ ९ ते। न१ भूयत् (दे३ १ भू, न१
 भूत्) स (ब१ १ ते) भ, दे३ कतपरवमा (→यत्क्षम कुरु)

दुर्जयोऽसौ रणपदुर्धमात्मा कारणान्तरैः ।
समासते हि हृदये पद्माक्षी शैलनन्दिनी ॥ ७८
तदुत्तिष्ठस्य गच्छामो यत्रास्ते चारुहासिनी ।
तत्रैनां मोहयिष्यामि हररूपेण दानव ॥ ७९
भवान् भवस्यानुचरो भव नन्दी गणेश्वरः ।
ततो गत्वाऽथ मुक्त्वा तां जेष्यामि प्रमथान् सुरान् ॥ ८०
इत्येवमुक्ते वचने वाढं सुन्दोऽभ्यभाषत ।
समजायत शैलादिरन्धकः शंकरोऽप्यभूत् ॥ ८१
नन्दिरुद्री ततो भूत्वा महासुरचमपती ।
संप्राप्तो मन्दरगिरिं प्रहारैः क्षतविग्रहौ ॥ ८२
हस्तमालम्ब्य सुन्दस्य अन्वको हरमन्दिरम् ।

विवेश 'निर्विशङ्केन चिचेनासुरसत्तमः ॥ ८३
ततो गिरिसुता दूरादायान्तं वीक्ष्य चान्वकम् ।
महेश्वरवपुश्छन्नं प्रहारैर्जर्जरच्छविम् ॥ ८४
सुन्दं शैलादिरूपस्थमवष्टभ्याविशत् ततः ।
तं दृष्ट्वा मालिनी प्राह सुयशां विजयां जयाम् ॥ ८५
जये पश्यस्य देयस्य मदर्थे विग्रहं कृतम् ।
शत्रुभिर्दानववैरैस्तदुत्तिष्ठस्य सत्वरम् ॥ ८६
घृतमानय पौराणं वीजिकां लवणं दधि ।
प्रणमन्न करिष्यामि स्वयमेव पिनाकिनः ॥ ८७
वृत्प्य शीघ्रं सुयशे स्वमर्तुर्व्रणनाशनम् ।
इत्येवमुक्त्वा वचनं समुत्थाय वरासनात् ॥ ८८ वे. ६६

७८ -a) ता। वारा वा। २ रणे छो, दे१ रणे ई१,
दे१ रणरो (-रणपटु) -b) वा। वारा वा। २ दुर्धर,
दे१-१० वे। महात्मा, दे१ घमैण (-धर्मात्मा); दे३ न वारणान्तरे
(-वारणान्तरै) -c) दे१ ममास्ते हि, दे१ मम सास्ते हि,
दे३ समस्तातो हि, दे४ समस्ताते हि, दे३ ममास्ति वा पि, दे१ साम
मास्तेपि, दे१० ममास्तास्ते हि, वे। मम हस्ते हि (-समासते हि)
दे३ हृदयो (-हृदये) -d) दे१। ललासी (-पपासी) दे३ हृदयो
(-हृदये) -d) दे१। ललासी (-पपासी), दे१ लल (-लल-)

७९ -a) वारा वा। ३ दे१-१० वे। गच्छा (दे३ ०छ) वो
(-गच्छामा) -b) दे१ यो वारस्ते, दे१ योवामो (-यवास्ते)
-c) दे१। ११ तत्रैन (-तत्रैनां) -d) दे१ ४ वे। चम्पु, दे१ भव
(-हर), दे१ मानव (-दानव)

८० -a) वा। भवम् (-भवान्) -c) वारा व
(-वाम्) वा। वारा वा। १ दे३ न। [प्र]व, दे१ स्वा,
(-वा) -d) दे१ १ जेष्यामि (-जेष्यामि); न। ता जेष्यामि
तथा सुरान्

८१ -b) वा। स्फुटो (-मुग्धा) -c) वा। जायत
(-जायत) -d) वा। [प्र] भवत, दे१ ३ वे। [प्र] म्भूत
(-[प्र]मभूत)

८२ -a) दे१ सप्राप्तो, दे१ तो प्राप्ता (-सप्राप्तो) -d)
वे। प्रहारै (-प्रहारै); वा। दे३ ४.१० इत्, दे१ क्षति (-क्षत)
वा। दे१ विग्रहे (-विग्रहौ)

८३ -a) वा। स्फुटस्य (-मुग्दस्य), दे१-४ वे। नन्दिनी
(वे। नो) हस्तमालम्ब्य -b) वारा सोपको, दे१-४ वे। हस्तको
(-श्रवणको); वा। मन्दिराद, दे१ मन्दिरं (-मन्दिरं) -c)

दे१ निर्विशङ्केन (-निर्विशङ्केन); दे२ निर्विशङ्केन विविशे, दे३
निर्विशङ्केन दंत्यो वे -d) वा। चित्तेन, वे। दंत्यो वे (-चित्तेन);
वा। सत्तमा (-सत्तम)

८४ -b) न। [मा] यां व (त?) सीताचपकं -c)
दे३ महेश्वरे (-महेश्वर) -d) वा। प्रहारो (-प्रहारै), वा।
जर्जरित (-जर्जरितविम्)

८५ -a) वा। स्फुट, दे३ सुन्दर, दे१-११ न। सुन्द
(-सुन्द) वा। दे३ शिलादि (-शैलादि), दे१ [अ] पि सत्तम,
(-[अ] विशतत) -c) वारा मालिनी (-मालिनी) -d)
वा। स्वजया, वारा स्वयशो, वा। वा। सुजया, वा। सुयमा, दे१-४
१० वे। यशस्या, दे३ ११ सुजया, दे१ न। यजया (-सुयया); दे३
विज (स्या) वा (-विजया)

८६ -a) दे१ ४ पश्यास्य (दे१ ०ये), दे१ यस्यास्य? (-यस्यस्य),
दे१ देवेन (-देवस्य) -b) दे३ मदर्थो (-मदर्थे) वारा विग्रह
कृतम्, वा। वृत्तविग्रहम् (-विग्रह वृत्तम्) -c) दे१-४ वे। न।
क्षतवर्त (दे३ ०मे), दे३ दास्ये मुग्ध (-दानववर्त) -d)
वारा तदुत्तिष्ठसु सत्वरम्, दे१ सत्वरमुत्तिष्ठ सत्वरम्, दे१ दास्य
वृत्तिष्ठ सत्वरम्

८७ -a) वे। cd ० -d) वा। विग्रह, वा। दे३ ०००, दे३ २
वे। चोर व, दे३ १० चञ्जका, दे३ ११ बाजिका, दे१ वीराग्र, दे१ न।
चौराद (न। ०नि) (-चोर्विजा) दे३ ००० (-सवगम्)

८८ -a) वा। स्वयसे, वा। सुजये, वा। लपये, दे३ ३ यस्य
(दे३ ०ये) त्वं, दे१ न। च वये, वे। क्षयस्त्व (-सुयसे); वा। स्व(?)
स्त्व वाधं स्वयमेव, दे३ ४ वृष क्षात्र यशस्ते स्व, दे३ वृषस्व यशस्ते
क्षीरं -b), दे३ ४ वे। मनु (२ ०तुं) रं (दे३ ०अ) गतिनाशनम्
(दे३ ०य) -d) वा। रसातलात् (-नवपसनात्),

६६. ८८

अभ्युद्यौ तदा भक्त्या मन्यमाना घृषध्वजम् ।
 शूलपाणेस्ततः स्तित्वा रूपं चिह्नानि यत्नतः ॥ ८९
 अन्वियेय ततो ब्रह्मन्मोमौ पार्थस्त्वितौ घृषौ ।
 सा ज्ञात्वा दानवं रौद्रं मायाच्छादितचिप्रहम् ॥ ९०
 अपयानं तदा चने गिरिराजसुता धुने ।
 देव्याश्चिन्तितमाज्ञाय मुन्दं त्यक्त्वान्धकोऽसुरः ॥ ९१
 समाद्रवत वेगेन हरकान्तां विभावरीम् ।
 समाद्रवत दैतेयो येन मार्गेण साऽगमत् ॥ ९२
 अपस्कारान्तरं भञ्जन् पादप्लुतिभिराकुलः ।
 तमापसन्तं दृष्ट्वैव गिरिजा प्राद्रवद् भयात् ॥ ९३

८९. -a) दे० ददौ (-तदा) -o) व३ घूलपाणेस्ततः
 स्तुत्वा, दे० ३ ते। शरपणन तस्मिन्नुत्वा, दे० शरमणिन सच्छित्त्वा, दे०
 घूलपाणेस्ततस्मिन्नुत्वा, दे० घूलपाण्यौ (स्त?) तस्मिन्नुत्वा, दे० शरपाणन
 स्तित्वा, दे० शरपाते ततस्मिन्नुत्वा, न० शरपाते ततस्मिन्नुत्वा -d)
 व० ३ दे०-१ भूयश्चिह्नानि (-रूप चिह्नानि), दे० भूयश्चिह्नानि तस्य
 निता, न० भूयश्चिह्नानि तस्य निता

९०. -a) कारा सान्वियेय, दे० सान्वियेय (-सान्वियेय),
 शा। दे० ४ ते। तदा (-ततो) शा। व० ३ दे० ४ ७ ते। [अ] पश्यतु,
 दे० न० पश्यतु (-पश्यतु) -b) कारा [अ] सो, का। २ व० ३ दे०
 न० मो, दे० न० मो, दे० १० व० १० (-मोमौ), दे० ४ दानवेभ्यो, दे० १०
 पादौ वृषिभ्यो (-पादवृषिभ्यो वृषौ), शा। दे० ३ ते। तावुभौ
 पार्थत स्तितौ -o) का। दे० सज्ञात्वा, दे० सागण (-सा ज्ञात्वा),
 दे० ११ (वर्ग) रोद्र (-रोद्र)

९१. -a) दे० शरपणन, दे० शरपणन, दे० शरपणन, दे० १०
 शरपणन, ते। न० शरपणन (-शरपणन) -b) दे० १० हर, + गिरि
 राजं (-गिरिराजं) -o) दे० दैत्य, दे० देवा (-देव्या) कारा
 का। २ वित्त स (-वित्तित), दे० प्रादाय (-प्रादाय) -d) व०
 रक्तम् दे० मुद्र (-मुद्र), कारा त्यक्त्वा ततोन्धक, दे० ७ त्यक्त्वा
 ततोन्धक, दे० ७ त्यक्त्वा (दे० ७) धको सुर, दे० ११ त्यक्त्वा
 महासुर (दे० ११) (-त्यक्त्वा महासुर)

९२. -a) कारा श्रमाद्रवत (-समाद्रवत) -b) दे०
 भयदाता (-हरकान्ता) -o) शा। कारा का। २ दे० दैतेयो,
 दे० वेगेन (-दैतेयो) -d) दे० मार्गेण (-मार्गेण) व० सागता
 (-सागता)

९३. -a) शा। कारा का। २ व० शरपणनान्तर भञ्ज
 दे० ४ शरपणन परिभ्रम्य (दे० ४ शरपणन), दे० ३ ते। कुतरो च शर
 स्कार, दे० ११ शरस्कारोत्तर भञ्ज, दे० शरस्कारोत्तराश्रम, न०

गृहं त्यक्त्वा ह्युपवनं सखीभिः सहित्वा तदा ।
 तत्राप्यनुजगामासौ मदान्धो मुनिपुंगव ॥ ९४
 तथापि न शशापैनं तपसो गोपनाय तु ।
 तद्भावादाविशद् गौरी श्वेतार्ककुसुमं शुचि ॥ ९५
 विजयाद्या महागुल्मे संप्रयाता लयं धुने ।
 नष्टायामथ पार्वत्यां भूयो हैरण्यलोचनिः ॥ ९६
 मुन्दं हस्ते समादाय स्वसैन्यं पुनरागमत् ।
 अन्यके पुनरायाते खलं मुनिसत्तम ॥ ९७
 प्रावर्तत महायुद्धं प्रमयासुरयोरेव ।
 ततोऽमरगणश्रेष्ठो विष्णुश्चक्रगदाधरः ॥ ९८

उत्तराश्रम रजन् -b) व० पादप्लुति विवर्द्धन, दे० ५, ते।
 पादप्लुति निराकुल, दे० अन्धमुतिभिराकुल, दे० ११ पादप्लुतिभिरा
 कुल -d) व० गिरिजा साद्रवत्, दे० गिरिजासाद्रवत् (-गिरिजा
 साद्रवत्)

९४. -a) दे० [घ] म्बु पवन (-ह्युपवन) -b) शा।
 सहित्वा तदा, कारा सहित्वा तदा, व० न० परिभ्रम्यता (-सहित्वा
 तदा) -o) दे० न वापि (-तत्रापि) व० [अ] य (-[अ]
 सौ) -d) का। २ दे० ४ १० ते। पुंगव (-पुंगव)

९५. -a) दे० एता (-भनत्) -b) दे० गोपनाय
 (-गोपनाय तु), शा। का। २ दे० १० ११ च, कारा सा, दे० ४ ते।
 यत् (-तु) -o) दे० ४ ७ ते। [अ] पि सा, दे० [प्र] पतत (-
 [अ] विपत) -d) व० श्रमाश्रमगण (-श्वेतार्ककुसुमं) कारा
 का। व० दे० ४ ७ तुवि (व० ३ पि), दे० शुभ (-शुचि)

९६. -a) दे० विजया च, ते। विजयाय (-विजयाया),
 व० ३ दे० ७ ते। पुंगव (-पुंगव) -b) दे० ३ ९ ते। महासुरे,
 दे० महासुर, दे० लय मुद्रा (-लय मुद्रा) -o) दे० अपि (-
 शय) -a) दे० हैरण्यलोचन, दे० हैरण्यलोचनी (-हैरण्य
 लोचनि)

९७. -a) शा। कारा का। दे० मुन्दहस्ते, का। २ मुन्दहस्ते, व०
 ग्रन्थ हस्ते, दे० ११ मुद्र हस्ते (-मुद्र हस्ते) -b) शा। दे० ११ शरप
 मन् व० शरपणन (-[अ] शरपणन) दे० स्वसैन्य समुपविशत्
 -d) दे० स्वसैन्यो (-स्वसैन्य)

९८. -a) शा। दे० १० ११ न० प्रवर्तत, का। प्रा, + प्रवर्तत
 (-प्रावर्तत) कारा महायुद्ध (-महायुद्ध) -b) शा। प्रमया
 दे० प्रमया (-प्रमया), व० ३ [प्र] पि (-[प्र] पि) -o) दे०
 दे० ४ ७ ते। रणे मुद्र, दे० सुराण (-[प्र] मरयन्) -d) दे०
 विष्णु, + विष्णु (-विष्णु)

निर्जयानामुरनलं शंकरश्रियक्राम्यया ।
 शार्ङ्गचापच्युतेर्गणः सम्पृता दानवर्षमाः ॥ ९९
 पञ्च पट् सम चाष्टौ वा ब्रह्मपादैर्वना इव ।
 गदया कांश्चिदवधीत् चक्रेणान्यान् जनार्दन ॥ १००
 खड्गेन च चक्रेनान्यान् दृष्टयान्यान् भस्ममाद् व्यधात् ।
 हलेनाकृष्य चैरान्यान् मुसलेन व्यचूर्णयत् ॥ १०१
 गरुडः पक्षपाताभ्यां तुण्डेनाप्युरमाह्नत् ।
 स चादिपुरुषो धाता पुराणः प्रपितामहः ॥ १०२
 धामयन् विपुल पद्ममभ्यपिञ्चत वारिणा ।
 संस्पृष्टा ब्रह्मतोयेन सर्वतीर्थमयेन हि ॥ १०३

गणामरगणाद्यासन् नवनागशताधिकाः ।
 दानवास्तेन तोयेन संस्पृष्टाश्चापहारिणा १०४
 सहाहताः क्षय जम्मुः कुलिशेनैव पर्यताः ।
 दृष्ट्वा ब्रह्महरी युद्धे धातवन्तौ महासुरान् ॥ १०५
 शतैस्तुल्य द्रुदाय प्रयुक्त कुलिश बली ।
 तमापतन्त संप्रेक्ष्य बलो दानवसत्तमः ॥ १०६
 मुक्त्वा देवं गदापाणि विमानस्थं च पद्मनम् ।
 शस्त्रमेवाद्रयत् योद्धुं मृष्टिमृद्यम्य नारद ।
 बलान् दानवपतिरजेयो देवदानवीः ॥ १०७
 तमापतन्त निदेशश्चरन्तु

पे ६६

६८ ab, cd मध्ये वारः प्रथितम्—

इति वामनपुराणे भैरवप्रसूतशिवैकमहादेवहर्तुर्न नाम द्वित
 पतिततयोपयोगः । पुनस्तत्र वचनाः ।

९९. —a) दे० निर्जयान्, दे० निर्जयान्, ते० निर्जयामा
 (→निर्जयान्), दे० ०बम् (→०बन) —d) ब० ३ दे० ते० सम्पृता,
 दे० ४ संवृता, दे० संस्पृष्टा (→संस्पृष्टा)

१०० —a) दा० वारः का० १ ब० ३ दे० १-११ न० १
 (→वा), दे० १ वसन्त ००००, दे० १ पञ्च सत्तपट् वारानां दे० १ पञ्च
 सत्त व पट् वाता, ते० १ पञ्च सत्त पट्वाता वा —b) दा० वारः
 का० १ मूर्धनाद, ब० ब्रह्मपादैः दे० ०००० दे० ते० वि (ते० व)
 पु बा०, दे० वृद्धाग, दे० वृद्धगते (?) न० धृष्टेः (ब्रह्मणा)
 दे० ३ ते० गु(दे० ग)गा (→पगा) —c) दे० गणाया (→गणा)
 न० बह्वत् (→बह्वीय)

१०१ —a) ब० दे० ४ १ न० नि (→१) दे० ११ सन्ताना
 स्वाधकारिणी —b) दा० वारः का० १ वारवाद्, दे० दृष्टयान्
 (→दृष्ट्यायाद्), दा० वारः का० १ दे० ३ १० ११ वारवाद्, ब० ३
 दे० ४ १० बह्वे (?) दे० ३ ते० इवात् (→इवात्) —c) ब०
 [आ]प्य (→[आ] इप्य) —d) दा० का० १ व गृह्यवद् (का०
 ०वद्) वारः दे० ३ ते० [आ]प्य गृह्यवद्, दे० [ए]व नि वर
 (→मरुतवद्)

१०२. —a) दा० का० ३ ब० दे० १० आत्माया वारः
 आत्मा, दे० आत्माया (→आत्माया) —c) ब० दृष्टे
 (→मुष्टेन), दा० का० १ मुष्टेनायु समानवद्, वारः मुष्टेनायु
 माह्वद्, ब० मुष्टेनायुमाह्वद्, ते० मुष्टेनायुमेरुकोशवद् —c)
 दे० वाय (→वाय) —d) दे० पुष्य (→पुष्या) दे० १ मरा
 (→मर)

१०३ दे० १०३ ०-१०४ ० (इ सं) —a) दा०
 वारः का० ३ ब० ३ दे० १-११ न० नि(दे० नि)वर् (→विपुर्) ब०
 कर् (→पय) —b) दा० वारिण (वि ?) उवत् (→व्यपिषत्)
 —c) दे० न० संस्पृष्ट (→संस्पृष्टा) दे० वृद्धाया ये व दे० ब्रह्मतोयेन,
 ते० पद्मतोयेन (→ब्रह्मतोयेन) —d) दे० १ तोय (→तीर्थ) वारः
 ते०, ते० दा (→हि)

१०४ दे० abc ० (इ १०३ वा नि) —b) ब०
 वारवाग (?) दे० ३ ४ ते० नवायग, दे० नावायग, दे० प्रववाग
 (→नवायग) न० वारवाग (→वारवाग) ० दा० ब०
 दे० ३ ते० वे व (→वे) दे० ४ वा दे० (→तोयेन) —d) ब० वाय,
 दे० वाय, दे० ११ स्वात न० स्वा (→वाय)

१०५ —a) दा० वारवाद् ब० वारवाद्, +मा (→ग
 वाद्वा) दे० ४ १ ते० सय (→गय) —b) दे० ३ पवत् (→पवत्ता)
 —c) दा० १ वार, दे० ० वर (→हते) —d) ब० १ वत्तो, दे०
 प्रता (→वत्तो)

१०६ —a) मुष्टे संशाली (→मुष्टा) b) दे० ३ १० ते०
 मु(दे० व)वार इति निम्न —c) दा० वारः का० १ ववागतं
 ततो दृष्टा

१०७ दे० ० —a) दा० का० १ दे० ११ वत्ता, वारः न०
 वत्ता ब० वत्ता ब० दे० ३ न० वत्ता (→मुष्टा) —b) ब०
 वत्ता, दे० ३ वत्ता, दे० १ वत्ता, दे० १ वत्ता (→वत्ता)
 —c) ब० वत्ता, दे० ३ वत्ता, दे० ३ वत्ता (→वत्ता)
 दे० वत्ता, दे० ३ वत्ता (→वत्ता) —d) ब० वत्ता (→वत्ता)

१०८ —b) दे० १०३ दे० ३ ते० न० वत्ता (→वत्ता),
 न० वत्ता (→वत्ता), ब० वत्ता (→वत्ता) —c) ब० वत्ता
 (→वत्ता) दे० ३ ते० वत्ता (→वत्ता) —d) दे० ३ वत्ता

६ १०७

दोष्णां सहस्रेण यथाचलेन ।
 वज्र परिभ्राम्य बलस्य मूर्ध्नि
 चिक्षेप हे मूढ हतोऽप्युदीर्य ॥ १०८
 स तस्य मूर्ध्नि प्ररोऽपि वज्रो
 जगाम तूर्णं हि सहस्रधा ध्रुन ।
 बलोऽद्रवद् दवपतिश्च भीत
 पराङ्मुखोऽभूत् समरान्महर्षे ॥ १०९
 त चापि जम्भो विमृष्ट निरीक्ष्य
 भूत्वाऽप्रत प्राह न युक्तमतत् ।
 तिष्ठस्व राजाऽसि चराचरस्य
 न राजधर्मे गदित पलायनम् ॥ ११०
 सहस्राक्षो जम्भवाक्य निशम्य
 भीतस्तूण विष्णुमाम्नामहर्षे ।
 उपेत्याह श्रूयता वाक्यमीश

(→चित्रेण) दे० गुह्य (→मूढ) न० उगेरयत् (→जगीय) दे० १०
 तेऽ निपातयामास सुरेश्वरस्तु

१०९ दे० bod ० -a) दे० ३ ते० ना(दे० गा) *
 सवास्य दे० गा स वस्य (→स तस्य मूर्ध्नि) गा० का० का०
 दे० ११ प्रबलोऽपि दे० प्रवरस्य (→प्रवरोऽपि) b) व० न० तूर्णं
 (→तूर्ण) दे० च (→हि) -o) दे० बलोऽनवद (?) दे० १० बला
 द्रवद् न० बलात्करो (→बलोऽनवद) व० पति सुपीम ब०
 पतिश्च भूय (→पतिश्च भीत) -d) दे० ४ १ ते० सुराद, न०
 च रगात् (→समरात्)

११० दे० ०; ब० ३ bo ० -a) व० विमुखा
 (विमुख) -b) दे० ४ ते० भूतावृत्तोवाक्यमुवाच चेदम्, दे० भूत्वा
 प्रत प्राङ्मुखोऽभवत् -o) दे० विषय (→तिष्ठस्व) दे० १० राजा
 स (→राजाऽसि) -d) व० गदित (→गदित) दे० पलायितु
 (→पलायनम्)

१११ दे० ab ० -a) दे० सहस्राणां (→सहस्राणां)
 दे० वाक्य ५५५ (→वाक्य निशम्य) -o) का ते उपेत्याच व०
 जयवाह, दे० जयवाह (→जयवाह) व० भय (→ईद) -d)
 दे० ३ ते० न व दे० वाम (→वर्ष मे) गा० का० २ दे० ११
 भव्येति (का० १) कारा भव्ये च दे० ४ १० ते० भव्यस्य दे०
 भव्येन (→भव्येन)

११२ -a) गा० का० का० १ वज्रोऽपि जयवाह्यं व०
 जम्भवाजीयोऽप्ययं दे० वज्रोऽपि जयवाह्यं दे० न० जम्भस्तु जयवत्

त्व मे नाथो भूतभव्येश विष्णो ॥ १११
 जम्भस्तर्जयतेऽत्ययं मा निरायुधमीक्ष्य हि ।
 आयुध दहि भगवन् त्वामह शरण गत ॥ ११२
 तद्युवाच हरि शक्र त्यक्त्या दर्पं व्रणाधुना ।
 प्रार्थयस्वायुध वह्नि स ते दास्यत्यसशयम् ॥ ११३
 जनार्दनवच श्रुत्वा शक्रस्त्वरितविक्रम ।
 शरण पावकमगादिद चोवाच नारद ॥ ११४
 शन उवाच ॥
 निम्नतो मे बल वज्र कृशानो शतधा गतम् ।
 एष चाहूयते जम्भस्तस्माद्देहायुध मम ॥ ११५
 पुलस्त्य उवाच ॥
 तमाह भगवान् वह्नि प्रीतोऽस्मि तव वासव ।
 यत्त्वं दर्पं परित्यज्य मामेष शरण गत ॥ ११६
 इत्युच्चार्य स्वशक्त्यास्तु शक्तिं निष्काम्य भावत ।

यव (दे० १५) -b) दे० १ ११ मा (→मा); दे० ईक्ष्यति दे० १०-११
 ईक्ष्य च मुने [आ] दिगात् (→ईक्ष्य हि) -c) का० ब० भगवान्
 (→भगवत्)

११३ -a) व० हरि (→हरि) -b) दे० ३ ते० वज्र
 (→वर्ष) -c) दे० ११ वाह (→वह्नि) (→वह्नि)

११४ -b) गा० दे० ५-१० ते० त्वमितं (→स्वरितं).
 -d) दे० १० इति (→इद) दे० १० श्रोत्रात् (→चोत्रात्) व० इद
 वचनमवबोद

॥ कारा ०; दे० शुक उवाच, दे० गक च दे० १० ते० न०
 गकं

११५ -a) दे० १ विप्रतो (→निप्रतो) व० वर (→वत्);
 गा० दे० ५ १ ते० वज्र (→वज्र) -b) दे० कृशानो (→कृशानो);
 का० दे० ४ १ ते० न० गत (दे० ता) दे० हत (→गतम्) -o)
 का० दे० ५-१०-११ ते० ना (दे० मा) हूयते (→चाहूयते)

॥ कारा ० गा० दे० १ ते० न० पुलस्त्य (दे० १५); दे०
 पुलस्त्य च दे० श्रोत्रायुक्त्य

११६ व० cd ० -o) दे० ४ ते० यस्तु, दे० यस्त
 (→यत्) दे० देव (→दर्प) दे० ते० परीक्ष्य दे० परीक्ष्य (?)
 (→परित्यज्य) -d) दे० त्वमेव (→मामेव)

११७ का ०; व० ab ० -a) दे० स्वाक्या
 (→स्वाक्या) गा० कारा का० दे० १ च दे० १ (ग?) मुने
 स (→मु) -b) दे० १ गति (क्ति) (→गति) गा० कारा

६ १२९ ग्राह योत्स्ये कथ युद्धे सयमिष्ये कथ हयान ॥ १२७
 यदि वशिचद्धि सारथ्यं परिष्यति ममाधुना ।
 ततोऽहं घातये शत्रून् नान्यथेति कथयन् ॥ १२८
 ततोऽब्रुवस्ते गन्धर्वा नास्माकं सारथिर्निमो ।
 विद्यते स्वयमेवाश्वस्तव सयन्तुमिहार्हमि ॥ १२९
 इत्येवमुक्ते भगवास्त्यक्त्वा स्यन्दनमुत्तमम् ।
 क्षमातलं निपपातैव परिभ्रष्टगम्भर ॥ १३०
 चलन्मौलिर्मुक्तकथः परिभ्रष्टायुधाद्भद्र ।
 पतमान सहस्राश्च दृष्ट्वा भू समकम्पत ॥ १३१
 पृथिव्या कम्पमानाया शमीकपस्तपस्विनी ।

१२७ दे१० न१ ०

१२८ दे१० न१ ० -a) शा१ व३ दे१ ११ कश्चिद्दि

दे१ ३ ते१ कश्चिद्दि (→वश्चिद्दि) b) दे० करिष्यामिति ममाधुना
 -०) दे१ तदहं (→ततोऽहं) दे२ १ पातये (→पातये), दे१ १ पातु
 (→पातु) -d) कारा [३] दे [३] लि

१२९ न१ ०; दे१० ab ० -a) गा१ कारा व१ १२

दे१ ११ [अ] युषम् न व१ ३ [अ] युषव, दे१ ३ ते१ [अ] युवस्तु
 (→[अ] युवस्ते) -b) दे१ नोस्माकं (→नास्माक) -c) दे१ स्वय
 (→स्वय) -d) वाप सयन्तु स्वमिहार्हमि दे१ ३ ते१ स्वय मयन्तु
 महति दे१ सयन्तु स्वमिहार्हमि दे१ स्व स्वं मयन्तु महति

१३० न१ ० -a) का१ व१ दे१ १० उत्तो (→उत्तो)

-b) शा१ व्यक्तस्य पतु व१ स्वत्वास्तयान् ३ (?) (→स्त्वान्
 स्वन्द) -c) कारा व१ क्षमातले (→क्षमातल); कारा निपपात वि
 दे१ ११ निपपाते (दे१ ११) व (→निपपातव) दे१ क्षमातलं पपातैव
 -d) शा१ परिभ्रष्टगम्भर कारा परिभ्रष्टगम्भर व१ दे१ ३ परि
 भ्रष्ट (व१ घृ) सुरेश्वर दे१ ११ परिभ्रष्ट (दे१ ११) स्वगम्भर दे१
 परिभ्रष्ट गुणाम्बर दे१ परिभ्रष्टगम्भर

१३१ दे१ १० ० न१ ० -a) गा१ मौलिच, वा१

मौलि व१ ३ दे१ ३ ११ मौलि (दे१ ११) दे१ मो (मो ?) लि
 (र), दे१ म लि (क), (→म लि), व१ मुक्त कथ व१ सक्त कथ
 व१ दे१ ४ ते१ मुक्त कथ (दे१ ११) दे१ १० स कथ (→मुक्तकथ)
 दे१ वरमौलिमुक्तर -b) व१ दे१ ४ ११ परिभ्रष्ट (दे१ ५) घृ
 गुणाम्बर (दे१ ११) व१ परिभ्रष्टगुणाम्बर, दे१ ३ ते१ परिभ्रष्ट
 गुणाम्बर, दे१ परिभ्रष्ट गुणाम्बर, -c) दे१ ४ १० ते१ त पतन्त
 (→पतमान)

१३२ न१ ० -b) शा१ शमी कथ का१ व१ दे१ २ समी (दे१

मा) कथं दे१ ३ ते१ शमीकप (→शमीकप) शा१ दे१ तपस्विनी

भार्याऽब्रवीत् प्रमो बाल वहि इरु यथासुखम् ॥ १३२
 म तु श्रीलावच श्रुत्वा किमर्थमिति चाब्रवीत् ।

सा चाह श्रूयता नाथ दैवक्षपारिमायितम् ॥ १३३
 यदयं कम्पते भूमिस्तदा प्रक्षिप्यते वहि ।

यद्वाह्यतो मुनिश्रेष्ठ तद् भवे द्विगुणं मुने ॥ १३४
 एतद्वाक्यं तदा श्रुत्वा बालमादाय पुत्रकम् ।

निराशङ्को वहि शीघ्रं प्राधिपत् क्षमातले द्विज ॥ १३५
 भूयो गोयुगलार्थाय प्रविष्टो भार्याया द्विज ।

निवारितो गता वेला अर्जुहानिर्भविव्यति ॥ १३६
 इत्येवमुक्ते देवर्षेर्वह्निर्निगम्य वेगवान् ।

(दे१ १०) (→तपस्विनी) दे१० गमोक्त्युपनिर्भाषा + गमोक्त्यं
 स्तपस्विनी -०) व१ यथा बाल दे१ ३ ते१ प्रभागाय दे१ प्रभावाय
 दे१ प्रमो बाल (→प्रमो बाल) वा१ यथा स्वयम्, दे१० यथा गुप, दे१
 गुप्त यथा (→यथागुप्तम्)

१३३ दे१ ३ १ ते१ १३३ १-१३५ b ० दे१ १३३ ०-
 १३५ ab ०; न१ ० -a) व१ मुक्तीनां व१ मुक्तीनां
 दे१ ४ वृत्तीनां (दे१ ११) मुने स तु भार्या (→स तु श्रीलाव)
 -०) का१ स (→सा) -d) गा१ भाषितम् (→भाषितम्)

१३४ दे१ ३ १ ते१ ० (र १३३ पा वि) न१ ० -a)
 का१ देवर्षे दे१ यदि य (→यदेय) -b) कारा प्रक्षिप्यते दे१
 प्राधिपत्ये (→प्रक्षिप्यते) -०) गा१ कारा का१ २ स्व (या१ गु)
 वाक्यते (→यद्वाह्यतो) -d) वा१ का१ व१ ३ दे१ ५ १० भवेद्
 (→भवे), व१ ३ सदा दे१ भवेद् दे१ ११ मुने (→मुने)

१३५ दे१ ० (र १३३ पा वि) दे१ ३ १ ते१ ab ०
 (र १३३ पा वि) b) व१ दे१ ११ वत् (→वत्) -०) कारा
 का१ २ दे१ १० ११ निराशङ्को (दे१ ११) (→निराशङ्को) कारा
 क्षिप्र (→शीघ्र) -d) शा१ दे१ ११ प्राधिपत् (→प्राधिपत्) व१
 दे१ ३ ते१ द्विज (व१ ११) न१ विमु (→द्विज) दे१ प्राधिपत्
 सत्ते द्विज

१३६ दे१ ० (र १३३ पा वि) -a) व१ गोयुगलपार
 (→गुलार्थाय) -b) गा१ प्रविष्टो (→प्रविष्टो) शा१ तापया ते१
 भार्याया (→भार्याया) व१ सह दे१ द्विज दे१ ०-११ ते१ द्विज (→
 द्विज) दे१ निवारयितो दे१ निवारितो (→निवारितो) व
 गतावेला दे१ ४ १० ते१ यथापति (दे१ ११) (→यथा वेला)
 -d) का१ वर्यं व वर्यं व१ वर्यं दे१ ४ १० ते१ वर्यं दे१
 वर्यं न१ ऊर्ध्व (→ऊर्ध्व)

१३७ दे१ ab ० (र १३३ पा वि) -a) शा१

ददर्श वालद्वितयं समरूपमवस्थितम् ॥ १३७
तं दृष्ट्वा देवताः पूज्य भार्यां चाद्भुतदर्शनाम् ।
प्राह तत्त्वं न विन्दामि यत् पृच्छामि वदस्व तत् ॥ १३८
वालस्यास्य द्वितीयस्य के भविष्यद्गुणा वद ।
भाग्यानि चास्य यद्योक्तं कर्म तत् कथयाधुना ॥ १३९
साऽब्रवीन्नाथ ते वक्ष्ये वदिष्यामि पुनः प्रभो ।
सोऽब्रवीद् वद मेऽद्यैव नोचेन्नादनामि भोजनम् ॥ १४०
सा प्राह श्रूयतां ब्रह्मन् वदिष्ये वचनं हितम् ।
कातरेणाद्य यत्पृष्टं भाव्यं कारुरयं किल ॥ १४१
इत्युक्तवति वाक्ये तु बाल एव त्वचेतनः ।

जगाम साह्यं शक्रस्य कर्तुं सौत्यविशारदः ॥ १४२
तं व्रजन्तं हि गन्धर्वो विश्वावसुपुरोगमाः ।
ज्ञात्वेन्द्रस्यैव साहाय्ये तेजसा समवर्धयन् ॥ १४३
गन्धर्वतेजसा युक्तः शिशुः शक्रं समेत्य हि ।
प्रोवाचैहोहि देवेश प्रियो यन्ता भवामि ते ॥ १४४
तच्छ्रुत्वास्य हरिः प्राह कस्य पुत्रोऽसि बालक ।
संयन्ताऽसि कथं चाध्वान् संशयः प्रतिभाति मे ॥ १४५
सोऽब्रवीदपितेजोत्थं श्माभवं विद्धि वासव ।
गन्धर्वतेजसा युक्तं वाजियानविशारदम् ॥ १४६
तद्वत्त्वा भगवान्शक्रः खं भजे योगिनां वरः ।

व. ५८. १

का२ दे३ ७ १० ते१ लङो (→पृक्त), शा१ का२ व३ दे१ ५ १०
देवर्षि (→देवर्षे) -b) कारा दे१ निर्गस्य (→निर्गस्य)
-c) ब३ गन्धर्वस्य, दे१ प्लवर्षितम् (→धवर्षितम्)

१३८ -a) ते१ तद् दृष्ट्वा (→तद् दृष्ट्वा) ब१ ३ दे१ ५ ७ ९
ते१ देवता पूज्य (दे१ ५ १० 'ज्या'), दे१ देवता यत्त्वा (→देवता
पूज्य) -b) शा१ दे३ दर्शनात् (→दर्शनाम्) -c) दे११ प्रा(त)
दृष्ट्वा (→प्राह), दे३ तत्त्वं, ते१ तत्त्वा (→तत्त्वं), दे३ प्राह तत्त्वविदा
श्रीस्त, न१ प्राह तत्त्वविदासित्वा

१३९ दे१ १३८ b इत्यात्म्य १४० b इति शब्दतः ○
-a) दे११ वातमस्य (→वातस्थस्य) -b) शा१ के भविष्य
गुणा वद, ब१ ३ कि (व३ के) भविष्यद् (व३ 'ध्या') गुणा वद,
दे२ ३ ते१ भविष्यन्ति गुणा किल, दे४ भविष्यन्ति गुणा
किल, दे५ ७ के भविष्यद् गुणा किल, दे९ क्षीप्रयित्वे गुणान्वद,
दे११ भव्ययति व के गुणा, न१ के भविष्या गुणा वद -c) शा१
भार्या(व्या?)नि(?) चाय, दे२ ४ १० ते१ गतवेन तु, दे३ भाष्यानि
पार्यम् (?), दे९ भाष्यानि याषाव(?) दे११ भागम् ('य?)
चास्य तु (→भाग्यानि चास्य), शा१ कारा का१ यथावार्त्त
(कारा 'र्थ'), दे४ यत्प्रोक्त (→गच्छोक्त) -d) दे४ तत्कर्म
कथयामासुत

१४० दे१ ab ○; दे२ cd ○ -a) शा१ नाशते
योक्ष्ये (ह), ब१ नाशते वक्ष्ये, दे२ ४ ते१ नाशयित्वे (दे१ 'य') न,
दे९ १० नाश वक्ष्ये व (दे१० 'ह') (→नाश ते वक्ष्ये) -b) दे२ ३
ते१ हरे, दे४ रद् (→पुन), दे९ पुन (→प्रभो) -c) दे१ ते१
सा (→श), दे११ व (→मे), ब१ सोऽब्रवीत् वदामि, दे१ ते१
सा ब्रवीद्विद् (दे१ 'वद') बोध व, दे३ सोऽब्रवीद्विद् बोध व -d)
दे३ ते१ भाषाम्, दे१० भाषाम् (→भाषयामि)

१४१ -a) दे१० चाह (→प्राह) ब१ श्रीयता (→श्रूयता)

-c) दे२ ४ ते१ प्रातरेवाद्य (→कातरेणाद्य), ब१ यत्पृष्ट (→यत्पृष्ट).
-d) शा१ का१ भाव्य कात (शा१ 'तु') रय किल, कारा,
कातरेण्य भवेत्किल, ब१ भाव्य कास्य किल, दे२ भाव्ये बालो ह्यय
किल, दे४ भाव्य कारस्य किल, दे७ भव्यो बालह्य किल, दे९ न१
भाव्यराशिरय किल, भुवे भाव्य कारयितु किल

१४२ -a) कारा इत्युक्त एव (→इत्युक्तवति), कारा.
वाग्येते१, दे१ ३ वाक्ये च, दे१ तदा वाक्ये, दे९ न१ वाक्येय, ते१ सा
वाक्ये (→वाक्ये तु) -b) ब१ बाल एव हते पुन, दे९ बाल
एवातचेतन, न१ बाल वायतचेतन -c) शा१ कारा, का१ ३ व३
दे११ सद्य, ब१ सह्य, दे९ स्थिय, दे१० स्थि (→साह्य); दे२-४
हरेजगाम साहाय्य -d) दे१ कम-, दे९ कल्प (→कलु); शा१
कारा का१ व३ दे२ ७ १०-११ सैन्य (कारा का१ 'न्ये'), का२ शौर्य,
ब१ जल, दे९ सार्य, दे१ ४ रय (→सौर्य).

१४३ -a) दे९ वृजन्त त (→त व्रजन्त) -c) व३ दे१
न१ जालेन्द्रस्य च, दे९ जाला वेन्द्रस्य (→जालेन्द्रस्यैव); ब१ दे१-१०
ते१ साहाय्य, दे३ सास्य (→साहाय्ये)

१४४ -b) दे९ स धिषु युक्तमेव हि -c) ब१ ३ दे१ ११
वेहोहि, दे९ 'व' वेहि (→वेहहि) शा१ देवेशि (→देवेश).
-d) दे९ प्रिय (→प्रियो); न१ यत् (→यन्ता)

१४५ -a) दे१-३ ९ ते१ श्रुत्वा च (→श्रुत्वास्त्य) -c)
दे९ ५ ९ त्वं यन्तासि (→सयन्तासि) -d) ब१ दे१ सवाय
(→सवाय)

१४६ -a) ब३ सोऽब्रवीत् दृष्टोक्तं मा, दे१ ३ ४ ते१ सा
(दे४ सा) ब्रवीच्छ्रोत्रोक्तं मा, दे२ सोऽब्रवीच्छ्रोत्रोक्तं मा (श)म, दे९ सोऽब्र-
वीत् वृत्तिवोक्तं -b) व३ भवान् विद्विह वावव -d) दे१ ४
वाजियान् (दे१ 'य') ते, दे९ वाजियान्, दे९ वाजियानि (→वाजियान्).

१४७ -a) दे९ कृत्वा (→श्रुत्वा); दे९ ९ युक्त (→शक्त)

१५६ स चापि विप्रवतनयो मातलिर्नामविश्रुतः ॥ १४७ अश्वेशविष्णुनामाङ्गाः सुदन्तोऽसुरान् रणे ॥ १५२
ततोऽभिरुहस्तु रथं शक्रस्त्रिदशपुंगवः ।
रश्मीन् शमीकतनयो मातलिः प्रमुहीतवान् ॥ १४८ ससहस्रोऽतिपटुभिश्चाद्यामास नारद ॥ १५३
ततो मन्दरमागम्य विवेश रिपुवाहिनीम् ।
प्रविशन् ददृशे श्रीमान् पतितं कार्मुकं महत् ॥ १४९ गजो विद्धो हयो भिन्नः पृथिव्यां पतितो रथः ॥ १५४
सशरं पञ्चवर्णभं सितरक्तासितारणम् ।
पाण्डुच्छायं सुरश्रेष्ठं जग्राह समार्गणम् ॥ १५० महामात्रो घरा प्राप्तः सद्यः सोदञ्छरातुरः ॥ १५४
ततस्तु मनसा देवान् रजःस्रस्वतमोमयान् ।
नमस्कृत्य शरं चापे साधिव्ये पिनियोजयत् ॥ १५१ पदातिः पतितो भूम्या शक्रमार्गणाद्वितः ॥ १५५
ततो निश्चेरुत्पुष्टाः शरा बर्हिणवाससः ।
तं शक्रवाणाभिहतं दुरासदं
सैन्य समालक्ष्य तदा कुजम्भः ।
जम्भासुरश्चापि सुरेशमव्ययं

-b) व३ न१ सम्भजे, दे१ ४ ते१ खे बनी, दे३ खे भजे, दे९ त भजे
(→स भजे) व३ योगिनायक, दे११ योगिना पुन (→योगिना वर)
-d) दे० विपुते (→विश्रुत)

१४८ -a) शा१ कारा का१ २ दे१ ५ ते१ °हृद स
(दे३ ३ पु), दे९ °हृदप्र, न१ °हृदस्व (→°हृदस्तु) दे९ र (ण)
घ (→रथ) -c) कारा का३ ५ दे३ शमीक, का१ समीक, +
शमीक (→शमीक)

१४९ -a) व१ दे१ आगल्य, व३ आकम्प (→आगतम्)
-c) शा१ कारा का१ २ दे३ ५ १०-११ प्रविश, व३ प्रविश, दे१ ३ ४
ते१ प्रवेशे (→प्रवश) व१ दे१ धामान् (→धोमान्) -d) व१
कथित, दे१ ४ ते१ प्रविश, दे९ पतिर्य (→पतितम्), दे११ मरान्
(→महत्)

१५० दे१ १५० ४ 'पञ्च' इत्यारम्भ १११० 'नमस्कृत्य'
पर्यन्त मरित (ह स) -a) व३ न१ °वर्णत, दे१ ४ ७ ते१ °वर्ण तत
(→°वर्णभ) व१ सशर चैव तूर्णं तु, दे९ सशर पञ्चवक्त्र ह -b)
न१ °रवा (→°रत्ता) -c) दे१ छापा (→°छाप) दे९ ९ °धृष्ट
(→°श्रेष्ठ) -d) दे० ३ १० ते१ तत् (→तम्)

१५१ दे१ १५० ० (ह १५० पा वि) -a)
दे११ गतस्तु (→ततस्तु) दे९ तमसा (→भनसा) शा१ कारा का१
२ दे९ ७ ते१, दे९ देवी (→देवान्) -b) दे९ रज सस्रतयोम
तु, दे९ वासवस्तु तपोमय दे११ रजःस्रस्व तमोमयान् -c) शा१
गिर चापे, कारा व१ ३ शरा (व३ °र) अति (कारा °पे) दे०
पदे चापे, दे१ ११ शर चापि (दे११ °पे) (→शर चापे) -d) शा१
सोधिष्य, कारा व३ सोधिष्ये, का१ सोधापि, +सधाप, का३ सोधिष्य
+सोधिष्य, दे३ साधिष्ये, दे९ ७ साधिष्ये (दे९ °पे) (→साधिष्ये)
शा१ कारा का१ दे३ १० चिन्त्य (शा१ का१ °नि) योजयन्, का३ वि +
व्यनियोजयत् (→विनियोजयत्), दे९ योजयिष्ये नियोजयन्.

अश्वेशविष्णुनामाङ्गाः सुदन्तोऽसुरान् रणे ॥ १५२
आकाशं विदिशः पृथ्वीं दिशश्च स शरोत्करैः ।
ससहस्रोऽतिपटुभिश्चाद्यामास नारद ॥ १५३
गजो विद्धो हयो भिन्नः पृथिव्यां पतितो रथः ॥ १५४
महामात्रो घरा प्राप्तः सद्यः सोदञ्छरातुरः ॥ १५४
पदातिः पतितो भूम्या शक्रमार्गणाद्वितः ॥ १५५
हवप्रधानभूयिष्ठं बलं तदभवद् रिपोः ॥ १५५
तं शक्रवाणाभिहतं दुरासदं
सैन्य समालक्ष्य तदा कुजम्भः ।
जम्भासुरश्चापि सुरेशमव्ययं

१५२ -a) शा१ का० दे१ ११ निश्वेतु (→निश्वेत) दे९ ३
ते१ अत्युष (→अत्युषा) -b) व१ °वर्णम्, दे३ °वर्णम्
(→°वर्हिण) -c) व३ ब्रह्मन् (→ब्रह्मन्) -d) व३ वरान रथे,
दे१ सुरान् गणे, दे९ रथे सुरान् (→सुरान् रथे)

१५३ दे९ न१ १५३ ०-१५३ ते१ ० -a) व१ पूर्वं,
व३ दे१ ११ पुष्पी (→पुष्पी) -b) व३ दिशं खं (→दिशं)
-c) शा१ कारा का१ दे९ [घ]तिवद्धि दे१ ४ ते१ [-श्च]
रिष्याश्च (→[च] तिपटुभि)

१५४ दे९ न१ ० (ह १५३ पा वि) -a) व३ गजो
भिन्नो दे३ १० गजे भिन्ने (→गजो विद्धो) व३ हयो विद्ध, ते१ हया
भिन्ना (→हयो भिन्न) -b) दे९ पतितो (→पतितो) दे१ ४ ७ ते१
रथो (→रथ) -c) व३ महौ प्राप्तो घरा प्राप्त -d) शा१
सद्यःसोदञ्छरातुर, कारा का१ सद्य सोद छरातुर, व१ सोहासो
विकतातुर, व३ सद्योसोत छरातुर, दे१ ४ सद्यश्चापि
नरातुर दे३ ३ १० ते१ तु (दे३ १० व३) भद्रापि शरातुर, दे९ आय
सोदछरातुरा

१५५ दे९ न१ ० (ह १५३ पा वि) व१ ३b ०
-a) कारा दे१ ४ ते१ भूतो (→भूमा) -b) दे३ ११ शममार्गेण,
दे३ १० वज्रमार्गेण (→वज्रमार्गेण) शा१ °तावित (→°तावित)
-c) दे९ हत (→हत) का१ दे९ ७ °प्रान (→°प्रान) d)
शा१ का१ °तभय, दृष्टो कारा सदनवत्, दे३ ३ ते१ तथानव
प्रो, दे९ समनवद्विरो (→°तभयद्विरो)

१५६ -a) शा१ कारा का१ २ दे९ ७ तत् (→त) व३
°वागविहत (→°वागविहत) b) व३ दे९ ४ तदानवस्य (व३ °त)
दे३ ३ समानस्य दे९ न१ समालोक्य (→समालोक्य) दे९ तत
(→तदा) कारा स्वहीनसालस्य तदा कुजम्भ c) दे९ सुरे-
गुह्ये (→सुरेगुह्य) -d) दे९ न१ प्र (दे९ प्रा) व्यनत

प्रजग्मतुर्गृह्य गदे सुधोरे ॥ १५६
 तावापतन्तौ भगवान् निरीक्ष्य
 सुदर्शनेनारिविनाशनेन ।
 विष्णुः कुजम्भं निजधान वेगात्
 स स्यन्दनाद् गामगमद् गतासुः ॥ १५७
 तस्मिन् हते आतरि माधवेन
 जन्मस्ततः क्रोधवशं जगाम ।
 क्रोधान्वितः शक्रमुपाद्रवद् रणे
 सिंहं ययैषोऽतिविपन्नबुद्धिः ॥ १५८
 तमापतन्तं प्रसमीक्ष्य शक्र-
 स्त्रयकत्वैव चापं सशरं महात्मा ।
 जग्राह शक्तिं यमदण्डकल्पां
 तामग्निदत्तां रिपवे ससर्ज ॥ १५९

शक्तिं सघण्टां कृतनिःस्वनां वै
 दृष्ट्वा पतन्तौ गदया जघान ।
 गदां च कृत्वा सहसैव भस्मसाद्
 विभेद जम्भं हृदये च तूर्णम् ॥ १६०
 शक्त्या स भिन्नो हृदये सुरारिः
 पपात भूम्यां विगतासुरेव ।
 तं वीक्ष्य भूमौ पतितं विसृजं
 दैत्यास्तु भीता विमुखा बभूवुः ॥ १६१
 जम्भे हते दैत्यबले च भग्ने
 गणास्तु हृष्टा हरिर्मर्चयन्तः ।
 वीर्यं प्रशंसन्ति शतकतोश्च
 स गोत्रभिर्छर्वन्मुपेत्य तत्सौ ॥ १६२ वं. ६६

इति श्रीवामनपुराणे त्रिचत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४३ ॥

(→प्रजग्मतुः) ब३ पदे सुधोरे, न१ गदे सुधोरे (→गदे सुधोरे)
 १५७ -a) दे० स (?) रोक्ष्य (→निरीक्ष्य) -b) ब१
 न१ [अ] नि (→[अ] रि-), वारा. विज्ञातनेन (→विनाशनेन)
 -0) न१ तदा (→विष्णु) -d) दे१-4 ते१ धाम्य (दे२ भ्य)
 पतद्, दे० भगमद् गा (→गामगमद्); दे१ हृतसु, दे२ गृतासु
 (→गतासु), ब३ स स्यन्दनाद्भिगमदतासु.

१५८ -0) शा१ चक, ब१ त(?) क्र (→शक्र). ब३ रवे (→
 रणे) -d) दे०-11 न१ ययैष (→ययैषो); दे१ 4 7.10 ते१ हि, दे०.11
 तु, न१ स (→[अ] लि-), का२ -वियस्य बुद्धि, ब१ -विपन्नसत्त्व
 (→विपन्नबुद्धि)

१५९. -a) दे१ प्रसमाये (→प्रसमीक्ष्य) -b) दे० समरे,
 दे११ सगरे (→सगर) -0) शा१ कारा, का१.२ दे०.10 रोपास
 (दे१० त्व) (→जग्राह); दे० भग्या, न१ कल्प (→कल्पा) -d)
 ब१.३ न१ कल्पा (→दत्ता). दे० अवशयवद (→ससर्ज). दे१-4
 ते१ पश्चात्ततो जन्मवधो ससर्ज.

१६० -a) ब१ दे१-5 शक्तिं च घण्टा स्वन (दे२ त्व) नि
 (दे१ त्व) स्वना वै, ब३ शक्तिं च घण्टां कृत निजधानां वै, दे१ शक्तिं च
 पंदा स्वनसमुन वै, दे२ 3 ते१ शक्तिं च (दे२ त्व) घण्टां स्वर-
 सस्वना (ते१ त्व) वै, दे० शक्तिं च पंदां कृत च स्वनां ता. -0)
 दे१ गदा च (→गदा च) -d) कारा -भुतुर्गम् (→च तूर्णम्)

१६१. -b) कारा, दे१.10 न१ भूमौ (→भूम्यां). -0) न१
 भूम्यां (→भूमौ); दे० विगतं (→पतितं), ब१ विषय (→विषय).

-d) दे० भीत्या (→भीता); दे० विमुक्षी, दे११ विमुक्ष (→विमुक्षा).
 १६२. -a) दे११ हत (→हते) -b) कारा. गणा सु, दे०
 गणाश्च (→गणास्तु); दे० यत्ता (→हृष्टा); दे० न१ अर्चयन्ति, दे११
 सर्वयन्त (→अर्चयन्त). ब१ सुकोशकोदग्गकामासुरेन्द्र, दे० यम्भो-
 र्गणास्तु हरिर्मर्चयन्ति. -0) शा१ दे११ वीर्या (→वीर्य); शा१
 जतुश्च, कारा. कतो रम, दे० यतोस्तु (→कतोश्च). -d)
 दे० स्वगोत्रभिर्दु (→स गोत्रभिर्दु)

ब१ ab, c१ मध्ये प्रविकम्—

277 * एहेहि वीरापगत महासुरा योज्यामभूवो हुरभोय शैलम् ।
 तमुवाचान्वको ब्रह्मन् भान्मगणास्तु हृष्टा हरिर्मर्चयन्तः ।

पुत्रिका—शा१ कारा का१.२ दे०.10,११ इतिवी (कारा,
 [श्री]) वामन पुराणे भैरव प्रादुर्भावे, ब१ ३ इतिवामनपुराणे, ब२
 दे०.३,७ ते१ इति श्रीवामनपुराणे, दे० इति वामनपुराणे भाग्यकासुर
 स्रग्भि, दे० श्री वामनपुराणे, न१ इति श्रीवामनपुराणे कुजम्भजन्म-
 वधे, भुजे इति श्री वामनपुराणे पुलस्तकनारदतम्यादे भैरव
 प्रादुर्भावे. अध्यायनाम—ब१.३ दे०.१ ते१ न१. ०, शा१ का१.२
 कुजम्भ वध, कारा. दे० जम्भकुजम्भवयो नाम, दे०.३ जन्मवध,
 दे०.10 जम्भकुजम्भवध, दे० यन्म वधो नाम, दे११ कुजम्भवम्भवध.
 अध्याय संख्या—शा१ ब२.३ दे०.३,११. ०, कारा. श्रुति
 समोष्याय, न१ ॥४६॥ का२ ॥४६॥, ब१ दे०.१ कर्तुस्त्रिचसमो-
 ष्याय, दे० दशमोष्याय, दे० एकचत्वारिंशोऽध्याय, दे०.१० ॥६६॥, ते१
 एकोनसप्ततितम, न१ द्विचत्वारिंशोऽध्याय, भुजे. नवपट्टितमोऽध्याय.

सन्तरेण साग्रेण वायुवेगसमा अपि ॥ ८
ततः कर्तुं कमानस्य बाणजालैर्गणेश्वरान् ।
सुरान् संघादयामास सेन्द्रोपेन्द्रमहेश्वरान् ॥ ९
बाणैश्चादितमीक्ष्यैव बलं त्रैलोक्यरक्षिता ।
सुरान् प्रोवाच भगवांश्चक्रपाणिर्जनार्दनः ॥ १०
विष्णुस्त्वाच ॥

किं तिष्ठन् सुरश्रेष्ठा हतेनानेन वै जयः ।
तस्मान्मद्वचनं शीघ्रं क्रियतां वै जयेत्सवः ॥ ११
शात्यन्तामस्य तुरगाः समं रथकुटुम्बिना ।

भज्यतां स्पन्दनश्चापि मिरथः क्रियतां रिपुः ॥ १२
विरथं तु कृतं पश्चादेनं धक्ष्यति शंकरः ।
नोपेक्ष्यः द्युतुर्दृष्टो देवाचार्येण देवताः ॥ १३
इत्येवमुक्त्वा प्रमथा बामुदेवेन सामराः ।
चक्रवेगं सहेन्द्रेण समं चक्रधरेण च ॥ १४
तुरगाणां सहस्रं तु मेघाभामां जनार्दनः ।
निमिषान्तरमात्रेण गदया विनिषोषयत् ॥ १५
हताश्चातुः स्पन्दनान् स्कन्दः प्रमुञ्च रथसारथिम् ।
शक्त्या विभिन्नहृदयं गतास्तुं व्यसृजद् भुवि ॥ १६

वै ७०.

६१ दैत्य (→दैत्य) -b) शा। प्रस्ता (प्राप्त ?) प्रथम, न।
प्राप्तास्तु मय (→प्राप्ता प्रथम) -0) ब। सवस्त्वरेण ब३
००००० साग्रेण, (→सवस्त्वरेण) -d) शा। बाण का१.२
६३ १० सभापुत्रि, ब। महा मपि, ब३ समानपि (→समा मपि)

९ -a) ६१ घादाय (→घातम्) -b) ६१ १०।
बाणैश्चादितमीक्ष्य, ६१ बाणानिगिषोषमान्, ६१ बाणजाले गले
श्वरान् -0) ब। ६१ १० न। सुराश्चा (ब। 'श्चा' ध्या) ब३ तारं
सम्बद्धा ६१-४ वे। नाराचै मू, ६१ सुराश्चा ०, ६१ गणानाच्छा,
६१ द्युतास्तु ध्या (?) (→मुद्रासम्बद्धा) -d) ६१० महासुरान्,
६१ महेश्वरान् (→महेश्वरान्)

१० -a) शा। बाण का१.२ बाणै सच्यन्, ब। ३
६१ १० ११ बाणैश्चायत् (ब। घस), ६१ बाणैश्चायत्, ६१
घातयन् स (→बाणैश्चादितमी), ६१ बाणैश्चायत् तमालोक्य -b)
ब३ रथान्, ६१ बाण (→बलं), ब। ६१ रक्षित (दि. ता)
(→रक्षिता) -0) ६१ वचन (→भगवान्)

७१ बाण ६१-४ वे। ०, ६१ श्रीविष्णुस्त्वाच न। श्रीविष्णु

११ -a) ब। किं निष्यन्दं, ६१ किं मुष्यन् (→किं तिष्ठन्),
६१ सुरश्रेष्ठ (→सुरश्रेष्ठा) -b) ब। द्युतुर्दृष्टो, ६१ हताश्चा, ६१
हतो ना (→हतेना), ६१ ४ वे। सोमनस्य, ६१ जये, ६१ सप्तो
(→जय) -0) ६१ वचनाद (→वचनं), ६१ ४ वे। तस्मात्तना
(वे। का ?) मन्त्रवचन, ६१ भवद्भिर्मेव बव गीम्य, ६१ तस्मात्
वचनात्प्रेम -३) ६१-४ वे। स्वरि (दे। वि ?) रा (→क्रियता),
६१-४ वे। वि, ६१ २ च (→वि), ६१ वषेधया (→वचनं)

१२ -a) शा। सायन्तां, बाण दार्यन्तां (?), ब। सायन्
तां, ब३ ६१ सायन्तां, ६१ सायन्तां, ६१ सायन्तां, ६१ १० न।
ह्यन्तां, ६१ सन्तां, ६१ दार्यन्तां (→सार्यन्ताम्) ब। मुद्रा
(→मुद्रा) -b) ६१ समस्त्य, ६१ समं स, ६१ न। समरे

स, ६१ सत्यं स (→सम रथ), ६१ कुटुम्बिन (→कुटुम्बिना)
-0) ब। ह्यन्तां, ६१ पात्यन्ता (→मन्ता), ब। ३ १-३ १ १।
न। नदवाय, ६१ नदवा (वि) म, ६१ नावायि (→नवायि)

१३ -a) ब। त, ६१ मु (→तु) -b) ६१ देवो, ६१
येन (→एन), ६१ नृपति, न। बन्धति (→धस्यति), ६१ एनं
धस्य निषाकर -0) शा। ६१ नोपेक्ष, ६१ वे। नापेक्ष, न।
नोपेक्ष (→नोपेक्ष), शा। त (?) द्विती, बाण का१ ६१ उदितो,
का१ उदित, + रिपुको, ६१ न। उदितो, ६१ निद्रि ० (→उदितो),
-d) ब। देवोपननु (→देवाचार्येण), ६१ ४ १ वे। धोमता (→देवता)

१४ -b) ६१ धोमता, ६१ बादयत् (→सायत्) -0)
वे। धनुवेग (→चक्रवेग), शा। ब३ ६१-४ १-१० वे। सहेन्द्रेण, ब।
सहेन्द्रेण (→सहेन्द्रेण) -d) न। शार्ङ्ग- (→सम), ब। चक्रधरेण
(→चक्रधरेण), ६१ तु, दे। वा (→च)

१५ -a) ६१० ११ तुरगाणां (→तुरगाणां) -b) शा।
मेघावातां, का१ मेघ + घातां, ब३ मेघवातां, ६१ सहेन्द्रेण, ६१
मेघाभामां (→मेघाभामां) -0) शा। काय का१ २ ब। ३ १-११
निमेषा (→निमेषा) ६१ नागैर्ग (→नागैर्ग) -३) शा। काय
का१ २ ६१० सध्य (शा। वि) पोषयत्, ब। ३ ६१ सम पोषयत्, ६१
वे। विनिषोषयत् ६१ विविगीषयेत्, ६१ विनियोषयत्, ६१ निषात
ह, ६१ विनिषोषयत् (→विनिषोषयत्)

१६ बाण ० -a) ब। ३ ६१ ११ वे। सम (दे। ना)
ग, ६१ सहेन्द्रेण (→हताश्चा), ब। ६१ सभावा (दे। सभा),
ब। स्कन्द (→स्कन्द), ६१ महाभामानां तात्त्विकम्, ६१ स्पन्दनस्य
स्वभावकम् -b) ६१ स्कन्दो वै शूल सारथि -0) का१ ६१-४ वे।
विने, ६१ निमं (→विनिमं), शा। ६१-१० वे। सहेन्द्रेण, ब। ६१
हृदयो (→हृदय) -d) शा। वामानु (?), ब। ६१-४ ११ वे। गतास्तु
(→गतास्तु) शा। विदुः, ६१ वरतत्, ६१ वसुतत्, ६१ वसुतत्
(→वसुतत्)

१७ विनायकाद्याः प्रमथाः समं शक्रेण दैवतैः ।
सच्चजाक्षं रयं तूर्णमभञ्जन्त तपोधनाः ॥ १७
सहसा स महातेजा विरथस्त्यज्य कार्मुकम् ।
गदामादाय बलवानभिदुद्राव दैवतान् ॥ १८
पदान्यष्टौ ततो गत्वा भेषगम्भीरया गिरा ।
स्थित्वा प्रोवाच दैत्येन्द्रो महादेव स हेतुमत् ॥ १९
मिथो भवान् सहानीकस्त्वसहायोऽस्मि साम्प्रतम् ।
तथाऽपि त्वां विजेष्यामि पश्य मेऽद्य पराक्रमम् ॥ २०
तद्वाक्यं शंकरः श्रुत्वा सेन्द्रासुरगणांस्तदा ।
भ्रमणा सहितान् सर्वान् स्वशरीरे न्यवेशयत् ॥ २१

१७ -b) शा१ तै१ चनेण (→सक्रेण) दे११ देवतै
(→दैवतै) -0) शा१ का२ दे२ ५७-११ स (दे३ सा) ध्वजाख्य
(दे३ ००, दे५ ७-११ ००) (→सच्चजाक्ष), दे११ रयमर्ग (?) (→रय
तूर्ण) -d) ब३ दे२ ३५ १० ११ न१ ख (दे३ प्र, न१ ब) भञ्जत
(दे१० ००), दे३ बभञ्जहि (→भ्रमञ्जन्त), शा१ कारा का१ २ ब१ ३
दे२ १० ११ न१ तपोधन (शा१ ००), दे१ ततो बान् (→तपोधना)

१८ -a) दे१ ११ न१ स हताश्वो (दे११ ००) (→सहसा
स) -b) का२ ब१ दे२ ५ ७ १० त्यक्त, ब३ सन्ध, दे१ वर्ज्य, दे११
त्वष्ट- (→त्यज्य) ब१ वार्मुक (→कार्मुक) -0) ब३ भगवान्
(→बलवान्) -d) दे१ अति, दे३ नामि, दे३ मपि (→अभि-),
दे१ ४ ७ १० तै१ देवता (→दैवतान्)

१९ -a) ब१ ३ तत सोऽय यदा गत्वा दे१ ४ ७ तै१ तत
सोष्टो नमाम् (दे१ ००) गत्वा, दे१ न१ पादाभ्याष्टौ ततो
गत्वा -b) दे१ सोऽय (→भेष) -0) ब१ ३ नादेतावाच, दे१ ४ ७
तै१ ७ (दे४ प्रो) वाच वाक्य (→स्थित्वा प्रोवाच) न१ दैत्येयो
(→दैत्येन्द्रो) -d) दे११ महावेग (→महादेव), दे३ सहेतुः, दे११
सहेतुमत् (→सहेतुमद)

२० -a) शा१ कारा का२ विजो, ब१ वीज्यो, दे११ विक्को
(→जितो), ब३ तै१ न१ महानी (→सहानी) -b) ब१ दे११ स
सहायो, दे४ त्वसहायो, दे१ [म]कार्यो (→[म]सहायो), दे११ मा
प्रतो, तै१ * * * (→साम्प्रतम्)

२१ दे१ २ इत्यारम्भं त्वश्व इति यावत् खण्डितम्,
तै१ १० -a) दे३ शकर (→गकर) -b) ब१ ३ दे१ ३-७
गगात्, दे१ न१ तथा (→तदा) -0) दे१ १० ब्राह्मगात् (→ब्रह्मणा)
-d) शा१ कारा दे५ ७ ११ य (दे५ प्र) वे सयन् (दे५ ००)
(→न्यवेशयत्)

शरीरस्यांस्तान् प्रमथान् कृत्वा देवांश्च शंकरः ।
प्राह एवमेहि दुष्टात्मन अहमेकोऽपि संस्थितः ॥ २२
तं दृष्ट्वा महादम्यर्च्य सर्वाभरणध्वजम् ।
दैवः शंकरमभ्यागाद् गदामादाय वेगवान् ॥ २३
तमापतन्तं भगवान् दृष्ट्वा त्यक्त्वा व्योततम् ।
शूलपाणिगिरिप्रस्थे पदातिः प्रत्यतिष्ठत् ॥ २४
वेगेनैवापतन्तं च विभेदोरसि भैरवः ।
दारुणं सुमहद् रूपं कृत्वा त्रैलोक्यमीपणम् ॥ २५
दंष्ट्राकरालं रविकोटिस्तनिमं
मृगारिचर्माभिभृत् जटाधरम् ।

२२ -a) शा१ वारा, ब१ १ ब१ ३ दे५ ७ १०-११ न१ सखाय,
दे१, ६ ०० (→स्यास्तान्) दे१ शरीरस्या स प्रमथो -b)
तै१ * * * (→कृत्वा), दे३ सर्वांश्च देवात् (→देवान्) -0)
ब१ वेदहि (→एवमेहि), दे११ दुष्टात्मा (→दुष्टात्मन्) -d) तै१ नाह
(→मर्द), ब१ दे५ ११ एकोऽस्मि (दे१ ००) (→एकोऽपि)

२३ -a) शा१ कारा का२ ब३ दे५ ४ ७ १० तद्दृष्ट्वा
(→त दृष्ट्वा), तै१ ततो दृष्ट्वा महादम्यर्च्यम् -b) ब३ दे५ ०० गणाधायम्
(→गणधायम्) -0) दे११ प्रम्येल (→भ्रम्यमाद्) -d) का१
गद, गदा (→गदा)

२४ -b) दे१ त्यक्त (→त्यक्त्वा) ब१ दृष्ट्वा कृत्वा व्योत-
तम् -d) ब१ दे१ ४ प्रत्यतिष्ठत् (दे४ ००), दे५ प्रत्यहस्यत्, दे११
प्रत्य (हस्य) तिष्ठते (→प्रत्यतिष्ठत्)

२५ -a) शा१ वेगेनैवापित स च, कारा वेगेन कथित
त च, दे४ वेगेनापतित स च, दे१ वेगेन चापत् स च, दे१० वेगेनापत् त
* * * न१ वेगेना पतन्त त वै -b) शा१ भैरवः, दे५ भैरव दे११
भैरव (→भैरव) -0) दे११ शू (दे११ दु?) ०, भुवे युद्ध
(→रूपम्) -d) दे४ त्यक्त्वा (→कृत्वा), दे२ ३ तै१ भौषण
(→भौषणम्)

२६ -a) ब१ ३ कृत्वा (→दृष्ट्वा), शा१ कारा ब१
गुप्तम्, ब१ २ दे५ ७-११ श्रम (→सत्रिम्), दे१ दंष्ट्राकराल रवि
समप्र त, न१ दंष्ट्रा कराल बदन रवि कोटि समप्र -b) दे१०
चर्मावि (→चर्माम्), दे३ गणाधरम् (→गणाधर) -0) ब१
दे५-५ तै१ हार मन (दे५ ००) दे१ हारावलि (→हारावलि),
शा१ कारा का१ न१ कण्ठ कन्दर, ब१ कलप कन्दर, ब३ कन्दर-
स्थि, दे४ ४ तै१ पञ्चपाणि, दे५ ७ कण्ठ (दे५ ००) कन्दलम्,
दे११ कभकन्दरम् (→कण्ठकन्दरम्) -d) दे४ ४ तै१ शार्ङ्ग
दे३ विज्ञार्थ (→विशार्थ) कारा, दे१ न१ च वर्णलोचनम्

भुजगहारामलकण्टकन्दरं

विशार्धगङ्गुं सपदर्थलोचनम् ॥ २६

एतादृशेन रूपेण भगवान् भूतभाजनः ।

निमेद शत्रु शूलेन शुभदः श्यामवत् शिवः ॥ २७

सशूल भैरव गृह्य भिन्नेषुरसि दानवः ।

निनहारातिवेगेन क्रोशमात्र महाद्युमे ॥ २८

ततः कथंचिद् भगवान् सन्तम्यात्मानमात्मना ।

तूर्णमुत्पादयामास शूलेन समद रिपुम् ॥ २९

दैत्याधिपस्त्वपि गदा हरमूर्ध्नि न्वपातयत् ।

कराम्यां गृह्य शूल च समुत्तत दानवः ॥ ३०

संस्थितः स महायोगी सर्वाधारः प्रज्ञापतिः ।

गदापातश्चात् भूरि चतुर्धाऽसृगयापतत् ॥ ३१

पूर्वधारासमुद्भूतो भैरवोऽग्निसमप्रभः ।

निधाराजेति विख्यातः पद्ममालानिमृषितः ॥ ३२

तथा दक्षिणधारोत्थो भैरवः प्रेतमण्डितः ।

कालराजेति विख्यातः कृष्णाङ्गनसमप्रभः ॥ ३३

अथ प्रतीचीधारोत्थो भैरवः पद्मभूषितः ।

अतसीकुसुमप्रभः कामराजेति विश्रुतः ॥ ३४

उदग्धाराभवधान्यो भैरवः शूलभूषितः ।

सोमराजेति निर्यातश्चक्रमालानिमृषितः ॥ ३५ न ७

(२७) न। निवन्, ब। ३ सम जम्बोचनम् दे। ४ ठे। विवि (दे३
 र्णि) लोचन हरम्, दे। सति दुर्ध (?) लोचनम् (→सपदर्थ
 लोचनम्)

२६ श्लोकान्तर न। अधिष्ठा—

278 • सन्धेऽनुर्वातं भक्तिवाङ्मयम् ।

२७ -b) दे। शूला ० हल (→शूलभाजन) -०) दे।
 शत्रु, ठे। शत्रुन् (→शत्रुं) -d) न। दुर्धम् (→शुभदः), दे०
 दुर्धम् (?) स्वतन्त्र शिव

२८ -a) शा। शूला (→समूला) -b) शा। निमृषि, +
 निमृषि, बारा दे। १० ॥ न। निमृषि, दे। निमृषु (?) (→निमृषि)
 -d) दे० कोषपात्रं (→कोशमात्रं)

२९ -a) दे० कथंचिद् (→कथंचिद्) -b) दे। समू
 र्णा, दे० न। सल्ला? दे० सल्लम्बा, (→सल्लम्बा) -०) शा।
 कार जया, ब। जयाट? (?) व३ सुपे? (→जयाट?) -j)
 शा। हृन्ति बं। सुग (→सग)

३० कार ab ० -a) ब। विद्या (→दैत्या), ब।
 दे। १० बलि, दे० ३ ठे। सु स (→स्वपि) -b) शा। बा। • दे।
 भूषित, दे० भूषण (→भूषिण) दे। ११ पातयत् (→पा
 तयत्) -०) बारा दे। शूल दूत स, दे० दूतवशूल (दूत स)
 (→शूल दूत स) -d) बारा समुत्पादय च दे। १ समुत्पादय
 दे। समुत्पादय दे। समुत्पादय च, दे० समुत्पादय दे० समुत्पादय
 छ, दे। समुत्पादय • (→समुत्पादय)

३१ -a) ब। ३ दे० १ ठे। न। स्तिष्ठन् दे। ३ स्तिष्ठ
 तस्य (→स्तिष्ठत स) -b) दे० ३ तया (→सव) -०)
 ब। प्रति, दे। पात, दे० पातयत् (?) (→पात) दे०

गयात् (→गयात्) -d) दे। १। भूषणोत्पादय, दे० भूषिण्या
 लम् (?) दे० भूषणाया सु (?) , दे। भूषणस्याया, दे। चतुर्धाऽसृग्
 (→चतुर्धाऽसृग्) दे। १ ॥ जयापतत् (→जयापतत्) दे० चतुर्धा
 सृग्पातयत्

३२ ब। ३२ ० विद्या इत्यारम्भ ३७ d 'प्रभ' इति
 यावन्नास्ति -१) शा। पूर्व, ब३ पूर्व, दे० पूर्वा (→पूर्व) -b) दे।
 प्रभु (→प्रभ) -०) व३ सोमराजेति, दे। विख्यातेति
 (→विद्यापतेति) -d) ब३ व३, दे० व३ (→व३)

३२ स्तोत्रात्तर शा। बा। २ दे० अधिकम्—

279 • अतसीकुसुमप्रभः कामराजेति विश्रुतः ।
 (= ३५ od)

३३ ब। ० (३ ३२ पा वि) ब३ दे। ४ ठे। ०।
 बा। od ० -a) न। तया (→तया) -od) शा। बारा का
 तरावन्वराधारेणो भैरवः कालक्षितिम्

कार ab od मध्ये ३५ od अधिकरूपेणान्तो वतते

३४ ब। ० (३ ३२ पा वि) शा। कार बा। • दे। ४
 १ ॥ ठे। ०। शा। कार बा। • दे। od अधिकरूपेण पूर्वपातयत्
 -a) बा। तया पश्चिमधारोत्थ, दे। न। यन् प्रतीचीधारोत्थ

३५ ब। ० (३ ३२ पा वि) शा। कार बा। • ab
 ० -१) ब३ [य] मन्त्राग्नौ दे। [य] दूतवशालो दे।
 यतोऽग्नौ यं (→यतोऽग्नौ), दे। १ ठे। अन्त्य माद् स्तिष्ठन्त्रालो
 -) दे। भैरवस्तु निगात्रन्, दे। न। भैरवस्तुहितम् -j) दे।
 चन्द्रमाया, न। चन्द्रमाया (→चन्द्रमाया) -od) दे। ४ ठे।
 रत्नामेति (दे। निगात्रन्) विख्यात सर्वलोके (दे० ०, दे। ०)
 नु प्रवित-

७० ३३ क्षत्वस्य रुधिरात् नातो भैरव शूलभूषित ।
 स्वच्छन्दराजो विरपात इन्द्रायुधसमप्रभ ॥ ३६
 भूमिस्थाद् रुधिराज्जातो भैरव शूलभूषित ।
 रपातो ललितराजेति सौभाञ्जनसमप्रभ ॥ ३७
 एव हि सत्सुरोऽसौ कथ्यते भैरवो मुने ।
 विघ्नराजोऽयम् प्रोक्तो भैरवाष्टकमुच्यते ॥ ३८
 एव महात्मना दैत्य शूलप्रोतो महासुर ।
 छत्रवद् धारितो ब्रह्मन् भैरवेण त्रिशुलिना ॥ ३९
 तस्यामुगुल्फेन ब्रह्मच्छूलभेदादवापतत् ।

३६ बा ३ दे १ ना ०; दे १ ab ०; दे ३ od ०
 -a) दे ३ जन्मत्मा दे ३ तद् गात्र दे १० कृतस्य (→क्षत्वस्य) -b)
 दे २ ●● भूषित दे ११ चक्रभूषित (→भूलभूषित) -ab) दे १ ३ ४
 ग्रन्थ (दे १ न्वद्) रक्षासमुद्भूत भरवाणा चतुष्टय -c) गा
 का १ २ ० पावेति दे १ ० राज (→ ० राजो) दे २ रत्नामेति विख्यात
 दे ३ मुने चर्चाय (मुने ० च) ककषा-यन्त्र दे ४ चर्चातादकपायन्त्र
 -d) दे २ स रक्षात समुद्भूत ●● दे ४ १ ते १ श्वात भुवि यथा बुद्धे

३६ श्लोकान्तर दे २ od पुनरावृत्त्य

३७ बा ० (२ ३२ वा वि) दे १ ० ब ३ दे १ ७ ab
 ० -b) गा १ का १ बाल ० कारा ताल ० ना फल ० (→शूल ०)
 -c) का १ ह्याते +स्यातो दे २ ह्यात दे १० सात (→स्यात) दे १ ४
 ते १ सलिल ० (→ललित ०) -d) गा १ ब ३ गोभाञ्जल ० कारा ना
 लो (ना १ ओ) लोञ्जल ० दे ४ सितपाञ्जल ० दे ३ ३ ते १ क्षुतोञ्जल ० दे १
 निपाञ्जल (→सौभाञ्जल)

३८ -a) गा १ कारा का १ २ दे १ १० एवं च दे १ स एव
 (→एव हि) दे १ य (→[अ]लो) -b) कारा कवितो दे १
 भरव (→कथ्यते) दे १ कथ्यते दे १ भैरव (→भरवो); गा १ मुने
 (→मुने) -c) ना १ [अ] ट्ठक (→[अ]ष्टक)

३९ -a) बा ३ शूलपा (ब ३ ०) तो दे १० शूलप्रोता
 (→भूलप्रोतो) c) बा १ वृन्वद् (→वृन्वद्) दे १० ●●
 (→ब्रह्मप) -d) बा १ त्रिशूलिना (→त्रिशूलिना) दे १-४ वे
 ब्राह्मयुधसमप्रभ

४० -a) दे १ ४ ते १ तदसमुगुल्फेन ब्रह्मन् -b) ब ३ दे ११
 मवा (ब ३ ० पा १) पतद् (→धवापतद्) -c) ब ३ देवाद्, दे ३
 देवा (→देवो) -d) ब ३ विघ्न दे ३ मतिघ्न दे ३ ते १ मय
 स मुने मन्तोऽसौ (→निमल) दे १० शत्रु ० (→सह ०)

येनाकण्ठ महादेवो निमग्न सप्तमूर्तिमान् ॥ ४०
 तत स्वेदोऽभवद् भूरि श्रमज शकरस्य तु ।
 ललाटकलक तस्माज्जाता कन्याऽसृगाप्लुता ॥ ४१
 यद्भूम्या न्यपतद् विप्र स्वेदमिन्दु शिवाननात् ।
 तस्मादङ्गारपुञ्जामो बालक समजायत ॥ ४२
 स बालस्तपितोऽत्ययं पपौ रुधिरमान्धकम् ।
 कन्या चोत्कृत्य सजातमसृगविलिहेऽद्भुता ॥ ४३
 ततस्तामाह बालार्कप्रभा भैरवमूर्तिमान् ।
 शकरो वरदो लोके श्रेयोऽर्थाय वचो महद् ॥ ४४

४१ -a) ब ३ दे ३ तत श्वेतो दे १ तम स्वेदो (→तत
 स्वेतो) -b) गा १ कारा का १ ० श्रमज दे ३ ते १ नि (ते १ न) श्रम
 दे १ देहज दे १ समज (→श्रमज); बा १ ह दे १ च (→मु) -c)
 गा ब ३ दे २ ४ ७ ११ ते १ फल (दे ३ ० लि) कात् दे १ ० पुटका
 (→ ० फलके) -d) दे ११ तस्या (→तस्मात्)

४२ दे १ ab ० -a) कारा भूपो दे ३ ते १ भूम्या
 (→भूम्या) बा १ दे ३ ४ १० विप्र दे ३ विप दे १ सिप्र (→विप्र)
 -b) दे ३ स्वेदे दे १ श्वेत (→स्वेद) दे ३ विनाशनात् दे १० निपात
 नात् दे ११ शिवाननात् (→शिवाननात्) -c) गा १ पुञ्जामो दे ३
 पुञ्जामो दे ४ पुञ्जामो दे १ फो जातो दे १ मुञ्जामा (→पुञ्जामो)
 दे १ जायते (→ जायत)

४३ -a) ब ३ सत्यं दे ४ ४ ते १ स वापि (→स बाल)
 दे १ [अ] प्यर (→[अ] त्यय) ब ३ जन्मल रुधिर पपो -c)
 बा १ ना (चो?) दूषत ब ३ चोदस्य (?) दे ३ ते १ च (दे ३ चो) शत
 दे १ चोत्पन्न दे ३ चोत्पन्न दे १० चो ● (→चोत्पन्न); ते १ था कारा
 का १ २ दे ३ ५-१० ११ सजाता (→सजात) -d) ब ३ था १ कारा
 का १ २ दे ३ ५-१० ११ सास्य मुने ह्यवक (→अस्य) बा १ विलिलि
 हेदुषा दे १ स ० लिहेदुषा दे ३ ३ चाचलिहे-मु (दे ३ ० ह्) ता दे ४ सलि
 लिहेदुषा दे ३ विलिलिहेदुषा ते १ राचलिहेदुषा (→विलिलिहेदुषा)

४४ दे १ od ० -a) गा का ० दे १ ना बालक
 दे १ ४ ते १ देवेवो (→बालक) -b) गा १ कारा दे ११ प्रभो का २
 प्रभो दे १ भूलो दे ११ प्रभो ना शुभा (→प्रभा) दे १ ४ ते १
 बालकसहायप्रभ (दे ३ ० भा) दे ३ प्र ० मे ० वृत्तिमान् -c) ना
 लोक (→लोके) -d) गा १ दे १ ४ ते १ १ अयोर्व हि
 दे ३ धर्मार्थ ● (→योर्वार्थ) ना महान् (→महद्) ब ३
 अयोर्वार्थचन महद्

त्वां पूजयिष्यन्ति सुरा ऋषयः पितरोरगाः ।
 यत्नविद्याधराश्चैव मानवाश्च शुभंकरि ॥ ४५
 त्वां स्तोष्यन्ति सदा देवि बलिपुष्पोत्करैः करैः ।
 चर्चिकेति शुभं नाम यस्माद् हरिश्चर्चिता ॥ ४६
 इत्येवमुक्ता वरदेन चर्चिका
 भूतानुजाता हरिचर्मवासिनी ।
 महीं समन्ताद् विचचार सुन्दरी
 स्थानं गता हृद्गुलताद्रिमृचमम् ॥ ४७
 तस्यां गतायां वरदः कुञ्जस्य
 प्रादाद् वरं सर्ववरोत्तमं यद् ।
 ग्रहाधिपत्यं जगतां शुभाशुभं

मविष्यति त्वद्वशगं महात्मन् ॥ ४८
 हरोऽन्धकं वर्षसहस्रमात्रं
 दिव्यं स्वनेत्रार्कहुताशनेन ।
 चक्षुरा संशुष्कतनुं त्वद्योगितं
 त्वगस्थिशेषं भगवान् स भैरवः ॥ ४९
 तत्राग्निना नेत्रभवेन शुद्धः
 स मुक्तपापो सुरराड् वभूव ।
 ततः प्रजानां बहुरूपमीशं
 नायं हि सर्वस्य चराचरस्य ॥ ५०
 ज्ञात्वा स सर्वेश्वरमीशमव्ययं
 त्रैलोक्यनायं वरदं वरेण्यम् ।

बै. ७०.

४५ -a) दे० त्वा गुरु पूजयिष्यन्ति -b) दे० ३ ते।
 मद्भिन् - (→ऋषयः) ; कारा पितरो ह्य, ब। पितरा नगा, दे। ४ ते।
 पितरस्तथा (दे। ५), दे० पितरो गगा (→पितरोरगाः) ; दे०
 (सर्वे) ऋषयः पितरोगणाः - ०) द्या। यथा (→यतः) ; कारा
 सिद्धा (→चैव) - ८) दे० दानवा (→मानवा) ; दे० शुभकरे
 (→शुभंकरि).

४६ -a) द्या। कारा दे० न। महादेवि, ब। ३ दे। ४ १ ते।
 न सन्नेहो, दे। सदादेवो (→सदा देवि) -b) कारा. वरं, दे। १०
 शुभं (→वरं) ; ब। दे। ५ १ ते। बलिपुष्पोत्करोत्तरं, दे० सदा
 पुष्पोत्तरं प्रजा - ८) दे० ३ १ चर्चिताद् (दे० १) (→चर्चिता)

४७ -a) द्या। का० ब। ३ दे। ५ १ १ १ ते। उक्त्वा
 (→उक्ता), का० वरदे व. ५ न (→वरदेन) ; दे। ४ ते। पविता
 (→पविता) -b) कारा. दे० ३ ते। भूयोनुयाता, का० कारा. ब।
 ब। ३ दे। ४ १ न। भूतानुयाता, (→भूतानुजाता), द्या। कारा. ब।
 हरिचर्म वासिनी, दे। ४ ते। गिरिविष्य (दे० ३) 'वष्य' वासिनीम्,
 दे० हरिश्चर्मवासिनी, दे० हरिचर्मवासिनी (?) (→हरिचर्म-
 वासिनी). - ०) दे० मही (→मही) - ३) दे० तया, दे० सती,
 दे० विता (→गता) ; द्या। कारा. ब। हृद्गुलता (कारा. 'वा'
 द्विम्, ब। ३ दे० १०-११ हि (दे० ११) हि गुलिमायम्, दे। ४ १ ते। हि
 (दे० १) गुल (दे। ४ 'वि' वादिम्, दे। 'स्व'), (→हृद्गुलताद्रिम्),
 न। स्थानं महाहृद्गुलमायमुत्तमम्.

४८ -a) न। तस्यां गतायां (→तस्या गताया) ; दे.
 वरद (→वरद). -b) दे० विरोत्तमो व, दे० 'विरत्तमच्युता', न।
 'वरं तत्परेण' (→विरोत्तमं वर) - ०) द्या। दे० १ १ (दे० ३)
 हाधिपत्यं (→हाधिपत्यम्) ; ब। ३ दे। ५-१०-११ ते। न। जगतां

दे० भक्त (→जगतां) ; दे। ३३ (→गुभा). - ८) ब। ३ दे० २-४-९
 ते। मविष्यते (→मविष्यति) ; का० त्वद्वशं, दे। त्वद्वशम् (?),
 दे० ३ ते। त्वद्वशं, दे। त्वद्वशम् (?), दे० त्वद्वशम्,
 (→त्वद्वशम्) ; ब। ३ दे० ४-७ महर्षे, दे। ३ ते। महात्मन्, दे० महात्मन्
 (→महात्मन्).

४९ -a) दे० ११ ते। भान- (→मान) -b) का। ब।
 दे० दिव्यं सुनेत्रार्कं, व३ स्वनेत्रारार्कं, दे० दाम्बा स्वनेत्रस्य, न।
 दिव्यं स्वनेत्रोत्त- (→दिव्यं स्वनेत्रार्कं). - ०) ब। दे। ४-७ ते। न।
 त (ब। न। स) यु (दे। १) युवत् (न। वयु), दे० संशुष्कतनुं,
 दे० संशुद्धवयु (→संशुष्कतनुं), द्या। कारा. का० ३ दे। ५-१०-११
 न। संशोणित, दे० समन्त (→स्वशोणित) ; व३ क्षरा
 मशुद्ध विलम्बितोर्णित - ८) दे० ११ त्व (दे० १) मस्त्येषं, दे०
 त्वद्योगितायां (→त्वद्योगितेय) ; दे। भैरवा (→भैरव)

५० -a) कारा. स त्रेत्रता (→तत्राग्निना) ; द्या। का० ब।
 दे० तत्राग्नि (दे० १) त्व) नेत्राग्निभवेन शुद्ध, ब। नेत्राग्निना नेत्रभवेन
 विमुक्त, दे। ४ ते। तत्राग्निना तन्मृत्तमुद्भवेन, दे० तत्पदार्थानेत्राग्नि-
 भवेन शुद्ध, दे० १०-११ न। तत्रार्क (न। त्रेत्र) नेत्राग्निभवेन शुद्ध-
 -b) कारा समुक्तं, ब। विमुक्त (→स मुक्त) ; ब। तत्पद-
 वानाद्, दे। ४ तत् पु (दे। १) वानद्, दे० १०-११ ते। न।
 तत्तत्त्वज्ञानं (दे० न। तत्), दे० तत्त्वज्ञानं (?) (→तत् प्रज्ञानं),
 व३ तत्पद- ज्ञानोच्च कुरूपमोर्ण - ८) कारा. गुनायुत्तस्य
 (→वराचरस्य)

५१ -a) कारा. दे० ज्ञात्वा व, ब। ३ दे। ३ ते। ज्ञात्वा
 (→ज्ञात्वा तः) ; व३ वारं (→वष्य). - ०) कारा. मुटैवे
 (→मुटैवे) ; द्या। कारा. का० ३ रुतं, ब। दे। १०-११ मत्तम्,

सर्वैः सुरार्चनैर्तमीद्व्यमाद्य
ततोऽन्धक' स्तोत्रमिदं चकार ॥ ५१
अन्धक उवाच ।
नमोऽस्तु ते भैरव भीममूर्ते
त्रिलोकगोप्त्रे शितशूलधारिणे ।
विशार्द्धबाहो भुजगेश्वर
त्रिनेत्र मा पाहि विपन्नबुद्धिम् ॥ ५२
जयस्व सर्वेश्वर विश्वमूर्ते
सुरासुरैर्वन्दितपादपीठ ।
त्रैलोक्यमातुर्गुरवे वृषाङ्क
भीत शरण्य शरणागतोऽस्मि ॥ ५३
त्वा नाथ देवाः शिवमीरयन्ति
सिद्धा हर स्थाणु महर्षयश्च ।

दे० मा(१)तम् (→नमम्) ब३ न१ ईशमील्यम्, दे० ईशितार
(→ईद्व्यमाद्य) -d) कारा द'य (→स्तत)

छं० १३ दे० १७ ०, ते० न१ अन्धक

५२ -a) दे० विश्व' (→भीम') ब१ 'मूर्ति' (→'मूर्त')
-b) कारा त्रिलोक्य गोप्त्रे का१ त्रिलोकगोप्त्र का० ब१ ३
दे० १७ ०, ते० न१ त्रिलोक्य गोप्त्र (ब१ दे० 'ष्टे' दे० 'स्त')
(→त्रिलोकगोप्त्रे) शा१ का१ २ ब१ ३ दे० १७ ०, ते० न१ शितशूलपा
(शा१ का१ २ दे० १७ ० न१ 'धारिणे') (→शितशूलधारिणे) -c) शा१ दे०
विशाल ('गा' 'शाम्बबाहो' ब३ विशार्द्धबाहो दे० १७ ० ते कपाल
पात्रे (→विशार्द्धबाहो); कारा का१ दे० १७ ० ब१ भुजगेश्वर (दे०
'ते') ब३ भुजगे १७ ० (→भुजगेश्वर) -d) ब१ ३ दे० २५-११
ते० त्रिनेत्र (→त्रिनेत्र) शा१ कारा का१ २ दे० १७ ० पाहि (→पाहि)
दे० 'बुधि' दे० 'बुद्धे' (→'बुद्धि')

५३ ब३ ab ० -a) दे० ११ धर्मोस्व (मध्व ?)र
(→सर्वेश्वर) दे० विष्णुमूर्त (→विष्णुमूर्त) -b) दे० 'पाठे' दे० ०
'पीठ' (→'पीठ') -c) ब१ त्रैलोक्य दे० त्रिलोक्य (→त्रैलोक्य)
शा१ कारा का० दे० २३ ते० मात (→'मातु') दे० पतये
(→गुरुये) ब३ वृषाङ्क दे० वृषाङ्क (→वृषाङ्क) -d) दे० भीत
दे० तव (→भीत) दे० १० 'गतस्मि' (→'गतोस्मि')

५४ दे० ० ० -b) दे० ११ हर (→हर) शा१ ब३
दे० २५-११ न१ स्थाणु म (दे० ११ 'मि') हयश्च कारा मलि
गणाद्व स्थाणु ब स्थाणु (गु ?) महर्षिवद्वा दे० १ स्थाणु (दे०
'न') महर्षयश्च ते० स्थाणुभुविश्वराज (→स्थाणु महर्षयश्च) -c)

भीम च यथा मनुजा महेश्वर
भूताश्च भूताधिपमामनन्ति ॥ ५४
निशाचरा उग्रमुपार्चयन्ति
भवेति पुण्या पितरो नमन्ति ।
दासोऽस्मि तुभ्यं हर पाहि मया
पापक्षय मे कुरु लोकनाथ ॥ ५५
भवास्त्रिदशस्त्रियुगस्त्रिधर्मा
त्रिपुष्करश्चासि विभो त्रिनेत्र ।
त्रय्यारुणिस्त्रिभुतिरव्ययात्मन्
पुनीहि मा त्वा शरण गतोऽस्मि ॥ ५६
त्रिणाचिकेतस्त्रिपदप्रतिष्ठ
पङ्कजवित् त्व विपयेष्वलुब्धः ।
त्रैलोक्यनाथोऽस्मि पुनीहि शमो

दे० तु यतो (→य यना) -d) दे० १७ ० दे० १७ ० ते० न१
भूतानि (→भूताश्च); ब३ दे० १७ ० ते० न१ उन्वर्त्तन्ति (→आम
नन्ति)

५५ दे० १७ ० -a) गा१ कारा का१ ० सूतम्, ब१ ३
दे० १७ ० ते० तृपम्, दे० सुप्रम (?) दे० सुप्रम, न१ त्वधम
(→उग्रम्) दे० १७ ० ते० उपाचरन्ति दे० न१ उपाहरन्ति (→उपाच
यन्ति) -b) कारा भव सुपुण्य दे० ११ भवन्ति पुण्य (→भवेति
पुण्या) ब१ दे० १७ ० ते० नमस्ते (→नमन्ति) दे० भवेतिपुण्यात्रि
नमो नमस्ते -c) न१ दासस्मि (→दासोस्मि)

५६ दे० d ० -a) गा१ भाणुं (→भवान्) ब१
त्रिवेद (→त्रिवेद) दे० ११ त्रिपुरा (→त्रिपुरा) कारा दे० ११
त्रिधर्म का१ दे० त्रिधर्मा दे० १० त्रिधर्म (→त्रिधर्म) -b)
न१ चासि (→चासि) ब१ त्रिभु (→त्रिभु) कारा ब१ दे० १७ ०
त्रिनेत्र गा१ ब३ दे० १७ ० ते० त्रिनेत्र (→त्रिनेत्र) -c) ब१ ३
त्रय्यारुणि दे० १ त्रय्यारुणि (→त्रय्यारुणि) का१ २ दे० १० त्रि
भुति (→त्रिभुति) ब१-३ दे० १७ ० त्रय्यारुणा (→त्रय्यारुणा)
दे० त्रिनाथकेन त्रिपदाः १७ ० -d) का१ दे० २३ ते० त्व (→त्वा)
का१ ब१ दे० १० ११ न१ शरणागतोस्मि (→शरण गतोऽस्मि)

५७ दे० ० ० दे० त्रिणाचिकेतस्त्रिपद' १ इत खण्डितम्
-a) ब३ त्रिप' (→त्रिपद); का१ 'प्रतिष्ठम्', 'प्रतिष्ठित'
ब३ दे० १७ 'प्रतिष्ठा' दे० १७ 'प्रतिष्ठ' (→'प्रतिष्ठ') शा१
पङ्कजवित् ब३ पङ्कजवित् ब३ दे० १७ ० ते० न१ पङ्कजवित् त्वा
दे० पङ्कजवित् दे० पङ्कजवित् (→पङ्कजवित्) कारा ब१

०. ६४ जयश्च शूलपाणिस्त्वं त्राहि मां शरणागतम् ॥ ६६

पुलस्त्य उवाच ।

इत्थं महेश्वरो ब्रह्मन् स्तुतो दैत्याधिपेन तु ।

प्रीतिपुक्तः पिङ्गलाक्षो हैरण्याक्षिमुवाच ह ॥ ६७

सिद्धोऽसि दानवपते परितुष्टोऽस्मि तेऽन्धक ।

वरं वरय भद्रं ते यमिच्छसि विनाऽम्बिकाम् ॥ ६८

अन्धक उवाच ।

अम्बिका जननी मह्यं भगवांस्त्र्यम्बकः पिता ।

वन्दामि चरणौ मातुर्वन्दनीया ममाम्बिका ॥ ६९

वरदोऽसि यदीशान तथातु विलयं मम ।

(→वैलिय). -b) व. 1. 3. 5. 7. 10. जिताराति (→जिता-
रति-). -c) शा. 1. कारा. का. 2. दे. 3. जयस्व, व. 1. दे. 10. जयस्व, दे. 11.
ब्रह्म * (→जयप्रभः). व. 1. दे. 7. पाणे त्व, व. 2. दे. 11. पाणेस्त्व,
व. 3. पाणेस्त्र (→पाणिस्त्व). -d) व. 1. 3. दे. 1. 5. 7. 10. पाहि मा
(→त्राहि मा); न. 1. वरण (→वर्णना-).

६४ श्लोकात्परम् वारा अभिकम् - इति वामनपुराणे भैरवप्रा-
प्तभैरवोक्तस्तुतिर्नाम चतुस्तसतिमोऽध्याय ।

॥ दे. 2. 4. पुलस्त्य उ, दे. 7. 9. तौ. न. 1. पुलस्त्य.

६७. -b) दे. 1. स्वतो, दे. 11. स्तुतो (→स्तुतो), दे. 2. पित स,
दे. 4. पितुन् (→पित तु). -c) दे. 1. प्रीतिनिपुक्त (→प्रीतिपुक्त).
-d) व. 1. का. 2. दे. 3. 5. हैरण्याक्षम्, दे. 7. हैरण्याक्षिम् (→हैरण्याक्षिम्).

६८. -a) शा. 1. दे. 3. सिद्धोऽस्मि, दे. 4. 1. 10. तौ. प्रीतोऽस्मि,
दे. 10. सुद्धोऽस्मि (→सिद्धोऽस्मि). -b) व. 1. 2. तेनप, दे. 3. 5. तौ. चान्द्रक
(दे. 2. १०), दे. 4. तेज्यक, दे. 7. चानप (→तेज्यक). -c) व. 2. 3. दे. 11.
मत्तस्व (→भद्र ते). -d) दे. 3. यवीच्छसि (→यमिच्छसि); वारा
अम्बिका विना, दे. 1. 4. तौ. दयामि तम् (→विनाम्बिकाम्).

॥ दे. 1. 4. 7. अन्धक उ० (दे. ७), दे. 10. तौ. अन्धक.

६९. -a) दे. 9. भविता (→अम्बिका). दे. 4. 10. मह्य
(→मह्य). -b) व. 1. भगवात्स्वम्बक, व. 2. भवात्स्वम्बक, व. 3. भवा
स्वम्बक, दे. 4. भवान्दे स्वम्बक (→भगवात्स्वम्बक), दे. 10. न. 1. भवा-
स्वम्बक मे पिता, दे. 1. ११. यम्बक त्व पिता मम. -c) दे. 11. भर्तु
(र्तु ?) (→मातु). -d) व. 1. 3. दे. 2. 4. 7. 9. तौ. व. 1. मातनीया, दे. 1.
मातनीया (→वन्दनीया); का. 2. ममाम्बिकाम्, व. 3. दे. 7. मयाम्बिका,
दे. 1. 4. तौ. मयाम्बिकम् (→मयाम्बिका).

७०. -a) व. 2. 3. दे. 1. 4. 7. तौ. वरदो हि, दे. 11. वारदोऽसि
(→वरदोऽसि); दे. 5. पाहीशान दे. 11. यदीशानम् (→यदीशान).
-b) व. 2. 4. व. 2. त. त्वाप, व. 3. तदा तु, दे. 9. प्रदा (या ?) तु

शारीरं मानसं वाग्जं दुष्कृतं दुर्विचिन्तितम् ॥ ७०

तथा मे दानवो भावो व्यपयातु महेश्वर ।

स्थिराऽस्तु त्वयि भक्तिस्तु वरमेतत् प्रयच्छ मे ॥ ७१

महादेव उवाच ।

एवं भवतु दैत्येन्द्र पापं ते यातु संक्षयम् ।

मुक्तोऽसि दैत्यभावाच्च भृङ्गी गणपतिर्भव ॥ ७२

इत्येवमुक्त्वा वरदः शूलाग्रादवतार्य तम् ।

निर्माज्यं निजहस्तेन चक्रे निर्व्रणमन्धकम् ॥ ७३

ततः स्वदेहतो देवान् ब्रह्मादीनाञ्जुहाव सः ।

ते निश्चेहर्महात्मानो नमस्यन्तस्त्रिलोचनम् ॥ ७४

(→तथातु); शा. 1. दे. 3. विपुल (→विलय). -c) व. 2. शरीरं,
दे. 11. शरीर- (→शारीर); दे. 1. मानुष (→मानव); शा. 1. दे. 4. 9
तौ. वापि, व. 2. वाक्च, दे. 11. वाच (→वाग्ज). -d) दे. 11. तु (?) एवं
त्वयि (→दुष्कृतं दुर), दे. 9. दुर्विचिन्तितम् (→दुर्विचिन्तितम्).

७१. -a) दे. 1. मेद (→मे दान-); दे. ३. ३. (→भावो). -b)
दे. 5. अपयातु, दे. 7. अपयातु (→व्यपयातु); दे. 2. महेश्वर (→महेश्वर).
-c) व. 1. स्थिरा (→स्थिरा); व. 1. 3. दे. 5. 7. तौ. न. 1. तव, व. 2.
भव, दे. 9. मम (→त्वयि), व. 3. दे. 1. 4. 7. 9. तौ. व. 1. दे. 10. व. (→तु).
-d) व. 2. दे. 1. 4. 10. तौ. एत, दे. 1. एव, न. 1. एव (→एतत्).

॥ शा. 1. महेश्वर; कारा का. 3. दे. 11. महेश्वर उवाच, दे. 1. 2. 4.
महादेव उ, दे. 3. महेश उवाच, दे. 7. वर; दे. 9. श्रीमहेश्वर; तौ.
महादेव; न. 1. श्रीवि.

७२. -a) दे. 1. भवतु (→भवतु). -b) व. 3. यातु (→यातु).
-c) शा. 1. भावाव, कारा का. 1. दे. 7. भावाव, दे. 11. भाव(दे.
वा)श्च (→भावाव). -d) दे. 1. गण (→गण).

७३. श्लोके दे. 1. १. 'भृङ्गी' इत्यत परम् किञ्चिदधिक वर्तते किन्तु
अस्माद्विषये.

७३. -a) व. 1. दे. 7. उक्ता (→उक्त्वा). -c) मुदाग्राव
(→शूलाग्राव); व. 1. 3. अवतार्यतु, व. 3. अवतार्य त, दे. 5. अवतार्य त,
दे. 7. अवतार्य च (→अवतार्य त). -c) व. 1. 3. दे. 1. 4. 7. 9. तौ. व. 1.
निर्माज्यत्वा (→निर्माज्यं निज-). -d) दे. 1. 4. 7. तौ. कृत्वा
(→कृत्वे). शा. 1. निर्विण्ण, दे. 9. निर्विण्ण, दे. 11. निर्वृण (→निर्व्रणम्);
दे. 11. चान्द्रकम् (→चान्द्रकम्).

७४. -a) शा. 1. देवाव (→देवान्), दे. 1. नमस्य देवता
देवाव, दे. 2. 4. 7. तौ. ततश्च देवतादेवाव. -b) व. 2. 3. दे. 9. 11. ब्रह्मा-
दीनामाञ्जुहाव. -c) दे. 1. ते न चैव, दे. 4. ते विचैव, दे. 11. तौ ते
निजतु (→ते निजश्च). -d) 2. 11. नमस्यन्ति (→नमस्यन्त).

गणान् सनदीनाहूय सन्निवेश्य तदाग्रतः ।
 भृङ्गिनं दर्शयामास ध्रुव नैषोऽन्येति हि ॥ ७५
 तं दृष्ट्वा दानवपतिं संशुष्कमिषितं रिपुम् ।
 गणाधिपत्यमापन्नं प्रशशसुर्धृषध्वजम् ॥ ७६
 ततस्तान् प्राह भगवान् संपरिस्पृज्य देवता ।
 गच्छन्तु स्वानि विष्ण्वानि भुञ्जन्तु त्रिदिव सुरात् ॥ ७७
 सहस्राक्षोऽपि सयातु पर्वतं मलयं शुभम् ।
 तत्र स्वकार्यं कृत्यैव पश्चाद् यातु त्रिविष्टपम् ॥ ७८
 इत्येवमुक्त्वा त्रिदशान् समाभाष्य व्यसर्जयत् ।
 पितामहं नमस्कृत्य परिष्वज्य जनार्दनम् ।

ते विस्तृष्टा महेशेन सुरा जग्मुस्त्रिविष्टपम् ॥ ७९
 महेंद्रो मलयं गत्वा कृत्वा कार्यं दिव गतः ।
 गतेषु शक्रप्राप्तयेषु देवेषु भगवान्निश्चयः ॥ ८०
 विसर्जयामास गणाननुमान्य यथार्हतः ।
 गणाश्च शंकरं दृष्ट्वा स्व स्व वाहनमास्थिताः ॥ ८१
 जग्मुस्ते शुभलोकानि महाभोगानि नारदः ।
 यत्र कामदुषा गावः सर्वकामफलद्रुमाः ॥ ८२
 नद्यस्त्वमृतान्हिन्यो हृदाः पायसकर्दमाः ।
 स्वा स्वा गतिं प्रयातेषु प्रमथेषु महेश्वरः ॥ ८३
 समादायान्धकं हस्ते सनन्दिः शैलमभ्यगात् ।

३७०

७५ a) ब१ गणान्यात् (→गणान् स) ; दे१ नन्दिव्
 (→नन्देन) -b) शा१ ब१ ३ दे२ ३७ सयाग्र (ब० ज्ञा) स, कारा
 दे१ ४ १० तदाग्रतः वे१ तदाग्रतः (→तदाग्रतः) -c) बारा ब१ ३
 दे१ ३ ४ १० वे१ भृङ्गिनं, दे१ भृङ्गिणि दे१ भृङ्गिने (→भृङ्गिनि) -d)
 ब१ ३ दे१ ४ ७ १० वे१ भवम् (→भूव) शा१ ब१ ३ दे१ ५ ७ वे१ ने
 (ने ?) पोष्य केति हि (दे२ कोषिदि (?) दे१ ० केति ह) दे१ ने
 (ने ?) ह्यन्वे केति हि (→नैपोष्येति हि)

७६ -a) शा१ का१ ब१ ३ दे१ ५ ७ १० ११ न१ वे (→त)
 -b) ब१ दे१ सयुष्क दे१ सयुष्क (→सयुष्क) ; दे१ पतित
 (→पतिता) दे१ शृङ्ग (→रिपुम्) -c) शा१ का१ ब० ३ दे१ १० ११
 न१ शिखरं (→विषयम्) -d) शा१ का१ ब० ३ प्रशसनु
 (→प्रशसु) दे१ ११ प्रशसुधृषध्वजम्

७७ -a) शा१ स्या (?) नाह, कारा ब१ २ दे१ न१
 तावाह, ब१ ३ स्या वाह, दे१ तां प्राह दे१ तमाह, दे१ ताम (मा ?)
 ह (→ताव् प्राह) -b) कारा परिस्पृज्य दे१ परिष्वज्य (→
 परिष्वज्य) ; कारा देवता दे१ देवता (→देवता) -c) दे१ धाया
 (मा ?) नि, दे१ ३ ३ ३ ३ (→विष्ण्वानि) -d) दे१ भुञ्जन्तु दे१ ४
 वे१ शश्व (→भुञ्जन्तु) शा१ कारा ब१ २ निवि, ब१ दे१ ४ वे१
 त्र वष, दे१ विषिष (→त्रिविष)

७८ -a) दे१ ११ स यातु, दे१ सयात (→सयातु)
 -b) दे१ न१ तत (→तत्र) दे१ वम (→वाय) -c) दे१ यत्र
 वा (?) तु (→प्रागावात्) ब१ ३ त्रिविष्टपम् (ब० कम्) (→त्रिवि
 ष्टपम्)

७९ दे१ ३ वे१ ० -a) ब१ इत्युक्त्वा ३, दे१
 एवमुक्त्वा स (→देवेवमुक्त्वा) -b) ब१ या गमात् ब० ३ स
 सम्भाष्य (→समाभाष्य) ; शा१ ब१ ३ दे१ नि (दे१ १ ३) सजयन्
 (ब० वेत्) (→व्यसजयन्) -c) न१ परिष्वज्य (→नमस्कृत्य)

-d) दे१ विस्तृष्टा (→विष्टृष्टा) ब१ ३ दे१ ११ सुरेयेन (→महेशेन)
 दे१ वेपि स्तृष्टामरेयेन -f) ब१ ३ त्रिविष्टप (→त्रिविष्टपम्)

८० -a) दे१ हत्वा (→गत्वा) -b) दे१ ११ ३ ३
 (→हत्वा) -c) शा१ कारा ब१ २ दे१ प्राप्तेषु, ब१ प्राप्तेषु,
 दे१ ४ प्राप्तेषु, दे१ न१ मुष्येपु (→प्राप्तेषु) -d) न१ गतवान्
 (→भगवान्) दे१ ते भगवात्सित पित, दे१ भगवान् ८ ३ ३
 शिव

८१ -a) ब१ गणा (?) , दे१ गणात् (→गणान्) -b)
 का१ श्रुतमभ्य, ब१ सम्भाष्य च ब१ सम्भाष्य च, ब१ गताम्पय
 दे१ ३ वे१ तनुमथ्ये दे१ ११ तनुमान्य (→तनुमान्य) दे१ ३ वे१ यत्ना
 हृत्, दे१ ११ यत्ना हृत्वा (→यत्नाहृत्) -c) न१ नत्वा (→हृत्वा)
 -d) का१ सतिवता, + प्रास्थित (→सतिवता)

८२ -a) दे१ तत् शुभा (→ते शुभ) दे१ ४ ७ वे१ श्लोवाग्र
 (→लोकानि) दे१ न१ जगुम् सर्वे शुभालोकान्, दे१ जगुम् सर्वे
 गुभा लोप ३ (→वाग्र ?) -b) ब१ महाभोगानि, ब१ दे१ ११ न१
 महाभागात् (ब१ नि) दे१ ४ महाभोगे (दे१ मा) गावः, दे१ स्व
 स्वलानेपु, दे१ स्वे स्वे सजयन्, वे१ तनुमान्य (→महाभोगानि)
 -c) ब१ १ १ १ १ १ (→कामदुषा) -d) शा१ कारा ब१ ३
 दे१ ४ १० वे१ फता द्रुमा ब१ फताग्र, दे१ दुषा द्रुमा
 (→जगद्रुमा)

८३ -a) ब१ न१ (?) स्वभूत, दे१ नद्यस्त्वमिदे (त ?)
 (→न तस्त्वभूत) -b) कारा का१ ह्वा (→ह्वरा) -d) दे१ ११
 प्रमथे (→प्रमथेपु) दे१ अय दवर (→महेश्वर)

८४ -b) ब१ ३ दे१ ११ नन्ने (→नन्नि) ब१ आवि
 तत् (→सम्भाष्यत्) ; ब१ ३ नन्ने गतमवितात्, ब१ दे१ सनन्नि
 (नन्ने) दैवमागमत्, दे१ ३ ३ वे१ नन्ने गतमगमत् (दे१ गतम्)
 -d) कारा जग (मा ?) त, ब१ ३ दे१ ४ ५ ७ वे१ धायात्, दे१

७०. ८२ द्वाभ्यां वर्षसहस्राभ्यां पुनरागाद्वरो गृहम् ॥ ८४
 दृष्टे च गिरेः पुत्रीं धेतार्ककुसुमस्थिताम् ।
 समायातं निरीक्ष्यैव सर्वलक्षणसमुत्तम् ॥ ८५
 त्यक्त्वाऽर्कपुष्पं निर्गत्य सखीस्ताः समुपाह्वयत् ।
 समाहूताश्च देव्या ता जयाद्यास्तर्णभागमन् ॥ ८६
 ताभिः परिवृता तस्यौ हरदर्शनलालसा ।
 ततस्त्रिनेत्रो गिरिजा दृष्ट्वा प्रेक्ष्य च दानवम् ॥ ८७
 नन्दिनं च तथा हर्षादालिल्लिङ्गे गिरेः सुताम् ।
 अथोवाचैष दासस्ते कृतो देवि मयाऽन्धकः ॥ ८८

धाधय, दे११ ग्राह (→[आ]गाव) दे१३ अथोवाच, दे१३ गिरे (→हरो)

८५ -a) व३ पुत्री, दे११ पुत्री (→पुत्री), -b) व३ ० ०
 ०० ता, दे३ ० मुमुक्षुवत्, दे३ ० कुसुम छत्रीम्, दे३ ० कुसुमे स्थिताम्
 (→कुसुमस्थिताम्) -c) गा१ कारा का१ ० व० दे३ ५ ७ १० ते।
 समायात, व३ समायातो, दे३ समायात, दे११ समायाते (→समा
 यात) का२ निरीक्ष्य, दे३ १०.११ निरीक्ष्ये स (दे३ १० च, दे११ च)
 ते। समीक्ष्य (→निरीक्ष्य) -d) दे३ ० सुता (→समुत्तम्)

८६ -a) दे३ ततोऽर्क, दे३ न१ त्वन्यार्क (→त्यन्यार्क),
 का१ वा ० पुष्प निर्गत्य, दे३ ४ ते। ० कुसुम तूर्ण, दे३ ० पुष्प (ण)
 निर्गन्त्र (त्य), दे३ ० पुष्पाणिगत्य (→पुष्प निर्गत्य) -b) व३ ३
 दे३ १०.११ सख्यस्ता (→सखीस्ता) गा१ दे११ समुपाह्वयत्, दे३
 त्वमुपाह्वयत् (→समुपाह्वयत्) -c) कारा दे३ ० हूता च
 (→हूताश्च) गा१ व३ दे११ देव्या, दे३ देवा (वा ?) (→देव्या)
 -d) दे३ ७ प्रागमत् (→प्रागमत्)

८७ -a) दे३ ३ ९ याभि (→ताभि) -b) ते। ० लालसा
 (→लालसा) -c) कारा का१ व३ २ दे३ ३ ९ ते। ० त्रिनेत्र
 (→त्रिनेत्रो) व३ गिरिज (→गिरिजा) -d) दे३ मुक्त, दे३ मुक्ता
 (→दृष्ट्वा) व३ २ प्रप्ता (ग्ना) च दे३ ४ ह्यन्धक, दे३ ३ प्रेक्ष्य त (?),
 दे३ ७ न१ आनय, दे३ ० ० च, ते। त्वन्धक- (→प्रेक्ष्य च), दे३
 आनय, न१ आनय (→आनयम्)

व३ ०८ स्थाने—

२८० च तत्किञ्चोचनप्रा (?) गिरिजा प्रख्याम्वानवम्

८८ -a) कारा दे११ तदा (→तदा) -b) कारा का१
 व३ ३ दे३ ३ ५ ७ ११ न१ आलिलिङ्ग (व३ ० च), का२ शाला (लि ?)
 लिङ्ग दे३ आलिलिङ्गाश्च (→आलिलिङ्गे) व३ गिरेषु ता, दे३ [भ]
 प्र (गि ?) रे सुत दे३ सुता गिरे, दे११ रिरे (गिरे ?) सुत
 (→गिरे सुताम्) -c) व३ ० तथा (→अथ) न१ ते देवि, ते।
 दासस्ते (→दासस्ते) दे३ अथोवाच (?) ते देवि -d) दे३ न१
 दासो (→देवि) व३ मयाऽन्धक (→मयाऽन्धक)

पश्यस्व प्रणतिं यातं स्वसुतं चारुहासिनि ।
 इत्युच्चार्यन्धकं चैव पुत्र एहोहि सत्वरम् ॥ ८९
 व्रजस्य शरणं मातुरेपा श्रेयस्करी तर ।
 इत्युक्तो रिम्भना नन्दी अन्धकश्च गणेश्वरः ॥ ९०
 समागम्याभिनकापादौ वन्दतुरुभावपि ।
 अन्धकोऽपि तदा गौरीं भक्तिमग्नो महामुने ।
 स्तुतिं चक्रे महापुण्या पापघ्नी श्रुतिसमिताम् ॥ ९१
 अन्धक उवाच ॥

ॐ नमस्ते भवानीं भूतभव्यप्रिया लोकधारीं
 जनयित्रीं स्कन्दमातरं महादेवप्रियां धारिणीं

८९ -a) दे३ पश्य त्व (→पश्यस्व), दे३ १० ते। प्रणति
 (ते। ० त) यात, दे३ प्रणतिता, दे३ ० तिपात ०, दे३ ९ प्रणतिं याति,
 मुने प्रतिपात हि (→प्रणति यात) -b) व३ ३ दे३ ५ ९
 हसिनी (→हसिनि) -c) कारा [च] न्यक प्रोच्ये, व३ ३
 दे३ ३ ते। [मा] हाण्यक व, दे३ [च] न्यक व ०, दे३ [च]
 न्यक दे३ ११ न१ [च] वक प्राह (→[च] वक चैव), व३
 इहस्वेहाण्यक पुत्र

९० -a) व३ यातु (→मातु) -b) दे३ श्रेयस्करी
 (→श्रेयस्करी) -c) दे३ १० न१ इत्युक्त, दे११ इत्युक्त्वा (→
 इत्युक्ते), दे११ विमुक्ता (→विमुक्ता) -d) दे११ त्वन्यक (→
 अन्धक) गा१ गणेश्वरा (→गणेश्वर)

९१ दे११ ०८ ०८ ० -a) गा१ कारा का१ २ दे३ १०
 ११ समागम्य (→समागम्य) -b) दे३ [च] न्यकन्दतुरुभावपि
 -c) कारा गोर्वा, का० गौरी (→गौरी) -d) दे३ स्तुति (→स्तुति)
 -f) दे३ शोभना (→पापघ्नी) व३ ० चोदित, दे३ ७ ते। न१ ० समता
 (→समिताम्) दे३ पापघ्नी स्तुतिममता

० व३ ३ दे३ ४ ११ ते। ०, दे३ न१ मयक

-1 गा१ कारा का१ २ नमस्ते त्वां, व३ दे३ ३ ते। नमस्तेज्जु
 (→नमस्ते) दे३ भवानोप दे३ भवानी, (→भवानी) गा१ व३।
 दे३ ० भव्यमय (का१ ० वत्) प्रिया, कारा ० भव्यवर्धनव भवप्रिया,
 व३ ० भव्या (व्या ?) प्रिया, दे३ ० भव्य प्रियो, दे३ ० भव्यप्रिया (→
 ० भव्यप्रिया) का२ लोकधारी, दे३ लोकधारी (→लोकधारी)

-2 दे३ ७ ९ जनयित्री ०, दे३ ४ ते। धारिणी ०
 गा१ कारा का१ व३ ० दे३ ४ ७ १० ते। जनयित्री, का० महायानी,
 जनयित्री, व३ जननी (→जनयित्री) का१ ० लोकधारीस्कन्दमातरं, का०
 स्कन्द ० ० ०, व३ २ दे३ स्कन्दमाता (→स्कन्दमातरं) का२ ० ० ० ०
 प्रिया (→महादेवप्रिया), व३ २ धारिणी, दे३ वार्णी धारिणी, दे३
 धारिणी, दे११ धारिणी धारिणी (→धारिणी)

स्वन्दिनीं चेतनां त्रैलोक्यमातरं धरित्रीं देवमातर-
मयेज्याश्रुतिं स्मृतिं दयां लज्जां कान्तिमप्या
मसूयां मतिं सदापावनीं दैत्यमैन्यक्षयकरिं [७]
महामाया वैचयन्तीं सुशुभां कालरात्रिं
गोविन्दभगिनीं शैलराजपुत्रीं सर्वदेवाचितां
सर्वभूताचितां विद्या सरस्वतीं त्रिनयनमहिषीं
नमस्यामि मृडानीं शरण्या शरणगुणागतोऽहं
नमो नमस्ते ॥ [10]

-3. दे० चेतना ०, गा० कारा का० स्वन्दिनी, दे०
स्वन्दिनी, दे० सदिनी, दे० स्कन्दजनी (→स्वन्दिनी) ब० दे०
चेतना (→चेतना) ब० लोकातर (→त्रैलोक्यमातर) दे०
परिनि, दे० पात्री (→परिणी) ब० देवमाता, दे० ४ तै० देवता
मातर (→देवमातर)

-4. दे० स्मृति ० दे० लज्जा ०, दे० कान्तिमप्या ०
तै० धप्रया ० मुने कान्तिमप्यामसूया ० या० बा०
अयेष्टां ज्या श्रुति, ब० २ महेष्टा श्रुति, दे० २ श्रुति, दे० ४ तै० रम्या
श्रुति, दे० महेष्टा श्रुति, दे० १० मयेष्टा ज्या श्रुति, न० मयेष्टा श्रुति
(→मयेष्टाश्रुति); दे० दया (→दया); न० कान्तिमप्या नम
(→कान्तिमप्या)

-5. तै० ० दे० मसूया ०, दे० पावनी ० कारा धन-
मूयां, दे० काममूया, न० तयानुमूया (→अमूया) या० ब० २ दे०
सती (दे० १० तै०), दे० प्रति, दे० मिति, मुने प्रीति (→मति); दे० ४
सनातनी, दे० सगन्धी, दे० गुमां ०००, दे० १० तया पावनी, न०
गुमां पार्वती (→तया पावनी) ब० भवद्वार (→लोककरी); दे०
दैत्य जयकरी (→दैत्यवैजयकरी)

-6. तै० ० ब० २ मायामयी (→महामाया); ब० ३
दे० १०-११ स (दे० ११ म) माया वैचयन्ती, दे० ४ शुभाया वै (दे० वि)
जयन्ती, दे० महादेवा विजया वैजयन्ती, न० जया वैजयन्ती
(→वैजयन्ती); ब० ३ दे० १०-११ न० गुमा (→शुभा); ब० ३ दे०
काम (दे० स्व ?) रात्रि (→कालरात्रि)

-7. तै० गोविन्दभगिनी शैलराजपुत्री ०; दे० गोविन्दजनी, दे०
गोविन्दभगिनी (→गोविन्दभगिनी); ब० रामराजपुत्री, दे० शैलराज
पुत्री (→शैलराजपुत्री); या० सर्वदेवाचितां, तै० ०००० आचिता
(→सर्वदेवाचिता)

-8. या० कारा का० ब० ३ दे० न० सर्वभूताचितां ०, न०

इत्यं स्तुता साऽन्धकेन परितुष्टा विभावरी ।
प्राह पुत्र प्रसन्नाऽस्मि वृष्ण्य वरमुत्तमम् ॥ ९२
शृङ्गिरुवाच ।

पापं प्रशममायातु त्रिविधं मम पार्वति ।
तथेधरे च सततं भक्तिरस्तु ममाश्रिते ॥ ९३
पुलस्त्य उवाच ।
वाढमित्यश्रवीद् गौरी हिरण्याक्षसुत तत ।
स चास्ते पूजयन्त्यर्च्य गणानामधिपोऽभवत् ॥ ९४ व. ७०

विद्या या (→विद्या), का० ब० ३ दे० २ ४ ५ न० तै० त्रिणयत, दे०
त्रिवेन- , दे० त्रिनयना (→त्रिनयन)

-९. ब० २ नमस्ये (→नमस्यामि) ब० मुडान्या, दे० ११ मुडानि
(→मुडानी) ब० उज्ज्वातो, दे० ४ तै० उज्ज्वातो (→उज्ज्वातो)

-१० का० १२ ब० ३ दे० १०-११ नमो नमस्ते (→नमो नमस्ते)
अत पर कारा भक्तिम् —पुलस्त्य उवाच

[दे० ९२ श्लोकमारम्भ ४४ अन्धपत्य १९४ पावद् ०]

९२ दे० ० -५) दे० ११ मुता (→स्तुता) न० च
(→सा) -६) ब० विभावरी, ब० विभावरी, दे० विभावरी
(→विभावरी) -७) दे० वच प्राह, न० प्राह वाच (→प्राह पुत्र);
ब० प्रपन्न (→प्रसन्न) -८) दे० वृष्ण्य (→वृष्ण्य)

९३ दे० ० गा० कारा का० २ ब० ३ दे० ११ शृङ्गिरुवाच दे०
शृङ्गिर दे० शृङ्ग उ दे० न० शृङ्गि दे० १० शृङ्गो ज

९३ दे० ० -३) या० कारा का० २ दे० ११ तत्पारं
प्रपन्नं या (दे० ११ या) तु, दे० १० पारं प्रपन्नं प्रपन्न -६) दे० ११ सप्त
(→मम) दे० ११ पार्वती (→पार्वति) -७) या० का० ब० ३ दे० ११
तथेधरे च, (ब० ३ दे० ११ तै०), कारा न० तयोधरे च (न० तु), ब० ३ दे०
तथेधरे तु (ब० तै०) ब० मथेधरे च, दे० तरे (या ?) शूरे च
(→तथेधरे च) -८) ब० ममाश्रिते (→ममाश्रिते)

९४ कारा दे० ०; गा० तै० न० पुनस्त्य, दे० ४ पुनस्त्य उ
(दे० च); दे० भोपुनस्त्य

९४ दे० ० -१) दे० ४ इत्यमग्न्य (→वाडमिति)
-६) दे० ११ मुने (→मुनि) -७) का० च वारु, ब० ३ दे० ४
तै० ममाप, ब० ३ वा (तै०) तै०, ब० ३ वा (तै०) • (→स चास्ते);
दे० २ ४ ५ १०-११ न० पूजयन्त्यर्च्य, दे० पूजयन्त्यर्च्य (→पूजयन्त्यर्च्य).
-८) या० दे० ४ तै० पूजय, दे० ११ [न] भवत् (→[न] भवत्)

एवं पुरा दानवसत्तमं तं
महेश्वरेणाय विरूपदृष्ट्या ।
कुत्सैव रूपं भयदं च भैरवं
भृङ्गित्वमीशेन कृतं स्वभक्त्या ॥ ९५ ॥

एतत् त्वोक्तं हरकीर्तिवर्धनं
पुण्यं पवित्रं शुभदं मह्यं ।
संकीर्तनीयं द्विजसत्तमेषु
धर्मायुरारोग्यधनैषिणा सदा ॥ ९६ ॥

इति श्रीवामनपुराणे चतुश्चत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४४ ॥

४५

नारद उवाच ॥
मलयेऽपि महेन्द्रेण यत्कृतं ब्राह्मणर्षभ ।
निष्पादितं स्वकं कार्यं तन्मे व्याख्यातुमर्हसि ॥ १ ॥
पुलस्त्य उवाच ॥

श्रूयतां यन्महेन्द्रेण मलये पर्वतोत्तमे ।
कृतं लोकहितं ब्रह्मन्नात्मनश्च तथा हितम् ॥ २ ॥
अन्धासुरस्यानुचरा मयतारपुरोगमाः ।
ते निर्जिताः सुरगणैः पातालगमनोत्सुकाः ॥ ३ ॥

९५ दे० ०; शा० ०८०. -a) कारा-हृत (→पुरा) कारा.
स, ब३ सत्ववन्तं (→सत्तमं तं); दे०-४ ते० वपुर्दधानस्य तथा
च तस्य, दे० न१ एवं पुरा दानवसत्तमं तम् -b) दे० न१ कुत्सा
महेष (→महेश्वरेण); शा० [-आ]ह, दे०-३ ते० [-अ]ति (→[-अ]य),
शा० रोदे ०००, दे०-३ [-अ] विरूपदृष्ट्या, (दे०-३ दृष्ट्या) ते०
[-अ] विरूप दृष्ट्या (→विरूपदृष्ट्या) -c) दे०-४ कुत्सैव, दे० न१
विषाय (→इत्सैव), दे०-४ ते० उन्मै (→रूप), कारा शु-, ब३ ३
दे० ४ ते० तु, (→च). -d) कारा भृङ्गित्व (→भृङ्गित्व); दे० ईशिव
(→ईशेन) कारा. कृत स्वभक्त्या, ब३-३ कृतात्मभक्त्या, ब३ कृतात्म
भक्त्या, दे० ४ ते० कृतो (दे० ता) कृतात्मा (→कृतं स्वभक्त्या).

९६ शा० दे० ० -a) दे० हरि (→हर) -b)
दे० सङ्कीर्तनीयं द्विजसत्तमेषु, -c) ब३ प्रकीर्तनीय (→संकीर्तनीय);
दे० पुण्यं पवित्रं शुभदं मह्यं. -d) दे०-४ धर्माय (→धर्मायु);
दे०-१ ते० धर्मेषिणा (→धर्मेषिणा), ब३ महद (→महा); दे०
व्याख्यानमेतद् भगवानुवाच, न१ रहस्यमेतद् भगवानुवाच.

पुष्पिका—शा० दे० ०, कारा ब३ दे० इति वामनपुराणे भैरव-
प्रादुर्भावे, न१ २ दे०-१० ते० न१ इति श्रीवामनपुराणे, ब३ २ दे०-११ इति
वामनपुराणे, दे० ३ इति श्रीवामनपुराणे भैरवप्रादुर्भावे (दे० ३^व),
दे० श्री वामनपुराणे, मुखे इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदवहादे
भैरवप्रादुर्भावे अध्यायनाम्—दे० ४९ ते० ०, कारा श्रम्यासुर
वरप्रदान नाम, का०-२ ब३ दे०-१०-११ न१ श्रम्यकवधप्रदान (ब३
नो) नाम, ब३ २ भैरवप्रादुर्भावे नाम. अध्यायसंख्या—दे० ३ ५.
०, कारा. पञ्चसत्तमतोऽध्याय, का० ॥ ९० ॥, का० ॥ ५६ ॥,

ब३ पञ्चविंशत्तमतोऽध्याय, ब३ दे० पञ्चविंशोऽध्याय, दे० पञ्चविंशत्त-
मतोऽध्याय, दे० द्विचत्वारिंशोऽध्याय, दे० १० ॥ ७० ॥, दे० ११ ॥ ६९ ॥,
दे० सत्तमित्तमतोऽध्याय, न१ चित्तत्वारिंशोऽध्याय .

का०-२ दे० १० ॥ व्याख्यानमागत्यन्तरं तथा कारा. अध्यायसं-
ख्यानन्तरम् अधिकम्—भैरवप्रादुर्भावं समाप्त (दे० १^{तम्}).

४५

[शा० अयमध्यायो नास्ति, दे० प्रारम्भतः १६ श्लोकं यावदास्ति]
छंदैः-१ नारद उ ३; दे० ते० नास्त्य; न१ श्री नारदः.

१. -a) दे० मलये (→मलये); कारा. का० २ ब३-३ दे० २.
४.५ १०-११ ते० न१ हि, दे० [-अ]य (→[-अ]यि) -b) ब३ ३
दे०-४-७ ते० द्विजसत्तम, दे० न१ कर्मसत्तम (→ब्राह्मणर्षभ). -d)
ब३ दे०-३ ९ ते० त्वं (→व्याम).

छंदैः-२ ४ पुलस्त्य उ ३; ते० न१ पुलस्त्य.

२. ३) दे० श्रूयतां (→श्रूयतां); कारा १, का०-२ दे०-११
ब (→मद) -b) दे० पर्वते मुखे (→पर्वतोत्तमे) -c) दे० हिते
(→हित), दे०-४ ते० कार्यम् दे० चैव (→ब्रह्म).

३. -a), कारा का० २ अन्धासुराद्या ब३ ३ दे०-१३ १०
अन्धासुरस्य (→अन्धासुरस्य); कारा. का०-२ ते० यीन, दे० ३ ९ ते०
वचनाद् (→[-अ]नुबरा) -b) दे० पुरोगमा (→पुरोगमा);
न१ पुण्या पुरुषोत्तमा. -c) ब३-३ विनिजिता (→ते निजिता);
दे० सुरेन्द्रेण (→सुरगणैः) -b) दे० प्रतापि (→पाताल-).

ददशुर्मलयं शैलं सिद्धाध्युषितकन्दरम् ।
 लतावितानसङ्गन्तं मचसत्त्वसमाकुलम् ॥ ४
 चन्दनैररुगामानैः सुशीतैरभिसंविताम् ।
 माधवीकुसुमामोदं श्रव्यचित्तरं गिरिम् ॥ ५
 तं दृष्ट्वा शीतलच्छायं भ्रान्ता व्यायामरुषिताः ।
 मयतारपुरोगास्ते निरामं समरोचयन् ॥ ६
 तेषु तत्रोपविष्टेषु प्राणतृप्तिप्रदोऽनिलः ।
 निवाति शीतः शनैर्दक्षिणो गन्धसंयुतः ॥ ७
 तत्रैव च रतिं चतुः सर्व एव महामुराः ।

४ -a) दे३ ४ ते। विप्र, दे३ विप्र (→ विप्रम्) -b)
 दे० ३ ते। सिद्धे सजित (→ सिद्धाध्युषितम्) -c) वा० ब३ दे३
 ३-10 "वितानसङ्गन्तं, दे३, "वितानमच्छिन्न (→ वितानसङ्गन्तम्)
 -d) कारा वा३ ब३ ३ दे३ 10 11 म (ब३ स) हा, दे३ न३
 बहू (→ मन्तम्)

५ -a) का३ तु (उ?) रगा, +तगरा(?) (→ उरगा)
 -b) ब३ सुगति, दे३ ३ ते। सुधुर्मे, दे३ सुधुमे, दे३ सधुर्मे, दे३
 सुधे (सोहे ?) (→ सुगोहे) ब३ ३ दे३ [→] गगोमित, दे३ ३ न३
 [→] विलेखितम् (→ [→] विलेखितम्) -c) कारा वा३ ब३ ३
 दे३ ५ 10 दे३ "मो", न३ "मोर्दे" (→ "मो") दे३ मायर्दे कुसुमामोर्दे
 -d) कारा नृपाग्रमहूर गिरिम्, वा३ श्रव्यचित्तरं (महा)
 गिरिम्, ब३ महाचित्तमनोहर, ब३ श्रव्यचित्तरं गिरि, ब३ श्रद्ध
 पचित्तरं गिरि, दे३ ४ ते। गगमितमहागिरिम्, दे३ हृत्तरितं (?)
 हरं गिरि, दे३ अचित्तरं गिरि, न३ श्रव्यचित्तरं गिरिम्

६ -a) ब३ दे३ शीतल (→ शीतलम्); न३ त दृष्ट्वा
 शीतलमुच्छाय -b) ब३ ३ शान्त (→ शान्तम्) -c) दे३ मया
 (→ मयम्) -d) दे३ विनात (→ निवात) ब३ समरोचयन्
 (→ समरोचयन्)

७ वा३ ० -a) दे३ ३ विविष्टेय, दे३ प्रविष्टेय (→ [७
 पविष्टेय] -b) दे३ ३ ३ ३ ३ प्राग (→ प्राग) ब३ प्रागवृत्ति
 करोति, दे३ प्रागवृत्तिप्रवाप्ति, दे३ प्रागवृत्तिप्रवाप्ति -c)
 दे३ दक्षिणे, दे३ ३ दक्षिणा (→ दक्षिण) दे३ शनैरसंयुत, दे३ ३
 गन्धसंयुत (→ गन्धसंयुत)

८ कारा वा३ वे३ ० -a) ब३ ३ बरित, दे३ मुर ति,
 दे३ न३ बरति (→ बरति) वा३ शुक् (→ शुक्) -c) दे३ कुर्वता,
 दे३ ३ ३ ३ ३ कुर्वता (→ कुर्वता) दे३ ३ ३ ३ "पूष्यता" (→ "पूष्यते");
 ब३ कुर्वन् साधु कुर्वत्ये -d) ब३ विषय (→ विषय), दे३ ३ स

कुर्वन्तो लोकसंपूज्ये विद्वेषं देवतागणे ॥ ८
 ताञ्ज्ञात्वा शंकरः शक्रं प्रेषयन्मलये सुरान् ।
 स चापि ददृशे गच्छन् पथि गोमातरं हरिः ॥ ९
 तस्याः प्रदक्षिणां कृत्वा दृष्ट्वा शैलं च सुप्रभम् ।
 ददृशे दानवान् सर्वान् संहृष्टान् भोगसंयुतान् ॥ १०
 अथाजुहाव बलहा सर्वानेव महामुरान् ।
 ते चाप्याययुरव्यग्रा निरिन्तः शरोत्करान् ॥ ११
 तानागतान् नाणजालैः रथस्थोऽद्भुतदर्शनः ।
 छादयामास विप्रैर्गिरीन् वृष्ट्या यथा घनः ॥ १२ वे. ७१. १

वायिनाम् दे० ३ सर्वं वायताम्, दे० देवतागणै, दे० द्विपतामच, न३
 देवतामच (→ देवतागणे)

९ कारा वा३ ०, दे३ b ०. -a) ब३ ३ त शाला,
 दे३ संताला, न३ तत् शाला (→ शाला शाला), दे३ न३ वानु
 (→ ग) -b) दे३ शालये प्रतिता मया, दे३ ३ वे। मलये प्रति-
 तायाद, दे३ सत्यं प्रियमत्ता, दे३ न३ मलय प्रपयद्वरि -c) दे३
 न३ गच्छन् ददृशे (→ ददृशे गच्छन्) -d) दे३ ११ पथे (→ पथि) दे३
 गोमातर, दे३ ११ गोमातरी (→ गोमातर)

१० कारा वा३ ० -a) ब३ ३ दे३ ११ न३ प्रदक्षिणं
 (→ प्रदक्षिणा) -b) दे३ १० सप्रभम् (→ सुप्रभम्) -d) ब३
 संहृष्टान्, दे३ न३ महत् (→ संहृष्टान्), दे३ मय (→ भोगम्)

११ ब३ ३ ab ०, वे३ cd ०. -a) दे३ अथ जुहाव,
 दे३ स प्राजुहाव, दे३ ११ मोमो ज(जु?)हाव (→ मयाजुहाव), दे३
 बनाव, दे० ४ वे। बनाव (→ बनाव) -c) दे३ त (→ ते)
 कारा [→] मयायु (→ [→] मयायु) -d) दे३ ४ विरन्तः,
 दे३ हतिरन्त (→ विरन्तः) दे३ न३ वृष्ट्य (न३ १२)
 (→ गरोक्षरान्)

१२ -a) दे३ तो (→ तान्) ब३ ३ नागजालैर् (ब३ ते)
 (→ नागजालै) -d) वा० गिरीन् दृष्ट्वा, दे३ ३ वे। गिरि दृष्ट्वा,
 दे३ पथो वृष्ट्या दे३ प्रागिरोन वृष्ट्या, दे३ ११ गिरि वृष्ट्या (→ गिरीन्
 वृष्ट्या), दे३ गिरि (→ घन)

१२ इतोऽस्य स्थाने दे३ न३ वा३ —

231 ८ स चापि निमित्तवर्गपञ्चयान महाबलः ।

वेपाधिद्राह्ना द्विमा द्विप्रसोवास्तया इता ॥

[न३ वेपाधिद्राह्ना द्विमा (→ वेपाधिद्राह्ना द्विमा)] .

१२. २३ ततो बाणैरवच्छाद्य मयादीन् दानवान् हरिः ।
पाकं जघान तीक्ष्णाग्रैर्मर्गिणः कङ्कवाससैः ॥ १३
तत्र नाम विम्वल्लेभे शासनत्वात् शरैर्ददौ ।
पाकशासनतां शकः सर्वामरपतिर्विभुः ॥ १४
तथाऽन्यं पुरनामानं बाणासुरसुतं शरैः ।
सुपुङ्खैर्दारयामास ततोऽभूत् स पुरंदरः ॥ १५
हृत्वेत्थं समरेऽजैषीद् गोत्रभिद् दानवं बलम् ।
तच्चापि विजितं ब्रह्मन् रसातलमुपागमत् ॥ १६
एतदर्थं सहस्राक्षः प्रेषितो मलयाचलम् ।
अम्बकेन मुनिश्रेष्ठ किमन्यच्छ्रोतुमिच्छसि ॥ १७
नारद उवाच ॥
किमर्थं दैवतपतिर्गोत्रभिद् कथ्यते हरिः ।

एष मे संशयो ब्रह्मन् हृदि संपरिवर्तते ॥ १८
पुलस्त्य उवाच ॥
श्रूयतां गोत्रभिच्छक्रः कीर्तितो हि यथा मया ।
हते हिरण्यकशिपौ यच्चकारारिमर्दनः ॥ १९
दितिर्विनष्टपुत्रा तु कश्यपं प्राह नारद ।
विभो नाथोऽसि मे देहि शक्रहन्तारमात्मजम् ॥ २०
कश्यपस्तामुवाचाथ यदि त्वमसितेक्षणे ।
शौचाचारसमायुक्ता स्यास्यसे दशतीर्दश ॥ २१
संवत्सराणां दिव्यानां तत्स्रैर्लोक्यनायकम् ।
जनयिष्यसि पुत्रं त्वं शत्रुघ्नं नान्यथा प्रिये ॥ २२
इत्येवमुक्ता सा भर्त्रा दितिनियममास्थिता ।
गर्भाधानं ऋषिः कृत्वा जगामोदयपर्वतम् ॥ २३

१२. २३ न०. १३-१५ ०. -b) ६१ मायादीन्, ६२ बहोयान्
(→मयादीन्); ६११ प्रातवान् (→दानवान्). -d) ६१ मार्गण
(→मार्गण); ६३ ०यसै (→वाससै).

१४. २३ न०. ०. -a) ६३ ना (न) म (→नाम). -b)
कारा. शासनसुतारं, का१ शासनं स्वापुत्रं, बा१ शासयित्वा शरं,
६१ ४.१० १०१ शासनाच्च शरं, ६११ शासनस्त्वशरं (→शासनत्वात्शरं);
६२.३.१० १०१ इदम् (→इदं). -c) ६१-४ १० १०१. पाकशासन इत्येवम्
-d) बा१ २ समरापिति (→सर्वामरपति); ६३ विभु (→विभु).

१५. २३ न०. ०. -a) ६१ ४ यथाय, ६१० तत्राच्च
(→तत्रायम्) -b) ६१.३ ४ ०यतम् (?) (→०युतम्) -c) का१
६१ ४ १० ११ स (६१ ०य) पुङ्खै (→सुपुङ्खै), बा२ दारयामास, ६११
दारयामास (→दारयामास) -d) बा१ तत आसीद (→ततोऽभूत्).

१६. -a) बा१ ६१.४ हृत्वेत्थं, बा२ भूत्वेत्थं (→हृत्वेत्थं), ६१
दानवं (→समरे) -b) ६११ चर्मभिद् (?) (→गोत्रभिद्) -c)
कारा. तत्र ते विजिता, का१ २ तत्रापि विजिता, ६३ तत्रात्रिजितं,
६३ तत्रापि विजितं, १०१ तच्चापि विजितं (→तत्रापि विजितं). -d)
कारा का१ उपागमन् (→उपागमन्).

१७. -b) बा२ न० १ प्रेषिते (→प्रेषयित्वा). -c) बा१ ३ ईशानेन,
६११ १०१ अम्बकेन (→अम्बकेन), ६१ अम्बको मुनिर्नाम श्रेष्ठ-
-d) बा२ ६१० अहंसि (→इच्छसि).

१७ श्लोकालर कारा अथिकम्—

इति धामनपुराणे शक्रविषयी नाम १४७७७ तितमःध्यायः.

॥ ६१ ३ ४ नारद उ; ६१ १० ११ नारदः ॥

१८. -a) ६१ न० १ किमर्थं देवताभावे (बा१ ०यो). -b) ६३ पुत्रं

(→हरि) -c) बा२.३ ६१ न० १ एतत्, बा१ ४ ४ १०१ अय (→एष);
६१ न० १ सशयो (→सशयो) -d) बा२.३ ६१ सम्प्रति (→सम्प्रति);
६१ हृदये परिवर्तते.

॥ ६१.२.४ पुलस्त्य उ, ६१ औ पुलस्त्य; १०१ न० १ पुलस्त्य.

१९. -a) बा१ श्रूयते (→श्रूयता) -b) बा२ [य] ह, ६१
[य] सो (→हि); बा२ ४ मया यथा, ६१ यथेच्छया, न० १ यथा च
स (→यथा मया). -c) बा२ ०कशिपौ, ६२ ०कशिपु (→०कशिपौ).
-d) ६१ घो, न० १ य (→यत्), कारा का१ ६ ११ ०मर्दनम्
(→०मर्दन).

२०. -a) ६१ ०पुत्रा (→०पुत्रा); कारा का१ २ हि, बा१ २
६१.१० ११ [य] पि, बा२ वै, न० १ च (→तु) -b) ६१ नारद
(→नारद) -c) ६१ २ पतेऽसाधिमि (→विभो नाथोऽसि)

२१. -a) बा२ तम् (→ताम्) -c) बा२ ३ शौचाचारसमा
युक्ता, ६१ शौचाचारसमायुक्ता. -d) का१ स्वास्यमे (स्वास्यते ?),
बा२ बा१.३ ६१.३ १०१ न० १ स्वास्यते, ६१ तीर्थते (→स्वास्यते), ६१
दशभि (→दशती)

२२. -a) बा२ ३ ३ ४ (→दिव्याना) -b) बा१ २ तत्रा,
६१.१ तत्र (→तत) -c) ६१.१ जनयिष्यसि, ६११ यतयिष्यसि
(→जनयिष्यसि), बा१ २ ६१.४ १ १०१ त पुत्रं, बा२ तत्पुत्र (→पुत्र त्वं).
-d) कारा. का१ ६१ शक्रज (→शत्रुघ्न), ६३ १०१ प्रियम् (→प्रिये).

२३. बा२ २३ ०-२७ b ० (ह. घ.). -a) ६१ शत्रुघ्न
सा तदा (→शत्रुघ्नमुक्ता सा). -b) ६१ नियय (→नियमम्). -c)
का३ गमात्वाय (→गर्भाधानं) १०१ ऋषे (→ऋषि). -d) ६१
जयवर्तनम्, ६११ [य] त्यज्यतम् (→[य] यज्यतम्)

गते तस्मिन् भुविश्रेष्ठे सहस्राक्षोऽपि सत्वरम् ।
 तमाश्रममुपगम्य दितिं वचनमब्रवीत् ॥ २४
 करिष्याम्यनुशुभ्र्यां भवत्या यदि मन्यसे ।
 बाढमित्यब्रवीद् देवी भाविकर्मप्रचोदिता ॥ २५
 समिदाहरणादीनि तस्याश्चक्रे पुरंदरः ।
 विनीतात्मा च कार्यायी छिद्रान्वेषी भुजंगवत् ॥ २६
 एकदा सा तपोयुक्ता शौचे महति सस्थिता ।
 दशवर्षशतान्ते तु शिरःस्नाता तपस्विनी ॥ २७
 जानुभ्यामुपरिस्थाप्य भुस्तकेशा निज शिरः ।
 सुप्ताप केशप्रान्तेस्तु संश्लिष्टचरणाऽभवत् ॥ २८

२४ व३ ० (इ २३ पा वि) -a) न१ तमे (?)
 (→गते), कारा व० भुविश्रेष्ठ, दे१ १ गुरगृष्ट, दे२-४ तै१ गुरगृष्ट
 (→भुविश्रेष्ठ) -b) कारा का१ २ दे१ ११ न१ सत्वर, दे३ सत्वर
 (→सत्वरम्) -c) दे१ तद (→तम्) व१ २ माश्रमवास (व१ ँड ?)
 मागम्य -d) दे१ ७ इर (→दिति)

२५ व३ ० (इ २३ पा वि) -a) दे१ ४ तै१ न१ करि
 ष्याम्यनु, दे१ करिष्याम्यनु, दे३ करिष्याम्येव (→करिष्याम्यनु)
 -c) दे१ ४ तै१ सापि, दे११ त्वीं (?) (→देवी) -d) दे१ 'प्रमो-
 दिता, दे१ 'प्रमोदिता, दे१० 'प्रमोदिता (→'प्रमोदिता)

२६ व३ ० (इ २३ पा वि) -a) दे१ समिधा
 (→समिधा) -b) दे३ तस्मिन्, दे११ तस्य (→तस्या) -c)
 कारा व० दे१ ११ न१ स्वकार्याय, व१ २ सुपायाय, व१ ३ नवाय
 (→च नवाय) -d) दे१० रुद्राश्रये, दे११ छिद्रोपेय (→छिद्रा-
 उपेय)

२७ व३ ० (इ २३ पा वि) -a) दे१ एकदास्या,
 दे१ एकदा तु, दे११ एकदा (?) न१ एकदासु- (→एकदा सा), दे११
 'मुक्त (→'युक्ता) -b) दे१ ४ तै१ शोके, दे१ सांघे (→शौचे),
 दे११ मस्थित (→सस्थिता) -c) व१ २ दे११ 'गतान्ते (दे११ 'ते) पु
 (→'गतान्ते तु)

२८ -a) कारा जानुना (→जानुभ्याम्) -b) कारा
 व१ २ दे१ ५ तै१ न१ 'केनी, व३ दे१ 'केनात्, दे१० 'केन'
 (→'केना) -c) दे१ सुत्वार (→सुत्वार), व१ ३ ग्रासु, व० ३
 वेपयसु, दे१ ३ ४ तै१ केनाश्रये, दे३ केनाश्रये, दे३ केनाश्रये,
 दे१ न१ केनाश्रये, दे११ केनाश्रये (?) (→'केनाश्रये)
 -d) कारा सांश्लिष्ट, दे१ सुश्लिष्ट, दे१ सश्लिष्ट, दे१० सश्लिष्ट,
 (→'सश्लिष्ट')

२९ -a) व१ २ अतो तस्यात्, व३ अतो तस्या, दे१ ४ तै१

तमन्तरमशौचस्य ज्ञात्वा देवः सहस्रदृक् ।
 विवेश मातुरुदरं नासारन्ध्रेण नारद ॥ २९
 प्रविश्य जठरं क्रुद्धो दैत्यमातुः पुरंदरः ।
 ददर्शोर्ध्वमुखं चालं कटिन्यस्तकरं महत् ॥ ३०
 तस्यैवास्तेऽथ दृष्टो पेशीं मांसस्य वासवः ।
 शुद्धस्फटिकसंकाशां कराभ्यां जगृहेऽथ ताम् ॥ ३१
 ततः कोपसमाध्मातो मांसपेशीं शतक्रतुः ।
 कराभ्यां मर्दयामास ततः सा कठिनाऽभवत् ॥ ३२
 ऊर्ध्वेनार्धं च वधूधे त्वधोऽर्धं वधूधे तथा ।
 शतपर्वाऽथ कुलिशः संजातो मांसपेशितः ॥ ३३ वं. ७१.

प्रसी ज्ञात्वा (→प्रसीचस्य) दे१ तदनन्तरमाशौच -b) दे१ ४ तै१
 देवश्रापि (→ज्ञात्वा देव), दे१ ज्ञात्वानिबलसहस्रदृक् -c) व१ निवेश
 (→विवेश), व१-३ दे१ ४ १-७ तै१ न१ उदरे (→उदर) -d) व१
 नासारन्ध्र, + ण, व१ ३ दे१ ४, ७ तै१ न१ नासा श्रोत्र
 (→नासारन्ध्र)

३० -a) दे१ ४ ७ जठरे (→जठर), दे३ क्रुद्ध, दे१ क्रुद्ध
 (→क्रुद्ध) -b) व१ २ दैत्यमातुः, दे३ १ न१ दिव्य (दे१ 'न्या न१ 'व्या)
 मातु (→दैत्यमातु) -c) कारा का३ ददर्शोर्ध्वमुखम्, दे१ ददर्शो-
 र्ध्वमुखम्, व१ ददर्श विमुखम् (→ददर्शोर्ध्वमुखम्)

३१ -a) कारा तस्यैवास्ते स, दे१ तस्यैवमित्य (??), दे३
 तस्यैवास्ते, दे३ तस्याश्रये, दे३ तस्यैवमित्य, दे३ तस्यैवास्ते, दे३
 तस्य हस्ते ष, न१ तस्यैवमित्य (→तस्यैवास्ते) -b) कारा पीशीं
 मांसस्य व३ पेशीमांसस्य, दे१ ४ तै१ मांसपेशी (दे१ 'शी) व (दे१ 'स)
 (→पेशी मांसस्य) -c) व३ 'सकाशा, दे३ ११ तै१ 'सकाशा
 (→'सकाशा) -d) व३ काराभ्यां, दे३ समाभ्यां, दे३ काराभ्यां
 (→कराभ्यां), व३ दृष्टो (→जगृहे) व३ च ताम्, दे१ ४ ९ स ताम्,
 दे३ तदा, तै१ स तम् (→[त्य] य ताम्)

३२ -a) व१ वीरसमाध्मात्, दे३ ११ वीर समाध्मात् (दे३ 'व्या)
 त, दे३ वीरसमाध्मात्, तै१ वीरसमाध्मात्, न१ वीरसमाध्मात्
 (→वीरसमाध्मात्) -b) कारा 'पीशीं (→'पेशीं) -c) दे३
 वृणुयामात्, दे३ दयामात् (→मर्दयामात्) -d) व१ ततस्मात्
 (→तत ता) व१ २ सत्वात्, दे३ कठिनी, दे३ कठिना (→कठिना)

३३ -a) व१ ऊर्ध्वेनार्धं, दे३ तु (→च) -b) व३ त्वधोर्ध्वं, दे३
 त्वधोर्ध्वं, दे३ त्वधोर्ध्वं, दे३ त्वधोर्ध्वं, दे३ त्वधोर्ध्वं, दे३ त्वधोर्ध्वं
 (→'त्वधोर्ध्वं) -c) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे)
 -d) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -e) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -f) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -g) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -h) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -i) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -j) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -k) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -l) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -m) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -n) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -o) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -p) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -q) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -r) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -s) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -t) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -u) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -v) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -w) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -x) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -y) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) -z) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो
 (→जगृहे) व१ ३ दृष्टो (→जगृहे)

४१. ३४

तेनैव गर्भं दितिर्जं यज्ञेण शतपर्वणा ।
चिच्छेद सप्तधा ब्रह्मन् स रुरोद च विस्वरम् ॥ ३४
ततोऽप्यबुध्यत दितिरजानाच्छक्रचेष्टितम् ।
शुश्राव वाचं पुत्रस्य रुदमानस्य नारद ॥ ३५
शक्रोऽपि प्राह मा मूढ रुदस्वेति सुषर्धरम् ।
इत्येवमुक्त्वा चैकैकं भूयश्चिच्छेद सप्तधा ॥ ३६
ते जाता मरुतो नाम देवभृत्याः शतक्रतोः ।
मातुरेवापचारेण चलन्ते ते पुरस्कृताः ॥ ३७

(→[अ] च) -d) व३ दे११ सयात् (→सजात्), कारा
°पेक्षित, द४ °पेक्षित, द५११ °पेक्षित (→°पेक्षित) : दे१ जाता
मातस्य निष्ठित .

३४ -a) व१३ दे११ तेनैव (व३ °पु, दे१ °पि,
दे१°पि, दे१ न१ °पि, ते१ °पि) गर्भं, दे२ तेनापि गर्भं (→तेनैव गर्भं),
व१ दितिरज (→दितिर्ज), व२ तेन गर्भं दिति भव. -b) व१ यज्ञे-
यानत° (→यज्ञाय शत°) -o) दे१० विज्ञेद (→चिच्छेद), दे४
सप्तधा, दे१ दशधा (→सप्तधा) -d) दे१ सुतरोद, मुने सत्तारो-
दोत् (→स हरोद) कारा का१२ व१३ दे१ सुविस्वरम्, व३ सुवि-
स्वरम्, दे११११ न१ सु विस्वरम्, ते१ विस्तरम् (→च विस्वरम्),
दे१ सप्तरोदीह (स) विस्तरम्

३५ -a) का१ विबुध्यत (?), का२ विवा च, व२३ दे१ ४
५७१११ न१ वि (दे१ ४ ७ व्य) बुध्यत (व२ °ता) (→[अ] व्यबुध्य
स) कारा, ततो दितिर्विबुद्धा सा -b) का१ क्षायाय, का२ दे१ ५
न१ ब्रज्जाता, व१ ३ ब्रज्जानत्, दे२ ३ १० ते१ अजासीत्, दे४ क्षायाता,
दे१ ब्रज्जानत्, दे१ व (प्र) जानत् (→ब्रज्जाताय) : व२ °चेष्टित,
दे१ ३ ४ °चेष्टिते (→°चेष्टितम्); कारा [व] जानाच्छक्रस्य चेष्टि-
तम् -d) दे१ ४ ते१ इत्यतो बालकस्य हि (दे१ °ता)

३६ -a) दे१ न१ त प्राह (→[अ]पि प्राह); दे२ सा
मूढ, दे२ यामूढ, दे४ सारूढ (?), ते१ न१ मारोदो (→मा मूढ)
-b) न१ रुदत च (→रुदस्वेति), व१ २ सुविस्तर (→सुविस्वरम्)
दे२ ४ ते१ रोदीस्त्व जाति (दे१ °पि) वषरम्, दे१ रुदति च प्रषरम्
-o) व१ छत्ता (→जजत्ता)

३७ दे१ ० d ० -a) दे१ तज्जाता (→ते जाता)
व३ मारुतो, दे१ मासुदो (→मस्तुतो). -b) कारा का१ दे१ ३ ५ ७ १०-११
वेना श्रुत्या (दे१ °पि), व३ देवहत्या, दे१ देवगत्या (→देवहत्या)
-o) दे१ ३ ते१ नातामुक्षोम°, व१ मातुरे ६ ५°, व३ मातुरेक्षोम°

ततः सकुलितः शक्रो निर्गम्य जठरात् तदा ।
दितिं कृताञ्जलिपुटः प्राह भीतस्तु शपतः ॥ ३८
ममास्ति नापराधोऽयं यच्छस्तस्तनयस्तव ।
तवैवापनयाच्छस्तस्तन्मे न क्रोद्धुमर्हसि ॥ ३९
दितिरुवाच ॥
न तत्रात्रापराधोऽस्ति मन्ये दिष्टमिदं पुरा ।
संपूर्णे त्वपि काले वै या शौचत्वमुपागत ॥ ४०
पुलस्त्य उवाच ॥

(→मादुरेवात्) -d) का१ २ व१ ३ दे१ ४ ११११ न१ बलवीर्य°,
दे२ घवलस्ते, ते१ जातायल- (→चलन्ते ते), कारा बलवीर्य-
पयहता

३८. -a) दे१ सकुलित (→च कुलिश) -b) व१ निर्गम्यो,
दे१ निर्गम्य (→निर्गम्य), व१ ३ सप्त, दे१ ४ ७ ११ ते१ न१ तत-
(→तदा) -d) कारा का१ २ स्वपात, दे१ १० ११ च शपत
(दे१ °ता ?), दे१ तु वाचत, दे१ समीपत, न१ तु मातरम् (→तु
शापत)

३९ दे१ ० -a) व१ २ दे१ ममापुनापराधोऽयं, व३
ममाद्य नापराधोऽयं, दे१ ४ न१ ममाद्य नापराधोऽयं, दे२ ३ ते१
ममनैवापराधाऽयम् -b) कारा का१ २ दे१ मल्लत, व१ २
यच्छास्त, व३ यत स, दे१ य शत, न१ यच्छत (→यच्छस्त);
दे१ ४ ते१ अय (दे१ ४ °पि) मासीदरिमम् -o) कारा का१ व३ तवै-
वापनयान्मात, का२ व१ २ दे१ तवैवापत (व१ °नय (व१ °था)
च्छास्त (का२ °प), दे१ ४ ते१ अतोहो मयादेवि, दे१ तवैवाप-
नयान्बन्धु (?) , दे१ ११ तवापनयान्च्छास्त -d) व१ तन्मेमम,
व१ तस्मादे (→तन्मे न), दे१ तन्मे कोदुषनर्हसि
क्षी दे१ ० दे१ दितिर, दे१ न१ दिति

४० -a) व१ °न अवतो, दे१ ममान्व ना, दे१ न तत्राया-
ते१ न सत्तवा (→न तत्राया) -b) व१ सृष्टि, व२ हृष्टि, दे१ ४ १०
हृष्टि (दे१ °पि) (→विष्टम्), दे१ पुर, दे१ पुर (मे ?) (→इदम्),
दे१ तदा (→पुरा) -o) कारा असम्पूर्णं च, का१ असम्पूर्णं,
का० सम्पूर्णं ग्रपि, व१ सम्पूर्णंस्त्व (व १ °पि), व३ सम्पूर्णं त्वेव, दे१
सम्पूर्णंष्वय (→सम्पूर्णं त्वपि) कारा [अ] काले वै, दे१ कालो वै,
दे१ कालेषु (→काले वै) -d) व१ २ यद्विषेयत्वमुपागत, दे१ ४ १११०
ते१ न१ योसो वधमुपागत, दे१ योसोवधमुपागत

क्षी व१ ३ ० दे१ ४ पुलस्त्य उ०, दे१ न१ पुलस्त्य, दे१
श्री पुलस्त्य

इत्येवमुक्त्वा तान् बालान् परिमान्त्व दितिः स्वयम् ।
देवराज्ञा सहैतांस्तु प्रेषयामास भामिनी ॥ ४१
एवं पुरा स्वानपि सोदरान् स

इति श्रीवामनपुराणे पञ्चचत्वारिंशोऽध्यायः ॥४५॥

४६

नारद उवाच ।
यदमी भवता प्रोक्ता मरुतो दितिजोचमाः ।

तत् केन पूर्वमासन् वै मरुन्मार्गेण कथ्यताम् ॥ १
पूर्वमन्वन्तरेष्वेव समतीतेषु सत्तम ।

ब. ७

४१. -१) दे१ उत्ताम् (→उत्ताम्); दे१ ता (→ताम्); ब१
दे१ बाला, ब१ धीमान्, दे१ बलान् (?), दे१ बाला (→बालान्).
-२) कारा. परिमान्त्ववान्दिति, का१ परिपश्य दितोश्चरान्, का२
परिरम्पदितोश्चरान्, ब१-३ परिमान्त्व (ब१ 'न्त्या')दिति स्वयम्
(ब१ 'स्वरन्'), दे१-३ दे१ परिसान्त्व (दे१ 'न्त्या')दिति स्वरन्,
दे१-३-७ परिसान्त्व (दे१ 'न्त्या', दे१ 'सान्त्व')दितिस्वरन्, दे१
परिसान्त्वे दितिस्वरन्, दे११ परि * भू दितिस्वरन्, न१ परिसान्त्व्या-
दितिस्वरन्. -३) का१ देवराज्ञा, दे१ देवराज्ञे, दे१ देवराज्ञ, दे१
देवराज्ञ, दे१ देवराज्ञा, दे१ देवराज्ञ- (→देवराज्ञा), कारा. का२
दे१०११ च सहितान्, का१ च, न सहितान्, दे१ ४ ७ दे१ सहैतांस्तु,
दे१ सहैतांस्तु (तास्तु ?) (→सहैतांस्तु). -३) कारा. ब१-२ दे१
भामिनी, दे१ दे१ भामिनीम् (→भामिनी).

श्री (दे१ २.४ [श्री])वामनपुराणे शनचरिते, मुक्ते. इति श्री वामन
पुराणे पुलस्त्य नारदसम्यादे दाम्बचरिते. अध्यायनाम—का१ २
ब१ ३ दे१-३-१० दे१. ०. कारा. गोवर्जिसमाख्यानामस्तामु-
त्पत्ति, दे१११ मुक्ते मरुत्पत्तिनाम्, न१ मरुत्पत्तिनाम्. अध्याय-
संख्या—ब१ दे१ ३-३-११. ०. कारा सताशीतितमोऽध्याय, का१
१६१॥१, का१ १६०॥१, ब१ पट्विशतमोऽध्याय, ब१ पट्विशतोऽध्याय,
दे११४ पट्विशतोऽध्याय, दे१ एकादशोऽध्याय, दे१ निचत्वारिंशोऽध्याय,
दे११०१११, दे१ मुक्ते, एकवर्तितमोऽध्याय, न१ चतुर्भत्वारिंशोऽध्याय.

४६

[शा१. अध्यायारम्भत ७ b यादनास्ति]

छे दे१ नारद ज, दे१ नारदोवाच, दे१-१ नारद; न१
धीनारद

१ -१) ब१ दे१ ४ दे१ ये हामी, दे१ ययमी, दे१० ययमी,
न१ ययमी (→ययमी); कारा. का१ ययमा भगवता प्रोक्ता, का१
दे१ यय (दे१ ४) दे१ भगवता प्रोक्ता. -२) ब१ मनुतो, दे१ मादो
(→मरुतो), कारा दिति सत्तमा, का१ २ ब१ दे१ १०-११ दितिसत्तमा
ब१ द्विसत्तमा, दे१ दिति * तमा, दे१ दितिष्वेतमा (?), दे११
निम्नि (ति ?) सत्तमा (→दितिष्वेतमा) -३) का१ ते केन, ब१
तत् केन, दे१-४ १ दे१ तेकेन (→तत्केन) -३) कारा मागे च,
दे१ मागे, दे१ मागे, दे१ मागे (→मागे); दे१ मनुमयेण
कथ्यताम्

२. -१) दे१ मन्वन्तरेष्वेव, दे१-३ दे१ मन्वन्तरे चैव, दे१
मन्वन्तरेष्वेव, दे१ मन्वन्तरेष्वेव, दे१ मन्वन्तरेष्वेव (→मन्वन्त-
रेष्वेव). -२) दे१ सत्तमा, दे१ सत्तमा (→सत्तमा). -३)
कारा. का१-२ केनासन् वायुं, दे१ वृषासन् वायुं, दे१ केनासन्

४२. -१) दे१ [अ]स्तान् (→स्वान्); कारा. स्वानपि
सोदरान्त्व, ब१-२ स्वानपि सोदरान् मरुतो (ब१ 'यतो'), ब१ न१
स्वानपि सोदरान् (न१ सो), दे१ स्वान्मृगान्सोदरान् (→स्वा-
नपि सोदरान् स). -२) कारा. का१ ब१ दे१० गर्भे (ब१ 'र्त्त')स्थितान्,
दे११ गर्भे स्थितान् (→गर्भस्थितान्); कारा. उन्मत्तिता, का१
उन्मत्तिता, ब१-३ उन्मत्त, ब१ उन्मत्ते, दे१ ४ दे१ पातितवान्, दे१
पातितान्, दे१ प्रसृष्टितान्, दे११ उन्मत्ति, न१ प्रसृष्टितान्
(→उन्मत्ति); ब१-३ दे१ न१ भयात्ता, दे१,११ भयात्ता
(→भयात्ता). -३) दे१ स्वगोत्रमित् (→स्व गोत्रित्). -३) न१
(तत्)स्यातो (→स्यातो); दे१ मरुति (→मरुते)

पुष्पिका—काप. इति वामनपुराणे शनचरिते, का१ दे१-१०
इति (दे१ [इति]) श्री (दे१ [श्री]) वामनपुराणे मरुत्पत्ति, का१ इति
श्रीवामनपुराणे मरुत्पत्ति, ब१-३ इति [श्री]वामनपुराणे मरुत्पत्ति-
मरुते, ब१ दे१-११ दे१ न१ इति श्री [श्री]वामनपुराणे, दे१-४ इति

७२-२

के त्वास्मन् वायुमार्गस्थास्तन्मे व्याख्यातुमर्हसि ॥ २

पुलस्त्य उवाच ॥

श्रूयतां पूर्वमस्तामुत्पत्तिं कथयामि ते ।
स्वायंभुवं समारभ्य यावन्मन्वन्तरं त्वदम् ॥ ३
स्वायंभुवस्य पुत्रोऽभूमनोर्नाम प्रियव्रतः ।
तस्यासीत् सवनो नाम पुत्रस्त्रैलोक्यपूजितः ॥ ४
स चानपत्यो देवर्षेण नृपः प्रेतगतिं गतः ।
ततोऽहन्त तस्य पत्नी सुदेवा शोकविह्वला ॥ ५
न ददाति तदा दग्धुं समालिङ्ग्य स्थिता पतिम् ।
नाथ नाथेति बहुशो विलपन्ती त्वनाथवत् ॥ ६
तामन्तरिक्षादशरीरिणी वाक्

वायु^१, दे^१ केत्वास्वायु^१, दे^{११} के वत्स्वाय^१, ते^१ कया सत्वा ये
(→के त्वास्व वायु^१). -d) व^१ तां नो (→तन्मे)

॥ ३. ०-; दे^१ पुलस्त्य उ, दे^{११} न पुलस्त्य .

३. -b) दे^{११} कथयामि (?) (→कथयामि) -c) कारा
स्वायंभुव (?) (→स्वायम्भुव) -d) व^१ म म ३३ २, दे^१ मन्वन्तरे
(→मन्वन्तर), कारा का^१ २ दे^{१०} ११ त्विम, व^१ २ त्विय
(→त्विव)

४. -a) कारा स्वायंभुवस्य, दे^{११} स्वायंभुवस्या (?)
(→स्वायंभुवस्य) -b) व^१ २ मनोर्नामा, व^१ ३ दे^{१०} ३ ७ ९ मनु
नाम, व^१ १ मनुर्नामा (→मनोर्नाम) दे^१ ऋत (→ऋत) -c)
कारा सवनो, दे^१ सवनो (?), दे^{११} न सवनो (→सवनो) -d)
व^१ ३ दे^{१०} १ ते^१ विधुत, दे^{११} पूजिता (→पूजित)

५. दे^१ ० -a) व^१ ३ सर्वाणपथात्, दे^{११} व^१ १ अजातपुत्रो
(→अ चानपत्यो); व^१ २ दे^१ वातु (→देवर्षे) -b) व^१ ३ भूय, दे^{११}
नृगा (→नृप), दे^१ गतिं गत, दे^{११} गतिं गता, दे^{१०} ११ गतिगंत
(→गति गतः) -c) कारा ततोऽहन्तस्य, का^१ ततोऽहन्तस्य,
का^१ २ ततोऽहन्तस्य, व^१ ३ ततो मस्तस्य (→ततोऽहन्तस्य) -d)
व^१ २ दे^{१०} १ ४ ७ ते^१ सुदेवा दे^{११} सुदेवो (→सुदेवा), कारा कविता
(→विह्वला)

६ -a) दे^१ ददति (→ददाति), व^१ २ दे^{१०} ४ ते^१ तया
(→तदा) व^१ ३ दग्धुं (?), व^१ ३ दे^{११} दग्धुं (?), दे^{१०} दग्धुं (→दग्धु)
दे^१ न ददतितापयु (?) -b) दे^{११} समालिङ्ग्य, दे^{१०} समालिङ्ग्य
(→समालिङ्ग्य) व^१ ३ तदा (→त्विय) -d) व^१ १ विलपन्तीव,
व^१ ३ विलपन्ती ह्य (→विलपन्ती त्व^१)

७ -a) का^१ तमन्त^१, व^१ ३ ततोऽन्त^१ (→तामन्त^१) -b)
न^१ अशरीरवाणी प्रोवाच -b) कारा का^१ पुत्रीह, दे^{११} पत्नीह,

प्रोवाच मा राजपत्नीह रोदीः ।

यद्यस्ति ते सत्यमनुचमं तदा

भवत्वर्यं ते पतिना सहाग्रिः ॥ ७

सा तां वाष्पीमन्तरिक्षाग्निशम्य

प्रोवाचेदं राजपुत्री सुदेवा ।

शोचाम्येन पार्थिवं पुत्रहीनं

नैवात्मान मन्दभाग्यं विद्वह ॥ ८

सोऽयाव्रवीन्मा रदस्वायताक्षि

पुत्रास्त्वत्तो भूमिपालस्य सप्त ।

भविष्यन्ति षड्विमारोह शीघ्रं

सत्यं प्रोक्तं श्रद्धात्स्य त्वमद्य ॥ ९

न^१ पत्नी न (→पत्नीह); व^१ ३ दे^{१०} ३ न^१ रोस्ती (→रोदी) दे^१
प्रोवाच वाणी प्रतिपत्तिं रोस्ती, दे^{१०} ह्योपु च मा राजपत्नीह रोस्ती
(?), ते^१ प्रोवाच सा हे राजा पत्नी रोस्ती -c) व^१ यदस्य (?),
दे^{१०} ११ यदस्ति, दे^१ यदस्य (?) (→यद्यस्ति), व^१ सप्त, व^१ ३
न^१ सत्वं (व^१ ३ ता) (→सत्य-), दे^१ ३ ७ ते^१ ह्य, दे^१ मय, दे^{१०} न^१
हि (→तदा) -d) दे^१ ४ १० ते^१ तदा व्रज त्व, दे^१ तदा रोह्य,
दे^{१०} समाविशन्, व^१ तदाह त्व (→भवत्ययं ते), दे^१ ४ ७ ३ १० ते^१
न^१ सहाग्रिम्, दे^{१०} महाग्रिम् (→सहाग्रि)

८ -a) का^१ का^१ २ तां सा, दे^{१०} सा तां, दे^{१०} सत्य (→
सा ता) -b) दे^१ ३ ७ ९ ते^१ न^१ प्राह क्तात्मा (→प्रोवाचेदं),
व^१ २ दे^१ ४ ७ ते^१ राजपत्नी सुदेवा, व^१ ३ राजपुत्रीह देवा, दे^{१०} ३ १० न^१
राजपत्नी सुदेवा (→राजपुत्रा सुदेवा) -c) न^१ राजपुत्र नृप च
(→पार्थिव पुत्रहीन) दे^{१०} सोऽन्मोत पार्थिव राजपुत्र -d) व^१
क्षीणप्राग्य, दे^{१०} नैवात्मान (→नैवात्मान) व^१ ३ दे^{१०} १० मन्दभाग्य
विद्वह, का^१ २ दृष्टीतपऽव्यय, +मन्दभाग्य विद्वह, दे^१ प्रद्वह्यमह
विहग, दे^{१०} मम भाग्य विहग (→मन्दभाग्य विद्वह)

९ -a) व^१ सत्वब्रवीद, व^१ ३ सोऽयाव्रवीद, दे^{१०} सायाव्रवीद,
दे^{१०} १ न^१ सा (दे^{१०} ३) चाब्रवीद (→सोऽयाव्रवीद), व^१ ३ मयस्वाय-
ताक्षि, कारा का^१ व^१ २ सारवत्स्या (व^१ ३ त्व) यदासि, व^१ ३ मा
ह्य यदासि, दे^{१०} ४ ते^१ मा ह्यस्ते (दे^{१०} ३ ते) वि बाले, दे^१ मा ह्य
स्वस्मज्जालु दे^{१०} मस्तत्वाद्य तत्पु, न^१ मा ह्यस्वाय तत्पु
(→मा ह्यस्वायताक्षि) -b) व^१ पुत्रास्तो, व^१ ३ पुत्रारत्वे, दे^१ ४ ते^१
पुत्रास्ते व, दे^{१०} पुत्रास्त्यतो, दे^१ राज स्वतो, दे^{१०} पुत्रा
स्वतो (→पुत्रास्त्वतो) -d) कारा श्रद्धात्स्य, दे^{१०} ११ श्रद्धात्स्य,
दे^१ श्रद्धात्स्य (→श्रद्धात्स्य), दे^{१०} त्वमेव, दे^१ मयाद्य, दे^{१०} तमद्य
(→त्वमद्य)

इत्येवमुक्ता उपचरेण बाला
चित्तो ममारोप्य पतिं वरार्हम् ।
हुताशमासाय पवित्रता तं
संचिन्तयन्ती ज्वलनं प्रपन्ना ॥ १०
ततो हृद्वान्मृपतिः त्रिया युतः
समुत्तस्यौ सहितो भार्ययाऽसौ ।
रुमुत्पपाताय स कामचारी
समं महिष्या च सुनाभपुत्र्या ॥ ११
तस्याम्नरे नारद पार्थिवस्य
जाता रजोगा महिषी तु गच्छतः ।

स दिव्ययोगात् प्रतिसंस्थितोऽम्बरे
भार्यासहायो दिवमानि पञ्च ॥ १२
तवन्तु पण्डेऽहनि पार्थिवेन
प्रतुर्न वन्ध्योऽथ भवेद् विचिन्त्य ।
रराम तन्व्या सह कामचारी
ततोऽम्बरात् प्राच्यधत्तास्य शुक्रम् ॥ १३
शुक्रोत्सर्गावसाने तु नृपतिर्भार्यया सह ।
जगाम दिव्यया गत्या ब्रह्मलोकं तपोधन ॥ १४
तदम्बरात् प्रचलितमभ्रवर्णं
शुक्रं समाना नलिनी वपुष्मती ।

न ७२

१०. -१) वा। बा२ दे॥ उरुवा (→उरुवा); दे३ च रणेन,
दे३ हि वरेण, दे॥ च वरेण (→वचरेण). -२) बा३ दे० ३० वे।
चित्तो, दे० न। चित्ति (→चित्तो), बा३ दे॥ ५०॥ वे। वराहम्, दे० न।
वरार्हं (→वरार्हम्) -०) बा३ २ हुताश (बा३ 'स' मासाय, दे॥ ११
हुताय (?) मासाय, दे० हुताशमाय ६, दे० न। मत्तां समासाय
(→हुताशमासाय); दे३ पति (→पति) बा३ दे० गु, दे॥ ४ ७ वे।
छा, दे॥ तं, न। च (→तं) -३) बा३ विचिन्तयन्ती (→विचिन्तय
यन्ती); बा३ प्रपन्ना दे० प्रपन्ना (→प्रपन्ना).

११. -१) बा३ समुत्पित, दे० त्रियायुते (→त्रिया युत)
-२) बा३ त्रियायुता सहितो भार्ययासौ, दे० ३ त। समुत्पितोयो
वर्तितुभार्यया, दे० समेति सहितोभार्ययासौ -०) बा३ ३ दे॥
न। समु० (→समु०); दे० ५ वे। 'भारी (→'भारी); दे० समुत्पा
वीष आकाशावारी -३) दे० समं (→समं), वा। बा३ बा३
वपुष्मताय पुत्र्या, दे॥ १०॥ वे। वपुष्मताय पुत्र्या, दे० [अ] य वपुष्म
पुत्र्या, दे० न। स शुदेवपुत्र्या (→च शुदानपुत्र्या), वे। ००००००
वपुष्मतायपुत्र्या

१२. -३) वा। तस्माद्दे, बा३ तस्मान्दे, दे। तस्यां वरे
दे३ १० तस्मादे (→तस्मात्तस्मादे); दे० ४ वे। पार्थिवपुत्राय
(→नारद पार्थिवस्य) -२) बा३ यता, दे० ३ वे। जात, दे० जाता
(→जाता), बा३ ३ राजात्ता, दे। रजकां, दे० ३ वे। रजस्तां, दे०
रजस्तां, दे० रजोद्वा दे० नारतं, दे० १० रजस्तां, दे॥ रजोरा, न।
रजोद्गात्, मुने रजस्तां (→रजोत्ता); दे० वा तस्मादुत्ता
(→जाता रजोगा); दे० ५ १० न। मरिषी तु, दे० मरिषी च (→म
रिषी तु), बा३ तपद्वा, दे० गण्डा (→गण्डा); वे। जानं रजस्तां
००००००० -०) बा३ दे० 'योगी, न। योग (→'योगात्), बा३
मरिषं रितो (→मरिष रितो); बा३ मुने (→[म] मने); वे।
००००००० रितो रिते -३) बा३ दे० १० वे। दिव्यय, दे०

दिव्यय, दे० न। दिवसास्तु, दे॥ निवसाति (→दिवसाति)

दे० ४ १० वे। मुने ab, cd मध्ये अक्षिपम्—

२८२ • पुत्रास्तु भद्रा बलवीर्ययुता

ख्याता महातो भुवि भूमिपाला ।

[१. दे। पुत्रास्तु (→पुत्रास्तु); मुने भद्रास्तु पुत्रा (→पुत्रास्तु
येष्टा), दे० १० -युता (→युता) २. दे० ख्यातो (→ख्याता)]

१३. दे० वे। ० -२) वा। बा३ २ पार्थिवेन्द्रो, नारद.
पार्थिवेन्द्र (→पार्थिवेन) -२) बा३ बुद्धयौ, दे० बध्यति (→बध्यो-
द्य); दे० प्रतुर्न वन्ध्यो भवेत् विचिन्त्य, न। प्रतुर्न वन्ध्यो भविष्येति-
विचिन्त्य -०) बा३ ३ रराम (→रराम); दे० तन्व्या (→तन्व्या); दे०
ब्रह्मलो (?) (→भामवारी) -३) दे० ०० गु, दे० वरामु
(→वराय); बा३ शुक्र, दे। गुफ, दे० गुह्य (→गुह्यम्)

१४. वे। ०, दे० ab ० -१) दे० पुरोत्सर्गास्तुर्गतं,
दे० शुक्रोत्सर्गास्तुर्गतं -२) दे० वेद्याय, दे० तन्व्या (→तन्व्या);
बा३ ३ दे० ६ ७ तस्मात्तया (→तस्मात्तया गत) -३) वा। दे० ततो
पतम्, दे० १०॥ ११ ततोपत (→ततोपत)

१४ इत्योद्यमत्तरं दे० ६ ७ १० वे। पक्षिचम्—

२८३ • पुत्रास्तस्यामयद् दूत इत्यास्या वपुष्मताम् ।

[दे। ब्रह्म (→वाय) दे० वे। पुत्रास्तस्यामयद् दूत]

१५. बा३ ०; वे। ५ ० -१) वा। बा३ बा३ ३
दे० १०॥ ११ तन्मयत्तय, दे० ३ तन्मयत्तय (→तन्मयत्तय).
- २) वे। शीरे (→शुक्र) दे। वरामात्, दे० ६ तन्मयत्तय, दे० न।
वरामात्, दे० १० वरामात्, मुने वरामा (→वरामा); वा। दे० ५ वे।
य (दे० न) पुत्र्या, बा३ य वपुष्मती, बा३ य वपुष्मती, दे० न।
य वपुष्मताय, दे० १० य (य) पुत्र्या, दे॥ वपुष्मता (?) (→वपु-
ष्मती). -०) बा३ ३ 'तन्मयत्तय', दे० ६ 'तन्मय' (दे० 'तन्मय')
(दे० 'तन्मय'), वे। ००००० (→'तन्मय' य); दे० न। चित्तं (दे० 'तन्मय')

चित्रा विशाला हरितालिनी च

सप्तर्षिपत्न्यो ददृशुर्धयेच्छया ॥ १५

तद् दृष्ट्वा पुष्करे न्यस्तं प्रत्यैच्छन्त तपोधन ।

मन्यमानास्तदमृत सदा यौवनलिप्तया ॥ १६

ततः स्नात्वा च विधिवत् संपूज्य तान् निजान् पतीन् ।

पतिभिः समनुज्ञाताः पपुः पुष्करसंस्थितम् ॥ १७

तच्छुक्रं पार्थिवेन्द्रस्य मन्यमानास्तदाऽमृतम् ।

पीतमात्रेण शुक्रेण पार्थिवेन्द्रोद्भवेन ताः ॥ १८

ब्रह्मतेजोविहीनास्ता जाताः पत्न्यस्तपस्विनाम् ।

ततस्तु तत्पुत्रः सर्वे सदोपास्ताश्च पत्नयः ॥ १९

सुपुत्रः सम तनयान् रुदतो भैरवं धृने ।

तेषां रुदितशब्देन सर्वमाप्सरितं जगत् ॥ २०

अयाजगाम भगवान् ब्रह्मा लोकपितामहः ।

समभ्येत्याब्रवीद् बालान् मा रुदध्वं महाबलाः ॥ २१

मरुतो नाम द्यूयं वै भविष्यध्वं वियचराः ।

इत्येवमुक्त्वा देवेशो ब्रह्मा लोकपितामहः ॥ २२

तानादाय वियचारी मारुतानादिदेश ह ।

ते त्वासन् मरुतस्त्वाद्या मनोः स्वायंभुवेऽन्तरे ॥ २३

वि (३० °ति) शाता (३० °ता) मतिनी विधिष्यम् -d) दे१-४ ते१ पत्न्योमुनीना (→सप्तर्षिपत्न्यो); कारा. दे१ यदृच्छया, दे३ मये त्वया (→ययेच्छया); ते१ * * * * * दृशुर्धयेच्छया.

१६. ते१. bc ○. -a) शा१ का२ ब१ दे१.३-५ ७ न१ तं दृष्ट्वा, दे३ ता दृष्ट्वा, दे११ त दृष्ट्वा (→दृष्ट्वा); दे२.७ ते१ न१ पुष्करेऽमृतता (ते१ °ता), दे३ पुष्करेऽमृतता, दे१ पुष्करेऽमृत, दे३ पुष्करेऽमृतता (→पुष्करेऽमृत) -b) दे१-४ प्रपूज्यन्, दे३ न१ प्रत्यैच्छन् (→प्रत्यैच्छन्त), ब१-३ दे२.११ °वता, दे३ °वतान्, दे१ °वतान् (→°वन्). -c) ब३ तदस्य त (?) (→तदमृत). -d) ब१ मया, दे३ न१ तदा (→सदा).

१७. ते१. bc ○. -a) ब१-३ दे१-४.७ ९ ते१ न१ तु (→ब); कारा. ततस्तांविधिवत्सनात्वा. -b) का१ संपूर्णता, ब१ दे१-३.७-१० संपूज्य च, ब२ संपूज्य च, ब३ संपूज्याय, दे१ संपूज्य तु, दे१ न१ संपूज्यपीम् (→संपूज्य तान्), ब१ ३ निज पतिम् (→निजा-मृतान्) -c) दे१ पतिभ्य (→पतिभिः) शा१ का२ दे३ १० समनु-ज्ञाता, कारा तदनुज्ञाता, ब१ समनुज्ञाता, दे३ समनुज्ञाता, न१ समनुज्ञात (→समनुज्ञाता) -d) ब३ पपुः, दे१ यपु (→पपु), दे३ °सिप्तता, भुवे. °सिप्तम् (→°सिप्तम्).

१८ कारा. ab ○; ते१. b ○ -a) शा१ का१-२ बा१ २ दे३-१० त शुक्रं, दे३ शुक्रं तु, ते१ तच्छुक्रं (→तच्छुक्रः); ते१ पा३ * * * (→पार्थिवेन्द्रस्य) -b) ब२ °मानम्, ब३ °भता (→°भानाम्), दे१-४ दृष्टम् (→[ज]मृतम्) -c) ते१ शुक्लेन (→शुक्लेण); ब३ पीतमात्रेण तदमृते -d) ब२ हि, ब३ तत्, दे३ ता, दे३ तु (→ता); दे३ पार्थिवेन्द्रोऽभवेन ता, दे१ पार्थिवेन्द्रोद्भवेन ता, दे११ पार्थिवेन्द्रोऽभवेन ता, ते१ पार्थिवेन्द्रोद्भवेन ता, न१ पार्थिवेन्द्र भवेन हि.

१९. ते१. b ○. -a) ब१ ब्रह्मा (→ब्रह्म^०), दे३ -विना-मस्तु, दे३ न१ -विहीनास्तु, ते१ * * * * * (→विहीनास्ता). -c)

का१. ते, दे१ तु (→तु); दे११ यत्प्रज (→तत्पुत्रः), दे३ सर्वा, दे३.११ सर्वा (→सर्वे). -d) शा१ कारा. का१-३ सदोपास्ता प्रयत्नत, ब१ सदोपास्ता समानुज्ञाता, ब२ सदोपास्ता स (त) पत्नयः, ब३ दे१-४ ९-१० ते१ सदोपास्ते (दे१ °त्वा) सपत्नयः, दे३ स्वदोपास्ता प्रयत्नत, दे११ सदोपास्ता °यत्नत, न१ सदोपास्तास्तु पत्नयः.

२०. ते१. ab ○ -a) ब३ सुपुत्र (→सुपुत्रः); दे३ पुत्र-कास्तास्तु (→सप्त तनयान्) -b) शा१ कारा. का१-२ ब३ तेऽमृत, दे३ तेऽमृत (?) , दे१ १०.११ रुदतु, न१ तेऽमृत (→रुदतो); दे११ भवे (→भुवे); ब१-३ ते रुदन्ति (ब३ °न्तो) सं भुवे.

२१. शा१ २१ द-२२ द यावत् २४ श्लोकस्यानन्तरं दश्यते; ब२. cd ○; ते१. a ○. -a) दे३.६६६ (→भगवान्). -b) ते१ ६६ (→ब्रह्मा), दे१ °महा, दे३-७ °मह (→°मह). -c) दे३ वा (क्य) लात् (→भालात्). -d) दे१ * * * (→रुदध्वं); दे१ °बल (→°वता)

२२. ब२. ○. -a) ब१ दे१ मरुतो, दे३ मरुता (→मरुतो); शा१ का२ पूर्वै वै, ब१ मरु * , दे१-४ १० ते१ भवतां, दे३ द्यूयं ये (→द्यूय वै). -b) का२ ब३ दे१ ४ १० ते१ भविष्यति, दे११ भविष्य * (→भविष्यध्वं); दे३ विपत्तिरयम्, दे३ वज्रतिरयम्, दे३ ४ १० ते१ वय (दे३ १० °य) रियरम्, दे३.११ विष्यन्त (दे११ °त्); दे१ विष-ज्वरा (→विष्यन्त). -d) का२ दे३ ३-११ न१ ब्रह्म (→ब्रह्मा); दे११ °मह (→°मह).

२३. ते१. a ○. -ab) दे३ तानादायमरुतो विस्तिर्वादिदि-देश ह, न१ तानादायमरुतो विपत्तिर्वादिदेश ह. -c) शा१ का१-२ दे३ मरुतस्त्वाच, कारा. दे३ मरुतस्त्वाच, ब१ मरुतस्त्वाचा, दे३-३ मरुतस्त्वच, दे१ मरुतो ह्याद्या (→मरुतस्त्वाचा). -d) शा१ °भवन्तरे, का१ °भुवन्तरे, ब३ दे३ ११ °भुवन्तरे, दे३ १० न१ °भुवन्तरे (→°भुवन्तरे); कारा. स्वायंभुवमन्वन्तरे.

स्वारोचिषे तु मरुतो वक्ष्यामि शृणु नारद ।
 स्वारोचिषस्य पुत्रस्तु श्रीमानासीत् कृतध्वजः ॥ २४
 तस्य पुत्राभवन् सप्त सप्ताक्षिः प्रथिमा धुने ।
 उपोऽर्थं ते गताः शैलं महामेरु नरेश्वराः ॥ २५
 आराधयन्तो ब्रह्माणं पदमैन्द्रमथैश्वर्यम् ।
 ततो विपश्चिन्नामाथ सहस्राक्षो भयातुरः ॥ २६
 पूतनामप्सरोष्ठृत्या प्राह नारद वाक्यमिदम् ।
 गच्छस्व पूतने शैलं महामेरु विशालिनम् ॥ २७
 तत्र तप्यन्ति हि तपः क्रतुघ्नजमुता महत् ।
 यथा हि तपसो विघ्नं तेषां भवति सुन्दरि ॥ २८

२४ -a) का. १ सा(?) रोचिषे तु (→स्वारोचिषे तु)
 दे२ मरुता (→मरुतो) -o) दे१ स्वरो (→स्वारो) दे१०
 पुत्रस्य (→पुत्रस्तु) -d) ब१ श्रीमान्नाम्ना सतक्पु, ब२ ३ न१
 श्रीमान्नाम्ना कृतध्वज, दे१ ४ ७ ९ ते१ श्रीमान्नाम्ना भूत (दे१ ९ तु)
 ध्वज, दे१ १० श्रीमानासीद्वतध्वज
 २४ इनोकात् पर शा. २१ ०d आरम्भ २२ इनोच यावत्पाठो
 पुनर्लिखितः

२५ -a) शा. का. २ पुत्राभवत्सप्त, दे१ ४ ते१ पुत्रा वभूवुष
 दे१ पुत्रोभवत्सप्त, दे१० पुत्रा (?) भवन् सप्त (→पुत्राभवन् सप्त)
 कारा तस्याभवत्सुता सप्त -b) दे१ ४ ते१ सप्ताक्षिकपरकामा,
 दे१० सप्ताक्षि प्रथिमा धुने, दे११ सप्ताक्षिप्रथिमा धुनो (धुने ?)
 -o) ब१ तपस्तपु (→तपोर्धे) न१ पूर्वं (→शैल) -d) दे१ ११
 नरेश्वर, न१ महेश्वरा (→नरेश्वरा)

२६ a) दे१ आराधयस्ते, दे१ आराध यातो, दे११ आराध
 यतो (?) (→आराधयन्ता) -b) दे१ ३ ते१ यथेप्सव, दे१ यथेक्ष्ण,
 दे१ यथोप्सव (→यथेप्सव) -o) दे१ स्वाभाव्य, दे१ ज्ञात्वा तु
 (→नामाथ), शा. का. २ ततस्तपस्विनामव, कारा तेषां तपस्वि-
 नामव, दे१ ततो विपश्चिन्नामा तु -d) कारा दे१ ९ तुरा (→तुर)

२७ -a) का. २ न१ पूतनामप्सरो, ब१ दे१ ४ ते१ पूतना
 सोमसरो (→पूतनामप्सरो) -b) ब१ ३ दे१० तत्त्ववित, दे१
 वाक्यत (→वाक्यवित) -c) कारा का. १ दे१ गच्छ स्व
 (→गच्छस्व), दे१ १ ते१ (→शैल) दे११ पूतनो गच्छ शैल -d)
 शा. १ मोहं (→मेरु) ब२ ३ नरेश्वरा (ब३ ९ रा) दे१ ४ ७ ९ १०
 ते१ न१ त्रिलसिनि (दे१ ७ ९ नी) (→विशालिनम्)

२८ दे१ न१ ० -a) धुने तप्यन्ति तत्र हि तप -b)
 दे१ ४ १० ते१ कृतध्वज, दे१ ११ कृतध्वज (→कृतध्वज); ब१
 मह, दे११ महत् (→महत्) -o) दे१ तया (→यथा); का२

तथा कुरुष्व मा तेषां सिद्धिर्भवतु सुन्दरि ।
 इत्येवमुक्ता शुक्रेण पूतना रूपशालिनी ॥ २९
 तत्राजगाम त्वरिता यत्रातप्यन्त ते तपः ।
 आश्रमस्याविदूरे तु नदी मन्दोदवाहिनी ॥ ३०
 तस्यां स्नातुं समायाताः सर्व एव सहोदराः ।
 साऽपि स्नातुं सुचार्यङ्गी त्ववतीर्णा महानदीम् ॥ ३१
 ददृशुस्ते नृपाः स्नातां तत्तद्भुक्तिभिर धुने ।
 तेषां च प्राच्यवच्छ्रुक तपसो जलचारिणी ॥ ३२
 शङ्खिनी ग्राहसुरस्य महाशङ्खस्य चल्लभा ।
 तेऽपि विभ्रष्टतपसो जम्भू राज्यं तु पैतृकम् ॥ ३३ न ७२

तपसा (→तपसो) -d) दे१ भवतु, दे१ (सिद्धि) भवतु (→भवति).
 २९ दे१ न१ ०, दे१ २ ३ ५ ते१ ab ० -a) दे१ तत्त्वं
 (→तया) दे११ कुरुष्व (→कुरुष्व) -b) दे१ वृद्धि (→सिद्धि),
 शा. का. ब१ दे१ ७ भवति (→भवतु) ब१ ३ मद्रिपूत, दे१ वरिणा
 (→सुन्दरि) -o) शा. का. दे११ उक्ता (→उक्ता) -d) दे१
 शालिनी (→शालिनी)

३० -a) न१ यत्र (→तत्रा) -b) ब१ ३ यत्र (ब३ ९ त्रा)
 तप्यन्ते ते, दे१ ४ ७ ते१ यत्र तैस्तप्यते, दे१ ४ ७ ते१ (य) तप्यते दे१
 यत्र जप्यन्ते दे११ यत्र तत्रा तत्त (→यत्रातप्यन्त ते) -o) का. १
 आश्रमस्या वि, दे१ आश्रमस्यापि (→आश्रमस्यापि) -d) ब१
 नदी स्वच्छोद, ब२ नदी मच्छोद, ब३ नदी मन्दार, दे१० नदी
 मन्दोद (→नदी मन्दोद) दे१ ११ न१ नदी मन्दोदवाहिनी.

३१ -a) दे१० तस्या स्नातु, दे११ तस्या स्नातु (?)
 (→तरया स्नातु) -b) ब१ दे१ महो (→सहो) -o) ब१ २
 दे१ ३ ते१ सा तु (→साऽपि) दे१ ४ पुत्रा (→स्नातु) दे१ ३ स
 (→धु) -d) कारा अव (→त्वव)

३२ -a) शा. का. २ नृपास्नातु, कारा नृपा स्नातौ,
 ब१ ३ नृपा (ब३ ५) स्नातु, दे१ ४ नृपास्ता ता (→नृपा स्नातौ)
 -b) शा. तत्राश्रु, दे१ तत्राश्रु (→तत्राश्रु) -o) शा. प्राचि
 (→प्राच्य) ब१ ३ ततोप्यन्त ते शुक, दे१ ततोप्यवत् तत् शुक,
 दे१ ३ ते१ ततो अग्रदक्षश्रुक, दे१ ततोप्य तत् तत् शुक, दे१ तत
 प्राच्यवता शुक, दे११ तेषां च प्राच्य च शुक, न१ तेषां च प्राप
 तच्छ्रुत -d) ब१ २ दे१ त (→उद)

३३ -a) दे१० शङ्खिनी, + शङ्खिणी (→शङ्खिनी); दे१
 गृहिणी मुल्या (→ग्राहमुल्या) ते१ चल्लभा सा भवूव ह -o) ब१
 ते च, दे१ तेऽपि, दे१ तेऽपि (→तेऽपि) शा. कारा का. २ दे१ ११

सा चाप्सराः शक्रमेत्य याथातथ्यं न्यवेदयत् ।
ततो बहुतिथे काले सा ग्राही शङ्खरूपिणी ॥ ३४
समुद्भूता महाजालैर्मत्स्यबन्धेन मानिनी ।
स ता दृष्ट्वा महाशङ्खीं स्थलस्था मत्स्यजीविकः ॥ ३५
निवेदयामास तदा ऋतुध्वजसुतेषु वै ।
तथाऽभ्येत्य महात्मानो योगिनो योगधारिणः ॥ ३६
नीत्वा स्वमन्दिरं सर्वे पुरवाप्या समुत्सृजन् ।
ततः क्रमाच्छङ्खिनी सा सुषुवे सप्त वै शिश्रुः ॥ ३७
जातमात्रेषु पुत्रेषु मोक्षभावमगाच्च सा ।

विनष्टं (दे० ०१) (→विप्रष्टं) दे० विनष्टलसस्तीर्ष -d) दे०
जम्बूराज (→जम्बू राज्य) का० दे० ४ ७ ११ न० १, वे० १ स्व
(→नु), दे० पोतुव (→पुतुकु)

३४ -a) दे० ७ स (→सा) दे० १० चाप्सरा (→चाप्सरा)
ब० युक्त (→युक्त) शा० शङ्खमुलेष्य (→शङ्खमेत्य), कारा सोपेत्य
चाप्सरा शङ्क, का० चाप्सरा शङ्कमेत्याशु -b) ब० न० यवा^०
(→योग्या) शा० याथा * (→याथातथ्य), शा० कारा का०
दे० ११ न्यवेदयत् (→न्यवेदयत्) -c) गा० का० २ तथा, ब० गते
(→गते), कारा णित्ये (→णित्ये) दे० २ ३ * तिथे काले
-d) ब० ३ सा ग्राही, दे० ११ शाङ्खी (→सा ग्राही) दे० ११ शङ्खरूपिणी
(→शङ्खरूपिणी)

३५ -a) शा० २ * ८, दे० समुद्भव (→समुद्भवा); दे०
न० १ काले (→जालैर) -b) शा० मास्ता, कारा का० २ मारिता,
ब० ३ दे० ४ ते० जालिना, दे० रोहिता, दे० ११ चानित (→मानिनी)
ब० बन्धवे जालमास्तिता -c) शा० कारा का० २ तै ता, दे० ता ते,
दे० ३ तां (स) (→स ता) ब० दे० ११ ११ महाशङ्खो, दे०
महा शङ्खी (→महाशङ्खी) -d) दे० स्थानस्थान, दे० १० जलस्थान,
न० स्थलस्था (→स्थलस्था) शा० कारा का० २ बा २ दे० ४ ५ ११
ते० न० १ जीविना ब० दे० ३ जीवक, दे० १० जीविनी (→जीविक)

३६ -a) कारा का० २ निवेदयामासु (→निवेदयामास)
कारा अयो (→यवा); दे० ४ तदा निवेदयामासु -b) का०
दे० ५ १ १० ते० मत्स्य (दे० ११ १०) (→मत्स्य) दे० ११ मत्स्य (दे० ११ १०)
ध्वजसुताय वै -c) शा० २ * ८ * कारा अया
भ्येत्य, दे० ४ ततोभ्येय (→तथाभ्येत्य) ब० २ तथा ते सु (ब० १ स्व)
महात्मानो -d) दे० ३ ३ ७ ते० योगिना (→योगिनी) दे० ४ योगि
(दे० १०) ते० नृपयुतव दे० योगिनीरूपधारिण

३७ -a) दे० मत्वा (→मत्वा) शा० दे० ४ ७ ते० सुमन्दिर
(→भवनमन्दिर) -b) दे० वाप्या (→वाप्या) दे० पुरवाप्याम
वाप्यन्त -c) ब० सुषुवे, दे० ४ सुषुवे, दे० ११ या सुषुवे (→सा सुषुवे)

अमावृष्टिका बाला जलमध्यविहारिणः ॥ ३८
स्तन्यार्थिनो वै रुद्रदुरथाभ्यागात् पितामहः ।
मा रुद्रधामितीत्याह मरुतो नाम पुत्रकाः ॥ ३९
यूय देवा भविष्यच्च वायुरून्धविचारिणः ।
इत्येवमृक्त्वाथादाय सर्वास्तान् दैवतान् प्रति ॥ ४०
नियोज्य च मरुन्मार्गे वैराज भवनं गतः ।
एवमासथ मरुतो मनोः स्वारोचिषेऽन्तरे ॥ ४१
उत्तमे मरुतो ये च ताञ्छृणुष्व तपोधन ।
उत्तमस्यान्ववाये तु राजासीन्निषधाधिपः ॥ ४२

३८ -a) दे० जातभावे, ते० ततो मानेपु (→जातमानपु)
ब० वपयु, दे० सवपु (→पुत्रेषु) -b) ब० मोक्षमायु ब० ३ दे० ४
ते० मोक्षमार्गे, दे० मोक्षभाग (→मोक्षभाव) ब० ३ तथा, दे० ३ स
(→च सा), दे० जलमध्य गता च स -d) ब० ३ दे० ७ १० १० ते०
विचारि (दे० १२) ण (→विहारिण), दे० ३ जलमये विचारिण
३९ दे० १ ० -a) दे० कर्माणि (→स्तन्यार्थिन)
-b) दे० मह (→मह) न० श्रम्यपाश्र्वपितामह -c) कारा
इहवाह, ब० इति प्राह (→इतीत्याह) -d) दे० १ स्वस्थास्तिष्ठन्,
दे० ४ ते० स्वस्थास्तिष्ठन्, दे० ११ माहतो नाम (→मरुतो नाम) ब०
दे० पुत्रका (→पुत्रका)

४० दे० ab ० -a) दे० वे वा (→देवा) -b) दे०
विचारण (→विचारिण) -c) ब० २ उत्त्वा (ब० १ ता) वादाय,
दे० ५ १० उत्त्वा व्यादाय दे० १ उत्त्वा दामाद, दे० उत्त्वा सामाद
(→उत्त्वावादाय) -d) ब० २ देवास्तान् दे० सव स्ते (→सर्वा-
स्तान्) कारा दैवतान् प्रभु, ब० दैवतान् त हि, दे० ४ ते० दैवत प्रति
दे० दैवतानि दे० दैवता प्रति, दे० १० न० दैवतान् प्रति (→दव
ता प्रति)

४१ -a) ब० ३ दे० नियुज्य (→नियोज्य) दे० तु (→च)
दे० मरु मार्गे, दे० मरुमार्गे (→मरुमार्गे) -b) कारा वैराज, ब०
दे० विराजो दे० ३ ते० विराज (→वैराज) दे० १० भुवन
(→भवन) शा० गता न० तत (→गत) -c) दे० ३ ते० आथा
स्व (→आसन्न) गा० २ * ८ (→मरुतो) -d) गा० २ * ८
रोचिषन्तरे

४२ -a) शा० कारा का० २ ब० ३ दे० १० जीतमे, दे० यत्तमे,
दे० उत्तम, दे० ११ अन्तमे, ते० उत्तमो (→उत्तमे) का० २ मत्ते
(→मरुतो) -b) दे० धन, दे० ११ धन (→धन) -c) शा०
* ८ * ८, कारा का० २ ब० ३ दे० १० ११ अन्तमस्य (→उत्तमस्य) ब०
वचराये तु, दे० ४ १० ते० श्रम्ये यस्तु (→अन्ववाये तु) -d) ब०
विषम, दे० ११ पति (→पति)

वपुष्मानिति विरचातो वपुषा भास्कोरोपमः ।
 तस्य पुत्रो गुणश्रेष्ठो ज्योतिष्मान् धार्मिकोऽगवत् ॥ ४३ ॥
 स पुत्रार्थी तपस्तेपे नदीं मन्दारिनीमनु ।
 तस्य भार्या च सुश्रोणी देवाचार्यसुता शुभा ॥ ४४ ॥
 तपश्चरणयुक्तस्य यभूव परिचारिका ।
 सा स्वयं कलपुष्पाभ्युसमितदृशं समाहरत् ॥ ४५ ॥
 चरार पद्मपत्राक्षी सम्भक् च्चातिविपूजनम् ।
 पतिं शुभ्रपमाणा सा कृश धमनिर्मता ॥ ४६ ॥
 तेनोयुक्ता मुचार्यद्वी दृष्टा सप्तर्षिभिर्वेने ।
 तां तया चारुमतीर्क्षी दृष्ट्वाऽथ तपसा कृशाम् ॥ ४७ ॥

४३ -१) वः निष्पातो (→ निष्पातो) - १) ना, वारा
वा. १. २ वा. ३ दे० वपुष्मात् (→ वपुषः), वा। दे०। भास्करोपमा,
व० इव भास्वर (→ भास्वरुपमा) - ०) वारा वा। १. २ दे० ५ -
वा। १) येष्टो (→ यष्टो) - ८) दे० ना। हृषिष्मात् (→ हृष्योतिष्मात्);
व० भास्वरपेक्ष, दे० अथवल्लुत्, दे०। धामिकोऽभवत् (→ धामि
कोऽभवत्)

४८ -a) दे। स (घ), दे० तस्य (-तः); दे। ६ पुत्रार्थं,
दे० पुत्रार्थं (-पुत्रायी); दे० तन्मये ये (-तान्मेय) -b) दे०
नदी (-ना); घा। दे० १० मन्त्रिणीमनु, दे। मन्त्रादिना वयु,
दे० मन्त्राणि षट्, दे॥ मन्त्रादिनी वयु (-मन्त्रादिनीवयु) -c)
दे॥ मन्त्रधारण भाष्यं च (मुद्रायाम्) -d) दे० गुदरेवम् (-देवा
चार्य); दे० ५० दै। तथा (-तुभा)

४५. — ३) दे० पुष्पाय, दे० मुष्काय (ब) (→ पुष्काय)
 -०) दे० सानय, दे० वे० सानये, दे० सानये (यु) दे०
 मायु (→ साययं), ब० पुष्पाय, दे० वे० पुष्पाय दे०
 पुष्पाय (→ पुष्पाय) - १) बा० समिष्ठायासाय, बा०
 समिष्ठायासाय, ब० स० समिष्ठायासाय, ब० समिष्ठायासाय
 ब०, दे० स० समिष्ठायासाय (दे० सा) (दे० ना) (दे० ना) (दे० ना)
 (दे० ना) दे० समिष्ठायासाय, दे० स० समिष्ठायासाय, दे० स०
 समिष्ठायासाय (दे० ना) (दे० ना)

[illegible]

पमच्छुस्त्वसो हेतु तस्यास्तद्भर्तुरेव च ।
 साऽग्रवीत् तनयार्थाय आवाभ्यां वै तपःक्रिया ॥ ४८
 ते चास्यै वरदा भद्रन् जाताः सप्त महर्षयः ।
 ग्रन्ध्वं तनयाः सप्त भविष्यन्ति न संशयः ॥ ४९
 पुत्रयोर्गुणसंयुक्ता महर्षीणां प्रसादतः ।
 इत्येवमुक्त्वा जग्मुस्ते सर्व एव महर्षयः ॥ ५०
 स चापि राजर्षिरगात् सभायां नगरं निनम् ।
 ततो बहुतिथे काले सा राज्ञो महिषी प्रिया ॥ ५१
 अवाप गर्भं तन्वह्नी तस्मान्नुपतिमत्तमात् ।
 शुर्निग्यामय भार्याया ममारासो नराधिपः ॥ ५२ व ७२.५

४७ -a) वा। वारा वा। ३ वारो^० (-वेतो^०), दे० मुवा-
वांनो, दे० मुवावांनो (-मुवावांनो) -b) वा। दे० वृदा (-वृदा),
वा। ३ वरा, दे० मु वा, दे० वा। मुने, दे०। वने (-वने) -c)
दे०। ३. 7. 10-11 न। 'वरावांनो' (-वरावांनो) -d) वारा वृदा वे,
दे० वृदाव, दे० वृदावु (-वृदावु)

४८ -३) वा: पृष्ठ, ब: पृष्ठ, ब २ ३ दे३.४.११ पत्रम्,
 दे- पत्रम् (→ पत्रम्); वा: समो (→ समो) -४) दे: तु
 (→ व) -०) दे:० ल (न) सार्थ, व: स पत्रम् (→ सपत्रम्)
 -१) ब: घाटम् (→ घाटम्); ब: ३ लता, दे: ४ १ ल.
 लता (→ व ल -); दे: ५ फी (→ फी)

४९ -b) द) वार्तायो पुने नः वार्तायो भुव (→वार्ता
महाप) -c) वाः वाः वाः वार्ता (→वार्ता) -d)
दे। ११) वार्ता (→वार्ता)

५० -a) ब० दे० न० °रपदा (न०°) (→°रपुदा)
-b) दे० म०प०ना, दे० स०प०ना + म०प०ना (→म०प०ना) -c)
दे०। उ० (→उ०प०)

५१ -a) वा: बा: बा: = दे: 10 वाणि राजनिम
(दे: °र बा: °म + र) °म -b) व: वनम् (→ निवम्),
-c) बा: निरो (→ °निरो) -d) दे: निवाम् (→ °निवाम्),
दे: वा राजनिमो दिवा

५२ -a) व आवातामी, हे; आग्न नमं, हे ॥ प्रवाप
नमं (→प्रवाप नमं) -b) व; तस्य (→तस्यमा); वा; हे ॥
‘सप्तमस्य, हे’ ‘सप्तमा (→‘सप्तमा’) -c) हे; मुक्ता, हे;
मुक्तास्य (→मुक्तास्य), हे; वापु (→वापु) -d) व; हे ॥
हे; वदमा, व; वदमापु (?) , हे; वदमा स (→वदमापु)

७३. ५३

सा चाप्यारोढुमिच्छन्ती भर्तारं वै पतिव्रता ।
निवारिता तदामात्यैर्न तथापि व्यतिष्ठत ॥ ५३
समारोप्याथ भर्तारं चित्तायामारुह्य सा ।
स्तोऽग्निमध्यात् सलिले मांसपेयपतन्मुने ॥ ५४
साऽम्भसा सुखशीतेन संसिक्ता सप्तधाऽभवत् ।
तेऽज्ञायन्ताथ मरुत उत्तमस्थान्तरे मनोः ॥ ५५
तामस्तथान्तरे ये च मरुतोऽप्यभवन् पुरा ।
तानहं कीर्तयिष्यामि गीतनृत्यकलिप्रिय ॥ ५६

५३. -a) कारा. चिता वा रोहं, दे१ सा चाप्यारोढुं, दे१ साप्याचारोढुम् (→साचाप्यारोढुम्), व१ साप्यारोहं चिता ५३, ब२ ३ साप्या (ब३ प्रा) रोहं चिता (ब३ ता) सिलय. -b) शा१ कारा. का२ सा, का१ यु- (→यै); दे३ ० वता. (→वता). -c) दे१ निवारयिता (→निवारिता); दे१ तथा (→तदा). -d) शा१ दे३.१० व्यतिष्ठत, व१ व्यभिद्यत, दे१-४ ते१ प्रतिष्ठति, दे१ व्यतिष्ठते, दे११ ह्यतिष्ठति (→व्यतिष्ठत)

५४ -a) ब१.३ तमारोप्याथ, दे३ समारोप्याथ (ग) (→समारोप्याथ). -b) शा१ चित्तायाम्, दे१ चित्तयो, दे१.११ चित्तायाम् (→चित्तायाम्), शा१ कारा का१.२ आरुह्य, व१ दे३ अरुह्य (→आरुह्य). -c) दे३ ततोऽग्नि (→ततोऽग्नि-); मुने. सलिल (→गलिले). -d) व३ समुत्प्लुत्य, दे३ ३ ते१ मांसमेव, मुने. ग्राममेव (→मांसपेयो); व१ जले (→मुने).

५५ -a) दे१ ३० भस्मागुशीतेन, दे३.३ ते१ तदम्भसा गुशीतेन, दे१ सा चाम्भसा गुशीतेन, दे३ साम्भसा सुखमाशीते -b) मरुत सप्तधरा, का१ रेतिका, का३ व१.३ दे३.३ ते१ रक्षित, दे३ सरित् (→गसिक्ता). -c) कारा ब्रह्मणा स्थापिता वा या, दे१ ते आस्तमस्यन्त, दे३ ते जन्त ४ मरुत, दे३ ते जायन्तामस्तमन्त, दे३ ते जायन्ता मरुन्त, दे३ ते जायन्ता मरुन्त, दे३ ते जायन्ता मरुन्त. -d) कारा चैतमस्य, का१ सौ, +हं तमस्य, शा१ का२ व१.२ दे३-४ ०-११ क्षीतमस्य, दे३ सप्तमस्य, दे३ ह्येतमस्य (→उत्तमस्य)

५६. -a) व१ तामस्तायान्तरे (→तामस्तायान्तरे), दे३ यवै (→ये व) -b) शा१ [अ] स्प, दे३ २ ४ ७ [म] य (→[अ] पि); शा१ भवत्, दे३ अभवत् (→[अ]भवत्) -c) ते१ अय (→अह) -d) व१ १.२ दे३ १० नृप (दे३ ० ता) गीत, दे३ ४ ते१ गीतवाप (→गीतनृत्य); दे३ ० प्रिये, दे३ ११ प्रिया (→प्रिय).

५७ -a) का३ तमस्य (→सप्तमस्य) -b) दे३ १-४.१० ते१ दन्त, दे३ म्बु, दे३ म्बु, दे३ रिपि (→म्बुत); व१ रम्भुत (→म्बुत). -c) व१.२ पुत्रायै (→पुत्रायै). -d) दे३ सज (→सत्वा)

तामसस्य मनोः पुत्रो ऋतध्वज इति श्रुतः ।
स पुत्रार्थी जुह्वाधाम्नौ स्वमांसं रुधिरं तथा ॥ ५७
अस्थीनि रोमकेशांश्च स्नायुमज्जायकृद्घनम् ।
शुक्रं च चित्रगौ राजा सुतार्थी इति नः श्रुतम् ॥ ५८
सप्तस्वेषार्थिषु ततः शुक्रपातादनन्तरम् ।
मा मा क्षिपस्वेत्यभयच्छब्दः सोऽपि मृतो नृपः ॥ ५९
ततस्त्वस्माद्भुतवहात् सप्त सचेजसोपमाः ।
शिखवः समज्जायन्त ते रुन्तोऽभवन् मुने ॥ ६०

५८. -a) शा१ कारा. का३ व१ दे३.१०.११ रोमां, व३ रोमां (?) (→रोम-). -b) शा१ सायमज्जा, कारा. दे११ स्नायुमज्जा, का१ स्नायु मजा (→स्नायुमज्जा); का१ ० यद्भुतम्, दे११ ० यद्भुतम् (→० यद्भुतम्). -c) व३ शक्च, व३ शुक्रम् (→शुक्रं व); शा१ विदुषाम्, कारा विदुषाम्, का१ विदुषो, का३ विशखम्, व१.२ दे३ चित्तो (दे, ०), व३ सिद्धयो, दे३ ४.१० दे३ चित्तो, दे११ विवो (→चित्रगौ); दे३ शुक्रं ऋतुध्वजो राजा -d) व१-३ दे३ पुत्रार्थी, दे३ तु (पुत्र) तार्थी, न१ पुत्रार्थ (→सुतार्थी); दे११ त्विति, मुने. चिति (→चित्ति); दे११ न श्रुतिम्, न१ न श्रुतम् (→न श्रुतम्).

५९ -a) व१ सप्तक्षिप्यानाथ, ब२ ३ सप्तक्षिप्याथ, दे३ सप्तक्षिप्यवपु (→सप्तक्षिप्यावपु); न१ तथा (→तव). -b) दे३.३ शुक्रपातोदरतरम्, दे३ ११ शुक्रपा (दे११ मा) तादितन्तरम्, न१ शुक्रपातादनन्तरम्. -c) व३ दे३ ४ ते१ मा प्रतिपत्, दे३ (म्भा) मा (?) क्षिपत्, दे११ मा मा क्षिपत् (?) (→मा मा क्षिपत्); व१ प्रतिपत्प्रवच्छब्द, व३ स प्रतिपत् मल्लभवत्, दे३ क्षमा-क्षिपत्प्रवच्छब्द -d) शा१ का१.२ सज (शा१ ०) सोपि नृपात्तम (शा१ मा), कारा. सप्तस्य नृपस्य वै, व१ सोपि नृपो-मृतस्य, व३ दे३ १० सज सोपि नृपो मृत, दे३ सजसोपि मृतो नृप, दे३ सज सोपि नृपो मृत (?) (?), दे३ तत सोपि मृतो नृप, दे३ छन्दसोपि नृपो मृत, दे११ सप्तसोपि मृतो नृप

६०. -a) दे११ भुतवहात् (→भुतवहात्). -b) शा१ कारा. का३ २ सप्ततै (कारा. ता) जसोपमा, व१ २ सप्ततजसो मुने, व३ न१ सप्तक्षिप्यसोपमा (व३ मा), दे३ ४.१० ते१ सप्तव तजसा यु (ते३ तु) ता (दे३ ता), दे३ सप्तक्षिप्यसोपमा, दे३ सप्तक्षिप्यसोपमा. -c) दे३ शिखव (→शिखव), का१ सप्तज्जायन्त, व३ सप्तज्जायन्त, दे३ सप्तज्जायन्त (→सप्तज्जायन्त). -d) व१ रुन्तोऽभवन्, व३ रुन्तोऽभवन्, व३ रुन्तो रुन्तो, दे३ ४ ते१ भैरव, दे३ रुन्तोऽभवन्, दे३ रुन्तोऽभवन्, दे३ रुन्तोऽभवन्, न१ रुन्तोऽभवन् (→रुन्तोऽभवन्).

तेषां तु घनिमाकर्ण्य भगवान् पद्ममभवः ।
समागम्य निराध्याय स चक्रे मरुतः सुतान् ॥ ६१
ते त्वासन् मरुतो ब्रध्नस्तामसे देवतागणाः ।
येऽभवन् रैवते तांश्च शृणुष्व त्वं तपोधन ॥ ६२
रैवतम्यान्वावाये तु राजासीद् रिपुजिह्व यशो ।
रिपुजिह्वामतः ख्यातो न तस्यासीत् सुतः किल ॥ ६३
स समाराध्य तपसा भास्करं तेजसां निधिम् ।
अवाप कन्यां सुरतिं तां प्रशृङ्ख गृहं ययौ ॥ ६४
तस्यां पितृगृहे ब्रह्मन् वसन्त्यां स पिता मृतः ।

साऽपि दुःखपरीताङ्गी स्वां तनुं त्यक्तुम्वया ॥ ६५
तवस्तां चारयामासुर्हृषयः सप्त मानसाः ।
तस्यामासक्तचिच्छास्तु सर्व एव तपोधनाः ॥ ६६
अपारयन्ती तदुःखं प्रज्वालयाग्निं विवेश ह ।
ते चापश्यन्त ऋषयस्तच्चिच्छा भावितास्तथा ॥ ६७
तां मृतामृषयो हृष्ट्वा कष्टं कष्टेति वादिनः ।
प्रजग्मुर्ज्वलनाद्यापि सप्ताजायन्त दारकाः ॥ ६८
ते च मात्रा विनाभूता रुरुदुस्तान् पितामहः ।
निवारयित्वा कृतराल्लोक्रनाथो मरुद्गणान् ॥ ६९

ब. ७२. ६

६१. -a) दे० त (?) दे० न। ते। तं (→तु); ब० भातो-
ष्य (→भातर्ष्य); -b) दा। भगवन् (→भगवान्); -c) दा।
बारा, का२ दे०.११ समागम्य, दे० समागत्य (→समागम्य); दा।
का२ निराध्याय, ब० निराधाय, दे०.१०.१०। ते। विचायाय, दे०
विनायोय (→निवाय्याय); -d) दा। बारा, बा१.२ ताक्षके, ब०.२.४
संपक्के, दे०.१० स्वानुवके, दे०.११ स्वपक्के (→स चक्के); दे०.१.४.७.९
ते। न। मुखान्, दे०.११ स्वत (?) (→सुतान्)

६२. -a) दे० न। तवस्ते, दे०.११ (स) ते त्वासन् (→ते
त्वासन्); दा। दे० मारुतो (→मरुतो); -b) ते। तामसा (→
तामसे); बा०.१.२ पातरे, बा१.२ दे०.११ मरुतो (→देवता-); दे०
पयः (→पया); -c) दे० यो (→ये); दे० [य] प्रवत् (→[य]
भवत्); ब० वंभवे, दे० तैव ते (→रैवते); का०. बा१ तांसु, का२
तात्र, ब० तात्र, दे० यत्य (→तात्र); दे० प्रहस यैव तेषां च, न।
ये भवनेव तेषां च -d) दे०.१० शृणुष्व त्वं श्रणुष्व; ब० शृण्वे च,
मुने. शृणु च (→शृणुष्व); ब० पना, दे० पन, दे० पन
(→पन).

६३. -a) दे०.४ ते। [अ]न्वये यत्तु (→[अ]न्वावाये तु); दे०
रैवतास्यान्वे यत्तु; -b) ब० दे०.४ य भातोत् (→राज्यतोत्); दा।
का१.३ च य, का०.४ धृत, दे०.४.९ धनी (→यशो); -c) दे० नामत
ख्यातां, दे०.१० नाम विख्यातो (→नामत ख्यातो); बा०.१.३ न
त्वस्यातोत्, बा२ नमस्यातोत् (→न तस्यातोत्).

६४. -a) न। गु- (→स); -b) ब० भास्कर, दे० भास्वर
(→भास्कर); दे०.१.४ तपसा (दे० तपः), दे०.११ तैजसा (→तजसा)
-c) बा१ दे० चरति (दे० ति), बा१ दे० गुरभि, दे० न। गुरता
(→गुरति); दे० धतो गुलां धरतो, ते। धरात तां धरति ता. -d)
दे० ययौ दृष्ट, दे० ययौ ययौ (→दृष्टं ययौ); दे० प्रशृङ्ख च
तिवं ययौ

६५. -a) बा१.३ दे०.४.११ तपसा (→तपसा); -b) दे०.१

वसन्त्या (→वसन्त्या); दा। स पिता मन, ब० स ति(?)तामत्, दे०
पितरं मतम् (→स पिता मृत) -c) का०. परोतांगं, बा२ परो-
राणी (→परीताङ्गी); -d) दा। बारा. बा२ दे०.११ क्षारिवक्तुं,
बा१ रत्नं, संपत्तिवक्तुं, दे० ते। स्वा (ते। रत्नं) तनुं त्यक्तुं, दे०
स्वा तनुं त्यक्तुं (→स्वा तनुं त्यक्तुं); दे० उद्यताम् (→उद्यता).

६६. -a) ब०.३ मास (→भासुर); -b) दे० मुनय,
दे० निपया (→श्रयय); ब०.३ दे० न। मानवा (न। प) दे०
नारद, दे०.४ ते। नारद (→मानवा); -c) न। भासक (→
भासक); दे० ते (→तु); -d) दे०.३ ते। पन (→पना).

६७. -a) ब०.३ दे०.३.४ ते। सा पारयन्ती, दे० स पारयन्ती
(→अपारयन्ती); दे० त दुःख (→तदुःख) -b) दे०.११ प्रकास्यामि
(?) (→प्रकास्यामि) -c) दा। मिया(?) पश्यति, बा०.
तराश्वन्त, दे० ते तपस्यन्त (→ते वापश्यन्त) -d) दा। का।
ब० तत् चित्ता (→तच्चित्ता); का०. भावितास्तथा, बा१.३ भावि-
नस्तथा, दे०.१ भावितास्तथा, दे० जिततास्तथा, दे० तपस्यया,
दे०.१ भावितात्मन (→भावितास्तथा).

६८. -a) दा। दे० ता (→ता) -b) दे० बचं (→कष्टं);
दे० भासित (→वादिन); -c) दे०.४.९ ते। न। वाय (→वायि);
-d) बा१.३ मातया (→दारका); दा। दे०.१०.११ क्षत्वा व्याप्त
दारकाः.

६९. -a) ब०.३ दे० न। तेऽहं, दे०.१ तव (→ते च), बा१
मात्रा विनोद्भूता, ब० माशविना ज्ञाता, दे० माशदिना भूता, दे०
माशविनोद्भूतो (→मात्रा विना भूता) -b) दे०.३.१० (→ररदु);
दे० ते (→तारा); दे० न। निगमह (→नितामह) -c) दे०
नःवान् (→इववान्); -d) ब० नाय (→नानो); दे० पयात्
(→पयात्)

६९ इति कारारं दे० अधिकम्—

३६४ • माशदा भवेत्युक्तं स्वारायामात्र नारद ।

७० ७० रैवतस्यान्तरे जाता मरुतोऽभी तपोधन ।
 मृणुष्व कीर्तयिष्यामि चाक्षुषस्यान्तरे मनोः ॥ ७०
 आसीन्मङ्किरिति ख्यातस्तपस्वी सत्यवाक् शुचिः ।
 सप्तसारस्वते तीर्थे सोऽतप्यत महत् तपः ॥ ७१
 विघ्नायै तस्य तुषिता देवा संप्रेषयन् वपुम् ।
 सा चाभ्येत्य नदीतीरे क्षोभयामास भामिनी ॥ ७२
 ततोऽस्य प्राच्यवच्छक्रं सप्तसारस्वते जले ।
 ता चैवाप्यशपन्मूर्धा मुनिर्मङ्गणको वपुम् ॥ ७३

गच्छ लब्धाऽति मूढे त्वं पापस्याशय महत् फलम् ।
 विष्वसयिष्यति हयो भवतीं यज्ञससदि ॥ ७४
 एव शप्त्वा ऋषिः श्रीमान् जगामाथ स्वमाधमम् ।
 सरस्वतीभ्यः समभ्यः सप्त वै मरुतोऽभवन् ॥ ७५
 एतत् तवोक्ता मरुतः पुरा यथा
 जाता विपद्वाप्तिकरा महर्षे ।
 चेपा श्रुते जन्मनि पापहानि
 भवेच्च धर्माभ्युदयो महान् वै ॥ ७६

इति श्रीवामनपुराणे पट्चत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४६ ॥

७० -१) शा। रैवतस्य (→रैवतस्य) -b) का। मरुतो
 य, बा। दे० मरुतोपि, दे। मरुतोभी, दे।० मरुतो वै (→मरुतोऽभी)
 का। व३ दे।० षना (गा। न) दे। षन (→षन) -०) दे।
 मृणुष्व (→मृणुष्व) -d) दे। वक्ष्यस्य (→वाक्ष्यस्य) दे।०
 मुने (→मनो).

७१ -a) शा। कारा का। दे० मङ्किरिति (→मङ्क
 रिति) -b) व३ कवि (→शुचि) -०) दे। सारस्वतो दे।
 सारस्वती (→सारस्वते)

७२ -a) शा। कारा का। विघ्नायै (→विघ्नायै) गा।
 का।२ दे।३ ते। तुषिता, का। व३ लपसो (व३ तो) दे। तुषिता,
 दे० भगवान् न। मन्त्रवान् (→मुषिता) दे० विघ्नायै तमावुषिता,
 दे।१ विघ्नायै सत्यवसिता -b) का। देव + देवा, दे० न। देव
 (न। ष) (→देवा) गा। का।२ त प्रेषयन्, बा। दे।३ ते।
 सप्रेषयन्, दे। वा प्रेषयद् दे० सप्रेषयेत्, दे।१ व प्रेषयन्, न। सप्रप
 यद् (→सप्रपयन्) ; शा। दे। वपु, का। वपु, बा। दे० दे०३ ते।
 मुने, व३ वपुम् (→वपुम्) -०) शा। स चाभ्येत्य, कारा त
 साम्येत्य (→सा साम्येत्य) गा। कारा बा।२ दे० ओर दे।०
 ओर (२२) (→ओरे) -d) बा।२ दे।१ आदिते (→आदिते)

७३ -a) दे।१ ततोभ्या (→ततोभ्य) व। वाचवत्, वे।
 प्रापु (व३) तत (→प्राच्यवत्) दे। युक्त दे। युक्त, वे। युक्त
 (→युक्त) -०) दे। ता (→ता) दे। [अ] व गन्तु (→[अ]
 प्यवन्त) बा। स तथैव शोषयद्भूदा, व३ सा चैवागतेत् भूदा, दे
 ता चैवतोऽगन्तुता दे।० तां वाचयामासुद् -d) बा। बा।
 वपुम्, दे। वे। रिपुम् (→वपुम्) व३ मुनिमायको वपुम्, दे० मुनि
 मरुतदे वपु

७४ -a) शा। का. बा। दे० गच्छ लुब्धेति, कारा गच्छ

लब्धासि का। गच्छ लुब्धेति व० गच्छ लुब्धेति, व३ गच्छत्वं वे
 (य)ति, दे। ४ गच्छत्वं वेति दे।० गच्छ लुब्धेति, दे।१ गच्छन् प्रति (२),
 वे। गच्छत्वं वा व (वे २) त्वि (→गच्छ लब्धाऽति), गा। दे। मूढे व
 (गा। व) व० दे।० मूढत्वं, दे। १०-११ मूढे त्वं (दे।३ ता) न।
 मूढो त्वं (→मूढ त्वं) -b) शा। कारा का। फल महत्, दे।
 न। महत्फलम् (→महत्फलम्) -०) दे। वयो, न। हयो, +कलो
 (→हयो) दे। ४ वे। विष्वसते हि मविता, दे० विदेपयिष्ये सहसा
 -d) शा। कारा का। दे० १० भवन्ती, वा० न। भवन्ती, बा। ३ दे। ७
 भवती (दे। २)ति दे। ४ वे। सप्रपे (→सप्रपे), गा। बा। २ यज्ञ
 ससदि, दे। ४ वे। यज्ञकमणि, दे।० विद्वत्सदि दे।१ यज्ञससदि न। यम-
 ससदि (→यज्ञससदि)

७५ -१) व० दे। सत्त्वा, दे। मुत्त्वा (→गत्त्वा) गा।
 कारा का। दे। ५-११ मुनि (→ऋषि) -b) कारा तां जगाम,
 व३ जपामोय (?) (→जगामोय) -०) न। सरस्वतीनि (→सर-
 स्वतीभ्यः) ; न। सप्तैव (→सप्तभ्यः) -d) दे। सप्तैव, दे।१ सप्तैव,
 न। तेषां (→सप्त वै) बा। दे। ५ मरुतोभवन्, वे। मनुतोभवन्
 (→मरुतोऽभवन्)

७६ -१) गा। कारा बा। दे० ५-१०-११ वे। न। एते
 (→एतद्) ; बा। ३ दे। पुरा वे (३ वे) दे। ४ वे। ति पूरे, दे।
 पुरो यथा दे।१ पुरा यथा न। यथा पुरा (→पुरा यथा) -b) दे।
 ४ वे। जाता जगद्गर्भातिष्ठका महर्षे, दे।० जाता विष्व
 ससदि • महाभुवे, दे।१ जाता विपद्वाप्तिकरा महर्षे (?) -०) दे।३ वे।
 (→वे।) दे। स्तुते (→स्तुते) -d) बा। ३ दुष्पामानुषो (→वपामा-
 नुषो) दे। ४ वे। मरुतः दे। मरुतं, दे।१ मरुतो (→मरुतं वै)
 पुष्टिरष्टा -गा। बा। ३ दे। ४ ७ १०-११ वे। न। इति श्रीवामन
 पुराणे वाप इति वामनपुराणे स्वामनवाचिष्यमन्त्रस्तोत्रे, बा।

पुलस्त्य उवाच ॥

एतदर्थं बलिदैत्यः कृतो राजा कलिप्रिय ।
मन्त्रप्रदाता प्रह्लादः शुक्रश्चासीत् पुरोहितः ॥ १
ज्ञात्वाऽभिषिक्तं दैतेयं विरोचनमुतं बलिम् ।
दिदृक्ष्वः समायाताः समयाः सर्व एव हि ॥ २
तानागतान्निरीक्ष्यैव पूजयित्वा यथाक्रमम् ।
पप्रच्छ कुलजान् सर्वान् किन्तु श्रेयस्करं मम ॥ ३

इति वामनपुराणे भैरवप्रादुर्भावे, व३ दे१.५ इति वामनपुराणे, दे१
श्रीवामनपुराणे, मुने. इति श्रीवामनपुराणे पुनस्त्यनारदसंवादे.
अध्यायनाम—शा० का० २ दे१ न० मरुदुत्पत्ति, कारा. मरुदुत्पत्ति-
लतिर्नाम, व१.२ दे१ ४ वे१ मरुदुत्पत्तिर्नाम, व३ दे११ मरुदुत्पत्ति,
दे१.७.१० मरुदुत्पत्तिर्नाम. अध्यायसंख्या—शा० व३ दे१.५. ०,
कारा. मरुदुत्पत्तिर्नाम, व१.११ ६२ ॥, व२.११ ६१ ॥,
व१.२ सप्तविंशोऽध्याय, दे१ द्वाविंशोऽध्याय, दे१ चतुष्पत्तिर्नामोऽध्याय,
दे१० ॥ ७२ ॥, दे११ ॥ ६८ ॥, ते१ द्विसप्ततितमोऽध्याय, व१ पंच-
वत्सर्गोऽध्याय, मुने द्विसप्ततितमोऽध्याय.

४७

छा शा० कारा. का० दे१ न० पुलस्त्य, दे१.२.४.७ पुलस्त्य उ,
दे१ श्री पुलस्त्य.

१. -a) व१ ३ एतन्त- (?) (→ एतदर्थं), व१ ३ मुनि, दे११
बलि (→ बलि), कारा. व१ ३ दे११ दैत्य, दे१ दैत्य (दैत्य ?)
(→ दैत्य). -b) व३ दे१ प्रिय, दे१.७ प्रिया, दे१ प्रिय
(→ प्रिय) -c) दे१ मनि प्रादाच, दे११ मन्त्र प्रदा ८
(→ मानप्रदाता) -d) दे१ स्वासीत् (→ चासीत्).

२. -a) शा० का० दे१.५.१ दैतेया, कारा. व१.२ व१ ३ दे१० न०
दैतेया, दे१ ३ दैत्येय, दे१ दै (य) तेय, दे१ दैत्येय (दे१ ?) (→ दैतेय)
-b) दे१ श्रुति (→ श्रुतम्). -d) व३ समयात्, दे१.५ वे१ समय, दे१
समयात्, दे१० समया (→ समय) : दे१ ते (→ त्रि).

३. -a) दे१ तान्यागतान् (?) (→ तानागतान्), दे११ नि
नी (री?) इय प (→ निरीक्ष्य). -c) शा० व१ शृणुष्व (?)
(→ शृणुष्व), व३ शृणुष्व, दे१ ४.७.११ वे१ न० शृणुष्व (→ शृणु-
ष्व). -d) दे१.७ विन्तु (→ किन्तु), दे१ मया (→ मम).

तमूचुः सर्व एवैनं शृणुष्व सुरमर्दन ।
यत् ते श्रेयस्करं कर्म यदस्माकं हितं तथा ॥ ४
पितामहस्तव बली आसीद् दानवपालकः ।
हिरण्यकशिपुर्वीरः स शक्रोऽभूजगत्त्रये ॥ ५
तमागम्य सुरश्रेष्ठो विष्णुः सिंहवपुर्वरः ।
प्रत्यक्षं दानवेन्द्राणां नरैस्तं हि व्यदारयत् ॥ ६
अपकृष्टं तथा राज्यमन्धकस्य महात्मनः ।

४. -a) व२ दे१ ४ वे१ ततस्ते, व३ ततोऽ, दे१ ११ ते ऊचु
(→ तमुचु), व२ दे१ ४ वे१ प्रोचु (→ सर्व). -b) दे१.४ वे१ शृणु-
ष्वामुमुचु (दे१ ०८), मुने. शृणुष्व वामुमुमुचु. -c) शा० ने (ए?)
तत्, कारा. यत्, दे१ यत्तत् (→ यत् ते) -d) दे१.४ यतेस्माकं,
दे१ यतस्माक (→ यतस्मान्), न० तव (→ तया).

५. व१.२ od ०. -a) व३ तपवती, दे१.४ वे१ तपे (ते१
वीं) वासीत् (→ तव बली). -b) दे१.४ वे१ बली (→ वासीत्) : दे१
“बालक” (→ “पालक”). -c) शा० “वदयु” (→ “कशिपु”) : दे१
दैत्य, दे१ वीर (→ वीर). -d) व१.२ व३ सतालो, दे१
सवती (→ स तवो)

६ -a) दे१ ३ १० तमागम्य, ते१ त नागम्य (→ तमागम्य)
-b) व२ “वपुर्वर”, व३ न० “वपुर्वरि” (→ “वपुर्वर”). -d) शा०
दे१ तं हि व्यदारयत्, व१ विदारयती मुत् (इत ?), व२ ३ दे१.४ वे१
न० विदालीकृत (दे१ न० “करीत”, व३ “कृतम्”), दे१ एन व्यदारयत्
(→ तं हि व्यदारयत्).

६ स्तोत्रान्तारं दे१ अपिबन्—कुजगो विवृत्

७ व१ ० ० -a) व१.३ दे१.४ मरुदुत्पत्ति (व३ “दु”), दे१
मरुदुत्पत्ति, दे१ ७ (१) मरुदुत्पत्ति (→ मरुदुत्पत्ति), कारा. ततो राजर्षे, का०
तताराज्य, व१ दे१ ४ वे१ च राज्यात्, व२ मरुदुत्पत्ति, व३ [अ]
च राज्यात् (→ तया राज्यात्). -b) व१.३ अ (म्) घकृत्य, व१ ३
दे१ मरुदुत्पत्ति, दे१ ४ वे१ मरुदुत्पत्ति (दे१ ०७) (→ मरुदुत्पत्ति), व१.३
दे१.४ वे१ महात्मना (→ महात्मन) -c) शा० व१.३ विवपामये,
कारा. योविपमये, व१ विवपामये, व३ विवपामये, दे१ ३ वे१ अस्मदये
(दे१ “अ”), दे१ अस्मदये, दे१ देवां मय्य (दे१ ?) (→ देवामये). -d)
दे१ मरुदुत्पत्ति (→ मरुदुत्पत्ति)

७३. ७ तेषामर्थे महाबाहो शंकरेण विशूलिना ॥ ७
तथा तव पितृव्योऽपि जन्मः शक्रेण घातितः ।
कुजम्भो विष्णुना चापि प्रत्यक्षं पशुवत् तव ॥ ८
शम्भुः पाको महेन्द्रेण भ्राता तव सुदर्शनः ।
विरोचनस्तव पिता निहतः कृत्यामि ते ॥ ९
श्रुत्वा गोत्रध्वं ब्रह्मन् कृतं शक्रेण दानवः ।
उद्योगं कारयामास सह सर्वैर्महासुरैः ॥ १०
रथैरन्ये गजैरन्ये वाजिभिश्चापरेऽसुराः ।
पदातयस्तथैवान्ये जम्बुर्धुद्वाय देवतैः ॥ ११
मयोऽग्रे याति बलवान् सेनानाथो भयंकरः ।

७ श्लोकादर्थं देः ab, cd मध्ये क्विकम्—

285 = अन्वकश्च महाबाहो भ्राता तव सुरसैन ।

विरोचनस्तव पिता ।

८. -a) दे११ न च (→तव); दे२ पितायोपि, दे३ तेः पिता-
न्योपि (→पितृव्योऽपि); -b) दे११ वर (→जम्भः); वारः घातितः,
दे३ घातित (→घातित); -c) दा११ का२ दे४,५ वापि (→वापि);
-d) व३ पशुवत्तर, दे१-६ पशुवदत्, दे७ पशुवत्तया, न१ पशुवत्त
(→पशुवत्तव); दे११ प्रत्यक्षं पशुवत्तर(?)

९. -a) व३ दे१ न१ घत्त, दे१ ६६, दे२-६ तेः दृष्ट, दे३
संभु, दे१० धुम् (→धम्भः); दा११ पाके, दे३-१० पाकौ, दे१ न१
कोपात् (→पाको); दे७ अग्रपाको महेन्द्रेण; -b) दे२ भ्राता (→भ्राता);
दे३ सुदर्शना (→सुदर्शन); -d) वारः वयामि (→कृत्यामि).

१०. -a) दे७ इत्या, दे३ दृष्टा (→श्रुत्वा); -b) दे११
घत (→इत्त); दा११ का२ दे३-७ दानव (→दानव); -d) दे३
सहि (→सह); वारः दानव दानव (→सर्वैर्महासुरैः)

११. -a) दा११ का२ दे७ ११ [य]र्वे. (→[य]र्ये); दा११ वारः.
वा१ २ दे३ वाजिभिः, दे१-६ [य] भिज्जमुध, दे७-११ गजैरन्ये, दे१०
गुम्बरा (→गजैरन्ये); -b) दा११ वारः वा१-२ दे३ गजैरन्ये, दे७
वाजिभिः, दे११ वाजिनिध (→[य] वाजिभिः); दा११ वारः
वा१-६ महासुरा (→[य] परेऽसुरा); -c) व३ पदातयः,
दे११ पदातय, न१ पदातय (→पदातय); व३ दे१-६ तेः तथैवान्ये,
दे७ तथा वाप्ये, दे११ तथैवान्य (→तथैवान्ये); -d) दा११ वा१ २
दे३ देवतान्, व३ दे१ ६ देवता (देः 'त'), दे७ देवत (→देवतैः).

१२. व३ दे३, cd ०. -a) दे२-६ मयोऽग्रे, दे३ मयो वे
(→मयोऽग्रे); व३ वाति, दे७ जति, दे१ वाति (?) (→याति)
-b) वा१-२ सेनानाथ, दे१ सनो नाथ (→सेनानाथ); -c) वा३
वति ७, व३ त (?) वति, व३ [य] व वति, दे१-६-११ तेः ।

सैन्यस्य मध्ये च बलिः कालनेमिश्च पृष्ठतः ॥ १२
वामपार्श्वमवष्टभ्य शाल्वः प्रथितचिक्रमः ।
प्रयाति दक्षिणं घोरं तारकाक्ष्यो भयंकरः ॥ १३
दानवानां सहस्राणि प्रयुतान्वर्धुदानि च ।
संप्रयातानि युद्धाय देवैः सह कलिप्रिय ॥ १४
श्रुत्वाऽसुराणामुद्योगं शक्रः सुरपतिः सुरान् ।
उवाच याम दैत्यांस्तान् योद्धुं सचलसंयुतान् ॥ १५
इत्येवमुक्त्वा वचनं सुरराट् स्यन्दनं बली ।
समारोह भगवान् यतमातलिवाजिनम् ॥ १६
समारूढे सहस्राक्षे स्यन्दनं देवतामणाः ।

बलिः, दे१० त वलि, न१ व बली (→व बलि); दे३ सैन्यस्य
वचनान् बली. -d) दे११ अष्टभ्यम्

१३. व३ दे३, ०. -a) दा११ वामपार्श्व, दे१ वाम पार्श्व,
दे१ वामपार्श्व, दे७ तेः वाम पार्श्व, दे११ वामपार्श्व (→वामपार्श्व);
-b) का२ दे७ न१ शाल्व, दे३ शाल्व (→शाल्व); दे११ 'विषह'
(→चिक्रम); -c) दे१-२ ६७ तेः न१ दक्षिणे (→दक्षिण); वारः,
का२ दे७ घोर, दे६ घोर (?) , दे१ न१ पार्श्व (→घोर); -d)
वारः वा१ व३ दे३, ११ न१ तारकाक्ष्यो, दे७ तवार ७ (?) (→तार-
काक्ष्यो)

१४. -b) दे११ वयुतानि (→प्रयुतानि); दे२ प्रयुतवर्धुदानि च.
-d) दा११ वा१ दे३-११ प्रिय (→प्रिय); दे३ देवैः बलिमक्षप्रिय.

१५. -a) दे३ 'सुरपणोद्योग' (→'सुराणामुद्योग') -b) न१
पक् (→पाक); व३ स्वयम्, दे१० महान् (→मुरान्); -c) दा११
यामौ, वारः, वा१ यामो, व३ याव, दे३ यध; दे३ योनं, दे३
याव (→याम); दे१-५७ दैत्यानां (→दैत्यांस्तान्); -d) वारः,
वा१ दे३, १०, ११ न१ स्वचलसंयुतान्, व३ स्वचलसंयुत, व३ स्वचल-
मास्थित, व३ स्वचलसंयुत, दे१-६-७ तेः स्व (दे व) तव
सयुता (दे१ 'त') (→स्वचलसंयुतान्).

१६. -a) दे११ उक्ता (→उक्त्वा); -b) दे१० स्वयन्द
(→मुरराट्); दे१० मुरराट् (→भगवन्); दे७ बान् (→बली);
-c) दे११ व भारोह (→गमारोह); व३ बचवान् (→भगवान्)
-d) दा११ वा१ दे१-७ न१ यत्ता, वा१ दे७ युत्त, व३ युत्त, व३
यत्त, दे१० यत्त, दे११ यत्त, तेः युत्त (→यत्त); दा११ वा१ २ वा ३
दे१०, ११ 'वाजिभिः', दे३ 'राजिभिः', दे३ न१ 'वाजिनान्' (→'वाजि-
नान्'), वारः यत्ताभूमातलिनाथ.

१७. -b) दे१-६, ११ स्वयन्द (→स्वयन्); वारः वा१ दे१-
३ यत्ता (→भगवा). -c) दे१० स्वयन्दम् (→भगवन्); -d)

स्वं स्वं वाहनमारुह्य निघेरुर्द्वकाङ्क्षिणः ॥ १७
आदित्या वसतो रुद्राः साध्या विश्वेऽश्विनौ तथा ।
विद्याधरा गुह्यकाश्च यक्षराक्षसपन्नगाः ॥ १८
राजर्षयस्तथा सिद्धा नानाभुताश्च संहताः ।
गजानन्ये रथानन्ये हयानन्ये समारुहन् ॥ १९
विमानानि च शुभ्राणि पक्षिवाह्यानि नारद ।
समारुहद्वायन् सर्वे यतो दैत्यबलं स्थितम् ॥ २०
एतस्मिन्नन्तरे धीमान् वैनतेयः समागतः ।
तस्मिन् विष्णुः सुरश्रेष्ठ अधिरुह्य समम्बगात् ॥ २१
तमागतं सहस्राक्षस्त्रैलोक्यपतिमव्ययम् ।

वचन्द मूर्धनाविनतः सह सर्वैः सुरोत्तमैः ॥ २२
ततोऽग्रे देवसैन्यस्य कार्तिकेयो गदाधरः ।
पालयञ्जघनं विष्णुर्वाति मध्ये सहस्रदृक् ॥ २३
वामं पार्श्वमवष्टभ्य जयन्तो व्रजते स्मने ।
दक्षिणं वरुणः पार्श्वमवष्टभ्याव्रजद् बली ॥ २४
ततोऽमराणां पृतना यशस्विनी
स्कन्देन्द्रविष्णुरुणसूर्यपालिता ।
नानास्त्रशास्त्रोद्यतदोःसमूहा
समाससादारिबलं महीध्रे ॥ २५
उदयाद्रितटे रम्ये शुभे समशिलातले ।

दे० १७ तन (?) (→कश्चिन्) ; दे० निघेरुर्द्वकाङ्क्षिणः ।
१८. -३) दे० आदित्य (→आदित्या) -b) दे० साध्या-
(→साध्या) ; दे० [अ] विश्वो गणा (→[अ] विश्वौ तथा) ; -३) दे०
दे० पन्नगम्, दे० पुञ्जवा (→पन्नगा) ।
१९. -३) गा० कारा. का० २ ब० ३ दे० १०-११ न० तप-
सिद्धा (→तपा सिद्धा) -b) ब० च सपिन, ब० दे० १-४ वे० न० च
संपरा, (→गणस्य, दे० च सस्य (→थ सहाता) ; -०) दे०
यजान् (→यजान्) ; दे० १० हयान् (→रथान्) ; -३) दे० १०-१०
रथान्ये, दे० १०-१०, दे० १० ग्रस्यन् (→रथान्ये) ; दे० समागता
(→समासहन्) ।
२०. -३) दे० तु (→थ) -b) दे० यशवादाणि, दे० ११ तप-
पक्षिवाह्यानि, वे० यक्षवाह्यानि, न० वाह्यानवका (→पक्षिवाह्यानि),
ब० नारद (→नारद) ; -०) न० तमा (→समा) ; दे० [अ]
वचन् (→[अ] वचन्) -३) दे० जातो, दे० यतो (?) (→यतो) ;
ब० दैत्यवर, दे० दैत्यो बलि (→दैत्यवतम्) ; दे० स्थित (→स्थि-
तम्) ।
२१ -३) ब० १० धीमान् (→धीमान्) -०) दे० ११ तप
(→तस्मिन्) ; दे० रथमेते, दे० सुर श्रेष्ठ (→सुरश्रेष्ठ) ; -३)
का० २ वारिहृद्, ब० ३ दे० ३-४ वे० स्वचिह्न, दे० स्वचिह्न, न०
समारुह्य (→अचिह्न), ब० ३ दे० १० समम्बगात्, दे० समम्बगात्,
दे० १० सस्यवान् (?) (→समम्बगात्) ।
२२ -३) दे० ३० सहस्राक्षं (→सहस्राक्ष) -b) ब० दे०
पति, दे० पतिम् (?) (→पतिम्) ; -०) गा० का० २ दे० ३-४ ११
न० वचन्दे (→वचन्द) ; दे० मूर्धा, दे० नद, दे० मूर्ध्नि (→मूर्ध्ना),
दे० ३-४ विनत (→[अ] वनत) ; कारा. मूर्धा वचन्दे वनत ।
-३) गा० कारा का० २ दे० ३-४ ११ समम्ब (→सह), ब० ३ तम
(→तमे) ; दे० सगदे सुरसत्तमे ।

२३. -३) दे० दैत्य (→दैत्य) -०) दे० १० भ्रामयन्.
(→पालयन्) ; दे० न० वचने (→वचनम्) ; दे० ३-४ ११ विष्णुम्
(→विष्णु) -३) का० २ आनुम् (→याति) ; ब० ३, दे० १-३ तौ
मध्यम् (→मध्ये) ; दे० धृक् (→दृक्) ; ब० याति बाहुमहस्यम् ।
२४. -३) गा० कारा. का० २ दे० १०-११ न० वाम- (→वामम्),
ब० दे० ११ अवष्टभ्य (→वष्टभ्यम्) ; -b) ब० ३ [अ] व्रजत्, ब०
[अ] वचन्, दे० वजने (?) ; दे० [अ] वृत्त, दे० वरतो, दे० वृजते,
दे० व्रजतो (?) (→व्रजते) ; -०) गा० दक्षिणे (→दक्षिणम्) ; ब०
पालम्, दे० १० पार्श्व (→पार्श्वम्) ; -३) दे० १-४ वे० [अ] नमत् (→
[अ] व्रजत्) ।
२५. दे० २५०-२६० 'नानास्त्र' इत्यारम्भ 'निपातयामास' इति-
यावत् ०. -३) गा० ब० दे० १० प्रतना (→पृतना) ; गा० कारा.
का० २ यशस्विनाम्, दे० १० यशस्वी [नी], दे० दशस्वनी (?)
(→यशस्विनी) -b) गा० का० २ स्वन्दे (गा० १०) नृविष्णुवृष-
सूर्यपालिता, वारा. स्कन्देन्द्रविष्णुरुविष्णुपालिता, ब० स्कन्देन्द्रविष्णु
सुरसहपातिता, दे० ३-४ १० न० स्वन्देन्द्र (दे० ३०) विष्णु
(दे० १०) दे० ३-४ १०, दे० ३-४ १०, न० ३-४ १० सूर्यं वा (दे० ३-४ १०) लिता (दे० ३-४ १०),
दे० ३-४ १० सूर्यमूर्ध्निपालिता सतो, वे० स्वन्देन्द्र विष्णु उग्रमूर्ध्निपालिता
(?) -०) गा० वारा का० २ नाना स्व, ब० ३ नाना सु,
दे० ११ नारा (दे० गा, दे० ११) स्व, वे० नान्पाळ (→नानाळ),
दे० ३-४ सज्जे (→सज्जे), दे० पविता, दे० पतिता (→पतिता) ;
ब० ३ समुद्रा (→समुद्रा) -३) दे० ३-४ सपातारः (→सपातारः),
गा० महीध्रे (?) ब० ३ महीध्रे, दे० महीध्रे, दे० महीध्रे, दे० ३-४ महीध्रे
(→महीध्रे) ।
२६. दे० ३-४ ११ पा. वि. -३) दे० ३-४ ११ रम्ये
(→रम्ये) ; -b) कारा. पुदे, का० २ पुदे, दे० ३-४ ११ रम्ये (→पुदे) ; -०)
दे० ३-४ ११ वे० निर्दृशम् (दे० ३-४ ११) (→निर्दृशे), दे० पति, दे० ११ पा०

३. २६ निर्वक्षे पश्चिरहिते जातो देवासुरो रणः ॥ २६
 संनिपातस्तथो रौद्रः सैन्ययोरभवन्मुने ।
 महीधरोचमे पूर्वं यथा धानरहस्तिनोः ॥ २७
 रणरेणू रथोद्धूतः पिङ्गलो रणमूर्धनि ।
 संध्यानुरक्तः सदृशो मेघः खे सुरतापस ॥ २८
 तदासीत् तुमुलं युद्धं न प्राज्ञायत् किञ्चन ।
 श्रूयते त्वनिशं शब्दः छिन्धि भिन्धीति सर्वतः ॥ २९
 ततो विशसनो रौद्रो दैत्यानां दैवतैः सह ।
 जातो रुधिरनिष्यन्दो रजःसंयमनात्मकः ॥ ३०

(→पति°) -d) शा. यत्, कार. भूते, का३ यात्, दे१ जाता
 (→जात) : शा. का१.२ दे१ -रता, ब३ न। गण (→रण).

२७. दे१. ० (इ. २५ पा. वि.). -a) ब३ दे३.३ ते।
 सन्निपातात् (→सन्निपात) : दे१ तया, दे११ तत. -b) ब१.३
 दे२.४.७ ९.११ वे। न। सैनयो (→सैन्ययो) : ब१.३ जमयारवि, दे१
 जगोयस्तुत्, दे११ नु भयो मुने (→अभयमुने). -c) दे३ ०पूर्वे
 (→०पूर्वम्), दे३ महीधरे तमोपूर्व. -d) कार. वातरहससाम्, दे१०
 वा (म) नर हस्तिनो (→वातरहस्तिनो).

२७ श्लोके a b, c d मध्ये दे३.३ ते। मयितम्—

286 c महीध्रे शान्तरजसि तद्धानवत् महत् ।

अभ्यद्रवत् सहसा सम स्कन्देन देवता ॥

निजघ्नुर्दानवान्देवा कुमारभुजपालिता ।

देवाभिजघ्नुर्दितिजा भयमुत्सां प्रहारिण ॥ [4]

[-1. दे३ महीध्रे (→महीध्रे). -2. दे३ ०द्रवत् (→०द्रवत्).

-3) दे३ निर्जघ्नुः (→निजघ्नुः)]

२८. दे१. ० (इ. २५ पा. वि.) -a) ब१.३ दे३.७ रणो,
 दे१ रय (→रणः) : दे१ ७.१० न। रथोद्धूत, ते। रथोद्धूत (→रथो-
 द्धूत). -b) दे३.११ न। गिरि° (→रण°) -c) कार. सन्ध्या-
 रत्नं, दे१ सन्धानुरक्त, दे१ सन्धानुरक्त (→सन्धानुरक्त) : कार.
 मेघेन, ब१. मेघोपः, दे१ नयन (→सदृश) -d) दे११ मेघा
 (→मेघः), दे३ वे (→ते), शा. का. १ ०तापत्, ब१ ०तोपम्,
 दे३.३ ते। ०तापत्, ब३ दे३.७.१०.११ ०तापत् (→०तापत्) : कार.
 सख्योभूतवित्तिय, का१. सख्योत्तरहापत्, दे३ मेघपृष्ठ हावयो.

२९. दे१. ० (इ. २५ पा. वि.). -a) दे३ १० तुमुलम्
 (→तुमुलम्), दे३ तुलम् (→तुलम्). -b) ब१. ५, प्राज्ञायत्, ब३
 प्राज्ञायत्, दे३ १०.११ वे। प्राज्ञायत् (→प्राज्ञायत्). -c) का. दे३.७
 वे। न। युद्धते (→युद्धते) : कार. व (→यु), शा. ब१. दे१ सन्ध्या,
 ब३ पश्यन् वे। सन्ध्यात् (→पश्यन्). -d) शा. छिन्धि, दे३ छिन्धि

शान्ते रजसि देवाद्यास्तद् दानवमलं महत् ।
 अभिद्रवन्ति सहिताः समं स्कन्देन धीमता ॥ ३१
 निजघ्नुर्दानवान् देवाः कुमारभुजपालिताः ।
 देवान् निजघ्नुर्दैत्याश्च मयमुत्साः प्रहारिणः ॥ ३२
 ततोऽधृतरसास्वादाद् विना भूताः सुरोचमाः ।
 निर्जिताः समरे दैतयैः समं स्कन्देन नारद ॥ ३३
 विनिर्जितान् सुरान् दृष्ट्वा वैनतेयध्वजोऽरिहा ।
 शार्ङ्गमानम्य वाणौघैर्निजघान ततस्ततः ॥ ३४
 ते विष्णुना हन्यमानाः पतत्रिभिरयोधुरैः ।

(→छिन्धि) : कार. भिन्नीति, दे३ तं धीमि- (→भिन्नीति) : दे३.३ ते।
 वादिन, दे१.११ न। सर्वय (दे११ ०स), मुने, वादिनाम् (→सर्वत).

३०. दे१. ० (इ. २५ पा. वि.). -a) वाय. वातम्,
 ब३ हत (→सत) : कार. विशसनम्, का. दे१ न। विशसने, ब१
 विशसतो, दे११ हि समर (→विशसन) : शा. रौद्रा, कार. रौद्रम्,
 का. दे११ न। रौद्रे, दे१ रौद्रै (→रौद्र). -b) ब१.३ देवताद्
 (→देवतैः), ब१ प्रति, ब३.३ अपि (→सह) -c) ब१.३ दे१ न।
 विशसनो (न। ०यो) (→निधम्यतो) -d) कार. रज सप्तम्,
 ब१.३ दे३.३ ११ ते। रजस (दे११ ०सा) सप्तम्, दे१ रज सप्तम्,
 दे१ रज सप्तम् (म ?), दे३ न। रज सप्तम् (→रज सप्तम्).

३१. दे१. ० (इ. २५ पा. वि.) : दे३.३ ते। ३१-३२ d
 ०. -a) दे३.७.१०.११ देवोपा (→देवाया). -b) दे३ तदादेत्य°
 (→तद्वानव°) -c) ब१.३ अभिद्रवत्, दे१ न। अभ्यद्रवत्
 (न। ०त्), दे३ ११ अभिद्रवत्, दे१ मभिद्रुत् (→अभिद्रवति) : दे१
 न। सत्सा (→सहिता). -d) का. समं स्कन्देन, दे३ समस्कन्देन,
 दे११ समस्कन्देन (→समं स्कन्देन), दे३ न। देवता (→धीमता)

३२. दे१. ० (इ. २५ पा. वि.) : दे३.३ ते। ० (इ. २५ पा.
 वि.) -a) दे१ निजघ्नु (→निजघ्नु) -c) ब३ वे तात् (→देवाय) :
 दे३ न। निघ्नति, ब३ निजघ्नु (→निजघ्नु), ब१.३ दे३.७ न।
 दितिजा (ब३ ०जात्) (→दैत्याम्)

३३. दे१. ० (इ. २५ पा. वि.) : दे३. ० d ०. -d) दे३.३
 ते। समं स्कन्देन, दे३.११ समस्कन्देन (→समं स्कन्देन).

३४. दे१. ० (इ. २५ पा. वि.). -a) दे१ मुनीद्
 (→मुनीद्) -b) शा. वैनतेये (→वैनतेयः), दे३.१० हरि
 (→[न]रिहा). -c) ब१ शार्ङ्गमानम्य, दे३.४ वे। शार्ङ्गमुष्य
 (→शार्ङ्गमानम्य). -d) कार. ब१.३ निर्वपान (→निजघान) :
 कार. अयुताद् विम् (→ततस्ततः).

३५. दे१. ० (इ. २५ पा. वि.) : दे३. ०-३७ b ०.

७३. ४२ नाराचायैः सुपुङ्गुर्जलद इव

गिरीन् छादयामास विष्णुः ॥ ४०

तैर्वाणिश्लाघमाना हरिकरनुदितैः कालदण्डप्रकाशै-
नाराचैर्यच्चन्द्रैर्धूलिमयपुरगा भीतभीतास्त्वरन्तः ।
प्रारम्भे दानवेन्द्रं शतवदनमयो प्रेषयन् कालनेमिं
स प्रायाद् देवसैन्यप्रभुममितवलं केशवं लोकनाथम् ॥ ४१ ॥
तं दृष्ट्वा शतशीर्षमुद्यतगदं शैलेन्द्रशृङ्गाकृतिं
विष्णुः शार्ङ्गमपास्य सत्स्वरमयो जग्राह चक्रं करे ।

व२:३ दे१ न१ 'ह्यमज्जान्' (→'गजह्यान्' -d) व१ 'पाट', व३
'पात्रे' (→'काख्ये'); दे१.७ १० सपुंलै (→सुपुलै); कारा.
का१ व१-३ दे२ ४-११ वै१ न१ गिरिम् (→गिरीम्)

४१. दे१. ० (इ. २५ पा. वि.). दे१ ab ०. -a)
शा१ कारा. व१:२ दे२-४.७ वै१ वै (→तै); शा१ हरिकरनुदितो,
कारा. व१:३ क (कारा. ह) हरिकरनुदित, दे२ ३.७ वै१ हरिकर-
मुदितै (→हरिकरनुदितै). -b) शा१ व१:२ यद्धचन्द्रं (→यद्ध-
चन्द्रं); दे१ 'मयवह्निता', न१ 'मयपुरगा' (→'मयपुरगा');
व१ (अ) द्रवन्त (→स्वरन्त). -c) दे१ संरम्भात्, दे११
सारम्भे (→प्रारम्भे); दे२ ७.१० न१ शतवेन्द्र (→दान-
वेन्द्र); दे२ ३ वै१ शतमखमवनम्, दे१ क्षानवतमयो, दे१ तववदन-
मय (→शतवदनमयो); व१ दे११ प्रेषयत्, दे२ ३ प्रेषयत्, दे१
मत्सवात्, दे१ प्रेषयेत् (→प्रेषयत्), का१ व१:२ दे१ कालनेमि-
(→कालनेमिम्). -d) का१ दे२ ७ सम्प्रायात्, दे१ सम्प्रायात् (→स
प्रायात्); शा१ का१ व१:३ दे२ ५-७.१०-११ न१ 'शैत्यं प्रभु' (व१ 'अ,
न१ 'म) म (व१ 'म) मि (शा१ 'मि, दे१ 'मि) त वतम्, दे१ 'प्रेतं
प्रवर्तमिवतम्' (→'तैत्यं प्रभुमिवतम्'), दे११ दैत्यनाथम्
(→लोचनाथम्)

४२. दे१. ० (इ. २५ पा. वि.). -a) व३ दे२-४ वै१
दृष्टा तम् (→त दृष्टि); दे१ सीतं (→शतं); दे१ 'गतं' गदम्, दे१
न१ 'मदम्' (→'मदम्'); दे१ ३ ७ 'शृङ्गादिति' (→'शृङ्गादिति'),
व१:३ दिव्य तस्य धनु शरेण निमित्तेनायत् देवारिणा, दे१ संहृष्टा
सागैषी वृत्तविततगद औत्तृष्टाश्रुती स. -b) व१:३ दिव्यम् (→
विष्णु); दे१ व१ (→'वर्द्ध'), दे१ विष्णु शार्ङ्गं गृहीत्वा स्वरित-
सत्त्वशापाणिना वेदुक्म् -c) शा१ सोमेव प्रथमोऽय, दे१ वै१ वेगे-
नैव समेत्य, दे१ ४ देवनेव समेत्य, दे१ सोमेत प्रथमोऽय (→सोमेन
प्रथमोऽय). कारा. दे१० न१ 'विद्य' (कारा. 'मि) प्र (न१ 'प्रे)
'प्रेतम्' (→'विद्वन्प्रेतम्'); व१ नारद, व१ कानिन्, दे१
१० न१ कानिन्, दे१ वरिन्, दे१ सानन्, दे१ कानिन्, दे११ मा-

सोऽप्येनं प्रसमीक्ष्य दैत्यविटपप्रच्छेदनं मानिनं
श्रीवाचाय विहस्य तंच सुचिरं मेघस्वनेन दानवः ॥ ४२
अयं स दनुपुत्रसैन्यवित्रासकृद्रिपुः
परमकोपितः स मर्धोर्विधातकृत् ।
हिरण्यनयनान्तरुः कुसुमपूजारतिः
यद्यपि मम दृष्टिगोचरे निपतितः खलः ॥ ४३
यद्यपि संप्रति ममाहवमभ्युपैति
नूनं न याति निलयं निजममनुजाधः ।

निमम् (?) (→मानिन्); दे१ सरोत्थात्तुददैत्यैस्त्वैत्यविटप्रच्छेद-
नं मानिन्, -d) व१ 'माह' (→'चाय'), न१ धोरं (→'मेघ'), दे१
श्रीवाचाय विहस्य य विभुमता मेधाकृतिर्वाच .

४२ इत्येके ab, cd मध्ये दे१ अधिपम्—

२३७ * सद्यं धान्येन दातुं विततपुत्रभुजं सर्वदंत्यान्ववासी ।

४२. दे१. ० (इ. २५ पा. वि.). -a) शा१ 'पुत्रगा
सैन्य', व१ 'पुत्र शरेण निमिते सैन्य' (?), व१ 'पुत्रा सैन्य', व१
'पुत्रसैन्य', दे१ ४ १० वै१ 'पुत्र (विद्वन्) सैन्य' (→'पुत्रसैन्य');
दे१ न१ मय (दे१ धनो) समपुत्रशरिजुर (दे१ 'मय' वृत्तजोवनी-
रिपु. -b) कारा. मर्धोर्विधातकृद्रिपुः ०००६, का१ परमेवोपि
यसमर्धोर्विधातकृद्रिपुः, दे१ २-४ १० वै१ परमरोपेन मय (दे१ मयु) वि
(वै१ मयु) धात कृत्तो (दे१ कृतवात्) मुनि, दे१ परमध्यान सम-
रदैत्यविहस्यकृत्, दे१ न१ परमदाहक सकलपमविष्णुधितो (न१
'सक'). -c) कारा. हिरण्याधादिवाल्क, व१:२ दे१ १ न१
हिरण्यतन्वात्मक, व१ हिरण्य मम नात्मक (?), दे१ ४ वै१ हिरण्य-
सन्नुजातक (→हिरण्यनयनान्तरुः), दे१ ३-१० वै१ विविध कुसुमपूजा-
स्त (दे१ ३-१० 'मि'), दे१ कुसुमपूजाशोभितिहृत्, दे१ कुसुमपूजा-
स्त, दे१ कुसुमसन्नुजित, न१ कुसुमवा प्रवाचक, मुने. विविध-
पुष्पपूजा रति (→कुसुमपूजारति) -d) कारा. इ (चाय)
ममदृष्टिगोचरे पतित खल, व१:३ दे१ १०-११ वै१ इति मम
गोचरे निपतित खलो सदा- (दे१ १० वै१ अतोऽगो इति).

कारा. c, d मध्ये अधिपम्—

२३९ * पात्रक छातु सुरैर्न्यस्य परम

कोपितोनेन सेत्याम्येनं व पुत्रवत् ।

कारा. ४३ श्रोत्रास्तर अपिपम्—

२३९ * एतमादिपुत्र गदया दैत्यानां लोपनाये ।

४३. दे१. ० (इ. २५ पा. वि.). दे१. cd ०. -a)

का१ ममादिपुत्रम् (→ममाहवम्); व१ सन्नुपेय, व१ सुपुत्र (→
अम्युपैति); व१ यद्यपि सदात्त ममोत्तरं हनुपुत्र, -b) कारा.

मन्मुष्टिपिष्टशिलाङ्गमुपात्तभस

संद्रक्ष्यते सुरजो भयकातराक्षः ॥ ४४

इत्येवमुक्त्वा मधुसूदनं वै

स कालनेमिः स्फुरिताधरोष्ठः ।

गदां खगेन्द्रोपरि जातकोपो

मुमोच शैले कुलिशं यथेन्द्रः ॥ ४५

तामापवन्तीं प्रसमीक्ष्य विष्णु-

धोरं गदां दानवबाहुमुक्ताम् ।

चक्रेण चिच्छेद सुदुर्गतस्य

मनोरथं पूर्वकृतं कर्म ॥ ४६

४१। प्रयाति (→न याति), दे० ३ अम्बुजात (दे० वक्षा) ते। अम्बु-
जातो (→अम्बुजात)। -०) दे० सत् मुष्टिः, न। तं मुष्टि- (→
मन्मुष्टि-); दे० ११ -विष्टि° (→विष्टि°); शा। कारा. का। २ उपात्त
(४२°) श्रोतिम्, ब२ -भयकातरम्, दे० ११ न। उपात्तभस,
दे० उपात्तभं, दे० उपात्तनोतिम्, दे० ११ उपात्तनि (भो?)तिम्
(→उपात्तभसम्)। -०) ब२ सुप्रजो (→मुखजो)।

४४ श्लोकारम्प दे० ४३०-४४ पुनरावृत्त

४५. दे०। ० (द. २५ पा. वि.). -१) कारा. दे०
तम् (→वि). -०) दे० ११ नेमिम् (→नेमि). -०) दे० गवेन्द्र
(→खगेन्द्रो); दे० ४ ते। १०प (→१०प). -०) ब१ मौलो, ब२
मेन(?) (→शैले); दे० कुलितम्, दे० ११ कुलिशो (→कुलितम्); दे०
महेन्द्र (→महेन्द्र).

४६. दे०। ० (द. २५ पा. वि.). -१) शा। तम् (→
ताम्). -०) दे० ४ ते। सुदुर्गतस्य, दे० ११ सुदुर्गतस्य (→सुदुर्ग-
तस्य) -०) शा। कारा. का। २ दे० मनोरथ (दे० ३) (→मनो-
रथम्); शा। १०तो० कर्म, कारा. का। १ दे० १०ते व कर्म, का. २
ब१-३ दे० १० कर्म, दे० ४ ते। १०ते (दे० ३) हि कर्म, दे०
१०ते (दे० ३) व कर्म, दे० ११ १०ते व कर्म (→१०ते व कर्म)

४७. दे०। ० (द. २५ पा. वि.). -१) ब१ दानवस्या-
म्बुतेजः (→दानवस्याम्बुतेजः) -०) दे० कदापि (→कदापि)
-०) ब१ स (स) इत्येतात्पर्य, दे० १०-११ संहरये वाप्य (दे० १०
वाप्य, दे० ११ प. (→संहरयेतात्पर्य)

०० इत्यने शा। कारा. का। २ वृत्तभेदेन धनं पाठ —

२९० • भुजाभ्यां चक्रेताभ्यां दण्डप्रकाशः ।

संदरशता पर कालनेमिरदभूतदर्शनः ।

[→१) ब१ संहरयत, ब२ संहरये (→संदरशत-)]

गदां छित्त्वा दानवाभ्याश्चेत्य

भुजौ पीनौ संप्रचिच्छेद वेगात् ।

भुजाभ्यां कृताभ्यां दण्डशैलप्रकाशः

संदरशेतात्पर्यः कालनेमिः ॥ ४७

ततोऽस्य माधवः कोपात् शिरश्चक्रेण भूतले ।

छित्त्वा निपातयामास पक्वं तालफलं यथा ॥ ४८

तथा विधाहुर्विशिरा मृष्टतालो यथा घने ।

तस्यौ मेरुरियाकम्प्यः कनन्धः क्षमाधरोद्वरः ॥ ४९

तं घनतेयोऽप्युरसा खगोत्तमो

निपातयामास घने धरण्याम् ।

४७ श्लोकस्य स्थाने दे० ४३। वृत्तभेदेन धनं पाठ —

२९१ • गदा छित्त्वा तदा विष्णुर्दानवस्य मुद्राकणाम् ।

समुपेत्य भुजौ पीनौ संप्रचिच्छेद वेगवात् ।

भुजाभ्यामप्य इताभ्यां विष्णुना प्रभविष्णुना ।

कालनेमिस्तदा भाति दण्डशैल इवापर ॥ [४]

४७ श्लोकस्य ab, cd मध्ये कारा, अधिकम्—

२९२ • चक्र तदा विष्णुना तत्रपुनं यथावय द्रुष्ट्य पर्वतस्य,

४७ श्लोकस्य ab, cd मध्ये का. अधिकम्—

२९३ • तेन कासां सोरिहलाविषाण्येष्टकृष्णो गिरिराजं धातुर्वी ।

४८. दे०। ० (द. २५ पा. वि.). -१) शा। ततो ति

(→ततोऽस्य); ब१ कायात् (→कोपात्) -०) दे० मृष्टवे (→

भूतले). -०) दे० ११ कतम् (→कतम्); ब१ -यनम् (→यनम्); ब२

यत (→यथा)

४९. दे०। ० (द. २५ पा. वि.). -१) शा। कारा. का। २

दे० तदा (→तथा); न। -अ[पि (→वि). -०) शा। कारा. का। २

दे० ११ मुष्टतालो, ब१ मत्तबाहुः, ब२ मुष्टबाहुः, ब३ मुष्टबाहुः,

दे० मुष्टस्तार (?) (→मुष्टतारो); ब१ रणे (→रने) -०) शा।

कारा. का. २ तेनु (→मेरु); शा। कारा. का. २ ब१-२ दे० ११ ते।

[य]वम्प्य (→[य]वम्प्य) -०) शा। दण्डपरिष्कार, कारा.

गननेश्वर, ब१ क्षमाधरोद्वर, दे० ३ ते। क्षमाधरोद्वर (→क्षमा-

धरोद्वर).

५०. दे०। ० (द. २५ पा. वि.). -१) ब१ [य] व्यस्ता,

ब२ तस्य, दे० सुररा (→[य] व्यस्ता); ब१ दे० २ ते। (ततो दे०

पीनो), ब२ क्षोचये, दे० क्षोचये (→क्षोचते). -०) दे०

निपातयामास (→निपातयामास); दे० निपात ..... 'मु' छिद्यतम्;

दे० १०-परिष्कार, दे० १०रेण्य (→परिष्कारम्). -०) दे० यथावत

(→यथावतात्); कारा. का. ब१-३ दे० ११ राट् (→राट्);

यथाऽम्बराद् बाहुशिरः प्रणष्ट-
यले महेन्द्रः कुलिशेन भूम्याम् ॥ ५०
तस्मिन् हते दानवसैन्यपाले

संपीड्यमानास्त्रिदशैस्तु दैत्याः ।
विमुक्तशस्त्रालकचर्मवस्त्राः
संप्राद्रवन् वाणमृतेऽसुरेन्द्राः ॥ ५१

इति श्रीवामनपुराणे सप्तचत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४७ ॥

४८

पुलस्त्य उवाच ॥

संनिवृत्ते ततो वाणे दानवाः सत्वरं पुनः ।
निवृत्ता देवतानां च सशस्त्रा युद्धलालसाः ॥ १
विष्णुरप्यमितौजास्तं ज्ञात्वाऽजेयं यलेः सुतम् ।

ब२ प्रवृष्टम्, दे१ ३ १-१०, ११ १२ प्रवृष्टम् (→प्रणष्ट-); ब१ तथा चकाराद्यु-
शिरः प्रवृष्टम् -d) का१ बले, ब३ दे१-३ ते१ धन्य, दे३ बलाद्,
न१ मूलम् (→वलम्).

५१. -a) ब१ भूते (→हृते). -b) ब१-३ दे१ ५-७ ९ ते१
न१ संताप्यमाना (ब१-३ दे३ ९ ते१ १०) (→संपीड्यमाना);
दे१-३, ११ ते१ च (→तु). -c) दे११ विमुक्ता (→विमुक्त-); कारा
का१ ब१-२ दे३ १२ शस्त्रालकचर्मवस्त्रा, दे१, ४ १२ शस्त्रालकचर्मवस्त्रा,
दे२, ३ ते१ १२ शस्त्रालकचर्मवस्त्रा (दे३ १२) वा, के१ शस्त्रा च विचर्म-
वस्त्रा (→१२ शस्त्रालकचर्मवस्त्रा). -d) शा१ संप्राद्रवत् (→संप्रा-
द्रवन्); दे१ बालम्, ते१ प्रागम् (→वागम्); कारा. [म]मुरेन्द्रम्
(→[म] सुरेन्द्र).

पुष्पिका—शा१ का२ दे३ १० ते१ न१ इति वामनपुराणे वामन-
प्रादुर्भावे, कारा ब१-३ दे३ ११ इति श्री वामनपुराणे वामनप्रादु-
र्भावे, का१ इति श्रीवामनपुराणे प्रादुर्भावे, दे१, ७ इति श्रीवामन-
पुराणे, दे३ इति वामनपुराणे भैरवप्रादुर्भावे, दे१ श्रीवामनपुराणे
वामनप्रादुर्भावे, मुने इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदसत्वादे वामन-
प्रादुर्भावे, अध्यायनाम—ब१-३ दे३ १-४ ते१ न१, ० शा१ कालनेमि-
व (प ?), कारा का२ दे३ ९ १० कालनेमिवो नाम, का१ दे३, ११
कालनेमिव. अध्यायसंख्या—शा१ ब३ दे३ ३-५ ०, कारा.
नवांशोत्तमोऽध्यायः, का१. ॥६३॥, का२. ॥६२॥, ब१-३ ते१
प्रथमोऽध्यायः, दे३ सप्तोऽध्यायः, दे१ त्रयोऽध्यायः, दे३
पंचमोऽध्यायः, दे३ १०-११ ३१, दे१, ११ ६२, न१ चत्वारिंशो-
ऽध्यायः, मुने. निरुद्धितमोऽध्यायः.

प्राहामन्य सुरान् सर्वान् युध्यध्वं विगतज्वराः ॥ २
विष्णुनाऽथ समादिष्टा देवाः शक्रपुरोगमाः ।
युयुधुर्दानवैः सार्धं विष्णुस्त्वन्तरधीयत ॥ ३
माधवं गतमाज्ञाय शुक्रो बलिमुवाच ह ।

४८

॥ दे३ ०; शा१ का१ दे१ न१ पुलस्त्यः; दे३ पुलस्त्य उ..

१. -a) ब१-२ सति (ब१ १२) हृते (ब१ १२) बले बाणे, दे३, ४ सतिवृत्ते बाणबले, दे३ ३ सतिवृत्ते (दे३ १२) बले बाणे (दे३ १२), दे१ न१ सतिवृत्ते बाणे ये, दे३, ११ सतिवृत्ते तथा (दे३ १२) बाणे. -b) न१ निवृत्ता (→दानवा); दे३ मत्तरं (→मत्तर-). -c) ब१, ३ दे३-४ ते१ प्रवता (ते१ १२), ब२ निवृत्त्य, दे३ निवृत्ता, न१ दानवा (→निवृत्ता); कारा. देवताभिस्तु, ब१-३ दे३ १-४-७-९-१० ते१ न१ देवताभिस्तु, दे३ देवता वा (→देवतानां च). -d) ब१, ३ समन्तात् युद्धलालसा, दे३ ३-११ ते१ न१ सशस्त्राणु-
लालसा (ते१ १२), दे३ ७ सशस्त्राणुलालसा, दे३ सशस्त्राणु-
लालसा, दे३ दानवा शस्त्रलालसा.

२. दे३ bed ०. -a) दे३ [म]व (→[म]वि); शा१ कलि-
तोजास्त्वं, कारा. कलितो जास्त्वं, ब१, २ दे३ १० कलितं वायम्, दे३ ११
कलितो जास्त्वं (दे३ १२) वा, न१ कलितं जास्त्वं (→कलितं जास्त्वं). -b)
दे३ ११ [म]वि, दे३ [म]वि (→[म]वि), दे३ आत्माव्यं
यत् पुत्रम्. -c) शा१ दे३ २ प्राह मन्त्रम्, ब३ प्राहन् (→प्राहमन्त्रम्).
-d) दे३ ० १२ (→ १२)

३. -a) शा१ समाधिष्टा (→समाधिष्टा). -b) दे३ दत्त
(→देवा). -d) कारा. धन्तरधीयत, दे३ सं धन्तरधीयत, दे३ धन्त-
रधी (त) यत्, न१ धन्तरधीयत (→धन्तरधीयत)

४. दे३, १० ०. -a) दे३ ज्ञातम् (→ज्ञातम्). -b)
दे३ शुक्रे (→शुक्रो). -c) शा१ त्वस्या (→त्वस्या). -d) दे३ ११

गोविन्देन सुरास्त्यक्तास्त्व जयस्वाधुना वले ॥ ४
स पुरोहितराक्षसेन प्रीतो याते जनार्दने ।
गदामादाय तेजस्वी देवसैन्यमभिद्रवत ॥ ५
पाणो बाहुसहस्रेण शृङ्ग प्रहरणान्यथ ।
देवसैन्यमभिद्रव्य निन्धान सहस्रशः ॥ ६
मयोऽपि मायामास्थाय तैस्तै रूपान्तरैर्धुने ।
योधयामास बलवान् सुराणां च वरूथिनीम् ॥ ७
विद्युज्जिह्वः पारिमदो धृपपर्वा शतेक्षणः ।
विपाको विशरः सैन्यं तेऽपि देवानुपाद्रवन् ॥ ८
ते हन्यमाना दितिर्जैर्देवाः शत्रुपुरोगमाः ।

गते जनार्दने देवे प्रायशो निमुस्ताऽभवन् ॥ ९
तान् प्रमथान् सुरगणान् बलिगणपुरोगमाः ।
पृष्ठतश्चाद्रवन् सर्वे त्रैलोक्यविनिगीपवः ॥ १०
संघाज्यमाना दैतयैर्देवाः सेन्द्रा भयातुराः ।
त्रिविष्टपं परित्यज्य ब्रह्मलोऽस्मृपागताः ॥ ११
ब्रह्मलोकं गतेष्वित्थं सेन्द्रेष्वपि सुरेषु वै ।
स्वर्गभोक्ता बलिर्जातः सपुत्रभ्रातृबान्धवः ॥ १२
शक्रोऽभूद् भगवान् ब्रह्मन् बलिर्नापो यमोऽभवत् ।
वरुणोऽभून्मयः सोमो राहुर्हृदि हुताशनः ॥ १३
स्वर्मानुरभवत् सूर्यः शुकश्चासीद् बृहस्पतिः ।

बला (→बले) गा. ब१ ख (ब१ °त) ज (ब१ °जे) यमाधुनाबले, दे१
००० स्वाधुना वले

दे१ a, d मध्ये २d-६ab अधिकरूपेणागतम्
५. -b) दे१ प्रीतो याति ते। मुप्रयातो (→प्रीतो याति)
-d) दे१ देवसेनामभिद्रवन्

६ -a) ब१ वाणं (→बाहुं) -b) ब१ प्रहरणाद्यथा
दे१ दे१ प्रहरणान्यथ (→प्रहरणान्यथ) -c) दे१ अभिन्नुय दे१
मभिद्रुहा (→अभिद्रुह्य)

७ -a) दे१ मातसार्थेय (य) (→मायामास्थाय) -b)
दे१ तथा (→तैस्तै) दे१ १ रूपान्तरे (→रूपान्तरं) -d) कारा
मुपगां ता, ब१ ३ दे१ १ १ ते। प्रम (दे१ °त) रागा (→सुराणां च);
न। मुपगां वै (वै ?) वरूथिनीम्

८ -a) दे१ जिह्वा (→°जिह्व) दे१ ३ परेमदो, दे१ ते।
परो मदो, दे१ पावर्षयो, न। प्राणरौद्रो (→पारिमदो) -b) गा.
सिन्धेय, ब१ रा सतीक्षण, ब१ ५ दे१ १। सिन्धेय (दे१ °णा)
दे१ शतेक्षण (→गतिक्षण) दे१ १० वृष०००० क्षण -c) दे१ ५ विप
(ब१ °पा) हो दे१ विरोधो (→विपाको) गा. ब१ १ विपरस्तान्य
(ब१ °त्वं, ब१ °भ्य) ब१ विगमुस्तान्य, व विगवस्तैय ब१
विस्तारस्तैय, दे१ ४ ५ ते। विपर सैन्य (दे१ °भ्य?) दे१ विपर
स्वस्य, दे१ विरय सैन्य, न। विरय वी (→विस्तार सैन्य) -d)
दे१ ५ १ उपाद्रवत् (→उपाद्रव्य)

९ दे१ ० -a) गा. ब१ ० ते (→जे) -b) द।
ब१ (→ब१) -c) गा. दे१, ब१ दे१ (→दे१) -d)
गा. [अ] भवत्, दे१ [अ] भवत् (→[अ] भवत्)

१० -a) दे१ मुद्रा दृष्टा (→मुद्रणात्) -c) ब१ २

ख (ब१ स्वा) भवन्, ब१ दे१ ३ न। चाद्रवन्, दे१ ५ ९ ते। प्राद्रवन्,
मुवे त्वद्रवन् (→चाद्रवन्) -d) ब१ ३ दे१ १ त्रैलोक्य, दे१ त्रैलोक्य
(→त्रैलोक्य) दे१ ते त्रैलोक्यमुपागता

११ दे१ ० -a) ब१ ३ दे१ २ ४ ५ ११ न। संसाध्य, दे१
संसाध्य, दे१ ९ संवप्य, दे१ १० संतोष्य (→संसाध्य) -b) दे१
देवा (→देवा) ब१ सेन्द्रभयानुरा, ब१ ३ सेन्द्रपुरोगमा (→सेन्द्रा
भयानुरा) -c) ब१ ३ त्रिविष्टपं (→त्रिविष्टप) -d) ब१। उपा
गता ब१ उपागता दे१ उपागता (→उपागता)

१२ -a) गा. ब१। ब१। दे१ १० ११ प्रविष्टप ब१ ३
गतेष्वेव न। गतेष्वेव (→गतिष्वेव) -b) गा. कारा ब१ ३
दे१ ११ तेन्द्रव्य ब१ ३ तेन्द्रव्य दे१ १० तेन्द्र (→दे१) व्य (→तेन्द्र
व्य) -c) दे१ स्वर्गलोक, दे१ स्वर्गलोके दे१ ११ स्वर्ग भोक्ता
(→स्वर्गभोक्ता) -d) गा. वाप्यवा (→°वाप्य) ब१ सपुत्र
शुल्यवाहन ब१ ३ सपुत्रशुल्यवाप्य (ब१ °वा) दे१ ४ १ ते। न। स
(दे१ ४ दे१ १) पुनो शुल्यवाप्य (दे१ °व) दे१ सपुत्रमाप्य
वाप्य, मुवे सपुत्रशुल्यवाप्यवै

१३ -a) ब१ भग (गन्म्) याव, ब१ दे१ ३ १ १ ९ बलवान्
(→भगवान्) दे१ बली बलिरद्रव गक -b) दे१ तथा (→वर्ति);
दे१ ११ [म] भवत् (→[म] भवत्) -d) ब१ ३ राहुर्हृदि
जलेवर दे१ राहुर्हृदिवाहगुर, दे१ ३ दे१ राहुर्हृदि (वै °वा) हो
महागुर दे१ राहुर्हृदिवाहगुर दे१ १० ११ राहुर्हृदि (°११
हृदि ?) हो हृदिवाह, दे१ न। राहुर्हृदिवाहगुर

१४ -a) दे१ ११ मुद्रा (?) (→मुद्र) -b) दे१ १० त्रैलोक्य,
दे१ त्रैलोक्य, दे१ त्रैलोक्य (→त्रैलोक्य) -c) गा. ब१ ० दे१ १० ११
दे१ १ (दे१ १०) प्राद्रव, ब१ दे१ ३ दे१ ११ दे१ ११ दे१ ११
विष्टप, न। दे१ ११ दे१ ११ दे१ ११ दे१ ११ दे१ ११ दे१ ११
(→वै) -d) गा. ब१। ब१। दे१ ३ २ ५ ९ ११ न। ते प्रजा (बाप

वेऽन्येऽप्यधिकृता देवास्तेषु जाताः सुरारयः ॥ १४
 पञ्चमस्य कनेरादौ द्वापरान्ते सुदारुणः ।
 देवासुरोऽभूत् संग्रामो यत्र शक्रोऽप्यभूद् बलिः ॥ १५
 पातालाः सप्त तस्यासन् वशे लोकत्रयं तथा ।
 भूर्भुवःस्वरिति ख्यातं दशलोकाधिपो बलिः ॥ १६
 स्वर्गे स्वयं निवसति भुञ्जन् भोगान् सुदुर्लभान् ।
 ततोपासन्तं गन्धर्वा विश्वावसुपुरोगमाः ॥ १७
 तिलोत्तमाद्याप्सरसो नृत्यन्ति सुरतापसः ।
 वादयन्ति च वायानि यद्विविधाधरादयः ॥ १८
 विविधानपि भोगांश्च भुञ्जन् दैत्येश्वरो बलिः ।
 सस्मार मनसा ब्रह्मन् प्रह्लादं स्वपितामहम् ॥ १९

संस्मृतो नन्द्या चासौ महाभागवतोऽसुरः ।
 समभ्यागात् त्वरायुक्तः पातालान् स्वर्गमन्वयम् ॥ २०
 तमागतं समीक्ष्यैव त्यक्त्वा सिंहासनं बलिः ।
 कृताञ्जलिपुटो भूत्वा वचन्दे चरणानुभौ ॥ २१
 पादयोः पतितं वीरं प्रह्लादस्त्वरितो बलिम् ।
 समुत्थाप्य परिष्वज्य विवेश परमासने ॥ २२
 त बलिः प्राह भोस्तात त्वत्प्रसादात् सुरा मया ।
 निर्निताः शक्रराज्यं च हृतं वीर्यनलान्मया ॥ २३
 तदिदं तात मदीर्यविनिर्जितसुरोत्तमम् ।
 त्रैलोक्यराज्यं भुञ्ज त्वं मयि भूत्ये पुरः स्थिते ॥ २४
 एतावता पुण्ययुतः स्यामहं तात यत् स्वयम् ।

का१ ०वा ता (→तेषु जाला) वा१ काय का२ २ सुदालयम्
 (का१ ०लप्य ?), दे१ सपत्रय, दे१ सुदालये (→सुदालय)

१५ -b) वा१ का१ २ ५ १ ११ सुदारुणो (→सुदारुण)
 -c) ते१ सपत्रये (→सपत्रयो) -d) द१ शक्रोऽभूत् (→शक्रोऽभूत्)

१६ -a) व१ सर्वसत्त्वतस्या (?), द१ सप्त तस्यासन्,
 दे२ ३ १० १० ते१ तस्यासन्, दे२ तस्य सत्त्वन् (→सत्त्व तस्यासन्)
 -b) दे० लोका (→लोक), व१ सत्त्व(दे०)लोकत्रयस्तथा -c)
 व१ ३ दे१ ५ १ ते१ स्व परिख्यात दे० स्व परिख्यातो (→स्वरिति
 ख्यात) -d) का२ बली, दे० बली, न१ [म]भयत् (→बलि)

१७ -b) व० स दुर्लभान् दे० तु दुर्लभान्, द१ सुदुर्लभम्
 (→सुदुर्लभान्) -c) व१ दे० १ ते१ ततोपासन्त, व२ तपयासन्त, दे०
 तनापि सिद्ध (→ततोपासन्ता)

१८ -a) का१ दे० ते१ तिलोत्तमादि, दे० तिलोत्तमाय
 (→तिलोत्तमाया), दे० ३ ५ द्वापरान्तो (→[म]परान्तो) -b) व१
 दे० ३ १० १० ते१ तारसा, दे० तापसा, दे० तासो (→तापसा)
 दे१ ११ इ(तु ?)त्यन्ति सुत(र ?)गमया -c) दे० तु (→च)

१९ -a) बारा मयि (→मयि) द० १ स, दे० १० तु
 (→च) व१ ३ पि (वि ?) विधानपि भोगान् व (व१ ०००), द० ४
 ते१ तद्विधानपि भोगान् -b) का२ दे० वतो (→वरि) -c)
 व० सस्मर (?) (→सस्मार) -d) का१ द० स्व, व१ ३ द० १ स
 (→स्व), दे० प्रह्लादस्तु पितामहम्

२० -a) व२ समुद्रो नन्द्या जानौ, दे० १ १० ते१ समु-
 द्रस्य लोके, दे० संस्मृतो न दृष्टायास्ते, दे० समुद्रो नृ (न ?)
 नृणा जातौ -b) वा१ [म]पुरा (→[म]पुर) -c) दे०

समभ्यागात् (→समभ्यागात्) दे१ १ ०ता (→०युक्त) -d) व२
 दे१ सतमम् (→मन्वयम्)

२१ -a) दे० ४ तमागत, दे० त मागत (→तमागतं), दे०
 तमागतं (→समीक्ष्यैव) -b) बारा त्यक्त्वा, दे० त्यक्तो, दे० मुक्त-
 (→त्यक्त्वा), दे० त्यक्तसिंहासना बलि -c) दे० १ पुटा (→पुटो).

२२ -a) दे० वचन्दे, न१ वचन् (→वीर) -b) ते१
 त्वरितं (→स्वरितो) व१ २ बली (→बलिम्) -c) दे० १० न१ समु-
 त्थाप्य (→समुत्थाप्य) दे० वर हृष्टो (→परिष्वज्य) -d) ते१
 निवेश्य (→निवेश), दे० १ १ सनम् (→०कते)

२३ दे० ०० ० -a) दे० हे (→भो) -b) दे० जिता
 (→मया) -c) दे० ३ तपुः (→तपुः) -d) दे० ३ ते१ हत (→हन्त),
 दे० ३ ५ १० न१ वीर्यं (→वीर्य-), व२ वीर्याश्रिता, दे० वीर्याश्रित
 (→वीर्याश्रिता), दे० हतवीर्यात् मया वताम्

२४ -a) वा१ बारा का१ २ दे० ४ ५ ११ न१ वीर्यं
 (→वीर्य) -b) दे० १० मुरोत्तमम् (→मुरोत्तमम्) -c) बारा
 भयव, व२ त्रैलोक्य (→त्रैलोक्य), वा१ जम्भत्य (?) बारा
 त्रैलोक्ये, वा१ त्वत्त्व, व१ ३ दे० १ ११ वृषत्त्व, दे० ४ ते१ भूत्त्व त्वं
 (→भूय त्वं) -d) दे० त्वयि (→मयि), न१ पदे (→पदे), ते१
 पुरास्थिते (→पुर स्थिते)

२५ -a) दे० ३ ते१ एतावता दे० एतावत (→एतावता)
 वा१ दे० ३ ११ ११ पुण्य, बारा पुण्य, ते१ पुण्ये (→पुण्य) -b)
 बारा वा१ एतावत् तत्परत्वम्, दे० ४ ते१ भविष्यामि यदाह
 (दे० ते१ त्वत्त्व), दे० भविष्यामि हि यत्त्वम्, दे० गुमहात्रय
 तत्त्वम् -c) दे० पुनरिति (→पुनरिति) -d) दे० तदु-

त्वद्वह्निपूजाभिरवस्तवदुच्छिष्टान्नभोजनः ॥ २५
न सा पालयतो राज्यं धृतिर्मवति सचम ।
या धृतिर्गुरुशुभ्रपां कुर्वतो जायते विभो ॥ २६
तवस्तदुत्तमं वलिना वाक्यं श्रुत्वा द्विजोत्तम ।
प्रह्लादः प्राह वचनं धर्मकामार्थसाधनम् ॥ २७
मया कृतं राज्यमकण्टकं पुरा
प्रशासिता भूः सुहृदोऽनुपूजिताः ।
दत्तं यथेष्टं जनितान्तथात्मजाः ।
स्थितो वले सम्प्रति योगसाधकः ॥ २८
गृहीतं पुत्रविधिवन्मया भूयोऽर्पित तन ।
एवं भव गुरुणां त्वं सदा शुश्रूषणे रतः ॥ २९

च्छिष्टान्नभोजनं, दे३ त्वदुच्छिष्टान्नभोजनं, न। त्वदुच्छिष्टान्नभोजनं
(→त्वदुच्छिष्टान्नभोजनं)

२६. -१) व० ३ दे३ ३ ७ १० तै। न स दे३ १ नात्य, दे३।
न सा (→न सा), व० ३ दे३ ३ तै। पालयते, दे३ पालयितो
(→पालयतो) दे३ रसाल यतो राज्य -b) दे३ भूतिर् (→धृतिर्),
दे३ तवेन (→भवत्), दे३ सत्तया, दे३ सत्तया (→सत्तम) -०)
काय दे३। या धृतिर्गुरुशुभ्रपां, व० दे३ याव(दे३) भूतिर्गुरुशुभ्रपां,
दे३ १ तै। न योनु(दे३) नी, दे३ १ तै। तिलुति गुरु, दे३ व्यासुतिः ६८
गुरु, दे३ यावितु गुरुशुभ्रपां -d) कारा रतस्य, व० दे३ १
बुवते (→बुवतो), दे३ १ तै। शुभ्रपां कुर्वते नव (दे३ १)

२७ -a) शा। तत्सामनेन (→तत्सुक्त वलिना) -b)
व० ३ धृत्वा वाक्य (→वाक्य धृत्वा) व० दे३ ७ ११ तै। द्विजोत्तम
दे३ ५ द्विजोत्तमा (दे३ पा) (→द्विजोत्तम) -०) दे३ १ तै। प्रह्लादो
वचनं प्राह, दे३ प्रह्लादः वचनम् -d) व० ३ कामार्थ, दे३ तै।
कामार्थ (→कामार्थ), व० दे३ १ साधकम् (→साधकम्) दे३ १
'का' नम् असप्तम

२८ -१) दे३ ध्रुव राज्य, न। ध्रुव भूक्त (→हृत राज्य)
-b) व० ३ प्रशासितो, दे३ ३ ४ तै। प्रशासितात्, दे३ प्रशासिता सा,
दे३ प्रशासित यत्, दे३ १ न। प्रशासिता वं (न। स्वा) (→प्रशासिता
सा भू) दे३ गुरुद्वय (→गुरुद्वयोः), शा। पूजित, दे३ तै। पूजिता
(→पूजिता) -०) व० ३ दे३ १०-११ तै। तथेष्ट (दे३ १० ११ ?)
(→यथेष्ट), शा। तथात्मजा, दे३ यथात्मजा, न। ममाम्ना (→तथा
त्मजा) -d) दे३ स्थिता, दे३ स्थिते (→स्थिता), शा। वली साधवि,
दे३ वलि सधति (→वले सम्प्रति), दे३ साधक, दे३ १ साधनम्
(→साधक)

इत्येवमुक्त्वा वचनं करो त्वादाय दक्षिणे ।
शक्रो सिंहासने ब्रह्मन् वलिं तूर्णं न्यवेशयत् ॥ ३०
सोपविष्टो महेन्द्रस्य सर्वरत्नमये शुभे ।
सिंहासने दैत्यपतिः शुशुभे मयवानिव ॥ ३१
तत्रोपविष्टश्चैवासौ कृताञ्जलिपुटो नतः ।
प्रह्लादं प्राह वचनं मेघगम्भीरया गिरा ॥ ३२
यन्मया तात कर्तव्यं त्रैलोक्यं परिरक्षता ।
धर्मार्थकाममोक्षेभ्यस्तदादिशतु मे भवान् ॥ ३३
तद्वाक्यसमकालं च शुकः प्रह्लादमब्रवीत् ।
यद्युत्तं तन्महानाहो वदस्याघोचरं वचः ॥ ३४
वचनं वलिशुक्राम्यां श्रुत्वा भागवतोऽसुरः ।

वे. ७४.

२९ -a) दे३ गृहीत, दे३ गृहीत- (→गृहीत) -b) शा।
काय व० ३ दे३ मया भूयान्वित तव, व० ३ मयान्वितमिदं तव, दे३
मयेन ह्यनित तव, दे३ मया भूयान्वित तव, दे३ मया कृतोक्ति तव.
-०) दे३ च त्व (→भवत्) दे३ च (→त्व)

३० -b) शा। कारा का। १ वरेण (→करे तु), दे३ दक्षिण
(→क्षिति) -०) दे३ शक्रो, दे३ शक्रे, दे३ तै। न। शक्र, दे३ १ शक्र
(→शक्र) शा। कारा का। २ दे३ ११ तूर्णं (→ब्रह्मन्) दे३ भूयान्वि-
द्यापयते ब्रह्मन् -d) व० ३ दे३ १ १० तै। अशेषाय (→न्यवेशयत्),
शा। वाय का। २ वलि ब्रह्मन्यवेशयत्, व० वलि रत्नमयेवयत्.

३१ -a) शा। कारा का। २ दे३ १०-११ स चो (शा। १०)
पविष्ट शक्य -b) व० ३ दे३ १ मयेन्द्रते, दे३ १ मयोदते, दे३ तै।
मयो (तै। ११) दूते (→मये तुभे) -d) दे३ मयवानिव, दे३ १०
मयवानिव (→मयवानिव)

३२ -b) तै। १० (→पुटः), शा। वाय का। २ व० ३
द३ १० ११ बलि (→नत) -०) व० ३ दे३ वचनं प्राह (→प्राह वचन).

३३ -b) शा। दे३ १० रक्षिता (→रक्षता) -०) दे३
मो गेनु, न। मोभाव (→मो गेनु) -d) दे३ प्रादेवे देहि, न।
तद्विभक्तु (→तद्विभक्तु) व० ३ दे३ १० तै। नो (→मे)

३४ -a) दे३ वाक्य, तै। वाक्ये (→वाक्य) ; दे३ १ १०
तु (→च) -०) शा। वाय तदुक्तं, का२ दे३ तदुक्तं, व० दे३ १०-११
तदुक्तं (→तदुक्तं) ; दे३ त्व (→तत्) -d) व० ३ वदस्याघोचरं,
दे३ १ १० तै। न। व (दे३ १) वदस्याघोचरं, दे३ वदस्य ह्युत्तरं, दे३
तद्वत्सोचरं, दे३ ११ वदस्याघोचरं (→वदस्याघोचरं)

३५ -a) शा। कारा का। २ दे३ १० ११ गदितं (→वचनं)
दे३ ११ गुरुभ्यां (→गुरुभ्यां) -b) का। मयवतो (→भागवतो),

तस्माद् द्विजाध्याः श्रुतिशास्त्रयुक्ता
नराधिपास्ते प्रतियाजयन्तु ।
दिव्यैर्यजन्तु क्रतुभिर्द्विजेन्द्रा
यज्ञाग्निधूमेन नृपस्य शान्तिः ॥ ४३
तपोऽध्ययनसंपन्ना याजनाध्यापने रताः ।
सन्तु विश्वा बले पूज्यास्त्वचोऽनुज्ञामवाप्य हि ॥ ४४
स्वाध्याययज्ञनिरता दातारः शम्भ्रजीविनः ।
क्षत्रियाः सन्तु दैत्येन्द्र प्रजापालनधर्मिणः ॥ ४५
यज्ञाध्ययनसंपन्ना दातारः कृषिकारिणः ।
पाशुपाल्यं प्रकुर्वन्तु वैश्या विपणिजीविनः ॥ ४६

प्राज्ञानक्षत्रियविशां सदा शुभ्रूपणे रताः ।
शूद्राः सन्त्वसुरश्रेष्ठ तराज्ञाकारिणः सदा ॥ ४७
यदा वर्णाः स्वधर्मस्था भवन्ति दितिजेश्वर ।
धर्मवृद्धिस्तदा स्याद्वै धर्मवृद्धौ नृपोदयः ॥ ४८
तस्माद् वर्णाः स्वधर्मस्थास्त्वया कार्याः सदा बले ।
तद्बृद्धौ भवतो वृद्धिस्तद्वानौ हानिरुच्यते ॥ ४९
इत्थं वचः श्राव्य महासुरेन्द्रो
बलिं महात्मा स वमूव तूष्णीम् ।
ततो यदाज्ञापयसे करिष्ये
इत्थं बलिः प्राह घचो महर्षे ॥ ५० ॥ ५४

इति श्रीवामनपुराणे अष्टचत्वारिंशोऽध्यायः ॥४८॥

४३ →१) वारा तस्या (→तस्माद्), वारा द्विजोपधा,
दे१ द्विजाध्या, + 'त्या', न१ द्विजाध्या (→द्विजाध्या); व३
स्मृतिवार्त्ता (→श्रुतिपाल्) ; दे० न१ युक्तान् (→युक्ता) -b)
का१ वा. दे० १७१११ ध्यास्ते (→धिपास्ते) वा१ वारा
व१ १२, दे० १११ 'याजयन्ते', दे० ३१० ते० ११ 'याजयन्तु' दे० न१ 'पूज
यन्ति (→याजयन्तु) -c) वा१ का१ ३ दिव्यैर्यजन्तु, व१ ३ दे० १४
१० ते० यजन्तु दिव्यै, दे० यजन्तु दिव्यै, दे० न१ दिव्यैश्च दैत्य
(→निर्यजन्तु) -d) दे० यथाश्रि (→यथाश्रि), दे० धूमेन
(→धूमेन); दे० वृषय, दे० नु पश्य (→नृपस्य) दे० १४ १७ 'तान्' (→
(→तान्))

४३ b 'नराधिपान्' हयनन्तर दे० वयमेव द्योक् पुनर्यजुल
४४ व३ ४४ 'अनु' ह्यवराय ४४ b 'रता' इति
यावदास्ति (ह स) -१) दे० तपोननेन व सम, न१ तपो-
पनन धारा -b) वा१ याजना ध्यापने, वारा येनयेध्यापने,
वा१ यजनाध्यापने, व१ ३ दे० ते० न१ यजनाध्यापने, व३ दे० यजनाध्या-
पने, दे० यजने ३२०, दे० १० याजनाध्यापने (→याजनाध्यापने) -c)
दे० ४ ते० वारा, दे० ब्रह्म (→वरे); व१ मन्त्रविदा रणे सदा
-d) दे० ततो (→त्वता); दे० सतस्य हि, दे० ११ मयाप्य व
(→मयाप्य हि)

४५ व३ ० (दे० ४४ वा वि); व१ ४५ b 'दातार'
इत्याख्य ४५ १ 'मयाप्य' इति यावदास्ति (ह स); दे० ०d ०
-b) वा१ दे० गच्छजीविना (दे० ११), वा१ अनुजीविनः, दे० १
याजजीविनः, न१ गच्छजीविनः (→गच्छजीविनः) -c) दे० ११ अनु
दैत्येन्द्रा (→मनु दैत्येन्द्र)

४६ व३ ० (दे० ४४ वा वि); दे० ११ ० -b) दे०
(त) दातार. (→दातार). -c) वा१ पाशुपालि, दे० पशुपाल्य

(→पाशुपाल्य), व१ न१ प्रकुर्वन्ति, दे० ४ ते० प्रकुर्वन्ता (→प्रकुर्वन्तु)
-d) वा१ २ वागिन्यजीविनः, दे० ११ न१ विपणिजीविनः, दे० ११
विपणिजीवि (दे० ११) न (दे० ११) त (→विपणिजीविनः)

४७ व३ १० ० (दे० ४४ वा वि) -a) दे० ब्रह्मण,
दे० ब्रह्मण (→ब्रह्मण) -b) दे० ११ रता (?) (→रता) -c)
वा१ वारा व१ ३ दे० १३० ते० सन्तुमुपयष्ट, दे० सन्त्वामुपयष्ट, दे० न१
सर्वे मुख्यष्ट (→सन्त्वामुपयष्ट)

४८ व३ दे० ४० ०; दे० ४८ ०-४८ b ०; दे० ४८ ०
'तदा-४८ ० 'वृद्ध' ० (ह स) -b) व१ दे० ११ 'जेश्वर', ते०
'जेश्वरा (→जेश्वर) -c) दे० धर्मवृद्धि, दे० धर्मवृद्धि, दे०
धर्मवृद्धि (→धर्मवृद्धि); दे० सदा (→तदा) -d) व१ दे० ११ ते० न१
धर्मवृद्धौ (न१ 'द्विधा' (→धर्मवृद्धौ), व० वृद्धादयः, दे० वृद्धा ० दे०
नृपो मत्त (→नृपादय)

४९ दे० ३० १० ० -१) व१ तस्माद्वर्मा, व३ सदावर्मा
(→तस्माद्वर्मा), न१ व (→रव) -b) दे० ४ ते० न१ वरे सदा
(→सदा वरे); व१ ३ वर्त्तव्या दितिजेश्वर -c) व३ 'वृद्धौ, दे०
'वृद्ध (→वृद्धौ) -d) व३ तदानो (→सदान); दे० हरिर्
(→हानिर्)

५० -१) दे० १ प्रो (दे० वा १) व्य (→भाव्य); दे० ४ १
ते० नराधिपेन्द्रो (→महासुरेन्द्रो) -b) वा१ वा१ २ व० ३ दे० ३४ १
ते० न१ बलि व१ वरे, (→वर्जि); दे० व 'व वरिष्ठतप'
-c) न१ यज्ञा तप (→तपो यज्ञा); व१ २ [व्या] नापयिष्ये, दे० ४
ते० [व्या] नापयिष्ये, दे० ११ न१ [व्या] नापयिष्ये, दे० १० [व्या]
नापयिष्ये (→[व्या] नापयिष्ये) -d) दे० ११ त्वित्य (→रत्न); व१ ३
वच (→वर्त्ति); व१ ३ बलि (→वचो)

पुलस्त्य उवाच ।

ततो गतेषु देवेषु ब्रह्मलोकं प्रति द्विज ।
त्रैलोक्यं पालयामास बलिर्धर्मान्वितः सदा ॥ १
कलिस्तदा धर्मयुतं जगद् दृष्ट्वा कृते यथा ।
ब्रह्माणं शरणं भजे स्वभावस्य निषेवणात् ॥ २
गत्वा स ददृशे देवं सेन्द्रैर्देवैः समन्वितम् ।
स्वदीप्त्या द्योतयन्त च स्वदेशं समुरासुरम् ॥ ३

पुष्पिका—वा१ का२ बा० दे५ १० ११ न१ इति श्री (बा१ २ दे११ [श्री]) वामनपुराणे वामनप्रादुर्भावे, कारा. इति वामनपुराणे वामनप्रादुर्भावे प्रह्लादखर्गमने, का१ इति श्रीवामनपुराणे प्रादुर्भावे, बा१ दे१ ० १ इति वामनपुराणे, दे१ ४ १ वे१ इति श्रीवामनपुराणे, दे१ श्रीवामनपुराणे वामनप्रादुर्भावे, भुवे इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्य-नादसदादे वामनप्रादुर्भावे अध्यायनाम—वा१ का१ २ बा१ ३ दे१ ३ ५ ११ वे१ न१ ० कारा बलिं स शिक्षण नाम, दे१ बले खुत्तासन नाम, दे१ बलिशक्तो नाम अध्यायसङ्ख्या—वा१ बा१ ३ दे१ ३ ५ ०, कारा नवतित्तोष्याय, बा१ ॥ ६४ ॥, का२ ॥ ६३ ॥, बा१ २ वे१ द्वितोष्याय, दे१ षष्ठ्योष्याय, दे१ चतुर्द-शोष्याय, दे१ पदं धर्वाश्लोष्याय, दे१ १० ॥ ७४ ॥, दे१ ॥ १७० ॥, न१ सप्तधर्वाश्लोष्याय, भुवे चतुःसप्ततित्तोष्याय .

४६

श्री वा१ न१ पुलस्त्य, दे१ पुलस्त्य उ, दे१ पुलस्त्य, दे१ श्री पुलस्त्य

१ -अ) दे१ गतेषु (→गतेषु), दे१० लोकेषु (→देवेषु)
-b) दे१ ४ १ १ वे१ न१ शरीयेन (दे१ 'न, वे१ 'ना) (→प्रति द्विज)
-d) दे१ ९ तप (→सप्त)

२. -अ) न१ सदा (→सदा) -b) कारा इत यथा, दे१ यथास्तम्, दे१ इतो यथा (→इतो यथा) -c) दे१० ब्रह्मण (→ब्रह्मागम्) -d) वा१ निषेवनम्, कारा. निषेवणै, बा१ निषेवनम्, + निषेवणे, का२ निषेवनम्, दे१ ३ निषे (दे१ ०) यनात्, दे१ [अ] निषेवणात् (→निषेवणात्), बा१ यथावर्षावपनम्

३ -a) कारा का१ २ बा१ दे१ ०-१० ११ च, न१ [अ] य (→अ), दे१ ददृशे ०, दे१ दृष्ट्वा देशस्य (→ददृशे देवम्) -b)

प्रणिपत्य तमाहाथ तिष्ठो ब्रह्माणनीश्वरम् ।
मम स्वभावो बलिना नाशितो देवसत्तम ॥ ४
तं ग्राह भगवान् योगी स्वभावं जगतोऽपि हि ।
न केवलं हि भवतो हृत तेन बलीयसा ॥ ५
पश्यस्व तिष्ठ्य देवेन्द्रं वर्णं च समास्तम् ।
भास्करोऽपि हि दीनत्वं प्रयातो हि बलाद् बलेः ॥ ६
न तस्य कश्चित् त्रैलोक्ये प्रतिषेद्धाऽस्ति कर्मणः ।

दे१ ३ १० वे१ सेन्द्रम्, दे१ ४ १, दे१ वेदे (→सेन्द्रै) दे१ समास्तम् (→समन्वितम्) -c) दे१ ३ स्वदीप्त्या (→स्वदीप्त्या) दे१ स स्व दीप्त्या द्योतयन्तम् -d) कारा स्वपुरास्तम् (→सपुरास्तम्) बा१ स्वस्वदया सुपुत्रम्

४ -अ) दे१ प्रणिपत्य (→प्रणिपत्य) दे१ समाहाय, द११ तमाहाय (→तमाहाय) -b) वा१ बा१ ३ तिष्ठो (ष्यो ?), दे१ बलि, दे१ ५ १ वे१ कलि (→तिष्ठो), दे१ ३ ११ ब्राह्मणम् (→ब्रह्मागम्) -c) दे१ मम (→मम), दे१० प्रभावो (→स्वभावो), दे१ बलितो (→बलिना) -d) बा१ निशितो, बा१ नाशितो, दे१ नाशितो (→नाशितो), बा१ ३ द्विजसत्तम, दे१ देवसत्तमा (→देवसत्तम)

५ -अ) दे१ ४ वे१ ब्रह्मा (→योगी) -b) वा१ कारा बा१ २ दे१ १० ११ स्वभावो, दे१ स्वभावाद् (→स्वभावम्) -d) बा१ दे१, इतम्, बा१ [य] कृतम्, दे१ ४ वे१ हृत (→इतम्)

६ -अ) दे१ ४ वे१ पश्यस्तुतिष्ठ, दे१ पश्य हृतिष्ठ, दे१ पश्य तिष्ठ्य हि, न१ पश्यस्व निस्वम् (→पश्यस्व तिष्ठ्य); द१ ददे (दे१) ददृशे, दे१ देशेन्द्र (→देशेन्द्रम्); दे१ पश्यस्व तिष्ठ्य वद, -b) दे१ (स) समास्तम्, न१ यमास्तम्, भुवे सहभास्तम् (→य समास्तम्); दे१ पश्यस्व समास्त -c) बा१ ३ भास्करोऽपि, दे१ भास्वरपि हि, दे१ ४ १ १ वे१ भास्करोऽपि (→भास्करोऽपि हि) दे१ दिवलम्, दे१ दीनत्वम् (→दीनत्वम्) -d) बा१ ३ प्रयातम्, दे१ ४ १ १० वे१ प्रयातो (→प्रयातो) दे१ [अ] पि (→हि); बा१ बलि, दे१ २ ४ बले, दे१ ११ बने (→बने)

७ -a) दे१ वरम् (→तस्य); वा१ दे१ नैलोक्ये (→नैलोक्ये) -b) बा१ प्रतिषेधायति (?), बा१ प्रतिषेधेऽस्ति, न१ प्रतिषेधाति (→प्रतिषेधाति), बा१ कर्मण, बा१ ३ कर्मण (→कर्मण) -c) दे१ इते (→श्रेष्ठे); वा१ का१ दे१ १ दत्तातिष्ठम्, कारा का१ दत्तातिष्ठम्,

श्रुते सहस्रं शिरसं हरिं दशशताङ्घ्रिकम् ॥ ७
स भूमिं च तथा नाकं राज्यं लक्ष्मीं यशोऽञ्चयः ।
समाहरिष्यति बलेः कर्तुः सद्धर्मगोचरम् ॥ ८
इत्येवमुक्त्वा देवेन ब्रह्मणा कलिरञ्चयः ।
दीनान् दृष्ट्वा म शक्रादीन् विभीतकथनं गतः ॥ ९
कृतः प्रावर्त्तत तदा कलेर्नाशात् जगत्त्रये ।
धर्मोऽभवच्चतुष्पादश्चातुर्वर्ण्येऽपि नारद ॥ १०
तपोऽहिंसा च सत्यं च शौचमिन्द्रियनिग्रहः ।

दया दानं त्वानुशंसं शुश्रूषा यज्ञकर्म च ॥ ११
एतानि सर्वजगतः परिचाप्य स्थितानि हि ।
बलिना बलवान् ब्रह्मन् तिष्योऽपि हि कृतः कृतः ॥ १२
स्वधर्मस्थापिनो वर्णा द्वाथ्रमांश्चाविशन् द्विजाः ।
प्रजापालनधर्मस्थाः सदैव मनुजवर्षाः ॥ १३
धर्मोत्तरे वर्तमाने ब्रह्मन्स्मिज्जगत्त्रये ।
त्रैलोक्यलक्ष्मीर्वरदा त्वायाता दानवेश्वरम् ॥ १४
तामागतां निरीक्ष्यैव सहस्राक्षत्रियं बलिः ।

७. ७५.

ब१ दे० धताधिक (→शताद्घितम्) दे० हरिं सदतदात्मकम्.
८. -१) शा० कारा का० ३ ब१-३ दे० ७-११ स भूमिं (ब२ ३
°मि, दे० °मी) भुवना (का० °नी) को च (दे० °केन), दे० न१ स
भूमिं भुवनाकारं (न१ °ते) -b) शा० राज्यं (?), दे० ११
राज्य- (→राज्यम्); दे० ७-१० लक्ष्मी- (→लक्ष्मीम्), दे० यशो ●●,
दे० १-७ तै० यशोय (दे० °य) यम्, दे० न१ -यशोवल्म, दे० ११ यशो-
व्यप (→यशोव्यपम्) -c) ब१ समाहरिष्यते, दे० समाहरिष्यति,
दे० महाहरिष्यति (→समाहरिष्यति); शा० दे० ११ बले, ब१ क्ते, दे० ३
बलम्, दे० २-४, ७ बलि, तै० बलिम् (→बले). -d) ब१ दे० १०-११
बन्तुं सद्धर्मगोचरम्, ब३ क ●● धर्मगोचर, दे० ४ तै० कर्त्तासौ धर्म-
गोचरम्, दे० बर्म ● धर्माद् गोचरम्, दे० कर्त्ता सद्धर्मगोचरम्, दे०
कर्त्तुसद्धर्मगोचरम्.

९. -१) ब१ मुक्ते, ब२ ३ चले, दे० उत्तम (→उत्तमे). -b)
दे० ब्राह्मण, तै० ब्रह्मण (→ब्रह्मणा); शा० कारा. का० १-२ बालमदात्,
दे० भव्ययम्, दे० संस्थयम्, दे० अयक, दे० ११ भव्यया (→अव्यय)
-c) शा० कारा. का० १-२ प्रगिपत्य (→दीनादृष्ट्वा); शा० कारा.
का० २-३ दे० १०-११ च, ब१ न१ [-भ] य (→स). -d) दे० इह-
कीटक, दे० विनीतक (→विभीतक); दे० विनीतवदुपरिपत्, दे० ११
विभीतकवचनगतं.

१०. -१) कारा. ब१-३ दे० १-४ तै० इतम् (→इत); शा०
दे० प्रावर्त्तते, ब१ प्रवर्त्तत (→प्रावर्त्तते). -b) शा० दे० ११ गते, ब१-२
दे० १-४, १० तै० बलि (दे० १० कलि- (→क्ते); शा० नाय जगरत्ये,
ब१ ३ दे० १-४ दे० १० तै० नातीजगत्ये (→नागात् जगरत्ये). c) दे० ११
[-म] पि भव (→[-अ] भवच्) -d) शा० दे० १-११ न१ °वर्, दे०
दे० ११ °वर्णा (→°वर्ण्य); दे० हि (→[-अ] पि).

११. -१) ब१ तपोऽहिंसा च, दे० न१ ततोऽहिंसा च
(→तपोऽहिंसा च). -c) दे० दया (→दया), दे० दान (?)
(→दान); कारा ब१ दे० पादु, दे० ११ पादु (→त्वापु) -d)
ब१ शुश्रूषम् (→शुश्रूषा); दे० १-४ यज्ञकर्मणि, दे० यज्ञकर्म च

(→यज्ञकर्म च).
१२. -१) दे० १-४ तै० जगत्त्रये (दे० १-४ °त्रये) तानि सर्वाणि.
-b) ब१ परिचाप्य (→परिचाप्य); दे० ११ ह (→हि). -c) कारा-
बलवत्, दे० ११ च बलान् (→बलवान्); शा० कारा. का० १-२ सर्वम्, ब१-३
ब्रह्म (→ब्रह्मन्); दे० २-१ तै० बलाद्विबलिता ब्रह्मन्, दे० बलाद्विबलिना
ब्रह्मन्, दे० बलापि वातना ब्रह्मन् -d) शा० ब्रह्मन् तिष्ये, कारा.
का० १-२ ब्रह्म तिष्ये, ब१ दे० ४-५ न१ तिष्येपि हि, दे० तिष्ठो (व्यो ?) पि
हि, दे० ३ तै० तुष्टोपि हि, दे० तिष्योपि हि (→तिष्योपि हि); कारा.
का० कृतं कृतम् (→कृत इत).

१३. -१) शा० का० स्वधर्मं स्थापिनो, ब१ अजधर्मस्थापिनो,
दे० स्वधर्मस्थापितो, दे० स्वधर्मस्थापितो, दे० आधमस्थापिनो, दे० ११
सर्वगस्थापिनो (→स्वधर्मस्थापिनो); दे० (ब्रह्मा) वर्णा (→वर्णा). -b)
शा० ब१-२ दे० ह्याधमा, कारा. आधमा, ब१ दे० १-५ तै० आधमात्
(→ह्याधमात्); शा० विस ●●, कारा. का० १-२ वियोपत्, ब१
[-अ] विषान् द्विजा, दे० १-४ [-अ] वलन् द्विजा, दे० मुदिरं द्विजा, दे०
[-मा] विषन् द्विजा, दे० ११ दिविन्द्रिज (→[-म] विसन् द्विजा); दे०
स्वधर्मस्थापिनो द्विजा, न१ ह्याधमस्थापिनो द्विजा. -c) दे० १-४
प्रजापालनधर्मस्था, दे० ३ तै० धर्मपालनधर्मस्था, दे० प्रजापालन
धर्मस्था. -d) ब१ २ °अधर्म, ब३ °अधर्म (→°अधर्मा).

१४. -१) शा० ब१ दे० ११ धर्मोत्तरे, कारा ब१ ब१-३ दे०
धर्मोत्तरे (ब१ °वे) (→धर्मोत्तरे); ब३ दे० १-४, १०-११ वर्तमाना
(→वर्तमाने) -b) शा० कारा ब१-२ ब१ न१ ब्रह्मन् तस्मिन्,
दे० ब्रह्मणास्मिन्, दे० ब्रह्मादस्मिन् (→ब्रह्मस्मिन्); दे० ११ °कपे
(→°त्रये). -c) ब१ दोहरे (?), ब२ दाहरे, दे० बरदात्, मुने.
धगम् (→बरदा). -d) ब१-३ प्रयाता, दे० त्विरायात्, दे० तै०
विहायात्, दे० त्वायाता, दे० त्वायात्, न१ त्वायाता (→त्वायाता);
दे० १० °स्वरे, न१ °स्वरो (→°स्वरम्).

१५. -१) न१ हात् (→हात्), ब१ आगतात्, दे० आगता
(→आगतात्); दे० १-४ निरीक्ष्येव (→निरीक्ष्येव). -b) शा० कारा.

७५. ३२ मुक्तासुवर्णरजतं रथाश्वगजभूपणम् ॥ ३२
 शस्त्रास्त्रादिकवस्त्राणि रक्ता पद्मो निधिः स्मृतः ।
 गोमहिष्यः खरोष्ट्रं च सुवर्णांश्वरभूमयः ॥ ३३
 ओषध्यः पद्मवः पीता महानीलो निधिः स्थितः ।
 सर्वासामपि जातीनां जातिरेका प्रतिष्ठिता ॥ ३४
 अन्येषामपि संहर्त्री नीला शङ्खो निधिः स्थितः ।
 एतासु संस्थितानां च यानि रूपाणि दानव ॥
 भवन्ति पुरुषाणां वै तान् निबोध वदामि ते ॥ ३५

सुवर्ण-). -d) बाप. न। तथा^० (→रथाश्व^०), बा. ३ दे. १-५.७
 तै। गजाश्वरथभूपणम्.

३३. दे. १.५. ab ०; बा. १. od ०. -a) बा. १.२ शस्त्राश्वदि-
 कवस्त्राभ, व. ३ शस्त्राश्वदिकवस्त्राभ, दे. २.३.७.११ तै। घ (दे. ७ व,
 दे. ११ दा) शस्त्राश्वदिकवस्त्राणि (दे. ११ रथाश्वि), दे. ५ वस्त्राश्वदिक-
 वस्त्राणि, दे. १ न। शस्त्राणि (न। र्थि) कवचाश्वाणि. -b) दा।
 काय. गटन, बा. १.२ रक्त, बा. २.३ दे. ७.१० न। रक्ताम्, दे. २.९ रक्त-
 दे. २ रक्तम् (→रक्ता); दे. १० पद्म- (→पद्मो), बा. ३ दे. ७ न। स्थित
 (→स्मृत). -c) व. ३ गोमहिष्य, न। गोमहिष्यम् (→गोमहिष्य);
 दा। बा. ३ दे. १-५ तै। खरोष्ट्रा (→खरोष्ट्रम्)

३४. -a) दे. ७ पद्म (→ओषध्य); बा. ३ दे. ७.१०.११
 न। पीताम् (→पीता) -b) दा। बाप. बा. १.२ दे. ५.७.१०
 स्मृत, न। स्थित (→स्थित). -c) दा। बा. ३ दे. ७.१०.११
 सर्वेषाम्, दे. १० सर्वेषाम् (→सर्वासाम्); व. ३ तै। द्विजातीनाम्
 (→प्रधि जातीनाम्). -d) दे. यानि (?) (→जानि); दा।
 प्रतिष्ठिता, दे. ७ प्रातिरिक्ता (→प्रतिष्ठिता), दे. १ नीलोनाम-
 निधिरस्मृत.

[बाप. ३४ od तथा ३५ ab ह्यनयोर्बल्यत्वेन पाठः]

३५. दे. १.५. ab ०. -a) बाप. सहवा, बा. २ सहितो, बा. ३
 दे. १० सहनी (दे. श्रीम्), दे. २ सहर्ता, दे. ३ सहनी, न। सवर्गा
 (→सहर्ता). -b) दा। बाप. बा. १.२ दे. ५.७.१०.११ न। नी (न।
 नो) साम् (→नीना); बा. ३ सखा (→शङ्खो); दा। बाप.
 बा. १.२ दे. ५.१० थिता (बाप. बा. २ दे. १० त), बा. ३ स्मृत, दे. १ मृत
 (→स्थित). -c) दे. १.५ तै। एताभि, दे. ३.१० एतासाम्
 (→एतासु), दे. ४ तै। च स्थितानाम्, दे. १० स्थितानां (→
 संस्थितानां); बा. ३ दे. ११ एतास्व (बा. ३ श्वर, बा. ३ श्वर) स्थिता-
 श्वर, दे. १ एताभि स्थिताश्वर, दे. १ एतासामपि जातीनाम्, न।
 एताभि स्थिताश्वेषाम् -c) बा. पुरुषा (श्वर) (→पुरुषाणाम्).

सत्यशौचामिसंयुक्ता मखदानोत्सवे रताः ।
 भवन्ति दानवपते महापद्माश्रिता नराः ॥ ३६
 यज्विनः सुभगा द्वा मानिनो बहुदक्षिणाः ।
 सर्वसामान्यसुखिनो नराः पद्माश्रिताः स्मृताः ॥ ३७
 सत्यानृतसमायुक्ता दानाहरणदक्षिणाः ।
 न्यायान्यायव्यययोपेता महानीलाश्रिता नराः ॥ ३८
 नास्तिकाः शौचरहिताः कृपणा भोगवर्जिताः ।
 स्तेयानृतकथायुक्ता नराः शङ्खश्रिता बले ॥ ३९

-f) का. २ बा. ३ दे. १.२.५.७.१० तै। तद (→ताम्).

३६. बा. ३. ३६. ०-३६. ० (ह. स.) -a) बा. शौचवि-
 संयुक्ताम्, दे. ५ शौचामिसंयुक्ताम्, दे. ३ शौचसमायुक्ता, न। शौचवि-
 संयुक्ता (→शौचामिसंयुक्ता). -b) दा। का. २ दे. १० मख, बाप.
 हय, बा. ३ दाना, पद्मव, बा. ३ व, दे. ३ तै। बल, दे. ४ बलि, दे.
 मय, दे. ७ नरा, दे. १० मुखा, (→मखा); दा। का. २ रता (→
 रता); बा. ३ दानाहरणयज्विनः. -c) दे. १ दाना (पद्म); दे.
 तु ये (→नरा).

३७. दा। काय. बा. १.२. ०; बा. ३. ० (ह. ३६ पा. वि).
 -a) बा. यज्विनो, दे. यज्विनाम्, दे. यज्वन दे. यज्विन, दे. दक्षि-
 ण्या, दे. यज्वना (→यज्विना); दे. ७.७ गुणगा, दे. १० मुखा-
 (→मुखा); बा. ३ हृष्टा, दे. १० हृष्टा (→हृष्टा). -b) तै। मानिनो
 (→मानिनो); दे. १ दक्षिण (→दक्षिण) -c) दे. २.११ सर्वे,
 दे. ३ न। सर्वा (→सर्वे); बा. सर्वाना न मुखिनो. -d) दे. ३.५,
 दे. ३.३ तै। स्थिता, दे. १० बल (→स्मृता); दे. ३ नरा नीलमुखाश्रिता.

३८. बा. ३. ab ० (ह. ३६ पा. वि) दे. १. ३६
 b-३६. ० (ह. सं.). -a) बा. सत्योयुत्सवेताम्, दे. सत्याश्र-
 ता, दे. १ सत्यतत्समा (→सत्याश्रिता). -b) बा. दानाहरण
 यज्विन, दे. १.५ तै। दानाहरणयज्वि (दे. श्वर) न (दे. ३ नाम्).
 -c) बा. ३ शयपेता (→शयपेता); दा। बा. ३ शयपेता,
 दे. ३ शयपेता, दे. ३ शयपेता, न। शयपेता (→शयपेता);
 बाप. स्यामास्यार्वापेता. -d) दा। १ पद्माश्रिता, बा. नीलाश्रयो,
 बा. ३ नीलाश्रयो, दे. १० नील श्रिता (→नीलाश्रिता)

३९. -a) बा. ३ दे. नास्तिका (→नास्तिका); न।
 शौच (→शौच). -b) बा. ३ इयणे, दे. ३ इयण (१) (→इयण);
 न। शौच (→शौच). -c) दा। बाप. बा. ३ दे. ३ स्तेयानृतकथा,
 दे. १.५ स्तेयानृतकथा, दे. ३ स्तेयानृतकथा (→स्तेयानृतकथा).
 -d) बा. ३ बल, दे. ३ बल (→बले)

प्रभा मतिः धमा भूतिर्विधा नीतिर्दया तथा ॥ ४९
श्रुतिः स्मृतिर्धृतिः कीर्तिर्मूर्तिः शान्तिः क्रियान्विताः ।
पुष्टिस्तुष्टी रुचिस्त्वन्या तथा सत्त्वाश्रिता गुणाः ॥
ताः सर्वा बलिमाश्रित्य व्यग्राम्यन्त यथासुखम् ॥ ५०

एवंगुणोऽभूद् दनुर्गुणवोऽसौ

वलिर्महात्मा शुभबुद्धिरात्मवान् ।

इति श्रीवामनपुराणे एकोनपञ्चाशोऽध्यायः ॥ ४९ ॥

यज्वा तपस्वी मृदुरेव सत्यवाक्
दाता विभर्ता खजनाभिगोप्ता ॥ ५१
त्रिविष्टपं शासति दानवेन्द्रे
नासीत् क्षुधातो मलिनो न दीनः ।
सदोज्ज्वलो धर्मरतोऽथ दान्तः
कामोपभोक्ता मनुजोऽपि जातः ॥ ५२

माश्रयन्त (व३ ०नु), दे० समाश्रयन्ति (→समाश्रयन्ति). -b) शा। ह्री श्री * धृतिर्वीर्यं, कारा. का। २ ह्री श्रीर्धुतिस्तु (का२ ०च) कीर्तय, दे। ४ ७.९ वे। न। ह्री (दे० श्री, न। ह्री) कीर्तिस्तु (न। ०नु) तिरय च, दे। १० ११ श्री (दे। ११ ह्री) ह्री (दे। ११ ०श्री) ०श्री धृति कीर्तय. -c) ब। २ दे। ४.७.११ ते। न। मति, ब३ ०शक्ति (→मति) : दे० धृति सिद्धि (→समा धृति). -d) ब३ विद्या (→विद्या); ब। ३ दे। १-१ ७ ते। मति (→तथा).

५०. -a) कारा. मति, ब। ३ दे। ४-७.९ ते। न। बन्म (ब३ ०लि) (→धृति) : वारा. रकृति, ब। २ कान्ति, दे। धर्म (→कान्ति). -b) दे। १-७.९ ते। दान्ति (दे। ०न्तिम्), दे. ७६ दे। १० पुष्टि, न। तथा, मुने धृति (→धृति) : दे। ४ ते। धृति, दे। ७ अद्या, न। स्याति (→शान्ति); दे। ४ ते। -द्विज (दे। ०ज), दे० -श्रिय (→[य] श्रित्वा). -c) ब३ तुष्टि (द्वि?) (→तुष्टि). दे। ३-१० ते। तथा, दे। ११ तु वि (?) , न। तुषी (→हृषि); ब। ३ दे। ३-५-७-९-११ ते। चान्या, न। रुचि (→स्वप्न्या); दे। १० पुष्टिपुष्टिस्त-पावास्या -d) ब। आसत्तु श्रियममात्र्या, व३ सत्वश्रियम् * नुगा, ब३ सत्ताश्रितसत्तामा, दे। ४ या सत्वश्रियम् (दे। ०मा) श्रित्वा, दे। ३ ते। सत्व (दे। ०व) श्रियमवस्थिता (दे। ०या), दे. तथा सत्त्वाश्रित्यनुगा, दे। या सत्वश्रियमन्वया, दे० न। यास्ता सत्व (न। ०व) श्रियानुगा, दे। १० सत्वश्रिय ३००२, दे। ११ तप सता श्रियोनुगा (?) -e) ब३ ता सर्वा. बलिमाश्रय, दे। ५ ते। सर्वा (दे। ०व) वलि समाश्रिय -f) शा। कारा. ब। २ दे। न। मय (दे. न। व्या) व्यस्त, ब। व्यग्राम्यन्त, ब३ व्यरमन्त, ब३ व्यग्र-यन्त (?), दे। ४ ते। विग्राम्यन्ति, दे। ५ विग्रामन्त, दे० विग्रमन्ति, दे। ११ व्यय * या (?) (→व्यग्राम्यन्त); शा। न। दे। ३ तथा (→व्या-य) दे। १० ०द, ०द मध्ये सतमगतिरतमस्याध्यायस्य ६७ इत्यारम्भ १५५ यावत् क्षोभा सागता.

५१. -a) दे। ०गुणोर्वा (→०गुणोर्वा); शा। यन् (→०गु) : दे। [य]भूत् (→[अ]र्वा). -b) शा। ०बुद्धि

(→०बुद्धि). -c) दे। यथा, दे। १ यजे (?) (→यज्या); ब। एव, दे। १ एव (?) (→एव); दे। १ मय (→सत्य). -d) शा। कारा. का। २ दे। १० य मात्ता, ब। ३ दे. ९ न। विभक्ता, दे। १ [अ]विभक्त (→विभर्ता); शा। कारा. का। २ दे। १० य जनाभिगोप्ता, दे। स्वजनाभिगोप्ता, दे। स्वजनाभिगोप्ता, दे. ३ जलोभि गोता (→स्वजनाभिगोप्ता)
५२. -a) ब। ३ त्रिविष्टपे, दे। त्रिविष्टप- (→त्रिविष्टपम्); शा। स्यास्य (दे। ११) दानवपति (→शासति), दे। ३ दानवेन्द्र (दे। ०द्रम्), दे। ७ दानवेन्द्रो (→दानवेन्द्र) -b) दे। नास्ति, दे। १ तामी (?) (→नासीत्), शा। क्षुधातो, दे। १ क्षु (सा) धातो (→क्षुधातो). दे। मलिनोतिदीन, दे० बलवान्दीन, दे। १ मलिना त दीन, न। मलिनाग्रह न (→मलिनो न दीन). -c) ब३ सरो-ज्ज्वला, दे। ३ ९ सरोज्ज्वलो, दे। १ सरोज्ज्वलो (→सरोज्ज्वलो); दे। १ तरो (→स्तो), शा। कारा. ब। ३ [अ] य दानव, ब। [य] द-दान्त, ब३ [य] य दानवा, ब३ दे. [य] य दानवा, दे। [य]-पुनरार, दे। [अ] य दाना, न। स दानव (→[अ] य दान्त). -d) दे। बालोपि, न। कामापि (→शामोर-); दे। ४ ते। ०तो (→भोता), ब। [य] नु जाय, ब३ [य] पि तत (→[य] पि जात).

पुष्टिपञ्चा—शा। ब। ३ दे। १ इति श्री वामनपुराणे वामनप्रादुर्भावे, ब। ३ दे। ३ ११ इति श्रीवामनपुराणे प्रादुर्भावे, ब३ दे। ३ ४ इति वामनपुराणे, दे। ३ १-१० ते। इति श्रीवामनपुराणे, दे। श्रीवामनपुराणे, मु। इति श्रीवामनपुराणे पुनरुत्पन्नारत्तस्यवदे वामनप्रादुर्भावे, अध्यायनाम—शा। ब। ३ दे। ३ ३-३-३ ११ ते। ०, काप बलिस्वर्गराज्य नाम, दे। बलिराम्यवर्गन नाम, दे। १ लोचनवर्ग-प्रातिर्नाम, दे। १० वामनप्रादुर्भावे. अध्यायसङ्ख्या—शा। ब३ दे। ३-३, ०, काप एकवर्तिकाध्याय, ब। १६९१॥ ब३ का३ १६९१॥, ब। ३ दे। १ गृतोभाष्याय, दे। १ वन्द्योभाष्याय, दे। सतत्त्वपरिरोष्याय, दे। १० ११९१॥, दे। ११ १०९१॥, न। कष्टवर्तारोष्याय, मु. १ व-सतितोष्याय.

पुलस्त्य उवाच ।

गते त्रैलोक्यराज्ये तु दानवेषु पुरंदरः ।
जगाम ब्रह्मसदनं सह देवैः शचीपतिः ॥ १
तत्रापश्यत् स देवेशं ब्रह्माणं कमलोद्भवम् ।
श्रुपिभिः सार्धमासीनं पितरं स्वं च कश्यपम् ॥ २
ततो ननाम शिरसा शक्रः सुरगणैः सह ।
ब्रह्माणं कश्यपं चैव तांश्च सर्वास्तपोधनान् ॥ ३
प्रोवाचेन्द्रः सुतैः सार्धं देवनाथं पितामहम् ।

५०

ॐ वे. ०; शा. १.१० न. १ पुनस्त्य, १.१.२-४ पुलस्त्य छ. .

१. -३) दे० हवे (→गते); न. 'राज्ये तु + राज्ये तु
(→राज्ये तु), शा. १.१.२ का. १.२ बा. ३ एव गतेषु त्रैलोक्य, दे०
एवं त्रिलोक्याय तदा -b) * नवेन्द्र (?) पुरन्दर. -०) ब३
न. 'भवन' (→राज्य). -३) दे० महादेवं (→सह देवं).

१ श्लोकात्तर दे० पुनरावृत्तम्—

२. -३) बा. ३ दे० १.१.४ वे. १ तत्रापश्यत्, दे० तत्रापश्यत्, मुने.
तत्रापश्यत् (→तत्रापश्यत्) -b) दे० १.२ कमलोद्भव (दे० 'श्री')
(→कमलोद्भवम्). -३) दे० सत्तत्य य (→च कश्यपं).

३. -१) दे० शिरसा (→शिरसा). -३) दे० तां ६, दे० ४
वे. १ तात्तु (→तांश्च), बा. ३ सर्व- (→सर्वान्), का. २ तपोधनान्,
दे० तपोधना (→तपोधनान्), दे० १० तात्तु सर्वांश्च तपोधनान्.

४. शा. १.१.२ का. १.२ अ. १.२ b. ०. -३) ब३ प्रोवाचेन्द्रं,
दे० प्रोवाच तं (→प्रोवाचेन्द्रं). -०) दे० १.१.२ हतं, वे. १ हत (→हृत्).
-३) दे० १.१.२ (→बलिना); दे० मम नाद (→बलिना मम).

५. शा. १.१.२ का. १.२ a. b. ०. (इ. ४ पा. वि.) -३)
दे० एकं छ, दे० साक्षात्तान्, न. 'एकं' नत् (यत् ?) (→सर्वतत्तु).
-b) ब३ दे० ३ वे. १ भुज्य (दे० ३) वे. १, दे० भुज्यते भु. (→भुज्यते
स्व-), दे० १० ० ० ० ० ० (→स्वहृत पच). -०) दे० ३ वे. १.२
पुच्छति, दे० शक्रस्य पुच्छ (→शक्र पच्छति); शा. १.१.२ मा ब्रूहि
बा. ३ तिर (→भो ब्रूहि); बा. ३ दे० शक्रोपच्छ विभो ब्रूहि,
दे० १.२ ० शक्रोपच्छ द्विज (दे० 'श्री') ब्रूहि. -३) दे० ३ वे. १ ब्रूहि
(→पुच्छति).

पितामह हृतं राज्यं बलिना बलिना मम ॥ ४
ब्रह्मा प्रोवाच शक्रैतद् भुज्यते स्वकृतं फलम् ।
शक्रः पप्रच्छ मो ब्रूहि किं मया दुष्कृतं कृतम् ॥ ५
कश्यपोऽप्याह देवेशं भ्रूणहत्या कृता स्वया ।
दित्युदरात् स्वया गर्भः कृतो वै बहुधा बलात् ॥ ६
पितरं ग्राह देवेन्द्रः स मातुर्दोषतो विभो ।
कृन्तनं ग्रामवान् गर्भो यद्व्योचा हि सा भवत् ॥ ७
ततोऽब्रवीत् कश्यपस्तु मातुर्दोषः स दासताम् ।

वे. ७६

६. दे० १०. ६ b 'हत्या' इत्यात्म्य १५ a 'श्रुतिपेन' पूर्व-
न्त श्लोकाः शस्य श्रव्यात्म्य ५० a b श्रव्यन्तरमागता वर्तन्ते. वे.
अथ पुनर्नागता वर्तन्ते -a) दे० कश्यप ग्राह (→कश्यपोऽप्याह),
बा. ३ दे० १.४. १.१० देवेश (→देवेश). -b) बा. ३ दे० १.१ न. १ स्वया कृता
(→कृता स्वया) -०) दे० १.१ न. १ दित्युदरात् (→दित्युदरात्), दे०
स्वयि (→स्वया); दे० १.१ न. १ गर्भः (→गर्भः); मुने स्वया गर्भो दित्युदरात्.
-३) बा. ३ दे० १.१ वे. १ कृतो हि (→कृतो वै), दे० बल (→बलात्).

७. दे० १०. ० (इ. ६ पा. वि.). -b) शा. १.१.२ सम्मातुर,
बा. ३ का. १.२ वामातुर, का. २ तन्मातुर, बा. ३ न. मातुर,
न. स्वमातुर (→स मातुर), शा. १.१.२ दोष भो, का. २
दोषितो, दे० दोष (पि ?) ता (→दोषतो); बा. ३ विना, दे० १.१
विभो (→विभो). -०) शा. १.१.२ कृन्तनं, बा. ३ कृन्तनं, दे० १.१
कर्तनं, ब३ कृन्तनं, ब३ कृन्तन, दे० १.१.२ वे. १ तमून्, दे० दूतं लं, न.
यदैन (→कृन्तनं); दे० हतवान् (→ग्रासवान्), दे० गर्भं, न. गर्भं
(→गर्भो). -३) शा. १.१.२ यद्व्योचा, ब३ यद्व्योचात्
(→यद्व्योचा). -३) बा. १ हि साभवत्, दे० [म] वि सोभवत्, दे०
नानाभवत् (→हि साभवत्). न. ह्यपीवातिगुणभावत्.

८. दे० १०. ० (इ. ६ पा. वि.). -a) बा. ३ ततोऽब्रवीत्
(त) (→ततोऽब्रवीत्); दे० बाल्यात्र (→बाल्यात्र). -b) शा.
का. ३ दे० दोषे, दे० १.१ वे. १ दोषे (→दोष); न. सिद्ध (→सत्ता);
बा. ३ मातुरसि च सासतो, बा. ३ मातुरसि च सासतो, ब३ मातुरसि
सदा सता, दे० साता दोषे सदा सिद्धा. -०) बा. ३ यद्व्योचा, दे०
गत्वा ततो, न. गत्वा ततो (→गत्वा ततो); बा. ३ दे० १.१.२ वे. १
[अ] पि निहृतो, बा. ३ [अ] पि निहृतो (→पिनिहृतो); दे० गत्वा तदपि
विहृता. -३) बा. ३ दारित, दे० १.१ वे. १ दारयेण (→दारयेण); दे० १.१.२

७६ ८ गतस्ततो विनिहतो दासोऽपि कुलिशेन भो ॥ ८
 तच्छ्रुत्वा कश्यपवचः प्राह शक्रः पितामहम् ।
 विनाशं पाप्मनो ब्रूहि प्रायश्चित्तं विभो मम ॥ ९
 ब्रह्मा प्रोवाच देवेशं वशिष्ठः कश्यपस्तथा ।
 हितं सर्वस्य जगतः शक्रस्यापि विशेषतः ॥ १०
 शङ्खचक्रगदापाणिर्माधवः पुरुषोत्तमः ।
 तं प्रपद्यस्व शरणं स ते श्रेयो विधास्यति ॥ ११
 सहस्राक्षोऽपि वचनं गुरुणा स निश्चयः वै ।
 प्रोवाच स्वल्पकालेन कस्मिन् प्राप्यो बहूदयः ॥
 तमृचुर्देवता मर्त्ये स्वल्पकाले महोदयः ॥ १२

ते। ते (→भो)

९ दे१० ० (३ ६ पा वि) -१) दे९ काश्यप (→कश्यप)
 -b) वा१ का२ विनाशं पाप्मनो (?) वा१ विनाशो पाप्मनो, दे१ ४
 पापस्य नाशकः, दे० विनाशं पश्य, दे३ विनाशं यतो, दे१ विनाशाय
 पाते, दे० विनाशं पश्यत वा१ ब्रह्म विनाशक (→विनाश
 पाप्मनो) -d) व० ३ दे१ ४ १ ते प्रभो (→विभो)

१० दे१० ० (३ ६ पा वि) -b) दे३ वशिष्ठ
 (→वशिष्ठ) -c) दे० ११ हितं (दे० शत) (→हित), व१ सवस्य
 जगत्प्रतिपत्ति -d) दे० सर्वस्यापि विविधत

११ दे१० ० (३ ६ पा वि); दे१० ११ ० - १२ d ०
 -a) दे० ३ ते। स व दे० योऽतो (→यश्च) -c) वा१ प्रपद्यस्व
 दे२ ३ ते। प्रगम्यस्व (→प्रपद्यस्व) दे१ तदर्थं माहि शरण -d)
 दे० ३ ते। सर्वं, दे१ काम (→अयं) वा१ वारा का० १ दे३ करि
 ष्यति दे१ अविष्यति (→विधास्यति)

१२ दे१ ० (३ ११ पा वि) दे१० ० (३ ६ पा वि);
 व१ ३ दे१ १० ते। व१ ef ० -a) व३ सहस्राक्षो हि (→सहस्रा
 क्षाणि) -b) व० मुह्यो, दे११ गुरुणा (→गुरुणा); वारा का१
 व१ ० व० ४ १० ते। व१ सनिष्पत्ति (→स निश्चयः) व० ३ हि दे१ व
 (→वै) -c) वारा कालेति (→कालेन) व३ तदावयवस्य
 कालेन -d) दे१ १ १ कालिद (→कालिद); व१ ३ पुष्पे, व३ मुक्तो
 दे० ४ ह्यो, दे१ व० दे१ ११ पुष्पे, व१ पुत्रा (→प्राप्यो) व१ ०
 दे० ४ ते। महोदयः, दे३ बहूदयः (?) दे१ प्रभो वर (→बहूदयः)
 -c) दे११ सरोधुर (→समूहुर), वारा मर्त्य (→मर्त्य) -f)
 बहूदयः (→महोदयः)

दे० व१ od, ef मर्त्ये धर्मिकम्—

295० व१ पुनरुपावासा सोमवारं संनुता ।

गवादीयं तत्र विष्णु पूजयस्व पुरस्कर ॥

इत्येवमुक्तः सुरराट् विरिञ्चिना
 मरीचिपुत्रेण च कश्यपेन ।
 तथैव मित्रा वरुणात्मजेन
 वेगान्महीपृष्ठमवाप्य तस्यौ ॥ १३
 कालिञ्जरस्योत्तरतः सुपुण्य-
 स्तथा हिमाद्रेरपि दक्षिणस्थः ।
 कुशस्थलात् पूर्वत एव विश्रुतो
 वसोः पुरात् पश्चिमतोऽवतस्ये ॥ १४
 पूर्वं गयेन नृवरेण यत्र
 यथोऽश्वमेधः शतकृत्तदक्षिणः ।

१३ दे१० ० (३ ६ पा वि) -१) वारा स एवम्
 (→इत्येवम्); दे३ ५ विरिञ्चिना दे० विमुक्त, दे११ विरिञ्चि
 (→विरिञ्चिना) -b) दे३ मरीच, दे० मारीचि, दे११ ०००
 (→मरीचि) दे० कश्यपेन (→कश्यपेन) -d) व१ ३ अयोतस्ये,
 दे१ अवाप्य तस्य (→अवाप्य तस्यो)

१४ दे१० ० (३ ६ पा वि) -a) वारा व१ ३ दे१ ११
 न१ कालिञ्जर (→कालिञ्जर) दे० [अ] स्तथा (→[न] स्तथा)
 व० व३ सुपुण्य, दे१ न१ सुपुण्ये (न१ ०००) (→सुपुण्य) -b)
 दे० तदा (→तथा); दे१ रम्यस्य (→दक्षिणस्य) -c) वारा
 कुशस्थलात्, दे० न१ कुशस्थली (→कुशस्थलात्); व१ ० हि पुरो,
 दे३ सुपुतो दे११ (ह) विपुतो (→विपुतो) -d) व१ वता (?),
 दे० वसो (ता) दे० वतेव, दे११ वसतो (→वसो); व१ दे० पुत्र,
 दे१ पुरो (→पुराव)

१५ दे१० ० ० (३ ६ पा वि); दे११ ० ०;
 दे१ ४ १० १० ते। d ० -a) वा१ वारा गये (वा१ ०) न पूर्व,
 का१ ० गयेन पूर्व, व० पूर्व गायन (?) पूर्वगयेन, दे१ पूर्व ००
 (→पूर्व गयेन) व३ दे० ते। वृषवरेण, दे० वृषेन दे० वृषुरो
 (→वृषुरो) व१ ००, दे१ न१ (व) वर (→अयं); दे० पूर्व गयेन
 वाजिमखातिव -b) व३ विष्णो, दे१ ३ ५ १० ह्यो दे० ह्यो
 (→मयो) दे० ४ १० ते। गतव (→गतव); वा१ वारा का१ ३
 व३ मुनिगः, दे१ (र) स्वर्गिण (→वर्गिण) दे० मनुष्येना
 दाहयति न१ यथोपयेन दाहय स्वर्गिण -c)
 वारा मनुष्यमेध, न१ मनुष्येना (→मनुष्यमेध); व१ ३ ० इत्या
 (व३ ००) (→इत्या); दे१ ४ १० ते। मनुष्ये (दे० ००) वो
 (दे० ३ ००) दाहय इत्येव दे३ मनुष्यं दाहय ० दाहय, दे०
 मनुष्येनादाहय इत्येव दाहय न१ मनुष्येना दाहयतेन -d)
 वा१ वारा नरेन्द्रपूर्यस ततो वृष (वा१ ०) वृष, का१ मरेण

७६. २१ तस्यैवं तप्यतः सम्यग्जितसर्वेन्द्रियस्य हि ।
 कामक्रोधविहीनस्य साग्रः संवत्सरो गतः ॥ २१
 ततो गदाधरः प्रीतो वासवं प्राह नारद ।
 गच्छप्रीतोऽस्मि भवतो ह्युक्तपापोऽसि साम्प्रतम् ॥ २२
 निजं राज्यं च देवेश प्राप्यसे न चिरादिव ।
 यत्किप्यामि तथा शक्र भावि श्रेयो यथा तव ॥ २३
 इत्येवमुक्तोऽथ गदाधरेण
 विस्मर्जितः स्नाप्य मनोहरायाम् ।
 स्नातस्य देवस्य तदैनसो नरा-
 स्तं प्रोचुरस्माननुज्ञासयस्व ॥ २४
 प्रोवाच तान् भीषणकर्मकारान्
 नाम्ना पुलिन्दान् मम पापसंभवाः ।

वसध्वमेवान्तरमाद्रिमुख्ययो-
 हिमाद्रिकालिञ्जरयोः पुलिन्दाः ॥ २५
 इत्येवमुक्त्वा सुरराट् पुलिन्दान्
 विमुक्तपापोऽमरसिद्धयर्थैः ।
 संपूज्यमानोऽनुजगाम चाश्रमं
 मातुस्तदा धर्मनिवासमीड्यम् ॥ २६
 दृष्ट्वाऽदितिं मूर्ध्नि कृत्वाऽलिस्तु
 विनम्रमौलिः समुपाजगाम ।
 प्रणम्य पादौ कमलोदराभौ
 निवेदयामास तपस्तदात्मनः ॥ २७
 पप्रच्छ सा कारणमीडवरं तम्
 आधाय चालिङ्ग्य सहाश्रुदृष्ट्या ।

२१. ब३ दे१. २१ अ-२२ अ 'गदाधर' इति भावमस्ति
 (ह. सं.). ०. -१) कारा. तपत (→तप्यत). -२) ब१.२ दे१.
 ९ न१ यत (दे१ 'य'), दे१ स्वत, दे३ जित (→जित-); दे१ यन-
 मातेन्द्रि (→जितसर्वेन्द्रि); कारा. दे२.४.१.७ दे१ तु, ब१ न१ च
 (→हि); दे१० ०००० निद्रयस्य हि.

२२. -२) दे१० ००० (→प्रीतो). -३) दे१० ००० (→वातव);
 दे२ नारद (→नारद). -३) दे१ साम्प्रत (→साम्प्रतम्)

२३. -२) दे३ निजे, दे३ निज- (→निज), दे११ देवेन (?)
 (→देवेन). -३) वा१ ब१.३ दे३ खं, दे१० तु- (न), दे३ प्राप्यसे
 ह्यविर तत, दे११ प्राप्यसे ह्य चिरादिव. -०) दे११ यथा (→तथा)
 -०) ब१.३ यथा, दे३ प्रवेष्ट, दे११ मवि (?) (→भावि); ब१.३
 मविपति (→यथा तव).

२४. -२) ब३ दे३ उक्तवाच, ब३ उक्त्वा तु, दे१.४ उक्त्वा
 त, दे३.९ उक्तेन, दे३ उक्तेय (→उक्तेय). -३) ब१.१ दे३ प्राप्य,
 मुने. स्नाति (→स्नाप्य); दे१.२ दे१ मनोहराया (→मनोहराया);
 दे१ विस्मर्जित प्रीतमनास्तदानीम्. -०) कारा तदैनमोदूषात्, ब१.
 तदैनवान्तरम्, दे३ तदैवसोनम्, दे३ तदैवसोनम् (→तदैव-
 सो नम्); दे१.४ दे१ यतोऽयं देवस्य ममरतदे (दे३ 'द') २२ (दे३ द),
 दे३ स्नातेन तदैवमुदूष्य तं, न१ स्नातस्य देवस्य समुदूष्यं ह्यव.
 -०) दे१.४ दे१ प्रोवाच मां (दे१ 'व') भो न समाप्यस्व, दे३ न१
 प्रोवाच मां भो ह्यनुपासयस्व.

२५ शोभात् परं दे३. धर्षिकम्—

२७७ ० वामन शयो विरपय मूषः ।

२५. -३) वा१ कारा. का१.२ दे३.१.११ कर्मकारी, ब३ दे३ कर्मकार-
 कान्, ब३ कर्मचारी, न१ कर्मकारको (→कर्मकारान्). -३) कारा.
 का१.३ ब३.३ दे१.३ ५.१.७.११ न१ पुलिन्दा (दे११ 'प्रा') (→पुलिन्दा);
 दे१ पार्व (→पार्व). -०) वा१ वसार्थमेवाश्रमं, कारा. वसप-
 मवान्तरं, दे३.३ न१ वसवमेवान्तरं, दे३ वसव वनेवान्तरं (→वस-
 प्वमेवान्तरं); ब३ ३ मद्रिजराजयो, दे३ मद्रिजराजयो (→मद्रिमुख्ययो).
 -०) दे३.३ दे३ विख्यादि- (→हिमाद्रि-), वा१ नृतिञ्जरयो,
 कारा. दे३.१० दे३ न१ नृतिञ्जरयो, दे३.१ नृतिञ्जरयो
 (→कालिञ्जरयो).

२६. -२) दे३ [न्य] मरएट् (→मुरएट्). -३) ब१
 पापा (→पापो); वा१ मरए. ब१.३ दे३.११ न१ मुर (→[न्य]
 मर). -०) दे३ संपूज्यमानोऽयं, संपूज्यमानो, दे११ संपूज्यमानो
 नि- (→संपूज्यमानोऽनु-). -०) दे३ ११ न१ देवम् (→भगवत्),
 तवार्थम्, तवार्थम्, न१ ततोऽयम् (→तदा कर्म); वा१ कारा.
 का१.३ दे३ विनाशमीड्यं, ब१.३ दे३ निवासमाप्तं (दे३ 'य' ?)
 (→निवासमीड्यं).

२७. -२) ब१.१ हृत्वाऽलिस्तुभ्यं (→हृत्वाऽलिस्तु). -३)
 दे३.३.४ ० मूर्ध्नि (→'मौलि'); दे३.४ दे३ न१ वपु (दे३ न१ 'वु')
 मातरं तान् (→समुपाजगाम). -३) दे३ तदा तदात्मनः (→तदा-
 तदात्मनः).

२८. -३) वा१ सहाश्रुदृष्ट्या, दे३ ३ दे३ मुताश्रुदृष्ट्या, दे३
 तदा श्रुदृष्ट्या, दे३ सहाश्रुदृष्ट्या (→सहाश्रुदृष्ट्या); दे३ न१
 भाविङ्ग्य बाधाय तदात्म (दे३ 'वु') मूर्ध्नि. -०) दे३ स बाधये,
 दे३ समाचरये (→स बाधये); दे३.४ पराजये (→रए जय); दे३.

नाथोऽसि मा पालय विश्वमूर्ते ॥ ३४
 त्वया जगन्नाथ जगन्मयेन
 नाथेन शक्रो निजराज्यहानिम् ।
 अवाप्तवान् शत्रुपराभव च
 ततो भवन्त शरण प्रपन्ना ॥ ३५
 इत्येवमुक्त्वा सुरपूजित सा
 आलिरय रश्तेन हि चन्दनेन ।
 सपूजयित्वा करवीरपुष्पै
 सधूप्य धूपैः कणमर्कभोज्यम् ॥ ३६
 निवेद्य चैवाज्ययुत महार्ह-
 मन्न महेन्द्रस्य हिताय दधी ।
 स्तवेन पुण्येन च सस्तुवन्ती
 स्थिता निराहारमथोपवासम् ॥ ३७

ततो द्वितीयेऽहि कृतप्रणामा
 स्नात्वा विधानेन च पूजयित्वा ।
 दत्त्वा द्विजेभ्यः कणक तिलाज्य
 ततोऽग्रतः सा प्रयत्ता बभूव ॥ ३८
 ततः प्रीतोऽभवद् भानुर्द्युतादिं, सूर्यमण्डलात् ।
 भिनिःसृत्याग्रतः स्थित्वा इद वचनमब्रवीत् ॥ ३९
 व्रतेनानेन सुप्रीतस्तवाह दधनन्दिनि ।
 प्राप्स्यसे दुर्लभ काम मत्प्रसादान्न सशयः ॥ ४०
 राज्य त्वचनयाना वै दास्ये देवि सुरारणि ।
 दानवान् ध्वंसयिष्यामि सम्भूयैवोदरे तव ॥ ४१
 तद् वाक्य वासुदेवस्य श्रुत्वा प्रसन्न सुरारणिः ।
 श्रोवाच जगता योनिं वेपमाना पुनः पुनः ॥ ४२
 कथ त्वामुदरेणाह वोढु शक्यामि दुर्धरम् ।

तिलको गमस्ते (→^१लक्ष्मीतिलवायते नमः) -d) दे० ता (→मा);
 ते० वित्तमूर्ते (→विश्वमूर्ते)

३५ -a) दे० जगन्नाथे (→जगन्नाथ) दे० अवाप्तराज्यो
 (?) व जगन्मयेन -b) दे० नाथेन (मा) (→नाथेन); कारा
 का० २ दे० वाक्यहानिं दे० राजहानि (→^२राज्यहानिषु) -o)
 दे० २-४ ते० शक्रं (→शत्रुं) -d) प्रपन्ना (?) (→प्रपन्ना)

३६ दे० १० b ○ -३) दे० उक्ता (→उक्त्वा) शा० कारा
 का० २ बा० ३ दे० ११ ११ न० पूजितेन (→पूजित सा) -b) गा०
 कारा बा० २ बा० ३ दे० ५-१ न० आतिथ्य, दे० आतिथ्य, दे० आतिथ्य,
 दे० विलिप्य (→प्रातिपद्य) दे० रत्नेन (→रत्न) वारा च
 (→हि) -o) दे० मुहूर्ते (→पुण्य) -d) बा० २ दे० संयुक्त दे०
 संपूर्ण (→संपूज्य) बा० २ दे० ११ ११ धूप (→धूप) मुने दीर्घ
 (→पूरे) दे० १ ते० शत्रुनिष्पद्योऽय (दे० ४ ज्य) (→कणमर्क-
 माज्यम्) दे० सपूज्य धूपै वागमेकभोज्य न० सपूज्य धूपान्नमर्क-
 माज्यम्

३७ -१) बा० नन्द नन्देय प दे० निवद्यमाज्येन यत्, दे० ३
 ते० नन्देय (मा) दत्त (दे० ३) दत्त दे० न० निवेद्यै (न० १) दत्त
 दत्त मुने नन्देय ज्ययुत (→निवेद्यै पेशाययुत); ते० महापम
 (→महाहम्) -d) बा० प्रपे (→प्रपन्ना); दे० ३ ते० द्युताज्य (→
 महेन्द्राय) -o) दे० ११ पुण्यं न च (→पुण्येन च); दे० सस्तुवन्ति
 (→सस्तुवन्ती) -d) दे० १-४ ते० सन्तोषयामास जगन्निवासात्

३८ दे० ३ ते० ○ -१) न० द्वितीयेन (→द्वितीयेति)
 -b) दे० श्रुत्वा (→स्नात्वा); न० तु (→च) -o) गा० कारा
 का० २ दधी (→दत्ता); बा० २ कलकाम् (→कलक) गा० कारा

का० २ दे० तिलाज्य बा० तिलाज्य बा० २ दे० तिलाज्य दे० ११ तिलाज्ये
 (→तिलाज्य) -d) बा० २ ततोवत्स्ये (→ततोऽग्रतः सा); बा० ३
 विलिप्य (→बभूव)

३९ दे० ३ ते० ab ○ -३) दे० न० प्रीतोभवद्भानुगतो
 (न० १) उक्तो -o) दे० विनिःसृत्या (→विनिःसृत्या); दे० ३ ते०
 स्थित्वाग्रतः स्थितो विष्णुर -d) दे० वचन चेन्मन्त्रोद
 ४० दे० od ○ -१) दे० स्तवेन (→व्रतेन); दे०
 सुप्रीता दे० सुप्रीत (→सुप्रीत); दे० ११ न्दिनि (?) (→नन्दिनि)
 -o) दे० प्राप्स्यसे (→प्राप्स्यसे) -d) बा० ३ वसशय (→न संशय)
 ३६ इत्येवोदरे दे० ३ प्रतिक्रम-प्रतिक्रमिष्य च ।

४१ दे० ३ ते० ○ -३) गा० तत्तनयानां वै बा० तनयानां
 वै दे० तु० ११ ११ (→तत्तनयानां वै) -b) दे० [अ]द्यु
 (→देवि); कारा बा० २ दे० सुरारणे (→सुरारणि); बा० दास्येते
 विश्ववारणि -o) बा० ३ दे० दानव (→दानवान्) गा० कारा
 बा० २ वरपिष्यामि, दे० ४ वरपिष्यामि दे० वरपिष्यामि, दे०
 मयिष्यामि न० संयवि + ध्वंसयिष्यामि (→ध्वंसयिष्यामि); दे०
 दानवा (?) तं वरपिष्यामि -d) बा० सपूज्य दे० सपूज्य दे०
 सम्भूया, दे० सम्भूया वा न० संभूया च (→सम्भूय); दे०
 तयोऽरे (→[अ]रे तव)

४१ द्युताज्य दे० ३ वरपिष्य-प्रतिनिश्वाच तथा दे० ४
 प्रपन्ना-प्रतिनिश्वाच

४२ बा० ३ दे० ४ ते० ○ -d) दे० न० श्रोयमाना
 (→श्रोयमाना)

४३ दे० ३ ते० ○; बा० ३ दे० ab ○ -१) गा० दधी

यस्योदरे जगत्सर्वं वसते स्थाणुजङ्गमम् ॥ ४३
कन्त्वा धारयितुं नाथ शक्तस्त्रैलोक्यधारयसि ।
यस्य सप्तराणां कुक्षौ निवसन्ति सहाद्रिभिः ॥ ४४
तस्माद् यथा सुरपतिः शक्रः स्यात् सुरराडिह ।
यथा च न मम क्लेशस्तथा कुरु जनार्दन ॥ ४५

विष्णुरुवाच ॥

सत्यमेतन्महाभागे दुर्धरोऽस्मि सुरासुरैः ।
तथापि संभविष्यामि अहं देव्युदरे तव ॥ ४६

आत्मानं भुवनान् शैलांस्त्वाञ्च देवि सकृदयपाम् ।
धारयिष्यामि योगेन मा विषादं कृथाऽन्विके ॥ ४७
तवोदरेऽहं दाक्षेऽपि संभविष्यामि वै यदा ॥
तदा निस्तेजसो दैत्याः संभविष्यन्त्यसंशयम् ॥ ४८

इत्येवमुक्त्वा भगवान् विवेश
तस्याश्च भूयोऽरिगणप्रमर्दी ।

स्वतेजसोऽग्नेन विवेश देव्याः

तदोदरे शक्रहिताय विप्र ॥ ४९

इति श्रीवामनपुराणे पञ्चाशोऽध्यायः ॥ ५० ॥

वाह, दे११ न१ उदरेण (→उदरेणाह) -b) दे११ न१ सोडु
(→बोडु), शा१ वक्ष्यामि, कारा का२ शवश्यामि, दे१० वक्ष्यामि (?)
(→वक्ष्यामि) -c) दे११ सर्व (→सर्व) -d) शा१ का१
वसन् स्थावरजङ्गमम्, कारा दे१० सदाशवरजङ्गमम्, व१
सदेवामुत्तान्वय, दे१४ शेते स्थावरजङ्गम, दे१ स्थावर आगम कर,
दे१ वसतिस्त्वायुः

४४ दे१० ed ०:1 ५ ० -a) दे१ धारयते, दे१ धारयते
(ते ?) (→धारयितु) -b) व१ 'वर्षन, व२ 'धारयते (?)
(→धारयसि) -d) व२ ३ महाद्रिभिः, दे१ शाखाद्रिभिः, दे१ सदा ह्रदि
(→सहाद्रिभिः)

४५ दे१० यस्य (→तस्यात्), दे१० न१ सुराते
(→सुराति) -b) दे१० स्वर्गपद (→सुरापद), दे१३ ३ इव
(→इह), व१ शक्रास्तु सुरादिह -c) व२ ३ दे१ ४ १ ते। वृथा
न मे (→च न मम), दे११ यथा वचनमवेष

४६ शा१ वारा का१ २ दे१ हरिश्वाच, दे१ विष्णुरुवाच, दे१
विष्णुः, दे१ श्रीवासुदेव, दे११ धीर्दुरन्ताव, न१ विष्णु

४६ -c) न१ अयापि (→तवापि), दे१ संभविष्यामि
(→संभविष्यामि) -d) शा१ कारा का१ २ दे१ ४ ५ १ १० ते। ह्यह
(→मह), दे१ तेषां (→देव्यु)

४७ -a) शा१ कारा का१ २ पुनर्न गतै, व३ भुवना
इव, दे१ ४ ते। भुवन गतै, दे१ भुवना गतै, दे१ भुवन गतै, दे१
भुवन वद, न१ भुवनाम्नोपान् (→भुवनान् गतै) -c) दे१
वेगेन (→योगेन) -d) दे१ वृथा कृत्वा, दे१ ४ १० ते। इया वृथा,
दे१ तस्मान्निवे (→ह्यान्निवे)

४८ -a) दे१ तथा (→तव)। वा१ [-अ]ङ्गनं भो,

दे१ ४ ते। ह्यह वारे (→[अ]ह वारिणि) -b) दे१ [-अ]ह
(→ह) -d) दे१ ३ ११ [अ]वपाम (→[अ]वपाम)

४९ -a) दे१ १ उक्त, दे१ उक्ता (→उक्त्वा), व२ दे१ ४
ते। सदेवम् (→विशेष) -b) व१ तु, न१ स (→च), दे१ गते
(→भूते) व१ निमत, दे१ [-अ]रिगण, दे१ ह्यगुरु- (→[अ]रि-
गण), शा१ वारा का१ २ प्रमादी, व१ -प्रमादी, दे१ -प्रमादी
(→प्रमर्दी) -c) व३ 'तेजसो' न, दे१ ५ ते। 'तेजसाङ्गु', दे१०
तेजसा मो(ते ?) तु (→तेजसोऽग्नेन) व१ ववार (→विशेष), शा१
का१ २ दे१ देव्या, दे१ देव्या (→देव्या) -d) शा१ तवोदरे (?),
कारा वासुदे, व२ त्रिस्तोदरे, दे१ तवोदरे, दे१ ४ ते। तवोदरे (→
तवोदरे), व३ भक्त (→'भक्त'), दे१ ४ ते। देव (दे१ 'वा) मुने
विप्रम् (→विप्र)

पुरिषका-शा१ वा१ दे११ इति श्रीवामनपुराणे वामनप्रा-
भविर्दितिविप्रदाने, वारा व१ २ दे१ इति वामनपुराणे वामनप्रा-
भवि, वा१ दे१० इति श्रीवामनपुराणे वामनप्राभवि, व३ दे१ २
इति वामनपुराणे, दे१ १ ते। न१ इति श्री वामनपुराणे, दे१ इति
वामनपुराणे वामनप्राभविर्दितिविप्रदाने, दे१ श्रीवामनपुराणे,
मुने इति श्रीवामनपुराणे पुनस्तवनादन्वारे वामनप्राभवि
अध्यायनाम-शा१ वा१ व१ ३ दे१ ५ १ ११ ते। ०, वारा वा१ २
दे१० न१ भवितव्यप्रदान (वा१ १०) नाम, दे१ वामनप्राभवि नाम,
अध्यायसंख्या-शा१ व३ दे१ ३ ५ १०-११ ते। ०, वारा, दिन-
वतितमोऽध्याय, वा१ १६५१, का१ अध्याय १६५१, व१ २
चतुर्थोऽध्याय, दे१ चत्वारिंशोऽध्याय, दे१ षोडशोऽध्याय, दे१ अष्टव-
शिंशोऽध्याय, न१ एकोनविंशोऽध्याय मुने पदसर्तितमोऽध्याय,

ताव न्निस्तेजसो दैत्याः केन जातास्तु हेतुना ।
 कथ्यतां परमज्ञोऽसि शुभाशुभविशारद ॥ ३
 पुलस्त्य उवाच ॥
 तत्पौत्रवचनं श्रुत्वा मूर्हतं ध्यानमास्थितः ।
 किमर्थं तेजसो हानिरिति कस्मादतीव च ॥ ४

४. दे०. ३. ५१०. - b) दे० घृहत्तं (-गृहत्तं), वः प्राप्तिर्यत्,
दे०. १. ६। संसिप (दे० षु) वः, दे० आश्रित (-आश्रित्य) : दे०
भ्याः..... छडितम्. - c) तेजसां (-तेजसो) - d)
दे०. २. ६। इति वष (दे० ष) , (?) दे० न । द्वितीयः, वे० द्वितीय
वः (-थदीय वः), दे० हलचस्यादीनां वा.

९. -a) सा. बाप. बा.३ ब. दे.३। न। तस्यापस्तद,
दे। सतोपस्तद (-तदपस्तद), -d) ब। गगवती, ब.३
दे।-५ दे। गगवतम् (-गगवतम्).

विशेष दानवपतिरन्वेष्टुं मधुसूदनम् ॥ १०
 स दृष्टवाज्जगन्नाथं माधवं वामनाकृतिम् ।
 सर्वभूतवरेण्यं तं देवमातुरथोदरे ॥ ११
 तं दृष्ट्वा पुण्डरीकाक्षं हृद्भक्तकण्ठाधरम् ।
 सुरासुरगणैः सर्वैः सर्वतो व्याघ्रनिग्रहम् ॥ १२
 तेनैव क्रमयोगेन दृष्ट्वा वामनता गतम् ।
 दैत्यतेजोहरं विष्णुं प्रकृतिस्थोऽभवत् ततः ॥ १३
 अथोवाच महाबुद्धिर्वीरोचनमुतं धलिम् ।
 * प्रह्लादो मधुर वाक्य प्रणम्य मधुसूदनम् ॥ १४
 प्रह्लाद उवाच ॥

श्रूयतां सर्वमात्स्यास्ये यतो वो भयमागतम् ।
 येन निस्तेजसो दैत्या जाता दैत्येन्द्र हेतुना ॥ १५
 भगता निर्जिता देवाः सेन्द्ररुद्रार्कपावकाः ।
 प्रयाताः शरणं देवं हरिं त्रिभुवनेश्वरम् ॥ १६
 स तेषाममयं दत्त्वा शत्रादीनां जगद्गुरुः ।
 अवतीर्णो महानाहुरदित्या जठरे हरिः ॥ १७
 हतानि वस्तेन घले तेजासीति मतिर्मम ।
 नाल तमो निषहितुं स्यातुं सूर्योदयं घले ॥ १८
 पुलस्त्य उवाच ॥
 प्रह्लादवचनं श्रुत्वा क्रोधप्रस्फुरिताधरः ।

वै ७७

१० -a) व३ तात्, दे० ता (→ता) दे० 'जननी
 (→'जननी) -d) व३ [अ] येष्ट (→[अ] नेष्ट)

११- वा० odO -a) वा० कारा वा० २ दे० १० ददां
 व जगन्नाथ, दे० स दृष्टवान् जगन्नाथ -o) व० सवभूतवरेण्य
 या (?) व० सर्वभूतवरेण्यारामा, व३ सवभूत वरेण्य हि, दे० ४१ वे०
 सर्वभूत वरेण्य (द० व्या) य (द० ३ 'या, द० 'यो), द० ११ न०
 सर्वभूतवरं द०, द० १० सवदवरेण्य त -d) द० 'तया
 (→अवा०)

११शुभाकारं द०, अस्य अध्यायस्य द्वितीयश्लोकं धागत
 १२ वा० abO -b) वा० कारा का० ३ व० ३
 १०-११ ते० 'विनाशितम्, दे० विना ०* (→गदाधरम्) -o) द०
 'यथा सर्वं (→'गर्भं सर्वं)

१३ -a) दे० ४ वे० सतस्तेनैव योगेन -b) दे० वामन का
 (ता?) (→वामनता)

१३शुभाकारं दे० १० ab,od मध्ये धृष्टिकम्—
 २०८ ० सदन्ताश्च वयून् रुद्रानभिनी मस्तस्तथा ।
 निरिन्ध्याप्यास्तथादित्यान् मन्त्रवोरपराजितान् ।
 विरोचनं च तनयं बर्हिं चागुरोश्च च ।
 जम्भं बुजम्भं नरकं शानमन्यास्तथा गुरात् ॥ ४ ॥
 आरमानमुपुर्गं गगनं धामुं बरिं हृतागनम् ।
 समुग्निर्हरिद्रीपात् सपतिं च वयून् मही ।
 बभौ समुन्यान्तिरास्तरेव च सरोवरात् ।
 समराजोक्तयष्टारं ब्रह्मान भवेमेव च ॥ ४ ॥
 ब्रह्मनगराधमं दगाभं प्रयातीन् ।
 आसन्निभमविरुद्धं प्रकृतिस्थं धानाश्रुत ।
 [-१] दे० सदन्ताश्च वयून् (→सदन्ताश्च वयून् रुद्रान्); दे०

मरत (→मस्त) -३) दे० चावर (→चासुर) -६) दे० मयू
 (→मयू) -८) दे० भवमख्य (→भवमेव व) -९) दे०
 महानयनं साराधमं प्रयातीन्, -१०) दे० भवत्स (→आसरेत्)

१४ -a) व३ महाबुद्धि (→महाबुद्धि)
 १५ वा० O; वा० का० दे० ९ प्रह्लाद, दे० प्रह्लाद छ
 १५ -b) दे० येन (→यतो), दे० यद्वा स्वयमागतम् -d)
 दे० दैत्येन्द्र (→दैत्येन्द्र)

१६ -b) व३ ३ सन्द्रुद्रार्कपावका, दे० ४ सेन्द्ररुद्रार्क-
 पवता (दे० 'ते), दे० सेन्द्रभूपाकपावका -o) दे० प्रताप, दे०
 प्रयाता (→प्रयाता) -d) व० दे० ४ हरि (→हरि)

१७ -a) वा० ध० य, दे० जम्भ (→अजम्भ) -o) न०
 'बाहो (→'बाहु) -d) दे० २ वे० सपिता, दे० श्रुपिता, दे० धरित्या,
 न० धरित्या (→धरित्या)

१८ -a) कारा वा० हतानि (→हतानि); दे० बलं
 (→बले) -b) दे० तेजासीन (→तेजासीति) दे० बनेमम (→
 मतिर्मम) -o) वा० तु (त?) मो, दे० तया, दे० तयो, दे० तयो, दे०
 तेजो (→तमो) दे० विहृतिवु (→विषदितु) -d) व० घाट, व०
 दे० ३० वे० घाटं, व० 'तयं, दे० ४ १० वे०, दे० घुटं, दे० घाट, दे० ११
 त० न० तर्क (→स्वातु); वा० कारा का० ३ दे० ४ १० वे०
 सूर्योदये (वा० दे० १० 'यो) दे० इत्यायो दे० ११ गुर्वं वलयो
 (→सूर्योदय)

१९ वा० दे० न० पुनस्त्य व० दे० पुनस्त्य व० दे० पुनस्त्य व०

१९ -b) वा० कारा का० ० कोषाद्वरुणं, व० ३ दे० ११
 न० कोषाद्वरुणं (→कोषाद्वरुणं) -o) दे० ५ वे० व० (→[घ-]व); दे०
 न० बलि प्रह्लादात् (न० 'हे) व० (न० 'त्य) -d) वा० का० ३

७७. १६ प्रह्लादमाहाव वलिर्भाविर्कर्मप्रचोदितः ॥ १९
वलिरुवाच ।
तात कोऽयं हरिर्नाम यतो नो भयमागतम् ।
सन्ति मे शतशो दैत्या वासुदेवबलाधिकाः ॥ २०
सहस्रशो यैरमराः सेन्द्रद्राग्निसारुताः ।
निर्जित्य त्थाजिताः स्वर्गं मननदर्पा रणाजिरे ॥ २१
येन सूर्यरथाद् वेगात् चक्रं कृष्टं महाजवम् ।
स विप्रचित्तिर्बलवान् मम सैन्यपुरस्सरः ॥ २२
अयःशङ्कुः शिवः शंभुरसिलोमा विलोमकृत ।
त्रिशिरा मकराक्षश्च घृषपर्वा नतेक्षणः ॥ २३
एते चान्ये च बलिनो नानापुधविशारदाः ।

वेपमेकैकशो विष्णुः कलां नार्हति षोडशीम् ॥ २४
पुलस्त्य उवाच ।
पौत्रस्यैतद् वचः श्रुत्वा प्रह्लादः क्रोधमूर्छितः ।
धिग्धिगित्याह स वलि वैकुण्ठाक्षेपवादिनम् ॥ २५
धिक् त्वां पापसमाचारं दुष्टं हि सुबालिधम् ।
हरिं निन्दयतो जिह्वा कथं न पतिता तव ॥ २६
शोच्यस्त्वमसि दुर्बुद्धे निन्दनीयश्च साधुभिः ।
यत् त्रैलोक्यगुप्तं विष्णुमभिनिन्दसि दुर्मते ॥ २७
शोच्यश्चास्मि न संदेहो येन जातः पिता तव ।
यस्य त्वं कर्कशः पुत्रो जातो देवावमान्यकः ॥ २८
भवान् किल विजानाति तथा चामी महासुराः ।

दे१० ०प्रतोदि (शा१ ०च) व, दे११ ०प्रतोदित. (→०प्रचोदित).

॥ दे१ बलिर्, दे१२ न१ बलि.

२०. -a) दे० ताता (→तात). -b) ब३ यतो वो, दे० यत्तवे, न१ यततो (→यतो नो). -c) ब३ ताता (→सन्ति).

२१. -a) दे० सहस्रा * (→सहस्रशो); दे१-४ ते१ जित्वा गैलु, दे१० गैलुया (→गैरमरा), बा१-२ सहस्रसंकेतव (ब३ ०र) मरा. -b) बा१ सेन्द्रेन्द्रार्कसारुता -c) दे० निर्मिता (→निर्जित्य), दे१-१०, ११ स्वर्ग (?) (→स्वर्ग). -d) ते१ नग्न (?) (→अग्न?).

२२. -a) दे११ रपो (→रपात्). -b) दे० राक, न१ चक्र (→चक्र); शा१ महाजवात्, का१, का१,२ महाजवात्, दे० महाजिर, दे० महावर्त, दे१० अस्मष्ट पाठ (→महाजवम्).

२३. -a) बा१ ३ दे१-४ ते१ शिवि (दे१ बलि, दे१ शिव) शङ्कु- (बा१ ०म्मु), दे० शवि शम्मु, दे१० न१ शिवि शम्मु, (→शिव शम्मु). -b) बा१ विरुण्डत् दे१, १०, ११ ते१ न१ विरुण्ड-युत्, दे० ४ विरुण्डक, दे० बिलोडक (→बिलोमकृत); दे० रवि रोमाद्रिरुण्ड -d) बा१ दे१ ४ ९ ते१ [म] सि तेषम (दे१ ०ले), बा१ नयेषम, दे० १० य (दे१० क) लेषम, दे११ क१ य (क१ य) लेषम (→नतेक्षण).

२४. -a) शा१ वान्ये (→चान्ये); दे१ ९ बहवो (→बलिनो), ते१ एते चान्ये चान्यतो. -b) बा१ ३ दे११ युप, ब३ दे१ ४, १० ते१ शरत् (दे१ पात्) दे१ ०य (→युद्ध). -c) का१, बा१ न१ एषां, दे० तेषा (→येषां). -d) शा१ बा१ दे१, ४, ११ न१ नार्हति (→नार्हति).

॥ शा१ दे१, ७-९ न१ पुलस्त्य.

२५. -a) दे११ तत् (→एतत्). -b) शा१ कोप (→कोप); दे० प्रह्लाद कोपमूर्छित, दे११ प्रह्लाद कोपमूर्छित (त ?). -c) दे० ते१ च बलि, दे० बलिन (→स बलि). -d) बा१ वैकुण्ठाक्षेप न१ वैकुण्ठस्याप (→वैकुण्ठाक्षेप); दे११ बाहिन्याम् (→वादिनम्).

२६ -a) दे११ पित्त, न१ ह्यं (→धित्वा); बा१-३ दे१ ५, १०, ११ ते१ न१ समाचार (दे१, १० ०य) (→समाचार) -b) बा१-३ दे१-५, ७, ११ ते१ न१ बुद्ध (दे१ दि) (→बुद्धि); बा१-३ दे१-४, ७, ९, ११ ते१ न१ सुबालिष (→सुबालिषम्). -c) दे० निन्दयता, दे० ना यतिता (→निन्दयतो); दे१, ७ जिह्वा (→जिह्वा). -d) दे० कश्चिन्मायति दानर्त.

२७ ब१, २७ a-२८ b ० (द. सं.). -a) दे१ शौनत्, दे० शोवात् (→शोच्यम्); दे० कति (→प्रति). -b) दे० सापति (→साधुभिः) -c) का१, ना१, बा१ दे०, १० न१ य (→यत्); बा१ तैलाय (→तैलोक्य). -d) दे० निन्दति (→निन्दति).

२८. ब१, २८ a ० (द. सं. २७ वा वि.). -a) शा१ शोच्य-आदिम, का१ शोच्य-आदिम, का१ शोच्य-आदिम, बा१ शोच्य-आदिम, बा१ शोच्य-आदिम (न१ शोच्य), दे० शोच्य-आदिम, दे०, ३ ते१ शोच्य-आदिम, दे० शोच्य-आदिम, दे० शोच्य-आदिम, दे० शोच्य-आदिम (→शोच्य-आदिम) -b) दे० यो न (→येन); दे० जाते (→जात) -d) दे० देव देवा- (→देवा); ना१ दे०, ११ नमानक, बा१ स्वनिन्दक, दे०, ४ ते१ नमानक, दे० न ८ ०, दे०, १० नमानक (→नमानक).

२९. -a) दे० न जानाति (→विजानाति). -b) दे० यया (→तया); बा१ जानी, दे१ जानी (→जानी). -c) बा१ दे०

यथा नान्यः प्रियः कश्चिन्मम तस्माज्जनार्दनात् ॥ २९
 जानन्नपि प्रियतरं प्राणेश्वरोऽपि हरिं मम ।
 सर्वेश्वरेश्वरं देवं कथं निन्दितवानसि ॥ ३०
 गुरुः पूज्यस्तव पिता पूज्यस्तस्याप्यहं गुरुः ॥
 ममापि पूज्यो भगवान् गुरुलोकगुरुर्हरिः ॥ ३१
 गुरोर्गुरुगुरुर्बुधः पूज्यः पूज्यतमस्तव ।
 पूज्यं निन्दयसे पाप कथं न पतितोऽस्यधः ॥ ३२
 शोचनीया दुराचारा दानवामी कृतास्तवया ।
 येषां त्वं कर्कशो राजा वासुदेवस्य निन्दकः ॥ ३३
 यस्मात् पूज्योऽर्चनीयश्च भवता निन्दितो हरिः ।
 तस्मात् पापसमाचारं राज्यनाशमवाप्नुहि ॥ ३४

यथा नान्यत् प्रियतरं विद्यते मम केशवात् ।
 मनसा कर्मणा वाचा राज्यभ्रष्टस्तथा पत ॥ ३५
 यथा न तस्मादपरं व्यतिरिक्तं हि विद्यते ।
 चतुर्दशसु लोकेषु राज्यभ्रष्टस्तथा पत ॥ ३६
 सर्वेषामपि भूतानां नान्यल्लोके परायणम् ।
 यथा तथाऽनुपश्येयं भवन्तं राज्यविच्छ्रुतम् ॥ ३७
 पुलस्त्य उवाच ॥

एवमुच्चारिते वाक्ये बलिः सत्वरितस्तदा ।
 अवतीर्यसनाद् ब्रह्मन् कृताञ्जलिपुटो बली ॥ ३८
 शिरसा प्रणिपत्याह प्रसादं यातु मे गुरुः ।
 कृतापराधानपि हि क्षमन्ति गुरवः शिशून् ॥ ३९ ॥ ७३

नाम्य, दे११ नाम्या (→नाम्य) -द) दे१ मत्त (→मम)

३०. -a) दे१ तम (→तर) -b) शा१ बा१ व२ दे१
 हरि, व३ गुरु, दे१ हित (→हरिः); दे१ ४ तै१ मम देव जनार्दनम्
 -c) व२ सर्वं सुखं, दे११ सर्वविधं, न१ सर्वं सर्वं (→सर्वेश्वरं)
 -d) दे१ निन्दति (→निन्दित)

३१ -a) बा१ २ विरोचन (→गुरु पूज्य); का२ दे१ ;
 तव (→तव); बा१ २ गुरु (→पिता) -c) दे११ पूज्य (पि)
 (→पूज्यो) -d) लोके (→लोक)

३२ -a) शा१ बा१ व३ दे१ ३ ५ ७ ११ तै१ गुरु गुरु, कारा
 न१ गुह्यतर, बा१ २ गुरोर्बुध, दे१ गुह्यतम, दे१ गुरु गुरु (→गुरुगुरु)
 -b) शा१ बा१ २ व१ २ दे१ ३ ५ ७ तै१ न१ पूज्य, कारा दे१ पूज्यात्,
 दे१ ४ ११ पूज्या (दे१ ११ पूज्य) (→पूज्य); कारा तै१ तव, व१-३
 दे१ ३ तै१ तमस्य च, दे१ तम तर, दे१ तम तव,
 दे१ न१ तै१ तया, दे११ तमस्तया (→तमस्तव) -c) शा१ पूर्व,
 कारा हरि, दे१ पूज्य (→पूज्य); दे१ ३ तै१ निन्दसि यत्, दे१ नि-
 यत, दे१ वैरि दधत, दे११ वै विन्यत, न१ वै निन्द्या (य ?) न
 (→निन्दयसे) -d) व३ पततो (→पतितो) दे१ तोज्यध, दे१
 न१ तै१ हसि, दे११ तै१ बुध (→तै१ज्यध)

३३ -a) दे१ ४ शोचनीया च (→शोचनीया) शा१ कारा
 (→दुराचारा) -b) दे१ ३ वामा (→वामी) c) शा१ कारा
 का१ २ च (→च) -d) बा१ ३ दे१ ३ ७ ९ तै१ न१ वासुदेव
 वि- (→वासुदेवस्य)

३४ -a) बा१ २ यस्मात् (→यस्मात्); दे१ यस्मात्पूज
 मोनोभ्यां, दे११ यस्मात्पूजोर्दनीयश्च -d) बा१ २ राज्य (य२
 ज्याय) भ्रष्टस्तथा पत

३५ बा१ २ धय श्लोक ३६ श्लोकस्यान्तरभागत -a)

शा१ कारा का१ २ दे१ तै१ (दे१ १२) (→तर) -c) व३ न१
 कर्मणा मनसा वाचा -d) व३ दे१ राज्याद् भ्रष्ट, दे१ राज्य वष्ट
 (→राज्यभ्रष्ट) दे१ ३ तै१ पिब (दे१ तु) दे१ पतय (→पत)

३६ दे१० ० (ह स) -a) बा१ ३ न तस्मादपरं
 विविधं, दे१ यथा न तस्मात् परम् -b) का१ दे१ व्यतिरिक्त
 (का१ तै१) (→व्यतिरिक्त); दे१ ९ न१ न (→हि) -c) दे१
 मुखी लोके (→सु लोकेषु) -d) बा१ दे१ राज्यात् (→राज्य),
 दे१ ३ तै१ विनु, दे१ ११ पतय (दे११ तव) (→पत)

३७ -a) शा१ कारा का१ २ दे१ १० लोकानां बा१ भूताना
 (→भूताना) -b) शा१ कारा का१ २ बा१ २ दे१ ५ १० नाम्य (→
 नाम्यत्) -c) दे१ यथा यथा, दे१० तथा तथा (→यथा तथा), शा१
 कारा का१ २ दे१ १० प्रपश्येयं दे१ न१ न पश्येय (→[अ]नुपश्येय)
 -d) न१ भवता (→भवत); दे१ राज्यविच्छ्रुत (→राज्य
 विच्छ्रुतम्)

॥ शा१ दे१ ७ ९ न१ पुलस्त्य दे१ पुलस्त्य च

३८ -a) का१ बा१ ३ दे१ २ ५ १० ११ तै१ न१ उन्व्रिते
 (दे१ १२) (→उन्व्रिते); दे१ २ ७ नाम्य (दे१ १२) (→नाम्ये)
 -b) बा१ ३ दे१ तथा (→तथा) -c) दे१ अवतीर्य सना ब्रह्मन्,
 दे१ अवतीर्य स ब्रह्मन् -d) कारा का१ २ [य] भवत्, बा१
 दे१ ४ ७ १० बलि न१ [अ] बलीव (→बली)

३९ -a) दे१ प्रणिपातेन, दे१ प्रणिपत्याह (→प्रणिपत्याह)
 -b) व३ दातु, दे१ ४ १० तै१ गुरु, दे११ जातु (→जातु) दे१ ६ १०
 तै१ गुरो (→गुरु) दे१ पितामहमुवाच ह -c) बा१ ३ पराश्र
 (→पराश्र) -d) का१ क्षमन्ति, दे१ क्षमन्ती, तै१ क्षमन्ते
 (→क्षमन्ति), दे१ बहव, दे११ गुरु (→गुरुय); बा१ ३ सिनु
 (→सिन्धु)

इत्येवमाश्वास्य बलिं महात्मा
संस्मृत्य योगाधिपतिं च विष्णुम् ।

आमन्य सर्वान् दनुयूथपालान्
जगाम कर्तुं त्वय तीर्थयात्राम् ॥ ५७

इति श्रीवामनपुराणे एकपञ्चाशोऽध्यायः ॥ ५१ ॥

५२

नारद उवाच ।

कानि तीर्थानि विप्रेन्द्र प्रह्लादोऽनुजगाम ह ।
प्रह्लादतीर्थयात्रां मे सम्यगाख्यातुमर्हसि ॥ १

पुलस्त्य उवाच ।

शृणुष्व कथयिष्यामि पापपङ्कप्रणाशिनीम् ।
प्रह्लादतीर्थयात्रां ते शुद्धपुण्यप्रदायिनीम् ॥ २
संत्यज्य मेरुं कनकाचलेन्द्रं

५७. -a) ब१-३ दे११ स एव (→इत्येव), दे९ व्याख्यास्य (→व्याख्यास्य); दे९ वले (→बलि). -b) दे१ विपति (→विपति). -c) शा१ कारा. का१.२ दे५.१०.११ न१ संस्मृतात्वात्, दे९ संस्मृतात्वात् (→संस्मृतात्वात्) -d) शा१ कारा. का१.२ दे२ ३.५.७.१० न१ शुभः, ब१ मय (→त्वय).

पुष्पिका—शा१ कारा. का१ २ ब१ दे५.७.१०.११ इति श्रीवामनपुराणे वामनप्रादुर्भावे, ब२ इति वामनपुराणे वामनप्रादुर्भावे, ब३ दे३ दे१ न१ इति श्रीवामनपुराणे, दे१ २ इति वामनपुराणे, दे४ इति वामनपुराणे प्रादुर्भावे, दे९ श्रीवामनपुराणे, भुवे. इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदसंवादे वामनप्रादुर्भावे. अध्यायनाम—ब३ न१ ०. शा१ का१.२ दे३ बलिविश्रादानं नाम, कारा. बलिवापविश्रादानं नाम, ब१.२ दे१-४ तै१ प्रह्लाद गमने (दे३ ०) नाम, दे७ बलिसारो नाम, दे९ वामनप्रादुर्भावे नाम, दे१० बलिशिष्या (सा ?) दानं नाम, दे११ बलिसिष्याय नाम, अध्यायसंख्या—शा१ ब३ दे१ ३-५.११ तै१ ०, कारा रिचवतितमोऽध्याय, का१ ध. ॥६७॥, ब२ अध्याय ॥६९॥, ब१ २ पञ्चमोऽध्याय, दे४ द्विष्वत्वारिषोऽध्याय, दे७ सप्तदशोऽध्याय, दे९ पञ्चासत्तमोऽध्याय, दे१० अ. ॥७७॥, न१ पञ्चाशोऽध्याय, भुवे. सप्ततितमोऽध्याय.

५२

॥ दे२ तै१.०; दे१.४ ७ नारद उ; दे९ नारद; न१ श्रीनारदः.

१. तै१.०. -a) दे१.२.४.७ दैलेन्द्र (दे४ २) (→विप्रेन्द्र) -b) शा१ कारा. का१.२ दे५.१०.११ प्रह्लादोय, न१ प्रह्लादः स (→

तीर्थं जगामामरसंयजुष्टम् ।

ख्यातं पृथिव्यां शुभदं हि मानसं

यत्र स्थितो मत्स्यवपुः सुरेशः ॥ ३

तस्मिंस्तीर्थवरे स्नात्वा संतर्प्य पितृदेवताः ।

संपूज्य च जगन्नाथमच्युतं श्रुतिभिर्व्युत्तम् ॥ ४

उपोष्य भूयः संपूज्य देवर्षिपितृमानवान् ।

जगाम कच्छपं द्रष्टुं कौशिक्यां पापनाशनम् ॥ ५

प्रह्लादोयु. -a) दे११ यात्राया (→यात्रा मे). -d) दे९ सत्यम् (→सत्यम्); न१ व्याख्यातुं (→व्याख्यातुं).

॥ शा१ दे७.९ न१ पुनस्त्य; दे१.४ पुनस्त्य उ. .

२. -a) दे२ ३.७ शृणु त्वं (→शृणुष्व). -b) ब१.३ दे७.११ 'कर्म' (→'पङ्क'); शा१ कारा. का१.२ दे५.१० प्राकृती तु कथा विभो, -c) शा१ कारा. का१.२ यात्रा मे, ब१ यात्रा तु, ब२.३ यात्रा सा, दे५ यात्रा (या) मे, दे९ बामा तु, दे१० यात्रा (→यात्रा मे). -d) शा१ कारा. का१ २ युदा (→युद्धः); ब१.३ दे९ न१ सर्वपातकनाशिनीम्, दे२ सर्वपापप्रणाशनीम्, दे३ सर्वपापप्रणाशनीम्, दे११ तै१ सर्वपापप्रणाशिनीम्.

३. -a) दे११ मेतु (दे१) (→मेरु); का१ दे१ चलेन्द्र, दे३ चलेन्द्रै (→चलेन्द्र). -b) ब१ १ तु (?) ट (→तुष्टम्) -c) दे७ मोनस (?) (→मानस). -d) दे१.२ तै१ यस्यां, दे५ मत्स्य (→मय); ब१.३ पति (→पतु); शा१ नुरागिनीम्, कारा. पनार्दन, ब१ का सुगो विवद, का३ दे३ सुरेश, दे१० पुरेश; तै१ परेश (→सुरेश).

४. -a) दे११ तीर्थ (→तीर्थः) -c) ब२ संभय (→संभूय); का३ तु (→च). -d) ब३ वृताम्, ब१.३ वृत्, ब३ मतम्, दे२ युताम् (→युवम्).

५. -a) दे११ सत्यम् (→संयुज्य). -b) ब३ दानवात्, दे५ भान (४) वा, दे९ ११ न१ देवता (→मानवात्). -c) दे३ दृष्ट (→द्रष्टुं). -d) ब३ कौशिकी, दे३ कौशिक्यं, दे१० कौशिक्यं, दे११ कौशिक्या (→कौशिक्या); ब२.३ नाशिनीम् (→नापनम्).

तस्यां स्नात्वा महानद्यां संपूज्य च जगत्पतिम् ।
समुपोष्य शुचिर्भूत्वा दत्त्वा विप्रेषु दक्षिणाम् ॥ ६
नमस्कृत्य जगन्नाथमथो कूर्मवपुर्धरम् ।
ततो जगाम कृष्णारख्यं द्रष्टुं बाजिमुखं प्रभुम् ॥
तत्र देवहृदे स्नात्वा तर्पयित्वा पितॄन् सुरान् ॥ ७
संपूज्य हयशीर्षं च जगाम गजसाह्वयम् ।
तत्र देव जगन्नाथं गोविन्दं चक्रपाणिनम् ॥ ८
स्नात्वा संपूज्य विधिवत् जगाम यमुनां नदीम् ।
तस्यां स्नातः शुचिर्भूत्वा संतर्प्यपिसुरान् पितॄन् ।
ददर्श देवदेवेशं लोकनाथं त्रिविक्रमम् ॥ ९

नारद उवाच ॥

साम्प्रतं भगवान् विष्णुस्त्रैलोक्याक्रमणं वपुः ।

करिष्यति जगत्स्वामी बलेर्धन्धनमीश्वरः ॥ १०
तत्कथं पूर्वकालेऽपि विह्वरासीत् त्रिविक्रमः ।
कस्य वा बन्धनं विष्णुः कृतवांस्तच्च मे वद ॥ ११
पुलस्त्य उवाच ॥
श्रूयतां कथयिष्यामि योऽयं प्रोक्तस्त्रिविक्रमः ।
यस्मिन् काले संवभूव यं च वञ्चितमानसौ ॥ १२
आसीद् धुन्धुरिति ख्यातः कश्यपस्योरसः सुतः ।
दनुगर्भसमुद्भूतो महाबलपराक्रमः ॥ १३
स समाराध्य वरदं ब्रह्माणं तपसाऽसुरः ।
अवध्यत्वं सुरैः सेन्द्रैः प्रार्थयत् स तु नारद ॥ १४
तद् वरं तस्य च प्रादात् तपसा पङ्कजोद्भवः ।
परितुष्टः स च बली निर्जगाम त्रिविष्टपम् ॥ १५

च. ७८.

६ -a) न₁ महात्मान (→महानद्या) -b) दे₁₁ संपूज्या (→संपूज्य) दे₄ तु (→च) -c) दे₅ समुपोष्य (→समुपोष्य) दे₁₁ शुचि (→शुचिर्) -d) ब₂ कूर्म, ब₃ नत्वा (→दत्त्वा), व₁ विप्रेष्य (→विप्रेषु) दे₉ दक्षिण, दे₁₁ दक्षिणम् (→दक्षिणाम्)

७ ब₁₋₃ ७७-८० ० (ह स), दे₁ ४ ते₁ cd ० -a) दे₁ नमस्कृत्या, न₁ समम्यर्च्य (→नमस्कृत्य) -b) नारा प्रद, दे₂ ३ अय (→अयो) -c) क₂ कृष्णारख्ये, दे₅ कृष्णा क, दे₇ कृष्णाथे, दे₉ न₁ कृष्ण च, दे₁₁ कृष्णध्वे, मुवे कृष्णाया (→कृष्णा रूप) -d) दे₉ 11 विमुर्ग (→प्रभुम्) -e) °हृदे (→°हृदे) -f) दे₁₁ वर्ण° (→तर्प°)

८ ब₁ ३ abc ० (इ ७ पा वि) -a) दे₁ तु (→च) -b) दे₃ जगमह्वयम् (?) (→गजसाह्वयम्)

९ -a) दे₁₀ सन्तर्प्य (→सम्पूज्य); कारा सम्पूज्य त्रिवि-
क्तात्वा -b) ब₂ दे₁₁ न₁ यमुना ते₁ मुनिना (→यमुना)
-c) ब₁ तत्र (→तस्या), शा₁ कारा का₁ ब₁ दे₉ स्नात्वा
(→स्नात), दे₁₀ तु क॥६६ (→शुचिर्भूत्वा) -d) दे₉ सन्तर्प्य च
गुरान् पितॄन् -e) दे₉ अथो ददर्श, दे₁₀ जगाम देव- (→ददर्श
देव) -f) दे₉ च (→वि)

१० ब₂ ०: शा₁ दे₇ ९ न₁ नारद, दे₁ २ ४ नाद च

१० ब₂ ०. -a) शा₁ विष्णु (→विष्णु) -b) ब₁ दे₁ ४ ९ त्रैलोक्यक (दे₃ °र) मर्ग (→त्रैलोक्याक्रमण) दे₄ पितु
(→वपु) -d) ब₁ २ दे_{1-४} ते₁ बलिवन्द्य, दे₁₀ बले क॥६६ न
(→बलेर्वन्द्य)

११. ब₂ ab ०. -a) दे₅ °कायोपि (→°कालेपि) -b)

शा₁ कारा का₁ २ विष्णु, ब₁ ३ वपु (→विष्णु); ब₁ २ त्रिविक्रमम्,
दे₅ त्रिविक्रम, दे₁₁ त्रिविक्रमा (→त्रिविक्रम) -c) ब₁ ३ दे₇
वञ्चन (→वञ्चन), दे₅ विष्णु (→विष्णु) -d) ब₃ तद्वदस्य मे,
दे₉ तस्यतो दुष, ते₁ न₁ तस्य (न₁ °त) मे वद (→तच्च मे वद).

११ शा₁ का₁ दे₇ न₁ पुलस्त्य; दे₁ ४ पुलस्त्य च, दे₉ श्री-
पुलस्त्य

१२ दे₁₁ १२०-१३० ० (ह स) -b) ब₃ यो मयोक्त,
दे₉ सोय प्रोक्त (→योय प्रोक्त) -c) दे₁ ४ ते₁ बभूवाय
(→संवभूव) -d) दे₉ वयं बलितवान्मि

१३. दे₁₁ ० (इ १२ पा वि) -c) कारा त्रिविक्रमं,
ब₁ ३ दे₁ ४ ते₁ दतोर्ध्व° (→दनुगर्भ°)

१४ -a) दे₁ ४ ते₁ च तदा (→वरद) -b) शा₁ ब्रह्मर्ग,
दे₂ ब्राह्मण (→ब्राह्मण), ब₁ २ तपसा (ब₂ °सा) वर, दे₇ मयसा-
सुर, दे₉ तेजसा निष्मि (→तपसाऽसुर) -c) शा₁ कारा का₁ २
दे₅ १० सर्व, दे_४ सार्धं दे₁₁ सर्ग (→सेन्द्रे) -d) का₂ दे₁ ५ ७ ९
ते₁ प्रार्थयत् स तु, ब₁ ३ प्राथमगात्, दे₁₁ पर्ववत् स तु (?)
(→प्रार्थयत् स तु)

१५ -a) कारा त वर तस्य स, व₁ तस्य तद्वचन, ब₂ ३
दे₁ ४ ते₁ तस्य त च वर, दे ९ न₁ तस्य तद्वद (→तद्वर तस्य च)
-b) दे₁ ४ पङ्कजोद्भव, दे₉ चक्रमोद्भव (→पङ्कजोद्भव) -c)
शा₁ परितुष्ट, दे₃ न₁ परितुष्ट, दे₁₁ परितुष्ट (→परितुष्ट);
दे_४ ९ तु (→च); दे₇ समभवत् (→स च बली) -d) शा₁ कारा
का₂ दे₁₀ ११ निर्जगाय (→निर्जगाम), ब₁ ३ त्रिविष्टपम् (→त्रिवि-
ष्टपम्) दे₇ ब्रह्मणो वचनत्त .

७८. १६ चतुर्थस्य कलेरादौ जित्वा देवान् सवासवान् ।
 धुन्धुः शक्रत्वमकरोद्विरण्यकशिपौ सति ॥ १६
 तस्मिन् काले स धलवान् हिरण्यकशिपुस्ततः ।
 चचार मन्दरगिरौ दैत्यं धुन्धुं समाश्रितः ॥ १७
 ततोऽमुरा यथा काम विहरन्ति त्रिविष्टपे ।
 ब्रह्मलोके च त्रिदशाः संस्थिता दुःखसंयुताः ॥ १८
 ततोऽमरान् ब्रह्मसदो निवासिनः
 श्रुत्वाऽथ धुन्धुर्दिविजानुवाच ।
 ब्रजाम दैत्या वयमग्रजस्य
 सदो विजेतुं त्रिदशान् सशक्रान् ॥ १९

ते धुन्धुवाक्यं तु नशम्य दैत्याः
 प्रोचुर्न नो विद्यति लोकपाल ।
 गतिर्यथा याम पितामहाजिरं
 सुदुर्गमोऽयं परतो हि मार्गः ॥ २०
 इतः सहस्रैर्बहुयोजनापर्यै-
 लोको महर्नाम महर्पिजुष्टः ।
 येषां हि दृष्ट्वाऽर्पणचोदितेन
 दहन्ति दैत्याः सहस्रेक्षितेन ॥ २१
 ततोऽपरो योजनकोटिना वै
 लोको जनो नाम वसन्ति यत्र ।

१६ -a) दे११ चतुर्थस्य (स्य ?) (-चतुर्थस्य) -b)
 दे१ जित्वा-(-जित्वा), ब१ सुरासुरान्, दे१ सदाकवान् (-सवा-
 सवान्) -c) दे१ न१ बन्धु (→धुन्धु) -d) दे१ हि०८० गिरौ
 सति

१७ -a) दे१० ८००० (-स वलवान्) -b) ब१ ३ दे१
 'कशिपो सुत, दे१ 'कशिपोस्ततः (-'कशिपुस्ततः) -c) दे१-४ ११
 दे१ 'गिरि (दे११ 'गिरि) (-'गिरौ) -d) ब१ ३ दे१ ४ दे१ दैत्यो
 धुन्धुसमाश्रयम् (ब१ २ 'य), दे१ गतमोरसुरंरुतं, दे१ दैत्यसिन्धु-
 समाश्रयात्, न१ दैत्य धुन्धु समाश्रयत्

१८. -a) दे१० ततोऽमरान् (-b) ब१ ३ दे१ ३ तैः विच-
 रन्ति, दे१ ८०० ति, दे१ व (वि?) हरति (-विहरन्ति), ब१ ३
 त्रिविष्टपे, दे११ न१ त्रिविष्टपम् (-त्रिविष्टपे) -c) सुवे त्रिदशा
 ब्रह्मलोके च -d) दे१ सथिता (-संस्थिता).

१९ -a) ब१ तत सुरान् (-सतोमरान्); दे१ ब्रह्मवरो,
 न१ बन्धुसदो (-ब्रह्मसदो); दे१० ८००००० वा निवासिनः
 -b) ब१ दे१ ४ व (-[अ]य); दे१ न१ बपुर (→धुन्धु); दे१
 दिति (वि) जानुवाच, न१ दिविजानुवाच ह (-दिविजानुवाच)
 -c) वा१ बाप का१ २ ब१ ३ दे१ १-११ न वषट्मम् (-ब्रजाम);
 ब१ बज्रवय, दे१ वषट्मवय, दे१ वषट्मवय, न१ वषट्मवय (-वषट्म
 वयस्य); दे१ वषट्मम् जेतु त्रिदशान् साक्रान् -d) ब१ समग्रान्
 दे१ सक्रान् (-सक्रान्); दे१ भवद्भिरव्यासतनोवमेव

२०. -a) ब१ सधुन्धुवाक्यं, ब१ तदधुन्धुवाक्यं, दे१ ते
 धुन्धुवाक्ये (-ते धुन्धुवाक्यं); दे१ देवा (-देवा) -b) दे१ ४ ७
 दे१ न त, दे११ नव, न१ तथा (-न नो), दे१-४ ७ ७ वे विष्टपे, न१
 नास्ति च (-विष्टपि); वा१ ब१-३ लोकपाला, का१ संस्थात्,
 दे१ ३ ३ वे लोकपाल (-लोकपाल) -c) वा१ ब१ २ गतिर्यथा,
 का१ गतिर्यथा, दे१ १ न१ गतिर्यथा (-गतिर्यथा); दे१ ८ विष्टपे,

दे१ सितमोहः, दे१ ८ ति जितो, दे१ यति पिता, दे१ यति जि
 (-याम पिता); दे१ ०० विष्टे, दे१ १ 'महाजिरे (-'महाजिरे)
 -d) वा१ वारा. का१ २ दे१ परतो (-परतो), दे१ सधुर्गम बाप
 वरस्तु लोके.

२१. -a) ब१ इत, दे१ व्याप्तं, दे१ न१ तत (-इत),
 दे१ 'योजनास्ये, न१ 'योजनादप्ये (-'योजनाहरे) -b) का१
 दे१ ४ महर्नाम, दे१ १ महर्नाम, दे१ १० महर्नाम (दे१० 'या) म
 (-महर्नाम); दे१-४ ५ 'जुष्ट, दे१ ३ वे 'जुष्ट, दे१ 'जुष्ट (-'जुष्ट).
 -c) का१ व (-हि), वा१ का१ वा१ दृष्ट्या प्रयचोदितेन, ब१
 दृष्ट्योपगतोदितेन, ब१ दृष्ट्यार्पणोदितेन, दे१ दृष्ट्यार्पणोदिते च,
 दे११ दृष्ट्यार्पणोदितेन (-दृष्ट्यार्पणोदितेन); दे१ दृष्टमि वयस्य
 एव सिद्धा -d) का१ ब१ ३ दहन्ति (-दहन्ति) वा१ का१
 का१ २ सहस्रेक्षितेन, ब१ सातोभिरेन, ब१ दे११ सहस्रो (दे११ 'ते)
 क्षितेन, दे१ न१ सहस्र (दे१ 'वे) हि (दे१ 'सि) तेन (-सहस्रे-
 क्षितेन); दे१ येषां हि दृष्ट्यार्पणोदितेन

२२ दे१० ११ ० -a) वा१ का१ का१ २ तत पर
 (-सतोऽपरो), दे१ य (यो?) जनं (-योजनं); का१ 'कोटि
 (भि) ना वै, ब१ ३ 'कोटिवाच, ब१ 'कोटिवाचि, दे१-४ ७ दे१
 'कोटिरेका (दे१ 'य, दे१ 'वा), दे११ 'कोटिरेक (→'कोटिरेक);
 दे१ सतोऽपरो भूदितिरेव योजनं -b) दे१ ३ वे निवर्तन्ति (-नाम
 वगति); दे१ तत्र (-यत्र); दे१ लोको भवां यति वरस्तु वर,
 दे११ पारनिर्जलो नाम वरस्त्विष्टपः, दे१ लोको भवा मे निवर्तन्ति
 वर, न१ लोको भवां भवति वरस्तु वर -c) वा१ का१ दे१-३ ७
 [अ] 'मायुविनागाकारे, ब१ ३ [अ] 'विनागाकारे, दे१ [अ]
 'मायुविनागाकारे, दे१ [अ] 'स्वा भूवि वातावनि, [अ] 'मायु-
 विनागाकारे (-[अ] 'मायुविनागाकारे) -d) ब१ ३ दे१,
 दे१ यो-(-याता); ब१ दे१ न कोटी, दे१-४ वकोटी, दे१ न

०८. ३०

ततोऽस्मै कथयामास दैत्याचार्यः कलिप्रिय ।
 शुकस्य चरितं श्रीमान् पुरा वृत्ररिपोः किल ॥ ३१
 शुकः श्रुतं तु पुण्यानां क्रतूनामजयत् पुरा ।
 दैत्येन्द्र वाज्रमेधानां तेन ब्रह्मसदो गतः ॥ ३२
 तद्वाक्यं दानवपतिः श्रुत्वा शुकस्य वीर्यवान् ।
 यष्टुं तुरगमेधानां चकार मत्तिष्ठतमाम् ॥
 अथामन्यासुरगुहं दानवांश्चाप्यनुत्तमान् ॥ ३३
 प्रोवाच यक्ष्येऽहं यज्ञैरश्वमेधैः सदहिणैः ।
 तदागच्छध्वमवनीं गच्छामो वसुधाधिपान् ॥ ३४
 विजित्य हयमेधान् वै यथाकामगुणान्वितान् ।

३१. -a) ब२ ततोस्मै, दे१ तस्मै स, दे१ ततोस्मि (→ततो-
 स्मै) -b) दे२ कले (→कलि-) -c) दे२ वाक्स्व, ते१ चक्स्व,
 न१ युक्स्तु (→शुकस्य), कारा दे१ श्रीमत् (→श्रीमान्) -d)
 शा१ का१ २ ब२ दे१ पुरावृत्, कारा पुरोवृत्, दे१ पुरावृत्ता (→पुरा
 वृत्तः) ब३ िरिपो (→रिपो)

३१ श्लोकहर न१ अधिकम्-शुक ।

३२ -a) कारा. न१ यु- (→यु), ब१ एक सतत पुण्याना,
 ब२ एक सतत सत्त पुण्याना, ब३ एक सत्त युगुर्गता, दे१ ३ ४ ते१ सह-
 स्रास यत्मेव, दे२ सहस्रास्रास चैव, दे१ युक् स सत हि पुण्याना,
 दे१ चक स तेन पुण्याना. -b) ब१-३ दे१-४ ते१ यज्ञानामजयत्पुत्र,
 दे१ ११ न१ ब्रह्मनामजयत्पुत्र, दे१ यज्ञानामजयत्पुत्र. -d) दे१ ११
 दे१ न१ गति (→गत), दे१ तेनेन्द्रो ब्रह्मलोकप्राप्त

३३ बा३. ८-१ ०. -c) ब१ ३ यज्ञे (ब२ ञो) तुरङ्ग
 मेधाना, दे२ यष्टुं सोध ● मेधाना, दे२ ते१ यष्टुं गोधेधयाना, दे१
 यष्टुं च सोधमेधाना -d) दे१ उत्तमम् (?), दे२ उत्तम (→उत्त-
 मम्) -e) शा१ कारा बा१ क्षामस्य वायुस्तुष्टु -f) दे३ प्राप्य-
 नुत्तमान्, दे११ वाय (?) नुत्तमान् (→वाय्वनुत्तमान्).

३४ -a) ब१ वाय्वष्टु, ब२ ३ यष्टु, दे२ यष्टु, दे२ हष्टु,
 ते१ यष्टु (→यष्टुः) ; शा१ कारा. बा१ २ दे१ प्रोवाकह यष्टु
 (कारा बा३ दे१ य) जैर -b) दे१ [अ]ध्वम, [→अ]ध्वमेधैः,
 कारा दे१ ३ १ ते१ न१ युवर्गिन, दे१ च दानवा (→सदहिणम्)
 -c) शा१ गच्छार्थ, दे१ गच्छ त्वं (→गच्छतुम्) ; ब१ २ वसुना
 (→वसवः) -d) दे१ गच्छार्थो, दे१ जेष्ठाभि, दे१ न१ गत्वा च, ते१
 गच्छ भो (→गच्छामो) ; दे१ िरिपम् (→रिपान्)

३५. दे१-४ ते१ ab ०. -a) दे१० विजित्य, + विजित्य
 (→विजित्य), बा१ जित्वा कुर्मोऽहं (→विजित्य ह्यहं). -b) दे१
 न१ यज्ञे, दे१ यज्ञे (→यज्ञा), दे११ गुणान्वितान् (→गुणान्वि-

आहूयन्तां च निधयस्त्वान्नाप्यन्तां च शुद्धकाः ॥ ३५
 आमन्यन्त्यां च ऋषयः प्रपामो देविकातटम् ।
 सा हि पुण्या सरिच्छ्रेष्ठा सर्वसिद्धिकरी शुभा ।
 स्थानं प्राचीनमासाद्य वाज्रमेधान् यज्ञामहे ॥ ३६
 इत्थं सुरारोर्वचनं निशम्यासुरयाजकः ।
 वादमित्यब्रवीद् हृष्टो निधयः संदिदेश सः ॥ ३७
 ततो धुन्युदैविकायाः प्राचीने पापनाशने ।
 भार्गवेन्द्रेण शुक्लेण वाज्रमेधाय दीक्षितः ॥ ३८
 सदस्या ऋत्विजथापि तत्रासन् भार्गवा द्विजाः ।
 शुकस्यानुमते ब्रह्मन् शुकशिष्याथ पण्डिताः ॥ ३९

लात् -d) पा१ कारा बा१ २ चा१, दे१ क्षा० (→त्वा०) ; न१
 सपामानु (→त्वाज्ञाप्यन्ताः) ; दे१ तु (→य), ब३ दे१-३ शुद्धका
 (→शुद्धका)

३६ -a) शा१ कारा. का१ २ दे१ ॥ आमन्यन्त्या
 द्विजा सर्वे, ब३ आमन्य सर्वज्ञातीन्, दे१ ४ आमन्यर्णस्तु
 सदान् (दे१ वरिण), दे१ ३ आमन्य च ऋषीसर्वा (स्तु), दे१०
 आमन्यर्णा द्विजश्रेष्ठा, ते१ आमन्य च ऋषीन् सर्वान् -b) दे१
 प्रपामो (→प्रपामो), दे११ तत्रम् (तम् ?) (→तत्रम्) -c) दे१
 पुण्या, दे११ पुण्य, ते१ पुत्रा (→पुत्रा), दे१ पुत्रश्रेष्ठा (→सरिच्छ्रेष्ठा).
 -d) दे१० ८०००००० विवा, दे१ सिद्धिकरी, न१ शुद्धिकरी
 (→सिद्धिकरी) ; पा१ कारा. का१ २ दे१ १० विवा, दे१-४ ते१
 स्मृता, दे१ स्थिता (→पुत्रा) -e) शा१ कारा. बा१ २ बा१-३
 दे१ १० न१ जय, दे१ जय, दे११ जले (स ?) (→स्थान)

३७ -a) शा१ कारा बा१ २ बा१-३ दे१ १ १० ॥ न१
 सुरारोर्वचन (→सुरारोर्वचन) -b) ब२ दे१ आचर, ब३ आचर,
 दे१ ते१ वाजक, दे१ आचरका (→आचरक) -c) शा१
 कारा बा१ २ श्रेष्ठो, दे१ विजो (→हृष्टो) -d) ब१-३ दे१ ४ ते१
 निधीय (→निधय), ब३ ह, दे१ ह, दे११ य (→य)

३८ -a) न१ वसु (→वसु) ; दे१-४ १० ते१ देविकानां
 (→देविकाया) -b) ब१ प्राचोरे, दे११ प्राचोना (→प्राचोने)
 -b) दे१ नातिने (→नाताने) -c) दे१ सार्धं चक्रेण
 (→भार्यचक्रेण)

३९. दे१ ते१. ३६ a-५६ b ०. -a) ब२ छतराद,
 दे१ सतरा (→सतरा) ; ब१ २ छत्रजप्रणि, दे१ ऋत्विजप्रणि,
 (→ऋत्विजप्रणि) -b) दे११ सत्पातव (→सत्पातव) ; दे१ द्विज
 (→द्विजा). -c) न१ यु ०० गुप्ता ब्रह्मन् -d) दे१ १
 पूजिता, न१ गुप्तिष्ठा (→च पयिष्ठा)

यज्ञभागमुजस्तत्र स्वर्भाजुप्रमुखा मुने ।
 कृताथासुरनाथेन शुक्रस्यानुमते सुरा ॥ ४०
 ततः प्रवृत्तो यज्ञस्तु समुत्पद्यस्तया हय ।
 हयस्यानुययौ श्रीमानसिलोमा महासुर ॥ ४१
 ततोऽग्निधुमेन मही संशैला
 व्यामा दिशः ख विदिशश्च पूर्णा ।
 तेनोग्रगन्धेन दिवस्पृशेन
 मरुद् ववौ ब्रह्मलोके महर्षे ॥ ४२
 त गन्धमाप्राय सुरा रिपणा
 जानन्त धुन्धु हयमेधदीक्षितम् ।
 ततः शरण्य शरण जनार्दन
 जग्मुः सशक्रा जगत परायणम् ॥ ४३

प्रणम्य वरद देव पञ्चनाभ जनार्दनम् ।
 प्रोचुः सर्वे सुरगणा भयगद्गदया गिरा ॥ ४४
 भगवन् देवदवेश चराचरपरायण ।
 विज्ञप्तिः श्रूयता विष्णो सुराणामार्तिनाशन ॥ ४५
 धुन्धुर्नामासुरपतिर्नलवान् वरवृंहित ।
 सर्वान् सुरान् विनिर्नित्य त्रैलोक्यमहरद् नलि ॥ ४६
 ऋते पिनाशिनो देवान् व्राताऽस्मान् नयतो हरे ।
 अतो विवृद्धिमगमद् यथा व्याधिरुपेक्षित ॥ ४७
 साम्प्रत ब्रह्मलोकस्थानपि जेतु समुद्यत ।
 शुक्रस्य मतमास्थाय सोऽश्वमेधाय दीक्षित ॥ ४८
 शत ऋतूनामिष्ट्वाऽसौ ब्रह्मलोक महासुर ।
 आरोहुमिच्छति वशी विजेतु त्रिदशानपि ॥ ४९

४० दे० १० । ० (३ ३६ पा वि) -a) दे० याग^०
 (→यज्ञ^०) दे० १ वासत् (→सप्त) -b) व० ३ न० १ ^०युरा मुने
 दे० १ ^०यमवा मुने (→ ^०प्रमुखा मुने) दे० ३ धानवास्ते सुरसिता दे०
 स्वय वासुरान्मुने -c) शा० कारा इतश्च दे० ३ धुन्धुश्च दे०
 धुन्धुना दे० कृताया (?) (→इताश्च) -d) न० १ [अ]नुमते
 (→[अ]नुमते) कारा सव (→सुरा)

४१ दे० १० । ० (३ ३६ पा वि) -a) दे० प्रवर्तते
 यज्ञ न० १ प्रवृत्ते यन (→प्रवृत्तो यज्ञस्तु) -b) दे० समुत्पद्य दे० १
 समुत्पद्य (→समुत्पद्य) दे० भय (→हय) -c) व
 हयस्यानुययौ दे० भयस्याभयद न० हयस्याभयद (→हयस्यानुययौ)
 -d) दे० सिलु^० ते ऋति^० (→ऋति^०)

४२ दे० १० । ० (३ ३६ पा वि) दे० cd ० -a)
 शा० ततोपि दे० ततोपि (→ततोपि) दे० ^०वृषण (→ ^०वृषेन)
 दे० १ समुत्पद्यते (→मही सगता) -b) दे० १ विगात्र सर्वा दे० १०
 व्याता सिलो न० (→व्याता रिप ख) व० व्याताश्च गन्धेन रिपश्च
 पूर्णा -c) दे० ततोपि यो दिवस्पृशेन -d) शा० ववौ व०
 ययौ (→ववौ) व० ३ दे० १ ^०पुरे ततो (व० ३ यो दे० १ ^०दा) प्र
 (→ ^०लोके महर्षे) दे० मय महर्षेऽहर्षे महर्षे

४३ दे० १० । ० (३ ३६ पा वि) दे० abc ० -b)
 शा० कारा क० १ न० जादन्ति (→जानन्त) -c) दे० स्वयभव
 (→जनादन) -d) दे० ३ ६ ६ ६ मा जगत परायण

४४ दे० १० । ० (३ ३६ पा वि) -a) व० ३ दे० १
 देव वरद (→वरद देव) -b) व० ३ दे० न० जगत्प्रभु व० ३ दे० १
 जगत्प्रभु (→जनादनम्) -c) दे० सुरगणा सव (→सव सुरगणा)
 -d) दे० १ मयात (→भय)

४४ श्लोकपर दे० अतिकम्—देवा ऊहु ।

४५ दे० १० । ० (३ ३६ पा वि) b) दे० परायण^०
 (→वराचर) -c) दे० ब्रह्म (→विष्णो)

४६ व० ३ ab ०; दे० १० ab ० (३ ३६ पा वि)
 -a) न० वरुण (→वृषुर्) दे० १ ^०सुरपति (→^०सुरपति) -b)
 व० १ दे० १ १० वरवृंहित व० ३ दे० १ १० वरवृंहित दे० ११ नलवृंहित
 (→वरवृंहित) -c) व० १ दे० १ सर्वान् व० ३ सर्वान्मारा (→सर्वान्
 म्मुरान्) दे० ११ सु^० (→वि^०) -d) कारा क० ३ व० ३ दे० ११ न०
 अहरदलो दे० ३ दे० १ अवहदलो (→अहरदलि)

४६ श्लोकपर दे० ३ दे० अतिकम्—देवा ऊहु ।

४७ -a) शा० सत दे० ऋतो दे० ११ हते (→ऋते),
 कारा दे० १ ते पिनाशिन दे० १० न० विनाशिता दे० जनादन
 (→पिनाशिता) शा० कारा क० ३ दे० ३ दे० १ देवा क० १ व० ३ दे० ११
 न० देव दे० १० देवान् दे० १ देव दे० देव (→देवाव) -b) शा०
 क० ३ व्रातास्माभ्यतो हरे कारा व्रातास्मान् भव नो हरे क० १
 नाहस्मान् भयतो हरे व० ३ यत्तारस्मो भविता हरे, दे० ४ १० ते
 व्राता नो (दे० १० ना^०) न्यो न विजते दे० वासयन्निचरयनो दे०
 वासयन्निचरयनो न० नाहस्मा भविता हरे c) व० ३ दे० ४ १ ते
 व्रातोऽसौ वृद्धि दे० अतोपि वृद्धि दे० ततोपि वृद्धि दे० ११ व्रातोऽसौ विधि
 (→व्रातोपि वृद्धि) न प्रागम्य (→अगम्य)

४८ दे० ३ १ १० । ० -a) दे० स जगत (→साम्प्रत)
 -c) व० १ गतिमान् व० ३ दे० ११ सतिमान् (व० ३ दे० ११ गति) दे० ४
 १ मवमादाय (→मवमादाय)

४९ दे० ३ १ १० । ० -a) व० १ ^०हयानां (→^०कृतानां)
 -d) दे० १ जेतु तु (→विजेतु)

तस्मादकालहीनं तु चिन्तयस्व जगद्गुरो ।
 उपायं मखविध्वंसं येन स्याम मुनिवृत्ताः ॥ ५०
 श्रुत्वा सुराणां वचनं भगवान् मधुसूदनः ।
 दत्त्वाऽभयं महाबाहुः प्रेषयामास साम्प्रतम् ।
 विसृज्य देवताः सर्वा ज्ञात्वाऽजेयं महासुरम् ॥ ५१
 बन्धनाय मतिं चक्रे धुन्योर्धमध्वजस्य वै ।
 ततः कृत्वा स भगवान् वामनं रूपमीश्वरः ॥ ५२
 देहं त्यक्त्वा निरालम्बं काष्ठवद् देविकाजले ।
 धृणाम्ज्जस्तथोन्मज्जन्मुक्तकेशो यदृच्छया ॥ ५३
 दृष्टोऽथ दैत्यपतिना दैत्यैश्चान्यैस्तथर्षिभिः ।

ततः कर्म परित्यज्य यज्ञियं ब्राह्मणोत्तमाः ॥ ५४
 समुच्चारयितुं विप्रमाद्रवन्त समाकुलाः ।
 सदस्या यजमानश्च ऋत्विजोऽथ महौजसः ॥ ५५
 निमज्जमानमुज्जहः सर्वे ते वामनं द्विजम् ।
 समुच्चार्य प्रसन्नास्ते पप्रच्छुः सर्व एव हि ।
 किमर्थं पतितोऽसीह केनाद्यिमोऽसि नो वद ॥ ५६
 तेषामाकर्ण्य वचनं कम्पमानो मुहुर्मुहुः ।
 प्राह धुन्युपुरोगास्ताञ्छूयतामत्र कारणम् ॥ ५७
 ब्राह्मणो गुणवानासीत् प्रभास इति विधृतः ।
 सर्वशस्त्रार्थविद् प्राज्ञो गोत्रतथापि वारुणः ॥ ५८

५०. दे२. abc ०. -a) ब३ °हीनस्तु, दे१ °वान तु
 (→°हीनं तु); दे११ तस्माद् (वि)कालहीनं तु. -b) ब१ जगद्-
 गुरो (→जगद्गुरो). -c) दे१ उपायो (→उपायं), दे१ °विष्वसि,
 दे११ °विष्वसो (→°विष्वसे); दे९ उपायमस्य विष्वसो, दे१० उपाय मख
 विष्वसे, न१ उपायमखविष्वसे. -d) दा१ कारा. का१.२ दे१०
 भवामो येन निवृत्ता (दा१ °त), दे३ भवा(या)सो(मो) येन निवृत्ता,
 दे९ एतदेव मुनिवृत्त .

५१. -c) दे३ °बाहु (→°बाहु). -d) दा१ कारा
 का१.२ साम्प्रतान्, वा१.२ सात्वताद्, ब३ साम्प्रतान्, दे३ साध्वनाद्
 (?), दे१ न१ साम्प्रतान् (?), दे९ सात्वयन्, दे१० सान्प्रतान्, दे११
 सात्वतम् (→साम्प्रतम्). -e) ब२.३ दे१-३ वे१ च तत्र, दे१ तु
 तदा (→दैवताः); दे३.४ सर्वाय (→सर्वा). -f) दे१ २ वे१ त्यक्त्वा,
 दे३ श्रुत्वा (→ज्ञात्वा); दे३ मेघ, दे११ तेजं (→[म]विज)

५२. -a) दा१ बा१ वा दे१ ९.११ ववाय (→वरुणाय);
 वे१ शाला श्रेय मधुसूदनं. -b) दा१ बा१ वा दे१०.११ सधुन्यो-
 रम्ब (दा१ का२ °बु) रस्य वै, ब३ धुन्योर्धमध्वजस्य वै, न१ धन्योर्धमध्व-
 जस्य वै. -c) दे३ तस्य (→ततः); दा१ कारा. वा१ दे११ स कृत्वा
 (→श्रुत्वा स); वे१ तत कृ(क?)मं ब्रजस्य वै. -d) ब३ दे३ ईश्वरन्
 (→ईश्वर.).

५३. -a) दा१ बा१ वा, वा१.२ दे११ इत्वा (→त्यक्त्वा)
 -b) वे१ बा२ट (?) (→बाहुवद्) दे१० देवता (→दैवता)
 -c) ब१ ००००, दे३ सन्योद्यगम्(?), दे१ तता मज्जन् (→तान-
 म्मज्जन्); दे१ सयान्मत्र विप्रोर्ले, दे३ सामान्यकृतयोजनमज्जन्. -d)
 दे३ चितो (→चितो); दे३ यन्धना (→यन्धना)

५४. -b) दा१ का२ न१ सधर्षिभिः (→तथर्षिभिः); दे१-४
 वे१ रवेऽप्य एव (दे२.४ °पा)र्षिभिः, दे१ दत्त्वाकार्यैस्तथर्षिभिः. -d)

दे१ यने ये, दे२ यने यो, दे३ यनेयं, दे९ यासिज (→यसिज); दे९
 यास्येयं ब्राह्मण्यभा-

५५. -a) दे१० समुच्चारयितुं (→समुत्तारयितुं); दे११
 विप्रा (→विप्र). -b) दे२.४ माद्रवन्त, दे१ प्रादवन्त दे११ मोदवन्त
 (→आदवन्त); दे१ °कुल (→°कुला). -c) दे११ सर्वस्या (→
 तस्या); ब३ °मानतः, दे९ °मानस्य, दे११ °मानात्र (→°मानत्र).
 -d) दे११ ऋत्विजो ये, दे९ ऋत्विजोऽपि (→ऋत्विजोऽपि); न१ सद्-
 र्थय (→महौजस)

५६. -a) ब१ दे१ न१ आचम्पु (ब१ कुं ?) (→चम्पुह) .
 -b) ब१.३ दे३ ९.११ सर्वे तं, ब३ दे१-४ वे१ वे च ते (दे१ त) (→
 सर्वे ते); ब१ दे२.४ ते१ वामन- (→वामन); दे९ द्विज (→द्विज्य).
 -c) ब१.३ समुत्तार्य, दे९ समुत्तार्य(?) (→समुत्तार्य); दे२.११
 प्रसन्ना (→प्रसन्ना). -d) दे११ पृष्ट (→पप्रच्छ). -e) ब३
 पतितो बहे (→पतितोऽसीह) -f) दा१ का२ दे९ न१ केन निरपेक्षि,
 ब३ केन निरपेक्षि, ब३ केनाशिराक्षि, दे९ केन कनुक्षि (→केना-
 शिराक्षि), दा१ का२ दे२.१० मे वद, ब१.३ दे१-४ वे१ वा वद, दे९
 वामन, दे११ वा(वा ?)वद (→नो वद).

५७. -b) ब३ °भान (→°भानो). -c) दे९ प्रायं पुन्यु,
 न१ प्राह वन्यु (→प्राह पुन्यु). -d) दे९ मस्य (→मय).

५८. -b) ब१.२ इतिदामि, न१ प्रभास इति (→प्रभास
 इति) -c) दे३ सर्वे शास्त्रार्थं, दे९ स सर्वशास्त्रं (→सर्व-
 शास्त्रार्थं). -d) ब१-३ गोत्रभाषि तु, दे१-४ वे१ गोत्रेश (दे-
 °ण ?) इति तु, दे९ गोत्रकेभाषि (→गोत्रभाषि); दा१ बा१ वा.
 वा१ २ शारि, ब३ शारय, ब३ वे१ शारय (दे१ °पा), ब३ दे९
 शारय, दे९ वारिवा, दे२.३ शारय (दे९ °पा), दे११ शारय
 (→वारा).

तस्य पुत्रद्वयं जातं मन्दप्रशं सदुःखितम् ।
तत्र ज्येष्ठो मम भ्राता कनीयानपरस्त्वहम् ॥ ५९
नेत्रभास इति ख्यातो ज्येष्ठो भ्राता ममासुर ।
मम नाम पिता चक्रे गतिभासेति कौतुकाद् ॥ ६०
रम्यश्चाश्वरथो धुन्वो शुभश्चासीद् पितुर्मम ।
त्रिविष्टपगुणैर्युक्तश्चात्सुरो महासुर ॥ ६१
ततः कालेन महता आवयोः स पिता मृतः ।
तत्सौर्ष्यदेहिकं कृत्वा गृहमावां समागतौ ॥ ६२
ततो मयोक्तः स भ्राता विभजाम गृहं वयम् ।

तेनोक्तो नैव भवतो विद्यते भाग इत्यहम् ॥ ६३
कुञ्जवामनखड्गानां फलीयानां शिखिणामपि ।
उन्मच्चानां तयान्धानां धनभागो न विद्यते ॥ ६४
शय्यासनस्थानमात्रं स्वेच्छयाभ्रभुजक्रिया ।
एतावद् दीयते तेभ्यो नार्थभागहरा हि ते ॥ ६५
एवमुक्ते मया सोक्तः किमर्थं पैतृकाद् गृहात् ।
धनार्थभागमर्हामि नाहं न्यायेन केन वै ॥ ६६
इत्युक्तवति वाक्येऽसौ भ्राता मे कोपसंयुतः ।
समृत्तिश्चप्याक्षिपन्नचामभ्यां मामिति कारणात् ॥ ६७

५९. -a) दे११ तस्यां (→तस्य) -b) दे२३ मन्द प्रशं (→मन्दप्रशं), दे११ मन्दप्राशं सुदुःखितम् -c) दे१ तत्र ज्येष्ठा, न१ ततः ज्येष्ठो (→तत्र ज्येष्ठो), दे११ भ्राता (→भ्राता) -d) न१ [म]यम् (→[म]हम्); ब१ २ कनीयाद् वामनस्त्वहम्, ब३ कनीयानवरस्त्वहम्, दे१ मयो म महासुर, तै१ ०००० मरान्शुस्त्वम्

६०. दे१३ तै१. ab ०. वारा. ६००-६१० ० (द तं) -a) ब१ ३ नेत्रहास, दे१ ते प्रभास, दे१ न१ तन मास, दे११ तन हास (→नेत्रमास). -b) ब१ २ दे३ ममासुर, दे१ १-११ महासुर (दे१ ९, दे११ ०९), दे३ ममासुर (?) (→ममासुर) -c) ब१ ३ गतिहासेति, दे१ गतिभासेति, दे३ गतिभासेति, दे११ गतिभासेति (→गतिभासेति), ब१ २ दे११ कौतुकाद् (→कौतुकात्)

६१. वारा ० (द. ९० वा वि) -a) न१ वरयो, मुने वापि (→वृ-यो); दे२ रमत्वावयो युग्मो -b) ब१ ३ दे२ ५ न१ शुभमासीत्, दे१ ४ तै१ शुभ मासीत्, दे२ शुभ मासीत्, दे१ शुभा-मासीत्, दे३ यया मासीत्, दे३ शुभमासीत्, दे११ शुभ मासीत् (शुभमासीत्) -c) ब१ २ त्रिवि, दे३ ९ त्रिवि (→त्रिवि); ब१ त्रिविष्टपेन सगुण, ब२ त्रिविष्टप सगुण, ब३ दे१ ३ तै१ त्रिविष्टप गुणयुक्त, दे२ त्रिविष्टपेन गुणो (?) युता, दे१ त्रिविष्टप गुणयुक्त -d) ब१ ३ दे१ ४ ७ ९ तै१ स्वयमासीत् शुभं (ब२ ०भम्)

६२. -b) दे३ वा (म?)र्ष्यादि (→माययो), दे३ न- (→नृ) -c) वा१ तस्यार्थं, ब१ तस्यार्थं, ब३ तस्यार्थं, दे१ १ तस्यार्थं, दे३-११ तस्यार्थं, न१ तस्यार्थं, (→तस्यार्थं); वा१ ब१ २ दे३र्ष्य (→दे३र्ष्य). -d) ब१ २ समायगो, (→समागतं)

६३. -a) दे३ ततोद् (→ततो) -b) वारा दे१ विभ-जाम, न१ विभजय (→विभजय). वारा वयं गृहम्, दे३ गृह व

यत् (→गृह वयम्). -c) वा१ तेनोक्त, ब१ २ दे११ न१ तेनोक्त (→तेनोक्त)

६४. -b) वा१ ०००, वारा योगिनां ब१ २ भ्रष्टाना (→भ्रष्टोवातां), ब१ २ ०वामपि (→०वामपि) -c) वा१ धनभागो, दे३ तयामागो (→धनभागो).

६५. -a) दे१-४ १० तै१ प्रिय वाक्यं गृहे वातो. -b) वारा, ब१ २ स्वेच्छया (का२ ०म) भुजक्रिया, ब१ २ पावदत्रभुजक्रिया, ब२ दे२ ११ न१ छयाया (ब३ दे३ न१ वा०)त्रभुजक्रिया, दे१-४ १० तै१ भोजयाच्छादनादिकम्, दे१ स्वयामत्रभुजक्रिया. -c) दे३ इत्येव, न१ एतच्च (→एतावत्), वा१ वारा ब१ २ दे३ १० तै१ (→तेभ्यो) -d) ब१ २ ०त्वमहम्, दे३ ०हृष्टो (→०हृष्ट हि ते)

६६. -a) ब१ ३ दे३-३१ तै१ न१ लोको (→लोकं), ब१ २ प्रोक्त, ब१ ३ दे३ ७ लोक (दे३ ०लं), ब३ दे३ ३ तै१ लोच, न१ [म] युक्त (→सोक्त) -b) ब१ १ वृत्तां वृत्तम्, दे३ वृत्तं गृहे, दे११ त्रिगुणावृत्तम्, न१ त्रिगुणावृत्ति (→वृत्तावृत्तम्) -c) दे३ ७ १० न१ पतार्थं, दे३ ११ पतार्थं (?) (→पतार्थं) -d) दे३ नाय (→नाहं) ब१ मे वर, ब१ २ वी किन्, दे३ वेन ते (→केन वै); वारा नाहं पुत्रं त्रिगुणं किम्

६७. -a) वारा मे (→[म]वै); दे३-४ तै१ इगुक्तो वरवाद् भ्राता, दे३ इगुक्तो मयवाद् भ्राता, दे११ इगुक्तवति ववे वायो (?) -b) वारा [म]लो (→मे); ब३ मय (→मय), दे३ ४ १० तै१ केनाद् वराहं मे गुर (दे३ ०र) -c) ब१ मस्यां मामिति वात्सरम्, ब२ मस्यां मा० वात्सरम्, दे३-४ १० तै१ न१ जाने ह्यवात्सरम् (दे३ ०लो), दे३ मस्यां मा० वात्सरम्, दे३ देविकायां जने तु मां, दे३ मस्यां मा० वात्सरम्, दे३ मस्यां मां वत्सरम्, न१ मस्यां मां वत्सरम्

देवो द्वितीयेन जहार वेगात्
क्रमेण देवप्रियमीप्सुरीश्वरः ॥ ८४

क्रमं तृतीयं न यदाऽस्य पूरित
तदाऽतिकोपाद् दनुपुंगवस्य ।

पपात शृष्टे भगवांस्त्रिविक्रमो
मेरुप्रमाणेन तु विग्रहेण ॥ ८५

पतता वासुदेवेन दानवोपरि नारद ।
त्रिश्रयोजनसाहस्री मूर्धेर्गता हृदीकृता ॥ ८६
ततो दैत्य समुत्पाद्य तस्यां प्रक्षिप्य वेगतः ।

अधर्षत् सिकतावृष्ट्या तां गर्तामपूरयत् ॥ ८७
ततः स्वर्गं सहस्राक्षो वासुदेवप्रसादत् ।

सुराश्च सर्वे त्रैलोक्यमवापुर्निरुपद्रवाः ॥ ८८
भगवानपि दैत्येन्द्र प्रक्षिप्य सिकतार्णवे ।

कालिन्ध्या रूपमाधाय तत्रैवान्तरधीयत् ॥ ८९
एव पुरा विष्णुरभूच्च वामनो

धुन्धु विजेतु च त्रिविक्रमोऽभूत् ।

यस्मिन् स दैत्येन्द्रसुतो जगाम

महाश्रमे पुण्ययुतो महर्षे ॥ ९०

इति श्रीवामनपुराणे द्विपञ्चाशोऽध्यायः ॥५२॥

सरत्ना, दे० ११ सनाका दे० सजल, दे० सनाय (→सनाक)
दे० त्रिविवाधवास दे० न० त्रिविवाधवास, दे० त्रिविवाधवास
(→त्रिविवाधवास) -b) ब० तमोकर्त, ब० समेकत्वं, दे० सोमार्क
श्रुतेः (→सोमार्कश्रुतेः) ब० अतिमण्डन (→अतिमण्डित) दे०
तमा दे० न हि, दे० च (→मात्र) -c) शा० दिवो, कारा सद्यः,
का० १ दिव (→देवो) -d) दे० ३ ते० ईश्वरेषा, न० ईश्वरेष्वर
(→ईश्वरीश्वरः), दे० क्रमेण देवो भगवाननन्त

दे० ८४ ८. दुध सगल इपनन्तरम् धावृत् पाठ = ८२ ८-
८३ b.

८५ ब० ८५b-d ० -a) दे० तृतीय (→तृतीय), न०
पूरिते (→पूरित) दे० नम त्रिवेद्य तु यत्तस्य भूरिति -b) दे०
केशनिकीर्णानुपुंगवस्य -c) दे० ३ ते० च विक्मे (→विक्मिभ्यो)
-d) दे० प्रणतान (→प्रमातेन)

८६ -a) दे० न० पपात वासुदेवोत्तौ -c) ब० दे० ४ १
ते० दधोजन (→विशसोजन) कारा -साहस्र का० दे० साहसी,
दे० साहसीर, दे० साहसा, न० साहस्य (→साहस्यो), शा०
भूमेर्गन्तो, कारा भूमेर्गतं ब० २ भूमिगता (ब० १०) दे० ३ भूमेर्गत्वा
दे० ते० भूमिगते दे० भूमिगता दे० भूमेर्गतो, दे० भूमेर्गतो दे० १०
भूमिगता (→भूमेर्गता), कारा हृदीकृता, दे० ० ० इत्ता, दे० ४.१
हृदी कृता, दे० ४ ० इत्ता दे० इत्ता कृता (→हृदीकृता)

८७ -a) ब० १० 'मु' धावृत्ताय, कारा समुत्पाद्य,
का० समुत्पाद्य + समुत्पाद्य, ब० दे० ११ समुत्पाद्य (→समुत्पाद्य)
-b) कारा भुवि (→सखा), दे० वेगतम् (→वेगत) -c) ब०
दे० ११ धर्षत्, ब० दे० ४ १ ते० धर्षत् (→धर्षत्), दे० सिकता दे० ११
सिक्ते (→सिकता) -d) का० दे० ३ ९ ते० स (→ता), कारा

दे० ४ ९ ते० गतं (→गर्ता), ते० अपूरयत्, न० अपूरयत् (→अपूरयत्),
दे० ता गतां समपूरयत्

८८ -d) ब० ८८d - 'सपद्रवा इवारम् ६०३ रभूच'
इति यावत् धावृत्ताय

८९. ब० ० (८ ८८ पा वि) -a) दे० १० सिकतार्णवे
(→सिकतार्णवे) -c) शा० कारा का० ब० दे० ११ न० कालिन्ध्या
दे० ११ कालिन्ध्या (→कालिन्ध्या) कारा का० धादाय, दे० ११ धादाय
(→धादाय)

९० ब० ३ ० (८ ८८ पा वि) -a) शा० कारा
का० २ दे० हि न० स (→च) -b) कारा पुण्य (→पुण्य), कारा
स (→च) -c) दे० यमो (→यस्मिन्) -d) दे० ११ पुनो
(→पुनो) शा० का० २ दे० सुरर्षे, कारा द्विजं, ब० ३ सपर्व
(ब० १ मर्म) (→मर्म)

पुष्टिका-ब० 'इति वाम' इत्यन्तरं नास्ति शा० का०
ब० १० ४ ५ १० ११ इति (ब० २ दे० ४ [बो]) वामनपुराणे
वामनप्रादुर्भावे, कारा इति वामनपुराणे वामनप्रादुर्भावे प्रह्लाद-
तीर्थयात्राया, दे० १ इति वामनपुराणे वामनप्रादुर्भावे प्रह्लाद-
तीर्थयात्राया, दे० इति धीवामनपुराणे प्रादुर्भावे दे० धीवामनपुराणे,
न० इति धीवामनपुराणे मुने इति धीवामनपुराणे पुनस्त्यन्तरा-
सवादे वामनप्रादुर्भावे अध्यायनाम-शा० का० दे० १०.११ पुं
पराजयो नाम कारा वामनाक्रमण नाम का० धुपुपराजय ब० २
दे० ४ १ धुपुजिजयो नाम (ब० २ नामाध्याय) अध्यायसखा-
शा० ब० दे० ४ ५ ०, कारा धनुर्गर्भितमोध्याय, ब० ११६०११,
का० ११६०११, ब० दे० ११ पटोध्याय, ब० २४ मध्याय, दे० ४४
दणोध्याय, दे० पंथातोध्याय, दे० १० १०६०११, दे० ११ १०६०११, न०
एकपंथातोध्याय, मुने कष्टवृत्तितमोध्याय

पुलस्त्य उवाच ।

कालिन्दीमलित्रे स्नात्वा पूजयित्वा त्रिविधमम् ।
उपोष्य रजनीमेकां लिङ्गमेदं गिरिं ययौ ॥ १
तत्र स्नात्वा च विमले भव दृष्ट्वा च भक्तितः ।
उपोष्य रजनीमेकां तीर्थं वेदारमात्रजम् ॥ २
तत्र स्नात्वाऽर्च्यं चैशानं माधवं पाप्यमेदतः ।
उपित्वा वासरान् मम कुञ्जाग्रं प्रजगाम ह ॥ ३
ततः सुतीर्थं स्नात्वा च सोपवासी तितेन्द्रियः ।
हृषीकेश समभ्यर्च्य ययौ वदरिकाश्रमम् ॥ ४

५३

छा. वा. दे. न. पुनस्त्य दे. पुनस्त्य च; दे. धी पुनस्त्य
१. वा. वाच वा. १०-२६ ० (हं सं) -५) वा.
वाचिदे (-वाचिन्दी-) -८) दे. १ न. विद्वन्मेरु, दे. १० विद्वन्-
मेरा (-विद्वन्मेरु)

२. दे. ४ ०, वा. वाच वा. ab ० (हं १ वा वि.);
दे. ८ ० -५) दे. ३ वे. विपिक, दे. विपयं (-विपये)
-६) दे. ३ वे. विपय (-विपय); दे. ३ वे. सगुण्य, न.
दृष्टा गु. (-दृष्टा व) -८) वा. ब. तीर्थं वेदार-मात्रजम्,
ब. तीर्थं वेदारमात्रजम्, दे. ११ तीर्थं वेदारमात्रजम् (दे. ११ ज्वर),
दे. तीर्थं वेदारमात्रजम्, न. वेदारतीर्थंमात्रजम्

३. दे. १५ ० -५) वा. ३ दे. १५ ११ वे. न. हरिम्
(-हरि); दे. ३ वे. स्नात्वा च, दे. ४ स्नात्वा गु. दे. ५ स्नात्वाच्यम्
(-स्नात्वाच्य); दे. ४ वे. विपिक, दे. १ विपयम् (-विपयम्)
-६) दे. ३ वाचम् (?) (-वाचयम्); दे. वाच, दे. ११ वाच्य (-
वाच्य); दे. ४ वे. समाराध्य वाचयितुम् -८) ब. मुष्कास्ते, ब.
मुष्कास्ते, दे. ११ मुष्कास्ते, दे. ११ मुष्कास्ते, दे. ११ मुष्कास्ते, वे.
मुष्कास्ते, (-मुष्कास्ते); दे. १०, दे. ११ ब. (-३) वाच वा,
दे. ११ हा (-३).

४. -५) दे. ११ सगु (?) (-सगु); वा. ३ गुणैर् (-
गुणैर्); वा. ३ दे. ११ [-वा]र्त्त, दे. ११ स (-स); दे. ११ ००००००
वा. ३, दे. ४ वे. सगुण्य (दे. ११ स्नात्वा) मत्वाच्य. b) वाच
वा. स्नात्वा, ब. ३ वाचयितुम्, ब. ३ दे. ३. ११ वे. स्नात्वा (-
स्नात्वा) -८) दे. ३ वाच (-वाच)

तत्रोष्य नारायणमर्च्य भक्त्या

स्नात्वाऽथ विद्वान् स सरस्वतीजले ।

वराहतीर्थं गच्छासनं स

दृष्ट्वाऽथ संपूज्य सुभक्तिमांश्च ॥ ५

भद्रकर्णे ततो गत्वा जयेशं शशिशेखरम् ।

दृष्ट्वा संपूज्य च शिवं विषाणामभितो ययौ ॥ ६

तस्यां स्नात्वा समभ्यर्च्य देवदेवं द्विजप्रियम् ।

उपवासी इरावत्यां ददर्श परमेश्वरम् ॥ ७

यमाराध्य द्विजश्रेष्ठ शकले वै पुरुरवाः ।

बे ७८

५. -५) ब. तत्रोष्य, ब. ३ तत्रोष्य, दे. ३ वे. तत्रोष्य, दे.
तत्रोष्य, न. तत्रोष्य (-तत्रोष्य); दे. ३ वाच्य (-वाच्य); दे.
तत्रोष्य नारायणमर्चयित्वा -६) वाच वा. ३ दे. ३ वा. दे. ११ [-वा]
च, +च (-[-वा]च); वा. ३ गु. वे. ३ (-स); दे. ३ वे. ततो (-ततो)
-८) वा. ३ दे. ४ १ वे. वा (दे. ३ वा) दृष्ट्वा तीर्थं (दे. ३ वे.); दे.
वाच्य तीर्थं, दे. ११ वे. ततो वराहम् (-वराहतीर्थं); दे. ३ दि
(-ग) -८) दे. ४ वे. समभ्यर्च्य, दे. ३ वे. न. सगुण्य (-
[-वा]च सगुण्य); वा. ३ मुभक्तिमांश्च, वा. ३ मुभक्तिमांश्च, दे.
ययौ भक्तिमांश्च (-मुभक्तिमांश्च)

६. -५) वा. भद्रकर्णे, दे. ३ भद्रकर्णे, दे. ३ वे. दृष्ट्वा (न.
३) ब. ३, दे. ११ दृष्ट्वा (-दृष्ट्वा); दे. ३ वा. (-गत्वा); दे.
भद्रकर्णेभ्यो गत्वा -६) वा. ३ जयेशम्, ब. ३ जयेशम् (?), दे. ४
जयेश, दे. ३ जयेश, वे. जयेशम्, मु. ३ [-वा]जयेशम् (-जयेशम्);
दे. ३ वा. (?) वे. ३ (-गतिवे. ३) -८) दे. ३ वा. दे. ३ वे.
दे. ३ वे. ततो (-दृष्ट्वा); वा. ३ दे. ३. ४. १ वे. न. सगुण्य, दे. ३ वे. ३ वे. ३ वे.
(-सगुण्य); दे. ३ वे. सगुण्य बोधार्थं दृष्ट्वा, दे. ११ दृष्ट्वा च सगुण्य
विपय -८) वा. इरावत्यां, ब. ३ विषाणामभितो, दे. ३ वे. दृष्ट्वा
विषाणामभितो, दे. ३ वे. विषाणामभितो, (-विषाणामभितो)

७. -५) दे. ३ वे. (-गत्वा) -८) दे. ३ वे. दे. ३ वे. ३ वे. ३ वे.
दे. ३ वे. जयेशम्, +विपयम् (-दे. ३ वे. जयेशम्) -८) दे. ३ वे.
वाच्य, दे. ३ वे. जयेशम् (-जयेशम्); दे. ३ वे. ३ वे. ३ वे. ३ वे.
जयेशम् (दे. ३ वे. जयेशम्)

८. -५) वा. वाच, वा. ३ वा. ३ वे. ३ वे. ३ वे. ३ वे. ३ वे.
दे. ३ वे. जयेशम् (-जयेशम्); वा. ३ वे. ३ वे. ३ वे. ३ वे. ३ वे.
जयेशम् (-जयेशम्); दे. ३ वे. ३ वे. ३ वे. ३ वे. ३ वे. ३ वे. ३ वे.

७६. ८

समवाप परं रूपमैथर्यं च सुदुर्लभम् ॥ ८

कुष्ठरोगाभिभूतश्च य समाराध्य वै भूयु ।

आरोग्यमतुलं प्राप संतानमपि चाक्षयम् ॥ ९

नारद उवाच ।

कथं पुरुरवा विष्णुमाराध्य द्विजसत्तम ।

विरूपत्वं समुत्सृज्य रूपं प्राप त्रिधा सह ॥ १०

पुलस्त्य उवाच ।

श्रूयता कथयिष्यामि कथा पापप्रणाशिनीम् ।

पूर्वं त्रेतायुगस्यादौ यथावृत्त तपोधन ॥ ११

मद्रदेश इति ख्यातो देशो वै ब्रह्मणः सुत ।

दे० साक तोरे, दे० १०-११ साकले वै (→साकले वै) गा० कारा का० १
 दे० १३ ते० शास्वत जगत प्रभुम् -० ब० सत्त्वाद् (?) , दे० ९ समा
 वाप (→समवाप) दे० [म] ११ (→११)

९ -a) शा० कारा का० • कुष्ठरोगाभि०, दे० कुष्ठरोगाभि०
 (→कुष्ठरोगाभि०) दे० १० कुष्ठरोगाभि० • • • -b) दे० ५, न० त
 (→५) ब० शुह (→शुयु) दे० १० • • • राध्य वै शुयु -०)
 दे० ११ भारोगम (→भारोग्यम्) ब० २ दे० १० मतुल प्राप्य, दे० मपि
 सप्राप, ते० च तुलं प्राप (?) (→मतुल प्राप)

॥ दे० १० • ० शा० दे० १० न० नारद दे० ४ नारद च

१० -a) दे० १० • • • रूपा विष्णुम् -b) बा० दे० ११
 सत्तम ब० २ दे० १० सत्तमम्, दे० सत्तमा (→सत्तम) -०) शा०
 कारा का० २ दे० १० ११ पत्तिपुत्र्य (→समुत्पुत्र्य) -d) दे० रूप
 वाप, दे० रूपमप्या (?) (→रूप प्राप); शा० कारा का० २ दे० १०
 प्रिय तदा दे० सहृदिया दे० त्रिधा सह (→त्रिधा सह)

॥ शा० न० पुलस्त्य दे० पुलस्त्यु (?) दे० १ पुलस्त्य दे०
 श्रीपुलस्त्य

११ -b) ब० दे० ३ ते० महापापप्रणालम् (ब० श्री)
 दे० महापातक नाशम् -०) शा० कारा का० २ दे० १० ११ न०
 पुत्र, ब० ३ शास्वत दे० सर्व (→पूवम्) -d) दे० ९ भवा
 (→धन)

१२ दे० ८ d) ० -a) का० महा दे० सुप्र०, न० माद
 (→मद) -b) का० का दे० १० ११ सुत (→सुत) ब० ३ दे०
 देशो ब्राह्मणसत्तम दे० ४ ७ ते० दे० ब्राह्मणसत्तम -०) दे० सा
 (ग) इतम् (→पाकलम्) कारा तत्र (→नाम) -d) दे० १० ख्यातु,
 + स्थानम् (→ख्यातम्); दे० ११ स्थान० (→स्थानी०)

१३ दे० ८ ab ० दे० ८ d) ० -a) शा० ब० ३ दे० १० ११
 विपण०, दे० विपि (?) लि० (→विपणि०) -b) ब० ३ दे० ४ ५, १० ११

शाकलं नाम नगरं ख्यात स्थानीयवृत्तमम् ॥ १२

तस्मिन् विपणिवृत्तिश्च सुधर्माख्योऽभवद् वणिक् ।

धनाढ्यो गुणवान् भोगी नानाशास्त्रविशारदः ॥ १३

स त्वेकदा निजाद् राष्ट्रात् सुराष्ट्रं गन्तुमुद्यत ।

सार्धेन महता युक्तो नानाविषणपण्यवान् ॥ १४

गच्छत पथि तस्याथ मरुभूमौ कलिप्रिय ।

अभवद् दस्युतो राज्ञो अयस्कन्दोऽतिदुःसहः ॥ १५

तत स हृतसर्वस्वो वणिग् दुःखसमन्वित ।

असहायो मरौ तस्मिन्श्चारोन्मत्तवद् वशी ॥ १६

चरता तदरुण्य वै दुःखाक्रान्तेन नारद ।

सधर्माख्यो (दे०, ख्यो), दे० ते० प्रधर्माख्यो, दे० सुधर्माख्यो (→सुध
 र्माख्यो) -०) न० धर्मख्यो (→धर्माख्यो) न० धनवान् (→गुण
 वान्) दे० भोगी (→भोगी) -d) न० गुणी (→गान्ता)

१४ दे० ८ -a) ब० दे० ३ ते० स कदाचित्, न० सर्व
 कम् (→लेकदा) न० राज्यात् (→राष्ट्रात्) -b) का० स्वरा
 ष्ट्रम्, ब० सुरेष्ट्रम्, दे० ४ ७ ते० सौराष्ट्रं, दे० सौराष्ट्रम्, दे० १ न०
 सुराष्ट्रीम्, दे० सुराष्ट्रात् (→सुराष्ट्रम्) दे० उद्यतम् (→उद्यत)
 -०) ब० सार्धेन, ब० रथेन (→सार्धेन), ब० युक्ता दे० विष्णो,
 दे० ११ मुक्तो (→मुक्तो) -d) कारा का० २ दे० ५-७ १० ते० विपणि प
 (दे० पु) प्यवान् (दे० प्यवान्)

१५ -a) दे० १ ५ न० पतित स्यात्, दे० पतितस्यात् (→पति
 तस्यात्) -b) दे० ११ पुत्र (→महर्), शा० ब० ३ दे० प्रिय दे०
 प्रिया (→प्रिय) -०) ब० महरत्, दे० ४ १० ते० सौराष्ट्रम्
 (→मभवत्) शा० का० दस्युतो राज्ञो (?), कारा दस्युतो भोरी,
 दे० दस्युतो राज्ञो दे० दस्युतारा लो, दे० देवतो राज्ञो (→दस्युतो
 राज्ञो) -d) शा० ब० ३ दे० ३ ५ ११ ते० न० धर्मख्य (दे० क)
 न्दो हि, कारा ह्यवस्कन्दति, ब० क्षामरसात्, ब० धवत्तमोहि
 (→अवस्कन्दति) दे० ३ ५ ११ मरुभूमि (→मरुभूमि)

१६ -a) का० सुदुतसर्वस्वो, ब० सुदुतसर्वस्वा, दे० सुदुत
 सर्वस्वो (→स हृतसर्वस्वो) -b) ब० ३ दे० ४ ७ ते० परिपुत्र्य, ब०
 प्रीतिवित (→समन्वित) -०) ब० (वने) मरौ तस्मिन्
 (→मरौ तस्मिन्) -d) दे० खेच्छाधारोभवद् वशी

१७ -a) ब० २ च दे० हि (→हि) दे० चरतादरुण •
 -b) का० दुःख, दे० दुःखम् (→दुःखा) -०) ब० ३ इव ब०
 दे० ३ ४ १० ते० धामनैव दे० हृत्पद हृत्, न० धा ८ दिव (?)
 (→आत्मा इव) ब० २ ते० समी (→समी०) -d) ब० ३ दे० महा

आत्मा इव शमी वृक्षो मरावासादितः शुभः ॥ १७
तं मृतैः पक्षिभिश्चैव हीनं दृष्ट्वा शमीतरुम् ।
श्रान्तः क्षुत्तृपरीतात्मा तस्याधः समुपाविशत् ॥ १८
सुप्तथापि सुविश्रान्तो मध्याह्ने पुनरुत्थितः ।
समपश्यदथायान्तं प्रेतं प्रेतशतैर्दृष्टम् ॥ १९
उद्वाहन्तमथान्येन प्रेतेन प्रेतनायकम् ।
पिण्डाशिभिश्च पुरतो भावद्वी रूक्षविग्रहैः ॥ २०
अथाजगाम प्रेतोऽसौ पर्यटित्वा वनानि च ।
उपागम्य शमीमूले वणिक्पुत्रं ददर्श सः ॥ २१

नास्तदित, दे१ मवासीदिति न, दे३ मरावासादिते, दे१० मरा
(रक्षा) वासदित (→मरावासादित); दे१ श्रुतम् (→शुभ)

१८ दे१० ०. -a) दे११ स (→त). -b) व२ ते१
शमी (→शमी) -c) व१ न१ शान्त, व१ ३ दे१-३-७ शान्त
(→शान्त), ते१ स श्रान्त क्षुत्परीतात्मा, दे११ स शाद्वधुपरा-
त्तात्मा (?). -d) व१ वसत् (→वितत्), दे१ ४ ते१ तस्य
(दे१ तस) पारसमुपाविशत्.

१९. -a) दे२ सप्त (?) दे२ पुत्र (→भुत); व१ दे२
सविश्रान्तो, व१ स्वविश्रान्तो (→सुविश्रान्तो) -c) दे११ शान्त
(→शान्तम्). -d) दे१ प्रतम्, दे१० प्रेत- (→प्रेतम्); दे२ प्रतयतै-
र्दृष्ट, दे१ ६ ६ शतावृतम् (→प्रतयतैर्दृष्टम्); दे२ प्रतम प्रतवैर्दृष्टम्

२०. -a) व१ ३ तमुद्वाहन्, दे१ ४ ते१ उद्वाहन्, दे२ उद्वा-
हन्तम् (→उद्वाहन्तम्), व१ ३ अयान्येन, दे१-४ ७ ते१ तयान्ये
(दे२ ७) न, दे२ अयान्येन, दे११ अयानेन (→अयान्येन). -c)
व१ ३ पिण्डाशिभि, दे२ पिण्डा (२) शिभि (→पिण्डाशिभि), दे१ २ ४
ते१ मुपान्तं पुरो (दे२ ७) भावद्वी, दे२ श्रान्तं पुरो हि
भावद्वी, दे२ पिण्डाशिमौत पुरतो. -d) दे१-१० प्रदेर्द, दे२ धा
(ध) स्वप्नो (?), दे२ ४ ते१ प्रतस्यु (→पावद्वी), व१ ३ दे११ यत्,
दे२-त्त्वत्, दे२ रत्न, न१ हत् (→हत्).

२१. -a) दे२ प्रेतोऽसौ, न१ प्रेतेश (→प्रेतोऽसौ) -b) दे२
पर्यटित्वा (?), ते१ पर्यटय्य वा (→पर्यटित्वा); दे१ ४ ते१ य (दे२ ध्य)
रा (दे२ शा) मिमाय, दे२ वनानि तु (→वनानि च) -c) कारा
व१ ३ दे२ ५ न१ उपागम्य, व१ ३ उपागम्य, न१ उपागम्य (→उपागम्य);
व२ सप्तो (→सप्तो) -d) व१ वणिज तम्, व२ वणिज स
(→वणिजपुत्रम्)

२२. -a) व२ सापतेन (→स्वापतेन); व२ [अ]भिवार्त्तव,
दे१ [अ]भिवार्त्तव, दे२ [अ]भिवार्त्तव, दे२ [अ]भिवार्त्तव, न१

स्वागतेनाभिवाच्यं समाभाष्य परस्परम् ।
सुखोपविष्टश्चायां पृष्ट्वा कुशलमाप्तवान् ॥ २२
ततः प्रेताधिपतिना पृष्टः स तु वणिक्सखः ।
कुत आगम्यते मूढि क साधो वा गमिष्यसि ॥ २३
कथं चेदं महारण्यं मृगपक्षिविवर्जितम् ।
समापन्नोऽसि भद्रं ते सर्वमाख्यातुमर्हसि ॥ २४
एवं प्रेताधिपतिना वणिक् पृष्टः समासतः ।
सर्वमाख्यातवान् ब्रह्मन् स्वदेशधनविन्युतिम् ॥ २५
तस्य श्रुत्वा स वृत्तान्तं तस्य दुःखेन दुःखितः ।

व. ७६

[अ]भिवार्त्तव (→[अ]भिवार्त्तवम्) -b) दे२ समाभाष्य, दे११
समाभाष्य (→समाभाष्य). -c) व२ दे२-७-१० न१ उरोपविष्टव्य
(स्य ?) (दे२ ७, दे२ ७, न१ ७), व२ तत्रोपविष्ट, दे११
अवोपविष्ट (→मुषोपविष्ट). -d) दे१-४ ते१ दृष्ट, दे२ पृष्टो,
(→पृष्टो), व१ कारा व१ ३ उक्तवत्, व१ गम्यवत्, दे२-४
ते१ उक्तवान् (→आतवान्), दे२ कवास्तो चकतु शुभा .

२३ -a) व२ दे२-५-७-१० ते१ प्रेताधिपतिना पृष्ट. -b)
व२ दे२-७-१० स तु तेन (दे१० तन), दे२-४ ते१ स च तेन, दे२ प्रजा
येन, दे११ पृष्ट स च (→पृष्ट स तु); कारा वणिजमुत, व२-२
दे२-५-१० ११ ते१ वणिजसखे, व२ वणिजमुते, दे२ ७ वणिक् सुखम्, न१
वनोत्सवे (→वणिजसख) -c) न१ आगम्यते (→आगम्यते). -d)
दे११ क (→क); व२-३ दे२ ३ ते१ वातो वा, दे२ वासते, दे२ साधो,
दे२ च साधो, दे११ वा साधो (→साधो वा); व२-२ दे२ ७ गमिष्यति,
व२ दे२-४-१० ते१ गमिष्यति (व२ दे१० ति) (→गमिष्यति).

२४ -a) दे११ वेष्ट (→वेष्ट); दे२ ७ पुण्य (→रूपम्).
b) दे२ पाश (→पति). -c) दे२ समापन्नोभि, दे२ समापन्नोभि
(?) (→समापन्नोभि); दे२ ते भद्रम्, दे११ रोद्रे (द्र) ते
(→भद्र ते).

२५. -b) व२ दे११ गत, व२ गम्य (→गत). कारा,
पृष्ट स तु वणिजमुत -d) व१ कारा, व१-२ स्वदेशम् (→
स्वदेश); दे२ वनिजमुतम्, दे२ वनिजमुतम् (→वनिज-
मुतम्)

२६ -a) व१-२ दे२ १० त च, व१ ३ दे११ तच्च, (→
तच्च), दे११ धुत्तौ (→धुत्तौ); कारा दे२ तच्चत्वा स च (दे२ तच्च)
वृत्तान्तम्, दे२ तत्त्वाधुत्तव्य वृत्तान्त. -b) दे२ दुःखितो (→
दुःखित) -c) व१ कारा, व१-२ व२ ३ दे२-७-११ न१ वच.
(→तत). -d) व२ दे१० प्रेतपाल-, दे२ प्रेत पाल- (→प्रेतपाल);

मृतः प्रेतन्वमापन्नो दत्त्वा प्रेतान्नमेव हि ।
अमी चादत्तदानास्तु मदन्नेनोपजीविनः ॥ ५६
एतत्ते कारणं प्रोक्तं यत्तदन्नं मयाम्भमा ।
दत्तं तदिदमापाति मध्याह्नेऽपि दिने दिने ॥ ५७
यावन्नाहं च भुङ्क्षामि न तावत् धृत्यमेति वै ।
मयि भुक्ते च पीते च सर्वमन्तर्हितं भवेत् ॥ ५८
यच्चातपत्रमददं सोऽयं जातः शमीतरुः ।
उपानद्युगले दत्ते प्रेतो मे बाह्नोऽभवत् ॥ ५९

सप्तमिवितो, (ब३ °लोना?), दे१ समन्तिगावत् (→सप्तलोना ई).
-d) ब१.३ कवचन (→हि विचन).

५६. बार. cd ○. -a) दे१ मुने, दे११ तत (→भूत).
-b) ब११ सन्ध्या, ब३ प्राप्त (→दत्त्वा); शा१ बरा ब१.२
ब१.३ दे१.१०.११ न१ इमानि (बार. °य) (→[य]न मेव हि);
दे१ दत्त्वा प्रीतमना मयि. -c) दे२ ग्रामा (?) (→ग्रामी), दे१.१
चात्रप्रदानां (दे१ हि), दे१ चादत्तदाना वै, दे११ चात्रदत्तानो,
दे१० वादत् ००० (→चादत्तदानास्तु); ब१ एवमप्रादिदानाव्, +
क्षमीगावत्त्वा नाम, ब२.३ क्षमी वीचाप्रदानाय (ब३ °य). -d)
शा१ का२ न दत्तेनोप, बार. प्रेता ममोप, ब१ समारवाद्योप,
ब२.३ न१ मदनप्रयोग, दे१.३.४.९.१० वै. मद्ताप्रयोग, दे१ क्षमीता-
द्योप, दे१ मदनान्याप (?) (→मदनलोप).

बार. १६ ध्रुवे ab, cd मन्ने मयिकम्—

300० दास्याव धर्मराजेन नियत स्वापितोस्महम् ।

१६ ध्रुवगतन्तर बार. मयिकम्—

301० तद्दानस्थानुभावेन रात्र्यामस्मि सायनम् ।

५७ दे१० cd "दत्तं.....मध्या" स्रष्टितम् -b)
बार. दे११ वै यत्त दत्तम्, ब२ यत्तदत्तम्, दे१ यत्तदत्तं (?), न१
यत्तदत्त- (→यत्तदत्तम्); शा१ बार. ब१.२ मया तदा, ब१.३
महाम्भमा, दे१.१ सगम्भमा, दे१० सहस्र ०, दे११ महाम्भ मा (?),
न१ नवाम्भमा (→मयाम्भमा) -c) बार. धर्म (→दत्तम्), न१
तत्त स- (→तत्तदत्तम्), दे१ दात्यानम् (→दायाति) -d) ब१
मध्याह्ने (→मध्याह्ने).

५८. -१) बार. ब१ यावन्नाहम्, दे१ यावदन्नम्, दे११
यावत्तन्नम्, न१ यावत्तदम् (→यावत्तदम्); शा१ बार. ब१.२.११
न१ न (दे१ गृ. दे१० गृ) भुङ्क्षामि, दे१.३ वै च भुङ्क्षामि, दे१ न
भुङ्क्षामि (→च भुङ्क्षामि) -b) बार. वापन (→न तावत्),
ब१.३ एष्यति, दे१ [य] ते च, दे१.३ वै एष च, दे१ दास्य वै
(→एष वै). -c) ब१.२ वै भुङ्क्षते (→भुङ्क्षते); ब१.२ न पीतेन,

इयं तथोक्ता धर्मज्ञ मया कीनाद्यत्तात्मनः ।
श्रयणद्वादशीपुण्यं तथोक्तं पुण्यवर्धनम् ॥ ६०
इत्येवमुक्ते वचने वणिक्पुत्रोऽधवीद् वचः ।
यन्मया तात कर्त्तव्यं तदनुज्ञातुमर्हसि ॥ ६१
तत् तस्य वचनं श्रुत्वा वणिक्पुत्रस्य नारद ।
प्रेतपालो वचः प्राह स्वार्थसिद्धिकरं ततः ॥ ६२
यत् त्वया तात कर्त्तव्यं मद्भित्तार्यं महामते ।
कथयिष्यामि तत् सम्यक् तव श्रेयस्करं मम ॥ ६३ क. ७

दे१ च ०००, दे१.३ च प्रेतव, दे१ तथा प्रीते, दे१ च पतिते (→च-
पीते च). -d) न१ हिते (→हितम्).

५९. -१) ब१ चातार्यं, ब१ च तत् पात्र, न१ २०००
वम् (→चातार्यं); दे१.४ वै सातपत्र (दे१ °ने) प्र (दे१.४ वै °म.
दे१ °ने) दाना (दे१.२.४ वै °य) च (दे१ °न). -b) दे४ यो
(→यो); ब१ दे१.१.९ समीतर, दे११ समीतन, न१ समीतर्
(→समीतर). -c) दे१.९ न१ पुण्यवम्, न१ (→पुण्ये); दे१.९ न१
दत्तम् (→दत्ते). -d) दे१ प्रेता, न१ प्रीतो (→प्रीती); दे११ मां
(→मे); बार. ब१.२ दे१.४ वै न१ °न भवेत्, ब१ दे१.१०.११ °नो
(दे१० °ने) भवेत्, दे१.९ °न भवेत्, दे१ °नोभवेत् (→°नोभवत्).

६०. दे१. १b ○. -a) ब१ ब१.३ दे१.११ इदम्
(→इदम्); ब१ ब१.३ दे१.११ तथोक्तम् (दे१ °क्त), दे१.२ वै
मयोक्ता (→तथोक्ता); शा१ बार. ब१.२ दे१, सर्वम्, दे१.२ वै
धर्मज्ञा, मुने सर्वं च (→धर्मज्ञ). -b) मुने. यया (→मया); शा१
बार. ब१.२ ब१.३ दे१.११ तानवता, ब१ दानवता (→कीनाद्यत्ता-);
बार. दे१ [या] रमता, ब१ -वर, ब१ एव, दे१ नापने, वै
नापन (→[या]पन). -c) धवर्ग (→धवर्ग); दे१.२.५ °पुण्या
(दे१ °प्या), दे११ नाम (→°पुण्या) -d) ब१ मनुस्या, दे१.३
४.११ वै तथोक्तम्, दे१ स्वोक्तम्, दे१ चोक्तम्, दे१ मयोक्तम्
(→तथोक्तम्).

६१. -b) ब१ वर (→वच) -c) ब१.२ तत्त (→तात).
६२ दे१ ६२.१-६३.१○ -१) ब१.२ तत्ततस्य वच
(→तत्तस्य वचनम्) - २) दे१ प्रेत (→प्रेतः) -d) दे१ स्व (?)
१° (→स्वार्थः), दे१ तत्, न१ वच (→तत्).

६३ दे१ ab ○ (दे१.२ पा वि), शा१ ब१.२.२, ab
○. -b) दे१.३ वै हितार्यं (→हितार्यम्); बार. अवधानेन मे
१ गृ. -c) ब१ दे१.४ वै सम्यक्ते, दे१.३.१ तत्तवम्, दे१ तत्तव्य
(?) (→तत्तव्यम्). -d) दे१ वच, दे१ तत्, दे१ येन (→तत्);
य३ महत्, दे१ तत्त (→मम).

६४ गयायां तीर्थजुष्टायां स्नात्वा शौचसमन्वितः ।
मम नाम समुद्दिश्य पिण्डनिर्वपणं कुरु ॥ ६४
तत्र पिण्डप्रदानेन प्रेतभावादहं सखे ।
मुक्तस्तु सर्वदातृणां यास्यामि सहलोकताम् ॥ ६५
यथेय द्वादशी पुण्या मासि प्रौष्ठपदे सित्ता ।
बुधश्रवणसप्तम्या साऽतिश्रेयस्करी स्मृता ॥ ६६
इत्येवमुक्त्वा षणिजं प्रेतराजोऽयुः सह ।
स्वनामानि यथान्यायं सम्यगात्पातवाञ्छुचिः ॥ ६७
प्रेतस्त्वन्धे समारोप्य त्याजितो मरुमण्डलम् ।

६४ दे२ ०८ ० -a) शा१ कारा ११२ दे२ १० गयाया
याम, ब१ पिण्यायाम, ब० श्रेष्ठायाम, दे० पुण्यायाम दे११
पुण्यायाम (→पुण्यायाम), दे१३ ते१ गयातीर्थे तु (ते१ पु)
जुष्टयात्, दे१ गयातीर्थेषु यात्रायाम्, दे१ गयाया तिष्ठ(ष्य?) ज्युष्टायाम्
-b) ब३ परायण (→समन्वित) -c) दे१ भग (→मम)
-d) शा१ दे११ पिनम् (→पणम्)

६५ -a) ब१ तत्, दे२ एवम् (→तत्र) दे० सम्यक्
(→पिण्ड) -b) दे१ भाग, दे११ भाव (→भावादः); ब१ २
जत (→जहम्) शा१ सुखे ब० सदा, न१ मखे (→सखे) -c)
दे२ शुद्ध (?) (→मुक्त); शा१ कारा का१ दे२ ११ तत्, ब२ च
(→तु) कारा का१ दे२ सर्वथा (दे० दा) वृणाम् दे१ सर्वदा
वृण्यम् (→सर्वदातृणाम्) -d) ब१ ३ दे१ ३ ते१ मुभं (→सहं)

६६ -a) कारा याचियम्, का१ यथेय+याचियम्, न१ दे१ ३
ते१ तिपियां, ब२ ३ दे१ ११ तथेयम् (→यथेयम्) ब१ ३ मासि, दे०
पुण्ये (→पुण्या) -b) ब१ ३ पुण्ये (→मासि); दे१ न१ स्थिता
दे१ सित्ता, दे११ सित्ते (→सित्ता) -c) दे० युद्धं, दे१ युद्धं, दे११
पुत्र(?) (→बुध?) -d) ब३ साते, दे१ सेते दे११ शान्ते (→शान्ति-);
दे१ चररा (→करी) शा१ कारा का१ २ दे१ ४ ते१ तत्र, न१ मता
(→स्मृता)

६७ -a) दे११ उक्ता (→उक्त्वा) शा१ कारा ११२ २
दे० ७ च (कारा स) तदा, दे१ १० वचनम् (→वर्णजम्) -b)
दे० गत न१ [का]जुवै (→[का]जुवै) -c) ब२ ३ स्वर्गिणामिति
(?) दे१ ३ ते१ स च मेने (दे० नी), दे० रव च नाम, दे१ सा
नामनि, दे११ स्वर्गमोर्गि (→स्वर्गनामानि) दे२ यथायात्, दे१
तत्तत्तम्यै (→यथाव्यायम्) -d) दे२ समारणं (?) (→सम्यगा)
ब१ शुभं, दे१ श्रुति (→शुचि)

६८ -a) शा१ स्कन्धे, कारा स्कन्दम्, ब१ (स) स्क
न्धम्, ब२ दे० ४ स्कन्धम् (→स्कन्धे) -b) ब१ धन्वनम्, ब३
दे१ धन्वन्, दे१ ११ धन्वन् (→मण्डलम्) -c) दे१ छत्वे, ते१

रम्येऽथ शरसेनारम्ये देशे प्राप्तः स वै षणिक् ॥ ६८
स्वकर्म्मयोगेन धनमुच्चावचं बहु ।
उपार्जयित्वा प्रययौ गयाशीर्षमनुत्तमम् ॥ ६९
पिण्डनिर्वपणं तत्र प्रेतानामनुपूर्वशः ।
चकार स्वपितृणां च दायादानामनन्तरम् ॥ ७०
आत्मनश्च महाबुद्धिर्महानोद्यं तिलैर्वित्ता ।
पिण्डनिर्वपणं चक्रे तथान्यानपि गोत्रजान् ॥ ७१
एव प्रदत्तेष्वथ वै पिण्डेषु प्रेतभावतः ।
विमुक्तास्ते द्विज प्रेता ब्रह्मलोकं ततो गताः ॥ ७२

रम्ये तत् (→रम्येऽथ) दे१ ५ मुरं, दे१ ११ मुरं (→मूरं) -d)
दे१ प्राप्ते, न१ प्राप्त (→प्राप्त)

६९ -a) दे११ पिनम् (→कमं) -b) शा१ कारा
का१ ० अर्थमनुत्तमम्, ब१ लब्ध्वा यथावित (→उच्चावचं बहु)
-c) ब२ प्रययौ, दे१ च ययौ (→प्रययौ) -d) ब१ २ दे१ १०
पितरमनुत्तमम्, ब० पितरमनुत्तमम्, दे१ ३-११ न१ तीर्थ (दे११
नी) मनुत्तमम्, दे० ४ कुरमनुत्तमम्, ते१ मुरुपुत्रोत्तमम् (→तीर्थ-
मनुत्तमम्)

७० -a) शा१ का० निर्वपणम्, दे० निर्वपणं (चक्र)
(→निर्वपणम्) -b) दे१ ३ ते१ पूर्वकम् (→पूर्वक) -c) दे०
तु (→च) कारा चकार च स्वपितृणाम्, ब१ चकार वपुना यथा,
ब२ चकार वपुयायावाम्, ब३ चकार च तदा मोक्षम्, दे१ ४ ते१
पकारावस्वपुताम्, दे१ ९ चकारस्वपितृणां तु, दे१ चकार समयो
प्राप्य -d) ब१ ३ पितु (ब० ३ पितृ) चक्र स्वं, दे१ ३-४ ७ ते१ पितृण
तत्, दे० वृणवताम् (→दायादानाम्) दे२ पितृणां तु यथा द्विजा

७१ दे० ७१ ८-७२ १ ० -a) दे१ मात्मानम्
शायमात्रं शा१ दे१ ३ ९ समां, ते१ समम् (→महम्) -b) ब१
महाबुद्ध्या, ब० ३ महाबुद्ध्या दे१ ३ ४ १० ते१ महत् (दे१ १० हा)
यादम्, दे११ महाबोध, न१ महाबोधि (→महाबोध्यम्), दे१
वित्तिलैः (→तिलैर्वित्ता) -c) शा१ निषा (→निर्वं)
दे११ ७१ श्लोकात्तर मातुलं पाठ = ७० b-७१ c

७२ दे० ७२ ८-७३ ८ ०; दे० ८ (१ ७१ पा
वि) -a) शा१ प्रदत्तेष्वथ यो, चारा तत्र प्रदत्तयो ब१ ३ प्रदत्तेष्वथ
च दे१ प्रदत्त ते सर्वे, दे१ प्रदत्त स्व (व्य?) य दे० (वै?) दे१
प्रदत्तस्विव वै, दे१० निवृत्तस्विव वै, ते१ प्रदत्त निवर्त्ये (→प्रदत्तेष्वथ
वै) -b) दे१ प्रेतपिण्डेषु, युवे षण्पिण्डेषु (→पिण्डेषु प्रेत),
गा१ ब१ २ भावन (ब१ ना) ते१ नामत (→भावत) -c)
ब१ ते द्विजान् प्राप्य, दे१ ११ ते द्विजा प्राप्य, दे१ ते याजिज प्राप्य
दे१ द्विज प्राप्य (→ते द्विजप्रेता) -d) दे११ गत (→गता)

८१ तमाराध्य जगन्नाथं नक्षत्रपुरुषेण हि ॥ ८१ |
 मुरूपतामवाप्याग्र्यां तस्मिन्नेव च जन्मनि ।
 ततः प्रियोऽभूद् भार्याया भोगवाधाभवद् वशी ।
 श्रवणद्वादशीभक्तः पूर्वाम्यासादजायत ॥ ८२ |

एवं पुराऽसौ द्विजपुंगवस्तु
 कुरूपरूपो भगवत्प्रसादात् ।
 अनङ्गसुप्रप्रतिमो यभूव
 मृतश्च राजा स पुरुरवाऽभूत् ॥ ८३ |

इति श्रीवामनपुराणे त्रिपञ्चाशोऽध्याय ॥ ५३ ॥

५४

नारद उवाच ।

पुरुरवा द्विजश्रेष्ठ यथा देव श्रियः पतिम् ।
 नक्षत्रपुरपाल्येन आराधयत तद् यद् ॥ १ |

८२ तमोऽध्याय (→तमाराध्य) -d) दे० तत्त्ववात्, दे० तत्त्व तत्त्व
 (→नक्षत्र), दे० दे (→हि)

८२ -a) का२ व३ दे० ३ ७ १० ११ तै० तत्, दे० न० स्व०
 (→मु०) दे० ३ तै० अवाप्याग्र्यां, दे० स च प्राप्य दे० ११ मयाप्यग्र(?)
 (→अवाप्याग्र्यां) -b) व३ २ हि जन्मनि, दे० तु जन्मनि, दे०
 चात्मनि, दे० ११ ११ न्यना (→च जन्मनि) -c) व३ ३ [अ]सौ
 (→[अ]भूत्), व३ ३ दे० ३ ५ ९ तै० भार्यायाम् (→भार्यायां)
 -d) शा० कारा का० २ दे० ५ १० ११ भोग्यता, न० भागवान् (→भोग-
 वात्) दे० च भवद्, दे० १० च यमद् (?), दे० ११ [अ] वा न वद्,
 न० स्वभवद् (→वामवद्) -e) दे० ११ श्रवण० (→श्रवण०)
 शा० कारा का० २ दे० ५ १० ११ युक्त (→भक्त) -f) का०
 पूर्वाम्या, पूर्वाम्यासात् (→पूर्वाम्यासात्)

८२ श्लोकस्य ab,cd मध्ये दे० ११ अधिकम्—

३०२ * इन्द्रियाण्यपि सुखेत्तद्दृष्टेहि नो नृप ।

कारणायात्मवस्तानि सूक्ष्म पश्यति तं सुत ।

आत्मना विप्रहीनानि काष्ठाकाव समाप्ति तु ।

विनश्यति न सदेह केन इव महान्वे ॥ ४ ॥

इन्द्रियं सह सुप्तस्य देखितं शत्रु जायत ।

तत्त्वस्य च गुणा नरजस्य गुणान् प्रभु ॥

च जन्मनि

८३ -a) दे० पुर या (→पुरासौ) -b) व३ ११ मु
 (→मुक्त) दे० ११ ११ (→११) शा० भगवान् (→भग-
 वद्) -c) दे० ११ ११ (→११) शा० भगवान् (→भग-
 वद्) -d) शा० मृतश्च, दे० मृतश्च, दे० ११ तथैव (→मृतश्च)

पुलस्त्य उवाच ।

भूयतां कथयिष्यामि नक्षत्रपुरुषव्रतम् ।
 नक्षत्राङ्गानि देवस्य यानि यानिह नारद ॥ २ |

दे० पुरुरवात्, दे० ११ तु कुरवाहभूत्, न० पुरुरपोभूत् (→
 पुरुरवाभूत्)

पुलस्त्य—व० ०, शा० कारा का० २ दे० ५ ११ न० इति
 (दे० [इति]) श्री (कारा दे० ५ ११ [श्री]) वामनपुराणे वामनप्रादुर्भावे
 प्रह्लादतीर्थयात्रायाम्, व० १ इति वामनपुराणे दे० ४ इति वामन
 पुराणे प्रह्लादतीर्थयात्रायाम्, दे० ३ तै० इति श्रीवामनपुराणे
 प्रह्लादतीर्थयात्रायाम्, दे० ३ इति श्रीवामनपुराणे प्रह्लादतीर्थयात्रायाम्
 पुरभवक्षोपाख्याने, मुवे इति श्रीवामनपुराणे पुनस्त्यनारदसंवादे
 वामनप्रादुर्भावे प्रह्लादतीर्थयात्रायाम् अध्यायनाम—दे० ९ न० ०,
 शा० का० १ प्रतोपाख्यानम्, कारा प्रतमोचन नाम, व० ३ दे० १० पुर-
 रवत उपाख्यानम् दे० श्रवणद्वादशीपाख्यानं पुरुरवसोपाख्यानम्, दे० ३
 पुरुरवसोपाख्यानम्, दे० ४ पुरुरवत उपाख्यानम्, दे० ३ श्रवणद्वादशी नाम
 दे० ११ पुरुरवा उत्पत्ति तै० पुरुरवसोपाख्यानं नामाध्याय अध्याय
 सख्या—शा० का० १ ३ दे० ५ १ तै० ०, कारा पवनवतितीमोऽध्याय-
 का० ११ दे० ११, दे० एकपञ्चाशोऽध्याय, दे० १० ११ दे० ११, दे० ११ ११ दे० ११,
 न० द्विपञ्चाशोऽध्याय, मुवे नववसतितीमोऽध्याय
 अध्यायनामानन्तर शा० का० २ व० १ ग्रथिकम्— समाप्तम्

५४

१ -a) कारा दे० ११ ११ श्रेष्ठो (→श्रेष्ठ) -d) व० यमोचयत
 (→आराधयत)

१ -a) दे० ११ पुनस्त्य

२ -b) व० ११ पुनस्त्य (→पुनस्त्य) -c) दे० नक्षत्रे
 च दे० ११ नक्षत्राङ्गानि (→नक्षत्राङ्गानि) -d) शा० दे० यानि हि,
 दे० यानि ह (→यानिह)

चित्रा चैव ललाटे तु भरणी तु तथा शिरः ।
शिरोरहस्या चैवार्द्रा नक्षत्राह्नमिदं हरेः ॥ ९
विधानं संप्रवक्ष्यामि यथायोगेन नारद ।
संपूजितो हरिः कामाक्ष विदधाति यथेप्सितान् ॥ १०
चैत्रमासे सिताष्टम्यां यदा मूलगतः शशी ।
तदा तु भगवत्पादौ पूजयेत् तु विधानतः ॥
नक्षत्रमभिधौ दद्याद् विप्रेन्द्राय च भोजनम् ॥ ११
जातुनी चाश्विनीयोगे पूजयेदथ भक्तितः ।

९. ब१ ६ d "नाङ्ग" मित्याम्ब ११० नक्षत्र इत्यन्त
पाठो (६ स) बा१ बा१ २ बा१ ३ दे१ ५ १० ११ ते१ न१ ab
○ -ab) दे१ ललाटसंस्थिता चित्रा भरणी तु तथा शिरः -○)
बा१ का२ दा१-४ ते१ शिरोरहस्तयैवेन्द्र, का१ इति ते कथितं सम्प-
द) द९ नक्षत्राह्नानि हि हरे

६ श्लोकस्य स्थाने कारा पाठ —

304 • शिरोरहस्तस्या रोद्र चित्रा सालिकसंस्थिता ।

शिरःसत्ता तु भरणी नक्षत्राह्नमिदं हरे ।

द९ ab, cd मध्ये अक्षिकम् —

305 • संपूजनीया विद्वद्भिः राध्या चैव निरेष्टा ।
इमानोमानि धवस्त ।

१०. ब१ ○ (६ ६ पा वि) -a) द१० ६ ६ • (-विधान),

द१ तस्य वक्ष्यामि, द१ श्रुतु पूज्या (→संप्रवक्ष्यामि) द९ विधा
नेन यथापत्त -b) ब१ ३ द१ ४ ते१ °अपेन, न१ °गेन (→योगेन),
द९ पूज्यामास वै द्विज -○) द१ ४ ते१ घीमान् (→कामान्) द१
पूजितो येन सवाम, द९ एवं य यत्प्रचरोतीह -d) ब१ दे१ ४ १
यथेप्सित (दे१ °त) (→यथेप्सिताय) द९ तस्य सिद्धमनोत्तमं

११. ब१ abcd ○ (६ ६ पा वि) : द९ cd ○ -a)

का२ दे१ १० ११ चैत्रे (→चैत्र) दे१ ११ -मास, ब३ दे१ ७ १० -मास
(→मासे) -b) ब३ मृग° (→मूल°) -c) दे१ भगवत (→भग
वत्) दे१ तथा (→तथा) ब३ ३ दे१ ११ °पादान्, दे१ °पाठ (→°पाने)
दे९ यदा तु भगवान् देव -d) कारा का१ व० दे१ पूजयेत, ब३
दे१ ३ ७ १० पूजयेत् (→पूजयेत्तु); दे१ पूजनीयो विधानतः -
दे१ ४ °पुत्र्ये दे१ °पुत्र्ये (→°हस्तिभौ) दे१ नक्षत्रपुरुषेतेह -f)
दे१० द्विजेन्द्राय + विप्रेन्द्राय (→विप्रेन्द्राय) दे१ दद्याद्विप्रेन्द्र
भोजन

१२ -a) दे१ ४ ते१ तनसयोगे (दे१ °ग), दे१ वाष्ट (व)
योगेन (?) मुने रोहिणीयोगे (→चाकिनीयोगे) ब१ २ कालुनी
चाकिनीयोगे दे१ नक्षत्रज्ञाय पुरुषाय दे९ नक्षत्रपुरुषाख्येन -b)
ब३ पूजयेत्तव, ब३ पूजयेत च, दे१ दद्याद्दाम च, न१ पूजनीयाय

दोहदे च हविष्यान्नं पूर्ववद् द्विजभोजनम् ॥ १२
आपाढाम्यां तथा द्वाभ्यां द्वावूरु पूजयेद् बुधः ।
सलिलं शिशिरं तत्र दोहदे च प्रकीर्तितम् ॥ १३
फाल्गुनीद्वितये गुह्यं पूजनीयं विचक्षणैः ।
दोहदे च पयो गव्यं देयं च द्विजभोजनम् ॥ १४
कृत्तिकासु कटिः पूज्या सोपवासो जितेन्द्रियः ।
देयश्च दोहदं विष्णोः सुगन्धदुसुमोदकम् ॥ १५
पार्थे भाद्रपदायुग्मे पूजयित्वा विधानतः ।

(→पूजयेदयः) बा१ कारा का१ २ दे१ ११ सलिलं (→प्रक्षितं)
-○) ब१ ६ ६ ६ ६, ब३ ३ दे१ ११ दोहदोद, दे१ देहि देव, दे१
ते१ देहे देवा (दे१ °व), दे१ दोहदेव, दे१ दोहदेव, दे९ देवे देव, मुने,
दोहदे वं (→दोहदे व) -d) दे१ ३ ५ पूत्रे च, दे९ पूत्रे वा, दे१ पूत्रं
तु (→पूत्रवद्)

१३. ते१ ○, दे१ d ○ -a) दे१ कथा (?), दे९ यथा
(→तथा), न१ द्रोघी (→द्राग्या) -b) बा१ कारा का२ दे१ ३
द्विरूप, बा१ द्विरूप, + द्विरूप, दे१ विरूप, दे१ ऊर्ध्वं, न१
ऊर्ध्वं, मुने स्वरूप (→द्रावूरु), दे९ द्वावूरुभ्यां जयेद् बुधः, दे९
ऊर्ध्वपदमार्थयेत -○) दे१ सलिले (→सलिल), दे१ ६ ६ दे९ चैव
(→तत्र) -d) बा१ कारा का१ ३ दे१ ११ दोहद (→दोहदे),
कारा स (→च) ब३ °कीर्तित, दे९ °कीर्तित (→°कीर्तित),
दे९ नैवेद्य विधिं दद्यात्

१४. दे१ cd ○ -a) बा१ का१ २ दे१ कालुनी (का२ °ना),
ब३ ३ कलुनी (→कालुनी) ब१ °द्वितीये, द९ °द्वितीये (?), दे९
°द्वितये (→°द्वितये) -b) दे९ ते१ पूजनीये (दे९ °य) (→पूजनीये)
-ab) दे९ यातनीभूतये कर पूजयेत् विष्णवे (?) -○) बा१ का१ ३
दे१ ५ ७ दोहद च, दे९ ते१ देहिदेव (→दोहदे व) दे९ दोहदेये
यथा गव्य -d) द९ ३ ९ ते१ देव (दे९ या) स (→देव व)

१५. -a) ब१ कृत्तिकायु, दे९ कृत्तिकायु, दे९ कृत्तिका यु,
न१ कालिकायु (→कृत्तिकायु), दे९ ७ कटि (→कटि), दे९ ७ न१
पूज्य (न१ °ज्यो) (→पूज्या) -b) ब१ ३ दे९ १० न१ सोपवासौ, ब३
सोपवासौ, दे९ सोपवा * (→सोपवासौ), ब३ दे९ जितेन्द्रिय-
(→जितेन्द्रिय) -○) दे९ दोहदे (→दोहद्) दे९ ३ ४ दोहद व
(दे९ तु) विभो (दे९ °भु) दे९ दे, दे९ दोहदे वा विभोदेय, दे९ देय च विवि
धान्न हि, ते१ दोहदश्च विभोदेय -d) बा१ का१ ३ दे९ ५ १० ते१ सुग
न्ध, कारा ब३ ३ सुगन्ध (→सुगन्ध); दे९ गव्यं दत्तविचक्षणैः,
दे९ दद्याद्दाम च भोजन.

१६. -a) ब३ दे९ ५ १० ते१ पार्थी (→पार्थी); दे९ भद्रपदा
युग्मे, दे९ भद्रपदायुग्मे; न१ भद्रपदे युग्मे (→भद्रपदायुग्मे) -○)

गुड सलेहक दद्याद् दोहद दक्कीर्तितम् ॥ १६
 द्वे कुरी रेवतीयोमे दोहद मुद्गमोदका ।
 अनुराधासु चठर पष्ठिकान च दोहद ॥ १७
 श्रविष्ठाया तथा प्रष्ट शालिभक्त च दोहदे ।
 मृगश्रुगम विशाखासु दोहद परमोदनम् ॥ १८
 हस्ते हस्ती तथा पूज्यौ यावक दोहद स्मृतम् ।
 पुनर्वसावङ्गुलीदच पटोलस्तत्र दोहद ॥ १९

३३ मुर्धं दे० गृहे (→गृहं); शा: कार बा० दे० १० ११ घालेयव
 बा: ३ यमो (३ ०६) कं दे० संवेहक न। स्वन्हव (→सनेहव)
 दे० गुड च दोहद दणा, -d) शा: बा: ३ दे० १० दोहद ३३ दोहदो
 दे० दोह ० (→दोहे) शा: कार बा: ३ दे० १० प्रीति
 (→प्रीतिरितं); दे० दोहदे देवि प्रीतिरित दे० दोहदे प्राति विमो
 दे० दिने देवे च प्रीतिरित दे० दोहदप्रीतिरितम्, न। दोहदेव
 प्रकीर्तितं

१७ -a) दे० द्वे कुसो दे० त्रिपुली दे० द्वे कुरे (→द
 कुसी); बा: ३ मुले (→मुले) -b) कार दोहदो दे० १ दोहद
 वे। देहाय (→दोहे) बा: ३ दे० ३ ५ मोलक दे० मोलका
 (→मोदका); बा: ३ मुमोला दे० ११ मुदमोला (→मुदममोला)
 -c) दे० स्वनुराधासु (→मनुपलासु); बा: ३ च छ (३ ०६) र
 दे० ४ वे। कनोज न। जठरे (→जठर); दे० मनुपला बटि
 पूज्या -d) बा: ३ दे० ११ न। कु (न। कु) सस्वास्तन दाहे दे
 कुतस्यान दोहदे पुन्ये दे० कुतस्यास्तन दोहद दे० वार (क ?) रा
 दोहन दषद

१८. दे० १० ०; वे: d ० -a) दे० ३ वे। घनिष्ठाया
 (→घविष्ठाया); शा: कार का दे० ४ वे। तथा पूज्य बा:
 कण्डूया बा: ३ हृद (न हृद?) बा: ३ तथा ग्रह दे० तथा विष्ट(?)
 दे० धारिष्ठा (→तथा ग्रह) -b) दे० मर्कट, दे० मर्ग च
 (→मर्कट) बा: ३ दे० ११ दोहद (→दोहे) -c) र १ पुन्ये
 (दे० १०५) (→पुन्यं) -d) बा: ३ दे० ११ दोहद (→दोहे); कार
 बा: ३ परमोदन दे० परमोदन (→परमानं)

ab cd दे० ११ मये धर्मिणम्—

३०६ • पुन्ये मुर्धं पूजयेद् दोहद घृतमप्यवृत्तम्

[दे० ११ पुन्ये (→पुन्ये); र: १ मूर्धं (?) (→मुर्धं)]

१९. वे: ० -a) दे० हस्ती हस्ते (→हस्ते हस्त)
 दे० पुन्ये मुर्धं तु संपूज्य -b) बा: ३ वरुण दे० वारुण (→वारुण)
 बा: ११ दोहद (→दोहे) -c) कार का दे० ४ पुनर्वस
 (बा: ३ ०१) संपूज्य (दे० १०६) दे० पुनर्वसवदुर्जिता दे० पुनर्व

आश्लेषासु नखान् पूज्य दोहदे तित्तिरामिपम् ।
 ज्येष्ठाय पूजयेद् ग्रीना दोहदे विलमोदकम् ॥ २०
 श्रवणे श्रवणी पूज्यौ दधिभक्त च दोहदे ।
 पुन्ये मृग पूजयेत् दोहद घृतपायसम् ॥ २१
 स्वातियोमे च दशना दोहद विलशङ्खली ।
 दातव्या वशवतीत्यै ब्राह्मणस्य च भोजनम् ॥ २२
 हनू शतभिषायोमे पूजयेच्च प्रयत्नत ।

मुकरागुण्य न। पुनर्वसोरगुली -d) बा: ३ पटोल, दे० पटोलाय दे० न। घालयम् (→पटोलम्) शा: दाहे बा:
 दे० ११ दोहद दे० दोहदे (→दोहे)

२० बा: ३ २०० शीवां दयारम्य २३६ 'पूजयेव' पर्यन्त
 नाति (इ क) वे: १ ab ० -a) बा: ३ बा: ३ दे० ३ १ न। गवा
 (दे० १ ०६) बा: ३ श्रुपासु संपूज्य बा: ३ नखात्रे सा संपूज्य दे० नखा
 श्रुपासु संपूज्य -b) बा: ३ दे० ११ दोहद (→दोहे) बा: ३ तित्तिर
 मिप दे० च तित्तिरामिप (→तित्तिरामिप) -d) बा: ३ दे० ११ दोहद
 (→दोहे); बा: ३ दे० १ ० मोलका, दे० ११ न। मोलका मुले
 मोलका (→मोदकम्)

२१ बा: ० (इ २०५ मि); दे० १० cd ० -a) दे०
 यावले दे० श्रवण (→श्रवणे); कार दे० ४ न। श्रवणे दे०
 श्रवण (→श्रवणी); कार पूज्य दे० न। पूज्ये दे० पूज्य (→पूज्यी)
 b) दे० तु (→च) का दे० ११ दोहद (→दोहे) -c) दे० मुर्धं
 (→मुर्धं) कार पूजयिषा बा: ३ पूजयेव वे: ४ वे तु संपूज्य
 दे० पूजयेत् दे० पूजयेत् • (→पूजयेत्) -d) बा: ३ दे० ११ दोहद
 वे: दे० ६ (→दोहे)

२२ बा: ० (इ २०५ मि) दे० ab ० -a) दे०
 स्वाती (→स्वाती); दे० तु (→च); बा: ३ दान दे० न। दानाय
 दे० दानां (→दानां) -b) बा: ३ दे० ११ दोहद (→दोहे); दे०
 ते शिखरी दे० शाखनी (→शाखनी) दे० विलनाल च
 (→विलनाल) संपूज्य -c) बा: ३ दे० ३ ४ १० दातव्य (दे०
 ५) (→दातव्या) -d) दे० ४ वे। तता ब्राह्मणभोजनम्

२३ बा: ab ० (इ २०५ मि) बा: ३ २३३ २३४ ०
 (इ न) -a) बा: ३ हनु, दे० हनु, दे० बज्र (?) न। हनो
 (→हज) कार वलना (→वलना) -b) कार बा
 दे० ४ वे। न। पूजयेत् (→पूजयेत्) -c) शा: ३ प्रियपुनर्क पायस
 प्र कार प्रियपुनर्क पायस बा: ३ दे० ४ ३ वे। न। प्रियपुनर्क दे०
 बा: ३ दे० १० प्रियपुनर्क पायस -d) कार बा: ३ दे० ११ दोहद
 (→दोहे); कार विष्णु बा: ३ दे० ४ ३ न। विष्णु (दे० १०)

८० २३ प्रियङ्गुरक्तशाल्यञ्च दोहद मधुविद्विष ॥ २३
मधासु नासिका पूज्या मधु दद्याच्च दोहदे ।
मृगोत्तमाङ्गे नयने मृगमास च दोहद ॥ २४
चित्रायामे ललाट च दोहद चारुभोजनम् ।
भरणीषु शिरः पूज्य चारु भक्त च दोहद ॥ २५
सपूजनीया विद्वद्भिरार्द्रायामे शिरोरुहा ।
विप्राश्च भोजयेद् भक्त्या दोहदे च गुडार्द्रकम् ॥ २६
नक्षत्रयोगेष्वेतेषु सम्पूज्य जगत पतिम् ।
पारिते दक्षिणा दद्यात् स्त्रीपुंसोश्चारुवाससी ॥ २७
छत्रोपानत्स्वेतयुग सप्तधान्यानि काश्चनम् ।
धृतपात्र च मतिमान् ब्राह्मणाय निवेदयत् ॥ २८

प्रतिनक्षत्रयोगेन पूजनीया द्विजातय ।
नक्षत्रमय एवैष पुरुष शश्वतो मत ॥ २९
नक्षत्रपुरुषारच हि त्रयानामुत्तम त्रयम् ।
पूर्वं कृत हि भृगुणा सर्वपातकनाशनम् ॥ ३०
अङ्गोपाङ्गानि देवेषु पूजयित्वा जगद्गरो ।
सुरुषाण्यभिप्रायन्ते प्रत्यङ्गाङ्गानि चैवं हि ॥ ३१
सप्तजन्मकृत पाप कुलसमागत च यत् ।
पितृमातृसमृत्त च तत्सर्वं हन्ति केशव ॥ ३२
सर्वाणि भद्राण्यपानोति शरीरारोग्यमुत्तमम् ।
अनन्ता मनस प्रीति रूप चातीव शोभनम् ॥ ३३
वाङ्माधुर्यं तथा कान्ति यच्चान्यदभिवाञ्छितम् ।

२३ ३ ते१ ० धातिनि दे१ ० धातिनो (→विद्विष)
२४ ३ ० (इ २३ पा वि) दे२ २४०-२५६ ०
(इ स) दे२ न१ ० d ० (इ स) -b) दे१ ४ ते१ मधुराय
(→मधु दद्यात्); शा१ कार का२ दे२ १० ११ ० भोजने (दे१ ० न)
(→दोहदे) -c) व मृगोत्तमाङ्ग तेवेत व० मृगोत्तमाङ्ग तपते
-d) ते१ ० मासे (→प्रास) दे४ तु (→च) का१ दे२ १० दोहद
दे११ भोजनम् (→दोहदे)
२५ ३ ab ० (इ २३ पा वि) दे२ ० (इ २४ पा
वि) दे१० d ० -a) दे११ ललाटे (→ललाट); दे४ तु (→च)
-b) शा१ का१ दे११ दोहद (→दोहदे) ते१ वाक्त्र (→चारु)
-c) दे१ ३ ४ स्तावा (→पूय) d) दे१ ३ ७ ते१ भक्त्य च दे४
भक्त्य तु (→भक्त च) का१ दे११ दोहद (→दोहदे)
२६ दे१० ab ० -a) न१ सपूजनीय (→सपूजनीया);
दे२ विधिवद् (→विद्वद्भिर) -b) व१ ३ धार्या च दे४ चारुयोगे
(→भार्यायोगे) दे१ ३ ते१ शिरोरुहा (→शिरोरुहा) -c) कार
पूजयेद् (→भोजयेद्) d) का१ दे२ ७ दोहद ते१ दोहदे (?)
(→दोहदे); दे४ तु (→च) दे१ गुणद्वये दे२ गुणोत्तमे (→गुणोत्तमम्)
२७ -b) दे२ तेषु पूयो जगत्पति -c) व दे२ पूजिते
व२ पवित्रे दे१ पतिते दे२ पारिते (→पारिते) व दे२ दक्षिण
(→दक्षिणा) -d) दे४ ते ब्राह्मणे वेदपारणे
२८ -a) शा१ कार का२ २ छत्रोपानहवस्त्र व या मुने
छत्रोपानद् वस्त्रमुपात् (मुने ० ग) व२ छत्रोपानले (?) ते गुणान्
व३ छत्रोपानहो वस्त्रमुप दे४ छत्रोपानत् अलतुये दे२ ११ छत्रोपान
बलवुग दे१ छत्रोपानद् वसनमुप -b) शा कार का१ २
मुद्रिका च कामन्दलु (कार ० पु) व ३ दे४ ४ ते सप्तधान्य स
काश्चन -c) न१ घृत (→घृत); दे१ ० पात्राय (→पात्र च) दे२

गो ३ ० ग्री ० दे२ ० ग दोग्री (→मतिमान्) -d) व१ ३ दे४ ४ ७
ते ब्राह्मणेभ्यो (→ब्राह्मणाय)
शा१ २८ श्लोकाद् पर तथा कार का१ २ २८ श्लोक्य
ab cd मध्ये व्यधिकम्—
३०७ * शाहन भावन चैव परमपुत्रिष स्मृतम् ।
योगो गोत्र प्रदातव्या सप्तधायानि काश्चनम् ॥
२९ -a) कार ० योगे च (→योगेन) शा१ कार का२
दे२ १० न१ भोजनीया (→पूजनीया) व१ ३ द्विजोत्तमा (→
द्विजातय) -c) व१ ३ दे२ ७ ११ न१ नक्षत्राया विप्राय व१ ३
दे२ ११ पुण्यदद्याच्च दक्षिणाम् दे१ दद्याद् दान च यत्कित न१
पुण्य देयान् दक्षिणा
३० दे१० ab ० -a) दे२ प्रया ० रूप (→पुरुषारूप)
-b) कार व१ ३ व्रतमुत्तम (→व्रतभक्त) -c) व१ दे२ १ गुण्या
दे२ २ ते१ सुराणा (→भृगुणा) दे२ पूत ० ० ० ० ० -d) दे२ ३ ०
(→सर्व) दे४ सर्वपापविनाशन
३१ दे२ ३ ते१ d ० -a) शा१ का१ वाङ्मो (→मङ्गो);
दे१ विप्रसि दे२ ७ विप्रसि (→देवच) -b) कार ० पु १ पुत्र
(→पुत्रो); दे२ ४ ते पूजनीयानि व प्रभो -c) दे१ सुरपिण्यनि
वाङ्मङ्गल -d) दे१ मङ्गलानि वसदेव हि
३२ दे२ २ ते१ ० -b) दे४ तु (→च); का२ कुलसङ्ग
गत च यद् व३ कुलसङ्गाङ्ग च यद् दे२ कलिसङ्गागत च यद्
-c) दे४ सपुत्रभूत (→समुप च)
३३ दे२ २ ते१ ० -c) व१ दे१ सवति (→भगवता)
का१ भागसी (→मनस) दे१ तुष्टि (→प्रीति); दे२ भनायत मन
प्रीति
३४ -a) दे४ ४ ते१ सुख (दे२ २ ते१ ०) सोमाय्यमारोम्यं

ददाति नक्षत्रपुमान् पूजितस्तु जनार्दनः ॥ ३४
 उपोष्य सम्यगेतेषु क्रमेणर्षेषु नारद ।
 अरुण्यती महाभाग ख्यातिमया जगाम ह ॥ ३५
 आदित्यस्तनयार्थाय नक्षत्राङ्गं जनार्दनम् ।
 सपूजयित्वा गोविन्दं रेवन्तं पुत्रमाप्तवान् ॥ ३६
 रम्भारूपमवापाद्यं वाङ्माधुर्यं च मेनका ।

कान्तिं विधुरवापाग्र्यां राज्यं राजा पुरुरवाः ॥ ३७
 एवं विधानतो ब्रह्मन्नक्षत्राङ्गो जनार्दनः ।
 पूजितो रूपधारी यैस्तैः प्राप्ताः तु सुकमिता ॥ ३८
 एतत् तवोक्तं परम पवित्रं
 धन्यं यशस्यं शुभरूपदायि ।
 नक्षत्रपुसः परमं विधानं
 शृणुष्व पुण्यामिह तीर्थयात्राम् ॥ ३९

इति श्रीवामनपुराणे चतुष्पञ्चाशोऽध्याय ॥५४॥

वे. ८०.

दे१ ऐश्वर्यं हि तया वार्ति -b) शा१ कारा का१ दे१ ७ -[अ]म्य
 दधि, दे३ -[अ]म्यमपि -[→अ]-नदधि -d) व१ दे१० पूजितश्च
 दे१ ते जितस्तु, दे१ पूजितो हि, दे१ ११ पूजितास्तु -[→पूजितस्तु] व०
 जनार्दनं, दे१ जनार्दनात् -[→जनार्दन]

३५ व१-३ दे१ ३ ते१ ३५ अ-३६ b ० (ह स) -०)
 शा१ महाभाग, दे१ महायोगा -[→महाभाग]

३६ व१ ३ दे१ ३ ते१ ab ० -a) शा१ दे१ आदित्या
 (?), दे१ १० सवितिस -[→आदित्यसु] -b) दे१ पुरुरवा -[→अना
 र्दनम्] -०) दे१ ४ ते१ पूजयित्वा तु -[→सम्पूजयित्वा] दे१ गोविन्दे
 दे१ देव त -[→गोविन्द] -d) का१ रवत, व१ विवच, व०
 विदमं, व३ विदन्त दे१ ५ ७ १० ११ न१ रे (दे१ ७ १० रे) वत
 -[→रेवन्त] दे१ ३ ते१ विप्र (ते१ वित ?) पुत्रमवाप्तवान्

दे१ ३६ श्लोकस्य a1, od मध्ये अधिकम्—
 ३०८ * एव विधानतो ब्रह्मन्नक्षत्राङ्गो जनार्दन । (= ३८ पू)

३७ -a) दे१ ४ ते१ रम्भा रूप तया लेत्रे -b) दे१ ३
 तिलोत्तमा, ते१ द्विजोत्तम -[→च मेनका] -०) व१ ३ कान्तिगंधि
 वाप्याग्र्या (व१ १ प्रया) दे१ कान्ति शनिवाग्र्या व, दे१ ३ ते१
 कान्ति च शनिवाग्र्या, दे१ कान्ति शरीरे वाप्याग्र्या दे१० कान्ति
 विपु (च३) रवापाग्र्या न१ वार्ति मिथुरवाग्र्या -d) व१ दे१
 राज्य (?) -[→राज्य] दे१ राजराज्य पुरुरवा

३७ श्लोकात् पर दे१ अधिकम्—
 ३०९ * सपूजयित्वा गोविन्दं विदत्तं पुत्रमाप्तवान् ।

३७ श्लोकात् पर दे१ अधिकम्—
 ३१० * सुकाममिवोभोदितं नारदं वसुदेवं हि ।

सहजमकृतं पापं कायसागतं नन्दम् ।
 विदुमादुर्लभं तत् तदं सर्वं हन्ति केचन ।
 सर्वानि भद्रान्यानीति शरीरारोग्यमुत्तमम् । [४]
 सन्तति मनसस्तुष्टिं रूपं धातीव शोभनम् ।

ऐश्वर्यं हि तया वार्ति यच्चान्यदपि वाञ्छित ।

ददाति नक्षत्रपुमान् पूजितो हि जनार्दन ।

उपाष्य सम्यगेतेषु क्रमेणर्षेषु नारद । [४]

३८ -०) व१ ३ ब्रह्मचारी वै, दे१ रूपधारी वै -[→रूप
 धारी वै] -d) शा१ प्राप्तास्तु, दे१ प्राप्तास्तु -[→प्राप्ता तु], दे१ ४ ५
 स्वकमिता, दे१ स्वकरीता, दे१ स्वकामता, न१ सकामिता+मिका
 -[→सुकामिता]; व१ तैः प्राप्तास्तुत्यकामता

३८ श्लोकात् पर दे१ अधिकम्—

३११ * पुरुरो वायवा नारी रूपस्त्री जायते मुने ।

३९ -a) दे१ ९ १० एव -[→एतत्], दे१ सुत वै, दे१
 तवोत्तु -[→तवोक्त] दे१ ४ ते१ एव पवित्रं च (दे१ तु) शुभप्रदायि,
 -b) शा१ धाय -[→धन्य]; शा१ शुभरूपदायि, का१ व१ दे१
 शुभरूपदायि, व१ तव रूपदायि, दे१ शुभप्रदायि, दे१ शुभप्रदायि
 दाति -[→शुभरूपदायि], दे१ ४ ते१ यास्वमारोग्यकरं तु सुतं
 (दे१ ३ ते१) -०) दे१ ० १५ -[→पुत] -d) शा१ शृणुन्त
 -[→शृणुव]

पुरुरवा—व१ ०, शा१ कारा का१ ० दे१ ११ इति श्री
 (कारा दे१ ११ [श्री]) वामनपुराणे वामनप्रादुर्भवि प्रह्लादतीर्थयात्राया,
 व१ ० दे१ ३ ७ ते१ न१ इति श्री (व१ २ दे१ २ [श्री]) वामनपुराणे
 प्रह्लादतीर्थयात्रायाम्, दे१ इति वामनपुराणे दे१ इति श्री वामन
 पुराणे नैरवप्रादुर्भवि प्रह्लादतीर्थयात्रायाम्, दे१ श्रीवामनपुराणे मुने
 इति श्री वामनपुराणे पुलस्तकनारदस्ववारे वामनप्रादुर्भवि प्रह्लादतीर्थ
 यात्रायाम् अध्यायनाम—दे१ ०, शा१ का१ २ दे१ ५ ७ १० न१
 नक्षत्रपुरुषव्रतं नाम (दे१ ७ नामध्याय) कारा नक्षत्रपुरुषव्रतविधानं
 नाम, व१ ३ दे१ ५ ते१ नक्षत्रपुरुषो नाम, दे१ ११ नक्षत्रव्रत अध्याय
 सख्या शा१ व१ ३ दे१ ५ ७ ०, कारा पञ्चवर्तिमयोऽध्याय,
 का१ ११००१, का१ ११६११ व१ अष्टमोऽध्याय, दे१ द्विपञ्चाशत्तमो
 अध्याय, दे१ ११००१, दे१ ११७६११, ते१ पञ्चोऽध्याय, न१ त्रिपञ्चा-
 शोऽध्याय, मुने असीतितमोऽध्याय

पुलस्त्य उवाच ॥

८१.१ इरावतीमनुप्राप्य पुण्यां तामृषिकन्यकाम् ।
स्नात्वा संपूजयामास चैत्राष्टम्यां जनार्दनम् ॥ १
नक्षत्रपुरुषं चीर्त्वा व्रतं पुण्यप्रदं शुचिः ।
जगाम स कुरुक्षेत्रं प्रह्लादो दानवेश्वरः ॥ २
ऐरावतेन मन्त्रेण चन्तीर्थं सुदर्शनम् ।
उपामन्य ततः सन्नौ वेदोक्तविधिना ध्रुवे ॥ ३
उपोष्य क्षणदां भक्त्या पूजयित्वा कुरुष्वजम् ।
कृतशौचो जगामाथ द्रष्टुं पुरुषैसरिम् ॥ ४

५५

॥ दे० १० ० ॥ शा० का० न० पुलस्त्यः, दे० पुलस्त्य उ ,
दे० धी पुलस्त्य

१ -a) ब० ३ दे० १ न० ऐरावती (→इरावती) -b) दे०
कृष्णि, +श्रुति, दे० क्षणि (→श्रुति) -d) ब० ३ कृष्णाष्टम्या
(→चैत्राष्टम्या)

२ -a) शा० कारा का० २ दे० ३ १ १० कृत्वा, ब० २ तीर्थ,
दे० तीर्थी, न० तीर्त्वा (→चीर्त्वा) -b) शा० का० २ दे० १ अनायि
(शा० १०) च (दे० १०), कारा प्रदायि ततः, का० प्रद महत्,
दे० ३ प्रद शुचि, दे० मिद शुचि, दे० ११ अत शुचि, दे० १० तर
शुचि, दे० १० तै० प्रद शुभम् (→प्रद शुचि) -c) शा० कारा
का० २ ब० दे० १० ११ न० [य] य, दे० १० सोय (→स)

३ a) ब० २ पारवतेन, ब० २ दे० १ ११ न० पारवतेन, दे०
इरावतेन (→ऐरावतेन) ब० चने परेण चन्त्रेण -b) ब० २ दे०,
(→तीर्थ) -c) ब० जपा, दे० जप (→जपा) दे हृत
(→तत) शा० सन्नौ, का० स्नातो, ब० स्नात्वा, ब० सन्नौ, दे०
सन्धौ (→सन्ती); कारा जगाम तत गच्छे d) दे० मनु
(→ध्रुवे)

४ a) ब० ३ क्षणदाय (→क्षणदा) -b) दे० कुरुष्वजम्,
दे० १ क्षणजम् (→कुरुष्वजम्) -c) दे० कृते (→कृत) -d)
शा० कारा का० २ दे० १ १० शौच दे० शौचा (→शौचो); ब०
जपयाम (य) (→जपयाम); दे० ३ दे० कृत शौचस्तु त द्रष्टु
-d) दे० ४ दे० ययौ (→द्रष्टु) शा० कारा दे० १ ५ १ केस (दे० १०)
ये (→केसरि)

स्नात्वा तु देविकायां च नृसिंहं प्रतिपूज्य च ।
ततोष्य रजनीमेका गोकर्णं दानचो ययौ ॥ ५
तस्मिन् स्नात्वा तथा प्राचीं पूज्येशं विश्वकर्मिणम् ।
प्राचीने चापरे दैत्यो द्रष्टुं कामेश्वरं ययौ ॥ ६
तत्र स्नात्वा च दृष्ट्वा च पूजयित्वा च शकरम् ।
द्रष्टुं ययौ च प्रह्लादः पुण्डरीकं महाम्भसि ॥ ७
तत्र स्नात्वा च दृष्ट्वा च संतर्प्य पितृदेवताः ।
पुण्डरीकं च संपूज्य उवास दिवमत्रयम् ॥ ८
विशाखरूपे तदनु दृष्ट्वा देवं तथान्वितम् ।

५ -a) दे० मत्वा तु, दे० स्नात्वा च (→स्नात्वा तु); ब० २
दे० ३ १ १० दे० तु दे० ११ न० स (→च), दे० स्नात्वा नचा देवि
वाया -b) दे० तु (→च) -c) शा० ततोष्य, ब० ३ दे० ४ दे०
उपोष्य (→ततोष्य) -d) दे० १० गोकर्ण (दे० १०) (→गोकर्ण)

६ ब० ३ दे० ३ ० -a) कारा तथा प्राच्या, का० तथा
प्राच्य, + तथा प्राच्या, दे० ११ तत प्राची (→तथा प्राची) दे० ४ १
तै० तस्मिन् स्नात्वाच प्राचीने -b) न० पूज्यत (त ?) (→पूज्येश)
दे० ४ दे० कारकम् दे० कर्मिण, दे० कर्मिण, न० कर्मिण
(→कर्मिणम्) -c) तै० प्राचीनेश्वरे, न० प्राचाभेवापर (→प्राचीने
चापरे) दे० दैत्यो (→दैत्यो) -d) दे० १० कामेश्वरम्, दे०
कामेश्वर (य) न (→कामेश्वर)

७ दे० १० ० -a) शा० च दृष्ट्वा, दे० तथा दृष्ट्वा, दे० च
पीत्वा च (→च दृष्ट्वा च) -c) ब० प्रह्लादम् (→च प्रह्लाद)
-d) दे० महोन्नत (→महाम्भसि)

८ दे० ११ d ० -a) दे० १-१० तै० महाम्भसि तत
स्नात्वा -b) दे० संपूज्य (→सन्तर्प्य) शा० का० २ दे० ११ दे० (गा०
दे० ११ दे० ययौ (→देवता) -c) दे० तु (→च) -d) ब० ३
दे० ४ १ १० तै० उपोष्य (→उवास); ब० रजनीद्वय, दे० निवसत
(→दिवसतनम्) दे० उपवास दिनत्रयम्

९ दे० ११ ०, दे० १० ab ० -a) दे० १ दे० रूपे
(→रूपे) -b) दे० देव (→देव), ब० ३ दे० तथान्वितम्, ब०
तथान्वितम्, ब० तदन्वितम्, दे० तथा दिव, दे० नञाजित, न० नञा
शुभ (→तथान्वितम्) -c) दे० क्लाम (→कृष्ण) -d) दे०
न्यवसन्, दे० निवस (तय ?), दे० ह्यवसत्, दे० भावसत् (→न्यव)

स्नात्वा तथा कृष्णतीर्थे विरात्रं न्यवसच्छुचिः ॥ ९
 ततो हसपदे हसं दृष्ट्वा संपूज्य चेश्वरम् ।
 जगामासौ पयोष्ण्यायामखण्डं द्रष्टुमीश्वरम् ॥ १०
 स्नात्वा पयोष्ण्याः सलिले पूज्याखण्डं जगत्पतिम् ।
 द्रष्टुं जगाम मत्तिमान् वितस्तायां कुमारिलम् ॥ ११
 तत्र स्नात्वाऽर्च्य देवेशं बालस्त्रियैर्मरीचिपैः ।
 आराध्यमानं यद्यत्र कृत पापप्रणाशनम् ॥ १२
 यत्र सा सुरभिर्देवी खसुता कपिला शुभाम् ।
 देवप्रियायर्मसृजद्वितार्थं जगतस्तथा ॥ १३
 तत्र देवहृदे स्नात्वा शशु सपूज्य भक्तितः ।
 विधिवद्विचित्रं प्राप्य मणिमन्त ततो ययौ ॥ १४

तत्र तीर्थेरे स्नात्वा प्राजापत्ये महामतिः ।
 ददर्श शशु ब्रह्माणं देवेशं च प्रजापतिम् ॥ १५
 विधानतस्तु तान् देवान् पूजयित्वा तपोधन ।
 पट्टरात्रं तत्र च स्थित्वा जगाम मधुनन्दिनीम् ॥ १६
 मधुमत्सलिले स्नात्वा देव चक्रधर हरम् ।
 शूलबाहु च गोविन्दं ददर्श दनुपुंगवः ॥ १७
 नारद उवाच ।
 किमर्थं भगवान् शम्भुर्धाराय सुदर्शनम् ।
 शूलं तथा वामुदेयो ममैतद् ब्रूहि पृच्छतः ॥ १८
 पुलस्त्य उवाच ।
 श्रुयता कथयिष्यामि कथामेता पुरातनीम् ।

वे. ८१

सदः) दे२ ३ वे१ भुवि (→भुवि)

१० दे१०-११ अ ० -a) मुने ०पद (→०पदे) दे१ ४
 वे१ ततो हस स (दे२ स्व १) देहस्य दे२ ततो हसपदे देवं -b) दे११
 * * * * * चेश्वर -c) दे१ स दे२ [-च] यो (→[-अ]सौ)
 कारा पयोष्ण्या दे, दे० पयोष्ण्या त, दे० पयोष्ण्याय दे१ १० पँसौ ता
 (दे१० ०), मुने पयोष्ण्या तु (→पयोष्ण्यायाम्) -d) दे० अखण्डे
 (→अखण्ड) ब१ ३ दे१ ४ १ वे१ अच्युतम् (→ईश्वरम्)

११ -a) शा१ पयोष्ण्य, दे१ ३ १ १ पयोष्णी (→पयोष्ण्या)
 -b) दे१ १० पूज्या (दे१० ०ज्या) (→पूज्य) -c) दे१ जुष्ट
 (→द्रष्टु) -d) शा१ कारा का१ २ दे० ३ १ वे१ कुमारिकम् (दे०
 ०का दे१ ०क) ब१ कुमारिण (→कुमारिलम्)

१२ -a) शा१ कारा दे० स्नात्वा च (→स्नात्वाच्य) दे१
 सत स्नात्वाच्येदेवं -b) दे१ १० बालि (→बाल०) शा१ का१
 दे२ ३ वे१ मरेचिभि (→मराचिर्) -c) दे१ आराध्यमान
 दे२ ३ वे१ न१ आराध्यमाने दे१ १ आराध्यमाने (→आराध्यमान)
 शा१ कारा का१ ० दे११ वियत्र ब१ यगुत्तु, व० ३ यगुत्तु (ब३
 ०तद्) दे१ ३ वे१ न१ मय्ययुत्तु (→ययत्र) -d) ब२ ३ दे१ न१
 हत वे१ हतं दे२ स्व स (→कृत) न१ प्रणाशिन (→प्रणाशनम्)

१३ -a) दे१ १ ११ तत्र (→यत्र) ब१ ३ सारस्वती (→
 सामुद्रि) -b) शा१ का२ दे१ ११ स सुता (→स्वसुता). c)
 दे१० देवं (→देव); दे१ देवान्मनु समन्यच्च -d) का१ हितार्थं,
 ब१ हिताना व३ हिताय (→हितार्थं)

१४ दे१ वे१ शशु ब इत्याद्यं स्नात्वा १७ अ इति यावत्
 ० द स -a) दे१ ततो (→तत्र); दे१ ० मये (→०हृदे)
 -b) दे१ १ यनत (→भक्तित) -c) शा१ विधिवद् दविच प्राप्य,

ब१ विधिवच्च हरि प्राप्य ब२ ३ विधिवच्च विधि प्राप्य (ब२ ०त्य),
 दे० विधिवद् दवि चप्राप्य, दे२ १ विधिवत्पदिशिर्षं कृ (दे१ ०द) स्वा
 -d) कारा सुणिमत दे२ अनिरत (→मणिमत) दे० यततो
 (→ततो)

१५ दे१ वे१ ० (द १ ४ पा वि) -a) दे१ ०पदे, दे१ ०वर
 (→०वरे) -c) दे१ सुबल्यु (→ब्रह्माण) -d) दे१ जगद्गुरु, दे१
 जगत्पति (→प्रजापतिम्)

१६ दे१ वे१ ० (द १ ४ पा वि) -a) दे१ न१ श्री
 देवान् (→तान् देवान्) दे१ विधानेन स तान् देवान्, दे१ वितया
 वततो देवान् -b) ब१ ३ धन (→०धन) -c) न१ विरात्रं
 (→पट्टरात्र) दे१ च तत्र स्थित्वा दे१ तत्र स्थित्वा तु दे० च तत्र
 स्थित्वा (→तत्र च स्थित्वा), -d) दे१ च जगाम (→जगाम); दे०
 मधुरा नदी (→मधुनन्दिनीम्)

१७ दे१ वे१ अ ० (द १ ४ पा वि) -a) दे१ मधुबल
 (→मधुबल) भुवे मधु सलिलेस्नात्वा च -b) दे१ दिव (→देव);
 दे१ ४ ०मगधर (→०मगधर) -c) दे१ चक्रबाहु, दे० दूलपाणि
 (→शूलबाहु) दे१ जनार्दन तु गोविन्दं d) कारा दैत्य पुङ्गव
 (→दनुपुङ्गव)

॥ दे० ० शा१ न१ नारद दे१ ४ नारद च

१८ पाठान्तर नास्ति

॥ शा१ न१ पुलस्त्य दे१ ४ पुलस्त्य च ; दे० श्रीपुलस्त्य

१९ -c) दे१ ५ वे१ ता (→या) -d) कारा भविष्यति,
 का१ भविष्यामि, (→भविष्यामि); दे१ मुरा (→पुरा) ब२ दे१० ११
 भविष्यामवतो पु (ब२ सु)रा, ब३ भविष्यामि कतो मुरा, दे१ ३
 भविष्यामि मुनी मुरा, दे१ १ न१ भविष्याम्य (दे० न१ ०व्या) च

१. १६ कथयामास यां विष्णुर्भविष्याम्यवनौ पुरा ॥ १९

जलोद्भवो नाम महासुरेन्द्रो
घोरं स तप्त्वा तप उग्रवीर्यः ।

आराधयामास विरञ्चिमारात्
स तस्य तुष्टो वरदो यभूव ॥ २०

देवासुराणामजयो महाहवे
निजैश्च शस्त्रैरभैरवध्यः ।

प्रद्वर्षिशापैश्च निरीप्सितार्थो
जले च बह्वौ श्वगुणोपहर्ता ॥ २१

एवंप्रभावो दनुपुंगवोऽसौ
देवान् महर्षीन् नृपतीन् समग्रान् ।

आवाधमानो विचचार भूम्यां
सर्वाः क्रिया नाशयदुग्रमूर्तिः ॥ २२

(दे० भा) न वे पुरा, ते० भविष्यामि म्यु (?) नि पुरा.

२०. -a) दे० 'सुरेन्द्रा' (->'सुरेन्द्रो, -b) ब० घोर' (->'घोर'), ब० ३ दे० न० सुतपत्वा (->'स तपत्वा'), दे० घोर तपोत्पत्त छप्रवीर्य -> ०) शा० का२ दे० न० विरिञ्चि (->'विरिञ्चि'), दे० एव (->'आरात्'), -d) शा० सत् तस्य तुष्टो, का२ दे० न० सत्तर्प्य तुष्टो, दे० सत्तर्प्य तुष्टा, दे० सत्तुष्ट रूपो, दे० वत्तत् तस्य तुष्टो (->'स तस्य तुष्टो')

२१. दे० ० ०. -a) शा० अजेयो, दे० वरदो (?) (->'अजयो'); का२ दे० देवासुराणामपरेष्वेय. -b) शा० कारा, का० २ नित्य स्व (->'निजैश्च'), दे० स्वमरे (->'म'मरे'), दे० [म]वध्या, दे० व धव्य, दे० महागुने, दे० न० [म]वध्या (न० 'ता' (->'[म]वध्या' -> ०) का० तु, न० स (->'च'), शा० का० २ दे० निरीप्सितार्थो (का२ 'र्थ'), ब० स नोप्सितार्थो, ब० निरोप्सितार्थो, दे० निचिरो सोतार्थो (?) (->'निरोप्सितार्थो'), दे० ४ १० ते० श्वद्वयं लवैर्न (दे० लघ्येन, दे० लघ्वैर्न, दे० २.३ ते० 'अधन' तु ब्रह्म पुरा -> ०) ब० च तर्प्यो, दे० न बह्वो (->'च बह्वो'), शा० कारा, ब० ३ दे० न० स्व गुण (शा० 'गुणै', ब० २ 'गणा-') पहर्ता, का२ मुगुणोपहर्ता, दे० भ्रमरो चकार, न० वगुणोपहर्ता (->'स्वगुणोपहर्ता'), दे० ४ १० ते० न याति शार्प श्व (दे० २.३ ते० 'याम' शेष वान् (दे० ३ ते० 'वाक').

२२. -a) शा० कारा का० स्वभावो (->'प्रभावो') -b) दे० देवानृषीन्पुत्रीन् दे० समग्रान्. -c) ब० आवाधमानो, दे० ४ ते० प्रवाधमानो, दे० या (?) वाधमानो, दे० स वाधमानो (->'आवाधमानो'), कारा, का० भूयो (->'भूम्या'). -d) का० 'नृप', + 'उग्र',

तवोऽमरा भूमिमवाः समूपाः

जम्बुः शरण्या हरिमीशितारम् ।

तैश्चापि सार्द्धं भगवाञ्जगाम

हिमालयं यत्र हरस्त्रिनेत्रः ॥ २३

संमन्य देवार्पितं च कार्यं

मतिं च कृत्वा निधनाय शत्रोः ।

निजायुधानां च विपर्ययं तौ

देवाधिपौ चक्रतुर्यक्रमं ॥ २४

ततश्चासौ दानवो विष्णुशर्चौ

समायातौ तज्जिघांसू सुरेशौ ।

मत्वाऽजेयौ शत्रुभिर्घोररूपौ

भयात्तोषे निम्नगायां विवेश ॥ २५

ज्ञात्वा प्रनष्टं त्रिदिवेन्द्रशत्रुं

ब० 'नृप' (->'उग्र'); दे० ४ ते० सर्वां निया प्राति. '२) विपत्तु मूर्ति, दे० तदा दुरात्मस्त्वं घोर मूर्ति, दे० तदा दुरात्मा स नर घोर मूर्ति, ब० तदा दुरात्मा स च घोर मूर्ति.

२३. -a) दे० ४ १० ते० 'तटे (दे० 'अ' निपणा, दे० 'भवा स भूर, दे० 'मवाय भूयो' (->'भवा समूपा'). - ०) दे० तत्र-वश्चापि सार्द्धं भगवान् जगाम. -d) दे० हिमालये (->'हिमालय'), ब० ३ दे० ते० त्रिनेत्र, दे० त्रिनेत्रा (->'त्रिनेत्र').

२४. -a) दे० ४ ते० यदाहि सर्वं न तु (दे० २.४ 'तु) कार्यं सिद्धये (ते० 'दौ) - ०) दे० आत्मा' (->'निजा'); दे० ४ निरायु-धाना च विपर्ययं तो, (दे० 'यातो ?), दे० ३ ते० निरुधौ तार्यं पर्यन्तो. -d) ब० देवाधिपौ, दे० देवाधिपौ (?) (->'देवाधिपौ'), शा० कारा, ब० १.२ दे० न० 'कर्मिणो, दे० 'र्षी' (->'कर्म')

२५. -a) शा० का० ब० ३ दे० ३-५.९ ते० दानवो (->'दानवो'), शा० ब० दे० शर्चौ (->'शर्चौ'). -b) शा० कारा ब० ३ समा-यातौ (->'समायातौ'), दे० ४ ते० हनुकामो, दे० तत्किपासौ (->'तज्जिघांसू'), शा० कारा, का० २ ब० २ दे० सुवेशौ (->'सुरेशौ'), ब० ३ समायातौ तज्जिघांसूश्वयो. - ०) शा० कारा दे० ७ मत्वा य (शा० 'ज') र्चौ, दे० सत्वाजेयौ, ते० स चापयं, न० मत्वाजेतौ (->'मत्वाजेयौ'), दे० ४ ते० 'रूप' (->'रूप'). -d) शा० का० २ ब० ३ भयात्तौ र्च (शा० ब० ये), दे० भयान्तिवो (->'भयात्तौ'), दे० ४ ७ निम्नगायां (->'निम्नगायां'), दे० १० 'भवा' '.....'वेदा खण्डितम्.

२६. -a) ब० प्रवि(वि)ष्ट, दे० ४-७.१० ते० प्रविष्टं, दे० प्रवान्ति (->'प्रनष्ट'), शा० कारा, का० १-२ दितिर्जं (कारा. 'अ) द्र (कारा. 'स्व-'), दे० त्रिदिवे, दे० दितिर्जं द (द्र ?), दे० चेन्द्रशत्रुं

नदीं विशाला मधुमत्सुपुण्याम् ।

द्वयोः सशस्त्रौ तटयोर्हरीशौ

प्रच्छन्नमूर्ती सहसा बभूवतुः ॥ २६

जलोद्भवश्चापि जल विमुच्य

ज्ञात्वा गतौ शंकरवासुदेवौ ।

दिशस्मीक्ष्य भयकातराक्षौ

दुर्गं हिमाद्रिं च तदारोह ॥ २७

महीप्रशृङ्गोपरि विष्णुशम्भ

चञ्चूर्यमाणं स्वरिपुं च दृष्ट्वा ।

वेगादुभौ द्रुतवतः सशस्त्रौ

विष्णुस्त्रिशूली गिरिशश्च चनी ॥ २८

ताभ्यां स दृष्टस्त्रिदशोचामाभ्यां

चक्रेण शूलेन च भिन्नदेहः ।

पपात शैलात् तपनीयवर्णो

यथान्तरिक्षाद् निमला च तारा ॥ २९

एव त्रिशूलं च दधार विष्णु-

श्चक्रं त्रिनेत्रोऽप्यरिसूदनार्थम् ।

यत्रापहन्ती ह्यभयद् वितस्ता

हराद्दिपाताच्छिराचलात् ॥ ३०

(→त्रिविन्द) १, दे० 'तम्य' (→'शत्रु') -b) वा० दे० ११ मधुमत्स्य-
पुण्याम्, न१ मधुपत्त सुपुण्या, दे० ४ १० तै० द्विजमत्स्यपूर्णा, दे०
मधुमत्स्यपूर्णा (→मधुमत्स्यपुण्याम्) -c) शा० का० २ दे० द्वयी
(दे० 'यो'), कारा देवो, दे० ४ १० तै० तीर (→द्वयो) शा० कारा
का० २ दे० द्विजम्, दे० तट(ट ?)यो (→तटयो) दे० हरीश्वरो
(→हरीशो) दे० ४ तै० तीर समाधित्व स्थितौ हि देवो -d) शा०
प्रसन्न, दे० प्रच्छन्न- (→प्रच्छन्न), शा० ब० दे० ४ ५ ७ ११ 'भूति
(→'भूर्ती) शा० बभूवत (→बभूवतु)

२७ दे० ३ तै० ab ○ -a) दे० विमुच्य (→विमुच्य)
-b) का० च तो, दे० [ज]मरो (→मर्तो) -c) दे० ४ तै० दिव, दे०
दिश (→दिश) कारा समक्षम्, वा० ३ दे० ४ ७ १० समीक्ष्य (दे० ४
'क्ष्य') दे० समीक्ष्य, न१ समीक्ष्याय (→समीक्ष्य) का० भयकात
राक्षो, +भयकातराक्षो, वा० दे० ३ तै० सहसा कातराक्षो ब० यत
(त ?)कातराक्षो, दे० सकातराक्षो, न१ सकातराक्षो (→भयकात
राक्षो) -d) ब० ३ दुर्गा (ब० रं ?) दे० दुर्गो (→दुर्गो) न१ ३
ससमारोह, दे० ४ तै० सहसा विवेश (→च सदारोह) दे० दुर्गा
दुर्गं स हिमाद्रिश्चङ्ग

२८ -a) शा० दे० ११ महीप्रशृङ्गो, वा० महीप्रशृङ्गो
(→महीप्रशृङ्गो) कारा शम्भुविष्णू (→विष्णुशम्भू) -b) का०
चञ्चूर्य, +चञ्चूर्य, दे० ४ तै० ब (दे० १ तै० व) भ्रम्य, दे० चतुर्थ, दे० ११
चञ्चूर्य (→चञ्चूर्य) वा० दे० ४ १० तै० न१ च मत्वा, दे० न
दृष्ट्वा, दे० ११ च हत्वा (→च दृष्ट्वा) वा० चञ्चूर्यमाणौ स्वरिपु च मत्वा
ब० चाभ्र्यमाण स्वरिपु च हन्तु दे० बभूव च ह्यभयार्ण स्वरिपु च
सत्त्वा -c) शा० का० दुद्रवतु (→दुद्रवतु), दे० वेगादुत्पाद्य सत स
वर्णो, न१ वेगादुत्पाद्यवत् ससस्त्रौ -d) दे० सुक्ती, दे० ११
-ल्लचक्री (→च चक्री)

२९ श्लोकान्तर दे० शक्तिम्—

312 * ताभ्यां प्रवेकादभवद्वितस्ता ।

२९ -a) दे० दृष्ट्वा, दे० ११ दृष्ट्वा (→दृष्ट) दे० सहस्रो
(→त्रिवर्णो) -b) वा० ३ दे० ३ ७ १० तै० न१ विभिन्न, ब०
विभेद, दे० च द्विर (→च द्विर) -c) दे० जैते (→जैतात्),
दे० 'वर्णा', दे० 'वर्णी' (→'वर्णी'), दे० अन्तरिक्षा (→अन्तरिक्षात्)
-d) वा० दे० विप(म ?)तां च तारा, वा० ३ विमलास्तु भावा,
दे० विमलाश्च तारा, वा० ३ तै० हि मनुष्यतारा, दे० विमलाश्च तारा,
दे० विमलास्तारा, दे० विमलास्तारा, न१ विमलाश्च तारा, +विम
लास्तारा (→विमलाश्च तारा)

३० -a) दे० ११ त्रिशूली (दे० ११ 'तो') (→त्रिशूल) कारा
का० २ विदधार, दे० ११ न१ विदधारि, दे० १० विदधार (→च दधार),
दे० ११ विष्णु (व्यु ?) (→विष्णु) -b) शा० का० त्रिनेत्रोपरि,
कारा त्रिशूली रिपु, न१ त्रिनेत्रो रिपु, दे० त्रिनेत्रो (य ?) रिपु,
दे० त्रिशूलोपरि (→त्रिनेत्रोपरि) -c) कारा का० 'हर्तो'
(→'हर्त्री) वा० यत्वाच (य ?) हर्त्रीह भवद्वितस्ता, वा० यत्वाच हर्त्रीह
(य ?)भवद्वितस्ता वा० यत्वाच हर्त्रीह भवद्वितस्ता, दे० ४ भात्यसौ दूलभवा
वितस्ता, दे० ३ तै० यत्वाचसौ दूलभवाभिषाता, दे० यत्वाचहर्त्री
दुर्भवद्वितस्ता, दे० यत्वाच हर्त्रीह भवद्वितस्ता, दे० यत्वाचभक्तिस्त्व-
भवद्वितस्ता, दे० ११ यत्वाच हर्त्रीह भवद्वितस्ता, न१ यत्वाचभक्तिव-
भवद्वितस्ता -d) कारा का० हरादिपाताच्छिराचलात्, वा०
हरादि पाताच्छिरा वितस्ता, वा० २ हरादि पाताच्छिरा वितस्ता, वा०
३ हरादिपाताच्छिराचलात्, दे० ४ १० तै० हरा पपाताश्च (दे० ३
'वरा) चलेद्राव, दे० धराद्वि पाताश्च विरा वितस्ता, दे० हरा
ह्लाजताश्च सिधि(धि)सिराचला च, दे० हिचा प्रयाता धिपराचलात्,
वा० ११ हरा ह्लाजता छि (?) चिरा वितस्ता, न१ धरात्पपाता
शिपराचलात्

३० श्लोकान्तर मुने शक्तिम्—

313 * जलोद्भवश्चापि जल विमुच्य

ज्ञात्वा गतौ शङ्करवासुदेवौ । (→२७ ५)

१ ३१

तत्प्राप्य तीर्थं त्रिदशाधिपाम्यां
पूजां च कृत्वा हरिशंकराम्याम् ।

उपोष्य भक्त्या हिमवन्तमागद्

द्रष्टुं गिरिशं शिवविष्णुगुप्तम् ॥ ३१

तं समभ्यर्च्य विधिवद् दत्त्वा दानं दिज्ञातिपु ।

विस्तृते हिमवत्प्रादे भृगुतुङ्गं जगाम सः ॥ ३२

यत्रेश्वरो देववरस्य विष्णोः

प्रादाद्राक्षप्रवरायुधं वै ।

येन प्रचिच्छेद त्रिधैव शंकरं

निज्ञासमानोऽस्त्रनलं महात्मा ॥ ३३

इति श्रीवामनपुराणे पञ्चपञ्चाशोऽध्यायः ॥५५॥

५६

नारद उवाच ।

भगवँल्लोकनायाय विष्णवे विपमेष्वनः ।

किमर्थमायुधं चक्रं दत्तवँल्लोकपूजितम् ॥ १

पुलस्त्य उवाच ।

शृणुष्ववाहितो भूत्वा कथामेतां पुरातनीम् ।

चक्रप्रदानसंज्ञां शिवमाहात्म्यवर्धनीम् ॥ २

३१. दे१०. 'शङ्करान्या' । इत्यारम्भे 'गिरिशं' d इति यावत्
○ (ह र्) -a) दे१ यद् (->तद्) -b) दे१ ३ ते१ उपोषित
देल्यापि स्वशुद्धये, न१ पूजा चकाराय हरीशंकराम्या -o) दे१ तत्रा
(य) (->मत्स्या), दे१ [-म] भिमवन्त (->हिमवन्त) शा१ कारा
का१ २ धर्मयावत्, दे१ प्रातः (->प्रागात्) -d) न१ द्रष्टुं (त्य)
(->द्रष्टुं), दे१ हरीत (->गिरिग) ब१ ३ दे१ १०.११ मु (ब०.३ ग)
ब१, दे१ भाग्य, दे१ ३ ते१ भाग्य, दे१ न१ तत्त्व (->गुप्तम्) दे१
यत् पपाजान वराचलेन्द्रात्

३१ श्लोकानन्तर दे१ अधिकम्—

३१४ • दे गिरिशं निवमप्रभम् विष्णुं ।

३२ -a) दे११ तत् समर्थं विधिवत् -o) ब१ दे१ ५ ते१
वितस्ता, दे१ विस्तृते (->विस्तृते) दे१ हिमवत्प्रादे, दे१ ४ ते१ हिमव
त्योभ, दे१ हिमवत्प्राह, न१ हिमवत्प्राद (->हिमवत्प्रादे) -d)
न१ दे१ ३ ते१ शृणु तद्, दे१ शृणुतीर्थ, दे१ शृणु तुद (->शृणुतुङ्गं),
ब१ ३ दत्तवँ, दे११ दत्तवँ • (->जगाम), शा१ कारा का१ २ दे१
ह (->स)

३३ -a) शा१ वरस्य, का१ दे१ १० न१ वरस्य, न१ देवस्य
(->वरस्य) -b) का१ प्रातः, + प्रातः (->प्रागात्), दे१
त वरा, दे१० परमा, दे११ च वरा (->प्रवरा) कारा तत्
(->र्ष) -o) कारा येन प्रचिच्छेद त्रिधा स शंकर, दे१ ४ १० ते१
विच्छेद येनास्मिन् च शङ्कर, दे१ येन प्रविष्टवित्तवैव शङ्कर, दे१
येन प्रचिच्छेद सुरेन्द्रायु, दे१ येन प्रचिच्छेद सङ्कर हरि, न१ येन
प्रचिच्छेद त्रिधैव शङ्करो -d) दे१ ४ ते१ विज्ञात, दे१ विज्ञात,
दे१ विज्ञात, मुने विज्ञात (->विज्ञात), का१ ह्यत्, दे१ [-य]

न बल (->[-म]ज्वल)

पुष्पिका—शा१ कारा, का१ २ दे१ १० ११ इति श्री (कारा [श्री])
वामनपुराणे वामनप्रातुर्भावे प्रह्लादतीर्थयात्रायाम्, (शा१ का१ [शा]),
न१ २ इति वामनपुराणे, ब१ इति श्रीवामनपुराणे, दे१ ४ इति
वामनपुराणे प्रह्लादतीर्थयात्रायाम्, दे१ ११ न१ इति श्री वामनपुराणे
प्रह्लादतीर्थयात्रायाम्, दे१ श्रीवामनपुराणे मुने इति श्री वामनपुराणे
पुलस्त्यनारदवत्प्रादे प्रह्लादतीर्थयात्रायाम् अध्यायनाम्—शा१
का१ २ दे१ १० ११ न१ ○, कारा न१ ३ दे१ ४ ७ ते१ जलोद्भवबधो
नाम, दे१ जलोदभवबधो नाम अध्यायसंख्या—शा१ न१ ३ दे१ ५ ७ ते१
○, कारा सप्तनवतितयोध्याय, का१ ११३११, का१ ११३०११, ब१ २
नवयोध्याय, दे१ त्रिपञ्चाशोऽध्याय, दे१ १० ११३११, दे१ ११३०११, न१
चतु पञ्चाशोऽध्याय, मुने एकांशितमोऽध्याय ।

५६

॥ शा१ का१ दे१ न१ नारद दे१ • नारद उ
१ ब१ २ ○ -a) दे१ ७ ९ न१ भगवत् (->भगवत्);
न१ लोकनायाय (->लोकनायाय)

बल्य श्लोकस्य स्थाने ब१ • पुस्तकभोरस पाठ —

• कथनार्थेन देवेन चक्र दत्त हरे पुरो ।
कथं वास प्रचिच्छेद त्रिधा चक्रं शङ्कर ॥

१ श्लोकात्तर ब१ • अधिकम्—

३१५ • एतन्मे सर्वमाश्रय विविध प्रतिभति मे ।

॥ शा१ न१ पुनस्त्य, दे१ • ४ पुनस्त्य उ, दे१ श्रीपुनस्त्य

२ दे१ ३ ते१ d) ○ -o) दे१० प्रधान (->प्रदान) ब१
समुद्र, दे१ ११ सवस्था (->सवस्था), दे१ चक्रप्रदानं विष्णो

आसीद् द्विनातिप्रवरौ वेदवेदाङ्गपारग ।
 गृहाथमी महाभागे वीतमन्युरिति स्मृत ॥ ३
 तस्यात्रेयी महाभागा भार्यासीच्छीलसमता ।
 पतिव्रता पतिप्राणा धर्मशीलति विश्रुता ॥ ४
 तस्यामस्य महपेंस्तु ऋतुकालमिगामिन ।
 सधभूव सुत श्रीमान् उपमन्युरिति स्मृत ॥ ५
 त माता धृतिशार्दूल शालिपिष्टरसेन वै ।
 पोषयामास वदती धीरमेतत् सुदुर्गता ॥ ६

३. ते। d ० -a) दे० प्रवर (-प्रवरौ) -b) दे० राघो (-वेद) -c) दे० ब३ दे० गृ (दे० घा) हावम दे० गृहाथमी (-गृहाथमी); ब३ महाथमी दे० महाभागे दे० महाभोगी दे० महाबाहो (-महाभागो) -d) ब३ २ न१ धृतः (-स्मृत)

४. ते। d ० -a) दे० ११ [-भा] त्रया (-[-भा] त्रयी) ब३ महाभागे (-महाभाग); दे० भू * (-शील)

५. -a) का१ असाम् (-अस्य) ब३ ४ ते। मुनेस्तस्या नपत्यस्य -b) न१ [-अ] मिमा + [-अ] मिगामिन (-[-अ] मिगामिन) -c) ब३ पति (-सुत) -d) ब३ अपमन्यु (-उपमन्यु) ब३ ३ दे०-४-१० ते। न१ धृत (-रन्तु)

श्लोक्तस्यान्तर कारा बाधकम्—

316 * सदस्य माता नात्यस्य मुपत्वादपतानुप ।
 शालोम्य पिष्ट तोयेन क्षीरमियस्य सन्ददौ ।
 कदाचि क्षीरमिवतता कालेन भूयसा ।
 उपमन्युगतो यज्ञसमये शालिमिदरम् ॥ [४]
 तत्र स्वादुपय पीवा रसायनरसोपमम् ।
 अक्षौ पिष्टरस भेदे माधुर्यपरिवर्जितम् ॥
 शालक्षीर रसात्पादो जननीमघन्तत
 परमापयो मातवहीति स पुन पुन ॥ [४]

६. शा। ६ a-e d ० कारा का। ६ ३ इत्यस्य १० b यावावर्ति -a) ब३ ३ दे० २ ५ ७ ते। न१ वाहूत् (-वाहूत्) -b) दे० ७ ११ शा (सा) लिष्टम् (-शालि पिष्टम्) दे० हि (-य) c) दे० पोषया (रम्) मास (-पोषया मास) दे० सतत दे० ३ ददती (-वदती) -d) दे० ४ हि दुर्ग (दे० १०?) ता दे० दिति स्वयम्, दे० हि सतत दे० सुदुखिता (-मुदुखिता); ब३ ३ क्षीरोपमिति दुर्गता (ब३ ३ तात्)

७. शा। कारा का। ० (इ ६ पा वि) -a) का२ भोज नादय ब३ भोजनादय दे० ३ भोजनानोरस्य दे० क्षीरक्षीनोरस्य (-क्षीरक्षीनोरस्य) दे० कताक्षीरक्षीनोरस्य -b) का स्वादुता -दा दे० स्वादुतर (-स्वादुता); दे० स्वादुतामपयोयवा दे० स्वदित

सोऽज्ञानानोऽथ क्षीरस्य स्वादुता पय इत्यथ ।
 सभावनामप्यकरोच्छालिपिष्टरसेऽपि हि ॥ ७
 स त्वेकदा सम पित्रा कुत्रचिद् द्वित्रवेस्मनि ।
 क्षीरौदन च पृश्नजे सुस्वादु प्राणपुष्टिदम् ॥ ८
 स लब्ध्वानुपम स्वाद क्षीरस्य ऋषिदारकं ।
 मात्रा दत्त द्वितीयेऽहि नादत्ते पिष्टवारि तत् ॥ ९
 रुरोदाथ ततो बाह्यात् पयोऽर्थो चातको यथा ।
 त माता रुदती प्राह बाष्पगद्गदया गिरा ॥ १० वं २२

न्यप पावय दे० ११ स्वादुता (त) वद इत्यप -c) दे० ३ मयकरोत् (?) दे० मयकरोत् न१ इत्यकरोत् (-अप्यकरोत्) -d) दे० ३ (स) शालि दे० सोपि (-शालि) दे० १० स्तेति हि, दे० ११ १ स्तेन हि, दे० १० स्तेन वै (-स्तेति हि)

८. गा। वारा का। ० (इ ६ पा वि) -a) ब३ ३ सा दे न (-स) दे० समाहूत (-सम पित्रा) दे० कुत्रापि न१ कस्य जित (-कुत्रचित्) c) ब३ दे० ७ १० न१ क्षीरोदन (-क्षीरौदनं) दे० ११ न१ वै (-च) दे० क्षीरोदनेन कुत्रे -d) दे० ४ ते। श्रद्धया प्रा (दे० १०) पि (दे० ४ ०) पु (दे० ४ ०) हिदम्, दे० सुस्वादु प्राणपुष्टिद

९. शा। वारा का। ० (इ ६ पा वि) a) ब३ ३ दे० ३ ३ स लब्ध्वानुपम स्वादु (ब३ ३ १ पु) दे० स लब्ध्वानुपम साधु + स्वादु दे० सलब्ध्वा स त्व स स्वा, न१ स लब्ध्वा च समास्वादु b) व दे० १० क्षीर च (-क्षीरस्य) ब३ १ बालक दे० ४ ७ ते। पुत्रक (-वारक) -c) दे० द्वितीय (-द्वितीये) -d) दे० ते। नास्त (-नास्त) का२ दे० ४ ते। शालित (दे० ४) दे० शालितत् (-शालि तत्); ब३ २ पिष्टवारि न बाधित, दे० नास्ते क्षीर वारित

१०. कारा का। ab ० (इ ६ पा वि) -a) का२ दे० ३ तथा दे० ११ तदा (-सतो) ब३ ३ दे० ३ ४ ७ ते। हरोद च तथा बाह्यात्, दे० हरोद (स) च तथा बाह्यात् -b) शा। दे० ३ ते। पावोय का२ दे० पयोयै (-पयोयौ) का२ बालको (-बालको) -c) दे० ३ ते। त माता रुद (ते। १०) त प्राह, दे० तस्मात्ता रुदती प्राह, भुवे माता रुदत त प्राह

१० श्लोकान्तर कारा पुस्तके अधिकम्—

317 * शालक्षीररसात्पादपुस्तकेहविपुल्ला
 कदपूलफलाहारै प्राणवृत्ति विधायिनाम् ॥
 वने निवसतां पुन कुलोत्पन्न पयोरेक्ष
 नदीना पावन वारि पीयते मुनिभिर्वने ॥ [४]
 अरण्येषु कुलो गायस्तर्कि मिथ्यव क्षिण्यते ।

८२ ११ उमापतौ पशुपतौ शूलधारिणि शंकरे ।
अप्रसन्ने विरूपाक्षे कुतः क्षीरेण भोजनम् ॥ ११
यदीच्छसि पयो भोक्तुं सद्यः पुष्टिकरं सुत ।
तदाराधय देवेशं विरूपाक्षं विश्रुतिनम् ॥ १२
तस्मिन्नुपे जगद्धाम्नि सर्वकल्याणदायिनि ।
प्राप्यतेऽमुतपायित्वं किं पुनः क्षीरभोजनम् ॥ १३
तन्मातुर्वचनं श्रुत्वा वीतमन्युसुतोऽब्रवीत् ।
कोऽयं विरूपाक्ष इति त्वयाराध्यस्तु कीर्तितः ॥ १४
ततः सुतं धर्मशीला धर्माद्वि वाक्यमब्रवीत् ।
योऽयं विरूपाक्ष इति श्रूयता कथयामि ते ॥ १५
आसीन्महासुरपतिः श्रीदाम इति विद्युतः ।

तेनात्म्य जगत्सर्वं श्रीनीता स्ववशं पुरा ॥ १६
निःश्रीक्रास्तु त्रयो लोकाः कृतास्तेन दुरात्मना ।
श्रीवत्सं वासुदेवस्य हर्तुमैच्छन्महाबलः ॥ १७
तमस्य दष्टं भगवानभिप्रायं जनार्दनः ।
ज्ञात्वा तस्य वधाकाङ्क्षी महेश्वरमुपागमत् ॥ १८
एतस्मिन्नन्तरे शंसुर्योगमूर्तिधरोऽध्वयः ।
तस्यै हिमाचलप्रस्वमाश्रित्य शरूणभूतलम् ॥ १९
अयाम्भेत्य जगन्नाथं सहस्रशिरसं विभुम् ।
आराधयामास हरिः स्वयमात्मानमात्मना ॥ २०
सात्रं वर्षसहस्रं तु पादाङ्गुष्ठेन तस्मिन् ।
गृणस्तत्परमं ब्रह्म योगिज्ञेयमलक्षणम् ॥ २१

११ -a) बा ३ दे ३ ७ वे १ मूलपरे (→पशुपतौ) -b)
बा ३ सर्वथातिर शङ्करे, दे ३ धातुर्वेति शङ्करे, दे ७ स्मरर्वेति शंकरे
न १ मूलपाणिनि शङ्करे -c) बा ३ सु(दे ३)प्रसन्ने (→अप्रसन्ने)
-d) कारा क्षीरस्य (→क्षीरेण)

१२ -a) यदीच्छसि (→यदीच्छसि) बा १ भुक्त (→भोक्तु)
-b) शा १ यत् (→सद्यः), दे ३ पुष्टिकर (→पुष्टिकर), दे ३ सुत, दे १०
सुत (→मुत) -c) बा ३ न १ त (→तद) -d) शा १ कारा
का २ दे ३ १० जितोचन (→जितूचिनम्); दे १ मूलपाणिनि जितोचनम्

१३ -a) गा १ कारा का २ दे ३ ११ तत्र, दे १० अत्र
(→तस्मिन्)

१४ वे १ १४ d-१४ c ○ (इ स) -a) दे १ ४ वे १
समातु (→समातु) -b) कारा बा १ १ मय्य (→मय्य), बा ३
यच, दे ३ ३ तत (→सुत) -c) का १ योय (→कोय) -d)
दे ७ साम्य (→[वा]राध्य)

१५ वे १ abc ○ (इ १४ पा वि) -a) बा २ दे १०
तत्सु त बा ३ तत्सु तत्, दे ३ तत् सुते (→तत् सुत); दे ७ तत्सुत
धर्मशीलस्य -b) शा १ कारा का २ दे ११ धर्माय, दे ४ धर्माय (→
धर्माय) -c) कारा का १ बा २ कोय, दे ७ यो(गो)य (→योय)
-d) मुवे तम् (→ते)

१६ दे ३ d ○ -b) का २ श्रीदाम (→श्रीदाम) -c)
बा ३ दे २ ३ वे १ येनात्म्य दे १ ४ ७ न १ येनात्म्य (→तेनात्म्य)
-d) बा ३ श्री नीता विषय पुरा दे ३ श्री ब्रह्मा विष्णुब्रह्मपुरा, दे ३
वे १ श्रीदामा विष्णुब्रह्मपुरा दे ३ श्री भगवा स्ववश पुरा, दे ३ श्रीभगवा
ब्रह्मपुरा, दे ११ श्री दामा विषय * ब्रह्मपुरा, बा १ श्रीदामा ब्रह्मपुरा,
मुवे श्रीदामा विष्णुब्रह्मपुरा

१७ -a) न १ कृतास्तेन (→त्रयो लोका) -b) कारा

कृता तेन, दे ३ कृतास्तेन ह, न १ त्रयोलोका (→कृतास्तेन) -c) बा १
द्विय वे, दे ७ श्री च वे (→श्रीवत्स) -d) बा १ तुर्गं मे * दे १ ३ -
११ ११ वे १ हर्तुमिच्छत् (→हर्तुमिच्छत्) * दे १ ४ वे १ महासुर
(→महाबल)

१८ -a) बा २ तमस्य दुष्टा, बा ३ दे ३ तस्य दुष्ट स
(दे ३ *), दे ३ तस्य दुष्टसु, वे १ तमस्य दुष्ट (→तमस्य दुष्ट);
दे ७ विज्ञात च (→भगवात्) -b) बा ३ अभिप्रायत्, दे ७ अभिप्राय
(→अभिप्राय) -c) शा १ वषकासी, बा ३ दे ३ वे १ वषकासी
(→वषकासी) d) बा ३ दे ७ उपागत (→उपागमत्)

१९ -a) दे १ गम्भ (→गम्भ) -c) दे ३ हिमालय
(→हिमालय), न १ प्रस्य (→प्रस्य) -d) दे ११ आस्थित्य
(→आस्थित्य), बा ३ दे ३ वे १ भूयितम्, दे १ ४ भूयितम्, दे ३ भूयितम्
(→भूयितम्); बा २ आस्थित्य शुद्ध (बा ३ कल) भूतलम्, दे ३
आस्थित्य साणभूयितम्

२० -a) बा २ दे ११ तदाम्भेत्य, दे ७ न १ अयाम्भेत्य, (→
अयाम्भेत्य) बा ३ दे ४ ९ वे १ न १ जगन्नाथ (→जगन्नाथ) -b) दे ३
सहस्रा (→सहस्र) दे २ ७ शिरसा (→शिरस) दे ७ विभु, दे ३
भुवि (→विभु); बा १ स सहस्रशिर विभु -c) शा १ भावार्
(→भावार्थ) -d) शा १ का ३ आत्मन (→आत्मना)

२१ -a) दे १ ४ वे १ आसीत् (→साग्र) -b) का १
प्राङ्गुष्ठेन, बा ३ पादेनैकेन (→पाङ्गुष्ठेन); दे १ ४ वे १ तदगिरी,
मुवे तदगिरा (→तदगिरा) -c) दे १ ४ वे १ गृणन्मातान ब्रह्म,
दे ३ हस्तिर पद ब्रह्म, न १ गृण तत्परम ब्रह्म -d) शा १ कारा
ना १ दे ३ योगिज्ञय स(कारा * त्व)लक्षणम्, बा २ दे १ ४ १० वे १
योगिज्ञेयमलक्षणम्, बा ३ योगिज्ञेयमलक्षणम्

ततः प्रीतः प्रभुः प्रादाद् विष्णवे परमं वरम् ।
 प्रत्यक्षं तैजसं श्रीमान् दिव्यं चक्रं सुदर्शनम् ॥ २२
 तद् दत्त्वा देवदेवाय सर्वभूतभयप्रदम् ।
 कालचक्रनिभं चक्रं शंकरो विष्णुमब्रवीत् ॥ २३
 वरायुधोऽयं देवेश सर्वायुधनिवर्हणः ।
 सुदर्शनो द्वादशारः षण्णाभिर्द्विगुणो जवी ॥ २४
 आरातंस्त्यास्त्वमी चास्य देवा मासाश्च राक्षसः ।
 शिष्टानां रक्षणार्थाय संलिता ऋतवश्च पट् ॥ २५
 अग्निः सोमस्तथा मित्रो वरुणोऽथ शचीपतिः ।

इन्द्राग्नी चाप्ययो विश्वे प्रजापतय एव च ॥ २६
 हनुर्मांश्चाथ बलवान् देवो धन्वन्तरिस्तथा ।
 तपश्चैव तपस्यश्च द्वादशैते प्रतिष्ठिताः ॥
 चैत्राद्याः कालगुणान्ताश्च मासास्तत्र प्रतिष्ठिताः ॥ २७
 त्वमेवमाधाय विमो वरायुधं
 शत्रुं सुराणां नहि मा विशङ्किथा ।
 अमोघ एषोऽमरराजपूजितो
 धृतो मया नेत्रगतस्तपोबलान् ॥ २८
 इत्युक्तः शंभुता विष्णुः भवं वचनमब्रवीत् ।
 कथं शंभो विज्ञानीयाममोघो मोघ एव वा ॥ २९

६. ८०

२२. -a) दे० हर. (-प्रभु). -b) शा० काय. का२ प्रभवे वरं, का१ प्रमत्तिष्णवे, दे० ३ ते। परम पदम्, दे० प ३३ वर, दे० प्रवरायुधं, दे० १०.११ न। प्रवर वर (-परमं वरम्). -c) बा० दे० १०.११ प्रत्यक्ष (बा० २ १०) तैजस (बा० १०, दे० १० १०) श्रीमान्, दे० १ १। प्रत्यक्षतेजसा युक्तम् -d) दे० दिव्ये, दे० दिव्या (-दिव्य), न। चक्रं (-चक्र).

२३. -a) बा० २ दे० १.११ त दत्त्वा, बा० त दद्वि, न। प्रदत्तं (-तद्दत्त्वा). -b) दे० १-४ ते। सर्वभूतभय प्रभु, दे० सर्वभूतवर-प्रद, दे० १०.११ न। सर्वभूतभयप्रदं. -c) बा० २ दे० १ ४ भित (-निभः) बा० २ कालचक्रं जगच्चक्रं. -d) दे० १.४ न। वाक्यम् (-विष्णुम्).

२४. -a) काय. वरायुध तद्, दे० १-४ ते। व (दे० का) रा-युधं हि (-वरायुधोऽयं), दे० ४ देवस्य, दे० १ देवस्य (ते। १०) (-देवेशः) बा० ३ वरायुधो मम सम(?) -b) बा० १ ३ दे० ११ न। निवर्हण (-निवर्हणम्). -c) का२ स्वदर्शनो, बा० ३ दे० १-४ ते। सुदर्शन (-सुदर्शनो), बा० २ द्वादशैते, दे० १-४ ते। द्वादशार (-द्वादशार) -d) शा० बा० द्विगुणे जवी, बा० दिग्वे जवी, दे० १ ४ ते। द्विगुणजवे (ते। १०), दे० द्विगुणो जवी, दे० द्विगुणांश्चक्षी (-द्विगुणा जवी), बा० २ यव मासा प्रतिष्ठिता.

२४ शत्रोवस्थानन्तरं दे० ११ ८, ९ मध्ये सचिक्रम्—
 ३१८ ७ [न्य]नो वरुणोऽथ शचीपति.

२५ बा० २.३ २५-२७ दे० यावत् नास्ति. -a) काय. बा० भारतास्था, दे० भारस्य स्था, दे० न। भार (?) सस्था, दे० भारत् संस्था, दे० भारत्समं (-भारत्संस्था); बा० वास, दे० १ वास, दे० २ ३ ते। तप, दे० (मां) तप, दे० १ वास्य (-चाप्य). -b) शा० का२ देवो, दे० दिवा, दे० न। देव, दे० देव (?) (-देवा); दे० १ राक्षस (-राक्षस). -c) दे० शिष्टानां, दे० ११

शिष्टाणां (-शिष्टानां).

२६. बा० २. ० (र. २५ पा. वि.) -a) बा० अग्नि, दे० २, ३ न। अग्नि, दे० यम- (-अग्नि) -b) दे० २ ३ ते। वरुणश्च (-वरुणोऽयं) दे० विशापति (-शचीपति). -c) दे० इन्द्राग्नी (-इन्द्राग्नी), बा० दे० १-५ ते। न। वाप्ययो, दे० चाप्ययो (-चाप्ययो) -d) दे० १ ५ ते। तु (-च)

२७ बा० २. ab, cd ० (र. २५ पा. वि.), बा० ३ ते. cf ० -a) बा० हनुमन्तो बलिन्देव, दे० १-४ ते। वायुश्च बलवान् देवो, दे० धनुस्त्वष्टा च वचवान्, न। मानुर्मांश्च बलवान् -b) दे० १-५ ते। व (दे० १ ५) वो (-देवो), बा० धान्वन्तरि (-धन्वन्तरि); दे० तदा (-तथा) -c) बा० दे० २ तपस्चैव, दे० १-४ ते। तपस्यश्च (-तपश्चैव); दे० १ ४ ते। तपश्चोऽयो, दे० तपस्यश्च (-तपस्यश्च). -d) दे० ३.७ द्वादशैते (-द्वादशैते); काय. प्रकीर्तितः (-प्रतिष्ठिता)

२८ -a) काय. त्वमेव (व?) मादाय, बा० २ दे० ११ त्वमेव-मादाय, बा० त्वमेव मायन्, दे० १-४ तदे (दे० ११) ममादाय, दे० १० त्वमेव बायाय, न। तदेवमादाय (-त्वमेवमादाय); बा० २ ३ दे० १-४ ते। रयायुध (-वरायुध) -b) बा० २ दे० ३ न। विराट्कृता (बा० न। १०) (-विराट्कृता). -c) बा० धुरीमाया, न। तवीमया (-धुरी-मया), शा० काय. तेन गत, न। तेन जित, + तेन गत, बा० २ नगरत, बा० १ ४ मगरत, दे० नेत्रस्य, ते। ७६७७ (-नेत्र-गत); दे० तता (-ततो-)

२९ -a) दे० ३ इत्युक्त (-इत्युक्त); दे० शिष्टानां (-शमूहानां) -b) दे० १-४ ते। ततो, दे० तव (-भव). -c) दे० १० विमो (-नाम्नो). -d) शा० काय. बा० २ बा० ३ दे० १-५ १०.११ ते। अमोघ, दे० समीप (-अमोघो); बा० मेघं (-मोघ); शा० काय. बा० ३ २ दे० ३.३.१-१०.११ ते। व (-वा).

५२. ३२

यद्यमोघो विभो चक्रः सर्वत्राप्रतिघस्तर ।
 जिज्ञासायै तयैवेह प्रक्षेप्स्यामि प्रतीच्छ भोः ॥ ३०
 तद्वाक्यं वासुदेवस्य निश्चय्याह पिनारुष्टक् ।
 यद्येवं प्रक्षिपस्वेति निर्विशङ्केन चेतसा ॥ ३१
 तन्महेशानवचनं श्रुत्वा विष्णुः सुदर्शनम् ।
 मुमोच तेजोजिज्ञासुः शंकरं प्रति वेगवान् ॥ ३२
 मुरारिकरविग्रहं चक्रमभ्येत्य शूलिनम् ।
 त्रिधा चकार विप्रवेशं यज्ञेशं यज्ञयाजकम् ॥ ३३
 हरं हरिस्त्रिधामृतं दृष्ट्वा कृतं महाभुजः ।

श्रीदोषपुद्गलदेहस्तु प्रणिपातपरोऽभवत् ॥ ३४
 पादप्रणामावनतं वीक्ष्य दामोदरं भयः ।
 ग्राह प्रीतिपरः श्रीमानुत्तिष्ठेति पुनः पुनः ॥ ३५
 प्राकृतोऽयं महाबाहो विकारश्चक्रमेनिना ।
 निकृतो न स्वभावो मे सोऽच्छेद्योऽद्याह्वय च ॥ ३६
 तत्रदेतानि चक्रेण श्रीणि भागानि केशव ।
 कृतानि तानि पुण्यानि भविष्यन्ति न संशयः ॥ ३७
 हिरण्याक्षः स्मृतो ह्येकः सुवर्णाक्षस्तथा परः ।
 तृतीयश्च विरूपाक्षस्त्वयोऽमी पुण्यादा नृणाम् ॥ ३८

३०. -a) कारा बा. दे ५ ७ ११ यद्यमोघं (दे ११ °घ),
 व २ ३ ते १ यद्यमोघो (→यद्यमोघो), बा. दे ५ ७ ११ ते १ चक्र (→
 चक्रः), ब ३ यद्यमोघो विभोचक्र, न १ यद्यमोघो भवेच्चक्र -b)
 शा. का. २ 'मस्तव, बा. दे ५ ७ ११ 'मस्तव (दे ३ °क), व २ दे ११
 'मस्तव, ब ३ 'यस्तया, दे ११ १० °घ तव (दे १ °त) (→'यस्तव)
 -b) दे ५ जिज्ञासा(?) घ, दे ७ जिज्ञासादं, दे ११ सिद्धासायं (→जिज्ञा
 सायै) बा. तदेवाह, दे ५ तदेवेह, दे ५ तदेवाह (→तदेवेह) -d)
 बा. २ प्र (ब २ प्र) क्षिपामि, ब ३ प्रतीक्ष्यामि, दे १ ३ ४ प्रत्य्यामि,
 दे १० प्रा (दे १० प्र) क्षेप्यामि दे १ प्रवेद्या(?) मि, मुवे प्रेक्षिष्यामि
 (→प्रक्ष्यामि), शा. प्रतीष्य भो, बा. प्रव च्छती, व २ ३
 प्रविच्छती, दे २ प्रतीच्छे, दे ३ प्रतीच्छ मे (→प्रतीच्छ भो)

३१ -o) दे १ यद्यत, दे ११ यद्यैव, ते १ यद्यैव, न १ तमेय
 (→यद्यैव), का. १ प्रक्षिपश्च, प्रक्षिपस्त्व, का. २ दे २ प्रक्षिप (का. ३ °पि)
 अ, दे १ प्रक्षिपस्त्व, न १ प्रक्षिपेह (→प्रक्षिपस्त्व) -d) दे १ निविशङ्क-
 तिवेवावा

३२ दे २ ० -o) दे ३ ४ ते १ तिर्यक्, दे ११ यत्
 (→तेजो) -d) दे १ बा. शङ्कर प्रति (न १ °ल) बोदयत्व.

३३ दे १ न १ ab. ० -a) दे १ वाङ्मू (→'कर')
 -b) दे २ यत्वेव (→अयत्वेव) -o) शा. कारा, का. २ बा. ३ दे ११
 विप्रेशो (दे ११ °श) दे १ विप्रेशो (→विप्रेशो) -d) शा. कारा
 का. २ दे ११ यत्ने (दे ११ °जो) यज्ज्वे पाव (कारा याक्) कम्, का.
 यत्न यज्ज्वे पावक, न यत्न यज्ज्वे पावकम्, बा. ३ दे १ यत्न यत्ने च
 पावकम्, दे ३ विज यात्ने च पावकम्, दे १ न यत्न हृष्यभुज तथा

३४ a) बा. हरि हरि, दे ५ हरहरि, दे ११ हरिहर (→हर
 हरि) न १ तथा (→विषा) -b) बा. २ दे ४ १० ते १ दूर्ण, ब ३
 कृत्वं (→कृत) दे ५ भुज (→'भुज) -o) शा. कारा का. १
 दे १ पीतो (→पीतो), दे ११ घ (→'पु), दे १ वीटव्याप्तितदेहस्तु

-d) बा. °परोऽभवत् (→°परोऽभवत्)

३५ -a) दे १० प्राद° (?) (→प्राद°); ब ३ ते १ पाद
 प्रमागवत्, दे १ ४ ते १ पादप्रणामनिपत्त (दे १ °ल) -b) ब ३
 वाक्य (→वीक्य), दे १ ४ ते १ तत, दे १ न १ हर (→भव) -o)
 बा. ° प्रीतिपुन, ब ३ दे १ ४ ते १ प्रीतमना, दे १ प्रीतो दुर्त, दे १ न १
 प्रीत पुन, दे ११ प्रीतिच्युत (→प्रीतिपर) -d) ब ३ स तिष्ठ
 (→सतिष्ठ)

३६ -a) शा. प्राकृताय, कारा प्राकृतव्य, दे ११ प्रकटोय
 (→प्राकृतोय), दे १ ४ ते १ महाभाय, दे १ महापयो (→महाबाहो)
 -b) शा. का. विचार, कारा विदार, दे १ विचार (→विकार),
 बा. ३ ब्रह्मगोमि (व २ °छे वि) ना, दे ४ १० ते १ ब्रह्मगो मम, दे १
 च मतो मम (→नरनेमिना) -o) का. २ दे ११ निकृन्तो न, ब २
 निकृत्तन, दे १ विकृतो न (→निकृतो न) दे ४ स्वभावे (→स्वभायो),
 दे १ [घ] तौ (→'मे) बा. निकृन्तु ननु भावो मे -d) शा. सोच्छ
 (?) लोभेन्, कारा का. १ दे १० तौ (कारा स्व) च्छेद्योभेच°,
 का. सोच्छेद्योभो°, बा. भेचचच्छ°, ब २ छेद्यो नावेत्य°, ब ३ न
 छिन्नात्तम्य, दे ४ १ घच्छेद्योऽस्त्व°, ते १ अच्छेद्यो दास्व° (→सोच्छेद्यो
 ज्वाह्व°), दे २ ३ ते १ हि (→च)

३७ -a) ब २ तमुत्तानि, ब ३ छयतेतानि, दे ४ १ ते १ न १
 तदेतानीह (दे ३ ते १ न १ °नि हि), दे १ तदेतानी ह (→तदेतानि)
 -b) दे ४ १ ते १ शीघ्रज्ञतोह (दे १ ते १ °नि हि), दे १ न १ शीघ्रि सङ्गानि,
 दे १० विद्या भागानि (→वीरि भागानि) -o) शा. पुण्यानि तानि,
 दे ११ तानि मुहानि (→तानि पुण्यानि)

३८ -a) बा. शुभो, दे १ ३ ५ ते १ तयो, दे १ तयो
 (→शुभो), दे ५ ७ १० ते १ ह्यप (→ह्यक्) -b) दे ४ ४ ततो
 (→तथा) -o) बा. दे ४ ४ ते १ तृतीयोविश्वरूपाया -d) बा. २
 दे ४ ७ ते १ तयो मे, दे ११ त्रियो(?) मे (→तयोऽमी).

उत्तिष्ठ गच्छस्व विमो निहन्तुममरार्दनम् ।
 श्रीदाम्नि निहते विष्णो नन्दयिष्यन्ति देवताः ॥ ३९
 हत्येवमुक्तो भगवान् हरेण गरुडध्वजः ।
 गत्वासुरगिरिप्रस्थं श्रीदामानं ददर्श ह ॥ ४०
 त दृष्ट्वा देवदर्पघ्नं दैत्यं देववरो हरिः ।
 भ्रुमोच चक्रं वेगाढं हतोऽसीति ध्रुवमृहुः ॥ ४१
 ततस्तु तेनाप्रतिपौरुषेण

चक्रेण दैत्यस्य शिरो निरुक्तम् ।
 सञ्छिन्नशीर्षो निपात शैलाद्
 वज्राहतं शैलशिरो ययैव ॥ ४२
 तस्मिन् हते देवरिपौ मुरारि-
 रीशं समाराध्य विरूपनेत्रम् ।
 लब्ध्वा च चक्रं प्रवरं महापुं-
 जगाम देवो निलयं पयोनिधिम् ॥ ४३ ३. ८३

३९ -a) वारा [वा] गच्छस्व, दे० गच्छ च (→गच्छ-
 स्व) -b) वी तव वरिण, व० ३ दे० ११ अमरारिणम्, दे० ३ ते
 च मरारिणम्, दे० समरारिणम् (→अमरारिणम्) -c) दे० ४ ते
 योगमान हत आत्मा, दे० हते तस्मिन्पुं विष्णो, दे० ११ हतस्तस्मिन्पुं
 वयो -d) दे० १० नन्दयि (दे० १६) व्यसि (→नन्दयिष्यन्ति)

४० -c) दे० दत्ता (→गत्वा) गा० गिरि (→गिरि)
 ४१ -a) दे० तर्पय, दे० दययि (→दययि) -b) पा०
 दैत्य (→दैत्य) दे० गिरि, दे० वरे (→वरो) -c) दे० न
 देवाऽऽऽ (दे० १०) (→वेगाढ) -d) दे० वदन (→वृवन्) दे० ४
 ते विष्णु, दे० न हरिः, दे० द्विज (→भृहु)

४२ -a) व ३ [वा] प्रति (व. म, व० ३ मो) पं रूपेण, दे०
 [व] प्रति रूपेण (→[व] प्रतिरूपेण) -b) दे० सि ६ दे० ११
 शिर (→गिरि) गा० का० २ निरुन्तित दे० नुकृत, न० निरुन्त
 (→निरुन्त) -c) गा० का० १ न० सञ्छिन्नशीर्षो दे० ५
 सञ्छिन्नशीर्षो दे० ११ स (दे० ३) क्षिप्त शीर्ष (→सञ्छिन्नशीर्षो),
 व० ३ भूमो, दे० न० शैले (→शैलाद्) -d) दे० ययैव दे० शैलो
 ययावय हतस्तु भूम्या न० तस्मिन् महाशैल शिरो ययैव

४३ -a) दे० हतो (→हते) गा० का० २ व० ३ दे० ३ ५ ७
 ते० मुरारि (→मुरारि) दे० धुर (→ईश) -c) दे० लब्ध्वापि
 (→लब्ध्वा च) व० ३ प्रतिम (→प्रवर) ; गा० वारा का० दे० १०
 न० वरापुत्र, व० महाप्रभ (→महापुत्र) -d) का० २ यथा निधि, व० ३
 तपोनिधिम् (व० ३) (→पयोनिधि) दे० देवोपि निज पयोनिधि

४३ शृङ्गाक्षर कारा अधिकम्—
 इति वामनपुराणे वामनप्रादुर्भावे प्रह्लादतीर्थादने श्रीदाम
 दैत्यवधोनामाष्टमोऽध्यायः ।

पातोवाच ।

४५ शृङ्गाक्षर कारा अधिकम्—

३१९ ६ अदातीत्र सपञ्चक शङ्करारणाय स ।

फलाहार शीर्षार्णभोजन सविलासन ।

गतानि शीर्षा वशीक चक स च महत्ताप ।

उपश्रुमुनिप्रके ततस्तीव्रतर तप । [४]

गतानि सप्त वर्षाणां सोमवतवनागान ।
 भय तस्य प्रसन्नोभूत्वा सह महेश्वर ।
 समाययो वृषाक्षो वर दातु महापुने ।
 ततो दृष्ट्वा महेश्वर तेजोपातिममश्वरम् । [८]
 कृताञ्जलिपुटो मूर्धन्यमश्वरुत्पापत ।
 उपमन्युस्वाच ।

नमो विश्वात्मने तुभ्यमलम्यापाविबेकिनाम् ।
 स्वयमेव विवेकाना प्रकटीकृतमूर्तेये । [१२]
 त्रिष्यास नमस्तुभ्य सुवर्णांशाय ते नम ।
 नमस्तेस्तु विरूपाक्ष नानारूपाय ते नम ।
 नमो भगवाय सर्वाय श्वायोप्राय ते नम ।
 पनूनां पत्नये तुभ्य भूतवासाय ते नम । [१६]
 इति स्तुवन्त तमुपि जगाद त्रिपुरासहृद ।
 वस्तोपमन्यो प्रीतोऽस्मि वर वरय सुव्रत ।
 इत्युक्त प्रभुणा हृष्यन्तस्तु ततोचन ।

मृपानमन्यो कृत्वा जगाद मुनिपुङ्गव । [२०]
 आतोऽहमय भगवन्नय मे सफल तप ।
 स्वत एव प्रसन्नो यत्परमेष्ठ स्वय रियत ।
 वरमन्यर्थमायैव प्रसीद परमेश्वर ।
 शुभं क्षीर विदार मे तत्राहमपिवावर । [२४]
 समुष्मिनाथने नित्य सज्जिवान भज प्रभो ।
 देव्या सह महादेव तेजो मूर्तित्वमास्थित ।
 इति वाच मुने धत्वा जगाद नमजपति ।

सङ्कतिर्भवतो नित्य वर्तता पुत्र निर्मता । [२८]
 यत्र यत्र पयोवाञ्छा जायते मानये तत्र ।
 तत्र तत्रैव क्षीराब्धिः सज्जिवत्ता यदाश्रया ।
 सामृत तलाय पीत्वा कल्पं बन्धुसमन्वित ।
 समान्नेयसि धामेव पर मम न सदाय । [३२]
 सज्जिवान करिष्येव तेजो मूर्तिरह सदा ।
 त्वं चित्तितस्तु प्राप्स्यामि भ्यक्तमूर्तिस्तपोवधम् ।
 वसामारण्यस्त्वमजरामरता मज ।

इति तस्य महादेव प्रतिपद्य शिरोवेधे । [३६]

सोऽयं पुत्र विरूपाक्षो देवदेवो महेश्वरः ।
तमाराधय चेत् साधो क्षीरेणेच्छसि भोजनम् ॥ ४४
तन्मातुर्वचनं श्रुत्वा धीतमन्युसुतो बली ।
तमाराध्य विरूपाक्षं प्राप्तः क्षीरेण भोजनम् ॥ ४५

एवं तवोक्तं परमं पवित्रं
संछेदनं शर्वतनोः पुरा वै ।
तत्तीर्थवयं स महासुरो वै
समाससादाय सुपुण्यहेतोः ॥ ४६

इति श्रीवामनपुराणे पट्पञ्चाशोऽध्याय ॥ ५६ ॥

५७

पुलस्त्य उवाच । ॐ

तस्मिंस्तीर्थवरे स्नात्वा दृष्ट्वा देधं त्रिलोचनम् ।
पूजयित्वा सुवर्णाक्षं नैमिषं प्रययौ ततः ॥ १
तत्र तीर्थसहस्राणि त्रिंशत्पापहराणि च ।

४४ -a) दे० अत्र, दे१ पूर्व (→पुत्र) -c) ब१ ३
चेदत् स, दे१ दवेण (→चेत्साधो)

४४ श्लोकात्तर कारा अधिकम्—पुलस्त्य उवाच ।

४५ शा१ ०, कारा ab ० -b) का० ब१ ३
दे१ ५ १० ११ वणी (→बली) -ab) कारा मातुर्गिरिजित भुलो
धमन्युर्मुनिसत्तम -c) का२ ब१ ११ समाराध्य (→तमाराध्य)
-d) ब१ २ दे१ तैः प्राप्त, दे१ प्राप्स्ये (→प्राप्त)

४६ -a) ब१ ३ एतत् (ब१ १८) वोक, दे१ ४-७ दे१
एतत्पयोक्त, दे१ एष तवोक्त, दे१ एष तयोक्त (→एष तवोक्त) -b)
शा१ का१ ब१ ३ दे१ ९ सर्व तनो पुरा वै, कारा तस्मिन्पुत्रतत्त्व, दे१ ४
तैः पापतरोर्मुरारे, दे१ पूर्वतनो पुरो वै (→शर्वतनो पुरो वै)
-c) दे१ ४ तैः तीर्थे च तत्र च (→तत्तीर्थवयं स), ब१ ततोर्व वयं
सहस्रा सुरैः(रै)व -d) दे१ ४ [-अ]त्र (→[-अ]व); द१ च पुण्य,
द१ तु पुण्य (→मुपुण्य)

पुष्पिका—शा१ का१ २ दे१ १० ११ इति श्रीवामनपुराणे वामन प्रादु
र्भावे प्रह्लादतीर्थयात्राया कारा इति वामनपुराणे प्रह्लाद तीर्थयात्रायाम्,
ब१ इति श्री वामनपुराणे, ब२ वामनपुराणे, ब३ इति वामनपुराणे, दे१
इति श्रीवामनपुराणे, दे१ ३ ७ वै१ इति श्रीवामनपुराणे वामनप्रादु
र्भावे, दे१ इति वामनपुराणे प्रह्लादतीर्थयात्रायाम्, दे१ इति वामन
पुराणे वामनप्रादुर्भावे प्रह्लादतीर्थयात्रायाम्, दे१ श्री वामनपुराणे
प्रह्लादतीर्थयात्रायाम्, न१ इति श्रीवामनपुराणे प्रह्लादतीर्थयात्रायाम्,
मुने इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदसम्भावे वामनप्रादुर्भावे
अध्यायनाम—शा१ का१ २ ब१ ३ दे१ ५ ७ ११ तै१ न१ ०; कारा
धमन्युवच्छदान नाम, दे१ ३ श्रीवामनपुराणे, दे१ च महाहात्म्य

गोमत्याः काञ्चनाक्ष्याश्च गुस्तायाश्च मन्थतः ॥ २
तेषु स्नात्वा च देवेश पीतवातसमच्युतम् ।
ऋषीनपि च संपूज्य नैमिषारण्यवासिनः ॥ ३
देवदेवं तथेशानं संपूज्य विधिना ततः ।

कथनम् नाम, मुने श्रीवामनपुराणे नाम अध्यायसहस्रा—शा१ ब१
दे१ ५ ७ ० कारा एकोनपतततोऽध्याय, का१ १ १ ३ ७२ ॥ का२
१ ७१ ॥, ब१ २ दे१ दशरोऽध्याय (ते १ ४२ ॥), दे१ पञ्चावतततो
ध्याय, दे१ १० १ १ ७ ८ ११, दे१ १ ७ ८ ११, न१ पञ्चावतततो
ध्याय, मुने इत्यर्थोऽस्ति ततोऽध्याय

५७

ॐ वै१ ०, शा१ दे१ न१ पुनस्त्य, दे१ २ पुनस्त्य उ .

१ -d) दे१ ९ नैमिष (→नैमिष)

२ ब१ २ od ० -a) दे१ ४ तत (→तत्र); दे१ ४ ततोर्व
(→तीर्थ) -c) शा१ कारा का१ २ ब१ ३ दे१ ११ न१ गोमत्या
(→गोमत्या) शा१ कारा का१ २ ब१ ३ दे१ १० काञ्चनाक्ष वै, दे१
काञ्चनाक्षोऽध्याय, दे१ ११ काञ्चनाक्ष च, न१ काञ्चनाक्षोऽध्याय (→काञ्च
नाक्षोऽध्याय) -d) शा१ कारा का१ २ दे१ १० न१ शुभदा (का१ १० १८)
मन्थवासिन (कारा १८, का१ १० १८), ब१ गृह्य मन्थवासिन,
दे१ मुस्तायाश्च मन्थतः, दे१ गुल्फमन्थवाहिन, दे१ ब्रह्माम् इति
नरत्न, मुने शुभदायाश्च मन्थत

३ -a) ब१ दे१ १० स्नात्वा च, ब१ स्नात्वा तु (→स्ना
त्वा च) -b) दे१ ११ पीत (→पीत) -c) शा१ का२ दे१ ७ १० स
ऋषीनपि, कारा स मुनीनपि, दे१ ऋषीनपि तु (→ऋषीनपि च)

४ -a) दे१ महेशान (→तथेशान), कारा ब१ ० गोमति,
कारा गोमती, दे१ गोप (वै) ति, -d) कारा सहस्राष्ट

गयायां गोपतिं द्रष्टुं जगाम स महासुरः ॥ ४
तत्र ब्रह्मज्ज्वले स्नात्वा कृत्वा चास्य प्रदक्षिणाम् ।
पिण्डनिर्वपणं पुण्यं पितृणां स चकार ह ॥ ५
उदपाने तथा स्नात्वा तत्राम्बर्च्यं पितॄन् वशी ।
गदापाणिं समम्बर्च्यं गोपतिं चापि शंकरम् ॥ ६
इन्द्रतीर्थे तथा स्नात्वा संतर्प्यं पितृदेवताः ।
महानदीजले स्नात्वा सरयूमाजगाम सः ॥ ७
तस्यां स्नात्वा समम्बर्च्यं गोप्रतारे कुशेऽथ यम् ।
उपोष्य रजनीमेकां विरजां नगरीं ययौ ॥ ८
स्नात्वा विरजसे तीर्थे दत्त्वा पिण्डं पितॄंस्तथा ।

दर्शनार्थं ययौ श्रीमान् अजितं पुरुषोत्तमम् ॥ ९
तं दृष्ट्वा पुण्डरीकाक्षमधरं परमं शुचिः ।
पट्टात्रमुष्य तत्रैव महेन्द्रं दक्षिणं ययौ ॥ १०
तत्र देववरं शंभुमर्दनारीश्वरं हरम् ।
दृष्ट्वाचर्यं संपूज्य पितॄन् महेन्द्रं चोत्तरं गतः ॥ ११
तत्र देववरं शंभु गोपालं सोमपायिनम् ।
दृष्ट्वा स्नात्वा सोमतीर्थे सद्वाचलमुपागतः ॥ १२
तत्र स्नात्वा महोदक्यां वैकुण्ठं चार्च्यं भक्तितः ।
सुरान् पितॄन् समम्बर्च्यं पारियात्रं गिरिं गतः ॥ १३
तत्र स्नात्वा लाङ्गलिन्यां पूजयित्वाऽपराजितम् ।

५. ६३

(→स महासुरः)

५. ५. ५ b-६ a ○ (ह स) -a) ब२ तत (→तत्र),
ब३ ष्वज, दे१ ११ सरे (दे१ १२), न१ ० हरे (→ष्वजे), दे१ ४
ते१ स्नात्वा ब्रह्मज्ज्वले पु. -b) दे३ * चास्य, दे३ कृत्वा चापि
(→कृत्वा चास्य) गा१ कारा का३ ब२ ३ दे२ १ ११ ते१ न१ भ्रर
सिग (→प्रदक्षिणा) -c) शा१ दे१ निर्वपण, दे३ निर्वपण (→
निर्वपण), दे३ * (→पुण्य) -d) शा१ स- (→स)

६. ५. ३ ○ (इ ५ पा वि), दे३ १ d-५ a ○ (ह
स) -a) शा१ उदपाने (→उदपाने), कारा तत, ब२ तथा
(→तथा), -b) ब२ ३ दे१ ११ तत्राम्बर्च्यं (→तत्राम्बर्च्यं) -c)
ब१ ३ ते१ गयापति, शा१ कारा का३ गयापाणि, दे१ ११ गयापति,
दे३ गदाधर (→गदापाणि) -d) दे३ चापि- (→चापि) दे३ गोप्र
तारे कुशेऽथ

७. ६. ४ ○ (इ ६ पा वि), दे३ ७ a-५ b ○
(ह स) दे२ ते१ b ○ (ह स) -a) दे१ तीर्थं (→तीर्थं)
दे२ ११, दे२ ११ तत (→तथा) -d) दे१ सरया, दे२ ३ ७
शरयू (→सरयू), दे३ ३ ते१ च जगाम (→यात्रागाम)

८. ६. ७ ab ○ (इ ७ पा वि), दे३ a ○ (इ ६
पा वि) -a) दे३ ११ तस्या (→तस्या) -b) ब१ दे३ ७ ते१
गोप्र (दे३ ७) तार, दे३ गोप्रतारे (→गोप्रतारे), दे१ ११ गोपति
चापि वायुधम्, न१ गोविन्द वायुध्वज -d) दे३ ३ विनयागनतो ययौ,
दे३ ७ विर (दे३ ७) जां सरित ययौ, न१ विराज नगरीं ययौ

९. -a) कारा स्नात्वा वी रजसे तीर्थं, ब२ स्नात्वा विर
जरे तीर्थं, दे३ ३ स्नात्वा चार्च्यं (दे३ ३) विरजस्तीर्थं, दे३ स्नात्वा य
जिस्तीर्थं, दे३ स्नात्वा यु जिस्ते तीर्थं, दे३ स्नात्वा विराजस्तीर्थं
च, दे३ स्नात्वा रजनीतीर्थं, न१ स्नात्वा विरजस्ते तीर्थं -b)
दे३ ४ दत्तपिण्ड (दे३ ७) (→दत्त्वा पिण्ड), दे३ पितॄन् (→पित -

स्तथा) -c) दे३ ददं, दे३ तत (→ययौ) -d) का३ न जित,
दे३ ७ ध्वज, दे३ ७ भव त, दे३ विजित (→अजित) ब१ पुरुषमव्यय,
दे३ पुष्य ययौ (→पुरुषोत्तम)

१०. दे३ ○ -a) दे१ जित्वा (→दृष्ट्वा) -b) का१ कपर
(→प्रसर), दे३ ४ ५ ७ १० शुचि, दे३ विम् (→शुचि) -c) शा१
कारा. का३ पट्टात्रयोष्य स वनो, ब२ ३ पट्टात्रमुष्य भ्ररणी,
दे३ ३ ४ ते१ पट्टात्र समुपोष्य, दे३ पट्टात्रयोष्य प्रययौ, दे३
न१ पट्टात्रमुष्य (न१ स) ययौ -d) दे३ महेन्द्र, दे३ महेन्द्र-
मुने महेन्द्र (→महेन्द्र); दे३ न१ तथा (→ययौ)

११. दे३ ११ b-१२ a ○ (ह स) -b) ब१ बर्ह (→भर्ह-);
का३ दे३ ३ ५ ७ १ १० ते१ न१ नारीश्वर (→नारीश्वर); दे३ हरि
(→हर) -c) ब२ ३ दे३ १० दृष्ट्वा च (→दृष्ट्वाचर्यं); शा१ कारा
का३ २ दृष्ट्वाचर्यं पितॄन् पूज्य, दे३ ते१ न१ दृष्ट्वा संपूज्य च पितॄन्,
दे३ दृष्ट्वा संपूज्य तु हरिम् -d) ब३ महेन्द्र (→महेन्द्र), ब१ ययौ,
दे३ ते१ गत, दे३ गता (→गत)

१२. दे३ a ○ (इ ११ पा वि). -b) शा१ दे३ पायिन,
ब१ २ पायित, दे३ ३ ते१ पीडितम् (→पायिनम्); दे३ पीडित
दे३ १ विरपास विम् गिच, न१ गोपाल सुररुजित -c) दे३ गवा
तीर्थं, न१ योगतीर्थं, दे३ ११ सोमतीर्थं (→सोमतीर्थं) -d) ते१
दत्त्वाचल (→सद्वाचल) न१ गत (→गत)

१३. दे३ ११ ○ (ह स), न१ od ○ -a) शा१ कारा
का३ २ न१ महादेव, ब३ ३ महालक्ष्मी, दे३ ४ महो (दे३ ४) दयौ,
दे३ महानया (→महोदया) -c) दे३ ३ ते१ सुरागित भ्र सतर्क, दे३
सुरागित समम्बर्च्यं -d) दे३ पारियात्रा, दे३ पारियात्र (→पारि-
यात्र) ब३ ७ गिरि ययौ, दे३ गतो गिरि (→गिरि गत)

१४. -a) शा१ लाङ्गलिन्या, कारा लाङ्गलीयं, दे३ लाच-
लिन्या, ते१ लाचली(ल)या, न१ लाङ्गलिन्या (→लाङ्गलिन्यां).

३ १४

कशेरुदेशं चाभ्येत्य विश्वरूपं ददर्श सः ॥ १४
 यत्र देववरः शंभुर्गणानां तु सुपूजितम् ।
 विश्वरूपमथात्मानं दर्शयामास योगवित् ॥ १५
 तत्र मङ्गुलिकातोये स्नात्वाभ्यर्च्य महेश्वरम् ।
 जगामाद्रिं स सौगन्धिं प्रह्लादो मलयाचलम् ॥ १६
 महाह्रदे ततः स्नात्वा पूजयित्वा च शंकरम् ।
 ततो जगाम योगात्मा द्रष्टुं विन्ध्ये सदाशिवम् ॥ १७
 ततो विषाशासलिले स्नात्वाभ्यर्च्य सदाशिवम् ।
 त्रिरात्रं सम्पुष्पोपाय अवन्तीं नगरीं ययौ ॥ १८

२१ [-म]वराजिता (→[म]वराजित) -०) व ३ २६-१०-११ 'देवो
 (→देव), व १ चाभ्यर्च्य (→चाभ्येत्य) -द) १११ कारा का १
 दे ह (→म)

१५ व १ २. ०८ ० ११ १४०-१७७ ० -३) शा १
 कारा का १ ० तत्र (→यत्र), दे १ देव (→देव), दे १ सदा, द ११ न १
 -वर (→वर) २० शम्भु (→शम्भु) -b) दे १ च (→चु)
 शा १ कारा का १ २ व ३ २६ ३ ५ ७ १० ११ 'पूजित' (→पूजित),
 दे ११ न १ गणानां सुरपूजित -०) कारा तथा (→जय)
 -द) दे १ दर्शयित्वा तु (→दर्शयामास)

१६ दे १ ० [द १५ पा वि] शा १ ०८ ० -३) शा १ कारा
 का १ २ व ३ २ ६ १० मङ्गु (व ३ २ ६ १० 'मङ्गु'णि (कारा 'णि' के (व ३
 ६ १० 'का, व ० 'क' तीर्थे, दे १ १ ७ १ मङ्गुनि (दे १ ४ 'णि'कातोये, दे १
 माङ्गुलिके तीर्थे, मुने मङ्गु(र)णिका तोये (→मङ्गुलिकातोये) -b)
 व ३ स्नात्वाभ्यर्च्य च (→स्नात्वाभ्यर्च्य) शा १ विष्णु सम्पूज्य भक्तित
 -०) का १ जगामाद्रिं (→जगामाद्रिं) व ३ ३ स (व ३ य?) सौगन्धि,
 दे ३ समारोपि दे १ स सौगन्धि, दे १० स सौगन्धि (→स सौगन्धि)
 दे ४ जगाम नित्यसौगन्धि, दे १ जगाम तमसो गन्धि, दे ११ जगाम हिरण्ये
 निधि -द) दे १ ५ ११ प्रह्लादो (→प्रह्लादो)

१६ श्लोकात्तर का २ मयिकम्—

३२० ६ महाह्रदे ततः स्नात्वा विष्णु सम्पूज्य भक्तित ।

१७ दे १ ab ० [द १५ पा वि] -b) कारा विष्णु
 सम्पूज्य भक्तित -द) व १ गिरि (→गिरि) दे १ हृद्दु विष्णु महाबल

१७ श्लोकात्तर शा १ का १ मयिकम्—

३२१ ३ श्मशानस्थं स्वर्गाय महाकालवपुर्धरम्

१८ व ३ ३-ab ० [द स] -३) शा १ कारा का १
 विषाक्ष, का २ विषाक्ष, दे ५ विषा (शा) पो (→विषागा), न १
 ततोपि शाखासलिले -b) दे ११ स्नात्वाभ्यर्च्य च (→स्नात्वाभ्यर्च्य)
 -०) व १ विषाक्ष, दे ३ ३ १ निवेत्र (→निषात्र), कारा त्ववन्ती
 (→व्यवन्ती) -द) व ३ दे १ नगर (→नगरी)

तत्र शिवाजले स्नात्वा विष्णुं संपूज्य भक्तितः ।
 श्मशानस्थं ददर्शथ महाकालवपुर्धरम् ॥ १९
 तस्मिन् हि सर्वसत्त्वानां तेन रूपेण शंकरः ।
 तामसं रूपमास्थाय संहारं कुरुते वशी ॥ २०
 तत्रस्थेन सुरेशेन श्वेतकिर्नाम भूपतिः ।
 रक्षितम्बन्तकं दग्ध्वा सर्वभूतापहारिणम् ॥ २१
 तत्रातिहृष्टो वसति नित्यं शर्वः सहोमया ।
 धृतः प्रमथकोटीभिर्वहुभिस्त्रिदशार्चितः ॥ २२
 तं दृष्ट्वाथ महाकाल कालकालान्तकान्तकम् ।

१९ -a) शा १ वारा का १ व ३ २ ६ १ सिध, व १
 स्थित्वा, दे १ श्मश, दे ११ सिधा (सा ?), दे ३ सि+सिधा (→सिधा)
 -०) दे ३ ७ १११ श्मशान च, दे १ श्मशान स (→श्मशानस्थ)
 शा १ का १ दे २ ३ ११ ११ १ न १ जगामास, कारा ददर्श, दे १ वपुर्धर
 (→वपुर्धर्याय) -द) दे १ महाबल, दे ११ महाकाले (→महाकाल-);
 व १ -वर, दे १ हर् (→धर)

२० -a) का १ दे १ ४ १ तस्मिन् स, व ० तस्मिन्, न १ स
 तस्मिन् (→तस्मिन् हि) शा १ का १ व ३ २ ६ ४ १ १ 'भूतानां'
 (→सत्त्वानां), दे १ तस्मिन् सर्वं सत्त्वानां, दे १ ततोस्मिन् सर्वसत्त्वानां
 -b) व २ गङ्गा, दे २ गङ्गा (→गङ्गा) -०) दे १ न १ वायव
 (→गामस) -द) दे १ ससार, दे १ बाहुर (→सहार)

२१ दे १ २१ ०-२२ b ० -a) शा १ कारा का १
 व ३ ३ ततस्तेन (→ततस्तेन) -b) व ३ श्वेतकि, दे १ श्वेतको,
 दे ११ श्वेतकुर (→श्वेतकिर) कारा श्वेतोत्तम भूपति, न १
 श्वेतनामाच्च भूपति c) मुने [-म]न्यक (→[म]न्यक); शा १
 दग्धा, दे १ दृष्टा (→दग्धा) दे १ रक्षक स्वद (?) क दग्धा -d)
 दे ० सर्वभूत (तं ?) हारिण

२२ दे ११ ab ० [द २१ पा वि] -a) व ३ ३
 तत्रार्थि (तत्रार्थि) दे १ तत्रातिहृष्टविषो -b) व ३ सर्ग
 (→शर्व) दे ३ ३ १ १ मुने नित्य स (मुने व) सर्वदा भव, दे ३
 नित्य सर्वदभक्तित, दे ४ ततस् हि सगन्धि, दे ३ नित्य (सर्व)शर्वः
 सहोमया, दे १ नित्य सर्वसहोमया -०) व ३ ३ ११ प्रमथ, दे १
 प्रमथ (→प्रमथ) -३) व १ ० निदानीवृत, दे १ ११ निदानीवृत
 (→निदानीवृत) दे १ ४ १ निदानीवृतविहृ

दे २ ab, ०८ मध्ये मयिकम्—

३२२ ६ महादेव समन्वेत ह्यबोध वदत स
 मन्तोये ततः स्नात्वा दृष्ट्वा व तुलानमनम् । [२५ ०-२६ b]
 २३ व ३ ३ ०८ ० -a) शा १ का १ दृष्ट्वा तु, कारा दृष्ट्वा
 स, दे १ दृष्ट्वा च (→दृष्ट्वा) -b) शा १ कारा का १ २ ६ ५ कला-

३२ तमभ्यर्च्य महातेजाः पुष्करारण्यमागमत् ॥ ३२
तेषु त्रिष्वपि तीर्थेषु स्नात्वाऽर्च्यं पितृदेवताः ।
पुष्करालमयोगनिधिं ब्रह्माणं चाप्यपूजयत् ॥ ३३
ततो भूयः सरस्वत्यास्तीर्थे त्रैलोक्यविश्रुते ।
कोटितीर्थे रुद्रकोटिं ददर्श वृषभध्वजम् ॥ ३४
नैमिषेया द्विजवरा मागधेयाः ससैन्धवाः ।
धर्मारण्याः पौष्करेया दण्डकारण्यकास्तथा ॥ ३५

चाम्पेया भारुकच्छेया देविकातीरगाधये ।
ते तत्र शंकरं द्रष्टुं समायाता द्विजातयः ॥ ३६
कोटिसंस्थास्तपसिद्धा हरदर्शनलालसाः ।
अहं पूर्वमहं पूर्वमित्येवं वादिनो मुने ॥ ३७
तान् संक्षुब्धान् हरो दृष्ट्वा महर्षान् दग्धकित्त्वियान् ।
तेषामेवानुक्रमार्थं कोटिमूर्त्तिरभूद् भवः ॥ ३८
ततस्ते मुनयः प्रीताः सर्व एव महेश्वरम् ।

तस्मिन् महायर्षमुते तीर्थे ब्राह्मणपुङ्गवः । [८]
मुने द्विजातिप्रवरानामत्रयत भार्गवः ।
शृणुषामन्यमागमस्ते श्रुत्वा नयसंगीतमा ।
कौशिकश्चिरसञ्चैव तत्त्वज्ञाः कुरुक्षेत्रम् ।
उत्तराद्या प्रजम्भस्ते नदीमनुसतद्रवीम् । [12]
शातद्रवे जले स्नात्वा विवासं प्रयुस्ततः ।
विज्ञाय तत्रास्य रतिं स्नात्वार्च्यं पितृदेवताः ।
ततोपि किरणं पुण्या स्निचकिरणच्युताम् ।
तस्यां स्नात्वा च देवेषु सर्व एव महर्षयः । [16]
मुष्ण्योद्या वेपथीं स्नात्वा जमुत्पेक्षद्वरीम् ।
देविकार्या जले स्नात्वा पयोण्याया च तापसाः ।
भवतीर्णा मुने स्नातु माधवाद्याः सुभारवीम् ।
ततो निमग्ना दहशु प्रतिविम्बमायामनः । [20]
अन्तर्जले द्विजयेष्ठ महाशर्भ्वेनारकम् ।
उमम्भजन्त्रा दहशु पुनर्विस्मितमानसाः ।
तत्र स्नात्वा समुत्तीर्णा ऋषयः सर्व एव हि ।
[दे० ६-२३ पंक्त्य ०. -1] दे० ३ वे० ० -3] दे० ह्यगस्त्येन
(→स्वपस्त्येन) -5] दे० ३ वे० सद्गौरीनाम्बवशात् स्मरणाच्च,
दे० सद्गौरीनाम् स्मरणात् यवणात्स्यैव त्रिषु]
पुष्पिना—दे० ३ इति श्रीवामनपुराणे ब्रह्मावतीर्णयात्रायां पुष्प-
वर्द्धनीनाम्, वे० इति श्रीवामनपुराणे अष्टम्यायां ॥३३॥ मुने इति
श्रीवामनपुराणे पुनरावतारसंवादे ब्रह्मावतीर्णयात्रायां त्र्यसिती-
तमोऽध्यायः

-17] दे० पूर्ववत्-वेपथी मुष्ण्योद्या. -22] दे० उमम्भ-
जन्त्रेव (→उमम्भजन्त्रम्)

[दे० वे० अष्टम्यायास्य ३३ श्लोकादारभ्य ६१ अष्टम्यासमाप्ति
यावत् श्लोका न हन्ति; दे० ५७ अ ३३ श्लोकादारभ्य ६१ अ
२७ श्लोकं यावत् पाठ समा, अष्टम्या ११ श्लोक २२ पूर्वोक्तान्तर
लिखित, अष्टम्याविकरणमस्यैव दत्तम् (इ. स. मा. १५-२३ पा. वि.)]

३३. -a) दा० बारा. मा० २ ब० ३ दे० १० ऐष्यि
(→निजनि). -b) दे० स्नात्वा च (→स्नात्वार्च्यं). -c) न०

पुष्करासि (→पुष्करासम्), बारा. अयोगत्वा, ब० त्वयोगनि,
दे० ४ अयोगस्य, दे० अयोगत्वा, दे० अयोगनि, दे० १०.११ अयोगस्य
(→अयोगनि) -d) ब० अय, ब० अम्य, दे० ७ ताय (→वाच्य-).
दा० दे० ४.५ पूजयेत् (→पूजयत्).

३४. -a) दे० ४ ५.९ १० सरस्वत्या (→सरस्वत्यात्). -c)
दे० तीर्थे कोटो (→कोटितीर्थे)

३५. -a) दे० नैमिषेया (→नैमिषेया). -b) दा० दे०
मागधेयः (→मागधेया); दे० ११ ब (→स-). -c) दा० धर्मारण्या,
दे० धर्मारण्या (→धर्मारण्या); दा० पावनेया, बारा. दा० दे० ३-
९ १० न० पुष्करेया, ब० पीतरेया (→पीक्षरेया).

३६. -a) दा० बारा. दा० २ दे० ४.५-१० ताम्र्याम् (→
चाम्पेयात्), दा० बारा. दा० २ मान (बारा. दा० २ 'नु) वातेया,
ब० ३ भारुकच्छेया, दे० भावकच्छेया, दे० तारकच्छेया, दे० मातु-
गासीया, दे० ११ मातुक्च्छेया, न० मलिकच्छेया (→भारुकच्छेया),
दे० वापेयाकीरसिद्धिया. -b) ब० देवका- दे० ५.११ देवकी-
(→देविका); ब० तीर्थकाश, दे० तीर्थ्याम् (→तीरगात्); दे० देव-
कीति (ती ?) लाघ ये, दे० देविकातीर (तीर ?) वातिन, दे० १० देवि
००० गा ० ये. -c) दे० ३ दृष्टा (→द्रष्टुं).

३७. -a) ब० ३ दे० तु ये (दे० यो ?), दे० तत (→तत-).
-d) दे० इत्येव (→इत्येव); दे० वादिने, दे० वादिन (→वादिनी);
दे० वादिनस्तत (→वादिनी मुने)

३८. -a) दा० स शुब्धान्, ब० २ आनुसात्, ब० गन्धर्वान्,
दे० सगुण्य, दे० सगुण्य (→सगुण्यत्); ब० ततो (→हृषो). -b)
मुने. महिषी (→महर्षी); ब० दग्धा (→दग्ध-); दे० शम्भुगात्
(→शिविकात्), दे० दक्षिणतरात् (→दग्धकित्त्वियात्). -d) ब०
दे० शिव, ब० गुरु (→भव); दे० कोटिगर्भपुण्ड्र.

३९. -c) दा० सगुण्यत्वा, दे० गन्धर्वान् (→सगुण्य
वन्तम्), ब० सगुण्य, ब० सगुण्य, ब० दे० १० ते सगु, दे० सगुण्य,
दे० सगुण्य, दे० ११ स ०० (→सगुण्य). -d) दे० (दे०) तीर्थ
(→तीर्थ), दे० ११ इत्या तीर्थानि पि दृष्टम् -e) दे० ११ इत्येव
(→इत्येव); ब० ३ दे० कोटिगर्भ, दे० कोटिगु (→कोटिगि).

सपूजयन्तस्तस्युर्वे तीर्थं कृत्वा पथक् पृथक् ।
इत्येवं स्त्रकोटीति नाम्ना शशुरजायत ॥ ३९
तं ददर्श महातेजाः प्रह्लादो भक्तिमान् वशी ।
कोटितीर्थं ततः स्नात्वा तर्पयित्वा वसून् पितृन् ।
स्त्रकोटिं समभ्यर्च्य जगाम कुरुजङ्गलम् ॥ ४०
तत्र देववरं स्थाप्य शकरं पार्वतीप्रियम् ।
सरस्वतीजले मग्नं ददर्श सुरपूजितम् ॥ ४१
सारस्वतेऽभसि स्नात्वा स्थाप्य संपूज्य भक्तिवत् ।
स्नात्वा दक्षाश्वमेधे च सपूज्य च सुरान् पितृन् ॥ ४२
सहस्रलिङ्गं सपूज्य स्नात्वा कन्याहृदे शुचिम् ।
अभिवाद्य गुरुं शुक्रं सोमतीर्थं जगाम ह ॥ ४३
तत्र स्नात्वाऽर्च्यं च पितृन् सोमं सपूज्य भक्तिवत् ।
क्षीरिकावासमभ्येत्य स्नानं चक्रे महायशः ॥ ४४

प्रदक्षिणीकृत्य तत्रं वरुणं चार्च्यं बुद्धिमान् ।
भूयः कुरुवज दृष्ट्वा पद्माख्यां नगरं गतः ॥ ४५
तत्रार्च्यं मित्रावरुणौ भास्करौ लोकपूजितौ ।
कुमारधारामभ्येत्य ददर्श स्वामिनं वशी ॥ ४६
स्नात्वा कपिलधारायां संतर्प्यार्च्यं पितृन् सुरान् ।
दृष्ट्वा स्कन्दं समभ्यर्च्य नर्मदायां जगाम ह ॥ ४७
तस्यां स्नात्वा समभ्यर्च्यं वासुदेवं श्रियः पतिम् ।
जगाम भूधरं द्रष्टुं वाराहं चक्रधारिणम् ॥ ४८
स्नात्वा कोकामुखे तीर्थं संपूज्य धरणीधरम् ।
त्रिसौवर्णं महादेवमूर्तदेशं जगाम ह ॥ ४९
तत्र नारीहृदे स्नात्वा पूजयित्वा च शकरम् ।
कालिञ्जरं समभ्येत्य नीलकण्ठं ददर्श सः ॥ ५०
नीलतीर्थजले स्नात्वा पूजयित्वा ततः शिवम् ।

—(१) ब१ ३ दे३ ७ ११ न१ नाम, दे९ रुतुषा (→नाम्ना) ब१ ३ दे१ ५
७ ११ न१ शम्भोर, (→शम्भुर)

३६ श्लोकात्तर न१ अधिकम्—

३२४ c महातीर्थं ततः स्नात्वा वासुदेवं प्रणम्य च ।

४० दे१० ४० ०-४२ d ० (ह स) —b) दे ११
प्रह्लाते (→प्रह्लादो); दे३ भक्तिवात् (→भक्तियात्) —c) दे११
नर (→तत) —d) दे३ पितृन् वसून्, दे९ च व पितृन्, दे११ वसन्
पितृन्, न१ श्वपीन् पितृन् (→वसून् पितृन्) ग१ पितृन् वसून् तर्प
येत् कारा का१ तुष्ट्वा देवाय पितृन्वसून् ब० c०३०३ पितृन्
वहून्, ब३ वसून् पितृन् यथाविति —e) दे९ तत्र स्त्र (→स्त्रकोटि)
—f) का१२ ब१ ३ दे१ ६ ५ ऋक्षसम् (→ऋक्षलम्) दे९ प्रवगाम
विनिवृत्तम्

४१ दे९ ४१ a-६१ d यावत् ०; दे१० ० (इ ४०
पा वि) a- ब१ ३ दे३ ततो (→तत्र)

४२ दे९ (इ ४१ पा वि) द १० ० (इ ४०
पा वि) —a) न१ सारस्वताभसि स्नात्वा —b) दे११ सपूज्य
(→सम्पूज्य) —c) दे३ तु (→च)

४३ दे९ ० (इ ४१ पा वि) —a) न१ सह लिङ्गं
समभ्यर्च्य —b) ब१ २ दे३ तस्मिन्, न१ वाष्प (कन्या) —d)
न१ स (→ह)

४४ दे९ ० (इ ४१ पा वि) —a) कारा ब० ३
[अ]र्च्यम्, दे३ ३६ [अ]० च (→[अ]र्च्यं च) —d) ब१ ३
दे३ महामति (→महायशः)

४५ दे९ ० (इ ४१ पा वि) —a) का२ प्रणिर्णो

(→प्रदक्षिणी) ब२ ३ ० इत (→इत्य) —b) दे३ वाप्यं (→वाच्यं)
—c) दे११ विष (→दृष्ट्वा) —d) कारा चम्पाक्षी, ब१ २ दे३ पद्माक्षी,
ब३ पद्माक्षी दे९ पद्माक्ष्य, दे१० पद्माक्ष्य (→पद्माक्ष्यी); कारा
न१ यर्षा, ब१ ३ दे३ ४ १० ११ तत (→गत)

४६ दे९ ० (इ ४१ पा वि) —a) दे९ तत्रार्च्यम्
वरुणो —c) कुमारधारम् (→कुमारधारम्) —d) दे९ ४ च त
(→वशी)

४७ दे९ ० (इ ४१ पा वि) —b) या१ कारा ब३
दे३ सतप्य च का१ सन्तप्य स, ब१ सन्तर्प्य ०, ब२ दे३ ११ न१
सन्तप्यति, दे३ ५ १० संतर्प्यार्च्यं दे९ सतप्य, मुने सन्तर्प्यार्च्यं
(→सन्तप्यार्च्यं) कारा मुपत् पितृन् (→पितृन् मुपत्) —c)
का१ २ स्वप्न दे३ कुद (→स्काद) —d) कारा स (→ह)

४८ दे९ ४८ a-४६ d ० (ह स); दे९ ० (इ ४१
पा वि) —c) दे११ दृष्ट्वा (→दृष्टुं) —d) का२ ब१ दे९ १० वराह,
दे३ वाराहण (→वाराह) दे३ पाणिन (→पाणिन)

४९ दे९ ० (इ ४८ पा वि) दे९ ० (इ ४१ पा
वि) —a) दे९ १० वाक् (→ओवाक्) —c) ग१ कारा दे९ १०-११
न१ सोमं (→संवर्णं) —d) ग१ कारा ब१ ३ ब१ २ दे९ ४
न१ मधुदेव (→मधुदेव); कारा स (→ह)

५० दे९ ० (इ ४१ पा वि) —c) कारा ब१ ३
दे९ १० न१ बालजर, दे३ बालजर (→कालिञ्जर) —d) ब२ ३
दे९ ३ १० न१ च, दे९ ह, दे९ सा (→च)

५१ दे९ ० (इ ४१ पा वि) —a) या१ कारा दे९
स्तीर्थ (→तीर्थं) कारा हृदे (→हृदे) —c) या१ सागरपूज,

८४.२८ जगाम सागरानूपे प्रभासे द्रष्टुमीधरम् ॥ ५१ ॥
 स्नात्वा च संगमे नद्याः सरस्वत्याणवस्थ च ।
 सोमेश्वरं लोरुपतिं ददर्श स कपर्दिनम् ॥ ५२ ॥
 यो दक्षशापनिर्दग्धः क्षयी ताराधिपः शशी ।
 आप्यायितः शंकरेण विष्णुना सकपर्दिना ॥ ५३ ॥
 तावर्च्य देवप्रवरौ प्रजगाम महालयम् ।
 तत्र रत्नं समभ्यर्च्य प्रजगामोत्तरान् कुरून् ॥ ५४ ॥
 पथनामं स तत्रार्च्य सप्तगोदावर ययौ ।
 तत्र स्नात्वाऽर्च्य विश्वेशं भीमं त्रैलोक्यवन्दितम् ॥ ५५ ॥
 गत्वा दारुवने श्रीमान् लिङ्गं स ददर्श ह ।
 तमर्च्य ब्राह्मणीं गत्वा स्नात्वाऽर्च्य त्रिदशेश्वरम् ॥ ५६ ॥
 प्लक्षवतरणं गत्वा श्रीनिवासमपूजयत् ।

तत्र कुण्डिनं गत्वा संपूज्य प्राणवृद्धिम् ॥ ५७ ॥
 शूर्पारके चतुर्धाहुं पूजयित्वा विधानतः ।
 मागधारण्यमासाद्य ददर्श वसुधाधिपम् ॥ ५८ ॥
 तमर्चयित्वा विश्वेशं स जगाम प्रजासुखम् ।
 महातीर्थे ततः स्नात्वा वासुदेव प्रणम्य च ॥ ५९ ॥
 शोणं संश्राप्य संपूज्य स्कन्धवर्माणमीधरम् ।
 महाकोश्या महादेव हंसारय भक्तिमानय ॥ ६० ॥
 पूजयित्वा जगामाथ सैन्धवारण्यमुत्तमम् ।
 तत्रेश्वर मुनेत्रारयं शङ्खशूलधरं गुरुम् ॥
 पूजयित्वा महाबाहुः प्रजगाम त्रिविष्टपम् ॥ ६१ ॥
 तत्र देव महेशानं जटाधरमिति श्रुतम् ।
 तं दृष्ट्वाऽर्च्य हरिं चासौ तीर्थं कनखलं ययौ ॥ ६२ ॥

कारा सागरानूपे, का१ सागरानूपे, ब१ सागराम्यासे, ब२ सागर
 रूपा, ब३ सागर दैव्य, दे३ सागरे रूपे, दे२ सागराश्रय (→सागरा
 रूपा) -द) दे१ प्रभासे (→प्रभासे)

५२ दे० ० (इ ४१ पा वि) -a) दे३ तु (→व)
 -b) दे३ तु (→व) -d) का२ व१ ३ दे३ स ददर्श, दे१ ५ ११ *
 ददर्श, दे१ ददर्श च (→ददर्श स)

५३ दे० ० (इ ४१ पा वि) -a) दे१ श्यापानिर्दग्ध
 (→श्यापानिर्दग्ध), ब३ योगान् स्नेहात्मनिर्दग्ध -o) दे३ श्याप
 वत, दे४ श्यापयित (→श्यापयित) -d) दे१ १० च (→च)

५४ दे३ न१ ५४d-५४a ० (इ स) दे० ० (इ-
 ४१ पा वि) -a) ब१ तारक, ब२ तावक, दे३ तारक, दे१
 शवाच्य, न१ सतोर्च्य (→तावच्य) -b) कारा ब१ स (→प्र)
 -d) शा१ कारा का१ २ दे१ ५ ११ स (→प्र), दे११ जगामोत्तरान्
 कुरून्.

५५ दे३ न१ २० ० (इ ४१ पा वि); दे० ० (इ ४१ पा
 वि) -o) दे४ स्नात्वाऽर्च्य, दे११ न१ स्नात्वा च (→स्नात्वाऽर्च्य),
 ब१ ३ दे३ १०.११ देवेश (→विधर) -d) दे१ विष्णु, दे११ पूजित
 (→वन्दितम्)

५६ दे० ० (इ ४१ पा वि) -a) दे३ दारुवन (→न
 वने) -b) कारा च, ब१ ३ दे३ १ प्र (→च) -o) गा१
 समार्च्य (→समर्च्य), कारा नत्वा (→नत्वा) ब१ २ समर्च्य
 ब्राह्मणी, ब० दे१ समर्च्य ब्राह्मणी (दे१ णा) गत्वा, न१ सम-
 र्च्य ब्राह्मणी च -d) न१ गत्वाच्य (→स्नात्वाच्य)

५७ दे० ० (इ ४१ पा वि) न१ १० ०
 (इ स) -a) न१ प्लगो (→प्लसा) -o) दे१ तत कुण्डिनं
 गत्वा -d) शा१ कारा का१ २ प्राण, दे४ प्रमाण (→प्राण)
 ब३ पुष्टि (→पुष्टिदम्)

५८ दे० ० (इ ४१ पा वि) -a) कारा शूर्पारक,
 ब१ शूर्पारके, ब० शूर्पारके, ब३ दे१ ३ ४ १ १० ११ शूर्पारके, न१
 शूर्पारके च (→शूर्पारके), न१ चतुर्धाहुं (→चतुर्धाहुं) -o) ब१
 मगधारण, दे३ गृगधारण्य (→मागधारण्य) -d) दे१ ११ विष्टपा
 विष्ट (→वसुधाधिपम्)

५९ दे० ० (इ ४१ पा वि) -a) दे४ न१ देवेन
 (→विद्वेत) -b) का१ ब२ ३ दे१ ३ गुह, दे११ गुवि (→गुहस्य)
 -d) ब३ प्रणम्य (→प्रणम्य) दे४ तु (→च)

६० दे d ०, दे१ cd ०, दे० ० (इ-४१ पा वि)
 -a) कारा तत्रापि, दे१ सप्रार्च्य (→सप्रार्च्य) -b) ब१ ३ दे१ ३
 ११ धर्माण, दे४ चर्माण (→धर्माण) -o) ब२ न१ महा
 बोधय, दे१० महाकाश (→महाकोपा) -d) कारा स
 द्रष्टु (→इहास्य)

६१ दे० ० द१ ab ० ब१ ३ c-f ० -a) गा१
 कारा ब१ ३ दे१ ४ १०-११ न१ जगदाय (→जगमाय)
 -o) दे१० गुमत्रास्य, न१ त्रिनेत्रास्य (→मुनेत्रास्य) -d) दे१ न१
 मल्लबाहु (→महाबाहु) -f) कारा स जगाम (→प्रजगाम)

६२ ब१ ३ दे० ab ० -a) गा१ कारा ब१ ३ -प्रजे
 तान (→गदितान) -o) कारा दृष्टार्च्य, ब३ दे१ १० दृष्टाय,
 दे११ दृष्टा च (दृष्टाय), दे१ ११ बाष्प (→पातो)

तत्रार्च्यं भद्रकालीशं धीरभद्रं च दानवः ।
 घनाधिपं च मेघाङ्कं ययावथ गिरिव्रजम् ॥ ६३
 तत्र देवं पशुपतिं लोकनाथं महेश्वरम् ।
 संपूजयित्वा विधिवत्कामरूपं जगाम ह ॥ ६४
 अग्निप्रभं देववरं त्रिनेत्रं
 संपूजयित्वा सह वै मृडान्या ।
 जगाम तीर्थप्रवरं महारघ्यं
 तस्मिन् महादेवमपूजयत् सः ॥ ६५
 ततस्त्रिकूटं गिरिमन्त्रिपुत्रं
 जगाम द्रष्टुं स हि चक्रपाणिनम् ।
 तमीदृशं भक्त्या तु गजेन्द्रमोक्षणं
 जजाप जप्य परम पवित्रम् ॥ ६६
 तत्रोष्य दैत्येश्वरसुनुरादरा-

न्मासत्रयं मूलफलान्मुभयी ।
 निवेद्य विप्रप्रवरेषु काञ्चनं
 जगाम घोरं स हि दण्डकं वनम् ॥ ६७
 तत्र दिव्यं महाशाखं वनस्पतिवपुर्धरम् ।
 ददर्श पुण्डरीकाक्षं महास्वापदवारणम् ॥ ६८
 तस्याधस्तात् त्रिरात्रं म महाभागवतोऽसुरः ।
 स्थितः स्थण्डिलशायी तु पठन् सारस्वतं स्तवम् ॥ ६९
 तस्मात् तीर्थवरं विद्वान् सर्वपापप्रमोचनम् ।
 जगाम दानवो द्रष्टुं सर्वपापहरं हरिम् ॥ ७०
 तस्याग्रतो जजापासौ स्तवौ पापप्रणाशनौ ।
 यौ पुरा भगवान् प्राह क्रोडरूपी जनार्दनः ॥ ७१
 तस्मादयागाद् दैत्येन्द्रः शालग्रामं महाफलम् ।
 यत्र संनिहितो विष्णुश्चरेषु स्थावरेषु च ॥ ७२ व. ८४

६३ -a) दे११ तद्रात्र्य (→तत्रार्च्यं) ब१ भद्रकालीं स
 (→भद्रकालीशं) -o) दे११ न१ गणाधिप (→घना
 धिपः) का२ मेघाङ्क, ब२ मेघाङ्क, दे११ मेघाङ्क, द४ मेघाङ्क दे२
 मेघाङ्क, दे१ मेघाङ्क, दे२ मेघाङ्क, दे१० न१ मेघाङ्क मुदे मेवर्क (→मे
 घाङ्क) -d) दे११ यया तव (→ययावथ)
 ६४ दे१ ६४०-६४१ विधिवत् पूजयित्वा ○
 (ह स) -d) ब३ दे११ कामरूपे (→कामरूपः) कार स
 (→ह)

६५ दे१ ab शशि यित्वा ○(दे ६४० वि) -a) न१
 प्रम (→प्रमः) ब३ देवदेव (→देववर) दे१ त्रिनेत्र (→त्रिनेत्र)
 -b) ब१ ३ दे१ ३ १ ११ न१ सहित (→स हवि) -o) शा१ ब२ ३
 दे१ ३ १ १ न१ तीर्थ (→तीर्थः), शा१ कारा का१ महात्मा (→महा
 त्मा) -d) ब२ ३ दे१ १ १ य, न१ तदा (→स)

६६ -a) ब१ ३ दे१ ४ १ ११ वे१ अग्नि (→अग्निः) -b)
 वा१ ब१ ब३ दे१ ३ ३ १ ११ सह (→स हि) शा१ कारा
 का१ २ दे१ १ पाणि (→पाणिनः) -c) ब१ २ दे१ समाख्यं (→त
 मोक्ष्यः), दे१ नत्वा (→भक्त्या); शा१ कारा का१ न१ बुजगेन्द्र,
 दे१ ११ स गजेन्द्र (→सु गजेन्द्र) -d) ब१ २ दे१ ३ ३ १ ११ न१ आर्घ्यं
 (→जप्य)

६७ -a) वा० सुतोष, ब३ दे११ ततोऽय, दे१ तत्राय,
 दे१ इतोष (→तत्रोष्य); दे१ ४ दैत्येन्द्र (→दैत्येश्वर); दे१
 सुनुरादरा (→सुनुराज्य) -b) द१ ० फन बुभुक्षु, न१
 फलान्मुभयी (→फलान्मुभयी) -c) ब३ वित्त, दे१ तोर्य (→विप्र)

-d) शा१ कारा का१ २ दे१ ४ ५ १० दण्डकानन, दे३ एकवन
 (→दण्डकं वन)

६८ -a) दे१ महीं शाखं, न१ महाशाखा (→महाशाखं)
 ब१ वपुर्धर, दे१ १ वपुर्धन, न१ तत्कृत्स्न (→वपुर्धर) -d) दे३ महत्
 (→महा) शा१ का१ २ दे१ १ १ शा (शा१ स्वा) पदधारिण, कारा
 [भा] पतिविदारण, ब२ दे१ ५ स्वापदवारण, ब३ स्वापदवारण,
 दे३ स्वापदवारण, दे४ स्वापदवारण, दे१ स्वापदवारण, दे१० न१
 शाखावि (न१ १) धारिण, दे१० स्वापदवारणम् (→
 स्वापदवारण)

६९ -a) वा१ वा१ दे१ ४ १ १ १० न१ पथ स्तात् दे३ षप
 र्य (→अपस्त्वात्) ब३ च, दे१ तु (→स) -b) शा१ भाग्य
 (→भाग्य) -o) ब१ ३ दे१ ३ १ ११ य (→सु) -d) न१ सारस्वत
 (→सारस्वत)

७० -a) दे३ विष्णु, ब१ ३ दे१ न१ विष्णु (→विष्णु)
 -b) ब१ ३ दे१ ३ १ ११ प्रगा (दे१ १) धान (→प्रमोचन)
 -d) दे३ हरो (→हर)

७१ -a) ब१ ३ सनाग्रतो (→सनाग्रतो); ब१ ३ दे३
 जगामो, दे१ जगा • स (→जजापासौ) -b) वा१ प्रगाधिनी,
 ब१ ३ दे३ प्रमोचनी (→प्रगाधिनी); दे१ सर्वपापप्रणाशन -c)
 ब१ ३ दे३ ५ य (→यो) -d) ब३ बोध (→बोध)

७२ -a) दे१ तस्यादयागा दैत्येन्द्र (?) -b) ब१ ३
 शालिग्राम (→शालग्राम) -d) ब१ ३ दे३ स्तम्भेषु (→चरेषु),
 दे१ न१ स्वां (न१ ३) स्वावरजङ्गम (दे१ ३)

५४ ४६ तत्र सर्वगतं विष्णुं मत्वा चक्रे रतिं बली ।
पूजयन् भगवत्पादौ महाभागवतो ह्यने ॥ ७३ ॥
इयं तवोक्ता मुनिबंधुष्टा

प्रह्लादतीर्थानुगतिः सुपुण्या ।
यत्कीर्त्तनाच्छ्रवणात् स्पर्शनाच्च
विमुक्तपापा मनुजा भवन्ति ॥ ७४ ॥

इति श्रीवामनपुराणे सप्तपञ्चाशोऽध्याय ॥ ५७ ॥

५८

नारद उवाच ।

यान् जप्यान् भगवद्भक्त्या प्रह्लादो दानवोऽजपत् ।
गजेन्द्रमोक्षणादिस्तु चतुरस्तान् वदस्व मे ॥ १ ॥
पुलस्त्य उवाच ।
शृणुष्व कथयिष्यामि जप्यानेतास्तपोधन ।

७३ -b) दे० १११ न१ ज्ञात्वा (→मत्वा) दे० सर्वेश्वर
(→चक्रे रतिं)

७४ -a) दे० १० एव (→इयं) b) दे० १११ प्रह्लाद
(→प्रह्लाद), वा१ -मुगति दे० १११ मुगत् (→मुगति) वा१
प्रपुण्या (→मुपुण्या) -c) दे० यत्कीर्त्तनाय श्रवणाच्च स्पर्शनाच्च
-d) दे० विमुक्त (→विमुक्त)

पुष्पिपा-व० ०, वा१ वा१ दे० १० इति श्री (दे० [श्री])
वामनपुराणे वामनप्रादुर्भावे प्रह्लादतीर्थयात्रायाम् कारा वा१ २ इति
श्री (कारा वा१ [श्री]) वामनपुराणे वा० इति श्रीवामनपुराणे
वामनप्रादुर्भावे तीर्थयात्रायाम्, दे० ११ न१ इति श्रीवामनपुराणे
प्रह्लादतीर्थयात्रायाम्, दे० श्रीवामनपुराणे, मुने इति श्रीवामनपुराणे
पुलस्त्यनारदसंवादे वामनप्रादुर्भावे प्रह्लादतीर्थयात्रायाम् अध्याय
नाम-वा१ वा१ ० दे० १-१०-११ न१ ०, कारा वा१ २ दे० १०
प्रह्लादतीर्थयात्रा नाम, वा१ प्रह्लादतीर्थयात्रा अध्यायसंख्या-वा१
वा१ २ दे० १-१०-११ न१ ०, कारा वा१ २ दे० १०
वा१ एकान्ध्याय, वा१ दशमोऽध्याय, दे० पद पञ्चाशत्तमोऽध्याय, दे०
पञ्चाशत्तमोऽध्याय दे० १० १०५११, दे० १०५११, न१ पञ्चाशो
ध्याय, मुने चतुरस्रोत्तमोऽध्याय

५८

दे० १: वामनप्रादुर्भावे नास्ति (२ अध्याय ५७ श्लोक ३३ वा वि)
॥ वा१ वा१ दे० नारद, दे० नारद उ० न१ श्रीनारद

दुःस्वप्ननाशो भवति यैरुक्तैः सन्धुतैः स्मृतैः ॥ २ ॥
गजेन्द्रमोक्षण त्वादौ शृणुष्व तदनन्तरम् ।
सारस्वतं ततः पुण्यौ पापप्रक्षमनो स्तवौ ॥ ३ ॥
सर्वरत्नमयः श्रीमास्त्रिकूटो नाम पर्वतः ।
सुतः पर्वतराजस्य सुमेरोर्भास्करद्युतैः ॥ ४ ॥

१ -a) वा१ कारा वा१ ० भगवान् प्राह, वा१ दे० १०
भगवान् (वा१ दे० १० भवन्) भक्त्या (→भगवद्भक्त्या), दे० यान् यान्
भगवतो भक्त्या, दे० यान्नाशाय (भ ?) यद्भक्त्या, दे० यान्नाय
भगवान्नाशाय (?) न१ यानि तान् भगवन् भक्त्या -b) वा१ २
दे० १० जपन्, वा१ जपत्, दे० [ग]जवान् (→[ग]जवत्) -c)
वा१ दे० ११ वा१ च वा१ ३ दे० ११ त्व (→तु) दे० ११ गजेन्द्रमोक्षणादिस्तु
(दे० ११ तु) -d) दे० चतुरस्रोत्तमस्य मे, दे० तत्वास्तात् चतुरस्र मे
॥ वा१ कारा वा१ दे० ११ पुलस्त्य, दे० पुलस्त्य उ० दे० श्री
पुलस्त्य

२ -b) दे० जपनेताम्, दे० जप्यानेताम् दे० जप्येया
(→जप्यानेताम्) -c) दे० भवन्ति (→भवन्ति) -d) वा१ कारा
वा१ ० दे० १० न१ स(ग) स(ग) स्मृतं स्मृतं, दे० वाणि संस्मृतं, दे०
संस्मृतं गुप्तं, दे० स्मृतं स्मृतं, दे० वाणि संस्मृतं, दे० सस्मृतं
स्मृतं, दे० वा(ग)णि सस्मृतं (→संस्मृतं स्मृतं)

३ -a) दे० ११ पूर्व (→त्वारं) -b) वा१ शृणु त्वं
(→शृणुष्व) -c) दे० सारस्वतं (→सारस्वतः), वा१ दे० ११ न१
पुण्य, दे० पुण्यो (→पुण्यं) -d) वा१ मने भुवो, दे० ११
भनस्तवो, दे० भनं मुतो न१ भनस्तुतिम् (→भनो स्तवः), वा१
स्तवो पापप्रक्षमनो

४ -a) दे० भमा, दे० भव (→भव) -c) दे० सर्वम्
(→सर्वतः) -d) वा१ भनस्तुतिं, दे० भास्कराद्युतैः (→भास्कर-
रद्युतैः)

धीरोदनलीच्यग्रैर्धातामलक्षिलातलः ।

उत्थितः सागर भित्ता देवार्पणसेवितः ॥ ५

अप्मरोमिः परिवृत, श्रीमान् प्रसवणाकुलः ।

गन्धर्वैः किन्नरैर्यक्षैः सिद्धचारणपद्मगैः ॥ ५

विद्याधरैः सपत्नीकैः संयतैश्च तपस्विभिः ।

वृकद्वीपिगजेन्द्रैश्च वृतगात्रो निराजते ॥ ७

पुत्रागैः कर्णिकारैश्च निरानामलरूपदलैः ।

चूतनीपकृदम्वैश्च चन्दनागुरुचम्पकैः ॥ ८

शालन्तालैस्त्वमालैश्च सरलार्जुनपर्पटैः ।

तयान्यैर्विधैर्दृष्टैः सर्वतः समलंकृतः ॥ ९

नानाधात्वङ्कितैः शृङ्गैः प्रस्रवद्भिः समन्ततः ।

शोभितो रुचिरप्रख्यैस्त्रिभिर्विस्तीर्णसानुभिः ॥ १०

मृगैः श्राखामृगैः सिंहमांशङ्गैश्च सदामदैः ।

जीरंजीवधर्मपुष्टैश्चकोरश्चिखिनादितैः ॥ ११

तस्यैकं काञ्चनं शृङ्गं सेवते य दिवाकरः ।

नानापुष्पसमाक्रीर्णं नानागन्धाधवासितम् ॥ १२

द्वितीयं राजतं शृङ्गं सेवते य निशाकरः ।

पाण्डुराम्बुदसराशं तुपाचयमनिमम् ॥ १३

वक्त्रेन्द्रनीलैर्हृतैस्तोभिर्भासयन् दिशः ।

तृतीयं ब्रह्ममदनं प्रवृष्टं शृङ्गसूचनम् ॥ १४

न तत्कृतनाः पश्यन्ति न नृशंसा न नास्त्रिकाः ।

नातप्तपसो लोके ये च पापकृतो जनाः ॥ १५

५ -३) काय 'वीच्युर्' ब२ दे१ १० वीच्य, दे३ वीच्य
दे२, दे३ १११, दे३ 'वीच्य', दे३ 'वीच्य' (→'वीच्य') -b)
दे३ 'उत्ते', दे११ तल, न१ 'तल' (→'तल') -c) दे३ 'उत्ते', दे३
उत्थिता (→'उत्थित') ; ब२ २ सागरो सीर्षा, दे३ सागरं सीर्षा
(→'सागरं मित्वा') -d) ब२ 'सेविता', ब० 'सेविता', दे११
'सेवितम्' (→'सेवित')
६ -३) न१ समानुक्त (→परिवृत) -) दे३ 'गुह्य' (→'पञ्च')

७ -३) ग१ काय का१ - दे३ १० सयत्सु दे३ संयत्सु
(→'संयत्सु') -c) ग१ काय का१ - दे३ ४ ५ १० वृषदीपि, ब३
दे३ वृषदीपि (→'वृषदीपि') ग१ काय का१ - दे३ ४ तु (→'वृ')
-d) ग१ दे३ वृषगात्रो काय का१ वितसानुर, दे३ ११ वृषगात्रो,
दे३ वृषगात्रो (→'वृषगात्रो')

८ दे३ ८८ ० -१) ग१ काय का१ - दे३ तु (→'वृ') ;
ब३ पुत्रा निम्नरामि, दे३ पुत्रा निम्नरामि -१) दे३ निम्न
राम (→'निम्नराम') ; दे३ 'पाटल' (→'पाटल') -c) ब० वृत्
(→'वृत्') ; ग१ काय का१ २ दे३ १० ११ 'निम्न' (→'नीच') ;
ग१ काय का१ - तु (→'वृ') -१) ब० 'वृत्त', दे३ 'पाटल'
(→'वृत्त')

९ दे३ ८८ ० -१) न१ समान (→'समान') -)
ग१ 'पञ्च', काय का१ २ 'पञ्च' (→'पञ्च') -१) दे३ ११
'वृत्तम्' (→'वृत्त')

१० -१) ग१ 'पञ्च' न१ 'पञ्च' (→'पञ्च') ;
दे३ वृत्त (→'वृत्त') दे३ न नागवर्जितं शृङ्गं, दे३ नागवर्जितं
शृङ्गं -b) ब० पञ्च, ब३ प्रस्रवद्भिः (→'प्रस्रवद्भिः') ; ग१
समन्तत (→'समन्तत') -c) दे३ 'रोमिता', दे३ ११ न१ शोभितं,

दे३ शोभितं (→'शोभित') दे३ विविध (→'विविध') ब२ २ दे३ ३ १०
'प्रस्रव', ब३ न१ 'पञ्च' (→'प्रस्रव') -d) ब२ विस्तीर्ण (?) , दे३
नवक (?) (→'विस्तीर्ण')

११ -b) दे११ 'मर' (→'मर') -c) ग१ 'समुष्ट',
का१ 'समुष्ट', ब३ ३ 'समुष्ट', दे३ 'समुष्ट', न१ 'समुष्ट'
(→'समुष्ट') -d) काय का१ २ दे३ ११ 'विस्तीर्ण'
(दे३ ११ 'पञ्च') दे३ 'विस्तीर्ण' (→'विस्तीर्ण')

१२ ग१ काय का१ २ ब३ दे३ १२ १-१२ ३ ० (१.
८) -b) दे३ सेवते (→'सेवते'), ब२ २ दे३ २ यत्, दे३ ९ य
(→'य') -c) ब२ २ दे३ ३ पुत्र, न१ पुत्र (→'पुत्र') ; दे३ ४ नाग
पुत्र (दे३ 'पञ्च') ममानुक्त -d) ब२ २ दे३ नानापञ्चविधवासितम्,
न१ नानापञ्चविधवासितम्

१३ ग१ काय का१ २ ब३ दे३ ३ ० (१ १२ यत् नि)
-a) दे३ तस्य शृङ्गं व (→'राजतं शृङ्गं') -b) दे३ सेवते, दे३
सेविते (→'सेविते') ; ब२ २ यत्, दे३ य (→'य') ; दे३ ४ निशाकर
(→'निशाकर') -c) दे३ पाण्डुराम्बुद (→'पाण्डुराम्बुद') -d)
ब२ २ दे३ तस्य रातवयोमम्, दे३ तुपाचयमनुक्तम्

१४ -३) ब२ ३ वृष्ट, दे३ वृष्ट (→'वृष्ट') -b) दे३
वक्त्रेन्द्र (→'वक्त्रेन्द्र') ग१ भासयति, काय का१ २ भासयति,
ब२ ३ भासयति (→'भासयति') -c) दे३ नपसा (?) (→'नपसा')
-d) ग१ ब२ ३ दे३ ३ १० प्रवृष्ट, दे३ प्रवृष्ट (→'प्रवृष्ट')

१५ -३) ग१ का१ २ तं (→'तत्') -b) ब२ न नृशंसा
न नास्त्रिका, ब० न नागवर्जितं, ब० न नागवर्जितं न नागवर्जितं, दे३
न नागवर्जितं न नागवर्जितं -c) दे३ नागवर्जितं, दे३ नागवर्जितं
(→'नागवर्जितं') -d) ब२ ३ नृशंसा (→'नृशंसा') ; दे३ 'वृष्ट'
(→'वृष्ट')

१६. तस्य सानुमतः पुष्टे सरः काश्चनपङ्कजम् ।
 कारण्डवसमाकीर्णं राजहंसोपशोभितम् ॥ १६
 कुम्भदोतपलकहारीः पुण्डरीकैश्च मण्डितम् ।
 कमलैः शतपत्रैश्च काश्चनैः समलङ्कृतम् ॥ १७
 पत्रैर्मरकतप्रख्यैः पुष्पैः काश्चनसंनिभैः ।
 गुल्मैः कीचकवेणूनां समंतात् परिवेष्टितम् ॥ १८
 तस्मिन् सरसि दुष्टात्मा विरूपोऽन्तर्लेश्यः ।
 आसीद् ग्राहो गजेन्द्राणां रिपुराकेकरेक्षणः ॥ १९
 अयं दन्तोज्ज्वलमुखः कदाचिद् गजयूथपः ।
 मदसावी जलाकाङ्क्षी पादचारीव पर्वतः ॥ २०
 वासयन्मदगन्धेन गिरिमैरावतोपमः ।

१६. -a) दे० सानुमत (→सानुमत). -b) दे० पोक्त
 (?) (→पक्व). -c) ब० दे० ११ न० शताकीर्ण (→समाकीर्ण).
 १७. दे० ०१ न० cd ०. -b) ब० २ दे० शोभितम्
 (→मण्डितम्).

१८. दे० ०१; ब० ab ०. -a) न० तर्कर (→पर्वत).
 -c) का० ब० ३ दे० ४.१ रेणुता (→वेणुता); दे० १०.११ गुल्म-
 काचनवेणुता. -d) वा० वेष्टितम्, न० वारितम् (→वेष्टितम्).

१९. दे० cd ०. -a) न० चरति (→सरसि); ब०
 दृष्टात्मा (→दुष्टात्मा) -b) ब० ३ दे० १ न० निगूढोऽन्तर्लेश (न०
 'ला) दाय, दे० १.४-१० विरूपोत्तर्जलाय (दे० 'ध) य, -c) का०
 दे० १ ग्राहो (→ग्राहो) -d) वा० वारय, का० २ दे० १.४.५.१० दुराचर्यो
 महाबल, ब० रिपवाककरेक्षण, दे० त्रिप्रवासा करेक्षण.

२०. दे० ab ०. -a) ब० ३ दे० वपुः (→मुख). -b)
 दे० ११ कदाविगजयूथप (?) -d) ब० दे० ५.१ च (→[द]व)

२१. दे० ११ ab ०. -c) ब० ३ दे० स गजोज्ज्वल, दे०
 गजो ह्यज्वल (→गजो ह्यज्वल). -d) दे० मधुर्गणित (→महात्त्व-
 लित) ब० ३ मानस (→लोचन)

२२. ब० ३ दे० ११ न० ab ०. -a) दे० स्तानु
 (→गानु) -b) वारा. सत्वर (→तज्जवद). -c) वारा
 सनील, ब० २ न० निलीन, दे० १० संतीन, दे० ११ स्नील (→सनील)
 -d) वापु मुखी, ब० ३ वजन्, दे० ३.५.१० न० वरन् (→वरन्);
 दे० ग्राहेणिव बलीयसा.

२२ श्लोकस्य ab, cd मध्ये वापु. धरिक्—

३२५ • स्रच्छरीरं सतां जितमिदमप्यजयमङ्गलम् ।

२३. दे० ०. -d) दे० तु (→च).

गजो ह्यज्वलसंकाशो मदाच्छलितलोचनः ॥ २१
 वृषितः पातुकाभोऽसौ अवतीर्थश्च तज्जलम् ।
 सलीलः पङ्कजवने गृथमध्यगतश्चरन् ॥ २२
 गृहीतमन्त्रेण रौद्रेण ग्राहेणाव्यक्तमूर्तिना ।
 पश्यन्तीनां करेणूनां क्रोशन्तीनां च दारुणम् ॥ २३
 ह्रियते पङ्कजवने ग्राहेणातिबलीयसा ।
 वारुणैः संघतः पाशैर्निष्पत्यन्तगतिः कृतः ॥ २४
 वेष्टयमानः सुधोरैस्तु पाशैर्नागो दृढैस्तथा ।
 विस्फुर्य च ययाशक्तिं त्रिकोशं महारवान् ॥ २५
 व्यथितः स निरुत्साहो गृहीतो घोरकर्मणा ।
 परमापदमाप्नो मनसाऽचिन्त्यवद्वरिम् ॥ २६

२४. दे० ab ०. -a) वा० ह्रियन्ते, ब० ३ ह्रियते
 (→ह्रियते). -b) ब० ग्राहेणिव, न० ग्राहेणु (→ग्राहेणुति).
 -c) दे० वारुणैः (→वारुणैः); ब० दे० संघतः, दे०
 स्वयत, दे० संघता (?) (→सघतः); दे० त्रिभं, दे० प्राणे, दे०
 धार्य (→धार्य). -d) दे० कृताः (→कृत).

२४ श्लोकस्य ab, cd मध्ये वा० वारु, ब० ३ दे० १.४.५-१०
 अधिकम्—

३२६ ग गज प्रानरते तौरं द्राह्म आनरते जतम्
 तयोदिव्य महागुह्य जात वर्णसहस्रम् ।

[-१] दे० गजम् (→गज); वा० वारा. ब० ३ चारुपते
 (→चारुपते); वा० का० २ द्राह्म (→द्राह्म), वापु. ब० चारुपते
 (→आरुपते). -२] दे० सतो (→सतोर); वापु. बाकीव,
 ब० दिव्य, +धारुव (→दिव्य); वा० वारा. ब० ३ दे० ३-१ दिव्य
 (→जाल); दे० १.४.१० सहस्रान् (→सहस्रकम्).]

२५. -a) वा० ब० ३ दे० ५.१ न० वेष्टयमान (→वेष्टयमान);
 ब० मुधोरैश्च, न० तु धोरैस्तु (→मुधोरैस्तु). -b) दे० धार्य
 (→धार्य); वापु. नागो दृढ, ब० ३ नार्दं दृढ, दे० नागोऽनुम्,
 दे० नागोऽनुम् (→नागो दृढम्); वापु. दे० १० न० वरा (→वरा).
 -c) वा० का० विस्फुरन् (→विस्फुरन्); वापु. विस्फुरन्, ब० विस्फुरन्,
 दे० व विस्फुर्य, दे० विस्फुर्य व, दे० व्याप्य व (→विस्फुर्य व)
 -d) दे० ३०८८, दे० ययाशक्तिम्, न० महारवान् (→महारवान्).

२६. दे० a ०. -a) दे० १० व्यथित (→व्यथित).
 वा० वारा. ब० ३ न० सप्रितसाह, ब० ३ दे० सप्रितसाहो,
 (→स प्रितसाहो). -c) ब० ३ दे० ३-१ परमापारं प्राय. -d)
 ब० दे० १० बिलय (→[ब] बिलयन्).

य तु नागवः भीमान नारायणवरायनः ।
 ममेव हरणं देवं गतः सुखात्मना तदा ॥ २७
 एकाग्रमा निगूहीतग्रामा विमुदेनान्तरामना ।
 त्र्यम्बकमन्त्रशब्दागात् भविष्यन् गच्छत्यने ॥ २८
 नान्यं देवं महाेशान् पूजयामास केनरात् ।
 भविष्यादुत्तमानं शृंगपरमदापरम् ॥ २९
 गरुडमुन्मत्तमानमादिशेवन्त विदुम् ।
 प्रगृह्य पुष्कराग्रेण वायनं वमनोपमम् ।
 आनन्दिमोक्षमन्त्रिणान् गतः स्त्रीयद्वर्गदम् ॥ ३०
 गतेन्द्र उवाच ॥

ॐ नमो मूर्च्छप्रवृत्ते अत्रिहाय महामने ।
 भनाभिहाय देवाय निःस्पृहाय नमोऽस्तु मे ॥ ३१
 नम आयाय बीजाय ओषेयाय प्रवर्तिने ।
 अनन्तराय धीहाय अन्वयाय नमो नमः ॥ ३२

नमो मुद्राय गूढाय गुनाय गुणवर्तिने ।
 अत्रतृषापमेयाय अतुगाय नमो नमः ॥ ३३
 नमः त्रिषाय धान्याय निधिन्याय यज्ञविने ।
 मनाजनाय पुराय पुराणाय नमो नमः ॥ ३४
 नमो देशपिदेशाय मन्त्रायाय नमो नमः ।
 नमो जगत्प्रियाय गोविन्दाय नमो नमः ॥ ३५
 नमोऽस्तु पद्मनाभाय नमोयोगोद्भवाय च ।
 विधेःहराय देवाय त्रिषाय हरये नमः ॥ ३६
 नमोऽस्तु तर्क्य देवाय निर्गुणाय गुणारम्भे ।
 नारायणाय विषाय देवानां परमात्मने ॥ ३७

नमो नमः हरणवामनाय
 नारायणादिभिरुत्तमाय ।
 धीशान्त्रिपदादिगदापराय
 नमोऽस्तु तर्क्य पुरुषोत्तमाय ॥ ३८ ३. ५८

योगेश्वरं चाहविचित्रमौलि-
 महेयमय प्रकृतेः परस्थम् ।
 क्षेत्रज्ञमात्मप्रभवं धरेण्यं
 तं वासुदेवं शरणं प्रपद्ये ॥ ४५
 अद्वयमव्यक्तमचिन्त्यमव्ययं
 महर्षयो ब्रह्ममयं सनातनम् ।
 वदन्ति यं वै पुरुषं सनातनं
 तं दयगुह्यं शरणं प्रपद्ये ॥ ४६
 यदक्षरं ब्रह्म वदन्ति सर्वगं
 निश्चयं य मृत्युमुखात् प्रमुच्यते ।
 तमोश्चरं त्वमनुचर्मैर्गुणैः
 परायणं विष्णुमुपैमि शाश्वतम् ॥ ४७
 कार्यं क्रिया कारणमप्रमेयं
 हिरण्यबाहुं वरपद्मनाभम् ।

महाबलं वेदनिधिं सुरेशं
 ब्रजामि विष्णुं शरणं जनार्दनम् ॥ ४८
 किरीटकेयूरमहार्हनिष्कै-
 र्मण्युचमालंकृतसर्वगात्रम् ।
 पीताम्बरं काञ्चनमक्तिचित्रं
 मालाधरं केशवमभ्युपैमि ॥ ४९
 भवोज्ज्वलं वेदविदां वरिष्ठं
 योगात्मना सांख्यविदा वरिष्ठम् ।
 आदित्यस्त्राधिवसुप्रभावं
 प्रभुं प्रपद्येऽच्युतमात्मवन्तम् ॥ ५०
 श्रीवत्साङ्गं महादेवं देवगुह्यमनौपमम् ।
 प्रपद्ये सूक्ष्ममचलं वरेण्यमभयप्रदम् ॥ ५१
 प्रभव सर्वभूतानां निर्गुणं परमेश्वरम् ।
 प्रपद्ये हृक्तसंगानां यतीनां परमां गतिम् ॥ ५२

दे. २२

४५ शा। कारा का। २ ब३ दे। ७ ० (ह स) -५)
 ब। ० दे३ विबुद्धमंतिन, न। विबुद्धवेह (→विचित्रमंति) -b)
 ब। स अयमप्रपद्ये दे३ न। मय सम्यु, दे११ जेय सम्यु (→अजयमय)
 ब। प्रकृतो (→प्रकृते) -d) दे३ ११ न। देवदेव (→वासुदेव)
 ४६ -५) दे। १८ ८ ८ ८ ८ न। अ-उद्यमनन्त (→अव्यक्त
 मचित्प) -b) ब। २ दे३ ब्रह्ममयो (→महर्षयो) -c) शा। का।
 वैव, का३ देव, दे३ मने, दे३ वै य दे११ पञ्च (→य वै); शा।
 कारा का। ० दे११ पुतातन, ब। सना (?) चल, दे३ ० सुरेश, न।
 गुह्य (→सनातन) -d) कारा वेद, का। देव, +वेद (→वेद)
 दे३ प्रयामि विष्णु शरणं जनार्दनम् दे३ सर्वात्मक तं शरणं प्रपद्ये
 ४७ -२) दे३ य (→यव) दे३ सर्व (→सर्वग) -b)
 दे३ नमस्य, दे३ निशाम्य, दे११ मत्प्राप्य (→निश्चय), ब३ प्रपद्ये,
 दे३ प्रमुखा (→य) ते (→प्रमुख्यते) -३) दे३ प्र (ह्र ?) तमनो
 पमेद्, न। त्वमनुचर्मैर् (→तुल्यमनुचर्मैर्) -d) दे३ ११ न।
 सनातन (→परायण) दे३ ५ ३ ७ उति (→उतिमि)

४८ -b) ब। ३ दे३ ० न। नाम (→बाहु) दे३ परं
 (→वरं) दे३ नेत्रम् (→नाभम्) -c) दे३ मूल (→महा)
 शा। ब। दे३ ३ ३ ७ ११ न। देव, का। २ देव, +वेद (→वेद)
 -d) दे३ प्रयामि (→प्राप्तिमि)

४९ -०) शा। केयूरकिरीट (→किरीटकेयूर), का३
 महार्क (→महाहं) ब३ निष्क, ब३ निष्कय, दे३ निष्कयम्, दे३
 निष्कय (→निष्कर्) -b) कारा ब३ मरुतमालंकृत, दे३ न

पतमानं कृत (→मण्युत्तमालंकृत) -c) दे३ निश्चित
 (→भक्तिचित्र) -d) दे३ मालासत (→मालाधर), ब३ दे३ ३ ३
 मण्युपैति (→अभ्युपैति)
 ५० दे। ४ b ० दे३ b ० -५) शा। का३ भवोज्ज्वलं,
 ब। दे३ तामोज्ज्वल, ब३ भवोत्तम, दे३ भवतोद्भव (→भवोद्भव) -b)
 दे३ योगात्मिकं, न। योगात्मक (→योगात्मना), कारा आदित्य-
 ह्मद्राधिवसुप्रभावम्, -c) का। ह्मद्राधिवसुप्रभाव, दे३ १० ह्मद्राधिव-
 सुप्रभाव, दे३ ह्मद्राधिवसुप्रभाव, दे३ ह्मद्राधिवसुप्रभाव, दे३
 ह्मद्राधिवसुप्रभाव, दे३ ह्मद्राधिवसुप्रभाव (→ह्मद्राधिवसु
 प्रभाव) कारा योगात्मना सांख्यविदा वरिष्ठ -d) दे। [व] धृतं,
 दे३ [य] धृत, दे३ [य] धृत (→[य] धृत) दे३ भादित्यम्,
 दे३ १० आत्मवन्तम्, +आत्मवन्तम्, दे३ आत्मवन्तम् (→आत्मवन्तम्)

५० धृष्टिवात्वर दे३ न। अधिकम्
 ३२९ ० सनातन सवजगद्वितीयम् ।

५१ -२) दे३ १० महा (→महादेव) -b) शा। का३ देव,
 कारा दे३ वेद (→देव) का। मनुष्यम्, दे३ मनुष्यम्, मुदे,
 मनोऽयम् (→अनौपमम्) दे३ देवगुह्यमनौपमम् -c) ब। १२ दे३
 अनुज (→प्रवृत्त) -d) दे३ शरीरम्, दे३ शरीरम् (→वरेण्य),
 दे३ १० ८ ८ प्रद (→अभयप्रद)

५२ -२) का३ प्रभाव, दे३ भगवद् (→प्रभव), ब।
 प्रपाद (→प्रपद्ये), न। मुक्तिसत्तानां (→मुक्तसत्तानां) -d) दे३
 यतीनां (→यतीनां)

५४. ५४ भगवन्तं गुणाध्यक्षमक्षरं पुष्करेक्षणम् ।
 शरण्यं शरण भक्त्या प्रपद्ये भक्तवत्सलम् ॥ ५३
 त्रिविक्रम त्रिलोकेशं सर्वेषां प्रपितामहम् ।
 योगात्मानं महात्मानं प्रपद्येऽहं जनार्दनम् ॥ ५४
 आदिदेवमजं शंखं व्यक्ताव्यक्त सनातनम् ।
 नारायणमणीयास प्रपद्ये ब्राह्मणप्रियम् ॥ ५५
 नमो वराय देवाय नमः सर्वसहाय च ।
 प्रपद्ये देवदेवेशमणीयासमणो. सदा ॥ ५६
 एकाय लोकवत्त्वाय परतः परमात्मने ।
 नमः सहस्रशिरसे अनन्ताय महात्मने ॥ ५७
 त्वामेव परमं देवमृषयो वेदपारगाः ।
 कीर्तयन्ति च य सर्वे ब्रह्मादीनां परायणम् ॥ ५८

नमस्ते पुण्डरीकाक्ष भक्तानामभयप्रद ।
 सुब्रह्मण्य नमस्तेऽस्तु ग्राहि मा शरणागतम् ॥ ५९
 पुलस्त्य उवाच ॥
 भक्तिं तस्यानुसचिन्त्य नागस्यामोघसंभवः ।
 प्रीतिमानभवद् विष्णुः शङ्खचक्रगदाधरः ॥ ६०
 सान्निध्यं कल्पयामास तस्मिन् सरसि केशवः ।
 गरुडस्थो जगत्स्वामी लोकाधारस्तपोधनः ॥ ६१
 ग्राहग्रस्तं गजेन्द्रं तं त च ग्राहं जलाशयात् ।
 उज्जहाराप्रमेयात्मा तरसा मधुसूदनः ॥ ६२
 स्थलस्थ दारयामास ग्राहं चक्रेण माधवः ।
 मोक्षयामास नागेन्द्रं पाशेभ्यः शरणागतम् ॥ ६३
 स हि देवलशापेन हृद्गर्गन्धर्वसत्तमः ।

५३ न१ ५३०-६१८० -a) व३ प्रभवन्त (→भगवन्त)
 दे१ ११ गुणाध्यक्ष (→गुणाध्यक्ष)

५४ न१ ० (द ५३ पा वि) -c) दे१ प्रपद्ये
 (→महात्मान) -d) दे१ शरणं वि (→प्रपद्येऽहं) कारा जगद्गु
 ह्द (→जनार्दनम्)

५५ न१ ० (द ५३ पा वि) -c) व१ क्षणीयास व२
 दे१ क्षणीयास (→क्षणीयास) -d) व१ ब्रह्मण्य (→ब्राह्मण्य)

५६ न१ ० (द ५३ पा वि) -a) व२ दे१ वाराय
 -दे१ वराय (→वराय); कारा कीर्तयन्ति च य सर्वे दे१ नमो नारा
 यदेवाय -b) शा१ का१ दे१ महाय च दे१ हाराय च दे१ १० ११
 हाराय च, दे१ महायुवे (→महाय च) कारा ब्रह्मणेनां परा
 यणम् -c) दे१ देवमीयान (→देवदेवेश) -d) गा१ क्षणीयास,
 कारा दे१ क्षणीयास (कारा ०णि), का१ दे१ १० क्षणीयास व१ २
 नमो सदा, व३ दे१ सदा सदा, दे१ ११ क्षणीयम् (→क्षणी सदा)

५७ न१ ०. (द ५३ पा वि) शा१ वारा का१
 ५७३-५८८०, दे१ ०d ० -a) दे१ एकाय (→एकाय), दे१
 लोक तत्त्वाय, दे१ लोकप्रदाय, दे१ एक वराय (→लोकतत्त्वाय),
 -b) का१ भावनाय परा मने, दे१ भाविताय परा मने

५८. न१ ० (द ५३ पा वि) गा१ वारा का१
 ab ० (द ५७ पा वि) -a) व३ दे१ ५-११ त्वमेव
 (→त्वामेव); दे१ शरण (→परम) -c) दे१ च त दे१ यत
 (→च य); कारा नमो वराय देवाय -d) वारा नमः सर्व
 सहाय च

५८ श्लोकात्तर वारा अधिकम्—

330 c महीवते च महात्मान्युत्तरा नमो नमः ।

५९ न१ ० (द ५३ पा वि) -b) व१ प्रदय, दे१
 कर (→प्रद) -c) व३ दे१ सुब्रह्मण्य (→सुब्रह्मण्य) -d) दे१
 ग्राहि (?) (→ग्राहि)

६० न१ ० शा१ पुलस्त्य दे१ पुनस्त्य च दे१ श्रीपुलस्त्य;
 दे१ तस्यगु, + तस्यगु, दे१ तस्यगु, दे१ तस्यगु (→तस्यगु)
 -b) कारा सस्तवाद, का१ सभ + सस्तवाद, दे१ ११
 सस्तव (दे१ वम्) (→सस्तव)

६१ न१ ab ० (द ५३ पा वि); दे१ ६१०-६२८
 ० -a) व१ सान्निध्य, दे१ सान्निध्य (→सान्निध्य) -c) दे१
 गरुडस्थो, दे१ गरुडस्था (→गरुडस्थो) शा१ वारा का१ -दे१ १०
 जगन्नाथो (→जगत्स्वामी) -d) शा१ वारा व१ -दे१ ११
 तपोधन (→तपोधन)

६२ दे१ ६०० (द ६१ पा वि) -a) वारा व१ दे१ गु
 न१ च (→त) -b) व३ दे१ जने (→जना); दे१ सस्तेयं वि जना
 ययत्, दे१ जग्राह च जनेनायम्, न१ त ग्राह च जनेनायम् -c) व३
 द्रव्या, दे१ वरतो (→वरता)

६३ दे१ ६३१-६४८ ० -a) व३ व३ दे१ ११०
 न१ जतर्य (→स्वतर्क) -b) दे१ माधव (→माधव) -c)
 वारा मोक्षयो (→मोक्षयो) -d) दे१ ग्राह्य (→ग्राह्य)
 न१ ग्राह्यम् गार्ग्य गत

६४ दे१ ० (द ६३ पा वि) -a) व१ ग्राह दं
 (दे१ न ग्राहेन, व३ ग्राह देवसत्तमेन, दे१ एवं हि देवसत्तमेन -c)

ग्राहत्वमगमत् कृष्णाद् वर्षं प्राप्य दिवं गतः ॥ ६४
 गजोऽपि विष्णुना स्पृष्टो जातो दिव्यवपुःपुमान् ।
 आपद्भिमुक्तौ युगपद् गजगन्धर्वसत्तमौ ॥ ६५
 प्रीतिमान् पुण्डरीकाक्षः शरणागतवत्सलः ।
 अभवत् त्वय देवेशस्ताभ्यां चैनं प्रपूजितः ॥ ६६
 इदं च भगवान् योगी गजेन्द्रं शरणागतम् ।
 प्रोवाच मुनिशार्दूल मधुर मधुसूदनः ॥ ६७
 श्रीमगवानुवाच ॥

यो मां त्वाञ्च सरश्चैव ग्राहस्य च विदारणम् ।
 गुल्मकीचकरेणूना रूप मेरोः सुतस्य च ॥ ६८
 अश्वत्थं भास्करं गङ्गा नैमिषारण्यमेव च ।
 सस्मरिष्यन्ति मनुजाः प्रयताः स्थिरबुद्धयः ॥ ६९

ब१ बुद्धर्भवः, दे० गन्धर्वहृत् (→हृद्गन्धर्वः) शा१ सततम्, ब३
 सततौ (→सततम्) c) ब१ ३ दे० कृष्णात् (→कृष्णात्) -d)
 ब१ ३ दे० १ मोक्षं दे० वय (→वय)
 ६५ दे० न१ cd ० -a) दे० १ १० गजसु (→गजोऽपि)
 न१ पुष्टा, ब२ ३ दे० ३ ११ पुष्टो (→स्पृष्टो) -b) न१ दिवः
 (→दिव्यः) दे० क्मात (→कुमात्) -c) दे० पात, दे० शापात्,
 मुने पापात् (→आपात्)
 ६६ -c) ब१ अभवद् बुद्ध, ब२ अभवन्न, दे० न१ अभवत्त
 दे० ११ अभवत्त स्वय (→अभवत्स्वय) -d) दे० प्रपूजित (→प्रपूजित)
 ६७ -a) का१ भगवन्, + भगवाद् (→भगवान्) -b)
 दे० न१ गरग (→गरगा) -d) दे० मूदन (→मूदन)
 छे ब० दे० ३ ५ भगवानुवाच दे० विविष्णु, न१ श्रीमगवाद्
 ६८ -a) शा१ का० ब० दे० १० न१ ये (→यो) दे० च
 शिर, दे० वामन (→च सर) ब१ ३ दे० १ ७ चे, दे० चैव (?),
 दे० ११ ले, न१ चैव (→चैव) -b) गा१ ग्राहस्य च, न१ ८
 ● ८ (→ग्राहस्य च) -c) दे० गुम (→गुम) काप विचक
 (→कोचक) कारा वेणुम्, का१ दे० १ ११ वेणुना
 (→वेणुना) दे० कीतवकीचरेणूना -d) ब१ ३ दे० न१ मेरु
 (→मेरो) दे० तु (→च) दे० मेरुतस्य च, दे० मे माहृतस्य च
 ६९ -a) दे० सुतस्य, दे० ११ अश्वत्थ, न१ अश्वत्थ
 (→अश्वत्थ) दे० गंगा (→गङ्गा) -b) गा१ काप का०
 दे० १ ५ १० दण्डकाट्य (→नैमिषारण्य) -c) ब१ सस्मरन्ति च,
 दे० सस्मरिष्यन्ति (→सस्मरिष्यन्ति) -d) ११ मनुजा (→मनुजा)
 -d) शा१ दे० ११ प्रयता, का१ ब१ ३ दे० ३ प्रयता, दे० प्रायता,
 दे० १० प्रयता, न१ प्रयते (→प्रयता), न१ स्वर (→स्वर)

कीर्तिषिष्यन्ति भक्त्या च श्रोष्यन्ति च शुचिप्रताः ।
 दुःस्वप्नो नश्यते तेषां सुस्वप्नश्च भविष्यति ॥ ७०
 मात्स्यं कौर्मश्च वाराहं वामनं तार्क्ष्यमेव च ।
 नारसिंहं च नागेन्द्रं सृष्टिप्रलयकारकम् ॥ ७१
 एतानि प्रातर्हृत्वाय संस्मरिष्यन्ति ये नराः ।
 सर्वपापैः प्रमुच्यन्ते पुण्यं लोकमवाप्नुयुः ॥ ७२
 पुलस्त्य उवाच ॥
 एवमुक्त्वा हृषीकेशो गजेन्द्रं गरुडध्वजः ।
 स्पर्शयामास हस्तेन गजं गन्धर्वमेव च ॥ ७३
 ततो दिव्यवपुर्भूत्वा गजेन्द्रो मधुसूदनम् ।
 जगाम शरणं विप्रं नारायणपरायणः ॥ ७४
 ततो नारायणः श्रीमान् मोक्षयित्वा गजोत्तमम् ।

ब. ८५

ब१ ab, cd मध्ये अक्षिपम्—

331 ० प्रयाग ब्रह्मतीर्थं च दण्डकाट्यमेव च

७० -a) कारा भक्त्या ये, दे० मत्ता च, दे० ११ सत्यं च
 (→भक्त्या च) -b) का१ श्रोष्यन्ति, दे० श्रोष्यन्ते, दे० स्तोष्यन्ति
 (यष्यन्ति) -c) ब२ दे० १ ११ दुःस्वप्न (→दुःस्वप्न), दे० चैव
 (→तेषां) -d) ब१ ३ दे० २ ७ सुतस्य च, दे० सुपुत्रा च, न१
 सुत्स्यन् प्र (→सुत्स्यन्) ब२ सुत्स्यन्मुपजाये
 ७१ -a) शा१ का१ मात्स्यं कौर्म, दे० १० मात्स्यं कौर्म,
 दे० मात्स्यकौर्म दे० ११ न१ मात्स्यं कौर्म (→मात्स्यं कौर्म), शा१
 वाराह (→वाराह) -b) दे० तु (→च) -c) का१ नारसिंह
 (→नारसिंह) गा१ संस्मरिष्यन्ति मनुजा -d) काप दे० ५ ९
 न१ कारगम् (→कारकम्) शा१ प्रयतास्तिरबुद्धयः
 ७२ -a) दे० ११ सस्मरिष्यन्ति (→सस्मरिष्यन्ति) -b) ब१
 २ न१ मानवा, दे० ११ यो नर (→ये नरा) दे० ११ प्रातर्हृत्वाय यो नर
 -c) दे० प्रमुच्यन्ते, दे० ११ प्रमुच्यते (→प्रमुच्यन्ते) -d) ब१ ३ दे०
 १ ११ पुण्यात् लोनात् (→पुण्यं लोकं)
 छे ब० ० शा१ न१ पुनस्त्य ३ दे० पुनस्त्य उ ३ दे० यो
 पुनस्त्य

७३ ब१ ७३१-७३४ ० -a) दे० उक्ता (→उक्ता)
 -b) दे० ११ गजेन्द्र (→गजेन्द्र) -c) शा१ ब१ ३ त हस्ते (→
 हस्तेन)

७४ ब१ ० (दे० ७३ पा वि) -c) ब२ ३ दे० विष्णुत्तरणं,
 दे० ११ विष्णु शरणं (→शरणं विप्रं), न१ च ●●●●● प्र.
 -d) ब० ३ नारायणम् (→परायणं); दे० ११ नारायणमवाप्त्यम्

७५ दे० cd ० -b) काप मोक्षयित्वा (→मोक्ष-

५५. ७६ पापबन्धाच्च शापाच्च ग्राहं चाद्भुतकर्मकृत् ॥ ७५
 ऋषिभिः स्तूयमानश्च देवगुह्यपरायणैः ।
 गतः स भगवान् विष्णुर्दुर्विज्ञेयगतिः प्रभुः ॥ ७६
 गजेन्द्रमोक्षणं दृष्ट्वा देवाः शक्रपुरोगमाः ।
 ववन्दिरे महात्मानं प्रभुं नारायणं हरिम् ॥ ७७
 महर्षयश्चाराणाश्च दृष्ट्वा गजविमोक्षणम् ।
 विस्मयोत्फुल्लनयनाः संस्तुवन्ति जनार्दनम् ॥ ७८
 प्रजापतिपतिर्ब्रह्मा चक्रपाणिर्विचेष्टितम् ॥
 गजेन्द्रमोक्षणं दृष्ट्वा इदं वचनमब्रवीत् ॥ ७९
 य इदं शृणुयान्नित्यं प्रातरुत्थाय मानवः ।
 प्राप्नुयात् परमां सिद्धिं दुःस्वप्नस्तस्य नश्यति ॥ ८०
 गजेन्द्रमोक्षणं पुण्यं सर्वपापप्रणाशनम् ।

कथितेन स्मृतेनाथ श्रुतेन च तपोधन ॥
 गजेन्द्रमोक्षणेनेह सद्यः पापात् प्रमुच्यते ॥ ८१
 एतत्पवित्रं परमं सुपुण्यं
 संकीर्तनीयं चरितं मुरारेः ।
 यस्मिन् किलोक्ते बहुपापबन्धनात्
 लभ्येत मोक्षो द्विरदेन यद्वत् ॥ ८२
 अजं वरेण्यं वरपद्मानामं
 नारायणं ब्रह्मनिधिं सुरेशम् ।
 तं देवगुह्यं पुरुषं पुराणं
 वन्दाम्यहं लोकपति वरेण्यम् ॥ ८३
 पुलस्त्य उवाच ॥
 एतत् तथोक्तं प्रवरं स्तवानां
 स्तवं मुरारेर्वरनागकीर्तनम् ।

यित्वा) -०) दे॥ पापदम्बाश्च, न। अपदम्बाश्च (→पापबन्धाश्च);
 शा। कारा बा। २ दे॥ पाशाश्च (→शापाश्च), दे। वापवधाश्च
 पापाश्च -०) दे। ११ ब्राह्मणि सुपरिहा (दे॥ १६)

७६. -०) शा। कारा का। २ दे। ५ १० व समापुत्रो, दे०
 स्तूयमानोश्च (→स्तूयमानश्च) -०) कारा का। वेदः, दे० वेद-
 (→देव), दे० नरकम्, दे० ११ नरादारम् (दे॥ १६) (→परा-
 यणं) -०) का। व. ३ दे। ४ १० तत (→गत), कारा भुवन
 (→भगवान्) -०) दे० न। अविज्ञेयं (→दुर्विज्ञेयं)

७७ -०) दे० कृत्वा (→दृष्ट्वा) -०) दे० सेन्द्रं (→शक्रं)
 -०) न। पुत्र (→प्रभु)

७७ श्लोके ab, cd मध्ये दे० अधिकम्—

३३२ * ब्रह्मगमप्रत कृत्वा सर्वं प्राजलपस्तथा ।

७८ दे० ab ० -०) दे० दृष्ट्वा नालेन्द्रमोक्षणम् -०)
 दे० विस्मयोत्फुल्लं (→विस्मयोत्फुल्लं). -०) कारा स्तुवन्ति स्म,
 दे० सत्सुवन्तो, दे० सत्सुवन्ति (→सत्सुवन्ति), दे० प्रजापति-
 पुरोगमाः.

७९ दे० ० -०) शा। का। २ दे० दृष्ट्वा प्रजा, कारा
 तत प्रजा, दे० आयागतिं (→प्रजापतिं) -०) कारा व. ३
 पकारो (→पकाराणि-) -०) कारा [अ]ब्रवीत्सुवचन स्तिरम्,
 दे० वचनं वेदमद्वीत्.

८०. -०) दे० मानव (→मानव) -०) बा। दुःस्वप्नचैन,
 दे० ११ न। दुःस्वप्न तस्य (→दुःस्वप्नस्तस्य), कारा दुःख तस्य विन-
 न्यति, व. ३ दे० ५.५ दुःस्वप्नश्च विनन्यति

८१ दे० ef ०. -०) बा. ३ दे० पुत्रं (→पुण्यं) -०)

दे। पठितेन (→कथितेन); दे० न। श्रुतेनाथ (→स्मृतेनाथ) -०)

दे। स्तुतेन, दे० न। स्तुतेन (→श्रुतेन)

८१ श्लोके ab, cd मध्ये कारा अधिकम्—

३३३ * य पश्यत्यतो भक्त्यामोष्टं तस्य प्रविष्टपति ।

तथा दे० ११ न। अधिकम्—

३३४ * यावत्प्रातरुत्थाय सर्वपापनशानम् ।

८२. -०) कारा का। न। सुपुण्य, दे० पवित्र, दे० पुमा-
 वह, दे० प्रसिद्ध (→सुपुण्य) -०) दे० व रिपु (→चरित) -०)
 दे० शिलोके, दे० किन्तुके (?), न। शिलोके (→किन्तुके), बा। २
 दे। ४ १० ११ बन्वाद्, न। बन्वाद् (→बन्वाद्) -०) शा।
 कारा का। २ बा. ३ दे। ३. ११ लभेत, व. ३ लभेत (→लभ्येत);
 कारा बा. ३ दे० ११ मोक्षं (→मोक्षो); बा। द्विरदेन (न)वत्तद्, व. ३
 दे। द्विरदेनयद्वत्, दे। द्विरदेन यद्वत्, दे। द्विरदेन यद्वत्, दे। द्विर-
 दादि यद्वत् (→द्विरदेन यद्वत्); दे० मुच्येत तपो द्विरदो हि यद्वत्,
 न। अम्येत मोक्षं ००८० तद्वत्.

८३. -०) दे० पर तरेण, दे० मन्त्र वरोधि (→धन
 वरेण्य) -०) शा। कारा बा. २, ब्रह्मनिधि, दे० ५ १० ब्रह्मनिधि,
 दे० ११ न। पवित्रि (→ब्रह्मनिधि) -०) कारा त देव, बा। तं
 देव, +तं देव, दे० ११ तदेव (→त देव) -०) दे० ११ न।
 वन्दाम्यहं, दे० वन्दाम्यहं (→वन्दाम्यहं); शा। कारा का। २ दे।
 ५ १० वं (शा। का। वं) दासि लोकापिरीति बरिष्ठम्

८४. शा। कारा का। २ दे० ०. १) दे० पुत्रस्य व. ३ दे० यो
 पुत्रस्य, न। पुत्रस्य.

८५. शा। कारा बा। २ दे० ०. -०) दे० लोकोत्तमं

यं कीर्त्यं संश्रुत्य तथा विचिन्त्य

पापापनोदं पुरुषो लभेत् ॥ ८४

इति श्रीवामनपुराणे अष्टपञ्चाशोऽध्याय ॥५८॥

५६

पुलस्त्य उवाच ।

कश्चिदासीद् द्विजद्रोघा पिशुनः क्षत्रियाधमः ।
परपीडास्त्रिः क्षुद्रः स्वभावादपि निर्धुणः ॥ १
पर्यासिताः सदा तेन पितृदेवद्विजावयः ।
स त्वायुषि परिक्षीणे जज्ञे घोरो निशाचरः ॥ २
तेनैव कर्मदोषेण स्वेन पापकृता वरः ।

(→स्तवान्) -b) दे११ न१ नाम (→नाम) -c) व२ ३
दे११ यत् कीर्त्यं, दे१ न१ सकीर्त्यं (→य कीर्त्यं) न१ सचित्य (→
सभृत्य) -d) दे१ पापापहृत् च (→पापापनोद)

पुष्पिका—शा१ का१ २ दे१ ४ ५ १० इति श्रीवामनपुराणे
वामनप्रादुम्बि प्रह्लादतीर्थयात्रायां वारा न१ इति श्री(कारा[श्री])
वामनपुराणे प्रह्लादतीर्थयात्रायां, व१ दे१ ११ इति श्रीवामनपुराणे,
व२ इति वामन-पुराणे, व३ इति गजेन्द्रमोक्षण, दे३ इति श्रीवामन
पुराणे वामनप्रादुम्बि, दे१ श्रीवामनपुराणे, मुने इति
श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदसंवादे वामनप्रादुम्बि अध्यायनाम—
व३ ० शा१ कारा का१ २ व१ दे१ ३ ११ न१ गजेन्द्रमोक्षणं
नाम, व२ दे१ ५ १० गजेन्द्रमोक्षण, दे१ गजेन्द्रमोक्षणस्तव नाम
अध्यायसंख्या—शा१ व३ दे१ ४ ५ ११ ० कारा एकाधिकशत
तमोऽध्याय, का१ १ ७४ ॥, का२ १ ७३ ॥ व१ २ श्वशोऽध्याय
दे३ सप्तपञ्चाशतमोऽध्याय, दे१ पदपञ्चाशतमोऽध्याय, दे१० १ ८५ ॥,
न१ सप्तपञ्चाशोऽध्याय, मुने पञ्चाशीतमोऽध्याय
अध्यायनामान्तर दे१० अधिकम्—समाप्तम् ।

५६

[अथमध्याय दे३ ते१ पुस्तकयोर्नास्ति (३ अ० ५७ ३३
पा वि)]

क्षुद्रा१ का१ पुलस्त्य दे१ पुलस्त्य च, दे१ न१ श्रीपुलस्त्य
१ -a) व१ दे१ न१ द्विजद्रोही, दे१ द्विजद्रोहो, दे१ द्विजद्रोघ,
दे११ द्विजद्रोघा (→द्विजद्रोघा) -b) व२ पिशुनु (?) (→पिशुन),
व१ क्षत्रियो (→क्षत्रिया) -c) का२ परपीडास्त्रि, दे३ पर-
पीडाकर, दे३ परपीडास्त्रि (→परपीडास्त्रि) -d) कारा का०
व१ ३ दे१ ३ १ ११ एव (→अपि)

कूरैश्चक्रे ततो वृत्तिं राक्षसत्वाद् विशेषतः ॥ ३
तस्य पापरत्नस्यैव जगन्मूर्धनशतानि तु ।
तेनैव कर्मदोषेण नान्यां वृत्तिमरोचयत् ॥ ४
यं य पश्यति सत्त्वं स त तमादाय राक्षसः ।
चसाद रौद्रकर्मासौ बाहुगोचरमागतम् ॥ ५
एवं तस्यासिद्धस्य कुर्वतः प्राणिनां वधम् ।

२ -a) शा१ कारा का१ ३ व१ २ दे१ ३ ५ १० नोपासिता,
दे११ मचपिता (→पर्यासिता) दे१ सदा (→सदा) -c) दे१०
स्वा (→स) दे१ [आ]मुषि (→[आ]मुषि) -d) व१ जज्ञे,
दे३ ७ यज्ञ (→जज्ञे) का२ व१-३ दे१ ३ ५ १० पोर (→पोरो)

३ दे१ ३ a-b ० (हसं) -c) कारा स्वेनैव, व१ २ दे३
तेनासी (→तेनैव), दे११ कर्मदोषेण (→कर्मदोषेण) -b) कारा
तेन, दे१ स तु (→स्तेन), व३ पापकृतायुर (→पापकृता वर)
-c) व१ कुरी, दे३ १ ११ कृताय न१ कृताय (→क० रू.) का२ व१ २
दे३ १ तदा (→ततो)

४ दे१ a ० (३ र पा वि) -a) दे११ तस्या
(→तस्य) दे१ एव (→एवम्) -b) दे११ वपं (→वर्ष), दे१ च,
न१ तत् (→तु) -d) दे१ न१ नाय्यम्, दे३ नाय्य, दे१ नाना,
मुने नाय्या (→नाय्याय) मुने वृत्ति (→वृत्तिम्) व१ ३ दे३ १ १
अरोचत (→अरोचयत्)

५ -a) दे१ १ पश्यति (→पश्यति) शा१ कारा का१ २
वैसल्यम्, दे१ सततम् (→सतय स) -b) शा१ कारा का१ २ स
(→त) वारा तद् (→तम्), दे१ दावति (→दासत) -c)
व२ तयैव, दे१ क्षावते न१ वकार (→वखा) न१ कर्मास्त्रि
(→कर्मास्त्रि) -d) दे१ बट्ट (→बाट्ट)

६ -a) शा१ का१ २ दे३ १ तस्यापि, दे११ (च) तस्यापि,
न१ तस्यापि (→तस्यापि) व१ एकन्तस्यासिद्धस्य -b) व२ दे३
प्राणिना वध (दे३ १२), दे३ प्राणिपीडनम् (→प्राणिनां वधम्).
-c) शा१ कारा का२ दे३ च महाबल, वारा व१ ३ दे३ सुमहाय
(व३ १ ह्य) काल, दे१ च • • • • (→च महाय काल) -d)

जगाम च महान् कालः परिणामं तथा वयः ॥ ६
 स कदाचित् तपस्यन्तं ददर्श सरितस्तटे ।
 महाभागमूर्ध्वमुखं यथावत्संपतेन्द्रियम् ॥ ७
 अनया रक्षया ब्रह्मन् कृतरक्षं तपोनिधिम् ।
 योगाचार्यं शुचिं दक्षं वासुदेवपरायणम् ॥ ८
 विष्णुः प्राच्यां स्थितश्चक्री विष्णुर्दक्षिणतो गदी ।
 प्रतीच्यां शार्ङ्गधृग्विष्णुर्विष्णुः खड्गी ममोत्तरे ॥ ९
 हृषीकेशो विकीर्णेषु तच्छिद्रेषु जनादनः ।
 त्रोटरूपी हरिर्ममौ नारसिंहोऽम्बरे मम ॥ १०
 क्षुरान्तममलं चक्रं अमत्येतत् सुदर्शनम् ।

न। परिणामं (→परिणामम्).

७. -a) दे१ स ब्राह्मण, न। कदाचित् (→स कदाचित्).
 -b) व। ह्यूर्ध्वमुखम्, ब२ ३ दे१ ५.७ ऊर्ध्वमुखम्, दे१० ऊर्ध्वकेनम्
 (→ऊर्ध्वमुखम्). -d) का। ब२ ३ दे१ ५.७ सजितेन्द्रियम्, व। त्वजि-
 तेन्द्रियम् (→सजितेन्द्रियम्), दे१० यथावत्संपत्ति, +पतेन्द्रियम्.

८. ब३. c ०-१२ b 'शुचिदक्ष .....तया' ०. -a) न।
 रक्षयो (→रक्षया); दे१ वैषम् (→ब्रह्मण) -b) दे१ ०रते
 (→०रत्सम्); कारा. ०यम् (→निधिम्). -c) व। दे११ शुचि-
 दक्ष, (→शुचि दक्षम्). -d) दे१ ०यण. (→०यणम्).

९. ब३. ० (इ. c पा. वि.). -b) व२ गदाम् (→गदी).
 -c) व। प्रतीच्या (→प्रतीच्या), व। ब्रह्मधृग्, दे१ ब्रह्मधृग्
 (→शार्ङ्गधृग्); दे१ वैव (→विष्णु). -d) दे१.७ तपो, न।
 महो (→ममो).

१०. ब३ ० (इ. c पा. वि.). -a) दे१ हृषीकेशो, दे१
 श्रीकेशो (→हृषीकेशो) -b) व। कारा. का। २ नवच्छिद्रे
 (कारा. 'द' (→तच्छिद्रेषु) -c) दे१ झट् (→कोट). -d)
 व। कारा. का। ब। दे१.११ न। नरसिंहो, दे१ नारसिंहो, दे१ धीमृसिंहो
 (→नारसिंहो), व। मुने (→[अ]म्बरे).

११. ब३. ० (इ. c पा. वि.). -a) व। क्षुरोत्तममलम्,
 व२ क्षुरोत्तममलम्, दे१ क्षुरो (स ?) तममल, न। क्षुरान्तममलम्
 (→क्षुरोत्तममलम्) वा। चक्रं (→चक्रम्) -b) वा। नमते तत्,
 कारा. व। न। अमते तत् (कारा. ०यत्), व। भ्रमा (स ?) ०य
 (ले?) तत्, दे१ स मयते तत्, दे१ भ्रमं चैन (न ?), दे११ भ्रमदे (१) तत्
 (→भ्रमदेतेषु) -c) वा। दे१.७ न। तस्यागु (दे१ ०य) माला
 (न। ०य), दे११ अस्यागुमाला (→अस्यागुमाला), वा। व।
 दुष्प्रेया, दे१-४ दुष्प्रेया, दे११ दुष्प्रेयम् (→दुष्प्रेया) -d) वा।
 हन्, दे१ वतु (?), मुने. हन्ति (→हन्तु), दे१ प्रेत (→प्रेत-): दे१

अस्यांशुमाला दुष्प्रेया हन्तुं प्रेतनिशाचरान् ॥ ११
 गदा चेयं सहस्राचिरुद्धमन् पावको यथा ।
 रक्षोभूतपिशाचानां डाकिनीनां च शातनी ॥ १२
 शार्ङ्गं विष्कृजितं चैव वासुदेवस्य मद्रिपूत ।
 तिर्यङ्मनुष्यकूष्माण्डप्रेतादीन् हन्त्वशेषतः ॥ १३
 खड्गगंधाराज्वलज्ज्योत्स्नानिर्धूता ये ममाहिताः ।
 ते यान्तु सौम्यतां सद्यो गरुडेनेव पन्नगाः ॥ १४
 ये कूष्माण्डस्तथा यथा दैत्या ये च निशाचराः ।
 प्रेता विनायकाः क्रूरा मनुष्याऽऽम्भकाः खगाः ॥ १५
 सिंहादयो ये पशवो दन्दशूकाश्च पन्नगाः ।

०चरात् (→०चरात्)

१२. ब३. ab ०. -a) दे१ गदा वैव, (→गदा वैषम्).
 -b) व। २ ऊर्ध्वं मे पावकोत्वया (व। ०नुता), दे१ छद्मवत्पावको
 यथा, दे१ ऊर्ध्वं (ध्वं ?) मत्पावकातया, दे१ छद्मवत्पावको यथा,
 दे१ छद्मवत्पावकोत्वय, दे१ ऊर्ध्वं कृत्यावकोत्वया (?), न। शुद्धिभूत-
 यको यथा. -c) कारा. का। १ पिशाचादीन् (→पिशाचानाम्).
 -d) दे१.४.५.१०-११ डाकिनीनाम् (→डाकिनीनाम्); वा। का२ दे१
 डाकिनी, दे१ नासिनी, दे१ न। नासिनी (→शातनी); कारा. व।
 डाकिनी शातिनीतया.

१३. -c) व३ दे१ ०कूष्माण्डम्, दे१ ०कूष्माण्ड, दे१ ०कूष्मा-
 ण्डात् (→०कूष्माण्ड-). -d) दे१० ०भूतादीन् (→प्रेतादीन्); दे१
 हन्तयेषत, न। हन्त्वयेषत (→हन्त्वयेषत).

१४. -a) व। खड्गगंधारो, दे१ ब्रह्मधृग् (→खड्ग-
 धृग्). -b) व। ०निर्धूता (→०निर्धूता), दे१ यं (→ये); दे१
 नमोहिता, दे१० समाहिता (→ममाहिता). -c) दे१ ७ तेषान्,
 न। ये यन्तु (→ते यान्तु). -d) वा। का२ दे१ ७ गच्छेनेव, दे१ न।
 गरुडैरेव (→गरुडेनेव), व२ पन्नगम्, दे१-७ पन्नग (→पन्नगा).

१५. -a) व। दे१ दैत्या (→यथा). -b) वा। कारा
 वा. २ दे१ ७ ये दैत्या ये, वा. ३ दे१ यथा ये च (→दैत्या ये च)
 -d) न। मानुषा (→मनुष्या); वा। कारा. व। वानुषा,
 दे१.४.५.७ ११ न। जम्भवा (→जम्भवा)

१६. दे१०. ab ० (इ. सं.). -a) दे१ ४ ७ [म] प
 (→मे) -b) दे१ दम्भूतम्, दे१ दम्भूतम्, दे१ दम्भूतम्
 (→दम्भूतम्). -c) व। ३ दे१ ५.७ १०-११ न। ते (→मे); दे१
 वंम्यो, दे११ सौम्यो (→सौम्यो); दे१ सद्यं हन्तु सौम्याम्. -d)
 का२ दे११ चक्रवाहता, व। दे१ ०चक्रवाहता, व२ ३ दे१ न।

सर्वे भवन्तु मे सौम्या विष्णुचक्ररवाहताः ॥ १६
 चिचवृत्तिहरा ये च ये जनाः स्मृतिहारकाः ।
 यलोत्तसा च हर्तारश्चायाविष्णुसनाथ ये ॥ १७
 ये चोपमोगहर्तारो ये च लक्षणनाशकाः ।
 वृष्माण्डास्ते प्रणश्यन्तु विष्णुचक्ररवाहताः ॥ १८
 बुद्धिस्वाम्या मनस्वाम्या स्वास्थ्यमैन्द्रियकं तथा ।
 ममान्तु देवदेवस्य वासुदेवस्य कीर्तनात् ॥ १९
 पृष्ठे पुरस्तादथ दक्षिणोचरे
 विकोणतश्चास्तु जनार्दनो हरिः ।
 तमीह्यमीशानमनन्तमच्युतं
 जनार्दनं प्रणिपतितो न सीदति ॥ २०

°ब्रह्म (दे० न० १) पा० राह (३३ °पिता) (→°ब्रह्मवाहता); दे०
 विष्णुचक्ररवाहता, दे० विष्णुचक्ररवाहता

१७ दे० १७-१८ ० (ह र.) दे० bod ० -३)
 ब० हता (→°हरा); दे० न० मे (→°व) -b) दे० १० जम्भवा
 स्मृति° (→°ये जना स्मृति°); ब० जना स्मृतिविहारका -०)
 ब० जस, दे० जता (→°जताम्); दे० तु (→°व) पा० दे० ११
 हत्तारः (→°हर्तारः) -d) ब० ३ दे० विष्णु (ब० °स) वा
 (→°विष्णुसनाथ)

१८ दे० ० (न १७ वा वि.) दे० १० ० -३) पा०
 वा० दे० ११ हत्तारो, दे० ११ हर्तारो (→°हर्तारो); दे० मे चैवयोग
 हत्तारो, न० मे च तैजोगहत्तारो -b) वा० दे० ११ लक्षणनाशका,
 दे० भ्रमणनाशका (→°समणनाशका) -०) ब० वृष्माण्डास्त्य,
 दे० वृष्माण्डास्ते (→°वृष्माण्डास्ते); दे० प्रतस्यातु, न० प्रतस्यातु
 (→°प्रतस्यातु) -d) ब० ३ दे० १२ °रपा, ब० °रपा, दे०
 °रपा, न० °रपा (→°रपा)

१९ -३) पा० बुद्धिस्वाम्य, दे० बुद्धि स्वाम्य, दे०
 बुद्धिस्वाम्या, न० बुद्धिस्वाम्या (→°बुद्धिस्वाम्य) -०) दे०
 °स्वाम्य, दे० ११ °स्वाम्य (→°स्वाम्यम्); दे० एन्द्रियम् (→°एन्द्रिय
 कम्) -०) ब० ३ दे० १२ वासु (→°देव) -d) ब० ३ दे० १
 देवोपमोग, न० भौविष्णोर्भैव (→°वासुदेवस्य)

२०. a) न० पुरस्मत् (?) (→°पुरस्तात्); दे० न० मम
 (→°मम) -b) ब० त्रिनेत्र, दे० १ विकोणत, दे० न० विकोण
 (→°विकोणत); ब० न० पातु, दे० ११ वापि (→°पातु) -०) पा०
 वा० ब० ३ दे० १३-१०-११ न० हर्तारः, दे० जित्तम् (→°जित्त
 म्) -d) वा० ३ प्रलम्ब, दे० प्राणार्ति, दे० प्रतिपत्ति, दे० १०
 १०० तिष्ठो (→°प्रतिपत्ति)

यथा परं ब्रह्म हरिस्तथा परं
 जगत्स्वरूपश्च स एव केशवः ।
 श्रुतेन तेनाच्युतनामकीर्तना-
 त्प्रणाशमेतु त्रिविधं ममाशुभम् ॥ २१
 हृत्यसावात्मरथार्थं कृत्वा वै विष्णुपञ्जरम् ।
 सस्थितोऽसावपि बली राक्षसः सप्तपादवत् ॥ २२
 ततो द्विजनिपुक्ताया रक्षायां रजनीचरः ।
 निर्वृत्तवेगः सहसा तस्यौ मासचतुष्टयम् ॥ २३
 यावद् द्विजस्य देवपै समाप्रिर्वै समाधितः ।
 जाते जम्पावसानेऽमौ तं ददर्श निशाचरम् ॥ २४
 दीनं हतयलोत्साहं कान्दिशीकं हवीचसम् ।

२१ -३) दे० तथा (→°यथा) ब० हर (→°पर); ब०
 ब्रह्महरि, दे० ब्रह्मता (→°ब्रह्म हरि); दे० परापर, न०
 तयापरि (?) (→°तथा परम्); दे० ब्रह्म " परम्" ब्रह्मवत् -b)
 पा० वा० ब० ३ दे० ३-५-११ न० स्वल्पम्, ब० स्वल्पम्
 (→°स्वल्प); पा० ब० ३ दे० ११ स च (→°च स); दे० ११ देखर
 (→°देखर) -०) दे० १० श्रुतेन (→°श्रुतेन); दे० ते १००, दे०
 (रु) तेनाच्युत (→°तेनाच्युत) -d) ब० ३ दे० प्रणाशमेतत्, दे०
 प्रणयतु दे० (→°प्रणाशमेतु); दे० त्रिविधम् (→°त्रिविधम्); ब० भते
 (→°भते)

२२ दे० १२-१३-१४ ० -३) ब० ३ दे० १० हृत्यम्
 (→°हृत्यम्) ब० ३ दे० १३ चात्मरथार्थ, दे० न० आत्मरथार्थ, दे०
 स्वात्मरथार्थ (→°आत्मरथार्थम्) -b) दे० हर्तव्यम् (→°हर्तव्यम्)

२३ दे० ० (न २२ वा वि.) -३) ब० ३ दे० ३-५-१०
 द्विजनिपुक्ता (दे० ३-१० °सा) वा दे० ११ द्विजनिपुक्ताया, न० द्विज
 निपुक्ता (→°द्विजनिपुक्ताया) -b) वा० दे० १३ रक्षाया, ब० ३
 रक्षायो, ब० ३ दे० ३-५-१० रक्षाया, न० रक्षा (→°रक्षाया);
 दे० १२ (→°१२)

२४ दे० ० (न २२ वा वि.) -३) ब० देवपै
 (→°देवपै) -b) पा० वा० ब० ३ समाधि (→°समाधि); ब०
 सत्ता ब० हत, दे० हता (→°हता); दे० हित (→°हित) -०) ब० ३
 तापो, दे० ११ याते, न० तापा (→°जाते); दे० तापो, दे० ३
 जापो, दे० ११ यत्ता (?) (→°यत्ता) दे० ११ (→°यत्ता)

२५ पा० दे० १२ ० (ह र) -३) वा० ब० ३ दे० ३
 दे० ११ होनम्, दे० १२ होनम् (→°होनम्); वा० ब० ३ हत (→°हत)
 -b) ब० ३ वा० ३ दे० ३ कान्दिशीकम्, दे० कान्दि (हि ?) शीकम्
 (→°कान्दिशीकम्); ब० हवीचसम्, दे० हवीचसम् (→°हवीचसम्)

५९, २५ तं दृष्ट्वा कृपयाविष्टः समाश्वस्य निशाचरम् ॥ २५
पप्रच्छागमने हेतु स चाचष्ट यथावयम् ।
स्वभावमात्मनो द्रष्टुं रक्षया तेजसः क्षितिम् ॥ २६
कथयित्वा च तद्वक्षः कारण विविध ततः ।
प्रसीदेत्यन्नवीडु विप्रं निर्विण्णः स्वेन कर्मणा ॥ २७
बहूनि पापानि मया कृतानि बहवो हताः ।
कृताः स्त्रियो मया पद्महो विधवाः पुत्रवर्जिताः ।
अनागता च सत्त्वानामल्पकाना क्षयः कृतः ॥ २८
तस्मात् पापादह मोक्षमिच्छामि त्वत्प्रसादतः ।
पापप्रशमनायाल कुरु मे धर्मदेशनम् ॥ २९

—d) कारा समाश्वस्य, दे० तमाश्वस्य (→समाश्वस्य)

२६ —a) ब१ पप्रच्छागमनो ब२ पप्रच्छ गमने (→पप्रच्छा गमने) शा१ हतु (→हेतुम्) —b) शा१ का१ २ ब३ समाचष्ट, दे१ ३ ५ ७ समा (दे१ ७, दे३ ७ ७) चष्ट (दे३ ७ ७), दे११ समाच (च ?) चष्ट (→स चाचष्ट) ब१ २ दे३ ७ ७ गतम् (→गतम्) कारा स समाचष्ट तत्त्वतः —c) दे१ चालने (→आत्मनो) कारा ह्यो, ब१ दे१ न१ द्रष्ट दे१ दृष्ट, दे१ ७ ७ दृष्टम्, दे११ दृष्टा (→द्रष्टुम्) —d) दे० राक्षस (→राक्षसा) शा१ का१ ० तेजस इतिम्, नगरा, दे० ११ तेजस इतिम्, ब१ ३ दे० ७ ७ तेजनाशनम्, न१ तेजस स्थितम्, मुने तेजसो हतिम् (→तेजस क्षितिम्)

२७ —a) दे११ तु (→तु) —b) ब१ ३ दे० ७ ७ न१ विधि यत, दे१ ० ० ० (→विधिपम्) दे१ ८ ० (→तत) —c) का० विप्र (→विप्रम्) —d) शा१ का१ २ दे० निर्विण्ण (→निर्विण्ण) ; न१ तेन (→स्वेन) दे० १० तेजसा (→कर्मणा)

२८ —b) दे० कर्तव्य (ता ?) नि (नि ?) (→कृतानि) दे० ब्राह्म (गणे) नीलभा (→बहवो हता) —ab) दे० बहूनि पापानि मया कृतानि तथा च सन्तो बहवो मया हता —c) दे० ७ ७ हता न१ हता (→हता) दे१ मदा (→मया) —d) ब१ ४ दम्प्या (ब१ ७ ७) दे० विधि (च ?) वा (→विधवा) —e) ब१ दे० न१ धनागता (ब१ ७ ७) मां, दे० अना गमं च दे० भू (?) नागां च दे११ धनागतां च (→धनागतां च) —f) ब१ ३ दे० ७ ७ अनेकाना दे० ४ १० अनन्ताना न१ धनवाना (→अनन्ताना)

२९ ब१ २६० 'तत' शब्दार्थम् ३०७ 'मे' इति यवप्रतिष्ठित —b) दे० य (य ?) सा (→प्रसा) —c) ब१ ३ दे० ४ हता प्रमा, दे० या ० ० प्रसन्न (→पापप्रशमना) —d) दे० कुरुत (→कुरु), ब० धर्मसा (ता ?) क्षयम्, ब१ धर्मनाशनम्, दे० ४ ५ ११

पापस्यास्य क्षयकरमुपदेशं प्रयच्छ मे ।
तस्य तद् वचनं श्रुत्वा राक्षसस्य द्विजोत्तमः ॥ ३०
वचनं ग्राह धर्मात्मा हेतुमच्च सुभाषितम् ।
कथं क्रूरस्वभावस्य सततस्य निशाचर ।
सहसैव समायाता जिज्ञासा धर्मवर्त्मनि ॥ ३१

राक्षस उवाच ॥

त्वा वै समागतोऽस्म्यद्य क्षिप्रोह रक्षया बलात् ।
तव ससर्गतो ब्रह्मन् जातो निर्वेद उत्तमः ॥ ३२
का सा रथ न ता वेदि वेदि नास्याः परायणम् ।
यस्याः संसर्गमासाद्य निर्वेदं प्रापित परम् ॥ ३३

धर्मदेश (दे० ७ ७) नाम्, दे० (मेना) धर्मनाशनम्, दे० धर्मप्रशमनम्, दे० १० न१ धर्मदर्शनम् (→धर्मदेशनम्)

३० ब१ ab ० (दे० २६ पा वि) का१ cd ० —d) ब१ ३ दे० ७ ७ नाशस्य (→राक्षस्य)

३१ ब१ cd ० —a) का० दे० ४ धर्मात् (→धर्मात्मा) ; न१ पर ग्राह स धर्मात् —b) दे० ७ ७ (→च) का१ दे० स्वभा (→धुमा) —c) दे० भाषितस्य (→भावस्य) —d) शा१ काप का० विप्राचष्ट, ब१ सततस्य दे० सतस्य दे० दे० समत्व ब (?) दे० १० [ ] सततम्, न१ समागते (→सततस्य) दे० ७ ७ (→चर) —f) न१ कर्मणा (→वर्त्मनि)

३२ दे० राक्षस उ ; दे० सा (रा ?) सा ० उवाच दे० न१ राक्षस

३२ —a) का० त्वम् (→त्वात्), दे० गतोऽस्या (?), दे० ११ गतोऽस्य (?) च, न१ गतोऽस्य (→गतोऽस्यम्) —b) दे० क्षिप्रोहम् (→क्षिप्रोहम्) ; ब१ न१ रक्षया, दे० राक्षसा (→रक्षया) —c) न१ समागतो (→संसर्गतो); दे० समागतैव सन् ब्रह्मन् —d) शा१ ज, + जातो, दे० जाता, न१ जातो (→जातो); दे० निर्वेदमुत्तमम् (→निर्वेद उत्तम)

३३ —a) का१ दे० ४ ५ १० ११ बातो (→बा ता); ब१ न ता वेदि, ब० न ता वेदि, दे० न ता वेदि, दे० ११ न ता वेदि (झि ?) न१ ततो विद्या (→न ता वेदि) दे० संसारयन्ता वेदि, दे० संसा राक्षसता वेति —b) शा१ काप का१ ० नास्या वेदि, दे० १० वेदि सस्या, दे० वेदि न (ना ?) स्या, दे० वेति तस्या, दे० ११ वेदि (झि ?) तस्या (→वेदि नास्या) —c) दे० ४ १० तस्या, दे० तत न१ तस्या (→तस्या); ब१ ३ दे० न१ ब्रह्मम् (→संसर्गम्); दे० तया धर्ममसाया (?) —d) कारा निर्वे (→निर्वेदम्); दे० प्राप्य तम्, कारा प्रापिते का० प्राप्यते, दे० प्रापित (→प्रापित); काप पर, ब१ ३ दे० ७ ७ परम्, ब१ बन्म् (→परम्)

त्वं कृपां कुरु धर्मज्ञ मय्यनुक्रोशमावह ।
यथा पापापनोदो मे भवत्यार्य तथा कुरु ॥ ३४
पुलस्त्य उवाच ॥
इत्येषमुक्तः स मुनिस्तादा वै तेन रक्षसा ।
प्रत्युवाच महामागो विमृश्य सुचिरं मुनिः ॥ ३५
ऋषिरुवाच ॥
यन्ममाहोपदेशार्थं निर्विण्णः स्वेन कर्मणा ।
युक्तमेतद्धि पापानां निवृत्तिरूपकारिका ॥ ३६
करिष्ये यातुधानानां नस्त्वहं पर्मदेशनम् ।
सान् संपृच्छ द्विजान् सौम्य ये वै प्रवचने रताः ॥ ३७

३४. -a) शा. का.2 ब.1.3 दे.3-5.7.9-10 स कृपा, कारा
का.1 न.1 मुद्रपा, दे.1 सत्कृपा (→सत् कृपाम्); दे.9 स (घ ?) मत्
(→धर्मत्). -b) न.1 मम (→ममि); शा.1 व्यावहृ (→व्यावहृ)
-c) ब.1 पापोऽनोदो, न.1 पापपनो (?) दो (→पापापनोदो). -d) दे.1 भवति, दे.3 9 भवेत् (→भवति); का.2 घाता दे.9 शिर्षं, न.1
घातु (घु ?) (→शार्थ)

॥ शा.1 न.1 पुलस्त्य, दे.1 पुनस्त्य उ; दे.1 पुनस्त्य; दे.9 श्री
पुनस्त्य

३५. -a) दे.1 उक्त, दे.10 * (→उक्त). -b) ब.1 3
दे.1 4.5 10.11 सिद्धयेत् (ब.1 3 दे.5.11 °द्वेत्, ब.2 °द्वेत्), न.1 तदा
(→तदा); शा.1 का.1 तेन तु, कारा. का.2 तेन च, ब.1.3 दे.1-4 5.10-11
येन स, दे.3 तेन च (→वै तेन); ब.1 3 दे.1.3-5-10 11 राक्षस
(दे.10 °स) (→रक्षसा) -c) ब.1 3 दे.3.7 °भाग (→°भागो).
-d) शा.1 कारा का.1.2 ब.1 3 दे.1 3-5 10 11 बहू (शा.1 °ह, दे.11
°ह) (→मुनि)

॥ कारा. मुनिस्वाच; दे.9 न.1 ऋषि.

३६. -a) कारा. मामागो, न.1 दे.5.10 मामाह, ब.1
मामागो, ब.2 मामागो, दे.3 न.1 माम (मा ?) ह (→गमाह); मुद्र.
[उ]वदेशाय (→[उ]वदेशायम्), दे.1 यन्नेग्रहोपदेशार्थं, दे.9 यन्ने
मुद्रुतो बाहो. -b) दे.3 निवोच, दे.1 निविन (?) (→निविण);
दे.1 तेन (→स्वेन) -c) दे.9 उतने तत्, दे.11 स्वास्त्युमेतत्
(→मुक्तमेतत्). -d) दे.1 निवृत्ति (→निवृत्ति); ब.3 दे.1 °कारम्
(→°कारिका).

३७. -b) शा.1 मन्वहं (→नस्त्वहम्); शा.1 का.2 दे.5.9 न.1
धर्मनम्, ब.1 3 दे.3.11 °दिच (ब.1 दे.3 °दि) गम्, दे.1 °दिगाम्,
दे.4 °दिगाम् (→°दिगमम्). -c) शा.1 कारा. का.1.2 न.1 तत्

एवमुक्त्वा ययौ विप्रश्चिन्तामाप स राक्षसः ।
कथं पापापनोदः स्यादिति चिन्ताकुलेन्द्रियः ॥ ३८
न चखाद स सत्त्वानि क्षुधा संवाधितोऽपि सन् ।
पण्टे पण्टे तदा काले जन्तुमेकममक्षयम् ॥ ३९
स कदाचित्क्षुधाविष्टः पर्यटन् विपुले वने ।
ददर्शार्थं फलाहारमागतं ब्रह्मचारिणम् ॥ ४०
गृहीतो रक्षसा तेन स तदा मुनिदारकः ।
निराशो जीविते प्राह सामपूर्वं निशाचरम् ॥ ४१
ब्राह्मण उवाच ॥
भो भद्र ब्रूहि यत् कार्यं गृहीतो येन हेतुना ।

वै. ५९.

पृच्छ (न.1 °च्छात्), दे.1.4-5.7-10 11 सार्वं पृच्छ (→तात् सपृच्छ);
शा.1 कारा. का.1.2 दे.1 5.10 11 द्विजयेष्टात्, दे.1 द्विजा प्रेष्टा, दे.1
द्विजानां स्मा, दे.9 (स्व)द्विजान्तेभ्य (→द्विजान्तेभ्य). -d) ब.2
ये वै प्रवचने, दे.3 मे (ये ?) वै प्रवचने, दे.4 नैते प्रवचने, दे.7 मे
(ये ?) च प्रवचने, दे.9 न.1 निप्रवचने (→मे वै प्रवचने).

३८. -a) कारा. पया (?) (→ययो); ब.1-3 दे.3 विप्रा
(ब.2 3 °प्रात्) (→विप्र). -b) ब.1 3 दे.3-5.7 च (→च); दे.1
राक्षसा, दे.5 राक्षसम् (→राक्षस). -c) का.1 पाप, +पापापनोद,
दे.5.7 पापापनोदं (→पापापनोद). -d) दे.3 °जिरेन्द्रिय, दे.7 न.1
°परोमवत् (→[य]कुलेन्द्रिय).

३९. -a) दे.3 च खादत्, न.1 च खादति (→चखाद स);
दे.1 मासानि (→सत्त्वानि). -b) दे.1 क्षुधासंवाधितो वस्तु, दे.3
क्षुधासंवाधितोऽपि सन्, दे.1 क्षुधारिणतोऽपि सत्. -c) दे.9 न.1 तया
(→तदा). -d) दे.1 भ्रमसंयत्, दे.3 न भक्षया, दे.9 भ्रमक्षयम्
(→भ्रमसंयत्).

४०. -b) दे.7 पर्यटन्, दे.9 पयतो (→पर्यटन्); दे.7 विपिने
(→विपुले). -c) दे.7 च (→[य]व)

४१. -a) दे.1 रससो (→रक्षसा); दे.11 त न (→तेन).
-b) दे.1 °दारका (→°दारक). -c) ब.2 3 दे.3 11 निरासो,
दे.5 निराशो (→निरासो); दे.9 जीवतो (→जीविते) -d) ब.3
सम् पूर्वम्, दे.1 सामपूर्वं (→सामपूर्वम्).

॥ ब.1-3 दे.3.7 ० 1 दे.1 ब्राह्मण, दे.1 ब्राह्म उवाच, न.1 ब्राह्मण.

४२. दे. ०; दे.10 न. ० ० -a) दे.3 मोनम्, दे.3
मो भवान् (→भो भद्र); शा.1 तत्कार्यम्, दे.11 मत्कार्यं, न.1 यदार्थं
(?) (→यत्कार्यम्). -b) दे.9 केन (→येन). -c) शा.1 चर्वन्,
का.1 तमनु, ब.1-2 दे.3 तदेवम्, दे. ०००, ब.3 दे.7 तदर्थम् (→

आवाल्यान्मम पापेषु न धर्मेषु रतं मनः ।
तत्पापसंक्षयान्मोक्षं प्राप्नुयां येन तद् वद ॥ ५१
यानि पापानि कर्माणि बालत्वाच्चरितानि च ।
दुष्टां योनिमिमां श्रप्य तन्मुक्तिं कथय द्विज ॥ ५२
यदेतद् द्विजपुत्र त्वं समारज्यास्यस्यश्रेष्ठतः ।
ततः क्षुधार्तान्मक्षस्त्वं नियतं मोक्षमाप्स्यसि ॥ ५३
न चेत् तत्पापशीलोऽहमत्यर्थं क्षुत्पिपासितः ।
पण्डे काले नृशंसात्मा भक्षयिष्यामि निर्धृणः ॥ ५४
पुलस्त्य उवाच ॥
एवमुक्ते मुनिमुत्तमेन धीरेण राक्षसा ।
चिन्तामवाप महतीमशक्तस्तदुदीरणे ॥ ५५

स विमृश्य चिरं विप्रः शरणं जातवेदसम् ।
जगाम ज्ञानदानाय संशयं परमं गतः ॥ ५६
यदि शुश्रूषितो बह्निर्गुरुशुश्रूषणादसु ।
व्रतानि वा सुचीर्णानि सप्तार्चिः पातु मां ततः ॥ ५७
न मातरं न पितरं गौरवेण यथा गुरुम् ।
सर्वदैवावगच्छामि तथा मां पातु पावकः ॥ ५८
यथा गुरुं न मनसा कर्मणा वचसाऽपि वा ।
अवजानाम्यहं तेन पातु सत्येन पावकः ॥ ५९
इत्येवं मनसा सत्यान् कुर्वतः शपथान् पुनः ।
सप्तार्चिषा समादिष्टा प्रादुरासीत् सरस्वती ॥ ६०
सा श्रोवाच द्विजसुतं राक्षसग्रहणाकुलम् ।

वै. ६१

५१. -a) का१ दे१ अवाल्यान्, व२ आवा(वा ?)त्यात्, व३ आरज्यान्, दे१ आवाल्यान्, दे१ अकरमात्, दे१ प्रागपक (?), न१ आवाव्य (स्यान् ?) (-आवायात्), न१ पापाना (-पापेषु) -b) दे१ गत (-गतम्), दे१ मम (-मन), न१ अयमं रभते मन, -c) व२ ३ पापो (-पापन्) -d) वा१ के, +येन (-येन); दे३ तत्पत्त (-तत्पत्त).

५२. -a) वा१.२ दे१ यानि च (-पापानि). -b) दे१ बालत्वाच्चरि, दे१ बालत्वाच्चरि, (-बालत्वाच्चरि), दे१ तु (-च) -c) दे१ १० अनुप्रास्य, न१ इमा प्राच (-इमा प्राप्य). -d) व१ मुक्ति(?) (-मुक्तिम्).

५३. वा१ ० वा१.२ b० ० -a) न१ यदेतत् (-यद्यतत); व१ द्विजपुत्र, व३ मुनिपुत्र (-द्विजपुत्र) -b) वा२ 'य(?)'स्य स्वश्रेष्ठतः, व३ 'या(?)'स्य विशेषतः, दे१ 'ला(?)'या द्विश्रेष्ठतः, दे१ 'आस्यस्य' श्रेष्ठतः, दे१ 'ह्य(?)'स्यविशेषतः, न१ 'ह्या'स्यस्वरोगतः (-'ह्या'स्यविशेषतः) -c) वा१ क्षुधार्तं, +सात्, दे१ क्षुधार्ताम् (-क्षुधार्तात्), दे१ १० मुक्त (-मत्त) ; दे१ तत् क्षुधार्तस्य मम, न१ क्षुधार्तस्य मम त्व तु -d) दे१ निष्प्रयास, न१ '***' (-नियतम्); दे१ मोक्ष (-मोक्षम्), दे१ आवाप्यसि (-आवाप्यसि); दे१ त्वं तु मोक्षमवाप्यसि

५४. -a) का१ दे१ ३-७ ११ व चैतत्, दे१ नन्वेतत्, दे१ न चैवम्, न१ न चैव (-न चैव तत्), -b) व१ अयं स्वा, व२ अयत्नात्, दे१ ५ अयमयम्, दे३ अयमयम्, दे१ अयमयम् (-अयमयम्); दे३ 'सत्त', दे३ 'सितम्' (-'सित') -c) व३ दे३ पण्डे (-काले); व१ नृशंसः, दे१ वृत्त (?), दे१ नृशंस (-नृशंस) -d) दे१ निर्धृण (-निर्धृण)

॥ व३ ३ दे३.७. ०; वा१ का१ न१ पुलस्त्य; दे१ पुनस्त्य उ;

दे१ श्री पुलस्त्य .

५५. -a) दे१ मुनिस्तेन, दे१ मुनिवर, न१ मनुसुत (-मुनिमुत). -b) दे१ तदा (-तेन) -c) वा१ का१ दे१ अवाप्य (-अवाप्य). -d) दे१ असक्तम्, दे१ अशक्त (-अशक्त); न१ अशरीरितम् (-अशरीरिते)

५६. -a) दे१ विमृष्टा (-विमृष्टम्). -b) वा१ का१ 'वेदस' (-'वेदसम्) -c) का१ दे१-१ ज्ञानदानाय (-ज्ञानदानाय). -d) दे१ परसङ्गते (-परस गत).

५७. -a) दे१ 'पतो', दे१ 'पतो' (-'पतो') -b) का१ गुरु शुश्रूषितोयवा. -c) दे१ च (-या); व३ सुदी' (-'सुदी'). -d) व३ सदा, दे१ गत (-गत).

५८. -a) व३ दे१ च (-न) -b) दे१ गुरुं, न१ [-य] यथा (-यथा); दे१ सदा (-गुरुम्) -c) व३ ३ दे१ यथाहमव, दे१ ५-११ न१ सर्वदाचाव' (न१ 'र' (-'सर्वदैवाव') -d) दे३ न१ यथा (-यथा).

५९. वा१. ० -a) का२ च, +न, दे१.७ च, न१ स (-न); दे१ वचसा, दे१ तत्तत्त्व, न१ मनसा (-'मनसा') -b) व१ दे१. ३.४ १-१० मनसा (-'वचसा'); दे१.३ [-य] पिच, दे१ न१ गिरा (-'गिरा' वा) -c) दे१.७ नाव' (-'अव'). -d) दे३.४ मां तेन (-सत्येन).

६०. -a) का२ एव (-'एवम्'); व१ मा(सा ?)न त्यात् (-'मनसा'); व१ सत्यात्, दे३ सत्य, दे१ सत्य- (-'सत्यात्'). -b) दे१ शपथम् (-'शपथान्'); व२ दे३.४ मुने (-'मुने'). -c) दे१ 'जिप', दे१ 'जिप्या' (-'जिप्या'). वा१ का१. वा१.२ दे१ समादिष्टा, दे१.१ समुदिष्टा (-'समादिष्टा')

६१. -c) दे१ 'कुत हि त्वा' (-'कुतहं त्वा'); दे१ मार्ग

६ ६२ मा भैद्विजसुताऽहं त्वां मोक्षयिष्यामि संकटात् ॥ ६१
यदस्य रक्षसः श्रेयो जिह्वाग्रे संस्थिता तव ।
तत् सर्वं कथयिष्यामि ततो मोक्षमवाप्स्यसि ॥ ६२
अदृश्या रक्षसा तेन प्रोक्तेत्यर्थं सा सरस्वती ।
अदर्शनं गता सोऽपि द्विजः प्राह निश्चरम् ॥ ६३
ब्राह्मण उवाच ॥
श्रूयतां तव यच्छ्रेयस्त्वयाऽन्येषां च पापिनाम् ।
समस्तपापशुद्धयर्थं पुण्योपचयदं च यत् ॥ ६४
प्रातरुत्थाय जप्तव्यं मध्याह्नेऽह्नाह्नयेऽपि वा ।
असंशयं सदा जप्यो जपतां पुष्टिश्चान्तिदः ॥ ६५
ॐ हरिं कृष्णं हृषीकेशं वासुदेवं जनार्दनम् ।

द्विजसुतत्वात् -d) व२ न१ मोक्षयाम्यसि संकटात् व३ मोक्षयाम्यसि (?) संकटात्, व३ मोक्षयाम्यसि संकटात्

६२ दे० ०d ० -a) दे० तत् (→यत) -b) जिह्वाग्र, दे० जिह्वाग्र (→जिह्वाग्र), दे० तव सत्पिता, न१ ससुता तव (→सत्पिता तव)

६३ दे० ० -a) शा० कारा का० २ ब्रह्मणः (→ब्रह्मणः); शा० ब१ राक्षसा (→राक्षसा) -b) का० प्रोक्तेत्यर्थं सा, व२ २ प्राक्तेव च, व३ दे० प्रोक्तेत्यर्थं च, दे० प्रोक्तं चैव, दे० प्राक्तेत्यर्थं तम्, दे० प्रोक्तेते छे (?) सा, दे० प्रोक्तय सा, न१ ब्राह्मण सा (→प्रोक्तेत्यर्थं सा) -c) शा० तत सोऽपि, व१ दे० ४ १० ११ गता सापि, दे० कृता या तु, न१ गायतापि (→गता सोऽपि)

६४ दे० ० शा० न१ ब्राह्मणः, दे० १ ब्राह्मण, च

६४ दे० ab ० -b) दे० तु, दे० चैव (→च) -c) दे०, समस्तपापशुद्धयर्थं, दे० समस्तपापशुद्धयर्थं -d) व२ दे० १ पुण्योपचयन च यत्, दे० पुण्योपचयन तु यत्, दे० पुण्योपचयन महत्, दे० पुण्योपचयन च यत्, न१ पुण्योपचयन च यत्

६५ -a) व१ जप्तव्यो (→जप्तव्य) b) दे० महः (→मह); दे० तथा (→मृगि का) -c) दे० अरणा (→अरणा); दे० तदा (→तदा); व१ ३ दे० ४ १ जातो, दे० जातो, दे० जाय (→जायो) -d) न१ जातो (→जाता), शा० दे० ५ वासिपुष्टिद (दे० ५), दे० पुष्टिश्चान्तिदः, दे० ११ न१ पुष्टिश्चान्तिद (→पुष्टिश्चान्तिद)

६६ -१) दे० अर्हुरि केमम्, दे० अर्हुरि कृष्ण, दे० २ हृषीकेश (→अर्हुरि कृष्णम्), दे० हृषीकेश, दे० हृषीकेशम् न१ हृषीकेश (→हृषीकेशम्) -b) व१ व१, वासुदेवम् (→वासुदेवम्) -c) न१ प्राणतो (→प्राणतो), दे० नाथ (→नाथम्)

प्रणतोऽस्मि जगन्नाथं स मे पापं व्यपोहत् ॥ ६६
चराचरगुरुं नाथ गोविन्दं शेषशायिनम् ।
प्रणतोऽस्मि परं देवं स मे पापं व्यपोहत् ॥ ६७
शङ्खिनं चक्रिणं शार्ङ्गधारिणं स्रग्धरं परम् ।
प्रणतोऽस्मि पतिं लक्ष्म्याः स मे पापं व्यपोहत् ॥ ६८
दामोदरमुदाराधं पुण्डरीकाक्षमच्युतम् ।
प्रणतोऽस्मि स्तुतं स्तुतैः स मे पापं व्यपोहत् ॥ ६९
नारायणं नरं शौरि माधव मधुसूदनम् ।
प्रणतोऽस्मि धराधारं स मे पापं व्यपोहत् ॥ ७०
केशवं चन्द्रसूर्याक्षं कंसकेशिनिपूदनम् ।
प्रणतोऽस्मि महानाहुं स मे पापं व्यपोहत् ॥ ७१

६७ दे० १० ० -c) दे० जगन्नाथ, न१ पर देवं (→परं देवम्)

६७ श्लोकात्तर दे० अधिकम्—

336 ६ यमोक्ष सर्वभूतानां ध्यायन्ति यतयोक्षरम् ।

वासुदेवमनिदेश्य तमस्मि शरणं गतम् ।

६८ दे० १० ० -a) व१ शङ्खिणम्, दे० ३ शङ्खिणम्, दे० १० शङ्खिनं, +गम् (→शङ्खिनम्); शा० कारा का० २ दे० १० ११ न१ शङ्खिणम् (→शङ्खिणम्) -b) शा० कारा का० २ दे० १० ११ न१ शङ्खिणम् (→शङ्खिणम्), व१ दे० स्रग्धरं, न१ प्रगवम् (→स्रग्धरं), शा० कारा का० २ दे० १० ११ न१ वरम्, दे० १० वरम् (→वरम्) -c) न१ पुण्यं (→प्रगं), न१ सप्त (→पति); व१ लक्ष्म्याम् (→लक्ष्म्याम्)

६९ -१) दे० राघव, दे० रत, दे० १ न१ राघवम्, दे० १० राघवम् (→राघवम्) -b) व१ उत्तमम् (→मधुसूदनम्) -c) न१ पुण्डरीको (→प्रणतो); दे० मुल, दे० पति, दे० स्तुत, न१ राघवम् (→स्तुतम्); दे० लक्ष्म्या, दे० न१ स्तुतम् (→स्तुतम्)

६९ श्लोकात्तर दे० अधिकम्—

337 ६ जेनं चन्द्रमसूर्यं विन्दतेतिनिपूदनम् ।

प्रणतोऽस्मि महाबाहुं स मे पापं व्यपोहत् ॥ (= ७१)

७०. दे० १० ७०३-७१० (६ स) -१) व१ ३ नरं (→नरं रिपु)

७१. दे० १० ० (६ ७०० वि) -a) दे० केशिनीश्वरम् (→चन्द्रसूर्याक्षम्) -b) व१ २ दे० केशिनीश्वरि, व१ केशिनीश्वरि, न१ केशिनीश्वरि (→केशिनीश्वरि) -c) न१ शार्ङ्ग (→शार्ङ्ग)

७१ श्लोकात्तर दे० अधिकम्—

338 ६ दामोदरमुदाराधं पुण्डरीकाक्षम् (= १६ab)

श्रीवत्सवक्षसं श्रीशं श्रीधरं श्रीनिकेतनम् ।
 प्रणतोऽस्मि श्रियः कान्त स मे पापं व्यपोहतु ॥ ७२
 यमीशं सर्वभूतानां ध्यायन्ति यतयोऽक्षरम् ।
 वासुदेवमनिर्देश्यं तमस्मि शरणं गत ॥ ७३
 समन्तालम्बनेभ्यो यं व्यावृत्त्य मनसो गतिम् ।
 ध्यायन्ति वासुदेवाख्य तमस्मि शरणं गत ॥ ७४
 सर्वग सर्वभूतं च सर्वस्वाधारमीश्वरम् ।
 वासुदेव पर ब्रह्म तमस्मि शरणं गत ॥ ७५
 परमात्मानमव्यक्तं यं प्रयान्ति सुमेधसः ।

७२ -b) दे० स' (→श्री०) -c) न१ श्रिया (→श्रिय)
 -d) दे० ५ * * * (→व्यपोहतु)

शा१ कारा का१ ६२-७२ श्लोकानां मम इत्यवर्तते—

339 * श्रीवत्सवक्षसं श्रीशं श्रीधरं श्रीनिकेतनम् ।

प्रणतोऽस्मि श्रियः कान्त स मे पापं व्यपोहतु ।

वासुदेवमुदात्तस्य पुण्डरीकाक्षमद्युतम् ।

प्रणतोऽस्मि स्तुतुं स्तुत्यै स मे पापं व्यपोहतु । [४]

नारायणं नरं शौरिं गायत्रं मनुमुदनम् ।

प्रणतोऽस्मि धराधारं स मे पापं व्यपोहतु ।

केशवं चन्द्रशेखरं कसकेशिनिपुदनम् ।

प्रणतोऽस्मि महाबाहुं स मे पापं व्यपोहतु । [४]

७३ दे० ३ -b) शा१ कारा का१ २ दे० ४-१० ११ शतशो
 (→यतयो) -d) दे० नतोऽस्मि, न१ तमस्मिन् (→तमस्मि)

७४ ब२ ७४३-७४६ ० (ह स); न१ ०d ० दे० ८ ०
 -a) न१ लवणेभ्यो (→[आ] लम्बनेभ्यो) दे० ९ य, न१ [अ] ६
 (→[अ]यम्) दे० ११ नमस्त्वत्पांलम्बनेभ्यो -b) ब१ दे० १० ११ व्यावृत्त,
 दे० १० सप्तु (दे० १०) इव (→व्यावृत्त्य); न१ हृषीमत्स्यं शरणं गत
 -c) कारा परमात्मानं (→वासुदेवाख्यम्)

७५ ब२ ० (ह ७४ पा वि) ब३ दे० ० (ह स)
 न१ ० -a) दे० १ भूतत्वं, दे० १ शास्त्रार (→भूतत्वं) -c) दे०
 वायुं (→वायुं); दे० परमय (→पर); दे० वासुदेव वर ब्रह्म
 -d) ब१ दे० ३ १ शरणा- (→शरण)

७६ दे० ७५८-७६ ० (ह स) न१ ० -a) दे० ६
 लव्यं (→प्रथयत्वं) -b) ब१ ३ दे० यान्ति च (→प्रयान्ति) शा१
 सुमेधस, दे० ५ सुमेधसम् (→सुमेधस) -c) दे० १ 'लया'
 (→'लये'), ब३ यान्ति, दे० देव (→देवम्)

कर्मक्षयेऽक्षरं देवं तमस्मि शरणं गतः ॥ ७६
 पुण्यपापविनिर्मुक्ता यं प्रविश्य पुनर्भवम् ।
 न योगिनः प्राप्नुवन्ति तमस्मि शरणं गतः ॥ ७७
 ब्रह्मा भूत्वा जगत् सर्वं सदेवास्तुरमाणुषम् ।
 यः सुजल्प्यच्युतो देवस्तमस्मि शरणं गतः ॥ ७८
 ब्रह्मत्वे यस्य वक्षेत्रेभ्यश्चतुर्वेदमयं वपुः ।
 प्रभुः पुरातनो जज्ञे तमस्मि शरणं गतः ॥ ७९
 ब्रह्मरूपधरं देवं जगद्योनिं जनार्दनम् ।
 सप्तृत्वे संस्थितं सृष्टौ प्रणतोऽस्मि सनातनम् ॥ ८०

७७ दे० ० (ह ७६ पा वि) -a) ब१ दे० १ मुक्तो,
 दे० १ मुक्त, दे० १ मुक्त (→मुक्ता) -b) दे० १ ३ ७ प्राप्य च (→
 प्रविश्य) ब१ पुनर्भव दे० [या] पुनर्भव (→पुनर्भवम्) -c) शा१
 योगिनम् (→योगिन) दे० योगिन प्राप्नुवन्ताह -d) दे० गते
 (→गत)

७८ ब१ ३ ७८८-७९ ० (ह स) दे० ० (ह ७६ पा
 वि) -a) शा१ का१ २ दे० १ ३ ५ ७ न१ ब्रह्म (→ब्रह्मा) दे०
 भूतम् (→भूत्वा) -b) दे० १ मानवम् (→मानुषम्) -c) दे० १ न१
 य (→य) दे० [अ] श्रुतो (→[अ] श्रुतो), दे० देवात्
 (→देव)

७९ ब१ ३ ० (ह ७८ पा वि) -a) शा१ का१ २
 दे० ३ ५ ७ १ १ ब्रह्मत्वं, कारा ब्रह्म तत्वं, न१ ब्रह्मणो (→ब्रह्म त्वम्);
 दे० पश्य (→पश्य); दे० १ वक्षेत्रे (→वक्षेत्रेभ्य) -b) दे० ५ वपुर्वेद
 (→वपुर्वेद) -c) शा१ कारा का१ २ देवप्रभुं पुरा यज्ञे दे० न१
 इत्या प्रभु (न१ १) पुरा यज्ञ, दे० १ वपुः प्रभो पुरो
 (दे० १ पा) च (दे० १ पा) गे, दे० १ प्रभुर्गतं पुरा यज्ञे

८० -a) न१ रूपधर (→रूपधर); न१ तेन (→
 देव) -b) का१ १ योनि दे० न१ योनि (→योनि) -c)
 शा१ दे० सप्तृत्वे का सप्तृत्वात् ब१ सप्तृत्वात्, दे० सप्तृत्वे, दे० सप्तृत्वे,
 दे० सप्तृत्वे, दे० १ सप्तृत्वे (→सप्तृत्वे) दे० ५ ११ सन्स्थिते, दे० १०
 सन्स्थित, न१ सन्स्थित (→सन्स्थितम्) दे० न१ सृष्टि, दे० १ देव,
 दे० स्थित, दे० सप्तृत्वे, मुने सप्तृत्वे (→सप्तृत्वे) -d) ब१ न नतो
 स्मि (→प्रणतोऽस्मि) ब१ ३ दे० जनार्दनम्, दे० १ सदाशिवम् (→
 सनातनम्), दे० १ तमस्मि शरणं गत

८० श्लोकान्तर कारा पुस्तके ऋषिकम्—

३४० * भवमित्वा च सकलं यथा घृतमिदं जगत् ।

यो वै द्रुयति खगमा प्रणतोऽस्मि सदाशिवम् । (= ८५)

८६ ८२ स्रष्टा भूत्वा स्थितो योगी स्थितावसुरसूदनः ।
तमादिपुरुषं विष्णुं प्रणतोऽस्मि जनार्दनम् ॥ ८१
धृता मही हता दैत्याः परित्रातास्तथा सुरा ।
येन तं विष्णुमादेशं प्रणतोऽस्मि जनार्दनम् ॥ ८२
यज्ञैर्यजन्ति यं विप्रा यज्ञेशं यज्ञभावनम् ।
तं यज्ञपुरुषं विष्णुं प्रणतोऽस्मि सनातनम् ॥ ८३
पातालबीधीभूतानि तथा लोकान् निहन्ति यः ।
तमन्तपुरुषं रुद्रं प्रणतोऽस्मि सनातनम् ॥ ८४

८१ दे० न। ० (ह स) -a) दे० १५ ११ स्रष्टवा, दे०
स्रष्टा, दे० हृष्टवा (-स्रष्टा) दे० ५.५ १०-११ भूत (दे० १०)
स्थितो दे० भूतानि यो (-भूत्वा स्थितो) ब। ३ स्रष्टवा भूतान्
स्थितो योगी -b) दे० स्थिता चामुरसूदन -d) दे० सनातन
(-जनार्दनम्)

८२ दे० ० (ह स) -a) ब। धाता (-धृता), दे०
हृता दे० महा (-मही) दे० महा (-हृता) दे० देव्या (-दस्या)
-b) ब। पारित्राता, ब२ परित्रात (-परित्राता) ब। ३ दे०
तमामरा, दे० ४ १० स्थिता सुरा, दे० ततोमरा (-तथा सुरा)
-c) दे० योग (-येन), ग। कारा का० ब। दे० विष्णु
(-विष्णु); ग। कारा का० ब। दे० आदेशम् दे० २७ भादेस
(दे० १४) दे० १० एवेशम् (-आवागम्) -d) कारा परातरम्,
का० सनातनम् दे० अगतादिम् (-सनातनम्)

८३ पा। का। ० ८३१-८४ d ० (ह स); कारा
८३१-८४ d ० (ह स) ब। ३ cd ० -a) दे० यज्ञे (-यज्ञे);
दे० दे० (-यज्ञे) -b) दे० वाहनम्, ब। भावनम् (-भावनम्)
-c) ग। यज्ञ (-यज्ञ) -d) दे० जनार्दनम् (-सनातनम्)

८४ स्तोत्रालंकारः क। अक्षिप्तम्—

३४१ ० स्रष्टवा भूतानि योगो स्थिता चामुरसूदनः ।
तमादिपुरुषं विष्णुं प्रणतोऽस्मि जनार्दनम् । [८१]

८४ पा। का। ० (ह स) पा वि) -a)
ब। पातालबीधी दे० धाताविधी, दे० धाताविधी, दे०
पातालबीधी (-पातालबीधी) -b) दे० निहन्ति (-निहन्ति);
दे० यथा लोकानि यन्ति यम् -c) दे० एतत्, दे० एत, दे० नि
(-यन्ति); दे० ५.१० स्रष्टा, दे० विष्णु, न। विष्णु + रुद्र (-रुद्रम्)
-d) ब। दे० सनातनम् (-सनातनम्)

८५ कार ० (ह स) पा वि); दे० ११ ० (ह स)

समक्षयित्वा सकलं यथासृष्टमिदं जगत् ।
यो वै नृत्यति स्रष्टात्मा प्रणतोऽस्मि जनार्दनम् ॥ ८५
सुरासुराः पितृगणाः यज्ञगन्धर्वराक्षसाः ।
संभूता यस्य देवस्य सर्वगं तं नमाम्यहम् ॥ ८६
समस्तदेवाः सकला मनुष्याणां च जातयः ।
यस्मांश्चभूता देवस्य सर्वगं तं नतोऽस्म्यहम् ॥ ८७
वृक्षगुल्मादयो यस्य तथा पशुमृगादयः ।
एकांशभूता दक्षस्य सर्वगं तं नमाम्यहम् ॥ ८८

-३) पा। का। ० दे० १५ १० भवयित्वा च (दे० तु) ब। त भव
यित्वा न। समक्षयित्वा (-संक्षययित्वा) -b) पा। का। ० यथा
भूतम्, दे० तथा सृष्टिम् (-यथासृष्टम्) -c) ब। दुष्टात्मा दे०
योगात्मा (-ध्यामा) -d) दे० न। सनातनम् (-जनार्दनम्)

८६ -३) पा। का। २ दे० ४ ११ सुरासुर (-सुरासुर);
दे० गणान् (-गणा); न। सुरासिन्धुगण यथा -b) न।
निद्रा (-यम्); दे० गणान् (-गणा) -c) ब। ३
दे० ७ यस्या (ब३ दे० स्यात्) द (ब३ दे० स) भूता (-सम्भूता
यस्य)

८७ दे० ० (ह स) -a) दे० सगता (-सकृता)
-c) दे० सनातनम् यस्य (-यस्यांभूता) -d) कारा सर्वदं
(-सर्वम्)

८८ स्तोत्रालंकारः क। अक्षिप्तम्—

३४२ ० यथा प्रकृतये तस्मै अस्मिता महात्मने ।

अस्मात्सितस्य देवाय नि सृष्टाय नमोस्तु ते ।

नमः कत्राय पोद्भाय धार्येभ्यः प्रनक्ति ।

अनन्तराय धैर्याय अक्षरत्राय नमोस्तु ते । १]

नमो गूढाय दुःखाय गुणाय गुणवर्तिने ।

अप्रवक्ष्यामि धर्मेशाय बहुलाय नमो नमः ।

नमः शिवाय शान्ताय निश्चिन्ताय शान्तिने ।

सनातनाय पूर्यपुत्राय (शो) य नमो नमः । १७]

नमो देवादिभ्यः स्वभावाय नमो नमः ।

नमो मृगायान्धाय शान्तिनाय नमो नमः ।

नमो ब्रह्मज्ञाय शान्तिनोभूताय च (पर) ।

विश्वधराय देवाय विश्वारूढे नमः । १८]

८८ दे० १० ० (ह स) -c) दे० देवस्य (-देव य)

-३) कारा सर्वदं (-सर्वम्)

यसान्नान्यत् परं किंचिद् यस्मिन् सर्वं महात्मनि ।
यः सर्वमप्यगोऽनन्तः सर्वगं तं नमाम्यहम् ॥ ८९
यथा सर्वेषु भूतेषु गूढोऽग्निरिव दारुणु ।
विष्णुरेवं तथा पापं ममाशेषं प्रणश्यतु ॥ ९०
यथा विष्णुमयं सर्वं ब्रह्मादि सत्त्वाचरम् ।
यच्च ज्ञानपरिच्छेद्यं पापं नश्यतु मे तथा ॥ ९१
शुभाशुभानि कर्माणि रजःसत्त्वतमांसि च ।
अनेकजन्मकर्मोत्थं पापं नश्यतु मे तथा ॥ ९२
यन्निश्चयां च यत्प्रातर्त्यन्मध्याह्नापराहणयोः ।
संध्योश्च कृतं पापं कर्मणा मनसा गिरा ॥ ९३
यत् विप्रता यद् व्रजता यच्च श्रय्यागतेन मे ।

कृतं यदशुभं कर्म कायेन मनसा गिरा ॥ ९४
अज्ञानतो ज्ञानतो वा मदाचलितमानसः ।
तत् क्षिप्रं विलयं यातु वासुदेवस्य कीर्तनात् ॥ ९५
परदारपरद्रव्यवाञ्छा द्रोहोद्धवं च यत् ।
परपीडोद्धवां निन्दां कुर्वता यन्महात्मनाम् ॥ ९६
यच्च भोज्ये तथा पेये मद्ये चोष्ये विलेहने ।
तद् यातु विलयं तोये यथा लवणभाजनम् ॥ ९७
यद् बाल्ये यच्च कौमारे यत् पापं यौवने मम ।
वयःपरिणतो यच्च यच्च जन्मान्तरे कृतम् ॥ ९८
तन्नारायण भोविन्द हरिकृष्णेश कीर्तनात् ।
प्रयातु विलयं तोये यथा लवणभाजनम् ॥ ९९

व. ८६

८९. ६१. ० (ह. स.). -a) ब१ वरम्, ६१ पर, +प
(→परं). -b) शा१ काय. का१.२ दे१.५.१० यव (→यस्मिन्); ब३
दे१ प्रतिष्ठितं, ६१ विदात्मनि (→महात्मनि). -c) ६१ तत्
(→यः); ब१.२ दे३.७ यः सर्वम् (दे१ 'मे' व्य (दे१ 'व' गोनन्त,
ब३ यस्तु सर्वोऽप्यगोनन्त. -d) काय. सर्वसं (→सर्वं).

९०. ब३ ८०-८२. ०. -b) दे१ भूदग्नि (→भूतोनि); ६३
न१ इह (→हृत्). -c) शा१ काय. का१ ब१ दे१ न१ एव (→एवं).
-d) दे१ समाधि, दे१ स मां तोय, न१ ममारोप (→ममारोप); ६३
व्यरोहणु (→प्रगश्यतु)

९१. ब३ ६३. ०. -a) ब३ दे१ तथा (→यथा); ब१.२
दे३.७ सर्वं (→विष्णु); ब१.२ दे३.७ विष्णु (→सर्वम्). -b)
दे१ च (→स-). -c) काय. यस्य, ६३ यच्च (पितृ ?), ६१
यत्तु (→यच्च); ६१० यच्चतानं तप (न) चेत्यम्, न१ स च ज्ञान-
परिच्छेद्य. -d) शा१ काय. का१.२ मे सदा, ६३ मे तदा, न१ सर्वदा
(→मे तथा).

९२. ब१.२. ० (ह. स.). -a) दे१ यथा (→यथा); ब३
दे३.७ कार्याणि (→कर्माणि). -b) दे१ कुर्वन्त कारितपणितम्. -d)
शा१ काय. का१.२ दे३ मे सदा, न१ सर्वया (→मे तथा)

९२ श्लोकस्य ab, cd मध्ये दे३ अधिकम्—रस्तत् (?) पते
तमेव च ।

९३. -a) दे३ यत् (→यत्); दे१ तथा (→च यत्). -b)
न१ तत् (→यत्). -c) दे१ यत् (→च). -d) ब१.२ [-य] निवा
(→गिरा).

९४. -a) न१ प्रव्रजता (→यद्व्रजता). -b) दे१ स्वपता
जाग्रतेन (→यच्च श्रय्यागतेन); ६३ च (→मे). -d) दे१० कार्यं

(दे१) न (→कायेन); ब१.२ दे३.७.१० [-य] निवा (→गिरा).

९५. -a) दे१ वा ज्ञानाच्च (→ज्ञानतो वा). -b) ब३
तदा (→मयात्), दे१ कारितमानसः, न१ चरितमानस (→अनित-
मानस). -c) शा१ ब१ सक्षिप्रं, ब३ च, +तत् क्षिप्रम्, दे१ तं
गिर, ६१ तत्सर्वम् (→तत् क्षिप्रम्); ६३ समुत्तिष्ठति पापेभ्यः, -j)
न१ तेन कृष्याग्नि सत्त्वम्.

९६. a) दे१ परदारम् (राज ?), दे१ परदार (→पर-
दार-); दे१.३.५.७.१० न१ द्रव्यं (→द्रव्य-). -b) दे१ पर-
(→माया); दे१ तु (→यः); दे३ वा प्रदो (?) ह परस्य यत्.
-c) काय. ब१. दे१ न१ सर्वं (→प्रवासम्). -d) शा१ ब१
दे१.५.१० कुर्वताम्, दे१.७.११ कुर्वतो (→कुर्वता); दे३ मया कृतम्
(→महात्मनाम्)

९७. -a) ब३ यच्च, दे३ यत्त, दे१ या च, दे३ यथा
(→यच्च); ब३ मध्ये (→भोज्ये). -b) ब१ मयातो, दे१ बोध्ये, दे३
मत्रे (थे ?), दे१ लेह, दे३ भोज्ये, न१ भोज्ये (→भोज्ये); दे३.७
विलेहने, न१ विलेहने (→विलेहने). -c) दे१ तन्नातु, दे३ तन्नेतु,
न१ तथा तु (→तद् यातु), दे१ तोये (→तोये). -d) दे३ यथा
(→यथा).

९८. -a) न१ तत् (→यत्), का१ य (→यत्). -c)
न१ परिणमे (→परिणतो); का१ य (→यत्). -d) ब३ यच्च, दे३
यच्च, (→यच्च); दे३ जन्मान्तरे (→जन्मांतरे).

९९. -a) दे३ त (→तत्). -b) ब१.३ दे१ हरे कृष्णोति,
दे३ न१ हरिकृष्णोति (→हरिकृष्णोत्त-). -c) शा१ प्रयातु, ब३
सयातु (→प्रयातु); दे३ प्रलयं, दे३ लवणम् (→विलयम्); न१
तोय (→तोये).

५९. १०० विष्णवे वासुदेवाय हरये केशवाय च ।
 जनार्दनाय कृष्णाय नमो भूयो नमो नमः ॥ १००
 भविष्यन्नरकधनाय नमः कंसविधातिने ।
 अरिष्टकेशिचाणूरदेवारिश्चयिणे नमः ॥ १०१
 कोऽन्यो भलेर्वैश्रयिता त्वामृते वै भविष्यति ।
 कोऽन्यो नाशयति बलाद् दर्पं हैहयभूपते ॥ १०२
 कः करिष्यत्यथाऽन्यो वै सागरे सेतुधन्धनम् ।
 वधिष्यति दशग्रीवं कः सामात्यपुर.सरम् ॥ १०३
 कस्त्वामृतेऽन्यो नन्दस्य गोकुले रतिमेष्यति ।
 प्रलम्बपुतनादीनां त्वामृते मधुसूदन ।
 निहन्ताऽप्यथवा शास्ता देवदेव भविष्यति ॥ १०४

जपन्नेवं नरः पुण्यं वैष्णवं धर्ममुत्तमम् ।
 इष्टानिष्टप्रसंगेभ्यो ज्ञानतोऽज्ञानतोऽपि वा ॥ १०५
 कृतं तेन तु यत् पापं सप्तजन्मान्तराणि वै ।
 महापातकसंज्ञं वा तथा चैवोपपातकम् ॥ १०६
 यज्ञादीनि च पुण्यानि जपहोमव्रतानि च ।
 नाशयेद् योगिनां सर्वमामपात्रमिवाम्भसि ॥ १०७
 नरः संवत्सरं पूर्णं तिलपात्राणि पोड्य ।
 अहन्त्यहनि यो दद्यात् पठत्येव च तत्समम् ॥ १०८
 अविशुभप्रबलचर्यं संप्राप्य स्मरणं हरेः ।
 विष्णुलोकमवाप्नोति सत्यमेतन्मयोदितम् ॥ १०९
 यथैतत् सत्यमुक्तं मे न ह्यल्पमपि मे शृणु ।

१००. -d) कार. दे१० भूयो भूयो, दे१ गोविन्दाय
 (→नमो भूयो).

१०१. दे१. १०१a-१०१d ० (ह. सं.). -a) दे१
 भविष्यन्, दे१ नमामि, दे१ भवाय (→भविष्यत्). -b) शा. का. २
 दे१.५.५.७.११ कायं, वा. कर्म (→कर्म). -c) ब२ 'चमूर'
 (→'चासूर'). -d) शा. का. २ 'लविने, कार. 'धातिने, न१
 'क्षपणे (→'क्षयिणे).

१०२. दे१. ०. (र. १०१ पा. वि.). -a) ब१ 'विला
 (→'विता). -b) दे१ वि भविष्यति (→वै भविष्यति). -c) कार.
 दौ नाशयति, ब१.२ दे१ बला (दे१ 'ल) नाशयिता (ब१ 'स्था), दे१
 नाशयिता दर्पं (→नाशयति बलात्); दे१.११ न१ को नाशयिष्यति
 बलात्. -d) कार. दे१ बलात् (→दर्पम्); ब२ हैहयम् (→हैहय').

१०३. दे१. ०. (र. १०१ पा. वि.). -a) शा. दे१
 का करिष्यत्यथा, ब१.३ दे१ करिष्यति या, दे१ करिष्ये तया,
 न१ करिष्यते तया (→क करिष्यत्यथा'). -b) ब१ सागरे, दे१
 सागर- (→सागरे). -c) शा. वा. का. २ दे१.५.५.१०.११ हनि
 (→वधि') -d) दे१ वा सामात्य', दे१ सो ममाद्य', दे१० क
 समाल' (→क समाल'), न१ क समाल्यस्तु वृष्य .

१०४. दे१. ०. (र. १०१ पा. वि.). -a) दे१ ह्यल्पस्य, न१
 [य] नतस्य (→नतस्य) -b) ब२ वि (?) तिम (→रतिम्).
 दे१ एष्यति (→एष्यति); दे१ गोबुधे (यामृते) रतिमेष्यति. -c)
 ब१ श्वे (?) (→श्वे); दे१ 'दन, दे१ न१ 'दनम् (→'दन) -d)
 ब२.३ दे१ निहन्ता (→निहन्ता); दे१ 'य] प्यववा' धसष्टम्, दे१
 वा. (→[य] प्यववा), ब१.३ पाता, न१ य (या ?) स्ता
 (→पारता). -f) न१ वागदेवो (→देवदेव).

१०५. -a) ब१.३ दे१ जगत्वेव, ब२ जगत्वेव, दे१ जगत्वेव

(→जगत्वेव); शा. १.१, का. १.१, दे१ नैव (→नर). -b) दे१
 वैष्णव (→वैष्णवम्); वा. २, दे१ स्तोत्रम् (→धर्मम्). -c) का.
 कार. का. २ दे१.५.५.१० 'प्रयोगेभ्यो (→'प्रलम्बेभ्यो). -d) दे१
 ज्ञानादज्ञानतो (→ज्ञानतोऽज्ञानतो).

१०५. श्लोके c, d मध्ये कार. ग्रन्थिकम्—

३४३ * मुखे नात्र संख्य ।

यत्नं नन्वक दुष्टम् ।

१०६. -a) दे१ त्वया (→तु यत्). -b) दे१ जन्मान्तरेप,
 दे१ जन्मान्तरेषु (→जन्मान्तराणि). -c) कार, 'पातकं' संज्ञं
 वा, दे१ 'पातककर्ममुक्तम्, दे११ 'पातकसं (य ?) शास्त्र
 (→'पातकसंज्ञं वा) -d) दे११ वं तोप (→चैवोप)

१०७. -a) दे१ तु (→च). -b) दे१ 'वृषाणि, न१ 'जपानि
 (→'व्रतानि); कार. व, दे१ तु (→च). -c) ब२ नाशयत्, न१
 नाशयत् (→नाशयेत्), दे१ योगिन (→योगिना)

१०७. श्लोके ab, cd मध्ये दे१. ग्रन्थिकम्—

३४४ * कृतानि सकलान्येव जगत्तोषमनुत्तमम् ।

महापातकसंज्ञं वा तथा चैवोपपातकम् ॥

१०८. -a) का. २ पूर्णम्, ब२.३ दे१.० पूर्णं, न१ पुण्यम्
 (→पूर्णम्). -b) दे१ तो (→तो). -c) वा. पश्यते, दे१ पठत
 (→पठति), दे१ न (त ?) स्मरन् (→तस्मरन्)

१०९. -a) शा. वा. का. २ दे१ भविष्यन्तं, दे१० भवि-
 स्मृत- (→भविष्यन्तं); कार. ब२.३ दे१.० नष्टचर्यं (→'नष्टचर्यं')
 -b) शा. वा. स्मरते, ब१ दारं (→स्मरन्)

११०. -a) ब१ दे१ तदेतत्, दे१ तदेतत्, दे१ ब२.३
 (→यत्तत्); ब१.३ सत्यपुत्रं, दे१.१० सत्यमुत्तमं (→सत्यमुत्तमम्);
 दे१.११ हि (→हे) -b) दे१ न तु (य ?) स्मरन्,

राक्षसस्त्वस्तसर्वाङ्गं तथा मामेव मुञ्चतु ॥ ११०

पुलस्त्य उवाच ।

एवमुच्चारिते तेन मुक्तो विप्रस्तु रक्षसा ।

अकामेन द्विजो भूयस्तमाह रजनीचरम् ॥ १११

ब्राह्मण उवाच ।

एतद् भद्र मया ख्यातं तव पातकनाशनम् ।

विष्णोः सारस्वतं स्तोत्रं यज्जगाद सारस्वती ॥ ११२

हुताग्नेन प्रहिता मम जिह्वाग्रस्थिता ।

जगादैन स्तव विष्णोः सर्वेषां चोपशान्तिदम् ॥ ११३

अनेनैव जगन्नाथ त्वमारारुध्य केशरम् ।

दे० ना० लम्प, दे०१ ना०लम्पमि, न० न त्वन्पमति (→न त्वन्पमि) व० ३ दे० ३, दे०१ ते (→मे) दे० न त्वन् भवितु मया -०) दे० रक्षसो, दे० राक्षसो (→राक्षस), व० ३ तन सर्वाय, व० ३ दे० ११ न० प्रस्तसर्वाङ्गम् (दे० न० १०) दे० प्रस्त नष्टाङ्ग (→प्रस्तसर्वाङ्गम्) -०) व० ३ दे० मामेव, न० मामेव (→मामेव) व० मुञ्चतु दे० मुञ्चतु (→मुञ्चतु)

॥ १११ -०) दे० ११ उच्चारिते (→उच्चारिते) -०) व० ना० कारा ना० १२ दे० १५ १० स न० सु (→हु) दे० राक्षस, दे० ११ राक्षस (→रक्षस) -०) व० आकाशेन, दे० १० अका मेन दे० अकामेन तु (→अकामेन)

॥ ११२ -०) व० ना० ब्राह्मण दे० ब्राह्मण च ॥ ११२ -०) व० ना० कारा ना० १० भद्रमुपाख्यात (वा० १०) दे० ५५ १० भद्रमुपा (दे० ५५) दे० १० न० भद्र समाख्यातम् (→भद्र मया ख्यातम्) -०) न० १० त्वत् (→स्त्वत्) -०) दे० यद्भवे (→जगत्)

॥ ११३ -०) दे० विहिता दे० कविता, मुने दोष्ठा च (→प्रहिता) -०) व० ३ दे० ११ मम् व० ३ दे० ११ एव दे० ५ १० एतम्, दे० एतत् (→एतम्) -०) दे० १५ १० यदैवा (→सर्वेषां) दे० सोऽप (→च १०) दे० ५५ पापविनाशं तदम्, दे० सर्वपातकशा तदम् ॥ ११४ -०) दे० तया (→तत) व० ना० कारा ना० १२ व० ३ दे० ५ १० ११ न० पापापनाद (व० ३) व० शापापनात् दे० पाशापनोद (→शापापनो) कारा व० ३ तव (→हु) -०) न० तय (→स्तुते) दे० ११ प्राप्स्यसि, न० एष्यति (→जप्यसि) दे० केशवम् (→केशवे)

॥ ११५ कारा ११५ ०-११६ ० -०) दे० ५ ५ ५, दे० अहं नर, मुने प्रत्यक्षं त्वं (→अहंनिशम्) कारा ना० १२ दे० हृषीकेश (→हृषीके) -०) दे० न० राक्षसा (→राक्षस) -०)

ततः शापापनोदं तु स्तुते लप्स्यसि केशवे ॥ ११४

अहर्निशं हृषीकेशं स्तवेनानेन राक्षस ।

स्तुहि भक्तिं दृढां कृत्वा तव पापाद् विमोक्ष्यसे ॥ ११५

स्तुतो हि सर्वपापानि नाशयिष्यत्यसंशयम् ।

स्तुतो हि भक्त्या नृणां वै सर्वपापहरो हरिः ॥ ११६

पुलस्त्य उवाच ।

तव प्रणम्य तं विप्रं प्रसाद्य स निशाचरः ।

तदैव तपसे श्रीमान् शालग्राममगाद् वशी ॥ ११७

अहर्निश स एवैन जपन् सारस्वत स्तवम् ।

देवत्रियारतिर्भूत्वा तपस्तेपे निशाचरः ॥ ११८ व ८६

शा० त्वमि, का० त्वमि, +तमिन्व, व० १२ दे० ११ स्तुति, व० ३ स्तुत्वा, दे० ५ १० तव हि दे० विष्णो (→स्तुहि) व० भक्तिदृढा कृत्वा, दे० भक्तिह सङ्ख्या (→भक्ति दृढा कृत्वा) -०) व० ना० विमोक्षसे, दे० ११ प्रमोक्षसे, दे० ५ ११ प्रमोक्ष्यसे (→विमोक्ष्यसे)

॥ ११६ कारा ab० (द ११५ पा वि) -०) दे० श्रुते (→स्तुतो) -०) दे० नाशयिष्यमि न० नाशमेयति (→नाश विषयति) न० सत्यम् (→[अ]सत्यम्) -०) दे० ततो (→स्तुतो); ना० [अ]भिभवत्या, कारा ना० [अ]तिभक्त्या (→हि भक्त्या), कारा च नृणाम्, व० ३ दे० नृणां स, दे० नृणां हि, दे० देशतो, दे० स नृणाम् (→नृणां हि), व० ३ दे० स्तुतो भक्त्या नृणां चैव (का० १६ हि), न० सस्तुतो हि नृणां भक्त्या -०) दे० ११ मम्, दे० नृणाम् (→सर्वम्)

॥ ११७ कारा ना० पुनस्त्य दे० ११ पुनस्त्य च दे० श्रीपुनस्त्य

॥ ११७ दे० ११७ ०-११८ ० d० (ह स) -०) व० ३ दे० ५ १० १० न० प्रसाद्य च (दे० १०), व० ३ दे० ११ ११ वनिवाच (→प्रसाद्य स) कारा चरम् (→चर) -०) दे० तदैव (→ततश्च) -०) ना० कारा दे० न० शालं, का० १२ शालि, दे० शालं, दे० शालि (→शालं); व० ३ दे० वली (→वशी)

॥ ११८ दे० ११८ ० (द ११७ पा वि); दे० ११८ d-१२० a तव कथित ० -०) दे० अहं नृणां (→अहंनिशम्) व० ३ दे० (→स) ना० कारा ना० १० दे० ५ १० १० एवैतद् व० ३ एवैतम्, दे० एवैतम्, न० तदम् (→एवैन) -०) दे० सारस्वत (→सारस्वतम्) -०) ना० स्तो, दे० णि, दे० णो, दे० १० मति (→रति)

॥ ११८ श्लोके ०, d मध्ये दे० कथितम्—

३४५ * ब्रह्मन् विष्णो सारस्वत स्तवम् ।

विष्णुवचनं (०) वा सम्यक् सारस्वत्या समीक्षम् ।

११६ समाराध्य जगन्नाथ स तत्र पुत्पोत्तमम् । विप्रवक्त्रस्थया सम्यक्मरस्वत्या समीरितम् ॥ १२०
 सर्वपापविनिर्मुक्तो विष्णुलोकमवाप्तवान् ॥ ११९ य एतत् परम स्तोत्रं वासुदेवस्य मानव ।
 एतत् ते कथितं ब्रह्मन् विष्णो सारस्वत स्तवम् । पठिष्यति स सर्वेभ्यः पापेभ्यो मोक्षमाप्स्यति ॥ १२१

इति श्रीवामनपुराणे एकोनपष्ठितमोऽध्यायः ॥६६॥

६०

पुलस्त्य उवाच ॥

नमस्तेऽस्तु जगन्नाथ दवदेव नमोऽस्तु ते ।
 वासुदेव नमस्तेऽस्तु बहुरूप नमोऽस्तु ते ॥ १
 एकभृङ्ग नमस्तुभ्य नमस्तुभ्य शृपाकपे ।

११९ दे० ० (इ ११८ पा वि) -d) दे० ११
 भवानुयात् मुने भया ब्रूमन् (→भवात्तवाव)

१२० -a) दे० एतत् कथितम् ० (इ ११८ पा वि)
 -a) दे० कथिते (→कथितम्) -) कार का० विप्रवक्त्रस्थया
 सम्यक् दे० विष्णुवक्त्रस्थया सम्यक् दे० विप्रवर्णय य सम्यक्
 -d) दे० हितम् (→हितम्)

१२१ -a) दे० एतच्च (→य एतत्) -b) व० मानवा न०
 नारद (→मानव) -c) गा० कार का दे० य पठिष्यति का
 प्रपठिष्यति, न० य पठिष्यन् स (→पठिष्यति स) -d) दे० तु सेभ्यो
 (→पापेभ्यो) गा० कार का दे० १० १० एष्यति व० आप्ति +
 एष्यति न० आप्ति (→आप्ति)

पुष्पिका—व० ०१ गा० इति श्रीवामनप्रादुर्भावे प्रह्लादश्रीय
 याश्रयाय कारा दे० न० इति (दे० इति) श्री कारा न० [श्री]
 वामनपुराणे प्रह्लादश्रीययाश्रयाय कारा दे० १० १० इति श्री (दे०
 [श्री]) वामनपुराणे (दे० १० श्री) वामनप्रादुर्भावे प्रह्लादश्रीययाश्रयाय,
 व० १० १० इति श्री (व० [श्री]) वामनपुराणे दे० इति श्रीवामन
 पुराणे वामनप्रादुर्भावे मुने इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनार
 दवादे वामनप्रादुर्भावे अध्ययानाम—दे० ०१ गा० व० १
 दे० १० १० सारस्वत स्तोत्रं, कारा दे० १० सारस्वतस्तोत्रं नाम व० १
 सारस्वतस्तोत्रं (व० १०) दे० १० सारस्वतस्तोत्रं नाम दे० सारस्वत स्तव
 नाम अध्यायसंख्या—गा० व० १० १० ०१ कारा इषाधिक
 पठतमोऽध्यायः, का० १०११॥ व० १०११॥ दे० मष्टयश्चावतमोऽ-
 ध्याय दे० सप्तयश्चावतमोऽध्यायः, दे० १०११॥ दे० १० पठति तमो
 अध्यायः, व० मष्टयश्चावतमोऽध्यायः, मुने पठति तमोऽध्यायः.

श्रीनिवास नमस्तेऽस्तु नमस्ते भूतमावन ॥ २
 विष्वक्सेन नमस्तुभ्य नारायण नमोऽस्तु ते ।
 ध्रुवश्च नमस्तेऽस्तु सत्यश्च नमोऽस्तु ते ॥ ३
 यज्ञश्च नमस्तुभ्य धर्मश्च नमोऽस्तु ते ।

अध्यायनामान्तरं व० १० अधिकम्—समाप्तम्, दे० १० अधिकम्—
 सम्पूर्णम् ।

६०

[दे० ते० अयमध्यायो नास्ति (इ १८-२३ पा वि) दे० १
 (इषारम् ३१ ते यावन्नास्ति)]

॥ गा० व० दे० १० पुनस्त्य, दे० पुनस्त्य उ १ न० श्री
 पुनस्त्य

१ व० १० 'वासुदेव' इत्यारम्भ ३० ते इति यावन्नास्ति
 (इ स) -a) गा० कारा का० दे० १० १० नमस्तेस्तु (दे० १०)
 दे० १० नमस्तेस्तु (→नमस्तेस्तु) -d) दे० १० सत्यश्च (→सत्यश्च)

१ श्लोकांतरं दे० १० अधिकम्—
 ३४६ c यमश्च नमस्तुभ्य यमश्च नमोस्तु ते ।

२ व० १० (→ १ पा वि) दे० १० १० ०-४
 b ० -a) दे० १० १० नमस्तेस्तु (→नमस्तेस्तु) -d) गा० सत्यश्च
 नमोस्तु ते

३ व० ab ० (→ १ पा वि) दे० १० १० (इ २ पा
 वि) -c) व० १० १० यमश्च दे० १० १० यमश्च नमोस्तु
 (→ध्रुवश्च) न० नमस्तुभ्य (→नमस्तेस्तु) -d) गा० सत्यश्च
 नमोस्तु ते

४ व० ४० तत् इत्यारम्भ १० ते इति यावन्नास्ति
 (इ स) दे० १० ab ० (इ २ पा वि) दे० १० १० -a) न०
 यम (→यम) न० नमस्तेस्तु (→नमस्तेस्तु) -b) दे० सत्य

तालध्वज नमस्तेऽस्तु नमस्ते गर्दध्वज ॥ ४
 वरेण्य दिष्णो वैकुण्ठ नमस्ते पुस्तोत्तम ।
 नमो जयन्त विजय जयानन्त पराजित ॥ ५
 कृतावर्त महावर्त महादेव नमोऽस्तु ते ।
 अनाद्याधन्त मध्यान्त नमस्ते पञ्चनप्रिय ॥ ६
 पुरजय नमस्तुभ्य शत्रुनय नमोऽस्तु ते ।
 शुभंजय नमस्तेऽस्तु नमस्तेऽस्तु धननय ॥ ७
 सृष्टिगर्भ नमस्तुभ्य शुचिधन पृथुश्रव ।
 नमो हिरण्यगर्भाय पद्मगर्भाय ते नम ॥ ८
 नमः कमलनेत्राय कालनेत्राय ते नम ।
 कालनाभ नमस्तुभ्य महानाभ नमो नम ॥ ९

(→धम^०) -०) शा: का: १ धमध्वज कारा धमध्वज दे०
 तलध्वज दे० ११ देवदेव (→तालध्वज)

५ व: ० (इ ४ पा वि) -०) न: यजन्ति (→जयन्त):
 व: ३ नमोस्तु वैजयन्त -०) व: ३ जयानन्तामपराजित

६ व: २ ab ० (इ ४ पा वि) दे० ९६ इयारम्य १७
 b यावन्नास्ति a) का: २ कृतावन्त व: १ कृतान्त (→कृतावन्त)
 व: २ महावन्त व: १ महान्त (→महावन्त) -०) शा: कारा का: २
 दे: १ [व]नन्त (→[धा]यन्त) -३) का: १ दे पद्मज (→पद्मज)
 दे: ३ प्रिये (→प्रिय)

७ दे ० (इ ६ पा वि) न: १ cd द्विरवृत्तम् -०)
 कारा का: १ मुद्रजय व: ३ दे: ३ वनजय दे: १ पुलजय न: कुशेय
 (→शुभजय) -०) दे: १० ११ च (→तु) व: ३ दे: ३ शुभजय नमोस्तु
 ते (व: १ नम) न: १ पद्मज नमोस्तु ते

८ दे० ० (इ ६ पा वि) -१) शा: का: २ वृष्टि^०
 (का: २ शि^०) न: १ वृष्टि^० (→वृष्टि^०) न: १ नमस्तेस्तु (→नमस्तेस्तु)
 -०) कारा का: २ दे: ५ १० ११ न: १ शुचिधन (→शुचिधन): व: १
 पुष्प (→पुष्प) कारा का: १ दे: ५ १० ११ न: १ श्रव (→श्रव)
 -०) दे: १ नाभाय (→पार्थाय)

९ दे० ab ० दे: १० ० (इ ६ पा वि) न: १ ab ०
 तथा न: १ दं गटा इयारम्य ११० तुभ्य यावन्नास्ति (इ स)
 -१) व: १ सत्कल (→कमल) b) व: १ पद्मनेत्राय दे: १० १० १०
 (→वत्सनेत्राय) व: ३ व (→ते) -०) कारा व: ३ दे: ३ नमोस्तु ते
 (→नमो नम): का: १ महानाभ (आ ?) य ते नम

वृष्टिमूल महामूल मूलावास नमोऽस्तु ते ।
 धर्मावास जलावास श्रीनिवास नमोऽस्तु ते ॥ १०
 धर्माध्यक्ष प्रजाध्यक्ष लोकाध्यक्ष नमो नमः ।
 सेनाध्यक्ष नमस्तुभ्य कालाध्यक्ष नमोऽस्तु ते ॥ ११
 गदाधर श्रुतिधर चक्रधारिन् धियो धर ।
 वनमालाधर हरे नमस्ते धरणीधर ॥ १२
 आर्चिषेण महासेन नमस्तेऽस्तु पुष्टुत ।
 बहुकल्प महाकल्प नमस्ते कल्पनामुख ॥ १३
 सर्वात्मन् सर्वग विभो विरिञ्चे श्वेत केशव ।
 नील रक्त महानील अनिरुद्ध नमोऽस्तु ते ॥ १४

१० दे० ० (इ ६ पा वि): न: १ ० (इ ६ पा
 वि) -१) व: १ वृष्टि^० व: ३ दे: ३ वृष्टि^० (→वृष्टि^०): दे: ३ माला
 (→मूल): व: १ नमोनम (→नमोऽस्तु ते) -०) शा: व: २
 दे: ५ ११ धम^० (→धर्मा^०)

११ व: १ cd ० दे० ० (इ ६ पा वि): न: १ abc
 ० (इ ६ पा वि) -०) दे: ११ मोमा^० (→लोका^०) कारा व: ३
 दे: ३ नमोस्तु ते दे: ३ नमो (स्तु) नम (→नमो नम)

११ श्लोकार्धर न: १ अधिकम्—

३४७ • कृतावन्त महावर्त ।

१२ दे० ० (इ ६ पा वि) -१) दे: ३ गंगा^० (→
 गदा^०) दे: १ वर (→वर) b) कारा पारितमाधर का: १ दे: ३
 पारित्व विद्याधर का: २ दे: ३ पारित्विद्याधर व: २ पारित्वरा
 धर व: ३ धरश्रियधिय न: १ धरश्रियाधर (→पारित्व धियोधर)
 -०) दे: ३ वनलाना^० (→वनमाला^०)

१३ दे० ० (इ ६ पा वि) -१) व: २ दे: १ न: १
 श्राद्धिषेण (न: १ न) व: ३ पारित्वसेन दे: ३ श्राद्धिसेन दे: १ श्रद्धिषेण
 (→श्राद्धिषेण) -०) शा: कारा का: १ नमस्ते पुष्पोत्तम व: ३
 नमस्तेस्तु पुस्तकल -०) दे: ३ महा महा कल्प (→महाकल्प)
 -०) व: ३ कल्पनामुख दे: ३ कल्पनाय दे: १ कल्पमुख च न: १
 कल्पना मुख (→कल्पनामुख)

१४ दे० ० (इ ६ पा वि) -१) शा: सर्वाभा व: १
 सर्वासु (→सर्वाभन्) दे: ५ विभा (?) (→विभो) दे: १ सर्वाभिरादे
 सवग • -०) व: १ विरच दे: १ विरच (→विरिञ्चे) व: २
 बाहव (→केशव) -) पुत्रे नमो नील (→नील रक्त) -०)
 दे: ३ अनिरुद्ध (→अनिरुद्ध)

७ १५ द्वादशात्मक कालात्मन् सामात्मन् परमात्मक ।
 व्योमकात्मक सुव्रह्मन् भूतात्मक नमोऽस्तु ते ॥ १५
 हरिकेश महाकेश गुडाकेश नमोऽस्तु ते ।
 मृज्जकेश हृषीकेश सर्वनाथ नमोऽस्तु ते ॥ १६
 सूक्ष्म स्थूल महास्थूल महासूक्ष्म शुभकर ।
 श्वेतपीताम्बरधर नीलवास नमोऽस्तु ते ॥ १७
 कुशेशय नमस्तेऽस्तु पद्मेशय जलेशय ।
 गोविन्द प्रीतिर्त्ता च हंस पीताम्बरप्रिय ॥ १८
 अधोक्षज नमस्तुभ्य सीरध्वन जनार्दन ।
 चामनाय० नमस्तेऽस्तु नमस्ते मधुसूदन ॥ १९

सहस्रशीर्षाय नमो ब्रह्मशीर्षाय^१ ते नमः ।
 नमः सहस्रनेत्राय सोमसूर्यानलेक्षण ॥ २०
 नमश्चाथर्वशिरसे महाशीर्षाय ते नमः ।
 नमस्ते धर्मनेत्राय महानेत्राय ते नमः ॥ २१
 नमः सहस्रपादाय सहस्रभुजनमन्यवे ।
 नमो यज्ञवराहाय महारूपाय ते नमः ॥ २२
 नमस्ते विश्वदेवाय त्रिशवात्मन् विश्वसम्भव ।
 विश्वरूप नमस्तेऽस्तु त्वत्तो विश्वमभूदिदम् ॥ २३
 न्यग्रोधस्तव महाशाखस्त्वं मूलकुसुमाक्षितम् ।
 स्कन्धपत्राङ्कुरलतापल्लवाय नमोऽस्तु ते ॥ २४

१५ ब१ ०; दे३ ५ ab ०; दे३ ० (इ ६ पा वि)
 -a) ब३ कामात्मन्, दे३ कामात्मा (→वामात्मन्) -b) ग१ दे३
 समात्मात् (दे३ 'त्मा'), काय का१ २ समात्मन्, ब३ न१ सोमात्मन्
 (→सामात्मन्) -c) ब३ व्योमार्कात्मक, ब३ दे३ ३ व्योमार्कात्मक
 (दे३ 'क') दे३ व्योमकात्मक (→व्योमकात्मक); दे३ तु (→तु)
 -d) दे३ सूमात्मक, दे११ भूतात्मक (→भूतात्मक)

१६ ब३. cd ० दे३ ० (इ ६ पा वि) -a) दे११
 हरि (→हरि); न१ गुहा (→महा) -c) ब१ ० मज्ज, दे३ वज्र,
 दे११ मुञ्ज (→मुञ्ज) दे३ श्वेत (→हृषी) -d) ग१ काय
 का१ सेनानाथ, दे३ सर्वनाथ (→सर्वनाथ)

१७ ब३ दे३ ०; दे३ ab ० (इ ६ पा वि) -a)
 ब१ ० स्थूल सूक्ष्म, दे३ सूक्ष्म स्थूल (→सूक्ष्म स्थूल) ब० महासूक्ष्म
 (→महास्थूल) -b) ब१ ० दे३ भयकर (→शुभकर) -c) काय
 का१ ब० दे३ वातो (→वास)

१८ -b) दे३ पद्म (तय) (→पद्मेश); ब३ जलनाथ,
 दे३ १० जलेशय (→जलेशय) -c) काय कलशे, का१ कलश,
 का० कर्मश, ब१ ० वस्तार, ब३ वस्तार, दे३ वस्तार, दे३ न१
 कर्ता त्व (→कर्ता च) -d) दे३ न१ त्व तु (न१ 'त्व') (→त्व);
 पा१ दे३ न१ प्रिय (→प्रिय)

१९ दे३ ० d ० -a) काय श्वेतम्, ब० ३ दे३ श्वेतम्
 (→श्वेतम्) -b) ब१ ३ दे३ पाद्मध्वज, दे३ धरोरध्वज, दे३ १०
 धरोरध्वज दे३ धारध्वज, दे३ धरोरध्वज दे११ धोतध्वज (→सीर
 ध्वज); ब३ ००००, न१ नमोस्तुवे (→जनार्दन) -c) ब१ ३ दे३
 सुभ्य (→श्वेतम्) -d) दे११ नमस्तु (स्तु) (→नमस्ते); दे३
 ब्रह्मशीर्षाय ३ नमः

१६ इतोबाहार दे३ अक्षिकम्—

३४८ ० चामनाय नमस्तेस्तु ब्रह्मशीर्षाय तु नमः ।

१६ श्रुतोत्तर दे३ अक्षिकम्—

६ चामनाय नमस्तेस्तु नमस्ते मधुसूदन ।

२० दे३ ५ ab ० दे३ १० a ० -a) ब१ ३ ३ ३ ३ ३
 दे३ श्वेतम् (→वज्र) -b) दे३ ११ चामनाय नमस्तेस्तु -b) ब१ ३
 दे३ १० ११ ३, दे३ ३ (→ते) -c) ब० सोमसूर्यान्ते नमः, दे३ १०
 सोमसूर्यान्ते नमः

२० श्रुतोत्तर ab, cd मध्ये दे३ अक्षिकम्—

३४९ ० नमस्ते सर्वगिरसे महाशीर्षाय ते नमः ।

२० श्रुतोत्तर ab, cd मध्ये न१ अक्षिकम्—

३५० ० नमश्चाथर्वशिरसे महाशीर्षाय ते नमः ।

२१ ब१ २१० 'नमस्ते इत्यारम्भ २२२ 'नमः' यावदाखिल
 (इ १) दे३ ३ cd ०; दे३ ab ०; न१ ab, d ० -a)
 ग१ काय का१ ० नमस्तेर्वर्ग, दे३ नमश्चोर्वर्ग (→नमश्चाथर्व);
 ब१ चिवाय (→गिरसे) दे३ १० नमश्चाथर्वगिरसे -b) दे३ ब्रह्म
 (→महा); ब१ ३ दे३ १० ३ (→ते); दे३ महाशीर्षाय नमः

२२ ब१ ० (इ २१ पा वि); न१ a ० -a) दे३
 श्रुत्यं युक्तिं गीताय -b) ब० मुच्य च दे३ नम्यते, दे३ ११ पाय
 (→नम्यते) दे३ सत्यमुक्त्याधिक -c) दे३ ९ न१ गुरुराय
 (→रूपाय) ब० ३ दे३ १० ११ ३ (→ते)

२३ -a) ग१ काय का१ ३ विप्र (→विप्र) -b)
 ब० त्वत् (→त्वत्)

२४ -a) दे३ श्वेतोत्तर (→श्वेतोत्तर); का१ ११, +
 पा१ (→पा१) -b) ग१ काय का१ ० दे३ ५ १० ३ ३ (दे३
 'स्त्व') मूल (ब१ 'स्त्व') कुसुमाक्षित (काय 'त्', दे३ १० 'त्'), दे३ त्वं
 मूलं कुसुमाक्षित, दे३ न१ त्वं मूलं कुसुमाक्षित -c) काय दे३ ११
 त्वम् (दे३ 'त्') (→स्त्वम्); का० नमस्तु त्वत् +
 नमस्तु त्वत्, न१ नमस्तु त्वत् (→नमस्तु त्वत्) -d) दे३
 परमेश्वर नमोस्तु ते न१ चामनाय नमोस्तु ते

मूलं ते ब्राह्मणा ब्रह्मन् स्कन्धस्त्ये क्षत्रियाः प्रभो ।
 वैश्याः शाखा दलं शूद्रा वनस्पते नमोऽस्तु ते ॥ २५
 ब्राह्मणाः साग्नयो वक्त्राः दोर्दण्डाः सायुधा नृपाः ।
 पार्थाङ्गं विश्वेश्वरोर्युगाज्जाताः शूद्राश्च पादतः ॥ २६
 नेत्राद् भानुरभूत् तुभ्यं पद्भ्यां भूः श्रोत्रयोर्दिशः ।
 नाम्बा ह्यभूदन्तरिक्षं शश्याङ्को मनसस्तव ॥ २७
 प्राणाद् वायुः समभवत् कामाद् ब्रह्मा पितामह ।
 क्रोधात् त्रिनयनो रुद्रः क्षीर्णोः द्यौः समवर्तत ॥ २८
 इन्द्राग्नी वदनात् तुभ्य पशवो मलसंभवाः ।

२५ -a) व१ मूल (→मूल) दे१ ब्राह्मण (ब्राह्मणा);
 व१ ३ दे१ ३ ५ १० स्कन्ध (दे१ °स्त्), दे११ चैव, मुने स्कन्वा
 (→ब्रह्मन्) -b) शा१ का१ २ स्कन्ध, कारा स्क१, न१ स्कन्वा
 (→स्कव) -c) कारा विभो (→प्रभो), व१ ३ दे१ ३ ५ १० क्षत्रिया
 मवत प्रभो -d) व१ ३ दे१ ३ ५ १० ११ शाखास्तव, दे१ शाखा
 वृत्, न१ शाखा वन (→शाखास्तव) शा१ का१ २ द्यौः, न१ द्यौः
 (→द्यौः) -d) शा१ व२ दे१ १० ११ वनस्पति, कारा का१ मान
 स्पत्य, दे१ ४, वनस्पत, दे१ वनस्पते (°स्पते ?) (→वनस्पते), दे१ ते
 नमोस्तु वनस्पते

२६ -a) दे१ ब्राह्मण (→ब्राह्मणा) व२ दे१ साग्नयो,
 दे१ ५ सामया (दे१ °यो) (→साग्नयो) दे१ रक्ष् (°) मुने
 वक्त्रात् (→वक्त्रा) दे१० ब्राह्मणसाग्नयावक्त्रात् -b) शा१ कारा
 का१ व१ ३ दे१ १० दोर्दण्डात् (→दोर्दण्डा) दे१ साधनापरा
 (→सायुधा नृपा) दे१ मपदस्वायुधा नृपा मुने सायुधा बाह्योनृपा
 -c) दे१ पश्चाद्विश्वेष्टे गुणात् दे१ विग शस्वोर्युगता, दे११ वैश्या
 आनुयुगाज्जाता -d) शा१ का१ २ द्यौः (का१ °द्या) स्प, कारा
 द्यौः (→द्यौः) दे१ पारज (→पारज) दे१ द्यौः जातोऽत्र
 पादत, दे१ जातपुद्गात्र पादत

२७ -a) व१ स्वत (→भुम्भ) -b) व१ ३ भू धोनियो
 (व१ °या) दिश, दे१ भूसाग्नयोर्दिश दे१ भो शोनयादित, न१
 भूसाग्नयोर्दिश (→भू शोनयादित) -c) शा१ का१ ० दे१ ५ ११
 न१ नाम्बा, व१ ३ नाम्बा (→नाम्बा) शा१ कारा का१ २
 दे१ ११ न१ क्षमत्, व१ ३ दे१ चाभूत् (→ह्यभूत्)

२८ -a) दे१ काम, दे११ वायु (→वायु) व२ अभवत्
 (→अभवत्) -b) दे१ कामा (त्) (→कामाद्); दे१ न१ ब्रह्म
 (→ब्रह्मा) -c) व२ ३ दे१ त्रिनयनो (→त्रिनयनो) -d) का१

ओषधयो रोमसंभूता विराजस्तवं नमोऽस्तु ते ॥ २९
 पुष्पहास नमस्तेऽस्तु महाहास नमोऽस्तु ते ।
 ऊर्कारस्तवं वपट्कारो वीपट् त्वं च स्वधा सुधा ॥ ३०
 स्वाहाकार नमस्तुभ्यं हन्तकार नमोऽस्तु ते ।
 सर्वाकार निराकार वेदाकार नमोऽस्तु ते ॥ ३१
 त्व हि वेदमयो देवः सर्वदेवमयस्तथा ।
 सर्वतीर्यमयथैव सर्वयज्ञमयस्तथा ॥ ३२
 नमस्ते यज्ञपुरुष यज्ञभाग्युजे नमः ।
 नमः सहस्रधाराय शतधाराय ते नमः ॥ ३३ वं ८७

दे१ ११ दीर्घो (दे११ °र्घो) चो, व१ श्रोत्राद् च (→श्रोत्रोर् च)

२९ -a) न१ इन्द्राय (→इन्द्राग्नी), दे१ तुल्य, दे१ जातो
 (→भुम्भ) -b) शा१ दे१ पश्यवीम (दे१ °न) स, व१ २ दे१ पश्यो
 वल, दे१ पश्यवीमल (→पश्यो मल) दे११ पश्यवीमल सस्तवा
 (?) -c) दे१ उपयो (→ओषधयो) दे१ मनसोऽभूता, न१ मेदसंभूता
 (→रोमसंभूता) -d) शा१ व१ ३ दे१ ३ ५ १० ११ विराजस्तव
 (व१ °त्व) (→विराजस्तव); व१ नमो नम (→नमोऽस्तु ते)

३० कारा का१ २ दे१ ०८ ०१ व१ ३ ०३-३१० ०
 (ह स) -b) का१ २ त्व हि वेदमयो देव, न१ महाहास नमोस्तुते
 -d) व१ ० दे१ मुधास्त्वधा, दे१ स्वधास्त्वधा (→स्वधा मुधा), शा१
 वीपटो पटपट स्वधा, कारा वीपट्वीपटवपटस्त्वधा, का१ वीपट
 श्र पट पट स्वधा, न१ वी पट वीपट वपट स्वधा

३१ कारा दे१ ०८ ०, (ह स) का१ ०, व१ ab
 ० (ह ३० पा वि) दे१ ab ० -b) व१ हन्तकार
 (→हन्तकार) -c) व१ २ दे१ वेगाकार, दे१ देवाकार, न१ विष्वा-
 कार (→वेदाकार)

३२ का१ ab ०१ दे१ ०८ ० -a) दे१ ११ देव°
 (→वेद°) -c) व१ दे१ वेव° (→देव°) -d) व१ दे१ रत
 व१ ३ नम, दे१ मन (→तथा)

३३ दे१ ab ० -b) व१ ३ महाभाग° (→यज्ञभाग°);
 व१ नमोऽस्तुते (→-भुजे नम), दे१ यज्ञभाग्युजे (?) नम -d) दे१
 नमोनम (→ते नम)

३३ श्लोकस्थ ab, cd मध्ये दे१ अपिकम्—

351 * ब्रह्मोपाप नमस्तुभ्य, ब्रह्मादे ब्रह्मस्त्वष्टु । (= ३५ ab)

८७. ३४

भूर्ध्वःस्वःस्वरूपाय गोदायामृतदायिने ।
 सुवर्णब्रह्मदात्रे च सर्वदात्रे च ते नमः ॥ ३४
 ब्रह्मेशाय नमस्तुभ्यं ब्रह्मादे ब्रह्मरूपभृक् ।
 परब्रह्म नमस्तेस्तु शब्दब्रह्म नमोस्तु ते ॥ ३५
 विद्यास्त्वं वेद्यरूपस्त्वं वेदनीयस्त्वमेव च ।
 बुद्धिस्त्वमपि बोध्यश्च बोधस्त्वं च नमोऽस्तु ते ॥ ३६
 होता होमश्च हव्यं च हूयमानश्च हव्यवाट् ।
 पाता पोता च पूतश्च पावनीयश्च ॐ नमः ॥ ३७
 हन्ता च हन्यमानश्च हियमाणस्त्वमेव च ।

३४. दे०. ३४ ८-४१ d ०. -b) दे० गोविन्दाय मुदायिने, दे० सर्वत्रयं नमोस्तुते, न० गोपायामृत दायिने. -०) का१ स्ववर्णं, ब० स्वर्लदां (→सुवर्णं); दा० दे० पा (पा० पा) त्रं (→दात्रं); कार. ते (→च); न० प्रपवर्गब्रह्मदानं. -३) दा० का१ ब० दे० धाने (→दात्रे); कार. दे० नमोनम (→च ते नमः); दे० न० सर्वदात्रि ॐ (न० ते) नमः.

३५. दे०. ० (इ. ३४ पा. वि.). -३) दा० ब्रह्मा (→ब्रह्मेशाय). -b) दा० का१ दे०११ ब्रह्मादि ब्रह्मरूपभृक् (का१ ०पूत), ब०३ दे०३४७ ब्रह्मणे ब्रह्मरूपभृक्, दे० ब्रह्मवेदस्वरूपभृक्. -०) का१ १ ब० ३ दे० ३-३, ७-१०-११ पर (→पर-); कार. ब्रह्मन् (→ब्रह्म).

३६. दे०. ० (इ. ३४ पा. वि.). दे०१. cd ०. -३) का१ ब० ३ दे०३.७ न० विद्यास्त्वं, दे० विद्याय (→विद्यास्त्वं); का१ दे०१.७ वेदरूप, दे०११ वेद्यं ८, न० विरूप (→वेद्यरूप). -b) ब० ३ दे० ७ न० वेदनीय (→वेदनीय); दे० नमोस्तु ते, दे०११ च ३ नमः (→स्त्वमेव च). -०) कार. दे०१.१० अस्ति (→अस्ति); कार. बोध्यस्त्व, दे०१० बोध्यस्तु, न० बोधाश्च (→बोध्यश्च). -१) दा० बोद्धस्त्व, कार. बोध्यश्च, का१ ब० ३ दे०१० बाद्धा त्व, ब० दे० बोध्य (ब० ०पूत) त्व, दे०१.४ बोधत्, दे० बोद्धास्त्व, न० बोधात्त्व (→बोध्यस्त्वं); कार. त्व (→च).

३७. दे०. ० (इ. ३४ पा. वि.). दे०१. ०. -३) ब० ३ दे० होम च, दे० होताश्च, न० हव्यश्च (→होमश्च), न० होम (→हव्य). -b) ब० ३ हूयमान (→हूयमान); न० हव्यवाट् (→हव्यवाट्), कार. दे० पाता पोता (कार. ०त) च, दे०१० पाता पाता च, (→पाता पोता च), न० पाता पूता च पोता च. -१) दे०१० न० नीपाय (→नीपाय), कार. ब०१.२ न० ते (→ॐ).

३८. दे०. ० (इ. ३४ पा. वि.). -१) का१ हता च, दे० हताश्च, दे०११ हता च (→हता च); का१ ब० ३ दे० हव्यमान (ब० ०ता) (→हव्यमान); दे० होताश्च च मानश्च. -३) का१

हर्ता नेता च नीतिश्च पूज्योऽयं विश्वधार्यसि ॥ ३८
 लुकस्तुवौ परधामासि कपालोत्खलोऽरणिः ।
 यज्ञपात्रारण्यस्त्वमेकधा बहुधा त्रिधा ॥ ३९
 यज्ञस्त्वं यजमानस्त्वमीड्यस्त्वमसि याजकः ।
 ज्ञाता ज्ञेयस्तथा ज्ञानं ध्येयो ध्याताऽसि चेश्वर ॥ ४०
 ध्यानयोगश्च योगी च गतिर्मोक्षो धृतिः सुखम् ।
 योगाद्भानि त्वमीशानः सर्वगस्त्वं नमोऽस्तु ते ॥ ४१
 ब्रह्मा होता तयोद्गाता सामपूपोऽथ दक्षिणा ।
 दीक्षा त्वं त्वं पुरोडाशस्त्वं पशुः पशुवाहसि ॥ ४२

ब०३ दे० कियमाय, दे० हूयमान (→हूयमाण). -०) दा० का१ दे० हता, दे० कर्ता (→हर्ता); ब० नेत्रा च, ब० नेताश्च (→नेत्रा च). -३) ब०१.२ दे० न० पूज्यो (ब० ०ते) (→पूज्योऽयं); ब० ३ दे० ०तासि (ब० दे० च), दे० ०धार्यसि, दे०१.०.११ ०धार्यस्ते (→०धार्यसि).

३९. दे०. ० (इ. ३४ पा. वि.). -०) दे० स्वपूज्यो (→लुकस्तुवौ); ब०३ दे० लव्य (→पर-); दे०१.५.१० ०धामा च (→०धामासि); दे० सुच युवौ परधामासि, दे०११ शुक्ं शुक्ं च पर धाम. -b) दे०१५ छालि (दे० ०लो) लो दूख (दे० ०लु) लोरणि, दे०१.१० बह्वा (दे० ०पा) लो दूखलोरणि, दे० कपालोत्पूषो रवि, दे०११ बह्वालोरणि च रणि -३) दा० का१.२ ०रयि, न० ०राय (→०रयि) -१) ब० द्विधा (→त्रिधा).

४०. दे०. ० (इ. ३४ पा. वि.). -३) दे० यज्ञस्त्व च मानस्त्व. -b) दा० कार. दे०१० ईयात्वं (→ईयास्त्व), दा० का१ अस्ति योजक, दे० अस्ति याजक, दे० अस्ति पायक (→अस्ति याजक). दे०११ सोमस्त्वमति याजक. -३) ब०१.२ ध्याता (ब० ०त) ध्येयसि, ब० ध्याता ध्यानासि, दे० ०० ध्येया ०, दे० ध्यायं ध्येयसि, दे० ध्येया ध्यानासि, न० ध्येया ज्ञातासि (→ध्येयो ज्ञातासि); कार. ब०१.२ दे० न० वैधरः (→वैधर); दे०११ ० ता पातासि वैधरा.

४१. दे०. ० (इ. ३४ पा. वि.). -३) दे० ध्यान, दे०११ ज्ञान- (→ध्यान-); दे० ०यसि (→योगश्च). -b) दे०११ माताय (→माताधृति) -०) दा० कार. ब०१.२ त्वमासीत् (→त्वमीशानः), न० मासी नित्यं त्वमीशान.

४२. -३) दे० मयः (→ब्रह्मा); ब० ३ हवा माय, न० पादाय (→तयोद्गाता). -b) दा० कार. का१ ३ सोमाय (का१ ०पा) य, ब०१.२ दे० साय (ब० ०त) पूषा, ब० दे०१० साम-पूषेय, दे० सामपूषा, दे० सामपूषेय, दे० सामा पूषेय, दे० सामपूषेय (१), न० मासो दूरी- (→सामपूषा); का१.२ ब० दे० दक्षिणा (ब० ०त) च, न० दक्षिणा (→दक्षिणा). -८) दे०

शुभो धाता च परमः शिवो नारायणस्तथा ।
महाजनो निरयनः सहस्राह्णैन्दुरूपवान् ॥ ४३
द्वादशारोऽथ पण्णामिन्त्रिव्यूहो द्वियुगस्तथा ।
कालचक्रो भवानीशो नमस्ते पुत्रपोतमः ॥ ४४
पराक्रमो विक्रमस्त्वं हयग्रीवो हरीश्वरः ।
नरेश्वरोऽथ ब्रह्मेशः सूर्येशस्त्वं नमोऽस्तु ते ॥ ४५
अश्वचक्रो महामेधाः शंभुः शक्रः प्रमञ्जनः ।
मित्रावरुणमूर्तिस्त्वममूर्तिरनयः परः ॥ ४६
प्राग्धंशरूपो भूतादिर्महाभूतोऽच्युतो द्विजः ।
त्वमूर्ध्वकर्ता ऊर्ध्वथ ऊर्ध्वरेता नमोऽस्तु ते ॥ ४७

महापातरुहा त्वं च उपपातरुहा तथा ।
अनीशः सर्वपापेभ्यस्त्वामहं शरणं गतः ॥ ४८
इत्येतत् परमं स्तोत्रं सर्वपापप्रमोचनम् ।
महेश्वरेण कथितं चाराणस्त्यां पुरा मुने ॥ ४९
केशवस्याग्रतो गत्वा स्नात्वा तीर्थे सितोदके ।
उपशान्तम्वया जातो रद्रः पापवशात् ततः ॥ ५०

एतत् पवित्रं त्रिपुररुभाषितं

पठन् नरो विष्णुपरो महर्षे ।

विमुक्तपापो क्षुपशान्तमूर्तिः

संपूज्यते देववरीः प्रसिद्धैः ॥ ५१ ६. ८७.

इति श्रीवामनपुराणे पठितमोऽध्याय ॥६०॥

दीपा च, दे३ दीपास्त्वं, दे१० द्या त्व (→दीपास्त्वं) -d) का।
बा३ दे३ ११० पृ३ - (→पृ३), बा३ दे३ ४ पृ३ (दे३ ११०) ह्यति,
दे३ पृ३ ह्यति, दे३ पृ३ उच्यते, दे३ पृ३ ह्यति (→पृ३ ह्यति)
४३. -a) दे३ तु (→च) बा३ दे३ १ न। गृहो धाता-
गत्ति -b) बा३ दे३ १ न। नरो, दे३ न। नमो (→नरो)
-) नारा महाजनो (→महाजनो); या। नारा का३ दे३ निरयन,
दे३ निरयन (→निरयन) -1) बा३ सहस्राक्षरं, दे३ सहस्रा
एतं (?) (→सहस्राक्षरं)

४४. बा३ ०; बा३ दे३ ०d ० -1) दे३ द्वादशारोप्य,
दे३ द्वादशारोप्य (→द्वादशारोप्य); दे३ यमामि, दे३ यमामि (?), दे३
द्या हि (?) (→यमामि) -b) दे३ द्वियुग, दे३ १० न।
द्वियुग (→द्वियुग) -c) दे३ १० श्वरो (→श्वरो) न। मया
नीद (→मयानीद) -d) दे३ नमोस्तु (→नमोस्तु)

४५. बा३ दे३ ० -b) दे३ हरीश्वर (→हरीश्वर)
-c) दे३ १ न। नरेश्वरो (→नरेश्वरो); दे३ हयग्री, दे३
हयग्री (→हयग्री) -1) दे३ सूर्येश, दे३ सूर्येश
(→सूर्येश)

४६. -a) बा३ कालचक्रो, दे३ ३.४ - १० अथ च (दे३ ३.४)
को, न। कालचक्रो (→कालचक्रो); का। बा३ महामेधा, दे३
६. १०.११ महामेधा, दे३ महामेधा (→महामेधा) -b) दे३
शंभुः (→शंभुः); या। बा३ का३ दे३ ६.५- न। शक्र, दे३ शक्र,
दे३ ११ शक्र (→शक्र); दे३ प्रमञ्जना (→प्रमञ्जना) -c) न। मित्रा-
(→मित्रा) -1) बा३ दे३ १ न। मित्र, न। मित्र (→मित्र)

४७ -a) दे३ नमो, न। नमो (→नमो) -b) दे३,
४३ द्विज (→द्विज); न। महाभूताच्युत -c) का। त्वमूर्ध्व-
कर्तृत्वचर, बा३ त्वमूर्ध्वकर्ता ऊर्ध्व च, बा३ दे३ ५ त्वमूर्ध्वकर्तृ-
त्वचर, बा३ दे३ त्वमूर्ध्वकर्तृत्वचर, दे३ त्वमूर्ध्वकर्तृ ०१००,
दे३ त्वमूर्ध्वकर्तृत्वचर, दे३ त्वमूर्ध्वकर्तृ चर, न। त्वमूर्ध्व-
कर्ता उच्यते -d) दे३ मूर्ध्व (→मूर्ध्व)

४८ -a) बा३ दे३ मुनीनां, दे३ भाषित (→भाषित);
बा३ दे३ ११० (→भाषित)

४९. बा३ ० -b) दे३ प्रशान्त (→प्रशान्त) -d)
बा३ महाश्वरो, दे३ महाश्वरो (→महाश्वरो)

५०. बा३ ० -a) दे३ इति, दे३ १० दे३ (→इति);
दे३ दे३ दे३ दे३ -b) दे३ स्तुता (→स्तुता); बा३ दे३
तीर्थोदके, मुने तीर्थोदके मुने (→तीर्थोदके) -c) दे३
उपशान्त (→उपशान्त), या। बा३ बा३ दे३ ३.४ १०.११
तथा, दे३ ततो, न। ततो (→ततो) -1) या। बा३ बा३ दे३ ३
१०.११ इति पापवशात् (या। बा३ दे३ ३.४, दे३ १०.११)
का। बा३ दे३ ३.४ पापवशात्, दे३ इति पापवशात्

५१. b) बा३ बा३ दे३ १० पठन् (→पठन्); बा३
दे३ ३.४ १० पठन् (→पठन्) -c) न। (म)विमुक्त (→विमुक्त);
बा३ बा३ दे३ ३.४ [म]वि, दे३ वि, ११ [म]वि (→वि) -1)
बा३ बा३ दे३ १ न। मित्र, दे३ न। मित्र (→मित्र)
(→मित्र)

पुष्टिपत्र - बा३ ०, या। बा३ दे३ ३.४ इति श्रीवामनपुराणे
वामनशतसुक्ते प्रह्लादादीशंकराचार्या, बा३ दे३ ११ इति वामनपुराणे

पुलस्त्य उवाच ॥

द्वितीय पापशमनं स्तव्यं वक्ष्यामि ते मुने ।
येन सम्पगधीतेन पापं नाश तु गच्छति ॥ १
मत्स्य नमस्ये देवेश कूर्म गोविन्दमेव च ।
हयग्रीवं नमस्येऽहं भव विष्णुं त्रिविक्रमम् ॥ २
नमस्ये माधवेशानौ हृषीकेशकुमारिणौ ।
नारायणं नमस्येऽहं नमस्ये गरुडासनम् ॥ ३
ऊर्ध्वकेश नृसिंह च रूपधार कुरुध्वजम् ।
कामपालमखण्डं च नमस्ये ब्राह्मणप्रियम् ॥ ४

प्रह्लादतीर्थयात्रायाम्, ब१ २ ६३ इति श्री (ब१ २ [श्री]) वामनपुराणे
वामनप्रादुर्भावे, दे१ इति श्रीवामनपुराणे, दे१ श्रीवामनपुराणे ब्रह्माद
तीर्थयात्रायाम्, दे१० इति श्रीवामनपुराणे वामनमाहात्म्ये ब्रह्माद
वीरयात्रायाम्, मुने इति श्रीवामनपुराणे पुनरुत्पत्त्यारम्भे वामनप्रा
दुर्भावे अध्यायनाम—दे१ ०, का१ १ ब१ २ ब१ १ ४ ५ ७ पापप्रश
मन(दे१ ७ न) स्तव, कारा दे१ पापप्रशमनस्तोत्रं नाम, ब३ इति पाप
प्रशमनस्तव, दे१० पापप्रशमनस्तोत्रं सम्पूर्णं, दे११ पापप्रशमन
स्तोत्रं न१ पापप्रशमनस्तोत्रं नाम अध्यायसंख्या—पा१ १ ब१ १
ब१ ३ दे१ ४ ५ ७ ११ ०, कारा शतोत्तरस्तुतीयोध्याय, दे३ एकोन
पष्ठितमोध्याय, दे१ अष्टपञ्चागोध्याय, दे१० ॥८७॥, न१ एकोन
पष्ठितमोध्याय, मुने सप्तशतितमोध्याय

अध्यायनामान्तरं का२ अष्टिकम्—७ समाह ।

६१

[दे३ दे१ प्रथमध्याये नास्ति (इ अ० ५८ श्लोक ३३ वा वि)]
॥ पा१ १ दे१ पुनस्त्य, दे१ पुनस्त्य च दे१ ०, न१ पुनस्त्य
१ -a) ब१ २ नाशनं दे१ १० (प्र) वामन (-> वामन) -b)
दे११ वामि (-> वक्ष्यामि), दे१११ ते पुन, न१ नात् (-> ते मुने)
-d) पा१ १ १ दे१ ५ ११ ११ दे१ १ पापनाश ब१ पापनास्तु,
ब३ पापं नश्यन्तु (-> पापं नाशं तु)
२ -a) दे१ षड् (-> मत्स्य); ब३ वृषाभ दे३ नमस्य
(-> नमस्ये) दे११ देवेश (-> देवेन) -b) दे३ देवेन (-> गोविन्द)
-c) दे१ हयग्रीवं, दे१ हयग्रीवं (-> हयग्रीवं) -d) न१
विष्णुं त्रिविक्रमं तथा
३ -a) दे११ नमस्ये (-> नमस्ये) -c) दे१ नारायण

अजित विश्वकर्माण पुण्डरीकं द्विजप्रियम् ।
हस शशुं नमस्ये च ब्रह्माण सप्रजापतिम् ॥ ५
नमस्ये शूलबाहु च देव चक्रधर तथा ।
शिव विष्णु सुवर्णाक्षं गोपतिं पीतयाससम् ॥ ६
नमस्ये च गदापाणिं नमस्ये च कुशेश्वरम् ।
अर्धनारीश्वर देव नमस्ये पापनाशनम् ॥ ७
गोपाल च त्रैलोक्यं नमस्ये चापराजितम् ।
नमस्ये विश्वरूप च सौगन्धि सर्वदा शिवम् ॥ ८
पाञ्चालिकं हयग्रीवं स्वयम्भुवममरेश्वरम् ।

(-> नारायण) -d) का१ २ ब३ ३ दे१ ३ नमस्ये दे१ तत्रैव (-> नम
स्ये); दे३ ७ गरुडासनं, दे११ गरुध्वज (-> गरुडासनम्)

४ -a) ब१ ३ दे३ १ न१ ज्येष्ठं न (दे३ ७ ना) रीवह च
-b) पा१ १ का१ २ दे१ ३ ५ १० रूपधारि- (दे३ ०), कारा भूधराधार,
ब१ २ रूपधार ब३ दे३ १ रूपधारि दे११ रूपधारि (-> रूपधार)
c) ब१ कामगानं (-> कामगत) -d) दे११ ब्रह्मण (-> ब्रह्मण)

५ ब१ २ १० ० -b) कारा पीण्डरीक (-> पुण्डरीक)
-c) ब१ दे१ १० हंसगन्धु, दे३ हरि गन्धु (-> हंसं गन्धु); कारा
का२ नमस्ये, दे१ नमस्ये तु (-> नमस्ये च) -d) ब१ स्व, ब० मु
(-> स्व)

६ -b) ब१ २ दे३ चक्रधर, न१ चक्रधर (-> चक्रधर) -c)
ब१ ३ दे३ ५ १०-११ सुवर्णाक्षं (दे३ ११ ०) न१ सुवर्णाक्ष (-> सुव
र्णाक्ष)

७ -a) दे१ नमस्ये दे१ न१ नमस्ये स (-> नमस्ये च) -b)
कारा नमस्ये, दे१ तत्रैव च, दे३ वामस्ये न१ नमस्ये (-> नम
स्ये च)

८ -a) पा१ कारा का१ २ गोपतिं त्रैलोक्यं -b) पा१
ब१ १ स्वापराजित, कारा स्वपराजित, ब३ ३ पापपारिणं दे३ पाप-
पारिणं, दे३ वापराजित (-> वापराजितम्) -c) पा१ कारा ब१ २
ब१ ३ दे३ ७ विष्णु (-> विष्णु) -d) कारा सुवर्णाक्ष दे३ सुवर्णाक्ष
न१ सुवर्णाक्ष (-> सुवर्णाक्ष); ब० ० ज्येष्ठं मध्यमं तथा, ब३ वातिनां
मध्यमं तथा, दे३ सुवर्णाक्ष च सुवर्णाक्ष

९ ब१ ३ दे३ ० -a) दे११ पाञ्चालिक (-> पाञ्चालिक)
-b) पा१ कारा ब१ २ दे३ ३ ७ १०-११ न१ स्वयम्भुवममरेश्वरम् (-> स्वयम्भुवममरेश्वरम्);

नमस्ये पुष्कराक्षं च पयोगन्धिं च केशवम् ॥ ९
 अविमुक्तं च लोलं च ज्येष्ठेशं मध्यमं तथा ।
 उपशान्तं नमस्येऽहं मार्कण्डेय सज्जमुकम् ॥ १०
 नमस्ये पद्मकिरणं नमस्ये वडबाधुरम् ।
 कार्तिकेयं नमस्येऽहं बाह्लीकं शिखिनं तथा ॥ ११
 नमस्ये स्थाणुमनघं नमस्ये वनमालिनम् ।
 नमस्ये लाङ्गलीशं च नमस्येऽहं ध्रियः पतिम् ॥ १२
 नमस्ये च त्रिनयनं नमस्ये हव्यवाहनम् ।
 नमस्ये च त्रिसौवर्णं नमस्ये धरणीधरम् ॥ १३
 त्रिणाचिकेतं ब्रह्मेशं नमस्ये शशिमूपणम् ।

कपर्दिनं नमस्ये च सर्वामयविनाशनम् ॥ १४
 नमस्ये शशिनं सूर्यं ध्रुवं रौद्रं महौजसम् ।
 पद्मनाभं हिरण्याक्षं नमस्ये स्कन्दमव्ययम् ॥ १५
 नमस्ये भीमहंसौ च नमस्ये हाटकेश्वरम् ।
 सदा हंसं नमस्ये च नमस्ये प्राणवर्षणम् ॥ १६
 नमस्ये स्कमकवचं महायोगिनमीश्वरम् ।
 नमस्ये श्रीनिधामं च नमस्ये पुरुषोत्तमम् ॥ १७
 नमस्ये च चतुर्बाहुं नमस्ये बहुधाधिपम् ।
 वनस्पतिं पशुपतिं नमस्ये प्रभुमव्ययम् ॥ १८
 श्रीकण्ठं वासुदेवं नीलकण्ठं सदण्डिनम् ।

वे. वन

का२ परमेश्वर, न१ अमरेश्वर (→अमरेश्वर) -०) दे० पुष्करेश्वर
 (→पुष्कराक्ष) दे० तु (→तु) -३) शा१ का१ २ दे० अयोगन्धि,
 कारा अयागन्ध, दे० सै गन्धि, दे० १० ययै गन्धि, दे० ११ स सौगन्धि, न१
 अयागन्ध (→अयोगन्धि) दे० तु (→च)

१०. ब१ ab० पुनश्च ब१ १०d-१२d 'मार्क' स्थेह
 ० (ह स); ब२ ३ दे० ab० -d) का१ २ मार्कण्डेय, दे०
 मार्कण्डेय (→मार्कण्डेय)

११ ब१ ० (द १०पा वि); ब२ ab० -०) व३
 मार्कण्डेय (→कार्तिकेय) न१ नमस्ये (→नमस्येह) व२ बाह्लीक
 शिखिनं तथा, ब३ दे० १ ४ ५ १० बाह्ली (ब३ ह्नि) °वा शिखिनं तथा
 दे० बाह्लीक गन्धिनं तथा दे० बाह्लीक शिखिनं तथा न१ बाह्लीक
 शिखिनं तथा, न१ बाह्लीकशिखिनं तथा

११३नोकारपर ब२ मुने अविमुक्तम्—

३५२ नमस्ये पद्मकिरणं नमस्ये वडबामुखम्
 [मुने च कुशेशम् (→वडबामुख)]

१२ ब१ ० १२d 'नमस्ये यावत् (द १०पा वि)
 दे० १०d ० -a) ह्नेः स्थाणु (→स्थाणुम्) -०) दे० नमस्ये
 (→नमस्ये); ब३ लाङ्गलीश, दे० लाङ्गलीश च (→लाङ्गलीश च)
 -d) दे० नमस्ये (→नम स्वेह)

१३ -a) कारा नमस्येह (→नमस्ये च); मुने त्रिनयन
 (→त्रिनयन); दे० १० नमस्येह पशुपतिं -०) कारा नमस्येह (→नम
 स्ये च) शा१ कारा का१ २ दे० १ ११ न१ त्रिसौपर्ण (→त्रिसौवर्ण)

१४ दे० १४३-१६०; न१ १४३-१६० नास्ति (ह स)
 -a) का२ त्रिनाचिकेतं, ब३ त्रिनाचिकेतं, दे० त्रिनाचिकेतं, दे०
 त्रिनाम्बिकेश (→त्रिनाचिकेत) -b) शा१ ब्रह्मा (च), दे० ३

ब्रह्मा (→ब्रह्मेय) -b) शा१ कारा का२ शक्ति, का१ शक्ति
 (→शक्ति) -०) कारा नमस्येह (→नमस्ये च) -d) शा१
 कारा का२ दे० १ विनाशिन (→विनाशन)

१५ दे० न१ ० (द १४पा वि) -a) दे० सर्वेश्वरम्
 सूर्यं -b) दे० रौद्र, मुने रुद्र (→रौद्र) -०) शा१ पद्मनाभ, दे०
 पद्मनाभ (→पद्मनाभ) -d) दे० नमस्ये, दे० १० (→नमस्ये)

१६ शा१ १६०-१७० (ह स); न१ abc० (द
 १४ पा वि), दे० a० (द १४ पा वि) -a) ब३ भीमशङ्ख
 च दे० भीमहारय च (→भीमहत्तौ च), मुने नमस्येह भीमहत्तौ -०)
 कारा का१ २ दे० महाहंस (→सदा हंस); कारा नमस्येह (→नमस्ये
 च) -d) ब२ नमस्ये (→नमस्ये), ब३ ३ दे० ३ ५ १० ध्याय
 (→प्राय)

१७ शा१ ab० (द १६ पा वि) -a) दे० कर्ण
 (→स्वर्ण), ब१ पुरुषोत्तम, नमस्ये च सर्वोत्तमा -०) न१
 भीमगन्धर्व च (→श्रीनिवास च)

दे० १७धृक्स्थ ab० d मध्ये अविमुक्तम्—

३५३ नमोहर्तृहृषीकेश नमस्ये ब्रह्मणिनाम [= २० ab]

१८ दे० ११ a० -a) दे० नमस्येह, दे० नमस्येति
 (→नमस्ये च) -b) ब३ बहुवारिण, ब३ दे० ३ ५ च सुधाधिप
 (→बहुवाधिप) ०) शा१ नमस्यन्ति, का१ नमस्येह (→नमस्येति),
 ब१ ३ दे० मनुपति (→मनुपति) -d) ब१ ३ दे० मनुमव्यय, दे० १०
 प्रभुरव्यय, न१ [अ]श्वमोक्षर (→प्रभुमव्यय)

१९ -a) कारा सदण्डिनं, दे० सुदण्डिनम्, दे० सुर्धन
 (→सदण्डिन) ब१ नीलकण्ठसण्डिनं, ब३ नीलकण्ठ स०००, मुने
 नीलकण्ठ सदाशिव -०) कारा शर्वम् (→सर्वम्) -d)
 दे० नमस्ये (→भीरोश) शा१ च कुलीश्वर, का१ च तलेश्वर,

८८.१८ नमस्ये सर्वमनघं गौरीशं नकुलीश्वरम् ॥ १९
 मनोहरं कृष्णकेशं नमस्ये चक्रपाणिनम् ।
 यशोधरं महाबाहुं नमस्ये च कुशप्रियम् ॥ २०
 भूधरं छादितगदं सुनेत्रं शूलशङ्खिनम् ।
 भद्राक्षं वीरभद्रं च नमस्ये शङ्खकर्णिकम् ॥ २१
 वृषध्वजं महेशं च विश्वामित्र शशिप्रभम् ।
 उपेन्द्रं चैव गोविन्द नमस्ये पङ्कजप्रियम् ॥ २२
 सहस्रशिरसं देवं नमस्ये कुन्दमालिनम् ।
 कालाग्नि रुद्रदेवेशं नमस्ये कृत्तिवाससम् ॥ २३
 नमस्ये छागलेशं च नमस्ये पङ्कजासनम् ।
 सहस्राक्षं कोकनदं नमस्ये हरिशकरम् ॥ २४

अगस्त्यं गरुड विष्णुं कपिलं ब्रह्मवाहमयम् ।
 सनातन च ब्रह्माणं नमस्ये ब्रह्मतत्परम् ॥ २५
 अप्रतर्क्यं चतुर्बाहुं सहस्रांशु तपोमयम् ।
 नमस्ये धर्मराजानं देवं गरुडवाहनम् ॥ २६
 सर्वभूतगतं शान्तं निर्मल सर्वलक्षणम् ।
 महायोगिनमव्यक्तं नमस्ये पापनाशनम् ॥ २७
 निरञ्जनं निराकारं निर्गुण निर्मल पदम् ।
 नमस्ये पापहन्तारं शरण्यं शरणं प्रजे ॥ २८
 एतत् पवित्रं परमं पुराण
 प्रोक्तं त्वगस्त्येन महर्षिणा च ।
 धन्य यश्चस्य बहुपापनाशनं
 संकीर्तनात् स्मरणात् सन्ध्यायाम् ॥ २९

इति श्रीवामनपुराणे एकपष्ठितनोऽध्याय ॥६१॥

ब। २ नटकेश्वर, ब३ सङ्कटेश्वर, दे। लकुलीश्वरं दे१ लकुलेश्वरं, न। नकुलेश्वर (→नकुलीश्वर)

२० ब३ २० b-nd 'चक्रपाणिनम्' इत्याख्य 'नमस्ये' इति पर्यन्ता ० (इ स); दे१. ab ० -a) ब। १००००, ब२ महाबाहु दे३ च इत्येत, न। हृष्टकेश (→हृष्टकेश) -०) दे३ ४ यशोधर, दे३ यशोधर्म, दे११ यशोपार (→यशोधर) -d) दे१० ११ नमस्ये व (→नमस्ये व) घ। १ कारा का। २ दे। कुशप्रिय, दे। ४ १० सुकेशव, न। कुलेशय (→कुशप्रियम्)

२१ ब३ ed ० -a) दे१ हाहित° (→छादित°) घ। १ कारा ब। २ 'गुह', ब। १ 'पाद' (च) (→'गद') -b) घ। १ कारा ब। ३ दे। ४ १०.११ सुलशङ्खिनं, न। दे३ सुलशङ्खिन ब° स्वयशङ्खिनं, ब३ सुलशङ्खिनं, न। सुलपाणिन, मुने सुलशङ्खितं (→ स शङ्खितं) -०) दे१ ७ भद्राक्ष (→भद्राक्ष) -d) घ। १ कारा ब। ३ दे३ ११ 'कर्णिकं', दे। ४ १० 'वर्णय', दे३ 'वर्णिन' (→'कर्णिकम्')

२२ -a) दे। ४ ५ ११ न। वृषध्वज (→वृषध्वज), दे३ विह्वल च (→महेशं च) -b) ब३ ३ दे३ विश्वामित्रं (→विश्वामित्र) -०) ब। ३ दे३ च स, दे१ सर्वं, न। च क (→चैव); ब३ दे। ४ ५.१० न। गोविन्, दे११ गोविन् (→गोविन्)

२३. -b) दे। ५ १० 'मालिनं' (→'मालिनम्'); न। कुण्ड मालिनं (→कुण्डमालिनम्) -०) घ। १ कारा ब। २ दे। ७ १०.११ न। कालाग्नि- (→कालाग्नि), घ। १ कारा ब। २ ब। ३ दे। ५.७ न। रुद्र (→रुद्र) -d) दे११ कीर्ति (→कृत्ति°)

२४ न। ab ० -a) ब३ गवतेश च, दे। स्थानेश च, दे१ द्वा छागलेश (→छागलेश च) -b) ब। १ पङ्कजासनं, दे१ पङ्कजासन, दे१ पङ्कजप्रिय (→पङ्कजासन) -०) दे११ सहस्राक्ष- (→सहस्राक्ष), दे१ काकनद (→कोकनद) -d) न। 'शङ्खरी' (→'शकरम्')

२४ ध्योक्तस्वर न। अधितम्—
 ३५ ८ निरञ्जनं निराकारं निर्गुणं निर्मलं पदम्

२५ ब। १ ६१ अध्यायस्य २५ अ. आख्य ६१ अध्यायस्य ५ द वाक्च ० -b) दे। वाग्मय (→वाग्मयम्) -J) दे। 'तत्त्वम्' (→'तत्त्वम्')

२६ ब। १ ० (इ २५ वा वि) -b) बाय सह सार्ज, दे१ सहस्राक्षं (→सहस्राक्षं), न। तपोमयं (→तपोमयं)

२७ ब। १ ० (इ २५ वा वि) -b) ब। सवर्णसर्ज, दे३ गणितसर्ज (→सर्वलक्षणम्) -०) दे। ५ १० 'योगिनं', दे११ 'योगिनं' (→'योगिनम्')

२८ ब। ३ ० (इ २५ वा वि) -b) दे। ३ नित्यं, दे१ निर्ममं (→निर्ममं); दे। प्रद (→प्रद) -०) दे३ नमस्ये(हं) (→नमस्ये(हं)) घ। ३ 'वर्तारं', दे३ ७० (→'हर्तारं') -d) दे। वनेत्, दे। निव (→वने)

२९ ब। ३ ० (इ २५ वा वि); दे३ ०. -b) ब। अगस्त्येन (→स्वगस्त्येन) -०) घ। १ कारा ब। ३ दे३ ११ पवित्र (→अद्वयत्), -d) घ। १ कारा १२ स्मरणात् स्तवनात्, कारा ब। स्मरणात् स्तवनात्,

विविधुः प्रीतमनसो हसा इव महासरः ॥ १५
तन्मध्ये ददृशु पुण्यमाश्रमं लोकरूजितम् ।
चतुर्णां लोकपालानां वर्गाणां मुनिसत्तम ॥ १६
धर्माश्रमं प्रादुमुखं तु पलाशविटपावृतम् ।
प्रतीच्यभिमुखं ब्रह्मन् अर्थस्येत्वननावृतम् ॥ १७
दक्षिणाभिमुखं काम्यं रम्भाशोरुननावृतम् ।
उददृमुखं च मोक्षस्य शुद्धस्फटिकार्चसम् ॥ १८
कृतान्ते त्वाश्रमी मोक्षः कामस्त्रेवान्तरे श्रमी ।
आश्रम्यर्थो द्वापरान्ते तिष्णदौ धर्म आश्रमी ॥ १९
तान्याश्रमाणि मुनयो दृष्ट्वात्रयादयोऽज्यया ।

तत्रैव च रतिं चतुरस्रण्डे सलिलाप्लुते ॥ २०
धर्माधैर्भगवान् विष्णुरस्रण्ड इति विश्रुत ।
चतुर्भूतिर्जगन्नाथ पूर्वमेव प्रतिष्ठित ॥ २१
तमर्चयन्ति ऋषयो योगात्मानो बहुश्रुता ।
शुश्रूषवाऽथ तपसा ब्रह्मचर्येण नारद ॥ २२
एव ते न्यवसस्तत्र समेता मुनयो वने ।
असुरेभ्यस्तदा भीता स्नाथित्यास्रण्डपर्वतम् ॥ २३
तथाऽन्ये ब्राह्मणा ब्रह्मन् अश्मकुट्टा मरीचिपा ।
स्नात्वा जले हि कालिन्ध्या प्रजग्मुर्दक्षिणामुखाः ॥ २४
अवन्तिविषयं प्राप्य विष्णुमासाद्य सस्थिताः ।

(→प्रीतः), दे० विविधुः प्रीतिमनस्ते -d) ब० ३ दे० महासर
(→महासर) दे० हसवन्न (च १) महासर

१६ ब० २ १६-१७ ० -d) कारा ब० वर्गाणां
दे० चरणा दे० स्वर्गाणां (→वर्गाणां) ब० सत्तम दे० ते० सत्तमा
(→सत्तम)

१७ ब० २ ० -a) ब० वर्गाश्रम दे० ११०००
(→वर्गाश्रम) शा० गा० दे० १ प्राग्मुखे गा० प्रमुखे दे० दाम्मुख
(→प्राग्मुख) दे० ११ प्राग्मुखेषु (→प्राग्मुख तु) -b) गा० गा०
पालाश कारा का० दे० २ पालाश (→पालाश) का० विषया
(→विटपा) दे० ११ ५ वृता दे० ११ ० अति (→वृत्तम्) -c) गा० का० ३
ब० दे० ३ ५ दे० ११ प्रतीच्या दे० प्रतीच्या (→प्रतीच्य) दे०
प्रमुखे दे० ११ निमुखे (→निमुख) -d) गा० कारा का० २
तत्प्रेषवमनावृत ब० हस्त्येत्त्व (?) रतावृत दे० अश्वस्यान्तपनावृत
दे० अश्वस्यान्तपनावृत ते० अश्वस्यान्तपनावृत

१८ दे० ० ० -a) दे० दक्षिणाश्रम ११ (→दक्षिणाभि
मुखः), शा० कारा का० २ वापि ब० २ वापि ब० चैव दे० ११ काम
न० रम्य (→काम्य) -b) गा० कारा का० २ ब० ३ सववान
प्रतापक दे० १० ११ रम्भाश्रमनावृत दे० रम्भाश्रमनावृत दे० ११
रम्भाशोरुननावृत -c) का० ब० ३ दे० १ प्रमामुख ब० दे० २
उददृमुख तु दे० उददृमुखे ब० (→उददृमुख ब०) -d) दे० १ १
० अश्रिभ (→अश्रिभ)

१९ श्लोकादन्तरं शा० गा० २ दे० ११ ०० पुनरावृतम्

१९ ब० ० ० -a) गा० ब्रतान्ते (→कृतान्ते) गा०
कारा का० २ वा भी (कारा ०) ब० २ ते० त्वायेव दे० आश्रम
(→स्वाश्रमी) -b) गा० का० २ ब० ३ त्रैतान्तो श्रमी कारा नत
नाराश्रम, का० २ दे० त्रैतान्त आश्रमी दे० १ १ तत्राणुते स्थित

(→तत्रान्तरे श्रमी) दे० श्रोतान्ते मोक्ष प्राश्रमी -c) कारा आश्र
मायां ब० आश्रम्यस्य ब० दे० ३ आश्रम्यस्य दे० ११ ११ आश्रमायें
(→आश्रम्यस्य) दे० इर इति (→द्वापरान्ते) -d) ब० तिष्यादौ
दे० ३ ते० तिष्यान्ते वेपतिष्यन्ते दे० विपार्द (→तिष्यार्द), कारा
आश्रम (→आश्रम) दे० दृष्टादौ धर्म आश्रम

२० -a) दे० १ १ तमावय (ते० ११) हि (→तान्याय
मायि) -b) ब० ३ दे० ३ दृष्टाया स्त (दे० ३ ०) लोच्यया दे० ११
दृष्टा नरादयोच्यया दे० दृष्टा ते पाण्योच्यया न० दृष्टास्त्रेयापाण्यव्यु
न० दृष्टावया योच्यया -c) दे० ११ तत्रव (→तत्रैव) शा० का० २
दे० ११ चरितं दे० १ १ हि रति (→च रति) -d) गा० का० २
दे० ११ शणिना प्लुते कारा शणिनाप्लुते ब० दे० सलिलाप्लुते दे०
सलिला मक (→सलिलाप्लुते)

२१ a) गा० धर्माधै, का० धर्मो वै ब० ३ दे० धर्माधि
दे० ३ ते धर्माधो (→धर्माधो) -d) दे० सवगेव (→पूर्वमेव)

२२ -a) कारा का० २ ब० ३ दे० मुनयो न० पुण्य
(→प्रायश्चित्त) -c) न० शुश्रूषया (→शुश्रूषया) दे० ३ ५ ते० च दे० ११
[ब] ति दे० ११ स (→[ब] य) दे० ११ तपसो (→तपसा)

२३ दे० १ ० -a) गा० २ दे० निवसस्तत्र (→न्यवसस्तत्र)
-b) कारा भागेव मुने दे० भागेव हि दे० १० नवे १ (→मुनयो
वने) -c) गा० कारा भीत्या (→भीता) दे० ते शुवस्व तवामीता
दे० सगुराक्षु तया भीता -d) गा० का० २ ब० ३ दे० १० वाचिष्या
दे० ३ १ ते० स्वाधिता न स्वाधिता (→स्वाधित्या) ते० १ वजित
दे० पवता (→पवत)

२४ -a) ब० तथाय (→तथाय) -b) का० २ मम्मकुट्टा
दे० मम्मकुट्टा दे० अयाकुट्ट (→अस्फुट्टा) दे० ११ अश्वकुट्टामादय
-d) ब० २ ते० १ मुख (→मुखा)

२५ -a) गा० का० तावन्तो कारा तैयन्तर, का०

८६ २५

विष्णोरपि प्रसादेन दुष्प्रवेक्षं महासुरैः ॥ २५ ॥
 बालखिलादयो जम्भुरवशा दानवाद् भयात् ।
 रद्रकोटिं समाश्रित्य स्थितास्ते ब्रह्मचारिणः ॥ २६ ॥
 एवं गतेषु विप्रेषु गीतमाङ्गिरसादिषु ।
 शुक्रस्तु भार्गवान् सर्वान् नित्ये यज्ञनिधौ ध्रुवे ॥ २७ ॥
 अधिष्ठिते भार्गवैस्तु महायज्ञेऽमितयुते ।
 यज्ञदीक्षा बलेः शुक्रश्चकार विधिना स्वयम् ॥ २८ ॥
 श्वेताम्बरधरो दैत्यः श्वेतमाल्यानुलेपनः ।
 मृगाजिनावृतः पृष्ठे वर्षिषत्रविचित्रितः ॥ २९ ॥
 समास्ते वितते यज्ञे सदस्यैरभिसंवृतः ।
 हयग्रीवप्रलम्बाद्यैर्मयवाणपुरोगमेः ॥ ३० ॥

पत्नी विन्ध्यावली चास्य दीक्षिता यज्ञकर्मणि ।
 ललनानां सहस्रस्य प्रधाना नृपिकन्यका ॥ ३१ ॥
 शुक्रेणाश्वः श्वेतवर्णो मधुमासे सुलक्षणः ।
 महीं विहर्षित्सुष्टुस्तारकाक्षोऽन्वगाच्च तम् ॥ ३२ ॥
 एवमश्वे समुत्सृष्टे वितते यज्ञकर्मणि ।
 गते च मासत्रितये ह्यमाने च पावके ॥ ३३ ॥
 पूज्यमानेषु दैत्येषु मिथुनस्थे दिवाकरे ।
 सुषुप्ते देवजननी माधव वामनाकृतिम् ॥ ३४ ॥
 तं जातमात्रं भगवन्तमीश

नारायण लोकपतिपुराणम् ।

प्रक्षा समन्येत्य समं महर्षिभिः

तयस्तर, व ३ दे, ११ ते (व १ त) वन्ति, मुवे श्रवन्ती (→अवन्ति)
 -ab) तन स्पर्शित विष्णु ते चात्विमसावशेषिता -d) दे०
 दुष्प्रवेक्ष्य दे० सुप्रवेश (→दुष्प्रवेश) दे १ ५ न १ सुरापुरे (→महा
 सुरे)

२६ -a) व १ दे १ ५ बालि (→बाल) -b) दे ५-११ दान
 वाना तदा (दे, रते) भयात्, दे १ ५ ब्राह्मणा यज्ञसाद् भयात्
 -c) कारा समाश्रित्य (→समाश्रित्य) -d) वा १ द्वितस्ते, व १
 छससे दे० स्थिता नै (→स्थितास्ते)

२७ -a) न १ ऋषिषु (→विप्रेषु) -c) दे० न १ भगवान्
 (→भार्गवान्) -d) दे ४ निचे, दे ११ वृणु ते (→नित्ये) दे० न १
 आम त्रयत वी मुने

२८ -a) वा १ कारा का० दे० बधिष्ठितैरु, व० अतिष्ठिते
 दे ४ १० दे १ अधिष्ठिते (ते १ 'ता) (→अधिष्ठिते) दे ३ ते भार्गवेण
 (→भार्गवैस्तु) -b) वा १ कारा का १ दे ११ 'द्युते (→'द्युते)
 -c) व १ २ बलि (→बले) -d) न १ विधिवत् (→विधित)

२९ -a) दे ५ दैत्या (→दैत्य) -b) दे ५ 'तेजना
 (→'तेजन) -c) व १ ३ [आ]मृतपृष्ठे दे १ [आ]मृतपृष्ठे दे० ३
 [आ]मृतपृष्ठे दे १ दत्तपुरे दे १ [आ]मृतपृष्ठे दे १०-११ [आ]मृत
 पीठे (→[आ]मृत पृष्ठे) दे ३ मृगाजिनावृत पीठे (३ २) दे ३ मृगा
 जिनवृत् इव ते १ मृगाजिनालोप पृष्ठे -d) दे ३ व १ हं (→वर्हिं),
 दे ४ १ व १ विचित्रिक (→विचित्रित) दे ३ मृगाजिनावृत्

३० -a) वा १ कारा वा १ ० दे ३-९ समस्ते व १ ० ब्रह्मस्ते,
 व ३ श्वास्ते दे ३ श्वास्ते दे १० श्वास्ते दे ११ स श्वास्ते (→समास्ते)
 न १ एव तैर्विरुद्धे व १ -b) व ३ सहस्रैरु, दे १ सन्त्ये दे ३ सन्ति
 (→सन्त्यैरु); व ३ ० वि दे ३ [अ]पि [अ]पि; दे १ 'लक्ष्मण
 (→'लक्ष्मण) -c) व १ ३ हयग्रीवद्वानादयैरु, दे १-५ १० दे १ हयग्रीवे

धुराचैस्तु (दे १ ४ 'अ), दे ३ हयग्रीवसाराचस्तु, दे ५-११ हयग्रीव पु
 (सु २) ना (दे, 'पा) नादैरु, दे १ हयग्रीव युवाभाचै, दे ३ हयग्रीवस्य
 प्रसादं व १ हयग्रीवानुग्रहादयैरु

३१ दे ३ १ ०-३३ b ० (इ स) -a) व १ २ पत्नी,
 दे १ यश (→पत्नी); कारा विन्ध्यावली व १ ३ दे १० विद्यावली
 (व ३ ३ 'ती) (→विन्ध्यावली); दे १ ३ दे १ तस्य (→चास्य) -b)
 वा १ कारा का १ दीक्षिता (→दीक्षिता) -d) व ३ प्रचान (→प्रचाना);
 कारा मुनि, व १ ० निरि न १ वृष्टि (→श्रुति) व ३ दे ४ १
 -कन्यका (→-कन्यका)

३२ दे ३ ० (इ ३ १ पा १ वि) -a) दे ३ श्वेतवर्णो
 (→श्वेतवर्णो) -b) व १ ३ मधुमासि व ३ म ३ मास (→मधुमासि)
 व १ दे ४ १ १० ते सप्तमय (दे ४ १ १) दे ३ सुलक्षणा (→सुलक्षण)
 -c) वा १ विहर्षित्सुष्टु, दे १ ३ चरितुम्, दे १ वृत्तुम्, दे १ वित्तुम्
 न १ विहर्षु (→विहर्षु) व १ ३ महा (व ३ 'ही) विचारो उत्पद्य-
 -d) दे ४ ५ ११ तारकाक्ष्यो, दे १ ३ तारकाक्ष्य (→तारकाक्ष्यो);
 का० [अ]न्वगाच्च व, व १ ३ दे १ त्वागच्च व, दे ४ [अ]न्वगाच्च व,
 दे १ [अ]न्वगाच्च व दे ३ [अ]न्वगाच्च व, न १ [अ]न्वगाच्च व
 (→[अ]न्वगाच्च व व ३ तारकाक्ष्योऽप्यारव ?)

३३ दे ३ १० b ० (इ ३ १ पा वि) -c) दे १ ३ (→च)
 दे ११ मासे (→मास) -d) व १ ३ दे ३ ह्यमाने, दे ३ ह्यमाने,
 दे ३ प्रियमाने (→ह्यमाने) दे १ ३ (→च)

३४ पाठान्तर नास्ति

३५ -a) व ३ दे ३ ३ ते स (→सं); दे १ ईव (→ईं)
 -b) न १ सुयुक्तो (→सुयुक्त) -d) न १ स्तोत्र (→स्तोत्रं); व १ ३
 दे १ ३ १ ते सम (→विश्वे)

स्तोत्रं जगादाथ विभोर्मह्ये ॥ ३५
 नमोऽस्तु ते माधव सत्त्वमूर्ते
 नमोऽस्तु ते शाश्वत विश्वरूप ।
 नमोऽस्तु ते शत्रुघनेऽन्यनामे
 नमोऽस्तु वै पापमहादवाग्ने ॥ ३६
 नमस्ते पुण्डरीकाक्ष नमस्ते विश्वभावन ।
 नमस्ते जगदाधार नमस्ते पुरोत्तम ॥ ३७
 नारायण जगन्मूर्ते जगन्नाथ गदाधर ।
 पीतासः श्रियःकान्त जनार्दन नमोऽस्तु ते ॥ ३८
 भवास्त्राता च गोप्ता च विश्वात्मा सर्वगोऽव्ययः ।
 सर्वधारी धराधारी रूपधारी नमोऽस्तु ते ॥ ३९
 वर्षस्व वर्षिताशेषत्रैलोक्य सुरपूजित ।
 कुरुष्व दैवतपते मघोनोऽश्रुप्रमार्जनम् ॥ ४०

त्व धाता च विधाता च संहर्ता त्व महेश्वरः ।
 महालय महायोगिन् योगशायिन् नमोऽस्तु ते ॥ ४१
 इत्थ स्तुतो जगन्नाथः सर्वात्मा सर्वगो हरिः ।
 प्रोवाच भगवान् मह्यं कुरूपनयन विभो ॥ ४२
 उत्तश्चकार देवस्य जातकर्मादिकाः क्रियाः ।
 भरद्वाजो महातेजा दार्हस्पत्यस्तपोधनः ॥ ४३
 व्रतमन्थं तथेशस्य कृतवान् सर्वज्ञास्त्रविद् ।
 ततो ददुः प्रीतियुताः सर्व एव वरान् क्रमात् ॥ ४४
 यज्ञोपवीत पुलहस्त्वहं च सितवाससी ।
 मृगाजिन कुम्भयोनिर्भरद्वाजस्तु मेखलाम् ॥ ४५
 पालाशमददद् दण्डं मरीचिर्विद्वान्धनः सुतः ।
 अक्षसूत्र वारुणिस्तु कौश्य वेदमयाङ्गिराः ॥ ४६
 छत्र प्रादाद् रघू राजा उपानधुगल नृगः ।

वे ६६

३६ -a) शा१ कारा का१ २ दे१ ७ विश्वमूर्त दे१ तत्त्व
 मूर्ते (→सत्त्वमूर्ते) -b) व३ वे३ सात्वत (→शात्वत) ; शा१
 विश्वमूर्त, वा१ दे११ दिव्यरूप दे१ विश्वरूपिन् (→विश्वरूप) -d)
 शा१ कारा का१ २ दे१ ४ ५ १० ११ 'बलेच', दे१ 'कुलेष्व',
 (→बलेच)

३७ -a) व१ ३ दे२ ३ वे१ न१ नमोस्तु (→नमस्ते) -c)
 न१ नमोस्तु (→नमस्ते)

३८ -a) वा१ २ जगदाधार व३ ३ ३ ३ ३ ३ (→जगन्मूर्ते)
 -c) दे१ न१ पीतासः (न१ 'ता') (→पीतासः) का२ दे१ न१
 धिया (→धिय)

३९ व३ ३६-४१ ० (इ स) -a) कारा मुख
 (→गोप्ता च) -b) शा१ कारा का१ २ व१ २ दे१ १० ११ सर्वतो
 (→सर्वगो) -c) कारा सर्वधारी व१ २ वे१ सर्वधारी, दे१
 सर्वधारी, दे२ सर्वधारी (→सर्वधारी) कारा धराधारी, दे१ धरा
 धारि, दे२ धराधारि (→धराधारी) -d) शा१ कारा का१ २
 व३ दे२ ४ रूपधारिन् (→रूपधारी) न१ विश्वेश्वरा नमोस्तु ते

४० व३ ० (इ ३६ पा वि) -a) दे१ ४ १० वे१
 वद्विष्णो (→वदस्व) -c) दे१ ४ वे१ त्व देवपते (→देवतपते)
 -d) व० महागन्ध प्रमार्जन दे१ यक्षचक्रप्रमाञ्जन, दे१० भगवान्
 प्रमार्जन, दे११ मध्येनाश्रु प्रमार्जनम्

४१ व३ ० (इ ३६ पा वि) -a) दे१ तु (→च)
 -b) दे१ न१ च (→स्व), वा१ २ दे१ २ ५ महेश्वर दे१ महेश्वर
 (→महेश्वर) -c) व२ दे१ ४ वे१ महालयो (→महालय) वा१
 दे१ ५ १० वे१ महायोगी (दे१ ५ १० 'वि') (→महायोगिन्) -d)

शा१ कारा का२ दे१ ११ 'ध्यायिन्' व१ दे२ ४ 'शायो' (व३ 'वि')
 (→'शायिन्') दे१० रूपधायिन् नमोस्तुते

४२ -c) न१ ब्रह्मन् (→मह) -d) न१ कुरुष्व नयन
 विभो

४३ -b) वा१ ३ 'कर्मादिका क्रिया' (→'कर्मादिका क्रिया')
 -c) व१ ३ दे१ ४ ७ वे१ न१ भारद्वाजो (→भरद्वाजो) -d) दे१ ९
 तपोधना (→तपोधन)

४४ -a) वे१ भवेगस्य (→तथेशस्य) दे१ व्रतवन्तस्या
 सत्यक, दे१ व्रत बल तथेशस्य -c) वे१ वाता (→सतो) -d)
 शा१ कारा का१ १ व१ ३ च तान् (व३ 'ता') क्रमात्, दे१ १४ वे१
 यवान् क्रमात् 'दे१ म' दे१ १० ११ बलान् क्रमात्, दे१ गह्वर्यम्
 (→वरान् क्रमात्)

४५ -b) दे१ ४ महं तु (दे१ च) दे१ ३ ११ वे१ पुलस्त्य,
 दे१ ९ न१ मरुत्त (→रत्न च) -d) व२ दे१ न१ भारद्वाज (→
 भरद्वाजस्य) दे१ १० च दे१ ११ तु (→तु) दे१ मेखल दे१ मेखला
 (→मेखला)

४६ -a) व३ दे१ वे१ पलाशम् (→पालाशम्) का१ ग्रह
 ६ व१ दे१ ४ ९ वे१ अददात् (→अदत्त) व३ पलाशम् वदो दण्ड
 -b) दे१ तु दे१ दत्त (→तु) -c) शा१ ब्राह्मिन् कारा
 वारुणि व१ वाण (→वारुणि) दे१ च (→तु) -d) शा१
 दे१ ११ कौश्य वेद का१ कौश्या वेदिम्, व१ २ कौश (व२ 'त्स') देव
 दे१ ४ वे१ कौश (दे१ ३ वे१ 'ता') चीर, दे१ कौशो वृषिम् (→कौश्य
 वेद); न१ भगोविता (→भगोविता) दे१ कौशवेदमय निर.

४७ -a) दे१ ५ छत्र प्रादाद् रघू राजा, दे१ ७ छत्र पादात्रच-

८६. ४७

कमण्डलुं बृहत्तेजाः प्रादाद्विष्णोर्वृहस्पतिः ॥ ४७
 एवं कृतोपनयनो भगवान् भूतभावनः ।
 संस्तवमानो ऋषिभिः साङ्गं वेदमधीयत ॥ ४८
 भारद्वाजादाङ्गिरसात् सामवेदं महाध्वनिम् ।
 महदाख्यानसंयुक्तं गन्धर्वसहितं ह्रुते ॥ ४९
 मासेनैकेन भगवान् ज्ञानश्रुतिमहार्णवः ।
 लोकाचारप्रवृत्त्यर्थमभूच्छ्रुतिविशारदः ॥ ५०
 सर्वशास्त्रेषु नैपुण्यं गतः देवोऽक्षयः ॥
 प्रोवाच ब्राह्मणश्रेष्ठं भारद्वाजमिदं वचः ॥ ५१
 श्रीवामन उवाच ॥

ब्रह्मन् ब्रजामि देवाज्ञां कुरुक्षेत्रं महोदयम् ।
 तत्र दैत्यपतेः पुण्यो हयमेघः प्रवर्तते ॥ ५२
 समाविष्टानि पश्यस्य तेजामि पृथिवीतले ।
 ये संनिधानाः सततं मदंक्षाः पुण्यवर्धनाः ।
 तेनाहं प्रतिजानामि कुरुक्षेत्रं गतो बलिः ॥ ५३
 भरद्वाज उवाच ॥
 स्वेच्छया तिष्ठ वा गच्छ नाहमाज्ञापयामि ते ।
 गमिष्यामो धर्मं विष्णो बलेरध्वरं मा खिद ॥ ५४
 यद् भवन्तमहं देव परिपृच्छामि तद् वद ।
 केपु केपु विमो नित्यं स्थानेषु पुरुषोत्तम ॥

ब्राह्म, दे० छत्र प्रादा ०००००, दे० छत्रं प्रादाद् रभ्यराज, ते० क्षत्र
 प्रादाद् रवद् यज्ञा, न० छत्रं प्रादाद् देवराज, मुने. छत्रं द्यौ लुता-
 चम्र. -b) दे० ४ ते० "गुणते" (-गुणतं); का० दे० ११ गुण, ब० २
 हंस, दे० ३ ४-१० गुण, दे० १० गुण (दे० गा), दे० ११ गुण (दे०
 गा) (-गुण). -d) दे० १० विप्रो (-विष्णो).

४८. ब० २. ४८-१०० ०. -०) ब० दे० ४-१० संस्तुय-
 मान, दे० ०००००० ब्रह्मन्, दे० संस्तुयमानो (-संस्तुयमानो);
 का०. दे० मुनिभि (-ऋषिभि). न० दसमिदिवसर्वहृत्. -d)
 ब० दे० वेदं साङ्गमधीयत, दे० ४-१० ते० वेदान् साङ्गानधीयत, दे०
 ब्रह्मन् साङ्गमधीयते, न० साङ्गान् वेदानधीयते.

४९. ब० २. ० (द ४८ पा. वि.). -a) गा० ब० १ दे०
 ११ मरुताज, दे० मरुतेन (-भारद्वाजात्); दे० ३ ते० साङ्गिर-
 सात्, दे० १० साङ्गिरसा (-साङ्गिरसात्). -b) का० मरुत्पनि,
 ब० महात्मन, दे० ४-१० ते० महात्स (दे० 'गु)र, न० महाध्वनं
 (-महाध्वनि). -०) दे० प्रात्यात° (-प्रात्यान्). -d) ब०
 गन्धर्व° (-गन्धर्वं).

५०. ब० २. ० (द ४८ पा. वि.). -b) गा० ब० दे०
 जात, का० जात, ब० जात (-जान-); दे० श्रुतिर (-श्रुति-),
 गा० का०. ब० १ दे० १०-११ न० महानिषि (-महानिषं). -
 ०) दे० ३ ते० प्रवृत्तार्थं (-प्रवृत्त्यर्थं). -१) दे० ३० ते० गतु (-
 श्रुति-).

५१. -३) गा० दे० ११ विपुण्य (-वैपुण्यं). -b) दे० ११
 घृता (-गस्ता), ब० दे० १५ [-स]राजस्य (दे० १५) य (-[अ]
 राजस्य); दे० ११ श्रेष्ठ (-श्रेष्ठम्). -d) गा० का०. का० २
 दे० ११ मरुताजम् (-भारद्वाजम्).

॥ दे० १० ०; गा० का० २ ब० ३ दे० ३ ११ वामन उवाच, का०.
 श्रीवामन उवाच, दे० ४ वामन उ, दे० ब्राह्मन्, न० उवाच, दे०

श्रीवामन ; न० वामन .

५२. -a) गा० का०. का० २ दे० ११ ब्रजाम (दे० 'भि), दे०
 ब्रजाम (-ब्रजामि). -b) दे० ०००००, दे० कुरुक्षेत्रं, न० (-कुरु-
 क्षेत्रं). -d) दे० हयमेघा प्रवर्तते मे (?).

५३. -a) गा० का० समाविष्टानि, का०. गमिष्ययामि,
 का० समाविष्टानि, दे० ५-११ न० समाविष्टानि, दे० समाविष्टानि (-
 समाविष्टानि); ब० २ ते० ज्ञासि, ब० दे० ५-१० ते० पश्य हं, न०
 पश्यस्य (-पश्यस्य). -b) ब० २ पश्यस्य (-ते० ज्ञासि). -०) दे०
 ३ ते० संनिधाना (दे० 'ना) (-संनिधाना); दे० ये सन्ति धीरास्ते
 सर्वे, न० ये सन्ति धीरास्ते वन्तो. -d) दे० पुण्यवर्धनं, न० पुण्य-
 वर्धन (-पुण्यवर्धना). -०) का०. दे० १० तापा (दे० १० 'ता) हं
 (-ते० नाह). -f) दे० ततो (-गतो).

॥ दे० ३-११ न० ०; गा० ब० मरुताज (ब० 'जो), दे० ४ मर-
 ताज (ब० 'जो); दे० ४ मरुताज च .

५४. दे०, ०० ०. -३) ब० ३ दे० गच्छ वा तिष्ठ, दे० ३
 ते० तिष्ठ गच्छामो, दे० तत्र गच्छामो, न० विप्र गच्छामो (-तिष्ठ
 वा गच्छ); ब० २ दे० स्वेच्छया तिष्ठाम् गच्छ, दे० स्वेच्छया गच्छ
 तिष्ठति. -d) ब० 'माधितं, ब० 'माधित, ब० 'मा धितं, दे० ४
 माधव, दे० सा धुच, ब० न० 'मा धिय (-मा खिद).
 दे० ३-१० ते० न० ab, ०० मध्ये प्रथितम्—मरुताज उवाच

[दे० मरुताज उ, दे० न० मरुताज].

५५. दे० ab ०. -a) ब० ३ छत्रवर्तं, दे० १० मरुतस्य (?)
 (-यद् मरुतः), गा० का०. का० २ दे० ११ मरुतेन (-मरुं देन).
 -d) दे० केपु केपु च तस्मैपु मुमुक्षुषु च र्धं प्रमो. -०) दे०
 निवसि ०० मे दृष्टि. -f) ब० ३ तापार्थं (-तत्पत्तः); दे० छत्रवर्तं
 नमोऽस्तु ते.

सान्निध्यं भवतो ब्रूहि ज्ञातुमिच्छामि तत्त्वतः ॥ ५५

वामन उवाच ॥

श्रूयतां कथयिष्यामि येषु येषु गुरो अहम् ।

निवसामि सुपुण्येषु स्थानेषु बहुरूपवान् ॥ ५६

ममावतारैर्वसुधा नभस्तलं

पातालमम्भोनिधयो दिवश्च ।

दिशः समस्ता गिरयोऽम्बुदाध

व्याप्ता भरद्वाज ममानुरूपैः ॥ ५७

ये दिव्या ये च भौमा जलगगनचराः स्थावरा जङ्गमाश्च
सेन्द्राः सार्काः सचन्द्रा यमवसुवरुणा ह्यप्रयः सर्वपालाः ।

ब्रह्माद्याः स्थावरान्तं द्विजखगसहिता मूर्तिमन्तो ह्यमूर्ताः

ते सर्वे मत्प्रसूता बहुविधगुणाः पूरणार्थं पृथिव्याः ॥ ५८

एते हि मृत्याः सुरसिद्धदानवैः

पूज्यास्तथा संनिहिता महीतले ।

यैर्दृष्टमात्रैः सहसैव नाशं

प्रयाति पापं द्विजवर्य कीर्तनैः ॥ ५९ व. ८६. ५

इति श्रीवामनपुराणे द्विपष्ठितमोऽध्यायः ॥ ६२ ॥

ॐ तै. ०. दे१ विष्णुर्ऋ २३ विष्णुस्वाच, दे१ वामन च ;
दे१ न१ श्रीवामन .

५६. -b) ब२ गुणैर्यह, व३ दे२ ३-७ तै१ गु (दे२ पु) रोह,
दे१ ह्यह गुरो, दे१ यया गुरो, दे१० गुरो त्वह, दे११ गुरो ह्यह, न१
पुरा ह्यहं (→गुरो अह) -c) दे१ निवसामिष्टु (→निवसामिष्टु)

५७. -a) शा१ कारा. का१ २ दे२.१० ११ न१ बद्धा (→व-
सुधा); शा१ कारा का१ २ व१ २ दे२ ७ न१ नभ स्थल, दे१ महीतले
(→नभस्तल). -b) व१-३ दे२ ७ १०-११ मम्भोनिधय, (→मम्भो-
निययो); दे१ दिशो दश (→दिशं च), दे१ नभस्त्वले सनिधयो दिव च
-c) शा१ दिश समस्ता, दे१ दिशश्च सर्वा (→दिश समस्ता)
-d) व१ न१ समानरूपै (→ममानुरूपै)

५८. दे१०. b 'ह्यप्रय' इत्यारम्भे d 'विधिविष्णु' इति
पर्यन्तं नास्ति -a) न१ गगनचरा (→गगनचरा), व१ २ दे२३
सत्त्वा, दे१ ४ १० ११ ष (दे११ शा) खट्, दे२ ३ तै१ ये च ब्रह्मन्, दे१
दे२३ वारा (→ब्रह्ममात्र). -b) दे१ शर्ब (?) (→सार्का), दे१
सचन्द्रा (→सचन्द्रा), कारा. का१ २ व१ २ दे२.७-११ साधय, दे२
खग्रय. (→ह्यग्रय); व१ २ साम्बुपाला, दे१ सर्वकाला, दे१ सार्व
य साधपाला, न१ सार्वपाला (→सर्वपाला). -c) तै१ द्विजवर

(→द्विजवर्यः) दे३ ह्यमूर्त, दे३ [-ज] भ्यमूर्ता, तै१ ह्यमूर्त (→ह्य-
मूर्ता). -d) व१२ मत्प्रसूता, न१ तत्प्रसूता (→मत्प्रसूता); दे१
विधिविष्णुणा (→विधिविष्णुणा); दे१ ३-४ ११ पृथिव्या (→पृथिव्या).

५९. -a) व२ ३ दे१-४ तै१ हि मृत्या, दे१ च सिद्धा
(→हि मृत्या), दे१ मृतदेव (→मृतसिद्ध). -b) दे१-४ तै१ नरा
(→तथा) -d) का१ व१-३ दे१ ४-१० कीर्तित, दे२ कीर्तने, दे१
कीर्तनात् (→कीर्तनं), दे१ न१ शर्वकीर्तन (→शर्व्य कीर्तनं).

पुष्टिपरा—व३.०, शा१ का१.२ दे२.१० इति श्री (का२ [श्री])
वामनपुराणे वामनप्रादुर्भावे वामनोत्पत्तिं, कारा. व१ २ दे२.३.११ तै१
न१ इति श्री (कारा व१ २ दे२ ११ [श्री]) वामनपुराणे वामन-
प्रादुर्भावे, दे१.४-७ इति श्रीवामनपुराणे, दे१ वामनपुराणे,
मुखे. इति श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदसंवादे ब्रह्मावतारव्याख्याया
वामन प्रादुर्भावे, अध्यायन्याम—शा१ का१ २ दे२.१० तै१ न१ ०,
कारा. भरद्वाजवामनसंवादे, व१-३ दे१ ३ वामनजन्म, दे१ वामन-
जन्मवर्णनो नामाध्याय, दे१ वामनजन्मनामाध्याय, दे११ वामनोत्पत्ति
अध्यायसंख्या—शा१ व१ ३ दे१ ३.५.१० ११ ०, कारा. शतौत्तर
पञ्चमोऽध्याय, का१ ११ ७८ ११, का१ ११ ७७ ११, दे१ एकोन-
पष्ठितमोऽध्याय, व१ अध्याय ११ ८४ ११, न१ एकपष्ठितमोऽध्याय,
मुखे, नवाशीतितमोऽध्याय .

आद्यं मात्स्यं महद्रूपं संस्थितं मानसे हृदे ।
सर्वपापक्षयकरं कीर्तनस्पर्शनादिभिः ॥ १ ॥
कौर्ममन्यत्सन्निधानं कौशिक्यां पापनाशनम् ।
हयशीर्षं च कृष्णांशे गोविन्दं हस्तिनापुरे ॥ २ ॥
त्रिविक्रमं च कालिन्ध्यां लिङ्गभेदे भवं विश्वम् ।
केदारो माधवं शौरिं कुन्जाम्ने हृष्टमूर्धजम् ॥ ३ ॥
नारायणं वदर्यां च वाराहे गरुडासनम् ।

नवेशं भद्रकर्णे च विपाशायां द्विप्रियम् ॥ ४
रूपधारमिरावत्यां कुरुक्षेत्रे कुरुष्वजम् ।
कृतयौचे नृसिंहं च शोकर्णे विज्वकर्मणम् ॥ ५
प्राचीने कामपालं च पुण्डरीकं महाम्भसि ।
निश्वाख्ययुपे क्षणितं हंसं हंसपदे तथा ॥ ६
पयोष्णायामरुण्डं च वितस्तायां कुमारिलम् ।
मणिमत्पर्वते शंभुं ब्रह्मण्ये च प्रजापतिम् ॥ ७
मधुनद्यां चक्रधरं शलग्रहं हिमालये ।

ॐकारा वामन उवाच, यः-३ देः १०-११ भगवानुवाच, देः ४
 श्रीभगवानु, देः नः श्रीभगवान् (?)

१ -अ) दे० ४ ऋच (दे० १०) हि गत्य (दे० १०) रूप
मे, दे० ऋचो मात्स्वय च मत्पुत्र्य, वे। प्रादिम यत्स्वरूप मे -b) न।
सन्तुत (-सन्तुत) -c) दे० न। सर्वरत्न (-सर्वपाप) -d)
दे० ३ वे। कीर्तनात्सर्गनादिभिः, दे० कीर्तनात् स्मरणादिभिः, दे०
कीर्तनीय मष्टात्मभिः, न। कीर्तनीय धर्मादिभिः

२ -a) दे० कर्ममन्त्र्य, दे० ३ ते० कर्ममन्त्र्य (→कर्म
मन्त्र्य), ब० २ सन्निधान्य, दे० ३ १ १० सन्निधाने (→सन्निधान)
-b) ब० दे० ३ ते० क० निष्पत्त्या, दे० १० क० निष्पत्त्या (→क० निष्पत्त्या), दे०
१० निष्पत्त्या (→निष्पत्त्यम्) -c) शा० बा० ह्यणीय, ते० ह्यणीय
(→ह्यणीय), दे० तु (→च), बा० २ कृष्णार, ब० १ कृष्णाङ्ग, ब०
१ कृष्णार, दे० ३ १ १० कृष्णार, दे० कृष्णार, दे० १ कृष्णार, दे०
१ कृष्णार, न० १ कृष्णार (→कृष्णारो)

३ -a) दे। तु (-च) -b) वा। भुव, दे। च वं (-भव), त। निम्नु (-निम्नुम्) -c) वा। ३ दे। माषवेसो च, दे। ३ १० वा। माषवेस च, दे। माषवे वधुः, दे। माषव पैव (-माषव पैर्) -d) फाफ बुज्वाज, दे। बुज्वाते, दे। ऋज्जो, दे। बुज्वाज (-भुज्वाज); वा। ३ दे। इण् दे। इस्ल (-इण्); दे। इण्जल (-भुण्जल)

४. -a) दे० वदर्या, न० नरर्या (?) (→वदर्या) -b) दे० वाराह (→वारुह); दे० ४ ठे: गडडध्वजम्, ब० २ दे० गदमागन (→गदमासनम्) -c) कारा ज्जेत्ता, दे० यणत्तं (→ज्येत्ता),

कारा, का₁ ३ व₁ दे₁ ॥ न₁ हद^० (→भद्र^०); व₂ ०वण^० (→०कण^०)
-d) दे₇ विपाशाय (→विपाशया)

५ वा१। काय का१ ० -a) का२ रूप^०, व२ रूप^०
(→रूप^०), दे० रूपधर्ममरावत्या -b) व१:३ दे० व१: कुशनेत्र,
दे० 7 कुशनेत्र (→कुशनेत्र), का२ कुरुष्वम् (?), दे० कुरुष्वजम् (→
कुरुष्वजम्) -c) दे० 'क्षेत्रे' सिद्ध (→'क्षेत्रे' नृसिद्ध) -d)
व१:३ दे० 7 10 'धारिणम्', दे० 4 वे० 'धारणम्' (→'वर्णिनम्')

६ वा॥ का॥ वा॥ ० -a) व॥ २ प्राचीरे, दे० प्राची
मे (→प्राचीरे) दे० °बाल (→°पाल) -b) न॥ इहाम्मसि
(→महाम्मसि) -c) दे० °लवे (→°लवे) -d) व॥ २ दे० नः
प्रजितं, दे० एजिन, दे० त्वजित, दे० हि श्वेत (→एजित) -e)
दे० हसा- (→हस)

७ शा. कारा बा. ab ०. -a) बा: दे० १० पयो-
 ण्यास्तम्, दे० न० पयोऽध्यायाम्, दे० पयोऽन्त्यायाम्, दे० पयोऽध्यायाम्,
 दे० ११ पयोऽन्त्यायाम्, ते० पयोऽन्त्यायाम् (→पयोऽन्त्यायाम्) ब: ३
 पयोऽध्यायान्तुमखण्डश्च (?) -b) बा: दे० ५-११ द्विजप्रियम्, ब: २
 दे० ७ ते० कुमार्णिणम् (→कुमार्णिणम्) -c) बा: मनिवत् (→
 मनिवत्), ब: २ सानवत् पर्वतेराञ्च, ब: ३ मनिवत् पर्वतेराञ्च, दे०
 मनिवत्पर्वत शब्ध, दे० मनिवत्पर्वतेराञ्च धनु, दे० मनिवत्पर्वत हरे
 धनु, दे० ११ मनिवत्पर्वतेराञ्च धनु, बा: मनिवत्पर्वत तेषां ११, न० मनि-
 वत्पर्वत धनु. -d) शा. कारा बा. ३-११ ब्रह्मार्ण व, बा. १
 दे० न० ब्रह्मार्ण व, ब: ब्रह्मार्ण व, ब: ब्रह्मार्ण व, दे० ब्रह्मार्ण व,
 ते० ब्रह्मार्ण व (→ब्रह्मार्ण व)

८ -a) वः ३ मधुमत्स्यो, दे० मधुनघो, दे० मधुनार्ध, दे०॥
मधुनघ (→मधुनघो) -b) दे० घूर्ण बाई (?), दे० घतबाई,
दे०॥ स्तूलबाई, दे० घूलबाई (→स्तूलबाई): ब० दे०-२-७ ते० ग०

संकीर्तनीयान्यधनाशनानि ॥ ४५
संकीर्तनात् स्मरणाद् दर्शनाच्च
संस्पर्शनादेव च देवतायाः ।
धर्मायिकामाद्यपनर्गमेव
लभन्ति देवा मनुजाः सप्ताध्याः ॥ ४६
एतानि तुभ्यं विनिवेदितामि
ममालयानीह उपोमयानि ।

उचिष्ट गच्छामि महासुरस्य
यज्ञं सुराणां हि हिताय विप्र ॥ ४७
पुलस्त्य उवाच ।
इत्येवमुक्त्वा यत्नं मह्यं
विष्णुर्भरद्वाजमूर्ध्नि महात्मा ।
विलासलीलागमनो गिरीन्द्रात्
स चाम्यगच्छत् कुरुजाङ्गलं हि ॥ ४८ व. ६०

इति श्रीवामनपुराणे त्रिपटितमोऽध्याय ॥६३॥

धर्मप्रदातानि (→धर्मप्रदानादीन्) -d) वा० संकीर्तनीयान्यधनाशनानि,
६३ संकीर्तनाद्यान्यधनाशनानि

४६ ब३ ०५ ०. -a) ब३ ३ दे१ संकीर्तनात् स्मरणात्
स्पर्शनाच्च, दे१-१० वे१ संकीर्तनाद्यान्यधनाशनानि वापं (दे१ ०५), दे३
संकीर्तनाद्यस्मरणादर्शनाच्च, दे३ संकीर्तनाद्यस्मरणाग्रभावात् -b)
दे१ ५ १० वे१ स्पर्शनात् (→संस्पर्शनात्); वा१ का१ २ दे१
देवतायाः, का१ देवतायाः, दे१ देवतायाः, दे३ देवतायाः, दे१ देवता
स्यात् (→देवतायाः); ब३ ३ साम्यक प्रानादिषु देवतायां (ब३ ०५)
-०) वा१ का१ का१ २ धर्मायिकामाद्यपनर्गमेव, दे१ ५ १० वे१
धर्मायिकामाद्यपनर्गमेव, दे१ धर्मायिकामाद्यपनर्गमेव लभन्ते
दे३ ११ प्रमो(दे१ ०५) धर्मायिकामाद्यपनर्गमेव, दे१० धर्मायि-
कामाद्यपनर्गमेव -d) वा१ का१ २ ब३ ११ लभन्ति देवता, का१
लभन्ति साध्याः, दे१-३ १० वे१ देवा लभन्ते, दे१ लभन्ति देवता
(→लभन्ति देवा); का१ लभन्ति (→लभन्ति) दे१ देवा लभन्ते
परमायुष्याम्

४७ -b) ब३-३ दे१-१० वे१ महासुरानीह मया
निर्वाणि, दे१ मयावयानीह लभन्ति, दे१ नः मयावयानीह लभन्ति
मनि -०) का१ का१ २ दे१-५ १० वे१ नः गच्छामि
(→गच्छामि), दे१ महासुरस्य (→महासुरस्य) -३) दे१ लभ
दे३ १० ११ यत्नं (→यत्नं); दे३ विप्र, दे३ वे१ विप्र, दे३ विप्राम्

(→विप्र)

छेदाः न१ पुनस्त्य, दे१-४ पुनस्त्य

४८ -b) वा१ का१ गच्छि (→गच्छि) -०) ब३ ३
विलासिनीलागमनो (→विलासलीलागमनो); न१ मुनीन्द्रा (→गिरी-
न्द्रा); दे३ विलासलीलागमनो मुनीन्द्रात् -३) वा१ का१ का१ २
लभन्ति, वा१ ३ साम्यगच्छत् (ब३ ०५), दे३ ५ १० स चाम्य-
गच्छत्, दे३ नः साम्यगच्छत्, दे१ साम्यगच्छत्, दे१ साम्यगच्छत्
(→स चाम्यगच्छत्); वा१ का१ २ ०५(का१ ५) नः, दे३ ५ १०
०५ (→०५)

पुष्पिन्ना-०) वा१ का१ का१ २ ब३ ३ दे१-५ १० ११
इति श्री (का१ ब३ ३ दे१-५ ११ [श्री]) वामनपुराणे (दे१ १० श्री)
वामनप्रापुर्वा, दे१ नः इति श्रीवामनपुराणे, दे३ श्रीवामनपुराणे
मुने इति श्रीवामनपुराणे पुनस्त्यनारदनवादे वामनप्रापुर्वा
अध्यायनाम् -०) ०, वा१ का१ २ स्वस्थानादि शालयामपहिमा
नाम्, का१ दे१० नः स्वस्थानोत्तिर्नाम्, ब३ ३ दे३ ३ ५ १ स्वस्था
नोति, दे३ स्वस्थानवर्धनं नाम, दे३ स्वस्थानवर्धनं, दे३ स्वस्था
नोति, दे३ स्वस्थानोः अध्यायसख्या-०) वा१ ब३ ३ दे३ ५ ११
०, का१ लभन्ति गच्छामि, ब३ १ १३ ११ ब३ १ १३ ११, दे३
पटितमोऽध्याय, दे३ ११ ११ ११, वे१ अध्याय ११ ११, नः निर्वाण
मोऽध्याय, मुने नर्वाणमोऽध्याय

पुलस्त्य उवाच ।

ततः समागच्छति वासुदेवे
मही चकम्पे गिरयश्च चेलुः ।

क्षुब्धाः समुद्रा दिवि ऋक्षमण्डलो
बभौ विपर्यस्तगतिर्महर्षे ॥ १

यज्ञः समागात् परमाकुलत्वं
न वेत्ति किं मे मधुहा करिष्यति ।

यथा प्रदग्धोऽस्मि महेश्वरेण
किं मां न संक्षयति वासुदेवः ॥ २
ऋक्साममन्त्राहुतिभिर्हुताभि-

६४

व३ ६४ अथायस्य ५१ श्लोकादारभ्य पुस्तकात् यावत् नास्ति,
ते१ ६७ श्लोकस्य पूर्वाद्धात्तर ६६ अथायस्य गद्यभागे ब्रह्मीरुस्तवे
अग्निरसि श्वारम्य दृश्यते *

ॐ शा१ पुलस्त्यः, दे१ ४ पुलस्त्य च; न१ भी पुलस्त्य

१ -b) दे१ नि (नि) रय (-गिरय) -0) दे१ समुद्राद्
(-समुद्रा) व१ २ स ऋक्षमण्डलो व३ [अ] विरुक्षमण्डले,
दे१ ४ १० ते१ दिवि सर्वतोको, दे१ अग्निऋक्षमण्डलो, दे१ न१ दिवि-
ऋक्षमण्डलम् (-दिवि ऋक्षमण्डलो) -d) व१ २ रविर्विपर्यस्तं,
दे१ विपर्यस्तस्य, दे१ ऋषोर्विपर्यस्तं, न१ ऋतुर्विपर्यस्तं (-बभौ
विपर्यस्तं) दे१ बभौ विप *००००००००

२ -a) दे१ यज्ञ (-यज्ञ), शा१ दे१ समागत्यर (दे१ म) मां
(शा१ सां) वारा [-अ] गमत्तत्र समां, व३ २ समागतसहस्रां, +रतां
(-समागतसमां) दे१ स यत्नमागत्य महान्कुलध्वनिम् -b) दे१ ३
ते१ माम्, न१ दे१ (-मे) दे१ मधु (म) हा (-मधुहा); दे१ निरा
त्मक वी मधुहा करिष्यत् -0) दे१ स दण्डोधि, दे१ ११ प्रन्थारिम
(-प्रन्थोऽग्निम्) -d) शा१ व१ ० दे१ ११ मानवा च (का१ ०६)
ध्वति, कारा मान वा ध्वयति, व१ ३ मानुष ध्वय (ब० ०५५, +
वस) ति, दे१ मानस ध्वयति, दे१ मां न संक्षयति दे१ मां न वा
ध्ययति, दे१ मां न संक्षयति, दे१ मां न संक्षयति, ते१ भी(?) न
सवाच्यति, न१ मां न संक्षयति (-मां न संक्षयति)

३ -a) शा१ वारा का१ ऋषपाठं, का१ मन्त्रव
(-ऋक्सामं), दे१ ६-१० ते१ हुतास्तु, दे१ हुतोष्ण, न१ हुताश्च

वितानकीयान् ज्वलनास्तु भागान् ।

भक्त्या द्विजेन्द्रैरपि संपादितान्
नैव प्रतीच्छन्ति विभोर्भयेन ॥ ३

तान् दृष्ट्वा घोररूपास्तु उत्पातान् दानवेश्वरः ।

पप्रच्छोशनस शुक्रं प्रणिपत्य कृताञ्जलिः ॥ ४

किमर्थमाचार्य मही सशैल

रम्भेव वाताभिहता चचाल ।

क्रिमासुरीयान् सुदुतानपीह

भागान् न गृह्णन्ति हुताशनश्च ॥ ५

क्षुब्धाः किमर्थं मकरालयाश्च भो

(-हुताभि) -b) व१ वितान ०००, दे१ ४ १० ते१ तेऽस्यासुरीया,
दे१ न१ प्रोता सुप्राथ (-वितानकीयान्), शा१ वा२ दे१ ३० न१
ज्वलनस्तु (दे१ न१ च), व१ ज्वलनात् व२ ज्वरणात्, व३ (प्र)
ज्वलनात् (-ज्वलनास्तु) दे१ भागा, दे१ भासुप, न१ भास्वर
(-भागान्); दे१ तानासुराश्च ज्वलन् भवाम् (?) -0) दे१ ३
मन्त्रात्, दे१ भक्त्या, दे१ भक्त्या, दे१ ११ भक्त्य (?) (-भक्त्या);
दे१ दत्तात्, दे१ दत्ता, दे१ ४ १० ते१ दत्तात्, दे१ पादितं
(-पादितान्) -d) व३ दंय, दे१ ४ नैव, ते१ ०० (-नैव);
व१ २ दे१ ३ प्रयच्छन्ति, ते१ ०० च्छन्ति (-प्रतीच्छन्ति), दे१ भवेन
(-भवेन)

४ -a) शा१ दे१ ४ ११ ते१ त, दे१ न१ तान् (-तान्);
दे१ ४ ते१ रूपम् (-रूपां) का० सन्, व१ ३ च (-चु) -b)
व१ ३ दे१ निमित्तात्, दे१ ४ ते१ निमित्तम् (-उदरतात्) -0) शा१
का२ व३ दे१ ४ १० ते१ [भी] तनसं (-तनसं)

४ श्लोकान्तर शा१ कारा का१ २ दे१ १० ११ अधिकम्—
बन्धुवाच

५ -0) दे१ ४ आसुरीया, दे१ आसुरीयात्, ते१ ००००
(-आसुरीयान्); व३ दे१ ३ ते१ च हुतात्, दे१ च ०० वा (?), दे१
गुन्तान्, दे१ सुदुता (-सुदुतान्) दे१ न भागात्, दे१ न धामो
(-अपीह) -d) दे१ भवत् (-भागान्); दे१ च (-च); वारा
शृङ्गति (-शृङ्गात्); शा१ वारा हुताशनश्च (?), व१ हुता
ना मे, का१ हुताशनस्ये, व१ ३ दे१ हुताग्ना अग्नौ, दे१ हुताग्ना-
नाग्नौ, दे१ ११ हुताशनानि (-हुताग्नाश्च)

६ -a) दे१ ऊर्ध्वा, दे१ ११ तदा (?) (-शुब्धा); न१

श्रद्धा न खे किं प्रचरन्ति पूर्ववत् ।
 दिशः किमर्थं तमसा परिच्छृता
 दोषेण कस्याद्य वदस्व मे गुरो ॥ ६
 पुलस्त्य उवाच ॥
 शुकस्तद् वाक्यमाकर्ण्य विरोचनसुतेरितम् ।
 अथ ज्ञात्वा कारणं च बलि वचनमब्रवीत् ॥ ७
 शुक उवाच ॥
 मृणुष्व दैत्येश्वर येन भागान्
 नामी प्रतीच्छन्ति हि आसुरीयान् ।
 हुताक्षना मन्त्रहुतानपीह
 नूनं समागच्छति वासुदेवः ॥ ८

तदङ्घ्रिविक्षेपमपारयन्ती
 मही सशैला चलिता दितीश्व ।
 तस्यां चलत्यां मकरालयामी
 उद्बृत्तवेला दितिजाद्य जाताः ॥ ९
 पुलस्त्य उवाच ॥
 शुकस्य वचनं श्रुत्वा बलिर्मार्गवमब्रवीत् ।
 धर्मं सत्यं च पथ्यं च सर्वोत्साहसमीरितम् ॥ १०
 बलिरुवाच ॥
 आयाते वासुदेवे वद मम भगवन् धर्मकामार्थतत्त्वं
 किं कार्यं किं न देयं मणिकनकमयो भूगजाश्वादिकं वा ।
 किं वा वाच्यं सुरारोर्निजहितमथवा तद्धितं वा प्रयुज्ये न. ६१

समुद्रा (→किमर्थः) ब.2.3 मकरालयान्, दे.10 क.क.क. तथा
 (→मकरालयाः) दे.1.4 विभो, ते.1.६८ (→च भो). -b) द्या
 कारा. का.1.2 श्रद्धा न खे, दे.1-3 10 ते.1 श्रद्धाणि खे, दे.4 श्रद्धाणि
 खे, दे.7 श्रद्धा यथा, दे.9 श्रद्धाश्च नो (→श्रद्धा न खे); ब.1.2 कि
 ति- दे.1-4 10 ते.1 नैव, दे.7 न प्र- दे.9 न.1 सम्प्र (→कि प्र-); ते.1
 पूर्वम् (→पूर्ववत्). -c) दे.7 किमर्थं (→किमर्थः), ब.3 तुसमा, दे.3.9
 तपसा, दे.10 रजसा (→तमसा) d) द्या.1 कारा. ब.1-2 दे.10 11
 कस्येति (→कस्याद्य); कारा. हे. दे.9.10 मा (→मे); ब.3 [अ] य,
 दे.1.4.9 विभो, न.1 गुरो (→गुरो)
 छ.ब.3. ०; द्या. दे.9 न.1 पुलस्त्य; दे.1-4 पुलस्त्य; दे.7 पुलस्त्य.
 ७. -a) दे.11 शुक (→शुक) -c) ब.1.3 दे.2 3 ते.1 मयो,
 ब.2 ६६, दे.7 भतो (→मयो). -d) का.2 ब.1 5 दे.1.4.7.9 ते.1 ततो
 (→बलि)
 ७ स्तोत्रस्य ab, od मध्ये दे.1.4 अधिकम्—
 361 c उवाच दैत्याधिपति चिर ध्यात्वा महामति ।
 छ. दे.1.4 शुभम्, दे.9 न.1 शुक.

८. -a) ब.1.3 शृण्वच (→शृणुष्व); ब.3 ये च, दे.1-4 यत-
 (→येन). -b) दे.7 न मा (→नामी); द्या.1 कारा. का.1 ब.3 दे.1
 4 7 9.10 ते.1 न.1 प्रयच्छन्ति, दे.11 प्रतिहृत्वा (→प्रती-च्छन्ति), ब.1-3
 दे.11 महासुरीयान्, दे.1.4 7 ते.1 महासुरेभ्य, दे.9 न.1 तवासुरीयान्
 (→हि प्रासुरीयाव्). -c) का.2 हुताक्षने, ब.3 हुताक्षना (?) (→
 हुताक्षना); ब.1.2 दे.1.4 7.9.10 ते.1 न.1 हुता (→हुताव्), ब.1.2
 भवो हि, दे.1-4 ते.1 रमणीभि, दे.7-9 त्वपीह, न.1 त्वपीह (→धरीह).
 ९. -a) दे.7 तदैहि (→तदङ्घ्रि-), दे.7.11 चिरेषम् (→चिरे-
 षम्), ब.3 समाचरन्ति, न.1 भवारयन्ती (→भवारयन्ती). -b) ब.3

दे.4 दिशश्च, दे.9 दतीवा (?), दे.10 दिगीच, दे.11 त्वितासी (→
 दितीश). -c) दे.3 तथा, दे.5 तस्य, दे.11 कस्या (→तस्याः); कारा.
 ब.1-3 दे.1-2-4-9 10 चलन्त्याम्, दे.3 क्षयमी धि, ते.1 चलंगा (?)
 (→चलत्याम्); द्या.1 का.2 दे.5 लयासी (मी?), कारा. दे.1-4.9
 ते.1 लया (दे.1 पा)श्च, दे.7 लया ममी, (→लयामी). -d) द्या.1
 कारा. ब.1 दुर्बुत्तवेला, ब.1 दे.1.4 5 दुर्बुत्तवेला (ब.1 पा), का.2
 दुर्बुत्तवेला, ब.2 दे.11 दुर्बुत्तवेला (दे.11 ला), ब.2 ८६ शुभ-
 वेला; दे.7 ६६ वृत्तवेला, दे.9 सञ्जातवेला, न.1 उद्बुत्तवेला (→उद्बुत्त-
 वेला), द्या.1 कारा. का.1 2 दे.7 दितिष्वे, ते.1 दितिजाय, (→दितिजाः),
 दे.9 जात (→जाता).

छ.द्या.1 दे.9 न.1 पुलस्त्य; दे.1.4 7 पुलस्त्य च.

१०. -c) ब.1.2 पश्यन् (→पश्यम्). d) कारा. सर्वो-
 त्साहसमन्वितम्, दे.1-4 7.10 ते.1 सत्तो (दे.4 मतो) त्साह समन्वितम्,
 दे.9 सत्तोत्साहसमन्वितम्, न.1 सर्वोत्साहसमन्वितम्.

छ.दे.9. ०; दे.1 बलिः, न.1 बलि.

११. -a) ब.2 वपु (→वापुः), दे.7 (ब) वपु ६६, दे.9 मय वद
 (→वद मम); द्या.1 का.2 धर्मकामार्थं तत्त्वे, दे.1-4 10 ते.1 धर्म-
 कामार्थतत्त्वं, दे.7 धर्मकामार्थतत्त्वं, दे.11 धर्मार्थसम्प्र (य ?)
 तत्त्वं (→धर्मकामार्थतत्त्वं). -b) दे.4.10 देय- (→देयम्); दे.1-4
 ते.1 राज्यमूर्खधनम् (→भूगजाश्वादिकम्), दे.7 च (→वा). -c) दे.7
 वाचम्, दे.9 वाच्यो, ते.1 वाच्यम्, न.1 वाच्ये (→वाच्यम्); दे.9 मुरारिम्,
 न.1 मुरारि (→मुरारि); दे.1 दितम् (→दितम्); दे.7 ६६६६ (→
 तद्धितं वा); ब.1 2 प्रमुञ्चे, दे.7 प्रमुञ्जे, दे.9 प्रमुञ्जे (→प्रमुञ्जे).
 -3) न.1 तस्य (→पश्यम्); द्या.1 कारा. का.1.2 नो (→नो);
 ब.2.3 दे.1-3 ते.1 वद मम, दे.11 मम वद(त), न.1 मम वच (दे.7)

६१. ११ तथ्यं पथ्यं त्रियं भो मम वद
 शुभदं उत्करिष्ये न चान्यत् ॥ ११
 पुलस्त्य उवाच ।
 तद् वाक्यं भार्गवः श्रुत्वा दैत्यनाथेरितं वरम् ।
 विचिन्त्य नारद प्राह भूतभव्यविदीश्वरः ॥ १२
 त्वया कृता यज्ञसुजोऽसुनेन्द्रा
 बहिष्कृता ये श्रुतिदृष्टमार्गे ।
 श्रुतिप्रमाणं मखभोजिनो बहिः
 मुरास्तदर्थं हरिरभ्युपैति ॥ १३
 तस्याध्वरं दैत्यसमागतवत्स

कार्यं हि किं मां परिपृच्छसे यत् ।
 कार्यं न देयं हि विभो गुणाग्रं
 यदध्वरो भूकनकादिकं वा ॥ १४
 वाच्यं तथा साम निरर्थकं विभो
 कस्ते वरं दातुमर्हं हि शक्नुयात् ।
 यस्योदरे भूर्भुवनाकपाल-
 रसातलेशा निवसन्ति नित्यशः ॥ १५
 बलिरुवाच ।
 मया न चोक्तं वचनं हि भार्गव
 न चास्ति मह्यं न च दातुमुत्तमे ।

(→मम वद); दे३ तस्याध्वरं, दे११ त्वान्यत्, न। व (न?) चान्यत्
 (→न चान्यत्).

छं दे०. ०; शा। न। पुलस्त्यः दे१.४.७ पुलस्त्य उ०.

१२. -b) दे१.४.१० हितम्, दे७.१ न। तया, तै। त्विदम्
 (→वरम्). -०) दे५.१ नारद, दे११ नारदम् (→नारद). -d) दे१.४
 'भगवद्' (दे१.४) 'गीश्वर', दे३ 'भगवाविरोश्वर', दे५.११ 'भा' (दे११
 भ) 'बहिर्वीश्वर', दे७ 'भगवविदाम्बर', तै। 'भगवधिपाश्वर', न।
 'भगवविदोश्वर' (→'भगवविदोश्वर').

छं शा दे१ न। शुक्र; दे१.४.७ शुक्र उ०.

१३. शा। नारद. का।. ०d ०. -a) शा। ह्या (→त्वया),
 दे७ 'भुजामुरेन्द्रा', न। 'भुजामुरेन्द्र' (→'भुजोऽसुनेन्द्रा') -b) दे०श्रुता
 (→श्रुता); नारद. श्रुतिदृष्टमार्गे, ब२.३ दे३.१० श्रुति दृष्टमार्गा, दे१
 बहि(?) दृष्टमार्गे, न। श्रुतदृष्टमार्गे (→श्रुतिदृष्टमार्गे). -०) ब१.३ दे११
 श्रुतिप्रमाण, दे३ श्रुतिप्रमाण, न। श्रुति प्रमाण (→श्रुतिप्रमाणम्);
 दे१.४.७ दे१ न। 'भागभा' (दे१.७ न। 'भो') वि (दे१.७) न, दे३
 'भोजि (भो) नो बहि', दे११ 'भोजिनो बहि' (→'भोजिनो बहि').
 -d) दे७ तदर्थं (→तदर्थम्); दे१ न। हरिम् (→हरि).

१४. शा। नारद. का।. १b ०. -a) ब१.३ न। तस्या-
 न्तर, दे४ यराध्वरं, दे७ तस्याध्वर (→तस्याध्वरम्); दे५ देव°
 (→दैवम्). b) दे३ वापि, दे१० वायं (→वायम्); ब३ श्रुतु, त्वम्,
 दे५ हि (सा) कि मा, दे१ हि मा त्वम् (→हि कि मा); दे३ 'पृच्छते'
 (→'पृच्छते'), दे१.४ [-म] य, दे५ य (→यत्). -०) दे१ वाम
 (→भार्यम्); ब१ दे३ ना (दे५ वा) दयं, दे११ (हि) नारयं (→न
 देयम्); शा। तै। हि विभो गुणाग्रम्, ब१.२ हि विभोऽनुवाकम्, दे३
 मयि विचिन्त्या (→हि विभो गुणाग्रम्), न। वामं नो वयपहितं
 गुणाग्रं. -d) दे१ किम् (→यत्), ब३ दे३ कश्चरम्, दे५ प्रापा(?)

रं, दे१ मय्यरो (→मय्यरे); शा। नारद. का। [-म] भूकनका°,
 का२ [-अ] भू कनका°, ब१ भूकनका°, दे३ भूषणका°, तै। +००००
 (→भूकनका°)

१५. दे१. ०. -a) दे३ वाचं (→वाच्यम्); नारद. त्वया,
 ब१.२ यया (→तया), शा। नारद. ममा (नारद. म) निरर्थकं,
 न। मय, + नाम निरर्थक, ब१.२ सात्त्विक ° क, दे५ ५ सोम निर-
 र्थक, दे१ वाचं निरर्थक, दे११ वामनिरर्थकम् (→साम निरर्थकम्);
 दे५.११ भो, दे१ त्वम् (→विभो). -b) ब३ कस्ते तं वर, ब१.२
 कि क ° स्व कि, ब३ कस्तस्व कि, दे१.४ तै। वत्स्या वरम्,
 दे३ वरसाम, न। हस्तवराय (→कस्ते वरम्), दे४ (द) दातुमर्हं,
 दे३ वरातुलम् (→दातुमलम्); दे१ कृपो य, दे११ विदुषां (→हि
 शक्नुयात्). -०) न। तस्य (→यस्य); नारद भूभूषो नाकपाल,
 ब१.२ दे१.४ भूर्भुवनाकपाल, ब३ भूर्भुवनाकपाल, दे३ भूर्भुवनाक-
 पाला, दे३ न। भूर्भुवनादि (न। नि) लोका (→भूर्भुवनाकपाल-
 -d) शा। नारद. का।. २ दे५.११ -रसातलाया (दे५.११ 'बा'), दे१
 ° क ° दैत्या, न। सर्वैव दैत्या (→रसातलाया).

छं दे१. ०; शा। दे१ न। बलिः दे४ बलि

१६. -a) शा। नारद. का।. १b ३ दे५.११ मया शरीरं,
 दे७ या (स) मे शरीरम्, दे३ तत्रैव शरीरम्, दे५.११ मया शरीरम्
 (→मया न शरीरम्); दे३ वर (→वचन); ब३ भार्यम् (→भार्यम्)
 -b) दे१ न च (सदैव) विने किञ्चन, दे३.४.१० दे१ न चादिने
 (तै। नं) किञ्चन, दे७ न वास्तु देयं न च, दे१ न चादिमया न च
 (→न चादि मया न च), दे३ वरम् (→दातुम्). -०) ब१.३
 दे३.४.७ [-म] यं (दे३.४.७) वि (दे३.७) दे१.७ शीतुते
 (दे१.७) दे१ न। [-म] विनि शीतुते (→[-म] विनि शीतुते).
 -d) दे७ वरास्तं, दे१ न। क्रमागते (न। शी) (→वरास्तं); दे७

समागतेऽप्यर्थिनि हीनवृत्ते
जनादने लोकतौ कथं तु ॥ १६
एवं च श्रूयते श्लोकः सतां कथयतां विमो ।
सद्भागो ब्राह्मणेऽप्येव कर्त्तव्यो भूतिमिच्छता ।
दृश्यते हि तया तच्च सतां ब्राह्मणसत्तम ॥ १७
पूर्वाभ्यासेन कर्माणि संभवन्ति नृणां स्फुटम् ।
वाक्कायमानसानीह योऽन्यन्तरगतान्यपि ॥ १८
किं वा त्वया द्वित्रश्रेष्ठ पौराणी न श्रुता कथा ।

पति (→पत्नी) दे० ६०७, दे० ३७१ न० महर्षे, दे० कथय, दे० कथं (चित) तु (→कथयंतु)

१६ श्रुतस्य ८, १ मध्ये दे० ११७ वे। अर्थिन्—
३६२ ८ तद्विद्धि देवे कथमागते तु ।

विप्र प्रदेय तु हि याचमाने ।

[-१] दे० तद्विद्धि, दे० नदमि (?) (→तद्विद्धि), दे० ३ वे।
-ति, मुचे हि (→तु) -२] दे० ४ वे। ० दे० तु (→तु); दे०
याचमाने (→याचमाने) दे० समागते नास्ति कथं नु वचिम्]

१७ ब० b ० -०] ब० न, ब० दे हि, दे० न। तु (→च)
दे० श्रुताम् (→श्रुयते); ब० लोके, दे० ११ वे। लोके, दे० लोका
(→भूमी) -०] दे० यतो, दे० यता (→यताम्) दे० गुणे
(→विमो); ब० १ पुराण श्रुतिसम्मत (ब० ० तत्), दे० कथयिष्यामि
मार्गव -०] ब० सद्भाग, दे० सद्भागो, दे० स्वभावे (→सद्भावी)
दे० ब्राह्मणेऽप्येव (→ब्राह्मणेऽप्येव) -०] ब० ३ दे० कर्त्तव्यम्
(→कर्त्तव्यो); दे० वे। भूमिम् (→भूमिम्) -०] दे० दृश्यते
(→दृश्यते); ब० ब० दे० १११ न० [म] हि, दे० [म] हि, दे०
[म] य, दे० १० [म] हि, दे० १० [म] हि, दे० १० [म] हि, दे०
-१] दे० निश्चय (→निश्चय); ब० ३ ० तत्तम, दे० ४ वे। ० दृश्यते
(दे० वे। १) (→० तत्तम)

१८ दे० ११ ० -१] ब० पूर्वाभ्यासेव (→पूर्वाभ्यासेन)
-०] दे० भानसादेह (→भानसादेह) -०] दे० १११ ब० यान्मुत्तर
गतामपि, ब० दे० १० न० योऽन्यन्तरगतान्यपि, ब० यान्मुत्तर
गतामपि, ब० याचमानागतानि, दे० योऽन्यन्तरगतानि

१९ दे० ११८ न कथा-२०० कथां ० (१८) दे०, दे०
०८ ० -१] ब० किं वा ह (?) या, दे० किं वा (?) या, दे०
किं वाचन, न किं वाचन (→किं वाचन); दे० द्वित्र (→द्वित्र);
दे० किं वाचनद्वित्रश्रेष्ठः -०] दे० वैद्यम् (→वैद्यो); ब०
यत्, दे० ४ (→१); वे। कथा भूता (→भूता कथा); दे० दृश्यते

या वृत्ता मलये पूर्वं कोशकारमुतात्स्य तु ॥ १९

शुक्र उवाच ।

कथयस्व महानाहो कोशकारमुतात्स्यम् ।

कथा पौराणिकीं पुण्यां महाकौतूहलं हि मे ॥ २०

बलिरुवाच ।

शृणुष्व कथयिष्यामि कथामेतां मत्त्वन्तरे ।

पूर्वाभ्यामनिरुद्धां हि सत्त्यां भृगुकुलोद्भवा ॥ २१

सुदृढस्य मुनेः पुत्रो ज्ञानविज्ञानपारगः ।

दे० ११.

हि मे -०] दे० पूर्वं (→पूर्वम्); दे० पुनस्तथा सम्बन्धः, -०]
ब० ३ कोशकार, दे० कोशकार (→कोशकार) ब० ४, ब० ३
दे० ३ वे। न च (→तु)

॥ दे० १० ० दे० शुक्र उवाच; दे० शुक्र उवाच न। शुक्र

२०. दे० ० -०] ब० ३ ० तत्तम च (→मुतात्स्यम्)
दे० कोशकारमुतात्स्यम् -०] दे० ७ कथा (→कथाम्); दे० पौरा-
णिका (→पौराणिकीम्) दे० ४ वे। ब्रह्मन् (→ब्रह्मन्) -०] दा,
काय का। ब० ३ दे० १११ महर्षे (→महर्षे), ब० ० मय (→हि मे)
॥ दे० बलिरु न। बलि

२१ -०] दे० कथामन्तरे, दे० कथा, मत्त्वन्तरे, दे० मुवा
नने, दे० कथा (या ?) स्तरे, न। मुतात्स्ये (→मत्त्वन्तरे) -०]
दा, दे० ४ ० निवृत्ता, दे० ११ ० निवृत्तो, दे० निवृत्ता (→निवृत्ता);
ब० पुनस्तथा मत्त्वन्तरे हि, दे० ३ वे। पूर्वाभ्यासेन विद्वान् हि, दे०
पूर्वं ब्रह्मन् हि -०] दा। काय का। २ दे० ३.११ वे। सत्यम्,
दे० चत्त्या (→चत्त्याम्); न। भव (→भव)

२२ -०] ब० ३ पुनस्तत्तम, दे० भवस्तत्तम (→भुवस्तत्तम)
-०] ब० ० पारग (→पारग) -०] ब० (व) स्वाधीन, दे० स्वाधीन,
दे० १० मत्ती, न। वा (त्वा ?) धीव (→माधीव); दे० ११ न।
ब्रह्म (→ब्रह्मन्); ब० दे० ४ वे। ० भव, दे० ११ (?) न (→रत)
२२ स्तोत्रान्तर दे० ३ ३ ० भवस्तत्तम

३६३ ८ विष्णोऽप्येव पुरे तद्विप्रबोधा ब्राह्मणो द्विज ।

[-१] दे० विष्णोऽप्येव, दे० विष्णोऽप्येव पुरे (→विष्णोऽप्येव
पुरे); दे० ४ वे। ० (→नवोद)]

२२ स्तोत्रान्तर दे० भवस्तत्तम—

३ + ० पुनस्तत्तम दे० ३ ३ ० भवस्तत्तम वा यत् ।

पुनं वा यत् वा यत् पुनं कर्त्तव्यं हि तत् ।

यत्तत् हि द्विजो नाम कोशकार इति श्रुतः ।

विष्णोऽप्येव पुरे तद्विप्रबोधा ब्राह्मणो द्विज ॥ [४]

अन्यस्य कस्यचित् पुत्रं शीघ्रमानय सुन्दरि ॥ ३१
इत्येवमुक्ता सा रौद्रा राक्षसी कामचारिणी ।
समाजगाम त्वरिता समुत्पत्य विहायसम् ॥ ३२
स चापि राक्षसमुतो निसृष्टो गृहनाहृत ।
रुरोद सुखरं ब्रह्मन् प्रशिष्याङ्गुष्ठमानने ॥ ३३
सा क्रन्दित चिराच्छ्रुत्वा धर्मिष्ठा पतिमब्रवीत् ।
पश्य स्वयं मुनिश्रेष्ठ सशन्दस्तनयस्तव ॥ ३४
ब्रह्मा सा निर्जगामाथ गृहमध्यात् तपस्विनी ।
स चापि ब्राह्मणश्रेष्ठ समपश्यत तं शिशुम् ॥ ३५

(—मुनिरि)

३२ -३) शा० कल्पा (→उक्ता) ब० २ तेन ब० दे० ३
रौद्रो (→रौद्रा) -b) दे० ४ ७ ते० न० १ ह्यपिणी (→चारिणी)
-d) दे० ३ विहायसा (→विहायसम्)

३३ -१) शा० कारा का० २ दे० न० तत्रापि (→स चापि);
दे० १०० (→पुतो) -b) कारा दे० विष्टो, दे० ११ अष्ट-(?)
(→निसृष्टो) -c) शा० कारा सत्वरम्, ब० २ मुनि(ब० स) स्वनय,
ब० ३ दे० ३ सत्वरं दे० ११ सुन्दरे (→सुखरम्)

३४ ब० ३४ ३ ३ द ० -a) दे० १० स (→सा)
ब० १० ११ गन्धितम्, ब० ३ दे० ४ ७ ते० शम्भु त दे० शम्भु ले
न० शम्भु व (→नन्दिताम्) दे० चराद (?) (→चिरात्) -b) दे०
ते० धर्मिष्ठ (→धर्मिष्ठा) -c) ब० २ पश्यत्वायम्, दे० स्वयं मुनय्
(→पश्य स्वयम्); दे० मुनि (→मुनि) -d) शा० कारा का०
स(शा० स ?) शिशु का० सत्त दे० ४ ते० मुनाद दे० न० स्व
शम्भु दे० मुनाद (→सा ?) का तनय (→तनय)

३५ ब० ३ ० (द ३४ पा वि) -१) कारा का० २
दे० ७ तन दे० न० सत्त (→ब्रह्मा) -b) शा० मध्या (?)
(→मध्यात्); दे० गृहमध्यात्पत्नी c) ते० १०० (→स
पति) ब० ब्रह्म दे० ११ ब्राह्मण (→ब्राह्मण) -d) दे०
समापश्यच्च दे० ३ ते० नैवापश्यत दे० वीचारायत (→समापश्यत्)
दे० सम्प (→स)

३६ ब० ३ ० (द ३४ पा वि) -१) दे० मरुत्पाणि दे० ७
रुक्मिणी (→वज्ररुक्मिणी) -b) दे० ४ ते० गङ्गा दे० न० गङ्गा
(→गङ्गा); दे० स्वतनया दे० सतनय दे० १० स्वतनय दे० स्व १००
न० मुनय (→स्वतनयम्); ब० ३ दे० ४ यया (→तया) -d)
ब० कोशकारो ब० कोशवारि (→कोशकारो) दे० ७ प्रियम्
(→प्रियाम्)

वर्णरूपादिसमुक्तं यथा स्वतनय तथा ।
ततो विहस्य प्रोवाच कोशकारो निना प्रियाम् ॥ ३६
एतेन वश्यं धर्मिष्ठे भाष्यं भूतेन साम्प्रतम् ।
कोऽप्यम्माकं छलयितुं सुरूपी भुवि सम्मिश्रित ॥ ३७
इत्युक्त्वा वचनं मन्त्री मन्त्रैस्त राक्षसात्मजम् ।
वचनोद्धृत्य वसुधां सकुशेनाथ पाणिना ॥ ३८
एतस्मिन्नन्तरे प्राप्ता सूर्याक्षी विप्रपालकम् ।
अन्तर्धानगता भूमौ चिक्षेप गृहदूरत ॥ ३९
त क्षिप्तमात्रं जग्राह कोशकारः स्वकं सुतम् ।

३७ ब० ३ ० (द ३४ पा वि); दे० ० -a) शा० कारा
का० १ एतेन (कारा पा) स्य ब० २ दे० ११ एतेना (ब० १०)
वस्य (दे० १०) दे० ४ १ १० ते० एव (दे० १० दे० १०) मा
(दे० १०) विप्र दे० तेनावाच्य च (→एतेन वश्यं) दे० धर्मिष्ठो
दे० धर्मिष्ठ (→धर्मिष्ठ) -b) कारा भूत दे० भव्य (→भाष्यम्);
न० भूतेहि (→भूतेन) -c) का० २ कोऽप्य साकं दे० कोऽप्यस्मात्
(→कोऽप्यस्माकम्) -d) शा० ब० २ दे० ४ १० ते० न० स्वक्यी
ब० तु रूपी दे० विष्पी (→मुक्ती) दे० सत्स्थितम् (→सत्स्थित)

३८ ब० ३ ० (द ३४ पा वि) दे० १० ३० १० ४२ द
इत्युक्त्वा राक्षसीं ० -१) ब० ३ कल्पा (→उक्त्वा) ब० ३ दे० ४
पत्नी (→मात्रा) दे० इत्युक्त्वा पत्नी वचनम् -b) दे० ३ मैत्रा (?)
स्त दे० ७ तनय दे० ११ १०० रत न० मन्त्रैस्तैस्ते (→मन्त्रैस्तम्);
ब० राक्षसासुभयम्, दे० १० यथासाम्प्रतम् (→राक्षसासाम्प्रतम्) -c)
दे० ११ च सुपाय (→वसुधायम्) दे० बवन् वत्या वसुधा -d) दे०
कुशेन (→सकुशेन) शा० [अ]व्यापिना कारा [अ]व्यापिना
का० २ [अ]विपाणिना दे० [अ]व्यापिना (?) ना (→[अ]व
पाणिना)

३९ दे० १ ० (द ३० पा वि) -१) दे० राक्षसा (→प्राप्ता)
-b) शा० कारा का० २ दे० ११ न० सूर्याक्षी ब० १ मूल्याक्षी
(→मूर्ध्नाक्षी) -c) शा० कारा का० २ दे० ११ न० अन्तरित
(न० १०) गता (दे० १०) (→अन्तर्धान गता) दे० १० १००
(→भूमौ) -d) दे० गृहे विना दे० विप्रदूरत दे० १० १०००
द (→विनेन गृह) दे० दूरक (→दूरत)

४० दे० १० १० १० (द ३० पा वि) दे० १० १० १० १०
तम् ० -१) ब० १ उद्धृत्यमात्रं ब० ३ उद्धृत्यमात्रं दे० ४, १
स क्षिप्तमात्रम् (→क्षिप्तमात्रम्) -b) का० २ कोशकार (→कोश
कार); दे० ३ तु पुत्रम् (→स्वकं पुत्रम्) -c) शा० सत्वरं, दे० ३

६१. ४१ सा चाभ्येत्य ग्रहीतुं स्वं नाशकद् राक्षसी सुतम् ॥ ४०
 इत्येतच्च विभ्रष्टा सा भर्तारमुपागमत् ।
 कथयामास यद् वृत्तं स्वद्विजात्मजहारिणम् ॥ ४१
 एवं गतायां राक्षस्यां ब्राह्मणेन महात्मना ।
 स राक्षसशिशुर्ब्रह्म भार्यायै विनिवेदितः ॥ ४२
 स चात्मतनयः पित्रा कपिलायाः सवत्सयाः ।
 दध्ना संयोजितोऽत्यर्थं क्षीरेणेश्वरसेन च ॥ ४३
 द्रावेण वर्धितौ बालौ संजातौ सप्तवर्षिकौ ।
 पित्रा च कृतनामानौ निशाकरदिवाकरौ ॥ ४४

(व ?) म^० (→सा वा^०), व.२.३ दे१। ग्रहीतुं (→ग्रहीतुं); न। सा
 (→स्वं) -d) दे२ राक्षस (→राक्षसी-)

४१. ठे१. 'विभ्रष्टा' इत्यात्म्य 'यद् वृत्तं' ० यावत् सङ्गि-
 तम्. -a) दे३ विभ्रष्टा (→विभ्रष्टा). -b) गा। समुपागतम्, का२
 ब.१.३ दे३ उपागता, दे३ उपाव्रत (→उपागमत्). -c) दे१ न।
 तद् वृत्तं, दे३ तद् वृत्तम्, दे३ ६६६६ (→यद् वृत्तम्). -d) गा।
 कारा. का१.२ दे३ तद् द्विजात्मजहार (गा। का२ 'रि') वम्, ब.१.३
 दे३.३ स्वकीयात्मजहारिणम्, दे३ साद्विजातिजहारिणम्, दे१।
 स्वद्विजात्मजहारणा, न। साद्विजातिजहारणम्

४२. -a) गा। रक्षसा (→राक्षस्याम्). -b) दे१ ब्राह्म-
 णानां (→ब्राह्मणेन), गा। ६६६६, दे१ महात्मनाम् (→महात्मना)
 -c) दे१ स राक्षससुतो बध्वा, दे३ स्वराक्षसशिषु ब्रह्मन्, ठे१
 ६६६६ शिषु ब्रह्मन्. -d) ब.१.३ भार्याया (→भार्यायै);
 दे१ 'योदित' (?), न। 'वेदित' (→'वेदित').

४३. -a) दे१ सचापि तनयम्, दे३ मनायतनम् (→स
 चात्मतनय); दे१.४ ठे१ कपिलाया सवत्सया. -b) गा। का१.२
 ब.२.३ दे१ न। सवत्सया, ब.१ सवत्सया, दे३ सवत्सदा (→सवत्सया);
 कारा, सवत्सो कपिला शुभाम्, दे१.४ ठे१ पित्रात्मतनय (दे३ 'या'
 सदा (दे३ 'त') -c) गा। कारा. दुग्धा, का२ दुग्धे, का२ दे-
 दुग्धा, दे३ दध्ना, दे१ दुग्धे (→दध्ना); गा। का। संयोजितो, कारा.
 सयोजितो, दे१.३ ठे१ सन्त्योजितो, दे१ न। संयोजितो, दे३ सम्प्रेषितो
 (→संयोजितो), दे३ नित्य (→[अ]त्यर्थम्) -d) दे१। मोक्षीरेणु
 (यु) रसेन (→क्षीरेणेश्वरसेन); दे३ तु (→च)

४४. -a) का। द्रावेणम्, दे३ ६६६६, न। द्रावण (→द्रावेण)
 -b) दे१ मष्ट (→सप्त). -c) दे३ तु (→च) -d) ब.१.२ न।
 दिवाकरनिशाकरो.

४५. -a) गा। ब.३ दे३ निशाकरि, बाय. निशाकीति,
 का। नैशाकर, दे३ नैशाकरो, दे३.१.१० नैशाकरि, दे१। निशाकीति,

नैशाचरिर्दिवाकीर्तिर्निशाकीर्तिः स्वपुत्रकः ।
 तयोश्चकार विप्रोऽसौ व्रतमन्धक्रियां क्रमात् ॥ ४५
 व्रतमन्धे कृते वेदं पपाठासौ दिवाकरः ।
 निशाकरो जडतया न पपाठेति नः श्रुतम् ॥ ४६
 तं बान्धवाथ पितरौ माता भ्राता गुरुस्तथा ।
 पर्यविन्दस्तथा ये च जना मलयवासिनः ॥ ४७
 ततः स पित्रा क्रुद्धेन क्षिप्तः कूपे निरुदके ।
 महाशिलां चोपरि वै पिधानमवरोपयत् ॥ ४८
 एवं क्षिप्तस्तदा कूपे बहुवर्षगणान् स्थितः ।

वे१. निशाचर, न। निशाकर- (→नैशाचरि); ब.१.२ निशाकीति,
 (→दिवाकीर्ति); दे३ निशाकरेति (?) वा कीर्तिम्. -b) ब.१.३
 दिवाकीर्ति (→निशाकीर्ति); ब.१.२, दे३ च (→स्व-), दे३ न।
 तस्य तु सु (दे३ 'त') महात्मन्. -c) ब.१.३ विप्रोऽसौ (→विप्रोऽसौ).
 -d) ब.१.२ दे१ क्रिया (→क्रिया).

४६. -a) का२ चैव (→चैवम्). -b) बा। पपाठसौ, ठाठसौ,
 दे३ पत्रच्छासौ (→पपाठासौ). -c) दे३ निशाचरो, दे१ निशाचरे
 (→निशाकरो) -d) गा। कारा. का१.२ दे३.१०.११ मे, ब.१.२ न।
 न, दे१ च (→न); न। सुतम् (→धुतम्).

४६ श्लोकस्य ab, cd मध्ये दे१।। कृषिकम्—

३६७ * निशाचरो जडतया (न) पापाठासौ दिवाकर ।

४७. -a) गा। ब.२ दे३ ४.१ न। च पितरौ (दे१ 'ते'),
 कारा. पिता माता, का१ चापि पिता (→पितरौ). -b) कारा.
 भ्रातामित्रम्, ब.१.२ मातामह- (→माता भ्राता) -c) गा। का१.
 दे३ ५.१० न। परिनिन्दस्तथा, दे३.४ पर्यनिन्दन्त्यथ, दे३ परिनिन्दन्त्या,
 दे१ पर्यनिन्दन्त्या, दे१। परिनिन्दस्तथा (→पर्यनिन्दस्तथा); बाय.
 [अ]न्ये, ब.२.३ दे३.३.९ [अ]न्ये च, दे३ [अ]न्ये तु, दे१ वा च, न।
 येन (→ये च), ठे१ परिनिन्दन्त्य मन्थे च. -d) गा। कारा. का१.
 दे३.४.५.११ न। निजम् (→मनय^०).

४८. दे३. ०. -a) दे३ स पिता (ना ?), दे१ पित्रा च
 (→स पित्रा). -b) ब.३ तु निजं, दे१ तिरोरके, न। निज्ये
 (→निरुदके). -c) गा। कारा. शिला (→शिलाम्); कारा
 चोपरि वम्, मुके. उपरि (→चोपरि णि). -d) कारा. कूपरोपयत्,
 गा। मलयरोपयत् (→बवरोपयत्); दे३ पिधानमथाव निधानम्
 दे३.४.१० ठे१ पिता तस्याव य (दे३ 'नि', दे३.१० 'न्य') निपद्य, न। स
 पिधानमवरोपयत्.

४९. दे३. ०. -b) ब.१.३ बहुवर्षगणान्, गा। बा। २ दे३।
 बहुवर्ष गणम् (→बहुवर्ष गणान्); ब.१.३ वत्, दे१ त्रिपदाः (→त्रिपदाः).

तत्रास्त्यामलकीगुल्म पोषाय कलितोऽभवत् ॥ ४९
 ततो दशसु वषष्ठु समतीतेषु मार्गव ।
 तस्य माताऽगमत् कृप तमन्य शिलयात्रितम् ॥ ५०
 सा दृष्ट्वा निचित कृप शिलया गिरिकल्पया ।
 उच्चै प्रोवाच केनेय कृपोपरि शिला कृता ॥ ५१
 कृपान्तस्य स ता वार्णां श्रुत्वा मातुर्निशाकर ।
 प्राह प्रदत्ता पित्रा मे कृपोपरि शिला त्वियम् ॥ ५२
 साऽतिमीताऽग्रवीत् कोऽसि कृपान्तस्थोऽद्भुतम्बर ।

सोऽप्याह तत्र पुत्रोऽस्मि निशाक्रेति निवृत्त ॥ ५३
 साऽग्रवीत् तनयो मद्य नाम्ना ख्यातो दिवाकर ।
 निशाक्रेति नाम्नाऽद्भो न कथित् तनयोऽस्ति मे ॥ ५४
 स चाह पूर्वचरित मातुर्निर्वशेषत ।
 साश्रवाता सा शिलां मुभू, समृत्तिरप्यान्यतोऽक्षिपत् ॥ ५५
 सोत्तीर्य कृपात् भगवन् मातु पादावबन्धत ।
 सा स्वानुरूप तनय दृष्ट्वा स्तननमयत् ॥ ५६
 ततस्तमादाय सुत धर्मिष्ठा पतिमत्य च ।

-०) या१ का१ व१ ० दे१ १०-११ तत्रास्त्या, व३ तत्रास्त्या
 दे१ तत्रास्त्या, ते१ तस्या स्या न१ तत्रास्त्या (→तत्रास्त्या), का१
 [मा]मलकी (→[मा]मलकी) न१ गुल्मा (→गुल्म) -०)
 व३ पोषा मे दे१ ११ पोषाय दे१ पोषया ते१ पाठाय न१ पोषयत्
 (→पोषाय); दे१ कलितो (?) ते१ परितो न१ स्वचतो (→कलितो)

५० दे१ ० -०) दे१ ० नीतेषु (→नीतेषु) -०) व१ ३
 कृतम् (→कृतम्); दे१ ४ ते१ तमन्यमप्यन्यतानि (दे१ ४ ०) तम्,
 दे१ तमपु गितपातितम् (?) दे१ ११ तमय वेलवावितम् (?)

[व३ अस्मात् स्तोत्रास्तरम् अध्यायसमाप्ति यावत् सप्तितम्]
 ५१ न१ ab ० ते१ ५१ दं कृपो इत्यात्म्य ५२ ३ स
 यावत्तस्ति -०) या१ निचित (?) दे१ ४ पठितं दे१ निचितं ते१
 निवृत्तं (→निचितम्); का१ व३ दे१ ४ ५ कृपे (→कृपम्) -०)
 दे१ ० कल्पया (→कल्पया)

५२ ते१ ५२० 'म्व' हतारम्य ५५ a चरि' याव
 प्राति -०) या१ व३ दे१ ० कृपान्त स्य न१ कृपोन्त
 स्य (→कृपान्तस्य) व१ ० [म]मात्, दे१ ५ गुतो ते१ ० सो
 (→स हाप); दे१ कृपात् सत्तितो वागी -०) का१ ० ० च
 (→० चर) -०) व३ दे१ १० न१ [म]म्वत्ता दे१ ४ [र]ति हता
 दे [म]म्वत्ति दे१ स्य दत्तम् (→प्रत्ता); व दे१ २, ७ १०
 न१ हावेन दे१ तानेक दे१ ११ पित्राणि (→पित्रा मे) -०) द, ८
 को (?) चारमान (→कृपोपरि) दे१ धृता स्वयि (→निना निवयम्)
 न१ कृपोपरारवया विवयम्

५३ ते ० (→ ५२ पा वि) -०) दे१ विनिता (→[म]
 तिनीता); या१ का३ दे१ ५ कोपि का१ दे१ कोपि दे१ ० कान्ति न१
 कोलो (→कोलो); दे१ साऽग्रवीकोलोपि गुल्मा -०) व३ ५ [म]
 कृपोपरि दे१ [म] दृष्ट्वा स्वर दे१ [म] दृष्टुं गुट (→[म]
 दृष्ट्वा स्वर) दे१ उर्वोऽग्रवीरुतवत्तन -०) दे१ न१ स प्राह (→सोऽ)

प्यात्) या१ व१ ० दे१ ० न१ तुम्य तनयो काय तव पुत्रोऽस्ति (?)
 दे१ तुम्य पुत्रोऽस्मि दे१ तनयन्तुम्य दे१ तव तनया (→तव पुत्रोऽस्मि)
 -०) का१ दे१ ५-७ १० न१ निशाकर इतिमुत्त...

५४ ते१ ० (→ ५२ पा वि) दे१ ab ० -०) मुवे
 मेलित (→मेलम्) -०) या१ का३ नामादो दे१ ३ नाम्ना व दे१
 नाम्ना व दे१ नाम्ना सो न१ नाम्नाऽद्भो (→नाम्नाऽद्भो) -०)
 का१ मय (→[म] ति मे)

५५ ते१ a ० (→ ५२ पा वि) -०) का१ दे१ ४ सा च
 तव दे१ सोऽग्रवीत् दे१ व्याहृतम्, न१ सचतम् (→स चाह) -०)
 व३ २ कृपे च सत्तित्व दे१ न१ निर्वशेषत (→निर्वशेषत) -०)
 न१ शिपया (→मुष्ठा); दे१ त (→ता) न१ शितो (→दिनाम्)
 दे१ ४ मुष्टु दे१ ११ तिप्रम् (→मुष्टु) -०) या१ का१
 का ० दे१ ११ समागम्य व१ ० समुत्तिप्यात्, ७ ३ स (मु) निगम्य
 (→समुत्तिगम्य); व१ ० नितो (?) शिपे (व१ ०) स दे१ [म] इतो-
 गिरत्, दे१ [म] न्यतोऽभवत् (→[म] न्यतोऽभवत्)

५५ अक्षय ab cd मध्ये दे१ १० ते१ अक्षयम्—

३६८ ० कथयामास पुत्रोऽग्रवीरुतं पुत्रेव हि ।

५६ दे१ ५६०-५६० ०; दे१ a ०; व३ d ० -०)
 व २ उत्तयो (→उत्तयो) व ० दे१ १०-११ न१ मवात् (→मवात्);
 दे१ ४ ते१ स (दे१ सा) तु कृपात्समुत्तयो -०) दे१ ३ व१ मातु
 पादावबन्ध च -०) द१ १ का ० व३ ० दे१ १ स्वचतम्, का१
 स्वचतम्, ते१ सातुत्तम् (→सातुत्तम्) -०) या१ का१ का ०
 दे१ ५-७ १० न१ स्वचतम् दे१ ११ स्वचतम् (दे१ ११ ०)
 (→मवात्तमवात्)

५७ दे१ ० (→ ५२ पा वि); व३ २ a ०; दे१ २ ०
 इत्यात्म्य d 'शुत' स्वचत ० -०) दे१ १० मुन न१ पतिम (→
 गुणम्) -०) व३ d (→व) -०) न१ कल्पस्य (→स्वचतम्)

६१ ५८ कथयामास तत्सर्वं चेष्टितं स्वसुतस्य च ॥ ५७
ततोऽन्वयच्छद विप्रोऽसौ किमिदं तात कारणम् ।
नोक्तवान् यद्धवान् पूर्वं महत्कौतूहलं मम ॥ ५८
तच्छ्रुत्वा वचनं धीमान् कोशकारं द्विजोचमम् ।
प्राह पुत्रोऽद्भुतं वाक्यं मातरं पितरं तथा ॥ ५९
निशाकर उवाच ।
श्रूयतां कारणं तात येन मूकत्वमाश्रितम् ।
मया जडत्वमनघ तथाऽन्धत्वं स्वचक्षुषं ॥ ६०
पूर्वमासमहं विप्रं कुले वृन्दारकस्य तु ।

वृषाकपेथं तनयो मालागर्भसमुद्भवः ॥ ६१
ततः पिता पाठयन्मां शास्त्रं धर्मार्थकामदम् ।
मोक्षशास्त्रं परं तात सेतिहासश्रुतिं तथा ॥ ६२
सोऽहं तात महाज्ञानी परावरविशारदः ।
नातो मदान्धस्तेनाहं दुष्कर्माभिरतोऽभवम् ॥ ६३
मदात् समभवद्योभस्तेन नष्टा प्रगल्भता ।
विवेको नाशमगमत् मूर्खभावमुपागतः ॥ ६४
मूढभावतया चायं जातः पापरतोऽस्म्यहम् ।
परदारपरार्थेषु मतिर्मे च सदाऽभवत् ॥ ६५

वा २ स्वसुतस्य च सविधौ

५७स्तोत्रस्य ८८ मध्ये वा १। अधिकम्—

३७९ ० महत्कौतूहलं मम ।

५८ -a) वा १। का २ तु पुच्छत्, वा १ दे १ ५ ११ वे १ छ
पुच्छत्, वा २ दे १ न १ [म] म्यपुच्छत् दे १ पुच्छत् (→[अ]न्
पुच्छत्) न १ द्विजो (→विप्रोऽसौ) -b) मुने पात (→तात) -c)
दे १ प्रोक्तवान् (→नोक्तवान्); दे १ श्रूयत्वम्, दे १० न १ अयत्तपूव दे १
मय पूर्वं (→मयान् पूर्वम्) -d) न १ मम (→महत्) न १ हि यत
(→मयः) दे १० महत्कौतूहलं ० ० ० ०

५९ -b) दे ११ कोणा (→कोश) -c) दे ११ पुत्रो
द्भवम्, दे १० पुत्रो द्विजम् (→पुत्रोऽसौ) दे ११ वाचम् (→वाक्यम्)
-d) दे ११ ० ० ० ० (→पितरम्); दे १० ० ० (→तथा)

छ दे १० १० न १ ०; दे १ ४ निपातर छ

६० दे १० d पत्वं -धुपा ० दे १० अश्रुत् -b)
वा २ मूकत्वा दे १ मूर्खत्वम् (→मूखत्वम्) वा १ ० दे १ १० न १
आश्रितं दे ११ आश्रितं (→आश्रितम्) -c) वा १ वा १ ०
घापरं (→घनघः) दे १ मया जडत्वमानघ दे १ मया ते हत्वमनघ
न १ मयागत्व जडत्वं च -d) दे १ तदवाच्य (→तथाप्यत्वम्);
वा १ वा १ ० दे १ ११ च (→त्वं); वा १ दे १ नृपो वा
चपुष (→चपुष); न १ महाराजमुद्भवम्

६१ -a) वा १ वा दे १० ११ अहं विप्रं वा १ महाविप्रं
दे १ अहं विप्रं दे १ मय विप्रं (→अहं विप्रं) -b) दे ११ कुत्र
दे १ कुत्रम्, न १ वत (→कुत्रे) वा १ वा १ २ च (→तु)
-c) दे १ वृषा वृषत् न १ वृषं वरत्वं (→वृषा वरत्वं); दे १ सा यो
हि (→तनयो) -d) दे १ ३ ते महागर्भं, दे १ महागर्भं, दे १ मया
(?) गर्भं, न १ योगमाता (→योगागर्भं)

६२ -a) न १ तथा पितः (→तात पितः); दे १ पान्यतं

दे १० ० ० ० ० (→पाठयन्मा) -b) दे १ शास्त्रं (→शास्त्रम्);
दे १ वामद (प्रभो) न १ कामकम् (→कामम्) -c) वा १ २ जात
परम्, दे १ ३ ते १ मार्गं पर दे १ वाच्य तथा न १ शास्त्रं तने
(→शास्त्रं परम्); वा १ कारा वा १ ० नाम दे १ तने न १ सेतं
(→तात) दे १ मोदा गा वाच्यततो (?) दे ११ मोक्ष वाच्यं धर्मार्थं
-d) वा १ वा १ २ वा १ दे १ ४ वे १ सेतिहासं कारा दे १ सेतिहासां
दे ११ कामदतो न १ सेतिहासं (→सेतिहासं) कारा दे १ तथा श्रुतम्
(→श्रुतिं तथा)

६३ -a) वा १ वा १ का १ महामानी वा २ महामानी, +
महावदी दे १ ३ ७ वे १ तथा ज्ञानी दे १ मा[०]ज्ञानी (→महामानी)
-b) वा १ कारा वा १ ० परारं वा १ परारं वा १ परारं वा १ परारं
दे १ ५ १० ११ न १ पर (दे १ १०) प (दे १ १०) र दे १ १० पर
वार (→परारं); दे १ १० (→१०) -c) दे १ ततो (→जातो)
वा १ वा १ ० [अ] गयीं च वा १ मदाव दे १ मम न १
यतम् (→मयत्वं) -d) न १ कुक्कम् (→कुक्कम्)

६४ वे १ ५४-६८ ० -a) दे १ मय न १ तय
(→मयत्वं); वा १ समभव दे १ समभव (→समभवत्); वा १
सोमो दे १ सोमो (→सोम) -b) दे १ न १ नष्टा तु (→नेत
नष्टा) -c) दे १ समभव (→समभवत्) -d) वा १ ० प्रोक्षं न १
माहं (→मूखं); दे १ ३ मने मे भावमाणत दे १ मोक्षभाव
उपागतं मुने मने मे मोक्षमागत

६५ दे १ ० (१ ५४ वा वि); वा १ २ ८ १ ० -a)
वा १ भावस्तथा वाच्य (→भावस्तथा वाच्य) -b) दे १ वात हा
दे १ न १ परारं (→जातं पारं) -c) दे १ ११ परारं (दे १ १०)
(→परारं) दे १ परारं च (→परारं) दे १ परारं परारं
-d) दे १ न १ पित (→पति); वा १ मे वरग दे १ मेव वरग
न १ मय वरग (→मे व वरग); दे १ ४ वरग मे मयत्वं वितत्वं; दे १
परारं वरग वरग.

६१ ७७ साऽप्ययन्वदीद् दिवा व्याघ्र लोकोऽप्य परिपश्यति ।
 रात्राबुद्धादयिष्यामि ततो रंस्याव स्वेच्छया ॥ ७६
 तमेवाहमवोचं वै कालक्षेपेऽहमक्षमः ।
 तस्मादुद्धाटय द्वारं मा वन्धाद्य मोचय ॥ ७७
 ततः सा पीवरभ्रोणी द्वारमुद्धाटयन्मुने ।
 उद्धाटिते ततो द्वारे निर्गतोऽहं बहिः क्षणात् ॥ ७८
 पाशानि निगडादीनि छिन्नानि हि बलान्मया ।

सा गृहीता च नृपतेर्भाषा रमितुमिच्छता ॥ ७९
 ततो दृष्टोऽस्मि नृपतेर्भृत्यैरतुलविभ्रमैः ।
 शस्त्रहस्तैः सर्वतश्च तैरहं परिवेष्टितः ॥ ८०
 महापाशैः शृङ्खलाभिः समाहत्य च मुद्गरैः ।
 वध्यमानोऽमुवमहं मा मा हिंस्र्यमाकुलाः ॥ ८१
 ते मद्वचनमाकर्ण्य मत्पैव रजनीचरम् ।
 दृढ वृक्षे समुद्रव्य पातयन्त तपोधन ॥ ८२

७६ बा. 2 ab ० -a) शा. का. 2 दे. 4 तथा, कारा
 दे. 3 सा च, का. 1 सदा, दे. 9 व्य वे. स तु, न. 1 यवा (→सापि) दे. 11
 आबवीत् (→[अ]बवीत्); का. ० व्याघ्र (→व्याघ्र) दे. 7 विवा
 समागमो न स्यात् -b) शा. कारा का. 2 दे. 2 4 9 11 तै. प्रति^०
 (→परि^०) दे. 7 यस्माद्व्याघ्रस्तथा सह -0) शा. 1 यथाद^० (→
 उद्धाट^०); बा. 2 उद्धाटयिष्या (त्या च) मि ततो, दे. 4 7 तै.
 उद्धाटयिष्यामि ततो -d) शा. 1 का. 2 रम्यति कारा का. 1 रम्यति
 दे. 10 रंस्याम दे. 11 रस्यामि (→रस्याव); दे. 3 वेच्छया (→स्वेच्छया)
 बा. 2 रम्यस्वेच्छया निशि, दे. 4 रमेता स्वेच्छया निशि दे. 9 रेमे च
 स्वेच्छया निशि, दे. 3 रमेत् स्वेच्छया निशि, दे. 7 रम्याव स्वेच्छया
 निशि, तै. रेमे च स्वेच्छया निशि

७९ इलोके ab, cd मध्ये दे. 4 7 तै. अधिकम्—

370 * तस्माद्रात्रौ मया भीष पञ्जरद्वारमाधये ।

[-1] दे. 4 7 महा- (→मया) दे. ३ व्याघ्र, दे. ९ पीय (→
 पीरह); दे. 7 प्रायस्म्, तै. आधयेत् (→प्राधयेत्)]

७७ -a) न. 1 तम् (→ताम्) कारा भयाहम् (→एवा
 हम्) दे. 1 न. 1 नो (→नै); दे. 7 ततोऽहं वै मवीचद् वै -b) कारा
 बा. ० दे. 4 7 तै. काल (दे. ९ ता) क्षेप, दे. 9 म. 1 काल पेम् (→
 बालपेपे); शा. कारा बा. 2 दे. 7 हिन क्षम, दे. ४ तै. न मे क्षम,
 दे. [अ] ह्यमना दे. 1 न. 1 भह क्षमे (→[अ]ह्यमना) -0)
 न. 1 न्वावा (→द्वारम्) -d) दे. 1 न. 1 निमोचय (→च विमोचय)
 कारा मा च वन्धाद्विभोचय बा. ० यावत् (बा. ० न) न्या निरा
 व्य, दे. 4 तै. यावत्तु मनीषवत्, दे. 7 तव सत्यं मनीषवत्

७८ -a) बा. ० दे. 9 दे. [य] निवर^० (→नीवर^०) दे. 7
 तं ततः पीवदोषो -b) दे. 9 मने, मुने शान् (→मुने) -0) दे. 11
 उघाटये (→उद्धाटयिते); दे. 9 तदा (→तत); शा. कारा का.
 दे. 11 न. 1 शरि (→शारे) -d) दे. 4 बनि, दे. 7 च तत् (→यहि)

७९ न. 1 cd ० -a) शा. का. ० दे. 7 पाशालु, बा. 2

पाशानि, दे. 7 पाशालु, दे. 9 न. 1 क्षणात् (→पाशानि); बा. 2 निर्गत^०,
 दे. 9 न. 1 निर्गता^० (→निगडा^०) दे. 3 तै. निगडावयम् (दे. ०)
 पाशाश्च (दे. १ च्च) दे. 4 निगडावयस्तथा पाशा, मुने निगडादि
 पाशाश्च -b) का. 1 भिन्नानि (→छिन्नानि) दे. 7 9 च (→हि); दे. 9
 मया बलात्, दे. 11 बलात् यथा, तै. बलात् यथा (→बलात् यथा);
 मुने क्षिप्त्वा बलवता मया -0) दे. 9 स (→सा); बा. 1 गृहीता (→
 गृहीता); दे. 4 तै. सा तथा नृपतेर्भाषा, दे. 7 सा वै गृहीता नृपते
 -d) दे. 4 तै. गृहीता रतुमिच्छता (तै. १ या) दे. 9 भार्या रतु
 यच्छया

८० -a) शा. कारा का. 2 दे. 5 10 11 दृष्टोऽस्मि नृपते
 भृत्यै -b) शा. कारा का. ० दे. 5 10 11 ततोऽहन्तु^० (→मुह्यै
 रतु^०) -0) दे. 7 शस्त्रहस्तैः (→शस्त्रहस्तैः) दे. 7 (च) सवतम्
 (→सर्वतम्) -d) तै. ८ ० ० ० ० ० (→परिवेष्टित)

८१ तै. abd ० -a) दे. ९ पाशै, दे. 11 पाशै (→
 पाशै) -b) शा. 1 दे. 5 7 9 तै. समाहृत्य, बा. ० सपाहृत्य (→
 सपाहृत्य) दे. 11 स (→च) -0) बा. ० वेष्टितान्मुच्यार्ह, दे. 3 4
 7 10 तै. बद्धस्तान्मुच्य साम (दे. ९ बाहम्) दे. 3 ततस्तान्मुच्य बाहम्,
 दे. 11 वध्यमानो ब्रवीम्यहम् (दे. ९ म्वा च ?) दे. 9 विष्टस्तान्मुच्य
 बाहम्, 7 बद्धस्तान् मुच्य बाहम् मुने बद्धस्तान्मुच्य मय -d)
 व. ० हिस्य बाकुल (→हिंस्र्यमाकुला); दे. 1 3 4 10 ते हि मा
 हन्तुमाकुला, दे. 7 अतं हिस्य (दे. ९ हि सर्व) बाकुला

८२ तै. ० -a) बा. ० न. 1 तत्, दे. 5 7 9 11 च
 (→मद्); दे. 4 मध्वनं मृत्वा (→वचनमाध्व) -b) बा. ०
 दे. 9 10 मत्वेच, दे. 4 5 मत्वेच, दे. 3 मत्वेच, दे. 1 मत्वेच (→मत्वेच)
 -0) बा. ० दे. 1 7 9 10 न. 1 यत् (→हर्ष); बा. ० दे. 7 समुद्र-
 वन्त्य मुने हर्षं वदन्ता (→समुद्रवन्त्य) -d) शा. कारा दे. 4 7
 पातयन्त, बा. ० पातयन्त, दे. 3 पातयन्त, दे. 5 या (पा ?) सपत्न
 न. 1 पाते (त ?) यन्त, मुने पातयन्त (→पातयन्त) कारा ततो
 ज्वहत्, दे. 7 11 तपोधन (दे. ९ ना) (→सपोधन), दे. 10
 ० ० ० ० ० ० धन

भूयो गतश्च नरकं परदारनिषेवणात् ।
 मुक्तो वर्षसहस्रान्ते जातोऽहं श्वेतगर्दभः ॥ ८३
 ब्राह्मणस्याग्निवेश्यस्य गेहे बहुकलत्रिणः ।
 तत्रापि सर्वविज्ञानं प्रत्यभासत् ततो मम ॥ ८४
 उपवाद्यः कृतश्चास्मि द्विजयोपिङ्गिरादरात् ।
 एकदा नवराष्ट्रीया भार्या तस्याग्रजन्मनः ॥ ८५
 विमतिर्नामतः स्याता गन्तुमैच्छद् गृहं पितुः ।
 ताम्बवाच पतिर्गच्छ आरुह्य श्वेतगर्दभम् ॥ ८६
 मासेनाममनं कार्यं न स्थेयं परतस्ततः ।

इत्येवमुक्ता सा भर्त्रा तन्वी मामधिरुह्य च ॥ ८७
 बन्धनादवमुच्याय जगाम त्वरिता मृने ।
 ततोर्थपथि सा तन्वी मत्पृष्ठादवरुह्य वै ॥ ८८
 अवतीर्णा नदीं स्नातुं स्वरूपा चार्द्रवाससा ।
 साङ्गोपाङ्गां रूपवतीं दृष्ट्वा तामहमाद्रवम् ॥ ८९
 मया चाभिद्रुता तूर्णं पतिता प्रथिवीतले ।
 तस्यामुपरि भो तात पतितोऽहं शृङ्गतुरः ॥ ९०
 दृष्टो भर्त्रानुसृष्टेन नृणा तदनुसारिणा ।
 प्रोत्थिष्य यदि मां ब्रह्मन् समाधावत् त्वरान्वितः ॥ ९१

६. २१

८३ -a) दे१० गतो (→गुप्त), दे१ ३ ४ ते१ तत, दे१० भूय (→भूत), न१ नगर (→नरक) -b) कारा दे११ °दार (→°द्वार), दे१ परदारानिषेवणात् -c) ब१ २ तत, दे१-४ ते१ गते, दे१० मुक्तो, मुवे गतो (→मुक्त), दे१ ११ °ज्ञान्तो (→°ज्ञान्ते) -d) दे११ * (→जात), दे१ °वर्दम (→°गर्दभ), दे१० जातो * * * * *

८४ -a) शा१ दे१ ७ [अ] पि वैश्यस्य, का१ ब१ [म] निवेश्यस्य, दे१ ४ ते१ [म्रिय वेदस्य, दे१ [-म] व वेदस्य (→[-अ] निवेश्यस्य) -b) ब१ २ दे१ ४ ७ ९ ते१ न१ श्रुदे (→गेहे), दे१ °कुट्ट-निव (न ?), दे१० कलत्रिण (→कलत्रिण) -c) कारा सर्वं विज्ञान, ब१ २ दे१ सर्वं विज्ञाना, दे१० बहुविज्ञान (→सर्वविज्ञानम्) -d) का२ तपोधन, +मम (→ततो मम), ब१ २ प्रत्यभासन्ते ते मम, दे१ ४ १० ११ ते१ प्रत्यभासत ये तदा (दे११ नु हि), दे१ प्रत्यभासन्ते ते नम, दे१ प्रत्यहामेतान्पि च, न१ प्रत्यहान्ये * * * *

८५ -a) का२ तप (?) बाह्य, दे१ ४ ते१ उन्वाह्यम्, दे१ उन्वाह्य, दे१ उन्वाह्ये, न१ उपवाह्य (→उपवाह्य) दे१ कृते ह्यस्मि (→कृतप्राप्तिम्) -b) ब१ २ °पत्नीमि (→°पतिपिङ्गि) -c) का२ एका (→एक), दे१ च नाराष्ट्रीया, दे१ नवराष्ट्रीयो, दे१ न१ परराष्ट्रीया (→नवराष्ट्रीया) -d) दे१ द्विजन्मन, दे१ [-अ] न जन्मन (?) (→[अ] प्रजन्मन)

८६ -a) शा१ कारा न१ ° दे१०-११ नाम विख्याता (→नामत ख्याता) -b) शा१ कारा का१ २ दे१ १०-११ विमुद्गृहम्, ब१ २ दे१ ४ ९ ते१ श्रुदे पितु (→गृह पितु) -c) दे११ उन्वाह्य (→उन्वाह्य), दे१ मति (→पति) -d) दे१ प्रारुह्य (→प्रारुह्य), दे१ ३ ४ ते१ प्रारुह्येन च (दे१ °शृङ्गगर्दभम्, दे११ जगाम त्वरिता मुने

८७ दे१ ४ ११ ० -b) शा१ का२ स्वेयं, दे१ स्वे + स्वेयम्, दे१ स्वेयम् (→स्वेयम्) -c) दे१ स्वेय (→स्वेयं) शा१ ब१ २ दे१ उन्वाह्य (→उन्वाह्य), ब१ सा भर्त्रा, दे१ भार्या सा (→सा

भर्त्रा) -d) ब१ भवरुह्य, ब१ प्रारुह्य (→अधिरुह्य) दे१ ३ ४ ते१ तन्वी चारुह्य गर्दभम्

८८ -a) दे१ °दिव (→°द्व) -c) दे१ सतोदं (→सतोदं), दे१ °पवे सा, दे१ °पति (?) सा, दे१ °पतिता, दे११ °मार्गं सा (→°पति सा) -d) दे१ [-अ] नुपरुह्य (→भवरुह्य), शा१ कारा का१ ब१ २ च (→वै)

८९. ब१ ० -a) दे१ नदी (ना) (→नदी) -b) ब१ २ दे१ ५ ९ ११ सुल्पा, दे१ स्वरूपम्, दे१ मुमुक्षु, मुवे सुल्पा (→स्वरूपम्), शा१ दे१० च (ना ?) द्वावासती, का१ च विवासती, का२ चार्द्रवासस्य, ब१ दे१ ११ चार्द्रवासस्य, दे१ चार्द्रवाससा, दे१ ते१ काष्ठवाससा, दे१ चार्द्रवाससी, दे१ चार्द्रवाससा, दे१ [-म] विमला शुका, न१ विमला सिवा (→चार्द्रवाससा) कारा सा सुल्पा मुवाससी -c) शा१ साङ्गोपाङ्गा, दे१ ३ साङ्गोपाङ्गी (दे१ °मा), मुवे सर्वे रङ्गी (→साङ्गोपाङ्गी), दे१ °वती, दे१ न१ °वती (→°वतीम) -d) दे१ तम् (→ताम्), का२ दृष्ट्वा ता सहसाद्रवत्.

९०. -a) शा१ का१ २ दे१ [-म] पि (→[-म] पि), दे१ ३ ते१ °हृता (→°हृता), ब१ २ दे१ ३ पूर्ण (→°पूर्ण), कारा द्रुत सापि मयाज्ज्ञाता -b) शा१ कारा का१ २ दे१ १०-११ पपात, दे१ पर्वताद् (→पतिता), शा१ कारा का१ २ दे१ १०-११ वपुष्ठा, ब१ ३ न१ वरुणो (→वृषिती) -c) ब१ २ दे१ ४ ते१ तस्या, दे१ ताम्य (→तस्याम्), कारा तात तस्यामुपरि च -d) दे१ वतितोह्य (→पतितोह्य), ब१ हयं, दे१ समं, न१ रम्यं, मुवे तदा (→शुश्रां)

९१ -a) ब१ दे१ ७-११ न१ नर्ता, ब१ भाद्र, दे१ ३ ते१ [अ] भवम्, दे१ भव (→भर्त्रा), दे१ १० निवृष्टेन, दे१ ३ ते१ तदा तस्या, दे१ [-म] नुसृष्टेन, दे१ ९ [-म] नुसृष्टेन, दे१ ११ विनिवृष्टेन, न१ निवृष्टेन (→[-म] नुसृष्टेन), दे१ भर्ता दृष्टो निवृष्टेन -b) शा१ ब१ २ दे१ ५ ७ मुष्ठा, कारा पुष्ठा, दे१ न१ तूर्ण (→शृङ्गा), दे१

६१. ६३ तद् भयात् तां परित्यज्य प्रहृतो दक्षिणाग्रमुखः ।
ततोऽभिद्रवतस्तूर्णं खलीनरसना मुने ॥ ९२
ममासक्ता वंशगुल्मे दुर्मोक्षे प्राणनाशने ।
तत्रासक्तस्य पट्टरात्रान्ममामृजीवितक्षयः ॥ ९३
गतोऽस्मि नरकं भूयस्तस्मान्मुक्तोऽभवं शुक्रः ।
महारण्ये तथा वद्धः शबरेण दुरात्मना ॥ ९४
पञ्जरे क्षिप्य विक्रीतो यणिकपुत्राय शालिने ।

१. सारणा, २. सारणे (→सारिणा). -०) कारा. ग्रन्थिप्य, न।
न। सोक्षिप (?) (→प्रोक्षिप्य); २.१-४ ३.०) घग्म स
यष्टि का, २.१ कुशेन धालितोद्ग व, २.० प्रोक्षिप (?) मय मा बह्वन्
-०) ३.१.२ ३.१-४ १० ३.१ समवायत्, २.१ मयाभव (?) (→समा-
धावत्).

९२. -०) २.१ ३.० मयात्त, २.१ मयार्त (→मयात्ताम्).
-०) ३.१.२ विद्रुतो, २.१ प्राद्रुतो, ३.१ प्रहृतो (→प्रद्रुतो); २.१ [-व]
गुम्ब (→[-य]गुम्ब) -०) २.१ न। वयन्व मा (→[-य]मिववत्).
-०) कारा. का। २.१ ३.१ सतीनरसना, ३.१.२ सती म रसना, २.१
खलीनरसना, २.१ गवैरसनायात्, न। शृङ्खलीरसना (→खलीन-
रसना), न। मुक्षे (→मुने)

९३. -०) कारा. का। समासक्ता, २.१ ४ समास (सु ?)
जत्, २.१ ३.१ समासक्ता (३.१ ० त ?) (→ममासक्ता); शा।
चाङ्गुल्ये, कारा. मय गले, का। चाङ्गुलीधु, २.१ सा रसना, २.२ तदा
गत्ते, २.३ तदा रात्ते (?), ३.१ तदा श्रद्धाय (→वशगुम्बे); का।
ममाव (र)कृष्णाङ्गुल्या, ३.१.२ स मासराशिपतिता (त ?), २.१
पदासक्त (?) नु पतितो, २.१ संजयात् (?) मयगुले, न। (रव)
समासक्त सभा गुल्मे -०) कारा. दुर्मोक्षे (ले ?), ३.१.२ सम्प्राप्ते,
२.२ मय (?) हो, २.३ ३.१ ममासो, २.१ गत्ते वै (→दुर्मोक्षे), २.१
दुश्मन्ये ललाङ्गुले -०) कारा. तेनाकात्मस्य, का। ३.१ ३.१ तत्रात्
(३.२ २ ०) क (२.१ ०) त्स्य (का. २.१ ०) (→तत्रासक्तस्य);
२.१ पयास (?) (→पट्टरात्रात्). -०) ३.१ २ ममासोत्, २.१ ४ ३.१
मयूत् मे, २.१ ममायु (→ममायुत्).

९४. -०) शा। ३.१ २ ३.१.११ ३.१ ३.१ ततोऽस्मि, २.१
ततोऽस्मिन् (→मतोऽस्मिन्), ३.१.२ ३.१.४ ३.१ नरके (→नरकम्)
-०) का। [-य]भव शुक्र, ३.१ [-य]भव शुक्रम्, (→[-य]भव
शुक्र) -०) ३.१ २ महारण्यात् (→महारण्ये), कारा. ३.१ २.१ ४ ३.१
ततो, २.१.१० तदा (→तथा), २.१ नच (→नच). -०) २.१ ३.१

तेनाप्यन्तःपुरवरे युवतीनां समीपतः ॥ ९५
शब्दशास्त्रविदित्येवं दोषघ्नश्चेत्यथस्थितः ।
तत्रासतस्तत्परुषस्ता ओदनाम्बुफलादिभिः ॥ ९६
भक्ष्यैश्च दाडिमफलैः पुष्पान्त्यहरहः पितः ।
कदाचित् पद्मपत्राक्षी श्यामा पीनपयोधरा ॥ ९७
सुश्रोणी तनुमध्या च यणिकपुत्रप्रिया शुभा ।
नाम्ना चन्द्रावली नाम समुद्रघाट्याथपञ्जरम् ॥ ९८

शब्दरेण, न। शबरेण (→शबरेण); ३.१.२ महत्त्वना, २.१ न। मह-
मुने (→दुरात्मना).

९५. -०) २.१ मय्य (→सिप्य). -०) कारा. का। ३
३.१ २ २.१.१.१-११ न। का (३.१ क) लि (३.१ ०, २.१ ०, न। ०) लि
ने, ३.१ शालिने (→शालिने). -०) शा। पुत्रवरे, ३.१ पुत्रवरे,
३.१ २.१ पुत्रवरे, २.१ पुत्रवरे, २.१.३ पुत्रवरे, २.१ पुत्रवरे
(→पुत्रवरे); कारा. स भाप्यदातुवरे, २.१ केन भात पुत्रवरे, ३.१
ले(त्व)नार्यत् ३.१ तरो -०) २.१ सुमतीनां (→युवतीनां), २.१
समी (→समी)

९६. -०) कारा. शब्दशब्द, ३.१.२ २.१.१.११ ३.१ सर्व-
शास्त्र (→शब्दशास्त्र), शा। कारा. ३.१ २.१.४ १ ३.१ ३.१ इत्येव,
२.१ इत्ये (ले ?) व (→इत्येवम्). -०) शा। २.१ दोषघ्न
(→दोषघ्न); २.१.३ ० स्थिता (→स्थिता). -०) ३.१ तरण्य, २.१
३.१ तरण्या (→तरण्या); २.१ ३.१ ३.१ (→ता) -०) शा।
कारा. कारा. का। ३.१ २.१.१० श्रोदनादि, २.१ श्रोदनात्र, २.१ तौ
दुग्धाम्बु, २.१ पुदयाव (?) (→श्रोदनाम्बु).

९७. -०) २.१ ४ ३.१ पर्व (→भर्व). -०) ३.१.२ तत,
२.१ पित (→पित), शा। २.१ पोषयन्मह पि (शा। ०) पि
ता (शा। ०), कारा. का। ३.१ पोषयन्महर्षिता (का। ०), २.१
पुष्पान्त्यहरह पित, २.१ पुष्पान्त्यहरहो पिता, २.१ पुष्पान्त्यहरह ता,
२.१ पोषयन्महर्षिता, २.१ पोषयन्महर्षिता विवागिषम्, २.१ पोषयन्महर्षिता
पित, ३.१ पुष्पान्त्यहरहोपिषाम, न। पापसन्ति (?) विवागिषम्. -०)
३.१.२ ३.१.४.१ एकदा (→कदाचित्), शा। २.१ पनासि (→पनासि).
-०) २.१ ३.१ (→परा).

९८. -०) ३.१ २.१ ३.१ (→य). -०) शा। ३.१ २.१
२.१.१.१० पुत्रिणि (२.१ ०) मा (→पुत्रप्रिया); २.१ शुभा
(→शुभा). -०) २.१ न। चन्द्रावली, २.१ चन्द्रावली (→चन्द्रावली);
शा। कारा. का। ३.१ २.१.१.११ न। दुष्म (→नाम). -०) ३.१
पाट्य, २.१ ३.१, २.१ पाया, २.१ पाय (→पाट्य).

मां जग्राह सुचार्वङ्गी कराम्यां चारुहासिनी ।
चक्रारोपरि पीनाभ्यां स्तनाभ्यां साहिमांततः ॥ ९९
ततोऽहं कृतवान् भावं तस्यां विलसितुं प्लवन् ।
ततोऽप्लवतस्तत्र हारे मर्कटयन्धनम् ॥ १००
बद्धोऽहं पापसंयुक्तो मृत्युं तदनन्तरम् ।
भूयोऽपि नरकं धोरं प्रपन्नोऽस्मि सुदुर्मतिः ॥ १०१
तस्माच्छाहं धृपत्वं वै गतश्चाण्डालपक्षणे ।
स चैरुद्रामां शकटे नियोज्य स्वां विलासिनीम् ॥ १०२
समारोप्य महातेजा गन्तुं कृतमतिर्वनम् ।

९९. -a) दे१ सुचार्वङ्गी, दे१.११ सुचार्वङ्गी (→सुचार्वङ्गी). -d) शा१ सा हि मा न (?) त, ब१.२ सात सा मम, दे१.४ सा तदा च माम्, दे१ सा हि सो (मा?) तत, दे१ सात सा च माम्, दे१ यद्वि प्रियाय (→सा हि मा तत).

१००. -a) दे१ प्लवम् (→भावम्). -b) शा१ कार. का१ नाभ्यां, का२ दे११ ताभ्या (→तस्याभ्यां); कार. विलसित (→विलसितुं); शा१ कार. का१ १.२ दे१ प्लवम् (→प्लवन्); दे१ न१ तस्या हारं वल प्रवि. -c) दे१.४ तस्या (→तत्र); ब१.२ ततोऽप्लवन् तत्तत्र, दे१ तत्रापि प्लवतस्तस्य, न१ ततो विलवतस्तत्र. -d) ब१ द्वारं (→हारे), दे१.४ बन्धने (→बन्धनम्), कार. द्वारेण कटि-बन्धने, दे१ हरिमर्कट बन्धने, दे१ हार बद्धतया कथा, न१ हार कम (मर्कट)ट बन्धने.

१०१. -a) दे१.३-९ तत्राह, न१ ततोहं (→बद्धोऽहम्), ब१ दे१ पापसंयुक्ते (ब१ का), दे१ ४ पापसंयुक्ते, न१ पापसंयुक्ता (→पापसंयुक्ता). -c) न१ [प्र]ह (→[प्र]पि). -d) न१ भ्रष्टवर्त्तमानि (→भ्रष्टवर्त्तमानि मु.).

१०२. दे१. cd O. -a) कारा गतो, ब१.२ मुक्तो, दे१.४.७ मुक्तो, दे११ जातो (→बाह), ब१.२ दे१ ४-७ च (→दे), का१ तस्माच्छाहं बृहत्त्वेन. -b) शा१ कारा ब१.२ जात, दे१ भूय, दे११ सोह (→गत); का२ दे१.११ चाण्डालपक्षणे, ब१.२ चाण्डाल-पक्षणे(?), दे१ चाण्डाल ०००, दे१ चाण्डालपक्षणे, न१ चाण्डाल पट्टणे (→चाण्डालपक्षणे).

१०३. दे१. abc O. -a) दे१ सा चारोप्य (→समारोप्य) -b) शा१ २ बने (→वनम्). -c) दे१ ततोगत, भुवे तत्रागत (→ततोगत), दे१ प्र (?) (→स); ब१ २ दे१.११ चाण्डालो (→चाण्डालो). -d) दे१० गता (→गत), कारा दे१ ४.९ १० सा चास्य, का१ सा बापि, दे१ तस्याय (→स्तेवास्य).

ततोऽग्रतः स चण्डालो गतस्त्वेवास्य प्रपुतः ॥ १०३
गायन्ती याति तच्छ्रुत्वा जतोऽहं व्यथितेन्द्रियः ।
प्रपुतस्तु समालोक्य विपर्यस्तस्तथोपपुतः ॥ १०४
पतितो भूमिमगमम् तदक्षे क्षणविक्रमात् ।
योक्त्रे सुषुप्ते एवास्मि पञ्चत्वमगमं ततः ॥ १०५
भूयो निमग्नो नरके दशवर्षशतान्यपि ।
अतस्तत्र गृहे जातस्त्वहं जातिमनुस्मरन् ॥ १०६
तावन्त्वेवाद्य जन्मानि स्मरामि चानुपूर्वशः ।
पूर्वाभ्यासाच्च शास्त्राणि बन्धनं चागतं मम ॥ १०७ वं ६१.

१०४. -a) दे१ पापन्ति, दे११ याती (→गायन्ती), शा१ याति, दे१ प्राप (→याति). -b) न१ ततोऽहं (→जातोऽहः); ब१.२ प्रपु, दे१.४ युष्मि (→व्यथि). -c) दे१ ता (→तु), शा१ का१ दे१.१०.११ रोप्य, कार. हृद, का२ रोप्यं (→रोप्यम्). -d) शा१ का१.२ तत (शा१ का१ तो) प्लुत, कार. यत प्लुत, ब१ दे१ ४ तथाप्लुत (→तथोप्लुत.), दे१ विपर्यस्तस्तथोप्लुत, दे१ विपये विप्लुतस्तथा, न१ विपर्यस्तवस्तथा.

१०५. -a) दे११ पतितो (→पतितो); कार. का१ दे१. भूमिमगम, का२ भूमिमगमन्, (→भूमिमगमम्). -b) कार. विम (→विममात्), ब१.२ दशो गमनविक्रमात्, दे१ दशसो (तो?)मदविक्रम, दे१.३ अक्षम (→३ मं) गमन प्रति, दे१ अक्षयो-मन्दविक्रम, दे१ दृष्टो गमनविप्लुताय, दे१ अक्षयो गमनविक्रमात्, न१ मन्दासो गतविक्रम. -c) शा१ का२ योषये स्वबद्ध, ब१.२ योषय वद्ध, दे१.४ योषय वद्ध, दे१ यातु भु (शु ?) वद्ध, न१ योषय तु वद्ध (→योषय मुवद्ध) -d) दे१.१० अगमद (→अगमम्).

१०६. -a) ब१ निमग्न, दे१ निमग्रे (→निमग्नो). -b) ब१.२ दे१.४ न१ शतान्यहं (न१ हं), दे१ शतान्यह, दे११ शता-नवि (→शतान्यपि). -c) कारा. दे१ तत, का२ अत, ब१.२ दे१.४.९ जात, न१ मत (→मत), ब१.२ दे१.४ ९ जात (→जात). -d) दे१ ४ सोह, दे१ न१ ग्रह (→ग्रह).

१०७. दे१. O. -a) शा१ कारा का१.२ दे१.७.११ न१ तावत्वे (कारा दे१, का१ अब, न१ न्ये) व (का२ व) स्मराम्यह, ब१ २ तावन्ति ० स्मराम्यह, दे१ तत वैव स्मराम्यह (?) -b) शा१ कारा. का१ २ दे१.७.११ जातं यावच्च पुनत, ब१ २ जात योह त्व (ब१ ०) पूर्वव, दे१ जातस्तदनुपूर्वक, न१ जातिबन्धनपूर्वक. -c) का१ यत्, चाण्डालि, दे१.३.४ चाण्डालि, दे१ चाण्डालि (→चाण्डालि). -d) दे१ ३.५-७ न१ वचन, दे११ न जातं (→वचन), ब१ चरत्, दे११ चागत (?), दे१ वागत (→चागत).

६१.१०८ तदहं जातविज्ञानो नाचरिष्ये कथंचन ।
पापानि घोररूपाणि मनसा कर्मणा गिरा ॥ १०८
शुभं वाप्यशुभं वाऽपि स्वाध्यायं द्वास्त्रजीविका ।
बन्धनं वा वधो वाऽपि पूर्वाम्बासेन जायते ॥ १०९
जातिं यदा पौर्विकीं तु स्मरते तात मानवः ।
तदा स तेभ्यः पापेभ्यो निवृत्तिं हि करोति वै ॥ ११०
तस्माद् गमिष्ये शुभवर्धनाय
पापक्षयायाथ धुने हारण्यम् ।
भवान् दिवाकीर्तिमिमं सुपुत्रं
गार्हस्थ्यधर्मे विनियोजयस्व ॥ १११
वलिरुवाच ।
इत्येवमुक्त्वा स निशाकरतदा

प्रणम्य मातापितरौ महर्षे ।
जगाम पुण्यं सदनं हुरारेः
रुयातं यदर्थश्रममाद्यमीड्यम् ॥ ११२
एवं पुराम्बासरतस्य पुंस्तो
भवन्ति दानाभ्ययनादिकानि ।
तस्माच्च पूर्वं द्विजवर्षं वै मया
अभ्यस्तमासीन्ननु ते ध्रुवीमि ॥ ११३
दानं तपो वाऽभ्ययनं महर्षे
स्तेय महापातरुमग्निदाहम् ।
ज्ञानानि चैवाभ्यसतां हि पूर्वं
भवन्ति धर्मार्थयशांसि नाथ ॥ ११४
पुलस्त्य उवाच ।

१०८ दे० ab ० -a) शा० जातविज्ञाने, ब०
दे० ५७-११ न० ज्ञानविज्ञाने (दे० ५० नो, दे० ५० नी, दे० ५० न), दे० ५३
ज्ञातविज्ञानो (→ज्ञातविज्ञानो) -०) दे० ११ पापानि (→पापानि);
का० १०८पापि (→१०८पापि)

१०९ -३) दे० ११ शुभ (→शुभम्) -b) वारा स्वा
ध्यायः (→स्वाध्यायम्), शा० दे० १३ ५ १० ११ वल्लजीविकाम् (दे० १३
५ १० विका, दे० ११ ५कम्) का० यु०-गार्हजीविकाम् का० न० गार्ह
जीविकाम् (→गार्हजीविका) -०) दे० वचन (→वचन), दे० ११
व (→वा); शा० का० २ दे० १० वध, ब० २ न० धन, दे० वध, दे० ११
[अ] (व) वध (→वध); शा० का० २ दे० वधि, दे० स्वापि
(→पापि) -d) बा० ज्ञायते (→ज्ञायते)

११० -३) ब० २ पूर्विकान्तु, दे० पूर्विकिन्तु, दे० पार्विकी
च (→पार्विकी तु), शा० कारा का० २ पार्विकी च यदा जातिं,
दे० जाति (ति) यदा च पार्विकी, दे० जातो यत पूर्वं किं ता तु, न०
जातिं यत्पार्विका जातु -b) न० तात (च) (→तात) दे० स्मरे
तातस्तस्मान् (?) -०) दे० न० सर्वेभ्यः, दे० हि सर्वं दे० १० स
तेव (स्व) (→व तेभ्यः) -d) न० निवृत्तौ (→निवृत्ति) बा० २
दे० ११ करिष्यति (→करोति वै) दे० निवृत्तिञ्चैव कारणम्

१११ -a) दे० करिष्ये (→गमिष्ये) दे० तु (तु?) १०
(→शुभम्) -b) ब० २ पापानलोदय, दे० १० ११ पापे (दे० ११ ५)
क्षयायाच (दे० ११ ५) (→पापक्षयायाच) न० मुने (→मुने),
ब० २ हारण्ये दे० न० ग्रन्थ, दे० [अ] मरयम् (→हारण्यम्)
-०) दे० ११ स्व वै (→भवान्), दे० ११ दिव (वा?) कीदृष, न० दिवा
करम् (→दिवाकीर्तिम्) शा० कारा का० २ दे० ५ १० ११ न० स्व,

दे० ७ च (→मु-) -d) शा० का० दे० ३ ५ १० ११ न० गार्हस्थ्य,
ब० गृहस्थ (→गार्हस्थ्य)

॥ न० ०, दे० १४ बलिष दे० बलि

११२ -b) ब० २ उक्तं (ब० १०) च, दे० ४ ७ १० उक्तं च,
दे० उक्तं म (स?) (→उक्तत्वा स) दे० न० तु (→तत्ता) -०)
ब० २ स वन (→सवन), दे० मुरारे (→मुरारे) -d) ब० २ ईय,
दे० ४ ७ १० ईयम्, दे० ईय (व्य?), दे० ११ ईयम् (वम्?) मुने
ऐषाम् (→ईषाम्)

११३ दे० cd ० -a) का० पुराम्बासरतस्य, ब०
पूर्वाम्बासरतस्य, दे० पुराम्बासरतस्य, दे० न० पुराम्बासरतस्य (न०
सत्य) दे० ११ पुराम्बा स रतस्य (→पुराम्बासरतस्य) ब० पुषा,
दे० पुषो (→पुषो) -b) ब० ज्ञाना, दे० दाता (→दाना)
दे० भवन्ति ००००००००० -०) का० तस्यापुत्रव, ब० २ तस्यापु
पूर्वं, दे० तस्यापुत्रव (→तस्यापुत्रव) का० तत्, दे० ते (→वै)
-d) ब० १० ततस्तम्, दे० ७ ११ न० स्वमस्तम्, दे० ह्यमस्तम्
(→अमस्तम्) ब० २ न ततो, दे० ४ ७ १० न तु ते, दे० न० भवतो,
दे० ११ मनु ते (→ननु ते) ब० २ यदाति (ब० ११) (→यदाति).

११४ दे० ab ० -b) न० तपो (→स्तेय), न० दाह
(→दाहम्) -०) दे० ११ हानानि (→ज्ञानानि); शा० का० [अ]
ध्वस्तता हि, ब० २ [अ] भ्यस्तानि, दे० ४ ७ १० [अ] भ्यस्त (दे०
५, दे० ५) हि (→[अ] भ्यस्तता हि), दे० दानानि च्चास्य तदा
हि पूर्वं -d) न० ब्रवन्ति (→ब्रवन्ति) दे० ११ ५वन्ति (?)
(→५वन्ति) न० नाथ, मुने नाथया (→नाथ)

॥ ब० २ दे० ४ ७ १ न० ० शा० पुलस्त्य

इत्येवमुक्त्वा बलवान् स शुक्र
दैत्येश्वरः स्वं शुस्मीक्षितारम् ।

ध्यायंस्तदास्ते मधुकैटभघ्न
नारायणं चरुगदासिपाणिम् ॥ ११५

इति श्रीवामनपुराणे चतुःपष्ठितमोऽध्यायः ॥६४॥

६५

पुलस्त्य उवाच ।
एतस्मिन्नन्तरे प्राप्नो भगवान् वामनाकृतिः ।
यज्ञवाटमुपागम्य उच्चैर्वचनमब्रवीत् ॥ १
अङ्कारपूर्वाः श्रुतयो मत्सेऽस्मिन्
तिष्ठन्ति रूपेण तपोधनानाम् ।
यज्ञोऽश्वमेधः प्रवरः क्रतूनां

मुख्यस्तथा मन्त्रिषु दैत्यनाथः ॥ २
इत्थं वचनमाकर्ण्य दानवाधिपतिर्वशी ।
सार्धपात्रं समम्यागाद्यत्र देवः स्थितोऽभवत् ॥ ३
ततोऽर्च्यं देवदेवेशमर्च्यमर्षादिनासुरः ।
भरद्वाजर्षिणा सार्धं यज्ञवाटं प्रवेशयत् ॥ ४
प्रविष्टमात्रं देवेश प्रतिपूज्य विधानतः ।

११५ -a) वार का१ दे३ १० सको (-उक्त्वा) -b)
दे१० खर (->खर); दे२ वारितार, दे११ ईक्षितारम् (->ईक्षितारम्)
-) दे१ तगर्त, दे२ ४ १० तग त, दे१ तवान्ते (->तगर्त) दे१-४
१० ईक्षितार, दे१ न१ ईक्षितार (->ईक्षितारम्) -d) व१ तग-
धनानां, दे१ ११ गदासिपाणिम् (->गदासिपाणिम्)

मुष्पिका-ब१०; शा१ व१ २ दे३ ११ इति आ (दे११ [यो])
वामनपुराणे वामनप्रादुर्भावे, वार इति वामनपुराणे वामनाधि-
पति, व२ दे१ ३ ४ ७ इति श्री (दे१ [यो]) वामनपुराण, व२ इति
वामनपुराण शुक्रबलितवादे, दे१ श्री वामनपुराणे, दे१० श्लाघं श्री
वामनपुराण श्रीवामनप्रादुर्भावे, न१ इति श्रीवामनपुराण शुक्रवादे,
मुने इति श्रीवामनपुराण पुलस्त्यनारदवादे अध्यायनाम- ब१
दे१ २ न१ ० शा१ का१ व२ दे३-१० ११ बलियुक्तसम्वाद, वारा
दे१ बलियुक्तसम्वादे नाम, दे३ शुक्रबलितम्वाद, दे१ शुक्रबलितवादे
नाम, दे१ बलियुक्तसम्वाद अध्यायसंख्या- शा१ व१ २ दे१ ३ ५-११
०, वारा सप्तमऽध्याय, व१ ११ व० ११, व१ २ १७ ११, दे१ १
अध्याय, दे१ एषपष्ठितमोऽध्याय, दे१० ११ २११, न१ त्रिपष्ठितम्वाय,
मुने एषनवतितमोऽध्याय .

६५

[व१ दे१ अथमध्यायो नास्ति]

छ१ व१ ०; शा१ दे३ पुलस्त्य, दे१ १ पुलस्त्य उ १ न१
श्रीपुलस्त्य

१. व१ १३-२६० -१) शा१ व१ २ दे३ ५ १० प्राप्ते ; तव वामन.

(->प्राप्ते) -b) वार मानवा (-> वामना) -c) दे१ ३ ४
वाट (->वाट); दे१ ३ ४ समीपे स (->उत्तमाम्). -d) दे१०
उर्व, + बलि (->उर्व)

२ व१ ० (२ १ पा वि) -a) शा१ दे३ अङ्कार (->अ
वार); शा१ दे३ ३ पूर्व, दे१ पूर्व (->पूर्व); दे३ मुने (->मने)
-c) शा१ यतोश्च, व१ वनपु (->यज्ञोऽश्व) -d) दे१ ४ शुक्र यया,
दे१ मुक्त तथा, न१ मुख्य सदा (->मुख्यस्तथा); व१ २ स्वमति, दे१-४
स्वाद शुक्र (->सवित्र); व१ २ दे१ ५ ११ ताव (->ताव)

३ -b) दे१ दानवाना (->दानवाधि); व१ व बलि (->वती)
-c) व१ व१ २ दे१ १० न१ साध्य, दे१ सव (->साध्य); दे१ १ १०
समाम्यागात् (->समाम्यागात्) -d) दे१ देवा (->देव)

४ व१ २ दे३ ०. -a) दे१ [य] व्रतात् दे११ [य] ज्व
(?) (->[य] च्यं) -b) दे१ ४ तदेवाधिपतिनासुर, दे१ सम्यमध्या
दिनासुर, दे३ १०-११ अर्च्यमर्षादिनासुर, द भय वास्यादिनासुर,
दे१ सत्ताम्यादिनासुर, न१ सत्ताम्यादिनासुर -c) वारा सार्धं,
दे१ व्याप (->साध) -d) दे१ ४ प्रवेष्टित, दे१ ज्ञानवत्
(->प्रवेष्टित)

५ -a) व१ दे३ ततोऽर्च्यदेवदेवेन, व तता (स्य) च्यं देव-
देवेन, मुने तत इदेवेदेवेन -b) दे१ ४ १० पूर्वविका (->प्रविक्रम्य);
व१ ३ अर्च्यमर्षादिनासुर -c) दे१ प्रतिपूज्य व्रतामृदि -d)
व१ व कि कार्ये तव मानव, दे१ व दधि तव वामन, न१ कि दधि

६२. ४ श्रोवाच भगवन् ब्रूहि किं दन्नि त्व मानद ॥ ५
ततोऽप्रवीत् सुरश्रेष्ठो दैत्यराजानमव्ययः ।
विहस्य सुचिरं कालं भरद्वाजमवेक्ष्य च ॥ ६
गुरोर्मदीयस्य गुरुस्तस्यास्त्यग्निपरिग्रहः ।
न स धारयते भूम्यां पारक्यां जातवेदसम् ॥ ७
तदर्धमभियाचेऽहं मम दानवपार्थिव ।
मच्छरीरप्रमाणेन देहि राजन् पदत्रयम् ॥ ८
मुरारोर्वचनं श्रुत्वा वलिर्भार्यामवेक्ष्य च ।
षाणं च तनयं वीक्ष्य इदं वचनमब्रवीत् ॥ ९
न केवलं प्रमाणेन धामनोऽयं लघुः प्रिये ।

५ श्लोकान्तर ब१.२. अघिकम्—

371 • भरद्वाजपिता छादं यनवाटं प्रवेद्यत ।

प्रविष्टमात्रं देवेशं प्रतिपूजयिष्यामि ।

[= ४८८-५. ab].

६. -a) ब१ दे१ गुरुरिष्टं, ब३ वररिष्टं, दे१-४ मधुरिष्टं, दे१
न१ गुरुरिति (→गुरुरेष्टे). -b) मुवे. °उज स (→°उजान्); दे१
न१ प्रव्यय (→अव्यय). -c) ब१.२ धरीक्ष्य, दे१ अवेक्ष्य
(→अवेक्ष्य); दे१ तु (→च)

७. -a) शा१ काय. वा१.२ युत्, दे१ गुह (→गुरो);
ब१.२ मदीयसो, दे१ मदीय स (→मदीयस्य), काय. वा१.२ दे१ गुरो
(→गुरु). -b) ब१.२ दे१ [अ] व्यभि, दे१ [अ] स्वभि, दे१
[अ] स्वभि (→[अ] स्वभि-), न१ तस्यास्तामि (स्त्री) परिग्रह.
-c) वा१ न च सघोयते भूम्या, दे१ अय न यजते भूम्या. -d) मुवे.
पास्तवाच च पावक.

८. -a) दे१ तदर्व (→तदर्व), शा१, प्रभियाचेत्, ब१.२ प्रतिषा
(ब१ 'षा' चेत्, दे१ 5-7, 10, 11 अभियाचे (दे१-5, 10 °चे, दे१ °चे)
य, दे१ अभियाचेत् (→अभियाचेत्). -b) काय तप, न१ मही
(→मम); ब१.२ दानस्य, दे१ न१ दान च (→दानच-), -c) दे१
मे गुरोरे (→मच्छरोरे) -d) दे१ २ क्मत्रयम् (→पदत्रयम्)

९. a) ब१.२ दे१ ४.७ न१ मुरारि- (→मुरारि-) -b)
ब१.२ गुह (→सर्गाय); दे१ तु (→च). -c) दे१ न१ दैत्य
(→वीक्ष्य) -d) दे१ दैव (→इदं), दे१ वचनचैदमब्रवीत्

१०. -b) ब१.२ धामनो तं (→धामनोऽयः); का१ ब१.२
दे१ ४.५ 7 10-11 लघु प्रिये (का१ न१ °यः), दे१ लघु° प्रिय
(→लघु प्रिये) -c) ब१.२ यय, दे१ पद (→येन); दे१.२ न१
पा (दे१ प) द नयं, दे१ अय त्रयं (→कमत्रय). -d) शा१ सुखात्

येन क्रमत्रयं मौर्त्याद् याचते बुद्धितोऽपि च ॥ १०
प्रायो विधाताऽल्पविधामं नराणां
वह्निष्कृतानां च महानुभाग्यैः ।
धनादिकं भूरि न वै ददाति
यथेह विष्णोर्न बहुप्रायातः ॥ ११
न ददाति विधिस्तस्य यस्य भाग्यविपर्ययः ।
मयि दातारि यथायमद्य याचेत् पदत्रयम् ॥ १२
इत्येवमुक्त्वा वचनं महात्मा
भूयोऽप्युवाचाथ हरिं दनूजः ।
याचस्य विष्णो गजवानिभूमि

दे१ ४-10 चोर्वा, दे१.७ मौक्यात्, दे१ प्राक्त, दे१ भूयो, दे१ न१ साधारं,
मुवे. कोरु (→मर्त्याद्). -c) ब१.२ दे१.४ याचते, दे१ न१ याचिर्व
(न१ °तु) (→याचते); दे१.३ मद्यिचे (→बुद्धितो); ब१.२ दे१ [अ]
पि वा, दे१ अयि (→[अ] पि च)

११. -a) का२ स यो, ब१.२ प्रियो, दे१ प्रातो (→प्रायो);
दे१ विधाता विहित (→विधाताल्पविधामं). -b) का१ ब१.२ च
महानुभावि, दे१.५.११ महानुभाग्यं, दे१.२ च महान्नु पुष्यं, दे१ च
महान्नि गो मे, न१ च मा नभागं, मुवे. खलु दिव्यपुत्रं (→च
महानुभावि). -c) काय. दानादिक, दे१ धनाधिक (→धनादिक);
दे१ गमित (→भूरि न). -d) शा१ यथेहि, का१ तथेह, ब१.२
दे१ ३-७ य (ब१ त) पच (→यथेह); दे१ प्रायात, दे१ प्रया (च) वे,
दे१.१ प्रायात (→प्रायात).

१२. -a) द१ नरो (→विधि); दे१ न ददाति • विस्तीर्णं
-b) ब१.२ पदत्र (→यस्य); ब१.२ विपर्यय (→विपर्यय-). -c)
काय, वा१ न१ यथाय, ब१.२ यतो (वा१ य) (→यथाय);
दे१ मयिदातवाच वचायं (?). -d) ब१ यमत्रयच कमत्रय,
ब१ कमत्रयाच कमत्रय, दे१ ४ याचते च कमत्रय, दे१ न१ अद्ययाचे
कमत्रयम्.

१३. दे१.२ ०. -a) ब१ दे१ उक्ता (→उक्ता). -b) शा१
काय. का१ ब१.२ दे१ [अ] म्युवाचाति, ब१ [अ] लु वाचाति,
दे१.४ [अ] म्युवाचैव, दे१ ३.१० [अ] म्युवाचाय, दे१.११ न१ [अ]
म्युवाचाति (→[अ] ल्यवाचाय). शा१ वा१.२ दे१ विचारणे
(का२ °णो) यम्, काय. विचार्यं वामुम्, ब१.२ विचारणेयं,
दे१.११ न१ विचारणाय (दे१ °णे वा), मुवे. हरिं गुरारि (→हरिं
दनूज) दे१ भूयोऽयम् (?) वाचा विदारणीयम्. -c) दे१ ४ पावक,
दे१ दक्षिण, दे१ पावत्र (→पाचत्), ब१.२ दे१ ४.७.१ न१ भूमि,
दे१ भूरि- (→भूमि). -d) दे१.३ [अ] पोस्तितं, दे१.४ [अ]

दासी हिरण्य यदभीप्सित च ॥ १३
मवान् याचयिता विष्णो अह दाता जगत्पति ।
दातुर्वाचयितुर्लज्जा कथं न स्यात् पदत्रये ॥ १४
रसातल वा पृथिवीं भुव नाक्रमयापि वा ।
एतेभ्य क्तम दद्या स्थान याचस्य वामन ॥ १५
वामन उवाच ॥
गजाश्वभूहिरण्यादि तदर्थिभ्य प्रदीयताम् ।
एतावता एव चार्थी दहि राजन् पदत्रयम् ॥ १६
इत्येषमुक्ते वचन वामनेन महासुर ।
घलिर्भृङ्गारमादाय ददौ विष्णो क्रमत्रयम् ॥ १७
पाणौ तु पतिते तोये दिव्य रूप चकार ह ।

लोप्सित (दे० णित) (→[अ] भोप्सित) ब१ २ वा दे० ते (→च)
१४ दे० ab ○ -a) का भवान्नु याचक विष्णो
ब१ ० एवं च याचयिता विष्णो दे० १० मवांश्च याचयिता विष्णो न१
मवास्यापि ० ता विष्णो -b) दे० ४ ११ स्वह (→मह) ब१ दे० २०
पते दे० ११ पति (→पति) -c) दे० दातुर्वाच ० लज्ज
दे० दातुर्वाचि लज्ज दे० दातुभ्य (०) चयितु लज्जाया
१५ -a) दे० तलस्या मुने तल स्या (→तल वा)
-b) काय भुवनार्क ब० भुवन क दे० नागतोक्त (→भुव नाग)
ब० च (→वा) -c) दे० दद्यात् न१ दद्य (→दद्या) -d) दे० ३
स्वस्यो दे० मत्त (→स्वान)

१६ ○ दे० १४ वामन उ न१ धीवामन
१६ -a) दे० गजास्वा (→गजाश्व) -c) दे० [अ]
पि (→गु); मुने एतावत्वे सप्रार्थी -d) काय क्रमत्रयम्
(→मत्रयम्)
१७ -a) दे० एतत्वा (→एतत्) -b) दे० ३ महामवा
(→महासुर) -c) दे० ह्यार (→ह्यार) -d) ब० प्राग्त
(→दद) बाय का० ब० दे० १ ११ वच्य (→वच्यम्)
१८ -a) दे० १४ निरपिते (→नु पतिते) -b) दे० यति
दिव्य (→दिव्य रूपं) बाय व (→ह) -c) बाय का [अ]
ममगायाय (→ममगायाय) -d) ब० बहुरूपो दे० ५० वच्य
रूप (→बहुरूपं) ब० मय (→मय)

१९ -a) मुने पाते (→भद्रपां); दे० न१ भूमिर् (न१ ०म)
यो (→भूमिस्तथा) -b) ब० दे० २ १० ११ न१ नद्य (→नद्य)
घा० ब० दे० ५ १० न१ चिन्ता मुने चिन्ति (→चिन्ति)
-c) दे० संत तवो (→मत्त तवो); बाय जानु यो (→जानु
युगे) -d) मुने घटतो (→घटम्); ब० १२ वैद (→वैद);

नैलोक्त्यन्मणार्थाय बहुरूप चगन्मयम् ॥ १८
पद्मया भूमिस्तथा जडेषु नभस्तैलोक्त्यनन्दित ।
सत्य तपो जानुयुग्मे. ऊरभ्या मेरुमन्दरी ॥ १९
विश्वेदेवा कटीभागे मस्तो वस्तिशीर्षगा ।
लिङ्गेस्थितो मन्मथश्च वृषणाम्बा प्रजापति ॥ २०
बुद्धिभ्यामर्णवा सम जठरे भुवनानि च ।
वलिषु त्रिषु नद्यश्च यज्ञास्त जठरे स्थिता ॥ २१
इष्टापूर्तादय सर्वा क्रियास्तत्र तु सस्थिता ।
श्रुत्वा वसवो दद्या स्कन्धौ रुद्रैरधिष्ठितौ ॥ २२
पाहवश्च दिश सर्वा वमवोऽष्टौ करे स्मृता ।
हृदये सस्थितो ब्रह्मा बुलिशो हृदयास्थिषु ॥ २३ व २२

दे० ०मन्दरी दे० १० ०मन्दरी (→०मन्दरी)
२० -a) दे० विश्वदेवा (→विश्व देवा) काय कटी
देशे ब० कटा (?) भागे दे० वटी भाग (→कटीभागे) -b)
ब० २ मनवो (→मस्तो) दे० ११ चामि (→वस्ति); दे० ४
०शीवयो दे० १० शोपत (→०शीवगा) -c) ब० १ लिङ्ग (→
लिङ्ग) ब० २ मनुष्यश्च दे० कामदेव (→मन्मथश्च) -d) मुने
वृषणस्य (→वृषणाम्बा); दे० प्रजापते (→प्रजापति)
२१ -a) का० बुलिस्तथा मुने बुलिस्तथा (→बुलिस्तथा)
-b) ब० २ दे० भुवनानि च -c) घा० काय का० २ दे० १० ११ न१ वलिस्तथा,
ब० २ स्थिता वलिषु, दे० वलिषु तिष्ठो (→वलिषु त्रिषु) घा० बाय
का० १२ वेगाश्च दे० वेगश्च (→नद्यश्च) -d) दे० ४ यज्ञास्त दे० ११
न१ यज्ञाश्च (→यज्ञास्तु) दे० ४ स्थिता (→स्थिता)

२२ ब० २ ab ○ -a) दे० १० पूर्वाय दे० १० पूर्वाय
(→पूर्वाय) दे० सव (→सर्वा) -b) दे० ३ ४ क्रिया मन्मथ
दे० ११ क्रियास्तत्र तु (→क्रियास्तत्र तु) दे० १ क्रियास्त (दे० १२)
नास्त्ववर्धयिता न१ क्रियास्तत्र तु स्थिता -c) दे० १ प्रतप्तो
(→प्रतप्त); दे० देवता (→वसवो) -d) घा० दे० ३ ४ ९ न१
स्वना (न१ ०) (→स्वना); दे० २ दे० न१ दद्या (न१ ० द्या)
(→दद्या); दे० ३ ४ [अ] निष्ठित दे० प्रवि (?) स्थिता दे० [अ]
स्थिता न१ च स्थिता (→[अ] जिष्ठितो)

२३ -a) दे० १२ स्थिता दे० १ स्थिता (→स्थिता) b)
काय दे० ११ न१ करे स्थिता ब० २ दे० ४ ७ कण्ठस्थिता दे०
काण्ठस्थिता (→करे स्थिता) -d) बाय बुलिश्च ब० [अ] स्थु
तिषु (→बुलिषो); दे० न१ हृदयास्थिषु दे० हृदयास्थिषु (→हृदया
स्थिषु)

६२ २३ श्रीसमुद्रा उरोमध्ये चन्द्रमा मनसि स्थितः ।
 ग्रीवादितिर्देवमाता विद्यास्तद्वलयस्थिताः ॥ २४
 मुखे तु सामयो विप्राः संस्कारा दशनच्छदाः ।
 धर्मकामर्थमोक्षीयाः शास्त्राः शौचसमन्विताः ॥ २५
 लक्ष्म्या सह ललाटस्थाः श्रवणाभ्यामधाश्विनौ ।
 आसस्थौ मातरिश्वा च मस्तः सर्वसंधिषु ॥ २६
 सर्वसूक्तानि दशना जिह्वा देवी सरस्वती ।
 चन्द्रादित्यौ च नयने पश्मस्थाः कृत्तिकादयः ॥ २७
 शिखायां देवदेवस्य ध्रुवो राजा न्यपीदत ।
 तारका रोमकूपम्भो रोमाणि च महर्षयः ॥ २८

२४ ब५. ab ०; दे१०. cd ०. -a) ब५ ७६६३, दे१-४ स्त्री सहस्र, दे१० स्त्री सहस्रा, न१ ईशस्रा (→श्रीसमुद्रा); ब५३ तरो^०, न१ तिरौ^० (→छदे^०), दे९ द्वं भूतानि मध्ये च -b) का३ म, +सन्धि, दे११ वदने (→मनसि), दे९ चन्द्रो मा मनसि स्थिता, न१ चन्द्रमा मल्ल वरिष्ठ -c) दे९ ध्रुवोदिति (→ग्रीवादिति) -d) दे१-४ न१ वलये (→मलय-), ब५ २ विद्यास्तद्वार (ब५ १७) य वमृता, दे९ सोमता प्रलये स्थित .

२५ -a) दे५.३ न (→सु), दे९ न१ मुखे (दे९ १७) ससर्वयो विप्रा (दे९ १२) -b) दे९ न१ दशनास्तथा (→दशनच्छदा) -c) ब५ दे९ १ भोक्ष्या या, दे१ ४ भोक्षार्ये (दे१ १६), दे९ ३ ७, १० भोक्षार्ये (दे१ १८), दे११ भोक्षारि, मुखे भोक्षार्य (→मोक्षीया), ब५ दे९ न१ धर्मायकाममोक्षीया (दे९ १७), न१ दै, ब५ चमार्थ काम मोक्षीया. -d) दे१-४ १० न१ धार्यैर्देवै, दे१ धारयार्यैव (→धास्त्रा शौच); दे९ सप्त हित (→सप्तभित), दे११ शास्त्र नागानु सार्वस्वम्

२६. -a) दे१ लक्ष्मी (→लक्ष्म्या); १४ ललाटरयो, दे९ ललाटस्थ (→ललाटरथा) -b) दे१ अनाश्विनौ, दे९ ३ सप्तधाश्विनौ (→अषाढाश्विनौ), मुखे श्रवणरथौ हि चाश्विनौ. -c) दे१ आसोस्थ, न१ मासस्थो (→आसस्थो); दे११ वै (→च)

२७ -a) दे११ भूतानि (→भूतानि) -b) न१ देवा (→देव्यो). -c) ब५ २ लोकवे च (→च नयने) -d) दे९ न१ पयास्या (→पश्मस्था)

२८ -a) दे१ ४ ९ १० विद्याया (→शिखाया) -b) ब५. ध्रुवो भ्राजत्य (७१ १७) सौदत, दे१ ५ १० ध्रुवोमध्ये व्यवस्थिता -c) शा१ कारा का११, २ कृ (का१ ८) देपु, दे१ ८ कूपेभ्यो (→कूपेभ्यो), दे१ तु (→च)

२९. -a) कारा. भूतो (→भूत्वा). -d) का२ जगद्वा

गुणैः सर्वमयो भूत्वा भगवान् भूतभावनः ।
 क्रमेणैकेन जगतीं जहार सचराचराम् ॥ २९
 भूमिं विक्रममाणस्य महारूपस्य तस्य वै ।
 दक्षिणोऽभूत् स्तनध्वन्ः सूर्योभूदय चोचरः ॥
 नमश्चाक्रमतो नाभिं सूर्येन्दुं स्वयदक्षिणौ ॥ ३०
 द्वितीयेन क्रमेणाय स्वर्मेहर्जनतापसाः ।
 आन्तार्धार्धेन वैराजं मध्येनापूर्वताम्वरम् ॥ ३१
 ततः प्रतापिना ब्रह्मन् बृहद्विष्णुद्विप्रणाम्भरे ।
 ब्रह्माण्डोदरमाहृत्य निरालोकं जगाम ह ॥ ३२
 विश्वाहृदिषा प्रसरता कटाहो मेदितो बलात् ।

(→ब्रह्मर), का२ ब५ २ व५ १ १०, ११ ०वर (→वराम्)

३०. दे११ def ०. दे९ १० ef ० -a) मुखे ऊर्ध्व (→भूमि) -c) दे१-४ वेपु (→वन्), दे९ दक्षिणाय न कृत्य, दे११ दक्षिणोऽभूत्, न१ दक्षिणो पादवन्तश्च २. -d) दे१-४ स व्यस्तता, दे९ बयनतो (→[म]दयोत्तर) -e) दे९ तप (→च) शा१ कारा का१ २ नाभि (→नाभिः), ब५ २ नमश्चाक्रमतो (ब५ १०) नाभि, दे९ ततश्चोक्रमतो नाभि, न१ ततश्चक्रमतो नेत्र -f) दे९ सूर्यार्धोऽभूत् स्ववस्थितो, न१ सूर्येन्दुस्तद्विष्णो

३१. -a) दे१ ५ ७ द्वितीय (दे९ १७, दे१ १७) क्रमणे नाय (?), दे१ द्वितीये च क्रमेणाय, दे१० वे१ द्वितीय (न१ १०) न क्रमेणाय. -b) कारा स्वर्मेहोऽनन्त तापसा, न१ स्वर्जनेर्हतापसा -c) शा१ का२ आन्तार्धार्धेन, ब५ कोषाद्भूतं (ब५ ६३) न, दे१-४ आन्तार्धार्धेन, दे९ आन्तार्धार्धेन, दे९ न१ आन्तार्धार्धेन, दे९ आन्तार्धार्धेन, शा१ का२ ब५ २ दे९ १ १० ११ न१ राजन् (→राज) -d) ब५ २ मो (ब५ २) मोर्धनापूर्वताय च, दे९ ४ ९ न१ मध्ये (दे९ ३६) नापूर्वताय च, दे९ धर्मे सा पूर्वता च

३२. -a) शा१ ब५ २ दे९ न१ प्रतापिना, कारा प्रतापिल, का२ प्रतापिनि (?) त, दे९ १० प्रवद्विषो, दे९ प्रवृत्त (→प्रतापिना) -b) का१ बृहद्विष्णु हि (?) गाम्भर्य, ब५ २ द्विवद्विप्रणाम्भरे, दे९ ४ १० विष्णुरवैष्णवान्तरे, दे९ ३ विष्णुर्न दक्षिणान्तरे (दे९ १२), दे९ बृहद् विष्णु न्नगावरे, दे९ बृहद् विष्णु हिगाम्भरे, दे९ बृहद्विष्ण्वद्विप्रणान्तरे, दे९ बृहद्विस्व हिगाम्भरे (?) -c) का२ दे९ ब्राह्मन् (→ब्राह्मन्) दे९ ब्रह्मणो हृदिगम्य -d) ब५ निरालोक्य, दे९ निरालोक (→निरालोक), शा१ दे९ ४ १० स (→ह) दे९ प्रजना जगदय च

३३. -a) शा१ कारा का१ २ ब५ २ दे९ १० न१ विष्ण्विप्रणा (दे९ ११) का२ दे९ ३ विस्व (का२ द्वि ११, दे९ ३१) गा, दे९

कुटिला निष्पुपादे तु समेत्य कुटिला तत ॥ ३३
तस्या निष्पुपदीत्येव नामारयातमभून्मुने ।
तथा सुरनदीत्येव तामसेवन्त तापसा ॥
भगवानप्यसपूर्णे सृतीये तु क्रमे विष्ट ॥ ३४
समभ्येत्य बलि प्राह ईषद् प्रस्फुरिताधरः ।
श्रृणाद् भवति दैत्येन्द्र वन्दन घोरदर्शनम् ॥
त्व पूरय पद तन्मे नो चेद् वन्द्य प्रतीच्छ मो ॥ ३५
तन्मुरारिवच श्रुत्वा विहसाय बले सुत ।
बाण प्राहामरपति वचन हेतुसमुत्तम् ॥ ३६

विष्णुपुष्पा (→विष्णुपुष्पा) दे१ प्रवृत्तो दे प्रवर्तो (→प्रव
रता) -b) ब१ २ दे ३ ५ ९ बटाहे (→बटाहो) दे१ न१ भेन्ति
(→भेदितो) ब१ २ दे ४ [म]व्यपद (→व्यपत्) -o) बाप
न१ कुटिलाद् (→कुटिला); दे१ न१ तस्य (→विष्णु) कारा ब२
दे३ ५ पाणात्, ब१ पादेन दे२ ४ ७ १०-११ पात्, दे१ न१ पादा
ताद् (→पात्) तु -d) बाप समेता दे१ न१ स (दे१ स) कारा
(→समेत्य) ब१ दे१ कुलि (ब१ ७) ता न१ पुत्ता (→कुटिला);
दे१ सवार सज्जितासत

३४ दे ३. ८d ○ -a) दे१ न१ तस्मात् (→तस्या)
-b) दे१ नाम्ना (→नामा); दे१ पुरा (→पुरे); दे२ ३ तां स्तु
बन्ति च तासां -d) बा१ तामसेवन्त तासां बा१ नाम्नीवर्त
तासां बा१ ता(ना)मनीवर्त तासां ब१ तामनेवन्त देवता दे ४
तां स्तुबन्ति च तासां न१ तामनेवन्त तासां -o) दे१ ४ १०
[म]व (→[म]वि); दे१ [म]वर्तीण (→[म]वर्तण) -f)
दे१ ३ ७ न१ [म]वर्तमे विभु (न °भुवि) दे१ [म]वर्तमे विभु
दे१ मुहमे भुवि (→मु कमे विभु) ब१ २ तितवे विकमे विभु

३५ -b) दे१ विचिद् (→ईषद्) दे१ न१ प्रहसिता (दे१
°सति ?) नन -o) दे ४ जलो (→जलाद्); मुने भवति
(→भवति) -d) ब१ ० दे१ बन्तो (→बन्त) -o) बा१
कारा तं प्रसूत्यैव कर्मान्ते (कारा °कम) बा१ कर्मान्ते पूरय
रवात्, बा प्रसूत्यैव कर्मान्ते ब१ २ तं (ब र्वा) पूरयरेवत्वा तु
दे१ ईष पूरय च कर्मान्ते दे१ त्व पूरयरेवत्वा न१ तं पूरयरेवत्वा
-f) ब१ २ न वेद न तोषे (तो) द (→नो वेद) बा१ कारा
बा१ -दे ३ ५ ७ ये (→मो)

३६ -a) दे१ वचन (→वच) -b) दे ११ विस्वात्,
दे१ प्रहस्य तु, न१ प्रहस्याव (→विहस्याव); ब१ बलि दे१ बलि
दे१ बत (→बने); दे१ गुणा (→गुत्) -o) दे१ बा१

बाण उवाच ।

कृत्वा महीमल्पतरा जगत्पते
स्वायम्भवादिभुवनानि वै पट् ।
कथ बलि प्रार्थयसे सुविस्तृता
या ग्राभवान् नो विपुलामथाकरोत् ॥ ३७
निमो मही यावतीय त्वयाऽथ
सृष्टा समेता भुवनान्तराले ।
दत्ता च तातेन हि तावतीय
किं वाञ्छलेनैव निवध्यतेऽथ ॥ ३८

(→बाण) -d) बा१ हन्तु (→हन्तु)

३७ दे१ ३७ b-४६ d ○ -a) बा१ का दे१ हवा
कारा का२ दे१ ४ ११ ह्वा (→ह्वा) दे१ १० जगत्पते (→जगत्पते)
-b) दे१ १ ११ न१ स्वय (→स्वाय); ब१ ० दे१ भुवानीत् दे१ ४ १०
विचिता दे१ न१ पुनवे (→भुवादि) ब१ भुवनान्तरैव च
दे ४ १० भू(दे१ १०) वनेचरान्ताम्, दे१ न१ भवनानि वैव पट् द१ ११
भुवनानि वैवपट् द१ ११ भुवनानितत -o) बा१ कारा बा१ ब१ २
द१ बने (→बलि); बा१ प्रार्थयसे (→प्रार्थयसे); दे१ सभाया
(→सुविस्तृता) -d) बा१ ४ ७ १० चकार न१ महर्षीन् (→मया
बरोत्)

३७ श्रोकस्य ३ चरणान्तरं दे१ मयिष्य-

३७ ७ मयि हितायां कृतमेतत्तन्मय ।

तस्मात्तम बाणैवत्वाम्बुकरे मन्द ।

तन्मेवापुरे तस्य कल्प यावद् भविष्यति ।

३८ दे१ ० (→ ३७ पा वि) -a) दे१ ३ ७ (→[ह]व)
-b) बा१ सृष्टा द१ सृष्टा न तुष्टा (→सृष्टा); दे१ °न्तराणे
(→°न्तराणे) -ab) दे१ निमो महीयं भवतामि सृष्टा त्व समेता
भुवनान्तराले -o) बा१ २ न१ हि (→च); दे१ तातो न
(→तातेन); कारा दे१ च बा१ तु (→हि); दे१ तावकि
(?) च न१ यावतीय (→तावतीय) -d) बा१ हि वासदेवेन
बा१ कि ना क्षतेन दे१ विचिद् जनेन (→कि वासदेवेन);
बा१ कारा बा१ २ दे१ ५ १० एव बा१ ० दे१ न१ [पा]प
(→[पा]प); बा१ कारा बा१ हि विष्टेय (कारा °न)
बा१ वि + च च्चिष्टेय ब१ २ विवर्तते दे१ १० हि
बध्यते दे१ ११ निवध्यते मो (→निवध्यते); न१ कि वाञ्छलेन
६६ दे१ माता

या नैव शक्या भवता हि पूरितं
 कथं वितन्याद् दितिजेऽथरोऽसौ ।
 शक्तस्तु संपूजयितुं मुरारे
 प्रसीद मा बन्धनमादिशस्व ॥ ३९
 प्रोक्तं श्रुतौ भवतापीश वाक्यं
 दानं पात्रे भवते सौरयदायि ।
 देशे सुपुण्ये वरदे यच्च काले
 तच्चाशेष दृश्यते चक्रपाणे ॥ ४०
 दानं भूमि. सर्वकामप्रदेयं
 भवान् पात्रं देवदेवो जितात्मा ।
 कालो ज्येष्ठामूलयोगे मृगाङ्कः

३९ दे० ० (इ ३७ पा वि) दे० cd ० -a) कारा
 योनैव, ब० याणेन दे० ४१ यनैव (→या नैव) वारा [-अ]पि
 पूरितु दे० ४ हि रूप, दे० ३१ हि पूर्व, दे० [अ] निपूरिता (→ता
 हि पूरित), ब० यानैव शक्या भवतापि पूरित -b) का० न० कथ
 वितन्यादितिजेऽथरोऽसौ, ब० १ कथ च दयादितिजेऽथरोऽसौ, दे० ४ सर्व
 (दे० ५) व शक्त्या (दे० ५) दितिजेऽथरोऽसौ, दे० प्रसादो मा
 धनमादिशस्व -c) कारा शक्तो न, दे० शक्तु, दे० १ नमामि
 (→शक्तु) शा० कारा का० २ ब० दे० १० न० सम्पूर्णित, ब०
 त पुरयितु दे० [अ] वुरयितु (?) (→सम्पूर्णयितु) -d) दे० ११
 मा (→मा) न० त्व (→त्व)

४० दे० ० (इ ३७ पा वि) -a) शा० कारा का०
 दे० ११ श्रुत, का० शुभ (→श्रुतौ) शा० कारा का० २ भवता
 वास, न० भवानी श (→भवतापीश), दे० वाक्या, (→
 वाक्य) -b) दे० दाने (→दान) ब० पात्र (→पात्र) वारा
 भवति, दे० ४ १० जायते दे० ११ भवता (→भवते) दे० दायि (→
 दायि) -c) ब० २ दे० ५ १० पुण्ये (→सुपुण्ये) दे० ३ १० तद्दे
 वाणि, दे० नन्ददेवाणि (→वरदे यच्च) दे० देशेषु पुण्येषु च देवकाले,
 न० देशेषु पुण्ये वरदे च काले -d) दे० ११ तथा शेष (→तच्चा-
 शेष), दे० दृश्यते (→दृश्यते), दे० ३ ५ १० पात्रो (→पात्रे)

४१ दे० ० (इ ३७ पा वि) -a) का० भूमे (→
 भूमि) दे० ११ काल (→काम) दे० ४ १ न० १ प्रदेया (दे० ११ १ प्री)
 (→प्रदेय) -b) ब० पात्रो (→पात्र) दे० हितात्मा (→जितात्मा)
 -c) शा० का० २ ब० १ काले ज्येष्ठा (ब० १ घा) का० दे० ३ ११ काले
 ज्येष्ठा (का० दे० १ प्री) दे० १० कालो ज्येष्ठा (→कालो ज्येष्ठा) -d)
 कारा का० २ दे० ४ १ १० देश (दे० १ शा) (→देशतः) कारा
 दे० ४ १ १० प्रसिद्ध (→प्रसिद्ध)

कुरुक्षेत्रं पुण्यदेशं प्रतिद्वम् ॥ ४१
 किं वा देवोऽस्मद्विषैर्गुह्यिहीनैः
 शिक्षापनीयः साधु वाऽसाधु चैव ।
 स्वयं श्रुतीनामपि चादिकर्त्ता
 व्याप्य स्थितः सदसद् यो जगद् वै ॥ ४२
 कृत्वा प्रमाणं स्वयमेव हीनं
 पदत्रयं याचितवान् भुवश्च ।
 किं त्वं न मृद्वापि जगत्त्रयं भो
 रूपेण लोकत्रयवन्दितेन ॥ ४३
 नात्रार्थे यज्जगद् वै समग्रं
 क्रमत्रयं नैव पूर्णं तवाय ।

४१ श्लोकस्य १b, cd मध्ये शा० वारा का० १ अधिकम्—

• महास्तु वाजमेध सुपुण्य ।

४१ श्लोकात्पर शा० वारा का० १ अधिकम्—

• किं वा देवो परमो नैव देय ।

४२ दे० ० (इ ३७ पा वि) -a) दे० किं त्व (→
 किं वा) वारा देवोऽस्मद्विषै, का० देवो मर्त्यै, ब० देवोऽस्मद्विषे,
 भूमे देवैर्मर्त्यै (→देवोऽस्मद्विषै) का० दे० ५ हीने (→हीनै)
 -b) दे० ३ शिक्षा मेव, दे० त्व शिक्षा मेव, दे० शिक्षापनीय, दे० १०
 शिक्षापते य, न० जिज्ञासो (?) (→शिक्षापनीय) ब० साधु
 साधु चैव (→साधु वा साधु चैव) -c) का० पत्नीना (→श्रुतीना);
 शा० अधिवाणि (→अधि) दे० [अ] वि (→[अ]वि) दे०
 कर्त्ता (→कर्त्ता) -d) दे० ४ व्यवस्थित, दे० व्याप्यस्थित (→
 व्याप्यस्थित) शा० वारा का० १ दे० सर्वविद्योजगद्, ब० २ सर्व
 विष्य (ब० १ त्व) युगाय, दे० सहस्राणे (?) जगद्, न० सदसत्सौ
 जगद् (→सत्सत्सौ जगद्)

४३ दे० ० (इ ३७ पा वि) शा० ४३b याचित-
 ४४३ ० (इ ४) -a) दे० हीन, दे० ११ लोभ न० दानी (→
 हीन) -b) दे० ४ १ न० उत (न० १ दे) ब० दे० ३ भव च दे० १०
 यच्च (→भुवश्च) -c) दे० ४ हि (→न) दे० गृह्णाति (→गृह्णाति);
 दे० ४ विमो महात्मा, दे० पत्न्य भो (→जगत्त्रय भो) ब० २ गृह्णाति
 विमो महात्मा जगत्त्रय, दे० ११ किं त्व गृह्णाति महात्मा जगत्त्रय -d)
 ब० १ दे० ४ लोक (ब० १ क) प्रतिवन्दितेन (→लोकत्रयवन्दितेन)

४४ दे० ० (इ ३७ पा वि) शा० a ० -a) न०
 नात्रार्थे ७२०.७७ -b) शा० कारा का० १ दे० पदत्रय, दे०
 क्रमत्रये, दे० क्रम त्रय (→क्रमत्रय) दे० ११ तत्राय, न० तत्राय (→
 तत्राय) दे० क्रमत्रयेनैव पुण्य तत्राय -c) दे० ४ भो, दे० १ त्व (→त्व)

क्रमेण त्व लङ्घयितु समयो
लीलामेता कृतवान् लोकनाथ ॥ ४४
प्रमाणहीना स्वयमेव कृत्वा
वसुधरा माधव पद्मनाभ ।
विष्णो न वध्नासि बलि न दूरे
प्रभृष्यदेवेच्छति तत्करोति ॥ ४५
पुलस्त्य उवाच ॥
इत्येवमुक्ते वचने बाणेन बलिसूनुना ।
ग्रीवाच भगवान् वाक्यमादिकर्ता जनार्दन ॥ ४६
त्रिविक्रम उवाच ॥
यान्युक्तानि वचासीत्य स्वया बालेय साम्प्रतम् ।
तेषा वै हेतुसमुक्त मृणु प्रत्युत्तर मम ॥ ४७

पूर्वमुक्तस्तत्र पिता मया राजन् पदत्रयम् ।
देहि मद्य प्रमाणेन वदेत्त्वं समनुष्ठितम् ॥ ४८
किं न वेत्ति प्रमाण मे बलिस्तव पितामह ।
प्रायच्छद् येन नि शङ्क भमानन्त क्रमत्रयम् ॥ ४९
सत्य क्रमेण चैकन क्रमेय भृशुवादिकम् ।
बलेरपि हिताधीय कृतमेतत् क्रमत्रयम् ॥ ५०
तस्माद् वन्मम बालेय त्वत्पित्राम्बुकरे महत् ।
दत्त तेनायुरेतस्य कल्प यावद् भविष्यति ॥ ५१
गते मन्वन्तरे बाण श्राद्धदवस्य साम्प्रतम् ।
सावर्णिके च संप्राप्ते बलिरिन्द्रो भविष्यति ॥ ५२
इत्थ प्रोक्त्वा बलिसुत पाण दवस्त्रिविक्रम ।
श्रीवाच बलिमन्धेत्य वचन मधुराक्षरम् ॥ ५३

-d) वा१ कारा वा१ २ एता (→एता) दे१ ४ १० मही समप्रा ननु
लोकनाथ दे१ ललाटमेत कृतवान् लोकनाथ

४५ दे१ ० (इ ३७ पा वि); दे१ cd ० -a)
न१ प्रणाम (→प्रमाण) वा१ २ व१ २ °हीन (→°हीना); दे१ १
प्रमाण महीना स्वयमेव कृत्वा -) कारा नु वध्नासि दे१ ४
निवध्नासि (→न वध्नासि) वा१ वा दे१ बलिर्न दूरे व१ ० बलि
विदूरे दे१ ४ वयं दुदूरे मुने वयं बलि त्व (→बलि न दूरे) -d)
वा१ दे१ विष्णु दे१ वनु (→वन्मु); दे१ २ दृष्टि (→दृच्छति)
वा१ कारा वा१ २ व१ ० दे वरोह, मुने कुरुष्व (→करोति)

॥ दे१ १ न१ ०; वा१ वा१ पुलस्त्य दे१ ४ पुलस्त्य उ
४६ दे१ ० (इ ३७ पा वि) -b) दे१ ४ ७ बनिता
(→बाणेन) -d) दे१ ३ ह्यादि (→ह्यादि) दे१ ४ व१ (→वर्ता)

॥ दे१ ०; दे१ ४ त्रिविक्रम उ; न१ त्रिविक्रम
४७ दे१ ० -a) वा१ कारा वा१ ० दे१ १ वचासीह,
व१ ० वचासीय (व१ ०) दे१ ४ वचासीय (→वचासीत्य) -b)
वा१ दे१ न१ बालेन (वा१ ०) वा बालेय + °ह (→बाण) -c)
न१ व (→वै)

४८ दे१ ० -a) वा१ कारा वा१ ० दे१ १ वचासीह,
(→वृष); वा१ वा१ उक्तं तव दे१ उक्ता नु (→उक्तस्तव) -b)
दे१ यत् (?) दे१ १० मम (→मया) दे१ प्रदस्यते (→पत्रयम्) -d)
वा१ कारा वा१ २ दे१ समुपस्थितम्, दे१ १० न१ समव (दे१ ०)
स्तिवम् (→समनुष्ठितम्)

४९ दे१ ० (इ ४८ पा वि) a) दे१ ३ ११ विप्रा

सम्प्रमाण मे -b) वा१ २ व१ २ दे१ ३ ५ ९ १० °सुर (→°सुर) -c)
वा१ वा१ २ प्रायच्छद् (वा१ २) दे१ २ प्रायच्छस्तेन, दे१ प्रायच्छ
मानो (→प्रायच्छतेन) d) व१ २ स (?) मानन्त क्रमत्रयम्, दे१ ३
४ मम मान पत्रयम्, दे१ मम दत्त पदत्रयम्, दे१ ४ मयाद्यवयवमवयव
(?) न१ भगवन्त्य क्रमत्रयम्

५० -a) वा१ २ स च (→सय); व१ ० क्रमेणकेन (→क्रमेण)
चैकन -b) दे१ ४ क्रमेण भुवनदिकम् -c) न१ [अ]य (→[म]
वि) -d) व१ ४ ९ ११ पत्रयम् व१ ३ क्रमत्रयम्, न१ ० नयम्
(→क्रमययम्)

५१ -a) दे१ सङ्गत बाले (→मम बालेय) -b) दे१ ० पित्रा
(दे१ ०) वा१ पुत्रे दे१ ० पित्रीषु करे (→°पित्राम्बुकरे); दे१ स्मित
(→महत्) दे१ न१ बलिता मत्करे वदत (दे१ ०) -c) वा१
तेनायुरे तस्य व१ दे१ तेनायस्य तस्य दे१ ४ तनायस्य सुखे दे१ ७
देवपुरे तस्य दे१ ११ तेन पुरे तस्य न१ तेनाय वैवाय (→तेनायुरेतस्य)
-d) दे१ कर (?) (→कप)

५२ दे१ ३ ० -a) दे१ बाणे (→बाण) -b) न१
पाद (→प्राद) -c) दे१ ४ सावर्णिके त्वागते व दे१ सावर्णिके
वैव सम्प्राप्ते

५३ दे१ ३ ११ वामनो (→वचन)

५३ -a) वा१ इत्यं प्रायश्च वा१ दे१ ३ ४ इत्यं प्रोक्त्वा व दे१
इत्युक्त्वा दे१ ११ इत्यं प्रोक्त न१ इत्यं प्राप्ता (→इत्यं प्रोक्त्वा)
-b) दे१ देव (→देव) दे१ त्रिविक्रम + त्रिविक्रम दे१ त्रिविक्रम
(→त्रिविक्रम) -d) दे१ ११ वामनो (→वचन)

श्रीभगवानुवाच ।

६२ ५२ आपूरणाद् दक्षिणाया गच्छ राजन् महाफलम् ।

सुतल नाम पाताल वस तत्र निरामय ॥ ५४

बलिस्त्वाच ।

सुतले वसतो नाथ मम भोगा इतोऽन्यथा ।

भविष्यन्ति तु येनाह निवत्स्यामि निरामय ॥ ५५

त्रिविक्रम उवाच ।

सुतलस्यस्य दैत्येन्द्र यानि भोगानि तेऽधुना ।

भविष्यन्ति महाहोणि तानि वक्ष्यामि सर्वशः ॥ ५६

दानान्यविधिदत्तानि श्राद्धान्यश्रोत्रियाणि च ।

तथाधीतान्यप्रतिभिर्दास्यन्ति भवत फलम् ॥ ५७

॥ ५४ ॥ १. श्रीभगवान् (दे० १७) वारा त्रिविक्रम उवाच
ब० दे० ५ भगवान् उवाच; दे० श्रीवामन १. श्रीभगवान्

५४ -a) वारा वा० ब० अपूरणाद् दे० ११ भारग्या
१. आपूरणम् (→आपूरणाद्) १. दक्षिणाया (→दक्षिणाया) दे०
वत्स आपूरणाय (१) -b) का० महाफलम्, ब० १ महाफलम्, १
महाफल (→महाफलम्) -c) दे० सुतल ६६६६६ -d) १
भय (→भय)

॥ ५५ ॥ १. बलि दे० बालह दे० श्रीवामन

५५ -a) दे० ७ -b) दे० ११ भोग (दे० ११) १
भाग (→भोगा) १. दे० १ १. कु (१. कु) लो व्यय (→कुलो
व्यय) -c) वा० वारा वा० १. दे० ५ निवत्स्यामि मुने बलिष्यामि
(→निवत्स्यामि)

॥ ५६ ॥ १. त्रिविक्रम दे० १. त्रिविक्रम उ १. श्री
त्रिविक्रम

५६ -b) दे० १३ १० भोग्यानि दे० ११ भोग्यानि
(→भोग्यानि) दे० १. ये भोगस्तुतापुता -c) ब० १ महाहोणि
दे० १ मन्त्रभाग (→महाहोणि) -d) दे० १. तास्ते (→तानि)
दे० १ स्वदा (→सवत्)

५७ -a) दे० १ हन्तानि (→दत्तानि) दे० १ दानावधिना
दत्ता (?) -b) दे० श्राद्धाया दे० वाराणि (→श्राद्धान्य) ब० तु
(→च) -c) दे० कुतानि यान्य वृत्तिम् १. तथा दानास्य
विनिमि -d) १. वारा का० १. दे० ५ वास्यन्ति दे० ५ वास्यन्ते
दे० तदास्य (→दास्यन्ति) दे० भवत १. तपस (→भवत)

[५७ इत्येकस्मिन् १. पञ्चमोऽध्यायः श्रुत्वाद् भगवत्समाप्ति
पश्यत नास्ति]

तथान्यमुत्सव पुण्य वृत्ते शक्रमहोत्सवे ।

द्वारप्रतिपदा नाम तत्र भावी महोत्सव ॥ ५८

तत्र त्वा नरशार्दूला हृष्टा पुष्टा स्वलकृता ।

पुष्पदीपप्रदानेन अर्चयिष्यन्ति यत्नत ॥ ५९

तत्रोत्सवो मृतयतमो भविष्यति

दिवानिष्टा हृष्टनाभिरामम् ।

यथैव राज्ये भवतस्तु साम्प्रत

तथैव सा भाव्यथ कौमुदी च ॥ ६०

इत्येवमुक्त्वा मधुहा दितीधर

विसर्जयित्वा सुतल सभार्यम् ।

यज्ञ समादाय जगाम तूर्णं

५८ -a) वारा उत्सव ब० १ वारा (→उत्सव) वारा
पुण्यो (→पुण्य) -c) का द्वारि दे० विवि (→द्वारि) ब० १
द्वारे प्रतिपदा नाम दे० ५ दीपप्रतिपदायां दे० ११ त्वद्वारे (दे० ११)
प्रतिपदायां दे० १० प्रतिपदीपनायां -d) ब० १. दे० तत्र दे०
तत्र (→तत्र) दे० १. तत्राभि विभोत्सव (?)

५९ वा ० -c) दे० ११ अर्चयिष्यन्ति (→अर्चयिष्यन्ति)
६० वा० वारा का० १. ११ ab ०, दे० b ० दे०
ab ० -a) ब (d) तदात्सव दे० ततो तत्र
दे० १० यत्सव (१) (→ततोत्सवो) दे० ५. ११ पुण्य
(→पुण्य) -c) दे० [अ] निरामत (→[अ]निराम) ब०
दिवाविष्टा हृष्ट ६६६६६ दे० ५ १० स चापि लोकेतवनाम विहित
-c) दे० तत्र (→यथैव) १. वारा वा यतो (→रादे)
-d) का स्वाभाव्य (→सा भाव्य) ब० १. [द] व १. ५
[द]ति दे० निगा दे० १० इति नच (→च)

१. वारा का० १. ११ ab स्थाने तथा दे० १० स्थाने
इत्येव पाठो यत्ते—

• ततोत्सवो मुख्यतया अर्चयिष्यति दिवानिष्टम् ।

हृष्टपुष्ट जनकाय सुखं स्वदेहिनाम् ।

[-] का० १. ततो (→तत्र) दे० पुण्य (→पुण्य) -

दे० ११ ० दे० राज्य भवतु साम्रत (→मुत्सव स्वदेहिनाम्]

६१. -a) १. का० तपुहा (→मधुहा) दे० १. त्तीय
दे० त्तीयधरो (→त्तीयधर) -b) वारा विष्णुवामन (→विष
यित्वा); का० स्वतल दे० १. (दे० १) बलि दे० १. सुबलि मुने
सुतल (→मुत्सव); वा ब० दे० ५. १. स (दे० १) भायाम्, दे० ११
मुभायम् (→सभाय) -c) दे० १. १० ११ उवा (→यज्ञ) दे०

स श्वनसमामरसंघजुष्टम् ॥ ६१
दत्त्वा मघोने च विश्वस्त्रिविष्टप
कृत्वा च देवान् मयभागभोक्तुम् ।
अन्तर्दधे विश्वपतिर्महर्षे
संपश्यतामेव सुरारिषानाम् ॥ ६२
स्वर्गं गते धातरि वासुदेवे
शाल्वोऽसुराणां महता बलेन ।
कृत्वा पुर सौममिति प्रसिद्ध
तदान्तरिक्षे विचचार कामात् ॥ ६३
मयस्तु कृत्वा त्रिपुरं महात्मा
सुवर्णताम्रायसमयसौरयम् ।
स तारकाश्वः सह वैद्युतेन
संतिष्ठते मृत्युकलत्रवान् सः ॥ ६४
बाणोऽपि देवेन हते त्रिविष्टपे

बद्धे बलो चापि रसातलस्थे ।
कृत्वा सुगुप्तं भुवि शोणिताख्य
पुरं स चास्ते सह दानवेन्द्रैः ॥ ६५
एव पुरा चक्रधरेण विष्णुना
बद्धो गलिर्नामनरूपधारिणा ।
शक्रप्रियार्थं सुरकार्यसिद्धये
हिताय विप्रर्षभगोद्विजानाम् ॥ ६६
प्रादुर्भवस्ते कथितो महर्षे
पुण्यः शुचिर्वायमनस्यावहारी ।
श्रुते यस्मिन् सस्यूते कीर्तिते च
पापं याति प्रक्षय पुण्यमेति ॥ ६७
एतत् प्रोक्तं भवतः पुण्यकीर्तिः
प्रादुर्भातो बलिनन्धोऽन्ययस्य ।

व ६२

समावाय (→समावाय) ब१ ० स्वर्ग (ब१ ०), दे० देव (→तूर्ग)
-d) ब१ २ दे० 'पचा', दे० 'समा' (?), दे० 'ब्रह्मा' (→'सपा')
दे० 'सम्यगुष्टम्', दे० 'सम्यगुष्टम्', दे० 'विद्वद्गुष्टम्' (→'सद्वद्गुष्टम्'), दे०
समावायेव सुर सघजुष्टम्

६२ -a) दे० ११ स योन (→मघांने) दे० १ मनुजिव (→च
विभु), ब१ २ त्रिविष्टप (→त्रिविष्टप) -b) दे० १ तु (→च) दे० ३
भोमिन, दे० भोजिन, दे० ४ गीहृत (→भोजितु) ब१ कृत्वा च
देवान् मयभोगभोक्तुम् -c) ब१ १० सुरार्थे, दे० ३, ४, १० महता
(→महर्षे) -d) ब१ १० सुराविषानाम्, ब१ ० दे० ११ सुराविषानाम्,
दे० सुराविषानाम् (→सुरारिषानाम्)

६३ -a) दे० ११ स्वर्ग (→स्वर्ग) -b) ब१ १० दे० ३
सा (ब१ १० दे०, स) लो (→गाला) -c) ब१ १० पर, दे० ४
गुर (→गुर) ब१ ० शोच, ब१ ० भोग, ब१ ० जिम, दे० संस (→संस),
ब१ १० ब१ १० दे० ३ मति (→मति) -d) दे० ३ [अ] पि चचार
(→विचचार), ब१ १० दे० ११ बामाव (बामाव)

६४ -a) ब१ ० मयस्तु कृत्वा, दे० १ मयभ्रमात्मा, दे० मयस्तु
कृत्वा, दे० १० (ग) मयस्तु कृत्वा (→मयस्तु कृत्वा); दे० महात्मा
(→महात्मा) -b) ब१ ० शोचय (→मुचय) ब१ ० 'साराय'
(→'साराय') ब१ ० समाम्रा, दे० १० ११ उच्य (→'मघय') -c)
ब१ ० दे० ११ सारकाय (→सारकाय) ब१ ० दे० ३, ४ विद्युतेन
(→विद्युतेन) -d) ब१ ० दे० १ मिर् (→'मृय'), दे० मय, दे० ११
च, दे० १० नट (→च)

६५ -a) दे० ११ १० बाणो, दे० बयोपि (→बाणपि)

दे० ४ देवेति, दे० १० १० देवेव (→देवेन) ब१ दे० १ १० गते, दे० ११ हते
(→हते) दे० ११ त्रिविष्टप (→त्रिविष्टप) -b) ब१ ० वाग्व (?),
ब१ ० बन्धे (→बन्धे), दे० 'सलस्थिते' (→'सलस्थिते') -c) ब१ २ 'गुह्य', दे०
'गुह्य', दे० 'वस' (→'गुह्य') ब१ ० क० शोणिताख्य (ब१ ० 'शो') दे०
शोणिताख्य (→शोणिताख्य) -d) दे० भुवि (→सर्ग); ब१ ० १२ दे०
दानवेन, ब१ ० दानवेन, ब१ ० दानवेन, ब१ ० दानवेन (→दान
वेन)

६६ दे० ३ od ० -a) दे० १० शम्भुना (→विष्णुना) -b)
दे० ११ बवो बलि (→बवो बलि) दे० ११ 'भूतिना' (→'धारिणा')
-c) दे० ११ 'प्रियाय' (→'प्रियाय') -d) ब१ ० हिताय विप्रर्षभगो-
द्विजानाम्, ब१ ० हिताय (गो) विप्रर्षभगो द्विजानाम् दे० १० ४ हिताय
लोके च (दे० १० कथय) भुगो द्विजानाम्

६७. दे० ३ ab ० -a) ब१ ० बवितस्ते (→ते कथितो) b)
दे० पुण्य (→'पुण्य'); दे० ३ वायमन (→'वायमन') -c) दे०
सम्यग् (→'सम्यग्') ब१ ० २ ३ कथिते सस्यूते (ब१ ० 'श्रुते') दे०
सम्यूते कीर्तिते दे० सस्यूते कीर्तिते (→सस्यूते कीर्तिते) दे० १ १
वा (→च) -d) दे० मति स्वप्न, दे० १० ११ प्रयाति शयं (→'याति
शयं') ब१ ० (बद्धे) पुण्यमय (→'पुण्यमेति')

६८. -a) दे० १ १ एव प्रातो (→'एतत्प्रोक्तं'); ब१ ० भवते
पुण्यशक्ति, दे० १ १० वायमन वयमय, दे० भवतः पुण्यशक्ति, मुने
वायमनोय वयमय (→'भवतः पुण्यशक्ति') -b) दे० १ १० बनिबद्ध,
मुने बद्धोक्ति (→'श्रुतावका') ब१ ० ब१ १ २ बलिबन्धोऽन्ययस्य,
दे० १ १० पुण्यशक्तिवयातो (→'बलिबन्धोऽन्ययस्य') -c) ब१ १

यच्चाप्यन्यत् श्रोतुकामोऽसि विप्र

तत्प्रोच्यतां कथयिष्याम्यशेषम् ॥ ६८

इति श्रीवामनपुराणे पञ्चपण्डितमोऽध्याय ॥६५॥

६६

नारद उवाच ॥३॥

श्रुतं यथा भगवता बलिर्नन्दो महात्मना ।
 कितवस्तन्यन्तु प्रष्टव्यं तच्छ्रुत्वा कथयाय मे ॥ १
 भगवान् देवराजाय दत्त्वा विष्णुस्तिविष्टपम् ।
 अन्तर्धानं गतः क्वासौ सर्गोत्मा तात कथ्यताम् ॥ २
 सुतलस्यश्च दैत्येन्द्रः किमकार्षीत् तथावद ।

कारा वा २ वा १९ याचाव्यद (कारा १९), वा २१ ४ १०
 यच्चाम्यद, वा २ (वन्को) यच्चाव्यद (→यच्चाप्यन्यद) -d)
 वा १ १० तत्तं वक्षे इति ब्रह्मपरोपम्, वा २९ तत्ततां कथयिष्याम्यशेषम्,
 वा ११ तदुच्यता कथयिष्याम्यशेषम्

पुष्पिका— वा १ वा १० ४ १० इति श्रीवामनपुराणे वामन
 प्रादुर्गति, कारा वा १ २ २५ इति वामनपुराणे, २१ इति श्रीवामने
 २२ २ ११ इति श्री वामनपुराणे, २१ श्री वामनपुराणे, मुने इति
 श्रीवामनपुराणे पुलस्त्यनारदस्यार अध्यायनाम— वा १ वा १ २
 २० बलिबन्धो नाम, कारा बलिबन्धनतद्रसातलपनं नाम, वा १ २
 २१ १ १० बलिबन्धो नामाध्याय, २२ ४ बलिबन्धो (२३ १०) नामा
 ध्याय, २९ वामन प्रादुर्भावी नाम बलिबन्ध, २११ बलिबन्ध, मुने
 बलिबन्धन नाम, अध्यायसंख्या— वा १ वा १ २ २१ ५, ११ ०
 कारा बहुमोष्याय, वा १ वा १२ ११, वा १ १२ ०११, २० द्विपण्डितमो
 ध्याय, २१० ११ २११, मुने दिनवतितमोऽध्याय

६६

व २ वा १ पुलस्त्येभ्यु जयमध्यायी नारदित, वा १ पु तके नारद उवाच
 इत्याम्य भिषाति इति गन्ध यावत् नास्ति अतिरिक्त इत्याम्य
 ध्यायमस्यान्त यावत्तस्ति परं मध्ये मध्ये खण्डितमस्ति

८ वा १ नारद उ, वा १ नारद

१ वा १ २ cd ० -b) वा १ वृद्धे, वा १ वन्को (→वन्दा)
 वा ११ महापुरो (→महात्मना) -०) वा १ वा १ २ कि हात्मायत्,
 कारा कि हात्मायत्, वा १ ४ किमन्तिवह, वा १ विष्णु मेरात्र, वा १
 कि तस्ति चाप्यद (→किमवस्तन्यन्तु) वा १ कस्तवयं नु प्रष्टव्य
 -d) वा १ १० कथयामि ते, वा १ कथयस्वमे, वा १ कथयता ते
 (→कथयामि ते)

का चेष्टा तस्य विप्रपे तन्मे व्याख्यातुमर्हसि ॥ ३

पुलस्त्य उवाच ॥३॥

अन्तर्धाय सुरावासं वामनोऽभूदवामनः ।
 जगाम ब्रह्मसदनमधिरक्षोरगाद्यनम् ॥ ४
 वासुदेवं समापान्तं ज्ञात्वा ब्रह्माऽप्ययात्मकः ।
 समुत्थायाय सौहादीन् सखजे कमलासनः ॥ ५

२ -a) वा १ देवदेवाय (→देवराजाय) -b) कारा विप्रो
 दैत्या, वा १ २ ४ १ विष्णुस्तिविष्टपम् (→स्तवा विष्णु) -०) वा १
 वा १ ११ अन्तर्धाय (अन्तर्धानं) -a) वा ११ पञ्चकार व कथ्यतां
 ३ वा १ २ मुने ३०-२० ० -a) वा १ कारा वा १ २ २५ सुतल
 स्वस्य (कारा वा १ २ २५), वा १ सुतलेयम् (→सुतलस्यम्) कारा,
 दैत्येन्द्र (→दैत्येन्द्र) -b) वा १ तदा (→तदा) वा १ कि कुर्वता
 कथयाम्यसत्, वा ११ कि कुर्वकयाम सह, वा १ किमकार्षीत्तवा
 वसिन् -d) वा १ तान्मु (→तन्मे)

४ वा १ ३ मुने ० वा १ पुलस्त्य, वा १ ४ पुलस्त्य व, वा १ श्री
 पुलस्त्य

५ वा १ ३ मुने ० (३ १ वा वि), वा १ ४ ३-२० ०-वा १ २
 १ ११ ४ ३-२० ० -a) वा १ सुरावास, वा १ सुरावास (→सुरावास)
 -d) वा १ पञ्चभूतभावन, वा १ वामनोद्धत वात्स, वा ११ वामनो
 भूतवामन -d) वा १ कारा वा १ ० ११ हा (का ० ११) रपास
 (का ० ११) नम् (→होरागावनम्)

५ वा १ २ २ ११ ० (३ ४ वा वि) वा १ ३ मुने ०
 (३ १ वा वि) -a) वा १ वासुदेव (→वासुदेव) वा १ तमापान्त
 (→तमापान्त) -b) वा १ १० शुभा (→ज्ञात्वा) वा १ १० (→
 ब्रह्मा) वा १ १० ज्ञात्वा ब्रह्मास्तुति व्याधय -०) वा १ १ १ १ १ १ (→
 व हादीन्) -d) वा १ १ सखजे (→सखजे)

५ श्लोकव्यवस्था, वा १ मध्ये वा १ अक्षिपम्—

प्रकान्तलोकोकथयन्त देवाधिवासं सवदेवयं ह्युपीकेन
 पदनाभं देवकमतापतात कमलासना प्रिय विष्णुभूतं मूर्त्ताधिवासं
 धर्माधिवासं धर्माधिवासं धृतिधरं वामनं वामनाधारं धर्माधारं पद्माधारं
 किञ्चिद् महासिने सेतुव्यस्य परितुल्यं बहुकल्पं कल्किमुखं अतिमं
 सर्वकलात्मकं द्वारकालिखं सूर्यनेत्रात्मकं व्योमात्मकं कतिवालं
 परमात्मकं सन्ततमोक्षमो नमस्त

तिरिष्वज्यार्च्य विधिना वेधा. पूनादिना हरिम् ।
प्रच्छ किं चिरेणेह भवतागमन कृतम् ॥ ६
रयोवाच जगत्स्वामी मया कार्यं महत्कृतम् ।
सुराणां क्रतुभागार्थं स्वयं भो बलिनन्धनम् ॥ ७
पितामहस्तद् वचनं श्रुत्वा मुदितमानसः ।
कथं कथमिति ग्राह त्वं मा दर्शितुमर्हसि ॥ ८
इत्येवमुक्ते वचने भगवान् भरुडध्वनः ।
दर्शयामास तद्रूपं सर्वद्वयमयं लघु ॥ ९
तं दृष्ट्वा पुण्डरीकाक्षं योजनानुतविस्मृतम् ।
सावानेवोर्ध्वमानेन ततोऽत्र प्रणतोऽभवत् ॥ १०

६ -a) गा१ का१ परिषज्यार्च्य, दे१ ३ परिषयां दे० प्रति
पूज्याय (→परिषज्याय) -b) गा१ का१ दे१ ० [अ] प्यर्च्य
(वा ०य) कारा [अ] प्यर्च्य वा१ तथा वा१ २ दे० अर्च्य दे१ ५
ब्रह्मा (→वेधा) दे० पादादिभि (→पूजादिना) -c) गा१ का१
दे१ ५ १० चिरेणाव कारा चिरेणाव वा१ २ दे१ चिरेणाह (→चिरे
रोह) -d) गा१ कारा का१ भगवत् दे० भवत् (→भवता)

६ श्लोकात्पर दे० अधिकम्—श्रीभगवाद्

७ दे० ab ० -a) गा१ कारा का१ २ दे० ० जगन्नाथो
(→जगत्स्वामी) -b) दे१ महाकृतम् (→महत्कृतम्) c) दे१
पिपुषोपाय दे१ ४ वसुसोपाय दे० बलिभगवत् (→वसुसोपाय)
-d) गा१ कारा का१ ० स्वयं च दे० स्वयतो (?) दे० कृतं भो
(→स्वयं भो) दे० बलि (→बलि) वा१ २ वचनं (→वचनम्)

८ -a) दे१ ११ तु (→तत्) -d) कारा तमां दे१ ५ ११
त्व मा दे० त्व रे (→त्व मां) दे१ ४ १० ब्र (दे१ ४) दृष्टिमाहसि
(→दर्शितुमर्हसि) वा१ २ मा त्व दशयितुमर्हसि

९ -a) दे१ ४ भगवाद् (→वचने) -b) दे१ ४ वचने
(दे१ ०) (→भगवाद्) -c) वा१ २ त (→तत्) -d) दे१ यत्
दे० ११ लघु (→लघु)

१० -a) गा१ ० काश (→०वास) -b) का१ वा१
दे१ ३ ५ ७ भोवनायत् दे० बह्वयोजन (→योजनानुत) -c) गा१
कारा का१ तावदे० का१ तावदे० +भावदे०, दे१ तावदे० दे० तावदे०
(→तावाने) -d) दे१ ४ ततो (→ततोऽत्र) गा१ दे१ ११ प्रागतो,
दे१ प्रगतो (→प्रगतो)

तत् प्रणम्य सुचिरं साधु साध्वित्युदीर्य च ।
भक्तिमग्नौ महादेव पञ्चजः स्तोत्रमीरयत् ॥ ११
ॐ नमस्ते देवाधिदेव वासुदेव
एकमृद्गं बहुरूपं वृषाकपे भूतभावन
सुरासुरवृष सुरासुरमयन पीतवासः
श्रीनिवास असुरनिर्मितान्तं अमितिनिर्मितं
कपिल महाकपिल विष्वक्सेन नारायण [५]
ध्रुवध्वन सत्यध्वन सद्गध्वज तालध्वन
वैकुण्ठ पुष्योत्तम वरेण्य विष्णो अपराजित
जयं जयन्तं विजयं कृतावर्तं महादेव

११ -a) दे१ ४ सम्बन्धुवर्त साधु, दे१ १ ११ तत् प्रहस्य
सुचिरं -b) दे१ तु (→व); दे० स्तोत्रमेतदुदीरयत् -)
दे१ ४ १० भक्ति गतो दे० भक्तिसाक्षा (→भक्तिमग्नौ); दे१ ४ १०
महादेवे (दे१ ०व) (→महादेव) -c) दे१ ४ ५ ११ पञ्चज (दे१ ०व)
दे१ पञ्च (→पञ्चज) कारा का१ वा१ २ दे१ ४ १० नैरयत् दे१
मीरयेत् (→मीरयत्); ० गण्डस्थ तमीरयत्

११ श्लोकात्पर कारा वा१ २ अधिकम्—ब्रह्मोवाच

-1 दे० ते१ ० दे१ ७ वासुदेव ० वा१ दे१ देवाति (दे ०व)
देव (→देवाधिदेव) दे१ ११ नमस्ते देवदेवाय -2 दे० ते१ ० वा१ २
वृषा (वा०य) ४० (→वृषाकपे) वा१ का१ २ भूतभावन नारायण
(→भूतभावन) दे० गुरुरति सनिवास गुरुरनिर्माण एकमृद्गं बहुरूप
वृषाकपे भूतभावन -3 दे० ते१ ० वा१ २ वृष सुरासुर ०;
वा१ २ श्रीनिवास दे१ ४ ११ गुरुरति दे० गुरुरा दे० श्रीनिवास
(→पीतवास) -4 दे० १० ते१ ० वा१ गुरुरगुरति गुरुरगुरास
गुरुरगुरतिनिर्मितं वसुनिर्मितं वा१ गुरुरगुरतिनिर्मितं वसुनिर्मितं
दे१ ४ ११ गुरुरनिर्माणं भवज -5 ते१ ० वा१ २ महाकपिल
०; दे१ भक्तिकपिल (→महाकपिल)

-6 वा१ ते१ ० वा१ २ तालध्वज नीलध्वज दे१ ४ ११
तालध्वज दे१ ध्रुवध्वज दे१ भालध्वज दे० जयध्वज दे० पद्मध्वज
(→तलध्वज सद्गध्वज तालध्वज) ७ वा१ ते१ ० दे० विष्णो
अपराजित ० -8 दे० ते१ ० वा१ २ दे१ ११ विजय ० कारा
कृतावर्तं कृतावर्तं का१ कृतावर्तं कृतावर्तं दे१ कृतावर्तं दे१ ४ कृतावर्तं,
दे० कृतावर्तं (→कृतावर्तं) -9 दे० ते१ ० वा१ २ व्यावर्त ० वा१

अनादे धनन्त आयन्तमध्यनिधन
 पुरनय धननय शुनिधन पृथिनगर्भ
 कमलगर्भ कमलायताय श्रीपते निष्णमूल
 मूलाधिवाम धर्माधिरास धर्मयास
 धर्माध्यक्ष प्रजापत्य गदाधर
 श्रीधर भृतिधर वनमालाधर
 लक्ष्मीधर धरणीधर पद्मनाभ
 विरिञ्चे आर्क्षिणे महासेन सेनाध्यक्ष
 पुरुषोत्तम बहुवर्य महावर्य
 कल्पनामुरा अनिरुद्ध सर्वग सर्वोत्तम

[10] द्वादशात्मक सूर्यात्मक सोमात्मक
 कालात्मक व्योमात्मक भूतात्मक [20]
 रसात्मक परमात्मन् मनान्त
 मृज्जकश्च हरिकेश गुडाकेश केशव
 नील सूक्ष्म स्थूल पीत रक्त श्वेत श्रुताधिरास
 रक्ताम्बरप्रिय प्रीतिहर प्रीतिरास हस
 नीलवास सीरध्वज सर्वलोभाधिरास [25]
 कुशेश्वर अधोक्ष्ण गोविन्द चानार्दन
 मधुसूदन वामन नमस्त ।
 सहस्रशीर्षोऽग्नि सहस्रदण्डि महामपादोऽसि

धनाग्निमत ब१.२ धनाग्निमत दे अनादे धनन्त दे३ ॥ धनाग्नि
 रत्नर दे धनाग्निमत (→अनादे धनन्त) दे ४ १० धनादन्त
 (→धनादन्त) -10 दे१ ते१ ० ब१.२ शुनिधन ०३ ब१.
 दे४ ४ गुरुतु दे१ शुनिधन दे१० गुरुतु (→गुनिधन) दे१३ ॥
 शुनिधन शुनिधन दे१ गुरुतु शुनिधन दे१० गुनिधन दृष्टिगर्भ
 (→गुनिधन)

-11 ब१.२ दे१ ते१ ० दे१ श्रीपते विष्णुमूल ० दे१ ॥
 द्विरम्भार दे१ १० द्विरम्भार कमलगर्भ (→कमलगर्भ) ब१
 श्रीपते विष्णुमूल दे१ ३ ॥ कमलगर्भ प्रिय दे१ कमलगर्भ कमलगर्भ
 दे१० श्रीपते कमलगर्भ कमलगर्भप्रिय -12 ब१.२ दे१ ते१ ०
 दे१ ३ ५ दृष्टिगर्भ दे१ दृष्टिगर्भ मूलाधिरास दे१० दृष्टिगर्भ विष्णु
 मूल मूलाधिरास धर्मयास -13 ब१.२ दे१ ते१ ० दे धर्माध्यक्ष
 प्रजापत्य ०३ दे१ प्रजापत्य ०३ दे४ स्वर्गाध्यक्ष दे१ ३ ५ भूताधि
 वास (→धर्माध्यक्ष) दे१ ३ धर्माध्यक्ष (→प्रजापत्य) -14
 ब१.२ दे१ ते१ ० दे वनमालाधर ० दे१ श्रीधर (→श्रीधर
 भृतिधर) -15 ब१.२ दे१ ते१ ० दे१ ॥ धरणीधर ०

-16 ब१.२ दे१ ते१ ० दे१ ५ आर्क्षिणे दे१ अर्क्षिणे
 दे१ अर्क्षिणे दे१ ११ अर्क्षिणे (→आर्क्षिणे) दे१ ११ वेनापत्य सुपुष्य
 (→सेनापत्य) -17 ब१.२ दे१ ते१ ० दे१ ४ १० परिष्टुत दे१
 परिष्टुत (→पुरुषुत) -18 दे१ ते१ ० ब१.२ कल्पनामुरा
 अनिरुद्ध ० गा१ का१ शुक्ल दे१ शुक्ल (→शुक्ल) दे१ ४ ५
 सर्वग दे१ सर्वग (→सर्वग) दे१ सर्वोत्तम दे१ सर्वोत्तम
 (→सर्वोत्तम) -19 दे१ ते१ ० दे१ २ सूर्यात्मक सोमात्मक ०
 दे१ द्वादशात्मक सूर्यात्मक ० दे१ सर्वोत्तम (→सूर्यात्मक) -20.

ब१.२ दे१ ते१ ० दे१ ११ कालात्मक ० दे१ अर्क्षिणे
 मूलात्मक ० दे१ ४ १० कालात्मक दे१ कालात्मक (→कालात्मक)
 दे१ १० भूतात्मक (→व्योमात्मक भूतात्मक)

-21 दे१ ते१ ० दे१ ११ रसात्मक ० दे१ ११
 परमात्मन् ० दे१ ११ दे१ १० रसात्मक (→रसात्मक) ब१
 कालात्मक परमात्मन् दे१ कालात्मक परमात्मन् परमात्मन् दे१ ४
 परमात्मन् दे१ परमात्मक परमात्मन् (→परमात्मन्) -22 दे१
 ते१ ० दे१ ११ दे१ ११ के१.५ ० दे१ हृषीकेश दे१ ११ हृषीकेश
 गुडाकेश (→गुणेश) दे१ ३ के१.५ दे१ ११ के१.५ के१.५
 (→के१.५) -23 दे१ ते१ ० दे१ ११ अत ० ब१.२ सूक्ष्म स्थूल
 नील (→नील सूक्ष्म स्थूल) दे१ पीताम्बर दे१ पीताम्बरपीत (→पीत)
 गा१ का१ ब१.२ दे१ १० श्वेतवास (का१ १०) दे१ १०
 स दे१ १० श्वेतवास (→श्वेतवास) -24 दे१ ते१ ० दे१
 हस ० दे१ रक्ताम्बर ० दे१ रत्नरत्नार दे१ रत्नार
 रत्नारत्नार (→रत्नारत्नार) ब१.२ दे१ पीत (→प्रीति) दे१ ३
 हस हस (→हस) -5 दे१ ते१ ० दे१ ११ नीलध्वज ०
 ब१.२ दे१ ११ नीलध्वज श्वेतध्वज दे१ ४ सीरध्वज नीलवास दे१
 नीलवास श्वेतध्वज (→नीलवास श्वेतध्वज) या सर्वलोभाधिरास +
 अधिरास दे१ सर्वलोभाधिरास (→सर्वलोभाधिरास)

-26 दे१ ते१ ० -27 कुचे ममस्तुतु (→ममस्तुतु)
 -28 दे१ ते१ ० दे१ सहस्रशीर्ष ० दे१ सहस्रशीर्ष ०
 ब१.२ श्वेतशीर्ष ० दे१ ११ सहस्रशीर्ष ० दे१ सहस्रशीर्ष ०
 (→सहस्रशीर्ष) दे१ सहस्रशीर्ष (→सहस्रशीर्ष) -29

त्व कमलोऽसि महापुरुषोऽसि सहस्रबाहुस्ति
सहस्रभूर्तिरसि त्वा दवा प्राहुः सहस्रवदन [30]
ते नमस्ते ।
ॐ नमस्ते विश्वदेवेश विश्वभू विश्वात्मक
विश्वरूप विश्वसभय त्वत्तो विश्वमिदमभवद्
ब्राह्मणास्त्वन्मुखेभ्योऽभवन् क्षत्रिया दो समूता
ऊरुयुग्माद् विशोऽभवन् शूद्राधरणकमलेभ्य [35]
नाभ्या भवतोऽन्तरिक्षमजायत इन्द्रासीवक्त्रतो
नेत्राद् भासुरभून्मनस शशाङ्क अह प्रसादनस्तव

दे० १० ते० ०; कारा त्व कमलतोऽसि ब० १२ दे० ११ अथोपुलो
(ब० १३) सि (→ व कमलोऽसि) -30 दे० १०; दे० सहस्र
भूर्तिरसि ०; शा० दे० १० १० त्वा (दे० १०) वेण (→त्वा देवा)

-31 का दे० १० ते० ०; दे० ते नमस्ते ० दे० १० मुने
नमस्ते नमस्ते (→ते नमस्ते) -32 ते० ० दे० ११ ॐ नमस्ते
० गा० कारा विश्वदेव ब० १२ १० ११ विश्वदेव दे० विश्वदेवेश
(→विश्वदेवेश) शा० दे० विश्वभूत दे० विश्वभूत दे० विश्वभूत (→
विश्वभू) दे० विश्वात्मक (→विश्वामक) -33 ते० ०; दे० ३ कुत
(→स्वतो) दे० जगद् दे० भवद् दे० तत् (→भवद्) 34
दे० १ ब्राह्मण (→ब्राह्मणस); ब० २ तव दे० १० १० ते (→त्वद्);
दे० १ मुख दे० मुखतो (→मुखेभ्य) दे० १ आसीद् (→भवन्)
व २ क्षत्रियाश्च मुने क्षत्रियो (→क्षत्रिया) शा पादो कारा
का० ब० १२ बाह्वो दे० भुज (→यो) ब० २ समभवद्, दे
१० ११ समूहाद् मुने समभवद् (→समूहा) 35 ते ०;
दे० १० ११ तव शूद्राद् (→शूद्रास)

-36 ब० १० नाम्ना दे० १ नामसि (→नाम्या) शा०
दे० १० भवतो (→भवतो) दे० १ त्वा (दे० १३) तस्मि च दे०
इन्द्रा श्री (?) (→इन्द्रा) ब० १२ दे० वक्त्राद् दे० वक्त्रपङ्कजात्
(→वक्त्रतो) -37 दे० १ ते० ० दे० १ नेत्राद् भासुरभूत ०
दे मानसः (→मानस) दे० १ मनस्तु शशी ज्ञात (→मनस
शशाङ्क) दे० १० अहं च (→महः) दे० १ प्रसादस्तव चाप्यह दे०
१० प्रसादस्तव ०३ (→अह प्रसादस्तव) -38 दे० ११ ते०
०; दे० १२ नाभ्यास्त्वन्मुख ०; शा० कारा का० १२ क्रोधव्यम्बक,
ब० १२ क्रोधव्यम्बक दे० १ क्रोधात् क्रोधव्यको ज्ञात दे० १२ क्रोधा
ज्जातस्तु (दे० १०) व्यम्बक दे० क्रोधाद् विपम्बिक (→क्रोधाद्
व्यम्बक) ब० १२ मत्तवतो (→भवतो) का० २ ब० १२ दे० १० प्राणाज्जातो
मातरिषा (→प्राणाज्जातो भवतो मातरिषा) -39 दे० ११ ते०
० न० शिरसो धौरजायत श्रोत्रोद्भवा दिशो भवत स्वयमो मुने

श्रोधाद् व्यम्बक. प्राणाज्जातो भवतो मातरिषा
शिरसो धौरजायत श्रोत्राद् दिशो भूरिय चरणा
दभूत् श्रोत्रोद्भवा दिशो भवत स्वयमो नक्षत्रास्तेजोद्भवाः [40]
मूर्त्तयश्चामूर्त्तयश्च सव त्वच समुद्भूता ।
अतो विश्वात्मकोऽसि ॐ नमस्ते पुष्पहासोऽसि
महाहासोऽसि परमोऽसि ॐ कारोऽसि वषट्कारोऽसि
स्वाहाकारोऽसि वौषट्कारोऽसि स्वधाकारोऽसि
वेदमयोऽसि तीर्थमयोऽसि यज्ञमानमयोऽसि [45]
यज्ञमयोऽसि सर्वधाताऽसि यज्ञभोक्ताऽसि

व ६६

शिरसो धौरजायत श्रोत्राद् दिशोऽभवत् स्वयमो ब० १० चरणा (→
चरणा) -40 ते० ०; दे० नक्षत्रास्तेजोद्भवा ० दे० ११ १०
जाता दे० * (→अभूत्) दे० १० १० गौ (दे० १० गा) यो (दे० १०)
द्भवातिशोभिता दे० ११ गोत्रा (दे० १०) द्भवादितो भवत स्वयमो
दे श्रोत्राद् भुवोऽङ्गोऽभवत् (→श्रोत्राद् दिशो भवत स्वयमो)
कारा नमःरास्ते तेजोद्भवा ब० १२ नक्षत्राणि स्वेदजोद्भवा दे० १
त्व च नमस्तव च नक्षत्र स्वेदजोद्भवा जवाण्डवा दे० १ नमस्तव च
नक्षत्र स्वेदजोद्भवा जवाण्डवा दे० १ त्व नमस्तव च नक्षत्र स्वेदजोद्भवा
ब्रह्माण्ड दे० नक्षत्र स्वेदजोद्भवा दे० नक्षत्रा स्वेदजोद्भवा स्वयमो
स्वय दे० १० नम्य स्वेदजोद्भवा दे० ११ नक्षत्रा स्वेदजोद्भवा
मुने नमस्तव च नक्षत्र स्वेदजोद्भवा जवाण्डवा

41 दे० १० ते० ० शा० समुत्तम्य ०; कारा समुत्ता
(→समुद्भूता) दे० मूर्त्तश्चिवाप्यमूर्त्ताश्च सर्वे स्वत दे० १० मूर्त्ता
श्रवाण्य (दे० १३) मूर्त्ताश्च सर्वे स्वत समुद्भवा -42 दे० १० ते०
० ब० १२ विश्वत नामासि दे० १३ विश्वात्मना (दे० १०) द्योति
(दे० १३) दे० १० अतो विश्वात्मकोऽसि य (→अतो विश्वात्मकोऽ-
सि) -43 दे० १० ते० ०; दे० १० ११ परमोऽसि ०
दे० १ महाहासोऽसि ० दे० १३ वषट्कारोऽसि ०; दे० १३ १०
परमोऽसि महाहासोऽसि (→महाहासोऽसि परमोऽसि) -44
दे० १० ते ० दे० स्वाहाकारोऽसि ०; दे० १३ स्वधा कारोऽसि
० का० २ ब० १२ दे० १० वौषट्कारोऽसि ०; ब० १२ पुष्पम
योऽसि दे० १ स्वधामयोऽसि (→स्वधाकारोऽसि) -45 दे० १२ १० ते०
० शा० कारा ब० १२ दे० १० तीर्थमयोऽसि ० कारा ब० १२ दे० १०
यज्ञमानमयोऽसि ० दे० १ वेदमयोऽसि (→वेदमयोऽसि); दे० १० ११
यज्ञमयोऽसि तीर्थमयोऽसि (→तीर्थमयोऽसि) -46 कारा
दे० १० ते ० दे० १० यज्ञभोक्ताऽसि ० का० २ दे० १ यज्ञपुरुषोऽसि ब० १२
यज्ञमयोऽसि यज्ञपुरुषोऽसि (→यज्ञमयोऽसि); का० २ स्वधाकारोऽसि
(→स्वधाकारोऽसि) ब० १२ यज्ञम भोक्ताऽसि (→यज्ञभोक्ताऽसि)

६३ ८ शुक्रधाताऽसि भूर्द भुवर्द स्वर्द खण्द गोद
अमृतदोऽसीति । ॐ ब्रह्मादिरसि ब्रह्ममयोऽसि
यज्ञोऽसि वेदकर्मोऽसि वेद्योऽसि यज्ञधारोऽसि
महामीनोऽसि महासेनोऽसि महाशिरा असि [50]
नृकेसर्यसि होताऽसि होम्योऽसि हव्योऽसि ह्यमानोऽसि
हयमेधोऽसि पोताऽसि पावयिताऽसि पूतोऽसि
पूज्योऽसि दाताऽसि हन्यमानोऽसि हियमाणोऽसि

—47. दे० ३.१११ ते० ० : का० ब० २.१२ भूर्दभुवर्दस्वर्द स्वर्द
गोद ० : कारा ब० २ यज्ञधारोऽसि, दे० यजमानोऽसि शुक्रधातासि
(→शुक्रधाताऽसि), कारा दे० ४.८-१० भूर्द भुवर्दस्वर्द गोदा
(→भूर्द भुवर्द स्वर्द स्वर्द गोद) —48. बा० ब० २.२ दे० ३.१११
ते० ०, दे० १०. ब्रह्ममयोऽसि ०, कारा प्रमृतदासीति, दे०
प्रमृतदास्तोति (→अमृतदोऽसीति) —49 बा० ब० २.२ दे० ३-१११
ते० ०, दे० १० यतोऽसि ०, कारा यतोऽसि वेदकामासि ०,
कारा दे० यज्ञधारोऽसि ०, दे० १० वेदकर्मसि (→वेदकामासि)
कारा दे० वैद्योऽसि, दे० निचोऽसि (→वेद्योऽसि) —50 बा०
दे० १११ ० : का० दे० ३. महासेनोऽसि ०, दे० १.३ महासेनोऽसि
महाशिरा असि ०, कारा मातरिष्वाति महावरोऽसि यजमानोऽसि,
दे० ३.४१० मातरिष्वाति (→महामीनोऽसि)

—51. बा० २.१ दे० ३.१११ ० : कारा ह्यमानोऽसि ० —52
बा० २.२ दे० ०, दे० ३.११० पोतासि पावयितासि पूतोऽसि ०
दे० पोतासि ०, दे० हयमेधोऽसि ०, दे० पोतासि ०, दे० मुदे
पातसि, दे० होतासि (→पोतासि), दे० पावयितासि (→पावयितासि)
दे० पयितासि पूतासि (→पावयितासि पूतोऽसि) —53. दे० १० ते० ०,
बा० २ पूज्योऽसि दातासि हन्यमानोऽसि ०, दे० ५.७ पूज्योऽसि ०, दे०
हन्यमानोऽसि ०, दे० ३.१११ हियमाणोऽसि ० दे० ३.१११ पठितासि
(→पूज्योऽसि), दे० ३.४७११ हन्तासि (→दातासि) बा० २ क्रियमा
पोऽसि दे० ह्यमानोऽसि (→ह्यमानोऽसि) —54 दे० १० ते० ०.
दे० १ हर्तासि ॐ ० : बा० २.३ नेतासि ०, दे० नीतिरसि ०,
शा० का० १. हन्तासि, बा० २ कतासि (→हर्तासि) दे० नात्यसि (१),
दे० ११ नीत्यसि (→नीतिरसि), दे० धारसि मेधासि, दे० मेधासि
मेधासि, दे० मेधासि, दे० धीरसि, दे० तेनासि, दे० ११ नेतासि
(→नेतासि), शा० प्रमृदोऽसि, बा० २ अत्रासि, दे० ४ प्रहिरसि, दे०
मुख्योऽसि, दे० मुख्योऽसि अग्रसि (→अग्रोऽसि) —55 दे० ०.
बा० २ विषयासि, दे० ते० वसिष्ठधामासि (→विषयधामासि), बा०
अजोध्योऽसि परमधामासि सुभाषोऽसि अरणीरसि अरणीयोऽसि,

हर्तासीति ॐ । नीतिरसि नेताऽसि अग्रोऽसि
विषयधामासि सुभाषोऽसि ध्रुवोऽसि आरण्योऽसि [55]
ध्यानोऽसि ध्येयोऽसि ज्ञेयोऽसि ज्ञानोऽसि यथाऽसि
दानोऽसि भूमाऽसि ईक्ष्योऽसि ब्रह्माऽसि होताऽसि
उद्गाताऽसि गतिमतां गतिरसि ज्ञानिनां ज्ञानमसि
योगिनां योगोऽसि मोक्षगामिनां मोक्षोऽसि
श्रीमतां श्रीरसि गृह्योऽसि पाताऽसि परमसि [60]

दे० ४ अर्थोऽसि परमधामासि सुभाषोऽसि अरणीरसि अरणीयोऽसि, दे०
रणीयोऽसि, दे० सुभाषोऽसि अरणीरसि अरणीयोऽसि, दे०
हर्तासि ब्रह्मासि सुभाषोऽसि ध्रुवोऽसि अरणीरसि, दे० ११ ब्रह्मासि कर्मासि
उद्गातासि अरणीरसि अरणीयोऽसि (→सुभाषोऽसि प्रभासि
आरण्योऽसि)

—56 दे० ० शा० ध्यानोऽसि ज्ञानोऽसि यथाऽसि, कारा
ध्यानोऽसि ध्येयोऽसि अग्रोऽसि ज्ञानमसि यथाऽसि, बा० ध्यानोऽसि ध्येयोऽसि
ज्ञेयोऽसि ज्ञानोऽसि ज्ञानोऽसि यथाऽसि, बा० ज्ञानोऽसि ध्येयोऽसि यथाऽसि, बा०
ज्ञानोऽसि ध्येयोऽसि यथाऽसि, दे० ४ ते० ज्ञानमसि ध्यानमसि ध्येयोऽसि
यथाऽसि यथाऽसि, दे० ध्यानोऽसि ध्येयोऽसि अग्रोऽसि ज्ञानोऽसि यथाऽसि, दे०
ज्ञानोऽसि ध्यानोऽसि यथाऽसि यथाऽसि, दे० १० ध्येयोऽसि ज्ञानोऽसि यथाऽसि
यथाऽसि, मुदे ज्ञानमसि ध्यानमसि ध्येयोऽसि यथाऽसि यथाऽसि यथाऽसि
—57. बा० २.२ दे० ३. भूमासि ० : कारा धामासि, का० धामासि,
दे० ३.१० ते० धाममसि (→दानोऽसि), शा० कारा का० २ परधुरसि
भूमा (शा० का० १०) सि, बा० २.३ दे० ३.१० परधुरसि, दे० सधुपासि
(→भूमासि), शा० दध्योऽसि, कारा दध्योऽसि, का० ईतोऽसि (→
ईक्ष्योऽसि) बा० भूयोऽसि ब्रह्मासि, दे० ४ धर्मसि पूज्योऽसि, दे० दध्योऽसि,
दे० पूज्योऽसि दध्योऽसि, दे० परधुरसि दध्योऽसि ब्रह्मासि, दे० दध्योऽसि ब्रह्मासि,
दे० १० पूज्योऽसि ब्रह्मासि, मुदे पूज्योऽसि दध्योऽसि (→ब्रह्मासि) —58 दे०
० : बा० उद्गातासि गतिमता गतिरसि ०, दे० १.११ या (दे० ग) ता
(दे० ११) तासि उद्गातासि, दे० ४ ते० या (दे० गी) तासि उद्गातासि,
दे० मुदे गीतोऽसि उद्गातासि (→उद्गातासि), बा० जयमानोऽसि
मतिमता मतिरसि, दे० यजमानोऽसि गतिमता गतिरसि, दे० ३ यजमा-
नोऽसि गतिमानसि, दे० यजमानोऽसि गतिमता गतिरसि, दे० यजमानोऽसि
गतिमानो गतिरसि (→गतिमतां गतिरसि) —59. दे० ० शा०
कारा का० १. दे० १० ० क्षमिना, बा० २ ० क्षमिना (→० क्षमिना)
—60 दे० ०, शा० कारा का० १ तपस्विना तपोऽसि धीमता धीरसि
(→धीमता धीरसि), का० १ बा० गृह्योऽसि, दे० ३ गृह्योऽसि (→गृह्योऽसि),
बा० २ दे० ५.७११ पातासि, दे० ३ ते० पातसि (→पातासि), शा०
का० परमोऽसि, दे० महानयोऽसि परमोऽसि (→परमसि)

३ ११

तस्यौ हि रूपेण हि वामनेन
 संपूज्यमानः सदने स्वयंभोः ॥ १४
 नृत्यन्ति तत्राप्सरसां समूहा
 गायन्ति गीतानि मुनेन्द्रगायनाः ।
 विद्याधरास्तुर्यधरांश्च वादयन्
 स्तुवन्ति देवासुरसिद्धसङ्गाः ॥ १५
 ततः समाराध्य विभुं सुराधिपः
 पितामहो धौतमलः स शुद्धः ।
 स्वर्गे विरिञ्चिः सदनात् सुपुष्पा-

प्यानीय पूजां प्रचकार विष्णोः ॥ १६
 स्वर्गे सहस्रं स तु योजनानां
 विष्णोः प्रमाणेन हि वामनोऽभूत् ।
 तत्रास्य शक्रः प्रचकार पूजां
 स्वयंभुवस्तुल्यगुणां महर्षे ॥ १७
 एतत् तयोक्तं भगवांस्त्रिविक्रम-
 श्वकार यद् देवहितं महात्मा ।
 रसातलस्यो दितिजश्वकार
 यत्तच्छृणुष्वथ यदामि विप्र ॥ १८

इति श्रीवामनपुराणे पट्षष्टितमोऽध्यायः ॥६६॥

हि); कार. स, दे१.४.९-११ च (→हि); दे१ तस्यौ विरूपे तव
 वामन. -d) दे१ का१ भुव (→भो).

१५. ब२. ०. -a) ब१ समूहा (→समूहा). -b) दे१ ४ १०
 सुरेन्द्रनाथ (→सुरेन्द्रगायना). -c) ब१ दे१ ९ वराय (दे१ ९)
 वादयन्, दे१.४.१० वरायन्, दे१ वरायन्, दे१ वराय-
 वादयन् (→वराय वादयन्). -d) दे१ देव (→देवा-); शा१
 सङ्गा, दे१ साध्या (→सङ्गा).

१६. ब२. d चरणादारम्य १७ श्लोकस्य a चरणस्य 'वु'
 यावत् ०. -a) तै१ स*** (→समाराध्य). दे१ ४ मुरारि,
 दे१ ७ मुराधिप (→मुराधिप). -b) दे१ मह (→महो), दे१
 मल (→मल); कार. ब१ दे१ १० मुमु (दे१ सिद्ध), दे१
 मुमुद्ध, दे१ स सिद्ध, दे१ तु यद्ध (→स शुद्ध). -c) शा१ का१
 दे१.१० स्वर्ग, का१ स्वर्ग, ब१ सङ्गा (→स्वर्ग); शा१ कार.
 विरिञ्च, ब१ दे१.४.५ विरिञ्च, दे१ विरिञ्च, दे१.११ विरिञ्चो, दे१
 विरिञ्च (→विरिञ्चि), दे१ ११ सदात्त (?), दे१ सदा, दे१ भव-
 नात् (→सदनात्), ब१ दे१.२.९ मुमुष्वात्, दे१ ४ मुमुष्वा (दे१ ९)
 (→मुमुष्वाणि). -d) दे१ पूज्या, दे१ पुण्य (→पूजा), दे१ चकार
 (→चकार).

१७. ब२ ० (द. १६ पा वि), तै१. b चरणस्य 'ले'
 ह्यारम्य १८ श्लोकस्य b चरणस्य 'देव' यावत् खण्डितम्. -)
 शा१ का१ दे१ स्वर्ग (→स्वर्ग); शा१ कार. का१.२ दे१.९ शत

(→स तु); दे१ तु हि नो जनाना (→स तु भोजनाना) -b)
 कार. ब१ दे१ ४ ७ विष्णु (→विष्णो); दे१ ११ प्रमाणं स,
 दे१ प्रसाद स (→प्रमाणेन). -c) शा१ कार. का१.२ तत्राप्य,
 दे१ तस्य (→तत्राप्य); दे१ ११ शुक (→शक्र); दे१ श्वकार,
 दे१ श्वकार (→प्रचकार). -d) दे१.२ गुण, दे१ गुणो
 (→गुणा); दे१ स्वयंभुवो लोकतो महर्षे.

१८. ब२. ०. -b) शा१ कार. का१.२ यन्मात्महित, ब१
 यत् संग्रहत्, दे१ स्यात्माहित (→यदेवहित), दे१ ममात्मा
 (→महात्मा). -c) दे१.१० तस्यौ, दे१.२ तस्य (→तस्यो),
 दे१ तेज चकार, दे१.२ तै१ दितिजं हि कुर्वन्, दे१ दितिजं चकार
 (→दितिजश्वकार). -d) दे१ यद् (→यत्तत्), दे१ सम्यक्, तै१ विप्र.
 (→विप्र), दे१.४ तै१ नि वेदित तेज मया हि विप्र, दे१ यत्तच्छृणुष्वथ
 यदामि विप्र.

मुमुष्वा—ब२. ०, शा१ का१ २ दे१.३ १० तै१ इति श्रीवामन-
 पुराणे वामनप्रादुर्भावे, कार. ब१ दे१ ४ इति वामनपुराणे, दे१ इति-
 वामनपुराणे वामनप्रादुर्भावे, दे१.११ इति श्रीवामनपुराणे, दे१ वामन-
 पुराणे. अध्यायनाम—ब२. ०, शा१ का१.२ दे१.१० ब्रह्मस्त्वं
 नाम, कार. ब१ ब्रह्मस्त्वो नाम, दे१ ब्रह्मोक्तस्त्वोभ्याम्, दे१.३.७
 ब्रह्मोक्तस्त्वो नामाभ्याम्, दे१ ब्रह्मोक्तस्त्व, दे१ तस्यो नाम, दे१
 तै१ ब्रह्मोक्तस्त्वो नाम अध्यायसङ्ख्या—शा१ ब१.२ दे१ ५.७.११
 ०, कार. शतौपतिवयोभ्याम्, का१. ५. ॥८२॥, का१ अध्याय
 ॥८२॥, दे१ पंचपतितयोभ्याम्, दे१ १० अध्याय ॥८५॥, तै१
 अध्याय ॥८७॥, मुने. दिनवातमोऽध्याय .

पुलस्त्य उवाच ।

गत्वा रसातलं दैत्यो महार्हमणिचित्रितम् ।
 शुद्धस्फटिकसोपानं कारयामास वै पुरम् ॥ १
 तत्र मध्ये सुविस्तीर्णः प्रासादो वज्रवेदिकः ।
 मृक्काञ्चालान्तरद्वारो निर्मितो विश्वकर्मणा ॥ २
 तत्रास्ते विविधान् भोगान् भुञ्जन् दिव्यान् स मानुषान् ।
 नाम्ना विन्ध्यावलीत्येवं भार्याऽस्य दधिताऽभवत् ॥ ३
 युवतीनां सहस्रस्य प्रधाना शीलमण्डिता ।
 तया सह महातेजा रेमे वैरोचनिर्घ्वने ॥ ४

[ब३ न१ अष्टाध्यायी नास्ति ब२ १-७ श्लोका न सन्ति, ते।
 १२ श्लोकादारभ्य ४० श्लोकस्य ते चरणं यावत् नास्ति, पुनश्च ६८
 श्लोकादारभ्य पुनिरपि यावत् नास्ति]

॥ ब३ २ ० -a) शा१ पुलस्त्य वा २ ७ पुलस्त्य च
 १ ब२ ० -b) ब१ महार्हमात्र चित्रितम्, दे१ ४ ते।
 महार्हमणिचित्रितम्, दे० महार्हमणिचित्रितम् -०) दे० १० तत्रास्ते
 (→१०प्राप्तं)

२ ब२ ० -a) शा१ कारा का१ २ तस्य (→तय)
 दे० सुविस्तीर्ण, दे० १ सुविस्तीर्ण (→सुविस्तीर्ण) -b) ब१ दे० २ ५
 ते। बह्वं (→वज्रं) कारा वेदिका, दे० भूषित (→वेदिक)
 -०) शा१ का२ दे० ४ ५ ७ ते। मुक्तं (→मुक्ता) दे० द्वारे (→द्वारो)
 -d) दे० निर्गते (→निर्मिलो)

३ ब० -a) शा१ तत्रास्ति, कारा तत्रास्ति, ब१ तत्रास्ति,
 ब१ तत्रास्ति, ब१ तत्रास्ति (→तत्रास्ते वि०) -b) दे० १०
 सनातनान् (→स मानुषान्), ब१ भुञ्जमानोतिमानुषान्, दे० ४ भुञ्जन्
 दिव्यान्मानुषान् -०) दे० ४ वतीनाम् दे० ७ ११ वतीनाम्
 (→वतीत्येवं) -d) दे० ४ भार्या तय (→भार्याज्यप)

४ ब० -० -b) दे० प्रयागा दे० ११ प्रयागे (→प्रयागा)
 शा१ शीलमण्डितम्, का० पूलमण्डितम्, ब१ दे० ४ ७ ते। चीनमण्डिता
 दे० ११ शीलमण्डितम् (→शीलमण्डिता) -०) दे० ११ तया (→तया),
 का१ दे० महातेजो, दे० महाराजो (→महातेजा)

५ ब२ ० -a) दे० भोगान् वै भुजतस्तस्य -b) दे०
 त्रिर (→तया) -०) दे० ३ ४ ते। हर प्रातः (→हर प्रातः) -d)
 कारा दे० ३ ४ पाताल (→पाताले), दे० ३ ४ ते। मुदार्णम्
 (→मुदार्णम्)

भोगासक्तस्य दैत्यस्य वसतः सुतले तदा ।
 दैत्यतेजोहरः प्राप्तः पाताले वै सुदर्शनं ॥ ५
 चक्रे प्रविष्टे पातालं दानवानां पुरे महान् ।
 बभौ हलहलाशब्दः क्षुभितार्णवसनिभः ॥ ६
 तं च श्रुत्वा महाशब्दं बलिः खड्गं समाददे ।
 आः किमेतद्वितीत्यञ्च पप्रच्छासुरगुण्यः ॥ ७
 ततो विन्ध्यावलीं प्राह सान्त्वयन्ती निजं पतिम् ।
 कोक्षे खड्गं समावेश्य धर्मपत्नीं युचित्रता ॥ ८
 एतद् भगवतश्चक्रं दैत्यचक्रदण्डकरम् ।

६ ब२ ० -a) शा१ का२ दे० ४ १० ते। पाताले
 (→पाताले) -b) शा१ कारा का१ २ ब१ दे० ७ पुरे महान्, दे० ४
 ते। भयं महान् (→पुरे महान्) -०) शा१ कारा का१ २ दे० १०
 बालो, दे० ४ ७ ते। बभूव (→बभौ) -d) दे० क्षुभितार्णव, दे०
 क्षुभितामोषि (→क्षुभितार्णव)

७ ब२ ० -a) कारा तं तं श्रुत्वा महाशब्दं, ब१ दे० ११
 तच्छ्रुत्वा सुमहच्छब्दं, दे० ४ ते। तं श्रुत्वा सुमहच्छब्दं, दे० तं
 श्रुत्वा सुमहच्छब्दं -०) दे० इतीच्छ वा, दे० इतीच्छ वा, दे० इतीच्छ
 च (→इतीच्छ वा) -d) दे० १० प्रपच्छा (→प्रपच्छा) दे० ११
 प्रपच्छासुरगुण्य

८ -a) दे० तत (→ततो) ब१ दे० २ ७ विन्ध्यावलि, दे०
 विन्ध्यावलि (→विन्ध्यावली) -b) शा१ कारा वा१ २ दे० ७
 भगवतः परित्याग्य, ब१ २ भगवतः परित्याग्य च, दे० भगवतः प्रति-
 त्याग्य च दे० ११ भगवतः परित्याग्य -०) ब१ ० समा-
 रोप्य, दे० ३ ४ ते। समावाप्य, दे० समावाप्य, समावाप्य (→समा-
 वेष्ट्य) -d) दे० युचित्रता, दे० ११ युचित्रता, दे० युचित्रता
 (→युचित्रता)

९ श्लोकान्तरं शा१ ब१ २ दे० ७ १० अत्रिकम्—
 ३७३ ० उवाच मयुरं वाक्यं दैत्यराजं सुमित्रितम् ।
 [दे० १० रात्रि (→रात्रि)]

९ -a) शा१ एतद्भगवतश्चक्रं, ब१ दे० १० एतद्भगवतश्चक्रं, ब० एत-
 द्भगवतश्चक्रं, दे० ३ ५ एतद्भगवतश्चक्रं, दे० एतद्भगवतश्चक्रं, दे० भुता-
 द्भगवतश्चक्रं, दे० एतद्भगवतश्चक्रं -b) कारा विनाशकरम्, धाय-
 करम्, दे० ११ भयकरम् (→भयकरम्) -०) का२ दैत्येन्द्र (→दैत्येन्द्र)
 दे० भगवतः विद्धि दैत्येन्द्र -०) का१ (वा) बभूव, दे० ११ (वा) तीर्थगी

४४ १० संपूजनीयं दैत्येन्द्र वामनस्य महात्मनः ।
 इत्येवमुक्त्वा चार्चद्वाी सार्धपात्रा विनिर्ययौ ॥ ९
 अथाभ्यामात् सहस्रारं पिण्णोश्चक्रं सुदर्शनम् ।
 ततोऽसुरपतिः प्रहः कृताञ्जलिशुटो मुने ।
 संपूज्य विधिवच्चक्रमिदं स्तोत्रमुदीरयत् ॥ १०
 बलिरुवाच ।
 नमस्यामि हरेश्चक्रं दैत्यचक्रविदारणम् ।
 सहस्रांशुं सहस्राभं सहस्रारं सुनिर्मलम् ॥ ११
 नमस्यामि हरेश्चक्रं यस्य नाभ्या पितामहः ।
 तण्डे त्रिशूलयुक् शर्व आरामूले महाद्रयः ॥ १२

(→चार्चद्वाी) -f) का१ सार्चणाय, दे१ १० ते१ प्रयता सा
 (→सार्धपात्रा)

१० -b) ब२ विष्णुश्रवक (→विष्णोऽश्रवक) -o) शा१
 का१ २ दे१ १० प्राह, कारा सच, ब१ प्रय (→प्रह) : ब२ दे९
 ततोऽसुराण्यसुरपति -d) शा१ कारा का१ २ (→मुने) -o)
 दे१ शपूज्या (→संपूज्य) -f) शा१ दे१ ११ उत्येद, कारा
 ब१ दे१ १० उदरयत्, दे९ उदीरयत् (→उदीरयत्)

० ते१ ० ब१ बलि

११ -a) दे१ युक्त (→चक्रं) -o) ब१ २ * * * * *, दे२ सह
 साम्या (→सहस्राभं) -d) दे१ ४ १ ११ सुदर्शनम् (→सुनिर्मलम्)

१२ -a) दे९ महिष्यक (→हरेश्चक्रं) -b) कारा यस्या,
 दे९ तस्य (→यस्य) दे११ भाग्या (→नाभ्या) -o) शा१ कारा
 का१ २ ब१ दे१ ७ तुण्डे, दे१० मुण्डि (→मुण्डे) का२ १ इत्तत्तर्, दे१
 ७ शुक्रार्ध (→शुक्र शर्व) -d) शा१ का१ ब२ दे१ ३ अश्वि, ब१ आश्वि
 (→आश्वि) दे९ महिष्यक दे९ महद्रय, दे१० महिष्यक, महद्रय
 दे११ महिष्यक (→महाद्रय)

१३ -a) ब१ ० दे१ ७ आराणु, दे१ ३ ४ आरामु, दे९
 अरिषु, दे९ असुरा, दे११ आरितु (→आरिषु) दे९ अरिता
 (→अस्तिता) -b) ब२ दे१ ३ ४ सेत्राकात्र, दे१ सेत्रा शवा
 (→सेत्रा सार्का) दे११ शुपावक (→सापावका) -o) दे९
 सियते (→रियते) -d) शा१ कारा का१ २ ब१ २ दे९ पवोनन,
 दे९ प्रविषीरु (→प्रविषी नन) दे९ तेजस्वयद्विदात्मन १, दे११
 तेजस्वद्विदात्मन

का१ १ ३ श्लोकस्य ab, cd मध्ये का१ अधिकम्—

३७४ * बाल्यतो मुनयो यस्य बालविरादयस्तथा ।

तमायुधवर देव वासुदेवस्य भक्तिः ॥ (= १४ cd-१५ ab)

१४ कारा का१ cd ० ३) कारा दे९ अश्विष्ये

आरेषु संस्थिता देवा. सेन्द्राः सार्काः सापावकाः ।
 जवे यस्य स्थितो वायुरापोनि. पृथिवी नभः ॥ १३
 आरप्रान्तेषु जीमूताः सौदामिन्यक्षतारकाः ।
 वाक्षतो ह्यनयो यस्य बालविरादयस्तथा ॥ १४
 तमायुधवर वन्दे वासुदेवस्य भक्तिः ।
 यन्मे पाप शरीरोत्थं वाञ्छ मानसमेव च ॥ १५
 तन्मे दहस्व दीप्राशो विष्णोश्चक्रं सुदर्शन ।
 तन्मे कुलोद्भवं पापं पैतृकं मातृकं तथा ॥ १६
 तन्मे हरस्व तरसा नमस्ते जन्मुतायुध ।
 आधयो मम नश्यन्तु व्याधयो यान्तु संक्षयम् ॥

का१ दे९ ३ अश्विष्ये, ब१ २ आर (ब२ ७) आरेषु, दे९ २ ४ १
 आरप्रान्तेषु, दे११ उरोमा तेषु, मुवे अश्विष्ये (→आश्विष्ये)
 -b) का१ २ दे९ सौदामिन्यक्ष, ब१ सौदामिन्यक्ष, ब२ दे९ सौदा
 मिन्यक्ष, दे९ सौदामिन्यक्ष, दे९ ३ १ ११ सौदामिन्यक्ष, दे९ सौदा
 मिन्यक्ष, दे९ सौदामिन्यक्ष (→सौदामिन्यक्ष) -o) का१
 वाक्षतो (→वाक्षतो) -d) ब२ दे९ १ १० बालि (→बालि) :
 दे९ ४ रियता (→तथा)

१५ का१ ab ० -a) दे९ तदायुध, दे९ तदायुध,
 दे९ तदायुध (→तमायुध) शा१ कारा का१ २ ब२ दे९ ३ १० देव,
 ब१ * *, दे९ ११ विज (→यन्मे) दे९ तमायुध युधवर, दे९ तमा-
 युधवर देवा -b) ब१ * *, दे९ रुद्र (→वासु) -o) ब२
 यय १, दे९ ४ विषा (→यन्मे), दे९ शरीरस्य (→शरीरोत्थं).
 -d) दे९ वामि (→वामन)

१५ श्लोकस्य ab, cd मध्ये शा१ कारा का१ २ अधिकम्—
 ३७५ * प्रायः सर्वपापानि सनासन्तु माविरम् ।

१६ दे९ १० -a) शा१ दे९ १० बह्वु सोध्यायो, कारा
 का१ २ दहन्तु सोध्यायो, दे९ दहन्तु सोध्यायो, दे९ दहन्तु दीप्राशो
 (→दहन्तु दीप्राशो) -b) शा१ कारा का१ २ दे९ ४ १ विष्णोऽश्रवक
 सुदर्शनम् (कारा ७) ब१ विष्णुचक्रसुदर्शन, दे९ विष्णोऽश्रवक
 सुदर्शनम्, दे९ विष्णुचक्रसुदर्शनम्, दे९ १० विष्णुचक्र सुदर्शन -o)
 दे९ ४ यत्कृतौ बह्वु दे९ यन्मे ततोद्भवं (→तन्मे कुलोद्भवं)
 -d) दे९ मातृक पैतृक दे९ * * * मातृक (→पैतृक मातृक)

१७ -a) दे९ यन्मे (→तन्मे) -b) ब१ २ नमस्ते अवि
 तायुध दे९ ४ नमस्तेषु वरायुध, दे९ ३ नमस्ते लवि वायुध, दे९
 नमस्ते अयुतायुध दे९ नमस्ते लव्युतायुध दे९ नमस्ते त्व जितायुध
 दे९ ११ न * * * त्ते युषायुध मुवे नमस्तेष्वयुतायुध -o) दे९ ४ ९
 आपयो, दे९ बालयोर (→आधयो) -d) दे९ मम (→वायु)

त्वन्नामकीर्तनाचक्रं दुरितं यातु संक्षयम् ॥ १७
 इत्येवमुक्त्वा मतिमान् समभ्यर्चयार्थं भक्तिः ।
 संस्मरन् पुण्डरीकाक्षं सर्वपापप्रणाशनम् ॥ १८
 पूजितं बलिना चक्रं कृत्वा निस्तेजसोऽसुरान् ।
 निश्चक्रामाथ पातालान् विपुले दक्षिणे घृणे ॥ १९
 सुदर्शने निर्गते तु बलिर्विक्रवतां गतः ।
 परमापादं प्राप्य सस्मार स्वपितामहम् ॥ २०
 स चापि संस्मृतः प्रापः सुतलं दानवेश्वरः ।
 दृष्ट्वा तस्यै महातेजाः सार्धपात्रो बलिस्तदा ॥ २१
 तमर्च्य विधिना ब्रह्मन् पितुः पितरमीश्वरम् ।

कृताञ्जलिपुटो भूत्वा इदं वचनमब्रवीत् ॥ २२
 संस्मृतोऽसि मया तात सुविपण्णेन चेतसा ।
 तन्मे हितं च पथ्यं च श्रेयोऽयं वद तात मे ॥ २३
 किं कार्यं तात संसारे वसता पुरुषेण हि ।
 कृतेन येन वै नास्य बन्धः समुपजायते ॥ २४
 संसारार्णवमग्नानां नराणामल्पचेतसाम् ।
 तरणे यो भवेत् पोतस्तन्मे व्याख्यातुमर्हसि ॥ २५
 पुलस्त्य उवाच ॥
 एतद्वचनमाकर्ण्य तत्पौत्राद् दानवेश्वरः ।
 विचिन्त्य प्राह वचनं संसारे यद्वित्तं परम् ॥ २६

मं. ६४. ३

-०) दे१.७ चक्रं (→चक्र) -f) शा१ गान्तु (→यातु), दे१ सङ्-
 लम् (→सक्षयम्); ब१.२ प्रयातु दुरितं (ब२ °त) क्षयम् ।

१८. दे२. ०. -b) शा१ का२ दे१० समभ्यर्च्यार्थं च, कारा
 दे१ समभ्यर्च्यार्थं, का१ समभ्यर्च्य * (→समभ्यर्च्यार्थं) -०) दे१
 सस्मार (→सस्मरन्) -३) दे११ सर्वपात्रं (→सर्वपात्रः); ब१.२
 विमोहनम्, दे१.२.४ ७ विनाशनम् (→प्रणानम्)।

१९. दे२. ab ०. -a) दे२ पूजिता (→पूजित) -b)
 ब२ दे११ निस्तेजसा (→निस्तेजो) -d) घ१ निजने, ब२ ६००,
 दे१ निजने, दे१ विपुले (→विपुले), दे१ करे (→घृणे)।

२०. -a) ब१ दे१-३७ विनिघ्नान्ते, दे१ विनिजति (→
 निर्गते तु); दे१ सुदर्शनविति मान्ते, दे१ सुदर्शननिर्गते तु, दे१ सुदर्शनो
 वे निपाते. -b) दे१ बलिर्विक्रवता वर . -०) दे१ परमापाद
 (→परमापादं). -d) का२ सस्मार, दे१ संस्मरन् (→सस्मरन्);
 शा१ कारा, का१-२ प्र., ब१ दे१ स्म, ब२ दे१-५.११ त्व (→स्व-).

२१. -a) दे१ त्वापि (→त्वापि); दे१ संस्मृताद् (→संस्मृत):
 दे१ प्राप्य (→प्राप्त). -b) दे१ १० सुतले, दे११ सुतद (→सुतल);
 ब१ स्वकेतवरम्, ब२ स्थ (त्व) कतेवरम्, दे११ दानवेश्वरम् (→
 दानवेश्वर) -०) शा१ कारा, का१-२ दृष्टोत्तिष्ठन्, ब१ दृष्टोत्तिष्ठ
 (४ १) च, ब२ दृष्टोत्तिष्ठ ० च, दे१ १० दृष्टोत्तिष्ठो, दे१ दृष्टोत्तिष्ठ, दे१
 दृष्टोत्तिष्ठ (ति ?) च, दे१ दृष्टोत्तिष्ठ (→दृष्टा सखी). शा१ कारा का
 महात्मान, का२ महात्मानं, महापात्रं, दे१ महातेजा (→महातेजा
 -d) का२ त्वं पात्रे, +पात्रो पात्रे, ब२ दे१.९ सार्धपात्रो, दे१ सार्ध-
 पात्रो, दे१ सर्वपात्रो (→सार्धपात्रो)।

२२. -a) ब२ सम(भ्य)र्च्यं विधिना ब्रह्मन्, दे१-४.१० स
 समभ्यर्च्यं विधिना, दे१ समभ्यर्च्यं विधिना ब्रह्मन् -b) दे१ ईश्वरे,
 दे१ ईश्वर (→ईश्वरम्). -1) दे१ वचन चेतमब्रवीत् .

२३. -a) का१ संस्मृतोऽसि मया तात, ब१ संस्मृतोऽसि मया

यात, ब२ दे११ संस्मृतोऽसि मया तात, दे२ ४ संस्मृतोऽसि मया तात,
 दे१ संस्मृतोऽसि मया तात. -b) ब१ सुविपण्णेन, दे१ सुविपेणेन,
 दे१ ५ सुविपण्णेन, दे१ सुविपेणेन, दे१ सुविपण्णेन (→सुविपण्णेन);
 दे१ तेजसा, दे१ ई तदा (→चेतसा) -०) दे१ ईर्ष्यं च (→पथ्यं च).
 -d) ब१ २ श्रेय धृत वदस्वमे, दे१ ४ श्रेयार्थि च वदा (तदा ?) धुमे,
 दे१ ३ श्रेयार्थि त्व तदा धुमे, दे१ श्रेयोप्रस्तवधुमे (?), दे१ श्रेयार्थ
 ई वदस्व तत्, दे१ १० श्रेयोप्रप च वदाधुमे.

२४. -a) शा१ कारा. का१ २ ब१-२ दे१.७.११ स्वय, दे१
 तु तत् (→कार्य). -b) दे१ वसता, दे१ वसत (→वसता); शा१
 पुष्करेण, का२ पुष्करेण, +पुष्करेण (→पुष्करेण); का१ च, का२ ई (→हि).
 -०) शा१ ब१ येन ई नासा, का१.२ येन ई नासो, ब२ ६०० ई नासं,
 दे१ येन ई नास्य, दे१ येन ई नाया (?), दे१ येन नो नासं, दे१०
 येन ई नास्य, दे१ येन नास्य (→येन ई नास्य). -d) कारा.
 नास, दे१ वन्तु (→वन्त), का१ वन्तुनास्योपजायते.

२५. -a) ब१ २ दग्धता (→मग्धता) -b) दे१ मग्ध-
 चेतसाम्, दे१ मग्धमेत (च ?) साम्, दे१ मग्धमेवसाम् (→मग्ध-
 चेतसाम्) -०) शा१ दे१० त (दे१० तां) रणोयो मग्धेरोत, दे१-४.९
 तारणाय भवेत्सु (दे१ °ब, दे१ °त्तु), दे१ तारणोयो भवेत्सो न, दे१
 तारणाय भवेत्सोत.

२६. एतोवात्तर कारा अधिकम्—

इति वामनपुराणे चक्रारण्ये बलिर्विराज्यं नाम
 चक्रपरितरमोऽध्यायः ।

॥ पा१ पुनस्त्यः ॥ दे१.२.४.५ पुनस्त्य च ॥ दे१ श्योपुनस्त्य .

२६. -b) दे१-४ ईरीयं, दे१ ३ ५-७ तलोत्तं, दे१-११ तं शीर्षं
 (→तलोत्तं) -०) दे१ प्राह (→प्राह). -d) दे१ संसारोद्वेकं
 परम्.

मृता अपि न शोच्यास्ते सत्यं सत्यं मयोदितम् ॥ ३६
 शरीरं मानसं वाग्यं मूर्तामूर्तं चराचरम् ।
 दृश्यं स्फुट्यमदृश्यञ्च तत्सर्वं केशवात्मकम् ॥ ३७
 येनार्चितो हि भगवान् चतुर्धा वै त्रिविक्रमः ।
 तेनार्चिता न सदेहो लोकाः सामरदानवाः ॥ ३८
 यथा रत्नानि जलधेरसंरयेयानि पुत्रक ।
 तथा गुणा हि देवस्य त्वसंरयास्तास्तु चन्निनः ॥ ३९
 ये शङ्खचक्राञ्जकरं सशार्ङ्गिणं
 सुगेन्द्रकेतुं वरदं श्रियः पतिम् ।
 समाश्रयन्ते भवभीतिनाशनं
 संसारगते न पतन्ति ते पुनः ॥ ४०

येषां मनसि गोविन्दो निवासी सत्तत्तं बले ।
 न ते परिभवं यान्ति न मृत्योस्तद्विजन्ति च ॥ ४१
 देवं शार्ङ्गधरं विष्णुं ये प्रपन्नाः परायणम् ।
 न तेषां यमसालोक्यं न च ते नरकौकसः ॥ ४२
 न तां गतिं प्राप्नुवन्ति श्रुतिशास्त्रविशारदाः ।
 विप्रा दानवशार्ङ्गल विष्णुभक्ता व्रजन्ति याम् ॥ ४३
 या गतिर्द्वैत्यशार्ङ्गल हतानां तु महाहवे ।
 ततोऽधिकां गतिं यान्ति विष्णुभक्ता नरोत्तमाः ॥ ४४
 या गतिर्धर्मशीलानां सत्त्विकानां महात्मनाम् ।
 सा गतिर्गदिता दैत्य भगवत्सेविनामपि ॥ ४५
 सर्वावासं वासुदेवं सूक्ष्ममव्यक्तविग्रहम् ।

वे ६४

पूजते नराः, दे० पूजयन्ति हि, दे११ पूजयेत्ता (→पूजने रता)
 -०) ब१ शोच्यास्ते, ब२ शोच्यास्ते (→शोच्यास्ते) -८) ब२ मयो-
 दितम् (→मयोदितम्)

३७ -a) शा१ दे११ शरीर (→शरीर), दे३ वाच्य
 (→वाच्य), दे० शरीरक मानस वा -०) ब१ दृश्यादृश्य, द३
 दृश्यदृश्य, दे दृश्य पश्य (→दृश्य स्फुट्य), दे१ ४० वा, द१० वै
 (→वै).

३८. -b) ब१ २ भावं सर्वं, दे१ ४ चतुर्धा स, द२ ३ चतु-
 र्धासि, दे१ चतुर्धा वै, दे० चतुर्धासि (→चतुर्धा वै) -८) द३
 चतुर्धा (→चतुर्धा), ब१ २ दानव (→दानवा)

३९. वे१ abc० -a) द३ यथा यथा अत्रनिधेय, दे११
 यथा रत्नानि *६६ -b) ब१ २ पुत्रक (→पुत्रक) -०) ब२
 गुणानि, द१ ४० गुणाश्च, द१० पुण्याहि (→गुणा हि) -८) ब१ २
 स्वस्त्येषादि (ब२ १), दे१ ३९ स्वस्त्येषा हि, द३ तत्सर्वेषा हि,
 द३ स्वस्त्येषाताम्, दे१ स्वस्त्येषा च, द१० तत्सर्वेषाताम्, दे११ अस्त्ये
 या हि (→स्वस्त्येषाताम्)

४०. वे१ १० -a) शा१ कारा का१ २ द३ १ चक्राञ्जकर,
 द१ १ चक्राक्षिपादा, द३ १ चक्राक्षिपादा (→चक्राक्षिपादा), कारा दे०
 गुणाङ्गणम् (द३ १), द१ ४ हि चन्निनं, द१ ३११ य शार्ङ्गिणं
 (→सशार्ङ्गिणं); ब१ ये सख्यव्ययमिच्छाङ्गण, ब२ ये सख्यव्य
 ०० सशार्ङ्गिणं, -b) दे१ वरद (→वरद); ब१ विप्रापतिम्, दे१
 अत्यन्तं, दे३ विप्रापतिम् (→विप्रा पतिम्) -०) दे१ ४ समाधि
 तास्ते न भवन्ति दुःखिता, दे१ समाश्रयन्ते भवन्तीति नाशम्, वे१
 समाश्रयन्ते न ०००००० -८) वे१ स * तं क्षणितम्

४१. वे१ ० क्षणितम्, -a) का- गोविन्द, दे१ गोविन्दे (→गो

विन्दो) -b) ब१ २ निवास (→निवासी); ब१ २ मुने, दे१ १ ९ भवेत्
 (→बले) -०) ब१ शत्रुभय, ब२ परिभय (→परिभय) -८)
 दे१ हि, दे१० ते (→वै)

४२ -a) दे१० दिव (→देव); दे२ ३ शार्ङ्गधर (→शार्ङ्ग-
 धर) -b) दे३ प्रपन्ना (→प्रपन्ना) -०) ब१ २ न तेषामयतो लोके
 (ब२ १ केन), दे१ ४ ते न तेषा यमलोकेति, दे० न तेषा तमसा-
 लोच्य -८) शा१ कारा का१ २ दे३ सत्य सत्य मयेरितम्

४३. वे१ d ० -a) ब१ दे२ ३ ९ वे१ सता, दे१ न ते
 (→न ता) -b) ब२ श्रुतिश्रुति, दे१ श्रुतिशास्त्र (→श्रुतिशास्त्र)
 ब१ २ द१ ११ -विशारदा, दे१ ५ ११ -विशारद, दे३ -विशारद (→
 -विशारदा) -०) ब१ रितु, ब२ विप्र दे१ ३ ११ यान्ति, दे१ योसु
 (→विप्रा); ब१ दे३ शार्ङ्गल (→शार्ङ्गल), दे३ यामादिहृदयोलाता
 -८) का२ विष्णुभक्ता, दे१ विष्णु भक्ता (→विष्णुभक्ता), दे१-४
 ताम् (→याम); ब१ २ सशामेति (ब१ वि) मुदाहता, दे१ विष्णुभक्त
 सुमेव, दे३ सत्त्विकानां महात्मनाम्

४४. दे३ ०. ब१ २ ab ०; वे१ a ० -a) दे१ या गतिं
 (→या गतिम्) -b) दे१ वै (→तु), द१-४ वे१ संश्रमे निवृत्तात्म-
 नाम्

४५. ब१- cd ० -b) शा१ कारा का१ २ दे३ धामि-
 नानां (कारा १), ब१ धामिनाम्, ०००० (→सत्त्विकानां)
 -०) दे१ या (→ता) -८) दे३ वेदिनामपि, दे३ सेवनामपि (→से-
 विनामपि)

४६. ब१ २ ० -a) दे१ सर्वदा गच्छेत्तु वै -b) दे१ ४. ११
 अव्ययम् (→विग्रहम्) -०) द१-४ वे१ प्राप्स्यन्ति (→अविच्यन्ति),
 द१-४ १० वे१ महात्मना (→महात्मना) -८) दे२ वे१ तीर्थभूता-

प्रविशन्ति महात्मान तद्भक्ता नान्यचेतसः ॥ ४६ ॥
 अनन्यमनसो भक्त्या ये नमस्यन्ति केशवम् ।
 शुचवस्ते महात्मानस्तीर्थभूता भवन्ति ते ॥ ४७ ॥
 गच्छन् तिष्ठन् स्वप्न जाग्रत् पितृनक्षत्रभीक्ष्णशः ।
 ध्यायन् नारायणं यस्तु न ततोऽन्योऽस्ति पुण्यभाक् ॥
 वैकुण्ठ खड्गपरशु भवन्धसमुच्छिदम् ॥ ४८ ॥
 ग्रणिपत्य यथान्याय ससारेण पुनर्भवत् ।
 क्षेत्रेषु वसते नित्यं क्रीडन्नास्तेऽमितद्युतिः ॥ ४९ ॥
 आसीन सर्वदहेषु कर्मभिर्न स बध्यते ।
 येषां विष्णु प्रियो नित्यं ते विष्णोः सततप्रियाः ॥ ५० ॥
 न ते पुनः सम्भवन्ति तद्भक्तास्तत्परायणाः ।
 ध्यायेद् दामोदरं यस्तु भक्तिमत्रोऽर्चयेत् वा ॥ ५१ ॥

भवन्ति ३३ तीर्थभक्ता भवन्ति ते भुक्ते तीर्थभक्ता भवन्ति दाम
 ४७ ब१ २ वे२ ३ ते१ भुक्ते ० -b) वे० ये च वस्यन्ति
 केवाम् -d) दे१ च वे२ हि (-ते)
 ४८ भुक्ते ० -a) ब१ २ द१ ४ ९ ११ वे१ तिष्ठन् गच्छन्
 (-गच्छन् तिष्ठन्) द१० अल्पन् (-जाग्रत्) द११ तिष्ठन् छ
 स्वय जाग्रत् (?) -b) द१ पितृनक्षत्रभीक्ष्णशः, द२ विपनदन्त
 मोक्षपम्, द३ वस्यन्, द४ पितृनापि न भीक्ष्णशः -c) द१
 कारा का१ ब१ २ द१ ३ ५ ७ ११ वे१ ध्यायेन (-ध्यायन्) दे० यत्र
 दे११ रासि (-यस्तु) -d) ब१ नतोरित सुपुण्यवान्, ब२ नतो
 स्ति पुण्यवान्, दे१ ९ न ततोऽस्ति सुपुण्यवान्, दे१ न ततोऽस्ति पुण्यवान्,
 दे० न ततोऽस्ति पुण्यभाक् -f) ब१ २ भगवत् भवति
 दे० ४ ७ ९ ११ वे१ भगवत् भवति, दे० भवत् धममुद्दिन्
 ४९ द१ कारा का१ २ दे० १० महात्मान (-महाभ्याय)
 -b) कारा ससार न दे० ससारणा दे० ससारेण (-ससारेण)
 द१ कारा का१ २ पुनर्विद्येत् दे० पुनर्भवन् (-पुनर्भवत्) -c)
 दे० वे१ कृतेषु (सवृत्त) ब१ च ततो दे० १० वसतो (-वसते)
 -d) दे० २ ४ ५ ७ ९ ११ वे१ कृते (-कृति)
 ५० दे० ६ ७ ८ ९ १० ११ वे१ कारा का१ २ दे० १० आसीनमपि
 कारा आसीनो ह्यपि (-आसीन सव) दे० ७ ९ दे० ७ ९ (-दे० ७ ९)
 -b) दे० ९ वाच्यते दे० विद्यते (-वच्यते) -c) दे० ११ येषां
 नित्य प्रियो विष्णु -d) दे० प्रिय (-प्रिया)
 ५१ ब१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ वे१ तद्भवन्ति (-सम्भवन्ति) -b)
 दे० परायणा? संप्रिप्तम् -c) दे० देव (-यस्तु) -d) दे० ४ १०
 वे१ भक्तिमत्तत्परायणेत्, दे० ६ ७ ८ ९ १० ११ वे१ यस्तु भक्त्या च
 वेत्त दे० भक्त्या च त्वर्चयेत्

न स ससारपङ्केऽस्मिन् मज्जते दानवेधर ।
 कल्पयन्त्याय ये भक्त्या स्मरन्ति मधुसूदनम् ॥
 स्तुवन्त्यप्यभिमृशन्ति दुर्गाण्यतिवरन्ति ते ॥ ५२ ॥
 हरिवाक्यामृत पीत्वा विमलैः श्रोत्रभाजनैः ।
 प्रहृष्यति मनो येषां दुर्गाण्यतिवरन्ति ते ॥ ५३ ॥
 येषां चक्रगदापाणौ भक्तिरव्यभिचारिणी ।
 ते यान्ति नियतं स्थानं यत्र योगेश्वरो हरिः ॥ ५४ ॥
 विष्णुकर्मप्रसक्तानां भक्तानां या परा गतिः ।
 सा तु जन्मसहस्रेण न तपोभिरवाप्यते ॥ ५५ ॥
 किं नयैस्तस्य मन्त्रैर्वा किं तपोभिः क्रियाश्रमैः ।
 यस्य नास्ति परा भक्तिः सततं मधुसूदने ॥ ५६ ॥
 दद्या यज्ञा दद्या वेदा दद्या दानं दद्या श्रुतम् ।

५२ ब१ २ दे० ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ वे१ ef ० -a) दे० ६ ७ ८ ९ १० ११
 वे० च (-हि) द० न ससारस्य गच्छन्ति -b) द१ द१ दान
 वेधर दे० दानेधरा (-दानवेधर) -c) का० ज्ञाप्य
 (-ज्ञाप्य) -e) द१ श्रावयेतिपि (?) द१ कारा का१ श्राव
 यन्ति का१ दे० श्रावयन्ति दे० ३ स्तुवन्त्यपि दे० २ ७ स्तुवन्त्यपि
 हि, दे० उच्यते दे० ११ स्तुवन्ति धर्म भुक्ते ध्यायन्ति च (-स्तु
 वन्त्यपि) -f) दे० ७ ११ [ब]ति (-मति)
 ५३ ब१ २ दे० ते ० -a) द१ हरिवाक्या, का१ हरे
 वाक्या दे० १ ३ ४ ७ ११ हरिवाक्या दे० हरेवाक्या (-हरिवाक्या)
 -b) दे० ३ ७ वे० व (-विमलैः) दे० पाणौभव (-भोवभावन)
 दे० विमलैस्तो ब्रजोजति दे० ११ विमलैस्तो भाजने -c) दे० प्रहृ
 ष्यते (-प्रहृष्यति) -d) दे० ते यान्ति हरिनिन्दरम्
 ५४ ब१ ० ab ० वे० ० -b) दे० वाच्यम्
 (-सम्भवन्ति) -c) दे० दे० वा तु (-दे० यान्ति) -d) द१ कारा
 दे० योगि (-योगे)
 ५५ ते ० -a) दे० ३ ७ ११ विष्णुभक्तम् दे० १०
 विष्णुभक्ति (-विष्णुभक्तम्) दे० प्रवृत्तता (-प्रसक्तता) b)
 ब१ २ वानराणां परागति दे० १ ९ वे० या परमा गति दे० यागति
 समवाप्यते -c) द१ वा तु दे० सा तु दे० ११ वा तु (-सा तु)
 दे० दे० ५ (यत्नविज्ञा) त जन्मसहस्रेण
 ५६ ब१ ० ० -a) द१ ज्यैष्ठ्यस्य कारा दे० २ ५ १० ११
 ज्यैष्ठ्यस्य (-ज्यैष्ठ्यस्य) दे० किं जयस्तस्यमन्त्रैश्च (?) -b) दे०
 दृष्टा (या ?) यस्ते (-किमायमे)
 ५७ ब१ २ ab ० -a) दे० ४ ७ ८ ९ १० ११ वे० दृष्टा यज्ञो दे०
 दद्या यज्ञा दे० दृष्टा ज्ञान (-दृष्टा यज्ञा) द१ दे० ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ वे० दानं,

यथा तपश्च कीर्तिश्च यो द्वेष्टि मधुसूदनम् ॥ ५७
किं तस्य बहुभिर्मन्त्रैर्मन्त्रित्यस्य जनार्दन ।
नमो नारायणायेति मन्त्रः सर्वार्थसाधकः ॥ ५८
विष्णुरेव गतिर्येषां इतस्तेषां पराजयः ।
येषामिन्दीवरश्चामो हृदयस्थो जनार्दनः ॥ ५९
सर्वमङ्गलमाङ्गल्यं धरेण्यं वरदं प्रभुम् ।
नारायणं नमस्कृत्य सर्वकर्माणि कारयेत् ॥ ६०
विष्टयो व्यतिपात्ताश्च येऽन्ये दुर्नीतिमम्भवाः ।
ते नाम स्मरणाद्विष्णोर्नोशं यान्ति महासुर ॥ ६१
तीर्थकोटिस्तद्व्याणि तीर्थकोटिश्चतानि च ।
नारायणप्रणामस्य कलां नार्हन्ति षोडशीम् ॥ ६२
पृथिव्यां यानि तीर्थानि पुण्यान्यायतनानि च ।

तानि सर्वाण्यवाप्नोति विष्णोर्नामाभुकीर्तनात् ॥ ६३
प्राप्नुवन्ति न तांल्लोकान् व्रतितो वा तपस्विनः ।
प्राप्यन्ते ये तु कृष्णस्य नमस्कारपरैर्नरैः ॥ ६४
योऽप्यन्यदेवताभक्तो मिथ्यार्चयति केशवम् ।
सोऽपि गच्छति साधूनां स्थानं पुण्यकृतां महत् ॥ ६५
सातत्येन हृषीकेशं पूजयित्वा तु यत्फलम् ।
सुचीर्णतपसां नृणां तत् फलं न कदाचन ॥ ६६
त्रिसन्ध्यं पञ्चनाभं तु ये स्मरन्ति सुमेधसः ।
ते लभन्त्युपवासस्य फलं नास्त्यत्र संशयः ॥ ६७
सततं शास्त्रदृष्टेन कर्मणा हरिमर्चय ।
तत्प्रसादात् परां सिद्धिं बले प्राप्स्यति शाश्वतीम् ॥ ६८
तन्मना भव तद्भक्तस्तथाजी तं नमस्कुरु ।

बं. ६५.

बार. का. १.११ वेदा, दे० देव, दे० देव (→वेदा) -b) दे० १.१
वे० धर्मो, दे० स्थानं (→दानं); दे० वे० धर्म, दे० जन (→भूतम्);
दे० १.११ 'धर्मो'वृत्ता' छण्डितम्

५८. -b) दे० जनार्दन (→जनार्दने). -c) शा.१ कार.
का.१.२ दे० १.११ नमो (→नमो).

५९ श्लोकान्तरं का. प्रथिमम्—
381 ९ विष्णाव्य वर्तते यस्य समुक्तो मोक्षरश्मि ।
विष्णुरेव गतिर्येषां वाराणां पुण्यकर्मणाम् ।
तेऽस्य च मलं सर्वविष्णुलोकोः प्रयान्यतम् ।

५९. -a) बार. का. १.१ वे० लभस्तेषां जप-तेषां, दे० १.१
विष्णुरेव जपस्तेषां. -b) दे० नास्ति (→भुवस्); दे० पराजय
(→पराजय) -c) दे० १.१ वे० (→वे०) -d) दे० हृदयस्थ
(→हृदयस्थ); दे० हृदये सुप्रतिष्ठित

६०. दे० १.१ d. ०. -a) दे० ३.४ 'माङ्गल्ये' (→'माङ्गल्य').
-b) बा. दे० १.१.१ विष्णु, दे० विष्णु, दे० प्रभु (→प्रभुम्)

६१. दे० ०. -a) दे० १.१ 'पादस्य' (→'पादस्य'); दे०
आध्यात्मिकपरमेश्वर. -b) बा. दे० १.१.१ 'पादस्य', बा. दे० १.१.१ 'पादस्य'
(→'पादस्य'). -d) बा. बा. महासुर, बा. दे० महासुर,
बा. दे० महासुर (→महासुर).

६२. पाठान्तरं नास्ति.

६३. -a) बा. लोपाणि (→लोपाणि)

६४. -a) बा. तु (→न); दे० वे (→वात्); दे० न
प्राप्नुवन्ते वे लोपादि. -b) दे० न (→वा). -c) बा. प्राप्यन्ते
ये तु, दे० प्राप्यन्ते यानि, दे० प्राप्यन्ते यानि, दे० प्राप्यन्ते ये तु ।

(→प्राप्यन्ते ये तु); दे० इतस्तेषां (→इतस्तेषां). -d) कार.
का.१.२ 'कलैर्न', दे० 'कलैर्नरे' (→'कलैर्नरे').

६५. -a) दे० १.१ 'मोक्षय' (→'मोक्षय'); दे० 'मोक्षय'
(→'मोक्षय'). -b) दे० मिथ्यावाचं द्वि, दे० मिथ्यावाचं द्वि (→मिथ्या-
र्चयति); दे० केशवे (→'केशवम्'). -ab) वे० दे० 'वि' छण्डितम्,
-c) दे० त्रेषां (→'त्रेषां'). -d) दे० १.१ 'इत' (→'इत').

६६. वे० १.१ ad. ०. -a) बा. कार. का. १.१ शास्त्रेणापि,
का. १.१ शास्त्रेणापि, बा. शास्त्रेणापि, दे० सातत्येन, दे० सातत्येन,
दे० सातत्येन, दे० सातत्येन (→सातत्येन). -b) दे० १.१
च (→तु). -c) बा. सुतीर्णतपसा नृणां, बा. १.१ सुतीर्ण तपसा नृणां,
दे० नृणां सुतीर्ण तपसा, दे० १.१ सुतीर्ण तपसा नृणां, दे० सुतस्य तपसा
नृणां, दे० नृणां सुतीर्ण तपसा, दे० सुतीर्ण तपसा नृणां, दे० सुतीर्ण
तपसा नृणां -d) दे० कदाचन (→कदाचन); दे० (पुसा) तत्फलं
न कदाचन.

६७. -a) वे० 'त्रिसन्ध्यं' छण्डितम्. -b) दे० स्मरन्तीति
(→'स्मरन्तीति'). -c) बा. १.१ वे० तु ह्यु? दे० १.१.१ वे० लभन्ते
तु? (→'वे लभन्त्यु?') -d) दे० शान्ताव (→'शास्त्रव'); दे०
सुतीर्णतपसाव.

६८. वे० ०. -b) बा. १.१ दे० १.१.१ मर्चयेत् (→'मर्चयेत्').
-c) बा. दे० पर (→'पर'); दे० १.१ तस्मात् प्रवरसिद्धि, दे० १.१
तत्र तत्र वरं सिद्धि. -d) दे० पुनः, दे० १.१ वे० ? (→'वे०'); दे० १.१.१
प्राप्नोति, दे० नाप्नोति (→'प्राप्नोति'); बा. १.१ पुनः (→'प्राप्नोति').

६९. वे० ०. -a) दे० १.१ मत्त (→'मत्तम्'). -b) बा. १.१
तस्मात्, बा. तपान्ते, दे० तपान्ते, दे० तपान्ते (→'तपान्ते'). -c)
बा. कार. का. १.१ दे० १.१.१ तस्मात्तव च (→'तपसावित्य').

६४. ६६ तमेवाश्रित्य देवेश सुखं प्राप्स्यसि पुत्रक ॥ ६९

आद्यं ह्यनन्तमजरं हरिमच्ययं च
ये वै स्मरन्त्यहरहर्नृवरा भुविस्थाः ।

सर्वत्रगं शुभदं ब्रह्ममयं पुराणम्
ते यान्ति वैष्णवपदं ध्रुवमक्षयञ्च ॥ ७०

ये मानवा निगतरागपरापरज्ञा
नारायणं सुरगुरुं सततं स्मरन्ति ।

ते धौतपाण्डुरपुटा इव राजहंसाः
संसारसागरजलस्य तरन्ति पारम् ॥ ७१

ध्यायन्ति ये सततमच्युतमीशितारं
निष्कल्मषं प्रचरपद्मलायताक्षम् ।

-d) शा. कारा. का. 1 2 ब२ दे. 4 5 7 9 10 आन्यसि, दे. 11 आस्यसि
(→प्राप्स्यसि), ब. 1 पुत्रक, दे. १ पुत्रका (→पुत्रक)

६६ द्युमिहतर शा. कारा. का. 1 2 श्रविकम्—

382 * अनन्यमत्ता स विमुदचेतस

सनातने वर्मनि वर्तनि वर्तयन्त

[-1) का. 2 छु (→छ) 2- का. 2 *यन्ति (→*यन्ता), शा. 1
सनातने मत्स निवर्तयन्ति]

७०. दे. १ ०; दे. 3 मुवे. b ० -a) शा. का. 1 2
अनाद्यमनामजराभर हरि, कारा अनादिमध्यमजराभर हरि, ब. 1
अनाद्यमनामजराभर हरि, ब. 2 आद्य द्य (छ ?) नन्तराभर हरि, दे. 3
अजमनामजराभर हरि, दे. 4 अनाद्यमजराभर हरि, दे. 5 आद्यत मध्य
रहित हरिमस्तुजाक्षय, दे. 11 अजमनामजराभर हरि, -b) शा. 1 ये
वैस्मरन्त्यहरहर्नरा विष्णु, कारा ये वै स्मरन्त्यहरहर्नरा देवे शुणाध्या, 2
का. 2 ये वै स्मरन्त्यहरहर्नरा विष्णु, ब. 1 2 ये स्मरन्त्यहरहर्नरा नरा भुवि,
दे. 3 ये वै स्मरन्त्यहरहर्नृच (न ?) रा सदैव, दे. 7 ये स्मरन्त्यहरहर्न
रा भुवि, दे. 9 ये स्मरन्त्यहरहर्न हस्मिमीशितार, दे. 10 ये वै स्मरन्त्यहरहर्न
नृधरा विष्णु, दे. 11 ये वै स्मरन्त्यहरहर्नरा सर्वे -c) शा. का. 2
दे. 3 5 10 11 सर्वेग ब्रह्मपर पुराणम्, कारा का. 1 तवग परम
शान्तपरात्ममयम्, ब. 1 2 दे. 9 सर्वत्रय परम (दे. १०) ब्रह्मपरं
सतपुराणम् -d) कारा स्मरन्ति ये साधवमीशमन्त्रयम् ब. 1 ते यान्ति
ये सततमच्युतमीशितारं न ? मक्षयञ्च

७० श्लोकस्य ab, cd मध्ये कारा श्रविकम्—

383 * ते यान्ति विष्णो पदमक्षय च ।

ध्रुव ह्यनन्त समपापपाननम् ॥

७० श्लोकस्य ab, cd मध्ये का. 1 श्रविकम्—

384 * ये धौता सर्ववामना परम पुराणम् ।

नारायण सुरगुरु प्रभुमर्चयन्ति ॥

ध्यानेन तेन हतकिल्बिषवेदनास्ते
मातुः पयोधररसन पुनः पिबन्ति ॥ ७२

ये कीर्तयन्ति वरदं वरपद्मनाभं
शङ्खाञ्जचक्रवरचापमदासिहस्तम् ।

पद्मालयावदनपङ्कजपटपदार्यं

नून प्रयान्ति सदन मधुघातिनस्ते ॥ ७३

शृण्वन्ति ये भक्तिपरा मनुष्याः
संकीर्त्यमानं भगवन्तमाद्यम् ।

ते ह्युक्तपापाः सुखिनो भवन्ति
यथाऽमृतप्राशनतर्पितास्तु ॥ ७४

तस्माद् ध्यानं स्मरणं कीर्तनं वा
नाम्ना श्रवणं पठनं सज्जनानाम् ।

७० श्लोकस्य ab, cd मध्ये दे. 7 श्रविकम्—

385 * तेषा विप्रितिसकल हि कलमष ।

ते यान्ति धामपरम वैष्णव ।

७१. दे. 1 ० -a) दे. 11 मानवा (→मानवा), दे. 1 4
भवन्ति (→भरता) -b) का. 2 दे. 3 *वर (→*गुरु), दे. 10 मनसा
(→सतत) -c) कारा दे. 1 3 4 5 7 10 11 पाण्डुरपटा, ब. 1 2 दे. 2
पाण्डुरपटा, दे. 9 वासरवह्ना (?) (→पाण्डुरपटा); कारा का. 1 2
ब. 2 दे. 1 5 7 9 10 *हृषा (→*हृषा) -d) दे. 9 *सागरजलधेय
(→*सागरजलस्य), दे. 11 गर * स्वतः खण्डितम्

७२. दे. 1 ० -b) दे. 4 सपदि (→प्रवर), दे. 9 (*निम)
दलायताक्षम् (→*दलायताक्षम्) -c) ब. 1 हृत्पथ, ब. 2 कृत्य
(→शेन), दे. 7 *कलमष (→*किल्बिष) का. 1 2 दे. 1 4 7 9 11 *धेत
नास्ते (→*वेदनास्ते) -d) दे. 7 पुन ? (→पुन)

७३. दे. 2 १. ०. -b) दे. 10 शङ्खाञ्ज (→*शङ्खाञ्ज) ;
शा. कारा का. 2 ब. 1 2 दे. 7 10 11 *शर (→*वर) -d) शा. 1
*वातिनस, दे. 1 *वातिनस् (→*वातिनस्)

७४. दे. 1 ०, दे. 4 d ० -a) मुवे शृण्वन्ति ये
मुहुरभक्तिपरा मनुष्या -d) शा. का. 2 यथाभूत (→यथाभूत)
दे. 7 *प्रावर्तयन्ति, दे. 9 *प्रावर्तयन्ति, दे. 10 *प्राशनमयिता
(→*प्राशनतर्पिता), ब. 1 2 ते, मुवे च (→तु); दे. 3 दृष्टामुत्पुत्रा,
स (दे. 3) ना तर्पिताया (दे. 3) श्र

७४ श्लोकस्य ab, cd मध्ये दे. 1 4 10 मुवे श्रविकम्—

386 * ध्याजन्मपाप यत्कारिदे (दे. १०) त्तु ।

७५. दे. 1 ० -a) दे. 7 च (→वा) -b) कारा नाम्ना

श्रुति, ब. 1 नाम्नामपिबन्, दे. 3 सप्रवण, दे. 3 च * * * दे. 9 नाम्नां

कार्यं विष्णोः श्रद्धाधर्मेर्मुष्यैः
पूजातुल्यं तद् प्रशंसन्ति देवाः ॥ ७५
याद्वैस्तथाऽन्तःकरणैरविकल्पै

यौ नार्चयेत् केशवमीशितारम् ।
पुण्यैश्च परैर्जलपद्मरादिभि-
नूनं स सुष्टौ विधितस्त्रेण ॥ ७६

इति श्रीवामनपुराणे सप्तपष्ठितमोऽध्याय ॥६॥

६८

बलिरुवाच ॥

भवता कथितं सर्वं समाराध्य जनार्दनम् ।
या गतिः प्राप्यते लोके तां मे वक्तुमिहार्हसि ॥ १
केनार्चनेन देवस्य प्रीतिः सम्पन्नायते ।
कानि दानानि शस्तानि प्रीणनाय जगद्गुरो ॥ २

आव्य (→आम्ना श्रवण), दे१० पठन (→पठतां), दे१ तत्संबन्धस्त-
त्सोपपाठ सर्ववतानाम् -०) ब१ २ कार्यादिष्णो (→कार्यं विष्णो)
-३) या१ दे१० ११ पूजातुल्यं त, वारा, पूजायोग्यं त, का१ प्रजातुल्य
त, दे१ पूजा (तु) तुल्यं त (→पूजातुल्यं तत्), ब१ २ तु-यपूजा-
तत्त्वं परं सन्ति देवा, दे१ तुल्यं पूजायोग्यं सन्ति देवा, दे१ तुल्यं
प्राहू पूजायां तद्व्यपगम्.

७६ दे१ वे१ ०. -३) दे१ ४ बाह्यं चान्तं वरलेन
योगात् (दे१ यागेयु) -४) दे१ ३ [य] पाचयेत् (→यो नार्चयेत्)
-०) कारा पुण्यं पर्व फलवादिषु, ब१ ० पुण्यं पर्वजलपद्म
वादिभिर, दे१ ३ पुण्यं पर्वर्द्ध (दे१ ३) पुण्यं पर्व, दे१ पत्रपुण्यं
र्द्धपुण्यं पर्व, दे१ पुण्यं पर्वर्द्धपुण्यं वादिभिर, दे१ पुण्यं फलवां
जलपद्मवादिभि. -४) ब१ २ स वज्र्या, दे१ ३ स पूजो (→स मुष्टो);
दे१ विधिवन्त्रेण, दे१ विधितस्त्रेण (→विधितस्त्रेण)

७६ शुक्राकान्तार दे१०. अधिष्ठम्—

३३७ • ये कठलमनुलसी नतिनाममाता ये वा ।

पुरिष्का—या१ का१ २ दे१ १० ११ इतिश्री (दे१ १० ११ [या])
वामनपुराणे वामनप्राप्तुमिव प्रह्लादवत्तिसवादे, वारा ब१ २ दे१ ४ १
इतिश्री (वारा दे१ ४ [या]) वामनपुराणे, दे१ वामनपुराणे, मुने
इति श्रीवामनपुराणे पुत्रस्तवनादरुवादे. अध्यायनाम—या१
का१ २ दे१ १० ११ इतिप्रसंग, वारा हरे. पूजादिप्रशंसनं नाम, ब१ ०
दे१ ४ १ भगवत्प्रशंसा नामाध्याय, दे१ भगवद् प्रशंसनाय
अध्यायसंख्या—या१ ब१ २ दे१ ३, ५, ११ ०, वारा वारादिप्र-
शंसा

उपवासादिकं कार्यं कस्यां तिथ्यां महोदयम् ।
कानि पुण्यानि शस्तानि विष्णोस्तुष्टिप्रदानि वै ॥ ३
यद्यान्यदपि कर्त्तव्यं हृष्टरूपैरनालमैः ।
तदप्यशेषं दैलेन्द्र ममाख्यातुमिहार्हसि ॥ ४

प्रह्लाद उवाच ॥

दे१ ४.

दशोध्याय, व१ १ ॥८३॥, का२ ॥८२॥, दे१ पष्ठपष्ठितमोऽध्याय,
दे१ १० ॥१५॥, मुने. चतुर्नवतितमोऽध्याय

६८

[ब१ वे१ न१ अयमध्यायो नास्ति]

॥ दे१ बलिः, दे१० बलिह. ।

१ -३) ब१ २ दे१ ११ काम, दे१ १० सम्यक् (→सर्व). -०)
दे१ सदागति, दे१ सुगति (→या गति), वारा ब१ लोके, दे१ केन
(→लोके) -४) या१ स (→मे); ब१ २ दे१ ३ १० समा (दे१ वा)
राध्य (दे१ १ ७) कथयन् (ब१ स), दे१ स वाप्य ८०८०,
दे१ समाप्य कर्त्तव्यं भवेत्

२ -०) का२ ब१ २ दे१ केनार्चनेन, दे१ ०० चित्तेन, दे१
केनार्चनेन (→केनार्चनेन) -०) दे१ वारि शास्त्राणि देवस्य

३ -४) दे१ विषो करया महोदय, दे१ तिव कथमया महं,
दे१ ११ तिवो करयाममाहं -४) वारा प्रीणनाय जगद्गुरो, ब१ २
दे१ १० ११ विष्णुपुष्टिप्रदानि वै (ब१ दे१ ११ वा) दे१ ४ वे१ विष्णु तु
(दे१ ३ पु) द्विप्राणि वै, दे१ २ विष्णोस्तुष्टिप्राणि वै

४ -४) ब१ ०० हर्षं, दे१ ११ हृष्टरूप (→हृष्टरूपैः);
दे१ १० निरापर्व (→[अ]नालमै) -०) दे१ [य] दोष (→[य]
दोष) -४) दे१ १० समाख्यातु (→ममाख्यातु), दे१ ११ ममाहं
(→इहार्हसि)

॥ या१ का१ दे१ प्रह्लाद, दे१ ४ प्रह्लाद च.

६५.५

श्रद्धानैर्भक्तिपरैर्यानुद्दिश्य जनार्दनम् ।
 बले दानानि दीयन्ते तानुर्जुनयोऽश्वयान् ॥ ५
 ता एव तिथयः शस्ता वास्वभ्यर्च्य जगत्पतिम् ।
 तच्चित्तस्तनयो भूत्वा उपवासी नरो भवेत् ॥ ६
 पूजितेषु द्विजेन्द्रेषु पूजितः स्थाञ्जनार्दनः ।
 एतात् द्विपन्ति ये मूढास्तै यान्ति नरकध्रुवम् ॥ ७
 तानर्चयेन्नरो भक्त्या ब्राह्मणान् विष्णुतत्परः ।
 एवमाह हरिः पूर्वं ब्राह्मणा मामकी तनुः ॥ ८
 ब्राह्मणो नावमन्तव्यो युधो वाप्ययुधोऽपि वा ।
 सोऽपि दिव्या तनुर्विष्णोस्तस्मात् तामर्चयेन्नरः ॥ ९

५ दे० ५० दीयन्ते इत्यारम्भ ७b जनार्दन यावन्नास्ति
 (इ स) -b) दे० ५ सगुहिय दे० १० यानुद्दिश्य (-यायु
 द्विय) c) दे० ५ दीयन्ते (दे० ३ ता) यानि दानानि दे०
 दीपानघनानि बले -d) का० ५ १ २ दे० ५ १० ११ तादृशुर
 (-तादृशुर) का० ५ ५ ७ ११ [-अ] शयात् बा० ५ १ २ [-अ] शय
 (-[अ] शयान्) दे० ५ १ २ तानि यानि (दे० ३ ता) न च शयम्
 ६ दे० ७ ० (२० ५ पा वि) -a) दे० ५ अपि तात
 (-ता एव) -b) बा० ५ २ या अयम्य दे० ३ ११ वास्वभ्यर्च्य
 (-वास्वभ्यर्च्य) -c) बा० ५ २ तमया दे० तमया (-तमयो)
 -d) दे० ५ उपवासी (-उपवासी) दे० ० भुवि (-भवेत्)

७ दे० ५ ७ ० (२ ५ पा वि) -b) बा० ५ १ ३ ४ तु (-स्यात्)
 दे० जनार्दन (-जनार्दन) -c) का० ५ १ १० दे० तात् (दे० १० ता)
 द्विपन्ति बा० ५ २ यस्यात् द्विपन्ति दे० ५ ७ ११ य (दे० ५) स्तात् (दे० २
 स्तो) दृष्टि स (-उत्तात् द्विपन्ति) कारा दे० ५ ७ ११ मूढा मा
 दे० १० मूढास्तु (-ये मूढास्तु) -d) बा० ५ १ २ दे० ५ ७ ११ स याति
 (-ते याति)

८ दे० b 'विष्णु' इत्यारम्भ ६० तनु इत्येतत्पय त नास्ति
 (इ स) a) का० ५ २ ७ १० तेनाचयेत् (-तानचयेत्)
 -b) का० ५ २ ७ १० तत्पय, व 'तत्पय' (-तत्पय) दे० ७ एव
 माहुर (-एवमाह) -d) का० ब्राह्मणा (-ब्राह्मणा) दे० ३ मामकी
 (-मामकी) कारा तनु दे० ५ ११ तनु (-तनु)

९ दे० ५ ७ ० (२ ५ पा वि) -a) दे० ५ १ २
 (-नाच) -b) व युधो बा० ५ २ ७ १० (-युधो) -c) बा० ५ २ ७
 (बा० ५ २) हि दे० ५ १ २ (-सोऽपि) दे० ११ विद्या (-दिव्या) दे०
 ७ एव तत्त्वेन आनीहि -d) का० ५ २ ७ १० तानर्च्य दे० ३ २ हव्यं दे०
 ७ १ २ ७ १ २ तानु पूज्य (-तानुच) बा० ५ २ ७ १ २ दे० ७ १ २
 युधो (-नर)

तान्येव च प्रशस्तानि कुसुमानि महासुर ।
 यानि सुवर्णयुक्तानि रसगन्धयुतानि च ॥ १०
 विशेषतः प्रवक्ष्यामि पुष्पाणि तिथयस्तथा ।
 दानानि च प्रशस्तानि माधवप्रीणनाथ तु ॥ ११
 जाती शताह्वा सुमना कुन्द बहुपुट तथा ।
 बाणञ्च चम्पकाशोक करवीर च यूथिका ॥ १२
 पारिमद्र पाटला च बकुल गिरिशालिनी ।
 तिलक च जपाकुसुम पीतक नागर त्वपि ॥ १३
 एतानि हि प्रशस्तानि कुसुमान्यन्युत्तार्चन ।
 सुरभीणि तथान्यानि वर्जयित्वा तु केतकीम् ॥ १४

१० -b) व कुन्द यानि (-कुसुमानि); दे० महाहरे
 (-महासुर) -c) बा० ५ १ २ दे० सुर यत् का सुवर्ण, दे० ११
 सुवर्ण, दे० सुवर्ण (-सुवर्ण) -d) बा० ५ १ २ का दे० ५ १०
 वण्य (-गन्ध)

११ दे० ११ ० दानानि इत्यारम्भ १२ d तथा
 यावन्नास्ति -b) का० ५ १ ७ १० पुष्पाणि (-पुष्पाणि); दे० ५
 तिथिभिस्तह (-तिथयस्तथा) -c) दे० २ दाना नोह, दे० दानानि
 ह, दे० ५ यानि चैह (-दानानि च) -d) दे० ५ प्रीणनाथ
 (-प्रीणनाथ) दे० ५ २ (-तु)

१२ दे० ५ ७ ० (२ ११ पा वि) -a) बा० ५ २ शताह्वा
 दे० १० शताह्वा दे० ५ ७ १ २ शताह्वा ५ १ २ दे० ११ सुमना
 (-सुमना) का० जाती शताह्वा सुमना -b) दे० ७ कदम्ब दे० ५
 कदम्ब दे० कुन्द बहु दे० ७ १ २ नय (-मुट) -c) दे० ११ चम्पका
 चम्पका दे० ५ २ [-अ] शोक (-[अ] शोक) -d) दे० ५ कणवीर
 (-कणवीर) व स दे० ५ २ (-च) बा० ५ २ युथिका (-यूथिका)

१३ दे० १३ ०-१५ ० -a) का० ५ २ ११ पाटला बा० ५ २
 पाटला (-पाटला) -b) बा० ५ १ १ १ १ शालिनी दे० ११ शालिनी (-
 शालिनी) -c) बा० ५ २ तिलकानामुवर्ण कारा तिलक तथा
 वनज व तिलक च सुमन दे० ५ २ तिलक जति कुसुम दे० तिलक
 जपाशुभज(?) दे० तिलक जामु वनज मुने तिलक च जपाशुभज d)
 बा० पीतक (-पीतक) बा० ५ २ दे० ५ १ १ १० नागर (-नागर)
 बा० ५ २ तथा (-त्वपि)

१४ दे० ७ ० (२ ११ पा वि) -a) बा० ५ २ ७ (-हि) -b) दे० ११
 कुसुमान्यन्ये हरे -c) कारा का० ५ २ १० सुरभीणि (-
 सुरभीणि) दे० ७ तथाप्यपि दे० १ तथान्यानि (-तथान्यानि) -d)
 दे० ७ च (-तु)

१५ श्लोकापर शा० कारा का २ अक्षिम्—

३८८ • कुलस्यास्तु महाराज मङ्गरीर्भविष्यतः ।

निलवपत्रं शमीपत्रं पत्रं भृङ्गमृगाङ्गयोः ।
 तमालामलकीपत्रं शस्तं केशवपूजने ॥ १५
 येषामपि हि पुष्पाणि प्रशस्तान्यच्युतार्चने ।
 पट्टान्यपि तेषां स्युः पत्राण्यर्चाप्रियो हरेः ॥ १६
 वीरुषां च प्रवालेन बहिषा चार्चयेत्तथा ।
 नानारूपैश्चाभ्युभवैः कमलेन्द्रीवरदिभिः ॥ १७
 प्रवालैः शुचिभिः श्लक्ष्णैर्जलप्रक्षालितैरिति ।
 वनस्पतीनामर्च्येत तथा दूर्वाग्रपल्लवैः ॥ १८
 चन्दनेनानुलिम्पेत कुङ्कुमेन प्रयत्नत ।

उशीरपत्रकाम्यां च तथा कालीयकादिना ॥ १९
 महिषारय कर्णं दारु सिद्धकं सागुरुं सिता ।
 शङ्खं जतीफलं श्रीशे धूपानि स्युः प्रियाणि वै ॥ २०
 हविषा संस्कृता ये तु यवगोधूमशालयः ।
 तिलमुद्गादयो माषा श्रीहयश्च प्रिया हरेः ॥ २१
 गोदानानि पवित्राणि भूमिदानानि चानप ।
 वस्त्राभस्वर्णदानानि प्रीतये मधुपातिनः ॥ २२
 माघमासे तिला देयास्तिलधेनुश्च दानव ।
 इन्धनादीनि च तथा माघवर्षीणनाय तु ॥ २३ व. ६५

१५. दे० ab ० -a) दे० तिल° (→तिल°) -b)
 ब० ८०, दे० ११ शमी (→पत्र), पा० वारा वा० भृङ्गमृगाङ्गयो,
 ब० २ भृङ्गमृगाङ्गयो, दे० १४ ११ भृङ्गारकव्य च (दे० तु), दे०
 भृङ्गहिमाङ्गयो (→भृङ्गमृगाङ्गयो) -c) ब० २ तमालामलकी,
 दे० तमालामलकी, दे० तमाल मालती (→तमालामलकी-); ब०
 नात्र, दे० नात्र (→पत्र) -d) दे० ४ च हरि° (→केतव°)
 दे० केशवस्य तु पूजने

१५ श्लोकारवर वारा अधिकम्—

३८९ केशरी माघवीप सदा पुण्य तथेन्द्रजम् ।

१६ -a) वा० २ दे० एषामपि हि, ब० २ दे० १० ११ येषा
 न (दे० ११ हि) सन्ति, दे० येषा तिष्ठन्ति (→येषामपि हि) -b)
 ब० २ दे० १४ १० ११ [अ] वने विभो (→[अ] च्युतार्चने) -c)
 ब० २ विल्लवायपि, दे० पल्लवा अपि दे० पत्राण्यपि (→पल्लवायपि)
 -d) दे० पत्राणि (→पत्राणि)

१७ -a) वा० वारा वा० २ वीरुषा वा (वा० °वा)
 ब० २ वीरुषा, दे० वीरुषां तु दे० ११ वीरुषाणा (→वीरुषा च);
 वा० वा० ब० २ दे० १२ प्रवालेन, वा० दे० प्रवालेन, दे० ४ प्रवाना
 (→प्रवालेन), दे० नाटीना प्रवलेन -b) दे० २ ४ १० बहिषां
 (→बहिषां), दे० ४ ११ नर (→तथा), बहिषेनाचिन्तेन च, ब०
 बहिषेनाचिन्तेन च दे० बहिषेनाचिन्तेन च, दे० बहिषेनाचिन्तेन (रि०)
 दे० ११ बहिषेनाचिन्तेन नर (?) -c) वा० वारिचिन्ते, दे० ५ चानुमार्च,
 दे० चानुमार्च (→चानुमार्च)

१८ -a) ब० २ पुद्गेर, दे० ४ मूलर, दे० ३ मूल, दे०
 इननेर, दे० ११ मूलर (→इननेर) -b) दे० जल, दे० ११ वन
 (→जले) -c) वारा दे० ३० वनस्पतीनामर्च्येत, ब० २ वनस्पतीना
 मर्चिता (नाम), दे० वनस्पतीनां पूजयोतो, दे० वनस्पतीनां पूजा या,
 दे० वनस्पतीभिरर्च्येत, दे० १० वनस्पतिनोच्येत, दे० ११ वनस्पतीनामर्च्येत
 -d) ब० वारावारा, दे० वनस्पतीना, दे० वनस्पतीना (→वारा)

दूर्वाग्रं दे० तथा तामरत्त हरे

१८ श्लोकारवर दे० मुवे अधिकम्—

३९० तदैव प्रतिपूज्योती पत्रकुङ्कुमपल्लवैः ।

१९ -a) ब० २ दे० १० लिप्तेन, दे० १० लिप्तेन (→लिप्तेन)
 -b) दे० ४ ७ च यत्नत, दे० ११ यत्नत तु (→प्रयत्नत) -c)
 दे० १० उशीर (→उशीर) दे० १० यवकाम्या (→यवकाम्या) दे०
 तु (→च) -d) दे० ४ ९ कालीयकादिना (→कालीयकादिना)

२०. दे० ० -a) ब० २ दे० १० ११ महिषार, ब० महिषार
 (→महिषार) ब० ११ वारा, दे० ४ कृष्ण (→कर्ण); का० दे० १० ११
 वारं (→वार) -c) ब० २ सिद्ध, दे० ० ह्यक, दे० सिद्ध
 (→सिद्ध); का० सागुरु सिद्धा, ब० १ सागुरुमद, दे० सामुन मुद,
 दे० २ नायर तथा, दे० समकुन्दक, दे० ११ सागुरु मत (→सागुरु
 सिद्धा) -c) वा० दे० ३ १० ब० २ शङ्ख, का० मद्ग, दे० ११ नक्ष
 (→शङ्ख); दे० जाति° (→जाती°) -d) दे० ४ रोम (?), ब० २ दे० ४
 श्रीमद् दे० ११ श्रीमद् (→श्रीगे) -d) दे० ४ धूपदि, दे० धूपदि,
 दे० धूपने (→धूपानि) वा० दे० ४ प्रिया हरे (→प्रियाणि वै)

२१ वा० ०. -a) दे० १० १० च (→तु) -c) दे०
 मुद्गादयो, (→मुद्गादयो)

२२ -b) दे० पुष्पी° (→पूमी°); ब० १ दे० ५ ७ वानप
 दे० यानि यानि च, दे० यानि च, दे० यानि (→वानप) -c) दे० ३
 वस्त्राभस्वर्ण°, दे० स्वर्णवस्त्र°, दे० वस्त्राभस्वर्ण°, दे० ११ मुक्ताभस्वर्ण°
 (→वस्त्राभस्वर्ण°) -d) वा० पवित्राणि मधुपातिन, दे० प्रीतये
 पत्राणि

२३ -a) ब० २ दे० ४ १० ११ जिता घट्याम् (→जिता
 देया) -b) दे० दानवा (→दानव) -c) ब० २ दे० ११ इष्म
 (दे० ११) इष्म इष्म इष्म, दे० ३ इष्म इष्म इष्म, दे० इष्म इष्म
 दानानि, दे० इष्म इष्म इष्म, दे० १० माघेय्यादीनि तथा -d)
 दे० ४ माघव प्रीतयामिति

६६ २४ फाल्गुने व्रीहयो मृद्गा वस्त्रकृष्णानिनादिकम् ।
 गोविन्दप्रीणनार्थाय दातव्यं पुत्पर्वभै ॥ २४
 चैत्रे चित्राणि वस्त्राणि शयनान्यासनानि च ।
 विष्णोः प्रीत्यर्थमेतानि दद्यानि ब्राह्मणेभ्यः ॥ २५

२४ -a) का१ दे११ फाल्गुने (->फाल्गुने); व१ ०
 मुद्रा दे१४ वस्त्र दे९ शयन (->मुद्रा) -b) दे१४ ९ तथा
 दे११ १०-११ वस्त्र (->वस्त्र) व१ २ [-म] जिनाणि च दे१ [-अ]
 जिनायिक (->[-अ]जिनाणि च) दे१ ११ वस्त्र वृष्णाजिताम्बिका(?)
 -c) वा१ दे१ २ प्रीणनाय च दे१ प्रीणनायाय (->प्रीणनार्थाय)
 -d) व१ २ दे९ पुत्पर्वभै दे२ पुत्पर्वभै दे१ ११ पुत्पर्वभै
 (->पुत्पर्वभै)

२५ -a) व२ दे१ ५ १ ११ चन विचित्र दे९ चैत्रे वनादि
 (->चैत्र चित्राणि); दे९ वासासि (->वस्त्राणि) -b) व१ ० [घा]सनाय
 च दे१ [आ]सनाति तु (->[आ]सनाति च); दे९ पालायासतनानि च
 -c) व२ विष्णु दे९ विष्णो (->विष्णो) दे१० विष्णुसुप्रीणनार्थाय
 -d) दे१ ४ ब्राह्मणेषु च दे११ ब्रह्मणे तथा (->ब्राह्मणेभ्यः)

२६ -a) व१ २ दे९ गन्धानि मायानि तथा दे१ ३ गन्धशा
 लीनि वस्तूनि दे१ गन्धमाल्यानि वस्तूनि -b) व१ ३ दे१ ४ ९ ११
 सुरभीणि च दे१ सुरभीनि व (च ?) (->सुरभीणि व)

२७ -a) दे१ ४ कुम्भोन्मु मुदे कुम्भादय दे१० कुम्भास्तु
 (->कुम्भाम्बु); दे९ धेनु वा दे१ धेनुश्च दे१ धेनुः (->धेनु च)
 दे९ उदकुम्भाम्बुदाला च -b) व१ २ दे१ ३ ४ सचन्य दे९ च वदन
 (->सुचन्य) दे११ धाम्भूल वज्रचन्दन -c) दे११ विविधमाय
 (->विविधमस्य) -d) शा१ का१ ० व१ २ दे१ ५ दातव्य
 चापुनि सदा दे१ ज्येष्ठ दद्यात् सदा

२७ श्लोकान्तर शा१ का१ २ दे२ ३ ५ १० अधिकम्—

३९१ सदा भवेत् पुत्रधनेन भायया
 भुतञ्च यो विधिपुण्यत सदा भवेत् ।
 शृणोति निय विधिवच्च भववा
 सपूजयेत् य प्रणतश्च विष्णुन [४]
 स चार्धमेवस्य सदसिगस्य
 फल समग्रं किल हीनवार ।
 प्राप्नोति वत्स्य सुवर्णभूमे
 रश्मस्य गोनागरस्य चैव [८]
 नारीनरुद्राय च वास्मेक
 शृण्वन् बुवि पुण्यतमं शुविष्याम्
 स्नाने कृते तीव्रधरे सुपुण्ये
 मङ्गाजले नमिषपुष्करे वा [१२]

गन्धमाल्यानि दद्यानि वैशाखे सुरभीणि वै ।
 दद्यानि द्विजसुरयेभ्यो मधुसूदनतुष्टये ॥ २६
 उदकुम्भाम्बुधेयु च तालश्रन्त सुचन्दनम् ।
 त्रिविक्रमस्य प्रीत्यर्थं ज्येष्ठे दद्याद् द्विजातये ॥ २७

कोषामुदे यत् प्रवर्तन्ति विप्रा
 प्रयागमासाय च माघमासे ।
 स तत्फल प्राप्य च माघस्य
 सकीतयन् नाम्यमना पद हि । [१६]
 मन्त्रेभ्यो नारद तेषां चोक्तं
 यद् राजसूयस्य फल प्रपञ्चेत् ।
 यद् ब्रूमिलोके सुरलोकेस्तथै
 महसुखं प्राप्य नर समग्रम् । [२०]
 प्राप्नोति चास्य श्रवणामहय
 सोनामणौनास्तप्य च संशयो मे ।
 रत्नस्य दानस्य च यत्फल भवेत्
 यत्पुण्यचन्द्रहरे च राहो । [२४]
 अक्षस्य वानेन फल यकोक्तं
 कुमुदिष्टे प्रातरे च साग्निके ।
 दुर्मिहसर्पीहितपुत्रभाय
 ज्ञातो सदा पोषणतस्तरे च । [२८]
 देवानिन्द्रविप्रिते च पित्रो
 भुते तथा भ्रातरि ज्येष्ठके च ।
 यत् फल तत्प्रवर्तन्ति देवा
 स तत्फल सभते चास्य पाठात् । [३२]
 चतुर्दश धामनमाहुर्दश
 धुते च यस्याय च याश्च नायम् ।
 प्रयान्ति नास्तप्य च संशयो मे
 महान्ति यत्ताप्यपि नास्तप्यु । [३६]
 पाठात् स्रजवगाद् विप्र श्रावणादपि कस्यचित् ।
 नश्यन्ति सवपापानि वायनस्य सदा भुते ॥
 [इमे श्लोका ६६ मध्यमे चतुर्थश्लोकादारभ्य पाठभेदेन गृहीता
 वतन्ते] -१) शा१ का१ ० दे२ ३ १० सदाभवेत् पुत्रधनेन भायया
 सगल सदा -६) शा१ का१ २ दे१ परि (र)हीन (->किल हीन)
 ८) दे९ गोभागी (->गोनाग) -९) दे१० नरस्यापि
 (->नरश्रापि) दे९ पादमाय (->पादमेक) -११) शा१ का१
 स्नानं कृतं दे९ स्नानं कृते दे१० स्नानं कृतं (->स्नाने कृते)
 -१२) शा१ का१ च (->वा) -१६) शा१ का१ दे९ १० सङ्को
 त्तनार (->सकीतयन्) वा का१ दे९ च (->हि) -१९) मन्त्रे
 (->तस्य)]

५ ३६

यः कारयेन्मन्दिरं केशवस्य

पुण्यांशोक्तान् स जयेच्छाश्वतान् वै ।

दत्त्वा रामान् पुष्पफलाभिपन्नान्

भोगान् शुद्धक्ते कामतः श्लाघनीयान् ॥ ३७

पितामहस्य पुरतः कुलान्यष्टौ तु यानि च ।

३७. दे०. ८८. ०. -a) का१ अच्युतस्य, दे० १० ते२ माघव-
स्य (→केशवस्य); दे० ४ यो वै कुर्मति सदन केशवस्य -b) दे०
शाश्वताश्च (→शाश्वतान् वै), दे० जयते द्वाश्वितान् (→जयेच्छाश्व-
तान् वै); दे० केनैवाशु प्राप्स्यते पुण्यलोकं, ते२ तेनैवाशु प्राप्स्यते पुण्य-
लोकं, -0) ब१ २ दत्त्वा याव, दे० दत्त्वाराम (→दत्त्वा रामान्),
दे० ४ 'कलैश्च युक्त, दे० १० 'फलोपपन्नान् (→'फलाभिपन्नान्); दे० ते२
दत्त्वारामान् कुलपुत्राणि रम्यान् -d) दे० ३, १० (स) भुरक्षे
(→भुरक्षे); शा१ कायत (→कामत); दे० प्रार्थनीयान् (→श्लाघ-
नीयान्); ब१ २ भुङ्क्ष्वे कामान् स्व (ब१ स) कृत श्लाघनीयान्

दे० ३७ श्लोकस्य &b, ८८ मध्ये अक्षिप्—

३९२* अत्र पाया पुरा गीता ।

३७ श्लोकस्य स्थाने दे० ११ पाठ —

३९३* इमानि दानानि यो ददाति सर्वलोकात् स जयेच्छोक्तवान् वै,
दत्त्वाश्वमेधान् समवाय नाके देदीप्यते भानुस्त्रिद्वितीय ।

अत्र पाया पुरा पुण्यापुर्णिमिर्नत सस्तर ।

यागस्य च गण्डस्य समाभाष्य तपस्विन । [४]

३७ श्लोकात्पर दे० ते२. अक्षिप्—

३९४* यदा तदा प्रिय सस्य विष्णवे प्रभविष्णवे ।

दत्त्वा कामानवाप्नोति दानवान् मानवो भुवि ।

ब्रह्मादौ दानवान् धर्मान् शत्रुसास्य तमावरात् ।

ययौ स्वमाधम पुण्य दानवो भक्तिभाविन । [४]

श्रीपुत्रस्य धनान्

इदं पुराणं परमं पवित्रं शृणोति भक्त्या नियतात्मवान् स
स मुक्ताय पदमभ्यर्चय विष्णो प्रयातीह हि देवदुर्लभम् ॥
यो सत

पुलस्त्योपि हि धर्मात्मा नारदस्य यथावत्
आदिश्य कामनास्य हि तीर्थयात्रा ययौ ववी ।
नारदोपि कृतायोर्नो मनसा चित्तयद्धरिम् ।
गत्वा तु ब्रह्मसदनं ब्रह्मणे स न्यवेदयत् । [४]

पुराणं पुण्यामारोग्यं सर्वसिद्धिकरं पर ।

अथस्तर..... ।

आप्नोति परम्..... ।

तारयेदात्मना सार्धं विष्णोर्मन्दिरकारकः ॥ ३८

इमाश्च पितरो दैत्य गायत्रि गायन्ति योगिनः ।

पुरतो यदुत्तिष्ठस्य ज्यामवस्य तपस्विनः ॥ ३९

अपि नः स कुले कश्चिद् विष्णुभक्तो भविष्यति ।

हरिमन्दिरकर्ता यो भविष्यति शुचिप्रतः ॥ ४०

इति श्रीयामनपुराणे विष्णुपूजायोगवस्तु कथनं नाम सप्तपष्ठिमो-
ध्याप । श्रीयामनपुराणे ..... (पर्वं खण्डितं) न विद्यते, विन्दुर्लुपि
विसर्गविधिः कोऽनगतस्तेन (?) भेदरूपेण हस्तवेगजमनुद्धिपूर्वकः *
पुराणमाचन्द्रतारकं, शुभमस्तु

श्रीयोग्यैर्नरपते नमः, सरस्वतै नमः

-३) ते२ विविधात् (→ दानवान्) -४) ते२ स्वाश्रम
(→श्रमाश्रम)

५- ते२ पुत्रस्य

६- ते२ शो ब्रूत

१०- ते२ कृतापिनी (→कृतापिनी)

-१४) दे० अथस्तर, इत्यस्तर 'सरस्वतै नमः' इति यावत्
खण्डितम्

३८ -b) वारा च (→तु); दे० वा (→च); का२ ब१ २
दे० १० कुत्राप्यष्टोत्तराणि तु (का२ च) -0) दे० ११ आत्मन
(→आत्मना) -d) दे० 'कारक, दे० ११ 'भोक्त (→'कारक)

३८ श्लोकात्पर दे० अक्षिप्—

३९५* अपि वा स कुले भुवादवावस्था हि यो नरः ।

करिष्यत्युपवासं तु सर्वपातकहरिदम् ।

३८ श्लोकात्पर दे० अक्षिप्—

३९६* गायन्ति च स्वपितरो दैत्य वितृर्भयितस्तरे
ज्यामवस्य नरेन्द्रस्य आख्यातं च तपस्विन ॥

३९ दे० ३ ०. -a) शा१ काय का२ दे० इमा च
(→इमाश्च); शा१ ब१ दे० ३ देवा, दे० देवा (→दैत्य); दे० ११ गाय-
न्ति वस्तु पितरो -b) शा१ काय का२ दे० गाय, दे० * ०, दे० ११
दैत्य (→गाय) -0) वा ययौतिष्ठस्य (→यदुत्तिष्ठस्य) -d) ब१
* मध्यस्य, ब२ ह्यागस्य, दे० ३ अमोघस्य, दे० यमस्य च, दे०
ज्यामवस्य (→ज्यामवस्य), दे० ज्यामवस्यस्य चमिण, दे० ११
ज्यामवस्य तपस्विन .

४०. दे० ८८ ०. -a) ब१ गायि, दे० यति- (→अपि),
का१ ब१ २ दे० ३ स्व (→स), शा१ का१ २ दे० तपिम् (→अपिचर)
-b) दे० ४ हरि- (→विष्णु) -0) ब१ २ कर्ता स्म, दे० कर्ता चं
(→कर्ता यो) -d) ब१ २ भविष्यत् तं (→भविष्यति तु) .

अपि न सन्ततौ जायेद् विष्णालयनिलेपनम् ।
 सम्मार्जनं च घर्मात्मा करिष्यति च भवितव्यं ॥ ४१
 अपि न सन्ततौ जातो ध्वज केशवमन्दिरे ।
 दास्यते देवदत्ताय दीप पुष्पातुलेपनम् ॥ ४२
 महापातरुयुक्तो वा पातकी चोपपातकी ।
 विष्णुक्तपापो भवति विष्णायतनचित्रकृतं ॥ ४३
 इत्थं पितृणां धनं धृत्वा नृपतिसत्तम ।
 चकारायतनं भूम्या स्वयं च लिम्पतासुरं ॥ ४४

४१ दे० ०, दे० ०८ ० -a) दे० १ ७ तुजे दे० ११ स्व
 कुले (→सन्तता) ; ब० २ जातो, दे० भूपाद दे० कविद दे० (→प्रार्थना)
 -b) दे० ३ 'निलेपन' (→'विनेपन') दे० देवायतनचित्रकृत, दे० ११
 विष्णुवायतनमुत्तम -०) ब० २ दे० ४ ११ स माजन (→सम्मानजन)
 -d) कारा सु दे० ४ तु (→च) ब० सङ्करिष्यति भक्ति

४२ दे० ० -a) दे० ४ स कुल (→सततौ) -b)
 दे० ४ ध्वजाङ्ग हरिमन्दिरे, दे० ११ यो व्रजेद विष्णुमन्दिरे
 ४२ श्लोकान्तर वा० कारा वा० २ दे० ३ १० १० अतिकम्—
 ३९७ * अपि न स कुल भूपात्माया हि यो नर ।
 करिष्यत्युपवासं च सवपातकहानिदम् ॥
 तत्तत्त वा० अतिकम्—

३९८ * अपि न स कुल जातो ध्वज केशवमन्दिरे ।
 दास्यते देवदेवाय दीप पुष्पातुलेपनम् ।
 (= ६५ अ श्लो ४१)

४३ -a) दे० ४ 'युक्तो' (→'युक्तो वा') -b) दे० ३ 'पातक'
 (→'पातकी') -०) दे० ४ स ति पापो हरि मायाद -d) दे०
 'वित्तहृत्' (→'चित्रकृत') ब० २ दे० ३ १० विष्णुवायतनचित्रकृत,
 दे० ४ गोविन्दपुष्टकान्तः

४४ -a) ब० २ दे० २ पितृभ्यो दे० ११ पितृभ्या (→'पितृणां')
 दे० सवन (?) (→'सवन') -b) दे० ११ व्यामय (→'वृत्ति') -०)
 वा० कारा वा० २ ब० २ दे० ५ देवतायतन (कारा 'दे') (→'धनरा'
 यतन) ब० २ दे० ४ भूमि (दे० 'मी') (→'भूम्या') -d) वा० वा
 (→'च') ब० स्वयं कालिन्ध भास्वर दे० स्वयं निता वासुर, दे०
 स्वयं च मितासुर दे० सेपयामास वासुर, दे० स्वयं वा नितासुर
 दे० स्वयं च हस्तिनापुर दे० स्वयं च नितासुर

४५. -b) ब० २ दे० ४ -[मा] यतन वा०, दे० ३ -[मा]
 यतनाय दे० १० -[मा] यतनं वा (→[मा] यतने रत्न) -०)

विभूतिभिः केशवस्य केशवाराधने रत्न ।
 नानाधातुविकारैश्च पञ्चवर्णैश्च चित्रकै ॥ ४५
 ददौ दीपानि विधिबद्धं वासुदेवालये बले ।
 सुगन्धितैलपूर्णानि घृतपूर्णानि च स्वयम् ॥ ४६
 नानावर्णा वैजयन्त्यो महारजनरञ्जिता ।
 मञ्जिष्ठा नवरङ्गीया श्वेतपाटलिकाश्रिता ॥ ४७
 आरामाविविधा हृद्या पुष्पाढ्या फलशालिन ।
 लताफलवसंछन्ता देवदारुभिरावृता ॥ ४८

व ६५

ब० २ विष्णुयामास सुवि दे० ४ विष्णुयामास स तदा दे० ३ विष्णु
 यामास सुविभि -d) दे० ४ 'वर्णं' सु दे० 'वर्णं' दे० 'वर्णं' सु
 (→'वर्णं')

४६ -a) वा० कारा वा० २ दे० २ दीपाङ्ग दे० ४ दासोद
 साङ्ग दे० ३ दीपाङ्गानि (→'दीपाङ्गानि') दे० ४ विधिबद्ध (→
 विधिबद्ध) -b) दे० ४ तस्मिन् देवा (→'वासुदेवा') ; वा० दे० २.५
 बलि (→'बले') -०) वा० कारा वा० २ दे० ७ ११ पुष्पय दे० ४
 प्रतीपास, दे० ३ १० सु (दे० सौ) वर्ण (→'पुष्पय') वा० कारा
 वा० २ दे० ५ 'पूर्ण' दे० 'पूर्ण' (→'पूर्णानि') -d) दे०
 'पूर्ण' दे० दे० 'पूर्णान्' स्वयं (→'पूर्णानि च') ; दे० ददौ (→'स्वयं') ;
 दे० ११ * * * * * च स्वयं

४७ दे० ०८ ० -a) वा० कारा वा० २ नानावर्णा
 वैजयन्ती दे० ४ नानाविधा वैजयन्ती (दे० ४) दे० नानावर्णं वैजयन्त्यो
 -b) वा० कारा वा० २ दे० १० महारजन रञ्जिता (दे० १० 'रत्न') ब० २
 महारजनरञ्जिता दे० ११ महारजन रञ्जित -०) वा० कारा वा० २
 मा (वा० म) मञ्जिष्ठा ब० २ रञ्जिता (ब० 'रत्न') (→'मञ्जिष्ठा') ; वा०
 नवरङ्गीया कारा वा० नवरङ्गीया वा० २ स्वर रङ्गीया ब०
 नवरङ्गीया (?) ब० २ नवरङ्गीया दे० ४ नवरङ्गीया (दे० 'रत्न') अ
 (→'नवरङ्गीया') -d) वा० कारा वा० २ श्वेता (कारा 'रत्न')
 (→'श्वेत') वा० दे० श्वेता ब० 'श्वेता' (→'श्वेता') ; कारा
 वा० 'श्वेता' श्वेता (→'श्वेता' श्वेता) दे० ४ नवर
 हस्तिनापुर दे० श्वेता पीठाङ्ग पटला

४८ -a) दे० विविधा वाङ्मा दे० १ विविधा वाङ्मा च (→
 विविधा वाङ्मा) -b) वा० वा० २ ब० २ पुष्पाङ्गा (→'पुष्पाङ्गा') ;
 ब० २ 'शालिन', दे० 'शालिन', दे० ११ 'शालिन' (→'शालिन') ;
 दे० बहुपुष्पाङ्गाश्रिता -०) दे० नता, दे० ताव, दे० १० हर्ष
 (→'नता')

८. ६५. ५६

कारिताश्च महामञ्चाधिष्ठाताः कुशलैर्जनैः ।
 पौरोगवविधानज्ञै रत्नसंस्कारिभिर्दृष्टैः ॥ ४९
 तेषु नित्यं प्रपूज्यन्ते यतयो ब्रह्मचारिणः ।
 श्रोत्रिया ज्ञानसम्पन्ना दीनान्धविकलादयः ॥ ५०
 इत्थं स नृपतिः कृत्वा श्रद्धाधानो जितेन्द्रियः ।
 ज्यामयो विष्णुनिलयं गत इत्यनुशुश्रुमः ॥ ५१
 तमेव चाद्यापि बले मार्गं ज्यामयकारितम् ।
 ब्रजन्ति नरशार्दूल विष्णुलोकजिगीषवः ॥ ५२
 तस्मात् त्वमपि राजेन्द्र कारयस्वालयं हरे ।
 तमर्चयस्व यत्नेन ब्राह्मणांश्च बहुश्रुतान् ।
 पौराणिकान् विशेषेण सदाचाररताञ्चुचीन् ॥ ५३

४९. -a) ब१ २ कारिताश्च महामञ्चाधिष्ठाताः, दे२ ३ कारिता-
 वकृतामञ्चा, दे१ कारिताश्च महामञ्चाधिष्ठाताः (?), दे११ कारिता स्वमहा
 यन्त्र -b) दे१ स्वकुलैर, दे११ कुशलैर (→कुशलैर) -c) कारा
 पौरोगवविधानज्ञै, ब१ पौरोगव * विधानज्ञै, दे१३ रागगन्धर्व
 (दे३ &) विधानज्ञ, दे४ रागगन्धर्व विधान & दे५ रागगन्धर्व
 विधानज्ञै, मुवे गन्धर्वविद्या रागज्ञै -d) दे१, अन्तः (→रत्न^०)

५०. -b) दे३ मुनयो (→यतयो); दे१ ११ प्रददौ केसवा-
 तये -c) शा१ दे३ शाल (→शाल^०). -d) ब१ २ दीनान्धविकला-
 दय, दे१ दरिद्राविकलादय, दे११ दरिद्राविकलादय.

५१. -a) दे१ १० भूत्वा (→कृत्वा) -b) ब१ थाद-
 धानो, दे११ श्रद्धाधाना (→श्रद्धाधानो) -c) शा१ का२ या (का२ पुं)
 मयो, दे११ ज्यामयो (→ज्यामयो) -d) ब१ ० दे३ ११ "शुश्रुम
 (→शुश्रुम)

३१श्लोकात्परं शा१ कारा का१ २ दे१ १० अधिकम्—

३१९ * सर्वस्य स तैलेन मधुका तसि सम्पन्नै
 दीपप्रदानात् नरकान्धतामिस सहाकृत्,
 तीर्त्वा सार्धं यथा साधै विष्णुलोकेमगतात् ॥

[—१] दे१ च तैलेन (→स तैलेन), शा१ का२ दे१० मधुका-
 तसि^०, कारा मधुकातस्य^० का१ दे१ ४ मधुकातसि^० (→मधुका
 तसि^०) -२] शा१ कारा का२ दे१ ३ १० "प्रदाना" (→"प्रधाना")
 दे३ ५ "सजिता (दे३ का) न् (→"सजकात्) -३] दे४ स
 तीर्त्वा (→तीर्त्वा स), शा१ का१ दे१ ५ ब्रह्म, मुने राया (→साधै)]

५२. -a) ब१ २ तमेवारि च बलेर -b) शा१ का२ मार्गं
 धामयः, दे१ मार्गतस्त्रासि, दे११ मार्गं च परि (→मार्गं ज्यामय)

वासोभिर्भूषणै रत्नैर्गोभिर्भूकनकादिभिः ॥
 विभवे सति देवस्य प्रीणनं कुरु चक्रिणः ॥ ५४
 एवं क्रियायोगरतस्य तेऽथ
 नूनं घृणारिः शुभदो भविष्यति ।
 नरा न सीदन्ति बले समाश्रिता
 विष्टं जगन्नाथमनन्तमच्युतम् ॥ ५५
 पुलस्त्य उवाच ॥
 इत्थेयमुक्त्वा वचनं दितीधरो
 वैरोचनं सत्यमनुचमं हि ।
 संपूजितस्तेन विमुक्तिमाययौ
 संपूर्णकामो हरिपादभक्तः ॥ ५६

-c) ब१ ० दे१ ३ शार्दूला (→"शार्दूल-"). -d) ब१ २ दे१ ३
 "लोक (→"लोक-"), दे३ "जिगीषक", दे२ "जिगीषत", दे११ "जिगीषय
 (→"जिगीषव)

५३ ब१ २ दे१ ११. of O -b) दे३ कुश देवालय हरे,
 दे१ ११ कारयायतन हरे. -c) दे१ कारा तमर्चय सुयत्नेन, दे१
 तमर्चय स्वयत्नेन -d) ब१ २ "यतजतात् (→बहुश्रुतात्).

-f) दे१ "परात् (→"परात्)

५४ -a) दे१ ११ वासोभिर्भूषणैर (→वासोभिर्भूषणैर)
 -b) दे१ ११ तयाग्यै (→गोभिर्भूषणैर)

५५ दे१ ११ O. -a) ब१ २ इत्य (→एवं) -d) दे१ ४
 अन्त्य (→अच्युत)

५५श्लोकात्परं शा१ कारा का१ २ दे१ ५ अधिकम्—

400 * इति स्वपीय विनयं विषया चापिधीगत
 प्रह्लादं स तदा चोक्त्या पुन स्वपुरोक्त्या
 संपूजितश्च बलिना दानवेन्द्रेण भक्ति ।
 इति वामनपुराणे विष्णुप्रीणन क्रियायोगवर्णनं नाम द्वादशाधिक
 सप्ततमोऽध्यायः.

[—१] शा१ कारा का० दे१ ३ O -२] दे३ पुन स्वनगर-
 दे३ पुन स्वनगर, मुने पुननगर (→पुन स्वपुर), कारा का१
 दे२ ३ ५ अन्त्यगात् (→अन्त्यगात्)]

छा का१ पुलस्त्य, दे१ १० पुलस्त्य छ

५६ -a) ब१ २ दानवेन्द्रेण (→दितीधरो) -b) कारा
 दे३ १० वैरोचन (→वैरोचन), ब१ २ वैरोचनं सत्यमनुचमं हि
 -c) ब१ २ संपूजितस्तेन हृदिभक्त्या मयो, दे१ ११ व्यायत् हरि वायुम
 माजगाम. -d) ब१ २ "युक्त (→"यक्त)

गते हि तस्मिन् मुदिते पितामहे
 बलेर्बभौ मन्दिरमिन्दुवर्षम् ।
 महेन्द्रशिल्पिप्रवरोऽथ वैश्वव
 स कारयामास महामहीयान् ॥ ५७
 स्वयं स्वभार्यासहितधकार
 देवालये मार्जनलेपनादिकाः ।
 निया महात्मा यन्धर्कराधा
 बलिं चकाराप्रतिमा मधुद्रुह ॥ ५८
 दीपप्रदानं स्वयमायताक्षी
 विन्ध्यावली विष्णुगृहे चकार ।
 गेयं स धर्म्यश्रवणं च धीमान्
 पौराणिकैर्विप्रवरैरकारयत् ॥ ५९
 तयाविधस्यासुरपुंगवस्य
 धर्म्यं सुमार्गे प्रति सस्थितस्य ।
 जगत्पतिर्दिव्यवपुर्जनार्दन-
 स्तस्थौ महात्मा बलिरक्षणाय ॥ ६०

५७. दे० ११ ०० -a) दे० ११ तु (-हि); दे० दयिते दे० ११
 मुदिते (-मुदिते) दे० ११ पितामहे (-पितामहे); ब० गते तरिष्य
 मुदिते पितामहे -b) दे० ११ बलिबिहापायु पुर जगाम -c)
 दे० ३ माहेन्द्र (-महेन्द्र); का० का० प्रवरेण, ब० २ प्रवराय
 (-प्रवरोय) -d) या० का० २ सकारयामास दे० ३ स कामया
 मास, दे० ११ नयीं सुवर्गा (-स कारयामास); या० का० १ मही-
 पति (-महीयान्)

५८. दे० ११ d ० -a) का० का० २ दे० १० स (-स्व);
 दे० संहितं (-संहितम्) -b) देवाले मार्येण केवस्य -c) का०
 क्रिया दे० बके (-क्रिया); का० मयधर्कराधौ, ब० १ च स्वभूप
 नाथ, दे० ११ बद्रूपएणि (-स्ववपुःकरणम्) -d) या० का०
 का० २ बलिप्र (का० ब्रा) (-बलि च); ब० १ [-च]प्रतिमं, दे०
 [-च] प्रतिमो (-[-च]प्रतिमा); या० का० मधुद्रुह, दे० मधुद्रुह
 (-मधुद्रुह)

५९. दे० ११ d ० -a) का० ज्ञायतामी (-ज्ञा
 यतामी) -b) का० दे० विन्ध्यावली (-विन्ध्यावली) -b)
 दे० ११ बने (-गृहे) -c) का० गेयं च ब० २ गेयं स्व, दे० ११ गेय
 स्व (-गेयं च); या० का० का० दे० २ सधमय, ब० १ दे० ११
 स्वधर्मधनं, दे० २ १० सधर्म्यवर्णं, मुने धर्मं वर्णं (-सधर्म्य-

सूर्यायुताम हसलं प्रगृह्य
 निघ्नं स दुष्टानरिवृथपालान् ।
 द्वारि स्थितो न प्रददौ प्रवेशं
 प्राकारगुप्ते बलिनो गृहे तु ॥ ६१
 द्वारि स्थिते धातरि रक्षपाले
 नारायणे सर्वगुणामिरामे ।
 प्रासादमध्ये हरिमीक्षितार-
 मभ्यर्चयामास सुरर्षिष्ठस्यम् ॥ ६२
 स एवमास्तेऽसुरराट् बलिस्तु
 समर्चयन् वै हरिपादपङ्कजौ ।
 तस्मार नित्यं हरिमापितानि
 स तस्य जातो विनयाङ्गुस्तु ॥ ६३
 इदं च वृत्तं स पपाठ दैत्यराट्
 स्मरन् सुवाक्यानि गुरोः शुभानि ।
 तथ्यानि पथ्यानि परत्र चेह
 पितामहयेन्द्रसमस्य वीरः ॥ ६४ व ६५

अवण) दे० ११ ००० (-भीमाय); दे० व्यायत् सवर्गवर्णं
 ६० दे० ११ ० -b) ब० २ धमायामां दे० ११ १० धर्मा-
 नुमार्गे (-धर्म्यं सुमार्गे) -c) ब० १ दे० (-दिव्यं) -d) ब०
 घृताये ब० घृताया (-महात्मा)

६१ दे० ११ ० -a) ब० २ सूर्यायुतामो (-सूर्यायुताम)
 -b) का० दुष्टानर, ब० २ दुष्टानरि (-दुष्टानरि); ब० १ वात्ने
 (-पालान्) -c) ब० २ स्थितौ (-स्थितौ) -d) दे० ११ प्रवरा-
 (-प्राकारं) ब० २ गृहे दे० गृहो (-गृहे); दे० बलिने
 (-बलिने)

६२ दे० ११ ० -a) दे० द्वारं (-द्वारि); दे० एण
 पाते (-रक्षपाले) -b) ब० २ गुणभिरामं (-गुणभिरामं)
 -c) या० का० १ दे० ११ मुस्य, ब० २ ११ मुस्य, दे० १० ११ मुस्य
 (-मुस्यम्)

६३ दे० ११ b इत्यारम्भ ६४ ५ पावप्राप्ति (ह सं)
 -a) ब० १ वरिष्ठ (-बलिस्तु) -b) दे० ११ १० समर्चयद् दे
 (-समवचयद् व) दे० ११ ११ पङ्कजे, दे० ११ ११ पङ्कजौ

६४ ब० १ ११ ० २ ११ ० २ (ह सं ११ ११ वि)
 दे० ११ ० -b) या० का० दे० ११ १० स वाक्यानि (-मुखा
 कानि) या० घुरो (-घुरो); का० स्वकानि (-सुभाणि) -c)
 या० का० २ दे० शुभानि, का० कर्माणि (-सम्पानि)

ये वृद्धवाक्यानि समाचरन्ति

श्रुत्वा दुरुक्तान्यपि पूर्वतस्तु ।

लिंगानि पश्चान्नवनीतशुद्धा

मोदन्ति ते नात्र विचारमस्ति ॥ ६५

आपद्भुजगदस्य मन्त्रहीनस्य सर्वदा ।

वृद्धवाक्यौपधा नूनं कुर्वन्ति किल निर्दिष्टम् ॥ ६६

वृद्धवाक्यामृत पीत्वा तदुक्तमनुमान्य च ।

या वृत्तिर्जायते पुनः सोमपाने कुतस्तथा ॥ ६७

इति श्रीवामनपुराणे अष्टपष्ठितमोऽध्याय ॥६८॥

॥ इति त्रिक्रिकचरित समाप्तम् ॥

६५ दे० ११ ० -a) ब० १ पुण्यानि सर्वाणि समाचरन्ति
-b) दे० तदुक्ता (→दुरुक्ता^०) ; शा० का० नवनीतशुद्धा का०
नवनिष्ठत्रय्या ब० नवनिष्ठशुद्ध (→नवनीतशुद्धा) -d) बा० दे० ३
विचारमस्ति दे० विचारणस्ति (→विचारमस्ति)

६६ बा० ०d ० दे० ११ ० -a) ब० २ [भो] पथा नित्य
दे० [भो] पथानीह, मुने [भो] पथायेव (→[भो] पथा नून)

६७ दे० १० ० -a) दे० ५ ११ वृद्धं (→वृद्धं) -b)
बा० २ तदुक्त समनुष्य च दे० ११ स कृत्वा समनुष्य (दे० ११ ०) च
-d) कारा न सा तथा बा० २ कृते तथा २५ कुतो हि सा दे०
कुतस्तु या (→कुतस्तथा)

६८ -a) दे० आपजो दे० आपच (→आपत्) बा० २ प्रा
पदोद् (नोद्) पतिताना -ab) शा० का० आपत् पतिताना
येषा वृद्धा न सन्ति च -d) बा० २ मृतो (ब० ०) पमा (→मृत
तुल्या)

६८ श्लोकस्य स्थाने कारा का० पाठ —

401 * आपत्तौ पतिताना ये येषा वृद्धा न सन्ति च
ते शोचनीया व० भूता जीवन्तोपीह ते मृणा

[-2) कारा शाक्यास्ते सव व० भूता जीवन्तोपि
मृतायेमा]

६८ श्लोकस्य स्थाने दे० पाठ —

402 * धिक्तेषा जन्म विफल नोपलब्धन्ति ये शुक
ते शोच्या वत व० भूता जीवन्तोपि मृता सन् ।

६९ बा० २ ab ० -a) कारा का० २ ब० १ वृद्धं (→वृद्धं) ;
दे० १ वृद्धोद्वाद् वै (→वृद्धोत्ताना) -b) दे० वृद्धा गानि (?)
(→वृद्धा मन्ति) -c) दे० मोक्षयितारो (→मोक्षयितारो) -d)
दे० येषा शोभयुतो वेत्सु -d) दे० निपद्यते (→न विद्यते)

७० दे० २ bod -a) बा० १ जलापमप्राय दे० ११ जलपि

आपत्तौ पतिताना येषा वृद्धा न सन्ति शास्तरः ।

ते शोच्या वन्भूना जीवन्तोऽपीह मृततुल्या ॥ ६८

आपद्ग्राह्यमृहीताना वृद्धा सन्ति न पण्डिता ।

येषा मोक्षयितारो वै तेषा शान्तिर्न विद्यते ॥ ६९

आपज्जलनिमग्नाना ह्रियता व्यसनोर्मिमि ।

वृद्धवाक्यैर्विना नूनं नैवोत्तार कथचन ॥ ७०

तस्माद् यो वृद्धवाक्यानि शृणुयाद् विदधाति च ।

स सधः सिद्धिमाप्नोति यथा वैरोचनो बलि ॥ ७१

(दे० ११ [०]) गताना दे० १० जलविमग्नाना (→जलनिमग्नाना)
-b) का० वृत्ताना ब० ह्रियता दे० हि पतता (→ह्रियता) -d)
कारा का० २ नवोत्तार दे० नमुत्तर (?) (→नैवोत्तार) ; बा० २
लभन्ति वै (→कथचन)

शा० का० २ दे० २ ab ०d मध्ये अधिकम्—

* स एषा मज्जता नूनं पोतो देव स्मृतो हरि

७० श्लोकात्पर शा० का० २ दे० ५ अधिकम्—

पुलस्त्य उवाच

[शा० पुलस्त्य ; दे० १ पुलस्त्य च]

७० श्लोकाद् परं बा० २ अधिकम्—

403 * एतत् कथितं निप्र पुराणं वामनाह्वयम्

यच्छ्रुत्वा हि नरो भक्त्या मुच्यते भवबन्धनं ॥

भृशंश्च श्रावयन् भक्त्या सर्वपापं प्रमुच्यते

पुराणसंस्मरणेनातो भूत्वा ससारोचनी ॥ [4]

इह भुक्त्वा तुलायं भोगाद् जन्ते यान्ति हरे पदम् ॥

अधिकवात्पर का० अधिकम्—पुलस्त्य उवाच

७० श्लोकात्पर कारा अधिकम्—

404 * वृद्धा हि श्रेयसं नाम दुष्टसंसारमुत्ति ।

तद् वृद्धपत्न्ये तिरिह्ये य म मुच्येद् दुःखं व्रजताम् ।

७१ बा० २ ० दे० २ a ० -a) दे० १ ५ १० ११ वाक्याना
(→वाक्याना) -b) दे० सुखाद् (→शृणुयाद्) ; शा० कारा
का० २ य दे० १ १० वा (→य) -d) दे० वैरोचनबलि (→वैरो
चनो बलि)

[दे० १ जन्मवसमाप्तिर्नास्ति]

पुष्पिका—शा० कारा का० २ बा० २ दे० १ ५ १ १० ११

इति श्री (ब० दे० १० श्री ०) वामनपुराणे त्रिक्रिक
चरित (का० १) समाप्तम् कारा वृद्धवाक्यानुसरणमहिमा

५. ६५.३२

महत्सुखं प्राप्य नरः समग्रम् ।
 प्राप्नोति चास्य श्रवणान्महर्षे
 सौत्रामणेर्नास्ति च संशयो मे ॥ ८
 रत्नस्य दानस्य च यत्फलं भवेद्
 यत्सूर्यस्य चेन्दोर्ग्रहणे च राहो ।
 अन्नस्य दानेन फलं यथोक्तं
 युष्मक्षिते विप्रवरे च साग्निके ॥ ९
 दुर्भिक्षसपीडितपुत्रभार्ये
 ज्ञातौ सदा पोषणतत्परे च ।
 देवाग्निविप्रर्षिरते च पित्रोः
 सुते तथा भ्रातरि ज्येष्ठके च ॥
 दत्ते फलं तत् प्रवदन्ति देवा ।
 स तत् फलं लभते चास्य पाठात् ॥ १०
 चतुर्दशं वामनमाहुरक्ष्य

इति श्रीवामनपुराणे एकोनसप्ततितमोऽध्यायः ॥६९॥

॥ इति श्रीवामनपुराणं समाप्तम् ॥

श्रुते च यस्यावचयाश्च नाशम् ।
 प्रयान्ति नास्त्यत्र च संशयो मे
 भवन्ति पापान्यपि नारदास्तु ॥ ११
 पाठात् संश्रवणाद् विप्र श्रावणादपि कस्यचित् ।
 सर्वपापानि नश्यन्ति वामनस्य सदा ह्यने ॥ १२
 इदं रहस्यं परमं तवोक्तं
 न वाच्यमेतद्दूरिभक्तिवर्जिते ।
 द्विजस्य निन्दारतिहीनदक्षिणे
 सहेतुवाक्यावृत्तापसरत्वे ॥ १३
 नमो नमः कारणवामनाय निरर्थं यो वदेन्नित्यत द्विज ।
 तस्य विष्णुः पदं मोक्षं ददाति सुरपूजित ॥ १४
 वाचकाय प्रदातव्यं गोभूस्वर्णविभूषणम् ।
 वित्तशाल्यं न कर्तव्यं दुर्वन् श्रवणनाशकम् ॥ १५
 त्रिसंघ्यं च पठन् शृण्वन् सर्वपापप्रणाशनम् ।
 असूयारहितं विप्र सर्वसम्पत्प्रदायकम् ॥ १६

संशयोऽत्र (→संशयो मे)

९ -a) कारा दत्तस्य (→दानस्य) -c) कारा यदुक्त
(→यदोक्त)

१० -b) शा. १।१।१, कारा ज्ञातौ, का. १ या वै, का. २ ज्ञाने
(→ज्ञातौ) -d) शा. १।१।२ शुश्रूषके (→सुते तथा), शा. १।
 ज्येष्ठभागे, कारा ज्येष्ठसाधो, का. १ ज्येष्ठ एव, का. २ ज्येष्ठ काष्ठे
(→ज्येष्ठके च) -e) कारा का. १२ यत्फलं (→यत्फलं)
 कारा देवा (→देवा) -f) शा. १।१।१ यत्फलं (→यत्फलं)
 शा. १।१।२ चारय भवेन्न (का. १० च) पाठात् कारा चास्य लभेत्
 पाठात् (→लभते चास्य पाठात्)

११ ११-१२ श्लोको शा. १।१।२ ३.५.१० कीदृशेषु ६८ अ
 २७ श्रौतान्तरमेवाधिकरूपेण प्राप्यता समाहितपाठे च तेऽत्र
 सङ्गृह्यता १।४.७.११ ० -b) शा. १।१।२ ३.५.१० ध्रुवे च
 यस्याश्च याति नाश, का. २ श्रुते च यस्मिन्नर्थं याति नाश -d)
 शा. १।१।३ ३.५.१० नारदस्य (→नारदास्तु)

१२ १।४.७.११ ० -b) १.३ श्रवणाद् (→श्रावणाद्),
 शा. १।१।२ ३.५.१० कस्य च (→कस्यचित्) -c) ३.५.१०
 यस्तस्मिन् सर्वपापानि

१३ ३.५.११ ० -a) कारा पवित्र (→तवोक्त) -b)
 ३.५.११ एव, ३.५.११ एत (→एतद्) -c) ३.५.१० हीनतास्ते
(→हीनदक्षिणे) -d) का. १ वाक्यानुत्, का. २ ३.५.१० वाक्या
 हतं, ३.५.१० वाक्यादत्त (→वाक्यावृत्तं), ३.५.१० वाप
 सत्त्वे)

१४ ३.५.११ ० -a) ३.५.११ नमो नमः कारणकारणाय
 -b) ३.५.१० नारायणावामितविप्रसाय -c) शा. ३.५.११ विष्णु
(→विष्णु)

का. २ ३.५.१० ab, cd मध्ये अधिकम्—

४०६ * श्रीशङ्कराचार्यविश्वनाथ
 नमोस्तु तस्मै पुण्योत्तमाय

इत्येव वदेयो नियतं मनुष्य

दृष्टमात्रेण । [४]

[-3] ३.५.१० नियत (→नियत)]]

१५ ३.५.११ ० -b) शा. १।१।१ गोभू (→गोभू)
 -d) शा. १।१।१ * * * * * का. १ वृद्धा विनाशार्थं (का. १०),
 ३.५.११ नाशक, मुने श्रवणनाशक (→श्रवणनाशक)

१६ शा. ३.५.११ ० -a) ३.५.११ तु (→च)
 -d) का. १ श्रय (→सम्पत्), ३.५.११ श्रय (→श्रयणक)

य करोति हरेरय तेन तु या द्विबोद्धितक ।
सत्याधूम्यो नमस्त्वाय सतत भक्तितारदै । [16]
ध्वगादिपुस्तकं कोटिपुस्तकं लभेत् ।
इत् पुराणमखिल पुनश्च येन च भविष्यत् ।
य श्रुमोति नरो भक्त्या विष्णुलोकं स गच्छति ।

(—२७)

पुष्पिणः —

काय इति श्रीवामनपुराणे दत्ताष्टव्या सहस्रया वामन
महिलाश्रयने पुराणमाहात्म्यपुराणान्तररसोक्तवाचुःसमगदान नाम
चतुर्दशोत्तरोत्तरवर्षाध्याय वामनपुराण समाप्तम्
काः वामनचरित्र सम्पूर्णं समाप्तं गुण भूयति ।

ॐ मङ्गलं लेखनाय च पाठनाय च मङ्गलम् ।
मङ्गलं संवत्सोक्तानां भूमौ भूपतिमङ्गलम् ।
अष्टश्लोकीश्रीवो बद्धश्लोकाभ्युक्तम् ।
या पतिं लेखया याति ता गन्त्येति ह्युक्ता । [६]
कण्ठेन लिखितं ग्राह्यं यत्नेन परिपालयेत् ।
तैत्तिरीयं रत्नं अत्रात् रत्नं रत्नं विपलवन्नात् ।
मूलहस्तं न दातव्यमेव यदात् पुस्तकम् ।
यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया । [८]
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते ॥
आत्मादोषाद् भक्तिभिन्नाद् वा
मन्त्रहीनं लिखितं भवति ।
तत्सर्वस्य परिगोचर्यं
प्रायेण मुह्यन्ति हि ये लिखितम् ॥

सर्व १६१६ पौषशुक्लपक्षमयोऽस्यां लिखितम् । सहजराज
पण्डित रहितवाला अमरीरमये । शुभमस्तु सवजपताम् ।
का२ वामनचरित्र सम्पूर्णं समाप्तम् ॥८५॥

ॐ मङ्गलं लेखनाय च पाठनाय च मङ्गलम्
मङ्गलं संवत्सोक्तानां भूमौ भूपति मङ्गलम्
शुभमस्तु । लेखकपाठकाभ्येतुषाम् ॥ सर्व ॥ या विक्रमादित्य
शाका १७८५ । अश्विपुष्यशुक्लां गुरौ । मयपतागुले जयरामेन
लिखितमिदं पुराणम् ॥

देः इति श्रीवामनपुराणे बलिप्रह्लादसंवादे फलश्रुतिकथन
नाम । समाप्त वामनपुराणम् । अष्टवर्षा ७०००

देः कल्याणमस्तु । सर्व १८४१ वर्षे पद्मवती शोभवास्तु
लिखितम् पुस्तकं गुणं भद्रं कल्याणमस्तु । नु पुस्तकं छं शास्त्र
भट्ट मेवाता छं गुणं भवतु ॥ ॥

देः इति श्रीवामनपुराणे पुनरुत्तरादसंवादे वामनपुराण समाप्तं
वर्ष ॥१३२२ पू । १७७ । श्रीदत्तात्रेयमस्तु । या जततीराममस्तु
लिखितं ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥
॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥
॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥
॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

यादृशं लिखितं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया ।
अवश्यं वा सुखं वा मम दोषो न विद्यते ।
भट्टश्लोकं अष्टवर्षादसंवादे लिखितम् ।
वष्टुन लिखितं प्रत्यं यत्नेन परिपालयेत् । [३]

पके ॥ १६७६ धो प्रवतमाने ईश्वरतामससत्तरे दक्षिणायने
शरहतं कतिंके मालि हृणपत ३ शुक्रवास्तरे पुष्पनक्षत्रे ब्रह्मनामयोये
तद्विदे समाप्त । अष्टवर्षा ६००० ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

देः इति श्रीवामनपुराण पंचवर्षित समाप्तम् । श्री शिवमस्तु ।
लेखकपाठकाभ्येतुषाम् भूयद्वा । श्री सन्निधौ सदायै ।
सर्व १७१४ वर्षा अश्विपुष्यशुक्लां गुरौ । मयपतागुले जयरामेन
वामनपुराणमाह्व । यादृशं पस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न विद्यते ॥

देः इति श्रीवामनपुराण समाप्तम् । सम्पूर्ण वामनपुराण शुभ
भवतु । कल्याणमस्तु । धारस्तु । श्री । श्री । श्री । स्वस्ति
श्रीमद्वाराजाधिराजाधिराजा । श्री । श्री । परावत जो श्रीमूलपञ्चो
वचनाय । श्रीवार्कानेरमये सर्व १८३६ मितो । आषाढवर्षे १३
श्रवोदया लिखितं प्रोहितश्रीदृष्ट्वा । श्रीराजाधिराजा । कल्याणमस्तु
शिव प्रतापवर्जो । सती । श्री ।

देः इति श्रीवामनपुराण सम्पूर्णं शुभमस्तु । सर्व १८६२
मिति चैत्रशुदि ११ शुक्रवास्तरे लिखितं । वामनपुराण सम्पूर्णं । पू
१७०० प ११

देः ॥ इति श्रीवामनपुराण समाप्तं । छ ॥ १७७३ वर्षे राके
१६३८ प्रवतमाने पौषशुक्लपक्षमयोऽस्यां गुरौ । श्री । काशीरामेपाय
पठनायैम् । परोपकृताने अमूल्येन गुरौ लिखितं वामनपुराण ६ श्रीरत
देः इति वामनपुराणे फलश्रुतिकथनम् । (परलेखनीयेन
सूचीपत्रं होय गया) ॥ पत्र छ १८६६ ॥

मुने इति श्रीवामनपुराणे पुनरुत्तरादसंवादे पंचवर्षितमो
अध्याय ॥ ६५ ॥ ॐ शुभमस्तु । श्रीदत्तात्रेयमस्तु । इति वामन
पुराणं सम्पूर्णम् ॥

APPENDIX 1

परिशिष्टम् १

VARIANTS FROM THE MYSORE TELUGU MANUSCRIPT

(मैसूरु तेलुगुहस्तलेखस्य पाठान्तराणि)

[The detailed description of this Manuscript is given in the Introduction, pp xiv ff We have named this Telugu Manuscript as ते 2 to distinguish it from the Madras Telugu Manuscript which we have fully collated and noted in the Critical Apparatus As the Mysore Telugu MS, ते 2, generally agrees with the Adyar Devanāgarī Manuscript, our दे 9, the variants from which have already been noted in the critical footnotes, only such variants of ते 2 are given below as differ from the corresponding readings of दे 9 For a comparison of these variants of ते 2 with those of दे 9, the critical footnotes, therefore, should please be consulted

The references of the Adhyayas and Ślokas given here are those of the Critical Text of this Edition The sign + denotes an addition in ते 2 after the portion referred to immediately before this sign]

[अस्य मैसूरुतेलुगुहस्तलेखस्य, अस्माभि 'ते 2' इति सचेतितस्य, विशेषविवरण आङ्गलभूमिवाया प्रदत्तम् । अथ ते 2 हस्तलेख अक्षर (मद्रास) पुस्तकालयान् प्राप्तम्, अस्माभि दे 9 इति सचेतितेन हस्तलेखेन सह प्रायः सवदति, अतोऽथ ते 2 हस्तलेखस्य ताव्येष पाठान्तराणि प्रदीयन्ते यानि दे 9 हस्तलेखस्य पाठेष्वो भिद्यन्ते । दे 9 हस्तलेखस्य पाठभेदास्तु पाठावतरदिप्यणीषु प्रदृश्या ।

अध्यायानां श्लोकानां च निर्देशस्थलान्यत्र वामनपुराणस्य प्रस्तुतपाठसमीक्षात्मकस्वरणस्यैव । + इति घनात्मकं चिह्नं तत्पूर्वनिर्दिष्टान् अशान् परत त 2 हस्तलेखे अधिकनया वर्त्तमानमर्थं सूचयति ।]

नारायण	*शुनरेखे- $\bar{d}$) ततोपममुनरेखे	१ ८०	हृत्वा निविधानं च	१ २३d	शुनिवृत्त
१ १a	नैतोत्सययमा*	१ ११a	पुरा विन मतो	१ २४a	विशेष
1०	L1) कि एत कि पु रत्न	१ १२b	इन्ति	१ २४b	करो हि
	किमु तिलकमिद	१ १३०	यत्ना	१ २५b	दक्षिणमुत्तम
	L 2) मंजलं कोस्तुर्भ वा	१ १८b	वन्ति	१ २५०	मोलोऽथ
	L 4) पायाव तद्विषयिभं	१ २०b	रगति	१ २६d	राजमुने
	स च दनुर्विपुर्वर्चमानः कदम्ब	१ २०b	नयति	१ २७a	वचनमयोध
3०	L 1) पुण्यसंहिता पुण्यां	१ २००	समुदे	१ २७d	यो धुवाय
	शुक्लैरपट्टिताम्	१ २००	वाग्वा	१ २८d	तान्मय
	L 4) बुधवा मतनु मते	१ २०f	द्वयम् यदा रणाद्वृत्ते	१ २८b	वर्षावान
	L 7) हुमास्तमगाव	१ २१a	वद्वृत्त	१ ३०a	तं व
	यथायद् बलमहति	१ २२०	विद्या	१ ३०b	स्वारस्य
	L 8) विदुरं वतितं	१ २२०	पदवाच्यं धारणा	२ १a	तत्र
	L 9) वरतारावगायां च	१ २२d	परिभ	२ २b	वाक्य
L 11)	बदो बलि(ति)कं वं च	१ २२b	वाग्वा	२ २०	यद्यपि वर-विनयानि पतितो

यामनपुराणे

२ २d	हविर्विमान	३ १०३	न वा (?)य	४ १०b	वचपातसम सती
२ ३1	सतत्र	३ ११0	गमाप्नुतो	४ १२०	अहो विभेदित्युवत्वा
२ ४1	पद्य	३ ११d	न चाप	४ १२d-२३b	○
२ ४०	शाना	३ १२d	इ(कु?)स्त्वजम्	४ २४d	वयतन्निभ
२ ४1	वैम य	३ २०b	सय	४ २४d	धर्मम०
२ ८३	समा (?) दिव्यान्	३ २१३	साङ्गा	४ २६३	तत्तचनुमुञ्चिव
२ ८०	समाम थ्य	३ २१b	स्व (त्व?)	४ २७३	दापद
२ ६०	[अ] नमूयया	३ २४b	किल नियराम्	४ २७०	०म् ((३ ?) तत्त्वे
२ १०d	ऋषिमाङ्गिरस	३ २७०	वरणोयेव	४ २८b	हो
२ १३०	पात्र	३ २८३	द्वितीयैव	४ ३०b	श्रुत
२ १४b	रोहिणी	३ ३०d	भवदानपम्	४ ३००	मुनिना
२ १४b	शुभम्	३ ३२d	प्रगुणा	४ ३१d	सायुधा
२ १४०	पत्यन	३ ३३३	मन्दराणि	४ ३२३	महाभाग [ ]
२ १६३	निर्मय	३ ३३b	पवनस्तुताभिर्	४ ३२b	सुदाहग
२ १६b	प्रबाध्यशो	164	L 1) न काव्यवयो	४ ३२d	शदास्त्रैका
२ १६०	ण्यो ता	३ ३६३	मज्येव	४ ३३d	लग्ना
२ २१a	मवर्त्य (?)	३ ३६d	निमुक्ता	४ ३४०	वशोद्भूय चाप्यो
२ २२b	दृष्टायुष	३ ३७०	दानमत	४ ३४०	सर्वेभ्यस्त्वव
२ २४d	निदर्शयन्	३ ३७d	त्वना के	४ ३८१	गितैरव वितत
२ २४३	अहकार सुदारुणम्	३ ३८d	गद्ये	४ ३६d	हवि क्षि
२ २६३	भवानप्यन्तरिक्षादि	३ ३८d	पतिविनी	४ ४१०	भेतव्य
२ २६d	न्यनिम्	३ ३६b	परिदारिका	४ ४३b	धर्मोपासक
२ ३३०	तु निज	३ ४०३	साहसाया	४ ४३०	भन्नाया
२ ३४d	गुह्यम्	३ ४०b	महामते	४ ४४३	मोचत्व
२ ३४b	वक्तु	३ ४१d	अवाप्यति	४ ४६३	विपत्ताम्
२ ४००	भवानव्यययुक्त	३ ४२३	वक्ता	४ ४७b	गदायुध
२ ४८०	गिष्ट	३ ४२०	गरुडभ्यो यवा	४ ४६३	खगमूर्त्य
२ ४६b	पातयामि	३ ४३०	स्नातत्र	४ ४६d	मधु
२ ४०b	वर	३ ४६b	पुलस्त्यो	४ ४०b	मोवाभिरक्ता
२ ४१b	धनुष्वा	३ ४७३	[म] शत	४ ४१३	हरि
२ ४२a	कुशुश	३ ४७b	हर	४ ४१०	हविरोद्गार
२ ४२b	भवन्न शालि (?)	३ ४०.1	मुने	४ ४४d	वदा द्विज
२ ४२d	हरोभ्येत्य	४ २०	यशार्हा चापि	४ ४५d	सायुषस्तु
२ ४३०	महात्	४ ४०	किमर्थमिह नापाता	४ १d	कुञ्जरवागतहितस्वित
२ ४३०	अभितप्य	४ ४d	मययन्ति (?) पराजिता	४ २d	याता ना
३ १d	व्याकुलितेन्द्रिय	४ ४b	परमेध्वरोम्	४ ३d	समाष्टुःस्वव(?)
३ ४a	कारान्तिन	४ ४d	च	४ ४	अपयस्तु
३ ६३	भूतस्तु	४ ६३	मम पिना	४ ४३	समैरज
३ ७1	साऽपि	४ ६०	द्रष्टु	४ ६३	वाड्यपा
३ ८०	प्लसोर्ध	४ ७	मि तेन	४ ७३	वशादुहिला
३ ६b	मगपा	४ ८b	तथासुरा	४ ६०	हृद्यमिना

परिमिटम् १

५ १० १२	○	५ ५६a	जघनो	६ ४७०	“स्वांगुल”
५ १४a	आमित्राणि	५ ५६d	पत्तरयादिगु(गजरयादिगु)	६ ४७a	गतायो
५ १४b	“सतस्तना	५ ५७a	रक्तकुम्भप्र	६ ४७०	भारेण भिन्ना
५ १४d	दन्ति	५ ५७०	घृतसचारको कुम्भो	६ ४८a	त जन्मग
५ १५०	स निरीक्ष्य ससञ्जन	५ ५८a	मीनद्वयमय यष्ट	६ ५०b	प्रतीच्यद्
५ १६b	द्वानानि च	५ ५०a	लसणा गदितान्	६ ५१b	प्रतीच्यद्वानि
५ १६a	भगोनि वीक्ष्य	६ १a	शूल(हृ) ३ ज्वरो	६ ५२d	तदो मादपररा
५ २०a	तत	६ १b	“धर	६ ५३a	मशरा
५ २३d	सवानेव	६ १d	सुतान्	६ ५३०	“वचोभिष्टस्या
५ २७b	श्रुत	६ ४a	समाधम्य	६ ५४d	“मो निगच्छ
५ २७०	गगन	६ ४d	“ले तरा	६ ५६a	सुपुण्य
५ २८a	कातरूपत्व	६ ६d	प्रपयद् स महाभुजे	६ ५७a	मन्त गत्वा
५ २८०	“ण तत्	६ ७d	प्रचिनीतुर	६ ५८d	मेऽय प्रदो
५ २८d	व्याख्यातु	६ ८d	शोभयन्तो	६ ६०b	सर्व एव
५ ३०a	स्वरूपस	६ १०d	पाला”	६ ६१a	प्रविष्ट
५ ३०d	क्षितेनाया	६ ११a	तथा तु”	६ ६१०	प्रभिवोऽप्यगमन् युत्वा
५ ३१a	यवाधनी	६ १२a	कण्टकाया	६ ७१०	पातितम्
५ ३२०	सौम्यादि	६ १४d	मरुत्पिपाता	६ ७४०	सविवाय
५ ३३b	गगनस्तारम	६ १५a	पुनर्वभिजुता	६ ७५b	सप्तत
५ ३४b	आलोपा	६ १६b-२०a	ब्रह्मन् विलम्बतस्तनो ।	६ ७६०	ब्रह्मा
५ ३५a	विन्यय	प्रमुञ्जतु कणाता	मञ्जरीकराभिन्ना ॥	६ ७७b	समेत्य
५ ३६०	सदमेव	बभ्रुजीवापररा युभा	सिम्बुवारनसायुका ।	६ ७७d	स्तोनं देवस्त बभ्रु
५ ३७d	उदाहृतम्	पुस्तकविलस्यता पुष्पा	मङ्गोलवसना युभा ॥	६ ७८०	कवे
५ ३८d	कातस्वरूपिण	महिर्बुदकलाया च		६ ८२d	बायेनापीतविप्रष्टम्
५ ४००	शने क्षेय	६ २००	प्राधन (?) रतना	६ ८६d	नानोक्ति
५ ४१b	प्रोष्ठारणा	६ २२b	माधमस्थानवधता	६ ८७a	दीवस्तनामीद
५ ४२b	चत्तरा रे	६ २३a	को	६ ८८०	निप्यो
५ ४३०	विद्धमाश्रो वेतनाया विमुक्त	६ २४a	कन्त्यो द्य	६ ८८d	बुधम
५ ४४+	पुनस्तव	६ २५०	कारण तस्मिन्	६ ९०a	कातस्यो
५ ४६d	पाय(?)	६ ६६०	“ज तु	६ ९१a	महाभाता तययन
५ ४७a	रूपोपि	६ २७b	कन्त्यं कुमुदायुप	६ ९४a	तना
५ ४८b	विचरन्	६ २८b	उपान्मादेन	६ ९५b	कोशामाय हाहृद
५ ४८d	“धरायया	६ २९ ३४a	○	६ ९७०	व्यरायय
५ ४८a	समे ह्ये	६ ३४b	राति	६ ९८b	महाप्रमय
५ ४८b	“परिग्रहम्	६ ३६०	विपद्गो	६ ९९०	“स्वप्ना”
५ ५०	नाम वि-	६ ३७b	सुन्यमे पुण्यमे प्रिये	६ ९९d	[+य] दगाहृति
५ ५१a	कर्त्त	६ ४०a	नवापि न	६ ९९a	नाभिपार युवाकार
५ ५१b	सत्तोल स तु कीर्ति	६ ४१b	परित्यज	६ ९९b	कययु
५ ५२०	व्याधय	६ ४२b	“च	६ ९९०	तत्रार्त
५ ५३०	स्मर	६ ४२०	तयाऽरये	६ १०१a	तयाहृष्ट
५ ५४b	विचरक	६ ४५b	जन्मन्ते	६ १०१०-७ ९b	○

वामनपुराणे

७.६८	कमलाकरे	७.६५०	पुराणपि	६.२८	नित्रे पदे
७.१०६	त्वमिवि०	८ अघ्यापारम्भे	पुनस्तवः	६.२९	नारदः
७.१०७	मन्दरः	८.२८	वह्निर्वयं	६.३०	देवादिभिश्च तत्तत्
७.१२८	समन्वितो	८.३८	सौतशृङ्गे	६.५८	पद्मगैः
७.१३६	इति संवर्णयन्	८.५५	बाणैः	६.७८	मनुजैर्वाद् पराजयम्
७.१३८	कामातुरोऽङ्गो	८.५८	क्रीडायां कारिता ततः	६.११६	देवतेनापि च
७.१४०	कार्यं कामं	८.६५	एवाय	६.१२८	साध्याभि०
७.१४८	उपस्थिता	८.७८	धरैः	६.१५८	महाबोयं महाजयम्
७.१५८	विशासये	८.७८	मर्मभिर्द्विर्	६.१६८	मनोजयम्
७.१५८	भ्रीतान्	८.१४८	चन्द्रार्थाकार-	६.१७१	रुद्रकण्ठं
७.१६६	संविताय देव	८.१६६	तानपात्य	६.१७८	जलविमज्जना (?)म्
७.१६८	मुनिरिव ध्यानं	८.१७८	मुनिः	६.१७८	वाहयस्य
७.१७८	धुमप्रतः	८.१८८	संक्षिप्तवय	६.२०५	चन्द्रमन्त्रादि०
७.१६६	इत्युक्ताः	८.१८८	सर्वलोहं	६.२२०	धुवाहदास्तु
७.२०६	प्राजामुञ्चरितं तस्य	८.२०८	दानवेद्यरः	६.२४०	तद्वैद्यदानवाना च
७.२०८	धर्मजाया	८.२१०	दशधा	६.२७१	स्वैतेरिच्छामयः
७.२०८	कामागान्	८.२२६	याते	६.२६६	चकोर्
७.२०८	मत्तोऽनुद्विग्नं वरम्	८.२२८	केवागान्	६.२०८	पद्मया देवत्वैर्यानि
७.२२६	एकदा	८.२२८	नराणां	६.२०८	प्रभिराजितुं
७.२२८	मुने	८.२२८	विच्छेद	६.२१८	तमरोति
७.२२८	दानयम्	८.२४८	धनतारतार	६.२२६	पिता पुत्र (?)
७.२४८	तीर्थयात्राश्च	८.२५८	मुखाह्वयम्	६.२५६	ततस्तु
७.२४८	चित्तिस्थाः	८.२६८	प्रसुवाच	६.२६८	देवापुरे
७.२६८	पैत्रा (वा ?) हृतीश्वरम्	८.२७८	दानवो मुने	६.२६८	तदा पोष
७.२७८	प्रवर्तते	८.२८८	देव (न ?)	६.२६८	रणाजः
७.२७८	नागः	८.२८८	भक्त्या तं	६.२६८	मो० संघट्टमवाहिनी
७.२६६	मीढस्तेन हि	८.२९८	याति	६.२७८	हृष तीक्ष्ण
७.२६६	महदुरम्	८.२९८	समास्थितः	६.२९८	हृदनाम्
७.२६६	स्नानं समा०	८.२९८	महामनाः	६.२९८	विहाः
७.२६६	उत्तिष्ठत्वं यमिष्यामि	८.२९८	हृष्टं	६.२९८	केलारत्नं
७.२६६	तस्या दूरे	८.२९८	तज्जा हित्वा	६.२९८	तरिमन् शय
७.२६६	मुञ्चत	८.२९८	शक्तः	६.२९८	गुमर्करेऽपि
७.२६६	कोपं	८.२९८	विजयन्ति	६.२९८	मुष्टे
७.२६६	पाण्डित्ये	८.२९८	तथा वैव	६.२९८	धर्मं प्रतोऽप्यु
७.२६६	वयं वैते	८.२९८	मवान् मरुत वृ (?)करः	६.२९८	मणवन्तिशोचर
७.२६६	वयं हि	८.२९८	ब्रह्मा त्रितोऽक्षररादुत्तागतः	६.२९८	ब्रह्म
७.२६६	नावाभ्या	८.२९८	नीरपतिः	६.२९८	प्रतिताडयन्तः
७.२६६	रथ्यता	८.२९८	○	६.२९८	बैगैः
७.२६६	वापेन पुच्छं	८.२९८	विपुलकाम्यं	६.२९८	संयतोऽ
७.२६६	मृष्टा सहना	८.२९८	नारदः	६.२९८	वाद्यन्ति दूर्गानि
७.२६६	रुद्रा सु	८.२९८	पुनस्तवः	६.२९८	वाद्यन्ति दूर्गानि

वामनपुराणे

१३ ७०	तेजसि	१३ ४५b	भार्गवाङ्गो यकारंका	१४ ३१०	ततोभयो
१३ ६b	ताम्ररगो	१३ ४६०	भग्नप्राश्च वे०	१४ ३२b	करणातयाङ्ग्याद्
१३ १००	बुभारस्य	१३ ४६d	बदसगा भोगवर्षना	१४ ३२०	मुत्तैव
१३ १२b	दूदाश्चान्तरवायिन	१३ ४७, ४८	एतयो इलोवयो दे ९ ते २	१४ ३३a	पौचावसानेऽप्युद्ग्राद्मुखो वा
१३ १२०	इग्यां		पुस्तक्यो ह्यमव्यवसात	१४ ३५०	हवन मुताना
१३ १३b	एभि	१३ ४७a	जानूपा	१४ ३६d	सात्र म०
१३ १६b	दंडुराचल	१३ ४७b	नमयागो	१४ ३८०	नानार्थसिद्धि समुपाचरेत
१३ १७०	गिरि०	१३ ४७०	कलिङ्गात्	१४ ३८d	नासत्यत्तार्थ न च सत्यहीनम्
१३ १८a	सहमन्त्र०	१३ ४८b	घारण्यां (७५ ?)	१४ ४०d	घोरो
१३ २१b	घातको	१३ ४८०	बालिन्या विन्यमौलियाग	१४ ४२a	वृषाटन
१३ २३a	वेदयुतो	१३ ४८d	स्वेककुल्याश्च रागन	१४ ४३d	दासस्त्रिहाव
१३ २३b	वृत्रघ्नो	१३ ४६b	भगिन्वा	१४ ४६०	श्रवास्त्रैव तथा मातुः
१३ २३d	मही	१३ ४६०	पणक्वा कुतक्वा भन्वाग	१४ ५००	भद्रपदासु भासं
१३ २४a	रूपा (→सूतो)	१३ ५०b	दूर्वालिक्कटं सह	१४ ५१d	०मपि०
१३ २६a	तक्षसा	१३ ५००	पुजिका	१४ ५३०	स्वजनादिपाते
१३ २६०	धेगो	१३ ५०d	तामसास्तमसास्वा	१४ ५५a	नामार्जित
१३ २६b	मकुणी च त्रिपादसा	१३ ५६b	पर्वताश्च ये भुवि	१४ २d	विजया
१३ २८b	वापि सा निपाधवतो	१३ ५६०	विररा (→निराहारा)	१४ ७a	शृङ्गाणा
१३ २८०	सुप्रयागा	१३ ५७b	ऊर्गाशास बभूवून्का	१४ ८a	कास्त्रस्त
१३ २१a	दुर्गादानलिहारेखा	१३ ५७०	निमन्त्राश्च	१४ १२a	०कीटावत्र
१३ २२a	धृतमात्रा	१३ ५८a	तरे (?) बोता	१४ १२b	गोधूने
१३ २२०	तिनी	१३ ५८b	रजनीचरेत्थर	१४ १२०	सुरम्भुभस्माहाराणि
१३ २४a	सहस्रकन्धात्र	१४ अष्टाध्यायारम्भे	ऋषय	१४ १४a	अमेध्यातरय
१३ २५d	कोसतामि	१४ १b	धान्तिर्	१४ १४०	सद्रव्य
१३ २६a	सृका	१४ १d	रजनाश्चर	१४ १६b	तावपत्र०
१३ २६b	सह जिङ्गा	१४ ३b	विस्ताराम्ये तपोधन	१४ १६a	उदक्वामलननाश्च
१३ २६d	मध्यदेगास्तयादरे	१४ ४०	तत्तान्य	१४ १६b	सूक्तान्ता०
१३ २७d	समवेतका	१४ ११a	उपायुत्तम्	१४ १८०	शृङ्गापुच्छिष्ट०
१३ ३८०	घातद्रवो लिङि वा च	१४ १२a	स्वकर्मणा	१४ २३०	अविदिष्टि
१३ ३६५	विदिरोदका०	१४ १३b	सुवता	१४ २६a	आकारः
१३ ३६०	पतिर्वत्याग	१४ १७b	विन्दति	१४ ५५d	पूर्णवालेन चेतने
१३ ४०a	काम्योज्ञानच द्वास्तैव	१४ १६a	शाखा	१४ ५७a	०द्वादामासा०
१३ ४०d-४२०	बहुवा बाह्यतोदरा	१४ २०a	ब्राह्म्ये	१४ ५०a	चितरश्च
आत्रयास्सहस्ररञ्जा	प्रबलास्यधेरता	१४ २०b	अनुस्मरेद्	१४ ५०b	शानोदक
रकारमामरीकिलिकाशा गुणस्सह समग्वित		१४ २३a	सुरारि	१४ ५२b	भाय्य च विदुषा
अरयाश्चालिमदाश्च किरातामा च जातय		१४ २३b	भानुज्यश्च	१४ ५३०	असङ्गन
तमसा क्रममापत्ति ॥		१४ २४०	रम्यो मरीचित्रयवतो मर्हपि	१४ ५३d	येन
१३ ४२d	तुणकास्तवा	१४ २८d	च	१४ ५४०	धर्मकामार्थसंप्राप्ति
१३ ४३a	कुलिकाश्चैव पूर्णश्चैव	१४ ३००	गोष्ठे	१४ ५६a	तस्मति
१३ ४३b	ऊर्गापादा (→तुणी पादा)	१४ ३०d	सर्वापगा स्वेव	१४ ५६b	धारितम्
१३ ४४a	काकरवा	१४ ३१a	उपाहरेत्तद्	१४ ५६d	०कारिणम्

परिशिष्टम् १

१५ ५७b	कर्मनम्	१६ ६१b	परिष्कृत्य	१८ ५०	वपट्टक-
१५ ६०a	तथाहारो	१७ १३	कामिभि	१८ ६८	ि ३७
१५ ६६b	निज हि भवम्	१७ ४३	तस्मिन्	१८ ८८	सधम्यामवत्करे
१५ ६६c	यत् संत्यजेद्भगि	१७ ६३	मधुनेभ्यगते	१८ ६३	पतवत्
१५ ६७ + श्रीवामनपुराणे सुवेद्यन गतन		१७ १०८	मुत्वास्तीर्णो	१८ ६०	विरुते
नाम पञ्चगोप्याय		१७ १५१	बमलालय	१८ १०३	भूतये
१६ ३५	धुमा	१७ १७७	नागानौ	१८ १२३	पुण्यं पत्रं
१६ ३७	बाह्नित्य सत्त्वियारति	१७ २२७	त्रिजिह्वमानन्त	१८ १२०	मोपविधिप्र
१६ ३७	सनावारनिवेकव	१७ २५५	द्विबाभ्याव	१८ १२८	गरवागम
१६ ५०	त धर्म	१७ २८७	श्रुति	१८ १४३	रसाति
१६ ६०	भासयत्	१७ ३० ३१abc		१८ १४०	मुत्तानि
१६ १०b	निगा वी व्यजिन्त्यवत्(?)	नमस्य मासि च तथा तस्या वृणोऽप्युपि तथा		१८ १४८	यानि च
१६ १३०	मन्यमानास्तु	युता मृगिरेर्गव सा मु कालाट्मो स्मृता		१८ १५८	धनत भवति गृहे
१६ १५d	कण्ठन	तस्या सर्वेषु विषेषु तिथोऽस्त्यति गकर		१८ १६७	द्वितीयेऽर्चि सयत्
१६ १६b	वृक्ष कश्चिन्मृतीऽभवत्	यदन्ते स विगमस्तु		१८ १६७	येनाहण्ड हि
१६ १६c	तत्त तथा	१७ ३३७	त्रिजोत्तम	१८ १७७	देवानि
१६ १८b	सद्विस्मर्गिणाध्वरे(?)	१७ ३४१	तस्मै	१८ १८३	पूजयेतावत्
१६ १६५	पूजा	१७ ३८१	भद्रक	१८ १८८	धर्मं स्याद्वत्तरं परम्
१६ १६०	चैवाये	१७ ३६३	सर्नदेवा रक्तगतिर	१८ १६७	द्विष्टवस्तु
१६ २०b	साधु चरमना वृत्तम्	१७ ४१३	समुद्राया	१८ १६०	नाना स्नानगोप्याणि
१६ २१५	अस्माभिः	१७ ४१८	अन्येति	१८ २२३	विकानि-
१६ २२b	चतुर्वि	१७ ४३७	सरवम	१८ २३३	मघद्विहारा यद्ब्रह्मा
१६ २३०	पद्मये महीमो	१७ ४४८	स्नानं	१८ २४१	देवता
१६ २७०	पादद्वय	१७ ४५३	गोचोचनाया मुनमापुतेन	१८ ३०१	धारणं गतम्
१६ ३०d	सूर्यो निवा	१७ ४५७	मुनेन देवं परितुजयेत्	१८ ३२७	चरमम्
१६ ३४१	वर्चिन्त्यत्	१७ ४७५	द्वितीयेऽर्चि	१८ ३८०	धामरं
१६ ३८०	मातृता	१७ ४८०	द्विवातिम्यो	१८ ४०७	वातश्च बन्ध
१६ ३८१	तद्वत्	१७ ५४१	तद्वितीस	१८ ४०८	गवत्
१६ ४५०	मद्वदया	१७ ५५७	पुनरित	१८ ४१७	प्रमाणम्
१६ ४५१	ये ते मुक्ता यथापाना	१७ ५६१	स्वमर्कित	१८ ४२७	सोमकरोऽप्यो
१६ ४५३	प्रविशाय	१७ ५८३	मुने	१८ ४३८	पञ्चवने
१६ ४५३	अपानवत्	१७ ५८३	पुनः	१८ ४४७	द्वितीयेऽर्चि
१६ ५०५	मुने	१७ ५८५	यद्गवति	१८ ४४८	मानवत्
१६ ५१५	आरम्य	१७ ५८५	हवि	१८ ४६८	होमुनेऽर्च्य
१६ ५२०	धारनायाम्	१७ ५९०	सुगुह	१८ ४६३	वार
१६ ५३०	वारणाया	१७ ५९१	गानना साधुनि	१८ ४९३	धमया
१६ ५३१	निमग्नति	१७ ५९२	नरत् रत्नवत्	१८ ५२८	अनिष्टति
१६ ५५५	वारण	१७ ५९५	धीमानपुराणे अन्वयन	१८ ५३३	वर्धनमुपे
१६ ५५७	नृपति	१७ ५९७	द्वितीयवनाट्मोऽत नाम सप्तगोप्याय	१८ ५३३	इष्टं मानवत्
१६ ५७१	मरि	१८ १३	देशरात्रे तान भवत्	१८ ५४०	वेदगात्
१६ ५८०	वरा इदं सनवरं	१८ ३१	हरिमयह्य यति मन्	१८ ५५३	वदे

१८ ५५b	मन्नागन्	१९ ३०d	प्रातस्तुथ	२० ३६c	वास्य
१८ ५५d	विहायन्मा	१९ ३१c	वतितस्य	२० ३६d	बावद
१८ ५६c	वाभि	१९ ३१d	वेद	२० ४०c	सन्निष्ट
१८ ५७ ५८	वर्तते (३६०)	१९ ३२d	वने	२० ४०d	नामात्र
१८ ६०d	वामरुपिगम्	१९ ३४c	दोष हि	२० ४४b	कितैप
१८ ६३b	भूमि	२० ४०	वितानि	२० ४४+	नार
१८ ६५c	साध्वी	२० ४a	धनं	२१ २d	यत्तद्व्या त
१८ ६७a	दधि	२० ६a	पीनासहस्ता	२१ ५b-६a	○
१८ ६७d	सा श्यामा चाष्टवतिम्	२० १०a	रम्य	२१ ६d	निघाटयति
१८ ७०d	सो द्रवन्नाक	२० १०d	प्राकारगुप्त	२१ ११c	मम्पुञ्ज
१८ ७१c	साम्येऽभिपित्तस्वमहासुरे	२० ११b	धस्तुप्रत	२१ १३a	सैन्याग्र
१८ ७२a	देव	२० १२c	दृष्टा विघाताऽथ निरूपणाय	२१ १३b	स्वितान्
१८ ७२d	प्रहितो हि लोकात्	२० १२d	यात् तया	२१ १४ १५	
१९ १b	संस्थ	२० १३d	रुपादिरस्यैव	समागम्य च वेनेन शिष्या गति मुमोच ह	
१९ ३b	जलेनाकादिषु पापिपाराय	२० १५a	दनुनायकस्या	निवृत्तमपि सिंहाय दानव प्राहिणोऽसौ	
१९ ५a	इव	२० १५c	दृष्टा यथेष्ट न च वि(?) नाना	तातुपेतां ततो देव्या हुकारेण वचसाम् (?)	
१९ ६c	आगिपु	२० १५d	मुताय	इत्या तया मजेत्रण प्रहितिव (?) तया हरिः॥	
१९ ६d	महद्भि	२० १७b	प्रवृत्ति	२१ १६d	शित
१९ ७c	वात्स्यायनस्या	२० १८a	पुस्तु	२१ १७d	यया
१९ ७d	मर्पिणासमुपाहृत च	२० १८c	ययोश्चिप्र	२१ २१b	रमन्त्यन्त्ये
१९ १०d	जनेगस्य	२० १९c	चिपुत्रकदीर्घ	२१ २२a	सा तै
१९ १२b	मारता	२० १९d	समादिगेष	२१ २३c	चिपुका
१९ १३a	सयपि	२० २०a	भेरी	२१ २३d	दवताम्
१९ १५a	वज्र तथेन्द्रो सह घट्या च	२० २०b	महीधरा	२१ २७a	सगरस्तु गार वाप
१९ १५b	गन्	२० २१c	मयस्य पुत्रो	२१ २७d	चावर्तवान्वली
१९ १७b	पूर्वा	२० २१d	सुदुर्भिर	२१ २८d	समान्ते
१९ १७d	धन्तानपुनमुत्तय	२० २२c	कुमारि दूतोऽस्मि महासुरस्य	२१ २९d	मृगप्रवधु
१९ १९d	दृष्ट्वावयादुन्नुवन् च कति	२० २३a	दुग्धुभिगियुवाप	२१ ३१b	उपगाधो
१९ २०b	छायासु गतिरसहलीतया च	२० २६b	महेभरस्य	२१ ३७a	महासुरस्ताम्
१९ २१b	गता	२० २६d	लोकैष्वविकोऽस्मि	२१ ४१a	तीक्ष्णार्थग
१९ २३b	यति निघटा	२० २८a	यादेव	२१ ४३c	४४ छति प्रचिपेय वितागता
१९ २४a	समागतोऽथ	२० २८c	मामज	सा कुम्भितामस्य पत महर्षि (?)	
१९ २४b	कुरुष्य मेऽभ्युद्वग	२० २९a	स्त्रीरत्नमग्र	चकहरेऽभवचकभैवसिप्रविकल्पमुपायत च	
१९ २५d	सवि	२० ३०a	इयेवमुत्ता	गन् समदिष्यत आस्य शित तु	
१९ २६a	वधोऽमुत्तम	२० ३१c	त च	भ्रमान्यस्तुशिव्या	
१९ २६d	करण	२० ३४a	यदि	२१ ४५b	निरवगुप्त
१९ २७a	इति रविचक्षाह कुम्भजन्मा	२० ३४c	कुलजा	२१ ४५c	मिरागता
१९ २७b	नीचपृष्ठम्	२० ३४d	तस्यास	२१ ४५d	ब्रुवि सविताज्ञ
१९ २८b	विनम्य	२० ३५a	देव्या	२१ ४६a	पवात
१९ २९d	भवाद्य	२० ३७b	चिपुत्रो	२१ ४६b	समागत्य
१९ ३०c	समाकथयति	२० ३८c	वलीकथ	२१ ४६d	दैत्यवत

२१.५२b	संस्तूयमानां	२२.५४b	प्रवदन्ति	२३.५०a	संक्रुर्कटं
२१.५२d	मुत्तथा	२२.५४d	हामस्य	२३.५१a	एतानि
२१.५२+	श्रीवामनपुराणे देवीमाहात्म्ये	२१.५४+	देवदेव उवाच ॐ	२३.५२d	विमर्शः
	महिषासुरवधो नामैकविंशोऽध्यायः	२२.५८c	त्रिजिह्वा	२३.५२c	प्रमाणा
२२.५५a	अध्यायसंवारम्भे	२२.५८d	नोता	२३.५३d	यथाप
२२.५८c	गुणगुरः	२३.१d	हृत्पर्वताऽन्येन युतो यथाजि	२३.५४c	सवगाः
२२.५८a	हिमवतः	२३.२c	सञ्चालिकस्य	२३.५४d	तच्चैक्यमागास्तत्तितं हि तेषु
२२.५८b	तरोधत	२३.५b	क्याविना दुरः	२४.१a	देव
२२.१०a	स चासीद्	२३.५d	स प्रासाद	२४.१b	भयागहः
२२.१२c	महाईर्म	२३.८a	राग्ये	२४.२c	पूज्या
२२.१३a	ततस्तानागतान्	२३.१०d	वर्वास्तुं सः सह	२४.२d	परिणीये
२२.१४a	किञ्चित्तानतुरेकावा(?)	२३.११a	मर्मव	२४.५b	वृद्धरातिमचोरयन्
२२.१४d	समागताः	२३.१३d	हृत्विद्धा	२४.५c	भगवन्नुतं
२२.१६d	गमाति देवता	२३.१५b	नराः	२४.५d	हर्म
२२.१७b	वरयामरा.	२३.१५d	वेदिमुत्तमाम्	२४.६c	परावार्थ
२२.१८c	मुक्तं	२३.१६+	देवा	२४.७f	प्राकमन्
२२.१८c	स हनिष्यति	२३.१७a	विंशतो देवयो देव	२४.८b	तिरिचिह्वा वा
२२.२१b	परां	२३.१७c	येनातरा स्वया वेदिर्	२४.९b	कुरावय
२२.२१c	भक्ततात्मनादिन	२३.१७+	वागुदेव	२४.९a	सर्वदेवैर्
२२.२२+	देवा	२३.१८a	वेदयो	२४.७b	हं तिर्य
२२.२४+	श्रीभगवान्	२३.२०b	कुण्डलैर्लङ्घिता	२४.८b	पक्षा तादृक्विनी
२२.२७a	नित्रे राग्ये	२३.२०c	समन्तात्पञ्च	२४.११b	गमयिष्ये
२२.२८-३१		२३.२१a	तमन्वत	२४.१६b	विमला जटः
	पुरोहितस्तु तस्यातोऽविष्टो वरणात्मजः	२३.२२c	शोरयैर्मनुजं	२४.१८b	तन्वे
	स चाऽध्यायमाप्तः साङ्गान्वेसानुसारयोः	२३.२४a	नरवरं	२४.१८c	यथा भद्राय संयुक्तो
	ततो जगाम चारण्यं मृगयार्थं मृगामजः	२३.२४b	समां दयाम्	२४.१९d	मुरैर्तद्वयमे
	सर्वकर्मण्यु निद्राय बसिष्ठं तासां निधिम्	२३.२५d	ब्रह्मचारितम्	२४.२२c	या कन्या
	ततो मृगयायाशोमादेकाकीमजितां वरं	२३.२६b	बीजो	२४.२६b	निर्गुणम्
	वैभ्राजं स जगामाय मरुन्मादकरं ह्रपन्	२३.२७a	वेन्दे	२४.२७a	सा हि
	ततस्तु कीलुवाविष्टा ०००० भुजे बने	२३.२७b	शोरयूक्	२४.२७cd	सा तथा तेजसा पूर्वं विरिताताम् हृत्पञ्चः
	अविश्रुतः सुगन्धस्य समस्तयववर्जं	२३.२८a	गन्धा	२४.२८a	हर्षं रवं
२२.२४c	राजाबल नमो भूम्या	२३.२८a	मयाज्य गतं	२४.२८c-२८d	ॐ
२२.२७b	निगुणुनातिकम्	२३.२८d	बीजं स मर्मविषयम्	२४.२९d	मेरयाभ्यामहो प्रति
२२.२८a	चाभ्यासः	२३.२९c	वाग्विष्यमि	२४.२९b	समागतः
२२.४१c	तिमार्गु	२३.२९f	बीजं	२४.२९a	सा चाभ्येत्य
२२.४२b	प्रगम्य	२३.३३d	स्वयं	२४.२९b	परिहृता
२२.४४b	महापुते	२३.३४c	होमवज्रादिकं चाभ्य	२४.३०d	उत्तिष्ठ
२२.४६d	राजैः	२३.३४c	पञ्चयं	२४.३०c	कुञ्जया
२२.४८d	घातकितं	२३.३९d	ममाम्मन्त्रकेऽभ्युत	२४.४१c	लजितास्या
२२.४९b	उपानो मुत्तमा	२३.३७c	मयेव	२४.४२c	हृत्पञ्च
२२.५१c	बुधः स चर्ता भगवन्निह पूर्वं	२३.३७d	मुत्त	२४.४२a	ततो

वामनपुराणे

२५ ४७+	उमा	२६ ८b	धर्म्यं	२६ ६६०	धाताय
२५ ४८०	प्रतिहन्तानि	२६ ८+	श्रीहृत्	२६ ६७३	प्रणम्योऽनु
२५ ४८८	मम	२६ ८b	गोधेय	२६ ७०३	ततोऽभयान्तेत्य
२५ ४८+	मिषु	२६ १०a	ममाभीष्ट	२६ ७१७	स शोभने मुक्त
२५ ४८+	देवा	२६ १०b	प्रियाभीष्ट	२६-७१०	वदन्ममस्ये
२५ ४१०	होषे च	२६ ११b	प्रमा	२७ १८	परिपश्यन्भीष्टयत् (?)
२५ ४२b	कनकले	२६ ११+	श्रीपुनस्तय	२७ २८	समाभाषत
२५ ४२d	च विविष्टो	२६ १२०	श्रीतमोस्तु	२७ ३३	जय देवेति
२५ ४३a	काङ्क्षितो	२६ १२८	प्रोक्त्वा	२७ ३८	चक्रुः
२५ ४३b	कुशायेव	२६ १७b	स्तुत्यस्मिन्	२७ ६-१६	○
२५ ४३d	ततोऽभ्यागन्तवाधमम्	२६ २१a	इत्येवमुक्त	२७ २००	ह्वात
२५ ४४०	तदह	२६ २१b	गन्मादन	२७ २४३	मायाऽभ्या
२५ ४७d	स्तिरपीवने	२६ २१d	नैरात्रात्रि	२७ २४३	लाभकय
२५ ४६+	श्रीपुनस्तय	२६ २२b	हिरि	२७ २६०	प्रवृत्त्याभ्या
२५ ६०+	सोमप्रभा	२६ २४०	स्वममम्यागमार्ति	२७ २८३	भ्या
२५ ६१०	तच्छृणु त्व	२६ २४+	हिमवान्	२७ ३२०	कुप्यताय
२५ ६३b	प्रदत्ता	२६ २७b	सुततमा	२७ ३३७	वतवैराभरमागति
२५ ६३d	सर्वकर	२६ २८d	० सारस्वत	२७ ३३०	अमरलोनाप्रजेन
२५ ६६a	निबो वाञ्छयथा भूमि	२६ ३२+	मन्त्रिण	२७ ३७३	यत्र श्रीशक्तितान् शुभमभमयो
२५ ६६d	भवया	२६ ३४३	मन्त्रो		वारिणा विन्दुगर्भि
२५ ६७०	निगूर	२६ ३४b	यमोधर	२७ ३७०	तन्नाम्
२५ ६७b	अववा	२६ ३६b	पुनरिति	२७ ३८b	रम हि
२५ ६८b	समुत्थातुमिषेप सा	२६ ३८३	बन्धुहि पिता	२७ ३८d	मदुरर्भमोऽज्जल
२५ ६८a	ततोऽपच प्रिया गच्छ	२६ ३८d	श्लोक पिता हृत्	२७ ४०b	उपश्रित
२५ ६८d	महर्षिन् हिमवदग्रदे	२६ ४१d	यच्छेयम	२७ ४००	सप्तपिनात्र शीरेन्द्र
२५ ७३b	विलय्य	२६ ४२०	हर्षमात्म्य	२७ ४०d	सोऽपिष्टाभ्यवोऽवयव
२५ ७४b	पृथ्वाके	२६ ४४३	योधतर	२७ ४१b	निरि
२५ ७५b	सरोऽस्तुतको बभी	२६ ४४d	मैहकोह मज्जवी	२७ ४६+	इष्टा
२५ ७९०	चक्रे	२६ ४८०	सार्धमस्तुभ्य	२७ ४७b	साधरप्रमम्
२५ ७९d	प्रतिनिबन्धय तु	२६ ४८d	मर्षता	२७ ४८३	ततोऽभिराहृष्टो
२५ ७९+	इति श्रोवामनपुराणे	२६ ४८०	उपविष्टान् समार्थान् वै	२७ ४८b	हृष्टे नैवमुत्त गता
	वसुविगाऽभ्याय	२६ ४८d	श्रीपुनस्तुत	२७ ४८d	प्राप्य कृष्टमिवापति
२६ अध्यायारम्भे	श्री पुनस्तय	२६ ४०b	च श्रुतवास्तुत	२७ ४८a	भूय प्राह
२६ १८	समन्वितान्	२६ ४२३	तताऽपि	२७ ४१b	दानवारणाय
२६ ३०	अभ्युत्थापय	२६ ४२+	हिमवान्	२७ ४१०	किं वाञ्छति
२६ ४३	पवन्तेषु	२६ ४४d	सताम	२७ ४८०	अवा
२६ ६०	सममेवमदधवा	२६ ४७३	मेनाऽप्याह	२७ ६००	देवे महोमरा रति
२६ ६d	विचि दुर्गम	२६ ४८०	पुत्री दत्ताय	२७ ६१०	पर्वतपारिजेत
२६ ७b	नदिदेव	२६ ४८१	हरताम्यादिति	२७ ६२b	प्रणम्य
२६ ७d	प्रपतमानम्	२६ ४४d	तन्पुत्रान्	२७ ६२+ इति नाम्नपुराणे श्रीशिवशक्ति	
२६ ८३	मुत्पत्ति	२६ ४४d	पुत्रवान्		नाम पद्मिनीप्याय

परिशिष्टम् १

२८ सध्यावारम्भे	गुणस्तय.	२८.६५a	स्नातस्तय	२८.३७०	मु.
२८.७f	न संरोहति	२८.६५०	उमास्वेदं हरस्वेदं	२८.३७d	साप्ती तन्मयोयनाम्
२८.६a	तस्माद्युच्छमि देवेना	२८.६५d	जलमूर्तं समन्वितम्	२८.३६a	सर्वैव
२८.६०	यथा यतिष्ये न यथा	२८.६७b	भगनेत्रहा	२८.३६०	सा सावित्रः
२८.१२०	अयंती च	२८.६७d	वाग्निरदग्निं पितृनपि	२८.४२a	पदाहृतं वञ्चितं
२८.१३b	देवताः	२८.७३a	पूजयिष्यन्ति	२८.४५a	प्रेषितोसोह
२८.१४b	गङ्गादिनाम्	२८.७३b	धराधराः	२८.४५b	बलाग्निव
२८.१४d	आनोदयः	२८.७६d	मुं भग्निमुभयो	२८.४५०	दुस्तता
२८.१६a	वित्तयपदेव	२८.७७b	पर्वततो मृदाग्याः	२८.४०a	हृदं च बलिना श्रेष्ठं
२८.१७०	ततोऽनप्यत्	२८.७७f	घातयाममूर्तं	२८.४०b	तेषु अगमुर्मुद्रान्तिवाः[.]
२८.२२d	जनकगतिम्	२८.७७+	श्रीवामनपुराणे उमाभग्नये	२८.४४०	सां यातै
२८.२३०	आपहृणा		विनायकोत्पत्तिनाम् सप्तविद्योऽध्यायः	२८.४५a	समाद्रवत
२८.२७b	महाकवे	२८.१d	सहस्र(?)वे बर्णार्थकम्	२८.४५a	सां
२८.२६a	उमापि तं	२८.२a	मुं भग्न वि-	२८.४५d	परिष्पुतौ
२८.३०d	महामोहवतो	२८.४d	नाराहृदयभुतः	२८.४६f	नित्यतांवी
२८.३५b	यस्तमुत्पद्यतेऽजयः	२८.५a	राक्षस	२८.४७d	मृगेन्द्रमूर्ध-
२८.३६a	यचनात्	२८.५b	चक्रे सह मद्रमग्या	२८.४०d	सरवाधः
२८.३६b	विदेकोऽग्न्यतपातिनः	२८.७०	वह्ने	२८.४६b	सर्पाष्टना
२८.४१b	हंसकृपो	२८.८०	श्याय मुं	२८.६०d	निद्रा
२८.४३०	अजिराण्यो	२८.६b	ग मयार्थ	२८.६२०	प्राद्रवतं
२८.४४a	विनिर्वाति	२८.१०a	हृतासाधारः	२८.६३b	छट्वायेन
२८.४५+	देवाः	२८.१३b	समताः	२८.६४b	विभावरि
२८.४६+	तिवः	२८.१४d	हृतास्त्राकम्प	२८.६४d	भगति
२८.४७b	सध्वमरोत्तमा	२८.१६b	सैले मु—	२८.६८०	हि
२८.४८b	सेन्द्रचन्द्रविवाहः	२८.१६f	मर्ह्य	२८.७०a	वेगेन
२८.५०b	सदेतरहन्दमेव च	२८.१६+	गुंमनिगुम्तो	२८.७१०	पोरु
२८.५१a	सिद्धि	२८.२०a	विष्णुतो	२८.७२b	मुद्रगाहृति
२८.५१d	समं जगमु	२८.२०b	दनु—	२८.७२d	दानवाम्पगात्राद्
२८.५२b	हरादि	२८.२०b	स्वरीरातः	२८.७४०	अयोरातराय
२८.५२d	इदं बचनं	२८.२१b	सेय्य द्याः	२८.७६b	नागं
२८.५३b	यलाष्टिप्य	२८.२३a	विजिह्वान्तो	२८.७६०	वेगेनायनरः देवो
२८.५३०	प्रालोहमुदीप्य	२८.२३d	दानवो	२८.७७b	देव्या
२८.५३d	तयोदराद्	२८.२७a	गुरोरोष्ठ	२८.७७०	भक्तोदेनैव
२८.५४०	तानाग	२८.३१a	उभयोर्	२८.७७d	हृदयो
२८.५४०	तरमालं न	२८.३१०	ईश्वरः	२८.७८b	भैरवम्
२८.५४a	गुणं देवी	२८.३२a	तथा मुञ्चति	२८.७८०	धर्मराय
२८.५४०	सह हरेरं पाञ्चति नैव	२८.३२b	कबुचात्	२८.८००	घाट्वातो
२८.५०d	मारद	२८.३३०	मायति	३०.१d	महागुरम्
२८.५१०	सोपमं	२८.३६a	निःक्षेपितं	३०.१०	च विजिह्व
२८.५१d	अवस्थाः	२८.३६b	हृदं नैव	३०.२a	तयागम्भ
२८.५१d	मत्ने तन	२८.३६d	मयामुर	३०.३a	विन्देत्तान्

३० ३b	ब्रह्माण्ड*	३० ४५०	वारवामास	३१ २०d	बाण फलत*
३० ५०d	समुद्रभूताय देवर्षे मधुरवरवाङ्मना	३० ४८५	तत्र तूपाणि	३१ २१d	घनरा डय
३० ७b	धूलता	३० ५०b	सगण	३१ २४०	श्रविशरय
३० ८३	सटाशतै	३० ५२३	निकृताभ्या	३१ २५b	बालो वृद्धि महाभुजे
३० ८०	ननिनी	३० ५४५	सुरासुररिपौ	३१ २७d	वशि
३० १३३	सा चाह	३० ५५५	निहते	३१ २८०	विषयक
३० १४a	गच्छ स	३० ५५b	मरुन्धि*	३१ २८d	ह
३० १६b	चा निपुदये	३० ५५०	त	३१ ३०b	प्रजये भवान्
३० १६०	यत्	३० ५७०	हृर	३१ ३१d	स्वेच्छापारी
३० १७३	तेनापि	३० ५८५	सुभु*	३१ ३२३	वा
३० १८b	भुगुण्डि	३० ५८b	त्व	३१ ३२३	विवाग् मय
३० १८०	पाँ	३० ५८०	(चातिहरे) वज्रजे	३१ ३३३	तो
३० १८०	विक्कमान्	३० ६०b	मालाविकटेश	३१ ३३०	यदन्ति
३० २००	चला तप	३० ६२३	आद्यो त्व	३१ ३६०	श्रष्टु
३० २००	हृर त प्रभावात्	३० ६२३	वरणिखि (नि) गमना	३१ ३८०	दहदुर्गिगु
३० २२b	हठाट्टास	३० ६२०	तवेन्द्रो तपचरा	३१ ४००	कुटिलामम्यदम छावो
३० २४०	शरलेखगा भयात्	३० ६२d	वधिगुण्डा	३१ ४१d	परम
३० २४d	त रक्त*	३० ६४j	सद्यु*	३१ ४२०	ता
३० २५३	त	३० ६४d	प्रमोत्तात्	३१ ४०d	तया
३० २५०	व्याश्रययद्	३० ६५३	भवता	३१ ४५a	हर्ब
३० २६०	रक्त बिन्दु पक्षित	३० ६५+	देवा	३१ ४५i	*वाहिनी
३० २७३	त्वराद्वै	३० ६७j	महायमुगिता	३१ ४५b	जला*
३० २७d	यद्वामुखान	३० ६७	प्रतिशब्द गता	३१ ४६०	जम्मुग जयपतयो
३० २८३	वरदाश्विक या	३० ६८b	ययोदया	३१ ४७३	धर्मिक
३० २८b	लिप प्राक्षिपतास्य	३० ६८d	सत्त्वा भविष्यामि	३१ ४७३	कुमार व
३० २८d	सतो भवा	३० ७०३	भूगोश्रियसत्तपगाय	३१ ४७b	गिरिपुनि
३० ३१३	भावे	३० ७०b	भोमा भविष्यामि सुरधायावैम्	३१ ४७०	रवन्द
३० ३२ ३३ab	○		उद्धृतयेपान्ति निहय पशान्	३१ ४८३	तपा
३० ३३३	हयो	३० ७००	तन् भविष्यामि द्वितीय देवा	३१ ५०३	हु
३० ३४३	भास्वर	३० ७१b	महाहि*	३१ ५०b	हरोस्व
३० ३६०	च	३० ७१०	ददभेदेहै (?) वनाभ्यामि	३१ ५००	प्रमदाभ्रुवर
३० ३७d	धम्मनि	३१ ६b	भवदीयो	३१ ५२०	घट्टु
३० ३८३	एकद्विचि तपश्चैव	३१ ६d	त्व यपु	३१ ५४३	उरगा
३० ३८b	त्वा प्रहृष्टं न सुन्नि	३१ ७b	सतस्त्वम्भरद्	३१ ५४०	भंगमपि
३० ४००	करोमि	३१ ८a	[- घ] पोषयत्	३१ ५४०	य सुपर्वि
३० ४१a	व	३१ ८b	○	३१ ५४d	नन्दी
३० ४१३	मोर	३१ १०	एव	३१ ५६३	कजावको
३० ४१d	तल (तो ?) माँ	३१ ११३	मन्तवली	३१ ५६b	वेधाति यर
३० ४३३	समासतन्त्रं	३१ १२b	सुखेनैव महावने	३१ ५६०	पालि*
३० ४३b	*तामरे	३१ १२d	[घ] भवद्	३१ ५७३	धनाम
३० ४४३	एवाग्ने	३१ १६b			प्राग्भाग् श्लो

३१ ६८b	प्रत्यावतिवचसम्	३१ १०००	वाचिनी	३२ ४१a	[भा] पततात्
३१ ६८c	संप्रहं	३१ १०१०	मटिका वसुग	३२ ४००	निपूदपरिवन्तम्
३१ ६९०	यस वति	३१ १०११	वे	३२ ४१d	निहन्ति ह्य
३१ ६९०	व (प) सं वाय	३१ १०४३	वातो	३२ ४४०	त
३१ ७०b	विन्दुना	३२ २ +	कुमार	३२ ४६d	दानं
३१ ७६०	तालाकर्णं चातिबद्धं	३२ ४a	निखरोमि न	३२ ४७b	गयापनी
३१ ७२a	सुप्रभ	३२ ४d	जमा	३२ ४८०	पयैव
३१ ७४a	कालनं व	३२ ६a	उमा स	३२ ६१d	बलवान् रणे
३१ ७४b	वरगोर्बटं	३२ १०d	नन्ना	३२ ६३a	विष्कारकस्तु
३१ ७४d	तमसा चाभिव्यक्तम्	३२ ११a	गति	३२ ६४d	सारवध
३१ ७६a	सीताया	३२ १२०	देव	३२ ६३a	मद्यमाना
३१ ७६b	वसुलाया	३२ १२d	प्रभुता	३२ ६४d	सुपु सुपुतितातव
३१ ७६b	मुतो	३२ १२d	प्र	३२ ७२b	हि
३१ ७७a	धरवस्था	३२ १४b	वग	३२ ७४b	चर्क महिषमायव
३१ ७७d	धनवैष	३२ १८०	परापराते	३२ ७६a	तद्
३१ ७८b	वाहासौ नन्वश्वो	३२ १८d	बुवन्तु ते स्वस्ति वग महाप	३२ ७६a	[-य] मयवत्
३१ ८०d	वेष्मालेनाननश्वो	३२ १८०	मया	३२ ७८b	ब
३१ ८१d	वराचनानरस्वेलम्	३२ २०d	स्वस्तिप्र—	३२ ७९a	वापोन
३१ ८२a	ष्टप्रभ	३२ २०d	सुपुता	३२ ८०b	महाबल
३१ ८२b	वाच	३२ २१d	ह्यगन्तेमो	३२ ८१०	वेन्नुतो
३१ ८२b	मनोहर	३२ २१d	प्रति	३२ ८१०	त वापि
३१ ८३d	सरस्वरयो	३२ २२a	व	३२ ८४a	वागोमि
३१ ८४b	द्वयं व	३२ २३b	कथ्यागे	३२ ८४a	विप्रेयो
३१ ८४c	सं पापमकेमायन्	३२ २३b	दणिणं वराम्	३२ ८४a	विष्यति
३१ ८४c	देवपितृमेव च(?)	३२ २४d	वरहोम्ब (नु ?) तिपो पापु	३२ ८७a	वेतन
३१ ८६		३२ २६b	[अ] वापि	३२ ८९a	संतपस्तु
३१ ८६a	कुम्भजतरमुष्णप्रोव हयानम् ।	३२ २६d	समुत्पन्न तु	३२ ८९b	विन्दं गुरव
३१ ८६a	कुम्भ व व पथेताद् दनु पुताप वृत्तिः ॥	३२ २७०	ते	३२ ८२०	वर्वा
३१ ८७ab		३२ २८a	तन्	३२ ८३०	निगमिष्ये
३१ ८७ab	रसूत्रप्रं कुम्भवर्णं सोद्वयं महानम्	३२ २८०	मृत्प	३२ ८४d	गुगुलु
३१ ८८a	तापजिह्वं च हागम्	३२ २९d	द्वयं	३२ ८४d	वृषीगो
३१ ८८b	हृम	३२ ३१d	द्वयं	३२ ८६d	महापुत्र
३१ ८८b	गवाजिनम्	३२ ३६	○	३२ ८९b	मिषद्व
३१ ८८c	○	३२ ३७०	तद्	३२ ९००	
३१ ८९०	भरती	३२ ४०a	मुत्पुष्ट	३२ ९०a	सह्यागस्वरतोर्ह वनवागु
३१ ८९a	वामा	३२ ४०b	परपोयुरा	३२ ९०b	सं गुग्म प्रारुप्यरव एम्येहि वतवत्य ॥
३१ ९०b	वाङ्मालि	३२ ४१b	तातायाम्	३२ ९०b	तं वन्तो
३१ ९१a	वाजिन	३२ ४१a	वायो	३२ ९००	वाजिन
३१ ९१d	धीग	३२ ४४a	तै	३२ ९००	पमा
३१ ९१d	चित्रका	३२ ४४b	व ममान् वजो	३२ ९१a	पुनायो
३१ ९००a	प्राग् वरवटं वाप्याद्	३२ ४७a	संयुता	३२ ९१b	दुष्पुगुलव्यपादाद्

३२ ११०d	हृत्	३३ ४५d
३२ ११२a	मुनाभ	३३ ४६०
३२ ११२b	भगवान्	३३ ४६d
३२ ११४a	भञ्ज	३३ ४७b
३२ ११५०	स्नात्वाद्यं	३४ ३०
३२ ११७०	मिश्रया	३४ ५०
३२ ११८b	चक्रस्य	३४ ६०
३२ ११८०	चक्र	३४ ७१
३२ ११८d	सद्यिष तेनाग	३४ ७d
३२ ११९b	स्वन्द	३४ ८१
३२ ११९०	प्रतिवन्ध	३४ ११d
३३ २a	धाम्नीत	३४ १६b
३३ ४d	मुपात्तज	३४ १७d
३३ ६a	वेपथे	३४ १८b
३३ ६b	राक्षसोपि	३४ २२d
३३ ७b	च	३४ २४d
३३ ८	भगवन्	३४ २८०
३३ ८b	भुतव्यज	३४ २८+
३३ १०d	भुतव्यजस्य	३४ ३१b
३३ १२d	मदालसैव	३४ ३५१
३३ १५a	निरस्ते	३४ ३७a
३३ १५b	गुरे	३४ ४०a
३३ १५d	किमचेष्टत वै	३४ ४१b
३३ १६०	सु	३४ ४१d
३३ २००	याचेयं	३४ ४७b
३३ २१०	बोयंश	३४ ५८०
३३ २५b	स्विय	३४ ५०a
३३ २६०	[-म]य	३४ ५४a
३३ २६d	मा निमज्ज	३४ ५५०
३३ २७b	च	३४ ५८b
३३ २७d	परदार	३४ ६१a
३३ २८a	किञ्चित्तवान्	३४ ६१b
३३ २८०	प्रमज्ज	३४ ६१०
३३ ३८		३४ ६३b
प्राहुर्य भावदातस्य युवस्य इति चिन्तयत् ।		
ततो देव्या सतावर्षा राक्षसेन्द्रो निरीक्षित ।।		
३३ ३९a		३४ ७०a
	प्रहृत प्रवरैस्सर्वनिपपात महीतले ।	३४ ७१b
३३ ४२०	हृषान्	३४ ७२०
३३ ४२d	रणे शिल्पा	३४ ७३
३३ ४३०	देवी य हा निष्ठा-मनीय	३४ ७८०

[-म]स्विना	३४ ७८+	ब्रह्मा
धयकोऽपि	३४ ७९a	एतत्
नमिदन्त्यम्	३४ ७९b	सलोम मुक्तिपद रुदेव
भुक्ते	३४ ७९०	त्वपकारिमानवान्
तपोर्वाय तदा	३४ ७९d	बन्धमि
धारयान (?)	३४ ७९d	निराभयतत्
एवाह	३५ धम्याधारम्भे	ब्रह्मा
आस्वान	३५ ४a	सवसमया
स वयंगत	३५ ५०	मृद्विवागित्व
ततो जडा	३५ ५०	सुखममनुपासनम्
पापघ्न	३५ १६a	पोडा बागोश
पुण्यन्ति	३५ १८b	पुत्रवान् ध
कालिनी	३५ १९a	प्रीत
[-म]य (→[-म]य)	३५ २१a	रोपो
जगन्	३५ २१०	लिप्ता परमेधेव
द्रष्टु	३५ २३a	ब्रतादि
सधे	३५ २४a	अनुतातव निष्ठाच
मुलरस्य	३५ २४d	नामवोधस्य धमज
शतान्	३५ २६b	जयंतु स
समेत्याह्वयते	३५ २६०	वाचिक
गिरम्	३५ २६d	मानस काथिक तदा
गजेन्द्र कुलियो	३५ २७a	पितृमातृकृत यच्च कृत बाबा
स पुच्छर		भुत नरै
सगत	३५ २८d	पदभ्रम
जितो	३५ २९a	तस्माच्छिद्यभ्र पुत्रभ्र
जितं बन्ध	३५ २९b	निचेतन्मो
धम	३५ २९०	देवात्
यज्वा	३५ ३०b	सौम्य
देवतासिमुद्रा	३५ ३१०	दास्यते
बद्धति	३५ ३२०	येय हि
नो वा	३५ ३२d	ता मे
प्रवातिथ्ये	३५ ३५a	पटम्
सयन्ताह्वयया	३५ ३५०	मोत्रसौम्य कुले वृत्ति
आत्मयोगि	३५ ४०a	कलगे मत्ते अगमनि पतो
श्रीपुलस्त्य	३५ ४०b	तु वा
कुमारोपभूत्	३५ ४१b	स दत्त.
मास्मरोम्	३५ ४३०	न्याद्विधव
महायोग	३५ ४४a	दत्ता ल्वकस्य
○	३५ ४४b	भूला
तदा	३५ ४५d	तस्याम्बलाशान्तरे
हरेरशेषसु	३५ ४६d	पासाव

३५.४७.३b	एतस्मात् कारणात् पुन न स्वयं	३६.३०
	दातुमर्हति	३६.३f
३५.४७c	स्वभावात्मानं	३६.४a
३५.४८b	पिडिभो	३६.७d
३५.५०c	स प्रोक्तवाग्म्यम्	३६.८b
३५.५२a	पुनस्तत्र	३६.८c
३५.५३d	पत्रकम्	३६.८d
३५.५४d	एतद्वयमपत्रकम्	३६.८d
३५.५५c	तत्पत्रं	३६.१०c
३५.५६b	मित्रुनः	३६.११a
३५.५६b	संस्थितः	३६.११b
३५.५६d	पत्रकं	३६.१३b
३५.५७b	तत्र कर्बटः स्थितः	३६.१५f
३५.५७c	आवण	३६.१६c
३५.५७d	पत्रकं	३६.१७c
३५.५८b	सिंहो वदति पत्रकम्	३६.१७+
३५.५८d	पत्रकं	३६.१८b
३५.६०a	ग्रामस्तु	३६.१८b
३५.६०d	पत्रक	३६.१८b
३६.६१d	पत्रक	३६.२०a
३६.६३c	[- ङ] सि गतिं	३६.२२b
३६.६३d	पत्रकं	३६.२२d
३६.६५a	दाकारो	३६.२८a
३६.६५c	पत्रकं फाल्गुन प्रोक्त	३६.३१c
३६.६५b	घनते	३६.३२a
३६.६५d	पत्रं	३६.३३a
३६.६६b	पट्टाभिर्द्विपुलं	३६.३७b
३६.६९c	त्रिपुलं	३६.३८b
३६.६७a	एतत्	३६.३८c
३६.६७b	पत्रकं	३६.४२a
३६.७०b	रक्तवर्गं	३६.४२+
३६.७०b	चतुष्टयं	३६.४६a
३६.७२c	चतुष्टयं * c * c * c *	३६.४६a
३६.७३b	[- ङ] सि	३६.४८d
३६.७४d	योर्द्ध	३६.५०c
३६.७५d	मुद्दि.	३६.५२b
३६.७६b	पौर्ण	
३६.७७+	इति शिवाग्रामपुराणे भैरवप्रादु-	३७.६d
अवि मुत्तमस्वभो नाम पञ्चस्त्रिंशोऽध्यायः ।		३७.१०b
३६.२०d	अष्टाष्टकं	३७.१०d
३६.३a	श्लोका	३७.१३b

देवं	३७.१४b
मुनिरिनम्	३७.१८a
गिरिस	३७.१९a
भूतो	३७.२०c
परयति	३७.२०d
कार्यं	३७.२१a
वृष्टयर्थ	३७.२१c
सोयं	३७.२२c
पञ्चगव्यस्य	३७.२२d
भक्तुनोष्ट्रो	३७.२३d
सर्वे हि	३७.२४d
तदा	३७.२७c
कालिकी	३७.२८d
अहमुष्णं पिबेत्सपि.	३७.३१a
पदपलं	३७.३१d
○	३७.३५cd
गुरा	३७.३७b
विमुक्तः	३७.३८b
[—अ] भवन्	३७.४०c
न जगन्नाथ	३७.४०d
रवतो	३७.४१f
महेशानः क्व तिष्ठति	३७.४२a
सार्धद्वित्रिंशत्	३७.४२b
प्रोक्तत्वा	३७.४३a
चित्तात्	३७.४३a
ततोपदार्थं देवेभ्यं	३७.४३b
इत्यव्यक्ता	३७.४३d
महाव्रतः	३७.४४b
[—अ] चित्तपद	३७.४४a
कामाये	३७.४८a
हर	३७.४८a
यै नृणां	३७.४८c
विश्वेन्द्र	३७.४८d
विभावितारमना	३७.५४b
न च प्रहृषो	३७.५८a
'एवं ब्रह्म' इत्यारम्भ	३७.५८a
'शृङ्खला' इति यावदास्तित	३७.५९a
[—आ] त्वत्र	३७.६३c
करिष्यति	३७.६४b
त्वमिवादिप्येवम.	३७.६८d
दानव.	३७.६९b

गुणान्मृतः
 खटाहोस्त्वैति मा शत्रवं
 पुत्रायै संप्रवयामि
 वज्रे
 पीरोहित्याय
 इजि
 शुक्रः
 तस्यी
 सप्तमः
 नराधिपः
 [—म] रजां
 मं जातो बत दण्डस्तु
 भद्रमावृजन
 नरश्रेष्ठं
 निर्दहेत्
 क्षणित्तम्
 मा त्वनाथं
 श्रुतं
 जगाम नैमिषं ताम
 यथाभ्यासं नराधिप
 पुमाह्ना
 संवृता सा सखिभ्राता
 वचनं
 वदयै
 क्षमं
 संप्रदानं स्वस्मिन्मः
 ह्यप्रगल्भासि
 स्वाममोममे
 इरात्मानं
 प्रपञ्चयेत्
 तस्मान्मममपि
 अरजा
 त इक्षुतम्
 एष्यसि
 बाष्ठायाः
 मुचावर्जो
 परिक्षिपे
 स्वरजा
 सामभावनं
 दक्षिणे हते
 रयिमृता

वामनपुराणे

३७ ६६०	प्रतिष्ठित शिरोमन्ना	३८ ४१b	यम	३६ २०	माद
३७ ७०d	सामनेत्ता जलमन्त्र	३८ ४१d	प्रमोहा	३६ १५०	त्ववा
३७ ७२a	मुनिध्वनि	३८ ४२d	ततो	३६ १५d	गकुन
३७ ७५	यम्मास्वतनुजा तेन वरदेवाणि पाणिना ।	३८ ४४०	सन्धि	३६ १७a	तयान्ये
योजिता नव पतिना हस्माच्छासुभो सु स		३८ ४४f	एवमुक्त्वा बभोद्भूतम् ।	३६ १७०	जानपदा
(दे १०)		३८ ४५b	समागन्तुमर्षेय	३६ १६०	स्नाता
३७ ७६-७७ab	वहते (दे १०)	३८ ४५०	हिरण्यया	३६ २०b	महात्म्य जनेश्वरम्
३७ ८००	प्रज्ञानस्येव	३८ ४५d	अवापतत्	३६ २३b	विभेति
३७ ८१६	गमिष्यन्ति	३८ ४६d	हृ	३६ २३०	सृष्टिकं त्व
३७ ८२३	उत्तरा	३८ ४७०	गाकर	३६ २४a	सतस्त/चाह
३७ ८२०	तीर्थ	३८ ४१०	देवदेवे	३६ २६०	प्रतीक्ष्य/त्यो
३७ ८५b	मयो	३८ ४२०	तत्परस्पादिम लोच	३६ २७d	वनपद
३७ ८६+	श्रीवामनपुराण दण्डोपास्थाने	३८ ४४०	दहरो वा १मप	३६ २८b	तद्गुभवा
	सप्तविंशोऽध्याय	३८ ४५a	सोत्रणि	३६ २९a	योक्ष्यन्त्यो
३८ १a	स्वरजे	३८ ४५d	सत्तम	३६ २९b	प्रताक्ष्यन्त्यो
३८ १b	सद्वातया	३८ ४६०	चारुनेत्रा	३६ २९०	निजले
३८ १a	मुमुमादा	३८ ४८		३६ ३२d	निर्धने स्थितवत्पति
३८ १b	नदीं बालुकिनीमनु	३८ ४०५	अथोन्मत्तं ते समाश्लिष्य गाढाद्वाग् मुमु(?)	३६ ३३b	विन्दस्व
३८ ७a	मुतां	३८ ४०५	तथा पत्रं धनुस्तं ज्योन्मत्तं कथयामासतुस्तदा	३६ ३८०	सुर्य
३८ ७b	स्वसुतां	३८ ४१		३६ ४०a	साधवोऽश्वयता
३८ ८a	तमाश्लित दये द्र	३८ ४१	ते परिहाय तस्याय अथोन्मत्तं ललनेतेसमे	३६ ४००	वर्त
३८ १२b	कालिका वेगतोद्गत	३८ ४४०	समासाते कथाभिस्ते सानुक्कम्पाशिरादरात्	३६ ४१d	मुष्टस्मि
३८ १४०	नन्दस्य	३८ ४६d	छाद्य	३६ ४२b	हि (→ च)
३८ १४d	गङ्गा	३८ ४७a	तपसाश्रित	३६ ४४a	सतस्तेनापि
३८ १५b	तेध	३८ ४७b	प्रहित	३६ ४४b	वानरेश
३८ १७b	भापया	३८ ४८०	आता मम	३६ ४६०	सह देवव
३८ १६०	महा	३८ ४८b	स्मृतिदिग्मुखम्	३६ ४६०	वीरस्य
३८ २०b	दहरो वदताम्पम्	३८ ४६a	सतापगाम्	३६ ४६d	सहस्र
३८ २१a	विपुलच्छाप	३८ ७०b	च (→ ह)	३६ ४१b	भूता
३८ २२०	कुतनयस्तु	३८ ७१a	यति	३६ ४१०	दम
३८ २२d	उद्वहो	३८ ७१d	गते	३६ ४१d	बाध
३८ २४a	दहरो	३८ ७२a	पञ्चदश	३६ ४२a	सुदुषिष्ठस्व
३८ २४b	पञ्चादश	३८ ७३a	मादराद	३६ ४२b	पुच्छव के इमे
३८ २४d	उद्वह	३८ ७३d	गुल	३६ ४२०	अनुपम्येति (हि)
३८ २७०	तपसो	३८ ७५a	अवर्त्ता	३६ ४४a	गतो (→ततो)
३८ ३२०	परसो नागो	३८ ७८b	सोपपन	३६ ४४०	आभा
३८ ३४a	उक्त	३८ ७८d	अतीतोऽयं	३६ ४६b	ता
३८ ३४०	गुह्य	३८ ७९+	श्रीवामनपुराणे दण्डको	३६ ४६d	हन्मुक्तो स्तोतुत
३८ ३६a	ययम् ता	३६ १b	पास्थाने अष्टनिशोऽध्याय	३६ ६००	या बसामाक
३८ ३६०	ययेच्छ वा	३६ १०	यशा	३६ ६५a	उक्त्वा
			हर	३६ ६५०	स्यन्त्यस्य

परिशिष्टम् १

३६.६५d	प्रातृपुत्रेण	३६.१२२a	संधुद्धा	४०.१८b	परित्यजन्ति
३६.६६a	रवा०	३६.१२३b	प्रिया	४०.१६c	भस्म मूला प्राहतास्तु
३६.६६d	दृष्टगुस्तपसो	३६.१२३d	सरोहत्	४०.२०a	तस्माद्दण्डकं बुद्धुं दे
३६.६७c	स परम	३६.१२४a	तन्वङ्गी	४०.२०b	न कार्या भवता मृधा
३६.७०b	परिष्टुत	३६.१२४b	विनाङ्गया	४०.२३a	हासे
३६.७०b	तपोन्वितम्	३६.१२६a	साम्	४०.२३c	रहितो
३६.७१c	चरितं	३६.१२७c	मुमना पतिभिर्दृष्ट	४०.२४a	नाम्बकोभिषाद्राजा
३६.७३b	कृतो धर्मनि-	३६.१३०a	मृताचो	४०.२४d	विभिमि
३६.७४c	राजसम्बेहि	३६.१३०c	वाष्पाम्बुपूर्णनयना	४०.२६c	अश्ववास्या
३६.७४d	विसर्जिता	३६.१३०d	मुद्रस्ता	४०.२७c	एवाभनरो
३६.७६b	सौदामर्यैव	३६.१३१c	तम	४०.२७d	व्यस्त
३६.७६b	समुता	३६.१३२b	लिनम् 'द्वयारम्य २६.१५७a	४०.३२c	वापवराक्ष गात्र
३६.८०b	अयापुम		'मुत्तै' इति यावन्नास्ति	४०.३३a	पुस्तौग
३६.८४b	स्वरितविम	३६.१५७a	सप्राप्त	४०.३३d	पत्तर्मतिपुर्णदृष्टाञ्च राजा (दे. ०)
३६.८४c	पृष्ठतोल्यास्समा०	३६.१५८cd	दृष्टगुता	४०.३३d	गुराहित
३६.८४c	द्वितयं	३६.१५६b	वैलेयो	४०.३६a	पुमि-
३६.८०b	आता	३६.१६०b	स्वाच्यो	४०.३६c	पावनाय तथा धर्म
३६.८१d	हेतुयुक्त	३६.१६१a	स चक	४०.३७d	विपातिम्
३६.८२b	बाध्यते	३६.१६१b	हृष्य	४०.३७f	ध्रुवो-नक
३६.८२d	नन्दन (→०ान्द)	३६.१६२a	गायन्ते	४०.३८b	बाद्धा
३६.८३a	उक्त्वा	३६.१६२d	पार्थि शृङ्गे	४०.३८d	खगेन्द्र
३६.८३a	वचन	३६.१६३a	तदनु	४०.४०a	मुद्रुरतो
३६.८३c	श्वपिर्	३६.१६३c	शकुन्तिना०	४०.४२a	उत्तरवा
३६.८६c	तदानेन नरेन्द्रेण	३६.१६३d	वशाकम्पया	४०.४२b	धंवरम्
३६.८८b	हृम्भोचयिगुम्	३६.१६७c	राजान	४०.४३b	लुक्न्दरम्
३६.८८b	हृम्भोचिताश्च ता	३६.१६८b	विपयान् प्रियात्	४०.४५d	सा
३६.१००b	मनसिस्तम्	३६.१६८f	सलनोत्तमे	४०.४६b	शबरो मन्दर
३६.१०२a	महाधोरो	३६.१६८+	श्रीवामनपुराणे एकोनचत्वारि-	४०.४७a	गत्तोवाचापकवर्णा
३६.१०५b	महाबल		शोष्याय	४०.४७b	यापातधर्
३६.११०a	रमयामास	४०.३३	इत्वा	४०.४८c	त
३६.११०d	सप्राप्तो	४०.४d	पाणिन	४०.४८c	वीर
३६.१११a	ययेष्ट	४०.४d	प्रिया	४०.४१d	यो जेष्यति स लक्ष्यते
३६.११५a	च (→चु)	४०.८b	धर्पिता	४०.४२b	आपगत
३६.११८d	अस्ति	४०.८a	कोषिव	४०.४२c	समागत
३६.११८a	त (→तत)	४०.१३b	मतोरा	४०.४३a	तच्छ्रुत्वा
३६.१२०c	समस्ताप्राप्तः	४०.१३c	गौरज	४०.४४b	भेरी संतादिकी
३६.१२०d	गुह्यम्	४०.१४d	प्राग्गी वृष्टिर्	४०.४४c	मुचित्तव्याम्
३६.१२०+	(गय)	४०.१५a	उक्त्वा	४०.४५b	भेरी
३६.L.1	रक्षाग्राह्य	४०.१६a	शप्येत्	४०.४६c	राव
३६.L.11	एनलिङ्ग	४०.१६c	जगाम	४०.४७c	दृष्टदृष्ट
३६.L.12	श्रीकण्ठ (दे०श्री)	४०.१७d	राजान्तराज	४०.४७d	दृष्टदृष्ट

वामनपुराणे

४० ६१a	कर्तृ खरो	४१ ३५a
४० ६१b	महोत्स	४१ ३५d
४० ६२a	दुर्धनोत्स	४१ ३६a
४० ६३f	पासरणे	४१ ३७b
४० ६४+	श्रीवामनपुराणे मन्त्रापुराणे	४१ ३७c
	जलारि-तोष्या	४१ ३७c
४१ २a	महेष्टर	४१ ३६c
४१ २b	तूर्णतर	४१ ३६c
४१ २c	निपत्य	४१ ४०a
४१ ३c	स्वराष्ट्रा	४१ ४०d
४१ ४a	आगतं च	४१ ४१a
४१ ४+	नदि	४१ ४१d
४१ ५a	पचये	४१ ४२b
४१ ६a	मानपाप्मा	४१ ४२f
४१ ६d	मत्ता मारी	४१ ४३b
४१ ७a	सेयैस्तु	४१ ४४a
४१ cab	एतावत्यस्तवा कोट्यगालानाया	४१ ४४b
	पञ्चान (३० ०)	४१ ४५c
४१ ६b	मालीश	४१ ४६d
४१ ६c	देवे	४१ ४६d
४१ ६d	ताम्रयो	४१ ४६b
४१ ६+	मातर	४१ ४००
४१ १२c	ममभक्ता	४१ ४२२
४१ १४b	धृष्टप्रह	४१ ४३a
४१ १८d	मया	४१ ४३d
४१ १८d	दिवस्व	४१ ४६d
४१ २०a	महापाशुरात्	४१ ४६f
४१ २१c	तदा	४१ ४७b
४१ २२d	छलप्राणि	४२ १a
४१ २३a	ते	४२ २d
४१ २५c	ब्रह्मणे ताम्र	४२ ३a
४१ २६b	हरो	४२ ३b
४१ २७d	मन्त्र	४२ ४a
४१ २८b	एका प्रति	४२ ४b
४१ २८c	तद्वीजि	४२ ४c
४१ २८d	गुण	४२ ६a
४१ ३०b	नालिङ्गिना	४२ ६a
४१ ३२a	स च	४२ ६c
४१ ३३d	वचन	४२ ६+
४१ ३४a	योग्या	४२ १०d

चैतेन	४२ १२c	परिवादेव
यन	४२ १३c	शुमानि
आन्यत्र	४२ १४b	प्रवातम्
द्विद्वय मम विप्रहम्	४२ १६c	वादि
नरकाद्वा	४२ १७a	न निजरो
निपये	४२ १७b	न कवाचव
मार्तो	४२ १८a	शुखा
निपेयाम्भ	४२ १८b	दीवादि
अन्याय	४२ १८d	पतै
सर्वे	४२ २०d	यथा
न तस्य	४२ २१c	प्रवृत्तात्
रक्त	४२ २१c	हन्तु
नाम्यस्यै	४२ २३b	सराय
सर्वे	४२ २३b	सद्यमान
गैवासा	४२ २५a	अपितरगृहपदं
सद्वचन	४२ २६d	निरन्तु
गणेश्वर	४२ २६d	कुम्भपुष्ट
सत्यान्तु	४२ ३०c	सममत्
संघवक्त्र	४२ ३१d	रसोह
स्रगात्	४२ ३२a	त बद्धो
सुपञ्चजम्	४२ ३३b	धरातले
सर्व	४२ ३३c	नात्मपद
द्विभ्यश्च	४२ ३३d	वागेश्वर
दीवायो	४२ ३४d	राहु
तद्वैष्येन	४२ ३४d	सज्जान
सदाशिवम्	४२ ३५b	राज्ञो
वरपत्न्यामौवर	४२ ३५c	पद्योरदो
प्रयातु	४२ ३६a	शोभमानो
कामपात्	४२ ३६d	दृष्ट
प्राप्त	४२ ४०c	वृष्टि
अन्तु	४२ ४१c	समम्यया
दाने	४२ ४१c	नैदि
प्रवयोम	४२ ४२b	निवा(ता)पुत्र
समम्यया	४२ ४४a	मुक्ति
अभि	४२ ४४b	भगवात्
सिद्धि	४२ ४५a	कुमुद
कषाया	४२ ४५b	वीरात्
सतोमर	४२ ४६b	नितीत्
प्रतिविद्य	४२ ४६c	प्राप्त
वैकारजितम्	४२ ४६d	गहोहि
गुण्य	४२ ४७c	तदा

४२ ४७d	मुष्टि गणमासवाद	४३ ३८०	तु	४३ ८६d	सुश्रुतिशुद्ध
४२ ४८b	तालफनप्रकाशम्	४३ ३८७	तत्रागतो	४३ ८७b	घोरानि (→ओजिका)
४२ ४९b	वृषपञ्चवात्मजाय	४३ ३९०	स धान्त	४३ ८७०	अणवघकटिप्यामि (दे० ०)
४२ ४९०	छाद्यमाणा	४३ ३९d	नालभ	४३ ८९०	स्थित्वा
४२ ४९०	खागजानै	४३ ३९ +	गुह	४३ ९००	सा नाव
४२ ४९d	विनायकाया	४३ ४१a	देव	४३ ९१०	देव्या
४२ ४९d	[→अ] य (दे० इति)	४३ ४४d	भो	४३ ९१d	अन्वामुद
४२ ४९f	तद	४३ ४२d	चन्द्र	४३ ९२b	हरवागता
४२ ४९a	पाकि	४३ ४३a	*चरालनाम्	४३ ९३a	अवस्वारातरान्
४२ ४८b	पाग	४३ ४६a	मणभरा		भज्जद्
४२ ४८b	सुरगाव हर	४३ ४७d	तरोपन	४३ ९३b	मन्मुनिभि
४२ ६१a	सन्निद	४३ ४८०	यलवान्	४३ ९४b	गोपाय तु
४२ ६३a	स	४३ ४८d	न इरेगं	४३ ९४०	मविषद्
४२ ६३b	रगम्	४३ ४९d	इवान	४३ ९४d	मुचिम्
४२ ६६a	गुतना	४३ ५०d	त दृष्ट	४३ ९६०	नष्टना मयि
४२ ६६b	रैदगणै	४३ ५०७	दुयोधनम्	४३ ९७b	पुनराविगत
४२ ६६+श्रीबामवपुणो दैत्यतेनाभग ८८८		४३ ५१b	अभि	४३ ९९a	मसुर चरु
	द्विचवारिगोप्याय	४३ ५४०	विमूषा पवन सोम	४३ ९९d	सकृष्टा
४३ ५०	अयाम च पराद्	४३ ५६a	दलभ सरभ पाश	४३ १०४०	तोयेन
४३ ६०	तद्वि	४३ ५६b	विष्टु	४३ १०५०	अक्षहरी
४३ ६१	वीर	४३ ५६d	गोपेयन	४३ १०५d	पातवन्तो
४३ १००	अनिवि	४३ ६०a ६१b	०	४३ १०७b	सु
४३ १०d	भूतानां	४३ ६२०	आवृत्त	४३ ११०a	चापि
४३ १२a	किमि	४३ ६३b	ममराद्	४३ १११b	हि
४३ १५d	विद्वान्मा	४३ ६४d	*ग्राह्य च वृमिरे	४३ ११३b	अनाधुना
४३ १७०	पराताय	४३ ६६०	शोभन्ते	४३ ११४+	दाम
४३ १९d	अभिदुष्टन	४३ ६७b	निर्गतिग	४३ ११८b	सुनाकाम्
४३ २०b	अध्यमानं	४३ ६७b	गोपेयन	४३ ११९d	सह तेनाभिरुह
४३ २४a	पाच	४३ ६७d	गोपिता	४३ १२१b	साम्भ्रापुष्टय
४३ २४b	अजायत	४३ ६९b	सद्यष्ट	४३ १२२a	मिद्धा
४३ २४०	संवाग	४३ ७०d	मयाधित	४३ १२३०	प्राह आन्यान्
४३ २४b	साहा	४३ ७६a	स्ववर्ग	४३ १२३०	यत्तये
४३ २६a	समागम्यन्तराम्याग	४३ ७७a	प्रताप	४३ १२३d	अपव
४३ २७d	सर्वप्रथ	४३ ७७d	कुरागमयम्	४३ १२५a	पुनितं
४३ ३१ +	सन्निवय	४३ ७९d	दानव	४३ १२५०	आमरभ्रजमुष्टं
४३ ३२०	स प्राह	४३ ८२d	विद्वद्	४३ १२५d	हरिगर्हपिमुत्तम्
४३ ३२०	देव	४३ ८४d	मुन्त्य हृदमावम्य	४३ १२८b	हरिष्यति मयापुना
४३ ३३०	माये	४३ ८५d	अत्रैत्यविद्	४३ १२९d	संयुक्तमि
४३ ३४०	अपवाद्	४३ ८६a	विजयामय	४३ १३०b	एवम्वा
४३ ३६०	गुप्त	४३ ८६०	अये (→ अये)	४३ १३००	निरावातेव
			दारुतरै	४३ १३०d	परिपश्य

वामनपुराणे

४३ १३०d	गोचरम्	४४ १४d	विनिर्गोय ह	४४ ४७b	रासिनी
४३ १३१a	चतुर्गोवि मुक्तगिर	४४ १६a	स्वप्न तस्य	४४ ४८d	महामन्
४३ १३१b	मुषाम्बरम्	४४ १६d	गतासु अन्तज्ज	४४ ४९a	भवेत्
४३ १३२०	मायान्वीत	४४ १७d	वभजुहि	४४ ४९+	भयक
४३ १३२०	बात	४ १८d	देवताय	४४ ४२a	भीम मूर्ते
४३ १३२a	पूय	४४ १९०	स्विवा	४४ ४३b	सुरासुर
४३ १३३a	बातस्याद्या	४४ २०b	मसहायो	४४ ४३d	
४३ १३३b	के भविष्या गुणाव	४४ २०d	हृदयतो मे	नैतोक्त्यमातु (सु) गुरवे वृषाङ्क	
४३ १३३०	भाष्यानि वा	४४ २१a	सकर	४४ ४६+	निपुणविशाम
४३ १४०d	नो वेत्	४४ २१a	ब्रह्मणा	४४ ४७b	धनुष
४३ १४२d	कर्तु	४४ २२a	शरीरस्याद्	४४ ४८०	मानसेन
४३ १४४a	हरि	४४ २२a	स प्रमयाद्	४४ ४८d	शिरसा नतोस्मि
४३ १४६a	गर	४४ २२०	एहोहि	४४ ४९०	भावेव
४३ १४६b	त भेजे योगिना वरम्	४४ २२d	माह	४४ ५०a	वृद्धस्व
४३ १४८a	ततोऽधिकृद्	४४ २२d	विगाढवा	४४ ५०d	मद्विधर
४३ १४८d	पतित	४४ २७d	मोगमान	४४ ५१a	भता
४३ १४९a	पक्वर्ण	४४ २८d	कयविद्	४४ ५४a	मध्यान्न
४३ १४९०	सुर्येष्ट	४४ २९a	सख्यहा	४४ ७१a	स्विरास्तु
४३ १५१०	तमसा	४४ २९b	तजगाद्	४४ ७२a	तथा (→एव)
४३ १५१०	गर	४४ ३१०	पञ्चमाता	४४ ७२d	शु गो
४३ १५१d	साविन्दे विषयोजयत्	४४ ३२d		४४ ७४d	ममस्यात्
४३ १५२a	स्वयच्छा	४४ ३३		४४ ७८b	पवत
४३ १५६a	सभिन्नहृदो	मवा संक्षिप्त धारातो मैरव प्रेतगणित		४४ ७९०	ते विमुण
४३ १५२b	गपास्तु हृष्टा	कातरावेति विख्यात कृष्णाञ्जनव्यमम		४४ ८०a	मत्वा
४३ १५२+	धौवामनपुराणे जन्मवधो	४४ ३४ab		४४ ८४d	पुनरागाद्
	नाम निवृत्तारिणोऽप्याय ।	अन्य प्रतीचि धारातो मैरव पुनर्भूयित		४४ ९०a	शरण
४४ १a	सु भजे	४४ ३६	○	४४ ९१d	पापहा (?)
४४ १०	हृता	४४ ३८a	एव स	४४ ९१L 5	अद्याप्य
४४ १०	महापुरा	४४ ३८a	रूपोयौ	४४ ९१ L6	महासेन
४४ ४०	शुभ	४४ ३८b	भत्यो	४४ ९१ L8	महिषी
४४ ४d	सारवि	४४ ४२a	वद्वृता	४४ ९१ L 9	नमस्वा
४४ ४a	मम	४४ ४२a	विप्र	४४ ९१ L9	शरण्या
४४ ४b	हृताभ्याम (?)	४४ ४२a	रक्षे	४४ ९२d	कृणुष्व
४४ ८०	सा रेण	४४ ४२b	संगारको जातो	४४ ९४b	सुत
४४ ९b	बाधैर	४४ ४२०	पपो	४४ ९६a	हृत्कीर्ति
४४ ९०a	बाधैरि	४४ ४३b	नोक्त सवाता	४४ ९६+	धौवामनपुराणे भव
४४ ९१a	लिट्ठक	४४ ४३०	हृता	प्रातुर्भायो नाम वतुष्वत्वारिणोऽप्याय ।	
४४ ९२०	स्व दनाकाय	४४ ४३d	निभा (→ प्रभा)	४४ ९७	सतम
४४ ९२d	विरज	४४ ४४b	स्तोष्यति	४४ ९d	पाताल
४४ ९४b	सादरात्	४४ ४६a	सुघ (→ कर.)	४४ ९०	मायवी
४४ ९४b	मेघाभाना	४४ ४६b		४४ ९d	चित्तर

४५ ६०	पुरोगास्ते	४६ ६३	दण्ड	४६ ४१d	स्वारोचिषोन्तरे
४५ ७d	संयुक्त	४६ ६b	समाहित्य	४६ ४२d	निरपानिय
४५ ८a	स गाल्वा	४६ ७d	हुवाव	४६ ४३०	प्येष्टो
४५ ११d	विकरत	४६ ७०	हि	४६ ४४d	देवाचार्य
४५ १६a	समरे	४६ ७j	तणविग ह्व	४६ ४७a	मुचार्चनी
४५ १७०	श्रम्यवेन मुनिप्रेष्ठ	४६ ८a	सामा	४६ ४७b	हृष्टा
४५ १८d	यचवा	४६ ८०	शोनाम्येन	४६ ४८b	सस्मास्तद्रुनु
४५ २१०	शोनाचार	४६ ८d	मन्माम्य	४६ ४८b	मुने
४५ २१d	स्वास्या	४६ ८d	विहृता	४६ ४८d	मविष्यन्त
४५ २२b	तत	४६ ८a	सा	४६ ४१०	बहुतियो
४५ २३a	मत्रा	४६ ८०	मविष्यन्ते	४६ ४१d	प्रिया
४५ २३d	वसत	४६ ८d	मदपदत्व(?)	४६ ४४d	मातरप्य
४५ २४०	तमात्रम	४६ १०a	सखरेग	४६ ४६d	मतिप्रिय
४५ २८a	स मातरमार् वास्य	४६ १००	सा	४६ ५०d	रन्
४५ २८b	देवसहस्रह	४६ ११b	रजोका	४६ ६१०	समागम्य
४५ ३०a	मुद्रो	४६ १२b	मुकोसर्मान उरम्	४६ ६२a	मदतो
४५ ३१d	कटाम्या	४६ १४a	ततोषत	४६ ६२०	प्रमव
४५ ३१d	[-म] य	४६ १४d	सुवा विगत	४६ ६४d	ग्रह
४५ ३२०	मन्यामाग	४६ १५०	सग	४६ ६५b	वसत्यो स गितामृत
४५ ३४d	मुविस्वरम्	४६ १६d	पिप्पसा	४६ ६७a	श्रपय
४५ ३५a	वित्रुप्यु	४६ १६d	विहीनस्तु	४६ ६८b	मसारमन्त्री
४५ ३५b	अजानत्	४६ १८a	स्वालय	४६ ६८d	कष्ट
४५ ३५b	वेपितम्	४६ १८d	भुवेन्दरे	४६ ७१d	उन्वा
४५ ३७a	मरतो	४६ २३d	श्रुतप्यज	४६ ७२b	महत
४५ ३७b	देवा भूत्या	४६ २४d	आपयप्यो	४६ ७२b	मप
४५ ३७d	पुस्तहा	४६ २६a	मत्रातप्यन्त	४६ ७३d	वपु
४५ ३८a	मपरापोम्य	४६ २०b	समायाता	४६ ७४a	मनगर्वा
४५ ३८०	गस्त	४६ ३१a	सहोरा	४६ ७४a	सप्राधि
४५ ३८d	मने न कोमुमहति	४६ ३१b	मुषार्चनी	४६ ७४d	मूत्र ह्व
४५ ४०b	इष्टमिग पुप	४६ ३१०	म्राहिणो	४६ ७५b	यम
४५ ४१०	सहेलानु	४६ ३३a	राय	४६ ७६a	जगामा
४५ ४२a	हिताय	४६ ३३d	बहुतिय	४६ ७६b	पुरा
४५ ४२b	मयातान्	४६ ३४d	साह	४६ ७६ +	मदप्राति
४५ ४२d	हि मद्रये मयवन्	४६ ३५०	स्वपस्या	४७ १b	धीवामनपुपणे मद्रुतानाम
४५ ४२d	धीवामनपुपणे	४६ ३५d	वाश	४७ १०	मद्रुतानाम
४५ ४२+	पञ्चवर्त्तारिणीप्याय	४६ ३७b	रान्वितो	४७ ११	मद्रुतानाम
४६ १b	मरतो	४६ ३८a	देवा	४७ १२	मद्रुतानाम
४६ १०	ते के य	४६ ४०a	मुपपाय	४७ १३	मद्रुतानाम
४६ ४०	सपना नाम	४६ ४००	सप्रीताम्	४७ १४	मद्रुतानाम
४६ ४b	नति मत्	४६ ४०d	मानो	४७ १५	मद्रुतानाम
४६ ४d	गुप्ता	४६ ४१a			

वामनपुराणे

४७ ७३	जवहृष्ट	४७ ४७०	कृताभ्या	४८ ४२०	गुध्रुपनासक
४७ ७०	रोषामये	४७ ४७१	[म]यपर	४८ ४२१	श्रुति
४७ ८७	गकण	४७ ४७१	कालनेमि	४८ ४२१	नरापिपेग
४७ ११०	पनातय	४७ ४८३	यथा	४८ ४३३	द्विजप्राप्
४७ १२४	मयोप	४७ ५०३	[म]पुनरा	४८ ४४३	सपत्नी
४७ १३७	साय	४७ ५००	यथामुर	४८ ४५०	धर्मिया
४७ १४१	देव सह कलिप्रिय	४७ ५००	वागिर	४८ ४५०	विदेव
४७ १५०	दैव्यास्तान	४७ ५१३	सैन्य पाले	४८ ४८३ ४८७	
४७ १६७	सुरराडस्तान	४७ ५१०	गलास्तु		
४८ १७७	देवतागणा	४७ ५११	बाण		
४७ १८७	साध्या	४७ ५११	श्रीवामनपुराणे वामन		
४७ १९७	संवा		प्रादुर्भव सतचत्वारिंशोऽध्याय		
४७ २११	प्रधिरह	४८ १७	पुन		
४७ २३१	माति	४८ ५७	याजे	४८ ४८०	भवतो
४७ २३१	सहस्रहक	४८ १३७	माधमास्याय	४८ ४८१	तदानीं
४७ २४०	वहन	४८ १७०	सुनारग	४८ ४८१	हानि०
४७ २४७	विष्णुदुः	४८ १८३	सतोपास्त	४८ ५००	श्रीवामनपुराणे वामन-
४७ २५१	महीप्रे	४८ २१७	पुलोमाचा	प्रादुर्भव सतचत्वारिंशोऽध्यायः ।	
४७ २८१	रगमूचनि	४८ २२३	त्यनवा	४८ २१	निवेयना
४७ ३००	रधिर	४८ २२०	वीर	४८ ३७	सेनदेव
४७ ३०१	रज	४८ २२०	पर	४८ ३०	स्वदायया
४७ ३०१	अन्तमानय	४८ २३१	भो	४८ ३१	तत्त्वं देव स
४७ ३०८	अल्लहीनोपि	४८ २४१	मयि	४८ ४०	समे
४७ ३०८	वर्च	४८ २४७	स्वामह तातयतस्वयम्	४८ ४०	कलिना
४७ ३०८	प्रातले	४८ २६३	न सापात	४८ ४७	स्वभाव
४७ ३०८	अणसितमि	४८ २६३	कुचता	४८ ६३	यस्य तिप्य
४७ ३६३	मतिन	४८ २८७	मया	४८ ६७	वहगप्र
४७ ३६७	साध्याधि	४८ २८०	प्रहाचित	४८ ६०	दीनार्थ
४७ ४०३	भीतमोला	४८ २८७	तयेष्ट	४८ ६१	पिदि
४७ ४१७	देवसेम्य	४८ २८०	भूतोचित	४८ ७७	प्रतिदेशति
४७ ४२३	त हृष्टा	४८ ३४०	स	४८ ७७	बमगा
४७ ४२३	दीनगृ गावृति	४८ ३४७	हृष्टस्वोत्तर	४८ ८७	समी
४७ ४२७	कट	४८ ३७०	भागवतो	४८ ८१	कर्ता
४७ ४२०	पदधन	४८ ३८३	यज्जय	४८ ८१	गोचरम्
४७ ४२३	मेपावृति	४८ ३८७	यथाय	४८ ८०	दीनान्
४७ ४३१	धर्म	४८ ३८०	यथा	४८ ८७	विभीतकवर्त
४७ ४४३	हवमगुति	४८ ४१३	नापागता	४८ ११३	ततो
४७ ४४७	निचय	४८ ४१०	पुन	४८ ११०	दया
४७ ४५१	यथेष्ट	४८ ४१०	तथा	४८ ११३	स्वयम्
४७ ४५०	गुदुगतस्य	४८ ४२७	कल्ल	४८ ११७	धाम्य
			वर्तिततायम्	४८ १४३	धर्मोदे

परिशिष्टम् १

४६ १४०	चरणा(?)	५० १३a	विरिचिना	५० ३८०	दत्त्वा
४६ १४०	पत्र-स	५० १३b	मरीच	५० ३८०	तिलाद्य
४६ १७b	योसा	५० १४a	उत्तरत	५० ४००	प्राप्तये
४६ १७०	रसकस्तु	५० १४a	गुण्य	५० ४१०	ध्वंसिष्यामि
४६ १८१	युक्तस्तु	५० १४०	नरेन्द्रमन्त्र	५० ४२b	॥ * (→ ब्रह्मन्)
४६ १६०	चास्या	५० १६d	यो धी	५० ४४a	धारयितुं
४६ २०b	प्रत-तिता	५० १६०-१	हर्षाति जगामाव गन्तरेति	५० ४६०	समन्विष्यामि
४६ २२a	सत्वाद्या	५० १७a	महापट्टास्य गित-कुठार	५० ४७a	मुञ्चता-द्वेता
४६ २८b	या स्वना	५० १७b	द्विजेग	५० ४७b	स्तां च
४६ २६b	पालनाय	५० १७b	मन्त्रायैव	५० ४७०	यायेन
४६ २६d	सु-भक्तित	५० १७०	मानवा	५० ४८d	समन्विष्यत्यस्यायम्
४६ ३१a	एतासा च	५० १८a	गुरुरिता-ग	५० ४६b	भूयोपि गुणप्रमाणम्
४६ ३२b	०-सुत	५० १६१	तय गज	५० ४६ +	योवामनपुत्राणे नितिवत्प्र-गर्त
४६ ३२०-३४b	○	५० २१०-२२d	○		नाम धर्माद्योऽप्याय
४६ ३६d	महापावाश्रिता	५० २३b	न विराजि	५१ २b	०-सुतमम
४६ ३७a	सुभा	५० २३०	यया	५१ ५b	समुत्तमम
४६ ३७०-३८b	○	५० २४b	विशजित	५१ ५d	वद विष्णु-
४६ ३६०	वेतानुत-कवायुता	५० २४०	समुद्भवत्यय	५१ ६d	०-मयङ्ग-री
४६ ४०१	कवित	५० २४d	गा मो	५१ ८b	तय
४६ ४२a	समाश्रिताभि(?)	५० २५a	कर्मचारवान्	५१ ८d	हर्षा
४६ ४३०	सुवि विकस्य	५० २५b	वामान्	५१ ८l	पुरीम
४६ ४४b	साधतो	५० २५०	वसध्वं	५१ ८to	गणपति
४६ ४४०	नाभ्ये	५० २६०	भुजग-विशामर्म	५१ ११a	जगन्नाथ
४६ ४७b	धै परेष्टम्	५० २७a	हृताङ्ग-निस्ता	५१ १३d	वामनतां यताम्
४६ ४८०	तस्यां वाय	५० २७b	च	५१ १६b	०-द-क
४६ ४६१	समाश्रयन्ति	५० २७०	पा-	५१ १८d	सक्त
४६ ४६b	हि	५० २८d	वमलो-रामो	५१ २२b	महाजवम्
४६ ४६०	क्षमाभूति	५० २८०	सोऽयम्	५१ २२b	बलवान्
४६ ४६ +	योवामनपुत्राणे वामनद्रादुमादे	५० २६०x1	दृ-स्था-विता देवमनायमोदं	५१ २३a	निधि
	एकीनचन्वारिणोप्याय	५० २६ +	जगाम विष्णुं चरण-वरेष्यं	५१ २३b	प्रतिरोमाद्
	तत्राप-यस्य श्रेण	५० २६ +	मार-	५१ २३d	जितेनग
५० २a	हृत	५० ३०	कस्मिन् जनिजि गुरवतमाता	५१ २३a	एतद्वच
५० ४०	मुक्त		स्याने हृषीकेशमन-तमीक्य	५१ २६०	निष्पयो
५० ४l	भु-चन्ने		चराचरस्य प्राग्व-प्रमाण	५१ २६d	कये नागति
५० ४b	विशो	५० ३१a	माद्ययवामान मुने-कन्ध	५१ २७b	नि-नीय
५० ५०	ततोपि	५० ३२b	गुणारणे	५१ २६d	यम
५० ६०	पद्य	५० ३२०	मने-ये	५१ ३०a	जिततरं
५० १००	हित	५० ३४a	निघणन-वद्वतमा-विरता	५१ ३२०	पूर्य धै निष्प-यता
५० १२b	धै	५० ३४a	भातर	५१ ३६a	○
५० १२ +	ब्रह्मा	५० ३७b	मा	५१ ३७०	तया तथा
			दन्त	५१ ३६a	प्र-विश्याद्

५१.३६b	दातु	५२.२४०	अभिधानो	५२.५०d	मुनिवृत्ता
५१.३६d	गुरुव	५२.२४a	वेदवर्णि	५२.५१०	देवतायुः कर्मान्
५१.४०१	यदहं	५२.२४d	ये	५२.५१f	मात्वाभेय
५१.४०a	दाय्यो	५२.२४d	सर्गमिगाम्	५२.५२a	सखनाय
५१.४००	विभिनि	५२.२६०	भगवन्(?) बुभुयो	५२.५३a	देहं
५१.४२०	कृतेऽपि	५२.२६d	दुरारोहं	५२.५३०	क्षणान्मन्त्रम्
५१.४२d	हंस्य	५२.२६d	गुरा नृभि	५२.५४d	ब्रह्मणोत्तमाः
५१.४३b	मोहो	५२.२८a	वय	५२.५५b	मादवन्त
५१.४३b	भक्त	५२.२८a	कुन्तुना	५२.५६b	दिजम्
५१.४४०	सर्वगतं विष्णुं	५२.३२a	दास	५२.५६f	क्षित
५१.४४०	विषम्यहामोहो	५२.३२a	शतेन	५२.५७०	प्राह
५१.४६०	अप्यर्थ	५२.३२b	कतूना	५२.५८d	गोयत्तत्वापि
५१.४८a	समभवत्	५२.३३a	दानवपति	५२.६०a	भात
५१.४८०	सुविस्तीर्णा	५२.३४०	गच्छध्व	५२.६०b	गुरा
५१.५००	कार्ये (→ कार्येणु)	५२.३४०	बाह्यप्रा व निषय	५२.६१०	मुक्त
५१.५२०	अन्येषां	५२.३४d	प्राज्ञाप्यतां च गुरुवा	५२.६२b	धारयोः
५१.५२d	तच्च	५२.३६a	क्षामान्यता	५२.६२b	सपितामृत
५१.५४०	गतं	५२.३६०	सरिपिष्टा	५२.६२d	धावां
५१.५४०	स एव भवत	५२.३६०	जल	५२.६३a	ततो
५१.५६a	ग्रहं च	५२.३७b	माजका	५२.६३०	जले
५१.५७०	सैन्यपालान्	५२.३७०	मन्त्रवन् दृष्टा	५२.६४b	कनोवानां
५१.५७+	श्रीयामनपुराणे	५२.३७d	रा	५२.६४b	प्रिनिगामपि
	एकपञ्चाशोऽध्याय	५२.३८०	सर्ववन्दन	५२.६४b	चापः
		५२.४०b	स्वभ्यानु पुराया मुने	५२.६४०	हृत्वेय निषे
५२.१d	सम्पन्	५२.४००	हतांगी	५२.६४d	हृत्पत्ने
५२.१a	मन्त्रलेखं	५२.४१b	समुत्पद्य	५२.६६b	पैतृकं
५२.७d	प्रभुम्	५२.४२a	भूमेन	५२.६६०	धनार्पणार्थं
५२.६d	सत्तर्पयि	५२.४२b	आसा रिता रं	५२.६७a	उक्तवति
५२.११b	विभु	५२.४२०	सतोपपन्नयेन	५२.६७d	कारणम्
५२.११d	वद	५२.४२०	दिवाद्युद्येन	५२.६८d	भोरुत
५२.१२b	योयं	५२.४२d	कवी	५२.६८a	ते भग्नश्रीन
५२.१२d	यं च दण्डितवानती	५२.४३a	गुरा विपण्या	५२.६८d	यो
५२.१४b	सपत्नी	५२.४४b	पचनाम	५२.६८d	भुज
५२.१४b	पञ्चशोऽध्याय	५२.४७b	प्राज्ञा	५२.७०b	सोपता
५२.१६०	बन्धु	५२.४७b	संभवनादरे	५२.७००	मर्त्यिग्नितु
५२.१६a	ब्रह्मसरो	५२.४७०	जलो	५२.७०d	शानुर्गनाम
५२.१६d	ततो	५२.४७०	यामा	५२.७०d	मर्त्याम्
५२.२०a	●● (→ ततो)	५२.४८a	रा जाद	५२.७२a	प्रचारि
५२.२१d	मेरितेन	५२.४८a	द्विरावृत्तम्	५२.७३a	उत्तरा
५२.२२b	मया	५२.४८a	विषयि	५२.७३a	देशं
५२.२३a	भारो	५२.४८d	देन	५२.७३०	अपुरेत्पदि
५२.२३b	ततो				

५२ ७३०	गत्वा	५३ २००	विपद्वाणि	५३ ७३०	हत्वा
५२ ७५५	डिजाति	५३ २००	धावद्ग्री	५३ ७८०	°शास्त्रार्थ
५२ ७७७	वामन	५३ २००	रक्ष	५३ ७८५	व्यवहार्य
५२ ७७५	हि धात्रा	५३ २१५	°पुत्र	५३ ७८०	सा च मेने
५२ ८००	मामकञ्च	५३ २२५	भम्भनन्येन	५३ ८००	माधमपद
५२ ८००	सप्रयच्छत्व	५३ २३५	दृष्ट	५३ ८१५	धोमात्र
५२ ८१५	महामा	५३ २३५	वर्णिक वधे	५३ ८१०	धाताघ
५२ ८२०	ततो	५३ २३५	क च	५३ ८१०	पुष्पोत्तमम्
५२ ८२०	सधयितु	५३ २४०	समापन्नोति	५३ ८२०	भोगवाञ्छ
५२ ८३०	पत्तनसप्तशृणाम	५३ २५०	°घन	५३ ८३०	भनङ्गकूपो
५२ ८४५	सत्ता	५३ २६५	तत	५३ ८३०	धोवामनपुराणे
५२ ८४५	अधिवास	५३ २६५	अद्यातिथि	५३ ८३०	निपञ्चाशोऽध्याय
५२ ८४५	श्रुति	५३ ३०५	यवा	५४ २०	मानि
५२ ८४५	• ६ (→ मम)	५३ ३२५	सुहृदा	५४ ४०	कम्पुनी
५२ ८४५	मम भुतीय	५३ ३२५	°धानी च	५४ ४०	वाद्युदैवस्य
५२ ८४५	दिनेति कोपाद्	५३ ३३०	प्रादोत्तिष्ठ	५४ ६५	भुजयो
५२ ८६०	गर्तो	५३ ३४०	उमावेतौ	५४ ६०	सप
५२ ८८५	स्वर्ग	५३ ३५५	दव्योऽन	५४ ६५	तु तया
५२ ८८०	शास्त्राय	५३ ३६५	कामतो	५४ ६५	भाश
५२ ८९०	अधिवामनपुराण द्विपञ्चाशोऽध्याय ।	५३ ३७५	भुक्त	५४ ६५	यथापल
५३ २०	केदारमात्रचय	५३ ३८५	अरण्ये	५४ ६५	सिध्दे
५३ ३५	ईशान	५३ ३९५	सपूर्णा परमात्मना	५४ ६५	उच्यते
५३ ३५	भुज्यान्ना	५३ ४०५	धामो	५४ ६५	पूजनीयो
५३ ४५	अध्य शक्त्या	५३ ४०५	भुयास्ते	५४ ६५	देय
५३ ४५	विद्वान् (दे ० ०)	५३ ४२०	रायस	५४ ६५	०
५३ ४५	जले (दे १ ०)	५३ ४३५	वाकले' हयारम्य न वा'	५४ ६५	गुह
५३ ७५	रस्या	५३ ४४५	इति यावन्नास्ति	५४ ६५	तथा पुष्ट
५३ ८५	यमारोध्य	५३ ४५५	अतिमृष्टस्य	५४ ६५	भक्त
५३ ८५	अग्निमूत्रश्च	५३ ४६५	नाभ्य	५४ ६५	यावत्
५३ १०५	रूप प्राप	५३ ४७५	समो तव	५४ ६५	पुनवतो
५३ १२५	मध्यरूप	५३ ४८५	स्वद्वितीय	५४ २०५	नद्यास्तेषामु
५३ १३५	मुच्यमानो	५३ ४९५	तोषजुष्टयो	५४ २०५	दीना
५३ १४५	पथ्यवान्	५३ ५०५	स ते	५४ २१५	श्वरणे
५३ १५५	कलिप्रिय	५३ ५१५	स्वनामानि	५४ २१५	यवगौ
५३ १५५	दस्तुतो राजो	५३ ५२५	छवि	५४ २१५	संपूज्यो बगत् पति
५३ १७५	चरता	५३ ५३५	वीर	५४ २१५	सुगुणा
५३ १७५	तदव्य	५३ ५४५	महादुःख	५४ २१५	अनायासान्धन
५३ १८५	तदन्न	५३ ५५५	°विद	५४ २१५	०
५३ १८५	आत	५३ ५६५	मात	५४ २१५	नक्षत्राय जनाशनम्
५३ २०५	उद्राहृन्तं (दे १ ०)	५३ ५७५	°द्वान्शो	५४ २१५	गोविन्द
५३ २०५	अन्येन	५३ ५८५		५४ २१५	देवत

५५.३६३	एतत्	५६.१६६	वृषवद	५७.१६३	सुप्र
५५.३६०	पुस	५६.१७७	तेन	५७.२१०	रक्षितस्त्वैतकं
५५.३६४	इति श्रीवामनपुराणे नक्षत्र-	५६.१८६	स्तदग	५७.२२०	वृत्त. प्रमय
	पुरुषवर्त नाम चतु पञ्चाशोऽध्याय	५६.२१३	सदृशं तु	५७.२३७	कालं कानाम्
५५.२७	शुचि	५६.२२०	प्रत्यक्ष	५७.२३६	मृत्यु निव
५५.३७	सीयंतु	५६.२४३	द्रियुगे	५७.२४३	तमयान
५५.३०	सस्त्री	५६.२६३	मानु	५७.२७३	तत्त्वैश्वर्य
५५.४६	उपवात्य	५६.२६०	तपस्य	५७.२८०	वटेभर
५५.६६	व्यवसत्	५६.३०७	पत्तव	५७.३३०	पुष्कराब्जं
५५.१०६	अखण्ड	५६.३०६	प्रतेप्यामि	५७.३५०	पंकरे
५५.१२७	मरीचि	५६.३१०	प्रतिपेहेति	५७.३६३	भीरकचिह्ना
५५.१४०	दधि	५६.३२०	जिज्ञासु	५७.३८३	मूर्तिरभुज
५५.१६६	मधुनं	५६.३२६	प्रत्ययोपयत	५७.४००	तथा
५५.१६०	तां	५६.३४७	कृत	५७.६५३	भूषणवत्
५५.२०७	सुतपत्न्या तप	५६.३४०	श्रीतयास्तुत	५७.६७३	तुलीय
५५.२१७	भमरे	५६.३६६	देह्य	५७.६७७	मादराय
५५.२२७	नृपतीम्	५६.४१६	यदन्विषु	५७.६७७	मूलजलाय
५५.२२६	दुरात्मा स्वन	५६.४३७	ईश	५७.६७७	विप्र
५५.२३३	सम्भवा	५६.४३०	लब्ध्वा च	५७.६७७	विचारिणम्
५५.२३७	हरि	५६.४३६	पयोधिम (पयोनिधिम)	५७.७०६	सर्पघातुरं
५५.२६३	प्रगण्य निर्विषयशु	५६.४४३	सोम पुत्र	५७.७१७	स्तवी पापयशान्
५५.२८७	सर्वयमाग	५६.४४०	वेद साधो	५७.७२३	तरमादवा
५५.२८७	गत्वा	५६.४६०	सुरो व	५७.७३३	सर्वगतं
५५.२६०	वर्णो	५६.४६४	श्रीवामनपुराणे पदपञ्चाशोऽध्याय	५७.७३४	श्रीवामनपुराणे वामनपञ्चाशुवि
५५.२६६	विमना च तारा	५६.४६४	स्नात्वाभ्य	५८.१६	सप्तपञ्चाशोऽध्याय
५५.३००	यथावहन्ति	५७.३६	च विधानत	५८.१७	यानेताभ्यवद्भुक्त्या
५५.३०६	चिराय	५७.४७	गोपति चापि शंकरम्	५८.१७	दानवो व्यद
५५.३०६	चत्वारु	५७.६६	गोपति चापि शंकरम्	५८.४७	सर्वरत्नमय
५५.३१०	हिमवन्तमादराय	५७.७	गोपति चापि शंकरम्	५८.४७	स्वर
५५.३२०	विस्तृते	५७.७	गोपति चापि शंकरम्	५८.४७	मेरोर्मास्करसमुत्ते
५५.३३०	हरि	५७.७	गोपति चापि शंकरम्	५८.७६	वीतगानो
५५.३३४	इतिवामनपुराणे	५७.८३	तस्यां स्नात्वा समम्य	५८.८७	पाठनं
	चतु पञ्चाशोऽध्याय	५७.८७	गोपति चापि शंकरम्	५८.९७	प्रपवन्ति
५६.२३	प्रवरौ	५७.९३	विरज्ये सीर्व	५८.९७	निविशन्त्ये
५६.३७	वेद	५७.९६	अजिते	५८.९७	निमिषिस्तोषातुभि
५६.३०	दृढायमी	५७.९७	परमं शुभम्	५८.९७	तिष्ठतिरिति
५६.५०	मुल	५७.९७	गत	५८.९७	गुणारव्य
५६.७७	स्वाङ्गतां	५७.९७	महोदयां	५८.९७	दुतीयं
५६.६७	स्वसमं	५७.९७	सांगित्यां	५८.९७	प्रार्थ
५६.६७	वारि तद	५७.९७	अवात्मानं	५८.९७	तं इतन्मा न
५६.६७	○	५७.९७	स्तेनम्	५८.९७	पञ्चमम्

परिशिष्टम् १

५८.२४०	वार्षिक संयत्तै प्राज्ञै	५८.८५३	स्तवना	५८.४००	पर्यट्
५८.२४०	पार्श्वगतो दृष्टस्तवा	५८.८४०	यं कोर्य	५८.४०१	भारत
५८.२४०	वाक्यवत्	५८.८४०	श्रीवामनपुराणे गजेन्द्र-	५८.४१०	जीवने
५८.२४०	महार्णवादे	५८.८४०	मोक्षणे नामाद्युक्तशालोऽध्याय	५८.४१०	ब्राह्मण
५८.२८३	एवात्मनि	५८.८४०	परस्मैपदार्थे	५८.४१०	तदर्थे
५८.२८३	ईवात्तु नागेन्द्र	५८.८४०	कर्मदोषेण	५८.४१०	तु
५८.२८०	महितामृतकेताम्ये	५८.८४०	च	५८.४१०	मामय
५८.३०३	सहस्रगुम्	५८.८४०	ममोत्तरे	५८.४१०	पापजीविका
५८.३००	आपद्भिर्मोक्ष	५८.८४०	जनादेन	५८.४१०	राक्षस
५८.३१३	श्रीं नमो	५८.८४०	नार्थलक्ष्यम्	५८.४१०	पारसचक्र
५८.३२३	प्रवर्तने	५८.८४०	गत्यावकीर्त्या(?)	५८.४१०	क्षुत्पिपासत
५८.३२०	मोमानन्तराय चैकाय	५८.८४०	कृष्णार्णवम्	५८.४१०	शानदानाय
५८.३७०	विश्वाय	५८.८४०	कृष्णार्णवम्	५८.४१०	पातु मा तत
५८.४१०	सादराय	५८.८४०	सर्वं भवतु	५८.४१०	सर्वदा
५८.४२३	मक्तप्रियाय पदुतोत्	५८.८४०	चित्तवृत्तिहरा ये मे ये जाता स्मृतिहरा ।	५८.४१०	गुपना
५८.४२३	योगेश्वराय विजयाय नमो जराय	५८.८४०	बलोत्तमा च हर्तारश्चायानिभ्रताकाश्च ये ।	५८.४१०	पुण्योपचयदं
५८.४४०	श्रेयं नमस्य	५८.८४०	ये च चेतोपहर्तारो ये च ससगनाशका ।	५८.४१०	
५८.४४०	क्षयः	५८.८४०	कृष्णार्णवस्ते प्रगल्भ्यन् विष्णुर्गोखरराहता ।	५८.४१०	
५८.४६०	महर्षयो	५८.८४०	बुद्धित्वात्सर्व	५८.४१०	
५८.४६०	वदन्ति य पुरय गुरेश	५८.८४०	ममास्तु देवदेवस्य	५८.४१०	
५८.४६०	त बाबुदेव	५८.८४०	बाबुदेवस्य कीर्तनात्	५८.४१०	
५८.४७०	प्राप्तमनो	५८.८४०	शृष्टे पुरस्तात्तमम्	५८.४१०	
५८.४८०	वरपदानाम्	५८.८४०	हृत्तोषजतम्	५८.४१०	
५८.४८०	माताधर	५८.८४०	दुष्ट	५८.४१०	
५८.४८०	वसुप्रभायम्	५८.८४०	विषया पुण्यविज्ञा	५८.४१०	
५८.४८०	○	५८.८४०	द्विजोत्तम	५८.४१०	
५८.४८०	पर नम	५८.८४०	कयकूर	५८.४१०	
५८.४८०	○	५८.८४०	सहस्रैव समायाता	५८.४१०	
५८.६१०	गह्वरवज्रो	५८.८४०	समाप्तेन तव	५८.४१०	
५८.६२०	तत्प्रभाह	५८.८४०	वेपि	५८.४१०	
५८.६३३	जलरथ	५८.८४०	वेपि तस्या	५८.४१०	
५८.६४०	हृद्गर्ग्यवसतम	५८.८४०	त्वया समं ममाशानि	५८.४१०	
५८.६४०	कृष्णात्	५८.८४०	मय्यनुवर्तमानाह	५८.४१०	
५८.६४०	वय प्राप्य	५८.८४०	द्वयवमुक्त	५८.४१०	
५८.६४०	दिव्यवपु गुप्ताम्	५८.८४०	मुक्त्वयो भावी	५८.४१०	
५८.६४०	भगवत्तस्य	५८.८४०	उत्तमेतद्वि	५८.४१०	
५८.६४०	भगवत्तस्य	५८.८४०	दृष्ट्वा विज्ञानं	५८.४१०	
५८.६४०	रूप मेरुस्तस्य च	५८.८४०	खादति	५८.४१०	
५८.६४०	प्रयाता स्वित्रवत्त्व	५८.८४०	शुष्यसवाधितोऽपि सन्	५८.४१०	
५८.७७३	दृष्ट्वा	५८.८४०	अभययद	५८.४१०	
५८.८००	तस्य नत्वति	५८.८४०		५८.४१०	

चामनपुणे

५६ ६७३	सबाभोजे	६० ४३०	महाभनो निरखन	६२ २६०	एषो
५६ ६७३	सवर्ण	६० ४४३	द्वारातीय पञ्चाभि	६२ २६३	बाह्यं नमिचिचकम्
५६ ६६०	सवर्ण	६० ४५३	सूयंनुस्व	६२ ३०७	सदसिपित्तवृत्
५६ १०६३	तु यत् पाप	६० ४६३	समृतिस्व	६२ ३००	हृदीयस्यहादर
५६ १०६३	मुक्त वा	६० ४७३	हनु	६२ ३०३	मयवाग
५६ १००७	जल	६० ५००	स्तात्वा तीये सुभोके	६२ ३१३	चा मा
५६ ११०७	न स्वल्प	६० ५०३	पापगात	६२ ३१०	नलनीच
५६ ११००	यज्ञ सष्टि	६० ५१०	श्रीचामनपुणे पापपामन नाम	६२ ३२३	स्वेतवर्ण
५६ १११०	अकारपाद् विजो भूष	६० ५१३	पष्टिमोऽध्याय	६२ ३२७	सुतपण
५६ १११३	रुमाभ्यात	६० ५१६	○	६२ ३३३	हृन्माने
५६ ११२०	सारस्वत स्तोत्र	६२ १०	पुनारव	६२ ३६७	सर्वगोऽध्याय
५६ ११४०	सह पापानोद तु	६२ १३	वीरोचित मुने	६२ ४१७	महधर
५६ ११४३	सहते सप्तमि केचने	६२ २०	द्विजाति	६२ ४१३	योगाधि नमोऽस्तु ते
५६ ११५३	महनि	६२ २३	सृष्टास्यसागद् वै	६२ ४३३	तपोपन
५६ ११६३	महनि	६२ ३०	कौण्डिनिरुद्धैव	६२ ४४४	सतवच
५६ १२००	सत्सम्पत्	६२ ४०	नदीमनुगतहृदाम्	६२ ४६३	वेमवाङ्मिरा
५६ १२१०	श्रीचामनपुणे सारस्वतस्तोत्र	६२ ४३	प्रयुक्तत	६२ ४७३	प्रागन्तु राजा
५० २३	नाम एकानपष्टिमोऽध्याय	६२ ४७	स्तात्वाय	६२ ४८३	वेमवापयत
५० ४०१७	भूतनावन	६२ ६३	सर्वा	६२ ४९३	भारद्वाज
५० १०३	○	६२ ७३	देविकाया	६२ ५२३	देहातो
५० १०३	कुणाय	६२ ७७	अवतीर्ण	६२ ५४३	वे सति धीपत्ते स्मो
५० १०३	पोताम्बरपर (प्रिय)	६२ १२३	सतिगुणता	६२ ५४३	विप्र
५० १०३	वीरवज्र	६२ १२०	विद्युद्भिद्	६२ ५४३	साहसागवाभि ते
५० १०३		६२ १२३	भोमव	६२ ५४३	कतेरध्वराध्वम्
५० १०३	सहस्रीर्षाव नमो इष्टागोर्षाव ते नमः	६२ १२७	अतिमाति	६२ ५६७	येतु येतु गुरो (अहम्)
५० १०३	नमस्ते सवर्णते महापीर्षाव ते नमः	६२ १२७	दक्षिणाभिमुखं	६२ ५६०	निवसति मुमुक्षुषु
५० १०३	नमः सहस्रीर्षाव सोमदीर्षावतेनव	६२ १२७	उत्तमुख	६२ ५७०	गिरिस्तमस्ता
५० १०३	नमस्ते धर्मनेत्राय महानेत्राय ते नमः	६२ १२७	सप्तमी	६२ ५८३	सप्तपत्तनपद् सप्तपद् वेन मारा
५० २२३	नमस्तुष्टागवा	६२ १२७	नाम आयमी	६२ ५८७	सोऽसाकः सवर्ण पञ्चमु
५० २२७	पञ्चमे	६२ १२७	साधमायोऽपराधते	६२ ५८७	वदना सायव सविपाता
५० २४३	सप्तोपरार्ध	६२ १२७	निष्ठागी धर्म आयमम्	६२ ५८७	भूतिमनो हृदुवा
५० २४७	साक्षापन	६२ २०७	हृदयविनायो	६२ ५८७	भीतिर्हि
५० २६७	साधुमा मुता	६२ २१३	प्रतष्ठित	६२ ५८७	श्रीचामनपुणे चामनपुणे
५० २६७	पाष्णीङ्गभोऽस्तुगा	६२ २२३	तमवचन्ति	६२ ५८७	मोचो नाम एकपष्टिमोऽध्याय
५० २६७	अष्ट	६२ २३७	वने	६२ ५८७	सर्वरा
५० २६७	मेऽसोऽस्तुगा	६२ २३७	अनुपपद्यु	६२ ५८७	हृन्मात्रे
५० ३३७	यन्मागमुत्रे	६२ २४३	दुष्टाये	६२ ५८७	हृन्मात्रे
५० ३४७	सवर्णने	६२ २६०	दक्षिणे	६२ ५८७	हृन्मात्रे
५० ४२७	सूतोऽपिगा	६२ २६३	विष्ठा ये	६२ ५८७	हृन्मात्रे
५० ४२७	पुण्यहति	६२ २७३	पुण्यहति	६२ ५८७	हृन्मात्रे
५० ४३७	नरो	६२ २८७	महाभनो	६२ ५८७	हृन्मात्रे

परिशिष्टम् १

६३.७६	यामखण्डं च	६३.३४०	छन्दः सवयुष्टीये	६४.२६६	उतोनायाव
६३.७७	वितम्यायां	६३.३६३	कूर्ममचलं	६४.२६०	सधियुं
६३.७८	मणिमल्पवै	६३.३६६	सद्यगलेभरम्	६४.२७३	ततोत्सुन्य स्वनुपसा
६३.८०	मुनिश्रेष्ठ	६३.३७३b	○	६४.२८b	तस्या
६३.८३	गृध्रतुदि	६३.३७८	सहस्राहं परित्यातं	६४.२८०	कोकवाचरे
६३.११३	गोपालमुखरे	६३.३८६	शने स्थितम्	६४.२८६	तस्यानीत.
६३.११७	सोमपीयनम्	६३.४०b	सत्यसंयुतम्	६४.३२७	कामरूपिणी
६३.११८	पारियात्रे पराजितम्	६३.४०८	सप्तमेवैवं	६४.३३०	सरवरं ब्रह्मम्
६३.१२३	कटोददेशे	६३.४१७	पर ब्रह्म वैराग्ये	६४.३४०	च विराज्युत्वा
६३.१२७	तपोधन	६३.४४८	तस्येष्टु	६४.३४०	पश्य स्वयं
६३.१३७	निपचेत्यमरेभरम्	६३.४४८	धर्मप्रदानीह	६४.३४८	स शब्दस्तनयस्ताव
६३.१३८	पात्रालिक	६३.४७०	उत्तिष्ठ गच्छाम	६४.३४७	तपस्वनी
६३.१४८	कोतो	६३.४७८	यत् सुखाया हि	६४.३८०	वक्त्रोत्तिष्ठत्य
६३.१६०	बालिहृत्	६३.४८b	श्रुति महात्मा	६४.३८०	अन्तरिगतता
६३.१६८	कालिकेय	६३.४८८	गच्छत्	६४.३८८	गृहहृत्
६३.१८०-२०८	श्रीवत्समुदात्त नर्मदाया थिय- पतिम्	६३.४८८	श्रीवामनपुत्रो समस्तमलविशे-	६४.४१०	तद्वृत्त
	माहिष्मत्या जिनयनं तत्रैव च हूताशनम्		पमाहात्म्यं नाम द्विषष्टितोऽध्याय	६४.४३३	सचारमनय
	अजुने च त्रिसोवर्णं द्वाभरं भूकरावते	६४.१७	वामनाय नमः	६४.४४७	सप्तवातस
	त्रिणाविकेतं ब्रह्मै प्रभावे च कपतिनम्	६४.१८	चैवलु	६४.४४७	मुमत्तरमन
	तत्रैवात्रापि विश्वात त्रितय शशिषोऽक्षरम्	६४.२७	अतो	६४.४६८	न पपाठेति
६३.२१३	उच्यते	६४.२०	नरात्मक	६४.४७५-५०	
६३.२३०d	तत्रैव च महाहासं प्रयागेऽपि बटेभरम्	६४.२८	दण्डोसि		तबान्ववात्र चित्तो माता भ्राता गुरुस्ताव ।
६३.२४३	शोणरथं पोरकवच	६४.२८	पश्यति		परनिन्दस्तवाऽप्ये च तथा निलयागिन ।
६३.२४८	हल्लीपने	६४.३७	प्रोता		तत् स पित्रा मृदेन शिरः कूपे निरवके ।
६३.२४९	ब्रह्म	६४.३८	भक्त्या द्विजैरपि सप्रार्थितः		महाशिला तस्योपरि सा पिबानमनोदयत् ।
६३.२५०	शूर्पाकारे	६४.४८	प्रदध्यन्ता		एवं शिरस्तथा कूपे बद्धवर्णग स्थित ।
६३.२५८	मुधापतिम्	६४.५८	बलि		तत्स्यस्यामलकीगुरुमस्तलतोऽभवत् ।
६३.२७३	कालजरे	६४.६०	द्वितीया		ततो दशसु वर्षेषु सुपतोषु भागव ।
६३.२७७	वामनोत्तमम्	६४.६०d	मकरावयामो		तस्य मातामलकूपं तमथ शिलापचितम्
६३.२७८	हसमुक्त	६४.६४०	सत्योन्मादनमोरित	६४.५२०	दत्ता तावेन
६३.२८३	गोकण्डे दक्षिणं सर्व	६४.६४५	छनिनाया	६४.५२८	कोपन्मात
६३.२८८-३१७	लोहद्वये ह्योकेतं कोऽकाया मनोहृत्	६४.६४७	निरमकं त्व	६४.५३३	सापि मोताब्रवीत्
	महाबाहूँ मुराष्ट्रे च वनराष्ट्रे यतोऽध्वनम्	६४.६४८	दायुमल	६४.५४०	मात्मा भो
	भूपर देविकानयां बाहुयायां कुशप्रियम्	६४.६४८	पौराणो न श्रुता कथा	६४.५४०	सा श्रुत्वा
	गोमत्या अक्षितपदं शशोद्धारं च वलिनम्	६४.६४८	बलि	६४.५६३	स उत्तोर्यावु
६३.३२०	गोकण्डे	६४.६४८	सुस्तातरे	६४.५७३	वेष्टितं स्वनुस्य च
६३.३३०	महिसारीये	६४.६४८	व्यासनिबद्धा हि	६४.५८३	ततो ह्युच्छ्रित
६३.३४३	वत्सप्यामपि	६४.६४८	जडाकृति	६४.६१३	पूर्वमातमहं
		६४.६४८	मूलवपुस्ततो	६४.६१८	प्रापानूपस्य गाधो हि
		६४.६४८	जगन्मूर्कं	६४.६१८	मातागर्भं
		६४.६४८	मन्यमाना	६४.६३०	मन्दस्य

६४ ६३d	दुष्टमभिरतो	६४ १०७b	चातस्य सु पुवत	६४ ३००	कुर्वन्
६४ ६४a	भासमगमन्	६४ १०७c	गारुडि	६४ ३००	ततश्चासमतो
६४ ६४a	मूढभावतया	६४ १०६a	वापि	६४ ३०f	द्वयम्
६४ ६६d	रीरव नरक गत	६४ १०६b	वचन च वचभापि	६४ ३१a	कमेगार्थ
६४ ६७b	मुक्त छिद्रो	६४ ११०b	स्मरतेत च	६४ ३१c	मगवानप्यतपूणे
६४ ६८a	सन्धितस्तात	६४ ११०c	सर्वेभ्यो	६४ ३६०	प्राहामुपपत्ति
६४ ६८c	विपुना	६४ १११b	स्तरप्याम्	६४ ३८a	भवता हि दृष्टा
६४ ६८a	दत्तस्य	६४ ११२a	इत्येवमुक्त्वा	६४ ३८c	तावकीर्य
६४ ६८b	विष्टस्य च	६४ ११३c	पूर्वं द्विवर्षं च मया	६४ ३८d	किञ्चिज्जलेनास्य निष्पद्यतेऽ
६४ ७२a	वृष्टे	६४ ११४c	चैवास्य सता	६४ ४२b	शिखातामीय
६४ ७२b	मनोभव	६४ ११५a	इत्येवमुक्त्वा	६४ ४४b	ममद्वयेनैव तवाय पूर्णम्
६४ ७३a	सुकल्याणि	६४ ११५b	दत्तेभ्यः	६४ ४४d	सीतापेता
६४ ७५b	राजपुत्री	६४ ११५+	श्रीवामनपुराणे द्विपटितमो	६४ ४५ab+	वामन
६४ ७८b	द्वारमुद्रादप्यग्ने		अप्याः शुभमस्तु	६४ ४५c ४०d	○
६४ ७८a	निगडाग्नेनि	६४ १a	प्रातो (?)	६४ ४८b	मया राजन्
६४ ८३d	इतिगर्भ	६४ ४c	साधे	६४ ४८a	किं न वेति
६४ ८८d	मरुडान्तरस्य वै	६४ ४d	यस्यवाट प्रवेयत्	६४ ४८d	यमाति द्य
६४ ८८b	स्वरूपा विमलागुहा	६४ ५c	विहृत्य	६४ ५०d	भूमुवनादिभम्
६४ ८८c	रूपवर्तो	६४ ६d	भरदाजमवेदय च	६४ ५१b	दन्त
६४ ८८d	तामहमजम्	६४ ७c	अथ न	६४ ५१c	तेनापय
६४ ९०a	तूष्णीं	६४ ८a	तदधमभियाचैः	६४ ५१d	कल्पं यावत्
६४ ९०c	उपरि	६४ ९a १०b	○	६४ ५३+	मगवान्
६४ ९०d	पतितोऽह	६४ ११b	महान्ति भंम	६४ ५४+	बलि
६४ ९१c	मोक्षिप्यत्य	६४ ११c	धनात्किं मूरि न वै दगति	६४ ५५	
६४ ९२a	तद्भवाता	६४ १२a	न दगति विविस्तस्य	सतने वसतो नाय मम भागः कृतोऽप्यय	
६४ ९२c	मा सुगै	६४ १२c	मयि वाहरि यच्चाय	अविप्यति तु देवाहं बलिप्यामि निरुमय	
६४ ९२d	गले रणवा मुने	६४ १३a	वचन महा मा	६४ ५५+	मगवान्
६४ ९३d	तत्रासत्तस्य	६४ १५+	वामन	६४ ५६c	मविप्यमि
६४ ९४d	c मुने	६४ १७c	य तपुगाः	६४ ५७b	आदाय
६४ ९५c	तेन	६४ १८b	मि लिब्ध (रुप) चकार ह	६४ ५७c	मान्यप्रतिभिरु
६४ ९५d	मुवतीनां	६४ १८b	वर्णिता	६४ ५७d	दास्यति
६४ ९७a	दादिमकै	६४ २०b	गोपना	६४ ५८c	पुण्यीप
६४ ९७b	पोपयन्ति	६४ २२c	गुह्यता	६४ ६०a	सकलस्यो
६४ ९८c	गुह्य	६४ २२d	दृष्टयो	६४ ६१c	बागम सक
६४ ९८a	मुवायज्ञो	६४ २३a	मवा	६४ ६२c	विष्मरिदु
६४ १०२a	वृषत्वं वै	६४ २३c	हृदय	६४ ६३c	गौहन्ति
६४ १०२b	सत	६४ २४c	श्रीवादिभिरु	६४ ६४c	इत्यामुक्तं द्विपि गोनिताय
६४ १०३c	योवापुनरुप(?)	६४ २४d	सांस्त	६४ ६५	हवाते
६४ १०५c	पचत्तपमगमं तत	६४ २५d	समन्विता	६४ ६७b	पुष्प
६४ १०६a	निमन्तो	६४ २६a	सत्तादयसा	६४ ६७c	मस्मिन्
६४ १०७a	तात	६४ १०b	हास्य वै	६४ ६७d	प्रवादि दाय

६५.६८a	एष प्रोक्तो भवति	६६.१८+	श्रीवामनपुराणे षड्विंश-	६७.५१d	गतिर्नमोब्रह्मचर-
६५.६८+	श्रीवामनपुराणे त्रिपटितमोऽप्याय		तमोऽप्याय	६७.५३a	हरिनामभूतं
६६.१b	बलिद्वयो	६७.१	अप्यावारभे	६७.५३d	ते दुष्प्रसिद्धितरिति ते
६६.३b	किमकार्षीत्तथा बलि	६७.१b	पुनस्तथ	६७.५५a	प्रसक्तानां
६६.५b	वामनो भूतभावन	६७.१d	वि पुरम्	६७.५५b	परयावरा
६६.५b+	प्रकान्तलोकलोकवन्द्य	६७.६d	कुमितामोवि	६७.५५b	सा तु जम्भ
	देवाधिवात सर्वदेववन्द्य हृषीकेश	६७.६a	एतत्	६७.५८b	भक्तिस्य
	पपनाभ देव कमलावताश कमला-	६७.६c	चार्यज्ञो	६७.५८c	येवामिन्दो
	लपाप्रिय विष्णुभूत मूलाधिवास	६७.१००	ततोऽनुपति प्राह	६७.६२d	कलां
	धर्माधिवास धर्माध्यक्ष धृतिधर	६७.१२b	यस्य	६७.६५b	मिथ्यार्थयति
	वामन वनमालाधर लक्ष्मोधर पद्म-	६७.१२d	धारमुले	६७.६७b	ये रमरन्ति
	नाभ विरिञ्च महाक्षेन सेनाध्यक्ष	६७.१३a	सञ्चिता देवा	६७.६७d	फलं गतस्य
	परिच्छिन्न बहुकल्प महाकल्प कल्कि-	६७.१६c	शालोद्भव	६७.६८d	प्राप्यति
	मुख भक्तिस्तु सर्वकालात्मन् द्वारका-	६७.१७a	दहत्	६७.६८d	ध्रुमशय व
	निलय सूर्यचन्द्रनैशारमक व्योमात्मक	६७.१७d	यान्तु	६७.७१a	परावरजा
	कविलात्मक परमात्मन् सनातन	६७.१७f	यातु सशयम्	६७.७१c	ते धीत
	नमो नमस्ते	६७.१८b	निस्तेजसो	६७.७१d	संसारसागरजलस्य
६६.७d	बलिबन्धनम्	६७.२०d	सस्मारस्तं	६७.७५a	भक्तिपरा
६६.११a	प्रसस्य	६७.२१a	स चापि	६७.७५b	संकीर्त्यमानं
६६.११+	ब्रह्मा । देवाधिदेवैकबहुपद्म वृषा-	६७.२३a	संस्पृतोऽसि मया शात	६७.७५+	श्रीवामनपुराणे षड्विंशतमो-
	कपे भूतभावन देवेश दैत्यवचमविमर्श	६७.२४c	नो मासो		अप्याय
	सुरमयन पीतवास सुरनिवास सुर-	६७.२७b	मतिस्त्वियम्	६८.२a	केनाचित्तेन
	निर्मितासार स्वनिमित्त कपिल भद्र-	६७.२७c	तेज	६८.३c	कानि पुष्पाणि
	कपिल महाकपिल	६७.२७d	तथान्येषा	६८.७c	मस्तान्त्रे द्वेष्टि
६६.L. 4	बैकुण्ठ पुरुषोत्तम विजयवृत्तपद	६७.२८a	भवजलधिगताना	६८.८d	ब्राह्मणी
६६.L. 32	विश्वदेव विश्वभूतं विश्वारमक	६७.२८a	हरिमनन्त मय्यमाद्य	६८.१२a	जातीशतबाहु मत्ता
६६.L. 70-71	भूतादिरसि महाभूतादि-	६७.३०a	स्वपुरुषमन्त्रिदोष्य	६८.१६a	येषा हि
	रसि ऊर्ध्व कर्मासि व्याप्तिरसि पापमो-	६७.३१d	ते नो विपदो	६८.१६b	यनत
	वतोऽसि त्रिविक्रमोऽसि ऋ नमस्ते	६७.३७a	मानस बाष्प	६८.२१b	यवगोधूमसालय
६६.१२२	अप्यावारभे	६७.३७c	दृश्य स्युष्य	६८.२१c	तिलमुद्रादयो मापा
६६.१२a	इत्य स्तुत	६७.३८a	यथा जलानि जलधरे	६८.२२b	भूदानानि
६६.१२b	तपस्विभिश्चाभूत	६७.४०a	भवजलकर	६८.२३a	तिता शस्ता
६६.१२c	प्रतिपामहस्तु	६७.४०b	खग्रेन्द्रकेतुं वटं विपश्चिताम्	६८.२३c	इन्धवादिद्वयश्रान्ते
६६.१२d	वृणीष्यामल	६७.४१b	सततं	६८.२४a	कारमुने
६६.१२e	उद्भवते	६७.४३b	अविशारता	६८.२४d	पुरस्पर्धे
६६.१४a	वराप्तिभु	६७.४३c-४४d	○	६८.२५a	विशानि वाशासि
६६.१४b	विचिन्त्यतमव्ययात्मा	६७.४४d	सेविनामपि	६८.२५b	या माप्यायतनानि च
६६.१४c	विद्याचक्रास्तूर्यरत्नानवाद्य	६७.४६d	नाप्यमानता	६८.२६a	छानपुष्कलं
६६.१७a	रवौ	६७.४८a	ध्यायन्नारायण	६८.२६b	पयोमहाश्र
६६.१७b	विष्णो प्रमाणं स हि वामनोऽभूत्	६७.४८d	भवच्छिदम्	६८.२६d	घृतधेनु
६६.१८b	महात्मा	६७.४८d	बीडनास्तेऽमितपुति	६८.३०d	विपश्चिता
					सर्वज्ञं समुद्रोदत

धामनपुराणे

६८.३१३
६८.३२८
६८.३३३

तिलास्तुरंगं
कार्तिके नर.
छातोद्गात्र नराभाषान्

६८.३३४
६८.३४४
६८.३६४

मग्नानुग्मां जनादिकम्
शृहं
शुचिगृहे

६८.३६८
६८.३७४
६८.३७८

राक्षस
तेनैवाशु
रामानुतपुराणि

६८.३७४

श्रद्धा तद्वा प्रियं सस्य विष्णवे प्रमथिष्णवे ।
दत्त्वा वामनवान्नोति विविधान्मानवो भुवि ॥
श्रद्धादो विविधान्वर्मानुभास्य तमादरात् ।
प्रयो स्वाश्रमं पुण्यं दानवी भक्तिभावित ।

पुलस्त्य घवाञ्च

इदं पुराणं परमं पवित्रं
शृणोति भक्त्या नियतात्मवान्मदा ।

स मुक्तापः पदमव्ययस्य
विष्णोः प्रयातोह हि देहिर्जुर्वमम् ॥

श्रोतुम्

पुलस्त्योऽपि हि धर्मात्मा नारायणं यथा तथम् ।
आदिभ्यः वामनाख्यं हि तीर्थवाचा ययौ वचो ॥
नारादोऽपि कृत्वायोऽष्टौ मनसाचिन्तयद्भरिम् ।
गत्वा तु ब्रह्मसदनं ब्रह्मणे स न्यवेदयत् ॥
पुराणं पुण्यमारोम्य सर्वसिद्धिकरं परम् ।
श्रेयस्करं शृणोतीदं ..... शृण्वतत ॥
सपदो .....शोकान्मनोहृदात् ।
धर्मज्ञान.....

इति श्रीवामनपुराणे विष्णुपुत्रायोग्यवस्तु-
कथनं नाम सप्तपष्ठितमोऽध्यायः ॥
इति श्रीवामनपुराणं स .....न विद्यते ।
विष्णुलिंगविज्ञानं विविधाभूत् पङ्क्तिरन्धे-
दूपयम् । हस्तवेगजमवुद्भिर्गुणैः .....पुराण
भाव्यतारकं । शुभमस्तु बोधैः श्रवणतये
नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः ।

APPENDIX 2

परिशिष्टम् २

VĀMANA PURĀṆA QUOTATIONS IN THE DHARMAŚĀSTRA NIBANDHAS

(धर्मशास्त्रनिबन्धेषु दृता वामनपुराणश्लोकाः)

[Many of the Dharmaśāstra-Nibandhas and some of the Smṛti-ṭīkās (such as of Aparārka and Parāśara Mādhava) draw profusely upon the Vāmana Purāṇa and so contain a large number of the Vāmana-Purāṇa ślokas dealing with various topics such as *ārtihās, vrataś, puja, śraddhā, sadācāra* etc., as quotations. Some of these Nibandhas and Ṭīkās are as old as the 11th or the 12th century A.D., of which date no manuscripts of the Vāmana-Purāṇa have yet been available. Hence the textual evidence regarding the Vāmana Purāṇa text furnished by these old works is to be considered as very important. The evidence furnished by the later Nibandhas is also important in so far as it supplements and corroborates the available manuscript evidence of their times. These Nibandhas sometimes explain some readings of their quotations, which also helps in determining the nature of the text of such readings of their times

The quotations of the Vāmana Purāṇa ślokas contained in these works have been collected and are being given here according to the order of the Adhyāyas of the Critical Edition of the Vāmana-Purāṇa. The explanatory notes contained in the Nibandhas on some readings of their quotations are also given here. Similar or the same ślokas of a certain topic are found quoted in several of the Nibandhas; in such case, the ślokas found quoted in a comparatively older Nibandha are given here, and below that, references to other Nibandhas and Ṭīkās which also contain these ślokas are given in square brackets [ ] with the page number of the printed edition, and the variants of readings of these Nibandhas are also given below that in square brackets [ ] according to the lines of the quotations. If the texts of some readings in these quotations differ from that of our critical text, then such readings in the quotations are printed in bold type

A list of the Nibandhas utilised is given in the beginning with necessary details of their authors, dates, publications etc. A large number of these Vāmana Purāṇa quotations have been identified in our critical text, and this identification is noted in the beginning of each quotation. All such identified quotations form **Part A** of this Appendix. Still, there are a number of Vāmana Purāṇa quotations which could not be identified. All such unidentified quotations form **Part B** of this Appendix and are given topic-wise.

[बहुषु धर्मशास्त्रनिबन्धेषु कतिपयासु स्मृतिटीकासु च वामनपुराणस्य बहुषु श्लोकाः समुद्धृताः । एषु निबन्धेषु केचिन्निबन्धास्तु संभवतः ई० १२ शताब्द्यां लिखिता यस्तान्, सन्तस्तेषु श्लोका वामनपुराणपाठे पाठनिर्धारणदृष्ट्या प्रयोगयोग्ये, यतो नैवास्मिन् प्राचीनकालस्य हस्तलेखा उपलभ्यन्ते । केचिन्निबन्धा वामनपुराणश्लोकोद्धारणानां केवाचित् पाठानां व्याख्यानमपि कुर्वन्ति, एतादृशस्य व्याख्यानस्यापि वामनपुराणस्य सहासौनपाठनिर्धारणयोग्ययोग्ये वर्तन्ते ।

एषु निबन्धवर्गेषु सधुपलम्बमाना वामनपुराणश्लोकाः प्रस्मादि सङ्गृहीताः, ते चात्रात्रिभूत परिचिते प्रदीयन्ते । या केवाचित् पञ्चानां निबन्धेषु व्याख्या वर्तते साऽप्यत्र कोष्ठे प्रदीयते ।

यदि समानप्रयोगे भवेत्तेषु निबन्धेषु उद्धृता उपलभ्यन्ते, तदा प्राप्य कस्यचित् प्राचीनतत्त्वनिबन्धस्य प्रयोगे प्रदीयन्ते, तदप्यत्र कोष्ठे [ ] इतरेषां निबन्धानां मुद्रितपुस्तकमुद्रणस्यासहितं स्वतन्त्रदिनिर्देशं क्रियते, एषु निबन्धेषु वर्तमाना पाठभेदाऽपि तदधस्तात्

एतत्संक्षेपे [ ] कोष्ठे एव उद्धृतश्लोकानां परितोक्तमेव प्रदीयते । यदि प्रदत्तेषु श्लोकोद्धरणेषु केचित् शब्दाः पठे वामनपुराणस्य पाठसमीक्षात्मकसंस्करणस्य पाठाद् भिद्यन्ते तदा तेषां शब्दानां स्थूलतरं मुद्रणं कृतम् ।

येष्वपि निबन्धेष्वपि वामनपुराणस्य श्लोकाः सगृह्यान् प्रदीयन्ते तेषां सूची निबन्धकारलेखनकालादिविवरणतद्दिनाद्यन्तं आरम्भे प्रदीयते ।

एषामुद्धरणानां मध्ये बहूनि उद्धरणानि वामनपुराणस्यास्मिन् संस्करणे प्राप्तानि तेषां परिशिष्टस्य A भागे वामनपुराणपाठ-समीक्षात्मकसंस्करणस्याध्यायक्रमेण प्रदत्तानि, तानि तु उद्धरणानि वामनपुराणस्यास्य संस्करणस्य ग्रन्थोत्पत्त्यव्यवहृत्योत्पाद्यु वा न प्राप्तानि तानि चस्य परिशिष्टस्य B भागे तत्वाचारादिविवयक्रमेण प्रदत्तानि ।]

List of Dharmasāstra Nibandhas from which Vāmana Purāṇa Quotations
have been given here

(निबन्धप्र-या चेभ्यो वामनपुराणस्योद्धरणानि सगृह्यान् प्रदीयन्ते)

[The details about the authors and dates are mostly based on Dr Kane's History of
Dharmasāstra एषा निबन्धानां निबन्धकारकालादीनां परिचयः डा काण्मेमहोदयकृतस्य 'हिन्दी प्राक् धर्मशास्त्र' ग्रन्थात् प्रदत्तः]

1 अपराधैटीका on the याज्ञवल्क्यस्मृति (Composed between 1115-1130 A D), By Aparādhitya 2 parts Published by Hari Narāyaṇa Āpte Ānandāśrama Sanskrit Series No 46 1903 and 1904

2 आचारभूषण *Haranya Kesyañnikam* (Composed 1819 A D), By Trayambaka Oka Published by Hari Narāyaṇa Āpte Ānandāśrama Sanskrit Series, Poona, 1908

3 आचारस्त (Composed 1580 1640 A D), By Lakṣmaṇa Bhaṭṭa Published by Tukarama Javaji: Nrupaya Sagar Press, Bombay

4 आचारादर्श (Composed about 1300 A D) By Śrīdatta Pub by Khemarāja Śrī Kṛṇadāsa Śreṣṭhi Śrī Veñkaṭeśvara Press Bombay, Śaka 1826

5 कालतत्त्वविवेचन (Composed 1600 A D) 2 parts By Raghunāth Bhaṭṭa Published by Nanda Kishore Sharma Government Sanskrit Library Benares 1932 and 1933

6 कालविवेक (Composed after 1091 and 1092 A D), A part of Dharma ratna By Jīmūta Vābana Edited by Pt Pramatha Nātha Tarka Bhūṣana and published by the Asiatic Society of Bengal Calcutta 1905

7 काल-सार (I Kāpḍa of the Gadādhara Paddhati) Vol I (Composed 1450 1500 A D) By Gadādhara Rājaguru Edited by Pt Sadāśiva

Mīra and Published by the Asiatic Society of Bengal, Bibliotheca Indica Collection of Oriental Works Series No 57 Calcutta 1904

8 कृत्यकल्पतरु (Composed between 1100 1150 A D), 14 Kāṇḍas By Lakṣmīdhara Bhaṭṭa Edited by K V Rangaswami Aiyangar Oriental Institute, Baroda

9 कृत्यस्तोत्र A treatise on Smṛtis (Composed after 1314 A D) By Candaeśvara Thakkura Edited by Pt Kamalakṛṣṇa Smṛtīrththa and Published by the Asiatic Society of Bengal, Bibliotheca Indica, Calcutta, 1925

10 गृह्यस्तोत्र (Composed between 1314 1370) By Candaeśvara Thakkura Edited by M M Kamala Kṛṣṇa Smṛtīrththa Published by Asiatic Society, Bibliotheca Indica, Calcutta, 1228

11 चतुर्कोचिन्तामणि (Composed between 1260 and 1270 A D) By Hemadri Volumes on दान, दत्त, श्रद्धा, काल and प्रायश्चित्त published

Vol II Part I Edited by Pandit Bhārata Candra Śiromani Published by the Asiatic Society, Bibliotheca Indica Calcutta, 1878

Vol II Part II Edited by Kāmākṣya Nātha Bhaṭṭa and Yogeśha Bhaṭṭa and Published by the Asiatic Society, Calcutta, 1879

Vol III Part II *Parīṣeṣa Khanda*—*Śrāddha-Kalpa, Paribhāsa prakaraṇa, Kāla-nirṇaya* Edited by Pt Kāmākhyā Nātha Tarkavagīśa and Yajñīśvara Smṛti ratna Published by the Asiatic Society, Calcutta, Bibliotheca Indica, 1895

Vol IV *Fasciculus \ Prayaścitta Khanda* Edited by Pt Pramatha Nātha Tarkabhūṣaṇa Published by the Asiatic Society, Bibliotheca Indica Calcutta, 1911

12 *जयसिद्धकल्पद्रुम* (Composed 1713 A D) By Yājñī Ratnākara Dikṣita the son of Pt Deo Bhaṭṭa Published by Śrī Gaṅgā Vīṇu, the son of Śrī Kṛṣṇa Dāsa Lakṣmī Venkṭ Press Kalyāṇa, [Bombay] Samvat 1982 Śaka 1847, 1915 A D

13 *तीर्थचिन्तामणि* (Composed about 1450 A D) By Vāca-pati Mīśra Edited by Kamala Kṛṣṇa Smṛtitūṭha and Published by the Asiatic Society of Bengal Bibliotheca Indica, Calcutta 1912

14 *त्रिखलीसेतु* (Composed between 1550 and 1560 A D) By Nārāyaṇa Bhaṭṭa Ānandaśrama Sanskrit Series, No 78 Published by Hari Nārāyaṇa Apté, 1915

15 *दानमयूख* (Composed after 16th century) By Mīmāṃsaka Nīlakanṭha Bhaṭṭa Edited by Vyānakaṭeṣa Rāma Candra Lele and Published by Gujarātī News Printing Press, Bombay, 1924

16 *दानसागर* (Composed in 1169 A D) By Vallāla Sena Deo Edited by Bhaṭṭatoṣha Bhaṭṭa Published by the Asiatic Society Issue No 1563 and 1567 work No 274, *Fasciculus* 12 A collection of Oriental Works Series Calcutta, 1953

17. *धर्मद्वैतनिर्णय* also called *द्वैतनिर्णय* (Composed between 1550 1600 A D) By Śāṅkara Bhaṭṭa, the son of Śrī Nārāyaṇa Bhaṭṭa Edited by J R Gharpure First Edition Published by V J Gharpure Bombay, 1943

18 *नित्याचारपद्धति* (Composed between 1344 and 1560) By Vidyākara Vājapeyī Published by the Asiatic Society of Bengal (Bibliotheca Indica) and Edited by Pandita Vinoda Vibhāri Bhaṭṭa-cārya Calcutta, 1903

19 *नित्याचारप्रदीप* (Composed later than 1400 A D), By Nara Simha Vājapeyī Edited by Pt Vinoda Vibhāri Bhaṭṭa-cārya and Published by the Asiatic Society A Collection of Oriental Works, New Series, No 1047 of the Bibliotheca Indica Calcutta, 1903

20 *नृसिंहप्रसाद* (or *तीर्थसार*) (Composed earlier than 1575) By Dalapati-rāja Edited with Introduction by Sūrya Nā āyana Śukla Government Sanskrit College Benares, 1936

21 *पराशरमाधव* (Composed between 1330 and 1385 A D Vol II, *Prayaścitta Kānda*, By Mādha-vācārya, Revised with notes by M M. Chandra Kanta Tarkalāṅkāra Published by the Asiatic Society of Bengal Bibliotheca Indica, Collection of Oriental Works, New Series Calcutta, 1892

22 *पुरुषार्थचिन्तामणि* (Composed 1784 1785 A D) By Vīṇu Bhaṭṭa, son of Rāma Kṛṣṇa Bhaṭṭa Edited by Tukārāma Javajī Nirṇaya Sagar Press Bombay 1906

23 *मदनपारिजात* (Composed 1360 1390 A D) By Madanapāla, 2 Vols Edited by Pt Madhu-būdāna Smṛti ratna and published by the Asiatic Society of Bengal, Park Street Calcutta, 1893

24 *वर्षक्रियाशौमुदी* (Composed between 1500 1540 A D) By Kavi Kankaṇācārya Śrī Govindānanda Edited by Pt K K Smṛti Bhūṣaṇa and published by the Asiatic Society. Calcutta 1902 A D

25 *विधानपारिजात* (Composed in 1625 A D) By Śrī Ananta Bhaṭṭa (3 Vols) Edited by Pt. Tārāprapanna Vidyaratna Published by the Asiatic Society of Bengal Calcutta, 1912

26 *विधानमाला* (Composed earlier than 1550 A D) By Nṛsimha Bhaṭṭa, Ānandaśrama Sanskrit Series, No 86 1920

27 वीरमित्रोदय (Composed Between 1610 1640 A D) By M tra M sra (Quotat on from Śrāddha Prakāsa Āhnika Prakasa and Tith Prakāsa) Revised by Parvatīya N tyānanda and Published by Chaukhamba Sanskr t Series Office Benares 1910 and 1935

28 शुद्धिक्रियाकौमुदी (Compo ed after 1535 A D) By Govindānanda kav hankanaācārya Ed ted by Pt Kamala Kṛṣṇa Smṛti Bhūṣaṇa and publ shed by the As atic Soc ety Calcutta 1905

29 शुद्धाचारशिरोमणि Part I (Composed bet ween 1520 and 1590 A D) By Kṛṣṇaśeṣa Edited by Pt Gopināth Kav rāja and printed by Jai Kṛṣṇa Dāsa Gupta Vidyā Vilāsa Press Banaras 1933

30 श्राद्धक्रियाकौमुदी (Composed between 1500 and 1540 A D) By Govindananda Kavi Kan kanācārya Ed ted by K K Smṛti Bhūṣaṇa Published by the As atic Soc ety Calcutta 1904

31 श्राद्धविवेक (Composed between 1375 1460) By Śulapāṇi Ed Śrī Candī Carapa Smṛti bhusana 3rd Editon Smṛti Bhūṣaṇa Lane Calcutta Bangābda 1327 (1921 A D)

32 समय-समूह (Composed 1610 1645) By Nilakanṭha Bhaṭṭa Edited by Mahādeva Gangā dhara Bakre and Vyankāṭeṣha Rāma Chandra

Lele and publ shed by the Gujarātī Printing Press Bombay 1918

33 स्मृतिचन्द्रिका (Composed before 1225 A D) Āhnika kanda and As tuca kāṇḍa By Yājñī ka Devanna Bhaṭṭa. Edited by L. Śrī Nivasācārya Government Oriental L brary Series Bibliotheca Ind ca Sanskr t Texts No 44 56 Mysore 1914 and 1921

34 स्मृतिवत्सव (Composed between 1570 1570) By Raghunandana Part I Tī h Śrāddha Āhnika Prāyascitta Jyotisa Majamāsa and Samskāra tattvas and Part II Ekādaśī tattva etc Ed ted by Pt Kulapatt Śrī Jivānanda V dyā Sāgara 2nd Edition Calcutta Namayana Press, 1895

35 स्मृतिमुक्ताकल 6 parts (Composed about 1700 A D) By Va dyanātha Dīks ta First Ed t on Ed ted by Jagannāth Raghunāth Gharpure in the Series of Collect on of Hindu Law Texts Angrevārī G ragavan Bombay, 1937

36 स्मृति-रत्नाकर (Composed 1314 1324 A D) By Vaid ka Sārva bhauma Venkaṭanātha Edited by Lakṣmī Venkaṭeṣvara Press Bombay Śaka 1820

37 हरिभक्तिविलास (Composed about 1562 A D) By Gopāl Bhaṭṭa Gosvāmī Ed ted by Shyāmāsarana Kaviratna Publ shed by Gurudāsa Chaṭṭopādhyāya Calcutta, Bangāda 1318

Abbreviations used

(संकेता)

अप टी० = अपराकृता यात्रवल्परस्मृतिटीका
आवा भू = आचारभूषणम्
आवा र = आचाररत्नम्
आवाण = आचारणम्
आह्नि त = आह्निकतत्त्वम्
आह्नि श = आह्निकप्रमाणम्
आगौ का = आगौषकाण्डम्
अह्नि त = अह्निकतत्त्वम्
आ त = आगौषतत्त्वम्
का त वि = काततत्त्वविवेचनम्
का वि = कातविवेक
का सा = कातसार

क क = कृतककल्पम्
क र = कृत्यरत्नाकर
गदा प = गङ्गावरपद्मति
गृ र = गृह्यरत्नाकर
चतु वि = चतुर्वर्गवित्तमणि
अप क = अपसिद्धकल्पम्
अपौ त = अपौषिततत्त्वम्
ति त = तितितत्त्वम्
ती व = तीर्थवर्णनम्
ती श = तीर्थप्रमाणम्
ती वि = तीर्थविशामणि
ति रे = तिर्थनौकेतु

दा. म. = दानमूल्य
 दा. सा. = दानसागरः
 घ. द्वि. नि. = घर्मद्वैतनिर्णय
 नानाव. प्र. = नानावर्गप्रकरणम्
 नित्यावा. प. = नित्याचारपद्धति
 नित्यावा. प्र. = नित्याचारप्रदीपः
 नृसिंहप्र. = नृसिंहप्रसाद
 परा. मा. = पराशरमाधवीय
 पु. बि. = पुरुषार्थचिन्तामणि
 पू. प्र. = पूजाप्रकरण
 प्रतिष्ठा. छ. = प्रतिष्ठातत्त्वम्
 मल-मा. त. = मलमासतत्त्वम्
 म. पा. = मदवयारिजात
 व. कि. कौ. = वर्षक्रियाकौमुदी
 बि. पा. = विधानवयारिजात
 वि. मा. = विधानमाला

वी. मि. = वीरमित्रोदय
 द. का. = द्रतकाण्डम्
 व. छ. = व्रतखण्ड
 पु. कि. कौ. = शुद्धिक्रियाकौमुदी
 दू. सि. = दूताचारसिरोमणि
 था. का. नि. = थादकालनिर्णय
 था. का. वि. = थादकालविवेचनम्
 था. कि. कौ. = थादक्रियाकौमुदी
 था. प्र. = थादप्रकाश
 था. वि. = थादविवेक
 स. म. = समपमूल्य
 रमु. व. = रमृतिचन्द्रिका
 रमु. त. = रमृतिचत्त्वम्
 रमु. मु. = रमृतिमुक्ताकनम्
 रमु. र. = रमृतिरत्नाकरः
 हरि. भ. बि. = हरिभक्तिविलासः

क्षौरं विनाशाप्रतिपत्तु वर्ज्यम् ।

मूले घृगे भाद्रपदासु मास

योनिमया कृत्तिकोत्तरासु ॥ [1?]

—चतु वि, P 688 [स म P 178, बो. मि (धा प्र) P 251; सु कि कौ P. 548 घृ र. P 413, कृ र, P. 548; बो मि (भाह्नि प्र) L 9 only स्मृ त (वि त) P 27, घ डै मि, P 117 121, only first 4 lines, स्मृ घृ P. 283, परा मा, P 26? आवा मू L 53 व कि कौ, P 87, 88 स्मृ च (भाह्नि त) P 327-328, L 12, निर्यावा प्र P 36, L 10 'क्षौरं रिक्तसु वर्ज्यम्' तथा 'क्षौरं विनाशास्वभिस्सु वर्ज्यम्']

[—L 1) घृ र, स्मृ त उवाचरेच—L 2) स्मृ त क्षौरच, —L 4) स्मृ त समाचरेच—L 6) बो मि क्षौर—L 6) कृ र [म] व कुजे, परा मा न कुजे—L 7) सु कि कौ, कृ र, स्मृ च, व कि कौ बुजे च, बो मि, घृ र बुजेत—L 9) बो मि, घृ र अवलेपु—L 10) व कि कौ क्षौर च यदेषा प्रति व कि कौ, स्मृ च क्षुर विगा क्षासु विपयु—L 11) स म भाद्रपदेव—L 12) स्मृ च मखा-वातिर, स म मृग कृ, व कि कौ 'तिस्मूलमेपु']

वाम १४ ५१ cd

मुङ्गीत नैवेह च दक्षिणामुबो,

न च प्रतीचीममि भोवनीयम् ॥

—पृष्ठ र P 317

[ययमपि प्रत्यग्मुखनिपेक्षो निष्कामविषय स्वामस्य तामुख भोजनविधानात्, दक्षिणामुखभोजननिपेक्षस्तु जीवमावृत्तिपय— घृ र]

वाम १४ ५३

स्नायात् शिर स्नानतया च निवृ

नाकारण चैव सदा निरासु ।

ग्रहोपरागेपु जलाधिपात

त्यक्तरा स्वस्वमङ्गीत शशाङ्कम् ॥ [4]

—घृ र, P. 191 [बो मि, P 106]

[—L 2) बो मि नैव—L 3) वा मि ग्रहोपराग स्वस्वनामिनात्—L 4) बो मि मुस्ता च]

वाम १५ ६० l, १०, १६, ४०

षेष्टित बारुद्वाना वाग्नस्य च मुक्त शुचि ।

कर्मान्ताहारशालाश्च स्वन्यययुता. क्षियः ॥

वाग्विप्रयो द्विजातीनामाचान्तस्याम्बुनिन्दव ।

रथ्याकर्दमतोयानि नाव पन्था वृणानि च ॥ [4]

भारुतेनैव शुद्ध्यन्ति पक्वेष्टकचितानि च ।

नित्यस्य कर्मणो हानि केवल मृत्युजननमोः ।

न तु नैमित्तिकोच्छेद कर्तव्यो हि कथञ्चन ॥

—यु वि कौ, P. 306

[नैमित्तिकमाम-बुद्धिमितोपनिपात-विहितम्—टिप्प] [8]

वाम १५ ४४ cb, ४५ ab, ६१ ab, ६२, ६३

बाले प्रयजिते चैव देशात्तरमृते तथा ।

सय शौच समारयात् विद्युत्पातमृते तथा ॥

चत्वार आश्रमाथैते ब्राह्मणस्य प्रकीर्तिता ।

गार्हस्थ्यं ब्रह्मचर्यं च वानप्रस्थं त्रयोधमा ॥ [4]

क्षत्रियस्यापि कथिता य आचारा द्विजस्य हि ।

ब्रह्मचर्यञ्च गार्हस्थ्यमाश्रमद्वितय विश ॥

गार्हस्थ्यमुचितत्वेक श्रद्धस्य क्षणदाचर ।

—परा मा, P 59, 537 [स्मृ त (उदात्त), P 149]

[—L 4) स्मृ त च विप्र—L 5) स्मृ त आश्रमाख्य एव हि—L 7) स्मृ त दयमाचरेत्]

वाम १६ ५—५१

(तथा प्रयह विष्णु प्रार्थनीय काश्या विष्णु उक्तत्वात् ।

उक्त च वामनपुराणे—)

तमूचुर्धनय सूर्यं शृणु क्षेत्रमहाफलम् ।

सायमत बासुदेवस्य भावि तच्छक्ररस्य च ॥

योगशायिनमारभ्य यावत्केशवदर्शनात् ।

एत क्षेत्र हरे पुण्य नाम्ना वाराणसी पुरी ॥ [4]

—वि वे, P 26 [बो मि P 224, quoted

from H(madri)]

[—L 1) बो मि क्षेत्र—L 3) बो मि दर्शनम्]

वाम १७ ५-१७

नारद उवाच

कथयस्व सुरादीनां शयने (ने न) विधिमुत्तमम् ।

सर्गानुसमेणैव पुरस्त्वैव कार्द्वनम् ॥

पुरम्य उवाच

निधुनाभिगते सूर्ये शुक्लपशे शोभन ।

पकादद्यां जगत्स्वामिश्चयन परिकल्पयेत् ॥ [4]

शेषादिभोगपर्यङ्कं कृत्वा सम्पूज्य केशवम् ।
 कृत्वा पवित्रकञ्चैव सम्पूज्य च द्विजान् ॥
 जनुज्ञा ब्राह्मणेभ्यश्च द्वादश्या प्रयत शुचि ।
 लब्ध्वा पीताम्बरधरं स्वस्तिनिद्रा समानयेत् ॥ [8]
 त्रयोदश्यान्ततः काम स्वपते शयने शुभे ।
 कदम्बानां सुगन्धानां कुसुमैः परिकल्पिते ॥
 चतुर्दश्या तथा यथा स्वपन्ति सुखशीतले ।
 सौवर्णपद्मजकृते सुखास्तीर्णोपधानके ॥ [12]
 बौर्णमास्यामुमानाथ स्वपते चर्मसंस्तरे ।
 वैय्याघ्रं स जयभारं समुन्मध्याशु चर्मणा ॥
 ततो दिवाकरो राशिं सम्प्रयाति च कवर्कटम् ।
 ततोऽमराणां रजनीं भवते दक्षिणायनम् ॥ [16]
 ब्रह्मा प्रतिपदि तथा नीलोत्तरमये शुभे ।
 तस्यै स्वपिति लोमानां दर्शनम् मार्गमुचमम् ॥
 विध्वर्कमां द्वितीयाया तृतीयाया गिरे सुता ।
 विनायकश्चतुर्थ्यान्तु पञ्चम्यामपि घर्म्मराट् ॥ [20]
 पष्ठ्याश्च स्कन्द स्वपिति सप्तम्या भगवान् रवि ।
 कात्यायनी तथाऽष्टम्या नवम्यां कमलालया ॥
 दशम्या भुजगेन्द्रास्तु स्वपन्ते बायुभोजना ।
 एकादश्यान्तु कृष्णया साध्या ब्रह्मन् स्वपन्ति च ॥ [24]
 एव क्रमस्ते कथितो न भाद्रे स्वपते सुर ।
 स्वपन्तु तत्र देवेषु भाद्रदृक्काल समायदौ ॥
 —ह २, P 206† (सू त (एवा त) Part I P 111
 and Part II P 111, हृत्पत्तये P 436 व कि को
 P. 286, L 4, 5, 7, 8]
 [—L 8] सू त व ङि कं देव (→ स्वस्ति)]
 [अनुज्ञा तन्मध्येत्यन्वय एकाग्रोपसर्गे निजानयनं परिकल्पयत्
 यत्रो द्वाग्नीषोऽथो निद्रति —सू त]
 या म १७ ३०-१४ ab, ५६ cd ६४
 नमस्ये मासि च तथा या स्यादृष्णाष्टमी शुभा ।
 शुका मृगशिरसेव सा तु कालाष्टमी मता ॥
 तस्यां पुरैकलिङ्गेन तिथौ स्वपिति शङ्कर ।
 वसन्ते सन्निधाने तु तत्र पूजाऽक्षया स्यूता ॥ [4]

स्नायीत विद्वान् त्रिधिवद् गोमूत्रेण जलेन च ।
 स्नात्वा संपूजयेत्पुष्पैः कुटजस्य त्रिलोचनम् ॥
 धूपैः केसरनिर्घर्म्मैर्नैवेद्यं मधुसर्पिणा । (केशो बकुल)
 प्रीयता मे विरूपाक्षेऽलुचार्च्यं च दक्षिणाम् ॥ [8]
 विप्राय दद्यान्नैवेद्यं सहिरण्यं द्विलोचनम् ।
 तद्वदधुजे मासि सोपवासो जितेन्द्रिय ॥
 नवम्या गोमयस्नानं कुर्यात्पूजा च पङ्कजैः ।
 धूपयेत्सर्जनिर्यर्म्मैर्नैवेद्यं मधुमोदकम् ॥ [12]
 कृतोपवासमष्टम्या नवम्या स्नानमाचरेत् ।
 प्रीयता मे विरूपाक्षो दक्षिणा च तिलैः कृता ॥
 कार्तिके पयसा स्नानं करवीरेण चार्चनम् ।
 धूप श्रीवासनिर्यर्म्मैर्नैवेद्यं मधुपायसम् ॥ [16]
 सनैवेद्यं च रजत दातव्यं दानमग्रजे^१ ।
 प्रीयतां भगवान् स्थाणुरिति वाच्यमनन्तरम् ॥
 कृतोपवासमष्टम्या नवम्या स्नानमाचरेत् ।
 मासि मार्गशिरे स्नानं तत्रार्चा रूद्रा स्यूता ॥ [20]
 धूपं श्रीवृक्षनिर्यर्म्मैर्नैवेद्यं मधुपायसम् । (श्रीवृक्षो बिल्व)
 नैवेद्यं रक्तशाली च दक्षिणा परिकीर्तिता ॥
 नमोस्तु प्रीयता शर्व्वं हति वाच्यं च पण्डितैः ।
 पौषे स्नानं च हविषा पूजा स्यात्पारणेन तु ॥ [24]
 (हविषा धृतेन)
 धूपो मधूकनिर्यर्म्मैर्नैवेद्यं मधुशङ्कुली ।
 समुक्ता दक्षिणा प्रोक्ता प्रीणनाथ जगद्गुरो ॥
 वाच्यं नमन्ते देवेश न्यम्यकेति प्रकीर्तयेत् ।
 माघे कुशोदकस्नानं मृगमदेन चार्चनम् ॥ [२४]
 (मृगमदो ललाकस्तूरी)
 धूपो (प १) कदम्बनिर्यर्म्मैर्नैवेद्यं सतिलोदनम् ।
 पयः कुसुम्भं नैवेद्यं सरस्वतं प्रतिपादयेत् ॥
 प्रीयता मे महादेव उमापतिरितीरयेत् ।
 एवमेकं समुद्दिष्टं पद्मनिर्मसिस्तु पारणम् ॥ [32]
 पारणात् त्रिनेत्रस्य स्नानं कारयेत् क्रमात् ।
 गोरोचनाचन्दनं हङ्कुमेन

देवं समालम्ब्य च पूजयेद्य ।

मीयस्व दीनोऽस्मि भवतमीयं [36]

शशाङ्कनाथ प्रणतोऽस्मि नित्यम् ॥

ततस्तु फाल्गुने मासि कृष्णाष्टम्यां यतवत् ।

उपवासं सप्तदिष्टं कर्तव्यो द्विजसत्तम ॥

द्वितीयेऽह्नि सत स्नानं पञ्चमह्येन कारयेत् । [40]

पूजयेत्कुन्दपुष्पैस्तु धूपनं चन्दनेन तु ॥

नैवेद्यं सघृतं दद्यात् ताम्रपात्रे गुह्यीरनम् ।

दक्षिणां च द्विजातिभ्यो नैवेद्यसहितां तया ॥

वासोयुगं प्रयच्छेच्च रत्नमुद्यायं नामत । [44]

चैत्रं चोदम्बरफले स्नानं मन्दारकाचनम् ॥

गुग्गुलुमधिरात्र्यं च घृतकां धूपयेद् धुष ।

समोदकं तथा सर्षिं शीघ्रान विनिवेदयेत् ॥

दक्षिणां चैव नैवेद्यं मृगाजिनमुदाहरेत् । [48]

आद्ये श्रवणमन्ते चापीदमुच्चार्य नामत ॥

शीघ्रानं देवनाथस्य कुर्याच्छ्रद्धासमन्वित ।

वैशाखे स्नानदिष्टं पुण्ड्रिकमुसुमाभसम् ॥

पूजनं शङ्करस्थोकं व्रतं नक्तादिभिः प्रभो । [52]

धूपं सुगन्धयुग्मं च नैवेद्यं सफलं घृतम् ॥

(सुगन्धयुग्मं पुष्पम्)

नामं जपत्पञ्चमीराश्यं कालघ्नेति विप्रश्चिता ।

जलकुम्भान् सनैवेद्यान् ब्राह्मणाय निवेदयेत् ॥

* * *

उषान्युगलं छत्रं दानं दद्याच्च भक्तित् । [56]

नमस्ते भगनेव्रतं पुष्पदन्तविनाशन ॥

इदमुच्चारयेद् भक्त्या प्रीणनाय जगपते ।

आपादे स्नानमुदितं श्रीफलैश्चैनं सदा ॥

धूपचूरकस्य कुसुमैर्धूपार्थं सिद्धं तथा । [60]

नैवेद्यं सफलां पूषा दक्षिणां सघृतास्तथा ॥

नमस्ते दैत्यदर्पघ्न इदमुच्चारयेत्तत ।

आवणे मृगमदेन स्नानं कृत्वा नैवेद्यदक्षिणम् ॥

श्रीवृक्षपत्रैः सफलैर्धूपं दद्यात्पञ्चगव्यम् । [64]

नैवेद्यं सघृतं दद्याद्धिपूर्णं समोदकम् ॥

दक्ष्योदनं सकृद्धारं कृष्णधानं सशङ्कुली ।

दक्षिणां घृषमं घेनुं दद्याच्च कविरा शुभाम् ॥

कनकं रक्तवसनं प्रदद्याद् ब्राह्मणाय च । [68]

गङ्गापरेति विख्यातं नाम शम्भोस्तु पण्डिते ॥

जमीभिः पटभिरवस्त्रमासीं पारणमुत्तमम् ।

एव सवत्सरं पूर्णं सपुत्र्यं घृषमध्वजम् ॥

अक्षयान्तभते लोकान् माहेधरपरो नरः । [72]

इदमुक्तं व्रतं पुण्यं सर्वक्षेमकरं शुभम् ॥

एव चन्द्रेण देवैर्गत्तया न तदन्वया ।

(इति वामनपुराणोक्तं ब्रह्माष्टमीव्रतम्)

—ह क (व वा) P 258 [चतु वि (व ल)

P 849]

[चतु वि —L १) शीघ्रं स्मृता —L 3)

सर्वं —L 4) वसुधैव कुटुम्बकम् —L 5) तत्र स्नायितं विद्वाद्

हि —L 6) धूपस्तु रस्य विं —L 7) धूप —L 9)

जोतम —L 11) हवा पूं —L 12) मधुमोक्षाय

—L 14) पापं स्मृता —L 16) पापस्य —L ११)

धूपं श्रीकृष्णनिर्यायं धुपौत्रं —L 22) रत्नातिष्ठ

—L 25) धूपोऽयं मधुकर्निवासो नं —L 26) सायुध

दक्षिणं —L 27) यं नमोऽस्तु —L 30) एव कुम्भेन

—L 36) वादस्य —L 37) गङ्गाङ्कनाथ —L 39)

पात्रं समुदितं —L 41) स्तु धूपयेत् —L 42)

गुह्योदनम् —L 43) तां मुने —L 44) ब्राह्मणेभ्यः

प्रस्तां च ह्यमममम्य —L 48) उमाकान्ताय दाययेत्

—L 49) हरीश्वरं नमस्तेस्तु नारद —L 50) नाराय

कुपयिष्ये श्रद्धावित्तं —L 51) नमोऽस्तु कुतुम्भमया

—L 52) भूतमञ्जु रविमित्रो —L 53) पुष्पैस्तु —L 54)

मीमेति —L 55) ब्राह्मणेभ्यो निं —L 56) शक्तित

—L 57) भगवन्मन्य —L 59) नमस्ते —L 61)

सघृतां पूषा —L 62) स्ते दक्षयजघ्न —L 65) चि

पुष्पैस्तु मोदकाद् —L 66) कृषारकं कटिधानां साङ्कुलां

—L 67) दक्षिणां श्वतवृषभं घेनुं च —L 68) पायं तु

—L 69) ऐति वक्तव्यं नाम शम्भोस्तु —L 67) पटभिर

दक्षिणैर्मासीं —L 72) माहेधरपरो नरः —L 73) सर्वं

सवत्सरं परं (शुभम्) —L 74) यं द्रव्यं]

[1 एकलिकुम्भानि धूपप्रयणपतितद्वितानि पञ्चमाभिमुखाणि प्रसिद्धानि ।

2 तद्वदध्वजं मासि तोषवात् इत्यभिधानाद् धूपमाहे

पुष्पवातो बोद्धव्यः ।

- 3 धीवास सरलवृत्त ।
 4 अथवे आहारे ।
 5 सर्वा पूजा यज्ञा एवोपजा । —टिप्प. चतु वि]
 धाम १८ १-२४

अखण्डद्वादशीतमम्

पुलक्य उवाच—

मासि चाश्वयुजे ब्रह्मन् यदा पद्माज्जगत्यते ।
 नाभ्या निर्याति हि तथा दस्यैतद्यथा भवेत् ॥
 कन्दर्पस्य करोग्रेषु कन्दम्बद्वारस्थाने ।
 तेन तस्य परा मीति कन्दम्बेन विरपते ॥ [4]
 यक्षणाभघिपस्यापि भणिभद्रस्य नारद ।
 बटवृक्ष सममरत्तेन तस्य हि रतिस्तदा ॥
 मदेयस्यापि हृदये घुचूरविष्ट शुभ ।
 संजातस्तेन शर्वस्य रतिरुत्तस्य चेतमः ॥ [8]
 तथैव मध्यतो देहाज्जातो मरकत मयु ।
 खदिर कटकी श्रीमान् भगवद्विधकर्मण ।
 गिरिजाया करतले कुन्दवृक्षमु जायते ।
 गणाधिपस्य कुसुम राजते सिन्धुवारक ॥ [12]
 यमस्य दक्षिणे पार्श्वे पलायो दक्षिणोत्तरे ।
 कृष्ण. कुसूलको रौद्राज्जात खोमकरोऽभयः ॥
 स्कन्दस्य बन्धुजोवश्च रवेरश्वस्य एव च ।
 कात्यायन्या शमी जाना विल्वो रुद्रस्या करे करे ॥ [16]
 नागाना प्रभुतो ब्रह्मन् शरस्तम्बो व्यजायत ।
 वायुके सुमुखे पुच्छे पृष्ठे दूर्वाऽसिता सिता ॥
 साध्याना हृदये जानो वृक्षो हरितचन्दन ।
 एव तेषु च सर्वेषु तेन तत्र रतिर्भवेत् ॥ [20]
 तस्मिन् पुण्ये शुभे काले वा शुक्लैकादशी भवेत् ।
 तस्मां सूर्यायज्जिह्वस्य येन खण्ड प्ररूप्यते ॥
 पुनै वरे फलैर्वापि पापघ्नन्तुरसाविति ।
 शोपपीमिध मर्यामि भावस्यावारममरैः ॥ [24]
 घृत विलान् मीदियवान् शिरण्यं कनकादि यत् ।
 भणिमुष्मन्पवारानि क्षत्राणि विविधानि च ॥
 रसाश्च स्वादुक्कष्यन्तु यत्नवगादयः ।
 तिकानि च निवेद्यानि तान्यखण्डानि यानि हि ॥ [28]

तदुवाचै प्रदातव्य केशवाय महात्मने ।
 येन संवत्सर पूर्वमखण्डं जायते गृहे ॥
 वृत्तोपवासं देवेषु द्वितीयेन न संशयः ।
 स्नानेन तेन स्नायोत येनाखण्डं हि वत्सर ॥ [32]
 सिद्धार्थकैस्तिलैर्वापि तेनैवोद्धर्तन शुभम् ।
 हस्त्रिया पद्मनाभस्य स्नानमेव समाचरेत् ॥
 होमे तदेव गदित दान शक्यता द्विजोत्तम ।
 पूजा च कुसुमै कार्या पादामारस्य केशवम् ॥ [36]
 घृष्येद्विधिं घृष्य येन स्याद्वत्सरं परम् ।
 शिरण्येन च वासोमि पूजयेत्तं जगद्गुरुम् ॥
 सरसद्रवचूष्पाणि हविष्याणि निवेदयेत् ।
 सपुज्य देवदेवेशं पद्मनाभं जगद्गुरुम् ॥ [40]
 विशाखं यन्मुनिश्रेष्ठ मात्रेणानेन सुवन ।
 नमोऽस्तु पद्महस्ताय पद्मगर्भाय वै नमः ॥
 धर्मार्थकामलोकाणि अखण्डानि भण्यु दे ।
 विनासिपद्मपत्राक्ष तथाऽखण्डोऽसि सर्वत ॥ [44]
 तेन सत्त्वेन धर्मायास्त्वखण्डा सन्तु फेदाव ।
 एव संवत्सरे पूर्णे सोपवासो जितेन्द्रिय ॥
 अखण्डं पारमेत् ब्रह्मन् सर्वं वै सर्ववस्तुपु ।
 तस्मिन्शीर्णे भूते व्यक्तं परितुष्यति माधवः ॥ [48]
 धर्मार्थकामलोकायास्त्वखण्डा संभवन्ति च ।

—इ क (व वा), P. 344; [चतु वि, P. 1103]

[L. 1 पूव चतु वि "अगु राजमर्त्याण्य वत्तं चानुसर्गं
 पुष्य"]

[चतु वि —L. 1) पञ्चजनप्रिया, L. 3-200.
 —L. 21) रम्ये —L. 23) गणपतिसमन्वित —L. 25)
 "हनि च —L. 27) "सर्वगति च —L. 31) "पवात +
 "हनि सर्वत —I. 33) "वर्तेन रघुर्न —I. 35) गन्तो दाने
 —L. 36) "इन्द्रेणाव कुर्मि पापघ्नस्य —L. 37) "वरे
 द्विषिष्ट —L. 38) "हिरण्यरत्न" —L. 40) "तत्त संपुष्य
 देशा —L. 41) विगारये" —L. 42) पद्मनाभय पद्मावह
 महादेव —L. 43) "अगुने —L. 45) सर्वगम्" —L. 47)
 वरे —L. 48) "वरेण्यो" —L. 49) "स्वेष्टस्या स"]

[1 देन विष्णुपूजनं अखण्डमन्त्रं धर्मादि परितुष्यं
 भवत एव ।

2 प्रथमेकादशा येन द्रव्येण यत् कर्म निष्पादितं दोषाध्वेका
दोषोपु तेनैव द्रव्येणाद्विनिपातम् । —टिप्प चतु वि]

वाम २३ २० ab

पुष्करेऽपि—

मत्तोवी पुष्करे वेदिस्त्रिभि कुण्डैरलङ्कृता ।

(इत्युक्तं वामनपुराणे)

—वी मि (तो प्र) P 466

वाम २३ ३३ ३८ ab

यावेदेतमया कृष्ट धर्मज्ञेन तदस्तु च ।

स्वतन्त्रा च मृताना च महापुण्यफलं त्विह ॥

उपवास च दान च स्नान कप्य च माधव ।

होमो यज्ञादिक चान्यच्छुभ वाप्यशुभ विभो ॥ [4]

स्वप्नसादाद्वृषीकेन शङ्खचक्रगदापर ।

अक्षयं प्रवर्धयेन्न भवन्न महत्फलम् ॥

तथा त्व च सुदै सार्द्धं सम देवेन शृङ्गिणा ।

वसात्र पुण्डरीकाक्ष मन्त्राग्ना चेदमुच्यते ॥ [8]

इत्येवमुक्तस्तेनाह राज्ञ वै दत्तवान् वरम् ।

तथा च त्वं दिव्यवपुर्भवं भूयो महीपते ॥

तथान्तकाले मामेव लब्धमेभ्यसि सुव्रत ।

कीर्तिश्च श्लाघ्यतो मुन्य भविष्यति न सशय ॥ [12]

—कृ क (तो का) P 17० [वी मि (तो प्र)

P 458 469 L 3 4]

[वी मि —L 3] उपवासस्तथा दान —L 6)

प्रवर्धे महाफल —L 7] इह —L 11) मध्येव]

वाम स मा १ १ a-d

सरस्वतीद्वयद्वयोरस्तरे कुरुजादले ।

मुनिप्रवरमासीनं पुराण लोमहर्षणम् ॥

—वी मि (तो प्र) P 464

वाम स मा १ ६-१०

कलिद्वारपर्योर्मध्ये व्यासेन च महामना ।

सर प्रमाणं यत्नोक्तं तच्छृणुष्व द्विजोत्तमा ॥

विश्वेश्वरादेस्ति पुरा तथारण्या वरदृग्वी ।

यावद् गौर्जस्ती भोक्ता तावत्सन्निहत सर ॥ [4]

मया श्रुतं प्रमाणं तु पच्यमानं च वामने ।

तच्छृणुष्व द्विजश्रेष्ठा पुण्यवृद्धिकरं महत् ॥

विश्वेश्वरादेकरात्रियावित्वाय सरस्वती ।

सर सन्निहतं श्रेय समन्तादर्थयोजनम् ॥ [8]

एतदाश्रित्य देशश्च ऋषयश्च समागता ।

सेवन्ति मुक्तिकामाश्च गन्धर्वाप्सरसः स्थिता ॥

—कृ क (तो का) P 175 [वी मि (तो प्र)

P. 458]

[—L 3) वी मि तथा व"या व" —L 5) यत्प्रमाणं

—L 8) °द्वयो° —L 10) सेवन्ते]

वाम स मा १२ ६

अपवित्रं पवित्रो वा सर्ववित्ता गतोऽपि वा ।

य स्मरेत्पुण्डरीकाक्ष स बाह्याभ्यन्तरं शुचि ॥

इति वामनपुराणोक्तं मानवस्नानविधिकम् ।

—भावा भू P 4

वाम स मा १३ ३ ७ ab, ८-१०

कुरुक्षेत्रमादाल्यमभिहृत्य—

शृणु सप्त वनानीह कुरुक्षेत्रस्य मध्यत ।

येषा नामानि पुण्यानि सर्वपापहराणि च ।

काम्यक च वन पुण्यं तथादितिवनं महत् ॥

व्यासस्य च वन पुण्यं फलकीवनमेव च । [4]

तत्र सूर्यवनं स्थानं तथा मधुवनं महत् ॥

पुण्यं सीतावनं नाम सर्वकलमपनाशनम् ।

वनान्येतानि वै सप्त नदी शृणुत मे द्विजा ॥

सरस्वती नदी पुण्या तथा वैतरणी नदी । [8]

अपर्णा च तथा पुण्या गङ्गा मन्दाकिनी नदी ।

द्वपद्वती महापुण्या तथा हिरण्यनी नदी ।

वर्षाकालवहा सर्वा वर्षयित्वा सरस्वतीम् ।

एतासांमुदकं पुण्यं प्राद्वृत्काले प्रकीर्तितम् । [12]

रजस्वल्क्यमेतासां विधत्ते न कदाचन ॥

तीर्थस्य च प्रभावेन(णः) पुण्या क्षेता सरिद्वरा ।

—वी मि (तो प्र) P 458

शृण्वन्तु मुनयः सर्वे तीर्थस्नानफलं महत् ।

गमनं स्मरणं चैव सर्वकलमपनाशनम् ॥ [16]

—वी मि (तो प्र) P 32

[को. मि (बाह्य प्र), P. 186, only L. 8-13 with an extra line reading after 9th and before 10th —

“मनुष्या अंशुमती कौशिकी यमुना तथा”,

रघु मु (बाह्य प्र), P. 288, 523, L. 8, 9, 10, 12, 13. with an extra line before L. 10

“मनुष्या अंशुमती कौशिकी पापनाशिनी”,

रघु च 2 अक्ष P. 343 L. 8-13 with an extra L.

“मनुष्या चांशुमती कौशिकी पापनाशिनी” ।]

[—L. 9) रघु मु. रघु च यागाय च महापुण्या तथा, को मि (बाह्य प्र) यागाय तन्मंग वेव. तथा —L. 10) रघु मु. या वेतरगी नगी, को मि (बाह्य प्र), रघु च हैरुवली नगी —L. 12) रघु मु. वपाकाले प्रवर्धितम्, को मि (बाह्य प्र) वपाकाले प्रवर्धितम्, रघु च वपाकाले प्रवर्धित —L. 13) को मि (बाह्य प्र), रघु मु. रघु च रत्नस्वतत्त्व*]

याम स मा १३ १७, १८, १९, ३२-३४, ३८ cd ३९ab, ४१ cd-४२

ततः पारिप्लव गच्छेत्तीर्थं त्रैलोक्यविश्रुतम् ।

तत्र स्नात्वा च दृष्ट्वा च ब्राह्मणवेदसंयुतम् ॥

ब्रह्मयज्ञफल प्राप्य निष्पापः स्वर्गमाप्नुयात् ।

तत्रापि सङ्गमं पुण्यं कौशिक्यास्तीर्थसम्भवम् । [4]

सङ्गमेऽपि नर स्नात्वा प्राप्नोति प्रियतङ्गमम् ॥

पृथिव्यास्तीर्थमासाद्य सर्वपापमोचनम् ।

क्षान्तिपुच्छी नर स्नात्वा गोसङ्घफल रुमेत् ॥

यागाहतीर्थं विरयातं विष्णुना परिकीर्तितम् [8]

तस्मिन् स्नात्वा यद्वापनं प्राप्नोति परम पदम् ॥

अथ सोमतीर्थम्

ततो गच्छेत् विमेन्द्रा सोमतीर्थमनुचमम् ।

यत्र सोमस्तपस्तपसा व्यापिषुकोभनत् पुरा ॥ [12]

तत्र सोमेश्वरं दृष्ट्वा स्नात्वा तीर्थवरे शुभे ।

राजद्वयस्य यज्ञस्य फलं प्राप्नोति मानव ॥

व्यापिभिश्च विनिर्मुक्तं सर्वदोषविद्वर्जितं ।

सोमश्रेष्ठमप्राप्नोति मुखेन रमते चिरम् ॥ [16]

* * *

ततो मुञ्चवर् नाम महादेवस्य धीमत ।

तत्रोप्य रत्नमीकं गाणपत्यमवाप्नुयात् ॥

* * *

पुष्करं च ततो गत्वा अमर्च्य पितृदेवता ।

जामदग्नयेन रामेण आहूतं तन्महात्मना ॥ [20]

कृतकृत्यो भवेद्वावा अधमेध च विन्दति ।

[राजा सम्भवे विन्दति यत्र कृतकृत्य इत्यर्थं —नि टिप्प]

—को मि, P. 186

याम स मा १३ ५०

यदा सूर्यस्य ग्रहेण कालेन भविता क्वचित् ।

सन्निहत्य तदा स्नात्वा पूजा स्वर्गं गमिष्यथ ॥

—ह क (तो बा) P. 17०

याम स मा १४ १-१५

ततो रामहृद्गान् गच्छेत्तीर्थसेवी द्विजोत्तम ।

यत्र रामेण विभेण तरसा दीपतेऽक्षया ।

क्षत्रमुत्तार्य वीरेण हृदा पञ्च निषेविता ।

पूरयित्वा नरव्याघ्र रुधिरिण विमिश्रिता । [4]

पितरस्तर्पितास्तेन तथैव च पितामहा ।

ततस्ते पितरं प्रीता रामपूजुर्द्विजोत्तमा ।

राम राम महाबाहो प्रीता स्म तव भार्गव ।

अनया पितृभरया च विक्रमेण च ते विभो ॥ [8]

वरं वृणीष्व भद्र ते किमिच्छसि महापरा ।

एवमुक्तस्तु पितृभी राम प्रभवतां वर ॥

अत्रवीत्याज्ञातिर्वाक्यं स पितृन् गगनम्वितान् ।

भवन्तो यदि मे प्रीता यच्चमुपाश्रया मयि । [12]

पितृप्रसादादिच्छेद्य तपसाप्यायनं पुन ॥

यद्य रोषमिभूतेन ध्यात्रमुत्सादितं मया ।

ततस्तु पापान्मुच्येयं मुष्णकं तेजमाम्मयहम् ॥

हृदादचैते तीर्थं गत्वा भवेयुर्मुनि विश्रुता [16]

एवमुक्ताः शुभं वाक्यं रामस्य पितरस्तदा ।

मन्वेषु परमप्रीता राम इयं पुरस्हृता ॥

तपस्ते वर्यता पुत्र पितृभक्त्या विशेषतः ।

यद्य रोषमिभूतेन क्षत्रमुपादितं त्वया ॥ [20]

ततश्च पापान्मुक्त्यर्थं पात्रिगन्ते स्वधर्मिभि ।

हृदाश्च तव तीर्थं गमिष्यन्ति म सद्य ॥

हृदेष्वेतेषु ये स्नात्वा स्वान् पितृस्तर्पयन्ति च ।
तेभ्यो दास्यन्ति पितरो यथाभिलषितं वरम् ॥ [24]
ईप्सितान् मनसा कामान् स्वर्गास च शाश्वतम् ।
एव दत्त्वा वरान् तृप्ता रामस्य पितरस्तदा ॥
धामन्य भार्गव प्रीतास्तत्रैवानर्हितास्तदा ।
एव रामहृदा पुण्या भार्गवस्य महात्मन ॥ [28]
स्नात्वा हृदेषु रामेषु ब्रह्मचारी शुचिव्रत ।
राममभ्यर्च्य श्रद्धावान् विन्देद्बहु सुवर्णकम् ॥
—वी मि (ती प्र), P. 470.

वाम स मा २० ६ab
ऋणमोचनमासाय तीर्थं ब्राह्मणसेवितम् ।
—वी मि (ती प्र), P. 477.
वाम स मा २४ २, १४
एतत्सन्निहितं श्लोकं सर पुण्यतमं महत् ।
मयोपसेवितं यस्मात् तस्मान्मुक्तिप्रदायकम् ॥
* * *
यस्तत्र कुरुते श्राद्धं वटलिङ्गस्य चान्तरे ।
तस्य प्रीताश्च पितरो दास्यन्ति सुवि दुर्लभम् ॥ [4]
—वी मि (ती प्र), P. 466 470.
[लिङ्गस्य पश्चिमे भागे वट इति ।—नि टिप्प]

वाम स मा २४ १७, २१-२३
ये तु सिद्धा महात्मानस्ते लिङ्गस्पर्शनेन च ।
व्रजन्ति परमा सिद्धिं पुनरावृत्तिदुर्लभाम् ॥
एवं ज्ञात्वा ततो गङ्गा देवानां हितकाम्यया ।
उपशुभं लिङ्गानि सप्त तत्र चकार ह ॥ [4]
ततो ये मुक्तिकामाश्च सिद्धा यज्ञपरायणा ।
संसेव्यते प्रयत्नेन प्रयाता परमं पदम् ॥
पासुषोऽपि कुरुक्षेत्रे बायुना समुदीरिता ।
अतिदुष्कृतकर्मान् नयन्ति परमां गतिम् ॥ [8]
—क क (ती प्र), P. 375

वाम स मा २४ २६, ३० ab, २१
हृते शुगे सान्निह्यं त्रेतायां बायुसञ्चितम् ।
कलिद्वारपर्योर्मध्ये रूपो रामद्वयः स्मृतः ।
चैत्रकृष्णचतुर्दश्यां यस्त्वेतानि परिश्रमेत् ।
यस्तु वटस्थितो रात्र्यां ध्यायते परमेश्वरम् ॥ [4]

स्थाणोर्वटप्रसादेन मनसा चिन्तितं फलम् ।

—वा मि (ती प्र), P. 466

[इति वामनपुराणं समाप्तम् । गन्धर्वैश्च युगभेदेन नामभेदोऽस्तु ।
मैवमिति वामनपुराणे नैतानीति बहुवचनविदेशात्—नि टिप्प]

वाम स मा २८ ३० cd-३६ ab
ततोऽहं तां प्रजां दृष्ट्वा पिहित्वास्तेन तेजसा ।
क्रोधेन महता युक्तो शिंगमुत्पाद्य चाक्षिपम् ॥
संश्लिप्तः सरसोर्मध्ये ऊर्ध्वमेव पुनः स्थितः ।
तदाप्रभृति लोकेषु स्थाणुरित्येष विश्रुतः ॥ [4]
सकृद्दर्शनमात्रेण विमुक्तं सर्वकिल्बिषैः ।
प्रयाति मोक्षं परमं यस्मान्नावर्तते पुनः ॥
यश्चेद् तीर्थे निवसेत् वृष्णाष्टम्या समाहितः ।
स मुक्तं पातकैः सर्वैरगम्यागमनोद्भवैः ॥ [8]
—क क (४ ती का), P. 175.

वाम ४३ ४
कुम्भाद्याश्च निहितो भ्रातरो मम भार्गव ।
लक्ष्या परनाश्रामी कुरुक्षेत्रे फलं तथा ॥
—वी मि, P. 468.

वाम ५०. १४-१५ ab, १६ cd
कालञ्जरस्योत्तरं सुपुण्य—
स्था हिमाद्रेरपि दक्षिणस्थः ।
स कोमलः पूर्यत एव विस्तृतः
परो पुरः पश्चिमतोऽवतस्ये ॥ [4]
गयेन पूर्वं नवरेण यत्र
इष्टोष्मेघश्च सकृत्सदक्षिणः ।
यत्र स्रज्चक्रे भगवान् सुरारि
द्विस्तरश्चमव्यक्तस्तु मूर्तिः ॥ [8]
—दुर्लभ प्र., P. 33

वाम ५३. ५० cd-५४, ५७
वामनपुराणे श्रवणद्वादशीनवम्
श्रवणद्वादशी नाम मासि भाद्रपदे भवेत् ।
ततो नागरिकोऽत्रैको गतः स्नातु च सङ्गमे ॥
परावत्यनङ्गवयोर्ब्रह्मज्ञपुरं सराः ।
मातिवैद्यमसन्नेन तत्राप्यनुगतोऽस्मिहम् ॥
कृतोपवासं शुचिमानेकादश्यां शुचिव्रतः ।

ततः सङ्गतोयेन वारिधाराधरं नवम् ॥
सम्पूर्णवस्त्रसंवीतं संगमाम्भःसमन्वितम् ।
मृत्पात्रमभिमृश्याथ पूर्णं दध्योदनेन वै ॥
प्रददौ ब्राह्मणाऽयाय शुचये कृतकर्मणे ।
एतत्ते कारणं श्रेष्ठं यद्वच्चं च सहाम्भसा ॥
दत्तं तदिदमायाति मध्याह्नेऽपि दिने दिने ।

—ह. क., P. 344.

वाम. ५३. ६४-६५, ६७, ६६ cd-—७२ :

गयायां तीर्थजुष्टायां स्नात्वा शौचसमन्वितः ।
मम नाम ससद्दिश्य विण्ढनिर्वपणं कुरु ॥
तत्र विण्ढप्रदानेन प्रेतभावादहं सखे ।
मुक्तस्तु सर्वद्रष्टृणां यास्यामि शुभलोकताम् ॥ [4]
ह्येवमुक्त्वा वणिजं प्रेताराजोऽनुजैः सह ।
स्नानामानि यथान्यायं सम्यगख्यातवाञ्छुचिः ॥
तथार्चयित्वा प्रययौ गयाशिरमनुत्तमम् ।
विण्ढनिर्वपणं तत्र प्रेतानामनुपूर्वम् । [8]
चकार च सदा प्राणान् पितृशक्रे त्वनन्तरम् ॥
आत्मनश्च महाबुद्धिर्महाबोधौ तिरैर्विना ।
विण्ढनिर्वपणं चक्रे तथान्यानपि गोत्रजान् ॥
एव प्रदत्तेष्वथ च विण्ढेषु प्रेतभावतः । [12]
विमुक्तास्ते द्विजाः प्राप्य ब्रह्मलोकं ततो गताः ॥

—ह. क. (8 ली. का.), P. 166; [ली. वि, P. 273 ;

ली. वि, P. 394 ; वि. से P. 320 ; वि. वा. P. 813 ;
घ. ङ. नि. 115 L. 8-9 only.]

[—L. 3) ली. से., ली. वि. सुखन्. —L. 4) ली. से.,
ली. वि., ली. वि. दातया. —L. 5) ली. से. [अ] मुने.
—L. 6) ली. वि, ली. से. 'वा' पृ. —L. 7) ली. वि.,
ली. से. 'छा' र्जयित्वा, ली. वि. शिरसमुत्तमं. —L. 9) ली. वि.
च स शायताम्, ली. से., ली. वा. च स्वदायादात्, ली. वि.
बभूवाम्. स्वात् L.—10) ली. से. महाभो. —L. 12)
ली. से. दत्तेषु विण्ढेषु वणिजं, ली. वि, ली. वि. दत्तेषु विण्ढेषु वणिजा.
—L. 13) ली. वि. द्विज प्रेता ; ली. से. च ते (→ ततः).]

[1. गयाशिरसिमिति—एव च गयाशिरसि प्रेताय विण्ढे दत्ते
तस्य प्रेतायविमुक्तिप्रदानोपायास्तौ भवत इति—ली. वि, ली. टिप्प ;
—ली. मि.—ली. टिप्प. गयाशिरसिमिति—एवं च गयाशिरसि प्रेताय
विण्ढे दत्ते प्रेतायविमुक्तिप्रदानोपायास्तौ भवत इति.]

वाम. ५५ ४ cd-५ :

कृतशौचं जगामाथ द्रष्टुं पुरपकेश्वरी ।
स्नात्वा देविकायां च नृसिंहं प्रतिपूज्य च ॥
तत्रोप्य रजनीमेकां गोक्षरं दानवो ययौ ॥

—ली. मि. (अर्जु. प्र.), P. 186.

[1. कृतशौचस्य नामान्तरं देविकेति, यद्वा देविकाप्राप्ते
पशिहृद प्रादौ स्थित पञ्चाशद्विहृतं कृतं शौचमस्मिन्निति कृतशौच-
मिति—ली. टिप्प.]

वाम. ५७ १-३ ab, ४-६ a, ७ d-८ ab :

तस्मिंस्तीर्थवरे स्नात्वा द्रष्टुं देवं त्रिलोचनम् ।
पूजयित्वा सुवर्णाख्यं नैमिष्ठां प्रययौ ततः ॥
तत्र तीर्थसहस्राणि त्रिशत् पापहराणि च ।
गोमत्यां काञ्चनस्यांश्च सुनन्दा मध्यवासिनः ॥ [4]
तेषु स्नात्वा च देवेशं पीतवाससमच्युतम् ।
देवदेवं तथेदानीं संपूज्य विधिना ततः ।
गयायां गोपतिं द्रष्टुं जगाम स महासुरः ॥
सरसि ब्रह्मणः स्नात्वा कृत्वा चास्य प्रदक्षिणाम् ॥ [8]
विण्ढं निर्वपणं पुण्यं पितॄणां स चकार ह ।
उदपाने तथा स्नात्वा सरयूं च जगाम स ॥
तस्यां स्नात्वा समम्यर्च्य गोप्रसारे जलेऽथम् ।

—ह. क. (8 ली. का.), P. 234 ; [ली. मि. (ली. का.),
P. 603 ; ह. क. (ली. का.), P. 172 ; ली. वि, P. 279 ;
ली. से, P. 320. (L. 7-9 only)-]

[—L. 7) ली. से, ली. वि, ह. क. स जगाम
(→ जगाम स). —L. 8) ली. वि, गत्वा चास्य प्रदक्षिणं,
ली. से. कृत्वा चैव, ली. मि., ह. क. प्रदक्षिण (→ प्रदक्षिणां).
—L. 9) ली. वि, ली. से, ह. क. विण्ढनिर्वपणं, ली. से,
च चकार ह.]

वाम ५७ c cd-४२ ab, ५० cd-६१ ab, ६२ cd-७०

उपोष्य रजनीमेकां विरजां स नदीं ययौ ।
स्नात्वा विरजसे तीर्थे दत्त्वा विण्ढं पितृस्वभा ॥
दर्शनार्थं ययौ श्रीमान् अजितं पुरपोषमम् ।
तं द्रष्टुं वा पुण्डरीकाक्षमक्षरं परमं शुचिः ॥ [4]
उपोष्य षड् दिनान्येव महेन्द्रं दक्षिणां ययौ ।
तत्र देववरं शंभुमर्धनारीधरं हरम् ॥

दृष्ट्वा संपूज्य चापितुं महेश्वरस्योत्तरं गत ।
 तत्र देववरं शर्तुं गोपालं सोमशीतलम् ॥ [8]
 दृष्ट्वा स्नात्वा सोमतीर्थे सञ्चालमुपागत ।
 तत्र स्नात्वा महोदधौ वैपुण्ड्रं चार्च्यं भक्तितः ॥
 पितृन् पिण्डैः समभ्यर्च्य पारिवात्र गिर गत ।
 तत्र स्नात्वा शङ्खलिन्वा पूजयित्वा उपराजितम् ॥ [12]
 करपादे समाहृत्य विधिरूपं ददर्श स ।
 यत्र देववरं शंभुर्देवानां तु समुज्जितम् ॥
 विधिरूपमथात्मानं दर्शयामास योगवित् ।
 तत्र संकुणिकतोये स्नात्वाभ्यर्च्यं महेश्वरम् ॥ [16]
 जगामाद्रिं च सौगन्धं प्रह्लादो मलयचलम् ।
 महाह्रदे ततः स्नात्वा पूजयित्वा च शक्रम् ॥
 ततो जगाम योगात्मा द्रष्टुं विन्ध्ये सदाशिवम् ।
 * * *
 त्रिरात्र समुपोष्यैश्वर्यमनन्तं नगरं ययौ ॥ [20]
 तत्र शिषाजले स्नात्वा विष्णुं संपूज्य भक्तितः ।
 श्मशानं तु जगामास महाकालवपुर्हरम् ॥
 तस्मिन् स सर्वसत्त्वानां तेन रूपेण शङ्कर ।
 तामसं रूपमास्थाय सहारं कुरुते वशी ॥ [2+]
 तत्रस्थेन सुवेपेण श्वेतकिर्नाम भूपति ।
 रक्षितस्त्वन्तर्कं हृत्वा सर्वभूतापहारिणम् ॥
 स तत्र हृष्टो वसति नित्यं चैव सहोमया ।
 वृत्तं परमकोटीभिर्वन्द्यं स्त्रिवंशश्चित् ॥ [26]
 दृष्ट्वायं च महाकालं कालकालान्तकारकम् ।
 दैत्यानां यमसयमनं मृत्युमृत्युं विचित्रकम् ॥
 श्मशाननिलयं शशुं भूतनाथं जगत्पतिम् ।
 पूजयित्वा शङ्करं जगाम निषधं प्रति ॥ [32]
 तत्रमरेश्वरं देवं दृष्ट्वा संपूज्य भक्तितः ।
 महोदयं समभ्येत्य हयग्रीवं ददर्श स ॥
 अश्वतीर्थे नरः स्नात्वा दृष्ट्वा च सुरगाननम् ।
 श्रीधरं तु विभुं पूज्य पाञ्चालविषयं ययौ ॥ [36]
 भद्रेश्वरं गणैर्गुप्तं पुत्रमर्थपतेरथ ।
 पञ्चात्मकं रथं दृष्ट्वा प्रयागं प्रयतो ययौ ॥

स्नात्वा सन्निहिते तीर्थे यामुने लोकविश्रुते ।
 दृष्ट्वा बटेधरं रुद्रं माधवं योगशायिनम् ॥ [40]
 द्वावेव भक्तितः पूज्य पूजयित्वा महेश्वरम् ।
 माधमासमभ्योनेष्य ततो वाराणसीं गत ॥
 दशमश्रवमेधे गगामा तीर्थे सुरगृहादिषु ।
 सर्वपापहरास्वेव संपूज्य पितृदेवता ॥ [44]
 मद्रक्षिणीकृत्य पुरीं पूजयित्वा मुक्तकेसवौ ।
 लोल दिवाकरं दृष्ट्वा ततो मधुवनं ययौ ॥
 तत्र स्वयंभुवं देवं दृष्ट्वा चासुरसत्तम ।
 तमभ्यर्च्य महातेजा पुष्कराक्षं मागतम् ॥ [48]
 तेषु त्रिष्वपि तीर्थेषु स्नात्वा चर्च्यं पितृदेवता ।
 पुष्कराक्षमयोगान्धं ब्रह्माणं चाप्यपूजयत् ।
 ततो भूय सरस्वत्यातीर्थे जैलेयविश्रुते ॥
 कोटितीर्थे रुद्रकोटिं ददर्श वृषभध्वजम् । [52]
 नैमिशे ये द्विजवरा मागधेया ससैन्धवा ॥
 धर्मारण्या वीर्यकरोषा दण्डकारण्यकास्थया ॥
 चापेया भृगुकच्छीया देविकातोरकाश्च ये ।
 ते तत्र शक्रं द्रष्टुं समायाता द्विजातयः ॥ [56]
 कोटिसल्या स्त्रियं सिद्धा हरदर्शनलालसा ।
 अहं पूर्वमहं पूर्वमित्येव वदतो मुने ॥
 तान् संशुश्रूयान् हरो दृष्ट्वा महर्षीन् दग्धकिल्बिषान् ।
 तेषामेषानुक्तार्थं कोटिमूर्तिं गृह्णतः ॥ [60]
 ततस्ते मुनयः प्रीता सर्व एव महेश्वरम् ।
 मम्पूजयन्ति ते भक्त्या तीर्थं कृत्वा पृथक् पृथक् ॥
 इत्येव रुद्रकोटीति नाम श्लोभमवायत ।
 तान् ददर्श महातेजा प्रह्लादो भक्तिमान् वशी ॥ [64]
 कोटितीर्थे नरः स्नात्वा तर्पयित्वा वसुन् पितृन् ।
 रुद्रकोटिं समभ्यर्च्यं बगमं कुरुब्राह्मणम् ॥
 तत्र देववरं स्थाणुं शङ्करं पार्वतोपियम् ।
 सरस्वतीजले मग्नं ददर्श सुरपूजितम् । [68]
 सरस्वतेऽम्भसि स्नात्वा स्थाणुं संपूज्य भक्तितः ।
 * * *
 क्षीरिकां च समभ्येत्य नीलकण्ठं ददर्श ह ॥

नोलतीर्थजले स्नात्वा पूजयित्वा तन शिवम् ।
जगाम सागरान्ते स भ्रासे द्रष्टुमीधरम् ॥ [72]
स्नात्वा च स सङ्गमे नद्या सरस्वयार्णयस्य च ।
सोमेश्वरं लोकपतिं ददर्श च कपर्दिनम् ॥
यो दक्षशापनिर्गन्ध क्षयो ताराधिप शशी ।
आप्यायित शकरेण विष्णुना च कपर्दिना ॥ [76]
तानभ्यर्च्य घराण् देवान् आजगाम महालयम् ।
तत्र रुद्रं समभ्यर्च्य स जगामोत्तरान् कुरू ॥
पञ्चनाभ समभ्यर्च्य सप्तगोदावर ययौ ।
तत्र स्नात्वाचर्य देवश भोम त्रैलोक्यवेदिनम् ॥ [80]
गवा दारुवने श्रीमान् (श्री)लिङ्गं प्रददर्श ह ।
तमभ्यर्च्याथ ब्रह्मार्णी गत्वाचर्य विदरोधरीम् ॥
प्लव्हा च तरणं गत्वा श्रीनिवासमपूजयत् ।
ततश्च वृण्डिन गवा सपूज्य प्राणित्पिदम् ॥ [84]
सूर्यारक चतुर्बाहुं पूजयित्वा विधानत ।
मागध रण्यभासाश्च ददर्श वसुधाधिपम् ॥
तमर्चयित्वा विश्वेशं स जगाम प्रजासुखम् ।
महातीर्थे स्त तस्नात्वा यासुदेव प्रणम्य च ॥ [88]
शोण सप्राप्य संपूज्य स्वमधुमार्णमीधरम् ।
महाकाश्या महादेवं हंसाख्य भक्तिमानथ ॥
पूजयित्वा जगामाथ सैधवारण्यमुत्तमम् ।
तं हृष्ट्वाचर्य हरिं चासौ तीर्थं कनखलं ययौ ॥ [92]
तत्राचर्य रुद्र कामेश्वर वीरभद्रं च दानव ।
गणाधिप च मेधाम ययावध गिरिजलम् ॥
तत्र देव पशुपतिं लोकनाथ महेश्वरम् ॥
सम्पूजयित्वा विधिवत् कामरूप जगाम ह । [96]
शशिप्रभं देववरं त्रिनेत्र
संपूजयित्वा सहित मृदान्धा ।
जगाम तीर्थप्रवरं महाख्य
तस्मिन् महादेवमपूजयच्च ॥ [100]
तत्र त्रिकूट गिरिराजपुत्रं
द्रष्टुं जगामाथ स चरुपाणिम् ।

तमीड्य भवया च गजन्दमोक्षणम्
जवाप कथ्य परम पवित्रम् ॥ [104]
तत्रोप्य दैत्येश्वरसूनुरादारान्
मासत्रय मूलफल वृक्षश्री ।
निवेद्य विप्रनवरेषु काञ्चन
जगाम घोर स हि दण्डक वनम् ॥ [108]
तत्र दिव्य महाशङ्कर वनस्पतिवपुर्धरम् ।
ददर्श पुण्डरीकाक्ष महान्तं चापधारिणम् ॥
तस्यापस्तत्रात्र त्रिरात्र तु महाभागवतोऽसुर ।
स्थित स्थण्डिलशायी च पठन् सारस्वत स्तवम् ॥ [112]
तस्मात्तीर्थवरं विन्यस्य सर्वपापप्रणाशनम् ।
जगाम दानवो द्रष्टुं सर्वपापहर हरिम् ॥

—हृ क (तो का) P 235-237 [को नि (तो प्र)
P 603 L 13 O रुसिह प्र P 66 L 79-80]

[—L 5) *वेप महे* पवतं —L 7) सुसम्पूज्य
पितृन् महेश्वरं चोत्तं —L 10) महोत्सवा —L 11) गिरि
तत —L 1) चाङ्गलि* —L 13) कल्याण —L 16)
सङ्गणिकतो* —L 20) *पौर्वेय —L 21) तिराज*
—L 22) ईगान *वर —L 25) तत्र तेन सुरेयेन श्रे*
—L 28) प्रमय को* —L 29) दृष्ट्वा वय —L 30)
गमनं मृत्युमुत्पु चित्रविचित्रं —L 32) निपचाम्पति —L 33)
दृष्ट्वा देवं —L 35) तु चतुष्टयनं —L 36) पञ्चालि*
—L 38) पञ्चालक रथा —L 41) द्वारे च भक्तित रूप
—L 44) सर्वपापहराद्यु —L 49) देवपति त्रिपु
—L 50) *पथो गवा —L 53) नमिपेया द्विवरा
—L 55) भास्व-क्षीया देविवास्ती* —L 57) *स्तवा
स्तप विद्या —L 63) गम्भोरजावत —L 64) त दम्प
—L 70) धीरिजावतमभ्येल —L 73) च सङ्गमे
—L 75) यदप* —L 76) प्रजगाम महो* —L 80)
*तोषवर्दित रुसिह म च विभग *विश्रुत —L 82) तम
म्यच्य च बह्या* —L 83) प्लवावतरणं —L 85) धूर्गारके
—L 86) महातीर्थ —L 90) महावोत्सो —L 93)
रु कालीग* —L 94) च मेधाम —L 101) सतजिह्वा*
—L 103) भक्त्याप —L 105) मूलफलान्युपवर्णी]

[मान् जयान् भगवद्भक्तो ब्रह्मार्णो वैष्णवो भवन् । गजे-
मोक्षार्णीस्तु चतुस्तान् भक्त्य मे ॥ इत्युपक्रम्य दानतीर्थे च

गविर्द्वीशणमुक्त्वा हरिं कृष्णं हृषीकेशमित्यादि सारस्वत, नमस्ते
जय जगन्नाथेत्यादि नमस्ते देवदेविमित्यादि स्तोत्रवधमुक्त पठनीयम् ।
नित्या पद, P. 495]

वाम ६५ ५८ cd-६० ab

वीरप्रतिपदा नाम तव भावी महोत्सव ।

तत्र त्वा नरशार्दूल ततो हृष्टा स्वरङ्कृता ॥

पुष्पधूपमदानेन अर्चयिष्यन्ति तत्पुत्र ।

तत्रोत्सवो मुख्यतमो भविष्यति दिवानिशम् ॥ [4]

—बतु वि (था का नि) P 617 [का त वि,
P 321, first 3 L स्मृ त part I (ति त) P 27,
first 3 L क र P 412]

[—L 1) का त वि प्रतपद प्राप्य —L 2)
स्मृ त अत्र त्वा क र हृष्टा [पृष्टा] —L 3) का त
वि अर्चय (→ पुष्प) क र स्मृ त का त वि श्दीप
प्रणेतो स्मृ त पूजयिष्यन्ति का त वि स्मृ त पूजयिष्यन्ति
मानवा; क र यत्नत —L 4) क र तत्रोत्सव]

वाम ६५ ५८ ab ६० cd

तथान्यस्तसव पुण्य वृत्ते शक्यमहोत्सवे ।

यथैव राज्ये भवतश्च साम्प्रतम्

तथैव सा भाव्यति कौमुदीति ॥

—क र P 412

[अतिक्रमुनीति वचनान्धितदूग्निमातोऽतिशयो सत्यते—
नि णि, क र]

वाम. ६७ ६०

सर्वमङ्गलमङ्गल्य वरेण्य वरदं शुभम् ।

नारायण नमस्तुभ्य सर्वकर्मणि कारयेत् ॥

—स्मृ त (एवा त) II, P 12 [स्मृ त (ति त)
I, P 27 स्मृ त (प्रति त) II P 637 ह न वि
P 108 वा म P. 17 वा सा (गण प) P 3]

[—L 1) ह न वि ति व (→ शुभ)]

वाम ६७ २९, ४०, ५४, ६०-६२ ab, ६३ cd, ७०, ७३

ये संश्रिता हरिमन्तमगदिमप्यम्,

नारायणं सुरगुरु शुभद वरेण्यम् ।

शुद्ध खगेन्द्रगमनं कमलालयेक्षम्,

ते धर्मराजकरण न विरुस्ति धीरा ॥ [4]

* * *

ये शङ्खचक्राञ्जकर सशस्त्रिण,

खगेन्द्रकेतु वरद श्रिय पतिम् ।

समाश्रयन्ते भवभोतिनाशन,

तेषा भय नास्ति विमुक्तिभाजाम् ॥ [8]

* * *

येषा चक्रमदापाणौ भक्तिरव्यभिचारिणी ।

ते यान्ति नियत स्थान यत्र योगेश्वरो हरि ॥

* * *

सर्वमङ्गलमङ्गल्य वरेण्य वरदं शिवं ।

नारायण नमस्तुभ्य सर्वकर्मणि कारयेत् ॥ [12]

विष्टयो व्यतिपाताश्च ये हन्ये दुर्नान्तिस्तम्बा ।

ते सर्वे स्मरणाद्विष्णोर्नाशमायान्त्यपप्रदाः ॥

तीर्थकोप्तिः सहाणि तीर्थकोप्तिः सहाणि च ।

* * *

तानि सर्वाण्यवाप्नोति विष्णोर्नामानुकीर्तनात् ॥ [16]

* * *

अनाद्यनन्तमजरामरं हरिं ये

स्मरन्त्यहरहर्नियत नरा भुवि ।

तत्सर्वं गच्छन्तः पुराण

ते यान्ति वैष्णवपदं भुवमव्ययम् ॥ [20]

ये कीर्तयन्ति वरद वरपद्मनाभं

शङ्खाञ्जकचक्रधारचापगदासिहस्तम् ।

पद्मालयावदनपद्मजपट्टपदाक्षं

नूनं प्राप्नोति सदनं गणुपातिनस्ते ॥ [24]

* * *

—ह न वि, P. 7०, 111, 711, 10०, 666, 10९, 677 ;
[स्मृ त Part I (ति त) P. 5९, (था व),
P. 263, (ज्यो त) P 588 L 11-12]

[—L 11) स्मृ त 'तिनातत्र येज्ये —L 12)
स्मृ त ते नाम नाग यान्ति महात्मनः]

वाम ६८, ७-८

पूजितेषु द्विजेद्रेषु पूजित स्याज्जनार्दन ।

यस्तान् द्विपति मृदात्मा स याति नरकं भुवम् ॥

तानर्चयेन्नरो भक्त्या ब्राह्मणान् विष्णुत्तर ।
 एवमाह हरिं पूर्वं ब्राह्मणो मामकी तनु ॥ [4]
 ब्राह्मणो नावमन्तव्यो सुधो वाण्यवधोऽविता ।
 सोऽपि दिव्या तन्वर्विष्णोस्तस्मात्तानर्चयेद्बुधः ॥
 —ता ता P 11
 वाम ६८ ५, १०, १२४८-१६ २०-२१, ३७ ३८, ४०
 श्रद्धाभैरवैर्यान्मुदिश्य अनार्दतम् ।
 वले दानानि दीयते अक्षयाणि विदुर्बुधाः ॥
 तान्येव सुमशस्तानि कुसुमानि महासुर ।
 यानि सुवर्णयुक्तानि रसगन्धयुतानि च ॥ [4]
 * * *
 जाती शताङ्गा सुमना कुन्द चारुपुट तथा ।
 बाणश्च चम्पकाशोक करबोरश्च मूधिका ॥
 पारिभद्र पाटला च बकुल गिरिशालिनी ।
 तिलक जासुवनज पीतकं तगरन्तथा ॥ [8]
 एतानि सुमशस्तानि कुसुमान्यच्युतार्चने ।
 सुभीणि तथान्मानि वर्चयित्वा तु केतकीम् ॥
 बिल्वपत्रं शमीपत्रं पत्र भृगरजस्य च ।
 तमालामलकीपत्रं शस्त केशवपूजने ॥ [12]
 येना न सन्ति पुष्पाणि प्रसस्तान्यर्चने विभो ।
 पञ्चवान्यपि तेषां स्युः शस्तान्यर्चावधौ हरे ॥
 * * *
 'रहिकाख्य कणो दारु सिद्धक चायुरुः सिता ।
 शङ्खो जातीफल श्रीरो धूपानि स्युः प्रियाणि वै ॥ [16]
 हविषा सस्त्रता ये च यवगोधूमशालय ।
 तिलमुद्गादयो माषा भीहयश्च प्रिया हरे ॥
 य कारयेन्मन्दिरं माधवस्य,
 पुष्पान् लोकान् स अयेच्छास्वतान् वै । [20]
 दत्तवाराणाम् पुष्पफलभिषन्नाम्,
 भोगान् भुङ्क्ते कामत स्वर्गसस्यः ॥
 पितृमहस्य पुरतः कुलान्यष्टौ च यानि तु ।
 तण्डुदात्मना सार्धं विष्णोर्मन्दिरकारक ॥ [24]
 अपि न स्वकुले कश्चिद् विष्णुभक्तो भविष्यति ।
 हरिमन्दिरकर्ता यो भविष्यति शुचिमत ॥

—ह च वि, P. 407, 326, 354, 377, 393, 1288,
 [आ वि, P 82, 83, L 17-18, नित्या प्र P. 630
 L 3-10, 17-18 स्मृ त part II (एका त), P. 66,
 L 7-10; स्मृ त (आह्नि त) P 411, L 7-12, 15-18,
 की वि P 50 (पु प्र) P 40 (पू प्र), P 73
 (धू प्र) 78, 191 अतिरिक्त च L 27-30]

चन्दनेनानुलिपेत कुङ्कुमेन तु यत्नत ।
 उशीरपञ्चकाम्या च तथा कालेयकादिना ॥ [28]

गोदानानि पवित्राणि भूमिदानानि चानप ।
 वस्त्रान्नस्पर्शदानानि प्रीतये मधुघातिन ॥

Cr (१६ १६, २२)

पू ति P 152, 141, L 10, 15-16, [प्राचाप P. 49,
 L 10 क र P 574 L 19-20; व कि को P 166,
 173, L 10 17-18; वा कि को P 261, L 17-18]

[—L 3) नित्या प्र महामुने —L 4) नित्या प्र सुमशस्तानि
 —L 5) नित्या प्र शताङ्गा तु 'आरुष्टप (टक्ष्य) —L
 7) नित्या प्र 'भद्र 'मालिनी स्मृ त' (आह्नि त) 'शालिनी
 (एका त) 'शालिनी —L 8) नित्या प्र जावय', स्मृ त
 जम्बु' नित्या प्र पानक नित्या प्र स्मृ त खनि (→ तथा)
 —L 9) स्मृ त (एका त) द्वि प्रश' स्मृ त (आह्नि त)
 'तायाह प्रश' —L 11) स्मृ त शुद्धराजस्य पत्रकम्
 —L 12) की मि प्रशस्त केशवाचने स्मृ त तुलसी इष्ण
 तुलसी सवसुष्टिकर हरे —L 15) पू ति तुहिकाख्य कण
 सिद्धक सागर सित —L 16) पू ति शङ्ख वा —L 17)
 यो मि हविष्याय इवा या वि को या वि व कि को
 ये तु —L 18) नित्या प्र माषा —L 19) क र केशवस्य
 —L 20) क र च (→ वै) —L 22) क र
 श्लाघनीयम् (→ स्वयस्य)]

[1 'शताङ्गा स ओष दिति प्रसिद्धम् । आट रूप वासकपुष्पम् ।
 आसवनज जवाकुसुमम्—नित्या टिप्प नित्या प्र ।

2 गिरिशालिनी श्वेतपराजिता—नि टिप्प स्मृ त (आह्नि
 त) गिरिशालिनी अपराजिता—नि टिप्प स्मृ त (एका त) ।

3 जम्बुवनज श्वेतजवाकुसुमम्—नि टिप्प स्मृ त (आह्नि त)
 जम्बुवनज 'वतजवाकुसुमम्—नि टिप्प स्मृ त (एका त) ।

4 —हविषा माषो कणो मधुगुलु दारु देवदारु, सित
 कपूर रक्षा नक्षो धूपानि सित बटवचनाद प्रत्येक
 धूतधूपाम्—नि टिप्प की मि ।

—हविषा जटामाषो कण मधुगुलु सित कपूर, रक्षा
 नक्षो शस्त्रविजयान्न धूपान् ओषधौ तमिह विष्णुस्त
 नियेषस्तान्तरविषय—नि टिप्प, नित्या प्र ।

—हविषा = माषो, कर्ग = महिषाख्यमधुगुलु सित =
 कपूर सितैव पाठे सित = 'कर्गो शङ्खो = नक्षो
 श्रीगे = विष्णो ।

5 ब्रीहिं शस्त्रकवचाय, न तु शालिग्रामम् भवया
ब्रीह्युपवारे 'शालिग्राम' इति ध्यानं पुत्रप्राप्तये च नोपपद्यते—ति स्थि
या किं को]

वाम ६८ २३ ३६

माघे मासि तिला देशस्तिरन्ध्रेणुश्च दानव ।

'इधमेन्धनादयश्चैव माघवशीगताय वै ॥

पालानु ब्रीह्यो गात्रो वस्त्रं कृष्णाजिनाग्निनम् ।

मोविन्दम्रीगतायां दातव्यं पुरुषर्षभ ॥ [4]

चैत्रे विचित्रवस्त्राणि शयनान्यासनाणि च ।

विष्णो प्रीत्यर्थमेतानि देयानि ब्राह्मणेभ्यश्च ॥

गन्धाश्च मास्यानि तथा वैशाखे सुरभीणि च ।

देयानि द्विजमुल्लेख्यो मधुसूदनतुष्टये ॥ [8]

उदुम्बामधु धेनुं च सालवृत्तं सचन्द्रनम् ।

त्रिविक्रमस्य प्रीत्यर्थं दातव्यं साधुभिर्मदा ॥

उषानमुगलं छत्रं लवणामलकानि च ।

आषाढे वामनप्रीत्यै दातव्यानि तु भक्ति ॥ [12]

घृतं च क्षीरकुम्भाश्च घृतधेनुस्तथैव च ।

आक्रेण श्रीधरप्रीत्यै दातव्यानि विपश्चिते ॥

मासि भाद्रपदे दद्यात्पायसं मधुसत्पिपी ।

हृषीकेशम्रीगताय लवणं समुद्धौदनम् ॥ [16]

तिलास्तुरङ्गद्वयभद्रघितामरसादिकम् ।

प्रीत्यर्थं वज्रनामस्य देयमाश्वयुजे नरे ॥

रजतं कनकं दीपाः मणिमुक्ताफलसदिकम् ।

दामोदरस्य प्रीत्यर्थं भद्रयाज्ञार्तिके नरे ॥ [20]

सरोपध्वतरा नागाः शुकटोऽश्मकादिकम् ।

दातव्यं केशवभोत्यै मासि मार्गशिरे नरे ॥

भासादनगरादीनि गृध्रावराणां च ।

नारायणस्य तुष्ट्यर्थं र्षे देयानि यत्नतः ॥ [24]

दासीदासमलङ्कारमनं पटसंयुतम् ।

पुरुषोत्तमस्तुष्ट्यर्थं पौषे देयानि यत्नतः ॥

'यद्यदिष्टमं किञ्चिद्यच्छाम्पति शुभं गृहे ।

तद्यदि देयं प्रीत्यर्थं देवदेवस्य चक्रिणः ॥ [28]

—वा टी (आषाढपञ्चमे) P. 354-365 [४ क. P. 239, २५०, वि. P. २५५ (नक्षत्रे); वा ग. P. ५७१-५७२, ५७६, ५७७, ५७८ L. २० २३ O, अतिरिक्तं—

दत्तारामान् पुष्पकलाभ्युपेतान् ।

मोगान्मुह्यते कामत श्लाघनीयान् ॥ (Cr ६८ ३७ cd)

कृ P. 487, 415, 83 150, 180, 196, 222, 254 308, 407 443, L 23 24, L 25, 26 O, पु वि P 6-7, L 25-28 O स म P. 147, 148, 150, 155 156, 167, 168 L 12 23 28 O; व क्रि. को P. 517, 260, 298, L 5 ७, 9-10, 15 16 एव सति, निप्र P 701, L 23 24 25 एव सति, स्मृ त (उदा त), P 139 L ९ एव]

[—L 1] कृ क, कृ र, दा सा, पु वि, व वि दत्ता (→देवा) पु वि दायत (→दानव) —L 2) पु वि एव (→इष्म) कृ क, कृ र, व वि दा सा भात्ये (→वैव) कृ क, कृ र, दा सा तु (→वै) पु वि च (→वै) —L 3) दा सा मुरगा (→गावः); 'जिना'क; कृ र 'जिना'वर (→जिना'वर्त) —L 4) कृ क पुरुषर्षभे —L 5) स म, पु वि मासि विचित्राणि, दा सा विराणि यस्यानि —L 7) पु वि यस्यानि, दा सा यथाविधा —L ७) कृ र पु वि 'धेनु'भ, स म 'कुम्भा'भ, व क्रि को 'कुम्भा'भ धेनुभ —L 10) कृ क तथा, व क्रि को सति पु वि, स म 'धेनु'भसि च —L 11) दा सा नववस्त्रवराणि च —L 12) स म मातृको, कृ क स्वपतिन —L 13) दा सा, कृ क, कृ र 'धेनु'कानि पु वि 'धेनु'कानि, स म 'धेनु'भ घृतपत्र कानि च —L 14) कृ क, दा सा विपश्चिते, कृ र, पु. वि विपश्चिते स म निने निने —L 15) कृ र, पु वि, स म, दा सा 'सर्पि' —L 16) कृ क, कृ र, पु वि दा सा, व क्रि को, स म 'श्री'नार्य व क्रि को (सर्पि) समुद्धौदन, कृ र, कृ क, समुद्धौदन —L 17) स म स्विपद्वयभद्र, कृ क, कृ र 'सो'स्तुरङ्ग, पु वि 'शु'रग, दा सा, कृ क कृ र वृक्षे साक्षात्सर्पि, पु वि 'सर्पि' —L 19) स म वनर रजतः कृ क, कृ र, स म, पु वि दीपाः, दा सा दीपः, कृ क 'नि' [तथा] —L 21) कृ र तुष्ट्यर्थ, दा सा ददाते —L 21) कृ क, दा सा, कृ र 'तुष्ट्य' नागाः, पु वि 'न'ना गावः, स म 'उ'उ गावः, कृ र, कृ क गावः युयु, दा सा वक्रटादिक, पु वि वक्रटादिक, स म वक्रटादिक —L 22) स म माते मा —L 23) दा सा 'शार'रणादि, निप्र प्र 'व'वराणि प्रावराणादि —L 24) दा सा सत्तु (→वपत) —L 25) दा सा 'तुष्ट्य'र्थे; दा सा, कृ क प्रत्ये 'सर्पि' —L 26) कृ क सोके, कृ र वपु (→विप्र) निप्र प्र यस्यानि, कृ क, निप्र, कृ र कृ र पु वि (→गु'गु) —L 28) निप्र प्र 'व'वरे]

[1 इत्य होमायोगे दाह इत्यवर्णनवर्णनान्—नि दिग, कृ र]

इति शालिग्रामोपदेशो मातृकोत्तरं स्वमा'वैरा'नार्यं मिष्टम्—कृ क]

Part B

Vāmana Purāna Slokas Quoted in the Nibandhas, which could not be traced in the Extant Vāmana Purāna text

(वामनपुराणेऽनुपलभ्यमाना निबन्धेषुद्धृता वामनपुराणश्लोकाः)

[Below are given the Vāmana Purāna Slokas quoted in the Nibandhas, which could not be identified in the extant Vāmana Purāna text available both in manuscripts and printed editions. Such unidentified Vāmana Purāna quotations given here number 442 lines, and are grouped here under the heads —1 सदाचार, 2 लोप, 3 व्रत-पूजा, 4. याद, 5 वान, and 6. कर्मविपाक and प्रायश्चित्त. The abbreviations for the Nibandhas are the same as in Part A of the Appendix. After the abbreviation of a Nibandha the number of the page of its printed edition is given. An explanatory note if given in a Nibandha is also noted here within brackets.]

The Nibandha work entitled the *Jayamṃha Kalpadrūma* gives two long passages, one on the लक्षवर्तिव्रतकथा (lines 196) and the other on the करकचतुर्विंशतकथा (lines 81). The author ascribes both these passages to the Vāmana Purāna but no other Nibandha work contains any of these passages, nor they are found in any of the available manuscripts of the Vāmana Purāna.

But many independent booklets on *mahatmyas* and *vratas* are available both in the manuscripts and in the printed form, in which these *mahatmyas* and *vratas* are ascribed to various Purānas. Two such small popular booklets printed in Varanasi are *Lakṣavartī puṇyavādhī* and *Karakacaturthivrata kathā*, the former contains 100 slokas with a Nepali translation, and the latter 41 ślokas with Hindi translation. These booklets also, like the *Jayamṃha Kalpadrūma* ascribe these two *vrata kathas* to Vāmana Purāna —

‘इति वामनपुराणे पूर्वसंख्ये लक्षवर्तिकथाया याजकमुलसगावदे लक्षवर्तिकथा समाप्ता ॥’ (*Lakṣavartī Puṇyavādhī*)

‘इति वामनपुराणान्तर्गतकरकचतुर्विंशतकथा ॥’ (*Karakacaturthivratākathā*)

The texts of these two booklets mostly agree with the texts of लक्षवर्तिकथा and करकचतुर्विंशत given in *Jayamṃha Kalpadrūma*, where these two *kathas* are also ascribed to the Vāmana Purāna as already mentioned above. In the Sarasvatī Bhavana Library of the Varanaseya Sanskrit University there are three manuscripts of the लक्षवर्तिकथा, all of which ascribe it to the Vāyu Purāna —

‘इति वायुपुराणे लक्षवर्तिव्रतकथा समाप्ता’ (MS No 0081515)

‘इति श्रीवायुपुराणे मायमाहृत्ये याजकसगावदे लक्षवर्तिव्रते त्रयोविंशोऽध्यायः’ (MS No 010088)

‘इति श्रीवायुपुराणे लक्षवर्तिव्रत सम्पूर्णम्’ (MS No 008537)

There are also in the Sarasvatī Bhavana two or three MSS of the करकचतुर्विंशतकथा, in one of which it is ascribed to the Bhavasyottara Purāna (MS No 005987—‘इति श्रीभविष्योत्तरे करकचतुर्विंशत सम्पूर्णम्’), but one MS (No 11032) ascribes this करकचतुर्विंशतकथा to the Vāmana Purāna — ‘इति वामनपुराणे करकचतुर्विंशत’ (Aufrecht’s Catalogus Catalogorum on p 81 of Part I refers perhaps to this same MS as Ben 53). Aufrecht’s *Catalogus Catalogorum* also refers to a MS of लक्षवर्तिव्रत (Taylor 1,416) as belonging to the Vāyu Purāna, and to a MS, of the करकचतुर्विंशत (W P 338) as belonging to the Bhavasyottara Purāna.

It seems that the authors of the Nibandhas often quoted from memory or simply copied the quotations from some older Nibandhas without themselves verifying them from the original sources, they also sometimes attributed by mistake some quotations to a wrong source (e.g. to Vāmana Purāna

in place of the Vāyu-Purāṇa or vice versa) It is also possible that some of the quotations in the Nibandhas might have been drawn from the small independent works on *māhātmyas*, *vrataḥ*, *kathāḥ* etc. The anonymous authors of these works often attributed them to some Purāṇas for gaining authority and popularity for these works.

The author of the *Jayamāha Kalpadruma* might also have quoted the passages on the लक्षवर्तिव्रतकथा and करकचतुर्विधकथा from some such independent works on these two *kathāḥ*, in which both these topics might have been wrongly or traditionally attributed to the Vāmana-Purāṇa, otherwise these two topics might also have been available in some of the Vāmana-Purāṇa manuscripts of that time.

Thus nothing can be said with certainty with regards to these unidentified passages of the Nibandhas. But it seems probable that at least a sufficient number of these passages might have belonged to a Vāmana-Purāṇa text which was current in the times of the Nibandhakāras quoting these passages or in the times of the older Nibandhakāras from whom such passages might have been copied.

[यत्र निबन्धेषु दृष्टं परन्तु वामनपुराणस्य विद्यमानहस्तलेखेषु मुद्रितस्वरूपेषु चानुपलब्धं वामनपुराणलोका प्रदीयन्ते । एते श्लोकाः सदाचार-तौर्यं व्रत-भूजा-श्राद्ध-शान् वर्मविपाका प्रापञ्चितविषयकाः सन्ति । निबन्धकाराणां रचनाकारादीनां च निर्देश जस्य परिशिष्टस्य A भागे प्रदत्तः । श्लोकानामप्यस्ताद् निबन्धसंकेता प्रदत्ताः, तदग्रे च मुद्रितनिबन्धग्रन्थस्य पृष्ठाङ्कः प्रदत्तः । यदि कस्मिंश्चिद् निबन्धे काचिद् व्याख्यात्मिका टिप्पणी वर्तते तदा साप्यत्र कोष्ठे प्रदत्ताः ।

‘जर्वासिंहकल्पद्रुम’ नामके निबन्धे वामनपुराणाद् लक्षवर्तिव्रतकथा, करकचतुर्विधकथा चानुद्धृते वर्तते, तेष्वपरिमन् परिशिष्टे प्रस्तौतः । परन्तु, अन्यस्मिन् कस्मिंश्चिदपि निबन्धग्रन्थे वामनपुराणस्योपलभ्यमाने कस्मिंश्चिदपि च हस्तलेखे लक्षवर्तिव्रतविषयका करकचतुर्विधव्रतविषयकाश्च इमे श्लोकाः न प्राप्यन्ते । तौर्यमाहात्म्यव्रतकथादिविषयिकायां काञ्चन स्वतन्त्रा लघुपुस्तिका हस्तलेखरूपेण मुद्रिता वा प्राप्यन्ते सासु लेखकैर्वैष्णवा लोकभूतौ स्वकल्याणाय धार्मिक लोचनप्रचारमुद्देश्यं तानि माहात्म्यादीनि वैशिष्ट्यं पुराणं सह सम्बद्धानि, न तु तानि तेषां पुराणानां हस्तलेखेषु मुद्रितपुस्तकेषु वा प्राप्यन्ते । एतादृशे इति लघुपुस्तिके ‘लक्षवर्तिभूजाविधि’ ‘करकचतुर्विधकथा’ च नाम्ना वाराणस्या मुद्रिते प्राप्येते । एतयोः पुस्तिकयोः एतौ विषयो वामनपुराणेन सह सम्बद्धौ स्तः । परन्तु वाराणसेयमस्तुतविश्व-विद्यालयस्य सारस्वतीभवननामके ग्रन्थालये ‘लक्षवर्तिभूजाविधि’ इत्यस्या ‘करकचतुर्विधकथा’ इत्यस्याश्च केचन हस्तलेखा विद्यन्ते । तेषु लक्षवर्तिभूजाविधिस्तु वायुपुराणेन सह सम्बद्धा वर्तते, करकचतुर्विधकथा च एकस्मिन् हस्तलेखे (संख्या 006987) प्रविष्योत्तरपुराणेन सह सम्बद्धा वर्तते । अतः जयसिंहकल्पद्रुमे उद्धृते एते कथे वामनपुराणस्यैव अन्तर्गते तदानीम् प्रवर्तमानमिति वदितुं न शक्यते । यत्रवतः, जयसिंहकल्पद्रुमनिबन्धकारेण तदानीं विद्यमानाभ्यां प्रचार गद्याभ्यां च एतद्विषयिकाभ्यां पुस्तिकाभ्यां उल्लेख एते कथे रचनबन्धे उद्धृते, तयोः पुस्तिकयोः पुष्पिकामनुसृत्य च वामनपुराणेन सह एते कथे तेन संयोजिते ।

कदाचिद् निबन्धकारा स्वसमुच्चयतारणे प्राचीनतर्पणकथावचनमनुसृत्य वा स्वेषु निबन्धेषु पुराणवचनाभ्युद्धृतवन्तः, धनवधानतया च कदाचिद् अन्यपुराणवचनानि ग्रन्थपुराणेन सहानि संयोजितवन्त इति संभावना अत्यवश्येया । एव सति, वामनपुराण-नाम्ना निबन्धेषु दृश्यमानं धन 213 परिशिष्टे च प्रदत्तानि सर्वाण्येवोद्देशानि वामनपुराणसंबन्धेति धर्मं वचतु शक्यते ? तदाप्येवामुद्देशानां मध्ये बहुभुवराणि वामनपुराणे कदाचिद्विद्यन्त वातान्तरे च वचन्ति तेषां गतान्तराणि संभाव्यते ।]

१. सदाचारः

उदयाद्वर्द्धमानैश्च मध्याह्नं भावयेद्भवि ।

ततः परं हस्तन्तीति ज्योतिरस्तं स गच्छति ॥

—वा. वि., P. 360

दानं प्रतिग्रहो होमो भोजनं देवार्चनम् ।

साधुष्टेन सदा कर्ममसुरेभ्योऽप्यथा भवेत् ॥ [4]

—वा. वा. (परि. प्र.), P. 53

तैश्वान्न्यो नार्कवारे न भोमे

नो सङ्क्रान्तौ वैष्णवी विधिपञ्च्यो ।

पर्वस्वष्टम्यां च नेष्टः स इष्ट

भोक्तो मुक्त्वा वासरे सूर्यसूतो ॥ [8]

—रघु. सु. (वा. प्र.), P. 283 ; [रघु. व. (वा. वा.),

P. 327-28]

साय मन्त्रवदाचम्य मोक्ष्य सूर्यस्य चाञ्जलिम् ।
दत्त्वा प्रदक्षिण कृत्वा जल स्पृष्ट्वा विशुद्ध्यति ॥
—सृ च (भा का), P. 363.
चतुर्दश्यष्टमीदर्शपूर्णमास्यर्क्षसङ्क्रम ।
एषु स्त्रीतैलमासानि दन्तकाष्ठं विवर्जयेत् ॥ [12]
—चतु वि (ता व प्र) P 684, 688
देवकार्ये पितृश्राद्धे रवेरंशपरिक्षये ।
क्षुरकर्म न कुर्वीत जन्ममासे च जन्ममे ॥

—निरवा प्र, P 56
त्रि प्रदक्षिणमाहृत्य कृत्वाघ्राज्जपणमकम् ।
दशाश्वमेधस्य फल प्राप्नुयाज्ज्ञानं सशय ॥ [16]
—व नि कौ, P 177.
नामिमात्रजले गत्वा कृत्वा केशान् द्विधा द्विज ।
निरध्य कर्णो नासाश्च त्रि ह्रस्वो मज्जन तत ॥
त्रि प्रदक्षिणश्च य कुर्वीत साष्टाङ्गकपणामकम् ।
दशाश्वमेधस्य फल प्राप्नुयाज्ज्ञानं सशय ॥ [20]
—सृ त (भा त) P 356, 415.
प्रदक्षिण यस्त्रि कुर्वीत साष्टाङ्गकपणामकम् ।
दशाश्वमेधस्य फल प्राप्नुयाज्ज्ञानं सशय ॥

—सृ त (एका त), P 76
प्रातरुत्थाय य पश्येच्छ्रोत्रियं सुमग नृपम् ।
प्रातरुत्थाय य पश्येत् स आपदद्वयं प्रमुच्यते ॥ [24]
पाविष्टं दुर्भगं मद्यं गन्धमुल्लूचनासिकम् ।
प्रातरुत्थाय य पश्येत्तत्कलेरुपलक्षणम् ॥
—शृ वि, P 79.
गवार्थे ब्राह्मणार्थे च निन्द्यमप्याचरेत्तु य ।
सत्येह कीर्तिं मोक्षं च परत्र प्रददायहम् ॥ [28]
—वि मा, P 82

निषिध्य तीरे कुशपिञ्जुलानि
पूर्वोचिताप्राणिं मृदं न्यसेच्च ।
प्रक्षाल्य पादो च मुखं च कण्ठे
यज्ञोपवीतं च जलं पिबेत्त्रि ॥ [32]

—आवा २, P 29, [म पा, P 62]
[—L 1) म पा तीरकुशपिञ्जुलानि —L 4) म पा पिबेत्त्रि]
[कण्ठे यज्ञोपवीतमासन्येत्यन्वाहार —नि टिप् म पा]

धृतिस्मृत्युक्तमार्गेण मृदो धारणमुच्यते ।
शृणु वस विधानेन मृत्साधारणमुचमम् ॥
मम क्षेत्रे कुरुक्षेत्रे पुण्यक्षेत्रे तथैव च ।
पर्वताग्रे नदीतीरे तुलसीमूलमाश्रिते ॥ [36]
अदवत्यन्त्रिववस्मीकञ्जकुला पनसस्तथा ।
एतेषु मृत्तिकां श्रोता यथाविधि समाहरेत् ॥

—सृ मु (भा प्र), P 294
सत्यात्मप्रदितव्यं वै धर्माच्च कुशलाच्च न ।
मृत्वा अग्निमसृत्वायास्ततो देहावकुण्ठनात् ॥ [40]
रुहाटे हृदि दोर्दन्धे त्रिपुण्ड्रस्य च धारणात् ।
नैव प्रमदितव्यं वै भ्रमाद्वापि कदाचन ॥
स्वाध्यायाध्ययनं निरत्यं कुरु प्रवचनं तथा ॥
—सृ मु (भा का), P 301
धमावृतशरीरस्तु य कष्टं स्नानमाचरेत् । [44]
पदे पदेऽश्वमेधस्य फल प्राप्नोति मानव ॥
एव स्नानस्यावसाने भोज्यं देयमन्वारितम् ।
भोजयेद् द्विजदाम्पत्यं मृपयेद्द्वस्त्रभूषणैः ॥
—पु वि, P 10.

२. तीर्थमाहात्म्यम्

अभिषेधं ततो यक्षं द्वारपालं तु रन्तुकम् । [48]
कोटितीर्थमुपस्पृश्य लभेद् बहुसुवर्णकम् ॥
गङ्गाहृदश्च तत्रैव तीर्थं भरतसत्तम ।
तत्र स्नायीत धर्मज्ञो ब्रह्मचारी समाहित ॥
राजत्वाधामेधाभ्यां फलं विन्दति मानव । [52]
श्रीणि चाप्यग्निमुष्णानि तेषां मध्ये तु व्याहृती ॥
—की नि (की प्र), P 186, 466

३. व्रतानि पूजा च

दत्त्वा तु मृगुलं घृष नाकष्टे महीमते ।
मयुसर्पिं समायुक्तं द्वादशाहफलप्रदम् ॥
—नित्या प्र, P 644
अर्कधुस्तूरमन्दारशिरोपर्वाचयेद्भरिम् । [56]
—व कि कौ, P 166.

ज्येष्ठे भासि विरोधेण यदीच्छेद्वैष्णव पदम् ।

—व किं कौ, P 260.

अकाम सात्त्विको लोको यत्किञ्चिद् विनिवेदयेत् ।

तेनैव स्थानमाप्नोति यत्र गत्वा न शोचति ॥

धर्मवाण्डिका मूढा फलकामा नराधमा । [60]

अर्चयन्ति जगन्नाथं ते कामान्पुनस्तथ ॥

अन्तवचु फलं तेषां तद् भवत्यस्मैधसम् ।

पद्भ्यां प्रतीच्छते देव सकामेन निवेदितम् ॥

मूर्धां प्रतीच्छते दत्तकामेन द्विजोचयै ॥ [64]

—स्मृत (म मा त), P 480 (मठ त), P 627

देवदेव जगन्नाथ मासेय द्वादशी तव ।

पार्थेन परिवर्त्तस्व सुखं स्वपिहि माधव ॥

गन्धद्वारेति गन्धैस्तु तत्सर्वाङ्गं विलिप्य च ।

व्यजनैश्चामरैश्चैव मधुरैरभिविजयेत् ॥ [68]

पूजयेत्पान्त्रलक्षैश्च मन्त्रेणानेन देशिकः ।

ॐ सुप्ते त्वयि जगन्नाथ जगत् सुप्तं भवेद्विदम् ॥

विबुद्धे त्वयि बुध्येत जगत् सर्वं चराचरम् ।

अनेन विधिना कुर्यात् यः पार्श्वपरिवर्त्तनम् ॥ [72]

इह सुवत्ता बहून् भोगान् परत्र मोक्षमाप्नुयात् ।

तस्मिन् काले च यः पश्येत् स्तुत्याद्वा परमेश्वरम् ॥

परिवृत्तीर्णं चाप्नोति जननीगर्भसम्भवे ।

आश्विने च हरेरेव यः कुर्वेत् पार्श्ववर्त्तनम् ॥ [76]

स सर्वसुखमाप्नोति इहलोके परत्र च ।

द्वादशैता महायात्रा राधाश्व पावना ॥

एकैका मुक्तिदा सर्वा धर्मकामार्थवर्धना ।

तासामेकतमा वापि यो भक्त्या चावलोकयेत् ॥ [80]

एकयापि भवाङ्घ्रिं स तीर्णो विष्णुपदं व्रजेत् ।

प्रीतये मम ये कुर्युर्वासरान् भक्तिभावतः ॥

चतुर्वर्गप्रदास्तेषां प्रत्येकास्ता प्रकीर्तिता ।

तथा—

स्कां वा महती यात्रा सर्वा मुक्तिप्रदा हरे । [84]

तस्मिन्स्मिन्सु संहव्यौ भगवान् मुक्तिदो ध्रुवम् ॥

—स्मृत (वा त), P 19

कुञ्जरग्रहसक्षोभो गजाना जायते यदा ।

तदा संपूजयेदिन्द्रं पुष्पगन्धादिभिः सुधी ॥

विश्वतश्चक्षुरित्यादि सूक्तैरिन्द्रैर्द्विजोचम । [88]

पूजयेत्प्रथमो मूढा विपर्वयै समावृत ॥

अनेनैव तु मन्त्रेण जुहुयादयुतत्रयम् ।

अष्टाधिकं तु मतिमान् पायसेन च सर्षपा ॥

सप्ताष्टस्या जपेद् विद्वान् साष्टं चैवायुतत्रयम् । [92]

कुञ्जरा हि यत्रा रोगपीडिता स्युर्महीपते ।

सदेन्द्रं पूजयेत् सम्यक् इत्याह भगवान् शिव ॥

—वि मा, P 96.

मुहूर्त्तमात्रसत्त्वेऽपि दिने गौरीव्रतं परे ।

शुद्धाधिककामाप्येवं गणयोगप्रशसनात् ॥ [96]

—स मा, P 37.

एकादश्या नरो भुक्त्वा द्वादश्या सप्तोषणात् ।

व्रतद्वयकृतं पुण्यं सर्वमाप्नोत्यसंशयम् ॥

उपवासमकृत्वा तु नरो नरकमुच्छति ॥

—वि पा, P 57.

(‘इति वामनपुराणोक्तं श्रवणद्वाराश्रोत्रं निष्पत्तिरित्याहुः’ टिप्प)

बलिराजं नमस्तुभ्यं विरोचनसुत प्रभो । [100]

भविष्येन्द्र सुराराते पूजेयं प्रतिगृह्यताम् ॥

—का त. वि, P 321

सुगन्धैश्च सुरामासीकृर्पूरायुरुचन्दनैः ।

तथान्यैश्च शुभैर्द्रव्यैरर्चयेज्जगत् पतिम् ॥

—वी नि (पू प्र), P 40

अतिनीलघनश्यामं नल्लिनायतलोचनम् । [104]

स्मरामि पुण्डरीकाक्ष तेन स्नातो भवाम्पहम् ॥

—मावा धृ, P 4.

लक्षवर्तिव्रतकथा

मृत उवाच—

आर्यावर्ते पुरा काचिद् वेदयाऽमुद् लक्षणाभिधा ।

तस्या भुजङ्गं शङ्कोऽमुद् दासो नाम महाबल ॥

सा लक्षणा तु सुस्नाता स्थिता गोदावरोतटे । [108]

बालवैषम्यदोषेण रुदन्ती कुसरीमिव ॥
 मृतं पतिं पुरं स्थाप्य बन्धुभिः परिवारिताम् ॥
 आक्रन्दतीं ततो वीक्ष्य शनैस्तौ प्रत्यपद्यत ॥
 लुठन्तीं मुवि फायेन मुहुर्न-तोमुगे मुहुः ॥ [112]
 जटानामपि कारुण्यं जायते सा तु पश्यताम् ॥
 तदा सा लक्षणां वाक्यं स्मृजङ्गमुवाच ह ॥
 कुलजानां तु नारीणां दशोयमतिद्वारुणा ॥
 कन्यात्वं बीजमर्तुत्वं विषवात्त्वमिति त्रिधा ॥ [116]
 पारवश्यं च नारीणां दुःखमस्मरणान्तिकम् ॥
 मृतापलात्त्ववैषम्ये सथैवापुत्रता स्त्रिय ॥
 अस्मत्त्वमेतस्त्रितयं वैषम्यं तत्र चोत्तरम् ॥
 शोचन्तीनां तु नारीणां कस्येदं कर्मणं फलम् ॥ [120]
 निवर्ततेऽयं केनैव पृच्छन्तीमिति तामथ ॥
 उवाच दासनामासौ मुकङ्गः स्मृतं वचः ॥
 शृणु भद्रं भवस्यामि सपदा सृष्टा पुरा द्विजा ॥
 देवानां चैव लोकानां हितार्थं मन्त्रकोविदा ॥ [124]
 शास्त्रज्ञानात् स्वमावाच जीवानां यत् पुरा कृतम् ॥
 जानन्ति कर्मजं फलं ते प्रष्टव्या धृत्वता ॥
 मुकङ्गवचनं श्रुत्वा सथैवमिति सा पुनः ॥
 तत्रागतं महाद्विदं याजकं नाम वै द्विजम् ॥ [128]
 पप्रच्छ ता तदा दीनां प्रदत्तं चोत्तरमनासा ॥
 मुने स्त्वहं दुराचारा वेदस्यासि लक्षणाद्वया ॥
 तथापि ते दयापात्रं पृच्छन्ती मा सुबोधय ॥
 साधूनां समचित्तानां जना सर्वे सभा मुवि ॥ [132]
 दुराग्यो वा सुगन्धो वा यथा वायो समो भवेत् ॥
 मुने दशोय नारीणां तृतीयतीव्रं दुःसहा ॥
 कर्मणा जायते चैव केन वायं निवर्तते ॥
 एतद्विस्तीर्य मे ब्रह्मन् कृपया वद सुव्रत ॥ [136]
 इति तस्या वचः श्रुत्वा याजको वाक्यमब्रवीत् ॥
 तैवे कर्मणि पित्र्ये च नार्यं पापे व्यवस्थिता ॥
 अकस्माच्च रजो दृष्ट्वा माण्ड्यशुष्करान् ॥
 अज्ञानाद्वा मयाद्वापि कामास्त्रोमात् क्वचित् स्त्रिय ॥ [140]
 अवेदविला गच्छन्ति तेन दुष्पन्ति सक्तिया ॥

क्रियालोपगता ह्येता पापात् तस्मात् सुदुस्त्यक्ताः ।
 दशमिमा प्राप्नुवन्ति सर्वा अपि न सशयः ॥
 बाल्ये वा योवने वापि वार्धके वा फदाचन ॥ [144]
 तत्र याति दुराचारा परानेवामिकाद्भक्षति ॥
 इतश्चेतश्च(पति)व-धूनामतिचारात् सुदुःसहा ॥
 एतत् सहायतो नारी या लोपवति सक्तिया ॥
 बाल्ये वैषम्यमाप्नोति सा नारी नात्र संशयः ॥ [148]
 सा तत्कर्म सहायेन रजसा दूषिता च या ॥
 मृतापला तदा मृत्वा वैषम्यं योवने प्रवेत् ॥
 या नारी तु रजो दृष्ट्वा सर्वमाण्ड्यादिसकृत् ॥
 कुरुते यदि सा नारी वैषम्यं वार्धके वनेत् ॥ [152]
 या चानुकूल्यरहिता पतिधर्मेण सर्वदा ॥
 बाल्ये वैषम्यमापन्ना गतिहीना भवत्यलम् ॥
 सर्वासामपि वैषम्ये निदानं पुष्पिता च न ॥
 शान्तिं तस्य प्रवक्ष्यामि कर्मण्यथापि लक्षणम् ॥ [156]
 कृते तु मुनिपञ्चम्या व्रते पापं च योषिताम् ॥
 क्षयं गच्छति नारीणामिति वेदविदो विदुः ॥
 शप्यं सवायनं दत्त्वा कृते लक्ष्मणेनतादिके ॥
 मूलवशेषं ब्रह्मति रजोदोषो न सशयः ॥ [160]
 निर्मूलं स मन्त्रव्याशु लक्षवर्चिजते हते ॥
 रजसोत्थं महापापं नारीणां नात्र सशयः ॥
 इति तद् वचनं श्रुत्वा पुनः पप्रच्छ लक्षणा ॥
 मनसा शङ्किता भूत्वा सादरं मुनिपुत्रवत् ॥ [164]
 साधु साधु महाभाग चित्तं मे मयविह्वलम् ॥
 लक्षवर्चिजतस्यास्य विधानं कीदृशं वद ॥
 कस्मिन् मासे तु कर्त्तव्यं कस्य वा तत्समर्पणम् ॥
 उद्यापनं कथं कार्यं किं फलं तस्य वा मुने ॥ [168]
 तथा पृष्टो याजकोऽपि लोकानां हितक्राम्यया ॥
 फलं विधानं तत् सर्वमवदद् वदता वरः ॥
 मुनिरुवाच—
 रोमशस्य मुनीनां च संवादं कथयामि ते ।
 फालो हि फालिको मासे वैशाखो माघ एव वा ॥ [172]
 सहस्रमुष्पितं घटे व्रतं तस्मात् फालिकं ।

तस्मात्कोटिगुणं घटे माधमासे व्रतोत्तमम् ॥
 तस्मादनन्तगुणितं फलं वैशाल्यमासेके ।
 एतस्मिन् मासत्रितये यस्मिन् मासे समाप्यते ॥ [176]
 तस्मान्मासद्वयात् पूर्वं प्रारब्धव्यमिदं व्रतम् ।
 अन्ते मासि प्रकुर्वीत समासि च विचक्षणः ॥
 सहस्रवर्षमिदं कुर्यादाराधितं विष्णवे बहम् ।
 गोघृतेनाथ तैलेन सम्यगुक्तैर्मनोहरैः । [180]
 यस्मिन् मासे समासि स्यात् पौर्णमास्या तु कारयेत् ॥
 उद्यापनं विधानेन व्रतसम्पूरिकारकम् ।
 मात स्नात्वा शुचिर्भूत्वा पञ्चगव्यं तु प्राशयेत् ।
 पुण्याहुवाचनं कृत्वा आचार्यं वरयेत्ततः ॥ [184]
 त्रयोदशस्त्रिंशो भद्रं साग्निकान् वृणुयात्ततः ।
 सतिलैश्च यवैः कुर्यादग्ने नयः ऋचा द्विज ॥
 कर्वा दशाशतं कुर्यात्तर्पणं तु विचक्षणः ।
 तर्पणस्य दशाशेन शेषं कुर्याद विचक्षणः ॥ [188]
 तर्पणोक्तेन मन्त्रेण पायसं च घृताम्बितम् ।
 पञ्चाशदभिषेच्यैव मन्त्रेणानेन वैष्णवैः ॥
 घृतं च विष्णुग्राह्या होमस्यैव विधिः स्मृतः ।
 कर्दशेषु तथा स्थाप्य विधानं च सवस्त्रकम् ॥ [192]
 सुवर्णप्रतिमां कृत्वा अम्युत्तारणपूर्वकम् ।
 प्राणप्रतिष्ठया स्थाप्य प्राणास्तस्या समाहितः ॥
 आवाहनादिपुण्यान्तं पूजां कुर्याद्यथाविधिः ।
 तत्र तिष्ठो स्वममस्य प्रतिमां कारयेत्ततः ॥ [196]
 श्रिया च सहितं देवं मध्यगं पूजयेद्भरिम् ।
 तदक्षिणे चतुर्वक्त्रं सविन्ध्या सहितं तथा ॥
 उचरे चोभया शम्भु पुरतो गरुड तथा ।
 काठो विष्णुस्तत्र ध्वो रविर्दक्षिणे निशाकरः ॥ [200]
 रुद्रः शेषो जगद्व्यापी तेजोरूपी महेश्वरः ।
 निरञ्जनः कलाधक्षो विधरूपी जगत्प्रभुः ॥
 स्वप्रकाशः स्वयम्भोतिष्ठतुर्ध्वो कलेश्वरः ।
 परब्रह्मेति द्विदशनामानि पूजयेद्भरिम् ॥ [204]
 शिरो ललाटे केने कर्णे नासि मुखे तथा ।
 कण्ठे स्कन्धे तथा बाह्वो स्तनी वक्षस्तथोदरे ॥

नाभौ कट्या च जपने ऊरो जानौ च मुखके ।
 पादौ तदम्बे कमण्डलौ अङ्गान्येव तु पूजयेत् ॥ [208]
 धूप दीपं ततो दत्त्वा नैवेद्यं च निवेदयेत् ॥
 यद् द्रव्यं लक्षपूजायास्तद् द्रव्यं कनकस्य च ।
 कृत्वा निवेदयेत्तस्मै पश्चात् पूजां समाचरेत् ॥
 सुवर्णस्य सुवर्णस्य पूजद्रव्यं प्रयत्नतः । [212]
 आवश्यकं तु कर्तव्यं प्रयोद्यापनकर्मणि ।
 भक्त्या च जगदात्मानं स्तुत्वा देवं क्षमापयेत् ॥
 देवदेवं जगन्नाथं भक्त्या कार्यकारकम् ।
 तत्पूजादादहं याचे शक्तिं कर्मप्रदो भव ॥ [216]
 अनेनैव विधानेन लक्षपूजा करोति यः ।
 पुत्रैः पौत्रैः प्रपोत्रैश्च सुखं प्राप्नोति निश्चिन्तम् ।
 आचार्यं पूजयेत् पश्चात् ब्राह्मणान्स्त्रिविधस्तथा ।
 गौर्देयाः सक्ताः च सप्तहजारा गुणान्विताः । [220]
 त्रिंशत्सल कास्वपात्रं घृतेन परिपूरितम् ।
 सुवर्णवर्तिसंपुक्तमाचार्याय निवेदयेत् ।
 अथवा तद्दशसलं तथा घृतसमन्वितम् ।
 अथवा तु यथाशक्ति दद्यादावश्यकं त्विदम् ॥ [224]
 व्रताभावे तु च दद्यात् काश्यपैः घृतपूरितम् ।
 यावज्जीवं जीवयति भक्त्येव न संशयः ।
 रजोदोषविमुक्तिं स्यात् पौर्णमास्या ददाति या ।
 ब्राह्मणान् भोजयेत् पश्चात् वित्तशाल्यं न कारयेत् ॥ [228]
 एव करोति या नारी तस्या पुण्यफलं शृणु ।
 अथ सर्वाणि पापानि रहस्यानि कृण्वति वै ।
 नश्यन्ति तानि सर्वाणि व्रतस्यास्य प्रभावतः ।
 चाण्डालगामिनी वापि तथा शूद्राभिमामिनी ॥ [232]
 कारुकरजकादीनां गामिनी दुष्टचारिणी ।
 ब्रह्मक्षत्रियविद्वद्भ्रष्टमतिरोमाभिमामिनी ।
 मातुलेयवितृव्यादिभ्रातृपुत्राभिमामिनी ।
 बालघ्नी वा पतिघ्नी वा मातापित्रोर्वधे रता ॥ [236]
 गोघ्नी वा तस्करा वापि रजःसकराचारिणी ।
 एवमादिमहापापैरावृता नि कुलाङ्गनाः ॥
 कृत्वा चैतत् व्रतं सम्यक् मुच्यते नात्र संशयः

व्रतानामुत्तमं चैतत् स्त्रीणां चावश्यकं त्विदम् ॥ [204]
 एव वर्त्तिपदानेन विष्णोरमिततेजसः ।
 कोटयो ब्रह्महत्यानामगम्यागमकोटयः ॥
 तथेवात्युपपन्नानि कोटयोऽथ सहस्रदा ।
 नश्यन्ति नात्र सन्देहो नारीणां वा नरस्य च ॥ [244]
 तल्लक्षवर्त्तिभिर्विष्णोः कृते चारार्तिकार्पणे ।
 किमत्र बहुनोत्तेन नानेन सदृशं व्रतम् ॥
 पुरुषोऽपि व्रतं कृत्वा पूर्वोक्तैः पापसचयैः ।
 मुच्यते नात्र सन्देहो मनुशासनशासनात् ॥ [248]
 एतत् सर्वं मयाख्यातं पृच्छन्त्यास्तव मानदे ।
 व्रतं कुरु सुखं तिष्ठ यथा ते रोचते मनः ॥
 इति तद् वचनं श्रुत्वा पुनः पचञ्च लक्षणा ।
 अज्ञानाद् दुष्टभावाद्वा न विधासो ममेह वै ॥ [252]
 प्रत्ययार्थं मम ब्रह्मन् प्रत्यक्षं कुरु मेऽधुना ।
 इति तस्या वचः श्रुत्वा याजको वाक्यमब्रवीत् ॥
 कथं तत्प्रत्ययो मयात् वक्ष्यता करुणानिधे ।
 साप्युवाच पुनर्विभं विस्मयोऽलुल्लोचना ॥ [256]
 न वैषम्यमयाजारी रोदित्वेया कुमारिका ।
 अस्या पतिः कथं जीवेद् वैषम्यं चैव गच्छति ॥
 तथा बुरु मुनिश्रेष्ठ दया शमवता घनम् ।
 इति तस्या वचः श्रुत्वा विस्मितो वाक्यमब्रवीत् ॥ [260]
 अथ वै मकरं प्राप्तो मास्करो लोकभास्कर ।
 माघोऽयं च वरो मासः सर्वकतुफलधिकः ॥
 अथ गत्वा कुरु स्नानं गङ्गायां ब्रह्मचारिणी ।
 स्नानं कृष्णार्पणं कृत्वा देहि तस्मै मृताय वै ॥ [264]
 तेन जीवेदयं नूनं सुरापो ब्रह्मापि च ।
 तस्मादयं राज्यश्मरोगेण तु मृतिं गतः ॥
 तथापि माघमासस्य पुण्यादुज्जीवितो भुवम् ।
 दापयित्वा तथा वार्त्तिं कास्यपात्रं विधानतः ॥ [268]
 जीवन्तौ भवेदायुः यावदामरणास्तिकम् ।
 लक्षणा तद्वचः श्रुत्वा बलं स्पृष्ट्वाय वाग्यता ॥
 स्नानं कृष्णार्पणं कृत्वा ददौ तस्यै फलं तदा ।

तत्पुण्यस्य प्रभावेण तत्क्षणादेव बोधितः । [272]
 स्वदेशं प्रेषयित्वा च कृत्वा पात्रं च कास्यकम् ॥
 कुमार्यां दापयामास वैषम्यस्यापनुत्तये ॥
 एतत् पुण्यप्रभावेण कुमारी सापि शोभना ।
 तदाभवज्जीवन्तौ बभूव बहुपुत्रिका ॥ [276]
 कुमारी शोभना नाम तत्पतिः कणभोजकः ।
 तद्वाग्यवास्तदा सर्वे तदुद्युक्ता सुलक्षणा ॥
 याजके चापि संपूज्य बभूवस्ते स्व निकेतनम् ।
 लक्षणापि च हर्षेण भुजङ्गेन च संयुता ॥ [280]
 प्रातः स्नानं ततः कृत्वा व्रतमेतच्चकार सा ।
 ततस्तु मरणं प्राप्तो दास्यास्तस्या सहायकृतः ॥
 गयो नाम महाराजा चक्रवर्त्तः बभूव ह ।
 सा लक्षणा च तत्पत्नी सर्वलक्षणसंयुता ॥ [284]
 बभूव लोकविख्याता जीवन्मर्त्ता सुपुत्रिका ।
 तस्माद्यो माघमासस्य साहाय्यं वा करिष्यति ॥
 धर्मस्य तत् फलं प्राप्य मुच्यते नात्र संशयः ।
 नित्यं स्नातुमशक्तश्चेत् कुर्वात् स तु दिनत्रये ॥ [288]
 द्वादश्या रथसप्तम्या दीर्घमास्या तथैव च ।
 सोऽपि पूर्णफलं प्राप्य विष्णुलोके महीयते ॥
 तदेव कर्म सफलं महापातकनाराणम् ।
 यो न स्नाति नरो माघे मकरस्यै दिवाकरे ॥ [292]
 ब्रह्मा स तु विज्ञेय सर्वकर्मसु गर्हितः ।
 नारी वापि नरो वापि न स्नायादरुणोदये ॥
 रोरव नरकं प्राप्य यावदाभूतसंस्तवम् ।
 रोगैरुपहतो यस्तु पादौ प्रशस्य वाग्यतः ॥ [296]
 घौतवस्त्रं परोधाय त्रिराचम्य च वारिणा ।
 गायत्र्या मन्त्रितं चाप्यं प्रोक्षयेन्मूष्टिनः स द्विजः ॥
 सोऽपि स्नानफलं प्राप्य मोक्षते विष्णुमन्दिरे ।
 ये च शृण्वन्ति सततं ये पठन्ति नरोत्तमा ॥ [300]
 ते सर्वे पापनिर्मुक्ता यास्यन्ति पदमव्ययम् ॥
 (इति वामनपुराणे तन्पर्वतिका ।)

करकचतुर्थीव्रतकथा

मान्धातोवाच

अर्जुने तु गते तप्तुमिन्द्रकीलगिरिं प्रति ।
विषण्णमानसा सुभ्रूद्वैपदी समचिन्तयत् ॥
अहो किरीटिना कर्म समारब्धं महत्किल । [304]
विघ्नप्रणमेनद्धि बहवः परिपन्थिनः ॥
चिन्तयित्वेति सा देवी कृष्णा कृष्ण जगद्गुरुम् ।
मर्तुं प्रिय चिमोर्षनी साष्टुच्छद्विघ्नवारणम् ।

द्रौपद्युवाच

कथयस्व जगन्नाथ व्रतमेकं सुदुर्लभम् । [308]
यत्कृत्वा यान्ति विघ्नानि विजयस्ते सदाप्रिय ॥

श्रीवेदव्यास उवाच

एतदेव महाभागे शशु पृष्टं किलोमया ।
यत्पृष्टोह त्वया कृष्णे जगद्धितमनुचमम् ॥
तस्यास्तद् वचनं श्रुत्वा प्राह देवो महेश्वर । [312]
शृणु देवि वरारोहे वक्ष्यामि त्वा महेश्वरि ॥
पतिविघ्नहरीं श्रेष्ठां करकाख्यां चतुर्थिकांम् ।

पार्यत्युवाच

भगवन् कीदृशी प्रोक्ता चतुर्थीं करकान्विता ।
विधानं कीदृशं प्रोक्तं केनेयं च पुरं कृता ॥ [316]

ईश्वर उवाच

शाकप्रस्थपुरे रम्ये विद्वज्जनसमाकुले ।
स्वर्णहृत्पद्मसमाकीर्णे रक्तपाकारशोभिते ॥
दिग्भ्यो नारीज्ज्वालोकवशीकृतजगत्त्रये । [320]
वेदध्वनिसमायुक्तं स्वर्गादिभिर् मनोहरे ॥
वेदधर्मा द्विजस्तत्रावसदेसे विदा वर ।
पत्नी तस्यैव विप्रस्य नाम्ना लीलावती शुभा ॥
सा तु संजनयामास पुत्रान् सप्तभिर्तौजसः ।
कन्या वीरवती नाम्नी सर्वलक्षणसयुताम् ॥ [324]
भीलोत्पलभगवना पूर्णोद्भुसदृशाननाम् ।
ततः काले शुभदिने विधिवच्च द्विजोत्तम ॥
ददौ तां वेदविदुषे विनाय विधिपूर्वकम् ।

धनान्तरे च सप्ताता चतुर्थीं करकामिषा ॥ [328]
वीरवत्या समारब्धं व्रतं कामप्रदं शुभम् ।
कुड्ये बोधद्रुमचक्रे गौरीं तस्य तले स्थिताम् ॥
शिवेन विघ्ननाथेन पण्डितेन समन्विताम् ।
गन्धपुष्पाक्षतैर्गौरीं पूजयामास यत्नतः ॥ [332]
नमः शिवायै शर्वायै सौभाग्यं सन्तति शुभाम् ।
प्रयच्छ भक्तिपुत्तानां नारीणां हरवल्लभे ॥
तस्यां पार्थ महादेव विघ्ननाथ पठाननम् ॥
पुनः पुष्पाक्षतैर्धूपैराननं च पृथक् पृथक् ॥ [336]
पञ्चवाजास्ततः सप्तान् सदोषान् करकान् भुक्षम् ।
तथा पिष्टकनैवेद्यं भोज्यं सर्वं न्यवेदयत् ॥
प्रतीक्ष्यन्त्य स्त्रियः सर्वाश्चन्द्रमर्च्यपरा स्थिताः ।
तां बाह्यं निकटं दीनां क्षुत्पूषा परिपीडिताः ॥ [340]
निपपात महोपष्टे रुरुदुर्वाण्यवास्ताद ।
समाधाय च तां ते तु सुखमभ्युक्ष्य वारिणा ॥
तद्भ्राता तु निचिन्त्यैवमाहरोह महावन्म् ।
हस्तेनोल्का समादाय उवलन्तीं स्नेहपीडित ॥ [344]
भगिन्यै दर्शयामास चन्द्रं व्याजोदितं तदा ।
तं दृष्ट्वा चार्तिमुत्सृज्य बुभुजे सुमनास्तदा ॥
चन्द्रोदय समाशाय धर्म्यं दत्त्वा विधानतः ।
तद्दोषेण मृतस्तस्यां पतिर्धर्मश्च दूषितः ॥ [348]
पतिं तथाविधं दृष्ट्वा शिवमभ्यर्च्य सा पुनः ।
व्रतं निरशनं चक्रे यावत्सर्वसरो गतः ॥
चक्रुः सवत्सरशतं व्रतं तद्भ्रातृयोपितः ।
पूर्वोक्तेन विधानेन सापि चक्रे वरानना ॥ [352]
तदायाता शचीकन्या सतीभिः परिवारिता ।
एतदेव व्रतं कर्तुमायता स्वर्गलोक्तम् ॥
वीरवत्यास्तदाम्नाशमगमद्वाग्यतः स्वयम् ।
दृष्ट्वा तां मानुषीं देवीं प्रयच्छ सकलं शची ॥ [356]
वीरवती तदा पृष्टा प्रोवाच विनयान्विता ।
अहं पितृगृहं प्राप्ता मृतो मेऽयं पतिः प्रभुः ॥
न जाने कर्मणः कस्य फलं प्राप्तं मयाधुना ।
मम भाग्यवशादेवि आगतसि महेश्वरि ॥ [360]

अनुगृह्णीष्व मां मातर्बोवयासु पतिं मम ॥

इन्द्राण्युवाच

त्वया पितृगृहे पूर्वं कुर्वन्त्या करकाव्रतम् ।

वृथैवाह्यस्त्वया दत्तो विना चन्द्रोदयं शुभे ॥

तेन ते व्रतदोषेण स्वामी लोकान्तरं गतः । [364]

इदानीं कुरु यत्नेन करकाव्रतमुत्तमम् ॥

पतिं ते जीरयिष्यामि व्रतस्यास्य प्रभावतः ।

उवाच उवाच

तस्यास्तद्वचनं श्रुत्वा व्रतं चक्रे विधानतः ।

प्रसन्ना सा भवद्देवो शक्रस्य प्राणवज्रमा ॥ [368]

तया व्रते कृते देवो जलेनाभ्युक्ष्य तत्पतिम् ।

जीवयामास चेद्राणीं देववचनं वन्द्य स ॥

ततश्चागाद् गृहं स्वीयं रेमे च पतिना सह ।

धनं धान्यं सुपुत्राश्च दीर्घमायुश्च लब्धवान् ॥ [372]

तस्मात्त्वयापि यत्नेन व्रतमेतद्विधीयताम् ।

सूत उवाच

द्वैपायनवचनं श्रुत्वा चकार द्रोणदी व्रतम् ।

तद्ब्रतस्य प्रभावेण जित्वा तां कौरवाग्रणे ॥

लेभिरे राज्यमनुलं धनधान्यसमन्वितम् । [376]

करक क्षीरसपूर्णं तोयपूर्णमथापि वा ॥

ददामि रत्नसमुक्तं चिरं जीवतु मे पतिः ।

इति मन्त्रेण करकान्नदद्याद्द्विबसत्पत्ने ॥

सुवासिनीभ्यो दद्याच्च आदशाचाप्य एव च । [380]

एष व्रतं या कुर्वते नारी सौभाग्यकाम्यया ॥

सौभाग्यं पुत्रपौत्रादि लभते सुस्थिरा धियम् ॥

(इति श्रीवामनपुराणं करकवतुर्षोव्रतम्)

—यय क P 210-212

४. श्राद्धम्

त्रयोदश्यां तु वै श्राद्धं न कुर्यात् पुत्रवान् गृही ।

नेष्यतेऽज्ञोपवासश्च कैश्चिदप्यनन्दये ॥ [384]

—य तु वि (आ का नि) P 473

त्रयोदश्यां तु वै श्राद्धं न कुर्यात् पुत्रवान् गृही ।

यदि मोहेन कुर्यात् ज्येष्ठपुत्रो विनश्यति ॥

—वि पा P 611

यन्दीकृतास्तु ये केचित् स्वयं वा यदि वा परैः ।

येन केनाप्युपायेन यत्नान् मोचयते नरः ॥ [388]

पितरस्तस्य गच्छति शाश्वतं पदमव्ययम् ॥

—वि मि (आ प्र) P. 178

५. दानम्

गृहकर्मकरो दद्यात्तृणं रूपशालिनीम् ।

बहुद्रव्योपसयुक्ता ग्रामवेदमसमन्विताम् ॥

दासीं समीक्ष्य बहुशो गृहकर्मदशा [392]

यो ब्राह्मणाय कुलशीलवते ददाति ।

विद्याधरापिपतिमि प्रतिपूजितोऽसौ

मर्त्यं प्रयाति स सुखं सह मर्त्यलोकात् ॥

—दा सा (प्र वा) P 496 497

यो राजा पुण्यकालेषु धेनुमिष्ठुरसोद्भवाम् । [396]

अर्चितां गन्धपुष्पाद्यैर्भूषितां सर्वभूषणैः ॥

विप्राय वैदविदुषे शान्तायाश्च कुटुम्बिने ।

दद्यात् दक्षिणया साकं स राजा निष्णुमन्दिरम् ॥

गत्वा स्थित्वा चिरं कालं मुनिं मण्डलतां व्रजेत् । [400]

कृत्वा घर्मान्नदोषेण अन्ते विष्णुसमो भवेत् ॥

वृष्णाङ्गरचतुर्दश्यां कृष्णाष्टम्यामथापि च ।

महिषीं विप्रवर्षाय दत्त्वा नैति यमालयम् ॥

—चतु वि (आ ख) P 733, 765

लवणैर्बुवतिप्रतिमामभिनवसुषोदरे समालिख्य- [404]

तारादोषोपशमनाय द्विजाय दद्याद्विशुद्धये ॥

एकत्रिंशत्सप्तद्विज्यां दद्यात् पलां लवणस्य ।

कमशो जन्मनि निषदि प्रत्यस्मिन्नस्मृत्यतारासु ॥

पलं तु लौकिकैर्मनैः साधरक्तं द्विमानकम् । [408]

तोलकनितयं ज्ञेयं ज्योतिर्ह स्मृतिसम्मतम् ॥

विष्णवे सुहृदं दद्यात् शक्रं दद्यात् त्रिजम्बिनि ।

मत्स्यरो लवणं दद्यात् निषने तिलकाक्षनम् ॥

—सू त (ज्यो त) P 588

वैशाखेऽप्युपलवणं वर्षस्मिन्ना च गोपदं । [412]

भूत्वा विष्णुपदे कश्यपे स्थित्वा राजा भवेदिह ॥

—स म, P 148

केचिदिच्छन्ति दत्त्वा पुण्याञ्जलित्रयम् ।
पूर्वोक्ता दश शंखाया मुद्रा सदर्थयेदिति ॥

—ह भ वि, P 407

६. कर्मविपाकः प्रायश्चित्तं च

छिनत्ति वीरुषो यस्तु वीरुसस्ये निशाकरे । [416]

पत्र वा पातयत्येकं ब्रह्महत्या स विन्दति ॥

—शृ ८ P 410,

(‘वीरुसस्ये वनस्पतिसरथे’ नि टिप्प शृ ८)

राजत योऽनुगृहीयात् अचल राजवल्लभात् ।

पूर्वजो भोगमोहात्मा कालपाशवश गत ॥

तत् पापमनुभूयाशु बलाक स भवेद् वने । [420]

त्रिषु जन्मसु कङ्क स्यात् श्वेतरोगी भवेत्त ॥

वृष्णाजिनं प्रतिकृतिं मेधी चोभयतोमुलोम् ।

शकटं योऽनुगृह्णाति न मय पुरुषो भवेत् ॥

घनार्थं मुक्तजो यस्तु रोगिण यदि गृह्येत् । [424]

स रोगी भवति क्षिप्रं तदा धर्मस्ततः परम् ॥

उत पत्नी सुतो वापि निघन याति पार्थिव ।

स कदा नालपेक्षितो यदि निर्मानुषी मही ॥

अनर्हेषु च यो विप्रो कारयेल्लोभत क्रतुम् । [428]

स प्रायश्चित्तहोमश्चेद् भुवि पापण्डिता व्रजेत् ॥

—बनु वि (प्रा ख), P 697, 761, 768, 79९.

स्त्रीणां स्मरणज पाप मासि मासि रज सृते ।

नश्यते होमसंसर्गात् गर्भे त्यागो विधीयते ॥

—बनु वि (प्रा प्र), P 42

भूत्वा चर्ममयी धेनु धनलोभपरायण । [432]

सप्तजन्मसु राधेन्द्र विपिने निर्जने चले ॥

कृत पापमनुस्मृत्य स भवेद् ब्रह्मराक्षस ।

तस्यैवा निष्कृतिर्दृष्टा देव्या द्वादशलक्षत ॥

तस्योपनयनं मय पुन संस्कारकर्मणा । [436]

—सृ मु, P 928

हिरण्यारध द्विजो लोभात् राज पुण्यदिनेष्विह ।

प्रतिगृह्णात्यभोगार्थं स भवेद् ब्रह्मराक्षस ॥

तत् खरत्वमासाय रोगवान् जन्मना त्रये ।

ततो नरकमासाय तिष्ठत्याचन्द्रवारकम् ॥ [440]

तस्यैव निष्कृतिर्नास्ति द्वाष्टलक्षजपादते ॥

—सृ मु (प्रा वा) P 928

प्रतिग्रहकृतैर्दशैव स पापात्परिमुच्यते ।

—बो मि P 477

APPENDIX 3

परिशिष्टम् ३

PARALLEL SLOKAS IN THE CRITICAL EDITIONS OF THE VĀMANA-PURĀNA AND THE MAHĀBHĀRATA

(वामनपुराण-महाभारतयोः पाठसमीक्षात्मकसंस्करणयोः श्लोकसंवादः)

[Although the *Saro-mahatmya* text of the Vamana Purana is not found in the Bengali and the South Indian Vāmana MSS, yet out of its 28 Adhs 21 Adhs are contained in all the MSS of the Mahābhārata (including even those of the Bengali and the South Indian versions), and so a large number of the slokas of the *Saro-mahatmya* (स मा) Adhyayas tally with the corresponding slokas of the Āraṇyaka parvan (III) and the Śalya parvan (IX) of the Mahābhārata. All these slokas pertain to the description and māhātmya of the tirthas of Kuruksetra. A concordance of all these parallel slokas is given here. The interlocutors of these parallel slokas are different in the Vamana Purāna and the Mahābhārata: this difference in words denoting address (or vocative) has been ignored here for the purpose of considering these parallel slokas as similar (=)

The slokas of the *Siva-stuti* by Vena in the Vamana Purana (स मा २६ १३ १६३) mostly tally with the slokas of the *Siva-stuti* by Dakṣa in the Śānti-parvan (XII) of the Mahābhārata (Chitrāśālā Press, Poona Ed, २८४ ७४ १८६ Cr Ed, Appendix 1, Passage No 28, Lines 160-389). The concordance of the slokas of these two *stuti*s is also given here.

The concordance of these parallel slokas of the Critical Editions of the Vāmana-Purana and the Mahābhārata is given here as a help in supplementing the manuscript evidence for these slokas of the Vamana Purāna from the Critical Apparatus of the parallel Mahābhārata slokas. There are also a large number of the parallel slokas in the Vamana and the printed vulgate texts of the other Purānas but as there are not yet available critical editions of the Puranas other than the Vāmana, the concordance of these parallel slokas have not been given here for such concordance would not supply any additional manuscript-evidence for the Vāmana Purana text.

Symbols used—

= denotes similarity of the texts of the two slokas

+ denotes that the text of the two slokas is not quite similar but there is some addition, subtraction or alteration in the two texts

~ denotes that the texts of the two slokas is not similar but only the sense of the two texts is similar

[अथ वामनपुराणस्य सरोमाहात्म्याख्यायिकोक्तानां महाभारतस्य आरण्यकपर्वणः शल्यपर्वणश्च समानश्लोकानां संवादः उन्मेष्यते । वामनपुराणे स मा २६ अध्याये ६३ १६३ श्लोके तु वेनकृता शिवस्तुतिर्वर्तते महाभारतस्य शान्तिपर्वण्यपि (चित्रशालाप्रसक्तसंस्करणम्, २८४ ७४ १८६, पाठसमीक्षात्मक संस्करणम्, परिशिष्टम् 1, ग्रन्थसंख्या 28, पङ्क्तयः 160-389) शिवस्तुतिर्वर्तते परन्तु सा स्तुति-
र्येवकृता न तु वेनकृता । उभयोः स्तुतयोः श्लोकानां प्रक्षेपः साम्यं वर्तते । तदप्यत्र प्रशंसितम् । वामनपुराणस्य महाभारतस्य च
समीक्षात्मकसंस्करणयोः श्लोकानामेव संवादेऽत्र प्रतीयते हस्तलेखानां सङ्ख्यादिङ्गणमात्रम् । अन्येष्वपि पुराणेषु वामनपुराणश्लोकानां
बहुत्र साम्यं वर्तते परन्तु वेनानां वामनपुराणविरहितस्यान्यपुराणस्य समीक्षात्मक संस्करणं वर्तते । अतस्तेषां श्लोकैः सह वामनपुराणश्लोकानां
संवादोऽत्र न प्रदत्तः ।

प्रयुक्तविकेता —

- एतत्समवद्योतकं चित्तं प्रकटयति यद् द्वयोः श्लोकयोः संबोधनभेदं विहाय सवशा पाठसाम्यं वर्तते ।
 ± एतत् चित्तं प्रकटयति यद् द्वयोः श्लोकयोः पाठं प्राप्य साम्यं वर्तते न सवशा द्वयोः पाठयोः कस्यचिद् भेदस्य अश्विक्त्वाद्,
 हीनं वाद् अन्यथा वाद् ।
 ~ एतत् चित्तं सूचयति यद् द्वयोः पाठयोः साम्यं न विद्यते अपि तु तयोरेकयोः साम्यं विद्यते ।]

1 वामनपुराणस्य स मा अध्यायानाम् आरण्यकपर्वण ८१ अध्यायेन सह संवाद

वामनपुराणम् (सरोमाहात्म्यम्)	महाभारतम् आरण्यकपर्व (कुरुनेत्रमाहात्म्यम्)	वामनपुराणम् (सरोमाहात्म्यम्)	महाभारतम् आरण्यकपर्व (कुरुनेत्रमाहात्म्यम्)	वामनपुराणम् (सरोमाहात्म्यम्)	महाभारतम् आरण्यकपर्व (कुरुनेत्रमाहात्म्यम्)
स मा १२	अ ८१	(स मा १३)	(अ ८१)	(स मा १३)	(अ ८१)
श्लोक १		८		३२३	३२३
२		१०		३२४bcd	~१५cdef
३		११cd		३३	
४		११bo	= ७bc	३४	
५		१२		३५	
६		१३		३७abc	= १६c-१७a
७ab	= २ab	१४abd	- cabd	३७d	± १७b
७cd	--	१४c	+ dc	३८a d	= १७c-१८b
८		१५	--	३८a d	± १८c-१९b
९		१६		४०	--
१०cd	= २cd	१७ab	= १०ab	४१ac	= २०ac
११		१७cd		४१b	+ २०b
१२		१८		४१d f	
१३		१९a	± ११a	४२acd	- २१acd
१४	--	१९bcd		४२b	± २१b
१५		२०	--	४३	
१६		२१		४४	
१७		२२ f		४५	
१८		२३ ab	+ १२ab	४६	
१९		२३cd		४७	
२०		२४ abc	± १३ade	४८	
२१		२५		४९	
स मा १३	(अ ८१)	२६a-c		५०	
१		२६f	± १४a	स मा १४	(अ ८१)
२		२७		१abc	+ २२abc
३		२८		१d	= २२d
४		२९		२a	± २२e
५		३०		२e. l	= २२f २३b
६		३१a	= १४c	३. l	± २३cf
७		३१bd		३bo	= २३de
८		३१c	~ १४f	४a	± २४a

परिशिष्टम् ३

वामनपुराणम् (सरोमाहास्यम्)	महाभारतम् धारण्यकपर्व (कुन्तिव्रतमाहास्यम्)	वामनपुराणम् (सरोमाहास्यम्)	महाभारतम् धारण्यकपर्व (कुन्तिव्रतमाहास्यम्)	वामनपुराणम् (सरोमाहास्यम्)	महाभारतम् धारण्यकपर्व (कुन्तिव्रतमाहास्यम्)
(स. मा. १४)	(अ. ८१)	(स. मा. १४)	(अ. ८१)	(स. मा. १४)	(अ. ८१)
यb-d	= २४b-d	२४ab	= ३८ef	यbac	±४००, ४१ab
४a	= २४a	२४cd	...	यbb	= ४०d
४b-d	± २४f-२४b	२४ab	...	यbd	...
४a-d	= २४e-२४b	२४cd	= ३४ab	यcad	= ४१of
यb-d	= २४c-२४b	२४a-d	= ३४c-f	यcbo	±४१de
cabd	= २४e-f	२c	...	४da	= ४२a
cad	± २cad	२४a	± ४०a	४bhd	...
ebc	= २cbe	२४bcd	= ४०bcd	४dc	±४२०
१०२	± २४a	३०	...	४०a	±४३a
१०bcd	= २४bcd	३१	...	४०b	= ४३b
११acd	= ३०acd	३२	...	४०cd	...
११b	± ३०b	३३	...	४१abc	±४३ode
१२ab	± ३१ab	३४a	± ४१a	४१a	= ४३f
१२cd	~ ३१cd	३४b	...	४२	...
१३a	± ३१e	३४cd	= ४१cd	४३	...
१३bcd	= ३१f-३२b	३४	...	४४	...
१४acd	= ३२c, ३३ab	३४a	= ४३c	४५	...
१४b	± ३२d	३४bcd	...	४६	...
१४a	= ३३०	३४acd	= ४२acd	स. मा. १५	(अ. ८१)
१४bcd	± ३३def	३४b	± ४२b	१ao	= ४४ao
१४abc	± ३४abc	३c	...	१bd	±४४bd
१६d	= ३४d	३४ad	= ४३ad	२a	~ ४५a
१७a	= ३४a	३४bo	± ४३bd	२bcd	...
१७bcd	± ३४bcd	४०	= ४४	३	...
१८a	± ३४e	४१abc	= ४४abc	४	...
१८b-f	...	४१d	~ ४४d	५	...
१९	...	४२acd	± ४४acd	७ac	±४५ao
२०abd	= ३६abd	४२b	= ४६b	७b	= ४६b
२००	± ३६०	४३ao	= ४६०, ४७a	७d	...
२१a	= ३७a	४३bd	± ४६b-४७b	८ab	±४६ab
२१b-d	± ३७b-d	४४ab	± ४७d	८cd	...
२२	...	४४cd	= ४८ab	९	...
२३a	± ३७a	४४bo	= ४८d, ४८a	१०	...
२३b-d	...	४४d	± ४८b	११	...
२४a	± ३८a	४६a	= ४८c-४०b	१२	...
२४b	...	४६bcd	± ४८d, ४०ab	१३	...
२४cd	= ३८cd				

वामनपुराणम् (सरोमाहात्म्यम्)	महामारतम् भारण्यकपर्व (कुहलेनमाहात्म्यम्)	वामनपुराणम् (सरोमाहात्म्यम्)	महामारतम् भारण्यकपर्व (कुहलेनमाहात्म्यम्)	वामनपुराणम् (सरोमाहात्म्यम्)	महामारतम् भारण्यकपर्व (कुहलेनमाहात्म्यम्)
(स मा १५)	(अ. ८१)	(स मा १५)	(अ ८१)	(स. मा १५)	(अ ८१)
१४	...	३६०	±६६०	५७७०	±६०७०
१५abd	..	३६८	= ६७१	५८३७	= ६१३७
१५०	= ६१०	४०३	~६६३	५८८८	±६१०८
१६	...	४०८८	...	५९३	±६२३
१७	...	४१३८	= ७०३८	५९७०	= ६२७०
१८	...	४१७	..	५९८	...
१९	...	४२३७	७१३७	६०३७	= ६३३७
२०ab	±६२३	४२८	~७१८	६०८	±६३८
२००	= ६२०	४३	...	६१३७	±६४३७
२०८	...	४४	...	६१८	= ६४८
२१abd	±६२६; ६३७	४४३८	±७२३८	६२३	±६४३
२१०	= ६३३	४४७०	= ७२७०	६२७	= ६४७
२२a	±६३०	४४८	...	६२८	...
२२bcd	...	४६३७	= ७३३७	६३३८	...
२३	...	४६८	±७३८	६३७	= ६४७
२४ab	...	४७	...	६४३७	...
२४८	±६३६	४८	.	६४०	±६४०
२४abd	...	४९	...	६४८	= ६४८
२५०	= ६४३	५०	...	६५	...
२५३	= ६४०	५१३	७५३	६६	= ६७
२६bcd	...	५१८	...	६७	...
२७	...	५१०	~७५०	६८	...
२८a	= ६७३	५२३७	±७६३७	६९	...
२८bcd	...	५२८	= ७६८	७०	...
२९०	~६७८	५३३	±७७३	७१	...
२९	...	५३७	...	७२	...
३०	...	५३८	= ७७८	७३	...
३१	...	५४३७	= ७८३७	७४	...
३२	...	५४८	...	७५	...
३३	...	५४३७	...	७६	...
३४	...	५५०	±७९३	७७	...
३५	...	५५८	= ७९८	स. मा. १६	(अ. ८१)
३६	...	५६३०	= ७९७०	१३	±६५०
३७	...	५६७	±७९८	१७८	...
३८	...	५६८	...	२	...
३९ab	...	५७३८	= ८०३८	३	...

परिशिष्टम् ३

वामनपुराणम् (सरोमाहात्म्यम्)	महाभारतम् भारण्यकपर्व (कुरुक्षेत्रमाहात्म्यम्)	वामनपुराणम् (सरोमाहात्म्यम्)	महाभारतम् भारण्यकपर्व (कुरुक्षेत्रमाहात्म्यम्)	वामनपुराणम् (सरोमाहात्म्यम्)	महाभारतम् भारण्यकपर्व (कुरुक्षेत्रमाहात्म्यम्)
(स मा १६)	(अ ८१)	(स मा १७)	(अ ८१)	(स मा २०)	(अ ८१)
४		१०ad	±१०१ad	३d	= १३cb
५abd		१०bc	- १०१bc	४	
५c	±६a	११ab	१०१ef	५	
६ab		११od	~१०२ab	६	
६od	+६१२b	१२a	- १०२c	७	
७acd	±६१०-६२ab	१२bcd	±१०२d; १०३od	८	
७b	६१d	१२ef		९	
८		१३	- १०४	१०	
९		१४ab	- १०४ab	११	
१०		१४cde	±१०४cd; १०६a	१२	
११		१४f		१३	
१२		१५	±१०६	१४	
१३ab		१५acd	±१०७acd	१५	
१३c	±६४a	१५b	- १०७b	१६	
१३d	- ६४b	१७a	±१०८e	१७	
१४abo	= ६४cde	१७bcd		१८	
१४d		१८acd	±११०c	१९ab	
१४ab	~६५ab	१८b	= ११०d	१९	
१५od		१९ac	- १११ce	२०	
१६		१९bd	+ १११df	२१	
१७		२०	+ ११२ab	२१ab	
१८ ४०	द्र. शाल्यपर्व ३७४ २६	२१abo	- ११३cd	११४a	द्र. शाल्यपर्व ५२.४ १७)
स मा १७	(अ ८१)	२१d	±११४b	२१a	= १४५a
१		२२ad	- ११४c	२१bcd	
२		२२bo	+ ११४d	२१a	~ १४६a
३		२३ab	±११४cd	२४bod	
४		२३cd		२५	
५		(३ २३ द्र. शाल्यपर्व ३७३ ४६)		२६	
६		(स मा १८ द्र. शाल्यपर्व ३८ ५०)		२७	
७ab		(स मा १९ द्र. शाल्यपर्व ४१ ४२)		२८	
७ d	±६५ab	स मा २०	(अ ८१)	२९	
८ad	±६८c ६९b	१ab	±११५ab	३०	
८bc	- ६८d; ६९a	१od	~ ११५cef	३१	
९acd		२		३२	
९b	= १००b	३ab		३३	
		३c	+ ११३ab	३४	

३. स. मा. अध्यायानां शक्यपर्वणो अध्याये सह सवाद

वामनपुराणम् (सरोमाहात्म्यम्)	महाभारतम् शक्यपर्व (बलदेवतीर्थयात्रा)	वामनपुराणम् (सरोमाहात्म्यम्)	महाभारतम् शक्यपर्व (बलदेवतीर्थयात्रा)	वामनपुराणम् (सरोमाहात्म्यम्)	महाभारतम् शक्यपर्व (बलदेवतीर्थयात्रा)
स मा. १६.१८-४०	अ. ३७.४ २६	(स. मा. १६)	(अ. ३७)	(स मा. १७)	(अ ३७)
१८	= ४	४०	...	२१	± ४०def
१९abc	± ११abc	(स मा १६ १-१७ द्र आरम्यकपर्व ८१)	२२ad	२२ad	± ४eand
१९d	= ११d	स. मा. १७	(अ. ३७)	२२bc	= ४ebe
२०	= ११ef; १२ab	१	...	२३a	± ४ee
२१ab	= १२cd	२	...	२३b	= ४ef
२१cd	± १२ef	३ab	...	२३cd	...
२२ad	± १३ad	३cd	± ३०cd	(७-२३ द्र अतिआरम्यकपर्व ८१ ६८-११५)	
२२bc	= १३bc	४ab	± ३०ef	स. मा. १८	अ. ३८
२३a	= १४a	४cd	= ३१ab	१	...
२३b	± १४b	५abc	= ३१ode	२	...
२३cd	...	५d	± ३१f	३	...
२४a	± १५a	६	= ३२a-d	४	...
२४bcd	...	७ab	...	५	= ६
२५	...	७cd	= ३४ab	६a	± १०a
२६abc	...	८	= ३४odef	६bcd	= १०bcd
२६d	= १६b	९abc	± ३५ac	७acd	± ११acd
२७abc	± १६cd; १७a	९bcd	= ३५bd	७b	= ११b
२७d	= १७b	१०a	± ३६a	८	= १२
२८abd	...	१०bcd	= ३६bcd	९abc	= १३abc
२८c	= १८a	११	= ३६ef; ३७ab	९d	± १३d
२९ab	...	१२	= ३७cd; ३८ab	१०a	= १४c
२९cd	= १९ab	१३abc	= ३९abc	१०b	= १४d
३०ac	± १९c; २०b	१३d	± ३९d	१०cd	...
३०bd	= १९d; ३०b	१४	= ४०	११ab	...
३१	...	१४ac	= ४१ac	११cd	= १७cd
३२a	= २२a	१४b	...	१२ad	= १७a; १८b
३२bcd	± २२bcd	१४d	± ४१d	१२bc	± १७f-१८a
३३	= २३	१५acd	± ४२acd	१३a	= १८c
३४	...	१५b	= ४२b	१३bcd	...
३५	...	१७a	= ४३a	१३ef	= २०cd
३६	...	१७b	= ४३b	१४cd	{ = २२cd }
३७abc	= २९abc	१७cd	± ४३cd	१५	{ = ३२cd }
३७d	...	१८ab	...	१६	...
३८a	= २९a	१८cd	± ४६ab	१६	...
३८bcd	...	१९	= ४६cd; ४७ab	१७abcde	...
३९	...	२०	± ४७cd; ४८ab	१७f	= २५d

परिशिष्टम् ३

वामनपुराणम् (सरोमाहाम्यम्)	महाभारतम् शाल्यपर्व (वलदेवतीर्ययात्रा)	वामनपुराणम् (सरोमाहाम्यम्)	महाभारतम् शाल्यपर्व (वलदेवतीर्ययात्रा)	वामनपुराणम् (सरोमाहाम्यम्)	महाभारतम् शाल्यपर्व (वलदेवतीर्ययात्रा)
(स मा १८)	(अ ३८)	स मा १९	अ ४१	(स मा १९)	(अ ४१)
१८ab	$\pm २६ab$	१८a	$\pm १८c$	२०ab	$= ३५ab$
१८cd	$= २६cd$	१८b	$\sim १८b$	२०cd	$\pm ३५cd$
१८ac	$\pm २७ac$	१८d	$- १८d$	२१abd	$\pm ३६abd$
१८bb		२	± ३	२१c	$- ३६c$
१८d	$= २८d$	३ad	$= ४ad$	२२	$- ३७$
२०a	$\pm २८a$	३bc	$\pm ४bc$	२३	$= ३८$
२०bc	$= २८bc$	४ab	$= ६ab$	(स मा १९)	(अ ४२)
२०d	$-$	४c	$\pm ६c$	२४a	± १८
२१		४d		२४b	$- १८$
२२		५		२४cd	$\pm ३ab$
(स मा १८)	अ ४०	६ab		२५	$- २cd ३$
२३		६cd	$\sim १६ab$	२६	$= ४$
२४		७a	$+ ११c$	२७a	$\pm ७a$
२५ab		७b	$= ११d$	२७b	
२५cd	$\pm$ (३ आरण्यकपर्व ८१ १३३ab)	७d	$\pm १६cd$	२७cd	$= ७cd$
२६ab	$\sim$ (आरण्यकपर्व ८१ १३३cd)	८ab	$\pm १८ab$	२८	$= ८$
२७		८cd	$= १८cd$	२८abd	$\pm ८abd$
२८		९	± २०	२८c	$= ८c$
२८ab		१०a d	$\pm २२abc; २३d$	३०a	$= १०a$
२८cd	$\sim ११ab$	११ab	$= २४ab$	३०bdef	
३०ab		११cd		३१ac	$= १४ac$
३०c	$- ११c$	१२abd	$\pm २८abd$	३१bd	$\pm १४df$
३०d	$\pm ११d$	१२c	$= २८c$	३२ab	$\pm १५ab$
३१ab	$\sim १३ab$	१२abd	$= २८abd$	३२cd	$- १५cd$
३१c	$- १३c$	१३c	$\pm २८c$	३३	$= १६$
३१d		१४	$= ३०$	३४ab	$\pm १७ab$
३२		१५	$+ ३१a d$	३४cd	$= १७cd$
३३		१६a	$= ३१c$	३५ab	$= १८ef$
३४		१६b		३५cd	
३५		१६cd	$+ ३२ab$	३६abc	$= १८cd २०a$
३६		१७ac	$\pm ३२ce$	३६d	
३७		१७bd	$= ३२df$	३७ab	
३८		१८	$= ३३$	३७d	$= २१ab$
३९	(३ आरण्यकपर्व ८१ १३०)	१८abef	$= ३४abef$	३८a	$= २१c$
४०		१९c	$\pm ३४c$	३८b	
		१९d		३८cd	$\pm २१cd$

वामनपुराणम् (सरोमाहात्म्यम्)	महाभारतम् शाल्यपर्व (बलदेवतीर्थयात्रा)	वामनपुराणम् (सरोमाहात्म्यम्)	महाभारतम् शाल्यपर्व (बलदेवतीर्थयात्रा)	वामनपुराणम् (सरोमाहात्म्यम्)	महाभारतम् शाल्यपर्व (बलदेवतीर्थयात्रा)
(स. मा. १९)	(अ. ४२)	(स. मा. १९)	(अ. ४२)	(स. मा. १९)	(अ. ४२)
३६abd	= २२abd	४०b	= २३b	४२	...
३६c	± २२c	४०d	...	४३a	± २३a
४०a	± २३ac	४१	+(३. प्रारम्भ पर्व ८१.१२१०-१२२७)	४३bcd	...

३ वामनपुराण स मा -आरण्यकपर्व-शाल्यपर्वेणां सवादः

वामनपुराणम् सरोमाहात्म्यम् (सप्तशततृतीयम् सङ्ख्यकृतान्त च)	महाभारतम् आरण्यकपर्व	महाभारतम् शाल्यपर्व
स मा १७	अ ८१	अ. ३७
७ cd	= ६cab	= ३४ab
८	= ६cod; ६६a ± ६६b ~ ६६cd	= ३४c-f
६ac	± १००ac	± ३४ac
६bd	= १००bd	= ३४bd
१०	= १०१a-d	= ३६a-d
११ ab	= १०१ef	= ३६ef
११cd	~ १०२ab	= ३७ab
१२ab	± १०२cd	= ३७cd
१२cd	± १०३cd	= ३८ab
१२ef	x	= ३८cd
१३	= १०४	= ३९
१४	= १०५	= ४०
१५	± १०६	± ४१
१६	± १०७	± ४२
१७	± १०८	± ४३
१८ab	± ११०cd	± ४४cd
१८cd	± १११ab	± ४५ab
१९	= १११ c-f	= ४६cd; ४७ab
२०	± ११२; ११३ab	४६cd; ४८ab
२१	= ११३०-११४b	= ४८c-f
२२	= ११४cd; ११५ab	= ४९a-d
२३ab	= ११६cd	= ४९ef
२३cd	...	...

परिशिष्टम् ३

४ स मा वेनकृतशिवस्तुत्या शान्तिपर्वणो दक्षकृतशिवस्तुत्या सह संवाद

वामनपुराणे वेनकृता शिवस्तुति
(स मा. २६. ६४-१६३)

महाभारत-शान्तिपर्वणि दक्षकृता शिवस्तुति
(Appendix 1, Passage No 28, Lines 160 369)
(= शिवगीताश्रितसंस्करणम्, शान्ति., २८४.७४-१८६)

वामन पु० स मा. २६	महाभा० शान्ति० App. 1, Pass. 28	वामनपुराण (स मा. २६) (App. 1, Pass. 28)	महामा शान्ति. Lines	वामन पु (स मा २६) (App. 1, Pass. 28)	महामा. शान्ति. Lines
श्लोक	Lines	श्लोक	Lines	श्लोक	Lines
६४	±160-161	६०ab	= 215	१११	= 269-270
६५	= 162 163	६०cd		११२ab	±271
६६	= 164 165	६१	±217-218	११२cd	= 272
६७	= 166-167	६२	~219 220	११३	= 273 274
६८	±168-169	६३ab	~221	११४	= 275-276
६९	±170 171	६३cd	= 222	११५	±277-278
७०	±172 173	६४	= 223-224	११६ab	= 279
७१	±174-17५	६५ab	= 225	११६cd	±280
७२	±176-177	६५cd	±226	११७	= 281 282
७३	±178 179	६६ab	...	११८	±283-284
७४	±180 181	६६cd	±228	११९ab	= 285-286
७५	±182-183	६७ab	= 229	११९cd	...
७६	±184 185	६७cd	±230	१२०	= 288 289
७७a	...	६८	±232 233	१२१ab	±291
७७cd	±186	६९	±234-235	१२१cd	= 292
७८	±187 188	१००ab	~239	१२२	±293-294
७९	±190-191	१००cd	= 240	१२३	= 295-296
८०	±192 193	१०१ab	±241	१२४	= 297-298
८१a	= 194a	१०१cd	= 242	१२५ab	±299
८१bcd	= 196b; 197a	१०२ab	= 243	१२५cd	~300
८१d	+ 197b	१०२cdef	±244 245	१२६ab	= 301-302
८२	±198-199	१०३ab	= 246	१२६cd	...
८३	~200 201	१०३cd	...	१२७ad	...
८४ab	..	१०४	±248 249	१२७b	= 303b
८४cd	= 203	१०५ab	±2५4	१२७c	±304a
८५ab	±204	१०५c	= 255a	१२८ab	±305
८५cd	= 205	१०५d	...	१२८cd	= 306
८६acd	= 206a-207	१०६	= 257 258	१२९	= 307-308
८६b	...	१०७	±259 260	१३०ad	= 309a; 310b
८७	~208 209	१०८	±261 262	१३०bc	±309b; 310a
८८	= 210; 212	१०९ab	±265	१३१	= 311-312
८९ab	±213	१०९cd	= 266	१३२abc	±313-314
८९cd	= 214	११०	= 267-268	१३२d	...

वामनपुराणम्

वामन पु० (स मा २६)	महामा० शान्ति० (Appendix 1 28)	वामन पु० (स मा २६)	महामा० शान्ति० (Appendix 1 29)	वामन पु० (स मा २६)	महामा० शान्ति० (Appendix 1 28)
१३३abd	= 315 316b	१४३a	+ 338a	१४२	= 359 360
१३३c	+ 316a	१४३bcd		१४३	= 361 367
१३४	+ 317 318	१४४ab	- 339 340	१४४abc	- 363 364a
१३५	+ 319 320	१४४c	+ 341	१४४d	
१३५ab	+ 321	१४४d		१४५acd	+ 36 366
१३६cd	- 323	१४५ab		१४५b	
१३७ab	+ 324	१४५cde		१४६	= 367 368
१३७cd	- 3 ०	१४५f	+ 346	१४७	371 372
१३७abc	= 326 327a	१४६	- 347 348	१४७acd	= 373a 374
१३७d		१४७		१४७b	+ 373b
१३८abd	= 328 329b	१४७acd	- 3००a 3००b	१४८	- 375 376
१३८c	+ 3०9a	१४७b	+ 35०b	१४८abc	- 377a 378a
१४०	+ 330 331	१४८ab	- 349 3०0	१४८bcd	+ 377b, 3 8b
१४१ab		१४८bo		१४९	- 387 388
१४१cd	= 333	१४९	- 351 35०	१४९ab	+ 389
१४२	+ 334 336	१४९	3०7 3०8		

5 वामनपुराणमहाभारतयोः स्फुटश्लोकानां संवादः

वामनपुराणम्	महाभारतम् (भारण्यकपर्व ३ शाल्यपर्व-६)	वामनपुराणम्	महाभारतम् (भारण्यकपर्व ३ शाल्यपर्व ६)
७ ३७a	+ ३ ८१ १७३a	स मा १२७०	+ ३ ८१ १७६b
७ ३७b	- ३ ८१ १७३b	स मा २४ २३acd	+ ३ ४२ १७७cd
७ ३७cd		स मा २४ २३b	- ९ ४२ १७b
स मा १ १४a	= ९.१२ २०ac	स मा २४ २३ab	= ३ ८१ १७४ab
स मा १ १४bd	+ ९ १२ २०bd	स मा २४ २३cd	+ ३ ८१ १७४cd
स मा १ १४acd	+ ३ ८१ १७७acd	स मा २४ २४a	= ३ ८१ १७३a
स मा १ १४b	+ ३ ८१ १७७b	स मा २४ २४bo	+ ३ ८१ १७३bo
स मा १२ ७abd	- ३ ८१ १७६abd	स मा २४ २४d	

APPENDIX 4

परिशिष्टम् ४

SUBJECT-CONCORDANCE OF THE VĀMANA PURĀṆA WITH THE OTHER PURĀṆAS AND THE EPICS

(वामनपुराणविषयाणामितरपुराणरामायणमहाभारतविषयैः सह संवादः)

[Some of the Purāṇic topics of the Vāmana Purāṇa are also met with in the other Purāṇas, Harivamśa and the two Epics. The contents of these common topics in these works are generally similar, and their concordance also helps in deciding a text. There are, however, certain common topics in the Vāmana and the other Purāṇas which differ in their contents, for example, the story of the birth of Mahiṣa given in the Nāgara Khanda of the Skanda-Purāṇa differs from the story given in the Vāmana. According to the Vāmana Purāṇa Mahiṣa is the son of the Asura Rambha and was born in the form of a white buffalo from a she-buffalo (*Māhiṣi*) ('मजीवन्तं शुभं शुभं महिषं कामरूपिणम्' Vām-P. 18 60), while in the Skanda Purāṇa (VI 119 4-14) Mahiṣa is said to be the son of Hiranyākṣa, his name was Citrasama, but owing to the curse of Sage Durvāsas his handsome form was changed to an ugly form of a buffalo. Such common topics differing in their contents as found in some of the Purāṇas are also noted here in this Concordance for the sake of a comparative study of such common topics. This concordance may not be treated as exhaustive.]

The topics are given here in the order of the Adhyāyas of the Critical Edition of the Vāmana-Purāṇa. The other Purāṇas are referred to, below that, in the alphabetical order in two columns, and then the Rāmāyana, Mahābhārata and the Harivamśa are referred to. In the beginning, the scheme of reference is also given.]

[वामनपुराणस्य केचिद् विषया अन्येषु पुराणेषु महाभारते चाप्युपलभ्यन्ते । अथ एषा समानविषयाणां संवाद प्रदीयते । अनेन संवादेन पाठनिर्णये सहायता प्राप्यते । कदाचिद् एतेषां समानविषयाणां मध्ये केचिद् विषयमात्मनोऽपि तु तत्र पुराणेषु भेदोऽपि प्राप्यते, यथा स्कन्दपुराणे नागरखण्डे, (अ० ११६, श्लो० ४-१७) महिषासुरोत्पत्तिश्च वामनपुराणोक्तकथायां (अ० १६) विद्यते, परम्पु एतादृशा विषया अप्यन्ये तुलनात्मकाध्ययनदृष्ट्या प्रयुक्ताः सन्ति । अथ संवादोऽखिल इति तु न मत्तव्यम् ।

अथ विषयाणां नाम्नी वामनपुराणस्य पाठसमीक्षात्मकसंस्करणस्य अध्यायानां क्रमेण वर्तते । तदपश्च अक्षरादिवर्गवर्गेण पुराणानि निर्दिष्टानि, तदपश्च रामायणं महाभारतं हरिवंशश्च निर्दिष्टानि । आरम्भेऽथ प्रयुक्ता स्वल्पनिर्देशपद्धतिरपि निर्दिश्यते]

Scheme of Reference

1. The reference figures for the main divisions adhyāyas and the śloka are given in Devanāgarī numerals. But in the case of the मण्डवपुराण, शिवपुराण, and the स्कन्दपुराण the reference-figures for the subdivisions (other than the adhyāyas) are given in the International forms of the numerals.

2. The number of a śloka referred to is printed in smaller type

3. In the case of the धनिपुराण, ब्रह्मपुराण, मत्स्यपुराण, मार्कण्डेयपुराण, वराहपुराण and वामनपुराण there are two reference numerals, the first denotes the number of the adhyāya and the second the number of the śloka referred to.

4. In the case of the कूर्मपुराण, गरुडपुराण, नारदीयपुराण, लिङ्गपुराण, and वायुपुराण (Vēṅkt edn.) there are three reference numerals, of which the first (1 or 2) denotes the पूर्वखण्ड, पूर्वभाग, पूर्वार्द्ध (१) or the उत्तरखण्ड, उत्तरभाग, उत्तरार्द्ध (२) as the case may be, the second and the third reference-numerals respectively denote the number of the adhyāya and of the śloka referred to

5. In the case of the ब्रह्माण्डपुराण (Vēṅkt. edn.) there are three reference-numerals, of which the first (1, 2, or 3) denotes its पूर्वभाग (which consists of the प्रक्रियावाद and the अनुवङ्गवाद) (१) or मध्यभाग (= उगोद्धातवाद) (२) or the उत्तरभाग (= उत्तरहाराद) (३) as the case may be, the second and the third reference-figures denote the numbers of the adhyāya and the śloka as usual

6. In the case of the देवीभागवतपुराण (division 12 Skandhas), भागवतपुराण (d-12 Skandhas) विष्णुपुराण (d-6 Amśas) and विष्णुसमोत्तरपुराण (d-3 khaṇḍas) there are three reference-numerals, the first denotes the number of the Skandha, Amśa or Khanda as the case may be, the second and the third numerals denote the number of the adhyāya and the śloka as usual.

7. In the case of the पद्मपुराण, ब्रह्मवैवर्तपुराण, भविष्यपुराण, शिवपुराण, स्कन्दपुराण, हरिवंश, महाभारत and रामायण, which give their main and sub-divisions by name, the first reference-figure is for the serial number of the main division (viz. khanda, Parva, Saṃhitā or Kāṇḍa) of these works; the second and the third numerals denote the number of the adhyāya and the śloka as usual

If a main division has also certain sub-divisions other than the adhyāyas, then the serial number of a subdivision is given in the International form of the numerals within the square brackets [ ] just after the Devanāgarī reference numeral of the main division

स्थलनिर्देशपद्धतिः

१. धर्मशास्त्राणां मुख्यविभाग (खण्डाध्याय), अध्याया, श्लोकान् देवनागरीक्षेत्रे निदिष्टाः सन्ति । परन्तु भविष्य-शिव-स्कन्दपुराणानां मुख्यविभागानामध्यायेतरोपविभागान् अन्तर राक्ष्मिणां क्षेत्रे निदिष्टाः ।
२. निदिश्यमानश्लोकसंख्या लघुतरादौ प्रमुद्रिता ।
३. भविष्यपुराण-ब्रह्मपुराण-मत्स्यपुराण-मार्कण्डेयपुराण-वराहपुराण-वामनपुराणानां निर्देशसंख्ये द्वौ निर्देशाङ्कौ स्तः, प्रथमेन अध्यायो निर्दिश्यते, द्वितीयेन श्लोकः ।
४. कूर्मपुराण-गरुडपुराण-नारदीयपुराण-लिङ्गपुराण-वायुपुराणानां निर्देशे त्रयो निर्देशाङ्काः सन्ति, प्रथमेन (१) अध्यायः (२) एव पूर्वखण्डः, पूर्वभागः, पूर्वार्द्ध (१), अथवा उत्तरखण्डः, उत्तरभागः, उत्तरार्द्ध (२) निर्दिष्टः, द्वितीयतृतीयो निर्देशाङ्कौ यथावत् अध्यायं श्लोकं च निर्दिशतः ।
५. ब्रह्माण्डपुराण (वेङ्कट्टे. स.) विषये त्रयो निर्देशाङ्काः सन्ति, येषां मध्ये प्रथमोऽङ्कः (१, २, अथवा ३) अथवा पुराणस्य सम्यक् पूर्वभागः (= प्रक्रियाश्रुणुपङ्गवादसम्बन्धितः) (१), मध्यभागः (= उगोद्धातवादासम्बन्धितः) (२), उत्तरभागः (= उत्तरहारादासम्बन्धितः) (३) वा निर्दिशति । द्वितीयतृतीयाङ्कौ च क्रमशोऽध्यायं श्लोकं च निर्दिशतः ।
६. देवीभागवतपुराण-भागवतपुराण-विष्णुपुराण-विष्णुसमोत्तरपुराणानां च विषये अपि एव निर्देशाङ्काः सन्ति, प्रथमे निर्देशाङ्को यथावत् स्वरूप-अर्था-खण्डानां समस्तस्या निर्दिशति, द्वितीयतृतीयौ बाह्यौ अध्यायश्लोकौ सम्यक् निर्दिशतः ।
७. पद्म-ब्रह्मवैवर्त-भविष्य-शिव-स्कन्दपुराणानां हरिवंश-महाभारत-रामायणानां च विषये प्रथमो निर्देशाङ्कः संज्ञितं मुख्यविभागं (खण्डं, कण्ठं, पर्वं, बाण्डं वा) समस्तस्या निर्दिशति, द्वितीयतृतीयाङ्कौ च यथावत् क्रमशः अध्यायं श्लोकं च निर्दिशतः ।

परन्तु यदि मुख्यविभागस्य अध्यायेतरोपविभागो अपि वर्तते, यथा भविष्य-शिव-स्कन्दपुराणेषु, तदा उपविभागस्य क्रमसंख्यायां निर्देशे अन्तर राक्ष्मिणां मुख्यविभागनिर्देशान्तरमेव एतादृशे [ ] बोधे क्रियते ।

Abbreviations and Reference-Details

(प्रयुक्तकेतव्याख्या निर्देश विवरण च)

अग्नि = अग्नितुरागम्; Published by (Pub)
आनन्दाश्रम, पूना [Ref अग्नाय श्लोक]

पूर्व = पूर्वतुरागम्; Pub वेद्वेदभारतम् मुम्बई [Ref.
अधे (१ पूर्वार्ध, २ उत्तरार्ध) अध्याय श्लोक]

गण्ड = गण्डतुरागम्; Pub. जीवनरत्न, कच्छता
[Ref गण्ड (१ पूर्वगण्ड, २ उत्तरगण्ड
called प्रेक्षक) अध्याय श्लोक]

देवी भा = देवीभागवतपुराणम्; Pub मोर (गुरुगण्ड-
मन्थमाला), कच्छता [Ref राग्य अध्याय
श्लोक]

नार = नारदीयपुराणम्; Pub वेद्वेदभारतम्, मुम्बई
[Ref भाग (१ पूर्वभाग, २ उत्तरभाग)
अध्याय श्लोक]

पद्म = पद्मपुराणम्; Pub. मोर, कच्छता (= वेद्वेदभारत
मन्थमाला) Ref राग्य अध्याय श्लोक]
Khandas —

१ कृष्टिगण्ड (= आनन्दाश्रम, ४);
२ मृत्तिगण्ड (= आनन्दाश्रम, २); ३ स्थो-
गण्ड (= आनन्दाश्रम, १ आदिगण्ड); ४ मन्त्र-
गण्ड (= आनन्दाश्रम, ३); ५ पाताळगण्ड
(= आनन्दाश्रम ४); ६ उत्तरगण्ड (= आ-
नन्दाश्रम, ६)

मघ = मघपुराणम् Pub मार, कच्छता [Ref
अध्याय श्लोक].

मघी = मघीरतपुराणम्; Pub मोर, कच्छता [Ref
राग्य अध्याय श्लोक]
Khandas:—

१ मघगण्ड, २ मघीरगण्ड, ३ मघ-
पतिगण्ड, ४ मघीरगण्डमाला

मघाण्ड = मघाण्डपुराणम्; Pub वेद्वेदभारतम्, मुम्बई
[Ref भाग (१ पूर्वभाग, २ मध्यभाग,
३ उत्तरभाग) अध्याय श्लोक]

मन्थ = मन्थपुराणम्; Pub वेद्वेदभारतम्, मुम्बई.
[Ref पर्व अध्याय श्लोक]

Parvans —

१ मध्यपर्व; २ मध्यमपर्व [-१ प्रथम
भाग; २ द्वितीय भाग; ३ तृतीय भाग];
३ प्रतिसर्गपर्व [-१ प्रथम गण्ड; २ द्वितीय
गण्ड; ३ तृतीयगण्ड; ४ चतुर्थगण्ड];
५ उत्तरपर्व

भाग = भागवतपुराणम्; Pub गीताप्रेस, गोरखपुर.
[Ref राग्य अध्याय श्लोक]

मत्स्य = मत्स्यपुराणम्; Pub मोर, कच्छता [Ref
अध्याय श्लोक]

महाभा. = महाभारतम्; Pub विप्रशालाप्रेस, पूना [Ref
पर्व अध्याय श्लोक].

Parvans:—

१ आदि; २. रामा, ३. वा. ४. विष्ट.
५. वयोम ६. भीष्मा. ७. द्रोण; ८. कर्ण;
९. शल्य; १०. शौनिक. ११. शू. १२.
शांति; १३. अनुशासना. १४. आश्वमेधिका.
१५. आप्तमयाशिका. १६. भीमिका. १७. महा-
प्रस्थानिका. १८. स्वर्गादिह

मार्च = मार्चण्डेयपुराणम् Pub आशाद, कच्छता.
[Ref अध्याय श्लोक].

रामा = रामायणम्; Printed by M L G Press,
मद्रास, 1070 [Ref बाण्ड सर्व श्लोक]

Kandas —

१ बाण्ड; २ अयोध्या; ३ अरण्य-
४ विरिन्धा; ५ सुन्दर; ६ युद्ध; ७ उत्तर

विद्र = विद्रपुराणम्; Pub मोर, कच्छता [Ref
अधे (१ पूर्वार्ध, २ उत्तरार्ध) अध्याय श्लोक]

वराह = वराहपुराणम् Pub Calcutta Indica Series,
The Asiatic Society of Bengal,
कच्छता, 15 [Ref अध्याय श्लोक]

वाम = वामापुराणम् पाठमाला, कच्छता (Cen-
tral Lib. Pub. सर्वमार्गवर्षाविराज
स्वाम, रामानन्द, बाणान्दी, 1907. [Ref
अध्याय श्लोक]

वायु = वायुपुराणम्, Pub वेङ्कटेश्वरप्रेस, मुम्बई
[Ref अर्ध (१) पूर्वार्ध, २ उत्तरार्ध] अध्याय श्लोक]

विष्णु = विष्णुपुराणम् Pub गीताप्रेस गोरखपुर
[Ref अज्ञ अध्याय श्लोक]

विष्णु ध = विष्णुधर्मोत्तरपुराणम् Pub वेङ्कटेश्वरप्रेस,
मुम्बई [Ref खण्ड (१) प्रथमखण्ड २ द्वि
तीयखण्ड, ३ तृतीयखण्ड] अध्याय श्लोक]

शिव = शिवपुराणम्, Pub वेङ्कटेश्वरप्रेस, मुम्बई
[Ref सहिता अध्याय श्लोक]

Sambhitas —

१ विद्येश्वर-सहिता २ रुद्र सहिता [1
सृष्टि-खण्ड १ सती खण्ड, ३ पार्वतीखण्ड,
४ कुमार खण्ड, ५ युद्ध खण्ड], ३ शतरुद्र
सहिता, ४ कोटिकरुद्र सहिता, ५ उमा
सहिता ६ कैलास सहिता, ७ वायवीय-सहिता
[1 पूर्वभाग २ उत्तरभाग]

स्कन्द = स्कन्दपुराणम् Pub मोर (for the first
five khandas, १-५ खण्डा — माहेश्वर
वैष्णव ब्राह्म, काशी अवन्ती) and वेङ्क-
टेश्वरप्रेस (for the last two khandas,
६ ७ खण्डौ—नागर, प्रभास). [Ref खण्ड
अध्याय श्लोक]

Khandas —

१ माहेश्वर-खण्ड [1 केदारखण्ड, 2
कौमारिकाखण्ड 3 अरुणाचलमाहात्म्य—
(i) पूर्वार्ध, (ii) उत्तरार्ध]

२ वैष्णव-खण्ड [1 वेङ्कटाचलमाहात्म्य, 2
पुरोक्तमात्रमाहात्म्य 3 बदरिनाथमाहात्म्य,
4 कार्तिकमासमाहात्म्य, 5 मार्गशीर्षमाहात्म्य,
6 भागवतमाहात्म्य 7 वैशाखमाहात्म्य, 8
अयोध्यामाहात्म्य 9 वासुदेवमाहात्म्य]

३ ब्राह्म-खण्ड [1 सेतुमाहात्म्य, 2 धर्मा
रण्यखण्ड 3 चानुर्मास्यमाहात्म्य, 4 ब्राह्मी
त्तरखण्ड]

४ काशी-खण्ड (पूर्वार्ध = अ० १-१०, उत्तरार्ध
= अ० ५१-१००)

५ अवन्ती खण्ड [1 अवन्तीक्षेत्रमाहात्म्य,

2 चतुरशीतिविलिप्तमाहात्म्य, 3 रेवाखण्ड]

६ नागरखण्ड

७ प्रभास खण्ड [1 प्रभासक्षेत्रमाहात्म्य,
2 धर्मपथ (गिरनार) क्षेत्रमाहात्म्य, 3 अर्जुन
खण्डमाहात्म्य, 4 द्वारकामाहात्म्य]

हरिव = हरिवंश, Pub चित्रशालप्रेस, पूना [Ref.
पर्व अध्याय श्लोक]

Parvans —

१ हरिवंश पर्व, २ विष्णु पर्व, ३ भविष्य
पर्व

SUBJECT CONCORDANCE (विषयसंग्रहः)

वर्षावर्णनम् (Description of the rainy season)—

वाम १ १४ २६

निब २ [२२, १ २३

दक्षयज्ञ (Dakṣa's yajña)—वाम २ ७-१ ६१

मूर्ध १ १५-१ ६६ वायु १ ३० ३७ २६३
नार २ ६६ १ ७७ विष्णु ध १ १ ७ ६८ १ १४,
पय १ ५ १ ६४ १ २३४ १ ३६ ३६
ब्रह्म ३ ६ १ ६७ निब २ [२] २७ १ ३७ ६८
१ ०९ १ ३८ स्मृ १ [५] २ १ १ ४७,
ब्रह्मण्ड १ १३ ४४ ७६ २ [७] ८ १४ ६६;
नाग ४ २ १ ४ २६ ४ ८७ १ ८९ १ ३६;
मत्स्य ७ १ १० १ ६ ७ [१] १ ९५-१ ५६;
लिङ्ग १ ९९ १ १०० ५१ ७ [७] ९ १६ १ ३५
बराह २ १ १२-८८

महाभा १० १८ १ २६; १२-२०४ १ २०८;

१३ १६० १ १ २४

हरिवं ३ २२ १ ६३

शिवस्य कपालित्वम् (How Śiva became
Kapila)—वाम २ १६ ३ ५१

मूर्ध २ ३-२४ ३ १ १०८ बराह ९७ १ २७
नार २ २९ २ ६२ शिव ३ ८ १ ९ ६६
पय १ १४ १ २ १३ स्मृ ३ [१] २४ १ ७०;
भवि ३ [१] १३ १ २० ५ [१] २ १ ६ १ २४५;
मत्स्य १ ८२ ८ २ १ ०३ ७ [१] ८६ १ १०

बदरिकाश्रमे नरनारायणयोस्तपश्चरणमुर्ध्वरूपसुत्तिष्ठ (Per-
formance of penance at Badarikāśrama
by Nara and Narayana) and the
birth of Urvāśi)—वाम ६ १-७ २०

देवी भा ४ १ १२ ६ ५८, ३ ३४ १ ३
४ ८ ८ ९ ५६ स्मृ १ [७] २४ १ ४८,
मत्स्य ६ १ २१ २६ ३ [३] ७ ५९ ६६;
बराह १ ४१ ५१-६७ ५ [१] ९ १ १६,
विष्णु ध १ १२८ ३२ १ २३ २४, ५ [३] १ ९२ ४ ३०,
१ २२ ८ १ २३ ३ २० ५ [३] १ ९२ ४ १ ९३ ६६

वसन्तवर्णनम् (Description of Spring)—वाम ६६२१
पिब २ [१] २१ २६ ३६

कामदाह (Burn ng of Kama deva)—वाम ६२४ १०७

ब्रह्म १८१० २१ २७ २ [७] ८८१ ६२
ब्रह्मवि ४३६ ४२ ६४ ५ [१] ४५ ६ ४०
लिङ्ग १०१ ३१ ४६ ७ [१] ११९ १ २०० ३१
स्कन्द १ [१] २१ ३७ ७३ ७ [३] ४० १ २४
१ [१] २४ १ ४६

अन्धकवृत्तांत (Legend of Andhaka)—

वाम ९१ १० ५७ ३३ १६ ४४ ६६

कूर्म १ १६ ६५ २३८ हरिव २ ८६ १ ८७ ३६
पद्म १ ४८ १-६२ शिव २ [१] ४२८ ४५ ५२
मत्स्य १७९ १ ३६ स्कन् ५ [१] ४७ ६ ४८ ४१
लिङ्ग ६२ १८७ ६३ २६ ५ [३] ४१ १ ४८ ४६
वपह २७ १ ४३ ६ १४९ १३ १५१
विष्णु ५ १ २२ ६ १ ३७ ७ [२] ६ ५१ १ ६६

भुवनकोश (Bhuvanakośa) वाम ११ ३१ ४६ १३ १ ५८

अग्नि १ १८ १ ८ लिङ्ग ४६ १ ६२ ४२
कुस १ ४० १ १० २६ वपह ७४ १ ८९ ४
गह्व १ ५४ १ ५७ ६ वायु १ ३३ ११ १३ १२३
देवी मा ८४ १३ २० ३७ विष्णु २ २१ १ २७
पद्म ३ ३ १ ९ ४२ २ ७ १ १२ ४७
ब्रह्म १८१० २१ २७ विष्णु ५ ३ ५६ १ १६ १ ७
ब्रह्माण्ड १ १४ १० १९ १६७ शिव ५ १७ १ १९ ४४
भविष्य २ [१] ३ १ ४ ४४ स्कन् ३ [१] ३७ १ ३८ ६४
भाग ५ १६ १ २४ ३१ ३ [३] २९ ३७ ५५
मत्स्य १ १२ १ १२७ ८५ ६ २६ १ ३६ ५३
मार्क ५३ ११ ६० १५ ७ [१] ११ ६ ४४
महामा ६ ५ १ ११ ३८

नरकवर्णनम् (Description of Narakas)

वाम ११ ४७ १२ ५६

अग्नि २०३ १ २३ ब्रह्म २ २९ १ ३३ १२१
गह्व १ ५७ ४७ २ ५१ ४५ ५२ ४०
देवी मा ८ २१ १५ २३ ३१ ब्रह्माण्ड ३ २ १५ १ ५१
वायु १ १५ १ २० भविष्य १ १९ ५१
ब्रह्म २१ १ ५६ भाग ३ ३० १ ३४
२१४ १ २१५ १ ४२ ५ २६ १ ४०

मार्क १२१ १५ ४६ स्कन् १ [२] ३९ ८ २५
वपह २०० १ ७५ १ [२] ४१ ११ ७८
वायु २ ३९ १ ४६ १८७ १ [३] (11) ५ १ २५
विष्णु २ ६ १ ५१ २ [१] १२ ३ ४६
६ ५ १ ५८ ४ ८ ५० ६०
विष्णु ५ २ १११ १ २० ५ [१] ३९ ५ ४३
२ १८ १ १२१ १३ ५ [३] १५ १ ६७ ११०,
३ २४० १ २५३ ५५ ६ २६ १ ८ ६१,
शिव ५ ५ १ १० ५७ ६ २२६ १ ८ ८४
५ १६ १ ४० ७ [१] २२५ १४ ३६
महामा १३ १३ १६ ८३

सदाचार (Virtuous conduct)—वाम १४ १ १५ ६६

अग्नि १ २१ १ ५ मत्स्य ४० १ १७
१ ५ १ १ ५७ ४२ १ ७४ ३२ ४४
कुस १ २ ३८ ३ २८ माक २८ १ २९ ४८
२ १२ १ २४ २१ ३४ १ ३ १ ६५
२ ३४ १ १० १ ४१ लिङ्ग ८५ १२७ २१ ७
गह्व १ २०५ १ १५४ ८९ १ १२२
देवी मा ११ १ ४ २ ४२ विष्णु ५ ८ ६ १२ ४५
नार १ ४३ ५१ ४४ २० विष्णु ५ २ ७९ १ ९५ ३०
१ ६६ १ ७८ २ ३३० १ ३३ १ ६४
पद्म १ ५१ १ ६० ४३ ३ २५० १ ५
२ १३ १ ३५ ३ २५८ १-७
२ ६७ १ ११२ ३ २६३ १ २६६ २२
३ ५१ १ ५५ ६४ ३ २६६ १ ७७२ ३
३ १६ १ ४६ ३ २८७ १ २/६ ५
३ ५७ १ ६० ४३ ३ ३३९ १ ३४ ४०
ब्रह्म २२१ १ २२ ५ ६३ शिव १ ३३ १ ८५
ब्रह्म १ २६ ५ १०४ स्कन् १ [२] ४१ १ १७ १७४
४ ७५ १ ८१ २ [१] ४० १ १४ १७४
४ ८३ १ ८४ ४० २ [१] ४० १ १४ १७४
ब्रह्माण्ड २ १४ ५० १ १७ २ [१] ४० १ १४ १७४
अग्नि १ ३ १ ४ २२२ ३ [२] ५ १ ७ १००
१ ११ १ २१ ३ [२] ४० १ १४ २
४ २०५ १ ५३ ४ ३५ १ ४ ३६ ६६
भाग ७ ११ १ १ ८० ४ ३८ १ ११५
११ १७ १ १८ ४८ ६ २३३ १ ३६
११ १७ १ १८ ४८ ७ [१] २०७ १ २०८ ५२
महामा ३ २०७ ६२ ६६ १ २ १८९ १ १९३ ३३
१ २ २८७ १ ५६ १ ३ ९७ १ २५
१३ १०४ १ १५७ १ ३ १४ १ ३४ १ ४१ ६३
१४ ४५ १ ३४ १७

हरिव ३ २४ १ १५

अश्वत्थमाहात्म्यम् (Glorification of the holy fig tree) वाम १४३७

स्कन्द ६ २४७ २४ ४४

अश्वत्थशयनद्वितीयाव्रतम् (Ashvatsayana-dvitiya Vrata)-वाम १७ १६ २६

अग्नि १७७ ३ १२ विष्णु १ १४१ ५ २० ;
नार २ ११७ १४ ३ १३२ १ १२
पद्म २ ८७ १ ३७ स्कन्द २ [7] १० १ २६
मत्स्य १ २० १ ३३ ; दृष्ट १ २ ५४
४ १५ १ २३ ६ २६ १ २१ ३६
मत्स्य ७० १ १६

विष्णुपञ्चस्तोत्रम् (Vishnupañjara stotra)
वाम १८ २६ ३७ ५९ ६ २१

अग्नि २७० १ १५ ब्रह्म ४ १२ १७ ४२
गङ्गा १ १३ १ १३ विष्णु १ १६५ १ १७
भाग ६ ८४ ४० १ २३७ १ २६
ब्रह्म ३ ३१ १ ५७ ;

महिषोत्पत्तिवृत्तान्त (story of the birth of Mahisa)-वाम १८ ४२ ६०

देवी मा ५ २ १६ ४८ स्कन्द ६ ११९ ४ १८

देवीमाहात्म्य महिषवधश्च (Glorification of Devi and killing of Mahisa)-वाम १८ ३६ २१ ५०

देवी मा ५ २ ३ १९ ४४ स्कन्द १ [3] (1) १० १ ११ ४६
मार्क ८२ १ ८४ ३६ ३ [1] ६ १ ७ ४४
ब्रह्म ९२ १ ६१ ६५ ६ ११९ १ १२१ ६६ ;
गिरि ५४६ १ ६३ ७ [1] ३ १ ६०
७ [3] ३६ ३ १६३

अगस्त्येन विष्णस्य निम्नीकरणम् (Lo erig of Vishnu's ornament by sage Agastya)
वाम १६ २२ ३७

देवी मा १० २५-७ २६ विष्णु १ २२३६ २१
पद्म १ १९ ४७ १५६ स्कन्द ४ ५५ ३ ६८ ;
६ ३३ ५ ४३

महाभा ३ १ ४ १ ११५

कुरुक्षेत्रीर्थमाहात्म्यम् (Glorification of Kurukshetra and its birth)-वाम २२ २३-समा २८ ४६

अग्नि १ ६ १४ १६ ब्रह्म २ २५ ४४
नार २ ६४ १ ६१ १५ ब्रह्म २ १३ ६५ १६
पद्म ३ २६ १ २७ ६७ २ ३६ १ ३१
महाभा ३ ८३ १ २०८ ९ ३७ १ ४३ ४६

तपतीसवरणोपाख्यानम् (Story of Tapati and Samharana) वाम २२ २६ ६१

महाभा १ १७ १ १७ ३ ५०

वामन चरितम् (Story of Vamana)-
वाम स मा २ १ १० ६१ अ ५० ५१, ६२ ६६

अग्नि ४५ ११ वायु २ ३६ ७४ ८६
कृष्ण १ १७ १ ६६ विष्णु १ २२ ४ ३२
नार १ १० १ १२ ६७ १ ५१ १ ५६
पद्म १ ३० १ २० ३ ३ ३४ १ ११
६ २३९ १ २४ ६१ स्कन्द १ [1] १७ २७६ १९ ६३
ब्रह्म ७३ १ ६६ ५ [1] ७४ २३५ २७०
२१३ ८० १०५ ५ [3] १५१ ११ १३
अग्नि ४७६ १ २७ ७ [1] ११४ १ ११
भाग ८ १५ १ २३ ३१ ७ [2] १४ ८ ८३
मत्स्य २४३ ६ २४ ६६ ७ [2] १८ २० १ १९ ४
महाभा ३ २७ २ ६१ ७६ हरिवं ३ ६१ १ ७२ १०७

सरस्वतीवृत्तान्त (Description and Story of the origin of Sarasvati)-वाम स मा ११ १ १४ स मा १२ २
नार २ ६४ १७ १८ स्कन्द ६ ४६ १५ ४४
पद्म १ १८ १२७-४७६ ६ १७ २ १ ७३ १ ६

सरस्वती स्तोत्रम् (Eulogy of the Sarasvati)
वाम स मा ११ ६ २२

मा २३ ३० ४७

परमुरामेण रामहृदनिर्माणम् (Creation of Ramahradha b Ramahur ma)-वाम स मा १४ १ १४

नार २ ६४ १५ १७ स्कन्द ५ [3] २१८ २७-४७ ;
६ ६६ १ ६९ २७
७ [3] ४९ १ १६

महाभा ३ ८३ २६ ४०

सुरभण्डावृत्ति (Birth of Surabhi)-
वाम स मा १४ २६ ३०

महाभा १३ ७७ १६ १८

मानुषतीर्थम् (Manusha Tirtha)-
वाम स मा १४ ५० ५६

स्कन्द ६ २३ १ १५ ;
७ [3] २८ १ ११

शरभावनार (Samahavarnar (of Sva)-
वाम स मा १५ २६ ३६

वि ३ ११ १ १२ ४७

वेदव्यावृत्तात् (Story of Vedavati)-

वाम सभा १६ ८ १२

देवीमा ३ ३० ६ १२ विष्णु १ २२१ १७-४६
९ १६ ३ ५३ स्मृ १ [1] ८ १०५ ११०
ब्रह्म २ १४ १ ६४ २ [1] ५ १८ ३०

यामा ७ १७ १ ३६

महामुखाख्यातम् (Story of Mahamukha)-

वाम सभा १७ १२३, ३६ ४५ ५८

कूर्म २ ३१ ४४ ७६ स्मृ ६ ४० २७ ५२
पद्म १ १८ १३४ १५६ ७ [1] २७० १ ४६

महामा ३ ८३ १६ ३४ ६ ३९ ३३ ५६

कपालमोचनमाहात्म्यम् (औशनसनीर्थम्)

(Kapalmocana Mahatmya)-वाम सभा १८ १ १३

महामा ३ ८३ १३३ १३७ ९ ३९ ४-२२

कपालमोचने रहोदरचरितम् (Story of Rahodara)-

वाम सभा १८ ३ ३३

महामा ९ ३९ ४-२२

रुपङ्गचरितम् (Story of Rusanu)-

वाम सभा १८ १६ २०

महामा ३ ८३ १४१ १४६ ९ ३९ २७ ३४

दाल्भ्यवकचरितम् (Story of Dalbhyabaka)-

वाम सभा १८ २५ ३५

महामा ६ ४१ १ २७

वासिष्ठापवादवृत्तम् (Legend of Vasisthapavaha)-

वाम सभा १९ १ ४३

स्मृ ६ १७२ १ १७३ १६

महामा ९ ४२ १ ६१

सरस्वतीस्तुति (Stuti of Sarasvati)-

वाम सभा १६ १२ १७

महामा ९ ४२ २६ ३३

अयोध्या यज्ञोपनीतेन कुञ्जतीर्थनिर्माणम् (Building of the Kunja Tirth by the sacred threads of the Rsa)-वाम सभा २१ १ ६

महामा ९ ३७ ४१ ५८

श्याणुनीर्थमाहात्म्यम् (Glorification of Shraputirtha)-

वाम सभा २२ १ २४ ३१

महामा ३ ८३ १७८ १७६ ६ ४२ ४-७

सृष्टिनिर्माणम् (Creation)-वाम सभा २२ १६ ४३

नार १ ४२ १ २३ मत्स्य ३ १ ५५
पद्म १ २ ८ ३ २०६ माक ४७ १ ३६
ब्रह्म १ ३३ ५६ वायु ६ १ १० ५८
ब्रह्माण्ड १ ३ ७ १ १४१ वि २ [1] ६ ४५६
मवि १ २ १ ११२

महामा १२ १८२ १ १८३ १७

देवद्वारने शिवलिङ्गपात (Falling of Sivalinga in Daruvana)-वाम सभा २२ ४४ २३ ३६

कूर्म २ ३७ ५३ ३९ ८० स्मृ ३ [3] २६ १ २७ १६१
ब्रह्माण्ड १ २७ १ १२६ ६ १२ ७२
वि ४ १२ ४५४ ६ २१८ २९
७ [1] १८७ १५ ४६
७ [3] ३९ १ ६६

वेनपृथुचरितम् (Legend of King Vena and Prthu) वाम सभा २६ ५ १६३

पद्म १ ८३ ३५ मत्स्य १ ३ ३५
२ २७ १ ३९ ३७ विष्णु १ १३ १ ६५
ब्रह्म ४ २८ १ २२२ विष्णु १ १०८ १ ६६
ब्रह्माण्ड १ ३६ १०८ २२७ स्मृ ६ २३ १ ३०
माग ४ १३ १७ १६ १५ ७ [1] ३३६ ६७ २८७
हरि १ २ २० २७

शिवस्तुति (Eulogy of Sankam)-

वाम सभा २६ ६३ १६३ (वेनहृता)

ब्रह्म ४० २ १०० वायु १ ३ १८० २८४
(दशहृता) (दशहृता)
महामा १२ २८४ ७३ १८६
(दशहृता)

पार्वतीवृत्तम् (Story of Parvati)-वाम सभा २१ १ २८ २६

पद्म १ ४१ १ ४६ १२१ वायु २ ११ ७ २६
ब्रह्म ३४ ७० ३६ १३१ वि २ [3] ५१ ६ ५४
ब्रह्माण्ड २ १० ८ २६ २ [3] २२ १ ५० ५४
मत्स्य १ १३ २६ ४६ ८ स्मृ १ [2] २२ १ २८ १५३
वपह २ १ ५४ २ [7] ३२ ९ ५२३
६ ७७ १ ३०३
७ [7] ९ ५२ ७२

यामा १ ३१ २३ ३६ २६

बालखिल्यवृत्तम् (Story of Bālahilyās)-
धाम. २७.५६-५६

पद्य. १.१८.६६-१११ शिव. २.[-३].४९.१-४७
ब्रह्माण्ड. १.३५.६४ स्कन्द. ६.७७.३०-७६ ;
६.७९.१-५४

महाभा. ९.३७.४१-५८

विनायकोत्पत्तिः (वीरकः) (Birth of Vināyaka)-
धाम. २८.५६-७५

पद्य. १.४८.४४५-४३० बराह. २३.१-३८
मत्स्य. १५३.४६६-१५७.२१ शिव. २.[-४].१३.१-१७.५६
लिङ्ग. १०४.१-१०५.२८ स्कन्द. १.[-२].२७.१-१३ ;
७.[-३].३२.३-२२

देव्या शुम्भनिशुम्भवधः (Slaying of Śumbha and
Nisumbha by Devī)-धाम. २९.१-३०.७३

देवी-भा. ५.२१.१-३१.६८ स्कन्द. ७.[-३].२४.१-२२
शिव. ५.४७.१-४८.५०

स्कन्दोत्पत्तिः तारकवधश्च (Birth of Skanda and
Killing of Tārakaby him) धाम. ३१.१-३२.१२०

देवी-भा. ७.३१.६-४०.५० शिव. २.[-४].१.६-५.७
पद्य. १.४५.५.४६.२१६ स्कन्द. १.[-१].२७.३०-३०.५१ ;
ब्रह्माण्ड. २.१०.६-५२ २.[-७].९.५३-६६ ;
मत्स्य. १४५.१-१५९.३३ ३.[-३].१३.६-५१ ;
लिङ्ग. १०१.२६-३० ६.७०.१-७१.२० ;
बराह. २५.१-५२ ६.२४५.१-२४६.२२ ;
विष्णु-ध. १.२२३.१-२० ; ६.२६४.१-५१ ;
१.२२८.१-१२ ७.[-१].२००.३-२६ ;
७.[-२].९.१६६-१७३

महाभा. ३.२२४.१-२० , ९.४४१.१-४६.११५,
१३.८४.५६-८६.३५

धामा. १.३५.२३-३७.३३

स्कन्देन मौड्रमहिषवधः (Destruction of Krauñca
and Mahiṣ by Skanda)-धाम. ३२.८६-१२१

महाभा. ३.२२५.२१-२३.१-११२

गालववृत्तान्तः (Story of sage Gālava)-धाम. ३३.१-१४
स्कन्द. ३.[-१].३.११-११७

सनकादीनामुत्पत्तिः (Birth of Sanaka etc.)-
धाम. ३४.६८-७६

लिङ्ग. ७०.१७०.१७७

हरिहरयोरभेदवर्णनम् (Oneness of Hari & Hara)-
धाम. ३६.२०-३२

कूर्म. २.४१.१-३४ स्कन्द. ६.२४७.८-१६ ;
७.[-२].९.१४३-१४८

शुकवृत्तान्तः (Legend of Śukra)-
धाम. ३६.४०-४४ ; ४३.१-४५

देवी-भा. ४.१०.४२-१४.४७ मत्स्य. ४७.७१-१६७
पद्य. १.१३.२०७-२६८ शिव. २.[-५].४७.१-५०.५३
ब्रह्म. ९५.१-२६ स्कन्द. ६.१५०.१-१३
ब्रह्माण्ड. २.७२.६२-७३.५६
महाभा. १२.२८९.१-३८

दण्डकाव्याणम् (Story of Daṇḍaka)-
धाम. ३७.१६-४०.१८

पद्य. १.३९.१-६० ब्रह्म. ८८.१८-८६
धामा. ७.७९.१-८१.२२

भैरवावत्पत्तिः (Birth of Bhairava)-धाम. ४४.२८-४५
शिव. ३.८.५४.९.७२ स्कन्द. ४.३१.१-१५७

मरुतामुत्पत्तिः (Origin of Maruts)-धाम. ४५.१८-४६.७६

देवी भा. ४.३.२१-५५ मत्स्य. ७.१-६५
पद्य. १.७.१-६४ धाम. २.६.८६-१३५
२.२६.१-३२ विष्णु. १.२१.३०-४१
ब्रह्म. ३.११०-१२२ ; विष्णु-ध. १.१२७.१-३२
१२४.१-१५० शिव. ५.३३.१-१५
ब्रह्माण्ड. २.३.५५-१०६ स्कन्द. १.[-२].१४.३०-५५ ;
भाग. ६.१८.१६.७८ ६.२२.१-३७

बलिशमयुद्धः शक्रपराजयश्च (War between Bali and
Indra, Indra defeated) धाम. ४७.१-४८.३३

भाग. ८.१५.१-३६ स्कन्द. १[१]१७.२७८-२८२
हरिव. ३. ४८. १-६४.३२.

विष्णुना कालनेमिवधः (Killing of Kālanemi
by Viṣṇu)-धाम. ४८. ३५-४०

मत्स्य. १७५.४७-१७७. ५० स्कन्द. १.[-१].१३. ६०-१४.१८
विष्णु-ध. १.१२४.१-१२५.२६ १.[-२]. १९. १-२
हरिव. १. ४६. ४८-४८. ५०

धुधुवध (Slaying of Dhundhu)
वाम ५२ १० ६०

ब्रह्माण्ड २ ६३ ३१ ६१ निव ५ ३७ ६ ६६
वायु २ २६ २६ ५८ स्क ६ ३८ ६ १५

महाभा ३ २०१ १ २ ४ १५

श्रवणद्वादशीव्रतकथा (Shravana Dvadasī Vratā Kathā)
वाम ५३ ११ ८३

अग्नि १८९ १ १५ वराह १७४ ५३ ८४

गङ्गा १ ८४ ३२ ३६ वायु २ ५० २० २५

पद्म ६ ६६ १ ७५ विष्णु १ १६२ १ ७०

भविष्य ४ ७५ १ ६७

गयामाहात्म्यम् (Glorification of Gaya Tirtha)
वाम ५३ ६२ ७२

अग्नि ११४ १ ४१ स्क ६ २०५ १ २०६ ६६

वायु २ ४३ १ ५० ८०

नक्षत्रपुराणव्रतम् (Nakshatra Purāṇa Vratā)
वाम ५४ १ ३६

अग्नि १९६ १ २३ भविष्य ४ १०८ १७ ४२

महाभा १३ ११० १ १० (भव नक्षत्रपुराणव्रतम्)

उपमन्युचरितम् (Story of Upamanyu)
वाम ५६ १ ४८

लिङ्ग १०७ १ ६४

निव ३ ३२ १ ७८ ३

५ १ १ ७१ ३

७ [१] ३४ १ ३५ ६५

महाभा १३ १७ १११ ३६७

हरेण हरये चक्रदानम् (Presentation of Cakra
to Hari by Haraya) - वाम ५६ १६ ४५

ब्रह्म १०६ १ १५७

चन्द्रमसे दक्षिणापस्तम्भित्तिसिद्धि (Curse of Moon
inflicted by Dakṣiṇa and its removal)

वाम ५७ ३३

निव ३ [२] ६ ५६ ६२ स्क ६ ६३ १ ६३ ३

४ १४ १ ६२

७ [१] २१ ३५ २२ ११५

गजेन्द्रमोक्षणम् (Liberation of Gajendra)
वाम ५८ १ ८४

भाग ८ २ १४ २६ विष्णु १ १९४ १ ७५

वराह १४४ ११६ १३४ स्क २ [४] २८ १ ३२

विष्णुपूजने विहितानि पुष्पाणि (Name of flowers
prescribed for worship of Viṣṇu)

वाम ६८ १० २०

नाट १ ६७ ६० ७०

अतिरिक्तसंनिवेशः संशोधनानि च

(ADDENDA ET CORRIGENDA)

1 अतिरिक्तसंनिवेशः (ADDENDA)

In the Introduction

p. xvii, Column 1, Line 6—Add here the आदिवेक of Śūlapani and हरिकृतिविलास of Gopāla bhāṭṭa to the list of the Dharmasāstra Nibandhas from which the Vāmana Purāna quotations have been given in Appendix 2 (These two works were procured later on)

p. xvii, Column 2, after Line 25—Add the following to the list of the TESTIMONIA —

7 The 'बुद्ध-न माहात्म्य' by some Saṅkasācārya A Devanāgarī MS of this work was lately procured from the Library of the Asiatic Society, Bengal No 1731-59 D4, dated Samvat 1864 (A D 1807) folos 167 It contains 26 Chapters called *Praṭhavas* and quotes a large number of ślokas from the स मा Adhyāyas of the Critical Edition of the Vāmana Purāna, as well as from some other Purānas such as Matsya L Ņga, Viṣṇu dharmottara Devī Purāna and also from the Mahābhārata

Besides containing some variants in the text, it also locates the various Tirthas of Kuruksetra, for instance—

अमीगग्रामे पूर्वदिशि द्रवित (ति ?) वन (F 12A), अय सरोवरेग्रामे उत्तरदिशि सर्पद्रवणतीर्थे (F 14B) शीपग्रामे आनेयकोणे अस्तुत्यक्षोऽस्ति (F 15B) अथैकहस्ततीर्थे हस्तेऽग्रामाद् नैरी (क ?) त कोणे, वेङ्गोग्रामे पुन कृतशिवतीर्थे (F 19B) etc

p. xxxviii, Column 2, end—The following note to be added —

(Critical and textual notes on some important readings of the constituted text of the Vāmana Purāna and studies on the grammatical aberrations and metres of the constituted text, etc may be published in the Purāna' Bulletin and lists of janapadas, mountains, rivers, Tirthas, flora and fauna and names of persons, etc, are to be given in the form of the Appendices in the two Translation Volumes of the constituted text of the Vāmana Purāna)

In the Critical Apparatus

P 75 (११.४२d)—Add the following —

४२ श्लोकात्पर कारा अधिकम्—

● आलोचकस्य धार्यानु निरालोचकस्त परम्

("तस्य लण्डकादस्य धार्यानु निरालोचकस्त परम् पञ्चाङ्गात् स आलोचक सूर्यप्रकाशसङ्काशाद् हरमलयार्धसङ्काशः । तत् पर सूर्याग्निप्रकाशसङ्काशादत्रिलोक आलोकाद् प्रकाशानिराकान्तो निरालोको लोक इत्यर्थः ।" वाच टीका)

P 91 (१३.४१e)—Add after -o) काय —

पा 1 का 1.२ ब 1.2 दे 4 6 7.8 10, 11 (these MSS also contain the variant 'विपरास')

P 100 (१४.४०e)—Add after -o) —

पा 1 काय का 1.२ दे 11 आचार्य-देवु महीतलेवु

अतिरिक्तसंशोधनां च (Addenda et Corrigenda)

P. 244 (ग. मा. २२.१६d) — Add —

१६ श्लोकाद् पर कारा, अधिकम्—

● ययो सप्ततरंगत तपोनिष्ठस्य वेषस ।

P. 294 (२४६d) — Add कारा before वा 1 for the variant तान् and after वा 1 for the variant प्रोचु and also after वा 1 for the reading तनयाभिजान्.

Also add —

६ श्लोकात्पर कारा, अधिक—

● प्रार्थयन्ध वर देवा प्रसन्ना रमो ह्यभोन्सितम् ।

एव देवा पितृन् दृष्ट्वा प्रसादे समवस्थितान् ।

प्रोचुर्देवाश्च पितरं वन्द्या मेना मनोभवाद् ।

हिमाद्रये प्रवच्छिन्नं हरजगामार्चनं शुभान् । [4]

P. 680 (६८. २७३) — Add in d) दे 11 ज्येष्ठे देवाद् द्विजादये.

P. 688 (६८. १०b) — Add in b) दे 2. 3. 10 जामी

2 संशोधनानि (CORRIGENDA)

In the Introduction

P. XV Column 2, Line 20 — का 2 to be corrected as वा 2

P. XV, Column 2, Line 4 from the bottom — Add 44 59 syllables

It should be corrected as — Add 43 59 syllables

Line 2 from the bottom — 1144 to be corrected as 1104

Line 1 from the bottom — 2771 to be corrected as 2731

87 to be corrected as 86

P. XXI, Column 1, Line 3 — 87 to be corrected as 86

Line 5 — 5878 to be corrected as 5877

गृहीतपाठे संशोधनानि

(Corrigenda in the Text)

पृष्ठ	अध्याय	श्लोक	पाठ	संशोधनम्
46	७	४६a	पादयोद्	पादयोद्
65	१०	२२०	दुर्द्धष्टा[ ]	दुर्द्धष्टा[ ]
72	११	१६०	येत्त	येत्त
74	११	३६d	महोदधि	महोदधि
75	११	४१ab	तरमान ... नरम्	To be marked with ~~~~
75	११	४६d	विनाशिन	विनाशिन
76	११	२४a	कालचन *	कालचन *
83	१२	४०b	चतुष्पदे ... मृगैन्द्र	To be marked with ~~~~~~
84	१२	२४a	पुन्येष्ट	पुन्येष्ट

पृष्ठ	अध्याय	श्लोक	पाठ	संशोधनम्
97	१४	२४०	श्रुम्	श्रुम्
120	१७	३८]	हृत्वा	हृत्वा
122	१७	६०३	मुग्धभोज्येन	मुग्धभोज्येन
128	१८	४६८	सक्षिप्य	सक्षिप्य
165	स.मा. २	२८	कुण्डजङ्गले	कुण्डजङ्गले
166	स.मा. २	६०	कृतपत्नेषु	कृतपत्नेषु
169	स.मा. ३	२४०	विश्रम्भा	विश्रम्भा
170	स.मा. ३	३४३	पुनरे	पुनरे
173	स.मा. ४	२२८	स्थाने वीरा*	स्थानवीरा*
182	स.मा. ८	१८०	प्रभूणा	प्रभूणा
184	स.मा. ८	४१३	तिष्ठत्य*	तिष्ठत्य*
185	स.मा. ८	४६०	न त्वह	न त्वह
203	स.मा. १२	१२८	कुण्डजङ्गल	कुण्डजङ्गल
253	स.मा. २३	१३८	सारथिस्वा	सारथिस्वा
272	स.मा. २६	६४०	देवेश बलिविष्टम्भदेव*	देवेशबलविष्टम्भ देव*
276	स.मा. २६	१०३०	सर्वपापघ्न	सर्व पापघ्न
287	स.मा. २८	१०	मुखोच्चरागो च तथा	तथा बह्वोच्चरागो च
287	स.मा. २८	७८	चतुर्मुखः	चतुर्मुखः
337	२६	७२८	दानवानन्वगात्रवाद	दानवावन्वगात्रवाद
"	२६	७४८	विवादिषु	विवादिषु
352	३१	१४८	धारयन्वा	धारयन्वा
356	३१	६०८	सीनापत्ये	सेनापत्ये
361	३१	६३८	कलासदा	पलासदा
"	३१	६४०	षोडशी शैण्डी योपशैण्डी	षोडशीशैण्डीयोपशैण्डी
"	३१	६४०	शतानन्दा	शतानन्दा
364	३२	६०	योग	योग
375	३२	१०४८	प्रदक्षिणा	प्रदक्षिण
385	३४	१२८	तावकं तीर्थं	तावके तीर्थं
397	३५	३६८	पङ्कदावादबान्धवा	पङ्कदावादबान्धवा
"	३५	३७०	नामधारक	नामधारका
"	३५	३७३	-संभता	-संभता
401	३५	७२०	मरुद्	मुहद्
409	३६	५६८	संयोजितो	संयोजितो
410	३७	२८	बाध्यते	बाध्यते
423	३८	३७३	*मध्यस्ताद्	*मध्यस्ताद्
427	३८	७६३	शक्तिता	शक्तिताम्
443	३९	१३८०	नन्दयन्त्री	नन्दयन्त्री
"	३९	१३९८	तं हृष्टा	तं हृष्टा
"	३९	१३९८	*मध्यपादवद्	*मध्यपादवद्
458	४१	३५८	यत्र चाश्रिता	यत्रमाश्रिता

संशोधनानि (Corrigenda)

पृष्ठ	मध्याय	श्लोक	पाठ	संशोधनम्
459	४१	३६b	परमादिन	परिवादिन
461	४१	५७०	“वृद्धता व्यक्त”	“वृद्धताव्यक्त
463	४२	१२०	समतात्	समन्तात्
471	४२	६६b	सदान्वी	सा दान्वी
500	४२	गद्य L. 2	जनवित्री	जनित्री
501	—	L. 4	“वेज्या	“वेज्या
510	४६	२३a-b	वियचारी मास्तान्	वियचारिमास्तान्
519	४७	२५b	विष्णुगण°	विष्णुम्बु°
557	५२	६१a	“श्वादेवरयो	“श्वावलयो
”	५२	६१a	घुर्वो	वर्ग्वो
571	५४	५a	प्रोष्ठपचा°	प्रोष्ठपचा°
578	५५	१६८	भविष्याम्बकनी	भविष्यमन्वे
”	५५	२४८	“रत्नकर्म	“रत्नवर्णिनी
593	५७	६८८	महास्वापद°	महास्वापद°
629	६२	४७a	रघू राजा	रघू राजा
”	६२	४७b	नृग	नृग
630	६२	४८a	भारद्वाज्	भरद्वाज्
”	६२	५१८	भारद्वाजम्	भरद्वाज
633	६३	१७a	अजेये	अजेये
643	६४	३७a	एतेन वरय	एतेनाविशय
650	६४	८६a	इत्येव	इत्येव
661	६५	६२८	सुरारिपाना	सुरारिपानां
670	६७	१६०	तन्मे	यन्मे
680	६८	२७८	ज्येष्ठ देवादिद्वजातये	दातव्य साधुमि सदा
688	६९	१०b	शातौ	यामौ
”	६९	१०८	सुते तथा	क्षुभूपके
”	”	”	ज्येष्ठके ष	ज्येष्ठसाम्ने
”	”	१०९	दत्त फल तरा°	यतस्फल तरा°

In Appendix 2 (A)
(2 A परिशिष्टे संशोधनानि)

736	Col 2, Lane 4	मेवमिति वामनपुराणे नैतानीति	मेव वामनपुराणेनैतानीति
737	Col 1, Lane 7	कृ. क P 334	कृ क (न वा) P 348
,	Col 2, Lane 21	[वी मि (सो का)	[वी मि (सो प्र)

मुद्रणाशुद्धयः

(ERRATA)

पृष्ठं	ध्व्याय	श्लोक	अशुद्धि	सशोधनम्
20	४	२५d	चर्मम्	धर्मम्
25	५	१४c	मापन्नी	मापन्नी
26	५	२५d	भस्मीभूता भवन्	भस्मीभूताभवन्
30	६	१a	ब्राह्मणो	ब्रह्मणो
46	७	४३a	तस्या दूरे	तस्यादूरे
61	८	४३c	प्रतप्तानि पतन्ति	प्रतप्तानिपतन्ति
61	८	४४a	शिवा धोररवे	शिवाधोररवे
72	११	१४a	किं लक्षणो	किलक्षणो
78	१२	६a	दत्त्वा	दत्त्वा
83	१२	४६d	नागस्तिमितेषु	नागस्तिमितेषु
85	१३	५c	कुर्वर्ष	कुर्वर्ष
88	१३	२७c	प्रनूता व च	प्रनूता व
99	१४	३५c	कृत्वा समन	कृत्वा समन
104	१४	४६b	सोदयार्	सोदयार्
104	१५	११d	वे महभाजना*	वे महभाजना*
105	१५	२४ab	सच्छात्रस्यज्ञ*	सच्छात्रस्यज्ञ*
107	१५	४४a	शाला*	शाला*
107	१५	४७a	शाला*	शाला*
124	१८	५a	देह्या*	देह्या*
135	६६	३२c	सहिता	सहिता
150	२१	५२c	म्यमरापर्यमेव	म्यमरापर्यमेव
167	स मा. ३	१b	यद् कृतान्	यद् कृतान्
180	स मा. ७	१५a	यतो दितिरु	यतोदितिरु
183	स मा. ८	२२b	रजस्तम्	रजस्तम्
188	स मा. ६	३४b	मया भुतम्	मयाभुतम्
१04	स मा. १३	४c	तथा दितिवन	तथादितिवन
2१8	स मा. १८	७d	भित्वा	भित्वा
234	स मा. १६	२१d	रक्षो ग्रामणि संयुता	रक्षोग्रामणिसंयुता
244	स मा. २२	१६b	मनयत्	मनयत्
248	स मा. २२	५५a	देवो	देवो
262	स मा. २५	११a	प्रगम्यता	प्रगम्यता
१63	स मा. २५	२७b	वापी तस्य	वापीतस्य
267	स मा. २६	१०a	घोषयामस	घोषयामास
268	स मा. २६	२४a	पित्राणि रक्षिता	पित्राणिरक्षिता
276	स मा. २६	१०३c	सर्वपापघ्न	सर्वपापघ्न

पृष्ठं	अध्याय	श्लोकः	अशुद्धिः	सशोधनम्
277	स.मा. २६	१०७०	ब्रह्म विद्वांसो	ब्रह्मविद्वांसो
278	स.मा. २६	११६०	सर्वगंध्याप्यवर्णाश्च	सर्वगंध्याप्यवर्णाश्च
280	स.मा. २६	१३६५	दुर्बलपक्षे	दुर्बलपक्षे
282	स.मा. २६	१४६७	यानि दत्तानि	यानि निदत्तानि
287	स.मा. २८	६७	-विद्युत्तम्	-विद्युत्तम्
291	स.मा. २८	४४१	यि भाण्डसंकरे	विभाण्डसंकरे
308	२६	३६५	अङ्गमागम्या	अङ्गमागम्या
329	२८	७७३	यत्तस्य	यत्तस्य
337	२६	७२८	दानवान्त्वयाज्जवात्	दानवान्त्वयाज्जवात्
356	३१	५५५	सप्तसमुद्रवाहिनी	सप्तसमुद्रवाहिनी-
357	३१	६४०	चन्द्रोर्माणि	चन्द्रोर्माणि
"	३१	६६७	वेधातिहिरः	वेधातिहिरः
369	३२	५५७	पुण्यवन्तो	पुण्यवन्तो
374	३२	६६७	पारीर	पारीर
376	३२	११२०	स सिद्धिर्जनं	सिद्धिर्जनं
379	३३	६०	वस्या देहिनी	वस्यादेहिनी
384	३३	४७३	मन्त्रेषु साक्षितो	मन्त्रेषुसाक्षितो
397	३५	३६५	सुमुखातिरु	सुमुखातिरु
419	३७	८५०	दुस्त	दुस्त
"	३७	८६७	पुष्करः	पुष्करः
420	३८	३८	सुन्दरी	सुन्दरी
423	३८	३४०	बातपञ्चाशदः	बातपञ्चाशदः
"	३८	३४०	विचारामि	विचारामि
"	३८	३४०	इम	इमा
426	३८	६६८	स्वजटासजत	स्वजटासजत
429	३६	१४०८	भावि मासान्ते	भाविमासान्ते
431	३६	३०८	धृताचो गर्भसम्भवा	धृताचो गर्भसम्भवा
"	३६	३३५	तामुचवाच	तामुचवाच
"	३६	३३७	वे दम्भकेण	वेदम्भकेण
432	३६	३२८	-गुह्यामेरुः	-गुह्यामेरुः
437	३६	६२७	वध्यते	वध्यते
438	३६	१०६०	सतोनुपर्वतः	सतोऽनुपर्वतः
441	३६	गण ११५	बोनाट	बोनाट
450	४०	३३५	अधर्मशुक्तो	अधर्मशुक्तो
451	४०	४१८	धर्म	धर्म
453	४०	४५८	यथा प्राप्तेन	यथाप्राप्तेन
465	४२	२३०	गीतावाद्याः	गीतावाद्याः
474	४३	२७८	सन्ध्यायाम्	सन्ध्यायाम्
486	४३	१३४८	अत्र द्विगुण	अत्रैकद्विगुण
495	४४	५०७	मुक्तपापो मुरच्छ	मुक्तपापोमुरच्छ

वामनपुराणम्

पृष्ठ	अध्याय	श्लोक	अनुदि	संशोधनम्
505	४१	२८०	केदाप्रान्तैस्	केदाप्रान्तैस्
506	४५	४०६	या सांचत्वम्	याऽसांचत्वम्
511	४६	२४३	स्वारो धपे	स्वारोचिपे
524	४७	५००	बाहुशिर प्रगष्ट-	बाहुशिर प्रगष्ट-
527	४८	२६७	पुत्रविधि°	पुत्र विधि°
538	२०	१३०	मिश्रा वरुणा°	मिश्रावरुणा°
540	५०	२३८	प्राप्त्यसे	प्राप्त्यसे
552	५२	२०३	नसाम्य	निसाम्य
553	५२	२३१	यत्रासुरसाध्य°	यत्रासुर साध्य°
555	५२	४०६	°नुमते कुरा	°नुमतेऽसुरा
557	५२	५६८	सुतु खित	सुतु खितम्
563	५३	१७०	शमी वृन्धो	शमीवृन्धो
564	५३	३०८	यथास्वप्न°	यथा स्वप्न°
571	५४	४८	फाल्गुनी द्वयम्	फाल्गुनीद्वयम्
574	५४	२६०	एवैष पुरुष	एवैष पुरुष
575	५४	३८६	प्राप्ता	प्राप्ता
582	५६	१८१	दष्ट	दुष्ट
587	५७	११६	महेन्द्र	महेन्द्र
596	५८	१८६	समतात्	समन्तात्
598	५८	४१८	-निकेत शशोधराय	निकेतयशोधराय
604	५९	१४३	सङ्गधादा ज्वलज्ज्यो°	सङ्गधादाज्वलज्ज्यो°
610	५९	६१०	द्विजमुताहं	द्विजमुताहं
613	५९	६६८	-वाञ्छा प्रोहो°	वाञ्छाप्रोहो°
620	६०	३८१	हृन्मयानिश्च	हृन्मयानिश्च
"	६०	४२८	सामभूयो	सामभूयो
622	६१	८६	सर्वदा शिवम्	सर्वदाशिवम्
644	६४	४००	पर्यविन्दस्तया	पर्यविन्दस्तया
651	६४	११४३	तपोत्पुत	तपोत्पुत
655	६५	१३६	दासी हिरण्यम्	दासीहिरण्यम्
"	६५	२१६	यनास्त	यनास्तु
661	६५	६४८	स तारणाश	सतारणाश
669	६७	७८	सङ्ग	सङ्ग
682	६८	३७०	दत्त्वा रामान्	दत्त्वा रामान्
85	६८	६०८	प्रति संस्थितस्य	प्रतिसंस्थितस्य

वामनपुराणस्य श्लोकार्धसूची

अ		मङ्गोपाङ्गान् देवेषु	५४ ३३६	प्रतीकं न शिष्याम्यय	४१ ३६०
अंगान्वीतनं च येन गर्भे	स मा ८ २७३	अज वरेण वराहमनाम्	५८ ८३१	अता विनायते च [ ]	१६ ३१०
अकरोत् समने बुद्धि	स मा ३ १५०	अजन्मामरभाषि	८ ५४०	अतो विवृ दमगम	५२ ४७०
अकामेन द्विजो भूयस	५६ १११०	अजन्मामरभाषि	स मा २४ २००	अय वभतो देवेन	स मा ८ ८०
अकामो वा सवामो वा	स मा २५ ५२३	अजानन्त तन्वनेन	४१ ५३३	अनस्तस्मात् रमु भूतो	२ ४७०
अकार्णव्य च शीघ्र च	१४ १०	अजानन्त तन्वनेन	स मा ६ १३०	अय वपेन धामदति	स मा १० ३१३
अवापयमनायात	११ २३०	अजानन्त तन्वनेन	२३ ४००	अय कोषावृत्तनामि	२ ८३
अवापयारवेत्येव	१८ ५८०	अजित विश्ववर्माणां	६१ ५३	अय गताया वारण्य च	६४ ७०
अवापयन् विवातम्	स मा २६ १२६३	अजित सगर्गः स	३७ १६०	अय सान् स्तितान् हृष्टवा स मा	२२ ७४३
अहोहार नमस्तुभ्य	१८ ३५०	अजीजनत्ता तनयाश्च तिलो	२४ ११०	अय त माह स मु न	३६ १४३०
अहोहार्यं नरपति	३७ ५५३	अजीजनत्ता सुत गुह्य	१८ ६००	अय त शृण्व सव	स मा २३ २४३
अनोपना जपराध धमरा	१४ ५५०	अजितस्तमवध्यः	६ ५३	अय दानावस्तमुष	५८ २०३
अनय प्रकारे क्षत्र	२३ ३५०	अजितस्तमवध्यः	३७ १५०	अय दक्षिण्यः प्राह	स मा १० ६७३
अनया प्रमवाध्यामी	४३ ४०	अजितो दत्त सव	१८ ५१३	अय प्रणम्य त बीरा	स मा ३ १३३
अनयागि भविष्यन्ति	स मा १५ ७००	अजितो मुनि गवय	स मा ३ १४१	अय प्रतीकोपातोऽपी	४४ ३४३
अनयावत् तमते कामाद्	१७ ६३०	अजितो भूमनथ	६३ १७३	अय पयस्य देवाश्च	स मा १६ २३३
अनयत् लभते धर्म	स मा २१ १८३	अजितो गतवृत्त च	१५ १८०	अय सा तमुपि वच	३७ ७२०
अनयत्तमुत्तमं तस्य	स मा २० ११०	अजितो चान्द्रमूयवत्	३५ १५३	अयामास्य सानु	३६ ५८०
अनर परम देवि	स मा ११ ७०	अजितो गततो वा	५६ ६५३	अयान्नाम देवस्य	३७ ७०३
अनर परम ब्रह्म	स मा ११ ७०	अजितो गततो वा	स मा २४ २४३	अयान्नाम प्रतीक्षी	५३ २१३
अनमूत वासिस्तु	६२ ४६०	अजितो गततो वा	३७ ८००	अयान्नाम भगवान्	५६ २१३
अनोपत ततो राष्ट्र	स मा १८ ३१०	अजितो गततो वा	स मा २२ ३००	अयान्नाम भगवान्	२२ ५७३
अनोपिथीना विनाश	३० १०	अजितो गततो वा	स मा २२ ३५०	अयान्नाम भगवान्	२७ ३६३
अनोपिथीना विनाश	१८ २३०	अजितो गततो वा	३५ २००	अयान्नाम भगवान्	५५ ११३
अनोपिथीना विनाश	६१ २५३	अजितो गततो वा	३५ ७७०	अयान्नाम भगवान्	२५ ४६३
अनोपिथीना विनाश	३६ १३०	अजितो गततो वा	५४ ३४०	अयान्नाम भगवान्	२६ ४६३
अनोपिथीना विनाश	५६ २६३	अजितो गततो वा	६४ १०६०	अयान्नाम भगवान्	५३ २०३
अनोपिथीना विनाश	स मा १४ २७०	अजितो गततो वा	६२ १२३	अयान्नाम भगवान्	स मा १६ १८०
अनोपिथीना विनाश	स मा १५ ५६०	अजितो गततो वा	स मा २२ १५०	अयान्नाम भगवान्	३८ १४३
अनोपिथीना विनाश	५६ २६३	अजितो गततो वा	३७ ६६०	अयान्नाम भगवान्	६७ १०३
अनोपिथीना विनाश	६ १२३	अजितो गततो वा	३७ २३०	अयान्नाम भगवान्	स मा २ १३३
अनोपिथीना विनाश	१५ १७०	अजितो गततो वा	स मा २६ ५८३	अयान्नाम भगवान्	५६ २०३
अनोपिथीना विनाश	७७ ३३०	अजितो गततो वा	स मा १६ ३३	अयान्नाम भगवान्	५२ ३३३
अनोपिथीना विनाश	स मा २६ ८६०	अजितो गततो वा	३३ २२०	अयान्नाम भगवान्	स मा २८ २६३
अनोपिथीना विनाश	१३ ४४३	अजितो गततो वा	५६ ४४३	अयान्नाम भगवान्	स मा १० ३७०
अनोपिथीना विनाश	स मा १७ १५०	अजितो गततो वा	३५ ७१०	अयान्नाम भगवान्	स मा २७ १३३

अयोधुर्वता सर्वा	२५ ७३	परिवृष्टिर्भागवैस्तु	६२ २८३	अनुराधासु जठर	५५ १७०
अयोध्याय हरि भक्त्या	२७ १०	अयोध्याना महाभाग	५ मा २२ ५४०	अनुलिम्पेतु वृक्षमेत	३६ १२३
अयोध्याय च वेगेन	२१ १६३	अयोध्याज नमस्तुभ्य	६० १६३	अनुलेखनमादाय	२७ १४०
अयो देशान् प्रवप्याम	१३ ५६३	अयो नामि स पातालात्	५१ ६३	अनुपास्तु षडैरात्र	१३ ५५३
अयोमा प्राह तनय	३२ ७३	अभ्यगच्छन्त विस्तीर्ण	५ मा ३ १६०	अनेकजन्मकर्मोदय	५६ ६२०
अयोवाच अगत्त्वामी	६६ ७३	अध्येतव्या त्रीणि नित्य	१५ ५२३	अनेन वारुणेनासी	४ १०
अयोवाच दितीगस्तौ	७ ५०३	अनङ्गक्षप्रतिभो बभूव	५३ ८३०	अनेन तु विधानेन	१७ २६३
अयोवाच नरो दैत्य	७ ५६३	अनन्त शरकुपीठत्र	३१ ७३३	अनेन बहुशो देवा	२६ २१३
अयोवाच गुणो बहून्	३१ ६२३	अनन्त सर्वगो वशापी	५४ ६५३	अनेन वीर्येण सुपत्न्या जिता[ ]	३० ३५०
अयोवाच महादेवो दिवान्	२५ १३	अनन्तर स वृषभे	५३ ३६०	अनेनैव अग्राय	५६ ११५३
अयोवाच महादेवो [वत]	२७ ५३३	अनन्तर सुखासीना	१ मा २३ २८०	अनेनैव द हेतु	५ मा २७ ११०
अयोवाच महादेवो [मया]	३६ ३८३	अनन्तराय चैकाय	५८ ३२०	अनेनैव धृता भूमिर्	५ मा १० ७३
अयोवाच महावृद्धिर्	५१ १४३	अनन्ता मतः प्रीति	५४ ३३०	अनेनैव विधानेन	५ मा २० २६०
अयोवाच मुनिस्तथी	३६ १४७०	अनन्ता त्रिधामानोति	५ मा १४ ३५३	अनन्त ततो दृष्ट्वा	५ मा १८ १७०
अयोवाच वच काली	२८ १६३	अनन्ततप नमस्तुभ्य	५ मा २३ ३३	अनन्तले द्विजश्रेष्ठ	६२ ८०
अयोवाच सुरान् दुर्गा	२० ४०१	अनन्तमनसो भक्त्या	६७ ४७३	अनन्तले विश्वार्तिमहर्षे	६५ ६२०
अयोवाच सुराण्विष्णुर्	३६ २१३	अनन्तवृष्टि किमियम्	२६ २६३	अनन्तुं येन दहन्ती	२५ ३६०
अयोवाच हरि स्वम्	३२ १०६३	अनया पितृभक्त्या च	५ मा १४ ४०	अनन्तान गत कासी	६६ २०
अयोवाच हरिर्ब्रह्मन्	६ ७१३	अनया रत्नया बहून्	५६ ८३	अनन्तान गता भूमौ	६४ ३६०
अयोवाचासुरो मूढो	३३ २०३	अनन्तकामेक हि	२७ २५०	अनन्तान् जगामाय	६ ६६०
अयोवाचैव दासस्ते	४४ ८८०	अनाद्य पङ्कगुणस्य च	५ मा ११ १८०	अनन्तानमगाद् बहून्	५३ ३७०
अदक्षिणा तया यज्ञा	५ मा १० ७६३	अनाद्यायैव ते वीरासु	३२ ४७३	अनन्तानमवाप्नोति	५ मा १५ ५५०
अद्वयं यता सोऽपि	५६ ६३०	अनागासा च सत्त्वानाम्	५६ २८०	अनन्तान् सुरावाच	६६ ५३
अदोहस्व हुताग्नेन	६ ५०	अनायेव यथा नारो	५३ ३०	अनन्तहि धर्मराजे	१० २५३
अदितिर्देवमाता च	५ मा ६ ५३	अनादिमन्यनिचन	५ मा ११ १७०	अनन्तौ बालसकीर्णा	६ ३७०
अदितिर्ब्रह्मासृष्ट	५ मा ६ १२३	अनादिर्वाक्विम्बस्य	५ मा ८ १७०	अनन्त योषयामाम	३४ १०
अदित्या अपि च धोमात्	५ मा ६ ४०	अनादिवाद्यनमस्यान्त	६० ६०	अनन्त सुन्दमाहूय	४३ ७६०
अदित्या अप पुनार्थे	५ मा १३ १२०	अनादि स विद्विज्जु	१५ ३३०	अनन्तस्व रयो दिव्यो	६ २६३
अदृश्य सर्वभूताना	५ मा ७ १०	अनाद्वैतमथातारो	१५ ६०३	अनन्तसुराहन्ते च	५ मा २६ ७२०
अदृश्यमव्यक्तमव्यय	५८ ४६३	अनाद्वैताय देवाय	५८ ३१०	अनन्ते पुनरायाते	४३ ६७०
अदृश्या रक्षसा तेन	५६ ६३३	अनिम्नत एवा बावा	२७ २८०	अनन्तो नन्दिन युद्ध	४३ ४८३
अदृष्ट्वा धर्मतनयो	६ ७३	अनिर्देयदात त्वेत्	५ मा ११ १४३	अनन्तोऽपि त्वा मयी	४४ ६३०
अद्यप्रभृति जैत्रोत्थे	५ मा १५ ३६०	अनीया सर्वानेयस्य	६० ४८०	अनन्तोऽपि महाविम	१० २३
अद्यप्रभृति देवेभो	५ मा ६ १८३	अनुजम्सु कुमारा ते	३२ २७०	अनन्तोऽपि स्मृति सत्पथा	३३ ४६०
अद्यप्रभृति धनोऽरिम्	२६ २७३	अनुजम्सुर्माहादेव	२७ १४०	अनन्तोऽप्येत्युक्त तु	४३ १०
अद्यप्रभृतिष्य पुत्रसु	३५ ५२३	अनुजम्सुर्माहादेव	२७ १६०	अनन्तो रथमास्याय	४० ५६०
अद्यान्विरिय पूज्य	५३ २६०	अनुजम्सुर्माहादेव	६ ६४०	अनन्तामित्तनो नाम	११ ५३०
अद्वैतावस्थित ब्रह्म	५ मा ११ २००	अनुजम्सुर्माहादेव	१७ ८३	अनन्तासुराणुचरा[ ]	४५ ३३
अधर्ममुजोऽङ्गमुतो बभूव	४० ३३३	अनुजम्सुर्माहादेव	२८ १००	अनन्तासुराणुचरा[ ] रता	३० ६७०
अधर्मज्ञा महादेव	५ मा २६ १३७३	अनुजम्सुर्माहादेव	२८ १३०	अन च मुदिन चैव	५ मा १५ ६३३
अधिम्य साधवाद् कृत्वा	८ १५०	अनुजम्सुर्माहादेव	१४ ७०	अनन्तासुराणुचरा[ ]	५ मा २६ ६६०

श्लोकार्थसूची

अश्वत्थ दानेन कन मयोल	६६ ६०	मरि न सतरी जातो	६८ ४२६	अभिषिखन होयेन	स मा २६ ४६३
अश्वत्थम सुविख्यात	स मा १८ २८०	मरि न सतरी जायेद्	६८ ४१६	अभिष्टुप महाभाग	स मा १६ ३६०
अश्वत्थ वृत्तावा ये	स मा २० २०६	मरु छोद्योविमान	३४ ७३०	अमुक्तवस्तु येनन्ति	१२ १२०
अश्वत्थानि यन् पठो	स मा २० ३००	मरुच्छत द्विजरा	स मा १ १०	अभेद्योऽग्रमनाकम्	३८ ३८६
अश्वत्थ कन्यचिन् पुन	६४ ३१०	मरोवाह वसिष्ठ त	स मा १६ १६०	अभोया सृष्टिवापय	१५ २५३
अश्वत्थ सहस्रतप्तान	१३ ३४६	अप्रतर्क्यं वदुर्वाह	६१ २६६	अभ्यन्तलाभ जगह	२१ ३६०
अश्वत्थानिनामयोगान	२७ २८६	अप्रतर्क्यं निरात्म्ये	६१ ४१०	अभ्यन्त सहा	३२ ४६०
अश्वत्थानि कपमाह	२७ २५६	अप्रतर्क्यमन्त्रेण च	२६ २६०	अभ्यन्तस्वस्तिर	स मा २६ ५१३
अश्वत्थ सारत्तन वास	२७ २७३	अप्रतर्क्यमन्त्रिण्य	३४ ६५३	अभ्यन्तस्वस्तिर	स मा २६ २३३
अश्वत्थे चोत्तुर्वै नून	३२ ४२३	अप्रतर्क्यमन्त्रिण्य	२ २१६	अभ्युदायमिगुपेतात्	२६ ३०
अश्वत्थवृक्ष वृक्षमता	१६ २६६	अप्रतर्क्य प्रमेयम्	५८ ३३०	अभ्युदाय तन् भक्त्या	४३ ८६३
अश्वत्थवृक्षप्रमाणेन	१६ २७३	अप्रतिष्ठ व मरु	११ ५४०	अभ्युदाय चोत्तुर्वै सगत	३२ ८६०
अश्वत्थवृक्ष भुव देव्या	१६ २४३	अप्रमेयवत्ता देवो	४६ १७३	अभ्युदाय तावतामास	१० ३००
अश्वत्थवृक्षमिगुपे	१६ २१६	अप्रत्यतो विष्णवा	५६ ११०	अभ्युदाय देवी गगन्यतोऽपि	२० २२३
अश्वत्थे प्राणिन केचित्	स मा २४ ६३	अप्रत्यतो न प्रपच्छन्ति	स मा २६ १५०	अभ्युदाय वय देवता	३० ११०
अश्वत्थे वन्ति चक्षुः	१६ १६६	अप्रत्यतोऽपि पवित्र	५८ ६६०	अभ्युदाय विमोक्षि	१६ ३२०
अश्वत्थामपि द्विधागा	१५ १४	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	३१ २४०	अभ्युदाय तगान	७ ५०
अश्वत्थामपि सहस्र	४६ ३५३	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	स मा १६ २००	अभ्युदाय वय देवता	४२ ५३३
अश्वत्थामपि सहस्र	स मा १० ४८०	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	स मा १४ ६३	अभ्युदाय वय देवता	४६ ३८०
अश्वत्थे ह्यप्रीवमुत्ता महावता	६ ४८६	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	३२ ३६०	अभ्युदाय वय देवता	२६ १७०
अश्वत्थे सतो ब्रह्म	४३ ६०३	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	८ ४३०	अभ्युदाय वय देवता	४३ २६०
अश्वत्थे सता चक्षुः	४७ ७३	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	स मा १६ १६०	अभ्युदाय वय देवता	१७ ६३३
अश्वत्थे सता चक्षुः	३७ ५५०	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	५८ ६६०	अभ्युदाय वय देवता	३५ ३७३
अश्वत्थे सता चक्षुः	१ २७०	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	५३ १५०	अभ्युदाय वय देवता	२७ ५८०
अश्वत्थे सता चक्षुः	२८ ६६०	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	स मा १ १००	अभ्युदाय वय देवता	२३ ४१०
अश्वत्थे सता चक्षुः	१५ ५६३	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	स मा ४ ६६०	अभ्युदाय वय देवता	२२ १६०
अश्वत्थे सता चक्षुः	४३ ६१६	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	स मा १८ ८०	अभ्युदाय वय देवता	१५ २६०
अश्वत्थे सता चक्षुः	१३ ३७०	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	स मा १५ ५६०	अभ्युदाय वय देवता	३५ ३५३
अश्वत्थे सता चक्षुः	स मा २२ ६६०	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	३१ १०३३	अभ्युदाय वय देवता	३५ ३५३
अश्वत्थे सता चक्षुः	४१ ३४०	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	४ ३६०	अभ्युदाय वय देवता	स मा ४ ७०
अश्वत्थे सता चक्षुः	स मा १२ १६	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	४७ ३१०	अभ्युदाय वय देवता	स मा ४ २०३
अश्वत्थे सता चक्षुः	३६ ११६३	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	६ ३३३	अभ्युदाय वय देवता	स मा २६ १४२०
अश्वत्थे सता चक्षुः	२० १०	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	१० २७०	अभ्युदाय वय देवता	१५ १५३
अश्वत्थे सता चक्षुः	स मा ६ २२०	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	२७ ४३०	अभ्युदाय वय देवता	स मा ४ १२०
अश्वत्थे सता चक्षुः	स मा ४ १६३	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	३१ ५७३	अभ्युदाय वय देवता	५६ १६३
अश्वत्थे सता चक्षुः	३७ ५६०	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	७ २२०	अभ्युदाय वय देवता	४४ १६३
अश्वत्थे सता चक्षुः	४३ ६३३	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	६ १०	अभ्युदाय वय देवता	६ १०
अश्वत्थे सता चक्षुः	४६ १०३	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	स मा २ १२३	अभ्युदाय वय देवता	स मा २७ २००
अश्वत्थे सता चक्षुः	६ १५३	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	स मा २७ ३३०	अभ्युदाय वय देवता	स मा १० १३३
अश्वत्थे सता चक्षुः	६ ४०३	अप्रत्यतोऽपि सत्वा	३१ ५९३	अभ्युदाय वय देवता	३१ १०३

अथ पापेन धारेण	स मा २६ ४२०	अवतीर्णो जगदीनि	स मा १० ४३	अश्वत्थवृक्षमाश्रित्य	स मा १५ ३२०
अथ स दनुर्वृजिदं	४७ ४३३	अवतीर्णो महाबाहुर्	५१ १७३	अश्वत्थस्य तु यन्मूल	स मा १५ ३८३
अथ सृष्टानु मा केन	२८ ८०	अवतीर्णो रोमस्थिते	३६ ८६३	अश्वमेधमवाप्नोति	स मा १५ ४१०
अथ गङ्गा निव शम्भुर	५१ २३३	अवतीर्णसिनाद् ब्रह्मन्	३१ ३८०	अश्वमेधस्य यज्ञस्य	स मा १३ २१०
अथ गङ्गा निवि गाल्वो	४० ६१०	अवतानं विन्द कृत्वा	११ ००	अश्ववधो महाबल	६० ५६५
अथुष्यन्त महात्मानो	४३ ६७७	अवध्य देवैर्त सर्वैर्	२० ४२०	अश्विनोतीर्थमासाद्य	स मा १३ ३१३
अथुष्येता तदा ब्रह्मन्	३२ ७३०	अवध्यस्त वर प्रादात्	२६ ५०	अश्विनो अश्वरो तस्य	स मा १० ५२०
अथुष्येता मनुष्यासौ	८ १००	अवध्यस्त सुरैः सेन्द्रै	५२ १४०	अष्टबाहु ददौ कापी	३१ ७६३
अथोष्यामगमतिप्र	३८ ६२०	अवर्तितलमनेष्य स्वामिनो	१ ७७३	अष्टम्या कृष्णपक्षस्य	स मा २१ २६३
अरजस्तकाविवीद् दण्ड	३७ ५००	अवर्तिचयिष्य प्राप्य	६२ २५३	अष्टम्या च चतुर्दश्या	स मा २५ ४३
अरजा स्वयुधे वल्लि	३७ २३३	अवान्त वयमे विदन्तु	६३ १३३	अष्टावैव महेष्वासात्	४३ ५५०
अरण्ये निजने साधो	५३ ३६३	अवगतसो गङ्गास्तमोजा	४० ३४०	अष्टापीतिसहस्राणि	२७ ५६०
अरण्ये भृगुदा पाव	६४ ६७३	अवर्पत् निकतावृष्टया	५२ ८७०	अष्टौ ये वसव स्वाता	४३ ५५३
अरिष्टकेतिचाणूर	५६ १०१०	अवप्य भविनो ह्यर्वा	५१ ४६०	अष्टौ सहस्राणि धनुर्धराणां	२३ ४२३
अरिष्टोमेति चक	२ १३३	अवच्छेदो गितामित्र	स मा १६ २२०	असत्याता सहस्राणि	स मा २५ ५००
अरुणा पुष्यतीर्थेषा	स मा १६ ३००	अवहस्य तत गको	स मा २० १७३	असत्यातानि युवानि	२७ १६३
अरुणाया सरस्वत्या	स मा १६ ४११	अवाप कन्या सुरर्ति	४६ ६४०	असत्येवणाद्या	स मा २६ ६१०
अरुणातङ्गये स्नात्वा	स मा १६ ४२०	अवाप गर्भं तत्त्वज्ञो	४६ ५२३	असतिमन्य भुजन्त	१२ १५०
अरुन्तसौ महाभाग	५४ ३५०	अवासवायु मधुपराभव च	५० ३५०	असत्य सप्त अप्यो	५६ ६५०
अरुन्तस्या च सहितम्	२ ६३	अवाप्नुयाद् राजसूय	स मा १५ ५१०	असक्तं दम्पतिता	५७३
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अविकार्यमय दिव्य	स मा ११ १४०	असमानपितु नजा	१४ ११०
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अविचिन्त्यमसह्य च	४३ १००	असह्यो मदी तस्मिन्	५३ १६०
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अविशुत सुप्रपक्ष्य	२२ ३१०	असावपि महाबला	५२ ७२३
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अविमुक्त च लोत च	६१ १०५	असावुपाय हस्तुस्वा	२८ ४१३
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अविमुक्तकमर्गव	६३ १५०	असिपत्रवन् चान्यद्	११ ५५३
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अविरोधेन धर्मस्य	४६ ३६०	असीम्नत यदा मग्ना	२८ ४८३
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अविशुत ब्रह्म चर्ये	५६ १०६३	असुरेभ्यस्तान् भोता	६२ २३०
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अविवेकमायातान	११ २७३	असुरो ह्यन्यो नाम	स मा २७ ३०
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अवहस्य तत गको	स मा २० १७३	असुरारहित विप्र	६६ १६०
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अवपत् सर्वगोशीह	३४ ६४३	असौ गुरङ्गो बलवान् कसेत	३३ ७३
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अव्यक्ताश्रव व्यक्ताश्र	४३ ३८३	असौ मराधिनयुतो	३७ ४२०
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अव्यक्ताश्रमवन्त्येते	३५ ७५३	असौ भद्रधरे देव	२५ ७००
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	असक्तं सव एवैते	२८ ३८३	असौ यज्ञवधो देव	८ ४०३
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अगन्तुवाङ्ग सतिप्रय देवै	१८ ७२५	असौ सगवारतश्च सुकेतिन्	१४ १६०
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अग्न्य च महाभौर्	१६ २३०	अस्ति तत्स प्रधो लिङ्ग	स मा २५ ७३
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अग्न्यस्यवाना नाम	१६ २२०	अश्वीनि रोमकेणाश्र	४६ ५८३
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अश्वप्राजा विगाध च	४३ ४६३	अस्तेष्टा वीह्यस्तान्गा	१५ २०
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अश्वतीर्थं तत स्नात्वा	५७ २६३	अस्माकं च कुले पुत्र	स मा १५ ४०
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अश्वत्थ आरकर शङ्खा	५८ ६६३	अस्माकमान्मकरो	१६ २८०
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अश्वत्थवृक्ष इत्या	स मा १५ ३८०	अस्मिन्वीर्ये अते अत	१८ २४३
अरुन्तस्या च सहितम्	२६ ७०	अश्वत्थवृक्ष च समालमेत	१४ ३७३	अस्मिन्वीर्ये नरा स्नात्वा	स मा २० २००

श्लोकाधिसूची

प्रतिमस्तीर्णं भवद्भिरनु	३६ १६५०	आ	प्रतिमस्तीर्णं भवद्भिरनु	३६ १६५०	प्रतिमस्तीर्णं भवद्भिरनु	३६ १६५०
प्रतिमन् दृष्टं वगिक्तुवे	५३ ३०३	आ	प्रतिमन् दृष्टं वगिक्तुवे	५३ ३०३	प्रतिमन् दृष्टं वगिक्तुवे	५३ ३०३
प्रतिमन् प्रतिमन्नाति	स मा १५ २५५	आ	प्रतिमन् प्रतिमन्नाति	स मा १५ २५५	प्रतिमन् प्रतिमन्नाति	स मा १५ २५५
प्रतिमन् समानेते प्रेता	५३ ३०३	आ	प्रतिमन् समानेते प्रेता	५३ ३०३	प्रतिमन् समानेते प्रेता	५३ ३०३
प्रतिमन् सान्निहिते तीर्थे	स मा २८ २१२	आ	प्रतिमन् सान्निहिते तीर्थे	स मा २८ २१२	प्रतिमन् सान्निहिते तीर्थे	स मा २८ २१२
प्रत्य तौर्वेय माहात्म्यात्	स मा १५ ५५५	आ	प्रत्य तौर्वेय माहात्म्यात्	स मा १५ ५५५	प्रत्य तौर्वेय माहात्म्यात्	स मा १५ ५५५
प्रत्य निज्जस्य महात्म्यात्	स मा २७ १७५	आ	प्रत्य निज्जस्य महात्म्यात्	स मा २७ १७५	प्रत्य निज्जस्य महात्म्यात्	स मा २७ १७५
प्रत्य व्रतस्य मुचया	स मा २२ ६३०	आ	प्रत्य व्रतस्य मुचया	स मा २२ ६३०	प्रत्य व्रतस्य मुचया	स मा २२ ६३०
प्रत्य सारो प्रसादेन	स मा २७ २८५	आ	प्रत्य सारो प्रसादेन	स मा २७ २८५	प्रत्य सारो प्रसादेन	स मा २७ २८५
प्रत्यानुसता दुष्प्रेया	५६ ११०	आ	प्रत्यानुसता दुष्प्रेया	५६ ११०	प्रत्यानुसता दुष्प्रेया	५६ ११०
प्रत्यावर्तयत् सवात्सीह	३७ ५५५	आ	प्रत्यावर्तयत् सवात्सीह	३७ ५५५	प्रत्यावर्तयत् सवात्सीह	३७ ५५५
ग्रहकारमाग्रीडोयै	११ १५५	आ	ग्रहकारमाग्रीडोयै	११ १५५	ग्रहकारमाग्रीडोयै	११ १५५
ग्रहकारविग्रहोयै	५१ २६०	आ	ग्रहकारविग्रहोयै	५१ २६०	ग्रहकारविग्रहोयै	५१ २६०
ग्रहकारावृत्तो यत्र	२ २६५	आ	ग्रहकारावृत्तो यत्र	२ २६५	ग्रहकारावृत्तो यत्र	२ २६५
ग्रह च पाशोपपातार्थमोगम्	५१ ५६५	आ	ग्रह च पाशोपपातार्थमोगम्	५१ ५६५	ग्रह च पाशोपपातार्थमोगम्	५१ ५६५
ग्रह स सप्तमिष्यामि	५३ १५५	आ	ग्रह स सप्तमिष्यामि	५३ १५५	ग्रह स सप्तमिष्यामि	५३ १५५
ग्रह ते प्रतिज्ञानमि	२ ३२५	आ	ग्रह ते प्रतिज्ञानमि	२ ३२५	ग्रह ते प्रतिज्ञानमि	२ ३२५
ग्रहै स्वा च वडिष्यामि	स मा ७ १३५	आ	ग्रहै स्वा च वडिष्यामि	स मा ७ १३५	ग्रहै स्वा च वडिष्यामि	स मा ७ १३५
ग्रह न विस्मय विप्र	स मा १७ १५५	आ	ग्रह न विस्मय विप्र	स मा १७ १५५	ग्रह न विस्मय विप्र	स मा १७ १५५
ग्रह पताका रुपाणि	५० ५१५	आ	ग्रह पताका रुपाणि	५० ५१५	ग्रह पताका रुपाणि	५० ५१५
ग्रहै पूर्वमह पूर्वं [तरमे]	३१ २३०	आ	ग्रहै पूर्वमह पूर्वं [तरमे]	३१ २३०	ग्रहै पूर्वमह पूर्वं [तरमे]	३१ २३०
ग्रह पूर्वमह पूर्वं [स्त्री]	५७ ३७०	आ	ग्रह पूर्वमह पूर्वं [स्त्री]	५७ ३७०	ग्रह पूर्वमह पूर्वं [स्त्री]	५७ ३७०
ग्रह वसनागमानं	२५ ५५५	आ	ग्रह वसनागमानं	२५ ५५५	ग्रह वसनागमानं	२५ ५५५
ग्रह विवाहविष्यामि	२६ २६५	आ	ग्रह विवाहविष्यामि	२६ २६५	ग्रह विवाहविष्यामि	२६ २६५
ग्रह पुत्रम् इति ह्यगतो	२६ २०५	आ	ग्रह पुत्रम् इति ह्यगतो	२६ २०५	ग्रह पुत्रम् इति ह्यगतो	२६ २०५
ग्रह वसनागमानं	५६०	आ	ग्रह वसनागमानं	५६०	ग्रह वसनागमानं	५६०
ग्रह सा राशिषो नाम	५६ ५१५	आ	ग्रह सा राशिषो नाम	५६ ५१५	ग्रह सा राशिषो नाम	५६ ५१५
ग्रहै हनि तीय नि	स मा २५ ५५५	आ	ग्रहै हनि तीय नि	स मा २५ ५५५	ग्रहै हनि तीय नि	स मा २५ ५५५
ग्रहै हनि यो वधाय	५६ १००५	आ	ग्रहै हनि यो वधाय	५६ १००५	ग्रहै हनि यो वधाय	५६ १००५
ग्रहै ना पुत्र विप्र	५६ ५३५	आ	ग्रहै ना पुत्र विप्र	५६ ५३५	ग्रहै ना पुत्र विप्र	५६ ५३५
ग्रहै वीर्योप च वधाय	स मा २६ ११५	आ	ग्रहै वीर्योप च वधाय	स मा २६ ११५	ग्रहै वीर्योप च वधाय	स मा २६ ११५
ग्रहै वीर्योप च वधाय	३५ ५६५	आ	ग्रहै वीर्योप च वधाय	३५ ५६५	ग्रहै वीर्योप च वधाय	३५ ५६५
ग्रहै ना स एवै	५६ ११५	आ	ग्रहै ना स एवै	५६ ११५	ग्रहै ना स एवै	५६ ११५
ग्रहै ना ह्योवै	५६ ११५	आ	ग्रहै ना ह्योवै	५६ ११५	ग्रहै ना ह्योवै	५६ ११५
ग्रहै वधाय गोतर्भ च	२ १०५	आ	ग्रहै वधाय गोतर्भ च	२ १०५	ग्रहै वधाय गोतर्भ च	२ १०५
ग्रहै ना सत्यमस्तेषु [पान]	१५ १५५	आ	ग्रहै ना सत्यमस्तेषु [पान]	१५ १५५	ग्रहै ना सत्यमस्तेषु [पान]	१५ १५५
ग्रहै ना सत्यमस्तेषु [गोचर]	१६ १५५	आ	ग्रहै ना सत्यमस्तेषु [गोचर]	१६ १५५	ग्रहै ना सत्यमस्तेषु [गोचर]	१६ १५५
ग्रहो मुद्रोऽस्मि ते राजन्	स मा २७ २१५	आ	ग्रहो मुद्रोऽस्मि ते राजन्	स मा २७ २१५	ग्रहो मुद्रोऽस्मि ते राजन्	स मा २७ २१५
ग्रहो महात्मा बरवाञ्जरेण	१ ३७५	आ	ग्रहो महात्मा बरवाञ्जरेण	१ ३७५	ग्रहो महात्मा बरवाञ्जरेण	१ ३७५
ग्रहो मृग सा वधाय	स मा २२ ७५५	आ	ग्रहो मृग सा वधाय	स मा २२ ७५५	ग्रहो मृग सा वधाय	स मा २२ ७५५
ग्रहै च मुनिर्नैव	स मा १५ ६१५	आ	ग्रहै च मुनिर्नैव	स मा १५ ६१५	ग्रहै च मुनिर्नैव	स मा १५ ६१५

आद्यं मातस्य महर्षे	६३ १३	आयाते त्रिपुरान्तके सहचरे ०	२७ १४	आलय राक्षसानां तु	४० १८०
आद्य सौव परित्यात	६ ८७३	आयते वायुदेवे ०	६४ ११३	आलस्य वै वोडशमम्	३५ १६०
आद्य ह्यनन्तमन्त्र हरिमन्त्राय च	६७ ७०३	आयात्यामि तवाचैव	४६ ४४०	आलिङ्गयेत् च सतत	६ ३८०
आद्य प्रजापति सोमं	स मा ६ २४०	आयुषं देहि भगवन्	४३ ११२०	आलस्ययोगिदिमत्ताननाम्ने	३ ३४०
आद्यलिङ्गं तदा स्थाप्य	स मा २४ १८०	आरभ्यतेषु जीमूता	६७ १४३	आलोकितास्त्रिभुवनैः	६ ६६३
आद्यैषा ब्रह्मणो वैदिस्	स मा १ १३३	आराधयन्तस्तद् देवा	३२, ३००	आलोचनायां सुखयान्	२७ २०
आद्यो मम नान्यन्तु	६७ १७०	आरात् स्थित्वापतो धन्वी	६ ६४०	आवर्तत ततो देवा	७ २४०
आद्यो व्यापयश्चैव	स मा २६ १४०	आराधनाय कृष्णाय	स मा ६ १४०	आवर्त्तयामास तान्	४३ ७०
आनस्य चापं वेगेन	८ ५३	आराधनाय देवस्य [सक०]	२५ ४००	आवृत्तं वज्रितं सर्वे	४३ ६२०
आनीतस्यप्राथमाकेन	३६ ४२०	आराधनाय देवस्य [कृत्वा]	४० १६०	आवातनाय मकरध्वजेन	२० ११०
आप्रा दक्षिणतो वीर	१३ ११०	आराधनाय देवाम्ना	१७ १०	आविष्केता तदाऽप्योन्य	८ ७०
आपना च महापुण्या	स मा १३ ७३	आराधनाय शर्वस्य	१७ २०	आसतां नामागता च	१५ ३६३
आपगता महावेग	४३ २३०	आराधयन्ति देवता	स मा २२ ४४०	आश्रमशक्तिद्वारं तु	४६ ३००
आपना नाम विख्याता	स मा १५ १०	आराधयन्तो ब्रह्माग	४६ २६३	आश्रमस्थं निर्गत्य	४० ४०
आपन्ननिमानन्तर	६८ ७०३	आराधयानो वृषभध्वज तदा	३२ ११६०	आश्रमान्ते व दहते	४० ७३
आपतत गणपति	४२, २६३	आराधयामास तप	स मा २८ ८३	आश्रमे वेतु वत्स्यामि	स मा १७ २१०
आपते पतिताना	६८ ६८३	आराधयामास विभु	३४ ३१०	आश्रमे पर्यटन् भिक्षा	स मा २२ ५६३
आपदामागम् दृष्टवा	५१ ४६३	आराधयामास विरिञ्चिभारात्	५५ २००	आश्रमो वै बहिस्तस्य	स मा १६ ३३
आपद्ब्राह्मणोत्थाना	६८ ६६३	आराधयामास हरि	५६ २००	आश्रम्यन्तो द्वापरास्ते	६२ १६०
आपद्भुजङ्गनष्टस्य	६८ ६६३	आराधितस्तु भगवात	१६ १७३	आस्तेषां तु नखान् पूज्य	५४ २०३
आपद्भिर्मुक्तं युगपद्	५८ ६४०	आराधितो महादेव	३७ ६०	आश्वानकरा वात्य	स मा २७ १०
आपद्भिर्मोक्षमन्त्रिष्वध्व	५८ ३००	आराध्य ह्वा सरस्वती वाग्वन्त्रे	स मा २६ १४४०	आषाढमासादरुण	स मा ६ ३७३
आपूरणादुक्षि गामा	६५ ५४३	आराध्यमान यजेत	५५ १२०	आषाढमासे या कृत्वा	स मा २५ १६०
आपो नारा वै तनव [ ]	स मा २२ २६३	आराध्य वरद देव [प्रतिष्ठा]	स मा २५ ३४०	आषाढमासं तु मासस्य	स मा २५ २१३
आपोमया प्लावयन्ती	२५ १६०	आराध्य वर देव [वक्त्रम्]	स मा २५ ४३०	आषाढमासो तवा दाम्ना	५४ १३३
आपोमयी ब्रह्मलोकं	२५ १४०	आराध्य हनुमन्नाप	स मा २५ ४२०	आषाढ द्वा द्वय चोर्वोद्	५४ ४३
आपोमयी सम्प्रवशात	३१ १८०	आराया विविधा हृद्या	६८ ४८३	आषाढ मासि मार्गशे	२४ ८३
आप्यायित शङ्करेण	५७ ५३०	आरायस्त्वस्त्वमी चास्य	५६ २५३	आषाढ वामनप्रोत्प	६८ २८०
आप्यायितो येन देव	स मा १० ७७०	आरारोह कटं तुर्यं	३८ ७५३	आषाढ स्नानमुदित	१७ ५८३
आषाढमासो विचचार भूम्या	५५ २२०	आरुण्य बलनी तास्तु	३६ ११५०	आसत पैव पुनह	स मा ६ १७०
आषाढमासम् पापेषु	५६ ५१३	आरुण्य बाहूस्व हव	६ १००	आसनेभ्य प्रवलिता	३४ २२३
आषाढमासम्पादयत	स मा ६ ३१३	आरुण्य बाहूनाम्बल	६ २३३	आसनेभ्यः प्रवलिता	३४ ३३०
आषोरा सह नैषिका [ ]	१३ ४८३	आरेषु संविता देवा	६७ १३३	आसन्ताद् गोत्रजानि	२३ १६०
आमभ्य कृतवान् वस	२ ११३	आरोपयन्तु त्रय	५३ ६०	आनाद्य भूमिं करदाम् नरेन्द्रान्	१० ५६३
आमभ्यता च ऋषय	५२ ३६३	आरोपिते दिनकर	५२ ४६०	आनाद्य मन्त्ररीगिरि	२६ ६६०
आमभ्य मार्गव प्रीतार	स मा १४ १४३	आरोपिते दिनकर	१६ ६०३	आसीद् आहो गजे द्वाणां	५८ १६०
आमभ्य सर्पादिदुष्टपराजान्	५१ ५७०	आरोपितो भूमितलाद् भवेन	१६ ६३३	आसीद्व्यो नाम दुष्ट	३७ २०३
आमभ्ययामि वा कथ्ये	३६ १२०	आरोहणे तदुपयकारस्य	२० ८०	आसीद् द्विजातिप्ररो	५६ ३३
आमातर शशिनी न्वम्	७ १५३	आविपण महावेन	६० १३३	आसीदुद्युतिरिति स्वात	५२ १३३
आमायति त्रिपुरान्तके सहर्षार्द्र	२५ ७५३			आसीत सर्वदेहेषु	६७ ५०३

श्लोकार्थसूची

भासीमिगाचरगतिर्	११.४३	इत्यं नित्ता वचन	६८ ४४३	इत्युक्ता तु ततो देवी	स मा २२ ५३३
भासीमुद्रो रघुकुले रिपुबिन्दुहर्	३३ २३	इत्यं भर्ता परमं पवित्रं	१४ २८३	इत्युक्ता दानवेन्द्राय	७ ४०३
भासीमङ्गिरिति क्वात्सम्	४६ ७१३	इत्यं श्रोतृत्वा वसिष्ठ	६५ ५३३	इत्युक्ता पर्वतमुता	२८ ६६०
भासीमहासुरागति	५६ १६३	इत्यं धृष्टं कस्य विनातयामि	२ ४६०	इत्युक्ता ब्रह्मा साधे	स मा २३ ३३
भास्यन्तं पुष्पतीर्या सा	६ ३१०	इत्यं महाधरो ब्रह्मन्	४४ ६३३	इत्युक्ता धामुदेवेन	३६ १५३
भाह्यं दुर्गुमं तत्र	स मा १३ ४४०	इत्यं मुष्टिर् सह शक्रेण	१६ ५३	इत्युक्ता गङ्गारेणाय	१ १४३
भाह्यं मेरी रणवर्कनास्ते	२० २०३	इत्यं वष धाम्ना महासुरेन्द्रो	४८ ५०३	इत्युक्तं प्राह स मुनिम्	३६ ६५३
भाह् ब्रह्मा महादेवा [ ]	स मा ३ ३८०	इत्यं वचनमात्रार्थ	६५ ३३	इत्युक्तो वै यगतिना	स मा १० ४३३
भाह्मरलोभेन तदा	स मा २६ ५६३	इत्यं वनिवमुत्तवच	५३ ४२३	इत्युक्तो धर्मपुत्रस्तु	२ ४४३
भाह्मता च गरिष्मच्छा	स मा १६ ३०३	इत्यं वगतिं दैत्येन्द्रे	३३ २४३	इत्युक्तो लोकनाथेन	८ ६७३
भाह्मता ब्रह्मा ताभ्य	स मा १४ ३२०	इत्यं वितथ्य स्वनाम्ने	६ ४२३	इत्युक्तो धामुदेवेन	३१ ३४३
भाह्मता सा कुर्वते	स मा १६ ३४०	इत्यं विक्लमाना ता	४० २१	इत्युक्ता विभुता नगी	४४ ६००
भाह्मत्वा च निज्यम्	५२ ३५०	इत्यं द्रुते देवक्रेण प्राणात्	६६ १४३	इत्युक्ता वाम्मुसूरी	३५ ५२०
भाह्म्यं मालिनी स्नातु	२८ ५५०	इत्यं मन्थितयन्त्रे	७ १६३	इत्युक्ता सास्तं ता वै	स मा २२ ६५३
भाह्म्यं सारितां धेष्टा	स मा १६ २८०	इत्यं सन्तुष्यमान ०	२७ ३३३	इत्युक्ता दानवर्षति	स मा ८ ८३
इ		इत्यं स दैर्घ्यमिन्द्रोदितस्तु	१० ५०३	इत्युक्ता नन्ति दे	स मा ७ १४३
इच्छा च परदारेषु	३५ १७३	इत्यं स नागरक्षोणा	२७ २६३	इत्युक्ता भगवाम्देवम्	स मा २८ ३६०
इक्ष्वाकुद्विगिम्भायै	१३ १२०	इत्यं स नृपतिं कृत्वा	६८ ५१३	इत्युक्ता भगवान् स्तो	स मा २४ ६३
इक्ष्वाकु च तत्रैव	स मा १५ २४०	इत्यं सुकेणिवचन	११ ११३	इत्युक्ता वचन मग्नी	६४ ३८३
इक्ष्वाकून् विष्णु	६४ ४१३	इत्यं सुगर्भेवचन	४२ ३३३	इत्युक्ता धामुदेवेन	२२ २२३
इत सहस्रैर्वहोभ्रान्त्यैर	५२ २१३	इत्यं स्तुत कविक्रेण ०	४३ ३२३	इत्युक्ता सारथिज्य	३६ ७३३
इति ज्ञानात्थ्य लोको	स मा ८ ४२०	इत्यं स्तुत पद्मदेवेन विष्णुम्	६६ १२३	इत्युक्ता स महायोगी	३७ ७६३
इति द्विजानां वचनं	५२ ७५३	इत्यं स्तुतप्रवचन	३ २४३	इत्युक्ता सोऽभवत्सुग्री	२८ ३४३
इति दैत्यरतिं धृत्वा	स मा ६ १३	इत्यं स्तुतो जगत्प्राय	४२ ४२३	इत्युक्ताय प्रगम्ये	१७ २४३
इति गृष्टोऽव बलिना	स मा १० ३३	इत्यं स्तुतो सा भुक्तिना	२१ ७३	इत्युक्ताय समाहूय	५३ २६३
इति रविवचनादाहकुम्भजन्मा	१६ २७३	इत्यं स्तुतो धृत्वा	४४ ६२३	इत्युक्ताय स्वकृत्वा तु	४३ ११७३
इति वचनमोर्ध्वं दक्षिणा मुहानी	१ २७३	इत्यं स्तुतो धृत्वा	४४ ६२३	इत्युक्ताय चक चैव	४४ ८६०
इति विभुता प्रवतातिहरेण	४१ ५८३	इत्यं स्तुतो धृत्वा	४४ ६२३	इत्युक्ताय गितापट्टे	३८ ५४३
इति सन्धितयन्त्रमन	७ १३३	इत्यं स्तुतो धृत्वा	४४ ६२३	इत्युक्ताय मुनयो महा	१६ ५३
इति सन्धितयन्त्रे	३८ ६६३	इत्यं स्तुतो धृत्वा	४४ ६२३	इत्युक्ताय चक चैव	४४ ८६०
इति सन्धितयन्त्रमनसा [रथत्वा]	२३ २२३	इत्यं स्तुतो धृत्वा	४४ ६२३	इत्युक्ताय चक चैव	४४ ८६०
इति सन्धितयन्त्रमनसा [श्रुति]	३६ १४६३	इत्यं स्तुतो धृत्वा	४४ ६२३	इत्युक्ताय चक चैव	४४ ८६०
इति सन्धितयन्त्रमनसा [सत्वा]	४२ ११३	इत्यं स्तुतो धृत्वा	४४ ६२३	इत्युक्ताय चक चैव	४४ ८६०
इति मुनीवचन	२६ ४०३	इत्यं स्तुतो धृत्वा	४४ ६२३	इत्युक्ताय चक चैव	४४ ८६०
इतिहासपुत्रागति	४६ ३१०	इत्यं स्तुतो धृत्वा	४४ ६२३	इत्युक्ताय चक चैव	४४ ८६०
इतीहो गङ्गा दुःसहस्रमुते	१ २३३	इत्यं स्तुतो धृत्वा	४४ ६२३	इत्युक्ताय चक चैव	४४ ८६०
इत्यं तवेष्टु वक्तोर्	२६ २३३	इत्यं स्तुतो धृत्वा	४४ ६२३	इत्युक्ताय चक चैव	४४ ८६०
इत्यं निदेशं धृतिरामगीयम्	१ २४३	इत्यं स्तुतो धृत्वा	४४ ६२३	इत्युक्ताय चक चैव	४४ ८६०
इत्यं निपाकवचो गुणप्रयोग	१६ २४३	इत्यं स्तुतो धृत्वा	४४ ६२३	इत्युक्ताय चक चैव	४४ ८६०
इत्यं दुःखमा नुवै यतावम्	४० ६४३	इत्यं स्तुतो धृत्वा	४४ ६२३	इत्युक्ताय चक चैव	४४ ८६०
इत्यं निष्पन्नवचनम्	३० ४०३	इत्यं स्तुतो धृत्वा	४४ ६२३	इत्युक्ताय चक चैव	४४ ८६०

इत्येव बोधित सर्वे	२६ ३२६	इत्येवमुक्ते वचने [सर्व-]	३६ ६१६	इत्येवमुक्त्वा जग्मस्ते	४६ ४००
इत्येव ब्रह्मणा गता	२५ १४७	इत्येवमुक्ते वचने [कमि]	३६ १३४७	इत्येवमुक्त्वा तान् बालान्	४५ ४१६
इत्येव मनसा तत्प्राप्त	५६ ६०६	इत्येवमुक्ते वचने [मुनि]	३६ १४६०	इत्येवमुक्त्वा त्रिदशान्	४४ ७६६
इत्येव मनसा प्रोक्त	२६ ५६६	इत्येवमुक्ते वचने [कुट्ट]	४० २२६	इत्येवमुक्त्वायादाय	४६ ४००
इत्येवं हृद्रकोटीति	५७ ३६०	इत्येवमुक्ते वचने [प्रह्ला]	४० ४१६	इत्येवमुक्त्वा देवेभ्यः	४२ ७३६
इत्येव वन्तरास्य	स मा १० ३३६	इत्येवमुक्ते वचने [गणा]	४१ ३००	इत्येवमुक्त्वा देवेशो	४६ २२०
इत्येव यावमुत्पद्य	स मा १२ ७०	इत्येवमुक्ते वचने [बाह]	४३ ८१६	इत्येवमुक्त्वा देवपास्तु	२८ ७३०
इत्येवमाध्यास्य बलि महात्मा	५१ ५७६	इत्येवमुक्ते वचने [नमि]	४३ १३६	इत्येवमुक्त्वा नरदेवभूतान्	३६ १६६
इत्येवमुक्त कौशस्तु	३२ १०८३	इत्येवमुक्ते वचने [वणिक]	४३ ६१६	इत्येवमुक्त्वा प्रह्लादम्	४० ४२६
इत्येवमुक्त विगाह	३८ ३४६	इत्येवमुक्ते वचने [वाम]	६५ १७३	इत्येवमुक्त्वा बलवान्स शुक्र	६४ ११५६
इत्येवमुक्त नैलेष्ट	३८ २१६	इत्येवमुक्ते वचने [वा]	६५ ४६६	इत्येवमुक्त्वा भगवान् [सव]	स मा २७ २४६
इत्येवमुक्त सङ्घे	३६ १०५०	इत्येवमुक्ते वचने [भग]	६६ ६६६	इत्येवमुक्त्वा भगवान् [गूल]	३१ ४७६
इत्येवमुक्त स ह्यु शङ्करेण	२ ५१६	इत्येवमुक्ते वचने महारमा	४३ ४२६	इत्येवमुक्त्वा भगवान् [गाम]	१६ ३२६
इत्येवमुक्त स मुनसु	५६ ३५६	इत्येवमुक्ते वचने महामना	५२ ८१६	इत्येवमुक्त्वा भगवान् मुनेषु	४३ ४३०
इत्येवमुक्त सवित्रुष पुण्या	२२ ५५६	इत्येवमुक्ते वचने वशाचरेण	५० २४६	इत्येवमुक्त्वा भगवान् निवेस	५० ४६६
इत्येवमुक्त सुरराज विरञ्जिता	५० १३६	इत्येवमुक्ते वचने गणध्वजेन	३ ४२६	इत्येवमुक्त्वा मतिमाद्	६७ १८६
इत्येवमुक्तसेना	२३ ३६०	इत्येवमुक्ते वचने गिरिगा	२५ ३४६	इत्येवमुक्त्वा मधुसूदन व	४७ ४५६
इत्येवमुक्ता प्रमदा	४४ १४६	इत्येवमुक्ते वचने जग्राह	८ ४५६	इत्येवमुक्त्वा मधुहा दितीश्वर	६५ ६१६
इत्येवमुक्ता ऋषयो	स मा २३ २१६	इत्येवमुक्ते वचने [बलिता]	१८ ५३६	इत्येवमुक्त्वा मुनिपुत्रपौत्रौ	४० १५६
इत्येवमुक्ता खवरेण बाला	४६ १०१	इत्येवमुक्ते वचने [शकरेण]	३६ ५७६	इत्येवमुक्त्वा राजान	स मा २७ २६०
इत्येवमुक्ता दननायकेन	२० ३३६	इत्येवमुक्ते वचने [ब्रह्मण]	४६ ६६६	इत्येवमुक्त्वा वचन [ब्रह्म]	३ ५६६
इत्येवमुक्ता दितिजेन दुर्गा	२० ३०६	इत्येवमुक्ते वचने देवैस्तु	२४ ८७६	इत्येवमुक्त्वा वचन [देवा]	८ ३७६
इत्येवमुक्ता दुर्वाङ्मय	२६ १४६	इत्येवमुक्ते वचने नृपति प्रहृष्टो	२२ ६०६	इत्येवमुक्त्वा वचन [विषेव]	१० २०६
इत्येवमुक्ता देव [वक्]	२६ ६६६	इत्येवमुक्ते वचने भगवान् [देवो]	स मा २३ ३२६	इत्येवमुक्त्वा वचन [सुर]	४७ १६६
इत्येवमुक्ता देवेन [वक्]	स मा २३ १६०	इत्येवमुक्ते वचने भगवान् [हरेण]	५६ ४०६	इत्येवमुक्त्वा वचन [करे]	४८ ३०६
इत्येवमुक्ता देवेन [ब्रह्म]	२५ २६६	इत्येवमुक्ते वचने मतिमाद्	४० ५२६	इत्येवमुक्त्वा वचन [दान]	४६ ४७६
इत्येवमुक्ता देवेन [गिरि]	२५ ७२६	इत्येवमुक्ते वचने मधुसूनेन	३५ ७५६	इत्येवमुक्त्वा वचन [दुर्गा]	३४ ६२६
इत्येवमुक्ता मुनिना	३७ ८२६	इत्येवमुक्ते वचने मुनिना	३६ ६४६	इत्येवमुक्त्वा वचन [बलमा]	३६ १२०६
इत्येवमुक्ता शक्रेण	४६ २६०	इत्येवमुक्ते वचने मनिमि मुनेशो	१५ ६७६	इत्येवमुक्त्वा वचन [नन्दी]	४२ १६६
इत्येवमुक्ता सङ्घा	३६ १५१०	इत्येवमुक्ते वचने मुनिसत्तमेन	१६ ३०६	इत्येवमुक्त्वा वचन [विर्ण]	४३ ७३
इत्येवमुक्ता सा तेन	३७ ६८६	इत्येवमुक्ते वचने गुरुणा	३४ ३६६	इत्येवमुक्त्वा वचन [समु]	४३ ८८०
इत्येवमुक्ता सा भर्ता [दितिर्]	४५ २३६	इत्येवमुक्ते वचने खरेण	४३ १५६	इत्येवमुक्त्वा वचन [हिं]	४४ ४३
इत्येवमुक्ता सा भर्ता [तन्वी]	६४ ८७०	इत्येवमुक्ते वचने त्रिनेत्र	२ ५५६	इत्येवमुक्त्वा वचन त्रिनेत्रा	२६ ८६६
इत्येवमुक्ता सा भर्ता [सर्व]	६४ ३२६	इत्येवमुक्ते वचने विमना स यक्षो	६ ५५६	इत्येवमुक्त्वा वचन दितीश्वरो	६८ ५६६
इत्येवमुक्ते देववैर	४३ १३७६	इत्येवमुक्ते वचने वृषभध्वजेन [यक्ष]	६ ५०६	इत्येवमुक्त्वा वचन महर्षे	६३ ४८६
इत्येवमुक्त भगवान्	४३ १३०६	इत्येवमुक्ते वचने वृषभध्वजेन [वक्]	४२ ४२६	इत्येवमुक्त्वा वचन महात्मा [भूतो]	७ ५३६
इत्येवमुक्त मुनिना	३६ १३३६	इत्येवमुक्ते वचने हरिणा कुमारस्	३२ ११५६	इत्येवमुक्त्वा वचन [विर्ण]	४३ १३६
इत्येवमुक्त वचने [प्रभु]	२७ ५५६	इत्येवमुक्ते वचने कलशोद्भवस्तु	१६ २८६	इत्येवमुक्त्वा वचन [समु]	४३ ६७६
इत्येवमुक्त वचने [क्षडग]	३० ४२६	इत्येवमुक्ते वचने गिरिजा	२८ १०६	इत्येवमुक्त्वा वचन [समु]	४३ ७३६
इत्येवमुक्त वचने [कुमा]	३२ ४६६	इत्येवमुक्ते वचने चार्वङ्गो	६७ ६६६	इत्येवमुक्त्वा वचन [समु]	४३ ७३६
इत्येवमुक्ते वचने [गुप]	३६ १८६	इत्येवमुक्ते वचने चार्वङ्गो	४५ ६६०	इत्येवमुक्त्वा वचन [समु]	४३ ७३६

श्लोकार्थसूची

हृदयेवमुक्त्वा वनेन चंचिका	४४ ४७३	इमे प्राप्ता गणा योद्धु	४१ १३०	उत्तराप्रमेयात्मा	५८ ६२०
हृदयेवमुक्त्वा वरदोऽप्रपीडयत्	२७ ४५६	इमे मुनेन्द्रवन्दना	४१ १७६	उज्जयिन पुनरगिरि	१३ १७०
हृदयेवमुक्त्वा विपुल	४३ १२३६	इमे सत्पाय पुण्या	२६ ५३६	उगाहीस्त्रिदिमा शयवा	३७ १८६
हृदयेवमुक्त्वा धनुनि	३६ ६३६	इमे हि श्रुयस प्राप्ता	२६ २३६	उत्कृष्टत तयारव्ये	६ ४२०
हृदयेवमुक्त्वा गैत्रिद्रो	२७ ४३६	इय तपोक्ता चर्मत	५३ ६०६	उत्कृष्टोपासन गेय	११ १८६
हृदयेवमुक्त्वा स श्रुति	३६ ७७६	इय तपोक्ता मुनिचवन्ना	५७ ७७६	उत्कृष्ट पञ्चज गानो	३१ ६४६
हृदयेवमुक्त्वा स निगाकरस्तना	६४ ११२६	इय नरेन्द्रमहिषी	३८ ४२०	उत्तरावनी वेमिवा	३१ ६७६
हृदयेवमुक्त्वा स नृप	३६ ६५६	इय प्रगीयता महा	२८ २५६	उत्तमगा दगाग्रीश्व	१३ ५३०
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	३७ ८६६	इय समीहमनूना	७ १८६	उत्तमधानवाये तु	४६ ४२०
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इय यदि भवेन्नैव	३३ २१६	उत्तमे मस्तो ये व	४६ ४२६
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इय या त्वत्सुता काली	२६ ३७६	उत्तरस्या जगन्नाथ	१८ २६०
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इय निवन्दवदुर्गता नरेन्द्र	२२ ५६६	उत्तरागोत्राय पाणिग	५ ३६६
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इय सा सञ्जुनरीता	३३ ३००	उत्तरागोत्राय श्रुय	५ ४०६
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इय सततिरस्माक	स मा १६ ३५०	उत्तरागोत्राय श्रुय	२६ ६३६
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इयमस्य जगद्गुरु	स मा १० ८६	उत्तरागोत्राय श्रुय	६२ ४६
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावतीमनुप्राप्य	५५ १६	उत्तरे कोशलाभागे	स मा १६ ३२६
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या नडवलाया	५३ ५१०	उत्तरे व कुम्भ	१३ ५०
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	५३ ८१६	उत्तानागोत्री भगवान्	३१ २१६
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	१५ ६०	उत्तानागोत्री भगवान्	५६ ३६६
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	स मा १० ५६०	उत्तानागोत्री भगवान्	६३ ४००
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	५६ १०५०	उत्तानागोत्री भगवान्	७ ३६६
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	६५ २२६	उत्तानागोत्री भगवान्	स मा १८ ३५०
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	स मा २४ ३६	उत्तानागोत्री भगवान्	१८ २६०
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	स मा १८ १७७	उत्तानागोत्री भगवान्	५८ ५०
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	२५ २४०	उत्तानागोत्री भगवान्	स मा २२०
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	२५ ५४६	उत्तानागोत्री भगवान्	स मा २२ १६०
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	स मा १६ ७६	उत्तानागोत्री भगवान्	५ ५०
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	२५ ३३०	उत्तानागोत्री भगवान्	स मा २८ ३६
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	३७ २१६	उत्तानागोत्री भगवान्	स मा २२ ४००
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	३७ ४०६	उत्तानागोत्री भगवान्	१० ३३०
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	स मा १४ १३६	उत्तानागोत्री भगवान्	१० ५१०
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	३५ १७०	उत्तानागोत्री भगवान्	६ ६७०
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	२८ ६००	उत्तानागोत्री भगवान्	२६ १००
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	३५ ५१०	उत्तानागोत्री भगवान्	१६ १४०
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	१८ ५८६	उत्तानागोत्री भगवान्	३७ ५४०
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	स मा ४ १५०	उत्तानागोत्री भगवान्	स मा २२ ३२०
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	१८ ५८६	उत्तानागोत्री भगवान्	६८ २७६
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	स मा २६ ८५०	उत्तानागोत्री भगवान्	स मा १० ८०६
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	२० १६०	उत्तानागोत्री भगवान्	१४ ४४६
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	६४ ५१०	उत्तानागोत्री भगवान्	१५ १६६
हृदयेवमुक्त्वा स मुनिर्जगाम	५० ३६६	इरावत्या ततते श्रीमान्	३५ ३५६	उत्तानागोत्री भगवान्	४४ ३५६

उन्मुख च मोक्षस्य	६२ १८०	उपविष्टोऽस्तिब्रह्म	२७ ४०३	उपायि त वर लब्ध्वा	२८ २६३
उन्मुख प्रामुखो वापि विद्वान्	१४ ३३३	उपविष्टा शितापट्टे	३८ २१०	उपामपि तपस्यन्ती	२५ ३०३
उन्मुखोऽब्रुवा देवा	१३ ३४०	उपविष्टा सभावा व	२६ ४६०	उपास्तेव भवस्तेव	२८ ६५०
उन्मुखे तथा स्नावा	५७ ६५	उपविष्ट पु ऋषियु	२६ ७३	उमेरेव हि कपाया	२५ २२०
उन्मुखिष्ठे रम्ये	५७ २६३	उपविष्टो मुखातीर्ष	३५ ४६०	उरस्तया वनुराधा	५४ ५०
उन्मुखे गमिन धूय	६३ २१३	उपवेदा भवानीश	३ २१०	उवाच तस्याभव मेहर	स मा २२ २६३
उन्मुखे हेमकूटश्च	२६ ४६३	उपवाता नमस्तेऽह	६१ १००	उवाच दीनया वाचा	स मा १३ ४६३
उन्मुखे राजते ध्रुवश्च	७ ८०	उपवाता तस्तवा आती	६० ५००	उवाच देव भुवना	६ ७००
उन्मुखे चास्य गवर्वा [ ]	स मा १० ५७३	उपवाता तस्तवा आती	स मा २२ २००	उवाच दंपाधिपति	स मा १० ३०
उन्मुखे च वेगेक	स मा ४ २३०	उपवाता तस्तवा आती	स मा १० ६००	उवाच मा भवन्नत	स मा २३ ६०
उन्मुखे च सुगमिन् ता	स मा १४ ३००	उपवाता तस्तवा आती	४१ २०	उवाच याम दयास्तान्	४७ १५०
उन्मुखे च ततो द्वारे	६४ ७८०	उपवाता तस्तवा आती	४० १२०	उवाच वचन हृष्टवा	१ ११०
उन्मुखे च मुनिना	स मा १६ ३२०	उपवाता तस्तवा आती	स मा २८ ८०	उवाच वचन सम्यक्	स मा ६ २३
उन्मुखे च वारगश्च	२६ ४६०	उपवाता तस्तवा आती	५३ २१०	उवाच वाक्य वाक्य [कुता?] २६ २५०	
उन्मुखे च वना राजन्	३८ ६४०	उपवाता तस्तवा आती	१२ ३१३	उवाच वाक्य वाक्य [सर्वा?] २६ ५२०	
उन्मुखे च तीर्थस्य	२२ २३०	उपवाता तस्तवा आती	१७ ५६०	उवाच गोमस्तन्तपस	स मा २६ ४४०
उन्मुखे च वेगात् परिधं हुताग्	१० ५००	उपवाता तस्तवा आती	६८ २८३	उवाच स सति द्रष्टा	स मा १६ १००
उन्मुखे च कारायासा	५७ १००	उपवाता तस्तवा आती	५३ ५६०	उवाचागम्यता मुचु	३७ ७७०
उन्मुखे च समहृत्कुवा	२६ १२३	उपवाता तस्तवा आती	५५ ३०	उवाचैको मुनिवरस	स मा २२ ७३३
उन्मुखे च समस्तमवायेन	५३ २०३	उपवाता तस्तवा आती	५५ ५००	उवाच विषय मे	३५ ३८०
उन्मुखे च सहस्र निम्नगा	१ २१३	उपवाता तस्तवा आती	५३ ६६०	उवाच यन सतिष्ठ [ ]	स मा २१ २५३
उन्मुखे च दहगु	१२ ६३	उपवाता तस्तवा आती	१४ ११३	उवाच यन सतिष्ठो	स मा १८ १०
उन्मुखे च तस्या चाना	५२ ६४०	उपवाता तस्तवा आती	स मा ३ २६०	उवाच यन सतिष्ठो	६८ १६०
उन्मुखे च वगमममम	२७ २७०	उपवाता तस्तवा आती	३७ ७६०	उवाच यन सतिष्ठो	५३ ३०
उन्मुखे च वगमममम	३१ ६६३	उपवाता तस्तवा आती	४३ १११०	उवाच यन सतिष्ठो	स मा २७ ३३
उन्मुखे च निमेषश्च	स मा २६ १२३०	उपवाता तस्तवा आती	६१ २२०	उवाच यन सतिष्ठो	स मा ४ ६०
उन्मुखे च निमेषश्च	३८ ७४३	उपवाता तस्तवा आती	६३ ३४०	उवाच यन सतिष्ठो	स मा १६ १२०
उन्मुखे च निमेषश्च	स मा ६ ३८३	उपवाता तस्तवा आती	५५ ४३	उवाच यन सतिष्ठो	६ २७०
उन्मुखे च निमेषश्च	स मा २६ १२००	उपवाता तस्तवा आती	५५ ३१०	उवाच यन सतिष्ठो	३८ २४०
उन्मुखे च निमेषश्च	स मा १० ७४०	उपवाता तस्तवा आती	५५ ३१३	उवाच यन सतिष्ठो	स मा १६ ३७३
उन्मुखे च निमेषश्च	स मा १० २६०	उपवाता तस्तवा आती	५३ १०	उवाच यन सतिष्ठो	स मा २६ ३८३
उन्मुखे च निमेषश्च	३२ २४३	उपवाता तस्तवा आती	५३ २०	उवाच यन सतिष्ठो	स मा ३ १३०
उन्मुखे च निमेषश्च	स मा २४ २१०	उपवाता तस्तवा आती	५७ ८०	उवाच यन सतिष्ठो	२६ ३१०
उन्मुखे च निमेषश्च	स मा १३ ४००	उपवाता तस्तवा आती	५४ ३५३	उवाच यन सतिष्ठो	३६ १०
उन्मुखे च निमेषश्च	१५ १८३	उपवाता तस्तवा आती	स मा १६ १६०	उवाच यन सतिष्ठो	२० ३६०
उन्मुखे च निमेषश्च	१७ ४६०	उपवाता तस्तवा आती	स मा २० ३०	उवाच यन सतिष्ठो	३६ ४८०
उन्मुखे च निमेषश्च	२३ ३४३	उपवाता तस्तवा आती	२२ ३५०	उवाच यन सतिष्ठो	४१ ५६०
उन्मुखे च निमेषश्च	६८ ३३	उपवाता तस्तवा आती	स मा २४ ७०	उवाच यन सतिष्ठो	४१ ५६०
उन्मुखे च निमेषश्च	५३ ७०	उपवाता तस्तवा आती	२२ ३०	उवाच यन सतिष्ठो	३५ ४६०
उन्मुखे च निमेषश्च	स मा २२ ४२०	उपवाता तस्तवा आती	५६ ११३	उवाच यन सतिष्ठो	
उन्मुखे च निमेषश्च	६४ ८५३	उपवाता तस्तवा आती		उवाच यन सतिष्ठो	

अष्टावक्रसंज्ञा

[illegible]

एतत् तीर्थस्य माहात्म्यं	स मा १४ ५६३	एतस्मै सगयं द्विष्वि	१ ७०	एताम् द्विषन्ति ये मूढात्	६८ ७७
एतत् कवयिष्यामि	२२ ८३	एतस्मात्कारणात्पुत्र	३५ ४७३	एताभ्यां मनुजानाम्	६ ६२०
एतत् कथितं ब्रह्मन्	५६ १२०३	एतस्मात्कारणात् साध्य	३५ २०३	एतामुत्तमां जाता	१८ ६१३
एतत् कार्यं प्रोक्तं	५३ ५७३	एतस्मिन्नन्तरे हन्वी	३६ ७६३	एतावता एवहं चार्थो	६५ १६०
एतत्सर्विणं विपुष्पनायितं	६० ५१३	एतस्मिन्नन्तरे देवी	४ ३३	एतावता दस्युषि	स मा १० ४६३
एतत्सर्विणं परमं पुराणं	६१ २६३	एतस्मिन्नन्तरे देव्य	३१ २२३	एतावता पुण्ययुत	४८ २५३
एतत्सर्विणं परमं सुपुण्यं	५८ ८२३	एतस्मिन्नन्तरे दैत्य	३४ ५२०	एतावत्पस्तपा श्रीश्व	४१ ८३
एतत्पुण्या वषं श्रुत्वा	४० १२३	एतस्मिन्नन्तरे धीमात्	४७ २१३	एतादृशीयते तेभ्यो	५२ ६५०
एतत्पुराणं परमं मह्यं	३४ ७६३	एतस्मिन्नन्तरे प्रातः [श्रीकण्ठ]	३८ ६०३	एतावमानमयत्र	स मा ८ ४७३
एतत् प्रश्रुता भूय	६ ८३०	एतस्मिन्नन्तरे प्रातः [सम]	४२ ११०	एतावाधियं तां दृष्ट्वा	२६ २६३
एतत्प्रधानं पुण्यस्य कर्म	स मा २२ २५३	एतस्मिन्नन्तरे प्राताः [सर्व]	३६ १२१०	एतासां च स्वरूपस्यास	४६ ३१३
एतत्प्रभावो तीर्थस्य	स मा २७ ३५३	एतस्मिन्नन्तरे प्राताः [सूर्यानी]	६४ ३६३	एतासांमुक्तं पुण्यं	स मा १३ ६३
एतद्योक्तं भवतः पुण्यकीर्त्तं	६५ ६८३	एतस्मिन्नन्तरे प्रातो [अग्नौ]	६५ १३	एतां स स्वप्नानां च	४६ ३५०
एतत्साविहितं प्रोक्तं	स मा २४ २३	एतस्मिन्नन्तरे बाले	३६ १३	एतां वपि महानय	१३ ३१०
एतदर्थं बलिर्देयं	४७ १३	एतस्मिन्नन्तरे ब्रह्मन् [श्रुत्यो]	१६ ५५२	एते गगान्स्त्वस्ययाता	४१ ११०
एतदर्थं श्रियं दीप्तां	४८ ३६३	एतस्मिन्नन्तरे ब्रह्मन् [पावक]	३१ २६३	एते च द्विगुणा सर्वे	११ ३६०
एतदर्थं सहस्राक्षं	४५ १७३	एतस्मिन्नन्तरे ब्रह्मन् [भुवना]	३४ २१३	एते बान्धव्ये च बलिनो	५१ २४३
एतदर्थमभिधाय	३५ २६०	एतस्मिन्नन्तरे राजा	३७ ४५०	एते बान्धव्ये च बहवः [शतानी]	४१ १८३
एतांश्वप्ये देवाश्च	स मा ११ ०३	एतस्मिन्नन्तरे शम्भुर	५६ १६३	एते चाप्ये च बहवः [स्वयं]	स मा ३ ३००
एतदीयो हि स माय्यो	२७ ५४०	एतस्मिन्नन्तरे काले तु	स मा २६ ५१०	एते बान्धव्ये च बहवो [पद्मा]	४० ६३०
एतद्वक्तुं भगवता	१८ ३७३	एतस्मिन्नन्तरे तीर्थे	३ ४८३	एते बापे च मे सन्ति	स मा ८ ३१०
एतद्विज्वरे दानं	स मा १० २८३	एतस्मिन्नन्तरे प्रसादं च	स मा २७ १६३	एतेन कारणेनाम्ना	१२ ११३
एतद् ब्रह्म समासेन	स मा २२ २७३	एतस्मिन्नन्तरे भवामध्ये	स मा २७ १६०	एते नरा द्विजा ये च	३७ १६३
एतद्भूतनाशकं	६७ ६३	एतां सप्त सरस्वयो	३६ ५५३	एतेन वयं घमिहे	६४ ३७३
एतद्भूतं मया रूपात्	५६ ११२३	एतादृशं हि चरितं	७ २१३	एतेभ्य च महामानी	२१ ३३३
एतद् भवतोः शरणागतानां	१६ ४३	एतादृशेन क्लेशे	४४ २७३	एते प्रधाना निरयम्	२६ ४६३
एतद्वचनमाकथ्य	६७ २६३	एतादृशेन हारं काले	२ ५३	एतेभ्य कर्तव्यं दद्यात्	६५ १५०
एतद् बन्धुं विप्रं द्रा	१२ १०	एतानि तुभ्यं विनिवेदितानि	६३ ४७३	एते यानि परा क्रिदि	स मा २४ २००
एतद् वाक्यं तन्ना श्रुत्वा	४३ १३५३	एतानि ते मयोक्तानि	१८ २५३	एते कृणुहि कृतातां	४१ ५०
एतद्व्याप्यैव श्रुत्वा	स मा २६ ४७३	एतानि पुण्यानि	स मा २५ ३३	एते शैवा इति प्रोक्ताः	४१ १००
एतद्भारं हृत्प्रीत्यै	३४ १६३	एतानि पुण्यानि कृतान्यसौभिर	४० ३२३	एतेषां द्वारपाशास्ते	४१ ६०
एतद्विचिंतयन्त्यै	३० १८३	एतानि पुण्यानि ममानयानि	६३ ४५३	एतेषां निरिदितं	४० २७३
एतद्विचिंतयन्नाहं	स मा १० २६३	एतानि पुण्ययिता च	स मा २८ ५२३	एतेषु देशेषु च देशधर्मात्	१३ ५८०
एतद् विस्तरतं सर्वं	२२ ७३	एतानि प्रारब्धकामा	५८ ७२३	एते हि मुखा सुरसिद्धदानवै	६२ ५६३
एतद्विस्तरतस्तत्	१८ ४०३	एतानि ब्रह्मयोन्यानि	स मा २८ ४०३	एते हि बलिनः अष्टा	४३ ५१०
एतद् विस्तरतो ब्रुहि	स मा ११ २०	एतानि भूतानि गणाश्च मातरो	३१ १०२३	एते ह्यपवास्तस्यैव	स मा १७ ७३
एतद् मया ते कथितं सुर्यै	५ ६१३	एतानि मुनिभिः साध्वैर्	स मा २५ ५३	एते सत्ये तत्पुण्यं	स मा १५ १०३
एतन्मया पुण्यतः पुराणं	६६ १३	एतानि सवजगतं	४६ १२३	एतैश्च पारं संयुक्तं	३५ २५०
एतन् मायायै देवि	स मा ११ १२३	एतानि सवतोऽभ्येत्य	२३ ४१३	एतैस्तु पापं पुण्यं	३५ १८३
एतन्मे विस्तराद् ब्रह्मन्	३६ १०	एतानि हि ब्रह्मस्तानि	६८ १४३	एभिः समुपमं च	स मा १६ ३८०

अष्टाचार्यमुनी

[illegible]

एवमुक्त्वा वराहो सा	३६ २३५	धोजले ह्यस्य आढ	स मा २० १०३	कथं मङ्गलकं सिद्धं	स मा १७ १३३
एवमुक्त्वा स मुनिः	स मा १८ ३५३	धोपधीमित्रं मुख्यानिर्	१८ १२०	कथं वाक्त्रोऽस्माकं	स मा १६ २५३
एवमुक्त्वा हृषीकेशो	५८ ७३३	धोपथ्यं पञ्च पीता	४६ ३५३	कथं योगत्वमावधौ	३६ २७०
एवमुच्चारिते नैन	५६ १११३	धोपथ्यो रोमसभूता [ ]	६० २६०	कथं रज्जोरो द्रवत	स मा १८ ५३
एवमुच्चारिते वाक्ये	५१ ३८८	धोष्ट नमस्तु कृषिर्वी रघुशत	३० २८०	कथं राज्यं समागच्छे	८ ६७
एवमेतादृशं पानी	५३ ५८०	औ		कथं शम्भो विजानीयाम्	५६ २६०
एवमेव स मुनिश्च	१७ ५४३	धौडुम्बराणां चाम्नेन	१५ १३३	कथं पुनश्च कथं शान्तं	३४ ६६३
एवमेव महायोगी	३१ ५६३	धौरतः क्षेत्रजश्च	३५ ५३	कथं समहिपं कौशो	३१ १३
एवमेव स रिच्छेष्ट	स मा १६ २३३	धौरतास्रगालिमद्रात्र	१३ ५२३	कथं सरः समासाद्य	स मा ११ २३
एवमस्ते गदितो	१७ १७३	धौरतो यः स्वयं जात	३५ ३६०	कथं हि देवदेवे	१ २८३
एव धारेण पापेन	स मा २६ ५४७	क		कथं हि मातामहन्पुत्रकं वधे	३२ ६००
एव बाह्व्यते ब्रह्मन्	४३ ११५०	क करिष्यत्ययान्यो वै	५६ १०३५	कथं मेवावयोर्व्यात्र	६४ ७४०
एव तीर्थं वरं पुण्यं	३ ५७०	कः कौटिलि सरोपेण	४० ८०	कथं मेवा समुत्पन्ना	स मा ११ १३
एव दुर्गात् प्रोक्तो	१५ ५५३	कः सन्नेहो महान्वे	४२ १८०	कथं यन्तु मन्त्रो मे	११ ६०
एव मे सामो ब्रह्मन्	५५ १८०	कङ्का समं बलाकाभिर्	१७ १८३	कथं यत्वं महाबाहो	६४ २०३
एव विघ्नसहस्राणि	२८ ७३३	कङ्कालरूपिणां वापि	स मा २५ २८३	कथं यत्वं महाभाग	स मा २२ १२०
एव व्रतस्तु प्रथमं	१७ २६३	कटकुट्टाय भोमाय	स मा २६ ७७०	कथं यत्वं मुरारीनां	१७ ५३
एव स्वरोपेणपरो	स मा २६ ५७०	कटिलस्या सिंहकटिर्धन्य	२२ ५६०	कथं यामास तत्तर्ज्वे [वेष्टित]	६४ ५७०
एवमेवैकस्य ब्रह्मो	स मा ८ ३२०	कटिलस्या कृत्तिकाश्चैव	५४ ५०	कथं यामास तत्तर्ज्वे [यष्टित]	स मा २२ ५३०
एवा श्रुतिश्रापि पुरातनी किल	३२ ६१३	कण्डाद्यं च कौमारी	३० ५३	कथं यामास यद्वर्तु	६४ ५१०
एयोऽयं मे गिरिवर प्रघण्डि मार्ग	१६ २६०	कथं कथमपि प्रागा [ ]	५३ ५८३	कथं यामास या विष्णुर्	५५ ६६०
एयोऽयरोऽयं सुतो	३६ ११६०	कथं कथमिति प्राह	६६ ८०	कथं यामास ददती	स मा १६ ६०
एयोऽपि वापनिमुक्तो	स मा २७ २१०	कथं करं पल्लवकोमलस्ते	२५ ६३०	कथं यित्वा च तद्रस	५६ २७३
एहहि कामस्तमम्	६ ५१३	कथं कायायनी देवी	२१ १३	कथं यित्वापि तत्तर्ज्वे	६ २५०
एहहि भूत भर्तारं	२६ ५४०	कथं कूरत्तमवास्य	५६ ३१०	कथं यित्वापि तत्तं सम्पक	५३ ६३०
एहहि वानरास्माकं	३६ ६३०	कथं क्व कथेति मुद्वस्तयोक्त	३५ ७५०	कथं यित्वापि ते साध्य	३४ ७५३
एहहि वीराय वृह महासुर	४४ १०	कथं च निहतं सत्य	३४ २८०	कथा पीतागो गोप्या	६४ २००
ऐ		कथं च भयगो भूत्वा	१ ५३	कथितेन स्मृतेनापि	५८ ८१०
ऐराजनेन सयुक्त	स मा १५ २५३	कथं चेन्महाराष्ट्रम्	५३ २५३	कथ्यतां परमप्रीति	५१ ३०
ऐरावती मुपुष्योवां	६२ ६०	कथं तत्र सहस्राश्व	५२ २८०	कथ्यतां परमप्रीति	१ ८००
ऐरावतेन मन्त्रेण	५५ ३३	कथं तस्य क्रिया बायां	स मा २६ २६३	कथ्यतां परमप्रीति	१७ ६०
ऐरावतप्राप्तुर्दृष्ट	३१ ७७३	कथं तु कथंवा केन	५२ २८३	कथ्यतां परमप्रीति	१५ ३६०
ओ		कथं त्वामुपेगाह	५० ५३३	कथ्यतां परमप्रीति	७ ११३
ओकारपूर्वां श्रुतो मधेऽस्मिन्	६५ २३	कथं देवातिदेवोऽगो	स मा ३ १०	कथ्यतां परमप्रीति	६४ ६७०
ओकारस्तं वयं द्वा	६० ३००	कथं तु विचक्रमाशौ	३६ १५५३	कथ्यतां परमप्रीति	स मा २६ ११६३
ओकारात्तस्य स्थान	स मा ११ ६१	कथं पापानोन्म स्यात्	५६ १८०	कथ्यतां परमप्रीति	१७ १२०
ओकारान्पि निवृत्ति	३१ २२३	कथं पुनरुवा विष्णुम्	५३ १०३	कथ्यतां परमप्रीति	२६ २५०
ओ नमः शक्रायेति	२६ १२०	कथं प्रतिष्ठितं तीर्थं	स मा १८ २७३	कथ्यतां परमप्रीति	३८ ७०
ओ नमो युवप्रहृते	५८ ३१३	कथं वलिं प्रायश्चित्तं मुनिभूतां	६५ ३७०	कथ्यतां परमप्रीति	६ ७३
ओ हरि कृष्णं हृषीकेशं	५६ ६६३	कथं भगवता ब्रह्मन्	१ १३	कथ्यतां परमप्रीति	१८ २३
ओजसा बुध्नु यावत्	स मा २६ ५६०	कथं भयान् वयं वयं	५६ ११३	कथ्यतां परमप्रीति	६ २५३

श्लोकार्थसूची

अथैके श्रुतये हि	३६ ५२०	अरिष्याम्यनुगृह्णाम	४५ २५३	अथैकस्य सुतो यत्ने	स मा १७ २६
अथा चोक्तस्य संज्ञात्	४४ ४३०	अरिष्य शत्रुधानाना	५६ ३७३	अथैकस्योत्तस पुनो	३४ ३०३
अस्याज्ञातस्तु वानोऽन	३५ ४३३	अरिष्य विजुष्यग्रा	स मा ६ ६३	अथैकस्य वास्तुये	२६ ६३
अस्यानान व यस्तत्र	स मा १३ ४३३	अरिष्य जग्राह ततो	स मा २३ ३३०	अथैकस्य दम्भज्ज्ञास्यान्	स मा २६ ४०
अथैकस्य दत्ता व	१२ ६३	अरिष्य धारयामान	स मा २४ १२०	अथैकस्य दम्भज्ज्ञास्यान्	५ ६३
अथैकस्य दत्ता व	३६ ३००	अरिष्यैव जग्राह	४ २४०	अथैकस्योऽप्याह त्वेव	५० ६३
अथैकस्य नमस्य व	६१ १४०	अरिष्यैव बुद्धि तस्मात्	३० ३००	अथैकस्य कुयाद् बुद्धि द्यहर्णि	२० ४४०
अथैकस्य दक्षिणे हस्ते	३४ ६३	अरिष्यैव कुलीरग सम	४ ५१३	अथैकस्य जेतु प्रमो शक्त	८ ४५३
अथैकस्य मोचनमिति	स मा १८ १३०	अरिष्यैव ककाटक स दृष्टैव	२६ ७४०	अथैकस्य धारयितु नाथ	५० ४४३
अथैकस्य मोचने देव	३ ४६०	अरिष्यैव वाकारमभुष	११ ३२०	अथैकस्य धारयितु नाथ	स मा ६ २६०
अथैकस्य मोचने सन्तो	३ ५००	अरिष्यैव कर्गोत्तर इति स्यातो	६ ६१०	अथैकस्य धारयितु नाथ	५६ १०४३
अथैकस्य मोचने सती	४ २३	अरिष्यैव कर्तव्यमिति सुतोऽप्यानि	१२ २४०	अथैकस्य धारयितु नाथ	स मा १० २०
अथैकस्य मोचने सती	३ ४३	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्ता [ ]	२४ ५०	अथैकस्य धारयितु नाथ	३४ ७५०
अथैकस्य मोचने सती	२ १७०	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	५१ ५१०	अथैकस्य धारयितु नाथ	२४ ४५३
अथैकस्य मोचने सती	२ १८०	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	५६ ७६०	अथैकस्य धारयितु नाथ	५० ३०३
अथैकस्य मोचने सती	३६ १००३	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	१२ १३	अथैकस्य धारयितु नाथ	१६ २२०
अथैकस्य मोचने सती	३६ १०४३	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	१२ २३	अथैकस्य धारयितु नाथ	१५ ४१३
अथैकस्य मोचने सती	३८ ७१३	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	५२ २६०	अथैकस्य धारयितु नाथ	स मा १६ २६३
अथैकस्य मोचने सती	स मा १३ ४४३	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	१५ १०३	अथैकस्य धारयितु नाथ	२२ ७३
अथैकस्य मोचने सती	स मा १४ २५३	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	स मा २२ ३३०	अथैकस्य धारयितु नाथ	५२ ११०
अथैकस्य मोचने सती	स मा १४ २५३	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	स मा २० २८३	अथैकस्य धारयितु नाथ	३३ २००
अथैकस्य मोचने सती	स मा १५ १५३	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	स मा १५ १६३	अथैकस्य धारयितु नाथ	२२ ३२०
अथैकस्य मोचने सती	स मा ६ ३७०	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	स मा १५ १६३	अथैकस्य धारयितु नाथ	२६ ५२०
अथैकस्य मोचने सती	६२ ४७०	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	१२ ५३३	अथैकस्य धारयितु नाथ	२६ ५५३
अथैकस्य मोचने सती	स मा २६ १५१०	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	स मा २८ ४७३	अथैकस्य धारयितु नाथ	स मा २२ ६६०
अथैकस्य मोचने सती	२५ ४६३	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	स मा १ ६३	अथैकस्य धारयितु नाथ	६६ ३७३
अथैकस्य मोचने सती	१६ १०	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	स मा २४ २६०	अथैकस्य धारयितु नाथ	स मा २२ ३४०
अथैकस्य मोचने सती	५८ १७०	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	४६ २६	अथैकस्य धारयितु नाथ	४३ १४१०
अथैकस्य मोचने सती	स मा १० ६३	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	स मा १० ६८३	अथैकस्य धारयितु नाथ	१६ ७०
अथैकस्य मोचने सती	२१ ५२०	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	११ ४५०	अथैकस्य धारयितु नाथ	१७ १५०
अथैकस्य मोचने सती	११ ५६०	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	६७ ५२०	अथैकस्य धारयितु नाथ	१६ १३०
अथैकस्य मोचने सती	१२ ६०	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	२० ४००	अथैकस्य धारयितु नाथ	२० २३३
अथैकस्य मोचने सती	१८ ४४०	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	५७ १४०	अथैकस्य धारयितु नाथ	२१ १३०
अथैकस्य मोचने सती	१८ ३६३	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	६३ १२३	अथैकस्य धारयितु नाथ	१८ ८०
अथैकस्य मोचने सती	५ १२०	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	१८ ४०३	अथैकस्य धारयितु नाथ	६२ १३३
अथैकस्य मोचने सती	४४ ३००	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	१८ ४००	अथैकस्य धारयितु नाथ	स मा २२ ७३
अथैकस्य मोचने सती	५ १२३	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	५६ १३	अथैकस्य धारयितु नाथ	५२ १३
अथैकस्य मोचने सती	४५ ३२०	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	स मा ४ २३३	अथैकस्य धारयितु नाथ	६८ २०
अथैकस्य मोचने सती	३१ ८४०	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	४५ २१३	अथैकस्य धारयितु नाथ	६८ ३०
अथैकस्य मोचने सती	५२ १००	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	स मा ३ ३४०	अथैकस्य धारयितु नाथ	३५ ३६३
अथैकस्य मोचने सती	२३ २१०	अरिष्यैव कर्तु तप प्रयातास्तास्ता	२६ १३	अथैकस्य धारयितु नाथ	५४ ३७०

वाणिज्यिका लय जम्बु	५ ३०	वातनागाय वाताय	स मा २६ ८३०	किं तु स्वया न तावद्धि	३४ ६००
काचरय द्वात्रिंशोत्ता	३४ ६६०	कातरवेति विख्यात	४४ ३३०	किं ते जितैर्न रैद्वैत्य	३४ ४७३
कापकामवाभ्रम	स मा २६ १०३३	वातरात्रि मन्थमाना]	२१ १२०	किं वेदा एवैस्तीर्थैश्च	स मा २२ २३३
कामक्षेत्रविहीनरय	५० २१०	कातरूपी स्वधाव्यात	५ २६३	किं स्व न शुद्धसि जगद्वर्ण्य भो	६५ ४३०
कामतोऽजामतो वापि	स मा २५ १७३	वातरात्रि स देवेण	६१ २३०	किं त्व न ब्रह्मणे सय	४ ७३
कामना तमखण्ड च	६१ ४०	वातरात्रि स तस्यै	६३ ३५०	किं स्वया न परिहात	३७ ५१३
कामानिनिर्हृति माम्	३७ ३३०	वातास्यो भगवानासीत्	६ ६०३	किं स्वया न क्षुत दत्य	३७ १६३
कामानुरोऽसौ सज्जत	७ १३०	कातिञ्चर सम्मयस्य	५७ ५००	किं स्वस्ति दुर्हितोऽप्या]	२६ ३६५
कामागिरा निजितमानसेव	४४ ५८०	कातिञ्चरस्त्वोत्तरत सुपुण्य	५० १४५	किं स्वस्ति त्वैश्वर्यकुतेऽस्मिन्	२० ३१३
वाग्निश्चायमन्यत	१६ २०३	कातिञ्चरे नीलकण्ठ	६३ २७३	किं स्वस्ति वस्तु श्रद्धा	६६ १०
वाग्नेश्चरय तीर्थं तु	स मा १४ ४२०	कातिनीं युक्तवलिता	३ ८३	किं दत्त कूपमासाय	स मा १४ ६०३
वागोपहृतिविता मा	४० २०	कातिनीसलिले स्नावा	५३ १३	किं न परस्मि मे ब्रह्मन्	स मा १७ १३३
वाग्बोधा दराक्षेत्र	१३ ४०३	कातिना कानवाग्म	३१ ७५५	किं न वेति प्रमाणं मे	६५ ४६३
वाग्यक च वन पुण्य [तथा]	स मा १३ ४३	वा तावा दक्षिणे कूले	३४ ४१३	किं पुण्य तन विप्र	२५ ५०३
वाग्यक च वन पुण्य [सर्व]	स मा २० ३२०	वातिना क्यमाधाय	५२ ८६०	किं दत्ता न स्वया दृष्टा	३६ ८००
वाग्यकस्य तु पूर्वैश्च	स मा २१ १३	वातिन्या विमने तीर्थे	३६ ८२३	किं भवद्गम्या समारण्य	७ ४८३
वाग्योऽनमासाय	स मा १४ १७३	काति पयस्य वन	२७ ४७३	किं भविष्यत्पणानम्	स मा १० ७७०
वाग्य वेदि न च तद्	३४ ४०	वातो करावचनात्	२६ ५६०	किं भावितो नृपसि केन हेतुना	३६ ४७०
वाग्यवसमावीर्य	५६ १००	वाते जगम निर्देवात्	३६ ५७०	किं मयात् रणे योऽ	४० २३३
वाग्यस्वारतु रमिनी	१३ ५१३	वातेन चरिता बुद्धि	स मा २६ ५४३	किं यावति च दास्यामि	२७ ५१०
वाग्यस्वारतु रमिनी	६८ ४६३	वातस्मृतास्त तन्	४३ ६६०	किं क्व च मगातीर्थ	स मा १४ २७०
वाग्यस्वारतु रमिनी	१३ ५३५	वातो ज्यहामुलपेगे मुगाङ्क	६५ ४१०	किं सगणो भवेदम	११ १४५
वाग्यस्वारतु रमिनी	४२ ५६०	वातो यगाद्रारोहे	३८ ४०	किं वा ते बहुतोत्ते	३७ ३७५
वातिनी पुण्या भावि	३६ १४०	वाग्य सग स्वस्ति करोतु तुम्ह	३२ १७०	किं वा त्वया द्विजपुष्ट	६४ १६३
वातिने पयसा स्नान	१७ ३६५	वाग्यतु स द्विषा भूतो	४२ ३३३	किं वा धमेन मरुता	स मा २३ १६३
वातिनेय समस्यह	६१ ११०	वाग्यत्वाद्दत्तमारा	३७ ५८५	किं वा देवोऽस्मृत्किं बुद्धिहीन	६५ ४२३
वातिनेयेति विख्यातो	३१ २३०	वा ता रथा न ता वैरि	५६ ३३३	किं वा वाय मुरारेद्	६४ ११०
वाग सगानी वज्राण	१५ ६०	वाति वेन च काचय	६३ ३२०	किं वा धमेन मरुता	स मा २३ १६३
वाग्य च धुस्त्रण	८ १००	वाग्य स्वमागता रीर	३ ३०	किं वा विप्रमानी च	२६ १६०
वाग्य च द्वितीय	४ २५३	वाग्य वायायतो नाम	१८ ३६३	किं वेधमनिष्टानाम्	स मा २२ ४७०
वाग्य हृदमागाम्	२१ २४३	किं करोऽस्मि स्थितो पुष्पद्	२६ ३००	किं त्विच्छा परे मोक्षे	६१ १०३
वाग्य दिवाकारामयेयं	५८ ४८३	किं कारां छिन्देद्भु	स मा १६ २६५	किं त्विच्छा वामनरेण्य	७ १४०
वाग्य न दत्तं हि विभा मुगाय	६४ १४०	किं वाय हात सारो	६७ २४५	किं त्विच्छा भुवनास्था]	६ २१०
वाग्य विष्णो यद्वाग्यमनुप	६७ ७५०	किं वाय हात सारो	६७ २४५	किं त्विच्छा भुवनास्था]	६ २१०
वाग्य यत्न सगारे	१४ १७०	किं जयैरतस्य मयैर्वा	६७ ५१५	किं त्विच्छा भुवनास्था]	६ २१०
वाग्य सगारेयानु	५२ ६८०	किं जितास्त्वगुदेन	६७ ५१५	किं त्विच्छा भुवनास्था]	६ २१०
वाग्य सगारेयानु	५६ २३०	किं तत्त जेन हरे पुण्य	१६ ४६०	किं त्विच्छा भुवनास्था]	६ २१०
वाग्य सगारेयानु	६० ४४०	किं तत्त गुणवात	१४ २१३	किं त्विच्छा भुवनास्था]	६ २१०
वाग्य सगारेयानु	६५ ५१०	किं तत्त कुम्भमनर्	६७ ५८३	किं त्विच्छा भुवनास्था]	६ २१०
वाग्य सगारेयानु	५३ ७५०	किं त्विच्छा भुवनास्था]	४४ ११३	किं त्विच्छा भुवनास्था]	४४ १८३
वाग्य सगारेयानु	६० ६०	किं त्विच्छा भुवनास्था]	४२ ५०	किं त्विच्छा भुवनास्था]	४२ ५१०

श्रीकापीसूची

किमय पातुता शकस	स मा २२ १००	कुटिला विष्णुपादे सु	६५ ३३०	कुसुप्य पात्र गङ्गा	२६ ४००
किमय पातितो भूम्याम्	११ २०	कुटित प्रवरं सखेर	३३ ३६३	कुसुप्य गौड सुयवे	४३ ८८३
किमय पुष्कटोरो	११ ४७३	कुठार पाणिनादाय	३२ ५१०	कुसुप्याय वृत्तवान्	२३ ४०
किमय पुष्कटपण्य	३६ १३०	कुण्डागी यद्वे सस्यान्	१५ ३७०	कुसुप्योत्तममपीह गोष्ठ	१४ ३००
किमय प्रगतोऽप्योह	८ ४७०	कुण्डागी भववर्ति चकार	४२ ३६३	कुसुप्यादेनात्य सुप्रोता	१५ ५००
किमय भगवान् गम्भूद्	५५ १८३	कुत भाग्यमते ब्रह्मि	५३ २३०	कुव त सुमहासाध	३३ ४१३
किमय भवतो रौद्र	२५ ५६३	कुतद्वे वारिपातीय	५३ ३६०	कुवतो लाकसपूयवे	४५ ८०
किमय शीघ्र शनकद्	२८ ६१३	कुयप्रारवणाद्वैव	१३ ५७३	कुलजा व्यवसने मन	४८ ४०३
किमय तावपतिना	२ १६३	कुत्र मुकुट कुमुम	३१ ६५३	कुलानि तारवत् सवान्	स मा १६ ५३
किमय विजया नागाज	४ ४०	कुपति कुलनागाय	१५ ६५३	कुलानि तारवत् स्नात	स मा १५ ७६०
किमय सा परिपय	१ ६३	कुयवामनसज्ज्ञाना	५२ ६५३	कुलानि ह्यारकरणे	३६ ६०
किमय सा सार्वदृष्टा	स मा १६ १०	कुमार प्राहु वचन	३२ ६८०	कुलिगामिहता दत्ता	२१ १०३
किमयमदि भयपानस्यस	१६ २२३	कुमार शकरमगाद्	३१ ४०३	कुलिगोनाह्वास्तूर्ण	३३ ३२०
किमयमागतपीह	३७ ७३०	कुमारधारास्य म	५७ ४६०	कुलूता कुलका जगत्	१३ ४३३
किमयमाचार मही साता	६४ ५३	कुमारपारे बाह्यली	६३ १६०	कुलज्जमनये भृगु दय युक्त	२० ३४३
किमयमापुष चक्रे	५६ १०	कुमारपुरमाजोति	स मा २० ७७०	कुलासारणनामान	स मा १५ ७४०
किमयगुरोपाद् सुतानपीह	६४ ५३	कुमारसहिता वयु	३१ ५३०	कुलोत्तारणमासाद्य	स मा १६ ४०
किमय पतिता भूमौ	४ १४०	कुमारस्यभिवक्त च	स मा २० ६०	कुलास्यतातुवत् एव विद्युतो	५० १४०
किमेत त्ति चोत्तवैव	३६ ११५३	कुमारस्य परिख्यातो	१३ १००	कुमारयली श्रुतमा पुरेण	१२ ५१३
किमेतन्ति सचिन्य	३२ ३३०	कुमारि दूतोस्मि महागुरव्य	२० २२०	कुलोय नमस्तेजु	६० १८३
किमेते सहवैवाद्य	स मा ८ २०	कुमारश्वरमाहात्म्याद्	स मा २५ १६०	कुल्लोयगमिभूतश्च	५३ ६३
किमयप्रमाण पुनस्ते	३१ २६०	कुमुनेत्यक्तह्वारे	५८ १७३	कुल्लोयगमिभूतश्च	स मा २६ ३५०
किमयलेतानि रोगाणि	११ ४६३	कुम्भाध्वज चूर्णितसधिवन्द्य	४२ ३६०	कुल्ल कुलवय प्रागात्	३१ ८०३
किमय या वेय सन्ति	११ १७३	कुम्भाध्वज वल्लोभाम्	४३ ४८०	कुल्लमम्यास्त्वशीचाञ्च	१२ ४०३
किमयनाशि मायण	२३ ४६३	कुसक्षय विम्व्यामि	स मा १२ ७३	कुल्लसास्यप्रण ये च	१२ ४००
किराटे पूरमहाहनिष्टर्द्	५८ ४६३	कुसक्षय समध्यागाद्	६२ १०	कुल्लस्यमव्यक्तमचन्त्यरूप	५८ ४४३
कीतव न्त च य सव	५८ ५८०	कुसक्षय समान्ताय्य	स मा १२ २०	कुल्लवागीतनाञ्च	१२ २३०
कीतविष्ण्वित भक्त्या च	५८ ७०३	कुसक्षय समान्ताय्य	स मा १६ ३१०	कुल्लान्तर्य स ता वागी	६४ ५२३
कीलिञ्च शान्तो मुम्य	२३ ३८३	कुसक्षय तद्गङ्गा	स मा १३ ४१३	कुल्लश्रीय च पञ्चतात्	३१ ८६०
कीलाभिवशमुप्यामिद्	३२ ६१०	कुसक्षयस्य माहात्म्य	स मा २० २३३	कुल्लश्रीयो श्रीवय	३२ ६२३
कुणिम्यामयवा सप्त	६५ २१३	कुसक्षय तु कुक्ष्या	स मा १६ ३८०	कुल्लान्तास्ते प्रगल्भन्तु	५६ १८०
कुणी समुद्राभ्याराम	स मा २६ १३२०	कुसक्षय पुण्यतम	स मा २० २१३	कुल्ल तेन तु मयसार्ण	५६ १०६३
कुजम्भाङ्ग्य दशय	४३ ६३	कुसक्षय मुतागत च	स मा १२ १६०	कुल्ल महत् सङ्कर संपराय	४४ ५८३
कुजम्भाङ्ग्य निरुता[ ]	४३ ७३	कुसक्षय मयस्ययाम्	३१ ५१०	कुल्ल यन्त्रुभ वम	५६ ६४०
कुजम्भाङ्ग्य निरुता[ ]	४७ ८०	कुसक्षय मयस्ययाम्	२२ २५०	कुल्ल लावहित प्रहृन्	५४ २०
कुजम्भाङ्ग्य निरुता[ ]	२६ ५६०	कुसक्षय मयस्ययाम्	स मा ११ २४०	कुल्ल प्रसाङ्ग हि मय	स मा ७ १०३
कुजम्भाङ्ग्य निरुता[ ]	६ २१३	कुसक्षय मयस्ययाम्	स मा ११ ३१०	कुल्ल प्रावतत सग	५६ १०३
कुटिला तनयस्यागाद्	३१ ८५३	कुसक्षय मयस्ययाम्	स मा २० २२०	कुल्ल प्रत्यय देवय	स मा १० १६३
कुटिला क्लृप्तोर्गो ह्यु	२५ ६०	कुसक्षय मयस्ययाम्	स मा २० १५३	कुल्ल प्रत्यय भवजा	स मा १३ ४२०
कुटिलागमप्राप्तो	३१ ४००	कुसक्षय मयस्ययाम्	स मा २० २२३	कुल्ल प्रत्यय सता ग द्य	स मा १५ ६२३
कुटिलागा कुमारति	३१ ५१०	कुसक्षय मयस्ययाम्	६२ ४००	कुल्ल प्रत्यय समध्यागाद्	३६ ८०

वृत्तमाला ताघपर्णी	१३ ३२३	कृत्वा च यस्या मत्सुरामया	३२ ६१०	केनरवादीपुलिते	५ ५१०
वृत्तयनपु देवेपु	स मा २ ६०	कृत्वा च कर्ण दितिआन्व हत्वा	५२ ८३३	केदारय धर दत्ता	३४ १७३
वृत्तगोच समसाय	स मा १३ ३७०	कृत्वा जगाम कीर्णिया	२६ ८२०	केदारो माधव दैरि	६३ ३०
वृत्तगोत्रे दृष्टिह च	६३ ५०	कृत्वा तस्य गुरोऽभ्येत्य	३२ १०३०	केन पूज्यस्तया सस्तु	११ १००
वृत्तगोत्रो जगामाय	५५ ४०	कृत्वा तु चागुराभ्रम्	६ ६२०	केन सिद्धिर्य प्राप्ता	स मा २६ १०
वृत्तस्तु वैजना मुक्तो	२५ ४३०	कृत्वा तु स्पर्णमाला	१५ २४०	केनाम्बरतलाजो	३३ ६१
वृत्तस्याद समभवत्	२२ २६०	कृत्वा नामास्य तेलैति	१६ ५६०	केनामनेन देवस्य	६८ २३
कृता परजुना भूमौ	४ १३०	कृत्वा पुर सीममिति प्रसिद्ध	६५ ६३०	के भवन्तोऽत्र सप्रसा	४२ ६६३
कृता रित्रयो मया वल्लघो	५६ २८०	कृत्वा प्रमाण स्वयमेव हीन	६५ ४३३	केय प्रोक्तान्महापुण्या	२२ २४१
कृताञ्जलिपुट स्कन्द	३२ १२३	कृत्वा महीमलतारा जगत्पते	६५ ३७१	केयमित्येव सचिन्त्य	३८ ५७०
कृताञ्जलिपुटा भूत्वा	२२ २२०	कृत्वा रथास्त मा देव	१८ ०६०	केरुरेक मम कम्बलस्त्वहि	१ २५०
कृताञ्जलिपुटो भूत्वा [हर]	३ १३०	कृत्वा रूप महाबाप	स मा १० ६२०	केवल त्विह मा देवसु	३२ १०१
कृताञ्जलिपुटो भूत्वा [वधन्ते]	८ ४६०	कृत्वा शिर स्नानमयाज्ञिक वा	१५ ३५३	केनकीटावचनेऽत्र	१५ १२३
कृताञ्जलिपुटो भूत्वा [प्रणि]	३६ ६४०	कृत्वा सर्पान्द सगण सबाहो	२५ ७४०	केनागर्ण क्षितोयेन	२७ २४०
कृताञ्जलिपुटो भूत्वा [वव]	४८ २१०	कृत्वा सीर स नैवर्ग	२३ २३३	केशव चन्द्रपूर्णाक्ष	५६ ७१३
कृताञ्जलिपुटो भूत्वा [इर]	६७ २२०	कृत्वा मुमुक्ष भुवि शोणितास्य	६५ ६५०	केगव शकरो दृष्टा	३ ४४३
कृताञ्जलिपुटा भूत्वा	६ ७७०	कृत्वा रत्नान् ततो दैन्य	स मा २७ २६३	केगवस्याप्रतो गत्वा	६० ५०३
वृत्तानि च सुराब्जाना	४३ ६००	कृत्वा सज्जमनोपम्या	२६ ७६३	केगालु सशेप्य च दन्तशान	१५ ३४०
वृत्तानि तानि पुण्यानि	५६ ३७०	कृत्वा स्वस्त्ययन देवो	३२ १२०	केगान्मुद्रय नै तस्मिन्	स मा १४ ५६३
वृत्ताने त्वायमो मोक्ष	६२ १६३	वृत्तिव रूप भयद च भैरव	४४ ६४०	केगावचनमाधुत	स मा १६ ३८३
वृत्तारण्यथा अधि नैव वध्या [ ]	३२ ६२०	कृत्वोत्तसर्ज भूम्या च	२८ ५६०	केपु केपु विभो नित्य	६२ ५५०
वृत्तारण्यथानि हि	५१ ३६०	कृत्वोपवायवदृष्ट्या	१७ ३८३	कैनास गिरिमासेतु	स मा २३ २१०
वृत्तार्थो भक्तिमान् मूढता	४३ ७००	कृत्वोपवीतक वेव	१७ ७०	कैनाममुत्सृज्य हिमाचल तया	३२ ८७०
वृत्तावय गजेन्द्रेण	२१ १५०	कृत्वा प्रसन्नमार्गार्भा	५० ७०	कैनास त्रिमहेश्वर	२६ ५८०
वृत्तावय महावत	६० ६३	कृत्वा धर्महीन च	३५ १४३	कोबामुले दत्तप्रवन्ति विशा	६६ ६०
वृत्ताभ्यामुत्सर्ज्य	५२ ४००	कृत्वापुला समाजगु	३१ २३३	कोटरामुत्सर्वेणी च	३१ ६८०
वृत्ताह्निबाहुम जातो	५३ ३४०	कृत्वोऽस्यान् समन्तात्	२३ २७०	कोटितीर्थ च शैवै	स मा १५ ६३०
वृत्तेन येन वै मास्य	६७ २४०	कृत्वा मि शं च दान च	२३ २५०	कोटितीर्थानि दृष्टेय	स मा १३ २८१
वृत्तेऽपि गोपे गुरुव निगूना	५१ ४२०	कृत्वापि चतुर्ध्या	स मा १५ २००	कोटितीर्थे तत स्नात्वा	५७ ४००
वृत्ते मुने सामिह्य	स मा २४ २६३	कृत्वापि न मरुतेगात्	४४ ६०	कोटितीर्थे दत्तादि	५७ ३४०
वृत्ते मुने हरे पार्थे	स मा २८ ४१३	कृत्वापि सदाशरम्	६ २६०	वाटिगह्यास्तप सिद्धा	५७ ३७१
वृत्तो देवैश्च विप्रज्जा	स मा १५ ५६३	कृत्वापि देवभूयर्षे	स मा १० १६०	कोटाधरं नरो दृष्टा	स मा १५ ७३
वृत्तोऽनयन सम्यग्	१४ ५३	कृत्वापि शालीरयाय	स मा २६ १०२३	कोत्थचतस्रो सगर्गा	११ ५१०
वृत्तोऽस्मात् गुणिमात्	५३ ५२०	कृत्वापि मर्षगुण च	२६ ६६०	काऽयव याम्या नगरी	४० ६३
वृत्तासासस्तृप्त्या	१७ ३५३	कृत्वापि भक्तिरहं तावद्	स मा ८ ५१०	बोनटे कोटितीर्थे च	२५ ५१३
वृत्तासासो देवर्षे	१८ १६३	कृत्वापि सुवर्का रत्नात्	६ ७०	कोज्या नागार्पित बनाद्	५६ १०२०
वृत्तो सास्त्रा हविषा	२७ ५००	कृत्वापि गर्भन्ति धनवद्	३२ ५१०	कोज्या योर्नैवविता	५४ १०२३
वृत्तोऽस्य पूजार्चनं च देवा [ ]	२३ २३	कृत्वापि गंगामुखा रोमा [ ]	२१ १६३	कागागरस्तृष्ट	४७ ५००
वृत्तोऽस्य न तस्या पूर्वे	३२ १०४०	के रत्नात् बाहुमार्गस्याम्	५६ २०	कायस्माक क्षत्रियि	६५ ३७०
वृत्तिधनुर्वाट भूम्या	२४ १५३	केनार्द्र च महातीर्थे	स मा १५ २६०	का भवानिह गम्पस	२ २६०
				कोऽर्थं मुच्यते इति	२२ २३३

अंगेकाधसूची

19

स्वात शुद्धिवा पुद्गलोत्पत्तिर्	२३ ३०	गजेन्द्रमोक्षग हृष्टवा[देव]	५८ ७७३	गतिरया याम पितामहाजिह्व	५२ २००
स्वाति जगामाव गदाधरोति	५० १६०	गजेन्द्रमोक्षग हृष्टवा[इन्द्र]	५८ ७७०	गत च मासान्तये	६२ ३३०
स्वातो गगाधिपा भूत्वा	स मा २७ ६०	गजेन्द्रमोक्षग पुण्य	५८ ६१३	गते जनास्ते देवे	५८ ६०
स्वातो नलितराजैति	४४ ३७०	गजेन्द्रमोक्षगादीस्तु	५८ ६१०	गते तस्मिन् मुनिनष्टु	४५ २४५
ग		गजेन्द्रमोक्षगोनेह	५८ ८२०	गते ते ऋषिणा सार्य	३६ १६०
गकार ह्यय प्रोक्त	३५ ५८३	गजेन्द्रात् पतमानाच्च	१० १२२	गते ततोयराज्ये तु	५० १६
गगनस्थास्ततो देवा	३० ४७३	गजाधि विष्णुना सृष्टो	५८ ६५३	गतेऽय तीययात्राय	६२ १६
गगनात् स पारश्रत्य	१६ ४५३	गजो मत्तगजेन्द्रं च	६ ३३०	गतेऽपि शक रात्रिपर	२३ २७३
गङ्गाधरेति जन्तव्य	१७ ६२०	गजो विद्धा ह्यो भिन्न	४३ १५३५	गत ब्रह्मण दावाऽपि	६ ६३३
गङ्गाबुलितकेपाव	स मा २६ ६६३	गजो ह्यज्जगत्सकाशो	५८ २१०	गते मङ्गलके गृध्री	३६ ५८३
गङ्गा जेयसि भक्त्या त	८ ३८०	गए पञ्चविंश ताम	३१ ८६०	गते मन्वन्तर बाग	६५ ५२३
गङ्गा पवि तस्याय	५३ १५३	गणकस्य निवातस्य	१५ ३६३	गतेषु रामप्रमयेषु	४४ ८००
गङ्गा स्व तस्य त देह	स मा २६ ३३३	गणा पञ्चदशे हि	३१ ७४०	गते हि तस्मिन् मुदिते पितामहे	६८ ५७३
गङ्गा दयेन् मोक्षयाम	८ २८०	गणा सिंहमुखा जाता [ ]	४ १८०	गतोऽवस्तु पाताले	३५ १६३
गङ्गा स्वानि विष्णुपान	४६ ७७३	गणा गुरुव च भूत्वा	३२ २०३	गतोऽय नरक भूयस	६४ ६४३
गङ्गाधरेति तिष्ठन् स्वप्न जाग्रत	६७ ४८३	गणाधिप यमापन्न	४४ ७६०	गतोऽय नरक दत्ये	३२ ३७३
गङ्गाधना सा च रानी	३८ २०३	गणाधिपस्य कुम्भस्यो	१८ ६०	गवाज्जग समामभ्य	३६ १३४०
गङ्गा प्रीतोस्मि भवतो	५० २२०	गणाधिपस्ताव विमुक्ताम् स कृत्वा	४२ ४०३	गवा तु श्रद्धया युक्त	स मा १२ १८७
गङ्गा लज्जसि मूढ स्व	४६ ७४३	गणात् सनतोनाहूय	४४ ७५३	गवा त्वप्यत्र मिय सुरोत्तम	१६ २३
गङ्गा गम्बर शले	४० ४२०	गणात् सनतीन् वृषभज्वास्ताम्	४२ ५०३	गवाय विष्य स्वयमेव पय	२० १६०
गङ्गा शोध महाबाहो	४० ५४३	गमामरगणाभासन्	४३ १०४३	गवा दास्यते श्रीमान्	५७ ५६३
गङ्गा शुक् गगपते	४३ १४३	गमामरेषु च सम	४३ ६७३	गत्वा हृष्टा च देवेन	१६ ५८३
गङ्गा गलानुगामभ्य	२६ ४३०	गगात्र जय देवैति	२७ ३३	गत्वा निवन्धमास [वासु]	४ ५३०
गङ्गा स्व दयागङ्गा	८ ६५३	गगात्र गकर हृष्टवा	४४ ८१०	गवा निवेदयामास [महि]	२६ ३५०
गङ्गा स्व वृत्तते नैव	४६ २७	गगास्तद्वानव सैन्य	४२ २४०	गवा मधुवटी चैव	स मा १५ ५५०
गङ्गा स्व शुक्लापन	३७ ३७०	गगास्तत्त्वोऽसृता [ ]	४१ १७०	गत्वा रत्नात्त दत्यो	६७ १३
गङ्गा स्व मुनेो देव	३७ ७८३	गगोऽपि च वराचैस्ताम्	४ ३७०	गत्वा वच ब्राह्म मुनिमहीध्रं	१६ २६३
गङ्गा देव वाह मुनिता	स मा २२ ५३०	गगोऽपि च वराचैस्ताम्	४३ ५६३	गत्वा स दत्तो देव	४६ ३३
गङ्गा देवो गङ्गा च	३६ ६३०	गगोऽपि च वराचैस्ताम्	४ २८३	गत्वा शुष्ण्या मगरी मुतीषी	३ ४३३
गङ्गा देव गङ्गा देव	स मा २३ २३	गग पवित्रस्तस्ताम्	४ १६३	गत्वा सुतागतिस्त	५६ ४००
गङ्गा देव परमा सिद्धि	स मा १५ ६००	गगैवृता मातृभिरन्वयातो	३१ १०४३	गवा रिमाणागिर	२६ १५३
गङ्गा देव नारद तेऽय चात्	६६ ७	गत कनकत सत्मा	४ ६०	गत्वा वाचा वचनो	४० ४७३
गङ्गा देव नारद तेऽय चात्	६६ ७	गत स भावात् विष्णु	५८ ७६०	गत्वा काश्चित्पथी	४३ १०००
गङ्गा देव नारद तेऽय चात्	६६ ७	गत स भावात् विष्णु	३७ २४०	गत्वा दारयामास	१० २५०
गङ्गा देव नारद तेऽय चात्	६६ ७	गत स भावात् विष्णु	२६ ३१०	गत्वा मुनेनाम्नाम्	२१ ८०
गङ्गा देव नारद तेऽय चात्	६६ ७	गत स भावात् विष्णु	५० ८०	गत्वा मुनि बागं हि	३२ ७६३
गङ्गा देव नारद तेऽय चात्	६६ ७	गत स भावात् विष्णु	२२ ३८०	गत्वा सह विद्ध	३० ४५०
गङ्गा देव नारद तेऽय चात्	६६ ७	गत स भावात् विष्णु	४ ५०	गत्वा क मातृ वी सुष्ट	१८ २७३
गङ्गा देव नारद तेऽय चात्	६६ ७	गत स भावात् विष्णु	५० ८०	गत्वा जने पार वातकीयो	४७ ४५०
गङ्गा देव नारद तेऽय चात्	६६ ७	गत स भावात् विष्णु	२१ १६०	गत्वा च कृत्वा सहैव भस्मस्त	४३ १६०
गङ्गा देव नारद तेऽय चात्	६६ ७	गत स भावात् विष्णु	४ ८३	गत्वा विद्धा दानवाम्यागमेय	४७ ४७३

श्रीकार्यसूची

गंगा छिवा मुतीलगर	३२ ७५३	गयायाद च वलुष्य	स मा २० ८०	गुण सबमयो भूखा	६५ २६३
गंगा प्रगृह्य तरसा	७ ६३०	गदर वपपताम्याम्	४३ १०२३	गुरु पूयस्तव पिता	५१ ३१३
गंगा मुनेच महिष	३२ ७५३	गदरस्यो जगत्सामी	५८ ६१०	गुरुदेवजिज्ञासिना	१२ २१३
गंगा समविष्य जघान मूर्ध्नि	४२ ३८०	गजन्त्ययाचोत्यमुनेष मुदे	६ ४६३	गुरोर्निष्कुरा मे च	१२ ४३
गंगा समविष्य जघनेश्वरस्य	२१ ४४०	गदमो भारवाहिने	१५ १५०	गुरुक्ष गुरु सह भानुजेन	१४ २३०
गंगा समुद्रभ्राम्य जघनेश्वरस्तु	१० ३६०	गममासपृगताय	स मा २६ ६४०	गुरु कमाण लोयोग	१४ ६३
गंगावद्विगतकरी	३२ ७३३	गमस्ये तत कृष्णे	स मा ७ १४०	गुरोर्मावे तपुत्र	१४ ६०
गंगा येय सहस्राचिर	५६ १२३	गमस्य वतते बालो	३१ १४०	गुरोर्गुरुदमूद	५१ ३२३
गंगाधर धृतिधर	६० १२३	गमसावे तदेवोत	१५ ४५०	गुरोर्निवेच तच्छात्रम्	१४ ५०
गंगाधरि समस्यच्च	५७ ६०	गमसाधन श्रुय कृत्वा	४४ २३०	गुराभ्यामस्य गुरुम्	६५ ७३
गंगाधरि समापान्त	७ ६४३	गमाशक समुग्राश	स मा २२ ३६०	गुराधन विरोधाय	५६ ४६३
गंगाधरतारा भूरि	४४ ३१०	गा ब्राह्मण वृद्धमपातवाक्य	३२ ६२३	गुरुयमेतन्मगस्य	५६ ४५३
गंगामाग्य तेजस्वी	४८ ५०	गावपय विभो भक्तिम्	२८ २००	गुरुयममय नाराया	४६ ४२०
गंगामाग्य बलवान्	४४ १८०	गागपयमवानोति	स मा २० १३०	गुल्मबीचकलेणुना	५८ ६८०
गंगानि गुरागैवा	६ २४३	गागनि चैवाभरपाणिना च	१४ ५४०	गु मी काचकरेणुना	५८ ६८०
गंगिष्यामस्तव वय	११ ४३०	गा गारा यवनावेव	१३ ३८३	गुह इयेव नाम्ना च	३१ ४४०
गंगु नागकुपत्तु सूर्यो	१६ ७०	गायन्ति स्वा गायत्रिभो	स मा २६ ६८३	गुह्यको वीक्ष्य तनया	३८ १७३
गन्तव्यम् स सप्त	५२ २७०	गायन्ति गृ यन्ति रमन्ति यन्	६ ५३३	गुह्याय वेनिलयाय महोत्तराय	५८ ३६३
गन्तुकामा मगतेजा [ ]	३८ १३०	गायन्ती याति सत्त्वुवा	६४ १०४३	गुह्याय चैव दृष्टपु	स मा २२ ६०
गन्धमायानि देवाणि	६८ २६३	गायन्ते तव गन्धर्वा [ ]	३६ १६२३	गुह्या घाता च परम	६० ४३३
गन्धर्वगन्धर्वे चते	३६ ७०	गायन्त्यये हस्तस्यये	२१ २१३	गुह्यतो गुह्यतपास	स मा २६ १३२३
गन्धर्ववेजसा युक्त	४३ १४६०	गायते सुस्वर ग त	३६ ६०	गुह्यतपोगविद्वत्	३६ ३४०
गन्धर्ववेजसा युक्त	४३ १४४३	गायन्त्य ब्रह्मचर्ये च	१५ ६२३	गुह्यतपस्यं ब्रह्म	५६ २१०
गन्धर्वराजा रजगनुत्तिष्ठ	१६ ७७३	गाहस्थमुत्तम त्वर्कं	१५ ६३०	गुह्यन्ता तपसं ब्रह्म	६ ४०
गन्धर्वलाके भुवि	५३ ७४३	गाहस्थायमकामस्तु	१४ ८३	गुह्यन्तुमगहया	६ ३८३
गन्धर्वविजयार्ति	११ २०३	गाह्य तपसो याति	३६ १३७३	गुह्यन्तु च विमता	३१ ८२३
गन्धर्वराजसो यथा	स मा १२ १७०	गाह्य वानरश्रु	३६ १३३०	गुह्यं गुह्यं महावलोत्तमे	१ २३०
गन्धर्व याति देवेना	२७ १६०	गाह्यवोपि गम ताम्ना	३६ १६३	गुह्यं लभ्या ह्युपवन	४३ ६४३
गन्धर्वान्न महावीरा	६ १६०	गिरिजाया करतने	१८ ६३	गुह्येन सप्त कायम्	१४ १५३
गन्धर्वान्मुम्बरमुखा [ ]	२७ १५३	गिरिजाया तनय	३२ ६०३	गुह्येनाय द्विप्रगुणाय	२२ ४६०
गन्धर्वे विनयेयान् [तथा]	२६ १७३	गिरिजाये वपुर्गति	६३ २६३	गुह्यं भिन्नामृदुन्ताम्	स मा २२ ५६३
गन्धर्वे किरयेय [सिद्ध]	५८ ६०	गिरिजाया द्वापय पात	१२ ३४०	गुह्यं दुष्कृष्टिष्णुने	१५ २१०
गमनं रमण चैव	स मा ११ १००	गिरिजाया माधवी च	३१ ६३३	गुह्यं महाभागी	५६ ३०
गमयत च सगरको	२६ ६३०	गीतवाग्निप्रमुखा	स मा २६ १५३	गुह्यं पुत्र विधिवत्	४८ २६३
गमयत स गगपुत्र	३६ ५६०	गीतवाग्निप्रमुखा	४२ ३०	गुह्यं ततन नामन	७ २८३
गमयन्त्याम वय विप्रो	६२ ५४०	जित सबन्धेनु	स मा ६ २६३	गुह्यं तेन रण	५८ २३३
गमय्य यजमानस्य	स मा १६ २६०	गवागसातरव्यथा	४४ ६५०	गुह्यं तोरणा तेन	५६ ४६३
गवायो गोर्गत देवे	६३ ६०	गुह्यं गवाय्य च	१७ ५६०	गुह्यं दानव मय	२१ १७३
गवायो गोर्गत ह्य	५७ ४०	गुह्यं गवाय्य ददात्	५४ ६६०	गुह्यं निविद्य निप्र	स मा २६ ४०३
गवायो च यथा धादे	ग मा १२ ४८३	गुह्यं त स गवाय्	स मा २२ २१३	गुह्यं निविद्य पाणि	३६ १५६३
गवायो दीर्घतपसा	५१ ६४३	गवायिमुक्त देवेन	३ १८०	गुह्यं निविद्य गजस्य पुच्छं	१० ३३३

येन स धर्म्यश्रवणं च धामाद्	६८ ५६०	घ	चक्ररुद्रो गमयुल	७५००	
नेह सतीश्रमेयं महेच्छरस	२६ ७०७	घटोत्तरो वै गदया जघान	५२ ३५०	चक्रवैगं सहेदण	४४ १५०
मोकमं दक्षिणे गर्वे	६३ २८७	घण्टाकर्णं सोहिताक्ष	३१ ६१७	चक्रे कीर्त्ययममुल	२३ २२०
मोघोदरिणपाशित्वा	५३ ७७०	घण्टो घण्टो महाघण्टो	स मा २६ १२७०	चक्र जयतापविनष्टिमध्या	५० १८०
गोयसाम्य कुले वृत्ति	३५ ३५०	घनाप्रकाशितागो वै	१ १५०	चक्षु विचष्टेद मुमुक्षुस्य	५७ ५६०
गोदानानि पवित्राणि	६८ २२५	घनावसिततदेव्या	१ २६७	चक्रे ततो लङ्घयितु विलोका	५२ ८२०
गोदावरी भीमरथी	१३ ७०७	घचरा व भुगेऽस्य	२६ ७६०	चक्षु दिव्यफलैर्जलेन शुचिना मूलैश्च	
गोनामयी सिद्धयानस	३१ ५५०	घन जातिपत वायु	३१ ६६०	चक्षुःशिरा	२५ ७५०
गोनदी गोप्रतापश्च	स मा २६ १३७०	घातयस्व परामन्य	३२ ६७०	चक्र निर्गो गणनायकेन	४५ ०३
गोपायति शुरो सत्य	३५ ५५०	घातयिष्यति वा निप्र	३७ ११७	चक्र प्रकृष्ट पाताल	६७ ६७
गोपाल च सर्वकुण्ड	६१ ८७	घृत च क्षीरकुम्भाश्च	६८ २६७	चक्षुःशिरा नाभ विचारमसित	२० १७०
गोपालमुत्तरे नित्य	६३ ११७	घृत तिला द्रीहिमवा [ ]	१८ २३७	चक्रैश्चानरागैस्तत्त्वनिगमनयोस्तित्य	
गोब्राह्मणस्त्रीयककुद्	१५ ३५०	घृतपात्र च मतिमाद्	५५ २८०	गुह्यं समस्ताद्	५७ ३८०
गोब्राह्मणमाम्नि च	१२ २५५	घृतमानय प राण	४८ ८७७	चक्षुःशिरा नाभनामो	५६ ५०
गोब्राह्मणमानय रुष्टा	१२ १६७	घृताची ता समन्येय	३६ १५०५	चक्षुःशिरा नाभनामो	७ ३००
गोमती घृतपात्र च	१३ २१०	घृताय्यपि गर्भो रानु	३६ ८६०	चक्षुःशिरा नाभनामो	५२ १७०
गोमत्या छादितगद	६३ ३१७	घृताय्यास्तद् वच श्रुत्वा	३६ ८५७	चक्षुःशिरा नाभनामो	स मा १२ १३७
गोमया परिचिन्प	३७ ६१७	घृताय्यपि मोर	३५ २३५	चक्षुःशिरा नाभनामो	३१ १५०
गोमत्या नाचनारुपाश्च	५७ २०	घृतोदाद् द्विगुण प्रोक्त	११ ३८७	चक्षुःशिरा नाभनामो	२६ ८१७
गोमहिष्य सतीश्रु च	५६ ३३०	घृतोदा द्विगुणश्चैव	११ ३७०	चक्षुःशिरा नाभनामो	३० ५६०
गोमत्याद्रोऽस्मानु चित्तवकादि	५२ २२०	घातान्तिरवस्थाप	स मा २३ ७०	चक्षुःशिरा नाभनामो	५६ ३२५
गोरोचनाया त्वालिप्य	३६ २५७	घोरा क्षात्रजो चाया	११ ५७०	चक्षुःशिरा नाभनामो	५२ २५७
गोरोचनाया सहिता गुडेन	१७ ५५७	घोषयामास नगरे	स मा २६ १०७	चक्षुःशिरा नाभनामो	६२ १६०
गोविन्दयोगिनायाय	६८ २५०	घ्राण च ग वषट्ठो नियुक्त	स मा ८ २५०	चक्षुःशिरा नाभनामो	३१ ६१०
गोविन्द प्रोक्तिला च	६० १८०	च		चक्षुःशिरा नाभनामो	स मा २८ ३६०
गोविन्देन सुप्रसत्यतास	४८ ५०	चक्षुःशिरा नाभनामो	स मा ७ १५०	चक्षुःशिरा नाभनामो	५२ १६७
गोरव च तित्स्त्रय	५० १३०	चक्षुःशिरा नाभनामो	२६ ८१०	चक्षुःशिरा नाभनामो	१५ १६७
गुणितो दक्षयौर्धाम्या	२६ ८३०	चक्षुःशिरा नाभनामो	३२ १०८०	चक्षुःशिरा नाभनामो	४२ ५५०
गुणितो च स्वर्मात्र	स मा २६ १५५०	चक्षुःशिरा नाभनामो	४६ ५६७	चक्षुःशिरा नाभनामो	३५ ७०५
गुह्यसप्तोत्तराण्य	स मा १२ १६७	चक्षुःशिरा नाभनामो	५५ ५६०	चक्षुःशिरा नाभनामो	६६ ११७
गुह्यसप्तोत्तराण्य	स मा ८ १५०	चक्षुःशिरा नाभनामो	५५ ७००	चक्षुःशिरा नाभनामो	३५ १५०
गुह्यमध्यो पुण्यते	स मा २१ २५०	चक्षुःशिरा नाभनामो	६८ ५५०	चक्षुःशिरा नाभनामो	५६७
गुह्यमध्यो पुण्यते	५५ ५८०	चक्षुःशिरा नाभनामो	६५ ६६०	चक्षुःशिरा नाभनामो	५१ ३६०
गुह्यमध्यो पुण्यते	१५ ५५०	चक्षुःशिरा नाभनामो	२१ ५५७	चक्षुःशिरा नाभनामो	१७ १०७
गुह्यमध्यो पुण्यते	५८ ६२७	चक्षुःशिरा नाभनामो	३१ ८६७	चक्षुःशिरा नाभनामो	स मा १५ ६०
गुह्यमध्यो पुण्यते	५८ ६५०	चक्षुःशिरा नाभनामो	६७६०	चक्षुःशिरा नाभनामो	३५ ६८०
गुह्यमध्यो पुण्यते	स मा १० ५५७	चक्षुःशिरा नाभनामो	५६ २०	चक्षुःशिरा नाभनामो	स मा ५ १६
गुह्यमध्यो पुण्यते	६५ २५०	चक्षुःशिरा नाभनामो	५२ ७२०	चक्षुःशिरा नाभनामो	३५ ७२०
गुह्यमध्यो पुण्यते	५५ ७५	चक्षुःशिरा नाभनामो	३१ ६६७	चक्षुःशिरा नाभनामो	२८ ५६७
गुह्यमध्यो पुण्यते	२२ ५०५	चक्षुःशिरा नाभनामो	३६ ३०७	चक्षुःशिरा नाभनामो	२ ३६०
गुह्यमध्यो पुण्यते	१ १२७	चक्षुःशिरा नाभनामो		चक्षुःशिरा नाभनामो	स मा २८ २००

श्लोकार्थसूची

चतुर्मुख ब्रह्मतीर्थ	स मा २१ २८३	चाण्डालात्पञ्चाद वापि	१२ ३६३	चित्तवृत्तस्य सतत	६२ १००
चतुर्मुख त्र्याम्बिका	स मा २० ४७०	चानुराधम्येनो वा	स मा २६ १२६३	चित्तवृत्तौ स्वपितर	४० ५३
चतुर्मुखानुत्पत्ति	स मा २० १३	चतुर्वर्ष्ये तत स्वे स्वे	७ २५३	चिन्तयामास दु क्षार्त्त	स मा २६ ३००
चतुर्मुखि वय विष्णुपुर	३४ ६३३	चतुर्वर्ष्ये ततो हृष्टा	स मा १० २४३	चिन्तयामास योगारत्ना	५१ ५०
चतुर्मुखीजगन्नाथ	६२ २१०	चतुर्वर्ष्यस्य सद्युच्यम्	स मा १० २२३	चित्तव्याम्यन्मन्त्रे	स मा ४ १०
चतुर्मुखिजगन्नाथो	३४ ६४०	चा-मार्गगम्यन्सौ	४ २७०	चित्तवित्ता तु सुचिर	२० ३८०
चतुर्मुखव्यवस्था च	स मा १० ७०३	चापेया भारवच्छेया[ ]	५७ ३६३	चिन्तामन्त्रा मरुतीम्	५६ ५४०
चतुर्मुखमुक्ता	स मा २६ १२८०	चारुर्षे वृत्तो भानु	१६ ४७३	चिर ध्याता जगदि	स मा ८ ४०
चतुर्विंशतया जगद्	२७ १८०	चावयामास तत् स्वात्मा	स मा १६ ११०	चिर विचि त्वाद्भुतमेतदित्यम्	५१ ४३०
चतुर्मुखे रम्यानु	स मा २६ १५८३	चापवक्त्र च जम्बूक	३१ ८८०	चोनाजुक परित्यज्य	२४ ५६०
चतुर्मुख सङ्गिराज	४३ ३७०	चानुर स-चगालस्तु	२१ २३०	चोनासर्व तुपाराध	१३ ४००
चतुर्भादे सिद्धे धर्म	स मा २१ ११३	चानुरस्तु महान्त्य	स मा १० ६१३	चुम्बु सागरा सप्त	२० ३१०
चतुर्भादिगच्छाम्येव	३० ३३३	चि रा दैत्यराजाव	१० ४०	चुर्माणि कुण्डलमर्द्धचन्द्र	१६ १६०
चतुर्भादिगच्छाम्येव	११ ४०३	चिद्धे चर्मगा माह	३० ४३०	कृतनीपकर्मच	५८ ८०
चतुर्भादिगच्छाम्येव	४१ ३६०	चिद्धे चर्मगा साध्य	८ २१०	भूतादीनि मुग्धनीनि	६ १०५३
चतुर्भादिगच्छाम्येव	६८ १६३	चिद्धे देवास्तु गतव्यथाभवत्	३५ ७६०	वेनु वेनुर्घण्टा च	३४ २१०
चतुर्भादिगच्छाम्येव	४५ ५३	चिद्धे वारिपर	८ ६०	वेनु वेनुव मन्मुदव	२१ ११०
चतुर्भादिगच्छाम्येव	५ ५३	चिद्धे सतया ब्रह्म	४५ ३४०	वेष्टित वानवृद्धाना	१५ ६०
चतुर्भादिगच्छाम्येव	३ ३६०	चिद्धे केन बाणेन	८ १४०	वैवर्माणे सितगृह्या	५४ ११३
चतुर्भादिगच्छाम्येव	२ १००	चिन्तामारोपित सा च	१८ ६७०	वैव माये नवीर्या	स मा २५ ५३३
चतुर्भादि तु नये	स मा १० ४६३	चित्तमस्मिन्प्रियावत्	स मा २६ ८५३	वैवर्माणे सिते कने	स मा २५ २४३
चतुर्भादि तु भवान् हि	स मा २६ १४५०	चित्तं हरति मे शीघ्र	६४ ७३०	वैवर्माणे चतुर्ग्या[प्राप्नोति]	स मा १५ १७०
चतुर्भादि तु नये	६५ २७०	चित्तवृत्तिरुपा ये च	५६ १७३	वैवर्माणे चतुर्ग्या[तोय]	स मा १५ ४५३
चतुर्भादिगच्छाम्येव	स मा २६ ११६०	चिन्तवृत्तिरुपा ये च	२६ ४७३	वैवर्माणे सिते पते	स मा २० ८३
चतुर्भादिगच्छाम्येव	स मा २६ १३५३	चिन्तामस्तु गच्छति	५ ३७३	वैवर्माणे हृन्गपक्ष च	स मा २४ ३०३
चतुर्भादिगच्छाम्येव	३१ ६४०	चिन्तामस्तु गच्छति	स मा २५ ३३३	चैवाया काल्युनात्ताव	६२ २७३
चतुर्भादिगच्छाम्येव	३ २७३	चिन्तामस्तु गच्छति	३६ १२६३	चत्र चियाणि वल्माणि	६८ २५३
चतुर्भादिगच्छाम्येव	१८ ४५०	चिन्तामस्तु गच्छति	३६ ३२३	चैव चोद्भवकराल	१७ ४६३
चतुर्भादिगच्छाम्येव	४३ १७३	चिन्तामस्तु गच्छति	३६ १६८०	चौण्डो भेङ्गो योपभण्डो	३१ ६४०
चतुर्भादिगच्छाम्येव	५ ५३०	चिन्तामस्तु गच्छति	३६ १०२०	च्युतराज्यो निज राज्यम्	स मा १० ६०३
चतुर्भादिगच्छाम्येव	७ ४२०	चिन्तामस्तु गच्छति	३७ ३८०	च्युतावसरकर्तृत्वे	३७ ३४०
चतुर्भादिगच्छाम्येव	५६ ६७३	चिन्तामस्तु गच्छति	३८ १३	छ	
चतुर्भादिगच्छाम्येव	स मा २० १२०	चिन्तामस्तु गच्छति	३८ २८०	छत्र प्राग्गच्छ राजा	६२ ४७३
चतुर्भादिगच्छाम्येव	स मा १७ १७०	चिन्तामस्तु गच्छति	३८ ३३०	छत्रवद् धारितो ब्रह्म	४४ ३६०
चतुर्भादिगच्छाम्येव	४० ३००	चिन्तामस्तु गच्छति	स मा २५ ३५३	छत्रोपनाद देवतपुत्रा	५४ २८३
चतुर्भादिगच्छाम्येव	४४ ४६०	चिन्तामस्तु गच्छति	५४ ६३	छत्रा चैव वायव	स मा ३ २३०
चतुर्भादिगच्छाम्येव	१८ ३२३	चिन्तामस्तु गच्छति	५४ २५३	छत्रायामास विप्र	४५ १२०
चतुर्भादिगच्छाम्येव	२६ ५६३	चिन्तामस्तु गच्छति	५६ १५०	छत्रा निपातयामास	४७ ४८०
चतुर्भादिगच्छाम्येव	स मा ८ ५३	चिन्तामस्तु गच्छति	१४ ५०३	छत्रायामास त्वप्रतिम करेण	३२ ११७०
चतुर्भादिगच्छाम्येव	४३ ११६३	चिन्तामस्तु गच्छति	३३ २६३	छत्रा छिन्नं चतुर्ध्वज	८१ ७७३
		चिन्तामस्तु गच्छति		छत्रा छिन्नं चतुर्ध्वज	८१ ७७३

द्विने तु परिवे श्रीमान्	८ २०३	जगाम वृषभाह्वो	२७ २६०	जनादनवक् श्रुवा	४३ ११४३
द्विने धनुषि हृदय च	२१ २७०	जगाम वेगाद् गच्छो ययासै	३ ४२०	जनादनाय कृष्णाय	५६ १०००
द्विने विरसि दक्षेन्द्रो	३० ५४३	जगाम शतधा ब्रह्मज	८ ३०	जनादने महापात्रे	स मा १० २८०
द्विन्मुखे सुषु शरभु	८ २४३	जगाम शरण विप्र	५८ ७४०	जनीषि नित्योत्सवबद्धवैर	१४ ५६०
छेला भेला प्रह्लासि	स मा २६ ११५०	जगाम शिष्यवहित	४० १६०	जन्मजन्मातराम्यासाय	५८ २८०
छेलाकामो निज शोषे	१८ ४७०	जगाम सत्पुत्र हि दण्डक हि	१६ २८०	जन्ममुपुत्ररातीत	स मा ६ ८८०
छन्द वृत्तजातीना	३५ २०	जगाम स कुशनेत्र	५५ २०	जन्मा स्नातकाराया च	८ ५००
ज		जगाम सवतीर्यानि	स मा १८ ६०	जन्मेव नर पुण्य	५६ १०५१
जगन्च सिद्धो यन	स मा ६ २१३	जगाम सागरादौ	५७ ५१०	जन्मेमपरा मुखा [ ]	स मा ३ २५३
जग शोभकर विप्र	३६ ४१०	जगाम साह्य शक्य	४३ १४२०	जन्मेव शतस्त्रीय	३६ १४३
जगताऽजगदन्ते	स मा ६ २००	जगामाणि स र्गां व	५७ १६०	जन्माऽऽशतनामान	३६ २६०
जगतो मातर सया	१३ ३३०	जगामाम्बस्याणि	२५ ७२०	जन्मा सहस्रनामानम्	२८ ६८३
जग पतिदिव्यवपुजनादनस	६८ ६००	जगामासो पयोधायाम्	५५ १००	जन्मक धृतापाया च	३१ ८००
जग समग्र प्रविवेश धीमान्	१० १६०	जगुगवधपतयो	३१ २६०	जन्मद्वीपस्य कस्थान [कथ०]	१३ १०
जगज्च महाना	१० २१०	जगु परस्कृत्य पितामह ते	१६ १०	जन्मद्वीपस्य कस्थान [कथ०]	१३ २३
जगादन स्तव विष्णो	५६ ११३०	जगु प्रभावत क्षीम	स मा १० ३४०	जन्मद्वीपस्य कस्थान [कथ०]	११ ४००
जगाम श्रुपिनि साध	स मा २३ ३२०	जगु स्वायेव धिष्यमानि	२५ २६०	जन्मद्वीपे चतुर्बाहु	६३ ४२३
जगाम कच्छप द्रष्टु	५२ ५०	जगुस्ते शुभनोक्तानि	५४ ८२३	जन्म कुजम् नरक	स मा ८ १२३
जगाम कथ्यते द्रष्टु	३६ ५३०	जगुस्ततोऽपि ते ब्रह्मन्	६२ १०३	जन्म च पशेन तया निहय	१० ४०३
जगाम च महातज्ज	३८ ११०	जगुस्तदा रवेम्यस्ते	३६ १०७३	जन्म कुजम्नो हृष्टज	४० ६००
जगाम च महान् काल	५६ ६०	जग्राह चतुरो बागान्	३० ४००	जन्ममुद्रिनिपातेन	४३ १२०३
जगाम को रक्ष पुर स्वकीय	५५ ६७०	जग्राह च धनबागान्	३८ ७७३	जन्मभरतजयतेऽप्यर्थ	४३ ११२३
जगाम सागरात्तया	५६ ५६०	जग्राह तुगानि तयाऽशवाणि	२ ५१०	जन्मभय तु रयो दिव्यो	६ २८०
जगाम सन यत्रास्त [धल]	२६ २१०	जग्राह पाणिना दण्ड	१० २००	जन्मामुराभि मुनेशमभ्यय	४३ १५६०
जगाम सन यत्रास्त [सह]	४० ४६०	जग्राह गति यमपण्डकपा	४३ १५६०	जन्मे हते पश्यन्ते च भवे	४३ १६२३
जगाम तोयप्रवर महास्थ	५७ ६५०	जगद विविस्तीर्ण	७ १०३	जयन्ती च महापुण्या	२८ १२०
जगाम वानवो द्रष्टु	५७ ७००	जगदेव्यवसीत्त	४४ ७०	जयन्त मूलपारिस्तव	४४ ६६०
जगाम दिव्यया सत्या	४६ १४०	जगान चक रक्षान	३२ ७६०	जयन्तो वचना	४६ ४८३
जगाम धमराजान	३४ ५६०	जगान् चाम्या रणव्यवस्थिमा	३१ १६०	जय मूर्ध्नातिश्रुम हव	स मा ६ २३०
जगाम नभग स्नातु	७ ७६०	जगान लेख कुजम्नमाहव	४२ ४४०	जय नित्यम्युजकीरपीर	५० ३३३
जगाम नैमिष नाम	३७ ४००	जगमानि च भूतानि	स मा २८ ३०३	जयस्व पात धनजातयेस्व	५० ३३०
जगाम नैमिषारण्य	८ २६०	जगु मुत्तुपति च रोमहीने	२० १३३	जयस्व मायामोमस्य	स मा ६ २४३
जगाम पुण्य सन्ध मुण्डो	६४ ११२०	जग्वाल कालानिनिभा	१० १७०	जयस्व विजयेत्युद्ध	३० ४७०
जगाम ब्रह्मजन [सह]	५० १०	जगत्पर हरिदण्डवा	५ १३	जयस्व सर्वेश्वर विश्वभूते	४४ ५३३
जगाम ब्रह्मजनम् [मति]	६६ ४०	जगत्पर्व मुष्टेन	३८ २६०	जयां च विजयां पौव	४२ ६०
जगाम भगवाञ्छुव	२७ ४०	जगिने सवित्र नि य	स मा २६ १५१३	जया क्षोपाद् गदो हृष्ट	४ २१३
जगाम भूपर द्रष्टु	५७ ४८०	जग सया मनाभा	स मा १० २५०	जयाक्षित जयापेय	स मा ६ २१३
जगाम मन्मदगिरिम्	२८ १७०	जगद्विष्यति पुन र्द्वै	५५ २२०	जयाचिन्त्य जयानक	स मा ६ २६०
जगाम मायव द्रष्टु	६ ६६०	जगत्पराधोरे हि	३६ २१०	जया जगाम दैत्य	४ ३०
जगाम यमुना स्नातु	३ ७०	जगत्पराधोरे हि	३६ २३०	जयाक्षित जयपेय	स मा ६ १६३
जगाम विजय मूण्ड	४२ ६४०	जगत्पराधोरे हि	३६ ३०	जयाक्षित जयपेय	स मा ६ २१३

अवारिमध्यान्तमय	स मा ६ २१०	जातो रश्मिनिधायो	४७ ३००	जातुमीया न मुनय	स मा ६ २८०
अवासीग अवाविय	स मा ६ १८६	जातोतिवृन्दसुकु	३८ २८०	शास्त्रा च तगवमुता सकामा	२२ ५५०
अवा मुता सता हद्वा	४ ११५	जातो विजितवृत्तम्लो	३६ १००	शास्त्रा तस्य वधाकासी	५६ १८०
अवायातद्वच धृत्वा	४ १०६	जानि त दैत्याधिप यत्स्वरूप	स मा ८ २००	शास्त्राव विन्धवर्मा	३६ १०६६
अवागेप अरतापित्व	स मा ६ २०६	जानन्ति प्रियतार	{ स मा ८ ४३६ ५१ ३०५	शास्त्रा प्रनष्ट निद्वैन्द्रसतु	५५ २६६
अवे तथा बलवतोद्	स मा २ ७३	जानुता च समाहृत्य	१० १००	शास्त्रा स सर्वेश्वरभीषमभय	४४ ५१६
अवे ०५५८ देवस्य	४३ ८६६	जानुनी प्रमुक्ते च	७ १२३	शास्त्रा त्रस्वैव साध्या	४३ १४३०
अवेम च परान् मुद	४३ ५०	जानुनी चादिनीयोगे	५४ १२३	जानयोग न ते दद्युद्	३४ ७२३
अवेम अत्रयै च	६३ ५०	जानुम्यामरा नायं	स मा २२ ६६५	जानाज्ञान निरात्म्य	३ १५०
अवेमप्राप्ता तेन	स मा ६ २४०	जानुम्यामुरि रथाय	४५ २८६	जानाधिक्मशेरेण	३४ २६६
अवायुजायबाधैव	स मा २६ १०६६	जानातिना भारयहेन सनुत	३८ ७६०	जानाना दायको देवम्	स मा २३ ६०
अन तुपान्ते वै यद्वत्	२८ ५००	जानातीति परिधाय	३८ २६०	जानानि चैवाभ्यमता हि पू	६४ ११४०
अनतुम्भान् सनेरेचाद्	१७ ५५६	जानातिर्यता ब्रह्मन्	३६ १५८०	जानानामाश्रमो वेदम्	स मा २२ ८४०
अनवासादिनिगिज्जातो	२६ २३०	जानमन्धेन रामेग	स मा १३ ४२३	जैय तत्रैव प्रवर्तन्ति सन्तम्	स मा २२ २४०
अनेग ताडवामास	१० २६०	जामयो मुखो दृढा [ ]	१२ १८०	ज्यामयो विष्णुनिलय	६८ ५१०
अनेपाशाधि महासुरेग	२१ ५५०	जामादुद्रुहितैव	२ १५६	ज्येष्ठ शुभम् इति एतातो	२६ २६
अनेश्वर कुचकुटिका	३१ १०१६	जामिगुगसयुक्ता	२६ ६२०	ज्येष्ठ येष्टा वरिष्ठापि	१२ १६० १२ १७६
अनोद्भवआपि अन विमुच्य	५५ २७३	जिप्रती कार्तिकेयस्य	३१ ५८६	ज्येष्ठ सनत्सुमारोद्भूद्	३४ ७०६
अनोद्भवा नाम महासुरेन्द्रा	५५ २०६	जिनासायं तवैव	५६ ३००	ज्येष्ठमासश्च तस्य	३४ ५५०
अनोपर महीय हि	११ ३१०	जितस्त्वदीय पुरुष पितामह	२ ५३६	ज्येष्ठाया पूजयेद् शोवा	५४ २००
अने यस्य स्विता वायुर	६७ १३०	जितास्तया तोयचराऽन्वैहि	२० ५५	ज्येष्ठाधम च तत्रैव	स मा १५ ६७६
अन्यत्यमानमायान्त	१० १८६	जितारत्नाक्रम्य दैत्याम्या	२६ ११६	ज्येष्ठाधमे महापुण्ये	स मा १० ८२६
आत सा च तमीश्वैव	२२ ३४०	जितेन्द्रियस्व शीघ्र च	११ २४३	ज्येष्ठे मासि जिते य ने	स मा १० ८५६ स मा १५ ६८६
आतकमायिका ह्रस्वा	स मा ६ १७०	जितेन्द्रियत्वमाधाने	१५ ५६०	ज्येष्ठे स्नान चामलकै	१७ ५५६
आतमान्नु पुन्य	४६ ३८५	जितोय त्वत्प्रसादेन	८ ३६०	ज्योति परवन्ति युज्जानाम्	स मा २६ १४८०
आतसतोर्वर पुण्या	३४ १००	जित्वा लोकस्य ताद्व	स मा १० ६५६	ज्योतिस्तान् प्राणान्	३१ ६५६
आता गयेऽपुष्टया	३० ८०	जिह्वाततामन सर्वे	२२ २१०	ज्वरानुरस्येव मुदमुद्वै	३५ ७४०
आता सा चाद् देवेश	३० १३६	जीमूतकेतु शत्रुघ्नो	२६ ५५६	ज्वलज्वालागोत्रा	२२ ५३६
आता सा पाटला रम्या	६ १०००	जीमूतकेतुरापात [ ]	२७ २३६	ज्वातामुखो भयवर	३२ ५२६
आतास्ता कम्पवास्तित	२५ ५६	जीमूतवाहन कव	६ ७८०		
आता हिमवतो गेहै	१ ६०	जीवजोयक-धुष्ट्य	५८ ११०		
आति मग पीविवै हि	६४ ११०६	जीवनाय नमःपुण्य	४३ ३०६		
आतिमुक्तानि देवेन	६० ३०३०	जुहाव धृतराष्ट्रस्य	स मा १८ ३००		
आतिरमरा रूपमुस्तु	स मा १८ १७६	जुहाव बाह्वै साध	स मा १८ २६०		
आती शताद्वा मुमना	६८ १२६	जुह्वाना श्वयो य	४ ३६०		
आनुया भूयिष्यान्	११ ५७६	जुम्भमारोपु च तदा	४३ ६५६		
आत अयावसावेऽशी	५६ २४०	जुषुम्भ मुनयस्त	स मा १० ३५६		
आतेशये कपिवाच	३६ १५४०	शतबाध ततस्त्रि	१६ ३७६		
आतेशये धृतायां तु	३८ १४६६	शतबाध देवप्रतिना	१६ ४३६		
आत पुत्रे हिनु साने	१५ ५१६	शता मेयस्तया ज्ञान	६० ४००		
आती मयाभस्तेनाह	६४ ६३०				

यामनपुराणस्य

सं तद्वर्ष चमणा गर्भे	२१ २८१	तं हृष्टवा वदमान विपुमातवर्जित		त शीष्य भूमौ पतित वित्तान	४३ १६१०
त गच्छन् महाशीघ्रं	२४ १०	देवगन्धमुखा	४७ ३६३	तं वृणीष्व मयावाहो	८ ६२०
त गच्छन् गुरुभ्राता [ ]	२४ ३१	त हृष्टवा विपुमातवर्जित	३८ २१३	त व तीक्ष्ण उरानिन्दु	स मा १८ १८०
त गच्छन्मात्रय गुरो विपन्ना [ ]	४२ ६३	तं हृष्टवा गच्छन्मनुजस्य		त धीरेयोपुला लघोत्तमा	८७ ५०१
त गच्छन्मात्रय गुरो	१० ६१	मतेन हृष्टाति	८७ ४२१	त व्रजत हि त्वयि [ ]	४३ १४३३
त गृह्ण प्राह एतद्दि	३२ १००	तं हृष्टवा वीतन्यादाय	४४ ६१	तं वक्रात्मान्यव करो विपुल	२६ ४७३
त च युवा महागन्ध	६७ ७१	त हृष्टवा सा एतीरा	३७ ४२१	तं वक्रोन्मय्यव करो कमा	२ ५०१
त चागम हरो नमिषु	२८ ६७३	त देशमुह्यं गुण पुच्छ	४८ ८३०	त वक्रवागमिहा दुरात्म	४३ १५६३
त चागि धर्मो विमुक्तं निरीक्ष	४३ ११०१	त देशनिर्मा देग	स मा १२ ६०	त गच्छन्मात्रय व वक्रात्म	१० ४८१
त चागि भूयो मनो ज्ञान	६ ४४१	त देशनि मगरामान	स मा ४४१	त गच्छन्मात्रय व वक्रात्म	२४ ६१०
त चिन्ता महिषो ममाद्य	२० ११	तं दे मागमानी	२४ ३५०	त गच्छन्मात्रय व वक्रात्म	२६ ८४३
त ज्ञात बाह्यो गुण	६४ २४१	त निरन्त मगन्ध	३२ ४१३	त समम्य विविध	४४ ३२४
त ज्ञातमात्र भगवान्	स मा ६ १७१	त पट्टा भाव्य ज्ञान मुक्ति	४२ ५७०	त समम्य विविध	३० ३५३
त तमात्रय वि ते	४७ ३७	तं परोक्ष्या भवत्य	८ ४२८	त हन्मि क्षति हरि	२६ ३०
त तु वृद्धमभ्यस्य	स मा १६ १६१	त पागमाविषय गन् प्रवृष्ट	१० ४२०	त हि मोक्षयि नाव्य	३८ ६४३
त तु हृष्टवा नरो मुक्ति	स मा १४ ६७	त पुत्रयिवा यत्नेन	स मा २४ २२०	त होनयै गतया वक्रा	३० ३००
त दग्गा मनेजा	४७ ४०१	त पुत्रकर्म मागम्	२८ ४५३	तच गुप्ताङ्गि गु नाव	२६ ४८३
त दग्गागुरुर्येधो	४३ १६३	तं प्रवृष्ट करोत	२६ ७२०	तयागि विजित ब्रह्म	४४ १६०
त हृष्टवा भवत्येव्यति	६२ १४१	तं प्रवृष्ट दग्गातो	स मा २८ ४४१	तयारणवच गव	१६ ८२१
त हृष्टवा हृष्टवाविपु	४६ २४०	त प्रादम्भ गर्ण	४० ११०	तयस्तत्तमयो भूवा	६८ ६०
त हृष्टवा गान्धर्व वैव	३६ १६६१	त प्रवृष्ट त्ना हृष्टवा	६ ६६१	तयैवता पर्वतवृष्टतनिभ	१६ ७१
त हृष्टवाय महाकाल	४७ २३३	त प्रवृष्टावहो	स मा १७ १४३	त दग्गावचन युवा	४२ ६८३
त हृष्टवा दधनतुजा	१ १६३	त प्राह भगवान् यत्	३६ २८१	तद्विषय ताकरस्तव	२ ३७३
त हृष्टवा दानवर्जित	४४ ७६१	त प्राह भगवागीतो	४६ ४३	तद्विषय भगवा	स मा १८ १२३
त हृष्टवा देवना पूय	४३ १३८१	त प्राह विपुमात्र तीक्ष्णव	३२ ११४१	तद्विषय पात्रिष्य	४ १८३
त हृष्टवा देवना पूय	४६ ४११	त प्राह गच्छन्मनुजस्य	३६ ४०१	तद्विषय बालुकायां च	२७ ५७०
त हृष्टवा दुरतिश्रु	३८ ६३३	त प्रोवाच भविष्यद्वा	१८ ४२३	तद्विषय द्विजश्रु	स मा १ ८०
त हृष्टवा पापुर्ध्व च	स मा २८ १२३	त यत् प्राह भोस्ता	४८ २३३	तद्विषय कण्ठवच	४० ६३
त हृष्टवा पापुर्ध्व च	स मा २० २१०	त बाध्याय प्रतीतो	६४ ७७३	तद्विषय जीवमुक्त	२ ३६१
त हृष्टवा पुण्डरीकाक्ष [गच्छ]	३ १३३	त भामयानो बलवान्	४२ २७३	तद्विषय चाग्नो वाक्	३२ ४४०
त हृष्टवा पुण्डरीकाक्ष [अक्ष]	४७ १०३	त वदमान वीक्ष्याय	१० २०३	तद्विषय दानवर्जित	४० ४३१
त हृष्टवा पुण्डरीकाक्ष [योज (०)]	६६ १०१	त माता प्राह वचन	३२ ६३	तद्विषय देवतास्त	स मा २१ १३०
त हृष्टवा बलिना श्रु	४२ ६०३	त माता मुनिगात्र	४६ ६३	तद्विषय भगवाच्छ्रु	४३ ४७३
त हृष्टवा भगवान् ब्रह्मा	४३ २१३	त माता कृती प्राह	४६ १००	तद्विषय भगवान्	३१ १४३
त हृष्टवा भास्कर देव	२२ ४२३	त मृगी वक्षिभ्रजव	४३ १८३	तद्विषय भगवान् प्राह	३६ २३
त हृष्टवा महादात्र्य	४४ २३३	त यज्ञपुत्र विपु [ममाभि]	स मा ६ ६०	तद्विषय भगवान् प्रीत	स मा १६ २००
त हृष्टवा माविनी प्राह	४३ ८४०	त यज्ञपुत्र विपु [प्रगती]	४६ ८३०	तद्विषय भगवान् ब्रह्मा	स मा २४ २१३
त हृष्टवा मुनिव पात्र	स मा २४ २४०	त विप्रवर्जित वचन	३२ ३७०	तद्विषय भगवान् भाव	१६ ४२३
त हृष्टवा यज्ञवत् पु	स मा १० ३४३	त विप्रवर्जित वचन	३० ६८०	तद्विषय भगवान् भाव	३२ ७६३
त हृष्टवायै हरि चातो	४७ ६२०	त विपुवर्जित वचन	३८ २४३	तद्विषय भगवान् भाव	३६ २४३
		त विपुवर्जित वचन	स मा २२ ४७३	तद्विषय भगवान् भाव	२८ ६२०

श्लोकार्थसूची

तच्छ्रुत्वा वचन तस्य	स मा २६ ३०३	तत् क्षुमांतामसरव	५६ ५३०	तत् प्रोतोऽप्रवद् भानुर	५० ३६३
तच्छ्रुत्वा वचन देव्या	स मा २२ ४८०	तत् शृण्वेषु लोकेषु	३४ २३३	तत् प्रतो मुनिग्रो	१६ ६६०
तच्छ्रुत्वा वचन देव्या [ ]	२० १५३	तत् पतरिचिवोरै	७ ६१३	तत् प्री या मुखाह	२८ ४५३
तच्छ्रुत्वा वचन धामान्	६४ ५६३	तत् पतात देवस्य	६ ६६३	तत् प्रतापिताना	५३ २३३
तच्छ्रुत्वा सप्तो वाय	२८ ४३३	तत् पतात देवरा	६ ३०३	तत् प्रोवाच भगवान्	६ ८५३
तच्छ्रुत्वा मुदरा वामो	३२ ४३३	तत् पद्मच्छ मुदित्वा	३१ ३०३	तत् प्रोवाच वचन	७ ४७
तच्छ्रुत्वाऽऽरय वचो धोर	४० २५३	तत् पद्मच्छ स मुनि	३६ ६३	तत् पञ्चज्ञमो वृक्ष	३६ ४६३
तच्छ्रुत्वा हारि प्राह	४ १४५३	तत् पञ्चचक्र ली	३६ ४०३	तत् स मातापितरौ	३५ ८३
तज्जात कैसररथ	६ ६६०	तत् पश्यन्तु देवेषु [गग ^०]	८ १०३	तत् स मातापितरौ	२८ ६४०
तज्जातरतनयो जयश	३५ ६४०	तत् पश्यन्तु देवेषु [मग ^०]	४२ २४३	तत् स मातापितरौ	३६ १६३०
तज्जातुषुम महिगामुरे	२० १२३	तत् पश्यन्तु हि माता	४१ १५३	तत् स मातापितरौ	२८ ३७३
तज्जातानिधय भुत्वा	३६ ८६३	तत् पारित्त्य गच्छत	स मा १३ १७३	तत् स मातापितरौ	स मा २० १८०
तज्जातानिधय भुत्वा	३८ ५२०	तत् पिता पाठयन्मा	६४ ६२३	तत् स मातापितरौ	१६ १६०
तज्ज्योतिरहेजसलेषा	१६ ७३	तत् पितामह श्रुद्ध	२५ १२३	तत् स मातापितरौ	५२ ४३०
तत् सचिद्वि भगवान्	४४ २६३	तत् पितामहो देव	६ ७३३	तत् स मातापितरौ	३० १८३
तत् सचिद्विभमार्थे	२८ ६०	तत् पितामहो देव	१५ ४८३	तत् स मातापितरौ	५६ ११४०
तत् सचिद्विभमार्थे	३ ४६३	तत् पीते तेजसि वै	२८ ५१३	तत् स मातापितरौ	स मा १३ २२३
तत् सचिद्विभमार्थे	३६ १२८३	तत् पूषा हर बोधय	५ १०३	तत् स मातापितरौ	२६ ४४३
तत् सचिद्विभमार्थे	३ १३	तत् प्रहृष्टव गच्छत	स मा १८ १६३	तत् स मातापितरौ	स मा १४ ४४०
तत् सचिद्विभमार्थे	५२ ५४०	तत् प्रहृष्टव केशेषु	१८ ४७३	तत् स मातापितरौ	२८ १६३
तत् सचिद्विभमार्थे	स मा २२ ७६३	तत् प्रजाता बहुकामो	८४ ५००	तत् स मातापितरौ	२६ २६३
तत् सचिद्विभमार्थे	४४ ६३	तत् प्रजम्ब चरणौ	स मा २ ३७३	तत् स मातापितरौ	स मा ८ ४३३
तत् सचिद्विभमार्थे	स मा २२ ४५३	तत् प्रजम्ब तविप्र	५६ ११३	तत् स मातापितरौ	२६ ४३३
तत् सचिद्विभमार्थे	स मा २४ १६३	तत् प्रजम्ब सचिर	६६ ११३	तत् स मातापितरौ	स मा २६ ३६३
तत् सचिद्विभमार्थे	स मा २६ ५६३	तत् प्रजापिता ब्रह्मा	६५ ३२३	तत् स मातापितरौ	स मा २६ ३६०
तत् सचिद्विभमार्थे	५२ ६२३	तत् प्रज्ज्योति तन	१६ ५३३	तत् स मातापितरौ	स मा ४६३
तत् सचिद्विभमार्थे	४३ १८३	तत् प्रज्ज्योति सुभ्रवा मगवल	२ ५२३	तत् स मातापितरौ	६ ६३३
तत् सचिद्विभमार्थे	५२ ५२०	तत् प्रविष्ट प्रसम दय गच्छ	२७ २०३	तत् स मातापितरौ	स मा १० ३६०
तत् सचिद्विभमार्थे	स मा २८ ४६३	तत् प्रवृत्त सगामे	१० १३	तत् स मातापितरौ	५३ ५३३
तत् सचिद्विभमार्थे	स मा ६ ३६३	तत् प्रवृत्त यनस्तु	५२ ४१३	तत् स मातापितरौ	२६ ६६३
तत् सचिद्विभमार्थे	४५ ३२३	तत् प्रवृत्त मुतराम्	१६ ६३	तत् स मातापितरौ	२६ १३
तत् सचिद्विभमार्थे	६६ ३७०	तत् प्रवृत्त नाना	स मा २१ १२०	तत् स मातापितरौ	२२ ४४३
तत् सचिद्विभमार्थे	१० ५३	तत् प्रवृत्त नाना	स मा ६ १००	तत् स मातापितरौ	१८ २०३
तत् सचिद्विभमार्थे	स मा २६ ६६३	तत् प्रवृत्त नाना	२८ २०३	तत् स मातापितरौ	३८ ६२३
तत् सचिद्विभमार्थे	४ १८३	तत् प्रियाभूद् भावयिग [ ]	५३ ८२०	तत् स मातापितरौ	२६ १६३
तत् सचिद्विभमार्थे	४ ५५३	तत् प्रीत प्रभ प्राग्	५६ २२३	तत् स मातापितरौ	२६ ५५३
तत् सचिद्विभमार्थे	५ ८३	तत् प्रीता गिरिसता	२८ ७०३	तत् स मातापितरौ	स मा १८ १०३
तत् सचिद्विभमार्थे	५ १७३	तत् प्रीतास्तु पितर्य	२४ ६०	तत् स मातापितरौ	३४ ३७३
तत् सचिद्विभमार्थे	१६ ३८३	तत् प्रीतिपुत्तो ह [ ]	३१ ४१३	तत् स मातापितरौ	४५ ३८३
तत् सचिद्विभमार्थे	स मा १८ २६०	तत् प्रीति मनसा	३६ १५३	तत् स मातापितरौ	२१ ४१३
तत् सचिद्विभमार्थे	२७ २०३			तत् स मातापितरौ	स मा १८ ३२३

सत स देवीगणमध्यमस्थित	३३ ३५३	सत सुरागां बचतान्	२२ २५३	सतस्त पतित दृष्टवा	२६ ६५३
सत स पतितो निज्जो	६ ६७३	सत सुरा दिव जगपुर	३६ ३८०	ततरता यनवाट तु	५ २३३
सत स विनाम बुद्धन	६५ ५८३	सत सुरावृ ब्रह्मरूपीमुखावृ	२७ ६२३	ततस्त वीक्ष्य देवता	२६ ३१
सत ससर्पय प्रावु	२६ ६२३	तन सनापतिर्यो	२० ३७३	ततस्तत सिंति खेदाव	स मा ७ १५०
सत स प्रहित पिवा	३८ ६७३	तत गोमन्मय ता बाता	३७ ६६३	ततस्त सैव्यमनुष	३२ ६५३
सत स बानभस्तेपा	३१ ३६३	तत रनुता देवर्तस्यैत्रम्	१६ २१३	ततस्तानुततम [धृत्वा]	६ ७२३
सत सप्रहृष्टैर्देवै	स मा १६ २०	तत रानुता समारुधो	स मा २३ ५३	ततस्तदनुततम [दृष्टा सर्वे]	४१ १३
सत स मरणाद्भोतम्	३४ ३१३	तत रयगुणवृ दृष्टवा	स मा २५ १२०	ततस्तदनुततम [दृष्टा शीपा]	४१ ५२०
सत समागममनुतम हि	१० ३००	तत रनागावृ वातिस्याम्	३६ १८३	ततस्तदनुततम [दृष्टा स]	५३ ३८३
सत समागच्छति वायुदेवे	६४ १३	तत रनागावृ ते सर्वे	स मा १४ ५५०	ततस्तदनुततम निरोधय	३० २७३
सत समागता रौद्रा	३ २३	तत रनशशा च विविचन्	४६ १७३	ततस्तदनुततम बलिना	४८ १७३
सत स मातापितरो	३५ ४८३	तत रनावा समुत्पन्ना	६२ ६०	ततस्तदनुततम पार्वत्या	२८ १४३
सत समागच्छ विभु सुरादिभि	६६ १६३	तत रगुहोत्पन्नि गिरा बरेय	१४ ३४३	ततस्तदनुततम दृष्टवा	६ ६५३
सत समुद्रवाय विविक्तयेत	१४ २६३	तत स्वदेहो देवान्	४४ ७५३	ततस्तदनुततम सुत	६४ ५७३
सत स गिरा श्रमवृ	२३ ३२०	सत स्वपतर दृष्टवा	४० १०३	ततस्तदनुततम मुनयो	२६ २०३
सत स रज्ज्यामास	स मा २६ २३०	सत स्ववचमोदयेव	३२ ८१०	ततस्तदनुततम वराह	४६ ६०३
सत सरस्वती गता	स मा १६ २२३	सत स्वव समागच्छ	३६ ७३	ततस्तदनुततम गृहीत	२७ ५३
सत स राजा मध्याह्न	स मा २६ ४१३	तत स्वर्ग महेश्वरो	५२ ८८३	ततस्तदनुततम महा नि	२७ ५३
सत सर्व प्रवृत्त च	स मा १७ ६३	सत स्वस्वपरोवार	३३ १७३	ततस्ता मयुरा वागी	३६ ३५३
सत सर्वविश्वयो	२२ ४०३	तत स्वसैवमागच्छ	४३ १३	ततस्ता वारयामागुर	४६ ६६३
सत सर्व महेश्वरान्	२६ १८३	सत स्वैवाभवत्भूरि	४४ ४१३	ततस्ता सिधियु सहा	३७ ५६३
सत स विज्जो भूवा	स मा १८ २२०	तत श्रान्तीय पुरावा	स मा २६ ३८०	ततस्ता देवता सर्वा [ ]	स मा २६ ४५०
सत स विस्मितावृ सर्वावृ	७१ १७३	तत उच्छुद्धुत्पन्ना [ ]	३२ ७५०	ततस्ताननुततमकारान्	७ ४७३
सत सव्यो भुजो राजा	२३ ३१०	तत एकमुक्ष भूयो	४१ ४७३	ततस्ताननुततम विष्णु	स मा ६ ७३
सत स हृतसवरवी	५३ १६३	तत उच्छुद्धुत्पन्ना [ ]	६२ ४३३	ततस्तावृ प्राह भगवान् [गिरा]	६ ५६०
सत सा चारुसवाह्नी	३७ ५८०	तत उच्छुद्धुत्पन्ना [ ]	६२ ४३३	ततस्तावृ प्राह भगवान् [सरि]	४४ ७७३
सत सा देवदेवेता	३८ ५१३	तत उच्छुद्धुत्पन्ना [ ]	६२ ४३३	ततस्तावृ प्राह भगवान् [सरि]	४४ ७७३
सत सा पीवरधोगी	६४ ७८३	तत उच्छुद्धुत्पन्ना [ ]	६२ ४३३	ततस्तावृ प्राह भगवान् [सरि]	४४ ७७३
सत सा प्राह तमुषि	३७ ७५३	तत उच्छुद्धुत्पन्ना [ ]	६२ ४३३	ततस्तावृ प्राह भगवान् [सरि]	४४ ७७३
सत सा मनसा देव	२४ २३३	तत उच्छुद्धुत्पन्ना [ ]	६२ ४३३	ततस्तावृ प्राह भगवान् [सरि]	४४ ७७३
सत सा यक्षिणी ता तु	स मा १३ ५६०	तत उच्छुद्धुत्पन्ना [ ]	६२ ४३३	ततस्तावृ प्राह भगवान् [सरि]	४४ ७७३
सत सा सवमाचष्ट	स मा १६ ३०३	तत उच्छुद्धुत्पन्ना [ ]	६२ ४३३	ततस्तावृ प्राह भगवान् [सरि]	४४ ७७३
सत शुक्रिर्देवयै	१६ १३	तत उच्छुद्धुत्पन्ना [ ]	६२ ४३३	ततस्तावृ प्राह भगवान् [सरि]	४४ ७७३
सत मुकुटावचनावृ	१६ ५३	तत उच्छुद्धुत्पन्ना [ ]	६२ ४३३	ततस्तावृ प्राह भगवान् [सरि]	४४ ७७३
सत मुत धर्मगीता	५६ १५३	तत उच्छुद्धुत्पन्ना [ ]	६२ ४३३	ततस्तावृ प्राह भगवान् [सरि]	४४ ७७३
सत मुतोय स्वात्वा च	५३ ५३	तत उच्छुद्धुत्पन्ना [ ]	६२ ४३३	ततस्तावृ प्राह भगवान् [सरि]	४४ ७७३
सत सुदीर्घमन्वान	३२ २६३	तत उच्छुद्धुत्पन्ना [ ]	६२ ४३३	ततस्तावृ प्राह भगवान् [सरि]	४४ ७७३
सत मुवेतवत्त	३६ १२३३	तत उच्छुद्धुत्पन्ना [ ]	६२ ४३३	ततस्तावृ प्राह भगवान् [सरि]	४४ ७७३
सत सुरा क्रमेणैव	३६ २४३	तत उच्छुद्धुत्पन्ना [ ]	६२ ४३३	ततस्तावृ प्राह भगवान् [सरि]	४४ ७७३
सत सुरा सहेयैव	२८ ३२३	तत उच्छुद्धुत्पन्ना [ ]	६२ ४३३	ततस्तावृ प्राह भगवान् [सरि]	४४ ७७३
सत सुरागां दुःसम्पत्	८ ६३	तत उच्छुद्धुत्पन्ना [ ]	६२ ४३३	ततस्तावृ प्राह भगवान् [सरि]	४४ ७७३

श्लोकार्थसूची

तस्य तस्यसु सर्वे	४६ १६०	तस्योऽपि पितरः प्रीत्या [ ]	स मा १४ ३०	ततो गच्छतः सोमस्य	स मा १६ १५३
ततस्तु सङ्घन देव्या	२६ ६२३	ततस्तु मुनयः प्रीत्या [सुर*]	स मा १६ १००	ततो गच्छन्तरः	स मा २० २४३
ततस्तु सप्तधा वृद्धा	२५ ६०३	ततस्तु मुनयः प्रीत्या [सर्वेण]	५७ ३६३	ततो गच्छेद्ब्रह्मणा	स मा २१ १०५
ततस्तु सा तत्र तत्र वसन्ती	२० १६	ततस्तु म नित्यतरुषु	६ ६०३	ततो मये द्रुमुनिर्वा	३४ ४०३
ततस्तु तेनाप्रतिपक्षेण	५६ ४२५	ततस्तु राक्षसाः सर्वे	स मा १६ ४३३	ततो गणानामधिप	४३ २०३
ततस्तु तेनाप्रतिमेन सावित्रा	३२ ८२३	ततस्तु योगित सर्वे	स मा १६ १५३	ततो गणानामधिप	४२ २०३
तत तु त्वरिता कावे	३८ ४६३	ततस्मिन् गिरिमनिषु	५० ६६३	ततो गणोऽप्यनन्तरजस्तु	४२ ३५३
ततस्तु त्वस्तिष्ठायाः	२६ १६५	ततस्मिन् स्वा सध्या	४३ ६६३	ततो गते बन्धके द्वे	२५ २१३
ततस्तु देवप्रदरे जडाधरे	४ ५७३	ततस्मिन् य गत	२ ४३३	ततो गतेषु देवेषु	४६ १५
ततस्तु देवप्रदरे महेधरे	२५ ७४३	ततस्मिन्मयः स मुकुर्वति	२ ४३३	ततो गत्वा भुक्त्वा ता	४३ ८००
ततस्तु देवा महिषेण निजिता	१६ १३	ततस्मिन् गिरिजा	४४ ८७०	ततो गत्वा पर्येष्यत्	३६ ५४३
ततस्तु देवे सारणी	४३ ६८३	ततस्मिन्मयः ब्रह्मन्	१६ ८३	ततो गत्वा सन्निवेशा	स मा १६ ६५
ततस्तु देव्या बलिना महामुखा [ ]	२१ ३८३	ततस्मिन्विष्णु ग ह्ये	स मा १४ ४१५	ततो गत्वा प्रीतो	५ २२३
ततस्तु दत्तेन वराहजगिना	७ ६२३	ततस्त्वधारयद् देवी	३१ ८३	ततो गत्वा महादेव	३६ ४५३
ततस्तु दत्तो मरिचापुरेण	२० २१३	ततस्त्वन्नातः महामनुषो	६ १०७०	ततो गिरिमुत्ता ह्याद्	४३ ८४३
ततस्तु धनुरादाय	४ २३३	ततस्त्वराजके लोके	स मा २६ १७०	ततो गिरिमुत्ता देव	४२ ७३
ततस्तु पूना विहसद्	१ १६३	ततस्त्वराजके लोके	११ ३६३	ततो गिरिगः स्वा भायौ	२६ ५०३
ततस्तु कालेनो मासि	१७ ४६३	ततस्त्वः पानस तीर्थे	स मा १८ १३	ततो गिरौ वसत् कः	२८ १३
ततस्तु भगवान्नाथा	१६ ३४३	ततस्त्वैः श्रम्ये तीर्थे	स मा १८ १३०	ततो गृहः प्रहृष्टि गुरोः	३२ ११३
ततस्तु मनसा देवाद्	४३ १५३	ततो कृतधन्यः प्राह	३६ १०७०	ततो गृहीता कपिना	३८ ७३
ततस्तु रक्षा सख्यद्	१६ ३६३	ततो कृतधन्यः श्रीमान्	३६ १३३	ततोऽग्निधूमने मही सैता	५२ ४२३
ततस्तु रोद्रे सुरदेवसाने	६ ४१३	ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा [सोम*]	स मा १३ ३३३	ततोऽग्निमयास्तिते	४६ ५४०
ततस्तु वसतस्त्वय	१८ ६०३	ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा [पुत्रो*]	स मा १४ ४०३	ततोऽग्निमयास्तिते	१८ ६८३
ततस्तु वारिधायास्तो	५३ १४३	ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा [फल*]	स मा १५ ४५३	ततोऽग्रतः स बगदालो	६४ १०३०
ततस्तु शोपः प्रजगाम रक्तः	३० ३०३	ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा		ततोऽग्रतः देवतैर्मयः	४७ २३३
ततस्तु शौ चार्वांगुहादेः मृदः	४६ ३१३	[नासा*]	स मा १३ १२३	ततो धृतवोऽस्वा पुनीम्	३६ १२३
ततस्तु वसतस्त्वयः पारिवेन	१४ १३३	ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा		ततो जगाम कृष्णस्य	५२ ७०
ततस्तु सकुले तस्मिन्	६ ३५३	[विष्णो]	स मा १३ १४३	ततो जगाम वारध	२२ २६३
ततस्तु सर्वे क्रमः	३६ १०६०	ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा	स मा १३ २४३	ततो जगाम देवाना	३१ ४३
ततस्तु सद्यः चापः	२२ २७३	[इतर*]	स मा १४ ४७३	ततो जगाम निर्विण	३ १२३
ततस्तु सहस्रान्ये य	३६ १२५३	ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा [ब्रह्मा*]	स मा १४ ३६३	ततो जगाम योगात्मा	५७ १७०
ततस्तु सुविश्वार्थः	२५ ३८३	ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा [ब्रह्मणः]	स मा १५ ७३	ततो जगाम स क्षिप्	३८ ४४०
ततस्तु धनुःपथः	३८ ४७०	ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा [रता*]	स मा १५ ४३३	ततो जगाम सुरेण	२२ १२३
ततस्तु वीर्यवतः	३० ४८३	ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा		ततो जडाधरे दृष्ट्वा	५४५३
ततस्तु कञ्चुकेन	३६ १३३	[तीर्थे वै*]	स मा १४ २०३	ततो जलनिधौ रीतो	११ ३५३
ततस्तु क्षयः सर्वे		ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा		ततो जलेनः सगदः सपाशः	१० ३५३
[मम युद्धे*]	स मा २६ १८०	[तीर्थे क*]	स मा १५ ७४३	ततो जगाम गृहे राजो	स मा १६ १०३
ततस्तु क्षयः सर्वे		ततो गच्छेत् विप्रेन्द्रा	स मा १४ ५०३	ततो जगाम सान्ना	१६ ३५३
[मम युद्धे*]	स मा २६ २००	ततो गच्छेत् सारकः	स मा १५ २०३	ततो जगाम मुनेषु	२१ १८३
ततस्तु कल्पयामासुः	स मा २१ ४३	ततो गच्छेत् सुमहद्	स मा १५ ५२३	ततो जगाम विद्वान्	१०

सतोऽय तीर्थं कुब्जाक्षे	२५ ५१०	सतोऽधिका गतिं याति	६७ ४४०	सतोऽप्रयक् सत्त्वस्तीक्ष्णुपेमाद्	१० ४१०
सतो दशार्थम गत्वा	स मा १३ २११	सतोऽधिचक्रस्तु रय	४३ १४८१	सतोऽप्रयक् भारत्तवद्रभास्कराद्	१० ५४३
सतो दर्शनं गच्छ	२६ ७४३	सतो धुनुद्विवाया	५२ ३८१	सतोऽयोग्य समालिङ्ग्य	३८ ५८३
सतो दर्शनं देवाभा	३८ ५६३	सतोऽप्रङ्ग विमुहंष्टवा	७ ११	सतोऽज्जवाचवद् दंतेया [ ]	३३ ३१३
सतो ददु प्रीतिपुता	६२ ४४०	सतो नरोपु पुण्याम्	६ ३२३	सतोऽज्जवृच्छद्विप्रोऽगो	६४ ५८३
सतो दन्तो य शृङ्गार्या	१० २६३	सतो नदाम् भगवान्	२७ २११	सतोऽररो योजनकोटिना वै	५२ २२३
सतो दगमु पूर्णेषु	३१ २०३	सतो नवाम गिरसा [तत*]	४३ ७१३	सतोऽररो योजनकोटिभित्तु [पद्*]	५२ २३३
सतो दगमु भासेषु	३६ १५३०	सतो नवाम गिरसा [यन्]	५० ३३	सतोऽररो योजनकोटिभित्तु [विग*]	५२ २४३
सतो दगमु वर्षेषु	६४ ५०३	सतो नना हरिर्निङ्ग	६ ७४३	सतोऽप्रवाहिक दृष्टा	स मा १६ २०३
सतो दारवन् घोर	६ ५८३	सतो नरपति पुत्र	२३ ७३	सतोऽप्रय कपिवर	३८ ३५३
सतोऽदिति कवचपञ्च	स मा ४ १४३	सतो नरपतिदृष्टवा	२३ ४३	सतोऽप्रयलुता तन्वी	३६ १२६३
सतो दितोऽग सगद समाद्रवन्	७ ६५३	सतो नरस्तवाज्रगव हि बाणम्	७ ५४१	सतोऽप्रयन्ता देवेन	३६ ३३३
सतो दितोऽश्वर श्रीमान्	७ ४२३	सतो नरो बाणगणैरगहंद्	७ ६०३	सतोऽप्रि वम्पने पृथ्वी	३६ ३६३
सतोऽदित्या सह सुरा	स मा ३ ७३	सतो नागरिको सोमो	५३ ५११	सतोऽप्रि चिन्तयद्दृष्ट	३६ ३६०
सतो निवारक भूय	१६ ५६३	सतो नाम महादेव्या	३० १७३	सतोऽप्रि हि स्मितभ्रान्त्यस	११ ५३३
सतो दिवाकरा सर्वे	१ २१३	सतो नायायग वैलो	८ ७३	सतोऽप्रि द्विगुण श्रोत	११ ३८०
सतो दिवाकरे सर्वेद्	२५ ६३	सतो नायायग श्रीमान्	५८ ७५३	सतोऽप्रयमुष्यत दितिर्	४५ ३५३
सतो निवारको राशि	१७ १२३	सतो नायायगो दृष्टा	६ २२३	सतोऽप्रयस्वती शर्व	२६ १३३
सतो विष्वक्पुष्करा	१८ ७४३	सतो नायायगो देवा	८ २५३	सतोऽप्रयस्वती काशीम्	२६ ६१३
सतो दुरात्मा स तदाश्वको मुन	३३ ४७३	सतो नायायगज्जग	८ १२३	सतोऽप्रयस्वतीयतराद् हि बाणान्	४० ६६०
सतो दुरादपदयन्त	६२ ११३	सतो नि सुतमात्रोऽय	४ ५२३	सतो बहुतिषे काले [समादे]	४० ६३
सतो दृष्टोऽसि मृपतेर्	६४ ८०३	सतो निमग्ना दह्यु	६२ ८३	सतो बहुतिषे काले [सा श्राही]	४६ ३४०
सतो देव प्रसत्रात्मा	स मा १७ २००	सता निरन्तर स्वर्ग	स मा २४ ७३	सतो बहुतिषे काले [सा राजो]	४६ ५१०
सतो देवपतिश्चक्रे	२८ ४०	सता निराकृता देवा	२२ ११३	सतो बहुत्वर्षमगान्	३६ ५६३
सतो देवा सगन्धर्वा [ ]	स मा १५ ३०३	सता निर्वेदसपुको	५३ ८००	सतो बाणगणैर्दंत्य	२१ ५३
सतो देवा सम्राजगुर	२५ २५३	सतो निलिखिते घोरा	५ २४३	सतो बाणैरवच्छाद्य	४५ १३३
सतो देवा सर्व एव [वृष*]	स मा २३ ३५३	सतो निवारितो यक्षैर	१८ ६५३	सतोऽप्रयोच्च धिरजा	३७ ३६३
सतो देवा सर्व एव [वृषाग]	स मा २४ ८३	सतो निवृत्त्य दैवेन्द्र	८ ४३	सतोऽप्रयोच्चकल्पपत्तु	५० ८३
सतो देवा सर्व एव [इर]	स मा २४ ६३	सतो निर्देशहरपुत्रा	४३ १५२३	सतोऽप्रवीत पतन्नेव	१६ ४६३
सतो देवान् सन्ध्या	१७ २१३	सतोऽनुकृपाविष्टो	१६ १५३	सतोऽप्रवीतस्तुरपति	३६ ४१३
सतो देवै पुत्रब्रह्मा	स मा २४ २०३	सतोऽनुकोषा मञ्जुदन्तस्य	१६ ६३	सतोऽप्रवीत, सुरपतिर् [नेय]	२५ ८३
सतो देवो महात्माजो	स मा १५ ३१३	सतोऽनुबन्धु सल्लु	३६ १६१३	सतोऽप्रवीतस्तुरपतिर [धर्म]	२६ ८१
सतो देवो मुनि दृष्ट्वा	स मा १७ ११०	सतोऽनुबन्धु सल्लु	३६ १०६०	सतोऽप्रवीतस्तुरपतिर् [विशेष]	३५ ३६३
सतो देव्या स दृष्ट्वा	३३ ३८०	सतोऽनुपदयानि वराहक्षतोत्थ	३६ ४६३	सतोऽप्रवीतस्तुरपतिर् [एहहि]	३६ ३४३
सतो दैव्य समुत्पाद्य	५२ ८७३	सतोऽनु पुष्करार्थ	३ ६३	सतोऽप्रवीतस्तुरपते	६५ ६३
सतो दैव्यपति विषयु	८ ३८३	सतोऽनुपुत्रयामान	३६ ६३	सतोऽप्रवीतयो हृष्टा	३६ ११६३
सतोऽप्रिपुनो समवाय सभु	२७ ६१३	सतोऽनुवतस्तत्र	६४ १०००	सतोऽप्रवीत गिरिमुता	४० ५०३
सतोऽप्रिपु महा [ ]	२६ ५१३	सतोऽनु मुष्ण नमर सचण्ड	२० १६३	सतोऽप्रवीतयो बह्वन्	२७ ५८३
सतोऽप्रिजगुप्ताया	५६ २३३	सतो नृपतिना बाहू	२० ३०३	सतोऽप्रवीत यचो रम्भो	१८ ५०३
सतो द्वितीयोऽङ्गि कृतप्रगमा	५० ३८३	सतो नृपतिगार्हो	६४ ७०३	सतोऽप्रवीतयवस्तु तीर्थ	२४ १३
सता द्वैतवन् नाय	८२३ १२३	सतो नैमिषकुञ्ज तु	स मा १६ ७०	सतोऽप्रवीतयपति	३७ ३८३

सतो ब्रते सुराश्रीर्न	३६ १६५	तत्कथं सर्वं ध्यानं	स मा ६ ८०	तत्र सत्यं हि तप	४६ २८३
सतो सुराश्रीनां च	४३ ४७३	तत्कल्पिष्याम्यहं रक्षो	४८ ४६०	तत्र तीर्थं महाख्यात	स मा १६ ८०
सतोऽमुष्यपतिं प्रहूँ	६७ १००	तत् कर्तव्यमाहुः	१४ ४३०	तत्र तीर्थं मुनिख्यात	स मा १८ ३७३
सतोऽमरा गन्धरा	२१ ३६५	तत्कालस्या तपस्तप	१६ १६०	तत्र तीर्थं नानस	स मा २१ २४०
सतोऽराय यथाशाम	४२ १८५	तत्कालिकेयं प्रियमेव तथ्य	३२ ६०३	तत्र तीर्थवर आख्यात	स मा १४ ४६०
सतोऽन मा रमागम	३८ ३६५	तत् किमर्थं निवर्तते	४० ४४०	तत्र तीर्थवरे स्वात्वा	४४ १५३
सतोऽस्म देवाद् वज्रिता	३६ ४१५	तस्मिन्मदमनात्वात्	२५ ४६५	तत्र तीर्थसहस्रिणि [क्षितिः] स मा १२ ३५	
सतोऽस्मी कं यामास	४२ ११५	तत्कुरुष्व जपो येन	२२ १५०	तत्र तीर्थसहस्रिणि [विगदः]	४७ २३
सतोऽस्य तुष्टा वरद	३४ ३२५	तत् केन पूज्यमात्रं च	४६ १०	तत्र तीर्थानि मुनिना	स मा १५ ५२०
सतोऽस्यतो दीयते	८ ४४३	तत्प्राप्त्या सात ममाश्रमा	४१ ४२३	तत्र तीर्थं नर स्वात्वा	स मा १६ ४३
सतो य न नी कुलिशेन गुरुं	४२ ४८५	तत्प्राप्तं सरोतो मन्त्रे	स मा २८ ३३०	तत्र तीर्थं मरणापूर्वा [ ]	६५ २६५
सतोऽयं प्रा यव धुव	४६ ७३३	तत्प्राप्तं विषयं यातु	४८ ६५०	तत्र दान द्वितीया	१७ ५८५
सतोऽयं बुद्धिस्त्वभा	२३ १०	तत्तद् गुणवते देव	१४ १६०	तत्र दिव्य महापात	४७ ६८३
सतोऽयं आतरो वीरो	२६ ११०	तत्तद् देव प्रीयर्थं	६८ ३६०	तत्र दृष्ट्या महादेव	७ २७५
सतोऽयं मायव कोपात्	४७ ४८३	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [ब्रह्मा] ३५ २८५	३५ २८५	तत्र दृष्ट्या हृषीके	६ ७०५
सतोऽयं विप्रता गारुडा	३६ ४५०	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र देव जगन्नाथ	४२ ८०
सतोऽयं दूल ब्यवज्जं मुग्धी	२१ ४३५	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र देव यमुपति	४७ ६४३
सतोऽयं जूनेन विप्रैः कण्ड	२१ ४८०	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र देव महापात	४७ ६२५
सतोऽस्या वरगाया च	४७ ३०३	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र देव वर गम्भू [गोपाल]	४७ १२५
सतोऽस्यावसुष्टिर्नमत्	२५ ४४०	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र देववर वामनम् [मय]	४७ ११५
सतोऽहं वतवाभाव	६४ १००५	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र देववर यामु	४७ ४१५
सतोऽहं धातये गम्भू	४३ १२८०	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र देवमुखोपति	स मा १० ७२०
सतोऽहं त्रा प्रजा दृष्ट्या	स मा २८ ३२०	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र देवहृदे स्वात्वा [तर्पण]	४२ ७०
सतो हसपरे हस	४५ १०३	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र देवहृदे स्वात्वा [गुड]	४५ १४३
सतो हत स्व तस्य निरीय	४२ ४६५	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र देवी दम्पाय	२३ १३३
सतो हतास्तु महिषा	१८ ६६५	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र दत्तपते पुण्यो	६२ ५२०
सतोऽस्यब्रव गत्वा	२३ २८३	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र दत्ता समाजगु	३२ ४८०
सतोऽस्यब्रव तात	६४ ७५३	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र घमास्य वरा च	१४ ४०
सतो हर प्राह चवो	४२ ६३	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र नाम विष्णुर्मे	४५ १५५
सतो हर गरीयाय	६ २८३	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र मारीहृदे स्वात्वा	३७ ४०३
सतो हस्तद घनखड्गमुपेतम्	१ ३०५	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र मोक्ष स्थानुतीर्थे	स मा २६ ४००
सतो हृषाभिप्रमोक्षिष्या	२७ ५१३	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र पञ्चदश नाम	स मा २० १२३
सतो हृषाभिप्रमोक्षिष्या	४३ ३३३	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र पिण्डप्रदानेन	४३ ६५३
सतो हृषाभिप्रमोक्षिष्या	३४ ११३	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र पुण्ये रमापुतीर्थे	स मा २८ ७५
सतो हृषाभिप्रमोक्षिष्या	४३ २४३	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र प्रहृष्टके तीर्थे	२२ २००
सतो हृषाभिप्रमोक्षिष्या	३६ ४८३	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र प्रतिष्ठित विष्णु	स मा २५ ३१०
सतो हृषाभिप्रमोक्षिष्या	३६ ४८३	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र प्रतिष्ठिता विष्णु [ ]	स मा १५ ६६३
सतो हृषाभिप्रमोक्षिष्या	२४ ११३	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र प्रयाति कामाक्षा [ ]	६ ६३०
सतो हृषाभिप्रमोक्षिष्या	१० ४४३	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र ब्रह्मपुत्रे स्वात्वा	४७ ४३
सतो हृषाभिप्रमोक्षिष्या	४२ ११३	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र ब्रह्मपुत्रे स्वात्वा	स मा १२ ८३
सतो हृषाभिप्रमोक्षिष्या	८ ३३०	तत्तत्प्राप्तं वचनं द्यावा [व शकः] ४३ ६२५	४३ ६२५	तत्र ब्रह्मपुत्रे स्वात्वा	४७ १६३

श्लोकाधेयसूची

तत्र मध्ये च वृत्तवान्	११ ३४३	तत्र स्नात्वा भक्तिमुक्तम्	त मा १४ ४६०	तत्रापि धारवृत्तिस्यो	४३ ७७३
तत्र मध्ये भुविस्तीर्णं	६७ २३	तत्र स्नात्वा महाप्राणः]	त मा १४ ३८३	तत्रापि च नर स्नात्वा	त मा १३ ३००
तत्र मांशार्थं गर्भम्	त मा ११ ६०	तत्र स्नात्वा महोत्सवा	४७ १३३	तत्रापि च सरस्वत्या	त मा २१ १६०
तत्र मे जातये श्रोतम्	३८ ४२३	तत्र स्नात्वा मुक्तिव्रजम्	त मा १८ २४५	तत्रापि तीर्थं मुमुहूत	त मा १४ ५०३
तत्र मे मातया धर्मात्	११ २६०	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि मन्त्री गत्वा	६ ५७३
तत्र रम्ये भुजे माने	१८ ११६	[भक्तं]	त मा १४ २४०	तत्रापि मुक्तिव्रजम्	त मा २० ३१६
तत्र राज्ञेति गन्धोऽयम्	त मा २६ २४०	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि मे निराहारा	त मा २८ ४८३
तत्र ददं समस्यस्य	५७ ४४०	[रत्नं]	त मा १४ १५३	तत्रापि गंगामं प्राप्य	त मा १३ १८०
तत्रार्थं सप्त जाताः]	त मा १७ ४०	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि सप्तविधान	६४ ८४४
तत्र विद्या महाप्राणाः]	त मा १४ ४७३	[नित्यं]	त मा १४ २४०	तत्रापि मुमुहूर्तोऽर्थे [विधाः]	त मा १८ १४३
तत्र विद्ययुग्मे स्नात्वा	त मा १४ ६६६	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि मुमुहूर्तोऽर्थे [वसिष्ठो]	त मा १८ ४०३
तत्र वीतरगी पुण्या	त मा १४ ४१०	[दूतं]	त मा १४ ४२३	तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	त मा २७ १६३
तत्र दात्र समयेष्वेव	४० १६३	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ६४०
तत्र गिरिजादेव स्नात्वा	५७ १६६	[स्वर्गि]	त मा १६ १६३	तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	त मा १४ २६१
तत्र संयुक्तैश्च नृणु	त मा २६ ४८०	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	त मा १४ ४१६
तत्र सन्निहिता नित्य	त मा १४ ४००	[देव]	त मा २० १३३	तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	त मा १४ ६२०
तत्र सवगत विष्णु	५७ ७३३	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	३६ १३६३
तत्र सर्वेषु कोषेषु	त मा १३ २७०	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ २४१
तत्र सा रघुर्नृप प्राप्य	त मा १२ २३	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	१४ ५७३
तत्र सिद्धसु ब्रह्मर्षी	त मा १८ १६०	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ४६३
तत्र दूयंवनतयात्र	त मा १३ ५३	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	१६ ३३३
तत्र तोषेष्वा रट्टया	त मा १३ ३४३	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	१६ ७३
तत्र रघुर्नृपट्ट रट्टया	त मा २३ ३००	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	१४ ६३०
तत्र रघुर्नृप हृदिषी	२८ २८३	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	१४ ६३०
तत्र स्थितं महादेव	त मा १४ २४०	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ३८०
तत्र स्थितवर्षा महासुरस्य	१० ४७३	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ३८०
तत्र स्थितवर्षा रघोर्नृप	३७ ७६३	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ३८०
तत्र स्थितवर्षा मुनी	३६ २८३	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ३८०
तत्रस्थेन मुनेन	५७ २६३	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ३८०
तत्र स्नात्वा सन्निध्यं	त मा १४ २३०	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ३८०
तत्र स्नात्वा भक्तिमुक्तो	त मा १८ ४००	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ३८०
तत्र स्नात्वा च रट्टया च		तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ३८०
[भक्तं]	त मा १३ १३३	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ३८०
तत्र स्नात्वा च रट्टया च		तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ३८०
[ब्रह्म]	त मा १३ १७०	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ३८०
तत्र स्नात्वा च रट्टया च [दूतं]	५५ ७३	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ३८०
तत्र स्नात्वा च रट्टया च [नित्यं]	५५ ८३	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ३८०
तत्र स्नात्वा च रट्टया च [विषये]	५५ ८३	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ३८०
तत्र स्नात्वा मुमुहूत	त मा १४ २७०	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ३८०
तत्र स्नात्वा नरो भक्त्या	त मा १४ ७३	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ३८०
तत्र स्नात्वा भक्तिमुक्त	त मा १४ ४३०	तत्र स्नात्वाऽर्चयित्वा च		तत्रापि चरन्त्यो भूत्वा	४३ ३८०

सर्वैकस्य गिरिद्वज	स मा १८ ६३	तथा कुरुष्व मा तेषा	४६ २६३	तथा पाशुपतास्त्राये	४१ ११३
सर्वैको जलमण्डपयो	१८ ४४३	तथा मौढाविनोदयम्	स मा ६ ४२०	तथापि चलते पुष्पो	३६ ४४०
सर्वैतं स्निग्ध सुयोगि	३१ १९३	तथा गुणा हि देवस्य	६७ ३६०	तथापि त्वा विज्ञेय्यामि	४४ २००
तत्र ना मोहयिष्यामि	४३ ७६०	तथा गौभूमिहृत्तारो	१२ ३६०	तथापि न शशापेन	४३ ६४३
तत्र च कोटितोर्य च	स मा १५ ७१३	तथा च त्व दिव्यवयुर	२३ ३७३	तथापि नात्यजद् राहुर	४२ ३३०
तत्र च बभौ दाम्न्यो	स मा १८ २८०	तथा चन्द्रमा देवम्	२ १४३	तथा प समन्विष्यामि	५० ४६०
तत्र च महाप्राहो	स मा १३ ३६०	तथा च रक्षा कर्णिना	३८ ३७३	तथा पुरा गन्धर्वाद्	६६ २०
तत्र च स गृहस	६३ २३०	तथा च सर्वाणि महार्णवानि	२३ ४४३	तथा पुरा दुष्यन्त पुरासुरै	५० १९३
तत्र च रति चन्द्र	४५ ८३	तथाचिरामा सुतरां स्फुरन्ति	१ २००	तथा प्रणिष्ठा ब्रह्मर्षे	६३ ४४३
तत्र च रति चन्द्र	६२ २००	तदाकिरेण पश्ये	स मा ८ ४६०	तथा प्रवृत्ता वाङ्मया [ ]	१३ ४४०
तत्र च सौर्य विद्यातम्	स मा १८ २५०	तथा तथा त्वज्जम्बित	४१ ४६०	तथा भवान् सुर सार्य	२३ ३६३
तत्र च देवता कोट्य	३१ ५४३	तथा तथा भूतगणा [ ]	२१ ३५०	तथाऽप्येक महात्मानो	६८ ३६०
तत्र च ब्रह्मयोर्मन्त्रि	स मा १८ २१३	तथा तथा बन्धिष्यामि	स मा ६ ११०	तथा धाम्नुषा घोरा [ ]	२८ ७४०
तत्र च यात्रका यन्त्रा	२३ ३८०	तथा तत्र पितृव्योपि	४७ ८३	तथामो तव ये श्रुयांस	५३ ४०३
तत्र च लिङ्गकले ग	स मा २५ १००	तथा ता व्यथिता हृष्टवा	स मा १६ ८३	तथा मे दानवो भावो	४४ ७१३
तत्र च वा गुरोर्गृहे	१४ ६३	तथा तस्मान्नानयनाय	स मा ६ २०३	तथा यतस्त्वापतसत्त्वचेष्ट	४८ ४१०
तत्र च वामनो देव	स मा १३ ३०३	तथा त्वमि स्थित ब्रह्म	स मा ११ ८०	तथा यतिष्ये न यथा	२८ ६०
तत्र च सुगृहतीर्थ	स मा १५ ७३३	तथा यतिगंधारीरयो	४४ ३३३	तथा यतिष्ये भवन्	२५ ६०
तत्रोत्तरो मुष्पतयो भविष्यति	६५ ६०३	तथा दुष्कृतामर [ ] लिनी त्व	२५ ६४३	तथाविषयामुरगदस्य	६८ ६०३
तत्रोत्तुङ्ग स्वयुज रा	६४ २७३	तथा देव करिष्यामि	२५ ११०	तथा विवाहनिगिरा [ ]	४७ ४६३
तत्रोत्तिष्ठ चवासी	४८ ३२३	तथा दैत्येभ्यश्च भूदम	८ १३३	तथा ध्यात्वा च कर्तव्य	स मा १५ ४८०
तत्रोत्तिष्ठ गन्तव्य [ ]	४८ १७०	तथापि कृते चरन्तोऽप्य वेदि	२७ ४६३	तथा ध्यात्वा तत्र कृत	स मा २० ६०
तत्रोपास्य महेशान्	३७ ७८०	तथाभीता यन्त्रिभिर्	३२ ५७३	तथाऽप्युत्तमो श्रोत्रा	११ ५७०
तत्रोत्थ दैत्येभ्यश्च दुरादराय	५७ ६७३	तथा नवा च सुदृढा	५३ ३२३	तथासतस्त्रिनेत्रस्य	२८ ५०
तत्रोय नारायणमर्च्य भक्त्या	५३ ५३	तथास्तकाले मासेव	२३ ३७०	तथा सुरदेवियेव	६४ ३४०
तत्रोप्य रजनीमेका [स्तारवा] स मा १३ २४०		तथाऽप्य पुरनामान	४४ १५३	तथा स्तवमिमांशुत्वा	स मा २७ २२०
तत्रोप्य रजनीमेका [मोक्षार्] ५५ ५०		तथाऽप्य महाबाहो	५१ ५२३	तथा स्तवो वरिष्ठोऽप्य	स मा २७ ६३
तत्रोप्य सुचिर कालं	५३ ७६३	तथाऽप्युक्त नरसन्नेन	६७ ३१३	तथास्त्वान्य वयम सर्वे	१७ २२०
तत्रोप्य मया मर्च	स मा ८ १६३	तथाऽप्यमुत्सव पुण्यं	६५ ५८३	तथा स्थितिं सुरा सर्वे	स मा ४ १६०
तत्रोप्य सप्तसप्त	२८ ६६३	तथाऽप्य गुप्तकमुता	३७ ८०३	तथा स्मृतस्तत्तत्सर्व	स मा २५ ४७३
तत्रोप्य भानादसुरा [	स मा १० ६३	तथाऽप्य पिप्पलथोगी	१३ २६०	तत्रेति सर्वे ते म्लेच्छा	स मा २६ ३७०
तत्रोप्य भो जने स्वात्मा	स मा २४ २४०	तथाऽप्य कृपयस्तत्र	३६ १७३	तत्रेयुक्त भव गिरा	२५ ४१३
तत्रोप्य कृपयश्च	५६ २६०	तथाऽप्य दानवशर्मा [ ]	४३ १६३	तत्रेयुक्त्वा भवो ब्रह्मा	२८ २३३
तत्रोप्य स्वयि हयोमि	स मा ११ ७३	तथाऽप्य ब्राह्मणा ब्रह्म	६२ २४३	तत्रेभ्यो च सतत	४४ ६३०
तत्रोप्य विलस यति	३५ २८३	तथाऽप्य दातसाहवा [ ]	१३ १५३	तत्रैव धाम भवहारि यान्त	३४ ७६०
तत्र सर्वे विस्तरणेष्ट	स मा १३ २०	तथाऽप्य वापदेयुद्धे	३२ ६८३	तत्रैव द्वारे प्रात	स मा २८ ४५३
तत्रोप्य पृथग् शतो	५१ ४०३	तथाऽप्य विजिगीर्षुभि	५८ ६०	तत्रैव नैमिषधारण्य	३ १०३
तत्रोप्य मुक्तं कर्म	स मा १० २०३	तथाऽप्य गोविन्दपुत्रोजन	११ ५८३	तत्रैव मिश्रवह्नाचार्येन	५० १३०
तत्र स्वप्नो महाघोरो	३६ १०२३	तथाऽप्य सर्वे	स मा ३ १६०	तत्रैव विप्रवर	६३ १५३
तत्रोप्य पावती च	३८ ५७३	तथाऽप्य वेत्ता	३७ ८००	तत्रैव शक्राग्नि देवतेषु	१६ ९०
तत्रोप्य शोभनमुत्तम महत्	१६ १३३	तथाऽप्य विजुलितकेयवाणा [ ]	३० ३२३	तत्रैव सरमाहार्य	स मा २२ २०

वामनपुराणस्य

तन्मय गोवन्दे धीमाद्	स मा २२ ७६०	सरोजनातामपि कुम्भवोनि	१२ ४७७	तमादाय महादेव	स मा २३ ३४५
तन्मना दानवयेष्ट	४१ ४५३	तपोऽभ्ययनसम्पत्ता [ ]	४८ ४४३	तमाशय ह्यारम्भानम्	४३ २६३
तन्मना भव तद्वत्सु	६७ ६६३	तपोर्वे ते गता संत	४६ २५०	तमादिपुत्र्य विष्णु	५६ ८१०
तन्मयो भवते तद्वद्	स मा २२ ७८३	तपोऽशीय तया चन	३४ ३०	तमानोत बन्धि शर्व	४३ २७३
तन्महेतानवचन	४६ ३२३	तपोरोकेऽसित ब्रह्मद्	६३ ४०३	तमानोत सरस्वत्या	स मा १६ १८३
तन्मा कनकप्राप्ति	३६ १६८०	तपोऽहिंसा च सत्य च	४६ ११३	तमापतन्त कुलिशेन मन्दी	४२ ४७३
तन्मा कुचतले तामे	३७ ४७३	तप्त सुधोर ज्ञेयस्य	स मा २० १४०	तमापतन्त गदया जवान	४१ ४२३
तन्मानुर्वचन धुरग	४६ १४३	तप्तकृच्छ्ररहस्य ये	३६ १८०	तमापतन्त ज्वलनप्रकाश	४२ ५७३
तन्माधववच श्रुत्वा	३२ १०७३	तप्तकृच्छ्रग सधुदा	३६ ६३	तमापतन्त दृष्टाश्व	४३ १०८३
तन्मुनेर्वाग्यमाकर्ण्य	३८ ६६३	तप्तताम्रमयी भूमिर्	११ ५२३	तमापतन्त दृष्टैव	४३ ६३०
तन्मुद्रारविच श्रुत्वा	६५ ३६३	तथैते च तत्र सोम्यो	६ ३०	तमापतन्त दैत्याना	३० २५
तन्मे कुलोद्भव पाप	६७ १६०	तमन्तपुत्र हर्ष	५६ ८४०	तमापतन्त देवयोग	३८ ८३
तमे दत्त्व दीक्षानो	६७ १६५	तमन्तरमुपागम्य	४३ २५३	तमापतन्त निखिला	३० ४३३
तमे पाप तय दानु	८ ५८०	तमन्वेव गवा सं	३२ २७३	तमापतन्त परिषेण भूय	१० ५३३
तन्मे वृषा धमो जातो	३८ १४०	तमद्वीप प्रीतिपुत्र पितामहो	६६ १३३	तमापतन्त प्रसमीक्ष्य पाप	१० ४३३
तन्मे सर्व समाल्यात	५२ ७०३	तमम्याद् शातवर्षिष्कर्म	१० ४४०	तमापतन्त प्रसम्य मातर	३० २६३
तन्मे हर व तरसा	६७ १७३	तमम्यर्च्य प्रयत्नेन	स मा २५ १४३	तमापतन्त प्रसम्य शक्य	४३ १५६३
तन्मे हित व पथ्य च	७ २३०	तमम्यर्च्य मृतेरा	५७ ३२०	तमापतन्त बलवान्	८ २१३
तप किमर्थं तच्छस	३६ ६६३	तमम्येव महारामनो	२२ ३६३	तमापतन्त बगोवैद्	१० १५३
तप क्रियाविशीर्णा च	स मा ११ १०३	तमम्येव राजविद्	२२ २१३	तमापतन्त भवान्[सजिरीक्ष्य]	५ ११३
तप समाश्रिता भीरु	२५ ५६०	तमर्क्यन्ति ऋषयो	६२ २२३	तमापतन्त भगवान्[दृष्टा]	४४ २४३
तपतीतामिता वीर	२२ ४००	तमर्क्यस्य यत्नेन	६८ ५३०	तमापतन्त भगवान् समीक्ष्य	४२ ४१३
तपस्वरस्युकस्य	४६ ४५३	तमर्क्यित्वा विद्वेग	५७ ५६३	तमापतन्त महिष	३२ ७२३
तपस्वरन्ति विपुन	स मा १५ ४५०	तमर्क्य ब्राह्मणी गत्वा	५७ ५६०	तमापतन्त मुकुल प्रशुद्ध	४२ ४५३
तपस्वर्वा द्विजयेष्ट	२५ ६१३	तमर्क्य विधत्ता ब्रह्मद्	६७ २२३	तमापतन्त वीक्ष्याय	२० ३६३
तपदेव तपस्यश्च	५६ २७०	तमस्य दृष्ट भगवान्	५६ १८३	तमापतन्त वेगेन	१० ८३
तपसा बर्णित दीन	३६ ६७३	तमाकन्[तमाकर्ण्य[हिर]]	१० १६३	तमापतन्त घतमूर्त्यकल्प	४ ६६३
तपसा धूतपा तसि	२८ १८०	तमागन्दिताकर्ण्य[वारणा]	१० ४१३	तमापतन्त संश्लेष	४३ १०१०
तपसा परमेष्ठोद्	स मा २२ ४३३	तमागत प्राह मुने मनुच	३५ ७३३	तमापतन्त सगद	२६ ४७३
तपसा पितृष्टोत्रैर्म	३६ ४३३	तमागत यम प्राह	३५ ५३३	तमागत त सह गम्भरेग	१० ४५३
तपसापाध्य देवेश	६ ४०	तमागत निव दृष्टा	स मा २८ १०३	तमागतन्त सत्ता	४ २५३
तपसा बाष्पवन्तीह	२५ ५६३	तमागत शुक्मुता	३७ २६३	तमागत य ध्रुवा	३५ ५०३
तपसाह मुतपेता	२५ १००	तमागत सजिरीक्ष्य	८ २८३	तमागुपवर मन्दी	६७ १५३
तपसो वारयामात	२५ २१०	तमागत समीक्ष्यैव	४८ २१३	तमागुपव वेष्टावा	५६ ४४०
तपस्तेषु सहस्राण	५० २००	तमागत ससन्नितम्	५३ ३३३	तमागुपव जगता	५६ ८१०
तपस्ते वज्रता पुत्र	स मा १४ १०३	तमागत सत्त्वान्	४३ २२३	तमागुपव विष्ठाश	५६ ४५०
तपस्ते वज्रतो विप्र	स मा १७ २१३	तमागत मुनिरीक्ष्य	४३ १२७३	तमागुपव लोपा	६८ १५०
तपस्विनो धर्मगणे	स मा १७ १२०	तमागम्य मुनिगृही	५७ ५३	तमागुपव गाम्य	४४ २४०
तपि दम् वीचने धोरम्	३६ ६८०	तमागम्य जगामाव	६५ २७०	तमागुपव च गति	३६ ८०३
तपस्त्रयततोम्यापाद्	३८ १७०	तमागम्य ततो वगाद्	१० २१३	तमागुपव दैत्याना	३५ ५८३

श्रीशोधसूची

समाह धर्मराष्ट्र ब्रह्मन्	३४ ५५३	तमोमूर्ते मह ह्यप	३ १८३	तस्यो धर्मसद्वत् हि	२८ ३००
समाह भगवान् बलि	४३ ११६३	तयापि तस्यास्तद्व्याप्य	३७ ६१०	तस्य हिमाचनप्रत्यम्	५६ १६०
समाह गम्भीर गच्छ लोक	३६ ४२३	तया सह महावेजा [ ]	६७ ४०	तस्यो हि क्लेश हि वामनेन	६६ १४०
समाह गम्भीर दत्तमेव	३२ ११८३	तया दृष्टा दनुमुता [ ]	४३ ६५३	तस्माच्च जाता तत्तत्तयासी	१६ ८०
समाह कुक्कुट देवात्	१० ३२०	तयास्मिन् गमाग्नोता	३८ ४६०	तस्माच्च तमवो जातो	३७ ६३
समाहपुत्रु तस्यान्	१५ ३००	तस्मैवमुक्तस्त्वम्यागा	२६ ३६३	तस्माच्च पुष्करद्वीप	११ ४१३
तस्मात् प्राह कौटिल्य	३२ १०४३	तया स्नात्वा विबुद्धात्मा	स मा १५ ६१०	तस्माच्च पूर्वं द्विवर्षं वै मया	६४ ११३०
तस्मै वक्तव्यं तु गवेऽस्मात्तस्य	५७ ४६०	तयोरेवाक्षिता देवी	२६ ८२३	तस्माच्चाह वृषत्वं वै	६४ १०२३
तमोव्यापानमन्त्रमभ्युत	५६ २००	तयोश्चकार विप्रोप्रातो	६४ ४४०	तस्यान्धिष्ठु समभवत्	२ ४८०
तमोश्चरं तुसमनुत्तमैर्गुर्ग	५८ ४७०	तयोश्च पादयोर्निष्ठे	७ ४६३	तस्याच्च ध्रुमि त्वत्त्वा	६४ ३१३
तमुत्तर हर प्राह	४० ४७०	तरलो धो भवेत्तरोत्त	७७ २४०	तस्माच्च तात्वा सदा विद्वान्	स मा १६ ३६३
तमुत्थाय तत्र बाली	२४ ४७३	तरुणास्तुभ्योर्दन्तर	स मा ११ ४७३	तस्मात्कायविबुद्धयर्थ	३६ ८०
तमुत्तमं तत्र दृष्ट्वा	स मा २६ २२०	तस्मै च प्रह्लादा मुक्त	स मा २४ २७०	तस्मात् कुक्कुट श्रेयो तो	४३ ५३
तमुत्थापितनास च	१८ ६२३	तत्तत्तत्तत्तत्तत्तत्तत्तत्	५ ८०	तस्मात् कोशाच्च सजाता	२८ २४३
तमुत्थेय महावेजा [ ]	३४ ४६३	तस्मै सहचरण	६० ३७३	तस्मात्तमेव शरण	स मा २३ २०३
तमुत्पत्त्यादयोर्द्वयो	३४ ४५३	तस्मै स्वपित लोकाना	१७ १३०	तस्मात्तवाप्रतो विप्रो	८ ३६०
तमुत्पत्त्यादयोर्द्वयो	३६ ६८३	तस्मै च योजनानां च	११ ३४०	तस्मात्तोर्वर विद्वान्	५७ ७०३
तमुत्पाच जगत्सामा	८ ६८३	तत्र किरणितो मविध्यते महीधो	१६ २७०	तस्मात्तच्च समभवत्	स मा २२ ३२३
तमुत्पाच महावेजा [ ]	८ ४७३	तत्र गन्धं समुद्भूतस	स मा ७ ११३	तस्मात्तत्र न बनिष्यन्ति	२८ ५५०
तमुत्पाच महायोगी	३५ ३१३	तत्र पित्रा ह्यनुवर्ग	३ ६३	तस्मात्तमपि राजेन्द्र	६८ ५३३
तमुत्पाच धर्मो गच्छ	३४ ४६३	तत्र पुण्या दय यामस्	२६ ६४०	तस्मात् परतर भोके	४१ ४२३
तमुत्पाच महद्भ्रातृम्	३७ १००३	तत्र प्रसात्तत्रैन्द्र[वर्गानि]	स मा १२ २१३	तस्मात्तत्र ससमाचार	५१ ३४०
तमुत्पाच हरि शक	४३ ११३३	तत्र प्रसात्तत्रैन्द्र[मुक्तो]	स मा १३ २६३	तस्मात्तत्रावह मोक्षम्	५६ २६३
तमुत्पाचान्तो ब्रह्मन्	४४ २३	तत्र भक्ता समायाता [ ]	४१ १२०	तस्मात्तत्र पुण्यतम तीर्थ	स मा २४ ११३
तमुत्पत्तुमिच्छेत्	३६ १०३	तत्र गिष्येण दण्डेन	४० ११३	तस्मात्तत्रावह पुनोऽय	३५ २६३
तमुत्पत्तु तव एवैव	४७ ४३	तत्र सप्तपतो ब्रह्मन्	५६ ३२०	तस्मात्तत्रावह सदा सेव्य	३१ ६०
तमुत्पत्तुमपि सर्वे	स मा २६ १६०	तत्राप्रतो हास्यवोभिररुक्ता [ ]	६ ५३०	तस्मात्तत्रावह विद्या	स मा २१ २३०
तमुत्पत्तुमपि सर्वे [ ]	४३ १२४३	तत्राप्रतो हास्यवोभिररुक्ता [ ]	६ ५३०	तस्मात्तत्रावह विद्या	३६ ४३०
तमुत्पत्तुमपि सर्वे [ ]	३६ ३७३	तत्राप्रतो हास्यवोभिररुक्ता [ ]	३४ ६८०	तस्मात्तत्रावह विद्या	२२ ६०३
तमुत्पत्तुमपि सर्वे [ ]	५० १२०	तत्राप्रतो हास्यवोभिररुक्ता [ ]	३६ ४२३	तस्मात्तत्रावह विद्या	४० १४३
तमुत्पत्तुमपि सर्वे [ ]	३६ ५०	तत्राप्रतो हास्यवोभिररुक्ता [ ]	२५ ६६०	तस्मात्तत्रावह विद्या	४० १००
तमुत्पत्तुमपि सर्वे [ ]	३६ २२३	तत्राप्रतो हास्यवोभिररुक्ता [ ]	५५ ११३	तस्मात्तत्रावह विद्या	४० ४०३
तमुत्पत्तुमपि सर्वे [ ]	१६ ५०३	तत्राप्रतो हास्यवोभिररुक्ता [ ]	४५ ३६०	तस्मात्तत्रावह विद्या	५१ १०
तमुत्पत्तुमपि सर्वे [ ]	१८ ५२३	तत्राप्रतो हास्यवोभिररुक्ता [ ]	४० ४८३	तस्मात्तत्रावह विद्या	३३ ४०३
तमुत्पत्तुमपि सर्वे [ ]	३७ २४०	तत्राप्रतो हास्यवोभिररुक्ता [ ]	२ ३००	तस्मात्तत्रावह विद्या	३४ ६६३
तमुत्पत्तुमपि सर्वे [ ]	५८ २७०	तत्राप्रतो हास्यवोभिररुक्ता [ ]	२ २६०	तस्मात्तत्रावह विद्या	५२ ५०३
तमुत्पत्तुमपि सर्वे [ ]	६ ११०	तत्राप्रतो हास्यवोभिररुक्ता [ ]	२५ ३४०	तस्मात्तत्रावह विद्या	४४ ४२०
तमुत्पत्तुमपि सर्वे [ ]	५ २७३	तत्राप्रतो हास्यवोभिररुक्ता [ ]	३२ ११०	तस्मात्तत्रावह विद्या	५७ ७२३
तमुत्पत्तुमपि सर्वे [ ]	६७ ६६०	तत्राप्रतो हास्यवोभिररुक्ता [ ]	३१ १६०	तस्मात्तत्रावह विद्या	४० २०३
तमुत्पत्तुमपि सर्वे [ ]	२ २४३	तत्राप्रतो हास्यवोभिररुक्ता [ ]	४७ ४६०	तस्मात्तत्रावह विद्या	३६ ३६३
		तत्राप्रतो हास्यवोभिररुक्ता [ ]		तस्मात्तत्रावह विद्या	३६ ६१०

तस्माद्वायु इतर	६४ ७७७	तस्मिन्स्तोत्रवरे स्नातो	स मा १५ ११३	तस्मिन् स्नातो सर्वतोर्थे	स मा २५ १५३
तस्मादेन समुद्दिश्य	स मा २६ ४८०	तस्मिन्स्तोत्रवरे स्नात्वा[ब्राह्मण्य]		तस्मिन् स्नातो सर्वतोर्थे	स मा २४ १३०
तस्माद् गन्धन पुण्य तत्	२२ २०५		स मा १८ १५५	तस्मिन् स्नातस्तु पुण्य	स मा १५ २७७
तस्माद् ग दत्तव्यं गौरी त्व	३७ ६७०	तस्मिन्स्तोत्रवरे स्नात्वा[कृत्य]	५२ ४५	तस्मिन् स्नातस्तु पुण्यो[गो]	स मा १५ ५००
तस्माद् गमिष्ये शुभवचनाय	६४ १११३	तस्मिन्स्तोत्रवरे स्नात्वा[दृष्टा]	५७ १५	तस्मिन् स्नातस्तु पुण्यो[यथा]	स मा २० ७३
तस्माद्वायुवनादिज्ञ	१ मा २३ १७५	तस्मिन्स्तोत्रे च सत्त्वान्य	स मा १४ १६३	तस्मिन् स्नातो नरो भक्त्या	स मा १८ ३८३
तस्माद्वायुना भुविगात्रमुक्ता	[४८ ४३३	तस्मिन्स्तोत्रे तु य स्नाति	स मा १८ ३६३	तस्मिन् स्नात्वा तथा प्राणा	५५ ६३
तस्माद्वायुं न रत्नान्या	४० ३५३	तस्मिन्स्तोत्रे नर स्नात्वा	स मा १५ ७१०	तस्मिन् स्नात्वा नरा भक्त्या	स मा १८ ३६०
तस्माद्वायुना स्मरणं कान्तं वा	६७ ७५५	तस्मिन् तुष्टं जगद्भक्ति	५६ १३३	तस्मिन् स्नात्वा भक्तिमुक्त	स मा १५ ७३०
तस्माद्वायुं ननु भक्तो	६ १०२०	तस्मिन्स्तोत्रे शुद्धं च ज्ञ	२८ ६०	तस्मिन् स्नात्वा विमुक्तस्तु	स मा १८ २३
तस्माद्वायुना मया वा	३६ ६७३	तस्मिन्स्तोत्रे हि विजित	३४ ४८०	तस्मिन् स्नात्वा श्रद्धाया	स मा १३ ३२०
तस्माद्वायुं स्व स्व हि	२५ २८५	तस्मिन्स्तोत्रे दैत्ये	७ २३३	तस्मिन्स्तोत्रे सत्ये बलवान्	
तस्माद् भक्त्य मा वा स्व	२६ ३४०	तस्मिन्स्तोत्रे धोरते प्रवृत्ते	६ ४४५	तस्मिन्स्तोत्रे	३२ ११०५
तस्माद्वायुं ननु जगत्सि मा	२० २६०	तस्मिन्स्तोत्रे कानि निराहार्य	स मा २५ ५५५	तस्मिन्स्तोत्रे दानवचैत्र्यापाने	४७ ५१३
तस्माद्वायुं ननु देवैश्च	स मा २६ १५५	तस्मिन्स्तोत्रे कानि स बलवान्	५२ १७३	तस्मिन्स्तोत्रे देवर्षिर् मुत्तरि	५६ ४३३
तस्माद् वायुं भुरपति	५० ४५५	तस्मिन्स्तोत्रे गोपवरीतोर्थे	३६ १५५५	तस्मिन्स्तोत्रे भ्रातरि भगवते	३२ ८४५
तस्माद्वायुं ननु निवर्तितं पुन	४८ ४१३	तस्मिन्स्तोत्रे नर स्नात्वा	स मा १३ २६३	तस्मिन्स्तोत्रे भ्रातरि मातुले	४२ ५८३
तस्माद्वायुं ननु यय	८ ४२५	तस्मिन्स्तोत्रे स्थितो ब्रह्मा	स मा २२ १८३	तस्मिन्स्तोत्रे भ्रातरि मातुले	४३ १५८५
तस्माद्वायुं ननु वलिय	६५ ५१३	तस्मिन्स्तोत्रे स्थितो श्रीमान्	३६ ५८३	तस्मिन्स्तोत्रे सर्वसत्त्वानां	५७ २०३
तस्माद् वायुं श्रद्धाया	स मा १४ ५४०	तस्मिन्स्तोत्रे स्थितो रै	३० ४६३	तस्मिन्स्तोत्रे त्रिलोकेश्वरि	३७ ७३
तस्माद् वायुं ननु ब्रह्मवायुनि	६८ ७१३	तस्मिन्स्तोत्रे गगने	४२ ५६३	तस्मिन्स्तोत्रे दत्तं वा मित्रा	स मा २२ ६०६
तस्माद् वायुं प्रति विप्रो	५१ ४६०	तस्मिन्स्तोत्रे निराहार्य द्विपे	११ ४८३	तस्मिन्स्तोत्रे निवेद्यापानम्	३८ ४८०
तस्माद् वायुं प्रति प्रतियुज्याय	६ ४१०	तस्मिन्स्तोत्रे प्रवृत्ते भगवन्निवेपो	६ ५६०	तस्मिन्स्तोत्रे स नाम्न दत्त्वा	स मा २६ २७३
तस्माद्वायुं स्वचमस्तथा	४८ ४६३	तस्मिन्स्तोत्रे प्रवृत्ते मातुस्तु	स मा २६ ५७०	तस्मिन्स्तोत्रे समस्तजगताम्	स मा ६ २४३
तस्माद्वायुं ननु सत्त्वान्	६४ ६७३	तस्मिन्स्तोत्रे स्थितो दृष्टवा	स मा ११ ५३	तस्मिन्स्तोत्रे क्षेत्रस्य रणाय	२३ १६३
तस्माद् विपत्त न श्रयो	स मा ३ १४०	तस्मिन्स्तोत्रे ब्रह्मा समुद्भूत	स मा २६ ३०	तस्मिन्स्तोत्रे धोरणे तपसा	स मा २० १५३
तस्माद् विजितता वर्गा	स मा २२ ३८०	तस्मिन्स्तोत्रे मध्ये स्थाणुक्यो	स मा २२ ३८३	तस्मिन्स्तोत्रे चानयने नान्य	स मा २३ ३१०
तस्माद् विमुक्त्यै पाप्मा	स मा २५ १७०	तस्मिन्स्तोत्रे महाभयं दुते	६२ २३	तस्मिन्स्तोत्रे धातरिदिग्भागे[पञ्चले]	
तस्माद् विरोचनो जते	स मा २ ५३	तस्मिन्स्तोत्रे प्रथमे पुण्ये	२८ १०३	तस्मिन्स्तोत्रे	स मा २५ १५०
तस्माद् व्रजामि देवेन	२८ ६३	तस्मिन्स्तोत्रे विपत्तिवृत्तस्य	५३ १३३	तस्मिन्स्तोत्रे धातरिदिग्भागे[विज्ञ]	स मा २५ २०३
तस्माद् दारयाम्यात्मान	३७ ७१३	तस्मिन्स्तोत्रे विपत्तिवरे ननु	स मा १४ ३३३	तस्मिन्स्तोत्रे ब्रह्मयय	स मा १२ ११०
तस्माद्वायुं ननु कलना	स मा २६ २०३	तस्मिन्स्तोत्रे निवर्तते ननु	३० ३३३	तस्मिन्स्तोत्रे तत्र च श्रद्धा[रणा]	स मा १६ ११३
तस्मान्मन्त्रपनिवर्त	२५ १३०	तस्मिन्स्तोत्रे विपत्तिवरे	४७ २१०	तस्मिन्स्तोत्रे श्रद्धा[रणा]	५६ ३००
तस्मान्मन्त्रपनिवर्त	४४ ११०	तस्मिन्स्तोत्रे शुद्धे स्नातारामा	स मा २२ ८०३	तस्मिन्स्तोत्रे सारस्वत्या	स मा १४ ३७०
तस्मान्मन्त्रपनिवर्त	स मा २६ ५३	तस्मिन्स्तोत्रे समाधितं सत्त्व	११ ११०	तस्मिन्स्तोत्रे सत्ये मन्त्रे	स मा २१ १०
तस्माद्वायुं ननु महाबाहो	५२ २६३				

श्रीरामायणी

सह्य दानिगन्धारे[तीर्थ]	स मा २५.१५०	सह्य तियावध्व हरि	१७ २०३	तस्याने पुनर्दिग्भागे[बान?] स मा २५ ४८३
सह्य दानिगन्धारे[दुर्ग]	स मा २५.३१३	सह्य तियां हर पाणि	२९ ६५३	तस्या वहागनात् सिद्ध स मा २४ १६०
सह्य दानिगन्धारे तु	स मा २५ २७३	सह्यो पिशुदे बह्मन्	४६ ६५३	तस्यानुत्तरदिग्भागे ग मा २५ ४२३
सह्य दानिगन्धारे [सह्ये]	स मा २५ ३०	सह्यो पुष्कर प्रीत	२४ ८०	तस्याभियावक सृष्टि स मा १८ २२०
सह्य दानिगन्धारे [विद्धि]	स मा २५ ८२	सह्यो धूम्य सोबासो पुताति	स मा २५ २१०	तस्या भालत पाणौ २१ ३०३
सह्य देवमर्त्यं ह्यं	स मा १० ६०३	सह्यो योजन त शोर्ध्व	ग मा २५ १९०	तस्यामस्य महर्षेणु ४६ ५३
सह्य देवा घटवस्य	स मा १० ५८०	सह्यो पुत्रयेदे विष्णुं	१८ ११०	तस्यामस्य मुणो जात ६४ २४३
सह्य परवो बहुबाध	ग मा २६ ६३	तस्यां साराभास्ते स	स मा ३ २५०	तस्यामासक्यमानायां ४३ ८०
सह्य पश्चिम गन्धारे[विष्णो]	स मा १६ ३०	तस्यां समभव, मभन्	१८ ५७३	तस्यामासक्यमानायां ४६ ६६०
त य पश्चिम गन्धारे[विष्णु]	स मा २५ ३०३	तस्या समभवदना	ग मा २६ ७३	तस्यामुद्रि भा हात ६६ ६००
सह्य पारतराई	४६ ४३	तस्या मर्षेणु विष्णु	१७ ३१३	तस्याम्वरे नारत् पावित्र्य ४६ १२३
सह्य पुत्रय जात	४२ ४६३	तस्या हा कण्ठसा	२२ ६८३	तस्या यदुत्तर वृत्तं ३७ ६५३
सह्य पुत्राभवत्तत	४६ २५३	तस्यां रसात पुष्पवर्मा पुताति	स मा २२ २५०	तस्याय चैव वसुधा ३६ ६१३
सह्य पुो गुण-देष्ट	११ ४०	तस्या रसात पुविष्णु	४२ ६०	तस्यावजिगन्धर ३० ५३३
सह्य पुणो गुणधष्टो	४६ ४३०	तस्या रसात सर्वतोर्ध्व	स मा २१ ६०	तस्याविह्वरे गृहम् ३८ ६०
सह्य पुणो महर्षेः	स मा २ ४०	तस्या रसातु समाकाश	४८ ३१३	तस्या विष्णुपुनोर्ध्वेन ६४ ३४३
सह्य पुं य गन्धारे	स मा २५ ३२३	तस्या रसात्वा य देव	६२ ६३	तस्यासोसिखनी नाम ४६ ४०
सह्य प्रसात्पानोति	स मा २५ १६०	तस्या रसात्वा समम्प्य [देव]	४३ ७३	तस्यासुपुष्पं ब्रह्मन् ४४ ४०३
सह्य प्रीताश्व निरुदे	ग मा २५ १५०	तस्या रसात्वा समम्प्य [गोपदारे]	४७ ८३	तस्यास्त स्वाभर्ष्य ४० ५७३
सह्य भावा च गुणो गी	४६ ४४०	तस्या रसात्वा समम्प्य [बाहु-व]	४७ ४८३	तस्यास्तज्जमीश्व २३ १५३
त य भाव जिता नाम	६४ ७१३	तस्या पुत्रय बाधित	२६ १०	तस्यास्तज्जन्तं शम्वा [श-क] ३७ ०३०
सह्य मध्येन द्वी पाद	स मा ११ २४०	तस्या प्रीतिं ग्रां कृत्वा	४४ १०३	तस्यास्तज्जन्तं शम्वा [स कवि] ३६ ८१३
सह्य मातामात बून	६४ ५००	तस्या सम्पत्तना देव्या	२५ ४२३	तस्यास्तीव नर स्नात्वा स मा १६ १२०
सह्य विरमतो भूमि	ग मा १० ६३३	तस्या गुरुभयो जाता	स मा १४ ३१३	तस्यास्मि जपमान य ३८ २८३
सह्य विष्णु च भोग	६६ १४८	तस्यागमस्य महर्ष	४२ ७८०	तस्याहं पुनश्चो निय स मा २४ ५०
सह्य ब्रह्ममात्रयो गु	स मा ४ १२३	तस्याग्रो गणा र्वै स्वर्	२७ ८३	तस्यामो निममे पुष्पां ११ ३३३
सह्य गिष्णोऽश्वदूरा राजा	६ ८६०	तस्याग्रो वज्रासो	४७ ७१३	तस्याहं तपता होनो स मा १६ ४०
सह्य गिष्णो बहुबाध	६ ८८०	तस्याग्रो महामाा	४७ ५३	तस्याहं बाधो गृह्ण ४८ ५३३
सह्य गिष्णोऽश्वदूरा बया	६ ६००	तस्या हूरे महागाध	७ ४३३	तस्याहं तपत श्रुत्वा स मा २७ २१३
सह्य श्रद्धा न्वितयेह	स मा १५-३७०	तस्यापरवात् विद्यन्तं स	४७ ६६३	तस्याहं तपत सम्पत् ५० २१३
सह्य श्रुत्वा स वृत्तात्	४३ २६३	तस्यान्नासामुमिस्तु	५ ४८०	तस्याहं तपत सम्पत् ग मा २८ ६३
सह्य सन्नाताय	स मा ६ ४४०	तस्यान्नासामुमिस्तु	६४ १५३	तस्याहं तपत सम्पत् स मा २६ ५३०
सह्य सत्वेनात्मि	स मा १२ १२०	तस्याहं दत्तसमगत य	२६ १७०	तस्याहं तु प्रसादिन स मा ४ ६३
सह्य सर्वणि बाधणि	स मा २७ १५३	तस्या नाम तप ब्रह्म	स मा ६ १५३	तस्याहं पुनर्दिग्भागे[विष्णुना] स मा २५ ४३३
सह्य सानुमत दृष्ट	४८ १६३	तस्या नाम्ना यन न्वि	३० ५५३	तस्याहं पुनर्दिग्भागे[तुलीय] स मा २८ ६३
सह्य स्वर्णं वक्ष्याम	१४ १८३	तस्यास्त एषासु	३० ५५३	तस्याहं पुनर्दिग्भागे[तुलीय] स मा २८ ६३
सह्य गदायां बरन् कुजय	४४ ४८३	तस्याहं दक्षिणे भागे	स मा २५ ४०३	तस्याहं पुनर्दिग्भागे[तुलीय] स मा २८ ६३
सह्यो गताया तैलेयो	२८ ५८०	तस्याहं द्विगुण पनसा	११ ३५०	तस्याहं नावम्प्यहस्य मुना २० ६०
सह्यो पतत्वा मरालयामी	६४ ६०	तस्याहं पश्चिमे भागे	स मा २५ ४१३	तस्याहं वेगेन समाहात तु ३६ ४६०
सह्य चाय प्रविष्टाया	४६ ४८०	तस्याहं पितरस्तुति	ग मा १५ ४६०	तस्याहं वेगेन समाहात तु ४४ ३१३
सह्यो तप वा नरसत्तमेन	२३ १६३	तस्याहं पूर्वदिग्भागे[विष्णु] स मा २५ ४७३		तस्याहं वेगेन समाहात तु ११ ३३३

तस्योपरि तुदन्तस्तु	१२ ६०	तां सृष्टमात्रां धुषिता	स मा २ २७०	तान् दृष्ट्वा घोररुपास्तु	६४ ४३
तस्योपरि मण्डपस्य	५१ ६३	ता अश्वोद्धरं प्रीत्या	३१ ४२०	तान् दृष्ट्वा वीतला दुषा	२१ ३४३
तस्योप्यङ्गं मुनिस्तता सा	१६ ३६०	ता एव तिष्यन् गत्वा [ ]	६० ६३	तान् दृष्ट्वा तान् चक	१० ५५३
तस्योवाच हृदि	२३ २६३	तादस्य सुविप्रश्च	४० ५४०	तानिब्रुत्वा समीक्ष्य	४२ ५५३
तस्योवाच हृदि कृत्वा	५२ ६२०	ताद्व्यामात वेगेन	४० ५५०	तान् पागाञ्चतथा चक्रे	१० २०३
ता कृत्वा च्युतचारिणां	४० ३३	तान्तिस्माय गन्वा	८ २३	तां प्रभवान् सुराणाम्	४८ १०३
तां च विद्युं बलवान्	८ २३०	तात कोऽयं हरिर्नाम	{ स मा ८ २६३ ५१ २०३	तान् भस्मसातता चक्रे	१० ५०
ता च तद्वनमायान्ती	३८ ६३	तात निस्तेजसो दया	५१ ३३	तान् मूढांशुं सप्रभ	३६ ४०
तां वैवायवायुना	४६ ७३०	तात निस्तेजसो दया [ ]	स मा ८ २३	ताम्यह कीर्तयिष्यामि	१ मा १२ ३०
तां तथा वाहसर्वाङ्गी	४६ ४७०	तात माहूत मे पात	५१ ४४३	तान्येव च प्रगतानि	६२ २०३
तां तुष्टुङ्गवक्त्रा सहै	१६ १६०	तात यास्मि मे राग्ये	२५ ४०३	तान् करोष बलाग्रन्ते	३३ ३१०
ता दग्धा च तपन्ती	३७ ७३०	तान्व्यस्य पदान् साध्य	८ ६३	तान् वायवास्तां तात्वा	१६ ११०
ता दृष्ट्वा चामसततग	३७ २७३	तां च येनेनो भस्वा	६८ ६३	तान् विलोप्य ततो देवो	स मा २२ ५५३
ता दृष्ट्वा वाहनवाङ्गी	३३ १६०	तान्व्यर्थादिना गत	२६ २५३	तान् संशुषान् हरो दृष्ट्वा	५७ ३८३
ता दृष्ट्वा देवजानी	५१ १०३	तान्तितां रक्षो दृष्ट्वा	३३ ३३३	ताम्युद्धं द्विजान् स्य	५६ ३७०
ता दृष्ट्वा परिरप्रच्छ	४० ६३	तामस्मात्पादुकेन	४४ ५५३	तामर्गं बन्धकाया वि	३६ २२०
ता दृष्ट्वा प्राण कुटिले	३१ ५०	तानह कीर्तयिष्यामि	४६ ५६०	तापित तपसा ब्रह्म	६ ५०
ता दृष्ट्वाभिमता ब्रह्मा	स मा २० ५३	तानह च हनिष्याम	स मा ७ ११०	ताम परिशुता हस्ये	४४ ८७३
ता दृष्ट्वाजन्तत श्रीमान्	३८ १५३	तानागतानि रक्ष	४७ ३३	तामिदमागता चाप	२२ ३७
ता दृष्ट्वा मनव प्रीता [ ] स मा	१६ २२३	तानागतान् वागवाचैर्	४५ १२३	तामिनिपादयमान तु	३० १०३
ता दृष्ट्वा रागाचोरे	स मा १६ २७३	तानागतां प्रमथ्य देव	१० ३६३	तामिमां सतत रस	स मा २६ १४६०
ता दृष्ट्वा वक्त्रे मण्ड	६४ ७२३	तानागतान् समीक्ष्य दिवत	२६ ३३	तामिदमस्तु कथा	स मा १४ ३१०
ता दृष्ट्वा स मुनिर्बन्धु	३४ ७२३	तानागतान् समीक्ष्य पुण्य	३६ १४३	ताम्यां मध्ये तु यो देव	३ २६३
तां नान्ते देविरुत्तरस्वी	३३ १३३	तानागतान् सुरान् दृष्ट्वा	२२ १३३	ताम्यां स दृष्ट्वा गोपताम्या	५५ २६३
ता प्रविश्य सभा निव्या	स मा ३ ३४३	तानागव्य विमचारी	४६ २३३	ताम्यां स्थिताम्यां तदैव	३६ ५३
ता प्राणान्ति रघुय	२८ २६३	तानागत एवागु[वाग्]	४३ २३	तामन्तरिणागरीरिणो वा	४१ ७३
ता प्राणं कदाचाम	४६ २४३	तानागत एवागु[वाग्]	८ ६३	तामन्वेव बर्हि प्रायान्	१६ ८७३
ता प्राणयत देवता	२६ ३७०	तानागतभिक्षुर्दृष्ट्वा	४४ १६३	तामन्वेव मन्त्रेण	३६ १०७०
ता प्राणं पुन ब्रह्मासि	३७ ७३३	तादाह पपमभूतो	३४ २४३	तामन्वेव पादं ब्रह्मा	२५ १६३
ता बाणं दृष्ट्वा मुनी	१० १६३	तानिरेव श्रेष्ठ दत्ता मयबन्ति		तामन्वेव सन्ध्या	२८ २४०
ता मुनीं शृण्वो दृष्ट्वा	४६ ६६३	पुराणाभ्यान्मित्रपत्नीन्	४७ ४०३	तामर्गं रूपसाध्या	५३ २००
ता मुनिर्भित्ति विनाय	३७ ५७०	तानि सर्वोच्चपादोत्	६७ ६१०	तामन्वेव मनो पुनो	४६ ४७३
ता मनां द्विभक्त्युत्तरा	२४ ११०	तानुवाच भामुनि	३६ ६०	तामन्वेव सन्ध्या	४६ ४६३
ता बन्ध्यानां रक्षाम् उभोय	४२ ३८३	तानुवाच तन् ब्रह्मा[विमथम्] स मा	२४ ८०	तामनां ब्रह्मासासक	३३ ५२०
ता बाणी मयुरां बुद्ध्या	३६ ५०३	तानुवाच तन् ब्रह्मा[मुपान्] स मा	२४ १०३	तामनां निरोद्धेव	४६ १५३
ता वेगात्तरजनां गी मु	३७ ६००	तानुवाच तन् ब्रह्मा[मुपान्] स मा	२४ ११३	तामनां सती दृष्ट्वा	४ ५३
ताम सर्वज्ञापागात्	३८ १६३	तानेव विनाय	३६ १२३	तामनां हरो दृष्ट्वा [पद्म]	३ ३३
ताम सर्वप्रदं पद्म	स मा ७ २०	तान् करोष भगवान्	४१ १६०	तामनां हरो दृष्ट्वा [पुनो]	२५ ३६३
ता धर्मकृता मन्त्राणाम्	२८ १३३	तान् आत्मा ब्रह्म तज्	४४ ६३	तामनां तन् गति	४१ १६८३
ता क्षीं बन्ध्यायिष्य	४६ ३००	तान् दुर्गां स्मरन्ति च	२१ २५३	तामनां तन् प्रदीप्य विजगु	४७ ५५३

श्रीव्याससूची

तामाराध्य महासिध्या	२२ १७३	तावेवाहायविराजौ	७७१	तुङ्गपु तातो नगिनीपु पम्मा	१२ १४३
तामार्थमे शुक्मुला	३७ २९३	तासां मये ददार्थाय	२२ ३३०	तुम्हे निपूलवृक्ष सव[ ]	६७ १२०
तामुद्वृत्तजला दृष्टवा	२५ १३३	तासामर्थाय शकुनिर	३६ ५६०	तुम्हेन पुच्छेन सवीरसाध्याव	२१ ३६०
तामुवाच तन्म यमो	स मा १३ ५६०	तामु रोते स यस्माच्च	स मा २२ २६०	तुराणा सत्स तु	४४ १५३
तामुवाच पतिग व	६४ ८६०	तास्तमुद्वृत्तुं पुनो	३७ २४०	तुर्लङ्गचुरनिषाय	३६ ११५०
तामाराधमकोच वै	६४ ७७३	तास्तमुद्वृत्तुमास्त्य	३६ २२३	तुर्लङ्गचुरनिषाय	३२ ४०३
तारक धातयामोऽथ	३२ ४२०	तारस्वमुवाचप्राद्वि	स मा ११ १३०	तुलापणिश्च पुरुषो	१३ ४४३
तारर्चं निज दृष्टवा	३३ १६३	तास्त्वैवमुक्ता गैलेय्या	३३ ४४०	तुला देव हारि काम	१७ २७०
तारवा रोमकृपाणि	स मा १० ४१०	तित्तावि च निवेद्यानि	१८ १४०	तृणाव मयवर्त त	४३ २८०
तारका रोमकृपेभ्यो	६४ २८०	ति तुको गिरिको वृक्षो	स मा २६ १२३३	तृणाव यर्गं वल्लि च	स मा १० २८०
तारको भन्काव्या च	३२ ६६३	तियगृधमयवर्चैव	३ २३०	तृणाव नाभिर्भस्याभि	स मा ६ १५०
तारग मा पतुस्तस्य	स मा २६ ३२०	तियग्योनी रित्तो विष्णु	स मा १५ २६०	तृणाव देव्य प्रवरा	स मा २ १६३
तारयशमना सार्धे	६८ ३८०	तिय मनुष्यान्माण्ड	५६ १३०	तृणं सधुना दत्त	१६ २५०
तारागणेशकुलीन च	३ ८८०	तिवक च अपाकुमुमं	६८ २३०	तृणं सम्येव रिपु समीक्ष्य	४२ ५१०
तातश्वज नमस्तेस्तु	६० ४०	तिलमुद्राण्यो मावा[ ]	६८ २३०	तृणमुलादयामास	४४ २६०
तातयव नाडिबद्ध	३१ ७१०	तिलास्तुद्वृक्ष वृषभ	६८ ३१३	तृतीय कालवर्तन	६ ८७०
ताव चैव घटीयचै	१२ ४२३	तिलोत्तमासाधरसो	४८ १६३	तृतीय ब्रह्मसन्त	५८ १४०
ताव चैवा तामिसे	१२ ४१०	तिष्ठ तिष्ठति धवत्सु	३२ ४००	तृतीय सनको नाम	३४ ७००
तावत् त्व भ्रुक्ष्व संभोगात्	स मा १० ७६३	तिष्ठ यनेकससार	स मा ८ ४१३	तृतीयश्च विरूपाक्ष	५६ ३८०
ताव प्रोत्तम च पितर	स मा २४ २८०	तिष्ठ त्वमन यारया म	स मा २२ ४२३	तृतीयस्तामसो नाम	३४ ६६३
तावदेवा तर चरति	४० २७०	तिष्ठन्ति यवागुतास्थवय [ ]	४२ २३०	तृतीयो नमुनिर्नाम	२६ २०
तावद्वृक्षमन्त्रि दीपपु	स मा १४ १८०	तिष्ठ त गावने मल्ल	५० ४४३	तृता समावृत्तव	३६ ११३
तावतो ब्रह्मसदन	१६ ५६०	तिष्ठन्ति सा तिथि पुण्या	२४ २०	तृताश्च सुभ्रुत तेन	स मा १६ २५०
तावन्पेदाव जन्मानि	६४ १०७३	तिष्ठत्वा राजासि चरावरस्य	४३ ११००	तृतिप पातुकाभोऽक्षो	५८ २२३
तावन्प्रेत्य मन्मानी	४ २६३	तिस्र कोट्योऽपकोटी च	स मा २५ ५०३	ते उषेवात्रकोराये	३६ १२३
तावयोम्य सतीक्ष्णाश्चै	१० ३३	तिस्र भोऽव्यस्तु तोर्वाणा	स मा १४ २१०	ते उभे तु सारिपुष्ट	३ २८०
तावदुरो च देवैर्दे	१८ ४३३	तीक्ष्णाप्रसन्नमकरा	३ ३७३	ते उवाच महातेजा[ ]	३६ १४३
ताव य वैवप्रवरो	५७ ५४३	तीर्थे तपो हिरण्यवासु	६८ ४४०	ते ऊरुपुत्रय यामो	३६ १५३
तावाजन्मातुर्गोपानं	३४ ४८०	तीर्थे तज महर्षिप्रा[ ]	स मा १४ ४४३	ते कल्पराश्वभ यावा	स मा ६ १२०
तावानैकोव्ययानेन	६६ १००	तीर्थे दलोकवद्विख्यात	स मा २१ १०	ते कारमक्ष्यामं च	३६ ६०३
तावापत त भगवानिरीदव	४३ १५७३	तीर्थकोटि सहस्राणि	६७ २३	ते क्वाता सागरान् सदाव	स मा ४ १८३
तावापसन्तो देव्या तु	२१ १५३	तीर्थयात्रा ययौ राजा	स मा २६ ५०३	ते गमिष्य त मुकुतात	स मा २० १६०
तावापततो रैदौ च	२६ ५४०	तीर्थयात्रा समाजम्	स मा १६ २६०	ते च मावा विना भूता[ ]	४६ ६६३
तावार्त्तं स्वबल दृष्टवा	२६ ५४०	तीर्थस्य च प्रभावेण	स मा १३ ६०	ते चापस्य त ऋषयस्	४६ ६७०
तावास्ता सलिले मज्ज	२६ १८३	तीर्थस्य तस्य मागम्य	स मा १८ ४०	ते चारि ऋषय सव	६ ५६३
तावुमा तिगावम्यच	स मा १३ ३६०	तीर्थाना चैव मागम्यम्	१ ८३	ते चापि कौणिको प्राप्ता[ ]	३६ ८५३
तावुभो सुतिकेभ्युक्तौ	१४ २७०	तीर्थाना स्मरणं पुण्य	स मा १२ ४३	ते चापि दुरितयष्टान	३६ १३६०
तावुवाच हरिर्वायो	३१ ३३३	तीर्थे नि च समर्पणं	स मा १३ १०	ते चापि शङ्करवच	४० ५८०
तावूचतु पुनदेवो	३१ ३२०	तीर्थे च सवतीर्थाना	स मा २० ३१०		
तावेव केवच इवाध्यो	६७ ३२०	तङ्गप्रस्थो नागगिरिस्	१३ १७३		
तावेवमुक्तो पुत्रेण	३४ ५१३	तुङ्गभञ्ज सुप्रयोग	१३ ३००		
		तुङ्गानि यस्या सुरमन्दिराणि	३ ३३३		

धामनपुराणस्य

ते चाप्यायमुत्तराग्रा[ ]	४५.११०	तेनाय तुष्टोऽस्मि सुष्टं द्विजन्त्र	३६.४६०	तेऽप्यायमुत्तरावस्त	२६.४५३
ते चाल्यं बरदा ब्रह्मन्	४६.४६३	तेनायमेषां मुक्तस्य	३७.४४०	ते प्राप्ताः शम्बरं तूर्णं	४२.६३०
तेऽचरेण सप्राप्ता	न.मा.४.१७३	तेनायि तत्र निन्द्यायम्	३८.४३३	ते प्राप्नुवन्तु सदन	३८.२०.१६०
ते द्यायमानामुत्तराग्राजाल्	४२.५००	तेनायि दैत्यस्तोत्राग्याम्	३९.६३३	तेऽनुवस्तुन ये पृष्ठा[ ]	३८.१४.५३०
तेऽसा मायि दार्वेण	३९.१६३	तेनायि वृद्धास्तरेषा	३९.४५३	तेऽनुवन्तु ऋषयो विप्रं	३८.१८.१००
तेऽसा भास्करावारं	३८.२००	तेनाप्यन्तं पुरन्दरे	४०.४५३	तेभ्यः स चाभव दत्ता	४७.३६३
तेऽसा यदासा चैव	३८.२७.१२३	तेनाप्येति न सदेहो	३८.१०.३००	तेऽप्येव दानववर्तं	४२.२०३
तेऽसा विजितास्तरेषा[ ]	२५.२५०	ते नामरमणाद्विजो	४७.६२०	तेभ्यो दत्तानि प्यादानि	३८.१५.७०३
तेऽसा योगितं देव	३८.२२.३३३	तेनाचितं यद्वयाऽसौ	२५.१२०	तेभ्यो दास्यन्ति पितरो	३८.१४.१२०
तेऽसा हानिरस्तप्रा	३८.१६०	तेनाचितश्चिरं तत्र	३७.२२०	ते मद्रवमातर्ण्य	६४.८२३
तेऽन्विनां यद्विहासं उक्तो	१२.४६३	तेनाचितं न सदेहो	४७.३८०	ते मुक्तगताः सुखिनो भवन्ति	६७.७४०
ते जाता यद्वक्तो नाम	४५.३७३	तेनार्थसिद्धिं समुपाचरेत्	१०.४३०	ते मुहूर्तं संप्राप्ता[ ]	३८.३६३
तेऽप्यायमाना मरुत[ ]	४६.५५०	तेनार्था देववरेण दैत्या,	१०.४३३	ते यत्नतोपि तुरगा	४४.७३
तेऽनोन्विता दानवदामात्र	४०.३२०	तेनासौ दीक्षिताऽभ्यः	१६.२८३	ते यान्ति नियतं स्थानं	६७.५४०
तेऽनोन्विता सुगर्वाज्ञो	४६.४७३	तेनासं भयवान् प्रीत	१६.२३३	ते यान्तु संप्र्यतां सद्यो	३६.१४०
ते तत्र शक्तिं द्रष्टुं	५७.३६०	तेनासौ भग्ननासास्य	२६.१०३	ते यत्नं पुनरावहार्य	६७.६७०
ते तस्य चायमासाद्य	४४.३३	तेनासौ क्षान्तिर्जिता	१६.१७०	ते वध्यमाना प्रमदैर्	४२.५५३
ते तु सर्वे महाभागा	३८.१६.२८३	तेनाह स्वा तवेत्युत्तरा	३८.२८.२२०	ते वध्यमाना विह्वे	२६.५३०
ते स्वात्ममत्तस्त्वया[ ]	४६.२३०	तेनाह परमा भस्त्रा	३८.१०.७३३	ते वध्यमाना गगनापकेन	४२.५५०
ते स्वात्तु मरुतो ब्रह्मन्	४६.६२३	तेनाह प्रतिजानामि	६२.५३०	ते वध्यमाना बनिभि	४२.६३३
तेऽपिरस्तु रथस्यैव	३६.६६३	तेनाहूतं पठेच्चैव	१४.५०	ते वध्यमाना रूपा	२१.१२३
ते पुन्युता दानवेन्द्रा	४२.२६३	ते निजिता सुरगर्वा	४५.३०	ते वध्यमानास्तस्य देवताभिर्	३०.२४३
ते पुन्युतास्तस्य निगम्य दैत्याः	४२.२०३	ते निरुच्यर्षहास्यासौ	४५.४०	ते वदन्ति तं पूतायाम्	१२.३००
ते पौतास्तु रथस्यैव	६७.७१०	तेनेनं सक्तं व्यास	३८.२२.२१०	ते विमुक्ताश्च भुविर्	३८.१२.१५३
ते दाना क्षीतिता सन्निभ	१५.३५०	तेनेनं गृह्यास	३८.३५०	ते विमुक्ता हृष्यमाना	४७.३५३
तेन ज्ञानं हि ये नष्ट	४१.३०३	तेनेन बर्मादोष[स्तेन]	५६.३३	ते विरुष्टा महेतेन	४६.७६०
तेन ज्ञानं विष्को ये	३६.७३	तेनेन बर्मादोष[नाम्ना]	५६.४०	ते शस्त्रार्थमुत्तुं	४६.७७३
तेन तस्य परा प्रीति	१८.२०	तेनेन क्रमयोगेन	५१.१३३	ते शोषा बभूवुः	१८.६८०
तेन हृता भविष्यासौ	३८.१५.५०	तेनेन गर्भं दितिर्ज	५५.३५३	ते भूत्वा ऋषयः सर्वे	३८.१८.१३०
तेन त्वत्पुत्रं भयवा	४६.१७०	तेनेतो नैव भवतो	५२.६३०	ते भूत्वा गता नाः	३२.३३३
तेन प्रीतोऽप्यव्यास	३८.१३.२८०	तेनेतोऽप्येन निरुष्टयेन	५२.५२०	तेषां क्षीयन्ति तेन	३८.१३.५३
तेन पापं मत्ता	३८.२०.५०	तेनेन तत्तत्तत्तत्तत्तत्	३८.५६३	तेषां वीर्यधाय देव	३८.२२.५७३
तेन प्रीत्युत्तं च तेनमा वृत्तं	१६.८३	तेनेन तत्तत्तत्तत्तत्तत्	३८.२१.६८०	तेषां मुदेन चाव्यास	१२.२३०
तेन तेषां मातुर्ज	३८.२२.२०	तेनेन तत्तत्तत्तत्तत्तत्	१२.३२०	तेषां च प्राच्यमष्टुर्ज	४६.३२०
तेन तेषां न स यत्	३८.२०.६३	तेनेन तत्तत्तत्तत्तत्तत्	३८.१५.७५०	तेषां च वैश्वमनुज	२६.५००
तेन तेषां धमत्ता[ ]	१८.०२०	तेनेन तत्तत्तत्तत्तत्तत्	३८.२५.१६३	तेषां सन्निभं भूत्वा	४६.५५३
तेनाहं च प्राच्यमष्टुर्ज	५६.१६०	तेनेन तत्तत्तत्तत्तत्तत्	५६.१३०	तेषां तद् बर्मा भूत्वा	३८.१६.१३३
तेनाहं च प्राच्यमष्टुर्ज	२८.३३०	तेनेन तत्तत्तत्तत्तत्तत्	१२.२८०	तेषां तु धमत्ताऽप्य	४६.१६३
तेनाहं च प्राच्यमष्टुर्ज	३१.३०	तेनेन तत्तत्तत्तत्तत्तत्	३८.१६.२४०	तेषां ते पुनः भूत्वा	३८.१६.३६०
तेनाहं च प्राच्यमष्टुर्ज	४१.२०३	तेनेन तत्तत्तत्तत्तत्तत्	२६.६६३	तेषां ते पुनः भूत्वा	३८.२१.२३३
तेनाहं च प्राच्यमष्टुर्ज	४३.१६३	तेनेन तत्तत्तत्तत्तत्तत्	२६.६८०	तेषां ते पुनः भूत्वा	१२.१७३

श्लाकार्थसूचा

तेषा पञ्चविंशत्य	१८ ५४५	ते रिपते चापि बीडान्यो	३६ २६३	त्रिदूटशिखरे ब्रह्मन्	६३ २६३
तेषा पुरस्सर स्मार्यु	३२ ५७३	ते ह्यमाना प्रमथा [ ]	३२ ६५३	त्रिगतश्च किराशश्च	१३ ५७०
तेषां माता त्विष देवो	२६ ३६०	ते ह्यमाना त्तिजैर्	४८ ६३	त्रिजटाय विप्रोपाय	स मा २६ ७३३
तेषा हन्तिगच्छेन	४६ २००	तै पीयन्ते सरिः [ ]	१३ १६०	त्रिगाविकेत ब्रह्म	६३ २०३
तेषा लोहमया कीला [ ]	१२ २२३	तै सम मेरुशिखर	६ ८०	त्रिगाविकेत ब्रह्म	६३ १५३
तेषा नवनमयार्द्ध	४१ ३२०	तर्वाग छाद्यमाना हरिकरजुन्ति		त्रिगाविकेतखिद्यप्रसिद्ध	४४ ५७३
तेषा नवनमकण्ठ	५२ २७३	कालः प्रकाशैर्	४७ ४१३	त्रिद्वैतयुगे सायम्	१ ४०
तेषा विलपता चम	१२ २४३	तैवध्वमाना घृतता महर्षे	४२ ६३	त्रिनिषा समान्त	२६ ४३
तेषा विशेषतो बृहि	५ ४४०	तैवमिथा जनपद [ ]	१३ १६३	त्रिधा चकार विधाय	५६ ३३०
तेषा व हेतुसमुक्त	६५ ४७०	तैवमपि प्रहितस्तूर्प	३१ ४०	त्रिपुराणस्ततः कृतस	५ २०३
तेषा श्रमाभिज्ञानाम्	स मा २३ १८०	तैवमपि सार्द्धं भगवाज्जगाम	५५ २३०	त्रिभ प्रयोजन किं ते	स मा १० ५५३
तेषा सव्यवदाश्च	१३ १३३	तोमरजवनस्पर्श	१० २६३	त्रिरान ये करिष्यन्ति	स मा २१ २००
तेषा साध्यप्राधान्य	३६ ११२०	तोवा चैव महालोरी	१३ २६३	त्रिरान समुद्योषाय	५७ १८०
तेषा स्वामाविकी सिद्धि	१३ ७	तोगतो कोणताश्चैव	१३ ५४३	त्रिराधोरोपित स्नातो	स मा १६ ४१०
तेषा हृत्पद्मेज्वेव	३४ १३०	तोप जगामातु ततस्त्रिगुलो	६ ५००	त्रिचिक्रमं च कालिन्दा	६३ ३३
तेषामध्यापको यश्च	१२ ३१०	तो चापि भूमि सयम्प	२६ ७३३	त्रिचिक्रमं निलोकेन	५८ ५४३
तेषामनु तेषा भोपा	६ १३३	तो ताक्षमानी प्रमर्श	३२ ७०३	त्रिविन्मस्य प्रीत्यर्थ	६८ २७०
तेषामयोगुवास्तथा	१२ २००	तै दृष्टा तत्र पुष्पा	स मा १५ ३३०	त्रिविष्टप परित्य	४८ ११०
तेषामर्थ हि विनाय	३८ ५२३	तो दृष्टाप्रमन्यत तदा	७ ४७३	त्रिविष्टप शास्त्रि दानवेन्द्र	४६ ५२३
तेषामव महाबाहो	४७ ७०	तो देवो प्रणिपातेन	स मा १४ २२०	त्रिविष्टपगुणैमुक्त	५२ ६१०
तेषामाकण्य वचन	५२ ५७३	तो पश्च किमर्थ वा	३१ ३२३	त्रिब्रह्मेकमूर्तिश्च	३५ ६९०
तेषामापततो वेग	४३ २३३	त्यक्त्वा तदा हस्तिरूप		त्रिराखा भुटुतो वक्त्र	२६ ५६३
तेषामापतता गन्ध	३३ ४१०	महा मा	स मा २३ ३६०	त्रिराखा मकराशश्च	५१ २३०
तेषामुपरि वराजी	५१ ८०	त्यक्त्वा इतवन पुष्प	स मा २६ ५७३	त्रिमुलपाणिन ह	३ ५०
तेषामेवानुक्रमार्थ	५७ ३८०	त्यक्त्वाकण्युष्प निपाय	४४ ८६३	त्रिमुलमपि त्रिहाव	२१ १४०
तेषु तत्रोपविष्टेषु	४५ ७३	त्यक्त्वायुष्मणि दृष्ट्यानि	६ ५४	त्रिमुलानिहतात् मार्गात्	२ ४६०
तेषु त्रिष्वपि सायक	५७ ३३३	त्यक्त्वायुष्मणि दृष्ट्यानि	४३ १२१०	त्रिमुलेन समाह्व	४ ४६०
तेषु त्रिषु प्रयुज्यन्ते	६८ ५०३	त्यजन्ति नीलाम्बुधरा नभस्तल	२ २३	त्रितय्य च पठन् श्रुव्य	६६ १६३
तेषु स्नाचार्य्य देवेश	५७ ३३३	त्याज्य चर्मातिनित्य	४० ३७३	त्रितय्य वचनाम तु	६७ ६७३
तेषुपविष्टेषु तदा	३६ १४००	नपायुक्तो जगामाव	२ ४१०	त्रितीयै मग्निदेवम्	५७ ४६०
तेष्वेव वृत्तपणेषु	४१ ५४०	त्रयो मुणास्त्रयो वनात	स मा ११ ११३	त्रिणि ज्योतीषि वर्णाश्च	स मा ११ १००
ते सप्तमूलास्तु श्रुष्य	२६ २३	त्रयोऽजयस्त्रिभिर्नैर्	५ २५३	त्रिधातवस्तथावस्था	स मा ११ ११०
ते सप्त स्तानिर्निर्वा [ ]	स मा २२ ५२३	त्रयोदशान्ने तै धर्म	१६ ५३	त्रिधम्बक त्रिलोकेन	३१ २८०
ते समन्त्येय क्षेपार् [ ]	७ ४१३	त्रयोदश्या तत काम	१६ ६३	त्रिलोच्य पालयामास	४६ १०
ते समुज्जीविता भूयो	४३ ११०	त्रयो लोकास्त्रयो वेदात	स मा ११ १०३	त्रिलोक्य वगण चास्ते	२६ १५३
ते सनेत्या ज्येनव	३२ ३४३	त्र्यारुणिस्त्रिभुक्तिरयमाय	४४ ५६०	त्रिलोक्यमणायाय	६५ १८०
ते सवर्गमनयुक्ता [ ]	स मा १५ ३०	नस्ता सा निजगामाय	६४ ५३	त्रिलोक्यगोता गोविन्दे	स मा २६ १३८
ते सव वमस प्रोक्ता	१२ ४३०	नस्ता भर्ता च दाता च	स मा ६ ६०	त्रिलोक्यजननी चापि	३७ १००
ते सव पररोधेन	२८ ७५३	नहि मा देव ईशान	४४ ५६०	त्रिलोक्यनाय वरद	६३ १०३
ते सवज्यवन् रौद्र	४ ३५०	निराजोऽनसाह्वी	५२ ८६०	त्रिलोक्यनायोऽसि पुनीहि शम्भो	४४ ५७०
ते स्तुवन्तो महादेव	स मा २१ १२३	त्रि सय तव पुनोऽहं	३५ ३००	त्रिलोक्यप्रभुराजतो	३७ १५३

वामनपुराणस्य

त्रैलोक्यप्रवर तीर्थ	३ २६०	स्वकोपसिद्धिर्दधोऽह्	स मा १ ६०	त्वमि प्रसवे वरद	स मा ७ ८०
त्रैलोक्यमंगल सनाथमेक	स मा ८ १६०	त्वत्कोपसंभवा केय	२८ २५०	त्वमि मे हृदय देव	स मा २६ १६२०
त्रैलोक्यमाकाशमिहयवेर्ग	१ ५१३	त्व राक्षसकुलाम्या हि	८ ६३०	त्वयि वीर्यं नयास्ति	स मा २८ २५०
त्रैलोक्यमातुगु रवे कृपाङ्क	४४ ५३०	स्वसितार्थि समम्यागात्	३७ १२०	त्वयोक्तमच्युताक्षेप	स मा ८ ४८०
त्रैलोक्यराज्य भुज्ज त्व	४८ २४०	त्व प्रसागात् सुरा सर्वे	स मा १७ १६३	त्वयोक्तानि वचास्मैव	६ ४०३
त्रैलोक्यराज्यमक्षिप्य	१ १३	स्व प्रसादाद् दृष्टीकेत	२३ ३५३	स्वधोपा जगतामोदे	स मा १ २७०
त्रैलोक्यराज्यमैश्वर्यम्	स मा ६ ५३	व प्रसादाद् ह्य केव	३ ४४०	त्वष्ट्राय सधृत शक्ती	३६ १५६०
त्रैलोक्यतस्मोवरदा	४६ १४०	त्वन् प्रभुजगतिरतस	४८ २५०	त्वष्ट्रे नमो नमस्तेऽस्तु	४३ ७२३
त्रैलोक्यविजयी पुन	१८ ५००	त्वदायत्त गुरो कार्ये	२४ ६०	त्वा नाव देवा त्रिविधोऽस्ति	४४ ५४३
त्रैलोक्यरक्षापि नेता च	स मा ४ ४३०	त्वदाश्रयाद्वा ह्ययन्ते	स मा १७ १८३	त्वा पूजयिष्यन्ति सुरा [ ]	४४ ४५३
त्रैलोक्यरक्षितपि पुत्रम्	स मा ७ ७०	स्वदांष्ट्रिषरपातेन	३७ ४७३	त्वा योगिनिःस्तप्यन्ति	८ ५०३
त्रैलोक्यस्व चित्तोरो	४४ ६६३	वदितायै यतिध्यामि	४३ ६०	त्वा च समागतोऽस्म्यद्य	५६ ३२३
त्र्यम्बक स पराजितु	४० ६०१	स्वभ्रामकीतनाशक	६७ १७०	त्वा सवेज्जतामिति प्रतप्य	२० ५०
त्र्यम्बकाय त्रिनेत्राय	स मा २६ ७३०	स्वभ्रामज्जगिनी देव	स मा २८ १४०	त्वा स्तोम्यनि सन्ना देवि	४४ ४६३
त्र्यम्बकाय मुसिदाय	स मा १५ ३५०	स्वमञ्जुतो हृषीकेश	८ ५१३	त्वा मातृवद्वा मितातो	स मा २६ १०७०
त्र्यम्बकेन मुनिश्रेष्ठ	४४ १७०	स्वमभ्रमभ्रमोक्ता च	स मा २६ १०५०	त्वा गृते पापसङ्कल	स मा ८ ३५०
त्र्यम्बको दण्डपातय	स मा २६ १४२३	स्वमन्मयो महोत्तान	८ ४४०	त्वामेव परम देवम्	५८ ५८३
त्र्यम्बिकास्मिन्कलायाय	स मा २६ १०२०	स्वमादिरतो मध्यम	४४ ६४३	द	
त्र्यमुगल पिबे सर्पिर	३६ १६०	स्वमादिरस्य जगतस	६ ८०३	दष्टाकटाक्ष रयिकोटिसनिभ	४४ २६३
त्र्यमुगल पिबेराग	३६ १६३	स्वमिन्द्र यमदैवैव	स मा २६ १२०३	दक्ष प्रमेता पुनहो	स मा ३ २७३
त्व कर्ता चैव धाता च	४४ ६१३	स्वमिन्द्रस्य वपटकारो	४४ ६२०	दक्ष प्रजापतिभ्यो	२ ७०
त्व काय सर्वव्यापारस्य	५० ३४०	स्वमुक्ता चण्डमुण्डाया	२६ ३५३	दक्षकोपाद् यथा मुक्त	२२ १८०
त्व कृपा कुरु धमज	५६ ३५३	स्वमुष्यकर्ता ऊर्ध्वश्र	६० ४७०	दक्षयज्ञशयकर	६ ७६०
त्व चन्द्राराला स च भ्रमभूपितो	२५ ६४०	स्वमेव देवदेवेश	स मा २६ १०६०	दक्षस्य यज्ञ विश्रित क्षयकरे	४ ५७०
त्व बाह च जग चे	स मा ८ ३७३	स्वमेव द्वय इच्छा च	स मा २६ ११४३	दक्षिण वहरा पांशुम्	४७ २४०
त्व देव मुञ्जीकाशस	८ ४६३	स्वमेवमानाय विभो वरापुत्र	५६ २८३	दक्षिणा च द्विजातिभ्यो	१७ ४८०
त्व देवि सवलोकाना	स मा ११ ६३	स्वमेव मेघसयाश्र	स मा २६ ११००	दक्षिणा श्वेतवृषभ	१७ ६२३
त्व धाता च विधाता च	६२ ४१३	स्वमेव मधुवृतेव	स मा १६ १६३	दक्षिणाङ्ग नखात् व	४२ १५३
त्व पाप्मोक्षायमिहैव पुत्रि	४० १५०	त्वगेवाकागा देवि	स मा १६ १४३	दक्षिणा च सतीपथ	१७ ५००
त्व पूत्य पद तमे	६५ ३५०	स्वमेवाराधितो यस्य	स मा १ ३०३	दक्षिणाभिमुख बाम्य	६२ १८३
त्व दृष्टी ज्योतिराकाश	८ ५४३	त्वया कृता यज्ञमुज्ज्वलरेखा [ ]	६४ १२३	दक्षिणेन तु देवस्य	स मा २५ ४६३
त्व जगता स्तृष्टिः स्रग्वस	४४ ६२३	त्वया जगताय जगमेय	५० ३५३	दक्षिणोऽभूद् स्तनभ्यः	६५ ३००
त्व मङ्गल्यस्वर्गकोरस	४४ ६१०	त्वया तु धानवा दय	स मा १० १२०	दक्षेण यज्ञता सापि	स मा १६ ३७३
त्व मायापटसन्तोषो	स मा ६ २६३	त्वया त्यक्त महोदय	स मा २३ ३१३	दक्षस्तु कारणे कस्मिन्	६ २५०
त्व मुष्टे मोहयति मा	३७ ४६०	त्वया न तावत्सिद्ध वदितव्य	१६ ३१०	दक्षोऽस्मि नष्टोऽस्म्यममोक्षशरी	३ २३०
त्व मे धाता विश्वकृता घरे दम	स मा २६ १४५३	त्वया बलविभूया हि	४६ ४३१	दक्षे निक्षिप्य वक्षायाम्	२६ २२०
त्व धरो त्वं गतो चापि	स मा २६ ११५१	त्वयामि यजितो नियम्	स मा २७ २८३	दक्षवज्रापि सन्नुद	३२ ५३३
त्व साक्षाद्वनुरो देवस	३२ १६३	त्वया न्यात जगन्वर्ष	८ ५४०	दक्षनिभिर्भगिरासा	२१ ११३
त्व हि नारायणोऽनन्ता	८ ४८०	त्वया र वमि नाव	३१ १००	दक्षपाणि सुनुहय	४१ ४६३
त्व हि बन्धयो देव	६० ३२३	त्वया सवमि व्यात	४४ ६३०	दक्षस्तस्यास्य ह्ययन्ते	४१ ४६०
		स्वयाज्य द ना गते	स मा १० १५३	दक्षार्ते ते प्रगत्यामि	८ ५७०

दण्डोऽपि भस्मसाद्भूत	४० १७५	दहयु स्वेच्छया यान्त्यो	३१ २२०	दावपसहस्राणि [तावत्]	१२ ४१५
दण्डोऽप्येवौत् सुतन्वाङ्ग	३७ २५५	दहयुर्बालमयुष	३१ ४६५	दावर्षसहस्राणि [कुमारस्ते]	३८ ३००
नत सविन्मायाति	५३ ५७०	दहयुम नय गैल	४५ ४५	दावर्षमहस्रास्ते	३१ १६०
दत्त साम्यस्य च्या ह्यार्	स मा २८ २६०	दहयुस्ते नृगा स्नाता	४६ ३२५	दाज्ञो रागसञ्छ	१४ २५
दत्ता येनापुरेतस्य	६५ ५१०	दहयुस्ते समालीनम्	स मा २३ ३०	दधाह्वर्ग सुचरै	६२ १३०
दत्त येषु जनितास्तयात्मजा	४८ २८०	दहो च विरे पुनी	४४ ८५५	दशाध्वेय यप्रोक्त	३ ४१५
दत्ता च सतेन हि सावतीय	६५ ३८०	दहो चात्रमकर	३८ ५४०	दशाध्वेयिक नैव	स मा १४ ४६५
दत्तै फल तत्प्रवर्गित देवा	६६ १००	दहो दानवसितु	२६ ७०	दशयुग्मि पीडयमानान्तात्	स मा २६ १८५
दत्ता वयमात्र विप्रेभ्यो	स मा २७ ३२०	दहो दानवान् सर्वात्	४५ १००	दासायणी तस्य भार्या	६ १०
दत्ता च लाजाद् वलमस्य युक्तान् २७ ४६०		दहो नय्य ती च	३६ १३८०	दानिगाया वनपदास	१३ ४६०
दत्ता वेम्पद सवम्प	५३ ३५०	दहो रघुनामान	३४ ४४०	दातव्य केवयप्रोद	६८ ३३०
दत्ता द्विजस्य काक तिलाज्व	५० ३८०	दहो रत्नसम्भान्	३६ १०८५	दातव्या केवयप्रोद	४४ २२०
दत्ताऽभय महाबाहु	५२ ५१०	दहा वृणसिधरे	३८ २४५	दाता भोक्ता विभक्ता च	५२ ७२०
दत्ता मयोने च विदुर्बिबिषुष	६५ ६२५	दहो विदुष वरसिंहवृत्ती	१६ १४५	दातु च्छा स्वमानान	३७ ३६०
दत्ता रामाद् पुण्यफलानिभान्	६८ ३७०	दहो गीपानि विविधद्	६८ ४६५	दातुनिवारका ये च	१२ ४०
दत्ता युक्त च द्विगुण	स मा २६ ३६५	दद भद्र स्वयुक्त महाज्व	३१ १०२०	दातुर्वाचिनुलजा	६५ १४०
दत्तैकस्य च या कस्या	३५ ४४५	दद्या स्वभूतानमपि त्वदेवै	३० ३२०	दान सपी वाध्यर्षान् महर्षे	६४ ११४५
दत्ता कल्याणिसंयम्	३६ ११०	दधि नाने चतु पष्टिर	३६ १०५	दान दत्ता यमा दानया	स मा १० ८४०
दत्ता च महाधे	३८ ६५	दद्या सयोजितोत्पद्य	६४ ४४०	दान ददामि हव यमनसस्त्वमोष्ट	१६ २४०
दत्ता तत्र तत्रवृत्ति	३७ ७१५	दध्योऽन सऊसर	१७ ६१०	दान दद्या च शांतित्र	१६ २०
दत्ता दगु कोपेन	५२ २३०	दध्योऽनेन समुत्तमम्	५३ ११०	दान भूमि सवकासप्रदेय	६५ ४१५
दत्ता देवदेवे	५२ ६०	दद्युभयसमुद्भूतो	५२ १३०	दानवा महाभाग	४७ १४५
दत्ता नृपमान च	३६ ४४०	दन्तोरण निगूह	२८ ३५	दानवा निजिता सर्वे	४३ ७४०
दत्ता पुण्यकार्ण	५७ ६८०	दन्तास्या तस्य वै प्रीयान्	स मा १० ६१०	दानवान् ध्वसयिष्यामि	५० ४१०
दत्ता बायानपरान्	७ ४३०	दन्ताय ज्ञपत यज्ञ	१५ २६५	दानवान् सभयान वीर	३३ ४२०
दत्ता बालव्रित्तम्	४३ १३७०	दद्या दान स्वातृास्य	४६ ११०	दानवाभ्रपरे रं मा [ ]	४४ २२५
दत्ता यशोवितेस्तनूव	६ ४६५	दन्तात् तस्य तीर्थस्य	स मा १४ ४००	दानवास्तेन तोयेन	४३ १०४०
दत्ता वानरश्रेष्ठ	३८ ६०	दन्तास्यैव स नृन	२२ ३४५	दानवेऽन विजम्प	२२ ११०
दत्ता वृणसिधरे	३८ ६८०	दाना मुक्तिमानोति	स मा २१ १७५	दानानि च प्रशस्तानि	६८ ११०
दत्ता गम्पु ब्रह्माण	५५ १४०	दाना रं ययो धोमान्	५७ ६०	दाना विविधित्तानि	स मा १० ७८५
दत्ता न कलाहारम्	५६ ४००	दानामास त रूप [सर्ग]	४१ ४४०		६५ ५७५
दत्ता नृपमुक्ष बाल	४५ ३००	दानायाम् तद्वर्ष [सर्व]	६६ ६०	दानाप्रमुखास	५६ ६६५
दत्ता धावतीतीरे	३६ ४००	दानायाम् देवाना	३६ २३०	दानाप्रस्य गुह्यपर्व	६८ ३२०
ददस्य दान मन वमनी पठ	१६ २४०	दानास्य तदा देव्या	स मा २३ २६०	दाक्षिणाधमकपेदे	२३ ४०
ददस्य मा नाय तपस्विनेभ्यै	२२ ४४५	दादागामासार्दे	१५ ४७५	दारयामास वयान्	१० २४०
ददाति महानुभान्	५४ ३४०	दास्या भुजगोऽश्व	१७ १६५	दारुण मुषद्वृक्ष	४४ २४०
ददाति भूमिविबर	स मा ६ ४००	दास्या युक्तपस्य	स मा १५ ४०५	दारुण वषषामिस्य	३५ २४५
ददाति परित्याग-	३६ २५	दानसंगवमुक्तो	स मा २६ ११६५	दारुणवस्त्वितो वल्लिर	स मा ११ ८५
दहयु णिनुके त च	३६ ३८०	दावपसहस्रास्ते तु	४५ २७०	दातोऽगमनचक्रारम्	६८ ३४५
दहयु रातराजस्य	२६ १५०	दावपसहस्रास्ते	३६ ६७०	दातोऽगताश्च भुयाश्च	५२ ७६५
दहयु सवभूतानि	३६ ४७०	दावपसहस्रास्ते	३८ ३२५	दातोऽसि मुष्य हर पाहि मय	४४ ५४०

दातोऽहं भवतो विभ्राः	२६.२६३	दीक्षा स्वं स्वं पुरोडाशसु	६०.४२०	दुर्मोघनञ्च बलिनं	४३.५००
दास्यते देवदेवाय	६८.४२०	दीक्षाप्रतिष्ठासंयुक्ता	स.मा.१५.६६०	दुर्वीरगो दुविपहो	स.मा.२६.१३६३
दास्ये गृहं हिरण्यं च	४२.७६३	दीक्षिताः कामदेव दिव्यं	स.मा.४.२००	दुर्नुत्तचेष्टान् विनिहस्य दैत्यान्	३०.७००
दास्येते च ततः सुनुद्	३५.३१०	दीक्षितोद्दीक्षितः वातो	स.मा.२६.१३४०	दुष्टञ्च वेगाद्यस्यसामवीर्यं	१०.३१०
दिक्षु सर्वान् गुप्तान्	स.मा.२.६३	दीनं हृतबलोत्साहं	४६.२५३	दुष्टा मोनिमिमा प्राप्य	४६.२२०
दिक्षु सर्वान् जग्मुस्ता	३३.४६३	दीनान्द्रष्ट्या स कामादीन्	४६.६०	दुष्टासूक्त्यनिर्यासं	१२.१३३
दिग्वासां चाम्पवद्वतीता	२६.८६०	दीपप्रदानं शयमायतासी	६८.४६३	दुष्टान्या मयि जाताया	३६.१५०
दिग्वासोऽपि न तया	१४.४७०	दीयता ब्रह्मण सादेम्	३२.४०	दुष्प्रेतं च तं मत्वा	२८.२६०
दिग्वासो मोनिनञ्च	४१.१५३	दीयता शैल कालीयं	२६.५६०	दुस्तारा परवध्याऽपि	१८.४८०
दिग्वासा वृषभारुहो	२.३२०	दीयतामस्य दैत्येभ्यः	४२.७४३	दूरस्योऽपि कुक्षेत्रे	स.मा.१२.१०३
दिग्दिदेवं नमस्कृत्य	स.मा.१५.१६०	दीर्घकालं तपस्तपसा	स.मा.२८.२३३	दूरस्योऽपि वनं यस्तु	स.मा.७.५३
दिति कृताञ्जलिपुट	४५.३८०	दीर्घाञ्च तस्याऽगुलयः सुप्रवा.	२२.४१०	दूरस्योऽपि स्मरेद्यस्तु	स.मा.१५.८०३
दितिञ्च दानवाभ्यान्	४.३५३	दुष्टं कृतापराधत्वाद्	४१.४१०	दूर्वा दधि सपिरयोदकुम्भं	१५.३६३
दितिर्विनष्टपुत्रा तु	४५.२०३	दुःखशोकसमायातो	३८.१७०	दूषणक्षिराश्रय	स.मा.२५.२३३
दित्युदराख्यया गर्भ.	५०.६०	दुःखान्विता देवमनाद्यमीश्वरं	५०.२६०	दृढं वृक्षं समुद्रव्य	६४.८२०
दिहृषव समायाता.	४७.२०	दुःखं दुर्धरं मत्वा	१०.२३०	दृष्यं स्पृश्यमदृश्यञ्च	६७.३७०
दिहृष्या तया युद्धं	८.८०	दुःस्वप्ननाशोज्ञच सुप्रभातं	१४.२८०	दृश्यते हि तया तच्च	६४.१७०
दियाकरं स्वति करोतु कुम्भं	३२.१७३	दुःस्वप्ननाशो भवति	५८.२०	दृष्यद्वत्या नर. स्नात्वा	स.मा.१५.४६३
दिवाकरञ्च सोमञ्च	स.मा.३.२३३	दुःस्वप्ननाशो भवति न संशयो	३०.६५०	दृष्टं समाजितभ्राज	८.७०३
दिवाकरागामपि तेजसाऽगुली.	१६.११०	दुःस्वप्नो नश्यते तेषां	५८.७००	दृष्टमानं क्षिप्रैरेण	६६.४४०
दियाकरो भूमितले भवेन	१६.६२०	दुग्धोदा मलिनो रेवा	१३.३१३	दृष्टमात्राक्षिनेण	५६.४०
दिवा बलस्य सहस्र.	१६.८०	दुग्धाव विस्रवगतिद्	५.२६०	दृष्टञ्च दानवं सर्वैः	१८.५८३
दिवाऽपि सूर्यं पयान्मुतामिद्	३.३२०	दुग्धाव सिंहं युधि हतुक्कामः	२१.४००	दृष्टा गौरी च गिरिजा	३३.१८०
दिवा मया ते कथितं	स.मा.१३.४८३	दुराचारो हि पुरुषो	१४.१७३	दृष्टा देववती नाम्ना	३६.८१०
दिव्यं वर्षसहस्रं तु	८.३१०	दुरिष्टं किं तु दैत्यानां	स.मा.८.३३	दृष्टिपूर्तं पदभान्तं	२६.२८०
दिव्यं वर्षसहस्रं ते	स.मा.२२.४४३	दुर्गा कालपायनी भद्रा	स.मा.१५.१८०	दृष्टिर्धैर्याभ्युपेयाणि	स.मा.१०.५१३
दिव्यं सूर्यं पवित्रस्तथा	२.५२८	दुर्गातीर्थं ततो गच्छेद्	स.मा.२१.१५०	दृष्टोऽयं दैत्यपतिना	५२.५५३
दिव्यमाल्याम्बरचरा.	स.मा.१६.४३०	दुर्गेण रोद्रेण निराचरेत्	१२.४४०	दृष्टो मर्त्यनुसृष्टेन	६४.६१३
दिव्यमूतिचरो भूत्वा	स.मा.२७.२५०	दुर्जयोऽतो महाबाहू	८.५४३	दृष्टो मया देवपतिर्मेहेन्द्र.	३३.१४०
दिव्या सत्यकरी तया	स.मा.४.११३	दुर्जयोऽतो रणपटुद्	४३.७०३	दृष्टो सूर्योऽयमगर्भतुल्यो	२२.४८०
दिग् काममैमानिर्	स.मा.३.१८०	दुर्दुर्योः शीघ्रचरितो	११.४७०	दृष्टपतिना तरेवाभ्ये	५.६०
दिग्दर्शिनोऽपि	४.४४०	दुर्दुर्या नारदसिंहं पुररुतिस्तथा स्वं	३०.६२०	दृष्टा च तां पञ्चविंशतनेत्रां	२२.५८३
दिग्दर्शनं कृतुमिदमेन्द्राः	४८.४३०	तदेके सज्ज्या	३०.६२०	दृष्टा जगाम नमरो	२१.१३०
दिग्. विमर्षं समसा परिप्लुताः	६४.६०	दुर्दुर्यो दुर्मुखाश्चैव	२१.३२०	दृष्टा ततो ततो धीरं	१६.४४०
दिग्. समस्ता विरयोऽन्धुराञ्च	६२.४७०	दुर्धनो दुष्कृत्याञ्च	स.मा.२६.१३६०	दृष्टा तस्वी महातेजाः	७७.२१०
दिग्भञ्च विदिग्भञ्च	८.११०	दुर्धमिजितात्मानं	स.मा.८.३६०	दृष्टा तु ताद् युधत् सर्वान्	स.मा.३.३८३
दिग्भञ्चमोक्ष सयकताराशो	५५.२७०	दुर्धमसंगेतिवपुनभाम्ये	६६.१०३	दृष्टान्तं तदा चक्रे	७.४४०
दिग्भञ्चमुनेषु सर्वेषु	३८.३८०	दुर्धमिभ्यस्ते पात्रि	३५.५५३	दृष्टा तु दृष्ट्वा देवाः	४३.१०
दिग्भञ्चप्रतीक्युत्तरायां	४.२००	दुर्धमि संश्रमे पात्रि	३५.२६०	दृष्टा ते परमं सत्यं [ततोऽहं]	स.मा.२.१५०
दिग्भञ्चभेदे देवर्षे	४२.६५०	दुर्धमः श्रेष्ठ मगाधिपेन	४२.४६३	दृष्टा ते परमं सत्यं [सर्वे]	४६.४४०
दिह्या दिह्येति गिरिजा	३१.३५०	दुर्धमञ्च पाञ्चभ	४०.६३३	दृष्टा शीघ्रं सत्यस्याः	स.मा.१६.३१३

हृष्टा निवेद्यो घनदस्य पुत्र	६ ४६०	हृष्टवैव सैतादवतीर्य शीघ्रम्	२० २४	देवानस्मात् श्रुतिं विश्व	स मा ४ ५०
हृष्टाय चने सहस्रव कोप	१६ ५०	हृष्टवैव सर्वान् भुवनास्तपोदरे	४३ ४१०	देवाना च परा लक्ष्मी	स मा ८ ६०
हृष्टाय वृष्टतश्चक्र	७ ६४०	हृष्टवोचयुस्तो महिषामुरस्य	२० २०	देवाना परमो धर्म	११ १५३
हृष्टयार्थित मूर्ध्नि कृताञ्जलिस्तु	५० २७३	हृष्टयोषु किमिदं लोका	३४ २३०	देवानां ब्रूहि न कम	स मा ३ १६
हृष्टवा देव हर्षयुक्ता	स मा २३ ३०३	देकाश्रोक्ष्युणस्य	३५ ६३३	देवानां मातरश्चापि	१७ ४०
हृष्टवाद्वाद्दग्धाप्राणिर्	३२ ७८०	देवश्च रोहन् विष्णो	५४ १५०	देवाभिजघ्नन्तुर्द्वयाश्च	४७ ३२०
हृष्टवा नम रथागवेति	३६ ३३०	देयानि द्विजगृह्येभ्यो	६८ २६०	देवान् पितॄन् स मुद्दिष्य	स मा १५ १२३
हृष्टवा नारायण देव	८ ४६३	देव साङ्गपर विष्टु	६७ ५२३	देवा भुवन्ति ते सर्वे	स मा ४ १६३
हृष्टवा न्यप्रोषमयुच्य	३८ ६८३	देवकार्यं त्वया देव	३१ ५००	देवाग्ने च निरता	८ ६१०
हृष्टवा पश्चादित शृष्ट	३४ ७१०	देवनिपारतिभूत्वा	५६ ११८०	देवालय चैत्यतरं वनुष्य	१४ ५२३
हृष्टवा पप्रच्छ केनाथ	३१ १२०	देवता प्रीणयेत्पूर्वं	स मा २० २८०	देवाश्च श्रूयस्य सर्वे	स मा २४ ६०
हृष्टवा प्रगम्यैव च सिद्धिसाधको	१६ २०	देवता सर्व एवाव	स मा २६ ६६०	देवाश्च वृष्टतो जम्बुद्व	२७ ८०
हृष्टवा प्रहृष्टं काम च	६ ५७०	देवता श्रूयस्य सिद्धा	स मा १२ १२३	देवाश्च मुमुक्षुर्द्वै ख	स मा ६ १४०
हृष्टवा प्रोवाच वचन	७ १७०	देवतातिपिभूतेषु	१२ १२३	देवाश्च सिद्धाश्च महोरगाश्च	१६ ३७०
हृष्टवा क्रुद्धहरी युद्धे	४३ १०५०	देवताना च माहात्म्यम्	स मा १ २०	देवासुराणामजयो महाहवे	५५ २१३
हृष्टवा महेश श्रीचण्ड	३७ ६६३	देवतापितृसन्धारन	१५ २४५	देवासुरोद्भूतसन्धारो	४८ १५०
हृष्टवा मुक्तिमवाप्नोति		देवरागो पितृत्वागो	१५ ३४५	देविकाया जले स्नावा	६२ ७३
[श्रुतिः] स मा १४ २६३		देवदानवगन्धर्वाः [ ]	२५ ७१३	देवि देवैरिहामयेत्य	२८ ५३३
हृष्टवा मुक्तिमवाप्नोति [नरो] स मा १४ २८०		देवदानवगन्धर्वान्	४४ ३०	देवीं निपतित्वा हृष्टा	४ १५३
हृष्टवा मोक्षमवाप्नोति स मा १३ १६०		देवदेव तथेयान	५७ ५३	देवीं सरस्वतीं व्यास	
हृष्टवा यथेष्ट न च विष का सा २० १५०		देवदेव महाभाग	स मा ८ ३५३	[भक्त्या भङ्गल'लोकस्य वृत्तियोगाः]	
हृष्टवा यमोऽश्वीद् वाक्य स मा २६ ५५३		देवदेवपति सासाद्	स मा १० ३८३	देवी च ता निजा भूर्तो	३३ ४३०
हृष्टवाच्य सधुष्य पितॄन्	५७ ११०	देवदेवो जगद्वापिद्	स मा ८ १७३	देवी च स्वमुक्त हृष्टवा	२८ ७४०
हृष्टवा वदेश्वर देव स मा २५ १२३		देवदेवा यथा स्थाणुं	स मा २२ १०३	देवेन्द्रविष्णमनोत्तमपौरुषाय	५८ ४२०
हृष्टवा वदेश्वर शर्द	५७ २८०	देवदत्तमय चादि-	स मा ६ १६०	देवेन वदिविष्टम्	स मा २६ ६४०
हृष्टवा वसिष्ठ प्रणिपत्य मूर्ध्ना	२२ ५७०	देव प्रश्रया मा न	स मा २२ १६३	देवेषु मक्षशोभा च	स मा २ ६०
हृष्टवा विपन्नान्यस्त्राणि	४ ४६३	देवप्रियायमस्तुजद्	५५ १३०	देवैर्गर्गैश्चापि वृत्तो गिरीश	२६ ७१३
हृष्टवा केनोऽश्वोद्गम्य स मा २७ २७३		देवप्राज्ञगृज्जामु	१६ ३५०	शर्वनिवारित पूर्वं	स मा २७ २०३
हृष्टवा कृष्य गिरिप्रत्यय	४३ ६३३	देवमातु स दहशे	५१ ६०	देवो जगद्गोनिरय महात्मा	स मा ८ २८३
हृष्टवा सधुष्य च निष	५३ ६०	देवमातु स्थिते देवे	५१ १३	देवो द्वितीयेन बहोर वेगात्	५२ ८४०
हृष्टवा स मुनिपुत्र त	३८ ६६०	देवमातु प्रविष्टा च	स मा २१ १६०	देवाप्याश्रित्य तत्र द	२५ ३१३
हृष्टा सैन्य विप्रचेतुप्रसक्त	३३ २८०	देवमिषा चित्रसेना	३१ ६८३	देवपङ्क्तमुत्तयते	२८ ५७०
हृष्टवा रथ द समाम्यर्च्य	५७ ४७०	देवराजाय कामाद्यात	७ २००	देव्या जय देवगणा विजोष्य	२१ ५१३
हृष्टवा स्वायु पुर्यस्त्वा स मा २५ ३४३		देवराज्ञा नहतास्तु	५४ ५१०	देव्या महोष्वा महिषामुरस्तु	२१ ३६३
हृष्टवा स्नात्वा सोमतोषे	५७ १२०	देवसेनापि च सम	६ ११३	देव्याश्चिन्तितमापाय	४३ ६१०
हृष्टवा हृताग्नि प्रोत्वा	३१ ५८०	देवसैन्यमभित्य	४८ ६०	वव्या स भगवान् रु	स मा २२ ६६३
हृष्टवा हृषितचित्तस्तु	३६ १२३०	देवस्वभग्नगजात	स मा २७ १८०	देव्यास्तीय नर स्नावा	स मा १४ ३४०
हृष्टवैव देवं त्रिपाधिं त	५० ३२३	देवनिचित्रपरिते च रिने	६६ १००	देवानुगिष्ट कुलधनमभ्य	१४ ३८३
हृष्टवैव देवा हरिप्रकर त	३६ ३१३	देवाद् स वज्र वरमातुचायै	३२ ११७३	देवो सुपुण्ये वरदे यक्ष काले	६५ ४००
हृष्टवैव पितर प्राह	३६ ८७०	देवादिभिः सह कथ	६३०	देह त्यक्त्वा निपतम्व	५२ ५३३
हृष्टवैव शक्त्या हृष्ये जिबेद	३२ ८३०	देवादिदेव वरद	स मा २३ ४०	देहं दूलेन हवाहं	स मा २७ ५०

देहि देहि धिम वीरुतु	स मा २२ ६०३	हान्नारोडय पन्नामिस	६० ४४३	हे कुशी देवतीयोगे	४४ १७३
देहि भिन्ना सताञ्जलिवा	स मा २२ ५६०	हान्ना स चादित्याज	२ ८३	हे धानुवी तपतीधर्म्ये	४४ ३०
देहि मह्य प्रमाणेन	६५ ४८०	हान्ना इवदितियानाम्	२७ १७०	ह सहस्र योजनाना	११ ५१६
देहि युद्ध सहस्रात्	३४ ३८०	हान्ना च नर स्नात्वा	स मा १५ ६८०	ध	
देहाहं वागधिष्णामि	२३ २६०	हान्ना या वामन इष्टवा	स मा १० ८४०	धनुर्कुसुम मुक्तीरु	१७ ५८०
देवेषा नरणं जम्मु	४७ ३५०	हाररे सत्य पूजय	स मा २० ४१०	धनसये च मुष्टान्ति	५१ ५०३
देव च प्रयत्नाभास	२६ २६०	हान्ना कुम्भे जघानाय	३० ५१०	धनधान्यप्रियुक्तो	स मा २१ १५३
देव प्रविष्ट स पिनाकिमुनुर	३२ ८८५	हान्ना च युक्ल सुप्रभिञ्जुभि	२२ ५३६	धनाढ्यो गुणवान् भोगी	५३ १३०
देव न करमस्यापाद्	४४ २३०	हान्ना वयसहस्राभ्या	४४ ८४०	धनादिक भूरि न वे ददाति	६५ ११०
देवतेजोहर विष्णु	५१ १३०	हारपालस्तदा धर्मो	४ २३०	धनाधिप च मेधाङ्ग	५७ ६३०
देवतेजोहर प्राप्त	६७ ५०	हारप्रतिपदा नाम	६५ ५८०	धना वपस्य भोगानि	११ २५६
देवाधिपस्त्वमि पदा	४४ ३०३	हारमुखाद्यस्वाद्य	६४ ७५०	धनानामाधिपये च	२ १४०
देवाना बाहुनामि	११ १६५	हारिस्थिते धातुरि रक्षपाले	६० ६२६	धनाधनागमर्हामि	५२ ६६०
देवाना वधन धृत्वा	५२ ३०३	हारि स्थितो न प्रवर्तौ प्रवेश	६० ६१०	धनिष्ठार्थं धातुमिवा	५ ४१६
देवाना वाहनाभ्येव	६ २४०	हारि स्थिता कायिगस्ते	२६ २३०	धनिष्ठार्थं धानि तत्र	५ ४००
देवानापततो हृष्टवा	३२ ४६३	हावधिनो च नरको	४८ ५६३	धनुराधाय बलवान्	३८ ७०३
देवानामग्निं सनया	स मा ७ १६०	हावेव भक्तिं पूज्यो	५७ २६३	धनुर्वानां कृतकरः	स मा २६ २२६
देवानामादिपुत्रो	स मा २ ४३	हावेव वधितो बालो	६४ ४४३	धनुर्वाणिमहाबाहुर	२ ३६६
देवधाम्न दानवान्देवै	८ ४४३	दिगुण गाम्मलद्रोपो	११ ३६०	धनुस्तुद्रङ्गधरयो	५ ५६३
देवे वाजिमेपातां	५२ ३२०	दिगुण सस्थितो यन	११ ३६०	धन्य योग्य बहुपापनाशनम्	६१ २६०
देवेष्वस्ततः प्रद	७ ५२३	दिग्जस्य निवारितहोमक्षिणे	६६ १३०	धन्योऽस्तपुष्यञ्च	स मा १० १००
देवनिराकृताव हृष्टवा	स मा ६ १५६	दितय तापसाभ्या च	३६ ८५०	धन्योऽय पवतय ह	२६ ४३
दशो रातसो वापि	३४ २६०	द्वितीय वीजसम्पन्न	५ ४२०	धन्योऽहं सवती नित्य	स मा १५ ३६३
दोहदे च पयो गव्यं	५४ १४०	द्वितीय पापगमन	६१ १६	धरण्यां विवृत गते	३२ ४४३
दोन्दे च हविर्वातं	५४ १२०	द्वितीय पूजयेद् यत्र	स मा १ २५६	धरण्यामनरागनि	स मा १३ २०३
धृत्वपातावर कुम्भ	५ ५८०	द्वितीय प्रार्थय वर	८ ६०३	धरण्यास्तोयमासाद्य	स मा १३ १६६
द्विधाम पुनरीकां	७ ३६०	द्वितीय ब्रह्मसदन	स मा २० ३८०	धरातले काकना	६३ ३८०
द्वन्द्वमनुगारम्	स मा २६ ११७०	द्वितीय राजत शृङ्ग	५८ १३६	धर्मं च स समाहूय	२ १२६
द्वन्द्व जगाम सतिमान्	५५ ११०	द्वितीय वृद्धिको रागिर्	५ ३८०	धर्म प्रवृत्तापिनु	८ ४१०
द्वन्द्व भैरवकस्तारं	३६ १२१०	द्वितीय युक्तसदन	५ ३८०	धर्म सत्यं च धर्म्यं च	६४ १००
द्वन्द्व मानवट यनं	१८ ४३०	द्वितीयमुक्त सरवाक्यं	३५ ६८५	धर्मममत्तमायोगे	३४ ७६०
द्वन्द्व यथो च प्रह्ला	५५ ७०	द्वितीया भ्यन्तद्रुम	२ ४७३	धर्ममाम्पमोक्षीया	६५ २५०
द्वन्द्व रीकण्ठमण्डलं	३६ ४०	द्वितीया सा गुभा पुण्या	१७ १६०	धर्मतो धनमाह्वय	१५ ५२०
द्वन्द्वमयमितोजाक	४० २१०	द्वितीयेन वसेपाद	६५ ३१५	धर्मप्रगतीह महोन्नति	६३ ४४०
द्वन्द्वमिर्दत्ता देवोऽपि	स मा १० ११०	द्वितीयेन सत स्नानं	१७ ४७३	धर्मवृद्धिस्तान् स्याद्वि	५३ ४८०
द्वन्द्व नाम धाररी	१४ ११०	द्वितीयेन वि. आग्रवाय	१७ २४३	धर्मस्य गन्ति धर्मिन्	४० १६३
द्वन्द्वमुद्ध समप्रवृ	५३ ४७०	द्वितीयो द्विगुणस्तस्मात्	११ ५२०	धर्मस्य धार्मार्द्रिस्तासा	३४ १६३
द्वन्द्वो सख्य तटयोहरीदा	५५ २६०	द्विधा विधा च बहुधा	३२ ५४०	धर्महीना नरा यान्ति	४० ३३०
द्वन्द्ववार्त्तं समावर्त्त	२६ २४३	द्विभुजो धारयमातां	३५ ७००	धर्मादेवयवान् विष्णुर्	१२ २१६
द्वन्द्ववार्त्तं कान्तमवृ	६० १५३	द्विभुजो पवनं तोमं	४३ ५४०	धर्माध्याय प्रसाध्याय	६० ११६
द्वन्द्ववार्त्तं तथा चक	३५ १६३	द्विभुजोऽवधरयो	४१ ५००	धर्माध्यायोऽभूद्रवगवान् प्रयाकट	४० ११६

धम रण्या पैकरीया [ ]	५७ ३५०	धूपदेद विविध धूप	१८ १८०	नखीविभ्रानति नारसिंहो	३० २२५
धर्मायकाममोदाया	स मा २६ १०००	धूपो मधुकनिवांसो	१७ ४००	नगान्मानावाधु	५ ५४०
धर्मायकाममोलाणि	१८ २१०	धूपनाहितइष्णाया	स मा २६ ७५०	नमप्रागाव चण्डाय	स मा २६ १००५
धर्मायकाममोलाया	१८ २४०	धूपदास मच्छ तां दुष्टा	२६ ४१५	न च कश्चिदमम्याये	५३ ४७०
धर्मायकाममोलेभ्यम्	४८ ३३०	धूपतरुण्ये रागा च	स मा १८ २७०	न च मोक्षेन निर्मुक्ता	स मा २२ ५०३
धर्मायकाममोलाणि	६४ ६६०	धृता मही हृता दीया	५० ८२५	न चत्वार स सत्त्वानि	५६ ३६५
धर्मायकाममोलाणि	१५ ४४०	ध्यावा सण प्रत्यगिधि	६ ३५५	न च जानास ता कुन	३६ ६४०
धर्मायकाममोलाणि	६३ ४६०	ध्यानयोग्यो यो वि च	६० ४१५	न च जाने स केनापि	३६ ५००
धम बास जनावात	६० १००	ध्यानेन तेन हृत्कल्पिवेनास्ते	६७ ७२०	न च न कामबारीय	स मा १६ ३२०
धर्मायम प्रारमुख तु	६२ १७५	ध्यायस्तनास्ते मधुकैटभन्	६४ ११५०	न च पश्यति त दव[तत] न मा २३ १२५	
धर्म च सर्वभूताना	स मा ६ १५०	ध्यायन्ति ये सततमच्युतमीरितार	६७ ७२५	न च पश्यन्ति त देवम्	
धर्मत्तरे वतमाने	४६ १४५	ध्यायन्ति वासुदेवाय	५६ ७४०	[अन्वि] स मा २३ २५५	
धर्म उपवचनपुण्ड्रम्	४६ १००	ध्यायन्नारायण यस्तु	६७ ४८०	न च पीडा करिष्यामि	स मा ७ १३०
धर्मा यनस्तप सत्यम्	३ २०५	ध्यायन् रमरुद केवमप्रमेय	८ ७१०	न च पुनरुक्त नैव	३७ ५४५
धर्माऽय मूल जनमस्य शाखा	१४ १६५	ध्यायेदामोर्न यस्तु	६७ ५१०	न च मनुस्त्वया कायौ	स मा २३ १६०
धर्मोर्दृष्टा च देवेश	३५ ४६५	ध्रुवपञ्च नमस्तस्मिन्	६० ३०	न च वान्मोति सच्छत्र	३८ ७५०
धर्मा विधाता सधाता	स मा २६ १३२०	ध्रुवमेव्यस्ति तेन च	३७ ६७५	न च वायो हरो जेतु	३७ १८०
धाम्येयु शान्तिद्विपेयु विप्र	१२ ५०५	न		न च गोष्ठि पुष्या कश्चित्	३६ ६८५
धारय यक्षिनाम् देवान्	स मा १० ७०	न कल्प दृष्टयेन	१४ ४१०	न च स्नायीत वै नग्नो	१४ ४७५
धारयती तदा गर्भे	३१ ११०	न कर्मवो भवती	८ ६५०	न चान्तमलभद् ब्रह्मम्	४३ ३६५
धारयन्तुला योणा	२ २६०	न कश्चिदनुवाद योम्	७ ११०	न चापि दृष्ट मुष्य	३६ ३८०
धारयन् वै के दण्ड	२६ १६०	न कश्चिद्विज्ञात केनापि	३६ ६२५	न चापि गत प्राप्नु ता	३७ १६५
धारयान कटादेशे	३४ ५०	न कश्चिदप्युचे तेन	३४ ३५०	न चावनात तरसा पत्राकम	० ३६०
धारयामास जितत	२७ १००	न कश्चित् स्वयाख्येय	५ ६००	न चानि भवतस्तुष्यो	४६ ४२०
धारयिष्यामि योगेन	५० ४७०	नकारो मुखपटरो हि	३५ ५५५	न चास्य पात्रभित्तिर	३४ १४५
धारयिष्याम्यह तेजस	२५ ४६५	न केवल प्रमारीन	६५ १०५	न चास्य सह योम् वै	३४ ३६०
धारयारकमावेन	स मा १० ८०	न केवल सुराजीनां	स मा ४ ३५	न चास्तेन न वा जिह्वा	स मा ११ १५०
धिक् स्वा पापसमाहार	५१ २६५	न केवल हि भवती	४६ ५०	न चेत् तत्पापवीजोर्ह	५६ ५४५
धिक् धिगित्याह स रति	५१ २५०	नक्त भूयति देव्यै	१७ २४०	न चेद् बलाप्रयथ्यामि	२६ ४४०
धीरा धर्म्यु च ददा	५१ ५००	नक्षत्रपुम परम विमान	५४ ३६०	न चेद् द्रव्याप्रयथ्यामि	१६ ४०
धुम्बु दाम्बलमकरोद्	५२ १६०	नक्षत्रपुम चोर्वा	५५ २५	न चेद्यत्तेषो तपसो व्यय हि	३३ ६५
धुम्बुनामानुरातिर	५२ ४६५	नक्षत्रपुमस्याय हि	५४ ३०५	न चैव कश्चित् परमन्त्रिणि	३ ३६५
धूपधारास्तवा धातो	५१ ८०	नक्षत्रपुमस्याय	५४ १०	न चैव सा बारीहा	३६ ६४५
धूपधारा महाराव	३१ ८२०	नक्षत्रपुम गदैव	५४ १६०	न चोमोचयितु कृपात्	३६ ६६५
धूर्ध्व केसरनिर्वास	१७ ३३५	नक्षत्रयोग्येतेषु	५४ २७५	न जाने त नर राजन्	३२ ३८०
धूर्ध्व धोवासनिर्वास	१७ ३६०	नक्षत्रप्रतिबो दद्यात्	५४ ११०	न जुहोयुषिने बाने	१४ २८५
धूर्ध्व धीवृत्तनिर्वास	१७ ३६५	नक्षत्राङ्गानि देवस्य	५४ २०	न जायते शक्तिर्व्यामि	१६ ६५
धूर्ध्व सजाययुक्त च	१७ ५३५	न क्षीमे बन्धुवारी	३२ ७००	न जायते दृष्टे वेन	३५ ४२५
धूर्ध्व कम्बनिर्वासो	१७ ४२०	नक्षत्रे बाधितकल्प	२६ ५३५	न च बाधयितुं शक्तास	स मा २३ १७०
धूर्ध्वेतिरिक्तेन च	१७ ३५०	नक्षत्रे शिरसिधर्म	२ ३६०	न दत्ततन्ना पश्यन्ति	५८ १५५
धूर्ध्वेतिरिक्तेन च	१७ ३५०	नक्षत्रे हृन्मात्राता	३० ६०	न तत्र बाधुनो भा	स मा १० ८१०

न तत्र देव न वृष ३६ ३७
 न तथा निष्क पाप २५ ६७७
 न तवानपराधोऽस्ति ४५ ४०३
 न तस्य कश्चिद्वैलोक्ये ४६ ७३
 न तस्य कुत्रचिन्विन्दु स मा १७ २२०
 न तस्य प्राप्नोति कल हिलोके स मा २२ ८६०
 न तस्य रोगा ज्ञायन्ते ६६ ३३
 न तस्य सहो लोके ४१ ४१३
 न ता गति प्राप्नुवन्ति ६७ ४३३
 न ताहोऽस्ति गगने ३ २६०
 न तान्विमुञ्चत हि पण्डितो जनत २८ ८०
 न तु नैमित्तिकोऽष्ट १५ ४००
 न ते परिभव यानि ६७ ४१०
 न ते पुन सम्भवन्ति ६७ ४१३
 न ते युक्तमिहात्मान ३७ ४४३
 न तेपा दुलभ किञ्चिद् स मा २३ ११०
 न तेपा दुष्कृत किञ्चिद् स मा २१ २१३
 न तेपा यमसालोक्य ६७ ४२०
 न तेपु देवेषु वसेत बुद्धिमान् १४ ५६३
 न तेष्वस्ति युगावस्था १३ ७३
 न त्वया स्म विना ब्रह्मद् ३६ १५०
 न त्वहं प्रत्येकमस्ते स मा ८ ४६०
 न त्वामह न चेपातो स मा ६ २८३
 न त्वेव योगा रूप हि ४१ ३४३
 न यदाति तदा दण्ड ४६ ६३
 न यदाति विद्वत्तस्य ६४ १२३
 न यदाति विद्वान्मन्यो ४३ ४५०
 न दातव्य न मष्टव्य स मा २६ १००
 ननै पयोधर्मी मुनिवृन्वडा ३७ ८६०
 ननैप्रवाहसमुत्ता स मा १२ १०
 ननैध विविधा दिव्या स मा ४ १८०
 ननैपु गङ्गा जनवेनु पप १२ ४५३
 न नु विज्ञो न कुडिग्रे स मा १० २४०
 न दुर्गतिमाप्नोति स मा १५ २६३
 न दृष्टे सति श्रुता स मा १६ २०३
 न देवोऽज्ञा भवतिमार्गे १४ ३०३
 नद्यत्स्वमुदाहिष्यो ४४ ८३३
 नद्योवावतोर्गोऽस्ति ७ ३४३
 न धमस्य क्रिया काचित् स मा २२ ७५३
 ननर्त भावगमोऽर ४३ ७२०
 ननर्त बोधा परिवार्यन्ती २१ ३७०

ननाद भूयो नानावै ३० १००
 न निष्कृतिरस्ति कृतप्रवृत्त १२ ५६०
 न निष्ठुर नायमास्त्रहान १४ ३६३
 नन्ती दृष्टा रीप गोकुलानि २ ३०
 नन्यन्ती य गङ्गुनि ३६ १५६०
 नन्यन्तीवि मे नाम ३८ ४१०
 नन्यन्त्यपि वेनेन ३८ १६३
 नन्यन्त्यादिका दृष्टा ३६ १४२०
 नन्यन्त्या सम पुत्र्या ३८ १४०
 नाना नान्यङ्गुपावरेत १४ ४८३
 नन्निज्योऽपि मे भावी ४२ १७३
 नन्नि च तथा ह्यद् ४४ ८८३
 नन्निना दर्शिते मार्गे २७ २२०
 नन्निना सन्मुता सर्वे ४१ ३३
 नन्निहर्त ततो भूत्वा ४३ ८२३
 नन्दिपु तथा बद्ध ४२ ५६३
 नन्पेयो ध्यात्रमुद्यो ४२ ५५०
 नन्दीमुखो भोगमुख स मा २६ १३६३
 न परमायमुद्यो १५ २६०
 न परित्रातवास्तव २३ ३६३
 न पश्यति मनोमत्तो ३३ ३७
 न पश्यतीह जायवो ३३ ३७३
 न पुनत्रममर स मा ६ २७०
 न पायकारि मृतान स मा १० २३०
 न विभेति परेभ्योऽह ४१ ४००
 न ब्रह्मा न व गोवि स मा २६ १४६३
 नमः सान्म मृता सहैव १४ २६०
 नमश्चात्मतो नाभि ६४ ३००
 नमस्ते माति च तथा १७ ३०३
 नमस्ते माति सम्प्राप्त स मा १५ ६३
 न भेतव्य त्वया तस्माद् ३२ ४६३
 न भेतव्यमिदं तुल्यत्वा ४४ १०
 नमो विक्रमपाणस्य स मा १० ६३०
 नम बमनोऽरा ६० ६३
 नम कृत्वातिनशाय स मा ६ १७३
 नम क्षुण्य लु पाय स मा २६ ६१३
 नम पङ्कजत्रयाय स मा ६ १८३
 नम पङ्कजसमृति स मा ६ १८०
 नम पद्माविहृताय स मा ६ १६०
 नम परमकल्याण स मा ६ १७०
 नमः परिवरेहाय स मा २८ १२३
 नमः शिवाय देवाय स मा १५ ३५३

नम शिवाय गात्राय [नम] स मा २६ ६०३
 नम शिवाय शब्दाय [निशि] ५८ ३४३
 नम पदकमपुत्राय स मा २६ ६६०
 नम समसमे त्रिय स मा २६ ६४३
 नम सर्वदायान्न स मा २६ १०३०
 नम सर्ववैरिहाय स मा १६ ८८३
 नम सहस्रपाप ६० ३३०
 नम सहस्रनीय ६० २००
 नम सहस्रपाप ६० २२३
 नम सहस्रगिरि ५८ ५७
 नम सहस्रगोपयि स मा २६ ६७३
 नम स्तुताय स्तुतवाय स मा २६ ७६३
 नम स्वाणवे सिद्धाय स मा २८ १७३
 नम स्तूनातिमूत्राय स मा ६ २१०
 नम प्रादाय बीजाय ५८ ३२३
 नमर रताबीज च { १८ ३८०
 { १८ ३६०
 नमरो नाम विख्यातो १८ ६६३
 नमश्चायर्वगिरि ६० २१३
 नमश्चिरोत्पद्य ६० २६३
 नमस्तु य जगन्नाय ५२ ७३
 नमस्तु य तत सर्वे ५२ २२०
 नमस्तु य महामुख स मा २२ १६३
 नमस्तु य गर चापे ४३ १५१०
 नमस्तु य सुरेणाय स मा ६ १०
 नमस्तु य विगुदाय स मा ६ २६०
 नमस्तु पयसे तुम्य स मा २६ ६६३
 नमस्ते जगन्नाय ६२ ३७०
 नमस्ते त्रिनेत्र भगवति तव चरणानुमिता ये ३० ६३३
 नमस्ते दशशत्रव १७ ५६०
 नमस्ते देवतानाय ३ १४३
 नमस्ते देवदेवे स मा २६ ६४३
 नमस्ते देव विभेष्ट स मा २३ ८३
 नमस्ते धर्मनेत्राय ६० २१०
 नमस्ते निरुपनिषाय स मा २८ १४३
 नमस्ते निगुमान्त ३ १४३
 नमस्ते पद्ममय स मा २३ ७३
 नमस्ते पुण्डरीकाय [मत्ता] ५८ ५६३
 नमस्ते पुण्डरीकाय [नमस्ते] ६२ ३७३
 नमस्ते भगवन्मन्त्र १७ ५७३
 नमस्तेभ्यो नमस्तेभ्यो स मा २६ १६००

नमस्ते यमपुत्र	६० ३३३	नमो नम कारणवामनाय [नित्य] ६६ १४३	नमोऽस्तु भवता देवा[ ] ३२ ३६
नमस्ते रत्न रत्नोद्य	१-३००	नमो नम शकर धूलपाणे २७ ३२३	नमोऽस्तु भुवनेशाय स मा २३ ६३
नमस्ते रुद्र इत्युत्था	२६ १४०	नमो नमस्ते गोविन्द १८ २६३	नमोऽस्तु लोकान्तिहरे त्रिगुलति ३० ५८०
नमस्ते विष्णुबाध	६० २३३	नमो नमस्तेऽस्तु चक्रपाणे ३ २२३	नमोऽस्तु वाराहि सदा धराधरे ३० ५६३
नमस्तेऽस्तु जगन्नाथ	६० १६	नमो नम्याय नम्राय स मा २६ ८००	नमोऽस्तु विष्णुश्चरि पाहि विश्व ३० ६१३
नमस्ते स्फुटितित्थाय स मा २८ ११०		नमो नतनगोलाय स मा २६ ८२३	नमोऽस्तु मन्त्रेश्वर ३६ ३६३
नमस्तेऽस्तु महादेव स मा २८ ११३		नमो नारायणायैति ६७ ५८०	नमोऽस्तु प्रह्लादपाय स मा २६ ७६३
नमस्तेऽस्तु स्वभा रवाहा स मा २६ १५५०		नमो बालाय वृन्दाय स मा २६ ६८०	नमो हिरण्यवर्माय ६० ८०
नमस्तेऽस्मि हरेद्वय [द्वय] ६७ ११३		नमो भवाय गर्वाव[द्वय] १६ ८००	नमो हिरण्यवर्माय स मा २६ ७८०
नम यापि हरेद्वयक [द्वय] ६७ १२३		नमो भवाय गर्वाव[द्वय] स मा २६ ७२३	नमो होत्र च हरे च स मा २६ ८०३
नमस्ते च गंगापाणि ६१ ७३		नमो मानातिमानाय स मा २६ ७७३	नमो तानुभरणा गंगाप्रवा] ६५२०
नमस्ते च वज्रपाणि ६१ १८३		नमो मुण्डाय अण्डाय स मा २६ ७४३	नमो न निकुतिप्रज्ञ ४० ५००
नम ये च जिनयन ६१ १३३		नमो यतवराहाय ६० २२०	नमो न परागहि ४० ३७०
नमस्ते च विजयवर्ण ६१ १३०		नमो यज्ञाय यज्ञिते स मा २६ ६५३	न यष्ट्य न दातव्य स मा २६ १६३
नमस्ते ध्यानेन च ६१ २५३		नमो ध्यायनेन्द्राय स मा २६ ७५३	न यस्य रदो न च पद्मोनेत्र स मा ८ २०३
नमस्ते धर्मराजान ६१ २६०		नमो वराय देवाय ५८ ५६३	न यस्य रूप न बल प्रभावो स मा ८ २३३
नमस्ते धर्मकिरण ६१ ११३		नमो विष्णुवक्त्राय स मा २६ ८६३	नयाम् कृतवर्षाय स मा ३ ३०३
नमस्ते पाण्डितार ६१ २८०		नमो विरक्तकराय स मा २६ ८८०	न युक्त वैवमुक्ताय २५ ३८०
नमस्ते पुष्कराय च ६१ ६०		नमो विरक्तकराय स मा २६ १०१०	न योगिन प्राप्नुवन्ति ५६ ७७०
नमस्ते महाहरी च ६१ १६३		नमो वृषाङ्गनाथ स मा २६ ८७३	न य प्रवृत्ति नृत्तौ ६७ ३३०
नमस्ते माधवेशानो ६१ ३३		नमोऽस्तु कृष्णागाय स मा २६ ११३	नर नरस्य तनय च विभवे २ ५५०
नमस्ते लम्कवच ६१ १७३		नमोऽस्तु तस्यो देवाय ५८ ३७३	नर सबसर्ग पूर्ण ५६ १०८३
नमस्ते लाङ्गलोच च ६१ १२०		नमोऽस्तु ते विद्वारिपुत्रायकरि ३० ५७३	नरवाहो भवदभक्त [ ] ५१ ३७०
नमस्ते विश्वरूप च ६१ ८०		नमोऽस्तु ते पञ्चलाय १८ २१३	नरवासयस्थानम् २ ४२३
नमस्ते गङ्गा न सूर्य ६१ १५३		नमोऽस्तु ते भगवति पाशनागिनि ३० ५६३	नरनारायणाय च ६ ५३
नमस्ते धूलबाहु च ६१ ६३		नमोऽस्तु ते भास्कराय ५० ३४३	नरनारायणौ चैव ६ ३३
नमस्ते धीनवाय च ६१ १७०		नमोऽस्तु ते भैरव भोमूतौ ४४ ५२३	नरनारायणौ देवौ स मा २१ ११०
नमस्ते सर्वमन्त्र ६१ १६०		नमोऽस्तु ते महिषविनाशाय ३० ५७०	नरत प्रत्युवाच ७ ५१३
नमस्ते शङ्खगुणधर ६१ १२३		नमोऽस्तु ते मारव सत्त्वमूर्ते ६२ ३६३	नस्तु बाग्य प्रमुचोच पञ्च ७ ५६०
नमो मातर न तितर ५६ ५८३		नमोऽस्तु ते रामभद्राय ३० ६००	न रामना गितावा वा स मा २७ १२०
नमो नित्यं देवमन्तमोक्षाय स मा ८ २७०		नमोऽस्तु ते वसुधैव कुटुम्बके ३० ५६०	नरायण विभुना ६५ ६८०
न मे प्रियतर कृष्णात् स मा ८ ४२३		नमोऽस्तु ते गङ्गाय ४३ ५१३	नरा न सोऽन्ये बले समाधिदा [ ] ६८ ५५०
न मेऽस्तु माया न तिता तयैव २७ ५४३		नमोऽस्तु ते शत्रुघ्ने ६२ ३६०	नरेण यन्त्रयवद् ८ ५६०
न मेऽस्तु वित्त वृद्धत्वयैव १ २४०		नमोऽस्तु ते दूतपाणे ६ ७८३	नरेन्द्रोऽय वृष्ण ६० ५५०
नमो गौरी गणेशाय स मा २६ ७७०		नमोऽस्तु ते शङ्खगङ्गापाणि ३० ५८३	न सद्गुरुपुत्रीयाम् ५१ २१३
नमो गुरुाय गुरुय ५८ ३३३		नमोऽस्तु ते शिवाय ३० ६१०	नमोऽस्तु शिवोर्ध्व १३ २०
नमो जगत्प्रतिष्ठाय ५८ ३४०		नमोऽस्तु ते हरिहराय १६ १६३	नमो तस्यैव च ११ ५६३
नमो जगत्पति ६० ५०		नमोऽस्तु ते देवै गुरुपूजिताय १६ १६३	नमो गणेशाय १७ ३४०
नमो ज्येष्ठाय धृष्टाय स मा २६ ८३३		नमोऽस्तु पञ्चनामाय ५८ ३६३	न यय विद्या सद्गुरु स मा २२ ७१०
नमो ज्योतिषाय ५८ ३६३		नमोऽस्तु पैतामहसपाहने ३० ६०३	नयानुसन्ध ५५७३
नमो नम कारणवामनाय [नारा] ५८ ३६३		नमोऽस्तु प्रीयतां शम्भु १७ ३६०	नयानुसन्ध ५५७३

श्लोकार्चसूची

नास्तीति यमया नोक्तम्	स मा १० २२३	विषयातान्तरिताद् स	१६ ४६०	निर्जगाम शृङ्गाद्युष्टो	४२ ११०
नास्तोत्यहं गुरो वक्ष्ये	स मा १० २१३	निष्पाताम्बरार्द्र अष्ट	१६ ३६०	निर्जगामातिवेगेन	६ ११०
नाहं त्वामुदरे बोधुम्	स मा ७ १२०	निपातयामास अवि	४ २००	निर्जगामाय पातालाद्	३३ १७०
नाहस्यान मुमाकार	६ ६६३	निपातवर्धनं नर बुधवाक्य	२ ४००	निजिता शक्रपञ्च व	४८ २३०
नाहोतिर स्या मुष्टो	६ १०१५	निपातिता धरिणिले मृगय्या	३० ३२०	निजिता समरे दैत्ये	४७ ३३०
नि शेष च तदा काल	स मा १० ८६०	निपात्यमाना दनुजुल्लासते	२६ ८८०	निजित्व ध्याजिता स्वर्ग	४१ १८०
नि शेषस्यातिपापस्य	४६ ४३०	निपात्य रक्षिण सर्पाव	४३ २६०	निर्वाणुवामस्त्वनिशाम्	२ ३३०
नि शेषवान्गु त्रयो लोका	४६ १७३	निपेयुर्मुनि भगवाणा [ ]	४ ४३०	निर्जुतवेग सहसा	४६ २३०
नि शेषहाय सर्वेषां	स मा ६ ९३	निमग्नपर्यंततश्च	२ २१०	निर्मिन्नहृदयो भूमौ	१८ ६३०
नि श्वनापासपरम	३६ ६७०	निमग्नप्रापि ददौ	३६ २०३	निर्मल स्वर्गमायाति	स मा १३ १४०
निष्ठताम्या गज पदम्या	३० ४२३	निमगास्ते सर प्राप्य	स मा १४ ४३३	निर्मल स्वर्गमायाति	स मा १६ १६०
निष्ठतो न स्वभावो मे	४६ ३६०	निमगे गकरे आगो	६ ३००	निर्माज्यं निजहृत्तेन	४४ ७३०
निष्कलो मे बल वज्र	४३ ११५३	निमगे गकरे दद्या	३४ २०३	निर्मितो मोहपाहात्म्यम्	स मा २२ ८३०
निज कर्म परित्यज्य	२७ २३०	निमज्जमानमुज्जु	४२ ४६३	निदिक्तेन वित्तन	४६ ४००
निज राग्य च देवेश	४० २३३	निर्मन्त्रतश्च राज्याय	८ ७००	निधिप्रापि तत्पात्र	७ २६०
निजधान यक्षैवेन्द्रो	३२ ४८०	निर्मन्त्रता कतो सर्वे	४ ६०	निर्वृत्ते पलिरहिते	४७ २६०
निजधानामुत्पल	४३ ६६३	निर्मन्त्रतोऽप्यतोऽमुक्तौ	१२ ८३	निष्पन्नित महागजैर	१६ २१०
निजधानासुरावीर	३२ ४७०	निमग्न्य यज्ञवाटस्य	२ १२०	निवर्तय मति युद्धाद्	३० ३६०
निजघ्नानादन्वेवा	४७ ३२३	निमित्तानीहान् दृष्ट्वा	४२ १६३	निवर्त्य तपस्तस्मात्	२४ ३००
निजघ्नान्मन्युदते	स मा २६ १७३	निमित्तानीह दृश्यते	४२ १७०	निषसाभि सुपुष्पेयु	६२ ४६०
निजमायापरिच्छिन्न	स मा ६ २६३	निमित्तात्परमात्रेण	४४ १४०	निवारयिता कृत्याद्	४६ ६६०
निजामुपासत च विपर्यय तो	४४ २४३	निमग्नस्तत्प्राप्यतो	स मा २६ १२०	निवारितश्चक्रधरेण वेदाद्	३२ १११०
नित्य चरति पुरल्लेषु	४ ४७०	नित्यत्वा मया सर्वे	स मा १० ७००	निवारिता तदमाद्यैर्	४६ ४३०
नित्य परगुणद्वयी	१४ ३१०	नियम च तत् कृत्वा	स मा १२ १६३	निवारितो गता वेला	४३ १३६०
नित्यमप्ययिष्यो पुत्रो	स मा २६ १२६०	नियमादर्थमेतिवत्	११ २२०	निवार्यतामय निगर्	२४ ६७०
नित्यस्व कर्मणो ह्यनि	१४ ४०३	नियोग्य च परमार्गे	४६ ४१३	निवृत्ता देवताना च	४८ १०
निष्पापकामनयत्	१ ४४०	निरञ्जन निराकारं	६१ २८३	निवेदयामास तदा	४६ ३६३
निषाधान्ते समुद्रभूतो	१ १५३	निरस्य तत्कोपितया च मुक्तो	२१ ४४०	निवेदयामास स प्राप्ताद्	२६ २००
निष्पापकर्मणो मही वितरय	१६ १६०	निरातङ्को बहि दीप्त	४१ १३४०	निवेदयामास कोपितवै	२६ ७८३
निषय पदमगशाद्या [ ]	२६ १४०	निराधना सत्यवाक्पुञ्जिता	४० ३२०	निवेद्य गुरुये यावत्	४६ ४६०
निनदस्यस्ततो रेष्णा [ ]	३० ३३०	निराधो जीविते प्राह	४६ ४१०	निवेद्य वैवाग्युत् महाहर्षम्	४० ३७३
निष्पाप करोषि तस्मिन्त्य	स मा ८ ४४३	निराधयत्वमागस्तु	२२ ६०	निवेद्य मित्रप्रवरेण नाशनं	४७ ६७०
निन्दा करोषि तस्य त्वम्	स मा ८ ४३०	निराधया नाप गणा	४१ १४०	निवेद्यामास तदा	स मा २३ ३४०
निष्पापान्ते यैस्तु	१२ २१०	निराधोऽहं गिरिपुङ्गवातो	२७ ४४०	निनाकरोति मान्दाहो	६४ ४४०
निष्पाप मनेनैव च धर्ममेवो	१४ ३६०	निराधोऽहं गुरुति	१ १३०	निनाकरो वज्रतया	६४ ४६०
निनदस्य हरिनेत्रे	१६ ४८०	निराहाप ह्यसर्गा	१३ ४६०	निनाकरोत्तु बुद्धि हां	१६ ३४०
निरस्य पादो प्रतिवक्ष्य हृष्टो	३२ ११६०	निर्गन्धस्तु भवनाद्	४२ १२३	निनाकरा उग्रमुषार्चयन्ति	४४ ४४३
निरपाद्य मया वीर्य	४३ १२००	निर्गन्धं पुनोऽहं ममापुना त्व	४३ ४२०	निगुह्य पतितं हृष्ट्वा	३० ४६३
निरपाद्य तपोपस्थे	८ २६०	निर्गुण सर्वतो व्यापे	३४ २७०	निगुह्यगुणभावाद्देवं	२६ ३००
निरपाद्य सरस्वत्या	३७ ६०३	निर्गुण्य विद्याय	स मा ६ २००	निगुह्योऽहं मम भ्राता	२६ २००
निरपाद्य सरो दिव्य	१८ ६४०	निर्गुणे विष्ट नि मूढ	६ ३६३	निभ्रामाय पातालाद्	६७ १६०

निम्नकामाथमासमाद्	४० ३०	नूनमेवेन भाव्य वै	५१.४५५	नैवाचरिदिवाकीर्तिर्	६४.४५५
निम्नरा गण्डरी चित्रा	१३.२२३	नृकेसतिर् नु राति-	स मा ६.२५५	नोक्तव्यान् यद्भवाम्भूव	६४.४५०
निम्नसन्त यथा नारा	४.४५०	नृत्य परिपश्य सुविस्मितोऽथ	३६.५१०	नोचेत्तवाद्य द्वित्राह	३४.४५०
निम्नगो भुवि जानुम्या	२६ २२३	नृत्यगन्ध हसन्नाथ	स मा.१६.२५०	नोचेत्प्रयथते कामो	३७.४५३
निम्नदत्तरत्नस्य	३२ ५००	नृत्यन्नि तत्रासरता समूहा [ ]	६६.१५५	नोचेद्बलावलेपेन	३० १५०
निम्नदम्तो रिपुवीर्यमुग्र	२६.५००	नृत्यन्ने भावयुक्ता [.]	५३.७३०	नोचेन्निरवता यज्ञो	३४ ४५०
निम्नकायेन कृत स्तर्न	२५.५३०	नृत्यवन्त्योत्तरसाग्रैव	२०.१६५	नोत्तार निमनोऽपि	३६.२५०
निम्नमात्रमान हृदये पदा तम्	२१.४६३	नृत्यमानाश्च देवेन	स मा.१६ ४००	नोत्तानादी विकालेषु	१५.२३३
निम्नमन्त्री महार्हादृक्त	२५ ४००	नृत्यमानस्तु देवेन	स मा १७.१०	नोद्देशाग्रप्यभूदहे	स मा ६.१६३
निम्नना सतत रेजु	६.६०	नेत्रेत् परस्मिन् नग्न	१४ ४५५	नापेथ्य शत्रुहृदिष्टो	४४.१३०
निम्नार्ति स्वक कार्य	४५.१०	नेत्रनय हिरण्यगत	३७.५३	नोनह्य धुम्नात् दास्यामि	२६ ५४०
निम्नपूवन् भूततये तुरङ्ग	३३ १००	नेत्रगान इति ख्यातो	५२ ६०३	श्वघोषस्त्व महाशास्त्र	६०.२४३
निम्नज्योत्स्नरा अग्रा [.]	५१.१०	नेत्रहीन कय राये	६ १३	न्यपस्तस्व पयाणि	२६ ७५०
निम्नज्योत्स्नरान् हृदया [सम] स मा ५.१३		नेत्रहीन प्रत्युवाच	६४ २५०	न्यपस्तमेरुसिखराद्	३५ २०
निम्नज्योत्स्नरान् हृदया [प्रह्लाद] ५१.२३		नेत्राद्भानुरभूत्तुभ्यं	६०.२७३	न्यमज्जत स कालिन्दा	३५ १००
निम्न स महादम्बा	२६.१६३	नेत्राम्या धोरुपाम्या	५ ११०	न्यवेद्येतदा क्षिप्ता	स मा.१६.१७०
निम्नो नमुचि पूर्व	३२ ६६०	नेत्राम्यामनतद् वारि	५ २०	न्ययुदयद् भुज कुट्टा	२६ ५५०
निम्नताम्यववा दास्ता	५६ १०४०	नेत्रैस्त्रिभिस्त्रिणि हृतावनानि	२०.५०	न्यस्तदश तपोत्क	स मा.३ ६३
नीत प्रोक्तो निपिद्धस्तु	२५ ५३०	नेत्र कपालं दधे	३ ४५५	न्यदात्याम्यवयोपेता [ ]	४६ ३५०
नीत सिधेति विस्वात	३५ १२०	नेत्रे पापसकले	३७ १५३	न्यदापहारिण पापा	१२.२६३
नीत-नेनातिरौद्रण	७ २६३	नेत्र भूतपति भूमि	स मा १०.१०	प	
नीता देश महागुण्य	३५.१६०	नेत्राग्निकामा प्रवदन्ति सन्तो	२२ ५४०	पञ्चाममासलुक्त्राय	स मा.२६ ५६०
नीरवा स्वमन्दिर सर्वे	४६.३७३	नैकृत्वा मा च रक्षस्व	१५.३२०	पञ्चोऽय वर्यतेजसाम्	स मा १६.३३०
नीरवा सुरनोकाय	७ १५०	नैकृत्यायै बहून्हृताय	३२.६५३	पञ्चगव्यस्य पुदस्य	३६ १००
नीरतीश्वजे स्नात्वा	५७ ५१३	नैकास्ते सदा रये	१४.६५३	पञ्चगुत्तमान्नवजाती	६ १०१०
नील रक्त मृदानील	६० १४०	नैराहवा ब्राह्मण्यस्ति विस्त स मा २२.२६३	स मा.२२.४६०	पञ्चदानवदाहूता [ ]	५३.१५०
नीलवस्त्रावितसहो	४६ २५०	नैते धर्म विज्ञानमि	७ ३५०	पञ्चनदाश्च रश्मि	स मा.१३.२७३
नीलवृक्षमार्कटा	४६ २२३	नैमिय शत्रुकामस्तु	७ ३५०	पञ्चशिखान्दुर्बुधस्य	१५.२२३
नीलाजिनातततनु शरद्वचनो	४१ ५६०	नैमियाय च रानान	स मा १६ ५३	पञ्चजह्नुवातेनि	३२ ७७३
नीलाज्जन्मप्रसव	२५.५५३	नैमिपारस्ममागस्य	७ ५१०	पञ्चमास कनैराद	४५.१५३
नीलाम्बरा नीलमाल्या	४६ २१०	नैमियै वाचनासी तु	३६ ५४०	पञ्चम्या सेवमास्तु	स मा.२१ २५३
नीलागोककवा प्यामा	६.१७०	नैमियै वाचनासी तु	स मा १६.२५०	पञ्चपञ्चानवानोति	स मा १३ २६०
नीलाभ वेसा कुटिलाश्च तस्य	२२ ५१३	नैमियै मुनय स्थित्वा	स मा १६ २५३	पञ्चवर्ग महैतान	२७.१३०
नीलदीधरयेना च	६.१५३	नैमियैया शिववरा [ ]	५७ ३५३	पञ्चवर्गतामनालो	३५ ३१०
नीलैश्च मेधैश्च समानृत नम	१ २२३	नैमियैयाश्च कपय	स मा २१.३३	पञ्चवर्गते वाते	३५ ७१०
नीलोदयलदन द्यामा	स मा.२५ ५०	नैव दुःस मम विद्या	५१.५१३	पञ्चवर्गमहृषाणि [युत]	३१.६३
न सोऽपि नीलाज्जननृष्यवर्ग	११.२६०	नैव भाव्य अगमये	स मा १०.३२०	पञ्चवर्गसहृषाणि [कुटिला]	३१.११३
नूनं वात्ताविष्टेन	६६.१५३	नवान्तमनमद् प्रसून्	६ ५५०	पञ्चवर्गसहृषाणि [वाट]	३१.१५३
नूनं तस्य हृदयभूम्	१७.३५३	नैवेद्य सपूत दद्यात् [ताम्र]	१७.५५३	पञ्चवर्गसहृषाणि [वात]	३१.१५३
नूनं न तो करो प्रोक्त	६७ ३१३	नैवेद्य सपूत दद्यात् [दधि]	१७.५५३	पञ्च वर स च बाटो मा	३१.१००३
नूनं शत्रुं शतिसस्य हृदया	१.२०६	नैवेद्या सपूता पूता	१७.५५३	पञ्चलाय विताह्राय	स मा.२६.११०

श्लोकार्थसूची

यश्वेककानातपमिहाजा [	४२ ३७०	पद्मालया वदनपद्मजपटपदाक्ष	६७ ७३०	परस्पर भागवन्ते	१२ ३३०
पञ्चरेक्षिप्य विधीतो	६४ ६५३	पद्मवती माधवी च	३१ ६६३	परस्पर समागम्य	सं मा २६ १३३
परिष्पृष्टि स सर्वेभ्य	५६ १२१०	पद्मोदतकटा देवी	स मा २ १३०	परस्पर सानुसारं	स मा २५.३३०
पद्मपद्म द्युतिमिनि य	स मा २६ १०६०	पद्मत दृष्ट भगवत्त्रिजिह्वा	५२ ८५०	परस्परमिति चोक्त्वा	स मा २२ ५८०
पद्मत पुनर्तीर्थेणु	स मा २६ ६००	पद्मत भुवि नि सती	५१ १८०	परस्व नरबाधे	१४ ५४०
पद्मता वायुदेहेन	५२ ८६३	पद्मत गैलातपनीयवर्णो	५५ २६०	परस्वे परागरे च	१४ ५४५
पद्मते न कणाबिम्ब	२ ३७०	पद्मच्छ नासि मा बुद्धि	५८ १५०	पद्मदम वै भवतो विजित्वा	२० ६०
पद्मनाथ तथा धर्म [ ]	५० ३६०	पद्मच्छ नि चिन्तेणेह	६६ ६०	पद्मकमो विजमस्तव	६० ५५३
पद्मनि धारा गगनात् परिष्पृता [ ]	१ १८३	पद्मच्छ कुनडाध्वान्	५७ ३०	पद्मम्मुपात् बह्व्य गगात् कुमार	५२ ५१३
पद्मनि यन्मोदे ते	१२ २७०	पद्मच्छ नैय लतता द्वित्रिद	२२ ५८०	पद्मम्मुपे सहला ने	१० १३३
पद्ममान समाभोक्त्य	१६ ५०३	पद्मच्छ स प्रेतराज	५३ ३८०	पद्माम्बुजोद्भूतमना मुनीन्द्र	५ ३००
पद्ममान महत्प्राण	५३ १३१०	पद्मच्छस्तवाभोज्य	३८ ५८०	पद्मजगर्भे ईत्यस्य	स मा ३ ६०
पद्ममान हरि तिष्ठा	५३ १२२३	पद्मच्छ नृगति का मु	३० २५३	पद्मजित्प्रसूतो	८ ५७३
पद्ममाना द्विनेष्टात्	५३ १२१३	पद्मच्छ धुक् किर्म	५२ ३००	पद्मजित्प्रोत्पन्नो ल्पनीयो	२ ५४०
पद्मि गुधूपमाणा ।	५६ ५६०	पद्मच्छ सारमाहम्य	स मा २२ ५०	पद्मजित् लोकतः	२ ३१३
पद्मि मुखाया यस्तस्मै	स मा ६ २४०	पद्मच्छ हा कारगमोश्चर तम्	५० २८३	पद्मजित् पद्मनाथ	३२ ७१०
पद्मि चान्द्र हृष्टवा	३३ ५००	पद्मच्छागमने हेतु	५६ २६३	पद्मजित् महाराजान	६ ६३
पद्मितापविद्वान्मात्र	१५ २५०	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मजोयता सप्रामे	५३ ६८०
पद्मि ते देवैर्वस्य	स मा २२ ६६०	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मवापरिसेयाय	स मा २८ १६३
पद्मिता भूमिमगमम्	६४ १०५३	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मवन्दनेन्दुरत्नवज्रमी	५० ३००
पद्मिभि समनुवाता	५६ १७०	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मवर्धनारेणु	५० ३८३
पद्मिब्रता पद्मिप्राणा	५६ ५०	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मवर्धनपुनित्तिजो हिरण्यहृ	५० ३४३
पद्मो तत्त्व महाध्वरो	स मा १३ ५५३	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मवराहा परम	स मा ५ ६८३
पद्मो विष्णुवाक्यो बाल्य	६२ ३१३	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मवरेण मुनिना	स मा २५ ३७३
पद्मं फागुन श्रोतं	३५ ६५०	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मवरेण इत्यस्य	स मा २६ ५२०
पद्मं मरुतप्रभे	५८ १८३	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मवरेण परिय	८ १६३
पद्मि स्नानेन च कृत	२५ ५००	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मि बटव मोम	३१ ७०३
पद्मस्य सामर्थ्य	१६ २७०	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मि साधन दीर्घ	८ ६८०
पद्मस्तत्त्वैवात्ये	५७ ११०	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मि पादधामास	५२ २६०
पद्मस्त पतितो भूम्या	५३ १५५३	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मि विकर्ण हृष्टवा	५२ ३१३
पद्मस्तिरपि सङ्कट	६ ३५३	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मिप्रेण समाहृत्य	३३ ३३०
पद्मस्तु ततो गत्वा	५४ १६३	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मिपुष्ट स च जतो	५२ १५०
पद्मे पद्मे यत्कर्त	स मा २५ ५०	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मिपुष्टेऽस्मि ते दीव्य	८ ५६३
पद्मोऽन्ततैश्चानि	६ ३००	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मिपुष्टेऽस्मि ते सर्वे	५१ ५५०
पद्मो भूमिस्तवा जट्टे	६५ १६३	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मिवागयम मद्	३८ ५६०
पद्मोऽर्थ तथा कौञ्चे	६३ ५३३	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मिवागे सखस्तथा	स मा १६ २७०
पद्मनाभ मुनिप्रेष्ठ	६३ २२०	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मिवापस्य मा बह्वन्	३६ १५६०
पद्मनाभ स तवायं	५७ ५५३	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मिवापस्य देवेभ्य	५३ ७३३
पद्मनाभ दिग्धामा	६१ १५०	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मिवापस्य हि लक्ष्मन्	स मा २० २०
पद्मा मुपयं नित्यानि बाधारा [ ]	२ २०	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०	पद्मिवापस्य धोवाते	३६ ७०३
पद्माया पद्मचरम	६३ १६३	पद्मच्छाप्रिमि केन	३२ १०७०		

वामनपुराणस्य

परिभुङ्क्षि कैनाद्य	४० ४३०	पाशुना पूर्यता शीघ्रं	स मा २४ १००	पादप्रहारैरवरे	५ ६३
परिभूत सत्त्वया	स मा २६ ५६०	पाशुना सर्वगतार्णि	स मा २४ १५०	पादयो पतितं वीर	४८ २२३
परिभ्रमन् दशमोय	४२ ३४३	पाकं जपान तीक्ष्णायैर्	४५ १३०	पादाङ्गुल्य पिशाचास्तु	स मा १० ४६०
परिभ्रास्य गदा वेगात्	८ १०	पाकपासनां शक	४५ १४०	पादेन कुर्वं तरला कुम्भ	१० ४००
परिवायोऽभवत्तत्र	२ २८०	पाचजस्य महाशक्तम्	१८ ३१३	पादेनाजस्य वैवाग्य	२६ ६१०
परिवार्य समस्ताते	३२ ६५०	पाचार्णिक च बहुधे	६३ १३०	पादेषु भूमि कस्यो ह्युर्ग	१० ३२०
परिग्रहमपि पराजितेषु	३ ३५३	पाचार्णिकं वपी हृष्टवा	५७ २७०	पादौ च तस्या कमलोदराभौ	२० १४३
परिध्वस्यास्य विधिना	६६ ६३	पाचार्णिक ह्यपरोव	६१ ६३	पादौ च लोकप्रसिद्धमहस्य	१६ ११३
परिहर मनुष्टनम्रप्राप्त	६७ ३००	पाठात् सध्वगादिप्र	६६ १२३	पादौ यकारो घीनोऽपि	३५ ६५३
परोगतापजनकाला	१२ ७५	पाणिशाले नर स्नात्वा	स मा १५ ५१३	पादौ धुमौ चक्रगदाविहिता	२२ ४६३
परोगतापी नमुचिर्दुर्लभा	४० ३३०	पाणिस्थ चानकच	३१ ६६०	पाप प्रगममायातु	५४ ६३३
पर्जन्यं तप्त चामास्य	३६ १३५३	पाणिना वज्रमाराध	१० १२०	पापप्रगमनायात	५६ २६०
पर्जन्यतनया साध्वी	३६ ३००	पाणौ तु पतिते तोमे [वामनो] स मा १० ४८३		पापवन्ध्याश्च पापाश्च	५८ ७५०
पर्जन्यस्य घृताच्या तु	३६ ४१३	पाणी तु पतिते तोये [विष्णु]	६५ १८३	पापस्वास्थ्य क्षयकरम्	५६ ३०३
पर्माणं नदिनी चैव	१३ २३०	पाण्डुराण्डुसङ्काच	५८ १३०	पापानि घोररूपाणि	६४ १०००
पर्यङ्क शिथिलीकृत्वा	स मा २२ १५३	पाण्डुर्वाय मुरध्वज	४३ १५००	पापिष्ठ गर्भहृत्कारो	३६ ७३
पर्यङ्कश्च सम लक्ष्म्या	१७ २००	पातपनि स्म देवस्य	स मा २२ ६८३	पापीयना तद्विह कृतज्ञ	१२ ५६३
पर्यनिन्दस्तया ये च	६४ ४७०	पातयामास दैत्येन्द्र	१० १३०	पापोऽहं पापकर्माहं	४४ ५६३
पर्यापित सदा तेन	५६ २३	पातयामास वलवान्	१० ८०	पापसं ह्यार मास	१२ २०३
पर्यतेषु च रम्भेयु	६ ३३३	पाता पोता च पूतश्च	६० ३७०	पापान्ते निवेश्य	१७ ४४०
पर्यवेमुनिन पापा	१२ ३०३	पाताल प्रविशेयाय [विष्णु]	६ ७४०	पाता चमयतो ज्योषी	३२ ४७३
पला द्वात्रा तोयस्य	३६ १७३	पातर्त्त प्रविशेयाय [तत]	६० ५७०	पातिते दक्षिण द्वाधर	५४ २७०
पलितां कमलाक्षीं च	३१ ६६३	पातालकेतु निजयान दृष्टे	३३ ३०	पातिभद्र पाटला च	६८ १३३
पल्लवगर्भे तेषां सु	६८ १६०	पातालकेतुल्येन्द्र	३२ ३५०	पाथ्य सर्वभूतानां	३५ १०
पवनस्य हृद स्नात्वा	स मा १६ १३	पातालकेतुस्त्वपयोऽप्य विष्ण	३३ ५०	पापिना जानपदाश्च	३६ १७०
पवित्र च पवित्राया	स मा २६ १२१०	पातालकेतुस्तु जहार तन्वीं	३३ १३०	पापवतो मनुजानिष्टा	२८ ७३
पवित्रपागिरादाय	२७ ३६०	पातालधुवनं तव	६ ६८०	पापस्य पतिते स्कन्द	३२ ११३
पश्चिमे केतुमातश्च	१३ ५३	पातालवीथीभूतानि	५६ ८५३	पापवोऽहिशब्धोराजा	६० २६०
पश्चिमे तु विष्णुभागे	स मा २१ ८३	पातालसोऽपको ब्रह्मन्	३७ २३	पापसं भाद्रपदायुगे	५४ १६३
प यत् कम सतत	स मा ६ ३४०	पाताला मत्त तस्यामन्	४८ १६३	पातमञ्जवनं विष्णुर्	४७ २३०
प यता सर्वलोकाणां	स मा २७ २४०	पातालावपि दैत्येण	३६ १३१०	पातयामास स महौ	२३ ८०
पत्य त्व द्विजशार्ङ्ग	४४ ३३	पातालावपि दैत्येण	३६ १३१०	पातामामन् हृष्ट	६२ ४६३
पत्यन्ति दधीं सुप्रोता	स मा २३ २६३	पातालावपि दैत्येण	४० ६०	पावक कृत्तिकासंघैव	३१ ५६०
पत्यन्ति दधीं सप्त ह्यार्या	२७ ३६०	पाताले योगिनामोर्ध	६३ ३८३	पावक स्थितिं सुख्य च	३२ १६०
पत्यन्ति निर्मल देव	स मा १२ १४०	पातालेषु तया मर्त्ये	७ २१०	पावकप्रापि देवेश	३१ ४१०
पत्यन्तिना करेणुना	५८ २३०	पातारं रासगणुर	१६ ४३०	पासा शक्त्या समाहृत्य	४२ ६४३
पत्यमानस्तु वदनम्	२८ १६०	पातितस्तस्य भारता	६ ७१०	पासप्रापिर्गर्जनाया	३ ७७३
पत्यन्त्य स्थिय देन्द्र	४६ ६३	पातिते तु ततो लिङ्ग	स मा २२ ६८०	पाशानि निगडादेनि	६४ ७३३
पत्यन्त्य प्रगति यात	४४ ६६३	पातितो भुवि ह्येव	११ १०	पाशो प्रतोषी रसतु	३२ २२०
प य स्वयं मुनिगुह्य	६४ ३४०	पादप्रगमावतत	५६ ३५३	पाशुपात्य प्रकुर्वन्तु	४८ ४६०
पाशुयोऽपि कुक्षर	स मा २४ २३३	पादप्रगमावततम्	६ ३७०	पाशेन बद्धा गदया निहन्ति	१० ३७०

श्लोकार्थसूची

[illegible]

पुरा लभस्तप्यति गतवपि	३३ ५३	पूजयामास संहृष्टा	३७ २६०	पूवामंग घोरेन	स मा २७ ५०
पुरा लोकार्णव सर्वम्	२ २०३	पूजयित्वा जगामाद्य	५७ ६१३	पूर्वाभ्यासनिबन्धा हि	६५ २१०
पुरा मङ्गलव गिद्ध	स मा १७ ७७	पूजयित्वा महाबाहु	५७ ६१०	पूर्वाभ्यासाच्च गात्राणि	६५ १०७०
पुरा रणार्थनीनेन	१८ ३७७	पूजयित्वा यथा-याय	२५ ५७०	पूर्व भ्यानेन कर्माणि	६५ १८५३
पुरा वराहकल्पे ते	स मा २८ २०३	पूजयित्वा गिथ तप	स मा १५ ५४०	पूर्वे किराता मर्यान्ते	१३ ११३
पुरा वै दण्डकारण्ये	स मा १८ ५५	पूजयित्वा पुनर	५७ २४०	पूर्वोद्दिष्टे तत्र स्थाने	४ ५५०
पुराश्रुत्वरो रीद्री	१८ ५२३	पूजयित्वा मुषर्गाध	५७ १०	पूपा नाम द्विजश्रेष्ठा [ ]	स मा २० ३५३
पुरा हि विन्ध्येन दिवानरस्य	१६ २३३	पूजयिष्यन्ति चैवास्य	२८ ७३३	पुष्पाणि यदहं स्वा वै	२५ ५४०
पुरा हेमवती देवी	१ ११३	पूजयिष्यन्ति सतत	२५ ७१०	पुथिव्या कम्पमानाया	४३ १३२३
गुरुपोतनस्य गुण्यै	६८ ३५०	पूजयेताय नुमुगै	१८ १८३	पुथिव्या च रस्ताया	स मा २६ ५०
गुरुवा द्विजश्रेष्ठ	५४ १३	पूजयेत् नुमकुसुमैर	१७ ७७०	पुथिव्या नैमिष तीर्थम्	७ ३७३
गुरोन्मत्तपुरेत्येव	३८ २७३	पूजा करोति तस्यैव	२५ ५४३	पुथिव्या यानि तीर्थानि	६७ ६३३
गुरोर्हितस्तु तस्यासीद्	२२ २८३	पूजित बलिता चक	६७ १६३	पृथूदक जगामाद्य	२५ ७३०
गुरोर्हितेन समुक्तो	स मा १८ ३२०	पूजिता रुद्रकोटिश्च	स मा १५ २३३	पृथूदक समाधिरप	स मा १८ २१०
पुलकाभिभूता यद्व	६ १५०	पूजितेषु द्विजेषु	६८ ७३	पृथूदके जप्यपरो	स मा १८ २००
पुलस्त्य कथ्यता सायद्	२२ १३	पूजितो रूपधारी वीम्	५४ ३८०	पृथूदकेत्येव च नाम सुख्य	२५ १०
पुलस्त्य यमुषिमातीनम्	१ २३	पूज्य निन्दयते पाप	५१ ३२०	पृथूदके भगतीर्य	स मा १८ ३०३
पुलिनेषु च रम्येषु	६ ३२०	पूज्यमाना सुरगणै	स मा २५ १६०	पृथ्वीश्वराय च तया	स मा २८ १०
पुलीया सत्सरीलाश्च	१३ ५००	पूज्यमाना मुनिराणैर्	स मा १६ ३३०	पृथ्वी सगन्धा सरसास्तयाश्च	१४ २६३
पुष्कर च तता गवा	स मा १३ ५१०	पूज्यमाना सुरजाम्ना	२८ २७०	पृष्ठभ्रागमने हेतु	२२ ४४०
पुष्करदीपमानोऽप्य	११ ४२३	पूज्यमानेषु दैत्येषु	६२ ३४३	पृष्ठत-चाद्रनमस्ये	४८ १००
पुष्कराक्षमयोगिनि	५७ १३०	पूतनाम-सरो मुह्यता	४६ २७३	पृष्ठतस्तु समालोक्य	६५ १०५०
पुष्टिपुष्टित्तया काति	स मा १६ १५३	पूतमानाश्च ते विप्रा	स मा १४ ५८०	पृष्ठतोऽप्या- समापच्छन्	३६ ८५०
पुष्टिस्तुष्टी हविस्त्वया	४६ ५०३	पूतिवित्वा नरन्याय	स मा १४ २०	पृष्ठमासातिनी मृदात	१२-३७३
पुष्प भूप च नैवेद्य	स मा १२ २००	पूति च ततो दृष्टवा	स मा २५ १५३	पृष्ठस्या वसवो देवा	६५ २२०
पुष्पदीपप्रणनेन	६५ ५६०	पूणसि योषिरिक्खजेयत्	१४ ५८०	पृष्ठ स्वताया महिषासुरोऽपि	२१ ५७३
पुष्पवर्धनोपम्य	८ ६०	पूर्व कृत हि भृगुणा	५४ ३००	पृष्ठे पुरस्तादय दक्षिणोत्तरे	५६ २०३
पुष्पवृष्टि च मुपुडु	३० ५८०	पूर्व गयेन मुखरेण यव	५० १५३	पृष्ठे पुरस्तादय दक्षिणोत्तरे	५६ २०३
पुष्परास नमस्तेऽस्तु	६० ३०३	पूर्व जगत्स्येव दलाद्	३६ ८८०	पृष्ठे पुरस्तादय दक्षिणोत्तरे	५६ २०३
पुष्पाञ्जलिपुटा भूत्वा	५ ६०	पूर्व नेतायुगम्भादो	५३ ११०	पृष्ठे पुरस्तादय दक्षिणोत्तरे	५६ २०३
पुष्पेषु जातो नरपेषु काञ्ची	१२ ५००	पूर्व प्रजेय प्रतीतामहेन	२३ ५४३	पृष्ठे पुरस्तादय दक्षिणोत्तरे	५६ २०३
पुष्पैर् पदं कलैर्वापि	१८ १२३	पूर्व उत्तरतश्चापि	१३ ३०	पृष्ठे पुरस्तादय दक्षिणोत्तरे	५६ २०३
पुष्पैश्च पदैर्जलपल्लवादिभिर्	६७ ७६०	पूर्वजोऽप्य सदाप्याहुर्	स मा ४ ५०	पृष्ठे पुरस्तादय दक्षिणोत्तरे	५६ २०३
पुष्पोत्तमानि रम्भाणि	६ १०३३	पूर्वदक्षिणतश्चापि	१३ ५४	पृष्ठे पुरस्तादय दक्षिणोत्तरे	५६ २०३
पुष्पे मुक्त पूजयेत्	५४ २१०	पूर्वधारा समुद्भूतो	५४ ३२३	पृष्ठे पुरस्तादय दक्षिणोत्तरे	५६ २०३
पूज्य शङ्करस्फीक	१७ ५६०	पूर्वप्रवाहे य स्नाति	स मा २१ ७३	पृष्ठे पुरस्तादय दक्षिणोत्तरे	५६ २०३
पूजयन्ति महादेव	स मा २८ ५८०	पूर्वमन्वन्तरेणैव	४६ २३	पृष्ठे पुरस्तादय दक्षिणोत्तरे	५६ २०३
पूजयन्ति शिव ये वै	स मा २५ ५५०	पूजयामास विप्र	६५ ६१३	पृष्ठे पुरस्तादय दक्षिणोत्तरे	५६ २०३
पूजयन् भगवत्पदो	५७ ७३०	पूर्वमुक्तस्तव पिता	६५ ५८३	पृष्ठे पुरस्तादय दक्षिणोत्तरे	५६ २०३
पूजयामास गोविन्द	स मा १० ५००	पूर्वमेकाग्रये घोरे	स मा २२ १७३	पृष्ठे पुरस्तादय दक्षिणोत्तरे	५६ २०३
पूजयामास विविधा	२६ ६८०	पूर्वतत्त्वमसि देवाना	स मा १७ १८०	पृष्ठे पुरस्तादय दक्षिणोत्तरे	५६ २०३

श्रीवाचसूची

वीगमास्यामुमावा	१७ ११६	प्रगम्य निरता पानी	स मा ४ १४०	प्रतीत त्वे मुनिवरं	३६ २६०
वीरेति गतिं मातो	३५ ६२०	प्रगम्य निरता भूमौ	स मा २० १००	प्रतापो पुण्ड्र केन्सु	२३ २०३
वीरे स्नात व हविषा	१७ ४०३	प्रगम्यामुमहान[मवात्]	२६ ६७३	प्रताकोमुत्तप बायु	३२ २३०
प्रगम्यते प्रते व	५३ ३७३	प्रगम्यामुमहान[जगत्]	२० ३२०	प्रतीक्ष्य इतिहायोग	२५ २००
प्रतिज्ञा विचारत	स मा ३ २६६	प्रगट् प्रायमातस्माद्	३२ ३६०	प्रतीच्या रण मे विद्यो	१० २००
प्रतिस्ते ततो लावे	स मा २ १०६	प्रगमा गकरवचुद्	२६ ६००	प्रतीच्या गान्धर्वविष्णुद्	५६ ६०
प्रतिस्नात्मम मम	३१ ७०	प्रगमावनताना वो	२० ४५०	प्रतीच्यामिमुत्त बह्मद्	६२ १७०
प्रतोमममव सर्वो[ ]	६ ६१०	प्रगिरस्य व कामारिम्	३१ ४०३	प्रत्यर्ग तिजर्व श्रीमाद्	५६ २२०
प्रगृह्य ध्येणु मगामुत्तान्	२१ ३७३	प्रगिरस्य तथा मरुता	४२ ५३	प्रत्यर्ग दानवगणां	४७ ६०
प्रगृह्य नून मुचन महारमा	४२ ३४०	प्रगिरस्य तन् मूर्त्ता	स मा ११ ५०	प्रत्यभिगत मातामा	३६ १२४०
प्रगृह्य पुत्राप्रवेग	५० ३००	प्रगिरस्य तन् स्थाणु	स मा २६ ६२०	प्रत्याग्रमे पर्वतस्त	२५ ५६०
प्रगृह्य भागानमुपवेर्ग	४२ ५६०	प्रगिरस्य त्माहाव	४६ ५३	प्रत्युद्यो तन् जगम्	४३ ११००
प्रगृह्य रण मो विष्णो	३० ३१०	प्रगिरस्य पुत्रापरि	स मा १ ३०	प्रत्युवाच ऋषीद् सवाद्	११ ८०
प्रगृह्याम्यवर्तुर्ग	३६ ३२०	प्रगिरस्य भव भयया	३२ १०	प्रत्युवाच गर बाधय	२६ ३२०
प्रचि ते तन् वेगाद्	३० ४२०	प्रगिरस्य यथाग्याय	६७ ४६६	प्रत्युवाच प्रमु प्राया	४३ १३०
प्रचिोत मरुप्रपाय	८ २२०	प्रगिरस्य विमु मुष्टो	८ ६६०	प्रत्युवाच महामानं	स मा ११ २३०
प्रजगु विरता पुष्या	६७ ५०	प्रगिरस्य गुरान् सव न्	३२ २६०	प्रत्युवाच महाभाग	५६ ३५०
प्रजगुमुत्तुवा सोनु	४० ६३०	प्रगिरसाव देवेग	स मा २२ ७३०	प्रभुत्त परप्रयोग[ ]	स मा १४ ६०
प्रजगु वतनात्वापि	४६ ६००	प्रतापो प्रघागु	स मा ८ ३१६	प्रभुभगवान् बृहि	४१ ४३०
प्रजगुमुत्तुष्टिमुना	६२ १५३	प्रतिगृह्य समम्याद्	३० ५०	प्रयत्न तु नर रतातो	स मा २० १०
प्रजातितातिगृह्य	५० ७६६	प्रतिमा नैव बाव्या	स मा १० १५०	प्रयेर्क दवेदेर्ग	स मा १० ३७३
प्रजातिमस्ततो प्रागव	४६ २५३	प्रतिनसत्ययोगेन	५४ २६६	प्रयेगत विचारं हि	३६ १५३
प्रजातीनां दानाश्च वैजसा	१६ १२३	प्रतिप्रणयितप्राप्तो	२२ ४२०	प्रयेमे ययनि श्रीर्ग	२५ ५७३
प्रजाताननयमाथा	४६ १३०	प्रतिमु यत दवोर्ग	५६ ४७०	प्रयेमेहि ययर्ग वा	१५ ४२०
प्रजाताननवुत्तु	स मा २ ११०	प्रतिमुतेन देशु	५ २२६	प्रयत्न गान्धारी	३२ १०२०
प्रजागान मगबादो	३ १७०	प्रतिवत्त सतोग्यद्	३० ५१०	प्रयत्नार्ग श्रीप्रतरं	३२ १०१०
प्रजा विरुदेति विवद्	स मा १४ ४४३	प्रतवत्त गुणप्रीता	४२ ८०	प्रयत्नमुत्तरय	स मा १३ ४१०
प्रणोर्गमि जगप्राय	५६ ६६०	प्रतिहाय विमुत्तरं	स मा २० २१०	प्रयत्नार्गार्ग यन्तुर्ग	स मा २२ ६६
प्रणो र्गम धरापारं	५६ ७००	प्रतिष्ठतं पुष्यतां	स मा २५ ४००	प्रयत्नोर्गता तेन	स मा २५ १३३
प्रणता रम वति सन्मा	५६ ६००	प्रतिष्ठतं महाविद्ग[सवका]	स मा २५ ६६	प्रयत्नोर्गता सैन्	स मा २५ ५६०
प्रणोर्गमि गरं देव	५६ ६७०	प्रतिष्ठतं मगविद्ग[गोर्ग]	स मा २५ १६३	प्रयत्नोर्गता तान्	५७ ५६३
प्रणोर्गमि मगवाद्	५६ ७१०	प्रतिष्ठतं मगविद्ग[मगवा]	स मा २५ २००	प्रयत्नोर्गता गुरो	५७ ३६३
प्रणोर्गमि विव बात	५६ ७२०	प्रतिष्ठतं मगविद्ग[गर्ग]	स मा २५ ३६०	प्रयत्नं ब्रह्मणेग्य	५३ ५४०
प्रणतांरमि हनुर्ग हनुर्ग	५६ ६६०	प्रतिष्ठतं विद्ग[ ]	स मा २५ ३२०	प्रयत्नगुमाग्य	३१ ७००
प्रणम्य केन्सु देव	१६ ६१०	प्रतिष्ठतं स्वागुर्गिद्ग	स मा २५ ५५३	प्रयत्नं प्रमवाद् स्वाद् स्वाद्	३१ ६२०
प्रणम्य व मद्गानं	२० २६०	प्रतिष्ठतं विद्ग[ ]	स मा २५ ५६०	प्रयत्नमार्गो वरगो	६ ६७३
प्रणम्य ही प्रान	स मा २५ ११३	प्रतिष्ठतं विद्ग[ ]	स मा २५ ५६०	प्रयत्नार्ग मग्गिग	३२ ६४०
प्रणम्य वी वमरोर्गपदे	२० ७७	प्रतिष्ठतं विद्ग[ ]	स मा २५ ५६०	प्रयत्नमग्गिग	७६ ६६०
प्रणम्य वरद देव	५२ ४४३	प्रतिष्ठतं विद्ग[ ]	स मा २५ ५६०	प्रयत्नार्गार्ग मग्गिग	३६ ६६३
प्रणम्य वरद देव	२६ ४०३	प्रतिष्ठतं विद्ग[ ]	१७ ५३	प्रयत्नं व वरद हनुर्ग	स मा १७ ६०
प्रणम्य वरद देव	५३ ४४०	प्रतिष्ठतं विद्ग[ ]	३६ १५२३	प्रयत्नार्ग मग्गिग	स मा २ २१३

प्रपद्य देवदेवेभ्यम्	५८ ५६०	प्रलम्बयुतनागिना	५६ १०४०	प्रसूतस्वानुदेन्द्रस्य	{ स मा २ १६० ४६ ४६३
प्रपन्न देवमोशन	स मा २६ ६३३	प्रवक्ष्यामि हितं तेऽयं	६७ २७०	प्रसूत तं भुज दृष्ट्वा	३ ३००
प्रपद्य मुक्तवद्भाना	५८ ५२०	प्रवक्ष्याम्यनुता त्वेतेऽहं	१८ २५०	प्रसूयता बहुमन	स मा ३ १७०
प्रपद्य गुरुममवल	५८ ५१०	प्रवक्षते रविरतन	२४ ६३	प्रसूय भिक्षुसि यदि	३४ ४७
प्रपन्नपयिक्रिणो	स मा ७ ६०	प्रवालं युधि भ त्वनरु	६८ १८३	प्रसूयमतुल गत्वा	३६ ४०३
प्रपातो भवते तेषां	१२ ४२०	प्रवाहं वक्षिषी तस्या [ ]	स मा २१ ७०	प्रसूय भावगम्भीरम्	स मा ६ ३२०
प्रपादेवकुलारामान्	१२ २३३	प्रविशेन महाबाहुर	३७ २६०	प्र स्य वष प्राह	७ १०
प्रपञ्चकुलदन्तस्य	६ १८०	प्रविशेन रव भानोस	२६ ४०	प्रहार नादस्तासा	३३ ३८३
प्रमपन वच सर्वे	३२ ८१३	प्रविशेन युधि स्नात्वा	३६ ५०	प्रहृष्टां सुखिनस्तस्यु	३६ १६८
प्रमव सवभुतानां	५८ ५२३	प्र वशत तया दृष्ट्वा	स मा २६ ५६०	प्रहृष्टयति मनो येषां	६७ ५३०
प्रमव प्रलयदैव	स मा २६ ७१०	प्रविशत न त कश्चिद्	३४ ३७०	प्रह्लादं प्राह वचन	४८ ३२०
प्रमवावाह्य विश्वस्य	स मा ६ ३१०	प्रविशन्ति महामान	६७ ४६०	प्रह्लाद रजितं दृष्ट्वा	१० २२३
प्रभाते यत् पठन्मर्षी	१४ २१०	प्र वान् दहते श्रीमान्	४३ १४६०	प्रह्लाद प्राह दये	स मा ८ १५०
प्रभा घृति क्षम भूति	स मा २ १६०	प्रविश्य जठरं शूद्रो	४५ ३०३	प्रह्लाद प्राह वचन	४८ २७
प्रभा मति क्षमा भूति	४६ ४६०	प्रविश्य यन्तं शूद्रो	स मा २६ १५४३	प्रह्लादतीत्ययासा ते	५२ २०
प्रभावायै सहं प्रादात्	३१ ८१०	प्रविश्य सूर्यमूर्तिश्च	२८ ४२३	प्रह्लादतीत्ययासा मे	५२ १०
प्रभु पुरातनो जन	५६ ७६०	प्रविष्टमान देवेश	६५ ५३	प्रह्लादतामा गुरगष्टुक्त	६ ४६०
प्रभ प्रभुगा परम परायाम	स मा ८ १६३	प्रविष्टा पुण्यतोषीवा	स मा ११ ४	प्रह्लादमव पप्रच्छ	स मा ८ १०
प्रभु प्रमग्न सातला	स मा ८ १८०	प्रविष्टा वरणा सेना	स मा २ १८०	प्रह्लादमागम वीर	५१ १६०
प्रभोऽश्वस्य नितान्निवेधस्य	१६ ३३	प्रवृत्ता प्रमवात् हनु	४२ २१०	प्रह्लादवचन वा	५१ १६३
प्रगवात्रगुर प्रादात्	३१ ६००	प्रगोस्यमृत् द वात्	८ ६६३	प्रह्लादगम्भीरमेव	स मा २ ८०
प्रमदा दानवान् दृष्ट्वा	४२ २३	प्रदु सभायेय स	३१ ३६०	प्रह्लादस्य रयो दिव्य	६ २७३
प्रमदापितैवक्षि	४१ २५३	प्रदु मच्छा न भवत	११ ६३	प्रह्लाद हे जम्भकुम्भकासा [ ]	१० ३६०
प्रमदाभ्राति सराजा [ ]	४२ २०	प्रसन्नं मगदेव	स मा २३ २००	प्रह्लादेऽपि तयाश्चक्षु	८ ५५०
प्रमद्य सवानगुणान्	स मा १० ६२३	प्रसन्ना देवतास्तस्य	स मा १३ ४३०	प्रह्लादो मयुर नाभ	५१ १४०
प्रमास्य सरसो वृद्धि	स मा १ २३	प्रसन्नाय विप्रस्य	स मा १८ ३३३	प्राइताऽपि देवेशो	४० २००
प्रमागोला स्वयमेव कृवा	६५ ४५३	प्रसन्नयामास गुरु	स मा ६ १०	प्राइतोऽपि मगवाहो	५६ ३६३
प्रमान् यद् भुञ्जाम	५३ ४६३	प्रसादस्त्वदेवस्य	स मा २३ १०	प्राज्ञोऽपि हत कष्ट	१० १८०
प्रमद्यम्यस्य भवतो	५२ ७००	प्रसन्नोऽपि महाबाहो	स मा २७ २२३	प्राज्ञेव पुण्यतु शुभा नानि	२० १८३
प्रमद्ये वसते निध	३ २६०	प्रसादार्थं गदेनाय	स मा ४ २१३	प्राज्ञोऽपि तयाश्च	१३ ४४०
प्रसागो मध्यमा के	२३ १६१	प्रसादत स राजा च	स मा १८ ३३०	प्राज्ञवपवावो भूतान्	६० ४७३
प्रपाता प्राप्ता सुख	स मा ६ १२३	प्रसादे च मा देवो	स मा १० ५३३	प्राज्ञवपवावो भूतान्	६० ४७३
प्रपाता पश्चिम मार्गे	स मा २१ ६०	प्रसाद्य देवदेवे	स मा २ ४६०	प्राज्ञोऽपि तयाश्च	३२ २२३
प्रपाता पश्चिम मार्गे	स मा ११ २०	प्रसाद्य भारुकवर्षाय	१६ ५८०	प्राज्ञोऽपि तयाश्च	३२ २२३
प्रपाता पश्चिम मार्गे	५१ १६०	प्रसाद्य ह्युजित तन	स मा ६ १३३	प्राज्ञोऽपि तयाश्च	३२ २२३
प्रपाता पश्चिम मार्गे	५७ १३०	प्रसाद्य देवी गिरिजा तत	स मा २७ ३५३	प्राज्ञोऽपि तयाश्च	३२ २२३
प्रपाति देवनाभरसे	२७ ६०	प्रसीं तात मा काप [कुह]	स मा ६ २३	प्राज्ञोऽपि तयाश्च	३२ २२३
प्रपात मास परम	स मा ० ३५३	प्रसीं तात मा कोप [कुह]	स मा ६ ६३	प्राज्ञोऽपि तयाश्च	३२ २२३
प्रपात विषय तये	५६ ६६०	प्रसीं तात मा कोप [कुह]	स मा ७ १२३	प्राज्ञोऽपि तयाश्च	३२ २२३
प्रपात भारवय च सायो मे	६६ ११०	प्रसीं गम भ ते	स मा २६ १६२३	प्राज्ञोऽपि तयाश्च	३२ २२३
प्रपातापुत्रतनु	३८ २००	प्रसीं गम भ ते	५६ २७०	प्राज्ञोऽपि तयाश्च	३२ २२३

. चामनपुराणस्य

प्रोवाच तांभोपगर्भकारान्	५० २५३	कचालि त्व दास्यन्ति	स मा १० ७६०	बलिदानवशाद्बल[ ]	५१ २०
प्रोवाच देव प्रपितामह तु	६६ १२०	कनेयु ब्रूतो मुकुलेष्वशोक	१२ ५१०	बलिभृङ्गास्मादाय	६५ १७०
प्रोवाच पर्मसमुक्त	७ ३५०	कनैश्च विख्या वयमा तयापना	१ २२०	बलिरोचनमुत	स मा ३ ५०
प्रोवाच पुत्र देशेन	३१ २७०	कचोपागर्भि वृणाणि	६ १०५०	बलिश्चवाहित जन्म	स मा १० ३६३
प्रोवाच पुत्रि वस्तसि	२६ ५६०	कालुनोद्विष्यते मुसु	५४ १५३	बलियु रिपु नदाभ्र	६५ २१०
प्रोवाच प्रहसन् मुञ्चि	स मा २२ ५८०	कालुने ब्रौह्मो मुद्रा[ ]	६८ २४३	बलितस्य च त्रीलोक्य	स मा ३२ २३
प्रोवाच बलिमन्त्रेण	६५ ५३०	व		बले दानानि दीयन्ते	६८ ५०
प्रोवाच बुद्धिमान् बहान्	३५ ५६०	वटुरूप समायाव	२५ ५५३	बले वनवता श्रुष्ट	स मा २ १५३
प्रोवाच ब्राह्मणश्रेष्ठ	६२ ५१०	वदयाप्रमदाभ्य	६ ८०	बलेरपहृतं राज्यम्	स मा १५ ६५०
प्रोवाच भगवान् ब्रूहि	६५ ५०	वदयौधममासाय	३६ ६६०	बलेरपि हितायय	६५ ५००
प्रोवाच भगवान् महां	६२ ५२०	वदस्य विज्ञातव्य	६८ ६६३	बलेर्दत्त भगवता	स मा १० ६६०
प्रोवाच भगवान् वाक्य	३ २५०	वदाम्यप्रयस्ते निगदैर्	१० १६३	बलेदानवमुद्यस्य	स मा ५ २०
प्रोवाच भगवान् वाक्यम्	६५ ५६०	वदोऽह पातसमुत्तो	६५ १०१३	बलेर्वरिमिं दत्त्वा	स मा १० ८५३
प्रोवाच मा मैष्ट मयि	१० १६०	वदो कर्णोदकेनेव	२६ ७७०	बलेविष्णोश्च चरितं	स मा १० ८८०
प्रोवाच मुख तेजस्व	२८ ५६०	वदन्त वा वधो वापि	६५ १०६०	बले भृगुपुत्र यारिम त्नाम्	५६ १६०
प्रोवाच मुनिपादून्	५८ ६७०	वदन्नादवमुप्याय	६५ ८८३	बले कदेगमादाय	२० ३८०
प्रोवाच यथेऽह यज्ञैर्	५२ ३४३	वदन्ता यमति चके	५२ ५२३	बलोऽहवद्वपतिश्च भीत	५३ १०६०
प्रोवाच राजन् किमिद	२४ २५०	वदन्त्यन्ति तदा पापा[ ]	स मा १० ७६०	बलोऽज्ञा च हर्तारम्	५६ १७०
प्रोवाच राजन्नेहहि	३६ ७५०	वदन्तुलोपायस्य गुप्ता	६ १६३	बलियुजोत्तरलक्षो यो	स मा ६ २३३
प्रोवाच वचन श्रीमान्	२७ ५६०	वदन्तुस्त वाजिरो	३१ ६०३	बलुकल्प महाकल्प	६० १३०
प्रोवाच वदता श्रुष्ट	१ ६०	वदन्तुस्तस्य दूतेन	३२ ६७०	बलुनाम किमुक्तेन	स मा २७ २०
प्रोवाच वाक्य देशेन	१ १६०	वदन्तुद्वे च कर्णैश्च	२५ ५२३	बलुनिर्मल्यसमुक्त	६३ २०
प्रोवाच शनवत्कालेन	५० १२०	वदन्तुस्तदावप	८ १६३	बलुनेनकात्याय	स मा २६ ६००
प्रोवाचेन्द्र मुर्ध साधे	५० ५३	वदन्त्य प्राह भवेता	२६ ८५०	बलुनि पापानि मया	५६ २८३
प्रोवाचैहोहि कपालिन्	५ १६०	वदन्त्य बाहुपाशेन	५२ ३१०	बलुनाम्न वं मम तस्यस्तस्य	३६ ५८०
प्रोवाचैहोहि देशेन	५३ १५५०	वदन्त्य वीर सह पट्टिनेन	५२ ५८०	बलुर्न वर्गगणान् देवो	१८ ५३०
प्रोहपचादय पाशै	५५ ५३	वदन्त्योल्लिख वमुपा	६५ ३८०	बलुर्निर्मल्यस्यकायमि	३६ २००
प्रोहपचागमिक तु	५ ५२३	वभाप हान् गणान् सवन्	५१ २५०	बाडमाह क्षुपिष्ठेष्टम्	३६ १६३
प्लक्षजा ब्रह्मण पुत्री	२३ १३०	वधूव तेजसो हानिर्	स मा ७ १६०	बाड मलयश्रीच्छर्व	३१ ५३३
प्लक्षजा स्नातुमगम्	३ ८०	वधो हलह्लास्य	६७ ६०	बाड मलयश्रीच्छर्व	५१ ५७३
प्लक्षग्रीवे मुनिश्रुष्ट	६३ ५२०	वहिर्द्वकलारा च	६ २०३	बाड मलयश्रीच्छर्व	५४ ६५३
प्लक्षहृदाय समुद्रतूला	स मा ११ ३३	वलय्यामपि गोमिद	६३ ३५०	बाड मलयश्रीच्छर्व	५४ २५०
प्लक्षान्दिपु मरा वीर	११ ५५३	वलयोर्वीरलक्ष्मणो	५३ २५०	बाड मलयश्रीच्छर्व	३६ १६००
प्लक्षान्तरा गत्वा	५७ ५७३	वलयवानपि वारिणे	३२ ७७०	बाड मलयश्रीच्छर्व	५३ ३७०
प्लक्षान्तराणो विद्व	६३ २५३	वलयवान् दानवपतिर	५३ १०७०	बाड मलयश्रीच्छर्व	३६ ३७३
फ		वलयुगौ च बलिनां	६ ३०३	बाड मलयश्रीच्छर्व	३६ १६६०
फणीश्वरहास्य	स मा २८ १८०	वलयुगावा रुन्तो	५० ११०	बाड मुकुटा सुरा सर्व	२५ ८०
फणीश्वरहास्ये ते	स मा २८ १८३	वलयुगैश्च मुद्रन	स मा ६ २०	बाड मुकुटा सुरा सर्व	२५ ८०
फल प्राप्नोति यत्स्य	स मा ३० ५०	वलि मन्त्रेणैव वधान् मुञ्चि	५३ ५२०	बाण कर्तव्यो हस्ती	५० १६३
फल मन्त्रेणैव वधान् मानवा[ ]	५० १७०	वलिना बलवान् ध्रुवान्	५६ १२०	बाण कर्तव्यो हस्ती	६५ ३६०
फलतेय महापापं	३५ २३	वलिप्रह्लादवध	स मा १० ८८३		

श्लोकार्थसूची

बागञ्च चम्पकाशोक	६८ १२०	बुधभवणसमुत्ता	५३ ६६०	ब्रह्मवेत्तल प्राप्य	स मा १३ १८५
बागस्तवा नैगमेय	४३ ४६०	बुधेयु योषिण समाचरेत	४३ ४६०	ब्रह्मवेदि कुरु तत्र	स मा १२ १५५
बागवत् तद् बाहुवच प्रवृद्ध	६२ ११८०	शृङ्ग तालप्रतीकाशो	स मा २६ २१०	ब्रह्महं वासवकरी	३ २५०
बागै मुनिपूतन्यान्	२१ ८५	नृत्तमममूक	स मा २२ १७०	ब्रह्मन्मा भूमवत्	३ ६५
बागै घ्रातिमोक्षधैव	४४ १०४	वृहस्पतिस्तु भनकैर्	स मा ६ ४२५	ब्रह्मपमाना सवमण्डलु च	१६ १५०
बागोऽपि देवेन हृते विविष्टये	६५ ६५५	प्रहार वया माह्वाला	२२ ५५	ब्रह्माण कदाच चैव	५० ३०
बागोऽपि मकरावण	३२ ८००	ब्रह्मकालवमानोना	स मा २६ १२८५	ब्रह्माण च नमस्कृत्य	३२ २०
बागोऽपि वीरे निहृतेय तारके	३२ ८५५	ब्रह्मणगोष्ठादिषु निष्कृतिहि	१२ ५६०	ब्रह्माण स्वा गतरतो	स मा २६ ६८०
बागो बाहुसहस्रग	४८ ६५	ब्रह्मचय यतागित्व	११ २२५	ब्रह्माण इष्टुमिच्छतव	स मा ३ १६५
बालवित्त्वा एमुपनास	स मा २२ ४१०	ब्रह्मचयममानिष	११ २१५	ब्रह्माण प्रधर ते सव	स मा ३ ३६५
बालवित्त्वाप्यो जामुर्	६२ २६५	ब्रह्मचारं तार मोक्ष	स मा १५ ७५०	ब्रह्माण ब्रह्मलोके च	६३ ४००
बाल वजनहृत्तार	१२ ७०	ब्रह्मचयग मनेन	स मा ४ २२५	ब्रह्माण गणग भेजे	४६ २०
बालव्यास्य द्वितीयस्य	४३ ११६५	ब्रह्मचारी शृङ्गवच	स मा १५ ७६५	ब्रह्माण गिरता नवा	२७ २५
बालागुचरगोत्र च	स मा २६ ६८५	ब्रह्मज्ञान गवाधार्द्र	स मा १२ ८५	ब्रह्माणमप्रत कृत्वा	स मा २३ ३००
बालाकनीति सवालो	३१ २००	ब्रह्मज्ञान द्विजेभ्य	स मा ६ १०	ब्रह्माणमप्रय कमतासनस्य	स मा १ ४५
बाणे प्रशान्ति स वांते	१५ ४४०	ब्रह्मा सन्त जामुर्	स मा २२ ७३५	ब्रह्माणमुत्तुमुत्त	स मा ३३ २२०
बालो युवा स्वर्गवरो		ब्रह्म सत्त्वामस्य	स मा २८ २०	ब्रह्माणी व मुनयो	३० ६२५
देवदग्धा	स मा २६ १४४०	ब्रह्मा कविता पुष्या [ ]	११ २८०	ब्रह्माणेनमाह्व	६५ ३२०
बात्येऽपि धमनितो	२२ ७०	ब्रह्मा सहितान् सर्वां	४४ २१०	ब्रह्मा तन्वच सय च	स मा २६ १३३५
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	स मा १५ १००	ब्रह्मा तमीग वचन वभाये	२ ५४५
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	स मा ११ ११५	ब्रह्मा त्रिनेत्रोऽमररुद्र वृताय	८ ५३५
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	२५ १७०	ब्रह्मादिभि सुस्तत	स मा १७ १०५
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	२५ २६०	ब्रह्माद्या स्वावराणा द्विजल्लगसहिता	
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	१८ ५५	मूर्तिमन्तो ह्यमृत	६२ ५८०
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	५६ १६५	ब्रह्मा पदमिमानेन	६ ७५५
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	५६ ७६५	ब्रह्मा प्रतपदि तया	१७ १३५
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	३६ ६०५	ब्रह्मा प्रोवाच देवेश	५० १०५
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	३६ ६०५	ब्रह्मा प्रोवाच शरीरत्	५० ५५
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	३६ ६०५	ब्रह्मा भूत्वा जगत्सर्व	५६ ७८५
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	३६ ६०५	ब्रह्मा मुपादिभिरुत्तमाशरी	१४ २३५
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	३६ ६०५	ब्रह्मावनाय त्रिद्यायनाय	५८ ४३५
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	३६ ६०५	ब्रह्मावर्ते नर स्नावा [ब्रह्मा]	
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	३६ ६०५	ब्रह्मावत्तर स्नावा [ब्रह्मा चा]	स मा १४ ३६५
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	३६ ६०५	ब्रह्मावत्तर स्नावा [ब्रह्मा चा]	स मा १४ ३६०
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	३६ ६०५	ब्रह्मावत्तर स्नावा [ब्रह्मा चा]	स मा २८ ३७५
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	३६ ६०५	ब्रह्मावत्तर स्नावा [ब्रह्मा चा]	६२ ३५०
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	३६ ६०५	ब्रह्मावत्तर स्नावा [ब्रह्मा चा]	७ ६३५
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	३६ ६०५	ब्रह्मावत्तर स्नावा [ब्रह्मा चा]	६ ८५०
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	३६ ६०५	ब्रह्मावत्तर स्नावा [ब्रह्मा चा]	६० ५२५
बात्येऽपि सयतनुम	२५ ५५०	ब्रह्मा सेवित यस्माद्	३६ ६०५	ब्रह्मावत्तर स्नावा [ब्रह्मा चा]	३२ ११००

ब्रह्माण्डमुनिवारणस्तुताय	५८ ३६०
ब्रह्माण्डविष्णुनामाङ्का	४३ १५२०
ब्रह्माण्डमस्तुम्य	६० ३५३
ब्रह्माण्डप्रतिष्ठाया [ ]	१३ ४५३
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	स मा १५ ७०
ब्रह्माण्डप्रतिष्ठाया	४८ ४७३
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	स मा १६ १५०
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	स मा १८ १५०
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	६५ ८५३
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	३५ ४६३
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	१४ २०
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	स मा १५ ७७३
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	स मा २६ ११०३
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	६० २६३
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	१५ ४६३
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	स मा १८ ३५३
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	स मा १३ २५०
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	७ २५३
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	१५ २७३
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	स मा ११ ५०
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	स मा २६ ४८३
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	५२ ५८३
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	६८ ६३
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	स मा १० ६३३
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	स मा १८ १५०
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	स मा ३ ११०
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	१४ २०३
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	स मा ३ ३५०
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	४० ५००
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	स मा २२ १३३
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	स मा २२ ६०
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	स मा २ १३
ब्रह्माण्डमस्तुम्येव	३० १३०
भ	
भकार नेत्रमुगल	३५ ५७३
भक्तानुक्रमो भगवान्	स मा २६ १५००
भक्ति तस्यानुक्तिष्व	५८ ६०३
भक्तिमो महादेव [परा]	४३ ३६०

भक्तिमो महादेव [परा]	६६ ११०
भक्तिप्रियाय वरदोस्तुताय	५८ ४८३
भक्त्या त्वनन्त्या चाह	८ ५६०
भक्त्या द्विजैरपि सप्रसदिताय	६४ ३०
भक्त्या यति हृदीये	८ ५५३
भक्त्या यति हृदीये	६४ ६७३
भगवत्प्राज्ञावत्	स मा २६ १३३३
भगवत्प्राज्ञावत्	५६ १३
भगवत्प्राज्ञावत्	स मा १७ २०३
भगवत्प्राज्ञावत्	४३ २३
भगवत्प्राज्ञावत्	७ ३६३
भगवत्प्राज्ञावत्	५८ ५३३
भगवत्प्राज्ञावत्	५२ ४५३
भगवत्प्राज्ञावत्	स मा २६ २७०
भगवत्प्राज्ञावत्	५२ ८६३
भगवत्प्राज्ञावत्	६५ ३५०
भगवत्प्राज्ञावत्	२५ १२०
भगवत्प्राज्ञावत्	स मा ४ १५३
भगवत्प्राज्ञावत्	स मा २६ ७१३
भगवत्प्राज्ञावत्	६६ २३
भगवत्प्राज्ञावत्	३७ ३२०
भगवत्प्राज्ञावत्	५ १६३
भगवत्प्राज्ञावत्	५ १८३
भगवत्प्राज्ञावत्	५४ १२०
भगवत्प्राज्ञावत्	५३ ६३
भगवत्प्राज्ञावत्	६१ २१०
भगवत्प्राज्ञावत्	३५ ४३
भगवत्प्राज्ञावत्	२८ ३६०
भगवत्प्राज्ञावत्	२० ७०
भगवत्प्राज्ञावत्	५ ४५०
भगवत्प्राज्ञावत्	३१ ५५०
भगवत्प्राज्ञावत्	२६ ७५३
भगवत्प्राज्ञावत्	५४ २५०
भगवत्प्राज्ञावत्	६५ ४०
भगवत्प्राज्ञावत्	२६ ६०
भगवत्प्राज्ञावत्	स मा १५ ६३
भगवत्प्राज्ञावत्	६२ ४३०
भगवत्प्राज्ञावत्	६७ २८३
भगवत्प्राज्ञावत्	३३ २६०
भगवत्प्राज्ञावत्	६ ३३३

भगवत्प्राज्ञावत्	६८ १३
भगवत्प्राज्ञावत्	५१ १६३
भगवत्प्राज्ञावत्	३८ ४०३
भगवत्प्राज्ञावत्	३६ ३६३
भगवत्प्राज्ञावत्	स मा १५ ३६०
भगवत्प्राज्ञावत्	२ २७०
भगवत्प्राज्ञावत्	५१ ५२०
भगवत्प्राज्ञावत्	१५ २६३
भगवत्प्राज्ञावत्	११ २६३
भगवत्प्राज्ञावत्	१३ १३
भगवत्प्राज्ञावत्	४१ २६३
भगवत्प्राज्ञावत्	स मा २२ ८४३
भगवत्प्राज्ञावत्	स मा ४ ५८३
भगवत्प्राज्ञावत्	५६ ३६०
भगवत्प्राज्ञावत्	५६ ३५०
भगवत्प्राज्ञावत्	१५ १६०
भगवत्प्राज्ञावत्	स मा १५ ६०
भगवत्प्राज्ञावत्	२६ १६०
भगवत्प्राज्ञावत्	स मा २१ १३३
भगवत्प्राज्ञावत्	स मा १० १५३
भगवत्प्राज्ञावत्	६२ ३६३
भगवत्प्राज्ञावत्	४४ ५६३
भगवत्प्राज्ञावत्	५ ८००
भगवत्प्राज्ञावत्	३६ ५६३
भगवत्प्राज्ञावत्	५३ ४००
भगवत्प्राज्ञावत्	३७ १५३
भगवत्प्राज्ञावत्	२ २६३
भगवत्प्राज्ञावत्	स मा १४ २६३
भगवत्प्राज्ञावत्	५१ २६३
भगवत्प्राज्ञावत्	६४ १११०
भगवत्प्राज्ञावत्	४० ५१०
भगवत्प्राज्ञावत्	२ ४००
भगवत्प्राज्ञावत्	४३ ८०३
भगवत्प्राज्ञावत्	१२ ४६०
भगवत्प्राज्ञावत्	३० ५१०
भगवत्प्राज्ञावत्	६५ १५३
भगवत्प्राज्ञावत्	स मा २२ ६१०
भगवत्प्राज्ञावत्	४१ ११०
भगवत्प्राज्ञावत्	२८ २८०
भगवत्प्राज्ञावत्	स मा ४ २३
भगवत्प्राज्ञावत्	स मा १० ८६०

श्लोकार्थसूची

भविष्यति पिता सुभ्य	३६ १४८०
भविष्यति भित्तुस्तुभ्य	३६ १४१६
भविष्यति प्रतिष्ठायो	स मा २३ १००
भविष्यति सहस्राय	स मा ६ ३५०
भविष्यतीति देवेन	२८ ६२३
भविष्यन्ति तु येनाहं	६५ ५५०
भविष्यन्ति महाहोनि	६५.५६०
भविष्यन्ति बह्विभारोहं दोग्र	५६ ६०
भविष्यन्ति गुरुदेहा [ ]	स मा २३ १६६
भविष्यत्प्रवचनाय	५६ १०१६
भविष्यत्प्रवचानां नृणां	३५ १५०
भवेदा भविष्यातीति	स मा ६ १००
भवोद्भूतं वेत्तिनां वरिष्ठं	५८ ५०३
भस्म हत्वाव कुलिङ्गम्	१० ७०
भस्म चक्रे महादेवो	३२ ६००
भस्मभूतान् प्राशुतास्तु	५० १६०
भस्माभ्युभिन्नं काश्यानां	१५ १३०
भस्माग्निगतदेहाभ्रं	५६ १०३
भायक्षयेदयां क्षीयन्ते	५३ २८३
भायानि चास्य यच्चोक्त	५३ १३६०
भाययिजा यथेत्स्य	३१ ५८०
भानुभो राशसमुप	१६ ३८०
भानुर्ध्वं यतोऽस्य तस्य	१५ ५५०
भारकच्छा समोदया	१३ ५१०
भारतो दक्षिणे प्रोक्तो	१३ ५०
भारद्वाजागङ्गास्तदा	६२ ५६३
भारवाही तत खिन्नो	३६ ५७३
भागवं ह्यावृततनु	५३ २७३
भागवेत्स्यं च गुणव	५२ ३८०
भागवे पुनरापाते	५३ ५५३
भायावचीव प्रभो बाल	५३ १३२०
भावाभ्यानाय राजान	३६ १६७०
भार्यां ह्यनापुत्रा पुत्रं	३५ ५००
भारेन धोष्युयति चातवस्त	३५ ५६३
भास्वतेतेन ध्रुवं तस्य	स मा ६ ६०
भास्वत्य नैव नागोऽस्ति	३६ १४८३
भास्वतेभि दि दीनस्य	५६ १०
भिन्नेष्वप्यमास	२५ १००
भिन्नां प्रवच्य भवन्	२ ५३०
भिन्नो विषयः क्षीयन्ते	५० ५३३
भिन्नो भवान् बह्वीकम्	५४ २०३

भिन्नहृष्ट्युद्भव पापं	५६ ५६०
भिन्नासनभाजनागेन्	१५ ५७०
भिन्नोक्ते महायोग	६३ २५०
भीता होय परियज्य	५ ५००
भीमं च यथा मनुजा महेश्वर	५५ ५५०
भीम भीमरथो ग्राह्य	३१ ७८०
भीममुद्र महागान	२६ ३६३
भीमो भीमालावे	३२ ५८३
भुक्तवस्तु च सर्वेषु	५३ ३६३
भुक्तिं मुक्तिं प्राक्त	स मा २५ २६३
भुक्तवान् तस्य गुरुभ्येत	१५ ३८०
भुजङ्गहार भुजगेभरोति	१६ १७०
भुजङ्गहारामलकच्छन्दर	५४ २६०
भुजगुर्म विषाखासु	५५ १८०
भुजाम्ना हताम्ना दम्पतीतप्रवा	५७ ५७०
भुजं ह्यवत्वमानश्री	५ ५७०
भुज्यते नाभुवात् भागान्	स मा १० ६०
भुज्यते नैवेद्यं च दक्षिणामुलो	१५ ५१०
भुवं सनातः विदिताधिवार्य	५२ ८५३
भुवनाग्न्यपातालात्	५३ ३५०
भुवतोकि च गरुडं	६३ ३६३
भुवतानि विहृते तु	स मा २८ ३१०
भुवतगारादुग्रासि	स मा २८ १७०
भुवतासा भूतहृद्भूतिः	स मा २६ ३३३०
भुवताम्योपाणि यतो भवन्ति	स मा ८ २२३
भुवित्तुञ्जा विनासिन्यो	३ ३६३
भुवेभ्यश्च च सर्वे	स मा १३ ३६३
भुवैश्वर्यं देवभुवैर्	२६ ५५३
भुवोवाच मिये गच्छ	२५ ६६३
भुवर द्यौर्दिगम्	६१ २१३
भुवरं देविनाय	६३ ३००
भूमि विरक्तमगारय	६५ ३०३
भूमि च पद्भुजाकाटं	५१ ७३
भूमि विविधुयते सात	५१ ६६३
भूमिप्यारु दक्षिराजतो	५४ ३७३
भूमो दाय्या ब्रह्मवय	१५ ५७०
भूम्यां सुहृदं महावीर्या	३२ २६०
भूम्यां तान् बाह्यभूमिपायां	५० ५२३
भूयः कुरुष्वर्धं ह्यथा	५० ५५०
भूयः प्राह विभोर्वचनम्	२७ ५६३
भूयः सुप्रस्तावयुगे निरुपिनी	३० ६६३

भूयःप्राहं स्तुतोऽस्तिया	स मा ६ ३५३
भूयो मत्तम नरक	६५ ८३३
भूयो गोपुगलायां	५३ १३६३
भूयो निमग्नो नरके	६५ १०६३
भूयो निवृत्ता बलिन	५२ ५५०
भूयोऽपि तद्विद्यां जातौ	२६ २८०
भूयोऽपि मरक घोरा	६५ १०१०
भूयोऽप्यर्था भविष्यन्ति	५३ २७०
भूयो भविष्याम्यमरार्थमेव	२१ ५२०
भूयो भविष्याम्यवगुणितानना	३० ६७३
भूयो बधिर्यामि मुरारिमुत्तम	३० ६८३
भूयो विषयगणाय देवा [ ]	३० ७०३
भूयोति यथा भूयो	६६ ५७३
भूयः हत्वा भुवनानि सप्त	१५ २७०
भूयस्य त्वं जगन्नाथ	३ ६६३
भूयस् त्वं कल्याण	६० ३५३
भूयस् स्वरितं वसत	५८ १६०
भूयस्त्वत्तत्तं चैव	स मा २६ १३५३
भूयश्च मन्त्रस्तारे	२ १३०
भूयःपुत्रं सुवर्गस्त	६३ ६३
भूयःपुत्रं महावज्रा	७ २५३
भूयःपुत्रिण्यष्टम	स मा ३ २७०
भूयःपुत्रिण्यष्टम	१५ ५२३
भूयःपुत्रिण्यष्टम	६२ ३५३
भूयःपुत्रिण्यष्टम	५५ ७५०
भूयःपुत्रिण्यष्टम	३ ३५३
भूयःपुत्रिण्यष्टम	६ ५५०
भूयःपुत्रिण्यष्टम	स मा १६ २०
भूयःपुत्रिण्यष्टम	१५ ५३०
भूयःपुत्रिण्यष्टम	५१ १६०
भूयःपुत्रिण्यष्टम	स मा १५ ३५०
भूयःपुत्रिण्यष्टम	६७ ५३
भूयःपुत्रिण्यष्टम	स मा ७ ७०
भूयःपुत्रिण्यष्टम	१५ ३५
भूयःपुत्रिण्यष्टम	५६ २५३
भूयःपुत्रिण्यष्टम	३५ ५०
भूयःपुत्रिण्यष्टम	३२ ११३०
भूयःपुत्रिण्यष्टम	३६ २७०
भूयःपुत्रिण्यष्टम	६ ५६३

चामनपुराणस्य

भ्रात्रा मुनाभिन हरोत्सवे कृते	२७ ३५०	मदरासममवज्रोभम्	६४ ६५३	मन्त्रयामासुदृष्टिनाम्	३२ ३४०
भ्रामयन्त महादण्ड	१० २३६	महान हि विफल	स मा ७ ३०	मन्दर पर्वतकोष्ठ[प्रमथा]	४२ १०
भ्रामयन्मुनगर वेगाम्	३२ ५६०	महोदे कि न पण्यध्व	३६ २१०	मन्दर पर्वतकोष्ठ[दहरो]	४२ ४०
भ्रामयन् विपुल पद्मम्	४३ १०३६	मदरा इति ह्यातो	५३ १२२५	मन्त्रकिनी दनाणां च	१३ २५०
भ्रामयानास सतत	५१ १३०	मद्राज्ये नासुखो कश्चित्	स मा १० २४५	मन्त्रकिनीदेवनिवा बह्वृत्तीम्	६ ५००
भ्रामितस्यातिवेगेन	५ १५३	मद्रुतया कच्छधर	६३ ६३	मन्त्रकिन्ध्यान्तदा नन्दो	३१ ७६०
भ्राम्यमाण स चिन्देद	८ १६०	मद्रुतोऽष्टौ जलस्योक्ता	३६ ११६	मन्त्रै पारितोष	३६ १३३
भ्रियमाण स ताभिरु	३१ २५३	मद्रुमस्तलिने स्नात्वा	५५ १७३	मन्त्रुष्टिपिष्टिपिनाङ्गमुपातमस	४७ ४४०
भ्रुकुटो कुटिला देष्वा[ ]	२६ ५६०	मद्रुमासनिवृत्ता ये	३४ १२०	मन्त्रमाना दृष्टुहारि	६४ २५०
म		मद्रुरा हरारणी व	१३ २१५	मन्त्रमारस्तमुत्	४६ १६०
मक्रोऽन्तो नदीचारी	५ ५७०	मद्रुद्व्युत्ताना मद्रुनी	स मा २६ १२३	मन्त्रमानस्तु दिवसम्	१६ १३०
मलानि भुक् राजानो	७ २३०	मद्रुतय च तथैव	स मा १८ ३६३	मन्त्राय स कामनराचिरस्य	२० १००
मयान् वसिका पूरया	५४ २४५	मद्रुतया वामुनी	स मा १३ ७०	मन्त्रुताञ्जिभ्युता बह्वत्	४ १००
मच्छरीरप्रमाणेन	६५ ८०	मध्य च तस्याञ्जिबलीतरङ्ग	२० ७३	मम सखदनिपात हि	३० ३६३
मज्जते पूषविष्णून्	१२ ११०	मध्याह्नमये श्रीता	३६ ११०	मम दादमवाप्यातो	स मा १० २७०
मञ्जरीभिन्निराजते	६ १६३	मध्यै धनरक्त तोषै	स मा २० २५०	मम नाम पिता जक	५२ ६००
मञ्जिष्ठा नवरङ्गीया	६८ ४७०	मध्यै त्रिलोक्यक धार्य	४२ १०	मम नाम समुद्रिन्	५३ ६४०
मगिसत्पर्वते शम्भु	६३ ७०	मध्यै त्रिलोक्यवृत्तौ वर्षौ	१३ ३३	मम पुत्रस्तयोर्द्वयो	३६ ६५०
मणिमुक्ताप्रवालाणि	१८ १३०	मज्जोऽष्टौ वल्लो किञ्चे	६ १२०	मम पुनो गुण्युक्त	३८ ६४३
मणिस्तलाप्रवाला	१५ ५३	मनस परमज्योतिम्	स मा २६ १०८३	मम प्रमाणानोकर	५२ ८०५
मणिष्योपधानेन	स मा २२ ७७०	मनसा कर्मणा वाचा[कृत]	स मा २७ १६०	मम प्रसादाद्वरो नराणा	६ ५४०
मत्तमेरावगतिम्	२७ १५३	मनसा कर्मणा वाचा[राज्य]	५१ ५४०	ममर्ष च तथा पद्म्या	१० २६०
मत्तमदृष्टैर्यतमुपलेजस	६ ५४०	मनसा चिन्तित कामं	स मा १२ १८०	मम त्रिज्ञस्य चोत्पत्ति	स मा २७ २३०
मतो मवान् न मतिमान्बन्धे		मनसा चिन्तित यव	स मा २७ १५०	मम स्वभावे बलिना	४६ ४०
विमर्ष	३२ ६४०	मनसा चिन्तित सर्व	स मा १५ ५५५	ममाग्निारण्यार्थम्	स मा १० ४५३
मदितुर्नानावरो	८ ५२०	मनसा मानसा जाता	स मा २२ ३६०	ममाज्ञया कालमम	स मा १० ७५३
मदुर्नी भगवत् बालो	२७ ४२३	मनसा स्मरते यस्तु	स मा १५ ५६३	ममाज्ञा दीयता बह्वत्	३६ ६४०
मद्वरादपरो दून	स मा १० २७५	मनसो भेदमाश्रित्य	स मा २२ ७८०	ममाव निष्ठा प्राप्तस्य	५६ ५४०
मन्त्रात्रेयो दातुभिर्धोरुषो	५५ २५०	मनु स्मृतीना प्रवरो ययैव	१२ ४८०	ममापि पुत्रो भगवान्	५१ ३१०
मन्त्रभिधाने स्थित्या स्व	स मा २७ ७३	मनुष्येय सतृप्तसहस्रहृन्	५० १५०	ममापि सर्वज्ञातो	स मा ८ ४४०
मन्त्रिस्तं द्यागुत्त	३५ २५३	मनो पुत्रं धियो धाता	३६ ७३३	ममापि मनोरो दत्ता	४० ४८३
मन् य नमस्ते देवेन	६१ २३	मनो पुत्रस्य वीरस्य	३६ ५६०	ममार वारिधतना	५२ ५२०
मन्त्रा कुण्डा कुण्डिभुङ्क्ताम्	१३ ३५३	मनोज्ञे नर स्नात्वा	स मा १५ ५४०	ममास्तारद्वेषुप नमस्ततं	६२ ५७३
मन्त्राश्च मद्राणां	३५ २२०	मनोऽपस्तु तस्याध्व	१२ ३८०	ममाविन्महाबाहो	५१ ५४०
मन्त्रो जालो जलोबाध	स मा २६ १२५०	मनोऽपास्तमग्निं	स मा ७ २६	ममागुर्ध नापय निद्रहस्यं	३ २३३
मन्त्रादृष्टकेनार्ध	४८ २६०	मनोलु सुवत पुत्र[ ]	स मा २६ ५३	ममाधमन्त्रे भावे	२५ ५६३
मन्त्रमने करे तस्मिन्	स मा २६ २१३	मनोहर् कृष्णने	६१ २०३	ममाधमन्त्रे पुत्र्य	स मा १३ ३६०
मन्त्राने कानां	४३ ३००	मनोहरा चैषवतो	३६ ५४०	ममास्तता वामुत्पत्ते	१५ ६३३
मन्त्रे च शर्म मेधय	३० ५३३	मनोऽर्पित विद्याता	स मा १६ ३५५	ममावैरानुवृत्ता	२६ १०३
मन्त्रासो जनाभ्यां	५८ २००	मन्त्रप्रणता भद्रा	४७ १०	मन्त्रिस्त च वणिक् शीमा	५३ ५५३
		मन्त्रायु च दैवेयु	३२ ३५३	मन्त्रिस्त दानवतो	५६ ५१०

श्लोकार्थसूची

ममास्ति नापराधोऽयं	४५ १६३	मत्स्योत्तममुद्राय	५३ ७६०	महाभागुपतामसीद्	६ ८६३
ममास्तु देवदेवस्य	५६ १६०	मर्षेण मन्तु साधूना	१२ ६३	महाभागुपतामष्टका	४६ २०३
ममास्यां निजगता तु	५२ ६८३	मनयादौ च लोकाधि	६३ १२०	महापापुपताना हि	४६ २३०
ममेव लेख उदितः	२८ ४७०	मन्येऽपि महेन्द्रेण	४५ १३	महापापुपता नाम	४६ १६३
ममेव केन्द्रयस्तु	३६ १६०३	महतस्तमसः परे	स मा २६ १४७३	महापापौ मृच्छानि	६४ ८१३
ममेव नाम्ना भवितासि पुत्र्य	६ ५४३	महता प्रावर्षेण	४० १७३	महापद्मकैटीगणस्य ताडितम्	२ ५३०
ममोपवीतं भुजगेश्वरं सुभे	१ २४५	महता गिरता भस्तसु	स मा १८ ३०	महावल वेदार्थाय सुरेण	४८ ४८०
मम प्रजन्तान् च सम्भरोऽपि	१० ४६०	महत्कौतूहलं येऽत	२२ १०	महाबला भूतगणा गणेश्वरा	३२ २००
ममतापुत्रोपारते[नारि*]	३३ ३२३	महत् सरस्तेन पूर्णे	स मा २२ ३७०	महाबला महावीर्या[ ]	स मा ३ २२३
ममतापुत्रोपारते[निवास]	४५ ९०	महास्वामिगणसमुक्त	६२ ४६०	महाबलो नायुक्ति	१८ ५१०
ममस्तु कृत्वा विपुलं महाभा	६५ ६४३	महदेवमहाबाहो	स मा ८ ७३	महाबाहू मुराधू च	६३ ३०३
ममस्य पुत्रो विपुलं न्यमदी	२० २१०	महद्भिस्समुता यूयं	५२ ७००	महाभागमूषमूष	५६ ७०
मया कृतं राज्यमवष्टकं पुत्र	४८ २८५	महल्लोकि सदागणस्य	६३ ३६०	महामागवता* भूजा	१६ १६३
मया च व प्रतिज्ञातम्	स मा ६ ३३०	महर्षयभारणाञ्च	५८ ७८३	महामानो धरा प्रातः	४३ १५४०
मया चर्चितं तूर्णं	६४ ६०३	महर्षि शकुनिं प्राह	५६ ६१०	महामनो ह्यविशतः	८ ५१०
मया चोक्तवलितासि	२६ ३७३	महर्षे च तणा हृष्टवा	११ ८३	महामुद्रातिश्रीयो	३४ ५३
मया जडवमस्य	६४ ६००	महाशुभं सदा सूर्यस	१६ ३६०	महामेष महाप्रव	स मा २६ १०४०
मया जितं देवदेव	८ ३६३	महाभूतेश्च महादेव	५७ ६००	महामोहीरयते श्रे	२८ ३६३
मया तवार्थाय दिवाकरोऽस्मिन्	२२ ५६०	महाभद्रोपदेव	४० ५०	महायोगिनमव्यक्तं	६१ २७०
मया मुपारीषकरी	८ १६३	महाबल मन्दरमधुपेयिवाह	४० ६४०	महायोगे तथा बद्ध	६४ ६४०
मयात्मा सद्यः दत्तञ्च	३६ ३६३	महाजनो निरयत	६० ५३०	महापाद्मा महिषिका	१३ ४७०
मया न चोक्तं वचनं हि भगव	६४ १६३	महाजनगेहृतप्रभावाच्च	३० २००	महार्णवं परिचय्य	३२ ४३०
मया निहर्तातो ब्रह्मण	५६ ५०३	महापानी द्विजेन्द्रोऽसौ	६४ ३००	महालय महायोगिन्	६२ ४१०
मया पूर्वं मया पूर्वं	३२ १०५३	महातले गुरो रूपतः	६३ ३६०	महालये रमूतं हृष्टम्	६३ २२३
मया श्रुतं प्रमाणं यच्च	स मा १ ८३	महातिथ्यां महापुण्ये	२२ १६३	महालिखेण विनष्टोचित	३० ७६०
मया स्नानं प्रयागे तु	२५ ५६३	महातीर्थं ततः स्नात्वा	५७ ५६०	महावने परिदिशता	३७ ६२३
मया हि पालिता यूय	स मा २६ ११०	महातुष्कृतकर्माणि	स मा २४ २३०	महाव्रत त्रयो लोका	३६ ३७०
मयि सिद्धिर्दत्तं देवैश्च	७ ५००	महादेव महामान	स मा २६ ६३०	महाप्रती च घनदम्	६ ६१३
मयि दातारि यश्चायम्	६५ १२०	महाग्रेण स्थितो वन	स मा २० १२०	महागिला चोपरि वै	६४ ४८०
मयि भूक्ते च पीते च	५३ ५८०	महात्रेवस्रादेन	स मा १५ ७२०	महासत्त्व महाबाहो	स मा २६ १०४३
मयि सदाशुद्धं शिखण्डमण्डितं	३२ ८६०	महादेवच भुरगः	३ ४६३	महासेन इति ह्यारतो	३१ ४५३
मयोधे वाति बलवान्	४७ १२३	महादेवको महा	४३ १६३	महास्मिसेखरो चाप	२७ ६४०
मयोत्सृष्टमिदं राज्यं	८ ४४०	महादेवाय देवाय	स मा २३ ५०	महाहिलसा रौद्रा	३० ५३
मयोदरेऽस्मिन् यस्यात्	स मा २४ २०	महादेवाय गर्वाय	४३ ३३०	महाहिरत्तलवयो	२७ ७३
मयोऽपि मामाभास्याय	४८ ७३	महानन्दो विनये	३१ ७६०	महाहिराचक्रितकुण्डलाय	२७ ३२०
मरीचिर्दधि प्रुह गुलस्य	३२ १८३	महानन्दोऽजले स्नात्वा	५७ ७३	महाह्रदे ततः स्नात्वा	५७ १७३
मस्तो नाम युस वै	४६ २२३	महानन्दो यत्र गुर्याकन्या	५० १८३	महर्षि पावयस्वैव	३१ ५२०
मस्तो विषकर्मो च	स मा ३ ३२०	महातं सदाय क्षीर	३८ ४४०	महर्षिस्तारकप्रोने	३१ ४६०
मस्तोऽर्च्योऽह्निभ्रैव	स मा २५ ५०	महापातकमुक्तो वा	६८ ४६३	महर्षिस्तारकप्रोने	६८ २०३
मस्तोऽर्च्योऽह्निभ्रैव	५ २१०	महापातकसतः वा	५६ १०६०	महर्षिो गदया तूर्णं	३२ ७१३
मस्तु इतमितिभ्रं	३६ ३७३	महापातविहा रन च	६० ४८३	महर्षिो रूपयुक्तय	१८ ५५०

श्रीकार्यसूची

बुधनागाशिकर्माणि	२६ ६३	मूर्तमय से खैं	स मा १ ७०	मेघमेघयो दलेभ्यो	४३ ६६३
मुषतस्यस्तवा पुष्य	२४ ७०	मूकप्रभातपति स	६४ २४०	मेघेखामिनाकाये	४० ७०
मुषेगण्ड समानिय	३१ २१०	मूढ कि ते बलं बाह्यो	३२ ६६३	मेघावस गगवर्त	स मा २६ १०५३
मुषे सु गानयो विद्या	६४ २४३	मूडमुडे भवत् भ्राता	३७ ३२३	मेना देवाभा नाय	२४ १०२
मुषे विधानधाराय	स मा १० ४५३	मूडमावतया चाप	६४ ६५३	मेनायवाह भर्तार	२६ ४७३
मुषे पुतापोय यदैव भारय	१२ ४०३	मूडमोमपुटीपान	१२ ३२३	मेनाया कम्पकस्तिलो	२४ १३
मुषे त्वया विरहितो	६ ३६०	मूर्ते तमोऽनुस्य	स मा ६ ३३३	मेह दण्ड धने	४१ ७०
मुषती कवि नेमायां	४ ११०	मूर्ते त्वाय कुर नेने	३६ ४७३	मेहदस्य ययो वाक	स मा ४ २०
मुषति नायवागाय गह्वर[ ]	६ ४६०	मूर्तो हि ते महामूर्ते	स मा २१ ६६३	मेहमुग्धादयेद्रापि	३७ १७०
मुषति स्तेधारत्वाञ्जिवाभ	६ ४३३	मूर्तिन धनमुदाग्राय	२० ७१३	मेवागेय पवतपष्ठान्	२६ ४४०
मुषाम्बद्धमर्गिण	२६ ४००	मूर्तिन नारायणस्यापि	८ ३३	मेघ समानमूर्तिच	४ ६६३
मुषावेप हृषीकेच	१० १६०	मूर्ते ते बाह्याना बह्वन्	६० २४३	मेघो राणि कुजने	४ ३१०
मुषार धाम्य वनेन	८ २००	मूर्त पूष ताराय च	५२ ३६३	मेघारो मुबरोमुष	३४ ४६३
मुषारे वितते पाते	८ २२३	मूर्त १ शरतो विपरोद्	२४ ३३	मेघायामास नागे	४८ ६३०
मुषारयन मुन पुत्रो	६४ २२३	मूर्ते मृगे भाग्यगु माय	१४ ४००	मेघागारन परं तात	६४ ६२०
मुषारयनामि गतिता	३८ ४३३	मूर्तेय कम् प्रवरो ययोली	१२ ४२३	मेघागै रगालं तेरा	स मा १६ ४००
मुषयो मुनिमागय	३६ १६७३	मूर्तेयुगीते शीत स्वाद्	३४ ४३०	मेघोन्ते देववततां	११ ४४३
मुषिरवत्पाठीन	स मा १ १०	मूर्तमुक्तेषु बुद्धतां हि स्वस्ति	२२ १८०	मेघोन्ते विपनात	स मा ६ ३३
मुषीय मनुजगान्याय	४३ ३६३	मूर्तमृता निजकला[ ]	६ १२३	मेघेधमये समुपन	स मा २६ २६०
मुषुमुमिदिनोप	स मा ६ २२३	मूर्तमय सययो	४४ ८०	य	
मुषोष कम् वेगाद	२६ ४१०	मुगा धनेन वी वाता[ ]	स मा १४ ४२०	यं कीर्त्य संयुष तथा विविम्य	४८ ८४०
मुषोष गानप्रतिमे द्रुपदम्	७ ४४०	मुगाजिनं मुषमयेनिर	६२ ४४०	यं क्षीरपट्टकेते	३६ २००
मुषोष तेजो विगायु	२६ ३२०	मुगाजितवृत्त दुष्ट	६२ २६०	यं दण्ड जगदायो	१ २३०
मुषोष मार्गान् भूष्यां	१ १०४३	मुगाजिनं दृष्टवा	४ २२३	यं दृष्टा सकलाय कामाद्	स मा १४ ३३०
मुषोष शीरधाय	४ ४२०	मुगादमांतिनामासु	४ ३३३	यं दृष्टां प्रनुतो धी	स मा १७ १३०
मुषोष शाप्याय ताप	८ ४०	मुगासो मयरो बह्वन्	४४ ७३	यं न पदन्ति पयलो	स मा १ २२३
मुषोष विद्याय वी	३० २०	मृगी पासायुं विहेर	४८ ११३	यं कलनेनाई	४४ ३३३
मुषागाय मोन्ते	३४ ६२०	मृगीतमाङ्ग नयने	४४ २४०	यं यं करोन दृष्टति	४० ३७३
मुषागायनामाकर्म	३४ ६०३	मृग प्रेतरमात्रा	४३ ४६३	यं यं पदन्ति तयं स	४६ ४३
मुषागायनाय	३४ ४६३	मृगकाय महाबाहो	३७ ४७३	यं योनि सरोदुक्ता	स मा १० ११३
मुषारिदुपिप्रष्ट	३६ ३३३	मृग यान न घोष्यास्ते	१७ ३३०	यं विनिज वितपाया	स मा २६ १४८३
मुषारिदुपेय गगाशिकम्	४ ४००	मृगे च ववद-पुताय	१४ ४१	यं करोति च वीर्यम्	१२ १०३
मुषारिदुपेय मृगा	१६ ६३	मृगे भतारि वा रयामा	१८ ६४३	यं करोत्यमिर्न केवलय	१८ १७३
मुषाभिनि मारोपाय	३४ ४१०	मृगाष्टम्युजानेनाई	१४ ६६०	यं परोति हि मर्गि	१४ ११३
मुषां शीरधाय	४ ४७३	मुगायमि मिष्टम्	२३ ४४३	यं पान्दुरं विरोद्	१७ ४४०
मुषां दण्ड दृष्टा	६ ४८३	मृगुध मृगुधत च	स मा २६ १२६०	यं प्रमु सवपोद्यान	ग मा ४ ४३
मुषागायनाय	४ १३३	मृगो दध्यागुना	स मा २६ १०	यं प्रमु स्यात् रय्याय	२६ २७
मुषागायन चयुवि	३१ ४६०	मृगमुपसमापति	१४ १२०	यं प्रमुपेय करकम्	स मा ३० २४३
मुषां दण्ड दृष्ट	१८ २६३	मृगोपयं स्वर्गदध्यागति	१६ ३६	यं प्रमुपेय निरुपेय	स मा १० २४३
मुषां दण्ड दृष्ट	३२ २४०	मेघमेघेनैरिपेय	३० ४०	यं दौ बरमपययन्	स मा २६ १४३०
मुषां दण्ड दृष्ट	३८ ११०	मेघा-चु द	३१ ८३३	यं दण्ड दृष्टो दण्डम्	स मा १६ ४७३

[illegible]

यत्र मोमस्तपस्तदा [द्वित्रि]	स.मा.१६.१५०
यत्र स्वागोर्महतीर्य	स.मा.२६.३३०
यत्र रक्षात्वा नित्यं पूज्य	स.मा.२१.१६६
यथायहृदयो ह्यभवद्विलस्ता	५५.३००
यथाद्विजनी च भरणी	५.३१६
यथास्ते शेषपायस्त्रुं	३४.६२०
यथास्व चक्रे भगवान्मुरारिः	५०.१६०
यथेश्वरो देववरस्य विष्णोः	५५.३३६
यथेष्टा भगवान् स्थाणुः	स.मा.१६.५५
यथा कर्षद्विज्येष्यामि	७.५२०
यथा पुत्रं न भवता	५६.५६६
यथा च न मम क्वैरास्	५०.५५०
यथा च पार्वतीकोशात्	२२.६६
यथा चापौ विमानमिति	१६.३१६
यथा तयानुपदेश्य	५१.३७०
यथा श्वपुत्र्यं तव देव तस्य	१७.२३६
यथा न कृष्णादपरः	स.मा.८.५६६
यथा न तस्मादपरः	५१.३६६
यथा नैरुद्रशुभाणि	६.१२०
यथा नाम्न्य प्रियः कश्चिन्	५१.२६०
यथा नाम्न्यत् प्रियातरं	५१.३५६
यथा नाम्न्यतो योषस्	५८.३८०
यथा पतन्ति नरके	५१.३८०
यथा परं ब्रह्म हरिस्तदा परं	५६.२१६
यथा वापानि पूज्यन्ते	६६.२६
यथा वासपनोदो मे	५६.३४०
यथा प्रदग्धोऽस्मि महेष्टरेण	६४.२०
यथा बहिनियमितो	स.मा.२.१०
यथाभिलषितं कामं	स.मा.२३.१५६
यथाभिलषितान् कामान्	स.मा.२५.१३०
यथा भग्नमसंयुक्तं	२५.१८०
यथामय होमवलाः पुष्टिया	२०.२५०
यथासौ कमलाः स्वल्पाः	१६.३०६
यथा मे शिस्तस्तेदाद्	स.मा.८.५८०
यथाम्भराद् बाहुधिरः प्रणुष्ट-	५७.५००
यथाम्बुचाप न तव	१.२६०
यथा यथा दिनयनो	५१.५६६
यथा यथा वायव्ये	२१.३५६
यथा यथा सपायान्ति	५१.५८६
यथायतिन मार्गेण	स.मा.६.६०

यथा यात्राफरे वृते	३६.५००
यथायुधानां प्रवरं मुदार्शनं	१२.५४०
यथा रत्नानि जलधेर्	६७.३६६
यथाकस्मिन्संज्ञता	२७.५८०
यथा वने मत्तकरी परिभ्रमन्	३३.३५०
यथा वने सज्जकदम्बमध्ये	२६.७१०
यथा विष्णुमयं सखे	५६.६१६
यथा वृषागमपि नीलवर्णो	१२.५५०
यथा शृण्वामि दास्वामि	स.मा.६.३५०
यथा गुप्तागतिविख्यातः	२६.३२६
यथायत्रान् योनिगणाः समन्तात्	१.१६०
यथा रत्नायं प्रयास्यद्य	५८.३८६
यथायमेवः प्रवरः कलूषा	१२.५७६
यथा स तनवस्तुभ्यम्	३८.२२०
यथा सतोर्न हिमवतमुता हि	१२.५५६
यथा समर्पित. कौचो	३०.५४०
यथा सर्वेषु देवेषु	स.मा.२५.८०
यथा सर्वेषु भूतेषु	५६.६०६
यथा सुराणां प्रवरो जनार्दनो	१२.५४६
यथाऽहं वै परिज्ञातो	५१.२६६
यथा हतवतो धुम्भं	२२.६०
यथा हरस्य मूर्धानं	२५.११६
यथा हि तपसो विघ्नं	५६.२८०
यथा हि लक्ष्या न विमुज्यते त्वं	१७.२२६
यथेष्टया मया दृष्टम्	३८.३६०
यथेष्टं द्वादशीपुण्या	५३.६६६
यथैतत्तत्त्वमुक्तं मे	५६.११०६
यथैव धर्मशास्त्राणि	६४.७२०
यथैव राज्ये भवतस्तु साम्भर्यं	६५.१००
यथोक्तानां स्वयंभूमां	११.३०
यथोद्विष्टं भवता	स.मा.५.१७०
यथासं ब्रह्म वदन्ति सर्वान्	५८.५७६
यदमी भवता प्रोक्ताः	५६.१६६
यदर्थं सुसुहृदरम्भाः	स.मा.१०.१६६
यदर्थं विहं संज्ञताः	स.मा.५.१६६
यदस्य रक्षतं श्रेयो	५६.६२६
यदस्यास्तनुमण्ययाः	३२.२२६
यदा उताखी याति	स.मा.२१.८०
यदा घृताच्या तनयं	३६.१०६
यदा तिस्रः सरोध्वन्ति	३७.८१६
यदा तु तपसोऽग्निं	स.मा.२.१००

यदा तु लोकाविद्विष्टं	३७.१०६
यदा स्वापादो संयाति	१७.३६६
यदा दत्तमुता ब्रह्मन्	६.२६६
यदा दैत्यो निर्गमिष्यद्गुह्यतः	३२.६३०
यदायं निरुतं तेजस्	स.मा.२२.३५६
यदा न देव्या कवर्ष	२०.५१६
यदा न क्षणितो तेन	३८.७६६
यदा न वाकिता योदधुं	५३.६१६
यदा पतिष्यते चैवं	२८.१५०
यदा प्रभृति सा दृष्टा	२२.३६६
यदाऽभिन्नममम्यन्त	५१.५३०
यदा मृगधियो ऋक्षे	२५.२६६
यदायत्ता क्षमं राजन्	५८.३६६
यदाऽऽगासो भविता महासुरः	३०.७१६
यदावहृष्टे नृपतो	३७.६५६
यदा वर्णा स्वधर्मस्थाः	५८.५८०
यदा वर्षसहस्रं तु	३४.२६६
यदा संवत्सरं पूर्णम्	१८.१५०
यदासीमुष्टिर्गर्भं तु	६.६८६
यदा सुरैश्च विप्रैश्च	स.मा.१०.७६०
यदा सूर्यस्य ग्रहणं	स.मा.१३.५०६
यदा हरो हि मातित्वा	२७.५६६
यदि कश्चिद्धि सारथ्यं	५६.१२६६
यदि तुष्टोऽग्निं देवता	२८.५६६
यदि तुष्टोऽग्निं मे देव	स.मा.२७.१८६
यदि देव प्रयत्नस्त्वं	स.मा.७.७६६
यदि मे नाशस्तत्त्वम्यम्	स.मा.२८.३५६
यदि मोहेन मे भारं	स.मा.६.८६६
यदियं रजनी रम्या	१६.२००
यदि वरदा भवती विदधाना	३०.६६६
यदि वपतिजोऽहं स्या	२५.७०
यदि शुभ्रपितो बहिरु	५६.५७६
यदीच्छति पयो भोक्तुं	५६.११६
यदीच्छेत्तारमं रूपं	स.मा.२५.१६६
यदीष्टस्तव वीर्यः	५०.५५६
यदीह मां योद्धुमपागतोऽसि	३५.७५६
यदुक्तं देवतिताना	२६.८६६
यदृच्छया निपतितो	१६.५५०
यदेतद् भवता प्रोक्तं	११.११६
यदेतद् भारतं वर्णं	१३.८६६
यदेवं कथ्यते भूमिन्	५३.१३५६

यस्याभिवाचयन्त्यस्य	स मा ३ ६८	यावत्प्रवृत्तये	३२ ३६८	यूय यतेजसा हन	२५ २७०
यस्यैव यजमानस्य	स मा १ ३७०	यावत्तन्मया कृत	२३ ३३३	ये कीतयन्ति वरद वरपचनाम्	६७ ७३५
यस्योदरे जगतवै	५० ४३०	यावदेन निरुन्मद्य	३६ ६००	ये कृष्णान्द्रास्तथा यथा [ ]	५६ १५३
यस्यादरे भूयुधनाकपाल—	६५ १५०	यावदेषवती प्रोक्ता	स मा १ ७७	येऽङ्गद्वयानां पुष्पा [ ]	स मा २६ १५६
या गति प्राप्यते लोके	६८ १०	यावद् द्विजस्य देवपे	५६ २५३	ये च पञ्चगु भूतेषु	स मा २६ १५६
या गतिरैव्यगार्ह	६७ ४४३	यावद् वृश्चिकराण्यस्य	१७ २६०	ये च धादार्णि दास्यति	म मा १० ८२०
या गतिर्यम्योत्तानां	६७ ४५३	यावन्तो जङ्गमा गम्या [ ]	२६ ३६५	ये चान पतिता गमा [ ]	म मा २६ १५५
या च वोटी गुमा ह्यानीद्	६ १००३	यावन्तो भारकररये	१६ ५६५	ये चाभोगेहत्तारो	५६ १८३
यावत्त्व विभो गजवाजिमुनि	६५ १३०	यावत् प्राप्नुवन्तीह	स मा १५ १८०	ये जना पुष्करदीप	११ ४६३
याचितारस्य मुनयो	२६ ५६३	यावत् प्राप्नुवन्तीह	१६ ३१३	ये ज्ञान तावत् तोय	३४ १२३
याचितारो वय गावो	२६ ४१५	यावन्नाह च मुञ्चामि	५३ ५६३	ये च धाद कर्त्तव्यन्ति [प्राप्य] स मा १५ ३३	
याज्जो यजमानस्य	१२ २६०	यावन्निह्नि वागोर्वै	४४ ५०	ये तु धाद कर्त्तव्यन्ति प्राप्नुम्	
या जपान महादेवो	२८ ७६०	याव मन्त्रन्तर प्रोक्त	स मा २४ २८३		स मा २१ २२०
याज्योपाय्ययोर्वैश्व	१२ ५०	या वृत्ता मन्त्रे पूर्व	६५ १६०	य तु सिद्धा महात्मानस	स मा २४ १७५
या नृतिजिवते पुता	६८ ६७०	या सा रागवती नाम	२५ १७३	ये त्वेने नरका रोद्रा [ ]	१२ ४३३
यावातस्य च तान सवान	४० ५८३	या सा इवताम्बरा श्रुता	४६ २२०	ये दिव्या ये च भौमा जलपगनवरा	
यावातस्य तपोस्ताम्ना	३६ ५४०	या सा हिमवत पुत्री	२२ ३३	स्यावरा जङ्गमाश्च	६२ ५८३
याहना (ताहना) वापि	२५ ६७३	यासु यष्ट गुरोरेन	२३ १८०	यन वमत्रय भौषाद्य	६५ १००
याहना यन सवारा [ ]	५ ४५०	यासो विशाङ्गना नाम	७६ ७३३	येन सं विष्णुमाये	५६ ८२०
या धृतिरुधुधुवा	४८ २६०	युक्तमेतद् पापानां	५६ ३६०	ये नभोयु समुगु	स मा २६ १५७
यानमुप्यस्य हृदयं	३५ ६०	युक्ता मृगनिरोध	१७ ३७३	यन निस्तेजसो ईत्या [ ]	५१ १५०
यानि पापानि कमाणि	५६ ५२३	युगन्तरे दधि प्रासव	स मा १५ ४७३	यन प्राचच्छन्तिवै गङ्गा	५५ ३३०
यानि शुर्वग्युक्तानि	६८ १००	युगा निभया वापुस्य	स मा २६ १११०	यन भुक्त हि निखिल	स मा २१ ७०
यानि स्वयं महापुण्ड	२६ ३३३	युगा नये पुरन पुराण	५८ ४४०	येन येन विधानेन	स मा १३ २३
यानेनान् पश्यते शसो	४१ ५३३	युद्ध च वारयापास	स मा १५ ३१०	य नरा वाग्देवस्य	६७ ३६३
यानेनान् सगवान् प्राह	१७ १३	युद्ध वयो प्राणपगोपविद्ध	६ ४४०	यन सम्पद्योनेन	६१ १०
या नैव गन्वा भवता हि पूरितु	६५ ३६३	युद्धाय दानव साधम्	४३ ७४०	यन सवगत विष्णु	५१ ४४०
यान् जपान् भगवद्भक्त्या	५८ १३	युद्धायाम्पापतेष्वप	४३ ६०	येन सर्वे समेद्वेन	२२ १४०
यान् याज्यारोह्य शुभेते पराक्रमो	१० ५४०	युद्ध वारवैरुध्वता	७ ६०	येन भूयस्याद्राग	५१ २२३
यानुक्तानि वचावीर्य	६५ ७७३	युधमाना तु तां देवो	स मा १५ ३१०	यनावच्छ महादेवो	४४ ४००
यायेव रत्नानि महीतले वा	२० २८३	युधश्च त्व सभाह्वय	४३ १२४०	यनाशांताम् देवा	२ २४०
या महीनयमतस्य वै	२५ ६०	युधुत्त सङ्कन युद्ध	४८ ४६०	यनाशत स्थितमपि	३६ ६३
या मृतवज्र सुस्मास्ते	स मा २६ ४४६	युधुत्तानि सारं	४८ ३०	येनान् क्षयस मा त्वं	३२ ६६०
याम्या रत्नस्य मा विष्णो	१८ २७०	युधतीनां सहाय्य	६७ ४३	येनाम्बर मुनि ग्रेष्ठ	५ ३००
याम्येन केना हस्तिजसा च	१६ ६०	युधयोयुगसमुक्ता	४६ ५०३	येनाचिता हि भगवान्	६७ ३६३
या या जायेते मे बुद्धि	८ ६१३	युधयोववनाह्वी	२६ ३१३	येनाविनो हि ते यूय	२६ ४४०
या रक्षा रक्षयता	४६ २३०	युधमत्तवागजेय्यामि	३२ ३०	येनालो वपिना दैव्य	३३ ५०
यावत्कीर्ति सुमस्या हि	२३ १००	युष्माक चाप्रसादेन	स मा १६ ३३३	येनाह निरिन्तो नित्य	४१ २६०
यावत्तां धातयिष्याव	२६ २२०	युष्माभि पातित तित्ति	स मा २१ १३३	येनैकद्रष्टु समुद्रधुतेय	स मा ८ २६३
यावत्सप्यामि तपस्यान	३२ ४१३	युष्मा अरप्रमत्ताभि	४२ १०३	येनैतानि शुद्धेयार्का	४८ ३६०
यावत्पुनर्य विप्रश्च	स मा १० ७५०	युर्वै देवा भविष्यन्	४६ ४०३	येनोत्तरया वैदिद्	२३ १७०

वाचनपुस्तकस्य

यद्यप्येवमुक्ता देवान	६ १४०	ये क्षत्रिणां सतत	६२ २३	याम् वर्यति पूर्वं स	३२ १०६०
ये पश्यन्ति निराकारान्	स मा २० ४००	य सवन्ति चतुर्मा	स मा २१ २८	यम्प विष्णोः इति	४६ १३०
य पश्यन्ति विनाशान्	न मा ६ २ १३	य नवन्ति श्रुदावान्	स मा २१ २६	यो यं गतो मया वल्लो	स मा ६ ६३
ये पुण्योक्तिगानान्	१२ ३०	य स्मरन्ति च सायान	स मा १२ ४३	यो यज्ञो यज्ञात्मेव	स मा ६ २०३
य प्रयच्छन्ति विज्ञेयस्य	स मा १२ २०	य स्मरन्ति च सायान्	स मा २३ १२	यो रत्नविष्णोः पुत्रिणा	३० १६
ये ब्राह्मणान् प्रद्विषन्ति	मा १० ४०	य हता प्रथम युद्ध	४३ ८	या व नृपति वृणाया	४६ ४०
यजन्तन् वृक्षे लक्ष्म	४८ ६२०	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४३ ११३	योपिता चैव शासना	न मा १६ २४३
य मानवा विनाशायारम्भा [ ]	६३ ३१३	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	स मा २० २३	यज्ञावाचन देहेस्मिन्	स मा २२ ६
येन गिरिणा वीर	३३ ४३	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	६२ २६०	याऽ ननुविदितेव	२६ ३३
येन हि भवता पत्नी	४० ४४०	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	६४ १०२०	यज्ञो पत्नीम्बरवरा	१३ ४४३
येन हि भवता प्राज्ञा	३३ ३२०	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	३३ ४०३	यज्ञा प्राच्यव्ये पुत्र्य	२ २६३
यज्ञा नि या ये विनयन्ति		य हता प्रयत्नेत्या [ ]	१६ ४१३	यज्ञो मा यज्ञा प्राज्ञो	३३ १३
चाय	स मा ११ २१३	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	६० ४१०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
य विद्वन् पुत्रवध उ	२ मा २३ ११३	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
ये यन्ति मयाग्रे	११ ३००	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
ये वा भूमी येन रज्ज्वरो		य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
वा	न मा ११ २१३	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
ये विप्रमुखा पुत्रा पुत्रिणा	६३ ३१३	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
ये वृद्धास्त्वानि सनादन्ति	८ ६२३	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
ये यज्ञाश्चक्रर गगान्नि	६३ ४०३	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
ये यज्ञानि श्रुदावान्	स मा १४ २६०	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
ये यज्ञाश्चक्रर गगान्नि	स मा २० १६३	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येन कुत्र न वेगेष्ठ	१२ २४३	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येन वज्रान्तो	६३ २४३	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येन त्व वज्रो रात्रा	४१ ३३०	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येन त्वमोहा रात्रा	२ मा ८ ३४०	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येन गगनमात्रा	स मा २२ ८३	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येन न विन्ते मया	स मा २६ १६३	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येन नामानि पुत्रानि	स मा १३ ३०	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येन मया गीर्वाण	६३ ४१३	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येन माया यतो व	६८ ६६०	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येन विष्णु जिज्ञा विष्ण	६३ ३०	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येन धुन यमन गगन नरु	४६ ३६०	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येन नि हृदयानामवन्ति	२२ २१०	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येनमा न विसृज्	स मा २२ २३०	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येनमनि पुत्रानि	६८ १६३	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येनमनिपुत्रानि	६३ २६०	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येनमनिपुत्रानि	४१ २४०	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येनमनिपुत्रानि		य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येनमनिपुत्रानि	४१ २४३	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
येनमनिपुत्रानि		य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३
[नारायण]	६३ २६३	य हता प्रयत्नेत्या [ ]	४८ ८०	यज्ञो ममयना पिबो	३ ४३३

रक्षाभूतविनाशनां	५६ १२०	रक्षन् नाम कृतनयो	५३ १४८०	राशानुदृष्टादिविप्रायि	६४ ७६०
रक्ष मृदुलुङ्ग प्ररु	म मा २२ २०१	रक्षान वा पुष्यीयम्	६५ १५५	रात्रिज सुषक्ती च	म मा ६ ३३०
रक्षत कनक दीपान	६८ ३२५	रक्षान विविताम्	६६ ६७	रात्रि चितपते सु	८ ३००
रक्ष १० वृत्तो लोको	६ ३१०	रक्षानशता मे च	म मा २६ १६०१	रात्रि न ११ मन्त्रपुत्रादितो	३३ ४७०
रक्षारक्षनयमेतानां	म मा १३ ६०	रक्षान वा जितत्रयचार	६६ १६०	रात्रि विविता बहन्	१६ १००
रक्षायुक्त नमस्तस्य	३ १६१	रक्षाने च कनि हनुद	७ ३६०	रात्रेय-११ मन्त्रे लोकात्	२ २०
रक्षेयु रयोदभूत	४७ २८१	रक्षान च विविता	६३ ३५१	रामयन्त्र मन्त्रे लोकात्	म मा १४ १५०
रक्षिवापरायामि	४६ २०	रक्षान रवा हृदयम्	१८ १५१	रामयन्त्र मन्त्रे लोकात्	म मा ४ ४१
रक्षान निगद्यति लोकाय	४२ १३१	रक्षेय गि मियामा	म मा २२ ६४८	रामेण रात्रि ज्ञा	म मा १६ ११०
रक्षा मर हिवतो पुण्यात्	३० ३१०	रक्षेय-११ मन्त्रे लोकात्	म मा १८ ७१	रात्रिगेन पुत्राया	म मा १६ ६१
रक्षे च दानेय च मन्त्रे भेदे	६६ ६१	रक्षेयो नाम मुनि	म मा १ ३१	रात्रि गतिना बहन्	५ ४७१
रक्षानि मन्त्रे तान्	२६ १३०	रा मन्त्रा गवात्	५६ ११०	रात्रि कनका नाम	५ ३४०
रक्षे कर्मादायामि	६ २०१	रात्रि नामने भूत	म मा १६ ३६०	रक्षिगुणम्	५ ५८१
रक्षे मन्त्रे तान्	१० ३१	रात्रिगुणम्	१८ ६६०	रक्षिगुणम्	५६ ६३०
रक्षान मन्त्रे तान्	६ ३६०	रात्रिगुणम्	३६ २४०	रक्षिगुणम्	१० ३०
रक्षा भाग्यमात्रात	४३ २५०	रात्रिगुणम्	२५ २०	रक्षिगुणम्	४० १००
रक्षे यथाय ततोय	३६ ११६	रात्रिगुणम्	म मा २७ १११	रक्षिगुणम्	म मा १६ ४०
रक्षेय मन्त्रे	४७ १११	रात्रिगुणम्	४२ २६०	रक्षिगुणम्	२५ २३०
रक्षे मन्त्रे तान्	६ २६०	रात्रिगुणम्	७ ६०	रक्षिगुणम्	२३ ६१
रक्षेय मन्त्रे तान्	१५ १६१	रात्रिगुणम्	३६ १००	रक्षिगुणम्	२८ ३०
रक्षेय मन्त्रे तान्	१५ ८०	रात्रिगुणम्	१५ ३३५	रक्षिगुणम्	६ ७३
रक्षे च मन्त्रे हृदया	म मा १३ १११	रात्रिगुणम्	३५ ३१	रक्षिगुणम्	५७ ४००
रक्षे च मन्त्रे तान्	म मा १२ १६०	रात्रिगुणम्	४७ १६५	रक्षिगुणम्	६२ २६०
रक्षेय मन्त्रे तान्	म मा २१ ५५	रात्रिगुणम्	म मा २० १५०	रक्षिगुणम्	म मा १५ २२३
रक्षेय मन्त्रे तान्	म मा १ ५५	रात्रिगुणम्	२ २३१	रक्षिगुणम्	म मा २० २३१
रक्षेय मन्त्रे तान्	३६ १११	रात्रिगुणम्	म मा १३ १६	रक्षिगुणम्	३१ ६११
रक्षेय मन्त्रे तान्	२८ ५५	रात्रिगुणम्	३६ २५८	रक्षिगुणम्	३१ ३५५
रक्षेय मन्त्रे तान्	३६ ४६०	रात्रिगुणम्	३६ १८०	रक्षिगुणम्	३० २२०
रक्षेय मन्त्रे तान्	३६ ११०१	रात्रिगुणम्	म मा २७ ११०	रक्षिगुणम्	६ ५५
रक्षेय मन्त्रे तान्	१८ ४२०	रात्रिगुणम्	२३ २५५	रक्षिगुणम्	६३ ३२५
रक्षेय मन्त्रे तान्	१ ५०	रात्रिगुणम्	६ ३५१	रक्षिगुणम्	म मा १५ २३०
रक्षेय मन्त्रे तान्	२५ ३७१	रात्रिगुणम्	७ ७०	रक्षिगुणम्	६ ३३१
रक्षेय मन्त्रे तान्	१६ ३७	रात्रिगुणम्	३३ १६०	रक्षिगुणम्	४२ २७०
रक्षेय मन्त्रे तान्	२० ११५	रात्रिगुणम्	म मा २ ५५	रक्षिगुणम्	म मा १६ १२५
रक्षेय मन्त्रे तान्	२३ १६०	रात्रिगुणम्	२० ४११	रक्षिगुणम्	६ १५५
रक्षेय मन्त्रे तान्	२० ११०	रात्रिगुणम्	८ ३५१	रक्षिगुणम्	५ ३३५
रक्षेय मन्त्रे तान्	४५ १३०	रात्रिगुणम्	३३ १६०	रक्षिगुणम्	५ ३३५
रक्षेय मन्त्रे तान्	२ ५०	रात्रिगुणम्	३० ४११	रक्षिगुणम्	५ ३३५
रक्षेय मन्त्रे तान्	७ १५०	रात्रिगुणम्	८ ३५१	रक्षिगुणम्	५ ३३५
रक्षेय मन्त्रे तान्	१६ २३०	रात्रिगुणम्	८ ३५१	रक्षिगुणम्	५ ३३५
रक्षेय मन्त्रे तान्	१६ १६०	रात्रिगुणम्	८ ३५१	रक्षिगुणम्	५ ३३५

रुचारमिरावला	६३ ५३	नतासौर्महात्म्य-	३८ ३७०	लोकेषु यद्वत्तदन विरिञ्चे	१२ ५६०
रुचोवतसामा	३७ ३६०	लतावत्स्यस्तु मीषम्यः	स मा २६ ११७३	लोकाद्वार समासाद्य	स मा १५ २१५
रुच्य चण्ड्यहृष्टे स्वगेवा	स मा ८ २५३	लताचित्तानयद्य	४५ ४०	लोन दिवाकर दृष्ट्वा	५७ ३१०
रुच्य भागो भवति	स मा १३ ३१०	लक्ष्यते भूमिगम्याकां	३८ ३३०	लोलासकस्यमूर्तिषु	स मा २८ ४४०
रुपाभिजनमैश्वर्य	२५ ५८०	लक्ष्यचतुरस्रं भूयो	६ २३	लोहितान्तर्गतो हृष्टिर्	स मा २६ १२५३
रुपाभिजनसम्पत्त्या	२६ ३८०	लक्ष्योष्टाङ्गेति सहसा	२३ २६०	लोहितो हस्तिो नीन	स मा २६ ११८०
रुपा पुण्येन विभो ह्यनेन	६६ १३०	लक्ष्या च चक्र प्रवर महापुत्र	५६ ४३०	लोहदण्डे हृष्टीके	६३ ३६०
रुपागानुपमा काली	२५ ४०	लक्ष्या पीताम्बरवर	१७ ८०		
रुपावाममासाद्य	स मा २० ५३	लक्ष्यते सर्वकामाश्च	स मा १५ २१५	वशमूल समासाद्य	स मा १५ १६५
रुमे लक्ष्या सह सया	२३ ६०	लक्ष्यकारतावकारामा	१३ ४१०	वकार कवच विद्यात्	३५ ५६३
रुमेऽय गानुवा सार्द्ध	२८ ७६३	लक्ष्य च यस्मिन् यत्रये प्रयान्ति	स मा ८ २२०	वक्तुनामा ह्वाङ्गुल्या	६ १६०
रुमे निनावरी सार्द्ध	११ ६०	लक्ष्यनान सहस्रस्य	६२ ३१०	वक्तुराणि दृष्टुर्कसमानि सद्य	२ ३५३
रुमे नहीमया रात्रि	२७ ६००	लक्ष्यलक्षके तस्मात्	४४ ४१०	वक्ष्यन्मन्त्रकेपाय	स मा २६ १०२०
रुम्या मरीचिच्यवनो ऋतुच	१४ २४०	लक्ष्यलक्ष्या तास्तेषु	२५ ४१०	वक्ष्यते तथा शब्दो	स मा १० ५६०
रैवतरागारे जाता	४६ ७०५	लक्ष्यवाङ्मन्त्रकेऽस्मिन्	३८ ७७०	वक्ष्यते तब योग हि	३२ ६०
रैवतराव्यवधि तु	४६ ६३३	लक्ष्यवाङ्मन्त्रकेऽस्मिन्	३८ ७७०	वक्ष्यामि कथमायाति	स मा १० २२०
रोगा न यान्ति निषेधे	स मा २८ १३३	लक्ष्यलक्ष्य च गणेशोऽस्मिन्	४ ४७०	वक्ष्यते प्राह देवर्षे	४३ ६०
रोगो बान्धवो न सा जिह्वा	६७ ३४०	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	२१ १००	वक्ष्यते प्राह धर्मता	५६ ३१३
रामसम्भक्तिरोगाद्या	३१ १०३	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	५८ ३५३
रोमावतो च जवादा	७ ६३	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	६६ १५३
रौद्र गण्डचक्राय	६ १८३	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
रौद्र गण्डचक्राय	३२ ५६३	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
रौद्रा बर्हिषा मुख	३१ १०१०	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
रौद्राय वैश्वदेव्यै	४१ ४७०	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
रौद्राय विरक्तो	स मा २८ १३०	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
रौद्राय विरक्तो	११ ५८०	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
रौद्राय नाम नरक	११ ५१०	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
		लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	५ २६०	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	१४ १४०	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	१४ १३०	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	५ ६०३	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	११ ४२०	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	१७ २४०	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	ग मा १० ५७०	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	६५ २६५	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	१६ २६३	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	२६ ६१०	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	२७ ५६०	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३८ ७२३	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००
लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	६८ ४८०	लक्ष्यलक्ष्यलक्ष्येऽस्मिन्	३३ १२०	वक्ष्यते वक्ष्यते	७३ १००

श्रीकार्यसूची

बधू सवजगमाठा	२६ ४१०	वरणेऽपि वरीगान	४४ ७०३	वमप्यवेवान्तरमन्त्रिमुख्यदोर	५० २५०
बध्मने चैव वृद्धाया [ ]	३२ ६६०	वरणेऽमोचयेयुक्त	२३ ३२०	वसन्तोवसरी प्रातः	६ १००
वडमानोऽनुवम	६४ ८८०	वरायुनाय देवेग	५६ २५३	वगन्तमाहु भगवान्	७ ३०
वन घोर मुमुक्षुमात्र	३८ ३३	वराहतीये गडडासन स	५३ ५०	वस तपस्वी सप्ताष्टा	६ २१०
वन हरणापाम	६२ ११०	वहा च समम्येय	१० २८०	वसन्ताऽपि महाविवा	७ २०
वनमानाहुतागोडो	स मा २२ ५५०	वरण िगुमारस्वो	१० २५५	वसवाऽष्टो महाभाग [ ]	४ ३२४
वनमातापर हरे	६० १२०	वरणर मणिछत्र	२६ १४३	वसवोऽष्टो हर वृद्धा	५ २४
वनमालिनमादुमा	६३ १७०	वसरोऽनुमय सोमो	५८ १२०	वार्ता विलुम्बित च विस्तुरन्ति	६ ५२०
वनशायसकान्ता [ ]	६ ३८०	वरेभ्य विरोधो वृकुष्ठ	६० ५५	वसापुर ममाणे	स मा १० ७२३
वनस्पति पुत्राति	६१ १८०	वरे प्रप्त विपुलान्तेज	३२ ११६३	व सप्त मुनिगान्धव	स मा १६ ५०
वनस्पति समाम्बाल	६३ २६०	वरोगोभिन्न सहस्रमूर्तिभिः	३१ ५५०	वसिष्ठस्तप तपसा	स मा १६ ५३
वनस्पतिपु वृष्टे	३३ ५५३	वर्णांगन तया दुष्टम्	३५ ३३	वसिष्ठस्यावार्हाऽपी	स मा १६ १५
वनस्पतीनामर्थ	६८ १८०	वर्गममालि चाम्पानि	१५ ६१०	वसिष्ठो मायिको गर्भो	स मा १० ३३०
वनानि वणिवारणा	६ १२५	वर्गह्यन्तिसुक्त	६४ ३६३	वसुधामा सोमतीय	३१ ६१०
वनानि सप्त नो धृष्टि	स मा १३ १५	वगानामायमागा व	स मा १५ ७५५	वसेच देवोऽनु गुराजवेयु	१४ ५५३
वनार्येता न वै सत	स मा १३ ६५	वगाधमविमगोऽग्र	स मा २२ ८३५	वस्त्राप्रवृण्वाननि	६८ २२०
वने विवरस्तस्य	स मा १८ ७०	वदस्व वसिष्ठानेह	स मा ६ २७३	वहन् गुरा दैव	४४ ५५
वन्मव चरगो िर्ग	३२ ७०	वदस्व वसिष्ठारोप	६२ ४०५	वह्निर् ननिगुपूत्रो च	३२ २३६
वन्मि चरगो मादुर्	४४ ६६०	वदन्तवहा सर्वा [ ]	स मा १३ ८०	वह्नी स्वर्गीये ससिप्य	१८ ५६०
वन्मन्त्रेतिविच	१५ ५८०	वर्षायां सप्ततीना धि	५३ ५५०	वावार्ता ना नमयुक्त	३५ ६१३
वपुमयुमुक्तो व	३१ १०१०	वलिध्या विन्यमोलिया [ ]	१३ ५८०	वावार्ता ज्ञानुर्गम व	३५ ६५३
वपुमार्जित विन्यातो	४६ ५३३	वनिपु विपु नमः	६५ २१०	वाह्मन्मन्त्रि जाता	३३ ६०
वय तेन प्रपिता हसत	२६ ३८०	वस्त्राजितमवीत	स मा ३ ६०	वाह्मन्मन्त्रि जाता	३३ ६०
वय ि मुपिता गर्व	स मा १६ ३२५	वन्कानामगेवागाम्	१५ ५०	वाह्मन्मन्त्रि जाता	३३ ६०
वय परिणीतो यव	५६ ६८०	वन्मोक्षमूर्ध्व द्वि दौचवाय	१४ ३२०	वावर्हन् चिरातीतम्	१५ ६३
वयेमनुपानलिताम	स मा ८ १३०	वन्मूद्रावनत	५३ २२०	वास्य व मन्मन्त्रो वमाये	२० ५३०
वर वरीदाम्ब न च परवानाभि		वन्मिरे महामान	५८ ७७०	वायमाठ मन्त्रेजा	५० ५२०
वसन	३३ २६०	वन्ने वरवो र्दीर्घ	२५ ३७०	वाग्वायवा वन्मन्त्रातन्त्रि	२८ ८३
वर प्रा तास्याया न च विगुवता		वर्षा ताव वास्वन् ता	१० ६०	वाग्निपुत्रो द्विजेऽगा	१३ १००
वेन्मिरेति	३३ २६३	वर्षा मार्गतास्तीक्ष्णान्	४ २८०	वाग्मिपुत्रे तया कान्ति	५४ ३५३
वर सन्ता गत पुत्रग	३६ ४५३	वर्षा वारजातानि	२१ २५०	वाचकाय प्रगतव्य	६६ १५३
वर वय म शे[वत्यया] स मा २७ १९०		वय मीच धारोपे	२१ ५०	वाचकाय वी तस्ते	स मा १० ५७३
वर वय म शे[वत्यया] स मा २७ १९०		वयुवता गुहाय [ ]	स मा ६ १३३	वाता दुरत बीजार्ज	२८ ७०
वर वृणीष्व म ते	स मा १६ ५५	वयता द्विजाङ्गला [ ]	स मा १८ ५०	वाचि व भगवाय	८ ५६५
वर वृणीष्व म वो	स मा ६ ३३	वयन्त वरगीता व	३३ ५५०	वाय ताग ताग निरपर्व विजो	६५ ५५५
वर वृणीष्व म वो	२८ २१३	वसा पुष्पेगेयु	५३ ५६०	वाय नमस्ते देवेग	१७ ५१०
वर वृणीष्व म वो	२८ २२०	वस न वसिष्ठो	३ ५००	वाग्निपुत्रविजो	५ २५०
वरवायो समरथेय	१६ ५३०	वसने वसिष्ठो	५३ ५२०	वागी रजपर्वस्वरो	स मा ६ १००
वरवाया तैरासवास	१६ ५३०	वसने वसिष्ठो	१७ ३१०	वातागो वसुधाम	१३ १९०
वरवाय समरुध्व	५३ २६३	वसने वसिष्ठो	२५ ३३३	वागागो वसुधाम	५३ २६०
वरणे भव वेताह	२८ १६०	वसने वसिष्ठो	२३ ३६०	वाग्नेयश्च मुमुक्षुश्च	१३ २२३

बादयन्त्यपरे तत्र	२१.२१०	बागुदेव ममायानं	६६ ५१	विनाशयेन्मुनिश्रेष्ठ	१८ २००
बाग्यामास हस्ततो	२१ ३४०	बागुदेव नमस्तेऽस्तु	६० १०	विनाय तस्यैवराति	६२ ५१
बाह्येन तूष्णीं मुरागुरागाम्	६ ५२१	बागुदेवमनिर्य	५६ ७३०	विनाय तस्य तद्ग्राव	स मा १८ १८३
बाह्यप्रस्थाधर्मं गच्छेद्	१५ ५६०	बागुदेवगल्पमयस्त	३४ ६५०	विनाशते सर्वपतामहावैस्	स मा ८ २३०
बाह्यप्रस्थाधर्मं धर्मं	१५ ५५०	बागोभिर्भूतैर्ग २८१२	६८ ५४१	विजमोहन राक्षसेन्द्र	१२ १४०
बाह्यप्रस्थाधर्मं बाधयि	१४ ८०	बागोभुगं प्रोगयेथ	१७ ४८०	वितरय चापं गुग्ममविष्टम्	७ ५३०
बाह्यप्रस्थेन विधिना	स मा २२ ४३१	बाग्नानि समायेन	६ १४०	वितसाध्नं न कर्तव्य	६६ १५०
बाह्यप्रस्थेनयुक्त	४३ १२५०	बाह्येना वाटगताम्	१३ ३७१	वि रयति सप्तमे	३२ ६३०
बाह्यराश्यान् पश्यथे वा	४१ ६१	विनाति योवनस्तयो	३८ ३१३	विनिर्मुनिगार्तुल	स मा १० २६०
बाह्य पार्श्वमवष्टम्भ	४७ २४१	विनाशेवाहो भुजगेहार	४४ ५२०	विनिर्वा मन्त्रुष गिर	स मा २२ ७६१
बाह्यवत् धृत पूर्वम्	१ ३०	विनाश प्रतिभास्ते	१६ २००	विनिर्वा योवराश्याय	२३ ७७
बाह्यवत् च माहात्म्य	स मा १० ६१०	विनाशमायानि च पञ्चजन	२ ३३	विनिर्वा महाभाग	स मा १० १४०
बाह्यवत् शृङ्खन् यस्तु	स मा १० ८७०	विनाशपिपासाया	१८ २२३	विनिर्वाते वेत्तातुडिमुक्त	५ ४३०
बाह्यवत् नमस्तेऽस्तु	६० १६०	विनाशनी सदा रैर्	३० ६३	विनिर्वा मुनिश्रेष्ठ	६३ ८०
बाह्यवत्नेह्य लोच	स मा १० ४०	विनाश तस्मिन् सरति	स मा १४ ५३०	विनिर्वा नररुण रुद्र	३ ४६०
बाह्यवत्पार्श्वमष्टम्भ	४७ १३१	विना करोति पातना	स मा १३ ४४८	विनिर्वा स्वयमेवास्वा	४३ १२६०
बाह्यमुष्ट्या तथा पार्श्व	१० ११३	विना कुपुर्गुहं तन	स मा २७ १३१	विनिर्वातेषु राक्षेषु	२१ २०
बाह्यवत् राक्ष मा देव	१८ ३३०	विनाशराजोऽष्टम प्रोक्तो	४४ ३८०	विनाशर धाङ्कुर्ग	२३ ४०१
बाह्यवत् स्वपत्नेते	१७ १८०	विनाशे तस्य तुपिला]	४६ ७२१	विनाशरत्वमनुल	११ १६३
बाह्यवत्पार्श्वं कुनिति	१७ १८०	विनाशर सगोमत	६ ८८०	विनाशर गुह्यमिन्द्र	४७ १८०
बाहु समन्वेद्य च गम्बरोऽय	६ ४७३	विनाशर महीनाम्	२५ ३१०	विनाशराजा धर्मोऽय	११ १६०
बाहुज्वालो बाहुलो	स मा १७ ६०	विनाशर मही सर्वा	२३ ११०	विनाशराक्षसैर्वराक्ष बाधयन्	६१ १४०
बाहुज्वालोऽर्धमन्त्राणि	३ १६०	विनाशरोऽयगिरि	३६ ५६०	विनाशर सप्तलोके	५८ ७३
बाहुज्वालो बाहुज्वालो	स मा १७ ६५	विनाशर सप्त भूयो	६ ६४१	विनाशितोऽभूमनुरर्षपुत्र	४० ३१०
बाह्यागस्ततोऽय तस्यो	३४ ७०	विनाशर प्रविशेनाय	७ ३१३	विनाशिते विद्यात	४४ ३२०
बाह्यामास बलवान्	४३ ५२०	विनाशर स्वेच्छना नैव	६ ३३०	विनाशितयन्तारिण च	स मा ३ २८३
बाह्यामास शूलैः	४ ४५०	विनाशर महोष्ठ	३८ ३४०	विनाशित वेद्यस्यस्य	६० ३६३
बाह्योऽयं महावत्	स मा १३ ३२३	विनाशरयामान ततो	स मा ८ ६०	विनाशितव पारिभयो	४८ ८१
बाह्योऽयं पुष्टो जाता	३० ७०	विनाशरमिन्मारकयान	३४ २६०	विनाशयन्मृतययात् समस्ताद्	३० २५०
बाह्योऽयं पुष्टो जाता	३२ २५३	विनाशर नाशर प्राह	६४ १८०	विनाश गुणसम्पन्न	२१ १०
बाह्योऽयं पुष्टो जाता	स मा २८ १४३	विनाशर प्राह वचन	६७ २६०	विनाश सप्तकुक्षस्य	३६ १५०
बाह्योऽयं पुष्टो जाता	४० २८३	विनाशर सप्तकुक्षस्य	४४ ६४०	विनाश सप्तवस्थानि	५४ १०३
बाह्योऽयं पुष्टो जाता	५३ ३२०	विनाशर सप्तकुक्षस्य	४३ ६६३	विनाशतस्तु ताण्डवान्	५५ १६३
बाह्योऽयं पुष्टो जाता	५८ २४०	विनाशर सप्तकुक्षस्य	४४ २८०	विनाशर सप्तकुक्षस्य	५५ १४०
बाह्योऽयं पुष्टो जाता	६७ ४६३	विनाशर सप्तकुक्षस्य	४६ ४७३	विनाशर सप्तकुक्षस्य	५६ ७४०
बाह्योऽयं पुष्टो जाता	स मा १२ ८०	विनाशर सप्तकुक्षस्य	५२ ३४३	विनाशर सप्तकुक्षस्य	५६ ७४०
बाह्योऽयं पुष्टो जाता	५८ २१३	विनाशर सप्तकुक्षस्य	५३ ३४३	विनाशर सप्तकुक्षस्य	५६ ७४०
बाह्योऽयं पुष्टो जाता	स मा ६ ४४३	विनाशर सप्तकुक्षस्य	५४ ३४३	विनाशर सप्तकुक्षस्य	५६ ७४०
बाह्योऽयं पुष्टो जाता	३० १४०	विनाशर सप्तकुक्षस्य	५५ ३४३	विनाशर सप्तकुक्षस्य	५६ ७४०
बाह्योऽयं पुष्टो जाता	६८ ६०	विनाशर सप्तकुक्षस्य	५६ ३४३	विनाशर सप्तकुक्षस्य	५६ ७४०
बाह्योऽयं पुष्टो जाता	५६ ७५०	विनाशर सप्तकुक्षस्य	५७ ३४३	विनाशर सप्तकुक्षस्य	५६ ७४०

श्रीमद्यजुषी

विद्याको महावीर्य	४३ ५०३	विमर्तनामत ह्याता	६४ ८६३	विवरवान रणे गावो	४३ ४५३
विनाग पाप्मनो वृद्धि	५० ६०	विमर्ते च नर ह्यावा	स मा १३ १५३	विवाति गीत गनैर्	४५ ७०
विनागमुपास्यति	स मा ८ ३४३	विमर्तो मयस्ती	स मा १६ ३७	विवाग्म ह्युद्वर	३५ ३०
विनाय मयस्ती त	६ २६०	विमर्तानि च गुह्यणि	४७ २०३	विवाग्म वाता ह्युवावगणा [ ]	१ १७३
विनि द्यावत स्थित्या	५० ३६०	विमुक्त वपुर्वै सर्वे [निव]	स मा १६ १०	विवाह्यद निजगता	४३ ७६३
विनिगती मागववाग्म	४३ ४५३	विमुक्त वपुर्वै सर्वे		विवाह्यरिता मय	३७ ५३०
विनिज्जालुपा ह्युद्व	४७ ३४३	[आनोति]	स मा १६ १३३	विवाधानि गोमात्र	४८ १६३
विनिज्जालुपा ह्युद्व	२८ ४५३	विमुक्त वपुर्वै सर्वे	स मा २७ १६३	विवाग्म प्रोतमती	६२ १५०
विनिज्जालुपा ह्युद्व	२८ ४३०	विमुक्त वातै सर्वै	स मा २८ ४६०	विवाग्म भवन् रम्य	२६ १७०
विनिज्जालुपा ह्युद्व	४५ २६०	विमुक्त वातै सर्वै	स मा २५ ५२०	विवाग्म विस्मयति	२६ ४५०
विनागवा पावत्या	२५ ४३३	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	३० २४३	विवाग्म मय	४७ ३६
विनागवा ह्युद्व	स मा २६ १३५०	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	५१ ५६०	विवाग्म नाममय	६४ ६४
विनागवा ह्युद्व	१६ २१०	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	५६ १६०	विवाग्म मय	६ ५८
विनागवा ह्युद्व	१३ २६०	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	६८ ४३०	विवाग्म मय	६ ५६
विनागवा ह्युद्व	१३ १४०	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	६० ५१०	विवाग्म मय	५१ १००
विनागवा ह्युद्व	२६ ४८३	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	४७ ५१०	विवाग्म मय	२२ ४१०
विनागवा ह्युद्व	६३ २८०	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	स मा २८ ४२०	विवाग्म मय	४३ ८३०
विनागवा ह्युद्व	१६ ५५३	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	स मा ३३ ३७	विवाग्म मय	४५ २६०
विनागवा ह्युद्व	३५ २८०	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	५३ ७२०	विवाग्म मय	४७ ४३०
विनागवा ह्युद्व	१३ ७	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	स मा २८ ४५०	विवाग्म मय	३२ ३१०
विनागवा ह्युद्व	४६ ८०	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	स मा २६ ६१०	विवाग्म मय	६ ४३०
विनागवा ह्युद्व	स मा ८ ३०३	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	२३ १६०	विवाग्म मय	२४ ५०
विनागवा ह्युद्व	५६ १२००	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	४४ १३३	विवाग्म मय	४२ १६३
विनागवा ह्युद्व	५४ २६०	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	स मा २३ १३०	विवाग्म मय	४२ ५६०
विनागवा ह्युद्व	१४ ३३	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	स मा २२ ७२३	विवाग्म मय	५५ ६३
विनागवा ह्युद्व	६७ ४३०	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	५३ १००	विवाग्म मय	६३ ६०
विनागवा ह्युद्व	४६ २६०	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	५३ २०३	विवाग्म मय	५३ ६३
विनागवा ह्युद्व	१७ ३३०	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	स मा २६ ६५३	विवाग्म मय	५४ ६३
विनागवा ह्युद्व	३५ ६३	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	स मा ८ १३	विवाग्म मय	४१ ८०
विनागवा ह्युद्व	स मा २२ ३०३	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	६ ४७३	विवाग्म मय	स मा १६ ३०३
विनागवा ह्युद्व	६८ ५४०	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	स मा ८ ४४३	विवाग्म मय	१८ ३५३
विनागवा ह्युद्व	१५ ३०३	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	४७ ६०	विवाग्म मय	स मा १० २६३
विनागवा ह्युद्व	२० १०३	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	६ २८३	विवाग्म मय	३० ३३३
विनागवा ह्युद्व	७ ११०	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	३२ २२०	विवाग्म मय	३० ३३३
विनागवा ह्युद्व	७ १२०	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	३५ ६०	विवाग्म मय	स मा २० १४०
विनागवा ह्युद्व	स मा ११ १२०	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	६ ३६३	विवाग्म मय	३४ ७६३
विनागवा ह्युद्व	स मा २६ ८५०	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	६३ ४८०	विवाग्म मय	६ ३६०
विनागवा ह्युद्व	६८ ५५३	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	३ ३१३	विवाग्म मय	६८ १६३
विनागवा ह्युद्व	स मा २६ ८६३	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	३६ २३०	विवाग्म मय	
विनागवा ह्युद्व	४५ २००	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	३१ २४३	विवाग्म मय	
विनागवा ह्युद्व	१५ ३६३	विमुक्तवातस्तरेयवा भगव	३१ ११०	विवाग्म मय	

विभुता बरणेत्येव	३ २७०	विष्णुनाड्य समान्निष्ठा	४८ ३३	वीगावाचधृत् मिथुन	५ ४६०
विभु विश्वगत विष्णु	स मा ६ ३२०	विष्णुना स्थितिकामिन	स मा १ ११०	वीर कुचवराह	६३ १८३
विभुर्मनुता साध्वी	३७ ३६३	विष्णुस्यमित्तं जारतं	४८ २३	वीरमद्रमयान्मि	४ ५६३
विभुक्रमगमाहूय	२८ १०	विष्णुरेव तया पाप	५६ १००	वीरभद्राय चिरे	४ ४८०
विभुक्रम द्वितीयाया	१७ १४१	विष्णुरेवगतियेयो	६७ ५६३	वीरभद्र देवाद्या [ ]	४ ३८०
विभुक्रमापि मुनिना	३८ २६	विष्णुगत्वा पातालान्	६ ७६१	वीर्या च प्रवालेन	६८ १७३
विभुक्रम महातेजा	३६ १०१३	विष्णुलोकमवाप्नोति	५६ १०६०	वीर्य प्राप्तं घनततोऽत्र	४३ १६२०
विभुरूप नमस्तेस्तु	६० २३०	विष्णुश्चतुर्भुजो जने	स मा १५ १३३	वृत्रघ्नपिण्डेऽत्रैव	५८ ७०
विभुरूपमगमान	५७ १५०	विष्णो श्रीवयमेतानि	६८ २५०	वृका चरकोवीरा [ ]	१३ ३६३
विभुरूप महापु	४३ ४०३	विष्णो सारस्वत सृजो	५६ ११२०	वृषगुल्मान्यो यस्य	५६ ८८३
विभुरूपमिगा प्रसरता	५६ २३३	विष्णो न बलान्ति बलि न दूरे	६४ ४५०	वृषगुमान् गिरीरु वरुण	४३ ३६०
विभुरूपमि न गति	६३ ३३३	विष्णोरेपि प्रसादेन	६२ २५०	वृषगुमान् गोष्ठे	स मा २६ १५७०
विभुरूपमि राखेर	स मा १६ २३	विष्णोरास्ता रिपतस्त्रैतं	स मा १५ ६४०	वृषगुमान् चित्ताया मे	१ ८८०
विभुरूपमि राखेरु मुद्रो	स मा १६ ८०	विष्णोर्नाभिसमुद्रद्वत	स मा २६ ३०	वृषगुमान् कुरुभोऽसि त्व	स मा २६ ११२३
विभुरूपमि वसिष्ठ	स मा १५ ६०	विष्णुकेन नमस्तुभ्य	६० ३३	वृषगुमान् वरमानस्य	२८ २१०
विभुरूपमि महेन्द्रायनो	३३ १०३	विसज्यामास गगान्	४४ ८१३	वृषगुमान् वरमानस्य	४१ ५६३
विभुरूपमि शीतगुणोपपन्ना	३३ १२३	विसज्यामान धर्त	२६ ६५०	वृष प्रमदकोटीभिर	५७ २२०
विभुरूपमि विचरुप	स मा ११ १६०	विसर्गं भूते सहितो महीधम्	२७ ६२०	वृष पदमिमहातेवा [ ]	२६ ४३०
विभुरूपमि सर्वान्	४३ ५७१	विमुच्य देवता सर्वा [ ]	५२ ५१०	वृष स भर्ता भगवन् हि पूर्व	२२ ५१०
विभुरूपमि कटाभगे	६५ २०३	विमुच्य भूतानि जगाम देवी	३० ७२०	वृषा तीर्थात् पुण्ड्रे	३४ १८०
विभुरूपमि महात्मान	स मा ६ ११३	विमुष्ट च तयाय च	स मा १० १३०	वृषा देवगुणस्वादी	२१ ३०
विभुरूपमि ज्ञानमुखा [ ]	स मा १० ५०३	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	६३ १५०	वृषा च पुष्करे यात्रा	३६ २७३
विभुरूपमि साज्यात्र	४३ ३३३	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	६३ १२०	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	२० ११३
विभुरूपमि स्वपुर	स मा १ ७३	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	५५ ३२०	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	१६ २००
विभुरूपमि चराद् देववरा [ ]	स मा १ २३	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	३४ ८०	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	३६ १५३
विभुरूपमि देवाय	५८ ३६०	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	५८ २५०	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	१४ ४१३
विभुरूपमि वन च साध्यात्र	५ ४३	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	५८ ७८०	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	६७ ५७०
विभुरूपमि साध्यात्र	३२ १६३	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	४१ २२३	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	१४ ४२०
विभुरूपमि साध्यात्र	स मा ६ ३००	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	४१ २३३	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	स मा ६ १५०
विभुरूपमि साध्यात्र	५ ५५०	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	२१ ३८०	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	६७ ५७०
विभुरूपमि साध्यात्र	४२ ६६०	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	३३ ४५३	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	६८ ६७३
विभुरूपमि साध्यात्र	स मा ६ ४०	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	२५ ६२०	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	६८ ७००
विभुरूपमि साध्यात्र	६७ २८०	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	२० ३३०	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	६८ ६६०
विभुरूपमि साध्यात्र	स मा २६ १४२०	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	३७ ६३०	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	४८ ४००
विभुरूपमि साध्यात्र	१५ ४५३	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	३० ४००	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	६४ २२०
विभुरूपमि साध्यात्र	६७ ६१३	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	२२ १३०	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	१६ २६०
विभुरूपमि साध्यात्र	५६ १००३	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	६४ ३३३	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	३० ४६०
विभुरूपमि साध्यात्र	४३ १५७०	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	६४ ३३३	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	५८ ५८३
विभुरूपमि साध्यात्र	६ ७७३	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	५५ ४०३	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	६१ २२३
विभुरूपमि साध्यात्र	५६ ६३	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	३३ १६०	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	६४ ६१०
विभुरूपमि साध्यात्र	६७ ५५३	विस्तारोऽप्यपि गो रम्या [ ]	३४ १०३	वृषाचरो गो च मुद्रु कुमावा	६० १०३

शत नरक्षोणि गतानि दैव्य	७ ५६३	शरीरचतुर्भित्तियुद्ध	२१ २८०	शार्ङ्ग धारयितुं तेजो	२५ ८०
शतं गतवद्वह वा	स मा १० ५५०	शरीरचक्षुदो सञ्ज्ञा	२१ ३००	शान्तिहो मय्य रात्र्यंशु	स मा १६ ५०
शतकनुमयापान्त	५३ ५२३	शरीरं तोष रीतितापयन्तः	६ ५०१	शान्तिस्तपैस्तप्तमालैश्च	५८ ६३
शतकसुरनिविग	स मा ० १८२	गणस सर्वमत्याद्य	५३ ५२०	शान्तेय पर्वतश्रेष्ठ	३८ ३३
शतकसुश्रु दुदाय	५३ १०६५	शायक शल्पको गोवा	१५ ३१	शान्तेय धर्मनाग	३५ १००
शतकथया शतानन्त	३१ ६५०	शान्ताङ्गनिजित मूर्धो	१६ २६०	शान्ताङ्गो वैष्णो मुख्यानि	६ ८६०
शतजिह्व शतावर्त	स मा २६ ६७०	शान्ताङ्गमिति तेजस्त्वाद्	१६ ६०	शान्ताङ्गोपाणि तया	स मा ६ ३८०
शतमुष्मिन्निद्रा नीला	१३ २००	शान्ताङ्गानन्तरीतोषा	स मा २६ १४०३	शान्ता ह्येष त्रितर्पण	स मा २६ १२१३
शतमा त्वगमद् ब्रह्म	५२ ३००	शान्ता देवताद् सर्वान्	२८ ५५०	शान्ताङ्गी पुण्डरीकाय	स मा २६ १५१०
शतमा यास्यते भीष	३० ३७०	शान्तं च यथापूर्वम्	स मा १० ८६३	शान्ताया देवदेवस्य	६५ २८३
शतपर्याय कुलिया	५५ ३३०	शान्तिप्रभ देववरं त्रिनेत्र	५७ ६५५	शान्तावस्थ नृ सीमार	३५ ५५३
शतस्वाध्यायद्विगोचै	३३ ३५०	शान्तप्रताप निरतं चित्त चान्ये	६ ४३०	शान्तिष्पन्नाय विप्रयै	३२ १३०
शतसहस्रिक तीर्थे	स मा २० ३३	शान्तरूतं सर्वतश्च	६५ ८००	शान्तिं प्रविष्टेन वरासितास्य	२१ ४६०
शतवस्ते प्रकुर्वन्तु	३३ २७०	शान्ताङ्गादिचक्राणि	५६ ३३१	शान्तिं स्नातस्तदा सख्यौ	८ ३७०
शतविभक्तिवद्वैरम्	५३ ८६०	शान्तं नाम मय	५३ १२०	शान्तिश्चिच्छद बाणैः	३० ५३०
शानैरन्मोक्षयामास	३६ ६६३	शान्ताङ्गेभ्यु न तेजस्ति	११ ४५०	शिरसा प्रणित्याह	५१ ३६३
शानैश्चरन् राहुश्च	स मा ३ ३२३	शान्तेभ्यु म तेष्वस्ति	१२ ५३०	शिरोग्रं प्रगता देव	स मा ३ ३६०
शान्देय मगवान् शुक्रौ	५० १६३	शान्ते विहातने ब्रह्मन्	५८ ३००	शिरोग्रिखरनी जम्बु	२८ ५४०
शान्द स्पर्शश्च रूप च	स मा ३ २८०	शान्त्या कृतया चानी	३८ ७८३	शिरोग्रिश्चन्द्रिनेश्याग	२६ ७८०
शान्तास्त्रविन्देय	६५ ६६३	शान्तश्च नैवमेवश्च	५२ ६१०	शिरोग्रहृदया चैवाद्यौ	५५ ६०
शान्तस्य विमार्शमुत्त	६ २६०	शान्ता वरति मन्त्रु	३६ ६७३	शिरासु पञ्चगणु	२६ ५०
शान्तु पाशो महेन्द्रेण	५७ ६६	शान्द्वलाकेभ्यु देशेषु	३६ ११३०	शिरस्य च गित्तिना शष्ठ	स मा २६ १३००
शान्तुनामासुरपति	५३ ५३३	शान्तद्वया वलितवारश्च	१३ ३८०	शिरस्य विष्णु मुखांश	६६ ६०
शान्त्यासनहमानमा	५२ ६५५	शान्तद्वे जले स्नात्वा	६२ ५०	शिरस्यपत्रमास्यश्च	२२ १००
शान् पाशुगत कृत्वा	५ २७०	शान्तयामात्र चाकम्प	२१ २२०	शिरस्य च प्रसादेन	स मा १७ २३०
शान् पाशुगत कृत्वा	५३ ११५०	शान्तयित्वा प्रवि रोप	१० १६०	शिरा चाग्निवर्धिया	३८ ५३०
शान्पागत मयैवजति	१५ ३६०	शान्त्यन्तामस्त्रं युष्मा	५५ १२५	शिरा पयोनी निविध्या	१३ २८३
शान्पागत ये त्यजन्ति	१२ २७५	शान्ते रजसि देवाद्याम्	५७ ३१३	शिरा स्थिता वायव्येभ्य भागे	५२ १५३
शान्पाश शान्पाश	५१ ५३३	शान्तिं प्राप्य च मे कीर	स मा ६ ११३	शिरा चाप्ययथा भीम	२५ ६६३
शान्पाश शान्पाश	५८ ५३०	शान्तिं दत्तो विवेकश्च	स मा ६ ७०	शिरा च समजायन्त	५६ ६००
शान्पाश शान्पाश	स मा ६ १६३	शान्तिर इति स्वात	३१ ५५०	शिरा च नाम मातङ्ग	६ १०३
शान्पाश शान्पाश	५० ६२०	शान्तिर मानसं वाक्च [कुक्कुट]	५५ ७००	शिरा च नाम मातङ्ग	६ १०३
शान्पाश शान्पाश	२१ ६३	शान्तिर मानसं वाक्च [मूर्ता]	६७ ३७३	शिरा च नाम मातङ्ग	६ १०३
शान्पाश शान्पाश	३२ ३६३	शान्तिर मानसं वाक्च [मूर्ता]	६७ ३७३	शिरा च नाम मातङ्ग	६ १०३
शान्पाश शान्पाश	३८ ७८०	शान्तिर मानसं वाक्च [मूर्ता]	६७ ३७३	शिरा च नाम मातङ्ग	६ १०३
शान्पाश शान्पाश	५५ ४५३	शान्तिर मानसं वाक्च [मूर्ता]	६७ ३७३	शिरा च नाम मातङ्ग	६ १०३
शान्पाश शान्पाश	स मा १५ १७०	शान्तिर मानसं वाक्च [मूर्ता]	६७ ३७३	शिरा च नाम मातङ्ग	६ १०३
शान्पाश शान्पाश	५५ २२३	शान्तिर मानसं वाक्च [मूर्ता]	६७ ३७३	शिरा च नाम मातङ्ग	६ १०३
शान्पाश शान्पाश	६६ ६३	शान्तिर मानसं वाक्च [मूर्ता]	६७ ३७३	शिरा च नाम मातङ्ग	६ १०३
शान्पाश शान्पाश	स मा २६ ७०	शान्तिर मानसं वाक्च [मूर्ता]	६७ ३७३	शिरा च नाम मातङ्ग	६ १०३
शान्पाश शान्पाश	५ ३८३	शान्तिर मानसं वाक्च [मूर्ता]	६७ ३७३	शिरा च नाम मातङ्ग	६ १०३

शुक्ल कण्वविदग्गम्	३७ २२३
शुक्रशिष्यातिपि बलो	३७ २८०
शुक्रस्तद्विक्रयमाकर्ष्य	६४ ७३
शुनस्य भागवान् सर्वान्	६२ २७०
शुनस्य मतमास्याय	४२ ४८०
शुनस्य वचनं श्रुत्वा [द्विष्टं] त मा १० १०३	
शुनस्य वचनं श्रुत्वा [बलित्]	६४ १०३
शुनस्यानुमते ब्रह्मन्	४२ ३६०
शुनस्यानीषा दुहिता	३७ २१०
शुनार्कचंद्रयोगे	स मा २४ ५३०
शुकेशाश्च श्वेतवर्णौ	६२ ३२३
शुक्रोत्तम वसन्ते तु	४६ १४३
शुक्रो द्विजातिप्रवरान्	६२ २०
शुक्रोऽथकवचं भूवा	४३ ६३
शुक्रो तुह्यसतिश्चैव	स मा ३ ३१०
शुननवस्वपरीधानो	५३ ४१३
शुचयस्ते मर्गमानसु	६७ ४७०
शुचि चैन काहस्त	१४ ८३
शुनरोमा हरिदमधुर	स मा २६ १२४०
शुचिस्वरं च गुरोर्निगम्य	३ ३१०
शुद्ध लोत्रग्रहमन कमलाक्षये	६७ २६०
शुद्धजाम्बूनमय	४३ १२६३
शुद्धदेहश्च स माति	स मा १४ १८३
शुद्धस्फटिकस्तवरा	४४ ३१०
शुद्धस्फटिकस्तोमान [विह्वलं]	२८ ३०
शुद्धस्फटिकस्तोमान [कारं]	६७ १०
शुद्धासु दिक्षु सर्वानु	म मा २ ७०
शुद्धिमानोति पुरुष	स मा २२ ८१३
शुद्धपते तित्तिप्रजाया	स मा २३ १२०
शुनोत्सव गावसभूते	स मा २६ ६१३
शुभजय नमस्तेऽस्तु	६० ७०
शुभ वायुशुभ वाणि	६४ १०६३
शुभ वायुपतार्थ	३७ ७००
शुभाङ्गो पञ्चवासी	२४ ३३
शुभान् सोम्यानि सुमङ्गलानि	४२ १३०
शुभाशुभानि कर्माणि	५६ ६२३
शुभा सत्या च मधुरा	१६ ३३
शुम्भ चैव निमुम्भ च	२२ ४०
शुम्भाशुभत्वधार्मि	२२ २०
शुधाव वाध पुनस्व	५४ ३५०
शुधाव वायुमार्गस्थो	४२ ३०

शुश्रुषुविबुधप्याद्या [ ]	स मा ३ २१०
शुश्रुषणासक्तसमुद्रकायाम्	४८ ४२०
शुश्रुषन् निरसीमानो	१४ १०३
शुश्रुषयाञ्च तपसा	६२ २२०
शुश्रा सन्त्ययुरभेष्ट	४८ ७७०
शुश्राश्च तस्मादुल्लासा	स मा २२ ३६३
शुश्रासा नोलवर्णाङ्गौ	४६ २६०
शुश्रूषि रिमन्मन्त	३६ ४१
शुश्रेयस्याद् अष्टमर्तिहि दे०	३६ ५६०
शुश्रेरिर्नैम्यन्मनो बलवान्मुह्यन्	३३ २०
शुश्रूषान्वाजिनासा च	१४ ५३
शुश्रूषाते चतुर्बाहू [पूजं]	५७ ५८३
शुश्रूषाते चतुर्बाहू [मगं]	६३ २५०
शूल तवा वारुदेवो	५५ १८०
शूल परिद्वज्य जगार चक्र	४ ४६०
शूलपाणि कर्पणं च	२ २४०
शूलपाणिगिरिप्रिये	४४ २४०
शूलपाणौ नमस्तेऽस्तु	स मा २३ ८०
शूलपाणौस्तत स्विचा	४३ ८६०
शूलबाणं च गोविन्द	५५ १७०
शृणु त्व च महाभागे	स मा ७ ३१
शृणुन् मुनय प्रोता [ ]	स मा २ २३
शृणुयाद्य स्तव दिव्य	स मा २७ १४०
शृणुयाद्या स्तव नारो	स मा २७ १३०
शृणुष्व कथयिष्याम [सर्वेषां]	६ १४३
शृणुष्व कथयिष्यामि [कथा]	३१ २३
शृणुष्व कथयिष्यामि [वापं]	५२ २३
शृणुष्व कथयिष्यामि [जप्या]	५८ २३
शृणुष्व कथयिष्यामि [कथामे]	६४ २१३
शृणुष्व कथामि प्रोक्तान्	१७ २३
शृणुष्व कीर्तयिष्यामि	४६ ७००
शृणुष्व गृह परम	३४ ६७३
शृणुष्व दानवादीना	६ २५३
शृणुष्व दलेश्वर देन बागान्	६४ ८३
शृणुष्व मनुजदीना	११ ३०३
शृणुष्व राजसभं ह्य	११ ५०३
शृणुष्व वास्य देवेषु	४० २८०
शृणुष्वान्वहितो भूत्वा [कदा]	} २ १६३ ११ ३३ २१ ३३ ५६ २३

शृणुष्वान्वहितो भूत्वा [स्कातो]	२२ ८०
शृणुष्वैकमनास्तं च	१४ १८०
शृणु सप्त धनानीह	स मा १३ ३३
शृणु सर्वमशेषेण [स्वाणुं]	स मा २६ २३
शृणु सर्वमशेषेण [कव]	स मा २८ २३
शृणु स्वर्त्त्ययन पुण्य	३२ १४३
शृणोति निरय विविचच्च भवया	६६ ४३
शृण्वा त बह्वो यन्	स मा २२ ६३३
शृण्वन्ति ये भक्तिपरा मनुष्या	६७ ७४३
शृण्वन्तु मुनय प्रोताश्च	स मा १३ १०३
शृण्वन्तु मुनय सर्वे [तीर्थं]	स मा २१ २३
शृण्वन्तु मुनय सर्वे [पुत्राण]	स मा २२ ३३
शृत्त द्रोणादकल्याणम्	१४ १७३
शेखर चण्डमुखाभ्या	२६ ८५३
शेते भस्तिरा सकल जगद् यत म मा ८ २६०	
शेष च काल स हि दण्डस्वयम्	१६ ३४०
शेषपापहर शिष्य [ ]	३४ ७७०
शेषातारयते हि ष्य	३४ २६०
शेषास्तु मुनयस्तत्र	स मा २१ ४०
शेषाहिमोगम्यकृ	१७ ७३
शैलदास्मवाता च	१४ ५३
शैलराजवच श्रुत्वा	२६ ३१३
शैला प्रसेमुरीमान	२७ २१०
शैलापि पतितं दृष्ट्वा	३३ ३४३
शैलानि प्राह वचन	४२ १६०
शैलापि स्वाय गोपार	३४ ४०
शैलादिमाम्नाय ववा बभाप	४२ ४१०
शैवश्चा त्त्वं स्वय शक्तिर	६ ८८३
शैवा वायुपताशाश्च	२७ ३०
शैवनीय स भूना	६७ ३५३
शैवनीया दुर्वाभारा [ ]	५१ ३३३
शोनाम्येन पादिय पुत्रहीन	४६ ८०
शोष्यस्वात्मि म सप्रेहो	५१ २८३
शोष्यस्त्वमसि दुष्टु द	५१ २७३
शोच्योऽहं यस्य मे मेहे	स मा ८ ४०३
शोण तत्राप्य सपुत्र्य	५७ ६०३
शोणितं बहु कल्याणि	स मा १६ २१०
शोणितोदा रवावर्त्ता	६ ३६३
शोणे च दमकवच	६३ २४३
शोणो महानदचैव	१३ २५३

वामनपुराणस्य

द्योत्रयिता तु ततोर्वध	स मा १६ ४०१	श्रीवत्सवसस श्रीता	५६ ७२५	श्रुत्वं ताम्पा महिषासुरस्तु	२० १७३
गोत्रते वाद्यणि श्रीमात्	२२ ४३०	श्रवत्ताङ्गु मरुतिव	५८ ५१३	श्रुत्वं मेघस्तु हृदं तु गजितं	१ १६५
सोमन्ते पञ्चपत्राणां]	४३ ६६०	श्रवत्ताङ्गुमुदाराङ्गु	६३ १८०	श्रुत्वं सा गौकनरिज्जुताङ्गो	५० २१३
शाभिस्तु रुचिरप्रवृत्तु	५८ १००	श्रीवृन्तैः सक्तैर	१७ ६००	श्रुतोत्तरदी च वेगेन	३६ ३४०
संवाचारवामुत्ता	४५ २३०	श्रीवृन्तैः सक्तैर	५८ ३८०	श्रुयता कथयिष्यामस्	११ १२३
सोष्टीयमानिन कीर	४६ ४५३	श्रीसमुद्रा उरोमध्ये	६५ २४३	श्रुयता कथयिष्यामि [भूयो]	२२ २५
समाननित्य सन्धु	५७ २४३	श्रुत यथा भगवता	६६ ११५	श्रुयता कथयिष्यामि [मुरा]	३४ २६३
समानस्य दद्यात्	५७ १६०	श्रुत सवत्सुरेण	३४ ६७०	श्रुयता कथयिष्यामि [घोष]	५२ १२५
समाक पवता सिद्ध	स मा १५ २३	श्रुत स म ह्येणाथ	२२ ३२५	श्रुयता कथयिष्यामि [कथा]	५३ ११३
सामाक पवता सिद्ध	२ ४६३	श्रुतवर्ग च पण्डिता	३१ ८१५	श्रुयता कथयिष्यामि [नक्षत्र]	५४ २६३
श्रुतानर्भक्तिपर	६८ ५५	श्रुतवर्ग मुनि गदगा	३२ ६७३	श्रुयता कथयिष्यामि [कथा]	५५ १६५
श्रुता स्मृत पुष्टिरयो धमा च	१६ २०३	श्रुत प्रमा सधस्त	स मा २६ १३०	श्रुयता कथयिष्यामि [मेघ]	६२ ५६५
श्रुते मृता मुक्ता [ब्रह्मा]	स मा २३ १८५	श्रुति स्मृतिरिडा कीर्ति	स मा २ २०३	श्रुयता कारण तात	६४ ६०५
श्रुते मृता मुक्ता [बन्वि]	स मा २३ २७५	श्रुत स्मृतिर्धुत कीर्ति	४६ ५०३	श्रुयता गोत्रभिच्छ्रु	५५ १६५
श्रव गदाङ्गी इरुवा	५३ ७३०	श्रुति रितानां मन्त्र मन्दर	४१ ५८०	श्रुयता तत्त यत्त	५६ ६३३
श्रव गदाङ्गी नाम	५३ ५००	श्रुतप्रमा गमभोजिनो बहि	६४ १३०	श्रुयता धर्मवत्स	स मा २२ ७५०
श्रव गदाङ्गी पुष्प	५३ ६००	श्रुते धर्मनस्मृते कीर्तिते च	६५ ६७०	श्रुयता नरगाद्वि	३८ ६३०
श्रव गदाङ्गीमन्त्र	५३ ८२०	श्रुता कुमारावचन भगवाद् मध्ये	३२ ६४३	श्रुयता पर्वतश्रु	२६ ३३३
श्रवते श्रवते पुत्रयो	५४ २१३	श्रुता गोकस्य ब्रह्मा	५७ १०३	श्रुयता पूर्वमृता	४६ ३३
श्रवते पु नित्यवन्ते	१२ २२०	श्रुता च कार्या परमा समता	६६ १०	श्रुयता समन्तेन	४४ २३
श्रुतिप्राया तदा शुद्ध	५४ १८३	श्रुता जावातिरप्य तद्	३८ ४७५	श्रुयता रागसश्रु	१४ २२३
श्रुतान्तिपेयमायाय	१२ ३३३	श्रुता तद्भाग्यवचो	७ ३८३	श्रुयता सप्रव्यामि	१८ ४१३
श्रुतान्तिपेयमायाय	५३ १८०	श्रुता तद्बन्धन स्कादे	३२ १०२५	श्रुयता सवार्थमाय [स्वयमेव]	५१ ३३०
श्रवते मृगभोज्ये	१७ ६०३	श्रुता तु वचन तेया	स मा ३ १५३	श्रुयता सवार्थमाय [वत्तो]	५१ १५३
श्रवते मृगभोज्ये	६८ २६०	श्रुता तु वाक्य कीर्तिका [ ]	३० २६५	श्रुयते च द्विजश्रु	१ ५३
श्रिय काताय दान्ताय	स मा ६ १६५	श्रुत्याश्च वाक्य मन्त्रोद्भवोच्च	२० ३२३	श्रुयते त्वनिग सन्द	५७ २६०
श्रिया देवोति नाम्ना ता	५६ ३०३	श्रुत्याश्च वाक्य मन्त्रोद्भवोच्च	३६ ५१५	श्रुयते हृदये नित्य	६ ३८३
श्रीकण्ठ वाग्देव च	६१ १६३	श्रुत्याश्च वाग्देव नित्ये समोदित	१० ३८३	श्रुयते हृदये नित्य	६ ३८३
श्रीकण्ठमात्र इष्टु	३६ ३७०	श्रुत्याश्च वाग्देव नित्ये समोदित	१० ५१३	श्रुयते हृदये नित्य	६ ३८३
श्रीकण्ठमात्रा तु	३७ ६८०	श्रुत्याश्च वाग्देव नित्ये समोदित	३१ २६५	श्रुयते हृदये नित्य	६ ३८३
श्रीकण्ठायतनरमात्रे	३६ ८२०	श्रुत्याश्च वाग्देव नित्ये समोदित	३६ ७२३	श्रुयते हृदये नित्य	६ ३८३
श्राकुञ्जते तु सत्स्वरा	स मा १६ ६०	श्रुत्याश्च वाग्देव नित्ये समोदित	५१ ५०	श्रुयते हृदये नित्य	६ ३८३
श्रीतोर्व तु सतो गच्छत	स मा १४ २३३	श्रुत्याश्च वाग्देव नित्ये समोदित	३७ ७४०	श्रुयते हृदये नित्य	६ ३८३
श्रीगन्धि निहृते विष्णो	५६ ३६०	श्रुत्याश्च वाग्देव नित्ये समोदित	१६ २६३	श्रुयते हृदये नित्य	६ ३८३
श्रीधर वैव सूर्य	५७ २६०	श्रुत्याश्च वाग्देव नित्ये समोदित	१६ ५२०	श्रुयते हृदये नित्य	६ ३८३
श्रीधराय नमस्तस्मै	१ १०	श्रुत्याश्च वाग्देव नित्ये समोदित	२६ ६६३	श्रुयते हृदये नित्य	६ ३८३
श्रीनिधाम नमस्तस्मै	६० २०	श्रुत्याश्च वाग्देव नित्ये समोदित	३० ६५३	श्रुयते हृदये नित्य	६ ३८३
श्रीगर्भत श्रीगन्ध	१३ १८०	श्रुत्याश्च वाग्देव नित्ये समोदित	५२ ५१३	श्रुयते हृदये नित्य	६ ३८३
श्रीगन्धर्वाय दाय	५२ ७४०	श्रुत्याश्च वाग्देव नित्ये समोदित	५२ ५१३	श्रुयते हृदये नित्य	६ ३८३
श्रीमातृ प्रोत्तमा देवा	स मा ६ ७०	श्रुत्याश्च वाग्देव नित्ये समोदित	१४ २२०	श्रुयते हृदये नित्य	६ ३८३
श्रीवत्स वागुत्तम	५६ १७०	श्रुत्याश्च वाग्देव नित्ये समोदित	२६ ६६३	श्रुयते हृदये नित्य	६ ३८३

श्लोकार्धमूची

स्वेतीताम्बरधरा	६० १७७	गान्धी तु समाधाय	स मा १४ ३४३	सपूजनीय दैत्येन्द्र	६७ १०
स्वेतमायाम्बरधरा	२४ ३०	गंधर्व विग्रहं बाहिरम्	३१ ६८०	सपूजनीया विद्वद्भिर्	४४ २६६
स्वेतमूर्ति स भगवान्	४१ ४१०	सर्वारम्भादिभिरास्य	४ ४६०	सपूज्यस्तस्मिन्पुत्रे	४७ ३११
स्वेतवर्णं गङ्गातिम्	१ ४५०	गङ्गायै स मदीय	३२ ४५०	सपूज्यस्तस्मिन्पुत्रे	३६ १२१०
स्वेतवर्णगङ्गाधरा	४६ १६६	द्विपतीर्षो निपपात गीताम्	४६ ४२०	सपूज्यस्तस्मिन्पुत्रे	४० ३६०
स्वेतवर्णं पुनःपुनः लोभनाति	१४ ३७१	गङ्गिपुत्रं चानु	८ ६७३	गङ्गाधरा गोविन्द	४४ ३६०
स्वेतवर्णं सोमेश्वरी	६ १६०	गङ्गात मुनिगङ्गात	३४ ६६०	सपूज्यस्तस्मिन्पुत्रे	४७ ६४०
स्वेताम्बरधरा चैव	४६ १८०	गङ्गात ह्यग्नेयै	४३ १२०	सपूजित पर्वताधिपति	२७ ६१०
स्वेताम्बरधरा दैत्य	६२ २६१	गङ्गात स च गर्वसा	१८ ४०	सपूजितस्तोत्र विमुक्तिमायवी	६८ ४६०
स्वेतैषु दुग्ध प्रवर ययैव	१२ ४२०	गङ्गातोऽहं क दण्डस्तु	३७ २७०	सपूजितविग्रह	७ ३२०
य		गङ्गावती गुप्ता विष्णो	३६ ४२०	सपूजितो हरि नामान्	४४ १००
पद्मविष्णो गिरसा	३२ २१	गङ्गा येन मुखायुक्ते	३७ ४६०	गङ्गायै च जगन्नाथम्	४२ ४०
पद्म च पद्मिस्तथा कोण्य	४६ ७०	गङ्गाया ह्यनन्तरागया	१४ ६३१	सपूज्य देवदेवे	३७ ७७३
पद्म शशि चैव च त्रितीयेरेण	७ ४७०	गङ्गात विष्णो	३७ २०	सपूज्य देवगीतान्	३६ ८१
पद्मपुत्रीतीतपुत्री	स.मा ३ २०३	सत्तापस्यगङ्गा न च प्रकृतौ	३६ ४००	सपूज्यमानो द्रुपदगर्वस्तु	१० ४४०
पद्म पद्म सप्तम श्रोत	३६ १७०	सत्तापस्यगङ्गा प्रमद्वैरवास्या	२१ ४००	सपूज्यमानो दैत्येन्द्र	७ ३१०
पद्म सप्त श्रोत नव पद्मरेण	७ ४८०	सत्तापस्य विष्णो	३१ १०००	सपू ममानोऽनुजगाम बाधम्	४० २६०
पद्मविष्णो धोर	३४ ११३	सत्तापस्यगङ्गा तन्म स विद्वो	६ ४४१	सपूज्य विष्णोचक्रम्	६७ १००
पद्मस्तम्भमहामहामु	३१ ४६०	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	६ ४०	सपूज्य हृद्योर्ध्वं च	४२ ८१
पद्मार्धं चैव वीराना	१४ ४६०	सत्तापस्यगङ्गा जगत् समग्रं	३४ ४०	सपूज्य वसुधैव कुटुम्बकम्	४३ ४३०
पद्मार्धं तत्र च विष्णो	४४ १६०	सत्तापस्यगङ्गा सर्वं	१६ ४२०	सपूज्ये स्थापि चानि वै	४४ ४००
पद्मार्धमप्युक्तं तद्वै	४७ १००	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	४२ ४६०	संप्रवक्ष्याम दैत्येन्द्र	४२ ८००
पद्मार्धमप्युक्तं तद्वै	३४ ११३	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	७ ३००	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	४७ ४१०
पद्मार्धमप्युक्तं तद्वै	४६ ७३	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	२६ ६०	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	२८ ४२३
पद्मार्धमप्युक्तं तद्वै	४६ ४३१	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	४२ ३१	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	स मा २ ८६
पद्मार्धमप्युक्तं तद्वै	४६ ४७३	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	३२ ८४०	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	३८ ४००
पद्मार्धमप्युक्तं तद्वै	४६ ४४०	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	२१ ४६०	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	३१ ३८१
पद्मार्धमप्युक्तं तद्वै	४६ ३६०	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	११ ४७३	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	२७ २००
पद्मार्धमप्युक्तं तद्वै	४६ १७३	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	४६ ६३०	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	३८ ४७०
पद्मार्धमप्युक्तं तद्वै	३२ ६६०	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	४७ २८०	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	४६ ७७३
स		सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	१४ ४०१	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	४६ ८२०
संकीर्तनाम्बरधरागङ्गा	६३ ४६६	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	६ ३०	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	४६ ८२०
संकीर्तनीय दिव्यसामेधु	४४ ६६०	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	४७ २७३	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	४६ ८२०
संकीर्तयसुरा यानि	४२ २४०	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	४ १२०	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	४६ ४०
संकीर्तयसुरा यानि	स मा २१ ७८३	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	२३ ४२०	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	४६ ११३
संकीर्तयसुरा यानि	३१ ६३०	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	४७ ३६०	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	४६ ८२३
संकीर्तयसुरा यानि	४३ ४००	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	४६ ४६०	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	स मा २६ १३३
संकीर्तयसुरा यानि	६ ६६	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	४६ ४००	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	४६ ७०
संकीर्तयसुरा यानि	६ ६६६	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	३८ ३३०	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	४६ ८६०
संकीर्तयसुरा यानि	२१ ४३०	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	४६ ८२३	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	३० ६६०
संकीर्तयसुरा यानि	स मा ३१ १८०	सत्तापस्यगङ्गा द्रुपदम्	४६ ८२३	संप्रवक्ष्यामि युद्धाय	३० ६६०

समुद्रं विन्यस्य गत्वा च	२२ ४३	सस्मृतोऽसि मया तात	६७ २३६	स च दैत्येष्वरो यनैर्	१८ ६७३
समेदं सविद्योतेतु	३५ ११०	स इत्युक्तं उवाचेद	स मा २२ ५१०	स च पित्रा निजे राज्ये	२२ २७३
सभ्रामयस्तूर्गतरं स वेगात्	४२ ४३०	स ऋषेर्वक्ष्यमाकर्ण्य	३६ ६८०	स च वज्रे महातेजा	३७ २००
समन्व्य देवपिहितं च कार्यं	५५ २४३	स एव केवलं देव	स मा ६ ३००	स च वज्रे वरं दैत्यो	३४ ३२०
समोहितं आनुसुतं विदित्वा	४२ ४३३	स एव क्षेत्रपालोऽनूत	२३ ६६३	स चम्पकतण्डुलात्	६ ६८०
सदन्तासि कथं चाध्यान्	४३ १४५०	स एव आवाति ममाश्रमं वै	२२ ५६०	स चर्षिर्ज्ञानसम्पन्न	३७ ८४३
सधनुर्वा यया स्याद्वि	३४ ६१०	स एव धत्ते भयवान्	४१ ४२०	स च आ तत्क्षयादेव	स मा ७ २५३
सयम्य मा कपिवर	३८ ३६३	स एव धत्ते हि पिता	२६ ३८३	स च आ परमा सिद्धि	स मा २७ ३००
सयुक्तं प्रीणयेद्वा	३५ १८०	स एव तूत नरदैवसूनुर्	३६ ११७०	स चागतं सुरैः सेनैः	३६ ३६०
सयोधयन्ति देवर्षे	४३ ५१०	स एव पुत्रि नृपतेस्तुतजो	२२ ५६९	स चावयते बलिना रुरो जय	५० २८०
सयोधयामास बली	४२ ६००	स एव पुत्रायाति	३६ ८८३	स चातमतेन विद्या	६४ ४३३
सतत्तुर्द्धा भीमा	३ २०	स एवमास्तेऽमुरादबलिस्तु	६८ ६३९	स चार्तिपुङ्गवो धाता	४३ १०२०
सत्प्रभाशुनवेन्द्रो विमुदतिं दितिर्ष		स एवमुक्तं शुभमेत	२६ ४३३	स चानरयो देवर्षे	४६ ५६३
समुतो देवर्षेभ्य	४७ ३८३	स एवमुक्तो चवन महात्मा	५१ ४३३	स चापि गमनं चक्रे	१८ ५६०
सहरोधं तदा मार्गे	४३ १६०	स एव तूत तपता वरिष्ठो	३६ ११८०	स चापि तेन समुक्तो	३२ ७६०
सरोहीधुगा विद्ध	२८ ७०	स एव भवत श्रयो	५१ ५५०	स चापि तेनाधिकृतम्	२० ३८३
सर्वसत्त्वस्तुतजो	स मा २६ १११३	स एव येनाङ्गमनङ्गता कृत	२७ ३१३	स चापि ददौ गच्छन्	५५ ६०
सर्वतरागा विद्याना	५५ २२३	स कथं वृषपासाद्	४० २४०	स चापि दैत्यप्रवरं वृषस्त्री	७ ६००
सर्वतरागं सश्रय	५४ ८०	स कदा चर्षुचापिष्ट	५६ ४०३	स चापि ब्राह्मणश्रष्ट	६४ ३५०
सर्वतकोत्तकर्त्रेव	स मा २६ १२७३	स कदाचित्परायम्भ	५६ ७९	स चापि राक्षसमुतो	६४ ३३३
समुद्भूतोऽभ्यस्यच	२६ २७०	स कदाचिद्विगतारम्भ	११ ७३	स चापि राजपिण्यात्	४६ ५१३
समुष्कामाया रुधिरान्जुताङ्गी	२६ ५७०	स कदाचिमहासैल	२५ ३२३	स चापि वानरो देव्या	३८ १२३
संयुक्तास्या चक्ष्मेया	३८ ५६०	स कदाचिमहीयुष्ट	३४ ४३३	स चापि विप्रतनयो	४३ १४७०
सोपयो नाम तथायानन्त	११ ५८०	सकलतो महातेजा	३४ ४००	स चापि शकृत्तराश्रय	११ ६३
ससारगर्तपतितस्य करावलम्ब	५१ ५४०	सकृदपान्ना समामन्त्र्य	२ ८०	स चापि सस्मृतं प्राप्ता	६७ २१३
ससारगहनं दुर्ग	स मा १५ १६०	सकृदपितृ यय च सप्रत्यूज्य	५० १७०	स चापि हि बणिजुक्तो	५३ ७३३
ससारगर्भममनाना	६७ २५३	सकृद्वर्गमायय	स मा २८ ३४०	स चाप्यङ्गनसङ्काग	४१ ३२३
ससारे दुर्लभात्तात	स मा ६ ५०	स केन वा निर्दिष्ट	३३ १०	स चाप्यारुह्य तुरगं	२२ ३८३
सस्कारपरिहीनत्वम्	३५ १२०	सर्त्तुक्त्वमायन	स मा २७ ५७०	स चाप्यगा महातेजा	२० ३६३
सस्तम्भमोहज्वररोहितोऽथ	३० ३४०	सकृद्व्रजं सपुतात् देवे	१७ ५६३	स चाप्येव गुरुरेष्टो	२८ ३६३
सस्त्युयमाना मुरसिद्वसवीर्	२१ ५२३	सकोपन्नं बलिं प्राह	स मा ८ ३३०	स चाप्येत्यानवीत् का ह्वं	३६ ४२३
सस्त्युयमानो ऋषिभि	६२ ४८०	सस्त्यस्तामद्वन्वता[ ]	३७ ४३०	स चाप्यमाय बलि	स मा १० ४०३
सस्थितं स महायोगी	४४ ३१३	स सद्यस्तुतिर्लो देवी	३१ ५६३	स चाप्यप्यर्च्य महादेवं	३६ ११०
सस्थिते निज्ये होषं	३६ २६०	सगजाश्वर्यो ब्रह्मन्	२१ ४०	स चाकुण्डो महातारो	४२ ३३
सस्थितोऽवापि बली	५६ २२०	स गत्वा चोत्तरा भूमि	स मा २६ ३५३	स चाधमेष्टव सशशिणस्य	६६ ४०
सस्त्युयमाना सरवशयो	५३ ७०३	स गत्वा तद्वच भूत्वा	२६ ३०३	स चातरेदं देवतेवानीर्	२२ १०३
संस्तुता ब्रह्मतायेव	४३ १०३०	स गत्वा शक्यमन	३४ ३८३	स चास्ते पूजयन्त्याव	४४ ६४०
सस्त्युयमाना शरीरार्थं	६७ १८०	स च भूलापहारेण	स मा १६ १२३	स चास्मै पूर्ववर्तते	३६ ७१०
सस्त्युयमाना भनुषा	५८ ६६०	सकृद्वरदरदं	२६ ६०३	स चास्याप्यायामास	२२ २८०
सस्त्युयमाना भनुषा	७ २८०	सकृद्वरदरा ममया उताता	२१ ५०३	स चाहं गच्छं ब्रह्मण	३४ ५१०
सस्त्युयमाना भनुषा	४८ २०३	स च ता प्रतिनन्दय	३६ १२७३	स चाहं दैत्यान्विष्य विजो	२६ १६०

श्लाकार्थसूची

स चाह पूर्वचरित	२४ ५५३	स वेपामप्रय दत्ता	५१ १७३	सदाचारो निगदितो	१४ १३३
स चाह मम देहस्य	२३ २६०	स तेपु प्लावन कुर्वन्	स मा २६ ५००	सदाचोऽहं सर्म पुनैर्	२६ ३०३
सचिचे राज्यमापाय	स मा २६ ३४०	स त पुनै समानीत	स मा १८ १६३	सदास्तु धर्मस्य निवातनमय	३६ ५३०
स चेत्वाकुमुतो धीमात्	३६ ५६०	स त्वाकुभि परितारुज्यामनो	४२ ३६३	सदा हस नमस्ये च	६१ १६०
स चैवदा मा शकटे	६४ १०२०	सत्युचैग त्थया वस	स मा २७ २७०	स दिव्ययोगाप्रतिससितोऽम्बरे	४६ १२०
स चैव भगवाद् शर्व	४१ ४००	सत्य मेरा चैकेन	६५ ५०३	स दृष्टवाञ्छगत्राय	५१ ११३
स चोक्तवा मा पुनार्ये	३५ ५००	सत्य तरो ज्ञानुभुमे	६५ १६०	स दृष्टा बन्धकायुग	३६ ५३
स चोर्गे प्राह दैत्योऽस	२६ २५३	सत्य प्रभुर्नानवराट गुणिव्या	२० ३००	स दृष्टा कोतुकाविष्ट	४३ ३८०
स चोवाच महाराज	७ ३३३	सत्य वद सुरैरान	३६ २२०	स दृष्टा पुनर्वन	स मा २६ ७०
सजलस्थलपर्यन्त	६३ ४४०	सत्यमसंभाववद् वागी	स मा १० ५३०	स दृष्टा वाचवित्वा च	३८ ६१३
स ज्ञातकमादिभिरेव सस्कृते	२३ १०	सत्यमुक्तं विनोकेस	२६ ५०	सदेवासुराण्यर्वा	स मा १० ७३
स ज्ञात्वा वासुदेवोऽय	५१ ५३	सत्यमेतन्महाभागे	५० ४६३	स देवो जगता नायो	स मा ८ ४६३
स त परार्ण शनकै	स मा २६ ६०३	सत्याचाभिसमुक्ता [ ]	४६ ३६३	स देव्या समनुनातो	स मा १५ ५६०
स त प्रह्लादाश्वनर नरेन्द्रम्	३३ ८३	सत्यादृतसमायुक्ता [ ]	४६ ३८३	सदेव बर्ष्य शयनमुदकिराय	१५ ११३
सतत शास्त्रदृष्टन	६७ ६८३	सत्याभिधानो भगवन्नवावो	५ २४०	सदोऽज्ज्वलो धमरतोऽय दान्त	४६ ५२०
स तत्त्वतो मुनिप्रेष्ठो	३८ ६००	सत्येन तेन सकृता	स मा ६ ३६०	सद्भावो ब्राह्मणेऽथैव	६४ १७०
स सत्तल प्राप्य च वामनस्य	६६ ७३	सत्येन तेनामतवीर्यं विष्णो	७७ २३०	सद्य गौच भवेद्भोर	१५ ४५३
स सत दृष्टवा तां दुर्गा	२६ ४४३	स त्रिभि नगरमुतं	४२ ६३३	सद्य समुदा भुमिता	स मा ८ ५०
स सद्रवनमार्गपर्य	३१ २७३	स त्व मुहूर्तमात्र माम्	५६ ४६३	स त्रिधा कृष्यते मूढस्	१२ ८०
स सद्रष्टिद्युवचन	३४ ४६३	सत्वर भैरव राव	४० ५६०	स ध्यानपथग कृत्वा	स मा ८ ६३
स सत्य मूर्धित प्रवरोऽपि वज्रो	४३ १०६३	स त्वा कय न जपये	२६ ३७०	सच्चजास रय तूर्णम्	४४ १७०
सता च पितृ हि दिशा मुखे सम	२ ४०	स त्वा प्राह महाभागे	२६ ३२०	सत्कुमार प्रोवाच	३५ ५३०
स ता दृष्टवा महाशक्तौ	४६ ३४०	सत्वाभिहित 'रोकेज	३ ७७३	सत्कुमार प्रोवाच	३५ ३२३
स ता मुपमुखा लब्ध्वा	२३ ६३	सत्वायुपि परिसीरो	५६ २०	सत्कुमार. सनक सनन्दन	१४ २५३
स ताडितोऽपिदित्तित्तिशेरेण	१० ५३०	स त्वेकं निजाद् राष्ट्रात्	५३ १४३	सत्कुमारलोचन	स मा २२ ४३
स ताड्यमान विशिराजुवागैर्	१० ३१३	स त्वेका सम पित्रा	५६ ८३	सत्कुमारशब्दाभ्येय	३४ ७३३
स तामाह महाभागे	३८ २६३	स त्वेव नृपतिप्रेष्ठो	२३ ११३	सनातन च ब्रह्माण	६१ २५०
सतारक हि महिष	२५ २८०	स त्वा नृजा मुक्तिमती	१३ २७३	सनातन तथा नैवे	६३ ४१३
स सारकाल सह विद्यतेन	६५ ६४०	सत्यु कुसितमेव हि	३३ २७३	सनातनाय पुनर्य	५८ ३४०
स सास्त्राह तिमिर्मुखा	३६ २१३	सत्यु नित्य सदा वैरम्	३५ १२३	स नामत स्फुटो दैत्यो	१८ ७७३
सति तस्य प्रकुमिता	६ ३७३	स ददर्श ततोऽनूपाद	७ ४५३	स निमज्जति जले	२६ ७३
सतीमांशय निन्द	२ ५०	स ददर्श रणे गस्तात्	३४ ३००	स निममे युवतया	४६ १८३
सती वात्स्यावनमुता	६४ २३०	स दग्ग दरोऽदित्या	स मा ८ १०३	स नून देवराजस्य	२८ ३४०
स तु चिन्ताशये मन	२८ ४०३	सदसद् देशि यी कविन्	स मा ११ ६०	स नून यशमापाति	स मा १० ५३
स तु नागवर श्रीमात्	५८ २७३	सत्स्या पात्रमखिल	स मा १० ३६३	स नैवेद्य च रजत	१७ ३७३
स तु मिलाकपाल त	स मा २२ ५६०	सत्स्या श्रुतिवज्राचारि	५२ ३६३	सनात मे शततो दैत्या	स मा ८ २६०
स तु गालावच क्षुत्वा	४३ १३३३	सदस्या यजमानस्य	५२ ५५०	सति मे शततो दैत्या [ ]	५१ २००
स तु सोमपथा नाम	५३ ४४०	स दहमानो नितिजोऽग्निनाथ	१० ४७३	सन्तु पित्रा बले पूज्यात्	५८ ४४०
स ते गता भयत्स्माद्	५१ ५३०	सदाभावकशास्त्राया	१६ ३४०	सन्ध्योपेक्ष कृतं पाप	५६ ६३०
स तेन समेन तान्	स मा १८ ८३	सदाभावकशास्त्राया	१६ ३०	सन्ध्योपेक्ष कृतं पाप	५७ २८०
स तेना बचन श्रुत्वा	४३ १२३३	सदाचारो निपक्षित	१४ १४३	सन्ध्योपेक्ष कृतं पाप	५७ २८०

वामनपुराणस्य

सप्रिगतस्तस्यो रंद्र	४७ २७३	स प्राह गच्छ त्व तावत्	३४ ६१४	समम्य जावत् प्रह्लाद	१० १४०
सप्रिबुते सती बाणे	४८ १६	स प्राह गच्छ दुष्टे	२ ४०३	समम्ययात् सुबकुन्द	४२ ४३
सप्रिहृत्वा तन्ना स्नात्वा	स मा १३ ५००	स प्राह देववर देहि वर मयाद्य	४३ ३२०	समम्ययात् त्वरायुक्त	४२ २००
सप्रिहृत्वा यदा श्राद्ध	स मा २० ६३	स प्राह न त्वया भद्रे	६४ ३०३	समम्येव श्रिया युवी	३६ १५५
स पपात हतो भूम्वा	४६ ६३०	स प्राह मोक्ष त्व व त्वयाद्य	३५ ७३०	समम्येव बलि प्राह	६५ ३५५
स पपाताय निःसरो	४३ १७०	स प्राह राज्ञस्तस्य विभो	३६ ७००	समम्येव महादेवोम्	२८ १२०
स पप्रच्छ नव बुधेति	३७ २४३	स वदो बाहुपागेन	४२ ३२३	समम्येव श्रवीदेना	३७ ४६३
सपवतपनामुर्वी	स मा १८ १६	सबल भस्मसाचके	२६ ४७०	समम्येव श्रवीदे बालान्	४६ २१०
सपिण्डीकरण बाध	१८ ४८०	सबल भस्मपाशीत	२६ ४८०	समम्येव श्रिवा हृष्ट्वा	३३ ४३३
स पुत्रायो वृत्रावाग्नौ	४६ ५७०	स बली भावन तुभ्य	३४ १८३	समम्येव श्रिचतुरात्म्य	३१ ३४०
स पुत्रायो तपस्तेषे	४६ ४४३	स बाणविदो व्यथित	३२ ३६३	सममेव त्वरा वन्त्या [ ]	२६ ६०
स पुरोहितवानयेन	४८ ५३	स बान्धव सनयर	१६ ६००	समये च तथा नष्टे	२६ १००
स पूतिना ब्रिहस्पता	स मा १८ ६१	स बान्धवपितोऽप्ययं	४४ ६३३	समये च त्रिजेष्टे	५२ ७६०
स पुष्ट प्रच्छ पिण्डिजेतन	३२ ८७३	स ब्रह्मस्तया देवा	स मा ८ ६०	समयाय पर रूपम्	५३ ८०
सप्तबध सुविस्तीर्ण	२८ ४३	स ब्रह्मास्तयो लोका	२६ ६७०	समस्तदेवा सकृत्ता [ ]	४६ ८७३
सप्तकोटितान् गभो	४१ ६३	स ब्रह्मा स च भाविन्द [ ]	स मा २२ १२३	समस्तदेवा सुदुष्ये	४६ ६४०
सप्तगोणवर ताम्र [सा मयैव]	३६ ७५०	स ब्राह्मण प्राह मयाद्य सुष्टि	३६ १८३	समस्तलोकास्तृष्ट	स मा ८ ४३
सप्तगोणवर तोषे [यन]	३६ ७८०	स भयमात्राणां यी	स मा २८ २८०	समस्तलोकास्तृष्ट	५६ ७४३
सप्तगोणवर तोषे [यन]	३७ ८२०	स भगवता य सम्य	५५ २३३	स महाव्रतमुत्पाद्य	३४ ४३
सप्तगोणवर तोषे	३८ १३०	स भानुना तन्ना हृष्ट	१६ ३६३	समावृत्तानि महापुण्य	१६ ३००
सप्तगोणवर तोषे	६३ २३३	स भूमि च तथा माक	४६ ८३	समागच्छा नन्वाणी	२६ ५००
सप्तगोणवर ब्रह्मन्	५४ ३२३	सम चिद्विषया तेन	२७ ५०३	समागता कुर्वेन	स मा १६ २६३
सप्तगोणवर पाप	५४ ३२३	सम च्याम सतृप्य	१८ ५६०	समागता न क्षापयन्	स मा २१ ११०
सप्तगोणवर प्रविभाग तु	स मा १७ ५३	समाद्य परिचर्यैव	४२ १२०	समागताय सुराहृष्ट्वा	२७ १३
सप्तगोणवर राक्ष भस्म	४० १४०	समादिभिः शृङ्गादीभिर	३६ १२६०	समागता प्व वनायै	स मा १६ २८३
सप्तगोणवर सतृप्यमुला [ ]	२६ १२३	सम दुरतिभिर्हृष्ट	३६ १२७०	समागता हि तच्छय	२६ ३३०
सप्तगोणवर सतृप्य	२७ ४००	सम विना गीतमेत	४ ६३	समागता हि तच्छय	३६ ३६०
सप्तगोणवर सतृप्य	७ ५७३	सम योषेन वदते	२६ ६००	समागता हि तच्छय	६४ ६००
सप्तगोणवर सतृप्य	स मा १५ १३३	सम सहचर्यैव	६ ७३	समागते हरं श्रुत्वा	३६ १०
सप्तगोणवर सतृप्य	स मा १५ ८०	सम सुहृदं पार्येद	२७ २२३	समागतोऽहं श्रि ब्रह्मस्तया	१६ २४३
सप्तगोणवर सतृप्य	२७ १८३	सम सुहृदं बलिना	३२ १८०	समागताय च वेगेन	२१ १६३
सप्तगोणवर सतृप्य	स मा १६ १७३	सम सुहृदं गितात्	४३ ८१०	समागताय तत् सर्वे	स मा १६ २७३
सप्तगोणवर सतृप्य	३१ ६२०	सम सुहृदं श्रिवा भूत्वा	२७ १७०	समागताय निवार्याय	४६ ११०
सप्तगोणवर सतृप्य	४६ ७१०	सम सुहृदं श्रिवा भूत्वा	३७ ८३०	समागताय श्रवीदे बाध	४० १२०
सप्तगोणवर सतृप्य	स मा १७ २२३	सम सुहृदं श्रिवा भूत्वा	३६ ५८०	समागताय श्रिवा श्रिवा	४४ ६१३
सप्तगोणवर सतृप्य	१४ २५०	सम सुहृदं श्रिवा भूत्वा	२३ १६३	समागताय श्रिवा श्रिवा	४४ ६१३
सप्तगोणवर सतृप्य	४६ ५६३	सम सुहृदं श्रिवा भूत्वा	२३ २००	समागताय श्रिवा श्रिवा	४४ ६१३
सप्तगोणवर सतृप्य	५६ ६००	सम सुहृदं श्रिवा भूत्वा	२३ १६०	समागताय श्रिवा श्रिवा	२३ १३०
सप्तगोणवर सतृप्य	१४ २७३	सम सुहृदं श्रिवा भूत्वा	४३ २००	समागताय श्रिवा श्रिवा	२८ १४०
सप्तगोणवर सतृप्य	स मा २४ ११०	सम सुहृदं श्रिवा भूत्वा	१० ३८०	समागताय श्रिवा श्रिवा	१४ ३२०
सप्तगोणवर सतृप्य	३३ ३८	सम सुहृदं श्रिवा भूत्वा	२६ ५६०	समागताय श्रिवा श्रिवा	३० १६३
सप्तगोणवर सतृप्य	स मा १८ ३१०	सम सुहृदं श्रिवा भूत्वा	४२ ४००	समागताय श्रिवा श्रिवा	४३ १३०

वामनपुराणस्य

सर सन्निहितं प्रोक्तं	स मा १ ५०	सर्वयोगोपि यानीह	स मा १० ५८३	सर्वसत्त्वानुगमनं	५८ ३७३
गरुडस्य तु पुर्वेण	स मा १५ २८३	सर्वतः पाणिपादावत	स मा २६ ६५०	सर्वसामान्यमुक्तिवा	५६ ३७०
स रक्तवीर्यं रुद्रसामुपेत्य	३० २५३	सर्वतः श्रुतिमहोक्ते	स मा २६ ६६३	सर्वसूक्तानि वचना [ ]	६५ २७३
सरस्य सज्ज साधव	३२ ५२०	सर्वतीक्ष्णमप्यश्वेन	६० ३२०	सर्वस्य वाततायिरवम्	३५ १६०
सरस्य शालभ पाक	५३ ५६३	सर्वतीर्थेषु स स्नाति	स मा १५ ५३०	सर्वस्यागोह जगती	३७ ३३०
सरपुष्प सखीद्विवा	१३ २२०	सर्वतेजोमयी दिव्या	स मा ३ ३५३	सर्वा पुण्या सरस्वत्य	१३ ३३३
सरस्वती सदा दृष्टवा	स मा १६ २३०	सर्वत्र कामवाटिर्व	११ २१०	सर्वाकार निराकार	६० ३१०
सरस्वती समाहूय	स मा १६ ६३	सर्वेण भुवद ब्रह्ममय पुराणम्	६७ ७००	सर्वाणि क्षमते तस्य	स मा १३ २००
सरस्वतीजले मग्न	५७ ४१०	सर्वदा वरणा दुर्गा	१८ ४१०	सर्वाणि भद्राभ्यान्नोति	५४ ३३३
सरस्वतीदृष्ट्यो योर्[प्रमत्त]	स मा १ १३	सर्वदेवमय रूप	स मा १० ४८०	सर्वाणि मामव समागतानि	२० १८०
सरस्वतीदृष्ट्यो योर्[देव]	स मा १२ ६३	सर्वदेवमयोऽवस्थो	स मा १० ३३०	सर्वान् सर्वेण विभो	६० १५३
सरस्वती नदी पुण्या	स मा १३ ६०	सर्वदेवमयो देवो	स मा ६ ६६०	सर्वान् शांतीसमाभाष्य	२६ ५१०
सरस्वती पञ्चरूपा	१३ २०३	सर्वदेवाविदेवस्य	स मा ४ ११०	सर्वान् निवेद्यमाप्त	४१ ४०
सरस्वतीस्य सप्तम्य	४५ ७५५	सर्वदेवैरनुजात	स मा २० ३२३	सर्वान्मुखा विनिज्य	५२ ४६०
सरस्वती भद्राभयमा	स मा ११ १०	सर्वदेवावगच्छामि	५६ ५८०	सर्वाणि प्रसिरामयन्त	१६ ३७०
सरस्वती यत्र पुण्या	२४ २०	सर्वे वारी घरावासे	६२ ६६०	सर्वाणि सर्वभक्षाय	स मा २६ ७६०
सरस्वती सरिच्छा	२७ १२०	सर्वपापनयकर	६३ १०	सर्वावात वायुदेव	६७ ५६३
सरस्वती विष्ठा यत्र	स मा १६ २६३	सर्वपापशयकरी	स मा ११ ३०	सर्वाभ्यासरसो दिव्या [ ]	स मा २ २००
सरस्वत्या नर स्नावा	स मा १२ २०३	सर्वपापनाया नैव	स मा १६ ३५०	सर्वाक्षामि जतीना	५६ ३४०
सरस्वत्या चिरा भक्तिर्	११ १८०	सर्वपापविनिर्मुक्त	स मा २७ ३५०	सर्वास्ता अत्र तावत्	३६ ५२०
सरस्वत काममिमुक्ते	२५ ५२०	सर्वपापविनिर्मुक्ता	स मा २५ ६०	सर्वस्त्वावस्थमेषेति	स मा १६ १४०
सरस्वत्यास्तु सनातनै	स मा २१ ३०	सर्वपापविनिर्मुक्ता [ ]	स मा १४ ५५३	सर्वे कामा समुपपन्ते	स मा ७ ७०
सरस्वत्युत्तरे तीरे[प्रति]	स मा २८ ७०	सर्वपापविनिर्मुक्ता	५६ १६०	सर्वे च सज्जाना दृष्ट्वी	स मा १० ५२३
सरस्वत्युत्तरे तीरे[नाम्ना]	स मा २८ ५३०	सर्वपापविदुष्टात्मा[गच्छ]	स मा १५ ४२०	सर्वे भवन्तु मे सोम्या [ ]	५६ १६०
सरस्वत्युत्तरे तीर्थे	स मा १० २०३	सर्वपापविदुष्टात्मा[विष्णु]	स मा १५ ६६०	सर्वेश्वरेष्वर देव	५१ ३००
सरस्वतीवचनमात्रं च	स मा १६ १८०	सर्वपापहारायु	५७ ३००	सर्वेषा रं रवादीनां	११ ५००
सरस्वतीवचनमात्रं यवा	१२ ४६३	सर्वपापानि नश्यति	६६ १२०	सर्वेषामपि भूतानां	५१ ३७३
सरस्वती पद्मा गगने च तास्का [ ]	२ ४३	सर्वेषां प्रकुच्यन्ते	५८ ७२०	सर्वेषामपि वर्गानाम्	४० ३७०
स राक्षसगुणिवद्भान्	६४ ४२०	सर्वभूतगत पात	६१ २७३	सर्वेषामपि पापानां	स मा २३ १२३
स राज्य प्राप्य तैमस्तु	स मा २६ २५३	सर्वभूतवश्येण त	५१ ११०	सर्वेषामपि पुण्याव	स मा ६ ७०
सरित्वा हि समाहूया	स मा १६ ३१३	सर्वभूतवश्येण त	६७ ६०३	सर्वे सुरादौतलोम्यमाद	५४ ५१०
सरित्पु तीर्थेषु तत्रावनेषु	३ ११३	सर्वभूतवश्येण त	१७ ५०	सर्वैर्जित मादिपते	३१ ६००
सरोज्ये समारोह	स मा १६ १६३	सर्वभूतवश्येण त	५३ २५०	सर्वेषां मादिपते	५६ ६३
सर्वेण समासद्य	स मा १३ २३३	सर्वभूतवश्येण त	५३ २५०	सर्वेषां मादिपते	५६ ६३
सर्वेण सद्यस्य सद्य	स मा १० ८३०	सर्वभूतवश्येण त	५८ ५३	सर्वेषां मादिपते	५६ ६३
सर्वेण सद्यस्य सद्य	स मा २७ १६३	सर्वभूतवश्येण त	५८ ५३	सर्वेषां मादिपते	५६ ६३
सर्वेण सद्यस्य सद्य	२६ ५५०	सर्वभूतवश्येण त	५८ ५३	सर्वेषां मादिपते	५६ ६३
सर्वेण सद्यस्य सद्य	२२ २६०	सर्वभूतवश्येण त	५८ ५३	सर्वेषां मादिपते	५६ ६३
सर्वेण सद्यस्य सद्य	५६ ७५३	सर्वभूतवश्येण त	५८ ५३	सर्वेषां मादिपते	५६ ६३
सर्वेण सद्यस्य सद्य	३४ ६३०	सर्वभूतवश्येण त	५८ ५३	सर्वेषां मादिपते	५६ ६३
सर्वेण सद्यस्य सद्य	स मा २५ ३८०	सर्वभूतवश्येण त	५८ ५३	सर्वेषां मादिपते	५६ ६३

सा बाह बाह्वर यत्न	३१ १३३	साध्याना हृत्पे जतो	१८ १०३	सा मदवय नीलेन्द्रो	२६ ११०
रा बाह श्रुता नाय	४३ १३३०	साध्यानामरुणाचैव	४३ ४६०	रा मरुचनमाकर्ण्य	६४ ७४३
सा चे त्रयासुर्येष्ट	४६ २८१	साध्य विद्मे तवावित्यान्	स मा ८ ११३	सामर्थ्यं सति य नुर्यात्	७ ४६०
सा जाता गुतरा रोद्री	२६ ६६३	साधयेन च भूयुगल मुकतिमतं	१६ १२०	सामर्थ्येध्वनि श्रीमान्	३२ २५०
सा जाता दिम्बसुवी	२२ ५०	साधो विप्रवरो धीमान्	८ ३४०	साम्प्रत जय विधासन्	स मा ६ २५०
सा जिह्वा सा हरि रत्नैति	६७ ३२३	सा निगते तु रमणे	६४ ७१०	साम्प्रत दहन्लोकस्वान्	५२ ४८३
सा गाला दानव रैद्र	४३ ६००	साम्प्रिय बन्ध्यामास	५८ ६१३	राम्प्रत भगवान् विवर्णु	५२ १०३
साञ्जना च प्रयुक्तान्या	२७ २६०	साम्प्रिय भवतो बृह	६२ ५५०	साम्प्रत वानुदेवस्य	१६ ५००
साट्ट सवन्नागतहर्म्यभूमि	१० ३४०	सानिहस्य सर पुष्य	स मा २८ ६०	साम्प्रत सुवर्णीतेन	४६ ५५३
सा त पति प्राप्य मनोऽभिराम	२२ ६१३	सानिहस्यरोदपति	स मा २२ १०	सारङ्गाधिष्ठिता ब्रह्मन्	६ २२३
सातत्येन हृषीकेश	६७ ६६३	सागराधा यथा दाती	२६ ५१०	सारये बाहव रय	४४ ५३
सा सध्याच च यनत्	३८ १६०	सापि मुद्रावलीन	२५ १८३	सारस्वत च स लोक	स मा १७ २३३
सा सध्वनमाकर्ण्य [श्रोत्रो]	३६ ४४०	सापि जाता मुनिधत्ता	२५ २०३	सारस्वतेऽभिरति स्नात्वा	५७ ४२३
सा सध्वनमाकर्ण्य [प्राह]	४६ १६३	सापि त बनिना श्रेष्ठ	३६ १०८०	सारस्वतो तत पुण्यो	५८ ३०
सा सध्वेस्ताट्यामास	२६ ७२३	सापि ता मातर इष्टा	३६ १२६०	सा रोमराजो मुनरा हि तस्या [ ]	२० ८३
सा ता वागीमन्तरिआनिसम्प	४६ ८३	सापि तेनेह मुनिना	स मा १६ ३६३	सार्धपात्र समम्यागा	६५ ३०
सा ताडिता बनवता	४० ५६३	सापि तेनैव पतिना	१८ ५६३	साविष्मन्तो जटामयान्	३४ ६०
सा ताभुवाच पुत्री मा	३६ ३३३	सापि दु खपरोताज्ञी	४६ ६५३	सायैव महता युक्तो	५३ १४०
सातिभोताब्रवीत्सोऽसि	६४ ५३३	सापि प्राह नृभक्ष	३७ ३१३	साङ्ग विनेत्र कमलाहिकुण्डल	३६ २६३
सा तु जन्ममहर्षेण	६७ १५०	सापि भक्तु बय श्रुत्वा	२८ ५५३	साङ्गित्तिना पञ्चामा	४१ १५३
सा तु जाता सरिष्टेष्टा	५ २०	सापि गवचो रैद्र	२५ ३६३	सावर्गिके च सप्राप्त	६५ ५२०
सा तु ध्याता ततस्तत्र	स मा १६ २७०	सापि सुखमुता तन्वी	४० ५३	सावर्गिके च सप्राप्त	स मा १० ६६३
सा तु सत्यस्य त वाच	३१ १८३	सापि रतातु सुवर्वाङ्गी	४६ ३१०	सावनेने च प्रतार	५३ ७६०
सा तेन रक्षिता ब्रह्मन्	२० ४२३	सापि ब्रवीद्विवा व्याघ्र	६४ ७६३	साविष्मन्नाय ततो वरिष्ठ	२२ ७७३
सा तैर्भूतगर्हीर्णे	२१ २२३	सा प्राह दण्ड नृपति	३७ ३४३	सा शकारात् स्वतेजोऽश	२२ ६६३
सा तैर्गर्हीर्ण बालेन	३८ ५०३	सा प्राह धानरपते	३६ ८३३	सा बाह्वरवच श्रुत्वा	४ १५३
सात्त्विक राजस चव	४१ ४२०	सा प्राह श्रुता ब्रह्मन्	४३ १४१३	सा श्रुत्वा ता तवा वागी	३८ २३३
सा त्वचमुत्ताड्य विपागकोश्या	२६ ८७३	सा प्रोवाच द्विजसुत	५६ ६१३	रा श्रुत्वा ता शिवा सुभू	६४ ५५०
सा त्वचमुत्ता बलान्विका हि	३० २८३	सा बद्धा सविता ब्रह्मन्	२५ १६३	सा श्रुत्वा ब्रह्मो यो दार्भ	३१ १७३
साज्व मा प्राह कि कुमि	२६ ३८३	साविधोपवतो सर्वा	स मा ६ ४१०	सा समागाथ दैत्यैः	१८ ५६३
सागोवाच हृषाम्येव	२८ ६१०	सावरो-भूयता यारिम	३६ ४०३	सा सित्यमाला गुतरा	३७ ५६०
सा ददग तदा पीड	२६ ११०	सावरोत्तनयोर्वायव	४४ ४८०	सा कृतामुपवतोर्मा च	३७ ५१३
सा ददग ज्जिम बैका	स मा ११ ४६३	सावरोत्तनयो मल्ल [माये]	३१ ३१३	सा स्वय फणपुष्पाम्बु	४८ ५५०
सा दानवात्रिभुताभ्र	४६ २६३	सावरोत्तनयो मल्ल [नाम्ना]	६४ ५५३	सा रवानुष्ण तनय	६४ ५६०
सा दृष्ट्या निमित्त कूर्प	६४ ५१३	सावरोत्त रायसपते	६४ २६३	साहम्यागता भद्र	३६ ३४३
सा देव्या वचन श्रुत्वा	४ ५३	सावरोदञ्जयो नाम	३८ ४१३	साहाय्य कल्पयामास	स मा ६ ४३०
साद्य भूम सगुदमुता	२६ ११३	सावरोदञ्जयेक तु	२६ ६७३	साहाय्य क्रियता गन्धोर	४३ २३०
सायपानि सगी धोर	स मा २२ ५२०	सावरोत्तनाय ते ध्वने	४३ १४०३	सा हि पुण्या सरिष्टेष्टा	५२ ३६०
साविहृष्ट मरुदेभि	२६ ७००	सा बह्माग रमादाता	४६ २३३	सा हृता रावरोनेह	स मा १६ ११३
सायु दानवगार्ह ल	६७ २७३	साविस्त्रायो जगमातु	स मा २७ ५३	सिंहस्त्रगुन्ना वृषभा मयैव	४२ ५००
सायुवाद ददुहृष्टा]	१० २२०	साविस्त्र च नृदीया हि	२६ ५१३	सिंहस्त्र पवतारण्य	५ ५२३

श्लोकार्धसूची

सिंहजितो चालिनील-	२७ ६०	सुतनखरव दैत्येन्द्र	६५ ५६५	सुराग्रामधिप शक	३६ १५६३
सिंहदयो ये पागो	५६ १६५	सुतल कुममवन	६३ ३६५	सुरान्तिसमम्यर्च्य	५७ १३०
सिंहभिपनो विभिने यवैव	१० ८७०	सुतनि वसतो नाथ	६५ ५५५	सुराग्र प्रोवाच भगवाण	४४ १००
सिंहसने दैत्यसि	४८ ३१०	सुना सवरणधार्यो	२२ ५४०	सुराग्र रुद्धास्थानास	४४ ६०
सिंहप्रवद्वतसट	२६ ५२५	सुनान्दस्व जननी	२३ १५५	सुराग्र हुतागर्कममुरगेधराग्र	६ ४८०
सितेडप व मकरसर्गेक	५० ३१०	सुनानि निर्गते तु	६७ २०५	सुरागि जन्मसंख्य दान	५० ३१५
सिद्धाला वाद्यमाकर्ष्य	३६ ६३०	सुनानो द्वानागर	५६ २४०	सुराग्र निर्वसुर्ग	४३ ६५०
सिद्धानामाश्रितो धर्मो	११ १७५	सुन्द चानामास	८ २७०	सुराग्र सर्वे त्रैलोक्यम्	५२ ८८०
सिद्धार्थसि स्तलैवापि	१८ १७५	सुदैवतयो जीमान्	३७ ११०	सुरागुरो सर्वे	५१ १२०
सिद्धिमयाभिलषिता	स मा १३ २६०	सुनपश कृता व	३६ ६७०	सुरागुरुरु धीमान्	स मा ३ २६३
सिद्धश्वरसु विख्यात	स मा २५ ३००	सुनाभ द्रुति व स्वात्मा	२५ १०	सुरागुरा वितृणा	५६ ८६५
सिद्धासि धानवन्दे	४४ ६८५	सुनाभमम्येत्य रिमाचलस्तु	३२ ११२५	सुरास्तेऽपि सहास्य	२६ १२०
सिनी भैव सुनामा च	१३ ३२०	सुनाभादिनिर्गम्ये	२६ १६०	सुखतामवाप्त्याया	५३ ८२५
सिन्धु सुवर्णी च तथा	१३ २४०	सुनामावगाऱोऽमुम्	७ ६०	सुखापमित्राकरो	५४ ३१०
सिपिबुध रिगाम्येव	२२ ३६०	सुनेन सैन्वारये	६३ ३१०	सुरेन्द्रमातुर्बन्धु प्रबन्धो	स मा ८ २८०
सोता नामेति विख्याता	स मा १६ १००	सुन्द गैत्रादिस्त्वम्	४३ ८५५	सुर सदैव संश्रयम्	३६ १५७५
सोरस्यु दैवतेत्येव	२८ ४६५	सुन् हस्ते समागव	४३ ६७५	सुरोने द्विगुणस्तस्य	११ ३७५
सुनार ज्वन प्रोक्त	३५ ६२५	सुन्द अतासि मे बीर	४३ ७७५	सुवक्त्र व वरुण	३१ ६८५
सुनुमायरोऽरोऽय	३० ३७५	सुडङ्गैर्यामास	४५ १५०	सुवर्गप्रामर नादि	स मा १० ४४०
सुकेपाति च वदसासो	११ २५	सुमश्रपि सुविद्यातो	५३ १५०	सुवर्गपृष्ठ विजयो	२१ ७०
सुनेरो विष्णुमुनरावास्	१३ ५५०	सुतोपितस्तग ब्रह्मा	स मा २२ १६५	सुवर्गब्रह्मण व	६० ३४०
सुखु खानि दैत्येन्द्र	५१ ४८०	सुत्रम च सुकर्माण	३१ ७२५	सुवर्गस्तलघातो	म मा १० ३१५
सुत्ताद सुख सङ्गीक्य	स मा ११ १६०	सुप्रभा काञ्चनागो च[विगा]		सुवेगुरिति विख्याता	स मा १६ ३५५
सुखापीनस्य गर्वस्य	२७ ४१५		स मा १६ १८५	सुव्रत तस्यगन्ध व	३१ ७२०
सुधेनोवाह स विप्र	स मा १६ १७५	सुप्रभा काञ्चनागो च[सुके]	३६ ५४५	सुधोगो सनुमध्या व	६४ ६८५
सुखोपधिष्ट परमासने च	२० २४०	सुप्रभा नाम सा देशी	स मा १६ २१०	सुधामेककूटा च	३१ ६६०
सुखपविष्ट्रच्छायाया	५३ २२०	सुप्रमाद सुवेगुप्र	३१ ८३५	सुधु सत्य तनयाग्र	४६ २०५
सुखपविष्ट्रास्ते देवा	स मा २३ २८५	सुवह्नि च पापानि	३६ १०३०	सुधुदे देवजननी	६२ २४०
सुगन्धितैरनूपाणि	६८ ४६०	सुवह्मस्य नमस्तेऽस्तु	५८ ५६०	सुध्वाप कैाप्रान्तीनु	५४ २८०
सुगन्धो रूपस्मरतो	स मा १० ७३०	सुगगो दसनीयच	स मा २५ ३५०	सुद्धोऽय ऋतैर्मुक्ता	स मा २७ ३३५
सुवक्त्रोऽपि महाभये तपस्	३७ ११६५	सुभोग भोगिता काले	२५ ५७०	सुद्धेर्गन्धितोर्वस	१२ ५५
सुचक्रास सचर हि	३२ ७८५	सुमन्त तत काल	स मा २८ २३०	सुध्मस्य व्यक्तरूपसर्व	४४ ६३५
सुचक्रासो निज चक्रम्	३२ ७४०	सुख हृष्टी प्राह	३६ ११६०	सुध्म रात्र महासूत्र	६० १७५
सुखिर विस्मितापात्र	४१ २१०	सुखस्य तथा रासत	३७ ६४०	सुधीमुखाग्र बायले	१२ १३०
सुचोर्गतपमा मुषा	६७ ६६०	सुरनेन स कामार्तो	३६ ३५०	सुधीवन्द मोकनद	३१ ७४५
सुत पर्वतपञ्चस्य	५८ ४०	सुरभि सुरसा चाग्याश्व	२७ ५०	सुधीन ममुकुम्भा व	३१ ६६०
सुतल नाम पाताल[समासा]		सुरमोणि तथायानि	६८ १४०	सुराका कारिवा[ ]	१३ ५०५
	स मा १० ७१०	सुरमोणि निवेद्यत	१७ २१०	सुय त्र विभोर्वह्म	५ ३५०
सुतल नाम पाताल[वस]	६५ ५४०	सुरागा कृष्णार्थ	६६ ७०	सूर्यतोर्ष समासा	स मा १४ २६०
सुतल नाम पातालम्	स मा १० ६६५	सुरागा चित्तत शाला	३६ २२५	सूर्यतोर्वस माहात्म्य	स मा २२ ११०
सुतलस्यैव दैत्येन्द्र	६६ ३३५	सुरागा हितकामार्थ	स मा १७ १२५	सूर्यमानाव सूर्यय	स मा २६ ७६०

सूर्याग्न्यां मुखे प्रशुभ	६८ ६१६	सोऽप्याह तव पुनोऽस्मि	६४ ५३०	स्वन्दस्य बन्धुजीवस्तु	१८ ८३
सूर्येऽनुत्तरका दृष्टा [ ]	१२ १७३	सोऽप्येन प्रसमीक्ष्य दैवविद्यया		स्कन्दस्य विजयायैव	३२ १४०
सूर्यादये यथापूर्वं	स मा ८ ६६	प्रच्छेन्न मार्गिन	४७ ४२०	स्वन्दस्यभारुक्कुलता	६० २४०
सूर्यां गृणाद्भोजनजङ्गमायो	८ ५३०	सोऽश्वीतु को भवान् ब्रुहि	३६ ६६०	स्तनो मुवृत्तव्यय मान ब्रूयुको	२० ५३
सृष्टं पयसमावारो	४४ ६००	सोऽश्वीमेत्या सदा दृष्टा	स मा २८ २४०	सम्प्राप्तिनो हि रुद्रदु	४६ ३६६
सृष्ट्वा विधाता हि निरूपणाय	२० १२०	सोऽश्वीमेत्युदृष्ट्यर्थे	३१ ३००	स्तनेन पुण्येन च सस्तुवन्तो	५० ३७०
सृष्टस्तु पुष्टयो धीमाव्	२ ८८०	सोऽश्वीहृषितेजोऽय	४३ १४६५	स्तुति चक्र महापुण्या	४४ ६१०
सृष्टिं चिन्तयतस्तरय	स मा २२ १६०	सोऽश्वीदृष्टं शीघ्र मा शुक्र	३७ ३३५	स्तुतोऽहं भवता पूर्वम्	स मा ६ ३३६
सृष्टिकामेन च पुरा	स मा २८ २२३	सोऽश्वीदृष्टं वद मेऽश्वि	४३ १४००	स्तुतो हि भव या नृणा वै	५६ ११६०
सृष्टिबले भगवता	स मा २८ ५३६	सोमदये च सम्प्राप्त	स मा १५ ४७५	स्तुतो हि सर्वपापानि	५६ ११६६
सृष्टिर्गर्भं नमस्तुभ्य	६० ८६	सोमतीर्थे च तजगति	स मा २० ५३	स्तुत्वैव स महादेव	स मा २६ १६३६
सेनाप्रणामिनं बह्वं	२० ३७०	सोमपानफलं सर्वं	३६ ५५०	स्तुवन्ति ब्रह्मा गा सार्धं	४६ २७३
सेनापते निहते हरिर्मद	२१ २३३	सोमपुत्रस्य सद्मैतद	५ ३६०	स्तुवन्ति सधर्मित्वेव	४६ २६६
सेनाध्यक्षं नमस्तुभ्य	६० ११०	सोमप्रभाया बधन	२५ ६२६	स्तुवन्त्यप्यभिपश्यन्ति	६७ ५२०
सेनापत्येऽभिपिक्तस्तु	३२ १६	सोमराजेति विध्यात्प	४४ ३५०	स्तुवन्मुपासां मृगानां क्रमेण	३६ १६६०
सेनाया पतिरस्त्वैव	३१ ५२६	सोमलोकमवाप्नोति	स मा १३ ३५०	स्तुहि भक्तिं ददा कृत्वा	५६ ११५०
सेवन्ति नियतात्मानो	स मा १२ १३०	सोमवशोऽन्यत्रोऽग्रे	४ ३४०	स्तोयानुक्तक्यामुत्ता [ ]	४६ ३६०
सेवन्ते मुक्तिं कामार्थे	स मा १ १००	सोमवशोऽद्वयो दृष्ट्वा	२२ २६६	स्तोत्रगानेन च नरो	स मा २४ ५६
सेवमाना नरा नित्य	स मा १२ १४०	सोमचैव यिगो ये च	१२ ३६०	स्त्रियो बह्मण्यलंकाराव्	स मा १० ४८०
सेवितानि प्रत्येन	स मा २५ ४४०	सोमशर्मोति विध्यस्तो	५३ ४३०	स्त्रीपुंसयो सम रूप	५ ४६६
सेव्यं तीर्थं महातेजा	स मा १ १२०	सोमसत्या द्विवि रसुवा	स मा ११ १३३	स्त्रीरतनमय भवती च वन्या	२० २६६
सेव्यं पाशु प्रत्येन	स मा २४ २२०	सोमाययनमेवोऽग्र	३१ ८५०	स्वलयस्य दारवासास	५८ ३६
सीन्धवाण्यमेवासो	३ ६०	सोमेभ्यः लोकान्ति	५७ ५२०	स्वलयस्याच जलरथास्य	४३ ३७३
सीयस्य मध्ये च बलि	४७ १२०	सोऽय पुत्र विरुपाभो	५६ ४४३	स्वायदे विश्वरूपाय	४३ ३१६
सीम्याग्र भन्ममालोक्य	२१ १३६	सोऽय स्ताना महतीर्थे	स मा २६ ४३०	स्वायसु ब्रह्मा गए प्रागाद्	३१ ६३६
सीपाधिपये स कृतो भवेन	३१ १०४०	सोऽह कदवां मूढात्मा	५३ ४५६	स्वायसुजङ्घु कुम्भबन्ध	३१ ८७३
सीषा शैलमहत्सुणि	स मा ११ ४३	सोऽह तया ऋरिष्यामि	स मा ६ ३५६	स्वायसुतीर्थे ततो गच्छेत्	स मा २१ ३०६
सोऽब्रानता मृता पुत्री	३८ ११६	सोऽह सात महाशानो	६४ ६३६	स्वायसुतीर्थे समेष्यन्ति	स मा २४ ४०
सोऽब्रानतोऽय क्षीरस्य	५६ ७३	सोऽह दानवगार्हूल	८ ४१६	स्वायसुतीर्थेऽप्रभाव तु	स मा २६ १६
सोऽतीर्थं क्षुपा भगवत्	६४ ५६६	सोऽहमातापये सर्वान्	१६ ४६	स्वायसुतीर्थस्य माहात्म्य	
सोऽब्रानतोऽय सदावताक्षि	४६ ६६	सोऽदमिनीं सुदामस्तु	२३ ५०	[वटस्य]	स मा २२ १६
सोऽदकस्तु निया काप्य	१५ ४३०	सोऽभाय निजगोवीय[ततो]	२७ ५२०	स्वायसुतीर्थस्य माहात्म्य	
सोऽदरेगतिं हि भ्रात्रा	५२ ७८६	सोऽभाय निजगोवीय[यो]	२७ ५३०	[चर]	स मा २२ ११६
सोऽनादि स महास्थालु	स मा २७ ७८६	सोऽम्यादौ वृषनामेव	५ ३२०	स्वायसुतीर्थस्य महात्म्याद्	स मा २६ ६३६
सोऽपिद्विष्टो महेन्द्र	४८ ३१६	सोऽम्येन गुम्भ स्तनयो सुसहृत्	१६ १०६	स्वायसुतीर्थे कुटीं दूण्या	स मा २७ २६०
सोऽपिवीरान् सदाप्रादास	१७ ५४०	सोऽरे सदापरमिद	५ ४८०	स्वायसुतीर्थे ययो निर्दि	स मा २७ ३०६
सोऽप्रत्यमानो गिरिजा	३३ ३७०	सोऽरुणं द्रुजङ्घते	१७ १४०	स्वायसुतीर्थे जने मग्ने	स मा २८ २६६
सोऽपानीया महो प्राण्य	३१ ६५६	सोऽवपुःशानपराज्	२१ २४०	स्वायसुतीर्थे हि लोकैषु	स मा २३ १४०
सोऽपि गच्छति साधुना	६७ ६५०	सोऽवगणपदवधरा	४६ २६६	स्वायसुतीर्थस्य माहात्म्य	स मा २४ ७०
सोऽपि दिव्या तनुविक्रमो	६८ ६८०	सोऽवीरसिलविषयाक	५३ ४६६	स्वायसुतीर्थस्य माहात्म्ये[ननु]	स मा २५ १३०
सोऽपि मुक्तिमवाप्नोति	स मा १५ ७८०	स्वन्द दैवैव निध्यातो	३१ ४४६	स्वायसुतीर्थस्य माहात्म्ये	स मा २५ ३६६
सोऽपि याति पर स्थान	स मा ७ ५०				

श्लोकाधिसूची

[illegible]

वामनपुराणस्य

स्वर्गप्रदस्युता [ ]	३२ ४७०	स्वर्गस्तेयो च ब्रह्मज्ञ	१२ ३८३	हसमुक्त महाकोया	६३ २७०
समुद्रमन्त्रिणीय पागहस्त	६७ ३०७	स्वर्गानुराग्रहसूर्य	४८ १४३	हसमुक्तविमानस्य	३० ३०
स्वर्गोपपन्नो यस्तु	१२ २६६	स्वर्गाशिक्षणे विप्रा	स मा १४ १६०	हसत्तु न समुद्रस्य	स मा २६ १०८०
स्वर्गे तये गन्ति	६ ३४०	स्वर्गि चानुत्तमो	३२ १५०	हसस्य कुण्डजठर	३१ ८६६
स्ववर्गुह्मता मविता कय सह	३२ ८८०	स्वर्गि ते कुलता ब्रह्मा	२२ १५३	हसस्य पट्टिगोत्राय	३२ ६६६
स्ववर्ग निजित दृष्टवा [तत]	३३ ४६०	स्वर्गि ते बान्धवस्य	३२ २१०	हसप्रमानभूयिष्ठ	४३ १५५०
स्ववर्ग निजित दृष्टवा [मत्वा]	४३ ७६६	स्वर्गि ते गकरो भक्त्या	३० १६३	हसप्रमात्य नालकद	४४ १६३
स्वभावमात्मनो श्रद्धे	५६ २६०	स्वर्गि मिमाक्षिन्मयस्ते	३२ २१६	हस सद्युक्ते विमुक्ते च राते	४२ ३७३
स्वभावानु वीक्ष्य बली कुमार	३२ १११३	स्वस्त्यस्तु लोकेभ्य इति	३४ २२०	हस हिरण्यकर्णिया [देवा]	स मा १ ५०
स्वभावमान ग छ गौत्र	३५ ४७०	स्वस्त्या गुरा ग्गामस्य	२८ ५१०	हस हिरण्यकर्णिया [यक्ष]	४५ १६०
स्वभावमान निरोह्याय	३४ ३६	स्वस्त्यो भवान् कि त्वसुरेन्द्र		हसोऽय भूमौ निपरात वेगात्	४२ ४८०
स्वय तत्र पत्नियामि	३४ ५८०	साम्प्रतम्	२० ३३	हसवा कुजम्भ मुखेन नदी	४२ ४५६
स्वय दत्त पारणाव	३५ ३६०	स्वागेन चैव ते गर्भे	स मा ७ १००	हसवा कुमारो रणभूमिन् सारक	३२ ८६६
स्वयप्रकाश परमावतो य	स मा ८ २५६	स्वा स्वा गति प्रयागे	४४ ८३०	हसवा च दैत्य नृपतेस्तनूयो	३३ १४३
स्वयभुव मधुकने	६३ १४०	स्वा स्वा कर्मक्रिया कुमु	१५ ४७०	हसवा सारधिमेकेन	२१ २६०
स्वयभुवा चापि निशाचरेन्द्र	१६ ६३०	स्वामत य सृष्टेष्टा [ ]	स मा ४ १३०	हसवासरगगान्तर्वाय	स मा ६ ८३
स्वय दृष्टा देवर्षे	१७ ६४०	स्वागतैनाभिवाचै न	५३ २२३	हसस्तेष समरेऽर्जुनीत्	४५ १६३
स्वय श्रुतानामपि चार्जिता	६५ ४२०	स्वागतैनाभिभवस्य	२५ ३६०	हस इ वासुगम्योक्तो	५४ ८३
स्वय स्वभावांगहितप्रकार	६८ ५८६	स्वातिथ्योने च वाता [ ]	५४ २२३	हस माभ्राय बतवान्	५६ २७३
स्वय हि मायिक्यामि	७६ ६८०	स्वाध्याय ध्यायके भक्तिर	११ २६०	हस गतभिप्रायोने	५४ २३३
स्वयमभ्यागमद्गारि	२६ २४०	स्वाध्याय श्रद्धयर्षे च	११ २३३	हसवा च ह्यमानस्य	६० ३८३
स्वयमेवात्रगमाय	स मा २८ ६०	स्वाध्याय ब्रह्मविज्ञान	११ १७०	हसमासिति सभाष्य	स मा २२ १७०
स्वर्गं तत्र यद्यपि	५ ५५६	स्वाध्याययत्निरता [ ]	४८ ५५३	हसयोष कालनेभि	४० ६२६
स्वरूप विपुलस्य	३ ३०६	स्वाध्याययत्न गितर	स मा ३ १००	हसयोषिप्रलम्बादे	६२ २००
स्वरूपी तावि चारयम्	६ ८१०	स्वाध्याययेनेष्टव	११ ५५०	हसयोषि कथनिरा [ ]	स मा ८ ३००
स्वरेण परमर्षीणां	स मा ३ २२०	स्वाध्यायोऽपानिभूषा	१५ ५५३	हसयोषि च कृष्णादे	६३ २०
स्वर्गे गते पातरि वायुने	६५ ६३३	स्वानु नर्णायमोत्तानि	१५ ६५३	हसयोषि नमस्येऽ	६१ २०
स्वर्गे गते वायुपनाश वाया	२० २६३	स्वानुनोभायने तीर्थे	स मा १४ ४७०	हसत्यानुययो श्रीमाद्	५२ ४१०
स्वर्गाद्वार ततो गच्छत्	स मा २० २३६	स्वानेवात्ये निजप्रभुने	६ ३२०	हसत्या महापात्याय	२१ १६०
स्वर्गाद्वारमम्येन	स मा १० ५४०	स्वानिषत्तम्यमाता [ ]	६ ३३०	हस हरिश्चिन्नाभूत	५६ ३४३
स्वर्गाभोक्ता भक्तिर्जात	४८ १२०	स्वापभुवर्ग समारम्य	४६ ३०	हसता गगान्दृष्टा	३१ १२३
स्वर्गराज्य परित्यज्य	३४ ३६०	स्वापभुवर्ग पुनोऽभूत्	४६ ५५३	हसप्रसागज्जातानि	६ १०५०
स्वर्गाग्नौ गन्धर्वाभान	३६ १३२०	स्वापभुवर्ग पुनस्तु	४६ २४०	हसये च उमाभर्षे	स मा १५ १४०
स्वर्गावगमप्रतिष्ठ	१३ १३०	स्वापभुवर्ग पुनस्तु	४६ २४३	हसयो रववाह्य	६ २००
स्वर्गावगमपत्तये	स मा ६ २५०	स्वापभुवर्ग पुनस्तु	६० ३१६	हसय बहुकृपाय	स मा १५ ३५६
स्वर्गे निर्दिष्ट सन्नाय सुगुणा	६६ १६०	स्वापभुवर्ग पुनस्तु	स मा २६ १३१०	हसि कृपा च देवर्षे	६ २३
स्वर्गे गत्य स तु योजनानां	६६ १७३	स्वापभुवर्ग पुनस्तु	६२ ५५३	हसि च बलनेर्षे च	स मा १३ १६६
स्वर्गे स्वर्ग निवसति	४८ १७३	स्वापभुवर्ग पुनस्तु	स मा २३ १६०	हसि निष्पत्तो विद्वान्	५१ २६०
स्वर्गे वायां च तयापरि	२८ ७७०	स्वापभुवर्ग पुनस्तु	६१ ५०	हसि हरेण गुरुत्	स मा १३ २२०
स्वर्गावगम पत्तये च	३१ ६७३	स्वापभुवर्ग पुनस्तु	२० १२३	हसि कुमारं सतिष्ठन्ति नयद्	३२ ११२०
स्वर्गावगम पत्तये च	स मा २५ ५६३	स्वापभुवर्ग पुनस्तु		हसिना भगवते	६० १६३

श्लोकार्थसूची

हरिबाहुदेवेन	४५१३	हर्देति बुद्धिं सर्वं	१६ ४१०	हृतागमासाय पतिव्रता तं	४६ १००
हरिमन्त्रिकता या	६८ ४००	ह्रित सर्वस्य जगत	४० १००	हृतागमिष वाप्यस्य	स मा १ १०३
हरिबाणाश्रुत पीत्वा	६७ ४३३	ह्रितार्थं ख वक्रागं	स मा २१ ६३	हृवते च पुनर्ह्यस्य	स मा ५ १०
हरिश्च चर्तं मुद्रनाथेन	३४ ७६३	ह्रिताग्नेष्टा सैव्यानां	८ ६८०	हृयमाने तगा राष्ट्रे	स मा १८ ३१३
हरोम्यत्र वयसहस्रमार्गं	४४ ४८३	ह्रितवस्तुहिनु कात	स मा २६ ८४३	हृतं राज्य न त्ताय	स मा ७ ८३
हरोर्द्ध्वं धाम्ने माडे	३१ १३	ह्रितवद् वचनं युत्वा	२६ ४६३	हृतं राज्यं हृताभार्य	स मा ७ ८३
हर्ता येना च मोदित्र	६० ३८०	ह्रितव्यकृतिपुत्रोऽ	४७ ४०	हृतानि वस्त्रेन बन्धे	४१ १८३
हर्षमागम्य सद्गता	२६ ४२०	ह्रितव्यकृतिपुत्रं	१० १४०	हृत्यं च पर ब्रह्म	स मा १० ३४०
हर्षवान् किमर्थं च	स मा १७ १२०	ह्रितव्यगमं गान्धिरु	स मा २६ १३६०	हृत्ये सर्वयतो ब्रह्म	६४ २३०
हर्षमागम्य मोन -	१८ २८३	ह्रितव्यगमैर्याग्यम्	४३ ७१०	हृद्भक्तं ब्राह्मणो योगी	६ १३
हर्षनाश्व्य पैवायान्	४३ १०१०	ह्रितव्यगमैस्तनयो रत्नेयको	८ ४४३	हृदयेन ममभार्य	४३ ४०
हर्षिणा पचनामरय	१८ १७०	ह्रितव्यगमनात्तकं मुमुक्षुवार्ति	४७ ४३०	हृदयेन प्रीतिनायं	६८ ३००
हर्षिणा संस्तुता ये तु	६८ २१३	ह्रितव्यगमनात्तकं	१८ १६३	हृदयेन मुक्त्यु	४ ४३३
हृत्पात्राणं मुपय् सर्वान्	स मा ६ ८०	ह्रितव्यरेता पुत्रसर्वमेक	स मा २६ १४४३	हृदीकेन विचार्यु	४६ १०३
हृत्मानस्तु देवय	स मा २२ ६००	ह्रितव्यरेता साकेयु	३१ १००	हृदयुष्टं युवजी च	स मा १० २४३
हृत्मानमम्य हृत्स्व	४३ ८३३	ह्रितव्यागं ह्युतो ह्येक	४६ ३८३	हृदयुष्टं युवजु	स मा २ १२०
हृत्तकानं तिष्ठति	स मा २३ २३०	ह्रितव्यागपृष्ठे जगम	स मा २७ ४३	हृदयुष्टं ह्रितव्याग	६३ २१०
हृत्तो च मुग्धजडै	४३ ४१३	ह्रितव्यागपि धीमाद्	८ ४२३	हृदयेन न नि पुरं	स मा २६ ३६०
हृत्ते हृत्तो तथा पूर्यो	४४ १६३	ह्रितव्यागपि धीमाद्	३३ १४०	हृदयेन न नि पुरं	६० ३७३
हृत्तो तथा पदलोभ्याङ्गी	२२ ४००	ह्रितव्यागपि धीमाद्	८ ३६३	हृदयेन न नि पुरं	१४ ३४०
हृत्तवधरपात्राणां	स मा २६ १४८०	हृत्तव्यागपि धीमाद्	३० १७०	हृदयेन न नि पुरं	२३ ४४०
हृत्तवधे मारुते	३७ ८१०	हृत्तव्यागपि धीमाद्	स मा २६ ६३०	हृदयेन न नि पुरं	१४ ४८३
हृत्तवधे मारुते	३० ८१०	हृत्तव्यागपि धीमाद्	स मा १० ७८०	हृदयेन न नि पुरं	१८ १७०
हृत्तवधे मारुते	३४ १३३	हृत्तव्यागपि धीमाद्	४० २६३	हृदयेन न नि पुरं	स मा १४ ११०
हृत्तवधे मारुते	१६ १६३	हृत्तव्यागपि धीमाद्	६४ ८०	हृदयेन न नि पुरं	स मा १४ ८०
हृत्तवधे मारुते	२१ १८०	हृत्तव्यागपि धीमाद्	४६ ११३३	हृदयेन न नि पुरं	स मा १४ १२३
हृत्तवधे मारुते	७ ३६३	हृत्तव्यागपि धीमाद्	३१ ८०	हृदयेन न नि पुरं	४८ २४३

Adlenda (परिचय)

४६ : हृत्तवधे मारुते १७ पदमवतारं धेयनीयम्—
हृत्तवधे मारुत्या स मा १३ ८३

अधिकश्लोकपङ्क्तिसूची

(ALPHABETICAL LIST OF THE ADDITIONAL
STARRED PASSAGES GIVEN IN THE
CRITICAL APPARATUS)

(पादटिप्पणीरूपेण प्रदत्ते समीक्षोपकरणे अधिकश्लोकानां सूची)

* तारकाङ्कितानां अधिक-
श्लोकानामसंख्या
पृष्ठाङ्क

	अ	परिचय
175	271	अमससचुलुक धावत् तेनैममिषिच व
195	291	अगम्यागमनैर्दोषे मुच्यते नात्र सशय
342	612	अक्षयितस्य देवाय नि स्युहाय नमोस्तु ते
279	493	अतसौकुमुमग्रस्य कामराजैति विधुत
392	682	अत्र गायमा पुरा गीता
393	682	अत्र गायमा पुरा पुण्यामुषिनिर्धनस्तरे
407	689	अशानुवमण वक्ष्ये सर्वपापापह ध्रुवम्
160	255	अश्वैवाय महाभागास्त इत्ययं महेश्वरम्
318	588	[म] नो वक्ष्योव शचीपति
319	585	अथ तस्य प्रसन्नोभूत्वा सह महेश्वर
5	2	अथवा सर्वतेजसि जित्तेषां ब्राह्मणो तनु
407	689	अथापि दण्डकास्थानं प्रादुर्भव शिवस्य तु
319	585	अथो दीर्घ तपश्चक्रे शङ्कराराजनाय स
96	176	अर्द्धितदेवमाता च एवमेवार्थमुत्तमम्
5	2	अर्धित्वेन वृषीशुष्ठ पुलस्त्य मुनिपुङ्गवम्
342	612	अदन्तराय चैकाय अक्षयताय नमोस्तुते
179	273	अदन्तानन्त शक्तीय महाभक्त नमोस्तु ते
382	676	अनयमकृत् स विधुश्चेतसः सनातने (वर्मनि?)
		वर्त्मनि वर्तयन्
5	3	अनाचारवता चैव धमद्विपान्ताया मुने
66	106	अनापदि स विद्वद्भिः पतितः परिकीर्त्यते
51	93	अनूपास्तुण्डिकेराभ वीजहोमा सहस्रस्य(?)
		वस्तवस्तव वा
212	331	अनेन बह्वी देवा समरेषु पराजिता
323	590	अन्तर्जले द्विजभृश महाश्रम्यकारकम्
285	518	अन्यकथं महाबाहो भ्राता तव मुदार्शनं
		विरोचनस्तव पिता

तारकाङ्कितानां अधिक- श्लोकानामसंख्या	पृष्ठाङ्क		परिचय
407	689	अन्यकथं गणाधीशस्तस्मिन् शक्ययस्ततः	32
391	680	अन्यस्य दानेन कल यथोक्तं	25
148	283	अन्यत्र कृतपापा ये पचपाप	2
298	545	अन्यथैदृशस्याविष्ट प्रकृतिरस्य क्षणायुत	10
398	683	अपि न स कुले जातो ध्वज केपावमन्दिरे	1
397	683	अपि न स कुले भूपादेकादस्या हि यो नर	1
395	682	अपि वा स कुले भूपादेकादस्या हि यो नर	1
372	657	अपि हितायीयं वृत्तेतत्तादवयवम्	1
342	612	अप्रशङ्गोऽयमेवायं अतुलाय नमो नम	6
286	520	अस्यद्रवन्त सहसा सम स्कन्देन देवता	2
319	585	अमुष्मिन्नाश्रमे नित्यं तस्मिन्नाश्रमे भज प्रभो	25
317	581	अरन्ध्रेषु कुतो गावस्तर्हि मिष्यन् विष्टते	5
239	386	अवतीर्णस्त स्नातु निमग्नश्च महाम्भति	3
323	590	अवतीर्णो मुने स्नातु माधवाया शुभानवीम्	18
108	193	अवतीर्णो जगद्योनि कल्पपरपृष्ठे हरि	2
408	689	अश्मादिपानसंवादकमल तया प्रवालको(?)	9
409	689	अश्मादिपानपुष्पं च उग्रान्ध्रैरकम्बलम्	9
227	359	अष्टबाहु दतो काशीं मुवाहृमपि गच्छतो	
407	689	अष्टादश सत् पुराणं सर्वपापापानोदनम्	12
407	689	अष्टादशपुराणानां नामधेयानि य पठ्य	13
407	689	अष्टादशपुराणानि ब्रह्मणा कल्पितानि वै	1
156	247	अष्टासीति सहस्राणि बभूवुश्चोर्व्यरेतस	2
319	585	अष्टाधारणरूपस्त्वमजरामरतो भज	35
5	3	अनुरागां विनाशश्च मुराणां परिपालनम्	50
316	581	अतो पिष्टरस मेने माधुर्यपरिवर्जितम्	6
		आ	
237	379	आवासात्पुराणो जातः परः कौतूहलं हि मे	

वामनपुराणे

श	साराङ्गिका भक्ति- श्लोक संख्या	पद्याङ्क		परिचित्तया	श	साराङ्गिका भक्ति- श्लोक संख्या	पद्याङ्क		परिचित्तया
269	472		आगत्य चावदन्मर्चं भार्गवस्य विवेष्टितम्	6	408	689		इदं पुराणमखिलं पुनस्तथैव च भाषितम्	18
144	235		आचार्यं मातप्यं चैव पितरं ये शिष्यंति ह	1	409	690		इदं पुराणमखिलं पुनस्तथैव च भाषितम्	18
386	676		आजन्मपापं यदकारि वै (५। १०) स्तु		302	570		इन्द्रियाण्यपि तुच्येत्सद्देहे हि नो दुःखं	1
302			आत्मना विप्रहीनानि कामाक्य (?) समानि तु	3	302	570		इन्द्रियं बहु सुखस्य देहिनि गन्तुं जायते	5
298	545		आत्मानमुर्बो गमनं वायुं वारि हृताशनम्	5	393	682		इमानि दानानि यो ददाति सर्वलोकांश्च स	
394	682		आदिष्य वामनाख्यं हि तीर्थयात्रा ययौ वसौ	10				ज्येच्छीलवान् न	1
401	686		आपत्तौ पतितानां ये येषां ब्रह्मा न सन्ति च	1	305	572		इषानीमानि देवस्य	2
70	113		आमोदयति मत्स्यानां मन्त्रभारकरोत्कटा	1	403	686		इह भुक्त्वा तु तां भोगान् ज्ञाने यान्ति हरे पदम्	5
170	264		आराध्य हनुमान्प्राप्तं सिद्धिं वैभवं प्रादत					ई	
316	581		आलोच्य पिष्टं तोयेन क्षीरमित्थस्य सन्ददी	2	250	412		ईमे च विविधैर्यैः कुर्यात् शुक्रावलि	3
5	2		आसीद्विरभिनन्द्याय प्रपच्छागमकारण	18				उ	
307	574		आसनं भाजनं चैव पदमष्टविधं स्मृतम्	1	45	86		उत्तरपूर्वतो वर्षं किमुत्थं इति स्मृतं	
136	224		आहूता च परिच्छेष्टा गयनञ्च सरस्वती	1	323	590		उत्तरायां प्रजन्मृते नरो मनुजसद्वरीम्	11
			इ		356	625		उत्तुम्भागाच्च द्रष्टुं वैरोचनं बलि-	
177	271		इतश्चेतश्च विचरन् इश्वरं परिवारित		39	80		उत्तुम्भं दत्तानि मुखात्स्वमासान्यस्तुते क्षुधा	
319	585		इति तस्य महादेव प्रतिपद्य तिरोक्षे	36	210	326		उत्तरेण पार्श्वतो सा तु शुभनोद्वर्तनेन च	
134	223		इति देववचं श्रुत्वा ब्रह्मणा बाहिता स्वयम्		323	590		उत्सर्गजतश्च दष्टुं पुनर्विस्मितामानसा	21
319	585		इति याचं मुने श्रुत्वा जगाद नगजापति	27	104	192		उत्तमोदाच्छतनुगाहानि बाह्यतरस्सुह	2
199	296		इति श्रुत्वा देववचो रागिणी कविता ययौ	4	319	585		उत्तममनुमुनिश्च ततस्तोत्रं ततः तपः	4
319	585		इति स्तुत्यन्तं समुपि जगाद त्रिपुरान्तकृत्	17	319	585		उत्तममनुस्वाच	10
400	684		इति स्वयं विनयं शिष्या चापि धीमत	1	316	581		उत्तममनुर्गतो यज्ञसमये शक्तिमन्विरम्	4
406	688		इत्थं वदेद्यो नियतं मनुष्य-	3	5	3		उत्तमे सतीमाया देवना हितकाम्यया	53
319	585		इत्युक्तं प्रमुखा हृष्यन्तस्तु विष्णुतलोचन	19	310	575		उत्तरेण सत्येतेषु ममैतर्षु नारद	8
147	237		इत्युक्तं स धीमं चिन्तयानस्तु स्वर्पति	4	164	260		उमा च त्रिज्जगत्त्रेण हरपार्श्वे न मुच्यते	2
149	283		इत्युक्तं स वृषा उपस्तुष्टुस्तमेति च	1	178	273		उमास्त्रयभेदाहर्षयुता (त) मां पर्यरोरके	
355	625		इत्येव स्तननं कृत्वा सर्वपापं प्रमुच्यते		407	689		उमोत्पत्तिस्तद् विवाहवर्णनं गणपेन्द्र	29
171	269		इत्येव चिन्तयानस्य मवाहः (?) वाग्		5	2		उवाच स प्रहृष्टास्यो मुनिं जय ज्येति च	16
15	12		इत्येवमुक्तं स पितामहेन वाऽऽ त इवेति जगाद रामम्		361	639		उवाच देव्याधिपतिं विरं ध्यात्वा महामति	
129	214		इत्येवमुक्ते वचने ब्राह्मणस्ते विमर्शना	3	108	193		उवाच वैराग्यपतिं विरं ध्यात्वा स भार्गव	1
14	12		इत्येवमुक्तेयः पितामहेन वाऽऽ तयास्त्वस्वतमो		373	669		उवाच मन्त्रं वाक्यं देवप्राप्तं पुनिष्ठितम्	
			स्वयमो	2	248	407		उ नोवाच	2
193	389		इत्येवमुक्ते भवता भवतामापरस्तव					उ	
257	452		इत्येवमुक्ते मतिपान् वाग्दोषवचमागमय	3				ऊ	
394	682		इदं पुराणं परमं पवित्रं शृणोति भक्त्या		1	1		ऊर्ध्वं मोक्षो लभते धनवि द्दति करे नाभिदेशेन इष्टं	3
			निमतात्मनाग् वादा	6	220	341		ऊर्ध्वं गच्छता तद्देवद्वी गच्छतापोपतिरित्या	

अधिष्ठानश्लोकपञ्चसूची

* तारकादिता शक्ति- श्लोकसंख्या		पृष्ठाङ्क	पर्यायसंख्या	* तारकादिता शक्ति- श्लोकसंख्या		पृष्ठाङ्क	पर्यायसंख्या
26	37	प्रतिपत्त्यस्तथा दृष्टा शक्तौ (दे० १००) सत्कार शकर		368	645	कथयामास पुत्रोऽसौ भद्रवृत्त पूर्वमेव हि	
137	226	प्रतिपत्त्या च तं देवं शकर शोकशकरम्		5	3	कथयामि मद्रात्रात्र भद्रपुण्यादितो मम	37
		ए		5	3	कथयामि यवावृत्तादित भृशु मे भुने	45
29	48	एकत्र पदक च नरेण मुक्ता	5	12	169	कथयिष्यत्युपाय वो मया जेष्यय ईक्ष्यप (दे० २००)	
4	2	(?) एत मे शयय क्षिप्रि सर्ववित त्व मतो मम	2	5	3	कथित लिखितं महा पुराण ब्रह्मगमिमत	43
46	89	एतज्जल स्वादुतर पिबन्ति हृष्यन्ति भूमौ त्रिविध यनैव		67	107	कथयस्वापि शुद्धयत विराजयपितो नर	4
403	680	एतत्त कथित विप्र पुराणं वामनाह्वयम्	1	316	581	कदाचित्श्रीरमपिबत्तदा कालेन भूयता	3
323	589	एतत्तविन परम पुराण प्राक्त स्वगस्त्येन		5	3	व्यास उवाच	
		महर्षिणा च	2			कदाचित्शारद शोभाद् मगवात् सात्वतो मुनि	3
4	2	एतदात्माहि सकल प्रष्टव्य मुनिसत्तम	1	317	581	कन्दमूलकचाहारी श्रामवृत्ति विधाविनाम्	2
5	3	एतदेव पुरा ब्रह्मन् ब्रह्माण पण्योनिना	42	397	683	करीष्यत्युपाय च शर्मापतकहानिदम्	2
315	580	एतन्मे सर्वमावध विचित्रं प्रतिभाति मे		222	349	कर्मसाधयच्छतवर्ष त्वष्ट्रो विविष्टोऽस्मिन्	
289	522	एतमाप्तिष्ठय गदया दीपना तोषमारधे				तमता प्रदधे	2
40	80	एतस्य ते भवेत्तया दीर्घेन दुष्कृता कृता		76	127	कञ्जासौ महिषो नाम रक्तबीजाययश्च के	
59	100	एतानि सवाणि विगृह्णाणि		407	689	कामाश्च प्रह्लादचरित्रं परमाद्भुतम्	25
176	271	एतेषु ह्येव (?) कुप्यन् दीर्घेषु भक्ति		294	528	कामाय बाधन यन्तो यच्च तस्मिन्नुद्भूतम्	
273	477	एते हि बलिना श्रमा दानवा प्रमथन्त		302	570	कारणाग्न्यात्मनस्तानि सूक्ष्म पश्यति तं सुत	2
235	377	एव ततोऽक महिषासुरस्य बागस्य तदाह्वयन प्रवृद्धम्	1	365	642	कार्यं त्रिलोक्यराग्य प्राणितमनसा देवमेवामुनेन्द्र	2
109	193	एवै तु ब्रह्मस्तस्य प्राप्तस्तन जनार्दन				इति धीवामनपुराणे वामनाश्रुमर्षिदेव्याय ॥८६॥	
249	409	एव ब्रह्माति दीर्घेष्टे धर्मके मदनान्यके		407	689	कालनेमिचक्रैव कले स्वाप्यमेव तु	33
308	575	एवं विधानतो ब्रह्मज्ञानाङ्गो जनार्दनम्		291	523	कालनेमिस्तदा भाति दग्धैर्ल ह्वापर	4
79	139	एवं स्वस्था दनुनाय कम्पा महोपश्रवणि		328	598	कालायनाय कमतायतलोचनाय	2
		च चारयन्ती	2	16	16	कालेषु बन्धो न नरेषु शक्तो दग्धस्तथा योगिषु	
11	8	एवमयेषु कार्येषु सुकृतास्तर्वाणि प्राणि				न जनेषु	
277	489	एहहि वीरागत महामुरा योऽयम भूयो		1	1	किं छव किं तु रस किमु तिलकमहो कुण्डने	
		हरणीय त्वम्	1			बोस्तुम वा	1
		ऐ		299	559	किं तस्य नासौ राजेन्द्र दीयेते कार्य एव हि	
310	575	ऐश्वर्यं हि तवा कर्मात् यत्नायदति भाञ्छित		147	237	कुरद्व	
		क				किं नायेद फल स्वाभिन्नतोऽह विरामाणि च	3
264	402	कर्म त्वन्तु देवतो जवान प्राणात् शरीरात्कण-		130	216	किं रूप च महातीर्थं हर्षे भुवि दुर्लभम्	
		सद्व शक्तो		34	70	किं त्वि(स्वित्) श्रेय मतो लोके किमु वेह	
3	2	कथ दासायगो देवी जुहावात्मन्तु मये	4			द्विषोत्तम	1
3	2	कथ वाञ्छितुश्चलमगमत् परमेष्ठिन	12	5	3	विमाचरेमहाप्राज्ञ सतिताम्रेमविद्वल	28
5	2	कथयाममन् आत किं शोपे करवाणि ते	19	3	2	कुमारचर्मर्षे तद्व दयावद् मत्तुमर्हति	7

सारणीकृत मंत्रिका- श्लोकसंख्या		पदसंख्या	सारणीकृत मंत्रिका- श्लोकसंख्या	पदसंख्या
223	589	कुक्षेत्रे समम्यागाद् द्रष्टुं वैरोचनो मुने	6	ग
407	689	कुक्षेत्रस्य महिमा तीर्थं शोष्यते कदा	28	391 680 गङ्गाजले नैमिषपुरे वा
145	237	कुक्षेत्राच्च	2	53 97 गङ्गा प्रयागं कुक्षेत्रं च
44	86	कुक्षेत्राद्भुतं च द्विरभ्यो रासतेष्वथ	3	गया च काशी यमुना सारस्वती
67	107	कुक्षेत्रे निमित्तकस्य तु	1	391 680 गच्छन्त्या नारद उवाच
222	349	कुक्षेत्रे विद्वांस्यस्य लोके	1	326 596 गङ्गा भाकर्ये तीरे गङ्गा भाकर्ये बलम्
232	373	कुक्षेत्रे च सर्वे स हि हविः (?) चेत्कथं	407 689	गङ्गाप्रदेशे स्तोत्रं विष्णोः सारस्वतं स्तव
90	159	कृतं यथावत्परिपारितं (V L १६) तस्तु (ता तु)	67 107	गङ्गायां वि (नि ?) गङ्गायां गङ्गायां
94	172	कृतं तद्वत्परितः सर्वे गच्छन्तु स्व स्वमात्रम्	3	निपजस्तथा
319	585	कृताञ्जलिपुटो मूर्धन्यमुग्रमुखः प्रपद्यते	9	323 589 गते च तीर्थं गङ्गायां प्रह्लादे दानेश्वरे
344	614	कृतानि सकलान्येव धर्मस्तोत्रमनुत्तमम्	1	394 682 गङ्गा तु ब्रह्मवदनं ब्रह्मणे स गङ्गादेवे
347	617	कृताञ्जलिं महावते	79 139	गङ्गायां विष्णु स्वयमेव परमं कुरुष्व यत्तन्निमित्तं
406	688	..... इत्याश्रयतः	4	क्षम च
34	70	केन पूज्यस्तथा सद्यः केनाशी मुक्षयेष्यते	2	213 334 गङ्गायां तदा देवी यदि नागम्यते स्वयां
337	610	केनायं वन्द्यान्वयं किं (?) अकेतिनिपुन	1	214 334 गङ्गायां तदा देवी यदि नागम्यते स्वयां
389	611	केनायं वन्द्यान्वयं कथं किं निपुन	7	291 523 गङ्गायां तदा विष्णुर्दानवस्य मुखादप्यम्
281	503	केनायं वन्द्यान्वयं किं किं निपुन	2	295 538 गङ्गायां तदा विष्णुं पूजयस्व पुरन्दर
389	679	केनो मावकीपयं सदा पुण्यं तदेन्द्रजम्	254 446	गङ्गायां इन्द्रपुत्रस्तु आवाहिरागुपी गतः
391	680	केनायं वन्द्यान्वयं किं किं निपुन	13	396 682 गङ्गायां च स्वयं तदा देव विष्णुर्निपुनसतरे
132	220	केनोपधरं नरो हृष्टः तस्मिन्तीर्थे महेश्वरम्	184 277	गङ्गायां तदा देव विष्णुर्निपुनसतरे
407	689	केनोपधरं नरो हृष्टः तस्मिन्तीर्थे महेश्वरम्	10	407 689 गङ्गायां तदा देव विष्णुर्निपुनसतरे
323	590	केनोपधरं नरो हृष्टः तस्मिन्तीर्थे महेश्वरम्	10	154 245 गुणातीतं स पुरुष परमात्मा सनातन
409	689	केनोपधरं नरो हृष्टः तस्मिन्तीर्थे महेश्वरम्	13	308 634 गोमयां दद्यात्तदा दत्तं गङ्गायां च दत्तम्
29	48	केनायं वन्द्यान्वयं किं किं निपुन	9	298 545 गङ्गायां तदा देव विष्णुर्निपुनसतरे
159	245	केनायं वन्द्यान्वयं किं किं निपुन	252 418	गङ्गायां तदा देव विष्णुर्निपुनसतरे
186	277	केनायं वन्द्यान्वयं किं किं निपुन	36 74	गङ्गायां तदा देव विष्णुर्निपुनसतरे
269	472	केनायं वन्द्यान्वयं किं किं निपुन	36 74	गङ्गायां तदा देव विष्णुर्निपुनसतरे
38	79	केनायं वन्द्यान्वयं किं किं निपुन	36 74	गङ्गायां तदा देव विष्णुर्निपुनसतरे
142	230	केनायं वन्द्यान्वयं किं किं निपुन	36 74	गङ्गायां तदा देव विष्णुर्निपुनसतरे
र			ग	
259	456	रामायणे वृषभध्वजिनश्चाप्यनन्तरा	292 523	रामायणे वृषभध्वजिनश्चाप्यनन्तरा
287	522	रामायणे वृषभध्वजिनश्चाप्यनन्तरा	1 1	रामायणे वृषभध्वजिनश्चाप्यनन्तरा
63	103	रामायणे वृषभध्वजिनश्चाप्यनन्तरा	407 689	रामायणे वृषभध्वजिनश्चाप्यनन्तरा
278	493	रामायणे वृषभध्वजिनश्चाप्यनन्तरा		

अधिकश्लोकसूचि

श्लोकानां संविष्ट-
श्लोकसंख्या

पृष्ठांक

391	680	चतुर्दश वामनमाहुरम्यं	
183	276	चतुर्विधमपत्ता एवं रव च वैभानरो महावृ	
10	8	चन्द्रमा संहितं ब्रह्मभूमिमाङ्गुरस तथा	
5	3	चिकीर्षे भगवान् देव सत्या सह अगदुमु	
85	147	चि तेप दैत्यं सहैव लीनया	
253	435	चित्राङ्गद्वार्यं गुरुयस्तपस्वामि मुदं वत	
303	571	चित्रा चैव सलाटे तु भरणी तु तपा मार.	
174	269	चिन्तयामास त देवं गुप्तरस्य जगाम ह	
173	269	चिन्तयामास त देवं दन्वचस्य (?) जगाम ह	
5	3	चिन्तयामास महर्षे देवाना हितकारणं	
164	260	चैत्रहृदमचतुर्दश्यां यस्तेतानि परिक्रमेत्	
131	218	चैत्रगुप्तचतुर्दश्यां तीर्थं वै पाश्चात्पके	
		छ	
236	377	छिंष्टात् यथा तदप्रतिमं करेण बाणस्य तन्मे	
		माताभ्यान्दातु	
		ज	
248	407	जगत्सोमकरं विप्रं तच्छोभं चम्यतां मन	
251	414	जगाम नैमिषिन्ना(?) यथाभ्यासां नराणि	
268	472	जम्बुद्वीपास्तथा शुक्रमंषया नावयमवरोद	
13	12	जम्बवयो ह्यन्धतमे यदीरा तता (?)	
		हरोऽम्बेत्य विधिर्बभूवे	
155	245	जम्बु बह्मरः बह्म प्राप्स्यति न सद्यः	
298	545	जम्भे बुजम्भं नरकं बाणमन्योस्तथा गुणद्	
313	559	जतोद्भवभ्रात्रि जत विभुष्य ज्ञात्वा गतो	
		लंकरावागुदेवी	
319	585	जातोऽयं यथावमय मे सङ्घं ता	
5	3	जितायने जितदोष काममाहं विरजिते	
147	237	जितो हि भवता सोरो बवं चापि परम्भ मो	
381	675	जिह्वापि कर्तुं यस्य समुद्रो मोचनमपि	
3	2	जोमुतवाहरो देवः कथमाहोमदृष्टः	
317	581	जातगीररास्त्रान्मुनेरुत्तरेष्टिगुह्यता	
316	581	जातगीररास्त्रातो अन्तनीमवदत्त	
391	680	जातोऽयं यथावमय मे सङ्घं ता	
96	156	जाता च तामुग्राह्ये सप्तमां	

पङ्क्तिव्या

श्लोकानां संविष्ट-
श्लोकसंख्या

पृष्ठांक

206	317	ज्ञात्वा विधेयकार्यं स्वम्	
158	251	जानिनामाधर्मं वेदम् वेमाधर्मं च योगिनाम्	2
161	237	जानोदधे दांभो विप्रो महायज्ञं महायज्ञिक	1
396	682	ज्यामयस्य नरेन्द्रस्य धारुण्यार्तं च सप्तस्विन	2
407	689	ज्यामयास्त्रानमने व क्षितिं ह्यनुपूर्वत	40
167	262	ज्येष्ठे मासि सिते कपे शुक्लमां यद्वया नर.	
191	282	ज्योतिषां पतिं मुञ्जानास्त्रास्यै योपायमेव नमः	4
5	2	ज्वलन् ज्वलन्वद्वारं गिरं सवैत्रं सोऽग्नयं	7
		त	
5	2	त दृष्ट्वा दूरतश्चैव ज्वलन्तमिव मास्करं	6
117	203	त देवनिमित्तं देवं ब्रह्मावर्तं प्रवर्णते	3
172	269	त देवं चिन्तया युक्तं गुप्तरस्य जगाम स	
195	291	तं पूजयित्वा यत्नेन सोपवाद्यो जितेन्द्रिय	1
197	291	तं पूजयित्वा यत्नेन सोपवाद्यो जितेन्द्रिय	1
276	485	त मौलिमुक्तकवचं परिग्रह्यायुषाम्बरम्	
208	321	त सवर्णं तं देवी य (?) गतो ब्रह्मण पदम्	
100	183	तं वागुदेवं प्रगतोऽग्र्यचिन्तयं	
267	471	तत कुक्ष्ये च यमालयं गते	
		हृते च सौमे प्रमयेर्महार्च	
269	472	तत ब्रह्मो ह्यः प्राह दृष्टीरा नीयतां कवि	7
241	387	तत धातुधेयु सोमेयु देवा ब्रह्मणमब्रुवन् ।	
		इष्टोऽपि किमिदं	
264	465	[तत] पश्यन्तु देवेषु महाराजुपतान्यक	
13	12	तत प्रसिद्धी परमस्य दाभो	
		पद्यज्यो विष्णवे किं सुप्रोक्तया	1
146	237	तत दाभोऽवन्तोऽहं हृदि यत विप्रो विप्रम्	
225	352	तत दावन्तं बानं दन्तं दावन्तं दन्तिका	
199	296	तत समन्वयेन गुरो रात्रिणी प्राहुरागुता	1
156	247	तत सृष्टिं विष्णवतो ब्रह्मणोऽप्युत्तरात्मनः	3
323	590	तत स्नाया समुद्रोऽपि क्षय्य सर्वं एव हि	22
297	540	ततश्च दाभो विरपञ्च भुवः	
160	255	ततस्तु ह्यपवादिता देवी बभनमवरोद	1
7	87	ततस्तु यौमस्य हि सातुमुत्तमम्	
250	500	तद्विषयोऽवन्तो (?) विप्रोऽपि प्रेम्णाभ्यस्तवम्	
195	291	तद्विषयोऽवन्तो प्रायेः दवा योर्द्वयमोदता	3

पङ्क्तिव्या

अधिकश्लोकसूची

सारङ्गिणी ग्रन्थ- श्लोकसंख्या	पृष्ठांक	परिसंख्या	सारङ्गिणी ग्रन्थ- श्लोकसंख्या	पृष्ठांक	परिसंख्या
168	264	1	358	634	1
167	262	4	357	634	
168	264	3	3	2	8
5	3	25	407		14
323	590	15	5	3	61
21	22		192	288	
312	576		319	585	34
103	192	1	118	204	2
35	74				द
36	74	8	407	689	24
36	74	5	122	208	
36	74	2	147	237	
36	74	2	394	682	1
229	372	2	310	575	2
399	685	3	5	3	7
175	271	3	393	682	26
388	678				देवीयते भानुरियादितोय
407	689	4	75	124	2
314	580				दादिमोदुभिषयुक्तो मुग्धवृषस्तु क्षाण्डव
274	477	2	94	156	
104	192	4	338	610	
371	675	3	339	611	
148	238	1	398	683	3
128	214	1	300	567	2
385	676	2	399	684	
383	676	1	391	680	2
401	686	2	163	257	27
402	686	2	117	203	
153	241	1	269	472	1
385	676	1	216	337	3
407	689	2	79	139	
91	162				दृष्टा दृष्टुस्तु दृष्टा दृष्टु
407	689	9	5	3	3
267	471		391	680	62
			236	377	29
					देवादिभिरपि कुराते मुक्तिरुत्ता चतुर्विधा
					देवता वर वरमानुभावे
					मौक्तिकपारो रिदुवाद्युष्य

सारकण्डित ग्रथिक- श्लोकसंख्या		परकण्डित्या		सारकण्डित ग्रथिक- श्लोकसंख्या		परकण्डित्या	
पृष्ठाङ्क				पृष्ठाङ्क			
286	520	देवा निजज्जुर्जितत्वा मयमुता प्रहारिण	4			न	
60	100	देवालये वल्लिगृहे च नित्यम् (दे० २०)		110	193	न कश्चित् किञ्चिदुक्तवान्	
407	689	देवानुर युद्धमतीन्द्रकक्ष्य विजयस्तत	26	79	139	नक्षत्रमाला गगने यथैव	
323	590	देविकाया जले स्नातवा पयोधगाया च तापता	17	93	156	न चिन्तनीय मनसापि विप्र	1
199	296	देवि पथस्व का जालि कुटिला मन्मथे स्थिताम्	2	407	689	न सत्य रोषा जायते न विष चाभिवारिकम्	19
5	3	देवी देव सद्योवाच पति योगेश्वर विभु	63	67	107	न तु नैमित्तिकोच्छ्रय कर्तव्यो हि कथञ्चन	6
407	689	देवो पराममञ्चैव स्कन्दमाहात्म्यमेव तु	30	6	3	नदीतीरेषु कोणेषु पर्वतेषु गृहाणु च	55
327	598	देवैर्द्रवानवपरीक्षितगोष्ठाया		317	581	नदीना पावन वारि पोषते मुनिभिर्वने	4
202	298	देवोपाश्रित्ययद्रै ब्रह्म नाम निरोद्धनयद् गृह्यन्		342	612	नम पित्राय शान्ताय निश्चिताय यशस्विने	7
83	147	देव्या महोजा महिषासुरसु		182	276	नम सर्वत्रयापन्न वल्लरुध्यादिवारिणे	
		विद्राघम्भूतपगानलाग्नि		342	612	नम राज्ञाय पीडाय धर्मैर्धाय श्रुतिति (?)	3
319	585	देव्या सह महादेव तेजो मूर्तित्वमाश्रित	26	350	618	नमश्चावर्षापरिते मङ्गाशीर्षय ते नम	
31	48	देव्यापिपेनाय पुनर्महास्त्रमाग्नेयमाजौ युगपद्रुतम्	3-4	5	2	(धौ) नमो गणपतये	
307	574	देव्यो गोत्रं प्रजातव्या सप्तवाम्यानि काञ्चनम्	2			नमस्तस्मै महेष्टाय यस्य सम्प्रदायश्चक्षुतात्	1
256	450	द्रव्य धनद्रवरक्षौ नीवाञ्छाकटा		349	618	नमस्ते सर्वेश्वरते मङ्गाशीर्षय ते नम	
126	212	द्राक्ष्यात च रत्नक	1	319	585	नमस्तेषु विष्णुषां नाताख्याय ते नम	14
28	48	द्राक्ष्यात दैत्यपति ससर्ज	1	352	623	नमस्ये पञ्चकिरण नमस्ये षडवगुलम्	
20	313	द्वितीयमेव सकाशं बालव्यज्रमुत्तम	1			नमो गणेशनाथाय वृषस्कन्धाय ते नम	
		ध		342	612	नमो गन्धर्वतृष्ठाय गोविन्दाय नमो नम	10
323	589	धन्य यस्याय बहुपापनाशन		342	612	नमो गूढाय गुह्याय गुणाय गुणवर्तिने	5
		सर्कोर्तनाञ्छ्वेणान् ससृष्टेभ्य		342	612	नमो देवादिदेवाय स्वभावाय नमो नम	9
		इति धीवामनपुराणे पुलस्त्यनाखर्षवादे प्रह्लाद- सीर्थवाता नाम त्र्यशीतितमोऽध्याय	3	319	585	नमो श्रम्याय धर्माय श्वादेशाय ते नम	15
5	3	धन्य योऽस्य स्वर्ग्यं च सर्वोर्ध्वपरिवृद्धितं	34	319	585	नमो विश्वात्मने दुष्प्रमत्तस्यापि विक्लिताम्	11
5	2	धन्योऽसि कुलकृत्योऽसि मान्योऽसि महतामपि	22	342	612	नमो व्रतव्रताभाय सारुप्यगोक्षुभाय च (पर)	
6	5	धावन्ति दृष्टानि वनस्त्वनीषु । सर्वे भुवस्तोयद (दे० प्रावृत्ति) सप्रवृद्धया	1	221	347	नमस्तु बरदायनि चण्डि सर्वेश्वरी	
403	686	धिक्षेपा अम विफल नोपसेवन्ति ये गुरुन्	1	406	688	नमोस्तु कल्याणतर्पणतन्त्र्ये	
142	230	धृतराष्ट्र महोपाय महद्विदिहिताध्वरम्	1	247	402	नमोस्तु तस्मै पुरुषोत्तमाय	2
139	230	धृतराष्ट्रेण राजा च				नमोस्तु देवाभयदात विष्णो	
141	230	धृतराष्ट्रेण राजा च निष्कर्महृतात्मना		272	476	नमोस्तु ते यक्षर सर्वं नमो सहस्रने शक्ति ये	
140	230	धृतराष्ट्रेण राजा च बह्मसहस्र प्रशस्तिः		72	120	नमोस्तु प्रियतां सर्वं इति वाच्यं च पश्चिदे	
408	689	धेनुर्देव्यानि राज्ञानि सवामानि च गोधनम्	8	180	274	नमो निरुपवर्ग्याय नमः कनकवर्ग्याय नम	
409	689	धेनुर्देव्यानि राज्ञानि सवामानि च गोधनम्	8	98	182	न सत्य इदो न च पञ्चमोर्निर्नन्दो	
383	676	धूमं ह्यनन्त समपान्तापनम्	2	213	334	नविष्यामि तथा कृत्वा दाक्षीणि वृतापवा	2
				214	334	नविष्यामि तथा कृत्वा दाक्षीणि वृतापवा	2

अधिकश्लोकपङ्क्तिमूची

शारदाहृता अधिक- श्लोकमयस्या		पङ्क्तिह्रास्य		शारदाहृता अधिक- श्लोकमयस्या		पङ्क्तिह्रास्य	
८	पृष्ठङ्क			८	पृष्ठङ्क		
261	459	नरकाहो भवदूला रक्षा म स्वयसोर्धत		14	12	पराजयो विद्यते कि मुषोक्त्वा	
30	48	नरस्तु चापि परमायुषे पुन	1			बन्धनययो ह्यनन्तमे पदोश	1
31	48	नरस्तु चापि परमायुषे पुन	1	5	3	पराजिता सुरा जग्मु शरणात्मनोऽयम्	47
29	48	नरस्तु पङ्क्तीनि तीव्रवेग	2	246	402	परीशगार्थं वक्तव्य विष्णो-	
391	680	नश्यन्ति सर्वपापानि कामनस्य सदा मुने	38			म्यात्पताताव गिरिप्रकर	1
18	18	नागता तत्किमेवा स्वमायाता वरवर्णिनी		92	156	परीक्ष्य दान ननु कस्यवाया	
5	3	नागा पुनस्तमावीणे नागापक्षिनिनाक्षि	60			धमाय कोर्त्य च दिगो धनाय	1
82	145	नानावन्नश्लिषवरा नानापुष्टधरस्तया		5	2	पर्यटन् बिबिधान् लोकास्तापसाना तयाश्रमान्	4
394	682	नारदोऽपि वृत्तायोलौ मयसाबिन्दयद्वरिम्	11	5	3	पवित्रं परमं रम्य सर्वदेवसमन्वितं	36
339	611	नारायण नर शौरि माधव मधुसूदनम्	5	319	585	पद्मान पतये तुभ्यं भूतावासाय ते नम	16
384	676	नारायण गुरगुह प्रभुमन्वंन्त	2	55	99	पद्माक्षिण्या स्वा श्रियते नरेन	
5	3	नारायणकयोगेति निवशक्तिगोन्वित	35	5	3	पद्मादेतच्च बलव्य पुराण लोमहर्षणं	44
3	2	नारायणराम्या च प्रह्लादो दानवेश्वर	9	407	689	पाठक्य प्रदातव्य गौमुखैर्विभूषणम्	21
328	598	नारायणाय नस्तोकास्तथाय	1	391	680	पाठाद् सख्यगात् विप्र श्रावणार्पण कस्यचित्	37
391	680	नारो नरञ्चापि च पादनेक	9	407	689	पापप्रशमनस्तोत्रे संवाशो मुनिदेवयो	36
5	3	नास्तिकानां पुस्ततात्	41	243	393	पापिनामुत्सेवनम्	
286	520	निजधूर्वावनादेवा कुमारभूजपालिता	3	407	689	पापिनो ह्यपि पूज्यते गणावारिविवाहनात्	17
102	191	निजमूर्खानामयस्मे दास्यामेवाविचारितम्	3	1	1	पापात् तद्विज्ञेयिष्य स वनुजस्त्रिपुर्व्यमान कमेण	4
67	107	निरयस्य कर्मणो हानि केवल मृतजन्ममु	5	288	522	पालक साधु सुरैर्यस्य परम कोपितो तेन	
20	19	निमग्नता यता सर्वा न तथाह सह स्वया				छेत्स्याम्येन तु पुनवत्	
354	624	निष्कान निराकार त्रिगुणं निर्मल पदम्		228		पाशो प्रतीचीमवतु सुनातु पातु चोत्तरं	4
84	147	निरपुधाश्चैव हतप्रताप		310	575	पितृमानुसमुच्च स तद् सर्वं हन्ति केनच	3
201	298	निवर्त्यस्तस्यादनायामास तां दृष्ट		92	156	पितृल्लया दान धव कुनी	
203	303	निवापतामयं निधु ००० स्फुरिताधरा		191	282	पुता सतनहृषाणि म समाप्तिव्य विहृति	1
206	317	निगम्य वचन तस्य स्मिता किंचिदयो हृष्ट	2	244	395	पुनस्तुपुषा तु शुभया तस्मात्तपात्त मुच्यते	2
367	644	निगाकरो जडतया (न) पापापाशो दिवाकरः		96	176	पुनार्थं वरं प्राह	
328	598	नीराय नीरजिलयाय नमो भवाय	4	283	509	पुनास्तस्यामवन् दूरा इतास्याः कल्पवादिन	
57	99	नेनेत द्युयं न विपु न भाति		282	509	पुनास्तु भेष्टा बलवीर्यमुक्ता	
		निशानि तस्यासतभाजनानि				ह्यता महान्तो मुनिभूमिपाला	
73	125	नैवेद्या नववित्तानि सताम्यन्यानि दानि हि	2	64	103	पुन पाकेन प्राध्याना (दे 9 मृमयानां) च मेधता	
प							
407	689	पञ्चमे तद् भागवत यज्ञ च तारदीयर्षं	5	2	1	पुनाश्च देवदेवस्य पत्नीत्ययमप्यनुभा	
3	2	पतितं मुनिशराश्व कर्षं विज्ञं च मूलिन	5	244	395	पुनामनरकं घोर विनाश प्राह सर्वत	1
316	581	परमार्थगो मातर्दोहति स पुन पुन	8	394	682	पुराण पुण्यमारोय सर्वसिद्धिकरं वर	13
265	466	परश्वेण हस्तेन्द्र गणेशो हि महोदर		5	3	पुराण वामनास्यश्च सर्वविभूतिवार्ण	33

अधिकश्लोकपङ्क्तिसूची

तात्पर्यहिता मधिक- श्लोकसंख्या	पङ्क्ति- संख्या	पङ्क्ति- संख्या	तात्पर्यहिता मधिक- श्लोकसंख्या	पङ्क्ति- संख्या
93	169	6	211	326
360	636	2	103	192
332	602	2	71	118
126	212	2	191	282
125	212	2	369	646
351	619	14	391	680
340	611	1	324	591
88	151	1	322	588
269	472	1	391	680
358	634	7	408	689
371	654	1	409	689
158	251	1	344	614
407	689	7	358	634
209	328	7	408	689
409	689	14	223	349
44	85	1	320	588
238	381	1	78	129
61	100	1	286	520
67	107	2	330	600
290	523	1	106	193
291	523	3	95	156
358	634	4	284	515
54	97	2	238	381
323	590	9	407	689
260	317	1	245	399
49	90	28	25	28
319	580	28	29	48
188	281	4	343	614
353	623	4	5	2
145	237	4	36	97
			246	402

319	585	मूर्धनमवनी कृत्वा जगाद मुनिपुङ्गव	20
303	571	मुनर्गोषं वारुणं चोक्त नासायममुदाहृतम्	1
50	92	मतेपास्त्येककुल्याश्च ॥ यन्पराशत	
		य	
408	689	य करोति हुरेप्र तेन तुल्यो द्विजोऽस्ति क	15
407	689	य पठ्य प्रयतो नित्य स याति परम पदम्	16
333	602	य पठ्यप्रयतो भक्त्याभीष्ट तस्य प्रसिद्धपति	
408	689	य शृणोति नरो भक्त्या विष्णुलोकं स गच्छति	19
99	182	य सर्वबोनिश्च जगन्निवास स वानुदेव	
		कलयावतीर्ग	2
102	184	यच्छेय यश्च नेङ्गति तत्तत्त्वं यो विभति हि	
40०	686	यच्छेय हि नरो भक्त्या मुच्यते भवबन्धनं	2
185	277	यनुर्भयोऽष्टमपञ्च क्षमाक्षितिमवरतया	
106	193	यत्तवाटमुपागत	1
102	191	यत्तस्मिन्पदि यत्तेगो याचते मा जनाहं न	2
107	193	यत्तवाटमुपागत	1
343	614	यत्कर्मयश्च कृष्टम्	2
391	680	यत्ते फल तत्प्रवदन्ति देवा	31
319	58०	यत्त यत्त पश्यो बाज्या जायते मानसे तव	29
391	680	यत्तस्यैव तत्प्रहरो च राहो	24
342	612	यया प्रकृतये तस्मै प्रजिताय महात्मने	1
5	2	ययाश्चमे प्रष्टव्यन्ते हिंसा भवि समन्तत	12
391	680	यत्त राजसूयस्य फल प्रवच्छेद	18
5	3	यत्तहं स्मारितो विप्रं पुण्यमाध्यानामुत्तम	30
29०	538	यत्तानुनरमावासा सोमवारेण सनुता	1
408	689	यत्तान तस्मिन्पुम्याश्च देवदेवस्य चक्षिण	12
394	682	यत्ता तदा प्रिय सस्य विषयमे प्रमत्तिगवे	1
107	193	यन्मया सर्वमेतश्चर प्राप्य तस्य विषये	3
346	616	यन्मज्ज नमस्तुभ्यं धर्मज्ज नमोस्तु ते	
5	2	ययो लोकीहितार्थो पुनस्तयो यत्त तिष्ठति	5
394	682	ययो स्वमाधम पुण्य दानयो भक्तिभावित	4
143	234	यश्च देवाश्च पन्नाश्च गच्छांस्तरसस्तदा	42
393	683	यानस्य च नरेन्द्रस्य क्षमाभाष्य तपस्विन	4
5	2	यत्तायात प्रकुर्वन्ति विजयततयोऽस्मिन्	2
391	680	युत्तय यो विष्णुगत सदा भवेत्	2

32	61	युयुषे देवमुक्षीश्च तवा देरपि दंवतै	
3	2	युयुषे विष्णुभक्तोऽपि देवरपि दुरासद	10
31	48	युयोज नारायणमब्रमुपम्	2
387	677	ये कठनगन्तुलसी नलिनाक्षमाता ये वा	
9०	176	ये चाप्ये देवपानव करिष्ये देवता सर्वा	
384	676	ये घोता सर्वगमता परम पुराणम्	1
260	457	यो विष्णुर्भगवान्बोह योह स विष्णुरव्यय	2
99	182	योऽस्तं कलागोप्य नृसिंहरूपो जघान पूर्वे पितरं	
		महे (मे) श	1
		र	
80	140	रसातले देवभद्रो गुरो वा	1
81	140	रसातले देवभद्रो गुरो वा यो मा हि समरे न च	
		कोपि श्रेष्ठम्	
131	218	रसातलमनुत्तम	2
65	10०	रहिता पतिपुत्राभ्यां निवीरेत्यभिधीयते	
1	6	रात्रन्ति शष्पावृत्तस्ययुक्ता	2
69	111	रात्रौ कथमय सूर्यो काले ह्यभिर्भवत्युन	
3१8	598	राभाय रावणविलोचनवर्जनाय	3
293	523	रेजे चासौ लोहितसर्पिर्वाष्टुच्छिन्नो गिरिराष्टातुवर्षो	
		ल	
17	16	रतासु चूर्णत्वनातुतासु	
		सुगन्धिवृक्षानामु बिकान्तिनीषु	
407	689	रत्नैर्जगत्पदस्य प्रोक्त वाराह द्वापय तथा	8
43	83	सोऽपि यद्वत्कुराजाल च	
		सोऽपि यद्वत्कुराजाल च	
101	183	सोऽपि यद्वत्कुराजाल च	
		सोऽपि यद्वत्कुराजाल च	
		स	
90	1०5	सप्तस्तद हेमगिर्जातलाभ	
319	58०	सप्तोपमन्तो श्रीतोस्मि वरं वरय सुव्रत	18
317	581	सने निवसता पुत्रं कुतोऽस्माकं पयोस्त	3
42	83	सनेषु मुह्येज्य नन्तं च यया सत्य	2
145	237	वर वरय भद्रं ते यत्ते मनसि वरीदे	1
145	237	वरमपेति केम्यहं तीर्थं ह्यारविन्दमुत्तमम्	3
319	58०	वरमप्यर्वायान्वेय प्रतीद परमेस्वर	23

शारङ्गद्वितीया प्रसिद्धी
श्लोकप्रसिद्धी

पृष्ठानुक्रमः

407	689	वर्णद्विपसदाचारभोर्तनं संक्षेपेण तु	27
5	3	पक्ष्मेषु च समयाते रासदा सह शङ्करः	58
408	689	वाचकं व्यासमूर्ति य. कल्पयित्वा ददाति यः	7
408	689	वाचकाय च दत्तं विष्णुमुद्दिश्य भक्तितः	11
409	689	वाचकाय चन्दनं विष्णुमुद्दिश्य भक्तितः	11
123	208	वाजनेयमजापनीति वृषो वा ह्यश्वयो भवेत्	
7	5	वाताभिषातैर्मलिनान्मुक्तिपट्टा.	
		स्फुरन्ति धूरास्तस्त्रोद्विक्ते	
348	618	वामनाय नमस्तेस्तु ब्रह्मसोपायं तु नमः	1
366	642	वा यदि वा पापं फलं कर्म कृत	2
156	247	वालिल्लियाः समुत्पन्ना मनसा धुङ्गरुपिणः	1
5	3	विबिल्लयैर्बं गुरै साकं प्राविर्तं शङ्करो विभुः	52
364	641	विट्पात्ये पुरे तद्वत् नवीडा ब्राह्मणी द्विज	4
199	296	विद्याबलेन सत्तोयं शोषयामास नारद	
302	570	विनश्यति न संदेहः केन दम्य महार्णवे	4
263	463	विनायकं कुम्भतटे निर्जगाम स गृह्य च	
		[~b) व। संयुद्धयं बहुमानसम्]	
342	612	विन्देत्स्वराय देवाय विद्यादपश्ये नमः	12
298	545	विन्दे साध्यास्तयादिद्यान् गन्धर्वोरगराससाय	2
187	281	विषामिषा. सोमपात्रं क्षीरपात्रं प्राञ्जपास्तया	
381	675	विष्णुरेव गतिर्येषां नराणां पुण्यकर्मणाम्	2
345	615	विष्णुध्वजः * वा सम्यक् सरस्वत्या समीरितम्	2
408	689	विष्णुवाक्ये च चन्दनं यः करोति च मानवः	2
409	689	विष्णुवाक्ये वाचनं कारविष्णुपति मानव.	2
19	18	विद्यां सिद्धिद्वयां चात्रात्येकमिदं सखि	
48	90	वृका सत्तोवीरकवस्तुनिष्क	
		सशावरा. पङ्कगणिकात्र	
47	90	वृका शका. व. (दे। स)र्वरक्षीरपात्र	
		कलिङ्गवज्राङ्गजनास्तस्यैवे	
144	235	वृद्धानामवमानेन ते भवन्तीह रासदाः	2
58	100	व्यां स रोगां विषया विष्णो	
		संवर्येस्त्री सकलायंशुद्धाश्च	
		श	
269	472	शंभुर्नन्दिवच श्रुत्वा प्रगयानाह सखरम्	2
5	3	शक्तिमात्रं सती ब्रह्मण्युपतम्य भवः प्रभुः	27

परिकल्पिता

शारङ्गद्वितीया प्रसिद्धी
श्लोकप्रसिद्धी

पृष्ठानुक्रमः

319	585	शतानि योगि वपाणि कके स च महत्तपः	3
319	585	शतानि सप्त वर्षाणां सोमवत्सवनाशनः	5
70	114	शनैः शनैर्यो वापि पथाः प्रतिजज्ञाशयम्	2
222	349	शकैरारमाङ्गोद्भवैर्लोकसा कुर्वन् श्याति	
		यामि शाकम्भरीति	4
5	3	शास्ताणां समचित्तानां मुकुन्दचरणीणि	38
199	296	शापाद्विरिषेस्तस्यास्त्वं प्रतिकुल्य मा चिरम्	3
304	572	शिरःसंस्था तु भरणी नक्षत्राङ्गमिदं हरेः	2
304	572	शिरोरुहास्तया रौद्रं विना सात्विकसंस्थिता	1
5	3	शिवविष्णोर्येनोद्याना वक्तव्यं पुरतो महत्	39
5	3	शिवसक्तयोः कथा यत्र शोभा सर्वमन्तापहा	32
113	198	शिष्ये च तथा कामाद् देवागन्धर्वसंस्तुता	
5	2	शीलयति परं धाम शान्तं शान्तपदाश्रये	11
250	412	शुक्लस्यारो वृषपर्वमहासुरः	1
319	585	शुभं क्षीरं वितर मे तत्राहमविकारः	24
364	641	शुभं वा यदि वाप्यशुभं फलं कर्मकृतं हि तद्	2
408	689	.....शुभमलङ्कारमनुत्तमम्	10
162	257	शूलधरं विनायकं सङ्गधर	
5	2	शृगु मुने महाभाग भगवन्मनकारणं	21
403	686	शृङ्खलं ध्यायन्मन्त्रायां सर्वपापैः प्रमुच्यते	3
391	680	शृङ्खलं वृत्तिं पुण्यतम. प्रथिव्याम्	10
77	129	श्यामात्रिजायां महिष्या भार्वा मदनमोहितः	
408	689	श्रवणाद्रिष्णुसदनं कोटियज्जलं लभेत्	17
409	690	श्रवणाद्रिष्णुसदनं कोटियज्जलं लभेत्	17
334	602	श्रवयेत्सातवत्साय सर्वपातकनाशनम्	
88	151	श्रुतं विस्तरतो बृहि पार्वत्याः सम्भवं मुने	2
391	680	श्रुते न वस्त्वाय च यात्र नाशम्	34
408	689	श्रुत्वाप्युपुराणानि विष्णुशास्त्राभ्यनेकाः	4
409	689	श्रुत्वाप्युपुराणानि विष्णुशास्त्राभ्यनेकाः	4
365	642	श्रुत्वा सर्वं दानदेव्या वलिमवददिदं सर्वमेवाधियेयम्	1
364	641	श्रुते हि द्विजो नाम कोशकार इति श्रुतः	3
394	682	श्रेयस्करः.....	14

अधिकश्लोकपङ्क्तिसूची

सं.	सारङ्गिता मयिक- श्लोकसंख्या	पङ्क्ति- संख्या	पर- पङ्क्ति- संख्या	सारङ्गिता मयिक- श्लोकसंख्या	पङ्क्ति- संख्या	पर- पङ्क्ति- संख्या	
234	277	मुचनेशो वरमातमश्च कौचातकारी **पु बाहुपड		325	596	स्वच्छरीर सता वित्तमिव पञ्चमश्लितम्	
391	680	सुते तथा भ्रातरि ज्येष्ठके च	30	319	585	स्वत एव प्रवर्तनी यत्परमेष्ठा स्वय स्थित	22
407	689	मुत्सर्गनस्य चन्द्रस्य प्रवेगाश्च रसातले	38	68	109	स्ववर्ग (दे 10° कर्म) क्षपगाढन्दविधानाद्यो	
9		मुदुस्तर (का2 समाहरन) सप्रति वर्षकाल				द्विजस्वयीम् (दे2 खिय)	
323	590	मुपुण्योदा वेगवती सदात्ता जगमुरवेधरोम्	16	135	223	स्वप्रभा नाम विमला सुप्रभादायिनो शिवा	
169	264	मुभागाना पुष्पवता		255	447	स्वमाधमदपमुनि ** **	
138	227	मुरामुरस्य चाधोश न तपो मे क्षरेमहत्		319	585	स्वयमेव विवेकाना प्रकटीकृतमूर्तये	12
310	575	मुरूपमभिवीक्षद्भिर्नगर्गनि वसुदेव हि	1				
324	352	मुवर्णवर्णा ह्यभवत्तेजःफलसमन्विता				६	
341	612	सृष्टा भूतानि योगी रियत्वा चासुरसूदन	1	233	376	हत्वा गुहोपि वेगेन हिमाचलमयाम्पगात्	
167	262	सोपवासो बसेद्यस्तु तस्य पुष्पफल मृगु	6	219	339	हस्ताभ्यां तै पूर्वजाताम्	
5	2	सोऽपुल्याय तदा शीघ्रमुपवेस्य यथोचित	17	3	2	हिमवद्गुहिता कस्मानुपरोधे महेश्वरम्	6
391	680	सीशमस्योर्नास्त्वय च सखाया मे	22	319	585	हिरण्यास नमस्तुभ्य सुतर्गाक्षाय ते नम	13
231	372	स्फन्देन कालानलतन्निभेन		32	61	हिरण्यासस्य तनयो रजस्वाक्षो ततोऽप्यक	1
111	194	स्त्रियो वस्त्राण्यलकारान् धामाश्च मिजिवान्धनि	1	215	334	हकारेणैव तं भस्मताञ्जराभ्यंका तदा	
5	2	स्थाणुवन्निध्नस्ततः निर्मल सम्मनो यया	9			[मु वे तथा]	
166	261	स्नात्वा द्रवपटे तीर्त्वे द्विजोत्तमा		5	3	हेमन्त शिशिरञ्चैव निम्ये पुण्यमुचेच्छया	57
74	125	स्नायोत येनाखड हि तेन स्नायोत यत्सरम्		29	48	हृष्टौ वद सत च दानवेन	6
41	81	स्वकीयामङ्गलं ना ?) त्यक्त्वा	1	27	47	ह्यायमस्तस्याञ्ज सारान् शयोजा (?)	
		ये वेण्यागामिनो नरा					

पृष्ठक्र.	पंक्तिमंख्या	पदमिदं
62	102	स्वापस्तु वैद्यो धनिकश्च यत्र सन्ध्याविशस्तत्र वसेत् नित्यम् ५
29	48	पद् सप्त बाणो दण् दैत्यराज स
391	680	संकीर्तयन् नायमना पद हि
408	689	सकृत्तयम्यनिकानि (?) नात्र बाया विचारणा
257	452	सधामे (हु?) भवानीगस्तस्य हि नो
266	469	सध्यायामास धारमंहोष्ट्रै दिशोन्तरिक्षं गितपीतधारे
235	377	संज्ञिष्यते नात्र विचारगारितं वरे प्रदत्ते विपुलान्तेन
269	472	सञ्जीवना जीवयन्तं मृतान्दैर्यामसहस्रं
290	523	संज्ञयतापर आलनेमिरदुमुवर्दानं
56	99	सध्या च निर्वर्त्य ततः क्षेमग
167	262	संपूजयित्वा यत्नेन समते महती श्रियम्
391	680	समुपयेत् यः प्रणतश्च विष्णुम्
400	684	संपूजितश्च बलिना दानवेन्द्रेण भक्तित
222	349	समुयाहं शतैर्नैर्मुनीनां प्राग्वार्ग्यं कुर्वतो राजगोह
149	238	समुयाहं त्रयः कोपि वासमत्र करोति च
52	96	स एकं पूजते सत्यं दण्डुभावं दण्डपरम्
296	539	सङ्घं शिवां पुत्रवरं श्रुतिरा
29	48	स क्षयितस्या द्विचतुष्टयं दैत्यो
281	503	स चापि निशितैर्वापराजपात्रं महावल
248	407	सञ्जीवनीं महाविद्यां शाश्वतमिच्छेत्तिलोचन
391	680	स सत्कृतं समते चास्य पाठात्
5	3	स तु तामुपमम्याव नैकन वतति श्वपाद
5	3	स तु तेषां महद्दुःखं विज्ञाय कमलोद्भव
208	190	स तूष्णं यजमानायति तव दानवपुत्रव
5	2	सत्यरूपा भयो सत्वास्त्यस्त्वा वैरं स्वभावज
190	282	सत्येस्वा पुता साक्षरस्या
8	5	सत्येषु सर्वेषु समाश्रितभ्या
139	680	सदाभवेत् पुत्रधनेन भार्यया
405	687	सदाभवेत् पुत्रधनेन भार्यया
316	580	सदैव माता बाहस्य मुग्धत्वावस्तानुष
329	599	सनातनं सर्वत्रयद्वितीयायाम्

पृष्ठक्र.	पंक्तिमंख्या	पदमिदं
310	570	सर्गातिं मनसलुपि रूपं चातोव सोमनम्
319	585	सन्निधानं वरिष्येन ऐश्वर्यमूर्तिरहं सदा
152	241	सन्निध्या पुत्रे तार्ये नैर्भरे श्रीस्वले तथा
376	672	स प्रायः नरकं धीरः शरणागतश्च वनेततः
319	580	समाययै कृपास्वो वरं दातुं महामुने
107	193	समायाविशुमन्येति ताल मेहगता हरि
319	580	समायेयति धामैव परं मम न शरणं
105	193	समाहन्तु हृषीकेण बन्धं वै समुपेयति
394	682	स मुत्तगायः पदमव्ययस्य विष्णोः प्रवर्तते हि देवतंभम्
291	523	समुपत्यं मुञ्चो पीनः सम्प्रविष्टश्च वेगवाद्
106	193	स यथावत्पद्या सर्वं
107	193	स यथावत्पद्या सर्वं
115	199	सरस्वतीमहं वन्दे त्वां सर्वतो सनातनीम्
91	159	स राजपुत्रो नितसविलासी
114	199	सर्वपापस्यवरं शरण्यदेव नित्यं
323	589	सर्वपापनिर्मुक्तो जायते नात्र तस्य
189	281	सर्वप्रभुत्वं नस्त्व सर्वेशः सर्वकर्ता
161	207	सर्वयत्नं हृदय सर्वं सन्तुत निरामय समुद्रेण
5	2	सर्वतोऽपि सदा तदाहं महामुने
127	212	सर्वव्यापितमन्त्रा (?)
112	190	सर्वपाप्मानो ज्योतिर्गोतीं विमतः प्रभा
5	3	सर्वमुखप्रदे रम्ये स्थाने पुष्पवतायमे
5	3	सर्वस्वत्राहं कुमाराश्च नायस्मान् कदाचन
196	291	सर्वे प्रायति परमां गतिं कित्यपि
399	684	सर्वपश्य स दैतेन मधूकतचित्तम्भवे
409	689	स सनातनये दाति नात्र काया विवरणा
107	193	सहैवामरुन्धस्य वृहस्पतिपुरस्सरः
106	193	सहैवामरुन्धं स वृहस्पतिपुरस्सरः
116	201	सात्यसिद्धिं नान्तायितम
5	2	साक्षात् किं राजते धामिर्मूर्तिमान् तस्यते तथा
165	260	सा च प्रीता सकृत्कामानर्पेष्टान्तिवात्यति
5	3	साधु साधु महाप्राज्ञं भक्तिस्थे विमलोज्जिता
319	580	सामुत सत्यं पोत्या कल्प बन्धुसमन्वित
120	206	सिद्धं स्वलमनुग्रहाद् शिवेणमयिर्मुक्तं

अधिकश्लोकरूपवृत्तिसूची

सारकाङ्क्षिता मधिक- श्लोकसमस्या	पङ्क्ति- संख्या	परिच्छिन्नस्या	सारकाङ्क्षिता मधिक- श्लोकसमस्या	पङ्क्ति- संख्या	परिच्छिन्नस्या
234 277	मुचकनयो वरमात्मनश्च कौवातकारी "यु बाह्वपठ		325 596	स्वच्छतीर सता वित्तमिव पकजमण्डितम्	
391 680	मुते तदा भ्रातरि ज्येष्ठके च	30	319 585	स्वत एव प्रलभो यत्नरमेश स्वयं हित	22
407 689	मुदर्शनस्य चकस्य प्रवेगाश्च रसातले	38	68 109	स्ववर्म (दे 10 ^{कर्म}) क्षयानन्दविधानाशो	
9	मुदुस्तर (का12 समाहरण) संप्रति वर्षाकाल			द्रिजस्वयाम् (दे2 स्त्रिय)	
323 590	मुपुष्योदा वेगवती स्नात्वा जामुरदेश्यरोम्	16	135 223	स्वप्रना नाम विमला मुप्रभादायिनो शिवा	
169 264	मुभागाना पुष्पवतां		255 447	स्वमाथमदपमुनि * * *	
138 227	मुपगुरस्य चापीश न तपो मे क्षरेन्महत्		319 585	स्वयमेव विवेकाना प्रकटीकृतमूर्तये	12
310 575	गुरुपमन्निवीक्षन्निर्गन्तानि यमुदैव हि	1			
324 352	मुवर्णवर्णा ह्यभवत्तेजोबलवत्प्रविवता				
341 612	सुष्टा भूतानि यागी स्थित्वा चामुरगूदन	1	233 376	हत्वा मुहोपि वेगेन हिमाचलमयाम्पगात्	
167 262	सोपवासो वसेद्यस्तु तस्य पुष्पफन शृगु	6	219 339	हस्ताभ्यां तौ पूर्वजाताम्	
5 2	सोऽनुल्याय तदा शीघ्रमुपवेश्य यवोचित	17	3 2	हिमवद्द्विता कस्मादुपयेमे मद्भयम्	6
391 680	सोत्रामणैर्नस्त्वय च सगवा मे	22	319 585	हिरण्याक्ष नमस्तुभ्य सुवर्गाशाय ते नम	13
231 372	स्वन्देन बालानतगन्निभेन				
111 194	स्त्रियो वस्त्राण्यलकारान् धामाग्र विविधाम्पयि	1	32 61	हिरण्याक्षस्य सनयो रत्नलायी सतोन्मय	1
5 2	स्थाणुव्रतप्रव्रततर निर्मल सन्मता यया	9	215 334	हुकारेणैव तं भस्मवायकारान्बिका तदा	
166 261	स्नात्वा ह्रदवटे सोढे द्विजोत्तमा			[मु दे. तथा]	
74 125	स्नायीत येनाखड हि तेन स्नायीत कत्सरम्		5 3	हेमन्त शिशिरश्चैव निग्धे पुष्पमुल्लेख्यया	57
41 81	स्वर्गोयामङ्गलं (ना ?) त्यक्त्वा		29 48	हृष्टो य सप्त च क्षणवेन	6
	ये देशावाभिनो नराः		27 47	ह्यायनसम्प्राप्तं क्षणान् ययोजा (?)	